

R. 1063

ANNALES ECCLESIASTICI

AUCTORE
CÆSARE BARONIO

SORANO
E CONGREGATIONE ORATORII

S. R. E. PRESBYTERO
CARDINALI

TIT. SS. NEREI ET ACHILLEI
ET SEDIS APOSTOLICÆ BIBLIOTHECARIO

UNA CUM CRITICA HISTORICO-CHRONOLOGICA
P. ANTONII PAGII
DOCTORIS THEOLOGI

Ordinis Minorum Convent. S. Francisci.
In qua rerum narratio defenditur, illustratur, suppletur, ordo temporum corrigitur, & Periodo Græco-Romana munitur.
Additur præterea Dissertatio Hypatica ejusdem PAGII; & Epistola consularis Henrici CARD. NORISII.
In hac vero editione Fasti Consulares ab A.U.C. 709. ad annum Christi 567. illustrantur, suppletur, & castigantur.
Accedunt animadversiones in Pagium, & præcipue circa Chronologiam inferioris ævi ab eo digestam.

Tomus Decimus.

LUCÆ

Typis LEONARDI VENTURINI MDCCXLI.
De Superiorum Licentia.

0
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35

ANNALES
 ECCLESIASTICI
 AUCTORE
 CÆSARE BARONIO
 SORANO
 E CONGREGATIONE ORATORII
 S. R. E. PRESBYTERO
 CARDINALI
 TIT. SS. NEREI ET ACHILLEI
 ET SEDIS APOSTOLICÆ BIBLIOTHECARIO
 UNA CUM CRITICA HISTORICO-CHRONOLOGICA
 P. ANTONII PAGII
 DOCTORIS THEOLOGI

Ordinis Minorum Convent. S. Francisci.

In qua rerum narratio defenditur, illustratur, suppletur, ordo temporum corrigitur, & Periodo Græco-Romana munitur.
 Additur præterea Dissertatio Hypatica ejusdem PAGII; & Epistola consularis Henrici CARD. NORTII.
 In hac vero editione Fasti Consulares ab A.U.C. 709. ad annum Christi 567. illustrantur, suppletur, & castigantur.
 Accedunt animadversiones in Pagium, & præcipue circa Chronologiam inferioris ævi ab eo digestam.

Tomus Decimus.

LUCÆ

Typis LEONARDI VENTURINI MDCCXLI.

De Superiorum Licentia.

ANNALES ECCLESIASTICI.

JESU CHRISTI
ANNUS
546.

VIGILII PAP.
ANNUS
7.

JUSTINIANI IMP. 20.
TOTILÆ REG. 5.

I.

Equitur annus Domini quingentesimus quadragesimus sextus, idemque belli Gothici a Procopio undecimus numeratus, & post Consulatum Basilii quintus: quo Totilas Spoletum in deditionem accepit, Perusiumque obsedit; diuque obsidione frustra.

Ann. Eccl. Tom. X.

tentata, demum dolo necans Cyprianum, cui custodia mandata erat, occupavit. Scribit hæc omnia Procopius (a) pluribus, qui & tradit capti eo modo Perusii a Totila præfectos custodiæ Meledium & Ulifium transfugas. Sed quomodo tunc contigerit sanctum Herculanium ejusdem civitatis Episcopum subire martyrium, ex S. Gregorio sic habeto (b):

(a) Procop.
de bello
Goth. l. 3.

(b) Greg.
dial. l. 3. c. 13.

A Na-

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6039.
SÆC. VI.
Anno Eræ
Hispan.
DLXXXIV.
A.C. 546.

☉ 23. G. ☾ 15. P. 8. April. Indiæ. 9.

JESU CHRISTI 546.

VIGILII PAPÆ 10.

JUSTINIANI IMP. 20.

TOTILÆ REG. 6.

I. [1] Hic annus ista formula notatus: *Post Consulatum Basilii V. C. V.* vel secundum modum loquendi Victoris Tununensis; *post Consulatum Basilii V. C. anno VI.*

A num. I. ad VIII. Est hic annus belli Gothici XII. non vero XI. Quare quæ Baronius narrat, ad annum præcedentem revocanda. Procopius itaque lib. 3. capite 12. ad caput 16. refert gesta anno XI. belli Gothici, aitque Totilam Firmum, Aculum, Spoletium & Assisium cepisse: *Perusiam* tamen frustra tentasse: deinde *Romanos* profectum famem arctiorem premere coepisse Romanos. In summas redactus angustias *Belisarius* qui ex Urbe Ravenna ubi erat, juvare obsessos non poterat, præsertim cum exiguis copiis, *Epidammum* se confert, & *Narses* Eunuchus Erulos sibi adjunxit. Interim *Valentinus* & *Phocas* Gothos Romam obfidentes laceffunt, *Bessa* intra Urbis muros residente. Verum *Valentinus* & *Phocas*, cum se ad hostem invadendum cum majoribus copiis accingerent, ex insidiis occisi sunt. Eodem tem-

II.
Gesta anno
no superio-
riori in
bello Go-
thico.

NOTÆ [1] P. C. Basilii V. vel an. VI.
Vetus inscriptio, Ticini in S. Epiphaniæ apud Muratorium tom. 1. pag. CDXXVI. 3.

DEP. SVB. D. V. KAL. NOVEMBER.
D VODECIES P. C. PAVLINI. IVN. V. C.
IND. X.

Novella Justiniani CXV. Regula S. Cæsarii in vetusto codice monasterii S. Maximini Trevirensis, apud Martenium itineris Litterarii P. 11. pag. 286. *In Christi nomine fundatum est monasterium virorum Dei in civitate Arolatensi a S. Aureliano Episcopo; jubente sancta memoria Childeberto Rege Francorum XV. Kal. Decemb. Indiæ. XI. ANNO QUINTO post Consulatum BASILII junioris.* Error curbat in annis indictionis; nam anno quinto post consulatum Basilii more Marcelliniano in cursu erat indictio nona; & initio Septembris eo anno, indictio decima. GEORGIUS

CHRISTI 546.

VIGILII PAP. 7.

JUSTINIANI IMP. 20. TOTILÆ REG. 5.

II.

Nuper quoque Floridus venerabilis vir... Episcopus narravit quoddam memorabile valde miraculum...

(A) Greg. dial. 1.3. c. 35.

III.

S. Herculanius martyr coronatur.

Tunc (inquit) Comes, qui eidem exercitui præerat, ad Regem Totilam nuncios misit, exquirens quid de Episcopo vel populo fieri juberet...

IV.

Cumque post eandem eadem die quadragesimo Rex Totila jussisset, ut cives urbis illius, qui quolibet dispersi essent, ad eam sine aliqua trepidatione remearent...

PAGIUS

pore Vigilii Rom. Pontifex, e Sicilia, ubi morabatur, omittas frumento nazes quamplurimas misit, &c. Vehementur una Romani multi, inter quos erat Episcopus nomine Valentinus...

Et quod est adhuc magna admiratione venerandum, quia ita caput ejus unitum fuerat corpori, ac si nequaquam fuisset abscissum, sic videlicet, ut nulla vestigia sectionis apparerent...

V.

Subdit vero Procopius, e Perusia mox Totilam ad Urbem obsidendam perrexisse: a qua cum octo tantum milliaribus procul abesset, de sancto Cerbonio Episcopo spectaculum truculentum populo exhibuit, quod S. Gregorius refert...

(b) Greg. dial. 1.3. c. 11.

VI. S. Cerbonius Episcopus obiicitur Urso.

Cumque idem Rex perfidus in ipso quoque spectaculo consedisset ad inspicendam mortem Episcopi, magna populi turba confluit. Tunc Episcopus deductus in medium est, atque ad ejus mortem immanissimus ursus exquisitus, qui dum humana membra crudeliter carperet, sevi Regis animam satiaret...

pugnante nemine, capiunt, inquit Procopius cap. 15. qui statim subdit, cum his finem anno belli Gothici XI. impostum esse, ideoque ea anno superiori gesta.

A num.

CHRISTI 546.

VIGILII PAP. 7.

JUSTINIANI IMP. 20. TOTILÆ REG. 5.

mana bestiarum. Tunc populus, qui ad spectaculum venerat mortis, magno clamore versus est in admirationem venerationis. Tunc ad ejus reverentiam colendam Rex ipse permotus est...

VII. Agricolas libere colere agros sivit Totilas.

(a) Procop. de bello Goth. 1.3.

Didicit igitur ferus homo ab urso humanitatem, quam tamen cito exiit, ut dicemus: verum eam solum erga agrorum cultores, cum ad Urbis obsidionem veniret, illibatam servatam voluisse, idem Procopius docet istis verbis (a): His Totilas rebus peractis, Romam contendit, quam statim ubi proxime ventum, obsedit...

VIII. Pelagius Diac. Romanam rediit.

PAGIUS III. Primum Edictum adversus Tria Capitula.

A num. VIII. ad LVI. Pelagius Vigilii Papæ apud Justinianum Constantinopoli Apocripharius, non hoc anno, ut putat Baronius, sed anno DXLIV. Romam reversus est...

opera (ut dictum est, damnatus fuerat Origenes cum suis erroribus, Imperatori suggestit de damnando Theodoro Mopuesteno cum epistola Iba & scriptis Theodoretæ adversus duodecim Cyrilli capitula: ex his fore pollicitus, ut si id fieret, omnes Acephali adversarii Chalcedonenis Concilii, illud mox suscepturi essent...

IX.

Id quidem cum Liberatus diaconus in primis tradat, Facundus etiam Hermianensis in Africa Episcopus res sui temporis scribens affirmat, cum his verbis Imperatorem ipsum compellat (b): Nostra Egerum enim callide per suos complices (sicut solent) adversarii veritatis, cum ipsa que scribi fecerunt, etiam titulo nominis tui prænotarunt, existimantes quod posito terrore tuæ personæ, condemnationem vel etiam evictionem suæ temeritatis effugerent...

(b) Facundus pro defensione Cap. 1.2.

Justinianus Theodoro patrocina-tur.

(c) Extat 1.2. Conc. in Vigilio

X. Sub Vigilio scriptus libellus de trib. Cap.

Quinam autem fuerit ejusmodi Justiniani libellus, ignorare se illum dicat opus est, qui non considerat vendicandum libellum illum, sive potius constitutionem dixerimus, a Joannis Papæ tempore, sub quo mendaci inscriptione notatur; & hic sub Vigilio esse restituendum, ex iis quæ modo dicta sunt, non intelligit. Qui enim rerum gestarum tempora minime accurate distinxit, falsa opinione ad Joannem Papam libellum illum conscriptum esse putavit. Verum ut certo scias recentem esse illam inscriptionem, consule antiquitus scriptam Novellarum collectionem & translationem factam in Latinum

A 2 a Ju-

contra Tria Capitula, cujus initium est: Sciences quod nihil aliud, &c. a num. XL ad XXX. recitatum, illud esse arbitratur, quod Justinianus contra illa tunc promulgavit. Verum Card. Norisius in Differ. de Synodo V. cap. 3. ex verbis in eo positis illud post annum DL. emissum esse ostendit. Scribit ibidem de Theodoro Mopuesteno Justinianus: deloverunt ipsi (scilicet Clerici Mopuestenæ) ex illo a Sacris

a Juliano Antecessore cognominato, & in-venies eandem constitutionem ab eo ab-que illo ad Joannem Pontificem titulo esse conscriptam, hacque tantum inscriptione notatam: Edictum piissimi Imperatoris Justiniani, fidei confessionem continens, & refutationem hereseon, quæ adversantur Catholicae Dei Ecclesie. Hæc habet titulum, qui in collectione Conciliorum appposito Joannis Papæ nomine adulteratus est ab imperito librario: cum liquido constet, minime ante præsens tempus potuisse esse conscriptum libellum, illum præcedentibus primum quæ dictæ sunt Theodori cum Pelagio diacono controversis, quæ sub Papa Vigilio & non alio contigerunt. Quod igitur in dicto libello totius obortæ discordiæ ob Tria capitula cardo vertitur, in quo plerisque scimus hallucinatos esse: illum ipsum prolixum satis hic aliqua saltem ex parte reddere, operæ pretium existimamus; sic enim se habet (a):

(a) Tom. I. Conc. vet. edit. in Joanne 2. Papa.

XI. Confessio fidei ab Imperatore edita.

Scientes quod nihil aliud sic potest misericordem Deum placare, quam ut omnes Christiani unum idemque sapiant in recta & immaculata fide, nec sint dissensiones in sancta Dei Ecclesia: necessarium putavimus, omnem occasionem interimentes eis qui scandalizantur vel scandalizant, rectæ fidei confessionem, quæ in sancta Dei Ecclesia prædicatur, præsentis edicto facere manifestam: ut & illi qui rectam fidem constituentur, firmiter eam custodiant: & illi qui adversus eam contendunt, discentes veritatem, festinantialiter unire sanctæ Dei Ecclesie.

XII. Trinitatis Mysterium.

Constituimus igitur credere in Patrem & Filium & Spiritum sanctum, Trinitatem consubstantialiorem, unam Deitatem, sive naturam, & substantiam & virtutem & potestatem in tribus subsistentiis sive personis adorantes, in quibus baptizati sumus, in qua credimus, & quibus confessionem dedimus, proprietates quidem separantes, Deitatem autem unientes: unitatem enim in Trinitate & Trinitatem in unitate adoramus, mirabilem habentem & divinitatem & unionem: unitatem quidem secundum rationem substantiæ, sive Deitatis, Trinitatem autem secundum proprietates vel subsistentias sive personas: Dividitur enim sine divisione (ut

PAGIUS

Ecclesia Diptychis ejus nomen, sicut gesta in eadem Civitate apud Concilium Episcoporum illius Provinciae confecta ostendunt. Hoc autem Concilium anno DL. celebratum, & recitatur in Synodo V. Aet. V. ejusque initium est: Imperii divini & piissimi D. N. Fl. Justiniani perp. Aug. Imperatoris. Anno XXIII. post Consul. Basilii V. C. anno IX. mensis Junii XVII. instantis XIII. Indiæ. in Mopsuestia colonia, &c. ubi loco, anno XXIII. legendum, anno XXIV. ut Basilii in Nova Collect. Concil. pag. 1521. in veteribus Libris haberi observat, & Indi-

sic dicamus) & conjungitur divisa. Unum enim est Deitas in tribus, & tria unum, in quibus Deitas est. Aut (ut subtilius dicamus) ipsa trina est Deitas, Deus Pater, Deus Filius, & Deus Spiritus sanctus, cum unaquaque persona solum intelligitur, mente separante inseparabilia. Et ita unus Deus cum simul intelligitur propter eandem virtutem, eandemque naturam, quam oportet & unum Deum confiteri, & tres subsistentias prædicare, seu tres personas, & unamquamque cum sua proprietate. Et unitatem constituentem, confusionem non facimus secundum Sabellium dicentem, Trinitatem unam esse personam, trinoniam eundem Patrem & Filium & Spiritum sanctum; nec dividentes proprietates, alienamus a Dei Patris substantia Filium & Spiritum sanctum secundum Arianorum errorem, in tres diversos naturas incidentes Deitatem. Unus igitur Deus Pater ex quo omnia, & unus unigenitus Filius per quem omnia, & unus Spiritus sanctus in quo omnia.

Credimus autem ipsum unigenitum Filium Dei, Deum verbum ante secula & sine tempore ex patre natum, non factum, in ultimis diebus propter nos, & propter nostram salutem descendisse de caelis, & incarnatum esse de Spiritu sancto & sancta gloriosa Dei genitrice semper Virgine Maria, & natum ex ipsa, qui est Dominus Jesus Christus, unus de Trinitate, & consubstantialis Deo Patri secundum Deitatem, & consubstantialis nobis idem ipse secundum humanitatem, passibilis carne, impassibilis idem ipse Deitate. Non enim alius quidam est præter Deum Verbum, qui passionem & mortem suscepit, sed ipse impassibilis & sempiternus Deus Verbum, generationem carnis humanæ sustinere dignatus implevit omnia. Ideo non alium Deum Verbum esse qui miracula operatus est, & alium Christum qui passus est cognoscimus, sed unum eundemque Dominum nostrum Jesum Christum Dei Verbum incarnatum & hominem factum, & ejusdem ipsius miracula & passiones, quas carne voluntarie sustinuit, constituentur. Non enim homo aliquis pro nobis semetipsum dedit: sed ipse Deus Verbum suum corpus pro-

XIII. Christi humanitatis exacta discussio.

XIV. De duabus in Christo naturis.

(a) Phil. I.

PAGIUS IV. Ecclesiam divisit.

nobis dedit, ne in hominem fides & spes sit nostra, sed in ipsum Deum Verbum nostram fidem habeamus. Et Deum igitur eum consistentes, non abnegamus ipsum esse hominem; & hominem dicentes, non abnegamus ipsum esse & Deum. Si enim Deus tantummodo esset, quomodo patiebatur? quomodo crucifigebatur & moriebatur? Aliena enim ista sunt a Deo. Si autem homo solum, quomodo per passionem vincebat? quomodo salvos faciebat? quomodo vivificabat? Hæc enim supra hominis naturam erant. Nunc autem idem ipse patitur & salvos facit: & per passionem vincit idem ipse Deus, idem ipse homo, utrumque tanquam unum, utrumque tanquam solum. Unde ex utraque natura, id est, ex Deitate & humanitate unum Christum compositum dicentes, confusionem unitati non introducimus. Et in utraque item natura, id est, in divinitate & humanitate unum Dominum nostrum Jesum Christum Dei Verbum incarnatum & hominem factum cognoscetes, divisionem quidem per partes, vel intercisiones non ferimus unius subsistentiæ.

Differentiam autem naturarum, ex quibus compositus est significamus non interemptam propter unitatem, quoniam utraque natura in ipso est. Cum enim compositionem dicamus, necesse est confiteri & partes in toto esse, & totum in partibus cognosci. Nec enim divina natura in humanam transmutata est, nec humana natura in divinam conversa est. Magis autem intelligitur, quod utraque in proprietate & ratione suæ naturæ manente, facta est unitas secundum subsistentiam. Unitas autem secundum subsistentiam significat, quod Deus Verbum, id est, una subsistentia ex tribus Deitatis subsistentiis non ante plasmato homini unius est, sed in utero sanctæ Virginis creavit sibi ex ipsa in sua subsistentia. carnem animatam anima rationali & intellectualem, quod est natura humana. Hanc autem secundum subsistentiam unitatem Dei Verbi ad carnem docens nos & divinus Apostolus, dicit (a): Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est, equalem se esse Deo, sed semetipsum exinanivit, formam servi accipiens. Per hoc enim quod dixit, qui cum in forma Dei esset, Verbi substantiam in natura Dei ostendit: Per hoc autem quod dixit, Formam servi accepit, naturæ hominis & non subsistentiæ sive personæ unitum esse

Stephanus Diaconus Apolliticæ Sedis Apocripharius, qui Pelagio successerat, Edicto subscribere noluit: ei tamen subscribere tres Patriarchæ licet nolentes, scilicet Menas Constantinopol. Episcopus, Petrus Hierosolymitanus Episc. & Ephremius Episcopus Antiochenus.

Verbum significavit. Nec enim dixit, quod eum qui in forma servi erat, accepit; ne ante plasmato homini unitum esse Deum Verbum ostenderet, sicut Theodorus Mopsuestenus & Nestorius impii blasphemaverunt, effectualem dicentes unitatem.

XV.

Nos autem sequentes divinas Scripturas & sanctos Patres confitemur, quod Deus Verbum caro factus est, quod est secundum subsistentiam sibi unire naturam humanam. Ideo & unus est Dominus noster Jesus Christus, habens in semetipso perfectionem divinæ naturæ & perfectionem naturæ humanæ. Et est unigenitus quidem & Verbum, utpote a Deo Patre natus, & primogenitus autem in multis fratribus idem ipse cum factus homo: Filius enim Dei Filius hominis factus est. Unde & duas natiuitates ejusdem ipsius unigeniti Dei Verbi confitemur, ante secula quidem ex Patre incorporaliter nati, in ultimis autem diebus ejusdem ipsius incarnati & nati de sancta gloriosa Dei genitrice & semper Virgine Maria. Qui enim de Patre splenduit supra intellectum, ex matre ortus est supra rationem: & cum Deus verus esset, factus est vere homo. Ideo proprie & vere Dei genitricem sanctam gloriosam & semper Virginem Mariam confitemur: non quod Deus Verbum initium ex ipsa accepit, sed quod in ultimis diebus unigenitus Deus Verbum, qui ante secula erat, incarnatus ex ipsa, immutabiliter homo factus est: & cum invisibilis in suis esset, visibilis factus est in nostris: & cum impassibilis Deus esset, non dedignatus est passibilis esse homo, & immortalis mortis legibus subjacere. Ipsum qui in Bethlebem de semine David natus est secundum carnem, & similis factus est hominibus, & crucifixus est pro hominibus sub Pontio Pilato, prædicaverunt sancti Apostoli ipsum esse Deum, ipsum hominem; ipsum Filium Dei, ipsum Filium hominis; ipsum de caelo, ipsum de terra; ipsum impassibilem, ipsum passibilem.

XVI.

Deus enim Verbum, qui natus est deorsum ex Patre ineffabiliter, inenarrabiliter, incomprehensibiliter, sempiternus, ipse in tempore nascitur deorsum de Virgine Maria; ut illi qui deorsum prius nati sunt, deorsum secundo nascerentur, id est, ex Deo. Cum enim accepisset mortalem patrem hominem Adam, dedit hominibus suum Patrem immortalem, secundum quod dicitur (b): Dedit eis potestatem

(b) Joan. x. sta-

Pelagius Diaconus, qui tunc Romæ versabatur, quique impugnator erat Origenistarum, adversus illum insurrexit, sicuti & Episcopi Africanæ, ut fufe Baronius narrat a num. XLV. ad LVI.

statem filios Dei fieri. Unde & mortem secundum carnem gustavit Filius Dei propter carnalem suam patrem *, ut filius hominis vitæ ejus particeps fieret propter suum secundum spiritum Patrem Deum. Ipse igitur secundum naturam Filius est Dei, nos secundum naturam sumus filii Adam. Pater enim est ejus Deus secundum naturam, noster autem secundum gratiam: & Deus ei fuit secundum dispensationem, eo quod homo factus est: noster autem secundum naturam Dominus est & Deus: & ideo Deus verbum, qui est Filius Patris, unitus carni factus est caro, ut homines uniti spiritui fierent unus spiritus. Ipse igitur verus Filius Dei omnes nos indutus est, ut omnes induamur unum Deum; & est post incarnationem unus de sancta Trinitate unigenitus Filius Dominus noster Jesus Christus, compositus ex utraque natura: compositum autem Christum confitemur, sanctorum Patrum doctrinam sequentes. In mysterio enim Christi unitas secundum compositionem, confusionem & divisionem reicit, & servat quidem utriusque naturæ proprietatem. Unam autem substantiam seu personam Dei Verbi & cum carne ostendit: & est unus, idemque perfectus in Deitate & perfectus in humanitate, non tamquam in duabus substantiis seu personis, sed in divina natura & humana cognoscendus, ut unus sit utraque perfectus Deus & perfectus homo, idem ipse Dominus noster Jesus Christus unus de sancta Trinitate, conglorificandus Patri, sanctoque Spiritui: nec enim quarta persona adjectionem, suscepit sancta Trinitas, incarnato uno de sancta Trinitate Deo Verbo. His de Verbi incarnatione quam exactissime assertis, subiicit ad omnia confirmanda sanctorum Patrum assertiones, quas nos brevitate causa referre prætermittimus.

XXVII. Voluit enim Theodorus Cæsariensis Justinianum non minus esse prolixum in his edendis, ac fuerat in constitutione lata contra Origenem: sed & quod persuaserat Imperatori sub hujus fidei professione Acephalos Ecclesiæ uniendo; eam omni genere doctrinæ voluit esse referatam, omnique ex parte constantem. Ubi autem de enarrato incarnationis divinæ mysterio longiorem produxit orationem, postea subjungit de his quæ spectant ad confessionem quatuor œcumenicorum Conciliorum, nempe Nicæni, Constantinopolitani, Ephesini, & Chalcedonenfis: ita ut quemque Catholicum gaudio afficere potuisset, dum disertis verbis probat eandem quam hætenus detestati essent Acephali hæretici Catholicæ fidei confessionem. Sed cum post hæc quatuordecim subiicit anathematismos, illis ultimo loco tria illa includit

* suam matrem

capitula, de quibus nuper mentio fieri coepta est. Anathematismi autem sic se habent:

Si quis non constetur Patrem & Filium & Spiritum sanctum, Trinitatem, consubstantialem, & unam Deitatem, sive naturam & substantiam, & unam virtutem & potestatem in omnibus subsistentiis sive personis adorandam: talis anathema sit.

Si quis autem non constetur cum qui ante sæcula & tempora ex Patre natus est, Deum Verbum in ultimis diebus descendisse de caelis, & incarnatum esse de sancta gloriosa Dei genitrice semper Virgine Maria, & hominem factum & natum esse ex ipsa, & propter hoc ejusdem Dei Verbi duas esse natiuitates, quæ est ante sæcula incorporaliter, & quæ est in ultimis diebus secundum carnem: anathema sit.

Si quis dicit, alium esse Deum Verbum qui miracula operatus est, & alium Christum qui passus est, aut Deum Verbum cum Christo esse nascente ex muliere dicere * vel ipso esse tamquam alterum in altero, sed non unum eundemque Dominum nostrum Jesum Christum Deum Verbum incarnatum & hominem factum, & ejus ipsius miracula, & passiones, quas carne sponte sustinuit: talis anathema sit.

Si quis dicit, secundum gratiam, vel secundum operationem, vel secundum dignitatem honoris, vel secundum auctoritatem, vel relationem, vel effectum, vel virtutem, unitiorem Dei Verbi ad hominem esse factam, vel secundum homonymiam *, per quam Nestoriani, & Deum Verbum vocantes Christum & hominem, separatim Christum nominantes, solo vocabulo unum Christum dicunt: Aut si quis per bonam voluntatem dicit unitiorem factam esse, sicut Theodorus hæreticus ipsis verbis dicit, quasi quod placuit Deo Verbo homo, eo quod bene visum est ei de ipso, sed non secundum substantiam Dei Verbi ad carnem animatam animam rationali & intellectualem unitiorem constetur, & ideo unam ejus substantiam esse: talis anathema sit.

Si quis per relationem, aut abusive Dei genitricem sanctam gloriosam semper Virginem Mariam dicit, aut hominis genitricem, aut Christocon, tamquam Christo Deo non existente, sed non proprie & vere Dei genitricem ipsam constetur, eo quod ipse qui ante sæcula ex Patre natus est Deus Verbum, in ultimo ex ipsa incarnatus & natus est: talis anathema sit.

Si quis non constetur Dominum nostrum Jesum Christum, qui carne crucifixus est, esse verum & Dominum gloria, & unum de sancta Trinitate: talis anathema sit.

XXVIII. Anathematismi adversus dissidentes prolata.

XIX.

* vel Deum in ipso.

XX.

* homonymiam.

XXI.

XXII.

XXIII. Si quis in duabus naturis dicens, non tamquam in Deitate & humanitate unum Dominum nostrum Jesum Christum, Deum verbum & incarnatum constetur, nec ad significandam differentiam naturarum, ex quibus compositus est, sed pro divisione per partes talem excipit vocem in mysterio Christi, quasi separatim unaquaque natura suam habente substantiam, sicut Theodorus & Nestorius blasphemaverunt: talis anathema sit.

Si quis in uno Domino nostro Jesu Christo, hoc est, Deo Verbo incarnato, numerum constens naturarum, non intellectu differentiam earum, ex quibus & compositus est, excipit, utpote non interemptam propter unitatem, sed pro divisione per partem numero utitur: talis anathema sit.

XXIV. Si quis dicens unam naturam Dei Verbi incarnatam; non sic hoc intelligit, quod ex divina natura & humana unus Christus effectus est, consubstantialis Patri secundum Deitatem, & consubstantialis nobis idem ipse secundum humanitatem; sed quod Deitatis & carnis Christi una natura sive substantia effecta est, secundum Apollinaris & Eutychetis perfidiam: talis anathema sit. Equaliter enim & eos qui per partem incidunt vel dividunt, & eos qui confundunt divina dispensationis mysterium Christi, reicit & condemnat universalis Dei Ecclesia.

XXV. Si quis non anathematizat Arium, Eunomium, Macedonium, Apollinarium, Nestorium, & Eutychetem, & eos qui similia eis sapuerunt, vel sapient: talis anathema sit. Qui autem sequuntur tres anathematismi, continent tria capitula, de quibus agitata diu controversia post hæc fuit. Ex eo enim quod in Concilio Chalcedonenfis Actione decima recitata reperitur Ibae epistola, in qua Theodorus Mopsuestenus laudatur, accusatur vero sanctus Cyrillus ex calumniis in eum a Theodoro illatis, quasi particeps fuisset sententiæ Apollinaris: ne occasione illius epistolæ quis Theodorum recipiendum esse putaret, vel Theodoretum scripta contra Cyrillum probanda, aut ipsam Ibae nomine recitatam dictam epistolam receptam esse quis assereret ab eodem Concilio Chalcedonenfi; ex tribus inquam his causis, tres qui sequuntur formati sunt anathematismi, ex quibus tria capitula post hæc derivata inveniuntur; quorum primus contra Theodorum sic se habet:

XXVI. Si quis defendit Theodorum Mopsuestenum, qui dixit, alium esse Deum Verbum, & alium Christum a passionibus animæ & desiderii carnis molestias patientem, & ex profectu operum melioratum, & baptizatum in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti, & per baptismum

gratiam sancti Spiritus accepisse, & affiliationem meruisse, & ad similitudinem Imperialis imaginis in personam Dei Verbi adorari, & post resurrectionem immutabilem cogitationibus, & impeccabilem omnino factum fuisse: & iterum dixit talem factam esse unitiorem Dei Verbi ad Christum, qualem dixit Apostolus (a) (a) Ephes. de viro & muliere, erunt duo in carne una. Et super alias suas innumerabiles blasphemias ausus est dicere, quod post resurrectionem, cum insufflasset Dominus discipulis suis, & dixisset (b) Joann. te Spiritum sanctum, non dedit eis Spiritum sanctum, sed figurative tantummodo insufflavit. Sed etiam confessionem quam fecit Thomas, cum palpasset manus & latus Domini post resurrectionem, dicens (c), Dominus meus & Deus meus; (c) Joann. inquit non esse dictam a Thoma de Christo. Nec enim dixit Theodorus, Deum esse Christum, sed ad miraculum resurrectionis stupefactum Thomam glorificasse Deum, qui Christum resuscitavit. Et quod pejus est, etiam in interpretatione, quam in Actus Apostolorum scripsit Theodorus, similem fecit Christum Platoni & Manichæo & Epicuro & Marcioni: quod sicut illorum unusquisque ex dogmate quod invenit, suos discipulos fecit vocare Platonicos, & Manichæos & Epicureos & Marcionistas; simili modo & cum Christus dogma invenisset, ex ipso Christianos vocari. Si quis igitur defendit eundem Theodorum qui talia blasphemavit, & non anathematizat eum & ejus scripta, & eos qui similia illis sapuerunt, vel sapient; talis anathema sit.

XXVII. Si quis defendit conscripta Theodoretum, quæ exposuit pro Nestorio hæretico adversus rectam fidem, & Ephesinam primam sanctam Synodum, & Sanctum Cyrillum, & duodecim ejus capitula, in quibus sceleratis conscriptis idem Theodoretus effectualem dicit unitatem Dei Verbi ad hominem quemdam, de quo blasphemans dixit, quod palpavit Thomas eum qui resurrexit, & adoravit eum qui resuscitavit; & propter hoc impios vocat doctores Ecclesiæ, qui unitatem secundum substantiam Dei Verbi ad carnem constentur; & super hæc Dei genitricem abnegat sanctam, & gloriosam semper Virginem Mariam. Si quis igitur memorata scripta Theodoretum defendit, & non anathematizat ea; talis anathema sit. Propter tales ejus blasphemias ab Episcopis ejectus est, & postea in Sancto Chalcedonenfi Concilio compulsus est omnia contraria memoratis suis conscriptis facere, & rectam fidem confiteri.

XXVIII. Si quis defendit impiam epistolam, quam ad Marinam Persam hæreticam Ibas conscripsisse dicitur, quæ abnegat Deum verbum hominem factum esse, & dicit non-

Secundum ex tribus capitulis.

De-

Tertium ex tribus capitulis.

Deum Verbum ex Virgine incarnatum esse, sed purum hominem ex ipsa esse natum, quem templum vocat, ut alius sit Deus Verbum, & alius homo: & super hoc injuriat Ephesinam primam Synodum, quasi sine inquisitione & examinatione ab ipsa Nestorio condemnato: & S. Cyrillum vocat hereticum, & duodecim ejus capitula impia dicit: Nestorium autem & Theodorum, cum impiis eorum conscriptis collaudat, & defendit. Si quis igitur (sicut dictum est) eandem ipsam epistolam vindicat, vel rectam esse dicit ipsam vel partem ipsius, sed non anathematizat eam; anathema sit. Hactenus anathematismi, quorum tres novissimi (ut diximus) complectuntur tria illa capitula, de quibus mota controversia est, additis his quæ sequuntur:

XXXIX.

Tali ergo (subdit ipse) epistola juste anathematizata propter insertas ei blasphemias, Theodori & Nestorii impietatis sequaces conantur dicere susceptam esse, etiam a sancto Chalcedonensi Concilio. Hoc autem dicunt, sanctam quidem Chalcedonensem Synodum calumniantes, nomine autem ejus festinantes debita condemnatione liberare Theodorum, & Nestorium & impiam epistolam, pro qua Ibas sepius accusatus, non est ausus dicere esse suam propter insertas ei blasphemias, &c. Pergit agere de Actis Tyri cum ibi causa ventilata est Ibas, item de Actis Chalcedonensibus, negans a Synodo ipsa Ibas epistolam esse receptam, quam inquit ipsum Ibas negasse esse suam. Unde subdit: Si igitur ipse Ibas propter impiam epistolam sepius accusatus, non est ausus eam suam dicere, sed etiam Chalcedonensi Concilio omnia ei contraria compulit eum peragere; quomodo eadem sancta Synodus memoratam epistolam susciperet, & condemnationi impietatis quæ in ea continetur se subiceret, a qua Ibas liberare festinavit? Ita autem quæ adeo Imperator inculcat, non ausum Ibas profiteri epistolam esse suam, quomodo subsistant, consule quæ dicta sunt superiori tomo, ubi de rei gestæ veritate accuratissime actum est.

XXX.

Sed quod ita rem gestam esse putavit idem Justinianus Imp. ibidem post multa subicit ex ejusdem epistolæ Ibas nomine editæ occasione, quod dolose hæretici, ut Catholici haberentur multa, ponant quæ a Catholicis dici debent; ut cum in ea auctor confitetur in Christonaturas duas, unam vero personam, ut Orthodoxi profiteri solent: cum tamen aliter vocem Naturæ atque Personæ ipsi accipere consueverint. Unde subjungit: Nihil autem mirandum, si vocabulo naturarum usus est scriptor impie illius epistolæ. Solent enim hæretici, ut

simpliciores deciperent, vocibus quidem uti quæ ab Orthodoxis pie dicuntur, rectum autem eorum intellectum & expositionem ad suam impietatem transferre. Rursus vero adversus eosdem, qui Synodi esse dicerent cuncta quæ in Actis Synodi reperirentur, sicque inurere notam hac via viderentur Concilio Chalcedonensi, quod plura in eo reperirentur esse hæreticorum: his occurrens idem Justinianus Imperator, post alia ista subicit:

Quæ enim de hæreticis proferuntur in Synodis, & pars Gestorum sunt, non ad deliberationem inferuntur, sed ad majorem condemnationem eorum & qui eis similia sapiunt. Oportet autem etiam illud attendere eos qui veritatem perscrutantur, quod forsitan in Conciliis quædam a certis ibi convenientibus dicuntur aut per favorem, aut per contrarietatem, aut per ignorantiam: Nemo autem attendit ea quæ per partem a quibusdam dicuntur, sed sola illa quæ ab omnibus communi consensu definiuntur. Si enim aliquis secundum illos voluerit attendere hujusmodi contrarietates, unaquæque Synodus invenietur se ipsam destruens. Propter hæc igitur oportebat eos, si sanctum Concilium recte susciperent, non tales blasphemias ei applicare, sed sequi doctores Catholica Ecclesia, &c.

Ad postremum autem de Theodoro damnando, cujus rei gratia omnia quæ eadem constitutione superius dicta sunt, præmissa videntur: ista addit Imperator post alia in hominis detestationem læpius inculcata: Impio enim Theodoro (inquit) non suffecit super alias ejus blasphemias ad suum errorem male interpretari symbolum trecentorum decem & octo sanctorum Patrum, sed etiam contempto eo, aliud symbolum exposuit omni impietate plenum, in quo anathematizare ausus est eos qui aliter sapiunt vel tradunt; ut quantum ad illum insaniam pertinet, omnes sancti Apostoli, & Patres condemnarentur. Hoc autem Theodori impium symbolum & in Ephesina prima Synodo prolatum, & in Chalcedonensi recitatum, ab utraque Synodo cum ejus expostore, & eis qui illud suscipiunt condemnatum est.

Quoniam autem quidam verba pro Theodoro facientes, cum proferunt impia ejus conscripta, propter insertam eis blasphemiam, consurgunt quidem dicere, quod impia sint; ipsum autem, qui talem iniquitatem evomit, recusant anathematizare: miramur eorum dementiam, quod divina Scripturæ contraria agunt, evidenter dicenti (a), quod equaliter horribilia sunt apud Dominum impius & impietas: actio enim cum auctore punietur. Si autem similiter impietate horribilis est Deo

XXXI. Quæ ratio habenda Synodali Act.

XXXII. De Synodo Theodori Mopuesteni.

XXXIII.

(a) Sap. 14. excommunicatus Theodorus.

(a) Joan. 8.

ille qui impie agit, certe separatus est talis a Deo, & anathemati juste subicitur. Anathema autem nihil aliud significat, nisi a Deo separationem, sicut in veteri & novo Testamento judicium de anathemate significat. Quod autem Dominus eos qui non permanent in verbo veritatis ipsius, separatos esse ab Ecclesia dicit; in Evangelio secundum Joannem Judæos alloquens, sic ait (a): Omnis qui facit peccatum, servus est peccati; servus autem non manet in domo in æternum. Quod autem Dominus nominat domum, divina Scriptura Ecclesiam Dei vivi vocat: id Apostolus testatur (b) in epistola prima ad Timotheum.

(b) 1. Tim. 3.

XXXIV. Post mortem etiam potest infigi Anathema.

Si vero quidam dicunt, non oportere Theodorum post mortem anathematizari, sciant qui talem hæreticum defendunt, quod omnis hæreticus usque ad finem vitæ in suo errore permanent, juste perpetuo anathemati & post mortem subicitur: & hoc in multis hæreticis & antiquioribus & prioribus factum est, id est, Valentino, Basilide, Marcione, Oberimbo, Manichæo, Eunomio, & Bonoso: hoc autem idem & in Theodoro factum est & in vita accusato & post mortem anathematizato a sanctis Patribus: quibus si credere voluerint, ut hæretici ejus defensores, vel impia epistola, quam ipsi defendunt, credant: quæ licet Theodorum collaudet, manifeste tamen dixit, quod in Ecclesia a sanctis Patribus anathematizatus est, & ex illo plurima inquisitio facta est de ejus conscriptis, utpote plenis impietate. Hoc autem tunc faciebant Catholica Ecclesia doctores, ne simpliciores legentes illius impia conscripta, a recta fide declinarent.

XXXV. Damnati post mortem hæretici.

Quod autem impii, licet non in vita in suam personam anathema susceperint, tamen post mortem anathematizantur a Catholica Ecclesia, ostenditur a sanctis Synodis. Nicæna enim Synodus eos qui impii Arii sectam colunt sine nomine anathematizavit: quæ autem Constantinopoli congregata est, impiam Macedonii hæresim similiter condemnavit, si tamen Dei sancta Ecclesia & post mortem Arium & Macedonium nominatim anathematizat. Cum autem ex multis probationibus convincuntur, quod supervacue & impie agunt, qui Theodorum & impietatem ejus defendunt, ad aliam vanam occasionem confugiunt, dicentes non oportere eum anathematizari, eo quod in communicatione Ecclesiarum mortuus est.

XXXVI. Theodorus a sua Eccl. damnatus.

Oportebat autem scire eos, quod illi moriantur in communicatione Ecclesiarum, qui commune pietatis dogma, quod in universali Ecclesia prædicatur, usque ad finem servaverunt. Iste autem usque ad mortem in sua permanent impietate, ab omni Ecclesia ejectus est. Itaque & omnis Ann. Eccl. Tom. X.

plenitudo Mopuestenæ Ecclesiæ, in qua Episcopus dicitur fuisse, cum invenisset, quod Pagani & Judæis & sodomitanis a sanctis Patribus communeratus est, deleverunt ipsi ex illo de sacris Ecclesiæ Diptychis ejus nomen, sicut Gestæ in eadem civitate apud Concilium Episcoporum illius provinciæ confecta ostendunt. Miramur igitur Theodori sequaces, qui cum & impietatem ejus tamquam suam defendunt; cum Ecclesia, in qua fuit Episcopus, utpote hæreticum, ex multis temporibus eum rejecit. Hæc & alia Imperator, subiciens plura exempla, quibus pateret & damnari & absolvi consuevisse mortuos, qui viventes vel damnari vel absolvi meruissent. Atque demum ejusmodi contestatione finem imponit ipsi quam de fide constitutionem conscripsit.

Si quis igitur post ejusmodi rectam confessionem & hæreticorum condemnationem, salvo manente pio intellectu, de nominibus, vel syllabis, vel dictionibus contendens, separat se a sancta Dei Ecclesia, tamquam non in rebus, sed in solis nominibus & dictionibus posita nobis pietatis talis, utpote dissensionibus gaudens, rationem pro semetipso & pro deceptis & decipiendis ab eo reddet magno Deo & Salvatori nostro Jesu Christo in die Judicii. Hactenus Justiniani de fide Catholica promulgatum edictum, non ob aliam causam (ut vult Liberatus) quam ob æmulationem Theodori Cæsariensis in Pelagium, diaconum, qui Origenem damnari curasset.

XXXVII. Contestatio Imp.

Antequam autem ulterius de his progressari oratio, hic ad limen monendum putamus lectorem, quod etsi demum post obortas plurimas controversias, immensaque parta dissidia Catholica Ecclesia sententiam Justiniani Imperatoris contra Tria capitula sit secuta; tamen hoc ipso exordio propositæ quæstionis, immo assertæ ab Imperatore sententiæ, contra eadem Tria capitula complures Orthodoxi, immo & ipse Vigilus Romanus Pontifex, quasi vindices Chalcedonensis Concilii, in cujus præjudicium ea viderentur ab Imperatore sancita, insurrexerunt. Cum autem perspicue pleneque cognitum fuit, nequicquam derogatum sacrosancto Concilio Chalcedonensi per damnationem trium capitulorum, ipsa in primis Apostolica sedes eam Imperatoris edicto primum promulgatam & postea per Quintam Synodum confirmatam assertorem probavit atque retinuit, itumque est a Catholicis omnibus in eadem sententiam cum Quinta Synodo habita Constantinopoli, & cum ipsis Romanis Pontificibus, aliisque Apostolicæ sedi communicantibus. Qui vero postea ab his dissentere, ut schismatici habiti sunt atque reiecti: cum tamen interea ante novissimum

XXXVIII. De Tribus capitalibus summa.

CHRISTI
546.VIGILII PAP.
7.JUSTINIANI IMP. 26.
TOTILÆ REG. 5.

Apostolicæ sedis assensum non esset piaculum pro Tribus pugnare capitulis, cum præsertim in ea assertione habuerint aliquando quem sequerentur ipsum Vigilium Romanum Pontificem.

XXXIX.

Quo etiam tempore, qui tria capitula defendebant, pugnare se æque pro Synodo Chalcedonensi, præstulerunt, cum nihil vellent de eodem sacrosancto Concilio imminutum: nec ita impugnabant Imperatoris edictum illud adversus Tria capitula datum, ut errores dogmatum, qui sive in Theodoro, sive in Iba, vel Theodoro jure condemnabantur, defendendos putarent: respuebant enim & ipsi eorum errores & execrabantur: sed erat ab istis pro personis instituta defensio, nempe contendentibus non esse damnandum Theodorum Mopsuestenum, quem indemnatum a Patribus constaret esse in Catholica communicatione defunctum; neque Ibam, vel Theodoretum, quos damnantes hæreses Chalcedonensis Synodus receperat; neque facessendum negotium mortuis distabant, quos in pace Ecclesiæ esse defunctos, nec ab ea fuisse rejectos, probari posset. Sic igitur isti pro Tribus pugnantes capitulis, nequaquam defendebant (ut dictum est) quæ dicebantur repertæ hæreses in commentariis Theodori, neque errores in epistola Ibæ enunciative infertos, vel antea jam improbata scripta Theodoretæ adversus duodecim Cyrilli capitula, quæ omnia ipsi etiam respuebant, retinentes pariter quæcumque in sacrosancti Concilii Chalcedonensis Actis esse invenirentur inexta; & defendentes licet epistolam Ibæ, nequaquam blasphemis in ea relatis atrocitabantur: cum tamen iidem omnes adversus Justinianum Imperatorem tanta sibi in Ecclesia Catholica arroganti invehentur, atque edicto ab eo promulgato simul adversarentur: quo nomine (ut dictum est) inter alios ipse Facundus Herimianensis in Africa Antistes scriptum adversus eundem Imperatorem pro Trium capitulorum defensione volumen edidit.

XL.
Defensio-
rum trium
capitul.
triplex
status.

Porro defensores isti laudati aliquando sunt, cum quem sequerentur haberent Vigilium Romanum Pontificem; interdum vero tolerati, cum de hujusmodi controversia quid sancta Synodus definiret, expectaretur; reprobatæ autem tunc penitus, ubi damnante Tria capitula. Quinta Synodo, & eam postea probante Vigilio, atque successoribus Romanis Pontificibus, ipsi ab ea nimis obstinate resistierunt. Hæc est summa totius historiæ, immo tragoediæ, utpote per quam plurima damna Ecclesiæ Catholiçæ noscantur illata, quæ tu ipse plorabis, cum legis. His autem summam ingestis, quorum meminisse debes, prosequamur jam suo ordine cœptam historiam, & in pri-

mis de Justiniani Imperatoris conatu in edicto illo promulgando, eodemque ab adversariis in deteriorem partem accepto, atque proinde rejecto.

XII.

Cum ergo ea omnia velamento quodam pacis agerentur, factum est ut animosius ab Imperatore Episcopis subscribenda ingererentur. Nam de unione promissa ista Facundus (a): *His igitur ita fraudulenter agentibus, ac nescio quam promittentibus unitatem, quæ si etiam sequeretur, confusio potius dicenda esset, &c.* Sed justius, etsi tamen acrius, dum inferius in Zenonem perfidum Imperatorem invehitur, qui impia illa excogitata unione, de unitate pariter impium olim promulgavit edictum, ipsum Justinianum Imperatorem coarguit atque perstringit, ubi post multa (b): *Etiã aliud deterius addens ait, quod sanctæ quæ ubique essent Catholica Ecclesiæ, & qui eis præessent Deo amabiles sacerdotes, non aliter deberent credere: quasi omnium fides Ecclesiarum ex ejus voluntate penderet, & nemini liceret aliter credere, quam præciperet Imperator. Videbat (ut arbitror) quosdam timidos, vel rerum temporalium cupidos, sibi favere, & ex illis ceteros existimabat: quibus etsi vocem contradictionis abstulerat, animum certe mutare non potuit. Nec enim amplius aliquid mundi potestas valet in his quos a libera fidei assertione retraxerit, nisi ut in illud incidant, quod Dominus ait (c): Qui me erubuerit & meos sermones, hunc Filius hominis erubescet, cum venerit in majestate sua * & Patris & sanctorum Angelorum.*

(a) Facundus
pro defen-
Cap. l. 1.
In Zenone
redarguit
Iustini-
anus.(b) Facundus
pro defen-
Cap. l. 2.
in fin.

(c) Luc. 9.

Aliquod ergo jus mundana potestas Ecclesiæ valet auferre, nullum sibi tamen acquirere. Melius ergo est, ut semet intra litem suam contineat; quem cum transgreditur, perdere multos potest, lucrari neminem. Nam & suas habent officinas vel artifices, omniaque ex proposito doceri videmus. Numquam enim de textrina personare incudes audivimus, & ignem illic in fornacibus anhelare. Numquam comperimus a futores quæsitum quæ cujusque fabricæ proportio latitudinis conveniret, & quanta utrisque conveniens congrueret altitudo: quoniam illa integre scire possunt, quæ ab ipsis artis sunt præceptoribus instituta scholæ. Hæc licet in Zenonem ab ipso esse videantur dicta, in Justinianum tamen vult retorqueri; qui cum esset penitus illiteratus, eruditus tamen sibi arrogaret de fide Catholica edere sanctiones, quas dolose conscripserat hæretici. Pergit vero Facundus:

XIII.
Non esse
Imp. sanc-
tate leges
Ecclesiæ.

In contemptu sunt divine litteræ, quæ nec suam scholam nec magistrorum habeant, ut de quibus peritissime disputare se credat, qui nunquam didicit. Deinde cum Palatii causæ transferantur ad Ecclesiæ: quomodo Ecclesiæ causam ad Palatium

trans-

CHRISTI
546.VIGILII PAP.
7.JUSTINIANI IMP. 20.
TOTILÆ REG. 5.

transferebat? Posivemo, numquid jam domuerat, vel pacaverat omnes insensas Reipublicæ barbaras nationes? jam per universas Imperii sui provincias seditiones ac seditionum causas abstulerat? jam cunctis criminalium, sive civilium causarum, qui illis conveniens, dederat sinem? Cum ergo his non sufficeret, quibus nemo sufficere potest: quomodo si cogitaret tanta loci sui pericula, & de omnibus se rationem crederet redditurum, etiam periculis se alienis immergeret?

XIII.
Facundus
perstringit
Justin.

En quam belle, sed argute magis Facundus in Zenonem intendens jacula, eadem in Justinianum ex peritia bellicæ artis vibrat: quippe qui (ut etiam damnat Procopius) cum undique ingruerent bella & seditiones, ipse tamen totus esset intentus disputationibus divinæ Scripturæ. Quantum, rogo, ipsi in his temporis insumentum fuit, ut qui nec prima elementa calleret, ut legere posset, ejusmodi perplexas quæstiones vel saltem leviter intelligeret? quamque facile, ut non auditis quæ obicerentur ab adversariis, in suam eum sententiam traherent, qui jam ejus præoccupasset aures? At quis in tantum discrimen fidem Catholicam adducendam esse censtat, ut qui ejusmodi esset, & de fide leges sanciret, universam Ecclesiam Catholicam eisdem parere obligaret? Hæc addidisse voluimus ad robotandam Facundi sententiam, qua cum Vigilio tunc Tria capitula defendebat.

XIV.
Adulatio
Impera-
torem de-
mentat.

Sed unde ista mala in ipsum provenerint Justinianum etiam sub Zenonis persona idem auctor declarat, cum hæc addit: *Ad hoc autem detestandum facinus adulantium laudibus eum credimus excitatum, cum ei dicerent quemadmodum solent: quod omnes suos decessores sapientia & religione præcelleret: quod nullus ei posset in universis qui esset vel fuisset Dei sacerdotibus comparari. Quibus ille credulus, existimavit per singularem sapientiam, quam ei præter assentatores nemo tribueret, invenire se posse rationem faciendam unitatis, quam nullus ante per tot tempora potuerit invenire. Hæc & alia prudentissimus Ecclesiasticus agonistes Facundus, cum inter Catholicos militans, ea scriberet, jubente Vigilio Catholiçæ sedis Antistite, imprudentem Justiniani conatum sugillans, atque simul omnes Principes illos arguens, qui immiscentes se fidei causæ, tantum sibi sumunt, ut non vereantur legem credendi præscribere Christianis.*

XV.
Stephanus
Apocri-
farius resti-
tit Imp.

Imperator igitur simulac de fide tale promulgavit edictum, sciens ejusmodi constitutiones nullarum virium esse, nisi ab Episcoporum subscriptione auctoritatem acciperent: primum omnium Apo-

stolicæ sedis Apocriarium ibi degentem Stephanum diaconum, ut id faceret, vehementer rogavit: sed tantum abest ut illum ad id præstandum impellere potuerit, ut eundem maximum suis conatibus expertus fuerit adversarium, sicut & Dacium Mediolanensem Episcopum, qui tunc item erat Constantinopoli; iidem vero Vigilium Romanum Pontificem monuerunt absentem. At non sic quidem Orientales Episcopi; qui sive blanditiis, sive terroribus compulsi, magna ex parte Imperatori cesserunt, licet iidem sicut antea, ita & postea facinus fuerint detestati. Nam audi, quæso, quid de Patriarchalium sedium Episcopis idem Facundus scribat: *Illud est insuetum, illud mirabile, illud in quo magna vis veritatis apparet, quod ipsos quoque presumptores internis conscientie stimulis fateri coegit, ad destructionem Concilii Chalcedonensis hæc fuisse conscripta.*

Nam primus infirmator eorum Mennas Constantinopolitanus Episcopus cum ad hoc tentaretur scripto (sicut præceptum fuerat) præbere consensum; contra Synodum Chalcedonensem fieri, protestatus est. Sed & postquam consensit, a prædicto venerabilis memoria Stephano Ecclesiæ Romanæ diacono & Apocriario conventus: cum priori sententiæ suæ contrarius acquievit his quæ ante culpaverat, & de quibus se nihil acturum sine Apostolica sede promiserat; sub ea se conditione cessisse, juratum sibi fuisse respondit, quod chirographum suum reciperet, si hæc Romanus Episcopus non probaret. Hæc de Menna Facundus: ex quibus intelligas Apostolicæ sedis summam auctoritatem, cujus arbitrio quæ essent ab Imperatore statuta & a Patriarchis subscripta, validanda relinquerentur, caritura robore & auctoritate, si ipsius Romani Pontificis approbatione carerent. Sed quæ cum aliis Patriarchis tunc transacta fuerint, ex eodem auctore cognosce, qui paulo post ista subiungit per antiphrasim:

Quis porro auctoritatem contemnere possit istorum? Quis dubitet talium sequi sententiam, videns quam libere ab his & intrepide veritas predicatur? Zozilus quoque Alexandrinæ urbis Antistes cum Romanum Episcopum venire cognosceret (quod contigit anno sequenti) obviam illi ad Siciliam misit, conquerens se ad ipsius decreti affirmationem fuisse compulsus. Quod hic ei, postquam venit, idem Romanus Episcopus in facie palam, nobis quoque inter alios præsentibus, exprobravit. Nec non Ephraemius Antiochenus, cum primum ei mandaretur, ut hoc etiam ipse subscribendo firmaret, consentire noluit. At postquam ei denun-

XVI.
Mennas
Epif. sub-
scribit in-
vitus.XVII.
Tres Pa-
triarchæ
subscri-
bunt no-
lentes.

ciatum est, quod excludendus esset, nisi faceret, sui potius honoris, quam veritatis dilector inventus est. Quid autem Petrus Hierosolymitanus? nonne publica notitia refert, quoniam conveniente ad se multitudine monachorum, juratus pronuntiavit, quod si quis eidem decreto monitus consentiret, contra Chalcedonense Concilium faceret: nec tamen se ab ejus confessione suspendit? Hoc autem velut hæreditarium de prævaricatione primæ illius mulieris cognovimus esse contractum, quæ prius interdictum sibi fuisse respondit, ne de ligno, quod erat in medio paradisi, comederet: & postea quod ipsa illicitum pronunciaverat, usurpavit, ac viro ut comederet, persuasit. Et quid dicemus ad hæc? nisi quod Dominus dixit: Verumtamen veniens Filius hominis, putas inveniet fidem super terram?

XLVIII. Jam vero de aliarum civitatum Episcopis quid loquamur? Qui & cum subscribere compellerentur, palam reclamaverunt, contra magnam Synodum fieri: & post subscriptionem memorato Stephano Romano diacono libellos dederunt, sedi Apostolicæ transmittendos, consistentes in eis, quod a Constantinopolitano Episcopo coacti subscripserint. Qui si a vestra pietate querantur, poterunt & apud vos nostris assertionibus attestari. Unde non solum ipsi qui hæc fecerunt, sed & illi etiam qui facientibus communicando consentiunt, de ignorantia semetipso excusare non possunt, & frustra dissimulant, frustra se dicunt nescire quod factum est, sive lucra temporalia diligentes, sive gratias suas animas negligentes. Cui enim non sufficit ad cognoscendum causæ meritum sola confessio transgressorum & verbis publice facta & libellis exposita? Cum interea ipsum Vigilium consulere non præmitterent.

XLIX. Quid autem excusando se quod Justiniano Imperatori paruisent, illi dicerent, idem Facundus superius sic ait (a): Adhuc dicant, quod de tanta sua presumptione Ecclesiam quoque Romanam consuluerint, & sententiam beati Vigilii Præsulis adhuc expectent. Hæc ipse: qui post multa subdit (b) & de Domitiano Episcopo Metropolitano Ancyre in Galatia, qui Origenista cum esset, scripto tamen libello ad Vigilium Romanum Pontificem, ingenue professus est, Origenistarum studiis ea fuisse ab Imperatore contra Theodorum Mopsuestenum & alios adversus Synodum Chalcedonensem promulgata: ait enim (c): Quia per instantiam tuæ religionis ejusdem profani dogmatis (Origenis scilicet) iterata damnatio est: hinc ejus sectatores exarserunt adversus Ecclesiam querentes eam quacumque possent inmissione turbare. Et hoc totum publicam notitiam non effugit. Præsertim cum &

(a) Facundus pro defensione cap. lib. 2.

(b) Facundus pro defensione cap. lib. 4.

(c) Facundus lib. 1. Ab Origenistis hoc nallum pro cessit.

Domitianus Ancyrensis quidem civitatis Episcopus provincie Primæ Galatiæ, qui fuit ipsius Origeniana hæresis manifestus assertor per libellum quem ad beatum Papam Vigilium scripsit, Deo extorquente, confessus est, quod ejus complices Origeniani cum viderent non se posse proprium dogma defendere, neque sibi quicquam spei de conflictu restare; ad ultionem eorum quæ contra Origenem gesta sunt, hæc Ecclesiæ scandala commoverunt. Hæc Facundus, qui & inferius ejusdem Domitiani verba in libello fufius scripta recitat. Sed de his modo factis, quod ex Liberato diacono eadem superius fuerimus profecuti, hic vero occasione libelli ad Vigilium missi oportuit repetisse.

Sed qui fuerint hoc eodem tempore Occidentalium conatus adversus ejusmodi Justiniani Imperatoris promulgatum de fide decretum, videamus. Pelagius Romanæ Ecclesiæ diaconus simulac Constantinopoli reverfus hoc anno in Urbem est, contra ejusdem Imperatoris de fide fanaticum edictum classicum cecinit, & cum alios, tum etiam Africanos Episcopos armare conatus est: qui enim (ut ex Liberato diximus) hostis erat & acerrimus impugnator Origenistarum, & adversarius Theodori Cæsariensis, adversus eadem inventa magno animo insurrexit una simul cum collega Anatolio: de quibus pauca tantum hæc, unde multa valeas intelligere, ex Facundo (d) dicemus, quæ sic se habent: Non ergo civilis hæc causa credenda est, vel talis que pro Ecclesiarum pace ferenda sit, sed que merito judicetur contra ipsius Catholicæ fidei statum hæreticorum subreptione commota; pro qua pars maxima orbis Christiani, quæ potuit, primum inter primos Christianos sacerdotem, nempe Vigilium, publica contestatione pulsavit: & Romana quidem universitas atque Africa, priusquam ipsius Romani Antistitis acceperimus epistolam, non parvo jam agnovimus indicio, quid de hujus facti novitate sentirent.

Nam venerabilis Pelagius & Anatolius Romani diaconi debitam officio suo & loco sollicitudinem pro Ecclesia Dei gerentes, laudabilis in Christo memorie Ferrando diacono Carthaginiensi scripserunt, ut habito de hac causa diligenti tractatu cum reverendissimo ejusdem Ecclesiæ Carthaginiensis Episcopo, vel aliis, quos & zelum fidei & divinæ Scripturæ scienter habere notitiam, consulentibus responderent, quid observandum in commune omnibus videretur. His ab Ecclesiæ Romanæ diaconis acceptis litteris, Ferrandus diaconus Carthaginiensis facere minime prætermisit quod fuit injunctum: quamobrem omnes ejus esse sententiæ invenit Africanos Episcopos, ne Imperatoris decre-

L. Studia Pelagii & Anatolii Diaconorum.

(d) Facundus pro defensione cap. lib. 4.

LI. Africani Episcopi resistunt Imperatori.

tum in aliquam acciperetur auctoritatem, nec quicquam penitus de ipso Chalcedonensi Concilio pertingendum. Hæc cum Facundus testetur; memineris quod superius, dum de Ferrandi scriptis mentio facta est, jam diximus scriptam fuisse ab eo ad Pelagium & Anatolium Romanæ Ecclesiæ diaconos eo argumento epistolam, quæ desideratur. At quæ eo tempore de his extat epistola Pontiani Episcopi Africani ad Imperatorem conscripta videamus, quæ sic se habet (a):

(a) Extat Concil. tom. 1. inter Acta Joann. Papa.

LII. Pontiani Episcopi Afric. ad Justinianum epist.

Clementissimo ac piissimo filio Justiniano Imperatori Pontianus Episcopus in Domino salutem.

Principaliter nomen ab ipsis incunabulis justitiæ suscepisti: & justus Dominus qui ita præstitit, ut nomen ante justitiæ iribueret, cui Imperii postmodum gubernacula contulisset. Adunata est igitur gratia Salvatoris non solum in nomine, verum etiam in merito, cujus vita exaltata est imperando, & Imperium juste vivendo. Dignatus es nos in Africanis partibus commorantes litteris admonere, qualem fidem teneas & defendas. Cognovimus quod Dominus B. Petro statuit dicens (b): Super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & porta inferi non prævalebunt adversus eam: & tibi dabo claves regni celorum. Excultavit spiritus noster, hoc firmiter te piissime esse Imperatorem, quod Apostolica fides prædicat, credentes quod a rectæ credulitatis tramite non declines. Talem enim decet esse Imperatorem, pius, justus, fidelem, qualem te nos esse cognovimus.

(b) Matth. 16.

In extremo itaque epistole vestra cognovimus, quod nos non mediocriter remordet, debere nos Theodorum & scripta Theodoretæ & epistolam Iba damnare. Eorum dicta ad nos usque nunc minime pervenerunt. Quod si & pervenerunt, & aliqua ibi apocrypha, quæ contra fidei regulam sint, legerimus; dicta possumus respicere, non auctores jam mortuos præcipiti condemnatione damnare. Quod si adhuc viverent, & correcti errorem suum non condemnarent, justissime damnarentur. Nunc autem quibus recitabitur sententia damnationis nostræ? Quod in eis recorrigatur, non est. Sed timeo, piissime Imperator, ne sub obtentu damnationis istorum, Eutyebiæ hæresis erigatur; & dum minima indicia non spernimus, ad majorem hæresim collisionemque veniamus. Et quid nobis cum mortuis inire bellum, ubi nulla invenitur in congressione victoria? Apud judicem verum jam tenentur, a quo nullus appellat. Per ipsum, in quo nos honoratis & diligitis, supplicamus clementiam tuam, ut pax permaneat temporibus tuis, ne dum quæris damnare jam mortuos, multos inobedientes interficias vivos, & exinde compellaris reddere rationem ei-

LIII. Non putat damnandos mortuos.

qui venturus est judicare vivos & mortuos. Hucusque ad Imperatorem Pontianus ex Africa, cum illic missum hoc anno ab ipso Justiniano fidei decretum Episcopis Africanis innotuisset: cujus autem sedis iste Episcopus fuerit, ignoratur. At illud opinari facile quisque potest, quod ab eo factum est, id ipsum ab aliis Episcopis diversarum regionum minime prætermisum: nam liquet omnes fidei Catholicæ professores simul adversus ejusmodi novitatem insurrexisse, vindicetque se Chalcedonensis Concilii exhibuisse.

At quid inter hæc Imperator? Cumereret primarum sedium Orientalium Episcoporum, præcipue vero Mennæ Constantinopolitani Episcopi suspensam esse sententiam ad Vigilii Papæ arbitrium, & ex ejus voluntate pendere: existimavit necessarium fore, ipsum Romanum Pontificem Constantinopolim convocare; quod fecit hoc anno, ipsum summa celeritate venire rogans. Nec remoratus quidem ipse Vigilius fuit, qui hoc item anno recessit ab Urbe, & se contulit in Siciliam, ubi hiemavit. Sed tum ex bis quæ ex Facundo dicta sunt, tum ex his quæ dicuntur ex Procopio, ambobus hujus temporis scriptoribus, aperti mendacii redarguit Anastasius, dum alias protectionis Vigilii Constantinopolim causas asserit, atque subtractum violentè ab Urbe, insectatumque jurgiis & blasphemis tradit. Porro res adeo ignominiosa minime latere potuisset res fuorum temporum accuratissime prosequentes auctores.

Cæterum cum non alia causa præcessisset cognoscatur protectionis ipsius Vigilii Papæ Constantinopolim; oportuit eum summo cum honore ab Imperatore vocatum esse, ne ipse adversans inefficaces redderet omnes ejus de promulgato de fide decreto conatos. Sciens enim, (quod dictum est) præcipuos Orientis Episcopos ex Romani Pontificis definitione pendere: eum sibi, quibus valuit, studuit conciliare blanditiis, ut quæ dicitur sumus quam perspicue demonstrabant. Cæterum Vigilii Papæ Constantinopolim protectionem magnum intulisse Catholicæ Ecclesiæ damnum, declararunt eventa, quæ & significarunt, quam prudentissime egerint prædecessores Romani Pontifices, ut sanctus Leo & alii, qui vocati sæpe ab Orthodoxis licet Imperatoribus in Orientem, numquam passi sunt ab ipsa fixa Romæ sede divelli. Obfuisse haud modicum usu rerum reperitur Pontificum ab urbe protectio ad Comitatum, cum Imperatorum sive blanditiis sive minis, contrariis hisce ex adverso pugnantibus ventis, exposita sæpe noscatur magno periculo Petri navicula, cu-

LIV. Imp. Constant. accersit Vigilium.

LV. Non recedendum ab urbe Pontificibus.

CHRISTI
546.VIGILII PAP.
7.JUSTINIANI IMP. 20.
TOTILÆ REG. 5.

cujus clavum immobilis sedens Romanus Pontifex tutius teneat.

LVI.

Hoc igitur anno, qui (ut dictum est) a Procopio undecimus belli Gothici numeratur, Vigilium Papam Roma recessisse Constantinopolim profecturum, & in Siciliam pervenisse, idem affirmat: ubi Dacium Mediolanensem Episcopum Constantinopoli venientem obviam habuit, & legatum suscepit ab Ephræmio Episcopo Antiocheno missum, a quibus cuncta quæ Constantinopoli gesta essent, exploratus intellexit. Quid autem egerit ubi ea omnia comperta habuit, a Facundo

(a) Facundus pro defensionem fecerunt, dicerent quod Ecclesiam Romanam consulerent, & sententiam Vigilii ejus Præsulis expectarent: cui, quantum ad illos attinet, non permisissent censere quod senserit, ante statuentes, ut si quis Theodorum Mopsuestenum cum suis dogmatibus & epistolam venerabilis Iba non anathematizat, sit anathema. Sed ecce jam veniens, ex itinere, quod ei videbatur edixit, & facti hujus auctori correctionem tumultuariæ suæ transgressionis indicit; & nisi citius quod male factum est, auferretur, etiam vindicturum se esse prædixit, protestans & dicens cum Apostolo & Timotheo (b): Ne forte cum venero, non quales volo inveniam vos, & ego inveniar a vobis qualem non vultis. Erant hæc scripta in epistola quam Constantinopolim Vigilii misit, quam etiam iisdem præcurrentibus legatis dedit ad Imperatorem, ne quid innovari pateretur: nam subdit idem Facundus:

Præter quod & a vestra clementia summis precibus, summoque adnitu per suos legatos petit, sicut eum venientem diversæ provincie contestata sunt, ne partiamini stare quod factum est: tale si quidem ipsius facti crimen esse judicavit, ut illo Doctoris Gentium testimonio duceret arguendum, quo discipulo Timotheo scribens dixit: Deposita custodia, devotans profanas vocum novitates, & oppositiones falsi nominis scientiæ, quam quidam promittentes circa fidem exciderunt. Quid ergo adhuc queritur, utrum

LVII.
Quæ Vigilii Constantinopolim scripserit.

PAGIUS
V.
Emissum fuit anno DXLIV.

A num. LVI. ad LXI. Vigilium, ac reliqui Occidentis Episcopi Edictum contra Tria Capitula subscribere recusabant, arbitrati id absque gravi in Synodum Chalcedonensem injuria perfici nullo modo posse. Quare Imperator curavit plena Synodo quæstionem in Regia Urbe discutere, utque illuc Patriarchas facilius pertraheret, Acephalorum sectæ ad Orthodoxam societatem reducendæ studium prætexit. Vigilium etiam ab Imperatore ad Synodum vocatus fuit, qui tamen non recta Constantinopolim perrexit, sed in Siciliam profectus est, eo consilio ut ibidem Synodus co-

contra fidem & Synodum Chalcedonensem factum fuerit (quod dolemus) quando ille, cujus dicebatur expectari sententia, profanas vocum novitates & oppositiones falsi nominis scientiæ, quam quidam promittentes circa fidem exciderunt, in ipsius facti auctorem sibi vendicaverat arguendas? Denique etiam beatum Dacium Mediolanensem Episcopum, quem hinc reversum in Sicilia se vidisse perhibuit & alios consecratos suos, sed venerabilis memoria Stephanum solum, quem Romana Ecclesia, cui per Dei gratiam præsidet, hic habuit responsalem, & per missos Ecclesia suos approbavit, quod & pro hac causa a venerabilis Menna hujus regie urbis Episcopi communione suspendit, & eos qui ei communicaverant, sub debita satisfactione suscepit.

Quod non faceret nisi contrarium Synodo Chalcedonensi, quod factum est; sicut & alii, judicaret: non autem solos quos commemoravimus sanctos & venerabiles viros hoc secum judicasse monstravit, quando non tacuit quod Romanam quoque universitas egressientem, quod venientem Africa, atque etiam Sardinia, quamquam non per eas transferit, per ipsius tamen consilium publica eum contestatione pulsaverint, sicut Hellas & Illyricus provincie, per quas venit; ut nullatenus novitati, que facta est; acquiescat. Non ergo civilis hæc causa credenda est, nec talis que pro Ecclesiarum pace ferenda sit; sed que merito judicaretur contra ipsius Catholice fidei statum hæreticorum subreptione commota; pro qua pars maxima orbis Christiani, que potuit, primum inter primos Christianos sacerdotem publica contestatione pulsavit: & Romana quidem universitas atque Africa, priusquam Romani Antistitis acceperimus epistolam, non parvo jam agnovimus indicio, quid de hujus facti novitate sentirent. Hactenus Facundus de Vigilii Papæ rebus gestis hoc anno antequam pervenerit Constantinopolim, quod sequenti anno contigisse suo loco dicemus.

Porro ipsum Vigilium diutius mansisse in Sicilia, indeque laboranti fame Urbis frumentum misisse, Procopius testatur, ubi

geretur. De ejus in Sicilia mora hæc scribit Procopius lib. 3. de Bell. Goth. cap. 6. loquens de gestis anno belli Gothici XII. vere ineunte hujus Christi anni inchoato: Vigilium Romanus Pontifex Byzantium Imperatoris accitum venit ex Sicilia, ubi jamdiu degerat profectio- nis illius causa. Vigilium anno superiori in Sicilia moratum fuisse, indeque naves onerarias frumento onustas tunc Romam misisse, hujus anni initio ex eodem Procopio ostendi. Perperam autem scribit Baronius cum hoc anno in Siciliam profectum esse, & naves illas misisse. Vigilium enim longo tempore in ea

LVIII.
Multa provincie contestata sunt Vigilium Papæ.

LIX.

CHRISTI
546.VIGILII PAP.
7.JUSTINIANI IMP. 20.
TOTILÆ REG. 5.

(a) Procop. ubi ait (a): Per idem tempus Vigilium urbis Romana Præsul, cum in Sicilia esset, magnum navium numerum frumento complet, & Romam transmittit, ratus omnino Urbem tuto adire hos posse, qui onera navibus importarent. Qui utique cum Romanum ad Portum cursum tenerent, hostes eorum adventu percognito, paulo ante priores ipsi cum in Portum venissent, intra muros delituerunt, ut ea naves jam descendentes nullo negotio caperent. Sed hos, qui in manibus erant custodes mox conspicati, & propugnaculis veste altius agitata, signum navitis ad se navigantibus dabant, ne ultra progredirentur, sed alio quocumque possent, venterent vela. Illi vero prodito signo non intellecto, sed rati potius, qui in Portu erant, Romanos præ gaudio ex suo adventu alacres factos id signum dedisse, seque ad Portum ineundum hortari, prospero ac præsentis afflante his vento, intra Portum celerrime cum navibus pervenerunt; in quibus Valentinus Episcopus quidam cum Romanis plerisque aliis navigabat. Tunc barbari ex insidiis confestim exorti, naves omnes, nemine defendente, mox capiunt, Episcopum cum Romanis comprehensum ad Totilam ducunt, ceteros vero obruncant; & cum oneribus naves remulco trahentes evestigat abeunt. Totilas interea cum Episcopum quid sibi jam vellet rogasset, & mendacii aperiens convicisset, utrasque illi manus præcidit. Hæc Procopius, qui de longa Vigilii in Sicilia mora, deque profectio- ne ipsius anno sequenti Constantinopolim agit.

LX.

Porro onerasse naves Vigilium ex Ecclesie frumento, possumus intelligere; quod constat amplissimum fuisse Romanæ Ecclesie in Sicilia patrimonium, ut ex sancti Gregorii epistolis liquet. Quod autem ad Valentinum Episcopum pertinet; huic fuisse Episcopum Silvæ Candidæ, alio titulo sanctarum Ruffinæ atque Secundæ; Anastasius tradit, missumque a Vigilio in Urbem, ut ibi Vicarius consideret, affirmat: quem reversum ad

PAGIUS

Provincia mansisse, ostendant Legationes, quas ibidem excepit. Africæ quippe, ac Sardinie Episcopi eum per Oratores rogarunt, ne novis Justiniani contra Tria Capitula Decretis acquiesceret, ut testatur Facundus lib. 4. cap. 3. Quod Romanæ quoque universitas egressientem, quod venientem Africa, atque Sardinia, quamquam non per eas transferit, per ipsius tamen consilium publica eum contestatione pulsaverint, sicut Hellas, & Illyricus Provincia, per quas venit, ut nullatenus novitati, que facta est acquiesceret. Quibus ex verbis etiam colligere est, Edictum contra Tria Capitula anno DXLIV. Constantinopoli datum fuisse, & a Vigilio Romæ acceptum; cum antequam Romæ egrediretur, eum Romani rogaverint, ne il-

Vigilium Constantinopoli jam agentem, quæ postea dicentur, ostendunt. Ad hæc insuper addit Anastasius, ipsum Vigilium in Sicilia commorantem, Catanæ ordinationem habuisse mense Decembri, ordinasseque presbyteros atque diaconos, ex quibus Romam misisse Ampliatum presbyterum Vicedominum suum, Valentinum vero (quem diximus ad cleri gubernationem, utque loco Pontificis Vicarius ibi degeret in ædibus Lateranensibus. Dum vero subdit, in vigilia Natalis Domini eundem Pontificem pervenisse Constantinopolim, ex dicendis e Procopio mendacii redarguitur. At hic finis esto rerum gestarum hujus anni Vigilii Romani Pontificis. Cæterum annis singulis inchoatæ tragediæ Actus luctuosi inferentur in scenam cunctis spectandi. Quæ vero reliquarum hujus anni rerum gestarum narratio superest, prosequamur.

Hoc eodem anno, cum Auxanius Arelatenfis Episcopus ex hac vita migrasset, in locum ejus subrogatus est Aurelianus, quem Vigilium suum decrevit esse Vicarium. Epistola autem tunc ad eum scripta ab ipso Romano Pontifice sic se habet:

Dilectissimo fratri Aureliano
Vigilium.

Administrationem vicium nostrarum fraternitati vestræ animo libenti committimus, & credimus charitatis vestræ officio actibus Deo placitis diligenter universa compleri, quando & summi sacerdotii consortio vos dignos divina esse gratia judicavit, & gloriosissimi Childeberti Francorum Regis Christiana & Deo placita in perhibendo vobis testimonium voluntas accessit. Quapropter vices nostras vestræ charitati hac auctoritate committimus, ut universa quæ decessorum nostrorum vel canonum statuta sanxerunt, Deo congruis operibus faciendo atque servando, & nostrum & prædicti gloriosi Regis judicium circa charitatem tuam relictum fuisse possis ostendere. Sacrarum enim Scripturarum nos docet auctoritas, quia

Vigilium ordinationem in Sicilia habet.

LXI.
Vigilii Papæ epistola ad Aurelian. Episc. Arelat.

LXII.

li acquiesceret. Refert illum Facundi locum Baronius num. L. aliumque in eandem rem ejusdem Auctoris num. XLVII. Imo dum Vigilium adhuc Romæ esset, Pelagius & Ferrandus in Africa positum de quæstionibus consultit, & a Ferrando post longam taciturnitatem responsum accepit. Quare Vigilium in Siciliam tardius profectum non est, quam sub finem anni DXLIV. Diem discessus ejus ab Urbe nobis conservavit Anastasius.

Adhæc Victor Tununensis, qui hoc tempore vixit, recte ait: Post Consulatum Basilii V. C. anno IV. (qui secundum ejus supputandi modum est annus Christi DXLIV.) Justinianus Imp. Acephalorum subreptionibus insignis Vigilium Romanum Episcopum subtiliter compellit, ut ad Ur-

CHRISTI 546.

VIGILII PAP. 7.

JUSTINIANI IMP. 20. TOTILÆ REG. 5.

CHRISTI 546.

VIGILII PAP. 7.

JUSTINIANI IMP. 20. TOTILÆ REG. 5.

quia Christus Deus & Dominus Salvator noster prius universa quæ bona sunt facere voluit, quam docere: scriptum est enim (a): Primum quidem sermonem feci de omnibus, o Theophile, quæ cepit Jesus facere & docere, usque in diem qua præcipiens Apostolis per Spiritum sanctum, quos elegit, assumptus est. Item quid commendo Timotheum Doctor Gentium dicat Apostolus, fraternitatem tuam semper ante oculos habere & confidimus: ait enim (b): Confortare in gratia, quæ est in Christo Jesu: & quæ audisti a me per multos testes, hæc commenda fidelibus hominibus, qui idonei erunt & alios docere. Et item ipse (c): Solicite curate ipsum probabilem exhibere Domini operarium, inconfusibilem, recte tractantem verbum veritatis. Et iterum (d): Labora sicut bonus miles Christi Jesu. Intellige quæ dico: dabit enim tibi Dominus in omnibus intellectum.

LXII.

Si quam ergo inter fratres diabolus humani generis hostis antiquus zizaniam seminaverit calliditate nequitie consueta, aut de aliquo sacerdote fraternitati tuæ, servatis majorum per omnia constitutis, fuerit querela deposita: adhibitis tibi fratribus & Coepiscopis secundum qualitatem negotii numero competenti, causam canonicam & Apostolicam ordinatione discutens, ea sententia definies, quæ & decessorum nostrorum conveniat statutis, & Deo æquitatem in omnibus diligenti sit grata. Si quod vero de religione fidei (quod Deus auferat) fuerit certamen exortum, aut tale aliquod negotium fortassis emergerit, quod pro sui magnitudine ibidem nequeat deserviri: veritate discussa, relationis serie distincta, ad nostram consultationem potius ut remittas hortamur: quia ita decessores vestros, qui decessorum nostrorum vices egisse monstrantur, fecisse, testimonium nostri declarat scripturæ: quatenus ea dispositione servata, Ecclesiæ unitas stabili firmitate persistens pacis bono in omnibus perfruatur, cujus velut hereditarium munus Christus Deus & Salvator noster ad calos, unde nunquam defuit, rediturus, discipulis suis legitur reliquisse, dicens: (e) Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis.

(e) Jo. x4.

PAGIUS Vigilur a Justiniano Constantinopolim evocatur ut damnet Trica Capitula.

hem Regiam properaret, & sub speciem congregationis eorum, qui ab Ecclesiâ sunt societate divisi, Trica Capitula condemnaret. Præterea Vigilur tradit, hæc se ad Justinianum suo nomine per Nuncium deferenda dixisse: Nos ad Pietatem tuam felicitantes ante septem annos de Civitate nostra sic egressi sumus, ut nulla haberemus privata negotia. Data est hæc Epistola Nominis Februarii anni DLII. ut infra ostendetur. Parte altera Clerici Italiæ in Epistola Legatis Francorum, qui Constantinopolim proficiscebantur,

Et ut universa fraternitas vestra diligenti possit ratione complere, Episcopis quibus pro vice nostra te præesse volumus, nos præcepta destinasse signamus; ut & illi vobis obedientiam exhibere debeant competentem, & fraternitas tua eos in Christi charitate complectens, exemplis bonorum potius operum ad quæ sunt Deo placita faciendâ semper invitet. Illud pari eis auctoritate signavimus, ne quis sine Formata tuæ fraternitatis ad longiora loca audeat proficisci: sed ut consuetudinem illam debeant custodire, quam constat semper nostræ sedis habuisse Vicarium, & a vobis Formatam postulant, si causarum suarum necessitate compulsi ad longiora itinera destinare disponunt. Sed ne in aliquo sedis nostræ Vicarius minor suis decessoribus videatur, necessarium fore credimus pallii vobis usum, quemadmodum decessori vestro hæctenus dederamus, præsentis auctoritate concedere: ut & morum, & omnium bonarum rerum vobis beato Petro Apostolo suffragante, non desit ornatus.

LXIII.

Pallio donatur Archiepiscopo a Vigilio Papa.

Oportet ergo charitatem vestram sacerdotali semper studio inter dominos filios nostros clementissimos Principes, & gloriosissimum virum, id est, filium nostrum Childebertum Regem gratia intacta fœdera custodire. Scitis enim, nec vos convenit ignorare, quod necessario prædicatis, quia Scriptura pronunciat, dicens: (f) Beati pedes evangelizantium pacem, evangelizantium bona. Et hoc quod vestrum facere desideramus affectum, ut glorioso viro filio nostro Patricio Bellisario destinatis scriptis gratias referatis, qui homini vestro laborem ad clementissimum Principem abstulit transeundi, sed mox ut responsum recepit, nobis suis litteris indicavit. Dominus te incolumem custodiat, frater charissime. Data XI. Kalendas Septembris. Quinquies post Consul. Basilii V. C. Dedit & alias eodem argumento ad Galliarum Episcopos, quæ sic se habent:

LXIV.

(f) Romæ 10.

Dilectissimis fratribus universis Episcopis qui sub regno gloriosissimi filii nostri Childeberti Regis sunt per Gallias constituti, Vigilur.

Admonet nos loci nostri ministerium divina misericordia Domini collatum, Domini-

LXV. Epistola Vigilii Papæ ad Galliarum Episcopos.

tur, directa, inquit: Veniens ibi (scilicet Cypolium) ante sex annos istos Beatissimus Papa Vigilur, magis autem, ut quod verius est, dicitur, prope violenter deductus, caperunt ibi ipsum expectare, ut damnationem aliquorum Capitulorum faceret, per quam Sancta Synodus modis omnibus solveretur. Scripta autem ea Epistola anno DLI. & Clerici illi loquuntur de Vigilur ex Urbe Roma abitu, qui exeunte DXLIV. contigit; quamvis Baronius eum hoc anno ex Urbe in Siciliam digressum esse tradat.

Quan-

mini gratia protegente, nec legentis *cavitando periculum, bonis potius palmam retributionis promissæ & studemus & mereamur accipere. Unde quantum nobis Christus Deus Dominus & Salvator noster primi Apostolorum locum pro ineffabili pietatis suæ gerere largitate concessit; tantum nos de universalium pace Ecclesiarum, quæ licet in multis, una tamen est toto Orbe diffusa, incessante studio convenit esse sollicitos. Quippe quia nos sacrarum Scripturarum eloquia reddunt diligenter instructos, quod cum Moyses Dei famulus divinis jussionibus obsecundans ad montem voluisset ascendere, loco sui Aaron & Hur legitur reliquisse, dicens: (a) Expectate hic, donec revertamur ad vos. Habetis Aaron & Hur vobiscum: si quid natum fuerit quaestio, referetis ad eos. Ita enim inter sacerdotes Domini potest pax super omnia Deo placita custodiri, si fuerit qui vicum nostrarum auctoritate subnixus, personam nostram in Galliarum partibus præsentans secundum consuetudinem a nostris decessoribus attributam sapientiam sollicita indagatione custodiens, si quam humani generis hostis antiquus zizaniam inter Dei famulos nequitia consueta seminare tentaverit, sapientia suâ moderamine, adhibitis sibi fratribus & Coepiscopis nostris, iustitia Deo placita scandala orta submoveat.

(a) Exod. 24.

LXVI.

Unde quia dudum Auxano quondam Arelatenfis civitatis Antistiti vicium nostrarum sollicitudinem dederamus, sed cursum vitæ presentis implendo, de hac luce migravit, in cujus loco Aurelianus frater noster noscitur successisse: necessarium valde credimus sollicitudinem hanc a nobis antefato debere committi, confidentes illum & pro loci sui qualitate bonis actibus universa quæ Deo placeant posse complere, & maxime cum gloriosus filius noster Childebertus Rex testimonium bonæ conscientie pro Christiana suâ voluntatis devotione perhibuit. Oportet erant. Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS VII. Vigilur inter Constantinopolim invitatus susceptus.

Quando Clerici Italiæ scribunt, Vigilur prope violenter deductum, Anastasio non favent, qui ait eum captum esse Romæ, iussu Theodora Augustæ ab Anthemio Scribone, qui invenit eum in Ecclesiâ Sancta Cecilia, X. Kalend. Decemb. qui erat Natalis ejus dies, sed Vigilur invitum illud iter suscepisse innuunt. Alia etiam fabulosa de Vigilur habet Anastasius, ut observavit Baronius num. LIV. Profecto Justinianus, qui Vigilur in suam sententiam pertrahere volebat, eum indigne haberi mandare non potuerat. Scribit etiam Anastasius eum ingressum

esse Constantinopolim in Vigilia Domini Nostri Jesu Christi, ubi si intelligat de Vigilia Nativitatis Domini, ut intelligere videtur, fallitur; cum paulo antea dixerit, eum permissum esse facere ordinationem per mensem Decembrem, & postea Constantinopolim profectum relicta Sicilia. Non inde tamen sequitur, Anastasium etiam in die quo Vigilur Roma discessit, fallum esse; cum ex ipomet constet, Vigilur ordinationem in diem XXII. Novemb. Sanctæ Cecilie Sacrum incidisse. [1]

Et quia omnino necesse est, ut pro diversis confratribus, Deo juvante, tractandis, statutis aptisque temporibus Episcoporum Synodum debeat congregare: idcirco præsentis auctoritate censemus, ut nullus, ubi aut quando constituerit, se audeat excusare, excepta infirmitatis causa, quam humana non potest vitare fragilitas, aut certe quem digna excusationis ratio fecerit non venire. Omnibus nihilominus scientibus, quid Christum Dominum & Salvator noster pia institutione pronunciat, dicens (b): Quia si duo ex vobis consenserint super terram, de omni re quancumque petierint, fiet illis a Patre meo, qui in caelis est. Quemadmodum autem quis sibi quæ postulat credit posse concedi, si congregationis sanctæ condonum, ubi Dominus præsentiam suam promissis modis omnibus affuturam, sine aliqua rectæ excusationis causa evitare crederit? Sed sicut præfati sumus, si iusta causa illum ad Synodum fecerit non venire, pro se aut presbyterum aut diaconum destinare non differat, quatenus quæ fuerunt constituta, per eos possit agnoscere, & definita complere. Pari auctoritate mandantes, ut nullus sine prædicti Formata ad longinquiora loca audeat proficisci: præsertim quia & decessorum nostrorum decessoribus ejus, quibus vices suas commississe præteritis temporibus releguntur, sic definitum statuta: ut his omnibus obedientia Deo placita custoditis, pax Ecclesiarum stabili firmitate persistat, & sicut Doctor Gentium dicit Apostolus (c), Ecclesiâ Dei possit sine ruga & macula permanere. Dominus vos incolumem custodiat, fratres charissimi.

Hoc anno Ephræm Episcopus Antiochenus, cum sedisset ferme viginti an-

LXVII.

(b) Mat. 28.

(c) Ephe. 5.

LXVIII.

esse Constantinopolim in Vigilia Domini Nostri Jesu Christi, ubi si intelligat de Vigilia Nativitatis Domini, ut intelligere videtur, fallitur; cum paulo antea dixerit, eum permissum esse facere ordinationem per mensem Decembrem, & postea Constantinopolim profectum relicta Sicilia. Non inde tamen sequitur, Anastasium etiam in die quo Vigilur Roma discessit, fallum esse; cum ex ipomet constet, Vigilur ordinationem in diem XXII. Novemb. Sanctæ Cecilie Sacrum incidisse. [1]

Ad num. LXVIII. & seqq. Tam in Chronico Ni-

VIII.

NOTÆ

[1] Nuper opera Cl. Baluzii Miscellan. Tom. V. pag. 461. prodit scriptum quoddam continens integram Confessionem fidei editam a Vigilur eodem tempore, quo & condemnationem Theodori pronunciatam. Transmissam autem censo ab eodem Vigilur ad Clerum Romanum, ut de rebus a se gestis certiorum illum faceret. Eadem vero tradita ab eodem Clero videtur Legatis, quos cum alia Epistola a se scripta ad Provinciales Episcopos direxit, ut erit-ur

CHRISTI
546.VIGILII PAP.
7.JUSTINIANI IMP. 20.
TOTILÆ REG. 5.Domnus
Antioche-
nus Episc.

annos ~~ex~~ ex hac vita migrat; in cuius locum Domnus ejus nominis secundus est subrogatus. Hæc ex Nicephori Chronico. Qui autem eum anno superiori diem obiisse putarunt; ex his quæ ipsum egisse cum Justiniano Imperatore hoc anno vidimus, errare noscuntur. Idem dicendum de Petro Episcopo Hierosolymitano, quem non ante præsentem annum diem obiisse oportuit, licet anno superiori eum defunctum ponant: in cuius locum suffectum esse Macarium secundum hujus nominis, cum Evagrius tum Nicephorus tradunt. Quæ autem hujus Petri obitum præcesserint ante sex menses memoria digna, & prophetia de ejus obitu, quæ & ejus vitæ sanctitatem commendat, narratam a Sophronio (a): hic historiam at-
texamus: quam cum a Sophronio petitam dicimus, ita quidem more majorum citare consuevimus librum illum qui a Joanne conscriptus ad Sophronium legi-

(a) Sophro-
nii. Prat. Spir.
c. 117.PAGIUS
Movitur
Ephre-
mius An-
tiochenus.

Nicephori, quam in Tabulis Theophanis Ephre-
mio Episcopo Antiocheno anni XVIII. assignan-
tur. Quare mors ejus retrahenda ad annum
quingentesimum quadragesimum quintum, cum
anno DXXVII. ad Sedem illam evectus fuerit.
Quam ob rem Auctor Tabularum Theophani in-
fertur ad annum Incarnat. secundum Alex.
DXXXVIII. qui Kalendis Septemb. anni Chris-
ti DXLV. inchoatur, initium Domini seu Do-
mini Epemii successoris accurate collocavit.
Facundus lib. 4. cap. 4. de Zoilo Alexandrino
Episcopo hæc scribit: Zoilus quoque Alexandri-
na Urbis Antistes, cum Romanum Episcopum ve-
nire cognosceret, obvium illi ad Siciliam misit,
præsentii sc. anno. Quæ cum Baronius Facun-
dum scribere de Ephremio per inconsiderantiam

tur: etenim apud Damascenum, necnon
apud Septimæ Synodi Acta Sophronii no-
mine citatus habetur. Ait igitur auctor:

Narravit nobis Abbatisa Damiana so-
litaria mater Abbatis Athenogenis Epi-
scopi Petrensis, dicens: Erat quidam Ab-
bas in sancto monte Sina, nomine Geor-
gius, miræ virtutis, & abstinentia vir.
Huic Abbati Georgio magno sabbati die
in cellula sua venit desiderium faciendi
sacrum diem Resurrectionis in sancta ci-
vitate, & sumere veneranda mysteria in
sancta Christi Dei nostri Resurrectione.
Per totum ergo diem senior hujusmodi co-
gitatione sollicitabatur, & orabat. Cum
itaque sero factum esset, venit discipu-
lus ejus, dicens ei: Jube, Pater, ut ea-
mus ad synaxim. Senex autem respondit
ei: Vade, & tempore sanctæ communi-
onis veni ad me, & pergam. Mansit ita-
que senex in cellula. Cum autem ad-
venisset tempus sanctæ communionis in san-
cta

LXIX.
De Abba-
te Geor-
gio divi-
nitus
translato.

existimaret, ait illos, qui ante currentem an-
num Ephremium mortuum putarunt, errare;
cum tamen, ut notat Emin. Card. Norisius in
Dissertatione laudata, quæ Baronius num. XLVII.
ex Facundo narrat, de Zoilo, non de Ephre-
mio dicta sint. In Vita Sancti Symeonis Junio-
ris Stylitæ, quæ in Actis Bollandianis ad diem
XXIV. Maji legitur, num. 75. refertur, San-
ctum Symeonem Ephremii obitum prædixisse:
Deinde illucescente jam Venerit die convocavit de-
nuo fratres, dixitque: Pontifex Dei hac nocte e
vita migravit: vidi enim animam illius vultu
magna candidie vestita comitante, hoc transvo-
lantem, salutantemque me, & memoriam sui a-
pud Deum, ut facerem, præcipientem: commo-
rantemque qualiter erga me ac matrem meam
fue-

NOTÆ

tur e verbis illis eidem Epistolæ præmissis ut ipsas chartas in provincia vobiscum deferatis. Quæ
si vera sunt, cum in eadem narratione, Epistolæ præmissa, exprimat fugam Vigilii Chalcedo-
nem, & injuriæ ab illo ibidem perlata, ubi S. Papa casus est; jam constat legationem illam
per quam Clerus Romanus Epistolam suam misit ad Gallos componendam esse non quidem cum
anno 551. ut contendit hic Pagius, sed cum anno 552. ut vult Siermondus, nam postremis anni
551. diebus Vigilii Chalcedonem fugit. Nec Pagii objecta contrarium plane evincunt, nam
sexennium illud ab adventu Vigilii Constantinopolim, de quo in Epistola Cleri Romani, du-
ci commode potest ab ingressu Pontificis Constantinopolim; & anno 552. Anastasius biennium
compleverat, & aliquot menses ex quo ab Aurelianensibus missus fuerat Constantinopolim; qua-
propter rectissime dici potuit ante biennium missum fuisse.

Fortè tamen in veteri illo fragmento duo simul, quæ diverso tempore acciderunt, confusa
sunt. Primo literæ indicantur ejusdem Vigilii, quibus damnavit Theodorum, & suspendit, (Men-
nam) sed non adhuc eadem sententia publicata fuerat. Sed usque nunc non est proposita charta
ipsa. Hæc damnatio decreta ibidem legitur, ante sex menses, mensis scilicet sex ante quam
publicaretur. Quorum forte mensium initium sumendum est ex die VIII. Kal. Septembris (ita
in eodem fragmento legitur, cum in sententia quæ integra in Collectione Conciliorum refertur
sit XIX. Kal. Septembris) Justiniani XXV. Post Consulatum Basilii X. Hæc forte literæ missæ sunt
primo a Clero Romano ad Gallos anno eodem 551. Dein novas literas a Vigilio acceperunt
Romani, quibus certiores facti sunt de fuga Pontificis Chalcedonem & de promulgatione sen-
tentia in Mennam & Theodorum. Tunc demum in Civitate Regia, & in locis frequentioribus
proposita est charta damnationis ejusdem Theodori, & excommunicationis Episcoporum huic erro-
ri consentientium. Hæc enim omnia in eodem Baluziano monumento leguntur. Et hæc pariter
Epistola altero a priori, anno nempe 552. Roma in Galliam missa fuit. Ex his intelligimus va-
nam esse Norisii, quam Pagius adoptavit conjecturam, nimirum sententiam damnationis in Theo-
dorum vulgatam a Vigilio non fuisse. Facile tamen suppressa suspensio Mennæ credi potest,
nihil enim de promulgatione sententia in illum hic dicitur. MANSI

CHRISTI
546.VIGILII PAP.
7.JUSTINIANI IMP. 20.
TOTILÆ REG. 5.

Et Resurrectione, inventus est senex pro-
pe Archiepiscopum beatum Petrum, qui
præbuit tum illi, tum presbyteris sanctam
communione. Videns igitur eum Patriar-
cha, dixit Mennæ assessori suo: Quando
venit Abbas montis Sinai? Respondit il-
le: Per orationes vestras, domine, non
vidi illum nisi nunc solummodo. Tunc ait
Patriarcha: Dic illi ut non recedat: vo-
lo enim ut mecum sumat cibum. Ille vero
profectus id dixit seni. Qui ait: Volun-
tas Dei fiat. Cum ergo salutasset syna-
xes, adorato sancto monumento, inventus
est in cellula sua. Ecce discipulus ejus
pulsavit, & dixit. Pater veni ut commu-
nices. Senex vero profectus in ecclesiam
cum discipulo suo, iterum jussit vene-
randa mysteria.

LXX.
Georgii
Abbatis
excusatio
& prædi-
ctio.

Petrus autem Archiepiscopus contrista-
tus quod illi inobediens fuisset, post so-
lemnitatem misit ad Episcopum Phari Ab-
batem Photinum & ad Patres Sina, ut Ab-
batem ad se mitterent. Cum ergo venis-
set qui attulerat litteras, dedissetque il-
las, misit & senex tres presbyteros, Ab-
batem scilicet Stephanum Cappadocem ma-
gnum illum virum, cujus & supra memi-
nimus, & Abbatem Zosimum cujus etiam
superius mentionem fecimus, & Abbatem
Dulcitium Romanum ad Patriarcham, pur-
gavitque se ipsum senior scribens ac di-
cens: Absit a me, mi domine sanctissime,
Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS

fuerit affectus. Hisce de Pontifice fratribus a Sy-
meone prædictis, notarunt illi tempus, conpererunt-
que hac ipsa nocte Sanctum Ephremium decessisse.
Photius in Biblioth. Cod. CCXXXVIII. varia
exscribit ex Orationibus Sancti Ephraem Theo-
politani Patriarchæ, & Cod. CCXXXIX. refert,
quæ exscripsit ex Libris quatuor ejusdem Ephre-
mii de Sacris Antiochiæ legibus.

IX.
Macarius
Episc.
Hierosoly-
mitanus.

Victor Tununenſis anno post Consulatum Bas-
ilii IV. qui secundum ejus loquendi modum est
annus Christi DXLIV. ait: Hierosolymitana Ec-
clesia Presulatum post Petrum Macarium suscepit.
Quare cum Sedem inierit Petrus anno DXXIV.
eique tam in Tabulis Theophanis, quam in Chro-
nico Nicephori anni viginti attribuantur, ultra
illum Christi annum viginti non prorogavit. Cum
autem ex Facundo lib. 4. cap. 4. constet, tam
Ephremium Antiochenum, quam Petrum Hiero-
solymitanum Edicto Justiniani contra Tria Ca-
pitula, licet invidos, subscripsisse, ut videre
est apud Baronium num. XLVIII. & seqq. recte
inde inferat Card. Norisius citatus, illud tardius
quam anno DXLIV. emissum non fuisse; quod
& ex iis, quæ de anno discessus Vigilii a Ro-
mana Urbe hoc anno diximus, etiam manife-
stum redditur. Quare frustra Garnerius in Dis-
sert. de V. Synodo generali cap. 3. contendit.
Edictum illud a Justiniano publicatum esse an-
no DXLV. circa autumnum.

X.
Epocha
Concilio-
rum Uer-
densis &
Valentini.

Duo hoc anno Concilia in Hispaniis celebra-
ta, quorum nulla in Annal. Ecclesiast. mentio;
alterum Uerda, quæ Tarraconensis Provinciae Ci-
vitas; alterum Valentia, quæ hodie Regni Valen-
tini Caput & Sedes Archiepiscopalis. Codex
enim MS. Conciliorum Hispaniæ Lucentis, qui
alios omnes Bibliothecæ Regis Catholici anti-

ut sanctum Angelum vestrum contempse-
rim. Scripsit autem idem Georgius Abbas
& hoc ad eum: Ut sciat beatitudi vestra,
post sex menses Christo Domino & Deo
nostro simul occurrere sumus, & illic ado-
rabo vos. Egressi itaque presbyteri dede-
runt Patriarchæ litteras. Dixerunt tamen
& hoc ei quoniam senex multos annos ha-
bebat, ex quo non venerat in Palestinam.
Offendebant item & litteras Episcopi Pha-
ri simul contestantes, quod ferme septua-
ginta annos habebat senex, ex quo de san-
cto monte Sina non exierat. Sanctus ve-
ro & mitissimus Petrus afferebat testes eos
qui tunc affuerant, Episcopos & clericos,
dicentes: Vere nos senem vidimus, & o-
mnes osculo sancto illum salutavimus.
Postquam igitur impleti sunt sex menses,
requieverunt in pace senex & Patriarcha,
juxta scilicet ipsius senis prophetiam.
Hucusque ibi: quibus videas his innova-
ta antiqua signa Habacuc & Philippi dia-
coni, qui in momento translati sunt in
loco in locum. Voluntatem enim timen-
tium se facit Dominus, & desiderium
pauperum exaudit. Etenim cupienti seni
ultimum suum Pascha agere Hierosolymis,
id magno miraculo præstitit ei Deus di-
ves in omnes qui invocant illum, non se-
nescens, ut virtute ex diuturnitate tem-
poris minuatur, quo minus præstare sem-
per valeat, quod olim aliis concessisse
legitur. C 2 Qui

quitate superat, quique descriptus fuit, & Ro-
mam missus, cum Decreto Gratiani emendan-
do Gregorius XIII. Pontifex Rom. opera usus
doctissimorum Virorum, incumberet, id diserte
testatur de Herdensi, ut nos docet Gaspar Loai-
sa in Præfatione sua loquens de Codicibus MSS.
quibus fuit usus in Editione Conciliorum Hisp.
ubi enim varii MSS. Codices habent, anno quinto-
decimo Theodoredi Regis, sub die octavo mensis
Augusti, vel Theodoredi Regis, in Lucensi legi-
tur; Anno quinto decimo Theodis Regis, qui
cum regnare cœperit in Hispania anno DXXXI.
post diem quartum mensis Decembris, ut mox
ostendemus, mense Augusto currentis anni Re-
gni decimum quintum numerabat. Ad hæc Ga-
spar Escolanus in Historia Civitatis & Regni Va-
lentiniensis lingua Hispanica scripta lib. 2. cap. 9.
notavit omnes antiquos Codices MSS. uno ex-
cepto Vigilano seu Alveldensi Era MXIV. seu Chri-
sti CMLXXXVI. exarato habere utrumque Conci-
lium Era DLXXXIV. qui Christi est DXLVI.
congregatum fuisse, & Vigilano, qui habet
eram DLXXXVII. errorem Exscriptoris pro-
dere, & ex aliis corrigendum esse. Loco vero
Theodoredi vel Theodori, legendum esse, Theu-
dis, duratio utriusque Regis demonstrat; cum
Theodoricus Era DLXIV. anno sc. Christi DXXXVI
obierit, & Theudis Era DLXXXIV. seu anno
Christi DXLVI. annum Regni decimum quin-
tum numerarit. Imperiti itaque Exscriptores
loco, Theudis, posuere, Theodoredi, & alii,
Theodoricus. Quare Em. Card. de Aguierre Tom.
II. Concil. Hisp. pag. 282. & seqq. ac Nicolaus
Antonius anno MDCLXXXIV. demortuus Tom.
I. Biblioth. Hispanæ Veteris pag. 208. utrum-
que Concilium accurate usque ad hunc annum di-

CHRISTI
546.VIGILII PAP.
7.JUSTINIANI IMP. 20.
TOTILÆ REG. 5.LXXI.
De Macario Episcopo Hierosol.

(a) Sophr. Frat. Spir. c. 19.

(b) Idem c. 96.

Qui autem in locum Petri successus est in sedem Hierosolymitanam Episcopus (ut dictum est) Macarius nomine, in suspicionem adductus est hæresis: adeo ut multi ab ejus se communione separarint, ut patet ex eodem Sophronio (a): verum id potius ex levitate quam veritate factum, ostendunt quæ ab eodem auctore narrantur inferius verbis istis (b): Cum alius hic fuisset senex genere Arabs, Julianus nomine, captus oculis, ipse aliquando scandalizatus est in Macarium Archiepiscopum Hierosolymitanum, nolentemque communicare illi. Quadam ergo die Abbas Julianus significavit Abbati Simeoni, qui erat in monte Mirabili, (distat autem a Theopholi mons ille miliaribus novem) dicens: Cæcus sum, & quo abeam nescio: neque vero habeo qui

PAGIUS
distulere, quemadmodum etiam Hieronymus Præiader in Hist. Catalaniæ lingua Hispana scripta, lib. 6. cap. 46. dum de Ilerdensi Concilio verba facit.XL.
Opiniones contrarias refelluntur.

Librariorum errores auxere, qui de utroque Concilio egere; & numeros recte ab eisdem descriptos corrumpere. Vascus enim ait, anno DXXXV. Theodorici Junioris XV. congregatum esse Concilium Ilerdense; Binius vero & Labbeus anno Christi DXXXIV. quo supponunt Theodorici annum Regni XV. numerasse; & denique Onuphrius in Chron. Ilerdense anno Christi DVII. & Valentini anno Christi DVIII. affigit, & quia in Codicem mendosum incidit, Concilium Ilerdense Flerdense vocat; nec ullus ex illis annum Eræ Hispanicæ LXXXIV. qui tamen solus temporis character certo difficultatem dirimere potest, memoravit; quia Eræ mendose a Librariis descriptam fuisse autumarunt. Onuphrius annum Christi DVII. & sequentem elegit, quia putavit in Actis utriusque Concilii annum XV. Theodorici Regis proficisci a Regno ejus Italico an. CDXCIII. inchoato, licet certum sit, Theodorici annos Regni sui Hispanici ab anno DXI. repetiisse. Binius denique & Labbeus annum illum XV. Theodorici ab anno

possit auxiliari mihi, & communicare Macario detrecto. Indica mihi, Pater, quid agere habeam de fratre qui fornicatus est, & de illo qui se cum eo juramento constrinxit. Respondit autem Abbas Simeon Abbati Juliano, dicens: Ne recedas, neque te ipsum a sancta Ecclesia separes: neque enim illa male habet gratiam Domini nostri Jesu Christi Filii Dei. Hæc de Macario ibi. In Vita (c) sancti Gregorii Episcopi Agrigentini proluxa atque honesta pariter mentio fit de Macario isto, eidemque spiritus prophetiæ tribuitur: ab eoque ipsum Gregorium fuisse diaconum ordinatum, auctor affirmat. Fuit autem hic ejus nominis secundus Hierosolymorum Episcopus: Senior enim Macarius vixit temporibus Constantini Magni Imperatoris.

Qui

Christi DX. deducunt, & ex hujusmodi numerorum depravationibus ac Theodorici nomine, annum Eræ corrigendum esse aut abiiciendum intulere. Quæ depravationes, falsæque interpretationes, ne imposterum Doctorum Virorum ingenia torquere pergant, in prima quæ fiet Conciliorum editione annus Eræ DLXXXIV. cum nomine Regis Theudis in textu exprimentus erit; cum revera annus Eræ in antiquis MSS. compareat, & ex eo nominis Regis correctio, certa & indubitata reddatur. In utroque Concilio egregia Decreta ad restituendam Disciplinam Ecclesiasticam condita, sed in Ilerdensi Canones sexdecim a novem Episcopis, & in Valentino Canones tantum sex a sex Episcopis sancti. Cum vero Concilium Valentini sub die II. Nonas Decembris seu die quarta ejusdem mensis, anno Theudis Regis XV. coactum fuerit, necessario sequitur, Theudis anno DXXXI. post diem IV. mensis Decemb. Regnum iniisse, ad quod nullus hæcenus animus advertit.

Ob Quadragesimæ prorogationem Constantinopoli tumultuatum, ut anno superiori videre est.

JESU CHRISTI
ANNUS
547.VIGILII PAP.
ANNUS
8.JUSTINIANI IMP. 21.
TOTILÆ REG. 6.

I.

Qui sequitur post Basilii Consulatum annus sextus, idem numeratur Domini quingentesimus quadragessimus septimus, qui & a Procopio ponitur belli Gothici annus duodecimus: quo cum obfessa anno superiori Roma a Totila, gravi premeretur inedia, ad eam levandam incubuit opera Pelagii diaconi sanctæ Romanæ Ecclesiæ: cujus res gestas cum Totila hoc ipso anno duodecimo belli Gothici, simul & cladem Urbis sic idem describit Procopius (a): Erat (inquit) tunc forte inter Romanos & sacros viros Pelagius quidam diaconus, qui diu Byzantii commoratus, maximam sibi cum Imperatore conciliaverat amicitiam. Unde & pecuniarum vi maxima circumfultus, Romam se paulo ante quam obsideretur, contulerat. In eaque deinde obsidione necessariis indigentibus ejus pecuniæ partem largiter impartitus, cum vel antehac esset inter Italos omnes vir probus, majorem (uti par erat) charitatis & in proximos quosque benevolentiam gloriam retulit. Hunc igitur, cum præ fame indigna quadam Romani & difficillima paterentur, facile succedent, conventam ut Totilam precaretur, paucorum sibi dierum inducias his conditionibus daret: ut si intra constitutum inter se tempus nemo sibi suppetias ex Byzantio venerit, sine mora, se ipsi Urbemque barbaris proderent. His cum manda-

(a) Procop. de bello Goth. l. 2.

Legatio Pelagii diaconi ad Totilam.

PAGIUS
SÆC. VI.
An. V. C.
1300.
Anno
Eræ Hisp.
DLXXXV.
A. C. 547.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6040.

☉ 24. F. ☽ 16. P. 24. Mart. Indi. 10.

JESU CHRISTI 547.

VIGILII PAPÆ 11.

JUSTINIANI IMP. 21.

TOTILÆ REG. 7.

I.

[1] Hic annus ista formula notatus: Post Consulatum Basilii VI. vel juxta modum loquendi Victorianum, post Consulatum Ba-

tis ubi ad Totilam Pelagius venit, & ab eo est perbenigne susceptus, prior Totilas sic exorsus est:

Constat sane apud barbaros omnes, id lege cautum esse, oratores ut hi plurimum colant & revereantur. Mibi vero, qui virtutis sibi aliquid compararunt, qualis es tu, honorem deferre simul & reverentiam jam pridem studium fuit. Sed oratoribus delatos honores, sive illatam his ignominiam, non personarum mansuetudine, sive verborum tumiditate & elegantia discerni reor: sed cum vera quedam fatentur, vel non sanis admodum verbis ununtur. Oratori illi itaque honor deferri maxime solet, qui veritate mox patefacta, ad suos dimittitur: sed is ignominia præ cæteris affici, qui ubi commentitia quedam & subdola fecerit verba, ad suos mox redeat. Cætera quidem, Pelagi, quæ a nobis petieris, facile consequeris, tribus dumtaxat exceptis; & ubi hæc caveris, ut plane subiticiis magis expediet: ne forte maximam ipse causam præbeas, quo minus eorum vel peragas, quorum ob gratiam hac advenisti, vel nos forte ex re infecta incuses. Petere namque quæ presentibus baudquaquam rebus conveniant, plurimum proculdubio facit, nemo pro votis ut quippiam consequatur.

II.
Totila ad Pelagium diaconum oratio.

His

Illius anno VII. Quinta Quinquennalia Imperii vivente Justino a Justiniano suscepti, ad quæ referendum quod habet Theophanes die XI. mensis Maii Sanctæ Pentecostes Sabbato ludos Circenses Natalitios celebratos esse. A num. I. ad XXVI. Est hic annus belli Gothici decimus tertius, non vero XII. ut habet Baronius. Quare quæ hic recitat ex Procopio de Roma a Totila Gothorum Rege capta, gesta sunt anno superiori. Procopius itaque lib. 3. de Bell. Goth. cap. 20. refert, Totilam Isaurorum prædicatione Romanam cepisse, quam dum excindere cogitat, Literis Belisarii ab eo consilio revocatur: cumque Romam penitus vacuum Totilas reliquisset, eandem recepit, munit, ac eum fortissime repulit Belisarius. Legendus Procopius a cap. 16. usque ad cap. 25. & quæ ex

Quinta Quinquennalia Justiniani. Roma anno superiori a Totila capta.

NOTÆ

[1] P. C. Basilii VI. vel. an. VII.

Hieronymus Rubens in Historia Raven. lib. III. pag. 160. olim Ravenne in Divi Vitalis porticus quam Ardicam appellabant, hanc extitisse epigraphen tradit: Beati Vitalis basilicam, mandato Ecclesiæ Episcopi Julianus Argentarius ædificavit, ornavit, atque dedicavit: Consecrante vero Reverentissimo Maximiano Episcopo sub die XIII. Kal. Mai. SEXIES P. C. Basilii Jun. V. C. Indi. X. Vide hanc epigraphen paulo immutatam apud Bacchinium ad Agnellum P. II.

Lapis Augustæ in Delphinatu, editus a Muratorio tom. I. pag. CDXXVI. 6.

O B I T I N X O V I . K L . D E C E M B R .
N O V I E S P . C . I O A N N I S V . C . G E O R G I U S

CHRISTI
547.VIGILII PAP.
8.JUSTINIANI IMP. 21.
TOTILÆ REG. 6.

III.

His autem sic interdico, ne quoquam pacto pro Siculis, vel Urbis mœnibus hisce, vel transfugis servis verba nunc facias: quandoquidem fieri non potest, ut aut Gothorum opera uti pro Siculis queas; aut murus ut iste Urbis integer maneat; vel servi ipsi, qui nobiscum nunc militant, suis quondam de cætero dominis servant. Verum ne videantur hæc inconsiderata, quadam per nos prætendi sententia, & causas ipsas explicaturi mox sumus. Fuit olim Sicilia insula & præcis quidem temporibus pecuniarum ut felix proventu, ita & cuiusvis generis frugum in ea nascentium cæteris terris fecunditate præstantior; atque ut non solum hæc incolis suppetant, sed vel vobis Romanis itidem ad vitam sint necessaria per annos singulos exportantibus satis. Unde tunc primum Romani Theodoricum deprecabantur, ne ea in insula majus aliquod Gothorum præsidium collocaret, ne ea res forte ad cæteras prosperitates eorum libertatem interpellaret. His ita peractis, hostium exercitus in Siciliam navigavit, qui ferme nec hominum multitudine, nec re alia ulla nobis essent in bello pares. Siculi vero, visa hostium classe, non ad Gothos quicquam denunciare, nec se continere munitionibus, nec hostibus saltem censere utcumque occurrandum tunc esse, sed promptissime patefactis tunc urbium portis, supinis hostium exercitum manibus exceperunt; & haud secus egere, ac infidelissima servitia solent, quæ diutius in carcere asservata, dum dominorum volunt manus effugere, in novos quosdam & alienigenas statim incidunt. Ea itaque ex insula hostes, ut e loco munito impetu facto, omni Italia ora sine ullo potiti negotio sunt, quietiam vel urbem hanc Romam cepere, ac tantum inde frumenti numerum importarunt, ut vel obesse in anni spatium queant Romani obistere. De Siculis hæcenus, quibus per Gothos ut venia detur, fieri nullo modo jam poterit, criminum magnitudinem misericordiam ab his adimente qui affecti injuria sunt.

PAGIUS ex eo recitat Baronius, qui in eo tantum peccat, quod Urbem hoc anno in Totila potestatem venisse contendit, eo fundamento quod arbitretur, currentem Christi annum XII. esse belli Gothici, primumque cum anno Christi DXXXVI. peperam illigaverit.

II. Em. Card. Norisius in Dissert. de quinta Synodo cap. 3. & 6. Baronio adhæret, non quod annos belli Gothici cum annis Christi exacte non copularit, sed quod credat, apud Procopium aliquorum annorum gesta haud suo tempore recenseri, inter quæ ipse numerat Romæ expugnationem, quod in Auctario Marcellini legatur: Indiæ. X. post Consulatum Basilii VI. (anno nempe Christi DXLVII.) Totilas dolo Isaurorum ingreditur Romam XVI. Kalendas Ja-

Nunc vero intra hos muros hostes se exercendo, in campum quidem descendere, & nobiscum acie decertare minime censent: dolis vero & deceptiunculis continenter & per singulos dies nos oppugnando, injuste quidem nostris his rebus & plane absurdus nunc potiuntur. Ne itaque iterato hæc eadem patiamur, providendum jam ducimus. Qui enim præ ignorantia semel circumventi falluntur, si rursus in infortunium recidant, quid minus periclitando prævideant consuetam sibi calamitatem, haudquaquam ex adversante fortuna id fieri videbitur, sed quia se deliquisse plane ignorent: vel illud quidem adjecerit quispiam, & vobis omnibus maxime profuturum, ut Urbis hæc mania solo equeantur; ne cum aliis, & ipsi demum coerciti, vel ab insultantibus hostibus circumvallati, sed malis exclusi alieno periculo, nec ullo vestro discrimine victoribus futuri sitis in præmium. De servis vero, qui ultra ad nos concesserunt, dicturi hæc sumus. Si enim, qui nobiscum fuere in hostem instructi, & a nobis deinde fidem nostram ex confessione acceperunt, ne se unquam veteribus dominis utcumque restituamus, vestras in manus dedendos esse nunc censuerimus: profecto nec vobis quidem traditam fidem servaturi quandoque essemus. Non enim qui vel cum omnium miserimus pactiones factas neglexerit, erga alium quempiam firmiorem præferre animum quiverit: quin potius veluti absurdioris naturæ indicium, ad omnes qui secum versantur, circumferre perfidiam videtur. Hæc Totilas.

Pelagius vero ita respondit: Summum tibi, vir strenue, in dicendo studium fuit, me simul & oratoris nomen extollere, et si alias in sordidissima statuisi nos forte. Virum namque amicum & oratorem non solum eum affectisse contumelia duxerim, qui vel caput illi percusserit, vel alio quovis in hunc deserviat modo, sed vel qui re infecta dimiserit ad se delegatum. Non enim homines oratoris munere idcirco funguntur, ut honorem ab his

nuasias. Quare, inquit Card. doctissimus, anno DXLVII. die XVII. Decemb. Totilas Urbem occupavit. Verum in isto Auctario varii sunt anachronismi, & ei hac in re adversus Procopium nulla fides haberi debet. Diem tamen ingressus Totilæ Regis Romam, eum ex aliquo veteri Monumento accepisse, & tantum in anno peccasse non dubitandum, & obiter observandum, hunc Continuatozem, qui annum incipit a Kalendis Januariis, & cum Indictione tunc currente, eam postea non mutare, quando narrat quæ a mensè Septembri contingere; alioquin scripsisset, Totilam Romam ingressum esse XVI. Kalendas Januarias, sed Indictione undecima. Quoad Procopium, quem Card. Norisius anni unius additione corrigendum

IV.

his consequantur, qui suscepturi se sint, sed quod usus Republicæ in posterum sit peragendo, ad eos qui se legaverint, mox redeant. Sic igitur velut affectis injuria longe magis conducatur eorum aliquid effecisse, quorum ob causam venerint, quam Principum verbis benignioribus auditis, nihil pro spe consecutos ad suos redire. Deprecor autem haudquaquam fat scirem, quacumque præfatus nunc es. Cur enim quisquam ei molestum se præbeat, qui antequam postulatis respondeat, conventiones facturum se neget? Sed illud quidem minime subtrahere, quod præ te facile feras, quantum erga Romanos, qui in te arma susceperint, ostensurus benignitatis & benevolentia sis, qui in Siculos nil tibi adversatos immortale quoddam decernas effundere odium. Sed ipse, mea ad te omnia legatione, ad Deum hanc transferam, qui supplicum contemptores odisse solet. His Pelagius dictis, abscessit.

VI. Quæ Romani ad Duces. Quem Romani ubi re infecta ad se redeuntem videre, eo acris animo consistari, quo & fames quotidie invalescendo, insanabiliter eos afficeret. Militibus vero nonnullum necessaria deerant, sed se adhuc sustinebant. Unde Romani Græcis iunxerunt, exercituum Præfectos Bessam & Cononem advenientes, lacrymabundi & multo cum gemitu præfati duximus: Talem vobis præsentem esse fortunam spectamus, ut si vel impium aliquod adversum vos facinus patrassetis, haudquaquam posset id merito nobis in crimen adscribi: necessitatis siquidem magnitudo excusationis in se plurimum habet. Nunc vero cum nobis ipsis ad opitulandum nil quicquam sit virium, verbis ostensuri calamitatem ipsam, hanc deploratum nunc ad vos venimus. Sed benigne quæ dicturi nos sumus audiat, precamur; nec ulla dicendi audacia obturbari vos volumus, sed malorum ex ea pensare nunc magnitudinem. Nam qui de salute cogitur desperare, nec opere quidem nec verbis decorum servare de cætero poterit. Nos vero, o Principes, nec Romanos quidem, nec vobis consanguineos ducitis, nec eorumdem vel morum vel legum socios es-

PAGIUS dum existimat, quod scripserit, receptam esse Romam a Belisario anno primo belli Gothici, quam certum est captam anno secundo ejusdem belli, Christi nempe DXXXVI. jam anno DXXXVII. num. II. & seqq. illud fundamentum evertimus.

III. Fundatur etiam Card. Norisius in Chronico Marii Aventicensis, qui ad annum VI. P. C. Basilii, & Indiæ. X. annum scilicet Christi, DXLVII. scribit: Eo anno Baduila Rex Gothorum Romam capta depopulavit, dejectisque muris partem Civitatis incendit. At Marius ibidem habet: Hoc anno Vigilius Papa Romanus Constantinopoli properavit. Ubi professionem Vigilius Constantinopolitanam, & expugnationem

CHRISTI
547.VIGILII PAP.
8.JUSTINIANI
TOTILÆIMP. 21.
REG. 6.

se, sed perinde rebelles, & qui Imperatoris non ultro intra Urbem exercitum exceperimus, sed hostes potius ipsos, in vos armis desumptis. Nunc vero velut acie victis, captisque bello, vobis in servitutem ex lege cedentibus, date vestris mancipiis alimenta, non ad necessitudinem suffectura, sed quæ ad tenuem saltem vitam ducendam sint satis: ut & nos superstitibus facti, vobis contra subministremus, quacumque dominis servis par est ut ministrent. Quod si id vobis non facile placet, sed dignum duxeritis sine ulla opè missos nos facere; id lucri estis denique habituri, quod in servorum nihil opæ insudabitur sepulturam. Et si ne id quidem de vobis sperandum relinquatur, saltem nos obtruncate, nec morte honesta nunc fraudetis, nec vitæ exitum nobis inuideatis omnium proculdubio suavissimum; sed uno factiore infestis Romanos liberate difficultatibus. Hæcenus ad Præfectos militum Romani. Pergit vero Procopius:

VII. Præfecti itaque, his auditis, commectus Romanis quos tribuant, nullos in præsentia esse respondent: ipsos vero necare, impium ducere, nec plane sine discrimine fore, si sic relinquuntur: Belisarium tamen & ex Byzantio transmisos exercitus identidem affirmare affuturos propediem esse. Denique his verbis Romanos solati dimittunt. Fames interea invalescendo in immensum cum accrevisset, maximum in malum evasit, ut quæ ciborum absurdiora quædam suggereret genera & naturæ excedentia terminos. Sed Bessas, Cononemque ut Urbis Præfecti custodia, frumenti maximum numerum intra mœnia sibi reconditum, sua necessitate militibus fraudatis, Romanorum primoribus & his quidem divitibus ingenti pecunia venditabant: medimni siquidem (quod utique mensura est genus) aurei septem pretium erant. Sed quibus non erant tantæ domesticæ facultates, cibos tam delicatos ut possent, & tanti opulentiorum more absumere, ejus pretii parte quarta depensa, fursure medimnum complentes, pane inde fordidiore confecto divescebantur, id cibi genus

Urbis Romæ, quæ eodem anno contingere, recte simul narrat, sed utramque peperam anno uno tardius collocat, quod de profectioe Vigili Em. Card. Norisius non negat. Præterquamquod Marius non raro in Chronologiam peccat, ejusque adversus Procopium testimonium nullum censeri debet. Denique refert Card. Norisius locum Sancti Gregorii Magni ex lib. II. Epist. XXXVI. ad Episcopos per Hyberniam constitutos: Postquam recordanda memoria Vigilius Papa in Urbe Regia constitutus contra Theodoram tunc Augustam, & Accephalos damnationis promulgavit sententiam, tunc Romana Urbs ab hostibus adita, & captivata est. Ergo bonam causam habuerunt Accephali, &

CHRISTI
547.VIGILII PAP.
8.JUSTINIANI IMP. 21.
TOTILÆ REG. 6.VIII.
Miserrimus
status Ro-
mano-
rum.

mus necessitate ipsa suavissimum faciente. Bessas porro & ejus armigeri, qui bo-
vem haberent venalem, aureis quinquaginta vendebant. Ex Romanis vero cui
vel equus forte obiisset, vel istiusmodi ali-
quid demortuum erat & putidum, inter
felicissimos habebatur, quia mortui ani-
malis carnibus vesci possent. Cætera ho-
minum turba urticas dumtaxat edebat,
quales circa Urbis pomerium & locis in-
cultioribus passim & affatim nascuntur:
quas tamen decoctas, ne vel sapore vel
innatis offenderentur aculeis, estabat.
Quamdiu itaque fuit Romanis nummus,
frumentum (ut dictum est) & fursures
comedebant: verum ubi demum is defuit,
domesticam supellestem omnem in forum
inferre, & pro diurno hanc victu in eo-
rum commutare jacturam: sed ubi frumen-
ti militibus nihil reliquum fuit quod im-
pertiri Romanis possent, ad urticas uni-
versis jam circumspicere. Quibus deficien-
tibus, cum earum non magna his copia
esset, atque adeo ad saturitatem non om-
nes haberent, corpore extenuari denique
coeperunt; colorque cum in pallorem se
paulatim & livorem convertisset, familli-
ni idolis videbantur: plerique vero vel
incedentes, vel dentibus adhuc ipsi ur-
ticas mandentibus, de improvviso exani-
mati cadebant.

IX.
Quous-
que mi-
seros fa-
mes ade-
git.

Jamque vel purgamentis in cibum & ster-
coribus utebantur: nonnulli etiam fame
nimia prægravati manus sibi inferre
bant, cum nec canes quidem, nec mures
de cætero invenirent, nec aliud usquam
demortuum animal, quibus uti in cibum
possent. Erat inter cæteros Romanos vir
quidam liberorum quinque factus jam pa-
ter: hunc filii omnes circumstabant, pre-
benjandoque, ut assolent, cibum sibi ef-
flagitabant. Tum ille nec ingemiscens qui-
dem, nec ullo edito perturbationis indi-
cio, sed fortissime dolore dissimulato, fi-
lios jussit se subsequi, & cibum mox ac-
cepturos. Ubi vero supra Tiberis pontem
pervenit, capite obvoluto, velatisque o-
culis, in Tiberis aquas confestim exiit,
spectantibus filiis, Romanisque cæteris qui
ea tunc forte e regione constiterant. Hæc
de fame. Ad postremum vero cum co-
piæ missæ Constantinopoli ab Imperato-
re variis in via bellis detentæ & a Go-
this interea profugatæ essent: milites Ro-
mæ degentes obfessi, clam prodendi Ur-
bem Gothis consilium iniere. Hi fuerunt
Itauri, de quibus ista Procopius (a):

(a) Procop.
de bello
Goth.
lib. 3.

PAGIUS

injuste damnati sunt, post quorum damnationem
italia contigerunt? Verum non de prima Urbis
per Totilam occupatione, post quam statim popu-
lus Romanus libertatem recuperavit, divus
Gregorius loquitur; sed de posteriori, quæ
contigit anno DXLIX. quæque annos ferme qua-
tuor duravit, quo tempore populus Romanus

Cum itaque perpauca (ut diximus) ad-
modum ad murorum custodiam relinque-
rentur, & hi quidem jam fame confecti:
quaterni custodes quidam & Itauri gene-
re ad portam Asinariam custodias nocti,
noctæ concubia observata, qua cæteros so-
mnus oppreßerat, demissa e pinnis ad ter-
ram resse, & ea se demittentes, Totila
inde adito, excepturos se Gothorum intra
Urbem exercitum pollicentur, idque se
nullo negotio facturos affirmant. Tum To-
tilas gratias illis se redditurum ingen-
tes professus, pecuniæque donaturum non
parva, si ea quæ obtulissent, peragerent:
datos quosdam suis e satellitibus cum his
statim dimittit, locum contemplaturus,
unde hi aditum affirmassent suis in Urbem
fore. Qui ubi ad muros venire, resse com-
prehensa, in propugnacula ipsa, nullo
interpellante, evadunt. Quo ubi est ven-
tum, Itauri barbaris omnia ostentare, &
nihil omnino edicere impedimenti usquam
fore volentibus muros conscendere, & i-
tem licentiæ plurimum, ubi jam conscen-
dissent, quia nemo obstitisset. Proinde
Gothi jussu Totilæ cuncta renuciare quæ
viderant, eodem quo prius ascenderant,
fune, protinus dimittuntur.

Quorum relatu omnibus Totilas cog-
nitis, etsi eo fuisset ex nuncio lætitia non
mediocri affectus suspicione tamen propter
Itauros captus, haud dum confidendum
his nimium esse censebat. Non multos in-
de post dies ad Totilam Itauri iidem ve-
nere ad id facinus hortaturi: Tum ille
alios duos cum his rursus ire mox jussit,
ut & ipsi diligentius omnibus & accura-
te pervestigatis, visa renunciarent. Qui
utique non longe post ad Totilam rever-
tentes, priorum simillima referunt omnia.
Interea vero Romani milites multi explo-
ratum quid hostes agerent missi, non pro-
cul ab Urbe Gothibus decem occurrunt iter
eo habentibus: quos statim comprehensos
ad Bessam deducunt. Sciscitantique Bes-
se, quidnam Totilas animo ageret: Go-
thi respondent, eum sperare Itausos quos-
dam ejus in potestatem Urbem duros:
jam enim ad barbaros ut certior rumor
is emanarat. Sed nihilominus Bessas &
Conon Urbis tunc Præsides, his audi-
tis, negligenter se (ut coeperant) gere-
re, nec aliquam tantæ rei rationem ha-
bere. Unde factum, ut tertio demum I-
sauri Totilæ cum in conspectum venissent,
ad aggredendum id facinus incitarent.
Tum ille alios quosdam cum Itauris mit-
tit,

X.
Itauro-
rum pro-
ditio.XI.
Itauri se-
cundo, &
tertio vo-
cant in
Urbem
Totilam.XII.
Totilas
potitur
urbe.

XIII.

nit, cum hisque & sanguine quemdam si-
bi propinquirem. Hi vero ad Totilam
paulo post redeuntes, ad rem peragendam
confirmant.

Qui omnium certior factus primis te-
nebris, universa armis instructo exerci-
tu, ad portam Asinariam duxit, quater-
nosque inde e Gothibus prævalidos viros,
Itauris ducibus, per funem jubet in mu-
ros evadere. Qui nocte statim eadem qua
& Itauris ipsis obvenerat per vices cu-
stodia, dormientibus cæteris, ad fores A-
sinarias aperiendas descendunt, præcisa-
que lignea securibus obice, refractisque
ferreis claustris, Gothibus aditum patefa-
ciunt, & patentibus portis cum universo
exercitu Totilam intra Urbem ad hostium
arbitrium recipiunt. Sed ipse ubi intro
est itum, unum in locum copias omnes
coegit, nec abire diversim permisit, ho-
stium insidias veritus. Verum ubi (uti
par erat) tumultuatum, & perturbatio in-
de & timor, ut in capta Urbe, Romanos
invaserant; militum Romanorum pars ma-
xima cum Ducibus ipsis, ut facile cui-
que fugam capeffunt. Pauci quidam Ro-
manis cum civibus se immiscentes, in tem-
plo perfugium habuere. Solum omnium ex
Patriciis viris Decius & Bassius cum a-
liis nonnullis, cum preparatos ad id e-
quos haberent, cum Bessa fugere potue-
runt. Sed Maximus Olybriusque & cum
his simul Orestes & alii quidam in Petri
Apostoli adem se fuga recipiunt. Con-
stat sane e plebe tunc homines ad quin-
gentos in Urbe residere per id tempus fu-
isse, qui in divorum se templa receperant;
cæteri omnes jam ex Urbe excefferant, &
in alias se contulerant terras, vel (ut
supra jam diximus) lue absumpti perie-
rant.

Multi interea & noctu quidem de Bes-
sa & hostium discessione Totilam fecerant
certiorem: quo affirmante pergratam il-
los sibi rem nunciare, neminem tamen suo-
rum fugientium insistere vestigiis sivit;
nihil esse homini suavius dicitando, quam
terga sibi ut hostes darent. Verum ubi
primum illuxit, nec ulla ad insidias re-
linquebatur suspicio, Totilas ipse orandi
gratia Petri Apostoli templum ingredi-
tur; sed Gothi interea quos obvios ha-
bent, obruncant. Unde hoc pacto ex mi-
litibus quidem desiderati viginti dumtaxat
sunt, sexaginta e plebe homines. In-
eunti itaque id Totilæ templum, Pelagius
ipse sese obviam offert, Christi in ma-
nibus Evangelia gestans, supplicique om-
nibus factus, & genu procumbens: Par-
ce, inquit, o Princeps, tuis. Tum ille
arridens, & sane profusus, ita profa-
tus est: Nunc mihi supplicaturus adve-
nisti, Pelagi? Ita quidem, respondit,
quandoquidem tuum me servum effecit De-
us. Sed ab his jam abstine manus, qui

Ann. Eccl. Tom. X.

CHRISTI
547.VIGILII PAP.
8.JUSTINIANI IMP. 21.
TOTILÆ REG. 6.

tibi in servitutem cedere. His itaque vi-
ctus precibus Totilas, Gothibus militibus
edito mox imperat, Romanorum de cæ-
tero ut neminem obruncarent, & ei in
primis pretiosissima quæque delecta ser-
varent, cætera sibi haberent in prædam.
Quam multa in Patriciorum ædibus in-
venta fuere, sed omnium maxima extite-
re quæ Bessas reliquerat, ut qui velut o-
mnium perditissimus homo infaustum il-
lud divenditi frumenti pretium Totilæ ad
cæteram prædam accumulasset. Sic itaque
cum Romanis & Patriciis viris tunc actum.

Unde vel Rusticianæ Boetii quondam u-
xori & Symmachi filie id reliquum fuit
ad vitam, & miseriarum ad cumulum,
ut ab hostibus panem vel necessarium aliud
quocumque emendicando deposceret, quæ
facultates antehac suas egentibus imper-
tisset; & servilibus ipsa rusticianisque in-
duentis amicitretur. Haud secus & Ro-
manorum primores, amissis prorsus fortu-
næ bonis, domos circumcundo, foreisque
oppulsando, cibum dari sibi suppliciter pre-
cabantur, nil prorsus his ignominia ea
re afferente. Sed Gothi in Rusticianæ mor-
tem jam conspiraverant, ejus hanc noxæ
insimulantes, quod tradita Romani exer-
citus Ducibus non parva pecunia, Theo-
doricæ statuas disturbasset, in Symmachi
patris, virique vindictam. Totilas ta-
men nulla hanc affici jactura permisit,
sed eam ac cæteras feminas omnes, ut
extra injuriam essent, servavit, vel Go-
this has sibi maxime cupientibus conju-
gio jungi. Quocirca factum, ut nulla ex
his sit per barbaros vitata; quæ ille ex
re maximam retulit continentia laudem.

Quod autem ad Rusticianam pertinet,
de qua agit, Symmachi filiam, uxorem
que Boetii: plures ejus nominis ejusdem-
que generis reperiri est feminas: pri-
ma illa habetur uxor Symmachi Senio-
ris, quam viro suo doctissimo tenuisse,
candelam & candelabrum, Sidonius scri-
bens (a) ad Hesperium tradit: alia ve-
ris filia, conjuxque Boetii: rursum e-
tiam alia Rusticianæ, quæ ex Urbe mi-
gravit Constantinopolim, clarissima fe-
mina, ad quam extant complures S. Gre-
gorii Papæ epistolæ datæ, cum Pontifex
esset; unde diversam ab hac ipsam
existimare licet: etenim quæ ætate se-
nescens erat cum occisus est vir ejus a
Theodorico anno Domini quingentesimo
vicesimo sexto, ut pervenerit ad annum
Domini sexcentimum quando ad illam
scribebat Gregorius, nequaquam persua-
deri facile potest; fuisse tamen ejusdem
familia, ex epistola ipsa Gregorii (b) ad
eam scripta sub Indictione quarta, facile
quis intelliget. Sed ad res Toti-
læ redeamus, de quo ista Procopius sub-
dit:

Totilæ
erga Ro-
manos be-
nignitas.XIV.
De Rusti-
cianæ ca-
lamitate.XV.
Rusticia-
næ plures(a) Sidon.
lib. 2. ep.
10.(b) Greg.
1.9. epist.

D Po-

CHRISTI
547.

VIGILII PAP.
8.

JUSTINIANI IMP. 21.
TOTILÆ REG. 6.

XVI.
Totilas ad
suos ora-
tio para-
netica.

Postero autem die Gothis omnibus To-
tilas ad se convocatis, verba hujusmodi
fecit: Non equidem novum aliquod vel
vobis incognitum monendi genus in præ-
senti facturus, o viri commilitones, huc
vos convocavi, sed eadem illa vel nunc
differatur, quæ apud vos antebac sæpe
differui. Vobiscum vero, quia ea ex me
accepistis, actum quam optime est. Non
igitur ita commonefactis in segnitiam est
relabendum: nam & verborum, quæ ad
felicitatem traducunt, nulla esse morta-
libus satietas debet, vel si quos forte
infinita opprimat rationis: quandoquidem
eorum nullo sunt pacto, quæ probe dicun-
tur, beneficia respuenda. Quorsum hæc?
Fuerit quondam & Gothis militum millia
centum bellicosissimorum in unum tunc coe-
antium, qui utique maximum in modum
ad gloriam opibus utebantur: & equo-
rum armorumque summa his copia suppe-
tebat, veteranorum præterea & pruden-
tissimorum vis ingens, qui sane ipsis in
certaminibus constituti nostris rebus con-
ducere plurimum videbantur: & aliqui
a Græcorum militum millibus septem bi-
omnes devicti, Imperio primum fuere,
deinde & cæteris rebus privati.

XVII.
Causa
ruinæ
Gotho-
rum.

Nunc vero nos qui reliqui sumus, &
tanta præsertim paucitate, nudi quidem
& plane calamitosi & ignavissimi omnium,
hostium ultra viginti millia vicimus; &
summatim ut dicam, quæ gesta fuere, e-
jusmodi sunt, ut credi vix possint. Cau-
sas vero cur hæc ita vobis contigerint,
statim aperiam. Gothi tunc primum præ-
cæteris omnibus aequitate posthabita, ut
inter se invicem, ita & in Romanos tunc
subditos indigna quædam patrabant: qui-
bus (uti par erat) permotus & ira suc-
census Deus, pro hostibus & contra nos
depugnabat. Quo factum, ut etsi multi-
tudine ac virtute, ceteroque belli appa-
ratu hostibus essent maximo intervallo
superiores, vi quadam tamen occultiore,
ac plane divina devicti nos simus. Vestra
itaque interesse jam reor, quæ rectiora
sunt ut servetis, id est, ut aequitatem
de cætero tueamini: nam hanc perver-
tentibus vobis, vel divina quidem sub-
sidia infestiora mox erunt. Non enim
Deus sine ullo defectu vel temere huma-
no generi, vel private cuiquam rationi
ferre præsidium consuevit; sed his quam
maxime favet, apud quos aequitatis ratio
habeatur: & illi quidem haudquaquam
difficile est ad alios bona transferre, ut qui
verum omnium habeat potestatem. Illud
itaque vobis pernecessarium fore asseve-
raverim, justitiam, ut invicem & in sub-
ditos quosque servetis, hoc est, ut per-
petuam vobis adipiscamini felicitatem.

XVIII.

Ita quidem Totilas apud suos egregie
philosophatus, ex justitiæ cultu a Deo
rependi victoriam docuit. Quod adeo ve-

rum est, ut etiam si a parte adversa stet
pietas veraque religio, nihil ob id erga
illos propensior sit divina clementia, si
peccata reliqua adsint; immo magis in
eos vindictam exercent, qui cum con-
fiteantur se nosse Deum, factis tamen
negant, deterioraque infidelibus scelera
patrant. In quam sententiam Apostolus,
(a) præco cælestis edicti, ista procla-
mavit: Ira & indignatio omni animæ ope-
ranti malum, Judæo primum & Græco.
Quid Judæo primum & Græco, nisi quod
prius ad supplicium advocatur, qui a-
crius deliquisse noscatur? Sed & senten-
tia Domini (b) gravioris est culpæ reus
qui scit voluntatem Domini & non fa-
cit, utpote qui multis præ aliis sit af-
ficiendus plagis. Adeo ut ex his cogat-
ur Deus (si ita dicere licet) adversus
nequissimos Christianos favere Gentili-
bus, & ad plectenda Catholicorum faci-
nora interdum propitio vultu ad castra
respicere Ethnicorum, & iis uti ad pun-
niendos illos nefandorum criminum reos:
quod in Propheta contestatus esse vide-
tur, ubi ait (c): Virga furoris mei,
Assur, nempe ad infligenda Judæis ver-
bera, quorum promissiones, adoptio, le-
gillatio, & vera religio erat: ut ad cor-
rigendos improbos filios aliqui dilectos,
cogatur adhibere sibi odibiles servos, ju-
xta quod ingemiscat amans Pater, &
dicat (d): Heu: consolabor super hosti-
bus meis. Sed ad Totilam revertamur,
de quo subiicit ista Procopius:

Cur infi-
deles ad-
versus
fideles
aliquando
præva-
leat.

(a) Rom.
2.

(b) Luc.
12.

(c) Isai.
10.

(d) Isai. 1.

Totilas cum apud Gothos differuisset,
Senatorii ordinis ex Urbe viris ad se post-
modum convocatis pleraque exprobrando,
indignandoque obiicere, & illud in prin-
cipis quod per Theodoricum quam multis
affecti sint beneficiis, quodque in omni-
bus semper constituti urbanis sint per eum
antebac magistratibus, & Republicam
ipsi ejus permisso administraverint, & in-
gentibus præterea fuerint muniti divitiis:
& alioquin in beneficos Gothos ingratis-
simos se præstitissent, in quorum jactu-
ram ad defectionem respexerint, ac Græ-
culos simul invexerint in patriam homi-
nes, suimet proditores tam subito inde-
centerque facti. Sciscitari deinde, num
ipsi a Gothis mali jam essent quicquam
perpessi; effarique mox cogere, num boni
adhuc quippiam sibi a Justiniano obve-
nerit: & singula deinceps enumerare,
quemadmodum omnibus fere magistrati-
bus sint per eum privati; quod ab exa-
ctoribus sæpe antebac vapulaverint; quod
demum coacti sint animum ad ea inten-
dere, quæ adversus Gothos gessissent,
belloque pressi publica non minus tribu-
ta Græcis dependere, ac si pacifici es-
sent: & alia pleraque his dictis adje-
cit, quæ domini solent infensiores subdi-
tis exprobare. Et fortasse illa non tacuit,
quæ

XIX.
Quæ ad
Senatores
quærelæ
Totilæ.

CHRISTI
547.

VIGILII PAP.
8.

JUSTINIANI IMP. 21.
TOTILÆ REG. 6.

quæ primum omnium fuerant inculcan-
da, nimirum sub Catholico ipsorum Im-
peratore adeo ignominiose habitum Ro-
manum Pontificem Silverium, ut ab Ur-
be sub falso pretextu quod Gothis fa-
veret, ignominiose avullus, fuerit de-
portatus in Græciam, atque relegatus
tandem in insulam, illic fame confici per-
ireque coactus sit: quodque nihil magis
curæ Græcis esset, quam primam sedem
deprimere, cui se subesse molestissime fer-
rent. Sed quæ de Pelagio Romanæ Ec-
clesiæ diacono, cujus nuper mentio fa-
cta est, his addat Procopius, videamus:
ait enim:

XX.
Pelagius
rogat pro
captivis.

Pelagius vero pro viris fontibus ita
& infelicibus supplex Totilæ factus, non
prius precari hunc desit, quam ille cle-
menterem in omnes se fore pollicitus,
Romanos dimisit. His ita peractis, Pe-
lagium Totilæ & ex Urbis rectoribus
præcipuum unum Theodorum nomine ad
Justinianum Imperatorem legavit, artius
jurejurando adactos, suas ut partes ami-
ce ac benevole tuerentur, & in Italiam
reditum accelerarent. His deinde injun-
xit, totis ut viribus niterentur pacem
sibi cum Imperatore & amicitiam conci-
liare: ne postmodum cogeretur, si pace
infecta redirent, Romam ad solum di-
ruere, interfectisque Patriciis viris, in
Illyrios bellum transferre: litterasque
Justiniano conscripsit. Quæ sic se habent:

XXI.
Totilæ e-
pistola ad
Justinia-
num.

Quæ in urbe Roma ad hanc diem con-
tulerint, cum te fuisse edoctum jam pu-
tem, silentio prætereunda videntur. Ea
vero, quorum de causa ad te oratores
hos miserim statim, intelliges. Bona pa-
cis tute ut deligas, nobisque tradas, in
primis deposcimus. Quorum ipsi monu-
menta quam optima & simul exempla A-
nastasio & Theodorico habemus, qui
paulo ante regnarunt, paceque & cæte-
ris bonis sua tempora complevere. Si i-
gitur hæc tibi placita erunt, merito meus
pater vocabere, & belli nos socios in
quoscumque libitum fuerit, habebis. Hæc
Totilas ad Justinianum Augustum. Sub-
dit vero Procopius:

XXII.

His cognitis Imperator mandatis, &
oratoribus auditis, hos statim responso
dato dimisit; Totilæque rescripsit, Be-
lisarium se bellicis rebus præfecisse, &
liberam habere hunc potestatem quæ ad
Totilam pertinent pertractandi. His ex-
acerbatus Totilas, cum ab oblata pace
se videret excludi, in Lucania accepta
interim clade, quomodo Urbem delere
penitus meditatus sit, Procopius ita nar-
rat: Quibus cognitis Totilas rebus, Ro-
mam in primis ad solum prosternere de-
cernit, & majore exercitus parte ibidem
relicta, cum reliqua adversus Joannem
in Lucanos contendere. Sed muri tantum
& diversis in locis hic diruit, quantum
Ann. Eccl. Tom. X.

totius partem esse hanc tertiam conjectu-
ra quis consequi poterat. Adhuc est vi-
tere ejusmodi Totilæ ruinam in mœniis
a Belisario fabricatis diversis in locis so-
lo prostratis, sed postea opere subita-
neo haud eadem pulchritudine hoc ano-
no a Belisario restitutis. Sed pergit Pro-
copius: Pulchriora præterea, magnificen-
tioraque absumere incendio adificia ani-
mo inerat, & urbem Romam in ovium pa-
sua idoneam reddere. Quibus de rebus
Belisarius certior factus, nuncios simul
& litteras ad Totilam misit. Qui ubi il-
li in conspectum venere, & sus adven-
tus causam explicarunt, litteras reddi-
dere in hanc sententiam scriptas.

XXIII.
Litteræ
Belisarii
ad Totilam
pro Urbe
servanda.

Ad urbium ornamenta, adificia, quæ
antea nulla fuissent, construere, supien-
tium ferme virorum inventiones fuere, &
civiliter vivere percallentium: Quæ ve-
ro ad pulchritudinem extant, delere, in-
spicientium proculdubio est, & quos mi-
nime pudeat in suæ malignioris naturæ ar-
gumentum monumenta posteritati relinque-
re. Roma quidem civitatum omnium quæ
sub Sole nunc sunt maxima & magnifi-
centissima esse facile affirmatur: non enim
est viri unius virtute constructa; nec
brevis quodam temporum spatio in tantam
hæc magnitudinem & decorem evasit: sed
Imperatorum multitudo & maximis sum-
morum virorum cœtus, temporis diutur-
nitas ipsa, divitiarumque & potentie ma-
gnitudo, ut cætera omnia, ita ex uni-
verso terrarum orbe cogere hunc in locum
opifices potuerunt; qui Urbem hanc talem
tantamque paulatim adificando, omnium
monumenta virtutum posteris proderent.
Fit itaque, ut his illata vis jure appa-
reat totius sæculi sempiternam mortalibus
ad injuriam cedens, quandoquidem pro-
genitoribus ipsis virtutis memoria demer-
retur, posteris vero operum tantorum spe-
ctaculum.

XXIV.
Dilem-
mate per-
suadet.

His itaque se ita habentibus, recte ve-
lim intelligas, e duobus alterum necessa-
rium fore: aut enim hoc bello victus i-
pse succumbes; aut, si ita forte contige-
rit, nos superabis. Quod si viceris &
Romam demolieris, non alterius Urbem
sed tuam delebis; quam si servaveris,
ex possessione cæterarum omnium præstan-
tissima opulentior fiet. Sin vero ad tuam
deteriorem fortunam res nobis successerint;
Roma incolumi servata, gratia tibi apud
victorem conciliabitur & non mediocri:
quæ per te tum forte deleta, nullus tibi
de cætero relinquatur ad humanitatem con-
sequendam & clementiam locus; nec fa-
cti ullus erit apud te usus, & existi-
mationem apud omnes homines ipso facto
dignam mereberis: nam qualia Principum
opera fuerint, tale necesse est ex iis e-
riam nomen ferant. Hactenus Belisarii ad
Totilam litteræ: Quibus (inquit Pro-
co-

Procopius Totilas saepe perlectis, & ut bene monentibus magni factis, suavis demum, Urbem inoffensam servavit & integram, deque ejus in hanc voluntate certiorum per oratores Belisarium fecit.

XXV.

Sed quis anni hujus rerum Urbis finis? Cum igitur eo consilio usus esset, ut moenium parte eam Totilas spoliaret, ne universum exercitum cogeretur ad praesidium Urbis relinquere, si eam defendere vellet, sicque destituta remaneret quae in Italia praesidia expugnasset, aut occurrendi Belisario nulla facultas esset; revertendique iterum ad eam cum vellet, sibi per diruta moenia aditum patere putans: mox ipse Totilas egressus ab urbe, cum Romanis apud Lucanos primum, inde Calabros pugnat. Interea vero Belisarius Urbem aggreditur, eamque ingreditur, murosque dirutos (ut licuit statim instaurandos curavit, fossisque munivit, adeo ut revertentem ad ejus oppugnationem Totilam omnino repulerit: qui ab ea spe rejectus, Tibur se contulit. Huncque tandem finem res Urbis anni hujus habuerunt, luctuosae quidem omni ex parte atque funestae.

XXVI.

Hoc item anno transacta hieme, reditoque navigandi opportuno tempore, Vigilus Papa e Sicilia solvit Constantinopolim: nam sub hoc anno duodecimo belli Gothici ista Procopius (a): *Hic ita peractis, jam hiems se circumegerat. Vigilus interea Romanus Antistes ab Imperatore ex Sicilia evocatus, Byzantium venit: nam ut eo contenderet, diutina ea in insula hic traxerat moram. Hæc Procopius, nec de eo quicquam ulterius. Reduxisse secum Dacium Mediolanensem Episcopum, qui sibi occurrerat in Sicilia, quæ dicentur inferius demonstrabunt. Anastasius (b) autem ista subiicit de ejus adventu Constantinopolim, quæ tamen in omnibus haud arident, ut in his praesertim quibus ait, ipsum illuc pervenisse in Vigilia Natalis Domini: nam si ordinationem habuit (ut*

Belisarius Urbem ingredi- tur & mu- nit.

(a) Procop. de bello Goth. l. 3.

Vigilius Papa venit Constantino- polim.

(b) Anast. in Vigilio.

PAGIUS

IV. Vigilus hujus anni initio Constantinopolim pervenit.

Ad num. XXVI. & seqq. Non transacta hieme, ut habet Baronius, Vigilus hoc anno e Sicilia solvit, sed sub finem anni superioris. Procopius enim lib. 3. postquam scripsit, finisse hiemem, annumque XI. belli Gothici, cap. 16. incipit narrare quæ anno ejusdem belli XII. contigere, a verno scilicet tempore superioris Christi anni ad initium vernæ tempestatis hujus anni atque: *Vigilius Romanus Pontifex Byzantium Imperatoris accitum venit ex Sicilia: ubi jam diu degerat professionis illius causa. Quare hujus anni initio Vigilus jam Constantinopoli erat, quo eum die XXV. Januarii adventasse prodit Continuator Marcellini ad annum P. C. Basilii U. C. VI. Papa Vigilus ingressus est Constantinopolim VIII. Kal. Feb. Neque tantum ex Procopio & ex Continuatore Marcellini liquet, Vigilium prioribus*

ait) mense Decembri Catanæ prope diem Natalis Domini; quomodo in Vigilia ejusdem potuit pervenisse Constantinopolim? Sed de ejus adventu audi ipsum: *Tunc (inquit) obvius est ei Imperator; & exosculantos se cæperunt flere, & plebs illa psallebat ante eum usque ad ecclesiam sanctæ Sophiæ, dicens: Ecce advenit Dominator Dominus, &c.*

Per biennium vero fuerunt contentiones de Anthimo Patriarcha, quomodo promississet revocare & remittere eum in locum suum, & cautionem manus suæ ostendebant, cum promiserat eum in ordine suo revocare; sed Vigilus nullatenus voluit eis consentire, sed tanta roboratus virtute, mori magis desiderabat, quam vivere. Tunc Vigilus Papa dixit: *Ut video non me fecerunt venire ad se Justinianus & Theodora piissimi Principes, sed hodie scio quod Diocletianum & Eleutheriam invenit: facite ut vultis; digna enim factis recipio.* Cætera autem quæ sequuntur, post obitum Theodoræ contigerunt; quando excitata in eum rursus persecutione per Theodorum Episcopum Cæsariensem, oportuit ipsum confugisse Chalcedonem in basilicam sanctæ Euphemiae. Hæc de his quæ spectant ad altercationes Vigilii cum Theodora Augusta. Cæterum alie inter ipsum atque Imperatorem intercessere alia ex causa contentiones nempe ex Tribus capitulis, quorum causa (ut anno superiori dictum est) vocatus fuit ab Imperatore Constantinopolim. Sed antequam rerum gestarum narrationem aggrediamur, primum elucidandum, quanam esset ista de Tribus capitulis suborta contentio in Oriente.

Et si enim ex superius dictis possit cuique eadem esse perspicua, & ex iis quæ per singulos ferme annos dicenda erunt, nulla de ipsis dubitatio penitus exoriri possit; tamen hic occurrendum putamus cuidam viro erudito, qui a veraci majorum sententia discedens, novam de Tribus capitulis inicit rationem, quippe qui

hujus anni mensibus Constantinopoli egisse; verum etiam ex Theophane in suo Chronico.

Gesta hoc anno Constantinopoli, quando ibi aderat Vigilus, explicat Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DXXXIX. Kalendis Septemb. superioris Christi anni inchoato, his verbis: *Hoc anno Roma a Gothis capta est. Papa vero Vigilus Constantinopolim profectus, & ab Imperatore summis honoribus exceptus; Catholica Ecclesia unitatem & concordiam se praestitutum, & Tria Capitula anathemate proscripturum pollicitus est. Tantis honorum & cultus indicibus ab Imperatore decoratus, adeo animatus est, ut a communione exclusionem menses quatuor sustinendam Menna Constantinopolim, Episcopo in panam imponeret: & ex adverso Menas pacem animadversionem in eum constitueret. Ob irrogatam itaque panam hujusmodi, tum quod*

XXVII. Vigilii cum Theodora & Justiniana contentio.

XXVIII.

V. Gesta Constantinopoli post Vigilii in eam Urbem adventum.

qui hæc illa tria putavit esse capitula, quorum diversa mentio fit in epistola a Joanne Romano Pontifice ad Avienum & alios Senatores conscripta his verbis: *(a) Justinianus equidem Imperator filius noster (ut ex ejus epistola tenore cognovissis) de his tribus quaestionibus orta, certamina fuisse significavit: Utrum unus ex Trinitate Christus & Deus noster dici possit, hoc est, una de tribus personis sanctæ Trinitatis sancta persona: An Deus Christus carne pertulerit, impassibili Deitate: An proprie & veraciter mater Domini & Dei nostri Jesu Christi Maria semper Virgo debeat appellari. Probavimus in his Catholicam Imperatoris fidem, &c.*

Habet eadem Justinianus Imperator in fidei professione (b) ad ipsum Joannem Romanum Pontificem.

At procul a veritate aberrat, ut ista sint Tria illa capitula, quorum causa diro schismate Ecclesia longo tempore scissa est. Etenim cum constet illam de Tribus capitulis inter Catholicos contentionem esse obortam, non autem inter Catholicos & hæreticos: quis, rogo, Catholicorum umquam negavit Verbum carni unitum unam esse personam sanctissimæ Trinitatis, & eundem hominem factum, eundemque Deum unum de Trinitate perseverasse indivisa & inconfusa atque inconvertibili unione? Et quis aliquando Orthodoxorum vel leviter dubitasse reperitur, sanctissimam Mariam Virginem vere proprieque Dei matrem in Ecclesia appellatam? Aut quis umquam pietatem colentium revocavit in dubium, Deum vere dici passum in carne? Cum igitur in his inter se Catholici semper consenserint: & pro his adversus Nestorianos & Eutychanos junctis manibus animisque certaverint, & posthac pugnare nunquam desierint; quæ ergo causa, ut ob tria dicta capitula inter se invicem tam in Oriente quam in Occidente Fideles fuerint scissi, atque schismate separati? Præterea si quis rerum gestarum feriem disponat ordine temporis, inveniet, non tempore Joannis Ilii Papæ, sed sub Vigilio Romano Pontifice de Tribus capitulis quaestionem extortam esse: unde appareat longe diversa

(a) Extat in Bibliot. t. 4. (b) l. red- dentes C. de sum. Trinit. & sup. cum recti. Cod. eod.

XXIX. Confutatio opinio de tribus Capitulis.

PAGIUS

ca, qua de Ecclesiarum concordia & unione consultata decretaque fuerant, a Vigilio non admittentur, Imperator indignatus, misti qui eum detinerent. Ille Imperatoris iram veritus, ad Sergii Martyris altare, quod in Hormisdarum Monasterio erectum confugit: a quo vi revulsus, apprehensus altaris suffulcientes columnas, cum gravi proceoque corpore validus, secum traxit, & omnino evertit. Demum Imperator facti poenitens Papam Vigilium in gratiam recepit. Vigilus pariter a Theodora Augusta rogatus, Junii die vigesimo nono, qui Sanctis Apostolis Sacri Patriarcha Constantinopol. Menas pacem restituit a

illa esse tria capitula, quæ a Joanne Papa recitantur in epistola ad Senatores, ab illis, quæ a Joanne Papa recitantur in epistola ad Senatores, ab illis quæ (ut dicemus) sub Vigilio in controversiam deducta sunt.

Explosis igitur his quæ nulla ex parte veritati coherent, neque subsistere possunt: non alia quisque prudens Tria illa affirmare poterit fuisse capitula, quam quæ ipse Justinianus Imp. sæpius suis epistolis inculcavit, præsertim vero in ea quæ ad Joannem inscribitur, sed re vera ad Vigilium esse datam ostendimus, & in ea quæ in exordio Quintæ Synodi recitatur: nempe primum de damnatione Theodori Mopsuesteni: secundo loco de damnatione epistolæ Iba Episcopi Edeffeni: tertio demum de damnatione scriptorum Theodoretæ Episcopi Cyri contra Cyrillum. Hæc sunt tria illa capitula disensionum omnium locuples seminarium. Etenim (ut dictum est) non inter Catholicos & hæreticos ejusmodi certamen extitit, sed inter Catholicos tantum ipsos, qui omnes salvum vellent Chalcedonense Concilium; neque ex diversa causa constatum, sed plane eadem: siquidem tam qui ista Tria volebant damnari capitula, quam qui defendi, id se facere dicebant, ut in omnibus consultum esset Concilio Chalcedonensi, ne illorum occasione ipsum labefactari ab hæreticis posset. Sic igitur eorum negatio vel assertio pro tuendo Chalcedonensi Concilio facta vel prætexta, nisi aliud quippiam erroris admiscuisset, non constituerat quemquam hæreticum; sed esse schismatici convicti sunt, qui diversam a Romano Pontifice in his decernendis sententiam sectati essent: nam de personis & non de fide quaestionem fuisse, Gregorius (c) Magnus affirmat. Magna fuit ista in Ecclesia Dei tentatio, cum miserando modo inter se Catholici ita confingerent, non secus ac cum in castris contingit oriri tumultus, & inter se arma collidere ac vibrare jacula milites sub eodem Principe constitutos.

Sed quid factum sit hoc anno, ubi Vigilus (ut dictum est) Constantinopoli moraretur, jam videamus: Cum ipse diu

XXX.

Quæ tria Capitula.

(c) Greg. l. 3. ep. 37.

XXXI.

VI. Vigilus Constantinopoli habitus.

Ubi Theophanes quatuor illorum mensium, post quos Menas pacem restituit Vigilus, adducit initium, non a die ejus in Urbem Regiam adventus, sed a tempore, quo Menas a communionem suam exclusit, a mense sc. Februario. Perperam tamen hic scribit, Vigilium hoc anno a Monasterio Hormisdæ revulsam, columnas altaris secum traxisse; id enim contigit aliquot post hunc annis, ut an. DLII. ostendemus. Male Vigilium hoc anno Constantinopoli habitum fuisse, docent Clerici Italiæ in Epistola Legatis Francorum Constantinopolim proficiscentibus directæ. Aliant enim: *Ve-*

Studia di- versa de trib. Cap.

expectatus Constantinopolim pervenisset: primum omnium (ut ex Facundo liquet) Zoilum Alexandrinum occurrentem sibi de emissa subscriptione redarguit, atque etiam alios. Dumque maximam inter Episcopos concitatam reperit esse discordiam, in summumque periculum adductam Ecclesiam, ut schismate scinderetur; faventibus aliis iidemque longe majori numero & præstantiorum sedium Episcopis Imperatori; Africanis autem ex adverso stantibus, inter quos Facundus ipse (quem diximus) scientia eminebat: ipse Vigilus Papa inter hos omnes pacis arbiter fedit, ut ambarum partium auditor sedaret, si posset, concitatos inter eos conflictus illos.

XXXII. Synodum Vigilus agit.

At non ipse id agere solus verum colligi voluit eorum qui aderant Synodum triginta Episcoporum: in qua cum adversæ partes inter se conficiantur adessent, & inter differendum altercarentur haud pacifice (ut par erat) rem agentes, adeo ut quid magis veritati congruum esset, minime posset examinari & æqua iudicii lance perpendi: placuit tunc Vigilio, ut quæ quisque sentiret, & quibus quam proponeret sententiam defendendam rationibus comprobaret, scriptis proderent. Tunc opportune accidit, ut idem Facundus ex commentario illo duodecim libris partito, quem habebat præmanibus, necdum abolverat, responsionem elicita ederet: qui postea ipsum integrum commentarium pro Trium capitulorum defensione perfecit, atque vulgavit: quem quidem in communione Catholica esse scriptum, cum ipse Vigilus Papa pro defensione eorundem capitulorum epistolas (ut vidimus) conscripisset, & adhuc in opus incumberet, fati liquet ex iis quæ toto illo commentario pluribus in locis idem ostendit. Quæ vero in ipsius operis præfatione haud obscure habet, atque ea quæ sunt a nobis dicta confirmat, accipe, ubi ait:

XXXIII. Hoc opus, suadentibus fratribus, ad Imperatorem Constantinopoli scripsi: quod nondum finito ac pertractato * adductus est Romanus Episcopus: in cuius certamine, cum Gestis super hac causa discepta-

PAGIUS

niens ibi ante sex annos illos Beatissimus Papa Vigilus, magis autem, ut quod verius est dicatur, prope violenter deductus, ceperunt ibi ipsum expectare, ut damnationem aliquorum Capitulorum faceret, per quam Sancta Synodus Chalcedonensis, qua fidem Catholicam, insistente tunc Beatissimo Papa Leone, contra diversas hæreses vindicavit, modis omnibus solveretur. Sed cum Papa Vigilus in hac parte non vellet adhibere consensum, jam tunc talis violentia facta est, ut publice in Conventu clamaret: Contestor, quia estis me captivum tenetis Beatum Petrum Apostolum captivum facere non potestis. Postea ta-

remus, mediante conflictu, interrumpi Acta præcepit, & ab universis Episcopis qui aderamus expectit, ut scripto quisque ostenderet, quid eis de his capitulis videretur. Cum ergo per Magistrum Officiorum sub gravi necessitate respondere contingeret, vix mihi septem dierum inducia data sunt, in quibus erant etiam duo festi. Unde ut omnia dicere quæ magis necessaria judicabam, ex his libris aliqua decerpsti, quia non occurrebat omnia nova dicere: siquidem tria milia versuum excedit illa responsio. Sane quoniam (sicut dixi) necdum a me pertractati fuerant iidem libri, quædam testimonia pro mendositate codicum, ex quibus ea, posueramus, vel pro incuria transfatorum aliter continebant, quæ sic etiam in illa responsione transposita sunt. Idcirco præloqui hæc ac præmonere curavi, ut neminem, qui memorata responsione perlecta, hos contigerit libros, offendat ista diversitas, sed illic ignoscat festinanti, & huic potius credat. Hæc cum præfatur in duodecim suos libros Facundus, adhuc sub iudice tunc temporis litem, fuisse demonstrat.

Cæterum quantumlibet adversarii urgerent condemnationem, cui ipsi subscriperant, Trium capitulorum: haud tamen ita videri voluerunt effrontes, ut ea de re aliter statuere, quam decrevisset Romanus Episcopus, cuius expectarent sententiam, sint professi. Id quidem pluribus in locis Facundus ipse testatur, ut secundo libro, dum ait: Adhuc dicunt, quod de tanta sua presumptione Ecclesiam quoque Romanam consuluerint, & sententiam beati Vigilii Præfatis expectent. Et post plura: Quomodo ab his creditur quartusdecimus successor ejus, nempe Leonis, sanctus Vigilus novum posse aliquid judicare, præsertim illo dicente: Nam secundum Apostolum (a), Si quæ destruxi hæc ædifico, prævaricatorum me constituo; & eis me ultionum conditionibus subdo, quas non solum auctoritas beata memoria Principis Marciani, sed etiam ego mea defensione firmavi, &c. Habet autem ad finem operis idem Facundus ad ipsum Imperatorem,

men Tractatu habito prædictus Sanctus Papa Vigilus sub aliqua dispensatione ipsam causam ordinaverit, sollicitè monendo, ne per occasionem aliquam prædicta Synodus pateretur injuriam, & quamvis nec hoc quod Papa fecerat, acquererunt Africi & Illyriciani atque Dalmatæ Sacerdotes recipere; tamen cepit iterum saepe dictus Beatissimus Papa Vigilus, ut absolute ista Capitula sine Synodi Chalcedonensis mentione damnaret.

Pollicitum esse Vigilium se Tria Capitula anathemate proscripturum, quod scribit Theophanes laudatus, confirmant Literæ Justiniani

Qua occasione Facundus commentarios scripsit.

XXXIV. Adversarii expectant voluntatem Rom. Pont.

(a) Gal. 2.

VII

Eu.

XXXV. Ex Theodosii exemplo sumpta admonitio.

rem, cui scribit, admonitionem Orthodoxo Antistite dignam, hic merito inferendam, dum primo Theodosii Imp. exemplo eum, quid agere debeat, ita docet: Major Theodosius Imperator cujus semper memorabilis erit in Ecclesia Christi memoria, quamquam saepe de magnorum barbarorum præliis & de maximorum tyrannorum triumphaverit, non tamen in ejusmodi victoriarum frequentia, in quibus Trajano filio gehennæ comparari non potest, veram meruit gloriam, sed de supplici & publica peccati sui penitentia, quam expugnato regali fastigio, placide ac humiliter, Ambrosio Episcopo castigante, suscepit, & indictum sibi debita satisfactionis tempus ab Ecclesia communione remotus implevit pie admodum credens, & sapienter intelligens, quod non ex temporali potestate, qua fuerat etiam sacerdotibus Dei præpositus, sed ex eo pervenire posset ad vitam, quod illis erat ipse subiectus. Unde credendum est, quod si nunc Deus aliquem Ambrosium suscitaret, etiam Theodosius non deesset: Sed cum minor est exigendi fiducia minor est reddendi devotio: non est autem magnus amator veritatis, cui * etiam persona commendet auctoritas. Et post pauca: Non tale aliquid petimus corrigi, quale fuit quod excommunicatione ulcisceretur Ambrosius. Illud enim non, quamvis male fuerit gestum, creditum tantum erat Theodosii potestati: quod autem nunc factum est, vel si rectum fuisset, recte non feret: quia nulli Regum hinc aliquid agere, sed solis est sacerdotibus datum. Sancire videlicet de fide decretum, cum Imperatorum sit fidem Catholicam coram sacerdotibus profiteri, non eandem præscribere sacerdotibus atque omnibus Christi Fidelibus. Hæc ad calcem ferme librorum locutus est Facundus: quos absolutos paucos post dies ipsi obtulit Justiniano Imperatori.

XXXVI.

Sed redeamus ad Synodum, quam diximus hoc anno Constantinopoli ab ipso Vigilio Romano Pontifice fuisse collectam, & in ejus prima Actione auditis altercationibus ambarum partium, defensiones ab ipsis scriptis mandandas, Syno-

PAGIUS

Eutychio, tribus aliis Patriarchis, aliisque Episcopis data pridie Id. Jul. Chalcedone, Imperante Domino Justiniano PP. Augusto an. XXVII. post Consulatum Basilii U. C. anno XII. anno scilicet Christi DLIII. Quando, inquit Justinianus, Religiosissimus Papa Antiquioris Romæ ad illam magnam Civitatem pervenit, omnia ista manifestata sunt (nempe Tria Capitula a recta fide esse aliena) & cum hæc examinasset, & condemnavit, & satisfactionem in Scriptis exposuit tam nobis, quam pie recordationis tunc conjugi nostræ. Nec enim patiebatur, nec ab eo, nec ab alio quocumque involatam communionem suscipere, qui non illam impietatem condemnat. Sed & sacramenta terribilia in Scriptis

doque reddendas esse præceptas: quibus omnibus acceptis, eandem Imperatori iussit esse tradendas. At non placuerunt ista Facundo, nec reliquis Trium capitulorum defensoribus, cum jam postea inter schismaticos militare cœpisset: ipse enim eadem conatus est fugillare, in deteriorem partem accipiens. Sed audi ipsam Facundum in libello ad Marcianum inter plura de eadem Synodo ista subinfente dicentem: Gestis de medio sublatis, quibus causa cœperat aperiri, & interrupto suo iudicio Vigilus, a confidentibus Episcopis flagitavit, ut quid eis de causa videretur, prolata quisque in scriptis responsione, signaret. Et quia illi Episcopi maxime Constantinopolim occurrerant in ejus adventum, quorum nulla in hac causa subscriptio tenebatur, & de sua fuerant integritate securi; per occasionem hujus interrogationis ipsi quoque separatim compulsi sunt ab adversariis Ecclesie, quomodo dixerunt in præjudicium magni Concilii, respondere: Ac ne postea subtraherent, & quæ scripto responderant, iudicio non offerent: jam sub prosecutione ipsorum atque custodia palam ad illum deducebantur, tradere sua profana & detestanda responsa. Oculis nostris hæc vidimus vos: Acceperat coram ipso iudice a iacres & exultantes aspeximus, cum Episcopos ad eum, Vigilium scilicet, adducerent, eadem responsa portantes. At quomodo hæc sic inbereant cordibus auditorum, ut sic ea detestari ac lugere possitis, sicut nos, in quorum animis ipsorum malorum adhuc imago versatur? Hæc ipse subinfensus in Vigilium, cum jam adversæ parti favisse visus est. Sed pergit:

Suscipiens vero ille, nempe Vigilus, memoratas responsiones, post aliquot dies ad Palatium attulit, atque alteri detulit pari in præjudicium Synodi Chalcedonensis cum aliorum chirographis, qui antea subscripserant, reservandas. Verum ne suis traditor videretur, talibus verbis eos fefellit, ut diceret: Quid apud nos reservamus ista contraria Synodo Chalcedonensi responsa, ut inventa quandoque in Ecclesie Romane scrinio, a nobis appro-

Vigilius scriptis partium responsiones exi- git.

XXXVII.

juravit, ut in eadem permaneret voluntate in condemnatione & anathemate prædictorum Trium Capitulorum, & nullo modo vel tempore conaretur aliquid ad refutationem condemnationis prædictorum impiorum Capitulorum. Quod autem sine scriptis sapienter condemnavit impia Trium Capitula coram gloriosissimis iudicibus & religiosissimis Episcopis, & plures ex vobis, qui convenistis cognoscunt; & hæc agens permansit septem annos. Postea vero & scripta inter vos & illum processerunt, in quibus invicem confessi estis convenire & Synodice prædictorum Capitulorum facere condemnationem. Et postea invitatus tam a nobis quam a vestra Religiosa Synodo communiter quidem convenire recusavit.

CHRISTI
547.VIGILII PAR.
8.JUSTINIANI IMP. 21.
TOTILÆ REG. 6.

bata credatur? Sed afferamus illa in Palatium; & de illis agant ipsi qui jam noverint. Quasi ea scindere vel urere ipse non possit, autem per suam evacuare sententiam aut ipsi, a quibus fuerant data refundere, quæ nec suscipere ab eis nec extorquere debuerat. Si vero decretum generalis Synodi præcavebat, atque ista solita fessione ejus præjudicium se cavere, hoc pro voluntate contrariorum fecit, quod ei, si dissimulemus, præjudicet: quomodo enim non præjudicet, si demonstrantur triginta circiter Episcopi cum Romano Antistite Constantinopoli congregati (ut illos omittam qui ante subscripserunt) condemnasse cum approbatoribus suis epistolam a Chalcedonensi Concilio approbatam, & illum Episcopum cujus doctrinæ laudes in memorato Chalcedonensi Concilio citatæ sunt, nemine resistente, cum suis dogmatibus anathematizasse post mortem, scientibus cæteris & in eorum communione manentibus? Hæc Facundus postea jam factus hostis, cum videlicet se inter schismaticos collocasset, invehit & in Vigilium plurimum de chirographo ante ab eo tradito, cum Pontifex fieri ardenti desiderio laboraret; ista refricans & inculcans, ne (quod ait) personæ summa auctoritas causæ præjudicium afferret: ut schismaticorum atque hæreticorum mos est, cum ex criminibus in adversarios irrogatis suam volunt causam defendere, & præferre justitiam. Utinam extarent ipsa Synodalia Acta, ex quibus fuissent ipsi redarguendi schismatici: non enim locus relictus esset imposturæ.

XXXVII. Quid ad Vigilium Facundus in Synodo.

Sed quod illis caremus, fragmenta hinc inde non sine magno labore collegimus, nec aliunde quidem quam ex eisdem temporis scriptis, licet magna ex parte illa perierint. In primis autem ex ipso Facundo accipie, quæ in libello tunc temporis ad Mocianum conscripserat; ubi tunc adversatum se fuisse Vigilio tradit, dum ait: *Accipite quæ in iudicio ipsius Vigilii inter alia fuerim persecutus, sicut editæ nobis ab Officio tertie Actionis gesta declarant. Ego enim fateor simpliciter beatitudini vestræ, non pro Theodori Mopsuesteni damnatione me a contradicentia*

PAGIUS Contraria autem factus est suæ voluntatis, ea defendens, quæ Nestorii & Theodori sequaces sapient, &c.

VIII. Synodus Constantinopolitana. Has Literas Baronius non viderat, sed recitantur a Baluzio Tomo I. Novæ Collectionis Concil. pag. 1546. hujusque pollicitationis meminit Facundus in Libro contra Mocianum his verbis: *Occulta ejus ante iudicium pollicitatio tenebatur, in qua se sponddit eadem Capitula damnaturum, ubi iudicii nomine intelligit Synodum LXX. Episcoporum apud Constantinopolim, cui præfuit Vigilus, & interfuit Facundus. Agit hoc anno Baronius num. XXXII. & seqq. de hac Synodo Constantinopolitana, quam*

communione subtraxisse: hoc enim vel si approbandum non sit, ferendum tamen existimo, nec tantam esse causam iudicio, pro qua deberemus a communione multiplici segregari: sed quod ex persona Theodori epistolam Ibe Nestorianam probare conati sunt; & quod ex epistola Ibe Synodum, Chalcedonensem scilicet, a qua suscepta est, improbarent. Hæc Facundus, cum jam a Vigilii sententia recessisset, in ipsum invehit, quod jam in defensione Trium capitulorum, quam ante acerrime susceperat, tepuisset.

Qui enim abens (ut diximus) pro Trium capitulorum defensione visus est laborasse Vigilus, & adversus eos, qui ea una cum Justiniano Imperatore oppugnabant, insurrexisset: re perpensa, videns nihil afferri præjudicii Chalcedonensi Concilio, vel Catholicæ fidei, quam quis partem tueretur, cum re vera omnes æque damnarent errores qui fuerunt Theodori, Theodoretæ, & Ibe; sed maximum damnum accipi ex eo, quod iidem ferme omnes inhærentes novæ Imperatoris constitutioni, qui in Ecclesiæ Catholicæ communione hætenus retinebantur, jamjam in gratiam Imperatoris schismate essent dividendi: hæc, inquam, Vigilus Papa considerans, primum quidem ne ob id Occidentales defensores Trium capitulorum scandalum paterentur, rem secreto transigendam esse, atque (ut in re quæ non spectaret ad fidei veritatem) dissimulandam putavit. Demum vero cum sibi adversarii sentiret Episcopos Africanos, & res esset in eo statu reposita, ut sive Occidentalibus paucis, sive Orientalibus omnibus sibi inhærendum esset; consultius sibi visum, istorum, nempe Orientalium favere sententiæ, quam illorum; secreto de his judicans: sperans fore, ut & ii etiam in eam sententiam perducerentur: sed res aliter accidit, perstantibus Occidentalibus in sententia qua semper fuerant pro Trium defensione capitulorum, atque eidem firmiter inhærentibus; adeo ut ejus causa sese a communione Catholica, schismate conflato, dividerent. Hæc quidem de Vigilio Papa ita transacta esse, ea quæ dicta sunt atque dicentur, certam fidem faciunt. Sa-

dicit fuisse triginta Episcoporum. Verum Facundus, qui tunc præfens erat, in Libro contra Mocianum ait: *Adfuerunt septuaginta circiter Episcopi cum Romano Antistite congregati. Præterea hæc Synodus anno tantum sequenti celebrata. Nam Justinianus loco laudato septem annos, quos memorat, ab ea Synodo non ducit, sed a priori pollicitatione Vigilii facta ante iudicium, seu ante Synodum istam, quæ habita fuit antequam Vigilus suum iudicium emitteret, quod etiam anno sequenti datum esse mox ostendam. Hæc Synodus tribus Actionibus absoluta fuit, in quarum ultima hæc a se dicta esse testatur Facundus in lib. contra Mo-*

XXXIX. Vigilus cur favore visus est Orientalibus.

XL. Vigilus contra tria Capitula laboravit.

(a) Extat aut. 7. Quint. Synod.

(b) Liberat. diacon. Brev. c. 22.

XLI. Vigilii de questione tacendum decernit.

PAGIUS

Mocianum: *Ego fateor simpliciter Beatitudini vestræ non pro Theodori Mopsuesteni damnatione mea contradicentium (id est Severianorum) communione subtraxisse. Hoc enim vel si approbandum non sit, ferendum tamen existimo; nec tantum esse causam iudicio, pro qua deberemus a communione multitudinis segregari; sed quia ex persona Theodori Epistolam Ibe Nestorianam probare conati sunt, & ex Epistola Ibe Synodum, a qua suscepta est, improbare. Quæ protulit, Facundus postquam jam a Vigilio recessisset.*
Cum fecus ac sperabat, res succederet, Facundo & quibusdam aliis Afris Trium Capitula vehementius oppugnantibus Acta Synodi Vigilii interrumpens statuit per semetipsum fen-

IX. Vigilus iudicium mittit.

CHRISTI
547.VIGILII PAR.
8.JUSTINIANI IMP. 21.
TOTILÆ REG. 6.

Sane quidem nemo jure inficias ire poterit, Vigilium adversus Trium capitula ad Mennam Constantinopolitanam Episcopum libellum conscripsisse; id ipsius Vigilii scriptis testantibus, nempe publicis Actis latæ ab ipso sententiæ in Rusticum & Sebastianum & alios Trium capitulorum defensores, de quibus dicturi sumus; cum queritur adversus Rusticum, quod se inconsulto, quam citissime sententiam suam, quam *Judicatum*, appellat, ad Mennam conscriptam, in diversas provincias promulgasset. Id quoque testari videtur in epistola ad Valentinianum (a) Episcopum Tomitanum in Scythia, ubi tamen de calumniâ queritur, nimirum quod ab ipsis fuisset divulgatum, Vigilium quoque damnasse Theodoretum & Ibam, quos receperat Chalcedonense Concilium. Equidem spatium in vulgus fuisse de damnato ab eo Theodoro, ex alia epistola Vigilii olim scripta ad Theodoram Augustam, Liberatus (b) diaconus tradit; at id ut omnino contentitium neque ejus postea adversarii ausi sunt (quod procul abhorreret a veritate) illi tribuere. Sed & de consensu Vigilii sive scriptis, sive sine scriptis prodito contra Trium capitula, Acta Quintæ Synodi sæpe fidem faciunt. Quin etiam Sexta Synodus Actione septima continet Vigilii Papæ adversus Trium capitula monumenta, quibus argumenta contra eadem Trium capitula allata narrantur: adeo ut nulla dubitatio esse possit, quin de his Justiniani sententiam edito editam comprobavit.

Sed quid accidit? Cum id innotuisset Africanis Episcopis, & aliarum Ecclesiarum sacerdotibus atque primum omnium ipsis, quos secum duxerat, diaconis Romanæ Ecclesiæ Rusticum, Sebastianum & alios; & magnæ ob eam causam turbæ, discordiæ, dissidiæque essent oborta: mox idem Vigilus emissam de Trium capitulorum damnatione sententiam suspendit, seu potius revocavit; & contentitibus etiam illis qui jam damnarent eadem Trium capitula, Theodoro videlicet Episcopo Cæsariensi atque Menna Constantinopolitano, rursus ab eodem Vigilio pro-

Ann. Eccl. Tom. X.

mulgatum decretum est, quo decernebatur, ut de controversia de Tribus capitulis penitus taceretur usque ad proxime cogendam Synodum universalem: sicque res aliquandiu consopita siluit. Ita prudenter periclitanti Ecclesiæ visus est consuluisse Vigilus, ne ob eam controversiam universus Christianus orbis inter se collideretur, atque Oriens ab Occidente schismate scinderetur: sperans fore, ut mora temporis aliquod posset excogitari remedium, quo utrique parti consuleretur.

De hoc quidem Vigilii decreto, & quodammodo inita cum Theodoro atque Menna transactione, testes sunt Acta publica, quibus lata a Vigilio Papa postea sententia contra Theodorum atque Mennam continetur: etenim hæc ipsa verba scripta leguntur in ipso libello sententiæ vigesimoquinto anno Imperii Justiniani dato, anno nimirum Domini quingentesimo quinquagesimo primo; cum quid ab hoc tempore per Vigilium actum sit, ita ab ipso docetur: *Nos vero longanimitatem nostram divina largitate concessum tam circa te, quam circa seductos abs te, per hoc quinquennio elapso monstravimus. Primum quidem in eo, quod pro scandalo refranando, condescendentes quorundam animis, quos aliquis dispensatione * credimus temperandos, quæ tu jam eos pluribus annis inquietissimus stimulator accenderas; quædam pro tempore medicinaliter existimavimus ordinanda, tali sub conditione; ut omni in posterum perturbatione sopita, nihil ultra nec verbo, nec litteris quisquam facere ex eadem causa præsumeret. At tu consuetudinis tractus audacia, neque tunc cessare a conscribendis vel predicandis novitatibus voluisti; ita ut sæpius libellis Episcoporum redditis, & consensum tuum cum eis propria confessione condemnans, eorum vel tuis excessibus sæpius a nobis concedi veniam postulasses.*

Post hæc autem, cum te a præsumptione solita nec pudor humane verecundiæ, nec sacerdotii pondus, nec timor divini iudicii cohiberet, dum amplius quam iustum fuerit, patientiam tuis facinoribus

E

præ-

tentiam proferre, tandemque *Judicatum* ad Mennam scripsit, in quo propugnata huc usque Trium Capitula mutata repente sententia, damnavit, adjecta tamen hac clausula: *Salva in omnibus reverentia Synodi Chalcedonensis.* Jam enim videre coeperat, quod Græci recte monebant, Trium Capitula ad Synodum Chalcedonensem non spectare, quæ jam finita erat, antequam ille nominarentur, & de quibus Leo Magnus sententiam minime tulerat, quippe qui Acta Synodi usque ad definitionem fidei solummodo approbarat. Sed de his fute Baronius, licet loco non suo: ideoque hæc Synodus Constantinopolitana cum Sirmundo in Notis ad Facundum & Em. Card. Norisio in Dissert. de Quinta-

XLII. Vigilus patientiam agendum putavit.

* dissipatione Theodori temeritas condemnatur.

XLIII.

CHRISTI
547.VIGILII PAP.
8.JUSTINIANI IMP. 21.
TOTILÆ REG. 6.XLIX.
Theodora
Aug. cum
Acephalis
& Vigilio
excom-
municata.

Quod autem sciamus ejusmodi Vigilii consilium in deteriorem fuisse partem acceptum, ob idque ipsum collusorem, prævaricatoremque ab adversariis conclamatum, quod ob timorem Imperatoris, ad eius gratiam promerendam, a cœptis continuo recesserit: ad hæc omnia excusanda illud satis superque esse potest quod summæ constantiæ specimen edidit, ubi hoc anno Constantinopolim venit. Ubi enim non cum Catholicis, sed pugnam sibi fuit adversus hæreticos, cum quibus minime esse dissimulandum sciret: mox auctoritate Pontificia insurrexit, ac nullo habito respectu potentium, & pro nihilo hac ex parte ducens Imperatoriam potestatem, in ipsam Theodoram Augustam, diutissime magno Ecclesiæ detrimento toleratam, sententiam tandem excommunicationis inflixit, eadem pœna afficiens hæreticos omnes Acephalos Severianos & Eutychianos, quam ipsa eorum patrona meruerat. Hæc quidem, haud vulgo jactata, vel teste minus digno feruntur, sed eo, quo ob Pontificiam dignitatem, vitæque sanctitatem, & rerum usum atque scientiam nullus dignior dici potest: Etenim testatur id Gregorius Magnus in epistola ad Hibernos Episcopos schismaticos verbis istis (a): *Postquam recordanda memoria Vigilii Papa in urbe regia constitutus, contra Theodoram tunc Augustam & Acephalos damnationis promulgavit sententiam: tunc Romana urbs ab hostibus adita &*

(a) Greg.
l. 2. ep. 36.

PAGIUS

um Capitulum & turbis Ecclesiæ compescendis Constantini Magni exemplum sequi. Vigilii enim linguam Græcam non callebat.

XIII.
Regni
Northumbria
ini-
tium.

Hoc anno sextum Heptarchiæ Anglo-Saxonici Regnum, Northumbria sc. exordium habuit, Malmesburiensis lib. 1. de Reg. cap. 3. & Chronographo Saxonico testibus, qui addunt, Idam primum ejus Regem fuisse, Northumbro- rum Principatus magnitudo ea fuit, quæ nunc est Eboracensis, Dunelmensis, Northumbriæ, Cumbriæ & Westmollandiæ Comitatum, & reliquam præterea Lancastrensis Comitatus partem continebat. Ea Provincia in Deiros & Berniciorum divisa aliquando fuit. Quidquid ab Humbero flumine ad murum Pidicum erat, Deiri tenebant: quod inde porrigebatur ad Edemburgi fretum usque, Bernicii. Hæc tamen divisio aliquo tantum tempore duravit. Idæ successit Ella, vel Alla, sub quo venales pueri in Romano foro Gregorium Magnum ad Saxonum conversionem traxerunt, ut videre est apud Baronium anno DXCIII. num. LXXXIII. Ex Northumbria, postquam illic Evangelium annunciatum, complures Sancti prodire.

XIV.
Dedicatio
Monasterii
Glannafoliensis.

Faustus in Vita Sancti Mauri loquens de Monasterio Glannafoliensi in Episcopatu Andegavensi sito, a Floro ædificato, ait: *Igitur octavo anno postquam ibi advenimus, Monasterium omne satis convenienter in omni constructione consummatum atque ab Episcopis Provincia ipsius dedicatum est. Porro in ipso Monasterio Ecclesiæ quatuor ædificata fuerant, &c. His ita ex-*

capitata est. Ergo bonam causam habuerunt Acephali, & injuste damnati sunt, post quorum damnationem talia contigerunt? Absit: hoc enim nec nostrum quempiam, nec alios qui Catholicæ fidei mysteriis instituti sunt, dicere, vel aliquo modo confiteri convenit. Hæc Gregorius adversus schismaticos eorumdem Trium capitulum defensores.

Vides igitur, pro diversitate personarum, Vigilium magna consideratione adhibita atque prudentia diverso modo pugnavisse, aliterque se adversus hæreticos, aliter cum Catholicis exhibuisse: illos quidem, quibus nec Ave dicendum monet Apostolus (b), quamvis fastu elatos, potentiaque sublimes, excommunicationis sententia, fulminis instar cælitus emissi prostravit: hos autem non abiecit, sed Apostolicis charitatis visceribus fovens, iterum parturit, cum dissimulat annuit, expectat, reprimat, corripit, tolerat. In quorum etiam salutem istiusmodi adversus Theodoram Augustam redundavit ostensa severitas: intendit enim in eam eo modo nervos censura Catholicæ, ne ob defensionem antea, damnata postea vel suspensa tria illa capitula, in suspicionem vocaretur proditæ fidei, & cum Eutychianis innoxia secreto societatis: sed ut tam evidenti signo ostenso vigoris sacerdotalis in Orthodoxa fide tuenda, & hæreticos eorumque patronam damnando, omnes qui Catholici re vera essent, erigerent animos.

L.
Vigilii in
pugnando
discretio.

(b) Joan. 2.

pletis, prædictus vir Florus non immemor promissionis, quam Deo voverat, pergens ad Theodebertum Regem, licentiam ab eo expetit, ut ei regularem liceret suscipere habitum, &c. quam cum Rex negare nequivisset, tristes licet & mœrens, pro eo quod ab eo separari nollet, permisit illi quæ deposebat implere. Postea Faustus pluribus agit de Floro, atque; cum annis duodecim, mensibus tribus ac diebus totidem sanctissime vixisset, XII. Kalend. Septemb. ad Dominum feliciter migrasse. Dein regreditur ad Theodebertum de quo scribit: Theodebertus Rex, cum quatuordecim annis strenue ac nobiliter Francorum gubernasset Regnum, Theodebaldo filio suo sedem Regni post se dereliquit, hoc scilicet Christi anno, non vero anno DLII. ut habet Baronius, quem ibidem refellemus. Monasterii Glannafoliensis anno DXLIV. aliquot post Sancti Benedicti mortem mensibus, fundamenta Sanctus Maurus jecit. Quare, ut recte observavit Cointius hoc anno num. II. temporum ordinem Faustus invertit non alio consilio, quam ut narrationem de Glannafoliensis Monasterii constructione semel inchoatam absolveret. Simili modo, ne sermonem de Floro jam institutum interrumpere, prius ejus obitum narravit, quam mortem Theodeberti Regis, quamvis fateatur ipsum Florum inter Monachos vixisse annis duodecim, & amplius, recteque scribat, Theodebertum annos tantum XIV. regnasse. Dedicatio itaque Monasterii Glannafoliensis peracta est anno VIII. ab adventu Mauri

CHRISTI
547.VIGILII PAP.
8.JUSTINIANI IMP. 21.
TOTILÆ REG. 6.

mos; & quæcumque ab ipso Vigilio gererentur, in meliorem partem acciperent: cum jam certo scirent, nihil apud ipsum Romanum Pontificem antiquius

esse, quam adversus hæreticos fidem Catholicam propugnare, posterisque factam testam relinquere. Quæ autem hæc secuta sint, tuo loco dicemus.

Quin-

PAGIUS

ri in Franciam, ac post Theodeberti Regis mortem. Quod si quis contendat, Theodeberto vivente illud Monasterium dedicatum esse, Faustum vel Odonem insinuare, respondebo, loco octavo anno postquam advenimus, legendum esse, quarto anno postquam advenimus, intra quod tempus quatuor illæ Ecclesiæ ædificari potuerunt. Nam, ut inquit Faustus, *Opus captum quotidie accelerabant, & Theodebertus Rex Floro mandaverat, ut undique Architectos colligeret, ut huic ædificio incumberent.*

Denique in Vita Sancti Placidi ejus Monasterium dicitur intra annos quatuor absolutum, & in Vita Sanctæ Gertrudis in tres Libros divisa part. 2. num. X. legitur, Monasterium a Begga ejus sorore, in quo erant quinque Ecclesiæ, intra duos annos in Gertrudis honorem conditum fuisse. Quæ in medium adduco, quia non existimo hac in parte vitam Sancti Mauri ab Odone interpolatam fuisse, sed errorem in numeros irreperere potuisse.

JESU CHRISTI ANNUS 548.

VIGILII PAP. ANNUS 9.

JUSTINIANI IMP. 22. TOTILÆ REG. 7.

I. Q uingentesimus quadragesimus octavus Christi annus, idem post Consulatum Basilii septimus, & belli Gothici decimustertius a Procopio (a) numeratur: quo novis cladibus in Italia diversis in locis Romanæ exercitus a Gothis afficitur: additumque ad alia damana, ut Sclavinorum exercitus, transmissio Istro, Illyricum occupavit. Hæc omnia Procopius pluribus. Sed neque his motus adversus revocatur Imperator a susceptis adversus Tria illa capitula studiis, quibus majorem infixit Ecclesiæ cladem, quam a barbaris pateretur Illyricus. Audi igitur lugubrem de oborto schismate & a Romano Pontifice defensione tragediam.

II. Cum Romanæ Ecclesiæ diaconi Rusticus atque Sebastianus Constantinopoli apud Vigilium agentes vidissent ipsum Summum Pontificem minime condemnasse (ut in votis erat) qui damnarant Tria illa capitula, immo & ipsum cum illis communicasse: iidem ab Africanis impulsî, adversus ipsum Vigilium rebelarunt: id vero præ cæteris operati sunt Felix Gillitanus monasterii in Africa Abbas, atque Lampridius, qui hanc ob causam Constantinopolim se contu-

lerant: & licet hi primum rejeçti fuissent a Vigilii Papæ clericis, eo quod ipsius Pontificis vitarent communionem; dolo tamen se insinuantes Sebastiano diacono, eundem a Vigilio abstraxere; qui & secum in eamdem schismatis societatem Rusticum item Romanæ Ecclesiæ diaconum captivum duxit. Hi vero cum gloriarentur vindicem insurgere pro Concilio Chalcedonensi, in eamdem societatem traxerunt etiam Vigilii subdiaconos, Defensores, atque Notarios, quorum hæc sunt nomina, Joannes, Geronius, Severinus, Importunus, alterque Joannes, & Deusdedit. Hi quidem adversus eundem Romanum Pontificem ad diversos Episcopos in diversas provincias litteras dedere. Hæc autem omnia expressa habentur in libello sententiæ adversus Rusticum atque Sebastianum prolata, quem suo loco recitabimus. Ejusdem vero Felicis Gillitani hujus schismatis instigatoris meminit etiam Facundus episcopus in libello ad Mocianum, eumque maximum defenforem fuisse Theodori Mopsuesteni docet, Abbatemque nominat. Sic itaque sub prætextu defendendi Concilii Chalcedonensis maximum fuit in Ecclesia Dei schisma conflatum, & ca-

Qui Rom. Eccl. clerici desererant a Vigilio.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6041. SÆC. VI. Anno Eræ Hispan. DLXXXVI. A.C. 548. VIGILII PAPÆ 12. JUSTINIANI IMP. 22. TOTILÆ REG. 8.

I. Post Consulatus. II. Gesta anno belli Gothici XIV. I. Hic annus ista formula notatus: Post Consulatum Basilii V. C. VII. & juxta modum loquendi Victorianum, P. C. Basilii V. C. anno VIII. A num. I. ad VII. est hic annus belli Gothici, XIV. ideoque gesta anno ejusdem belli XIII. quæ attingit Baronius, ad annum superiorem revocanda. Quæ cum parvi momenti sint, legenda apud Procopium lib. 3. de Bello Gothico a cap. 25. ad 30.

NOTÆ [1] P. C. Basilii VII. vel an. VIII. Lapis Tarracinæ in Ecclesia Cathedrali, inter Donianas Inscriptiones Cl. XX. n. 77. pag. 540. H I C . R E Q U I E S C I T . I O A N N E S . B . M . Q . V . P L . M . A N . L X . I N P A C E . C . I I I . I D V S . F E B R . S E P T I E S . F C B A S I L I V C . Exstat & apud Fabretum pag. 758. n. 633. GEORGIUS

Vigilius Papa Constantinopoli Synodum celebravit, & diuturnioris in Urbe Regia moræ impatiens, Justiniani violentiis fractus Judicatum ad Mennam Patriarcham Constantinopol. in quo Tria Capitula damnavit, scripsit; quæ de re Vigilus ipse in Literis contra Theodorum ita loquitur: Pro scandalo refranando, condescendentes quorundam animis, quos aliqua dispensatione credidimus temperandos, quia tu jam eos pluribus annis inquietissimus stimulator accenderas, quadam pro tempore medicinaliter existimavimus ordinanda, tali scilicet conditione, ut omni impoſerum perturbatione sapita, nihil ultra nec verbo, nec literis quisquam facere ex eadem causa præsumeret. Utrique parti se fecisse satis Vigilus putavit; Græcis, quod Tria Capitula condemnasset; Latinis, quod salva Synodo Chalcedonensi id se fecisse contestaretur. Præsto erant Vigilio inter alios Rusticus & Sebastianus doctissimi Romanæ Ecclesiæ Diaconi, qui uterque Judicatum summis laudibus extulit. At Facundus Episcopus Hermianensis, qui etiam Constantinopoli aderat Vigilium mendacii, proditiõnis, collusionis cum A-

III. Vigilus Constantinopoli Synodum condicatum emittit.

PAGIUS cephalis, ambitionis, venalitatatis arguit, ut videre est præsertim in libro contra Mocianum. IV. In Occidente ubi primum Vigilii Judicatum, ac nova Principis Edicta innouere, conquere simul singuli, ac deplorare Synodi Chalcedonensis auctoritatem a Vigilio depressam, proditam ab illo fidem, & Ecclesiam pravum dogmate inbutam. Africani non modo Judicatum non approbarunt, sed eidem consentientes Ecclesiastica communione privarunt. Idem ab Illyricis Episcopis factum. Fremebat universus Occidens, palamque Justiniani Jussis non modo Episcopi, sed integræ plebes refragabantur, unde Imperator ex Vigilii Judicato lites in immensum auctas intelligebat, quas tamen eo Scripto componendas speraverat.

V. Non solum in Occidente, sed etiam a pluribus, vel in ipsa Regia Urbe, passim Vigilium traducebatur: eorum nomina habentur in sententia lata a Vigilio contra Rusticum & Sebastianum, qui persuasionibus victi exeunte hoc anno a priori sententia discessere, ac perfricta fronte a Vigilii communione segregati hostium numerum auxere, ac Literas quaquaversum disseminantes, quibus significabant, Vigi-

CHRISTI 548.

VIGILII PAP. 9.

JUSTINIANI IMP. 22. TOTILÆ REG. 7.

& calumniis exagitatus ipse Vigilus, quasi fautor accesserit impugnantibus ipsam sacrosanctam Synodum Chalcedonensem: factumque ut undique ab Episcopis Orthodoxis querelarum plenæ ad eundem Pontificem litteræ scriberentur, de quibus suis locis agemus.

III. Tumultus adversus Vigilium exortus.

Cum enim istiusmodi ab Ecclesiæ Romanæ diaconis diversarum Ecclesiarum. Episcopi litteras percepissent: haud putantes contemni debere, quæ de re tanta a viris tantis e tali loco, nempe Constantinopoli scriberentur; magnopere turbati sunt, verumque esse existimantes quod ab ipsis diaconis Romanæ Ecclesiæ scriberetur, ipsum scilicet Romanum Pontificem molitum aliquid contra Chalcedonense Concilium: magnopere commoti sunt, eorumque nonnulli se ab ipsis Romani Pontificis communione disjungere; alii ad tempus donec res magis sibi explorata fieret, ab ejus se consuetudine temperavere; alii vero, quibus major inerat in re tanta prudentia, ad rem apertius cognoscendam nuncios misere Constantinopolim, litterasque ad ipsum Vigilium conscribere: sicque duorum Romanæ Ecclesiæ diaconorum nempe Rustici & Sebastiani litteris universus concussus est Orbis, Ecclesiæque Catholica perturbata & in summum discrimen adducta, jactata sunt ab eisdem immensi schismatis fundamenta, adnitentibus cum ipsis potissimum Africanis, qui (ut dictum est) adversus Imperatorem primum pro Concilio Chalcedonensi (ut sibi videbatur) erexere vexillum. Hæc omnia (ut diximus) expressa habentur in libello damnationis amborum diaconorum sequenti anno a Vigilio Papa conscripto.

Sed & his omnibus insuper a Rustico diacono additum, ut ad suam firmandum pro Trium capitulorum defensione sententiam, commentarium per dialogismum scriberet adversus Acephalos, ad cujus finem posita ab eo fuit de Tribus capitulis disputatio. Extat ipse quidem, sed sine decurtatus, ubi de Tribus capitulis controversia tractabatur. Nam inter disputandum, cum urgeret Orthodoxus hæreticum, ut Dioscorum anathematizaret; ad hæc hæreticus: Nos interim non de causis singularum colloquimur personarum, sed de fide universaliter disceptamus: Hoc vero negotium illi servabimus tempore, quando de Diosodoro, Theodoro, Iba, & Theodoro disputabimus, causas personarum questioni de fide miscentes. Hæc ibi: ex quibus appareat eundem librum sine carere, cum ea illic quæ dicenda proposuerat, desiderentur. Sed & cum desit in fronte operis nomen diaconi ad quem tomum illum inscribit: conjectura ducimur & illud esse substractum, neque alium quemquam hunc fuisse, quam collegam in schismate, quem diximus, Sebastianum diaconum, ad quem inter alia præfatur:

Memento (inquit ipse) Christianum te esse atque diaconum, & hoc summe totius universitatis Ecclesiæ, nempe Romanæ. Si importabile onus est ordinis, quare ullo modo aggressus es dignitatem? Semel diaconus factus, tuis votis obligatus es Deo: alioqui debuisti reputare prius, & citra * hujusmodi gradum cum adversario * circa decem millibus viginti adversarii millia evincere potuisses. Hæc & alia Rusticus diaconus collegam incendens ad proelium: un-

IV. Rusticus Diac. scribit contra Vigilium.

V.

lium aliquid scripsisse, quod reperitur adversum definitioni Sanctæ Chalcedonensis Synodi, teste ipsemet Vigilio in sententia adversus eos lata, de qua infra. Extat adhuc Libellus Rustici in Bibliotheca Veterum Patrum, cujus titulus: Dialogus adversus Acephalos, in quo fidei definitio in Concilio Chalcedonensi facta defenditur, & hæretici ab ea deficientes refutantur. Baluzius Tomo I. Novæ Collect. Concil. in Præfatione ad Acta Concilii Chalcedonensis num. XXV. & pag. 1228. hunc Rusticum Vigilii Papæ nepotem unum eundemque cum illo fuisse, qui priorem Versionem Latinam Concilii Chalcedonensis cum Codicibus antiquis contulit, demonstrat. Uterque enim Acephalorum hostis fuit, ac Trium Capitulorum Defensor. Nam de interprete Concilii Chalcedonensis multa sunt, quæ probent: in prima Actione Chalcedonensi, ubi recensentur Acta secundæ Synodi Ephesinæ Eustathius Episcopus Beryti laudat Epistolam Cyrilli Alexandrini ad Acacium Episcopum Melitenæ, Valerianum Iconii & Successum Diocæsareæ. Ad hunc autem locum ita annotat Rusticus: Nota Epistolæ, quibus nunc usque abutuntur Acephali, ad Acacium, Valerianum, &

CHRISTY
548.VIGILII PAP.
9.JUSTINIANI IMP. 22.
TOTILÆ REG. 7.

unde & illud percipere valeas, quibus animis innum sit certamen, tali tantoque classico præcantato. Demptis autem ex libro illo spinis quibus ager fertilis abundabat, & vepribus quibus in angulo silvescebat excisis, quæ remanserunt, viro quidem docto sunt digna: in quo cum plura notanda sint, illud obiter inculeatum de perseverante in Ecclesia pristino sacrarum reliquiarum usu non præmittam, ne quis putet traditiones a Patribus acceptas temporum fuisse diurnitate vel varietate dimissas: *Clavos* (inquit) *quibus confixus est Christus, & lignum venerabilis Crucis, omnis per totum mundum Ecclesia absque ulla contradictione adorat, &c.*

VI.
Dirum schisma in Ecclesia Catholica obortum.

At non Rusticus tantum exacuit contra Vigilium Romanum Pontificem stylium pro defensione trium capitulorum, sed alii plures: nam in Africa id præstitit Liberatus Ecclesie Carthaginensis diaconus, Facundus Episcopus Hermianensis in libello præsertim contra Mocianum edito, necnon Victor Episcopus Tumuensis, de quibus inferius prolixior sermo erit. Horum meminit Isidorus: licet corrupte, pro Facundo, Secundus legatur. De illis vero qui postea Vigilii patrocinium susceperunt, & pro trium capitulorum damnatione pugnarunt, suo dicemus loco, ubi de Quinta Synodo pertractabimus. Sic igitur maximo Ecclesie Catholice detrimento ubique rixæ, ubique dissidia, contentiones & dissensiones sunt simul exortæ, pugnantibus adversus se invicem Orthodoxis enormi schismate scissis, inter seque mutuo collidentibus, ex

PAGIUS

VI.
Iste Rusticus non est a Rustico Synodi Chalcedonensis Emendatore.

vianum, & Successum. Eundem fuisse trium Capitulorum defensionem hinc certo probatur, quod ibam vocat Confessorem in annotatione quinta ad Actionem V. contra Iba Confessoris Epistolam.

Præterea eodem argumento utuntur Auctor Dialogi & Auctor Annotationum ad Synodum Chalcedonensem, ubi disputant de duabus Christi Naturis adversus hæreticos. Hæc sunt verba Dialogi: *Ergo ut dicis, multo magis quatuor secundum te erunt Trinitatis, imo potius, ut dicitur Quaternitatis natura, &c.* Auctor vero Annotationum ita scribit ad definitionem Synodi, in V. Actione lectam: *Hic Quaternitatem putant induci, qui eaci sunt animo, nec vident non esse additamentum quarta ad repletionem unius ejusdemque de Trinitate Persona.* Alias conjecturas affert Baluzius, quibus patet, Rusticum Concilii Chalcedonensis Emendatorem, sese profiteri apertissimum Acephalorum hostem ac Iba fautorem. Baronius num. IV. & seq. existimat, Dialogum illum a Rustico missum ad Sebastianum Diaconum, sed istius nomen postea in titulo Operis esse subtractum, idque colligi ex his verbis in Præfatione positis: *Memento Christianum te esse atque Diaconum, & hoc Summa totius universitatis Ecclesie.* Verum, inquit Baluzius citatus, si quis attendat ad verba Rustici, is intelliget il-

quo totum hoc sæculum redditum plane est infelicissimum. Sed de his modo satis.

Hoc anno Theudis Rex Gothorum in Hispania occisus est, ubi regnasset (ex sententia Isidori) annos sexdecim & menses quinque licet depravate legatur apud eum anno Justiniani Imperatoris XII. pro XXII. ex quibus etiam corrigas Æræ menda. Sub hoc Rege Theude recentetur ab Isidoro de Viris illustribus Justinianus Valentinus Episcopus istis verbis (a): *Justinianus Ecclesie Valentie Episcopus, ex quatuor fratribus & Episcopis eadem matre progenitis unus scripsit librum Responsonum ad quemdam Rusticum de interrogatis questionibus: Quarum prima responsio est de Spiritu sancto: Secunda est contra Bonifacios, qui Christum adoptivum & non proprium dicunt: Tertia responsio de baptismo Christi, quod iterare non licet: Quarta responsio, de distinctione baptismi Joannis & Christi: Quinta responsio, quia Filius sicut Pater invisibilis est. Floruit in Hispaniis temporibus Theudis Principis Gothorum. Hæc ipse, qui pergit dicere de ejus fratribus, Justo Orgetiano Episcopo, Nebridio, & Helpidio, iidemque sacrarum scripturarum auctoribus: sed periere præclara horum virorum illustrium monumenta.*

VII.
Theudis Rex occisus.

(a) Isid. de Vir. illust. c. 20.

Paulo autem ante obitum Theudis, inter tot tenebras Gothorum perfidia superinductas, nobilem Hispanensem Ecclesiam S. Lauriani martyrio illustratam, vetera Ecclesie Catholice monumenta testantur, quæ diem natalem ejus anniver-

VIII.

sa ad ipsammet Rusticum referri, non ad alium quempiam. Fingit enim se decrevisse manere in silentio, sed rationem sibi e contrario fugessisse, ut non occultaret talenta, quæ ei commissa erant. Inter hæc ergo ratio quam loquentem inducit, ait: *Memento Christianum te esse atque Diaconum.*

Ad num. VII. ad XIII. Theudis Visigothorum Rex, qui anno DXXXI. Amalario successerat, regnavit annis decem & septem, ut inquit Isidorus in Chronico Gothorum, tam ex editione Grotii, quam Labbei, eoque interempto Theudis Gothis præcitur Era DLXXXVI. anno Imperii Justiniani XXIII. ut habet utraque citata Isidori editio. Verum Era illa convenit in annum Justiniani XXII. ideoque error in numerum XXIII. irrepsit, & Theudis nex præfenti Christi anno contigit. Baronius usus est Isidori Codice adhuc magis depravato; in eo enim dicitur regnasse Theudin annos XVI. & menses V. & loco, anno Justiniani Imp. XXII. in eo habetur, anno Justiniani Imp. XII.

VII.
Theudis Visigothorum Rex occiditur.

Quoad Sancti Lauriani Hispanensis Episcopi Martyrium, illud in Gallia consummatum fuisse, omnes consentiunt, sed quo tempore, quo loco, & cujus infidiis neci traditus sit, vix sciri potest, ob varios errores, qui in Acta ejus irrepere. Cointius anno CXVIII. num.

XIV.

VIII.
S. Lauriani Episc. Hispanensis Martyrium.

CHRISTY
548.VIGILII PAP.
9.JUSTINIANI IMP. 22.
TOTILÆ REG. 7.

(a) Rom. Martyrol. ca. die.

De S. Lauriano Episc. Hispanensi martyre.

saria memoria renovant (a) quarto Nonas Julii. Qui persecuti sunt res Hispaniæ, tradunt, hunc fuisse Pannonium genere, presbyterum vero Mediolanensis Ecclesie, investumque zelo fidei in perfidum Totilam Arianum Principem, ab eo questum ad necem, sed fuga lapsam Hispaniam ad latebras delegisse: adduntque quod ibi cum virtutum præstantia qualis esset cito innotuisset, delectus est in Episcopum Hispanensem post Maximum. Cum vero id Totilas cognovisset, barbarica obtinatione per gentilem suum Theudem Regem illi necem inferendam curavit: qui divino monitu fugam rursus captans, Romam se contulit, cum nondum Vigilus esset profectus in Orientem, a quo honorifice exceptus est: sed cum reverfurus in Hispaniam, pervenisset in Gallias; mira sagacitate ab exploratoribus Totilæ singula ejus vestigia affectantibus reperiens apud Massiliam, ab eisdem apprehensus, capite gladio Ariano truncatus est. Cujus corpus Eusebius Episcopus Arelatenfis, qui præcessit Aurelianus, sepeliendum curavit; caput vero in suam delatum ecclesiam, popululum fame pesteque laborantem (ut prædixerat) liberavit: cum paulo post occisus est Theudis, & regnum arripuit Theodegiscus, idemque Gothus & Arianus. Hunc tandem felicem consecutus est finem vir sanctissimus Laurianus, ardore Catholice veritatis & dicendi libertate omnes hujus sæculi Catholicos facile antecellens, & miraculorum operatione nulli secundus: ex quibus illud tantum posteris notum, cæcum in itinere, cum Romam peteret illuminasse.

IX.
Theodegiscus Rex in Hispania.

Porro Theodegiscus haud fuit in regno longa permanfio: siquidem Isidorus tradit, quod post annum & menses septem, pari exitu, conjuratorum manu inter epulas gladio confossus extinctus est, ob poenam (ut Gregorius Turonensis existimavit) offensi numinis, dum curiosus divina disquirere, & illis detrudere laboravit. Homo enim Catholice fidei infensissimus, ægerrimo patiebatur animo, ut Deus manifestis iidemque perennibus miraculis declararet quæ sibi religio cordi esset, & veram fidem a perfidia signis manifestissimis discriminaret: Adeo ut, antequam regnum adipisceretur, cum Theude adhuc superstitite, habenas regni administraret, admodum curiose scrutatus sit, ut redarguere posset imposturæ, quod Deus inter Arianos evidens edere

Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS

XIV. & seq. existimat. Theodegisci Regis loco nomen irrepsisse Totila, & pro Eusebio Episcopo Arelatenfi scriptum esse Eusebium Episcopum Arelatensem, eoque modo non parvam rerum ac temporum introductam esse confusionem; Totilæ enim in Hispania nunquam re-

confuevit signum, quo & fides Catholica veluti Dei digito probaretur, & Ariana impietas damnaretur. Sed quodnam id fuerit meminimus superius alia occasione retulisse, cum de aliis hujuscemodi miraculis in Sicilia, Italia, & Oriente fieri solitis sermonem habuimus: hic vero (quod locus & tempus postulat) ejusdem Gregorii verbis repetere, haud putamus legenti fore fastidium. Sic enim ait (b):

*Est & illud illustre miraculum de fontibus Hispaniæ, quos Lusitania provincia profert. Piscina, namque est apud Osen * campum antiquitus sculpta, & ex mare * Offer. more vario in modum crucis miro composita opere: sed & ades magna claritatis ac celsitudinis desuper a Christianis constructa est. Igitur cum dies sacer post curiculum anni antecesserit advenit, quo Dominus, confuso proditore, mysticam discipulis præbuit cœnam: conveniunt in locum illum cum Pontifice cives, jam odorata oratione sacerdos, ostia templi simul jubet muniri signaculis, advenit virtutis Dominica præsolantes. Die autem tertia (quod est sabbati) conveniunt ad baptizandum populus, adveniens Episcopus cum civibus suis, inspectis signaculis, ostia reserat clausa. Ac mirum dictu, piscinam quam reliquerant vacuam, reperiunt plenam, sed ita cumulo altiore refertam, ut solet super ora madiorum triticum adgregari: videasque huc illucque latices fluctuare, nec partem in diversam defuere. Tunc cum exorcismo sanctificatum, conspersum desuper chrisma; omnis populus pro devotione haurit, & vas plenum domi pro salvatione reportat, agros vineasque aspersione saluberrima tutaturus. Et cum exinde multitudo amphorarum sine collecto numero hauriatur, nunquam tamen vel cumulum minuit: licet ubi infans primo tinctus fuerit, mox aqua reducitur: & baptizatis omnibus, lymphis in se reversis, ut initio produntur nescio, ita & sine clauduntur ignaro.*

Cuidam vero ex hæreticis Deum non metuenti, neque venerationem præstanti huic loco sancto, neque credenti corde miraculum quod in eo Dominus ad corroborandam suorum Fidem præstare dignatus est, quid evenerit, non silebo. Venit cum turba equorum, solutisque impedimentis iussit in basilica poni, equisque in ea præsepia præparari, irridens miser quæ de hoc loco narrabantur ab incolis. Igitur

(b) Greg. Tur. de glo. mar. c. 24. 25. X.

* Offer.

De miraculis in fonte baptismatis quotannis renovari solitis.

XI.
Divina ultio in contemptorem.

A num.

CHRISTI 548.

VIGILII PAP. 9.

JUSTINIANI IMP. 22. TOTILÆ REG. 7.

tur media nocte prætereunte, a febre corripitur, ac pene exanimis, & tardius quam debuerat penitens, exclamat, equites ab æde expelli: erat enim ei, sub Rege licet, magna tamen in ea regione potestas. Expulsiq; a basilica sancta equitibus ad se conversus cepit dentibus proprium lacerare corpusculum, nec prorsus retineri a suis ob nimiam poterat debacchationem; tandemque oppressus inter suorum manus spiritum exhalavit.

XII. Theodegislus Rex suo damno periculum de fonte facit.

Theodegislus Rex suo damno periculum de fonte facit.

Denique Theodegislus * hujus Rex regionis cum jam vidisset hoc miraculum, quod in his sacratis Deo fontibus gerebatur, cogitavit intra se dicens: Quia ingenium est Romanorum (Romanos enim vocitant homines nostra religionis) ut ita accidat, & non est Dei virtus. Veniens vero ad annum sequentem, ostium cum sigillis suis cum Episcopi sigillo munivit, posuitque custodes in circuitu templi, si forte aliquem deprehendere posset fraudis alicuius conscium, per cujus ingenium in fontibus aqua succresceret: similiter & alio fecit anno. Tertio vero convocata virorum multitudine, fossas in circuitu basilicæ fieri iussit, ne forte locis occultis lymphæ deducerentur in fontem: fueruntque fossæ in profundum vicenum quinum pedum, in latitudinem vero quindecim. Sed nihil abditum potuit reperiri. Tamen vitæ finem faciens, & credo pro hujus inquisitionis temeritate, anni sequentis diem, quo hoc mysterium celebrabatur, videre non meruit, eo quod arcanum virtutis divinæ investigare præsumpsit. Habentur autem in ea reliquiæ sancti Stephani Levitæ. Hactenus de his Gregorius; quibus haud vulgarem conciliant fidem, quæ ejusdem generis in unum congesta miracula superiori tomofunt enarrata.

XIII.

(a) Evagr. lib. 4. c. 36. & Niceph. lib. 17. c. 126.

Hoc eodem anno Macarius Hierosolymorum Episcopus, ubi sedisset annos duos, pellitur: de quo ista Evagrius habet (a): Sedit Macarius, Imperatore nondum et suffragante: qui postea sede sua

PAGIUS IX. Eustochius fit Episc. Hierosolymorum.

A num. XIII. ad XXIV. Victor Tununenſis in Chronico Post Consulatum Basilii XII. qui secundum ejus loquendi modum in annum Christi DIII. convenit, ait: Macarius Hierosolymitanus Episcopus eicitur, & eo superstite Eustochius ordinatur. Nicephorus in Chronico Macario hujus nominis II. ante depositionem annum unum, post destitutionem annos quatuor assignat: sed, ut ex infra dicendis constabit, vel hallucinatur, vel error in numeros irrepſit.

X. Floret S. Barfanuphius.

Evagrius lib. 4. cap. 32. refert, Eustochio Ecclesiam Hierosolymitanam regente, Barfanuphii, qui in quodam Monasterio juxta Gazam vivebat, gloriam inclaruisse, additque credi ab omnibus etiamnum (anno sc. DXCIII. quo Historiam suam absolvit) vivere in cella reclusum, Quævis quinquaginta & amplius anni

pulsus fuit; nam ferebatur, eum dogma Origenis tutatum. Cui in Episcopatu successit Eustochius. Hæc Evagrius; verum ipsum Macarium passum fuisse calumniam, eaque superius in ejus creatione dicta sunt, possunt facile suadere. Hincque factum est, ut ubi Origenem damnasset, (ut idem auctor ait) in suam sedem receptus sit: quem sedisse annos quatuor, Nicephorus tradit. Cæterum post eum rursum liquet restitutum Eustochium: siquidem constat, ipsum ei quæ celebrata est anno Domini quingentesimo quinquagesimo tertio, per legatos Quintæ Synodo interfuisse. Unde corrigendum est Nicephori Chronicon, ubi habet annum tantum sedisse Eustochium.

Macarius Episc. Hierosol. sede pulsus.

XIV.

(b) Evagr. lib. 4. c. 32.

De Barfanuphio admirando Anachoreta.

Quod autem ad Eustochium spectat, qui hoc anno suffectus est Macario pulso; ab Evagr. (b) ista accipie, dum ejus meminit occasione Barfanuphii sanctissimi anachoretæ: Vixere per idem tempus viri plane divini, qui multis in locis magna edebant miracula, & quorum gloria ubique pervagata fuit. Ex quorum numero erat Barfanuphii genere Ægyptius: ipse vixit in monasterio prope urbem Gazam, & in carne vitam carnè adversam degit, adeo ut multa miracula ederet miracula. Creditur porro, eum in edicula quadam clanculum ætatem degisse, atque a tempore quo eam ingressus est ad spatium quinquaginta annorum & amplius neque a quoquam visum esse, neque quidquam alimenti, vel aliarum rerum in terra cepisse. Quibus rebus cum Eustochius Episcopus Hierosolymorum minime fidem adhiberet; cumque ediculam, in qua ille divinitus inclusus fuit, perfodere constitisset: parum aberat, quin ignis ex ea erumpens, omnes, qui cum eo illuc venerant, combuisset. Hæc de Eustochio occasione Barfanuphii habet Evagrius. Vivebat tunc & in Palæstina miræ sanctitatis vir Morigenes nomine, de quo hæc inter alia Sophronius (c): De hoc Abbate Mirogene cum audisset Hierosolymitanus

(c) Sophro. Præf. Spir. c. 8.

jam exceſſerint, ex quo nec viſus est a quoquam, nec terrenum quidquam deguſſavit. Quæ cum falſa eſſe crederet Eustochius Hierosolymorum Antistes, & cellulam in qua vir Dei se se incluſerat, perfodi juſſiſſet, ignis inde exiliens univerſos propemodum, qui aderant, combuſiſſet. Quare Barfanuphius circa annum DXL. se se Monasterio incluſerat, & fortasse mortuus erat, quando Eustochius ejus cellulam aperiri juſſit. Nam Sanctus Dorotheus Archimandrita in Institutione IV, ait: Cum adhuc eſſem apud Abbatem Seridum ſenis illius Joannis Abbatis, conſiderandi Abbatis Barfanuphii, miniſter agroravit: mihiq; præcepit Abbas, ut ſeni miſtrarem. Cum ergo Barfanuphius ſenex eſſet, antequam ſe ſe in Monasterio incluſerit, utpote cœcævus Joanni ſeni, vix potuit vivere uſque ad annum, quo Evagrius Historiam suam ab-

CHRISTI 548.

VIGILII PAP. 9.

JUSTINIANI IMP. 22. TOTILÆ REG. 7.

XV. (a) Evagr. lib. 4. c. 33. De Simeone Salo.

(b) Habes ea apud Sur. to. 4. die 1. Julii. (c) Conc. Nicæn. 2. Act. 4. XVI.

PAGIUS

NOTÆ

Archiepiscopus Eustochius, voluit ad eum mittere quæcumque erant necessaria, nam hydropis laborabat: sed ille nunquam ab eo quicquam conſenſit accipere: hoc autem ſolum illi ſignificabat: Ora pro me Pater, ut liberer ab æterno cruciatu. Hæc ipſe.

Pergit autem Evagrius (a): Fuit Emeſæ vir quidam nomine Simeones, qui omni inanis gloria cupiditate abiecta, quamquam ſapientia cujuſque generis & divina gratia reſertus fuit, tamen his qui eum minime ignorabant, delirus viſus. Iſte maxima ex parte remotus ab aliorum conſpectu vitam tranſegit, nec cuiquam poteſtatem conſeſſit comprehendendi quando aut quomodo Deum precaretur, neque quo tempore ſolus apud ſe vel abſtineret cibariis, vel eadem capeſſeret. Interea quo tempore cum in publica platea vel in foro verſaretur, viſus eſt a priſtina vivendi conſuetudine deſlexiſſe, immo vero etiam nihil omnino vel prudentiæ habere, vel ingenii. Quin etiam tabernas aliquando ingreſſus, eſculentis, cum eſuriret, vel cibis, quibuſlibet veſcebatur. Quod ſi quiſquam inſlexo capite, eum ſalutabat, ira accenſus e loco illo celeriter exceſſit, veritus ne ſua virtus a vulgo deprehenderetur. Hæc & alia de eodem Simeone Evagrius, quibus oſtendit eum virtutum miraculorum fuiſſe adeptum, atque etiam propheticum ſpiritum conſecutum. Porro res ab eo præclare geſtæ fuſius ſcriptis (b) mandatae fuere a Leontio Neapolitis Cypri Episcopo, ut Acta Nicænæ poſterioris Synodi (c) fidem faciunt.

At quid de his temporibus quibus in Palæſtina præfertim hæreſes Origenis invaluerunt, interrogare cupientibus quid de Origene ſibi videretur, reſponderit: accipe ſcite dictum, ſed ſtulticia pannis Ann. Eccl. Tom. X.

abſolvit. perperamque Nicephorus lib. 22. cap. 17. Saluſtium pro Eustochio nominavit; cum Saluſtius anno CDLXXXVI. Episcopus Hierosolymorum dictus ſit, annoque CDXCIV. obierit. Porro Barfanuphium ſenem fuiſſe, quando vitam illam Angelicam ducere cœpit, magis liquet ex Vita Sancti Doſitheii Monachi in Palæſtina, quam ab Auctore æquali Anonymo ſcriptam recitat Bollandus ad diem XIII. Februarii. [1] Doſitheus enim circa annum DXXX. mortalitatem explevit, in extremis illi adſtante Sancto Barfanuphio, qui in ea Vita, ubi præfertim de morte Doſitheii agit, nonniſi Senis nomine exprimitur. Papebrocius ad diem XI.

obteſtum. Sic eam Leontius narrat hiſtoriam: Cum autem duo quidam Patres tunc in quodam monaſterio prope Emeſam inter ſe quærent & perſcrutarentur, cur cecidiſſet Origenes hæreticus, qui tanto ingenio & tanta ſapientia a Deo fuerat ornatus: Et unus quidem diceret, non fuiſſe a Deo eam quæ ei aderat ſcientiam, ſed fuiſſe quoddam donum naturæ & dexteritatem ingenii: nam cum in lectione divina Scripturæ & ſanctis Patribus maxime eſſet verſatus, acuit ingenium, & ideo libros conſcripſit. Alius vero contra, diceret, neminem ex dono naturæ poſſe tales, quales ille edidit, habere orationes, & maxime ea quæ ſunt de iis quæ dicuntur Hexapla: quocirca ea vel in hodiernum diem ſuſcipit Eccleſia tamquam neceſſaria. Cum ille autem ruruſus reſponderet: Crede mihi: ſunt Gentiles, qui eo majorem habuere ſapientiam, & qui eo plures libros conſcripſerunt: quid ergo oportetne eos laudare propter verboſas eorum nugæ?

Qualis Origenes fuerit declaratus.

XVII.

Cum, inquam, non potuiſſent convenire tandem dicit unus alteri: Audimus ex iis qui veniunt ex ſanctis locis, eſſe magnos monachos in ſolitudine Jordanis: eamus, & hoc diſcamus ex ipſis. Cum itaque ad ſancta loca veniſſent, & oraſſent, veniunt etiam ad Mortuæ maris ſolitudinem, in quam ſeceſſerant ſemper memorandi Joannes & Simeon. Cum ergo feciſſet Deus ut eum laborem non fruſtra ſuſceperint, invenerunt Abbatem Joannem, qui ipſe quoque ad perfectam jam menſuram pervenerat. Poſtquam enim eos videt, dixit: Bene venerunt qui mare reliquerunt, & in ſiccum lacum veniunt ad hauriendum. Hæc ea ex cauſa, quod cum in patria haberent Simeonem, eo non cognito, & ob

Aprilis exhibet Encomium Hiſtoricum Barfanuphii; ſed quia memoriæ lapſu Saluſtium anno DIII. Episcopus creatum, & anno DXI. mortuum ſuppoſuit, in ſuis conſecturis non potuit non falli.

XI.

Eodem, quo Barfanuphius & Eustochius tempore, in Urbe Emeſena floruit Sanctus Symeon Floret S. Monachus, vulgo Salus appellatus; quo nomine Syris ſignificatur Simplex, vel etiam Struſalus. quod Symeon propter Chriſtum ſtultitiam ſimularit. Tempus quo vixit, indicat Evagrius lib. 4. cap. 34. cum ait: Cum immineret terra motus ille, quo Phœnicæ maritima concuſſa eſt, & quo Berytus, & Byblis, ac Tripolis præ-

[1] B. Arfanuphios fuiſſe duos ſicut & Dorotheos totidem docet duplex Codex M. S. Biblioth. Coſſin. apud Montfaucon p. 199. & 393. & 297. Horum alter Dorotheus, & Barfanuphius Severianorum dogma probarunt; alter vero Catholicus & Monachus fuit, cujus nempe Barfanuphii ex eadem Bibliotheca Opusculum contra Origeniſtas Monachos idem Montfauconius ibid. p. 394. vulgavit. Hæc doctrina ſeu opusculum ſcriptum, ſeu directum dicitur Aureliano Episcopo Gazæ. Extant etiam in Codice alio ejuſdem Bibliothecæ interrogationes S. Dorothei ad S. Barfanuphium; ſicut & ibidem afferuntur doctrinæ S. Dorothei poſt S. Barfanuphii perfectum ſilentium, id eſt poſt intimam ejus reclusionem. MANSI

id præterito, ad ipsum tam longo itinere perrexissent. Sed pergit auctor: Cum longa ergo, piaque ac religiosa inter eos fuisset congressio, dicunt ei, quam de causa tantum iter confecerant. Is vero dicit eis: Nondum, Patres accepi donum discretionis iudiciorum Dei: sed abite ad Salum Simeonem, qui est in vestra regione: ipse vobis potest & hæc & omnia quæ vultis solvere, ei dicentes: Precare etiam pro Joanne, ut illi quoque decem forte contingant. Quid autem per hæc decem significarit, nota ista erant inter se symbola, quæ ipsorum Vitæ exordio auctor declarat. Sed rursus Leontius:

XVIII.

Postquam autem venerunt Emesam, & rogaverunt ubinam esset ille Simeon qui dicitur Salus, id est, Stultus: omnes eos irridebant & dicebant: Quid ex eo vultis Patres? Est homo amens, qui omnes vexat & subsannat, & maxime monachos. Cum ii autem qui quaesierant, invenissent eum apud Fuscarium rodentem lupinos tamquam ursum: unus hæc eis statim passus est scandalum, & dixit apud se: Venimus ad videndum virum magna cognitione præditum: is potest multa nobis dicere? Postquam ergo appropinquaverunt, dicunt ei: Benedic. Ille vero eis dicit: Male venistis, & qui vos misit stultus. Apprehensa vero auricula ejus qui scandalum passus fuerat, impegit ei talem alapam, ut plus quam tres dies signum apparuerit; & dicit: Cur vituperas lupinos? ii fuerunt madefacti quadraginta diebus: Origenes vero ex eis non comedit, quoniam mare subiit, & non potuit egredi, & fuit suffocatus in profundo. It ergo obstupefacti, quod eis omnia prædixisset: quin etiam quod decem velit Salus, sed est stultus, vobis similis: Accipitis ne, ait, plagam in crure? Certe, certe, abite. Statimque sublata olla, in qua erat levis vesica, ussit eos duos in labiis, ne quid possent dicere quod eis dixisset. Ita symbolice de Origene Simeon, quod deserens ille Christianam bene probatam simplicitatem per lupinorum esum repræsentatam, cum plus sapere vellet quam oportet sapere, evanuit in cogitationibus suis; & putans se sapientem, vere stultus factus est. Itiulimo.

Ex facie judicans monachus corripitur.

Origenes sibi sapiens stultus factus.

PAGIUS

liquis Urbibus vexata sunt, flagello in altum sublato, ex columnis, quæ erant in foro, plerisque verberare iussit, in clamantibus verbis: state, saltandum vobis est. Hic autem terræ motus contigit anno DLI. ut eo anno ostendam, Leontius, Neapolis, Cypriorum Insulæ Episcopus Vitam ejus scripsit, ut legitur in IV. Synodi Nicænæ II. Actione, ubi ejusdem Vitæ mentio fit, seu τῷ ἁγίῳ Συμεῶν τῷ Σαλῷ hoc est, Sancti Symeonis Sali. Quod cum non satis attenderet Anastasius Bibliothecarius in versione hujus Synodi, Σαλῷ pro legit, σαλῷ & tamen σαλῷ est

di igitur ludibrio Simeon Origenem cum Origenistis voluit condemnasse. At quoniam alio edito stultitiæ signo grassantem his temporibus Acephalorum hæresum palam ob oculosque omnium idem damnatam ostenderit; accipe quæ his mox idem Leontius ita subdit:

Cum autem quadam die esset in officina in qua erant vesicæ, accepit calamum, & cepit tibia canere in quodam angusto vico, ubi erat spiritus immundus. Canebat autem tibia, & dicebat orationem magni Niconis, ut ex eo loco effugaret spiritum: multos enim vexaverat. Postquam ergo fugit daemonium, transit tamquam Æthiops per vesicarum officinam, & confregit omnia. Reversus ergo ille, admirabilis, dicit dominæ: Quis hæc fregit? Illa autem dicit: Unus Mauritanus sceleratus venit, & omnia contrivit. Is vero dicit ridens: Pumilio, pumilio. Illa vero dicit: Certe, Sale. Ille autem dicit: Re vera ego eum misi, ut omnia confringeret. Postquam autem illa hæc audivit, voluit eum verberare. Ille vero se incurvans, & pulverem tollens projecit, & oculos ejus Sanctus obscuravit, & dixit: Re vera non me apprehendes, sed aut in Ecclesia tecum communicabis, aut Mauritanus confringet omnia. Erat enim ex hæresi Acephalorum. Postquam ergo recessit ab ea, ecce cras eadem hora venit Maurus, & rursus confregit omnia tam aperte, ut videretur oculis. Vires itaque sumpserunt Orithodoxi, ut qui Simeonem haberent Dei famulum, de eo autem nemini audentes dicere, quamvis quotidie transfiret Salus & eos irideret. Ita plane ut illud Apostoli his aptari possit: (a) Cum mundus per sapientiam Deum non cognovisset, placuit per stultitiam prædicationis salvos facere credentes. Sed quod ad recitatam historiam spectat, aliqua deesse videntur in textu, nempe tum feminæ, tum viri ejus Fuscarii, conversio ad fidem Catholicam: quod ex iis quæ idem auctor superius dixerat, elici fati potest, ubi de eodem Simeone hæc ait:

XIX.

Dæmon in officinam hæretici hominis debacchatur.

Acephali convicii miraculo.

(a) 1. Cor. 1.

XX.

Cum autem Deus vellet salvum facere Fuscarium (erat enim hæreticus ex hæresi Acephalorum Severianorum) vidit ipsum ejus uxor in manu suffumigantem: ea

gestatio, sive turbatio, ideoque Anastasius addit, scripsisse turbationes propter Christum, circa ea tempora in Ecclesia factas, ut primus omnium observavit Rosweidus in Notis ad lib. 1. de Vitis Patrum. Hic autem Anastasii error Baronio anno DXCIV. num. XXX. occasionem dedit scribendi Sanctum Leontium Constantiæ in Cypro Episcopum scripsisse turbationes, quas his temporibus Dei Ecclesia passa est; sed hæc non incompertum nobis opus, vel excidit, vel latet incognitum. Ubi male etiam Leontium Constantiæ Episcopum Baronius vocat, quem anno DCCX.

ea vero obstupefacta dixit: Unus Deus, o Abbas Simeon, in manu tua suffumigas? Postquam autem hoc senex audivit, prætulit se comburi, & nescio quæ lucida e manu sua transtulit in vetus pallium quod gestabat, & dixit: Si nolis in manu mea, ecce in meo pallio suffumigo. Virtute autem Domini, qui rubum conservavit incombustum, & pueros, nec Sanctus sensit flammam, nec ejus pallium. Quomodo autem salvi evaserunt Fuscarius & ejus uxor, dicitur in alio capite. Eo nimirum, quo ab Æthiopsis formæ induto pravo dæmonē ea ipsos passos esse damnata auctor narrat. Sed qui eo modo per Æthiopem Acephalos condemnavit, & in lupinis Origenis insipientiam demonstravit; quomodo, & de Judæis triumphum egerit, ex eodem auctore accipe, qui ista subiungit:

XXI. Judæorum conversio.

Quidam vero ex his qui præerant officinis civitatis, voluit eum publicare, cognoscens ejus virtutem: semel enim vidit, cum lavaretur, duos Angelos qui cum eo conversabantur. Erat autem is qui præerat officinis Hebræus, & Christum sape blasphemabat. Apparet ergo ei in somnis hic Sanctus dicens, ut nemini diceret quod viderat. Mane autem voluit de eo triumphum agere & eum tradere. Protinus autem astans sanctus, ejus labia attigit, & compressit, nec potuit ullum verbum loqui. Venit autem ad Salum, & ei manu annuit, ut faceret eum loqui. Simulabat vero Abbas Simeon amentiam, & ei contra annuebat tamquam stultus: ei autem annuebat, ut se signaret. Licebatque utrosque videre inter se annuentes terribili spectaculo. Ei erga rursus apparet in somnis senex, dicens: Aut baptizare, aut eris mutus. Atque tunc quidem nec induxit in animum, ut crederet. Postremo autem quando mortuus fuit Abbas Simeon, & se vidit adductum in angustias, maxime autem dum ejus transferrentur reliquæ, tum ipse baptizatus fuit & ejus domus. Et cum primum ascendit de sacro lavacro, est locutus. Faciebat autem Sali quotannis commemorationem, & invitabat pauperes. Sed quomodo alium idem Salus Hebræum baptizari coegit, audi.

XXII. Alterius Hebræi conversio.

PAGIUS

DCXX. nam, V. Neapolis in Cypro Episcopum recte nuncupat, perperam tamen addens eum scripsisse Historiam sui temporis incipientem a Murticio narrare eam, qua fuerunt in Ecclesia perurbationes. Colitur Sanctus Symeon Salus die prima Julii.

XIII.

Ad num. XXIV. Procopius lib. 3. de Bello Goth. cap. 30. loquens de iis, quæ anno belli

dens pauperibus: Vultis faciam, vos videre? Ecce quando artifex facit poculum, faciam crucem, & frangat. Postquam autem septem fregit ordine, cæperunt videre pauperes, & rem ei dixerunt. Is vero illum ira accensus est persecutus. Postquam autem recessit, clamavit ei, dicens: Re vera, Manzer, donec crucem in tua fronte feceris, conterentur omnia. Cumque rufus tredecim alia confregisset ordine, compuctus est, fecitque crucem in fronte, nec ullum fregit amplius. Hoc ergo modo abiit, & factus est Christianus. Sed qui Origenistas atque Acephalos vicit, Judæosque superavit, quem de magis triumphum egerit, paucis accipe:

XXIII. Magis ufus ademptus maleficæ.

Erat autem illo tempore quadam mulier divinatrix, quæ faciebat amuleta, & utebatur incantationibus. Hanc conabatur hic vir justus facere sibi amicum, dans ei ea quæ colligebat, sive escam, sive pulterem, sive etiam vestes. Itaque quadam die dicit ei: Vis tibi faciam amuletum, ut nunquam sit tibi lema in oculo? Illa vero dicit ei: Certe, Sale: reputans, quod es sit fatuus, id forte possit præstare. Abiens itaque scripsit in tabella Syriace: Deus te faciat cessare & desistere ab avertendis ab ipso hominibus: Dedit ergo ei, & ipsa gestavit; neque potuit amplius alicui divinare. Hæc & alia plura Leontius: sed ad institutum ista satis. Vides in his plane quam vehementer admirexeris Dei providentiam, dum quo tempore infatuata videri poterat Græcorum sapientia, cum jam Oriens sterilis prorsus redditus parere desisset doctissimos illos atque sanctissimos viros, qui sicut antea orbem terrarum scientia illustrarent, atque adversus hostes fidei Christianæ pugnarent ac superarent; virum excitat, qui se stultum fingens, omnium sapientissimus demonstraretur: simulque lusu quodam adversantes Christianæ religioni hæreticos, Judæos, & magos vincat. Ut plane illud cum Apostolo liceat exclamare: (a) Ubi sapiens? Ubi scriba? Ubi inquisitor hujus sæculi? None stultam fecit Deus sapientiam hujus mundi? Sed quod superest anni hujus tetrum Theodoræ Augustæ funus, inspicimus. Didicit ipsa infelix tandem, quam sit terribilis qui aufert spiritum Principum.

(a) 1. Cor. 1.

Hoc enim anno Imperii Justiniani vigesimo secundo, eadem Theodora Aug. ad

XXIV.

Gothici XIV. accidere, dicit, Belisarium Antoninam uxorem ex Italia ad Augustam misisse, additque: Augustam (Theodora vocabatur) mortuo extinctum reperit, postquam in suam fortuna per annum unum & viginti ac menses tres vixerat. Quod confirmat Theophanes qui anno Incarnat. secundum Alex. DXL. cum mense Augusto hujus Christi anni absoluto ait: Eodem an-

CHRISTI
548.VICILII PAP.
9.JUSTINIANI IMP. 22.
TOTILÆ REG. 7.De obitu
Theodo-
ræ Aug.

ad cladem fidei Orthodoxæ solum inten-
ta, ex hac tandem vita, licet fero, sub-
ducitur, cum (inquit Procopius) im-
perasset annum unum & viginti, mensem-
que tertium. Ita ipse scribens de bello
Gothico, & in fine commentarii de re-
bus Persicis id ipsum affirmat, ubi cum
refert res gestas in bello Persico anno e-
jusdem Justiniani Imp. vigesimotertio,
mox ista subdit: *Joannes autem Cappa-*
dox anno superiore ab Imperatore revo-
catus est; quo tempore suis item vitæ
Theodoræ Aug. advenit. Hæc de tem-
pore obitus Imperatricis Procopius: sed
quo morbi genere fuerit ex hac luce sub-
tracta, hic omnino silentium. Verum qui
hæc Procopius obiter attigit, seorsum
(teste Suida) in aliis libris scripsit vi-
tuperationes Justiniani & Theodoræ,
necnon Belisarii, & ejus conjugis: sed
cum ejusmodi a Procopio scriptis libris
careamus, nihil est ut de Theodora ali-
quid dicere possimus, nisi quod a Vigi-
lio sauciata primùm diro jaculo ana-
thematis, haud post diu ulciscente nu-
mine, est secutus interitus.

XXV.
De Ioan-
ne in or-
dinem re-
ducto.

Sed videamus quæ de Joanne Cappa-
doce, qui semper apud Justinianum Im-
per. primarium locum obtinuit, idem Pro-
copius istis subiicit: *Joannes ob suspicio-*
nem magistratu defectus, sacerdotium su-
mere compulsus est: quamquam in eo sta-
tu in pbrenesim quandam atque opinio-
nem consequendi Imperii venit. Querit
enim demon ambitioni homines deditos
summorum honorum spe deludere, qui præ-
sertim constanti natura seu proposito non
sunt: quod Joanni accidit, cui mira ac
vana soliti prædicere homines, cum alia,
rum futurum ut is quandoque Augusti ha-

PAGIUS

no, mense Junio, Inditione undecima, Imperatrix
Theodora cum pietate obdormivit. Idem habet Ce-
drenus ad annum XXI. Justiniani, ubi legitur
eam pie defunctam XI. Julii. Sed loco Julii, le-
gendum, Junii; qui error passim a Librariis
commisus. Incertum autem, an Theophanes
ac Cedrenus ex consuetudine Imperii ac Principum
reverentia, an vero quod poenitentiam male fa-
ctorum egerit, dicant eam pie mortuam. Ge-
nus morbi, quo extincta est, notavit Victor Tu-
nenensis in Chronico, qui hoc tempore vive-
bat: *Theodora Augusta, inquit, Chalcedonensis*
Synodi inimica canceris plaga corpore toto persua-
sa, vitam prodigiose finivit. Adversus eam plu-
ribus invehitur Procopius in Historia Arcana,
quam fatetur hic Baronius se non vidisse; quæ
tamen hodie apud Historicos Byzantinos Ale-
manni Notis illustrata legitur. Ex laudatis por-
ro Procopii verbis constat, eum res durante
bello Gothico in Italia gestas accurate annis suis
reddidisse, & currentem esse XIV. belli Go-
thici, non vero XIII. ut existimavit Baronius,
qui tamen contra suam ea in re sententiam Theo-
dora mortem hoc Christi anno refert, licet Pro-
copius eum vocet annum XIV. belli Gothici,
& diserte significet concurrere cum anno Justi-
niani XIII. Hic etiam locus evertit opinionem

bitum indueret: quod fortasse factum in
hoc verum apparuit, quod quidam sacer-
dos nomine Augustus Byzantii thesauri
Sophiæ templi custos prope aderat, quan-
do Joannes sacerdotis habitum induit; &
forteque suum, cæteris deficientibus, ac-
comodavit. Hæc Procopius: qui & hic
finem imponit historiæ de bello Persico.

Quod vero ait compulsum Joannem
effici sacerdotem, non sic accipias, ut
invitus potuerit ordinari sacerdos. Sed
cum ea offerretur ab Imperatore condi-
tio, ut si vitam sibi salvam vellet, fa-
cris initiaretur ordinibus, alioqui foret
gladio feriendus; ille fieri sacerdos ma-
gis elegerit, minime cogendus, si re-
nuisset. Est namque exemplum de Ana-
stasio Imperatore, qui cum quemdam ex
Senatorio ordine vellet ordinari pre-
sbyterum, ipsum penitus renuentem, &
omne potius supplicium subire paratum,
laicum tandem remanere permisit potius
quam vi cogeret fieri sacerdotem; quem
a successore Justino Imperatore creatum
fuisse Præfectum Prætorio testatur ex Ro-
mani scrinii scriptis Petrus Damiani in
epistola ad Nicolaum Romanum Ponti-
ficem.

Sed ad Joannem redeamus, de quo
idem Procopius (a) in bello Persico,
quæ sunt reliqua ipsius tragœdiæ memo-
ria digna, prosequitur verbis istis: *Igi-*
tur de magistratu primum defectus, in ex-
ilium in Cyzici suburbium, quod Ar-
tacem vocant, missus est; ubi presby-
teri tantum habitum, non autem sacrifi-
candi animo sumpsit, ne impedimento fie-
ret ad repetendos forsitan honores, quo-
rum spem non omnino abjecerat. Bona e-
jus Constantinopoli publicata, quamquam
lon-

XXVI.

XXVII.

(a) Procop.
de bello
Pers. lib. vi.In exili-
um Joan-
nes mit-
titur.

XIII.

Em. Card. Norisii, qui putavit annis a Procopio
in Libris de bello Gothico memoratis unita-
tem addendam esse. Nam hoc pacto Theodora
anno sequenti interisset, quod nullus dixerit.
Ad num. XXV. & seqq. Joannes Cappadox,
qui omnia apud Justinianum per multos annos
potuerat, quique ingenii vi ad improbitatem, Cappado-
quæ etiam mortales omnes superabat, abutebatur, cis iusta
inquit Procopius lib. i. de Bell. Pers. cap. 24. punitio.
Præfectus Prætorio anno DXXX. creatus est,
annoque insequenti Justinianus, ut sedaret fe-
ditionem, quæ eo anno Constantinopoli exar-
sit, populumque sibi demereretur, eum a Ma-
gistratu submovit, in quem eundem anno
DXXXIV. restituit, collato etiam in eum post
aliquot annos Consulatu ordinario. Nam anno
DXXXIV. coepta est expeditio Africana, a qua
cum Præfecturam Prætorii gereret, revocare
Justinianum nitebatur, teste Procopio lib. i. de
Bell. Vandal. Verum cum omnes, inquit Pro-
copius lib. i. de Bell. Pers. cap. 25. cunctis uno
tempore pecuniis exhauriret, invidiâ causa, de-
cimo tandem Præfectura anno penas jure merito-
que dedit sceleratissime & contaminatissima vita.
Exutus enim fuit Præfectura, omnibus facultati-
bus, imo & vestibus, & una admodum voga-
la, eaque oppido aspera ac paucis emptâ obolis
con-

CHRISTI
548.VICILII PAP.
9.JUSTINIANI IMP. 22.
TOTILÆ REG. 7.XXVIII.
Rursum
Joannes
revocatur
ad pœnas.

longa pars ei Imperatoris benignitate di-
missa est. Cum his itaque, atque aliis
quæ occultaverat, ditissimus remanserat,
eaque vixit nihilominus licentia & his
deliciis, quibus prius: adeo procul ab om-
nni cura fuit. Quamobrem odium in se
Romanorum accumulavit, perspecta homi-
nis impudentia, & in calamitate merita
inconsiderantia. Verum cum Deus gravio-
ri pœna, puto, reservaverat: quod hoc
modo contigit.

Erat quidam apud Cyzicum Episcopus
Eusebius, omnibus cum quibus versaretur,
non minus quam Joannes gravis. Hunc
Cyziceni apud Imperatorem accusantes,
ad judicium accersiverunt; verum eo
viribus ac potentia resistente, nihil
tunc egerunt: conspirantibus demum qui-
busdam juvenibus, in foro interficitur.
Erat autem Joannes in dissensione cum
Eusebio, ex quo illi insidiæ in primis
provenisse putabantur. Mittitur igitur e
Senatu Romanorum qui crimen cædis in-
quirant. Hi Joannem ante omnes in car-
cerem coniciunt. Deinde hominem olim
inter Patricios potentissimum & Præfe-
ctum, & quandoque Consulem, nudum mo-

PAGIUS

contectus Cyzicum deportatus est, Sacerdos in-
vite factus, decimo Magistratus anno. Quare cum
anno DXXX. primum Præfectus Prætorio re-
nunciatus sit, ei exilium anno quingentesimo
quadagesimo primo irrogatum; & perperam
Marcellini Continuator ejus exilium recitat P.
C. Bassii anno III. Christi sc. DXLIV. Hæc e-
jus verba: *In Oriente Belisario constituto, exu-*
latur Joannes ex Consule ordinario, Patricius,
atque Præfectus Prætorio, & domus ejus datur Be-
lisario. Alemannus in Notis ad Historiam Ar-
canam ad cap. 21. exhibet Tabulam Præfecto-
rum Prætorii, qui Justiniano imperante eam Di-
gnitatem gessere, ibique Joannis Præfecturam
Decennalem exorditur ab anno Christi DXXXI.
juxta Procopium lib. i. de Bell. Pers. cap. 25.
ubi ait, excidium Joannis accidisse Antoninæ Be-
lisarii uxoris ingenio & artibus, postquam bel-
lum Persicum ipsi iterum datum est, quod cer-

re latronis constituentes, auctores cædis
dicere coegerunt. Deinde cunctis ejus bo-
nis direptis, brevi tantum eum ac linea
contectum veste navi imposuerunt: sic ita-
que circumductus per totum Ægypti i-
ter usque ad Antinoi urbem, petere ab
obviis stipem cogebatur: Hic vero tres
annos in custodia servatus est. Quodque
mirum, in tantis ærumnis constitutus,
numquam imperandi spem dimisit; sed &
quosdam Alexandrinos publice aurum de-
bentes, palam etiam calumniabatur. Post
decem itaque annos a Joanne male admi-
nistratæ Reipublicæ pœna exacta. Hæc-
tenus Procopius de Joanne illo insignis no-
minis, ad quem Præfectura Prætorii fun-
gentem extant complura Justiniani Im-
perat. data rescripta, homine plane in
exemplum posito rerum mundi hujus vo-
lubilis status, & ejus animi infania ob-
durati, quem nec malleus ferreus tribu-
lationum valuit ullo pacto conterere, se-
cundum illud Sapientis (a): Si contude-
ris stultum in pila quasi pisanas, se-
riente desuper pilo, non auferetur ab eo
stultitia ejus. Sed hic jam finis anni hu-
jus rerum gestarum esto.

An-

tum, Belisario anno DXLI. rursus commissum
fuisse. Ex quo vides, quam sæpius idem Con-
tinuator hallucinetur. Chronicon Marcellini pri-
mum ab Onuphrio, & postea a Sirmondo, ac
ex eo a Scaligero, publicatum. Sirmondi editio
Onuphriana in multis corrector, sed ea in ali-
quot locis, ut videtur, interpolata fuit. Nam
a Joannis Consulatu anno DXXXVIII. gesto ad
Postconsulatum Basilii V. annum nempe Christi
DXLVI. in editione Onuphrii præter Indictio-
nem, nomina Consulatum, & Postconsulatum,
nihil legitur; cum tamen in editione Sirmondi
nullus ex his annis vacuus sit. Nam longe ve-
rosimilius est, Marcellini continuationi aliqua
adjecta fuisse, quam ex eadem aliqua detracta.
Quæ obiter dicta sint.

Hoc anno Justinianus partem Galliarum Fran-
cis confirmavit, & Arrabanes adversus Justi-
nianum conspiravit, ut infra videbimus.

JESU CHRISTI
ANNUS
549.

VIGILII PAP.
ANNUS
10.

JUSTINIANI
TOTILÆ
IMP. 23.
REG. 8.

X. **A**nnus sequens post Consulatum Basilii octavus numeratus, quingen-tesimus undequingagesimus Domini ponitur, idemque a Procopio belli Gothici decimusquartus asseritur: quo Belisarius, relicta Italia, Constantinopolim remeavit: de eo enim ista Procopius habet (a): *Belisarius interim nulla referens militiæ decora, Byzantium venit, cum per quinquennium ex Italia nusquam discessisset, nec potuisset per eam quoquam pacto vagari, sed iacita fuga quadam deterritus ut vitandus id omne tempus de loco in locum navigando consumpsit. Qua ex re factum, ut urbem Romam iterato in servitutem receperint Gothi, eumque ea & cætera fere Italia oppida. Sed id anno sequenti. Reversum autem Constantinopolim otiosam degisse vitam, idem auctor affirmat. Amantissima vero conjugis precibus ipsum testatur idem Procopius ab Italia revocatum.*

II. Sed quo statu res Occidentalis Imperii essent antequam inde recesserit Belisarius, ex eodem auctore accipe, ubi ait:

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6042.
SÆC. VI. Olymp. 332. Anno Eræ Hispan. DLXXXVII A. C. 549.
JESU CHRISTI 549.
VIGILII PAPÆ 13.
JUSTINIANI IMP. 23.
TOTILÆ REG. 9.

I. **I**c annus ista formula notatus: *Post Consulatum Basilii V. C. VIII. vel juxta aliquos, Post Consulatum Basilii V. C. anno IX. A num. I. ad VI. Quæ de bello Gothico, & de Belisarii ex Italia discessu Baronius narrat, pertinent quidem ad annum XIV. belli Gothici, sed non ad currentem Christi annum, cum quo illigari debent, quæ anno belli Gothici*

NOTÆ [1] **P.** C. Basilii VIII. vel an. IX.

Vetus inscriptio Ravennæ in basilica S. Stephani apud Bacchinium P. II. ex Agnello Ravennate: *Servus Christi Maximianus Episcopus hanc basilicam ipso adjuvante construxit & dedicavit die III. Id. Decemb. Ind. XIV. (a mense septembri anni 550. inchoata) NOPIES P. C. Basilii junioris.*

Vetus inscriptio Ravennæ in basilica Classensi S. Apollinaris apud Bacchinium in Agnellum P. II. . . . Mandante viro beatissimo Ursicino Episcopo &c. consecrante vero beato Maximiano Episcopo die IX. Majarum Ind. XII. octies P. C. Basilii. Paulo aliter legitur apud Hieronymum Fabrum in monumentis Sacris Ravennatibus P. I. pag. 93. his verbis.

Beati Apollinaris Sacerdotis basilicam mandato beatissimi Ursicini Episcopi a fundamentis Julianus argentarius edificavit, ornavit, atque dedicavit, consecrante vero beato Maximiano Episcopo die Nonarum Maii Indictione XII. octies P. C. Basilii Jun. GEORGIUS

(b) *Dum hæc agerentur, totius Occidentis barbari Imperio potiuntur. Romani vero cum Gothis, etsi paulo ante (ut diximus) debellatis, bellam dum integrant, pecuniarum hominumque facultura ingenti facta, & sine ullo eorum commodo, Italiam amisere, cum hac simul Illyricos omnes, Thraceque, cum a barbaris jam finitimis factis sua omnia, agerentur in prædam, & item ipsi sede deprædarentur. Hæc Procopius, qui & subdit, Romam iterato in servitutem a Gothis redactam fuisse. At de his tuo loco.*

Quod vero pertinet ad Belisarium, considerare ne prætermittas quam disparis exitus a priore posterior hic fuit ipsius in Italiam adventus, & reditus Constantinopolim. Ex quo enim (quod sæpius ob oculos præsentandum est) in Romanum Pontificem Silverium violentas manus iniecit, vis omnis ipsius roburque Romanæ militiæ concidit; addita vero fuit hostibus bellica fortitudo, quam innumeræ victoriæ sunt secutæ: usque

XV. contigere. Anno itaque belli Gothici XV. Totilas Gothorum Rex Isaurorum prodicione Romanam cepit; sed anno superiori, annoque belli Gothici XIV. Antonina ab Imperatore redimitur Belisarii conjugis petiit; quod facillime impetravit, cum ad hoc Justinianum Aug. impelleret bellum Persicum, quo jam is gravissime urgebatur, inquit Procopius lib. 3. de Bell. Goth. cap. 30. Addit Procopius cap. 35. *Belisarius Byzantium indecore profectus est: eum Italia quinquennio se fuisse exclusus, ut nequidisset certis itineribus progredi, &c. Unde factum, ut liberius hostes Romanam ipsam cateraque omnia subegerint. Paulo post: Vigilius vero Pontifex Romanus, cum Italis, qui ibi (nempe Constantinopoli) tunc aderant & plurimi & Nobilissimi, non obsistebat Imperatorem urgere, ut viribus omnibus Italiam sibi vindicaret, &c. At Imperator se Italia prospecturum pollicitus, in Christianorum Dogmata maximam temporis partem conferebat, tollendis eorum controversiis intentissimus. Belisarius itaque, qui ineunte anno Christi*

(b) Procop. de bello Goth. l. 3. Occidentale Imperium collapsum.

III. Causa maiorum.

Roma a Totila capta, & Belisarius Byzantium redit.

CHRISTI
549.

VIGILII PAP.
10.

JUSTINIANI IMP. 23.
TOTILÆ REG. 8.

que adeo, ut quæ tanto fuerunt parta labore, pessumierint, cum illis potiti sunt Gothi: reliquas vero provincias, nempe Pannoniam & finitimas regiones, Longobardi a propriis sedibus super Istrum fluvium positæ Gepidum regioni finitimis excitati invaserunt; grassantefque in Dalmatiam & Illyricum, Epidamnum usque cuncta depopulati sunt. Hæc omnia pluribus Procopius habet, qui de aucto hoc anno Francorum regno hæc subdit (a):

(a) Procop. de bello Goth. l. 3. IV. *Dum hæc gererentur, totius Occidentis barbari Imperio potiuntur. Et paulo post: Galliarum partem sua quondam ditioris effectam in hujus belli principio Gothi Germanis, nempe Francis, traderant, cum minus se posse existimarent Romanis simul ac Germanis resistere. Id sane factum non solum Romani nil prorsus interpellarunt; sed ut Gallias sibi Germani haberent, Justinianus ultro permisit: non enim illi has tuto se possessuros rebantur, nisi & Imperator eas sua ditionis futuras perpetuo confirmasset. Quo factum, ut ex eo tempore Principes Germanorum Massiliam Phocensium quondam coloniam, & cætera circa mare tenuerint, totiusque ejus ora maritima partem imperio sint: unde & Arelate nunc resident ad certaminis equestris spectaculum. Quis ista legens, & in memoriam revocans usurpatum a Justiniano indebitum titulum Francicum, non admiretur Dei providentia rebus humanis invigilant. Ann. Eccl. Tom. X.*

PAGIUS ssi DXLIV. in Italiam profectus fuerat, hujus Christi anni initio, currente adhuc belli Gothici XIV. ex Italia Byzantium redit.

III. **B**ellum Persicum in Chelide continuatum. *Chosroes Persarum Rex de universa Lazica suæ Ditioni adicienda cogitavit. Verum Gubazes Lazorum Rex, qui cum omni Gente sua Religionem Christianam profitebatur, petitus insidiis auxilium Justiniani Aug. imploravit, validamque opem in præsens petiit Lazis, Medorum jugum excutere peroptantibus: quod paves per se soli non forent Persicis viribus repellendis. Hoc lætus nuncio Justinianus Dagisthæo Duci jubet, ut suppetias Lazis afferat, qui cum illis conjungens Petra obsidionem aggressus est: quæ diuturna admodum fuit, Persico præsidio e muris fortissime defensione, uberique annona instructo. Verum Dagisthæus bello Persico administrando impar, rem ex usu præsentis gerere nescivit; Mermereos enim Persarum Dux cum exercitu venit, & ille Petrae obsidionem solvit. Anno Induciarum, quas Romani cum Persis pepigerant, quarto exeunte, Imperii tertium ac vigesimum agente Justiniano Aug. inquit Procopius lib. 2. de Bello Pers. cap. 30. postquam cap. 28. & seq. fufe de Lazica & de Petrae obsidione egisset. Quod confirmat lib. 4. de Bello Goth. cap. 1. ubi ait, se Libris de bello Persico tradidisse acta ad annum IV. Induciarum quinquennialium, quas cum Persis Romani pepigerant. Procopius lib. 1. de bell. Pers. cap. 17. Est Petra, inquit, urbs maritima Chelidis ad litus Ponti Euxini.*

lantem, ad hoc in primis, ut mente elatos deprimat, & humiles elevet? Ecce enim qui inani titulo, præter alia gloriæ nomina e populis debellatis accepta, Francicus a Francis superatis dici voluit, quos nec bello tentaverat; modo cogitur cedere Francis quæ potiora in Gallis Romani essent Imperii. Ita plane accidit, ut nihil sit in cæteris Galliarum provinciis, quod justius Franci possederint, quam Massiliam cum aliis ejusdem provinciæ locis, acceptis illis concessione Gothorum, & cessione facta Imperatoris.

Pergens Procopius, ad gloriam insinuandam Francorum hæc adicit: *Aureum nummum nativo & Galliarum metallo hinc cadunt, non Romani Imperatoris (ut cæteri solent) imagine, sed sua impressa. Persarum siquidem Imperator etsi ad arbitrium argenteum numisma facit, auro tamen non illi fas est suam ut imponat effigiem, nec barbarorum Princeps alius quisquam id facere aufit. Sed de his hæc tenus. Franci interea pleraque sibi & nullo jure in Venetos occupant loca, cum nec Romani ea tueri jam possent, nec Gothi tantum virium esset, ut his utrisque belum inferrent. Hæc Procopius de statu Occidentalis Imperii.*

Sed & hoc pariter anno accidisse tradit, ut Artabanes, qui Guntharidem tyrannum occidisset in Africa, una cum Arface cognato suo atque aliis nonnullis proceribus adversus ipsum Justinianum Imperatorem.

Anno superiori Justinianus partem Gallie, quam Gothi possederant, Francisque cesserant, confirmavit, ut hos a fœdere Gothico magis revocaret, ut habet Procopius lib. 3. de Bello Goth. cap. 33. *Gepades, qui olim Urbem Sirmium, Daciamque omnem obtinuerant, vim vastitatemque omnem Imperio Romano attulere. Longobardi quibus urbem Noricum & Pannonia munitiones, aliaque loca Justinianus donaverat, patriis sedibus relicti, in adversa Istri fluminis ripa confedere, haud procul a Gepadibus, & in Dalmatiam ac Illyricum irrupere. Denique Eruli, quibus quædam Daciæ loca Imperator attribuerat, Illyricum Thraciamque crebris incursionibus populati sunt, ut narrat Procopius citatus anno belli Gothici XIV. quæ ideo ad superiorem Christi annum revocanda.*

Ad num. VI. & seqq. Procopius lib. 3. de Bell. Goth. cap. 31. & 32. narrat conjurationem contra Justinianum factam ab Artabane & Arface hujus propinquo. Ille, qui Guntharum Africæ tyrannum e medio sustulerat, Praefectum Imperatoris ex sorore neptem uxorem ducere vehementissime cupiebat. Sed cum ea nupsisset Joanni filio Pompeii, qui fuit frater Hypatii, Artabanes exacerbat, cum Arface in Imperatorem conspiravit, qui conjuratione detecta Artabanem de gradu Magistrum militum in præsentem & federatorum Ducis dejecit, eumque, ceteroque honesta custodia, in Palatio tenuit. Sed gesta hæc anno belli Gothici XIV. ideoque anno Christi superiori.

Eræ

V. Franci primi cadunt auros cum Regis imagine.

VI. Conjunctio in Justinianum.

IV. Imperium Rom. variis casibus concussum.

V. Conjunctio adversus Justinianum.

CHRISTI
549.VIGILII PAP.
10.JUSTINIANI IMP. 23.
TOTILÆ REG. 8.

peratorem conspiraverit; & nisi molitiones detectæ fuissent, plane de ipsius Justiniani vita atque Imperio actum esset. Describit hæc pluribus ipse Procopius, sed nihil ad institutum.

VII.
Studia Justiniani circa dogmata.

(A) Procop. de bello Goth. d. 3.

Illud vero satis admiratione dignum, quod licet tot tantisque malis obortis undique Romanum adeo fluctuaret Imperium, Justinianus tamen totus erat in dogmatibus Ecclesiasticis perscrutandis. Nam cum de conjuratione Artabanis in Imperatorem Procopius agit, hæc ab Arface de eo inter alia dicta refert (a): *Ad multam noctem hic sedet, circumstantibus sacratis quibusdam & effæta ataris viris, Christianorum scriptis miro studio revolvendis intentus.* Et post multa subdit ista Procopius: *Vigilius autem urbis Romanæ Præsul cum Italicensibus aliis & primoribus viris, qui secum Byzantii erant, ab Imperatore suppliciter & enixius postulabant, Italiam omnibus in suam ut viribus redigeret potestatem: sed Gothicus præ cæteris maxime vir sane Patricius ad ipsum id hunc crebro impellere, hortarique, ut qui ea de causa Byzantium se contulisset. Imperator vero Italiam sibi curæ fore, respondit. Sed circa Christianorum dogmata componenda nimis intentus, eorum altercationes ut recte disponeret nitentur.* Hæc Procopius de Imperatoris studiis: quibus dum plus quam decet Imperatorem, curiose vacaret, universum pessumdedit Imperium.

VIII.

Videant ergo politici Novatores, quantum cum jactura quæ sunt Pontificum ar-

PAGIUS

VI.
Agila fit Rex Visigothorum.

VII.
Illyrici Tria Capitula defendunt.

Era DLXXXVII. Teudiselo Visigothorum Rege, qui anno uno regnarat, inter epulas jugulato, succedit Agila, qui Catholicam Religionem ludibrio habuit, ut habet Isidorus in Chronico Gothorum.

Episcopi Illyrici ubi primum Judicatum Vigili ad eos pervenit, Synodum indixere, & communi consilio Trium Capitulum defensionem suscipere, teste Victore Tununensi anno post Consulatum Basilii IX. (qui juxta eum annus est Christi DXLIX.) Illyriciana Synodus in defensione Trium Capitulum Justiniano Aug. scribit: & Benenatum prima Justiniana Civitatis Episco-

rogent sibi Principes, quamvis, sicut Justinianus, ex sacrarum legum præscripto cuncta se facere profiteantur. Regum namque est de sacris dogmatibus ex Ecclesiastica disciplina accipere ab Episcopis leges, non quovis colore præscribere; sed sanctitas ab ipsis ipsorumque majoribus illibatas servare, & pro illis adversus hæreticos decertare. Intelligent illud insuper vel ex ipso rerum usu, quanto cum Imperii detrimento regnandi juris inani prætextu peccent Principes in sacerdotes: Reolant Silverium Papam abductum ab Urbe eo colore ne proderet ipsam Gothis; quæ, illo pereunte, ab iisdem Gothis iterum capitur; insuper & Italia ab eodem Imperatore a Gothis antea fortiter vindicata, rursus amittitur; atque universi demum barbari, veluti impellente numine, ad cladem Romanam convocantur Imperii. Tanta sub Justiniano mala Romano Imperio sunt allata. Sed & parva hæc quodammodo videri possent, nisi ipse gravia intulisset in Catholicam Ecclesiam damna Justinianus, dum laborat leges sacras præscribere sacerdotibus, a quibus accipere potius debuisset: edicto enim illo de Tribus capitulis promulgato, materiam præparavit & ignem quo universus orbis Catholicus concisus schismate confligaret, apposuit. Tot igitur tantaque mala sæculi prudentia (quæ mors est) innoxia in mundum, & usque hodie in sui perniciem laborare non cessat. Sed jam reliqua ordine temporis prosequamur.

Quin-

pum obrectatorem eorumdem Trium Capitulum condemnat. Mirum non est, inquit Em. Card. Norisius in Dissert. de Synodo Quinta cap. 4. Benenatum ex Metropolitibus Illyrici solum contra Tria Capitula sensit. Nam Justinianus ignobili loco natus in Dardania Europæ apud Tauressum, ibidem postea nobilissimam Urbem condidit de qua Procopius lib. 4. de ædificiis Justiniani, & a Vigilio Papa, ut Metropolitana Sede nobilitaretur, obtinuit; Tauressum autem primæ Justinianæ postea appellato Benenatum Justinianus præfecerat.

Celebrata hoc anno Synodus Avelianensis V. de qua anno DLII, agemus.

Contra politicos Novatores.

JESU CHRISTI
ANNUS
550.VIGILII PAP.
ANNUS
11.JUSTINIANI IMP. 24.
TOTILÆ REG. 9.

I.

Quingentesimus & quinquagesimus annus Domini, post Consulatum Basilii nonus, & belli Gothici decimus quintus, agit, Imperii vero Justiniani annus vigesimus quartus notatur a mensis Aprilis exordio. Quo ipso anno, mense Martio Vigilii Papa ad Valentinianum Episcopum Tomitanum litteras dedit adversus schismaticos, qui ubique scriptis litteris illud vulgarent, ipsum Vigilium Papam Tria damnando capitula, impugnarè Chalcedonense Concilium. Cum enim ejus rei causa complures haud leviter percussis animo resillirent ex ipsius Vigilii Papæ communiōne prudentiores qui essent, rem accuratius considerandam rati, litteras miserunt ad ipsum Vigilium agentem Constantinopoli, inter quos fuit hic Valentinianus Tomitanus in Scythia Episcopus Metropolitanus, ad quem Vigilii ista rescriptit (a):

Dilectissimo fratri Valentiniano Episcopo de Tomis provincie Scythiæ, Vigilii.

(a) Extat apud Synodum Quin. d. 7. & t. 1. ep. Rom. Pont. ep. 6. Vigilii.

II.
Vigilii ep. ad Valen.

Fraternitatis tuæ relegentes scripta, Pontificalem in vobis sollicitudinem inesse gratanter accepimus: quia prophetica sibi possunt verba competenter aptari, quibus ait (b): Salvabo gregem meum, & suscitabo super eum pastorem, qui pascat cum servum meum. Oportet ergo charitatem tuam ea quoque Domini nostri verba sectari, per quæ dixit (c): Speculatorem te posui domui Israel, & audies de ore meo verbum, & annuntiabis eis ex me; & convocatos eos quos scandalizari diversis rumoribus retulisti, incessanter hortari: ne per hos forsitan seducantur, qui sub prætextu Catholico, nequissimo spiritu simplicium Christianorum corda fallacia sua decipere moliantur; & patris sui diaboli consuetudinem maligno sectantes spiritu, Ecclesiam tibi commissam diversis mendacibus scriptis conturbare desiderant: quibus Ann. Eccl. Tom. X.

(b) Ezech. 34.

(c) Ezech. 3.

postolica lectio congruenter aptatur, dicens (d):

Rogo autem vos, fratres, ut observetis eos qui dissensiones, & offendentia præter doctrinam quam vos didicistis faciunt, & declinate ab illis. Et infra: Et per dulces sermones & benedictiones seducunt corda innocentium. Vestra autem obedientia in omni loco divulgata est, quatenus fraternitatis vestræ adhortatione sæpe commoti nulla fideles eorum animos a rectitudine viæ, quæ Christus est, qui ait (a), Ego sum via, veritas, & vita, qualibet maligna annunciatione submoveant: sed si (quod non oportet) ab adversariis conturbati, aliquid (quod Deus avertat) contra fidem factum forte formidant: cum mansuetudine, quæ convenit Christianis, prophetica verba sectentur, dicentis (b): Interroga patrem tuum, & annuntiabit tibi: seniores tuos, & dicent tibi. Et alius Propheta (c): Labia sacerdotis custodiunt scientiam, & legem requirunt ex ore ejus.

(d) Rom. 16.

III.

(a) Joan. 14.

(b) Deut. 32.

(c) Malac. 2.

IV.

Et quoniam Basiliensis illustris & magnificus vir filius noster cum his, qui pro actibus tuæ fraternitatis Ecclesia in Constantinopoli observant, pari ratione dixisse noscuntur, etiam hoc Dei inimicos fuisse mentitos, quod personæ Episcoporum Ibae atque Theodoretus in nostro (quod absit) fuissent judicatos damnatos; legant ergo, quæ de causa, quæ hic mota est, ad fratrem nostrum Memnum Constantinopolitanæ urbis Episcopum scribentes, legimus definiisse: & tunc cognoscent, nihil a nobis, Deo nos custodiente, commissum, vel certe dispositum, quod contra fidem, prædicationemque venerandarum quatuor Synodorum, quæ pro una eademque fide definita sunt, id est, Nicænæ, Constantinopolitanæ, Ephesinæ primæ, & Chalcedonensis reperitur adversum; aut unius ex his qui definitionis superscriptæ Chalcedo-

G 2 do-

num imperantis, ad quæ referenda Dedicatio Basilicæ SS. Apostolorum, de qua infra.

A num. I. ad XIV. Est hic annus belli Gothici XVI. non vero XV. ut perperam habet Baronius, ideoque quæ Procopius lib. 3. de Bell. Goth. a cap. 38. usque ad cap. 40. narrat, ad annum superiorem revocanda. Tunc Totilas coepit Legationem duxit, captoque tandem portu, post longam obsidionem, Italarum proditione eam cepit, ut refert Procopius cap. 36. Franco-Dein cap. 37. ait: *Non ita pridem Totilas missa ad Francorum Regem Legatione, ejus filiam sibi petiverat in matrimonium. Is vero abnuerat, negans illum Italia Regem esse, vel futurum unquam; qui Romanam captam retinere nescivisset, ac parte ejus divisa, illam iterum permisset hostium potestati. Quamobrem jam in Urbemannonam invehere satagit Totilas, & prope instau-*

PAGIUS
SÆC. VI.
Anno Eræ Hispan.
DLXXXVIII
A. C. 550.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6043.

⊙ 27. B. ☽ 19. P. 24. April. Indiēt. 13.

JESU CHRISTI 550.

VIGILII PAPÆ 14.

JUSTINIANI IMP. 24.

TOTILÆ REG. 10.

I.
Quinta
Quinquennialia
Justiniani.

[I] Hic annus ista formula notatus: Post Consulatum Basilii U. C. IX. vel juxta quosdam, Post Consulatum Basilii V. C. anno X. Quinta Quinquennialia Justiniani post Justi-

donensis fidei subscripserunt, tangat injuriam: vel quod decessorum prædecessorumque nostrorum inveniatur (quod absit) constitutis forte contrarium; sed in omnibus Apostolicæ sedis Præsulum & beatæ recordationis Leonis Papæ & prædicatarum * Synodorum adversariis restitisse. Fraternitatem autem vestram credimus non latere, inimicos fidei Christianæ hoc semper sæculari & reprobanda molitos astutia, ut Evangelistas quatuor contraria sibi (quod absit) dixisse monstrarent: quibus a sanctis Patribus per Evangeliorum concordia libros est cælesti sapientia contradictum.

V. Quod nunc quoque sancti Chalcedonensis Concilii adversarii (inter quos etiam Rufficum & Sebastianum comperimus istius auctores scandali, quos olim pro meritis suis a sacra communione suspendimus; in quibus nos, si non respuerint celeriter, fraternitas tua noscat canonicam sententiam prolaturus) qui sub pretextu falsæ defensionis student, ut eandem Synodum contra prædictas tres Synodos dixisse (quod absit) ostendant. Quibus hæc conantibus. Prophetæ dicta consonanter aptantur, dicentis (a): Vere mendacium operatus est stylus mendax scribarum: verbum Domini nostri profecerunt, & sapientia nulla est in eis: docuerunt enim linguam suam loqui mendacium, ut inique agerent, laboraverunt. Quibus, si non penituerint, veniet Psalmistæ invocata sententia, dicentis (b): Ut destruas inimicum & defensorem.

VI. Credimus enim, Catholicis Ecclesiæ filiis, ea quæ tunc ad fratrem & coepiscopum nostrum Memnam scripsimus, id est, de blasphemis Theodori Mopsuesteni, ejusque persona, vel de epistola quæ ad Marimum Persam scripta ab Iba dicitur, & scripta Theodoretæ quæ contra rectam fidem & duodecim capitula sancti Cyrilli facta sunt, abunde posse sufficere. Quippe dum in Constituto nostro superius designato possit diligenter agnosci, quia in ipsa definitione fidei quam sancti Chalcedonensis Concilii sacerdotes secundum præcedentes eam tres alias sanctas Synodos protulerunt, non aliquid mutaverunt; sed laudantes omnia quæ a superioribus acta sunt, sancta definitione sua perpe-

tuo robore firmaverunt. Tamen si post hæc aliquis (quod non credimus) dubitare voluerit, hortamur ut cum tuæ fraternitatis ordinatione ad nos venire festinet: quatenus lucida admonitione cognoscat, omnia quæ decessorum nostrorum & antefatarum quatuor Synodorum sunt de una eademque fide acta scriptaque temporibus, a nobis inviolabiliter fuisse servata.

VII. Qua ratione percepta, sublato (sicut oportet) de Christianissimis animis scandalo, pax Deo placita in ejus Ecclesia illibata perduret. Hoc quidem fraternitatem tuam credimus adhortandam, ne ulterius prædictorum Ruffici & Sebastiani, aut illorum qui præve eorum præsumptionis probantur esse participes, scripta suscipiat; sed & universos ad tuam pertinentes ordinationem commoneas, ne vel ipsi a prædictis relegant aliquid destinatum, vel falsitati eorum ulterius animum suæ credulitatis accomodent. Deus te incolumem custodiat, frater charissime. Data XV. Kalendas Aprilis, Imperii domini Justiniani perpetui Augusti anno vigesimo tertio, post Consulatum Basilii viri clarissimi anno nono. Per Joannem presbyterum & Apocrisarium, & ipse direxit eam per Maxentium hominem suum. Hactenus Vigilii epistola ad Valentianum, cujus mentio fit in litteris Justiniani Imp. recitatis in Quinta Synodo.

VIII. At non Oriens tantum, sed & Occidentalis Ecclesia hoc eodem concussa est terræmotu: cujus rei fidem quoque faciunt legatio missa ab Aureliano Episcopo Arelateni & litteræ datæ Anastasio Constantinopolim ad eundem Vigilium Romanum Pontificem: de hoc enim ipso quærenti, num videlicet verum esset, adversum Chalcedonense Concilium aliqua ab ipso esse tentata, quidnam rescripserit Vigilii Papa, ipsius quæ extant tunc datæ litteræ docent, quæ sic se habent (c): Dilectissimo fratri Aureliano Episcopo Arelateni Vigilii.

IX. Fraternitatis vestræ litteras pridie Idus Julias, Anastasio desorente suscepimus; & grâtiâ referimus divinæ clementiæ, quia sollicitudinem vestram in fidei causa, vel in nostræ opinionis personæ sacris relegimus convenire mandatis, ut digne cha-

copius enim ex occasione tantum de his nuptiis sermonem habet, ut scilicet causam aperiat, cur Totilas in hac secunda Urbis expugnatione aliter ac in prima se se gesserit, ut ex ejus verbis clarum est.

X. Nec Literæ Vigilii Papæ Constantinopoli positi ad Aurelianum Episcopum Arelatensem datæ III. Kalend. Majas imperante Justiniano Augusto anno XXIV. P. C. Basilii V. C. anno IX. quas recitat Baronius num. VIII. & seqq. ejus opinioni expugnationem Urbis in hunc annum dif-

* prædicatarum.

(a) Hier. 3.9.

(b) Psal. 8.

PAGIUS

flauravi jussit. Quare hæc Totilæ ad Regem Francorum Legatio missa non est anno DXLVIII. quo Totilas iterum Urbem occupavit, sed anno DXLVII. quo Theodebertus Francorum Rex vitam cum morte commutavit. Procopius quidem, nec Regis Francorum, nec filix cujus nuptiæ ambiabantur, nomen expressit; sed cum nec Childebertus, nec Clotarius, quibus etiam erant filix, se se rebus Italicis immiscuerint, de Theodeberto sine dubio Procopius intelligendus; sicuti & de anno Christi DXLVII. Pro-

charitati tuæ verba Dei & convenienter aptentur, quibus ait: Elegi te sacerdotem ex omnibus: ut ascendens ad altare meum, portes coram me nomen magnum cunctis diebus vitæ tuæ. Necesse ergo nobis est, charitatis vestræ sollicitudinem brevi interim (quantum pro temporis qualitate potuimus) relevare colloquio: quatenus modis omnibus confidatis, nihil vos penitus admisisse, quod decessorum nostrorum constitutis, vel sanctæ, quæ una eademque est, fidei quatuor Synodorum, id est, Nicænæ, Constantinopolitanæ, inveniatur (quod absit) esse contrarium; aut quod ad personarum injuriam pertineat, quæ definitioni ejusdem sanctæ fidei subscripserunt, vel sanctæ, quæ decessorum nostrorum Cælestini, Xysti, Leonis, aliorumque præcedentium atque sequentium definitis reperitur adversum: sed a nobis, omnibus prædictis Synodis unam venerationem, unamque fidei credulitatem indubitabiliter exhiberi; & eos qui omnes superscriptas quatuor Synodos in rectitudine fidei non sequuntur, vel unam ex ipsis vel omnes in fide repræsentant, aut repræsentare, vel injuriare, vel repudiare nituntur, abiciamus. Sed & ea quæ in ejusdem sanctæ fidei injuriam verbo dicta, vel reperiantur scripta, anathematizanda, & execrandaque judicavimus, & constituimus judicanda: Simili pœna plectentes etiam eos, qui fidem beati Cyrilli, quam sanctæ recordationis Leo prædecessor noster ad prædecessores vestros alioquin datis probavit & laudavit scriptis, & Chalcedonensis veneranda sancta Synodus legitur protulisse, aliorumque Patrum, quos Apostolicæ sedis Præsules susceperunt, atque secuti sunt, execranda superbia impiam vocaverunt.

XI. Fraternitas ergo tua, quem Apostolicæ sedis per nos constat esse Vicarium, universis Episcopis innotescat, ut nullis aut falsis scriptis, aut mendacibus verbis, aut nunciis qualibet ratione turbentur: sed potius primi Apostolorum (sicut convenit) verba sectentur, dicentis (a): Adversarius vester diabolus ut leo rugiens circumit, quærens quem devoret: cui resistite fortes in fide. Et quod item Doctor Gentium dicit Apostolus (b): Ro-

PAGIUS
Vigilii
litteræ ad
Aureli-
anum Epi-
scopum Arelatensem
de
Romæ ca-
pitulis &
Tribus
Capitulis.

ferenti favent. Aurelianum hortatur in illis Vigilii, ut intercessione Childeberti Regis impedit, ne Totilas Ecclesiæ Catholicæ damnum inferret: Credimus sperandum, ut sit fraternitas vestra sollicita, & glorioso filio nostro Childeberto Regi supplicare non desinas, ut quia Gothi cum Rege suo in Civitatem Romanam perhibentur ingressi, hoc ei dignetur scribere, ne se in Ecclesiâ nostrâ præjudicio immisceat, & aliquid faciat, aut fieri qualibet ratione permittat, unde Catholica possit Ecclesiâ perturbari. Quibus

go autem vos, fratres, ut observetis eos, qui dissensiones & offendiculi præter doctrinam, quam vos didicistis, faciunt: & declinare ab illis: In Domino confidentes, quia (sicut præfati sumus) ab Apostolis fidem traditam, & a prædictis sanctis quatuor Conciliis declaratam, & a decessoribus nostris & ab antedictis Patribus prædicatam atque inviolabiliter custoditam, sincera voluntate tenuimus, tenemus, venerati sumus, & veneramur, atque defendimus: & contra eam facientes Apostolica auctoritate damnamus.

XII. Sed quanta possumus per filium nostrum Anastasium de his quæ gesta sunt breviter nos indicare necesse est: & cum nos dominus filius noster clementissimus Imperator, sicut promissit, Deo, qui cor ipsius tenet, juvante, reverti præceperit; hominem, qui vobis ad singula subtiliter innotescat, Deo propitio, destinamus. Quod ideo adhuc non fecimus, quia & hiemis asperitas, & Italia quæ vos non latet, necessitas præpedivit: donec serenissimus Princeps, sicut desiderat, Domino adjuvante, ipsi subveniat. Illud quoque credimus sperandum, ut quia scriptum est (c): Frater fratrem adjuvans exaltabitur: & sicut de credentibus in Domino Actuum Apostolicorum scriptura testatur (d), Quia erat credentibus in Domino cor unum & anima una: ut sit fraternitas vestra in hac quoque parte sollicita: & glorioso filio nostro Childeberto Regi, quem Christianitatis studio venerationem integram sedi Apostolicæ, cui nos Deus præesse voluit, cognovimus exhibere, supplicare non desinas, quatenus in tanta verum necessitate circa Ecclesiâ Dei sollicitudinem (sicut & confidimus) Christiana devotione persolvat: ut quia Gothi cum Rege suo in civitatem Romanam perhibentur ingressi, hoc eis dignetur scribere, ne se in Ecclesiâ nostrâ præjudicio (quippe velut alienæ legis) immisceat, & aliquid faciat, aut fieri qualibet ratione permittat, unde Catholica possit Ecclesiâ perturbari.

XIII. Dignum enim est, & Catholico (sicut est) Regi conveniens, ut fidem & Ecclesiâ, in qua Deus illum voluit baptizari, omni debeat virtute defendere. Scriptum est enim (e): Vivo ego, dicit Do-

XI.

(c) Prov. 18.

(d) Act. 4. Vocatur Rex Francorum in auxilium.

XII.

(e) 1. Reg. 20.

CHRISTI
550.VIGILII PAP.
II.JUSTINIANI IMP. 24.
TOTILÆ REG. 9.

minus, quia glorificantes me glorificabo. Festina ergo, frater charissime, ut in sancta fidei sinceritate persistens, Ecclesiarum pacem, quae vel a Deo per meritum sacerdotii tibi commissa est, vel a nobis per Apostolicam auctoritatem vicaria potestate mandatur, competenti sollicitudine, Deo propitiante, custodias, & Vicarium te sedis nostrae dignis Deo manifestes operibus. Deus te conferuet, frater charissime. Data III. Kalendas Martias, Imperii domini nostri Justiniani perpetui Augusti anno XXIV. post Consulatum Basilii V. C. anno octavo*: per hominem quem Anastasius direxit. Hactenus Vigilii. Mentio hujus epistolae fit a Justiniano Imperatore in litteris ad Quintam Synodum datis & ibidem recitatis. Porro hic Aurelianus, ad quem Vigilii scripsit, claruit sanctitate, agiturque ejus celebritas annua die decima sexta Junii (a).

* nono

(a) Mar-
tyr. Rom.
ea die.XIII.
De Urbe
a Gothis
iterum
capta.

Quod autem Vigilii Papa his ad Aurelianum litteris meminit de Urbe Gothis capta, rogatque ut de ejus incoluntate apud Childebertum Regem Francorum agat: bene haec consentiunt iis quae Procopius sub hoc eodem anno decimoquinto belli Gothici narrat, nimirum hoc anno rursus prodicione Isaurorum Urbem Gothis ceclisse, Romanis caesis, his exceptis qui in ecclesiis se recepissent: quibus cum caeteris abire iussis, & jam destitutam habitatoribus Urbem ac desolatam relinquendi cum Totilas consilium iniisset; quo minus id faceret, requisitus per Aurelianum a Vigilii opportuna oblata occasione destitit: nemp cum Totilas ab eo filiam in matrimonium petiisset, & eo praetextu reculeret ille, quod Urbem caput Imperii destitutam hostibus relinquens, se summa gloria pariter spoliaret: factum est, ut Totilas cives alio migrare iustos revocavit in Urbem, quam & novis aedificiis munivit & illustravit. Sed haec omnia Procopius pluribus. Idem vero inferius subdit, magno cum exercitu post Liberium Patricium missum esse Germanum, cum jam Totilas Siciliam invasset. His addit, quod Sclavinus populus iterum,

PAGIUS

lia generalia damnando Tria Capitula, de quibus in suis Litteris agebat Aurelianus, & postea eum hortatur, ut per Childebertum Regem ad Totilam scribendum curet. Hinc colligi posse videtur, Romanam sub fine duntaxat anni DXLIX. a Totila occupatam; cum hujus anni initio id Constantinopoli certo non innotesceret.

IV.

Rusticus
& Sebastianus
a Vigilii da-
mnati.

A num. XV. ad XXXVII. Non solum in Gallia, ut mox vidimus, Vigilii a multis fraudulenter instigabatur, quod Concilio Chalcedonensi adversaretur, ob damnationem scilicet trium Capitulorum; sed etiam alibi, ita ut a suis quoque Clericis indignissime urgeretur. Quare

Illyricum & Thraciam devastavit, & summa crudelitate in necem omnium incolarum saeviens, exaturatus humano sanguine, praeda spoliisque onustus ad propria remeavit. Quae autem per Germanum gesta sint, anno sequenti idem Procopius narrat.

XIV.

Neglectis tamen his Justinianus, quae primo (ut decebat Imperatorem, sibi subditos ab hostium invasione) defendere) curare debuisset, exagitatius prurigne quadam adversus mortuos ineundi certamina obtentu firmandae pacis Ecclesiae, sed re vera turbandae: ut stabiliret quae de capitulis Tribus, instigatus, immo & scribente Theodoro Caesariensi, statuisset, hoc anno (ut inferius dicitur) curavit ut Mopsuestia in Syria Synodus congeretur, a qua Theodori ejus civitatis Episcopi ante centum & amplius annos defuncti facta atque alia de eo monumenta cognoscerentur. Porro homini in his omne studium impendenti, & ob id optimo Imperii regimine frigescenti illud fuit vetus proverbium occinendum, *Non ultra crepidam*. Dum enim amplius quam par est aures admovet occultis haereticis, sub praetextu conservandae fidei, & pacis in Ecclesia reintegrandae, schismaticorum se studiis inferuit, sacra dogmata in discrimen adduxit, inter Catholicos schisma dirum innoxit, & ipsum Romanum Imperium barbaris desolandum reliquit. Queritur de his saepe Procopius nempe de cura Reipublicae Justinianum redditum seigniorum, nec ea qua antea sollicitudine bellicas res curasse.

XV.

Vigilius
agit
adversus
schismaticos
Clericos.

Sed ad Vigilium redeamus, qui schismaticorum factione adeo vexabatur, ut a suis quoque clericis compluribus destitutus, ab eisdem indignissime urgeretur tum dictis, tum scriptis, iisdemque per Orbem ubique vulgatis, ut suas ad diversos) ut vidimus congereret scribere apologias. Quamobrem quod in grave id damnum vertere intelligeret totius Ecclesiae unitatis, haecque diutius tolerare, patientiaque differre, non nisi graviora mala in Ecclesiam inferre cognoscens; adversus defectores clericos suos, qui in castris hostium militabant, censura Ec-

cle-

Rusticum & Sebastianum Ecclesiae Romanae Diaconos sententia sua damnavit. Eam refert Baronius, & praesenti anno datam existimat. Adde eandem latam post diem XVIII. mensis Martii hujus Christi anni. Epistola enim Vigilii ad Valentinianum Episcopum Tomitanum scripta, & a Baronio num. V. recitata, data est XV. Kalend. Aprilis Imperii Domini Justiniani PP. Augusti anno XXIII. post Consulatum Basilii V. C. anno IX. In ea ait Vigilii: Quod nunc quoque sancti Chalcedonensis Concilii adversarii (inter quos etiam Rusticum & Sebastianum compervimus istius auctores scandali, quos olim pro meritis suis a Sacra communione suspendimus, in qui-

CHRISTI
550.VIGILII PAP.
II.JUSTINIANI IMP. 24.
TOTILÆ REG. 9.

clesiastica sibi agendum esse putavit. Collectis igitur qui ibi tunc erant Italiae Episcopis, adversus eosdem, praecipue vero Rusticum & Sebastianum, ejusmodi damnationis sententiam (a) protulit, cuius fit mentio in epistola Justiniani ad Quintam Synodum:

(a) Vigil.
ep. 5. to. 1.
ep. Rom.
Font.Vigilius Episcopus, Rustica
& Sebastiano.XVI.
Sententia
lata in
Auctores
schismaticos.

(b) Rom. 2.

Diu vobis, Rustice & Sebastiane, canonibus, & decessorum nostrorum decretis congruentem ultionem inferre, pro Apostolica moderatione distulimus. Sed quia Doctores Gentium in cordis vestri duritia (quod a nobis cum nimia tristitia dicitur) verba videmus impleta, quibus ait: (b) Nescitis quia patientia Dei ad penitentiam vos adducit? Tu autem secundum duritiam tuam & impenitens cor, thesaurizas tibi iram in die irae. Ut excessus vestros ex plurimis paucos interim (in quantum possumus) designemus: venientibus nobis hic in regiam civitatem, tu Rustice, dum aliqua nobis ignorantibus legeres, qua hominem loci tui omnino legere non decebat, & plura committere dicereris, quae etiam nostram, si te non prohibuissimus (quod absit) opinionem atque animam laedere potuissent: dicente quoque de te nobis aliqua Paula diacono, etiam te praesente, sicut oportuit, & pro affinitate, qua nobis a germano, quem dileximus, jungebaris, & pro eo quod nos te ad Leviticum provexeramus officium, frequenter & secreta, paterna monimus charitate, ut si ea quae de te dicebantur, ex aliqua parte cognosceres, a talibus temperares: ne, quia Dei causam indiscussam non pateremur qualibet ratione relinquere, canonicum per nos in te iudicium proveniret.

XVII.

(c) Prov. 9.

(d) Psal. 35.

Tu autem non solum admonitionem nostram audire malevolo spiritu noluisti, sed etiam (sicut scriptum est c): Argue sapientem, & adamabit te: stultum, & odio habebit te. Et iterum (d): Noluit intelligere ut bene ageret, iniquitatem meditatus est in cubili suo) ad hoc malitia tua perducta est, ut nostra admonitione contempta, in odium potius profi-

PAGIUS

quibus nos, si non respuerint celeriter, fraternitas tua cognoscat, Canonicam sententiam prolaturus, qui sub praetextu falsa defensionis student, ut eandem Synodum contra praedictos tres Synodos (Nicenam scilicet, Constantinopolitanam & Ephesinam) (quod absit) ostendant. Quare ante diem quidem XVIII. Martii, quo ea Epistola scripta, Vigilii Rusticum & Sebastianum ab Officio suspenderat, sed nondum in eos tanquam rebelles depositionis sententiam tulerat.

V.

Non anno
superiori
sed curren-
ti.

Garnerius in Dissert. de V. Synodo cap. 5. paragr. 9. ut ostendat eam depositionis sententiam ante superioris datam, contendit emendandam esse laudatam subscriptionem: Neque enim, inquit, annus XXIII. Justiniani coincidit

lites, & occasionem quaereret, quatenus causa Capitulorum, id est, de dictis Theodori Mopsuesteni, ejusque persona, sed & de epistola qua ab Iba ad Marim Persem perhibetur scripta, necnon, & dictorum Theodoretii, quae contra rectam fidem & epistolam beatae recordationis Cyrilli Synodicam ad Nestorium cum duodecim capitulis, quam & sancta Synodus Ephesina prima suscepit, & beata Chalcedonensis Synodus ad convicendas Nestorii vesantias in definitione fidei legitur posuisse..... quae, ita etiam instante, certum est flagitata, te ut filiis nostris Sapato & Paulo diaconis, sed & Surgentio Notariorum Primicerio clamitares, dicens, non solum nomen & scripta Theodori Mopsuesteni a nobis debere damnari, sed & territorium ejus ipsum, ubi positus est: & si ossa ejus eversa quisquam de sepultura eiceret, & cum eodem territorio incenderet, gratanter acciperes.

XVIII.

Et cum necesse esset, ut negotium quod fuerat in iudicio nostro perductum, te etiam quam maxime inter alios tam sacrae ordinis quam sequentis consentiente, sententia finiretur (quod constat effectum) & quid de eodem iudicio feceris, quomodo etiam in Palatio ut fratri nostro Menna, ad quem scripseramus, celeriter traderetur, insisteris, nulli habetur incertum: ita ut filio nostro Surgentio Primicerio petenti scbedam ipsam iudicati nostri, ut apud se pro loco suo secundum consuetudinem retineret, per multos dies dare penitus nolisses, donec exemplaria per plurimos sacerdotes ac laicos, sed & per gloriosum virum Tyrannum Magistrum militum, aliosque laicos, in Africana provincia destinares; quod in Ecclesia nostra a diacono nunquam factum est: ac nobis etiam nescientibus, ejus exemplaria destinaret.

XIX.

Nam & sabbato sancto, quo ipsum, te, (sicut praefati sumus) imminente, protulimus iudicatum, in ecclesiam seorsum processisse, & communicasse, & officium tuum impleisse cognoscere. Nam & eodem die revertens ab ecclesia, coepi-

cum IX. post Consulatum Basilii, sed cum VIII. ut Epistola dicatur scripta anno DXLIX. die XV. Kalend. April. Sed summopere fallitur Vir Eruditus: annus enim XXIII. Justiniani a Kalendis Aprilis usque ad Kalendas Januarii concurrat quidem cum anno Christi DXLIX. annoque VIII. post Consulatum Basilii; sed a Kalendis Januariis hujus Christi anni usque ad Kalendas Aprilis, quo die annus ejus XXIV. inchoatur, convenit in praesentem Christi annum, ac in annum post Consulatum Basilii IX. & hoc sine controversia. Tomo V. Concil. pag. 558. hujus Epistolae subscriptio in margine alio modo deoratur his verbis: Forte XXIV. X. idest, XXIV. Justiniani, & X. post C. Basilii, quae notatio omnino expungenda. Afri-

scopo nostro (quantum perhibet) Julia- no hoc dices, quia melius fieri non po- tuit, quam quod factum est Judicatum, & hortaberis, ut Deus oraretur, neque quod factum est tolleretur: Quod etiam succedente Dominico die Paschæ, simili- ter effecisti: & diu in eadem perduran- do sententia, alios, ut Judicatum nos- trum libenti animo sequerentur, nibil- ominis hortaberis.

XX. Nam dum Antiochena Ecclesiæ Apo- crisariis ejusdem Judicati exemplaria nos dare petentibus differremus, sed hoc ma- gis justum esse prædictis Apocrisariis di- ceremus, ut a fratre nostro Menna po- tius exemplaria peterent, ad quem a nobis videbatur fuisse prolatum; tu au- tem publica voce deposceres, dicens do- minum Leonem ita de epistola sua diver- sis exemplaria destinasse, nos facere de- bere similiter, asserendo quia metueres, nisi universitas Judicati nostri exempla- ria de serinio nostro edita teneret, qua- libet ratione postea forsitan celaretur.

XXI. Nam dum occasionem euntis ad Sici- liam reperisses, & Judicatum nostrum, laudisque ejus, ubi etiam filii nostri dia- conus Primitivusque tecum manifestum est subscripsisse, filiis nostris Pelagio dia- cono, aliisque dirigere voluisses pro cau- tela, ne ab aliquo inveniri forsitan po- tuisset, nobis etiam ignorantibus in mem- brana conscriptum & in brevitate qua- druplicatum, & litteris conscriptum mi- nutissimis destinasti. Nam & Vincentio secundæ regionis subdiacono iterum a no- bis postea ad Siciliam directo, per eum filio nostro Pelagio diacono similiter scri- psisti: sed quia ita memoratus subdia- conus prospere navigavit, ut illum qui in membrana scripta portaverat, præcede- re potuisset; quantum nobis retulit, ea que in membrana scripseras, Pelagius diaconus ipso præsentem percepit.

XXII. Ergo dum & te pro omnibus immi- nente, prolatum fuerit Judicatum, & tan- ta in ejus Judicati laude succensus per multum tempus scripseris, fecerisve, ut nunquam te crederemus ab hac posse re- ctitudine deviare: immutatum te subito post hæc quadam animi levitate, vulgan-

PAGIUS VI. Africani Vigilium excommuni- cantur.

Africani Episcopi Reparato Carthaginensi Du- ce non modo Judicatum rejecerunt, sed etiam Vigilium ipsum anathemate perculerunt, teste Victore Tununensi, qui anno post Consulatum Ba- filii X. juxta ejus supputationem hoc Christi anno scribit: Africani Antistites Vigilium Ro- manum Episcopum damnatorem Trium Capitulo- rum Synodaliter a Catholica communione, refer- vato ei penitentia loco, recludunt, & pro defen- sione memoratorum Trium Capitulorum Literas sa- ris idoneas Justiniano Principi per Olympium Ma- gistrum mittunt. Verum Justinianus acceptis Actis Synodalibus Episcoporum Illyricorum, quibus anno superiori Trium Capitula defende-

te opinione comperimus, & cum adver- sariis Ecclesiæ, qui contra Judicatum nos- trum seriem nitebantur, & a nobis sunt per Judicatum ipsius tenorem a communi- one suspensi, secreta tractare; & dum filius noster diaconus Paulus ad Italiam discedere voluisset, postquam & ad eum pervenit, quod scandalum Ecclesiæ in- communiōne adhuc nostra postus secreta & hic & in Africana provincia, ubi an- tea defendendo, & laudando Judicatum nostrum, ejus exemplaria destinasti fa- cere nitebaris: tunc tibi cepit insistere & dicere, ut si verum esset, producere debuisses, quod tu convictus celare mini- me potuisti.

XXIII. Tunc vero memoratus nobis cepit im- minere diaconus, ut aut corrigere te ab his que illicite faciebas, sub nostra præ- sentia clericorumque promitteres, aut cer- te petitionem adversum te, & veritatem tuam atque fallaciam ab eo factam, quam & præ manibus gerebat, debuisses ac- cipere: ad hoc es propria voluntate per- ductus, ut tactis Evangeliiis sacramen- ta præstares, & verba tua a Notario scri- pta in nostro teneantur serinio, quibus inter alia legeris promississe, te nunquam a nostro penitus obsequio discessurum. Postquam vero pejor te Sebastianus pro solo scandalo faciendo (sicut & initia ipsius venientis in Constantinopolim mo- straverunt, & exitus pejor edocuit) no- scitur advenisse, ita ut mox tui imme- mor sacramenti, conjurationem inter vos contra statuta canonum, nobis ignorantibus, facientes, in apertum uterque pro- rumperetis scandalum.

XXIV. Sed ut tua, Sebastianiane, non in quan- tum sunt, sed in quantum referre possu- mus, mala que feceris diversa cognoscant, & juste te (nam magis tarde) canoni- cam advertant subuisse sententiam: ad tuæ ordinationis veniamus initia. Absenti- bus filiis nostris diaconis Anatolio at- que Stephano, a nobis postulasti, ut ad tempus pro implendo officio absentium lo- co, diaconum te interim faceremus. Hæc cum Vigilius ingerat in Sebastianum ad tempus creatum diaconum, non accipias quo ad ordinem, sed potius quo ad mi- ni-

rant, Actisque Concilii in Africa eandem in rem hoc anno coacti, contra Illyricos & Afri- canos rescripsit, ut docet Isidorus in lib. de Vir. Illustr. cap. 12. Justinianus, inquit, Impe- rator condidit quoque & Rescriptum contra Il- lyricianam Synodum & adversus Africanos Epif- copos, in quo Trium Capitula damnare contendit. Parte alia Vigilium Africanos pari poena mul- taverat; nam Judicati detractores ipso facto ana- themati subiciebantur, quod ex his, quæ in sen- tentia ejus contra Rufinum & Sebastianum le- guntur, intelligitur: Quos pro hoc, ait Vigil- ius, quod contra Judicatum nostrum scripserant, per ejusdem Judicati seriem constabat jam a no- bis communione suspensos. Sed

nisterium, ut qui diaconus jam esset, mi- nistrare loco diaconi Cardinalis permit- teretur. Pergit vero Vigilius: Quod ideo tibi ad præsens speranti concessimus, quia ante ordinationem tuam cautionem nobis propria voluntate legeris emisisse, quam & testibus roborasti, & tactis Evange- liis juramentum corporaliter præstitisti, ut quicquid tibi a nobis pro Ecclesiastica utilitate fuisset injunctum, fideliter & sine aliqua fraude compleres; officium vero, locumque diaconi sine aliquo vitio, sine aliqua superbia, sine aliquo neglectu, do- nec reverterentur diaconi memorati, aut quanto te tempore in Levitarum voluiss- mus ordinatione ministrare, cum omni hu- militate & studio sine neglectu modis omnibus impleturum: in eadem cautione, rursus adiciens, quod si de his omnibus qua cum sacramento, tactis corporaliter Evangeliiis, promissisti, aliquid minus im- plesset, tunc a sancta communione esses suspensus: ita ut si a die excessus tui in- tra annum penitentia noluisse colla sub- mittere, tu tibi anathema manu propria scribendo dixisti. Tunc ergo ad præsens factus es sub ea quam sperabas & polli- citus fueras conditione diaconus.

XXV. Postea vero ut a nobis ad Dalmatia- rum patrimonium mittereris, summis præ- cibus postulasti: quod nos secuti, quia- talem feceras cautionem, animo libenti concessimus. Qui dum in Salonita ur- be pro ordinatione patrimonii advenisses (quantum ad nos postea est plurimorum rela- tione perductum) illicitis te & a sede A- postolica prohibitis ordinationibus miscui- sti; & quos Honorius tunc prædictæ ci- vilitatis Episcopus contra consuetudinem Ro- manæ vel suæ Ecclesiæ, & sedis Aposto- licæ constituta sacris ordinibus applica- verat, non solum prohibere penitus nolui- sti; sed nec nobis de hac causa scripto referre, vel quando Thessalonica nobis occurreris, memor conscientie tuæ ne verbo quidem suggerere voluisti; & cum illis tanquam cum legitimo & rationabi- li ordine factis cupiditatis spiritu acqvie- visti procedere, & eorum socius es com- munionis venalitate repertus.

XXVI. Iterum Thessalonica ad Dalmatias pa- trimonii regendi causa remissus es; ex Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS VII. Humanus sanguis etiam ali- cubi effu- sus.

Sed non tantum scripto, ut inquit Em. Card. Norisius in Dissert. de Synodo quinta cap. 4. verum etiam armis decertabatur, tantaque ra- bie suæ quique factioni studebat, ut nonnul- li ne Sacrosancta quidem loca reveriti, eadem impia caede polluerent. Conqueritur enim Vi- gilius ex Literis rebellium Diaconorum contra Judicatum emissis tantas alicubi turbas excita- tas, ut humanus sanguis in aliquibus locis in- tra Ecclesiam, quod dici nefas est, fundetur, ut inquit Vigilius in sententia contra eisdem lata. Quare Oecumenica Synodo opus esse non

qua provincia frequenti te auctoritate monuimus, ut non ante discederes, nisi omnes secundum pollicitationem tuam tam de Dalmatiarum patrimonio, quam de Prævalitano colligeres pensiones. Sed tu omnia prætermittens, ad Constantinopo- litanam urbem pro solo faciendo scanda- lo venire, festinasti quantum & sequens ex- itus declaravit. Relegens ramen Constitu- ti nostri seriem, quam de præfatis capitulis ad Mennam hujus civitatis Antistitem dedisse relegimus, in conspectu diacono- rum, subdiaconorumque vel univerforum clericorum publica voce laudabas, ut de celo Judicatum nostrum ordinatum atque prolatum, omnibus (sicut præfati sumus) clericis loquereris. Dicta vero Theodori Mopsuesteni asserbas te in Romana urbe inter aliquos codices invenisse, que con- firmabas omni execratione, & blasphemis esse completa. Hæc dicendo, in nostro ob- sequio & in Ecclesia publice, & in Pla- cidias officium diaconatum implebas. Erat locus ad Placidias, sive Palatium Placi- diæ, ubi Vigilius Constantinopoli mo- rabatur, prout Synodalia Acta declarant. Sed subdit hæc idem Vigilius:

XXVII. Nativitatis Christi Dei Domini & Sal- vatoris nostri secundum carnem præteri- to anno dies adventit. Vocavimus te; quia ad nos que supra meminimus te fecisse in Dalmatiis, de recenti pervenerunt: & sic- ut oportuit diximus tibi: Si cum illis qui contra Apostolicæ sedis constituta in sacratis sunt applicati ordinibus processis- ti, aut eorum te communioni (sicut dicitur) sociasti: necesse nobis est, ut si nos Deus ad nostram dignatur Ecclesiam re- vocare, queramus ista, & veritatem ma- nifestius cognoscantes, secundum canones vindicemus. Tu vero conscientia tuæ rea- tu perterritus, quia contra Apostolica fe- ceras constituta, occasionem tibi disce- dendi, dissimulans, requirebas. Nam cum te pro certo mandato cum Joanne Episco- po, & Surgentio Primicerio atque Satur- nino Consulario nostro ad Mennam fra- trem nostrum hujus civitatis Antistitem misissemus; reversus in Placidias, multis præsentibus, & officium diaconi tu & Ru- sticus ex more complestis. Et quando cle- mentissimus Princeps dominus filius noster, H ut

modo Vigilius, sed Justinianus quoque optime intelligebant. Vigilius priori sententiæ inhæ-rens in Italiam cogi illam malebat, nec semel hoc a Principe se petiisse testatur in Con- stituto ad Justinianum anno DLIII. emissio: O- ptavimus, Venerabilis Imperator, sicut frequen- tissime supplicii prece poposcimus, eundem ad quem- libet Italia locum, aut certe ad Siciliam, & convocatis ad nos Africana, & aliarum Provinci- arum Latina lingua Sacerdotibus, vel Eccle- sia nostra Sacratibus ordinibus, secundum consuetu- dinem tractavimus & de quæstionibus Trium Ca- p-

CHRISTI
550.VIGILII PAP.
II.JUSTINIANI IMP. 24.
TOTILÆ REG. 9.

ut alia die ad ecclesiam procedere debe-
remus, Referendarium destinavit; ut ei
promitteremus, cum aliis diaconis, & cle-
ricis nos tu & Rusticus fuisset hortari.
Nam & ad refectorem pariter in nostra
mensa ambo fuisse, simili ratione proba-
bimini: sed sicut Judas, postquam buccel-
lam accepit, de traditione Domini cogita-
vit, & ita vos noctis horis pro concitando
scandalo Ecclesie discessistis.

XXVIII.

Nos autem alio die mandantes vobis,
ut aut procederetis, locum diaconi ex-
more complentes, aut a communione vos
cognoscere fuisse suspensos: tu vero,
Sebastiane, bis quos inter alios misera-
mus fratribus nostris Joanni & Juliano. E-
piscopis hoc (quantum renunciaverunt) di-
xisti: Ego Judicatum, quod Papa protu-
lit, sequor, si tamen in illis vendicat
quæ contra Judicatum faciunt. Nam &
simili eis (quantum perhibent) ratione di-
xisti, in tantum ut diceret ibi venisse
Lampridium & Felicem monachos qui no-
strum Judicatum suscipere noluerunt: &
mandasse vos eis: Non possumus vos vi-
dere, quia vos aliam causam habetis, &
nos aliam. Postea vero ad hoc nequitia ve-
stra pervenit, ut excommunicatis commu-
nicare contra canones superbo præsumere-
tis spiritu, id est, memoratis, vel aliis,
quos pro hoc quod contra Judicatum nostrum
scripserunt, per ejusdem Judicati seriem
constabat jam a nobis communione suspen-
sos: cui Judicatum (sicut supra meminimus)
vos acquiescisse & consensisse & commu-
nicasse, Catholica probavit Ecclesia.
Unde constat vos secundum regulas cano-
nes: Si quis excommunicatus ante au-
dientiam communicare præsumpsit; ipse
in se damnationem protulit. Item: Pla-
cuit universo Concilio, ut qui excommu-
nicatus fuerit pro suo neglectu, sive Epi-
scopus, sive quilibet clericus, & tempore
excommunicationis suæ ante audientiam
communicare præsumpsit; ipse in se da-
mnationis iudicetur protulisse sententiam.

XXIX.

Adjecistis etiam execranda superbia
quæ nec leguntur, nec sine sui Pontifi-
cis jussione aliquando ordinis vestri ho-
mines præsumpsit, auctoritatem vobis
prædicationis contra omnem consuetudinem
vel canones vendicare, Ephesine primæ
Synodi impugnationem & exprobrationem,

PAGIUS

pitulorum Pietati Vestra redderemus plena deli-
beratione Responsum. Quod quia fieri Serenitas
Vestra non annuit, hoc iterum noscitur consti-
tutum, ut oblati a nobis Mansuetudinis Vestre
nominibus de superscriptis Provinciis, qui nobis-
cum ad tractandum adhiberentur Antistes, Cle-
mentia Vestra faceret advenire; cui dispositioni
item præbuimus Ecclesiastica pacis amore consensum.

VIII.

Hoc postremum ipsummet Vigilium a Prin-
cipe petiisse Clerus Italiae in Libello sui sup-

sed & beatæ recordationis Cyrilli, bla-
spemias quoque contra Jesum Dominum
nostrum dictas simili defendentes infania,
& per omnes provincias fallaciter scri-
bentes nos aliquid commississe, quod repe-
riatur adversum definitionem sanctæ Chal-
cedonenis Synodi, quæ præcedentium se-
trium, id est, Nicænæ Constantinopoli-
tanæ atque Ephesine primæ concordatæ fi-
dei Synodorum. Ita ergo cunctorum ani-
mos, qui vestram malitiam nescierunt,
sed tamquam a Romanis diaconis susci-
pientes scripta, simpliciter crediderunt,
ad tantum scelus operatio fallacia ve-
stra pervenit, ut humanus sanguis in a-
liquibus locis intra ecclesiam (quod dici
nefas est) funderetur (& omnem legem
Ecclesiasticam superbo spiritu conculcare
voluistis: sanctarum quoque regularum
consequentiam injuriis affectistis, impia
& quæ non sunt licita per universas con-
tra nos provincias fallaciter indicando.

XXX.

Nuper etiam malis vestris addentes pe-
jora prioribus, dominum Leonem præde-
cessorem nostrum in Theodori Mopuesteni
dictis, quæ contra rectam fidem legitur
scripsisse, consensum præbuisse atque fir-
masse, dato scripto ad Christianissimum
Principem dominum filium nostrum, ausi
fuisse astruere. Hæc enim & Facundus
habet in suis citatis a nobis superius
scriptis. Sed pergit: Absit ergo quemli-
bet credere Christianum, quod aliquid
tale, quod contra rectam fidem a quoli-
bet invenitur scriptum, illius tanti Præ-
sulis sanctitas suscepisset: quippe qui in
universis epistolis suis & Nestorium &
Eutychetem vel eis similia sapientes pari
legitur sententia condemnasse. In quo me-
morato scripto etiam contra divinas Scri-
pturas non solum Pontificibus multis, sed
etiam (quod dici nefas est) ipsi quoque
Principi sacrilegas injurias irrogare tenta-
stis, quatenus ignorantem Christianum po-
pulum diabolica amplius deciperetis astu-
ta.

XXXI.

Hæc ergo sustinentes per multa tempo-
ris spatia patientia sacerdotali, resicare
distulimus, credentes vos forsitan resipi-
scere & ab illicitis temperare. Sed quia
semel & secundo adhortatione nostra per
fratres nostros Episcopos, id est, Joannem
Mariscanum, Julianum Cingulanum, vel
Sapatum filium nostrum atque diaconum,
nec-

plici affirmat: quod aliorum tamen consilio id
Papæ insinuat ex laudatis Vigilii verbis li-
quet. Hæc verba in hujusmodi Libello conten-
ta: Et quamvis nec hoc quod Papa fecerat ac-
quiescerent Africi & Illyricani, atque Dalmata-
rum Sacerdotes recipere; tamen capit iterum sæpe di-
ctus Beatissimus Papa Vigilium ad hoc compelli,
ut absolute ipsa Capitula sine Synodi Chalcedo-
nenis mentione damnaret. Sed Papa non acquie-
scens hoc facere, & videns se nimium ingrava-
ri,

CHRISTI
550.VIGILII PAP.
II.JUSTINIANI IMP. 24.
TOTILÆ REG. 9.

necnon & per gloriosum virum Patricium
Cetbegum, & religiosum virum item filium
nostrum Senatorem, aliosque filios nostros
commoniti, noluisse audire, & neque
ad Ecclesiam neque ad nos reverti (sic
ut omnia facitis) voluistis detestanda su-
perbia: Et ideo necesse nobis est in vo-
bis canonicè vindicare, ne videamur di-
vinarum Scripturarum increpationibus sub-
jacere. Scriptum est enim (a): Videbas
furem, & simul currebas cum eo, & cum
adulteris portionem tuam ponebas. Et i-
pse Dominus ac Salvator noster dicit (b):
Quod si oculus tuus dexter scandalizat
te, erue eum & proice abs te: expedit
enim tibi ut pereat unum membrum tuum,
quam totum corpus mittatur in gehennam.
Et quoniam iste intellectus magis de of-
ficiis Ecclesiarum vel proximis non recte
agentibus & scandala in Ecclesiis mitten-
tibus sano sensu debet aptari; sicut &
alibi nos admonet, vicens (c): Oportet
venire scandala, sed va illi per quem
veniunt. Et beatus Apostolus simili præ-
dicat ratione (d): Utinam & abscondan-
tur qui vos conturbant. Et iterum sancta
Scriptura nos commonet, dicens (e): Eii-
ce pestilentem de Concilio, & exiet cum
eo jurgium.

(a) Psal.

49.

(b) Matt.

5.

(c) Matt.

18.

(d) Gal. 5.

(e) Prov.

22.

XXXII.

Oportet ergo nos jam post tantas ad-
monitiones in vobis, Rustice & Sebastia-
ne per auctoritatem B. Petri, cujus nos
Dominus sibi voluit vice servare, regula-
riter vindicare: propterea ne si jam diu-
tius differamus, omnis Ecclesiasticus or-
do solvatur. Ideoque (quod a nobis cum
genitu, sed cum beati Petri Auctoritate
dicendum est) pro superscriptis excessibus
alienos vos a diaconi esse honore decerni-
mus, & omni ministerio officii Levitici,
prædictum vobis honorem auferentes, pe-
nitens submovemus, nullam ulterius licen-
tiam habentes, ut ex Levitico nomine aut
gradu aliquid facere præsumatis, vel sub
nomine diaconorum scribendo iterum Dei
conturbetis Ecclesiam: quippe ex Aposto-
lica auctoritate, & Patrum regulis, con-
tra quas multa spiritu superbo atque irre-
ligioso fecistis, vos olim digno damna-
tione, præsentis auctoritate deponimus. Et
ut universi nos hæc pro loco in quo nos
Deus esse voluit, & auctoritate beati Pe-
tri, Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS

ri, dixit tunc Serenissimo Principi: Veniant hæc
fratres nostri ex omnibus Provinciis quini aut
seni Episcopi, & quicquid sub tranquillitate,
tractatu habito, omnibus visum fuerit, cum pa-
ce disponemus: quia sine consensu omnium ista,
quæ & Synodum Chalcedonensem in dubium fa-
cere veniunt, & scandalum Fratribus meis ge-
nerant, solus facere nullatenus acquiescam. Verum
Card. Norisus citatus jure merito falsum
esse arbitratur quod ibi dicunt Clerici, nempe
compulsus esse Vigilium, ut Capitula sine
Synodi Chalcedonenis mentione damnaret. Hanc

tri Apostoli recte fecisse cognoscant: ca-
nonum constituta posuimus, quæ sancta
Chalcedonenis Synodus apud se relecta
laudavit. Subiicit hæc ex Actis ejusdem
Concilii Chalcedonenis:

Aetius Archidiaconus relegit: Si quis
presbyter aut diaconus suum contemners
Episcopum, a communione semetipsum su-
spendit Ecclesie, & secretius collectam facit
& altare constituit, & nolit evocanti
Episcopo consentire, & noluerit eidem ac-
quiescere neque obedire & prius & secun-
do vocanti: hunc omnino damnari, nec
unquam hunc curationem mereri, nec re-
cipere eum posse honorem. Si autem per-
manserit turbas faciens, & seditiones Ec-
clesie per extraneam potestatem, tamquam
seditionum debere comprimi. Omnes reve-
rendissimi Episcopi clamaverunt: Hæc ju-
sta regula: hæc regula Patrum.

XXXIII.

Pariter statuentes, ut si nobis viventi-
bus (sicut optamus) sub humilitate & man-
suetudine canonicè penitentes matrem re-
cognoveritis Ecclesiam, competenter a no-
bis venia concedatur. Si vero (quod non
optamus) sub regulari penitentia ad ma-
trem Ecclesiam consueta distuleritis redi-
re superbia: Conciliorum in vobis, quo-
rum regulas posuimus, censura servetur:
ut nullus post transitum nostrum contra
Constitutum nostrum, quod ex beati Pe-
tri cujus locum licet immeriti gerimus,
auctoritate proferimus, canonum regulas
exequentes, in Ecclesiastico gradu audeat
revocare Joannem, Gerontium, Severinum,
Importunum, Joannem, atque Deusdedit,
quos constat vestrae conjurationis & con-
spirationis esse participes: quos nos pu-
rantes bonos, militare Ecclesie, cui Deo
præsidemus auctore, nostro tempore fecer-
amus: tamen ut & ipsi possint & digne
si cognoscere, de subdiaconorum & No-
tariariorum vel Defensorum officio præsentis
se sententia noverint fuisse depositos, &
nullum penitus in Ecclesia nostra gradum
ulterius detinere; nisi forte (sicuti præ-
fati sumus) nobis in hac luce supersciti-
bus, & ipsi penitentia canonica colla sub-
miserint.

XXXIV.

Felicem etiam monachum Afrum, qui
Gilitano monasterio dicitur præfuisse, &
levitate sua atque inconstantia congrega-

XXXV.

H 2 110-

enim clausulam in Judicatio Vigilii posuerat:
Salva in omnibus reverentia Synodi Chalcedonen-
sis. Et tantum abest, ut hac clausula Justinia-
nus offenderetur, ut ipsemet eandem suo De-
creto contra Trium Capitula his plane verbis in-
feruerit: Si quis dicit nos hæc ad abolendos, aut
excludendos Sanctos Patres, qui in Chalcedonen-
si Concilio, dixisse, anathema sit. Clerici ita-
que Italiae de iis, quæ Constantinopoli gesta
fuerant, documenta in quibusdam circumstan-
tiis falsa, ut inter partium altercationis fieri
solet, acceperant.

A num.

tionem ejusdem monasterii per diversa loca certum est dispersisse, & vestra pravitatis inventor est, cum universis qui eum vel vos tam clerici vel monachi quam laici post presentia interdicta in aliqua vestra se societate polluerint, aut consensum consiliumque praeberint, regularem in his, quae item superius legitur, constituimus manere sententiam: quatenus in his remediis ordine servato canonico, nullus praesumat pacem, quam Dominus diligit, ulterius Ecclesiae perturbare. Praesentem autem sententiam per Joannem Marsicanum, Zacchaem Scyllacenum, Julianum Cingulanum fratres & coepiscopos nostros, sed & Sapatum atque Petrum filios nostros diaconos, necnon & filium nostrum Surgenium Primitivum Notariorum, atque Seruum Dei subdiaconum regionis primae, necnon & Vincentium subdiaconum regionis secundae nostrae cui praesidemus Ecclesia, vobis noscitur transmississe. Haftenus Vigilii sententia in schismaticos lata.

XXXVI.

Quamvis autem ista hoc anno Constantinopoli a Vigilio Papa adversus schismaticos decreta fuerint, nequaquam tamen conflatum schisma sedatum est, sed magis excitatum, utraque parte adversus ipsum commota, nimirum & capitulorum defensoribus ob damnata Tria illa capitula, atque etiam ob non damnatos adversarios, & impugnatoribus trium capitulorum, eo quod silentium ab ipso Vigilio de illis esset indictum, ut diximus superius ex verbis ipsius Vigilii in sententia de Theodori Caesariensis damnatione relatis. Horrendum plane spectaculum reddebat cunctis spectantibus exorta, tribus simul ex adverso flantibus contrariis ventis, maris ista tempestas, qua navis illa, quae typum gerit Ecclesiae, agitabatur; Catholicis adversus Catholicos confligentibus, & ipsis etiam Romanae Ecclesiae clericis adversus suum Antistitem rebellantibus. Gratium id tantum fuit haereticis, illis pra-

PAGIUS IX. Synodus Mopsuestenensis.

A num. XXXVII. ad XL. Idem Card. Norisius citatus cap. 5. Synodum Mopsuestiae hoc anno habitam recte exposuit. Cum accepisset Justinianus nomen Theodori e Sacris Diptychis Ecclesiae Mopsuestenae, cujus is olim Episcopus fuerat, erasum esse, ad Joannem Metropolitanam Justinopolitanam, Literas dedit, quibus mandavit, ut collecta Provincia Synodo investigaret, quandonam id factum fuisset. Est Justinopolis Urbs prima Ciliciae minoris, Anazarbus antea dicta, quae teste Evagrio lib. 4. cap. 8. terrae motu dejecta, & a Justino Imp. restituta ejusdem nomen acceperat. Ejusdem fere exempli Epistolam scripsit ad Cosmum Episcopum Mopsuestiae, qui ante paucos menses in demortui Symeonis locum subrogatus fuerat. Data sunt Literae Justiniani die XIII. Maii, anno Imperii ejusdem XXIV. P. C. Basilii IX. Synodus autem Mopsuestiae coacta die XVII. Junii, cujus Acta recitantur in Synodo V. Colat. V. Horum initium est: Imperii divini &

fertim, qui mentito Catholico nomine, Orthodoxos inter se scissos, ita contra se invicem pugnare fecissent. Ad tanta sedanda dissidia cum unicum illud esset excogitatum remedium, ut universalis Synodus haberetur: quae sibi conducere possent Justinianus parare sollicitus, Mopsuestenam Synodum agi curat, ut aliqua inde Patribus de damnatione Theodori Mopsuesteni facta olim afferret.

XXXVII. De Synodo Mopsuestena.

Hoc eodem igitur anno, qui (ut dictum est) nonus post Consulatum Basilii numeratur Mopsuestiae in Cilicia celebratur Synodus adversus Theodorum ejusdem civitatis Episcopum centesimum jam ante annum defunctum: ubi ab iis qui convenerunt, hoc actum, ut adversus ipsum Theodori acerrimos defensores, e loco ipso ubi federat atque scripserat, antiquae proderentur memoriae, si quae de ipso ibidem adhuc reliquae essent. Hujus Synodi Acta habentur inserta in Quintae Synodi (a) Actione quinta. Incumbente itaque Imperatore in opus, ad hoc ab ipso missus est Martianus Comes Domesticorum, cui & litteras dedit ad Metropolitanum Joannem, necnon ad Cosmam Episcopum Mopsuestenum & alios. Interfuerunt eidem conventui novem Episcopi & complures viri clarissimi comites atque Tribuni. In qua Synodo nihil praeterea factum est, nisi diligens examinatio de nomine Theodori, num in ejus Ecclesiae sacris Diptychis una cum aliis ejusdem civitatis Episcopis Catholicis reperiretur ipse Theodorus ascriptus: & diligenti facta testium examinatione, nempe eorumdem qui aderant clericorum, qui essent longa senectute probati; inventum est omnium assertione, nullam ejus aeculi memoriam esse, quod nomen Theodori Episcopi fuerit e Diptychis recitatum, in quibus nec spiritum erat, sed ejus loco positum fuisse, ipso dempto, Cyrillum. His igitur quam exacte perco-

(a) Quint. Synod. Act. 5. 2. 2. Concil.

piissimi nostri Domini El. Justiniani perpetui Augusti Imp. anno XXIII. (legendum, XXIV. ut alibi diximus, & ex dictis ad Cosmum Literis patet) post Consulatum Basilii V. C. anno nono mensis Junii XVII. instantis Indictionis XIII. Aduere cum Joanne Metropolita octo alii Episcopi, seniores Clerici, & Nobiles Civitatis. Defundorum illius Ecclesiae Antistitem nomina ita Diptychis inscripta legebantur: Pro requiescentibus Episcopis Protogene, Zosymo, Olympio, Cyrillo, Thoma, Basiano, Auxentio, Palatino, Jacobo, Zosimo, Theodoro, Symeone: qui duo ultimi paulo ante defuncti erant. Recitato hoc Diptycho Stephanus Presbyter annos LXX. uno minus nato dixit: Nullatenus scio, vel audivi Theodorum, qui olim in nostra Civitate fuit Episcopus, nominatum in sacris Diptychis. Cognovi autem ex quo huic connumeror Clero, quod illo adempto ex ipsis aliquando Cyrillus Alexandrina Civitatis Episcopus in illius loco insertus est sacris Diptychis requiescentium Epi-

X. Theodorus Mopsuestenus Episcopus alias e Diptychis expunctus.

XXXVIII. Synodalis ad Vigilium Pap.

gnitis, eadem Synodus ea de re certior reddidit Vigilium Romanum Pontificem ejusmodi testificatione: Dicebat vere, cum primam Sacerdotis dignitatem sortiti estis, sanctissime, ea quae ad sanctarum Ecclesiarum statum re-norata beatitudinem fieri. Hoc bene & Christianissimus noster Imperator considerans, & ad vestram scientiam quadam quae de Theodoro quondam Mopsuestenae Ecclesiae Episcopo nota sunt, jussit inferri. Piissimis enim ad nos litteris usus, hortatus est, ad Mopsuestenam civitatem convenire, quae una Secunda Cilicia est; & cum subtilitate perscrutari, quomodo Theodorus, qui olim praedictae civitatis fuit Episcopus, sacris Diptychis ejectus est; & manifesta ea tam ejus tranquillitati quam vestrae divinitus honoratae facere beatitudini. Statim igitur Mopsuestiam accedentes, religiosissimum congregavimus clericorum & fidelem ejus populum: eligentes eos qui seniores sunt, qui & retinere forsitan memoria possent subtilitatem ejus quod querebatur. Et divina & adoranda eis proponentes Evangelia, ut suspicionem sui testimonii emendarent; dicere invitavimus, si sciunt, quo tempore Theodori antiqui nomen ejectum est Diptychis. Illi vero multos annos & suam excedentes memoriam esse juraverunt, ex quo nulla ejusdem Theodori memoria sacris Diptychis insertur: Cyrillum autem religiosae memoriae Alexandrinae civitatis Pontificem ejus loco scriptum esse: quae ex Patribus suis audisse asseruerunt.

XXXIX.

Sed eorum quae dicebatur subtilitatem investigantes, & per ipsa venimus sacra Diptycha, & mortuorum commemorationem considerabamus. Et Theodori quidem in antiquioribus temporibus nullam memoriam invenimus: in ipso vero sine sacra-

PAGIUS

Episcoporum, qui usque nunc pro ipso predicatur. Idem caeteri tum Clerici, tum Nobiles Cives contestati sunt. Itaque Theodorus inter Olympium & Thomam in Sacris olim Libris legebatur, ex quibus postea expunctus fuit. Haec expunctio declarabat Theodorum mortuum fuisse in communione Ecclesiae, post mortem vero errorum accusatum, atque convictum communione privatum fuisse. Synodus itaque Mopsuestena hanc sententiam de Theodoro pronuntiavit, Theodorum veterem in antiquis temporibus extra predicationem divini Mysterii fuisse, & sacris Diptychis ejectum esse; pro illo vero alterum constitutum esse, & in illius vocabulum inscriptum esse Cyrillum sanctae memoriae.

XI.

Baluzius Tomo I. Novae Collect. Concil. in Praefat. ad Acta Concilii V. num. II. observat, Vigilium ante ordinationem suam promississe se damnaturum Tria Capitula, si Papa fieret, quod docet Victor Tununenensis in Chronico ad annum Post C. Basilii secundum: deinde eam pollicitationem renovasse ac impleisse, cum adventu Constantinopolim, ut ostendi anno DXLVII. num.

rum Diptychorum Theodorus scriptus est, quem omnes nuper quidem mortuum esse dixerunt, ex Galatia vero ortum esse provinciam: hunc & nos omnes nostri Concilii partem factum ante biennium mortuum esse cognovimus. Haec ita habere, ipsa Gestis vobis sanctissimis manifestant, quae humili suggestioni conjungentes, ad sententiam vestram destinavimus. Sed petimus divinitus inspiratos vos religiosissimos & Deum placantibus vestris orationibus nos humiles suffulcire. Haec Mopsuestena Synodus, quae ad Vigilium Papam Justiniani consilio & opera missa fuerunt, ne in futura generali Synodo Theodorum ipse damnare aliquo modo detrectaret, quem sciret fuisse jam ante condemnatum.

XL. Digna admonitio Jordani Historici.

Ad hunc usque annum perduxit Jordanus, sive Jornandes Gothorum Episcopus, quem scripsit commentarium de Regnorum ac temporum successione, ut ipse in praefatione ad Vigilium quemdam alium a Romano Pontifice testatur, cum haec habet in fine: Ab ipso Romulo edificatore Urbis originem sumens in vigesimoquarto anno Justiniani Imperatoris, quamvis breviter, uno tamen in tuo nomine & hoc parvissimo libello confecti, jungens ei aliud volumen de origine & actu Geticae gentis, quod jamdudum communi amico Caspasio edidisset: quatenus diversarum gentium calamitate comperta, ab omni aerumna liberum te fieri cupias, & ad Deum conversus, qui est vera libertas. Legens ergo utrosque libellos, scito quod diligenti mundum semper necessitas imminet. Tu vero ausculta Joannem Apostolum, qui ait (a): Charissimi, nolite diligere mundum, neque ea quae in mundo sunt: quia mundus transit & concupiscentia ejus: qui autem fecerit voluntatem Dei, manet in aeternum. Essequere

V. & seqq. & ista quoque stipulatum, ut occulta esset, ut ibidem ex Facundo dixi: demum praesenti anno eam rursus pollicitationem fecisse cum eadem stipulatione. Unde Facundus in lib. contra Mocianum, ait: Ob hoc etiam de ipsius Episcopi Romani Chirographis, vel prius ambitionis impulsu, cum fieri arderet Episcopus, vel postea venalitate parti alteri factis, necessarium duximus non tacere. Recitat Vigilii juramentum Baluzius pag. 1544. factum in praesentia Theodori Episcopi Caesareae, & Flavii Cethegi Patricii, qui ei promittunt se chartulam illam nulli ostenturos; Vigilium vero se conaturum, ut Tria Capitula anathematizentur. Haec juramenti subscriptio. Datum est hoc juramentum XV. die mensis Augusti Indictione XIII. Imperii Domini Justiniani anno XXIV. moxies P. C. Basilii V. C. id est, currenti Christi anno. Agebat Vigilium cum pervicacissimis Trium Capitulorum oppugnatoribus Justiniano & Theodoro, qui propterea toties ab eo sacramenta exigebant de eorumdem Capitulorum damnatione.

CHRISTI
550.VIGILII PAP.
II.JUSTINIANI IMP. 24.
TOTILÆ REG. 9.

que toto corde diligens Deum & proximum, ut impleas legem, & oras pro me, nobilissime frater. Hactenus ille, perbellicose admonens, hanc nos ex historiarum lectione consequi debere utilitatem, ut mundi hujus pravitates & ærumnæ, quibus indefinenter volvitur & involvitur, cum nos contemnere penitus debere, &

PAGIUS
XII.
Ipso Pontificatus initio.

Errarunt itaque qui scripsere Augustam Silvarum Romano Pontificatu decessisse, ut Vigilius Chalcedonensem Synodum damnaret. Ab hoc enim tantum petit, ut Papa effectus Trias Capitula Synodi Chalcedonensis proferberet, arbitrata mulier hæretica, hoc peractio Synodum per se ruituram. Eutychiani enim in Synodo Chalcedonensi offendebantur, quod laudes suscepisset Theodori & Epistolam Ibe non damnasset, ut habet Liberatus cap. 24. Licet

odio prosequi persuadeant. Quod si a lectore hæc exigit auctor: ab auctore quomodo non totus id ipsum mundus jure requirat? Faxit Deus (quod est in optatis) nos mundi scabra & lutulenta illæso & impolluto pede transire. Sed jam ad anni sequentis res gestas enarrandas progrediamur.

Quin-

itaque anno DXXXVII, quo Vigilius Pontificatum Romanum invasit, controversia de Tribus Capitulis a Theodoro Cappadoce Justiniano Augusto nondum proposita fuisset, jamdudum tamen Eutychiani contra illa invehebantur, ut eo quasi cuniculo Synodum Chalcedonensem evertent.

Victor Capuanus Cyclum suum condit, ut ostendi anno DXLV, Dedicatio Basilicæ SS. Apostolorum de qua anno DLII.

JESU CHRISTI
ANNUS
551.VIGILII PAP.
ANNUS
12.JUSTINIANI IMP. 25.
TOTILÆ REG. 10.I.
Novis
cladibus
affligitur
Romanum
Impe-
rium.

Quingentesimus, quinquagesimusprimus advenit Christi annus, idem numeratus post Basilii Consulatum decimus, & a Procopio belli Gothici decimus sextus, Justiniani vero Imperatoris vigesimus quintus, Romano Imperio fœnestissimus: quo Germanus insignis ductor exercitus, in quo omnis recuperandæ Italiæ collocata spes erat, improvise morte subtrahitur, classisque Imperatoria naufragium passa est in ostis Adriatici maris contra Calabriam: Slavique barbari iterum grassantes, apud Hadrianopolim Romanum profigarunt exercitum, victoresque progressi usque ad Murum longum, qui unius diei spatio distat Constantinopoli; sed vixere pulsi, ad propria remearunt. Habet plures omnia ista Procopius (a). Sed un-

(a) Procop.
de bello
Goth. l. 3.

de tot mala, quibus, terra marique ubique ab irato numine Romanum pessum datur Imperium? Dictum est sæpe, repetendum vero sæpius, pro hostibus pugnare Deum, cum a principibus in religionem peccatur; reddique imbecilles ac prorsus inutiles robustissimos quoque exercitus, nisi pietate firmentur; at debiles hostes evadere potentes, cum in adversariorum castris offensam passa religio moeret: quæ quidem ex divinis litteris pluribus declarata exemplis, eadem crebrius singulis sæculis producantur expressis signata monumentis. Tu vero hæc clarius intueberis ex recenti quæ ob oculos ponetur historia.

Quænam autem hoc anno adversus sacros canones, contra Ecclesiasticas sanctiones, decretaque Patrum, majorumque

II.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6044.

SÆC. VI. Anno Era: Hisp. DLXXXIX. A. C. 551.

☉ 18. A. ☽ 1. P. 9. April. Indict. 14.

JESU CHRISTI 551.

VIGILII PAPÆ 15.

JUSTINIANI IMP. 25.

TOTILÆ REG. 11.

I.
Tricennalia
Iustini-
aniani.

[1] Hic annus ista formula notatus: Post Consulatum Basilii V. C. X, vel secundum quosdam, Post Consulatum Basilii V. C. anno XI, Tricennalia Imperii a Justiniano vivente Iustino suscepti, quod indicat Dedicatio Ecclesiæ Sanctæ Irenes mense Septembri Indictione XV, solemnè pompa Constantinopoli peracta, & a Theophane, cujus verba infra referam, narrata.

II. Ad num. I. Est hic annus belli Gothici XVII, ideoque quæ Baronius de Gestis anno ejusdem

belli XVI, narrat, anno Christi superiori ge-
sta. Sclavenorum enim, qui trajecto Ithro fluvium in mine Naifum venerunt, irruptio recitatur a Ditione Procopio libro tertio de Bell. Goth. cap. 40. Romano-
rum loquitur de iis, quæ acta sunt anno XVI. rum irru-
belli Goth. Justinianus Germanum patrum, cu-
jus nomen apud hos Barbaros celebre erat, Magis-
trum militum totius Thraciæ adversus eosdem misit. Sed is summo Imperii detrimento obiit: ei substitutus est ab Imperatore Joannes Germani gener, & Vitaliani ex fratre nepos, qui cum Sclavenis pugnavit, sed magna Romanorum clade; ita ut Sclaveni late facta populatione pervenerint ad Murum longum qui Byzantio diei itinere paulo amplius distat. Justinianus, ut narrat Procopius lib. 4. de Bell. Goth. cap. 21. noluit Belisarium in Italiam mittere post obitum Germani; sed ipsum, jam Praefectum Prætorio Orientis corporis sui, custodi-
bus præposuit, tenuitque apud se. Joannes autem Salonis hyemabat: Cujus expectatione hoc anno suspensi in Italia exercitus Romani Duces cessarunt, anno Christi DL.

III. A num. II, ad V. Advenere Constantinopolim Episcopi Africani Reparatus, ac Firmus, ille Pro-

NOTIÆ

[1] P. C. Basilii X, vel an. XI.

Vetus lapis Sepulchralis versibus exametris exaratus, erutus A. D. 1734. in pavimento Ecclesiæ Metropolitanæ Ravennatis, dum eandem Ecclesiam pene labentem Maphæus Farfettus Archiepiscopus a fundamentis restituere moliretur. Editus est autem in Commentariis ad Scurrilem fabellam de rustico quodam Bertoldo ejusque progenie, & soluta oratione in Italicum Scurrile carmen conversam editamque typis nitidissimis Bononiæ A. D. 1736. Rursus recutus est a Muratorio in novo thesauro veterum inscriptionum tom. 1. pag. CDXXVII. 3.

In fine inscriptionis hæc leguntur:

DP. SD. ID. FEB. X. P. C. BASIL. IND. XIII.

Hoc anno Indictio decimaquarta in cursu erat a Kal. Septemb. anni superioris inchoata. Item ibid. Apud Muratorium n. 4. habetur alius lapis, detectus Augustæ in Delphinatu.

OBIIT IN PACE NON. KAL. MAIAS.
X. P. C. BASILI. V. C. CONS. INDICATIONE
QVARTADECIMA

Edictum Justiniani de tribus Capitulis & libellus Cleri Romani ad eundem. GEORGIUS

CHRISTI
551.VIGILII PAP.
12.JUSTINIANI IMP. 25.
TOTILÆ REG. 10.Impera-
tor cum
Theodoro
evertit
Ecclesi-
am.

que traditiones, in contumeliam primæ sedis Antistitis usque hæctenus mortalibus inaudita facta sint Constantinopoli, videamus. Instigante rursus Theodoro Cæsariensi omnium malorum auctore, contra præcedentis Synodi decretum & emissam sponsonem de servando usque ad Concilium universale silentio, Justinianus Imp. contra Tria illa capitula publice appendi iussit editum; quod nec rogante per suos Vigilio, revocare voluit: immo & præter minas, vim quoque adhibuit, suis mandans satellitibus, nimium oblitus sui, furore percitus, mente dimotus, correptus maligno spiritu, agitatus a fatana, ut in ipsum Vigilium Apostolicæ sedis Episcopum manus iniiciant. Convertit in unum Vigilium (o laudem egregiam!) quod adversus tot barbaros ubique devastantes Imperium proelium agendum erat: hinc sibi cupit parari triumphos illitteratus Theologus, si vincat, vi, quem non possit ratione convincere, Ecclesiæ universalis Antistitem; universam jam subjugasse Ecclesiam ratus, cui ut sibi subditæ aggressus erat præscribere leges. Ubi vero audisset ista Vigilium, in fuga tantum spem ponit;

PAGIUS. Proconsularis, hic Numidarum Primas, Primas Reparatus, ac Verecundus Nicensis, pro Trium Capitulorum defensione obstinatissimi. De Reparato testis est Victor Tununensis, qui anno XII. post Consulatum Basilii, qui secundum ejus supputationem est Chisti DLII. ait: *Reparatus Archiepiscopus plurimis calumniis impetitus, pro eo quod damnationi Trium Capitulorum memoratorum assensum non præbuit officio, sumptibusque privatus Euchaita exilio relegatur.* Est Euchaita Urbs Hellenopolis in Asia minori Cappadociam inter & Paphlagoniam. Sed quantum ad annum rei gestæ manifeste hallucinatur Victor; in Libello enim Cleri Italici hoc anno scripto legitur: *Cum Africi Episcopi in Civitatem Regiam pervenissent, ceperunt eis nunc blandimentis, nunc terroribus extorquere, ut præberent in Capitulorum damnatione consensum.* Sed cum nullatenus eis extorquere potuissent, concinnata est causa Sancto Reparato Episcopo Carthaginensi, quasi Areobindam Magistrum militum a Guntbari tyranno in Africa fecisset occidi, & sub hoc colore in exilio deportatus est. Paulo post: *mittunt etiam ad Carthaginem, & alium in loco S. Reparati Episcopi contra omnes regulas & contra omnia Statuta Patrum Episcopum ordinari fecerunt: quod cum nimia effusione sanguinis & interitu multorum innocentium hominum fecisse dicuntur.* Quæ ideo tardius quam superiori vel currenti anno contingere non potuerunt. Post laudata verba subjungit Victor: *Primasus Diaconus Apocryphus ejus (scilicet apud Imperatorem) postquam damnatus, que sunt Synodaliter atque universaliter defensata, eo superflite contra vota Cleri, simulque & populi Episcopus Carthaginensis Ecclesia ordinatur.* Porro Reparati innocentiam probat quod de eo & Areobindi nec narrat Procopius lib. 2. de Bell. Goth. cap. 26.

IV.

Firmus Numidarum Primas Constantinopolim anno post Basilii Consulatum XI. etiam evocatus fuit, inquit Victor, ideoque secundum e-

sicque ex domo Placidiana, ubi degebat, confugit ad ibi proxime junctam ecclesiam S. Petri (a); ubi & Ecclesiastica tractans, ad aliquod temporis spatium mansit, in adversarios sententiam ferens.

Nam & Theodorus ille Cæsareæ Cappadociæ Præsul, qui inhærens Imperatori omnium malorum illi auctor accessit, ejus gratia nisus, & potentia factus impudens, eo audaciæ progressus est, ut primæ totius Orientis Ecclesiæ Zoilum Patriarcham Alexandrinum, quod inhærens olim Vigilio Romano Pontifice Tria illa capitula ab Imperatore promulgata damnare penitus renuisset, sua sponte, nulla Synodo congregata, vel aliquo ordine judiciali servato, veluti si primarius ipse solus toti Orbi præsideret Antistes, condemnaret, in ordinemque redigens, sede privaret; & tanquam hæretici hominis ex sacris Diptychis ejus nomen expungeret, inque locum ipsius successorem subrogaret Apollinarem. Sed & illud adversus Apostolicam Romanam sedem non est veritus perpetrare, ut cum synodice Vigilium Papa (ut vidimus) statuisset, tacendum esse de quæstione obor-

(a) Vigil.
ep. 7. l. 1.
ep. Rom.
Pont.III.
Theodori
Cæsariensis
impudens
dentia

jus supputationem hoc anno, qui post Basilii Consulatum anno XII. ait: *Firmus Concilii Numidia Primas donis Principis corruptus damnationi eorumdem Capitulorum assensum præbuit: Sed ad propria remeans in navi morte turpissima periit.* Primasus, qui tertius erat ex Africanis, quos Victor ad annum post Basilii Consulatum XI. Byzantium evocatos tradit, diu contra Justinianum stetit; nam hoc anno, ut mox videbimus, subscripsit Decretum contra Theodorum rursusque anno DLIII. Constitutum Vigilii. Quare a Justiniano in Aquimetenso Monasterium relegatus fuit. Verum audita morte Boethii Primatis Byzaceni, ut ei succederet, damnationi Capitulorum nomen dedit, & in Africam reversus, cum rapinis & violentiis Ecclesiæ statum turbaret, a Provinciæ Synodo depositus est, ut habet Victor ad annum P. C. Basilii XII. Verecundus hoc anno etiam Constantinopolim juxta Victorem evocatur, cum Justiniani furori se subdixisset, Chalcedonem fugiens, ibidem moritur, ut mox ostendemus. Quæ licet diversis annis gesta, ad hunc annum recte congestit Card. Norisius in Dissert. de Quinta Synodo cap. 5. ad majorem rerum gestarum claritatem.

Iusserat Justinianus Nobiliores singularum Provinciarum Episcopos Constantinopolim accedere: missi sunt ergo, inquit Clerus Italicus in suo Libello, a clementissimo Principe ad Africam & Illyricum, ut venire Episcopi debuissent: Sed de Illyrico nullus venire voluit. Quare cum ex Occidente ad Synodum paucos accedere videret, neque Vigilium sine Occidentibus Episcopis quidquam decerni vellet, in centore Theodoro Cæsareæ Episcopo, Edictum contra Tria Capitula publicavit, atque palam in Ecclesiæ Regiæ Urbis, atque alibi suspendi iussit: Constantinopoli vero, inquit Clerus Italici in eodem Libello, ceperunt iterum Beatissimum Papam Vigilium compellere, ut si Africi

Firmus;
Primasus
& Vere-
cundus
Episc. A-
frica Cp.
revocantur.V.
Justiniani
suo Edicto
Tria
Capitula
damnat.CHRISTI
551.VIGILII PAP.
12.JUSTINIANI IMP. 25.
TOTILÆ REG. 10.

ta condemnationis Trium capitulorum, usque ad generale Synodum celebrandam, iste pervicax adversus eadem Tria capitula cuncta publice agere non destiterit, egeritque ut contra eadem ab ipso Justiniano Imperatore palam edito proposito omnes æque assentirentur Episcopi. Addidit vero, ut Vigilio contradicenti, atque sub anathemate id prohibenti non solum non acquieverit, sed plane despeverit, insultavit, inque ejus contumeliam, licet, ab eo veritus, Missas tamen publice celebraverit, aliaque nefaria id genus adjecerit, quibus contumax ingenium, refractariumque animum, atque rebellem penitus voluntatem ostenderet; nec ipsam memor legum Imperatoris, quibus haud semel quidem, sed sæpius quanta esset super omnes totius Orbis Episcopos Romani Pontificis auctoritas declarasset.

IV.

En quo tandem progressus est præceps ex monacho Origenista præpotens armiger Justiniani: hoc enim nomine nuncupaverim eum, qui lateri ejusdem assistens, fecit analphabetum Imperatorem palliatum repente apparere Theologum, atque de dogmatibus acutissime disputare, qui nunquam legere sciverit vel ipsum

Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS

atque Illyriciani, vel Dalmata Episcopi nolent, ipse cum Græcis Episcopis eadem Capitula condemnaret. Sed Beatissimo Papa Vigilio nullatenus acquiescente Edicta ex nomine Imperiali tam in Ecclesia Constantinopolitana, quam in diversis locis suspendi fecerunt, per qua eadem Capitula damnarentur.

Card. Norisius in Dissert. de Synodo quinta cap. 5. hoc Edictum putat fuisse illud ipsum, quod Baronius anno DXLVI. num. XI. & seqq. recitat. Nam cum in eo, inquit, nominetur Synodus Mopsuestena, in qua de eraso e Sacris Diptychis Theodori nomine aditatum est, illud post anno DL. evulgatum. At cum in eodem Edicto nulla fiat mentio Synodi V. in qua a Patribus Tria Capitula anno DLIII. damnata sunt, illud ante Synodum emissum constat. Cum vero ineunte anno DLII. Vigilium in Justiniani gratiam redierit, totoque anno perseveraverit, palam fit nullum eo anno Edictum a Principe scriptum. Quare anno DLI. conditum fuisse Card. Norisius concludit; neque hac de re ullum dubium esse debet.

VI.

Contenta
in edito
Justiniani
contra III.
Capitula.

Auctor Chronici Alexandrini ad Indictionem XV. annumque post Consulatum Basilii XI. anno scilicet Christi sequenti, tam Edictum illud, quod integrum recitat, quam Synodum Quintam Oecumenicam consignat; sed fœde in utroque hallucinatur; cum Synodus hæc ab anno DLIII. nullo modo removeri possit, & Edictum antequam ea celebraretur, publicatum fuerit. In eo Justinianus Canones IX. statuit contra Nestorianos, atque Eutythianos, qui ad verbum omnes fere approbati sunt a Synodo V. Postea hunc Canonem ponit: *Si quis non anathematizat Arium, Eumonium, Macedonium, Apollinarium, Nestorium, & Eutythen, & omnes, qui similia eis sapuerunt, vel sapient, talis anathema sit.* Quo in Canone cum Orige-

foris inscriptum sacrorum titulum Bibliorum. Accipiat & a Novatoribus, quibus etiam militat, miles iste stipendium; cum nihil præterea suis studiis intelligant hominem istum vatum esse conatum, nisi ut tam profana quam sacra cuncta tribui vellet Imperatori, a quo sicut laici, ita & accepturi essent leges Episcopi, sicque omnem in ecclesia dissolveret institutum divinitus ordinem, faceretque ex regno cælorum (quo nomine sæpe Ecclesia denotatur) ergastulum inferorum, ubi nullus ordo inest, sed ubique confusio: verum quæ Dei (inquit Apostolus) (a) a Deo ordinata sunt. Hæc vero omnia ex Actis publicis accepimus, ex ipsa, inquam, sententia Vigilii Papæ in eundem Theodorum lata, quam proxime hic descripturi sumus, ut cuncta certa explorataque absque ulla dubitatione reddantur.

Quid autem ipse Vigilium? Num diffimulanda putavit atque negligenda, temporum intervallum, quæ contra statuta decreta a Teodoro ignominiose peracta cognovit? Num timore percussus, agere desinit adversus canonum violatorem, juriumque Ecclesiæ invasorem? An non protinus adversus pacis perturbatorem,

I

visio-
nis nomen non legatur, optime colligit Baronius Edicti Auctorem fuisse Theodorum Cappadocem Origenistarum Ducem. Cumque in eodem quoque Acephalorum hæresis pluribus profcribatur, Card. Noribus citatus recte deducit, eundem non fuisse Acephalum, in qua festæ Theodorum fuisse non semel tradit Baronius Liberati fidem in Breviario cap. 24. secutus. Postea Justinianus tranfit ad Tria Capitula, quibus sub poena anathematis damnatis diffusam Disputationem init contra Trium Capitulorum Defensores, ostenditque Hæreticos vel Schismaticos, licet defunctos posse damnari.

A num. V. ad XIV. Vigilium, uti optime Card. Norisius laudatus exponit, ubi Edicta Principis contra Tria Capitula publice affixa intellexit, in Placidianam domum tum Latinos, tum Græcos Episcopos venire iustos hisce admonuit: *Quicumque Edictis istis consensum præbere voluerit, sciat se ab Apostolica Sedis communionem suspensum.* Ita Clerus Italiæ, qui addit: *Sed & Sanctus Datus Mediolanensis Episcopus contestationem omnibus sub magna vociferatione deposuit, dicens: Ecco ego & pars omnium Sacerdotum, inter quos Ecclesia mea constituta est, id est, Gallia, Burgundia, Spania, Liguria, Emilia, atque Venetia, contestor quia quicumque in Edicta ista consenserit, suprascriptarum Provinciarum Pontifices communicatores habere non poterit. Quia constat apud me Edicta illa Sanctam Synodum Chalcedonensem, & fidem Catholicam perturbare.* At Theodorus Auctor Edicti, Græcorum Antistitem catervam secum trahens ad Ecclesiam, in qua suspensa erant Edicta, se contulit, ac Sacrosancta mysteria celebravit. Rem narrat Vigilium in sententia excommunicationis in Theodorum lata apud Baronium num. X. his verbis Theodorum increpans: *Tu autem sedis Apostolica interdic-*

(a) Rom.
13.V.
Vigilius
adversus
Theodo-
rum in-
surgit.VII.
Ob Edi-
ctum illud
Constanti-
nopolitani
tum.

violentumque Ecclesie grassatorem vindex infurgit? Sed quid agat in terra aliena, ubi silent jura, & a legum conditore intelligit leges proculcari, & justitiam a Justiniano exulem agi? Non despondet animum, non concidit viribus, quibus scit Apostolica auctoritate fulciri; non timore percellitur: fugitivus licet, aggredientem insequitur hostem, erigitque se ex adverso pro Ecclesia Dei, inque sacrilegum pseudoepiscopum immo tyrannum infurgit; collectoque paucorum, quos secum habebat, Episcoporum conventu, execranda Theodori facinora examinanda proponens, demum adversus perverforem legum & everforem jurium, occultum hereticum, manifestum schismaticum, sententiam excommunicationis intorquet his verbis (a):

Vigilius Episcopus sancte Ecclesie urbis Romae dixit: Res est quidem divina conveniens iustioni, patientiam praeberere peccantibus: quam non tamen adusque decet extendi, ut spe continuæ impunitatis jugiter sine correctione peccetur. Quoniam igitur tu, Theodore Casarea Cappadociae civitatis Episcopo, qui hactenus ab ordinationis tuae tempore, unius anni spatio in Ecclesia, cujus gubernacula susceperas, non passus es residere; sed auctoritate nominis Episcopalis abusus, universales Ecclesie scandala gene-

(a) Extat
r. 1. ep.
Rom. Pont.
& r. 2.
Concil.
VI.
Excom-
municatio
in Theo-
dorum.

PAGIUS

centis per nos auctoritate despecta, ad Ecclesiam, in qua Edicta ipsa pendebant, reliquarum a trahens perrecessisti, ibique aliis adjectis pravariationibus Missarum solemniam celebrasti, & quasi nihil tibi esset prima Sedis Antistitem presentem, & contradicentem contempnisti, Pontificem etiam Alexandrina Ecclesia Sacerdotem fratrem nostrum Zoilum, cujus nomen usque ad memoratum diem communicatum a vobis fuerat, Diptychis eximenes, Apollinarem quendam perverforem, atque Ecclesia ipsius vobis adulterum sociastis, ut vestra iniquitas non solum in removendo simplicissimo Sacerdote, sed etiam in recipiendo patefere perverfore.

VIII.
Vigilius
Edictum
supprimi
petit.

Idem Vigilius in Epistola Encyclica, quam anno sequenti Chalcedone in Templo Divae Euphemiae conscripsit, testatur se coram diversarum Provinciarum Episcopis, ac Constantino-politano Clero in Placidiana domo, publice protulisse haec verba a Baronio num. X. ex eadem Epistola recitata: Rogate Prissimum Principem, ut Edicta sua, que praecipit appendi, removere dignetur, & Constitutum commune expectare, id est, ut scandalizati Episcopi Latina lingua ad Synodum veniant, aut certe remota omni violentia, suas scripto declarent sententias. Quod si forte preces nostras audire noluerit, vos nulli rei praebatis assensum, qua ad divisionem tendit, nec contra Constitutum comminatione aliqua veniat. Quod si hoc forsitan, quod non credimus, feceritis, noveritis ex praesenti die, ut pravariatores Apostoli Petri per ministerium vocis mea haberi suspensos.

IX.

Qua mensis Julio hujus anni contigisse, ex sequentibus intelligitur: Et quoniam his actis, prosequitur in Encyclica Vigilius, non solum ea,

rare non cessas & a nobis modo familiariter objurgatus, modo precibus obsecratus, nonnumquam vero fraternam increpatione correptus, saepe etiam divinarum Scripturarum auctoritate commonitus, vel Ecclesiastica consuetudinis convictus exemplis, semper emendationem sermone promittens, quam factis nequissimis responsibus, numquam a prava intentione cessasti.

VII.

Nos vero longanimitatem nostram divina largitate concessam, tam circa te, quam circa seductos abs te, pene hoc quinquennio elapso monstravimus. Primum quidem in eo, quod pro scandalo refrinando condescendentes quorundam animis, quos aliqua dispensatione credimus temperandos, quia tu jam eos pluribus annis inquietissimus stimulator accenderas, quadam pro tempore medicinaliter existimavimus ordinanda, tali scilicet conditione, ut omni in posterum perturbatione sopita, nihil ultra nec verbo nec literis quisquam facere ex eadem causa praesumeret. At tu pravae consuetudinis tractus audacia, neque tunc cessare a conscribendis & praedicandis novitatibus voluisti; ita ut saepius libellis Episcoporum redditis, & consensum tuum cum eis propria confessione condemnans, eorum vel tuis excessibus saepius a nobis concedi veniam postulasses.

* dissipatio.

Post

qua commissa fuerant, nullo modo sunt correctae; sed etiam ex aliis causis de ipso in Regularum Ecclesiasticarum praesidium, vel injuriam Sedis Apostolicae peiora praesumpta sunt, nec alterius eos communionis nostrae permisisse esse participes, nec aspectus eorum post tot pravariationes nostris oculis receperunt. At in damnatione Theodori scripta die XIV. Augusti ait Vigilius: Licet ante triginta dies pro memoratis excessibus vestris ab Apostolica vos communionis remotionem conseruimus. Quare, ut recte ex his colligit Card. Norisius citatus, circa diem XIV. Julii Edicta appensa sunt, ac Zoilus, quod nollet eisdem consensum dare, eadem die depositus. Haec Card. Norisii observatio confirmatur ex his, quae habet Theophanes ad annum Incarnat. secundum Alex. DXLIV. qui Kalendis Septemb. hujus Christi anni inchoatur: Hoc anno, mense Septembri, Indictione XV. Syris, trans Urbis Regia portuana Sancta Irenae Dedicatio peracta; comitantibus vero duobus Patriarchis Mena Constantinopol. & Apollinario Alexandria e magna Ecclesia Sancta Reliquia processerunt. Sedebant autem illi in Imperatoris Curru Sanctas Reliquias genibus appositas sustentantes. Ad lemborum itaque stationem venerunt, & trahentibus portum occurrit Imperator. Solemni itaque ritu Sancta Irenae Ecclesiam aperuerunt. Quare Zoilus ante mensem Septembrem abdicatus, & in ejus locum Apollinarius substitutus, quod Trium Capitula damnare nollet. Illud hoc anno contigisse testatur etiam Tununenensis ad annum XI. post Consulatum Basilii. Cum vero anni septem tam in Chronico Nicephori, quam in Tabulis Theophanis Zoilo assignentur, ipseque citius quam anno DXLIII. Episcopatum suscipere non potuerit, annis illis

Edictum
mense Ju-
lio emis-
sum.

PAGIUS
X.
Vigilius
savius
tractatur.

lis septem plures menses addendi sunt. Haec ubi accepit Justinianus, indignatus non modo Vigilius Edictis Imperatoris adversari; verum etiam & eidem obtemperantes ab illo Ecclesiastica communione privari, eum custodiae tradi iussit, qui sibi timens, una cum Datio in Ecclesiam Sancti Petri in Hormisda se recepit: Et tamen, inquit Clerus Italiae Beatissimus Papa Vigilius nec in Basilica S. Petri sedes tutas habere meruit: intantum ut illic Prator, ad quem fures & homicida tantummodo pertinent, mitteretur, qui cum multitudine militum spatibus nudatus, & arcus tenso portantes supradictam Basilicam introivit; quo viso Sanctus Papa columnas Altaris amplexus est, sed ille ferocitate & animo concitatus primo de Altari Diaconus ejus & Clericus a capillis tentos eiecit, postea vero ipsum Sanctum Papam alii a pedibus, alii a capillis & barba tentum crudeliter abstraherant. Sed cum ille Altaris columnas non dimitteret, cecidit altare, & columna aliqua fracta sunt, & quantum ad ipsos, ibi super ipsum altare in partibus mitti habuit. Sed Deus, qui in talibus angustis semper adest dignatur, tam aliquorum ex ipsis militibus, quam populi, qui ad tumultum venerant, animos ad misericordiam provocavit, & caperunt voces atque stridores mittere: & sic contigit, ut iudex iniquitatis supradictus Prator cum ministeris crudelitatis suae terribis fugiendo discederet. Vigilius in laudata Encyclica rem mense Augusto peractam affirmat, eamque his verbis enarrat: Cum in eadem Ecclesia a

VIII.

Post hac autem cum te a praesumptione solita nec pudor humanae verecundiae, nec sacerdotii pondus, nec timor divini iudicii cobiberet, dum amplius quam iustum fuerat, patientiam tuis facinoribus praebere; ad hoc est causa perducta, quatenus semotis omnibus quae de Trium capitulorum a quibuslibet dicto scriptore fuerant ordinata, quid de ipsa re factu opus esset, cum Africanarum, Illyricianarum, seu Galliarum partium congregata Synodo tractarem, eorum maxime praesentiam requirentes, quorum fuerat scandalizata fraternitas. Illud quoque magnopere nobis cum clementissimo Principe, praesentibus etiam Mena Constantinopolitana civitatis & Dacio Mediolanensis urbis Antistite, aliisque tam Graecis quam Latinis Episcopis, cum quibus omnibus etiam tu Theodore pariter affuisti, necnon & praesentibus Judicibus atque proceribus, universonque Senatu, convenit, ne usque ad memoratam Concilii definitionem quicquam de praefatis Tribus capitulis ab aliquo fieri intentaretur. At deinde tuis ex consuetudine incitamentis liber condemnationem capitulorum ipsorum continens, in Palatio, te assistente & instruente, coram quibusdam Graecis Episcopis est relectus, a quibus assentationum favorem tuis vocibus exagebas. Ex quo facto tam tu, quam tibi consensientes Episcopi, mitius licet a nobis quam oportuit increpati, ad promerendam ficta satisfactione veniam convolvastis.

* aliarum

Quis autem commemorare sufficiat, quae te incitante atque exequente mala commissa sunt? Nam ut de magnis excessibus tuis parva narremus, totius scandali incitamentum fuisti atque seditio. Qui domi tuae sedens, antiquarios pretio caro conducens, ea quae jurata voce te non esse facturum usque ad constitutum tempus frequentius firmaveras, conscripsisti; & sub praetextu religionis, ea quae Ecclesiam Dei dividerent (sicut etiam rebus ipsis agnoscutur) perpetrasti. Nam usque ad hoc animum Christianissimi Principis falsis suggestionibus perduxisti, ut clementia ejus, quae in suis hostibus pia semper apparuit, contra nos graviter moveretur. Sed haec omnia bona desideria nostra, quae pro pace Ecclesiae proculdubio militabant, ita animus tuus quietis impatiens dissipavit, ut illa quae fraterna collatione, & tranquilla, Episcoporum fuerant reservanda iudicio, subito contra Ecclesiasticum morem, & contra paternas traditiones, contraque omnem auctoritatem Evangelicae Apostolicaeque doctrinae, edictis propositis, secundum tuum damnarentur arbitrium; dum Fidelium nullus ignoret, per quos Dominus & Deus noster doctrinis caelestibus plebem suam iusserit erudiri, vel quibus ligandi solvendi que super terram dederit potestatem.

Deinde in domo Placidiana cum Graecarum vel Latinarum partium Episcopis, qui in urbe regia aderant, & presbyteris ac diaconibus Constantinopolitanis

IX.

X.

I 2 Ec.

comitatu Pratoris cum multitudine armatorum, militum veniente tanquam ad bellum instructa acie a sancto ejus altare tracti pedibus traheremur, & super nos etiam ipsa altaris mensa occiderat, nisi Clericorum nostrorum fuisset manibus sustentata. Quae perperam Theophanes contigisse scribit anno DXLVII. Eius verba ibidem num. V. retulimus, & hac de re rursus anno sequenti agemus.

Vigilius vulneri non jam fomenta, sed ferum admovendum ratus in Italorum Episcoporum congressu pluribus Theodori Casareensis Episcopi in Apostolicam sedem injuriis recensitis, quas & scripto consignavit, hanc contra eundem sententiam protulit: Theodorum Casaream Cappadociae Civitatis quondam Episcopum sententia promulgatione tam sacerdotali honore, & communione Catholica, vel omni officio Episcopali, seu Potestate spoliatum esse decernimus. Memnam vero Constantinopol. Patriarcham ac consentientes Episcopos a Sacra tantum communione suspendit. Haec sententia data XIX. Kalend. Septemb. imperante Domino Justiniano PP. Augusto, anno XXV. post Consulatum Basilii anno X. Eam subscripsere Datus Mediolanensis qui semper Vigilio adhaererat, licet, si verum scribat Tununenensis, a sententia postea discesserit. Secundum ponitur Joannes Mariscanus. Est Marcorum populus in Latio mediterraneo, & Mariscana Ecclesia etiam hodie est Episcopalis. Tertius Zacharius Scyllacenus. Est Scyllacium mediterranea Civitas Calabriae ulterioris IV. Valentinus Sylva Can-

XI.

Vigilius
sententiam
Theodo-
rum.

CHRISTI
551.VIGILII PAP.
12.JUSTINIANI IMP. 25.
TOTILÆ REG. 10.

Ecclesiæ convenisti: ibique sub magna vociferationis contestatione, tam nos quam frater noster Mediolanensis Episcopus prohibuimus, ne aliquis vestrum prævaricationi communis Constituti, contempta fraternitate, præberet assensum. Tu autem sedis Apostolicæ interdicentis per nos auctoritate despecta, ad Ecclesiam in qua edicta ipsi pendebant, reliquos tecum attrahens perrexisti, ibique aliis adjectis prævaricationibus Missarum solemnia celebrasti: & quasi nihil tibi esset, primæ sedis Antistitem præsentem & contradicentem contempsisti; Pontificem etiam Alexandrinæ Ecclesiæ sacerdotem fratrem nostrum Zoilum, cuius nomen usque ad memoratum diem communicatum vobis fuerat, Diptychis eximentes, Apollinarem quemdam perversorem atque Ecclesiæ ipsius adulterum vobis iocastis; ut vestra iniquitas non solum in removendo simplicissimo sacerdote, sed etiam in recipiendo patefere perverfore. Reticeamus interim alia, quæ eodem die a vobis in Apostolicæ sedis & in canonum perpetrata probantur injuriam: ne detenti enumeratione culparum, quarum inventor ostenderis, quod tibi competit, diutius differamus.

XI.
Sententia
in Theo-
dorum
Cæs. Epi.

Et licet ante triginta dies pro memoratis excessibus vestris ab Apostolicæ vos communionis removissemus consortio, credentes, quod sacerdotali proposito facilius quæ male gesta fuerant, satisfactione congrua curaretis: Ideoque ex persona & auctoritate beati Petri Apostoli, cuius licet exigui nos locum gerimus, cum Dacio Mediolanense, Joanne Marsicano Zucchæo Scyllaceno, Valentino Silvæcandide, Florentio Mutellicateni, Juliano Signino, Romulo Numentanensi, Dominico de Callioli, Primasio Adrumetino, Verecundo Lunensi, Stephano Ariminensi, Paschasio, Alatrino, atque Joanne Cortonensi, fratribus & coepiscopis, hac

PAGIUS

Candida. Erat Latii Urbs, & Valentinus hujus Urbis Episcopus nuper a Gothis captus fuerat, ut suo loco ex Procopio diximus. V. Florentius Matelicensis. Est Matelica insigne Oppidum in Piceno, subiectum tamen hodie Episcopo Camerti. VI. Julianus Signinus. Signia Latii Urbs antiquissima. VII. Romulus Numanensis. Fuit Numana vetus Picini Urbs hodie parvus vicus prope Sirollum. Humana incolis vulgo dictus. Baronius num. XI. legit Numentanensis, a Numento, seu Nomento Latii Urbe. Sed Card. Norisius citatus, ubi hos omnes Episcopatus accurate explicat, veterem lectionem retinendam ostendit. VIII. Dominicus de Callioli. Est antiqua Calabriae Urbs, quæ promiscue Calliopolis, vel Calliopolis dicta. IX. Primasius Adrumetinus. Adrumetum Byzacena Provincie Metropolis novis moenibus a Justiniano manita fuit, & de ejus nomine appellata, ut liquet ex Procopio lib. 6. de ædificiis Justiniani. Baronius num. XIII. putat hunc Episcopum eundem esse ac eum, qui Commentaria in Epistolas

Theodorum Cæsareæ Cappadocia civitatis quondam Episcopum sententiæ promulgatione, tam sacerdotali honore & communionem Catholicam, quam omni officio Episcopali seu potestate spoliatum esse decernimus: nullis te vacare ulterius rebus, nisi poenitentia lacrymis consentes, quibus percepta remissione culparum, locum, communionemque tuam aut a me aut post obitum meum a successore meo (si merueris) indulgentia recipias.

*Teque Mennam Constantinopolitanæ civitatis Episcopum, qui non dissimili culpa constringeris, cum omnibus Metropolitanis & Micropolitanis Episcopis ad tuam diocesim pertinentibus, sed & tuos Orientales, vel diversarum provinciarum majorum minorumque civitatum Episcopos, qui his excessibus, pro quibus Theodorum Cæsareæ Cappadocia quondam Episcopum condemnavimus, præbuissemus assensum; humaniore sententiâ pro Dei consideratione tamdiu a sacra communione suspendimus, donec unusquisque vestrum errorem suæ prævaricationis agnoscat, culpam apud nos propriam competenti satisfactione diluerit. Hæc est subscriptio sancti Papæ: Deojuvante & ipsius gratia Vigilus Episcopus sanctæ Ecclesiæ Catholicæ urbis Romæ huic damnationi atque excommunicationi Theodori Cæsareæ Cappadocia & huic communicantis Mennæ Constantinopolitanæ urbis Episcopi, vel aliorum Præfectorum, subscripsi. Data XIX. Kalendas Septembris, imperante domino Justiniano perpetuo Augusto, anno vigesimo quinto, post Consulatum Basilii viri clarissimi anno decimo. * Hæcenus Constitutum Vigilii de anathemate. Quod autem ad Zoli depositionem ac substitutionem Apollinaris pertinet, hæc Liberatus diaconus ait (a): Zoilum postea Imperator deposuit, & Apollinarem ordinavit, qui nunc est Præsul ipsius Alexandrinæ Ecclesiæ. Hæc ipse.*

XII.
Sententia
in Mennam.

* unde-
cimo.

(a) Liber.
diac. Brev.
c. 23. t. 2.
Concil.

Pauli, aliaque plurima scripsit; sed hoc hæcenus incertum.

Decimus fuit Verecundus Lunensis, alii legunt Luensis, sed omnes errare demonstrat Card. Norisius citatus; nam Verecundus iste fuit Nicensis Episcopus in Provincia Byzacena, & a Justiniano ad Synodum cum collega Primasio evocatus Vigilio adhæsit, teste Victore Tununensi post Consulatum Basilii anno XI. Reparatus Archiepiscopus Carthaginensis Ecclesiæ, Firmus Nimidarum Episcoporum Primates, & Primasius & Verecundus Concilii Byzaceni Episcopi pro fidei causa ad Urbem Regiam ejusdem præcepto Principis evocantur. Hinc colligit Card. Norisius, falsum esse solum Primasium ex Africanis Vigilio adhæsisse, quod putavit Baronius num. XIII. qui existimat, Verecundum Italiae Episcopum fuisse. XI. Stephanus Ariminensis, prætermittis ab Ughello in Catalogo Episcoporum Ariminensium XII. Paschasius Alatrino. Alatrum, vel Alatrurum Latii Urbs, cuius Episcopos exhibet Ughellus in Italia Sacra. Postremo loco subscripsit

XII.
Nomina
Episcoporum
qui
sententiam
subscripse-
re.

CHRISTI
551.VIGILII PAP.
12.JUSTINIANI IMP. 25.
TOTILÆ REG. 10.

XIII.
De Pri-
masio Ep-
Adrumet-
tino.

Antequam autem quæ post hæc sunt subsecuta narremus: cum inter Episcopos, qui una cum Vigilio dicto conventui interfuerunt, nominatus reperitur Primasius Episcopus Adrumetinus in Africa: hunc illum esse putamus, qui clarus habetur inter scriptores Ecclesiasticos, cujus & meminit Isidorus & alii. Solus hic (quod sciam) inter Africanos Episcopos reperitur, qui inhærerit Vigilio, cæteris ab ejus communicatione recedentibus. Cum vero hic dicatur Episcopus Adrumetinus, errore lapsus videtur Trithemius, dum eum nominat Episcopum Uticensem: nisi quis dicere velit, duos fuisse Primasios Episcopos Africanos eodemque eruditione claros; quod non persuadetur: nam dum de Primasio meminit Cassiodorus, ipsum sui fuisse æqualem profiteretur, cum ait (a): Nostris quoque temporibus Apocalypsis beati Primasii Antistitis Africani studio minute & diligenter quinque libris exposita est, &c. Porro his temporibus vixisse Cassiodorus, nullus ignorat. Quod vero Primasium Trithemius dicit fuisse Episcopum Uticensem, discipulumque S. Augustini: & Scholiastes eundem ipsum flo-

PAGIUS

pfit Jordanus Corthonensis. Est Cortona Italiae Urbs in Hetruria. Hi ergo cum Vigilio tum temporis contra Justinianum, eique adherentes Græcos Antistites Constantinopoli pro Tribus Capitulis militabant.

XIII.
Sententiam
illam
Vigilii
non publi-
cat.

Ad num. XIV. & seqq. Vigilus adhuc Ecclesiasticæ Concordiæ studens, latam depositionis contra Theodorum, & excommunicationis contra Mennam sententiam minime publicandam duxit, veritus ne Justinianum, cuius furor jam expertus erat, in iram rursus impelleret, Theodoro præsertim omnia ex arbitrio faciente. Patavit Baronius num. XVIII. Vigilium ad Divi Petri Basilicam parum tutam sibi moram existimantem inde Chalcedonem aufugisse. Verum in Libello Cleri Italici dicitur, quod in Ecclesia D. Petri Sacramenta accepit Beatus Papa Vigilus, & Datus Mediolanensis, nihil vi contra ipsos actum iri, & sic interim sunt egressi. Extat Tomo V. Concil. edit. Labbeanae integra Vigilii Epistola Encyclica, quæ Baronii tempore mutila erat, ut apud eum videre est anno DLII. num. XV. in qua suarum calamitatum seriem Pontifex exponit. Cum apud D. Petri in Hormisda moraretur, Belisarius, Cethegus, & Petrus Exconsules, ipseque Justinus Imperatoris nepos cum Marcellino Quæsture ad Vigilium accesserit, ut accepto juramento in Placidianas ades veniret, secus vel sub omni violentia e templo retrahendus.

XIV.
Vigilium
Chalcedo-
nem ausu-
git.

Quid consilii Pontifex cepit, ipsemet his verbis declarat: Judicatum dedimus, per quod duri nostra persona scripto petivimus jurjurandum, quod Clementissimus Princeps non quale nos volumus, præberi consensit, sed quale ipsi placuit, per Judices suos dandum esse dicitur. Et cum sepe dicti Judices postea indiculo super altare, & catavacha Beati Petri Apostoli, & super Crucem, qua de ligno Passionis Domini habet inclusum, sed & super claves Beati Petri Apostoli præstitif-

ruisse, ait temporibus Theodosii, anno Domini quadringentesimo quadagesimo: sane quidem uterque decipi reperitur: nam cum idem Primasius inveniatur in commentariis in epistolam ad Hebræos citare ipsum Cassiodorum, qui his vixit temporibus Justiniani Imperatoris, longe post Theodosii tempora ipsum claruisse oportuit. Quamobrem non nisi unum eundemque Primasium dixerimus, ipsumque Episcopum Adrumetinum, qui Constantinopoli (ut videmus) cum Vigilio Papa adversus schismaticos stetit.

Hæc autem omnia acta sunt ab ipso Vigilio Constantinopoli in Ecclesia sancti Petri, ad quam Imperatoris ministrorum violentiam metuens ante confugerat, ut ipse docet litteris (b) circularibus anno sequenti datis. Ubi dum moraretur, atque ea quæ per Theodorum essent gesta cognovisset, eam ipsam quam recitavimus sententiam tulit; verum non statim promulgavit, sed apud se retinendam aliquantulum; in consilio habuit; paci interim Ecclesiæ consulturus.

Sed quæ præcesserunt, cum ad evitandis Imperatoris satellites Vigilium e Placidiana domo hoc anno fugit ad ecclesiam fan-

sent corporale jurjurandum, ad Placidianas tanquam nihil mali ulterius patientes, secundum Pissini Principis redvovimus voluntatem. Cæterum tam sancta fide posthabita, cum in dies sævius se tractari Vigilium animadverteret, femel, iterum ac tertio Belisarium, alioque Judices contestatus est, ut jurjurandi religione tenerentur, quatenus, inquit, nullas inquietudines, aut molestias, sicut nobis juratum fuerat, pateremur. Interea Justinianus veritus, ne Vigilium iterum e Placidianis in Templum confugeret, missa clam milite ædes sedulo custodiendas jussit: quod ubi Vigilii significatum fuit, biduo ante Natalem Domini fugam meditatus, nocte intempesta ex Placidiano Palatio cæcis vestigiis discedens Chalcedonem transfretavit, atque apud D. Euphemie domicilio latuit. Nam si circumspiciatur quale, quantumque dirivimen metu faciente despectimus, ut per parvissimam materiem fabricantium transire compediti dolore nimio in nocturna obscuritate possit cogere, tunc poterit evidenter agnosci, quanta nobis fuerit temporis pro sola Ecclesiæ causa necessitas, aut quanta custodia, que nos sub tali discrimine cogit discedere. Vigilium Datus Mediolanensis secutus est, alique etiam Latini Episcopi, inter quos fuit Verecundus Nicensis in Byzacena Provincia Episcopus, quem paulo post ibidem defunctum esse scribit Victor Tununensis: P. G. Basilii XII. (est illi annus DLII.) Verecundus Ecclesiæ Nicensis Episcopus in defensione numerariorum (Trium scilicet Capitulorum) perdurans Chalcedonem ubi refugium fecerat, in diversorio gloriosa Martiris (legendum Martyris) Euphemie de hac vita migravit ad Dominum. Hæc jam ante me Card. Norisius citatus observavit.

Anno DXLIX. Aurelianus Episcopus Arelatensis ad Vigilium Papam tunc Constantinopoli degentem Literas dedit de Tribus Capitulis per Anastasium delatas, ut supra vidimus. Anastasius

XIV.

(b) Vigil.
ep. 7. t. 1.
ep. Rom.
Pont.

XV.

XV.

Vigilius configit ad Ecclesiam S. Petri. (a) Vigili ep. 7. XVI.

sancti Petri, nuper a nobis relata, jam ex ejusdem Pontificis scriptis sequenti anno datis hic recitemus, quo cuncta certius habeas explorata: ait enim ipse in epistola circulari univ[er]sae Ecclesiae Catholicae scripta (a):

Posteaquam edita sua piissimus Princeps jussit appendi: omnibus Episcopis diversarum partium & presbyteris atque diaconibus necnon & clericis Constantinopolitanae Ecclesiae ad nos venientibus in Placidiana domo, antequam ad sancti Petri confugeremus basilicam, facie ad faciem ita locuti sumus: Rogate piissimum Principem, ut edita sua, quae praecipit appendi, removere dignetur, & constitutum commune expectare; id est, ut scandalizati Episcopi Latinae linguae ad Synodum veniant; aut certe remota omni violentia, suas scripto declarent sententias. Quod si forte preces vestras audire noluerit: vos nulli rei praebatis assensum, quae ad divisionem tendit; nec contra constitutum comminatione aliqua

veniat. Quod si hoc forsitan (quod non credimus) feceritis: noveritis ex praesenti die, ut praevicarios Apostoli Petri, per ministerium vocis meae haberi suspensos.

Et quoniam his actis non solum ea quae commissa fuerant, nullo modo sunt correctae, sed etiam ex aliis causis die ipso in regularum Ecclesiasticarum praedictum, vel injuriam sedis Apostolicae, peiora praesumpta sunt: nec ulterius eos communionis nostrae permittimus esse participes, nec aspectus eorum post tot praevicaciones nostrae oculi receperunt. Ea enim quae verbo de memorata excommunicatione cunctis Episcopis vel presbyteris & diaconibus aliisque clericis Constantinopolitanae Ecclesiae voce publica dixeramus, postea etiam die Nonarum * Septembrium nuper praeritarum in beati Petri basilica scripto firmavimus: in quo etiam illum, qui sub habitu Episcopali lupi rapacis Dominico gregi tendit insidias, & assumens totius ducatum scandalis, universalem per-

XVII. Vigilius excommunicat adversarios.

PAGIUS

Clerici Italiae venerunt ne Episcopi Gallicani in causa III. Capitulum decipiantur.

sus autem Constantinopoli in Galliam rediens tulit Literas, quibus Pontifex Episcopis Gallicanis, ut antea Aureliano Arelateni, nihil in causa Trium Capitulorum scribebat, nisi quod fidei Catholicam, & quatuor Synodorum reverentiam secundum traditionem Patrum custodirent atque conservarent. Harum Litterarum meminere Italiae Clerici in Libello suo hoc anno scripto. Timebant enim, ne Anastasius in Gallias aliqua mentiretur, ajuntque eum, cum exire Constantinopoli non posset, hoc usum fuisse consilio, ut promiserit omnium Episcoporum Gallicanorum animos ad damnanda Trium Capitula sese inclinaturum. Ea de causa Clerici illi sub Libelli seu Epistolae finem Legatos Francorum, de quibus mox, plurimum urgent, ut sub omni cautela & celeritate, de rebus illis Galliarum Episcopos certiores faciant: Hac, inquit, prudentia vestra sub omni cautela & celeritate ad Provinciam dignetur scribere; admonendo, ut Episcopi illarum partium Beatissimo Papae, & Sancto Datio Epistolae dirigant, contentantes ne novitates aliquas recipere patiantur, & ut animos eorum fraternam consolatione confirmet, &c. Soliciti tamen esse dignemini, quia si qui Capitula damnari volunt, fingunt se & fidem Catholicam vindicare, & Chalcedonensem Synodum venerari cum nobis omnibus; ut qui ignorant intentionem eorum videantur aliquid injustum expetere, &c. Hac enim omnia quadam fidelissima persona de Constantinopoli venientes ita acta esse veraciter confirmaverunt. Sed & multa crudeliter circa diversos Diaconos & Clericos Afros, qui eis consentire nolunt, acta esse vel agi: interdixitque esse omnibus Romanis, ne ad Beatissimum Papam accedant.

XVI.

Hunc Libellum Sirmondus post Baronii mortem vulgavit, annoque sequenti scriptum credidit, uti etiam Coimatus ad annum DLII. Verum currenti anno exaratum demonstrat Card. Norisius loco citato ex eo quod in eo nulla

Vigili fugae ad proximam Chalcedonis Urbem mentio sit. Secundo, quia in eo Libello scribitur, quod Anastasius quendam, quem Sanctus Episcopus Aurelianus Arelatenus Crovatis ad hoc anno Beatissimum Papam ante hoc biennium direxerat, ibidem in Gallias aliqua mentiat, quia & ipse, ut Constantinopoli exire posset, promisit se omnium Gallicanorum Episcoporum ad damnanda Capitula pro quibus haec scandala orta sunt, animos inclinare. Cui & premia plurima dantes distulit ibi de hoc implendo sacramenta prestare fecerunt: & non permiserunt per eundem Anastasium Beatissimum Papam quid in ipsa causa ageretur fratribus suis Episcopis Gallicanis scribere, &c. At Anastasius pridie Idus Julias anni DXLIX. Literas Aureliani Episcopi Vigilio tradidit, ut in fine earum legitur; quare cum ante biennium idem ad Vigilium venerit, Libellus iste hoc anno scriptus. Praeterea haec in eo leguntur: Veniens enim ibi ante sex annos istos Beatissimus Papa Vigilius, magis autem, ut quod verius est dicatur, prope violenter deducit. Et Vigilius in sua Encyclica data die V. Februarii anni DLII. ante septem annos Roma se discessisse testatur. Si itaque annus DLII. septimus est a profectioe Vigili ex Urbe Roma, annus DLII. sextus est ab eadem profectioe: non vero ab ejus adventu Constantinopolim ad quem Clerici Italiae non respiciunt. [1]

Libellus Clericorum Italiae

* decimo nono Kalend. ita in sententia lata in Theodoro.

XVII. Exeritio opinio contraria.

Neque quis dicat cum Sirmondo in epistola illa numerari sextum annum ab ingressu Vigili Constantinopolim, secundum vero ex quo Anastasius ab Arelateni Episcopo missus fuerat ad Vigilium; & Anastasium anno Christi DL. ad Vigilium pridie Idus Julias pervenisse, huncque Constantinopolim anno DXLVII. in eunte introfisse. Nam Anastasius, non superiori anno, sed anno DXLIX. Constantinopolim pervenit ipso Vigilio teste in Epistola mox citata, & a Baronio loco suo recitata. Ea enim tertio Kalendas Maii anni quingentesimi quinquagesimi scri-

XVIII.

turbavit atque perturbat Ecclesiam, de Episcopatus ordine deponentes, damnavimus: alios vero, qui superius memorati sunt, a communione suspendimus. Sed haec haecenus. Paginam ipsius damnationis proferre nolumus: quoniam & clementissimum Principem pro tali ac tanto scandalo ea quae facta sunt, divini consideratione iudicii revocare confidimus: omnibus oportebat nos spatium penitentiae reservare, imitantes beatum Petrum, cujus sedem tenemus immeriti. Chartam

PAGIUS

scripta, in qua asserit Vigilius se eas Literas Anastasio deferente pridie Idus Julias suscepisse, ideoque pridie Idus Julias anni quingentesimi quadragesimi noni. Denique Libellus ille anno sequenti scriptus esse non potuit; cum, ut titulus ejus praefert, traditus fuerit Legatis Francorum, qui Constantinopolim proficiscebantur. Hi autem currenti anno a Theodebaldo Rege Francorum Constantinopolim missi sunt anno XVII. belli Gothici, qui incursum fuit atque ad verum tempus sequentis Christi anni, cujus hyemali tempore Legatos via se se dedisse existimandum non est. Docet enim Procopius lib. 4. Bell. Goth. cap. 24. de gestis anno belli Gothici XVII. verba faciens, cum conventum esset inter Francos & Gothos, ut se in Italia invicem armis non lacefferent, Justinianum Aug. ad Theodebaldum Francorum Regem Legatum misisset Leontium Senatorem, postulatorum, ut arma secum adversus Gothos jungeret, & cedere vellet locis, quae Theodebertus in Italia contra jus federis occupasset; sed Leontio Theodebaldum respondidisse se ad societatem belli in Gothos venire non posse; & quoad loca illa, patrem suum Theodebertum Romanis non eripuisse: Sed de his, inquit Theodebaldus, Legatos Byzantium mittimus brevi. His dicitur, remisit Leontium; & Leudarum genere Francum ad Justinianum Aug. legavit cum tribus aliis. Atque illi cum pervenissent Byzantium, rem cujus gratia venerant ex sententia confecerunt, inquit Procopius, si itaque Legatio illa hoc anno obita, Libellus ille hoc anno scriptus & Legatis traditus.

XVIII. Terra motu varia Orientis Urbes eversa.

Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DXLIII. qui cum mense Augusto hujus Christi anni absolvitur scribit: Hoc anno, mense Aprili Indictione quarta, Narses Cubicularius bellum Gabis, qui Urbem ceperant, illaturus, Romam missus est, &c. Julii vero mensis die nono, magnus & terribilis terra motus factus est, per omnem Palaestina, Arabia, Mesopotamia, Syria, & Phoenices Regionem: adeo ut Tyrus, Sidon, Berytus, Tripolis, & Biblis multa damna acceperint, & hominum perierint multa millia. Ad Bosram vero Civitatem, magna pars promontorii mari adjacentis, cui nomen Lithopropus, avulsa in mare translata est: portumque effecit multis magnis navibus recipiendis idoneum; cum Urbs illa prius portum non habuisset, &c. Sed loco, Indictione quarta, legendum, Indictione decima quarta, quod & ex ipomet Theophane liquet, qui annum Incarnat. secundum Alex. DXLIV. Indictione XV. recte notat. Procopius lib. 4. de Bello Goth. cap. 25. verba faciens de iis, quae anno belli Gothici XVII. contigere, ait, per id tempus extitisse in Graecia maximos terrae motus, & Beotiam, Achaiam, circumjectasque sinui Crisae oras concussisse, ac solo adaequasse Urbes Cheroniam,

vero ipsam excommunicationis atque damnationis cuidam Christiana persona tradidimus conservandam: ut si forsitan hi qui excefferant nullo modo corrigere voluissent, aut si nobis vis aliqua irrogaretur, sive qualibet inquietudo fieret, vel certe humana sorte transiit de hac luce contingeret, mox eam in celeberrimis locis proponeret; quatenus ejus notitia Christianis omnibus patefacta, servetur in posterum. Haec de sententia in Theodorum atque Mennam lata Vigilius quae ipse scri-

Coroniam, Patras, & Naupactum. Quae de eo terrae motu, quem Theophanes narrat, sine dubio intelligenda.

Anno DXLV. Romanos inter & Persas pacatae fuere priores quinquennales Induciae; non ita quidem, ut absolutissimam pacem agerent, neque ut omnibus in partibus pericula bellica cessarent, sed tantum circa Orientem & Armeniam fines utriusque genti pax sancta erat: circa Colchicam vero regionem bellum vigebat. Lazi autem olim Colchi dicebantur, & hos illos esse constat, inquit Agathias lib. 2. pag. 55. Ubi exitus annus Induciarum quintus. Tunc Petrum Patriarium, eundemque Magistrum Officiorum ad Chosroem Justinianus Augustus legavit, ut de pace Orientis torius ageret, inquit Procopius lib. 4. de Bell. Goth. cap. 11. qui addit Chosroem Petrum Byzantium remisisse, ut ibi cum Ildiguna Legato suo de pace ageretur. Dum haec aguntur Byzantii, Bessas cum omnibus Romanorum copiis Petram obsidet. Ac moenia quidem Romani suffoderunt in ea parte, qua prius excavata a Dagesthaeo, murus eo loci collapsus fuerat, inquit ibidem Procopius. Tandem Petra vi a Romanis capta, Persaeque, qui in arcem confugerant, ad deditionem invitati, arcis incendio perire maluere, quam se hosti permittere. Mermeros vero Persarum Dux Archaeopolim, quam fluvius alluit, totis viribus oppugnavit, sed irrito conatu, ut pluribus refert Procopius sequentibus capitibus. Est Archaeopolis ad Phasidem fluvium sita, totius Lazicae primaria, ex Procopio variis in locis.

XIX. Romanis expugnata.

Byzantii post multam disceptationem, tandem convenit, ut Induciis utrumque Regnum quinquennio gauderet, eoque interim spatio Oratores ultra citroque libere committentes controversiam, quinquena de Lazica esset, ac Saracenis componerent. Haec autem accessit conditio, ut pro his Induciis ter quinquennialibus Persae a Romanis auri centena-ria XX. acciperent, itemque alia sex pro XVIII. Persas mensibus, qui inter priores Inducias atque istas intercurrisse: quod tempus mutuis impensum esset Legationibus: neque enim gratis a se permissa dicebant Persae colloquia pacificatoria, inquit Procopius cap. 15. qui subdit, Legatum Persicum voluisse sibi solvi, abjecta omni cunctatione, integram pacis auri Summam, pro spatio annorum XI. & mensium sex; annumque XXV. Imperii egisse Justinianum Augustum, cum Romani & Persae has Inducias pepigerunt, plerisque invisus Romanis.

XX. Secunda Inducia

XXI.

Abulpharaius in Historia Dynastiarum pag. 94. mentionem facit Epistolae hoc anno a Justiniano Imp. ad Episcopos scriptae: Anno, inquit Epiphanius quinto (Imperii) sui ad omnes (ubique) niam diebus Episcopos scripsit, ut Festum Natalis celebrarent versus diebus vigesimo quinto Canoni prioris (Decembris scilicet nostri), & Epiphaniam sexto Canoni posterioris (videlicet mensis Januarii); atque ejus cepit Justinianus.

NOTAE

[1] Uae de literis a Clericis Italiae ad Gallicanos scribit hic Pagius, discussa sunt a nobis in Nota ad A. 546. 7. quam consule. MANSI

CHRISTI 551.

VIGILII PAP. 12.

JUSTINIANI IMP. 25. TOTILÆ REG. 10.

scripsit anno sequenti in basilica S Euphemie Chalcedone, ad quam, urgente rursus violentia regiorum ministrorum, ex

dicta ecclesie sancti Petri confugere coactus est.

Quin-

PAGIUS paruerunt, exceptis Armenis, illi siquidem morem priorem retinuerunt, quo utrumque Festum eodem die celebrant. Festum Nativitatis Christi exeunte saeculo quarto dei vigesima quinta mensis Decemb. Constantinop. affixum fuit, quod confirmavit Theodosius Junior lege 5. de Spectaculis, anno CDXXV. data; in ea enim Natalis & Epiphania Christi discrete distinguit. Festum Epiphaniae prisca Ecclesie temporibus idem erat ac Festum Natalis Christi, quo scilicet Salvator noster mortalibus se se conspicendum praebeuit, & Epiphania tam Christi Natalem quam adventum Magorum, & Christi Baptismum signavit, ut in illius legis Commentario ex Sanctis Patribus demonstrat Gothofredus, Id factum antiquitus a Graecis maxime Aegyptum incolentibus, ut a Theophilo in proemio Paschal. Epist. & a Cassiano Collat. lib. 10. cap. 2. memoriae proditum est. Sane Epiphania quoque fit mentio in Gestis anni CCCLX, idque per Gallias, apud Ammianum Scriptorem gentilem lib. 1. mense Januario celebratorum: Feriarum, inquit, die, quoniam celebrantes mense Januario Christiani Epiphania distant, progressus in eorum Ecclesiam solemniter Numine orato discessit, nempe Julianus Imperator. Ubi Ammianum Epiphaniae nomine Natale Christi designare docet Zonaras in Imperio Constantini, Constantii, & Constantis, qui idem referens, ait: Natalis Salvatoris die, in Templo adorat, ut consentire cum militibus videatur, quia sc. tunc Constantinopoli dies Natalis Christi & Epiphania eodem die celebrantur.

Sed cum initio Natalis seu Epiphaniae dies in plurimis Ecclesiis Orientis, Asiaticis & Graecis, sexto Januarii celebraretur, ut testes sunt Epiphanius lib. 3. & Cassianus loco laudato, & alius celebrata. eo tempore, quo Chrysostomus habuit Orationem I. in Pentecosten quae Tomo V. ejus Operum extat, tres tantum praeter Dominicum dies Festi colerentur, scilicet Pascha, Pentecoste, & Epiphania seu Natale Christi, postea Constantinopolitani a Romanis edocti quartum Festum addidere, & diem Natalis a die Epiphaniae distinxere, & quidem paulo postquam Divus Chrysostomus praedictam Orationem I. in Pentecosten habuit. Immo Tom. V. ejus Operum refertur Homilia de Die Natali, in qua ait, quando eam Concionem dicebar, nondum fuisse decem annos elapsos, ex quo primum is dies illi Ecclesiae, ex Occidente seu per Romanos innotuerit. Ab illo tempore Natalis mense Decembri Festivitatibus additus, remanente tamen pristina, Januario mense, Epiphaniae solemnitate. Sed aliae tunc causae illius appellationis & Festivitatis reddi coeptas nam qui dies prius colebatur, vel celebrabatur, ut Natalis Christi, jam cultus est, ut Baptismum ejus representans, & Magorum adventum. Videatur Chrysostomus in Orat. de Baptismo Christi, & Hieronymus lib. 1. Comment. in Ezechielem, Plura hac de re Gothofredus loco laudato.

Celebratum hoc anno Concilium Ravennense II. ex dicendis anno DLIX.

XXII. Hac festa eodem die celebrata.

JESU CHRISTI ANNUS 552.

VIGILII PAP. ANNUS 13.

JUSTINIANI IMP. 26. TOTILÆ REG. 11.

I. Quingentesimus quinquagesimus secundus Domini annus post Consulatum Basilii undecimus notatur in Fastis, a Procopio autem belli Gothici decimus septimus, quo & mensis Aprilis exordio annus incipit numerari Justiniani Imperatoris vigesimus sextus: cum mense Februario, adhuc anno durante ejusdem Imperatoris vigesimo quinto, idem Justinianus sanctionem edidit adversus Judaeos, qui suos prohiberent sacrae legis libros alia tradi docerique lingua, quam Hebraica: quos vellet, ipsorum magistris magno illorum damno propinarent errores. Hos igitur lege coerceri praecipit, si quid iidem contra divinam Scripturam ausi sint docendo tradere, ut negare mortuorum resurrectionem sive universale Judicium, vel asserere per Angelos cuncta esse creata. Quantum enim ex Justiniani sanctione conspicitur, Hebraei jam vulgo a lingua Hebraica usu desciverant, & nationum lingua, sive ea quae apud eos vulgaris esset, utebantur. Ita igitur sanctio sic se habet (a):

Omni lingua doceri legem Judaeis conceditur.

(a) Novel. 146. II. Justiniani constitutio de Judaeis.

Necessarium quidem erat, Hebraeos sacros audientes libros, non solis litteris adherere, sed ad reconditas eis prophetias inspicere, per quas magnum Deum & Salvatorem generis humani Jesum Christum annunciant. Sed etiam si insensatis semetipsum interpretationibus tradentes, a recta usque nunc aberraverunt gloria; tamen certare adinvicem discentes ipsos, non sustinimus sine judicio eis relinquere tumultum. Per has enim ipsorum quae nobis adductae sunt interpellationes, didicimus, quod quidem solam habentes Hebraicam vocem, & ipsa uti in sacrorum librorum lectione volunt, nec Graecam tradere dignantur, & multum dudum tempus per hoc adinvicem commoventur. Nos igitur hujusmodi discentes, meliores judicavimus esse & Graecam vocem ad sacrorum librorum lectionem tradere volentes, & vocem omnem simpliciter, quam Ann. Eccl. Tom. X.

locus aptiorem & magis cognitam audientibus facit.

Sancimus igitur, licentiam esse volentibus Hebraeis per synagogas suas, in quocumque Hebraei omnino loco sunt, per Graecam vocem sacros libros legere convenientibus, vel etiam patria forte (Italia hac dicimus) lingua, vel etiam aliorum simpliciter, una scilicet cum locis etiam lingua commutata, & per ipsorum lectionem, per quam clara sunt quae dicuntur, convenientibus omnibus deinceps, & secundum haec vivere & conversari. Neque fiduciam esse his qui apud eos sunt expostoribus solum Hebraicam tradentibus malignari hanc quemadmodum voluerint, multorum ignorantia suam ipsorum abscondentes malam consuetudinem.

Verumtamen hi qui per Graecam legunt, Septuaginta utantur traditione, quae omnibus certior est & praeter alia melior iudicata, praecipue propter quod circa interpretationem contigit: quia & per duos divisi & per diversa interpretantes loca, tamen unam tradiderunt omnes compositionem. Ad haec vero quis non horum virorum & illud admiretur, quia multo antiquiores salutari apparitione magni Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi constituti, tamen illam futuram tamquam videntes sacrorum librorum traditionem fecerunt, tamquam prophetiae gratia circumfulgente eos? Et hac quidem utantur praecipue omnes: sed non tamen tamquam eis residuas excludere sanciverimus interpretationes. Licentiam damus & Aquilae uti, etsi aliena tribus ille, & non competentem in aliquibus sermonibus habet cum Septuaginta interpretatione dissonantiam.

Eam vero quae ab eis dicitur Secunda editio, interdicens omnimodo, ut pose sacris non conjunctam libris, neque desuper traditam de Prophetis, sed inventionem constitutam virorum ex sola loquentium terra, & divinum in ipsis habentium nihil. Et ipsas ergo sacras voces

JUSTINIANI IMP. 26.

TEJÆ REG. 1.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6045. SÆC. VI. Anno Eræ Hispan. DXC. A. C. 552. JESU CHRISTI 552. VIGILII PAPÆ 16.

[1] Hic annus ista formula notatus: Post Consulatum Basilii V. C. XI. & secundum aliquos: Post Consulatum Basilii V. C. anno latus. XII.

A num.

NOTÆ [1] P. C. Basilii XI. vel an. XII. Vigili Epistola Encyclica. GEORGIUS

CHRISTI
552.VIGILII PAP.
13.JUSTINIANI IMP. 26.
TOTILÆ REG. II.

legant, codices ipsos respicientes, sed non abscondentes quidem quæ per eos dicta sunt, exterioribus vero traditis sine scriptis vana vocis utentes ad simpliciorum per ipsos excogitatis perditionem. (Thalmodistas Judæorum signat Imperator.) Ut hac data a nobis licentia, neque damnis aliquibus subiciantur omnino qui Græcam vocem & alias tradunt, neque ab alio quovis prohibeantur. Neque licentiam habebunt hi qui ab eis majores omnibus Archipherecitis, aut presbyteri forsitam vel magistris appellantur, perinacis aliquibus aut anathematismis hoc prohibere: nisi velint propter hoc castigari corporis poenis, & insuper privationem facultatum nolentes sustinere, meliora vero & Deo amabiliora volentibus nobis & jubentibus.

VI. Si quidam vero apud eos atheos vana nova vocis eloquia inferre præsumperint, aut resurrectionem & judicium negare, aut facturam Dei & creaturam Angelos subsistere: hos & expelli volumus loca omni, & non relinqui vocem blasphemie, & ita a Dei simul lapsam notitia: præsumentes enim eos affari aliquid hujusmodi, ultimis subdantur suppliciis, illato terrore ex hoc Judæorum emendantes generem. Oramus autem eos, aut per istam, aut per illam linguam sacros libros audientes, servare quidem interpretantium malignitatem, non solas vero considerare litteras, sed rebus resciri, & divinum veraciter intellectum recipere: ut & redoceri quod melius est, & quiescere aliquando errantes, & in hoc ipso, quod est omnium scripturarum peccantes in Deum sper dicimus. Propterea enim omnem eis vocem aperimus ad sacrorum librorum lectionem, ut omnes de cætero eorum accipientes scientiam, doctores ad melius fiant, re confessa constituta, paratorem multo ad discretionem esse, & ad melioris intentionem, sacris innutritum libris, & parum quod desit habentem ad emendationem, quam scientem quidem horum nihil, solo vero cultus inchoatum nomine, & tamquam an-

PAGIUS II. Justinianus Legatus ad Vigilium Chalcedonem agens missus.

A num. VIII, ad XVI. Ex iis quæ anno elapso de gestis in causa Trium Capitalorum diximus liquet fabulosa esse quæ Baronius ex Anastasio in Vita Vigilii recitat; ac præterea non hoc anno Vigilium Chalcedonem fugisse sed anno superiori, ubi ante biduum Natalis Domini jam fuisse, ex Epistola Encyclica ostendimus. Sed quoad Legationem ad Vigilium ab Imperatore missam, ea recte a Baronio num. XIII, & seq. ex eadem Encyclica consignata. Bellisarius, alique in ea memorati Legatione perfuncti sunt non Dominica die, idest, Kal. Februarii, ut ibi mendose legitur, sed Dominico die, id est, V. Kal. Februarii, in quem diem hoc anno Dominica incidit. Legati cum Vigilio egerunt, ut accepta iterum publica fide ex Urbe Chalcedonem Constantinopolim rediret; sed respondit Pontifex: Si causa Ecclesie ordinatur,

chora reverentum sacra, & doctrinam piam hæresis appellationem esse putantes.

Quæ igitur nobis placuerunt, & per hanc præsentem piam legem declarata sunt, custodiet quidem tua gloria, & quod tibi obtemperat Officium: servabit & pro tempore qui in eodem cingulo ordinabitur, & non permittet omnino Hebræos præter hæc facere; sed insistentes & prohibere omnino nitentes corporalibus primam poenis subiciens, exilium incolere compellet, auferens & bona, ut non simul ipsi contra Deum sed & Imperium audaciter insurgant. Utetur autem & præceptionibus ad provinciarum Præsides, præcipiens ipsis nostram legem, ut & ipsi hanc discentes proponant per civitatem unquamque: scientes, quia hæc observari utile erit his qui nostram indignationem veriti fuerint.

Data sexto Idus Februarii, Constantinopoli; D. N. Justin. PP. Aug. ann. XXV. post Basiliæ. U. C. Consulatum anno XII. * Sed corrigendum, ut dicat, anno undecimo; annus enim Imperatoris vigesimus quintus absolvitur hoc anno in fine mensis Martii; nam Aprilii mense vigesimus sextus inchoatur. Hac igitur Imperatoris sanctione ordine temporis recentia, jam rerum Vigilii Papæ anni hujus nullius alterius lectionis obice intercisa, narrationis seriem ingrediamur.

Meminiſſe, lector, debes, quæ anno superiori Constantinopoli adversus Vigilium Romanum Pontificem sunt sacrilege perpetrata, cum ipse Catholicæ & Apostolicæ sedis Antistes vim metuens Imperatoris ad sancti Petri basilicam primum confugere coactus est. Sed quod nec sacer ille asylius, servilis etiam conditionis quibuscumque securus, tanto Pontifici ab Imperatoris sacrilegi violentia videri poterat esse tutus ante oculos ejus positus: trans mare quæſivit effugium & in basilica sanctæ Euphemie apud Chalcedonem (si quis tamen inveniri possit locus ab Imperatoris furore securus) habitare disposuit. Hoc plane tempore accidisse noscuntur, quæ Anastasius Biblio-

ut pacem ejus, quam avunculi sui (idest Justiniani Senioris qui Justinianum adoptaverat) piissimus Princeps fecit temporibus, & modo restituat, ego Sacramentis opus non habeo; sed statim egredior. Si autem causa Ecclesie finita non fuerit, item Sacramentis opus non habeo; quia nunquam de S. Euphemie Basilica exire dispoſo, nisi scandalum ab Ecclesia Dei fuerit amputatum. Quod ubi Justinianus intellexit, chartam ad eundem mendacis ac injuriis refertam misit per magnificum virum Petrum Referendarium die pridie Kalendas Februarias, ideoque Legati Chalcedonem non venerant Kalendis Februarii, sed V. Kalend. Februarii, perperamque Baronius in margine loco, pridie, legit, postpridie, idest, die secunda mensis Februarii; character enim Dominicæ non in hunc locum, sed in priore, errorem irrepiſſe demonſtrat. Cum vero Anguſti manu sub-

VII.

* XI.

VIII.

(a) Hier. 2.

(b) Matt. 16.

PAGIUS

bliothecarius jungit, immo confundit cum prioribus quæ acciderunt vivente adhuc Theodora Augusta: Tunc (inquit) antequam scilicet ab ecclesia S. Petri recederet, dedit alampam in faciem ejus quidam, dicens: Homicida, nescis quid loqueris: quia Silverium Papam occidisti, & filium mulieris viduæ ad calces & fustes interfecisti. Tunc fugiens in basilicam sanctæ Euphemie, tenuit columnam altaris. Hæc ibi usque ad posteriorem fugam, priorem omittens: cætera autem quæ sequuntur, suo loco dicentur.

IX.

In eadem itaque sanctæ Euphemie basilica Vigilii degens, sicut prius fecerat, nihil penitus remisit Apostolicæ auctoritatis: arque perinde ac si Romæ in ipsa Lateranensi basilica sive Vaticana summa pace consisteret, ibi cum suis memoratis ante Episcopos degens, quæ essent Ecclesie libertatis, & Catholicæ fidei integritatis, tractare minime prætermisit: Sed ex eo cujus in sede consisteret, ipso inquam Petro Apostolorum Principe, tanta est ipsi parta fiducia, ut ex Apostolico throno, cui in sua persona sciret confidere Petrum, & in Petro Christum, summa potestatis plenitudine adversus Metropolitanos Episcopos, immo in ipsum Patriarcham Constantinopolitanum ferre sententiam, insuper & perperam facta Imperatoris rescindere magno animo sit aggressus, minime reverentium vultum potentis, sciens majore fulciri quam Hieremiam auctoritate, cui a Domino dictum: (a) Ecce constitui te hodie super gentes & regna. Ac rursum: Dedi te hodie in civitatem munitam & in columnam ferream & in murum æreum super omnem terram Regibus Juda, Principibus ejus & sacerdotibus, & omni populo terræ: & bellabunt adversum te, & non prævalebunt: quia ego tecum sum (ait Dominus) ut liberem te. Tanto namque ipse potentior est Prophetis effectus, quanto differentius præ illis nomen hæreditavit. Cumnam aliquando Prophetarum dictum: Tu (b), es Petra? & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam. His igitur Domini promissis. Ann. Eccl. Tom. X.

subscripta non esset, nullam illi fidem Vigilii præstandam duxit, contentus objecta quæcumque crimina valide confutare, ut in ea Encyclica ipsemet Vigilias asserit, qui subdit: Dum besterna die, idest Dominico, qui fuit pridie Nonas Februarias, magnificus vir Petrus Referendarius ad nos cum mandatis clementissimi Principis remeasset, ut scilicet acceptis sacramentis Vigilias in Urbem Regiam securus remearet, respondet is: Si directis duobus iudicibus sacramenta præstare dignetur, ut post hæc sine metu periculi fratrem nostrum Datum Episcopum Mediolanensem Ecclesiam, vel alios, quos cum eo transmiserimus, loco nostro suscipiat, parati sumus

CHRISTI
552.VIGILII PAP.
13.JUSTINIANI IMP. 26.
TOTILÆ REG. II.

tionibus roboratus, tum aliis tum se ipso robustior tunc apparuit, cum magis deorsum mergeretur.

Vidisses plane tunc non characteribus tantummodo exaratam sententiam illam omnium ore versatam, Ubi Papa, ibi Roma, sed velut in tabula-graphice coloribus delineatam veritatem ipsam: dum idem ipse qui ad fugam captatus est locus, & veluti delectus ad latebras, idem sit effectus ipsius præsentia Romani Pontificis eminens cunctisque perspicuum ad judicandum tribunal, & ad reprimendos sternendosque adversarios sublimis turris, innaccessibilis cuilibet humanæ potentie, e qua missilia in hostes jaceret is qui confugit in eam, manens ipse securus secundum illud Proverbiorum (c), Turris fortissima nomen Domini: ad ipsam curris iustus, & exaltabitur. Intellexisses pariter, quam verum sit quod Apostolus Paulus ingenuus profiteatur (d): Cum infirmior, tunc potens sum. Etenim qui animi infirmitate visus esset iterata fuga longius esse progressus, ibique corporis quoque languore graviter affectus, animi tamen vigore resumpto, fortior factus atque robustior intrepide de victoria securus insurgit, potentissimæque spiritalia spicula jacit in hostes, feritque ipse illæsus existens.

Ita plane magno veluti miraculo factum, ut dum fugit Vigilias, vincat dum insequentem & persequentem patitur Imperatorem, eundem reddat humilem & obsequentem: ut perspicue apparuerit vel ex hoc facto, quod non hominum tantum, sed Christus ipse Deus & homo cum homine in sede Petri sedente consideat, cui cedere necesse sit omnem humanam potentiam atque portas etiam inferorum. Sed quomodo hæc facta sunt, jam enarrare aggrediamur. Ubi Justinianus Imperator accepit Vigilium Romanum Pontificem iusto metu percussum e Petri basilica confugisse Chalcedonem, & in ecclesia Euphemie martyris cum suis degere, insuper & corporis mala valetudine laborare: facti poenitens, non milites qui eum inde abducerent misit iratus, sed dignam tanto Pontifice legationem

dirigere, ut per eos de Ecclesiastica causa quæcumque mandavimus veraciter innotescant.

Defunt hæc & plura alia in exemplari quod ad Baronii manus pervenerat, sicuti & quod Vigilias ibidem dicitur, Encyclicam illam die sequenti sententatam esse; cum his verbis terminetur: Data Nonis Februarii, imperante Domino Justiniano PP. Aug. anno XXV. post Consulatum Basiliæ anno X. Sed loco, anno X. legendum, anno XI. ut latam non copulatus manifestum facit. In ea Epistola Vigilias scribit de lata in Theodorum sententia, qua Episcopatu deponeretur: Pro Mansuetudinis vestra intuitu, & spe conversionis ejus, sicut

di.

XI. Mira facta mutatio.

nem ornavit, qua eum juramento præfinito in pristinum domicilium honorifice revocaret.

XII. Vigilii aboleri jubet Imp. edictum.

At ipse Vigilii inde egredi numquam consentit, neque juratis Patriciis fidem voluit adhibere, nisi prius in omnibus consultum esset sedis Apostolicæ dignitati; nempe ut quæ contra ipsius Romani Pontificis voluntatem fuerit Tribus capitulis Imperator appendisset edicta, idem protinus revocaret, atque penitus aboleret. Sed & quod magna licet pollicentibus missis nunciis haud facile putaret esse credendum, utpote (quod in proverbio est) Græcorum fides: illud excogitavit, ut ante ad universos Christi fideles encyclicam daret epistolam, qua cuncta quæ gesta essent, universæ Ecclesiæ innotescerent: sic namque fore, ut si quid in ipsum Vigilium decerneret Imperator fidifragus, omnes scirent qua animi constantia ipse illi restiterit; & si quid præter illa quæ statuisset, ab eo suis sanctionibus vulgareretur, nihil esse noscent sua confessione firmatum. Epistola autem encyclicæ tunc ab ipso Vigilio Papa conscripta ita se habet (a):

(a) Vigil. ep. Rom. Pont.

Vigilius Episcopus Ecclesiæ Catholice universo populo Dei.

XIII. Encyclicæ Vigilii ad Christi fideles.

Dum in sanctæ Euphemie basilica gravi laborantes agritudine teneremur, piissimus atque clementissimus Imperator Dominico die, id est, Kalendis Februarii, gloriosos Judices suos ad nos destinare dignatus est, id est, Belisarium & Cethegum Exconsules atque Patricios, necnon & Petrum Exconsulem Patricium atque Magistrum, sed & Justinianum Exconsulem & Curampalatium, & Marcellinum Exconsulem & Comitum Excubitorem, sed & gloriosum virum Constantinum Quæstorem, qui nobis dicerent, ut sacramenta percipere deberemus, & de sanctæ Euphemie ecclesiæ ad civitatem regiam remeare.

Europa-latam

XIV. Quid Vigilii perierat.

Quibus tale dedimus, Deo adjuvante responsum, dicentes: Nos quidem in hac basilicam, pro nulla pecuniaria vel privata causa confugimus, sed pro Ecclesiæ tanto scandalo, quod jam toti mundo pro-

PAGIUS dictum est, publice profere distulimus. Quibus ex verbis Em. Card. Norisius in Dissert. de Synodo V. cap. 5. deducit, falsum esse, quod in Chronologica Synopsi in calce ad Facundum Sirmondus, scribit. Vigilium latam demum contra Theodorum sententiam publicasse.

IV. Theopbanis & Nicephori error.

Ad num. XVI. & seq. Recte Baro nius monet, quæ huic similibusve Epistolis contraria referuntur ab Anastasio, vera non esse; sed perperam scribit, Nicephorum lib. 17. cap. 26. male tradere Mennam Constantinopoli Episcopum a Vigilio communionem suspensum fuisse, & Mennam in Vigilium parem sententiam tulisse; quod hujus rei in laudata Encyclicæ nulla mentio fit. Nicephoro enim suffragatur Theophanes eo longe antiquior, cujus verba anno DXLVII. in

peccatis innotuit. Et ideo si causa Ecclesiæ ordinatur, ut pacem ejus, quam ab avunculi sui piissimus Princeps fecit temporibus, & modo restituit: ego sacramentis opus non habeo, sed statim egredior: si causa finita non fuerit, isdem sacramentis opus non habeo: quia numquam de sanctæ Euphemie ecclesiæ exire dispono, nisi scandalum ab Ecclesiâ Dei fuerit amputatum. Nam posteaquam edicta sua, &c. Pergit narrare quæ gesta sunt anno superiori, quæ suo loco posuimus: quibus recensitis, ista ad postremum addit:

XV.

Dum hæc autem præfatis Judicibus diceremus, rogavimus eos, invocato omnipotentis Dei Judicio, ut clementissimo Imperatori hoc quoque ex nomine nostro suggererent: Quia illis qui a nobis excommunicati sunt, in quibus & is quem prædicimus est damnatus, communicare non debet, ne grave (quod absit) peccatum incurrat. His ita se habentibus, per magnificum virum Petrum Referendarium die pridie Kalendas Februarias quadam charta nobis allata est, quam a clementissimo Principe nullo modo credimus destinatam, quia nec fuerat pietatis ejus manu scripta. Et dum memorato Referendario diceremus, ut in ea scriberet diem, & quomodo ab ipso fuerat oblata, pariter signaret. Hucusque in codice: reliqua defunt, magno præjudicio historicæ veritatis. Cæterum ex his quæ dicuntur, constat cessisse tandem Vigilio Imperatorem, atque appensa amoveri justissime a se prolata de Tribus capitulis edicta, & ex sententia ipsius Vigilii nihil de illis tractari voluisse ante Synodum generalem, quam ex ejusdem Pontificis desiderio & voluntate convocari fecit, ut suo loco sequenti anno dicemus.

* postridie Cedit Vigilio Imperator.

XVI.

Ex his igitur complura convincenda sunt scriptorum mendacia, primumque ab Anastasio (b) tradita; nisi quæ mixtim confuseque ab eo narrantur, suis seorsum reponantur locis, & non sub Theodora Augusta referantur quæ longe post ejus obitum facta esse noscuntur. Epistolari enim historicæ cætera a quibusvis scripta

(b) Anast. in Vigilio. Refelluntur errores.

medium adduximus; quia cum eo anno ea peracta fuerint, non debuit Vigilii horum in sua Encyclicæ meminisse. In eo pariter nec Theophanes, nec Nicephorus errant, quod scribunt, Vigilium ad Sancti Sergii aram confugisse, licet Vigilii ad Sancti Petri, inde ad Euphemie Basilicam confugisse affirmet. Eodem quippe in loco Sergii & Apostolorum, aliud nimirum ab eo quod Constantinus extruxit, Templum fuit, & utrumque a zili privilegio gaudebat. Justinianus Imperator, ut patet ex Procopio lib. 1. de ædific. cap. 14. bina illa Templâ excitavit, quæ a latere cohærebant, & vestibulorum porticus, atria, & propylæa communia habebant. In eo itaque tam Theophanes, quam Nicephorus falluntur, quod quæ gesta sunt anno superiori, scri-

Nicephori errores arguuntur.

pta cedant necesse est; si præsertim ex illis accepta noscatur epistolis, quæ encyclicæ dictæ, universo populo Christiano, patentes univèrque, scriptæ esse noscuntur. Ex iisdem pariter habes ex quibus redarguas Nicephorum Callistum, qui de hujuscemodi turbis historiam scribens, multipliciter errasse comperitur, dum parum æquus in Vigilium Papam, quod Constantinopolitanum Episcopum Mennam a communionem suspenderit, in eum invehitur, & mendacissime asserit parem sententiam adversus Vigilium ipsum a Menna latam. Quod si ille ausus fuisset, necessario plane & præcipue de his habenda mentio erat in ejusdem Vigilii epistola circulari. Sed alia plurâ mendacia miscuit, quæ tu ex ejus verbis colliges, quæ sic se habent (a):

(a) Niceph. l. 17. c. 26. XVII.

Et inquit Vigilii insolentia progressus est, ut & Mennam a communionem quatuor mensibus excluferit. Idem sane & Mennam adversus illum fecit. Sed enim Justinianus rebus hujusmodi ad iram commotus, eum comprehendere misit. Vigilii

PAGIUS scribant contigisse anno, quo Vigilii Constantinopolim adventavit; eumque anno elapso, dum milites persequerentur, Sancti Sergii Martyris columnas evertisse; cum id in Ecclesiâ Sancti Petri accidisse, ipsemet Vigilium prodatur, ut anno superiori vidimus.

V. Gesta inter Gothos & Romanos anno DLI.

Ad num. XVIII. Est hic annus belli Gothici XVIII. ideoque quæ ex Procopio Baronius narrat, gesta sunt anno XVII. ejusdem belli, & ad annum superiorem revocanda, ubi egimus de terræ motu de quo ille hoc anno dixerit, ac præterea de Legatione Justiniani ad Theodebaldum Francorum Regem. Ad hæc diximus, Imperatorem tunc Narsetem adversus Totilam, ac Gothos in Italiam misisse, quem Procopius lib. 4. de Bell. Goth. cap. 21. ubi de gestis anno XVII. belli Gothici agit, asserit, in mediam Thraciam cum florenti exercitu progressum, aliquandiu Philopoli substitisse, in secluso itinere turris Hunnorum. Denique Procopius cap. 25. refert, Sclavenos, facta in Illyricum irruptione, nefanda perpetrasse, & cum infinita captivorum multitudine prædaque omni, quam cuncta vastando collegerant, domum rediisse. Interea loci Gepædas & Langobardi inter se bellum reparabant. Imperator cum Gepædibus foedus panxit, sed cum hi post foedus idem, Sclavenorum agmen Istrum fluvium transportassent, adversus illos auxilia Langobardis misit, & cum iis abiit hiems anni belli Gothici XVII. Quare pertinent hæc omnia ad annum DLI.

VI.

Hinc non discedam, quin finem Regni Gepidarum seu Gepædum anno Christi superiori con-

autem sibi metuens, ad Sergii martyris aram confugit, & sacris ibi sctulis implicatus, non prius inde extractus cessit, quam illas evertit: erat enim magnus & corporis statura vastus. Postea vero cum ejus rei Justinianum pœniteret; partibus suis interponente Imperatrice Theodora, Vigilium suscepit, atque ille rursus Mennam ad communionem admittit. Hæc Nicephorus: qui etsi non in aliis corrigendus foret, certe defendi non potest, dum hæc vivente adhuc Theodora Augusta facta narrat, cum redarguatur ex Procopio: & dum ait ad sancti Sergii aram Vigilium confugisse, plane mendacii convincitur ex ipsius Vigilii scriptis, quibus (ut vidimus) ait, ad S. Petri, inde ad Euphemie basilicam confugisse.

XVIII.

Porro turbata in hunc modum Ecclesiæ, rerum naturam etiam æque esse turbatam, ea quæ hoc anno accidisse Procopius tradit declarant: etenim hoc ipso anno Græciæ civitates plures terræmotu excitas, hiatu terræ loca multa absorta, portentosafque maris æstuationes factas enar-

tigisse monstraverit; quia video illum cum anno DXLVII. a Sigeberto in Chronico, & cum anno VII. Just. in Jun. ab Abbate Biclariensi male alligari [1] Procopius itaque lib. 4. Hist. Goth. cap. 25. de rebus anno belli Gothici XVII. Christi DLI. gestis verba faciens, ait: Gens tota Langobardorum in Gepidas it bellatum, quibus obvius pralio congressi, tam feliciter pugnarunt, ut non modo victi sint Gepidæ, sed & pars magna interfecit. Verum Procopius loco Alboini, Langobardorum Regis, qui ab an. DXLI. ut testatur Sigebertus in Chronico, regnabat; Audovini ejus decessoris nobis nomen obtulit. Hanc enim Gepidum cladem Alboino, qui Langobardos in Italiam postea duxit, Rege accidisse fidem etiam faciunt Paulus Diaconus & Abbas Biclariensis, Paulus Diaconus lib. 1. de Gest. Langobard. cap. 27. rem fuscè narrat, antequam verba faciat de adventu Narsetis in Italiam, atque: Committitur ergo pralium, pugnatumque est totis viribus. Langobardi victores effecti sunt, tanta in Gepidas ira savientes, ut eos ad intervencionem usque deleverit, atque ex copiosa multitudine vix nunciis superesset. In eo pralio Alboin Cumimundum (Gepidorum Regem) occidit, &c. Cujus filiam nomine Rosmundam, cum magna simul multitudine diversi sexus & ætatis, duxit captivam. Quam quia Clotsunda (quæ erat filia Clotharii) Regis Francorum in suam, ut post paluit, perniciem duxit uxorem. Tunc Langobardi tantam adepti sunt prædam, ut jam ad amplissimas pervenirent divitias. Gepidorum vero genus ita est diminutum, ut ex illo tempore ultra non habuerint Regem, sed

Finis Regni Gepidarum.

NOTÆ

[1] B. Lancus in annotationibus ad lib. 1. Pauli Warnefridi de gestis Langobardorum c. 27. Rer. Ital. t. I. p. 1. fol. 424. scite animadvertit, Procopium quidem ad annum 551. revocasse pralium quoddam Langobardorum cum Gepædibus; non satis tamen distinxisse utram postrema illa fuerit pugna Gepædibus exitialis; cum præsertim idem Procopius anno sequenti referat Ildisgum ad Gepædas confugisse, quod utique, addit idem Blancus, regno eorum everso evenire non poterat. Igitur opportunius judicat chronologiam Biclariensis retineri oportere. MANSI

CHRISTI
552.VIGILII PAP.
13.JUSTINIANI IMP. 26.
TOTILÆ REG. II.Ecclesia-
sticum u-
bique vi-
get.

enarrat. His accessit Sclevinorum & Hunnorum in Romanum Imperium incurfio repetita. Sed & hoc pariter anno Gothos Corficam & Sardiniam cepisse, idem Procopius refert. Quid enim potuit esse stabile, cum religio, basis ipsa Orbis excitatur? Concuti quidem opus est omnia, cum ipsa petra, super quam Ecclesia fundata est, motibus in diversa propellitur. Etenim ejusdem etiam testificatione Procopii illud asseritur, ejusmodi qui Constantinopoli contigit motu alias etiam Orientis Ecclesias fluctuasse: quo uno allato exemplo, quæ in reliquis facta sint civitatibus, facile quisque intelligere possit: sunt enim hæc ipsius verba (a): *Cæteri milites, Imperatoris jussu, circa Ulpianam in Illyris urbem stationem habuerunt ob seditionem ea de causa inter incolæ ortam, qua Christiani solent de fide solertius disceptando inter se altercari.* Hæc Procopius: ex quibus licet paucis magna possumus intelli-

(a) Pro-
cop. de bel.
Goth. l. 3.

PAGIUS

sed universi, qui superesse bello poterant, aut Langobardis subjecti sunt, aut usque hodie Hunnis eorum patriam possidentibus duro imperio subjecti gemunt. Procopius laudatus Theodosium Gepedum Regem, cui Cunimundus successit, hujus cladis tempore Gepedibus præfuisse supponit, & de Cunimundo non loquitur; sed Procopium ea in re falli demonstrat conjugium filix Cunimundi cum Alboino victore, quod in dubium revocari non potest.

VII.
Gepida
Orthodo-
xos non
occupant.

Marcianus Imp. postquam Gepida Hunnorum sedes occuparunt, annua dona eis largitus est, ut anno CDLIV. num. IX. ostendimus, ipsique licet Ariani non male erga Orthodoxos se se gessere. Eugenius enim Pontifex Romanus hujus nominis II. in Literis sæculo nono datis, quibus Archiepiscopatum Laureacensem jam diu extinctum in integrum restituit, & Urolaphum Archipræsulem renunciavit, ait: *In quibus etiam (scilicet partibus) quondam Romanorum quoque Gepidarumque atate, ut lectio certum est, in septem Episcoporum Parochias Antecessores sui jure Metropolitanò obtinuerant Diocesium.* Superiori itaque anno adhuc stabat Archiepiscopatus Laureacensis, prioribus Ecclesiæ sæculis institutus, & non nisi post discessum Langobardorum in Italiam, ab Hunnis everfus est, ut infra monstrabimus. Regnum vero Gepidarum quod superiori anno finitum est, sæculo tantum, eoque non integro perduravit, ut ex dictis anno CDLIV. constat. Jornandes qui lib. de Reb. Get. cap. 50. scribit, Gepidas usque nunc consuetum donum ab Imperatore accipere, manifeste indicat, se Librum illum ante annum DLI. absolvisse, alioquin eo loquendi modo non uteretur, neque prætermisisset Regni Gepidarum finem annotare. Quare Hermannus Contractus in fusiori Chronico ad annum DL. accurate scribit: *Huc usque Jornandes Episcopus (nempe Ravennatensis), Chronica sua de Gestis Romanorum abbreviata perduxit.* Sigebertus vero in Chron. imò & ipsemet Hermannus in priori sui Chronici editione eadem verba habent ad annum DLI. Denique ipsemet Jornandes lib. de Reb. Get. cap. 19. de pestilentia Gallo & Volufiano imperantibus exorta verba faciens, ait: *Quando & pestilens morbus*

gere, nempe miserandum totius Ecclesiæ statum, Catholicis inter se in qualibet civitate pugnantibus.

Verum cum inter tot discrimina fluctibus agitata navicula omnino una cum capite univerfium periclitari visum est Ecclesiæ corpus: repente excitatus est tamquam dormiens Dominus, imperansque vento & mari, cuncta, temporis ferme momento, fecit esse tranquilla. Etenim (ut dictum est) Imperator appensa antea de Tribus capitulis tolli jussit edicta, & ex sententia Vigilii Papæ, quod fecerat abrogavit; atque quod idem Pontifex postularat, cuncta in generali agitata Concilio referavit. His accessit, quod & Theodorus malorum omnium auctor, cujus causa universa hæc fuerat tempestas exorta, jam poenitens facti (quod admiratione summa dignum est) ad eum a quo sententiam damnationis acceperat, accedens humilis, libellum suppliciter ipsi Vigilio Papæ offert, quo & rectam fidem pro-

pene istius necessitatis consimilis, ut nos ante hos novem annos experti sumus, faciem totius Orbis sedavit. Hæc autem pestis, ut anno DXLIV. num. V. & seq. vidimus, Urbes & populos devastare cepit anno DXLI. vel saltem infestante. Ex quibus colligo. Jornandem ipso anno DL. Operi suo finem imposuisse, & tam Sigebertum, quam Hermannum in priori editione sui Chronici annum DLI. excludere.

Baronius anno DLIII. num. XV. & seq. gesta anno belli Gothici XVIII. recitat quæ cum ad præsentem spectent, & præterea quæ sequentibus annis Gothos inter & Romanos in Italia acta sunt, neque apud Baronium neque apud recentes Historicos satis accurate digesta legantur, ad majorem claritatem relicto Baronii ordine quælibet cum suis annis alligare opportunum duximus. Procopius itaque lib. 4. de Bell. Goth. a capite 16. usque ad finem suæ Historiæ, recitat, quæ anno belli Gothici XVIII. currenti scilicet Christi anno, in Italia contigere. Gothi Crotonem obsidione cinxerant; quæ de re Imperator certior factus classem in Italiam navigare jussit, quæ cum Crotonis portum appulisset, Barbari protinus obsidionem cum magna perturbatione solverunt, ut habet Procopius cap. 16. Tandem Narfes cum ingenti exercitu Ravennam advenit: cumque accepisset, Totilam castra locasse ad montem Apenninum, castra & ipse in eodem monte metatus est, centum ad summum stadiis procul a castris hostium, inquit Procopius cap. 29. Ad Romanos progressus Totilas, eos de colle, quem occupabant, sæpe deturbare aggressus est, sed irritò conatu. Tunc Procopius cap. 32. narrat pugnam Narfetem, inter & Totilam commissam; alio modo Narfes, alio modo Totilas, acies ordinarant; in omnibus par alacritas animi & virtus amula emicabat. Jam dies declinabat in Vesperum, cum Gothi fusi fugatique sunt: fugit Totilas in tenebris cum viris non amplius quinque, ac demum occiditur ut ibidem narrat Procopius, qui addit: *Annos undecim Gothi Totilas imperaverat.* Interitum Totilæ cum præfenti Christi anno recte connectit Hermannus Contractus juxta editionem Canisii.

XIX.
Theodori
Epif. poe-
nitentia.VIII.
Interitum
Totilæ.X.
Gothi Te-
jam Re-
gem cre-
ant.

professus est, & quatuor sacra Concilia comprobavit non in his tantum quæ spectant ad fidem; sed & cuncta quæ in eis essent acta, rata firmaque habenda esse, pariter comprobavit: quibus plane docuit, excitatam a se primum de Tribus capitulis quæstionem profundò esse silentio obruendam: his adjecit, ut & de irrogatis in ipsum Summum Pontificem probis & contumeliosis eodem libello suppliciter veniam peteret.

PAGIUS
IX.
Narfes Ro-
mam occu-
pat.

Narfes successu lætus Romam contendit, eamque oppugnavit, annum Imperii XXVI. agente Justiniano Augusto. Sic Roma sextum capta est illo Principe, inquit Procopius cap. 33. Hoc itaque anno & Roma recuperata, & Totilas occisus, idque mensis circiter Junium; cum mensis Augusto hujus cædes Constantinopoli nunciata fuerit, ut præter Cedrenum testatur Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DXLIV. qui Kalend. Septembris superioris Christi anni inchoatur, ubi ait: *Augusto mense triumphales nuntii & victoria monumenta Roma Constantinopolim delata, Narfe nimirum Cubiculario, & Romanorum Exarcho victore, pugna squidem cum Totila Gothorum Rege conferta summam sibi suam virtute peperit victoriam, Romam recepit, Totilam interfecit, vestimentaque ejus adhuc sanguinem tintilla, pileolumque ejus gemmis ornatum Constantinopolim misit: quæ ad Imperatoris pedes in secreto projecta sunt.* Secretum apud Scriptores Byzantinos, pro foro, seu loco; in quo Judicia exercentur, vulgo accipitur. Regnum iniecit Totilas anno DXLI. Quare annos undecim, ut mox ex Procopio diximus regnavit. Gregorius Magnus lib. 2. Dial. cap. 15. ait: *Santum Benedictum Totilæ se invicenti dixisse: Novem annis regnans decimo morieris.* Sed Totilas cum ei hoc Sanctus Benedictus prædixit, jam annum & amplius regnarat, ut suo loco dixi, Ideoque annos XI. & aliquot menses Regnum Gothorum tenuit.

Gothi, qui ex prælio evaserant, trajecto Padæ, Urbem Ticinum, circumjectaque loca occuparunt, ac sibi Regem crearunt Tejam, inquit Procopius, cap. 33. Tejas vero Gothos infirmiores judicans, quam ut soli pugnare possent cum Romano exercitu, Legatione missa ad Francorum Regem Theodebaldum, ad belli societatem ingentis pecuniæ pollicitationibus eum invitavit, inquit Procopius cap. 34. qui subdit, cum nihil a Francis obtinuisse, tandemque Gothos Romanos invasisse, Tejamque post aliqua heroicæ fortitudinis argumenta in prælio occubuisse. Quibus narratis Procopius Historiam suam his verbis claudit: *Itaque Romani Cumas ac reliqua omnia cepere præsidia, & annus exiit XVIII. belli hujus Gothici, cujus Historiam Procopius scripsit.* Incertum autem, an Tejas hoc anno vel sequentis initio ante verum tempus, quo annus belli Gothici XVIII. definit, interierit. Cum eo defuit Ostrogothorum in Italia Regnum, quod ultra annos LX. prorogatum non est, cum cæ-

NOTÆ [1] Pugna Narfetis cum Teja, qua Tejas ipse interfectus & Gothi fusi sunt, ab Agnello in Pontificali Ravennatensi ad vitam S. Maximiani cap. 5. commissâ dicitur Kalendis Octobris. Id autem licet a Scriptore incunctis sæculi noni traditum minus certum videretur; accepisse tamen potuit a cœvo aliquo scriptore. Igitur Teja interfectio ab hoc anno removenda non est. Vide Rer. Italic. t. II. p. 1. fol. 107. MANSI

CHRISTI
552.VIGILII PAP.
13.JUSTINIANI IMP. 26.
TOTILÆ REG. II.

Quis, rogo, ista considerans, non mireretur, atque etiam ostupescat, Davidicum (a) illud exclamans: *Hæc mutatio (a) Psal. dextera Excelsi: & A Domino factum 76. & Psal. est istud, & est mirabile in oculis nostris? 117.* Cum primaria illa petra, quam adeo rejecerant ædificantes, eadem repente reposita sursum inspiciatur in caput anguli, præcipuo digna honore habita: ut præ miraculo illud factum appareat, quod (b) Psal. inde Propheta occinit, ita dicens (b): *Ab-*

perit anno CCCXCIII, quo Odoacer periit [1]. Em. Card. Norfius in Dissert. de Synodo V. cap. 6. existimans, Procopium in designandis belli Gothici annis lapsam esse, duorumque annorum gesta in unicum annum perperam contigisse, contendit Totilam anno tantum sequenti, qui belli Gothici decimus nonus fuit, a cæca a Narfese victum esse, Romamque recuperatam; quod Marius Aventicensis in suo Chronico, & interitum Totilæ, quem Baduilam appellat, & initium Teja ejus successoris cum anno XII. post Consulatum Basilii Invidi. I. anno sc. Christi DLIII. copulet. Verum fundamentum, cui Card. doctissimus innititur, ruinofum esse jam ostendimus, & vel ex sola Theodora Augustæ morte, quam certum est contigisse, ano DXLVIII. annoque belli Gothici XIV. constat, Procopium annos duos in unum non contigisse; cum eam recitet eodem belli Gothici anno. Immo ipsemet Card. Norfius pag. 32. eisdem Dissert. asserit, Procopium lib. 3. de Bello Goth. Gothos cum Rege suo Romam ingresses esse anno XV. belli Gothici scribentem priorum annorum metachronismum correxisse. Quare ipso fatente Chronologia Procopii ab anno belli Gothici XV. recte procedit, ideoque in sequentibus annis ab eo minime discedendum. Quoad Mariam, eum non solum in Totila necesse consignanda; sed etiam in aliis quæ eam secuta sunt, parum accuratum fuisse ex dictendis liquebit. Totilas apud Ducangium in Familiis Augustis Byzantinis pag. 92. in uno nummo dicitur DN BADUELA REX, & in altero, DN BADUILLA REX, qui tamen a Procopio Totila nomine semper appellatur.

Cum Romani ac Persæ Byzantii Inducias anno superiori pangerent, Persæ proditione cuiusdam hominis Lazi, viri non obscuro gene. Lazica re, Vebimerio Castello potiti suam in Lazica Diocesium firmissime stabilierunt; nec Lazicam tantum eo modo sibi subdidere; sed aditum etiam currenti, Romanis ac Lazorum Regi præcluserunt, in Scythiam & Suaniam, Regionemque omnem, qua a Muchirissæ ad Iberiam usque pertinet, inquit Procopius lib. 4. de Bello Goth. cap. 16. qui addit, Mermeroem, instante byeme, Cutatifium, seu Cotafium, idoneo præsidio munivisse. Tum cap. seq. refert, acta byeme, Legatum Perficum ad Chosroem reversum esse, huncque accepto auro, sine mora Inducias confirmasse: Lazica tamen decedere noluisse; sed Mermeroem mandasse, ut pro viribus cœpta urgeret, qui cum

XX.

XI.

XI.
Totila
mors in
annum se-
quentem
differri non
potest.

XII.

CHRISTI
552.VIGILII PAP.
13.JUSTINIANI IMP. 26.
TOTILÆ REG. II.

Mennas *Episcopi* *Constantinopolitani* *penitentia* *via*.
supra sunt iuncti petra Judices eorum: dum eidem cessere penitus qui adversati erant terræ Principes & summi religionis Antistites. Nam præter Theodorum Archiepiscopum Cæsariensem, præstitit id ipsum etiam Mennas Constantinopolitanus Episcopus, qui ab eodem Vigilio eadem ex causa fuerat ad certum tempus communionem privatus: ipse enim, sicut & Theodorus, totidem verbis scriptum

PAGIUS

cum universo Perfarum Hunnorumque exercitu ex Muchirifide movit, sed neque in Abasgia, neque in Archæpoli, quam obsidione cinxit; a liquid efficere potuit. *Demum Persa Cotasium & Muchirifidem repetere;* quibus verbis Procopius lib. 4. Bell. Goth. cap. 17. narrationem rerum Persicarum claudit. *Suaniam* vero anno superiori in potestatem Perfarum venisse, & currenti Chosroem pacta conventa firmasse, ideoque & Procopium de gestis hoc anno in bello Persico sermonem habere, ex iis, quæ an. DLXI. num. X. in medium adducam, certo constat.

XIII.
Gesta hoc anno in Lazica.

A currenti itaque anno, ab eo sc. ubi defuit Procopius, suam de rebus Persicis narrationem inchoavit Agathias, ut ipsemet lib. 2. pag. 56. testatur: *Mermeros*, inquit, *Perfarum Dux cum antea bis in Archæpolim impetum fecisset, repulsus est, aliæque nonnulla gessit, quæ quidem præterea: quandoquidem Procopius Rhecor abunde hæc eo usque conscripsit. Tunc itaque rursus (nam hinc ardenti mihi, quæ sequuntur sunt cogitanda) ad Muchirifidem & Cotasium propugnaculum pervenit eo consilio ut difficultate locorum, quæ sunt circa Telephim prætergressa, ad Phasidem fluvium pertingeret, ubi Telephim diversum non existimo a Tzibili in Abasgia Iberiæ regione posito, de quo loco laudato loquitur Procopius. Mermeros ad Phasidem usque fluvium, quo ad quandam insulam Romani ab eo in fugam versi se se receperant, pervenit; sed cum tanto exercitui commeatu in medio Ditionis Romanæ sibi non suppeteret, neque alioquin ad obsidionem bene comparatus esset, Phasidem fluvium cum universo exercitu, nemine obsistente, trajecit, ac Cotasium denuo & Muchirifidem se recepit. Repente autem morbo quodam correptus, maxima exercitus parte ibi relicta, in Iberiam concessit, ubi diem obiit, Vir sane inter Persas præstantissimus, maximi consilii, veique hellicæ peritissimus. Hæc Agathias loco citato, quæ ad hunc annum pertinere, ex posterioribus Inducis quinquennialibus inter Persas & Romanos pactis, & rebus inter eosdem anno superiori gestis, quemadmodum & ex iis, quæ sequentibus annis dicemus, certum redditur. Ortellius in Theauro Geographico arbitratur, Cotasium Urbem fuisse Iberiæ. Verum Agathias contrarium insinuat, cum asserit, Mermeros Cotasium in Iberiam secessisse, quod ideo non longe ab ea distabat: & Procopius lib. 4. de Bello Goth. cap. 14. testatur Muchirifidem diei iter unius ab Archæpoli abfuisse & extitisse agrum felicissimum Colchidis; ubi Colchii veteres castellum *Cotaium* voce Græcæ appellatum, & a Lazis *Cutatium* dictum condiderant.*

XIV.
Corruptus Agathias locus restituitur.

Annus mortis Mermeros Agathias lib. 2. pag. 66. certis characteribus designat; sed numeri corrupti sunt, quod cum neque Bonaventura Vulcanius ejus interpres, neque alii, quod legerim, animadvertierint, & sequentium ex-

libellum supplicem Vigilio obtulit, quo etiam præter ea quæ dicta sunt, pariter professus est, libellum quemdam in Vigilium scriptum, minime esse suum. Sic igitur tali præmissa satisfactione, Vigilus eosdem in communionem accepit, reditaque est Ecclesiæ pax: quæ ex optato cunctis innotescens, eo jucundior atque gratior facta est, quo magna secum bona vexit, quæ dicemus. Porro hæc omnia ha-

peditionum anni ab hujus celeberrimi Ducis anno emortuali pendeant, locus ille Agathiæ nobis emendandus. Ait hic Historicus Chosroem, alioque Perfarum Reges, ejus Deceffores genus repetere ab Artaxare qui Phartica potentia subversa, Persis denuo pristinum Imperium reddidit; subditque Agathias: *Hoc tantum in presentia lucis utilitatique ad plurimam causam, undeviginti supra trecentos annos terminari atque desinere in vigesimum quintum annum Imperii hujus Chosrois; quo ipso tempore, & bella in Colchica ditione vigeant, & Mermeros mortem obire contigit. Justinianus vero Imperator tum temporis vigesimum octavum annum, ex quo Romanis imperat, peregerat. Si Mermeros obiit anab instituto Regno Persico CCCXIX. mors ejus in annum Christi DXLIV. ante priores Romanorum cum Persis Inducias accidit. Initium enim Regni Persici cum anno Christi CCXXVI. annoque Periodi Græco-Romanæ 5719. illigatur ut ibidem demonstravi. Si vero anno XXV. Chosrois & XXVIII. Justiniani vita fundus est, vixit utique ad annum Christi DLV. quod utrumque absurdum; cum posteriores Inducias anno Christi DLL. & Justiniani XXV. constitutæ fuerint, & Procopius partem rerum Persarum inter & Romanos anno DLL. gestarum, aliam vero partem Agathias recitet, & quæ hic postea narrat spectent ad annum Christi DLIII. & sic deinceps. Quare numeros illos depravatos, manifestissimum est. Legendum itaque, *viginti septem supra trecentos annos terminari atque desinere in vigesimum secundum annum Imperii hujus Chosrois; quo ipso tempore, &c. Justinianus vero Imperator tum temporis vigesimum sextum annum, ex quo Romanis imperat, peregerat. Quæ emendatio certa.**

Agathias Historiam Gothicam Procopii profecutus est, & in ejus Præfatione ait, *Procopium Gothorum res narrasse ad annum usque sextum & vigesimum Regni Justiniani, subditque: Ego vero his proxima & consequentia, ut initio mihi propolatum fuit persequens, res ipsas aggredior.* Tum Librum suæ Historiæ Primum exorditur, narratque Teia morte, & Gothorum cum Romanis pace, de quibus etiam agit Procopius in fine suæ Historiæ, refert Gothos quosdam Francorum auxilia implorasse, sed cum eorum petitio Theodebaldo Francorum Regi non admodum probata fuisset, *Leutharim & Butilinum*, duos germanos fratres, genere quidem Alemannos, maximam vero apud Francos potentiam consecutos, belli cum eis societatem iniisse, ad duo & septuaginta strenuorum virorum millibus collectis. *Narfes* confestim moto exercitu ad *Cimas* Oppidum mun-tissimum in arduo quodam colle situm, processit, & post diuturnam obsidionem, quam pluribus refert Agathias, illud sub suam potestatem redegit. Hoc summarium Libri primi Hi-

XV.
Primus Agathias Liber supplementum est Historia Gothica Procopii.XVI.
Sicilia a Romanis, Corsica & Sardinia a Gothicis occupantur.

habentur in Vigilii Papæ Constituto, de quo inferius agendum erit.

XXI.
Pax Ecclesiæ est saluta Impetrata.

Sed quænam hæc mox secuta sunt bona? Accipe. Gothi & Sicilia præter omnem spem expelluntur, belloque navali vincuntur: missoque in Italiam a Justiniano Imperatore Narsete, res Gothorum in deterius dilabi cœperunt. Ut plane perspicue fuerit demonstratum pro statu rerum Ecclesiasticarum res Imperii a Divinitate disponi: ut cum laceffuntur Dei sacerdotes, barbari invalescant; prote-rantur autem, cum illorum dignitati consultitur: sicque veluti quadam necessitate Ecclesiæ pacem felicitas subsequatur Imperii, Ecclesiæ vero illatum a Principe bellum cladem Imperii secum ducat. Sed de anni hujus rebus prospere gestis in Sicilia atque Italia terra marique Procopium consule. At hæc magis anni sequentis facta docebunt.

XXII.
Dedicatio a Menna Basilica Apostolorum.(a) Nic.
l. 17. c. 26.

Respirante jam populo, atque optata pace lætante, immensæ ubique & ab omnibus gratiarum actiones Deo redduntur: quando & publica festa parantur, quæ triumphum quandam speciem præferant. Etenim hoc anno ipse Mennas Constantinopolitanus Episcopus, postquam a Vigilio Papa in communionem admissus est (ut inquit Nicephorus (a) vigesima nona Junii die Encænna celebravit basilicam). *Ann. Eccl. Tom. X.*

PAGIUS

Historiæ Agathiæ, in quo nonnisi quæ Procopius anno belli Gothici XVIII. tractat, iis solum additis, quæ is prætermiserat, & fusiori stylo narratis, quæ Procopius brevius tetigerat. Quare quæ Libro Agathiæ primo continentur ante verum tempus sequentis anni gesta, non vero anno Christi sequenti, ut Cointius, aliique passim neotherici Scriptores, aut anno DLV. ut Baronius eo anno num. XI. & seqq. arbitrati sunt. Prior itaque Agathiæ Liber aliud non est quam ultimi anni Belli Gothici a Procopio descripti supplementum: & quemadmodum hic annorum militarium, de quibus agit, initium ducit a vere; ita & Agathias. Is cum Librum secundum ab his verbis, *Invenite vere exordiatum*, nulliusque antea veris meminere præterquam illius quod pag. 31. *ver proximum* appellat, manifestum est, eum continuationem suam a vere illo ac Libro secundo auspiciari, & antecedentia ea esse, quæ ipsemet in sua Præfatione citata, præcedentibus proxima appellat. Quæ diligenter animadvertenda faciunt, quia ex primi veris ab Agathia memorata significatione universa ejus Chronotaxis pendet.

Ad num. XXI. *Narfes* anno superiori in Italiam missus est, ut ibidem ostendimus. Eodem pariter anno Artabanes quem Imperator Sicilia præfecerat, *Gothos in præsidio Insula relicto oppido paucos, obsedit, & certamine vixit, qui erumpere ausi sunt, omnes fame extrema ad deditionem compulsi*, inquit Procopius lib. 4. de Bello Goth. cap. 24. qui subdit, Gothos, Corsicam ac Sardiniam occupasse. Quæ cum narret anno belli Gothici XVII. ea ad annum superiorum etiam pertinere, manifestum.

CHRISTI
552.VIGILII PAP.
13.JUSTINIANI IMP. 26.
TOTILÆ REG. II.

licæ sanctorum Apostolorum, cum sacræ reliquiæ curru aureo circumvectæ ab eodem Menna reconditæ sunt. Sed quæ de eadem basilica Procopius (b) habeat, audi: *Erat (inquit) antiqua apud Byzantium ecclesia Apostolis consecrata, longitudine temporis jam emota, & quæ (ut suspicabatur) amplius stare non poterat. Hanc Justinianus instauravit pro dignitate. Ubi latroni & artifices, effosso fundamento invenerunt ligneas arcas tres insculptis litteris indicantes esse scilicet trium Apostolorum corpora, Andrea, Luca, & Timothei. Quæ Rex ipse & omnes Christiani maximo cum fervore conspexerunt, & conspecta rursus terra occulerunt, non negligentes locum & vicinis orbatum relinquentes, sed Apostolorum corporibus dedicatum cum pietate constituentes. Constat autem, quod Apostoli beneficiorum memores, ad Regis honorem nunc hominibus apparuerint, Regis inquam pii & religiosi. Neque enim ab humanis recedunt divinis, sed miseri percipiunt & hominum conversatione oblectari. Hactenus Procopius de restituta basilica Apostolorum, quam Mennas hoc anno (ut dictum est) dedicavit.*

(b) Procopius de edific. Justin. Imp. lib. 1.

Porro eidem bene cessit, ut post tot XXXII. Ecclesiæ conflata dissidia, ex quibus ex Mennas tra Ecclesiam ipse positus fuerat, reddi-

moritur.

Ad num. XXII. Theophanes anno Incarnat. XVII. secundum Alex. DXLII. qui Kalend. Septemb. Basilicæ anni Christi DXLIX. auspiciatur, ait: *Julii SS. Apomensis die vigesimo octavo, tertia feria, Sanctorum Apostolorum adis facta est consecratio, & Constantiarum Reliquiarum Andrea, Luca, & Timothei, qui Sancti Apostoli, depositio. Episcopus vero Mennas una cum Sanctis Reliquiis præfatus est vehiculo aureo Imperatorio gemmis exornato vectus. Tres autem Sanctorum Apostolorum gestabat loculos super genua: atque ita dedicationem celebravit. Sed loco, Julii mensis die XXVIII. legendum, ut Cedrenus habet, XXVIII. die Junii, quem mensem etiam exhibent Anastasius, Nicephorus lib. 17. cap. 26. & Auctor Miscellæ. Anno autem DL. quo ea Dedicatio peracta Justinianus, quinta Quinquennialia dedit, & dies XXVIII. Junii in feriam tertiam incidit, & Vigilia Festi Sanctorum Petri & Pauli insignitur. Vides, ut identidem Librarii Junium in Julium commutarint. Templum Sanctorum Petri & Pauli Apostolorum ad Hormisdæ aulam, ubi olim extiterat domus Justiniani adhuc privati idem Imperator primus edificavit, uti scribit Procopius lib. 1. de Edif. cap. 4.*

Ad num. XXIII. Mennas Episcopus Constantinopolit. hoc anno mortuus est, non ineunte Obitus Menna Ebit sed mense Augusto. Sedit enim annos pise. Con- XVI. & menses sex ut testatur Nicephorus in stantinop. Chronico; qui menses utrimque incompleti: nam ordinatus fuerat die XIII. mensis Martii anni DXXXVI. Adhæc Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DXLIV. qui Kalendis Septemb. anni Christi DLL. inchoatur, inquit: *Eodem anno Hebdomi portus repurgatus, eodemque tempore Mennas Episcopus Constantinopol. defun-*

CHRISTI
552.VIGILII PAP.
13.JUSTINIANI IMP. 26.
TOTILÆ REG. II.

ta pace postliminio quodam, & communionem Apostolicæ sedis, cujus iacturam fecerat, consecutus, & cuncta antea benefacta recipiens, feliciter mox ex hac vita migravit: hoc enim anno finem vendi fecit, cum sedisset annos sexdecim: in cujus locum sequentis anni exordio subrogatur Eutyechius: de ejus electione divinitus facta anno sequenti, quo contigit; nos agemus. Quid autem acciderit Constantinopoli sub Menna de puero Hebræo ab incendio divinitus liberato, ita narrat Evagrius (a):

(a) Evagr.
l. 4. c. 35.XXIV.
De puero
Judæo ab
incendio
servato.

Menna temporibus miraculum editum fuit plane memorabile. Vetus fuit consuetudo Constantinopoli, ut si quando multa admodum particulae puri & immaculati corporis Christi Dei nostri superessent, pueri impuberes qui scholas frequentabant, accerserentur, easque manducarent. Quod cum factum fuit, filius cujusdam hominis Hebræi quidem opinione, arte autem vitriarii, una cum pueris versatus est: qui quidem, parentibus percunctantibus ab eo causam moræ, respondit, uti res se habuit, seque cum aliis pueris pariter comedisse. Hebræus bile, furore, & iracundia inflammatus, in clibanum ardentem, in quo vitrum formare solebat, puerum coniecit. Postquam vero mater puerum, quærivans reperire non potuit, passim per totam urbem ibat, Deum cum gemitu obsecrans, & flebilibus lamentis se dedens. Triduo autem post ad ostium officinæ viri sui consistens, luctu miserabiliter divexata, nomine puerum compellat. Puer matris vocem ut agnovit, e clibano responsum dat. Mater effractis foribus, introrumpit vi-

PAGIUS

lus est, in cujus locum suffectus Apoerisarius Anasæa Presbyter, & Monasterii ipsius Anasæa Monachus Euryebius, eo ipso die quo Mena cadaver in sacris adytis expositum jacebat. Augusto mense triumphales nuntii, & victoria monumenta Roma Constantinopolim delata, Narise mirum, &c. Mennas itaque Indictione XV. adhuc currente mortuus est, statimque Eutyechius in locum ejus suffectus, cujus tamen ordinationem perperam in annum sequentem Baronius differt. Colitur Mennas in Martyrologio Romano die XXV. Augusti. quemadmodum & in Menologio, isque forsitan dies ejus mortualis fuit; cum ex dictis ante Indictionem primam Kal. Septemb. hujus Christi anni cœptam obierit.

XIX.
Concilium
Aurelianense V.

A num. XXV. ad XXXIX. Concilium Aurelianense V. Celebratum anno quingentesimo quadragesimo nono, ut liquet ex subscriptione Sacerdotis Episcopi Lugdunensis: Notavi sub die V. Kal. Novembris, anno XXXVIII. Regni Domini nostri Childiberti Regis, Indict. XIII. quæ Indictio cœpta Kalendis Septemb. anni DXLIX. annus vero XXXVIII. Childiberti die XXVII. mensis Decemb. anni Christi DXLVIII. inchoatur, qui ideo adhuc in cursu erat die XXVIII. mensis Octobris anni DXLIX. Ex quo & valide confirmantur annus ac dies emortuales Chlodovi Magni, quem die XXVII. Novembris anni DXI. vita functum diximus. Ex tripartito Franciæ Regno, ut Episcoporum subscriptiones

dere puerum in mediis carbonibus candentibus consistentem illæsum ab ignis incendio. Qui cum rogaretur, quo pacto illæsus manserit: Mulier, inquit, veste amicta purpurea crebro ad me venit, porrexit aquam, qua carbonum flammam corpus ambientes extinguerem, cibum denique dedit quoties exurebam. Qua re ad Justinianum perlata, puerum cum matre lavacro regenerationis tingendos decrevit; patrem aut pueri, qui recusavit in numerum Christianorum ascribi, in Syris cruci suffigendum curavit. Hæcenus Evagrius rem suo tempore gestam universo jam factam Orbi notam enarrans.

Hoc eodem anno, qui numeratur Childiberti Francorum Regis trigessimus octavus, habita est Synodus Aurelianensis, ejus nominis quinta, ubi vigintitres canones statuti reperiuntur. Interfuit eidem Aurelianus Arelatensis Episcopus, ille nimirum qui ad Vigilium Papam agentem Constantinopoli legationem misit una cum ea epistola, ad quam etiam Vigilium diximus rescriptis. Trium namque capitulorum occasione ipsam fuisse Synodum celebratam, canon primus admonet, dum ejus exordio damnantur hæc reses Nestorii & Eutycheris, quarum causa sciret Ecclesiam Orientalem incendio confligare. Præfuisse autem eidem Synodo reperiuntur, primoque loco subscriptus sanctus Sacerdos ita nominatus Episcopus Lugdunensis, cujus egregiam sanctitatem testantur Ecclesiasticæ tabulæ, dum ipsius anniversariam commemorationem celebrandam repræsentant pridie Idus Septembris (b). Itemque præfens fuit S. Agri-

XXV.
Synodus
Aurelianensis
quinta.(b) Martyrol. Rom.
12. Septe.

demonstrant, hæc Synodus convocata licet in Præfatione unus tantum Childiberti Rex a Patribus laudatus sit, quia Civitas Aurelianensis in ejus ditione sita erat. Paulo post istam Synodum, celebrata est alia in Regno Theudobaldi, etiam Francorum Regis, Synodus nempe Arvernensis secunda, in qua ejusdem Synodi Aurelianensis V. priores quindecim Canones cum XVII. iterum iisdem verbis approbati sunt. Hujus non meminit Baronius, sed Sirmondus post ejus mortem eam publicavit.

Concilio Aurelianensi V. subscripserunt Episcopi L. & XXI. vel Presbyteri, vel Archidiaconi, vel Diaconi, vel Abbates a suis Episcopis directi. Ex Episcopis, qui subscribere interfuerunt in Sanctorum numerum adscribunt Ecclesiasticæ Tabulæ, Albinum Episcopum Andegavensem, Agricolam Episcopum Cabilonensem, Aurelianum Episcopum Arelatensem, Gallum Arvernensem, Eleutherium Altiflodorensem, Sacerdotem Lugdunensem, Leobinum Carnotensem Lautonem Constantinum, Firminum Ucetiensem Nicetium Trevirensem. Præterea colunt Trajectenses Domitianum, Bituricenses Desideratum, Burdigalenses Leontium, Aduenses Nestarium, Viennenses Eusebium Nivernenses Aregium & Ebreundenfes Gallianum. Genebodus Episcopus Laudunensis sanctus fuisse dicitur a Flodoardo lib. 1. cap. 14. Baronius num. XXXVII. dicit S. Firminum mendose dici in exemplari, quo usus est

CHRISTI
552.VIGILII PAP.
13.JUSTINIANI IMP. 26.
TOTILÆ REG. II.

Agricola Episcopus Cabilonensis & ipse inter Sanctos adnumeratus, cujus & natalis dies decimosexto Kalendas Aprilis singulis annis agitur, extat de ipso epigramma Venantii Fortunati his versibus (a):

(a) Fortun.
carm. l. 3.
De S. Agricola
Episc. Cabilon.

Præsul honoris apex, generis fideique
cacumen,
Cultor agri pollens, pastor opime
gregis:
Cum mea terra manu meruit genitoris
arari,
Reddat nati vomere culta sui.
Nam pater affectu dulci memorabilis
Orbi
Me vobiscum uno fovit amore duos,
Corde parens pastor nutrit, bonus ore
magister
Dilexit, coluit, rexit, honesta dedit.
Ille pio studio sulcata novalia scivit:
Quod pater effudit, hoc mihi semen
ale.

Ita ipse alludens ad nomen Agricolæ patris filioque commune.

XXVI.

Inter alios etiam sanctitate celebres viros interfuit Tetricus Episcopus Lingonensis, qui sicut vivens novit gregi suo bene præesse, ita & post mortem ejusdem curam gessisse, ipsius vindicta in successorem suum moribus depravatam ostendit: de ipso enim mira hæc Gregorius Turonensis (b) habet, dum interitum Pappoli, qui ei subrogatus est, ita conscribit: Anno octavo Episcopatus sui, dum dioceses & villas Ecclesiæ circumiret, quadam nocte dormienti illi apparuit beatus Tetricus vultu minaci. Cui ita: Quid tu, inquit, hic, Pappole? Ut quid sedem meam polluis? Ut quid Ecclesiam pervadis? Ut quid oves mihi creditas dispersis? Cede loco, relinque sedem, abscede longius a regione. Et hæc dicens, virgam quam habebat in manu, pectori ejus cum ictu valido impulit. In quo ille evigilans, dum cogitat quid hoc esset, fixe in loco illo desiguitur, ac dolore maximo cruciatur: abhorret cibum potumque, & mortem jam sibi proximam præstolatur. Quid plura? tertia die, cum sanguinem ore proiceret, expiravit. Hæc Gregorius, quæ in commendationem sancti Tetrici, qui Synodo interfuit, hic volumus recitare: quo & illud quam perspicuo cognoscatur, suorum laborum post obitum sanctos viros non esse immemores. Sed accipe dignum

(b) Greg.
Turon.
hist. Fran.
l. 5. c. 5.
S. Tetrici
ultio in
Successorem.

Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS

est Episcopum Uticensis pro Venciensis; sed correctæ omnia exemplaria, ipsaque S. Firmini Vita eum Ucetiensem Episcopum fuisse testantur. Præterea scribit Prætextatum Episcopum Rotomagensem huic Concilio interfuisse qui tamen in Actis non nominatur, sed tantum O-

tanto viro epitaphium scriptum ab eodem Venantio Fortunato (c):

(c) Ven.
For. carm.
l. 4.

Palma sacerdotii venerando, Tetrice,
cultu,
Te patria sedes, nos peregrina tenet.
Te custode pio, numquam lupus abstulit
agnum,
Nec de fure timens pascua carpsit
ovis.
Sex quasi lustra gereus & per tres in-
super annos,
Rexisti placido pastor amore gregem.
Nam ut condirentur divino corda sa-
pore.
Fudisti dulcem jugiter ore falem.
Summus amor Regum populi decus, ar-
ma potentum *
Ecclesiæ cultor, nobilitatis honor, * paren-
tum
Esca inopum, tutor viduarum, cura mi-
norum,
Omnibus officiis omnia pastor eras.
Sed cui præbebat varie tua cura me-
delam,
Funere rectoris plebs modo triste ge-
mit.
Hoc tamen, alms Pater, speramus, di-
gnus in astris,
Qualis honore nites, hic pietate pro-
bes *
* profis

Hæcenus epitaphium. Sed ad Synodum redeamus.

Ornavit etiam tantam coronam Patrum sanctus Eleutherius Episcopus Antifidori & ipse inter Sanctos adnumeratus: (d) itemque sanctus Firminus Episcopus mendose scriptus Uticensis pro Venciensis. Quid Uticæ Episcopo cum Concilio in Gallia celebrato? In Martyrologio Ufuardi non legitur Firminus Episcopus in Africa, qui re vera in Gallia floruit hoc ipso tempore. Interfuit eidem Concilio S. Gallus Episcopus Arvernensis, de quo plura superius: atque item Isichius Viennensis: ex quo corrigas Adonem ejusdem Ecclesiæ Episcopum, qui ipsum tradit pervenisse usque ad Zenonis Imperatoris tempora, cum appareat his Justiniani temporibus eum sedisse cum Patribus in dicto Concilio quinto Aurelianensi. Sed & Lauto Constantiensis & ipse relatus inter Sanctos, necnon Nicetius Treverensis, insuper & Prætextatus Rhotomagensis, atque Quintianus Rutunensis pariter præsentibus fuerunt, quos omnes sanctitate conspicuos Catholica colit Ecclesia, sacris tabulis adscriptos.

(d) Martyrol. Rom.
die 16.
Aug.

ptatus Abbas, directus a Prætextato Episcopo Cabellicensi. Denique ait, Quintianum Rutunensem Episcopum Synodum subscripsisse, qui tamen a pluribus annis jam e vivis excesserat, ut patet ex Cointio in Annal. Ecclesiast. Franc.

A aum.

ptos. Omnes vero fuere numero quinquaginta, qui simul ejusdem Regis cohortatione ad Synodum convenientes, ejus pietatem in ipsa Synodi præfatione iidem Patres verbis istis testatam reliquerunt: Dominus Childebertus cum pro amore sacræ fidei, studio religionis, in Aurelianensium urbem congregasset in unum dominos sacerdotes, cupiens ex ore Patrum audire quod sacrum est, &c.

XXVIII.

Constituti sunt ab iisdem Patribus canones vigintitres, quos tu consulas. Quod vero in ejusdem Concilii canone decimo-

quinto mentio habetur de xenodochio Lugdunensi ab eodem Rege ejusque conjuge Ultrotho ædificato: restitue pro Ultrotho, Ultrogotho: hoc enim nomine Francorum Reginam Childeberti conjugem nominatam fuisse, tum ex Gregorio Turonensi, (a) tum ex Venantio Fortunato (b) liquet; de qua inferius dicendum erit. At de his quæ spectant ad Aurelianensæ Concilium hæc tenent.

(a) Greg. Turon. hist. l. i. c. 42.

(b) Fortun. carm. l. i.

XXIX. Theodoberti Reg. obitus.

Hoc eodem anno Theodobertum Regem invadentem Italiam ex hac vita discessisse, filiumque Theodibaldum regni hæ-

PAGIUS

XXI. Moritur Theodobertus Rex Francorum.

A num. XXIX. & seq. Hadrianus Valesius Cointius, alique passim recentiores rerum Francicarum Historici Theodoberti Francorum Regis mortem cum anno quingentesimo quadragesimo octavo copulant; quod Marius Aventicensis in Chronico scribat: Post Consulatum Basilii anno VII, Indict. XI. Theodobertus Rex Magnus Francorum obiit. Verum, Marius per hæc tempora res sæpe suis annis non reddit. Quare standum est Gregorio Turonensi, qui Theodobertum anno quingentesimo quadragesimo septimo demortuum manifestissime indicat, quando in fine lib. 4. Hist. ait: a transitu Theodoberti Senioris usque ad exitum Sigiberti, supputantur an. XXX. Sigiberti autem obitus, ut nunc inter Eruditos convenit, cadit in annum DLXXXV. Senit difficultatem Duchesnius, indeque in margine Historiarum Gregorii Turonensis posuit, an. XXVIII. sed emendationem ejus reellit Fredegarius Gregorii Epitomator, qui cap. 46. annos etiam XXX. habet. Quando igitur idem Gregorius in fine lib. 3. scribit: a transitu Clodovechi usque in transitum Theodoberti computantur anni triginta septem. Mortuo ergo Theodoberto, quarto decimo Regni sui anno, regnavit Theodovaldus filius ejus pro eo, tam anni illi XXXVII. quam anni XIV. incompleti intelligendi. Aimoinus enim lib. 2. cap. 25. annos XIII. Theodoberto assignat, quia scilicet eos integros enumerat. Theodobertum egregie commendat Fortunatus lib. 2. cap. 12.

XXII. Contraria sententia refellitur.

Cointius anno DXLVIII. num. VI. asserit. Procopium Libro quarto de bello Gothico cap. 24. Regis Theodoberti mortem in annum belli Gothici XVII. Christi scilicet DLI. perperam rejecisse, & in errorem traxisse Agathiam, qui existimaverit eum obiisse cum Narfes in Italia jam occupatus esset. Verum in utroque capite Vir doctissimus fallitur. Procopius enim locutus de Legatione Imperatoris ad Theodibaldum, de qua suo loco egimus, ait: Paulo ante Francorum Rex Theodobertus morbo obiit, scilicet anno DXLVII. triennio aut quadriennio ante eam Legationem ad Theodibaldum ejus filium missam. Quoad Agathiam, is lib. 1. pag. 15. de altera Legatione a Gothis ad Theodibaldum directa digreditur, ut ejus mos est, a suo argumento, & obiter verba facit de quatuor filiis Clodovei, quorum Theodoricus unus erat; mortem narrat Theodoberti ejus filii ac Theodibaldi patris. Quare non magis sequitur, Agathiam putasse Theodobertum anno DLI. obiisse, quam Clodomerem, & Theodericum eodem anno decessisse; licet de utriusque morte etiam agat. De horum igitur morte ex occasione tantum sermonem habet Agathias.

XXIII.

Hoc anno Armenii Eutychianam hæresim antea amplexi novam Eram instituerunt, quæ

etiamnum apud eos usurpata. Cœpta ea die nona mensis Julii, feria tertia, ad formam annorum Nabonassariorum; ita ut anni singuli constant mensibus duodecim æquabilibus, ac triginta diebus cum epagomenis quinque, ut in annis Nabonassariorum. Dissert hæc Era ab Izedegirdica in Persia usitata, non numero dierum vel characteribus, sed tantum antiquitate, ut ostendunt Scaliger lib. 3. de Emendat. Temp. pag. 274. & lib. 7. pag. 762. ac Calvinius in Isagoge Chronologica pag. 81. Sed uterque in eo fallitur, quod existiment, hæc Epocham ab accepta fide ab Armeniis deducam. Hi enim tempore Gregorii Illuminatoris, circa Constantini Magni tempora fidem Christianam receperunt, & anno XXXVII. Theodosii Jun. si fides habenda sit Auctori Anonymo narrationis a S. Gregorii tempore ad nostram usque ætatem, de iis qui ejus, seu Sedis ejus ordine Successores fuerunt, publicatæ a Combefatio in Historia Hæresis Monothelitarum pag. 271. coacti sunt ad ignem adorandum, & postea a Catholica se Ecclesia abstraxerunt, jubente Perfarum Rege. Certe Theodosio Juniore imperante Christiani in Perside per annos triginta vexati, annoque hujus Imperatoris XXXVII. ab Isidoro de II. Perfarum Rege persecutioni finis impositus, ut suis locis ostendi.

Nova Epochæ ab Armeniis instituta.

XXIV. Armeni Synodum Chalcedonensem damnant.

Addit idem Anonymus, Chosroe in Perside regnante, Catholicum Armenorum indixisse Synodum in Urbe Tiben, in qua Armeni Synodum Chalcedonensem damnarunt, & Trifragio hæc verba Petri Fullonis addiderunt, Qui crucifixus es pro nobis. Præterea Isaac Magnæ Armeniæ Catholicus, seu Patriarcha in Oratione invehiva adversus Armenios, ibidem a Combefatio relata, pag. 327. meminit blasphemæ Synodi, quam Armenii fecerunt in Deo odibili eorum loco, quem Tiben Armenice vocant, ubi fuerunt: Si quis Christi Carnem, æqualem Patri Deitatem non dixerit, anathema sit. Deinde pag. 355. meminit duplicis Synodi, in quibus Armenii omnem adversus Ecclesiam Catholicam defectio-nem statuerunt, habitis in satanicis, ac diabolicis, damoniacisque eorum locis, cum appellato Tiben, tum Mantziert. Isaac autem Orthodoxus erat, vixitque sæculo Ecclesiæ XII. & ipsemet testatur pag. 395. se apud Armenios natum, & eorum errores traducentem se se ad mortem quæsitum. Denique Galanus in Conciliatione Ecclesiæ Armenæ cum Romana, exhibet Chronicon lingua Armena scriptum ab Anonymo orthodoxo, in cujus cap. 10. & seq. legitur, Niersem Patriarcham convocasse Synodum in Civitate Tbevin, & superaddidisse Trifragio verba illa Fullonis, Qui Crucifixus es, & aliquot post annos indictum fuisse aliud Concilium in eadem Urbe, cujus Decreto Turco-

hæredem & paterni instituti persecutorem reliquisse, Procopius tradit. De pietate Theodoberti nonnulla habet Vita S. Mauri Abbatis, in quem plura idem Rex contulit beneficia, Quomodo autem in venatione occasio est obitus ejus exorta, narrat Agathias: sed Gregorius morbo interiisse tradit: qui & de Parthenio, cui regni ab eo cura commissa erat ista mox addit (a): Franci vero cum Parthenium in odio magno haberent, pro eo quod tributa eis audivissent Regis

(a) Greg. Turon. hist. l. 3. c. 66.

PAGIUS

manuum annorum computatio in Armeno Calendario posita est, & præfata additio confirmata. Quare Armeniorum Eram ab anno susceptæ, aut potius magis confirmatæ hæreseos, deducam esse, certissimum. In Opusculo Arnaldi Doctoris Sorbonici, quo respondet ad Librum Claudii Ministri Calvinistæ circa perpetuitatem fidei de Sacramento Eucharistiæ, anno 1671. Parisiis impresso, exhibetur Testimonium Jacobi Catholici & Patriarchæ omnium Armeniorum, cui sui subscribunt, & detestantur dogmata in Libro ejusdem Claudii contenta, quod dicitur Datum Constantinopoli, anno MCXX. secundum calculum Armeniorum die XII. Aprilis idest anno Eræ nostræ Dionysianæ MDCLXXI. Porro cum Turcomania olim Armenia Major dicta fuerit, recte vidit Scaliger citatus anno Christi DLI. Armenios novam Eram suam ad Perficam conformasse, & immerito Petavius Lib. III. de Doct. cap. XVII. & seqq. eum hac in re reprehendit.

XXV. Moritur S. Datus Episc. Mediolanensis.

Mortuus est hoc anno Sanctus Datus Mediolanensis Episcopus, non die XIV. mensis Januarii, quo in Tabulis Ecclesiasticis colitur, ut Bollandus in Actis SS. mensis Januarii & Em. Card. Norisius loco laudato scripsit, sed post diem quartum mensis Februarii; cum ex Epistola Encyclica Vigiliæ hoc anno scripta constet, eum fuisse cum Vigilio papa in Ecclesia Sanctæ Euphemiæ pridie Nonas Februaris. Ad hæc Datus mortuus est ante Totilam, mense circiter Junio hujus anni occisum. Ex Literis enim Pelagii Papæ Vigiliæ successoris ad Narsetem illud certo eruitur: Recolere debet Celsitudo vestra, quid per vos Deus fecerit, tempore illo, quo Istriam & Venetias tyranno Totila possidente, non ante tamen Mediolanensem Episcopum fieri permisistis, nisi ad Clementissimum Principem exinde retulissetis. Loquitur Pelagius de ordinatione Vitalis, qui Divo Datio successit, quique obfirmato animo Tria postea Capitula defendit. Recte tamen Bollandus hoc anno Datum demortuum scripsit. Em. Card. Norisius ejus mortem in annum sequentem distulit, quod existimavit, Procopium Totila interitum male hoc anno consignasse, eumque unius anni additione corrigendum esse; sed illud fundamentum jam hoc ipso & superioribus annis eversum. Cum itaque S. Datii corpus Constantinopoli, ubi obit, Mediolanum reportatum fuerit & in ade S. Victoris conditum ut tradunt Scriptores Mediolanenses, is dies ad eam Translationem referendus. Victor quidem Tununen-sis in Chronico anno XIV. post Consulatum Basilii, qui secundum eum est annus Christi DLIV. non vero DLV. ut perperam eum explicat Bollandus & Datus mortem & Totila necem narrat, addiditque illum damnationi trium Capitulorum concessisse. Verum ultimum hoc valde dubium est

tempore inflixisset: ille vero in periculo positum se cernens, confugium ab urbe facit, & a duobus Episcopis suppliciter exorat, ut eum ad urbem Trevericam deducentes, populi sævientis seditionem sua prædicatione comprimerent. Quibus euntibus, nocte dum in stratu suo decumberet, per somnium vocem magnam emisit dicens: Heu, heu, succurrite qui adessis, & auxilium ferte pereuntibus. A quo clamore expergefacti qui aderant, interrogabant, quod hoc esset. Respondit ille:

& ex eo quod Totila eadem biennio tardius narrat, ejus in Datii obitu consignando error manifeste detegitur; cum utrumque eodem anno, quod negari non potest, defunctum tradat.

Datio Archiepiscopo Mediolanensi ad hæc usque tempora Chronicon de rebus Urbis & Ecclesiæ Mediolanensis attributum fuit. Verum. Mabillonius Tom. I. Analect. pag. 3. & seqq. testatur, se accepisse Literis Antonii Mariæ Paulæ Canonici & Bibliothecarii Capituli Metropolitanæ Mediolanensis, Chronicon, quod ibidem asseratur, diversâ manu scriptum esse, prioremque partem composuisse Landulphum Seniore, secundam Arnulphum, & tertiam Landulphum Juniore, omnes Mediolanenses Historicos, ideoque Chronicon illud, cujus etiam titulus recentior, non posse esse Datii Mediolanensis Archiepiscopi. Denique illud non incipere ab exordio mundi, sed referre initia Ordinum Ecclesiæ Mediolanensis; narrare illa quæ in ea Ecclesia contigere tempore Alexandri Papæ II. & claudere Historiam anno MLXVII. in canonizatione Sancti Arialdi, Mediolani anno antecedenti Martyrium passi; postquam relationem inter omnes convenire debet Chronicon Datio Archiep. Mediolanensi adscriptum quod nemo unquam asseruit se legisse, suppositum esse, nihilque continere quam partem aliquam trium Historicorum Mediolanensium mox citatorum. Mirum autem Puricellum Mediolanensis Basilicæ Archipresbyterum, qui ab aliquot annis ejusdem Ecclesiæ Historiam docte illustravit, persuasum habuisse, Datum Archiep. Mediolanensem cujusdam Chronici Auctorem extitisse. Nam in Basilica Nazariana, capp. 37. & 38. laudat caput sextum Libri primi Landulphi Senioris de Sancto Ambrosio loquentis, atque in fine MS. Ecclesiæ Metropolitanæ Mediolanensis legi: Explicit Liber Historiarum Landulphi Historiographi, & lib. 1. de SS. Arialdo & Herlembaldo cap. 2. num. 3. affirmat, se accepisse quæ ibi narrat ex MS. pergamenæ Capituli Metropolitanæ Codice, quo Libri quatuor Mediolanensium Historicorum Landulphi Senioris continentur usque ad Gregorii Papæ septimi mortem pertinentes, cui nimirum tempori Landulphus ipse videtur cœvus fuisse.

XXVI. Datus nullum Chronicon composuit.

Idem Puricellus variis Historiæ suæ locis fatetur, se nullum Manuscriptum Chronici Datii viderit, ubi quæ eodem narrat ab aliis habuisse præsertim in Basilica Nazariana cap. 39. num. 16. ubi ait: Utinam vero ille nobis etiam (nempe Datus) in presens suppeteret atque utinam felix exitus demum respondisset accuratissima saltem diligentia, qua illum Federicus Cardinalis & Archiepiscopus noster Borvomanus perquirendam curavit. Ipse siquidem ille Liber se solo questionem hanc nostram dissolveret; nec aliter quam ex nostra sententia; cum nempe suam His-

XXVII. Quo tempore Chronicon Datio attributum.

CHRISTI
552.VIGILII PAP.
13.JUSTINIANI IMP. 26.
TOTILÆ REG. II.

le: *Anianus amicus meus cum Papiantila conjugē, quos olim interfeci, ad iudicium me accersibant, dicentes: Veni ad respondendum. Telo enim ductus ante aliquot annos conjugem innocentem amicumque peremerat.*

XXX.
Parthenius crudeliter occisus.

Igitur accedentibus Episcopis ad antedictam urbem, cum strepentis populi seditionem ferre non possent, eum in ecclesia abdere voluerunt, scilicet ponentes eum in arca, & desuper stuentes aestimata quæ erant ad usum ecclesiæ. Po-

*pulus autem ingressus, perferatusque universos angulos ecclesiæ, cum nihil reperisset, frendens * egrediebatur. Tunc unus ex suspitione locutus, ait: En arca, in qua non est inquisitus adversarius noster. Dicentibus vero custodibus, nihil in ea aliud nisi ornamenta ecclesiæ contineri; illi clavem postulant, dicentes: Nisi refraveritis velocius, ipsi eam sponte confringimus. Denique resecta arca, amotis lintheaminibus, inventum extrahunt, plaudentes atque dicentes: Tradidit*

PAGIUS

floria seriem usque ad Gregorii septimi Pontificatum ab uno eodemque Auctore continuatam exhiberet. Verum non exhiberet, sed jam exhibuit, & majori emolumento, quam Puricellus putavit; cum supposititius Datus nostris diebus detectus certis nos fecerit, Datum Mediolanensem Archiepisc. nullum Chronicon. scripsisse, sed ei veram Landulphi Senioris Historiam in quatuor Libros divisam attributam esse. Manuscriptum illud ante finem sæculi XIII. Datii nomen præferebat, ut probat Puricellus in Nazariana cap. 30. n. 15. ex processu verbali anno M C C L X X X I X. in gratiam Decumanorum Metropolitanæ Ecclesiæ Mediolanensis contra Præpositum & Canonicos Sancti Ambrosii confecto. „ In eo autem processu, inquit „ Puricellus, duo præsertim testes in attestationis suæ confirmationem præferebant Datum, sive Datii Chronicon, prior a semetipso lectum, alter auditum cum legeretur a Primicerio Urbis Mediolani. . . Iste Dominus Ardizonus de Comite vocabatur. . . nunc quam ipsum aliter appellabant, quam Datum de Antiquitatibus Mediolani, quia scilicet Liber ille ita inscriptus. Eundem vero sic etiam prior ille testis describebat; erat unus Liber majoris voluminis quam Liber Psalterii communis. Alter verò intendo, quod Liber ille esset viginti quaternionum, vel plus secundum quod videbatur. Ita Puricellus. Ex quibus intelligimus, Manuscriptum illud complexum esse duntaxat initium magni Operis Landulphi, in quo facta singularia legebantur quibusdam Ecclesiasticis adversus alios faventia, ideoque quanta poterat antiquitas, huic Libro tribuenda erat.

XXVIII.
Illud majore ex parte Opus Landulphi Senioris.

Ut eam Historiam Datio Mediolanensi Archiep. Canonici illi assingerent, fundamentum desumere potuerit ex Auctoris Miscellæ verbis lib. 16. cap. 15. quibus is famem, qua Datii tempore Roma afflicta fuit, narrat, dicens, Sicut vir beatissimus Datus Mediolanensis Antistes retulit. De qua etiam fame loquitur Anastasius Biblioth. in Silverio: Eodem tempore, inquit, tanta fames fuit per universum mundum, ut Datus Episcopus Mediolanensis relatione sua hoc evidenter narraverit, &c. Verum Anastasius & Auctor Miscellæ laudatis verbis tantum significant, Datum in suis de hac fame Literis ad varios datis retulisse quantum fames apud Liguriam excreverit, quando ea universus Orbis angebatur. Quæ conjectura eo certior, & suppositio manifestior, quo Mabilionius loco laudato asserat, sibi Mediolano responsum esse, in Manuscripto, quod Datii nomen præfert, nullam fieri hujus famis, de qua ipse sciscitatus fuerat, mentionem, nec ejus fieri potuisse; cum in eo Chronico ea narren-

tur, quæ contigerunt octavo & undecimo sæculo. Porro quæ Auctor Miscellæ de illa fame scripsit, de verbo ad verbum recitat Baronius anno DXXXIX. num. XVII. Nullus ergo Datus Chronographus quærendus præter Landulphum Senionem Datii personam ferentem; frustra que Puricellus in Basilica Nazariana cap. 39. Gavantus Rubric. part. 2. sect. 5. cap. 19. n. 1. alique Mediolanenses Historici duos Datos utrosque Chronographos distinguunt, quoniam posterior Gregorii septimi Pontificatu vixerit. Galvancus Flamma Ordinis Sancti Dominici in suo Chronico inedito, circa annum MCCCXL. elucubrato, quatuor Landulphi Senioris Libros Datio attribuit, & Archiepiscopum a Chronographo diserte distinguit, asserens se ab ultimo hausisse, quæ de electione Gregorii VII. in Literas misit, quod recentes Historici Mediolanenses ad examen non revocantes, alter alterum in eundem errorem induxit. Anno CCCLXXXVIII. de hinc Te Deum verba facientes diximus in Chronico S. Datio Archiep. Mediolanensi tributo dici a Divis Ambrosio & Augustino post hujus baptismum decantatum, sed Chronicon illud Datii non esse. Nunc ex mox dictis colligere est, ejusdem Chronici Auctorem esse Landulphum Senionem, qui cum anno millesimo centesimo adhuc in vivis fuerit, ut suo loco dicetur, perspicuum est, Auctori res post sexcentos annos gestas referenti fidem adhibendam non esse, indeque Canticum illud factum non esse, SS. Ambrosii & Augustini.

Romani in Colchide, postquam anno superiori turpissimam fugam arripuissent, Gubazem Lazorum Regem, qui totius facti culpam in eorum veccordiam referebat, Martinus Dux & Rusticus Quæstor insidiis appetitum occiderunt, & Imperatori significarunt, illum Medorum partes foventem esse deprehensum, interimque ingruente hyeme per Oppida universum exercitum distribuunt, inquit Agathias lib. 3. pag. 80. Statim insuante vere, Nachoragan in locum Mermerois a Chosroe Persarum Rege missus copias coegit, ait Agathias pag. 90. Nachoragam ad Phasidem Urbem se conferre statuit, eoque Romanos evocare, quod facillimum expugnatum illic esse propugnaculum audisset. Est porro Phasis Urbs Cholchidis, etiamnum ampla, ad ostium fluvii cognominis sita. Verum Romani Duces strenue eam defenderunt, & Persarum ad duodecim millia in prælio occiderunt; cum vix ducenti Romanorum occidissent. Nachoragan collectis reliquiis in Iberiam concessit, cum paucis tanquam ibi hibernaturus, ut scribit Agathias in fine lib. 3. postquam fuisse prælium illud narravit. Baronius anno DLVI. num. XLIII. de hac Romanorum victoria, in qua Justinus Germani filii, qui unus e Ducibus erat, pie-

XXIX.
Gesta inter Persas & Romanos in Colchide.

CHRISTI
552.VIGILII PAP.
13.JUSTINIANI IMP. 26.
TOTILÆ REG. II.

dit Deus inimicos nostros in manus nostras. Tunc cedentes eum pugnis, sputisque perurgentes, vinculis post tergum manibus ad columnam, lapidibus obruunt.

PAGIUS

tas inclaruit, verba facit. At certum est, eam currenti reportatam, anno scilicet secundo post pactas Persas inter & Romanos Inducias, ut ex dictis sequitur. Interim Justinianus, Duces suos, qui Gubazem Lazorum Regem indicta cau-

Hæc de nece Parthenii Gregorius. Atque hic finis esto rerum gestarum præfentis anni.

Quin-

sa trucidarant, capitis damnavit, ut fufe refert Agathias lib. 4. Euthochius fit Episcopus Hierosolymorum, ut videre est anno DLXVIII. num. IX. S. Eutyebius fit Episcopus Constantinopolitanus, ut ostendam anno sequenti.

JESU CHRISTI ANNUS 553.

VIGILII PAP. ANNUS 14.

JUSTINIANI IMP. 27. THEJAS REX.

CHRISTI 553.

VIGILII PAP. 14.

JUSTINIANI IMP. 27. THEJAS REX.

I. De Euthyc. Ep. Constantinop. ordinatione.

Quingentesimus quinquagesimuster- tius Christi inchoatur annus, ascri- ptus in Fastis post Consulatum Basilii duodecimis, quo & Justiniani vigesimus- septimus mense Aprili incipit, idemque numeratur a Procopio belli Gothici de- cimosextus; cum excitatis turbis illis adversus Vigilium Papam sedatis, atque sacerdotali auctoritate compressis adver- sariis, jam extincto Menna, in locum ejus successit Eutyechius monachus, qui communionis Catholicæ Ecclesiæ parti- ceptus fieri ab ipso Vigilio Papa petiit; & ut Catholicus haberetur Antistes, fidei rectam confessionem conscripsit: de qua antequam agamus, hic de ejusdem Euty- chii ordinatione dicendum est: etenim mirifica quædam eam præcessisse narra- tur: ipsam vero hujus anni exordio con- tigiisse, ex ejus fidei professione & Vigi- lii responsione hoc anno reddita suademur.

II. (a) Apud Sur. die 6. Apr. 1. 2.

Qui res ab eo gestas est profecutus Eu- stathius (a) ejus alumnus, in primis narrat visionem ipsi divinitus ostensam, ubi jussu Amasææ Episcopi Constantino- polim ad Synodum indictam mittitur: ea enim illuc veniendi causa intercessit, ubi universale Concilium est convocatum.

Præce- dens vi- sio osten- sa Euty- chio.

Videbam (inquit) in visione noctis digitum manus Domini in firmamento cæ- li, & montem sancto monasterio immi- nentem (est enim mons ille valde subli- mis & excelsus, in quo sancti martyris

Thalalæi adem constructam videmus) cu- jus vertex mihi a digito illo ostendeba- tur, & vox audiebatur, dicens: Illic eris Episcopus. Quis per montem aliud quam urbem regiam (ut exitus docuit) significari existimasset? Cum igitur vi- sionem hanc vidisset, Deum qui illam ostenderat, deprecabatur, ut sacrum il- lud munus & periculum, quod ex eo im- mineret, a se transferret, atque sibi po- rius concederet in futura vita bonis il- lis, quæ justis promissa sunt, perfrui, atque audire verba illa (b): Etsi super decem civitates. Sed Deus, qui nubes educit ab extremis terræ, quique a gre- gibus ovium vocavit David, unxitque illum Prophetam & Regem, elegit & mi- rem hunc virum, & occasione illa quam dixi (nempe ut ab Episcopo Amaseno morbo detento, suo nomine mitteretur ad Synodum) in urbem amplissimam duxit.

(b) Luc. 19.

Mansit autem apud Patriarcham qui tunc erat: Mennas appellabatur, eratque vir sanctissimus & divinus. Cumque an- gelicam ageret vitam, futuraque prospice- ret, magnum Eutyechium hortatus est, ne a se discederet: ostendensque illum san- cto clero, dixit: Hic monachus erit suc- cessor meus. Confestim autem illum mi- sit ad Imperatorem; apud quem cum de rebus propositis disputaretur, apparuit omni divina humaneque disciplina instru- ctus.

III. Mansit cum Men- na Euty- chius.

Aprilis recitatum, in qua testatur, cum omnes Episcopi convocarentur a Justiniano, ut examinarent, improbarentque Tria Capitula, Metropolitanam Amasenum infirma corporis va- letudine impeditum, Eutyechium Monachum mis- sisse Constantinopolim. Mansit autem apud Pa- triarcham, qui Mennas appellabatur, eratque vir sanctissimus ac divinus, qui eum successorem sibi elegit, ut habet Eustathius citatus cap. 3. & pluribus explicat Baronius. Verum fallitur Cardinalis doctissimus in eo quod Mennas mor- te anno superiori collocata, Eutyechii vero or- dinationem præsentem consignat; nam, ut ibi- dem ex Theophane ostendimus, Eutyechius eo ipso die, quo Menna cadaver in Sacris adytis adhuc expositum jacebat, Constantinopolitanus Episcopus a Justiniano electus. Verum quidem est fidei ejus Professionem Vigilium Papam Theophaniorum die se se accepisse testari Literis fu-

S. Euty- chius anno superiori dictus Ep. Constanti- nop.

PAGIUS SÆC. VI. Olymp. 333. Anno E. 12. Hisp. DXCI. A. C. 553.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6046.

© 2. E. 3. P. 20. April. Indi. 1.

JESU CHRISTI 553.

VIGILII PAPÆ 17.

JUSTINIANI IMP. 27.

I. Postconsu- latus. II.

[1] Hicannus ista formula notatus: Post Consulatum Basilii XII. & secundum aliquos post Consulatum Basilii V. C. anno XIII. A num. I. ad XV. Eustathius Presbyter qui Sancti Eutyechii familiaris domesticus vixit, qui- que nunquam ab ejus latere discessit, Vitam ejus scripsit, ab Henchenio ad diem sextam

NOTÆ [1]

P. C. Basilii XII. vel an. XIII. Nolana inscriptio apud Blanchinum in præfatione ad Anastasium, n. 26.

D. E. P. D. XIII. K. A. L. N. O. V. E. M. B. XII. P. C. B. A. S. I. L. I. V. C.

Acta Concilii Cpolitani II. GEORGIUS

(a) 4. Reg. 23.

IV. Aperta via Euty- chio ad Episcopa- tum.

(b) Rom. 2.

V. Asservari jubetur Euty- chius.

Effissimus. Cumque congressus esset cum hæreticis, qui soliti sunt verbis digla- diari, non ad utilitatem, sed ad simpli- ciorum everfionem: illi non potuerunt re- sistere sapientia & spiritui quo loqueba- tur. Cum enim quidam negarent eos ana- themate feriendos qui post mortem de- prebentis essent hæretici; ipse divinarum scripturarum testimoniis anathemate pu- niendos esse demonstravit. Rex enim Jo- sias (a inquit) cum id prophetia ante significasset, ossa eorum, qui vitulis im- molarant, post mortem effodit atque com- bustit. Idem ergo in hæreticos servan- dum est, ut post mortem anathemate da- mnentur.

Hoc igitur imperator, & qui adstabant, admirati magnopere coluerunt & observa- runt. Itaque majore cum libertate deinceps in Regia versabatur: & majores co- gnitionis ejus divitiæ apud Deum atque homines declaratae sunt. Amabat eum Imperator, immo vero Imperatorum ac Regum omnium Dominus: cui cum ante orium nostrum nota sint omnia (quos b) enim præcivit & prædestinavit, hos & vocavit & glorificavit) magnum etiam Eutyechium summa cum gloria vocavit ad Pon- tificatus dignitatem. Paucis enim post diebus sanctus Dei servus Mennas regie urbis Patriarcha, de quo mentionem fecimus in senectute bona & diervum ple- nus, quos cum Dei gratia transegerat, hinc ad Angelorum & sanctorum Patrum vitam migravit. Cujus quidem obitus nun- cio ad Christianissimum Imperatorem per- lato, multi certatim incredibili studio co- nabantur amicos Imperatoris promissis & muneribus corrumpere, ut hominibus in- dignis Pontificatum deferret.

Sed qui omnia facit & mutat, quique corda scrutatur & renes Deus, in ma- nuque sua cor Regis continet cum finibus terræ, quietissimi Imperatoris cor ad vi- rum dignum inclinavit. Qui celeriter uni e Referendariis (Petrus hic appellabatur) mandavit, ut quæreret & teneret & con- gruenti honore custodiret magnum Euty- chium: quod sane factum est. Sed audite visionem, quam is, dum servaretur, vidit: Videbar (inquit magnus ille vir) magnam quamdam & præclaram domum vi- dere & lectum splendide stratum, in quo mulier nomine Sophia jacebat: que cum vo- Ann. Eccl. Tom. X.

casset me, ornamentaque demonstrasset, vidi mox domui adjacens solarium nive repletum, & puerum in solario stantem, nomine Sotericum, qui e solario castrum videbatur, nisi ego præcurrent, e nive e- ductum, a lapsu conservassem. Hoc viso quid aliud significabatur, nisi pulcherri- ma Ecclesiæ sanctissimæ opera? Hæc enim erant illa ornamenta. Per puerum autem in nive periclitantem, dogmatica disci- plina laborare indicabatur. Quæ quidem omnia sancti viri præsentis operam & diligentiam requirebant.

VI. Justinia- nus studet electioni Eutyechii.

Cum igitur hæc ita processissent, san- cto clero, sacroque Senatui libere consi- lium suum exposuit Christi studiosissimus Imperator, affirmans se de illo divinam visionem vidisse. Cum enim (inquit) in ade sancti Petri Principis Apostolorum, in qua Senatus habebatur, me somnus com- plexus esset, in quiete vidi Principem Apostolorum mihi magnum Eutyechium o- stendentem, dicentemque: Fac ut hic sit Episcopus. Hæc cum ita se habere jure- jurando affirmaret Imperator, omnes ipsius intentionem & studium (quod divino quo- dam splendore vultus declarabat) conspi- cientes, uno animo eademque mente, & cunctis suffragiis atque una voce ante- tempus clamabant: Dignus est, Dignus est. Cum igitur illi omnia ordine & ex divinatorum canonum præscripto contigissent, & tempus esset ut sacrarum manuum impo- sitione & initiatione consecraretur Pater & magister ipsorum, adducitur ad sac- tum altare, qui multos ad illud facer- dotes atque Pontifices erat adducturus: precibus ac manu & divinis ac veneran- dis oraculis consecratur: sancto inungi- tur Spiritu, vel potius sanctificatus ipse vicissim præsentem omnes Pontifices sancti- ficat: ovis errantis typum super humeros tollit, in sedem sublimem ascendit, in so- lio sedet, atque pastorem principem Chri- stum in cælum revertentem imitatur. Di- cit enim ipse quoque populo universo ver- bum illud, quod conjunctionem, concilia- tionemque & conservationem significat, nempe, PAX OMNIBUS, atque ab o- mnibus illud vicissim accipit. Hactenus de electione & consecratione Eutyechii Eustathius, qui & paulo inferius ait, eum tunc fuisse ætatis annorum quadraginta.

M Sed

PAGIUS

fuis datis VI. Idus Januarii currentis anni, quas Baronius recitat; sed inde non sequitur, ut pu- tavit Annalista Eruditissimus, Eutyechium hu- jus tantum anni initio Præsulem dictum esse; cum ipso etiam die suam fidei Professionem Vigilio tradiderint Apollinaris Episcopus Ale- xandrinus, Dominus Antiochenus Episcopus, E- lias Episcopus Thessalonicensis; sed & ceteri, qui primam Professionem non fecerunt, inquit Vigilium in suo Constituto apud Baronium num. LV. Quare ex ea fidei Professione nihil col-

ligi potest ad Eutyechii ordinationis tempus sta- tuendum. Vigilium, postquam accepit Professio- nem fidei ab Eutychio, Constantinopolim re- gressus est quod Em. Card. Norisius in Dis- fert. de quinta Synodo cap. 6. colligit ex eo, quod priorem Professionem fidei hoc titulo in- scribat in suo Constituto: Exemplum primæ Pro- fessionis, quam ad Sancta Euphemia Templum fe- cerunt; posteriori autem Eutyechii hunc titulum præfigat: Exemplum Professionis, quam residui Episcopi Theophaniorum die nobis fecerunt, ubi prior

VII. Sed antequam ulterius progrediatur oratio, quid significare velit verbis illis Eustathius, videamus, quibus ait: *Ovis errantis tyrum super humeros tollit. Isidorus Pelusiota de hac re interrogatus, respondit, pallium illud, quod decoris gratia super omnia indumenta superinducitur sacerdoti, significare deperditam ovem illam, quam pastor ille Evangelicus super humeros imponit suos. Hæc enim ipse in epistola ad Herminum Comitem habet (a): Id autem amiculum, quod sacerdos humeris gestat, atque ex lana & lino contextum est, ovis illius, quam Dominus oberrantem quaesivit, inventamque humeris suis sustulit, pellem designat; Episcopus enim qui Christi tyrum gerit, ipsius munere fungitur atque ipso etiam habitu illud omnibus ostendit, se boni illius ac magni Pastoris imitorem esse, qui gregis infirmitates sibi ferendas proposuit. Hæc Isidorus. Sed ad Eutychem redeamus: qui simulac sacris initiatus est mysteriis, fidei suæ professionem, more majorum, Vigilio Romano Pontifici dedit, quæ sic se habet (b):*

(a) *Ibid.* Pelus. lib. 1. epist. 136.

(b) *Exstat in Quinta Synod. col. lat. 1. & inter Vigiliis ep. t. 1. ep. Ro. Pont.*

VIII. Eutychem fidei professio.

Sanctissimo & beatissimo domino & concilio sacerdoti Vigilio Eutychemus. Scientes quantum bonorum causa est pax Dei, custodiens corda & sensus Fidelium, & colligens eos, ut unum idemque sapiant in recta fidei confessione, & ad perficienda divina mandata, & propitium Deum faciens in his quæ recta sunt concordantibus: ideo festinantes unitatem conservare, ad Apostolicam sedem vestrae beatitudinis manifestum facimus, quod nos semper & servavimus & servamus fidem ab initio traditam a magno Deo & Salvatore nostro Jesu Christo sanctis Apostolis, & ab illis in omni mundo prædicatam, & a sanctis Patribus explanatam, & maxime ab his qui in sanctis quatuor Synodis congregati sunt: quas in omnibus & per omnia amplectimur & suscipimus, id est, trecentos decem & octo sanctos Patres qui Nicæe congregati sunt, & sanctum Symbolum sive mathema fidei exposuerunt, & Arianam impietatem anathematizaverunt, & eos qui similia eis sapuerunt vel sapiunt. Suscipimus autem centum quinquaginta sanctos Patres Constantinopoli congregatos, qui idem sanctum mathema explanaverunt, & de Dei-

PAGIUS prior fidei Professio loco, altera tempore signatur. III. Ceterum Eutychemus Vigilium rogavit Epistola a se & ab Apollinari Alexandrino, Domino Antiocheno, & Elia Thessalonicensi Patriarchis subscripta, ut jam tandem Concilium ad Trium Capitulorum causam terminandam inchoaret. Vigilium VIII. Idus Januarii Patriarchis respondit, ipsorum fidem collaudavit, petitioni vero de causa Trium Capitulorum discutienda

tate sancti Spiritus dilucidaverunt & hæresim Macedonianam sanctum Spiritum impugnantem, & impium Apollinarianum condemnaverunt cum his qui similia illis sapuerunt vel sapiunt. Suscipimus autem & sanctos ducentos Patres in Ephesina prima Synodo congregatos, qui per omnia secuti sunt idem sanctum Symbolum sive mathema, & condemnaverunt Nestorium impium, & impia ejus dogmata, & eos qui similia ei aliquando sapuerunt vel sapiunt.

Ad hæc autem suscipimus & sexcentos triginta sanctos Patres Chalcedone congregatos, qui etiam ipsi per omnia consenserunt prædictis tribus Synodis, & secuti sunt prædictum Symbolum sive mathema a trecentis decem & octo sanctis Patribus expositum, & a centum quinquaginta sanctis Patribus explanatum, & anathematizaverunt eos qui aliud præter prædictum Symbolum presumunt docere, aut exponere, aut tradere sanctis Ecclesiis Dei. Condemnaverunt autem & anathematizaverunt & Eutychemum & Nestorium, & impia eorum dogmata, & eos qui similia his sapuerunt vel sapiunt. His ita se habentibus certum facimus, quod omnia quæ a prædictis sanctis Synodis iudicata & definita sunt, & servavimus & servamus: quia etsi per diversa tempora prædictæ sanctæ quatuor Synodi factæ sunt, tamen unam eandemque confessionem fidei servaverunt & prædicaverunt. Suscipimus autem & amplectimur etiam epistolam Præsulum Romanæ sedis Apostolicæ tam aliorum, quam Leonis sanctæ memoriæ de relictâ fide scriptam, & de quatuor sanctis Conciliis, vel uno eorum.

Cum igitur prædicta omnia & servavimus, & servamus, & in his nobis ipsis invicem consentimus; necessarium est conferri de Tribus capitulis, unde quibusdam quaestio nata est. Et ideo petimus, præsentem nobis vestra beatitudine, sub tranquillitate & sacerdotali mansuetudine, propositis sanctis Evangeliiis, communi tractatu eadem capitula in medio proponenda quæri & conferri, & finem quaestioni imponi Deo placitum, & convenientem his quæ a sanctis quatuor Conciliis definita sunt: quoniam ad augmentum pacis & concordiam Ecclesiarum pertinet, ut omni de medio dissensione sublata, quæ prædictis quatuor sanctis Conciliis definita

hæc reposuit: Annuimus ut de Tribus Capitulis ex quibus quaestio nata est, facto regulari Conventu servata aequitate, mediis Sacrosanctis Evangeliiis collationem cum unitis fratribus habeamus, & finis detur placitus Deo, & conveniens iis, quæ a sanctis quatuor sunt definita Conciliis. At illis clausulis, Facto regulari Conventu servata aequitate, ita Synodum Pontifex indici consentiebat, ut & Latini Episcopi pari numero adessent, quod tamen nunquam obtinere potuit.

IX.

X.

(a) *Ex Quinta Synod. col. 1. & ep. 8. Vigil. 20 1. ep. Rom. Pont. XI. Vigilii resp. nio ad Eutychemum.*

(b) *Psal. 132.*

XII.

PAGIUS IV.

ta sunt, inconcussa servantur, sanctarum Synodorum reverentia in omnibus custodita. His autem & subscriptis incolumis in Domino. Ora pro nobis, sanctissime & beatissime Pater. Ego Eutychemus misericordia Dei Episcopus Constantinopolis novæ Romæ omnibus supra scriptis subscripsi. Hucusque Eutychemus: ex quibus intelligis, tam ipsam quam Imperatorem manus dedisse, ut quaestio de Tribus capitulis synodice disputaretur, nec absque Patrum diligenti examinatione, quæ ille de iisdem Tribus capitulis promulgasset edita, a Fidelibus reciperentur. Sic igitur satis vides, tum sæcularem potentiam, tum etiam sacerdotalem reverentiam Pontificia auctoritate repressas, nec auras præter id quod a Vigilio Papa statutum esset, aliquid decernere, vel quæ ante promulgato edito decreta essent, ullatenus approbare. Quæ autem Vigilius ad ista ab Eutychemo data rescipserit, accipe (a): Dilectissimo fratri Eutychemo & Episcopis sub se constitutis, Vigilium. Repletum est gaudio os nostrum & lingua nostra exultatione, quod discordiæ confusione submota, pacem Deus suæ reformavit Ecclesiæ: ut impleretur quod dictum est (b): Ecce quam bonum & quam jucundum habitare fratres in unum. Valde enim nos in Domino exultare convenit, quod charitatis vestrae scripto nobis est oblata professio, cujus tenor ita se habet: Scientes quantum donorum causa est pax Dei, &c. Descripta hic habebatur & inserta ipsa integra Eutychemi fidei professio: eaque absoluta, hæc mox Vigilium subiicit, quæ in ipsa desiderantur: His autem & subscripsimus, hujus professionis Orthodoxæ claritatem libenter amplexi, eadem nos per omnia & in omnibus approbantes custodituros atque inviolabiliter servaturos Deo nostro profitemur auctore. Pergit vero Vigilium in sua epistola:

Omnibus igitur, quæ professio vestra continet, in sua perenniter firmitate durantibus, proposita vestra fraternitas, ut nobis presidentibus, de Tribus capitulis, ex quibus quaestio nata est, sub tranquillitate & sacerdotali mansuetudine, sanctis propositis Evangeliiis, conferatur, & finis quaestioni ipsi Deo placitus, & conveniens iis quæ a memoratis sanctis quatuor Conciliis definita sunt, imponatur: ut omni de medio dissensione sublata, quæ ab iisdem quatuor sanctis Synodis definita sunt, inconcussa servantur, earundem Synodorum reverentia in omnibus Ann. Eccl. Tom. X.

A num. XV. ad XX. Totale interitum, Romanæ Urbis expugnationem a Narsete, ac Teia ultimi Gothorum Regis mortem anno superiori, quo hæc omnia contigere, retulimus; quare hic narrabimus quæ anno belli Gothici XLX.

bus custodita. Quam professionem patrum traditionum memorem & sequacem tam in fraternitate vestra, quam in omnibus similia confessis atque consentibus, omni laude plenissimam judicavimus, & nostros ex ea re vere fratres agnoscimus.

Unde divina clementiæ supplicamus, ut omnes nos in hac confessione & in patrum traditionibus permanentes, nostro digni reperiamur officio, & in die divini iudicii nulli prævaricationi paternarum constitutionum inveniamur obnoxii. Quibus ita prædictis postulationibus vestrum desiderium cognoscentes annuimus, ut de Tribus capitulis, ex quibus quaestio nata est, facto regulari conventu, servata aequitate, mediis sacrosanctis Evangeliiis, collationem cum unitis fratribus habeamus, & finis detur placitus Deo & conveniens iis quæ a sanctis quatuor sunt definita Conciliis. Scientes utique, sicut & communis professionis testimonio declaratur, memoratarum Synodorum in omnibus reverentiam custodiri. Deus te incolumem custodiat, frater charissime. Data VI. Idus Januarii, Imperii domini Justiniani perpetui Aug. anno vigesimosexto, post Consulatum Basili V. C. anno duodecimo.

Sic igitur reddita est pax Ecclesiæ, cum a persecutione Vigilii Justinianus Imperator cessavit, suumque appenium jam in foro de Tribus capitulis revocavit editum, penitusque ipsius Romani Pontificis voluntati cessit, qua statuerat, ut nihil ea de re usque ad generale Synodum decerneretur: annuitque eidem & Eutychemus recens creatus Episcopus, fæque Vigilio subiecit, suæ fidei professione illi oblata; ut Catholica ab ipso communionem percepta, legitimus Episcopus haberetur. Id ipsum fecit & Apollinaris Alexandrinus, cui licet vitiosum, & adulterinè ingressum ad Episcopatum patefecerit Imperator, cum, pulso Zoilo, ipsum intrufit, tamen eodem Zoilo ex hac vita sublato, cum sicuti Eutychemus & ipse eidem Vigilio ejusdem fidei Catholicæ professionem obtulit, sicut ille pariter receptus est. Sic itaque animis junctis, restituitoque in pristinam dignitatem atque honorem ipso Romano Pontifice, indicta est œcumenica Synodus diu a Vigilio expectata, ad mensem Majum, jam exoptata diu (ut dictum est) sancita in Ecclesia pace: quæ quanta mox Romano Imperio attulerit bona, breviter percurramus.

Primum omnium Gothorum classis Orientem infestans, redire cogitur cum

M 2 igno-

ab Agatia Libro secundo suæ Historiæ recitata, gesta, sunt licet ea a Baronio in annom DLV. num. XI. & seqq. differantur. Agathias jus fr. itep itaque ipso Libri secundi initio scribit, incan- Italian depredan- te vere, currentis scilicet Christi anni, ut supe- tur.

XIII.

XIV.

Apollinaris recipitur a Vigilio.

XV.

Leutharis Dux Fran-

Totilas a Narsete vincitur & occiditur.

ignominia; Tarentum a Gothis antea, captum, Romanis militibus redditur: præterque opinionem Narfes cum exercitu, obstructis licet & obseratis itineribus a Francis & Gothis, Ravennam pervenit in columis; ac tandem in Rubiconem fluvium ab hostibus custoditum, occiso Gothorum Duce, transiens, in Tuscia occurrentem cum ingenti exercitu Totilam natum, adversus eum collatis signis dimicans ac superans, in fugam ipsum convertit, atque occidit, universo cum eo exercitu trucidato. Factumque Dei opera (quod & ipse Narfes ingenue professus est) ut bellicosissimus vir Totilas una cum potentissimo exercitu, innumeris claris victoriis, ac viribus pollens a semiviro Narsete (eunuchus enim erat) cuncta nitente Mariæ Virginis ope (ut dicemus inferius ex Evagrío) vinceretur. Nonne, quæso te, lector, contrectas manibus, nedum e longe digito signas, simulac Ecclesiæ capiti debitus honor impenditur, a Deo esse repensa bona cuncta, quæ in Pontifice vim passa & contumelia affecta religio, penitus effugatur?

XVII. Cum religioni consulitur, Imperium propagatur.

(a) Procop. de bello Gothico. l. 3. (b) Greg. dial. l. 2. c. 25.

PAGIUS

riori demonstravimus, Butilinum cum majore, validioreque exercitu parte Tyrrenum litus, & totam fere Campaniam, Lucaniam & Brutios deprædatum esse, ac ad fretum usque, quod Siciliam & fines Italiæ dirimit, pervenisse; Leutharim vero ejus fratrem reliquas copias ducentem, & Apuliam & Calabriam infestasse, & Hydruntem usque progressum esse; denique quotquot eorum Franci erant indigenæ, multam reverentiam pietatemque circa Templum exercuisse, Alemannicam vero gentem universam Templum irreverenter diripuisse, suisque ornamentis spoliasse: aliter enim hi circa religionem sunt affecti, inquit Agathias. Rebus hisce perpetratis cum jam ingentem spoliatorum vim coacerassent, & jam præterlapsa vix vigeret ætas; alteri quidem Ducum, Leutari videlicet, in animo erat domum reverti; sed cum viæ se dedisset Arabanes, & qui cum exercitu Romano erant insidiis in transitu collocatis perquam exiguum

ves ad Justinianum Imperatorem ab eo Constantinopolim missas, idem Procopius tradit. Factumque est, ut divini compensata lance iudicii, postquam Imperator cum suis Orientalibus obsequentem se præbuit Romano Pontifici, Romana ipse potiretur urbe; ejusque claves acciperet, cum Petri claves in Vigilio recognovit.

Ad hæc additum, ut cum Thejas Gothorum fortissimus in Regem ab eis electus esset, & reparare Gothorum res tageret, postquam compressionem diu Romanorum militum fortiter sustinisset, demum & ipse occideretur. Hæc omnia adeo præclara & immensa consecutus est Imperator, dum sibi imperari a Romano Pontifice passus est. Porro hæc tanta summam collecta, pluribus persecutus est Procopius, iidemque rebus gestis (ut ipse in fine testatur) operi finem imponit. Cætera autem ab Agathia in posterum petenda erunt. Est mentio de Procopio Casariensi apud Sophronium, (c) quem eundem cum isto esse putamus. Corrige vero errorem illapsum apud eundem auctorem in numerum annorum Imperatoris, dum hæc omnia facta esse anno vigesimoquarto Justiniani dicuntur, quæ contigerunt vigesimo septimo.

Sed unde tantum virium semiviro Narseti, ex Evagrío audi, dum ait (d): Commemoratum est ab his qui una cum Narsete fuerunt, dum precibus & aliis pietatis officiis divinum numen placaret, debitumque cultum ei tribueret, sanctam Virginem Deiparam ei apparuisse, planeque tempus præscripsisse, quo bellum cum hostibus gereret, atque ut non prius ad prælium committendum se accingeret, quam calitus signum acciperet. Multa alia quoque res a Narsete valde memorabiles geste sunt, &c. Intelligis, lector, cujus niti præsidio Duces debeant, ut maxima quæque & inconcessa aliis præstare valeant, nimirum Dei genitricis Mariæ, quæ interpellata precibus adversus

e præda, quam Leutharis Francique fecerant, eis reliquit, eosque in fugam coniecit, postquam eorum multos trucidasset.

Paulo post pestilens quidam morbus repente incidens multitudinem absumpsit; & nonnulli quidem illorum ambientis aeris pravitatem incusabant, causam morbi ei adscribentes; alii vero quod continuis bellis & longis itineribus peractis repente ad otiosam mollemque vitam essent trahiti, vite immutationem in causa esse putabant: at ipsam revera originem necessariamque causam mali plane intelligebant, quæ profecto erat injulitia, & Divina pariter atque humana jura ab ipsis proculcata. Ipsum itaque Ducem videre erat evidenter pænis, divinitus immixta obnoxium: insania enim, manifestaque rabie, instar eorum qui mente capti furere solent, corripiebatur, inquit Agathias, pag. 38. qui addit, Leutharim, ceterosque omnes in Ditione Veneta perisse. Butilinus alter Dux, omnibus ad Si-

XVII.

Thejas Rex Gothorum occisus.

(c) Prat. Spir. c. 131.

XVIII.

(d) Evag. l. 4. c. 23. Auxilio Dei genitricis Narsetes potens.

V.

Interitus Leutharis.

(a) Cant. 6.

(b) Procop. de bello Gotho. l. 3. prope fin. XIX. Narfes dimittit Longobardos.

XX. Agitur de cogenda quinta Synodo.

PAGIUS

hostes consurgat: de ea enim canit Ecclesiæ (a): Terribilis ut castrorum acies ordinata. Cujus fultus auxilio Narfes, indomitos barbaros est expertus imbelles. Porro fuisse & ipsum Narsetem æqui amantissimum, quæ de eo Procopius refert ostendunt: nihil enim apud eum antiquius fuit, quam iustitiæ cultus, quo milites in officio continere consuevit æqui atque recti cultores; ut quæ de Longobardis ab ipso dimissis ostendit Procopius, ubi ait (b):

Narfes itaque ex re bene gesta lætor factus, id omne Deo acceptum (ut erat in vero) indefinenter referre. Conversus deinde ad ea quæ proxima erant administrandum, Longobardorum in primis nefanda facinora se in expeditionem sequentium vindicare primum & expiare curavit. Illi namque ad cæteram vitæ factorumque impietatem & scelus, vel adificia ipsa in quæ forte diverterant, injussi cremabant, stuprumque feminis & vim inferebant sacras in ades refugientibus. Unde magna pecunia hos primum donatos ad proprios redire penates permisit, Valeriano, Damianoque suis cum copiis Ducibus traditis, qui eos tamdiu deducerent, quoad in Romanorum confinia pervenissent; & illis injunctum, ut sine aliorum injuria pertransirent. Hæc Procopius de Narsete, qui delegit potius robore fortissimorum carere militum, quam Deum eorum perperam factis ostendi: probe sciens ex militum delictis infirmiore exercitum reddi, ex pietate autem imbelles effici quosque fortissimos. Jam vero ex barbaricis proeliis ad Ecclesiasticas lites orationem convertamus.

Cum Justinianus Imperat. (ut superius dictum est) vi rem agere desisset, propositumque de Tribus capitulis editum revocasset, atque ea omnia esse in Synodo generali cognoscenda secundum Vigilii Papæ sententiam acquievisset: de ejusmodi cogendo Episcoporum conventu laborat, quem pernecessarium Ecclesiæ paci putavit: etenim non ob Triala tantum capitula schismate Orbis videbatur esse divisus, verum etiam ob damnatum edito Imperatoris (ut diximus) Origenem una cum ipsius erroribus: ejus enim rei causa Oriens ferme totus cum Palæstina provincia gravioribus exa-

gitatus motibus erat. Ad hos igitur omnes sedandos tumultus Synodum vocatam esse, Evagrius (c) pluribus docet; nos autem ea hic referre prætermittimus, cum de his suo loco latius dictum sit, tempore videlicet promulgati adversus Origenem Imperatoris edicti, ubi & res perperam gestas ab Origenistis in Palæstina usque ad præsens tempus, Quintæ videlicet Synodi, ex ejusdem temporis scriptoribus abunde satis profecuti sumus. Cæterum præcipua hujus cogendæ Synodi causa fuit haud dubium maxima illa de Tribus capitulis altercatio.

Leontius (d) Scholasticus, qui his vixit temporibus Justiniani Imperatoris, ad decernendum de Tribus capitulis cum convocatam Synodum dicit, hujuscemodi ejus cogendæ dignos prætextus adducit, dicens ad occultos hæreticos avertendos Eutychanos atque Nestorianos ejusmodi fuisse remedium excogitatum: cum eo ventum esset, ut tam illi quam isti sese Nestorii vel Eutychetis esse discipulos palam profiteri detrectarent, erubescerent; horum tamen favere dogmatibus, aliis quibusdam inventis causis, iustis apparentibus minime prætermitterent. Nam omnes qui Eutychetis laborabant morbo, cum non communicarent Ecclesiæ, non ob defensionem erroris ipsius id facere profitebantur; sed nolle dicebant amplecti Synodum Chalcedonensem eam ob causam, quod quædam in ejus Actis esse corrigenda viderentur, quæ Tribus illis erant comprehensa capitulis. Hos vero non Eutychanos, sed Hæsitantes nominatos fuisse, cum tamen ex Eutychanis progredierentur, affirmat.

Ad hos igitur Ecclesiæ Catholice uniendos, in causa Trium capitulorum Imperatorem studuisse dictam Synodum congregare, idem qui supra Leontius tradit. Quod enim hi haud longius viderentur aberrare, facile corrigi posse, & ex dubitantibus reddi certos atque securos existimavit; ita persuasus (ut dictum est superius) a Theodoro Episcopo Cæsariæ Cappadociæ, fore nimirum ut omnes isti susciperent Chalcedonense Concilium, si damnatis illis capitibus, eadem Synodus purgaretur; cum iidem simul omnes juste clamare viderentur, Nestorianæ hæresis suspectos esse qui faverent Theodo-

Priusquam itaque hic morbus omnes pervaderet, committendum sibi quocumque eventu prælium censebat. Quo circa cum in Campaniam venisset, castra non procul a Capua Urbe fixit, ad ripas Casulini fluminis. Narfes vero ubi hæc cognovit, statim & ipse universo exercitu Roma adueto, non procul ab hostibus castra locat, sed unde & strepitus exaudivit, & vallum confici posset. Tandem ventum est ad prælium, in quo ipse Dux Butilinus cum universo exercitu ad internecionem periit; neque quicquam

(c) Evag. l. 4. c. 37.

XXI. (d) Leont. de sect. Act. 6. Qui vigerent confictus Ecclesiæ.

XXII.

VI. Interitus Butilini.

ro Mopsuesteno, Ibae epistolae, & Theodoretii scriptis adversus Cyrillum Alexandrinum, quod scilicet Theodorus institutor fuerit Nestorii, cujus, & sectatores ac focii extitissent Ibas atque Theodoretus.

XXIII.

Porro iidem ipsi qui Tria illa esse damnanda capita afferebant, adversarios qui id negarent faciendum, *Synoditas* nominare consueverunt: e converso autem Catholici appellabant *Hesitantes* huiusmodi occultos Eutyrianos & Severianos: qui quidem (in quantum foris apparebat) se esse Catholicos, Synodumque suscipere profitebantur; immo & pro eadem certare isti, sicut illi, tum ore tum scriptis etiam afferebant. Ad hos igitur simul uno nexu fidei Catholicæ contringendos studium infudavit Imperatoris, qui ante Synodum indictam (ut vidimus) ut eiusmodi Hesitantes colligeret, de damnandis Tribus illis capitibus edictum antea promulgavit. Sed cum nec factus esset sui compos desiderii, ut illi redierint ad Ecclesiam, immo subsecutus esset contrarius operis effectus, dum qui erant in Ecclesia Synodi defensores, existimantes ex Tribus illis capitibus condemnatis maximam irrogatam esse eidem Synodo contumeliam, sese ab aliis Catholicis separarant, ut inter alios fecisse diximus complures Episcopos Africanos: sed & cum inter hæc pars alia nec illis nec istis inhærens, Synodum expectandam esse diceret, quæ ambages omnes istas solveret, & quid de his agendum esset, summa auctoritate decerneret: bene consultum fuit, ut ex Vigilii Papæ sententia Synodus œcumenica ageretur. Id quidem Vigilii ipse Pontifex præ cæteris exposcebat, quem eius rei causa tot tantaque mala esse perpeffum vidimus.

XXIV.
Ex Vigilii
Papæ
sententia
Synodus
indicta.

Cum igitur eius cedendum esse voluntati necessitatem cogere intelligeret Imperator; quievit tandem, atque ex ipsius sententia Synodum convocandam esse decernit, ratus nimirum fore, ut editum a se de Tribus capitibus decretum ab œcumenica Synodo firmaretur, quod absque Episcoporum decreto & Pontificia auctoritate omnibus carere penitus viribus sciret. At sicut laudabile fuit ex Vigilii Papæ sententia Synodum colligere laborasse; ita illud reprehensione non

PAGIUS

quam e Germanis ad suos est reversus, præter quinque viros, quocumque tandem modo illi evaserint; soli vero ex Romanis octoginta viri desiderati, qui quidem primum hostium impetum exceperant. *Leubaris* itaque & *Butillius* fratrum expeditio hunc calamitosum exitum habuit, ob injusta, impiaque ipsorum facta, inquit Agathias pag. 48. & quidem currenti anno, de cuius vere, ætate, & autumno Agathias sine dubio intelligendus; ideoque Continuator Marcellini hanc cladem perperam con-

caruit, dum quos sciret suæ esse sententiae Episcopos, eosdem ad Synodum convocare, omittis cæteris, conatus fuerit. Huius quoque rei consequendæ causa Episcopatum Constantinopolitanæ Ecclesiæ (ut vidimus) Eutychio contulit, quem acerrimum esse nosset Theodori Mopsuesteni impugnatores: optime enim ipsum compertum habuit; dum Constantinopoli constitutum Apocrisarium agentem Episcopi Amaseni (ut Nicephorus tradit) sæpe sæpius adversus defensores Trium capitulorum ipsum audierat strenue dimicare. Insuper ejusdem quoque rei conficiendæ causa illud antea fuisse orditum vidimus, ut in ordinem redacto Zoilo Episcopo Alexandrino, in locum ejus substitueret Apollinarem eundem cum ipso sententiæ defensorem, cum & in eam transisset quam plurimos Orientales Episcopos: sed cunctantem expertus Romanum Pontificem, ad eum permovendum, penes quem ob sedem Apostolicam summam sciebat esse prærogativam, tot tantisque (ut vidimus) terrores ipsi incussit, & ignominias irrogavit.

Hic vero sicut semper inconcussus restitit Imperatori sibi nimium arroganti & inconcessa tentanti, nec quievit quousque omnes sibi subjecerit adversarios: ita modo conatus istiusmodi Imperatoris occurrere festinavit, illud in primis aggressus, si suadere illi posset, cum de ea re ageretur, cujus causa universus ferme Orbis Occidentalis esset perturbatus, ut Occidentalium Episcoporum æque requireretur assensus, atque sententia rogaretur, sicque ad eandem Synodum vocarentur. Verum quod ob ingruentia bella perdifficilis esset eorumdem in Orientem accessus, acquiesceret Imperator, ut in Sicilia eadem Synodus ageretur, loco nimirum in mediterraneo posito, quo & Orientales & Occidentales una cum transmarinis Africanis Episcopis facilius convenirent: horum namque potissimum esse habendam rationem asserens, qui ob Imperatoris de Tribus capitibus promulgatum edictum sese ab Orientalibus segregarant, neque cum Occidentalibus convenirent, quos in Imperatoris sententiam abductos suspicarentur. Proposuit & Justiniano Vigilii, si ad Synodum cogendam Sicilia non placeret, ut aliam

fert in annum post *Consulatum Basilii XI.* Christi sc. superiorem, & magno anachronismo Marius in suo Chronico in annum post *Consulatum Basilii XIV. Indict. III.* annum scilicet Christi DLV. quæ & Baronii, qui ejus Chronicon non viderat, sententia etiam erat. Hoc itaque anno finis fuit diuturni belli, quod ab anno DXXXVII. Franci sub *Theodeberto & Theodebaldo* Regibus per annos septemdecim in Italia gesserunt, exitu adeo infelici, ut post tot prælia, ne unam quidem Civitatem retinuerint.

Ad

XXV.
Vigilius
in Occi-
dentem
cupit tra-
here Syn-
odum.

XXVII.

Interpel-
lat Vigi-
lium Imp.
prodere
quid sen-
tiant.

XXVIII.

PAGIUS
VII.
Benignus
fuit Episc.
Heracleæ
Macedoniae.

aliquam ipse Italiae civitatem maritimam æque sibi subditam Imperator eligeret.

XXVI.
De vocan-
dis Occi-
dentalibus
Episc.

Verum etsi æqua hæc videri poterant, facere tamen abnuvit Imperator, timens ne Latinorum Episcoporum suffragiorum frequentia obruerentur qui de Tribus capitibus condemnandis Orientales ex adverso pugnabant: Nimis enim suæ ipsius sententiæ tenax Imperator sic Synodum cogi curabat, ut tamen eandem sibi, si liceret, faceret tamenentem. At instat rursus Vigilii, urgetque Imperatorem, ut saltem (quod æquitas non negaret) ex Italia & Africa ad Synodum Constantinopolim accerferentur Episcopi: aliter fore, ut tamquam exclusi sacro cœtu iidem haud æquo animo id latari essent, periculumque ingens de alio excitando ab eis schismate immineret: cum enim id expectatum a Romano Pontifice ipsi scirent, ab Imperatore vero negatum, nullamque sui habitam rationem, sed pro ipsius Augusti arbitrio cuncta facta cognoscerent; fore ut seorsum illi Synodum collecturi essent, & adversantes decretis Orientalium de Tribus capitulis sive aliis canones sancituri.

His adeo efficacibus rationibus Justinianus persuasus, tunc Vigilio assensus est, sed ea adhibita conditione, ut exæquato numero Episcoporum, qui sive ex Italia, sive ex Africa vocarentur, non plures hi essent, quam qui ab ipso Imperatore ex diversis Orientis Ecclesiis Constantinopolim vocarentur. Huiusmodi igitur pactis conventis, cum Vigilii hæc cuncta festinaret implere, ut legitima Synodus haberetur: Justinianus Imperator per Theodorum Decurionem Palatii ad eundem Vigilium Romanum Pontificem a se ante conscriptum volumen de Tribus capitulis misit, ut quæ de illis sua esset sententia, scriptis ipse profiteretur. Tunc Episcopi qui cum Vigilio aderant, negaverunt id esse faciendum, non exoptato fratrum adventu. At Imperator eam temporis dilationem moleste ferens, rursus suos ad eum proceres destinavit, qui urgerent ipsum quantocumque de ea re ferre responsum.

Ad hæc Vigilii rogavit Imperatorem, ut sibi saltem viginti dierum temporis da-

Ad num. XXVIII. Anno superiori frequentissimi Episcopi Byzantium jam ad Synodum advenerant, inter quos tres Patriarchæ, itemque *Elias* Metropolitæ Thessalonicensis, ut ex subscriptione Libellorum ad Vigilium patet. *Elias* tamen paulo post discessit, relicto *Benigno* Episcopo Heracleæ *Pelagonia*, qui suas in Concilio vices ageret. Baronius hunc *Benignum* Heracleæ in *Paphlagonia* Episcopum appellat. Verum Card. Norisius laudatus cap. 4. recte animadvertit, nullam unquam huius nominis Urbem in Paphlagonia extitisse, & *Benignum* Episcopum fuisse in *Pelagonia*, quæ est

ret inducias, cum (quod omnibus erat manifestum) nondum convalesceret a corporis ægra valetudine, quæ eum diutius detinuerat ægrotum. Hæc ut impetraret ab Imperatore, idem Vigilii Pelagium diaconum ad eum abire iussit. Quibus obtentis, Vigilii æger adhuc in his cogitur laborare, & addere ad priora, simulque in volumen quoddam ab Imperatore per Benignum Episcopum Heracleæ Paphlagoniæ ante delatum infundere, in quo horrendæ erant conscriptæ blasphemiarum capitibus sexaginta distinctæ, nomine Theodori Mopsuesteni in ipsius liminari pagina prænotatæ. Has omnes idem Vigilii per singulas rejecit, confutavit, anathematizavitque, atque tandem in fine quæ de Tribus capitibus sua esset sententia fusus scripsit. Extat libellus ipse sive Constitutum Vigilii ad Justinianum. Imperatorem datum hoc anno pridie Idus Maji: quod descriptum ex Vaticano codice antiquitus scripto inferius ponemus suo loco. Ex quo quidem cuncta hæc quæ ad Synodum præfati sumus, desumptimus: quæ præstat audire magis, quam quæ ex Nicephoro præmittuntur ad Quintam Synodum.

De qua illud etiam admonendum putamus, ipsa quæ edita in hanc diem Acta reperiuntur, esse corrupta, atque decurtata in pluribus, ut suis locis fiet cuique manifestum: id autem factum ab adversariis Origenistis, sive a Monothelitis, fuit nonnullorum sententia. Pudenda plane in illis intexta habentur, ac prorsus indigna Synodo œcumenica: cum alioqui nec œcumenicæ tunc Synodi potuerit habuisse nomen, utpote nec in Spiritu sancto legitime congregata, cui sive per se sive per suos ipse Romanus Pontifex noluit interesse.

Quod ad Actiones ejusdem Synodi, sive Collationes dixeris, seu Sessiones pertinet: duas dumtaxat Nicephorus numerat, alteram adversus Tria capitula congregatam, alteram vero adversus Origenis errores: verum quæ extant Quintæ Synodi Acta, octo continent Collationes, de quibus singulis dicturi sumus.

Sed ut ab ejusdem Synodi principio exordiamur: cocunt sine capite membra; im-

parva Macedonia Regio inter Axium & Erigonum posita. Jam enim olim tum in Iatrociniali Conventu Ephesino, tum in Synodo Chalcedonensi legitur subscriptus *Quintillus Heracleæ Macedoniae agens vices Anastasi Episcopi Thessalonicensis*. Quare sicut tunc Episcopus Heracleæ Macedoniae vices gessit Episcopi Thessalonicensis; ita & in Synodo quinta.

A num. XXX. ad XXXVI. *Vigilius* cum Occidentales Episcopos timore Justiniani adesse nolle intelligeret, se cum paucis Italis atque *Illyricis* rem ita definiti posse negabat, ut nulla *Synodo* ge-
deinceps ab Occidentis Episcopis contraditio
nerali.
se-

XXIX.
Synodi
quintæ a-
cta cor-
rupta.XXX.
De nume-
ro actio-
num.

XXXI.

CHRISTI
533.VIGILII PAP.
14.JUSTINIANI IMP.
27.

immo nec cum aliis qui sub capite cenfebantur artubus compaginari curantes, nulla Vigilii Papæ ægrotantis adhuc habita ratione, hoc eodem anno, cum vocatus prima die mensis Maji (ut habetur in ejus Synodi Collatione secunda) Vigilii ad Synodum non venisset: quarto Nonas Maji Orientales Episcopi, qui Constantinopolim venerant, una conveniunt, acturi de ventilata diu quæstione trium capitulorum, omnes numero centum sexagintaquinque. Tunc enim cum ibi essent, vocaverunt ad Synodum ipsum Vigilium Summum Pontificem honestissima vocatione, nempe Episcoporum nomine Synodi, & magistratum nomine Imperatoris: hac prærogativa etiam adversarii dignati Romanum Pontificem, ut cum alias (quod sæpe vidimus) si Patriarchatum sedium vocandi essent Episcopi, tres mitti solerent; ad convocandum ipsum Romanum Pontificem Vigilium viginti missi fuerint, tres Patriarchæ, reliqui vero omnes Metropolitanani Episcopi, ut Acta ipsa docent in quibus nomina singulorum descripta leguntur.

XXXII. Inter nobilium autem sedium Episcopos, qui Synodo interfuerunt, post Euty-

PAGIUS

feret. Ea tandem sententia placuit, ut pari Latinorum ac Græcorum numero Synodus componeretur, quod ante Festum Paschæ hoc anno die XX. Aprilis celebratum, statutum fuisse observat Doctissimus Card. Norisius citatus cap. 7. Ipsemet enim Vigilii in Constituto ad Justinianum ait: *Postea vero hoc magis cum consensu fratrum nostrorum, nostrarum partium Episcoporum nuper ante sanctum Pascha diem Petras vestra constituit, ut exaginato numero his Pontificibus, qui in Constantinopolitana Urbe præsentibus sunt, de Tribus Capitulis, ex quibus quæstio vertitur, secundum superius designatum fratrum nostrorum Episcoporum professionem deberemus inire tractatum.* At Græci Episcopi his intellectis tumultuari, venisse se ex longinquis Provinciis Synodi Oecumenicæ causa, hujus auctoritatem, ac nomen deprimi, si a paucissimis celebraretur; plurimos Sapientissimos excludendos, si pari cum Latinis numero coeundum sit. Synodos frequentissimas a solis Græcis celebratas; in Chalcedonensi sexcentorum & triginta Patrum Conventu Legatos tantum Leonis Papæ ex Latinis interfuisse, Nicenam omnibus venerabilem Synodum ex Græcis tantum constitutam; notam esse Occidentalium in Trium Capitulorum defensione obstinationem, cum quibus si exaginato numero Orientales disputationem ineant, paribus hinc inde suffragiis re infecta Concilium dimissum iri.

IX. Inditio quinta Synodi generalis.

Justinianus his acceptis a priori sententia discessit, Synodumque indixit, non ad IV. Nonas Maji, ut habet Baronius num. XXXI. cum Codicibus editis, sed die III. Nonas Majas, ut habent Codices Bellovacenses & Parisiensis, qui fuit Claudii Jolii Cantoris Ecclesiæ Parisiensis. Hanc enim lectionem potiorē esse inde deducit Garnerius in Dissert. de Quinta Synodo generali cap. 5; quod hoc anno dies tertius Nonas Maji incidit in feriam secundam, qua

chium Episcopum Constantinopolitanum, de quo diximus, numerantur Apollinaris Patriarcha Alexandrinus, Domnusque Antiochenus; Eustochius autem Episcopus Hierosolymitanus per legatos interfuit. Externorum vero Sextilianus Episcopus Tunienis sive Tunetensis præto fuit legatus missus a Primo Episcopo Carthaginensi, qui sedit post Reparatum, de quo superius est habita mentio. Reliquos autem numerare prætermittimus, & quarum essent civitatum Antistites, cujusvæ vitæ meriti.

Cum igitur (ut dictum est) Episcopi convenissent: confidentibus omnibus; Theodorus Silentarius a Justiniano Imperatore missus libellum attulit coram Patribus in Synodo legendum: qui, cunctis audientibus, jusus est legi: Est ejus exordium: *Semper studium fuit Orthodoxis & piis Imperatoribus, &c.* Ea in primis scriptio, quid omnes prædecessores rectæ fidei Imperatores ad destruendas obortas hæreses egerint, quantumve studii in id ipsum sedulo impenderint, per singulos recenset. Qualis autem ante sua tempora Ecclesiæ esset facies lurida, sic describit: *Post Concilium Chalcedonense, exiguo tempore transacto, ite-*

Præcipui Episcopi qui Synodo interfuerunt.

XXXIII. Collatio prima.

more Majorum post rem Divinam die Domini co rite procuratam, inchoabantur Synodi. Sic Chalcedonensis die VIII. Octobris; sic Ephesina die XXII. Junii; sic Constantinopolitana I. die XXIV. Maii; sic denique Nicæna die XIV. Junii congregata fuere, diebus qui cum feria secunda concurrebant, ut ex methodo Cyclica liquet. Adfuere tres Patriarchæ, & Patres CLXV. lecta Sacra divalis Justiniani, qua Imperator significabat, nihil antiquius sibi fuisse, quam, hæresibus eliminatis, quietem Ecclesiæ dare, post excitatos ab Acephalis tumultus. Sed cum probe scirent Episcopi Græci Synodum, Romano Pontifice non præsentem, nihil haberi apud Occidentales; nobilissima ad eundem destinata Legatione trium Patriarcharum, omnium Primatum Autocephalorum, aliorumque Antistitum Vigilium rogarunt, ut Synodo interesset, & secum disputaret de Tribus Capitulis. Eis reposuit Vigilii: *se propter corporis infirmitatem non posse ad hanc petitionem respondere, in postero autem die pollicetur esse manifestare, quid ei de tali Conventu placuerit.* Atque ita die quinta mensis Maji prima Collatio se habuit.

X. Fragmentum Inliciti Vigilii.

Baluzius in Nova Collectione Concil. Acta vulgata Concilii V. cum MSS. Bellovacensi & Parisiensi diligenter contulit, multas varias lectiones ex his notavit, & præterea varia fragmenta, quæ sunt magni momenti. Inter ea insigne fragmentum ex Judicato Vigilii, quod ad nos non pervenit, supplevitque Sacram divalem Justiniani, quæ mutilata in omnibus Conciliorum editionibus legitur. Ait Justinianus in sua Epistola Vigilium in suo Judicato prædicata impia Capitula anathematizasse his verbis: *Et quoniam his quæ nobis de nomine Theodori Mopsuesteni scripta porrecta sunt, multa contraria rectæ fidei releguntur, nos monita Pauli sequentes Apostoli dicentis, Omnia probate, quod bonum est retinete, ideoque anathematiz-*

CHRISTI
533.VIGILII PAP.
14.JUSTINIANI IMP.
27.

rum surrexerunt Nestorii & Eutychetis sequaces, & tantas turbas in sanctis Ecclesiis fecerunt, ut divisiones & schismata in eis fierent, & nullam ad se invicem communionem haberent. Neque enim præsumebat aliquis de civitate in civitatem veniens, in ecclesiam procedere. His addit suum a se naviter impensum studium ad conciliandas ac simul unendas Ecclesias: quo minus autem fieret in omnibus voti compos, Nestorianus obtulisse ait, qui scripta Theodori Mopsuesteni, aliaque Theodoretæ Episcopi Cyri, necnon epistolam Ibæ proferrent in medium; sicque ea vi restituere conati essent Nestorii hæresim. Quibus cum occurreretur sibi esset, pro remedio ea Trium capitula primum ab Episcopis qui convenerant Constantinopoli damnanda procurasse; quæ item Vigilii Papæ auctoritate improbata iterum atque iterum fuisset, testatus est.

XXXIV. Insuper (quod nuper accidisset) se per suos convenisse Vigilium, ut scriptis dicta capitula damnaret, vel si minus facere vellet, quæ esset sua de ea quæstione sententia itidem scriptis commenderet: quod & ipse se esse facturum, pollicitus esset. Post hæc autem suæ fidei confessionem cum subdit, illos omnes qui ad Synodum convenerunt Patres rogat de his omnibus ferre sententiam, asserens de Theodoro Mopsuesteno: *Non nuper nomen ejus abrafam est e Diptychis, sed ex quo ipsius hæreses prodire in lucem.* Hæc continet libellus Justiniani Imperatoris oblatus Synodo, scriptus autem (ut ibi notatur) tertio Nonas Majas, hoc ipso anno vigesimo septimo sui ipsius Imperii. Eadem etiam Actione, suggerente sancta Synodo, justæ sunt legi litteræ Eutychii Episcopi Constantinopolitani, quibus suæ fidei professionem (quam superius recitavimus) dedit eidem Vigilii Papæ: rursumque ipsius Vigilii ad Eutychium de eadem reddidit litteræ.

XXXV. His omnibus recitatis, Synodus testata est, aliquos Episcopos rogasse Vigilium. *Ann. Eccl. Tom. X.*

PAGIUS

zamus Theodorum, qui fuit Mopsuestia Episcopus cum omnibus suis Scriptis, & qui vindicant eum. Anathematizamus & impiam Epistolam, quæ ad Marin Persam scripta esse ab Iba dicitur, tanquam contrariam rectæ Christianorum fidei, & omnes qui eam vindicant, vel rectam esse dicunt. Anathematizamus & Scripta Theodoretæ, quæ contra rectam fidem, & duodecim Capitula Sancti Cyrilli scripta sunt. Et hæc quidem in ea, quæ dicitur Judicatum, inserta sunt.

XI.

Quæritur Justiniani. Paulo post in eadem Epistola, seu Epistolæ fragmento dicit Justinianus: *Quoniam vero cum postea venisset ad Regiam civitatem scripta facta sunt inter vestram sanctitatem & Vigilium ad nullam religiosissimum Papam Senioris Roma, ut vos oporteret convenire, & propter eos, qui vel ex ignorantia vel scientia impietatem Capitulorum videntur convenire, convenientem his, qui a sanctis quatuor*

lium Romanum Pontificem, ut ad Synodum una cum cæteris conveniret, nec tamen hætenus id fecisse: quam ob causam illum solemni esse accersendum vocatione, operæpretium duxit. Missi itaque sunt iidem qui eum vocarent Episcopi (ut dictum est) omnes numero viginti, iidemque Metropolitanani præter tres præcipuarum sedium Patriarchas, nimirum Constantinopolitanum, Alexandrinum, & Antiochenum. Qui redeantes, de illo retulere, causatum ipsum esse corporis ægrotudinem, scriptis tamen se Synodo satisfacturum pollicitum, & quid de Tribus capitulis sentiret, palam facturum.

Rursum enim ad octavam Idus Majas XXXVI. convenerunt (a) Episcopi: ubi primum (a) Tom. 2. Conc. nov. edit. Collatio secunda Synodi. viginti illi ac primarii Ecclesiæ Orientalis Antistites, qui iterum missi erant ad conveniendum atque invitandum ad Synodum Vigilium Romanum Pontificem, quid ab eo acceperint, coram omnibus referunt: nimirum eam suæ absentiae causam Vigilium prætexisse, quod non adessent Occidentales Episcopi, nisi pauci admodum; se autem conscriptam de ea quæstione sententiam ad Imperatorem missurum. Ad hæc se respondisse testati sunt missi Episcopi, olim in quatuor præcedentibus Synodis oecumenicis perpaucos Occidentalium interfuisse sacerdotes: satisque esse, ut qui adessent, convocati Episcopi, ipsi inter se de proposita agerent quæstione. Hæc autem cum retulisset Imperatori; ipsum suos unacum Episcopis sequenti die ad Vigilium accersendum missurum, esse pollicitum; quod & fecisse, testati sunt, missisque ad eum Liberium Patricium, Petrum, Patricium Magistrum Officiorum, Patricium Patricium, Constantinum Quæstorem, & cum his Belisarium, Cæthegum, atque Rusticum Exconsules una cum deputatis Episcopis a Synodo missis pridie ejus diei.

Post priorem istam habeam relationem, XXXVII. justii sunt a Synodo ii qui missi erant, N quæ

Conciliis de fide definita sunt, sententiam dare, & nunc idem religiosissimus Vigilii contra-rio factus est sua voluntatis, nolens una cum omnibus secundum quod placuit convenire, &c. Cum autem ad nullam propositionem voluisset convenire, mandavimus ei quod & vestram sanctitatem & alios Patriarchas in scriptis de hoc interrogavimus, ut tanquam impia ista Capitula ab omnibus condemnentur, vel si quis putaverit, recta ea esse, evidenter suam voluntatem manifestet.

A num. XXXVI. ad XII. In secunda Collatione Antistites, qui pridie Nonas Majas VI. III. & IV. Vigilium iterum conveniant, ipsum rogaturi, ut ad Synodum accederet, Legationis suæ exitum ad Patres retulere VIII. Idus Majas. Respondit autem se cum illis convenire non posse, quod Occidentales Episcopi sibi adhæ-

XII. Collatio.

ren-

CHRISTI
553.VIGILII PAP.
14.JUSTINIANI IMP.
27.

quæ apud Vigilium gessissent, palam facere. Qui retulerunt, Vigilium iterum inducias postulasse, quo suam sententiam scriptis depromeret; ut quid sentiret, omnibus notum faceret. Respondisse autem hos, ipsum idem jam alias sensitse, condemnasseque tria capitula, & per hæc suam esse sententiam declaratam; tantum ab eo requirere, ut quod solus fecisset, cum Patribus in publico conventu ageret. Et si ad hoc inducias optaret, ut tandem ad Synodum conveniret; Synodum expectaturam: alias inter se de quæstione trium capitulorum Patres qui convenissent acturos. Ad hæc autem Vigilium, se solum suam de ea re sententiam conscripturum respondisse. His porro tam ab Episcopis missis quam a prædictis Patriis in Synodo relatis: qui missi erant ab Imperatore se jam sanctos munere, recessuros; de reliquo hortari Patres ut rei cæptæ finem imponerent, cum id Imperator optaret, apud quem nihil esset antiquius, quam ut fides Catholica semper maneret inconcussa.

XXXVIII.

His peractis, Synodus iussit mitti tres Episcopos, qui Primasium Episcopum A drumetinum in Africa Metropolitanum Constantinopoli tunc degentem vocarent ad Synodum simulque Sabinianum, Proiectum, & Paulum Episcopos Illyrici. Legati sunt ad hoc opus tres Episcopi, totidemque presbyteri. Hi redeuntes, de Primasio in primis hæc retulerunt, illum dixisse: *Papa non præsentem, non venio*. Reliquos autem citatos Episcopos Illyricos recusasse accedere, eo quod non adesset eorum Archiepiscopus Benenatus. His relatis, de Primasio sententiam differre Synodo placuit; illi vero Illyrici ut Benenatum adirent, ut idem cum illo sentirent, quem constaret unius esse cum ipsis qui aderam ad Synodum convocati sententiæ, eadem decrevit Synodus. His in hunc modum rebus gestis, finis habetur impositus secundæ Collationi.

XXXIX.
Collatio
tertia.

Sequenti die, ad septimum Idus Majas, iterum Episcopi convenerunt; recitatisque omnibus ante actis, agendum jam esse de quæstione trium capitulorum proposuerunt. Antequam autem rem ipsam aggredierentur, publica professio-

PAGIUS

rentes, in minori numero essent quam Orientales, & Inducias postularat, ac denique se circa *Trium Capitulorum* quæstionem sententiam suam ad Imperatorem missurum. Retulere pariter illustrissimi Patricii, quos Imperator cum Episcopis Legationem Synodi obeuntibus ad Vigilium delegarat, illum scilicet spondidisse, ut prius, intra dierum aliquot spatium, quid sibi de controversia videretur, responderent. Quare gloriosissimi Iudices Episcopis mandarunt, ut etiam *Vigilia* absente Synodum haberent. Sequenti die, nempe VII. Idus Majas,

ne Synodus fidem Catholicam profiteretur se nimirum credere quæ olim sancti Apostoli, quæ & sanctæ quatuor Synodi tradidissent, quæ insuper sancti Ecclesiæ doctores tam Græci quam Latini, quos recolit, scripserunt, tenere. Sunt vero hi a Synodo nominati, Athanasius, Hilarius, Basilius, Gregorius Theologus, Gregorius Nyssenus, Ambrosius, Augustinus, Theophilus, Joannes Chrysostomus, Cyrillus, Leo, Proclus. Cæterum professæ est Synodus, & alios se suscipere Patres, qui in sancta Dei Ecclesia rectam fidem usque ad finem vitæ prædicassent. Quæstio autem de Tribus capitulis, videlicet de Theodoro Mopsuesteno & scriptis ejus, deque scriptis Theodoretum in Cyrillum, atque de epistola quæ dicta est *Ibæ* Episcopi ad Marim. Perfam, in sequenti Collatione tractanda proponitur. Sicque præsens tertia Collatio finem accepit.

Convenerunt (a) rursus Episcopi ad quartum Idus Majas: jussæque sunt palam in Synodo recitari horrendæ blasphemix excerptæ ex descriptionibus (ut dicebant) Theodori Mopsuesteni olim Episcopi, quibus & subjecerunt ejusdem Theodori impium fidei symbolum. Porro in eis non tantum quæ impius homo adversus Christi Domini nostri humanitatem in una persona cum divinitate conjunctam dicebatur conscripserit, sunt posita; sed & quæ improbus in Cantica Cantorum, librum tam ab Hebræis quam a Christianis semper receptum, effudit, adducta sunt in medium; sicut & quæ in librum Job, quem repudiassè assereretur, tamquam ab aliquo Pagano conscriptum, & alia ejusmodi: adversus quæ omnia a Patribus magna fuit detestatione exclamatum in Synodo. Cætera in alium confessum sunt reservata, nimirum ut ageretur de his quæ sancti Patres, vel leges Imperiales, aut historici de eodem Theodoro conscripserunt.

Collationem autem quintam Patres quopotissimum die habuerint, haud adeo exploratum habetur. Nam quod in codice (b) typis excuso notatus est octavo Idus Majas: mendum inesse, dubitare nemo debet: siquidem nulla patitur ratio

Patres fidem ab Apostolis, & a sanctis quatuor Synodis expositam professi sunt, & sic habita est tertia Collatio. Triduo post, nempe die IV. Idus Majas in quarta Collatione Synodus causam ipsam discutere cepit. Lectæ sunt plures sententiæ ex Libris Theodori excerptæ, ac recensitum impium ejus Symbolum: quo audito exclamavit universa Synodus: *Hoc Symbolum Satanas composuit*. Ejus confutatio apud Marium Mercatorem legenda.

A num. XLI. ad XLVII. Quinta Collatio in vulgatis Codicibus dicitur habita die VIII. Idus Ma-

XL.
Collatio
quarta.
(a) Tom. 2.
Conc. edit.
nova.XLI.
Collatio
quinta.
(b) Tom. 2.
Conc. edit.
novæ.XLIII.
Collatio
quinta.
(b) Tom. 2.
Conc. edit.
novæ.CHRISTI
553.VIGILII PAP.
14.JUSTINIANI IMP.
27.

rio, ut cum præcedens Actio quarta sit habita ad quartum Idus Majas, quinta hæc quæ post illam celebrata esse constat inscribatur octavo Idus ejusdem mensis: unde potius vel sequenti, vel post sequentem diem pridie Idus Majas, quo & oblatum Synodo Vigilii Constitutum datum reperitur, hanc esse habitam Actionem dixerimus. In qua primum ea quæ sancti Patres adversus Theodorum scripserunt, quæve legum Imperatorum auctoritate adversus eum sancita reperirentur, insuper & quæ Hefychius presbyter Hierosolymitanus nobilis historicus de eodem descriptionum monumentis testata reliquit, in medium adducta sunt & recitata: sed & quæ etiam pro Theodoro conscripta fuerant, eadem discussa sunt & confutata.

XLII.

Post hæc autem omnia fusius explicata Sextilianus Episcopus legatus missus a Primoso Carthaginensi Episcopo atque a Concilio Charthaginensi, ex S. Augustino nonnulla attulit loca, quibus ille sæpe proficitur, aliquem posse damnari post mortem; quod etiam roboratum fuit exemplis aliorum, ac præsertim Romani Pontificis, qui Dioscorum schismaticum post mortem damnavit: confirmatum est etiam exemplo ipsius Vigilii Romani Pontificis, qui damnarat Origenem: dictum est enim: *Quod etiam nunc in ipso Origene fecit & vestra sanctitas, & Vigilii religiosissimus Papa antiquioris Romæ*. Sed hæc acta ab ipsis Episcopis cum desiderantur in Synodo, utique eam haud haberi integram, sed decurtatam atque depravatam ab aliquo Origenista, nemo jure negabit. Vigilium seorsum Pontificio decreto damnasse Origenem, etiam Cassiodorus testatus (a) sed de hoc inferius. Ad hæc insuper post alia multa in eadem sententiam a Patribus adversus Theodorum superaddita recitata sunt Acta Synodi Mopsuestenæ, quorum superius suo loco meminimus, quibus probaretur ipsum Theodorum olim ex Diptychis Ecclesiæ fuisse abrasum, & in locum ejus suffectum Cyrillum Alexandrinum.

(a) Cassio.
Instit. div.
lib. 1. c. 6.

XLIII.

Post hæc autem omnia adversus Theodorum allata, produnt Acta, ad causam Theodoretum factum transitum, cum vide-

PAGIUS

Majas, ubi manifestus error est, Baronius pridie Idus Majas, quo & oblatum Synodo Vigilii Constitutum, hanc Actionem habitam esse suspicatur. In editione Romana Colledores III. Idus Majas ex conjectura posuere. Verum Baluzius loco citato pag. 1510. hanc conjecturam refellit, ostenditque standum veteribus Codicibus, qui habent XVI. Kal. Junias, qui dies est decimus septimus mensis Maii. In hac Collatione recitata sunt, quæ a Sanctis Patribus contra Theodorum Mopsuestenum scripta fuerant.

licet ex ipsis Theodoretum scriptis aliqua loca excerpta sunt recitata, quæ ab Orthodoxa fide viderentur esse aliena, contra sanctum Cyrillum scripta. His juncta legitur epistola quædam Theodoretum nomine edita post obitum Cyrilli Episcopi Alexandrini, qua mirum in modum dicitur & scommatibus in defunctum invehitur. His sic habitis, laudavit Synodus judicium sanctorum Patrum Concilii Chalcedonenis, quod non prius Theodoretum iidem suscepissent, quam ipse Nestorium condemnasset. Sicque finis impositus est præsentem quinquagesimæ Actio. Deteximus autem, ubi de Cyrilli obitu egimus, de Theodoretum illa quæ dicitur epistola imposturam. At hic quod opportune de ea tractari contingat, eadem modo repetere non gravamur, quo ostendatur non ea Synodi germana Acta esse, sed nebulonis cujuspiam excogitatum commentum. Dicimus itaque, epistolam illam, quæ recitatur in Synodo hac Actione quinta sub nomine Theodoretum ad Joannem Antiochenum de Cyrilli obitu gaudentis, omni ex parte convinci, minime esse potuisse Theodoretum. Ex his vero discas, lector, Synodum Quintam haud adeo esse legitimam, sed magna ex parte suppositam, in aliquibus mutilatam, auctam in aliis. Nam hæc quæ de Cyrilli Episcopi Alexandrini obitu, sub nomine Theodoretum narratur, ab aliquo Eutychemo hæretico esse conficta, non ambigimus: idque ut credamus, immo certo affirmemus, non levi aliqua ducimur conjectura, vel tenui quadam suspitione, sed firmissima sanæ rei demonstratione.

De epist.
Theodoretum
nomine
supposita.

Quonam pacto, quæso, hæc Theodoretum de obitu Cyrilli ad Joannem Episcopum Antiochenum scripserit potuit, si ante Cyrilli mortem ipse Joannes ex humanis sublatum esse reperitur? Id enim tum ex Nicephori Episcopi Chronico, tum ex aliis qui Patriarchatum sedium successiones Episcoporum conscripserunt, exploratum habetur. Verum ne rem tantam chronistarum dumtaxat fide (et si magna sit) definiendam esse velimus, in quorum scripta errorem irrepsisse quis dicere possit: ne de his ulla tibi penitus remaneat dubitatio, Joannem Antioche-

XLIV.

N. 2. che-

Disceptatum etiam, utrum liceret defunctos anathemate damnare, probatumque id licitum esse, & quandoque necessarium. Factus est postea transitus ad examen alterius Capituli Scriptorum scilicet *Theodoretum*, multaque ex ejus Operibus contra sanctum Cyrillum desolata. Lecta & Theodoretum ad Joannem Antiochenum post mortem Cyrilli Epistola, qua suam de ejus obitu significabat lætitiæ. Verum Patres Synodi errore facti decepti sunt; cum Epistola illa supposititia sit, ut recte vidit Baronius, & suo loco ostendimus.

(a) Apud Theodor. Balsam. in addit. pag. 79.

Detegitur impostura.

chenum scilicet ante Cyrillum mortuum esse: habes inter eas quæ leguntur canonicas diversorum Episc. epistolas ejusdem Cyrilli Patriarchæ Alexandrini scriptam epistolam (a) ad Dominum Episcopum, qui fuit successor ejusdem Joannis Episcopi Antiocheni: ut nullus jam dubitare valeat S. Cyrillum post ejus obitum supervixisse. Quod autem ille Dominus, ad quem extat dicta epistola Cyrilli canonica, ille ipse sit, & non alius ab Episcopo Antiocheno successore Joannis, ex rebus quæ in ea tractantur, satis potest intelligi: dum tantæ illum fuisse auctoritatis ostendit, ut Episcopum posset deponere, atque iterum restituere: unde appareat non inferioris sedis aliquem esse potuisse ejus nominis Episcopum. Certe quidem in serie Episcoporum Orientalium, qui tam in Concilio Ephesino, quam Chalcedonensi iisdem temporibus celebratis recentis reperiuntur, nullus alius ejus nominis Dominus inscriptus vel subscriptus Episcopus legitur, qui alios Episcopos sub se haberet, tantaque polleret auctoritate, ut ad libitum (quod dictum est) deponere atque restituere eos posset. Indigna plane ostenditur epistola illa tanto viro, quem probavit ac recepit sancta Synodus Chalcedonensis & S. Leo a calumniatoribus (ut vidimus) vendicavit: quem, & naviter Constantinopoli apud legatos Apostolicos pro fide Catholica vidimus insudasse. At hic iterum opportune ipsam epistolam in dicta Actione quinta Synodi Quintæ recitatam describamus: ut quisque intelligat, non esse partem hominis vel mediocriter Christianam pietatem sectantis, sed impudentissimi cujuspiam impostoris figmentum. Sic enim se habet ejusmodi titulo prænotata:

XLV. Conficta ep. nomine Theodoret.

Theodoret ad Joannem Archiepiscopum Antiochiæ epistola scripta, cum mortuus esset Cyrillus Archiepiscopus Alexandrinus.

Sero tandem & vi x malus homo defunctus est. Boni enim & benigni ante tempus inde demigrant: mali vero in multo tempore vitam producant. Et arbitror omnium dispensatorem honorum providentem, celerius quam tempus est, humanis tribulationibus eos abducere, & tanquam victores liberare luctationibus, & in meliorem vitam transducere: quæ vita præmium postum est his qui pro virtute luctantur, sine & tristitia & sollicitudine libera. Matritia vero amatores, & operatores diutius concedit præsentis vita frui, ut aut satietatem caperent malignitatis, & virtutem postea discerent, aut pœnas darent & in hoc seculo, pro molestia suorum morum longo tempore amaris & malis vitæ præsentis fluctibus æstuantes. Illum vero miserum nec ad similitudinem aliorum dimisit no-

strarum animarum gubernator diutius eorum potiri, quæ videntur esse delectabilia; sed crescentem quotidie viri malignitatem sciens, & corpori Ecclesia nocentem, quasi quamdam pestem amputavit, & abstulit opprobrium a filiis Israel. Lætificavit quidem superstites ejus discessio: contristavit vero forsitan mortuos: & timor est, ne pragravati ejus conversatione, iterum ad nos remittant, vel illos diffugiat, qui eum abducunt, sicut ille tyrannus Cyni Ciliciam. Procurandum igitur est, & oportet tuam sanctitatem maxime hanc suscipere festinantiam, & jubere collegio mortuos asportantium, lapidem aliquem maximum & gravissimum sepulcro imponere, ne iterum hic perveneret, & instabilem voluntatem iterum demonstraret. Infernis nova dogmata adserat: ibi diu noctuque (sicut vult) sermoneat. Non enim timemus, ne & illos divideret, adversus pietatem publice alloquens, & morte circumdans naturam immortalem. Lapidabunt enim eum non solum qui divina eruditi sunt, sed etiam & Nemrod, & Pharaos, & Sennacherib, & si quis eorum est similis Dei impugnator. Sed enim sine causa multa loquor: silet enim miser invitatus. Egre dicitur enim, dicit, spiritus ejus, & revertetur in pulverem suum: in illo die peribunt omnes cogitationes. Iste vero & aliud habet silentium: nudata enim illius facta alligant linguam, obstruunt os, frænant sensum, silere faciunt, in terram inclinare cogunt. Ideo plango miserum, & ploro: nec enim puram mihi delectationem fecit mortis ejus annunciatio, sed dolore permixtam. Lætor enim & jucundor, ejusmodi pestilentia commune Ecclesiæ videns liberatum: contristor vero & ploro, quod nec requiem malorum miserabilis susceperit, sed majora & pejora perterritans defunctus est.

XLVI.

Somniavit enim (sicut dicunt) & regiam urbem perturbare, & piis iterum dogmatibus repugnare, & tuam sanctitatem accusare, utpote ea colentem. Sed vidit Deus & non desepxit: immisit vero finem in os ejus, & frænum in labia ejus, & avertit eum in terra ex qua sumptus est. Fiat vero orationibus tuæ sanctitatis, ut misericordiam & veniam consequatur, & vincat immensa Dei clementia illius malignitatem. Rogo vero tuam sanctitatem, solve nobis animæ tumultus. Plurime enim & diverse fame circumsonant, & nos perturbant, communes calamitates annunciantes. Quidam vero & tuam reverentiam proficisci dicunt ad Comitatum sine voluntate. Et usque nunc despiciebam, utpote falsa, ista que divulgantur. Quoniam vero vidi sola eademque omnes dicentes, necessarium existimavi veritatem a tua discere sanctitate: ut

XLVII.

Defiderat autem in iisdem publicis Synodalibus Actis Vigilii Papæ libellus oblaris Synodo, quem ipse Constitutum appellat, quod idem est quod Decretum. Hunc ipsum esse scias, quem de sua sententia ab Imperatore interpellatus idem Vigilii pollicitus fuit se missurum suo tempore ad ipsum Imperatorem atque ad Synodum, quod & ingenue præstitit. Scripserat autem illud ipsum Constitutum jam antea: nam ejus ipse meminit in epistola ad Valentinianum Episcopum Tomitanum in Scythia: nec quidem illud elaboravit ut ipsi dumtaxat innotesceret Imperatori vel Synodo, sed ut universo Orbi Catholico cunctisque Christi fidelibus palam fieret: nec ob aliam causam (ut ex ipso patet) nisi ut omnia quæ a sanctis Patribus in Chalcedonensi Concilio definita essent, firma consisterent, nec ulla quovis prætextu possent calumnia labefactari. Porro Constitutum hoc ipsum Vigilii, quod sicut alia plerumque ex Actis quintæ Synodi noscitur esse sublatum, nos hic suo loco restituendum esse putamus.

XLVIII.

De Vigilii Papæ edito constituto.

Ut igitur hic cuncta suis reddantur diebus, post Quintam Collationem describendum hic ipsum censuimus Vigilii Papæ Constitutum, antequam de reliquis agamus ipsius Quintæ Synodi Collationibus: nacti illud sumus in Vaticana bibliotheca, ubi antiquitus scriptum asservatur. Id vero eo libentius facturi sumus,

PAGIUS

XIV. Collatio VI.

A num. XLVII. ad CCXV. Collatio sexta habita die XIV. Kalendas Junias, die scilicet decima nona Maii. In ea discussum tertium Capitulum, scilicet Epistola Iba ad Marin Persam, omnesque Episcopi exclamarunt: Epistola hæretica est, Constitutum Vigilii datum pridie idus Majas, ideoque confectum ante quintam Collationem die XVII. Muii habitam, sed an tunc missum fuerit Imperatori vel postea, profus incertum. Recitat illud integrum Baronius, ejuisque hæc summa. In eo queritur

quod nunquam in hanc diem impressum ipsum invenerimus. Pertinere illud quidem ad ipsa Acta Synodalia Quintæ Synodi, quæ superius dicta sunt, aperte declarant, Ipso enim voluit Vigilii, quæ de Tribus capitulis sua esset sententia, tam Imperatori, quam Synodo universæ innotescere: quod enim antea pollicitus fuerat viris clarissimis ab Imper. missis & Episcopis a Synodo ad illud ipsum munus explendum delectis, modo opportune præstandum putavit. Porro illud cum in fine notatum habeat diem & Consulem, quo ipsum Vigilii publice edendum curavit, ad hunc ipsum annum & diem Collationis quintæ pertinere cognoscitur: nosque hic ipsum suo loco inserendum putavimus.

XLIX. Vigilii prudens consilium.

In qua quidem scriptio illud in primis visus est Vigilii iniisse consilium, ne scilicet Tria illa pro Chalcedonensi Concilio defendens capitula, in suspicionem vel levem ab adversariis adduci posset defensionis errorum Nestorii ob indemnatum Theodorum Mopsuestenum: Primum omnium multo studio totus fuit in damnatione errorum illorum, qui in scriptis Theodori Mopsuesteni dicebantur inventi, quos attulerat ad ipsum Vigilii nomine Imperatoris (ut vidimus) Benignus Episcopus Heracleæ Paphlagoniæ. Sic igitur ne ipse redargui posset ab adversariis, favisse Theodoro, si eum anathemate damnare detrectaret; oblatos damnat errores: ita quidem se gerens, ut ad damnandos defunctorum errores accurrerit impiger; in damnandis autem auctoribus, quos scisset in Catholica communionem defunctos, minime præpropere agendum putavit. Jam vero ipsum Vigilii recitemus Constitutum, in quo primum res transactæ de ineunda concordia recensentur: sic enim se habet:

L. Vigilii constitutum ad Imp.

Gloriosissimo & clementissimo filio Justiniano Augusto, Vigilii Episcopus. Inter innumeras sollicitudines, quibus oneratur Imperiale fastigium, laudabile clementiæ vestræ cognovimus esse propositum, per quod summotis omnibus discordiæ seminibus, quæ in agro Domini humani generis inimicus asperserat, universos Domini sacerdotes, præmissis ad testimonium conscientie suæ professionibus, per quas sanctorum Patrum, & venerabilis

Vigilii Synodum contra pactas condiciones coactam. Tum aggreditur disputationem de Tribus Capitulis, & LX. sententias, quæ Theodori Mopsuesteni esse dicebantur, ab Imperatore per Benignum Episcopum Heracleæ Macedoniae ad se transmissas damnat. Theodori vero personam ac nomen damnari non posse multis argumentis probat. Quæd Theodoretum, decernit ejus Scripta speciarim non debere damnari; cum in Synodo Chalcedonensi Nestorio anathema dixerit, quod solum ab eo postulant

bilium quatuor Synodorum ac Præfutum sedis Apostolicæ in hæreos Nestorianæ suspicionem veniret, eam quinque anathematismis percillit. Denique nec Epistolam Ibe sub ejus nomine damnandam censet: tum quia relecta ea in Synodo Chalcedonensi Orthodoxos Ibas judicatus est; tum quia subscripsit Decretis ejusdem sanctissimæ Synodi, quam se inconcussam esse semper voluisse probat ex Epistola sua, sive judicio de Tribus Capitulis ad Mennam. Tum Constitutum suum claudit, decernens nulli licere quidquam contrarium his quæ eo asseruit, de dictis Tribus Capitulis, post præsentem definitionem suam, movere ulterius questionem.

LI.

(*) r. Theof. 4.

Mennæ, Theodori, & aliorum Epif. prof. fessio.

Omnes quidem Fideles, maxime vero Dei sacerdotes pacem, & sanctificationem sequi cum omnibus oportet, sine quibus nemo secundum Apostolum (a) videbit Dominum. Nos igitur Apostolicam sequentes doctrinam, & festinantes concordiam Ecclesiasticam servare, præsentem facimus libellum. In primis quatuor sanctas Synodos, Nicænam trecentorum decem & octo, Constantinopolitanam centum quinquaginta, Epheſinam primam ducentorum, in qua in Legatis suis atque Vicariis, id est, beatissimo Cyrillo Alexandrinæ urbis Episcopo, Arcadio & Proſecto Episcopis, & Philippo presbytero, beatissimus Cælestinus Papa senioris Romæ noſcitur præſeſiſſe, & Chalcedonenſem ſexcentorum triginta ſanctorum Patrum ſuſcipimus. Et per omnia & in omnibus quæcumque in omnibus Geſtis Chalcedonenſis Concilii aliarumque prædictarum Synodorum, ſicut in iſdem quatuor Synodis ſcriptum invenitur, communi conſenſu cum Legatis atque Vicariis ſedis Apoſtolicæ, in quibus juxta tempora ſua prædeceſſores ſanctitatis veſtræ beatiffimi Papæ ſenioris Romæ ipſis Synodis præſederunt, tam de fide, quam de aliis omnibus cauſis, judiciis, conſtitutionibus, aut diſpoſitionibus deſinita, aut judicata, vel conſtituta, ſive diſpoſita ſunt, inconcuſſe, inviolabiliter, irreprenſibiliter, atque irrevocabiliter ſine adiectione vel ſubminatione aliqua nos promittimus ſervaturos, nec quicquam contrarium, quod ad earum reprehensionem & retractationem vel permutationem ſive injuriam ſub qualibet occaſione vel novitate pertineat, admiſſuros, aut tale aliquid præſumentibus conſenſuros. Sed quæcumque communi conſenſu cum Legatis atque Vicariis ſe-

PAGIUS

rant Patres. Ne vero Theodoretum defendendo, in hæreſeos Nestorianæ ſuſpicionem veniret, eam quinque anathematismis percillit. Denique nec Epistolam Ibe sub ejus nomine damnandam censet: tum quia relecta ea in Synodo Chalcedonensi Orthodoxos Ibas judicatus est; tum quia subscripsit Decretis ejusdem sanctissimæ Synodi, quam se inconcussam esse semper voluisse probat ex Epistola sua, sive judicio de Tribus Capitulis ad Mennam. Tum Constitutum suum claudit, decernens nulli licere quidquam contrarium his quæ eo asseruit, de dictis Tribus Capitulis, post præsentem definitionem suam, movere ulterius questionem.

dis Apostolicæ Orthodoxæ ibidem dicta sunt, ea Orthodoxa veneramus atque ſuſcipimus.

III.

Quæcumque anathematizaverunt vel damnaverunt, anathematizamus & nos atque damnamus: & univerſa, ſicut ab iſſdem Synodis communi conſenſu cum Vicariis ſedis Apoſtolicæ judicata, aut deſinita, vel conſtituta, ſive diſpoſita lecta inveniuntur, irrevocabiliter atque impermutabiliter conſervamus. Sed & beata recordationis Papæ Leonis epistolæ & ſedis Apoſtolicæ conſtituta, quæ tam de fide, quam de firmitate ſupradictarum quatuor Synodorum proceſſerunt, nos in omnibus ſervaturos, ſervaturosque promittimus. Anathematizantes omnem hominem ad ordines & dignitates Eccleſiaſticaſ pertinetem, quicumque contra ea, quæ ſuperius promiſimus, ſub qualibet occaſione vel altercatione venire tentaverit. Libellum autem in cauſa trium capitulorum, de quibus quaſtio nota eſt, contra conſtitutum piſſimi Principis, & beatitudinis veſtræ ego quidem nullum feci: ſed volo atque conſentio, ut omnes libelli, quæ facti ſunt ſub hac forma, beatitudini veſtræ reddantur. De injuriis autem, quæcumque beatitudini vel ſedi veſtræ factæ ſunt, eas quidem non feci: ſed quia pro pace Eccleſiæ modis eſt omnibus ſeſtinandum, velut ſi eas ſeciſſem, veniam poſtulo. Quia vero tempore diſcordiæ excommunicatos vel non receptos a beatitudine veſtra in communionem ſuſcepi, pariter veniam poſtulo.

In hac forma fecerunt Mennas Conſtan-

tinopolitanus Episcopus. Theodorus Caſareæ Cappadociæ Episcopus. Andreas Epheſinus Episcopus. Theodorus Antiochiæ Piſitiæ Episcopus. Petrus Tarſenſis Episcopus: ſed multi alii Episcopi idem fecerunt. Hæc quidem Vigilii in ſui ponit exordio Conſtituti; ut quæcumque tranſacta fuiſſent cum adverſariis, omnibus innotecerent; viderentque ſinguli, quam ab ipſorum promiſſione facta contraria ſint ſecuta, & quam mobiles illi fuerint Episcopi, qui cum hæc ſubſcripta ſua ipſorum manu Vigilio obtuliſſent, non erubuerint rursus in

Si quid vero contra hæc quæ hic aſſeruit, dictum atque conſcriptum eſt, ſe ex auctoritate ſedis Apoſtolicæ refutare. Sexdecim Episcopi huic Conſtituto ſubſcribere.

XV.

Conſtitutum Vigilii in Synodo lectum non eſt.

Petrus de Marca in Diſſert. de Vigilii Decreto pro confirmatione Quintæ Synodi, num. XII. recte reſellit ſententiam Baronii num. CCX. putantis Conſtitutum Vigilii miſſum a Juſtiniano ad Synodum, quod Baronius ex eo colligit, quod rationes in Conſtituto prolatae pro Ibe Epistola diſcutiuntur, & reſutantur in ſexta Collatione. Nam, ſi Conſtitutum, relectum fuiſſet in Synodo, illius recitatio relata eſſet in Acta, quibus intertæ ſunt minoris momenti.

in eundem ob gratiam Imperatoris inſurgere. Sed audiamus aliam quam hic ſubiicit Vigilii fidei profeſſionem trium Patriarcharum, Conſtanſinopolitani, Alexandrini, & Antiocheni, nempe Eutychie, Apollinaris, & Domni, ſive Domnini, inſuper & Eliæ Theſſalonicensis Episcopi; ſic enim ſe habet:

LIII.

Alia professio oblata Vigilii.

Exemplar profeſſionis quam reſidui Episcopi Theophaniorum die nobis fecerunt. Scientes quantum bonorum cauſa eſt pax Dei cuſtodians corda & ſenſus Fide- lium, & colligens eos, ut unum idemque ſupſiant in recta fidei confeſſione, & ad perficienda divina mandata, & propitium Deum faciens in his quæ recta ſunt concordantibus: ideo ſeſtinantes unitatem conſervare, ad Apoſtolicam ſedem veſtra beatitudinis manifeſtum facimus, quod nos ſemper conſervavimus & conſervamus ſidem ab initio traditam a magno Deo & Salvatore noſtro Jeſu Chriſto ſanctis Apoſtolis, & ab illis in mundo prædicatam, & a ſanctis Patribus explanatam, & maxime ab his qui in ſanctis quatuor Synodis congregati ſunt, quos per omnia & in omnibus ſequimur & ſuſcipimus, id eſt, trecentos decem & octo ſanctos Patres qui Nicææ congregati ſunt, & ſanctum Symbolum ſive mathema fidei expoſuerunt, & Arianam impietatem anathematizaverunt, & eos qui eadem ſapuerunt vel ſapiunt. Suſcipimus autem & centum quinquaginta ſanctos Patres Conſtanſinopoli congregatos, qui idem ſanctum mathema explanaverunt, & de Deitate Spiritus ſancti dilucidaverunt: & hæreſim Macedonianam Spiritum ſanctum impugnantem, & impium Apollinarium condemnaverunt cum his qui eadem cum illis ſapuerunt vel ſapiunt. Suſcipimus autem & ſanctos ducentos Patres in Epheſina prima Synodo collectos, qui per omnia ſecuti ſunt idem ſanctum Symbolum ſive mathema, & condemnaverunt Nestorium impium & ſcelerata ejus dogmata, & eos qui ſimilia ei aliquando ſapuerunt vel ſapiunt.

LIV.

Ad hæc autem etiam ſuſcipimus ſexcentos triginta ſanctos Patres Chalcedone congregatos; qui etiam ipſi per omnia conſenſerunt prædictis ſanctis tribus Sy-

PAGIUS

menti relectiones. Argumenta autem illa pro Ibe Epistola, quæ diſcutiuntur Collatione ſexta, nota erant & trita, utpote quæ a ſex vel ſeptem annis ſummo ſtudio contorquerentur ab adverſariis etiam ſcriptis copioſiſſimis Libris, quemadmodum factum eſt a Facundo: ut necesse non ſit conſugere ad Conſtitutum Vigilii, quaſi inde illa excerpti neceſſarium omnino foret. Deinde promulgatio Conſtituti alicui fuiſſet ab inſtituto & prudentia Imperatoris, qui damnationi trium Capitulorum, cum totus inſumberet, non debuit ſuis votis officere, Vigilii auctoritate prolata, quæ deſide-

nodis, & ſecuti ſunt prædictum Symbolum ſive mathema a trecentis decem, & octo ſanctis Patribus expoſitum, & a centum quinquaginta ſanctis Patribus explanatum, & anathematizaverunt eos qui aliud præter prædictum Symbolum præſumunt docere, aut exponere & tradere ſanctis Dei Eccleſiis: condemnaverunt autem, & anathematizaverunt & Eutychem & Nestorium, & impia eorum dogmata, & eos qui ſimilia eis ſapuerunt, vel ſapiunt. His ita ſe habentibus, certum facimus, quod omnia quæ a prædictis ſanctis quatuor Synodis judicata & deſinita ſunt, ſervavimus & ſervamus: Quia eſt per diverſa tempora prædictæ ſanctæ quatuor Synodi factæ ſunt, tamen unam eandemque confeſſionem fidei ſervaverunt & prædicaverunt.

LV.

Suſcipimus autem & amplectimur & epistolæ Præſulum Romane ſedis Apoſtolicæ tam aliorum, quam Leonis ſanctæ memoriæ de recta fide ſcriptas, & de quatuor ſanctis Conciliis, vel de uno eorum. Cum igitur prædicta omnia ſervavimus & ſervamus, & in iſdem nobis invicem conſentimus: neceſſarium eſt conſerri * de Tribus capitulis, unde quibusdam quaſtio nata eſt. Et ideo petimus, præſidente nobis veſtra beatitudine, ſub tranquillitate & ſacerdotali manſuetudine, ſanctis propoſitis Evangeliiſ, communi tractatu eadem capitula in medio proponenda quaeri, & conſerri, & ſinem quaſtioni imponi Deo placitum, & convenientem his quæ a ſanctis quatuor Conciliis deſinita ſunt: quoniam ad augmentum pacis, & concordiam Eccleſiarum pertinet, ut omni de medio diſſenſione ſublata, quæ a prædictis ſanctis quatuor Conciliis deſinita ſunt, inconcuſſa ſerventur, ſanctarum Synodorum reverentia in omnibus cuſtodita. His autem, & ſubſcripſimus in hunc modum fratres & coepiscopi noſtri.

* confite- ri.

Eutychieſ Episcopus Conſtanſinopoli- tanus.

Apollinaris Episcopus Alexandrinus.

Domnus * Antiochiæ Syriæ Episcopus. Elias Episcopus Theſſalonicensis; ſed & ceteri qui prima profeſſionem non fecerunt, & in hac ſecunda profeſſione aut ſubſcripſerunt, aut ſeorſum eandem fecerunt. His

* Domnus.

rius illius improbare. Imo vero, ut facilius obtineret quem ſibi propoſuerat eventum, neu quis expectaret quid Principi Vigilii reſponderet, quemadmodum pollicitus erat ſe facturum, per Conſtanſinodum Sacri Palatii Quæſtorem Juſtinianum Synodo ſuggeſſit, Vigilii mentem ſatis explicatam eſſe ex iis, quæ hac de re ſapienter docuerat, cum ſcriptis, tum viva voce.

XVI.

Ait Baronius, inſtrumentorum, de quibus mox, prolacione id tentaffe Juſtinianum, ut reſellitur Vigilium prævaricationis argueret qui Conſtanſinodum aliter quam antea deceberat. Sed Principis in eo conſilium aliunde melius depræ-

non

LVI. Quid egerit cum Imperatore Vigilii.

His igitur dispositis, optavimus quidem, venerabilis Imperator (sicut frequentissime supplici prece poposcimus) eundem ad quemlibet Italiae locum, aut certe ad Siciliam, ut convocatis ad nos Africanæ, & aliarum provinciarum Latinae linguae sacerdotibus, vel Ecclesiae nostrae sacra- tis ordinibus, secundum consuetudinem tractarem, & de quaestionibus Trium capitulorum pietati vestrae redderemus plena deliberatione responsum: quod quia feri serenitas vestra non annuit, hoc iterum noscitur constitutum, ut oblati a nobis mansuetudini vestrae nominibus de supra- scriptis provinciis, qui nobiscum ad tra- ctandum adhiberentur Antistites, clemen- tia vestra faceret advenire: cui dispositio- ni item praebeimus Ecclesiasticae pacis amore consensum. Postea vero hoc magis cum consensu fratrum nostrorum nostrarum partium Episcoporum, nuper ante sanctum Paschae diem pietas vestra constituit, ut exaequato numero his Pontificibus qui in Constantinopolitana urbe praesentes sunt, de Tribus capitulis, ex quibus quaestio vertitur, secundum superius designatam fratrum nostrorum Episcoporum professio- nem deberemus inire tractatum.

LVII.

Sed quia, dum ea quae pro conservan- da Ecclesiarum pace cum fratribus nostris fieri, vestra dispositione convenerant, fe- cineremus impleri, ut adhibita salubri de- liberatione communiter, & propter infor- mandam universalem Ecclesiam, cunctis quae inter nos geruntur, in scriptis dedu- ctis atque jacentibus, nostrum ex his col- lectum de Tribus capitulis in quaestionem deductis iudicium proveniret: continuo pietas vestra post illud volumen, quod no- bis ante multos Paschae dies per virum ma- gnificum Theodorum Decurionem Palatii destinavit, in quo vos interim, quid de Tribus sentiretis capitulis exponentes, no- strum poposcitis dari ex eadem causa re- sponsum.

LVIII. Legitima Vigilii petitio.

Ideoque cum fratres nostri, neque exa- quato nobiscum numero residere, neque in scriptum quae ageremus, vel tractarem, redigi paterentur, tanquam (quod absit) non convenientia rectitudini loqueremur, quae scribere timeremus: & insuper glo- riosissimis ad nos proceribus destinatis in-

PAGIUS

non potest, quam ex oratione Constantini Quaestoris, qui ad excitandos & provocandos Pa- tres, auctoritatem Vigilii contra isthac Capitu- la scripto profert, non autem in Pontificis contumeliam. Justinianus enim, ut sacrum Con- ventum ad damnationem Trium Capitulorum animaret, Literas ea de re a Vigilio perferri- ptas ad Aurelianus Arelatensem, & ad Valen- tinianum Scythiae Episcopum, & sententiam ab eodem Pontifice latam adversus Rusticum & Sebastianum Diaconos suos, Trium Capitulo- rum futores, e Latina in Graecam linguam verfas, legendas exhiberi ab eodem Quaestore

sisteret vestra clementia, nostrum de Trium capitulorum negotio quam celerrime pro- ferre debere responsum: nec sic destitimus vestrae obedire velle clementiae: hoc solum- modo postulantes, ut pro infirmitate cor- poris nostri, quae nulli habetur incogni- ta, viginti dierum nobis daretis inducias, quatenus habito nobiscum, Deo auxiliante, tractatu definitionis nostrae, constituto die scripto, sententiam diceremus: ad fratres & coepiscopos nostros, a quibus similiter de eadem causa responsum vos fla- gitare dixistis, filium nostrum diaconum Pelagium cum huiusmodi mandato direxi- mus, dicentes: ut quia constitutus colla- tionis faciendae modus fuerat praetermis- sus, saltem viginti dies pro antedicta no- stri corporis imbecillitate, quam norunt, nostrum deberent definitum de Tribus ca- pitulis sustinere responsum, antiquum & regularem custodientes ordinem; ne ante nostrae, hoc est, sedis Apostolicae, cui per Dei gratiam praesidemus, promulga- tionem sententiae, quicquam proferre ten- tarent, unde scandali rursus, quae sopi- ta fuerat, oriri posset occasio.

LIX.

Propositis itaque nobis & diligenter in- spectis, in quantum uniuscujusque capitu- li in quaestionem deducti ratio postulabat, Synodalibus codicibus atque Gestis pro- latis, quae aliis eorundem Patrum vel in sanctis quatuor Synodis, aut in una ea- rum rescriptis * monstrantur, Synodali- bus epistolis inspectis, nihilominus praedecessorum nostrorum sedis Apostolicae Praesulum Constitutis, aliisque probatorum Patrum necessariis instructionibus pertra- ctatis: si qua de his quae in quaestionem de- ducta sunt apud Patres nostros examina- ta fuerint, finita atque disposita memores superius designatarum professionum, inve- stigare curavimus: insipientem dogmata quaedam in prima charibacci voluminis parte per fratrem nostrum Benignum Epi- scopum Heracliae Paphlagoniae a vestra parte transmissi jacentia, quorum tenor secundum intellectum subter expositum ad excludendum totius ambiguitatis errorem praesenti definitioni nostrae tenetur inser- tus, plena execrabilibus blasphemis, & Orthodoxae fidei (quae secundum Evange- licam Apostolicamque doctrinam a sanctis qua-

* refedit sc.

euravit. Haec sunt verba Constantini in Col- latione VII. Communiter vero convenire invita- tus (scilicet Vigilii) & hoc facere una cum sancta vestra Synodo pollicetur est per semetipsum facere, & dare piissimo Domino. Hic igitur etiam ea, quae sapienter ab ipso facta sunt ad con- demnationem Trium Capitulorum, vos audien- tes alacriores efficiamini, de his formam tele- riter proferre, direxit per me Sanctitati vestrae condemnationem ab ipso Vigilio religiosissimo pro- latam, &c. Omnibus translati ad Graecam lin- guam ad facilitorem scientiam vestrae Sanctitatis.

Ju-

LX. Prima Theodori blasphem.

quatuor Synodis, Nicana, Constantino- politana, Ephesina, atque Chalcedonensi probabiliter atque irreprehensibiliter sancti Spiritus cooperante praesentia, legitur definita) valde inimica esse perspeximus, & procul a Christianis sensibus repellen- da. Propterea ergo utpote execrabilia, atque a sanctis Patribus olim sine dubi- tatione damnata, nostra quoque senten- tia anathematizamus atque damnamus: quorum primum capitulum ita se habet: Quomodo igitur tu, quem super omnes maxime decet animarum regimen, illum eundem, qui ex Virgine natus est, Deum esse, & ex Deo consubstantialem Patri existimari dicis, nisi forte sancto Spiritui imputari illius creationem nos jubes? Sed quis est Deus ex Deo & consubstan- tialis Patri? is idem qui ex Virgine na- tus erat? (omirandum!) & qui per Spiritum sanctum secundum divinas Scripturas plasmatus est, & consubstantionem in mulie- bri accepit venire? inerat forsitan, quia mox quam plasmatus est, & ut templum Dei esset, accepit: non tamen existiman- dum nobis est, Deum de Virgine natum esse: nisi forte idem existimandum nobis est & quod natum est, & quod est in nato templo; & qui in templo est Deus Verbum: non tamen nec secundum tuam vocem pronuntians est omnino, ex Vir- gine natum Deum esse & ex Deo consub- stantialem Patri. Nam si non homo est (sic- ut dicis) assumptus, qui natus est ex Vir- gine, Deus vero incarnatus; quomodo qui natus est, Deus ex Deo & consubstantia- lis dicitur Patri, carne non potente hanc vocem suscipere? Nam est quidem demen- tia, Deum ex Virgine natum esse dicere: hoc enim nihil aliud est, quam ex semine eum dicere David de substantia Virginis genitum & in ipsa plasmatum: quia quod ex semine David & de substantia Virgi- nis est, in materno ventre consistit; & sancti Spiritus plasmatum virtute, na- tum fuisse dicimus de Virgine. Ut au- tem aliquis ex hoc concedat dicere i-

Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS XVII. Lectio Constitui Con- siliu Justini contraria fu- isset.

Justinianus, qui praedictio Vigilii perlecto, Patres alacriores effici ad condemnationem exi- stimabat, non adeo supinus erat, inquit Mar- ca, ut eorum impetum contraria ejusdem Pon- tificis definitione retardaret. Deinde vero lo- cus agendi de Constituto hic erat, cum polli- citationem Vigilii Principi factam Quaestor recenset: sed adeo mentionem ejus non iniecit, ut potius id omnino dissimulet, ejusque loco alia instrumenta substituat, non ut Vigilium praevagationis arguat, sed ut gradus inde ad definitionem Synodi contra Capitula sternere- tur. Prima enim semper fuit in Synodis Oe- cumenicis sententia Romani Pontificis, qua non expectata nihil decerni moris erat. Itaque Ju- stinianus, ne praetermissa videretur in hoc ne- gotio Vigilii auctoritas, Constitutum quidem suppressit, sed alias Vigilii priores sententias,

psit, quod Deus ex Deo & consubstan- tialis Patri natus est ex Virgine, eo quod est in templo nato, sed non per se natus est Deus Verbum: incarnatus vero, sicut dicit iste sapiens. Si igitur cum carne eum natum esse dicunt; quod autem na- tum est, Deus ex Deo & consubstan- tialis Patri est; necesse est hoc & car- nem dicere: quod si non idcirco caro est, quoniam nec Deus ex Deo, nec con- substancialis Patri, sed ex semine David & consubstantialis ei ejus semen est, & non id quod natum est ex Virgine Deus est & ex Deo & consubstantialis Patri: nisi forte pars nati, prout ipse in inferio- ribus partem Christi nominat Deitatem; sed non divina natura ex Virgine nata est: natus autem est ex Virgine, qui ex substantia Virginis constat, non Deus Ver- bum ex Maria natus est; natus est au- tem ex Maria, qui ex semine est David, non Deus Verbum ex muliere natus est: sed natus ex muliere, qui virtute sancti Spiritus plasmatus est in ea; non ex ma- tre natus est consubstantialis Patri (sine ma- tre enim est, secundum beati Pauli vocem) sed qui in posterioribus temporibus in ma- tero ventre sancti Spiritus virtute plas- matus est, utpote sine Patre propter hoc dictus. Ita impius, duas in Christo per- sonas constituens. Tantam hanc blasphemiam Vigilii damnans, ista subdit: In supra scripto primo capitulo quoniam per circuitus id videtur astrui, quia ho- mo purus ex sancta Virgine Maria natus sit, dicendo: Si fatemur Deum Verbum, qui consubstantialis est Patri, carne ex eadem Virgine natum; necesse est, ut carnem consubstantialem Patri consequen- ter esse dicamus. Ideoque quicumque hu- jusmodi intellectus sapit, docet, credit, aut praedicat, & non eundem Verbum ac Filium Dei per secundam nativitatem ex sancta Maria incarnatum & natum cre- dit; anathema sit. Cum una tantum sit dicenda persona in duabus naturis. Rur- sus impius:

LXI. Vigilii responsio.

O Mox

quae annis superioribus ab eo latae erant, Sy- nodo exhibuit, ut in Actis omnia rite & so- lemniter gesta fuisse viderentur. Quare Syno- dus quoque ipsa in Collatione octava magnum Decreti sui momentum in eo posuit, quod Vi- giliius Trium Capitula saepius, & scripto, & sine scripto condemnasset, etiam conqueratur, quod Conventui, licet illustri Legatione invitatus, interesse noluerit, satiusque duxerit polliceri, se suam ipsius sententiam ad Principem mis- surum. Ex opinione Baronii Novatores intulerunt, Pontificis Romani Scripta in Synodo non solum discussa, sed etiam refutari, & definitio- nem illius Decretis promulgatis contrariam cum anathemate proferri. Sed ex vera rerum ges- tarum narratione, hanc illationem frivolam esse constat.

CHRISTI 553.

VIGILII PAP. 14.

JUSTINIANI IMP. 27.

LXII. Theodori error II.

Mox autem in ipso plasmato Deus Verbum factus est: nec enim in caelum ascendenti solum inerat, sed etiam ex mortuis resurgenti, utpote & resuscitans eum secundum suam promissionem: nec resurgenti solum inerat, sed etiam crucifixo & baptizato, & Evangelicam post baptismum conversionem peragenti, necnon etiam de baptismo legalem adimplenti constitutionem, & praesentato secundum legem & circumciso, & foetu panis obdolato: erat autem forte in ipso & nascente, & cum in utero esset a prima statim plasmatione: dispensationi enim quae circa eum erat, ordinem imponebat, & particulatim ipsum ad perfectionem perducens:

LXIII. Theodori error III.

Et per tempus quidem ad baptismum ducens, post illud autem ad mortem, deinde secundum suam pronuntiationem resuscitans, ducens in caelum, collocans eum ad dexteram Dei per suam conjunctionem, ex qua sedet & adoratur ab omnibus, & omnes judicabit. Istorum autem omnium finem apud se habebat Deus Verbum, cum in eo erat, & omnia per ordinem complebat: quem ordinem ipse arbitrabatur bene habere per finitionem quidem & voluntatem, quam antea statuit pro his quae eventura erant, & bona voluntate, quam circa eum habebat, ab initio similiter inerat ei, per ordinem autem placitum ad perfectionem ducebat ipsum.

LXIV. Vigilii Papa.

In superscriptis secundo & tertio capitulis hoc videtur astrui, quia Deus Verbum homini plasmato inerat tanquam alter in altero. Dicendo enim, ut particulatim dispensationi, quae circa eum erat ordinem videretur imponere, & eum propter bonam voluntatem, quam circa ipsum habebat, & parabat eum qui assumptus est ad proventum perfectionis adducere: talibus verbis dualitas personarum in Domino uno & Deo nostro Jesu Christo execrabili videtur induci, & tanquam quemlibet hominem Dei Verbi gratia per spatia temporum profecisse. Ideoque quicumque eo intellectu sapit, docet, credit, aut praedicat; anathema sit. Rursum ex Theodoro.

LXV. Cap. IV. haeret.

Suam autem cooperationem ad proposita opera praestabat ei qui assumptus: ubi hoc facit in loco sensus fuisse distantem illi qui assumptus est: nec enim eis quibuscumque donavit cooperationem; sensus locum ejus obtinebat: Si autem & modo praecipuam quamdam cooperationem donavit illi qui assumptus est, non hoc faciebat locum sensus Deitatem obtinere. Sed si Deitas pro sensu fiebat illi qui assumptus est, secundum vestra verba: quomodo timorem in passione suscipiebat? quid vehementioribus orationibus ad imminentem necessitatem indigebat, quas cum magna quidem & clamorosa voce, cum plu-

rimis etiam lacrymis secundum beatum Paulum (a) referebat Deo, Evangelista (b) aperte dicente, quod globis sanguinis similis sudor descendebat? Quid autem Angeli adventu & visitatione egebat animam resicientis in experimento malorum confortantis ejus alacritatem, exercitantis eum ad imminentem passionis necessitatem, tolerare fortiter mala suadentis, urgentis ad patientiam & tolerationem malorum, ostendentis praesentium malorum fructum ex passione, mutationem in gloriam bonam circa eum post passionem futuram? Qui enim secundum Evangelistae (c) vocem confortabat eum Angelus scilicet, verbis istis fortem eum faciebat, & infirmitati naturae superiorum fieri hortabatur, & corroborando cogitationes ejus fortem eum faciebat.

In superscripto quarto capitulo, quia dici intelligitur, quod sicut aliis hominibus donavit suam cooperationem Deus, ita & ei qui assumptus est, licet praecipuam tamen similiter ut aliis hominibus dicitur esse donatam, & ita parum atque infirmum hominem circa passionem Angelus eguisse praesidio, ut ei pro corroborandis cogitationibus ejus futura gloria promitteretur de tolerantia passionis. Quae si quis ita sapit, credit, aut praedicat; anathema sit. Item Theodorus:

Vade post me satanas (d), scandalum mihi es, quod non sapis ea quae Dei sunt, sed ea quae hominum: non est confusio mihi mors, non fugio ipsam ut indecentem, ad humanam gloriam respiciens, Sustinebo autem meliori animo experimentum mortis pro plurimis bonis futuris, in quibus & ipse fuero, & per omnes, ne mihi animam laedas atque turbes, tanquam confusione dignum fugere admones mortis experimentum.

In superscripto quinto capitulo dicitur, quod ideo Jesus Christus verba Petri Apostoli fuerat aspernatus, quando ei dixit: Vade post me satanas, scandalum mihi es, quia non sapis ea quae Dei sunt: ne dissuasione ejus animus ipse perturbatus refugeret passionem, & quia passione sua proficeret, & pro pluribus bonis exinde adipiscendis. Qui igitur haec ita sapit, docet credit, aut praedicat, & non magis nobis mortem ipsum quam propria carne suscepit, aeterna credit vitae praemia contulisse; anathema sit. Pergit haereticus:

Quod enim dictum est (e): Ducebatur a Spiritu: aperte hoc significat, quod ab eo regebatur, ab eo ad virtutem propositorum confortabatur, ab eo ad haec quae oportebat ducebatur, ab eo quod decebat docebatur, ab eo cogitationibus corroborabatur, ut in tantum certamen succurreret, sicut & beatus dicit Paulus (f): Quicumque enim Spiritu Dei aguntur,

(a) Hebr. 5. (b) Luc. 22.

(c) Luc. 10.

LXVI. Vigilii Papa.

LXVII. (d) Matt. 16. Marc. 8. Cap. V. haeret.

LXVIII. Vigilii Papa.

LXIX. (e) Matt. 4. Cap. VI. haeret.

(f) Rom. 8.

CHRISTI 553.

VIGILII PAP. 14.

JUSTINIANI IMP. 27.

LXX. Vigilii Papa.

(a) Rom. 8.

LXXI. Cap. VII. haeret.

(b) Act. 10.

LXXII. Vigilii Papa.

LXXIII.

bi sunt filii Dei: Duci Spiritu, dicens illos, qui ab eo gubernantur, ab eo docentur, ab eo ad melius constituuntur, ab eo competentium doctrinam accipiunt. Cum dixisset autem Evangelista, quod Spiritu sancto plenus regressus est ab Jordane: aperte demonstravit, quod hujus causa sancti Spiritus habitationem in baptismo suscepit, ut inde propositam caperet virtutem: unde & ad certamen illud, quod pro nobis erat ad diabolum effecturus, Spiritu ducebatur. Tantam blasphemiam damnans Vigilii addit:

In superscripto sexto capitulo rursus tanquam purus homo a Spiritu, cujus praesentiam, post baptismum suscepisse dicitur ad omnia ductus perhibetur, confortatus & edoctus, sicut ceteri homines, de quibus (ut hic videtur dici) Apostolus ait: (a) Quicumque Spiritu Dei aguntur, bi filii Dei sunt. Si quis haec ita sapit docet, credit, aut praedicat, & non Deum Verbum incarnatum unum esse credit & confitetur & praedicat Christum; anathema sit. Infans adhuc impius impia addens, ait:

Dicant igitur nobis omnium sapientissimi, si pro sensu Domino Christo, qui est secundum carnem, Deitas facta esset, sicut dicunt: quid sancti Spiritus operatione ad haec Christus indigebat? Nec enim unigeniti Deitas Spiritu indigebat ad justificationem, Spiritu indigebat ad vincendum diabolum, Spiritu indigebat ad operanda miracula, Spiritu indigebat ut doceretur ea quae decebat peragere, Spiritu indigebat ut immaculatus appareret. Si enim pro sensu quidem Deitas sufficiebat, ad omnia autem ejus virtus, necesse erat inde omnia fieri ut superflua esset sancti Spiritus habitatio: sed nunc unctum esse dicit (b) ipsum Spiritu, & habitasse in eo Spiritum, & ad omnia adjuvasse proposita, & doctrinam inde ipsum accepisse & virtutem, & inde impeccasse justificationem, & inde immaculatum factum esse. Contra haec adeo enormia ita Vigilii:

In superscripto septimo capitulo hoc dici intelligitur; quia, ut ceteri homines ad justificationem suam & ad vincendum diabolum & ad operanda miracula, & ut doceretur ea quae decebat eum agere, & ut immaculatus appareret, habitatione sancti Spiritus eguisse, & ipso Spiritu eum ad omnia aditum fuisse proposita. Quicumque haec ita sapit, docet, credit, aut praedicat & non sua Deitate Christum, utpote verum Deum, omnia operatum fuisse quae voluit, & operari quae voluit, sed tanquam purum hominem sancti Spiritus eguisse solatio; anathema sit. Sed rursus invenitur in Orthodoxos haereticus:

Hoc quod ante saecula erat dicit in ultimis factum esse temporibus, utpote qui-

busdam hoc contentibus; cum nemo ex his qui pietatis causam habent, istum patitur morbum habere dementiae, ut dicat eum qui ante saecula est, in ultimis factum esse; & ex his infert quod necesse est, & hoc quod in ultimis est ante saecula esse; & accusat eos qui non omnia similiter cum observatione dicunt; quasi qui unum esse Filium confitentur, necessitatem habeant cum observatione omnia dicere. Et quis non beatificat vestram clementiam? Quis autem non optet tales impetrare doctores tantam confusionem rationi pietatis introducentes, ut dicerent, hoc quod ante saecula, factum est in ultimis & hoc alienarent suam naturam, & ad deterius deducerent; deinde obverterent, quod & hoc quod est in ultimis, ante saecula est; cum oporteret forte dicere, quia quod ante saecula erat, assumpsit hunc qui in ultimis erat, secundum beati Pauli (c) vocem. Vestras igitur leges severas, & a tua sapientia constitutam obversionem, immo magis subversionem suscipientes, age omnia simul confundamus & nulla jam sit discretio nec Dei formae, nec servi formae, nec templi sumptus nec eius qui in templo habitavit; nec ejus qui solutus est, nec ejus qui suscitavit, nec ejus qui perfectus est in passionibus, nec ejus qui perfecit, nec ejus qui memor factus est, nec ejus qui visitatus est, nec ejus qui visitavit, nec ejus qui paulo minus ab Angelis minoratus est, nec ejus qui minoravit, nec ejus qui gloria & honore coronatus est, nec ejus qui coronavit, nec ejus qui constitutus est super opera manuum Dei, nec ejus qui constituit, nec ejus qui accepit ista ad sublevationem, nec ejus qui dedit sublevationem. At uno istu ista praecedens Vigilii ait:

In superscripto octavo capitulo diversis modis videtur induci dualitas personarum per hoc quod dicitur: Non ipse qui ante saecula erat, in ultimis dicendus est venisse temporibus: sed quasi altera sit asumentis humanitatem, altera assumpti persona. Si quis igitur haec ita sapit, docet, credit, aut praedicat, & non eundem Deum, Verbum, qui ante saecula ex Patre natus est, in ultimis temporibus ex beata Virgine Maria incarnatum & natum esse fatetur, ut unus idemque sit Christus in utraque natura; anathema sit. Delirans adhuc stultus stulta haec addit:

Istum igitur virum, in quo statuit omnium facere iudicium ad fidem futurorum, cum resuscitasset eum ex mortuis & B. Pauli (d) vocem, meriti unitate ad se ipsum dignatus est: & per conjunctionem ad se factam, talium participem fecit, ut & adorationis communionem ha-

Cap. VIII. haeret.

(c) 1. Tim. 3.

LXXIV. Vigilii Papa.

LXXV. Cap. IX. haeret.

(d) Act. 10.

beret, omnibus quidem digna natura debita adorationem reddentibus, comprehendentibus autem adoratione & illum, quem inseparabiliter scit esse conjunctum. Ex quo manifestum est, quod ad majora eum perduxerit.

LXXXVI.
Vigilius
Papa.

In superscripto nono capitulo conjunctionis & participationis cujusdam vocabulo, quasi Dei ad hominem Christum facta divinis Christus asseritur operibus decorari; per qua rursus dualitas inducitur personarum. Si quis igitur ita sapit docet, credit, aut predicat; & non unum eundemque Christum Deum ac Dominum nostrum, manentibus in suis proprietatibus differentiis naturarum, agnoscit & credit; anathema sit. Item hereticus;

LXXXVII.
Cap. X.
heret.
(a) Joan. 14.

Ego quidem quem videtis, nihil quidem facere possum secundum meam naturam, cum homo sim: operor autem, quia in me manens (a) Pater, omnia facit: quoniam enim & ego in Patre, & Pater in me, Deus autem Verbum unigenitus in me est: certum est quod & Pater cum ipse in me manet, & opera facit. Et non est mirandum de Christo hac existimari, cum evidenter ipse de ceteris hominibus dicat: (b) Qui diligit me, verbum meum observabit, & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus. Si enim apud unumquemque hujusmodi hominem & Pater & Filius mansionem faciunt: quid existimandum est, ut in Domino secundum carnem Christi ambo simul putarentur manere, communionem eorum secundum substantiam, communionem etiam mansionis forsitan suscipientem? Damnat ista Vigilus, dicens:

(b) Jo. 14.

LXXXVIII.
Vigilius
Papa.

In superscripto decimo capitulo ita in homine Christo Deus Verbum inesse dicitur, sicut Pater: ut per hoc aut & Pater incarnatus esse videatur, sicut & Filius: aut nec Filius sit incarnatus, sicut nec Pater, aut magis uterque in tertia persona hominis habitare. Qui igitur ita sapit hac, docet, credit, aut predicat; anathema sit. Rursum hereticus.

LXXXIX.
Cap. XI.
heret.

Ita & animam, utpote humanam & immortalem constitutam, & sensus participem prius accipiens, & per resurrectionem & immutabilitatem constituens, sic & nobis eorundem istorum per resurrectionem praebeat communionem. Ideo autem ante resurrectionem ex mortuis increpat quidem Petrum, ut suis eum vocibus scandalizantem; & in magna trepidatione per tempus passionis constitutus, apparitione Angeli indiget confortantis eum ad patientiam & tolerantiam imminuentium malorum. Post resurrectionem autem ex mortuis & in caelos ascensum impassibilis factus, & immutabilis omnino, & ad dexteram Dei sedens, Judex universi est orbis terrarum, utpote in eo divina natura faciente judicium. Contra hac Vigilus:

In superscripto undecimo capitulo eadem repeti videntur, qua superius in quarto jam dicta sunt, quod ante passionem ita infirmus fuerit Christus, ut in magna trepidatione passionis tempore constitutus, Angeli videretur eguisse solatio. Quod quia velut purum hominem, qui hujusmodi auxiliis egeat, significare videtur: Si quis ita sapit, docet, credit, aut predicat; anathema sit. Urget adhuc hereticus, dicens:

LXXX.
Vigilius
Papa.

Sic igitur & hic sapientissimum omnium habere nos docet Christi sensum, ut sanctum Spiritum habentem illum, qui sensui Christi aliquam virtutem adimplebat, prudentiam ejus praestans ad omnia quae agenda erant: sicut & in praecedentibus demonstravimus, quod ab ipso quidem in eremum ad certamina, quae contra diabolum erant, ducebatur; unctioem autem illius & scientiam, & vim eorum quae agenda erant, accipiebat; & illius princeps factus, non solum miracula faciebat, sed etiam quomodo uti oportebat miraculis, sciebat subtiliter, ut notam quidem faceret gentibus pietatem, pateretur autem laborantium infirmitates, & sic ad effectum suam voluntatem duceret, & justificabatur inde, & immaculatus ostendebatur, sive reparatione pejorum, sive custodia meliorum, sive etiam paulatim ad meliora profectibus. Incestatur ista Vigilus, addens:

LXXXI.
Cap. XII.
heret.

In superscripto duodecimo capitulo eadem qua in septimo capitulo videntur exponi, asserendo Dominum nostrum Jesum Christum per habitationem sancti Spiritus ad omnia informatum, & per tempora ad perfectionem unctioem ejus auxilio pervenisse. Si quis igitur eum non sua Deitate perfectum esse credens, sed tamquam purum hominem unctioem sancti Spiritus indigentem fuisse adiutum sapit, docet, credit, aut predicat; anathema sit. Addit idem hereticus:

LXXXII.
Vigilius
Papa.

Quomodo igitur sequentiam habet, eo quod homo factus est Deus, istum hominem Deum Verbum esse dicere? Si enim homo est Deus Verbum, ut ipse dicit: omnimode de homine dicemus ea quae de Deo Verbo Evangelista (c) dicit. Quid autem dicit? In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, iste erat in principio apud Deum, omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil quod factum est. Ergo si homo est Deus Verbum, dicemus de ipso: In principio erat homo, & homo erat apud Deum, & Deus erat homo, erat homo in principio apud Deum: omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil quod factum est. Si enim homo est Deus Verbum, sicut dicit, convenient omnia ipsi quae de Deo Verbo dicit Evangelista.

LXXXIII.
Cap. XIII.
heret.

(c) Joan. 1.

In superscripto decimotertio capitulo

LXXXIV.
Vigilius
Papa.

negari videtur Deum Verbum hominem factum, & rursus hominem Verbum Deum esse, ut per hoc inducatur (sicut superius dictum est) dualitas personarum. Si quis igitur ita sapit, docet, credit, aut predicat; & non potius manente in Domino Deo nostro Jesu Christo inconvertibiliter atque indivise differentia naturarum, sic una persona, sive subsistentia ejus esse creditur, ut & Deus Verbum sine ulla divina naturae suae convertibilitate homo esse, & assumpta humanitas propter singularitatem personae inconvertibiliter Deus esse credatur: anathema sit; Addit Theodorus.

LXXXV.
Cap. XIV.
heret.

Hoc quidem quid est? Ad Patrem meum & Patrem vestrum, & Deum meum & Deum vestrum? Nemo sic demens est, ut alii eundem convenire diceret, nisi templo Dei Verbi assumpta pra nostra salute homini, qui est mortuus, & resurrexit, & ascensus esset in caelos. Et Patrem sibi ascribit cum discipulis suis Deum, & ipse gratia adoptionem meritis: & Deum suum appellat, quia cum ceteris hominibus similiter ut esset accepit. Unde propter communitatem quidem naturae, Patrem meum & Patrem vestrum dicit, Deum meum & Deum vestrum. Divisit autem iterum suam personam ipse principium gratiae significans, propter quam ad Deum Verbum conjunctione in loco veri Filii ab omnibus honoratur hominibus.

LXXXVI.
Vigilius
Papa.
(a) Joan. 20.

In superscripto quariodecimo capitulo per hoc quod legitur in Evangelio (a): Ascendo ad Patrem meum & Patrem vestrum, Deum meum & Deum vestrum, ita intelligitur, quod Jesus Christus Dominus & Deus noster, sicut ceteri homines, gratiam adoptionis, ut Filius Dei diceretur, acceperit, & quasi per conjunctionem ad Deum Verbum in locum veri Filii ab omnibus adoretur. Quod si quis ita sapit, docet, credit, aut predicat; & non magis unum Jesum Christum Filium Dei & Dominum nostrum in duabus inconfusis & inseparabilibus intelligit & credit esse naturis: anathema sit. Item hereticus:

LXXXVII.
Cap. XV.
heret.

Hic quod dictum est, Accipite, pro Accipietis, dicit. Si enim cum insufflasset, Spiritum dedisset (quod valde quidem stulte existimaverunt) superfluum erat dicere postea his, & maxime tempore ascensus in caelos (b), non separari ab Hierusalem, sed expectarent promissionem Spiritus: & in sequentibus: Sed accipietis virtutem, superveniente Spiritu sancto in vos. Adventum autem ipsum sancti Spiritus super discipulos Lucas factum esse dicit quinquagesimo die resurrectionis, post ascensum. Et illud tamen animadvertendum est, quod si ab insufflato suscepissent Spiritum, non diceret, Accipite, sed, Quoniam accepistis: hoc enim quod dictum est, Accipite, his convenit, qui nondum acceperunt.

(b) Act. 1.

In superscripto decimoquinto capitulo dicitur, quia insufflans Dominus noster Jesus Christus (c) post resurrectionem suam in facies discipulorum suorum non dedit eis Spiritum sanctum, sed dandum significaverit: ut per hoc aut veritas ipsa (quod absit) putetur esse mentita; aut tamquam purum hominem illo flatu non habuisse quod daret, aut dure minime potuisse. Si quis igitur hac ita sapit, docet, aut predicat; anathema sit. Pergit impius:

LXXXVIII.
Vigilius
Papa.
(c) Joan. 20.

Dicit ad Thomam: Infer digitum tuum, & wide manus meas; & porrige manum tuam, & mitte in latus meum, & noli esse incredulus, sed fidelis. Quoniam, dicit, non credis, & tactum solum sufficere tibi ad credendum putas (hac enim dicens non me latuisti) tange manu, & cape experimentum, & discere crede, & non diffidere. Thomas quidem cum sic credidisset: Dominus meus, & Deus meus, dicit: Non ipsum Dominum & Deum dicens: Non enim resurrectionis scientia docebat etiam Deum esse eum qui resurrexit: sed quasi pro miraculo facto Deum collaudat.

LXXXIX.
Cap. XVI.
heret.

In superscripto decimosexto capitulo de illo loco Evangelii (d), ubi Thomas Apostolus palpans fixuras clavorum dixit: Dominus meus & Deus meus: asseritur quod Thomas Apostolus non ipsum Jesum Christum Dominum Deumque confessus sit, & quia resurrectionis scientiam non diceret, vel quia Deus esset qui resurrexit, sed quia magis pro miraculo facto Thomas Apostolus Deum laudaverit. Si quis igitur hac ita sapit, docet, credit, aut predicat, & non potius Thomae confessione & verum Deum esse Jesum Christum, & in vera carne eum resurrexisse declaratum credit; anathema sit. Rursum Theodorus:

XC.
Vigilius
Papa.
(d) Joan. 20.

Ille autem dixit (e) oportere poenitentiam agere eos pro crucis iniquitate, & agnoscere Salvatorem & auctorem honorum omnium Jesum Christum, quoniam propter ista pervenit & assumptus est, de divina natura in ipsum fidem suscipere, & ejus discipulos fieri, ante omnia autem ad baptismum accedentes, quod ipse tradidit nobis praeformationem quidem habens sperationis futurorum, in nomine autem celebrandum Patris & Filii & Spiritus sancti: hoc enim quod est, ut baptizetur unusquisque in nomine Jesu Christi: non hoc dicit, ut vocationem qua in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti est, relinquente, Jesum Christum in baptismo te vocent: sed quale hoc est quod in Moyse baptizati sunt in nube & in mari, ut diceret, quia sub nube & mari Aegyptiorum separati sunt, liberati eorum servitute, ut Moysis leges attenderent: tale hoc est, ut cum ad ipsum accessissent tanquam

XCI.
(e) Act. 2.
Cap. XVII.
heret.

quam Salvatorem & omnium bonorum auctorem & doctorem veritatis, ab ipso utpote auctore bonorum & doctore veritatis vocarentur, sicut omnibus hominibus quamcumque sectam sequentibus consuetudo est ab ipso dogmatis inventore vocari, ut Platonicus Epicurei, Manichei, & Marcionista, & quidam tales dicuntur: eodem enim modo & nos nominari Christianos judicaverunt Apostoli, tamquam per hoc certum facientes, quod istius doctrinam oportet attendere: sic & quod ab ipso datum est, suscipiant baptismum in ipso quidem primo constitutum, qui & primus baptizatus est, ab ipso autem & ceteris traditum, ut secundum praeformationem futurorum celebratur.

XCII. Vigilius Papa.

(a) Act. 2.

* Manichei

XCIII. Cap. XVIII. haeret.

In supradicto decimosextimo capitulo ex verbis beati Petri, quibus in Actis Apostolorum dicit (a): Baptizetur unusquisque vestrum in nomine Jesu Christi, hoc asstruitur: quia in ea invocatione, quae in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti fit, non contineatur & Christus: & quod dixit Petrus Apostolus, debere eos in Christi nomine baptizari, ut secundum hunc intellectum appareat introducta quaternitas. Adicitur etiam in eodem capitulo, quia sic a Christo Christiani vocemur, quemadmodum diverfarum sectarum & errorum sequaces ab inventoribus & magistris suis sunt sortiti vocabula, ut a Platone Platonici, a Marcione Marcionista, & a Manicheo * Manichei. Si quis haec ita sapit, docet, credit, aut praedicat; anathema sit. Nos enim ideo Christiani vocamur & sumus, quia ipsum Dominum nostrum Jesum Christum in baptismo percipientes induimus, ipso nobis existente capite, omnes in eodem unum corpus efficiamur. His adhaeretur sequens blasphemiam decimo octava:

Et secundum duas rationes locum imaginis obtinet: qui enim amant quosdam, post mortem eorum saepius imagines statuunt, hoc sufficiens mortis solatium habere arbitrantur; & cum qui non videtur nec praesens est, tamquam in imagine aspicientes, putant videre, ita flammam desiderii & vigorem placantes: sed etiam illi qui per civitates habent Imperatorum imagines, tamquam praesentes & videntes honorare videntur eos qui non sunt praesentes, cultu & adoratione imaginum. Ista autem utraque per illum adimplentur; omnes enim qui cum illo sunt & virtutem sequuntur, & debitorum Dei parati redditores, diligunt eum & valde honorant, & charitate quidem ei, divina natura licet non aspiantur, adimplent in illo qui ab omnibus videtur, sic omnibus existimantibus ut ipsum videntibus per illum & illi semper praesentibus, & honorem vero omnem sic attribuunt tamquam imagini Imperiali, cum quasi in ipso sit divina

natura, & in ipso spectetur. Si enim & Filius est qui inhabitare dicitur, sed cum eo est etiam Pater & inseparabiliter omnimodo ad Filium esse ab omni creditur creatura, & Spiritus autem non abest, utpote etiam in loco unctiois factus ei, & cum eo est semper qui assumptus est, & non mirandum est, cum etiam quibuslibet hominibus virtutem sequentibus cum Filio & Patre esse dicitur: venimus (b) enim & ego & Pater, & mansionem apud eum faciemus: quod autem & Spiritus huiusmodi hominum inseparabilis est, certum est omnibus.

In suprascripto decimo octavo capitulo ita invisibilis Dei imago asseritur esse Christus, tamquam si absentium Principum imagines pro eorum colantur honoribus. Quae si quis ita sapit, docet, credit, aut praedicat; anathema sit. Addit haereticus:

Hoc enim, quod, hic (c) est Filius meus dilectus in quo mihi complacui, in baptismo adoptionem demonstrat, sed non comparationem Judaicae adoptionis: quia & ad illos dictum erat: Ego (d) dixi, Dei estis, & filii Excelsi omnes: & Filios (e) genui & exaltavi. Eius adoptionis praecipuum, eo quod dixi, dilectus, & in eo mihi complacui: ostendens propter hoc, & vox Patris fiebat adoptionem confirmans, & Filii nominationem, per adoptionem secundum gratiam, eum qui vere Filius est demonstrabat, cuius conjunctio ad veram & firmam adoptionem istum constituebat, & Spiritus sanctus in specie columbae descendens permanet super eum, quatenus in conjunctione ad eum qui vere Filius est, ea cooperatione tentus maneat, firmam adoptionis habens dignitatem. Per omnia autem in quo primo adoptionis praeformabatur baptismum, dico autem Domini Christi ex Patre & Filio & Spiritu sancto, hoc quod fiebat complebatur.

In suprascripto decimonono capitulo, ubi Evangelium secundum Lucam (f) de baptismo Christi videtur exponi, duae sunt reprehensiones: una qua dualitas inducitur dici Christus Filius Dei: alia, quia in nomine Trinitatis ipse quoque asseritur baptizatus, per quod quaternitas sine dubitatione monstratur. Si quis igitur haec ita sapit, docet, credit, aut praedicat; anathema sit. Pergit blasphemus Theodorus:

Ideo ergo differentiam quidem Dei Verbi & recepti hominis tantum nobis ostendit psalmus: divisi vero haec in novo Testamento reperiuntur, Domino quidem in se accipiente primordia psalmi, in quibus factorem eum dicit esse creaturam, & elevatam habere super caelos magnificentiam, & mirificari in omni terra. Apostolo autem supradicta quae de homine dicuntur, qui tantum beneficiorum meruit, quo-

(b) Joan. 14.

XCIV. Vigilius Papa.

XCIV. Cap. XIX. haeret.

(c) Mat. 3.

(d) Ps. 81.

(e) Isai. 2.

XCVI. Vigilius Papa.

(f) Luc. 3.

XCVII. Cap. XX. haeret.

quomodo non manifestum, quod alterum quidem nos divina Scriptura docet evidenter esse Deum Verbum, alterum vero hominem, & multam eorum esse ostendit nobis differentiam: nam iste quidem memorat, ille autem memoriam meretur: & iste quidem visitat, alter autem cum visitationem meretur, beatus dicitur: & iste quidem beneficium dando minuit paulo minus ab Angelis, ille autem & per talem minutionem beneficium accepit: & iste quidem gloria & honore coronatur, alter autem coronatur & pro his beatus dicitur: & iste quidem constituit ipsum super omnia opera manuum ejus, & omnia subiecit sub pedibus ejus: alter autem meritis est dominari eis, quorum antea non habebat potestatem.

XCVIII. Vigilius Papa.

XCIX. Cap. XXI. haeret.

Cap. XXII. haeret.

C. Vigilius Papa.

(a) Ps. 15.

(b) Act. 2.

In suprascripto vigesimo capitulo, ubi octavus psalmus videtur exponi, & nudus homo (sicut & in aliis jam dictum est) Christus asseritur, & divinus a Verbo monstratur, & dualitas inducitur personarum. Quae si quis ita sapit, docet, credit aut praedicat, & non ita in Christo Domino duas naturas indivisibiliter & inconfuse unitas intelligat, ut manentem earundem differentiam naturarum, ipse unus atque idem verus sit Dei, & verus hominis Filius; anathema sit. Sequuntur alia capitula haeretici.

Sed non volentes ista considerare, voces omnes trahere ad Dominum tentarent Christum, ut ea quae de populo facta sunt, simili modo intelligerent, & risum praestarent Judaeis, quando ex scriptorum sequentia nihil ad Dominum Christum pertinentes ostendunt voces.

Tale est & quod non derelicta est anima ejus in inferno, nec caro ejus vidit corruptionem: Nam Propheta quidem supra modum ipsum ponit circa populum providentiam, volens dicere: quoniam interrentabiles eos ab omnibus conservavit malis. Quoniam autem hoc verum & ex ipsis rebus eventum accepit in Domino Christo, frequentissime de eo loquens beatus Petrus, utitur voce; ostendens quoniam quod de populo supra modum dictum est; ex quidam ratione utente voce Propheta, hoc verum eventum in ipsis rebus accepit nunc in Domino Christo.

In suprascriptis vigesimo primo & vigesimo secundo capitulis hoc videtur dici, quod prophetiam, quae ex persona Christi loquens ait (a): Non derelinques animam meam in infernum; nec dabis sanctum tuum videre corruptionem: non de ipso Christo praedictam fuisse, sed de populo Israeliticae generationis: beatum vero Petrum Apostolum (b) ad Christum hanc prophetiam per eventum aptare voluisse. Et ideo qui haec ita sapit, docet, credit, aut praedicat; anathema sit. Rursus Theodorus:

Eundem intellectum habet & illud (c): Diviserunt sibi vestimenta mea, & super vestimentum meum miserunt sortem. Quod etenim psalmus nullatenus convenit Domino, certum est: neque enim erat Domini Christi, qui peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus, dicere: Longe a salute mea verba delictorum meorum. Sed & ipse Dominus, cum secundum communem hominum legem in passione opprimeretur (d): Deus meus, Deus meus, quare me dereliquisti? misit vocem. Et Apostoli (e): Diviserunt sibi vestimenta, & super vestimentum meum miserunt sortem, adeum traxerunt manifeste: quoniam quod supra modum dictum fuerat prius a David propter illata ei mala, hoc ex operibus evenit in Domino Christo, cuius & vestimenta diviserunt, & sortem tum ea subiecerunt.

In suprascripto vigesimo tertio capitulo exponendo quaedam vigesimo primi psalmi verba, quibus dicitur, Diviserunt sibi vestimenta mea, & super vestem meam miserunt sortem, negantur Jesu Christo Domino convenire; sed quod David propter quaedam mala quae perpessus est, de se dixerit, Evangelistam ex eventu ad Christum traxisse. Et adicitur: Quia non poterat ducere Dominus Jesus, qui peccatum non fecit: Longe a salute mea verba delictorum meorum. Et ideo qui haec sapit, docet, credit, aut praedicat; & non ea, in quibus delictorum meminit, ad corpus ipsius, quod est Ecclesia, quae in hoc mundo sine delicto esse non potest, intelligit pertinere: illa autem de divisione vestimentorum non specialiter de ipso capite, id est, Domino Deo nostro Jesu Christo praedicta, & in ipso credis esse completa: anathema sit. Post haec Theodorus:

Foderunt (f) manus meas & pedes, & omnia perscrutabantur & quae agebam, & quae conabar. Nam foderunt, ex translatione dicit eorum, qui per fossionem scrutari quae in profundo sunt tentant. Dinumeraverunt omnia ossa mea: totius meae fortitudinis & totius meae substantiae detentores facti sunt, ut etiam numero mea subicerent. Istud autem ex consuetudine, quam habent hostes, dixit: qui quando obtinuerint, numero & talibus subtilem notitiam inventorum faciunt: propterea & sequenter dicens: Ipsi vero consideraverunt, & conspexerunt me. Intuit: Diviserunt sibi vestimenta mea, & super vestimentum meum miserunt sortem. Considerantes enim me, ait, & conspicientes, quod omnia eis evenerunt in me considerata (conspicere enim ita ut apud nos dicitur pro eo quod est vidit) in eum, quae volebat pati eum; * jam tamquam me omnino malis dedito, sicut hostes in ea post vastationem & captivitatem divi-

CI. Cap. XXIII. haeret. (c) Psal. 22.

(d) Mat. 27. Marc. 15. (e) Mat. 27. Joan. 9.

CII. Vigilius Papa.

CIII. Cap. XXIV. haeret. (f) Psal. 22.

(a) Mat.
27. Joan.
19.

serunt sorte divisionem eorum facultates. Et Evangelista (a) quidem in Domino verba ex rebus assumens, eis usus est, sicut & in aliis diximus. Nam quod non pertineat ad Dominum psalmus, in superioribus evidenter ostendimus. At vero beatus David supra modum ista magis in his, quae ab Absalon facta sunt, dixit: quoniam dum recessisset David, iure belli metropolim ingressus, omnes quidem obtinuit res regales, non piguit autem patris cubile inquinare.

CIV.
Vigilius
Papa.

In suprascripto vigesimo quarto capitulo de memorato eodem vigesimo primo psalmo illa verba ubi dicit: Foderunt manus meas & pedes meos, dinumeraverunt omnia ossa mea: ipsi vero consideraverunt & inspexerunt in me: asseritur non de Christo esse predicta, sed David hoc de se dixisse propter tyrannidem Absalon, qui regiam urbem substantiamque pervaserat, atque in terra omnia dinumeraverat patris: sed Evangelistam hoc ex eventu ad Christi traxisse personam. Qui igitur hac ita credit, sapit, docet, aut praedicat; anathema sit. Rursum ex impio Theodoro:

CV.
Cap.
XXV. hæret.

Quoniam cibi & potus suaves quidem sunt in tempore gaudii, insuavia autem & amara in tristitia: talia erant (inquit) quae ab illis fiebant, ut ex tristitia & ira esset quidem mihi in locum fellis cibus, esset autem & potio aceto nihil differens. Maxime autem hoc fit in iracundis, quae cum tribulatione sunt, quod verisimile erat pati eos contra suos. Usus est autem Evangelista hoc testimonio in Domino. Et ipse autem Dominus: Zelus domus tuae comedit me, de se ipso dicens. Et beatus Paulus de Judæis loquens: Fiat mensa eorum, &c. Et beatus Petrus de Juda (b): Fiat habitatio ejus deserta. Et certe diversis constitutis rebus, non quasi psalmo modo pro his dicto, iterum autem de illo, & iterum de alio. Sed quia de Judæis dicta sunt plura, qui superaverunt de Deo & lege vincuntia illorum devotionem: necessarius est testimoniorum usus simul ex rebus captus, qualis est: Dederunt in escam meam fel, & in siti mea potaverunt me aceto.

CVI.
Vigilius
Papa.

In suprascripto vigesimo quinto capitulo de eo loco psalmi, ubi dicit: Dederunt in escam meam fel, & in siti mea potaverunt me aceto: contra evidentem Evangelii veritatem exponitur, dicendo: quia nec vero aceto potatus est Dominus, sed ad iracundiam & iracundiam offerentium habuerit potationem in aceti loco, & escam in fellis; nec de ipso predictum, sed Evangelistam hoc testimonio usum fuisse ex eventu in Domino. Propterea qui hac ita sapit, docet, credit, aut praedicat; anathema sit. Sequitur alia blasphemia:

Sicut igitur per huiusmodi confessionem non Deitatis Nathanael habens scientiam ostenditur, Judæi & Samaritae talia sperantes plurimum Dei Verbi a scientia longe erant, sic & Mariba per confessionem illam non Deitatis habens tunc scientiam probatur: manifeste autem nec beatus Petrus: adhuc etenim ipsis sufficiebat tunc revelationem illam suscipientibus precipuum aliquid & majus de ipso præter ceteros hominum phantasia accipere. Post resurrectionem autem Spiritu perducti ad scientiam, tunc & revelationis perfectam scientiam suscipiebant, ut scirent quia precipuum ipsi præter ceteros homines, non aliquo puro honore ex Deo pervenit, sicut in ceteris hominibus, sed per unitatem ad Deum Verbum, per quam omnis honoris ei particeps est post in caelos ascensum.

CVII.
Cap.
XXVI.
hæret.

In suprascripto vigesimo sexto capitulo & agnitionem Deitatis Christi ante resurrectionem ejus Petrus habuisse negatur, phantasia vero intelligentiae præ ceteris hominibus accepisse dicitur: & rursus dualitas Filiorum inducitur, dum hominem participem dicit ad Deum Verbum, postquam in caelos ascendit. Qui ergo ita sapit, docet, credit, aut praedicat, & non unum eundemque esse intelligit Christum & Dominum nostrum Dei & hominis Filium, manente in ipso unitarum differentia naturarum; anathema sit. Sed pergit blasphemus hæreticus:

CVIII.
Vigilius
Papa.

Matthæus quidem Evangelista (c) post tentationes dicit, quod accedentes Angeli ministrabant ei, scilicet cum eo constituti cooperantes, & omnibus circa eum Deo ministrantes, quod jam per certamina ad diabolum ostensus est clarior: sed & quod passuro ei aderant Angeli, ex Evangelistis (d) discimus. Et cum resurrexit, monumento visum sunt (e): per omnia enim ista monstratur dignitas Christi, quod inseparata ei Angeli aderant, & omnibus circa eum ministrabant: sicut enim a peccantibus separantur, sic & per meritum honoratis subveniunt. Propter quod bene Dominus ait (f): Quod magis videbitis, quod & caelum aperietur omnibus per me, & omnes Angeli semper mecum erunt, nunc quidem ascendentes, nunc vero descendentes, sicut ad domesticum Dei & amicum.

CIX.
Cap.
XXVII.
hæret.

In suprascripto vigesimo septimo capitulo, ubi de Matthæo Evangelista exponitur, quia consummatis tentationibus accesserunt Angeli, ut ministrarent Christo, dicitur: quia sicut & alii per meritum honorato Christo subvenerunt Angeli; & quia sic ad Christum in caelos ascenderint & descenderint Angeli, tamquam ad amicum & domesticum Dei. Qui ergo hac ita sapit, docet, credit, aut praedicat, & non ut vero Deo, veri Dei

CX.
Vigilius
Papa.

CXI.
Cap.
XXVIII.
hæret.

Filio uni eidemque cum assumpta ex utero Virginis perfecta humanitate, Angeli nupte Creatori & Domino deservierint atque deserviant; anathema sit. Sequitur hæreticus:

Plus inquietabatur Dominus & certamen habebat ad anime passiones, quam corporis, & meliore animo libidines vincebat, mediante ei Deitate ad perfectionem; unde & Dominus ad hæc maxime instituens videtur certamen: cupiditate enim pecuniarum non deceptus, & gloriae desiderio non tentus, carni quidem præbuit nihil, nec enim illius erat talibus vincit: animam autem si non recepisset, sed Deitas est qui ea vinceret, nullatenus eorum que facta sunt, ad nos respicit lucrum: que enim ad conversationis perfectionem similitudo Deitatis, & anime humane? Etiam videntur Domini certamina non ad nos respiciens habere lucrum, sed ostentationis cujusdam gratia fuisse. Quod si hoc dicere non est possibile (certum etenim est, quod illa propter nos facta sunt, & majus certamen insituit ad anime passiones, minus autem ad carnis) quanto & amplius & magis inquietare illos contingebat, & magis illa erant, quae & ampliori indigebant medicina, videlicet, quod & carnem & animam assumens pro utraque certabat, mortificans quidem in carne peccatum, & mansuetans ejus libidines, & facile capiendas meliori ratione anime faciens, erudiens autem animam & exercitans & suas passiones vincere, & carnis refranare libidines. Hæc autem Deitas inhabitans operabatur, hæc inhabitans merebatur utrique eorum.

CXII.
Vigilius
Papa.

In suprascripto vigesimo octavo capitulo iterum purus homo Christus inducitur, qui ratione anime, corporis dicitur manufactas fecisse libidines, & erudisse animam, & exercitasse eam, ut passiones suas vincebat, & carnis in se libidines refranaret: quae tamen utraque mediante Deitate, operatam fuisse dicit animam: ut secundum hæc jam nec ipsum unum eundemque Jesum Christum mediatorem Dei & hominum habeamus, sed carni & anime mediatrice Deitas fuisse videatur. Qui igitur hac ita sapit, docet, credit, aut praedicat; anathema sit. His adjungitur vigesimo nono capitulo Theodori:

CXIII.
Cap.
XXIX.
hæret.

Sed si caro erat (inquit) crucifixæ, quomodo Sol radios avertit, & tenebrae occupaverunt terram omnem & tremotus, & petra dirumpentibus, & mortui surrexerunt? Quid igitur dicant & de tenebris in Ægypto factis temporibus Moyses non per tres horas, sed per tres dies? quid autem propter alia per Moysen facta miracula? & quae per Jesum Navæ, qui Solem stare fecit; qui Sol & in temporibus Ezechie Regis & contra naturam

retroverfus est? & de Elisei reliquiis, quae mortuum suscitavit? Si enim Verbum Deum passum demonstrant quae in cruce facta sunt, & propter hominem non concedunt facta esse; & quae in temporibus Moyses, propter genus Abraham non erant, & quae in temporibus Jesu Navæ, & quae in Ezechie Regis: quod si illa propter Judæorum populum mirabiliter facta sunt: quomodo non magis quae in cruce facta sunt propter Dei Verbi templum?

CXIV.
Vigilius
Papa.

In suprascripto vigesimo nono capitulo, dum quasi Apollinari, qui divinam naturam passionibus implicabat, contradicitur, a recto tramite declinatur, & modus assertionis exceditur, ut purus homo pependisse putetur in cruce. Et ideo qui hoc ita sapit, docet, credit, aut praedicat, & non Christum Deum verum credens, manente impassibili Deitate, eundem carne propria passum esse constitetur; anathema sit. Pergit hæreticus:

CXV.
Cap.
XXX.
hæret.

Manifestum est autem quod unitas convenit: per eam enim collectæ naturæ unam personam secundum unitatem effecerunt. Sicut enim de viro & muliere dicitur (a), quod jam non sunt duo, sed una caro: dicamus & nos rationabiliter secundum unitatis rationem, quoniam non sunt duae personae, sed una, scilicet naturis discretis. Sicut enim ibi non nocet numero duorum unam dici carnem (certum est enim secundum quod una dicitur) ita & hic non nocet naturarum differentia personae unitas. Quando etiam & naturas discernimus, perfectam naturam Dei Verbi dicimus, & perfectam personam; nec enim sine persona est, substantiam dicere perfectam, perfectam autem & hominis naturam & personam similiter: quando autem ad conjunctionem respiciamus, unam personam tunc dicimus.

(a) Matt.
19. Marc.
10.

In suprascripto trigesimo capitulo primo exemplo tentatur ostendi, quomodo una persona Christi possit intelligi, id est, sicut de viro & de muliere convenientibus legitur, sic & in Christo discretis naturis quasi unam esse personam: & sequitur perfectam esse naturam Dei Verbi, & perfectam personam, & perfectam hominis naturam atque personam similiter: unde apparet, quia & de exemplo viri ac mulieris, ubi duae personae sunt, & de his quae sequuntur, tametsi tacetur numerus, duae autem inducuntur unius Christi personae. Quod qui ita sapit, docet, credit, aut praedicat; anathema sit. Prosequitur impius:

CXVI.
Vigilius
Papa.

Sed Christum quidem secundum carnem assumptam servi formam, eum autem qui eam assumpsit super omnia nominans Deum, intulit tamen hoc secundum conjunctionem; ut per significationem nominum, naturarum manifestam idivisionem faciat. Nemo igitur neque eum qui secundum carnem

CXVII.
Cap.
XXXI.
hæret.

CHRISTE 553.

VIGILII PAP. 14.

JUSTINIANI IMP. 27.

nem ex Judæis est, dicat Deum, nec iterum Deum qui est super omnia secundum carnem ex Judæis.

CXVIII. Vigilius Pap.

In superscripto trigesimo primo capitulo, in expositione quæ de Symbolo trecentorum decem & octo Patrum facta videtur, non solum divisio naturarum asseritur, sed & absolute dicendo, neque eum qui secundum carnem ex Judæis nudus Deitate homo & purus sine carne Deus, quasi seorsum & seorsum duæ pronuntiantur esse persone. Si quis ergo hæc ita sapit, docet, credit, aut prædicat, & non sic in uno Christo unitas constituetur esse naturas; ut persona sive subsistentiæ singularitas agnoscatur; anathema sit. Adhuc Theodorus:

CXIX. Cap. XXXII. hæret.

Jesus enim dicitur a Nazareth, quem unxit Deus Spiritu sancto & virtute: qui autem Dei Spiritu unctus est, omnino aliquid inde assumpsit. Quis autem furens dicat de Spiritu aliquid assumpsisse divinam naturam? necnon & participem: participes enim ejus videlicet vocat qui & ipsi uncti sunt: qui autem uncti sunt, & in hoc participes ejus juste facti, non aliter unctiones communicare dicuntur, nisi ei qui assumptus est: hoc ipsum autem demonstratur, quod mercedem justam accepit: Pro hoc enim (inquit) quod (a) dilexisti justitiam & odisti iniquitatem, pro his præcipuam unctionem meruisti.

(a) Ps. 44.

CXX. Vigilius Pap. (b) Act. 10.

In superscripto trigesimo secundo capitulo in commento epistolæ ad Hebræos adhibetur illud Petri, ubi dixit (b): Jesum a Nazareth, quem unxit Deus Spiritu sancto & virtute. Et infertur: Qui autem Dei Spiritu unctus est, omnimode aliquid inde assumpsit: & additur: Quis autem furens dicat de Spiritu aliquid assumpsisse divinam naturam? Per quæ verba purus homo Christus inducitur, qui unctione Spiritus sancti particeps factus sit divina natura, sicut & alii: & mercedis justæ nomine, quia dilexerit justitiam & oderit iniquitatem, præcipuam meruerit unctionem. Qui ergo ita sapit, docet, credit, aut prædicat; anathema sit. Pergit veterinosus hæreticus.

CXXI. Cap. XXXIII. hæret.

Rabbi, tu es Filius Dei, tu es Rex Israel: hoc est, tu es ille, qui de longe prædicatus es Christus: hæc enim scilicet de Christo sperabat, sicut domestico constituto præter omnes Deo.

Cap. XXXIV. hæret.

Certus quidem & ipse erat Filius Dei, non secundum Deitatis dicens divinitatem, sed secundum quod domesticus Deo erat, per quod filii Dei qui per virtutem domestici Deo constituti homines interim vocabantur.

CXXII. Vigilius Pap. (c) Joan. 1.

In superscriptis trigesimo tertio & trigesimo quarto capitulis de interpretatione Evangelii secundum Joannem adhibentur verba Nathanaelis dicentis Domino (c): Tu es Filius Dei, tu es Rex Israel. Et

infertur dictum esse Christo tanquam domestico Deo, ut non ipse Christus sit Deus, sed plusquam alii homines sit domesticus Deo: & dicitur, quia sicut alii sancti homines filii Dei dicuntur, sic & Christus per familiaritatem, quam ad Deum habet, a Nathanaele, cum quo loquebatur, Deus sit nominatus. Quæ quæ ita sapit, docet, credit, aut prædicat, & non eundem Christum verum Deum & verum hominem constituit, unum in utraque natura perfectum; anathema sit. Rufus ex Theodoro:

Quando enim dicit, De Filio suo, qui factus est ex semine David secundum carnem, non Deum dicit Verbum, sed assumptam servi formam: nec enim Deus secundum carnem, nec Deus ex semine factus est David; sed sumptus pro nobis homo, quem Filium beatus Apostolus manifeste vocat.

CXXIII. Cap. XXXV. hæret.

In superscripto capitulo trigesimo quarto, cum exponitur locus Apostoli de epistola ad Romanos, ubi dicit (d), De Filio suo, qui factus est ex semine David secundum carnem, nuda servi forma depromitur, dicendo, quod hic Filium eum qui ex semine David factus est secundum carnem, non Deum Verbum dicat, sed sumptum pro nobis hominem, quem Filium beatus Apostolus manifeste vocet: quæ verba ostendunt nudum (sicut dictum est) hominem prædicari. Qui ergo ita sapit, docet, credit, aut prædicat, & non eundem qui ex semine David secundum carnem natus est, juxta David & Pauli Apostoli vocem, ipsum credit esse etiam super omnia Deum; anathema sit. Pergit impius:

CXXIV. Vigilius Papa. (d) Rom. 1.

Renatus alter factus est pro altero non jam pars Adam mutabilis, & peccatis circumfusus, sed Christi, qui omnino inculpabilis per resurrectionem factus est.

CXXV. Cap. XXXVI. hæret.

In superscripto trigesimo sexto capitulo ubi ad baptizatum dicitur, quia renatus alter factus est ex altero non jam pars Adam mutabilis, & peccatis circumfusus, sed Christi, qui omnino inculpabilis per resurrectionem factus est: quibus verbis Christum ante resurrectionem, (quod absit) vult videri fuisse culpabilem. Quæ ergo hæc sapit, docet credit, aut prædicat; anathema sit. Addit adhuc execrandus hæreticus:

CXXVI. Vigilius Papa.

Ut multam quidem ejus faceret diligentiam, omnia autem illius propria faceret & toleraret per omnes conductus passionem, per quas eum secundum suam virtutem perfectum fecit nec a mortuis secundum suæ naturæ legem recedens, sed sua præsentia & operatione & gratia liberans eum quidem de morte & malis quæ inde sunt, suscitans eum de mortuis & ad meliorem finem perduens.

CXXVII. Cap. XXXVII. hæret.

In

CHRISTE 553.

VIGILII PAP. 14.

JUSTINIANI IMP. 27.

CXXVIII. Vigilius Papa.

In superscripto trigesimo septimo capitulo dicitur, quia Christo in passionibus & morte Deus Verbum præsentia & operatione & ad gratiam affueris: quod si ita est tanquam alter alteri præfens gratiam & operationem impendisse videbitur. Qui ergo hæc ita sapit, docet, credit, aut prædicat, & non ipsum Deum Verbum, servata impassibilitate divinitatis suæ in carne anima rationali & intellectuali assimilata quam sibi ab ipso conceptu univit ex Virgine, omnia quæ de passione ejus scripta sunt voluntarie sustinuisse dicit; anathema sit. Subdit præterea blasphemus impostor:

CXXIX. Cap. XXXVII. hæret.

Deinde ostendens cujus gratia passus est, diminutionem inferi, quatenus circa Deum pro omnibus gustaret mortem: quia divina natura ita volente, separata illa, ipse pro se, pro omnium utilitate gustavit mortem: & ostendens quod Deitas separata quidem erat ab illo qui passus est secundum mortis experimentum, quia nec possibile erat illam mortis experimentum accipere, non tamen ille qui passus est, adfuerat secundum diligentiam.

CXXX. Vigilius Papa. (a) Heb. 2.

In superscripto trigesimo octavo capitulo & falsum testimonium Apostoli agnoscimus: quia ubi legitur (a): Ut gratia Dei pro omnibus gustaret mortem: hic invenitur, Ut sine Deo pro omnibus gustaret mortem. Et hoc quasi asserendo dicitur: quia divina natura separata, ipse pro se, vel ut purus homo pro omnium utilitate gustaverit mortem. Qui ergo ita sapit, docet credit, aut prædicat; & non constituitur, quia Deus Verbum carnem, quam sibi ex ipsa conceptione secundum substantiam adunavit, nec in passionibus, nec in morte umquam deseruerit; anathema sit. Sequitur trigesima nona blasphemia hæretici.

CXXXI. Cap. XXXIX. hæret.

Jesum autem, ait, de Nazareth, quem unxit Deus Spiritu & virtute: cujus unctionem meritis, immaculatus effectus est per omnia, & ad divinam naturam meruit conjunctionem; neque conjunctionem suscepisset illam, nisi prius immaculatus fuisset, ut si concedat illius unitatem.

CXXXII. Vigilius Papa. (b) Act. 2.

In superscripto trigesimo nono capitulo rursus illud quod beatus Petrus dixit: (b) Jesum a Nazareth, quem unxit Deus Spiritu & virtute: exponens dicit, per unctionem Spiritus, quod meruit, & immaculatum eum per omnia factum, & ad divinam naturam meruisse conjunctionem: quæ verba Christum purum hominem aperte signant. Qui ergo hæc ita sapit, docet, credit, aut prædicat; anathema sit. Prosequitur Theodorus.

CXXXIII. Cap. XL. hæret. (c) Mat. 13.

Nam & illud: Hic (c) est Filius meus dilectus in quo mihi complacui: insania evidens est de Deo Verbo putare. Ann. Eccl. Tom. X.

dicere eum. Qui enim dixit: Hic est Filius meus dilectus; & intulit, In quo mihi complacui: significavit, quod aperte ad comparationem hoc dicit aliorum filiorum, qui nec dilecti facti sunt, nec placere nimis potuerunt ei.

In superscripto capitulo quadragesimo de interpretatione Evangelii secundum Mattheum; ubi dicitur: Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui: subjungitur & dicitur: Insania evidens est de Deo dicere eum. Qui enim dixit: Hic est filius meus dilectus, & intulit, In quo mihi complacui: significavit, quod aperte ad comparationem hoc dicit filiorum, qui nec dilecti ei facti sunt, nec placere nimis potuerunt. Quæ verba Christum Jesum purum rursus hominem, & adoptivum filium evidenter ostendunt. Qui igitur hæc ita sapit, docet, credit aut prædicat; anathema sit. Addit porro ista hæreticus:

CXXXIV. Vigilius Papa.

Permanens autem donec secundum suam creaturam & virtutem solvens mortis labores liberavit eum ineffabilibus illis vinculis, & de mortuis resuscitans, transtulit quidem in immortalem vitam: incorruptum autem eum & immortalem & immutabilem efficiens, in calum duxit.

CXXXV. Cap. XLI. hæret.

In superscripto quadragesimo primo capitulo dicitur, quod solvens mortis dolores, liberavit Christum ineffabilibus illis vinculis, & de morte resuscitans transtulerit quidem ad immortalem vitam, incorruptum autem eum & immortalem & immutabilem efficiens, in calum eduxerit: per quæ omnia verba declaratur nudum hominem esse Jesum Christum. Qui ergo ita sapit, docet, credit; aut prædicat; anathema sit. Pergit blasphemus:

CXXXVI. Vigilius Papa.

Christum justificatum & immaculatum factum secundum virtutem sancti Spiritus (sicut beatus Apostolus modo quidem dicit quod justificatus est in Spiritu, modo vero quod per Spiritum æternum immaculatum se obtulit Deo) morti quidem fecit secundum legem hominum, utpote autem impeccabilem virtute sancti Spiritus factum resuscitavit de mortuis, & vitam constituit meliorem, immutabilem quidem animæ cogitationibus, incorruptum autem & indissolubilem & carne faciens.

CXXXVII. Cap. XLII. hæret.

In superscripto quadragesimo secundo capitulo dicitur Christum justificatum & immaculatum factum esse virtute Spiritus sancti: & adicit, Mori quidem eum fecit secundum legem hominum, utpote autem impeccabilem virtute Spiritus sancti factum resuscitavit de mortuis. Quibus verbis sic separatus a Verbo Dei infirmatur homo, ut sancti Spiritus virtute immaculatus & impeccabilis quasi aliquis justus homo asseratur effectus. Qui ergo hæc ita sapit, docet, credit, aut prædicat: anathema sit. Rufus execrandus Theodorus. P 2 Deo

CXXXVIII. Vigilius Papa.

CXXXIX.
Cap.
XLIII.
hæret.

Deo autem gratias, qui nobis dedit vi-
ctoriam per Dominum nostrum Jesum Chri-
stum. Istorum causam nobis fuisse dicens
Deum, qui contra omnes adversarios de-
dit nobis victoriam sive mortis, sive pec-
cati, sive cujuscumque hinc nascendi ma-
li: qui Dominum nostrum Jesum Christum
pro nobis hominem sumens, & ipsum per
resurrectionem de mortuis ad meliorem
transfudit finem, & in dextera sua sedere
fecit, & nobis ad eum donavit commu-
nionem.

CXL.
Vigilius
Papa.
(a) i. Cor.
15.

In superscripto quadragesimotertio ca-
pitulo exponendo verba Apostoli Pauli,
quibus dicit (a): Deo autem gratias,
qui nobis dedit victoriam per Dominum
nostrum Jesum Christum. Et post plura
subjungitur: Dominus noster Jesus Chri-
stus pro nobis hominem sumens, & ipsum
per resurrectionem de mortuis ad melio-
rem transfudit finem. Per quæ jam quasi
existens homo, a Deo Verbo significatur
assumptus, ut duo fuisse videantur, & al-
ter alteri præstitisse. Qui ita sapit, do-
cet, credit, aut prædicat; anathema sit.
Nondum finis blasphemiarum: adhuc
pergit improbus hæreticus:

CXLI.
Cap.
XLIV.
hæret.

Cum ergo interrogent, hominis geni-
trix ne, aut Dei genitrix Maria dicatur
a nobis? Utraque, unum quidem natura,
alterum autem relatione: hominis enim
genitrix natura, quia homo erat & in
ventre Mariae, qui & processit inde: Dei
autem genitrix, quia Deus erat in homine
nato, non illum circumscriptum secundum
naturam, sed quod in eo erat affectu vo-
luntatis.

CXLII.
Vigilius
Papa.

In superscripto quadragesimoquarto ca-
pitulo dicitur: Cum ergo interrogent, ho-
minis genitrix, an Dei genitrix. Ma-
ria dicatur; quasi ex respondentis perso-
na, dicitur, utraque dici. Et adjungit-
ur: Unum quidem natura rei, alterum
autem relatione. Et additur: Hominis e-
nim genitrix natura, quia homo erat &
in ventre Mariae, qui & processit inde:
Dei autem genitrix, quia Deus erat in
homine nato. Et additur: Non ille cir-
cumscriptus secundum naturam, sed quod
in eo erat affectu voluntatis. Quæ verba
item & unum hominem Christum & duos
filios beatæ Mariæ demonstrant. Quod
qui ita sapit, docet, credit, aut prædi-
cat; & non Deum Verbum, qui ante om-
nia secula ex Patre ineffabiliter natus
est, eundem sancta Virgine Maria (sic-
ut in primo capitulo diximus) per se-
cundam nativitatem suam incarnatum &
natum unum in utraque natura inconfusa
inseparabilique cognoscit; anathema sit.
Adhuc urgens impius addit:

CXLIII.
Cap.
XLV. hæ-
ret.

Gratia filius qui ex Maria est homo,
natura autem Deus Verbum: quod autem
secundum gratiam, non natura; & quod
secundum naturam, non gratia; non duo

filii? sufficiat corpori, quod ex nobis est,
secundum gratiam filiatio, gloria & im-
mortalitas: quia templum Dei Verbi fa-
ctum est non supra naturam elevetur: Deus
Verbum pro debita a nobis gratiarum ac-
tione non injuriatur: & quæ est injuria
componere eum cum corpore, & putare
indigere corporis ad perfectam filiatio-
nem: nec ipse Deus Verbum vult se Da-
vid filium esse, sed Dominum; corpus
autem hoc vocari David filium non so-
lum non invidit, sed & propter hoc ad-
fuit. Contra hæc Vigiliius:

CXLIV.
Vigilius
Papa.

In superscripto quadragesimoquinto ca-
pitulo dicitur, quia per gratiam sit fi-
lius qui ex Maria natus est homo, natu-
ra autem Deus Verbum: & quasi ratio-
cinatur dicendo: Quod gratia, non na-
tura: & quod natura, non gratia. Et
adjungitur: Sufficit corpori quod ex no-
bis est secundum gratiam filiatio, & non
supra naturam elevetur, & Deus Ver-
bum pro debita a nobis gratiarum actio-
ne non injuriatur. Quæ verba nudum ho-
minem ex Virgine Maria significant, qui
per gratiam appellatur Filius Dei. Quæ
ergo hæc ita sapit, docet, credit, aut
prædicat; anathema sit. Infans adhuc
ita blasphematur hæreticus:

Quando erit questio de nativitatibus
secundum naturam, ne Mariæ filius Ver-
bum Dei existimetur. Mortales enim mor-
tales generant secundum naturam, & cor-
pus simile sibi: & duas nativitates Deus
Verbum non sustinuit, unam quidem ante
secula, alteram vero in posterioribus tem-
poribus. At damnans hæc Vigiliius ait:

CXLV.
Cap.
XLVI.
hæret.

In superscripto quadragesimo sexto capi-
tulo dicitur ut Mariæ filius Deus Verbum
non existimetur: adiciendo, quia morta-
lis mortalem generat secundum naturam,
& corpus simile sibi. Quæ verba & pu-
rum hominem de sancta Virgine Maria si-
gnificant, & duos Filios introducant.
Qui ergo ita sapit, docet, credit, aut
prædicat; anathema sit. Insuper hære-
ticus impie:

CXLVI.
Vigilius
Papa.

Ergo jam cessabunt ab impudente pugna,
desistent autem a sua contentione, erube-
scentes evidentiam prædictorum: plurimos
enim dicunt Filios in gloriam ducentes.
Ecce igitur in filiatiois rationem Aposto-
lus (b) apparet, assumptum hominem cæteris
connumerans, non secundum quod illius
filiatiois particeps est, secundum quod si-
militer gratia filiatiois assumptus. Dei
tate sola filiatiois possidente. Ita vero
damnans ista Vigiliius:

CXLVII.
Cap.
XLVII.
hæret.

In superscripto quadragesimo septimo ca-
pitulo id quod dicit Apostolus, qui mul-
tos filios ad gloriam adduxerat, exponen-
do dicitur, quod assumptum hominem cæ-
teris connumeret sanctus Apostolus, eo
quod similiter gratiam filiatiois accepe-
rit, sola Deitate naturalem filiatiois pos-

CXLVIII.
Vigilius
Papa.

CXLIX.
Cap.
XLVIII.
hæret.

possidente. Quæ quidem verba (sicut su-
perius dictum est) duos introducunt Fi-
lios, id est, unum per gratiam, alterum
per naturam. Quod qui ita sapit, docet,
credit, aut prædicat; anathema sit. Sed
blasphemare non cessans hæreticus addit:
Sed ad hoc dicunt, quod, Jesus nomen
Salvatoris significat: Salvator autem si
dicitur, quomodo ille homo dicitur? ob-
liti quod Jesus dicebatur etiam filius
Nave: & quod mirandum est, quia non
sit vocatus fortuito in generatione, sed
transnominatus a Moyse: certum autem est
quod non hoc imponere homini patiebatur,
si divinam naturam omnimode significabat.
At damnat ista Vigiliius, dicens:

CL.
Vigilius
Papa.

In superscripto quadragesimo octavo ca-
pitulo de nomine Jesu quod Salvatorem
significat, argumentando negatur, & di-
citur: Quia si Salvator divinam naturam
significaret, nunquam tale nomen homini
imponeretur. Quibus verbis absolute &
purus homo Christus ostenditur, & duæ
personæ intelliguntur. Quæ qui ita sa-
pit, docet, credit, aut prædicat; ana-
thema sit. Adhuc infans blasphemus
addit:

CLI.
Cap.
XLIX.
hæret.

Itaque non solum Filium ipsum vocat a
Deo Verbo separans, sed etiam secundum ra-
tionem filiatiois communicans cæteris par-
ticipibus filiatiois convincitur: quoniam
gratia & ipse particeps fuit filiatiois,
non naturaliter ex Patre natus, habens
tamen ad cæteros excellentiam, qui uni-
tate ad ipsum filiatiois possidet, quod
ei firmioris ipsius rei donat participatio-
nem. Reliicit ista Vigiliius, dicens:

CLII.
Vigilius
Papa.

In superscripto quadragesimo nono capi-
tulo dicitur, quia Christus per gratiam
particeps fuit filiatiois, habens tamen
ad cæteros excellentiam, quod ei firmior
ipsius rei donata fuerit participatio. Quod
qui ita sapit, docet, credit, aut prædi-
cat, & non magis Deus Verbum cum as-
sumpta carne unus atque idem Dominus
Jesus Christus & verus Filius Dei & i-
dem ipse verus Filius hominis intelligi-
tur & creditur; anathema sit. Pergit
hæreticus:

CLIII.
Cap. I.
hæret.

Homo Jesus similiter omnibus hominibus
nihil differens connaturalibus hominibus,
quam quod ipsi gratiam dedit: Gratia
enim data naturam non mutat: Sed post
mortis destructionem donavit ei Deus no-
men super omne nomen. Contra hæc Vi-
gilius:

CLIV.
Vigilius
Papa.

In superscripto quinquagesimo capitu-
lo dicitur, quod homo Jesus nihil differat
ab omnibus connaturalibus hominibus, ni-
si, quod ei gratiam dedit: Quæ verba
Dominum nostrum Jesum Christum velut
unum de justis hominibus faciunt aestima-
ri, qui non Deitate sua excelsus intelli-
gatur, sed gratia aliquid amplius quam
cæteri homines asseratur adeptus. Quod

si quis ita sapit, docet, credit, aut præ-
dicat; anathema sit. Rursus impius:
Sed mei fratres, qui ejusdem mihi
matris sum filii, dicunt mihi: Non se-
parato hominem & Deum, sed unum eun-
demque dic hominem, dicens. Connaturalem
mihi dico Deum. Si dicam, connaturalem
Deo, dico: Quomodo homo & Deus unum
sunt? numquid una natura hominis & Dei,
Domini & servi, factoris & facturæ?
Homo homini consubstantialis est, Deus au-
tem Deo consubstantialis est: Quomodo i-
gitur homo & Deus unus per nativitatem
esse potest, qui salvificat & qui salvifi-
catur? qui ante secula & qui ex Maria
apparuit? At audi Vigilium.

CLV.
Cap. LI.
hæret.

In superscripto quinquagesimo primo ca-
pitulo negatur quod unus idemque dici pos-
sit Deus & homo, dicendo: Quomodo ho-
mo & Deus unus per unitatem esse potest?
qui salvificat, & qui salvificatur; qui
ante secula est, & qui ex Maria appa-
ruit? Quæ verba duas introducunt in Chri-
sto personas. Si quis igitur ita sapit,
docet, credit, aut prædicat; anathema
sit. Addit insuper execrandus hereticus:

CLVI.
Vigilius
Papa.

Bene intulit: Namque ego homo (a) sum:
ne dicat, nihil mirandum si hoc potes, cum
sis homo accipiens a Deo: quoniam & ego
cum hoc sim, accipio obediens, semel
habens jubendi potestatem propter datoris
indulgentiam.

CLVII.
Cap. LII.
hæret. (1) Mat. 8.

Quapropter & nec incongruum est, ut
re accepta ista a Deo potestate, verbo solo
jubentem abigere pisiones: nec enim tam-
quam Filio Dei & ante universam creatu-
ram existenti & Creatori eorum quæ sunt,
accessit Centurio. Sed contra ista omnia
ita Vigiliius:

CLVIII.
Vigilius
Papa.

In superscriptis quinquagesimo secundo
& quinquagesimo tertio capitulis dicitur:
quia Christo dixerit Centurio, nihil mi-
randum esse si hoc potes, cum sis homo, ac-
cipiens a Deo: quoniam & ego cum hoc
sim accipio obediens, semel habens ju-
bendi potestatem propter datoris indul-
gentiam. Et quamvis ex eo quod sequi-
tur, Centurionem non tamquam Filium
Dei adisse, qui universam condiderit crea-
turam; videatur quidem esse confiteri eum
esse Filium Dei & creaturæ totius opif-
icem: Tamen quia nec de Centurionis in-
tellectu bene existimavit, cujus Dominus
fidem non laudaret dicendo, Non inveni
tantam fidem in Israel, nisi sciret eum
intellexisse quia Deus est: & ex his &
superioribus capitulis & aliis dictis jam
non per unitatem substantiæ, sed per gra-
tiam dicitur Christus esse Filius Dei, &
ex eo Christus purus homo videtur indu-
ci, qui pro merito suo acciperet per da-
toris indulgentiam potestatem. Si quis
ergo hæc ita sapit, docet, credit, aut
prædicat; anathema sit. Insat adhuc
blasphemus, addens:

Con-

CLIX.
Cap. LIV.
hæret.
(a) 1. Tim.
3.

Consonantia & Apostolus (a) dicit & manifeste magnum pietatis mysterium, quod manifestatum est in carne, justificatum est in Spiritu, dicens ipsum, siue quod ante baptismum, cum subtilitate competente legem custodivit, siue quod etiam post illud gratia conversationem cooperatione Spiritus cum magna complevit subtilitate. At in hæc Vigiliius:

CLX.
Vigilius
Papa.

In suprascripto quinquagesimo quarto capitulo id quod Apostolus dicit: Quod manifestatum est in carne, justificatum est in Spiritu: Christus justificatus esse asseritur, siue quod ante baptismum cum subtilitate competenti legem custodivit, siue quod etiam post illud gratia conversationem cooperatione Spiritus cum magna subtilitate compleverit. Quæ verba quia stem primum hominem Christum justificatione eguisse demonstrant: Si quis ita sapit, docet, credit, aut prædicat, & non magis ipsum ut verum Deum consubstantialem Patri & Spiritui sancto justificare impios per fidem credit; anathema sit. Urget adhuc plaphemus:

CLXI.
Cap. LV.
hæret.

Idem hoc dicimus iuste & de Domino, quod Deus Verbum sciens ejus virtutem, & secundum præscientiam statim in ipso initio complasmationis cohabitare bene voluit, & unicus eum sibi affectu voluntatis majorem quamdam præstabat ei gratiam, utpote gratia quæ in eum est, & in omnes homines dividenda. Unde & circa bona voluntatem integram ei custodiebat. Non enim hoc dicemus, quod ille homo voluntatem habebat nullam, sed quod volebat quidem bonum; magis autem ei voluntarie plurimum aderat, & boni desiderium, & contrarii odium: conservabatur vero a divina gratia illi voluntas integra ab initio, Deo qualis erit subtiliter sciente, qui & ad confirmandum eum magnam illi cooperationem habitatione sua præstabat pro omnium nostrum salute: unde nec injustum dicat aliquis esse, quod præter omnes præcipuum aliquid datum est illi homini, qui a Domino assumptus est. Ita profanus. Sed contra hæc Vigiliius.

CLXII.
Vigilius
Papa.

In suprascripto quinquagesimo quinto capitulo dicitur, quia Deus Verbum secundum præscientiam sciens hominis Christi virtutem, initio complasmationis statim inhabitare in ipso bene voluerit, & unicus eum sibi affectu voluntatis, majorem quamdam ei præstabat gratiam. Ex quibus verbis, & ex aliis quæ sequuntur, duæ evidenter inducuntur esse persona, & quia Filius Dei in Filio hominis per affectum & gratiam & relationem habitare videatur. Si quis ergo hæc ita sapit, docet, credit, aut prædicat, & non unum eundemque Christum in duabus perfectis & individis inconsusis agnoscat & credit naturis; anathema sit. Addit vero adhuc impius:

Nam rationalis quidem primum est discretio bonorum & malorum: cum vero non sint contraria, non erat ei possibile aliquid discernere. Primum igitur in his quæ creata sunt, magnam contrarietatem fecit. Sed hæc expendens Vigiliius, ait:

CLXIII.
Cap. LVI.
hæret.

In suprascripto quinquagesimo sexto capitulo dicitur, rationalis proprium esse discretionem bonorum & malorum. Et post pauca sequitur: Primum igitur in his quæ creata sunt magnam contrarietatem fecit. Quæ verba si ea intentione dicantur, ut mali natura, sicut & boni, introducantur; anathema sit. Sed rursus hæreticus:

CLXIV.
Vigilius
Papa.

Quoniam autem non obaudivit Adam, deinde subditus est morti, & factum est hoc propter inobedientiam, quod & circa inobedientiam, propter utilitatem nostram a Creatore factum est; & docti sumus omnes peccatum. At contra hæc Vigiliius ita:

CLXV.
Cap.
LVII. hæret.

In suprascripto quinquagesimo septimo capitulo dicitur, quia etsi non fuisset Adam inobediens, tamen propter utilitatem hominum a Creatore factum esse; & edoctos non esse peccatum: quod absit ut Catholica fides credat, a Deo nos, ut peccatores efficeremur, doceri potuisse peccatum. Si quis ergo hoc ita sapit, docet, credit, aut prædicat; & non magis prohibente Deo, primi hominis culpa introductum fatetur esse peccatum, & iusto Dei judicio eum atque ejus progeniem propter inobedientiam suam mortis subitise supplicium; anathema sit. Urget adhuc plaphemus, dicens:

CLXVI.
Vigilius
Papa.

Nec igitur mortem sponte & præter judicium suum intulit hominibus, nec peccato aditum ad nullam utilitatem dedit: nec enim hoc fieri, nolente ipso, poterat; sed quoniam sciebat utile esse nobis, magis autem omnibus rationabilibus, prius quidem malorum & deteriorum fieri aditum, postea autem deleri quidem hæc, introduci autem meliora: ideo in duos status divisit Deus creaturam, præsentem & futuram, in isto quidem ad immortalitatem omnia addicturus, in præsentem vero creaturam in mortem, & mutabilitatem interim demittens. Nam si statim ab initio immortales nos fecerit & immutabiles, nullam differentiam ab irrationabilibus haberemus; proprium nescientes bonum: ignorantes etiam mutabilitatem, immutabilitatis ignorabamus bonum: nescientes mortem, immortalitatis lucrum nesciebamus: ignorantes corruptionem, non laudabamus incorruptionem nescientes passionum gravamen impassibilitatem non mirabamur (compendiose dicam ne longum sermonem faciam) nescientes malorum experimenta, bonorum illorum non poteramus scientiam mereri. Audi vero Vigilium:

CLXVII.
Cap.
LVIII. hæret.

CLXVIII.
Vigilius
Papa.

In suprascripto quinquagesimo octavo capitulo dicitur, ideo Deum dedisse peccato aditum, quia utile hoc sciebat esse nobis magis autem omnibus rationabilibus ut prius videlicet malis & deterioribus rebus fieret aditus, postea autem his deletis introduci meliora. Et adicitur: quia si statim ab initio immortales nos fecisset & immutabiles, nullam differentiam ad irrationabilia haberemus, proprium nescientes bonum. Quibus verbis primum contra regulam fidei Deos asseritur tanquam nobis utile introduxisse peccatum. Secundo cum omnia rationabilia complectitur, hoc etiam de Angelis & de universa caelesti militia, quæ ratione est prædita, facit intelligi. Tertio quia illud, quod diabolus ad decipiendum primum hominibus persuaserit, quia si de ligno prohibito manducarent, sicut dii scientes bonum & malum, beneficii loco asseritur profuisse. Quæ si quis ita sapit, docet, credit, aut prædicat; anathema sit. Rursum vero erroribus intextens errores impius addit:

CLXIX.
Cap. LX.
hæret.

Necesse est autem omnia simul rationabilia, invisibilia dico, & nos ipsos, quibus mortale quidem est corpus, animam autem per omnia ejusdem generis invisibilibus & rationabilibus substantiis hic quidem præsentem mutabilitatem pati, ut optima erudiamur doctrina religiositatis, & ad benevolentiam constituamur. Ad hæc Vigiliius.

CLXX.
Vigilius
Papa.

In suprascripto quinquagesimo nono capitulo dicitur: Necesse est omnia simul rationabilia, invisibilia, & nos ipsos, quibus mortale quidem est corpus, animam autem per omnia ejusdem generis invisibilibus & rationabilibus substantiis hic quidem præsentem mutationem pati, ut optima erudiamur doctrina religiositatis, & ad benevolentiam constituamur. Quibus verbis si & Angeli lucis, & universæ caelestes invisibilesque virtutes sic mutabilitati hæcenus subiacerent, sicut humane anime asseruntur; anathema sit. Rursum hæreticus:

CLXXI.
Cap. LX.
hæret.

Nam sciebat quidem, quod peccabunt omnimodo: concedebat vero hoc fieri, expedire eis cognoscens, quoniam non erat impossibile eum qui consecerat non existentes, & tantorum quidem demonstraverit dominos: tanta vero bona proposuerit, ut eis fruatur, nec prohibere peccati aditum sed expedire eis hoc cognosceret: sed enim non erat possibile nos aliter discere peccatum & passionum molestias & deteriora, & nostram infirmitatem in his demonstrandam, & ostendendam magnitudinem immutabilitatis, quam postea nobis esset donaturus, nisi sic ab initio hæc fuissent a Deo dispensata, ut collatione & experimento infinitorum illorum bonorum possemus scire magnitudinem, &

hujusmodi gratia, utpote profuturum nobis peccatum intrare dimittens, magnum in ejus bello auxilium invenit. Contra hæc Vigiliius:

CLXXII.
Vigilius
Papa.

In suprascripto sexagesimo capitulo dicitur, quia Deus sciens hominem peccaturum, ideo peccare permisit, quia hoc ei noverat expedire, & propterea non prohibuisse peccati aditum, quia sic ab initio a Deo fuerit dispensatum, ut collatione & experimento infinitorum malorum, bonorum possemus scire magnitudinem, & hujus rei gratia, utpote profuturum nobis peccatum intrare dimittens, magnum in ejus peccati bello auxilium invenit homo. Quæ verba quoniam aliena sunt a sensu divinae Scripturæ, ut dicatur, quia peccatum a Deo pro utilitate nobis introductum sit: Si quis ita sapit, docet, credit, aut prædicat; anathema sit. Sancta enim Catholica Ecclesia hoc certum tenet & credit, quia Deus & prohibuerit a peccato primum hominem, & per inobedientiam peccatum punierit iusto supplicio: sed bene utens etiam malis nostris, singulari nos remedio, per unigeniti Filii sui incarnationem, & passionem, mortem, & resurrectionem, hoc est Domini nostri Jesu Christi, ab omnium peccatorum nexibus liberavit. Hæcenus sexaginta capitulum facta damnatio, ipsaque præmissa defensionem Trimum capitulorum: ne (ut dictum est) cum pro ipsorum defensione laborat, pro allara Theodori nomine mala doctrina pugnasse videri posset, & pati calumniam ab iis qui inferre parati erant. Subdit itaque hæc opportune Vigiliius:

CLXXIII.
De trib.
Capp. ac
primum
de Theodoro
Mopsuest.

His igitur competenter, & per Orthodoxæ fidei rectitudinem, Apostolica sententiæ auctoritate damnatis: constituimus, ut ex omnibus istis, quæ nos Patrum statuta atque traditionibus inherentes Apostolica auctoritate damnavimus, nulla injuriandi præcedentes Patres vel doctores Ecclesiæ (quæ proculdubio scandala sacrosanctæ Ecclesiæ suscitavit) præbeat occaso: anathematizantes omnem ad ordines Ecclesiasticos pertinentem, qui Patribus atque doctoribus Ecclesiæ contumeliam ex suprascriptis impietatibus quodammodo ascribere vel irrogare voluerit. Et quoniam præfata dogmata, quæ secundum intellectum de his expositum anathemati atque damnationi subjecimus in eo volumine, quod nobis per fratrem nostrum Benignum Episcopum nuper a pietate vestra transmissum, sub Theodori Mopsuestensi Episcopi perhibentur nomine prænotata: ad hoc sollicitudinis nostræ animum consequenter admovimus, ut si quid de persona vel nomine memorati Theodori apud Patres questum sit, vel si qua super ejus nomine ab eis regulariter fuerint constituta, siue disposita, diligenter

CHRISTI
553.VIGILII PAP.
14.JUSTINIANI IMP.
27.

Yissima indagazione querere curavimus. Et hæc investigantes advertimus beatæ recordationis Cyrillum Alexandrinum civitatis Antistitem de persona jam mortui Theodori Episcopi Joanni reverendæ memoriæ Antiochensæ civitatis Episcopo, vel Orientali Synodo ad ejus litteras rescribentem, inter alia ita tradidisse: Quæ prolata est in sancta Synodo Ephesina definitio, veluti a Theodoro disposita (sicuti offerentes dicebant) nihil habens sanum, evacuavit quidem eam sancta Synodus veluti perverfarum plenam intelligentiarum, condemnans item eos qui sic sapiunt. Dispensatim vero mentionem viri non fecit, neque cum nominatim anathemati subdidit, neque alios. Ipsam vero Synodum Ephesinam primam sollicitè recensentes, nihil de Theodori Mopsuesteni persona referre comperimus, sed symbolum, quod Carisus presbyter illic prodidit, magis quia ab Athanasio & Photio, qui tunc temporis hæretico Nestorio adhaerebant, per Antonium & Jacobum nomina tantum presbyterorum habentes ad Philadelphorum Ecclesias fuerit destinatum: ex quo claret, beatum Cyrillum hoc quod per litteras proficitur, a prolatoribus scilicet symboli jam defuncti Theodori Episcopi nomen fuisse delatum, sua providentia Ecclesiasticam moderationem circa mortuum sapientia sacerdotali servantem, noluisse nomen ejus, ne monumentis quidem Synodalibus, propter regulam quæ de mortuis in sacerdotio servanda est, contineri. Quomodo autem hoc quod supra dixit beatus Cyrillus dispensative factum, ut minime anathemati nomen viri subicere voluisset intelligi, ad Ecclesiasticam regulam porrigendum, in eadem epistola sua subter adjecit, dicens: Sed juste audient, tametsi nolint, qui hujusmodi causas præbent. Obliviscimini vos ipsos, quando adversus cineres arcus extenditis: non enim superest qui apud eos inscriptus est: & me nullus culpet in hæc verba profectum; sed cedant valde, nimirum prædecessori.

CLXXIV. Grave est enim insultare defunctis, vel si laici fuerint, nedum illis qui in Episcopatu hanc vitam deposuerunt. Justissimum enim apparet prudentibus viris cedere præcienti Deo scilicet uniuscujusque voluntatem, & cognoscenti qualiscumque quisque futurus sit. Beatum quinetiam Proclum hujus regiæ civitatis Antistitem ita memorati Joannis Antiocheni Episcopi similiter constat respondisse rescriptis, dicentem inter alia: Quando enim scripsi tuæ sanctitati, oportere aut Theodorum, aut alios quosdam, qui pridem defuncti sunt, anathemati subdi, aut nominatim alicujus feci mentionem? Et post pauca: Et illa capitula, quæ subjecta sunt,

reputi, utpote subtilitatem non habentia pietatis: neque autem de Theodoro, neque de alio quocumque qui jam defuncti sunt scripsi, Deo amantissimi, aut ut anathematizaretur, aut ut abdicetur. Sed neque charissimus Theodorus, qui a nobis directus est, diaconus, talia mandata suscepit. Item ipse beatus Proclus in epistola ad Maximum diaconum post alia ita dicit: Quomodo igitur per litteras didici nunc, quia Theodori Mopsuesteni & aliorum quorundam nomina præposita sunt capitulis ad anathematizandum, cum illi ad Deum jam migraverint: & eos qui jam vitam reliquerunt, supervacuum est injuriari post mortem, quos nec vivos aliquando culpavimus. Et post pauca: Post subscriptionem autem tomi, & post abjectionem capitulorum, quæ cujus sint ignoramus, continuo præparavi diaconum Theodorum venire ad regiam civitatem.

CLXXV. Perpendat ergo pietatis vestrae sapientia singularis, quia Proclus eruditissimus sacerdotum, & non longe a Theodori Mopsuesteni vita repertus mala quæ libenter damnaverat, cujus essent, se jam tunc professus est ignorare. Sed neque in sancto ac venerando Chalcedonensi Concilio aliquid de sæpius designati Mopsuesteni Theodori Episcopi nomine invenimus statutum vel dictum esse contrarium, dum in relatione, quam eadem veneranda Synodus piæ memoriæ Marciano tunc Imperatori transiit, quam vos quoque vestris legibus, dum Orthodoxa professione unum de sancta Trinitate Christum Deum ac Dominum nostrum constituendum astruitis, ad testimonium laudabiliter adduxistis, litteræ Antiocheni Joannis cum Orientali Synodo ad Theodosium tunc piissimæ recordationis Principem destinatae venerabiliter memorentur, quibus Mopsuesteni Theodori Episcopi persona, ne post mortem damnari deberet, excusatur.

CLXXVI. Post hæc ampliori cura prospeximus, si quid in his, qui jam defuncti sunt, & minime reperiuntur in vita damnati, etiam sanctæ recordationis prædecessores nostri decreverint. Quibus inspectis, agnovimus, quod hujus cautelæ providentiæque formam veneranda prædecessorum nostrorum sedis Apostolicæ Præfulum constituta nobis apertissime tradiderunt. Nam beatissimus Papa Leo ad Theodorum Episcopum Foroliviensem post alia ita dicit: Non necesse est nos eorum, qui sic obierunt, merita actusque discutere: cum Dominus Deus noster, cujus judicium nequeunt comprehendere, quod sacerdotale mysterium implere non poterat, suæ justitiæ reservavit. Item beatus Gelasius Papa in epistola, quam ad Episcopos Dardaniæ de causa Acacii scripsit, post alia ita dicit: Qui postquam in collegium re-

CLXXV.

CLXXVI.

CHRISTI
553.VIGILII PAP.
14.JUSTINIANI IMP.
27.

(a) Matt. 28. cidens pravitate, jure meruit ab Apostolica communione secludi, in hac autem persistens damnatione defunctus est, absolutionem quam superstes nec quaesivit omnino, nec meruit, mortuus jam non potest impetrare. Siquidem ipsis Apostolis Christi voce delegatum est (a). Quæ ligaveritis super terram, & quæ solveritis super terram. Cæterum jam de eo, qui in divino est judicio constitutus, nobis fas aliud decernere non est, præter id in quo eum dies supremus invenit.

CLXXVII. Item memoratus beatæ recordationis Papa Gelasius in Gestis Synodalibus de Miseni Episcopi Cumani absolutione consecutus hoc evidenter edocuit, dicens: Totum quod supra facultatis est modulum, divino judicio relinquamus: non autem nobis poterunt imputare, cur prævaricationis offensam viventibus remittamus; quod Ecclesiæ, Deo largiente, possibile est: nec nos jam mortuus veniam præstare deprecant; quod nobis non esse possibile, manifestum est, quia cum dictum sit: Quæ ligaveritis & solveritis super terram: hos quos super terram jam non esse constat, non humano sed suo Deus judicio reservavit: nec audeat Ecclesia sibi mer vendicare, quod ipsis Apostolis est concessum: quia alia est causa superstitum, alia defunctorum. Hanc autem regulam, & in sanctorum Joannis Constantinopolitani Episcopi, quem Chrysostomum vocant, atque Flaviani ejusdem civitatis Episcopi veneranda memoria constat esse servatam: qui licet violenter exclusi sunt, non tamen pro damnatis sunt habiti, eo quod semper inviolatam eorum communionem Romani Pontificis servaverunt: nec abscindi ab Ecclesia dici potuerunt, vel poterunt, quos sibi inconvulse unitos Apostolica judicavit auctoritas.

CLXXVIII. In Eusebii etiam cognomento Pamphili historia libro septimo legitur, Dionysium Alexandrinæ civitatis Episcopum, qui longe ante fuerat, de Nepote quodam Episcopo Ægypti ita fecisse: Hic enim Nepos Episcopus de mille annis, quibus post primam resurrectionem Sanctos cum Christo regnatos esse, beatus Joannes Apostolus in Apocalypsi dicit, scripsisse asseritur, in quibus Judaicum intellectum habuisse narratur. Post ejus mortem, cum ad Dionysium Alexandriæ Episcopum pervenisset, quod tota Ægyptus ipsos libros, quos Nepos reliquerat, veluti magnum aliquod & occultum mysterium se habere putaret: & pergens ad eum locum (in Arsenoite enim quæstionem ipsam motam fuisse refert) scribensque destruxit eisdem libros, atque evertit: Nepotem vero qui eos scripserat propter hoc maxime, quia jam defunctus fuerat, nulla sit aggressus injuria. Quæ si quis latius Ann. Eccl. Tom. X.

agnoscere velit, in memorato septimo historia ejusdem Eusebii libro reperiet.

CLXXIX. Quibus omnibus diligenter inspectis, quia licet diverso Patres nostri verborum modo, unius tamen ductu intelligentiæ distulentes, illasus sacerdotum in pace Ecclesiastica defunctorum servare personas, idemque regulariter Apostolicæ sedis quæ supra diximus definiunt constituta: Nulli licere noviter aliquid de mortuorum judicare personis: sed in hoc relinquere, in quo unumquemque dies supremus invenit: & specialiter de Theodori Mopsuesteni nomine, quid sancti Patres nostri disposuerint, superius evidenter expressum est: eum nostra non audeamus damnare sententia, sed nec ab alio quopiam condemnari concedimus. Absit tamen, ut supra scripta capitula dogmatum quæ secundum subiectos intelligentiæ sensus a nobis constant esse damnata, vel quæcumque dicta cujuslibet sine nomine prænotata, Evangelicis tamen & Apostolicis ac quatuor Synodorum Nicænæ, Constantinopolitanæ, Ephesinæ primæ, atque Chalcedonensis, & Apostolicæ sedis non congruentia consonaque doctrinis, non solum sensu, sed vel etiam aures patiamur admittere.

CLXXX. De scriptis vero quæ sub viri venerabilis Theodoretii quondam Episcopi nomine De Theodoretii causa Cap. II. profertur: miramur primum, cur necesse sit ejus sacerdotis nomine in obreccationem quicquam cujuslibet studio devocari, qui ante centum & amplius annos in sanctæ ac venerandæ Chalcedonensis Synodi judicio constitutus sine aliqua cunctatione subscripsit, & beatissimi Papæ Leonis epistolis prona devotione consensit. Dehinc cum existerent tunc Dioscorus & Ægypti Episcopi, qui eum dicerent sanctum Cyrillum anathematizasse, & eundem Theodoretum etiam hæreticum esse: tamen sancti Patres nostri hæc audientes, diligentissime eodem Theodoretio posthac examinatione discussa, & præsertim a præsentibus inquisito, nihil aliud ab eo exegisse noscuntur, nisi ut statim Nestorium ejusque impia dogmata anathematizaret atque damnavit, hoc sibi tantummodo sufficere judicantes: quod ille coram universo Concilio faciens, Nestorium cum dogmatibus suis, universis Patribus audientibus, clara voce damnavit. Ex quo evidenter apparet, quia quicquid sit vel fuerit sub cujuslibet prolato nomine, quod impii Nestorii videatur concordare dogmatibus, hoc tunc in illo sancto Concilio a viro venerabili Theodoretio fuerit sine dubitatione damnatum: & sit valde contrarium & Chalcedonensis Synodi judicio indubitabiliter inimicum, quædam Nestoriana dogmata nunc sub ejus sacerdotis nomine condemnari, qui cum sanctis Patribus eundem impium Nestorium & execrabilia ejus dogmata (sicut diximus) tunc

tunc apertissime anathematizavit. Quid enim aliud est, mendaces aut simulantes professionem recte fidei Patres in sancta Chalcedonensi Synodo residentes ostendere, quam dicere aliquos ex eis similia sapuisse Nestorio, quorum iudicio videas Nestorium ejusque dogmata fuisse damnata? Nec illud arbitrandum est, quia sancte memorie Cyrilli injuriis per duodecim capitulorum ejus reprehensionem a viro venerabili Theodoro (ut putatur) ingesta beatissimi Patres nostri in sancta Synodo Chalcedonensi neglexerint: sed aut (ut pote rebus de proximo gestis cuncta prae oculis habentes) Theodoretum nihil tale fecisse probaverunt; aut exemplum ipsius sancte memorie Cyrilli judicaverunt esse sequendum, qui post multa & gravia contra se ab Orientalibus apud Ebesinum scripto gesta, tempore quo cum ipsis in concordiam remeavit, tamquam si acta non fuissent, pacis amore, silentio dereliquit: ut impleret atque illud Apostolicum dictum, quo Corinthiis scribit, dicens (a): Cui enim aliquid donastis; & ego. Nam & illud sancta Synodus Chalcedonensis intendisse credenda est, quia dum doctrinam sancti Cyrilli ex epistolis ejus in eadem Synodo reseratis atque receptis memoratus Episcopus Theodoretus ita devota mente suscepit, ut doctrina quoque ejus ad laudandam beatissimi Papae Leonis epistolam testimonio uteretur; etiam in eum injurias intuleretur, illius venerabiliter amplectendo fidem, cujus falso fuerat suspicatus errorem. Et ideo nos nec aliquid velut omisum a Patribus nostris querere nunc aut retractare convenit; & eos, quibus S. Cyrilli reprehensio nunc placet, aut iisdem sanctis Patribus nostris aestimant placuisse, modis omnibus refutamus.

CLXXXI.

(a) 2. Cor. 2.

CLXXXII. Theodoretum non damnandum.

seculi migraverunt. Siquidem per hoc nihil perversa doctrina relinquitur, quod non per hanc sententiam a nobis prolatam a sancta Dei Ecclesia Apostolica auctoritate inveniatur exclusum.

Rursus tamen hoc specialiter dicimus: ut si quis, servata inconversibilitate naturae divinae, non constiterit Verbum carnis factum, & ex ipsa conceptione de utero Virginis humanae naturae sibi secundum subsistentiam unisse principia, sed tamquam cum existenti jam homine fuerit Deus Verbum, ut per hoc non sancta Virgo vere Dei genitrix esse credatur, sed verbo tenus appelletur: anathema sit. Si quis secundum subsistentiam unitatem naturarum in Christo factam denegat, sed seorsum existentem hominem tanquam unum iustum inhabitare, Deum Verbum; & non ita confiteatur naturarum secundum subsistentiam unitatem, ut Deus Verbum cum assumpta carne una permaneret, permaneatque subsistentia sine persona: anathema sit.

CLXXXIII. Anathematismi quinque.

Si quis voces Evangelicas & Apostolicas in uno Christo ita dividit, ut etiam naturarum in ipso unitarum divisionem introducat: anathema sit.

Si quis unum Jesum Christum verum Dei & eundem ipsum verum hominis Filium futurorum ignorantiam aut dei ultimi iudicii habuisse dicit, & tanta scire potuisse quanta ei Deitas, quasi alteri cuidam inhabitans, revelabat: anathema sit.

Si quis illud Apostoli, quod est in epistola ad Hebraeos (b) dictum quod experimento cognovit obedientiam, & cum clamore forti & lacrymis preces supplicationisque obtulit ad Deum, qui salvum illum posset a morte facere: tamquam nudo Deitate Christo deputans, qui laboribus virtutis perfectus sit, ut ex hoc duos introducere Christos vel duos Filios videatur, & non unum eundemque credit Christum Dei & hominis Filium ex duabus & in duabus naturis inseparabilibus indivisibilique constitutum atque adorandum: anathema sit.

(b) Hebr.

His omnibus & huiusmodi blasphemis ita a nobis abdicatis atque damnatis; hac presentis constitutionis dispositione, quam maxime providemus, ne (sicut supra diximus) personis quae in pace & communione universalis Ecclesiae quieverunt, sub hac damnati a nobis perverfi dogmatis occasione aliquid derogetur: sed execrabilibus dogmatibus in Nestorio atque Eutychete haeresarchis, universisque eorum sequacibus condemnatis, illis sacerdotibus, qui in pace Catholica Ecclesiae (sicut dictum est) sunt defuncti, nulla contumelia generetur: ne inde injuriam nascatur occasio, unde potius debeat sanctorum Patrum reverentia custodiri.

CLXXXIV. Quos Vigilii non lit damnari mortuos.

Hic

CLXXXV.

Hic advertite assertionem istam Vigilii de mortuis non condemnandis haud ita generaliter, ut ponitur, usu receptam. Quamvis enim aliquis probetur mortuus in pace Ecclesiae, & tamen absque calumnia confiteri eum damnatum haeresim aliquam scriptis suis acerrime reliquisse defensionem, & in eo errore perseverantem diem extremum clausisse, simulatque Catholica Ecclesia communicaſſe: ejusmodi hominem jure damnare post mortem sancta consuevit Ecclesia. Pergit vero Vigilius.

CLXXXVI. De Ibae Episcopi causa cap. III.

De epistola quoque venerabilis viri Ibae quondam Edessene civitatis Episcopi, de qua pariter inquisitis, diligentibus nihilominus investigatione quaesivimus, si quid de ea praeſcis temporibus apud Patres nostros motum vel agitatum, seu quaesitum, seu fuerit constitutum. Et quia Graeca lingua (sicut cunctis & maxime pietati vestra notum est) sumus ignari: nunc per nostros, qui ejusdem linguae videntur habere notitiam, gesta sancti venerandique Chalcedonensis Concilii in Synodalibus codicibus diligentissime perquirentes, dilucide aperteque reperimus, duabus in eadem Synodo Actionibus praedicti viri venerabilis Ibae examinatum fuisse negotium, ibique ex Gestis apud Photium Tyri & Eustathium Berythi Episcopos habitis hanc de qua quaeritur, inter caetera prolata fuisse contra eum ab accusatoribus ejus epistolam: cumque summata ipsius disceptatione negotii, a venerandis fuisset Patribus requisitum, quid de ejusdem constituendum videretur Ibae negotio; consequenter huiusmodi processisse sententias (a):

(a) Conc. Chalced. Act. 10. prope fin.

CLXXXVII. Ex actis Concilii Chalcedonensis.

Paschasius & Lucentius reverendissimi Episcopi & Bonifacius presbyter tenentes locum sedis Apostolicae (quia Missi Apostolici semper in Synodis prius loqui & confirmare soliti sunt, per Paschasium dixerunt: Relectis chartis, agnovimus ex sententia reverendissimorum Episcoporum, Ibam reverendissimum innocuum approbavi. Relecta enim ejus epistola, agnovimus eum Orthodoxum. Et ob hoc decernimus ei honorem Episcopatus restituendum, & Ecclesiam a qua injuste & absens expulsus est reparandam. De Episcopo igitur sanctissimo Nonno, qui pro eo paulo ante factus est, estimationis erit venerabilis Episcopi Antiochena Ecclesiae, quid oporteat de eo formari * sive statui.

* sumari. CLXXXVIII.

Anatolius reverendissimus Archiepiscopus Constantinopolis novae Romae dixit: Deo amantissimorum Episcoporum & Judicum fides, ac lectio omnium horum quae sunt subsecuta, demonstrant innocuum Ibam reverendissimum ab accusationibus quae illatae sunt in eum: Unde omnem in presenti suspensionem abicio, quoniam Am. Eccl. Tom. X.

consentit & subscribit ei quae nunc de fide sententia data est, a sancto Concilio & epistola sanctissimi Archiepiscopi Romae Leonis; & dignum eum iudico Episcopatu, & habere curam in qua pridem existerat Ecclesiae.

Maximus reverendissimus Episcopus Antiochenus dixit: Ex iis quae modo relecta sunt, constitui manifestum esse, quia ab omnibus ei illatis reverendissimus Ibas innocens est repertus: ex relecto vero rescripto epistolae, quae probata est ab eo qui adversarius ejus existit, Orthodoxa est ejus declarata dictatio. Et caetera usque ad finem Actionis decimae. Ex quibus omnibus ille cognoscitur scopus fuisse Vigilii, ut non errasse probaret Apostolicae sedis Legatos, vel alios, qui interlocuti sunt post illam recitatam epistolam, Ibam esse Catholicum. Id se idcirco probare conatum, ne hac ex parte derogaretur Chalcedonensi Concilio, idem ipse ad finem hujus Constitutioni testatur; non autem ut cuncta quae dicerentur in ipsa Ibae epistola voluerit asseruisse Catholica. Quae vero in eadem sententiam post illa recitata ipse subiiciat, accipe:

CLXXXIX.

Hic igitur ita in sancta Chalcedonensi Synodi iudicio dispositioneque jacentibus & ita vicariatum sedis Apostolicae venerandorum Praesulum sustinentium & caeterorum Patrum interlocutionibus declaratis, evidenter advertimus, quod ab his qui in eadem sancta Chalcedonensi Synodo locum beatissimi praedecessoris nostri Papae Leonis tenuisse noscuntur, dictum sit: Relecta ejus epistola, agnovimus eum esse Catholicum; & ab Anatolio Constantinopolitano dictum sit: Lectio omnium quae sunt subsecuta, demonstrant innocuum Ibam reverendissimum ab his quae in eum accusatores intulerant: a Maximo vero Antiocheno dictum sit. Ex relecto scripto epistolae, quod perlatum est ab adversario ejus, Catholica est ejus declarata dictatio. Quorum interlocutionibus caeteri Episcopi non solum non contradixisse, verum etiam apertissimum noscuntur praebuisse consensum. Haec Vigilii.

CXC. Judicium Synodi de epist. Ibae.

Antequam autem ulterius progrediamur, hic te admonendum, lector putamus, non eo spectare sententiam Patrum Chalcedonensis Concilii suis ipsorum recitatis interlocutionibus, ut voluerint probasse epistolam Ibae refertam erroribus recipiendam esse ut Orthodoxam, cum in ea essent complures assertiones blasphemiae, neque id Vigilium asserere voluisse; sed tantum ex ea esse recipiendum Ibam, in qua nimirum refertur ipse se jam amplecti pacem Ecclesiae; qua recepta, necesse fuerit eundem probare Catholicum. Quod igitur ex

CXCI. Utilis admonitio Auditoris.

CHRISTI
553.VIGILII PAP.
14.JUSTINIANI IMP.
27.Ibas plene
cognitus
Orthodo-
xus.

ex dicta epistola complures viderentur assertæ blasphemæ, ex quibus idem Ibas posset in suspicionem adduci Nestorianæ heresim: ad hanc suspicionem purgandam (licet antea in eadem Actione demonstraverit se post pacem initam plenissime Orthodoxum, atque cum Cyrillo communicasse) ut ab illis omnibus idem ipse post pacem acceptam redderetur omnino liber, Patres sanctissimi ejusdem Chalcedonensis Concilii addiderunt hæc in fine ejusdem Actionis decimæ: *Omnes reverendissimi Episcopi clamaverunt: Omnes eadem dicimus: Nestorium modo anathematizet & Eutychetem & ejus dogma modo anathematizet. Ibas Reverendissimus Episcopus dixit: Et jam in scripto anathematizavi Nestorium, & nunc anathematizo eum decem millies. Quod enim semel cum satisfactione fit, si fiat decem millies, non contristat: Anathema & Nestorio, & Eutycheti, & unam dicenti naturam: & omnem eum qui non sapit sicut hæc sancta Synodus, anathematizo. Hæc ad finem decimæ Actionis Chalcedonensis Concilii Ibas. Quod igitur (ut dictum est) non propter errores, quibus antea fuerat Ibas implicatus, in eadem epistola recensitos, Patres dixerunt eam epistolam ut Catholicam recipiendam, sed quod ex illa ipse Ibas profiteretur se paci inter Joannem atque Cyrillum initæ consentire; hac ex parte iidem sanctissimi Patres pronunciarunt recipiendam esse: prout declarat his verbis, idem Vigilus inferius, cum ista subiungit:*

CXCII.

Propter illam prædicationem fidei, per quam venerandæ recordationis Cyrillus Alexandrinus Episcopus & reverendissimus Joannes Antiochenus Antistes atque omnes Orientales Episcopi per Paulum Emesensem civitatis Episcopum ad concordiam redierunt, quam Ibas quoque in eadem epistola laudans libenter amplectitur; Orthodoxa est Iba Episcopi a Patribus pronunciata dictatio. Illa vero quæ in ipsa Iba sacerdotis epistola in injuriis beatæ recordationis Cyrilli per errorem intelligentiæ dicta sunt, Patres in sancta Chalcedonensi Synodo epistolam pronunciantes Orthodoxam, nullatenus receperunt: quippe quæ etiam ipse venerabilis Episcopus, intellectu capitulorum ejus meliore recepto, mutando refutavit, sicut interlocutione venerandæ memoriæ Eunomii Nicomediensis Episcopi in eadem sancta Chalcedonensi Synodo residentis evidentissime declaratur: quod ita se habet: Eunomius Episcopus Nicomediae dixit: Jam quidem ex his quæ relecta sunt, innoxius approbatus est beatus Ibas: in quibus eam dicendo male culpæ visus est beatissimum Cyrillum; & in postremis recte confessus, illa quæ culpaverat refutavit: un-

de & ego anathematizantem eum Nestorium & Eutychetem & impia eorum dogmata, & consentientem his quæ a sanctissimo Archiepiscopo Leone scripta sunt, & in hac universali Synodo, dignum esse Episcopatu decerno. Sic vides non alia ex parte probari a Patribus illis Iba epistolam, nisi quantum ad id spectat, quod significavit in postrema ejus epistolæ parte se in omnibus pactis conventis inter Joannem atque Cyrillum de unionem Catholica faciendâ præbuisse consentium: nec aliud quidem sensisse ceteros qui interlocuti sunt Patres, ex eorumdem sententiis, quas mox addit, satis aperte demonstrat: pergit enim:

CXCIII.

Nam & venerabilis memoriæ Juvenalis interlocutio hoc idem significat: quod Ibas Episcopus de eo quod sancto Cyrillo capitula ejus aliter intelligendo detraxerat, postea professus, quia his ab eo explanatis & a se intellectis, in communionem ejus devote concurrerit, & de his quæ prius aliter intellexerat sit conversus: propterea recipere eum Episcopatum decrevit, utpote quantum ad professionem fidei Orthodoxam existentem, ita dicens: Qui convertitur, Scriptura divina suscipi jubet: quapropter & ab hæreticis revertentes suscipimus: unde prævideo reverendissimum Ibam reverentiam, quia & senex est, ut habeat Episcopatus gradum, Orthodoxum existentem. Quibus verbis (inquit idem Vigilus) hoc intelligitur: quod si ab hæreticis venientes suscipimus, quomodo Ibam, qui est Orthodoxus, & in intellectu capitulorum beati Cyrilli hæsitans et obloqui visus est, nunc ab eo in quo fallebatur intellectu conversum non suscipiamus, cum eum Orthodoxum constet existere? Neque enim Orthodoxum existere Ibam diceret Juvenalis Episcopus nisi ex verbis epistola ejus confessionem fidei Orthodoxam comprobaret. Ut autem appareat quia interlocutio Juvenalis Eunomii interlocutioni concordat, verba ipsa ex interlocutione Eunomii nos edocent, quæ inter alia ita se habent: In quibus enim dicendo male culpæ visus est beatissimum Cyrillum, in postremis recte confessus, illa quæ culpaverat refutavit. Ex quibus verbis evidenter declaratur, in Iba Episcopo nihil de confessione fidei reprehensum, quam constat esse laudatam; sed eundem Ibam, quod fallente intelligentia de beato Cyrillo, male senserat, refutasse. Hæc ipse Vigilus: qui, minus sufficientia esse putarentur ad Iba excusationem, quæ ex ipsius epistolæ extrema parte sunt allata, utpote quod possent in deteriore parte accipi, quæ de duabus naturis Ibas ibi habet: Non enim quisquam audeat dicere quia una est natura divinitatis & humanitatis, sed conscribantur in templum &

in

CHRISTI
553.VIGILII PAP.
14.JUSTINIANI IMP.
27.

in eum qui in hoc habitat qui est unus Filius Jesus Christus. Quæ quidem verba a Nestorianis in eum accipi sensum consueverunt, ut ita in Christo duæ ponerentur naturæ, quæ duas pariter constituerent personas inter se divisas, sicuti sunt templum & qui in eo habitat ab invicem separata: ne itaque putaretur Ibas ejusdem esse in verbis illis sententiæ cum Nestorianis; ipse Vigilus veluti declarationem verborum illorum ad rectum sensum deducendorum affert, dum docet ex Actis ipsum Ibam jam recepisse Ephesinum Concilium, cujus professione de Nestorianismo omnis suspicio tolleretur. At enim:

CXCIV.

Nam idem venerabilis Episcopus Ibas ex ipsis Gestis præcedentibus (sicut Photii & Eustachii sententia continet) aperitissime perhibetur habere se & recipere omnia quæ in Ephesina prima Synodo gesta sunt, & æqua judicare quæ in Nicæa sunt constituta, & nullam differentiam arbitrari ejus ad alia, & nimis ejus sanctitatem se laudasse, pronuncians, quod prone Ibas sapuerit curare eos qui vel suspicione vel alio aliquo modo ejus laderent opinionem doctrinæ: nam & post explanationem duodecim capitulorum beati Cyrilli factam, & intellectum ejus sibi quem sanctus Cyrillus in ipsis capitulis habuit declaratum, & Orthodoxum eum se cum omnibus Orientalibus Episcopis habuisse, & in communionem ipsius usque ad exitum permanisse professus est. Ex quo apparet, eundem Ibam, & prius; quam duodecim capitula beati Cyrilli intellexeret, & cum in eis susciperetur unam Christi prædicationem naturam, Orthodoxo sensu quod male dictum existimaverat reprobasse: & post explanationem eorum, eundem Orthodoxo sensu, quæ recte dicta cognoverat, venerabiliter suscepisse.

CXCIV.
Quomodo
& quando
Ibas ad-
versatus
S. Cyril-
lo.

Sed & illud indubitanter cunctorum Fidelium mentibus patet, quod magis in Ephesina secunda hæretico intellectu Dioscorus cum Eutychete beato Cyrillo & primo Ephesino Concilio contumelias irrogarint, qui crediderunt sanctum Cyrillum unam naturam in Domino Deo nostro Jesu Christo per duodecim sua prædicasse capitula: & ob hoc aliquos Orientales Episcopos, qui unius naturæ prædicationem noluerunt suscipere, Dioscorus condemnavit: inter quos & Ibam Episcopum propter hanc specialiter fidei ejus professionem, quæ duas naturas, unam virtutem unam personam, quod est unus Filius Dominus noster Jesus Christus, aperitissime constituit, hæreticum condemnavit; & Eutychetem propter unius naturæ prædicationem sicut Catholicum revocavit, damnans quoque propter duarum naturarum vocem sanctæ recordationis Flaviani personam:

& inventus est ipse magis Dioscorus Ephesinam primam Synodum conari destruere, qui eam sub execrabilis intellectus imagine defendebat; & amplius beatum Cyrillum criminatus est laudans Dioscorum atque Eutyches, quam Ibas sub falsi intellectus errore vituperans. Namque cum laus atque vituperatio ad unum tenderent intellectum: Dioscorus & Eutyches, qui laudaverunt, hæretico spiritu laudasse reperiuntur, atque ideo sunt a sancta Chalcedonensi Synodo damnati: at vero Ibas Episcopus, qui per errorem unam putans in his prædicari naturam prius vituperavit capitula; & post declaratum sibi intellectum eorum, communicatorem se beati Cyrilli cum omnibus Orientalibus esse professus est, & in Catholica fidei rectitudine ab eadem Chalcedonensi Synodo judicatus est permansisse. Hæc ergo eadem Synodus in Dioscoro atque Eutychete, qui se falso per beatum Cyrillum velamine regere nitebantur, videns potius beati Cyrilli prædicationibus Dioscorum atque Eutychetem apparere contrarios per hoc quod unam post adunationem naturam blasphemio spiritu prædicabant, simili atque eadem Dioscorum cum Eutychete sententiâ, condemnavit, destruens Ephesinam secundam, primamque confirmans.

Et quia nobis de Ezechielis Propheta verbis obiicitur illud, quod ad sacerdotes Hierusalem malum a bono non discernentes, ex persona Domini dicebat (a): Sacerdotes ejus spernentes legem meam, coquinaverunt sancta mea, inter sanctum & pollutum non distinguebant, & inter medium mundi & immundi non secernebant: debet vestra pietas pariter nobiscum & universorum corda Fidelium ex his verbis advertere, ideo nos non audere Chalced. Synodi retractare judicium, ne ibidem confidentibus sacerdotibus ista (quod absit) ab hæreticorum insidiis macula inuratur: ut eos inter sanctum & pollutum, & inter medium mundi & immandi non potuisse discernere crimentur, si nos modo causam ejusdem sanctæ Synodi cum consensu sedis Apostolicæ judicio terminatas, sub qualibet occasione, viderint retractare. Propterea ergo discretionem atque judicium sanctorum Patrum nos in omnibus conservantes, & rerum omnium dispositionem, secundum eam quam reddimus rationem ex Chalcedonensis Synodi judicio declaratam, cum satis apertissima luceat veritate, ex verbis epistolæ viri venerabilis Iba rectissimo ac piissimo intellectu perspectis, & ex Gestis apud Photium & Eustachium habitis; & ex ipsius Iba Episcopi presentis a presentibus intentione discussa, Patres nostros in Chalcedone residentes justissime Orthodoxam ejusdem viri venerabilis Iba Episcopi pronunciasse fidem, & reprehensionem beati Cyrilli, quam

CXCVI.
Vigilii
scopus.
(a) Ezech.

quam humanitas per errorem intelligentia evenisse cognoverant, congrua satisfactione purgata: presentis sententia nostra auctoritate statuimus atque decernimus, cum in omnibus, tum etiam in sepius memorata venerabilis Ibae epistola intemeratum Patrum in Chalcedone residentium manere iudicium. Quo nempe declaravit ex ea Ibam comprobatum esse Catholicum, non autem quod qui in ea recitantur errores aliquo modo recipiendos esse putarint, quos jam antea ab iisdem Patribus & ab ipso Iba in eadem Synodo liquet fuisse damnatos. Quamobrem ne ob eam causam ab occasione quaerentibus ex ea epistola aliquid derogaretur integritati ipsius Synodi Chalcedonensis, idem Vigilius non pro defensione epistolae, sed pro firmitate ejusdem Synodi conservanda haec addit:

CXCXVII.
Duplex
iudicium
de Ibae
ep.

Nec quemquam ad ordines & dignitates Ecclesiasticas pertinentem hoc Constituto nostro permittimus aliquando praesumere vel super ejusdem epistolae negotium vel aliis in Chalcedonensi Concilio consensu Vicariorum sedis Apostolicae iudicatis, ordinatis, definitis atque dispositis, tamquam imperfectis atque reprehensibilibus, sive per additamentum, sive per diminutionem, sive per immutationem, vel quoquo modo aliquid temerariae novitatis inferre. Haec ipse pro defensione atque integritate Actorum Synodi Chalcedonensis: adeo ut duplex de ea epistola esset iudicium faciendum: alterum, cum epistola illa consideratur in eiusdem Synodi Actis inserta & ad hoc posita, ut qualis tunc esset Ibas, qui jam antea hereticus fuerat, intelligeretur: hac habita ratione, nequaquam detrahendum quis iure dixerit Apostolicae sedis Legatis, vel aliis, qui ex ea comprobant Ibam esse Catholicum, cum ex ea intelligeretur, ipsum esse, iam pace facta, redditum unitati, ob idque non esse explodendam epistolam, sed ad hoc quod diximus, probandum esse recipiendam: Alterum vero iudicium faciendum, si ea ratio auferatur, atque seorsum posita extra Acta epistola illa consideretur: tunc quidem iure meritoque nemo non dixerit (quod pariter a sancta Synodo & sanctissimorum Pontificum decretis definitum postea fuit) eam epistolam ob blasphemias in ipsa positas penitus respuendam. Sed quae his addat Vigilius, accipe:

CXCXVIII.
De duodecim
capitulis
Cyrilli.

Pari ratione decernimus, ne quisquam epistola beati Cyrilli, cui duodecim sunt subjecta capitula, vel ipsis capitibus adversus Nestorii perfidiam promulgatis exhiberet derogandum: cum constet eundem Ibam, vel inter omnes Orientales Episcopos post explanatum sibi eorumdem capitulorum intellectum, beati Cyrilli commu-

nicatorem toto vita ejus tempore mansisse, abiicientem ea, & a veri intellectus rectitudine repellentem, in quibus vel ex superscripta epistola unius Ibae Episcopi, vel ex omnibus quae in sancta Synodo Chalcedonensi iudicata, ordinata, definita, atque disposita sunt, ita quicquam aptatur, ut per auctoritatem ejusdem Synodi aut perversum dogma assertum esse Nestorii, aut ipse dicatur Nestorius excusatus.

CXCIX.

Et ne quis forsitan arbitretur ambiguum, quod praefatis Legatis atque Vicariis sedis Apostolicae a beatissimo Papa Leone tantum fidei causa, & non etiam de depositorum incompetenter Episcoporum fuerit revocatione mandatum, & quasi superflue Ibae quoque Edessena civitatis Episcopi causam coram sanctis Patribus existimet agitatam: noverit beatissimum Papam Leonem sanctae Chalcedonensi Synodo haec inter cetera scripsisse, dicendo: Quia vero non ignoramus per pravas emulationes statum multarum Ecclesiarum fuisse turbatum, plurimosque Episcopos qui haeresim non recipere, sedibus suis pulsos, & in exilia deportatos, atque in locum superstium alios substitutos: his primitus vulneribus adhibenda est medicina iustitiae, ne quisquam caveat propriis, vel aliter utatur alienis.

CC.

Et ne quis dubitet, utrum ea quae de restitutione Episcoporum gesta sunt in Chalcedonensi Synodo, ad beatissimi Leonis fuerint perducta notitia, & ab eodem confirmata: ipsam potius Synodi relationem ad beatissimum Leonem praedecessorem nostrum directam congrua legere sollicitudine non omittat: cuius post alia in sine haec verba sunt: Omnem vobis Gestorum vim insinuare curavimus ad consistentiam nostram, & eorum, quae a nobis acta sunt, confirmationem & dispositionem. Post quorum notitiam idem beatissimus Papa Leo ad pie memoratae Pulcheriae Augustae gratias referens de restitutis Episcopis, ita scribit: Clementer igitur vestra cognoscit omnem Romanam Ecclesiam de universis fidei vestrae operibus plurimum gratulari, sive quod legationem nostram pro per omnia iuvistis affectu, & quod sacerdotes Catholicos, qui ab Ecclesiis suis injusta fuerant ejecti sententia, reduxistis. Ecce & in eo quod omnia gesta beatissimo Papae Leoni directae sunt, rerum gestarum ad eum perducta notitia est, & in recurrentium actione gratiarum rerum gestarum confirmatio declaratur.

CCI.

Non dubitamus igitur omnium Fidelium sensibus patefactum, quae Vicariis beati Leonis Papae loco ejus Synodo presentibus, ab eodem fuerit dispensandarum rerum forma mandata, vel quales ad expungendum perceperint actiones, vel quae ab illo generali Concilio, praesidente ac con-

sentiente per Vicarios suos sedis Apostolicae Praesule, fuerint constituta: quae neque minui, neque augeri, neque perfringi, neque posse fas est ab aliquo retractari. Non licere autem venerandae Chalcedonensis Synodi statuta convelli, vel quolibet colore seu titulo retractari, praedecessorum nostrorum pauca de innumeris prolata constituta nos docent, ex illius praecipue beati Leonis praedecessoris nostri epistolis, quo in Vicariis suis Summo Praesule floruit sanctum Chalcedonense Concilium. At namque in epistola ad pie memoria Leonem Augustum ita: Haec autem Dei munera ita demum nobis divinitus conferuntur, si de his quae sunt praestita non inveniamur ingrati, & tamquam nulla sint quae adepti sumus, contraria potius expectemus. Nam quae patefacta sunt quaerere, quae perfecta sunt retractare, & quae sunt definita convelli, quid aliud est, quam de adeptis gratias non referre, & ad interdite arboris cibum in praevos appetitus mortifera cupiditatis extendere? Et post aliquantulum ita: Praenoscit (inquit) igitur pietas tua, venerabilis Imperator, his quas spondeo dirigendos, non ad confisendum cum hostibus fidei, nec certandum contra illos a sede Apostolica profecturos: quia de rebus & apud Niceam & apud Chalcedonem, sicut Deo placuit, definitis, nullum audeamus inire tractatum tamquam dubia vel infirma sint, quae tanta per Spiritum sanctum fixit auctoritas.

Quid S.
Leo pro
integritate
Concilii
Chalc.

CCII.

Necnon idem beatus praedecessor noster Papa Leo ad praefatum venerabilem Augustum in alia epistola: Non sinas (ait) contra dexterae Omnipotentis triumphos rediivis exurgere motibus extincta certamina: praesertim cum in damnatis jam dudum haereticorum ausibus omnino non liceat: & hic fructus piis laboribus debeatur, ut omnis Ecclesiae plenitudo in sua unitatis soliditate secura permaneat nihilque prorsus de bene constitutis retractetur: quia post legitimas & divinitus inspiratas constitutiones velle confingere, non pacifici est animi, sed rebellis, dicente Apostolo (a): Verbis enim contendere nihil utile est, nisi ad subversionem audientium. Nam si humanis persuasionibus semper disceptare sit liberum, nunquam deesse poterunt, qui veritati audeant resistere, & de mundana sapientia loquacitate confidere. Item post pauca: Pie nobis & constanter videndum est, ne dum talium disputatio admittitur, his quae divinitus definita sunt auctoritas derogetur. Item in epistola Papae Leonis ad Anatolium Constantinopolitanum Episcopum: Ut autem haec exhortatio ad omnium fratrum possit notitiam pervenire, diligentiae vestrae cura perficiat: quia (quod saepe dicendum est) tota religio Christiana tur-

batur si quicquam de his quae apud Chalcedonem constituta sunt, convellatur; & quae ex divina sunt dispositione composita, ulla patiamini novitate temerari.

Sed & beatissimus praedecessor noster Papa Simplicius ad Zenonem Augustum sic inter cetera dicit: neque aliquis dubius rationis & trepidus mentis expectet novi aliquid post Chalcedonense Concilium contra definitiones ipsius retractari; quia per universum mundum insolubili observatione retinetur, quod a sacerdotum universitate est constitutum. Item memoratus Papa Simplicius Zenoni Augusto: Nullus ad aures vestrae pietatis perniciosis mentibus pandatur accessus, nulla retractandi de veteribus fiducia concedatur: sic haeresum denique machinamenta sanctarum Ecclesiasticis prostrata decretis, numquam sinuntur oppugnationibus elisa reparare certamina. Item praedictus Papa Simplicius ad praefatum Zenonem Augustum: Ita Chalcedonensis Synodi constituta, vel quae beatae memoriae praedecessor meus Leo Apostolica traditione perdocuit, intemerata vigere jubeatis; quia nec ullo modo retractari potest; quod illorum definitione sopitum est.

CCIII.
Quid pro
Synodo
Chalc.
Simpli-
cius Papa.

Constat ergo ex praefatis testimoniis Patrum, quam tenere debeamus pro Apostolicae sedis rectitudine, & pro universalis Ecclesiae consideratione cautelam: cuius nos quoque cautelam jam dudum memores, in eam quam tunc dederamus ad Mennam Constantinopolitanum Episcopum epistolam, quam tum praesentibus pluribus sacerdotibus & glorioso Senatu, Menna sanctae recordationis Episcopo vestrae clementiae offerente, & pietate vestra nobis cum ejus consensu restituente receptam, quantum ad Trium capitulorum causam pertinet, evacuavimus, nullatenus a loci nostri atque propositi circumspessione cessantes, competentem Chalcedonensis Synodi reverentiam curavimus omnibus exhibere, sicut series ejusdem testatur epistola; cuius ad probandam cautelam nostram subiecimus perpauca de plurimis: quibus diligenter inspectis, qualiter apud nos sancta Chalcedonensis Synodus in violata permanserit atque permaneat, evidenter ostenditur. Siquidem de eadem Synodo ita nos ipsa epistola nostra certum est inter cetera posuisse, dicentes: Cum apud nos manifesta ratione perclareat quicumque in contumeliam antefactae Synodi aliquid tentat agere, sibi potius nociturum. Item post alia:

CCIV.
Quid Vi-
gilius
consultum
voluit
Conc.
Chalc.

Sed si evidenter nobis fuisset ostensum in ipsis Gestis potius contineri, nullus auferat tanta praesumptionis auctoritate, ut aliquid, quod in illud sanctissimum iudicium productum est, velut dubium judicaret: cum credendum sit, illos tunc praesentes a praesenti rerum memo-

CCV.
Quantum
deferendum
Synodis.

moria diligentius etiam præter scriptum aliqua requirere, vel definire certius potuisse, quod nobis nunc post tanta tempora velut ignota causa videatur ambiguum; cum & hoc deferatur reverentia Synodorum; ut & in his quæ minus intelliguntur, eorum cedatur auctoritati. Item post alia: Salvis omnibus, atque in sua perpetua firmitate durantibus, quæ in Nicæno Constantinopolitano, Ephesina primo, atque Chalcedonensi venerandis constant Conciliis definita & prædecessorum nostrorum auctoritate firmata; & cunctis, qui in memoratis sanctis Conciliis abdicati sunt, sine dubitatione damnatis, & his nihilominus absolutis, de quorum ab eisdem Synodis absolute decretum est: item post alia:

CCVI. Pro Conc. Chalced. Vigili assertiones.

Anathematis sententiæ eum quoque subdentes, qui quavis contra prædictam Synodum Chalcedonensem, vel præsentem, vel quolibet in hac causa sive a nobis, sive a quibuscumque gesta scriptave inveniuntur, pro aliqua susceperit firmitate: & sancta Chalcedonensis Synodus, cujus magna & inconcussa est firmitas, perpetua & veneranda, sicut Nicæna, Constantinopolitana, atque Ephesina prima habent, suam teneat firmitatem. Item post alia: Anathematizamus & eum quoque, quicumque sanctam Nicenam, Constantinopolitanam, Ephesinam primam, atque Chalcedonensem sanctissimas Synodos in una & immaculata fide Apostolis consonantes, & ab Apostolica sedis Præsulibus roboratas, non & fideliter sequitur, & equaliter veneratur: vel qui ea quæ in ipsis sanctis Conciliis, quæ præfati sumus, gesta sunt, vult quasi præve dicta corrigere, aut vult imperfecta supplere.

CCVII. Synod. Chalced. vult consilium.

Ecce, venerabilis Imperator, luce clarior demonstratur, hanc nos habuisse semper in sanctarum quatuor Synodorum reverentia voluntatem, & quæcumque a sanctis Patribus in eisdem confidentibus definita, vel statuta, sive iudicata sunt, intemerata permanere. Manentibus ergo omnibus quæ de epistola Iba personaque ejus in sanctorum Patrum & sedis Apostolicæ Vicariorum interlocutionibus continentur, illud nobis, omnibusque Catholicis equali voluntate sufficiat, quod illic sibi sancta Synodus sufficere posse clamavit, dicendo: Nestorium & ejus dogmata modo anathematizet: quo anathemate nefandissimorum Nestorii & Eutychetis ab Iba Episcopo toties iterato, totius satisfactum esse Synodi voluntati.

CCVIII. Vigili prohibito.

His igitur a nobis cum omni undique cautela atque diligentia propter servandam inviolabilem reverentiam prædictarum Synodorum & earundem venerabilia constituta dispositis: memores scriptum esse, terminos patrum nostrorum nos transcendere non debere: Statuimus & decernimus,

nulli ad ordines & dignitates Ecclesiasticas pertinenti licere quicquam contrarium his quæ præfati asserimus vel statuimus Constituto, de sæpe dictis Tribus capitulis aut conscribere, vel proferre, aut componere, vel docere, aut aliquam post præsentem definitionem movere ulterius quæstionem. Si quid vero de eisdem Tribus capitulis contra hæc, quæ hic asserimus, vel statuimus, nomine cuiuscumque ad ordines & dignitates Ecclesiasticas pertinentis factum, dictum, atque conscriptum est, vel fuerit, & a quolibet ubicumque repertum; hoc modis omnibus ex auctoritate sedis Apostolicæ, cui per gratiam Dei præsidemus, refutamus.

Subscriptio.

A **R** **Ω** Juvante Deo & per ipsius gratiam Vigilius Episcopus sanctæ Ecclesiæ Catholicæ urbis Romæ huic Constituto nostro subscripsi.

CCIX.

Subscriptions Episcoporum. Joannes Episcopus Ecclesiæ Marforum huic Constituto consentiens subscripsi.

Zacchæus Episcopus Ecclesiæ Scyllacæ huic Constituto consentiens subscripsi.

Pastor misericordia Dei Episcopus Ecclesiæ Iconiensis Metropolis huic Constituto consentiens subscripsi.

Vincentius Episcopus Claudopolitanus Metropoleos huic Constituto consentiens subscripsi.

Zacchæus Episcopus rogatus a fratre Valentino Episcopo Salvacandide, ipso præfente & consentiente & mihi distante, huic Constituto pro ipso subscripsi. Valentinus hic est ille, de quo superius egimus: qui missus Vicarius a Vigilio Romam, in Portu Romano a Totila Rege Gothorum amputatus est manibus, ob idque per alium subscribit.

Julianus humilis Episcopus Ecclesiæ Cingulana huic Constituto consentiens subscripsi.

Paulus humilis gratia Dei Episcopus Ecclesiæ Ulpianensis huic Constituto, quod beatissimus Papa Vigilius in causa trium capitulorum protulit, ad omnia supra scripta consentiens, subscripsi.

Profectus Episcopus Nafsitana civitatis huic Constituto consentiens, subscripsi.

Fabianus gratia Dei Episcopus Zaparenæ civitatis huic Constituto, quod beatissimus Papa Vigilius in causa trium capitulorum protulit, ad omnia supra scripta consentiens, subscripsi.

Primafus Dei gratia Episcopus civitatis Adrumetina, quæ etiam Justinianopolis dicitur Concilii Bizaceni, huic Constituto, quod beatus Papa Vigilius in causa trium capitulorum protulit, consentiens, subscripsi.

Stc.

Stephanus Episcopus Ecclesiæ Ariminenfis huic Constituto consentiens, subscripsi.

Alexander Episcopus Ecclesiæ Melitana huic Constituto consentiens, subscripsi.

Julianus Episcopus Ecclesiæ Melitensis huic Constituto consentiens, subscripsi.

Redemptus Episcopus Ecclesiæ Nomenzana huic Constituto consentiens, subscripsi.

Venantius Episcopus Ecclesiæ Lippientis huic Constituto consentiens, subscripsi.

Quodvultdeus Episcopus Ecclesiæ Numana huic Constituto consentiens, subscripsi.

* Liparentis.
* Nucera-na.

Theophanius Archidiaconus sanctæ Ecclesiæ Romana huic Constituto consentiens, subscripsi.

Pelagius miserante Deo diaconus sanctæ Ecclesiæ Romana huic Constituto consentiens, subscripsi.

Petrus miserante Deo sanctæ Ecclesiæ Romana diaconus huic Constituto consentiens, subscripsi.

CCX.

Datum pridie Idus Maii, imperante domino nostro Justiniano perpetuo Augusto anno XXVII. Post Consulatum Basilii V. C. anno XII. in Constantinopolitana civitate. Hactenus Vigili tractatus, Constituti nomine nuncupatus. Porro ejusmodi Vigili decretum ante conscriptum, ad Imperatorem primum datum, ab eodem ad Synodum missum esse, ex sequenti Collatione sexta Synodi Quintæ possumus intelligere, in qua allata ab ipso Vigilio pro defensione Iba epistolæ, nempe interlocutiones Episcoporum in Concilio Chalcedonensi, confutantur.

CCXI. Collatio sexta admodum depravata.

Agamus igitur de ipsa, quæ sexta ordine sequitur, Collatione: de qua primum monendum, quod dum falsa quædam asserte ibi reperiuntur, de imposta non mediocrem suspicionem inducunt: cum videlicet habetur ibidem dictum, Ibam negasse epistolam esse suam ex eo quod post unionem pacemque factam negaverit se quicquam contra Cyrillum esse locutum. Verum cum eodem momento pacis inite eam scripsit Ibas epistolam; quod dixit, post unitatem, inclusive intelligi voluit, post quam minime probaretur ipsum adversus Cyrillum aliquid protulisse indecens verbum. Sed & quod ibidem subditur, eandem epistolam in Synodo Chalcedonensi a Patribus fuisse damnatam, ipsa Acta secus docent: neutrum enim horum verum esse superius cum egimus de Chalcedonensi Concilio, sexto tomo ex ipsius Synodi Actis apertius demonstravimus. Certe quidem & Sanctum Gregorium Romanum Pontificem eadem Acta depravata nactum esse, dum eadem affirmat, item ostendimus. Etenim Ibam eandem

Ann. Eccl. Tom. X.

epistolam suam esse professum, & Legatos Apostolicæ sedis inter alios asseruisse, ex ea lecta epistola Ibam cognitum esse Catholicum, quod Catholica pacta conventa inite pacis se recipere profiteretur, inter quæ erat damnatio Nestorii & ejus errorum, superius diximus.

CCXII. Collatio Sexta.

Porro hæc sexta Collatio, quæ celebrata ponitur decimoquarto Kalendas Junias, eo ordine disposita est, ut cum in ea adum sit de ipsa causa Iba (quod est unum ex Tribus capitulis) primo loco ipsius Iba epistola recitata sit, indeque contra Ibam epistola Procli in medium allata, ex quibus convinceretur Ibas post pacem Ecclesiæ perseverasse Nestorianus: postea iudicium de ipso habitu Berythi breviter repetitum est. Inde vero additum de interlocutionibus Episcoporum, quæ in causa Iba in Chalcedonensi Concilio descriptæ reperiuntur, actumque est (ut apparet) adversus Vigili Constitutum, licet præ reverentia ipsum non nominaverint: partimque excusant, partim vero redarguunt, hoc usi potissimum argumento: In Conciliis non unius vel secundi interlocutionem attendere oportet, sed quæ communiter ab omnibus vel amplioribus desumuntur.

Istis subiiciunt, ex Episcoporum etiam interlocutionibus probari epistolam Iba esse hæreticam, & damnatam a Patribus, cum videlicet, ipsum Ibam coegerunt damnare Nestorium, cui visa esset eadem epistola favisse. Post hæc autem relegi jussa sunt Acta primæ Synodi Ephesinæ, & sancti Leonis Papæ ad Flavianum epistola, atque ex Concilio Chalcedonensi petita fidei professio, cui collata epistola Iba in multis comprobata est hæretica, ob idque ab omnibus condemnata, dictumque iterum anathema Nestorio ac Theodoro Mopsuesteno. Huncque finem tandem sortita est Collatio sexta.

CCXIII. Quomodo ex epistola hæretica Ibas ostensus Catholicus.

Sed quomodo hæc non contradicant Actis Synodi Chalcedonensis, in quibus interlocutione Apostolicæ sedis Legatorum & aliorum disertis verbis dictum est, ea lecta epistola, Ibam auctorem ejus probari esse Catholicum? Nam si epistola esse pronuciatur hæretica, quomodo auctor ipsius dici potuit probari Catholicus? De his cum sæpe superius dictum sit, dum de eodem Concilio Chalcedonensi est historia recitata, atque itidem nuper ingestum iterum: hic rursum paucis erit in memoriam revocandum: nimirum quod in fine habetur epistolæ, ejus auctorem Ibam pacem in Ecclesia initam esse testari, seque ostendere ex eo lætari, pacique consentire, dum de restituta concordia Deo gratias agit: cumque ea conditione transactio illa facta fuerit, ut Nestorius atque ejus

R pa-

Quid a
Grecis ad-
ditum ad
Conc.
Chalced.

CCXIV.

pariter condemnarentur, errores, Syno-
dusque Ephesina prior & in ea decreta
reciperentur; plane ex necessaria prove-
niebat assumptione, ut & (quod Catho-
lici esset hominis) Ibas Nestorium conde-
mnarit, Synodumque Ephesinam profes-
sus sit, Sic igitur haud perperam inter-
locuti sunt Apostolicæ sedis Legati &
alii, cum dixerunt epistola illa lecta,
Ibam probatum esse Catholicum: & hoc
plane fuit quod interlocutus est Euno-
mius Episcopus, ipsam epistolam in prin-
cipio apparere hæreticam, in fine vero
inventam esse Catholicam. Sed de his
modo satis, de quibus superius sæpe
diffusus actum est.

At non prætermittamus hic Græcorum
illorum vafritiem notam facere, nimi-
rum præter fas jusque sacrum corrupi-
se textum Synodaliū Actorum, dum
tandem addiderunt (quod diutius tenta-
rant) verba illa ad Chalcedonenſe Con-
cilium, de quibus sub Hormisda Papa
diu fuerat altercatum, cum contende-
rent nonnulli Eutychieſis hæreſis ſuſpe-
cti, præſertim vero Scythæ monachi de
quibus ſuperius pluribus actum eſt, ut
in ipſam ſacroſanctam Synodum Chalce-
donenſem inferrentur verba iſta: *Do-
minum noſtrum Jeſum Chriſtum unum eſſe
de ſancta Trinitate*. Quod cum tunc non
obtinuiſſent, quod abſque additamento
Synodus recte conſiſteret: hic mododum
conferitur Ibae epistoſa cum Concilii Chal-
cedonenſis profeſſione, hæc recitant Syno-
di verba: Chalcedonenſis ſancta Syno-
dus in definitione quam de fide fecit,
prædicat Deum Verbum incarnatum homi-
nem factum eſſe. Addideruntque Synodi
verbis hæc: *Qui eſt Dominus noſter Je-
ſus Chriſtus unus de Sancta Trinitate,
&c.* Quasi id profeſſa fuerit ipſa Syno-
dus Chalcedonenſis, quæ potius unam
dicere maluit perſonam ſanctæ Trinita-
tis, quam unum de ſancta Trinitate.
Sed cur id dicendum recuſarit Hormi-
ſda ob dolos vitandos hæreticorum Euty-
chianorum, & cur a ſuocſſoribus ad
confutandos Neſtorianos illa ſint verba
recepta, dictum eſt de his pluribus ſuo
loco ſuperius. Jam vero veniamus ad
ſeptimam Collationem.

CCXV.

Rurſus enim ad ſeptimum Kalendas Ju-

PAGIUS
XVIII.
Collatio
VII.

A num. CCXV. ad CCXIX. Collatio VII.
die VII. Kalendas Junias, peracta. *Conſtantinus
Sacri Palatii Quæſtor cum instrumentis proban-
tibus Vigilium Tria Capitula ſemper execratum
eſſe ac damnate, ad Synodum miſſus eſt ab
Imperatore. Recitatum itaque anathema la-
tum contra Romanos Diaconos Ruſticum ac
Sebaſtianum Judicati impugnatoreſ, & Ca-
pitulorum perſicaciſſimos deſenſoreſ. Lectæ
item Epistoſa Vigilii ad Valentinianum Episco-
pum Tomitanum & Aurelianum Episcopum A-
relatenſem; ex quibus omnibus liquebat, Vi-*

nii iſdem qui ſupra Orientales Episcopos Collatio
ad Synodum convenere. Ubi primum Septima.
Conſtantinus Quæſtor nomine Imperato-
ris Synodo ſuſceſſit, ut ſingula lege-
rentur quæ Vigilium ad diverſos ſcri-
pſiſſet, ſive cum damnavit Ruſticum &
Sebaſtianum Eccleſiæ Romanæ diaconos,
ſive cum ſuſpicionem pulſatus de Trium
capitulorum damnatione litteras ſcripſiſſet
ad Valentinianum, Tomitanæ in Scythia
Eccleſiæ Antiftitem, necnon ad Aurelianum
Episcopum Arelatenſem; in eo ex his
laborante Imperatore, ut poſſet argue-
re ipſum Vigilium prævaricationis, quaſi
ante Tria capitula condemnate, quæ
poſtea defendiſſet. Ad poſtremum vero
recitantur Acta Antiochena, quibus do-
cetur, Neſtorianos vendicantes ſibi in
ſuum Theodoretum, ejus imaginem ſu-
per curru cum triumpho duxiſſe. His per-
actis, abſoluta eſt Collatio ſeptima.

Ultima demum Collatio habita legitur
quarto Nonas Junias: in qua recitata CCXVI.
eſt ſententia contra Theodorum Mopſue- Oſtava &
ſtenum, Ibae epistoſa, & Theodoretum ultima
ſcripta adverſus Cyrillum. Eſt ejus exor- collatio.
dium: *Magno Deo & Salvatore noſtro
Jeſu Chriſto, &c.* Ad calcem vero ſen-
tentia a Synodo poſita habentur duode-
cim anathematismi contra Neſtorii, &
Eutychetis hæreſes & adverſus Tria illa
capitula: quæ omnia ſecuta ſubſcriptio
Episcoporum roboravit. Ab Eutychio
Episcopo Conſtantinopolitano, primum,
omnium ſubſcriptum eſt late ſententia,
inde ab Apollinare Alexandrino, & Do-
mino Antiocheno: ſed cum Episcopus
Hierofolymitanus non adeſſet Euthochius
per legatos ſubſcriptus legitur: ſunt om-
nes numerati centum ſexagintaquinque.
Quid autem in eadem ſententia de Vigi-
lio Papa ſint prælocuti, hic recitemus;
ſic enim ſe habet:

Quia contigit Vigilium religioſiſſimum CCXVII.
in hac regia urbe degentem omnibus in- Quæ rela-
terreſſe quæ de Tribus capitulis annotata ta in ſen-
ſunt, & tam in ſcriptis quam ſine ſcri- tentium
ptis ea ſæpius condemnate: poſtea ta- de Vigi-
men & conſenſit in ſcriptis in Concilio lio.
convenire & diſceptare una nobiſcum de
his Tribus capitulis, ut diſſinitio com-
muniter ab omnibus nobis præbeat ſi-
dei rectæ conveniens: piſſimus Imperator
(ſe-

gillum non ſemel Tria Capitula condemnate. XIX.
In octava Collatione die IV. Nonas Junias ce- Collatio
lebrata, definitivam adverſus Tria Capitula VIII.
ſententiam protulit Synodus. Subſcribuntur XIV.
anathematismi, quorum tres poſtremi Tria Ca-
pitula, duodecim non ſolum impia Theodori
Scripta; ſed etiam ejus nomen ac perſonam,
deſenſoreſque conſigunt. XIII. & XIV. Theodo-
reti quidem Scripta & Ibae Epistoſa, eorum-
que deſenſoreſ: Theodoretum autem ipſum &
Ibam Orthodoxos Antiftites, & in pace Ec-
cleſiæ deſunctos non conſigunt,

A num.

(ſecundum quod inter nos placuit) tam
ipſum quam nos hortatus eſt communiter
convenire, eo quod ſacerdotes decet com-
munibus quaſtionibus ſinem communem im-
ponere. Unde neceſſario petivimus ipſos
reverentiam, ſcriptis ſuas promiſſiones
adimplere: nec enim juſtum eſſe amplius
ſcandalum de his Tribus capitulis cre-
ſcere, & Dei Eccleſiam conturbari. Et in-
ferius: *Cum autem & a nobis omnibus
invitatus, & inſuper gloriſſimis Judi-
cibus miſſus ad ipſum a piſſimo Impera-
tore promiſſis per ſe ipſum de iſdem Tri-
bus capitulis ſententiam proferre. Hujus-
modi reſponſo audito, Apoſtoli nos ad-
monitiones in corde habentes, quod u-
uſque pro ſe rationem reddet Deo
timentes autem & ſcandalum imminens
eis qui vel unum ex minimis ſcandaliz-
zant, quanto magis Imperatorem ita
Chriſtiſſimum & populos & Eccleſias
toras &c.* Subditur enim cauſa, cur ip-
ſi ad ea de Tribus capitulis deſinienda
permoti fuerint putantes præmiſſam ex-
cufationem ſufficere, quod Vigilium Pon-
tifice, vocatus licet tam ſolemniter, ad
Synodum venire recuſarit.

CCXVIII.
Reverentur
adverſari
auctori-
tatem Rom.
Pont.

Ex his primum illud conſiderandum,
putamus, reſuſcitentem Vigilium minime
coactum fuiſſe aliquo termino preſumptio-
rio ex more præfixo ad Synodum con-
venire, neque prohibitum pro arbitrio
de cauſa in Synodo ventilanda, pendente
Synodo, ſententiam ferre; neque ul-
la ob id a Synodo cenſura percuſum.
Illud inſuper, quod ſciret Synodus abſ-
que aſſenſu Romani Pontificis irrita red-
di decreta Concilii: utcumque poſſent
Vigilii conſenſum ad ea quæ ab ipſis de
Tribus capitulis ſunt definita prætere-
re; in ſententia poſuerunt, antea ab ip-
ſo & ſcriptis & ſine ſcriptis Tria da-
mnata eſſe capitula, tacentes omnino quid
ab ipſo per editum Conſtitutum, pen-
dente Synodo pro deſenſione Trium ca-
pitulorum decretum eſſet, utpote quod
ſciret, non eſſe cujuſvis Synodi infrin-
gere latam ſententiam ab ipſo Romano
Pontifice. Hæc, inquam, omnia tacue-
re, ut qui (quod dictum eſt) non i-
Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS
XX.
Quint
Synodus
Eccleſiæ dedit.

A num. CCXX. ad CCXXIII. Ait Baro-
nius, quinta Synodo abſoluta, tantum abeſſe,
ut Pax reddita ſit Eccleſiis, ut majus bellum
exarſerit. Sed quis neſciat, inquit Card. No-
riſius citatus cap. 9. poſt Nicænam Synodum in-
gentes tumultus ab Eufebianis & Meletianis ex-
citatos? Poſt Chalcedonenſem, quas turbas Ec-
cleſiæ Acepſali non dederit? Quid igitur mi-
rum ſi poſt quintam Synodum non ſtatim Pax
Eccleſiæ reddita eſt? Hanc ſane pacem ſe do-
naturum Orbi Catholico per illam Synodum
Juſtinianus exiſtimaverat, unde eumdem Au-
guſtinum initio ſui Conſtituti Vigilium commen-
davit: *Laudabile, inquit, Clementia Veſtra co-
ſuevimus eſſe propoſitum, per quod ſummis o-*

gnorarent, nullius eſſe roboris, quæ
contra præceptum ejuſdem Pontificis
eſſet Synodus congregata, & quæ ipſo
contradicente, in eadem fuiſſent Syno-
do conſtituta. Quod igitur ſcirent, non
eſſe tantum virium cuius Synodo quo-
libet numero Episcoporum pollenti, ut
infringere poſſit decreta Romani Pontifi-
cis: ſilencio potius agere, quam con-
trariis niti viribus, conſultius viſum
fuit: ſicque nullam penitus de Vigilii
Conſtituto quo defendebat Tria capi-
tula, mentionem habendam eſſe duxe-
runt.

His ita ſe habentibus, ſi ad numeros
omnes, quibus conſtare debet Synodus, CCXIX.
ut Oecumenica in ſpiritu ſancto legitime
congregata dicatur, iſtam conferas: rebus
ſic ſtantibus quas exhibent Acta plane,
conſenties ipſam non Oecumenicæ tan-
tum, ſed nec privatæ Synodi mereri no-
men: ut quæ reſiſtente Romano Pontifi-
ce fuerit congregata, & contra ipſius
decreta ab ea pariter ſententia dicta.
At quomodo factum ſit, ut eadem poſtea
nomen Synodi obtinuerit Oecumeni-
cæ, inferius dicturi ſumus.

Qualis
iſta Syno-
dus.

Hic modo illud conſiderandum eſt: num
effectum illum fuerit id Concilium con-
ſecutum, cujus cauſa fuit indictum, nem-
pe ut Eutychiani illi hæretici, qui di-
cebantur Hæſitantes, reciperent (ut pro-
mittebatur) ſacroſanctum Chalcedonen-
ſe Concilium, Tribus illis quibus offen-
di videbantur, capitulis condemnatis?
minime gentium: etenim in errore præ-
ſuſus permanſere. Unde ex hac Synodo
evidens fuerit poſteris relictum exem-
plum, nihil contra fas hæreticis conce-
dendum ſub ſpecie converſionis illorum.
Nam audi Leontium Scholaſticum, qui
his temporibus hæc ſcribebat (a). *Alia* (a) Leon.
(inquit) *nobis oritur de Juſtiniani tem- de Sect.
poribus difficultas: nam quia Juſtinianus, Ad. 6. in
qui videret Hæſitantes occlamare Theodo- ſin. & 7.
reto * & Ibae, quaſique propter ipſos * Theo-
averſari Synodum, anathemati eos ſubje- doro.
cit: obiiciunt nobis, quamobrem illos ana-
thematizaveſſemus? Aut boni ſcilicet erant,
aut mali. Si boni, cur anathematizatis?
R 2 S*

CCXX.
Fruſtra
conde-
ſcenditur
hæreticis.

inibus diſcordia ſeminibus, &c. Sanctus vero A-
gatho circa ſinem Epistoſæ ad Conſtantinum
Pogonatum, quæ habetur Act. IV. ſexta Syno-
di ait: *Extremi quidem, præſtantiſſimi tamen
omnium Magni illius Juſtiniani, cujus ut vir-
tus & pietas omnia in meliorem ordinem re-
ſtauravit, &c.* Nam brevi Occidentalis Eccleſiæ
Synodum V. recepit. Quam rectum etiam fue-
rit Juſtiniani conſilium, docet Leontius in Lib.
de Sectis Act. VI.

Sane in Oriente per Synodum V. omnia diſ-
ſidia compoſita fuiſſe duo oculati teſtes ſcri-
pſere, Euthathius ſcilicet cap. 22. de Vita San-
cti Eutychie, qui inquit: Poſt V. Synodum ſes oculis
ſumma pax, & magna tranquillitas in Dei Ec-
clia.

XXI.
Id teſtan-
tur duo te-
ſtes oculi.

CHRISTI
553.VIGILII PAP.
14.JUSTINIANI IMP.
27.

Si mali, cur a Synodo, Chalcedonensi videlicet, recepti sunt? Quod si vos jam ipsos ut malos anathematizatis, quid hoc ad Chalcedonense Concilium a vobis probatum, quod eos suscepit? Ad hoc respondemus, Justinianum hoc certo quodam consilio fecisse. Nam quia videbat (ut diximus) horum causa Hæsitantes Synodum averfari: perfecturum se putabat, ut iis anathematizatis, Synodus reciperetur. Ideoque duos anathematizandos duxit (quamquam minime anathematizatos oportuit) ut omnes ad unionem redigeret. Hanc igitur ob causam illos anathemati subiecit. Verum nec sic quidem adducti sunt Hæsitantes, ut Synodum reciperent. Hæc Leontius, qui & alia quæ in Orthodoxos idem Hæsitantes obicerent, recenset atque refellit. Citat ipsum Joannem Damascenum (a).

(a) Joan. Damasc. de Ortho. fid. l. 3. c. 11. CCXXI. Justinian. resistentes Synodo punit exilio.

(b) Liberat. diacon. in Breve. ex lib.

(c) Idem de Vir. illust. c. 25.

At non hæretici tantum minime conversi (quod ferendum aliquo pacto esset) sed quod longe deterius est, Orthodoxi schismate divisi sunt, & universa Ecclesia Catholica schismate dilacerata: & quod monstruosius accessit, ab Imperatore, qui Christianissimus semper videri voluit, persecutio excitata fuit, & haud quidem levis: siquidem illi qui damnationem, Trium capitulorum non reciperent, Imperatoris jussu in exilium agebantur. Nam audi Liberatum diaconum (b), dum ait, quod sicuti omnes qui consentiebant in damnationem Trium capitulorum, ab Imperatore muneribus ditabantur: Ita (inquit) non consentientes, depositi, in exilium missi sunt; vel aliqui fuga latitantes in angustiis felicem exitum susceperunt. Hæc ipse, qui una cum suis Africanis pro Tribus capitulis pariter pugnavit. Sed & de Victore in Africa Episcopo hæc Isidorus habet (c): Victor pro defensione Trium capitulorum a Justiniano Augusto exilio in Ægyptum deportatur. Unde rursus Constantinopolim

PAGIUS

clesia est consecuta; & Cyrillus cap. 109. de Vita Sancti Sabæ, qui scribit; Post hæc cum Sanctis & Oecumenica V. Synodus congregata fuisset Byzantii, Theodorus Mopsuestia & Origenes, & una cum his inopia de præexistentia & restitutione dogmata generali fuerunt subiecta anathemati, & sic hæretici deinceps omni libertate loquendi divini Sabæ Laura, & universa fere cum eis Palæstina, vigesimo tertio anno post illius mortem a gravibus hæresibus & temporis acerbitate, & iniquitate respirarunt, & quietem deinceps, & tranquillam vitam egerunt. Mortuus est Sanctus Sabas anno DXXXI. universaque Palæstina, in qua a tempore Joannis Hierosolymitani, Rufini ac Melania, circiter per annos CLX. Origenistæ ingentes turbas concitarent, Synodi V. beneficio pacem sortita est. Sed inquit Baronius, nec eo pacto Acephalos ad unionem Ecclesiæ reductos. Verum non Synodus (sed ipsorum malitia in causa fuit; Trium enim Capitulorum dimissa a Synodo Chal-

XXII.

evocatus, dum Justiniano Imperatori & Eutychio Constantinopolitanae urbis Episcopo obrectatoribus eorundem Trium capitulorum resisteret, rursus in monasterium ejusdem civitatis custodiendus mittitur, atque in eadem damnatione (ut dicunt) permanens moritur. Hæc de Victore Isidorus. Constat & Facundum, Hermianensem Episcopum in Africa quaesitum ad poenas, eo quod quam disertissime pro Tribus illis (ut diximus) scripsisset capitulis: ipsum autem captantem latebras evasisse, e quibus adversus Mocianum hæc ipsa exprobrantem libellum scripsit.

At non Africanis tantum Episcopis ob eandem causam idem Imperator negotium faceffivit, sed adversus Illyrici Episcopos, qui pro Tribus capitulis collegerant Concilium editum promulgavit. De his enim hæc Isidorus habet, (d) cum de Justiniano Imperatore agit: Condidit quoque (inquit) & rescriptum contra Illyricanam Synodum & adversus Africanos Episcopos, in quo Trium capitula damnare contendit, &c. Immunes a persecutione illi tantum fuere, qui non sub ipsius Justiniani degebant Imperio: hincque accidit, ut Venetæ & ei adjacentium regionum Episcopi, cum essent sub Francorum dominio (Franci enim tunc illis dominabantur provinciis) contra Quintam Synodum cogerent Concilium Aquilejæ, cujus meminit Beda. Quem igitur contra adversantes Episcopos promulgasse constat editum, num Vigilio Pape pepercit, qui pro Tribus capitulis adversus Imperatoris promulgatum ante decretum & contra Synodi sententiam Constitutum ante a se editum universæ Ecclesiæ notum fecit: minime quidem. Lique enim ex Anastasio Vigilius una cum iis qui cum ipso erant, in exilium fuisse deportatum, demum vero rogatu Narsetis ab exilio omnes pariter revocatos: de quorum restitutione suo loco adhuri sumus. Por-

CCXXII. Episc. A. fri & Illyrici dita pass.

(d) Isidor. de Vir. illust. c. 28.

Tumultus post illius celebratorem exortum eidem non imputandi.

Anum.

CHRISTI
553.VIGILII PAP.
14.JUSTINIANI IMP.
27.

CCXXIII. An Vigilius consenserit quintæ Synodo.

(a) Evag. l. 4. c. 37.

(b) Nic. l. 17. c. 27. & 28.

(c) Eut. Pan. par. 3. tit. 24.

CCXXIV. Quia auctoritate quinta Synodus Oecumenica facta sit.

PAGIUS XXIII. Vigilius ob Trium Capitula defensa in exilium missus.

Porro si Vigilius in exilium actus est: quomodo dicunt nonnulli ipsum Vigilius per litteras consensum jam Synodo tribuisse? Non enim ista sibi inter se adversantia simul convenire possunt, ut Vigilius consensum Synodo præbuerit, & in exilium actus sit: cum præsertim Liberatus testetur, eos qui in damnatione Trium capitulorum Synodo consenserunt, ab Imperatore abdicatos esse. Græcorum tamen nonnulli sunt, qui de ipsius Vigilius consensu affirmant, quod scilicet scirent absque ejus assensu cuncta irrita cassaque ipso jure esse, Evagrius enim hæc ait (a): Vigilius autem per litteras consensit Concilio: non tamen interesse voluit. Eadem quoque Nicephorus (b) tradit; necnon Eustathius in Vita Eutychie: id ipsum Cedrenus, Zonaras, atque Photius de septem Synodis apud Eutyrium in Panoplia (c). Sed mihi verisimile non fit, ut vel pendente Synodo, vel statim ut est absoluta, id Vigilius fecerit, tum ex his quæ dicta sunt de ejus exilio mox secuto: tum etiam quod si verum esset, tunc per litteras assensum Vigilius tribuisse, utique litteræ illæ tanto emendicatæ labore atque industria Actis fuissent intextæ, & plurimæ earum exemplaria exscripta, notaque facta omnibus tum Orientalis, tum Occidentalis orbis Ecclesiis, non secus ac epistola Leonis Papæ, quod ex illis validarentur quæ a Synodo sancita ipso contradicente essent invalida. An autem post exilium assensus sit, cum redire Romanam permisisset, suo loco dicemus.

Sed dices: Si Vigilius tunc cum ageretur non consensit, neque ratam statim absolutam Synodum habuit: quonam pacto nomen & titulum & auctoritatem obtinuit Oecumenicæ? Hic siste, lector, atque rem attente considera: non esse hoc novum, ut aliqua Synodus, cui nec per Legatos ipse Pontifex interfuerit, sed adversatus fuerit, titulum tamen obtinuerit Oecumenicæ, cum postea ut hujusmodi titulum obtineret, Romani Pontificis voluntas accessit. Ita quidem accidisse superius diximus Synodo Constan-

A num. CCXXIII. ad CCXXXI. Vigilius statim non approbasse Concilium, & ob id in exilium pulsus, Baronius, alique Anastasium secuti memoriæ prodiderunt, docueruntque eundem tandem ad subscriptionem inflexum. Eundem tamen Card. Norisius citatus cap. 8. ex silentio Eustathii in Vita Sancti Eutychie, Victoris Tununensis in Chronico, & Liberati in Breviario, qui ne verbum quidem de hoc exilio habent, autumat Anastasium in hac narratione nullam fidem mereri. Verum quam infirmum esse argumentum negativum nullis aliis suffultum, jam sæpius diximus, Liberatus in fine sui Breviarii, inquit: Ita non consentien-

tinopolitanae sub Theodosio Majore celebratæ, repugnante Damaso, qui (ut suo loco vidimus) Synodum ipsam Romæ celebrandam indixerat: cui tamen accedens postea ejusdem Damasi Papæ consensus, eam Oecumenicam esse fecit. Hujus igitur Synodo etsi Vigilius consensum aliquando defuisse dixerimus, ipsius tamen postea, vel successoris ejus Pelagii, & aliorum qui post ipsum præfuerunt Pontificum Apostolicæ sedis assensu ipsa non caruit. Sic igitur quæ aliquando expers fuit penitus auctoritatis, ut nec legitima Synodus dici meruerit, eo quod resistente Romano Pontifice fuerit congregata, & eodem contra obnitente absolutata: ubi tandem pariter ipsius Vigilius & successorum Romanorum Pontificum sententiæ est probata, eadem titulo Oecumenicæ toti Christiano orbi plena illuxit auctoritate. Ex quibus quicquid poterit intelligere, quanta vis in Apostolica sede resideat, cujus arbitrio pendeat, quid velit esse in universa Ecclesia sacrosanctum, & ab omnibus custodiri legitimum, aque canonicum comprobari.

Quod autem dum de Synodis agunt Patres, non eodem præconio eademque fiducia celebrant Synodum Quintam, sicut alias quatuor præcedentes: id ea causa accidisse videretur, quod hac ex parte haud adeo nobilis ista Quinta ut alias visa fuit, eo quod non de fide in hac actum est, sed de personis; in quatuor autem superioribus Synodis præcipua fidei Christianæ tractata atque stabilita sunt dogmata, nimirum de divinitate Filii Dei & Spiritus sancti, atque de incarnatione Verbi. Hinc vides sanctum Gregorium Papam non audere hanc Quintam cum quatuor superioribus conferre Synodis, cum ad Constantium Mediolanensem scribens, hæc ait (d): Nunc ita facimus, sicut vobis placuit, ut quatuor Synodos solummodo laudaremus. De illa autem Synodo que in Constantinopoli postmodum facta est, quæ a multis Quinta nominatur: scire vos volo, quia nihil contra quatuor sanctissimas Synodos constituerit vel senserit: quippe quia in

CCXXV. Car non ut alia quatuor quinta Synodus laudata.

(d) Greg. l. 3. ep. 37.

ees, depositi in exilium missi sunt: capite vero 22. de Vigilio ait: ab ipsa hæresi afflictus Vigilius nec coronatus (quia scilicet usque ad finem Trium Capitula non defendit) qualem vitam terminum suscepit, notum est omnibus. Ita Trium Capitulorum Defensor hæresum, vocat Justiniani factionem, & perseverantiam Vigilio defuisse asserit, quia in exilio Constitutum suum retractavit. Eustathius vero ea dicit de Vigilio Justiniani adulatione, quæ falsa esse constat. Nam cap. 4. Vitæ Eutychie ait, quatuor Patriarchas, quos nemo meminit unquam convenisse, huic Concilio interfuisse: quatuor autem Patriarchæ hi fuerunt: Vigilius veteris, & hic

ea de personis tantummodo, non autem de fide aliquid gestum est, & de his personis, de quibus in Chalcedonensi Concilio nihil continetur, sed post expressas Synodos seu canones facta contentio, & extrema Actio de personis ventilata est. Hæc Gregorius, eo quod ea de controversiis Episcoporum post fidei definitionem statuta, appendix potius quædam ad ipsam Synodum viderentur.

CCXXVI.

(a) Greg. l. 7. ep. 24. Recepta quinta Synodus ut Oecumenica.

De probatione autem ipsius Quintæ Synodi idem S. Gregorius ad Joannem Constantinopolitanum Episcopum hæc habet (a): Quintum quoque Concilium pariter veneror; in quo epistola quæ Iba dicitur, erroris plena reprobatur: in quo Theodorus personam Mediatoris Dei & hominum in duabus subsistentiis separans, ad impietatis perfidiam cecidisse convincitur; & in quo scripta quoque Theodoretii per quæ beati Cyrilli fides reprehenditur, ausu dementia prolata reperiuntur. Cunctas vero quas præfata veneranda Concilia prorsus respiciunt, respicio; quas venerantur, complector. Hæc Gregorius ad Joannem: in eademque sententiam ad Theodolindam Longobardorum Reginam sic ait (b): Quantum vos pure diligimus, tantum de vobis fortius dolemus, quia vos imperitis stultisque hominibus creditis, qui non solum ea quæ loquuntur, nesciunt, sed vix ea percipere quæ audierint, possunt. Dicunt enim, pia memoria Justiniani temporibus aliqua contra Chalcedonensem Synodum fuisse constituta. Qui dum neque legunt, neque legentibus credunt, in ipso errore manent, quem tibi de nobis ipsi fixerunt. Nos enim teste conscientia, fatemur de fide ejusdem sancti Chalcedonensis Concilii, nihil motum, nihil esse violatum: sed, quicquid prædicti Justiniani temporibus actum est, ita actum est, ut fides Chalcedonensis Concilii a nullo vexaretur. Si quis autem contra ejusmodi Synodi fidem aliquid loqui præsumit vel sapere, nos ejus sensum sub anathematis interpositione detestamur.

CCXXVII.

(c) Greg. l. 2. ep. 10. Ind. II.

Ad Sabinum vero subdiaconum sic: (c) Exeuntes maligni homines turbaverunt animos vestros, non intelligentes

PAGIUS

& hic Eutychius nova Roma, Apollinarius magna Alexandria, Dominus Theopoleos; qui tanquam in corpus unum ex quatuor elementis conflati, unanimes idemque sentientes manus inter se conjunxerunt; dicit etiam Eustathius, omnia in Synodo peracta esse sine violentia, necessitate, partium studio, affectione. Certe Justinianus Vigilium post Concilii quinti celebrationem, qui ipse refragatus esset, eo minus Constantinopoli versari permisisset, quo non solum alios Episcopos definitioni Concilii contrarios, aut in exilium misit, aut dignitate deposuit; sed etiam quia in Collatione septima Literas misit ad Patres, quibus prohibuit Vigilii no-

neque quæ loquuntur, neque de quibus affirmant, astruentes, quod aliquid de Chalcedonensi Synodo pia memoria Justiniani temporibus sit imminutum, quam omni fide omnique devotione veneramus: Et sic quatuor Synodos sanctæ universalis Ecclesiæ, sicut quatuor libros sancti Evangelii recipimus. De personis vero, de quibus post terminum Synodi aliquid actum fuerat, ejusdem piæ memoriæ Justiniani temporibus est ventilatum, ita tamen, ut nec fides in aliquo violaretur, nec de iisdem personis aliquid aliud ageretur, quam apud eandem Synodum Chalcedonensem fuerit constitutum. Anathematizamus autem, si quis ex definitione fidei, quæ in eadem Synodo prolata est, aliquid minuire præsumit. Hæc ad Sabinum: sed fusius de his agit scribens ad Secundinum, ubi inter alia (d) Synodus (d) Greg. quæ post eam generaliter facta est, idcirco a nobis recipitur, quia ejusdem Synodi, Chalcedonensis scilicet, in omnibus sequax honorem illius auctoritatemque custodit.

CCXXVIII. De libro Pelagii pro quinta Synodo.

At quod in epistolis suis breviter tantum attigisse hæc Gregorius potuit, nec cunctos qui ejus essent quæstionis valuit explicare numeros: idem scribens ad Hibernos Episcopos de his quærentes mittit ad eos Pelagii Papæ librum eodem argumento conscriptum, quo doceri potuissent, nihil ab Ecclesia perperam factum, quod ab aliis Episcopis jure redargui potuisset. Nam audi ipsum de his ad eos ita scribentem (e): Ut de Tribus capitulis animis vestris ablata dubitate possit satisfactio abundanter infundi, librum quem ex hac re sanctæ memoriæ decessor meus Pelagius Papa scripserat, vobis utile judicavi transmittere: quem si, posito voluntariæ dissensionis studio, puro vigilantique corde sæpius volueritis relegere eum vos per omnia seculuros, & ad unitatem nostram reversuros nihilominus esse confido. Porro si post hujus libri lectionem, in ea qua estis volueritis deliberatione persistere, sine dubio non rationi operam, sed obstinationi vos dare monstratis. Hæc ad Hibernos dicta. ex causa schismate divisos Gregorius. Memi-

(a) Paul. Diacon. de Gestis Longob. l. 3. c. 30.

CCXXXIX.

Defensori tui Vigilii schismatica.

CCXXX. Diluendæ proponuntur objectiones.

(b) Eccl. 134.

minit etiam ejusdem Pelagii Papæ epistola: Paulus (a) diaconus, quam dicit fuisse conscriptam ab ipso Gregorio, cum esset diaconus. Ex quibus intelligas, librum illum non Pelagii Senioris, sed Junioris, qui præcessit Gregorium, fuisse opus.

At non Gregorius tantum cum prædecessoribus Romanis Pontificibus, sed & successores omnes Quintam Synodum recepisse atque confirmasse noscuntur. Constat id de Leone Secundo, qui ad Constantium Imp. scribens, eandem Synodum confirmavit, cujus epistola in Sexta Synodo recitatur. Præstitit id ipsum Hadrianus Papa in epistola ad Nectarium data. Itemque in aliis Oecumenicis Synodis postea celebratis eadem Quinta Synodus Oecumenica cognita est atque probata: ut nihil penitus sit, quo in dubitationem amplius revocari possit. Verum quod ad hæc spectat tempora accidit quidem, ut cum his temporibus Vigilii Constitutum de Tribus capitulis comprobandis ubique vulgatum haberetur præmanibus, ejus nisi auctoritate atque fiducia complures Catholicæ orbis Episcopi Synodum Quintam minime receperint, atque a contraria illis sententibus sese diviserint: fuerunt hi Episcopi Africani, Italique illi Venetiæ provinciæ atque Liguriæ, & alii Ebirotici, Illyrici, & illis finitimi, demumque progressum est malum (ut vidimus) ad Hibernos. Constituto namque Vigilii fretos, id sibi licuisse eos arbitratos esse, ex S. Gregorio satis intelligi potest.

Sed insurgens aliquis Novator, urgente dilemmate, dicit: Si bene fecit Vigiliius contraria prioribus decernens, Pelagiusque & successores alii statuente de Tribus capitulis, quam quæ ab ipso Vigilio statuta essent; fateri necesse est Vigilium ipsum aliquando errasse. Contra vero si Vigiliius suo Constituto minime errasse dicatur; tunc dicere opus erit, eundem aliud decernentem, id ipsumque confirmantem Pelagium & successores, a recto veritatis tramite deviasse. Vel saltem erit ut levitatis crimen Vigiliius effugere minime posse videatur, juxta illud Ecclesiastici:

(b) Unus adificans, unus destruens: quid

prodest illis nisi labor? Sed & prævaricationis notam quomodo effugiet, secundum Apostoli verba dicentis (c): Si quæ destruxi, hæc iterum adifico, prævaricatorem me constituo? Ut autem hos solvas nodos, tricasque resolvas, tollas ambages, spinetaque tanta veritatis falce succidas, attende.

Primum omnium absque controversia, ulla ab omnibus consentitur (quod modo legimus ab ipso S. Gregoro sæpius inculcatum, & a nobis superius est pluries dictum) in his disceptationibus de Tribus capitulis nullam fuisse de fide quæstionem, ut alter ab altero aliter sentiens dici posset hæreticus. Rursum pariter ex his quæ dicta sunt in comperito est, utramque partem in altercando ac differendo professam esse, totum quod ageret, in id respexisse, ut consulem esset dignitati sicut & auctoritati sacrosancti Concilii Chalcedonensis. Id quidem Quintæ Synodi sexcenta loca, id Vigilium Papam suo Constituto sæpe sæpius inculcasse legisti: ut nec de his ulla dubitatio esse possit. Hæc cum ita se habeant: si licuit Vigilio ex causa vitandi schismatis priorem mutare sententiam, & contraria iis quæ antea statuisset Constituto decernere: cur ipsi non, licuit ex eadem causa, mutato rerum statu, rursus mutare sententiam, itidemque ejus successoribus in ipsius Vigilii abire decretum? Cum præsertim (ut sæpe dictum est) in utroque bene esset consultum Concilio Chalcedonensi, sive cum damnaret Tria illa capitula, sive cum eadem ipsa defenderet, ut ex allatis pro utraque parte rationibus perspicue intelligi potest.

Cum enim damnarentur eadem Tria capitula, nihil detractum fuit vel derogatum sacrosanctæ Synodo Chalcedonensi sed additum potius sive dixerimus aliquid magis perspicue declaratum. Etenim cum Theodorus Mopsuestenus in epistola Ibae inveniretur esse laudatus: ne quis deciperetur, ut ob id a sancta Synodo ipsum una cum ejus scriptis putaret esse receptum, magnoque præjudicio Catholicæ veritatis plus illi quam par-

CCXXXI. Salvo Concil. Chalced. disceptatum.

CCXXXII. Contrariæ sententiæ quomodo in unum consentiant.

dit: Quod scripsisti, quia Epistolam meam Regina Theodolinda minime transmittere voluisti, pro eo quod quinta Synodus in ea nominabatur; si eam exinde scandalizari posse credidisti, recte factum est, ut minime transmitteretur. Unde nunc ita facimus, sicut vobis placuit, ut Quatuor Synodos solummodo laudaremus, & quinta Synodi nullam memoriam faceremus. Judicavit itaque Constantius per pravum ac erroneum de Quinta Synodo judicium non deperdi fidem, ideoque posse illud dispensatorie ad tempus tollerari; quod Gregorius comprobavit; cum tamen circa fidei Decreta dispensatorie dissimulari non possit.

CHRISTI
553.VIGILII PAP.
14.JUSTINIANI IMP.
27.

par esset tribueret: placuit ipsum ex suis scriptis fuisse hæreticum demonstrare, pariterque damnare, ad obstruenda etiam hæreticorum ora, qui calumniabantur Synodum suscepisse in epistola Ibæ ejusdem Theodori præconia. Insuper quod in eadem epistola videri possent ab auctore laudata Theodoretæ scripta, & Cyrillus nota Apollinaris erroris inustus: ne ex his daretur occasio, ut ab adversariis dici posset fuisse recepta a Synodo scripta Theodoretæ contra Cyrillum, probatæque Synodum Cyrilli crimen: opus esse videbatur hæc veluti declarando, damnare jam antea improbata Theodoretæ contra Cyrillum scripta. Rursum vero, ne quod Ibæ epistola Actis Synodi Chalcedonensis haberetur intexta conferta blasphemis, a Synodo in omnibus videretur esse suscepta: placuit Synodo & aliis ejus sententiæ Episcopis eam ut hæreticam condemnare. Hæc sunt causæ & rationes, quibus Tria illa primum condemnare capitula tum Vigilium tum Justinianum, tum Synodum postea sunt persuasi. His accedebat, quod magna spes erat, si ea Tria capitula damnarentur, fore ut Eutychianorum pars illa, quæ Hæsitantium dicebatur, ad Ecclesiam remearet.

CCXXXIII.
Quid præ-
tenderent
defenso-
res trium
Capitulo-
rum.

Ut autem Vigilium aliquando postea in hac sententia non steterit, sed pro defensione trium Capitulorum fecerit Constitutum, utque alii quamplurimi diversarum Provinciarum Antistites itidem pro defensione trium capitulorum solliciti fuerint, plures etiam accesserunt dignæ causæ & rationes: atque primum, quod veluti per cuniculos aditus patefactus videretur ad invadendum Sacrosanctum Chalcedonense Concilium, cum quæ in eo acta essent, iterum ad examen revocarentur. Præterea si concederetur, ut in communicatione Catholica defunctus aliquis posset damnari post mortem; pateret ostium, ut ex suis scriptis quisque Ecclesiæ scriptor post mortem, licet in communionem Catholicam defunctus esset, sæpe posset ut hæreticus condemnari: cum haud facile sit reperire aliquem rerum Ecclesiasticarum tractatorem, qui quantumlibet titulo sanctitatis atque doctrinæ refulserit, non sit erroris alicujus arguendus.

CCXXXIV.
A patribus
plene con-
sultam
causæ
Ibæ.

Rursum vero quod infirmari videretur ab adversariis ipsum sacrosanctum Concilium Chalcedonense, quod recepisset epistolam Ibæ blasphemam: pro ejus defensione insurgendum esse, necessarium visum fuit afferereque, quod etsi Synodus Chalcedonensis recitatam audierit epistolam Ibæ, non potest tamen affirmari ita eam recepisse, ut cuncta quæ in ea scripta haberentur probaret, sed tantum quod ex ipsa cognitus fuerit Ibæ

evasisse Catholicus, nimirum cum historice ipse in ea mala præterita blasphemiasque recensens quæ hætenus viguissent, ad postremum de pace sancita, qua ab omnibus Nestorius fuit condemnatus, exultans Ibæ potuit videri Catholicus: sed quasi id non sufficeret, a Patribus compulsus est plenius ibi condemnare Nestorium, adeo ut bene definitum judicium de Ibæ jam cum injuria Synodi calumniose revocari videretur in dubium.

His accedebat causa urgentissima, qua coactus fuerit in hanc Vigilium sententiam pertransire: nempe quod (ut sæpe dictum est) viderit tum Africanam, tum reliquas ferme omnes Occidentales Ecclesias schismate dividendas, si contra Tria capitula in prioribus sententia persistisset. Cum vero gravius damno universum Orientem ab Ecclesia Romana divisum cereret, nisi Synodo consentiret, eam probavit. Sic igitur novis emergentibus causis, sententiam cum sæpe mutavit, haud arguendus est levitatis: sicut nec accusandus est Paulus Apostolus, (a) neque prævaricator dicendus fuit, si cum ipsa tulisset de abroganda circumcissione suffragium postmodum nova suborta causa Timotheum circumcidit (b), atque rursus priora secutus, Petro ad tempus dissimulanti in faciem restiterit & redarguerit eum, quod magno aliorum periculo Judaizaret; ita pro ratione temporis modo hoc, modo illud adimplens, factus est omnia omnibus, ut omnes lucraretur.

Hæc sunt quæ ad excusationem Vigilii spectant, necnon eorum qui pro defensione trium capitulorum hætenus laborarunt: a quibus tamen in eo Vigilium discrepasse visus est, quod illi pertinaci animo impudenter satis cum Tribus capitulis defendebant pariter Theodororum Mopsuestenorum, ut apparet ex scriptis Liberati diaconi, atque Facundi Episcopi Hermianensis: Vigilium autem contra, cuncta quæ ejus nomine allata fuissent, anathemate (ut vidimus) condemnavit. At sicut Vigilium, ita & Vigilium successor Pelagius Papa eandem iniens rationem, ipsam Quintam Synodum damnantem capitula Tria esse suscipiendam existimavit; ex ea potissimum permotus ratione, ut Orientalis Ecclesia schismate scissa ob Vigilii Constitutum, Romanæ Ecclesiæ uniretur. Quod insuper in ea (ut dicemus) rata habita esset damnatio Origenis & ejus errorum, qui magnopere in Orientali invalescebant Ecclesia: ne viderentur eam damnando Synodum, quæ infectata erat Origenis errores, hincdem aliquo modo fuisse, eandem Quintam Synodum iidem comprobarent.

CCXXXV.
Defensio-
rum Cap.
duplex
conditio.

(a) Galat.
2.
(b) Act. 16.

CCXXXVI.

Hæc

CHRISTI
553.VIGILII PAP.
14.JUSTINIANI IMP.
27.

CCXXXVII.
De Tribus
capitulis
damnoſa
disputa-
tio.

Hæc ad excusationem utriusque sibi invicem adversantis partem voluimus in medium adduxisse: cum tamen illud affirmare non desinamus, longe præstantius futurum fuisse, ut ab his controversiis Dei Ecclesia jejuna mansisset, nec umquam de his aliquis habitus esset sermo, ex quibus tum Oriens tum Occidens immanis strage multiplicibus diu sunt repleti funeribus. Hanc tandem cladem Orbis, pestemque Ecclesiæ Justinianus invenit, dum suadente Theodoro Cæsariensi, de Tribus damandis capitulis primus legem sancivit, & promulgavit editum. Vides quanta jactura, quod est Episcoporum Principes sibi sumant, cum indicere audent ipsis sacerdotibus leges, a quibus sanctitas servare ipsi debent, & servandas edicere: quo semel e cardine suo revulso ordine, confundi omnia, cunctaque necesse sit in summum discrimen adduci, periclitarique penitus quæ sunt in Ecclesia bene disposita.

His visis, jam ad ea quæ in eadem Quinta Synodo desiderari videntur, quæve spuria eidem postea accesserunt, orationem diu per altercationum tribulos, atque carduos dissensionum deductam, libentiori animo convertamus. Constat quidem plurimum testificatione (ut superius dictum est) in eadem Synodo damnatos esse Origenem, Didymum, & Evagrium una cum ipsorum erroribus, scriptisque adversus eos decem anathematismos, quos Nicephorus recitat (a): in Actis autem Synodi de Origene ejusque erroribus condemnatis sit tantum brevis mentio in undecimo anathematismo. Afferret vero Cedrenus ex epistola Justiniani Imperatoris ad Synodum Quintam data de erroribus Origenis hæc ipsa (b):

(a) Niceph.
lib. 17. c. 27.

(b) Cedren.
in consen-
sual.

CCXXXIX.

De Origene & iis quæ ab ejus sunt secta, operam dedimus justum esse intelligi. Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS
XXV.
Origenista
in Quinta
Synodo
damnati.

A num. CCXXXVIII. ad CCXLVIII. Negavit Halloixius in Apologia Origenis quæst. X. Origenem ab Ecclesia damnatum esse; sed illud nemini persuadere potuit, solideque tam ab illustri Huetio lib. 2. Origenianorum cap. 4. Sessione 3. num. 14. quam ab Em. Card. Norisio in sua de Quinta Synodo Dissertatione confutatur. Garnerius vero in Dissert. de Quinta Synodo contendit, nullam habitam fuisse in ea de Origene cognitionem, sed tantum Constantinopoli in quadam alia Synodo sub Menna habita, quæ a Veteribus Quinta Synodi nomine etiam appellata est, quæque Quintam universalem aliquot annis præcessit. Verum neque hæc opinio defendi potest. Cedrenus enim ad annum Justiniani XXVI. refert Literas Justiniani ad Quintam Synodum, quibus Patres hortantur ad Origenem damnandum: Vor hortamur, ait, o Sanctissimi Patres, ut in unum collecti subiectam expositionem, & singula ejus Capita examinetis, damnatisque cum Origene o-

gentes, ut sanctam Dei Apostolicamque Ecclesiam a turbis securam præstemus, utque ea quæ quocumque modo adversa rectæ fidei enascuntur, condemnentur. Cum ergo compertum habeamus, esse Hierosolymis quosdam monachos nimirum, qui Pythagoræ, Platonis, Origenis Adamantii impios errores sectentur atque doceant: existimamus curam & inquisitionem de his adhibendam, ne hi ad extremum Græcicis & Manichæicis suis imposturis multos perdant. Nam ut de multis pauca commemoremus, mentes ajunt esse innumeras & nominis expertes, omniaque ratione prædita unum esse idemque substantia, & efficacia facultateque ad Deum & cognitione omnia unita. Has mentes, cum amoris ac contemplationis Dei satietas eas cepisset, pro eo ut quævis magis minusve in deterius desiderat, vel crassiora vel tenuiora corpora indui, atque nomina sortiri, atque celestibus & administris facultatibus esse subjectas: ipsum adeo Solem & Lunam, & stellas, cum ipsa quoque in rationali ista unitate essent, mutatione in deterius facta, id cepisse esse, quod sunt. Eas vero mentes, in quibus Dei amor magis etiam refrigit, animas factas, & crassiores, qualia nostra sunt, corporibus immitti. Quæ vero ad extremum perverſitatis venerint, eas frigidis & caliginosis inferi corporibus, quos daemones vocant. Ex Angelico proinde statu animale, ex animali daemocraticum fieri & humanum.

Ex epist.
Justiniani
de Origenis
erroribus.

De tota autem unitate mentium unam duntaxat persistisse immotam, neque ab amore & contemplatione Dei passum esse abduci; eum esse Christum, qui Deus & homo fuerit. Affirmavit etiam corpora prorsus interire, ipsumque primo Dominum corpus suum abjecisse, & id omnes homines facere: rursusque omnes in unitatem redire, ac mentes fieri, sicut ab initio fuerant: ipsum videlicet etiam diabolum & re-

CCXL.

S

mes, qui idem sentiunt. Baronius cui Lupus in Scholiis ad Synodum V. & Card. Norisius citatus adſtipulantur, recte monet, Capita a Justiniano laudata contineri in ipsis Literis, ab eodem olim ad Patriarchas contra Origenem missis una cum anathematismis ibidem subjectis, quæ cum a Patriarchis tunc validata fuerint, publica Oecumenicæ Synodi subscriptione iterum confirmata sunt. Valide autem refellitur Garnerii sententia ex verbis quæ leguntur in secunda Professione fidei, quæ habetur in Lib. o diurno Romanorum Pontificum, ubi postquam actum est de quatuor prioribus Synodis Oecumenicis, subnectitur: Hæc igitur sancta universalia Quatuor Concilia, etiam sanctum Quintum Concilium venerandum assecutum est, & sub pia memoria Justiniano Principe apud Constantinopolitanam Urbem est congregatum, cujus salutari consilio, Unus esse de Sancta Trinitate Dominus Noster Jesus Christus veraciter predicatus est, &c. In hoc Origenes cum impiis disci-

242

& reliquos demones, impiosque homines in eandem cum sanctis & divinis hominibus & celestibus facultatibus, eodemque quo ipse Christus modo cum Deo unitum tri, sicut & a principis uniti fuerant: atque adeo Christum plane nihil a reliquis ratione predictis differre, neque substantia, neque cognitione, neque facultate, neque efficacitate. Sane Pythagoras principium omnium rerum esse unitatem pronuntiavit, idemque & Plato docuerunt, esse quamdam gentem animarum corporis expertium, quae si quid delinquant, poena loco in corpora demittuntur: quamobrem Plato corpus anima, quasi anima, id est, vinculum appellavit, in eo animam quasi sepultura alligari, indicans.

CCXLI.

Idem de futuro Judicio & praemiis ac poenis animarum sic scribit: Philosophi anima, qui masculorum amore & flagitiis se polluit, tres millenarias circuitione poenas luit: itaque millesimo anno defuncta, alia ad tribunalia infra terram deferuntur poenas ibi daturae dista causa, alia in caelestem quemdam locum sublevata a iustitia pro vitae meritis beatitudine fruuntur. Est autem in promptu hujus sententiae absurditatem perspicere. Quis enim eum docuit millenarias istas annorum convorsiones, & quod mille annis elapsis, quaevis anima ad suum perveniat locum? nam quae in medio sunt horum, de his ne libidinosos quidem decuit ita pronunciare, nedum tantum philosophum. Quippe eos qui vitam perfectissimis functionibus officis egerunt, cum intemperantibus

PAGIUS

pulis & sequacibus, Didymo & Evagrio, & qui Creatorem omnium Deum & omnem rationalem ejus creaturam Gentilibus fabulis profecti sunt, aeterna sunt condemnationi submissi. In eo Theodoros Mopsuestenus Auctor Nestorii, pariterque Theodoros, &c. Cum his & Epistola, quae Iba dicitur ad Marin Pervam, & Scripta Theodoriti adversus Beatissimum Cyrillum, cum condemnatione projecta sunt, &c. Inter haec veneranda universalia Quingue Concilia etiam sanctum Sextum Concilium universale predicamus. Quare Origenes & Sectatores, Justiniano imperante, non solum in privato; sed etiam in universali Concilio Constantinopolitano damnati sunt.

XXVI.

Origenista in principio Synodi damnati.

Marca in Dissert. de Synodo Quinta, num. XXIII. scribit: Caterum cognitione de Origene succussisse Trium Capitulum damnationi ipsa servit Aetorum Quinta Synodi aperte demonstrat. Verum ab opinione Baronii minime discedendum, damnationem scilicet Origenis priorem fuisse damnatione Trium Capitulum; Theophanes enim & Auctor Chronici Alexandrini Quintam Synodum primo ac praecipue collectam esse asserunt adversus errores Origenis & Evagrii ac Didymi; secundo autem loco adversus Tria Capitula. Praeterea, ut inquit Card. Norisius citatus cap. 6 Synodus V. Canone XI. ait: Si quis non anathematizat Arium, Eunomium, Macedonium, Apollinarium, Nestorium,

& masculorum amatoribus composuit, eademque utrosque manere dixit. Pythagoras ergo, Plato, Plotinus, alique horum tribules immortalitatem anima uno sensu ascribentes, eas corporibus priores affirmant, & esse quamdam animarum gentem, ac eas quae peccant ideo in corpora dilabi, peccatorumque animas abire in asinos, rapacium in lupos, dolosorum in vulpes, mulierum amore furentium in equos. Sed Ecclesia divinis aspillans Scripturis, animam una cum corpore condi affirmat, neque alterum altero prius esse, ut recordi visum est Origeni.

CCXLII.

Propter has igitur malas, & perniciosas opiniones, aut deliria potius, vos hortamur, o sanctissimi Patres, ut in unum collecti subjectam expositionem & singula ejus capita examinatis, damnetisque una cum Origene omnes qui idem sentiunt, aut quocumque tempore sentient. Patres his acceptis litteris, omnibusque perpensis, exclamaverunt: Damnamus haec omnia, & omnes qui ita sentiunt & sentient. Hactenus de litteris Justiniani ad Synodum Cedrenus: caeterum, & illas putamus esse his subjectas litteras Imperatoris ad Mennam (sive edictum dixeris) quas superius recitavimus, per singula distincta capita alios plures Origenis errores continentes, jam ante (ut vidimus) editas. Porro ex ejusdem auctoris sententia, de Origene ejusque sectatoribus Didymo, Evagrio, & aliis actum esse in Synodo ponitur, inde vero de Theodoro Mopsuesteno, Ibaeque epistola, & Theodoretii adversus Cyrillum editis scriptis. His

Origenem cum impiis eorum Scriptis, & omnes alios hereticos, qui condemnati & anathematizati sunt a Sancta Catholica & Apostolica Ecclesia, & in predictis Sanctis Quatuor Conciliis, & eos qui similia predictis hereticis sapuerunt, vel sapunt, & usque ad mortem in sua impietate permanserunt, vel permanent, anathematizati. Quatuordecim Canones Synodi Quintae editi sunt Collatione VIII. quae cum postrema fuerit in causa Trium Capitulum, evidens est antea jam Origenis causam cognitam fuisse; alioquin is indicia causa damnatus esset. Adhaec Theodoros Cappadox Origenis Patronus probaturus posse Theodoros Mopsuestenum, licet olim mortuum jure damnari, ita Synodum allocutus est Collat. V. Et multos quidem etiam alios invenimus post mortem anathematizatos, nec non etiam Origenem, & si ad tempora Theophyli sancta memoria vel superius aliqui recurrerit, post mortem invenit anathematizatum; quod nunc in ipso fecit & Vestra Sanctitas & Vigilius Papa Religiosissimus antiquioris Romae. Fatente ergo Origenistarum Principe, a Synodo V. & a Vigilio Papa Origenes damnatus fuit, & quidem antequam terminata esset Trium Capitulum cognitio.

XXVII.

Existimat Baronius Acta Graeca Quinta Synodi ab hereticis Origenistis vitata primum, & mutilata fuisse, unde postea vitio illo infecta pro-

CCXLIII.

His autem recitatis subiicit aliam ejusdem Imperatoris ad Synodum datam epistolam de quatuor Conciliis Oecumenicis historiam continentem, ubi ad calcem plura habet adversus Theodorum Mopsuestenum: est ejus exordium: Majores nostri fidei cultores, qui ante nos Imperium pio administrarunt, &c. Fuisse vero eandem epistolam ad Synodum datam, Actis ejus intextam, nemo jure dubitavit: ut ex his etiam intelligas, quamplurima in eadem Quinta Synodo desiderari.

CCXLIV. Ab Origenista Synodus mutilata.

Sed & cum Actorum contra Origenem, & Origenistas pars magna fuerit, quod desideratur in eis, recitatum suo loco prolixum Imperatoris contra eisdem edictum, quod quidem ipsis fuisse putamus adnexum: quis dubitet id factum ab Origenistis qui Synodo praefuerunt, quorum summa erat apud Imperatorem auctoritas, quorum patronus fuit (ut saepe dictum est) Theodoros Caesariensis malorum omnium concinnator? Sed & in non levem suspicionem Origenismi induci potuit Eutychius Constantinopolitanus Episcopus, cum videlicet secundum Origenis errores aliquando illud sensisse certum sit, non cum eadem carne atque membris corpus nostrum resurrecturum; licet redargutus postea a sancto Gregorio Papa tunc diacono Apocryphario Romanae Ecclesiae, eo abdicato errore, Catholicus sit defunctus. Cum igitur audis Quintae Synodi coryphaeos Origenis er-

Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS Acta Quinta Synodi depravata non fuerunt.

proderit Latina illa interpretatio. Sed, ut animadvertit Marca citatus num. XXIV. Acta illa adeo absumt a depravatione, ut ex eorum lectione Graeci Scriptores hauserint, quod ab iis solis Latini didicerunt de Origenis, & Evagrii damnatione. Neque enim Acta Latina, quae initio delata fuerunt in Occidentem, aliud omnino continebant, quam Trium Capitulum damnationem, de quibus solis agunt uterque Pelagius I. & II. ac Gregorius Magnus, cum referunt Decreta Quintae Synodi; alioquin de Origene ejusque deliramentis non tacuissent; cum ex eo Quinta Synodus a Schismaticis adeo pertinaciter explosa, vehementer commendari potuisset. Sane beatus Gregorius in Epistola ad Joannem Constantinopolit. quando profitetur, se quinque Synodorum fidem amplecti, recensens haereses a Quatuor primis damnatas, & Tria Capitula a Quinta Synodo reprobata, non omisit damnationem Origenis, si ex Actis Latinis illi ea de re constitisset. Procul autem a vero abest Baronii num. CCXLIV. de Eutychio Episcopo Constantinopolit. suspicio, eum nempe cum Theodoro Cappadoce Acta V. Synodi decurratasse, & in non levem suspicionem Origenismi induci potuisse. Sanctus enim Eutychius inter praecipuos Origenistarum persecutores ab illius aetatis Scriptoribus numeratur, uti ab Euthathio in ejus Vita cap. 4. num. 34. & a Victore Tununensi in Chronico, qui vocat eum damnatorem Evagrii, Eremitae Diaconi, & Didymi Monachi, & Confessoris Alexandrini.

rores vel ex parte sectatos esse: aequae intelligere potes, quorum arte, quae in Synodo acta sunt contra Origenem & ejus errores ex ea fuerint decurtata.

CCXLV.

Acta illa praeterea deesse noscuntur, quibus agebatur de adiectis Patriarchatui Hierosolymitano Ecclesiis, de quibus haec leguntur in Bello sacro (a): Tempore praedicti Principis, Justiniani videlicet congregata est Synodus generalis apud Constantinopolim, tempore domini Vigilius Papae, Eutychii Constantinopolitani, Apollinaris Alexandrini, Pauli * Antiocheni, & Eustochii Hierosolymitani Patriarcharum, super tribus capitulis, &c. In qua Synodo post alias populo Dei necessarias institutiones, quas pro tempore promulgandas decreverat sanctorum Patrum qui ad eam convenerant auctoritas, praedictam Deo amabilem Hierosolymitanam honorare Ecclesiam, & ejus Episcopo locum inter Patriarchas dare, communi sanxit voluntate, reverentiam exhibens sanctae Resurrectioni. Et quoniam praedicta Dei cultrix civitas quasi in limite Alexandrini & Antiocheni Patriarcharum erat, nec haberet unde illi urbi ordinaret Suffraganeos, nisi utrique Patriarchae aliquid detraberet: visum est expedire, ab utroque aliquid detrabere, ut eidem juxta formam aliorum Patriarchatum ordinaret subjectos. Subtraxerunt ergo Antiocheno Caesariensem & Scythopolitanum Metropolitanos, Alexandrino vero Rubensem & Berythensem item Me-

(a) Guilliel. Tyr. de bello sacro l. 14. c. 12.

* Domni Hierosol. Ecclesia creata in Patriarchatum.

S 2

tro-

Baluzius in Praefatione in Acta Concilii quinti num. IV. & seqq. agit de duabus Epistolis Epistola Vigilii Papae ad Justinianum Imp. & Theodoram Vigilii ad Augustam, in quibus damnavit Tria Capitula, Justiniani & de Epistola Justiniani ad Synodum de damnatione eorumdem Capitulum, & ut non Theodomen Vigilii non scriberetur in Diptychis Ecclesiasticis; ostenditque eas veras ac genuinas esse, & in sexta Synodo a Legatis Apostolicis actionem falsi adversus eas integras institutam non fuisse, sed tantum adversus eam partem, in qua mentio unius Operationis in Christo, quae addita erat a Monothelitis, ut suam de una Christi voluntate opinionem fulcirent etiam testimonio Vigilii Papae. Neque enim Legati dixerunt, has Epistolas falsas esse, cum coepae sunt recitari, ut existimat Baronius num. CCXLVII. sed cum ad eam partem ventum est, in qua Vigilii statuitur docens unam in Christo operationem. Tum quippe illi exclamaverunt dicentes: Non faciat Deus, Domine. Non dixit Vigilius unam operationem. Non sunt Libelli Vigilii. Falsatus est hic Liber. Et ut manifestius pateret, eorum querelam ferri tantum ad eam partem, in qua mentio unius Operationis, statim addunt: Nam Domine, si unam Operationem docuit Vigilius, & susceptus est a Synodo, utique & in definitione ejusdem Sanctae Synodi de una Operatione vox habuit comprehendit. Dum relecta ergo fuerit, Pissime Domine, ipsa definitio, invenies omnem veritatem. Post quae Compositor gestorum ait: Consequenter itaque.

ropolitanos. Et quoniam iterum eundem Patriarcham oportebat habere prater su- pradictos Metropolitanos familiares Suffraganeos, quos Græci Cancellos * vo- cant; subtraxerunt prædictis Metropoli- tanis quosdam Episcopos, & quosdam de novo crexerunt usque ad vigesimumquin- tum, quorum nomina subjunximus, com- putatis prius Metropolitanis & Suffra- ganeis eorum. Est autem ordo talis: Do- rensis, Antipatritia, &c. Eadem reperimus in Vaticana bibliotheca in codice notissimo, cujus est titulus, Liber Cen- suum.

CCXLVI. Meminisse debes, lector hæc tentasse & obtinuisse Juvenalem Hierosolymorum Episcopum in concilio Chalcedonensi post absentiam Legatorum: sed quo minus ea, quod in præjudicium verterentur aliarum Ecclesiarum, executioni mandata essent, Leonem Romanum Pontificem intercessisse. Sic igitur inverso antiquo ordine a sacrosancto Nicæno Concilio instituto, Cæsariensis Ecclesia totius Palæstinæ Metropolis spoliata, nunc primum subiecta est Hierosolymorum Ecclesiæ. Porro Justinianus Imperator eandem Cæsariensem civitatem nobilitare voluit Proconsularibus fascibus, restituens quem diu ante possedisset Proconsulatum, ut de his edita ejusdem Imperatoris constitutio (a) docet. Nunc ergo primum Hierosolymorum Ecclesia Patriarchatu vere aucta cognoscitur, licet eodem nomine sæpe ejus Episcopus ante hæc tempora usus esse inveniatur.

(a) Const. 103. de Procons. Palæst.

CCXLVII. Jam vero ad postremum videamus quæ ab impostoribus fuerint Quintæ Synodi nomine pervulgata. Monothelitarum fuit inventum, ut sub titulo Quintæ Synodi, tamquam ex ejus Actis de promptam ediderint epistolam quamdam Mennæ Constantinopolitani Episcopi nomine ad Vigilium Papam conscriptam de unica in Christo voluntate. Sed ejusmodi strophæ detecta est in Sexta Synodo a Legatis Apostolicæ sedis ostendentibus tres quaterniones Actis Quintæ Synodi recens adnexos. Rursus vero dum in Sexta Synodo Actio septima Quintæ Synodi legeretur, duæ in ea superadditæ epistolæ inventæ sunt Vigilii Papæ nomine inscriptæ, quarum altera ad Justinianum Imperatorem,

PAGIUS

que & secundum ordinem relecto eodem Libro usque ad definitionem, ipsaque definitione usque ad finem relecta, nullo modo aliquid de una Operatione in eadem definitione inventum est contineri, ut videre est Tomo VI. Concil. pag. 623. Confirmant hanc observationem Baluzii in Actione XIV. pag. 980. Episcopi, qui aiunt, Monothelitas hujus fraudis esse auctores, ex illorum vocabulis malitiose adversus recta Dogmata hæc interjicientes; ob eamque causam paulo post jubent Libros. etiam ob- liti obduci in locis in quibus depravati sunt.

altera vero ad Theodoram Augustam data haberetur, quibus Vigilii Papæ de una in Christo operatione esset assertio, quas commentitias atque suppositas iidem Apostolicæ sedis Legati manifeste probarunt. Detectæ sunt ejusmodi hæreticorum imposturæ in Actione decimaquarta ejusdem Sextæ Synodi, in qua dictum est pariter anathema in eos qui quoquo modo eandem Quintam Synodum corruerunt. Vides igitur, quam fuerit Quinta Synodus tum ab Origenistis, tum etiam a Monothelitis diversis temporibus lanci- nata.

His ergo hinc inde collectis quæ ad Synodum Quintam spectare videbantur, reliquum est, ut jam quæ post Synodum diversis in locis fieri contigerunt, his adnectamus. Extant Acta sancti Sabæ a Cyrillo (ut dictum est) omni fide inscri- pta: ad quorum finem hæc habentur de damnatione Origenis atque sectariorum, ejus relata in Actione prima Septimæ Synodi: Itaque cum sancta universalis Quinta Synodus Constantinopoli esset congregata, communi & generali anathemate re- jecti sunt Origenes & Theodorus Episco- pus Mopsuestiæ, & quæcumque ab Eua- grio & Didymo dicta sunt de præexisten- tia, περί πρὸν πᾶρῶν. Probaverunt au- tem id quatuor Patriarchæ præsentis. Præterea Imperator noster Dei observan- tissimus Acta Synodi Hierosolymam misit: in qua civitate coacti Episcoporum con- ventu, quotquot erant Palæstinorum Epi- scopi manibus & pedibus & ore sententiam & statutum Synodi confirmarunt, nisi quod Alexander Episcopus Abyles contrarium sensit: quamobrem Episcopatu exutus, Byzantium se recepit, & terramotu absor- ptus est, & defossus. Neolauritas autem (monachos scilicet qui novam Lauream sancti Sabæ incolebant) cum se a Catho- lica communione separassent, Eutychius Patriarcha diversis rationibus aggressus est, octo menses usque varia admonitio- ne & cohortatione usus, cum non posset voti fieri compos, neque ad unitatem Ec- clesie eos perducere, Imperatoris jussioni- bus obtemperans, illos per Anastasium Du- cem a Neolaura expulit, regionem ab il- lorum peste liberans. Hæc ibi.

Cæ-

Ad num. CCXLVIII. Cyrillus in Actis San- cti Sabæ testatur, Justinianum Acta quintæ Synodi Hierosolymam misisse, ubi Palæstinorum Episcopi sententiam Synodi confirmarunt, nisi quod Alexander Episcopus Abyles contrarium sen- sit: quamobrem Episcopatu exutus Byzantium se recepit, & terra motu absorptus est & defossus. Monachos vero, qui novam Lauram Sancti Sa- bæ inchoabant, cum Eustochius Patriarcha octo menses usque non posset eos ad unitatem Ec- clesie perducere, a Nova Laura expulit. Ita Cy-

CCXLVIII. De rebus post Synodum gestis.

XXIX. Monachi Nova Lauræ V. Synodum re- cipere ne- lentes e Palæstina eiciuntur.

CCXLIX. Cæterum quod pertinet ad terræmo- tum, quo Constantinopolitana civitas con- cussa est: id factum hoc anno, in Mi- scella ita describitur: Anno vigesimose- ptimo Imperii Justiniani factus est terri- bilis terræmotus Constantinopoli & per a- lias urbes, qui tenuit dies quadraginta. Et paulatim homines compuncti sunt, li- taniam agentes & frequentantes, atque in Ecclesias commeantes. Cumque multa misericordia Dei facta fuisset, homines ad peiora delapsi sunt. Fit autem memoria hujus terræmotus per singulos annos, in campo litaniarum populo agente. Hæc ibi. (a) Agat. 12. Agit de eodem terræmotu Agathias (a), cujus etiam assertione colligitur, hoc eodem anno contigisse, nempe vigesimose- ptimo ejusdem Justiniani Imperatoris, au- tumnali tempore. Verum (ut dictum est) non Byzantium tantum, sed & a- lias regiones Orientis eodem fuisse mo- tu concussas, & civitates solo æquatas, ut inter alias Berythum in Phœnicia, contremuisseque etiam Alexandriam Ægy- pti urbem (quod magno miraculo fa- ctum est) terræmotibus minime soli na- tura subiectam, idem asserit Agathias, qui & de ejusmodi prodigiis multa phi- losophatur, quæ tu ipse consulere poteris: nobis non est tantum otii, nec pa- titur institutum ut hæc inquiremus.

(a) Agat. 12.

CCL.

Cæterum quæ negare poterit, si ab e- ventis facta noverit judicare, præfagia ista fuisse malorum, quæ sunt Synodum hoc anno habitam consecuta? Cum vi- delicet graviore concussione commota Ec- clesie sunt, quæ inter se invicem colliden- tes, civitatibus Orientis & Occidentis la- crymabile plane spectaculum intulerunt, cum nequaquam terræmotus infar brevi temporis spatio perdurantis, sed commo- tio talis fuit, quæ indefinente concussione ad plurimorum annorum spatia sanctam Ec- clesiam jugiter agitavit, prout quæ singu- lis ferme annis dicturi sumus facile de- monstrabunt. Etenim ipsa Synodo abso- luta, tantum abest ut pax reddita sit Ec- clesie, ut majus bellum exarxerit, inte- stinaque discordia magis sævierit, Or- thodoxis inter se invicem altercantibus, inhaerentibus aliis Synodalibus de Trium capitulorum damnatione decretis, aliis

PAGIUS

Cyrillus. Verum contigere hæc anno sequen- ti, octo scilicet mensibus a celebrata Quinta Synodo, cujus desitionem adversus Origen- stas ac Tria Capitula Monachi illi recipere no- luere. Præterquam quod ille terræ motus, quo Episcopus Abyles absorptus est, contigit tan- tum anno DLIV. die XV. Augusti, ut anno se- quenti demonstrabimus. Præterea apud Baro- nium loco, Eustochii Patriarchæ Hierosolymi- tani perperam legitur, Eutychius, qui Con- stantinopolitanus Patriarcha erat. Evagrius e- nim lib. 4. cap. 38. ubi tumultus istos Mona- chorum Nova Lauræ refert, ait ab Eustochio

vero tuentibus Vigilii Pontificis Consti- tutum pro eorundem Trium capitulorum defensione sancitum. Prævaluerunt isti in Occidente, in Oriente autem illi, ubi Imperatoria eminebat auctoritas. Sic igitur haud tunc accidit (quod in aliis Oe- cumenicis Conciliis evenisse scimus) ut de hæresibus expugnatis atque damnatis Orthodoxi Episcopi ad propria cum triumpho redirent, pacemque referrent, erigerentque de impietate expugnata tro- phæa, sed civilem potius discordiam in- vexere. Ubi cumque enim Synodale de- cretum munitum Imperatoris edicto a pro- vinciarum Præsidibus promulgabatur, illic ab adversa parte luctus excitabatur, quasi proculcata sacrosanctæ Synodi Chalcedo- nensis majestate, atque auctoritate Apo- stolicæ sedis in Vigilio vilipensa.

CCLI.

Verum luctus mœrorumque haud ipsorum animos hebetarunt, sed vehementioribus sumpris spiritibus exurgentes ex adverso, pro Tribus capitulis Synodos collegere, putantes se legitimum inire certamen, quod iniisse scirent atque prosequi quan- tumlibet exulem Romanum Pontificem, seque pro sacrosanctis pugnare legibus, quarum causa viderunt primarium Catho- licæ Ecclesiæ Antistitem constanti animo exilium ferre. Congregata sunt igitur ea de causa ab ipsis in Occidente Concilia, in quibus Constituto Vigilii subscriben- tes, quæ facta essent Constantinopoli damnare, memores ea tantum de Syn- odis in Ecclesia esse recepta, quæ Apo- stolicæ sedis Antistites suo calculo com- probassent: cujus veritatis de præceden- ti Oecumenica Quarta Synodo ingere- batur exemplum, ubi quæ sexcenti & am- plius de sedium prærogativa Episcopi statuissent, non consentiente sed adver- sante ipso sancto Leone Romano Pontifi- ces, irrita cassaque reddita sunt & nul- lius auctoritatis. Quo igitur iustius jun- cta capiti membra sibi visa sunt suscepisse certamen, eo ardentius profluerunt ad pugnam; coronandi quidem, si secu- ti eundem postea Vigilium Romanum, Pontificem probantem Synodum, capiti iridem inhærentes, ipsum non deseruis- sent, neque in Vigilii locum subrogatis sibi invicem Romanos Pontifices de qua- stio-

XXX. anno tantum sequenti contigit, ubi commodius tus Con- de eo agemus, ob connexionem, quam habet stantinop. cum iis, quæ illum præcessere. Ad

CHRISTI
553.VIGILII PAP.
14.JUSTINIANI IMP.
27.

stione propofita ob bonum pacis aliter ftatuentes, falva fide, & Chalcedonenfis Concilii integritate fervata. Verum dum contrariæ fententiæ defenfioni Trium capitulorum obftinatius quam par erat inhærerent, a conjunctione vifibilis capitis deficerent. Sed de his abunde fuis locis inferius.

CCLII.
De avaro
terribilis
cafus.

Jam vero quæ reliqua funt anni hujus rerum geftarum profequamur. Habet hæc Cedrenus fub hujus anni periodo: *Eo tempore Conftantinopoli dives quidam cum agrotaret, mortemque timeret, triginta libras argenti in pauperes erogavit: reftitutus autem præter fperam bonæ valetudini, fraude diaboli eo inductus eft, ut facti ipfum pœniteret, hocque fideli cuidam fuo amico aperiret. Monet ille hominem, ne huic male affentiat cogitationi, Deumque irriteret, qui propter iftam largitatem, miferatus, fanitatem donavit; alioqui fore, ut fubita morte, nondum mutato factis, pereat. Cum non mœretur ille, fed magis magisque irritaretur: Quando, inquit, falutare confilium non admittis, aliud tibi fubiciam. Poſcenti hoc, vere mifericors ille: Agedum, ait, ad templum vade, & non te, fed me in pauperes elargitum pecuniam iftam dicitis: ipſe ftatim triginta libras reddam. Conſentiens infelix ille ad templum abiit, auroque accepto, ita ut alter præceperat, locutus eft. Inde egrediens, ad ipſam templi portam mortuus concidit. Clericis de rei novitate ſupentibus, omnibusque aliis qui forte aderant, jubentibus alterum pecuniam recipere fuam; ille non obtemperavit, fed inter egenos omnem diviſit: quod diceret, Deum non pati ſannas. Promiſſa enim Deo non tantum pecuniam, fed verba voluntatemque obligant; & quicquid homo Deo pollicitus fuerit, id præſtare opus habet, virgo virginitatem, continens continentiam, &c. Hæc auctor. Sed quæ poſt hæc ſubiicit de Synefio, fuo*

PAGIUS
XXXI.
Clotildis
Regina
moritur.

Ad num. CCLIII. Sigebertus in Chronico Clotildis relictæ Clodovei Magni Francorum Regis mortem anno ſequenti, non vero currenti conſignat; fed ſine dubio fallitur; Gregorius enim Turonenſis lib. 4. cap. 1. ait: *Apud Urbem Toronicam obiit, tempore Injuſioſi Epifcopi, qua Parisos cum magno pfallentium præconio deportata, in Sacrario Bafilicæ Sancti Petri ad latus Clodovechi Regis ſepulta eſt, a filiis ſuis Childeberto atque Clotobario Regibus. Nam Bafilicam illam ipſa conſtruxerat, in qua & Genoveſa Beatiffima eſt ſepulta.* Injuſioſus autem, qui interfuit Concilio Aurelianenſi II. anno DXXXIII. celebrato, anno DXLVI. e vivis exceſſit, idque menſe Decembri, ut in part. II. Diſſert. de Anno & Die mortis S. Martini oftendit, ideoque & Clotildis mors ante annum illum accidit. Apud Gregorium Turonenſem nulla ejus mentio poſt bellum civile a Childeberto & Theodeberto Francorum Regibus con-

loco illa poſuimus. Jam vero hujus annis res Francorum inviſamus.

Hoc eodem anno finem huic vitæ impoſuiſſe magnam illam feminam ſanctam Chrotildem Clodovei Regis conjugem, ſcriptores tradunt (a): cui debent Franci, quicquid boni ob ſuſceptam Chriftianam religionem ſunt conſecuti; utpote quæ ſuis precibus, & hortationibus Clodoveo viro (ſuo ſimulque Francorum genti auctrix fuit, ut Chriftianam religionem, abjecta idololatria, ſuſciperent. Quæ fidei Catholicæ, vitæque fidei congruæ profunda relinquens beneque impreſſa veſtigia, viduata viro, reliquum vitæ tempus apud ſepulcrum S. Martini Turonis ad obitum uſque ſanctiffime perduxit, cum illi Eccleſiæ præſideret Injuſioſus Epifcopus, quem interfuſſe diximus quarto Concilio Aurelianenſi. Ait enim Gregorius (b): *Chrotildis Regina plena dierum, bonisque operibus prædita apud urbem Turonicam obiit tempore Injuſioſi Epifcopi. Quæ Parisos magna cum pfallentium præconio deportata, in ſacrario bafilicæ ſancti Petri ad latus Clodovei Regis ſepulta eſt a filiis ſuis Childeberto atque Clotobario Regibus: nam bafilicam ipſa conſtruxerat, in qua & Genoveſa beatiffima eſt ſepulta. Hæc Gregorius.*

CCLIV.

Quæ enim vivens coluit, cuſtodivit, propagavitque fidem Petri, in Petri pariter bafilica elegit, quam erexerat, ſibi ſepulcrum, ſciens in terra & in cælo ei traditam poteſtatem: ita quidem ſicut vivens verbis & exemplis, ſic moriens teſtatum relinquere voluit perpetuo monumento Francis omnibus, potiſſimum, vero Parisienſibus ampliffimis notis expreſſum, quam ſectari deberent fidem & colere pietatem: quibus merito poſitum ſit ob oculos ſemper loquens & auribus inclamans jugiter illud divinum e-logium (c): *Attendite ad petram unde exciſi eſtis, & ad cavernam laci, de qua*

(a) Sigeb. in Chron. & alii cum ſecuti.
(b) Greg. Turon. hiſt. l. 4. c. 1. & l. 16. c. 31.
(c) Iſai. 53.

tra Clotarium etiam Francorum Regem motum, quod Clotildis Beati Martini interceſſione ſedavit, ut reſert idem Turonenſis lib. 3. cap. 28. quod bellum a Sigeberto anno DXXXVII. collocatur. Bafilica illa Sancti Petri poſteris ſæculis a Sancta Genoveſa Virgine nomen accepit, quæ primus Monachis, ac poſt aliqua ſæcula Canonicis Regularibus Sancti Auguſtini, ad quos nunc pertinet, donata fuit. Inſcribitur Clotildis Tabulis Eccleſiaſticis ad diem III. menſis Junii. Ejus Reliquiæ in eadem Eccleſia etiamnum aſſervantur, & illius Vitam recitat Mabillonius Sæculo I. Benedicino.

Ad num. CCLIV. Hoc anno in cælum migravit Sanctus Florentinus primus Abbas Monasterii a Childeberto Francorum Rege Arelate conſtructi. In clauſula, quæ in calce Regulæ Sancti Aureliani Epifcopi Arelatenſis in Codice Antiquarum Regularum ab Hoſtenſio publicatarum habetur, legitur: *In Chriſti nomine fundatum eſt*

XXXII.
Obitus S.
Florentini
Abbatis.CHRISTI
553.VIGILII PAP.
14.JUSTINIANI IMP.
27.

qua præciſi eſtis. Attendite ad Abraham patrem veſtrum, & ad Saram, qua peperit vos. Ad Clodoveum, inquam, atque Chrotildem, qui ſupra petram fundamenta regni perpetuo permanſuri locantes, in ſignum Petro bafilicam erexere, in qua quieſcentes in ſpe, diem noſtiſſimum expectarent. Proſecuta vero eſt tantæ feminæ dignam memoriam Catholica Eccleſia, dum inter Sanctos illam aſcribens, diei quoque natalis ejus anniverſariam memoriam celebrat (a): At de his ſatis.

(a) Romæ
Martyrol.
die 3. Junii.CCLV.
S. Florentini
Abbatis
obitus.

Hoc eodem anno in cælum migravit S. Florentinus primus Abbas monasterii S. Crucis Arelate, a S. Hilario Archiepifcopo Arelatenſi inſtituti: cujus adhuc extat egregium Epitaphium verſibus Acroſtichis, quibus primis elementis (ut videbis) nomen, munus, obitusque ſignatur. Sic enim ſe habet:

Ejuſdem
epitaphium.

ΕΠΙΤΑΦΙΟΝ Σ. ΦΛΟΡΕΝΤΙΝΙ ΑΒΒΑΤΙΣ ΣΑΝΚΤÆ ΚΡΥΚΙΣ ΑΡΕΛ.

Fulgida regna petens cœleſti ſorte vocatus,
Lucis & æternæ penetrans faſtigia lætus
Optimus atque pius nunc Florentinus in iſto
Reſplendet tumulo meritis Sanctiſſimus Abbas.
Efferat qui quondam linguæ discrimina calcans,
Nec optare malum ſtudit, nec ledere quemquam.

PAGIUS

eſt Monasterium Virorum Dei in Civitate Arelatenſi a S. Aureliano Epifcopo, jubente Sancta memoria Childeberto Rege Francorum, quinto decimo Kalendæ Decembri, Indiſt. XI. anno quinto poſt Conſulatum Baſilii Junioris V. C. (ſed legendum, anno ſexto, qui cum Indiſtione XI. concurrat), & Bafilica ibidem in honorem SS. Apoſtolorum & Martyrum. Fundatum itaque Monasterium illud, cujus hodie nullum veſtigium extat, die XVII. menſis Novembris anni Chriſti DXLVII. eique Sanctus Florentinus primus Abbas præpoſitus, ut docet ejus Epitaphium, quod ſuper eſt in Eccleſia Parochiali Sanctæ Crucis in Urbe Arelatenſi, quo corpus Sancti hujus Abbatis tranſlatum eſt, anno ab ejus morte tricimo quinto, per Conſtantinum ejuſdem Monasterii Abbatem, ut elicitur ex ejus Epitaphio. Recitat illud Baronius, ſed in aliquibus corruptum, uti ad ſe Arelatiſi miſſum fuerat. Verum D. Maſſonus, Vicarius Generalis Archiepifcopatus Arelatenſis & Curatus Eccleſiæ Sanctæ Crucis illud accurate legit, correxitque, & ad nos tranſmiſit. Apud Baronium legitur: ΕΠΙΤΑΦΙΟΝ ΑΡΕΛ. Et tamen hæc verba, Sanctæ Crucis Arel. non habentur in Epitaphio. Præterea in hujus ſine legitur: *Primus itaque fuit Sanctus Florentinus Abbas Monasterio noſtro per annos V. & menſes VI. qui vixit annis pl. m. LXX. obiit prid. Id. April. duodecies P. C. Baſilii V. C. Junioris, Indiſtione prima, Poſt*

Terruit ipſe tamen faciles, ſed publice verbis,
Juſtitiæ tramitem ſervans cum pace pœterna.
Neſcia jurandi pandens colloquia cunctis,
Verba Dei ſolens toto de pectore prompſiſſe,
Sancta quibus Domini reſonant præconia ſemper,
Atque per aſſiduis concentibus æthera plaudunt.
Bella gerens carnis peſtifera vitia contra,
Belligeranſque palam ſeviſſima prælia vicit.
Aſt hinc celſa poli capiens jam præmia felix
Sanctorum ſocius, fruitur cum laude coronam.
Hujus namque viri corpus per cuncta ſacratum
Jamadudum adveſtum Domini cum laudibus amplis
Conſtantine ovans poſuit feliciter Abbas,
Intra beata Crucis condens faſtigia ſacræ.
Necnon & tumuli prætioſa tegmina firmans,
Præſtruxit ſolidæ cruſtato marmore ſulcra.
Attamen exactis jam ſeptem denique luſtris,
Conditæ quo fuerant præfati membra ſepulcro.
Effulſere Petri tandem de ſede beati,
Quæ

hunc ſecundus fuit Dominus Redemptus Abbas. Et tamen in exemplari ad Baronium miſſo habebatur tantum pl. m. L. id eſt, plus minus quinquaginta, quia duo denaria minutiffimis litterulis ſculpta legi tunc non poterant. Inſuper in eodem hæc verba menſes VI. non habebantur; cum tamen a die XVII. menſis Novembris anni DXLVII. ad diem XII. menſis Aprilis hujus Chriſti anni, quinque anni, & menſes ſex utrimque incompleti fluxerint.

Putabat Baronius hoc Monasterium a Sancto Hilario Epifcopo Arelatenſi conditum fuiſſe, quia ultimus Epitaphii verſus habet.

Nunc & in æterno Hilarianum ſemper adorna Sed Hilarianus nomen eſt Monachi benignitate commendabilis, ut in Epitaphio dicitur, ubi & mentio habetur Januarini qui illud compoſuit, & Tantilli, qui marmori inſculpſit. Fuit ergo hujus Monasterii fundator Sanctus Aurelianus, Auctor duarum Regularum, ex quibus altera Viris, altera Monialibus inſcripta, quæ in laudato Codice recitantur. Extabat adhuc illud Monasterium intra muros Urbis conſtructum anno DXCVIII. Nam Divus Gregorius Papa lib. VII. ſui Regiſtri Indiſt. II. Epif. CXVI. ut videre eſt apud Baronium anno DLV. num. VIII. ſcribit, Virgilio Epifcopo Arelatenſi ſe illius Privilegia inviſabiliter ſervari velle, teſtaturque Monasterium illud intra muros Arelatenſis Civitatis ædificatum. Sancti Florentini Epitaphium integrum recitat Papebrocius ad diem

XXXIII.
Monasterium S.
Florentini
ab Aureliano Epif.
Arelatenſi
conditum.

CHRISTI
553.VIGILII PAP.
14.JUSTINIANI IMP.
27.

Quæ propriis meritis pandunt hic signa salutis,
Virtutumque simul præstant, & commoda larga,
Infirmis validum dantes per cuncta vi-gorem.
Ergo potens pastor compensa præmia voti
Splendida: sed Christo commenda saepe Postam,
Cujus parva tibi prompserunt carmina laudem,
* Januarium ex hoc quem candida mente nutriti,
Tantillumque simul sculptorem marmoris hujus
Annixis precibus Domino per sæcula cuncta
More tuo placidus commenda jugiter, hinc jam
Esse quoque & monachum nosti, quem sancte benignum
Nunc & in æternum Hilarianum semper adorna.

Post hæc ita sequuntur.

PAGIUS

diem XXI. Maji quo ille Arelatis colitur; sed cum non vidisset supradictam clausulam, credit illud diversum non fuisse a Monasterio Sancti Casarii Episcopi Arelatensis, imo & a Monasterio Montis-Majoris circa medium sæculi X. condito; cum tamen Sanctus Casarius Monasterium suum in suburbana insula ædificavit, & Monachis suis peculiarem Regulam, quæ adhuc superest, perscripserit; Monasterium Sancti Florentini vulgo vocatum fuit *Monasterium Sancti Petri*, quia, ut diximus, fundatum erat in honorem SS. Apostolorum scilicet Petri & Pauli. Indeque fluxit error Bouchei in Historia Provinciae, aliorumque omnium, qui ante Codicem Antiquarum Regularum ab Holstenio publicatum scripserunt. Existimant enim *Monasterium Montis-Majoris*, Sancto Petro dicatum hoc sæculo a *Chilaberto* Rege constructum, cum tamen

Primus itaque præfuit S. Florentinus Abbas monasterio nostro per annos V. qui vixit annis P.L. M. L. Obiit prid. Id. April. duodecies P.C. Basilii V. C. Junioris Indict. prima. Post hunc secundus fuit dominus Redemptus Abbas. Capitales litteræ versuum hujus Epitaphii hoc habent:

Florentinus Abbas hic in pace quiescit.
Amen.

Porro monasterii sanctæ Crucis Arelatensis, cujus hic Abbas fertur S. Florentinus, ne ulla quidem vestigia, imo nec ulla extant Arelate litterarum monumenta. Est solum Ecclesia vetustissima, sanctæ Crucis nomine insignita, hodie Prioratus parochialis annexus mensæ Capitulari sancti Trophimi. In qua videtur superius monumentum marmoreum cum dicto Epitaphio; sed marmor, sive antiquitate, sive humiditate, seu negligentia sacerdotum nunc plurimum sordet. Corpus vero sancti Florentini ibidem est in capsula argentea.

An-

illud sæculo tantum X. conditum esse certo constat.

Hoc anno *Misimiani* Lazorum Regis subditi, dum Romanorum copiæ per Urbes divisæ hybernarent, ad Persas descivere, quibus *Nachoragan* Persarum Dux Persica auxilia non defutura promisit. *Ineunte autem vere*, inquit *Agathias* lib. 4. pag. 91. Romani in *Misimianos* expeditionem suscipere, & *Rhodopolim* Oppidum Colchicum, antea a *Merneroe* Persarum Duce captum, Justiniano Imperatori subdidere. *Hæc igitur æstate nihil aliud gestum est memoratu dignum. Bruma vero invalescente, Persa quidem statim solutis castris Cotasium & Iberiam versus se se receperunt, animo ibi hybernandi*, inquit *Agathias* citatus pag. 123.

Obitus *Theodebaldi* Francorum Regis, de quo anno sequenti num. VII.

XXXIV.
Gesta in-
ter Roma-
nos & Per-
sas.PAGIUS
SEC. VI.
Anno Eræ
Hispan.
DXCII.
A.C. 554.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6047.

☉ 3. D. ☽ 4. P. 5. April. Indict. 2.

JESU CHRISTI 554.

VIGILII PAPÆ 18.

JUSTINIANI IMP. 28.

I.
Tricenna-
lia Justi-
niani.[1] Hic annus ista formula notatus: Post Consulatum Basilii V. C. XIII. vel secundum quosdam, post Consulatum Basilii V. C. anno XIV. In hunc annum incidunt *Tricennalia* Justiniani post Justinum imperantis.

II.

A num. I. ad IX. Testatur Anastasius, Clerum Romanum *Narsetem* rogasse, ut una secum Imperatorem deprecaretur, quo *Vigilius* ex exilio reverteretur, & Imperatorem tam *Narsetem*

NOTÆ

[1] P. C. Basilii XIII. vel an. XIV.

Vigilii Constitutum pro trium Capitulorum damnatione. Inscriptiones basilicæ S. Pauli n. 197. Dep. . . .

APRILIS. XIII. PC. BASILII. IN D. II. GEORGIUS

JESU CHRISTI
ANNUS
554.VIGILII PAP.
ANNUS
15.JUSTINIANI IMP.
ANNUS
28.I.
Vigilius
ab exilio
liberatus.

Annus Christi Redemptoris quingentesimus quinquagesimus quartus, post Consulatum Basilii decimustertius in Fastis notatur, quo *Vigilius* Papa precibus *Narsetis* Ducis ab Imperatore liberatur exilio. Res gesta ab *Anastasio* ita describitur: *Adunatus* clerus Romanus rogaverunt *Narsetem*, ut una cum ejus suggestione rogarent Principem, ut si adhuc viveret *Vigilius* Papa, aut presbyteri, vel clerus qui cum eodem *Vigilio* fuerant in exilium deportati, reverterentur. Suscepta relatione *Narsetis* vel cuncti cleri Romani, latus effectus est Imperator, & omnes inclyti ejus, eo quod requiem donasset Deus Romanis. Mox misit *Justiones* suas per diversa loca, ubi fuerant in exilium deportati in *Gylsa* * & *Proconesso*, & adduxit eos ad se Imperator, dicens: *Vultis recipere Vigilius, ut fuit Papa vester? gratias ago. Minusve? hic habetis Archidiaconum vestrum Pelagium, & manus mea vobiscum erit. Responderunt omnes: Imperet Deus pietati tua. Restitue nobis modo Vigilius: & quando voluerit eum Deus transire ab hoc sæculo, tunc vestra præceptione donec nobis Pelagius Archidiaconus noster. Tunc dimisit omnes cum *Vigilio*. Hæc *Anastasius*.*

II.

Audisti Imperatorem jam arrogasse sibi Romani Pontificis confirmationem, immo & abrogationem, nimirum dum se paratum exhibet, si clerus *Pelagium* magis velit, facturum ut *Vigilius* cesseret; ita plane captivam ducens Romanam Ecclesiam, quam sub eodem humiliatam tenuit jugo, cum videlicet nullam haberet

Ann. Eccl. Tom. X.

voluit electionem cleri, nisi electi accederet confirmatio ab Imperatore. Vidisti & clerum abjecte nimis profitentem, post obitum *Vigilii* in successoris substitutione præceptionem ipsius expectatum. Sic quidem ducta est (a) in captivitatem domina Gentium, & Regina provinciarum facta est sub tributo. Totidem e *Hieremia* petitis verbis deplorat ista *S. Gregorius* (b) Papa, cum & dolet non sine certæ oblatione pecuniæ ejusmodi fieri solitam ab Imperatore probationem Romani Pontificis, ut apertius suo loco inferius apparebit.

(a) Thren.

(b) Greg. in septem Psal. Pa-nit.

III.

Vidisti scelus? Qui enim præ cæteris videri voluit Imperator maxime pius, se maxime impium præstitit, dum duriores coegit Romanam Ecclesiam subire conditiones, quam tulerat sub Ethnicis Imperatoribus, de quibus nulla est usquam mentio quod confirmationem electi in Romanum Pontificem sibi aliquando arrogarint. Ista igitur quæ neque humana neque divina jura tribuunt Imperatori, iste qui legislator omnium maximus dici studuit, sibi sumens, in his impiè decernendis divinarum & humanorum decretorum profanator & conculcator evasit, in gratiam haud dubium æmulantium Græcorum Romanæ Ecclesiæ gloriam. Sed frustra humana id præsumpsit astitia. Impingentes enim ipsi in lapidem, fracti sunt: Romanæ vero Ecclesiæ decor magis semper illuxit, ut quæ dicentur amplissimam fidem facient.

IV.

Hæc autem quæ de liberatione *Vigilii* & aliorum ab exilio dicta sunt, licet *Anastasius* facta tradat rogante *Narsete*

T exer-

tis, quam Cleri Romani relatione recepta, *Vigilius* & *Presbyteros* ejus revocasse ex *Præconesso*, quæ Insula est parva Asiæ & *Myssiæ* minoris, in *Propontide*. Quod hoc anno factum docet *Continuator* *Marcellini* ad annum XIII. P. C. Basilii V. C. præsentem scilicet: *Vigilius* Papa tandem ab Imperatoribus Romanis & *Narsete* de exilio relaxatus. Ubi *Librarius* loco, ab Imperatore Romano, scripsit, ab Imperatoribus Romanis.

Vigilius exilio relaxatur.

Antequam *Vigilius* exilio solveretur, consentit Synodo, ut testatur *Evagrius* lib. 4. cap. 37. *Vigilius* autem per Literas consentit Concilio, non samen interesse voluit. Hujus consensus meminit quoque *Sexta Synodus* in *Prophetico* ad *Constantinum Pogonatum* Imp. ubi postquam retulit *Eutychis* damnationem a *Leone I.* decretam fuisse, & a *Marciano* Principe cum Synodo *Chalcedonenfi* susceptam, Act. 18. ait: *Sicut & Vigilius* post hæc Justiniano piissimo consensit, & *Quintum Concilium* constitutum est, ut

III. Quintana Synodum approbavit.

De Quinta Synodo a Vigilio comprobata.

exercitus in Italia Duce: tamen & tunc accidisse putamus, ut Vigilus Papa assensus fuerit Imperatori, recedensque a sua sententia, quam Constituto edito declaraverat, Quintam Synodum comprobavit. Etenim cum de consensione Vigilii Græci omnes affirmant, & qui his temporibus vixit & scripsit Evagrius id ipsum asserat, ut quæ sunt superius dicta restantur: cumque pariter declaratum sit, id non eo tempore accidere potuisse, cum idem Pontifex actus est non ob aliam causam in exilium, nisi quod Quintam Synodum minime probare voluisset: necesse est affirmare, id ab ipso factum esse hoc tempore, cum ab exilio solutus est, liberque dimissus, ut in suam rediret Ecclesiam, jam vindicata per Narsetem & Gothis Italia.

V.

Ut istæc firmemus, alia plura suadent. In primis vero, quod Liberatus diaconus Carthaginensis, & ipse ex iis unus qui pugnarent pro Trium capitulorum defensione (ut ex Breviario ab ipso conscripto satis apparet vel ex eo potissimum, dum Theodorum Mopsuestenum laudat) ipse, inquam, Liberatus in Vigilium parum æquus, præter alia quæ adversus eum conscripsit, ista de ejus sine habet (a): Hæc (inquit) Vigilus scribens hæreticis occulte, permansit sedens. In quo impletum est illud testimonium, quod Salomon in Proverbiis dicit (b): Edent via sua fructus & consilium suis satrabuntur. Ab ipsa hæresi afflictus Vigilus nec coronatus, qualem vitæ terminum suscepit, notum est omnibus. Hæc Liberatus: qui quidem si perstantem in sententia usque ad mortem pro Trium capitulorum defensione, quorum causa Constitutum ediderat, Vigilium comperisset, ipsum in ea defunctum velut martyrem collaudasset: sed cum ait, ipsum fuisse afflictum nec coronatum, plane alludit ad ejus exilium, & post exilium a priori proposito defectionem.

VI.

Suadet etiam istud ipsum ea ratio, quod cum Justinianus Imperator nihil antiquius habuerit Trium capitulorum damnatione, quorum causa plura (ut

vidimus) sancivit edita, & Synodum Oecumenicam collegit, suæque sententiæ adversantes severe punivit: quomodo passurus fuisset, nisi consensisset, ut Vigilus, qui amplissimis scriptis contrariam sententiam professus fuit, & ad eam sectandam universam Ecclesiam Catholicam impulit, idem postquam solveretur exilio, sineretur proficisci in Occidentem, haud dubium universos Episcopos orbis Occidui adversus edita Imperatoris atque Synodi decreta concitaturus? Rursum vero cum Justinianus Imperator non solum ab exilio ipsum Vigilium liberaverit, sed alia nonnulla eidem petenti concesserit, & ipso exigente sanctionem de rebus Italicis promulgarit; absque dubio ex hujusmodi officiis declaratum est, eundem Vigilium ipsi valde charum extitisse, ut ea petenti indulgeret: at non nisi consensione in Trium capitulorum damnatione effici potuit, ut inter eos amicitia sanciretur, quorum solum causa odium constatum erat, & in eum exilium irrogatum.

Vigilius Justiniano amicus redditus.

Sic igitur ex omnibus, suffragante potissimum Græcorum auctoritate, satis apparet, Vigilium Papam, ut natum occasione Trium capitulorum schisma penitus tolleret, omnemque Orientalem Ecclesiam Catholicæ communioni conjungeret, abrogato quod pro Tribus capitulis ediderat constituto Quintæ Synodo adversanti, eandem Synodum auctoritate Apostolica comprobasse, Oecumenicamque dixisse: cujus postremam sententiam cum posterius omnes Romani Pontifices sint secuti, universa Dei Ecclesia, paucis exceptis schismaticis, eandem Synodum ut Oecumenicam semper novit & prædicavit. Ejus vero exemplaria tunc in Romanæ Ecclesiæ archivis fuerunt inter alia scripta authentica collocata; quæ utinam conservata fuissent: non enim opus esset eam corruptam & mutilatam (ut vidimus) e codicibus Græcis accipere.

VII. Ultimam Vigilii sententiam Ecclesia secuta.

VIII.

Porro eadem exemplaria genuina mississe noscitur S. Gregorius ad Theodolindam Longobardorum Reginam, & ejus filium

PAGIUS

ut eorum Opuscula, quæ latenter reperta sunt repleta abominatione, anathematizarentur. His addit Marca in Dissert. de Epistola Vigilii pro confirmatione Synodi V. Pelagii II. testimonium ex Epistola ad Episcopos Istricæ. Etenim prolixis verbis ibi refertur, Sedem Apostolicam per Vigilium initio quidem probasse Tria Capitula, & pro eorum defensione diu laborasse, longoque tempore ad injurias usque certasse (quod de solo Vigilio intelligi potest) deinde cessasse quando veritas se patefecit. Marca ibidem refert Epistolam Vigilii ad Eutychium Archiepiscopum Constantinopolensium, & ad præjacentem Synodum, quæ dicitur data ante sextum Idus Decembris, Imperii Domini nostri Justiniani æterni Augusti anno XXVII. post Consulatum Basilii V. C.

anno XII. anno sc. Christi DLIII. Eruit eam Marca e veteri Codice MS. Bibliothecæ Regiæ, existimatque illam esse, quam Vigilus pro Synodo V. dedit. Verum hæc Epistola aliquibus Viris doctis de suppositione suspecta visa, et si germana sit, de ea non loquitur Photius, quando de Vigilio scribit: Communem Patrum fidem Libello comprobavit.

IV. Constitutum Vigilium in veteri Codice MS. Bibliothecæ Colbertinæ Constitutum Vigilii pro damnatione Trium Capitulorum hoc anno editum; in ejus enim sine legitur: Data VII. Kalendarum Martiarum imperante Domino Justiniano perpetuo Augusto ap. XXVII. & post Consulatum Basilii V. C. anno XIII. Constantinopolim. In eo Constituto Vigilii.

Quint-Synodi germana exemplaria.

(a) Greg. I. xi. ep. 7.

IX.

(b) Novel. Julian. edit. in fin.

X. Edictum Justiniani Imp. de rebus Italicis.

PAGIUS

filium Adulouvaldum renuentem aliquando ea de causa Ecclesiæ Catholicæ communicare, quod accepisset, ex eadem Synodo derogari scriptis S. Leonis Papæ ab universa Ecclesia ut sacrosanctis toto orbe receptis. Sed accipe ipsius verba Gregorii ad ipsam Theodolindam Reginam reddita (a) extremo tempore sui Pontificatus: Eam tamen (inquit) Synodum, quæ pia memoria Justiniani tempore facta est, per latores presentium transmisi: ut prædictus filius meus dilectissimus ipsam relegens, cognoscat, quia falsa sunt omnia, quæ contra sedem Apostolicam vel Catholicam Ecclesiam audierat. Absit enim nos cujuslibet sensum hæretici recipere, vel a romo sanctæ memoriæ Leonis prædecessoris nostri in aliquo deviare: sed quæcumque a sanctis quatuor Synodis sunt definita, recipimus; & quæcumque reprobata sunt, condemnamus. Hæc Gregorius, qui tum ipsam Reginam, tum ejus filium Regem Longobardorum detrectantes interea ob falsos a schismaticis (parfos rumores Apostolicæ sedi communicare, rei veritate dilucide demonstrata, communionem Catholica & Apostolica impertivit.

Sed ad ipsum Vigilium solutum jam exilio, dimissum que liberum ut ad suam redire Ecclesiam posset, revertamur. Cum rediturus Romam, Constantinopolim ad Justinianum Imperatorem venisset; ab ipso petiit sanctionem promulgari universæ Italiæ profuturam. Extat illa quidem, quam hic tibi reddendam putavimus, ut quæ sunt dicta notiora fiant. Ipsa vero ad Narsetem Ducem & ad Antiochum Italiæ Præfectum data reperitur hoc anno, distincta capitibus vigintiseptem: sed nobis satis hæc ex multis pauca referre (b):

Pro petitione Vigilii venerabilis antiquioris Romæ Episcopi quadam disponenda censuimus ad utilitatem omnium pertinentia, qui per Occidentales partes habitare noscuntur. In primis itaque jubemus, ut omnia quæ Athalaricus, vel Amalasantha regia mater ejus, vel etiam Theodatis, Romanis, vel Senatu poscente, concesserunt, inviolabiliter conserventur. Ann. Eccl. Tom. X.

ventur: sed & ea quæ a nobis, vel a pia memoriæ Theodora Augusta quondam conjugis nostræ collata sunt, volumus illibata servari: nulla cuicumque danda licentia contra ea venire, quæ a prædictis personis pro quibuscumque rebus vel titulis data vel concessa esse noscuntur, excepta videlicet donatione a Theodato in Maximum pro rebus habita Marciani, ex quibus dimidiam portionem Liberio viro gloriosissimo dedisse meminimus, reliquam dimidiam Maximo viro magnifico relictam, quas apud utrumque firmiter manere censuimus.

Si quid a Totilano tyranno factum vel donatum esse invenitur cuicumque Romano, seu cuique alii, servare, vel in sua firmitate manere, nullo modo concedimus; sed res ablata ab hujusmodi detentoribus antiquis doninis reformari precipimus. Quod enim per illum tyrannidis ejus tempore factum esse invenitur, hoc legitima nostra notare tempora non concedimus. Et inferius de iisdem rebus a Totila alienatis: Quia autem verisimile putamus, diversos tyrannidis tempore res suas per metum alienasse hominibus vel officium quodcumque gerentibus, vel aliam a Totila commissam actionem, vel potentiam, vel gratiam apud eum habentibus, sive venditione, sive aliis quibuscumque contractis titulis; modo vero quod factum est prius rescindi desiderare, utpote per violentiam, vel per metum tyrannici temporibus factum: sancimus omnibus esse licentiam sui recipiendi, sive vendicandi, vel possessionis a iudice adipiscenda, pretiis tantummodo videlicet restituti: quæ tamen (eo qui se dedisse perhibet approbante) veraciter constiterit exoluta, nec aliquo postea modo vel fraude subtracta, vel ab eo recepta, cum non absque ratione esse putemus multa tunc temporis per metum & violentiam facta esse, quæ nostris temporibus rescindi possit iustitia, pœna videlicet instruentis inserta propter prædictas factiones modis omnibus quiescente. Hæc & alia plura ad res sive immobiles sive mobiles spectantia, instante Vigilio Papa, Justinianus sanxit, multaque alia ad personas respicientia, quas

XI.

T 2

ratores quam ad Episcopos misit, esse autumo: nihil enim in eo, quod a stylo Vigilii dissentiat. A num. IX. ad XIII. Postquam Vigilus ad Synodi sententiam accessit, Romam dimissus est, sed antea mense Augusto cum Imperatore seorsum egit de universo Provinciæ, ac præsertim Urbis Romanæ regimine meliorem in formam reducendo. Justinianus ejus petitioni morem gerens, nobilem sanctionem Constantinopoli edidit Idibus Augusti datam, qua Italiam plurimum indulgit, illorumque fortunas diuturno bello depressas erexit. Hanc cum Vigilus rediens in Italiam deferret, calculi dolore oppressus in Sicilia usque ad mortem remansit. Continuator Marcellini ad annum XIII. post Consulatum Basilii

V. Vigilium in Siciliam redit.

vel barbaricus furor redegisset in servitute, vel militaris licentia profanasset. Nam post alia plura hæc de dicatis Deo virginibus:

XII.

Cum autem tyrannicæ ferocitatis præsumptionem res etiam illicitas quasi permittas egisse, sine dubio sit: sancimus, ut si quæ mulieres Deo sacratas, vel habitum religiosum habentes sibi conjunxisse inveniuntur, nulla eis tenendi, vel doctes forte conscriptas, iterum monasteriis, vel Ecclesiis, aut sancto proposito cui dedicatæ sunt, restituantur. Hæc & alia Justinianus hoc anno vigesimo octavo sui Imperii, & post Consulatum Basilii tertio decimo: quæ quidem ab Imperatore procurasse Vigilium apparet, ut, quæ tempore bellico fuissent jura iusta fileri, eadem reviviscerent, suamque unicuique tribuerent. Quomodo autem recedens Constantinopoli Vigilius Papa, cum in Siciliam pervenisset, illic extremum clausit diem, sequenti anno, quo id contigit, dicturi sumus: modo quæ anni hujus sunt reliqua prosequamur.

XIII.

Hoc eodem vigesimo octavo Imperatoris anno a Cosrthoe Persarum Rege adversus Justinianum Augustum bellum movetur, non quidem ex more in Syria, sed in Colchorum provincia: quo Romanus exercitus turpiter victus atque fugatus est. Hæc vero quomodo se habuerint, Agathias pluribus refert. Quibus accurate narratis, divertit idem auctor ad peregrinationem seu trasmigrationem quorundam Gentilium philosophorum e Ro-

mano solo in Persidem, ea (ut refert) occasione, quod pertæsi illi Christianam religionem & eam colentium mores, ad Persas, quos acceperant esse modestiores, proficisci, ibique reliquum vitæ tempus apud eos degere decreverunt: verum falsa decepti fama, ubi Persarum foedissimos invenerunt mores, mox redire ad pristinos lares, & cum Christianis reliquum vitæ tempus degere censuerunt. Quæ autem notatu digna iidem tunc acciderint remeantibus, ab eodem accipimus auctore, qui rem sic exorditur (b):

(b) Agath. l. 2.

Paulo ante Damascium Syrus, Simplificusque e Sicilia, Eulamius Phryx, Priscianus Lydus, Hermias prætere, & Diogenes ex Phœnicia, Isidorusque Gazæus in Persidem ad Regem hunc visendum se contulerunt: qui omnes facile hac nostra ætate omnium erant philosophorum principes. Hi quidem cum minus placerent quæ de Deo Romani rectius sentiunt, & multorum relatu persuasi jam essent Persarum instituta & mores cæteris longe præstare, in Persiam ad Regem, ut in ea victuri, una concesserunt, & eo libentius, quod Regem in primis iustissimum, continentissimumque esse acceperant, qualem & vult Plato, ut Philosophia sit cum Imperio juncta: subditos vero pollere virtutibus, quandoquidem nec fures apud hos essent, neque prædones, nec denique, qui iniustiora cætera facerent: atque adeo ut pretiosissima quaque vel in solitudine quavis relicta, qui forte invenerit, haudquaquam sit sublaturus, sed re-

XIV. De philosophis ad Persas peregrinantibus.

PAGIUS

lib. 4. cap. 9. Ideoque anni septem, quibus regnavit, incompleti fuerunt. In Hist. de Gest. Reg. Franc. cap. 21. anni etiam VII. eidem assignantur. Aimoinus, qui lib. 2. cap. 25. annos VIII. ei tribuit, annum quum plus numeravit. Natus erat Theodebaldus ex Deuteria, propter quam Theodebertus pater ejus VVifgardem sponsam reliquerat, quam postea uxorem duxit, eaque defuncta Deuteriam ultra non habuit, ut videre est apud Turonensem lib. 3. capp. 25. & 27. nullam prolem Theodebaldus reliquit, at Clotarius non tantum Regnum ejus cum Theodauris accepit, sed & VVldestradam uxorem strato suo copulavit, ut scribit Turonensis lib. 4. cap. 9. qui subdit, inceperunt a Sacerdotibus reliquit eam dans ei Garibaldum Ducem. Baronius Theodebaldi mortem recitat anno DLVI. num. XVIII. De Garibaldo primo Bajoaræ Duce vide dicenda anno DLVI.

IX.

Agathias pag. 51. Theodebaldi morte, Regnarique eade narratis, statim subdit: Sub idem fere tempus, vigente astate Byzantii, aliiisque compluribus Romani Imperii locis ingens terra motus est factus, adeo ut multa Urbes tam insularum quam in continente sita confestim subvertæ fuerint, incolæque penitus absorpti. Inter Urbes, quæ tum correre, memorat Agathias Berytum pulcherrimum tunc Phœnicie Urbem, atque nobiles juvenes, qui ascendendarum Romanarum Legum causa eo commearant, commigrasse Sidonem Urbem vicinam, dum Berytus instauraretur. Narrat etiam, Alexandriam ad Nilum sitam postquam terræ motui non obnoxiam, per-

PAGIUS

lib. V. C. ad currentem scilicet, ait: Cum Romam redire capisset, in Sicilia morbo calculi taletus discessit, moxque Romam perlatus apud S. Marcellum in via Salaria sepultus est. Vigilium fere usque ad initium anni DLV. vitam protraxisse, ex infra dicendis certum fiet.

VI.

Finis belli Gothici in Italia.

Ad num. XIII. & seqq. Agathias lib. 2. pag. 49. & seqq. narrat quæ hoc anno in Italia a Narsete gesta adversus Gothicarum reliquiarum motus. Leuthari & Butilino Francorum Ducibus anno præcedenti occisis, portio quædam Gothorum ad septem bellatorum millia, qui multis in locis Francis auxilio fuerant, in Campsas Castellum munitissimum se se receperunt. Eos ad hoc incitabat Regnaves Hunnus Gothorum Dux, qui bellum instaurandum sibi censebat, ut ex eo celebrior fieret. Confestim, itaque Narses Castellum obsidione cinxit: Hieme autem in hoc transfuga, statim ineunte vere, Regnavis paciscentium sibi in rem presentem cum Narsete putavit. Sed cum majora quam ipsum deceret, postulasset, & in Narsetem sagittam torfisset, ab ejus satellitibus peremptus est. Eo sublato confestim Gothi se & Castellum Narseti dedidere, qui ne impostum novis iterum rebus studeant, omnes ad Imperatorem Byzantium misit, inquit Agathias, qui de hyeme & vere currentis Christi anni verba facit, ut sequentia demonstrant. Quare hoc anno bellum Gothicum ab anno DXXXV. inchoatum finem accepit. Marius quidem in Chronico bellum Gothicum usque in annum DLVI. protrahit, & recentiores passim Hi-

storici in annum sequentem, sed eos errare ex Agathia, quem se sequi profitentur, nunc constat.

VII.

Interea dum hæc geruntur, ut prosequitur Agathias, Theodebaldus adolescens, qui finitimis Italiae Francis imperabat, miserrime jam e vivis excesserat, morbo quo inde ab ortu laborarat absumptus. Quare Continuator Marcellini Theodebaldi Francorum Regis mortem recte collocavit anno post Consulatum Basilii V. C. XII. Christi scilicet DLIII. Hujus Continuatoris verba descripsit Hermannus Contractus in fusiori Chronico ad annum DLIII. Theodebaldus, inquit, Francorum Rex moritur, & Regnum ejus uxoremque Vanderadam (quam alii rectius VVldestradam appellant) Hlotarius Rex patris ejus Theodeberti patruus accepit, qui jam XLIV. annis regnabat. Quo ipso anno Hlotarius ipse Saxones juxta VVifariam fluvium magna eade domuit, & Thuringiam pervasam devastavit. Marius in Chronico Theodebaldi Regis mortem perperam consignavit anno XIV. post Consulatum Basilii, Christi scilicet insequenti, & omnibus rerum Francicarum Scripioribus errandi causam dedit.

Moritur Theodebaldus Rex Franco-

VIII.

Hi enim Theodebaldi obitum, postquam Chronicon Marii lucem vidit, scuti & Theodeberti patris ejus mortem tardius retulerunt, non animadvertentes hunc Chronographum per hæc tempora serius res plerumque recitare, & ab Agathia accurato Scriptore dissentire. Regnum inierat Theodebaldus anno DXLVII. & septimo Regni sui anno mortuus est, inquit Gregorius Turonensis lib.

linguenti utcumque domino integra omnia usque ad reditum maneant. Ubi tamen eo est tandem perventum, cum omnia aliter longe ac ipsi acceperant sese habere jam comperissent, & omnem scelerum apud hos speciem exerceri, ipsique hæc molestissime ferrent: inconstantiæ & levitatis se statim infumularunt, & mutati loci cepit hos penitere. Unde etsi Cosrthoes eos & benevolentia prosequeretur, & ut apud se manerent precibus fatigasset; confestim tamen ad pristina loca, e existimantes, longe sibi potius fore, initis mox Romanorum confinibus mortem, si forte contingat, obire, quam apud Persas morando, majora sibi præmia comparare. Sic demum omnes ad pristinas sedes rediit, barbarica detestabantur hospitia. Ita quidem experimento dicere philosophi, solutos licet disciplina Christianos præstare moribus quibuslibet veri Dei cultum ignorantibus populis. Quid vero his subiciat auctor admiratione dignum, accipe:

XV.

Sed cum interea iter hi facerent, mirandum quiddam his ferunt & dignum memoria contigisse. Nam cum in agrum quemdam Persicum philosophi divertissent, hominis ejectum cadaver viderunt recens mortui inhumatum. Tum hi legis barbaricæ pravitatem commiserati (lege enim Persarum, defunctorum hominum corpora non humari, sed feris bestis & volucris exponi jubebantur) quandoquidem nec par fore existimabant, ut vel in par-

tem aliam natura injuriam pateretur, cadaver illud per servos elitum, terra ut licuit) obruerunt. Noctu vero, his quiescentibus, unus quidam eo ex comitatu (non enim sat calleo) observari sibi speciem vidit hominis senioris; sibi que incogniti, alias tamen gravis & venerandi, & qui philosophiæ student ut palatio, ita & barba promissiore nihil esset absumptis; sibi que perinde jubendo, monendoque hujusmodi inclamasse: Noli inhumatum humare: permitte canibus lacerrandum. Terra universorum mater matris corruptorem hominem non suscipit (hæc idcirco, quod Persis in more esset, filios cum matribus commisceri). Tum illi, quamprimum præ formidine experrectus, aliis somnium statim renuntiavit. At illi tum primum dubii animi erant, quoniam esset id somnium evasurum. Antelucano autem tempore surgentes progrediuntur quo erat iter occceptum, agrum eundem carpendo, cogente ad id loci situ, in quo pridie mortui cadaver suffoderant. Nudum illam iterato inveniunt, in agri superficie jacentem, tanquam sponte sua in aperitum remittente terra, nec tolerante non a bestiis absumptum servare. Illi igitur rei miraculo obstupefacti, iter prosequuntur, omisso humanitatis officio, quod sibi ex lege injungebatur. Somnium interea cum sermonibus agitarent, ex eo facile fatebantur, pœnas luere Persas pro impudico & materno concubitu, eoque & insepultos manere, & non injuria per car-

exiguum & brevem motum sensisse, dum ipsemet ibi versaretur, & Cos insula exiguum quandam portionem servatam esse. Hunc vero terræ motum præsentis anno, & quidem ætate, accidisse testatur Theophanes anno Incarnationis secundum Alexandrinos DXLVI. Kalendis Septembris superioris Christi anni inchoato: Hæc anno, inquit, mensis Augusti decimo quinto, Indictione secunda, illucescentis jam Dominici diei post mediam noctem tempore (ideoque hoc anno, quo Sabbatum incidit in diem XV. mensis Augusti), terra motus contigit adeo horrendus, ut ades plurima, balnea, Ecclesia, manium Urbis Constantinop. pars, qua maxime ad Chrysen portam, damnata ingens passa fuerint: & eo plures oppressi perierint. Corruit etiam pars Nicomedia maxima. Invaluit autem in terra tremor diebus quadraginta, modicoque spatio ad mentem & penitentiam redierunt homines, publicis per vias precibus, Ecclesiasticorum Catuum frequentia, diuturna in Ecclesiis mora, Divinam apem implorantes: mox vero Dei clementiam experti, in deteriora prolabebantur. Ceterum populo in Campum cum precibus processionem agente hujus terra motus per annos singulos memoria renovatur. Baronius anno DLIII. num. XLIX. ex Auctore Miscellæ hunc terræ motum recitat, quod is tradat illum contigisse anno XXVII. Justiniani Imp. cum tamen anno ejus Imperii XXVIII. contigerit. Hujus erroris fons & origo modus Justiniani annos numerandi a Theophane usurpatus. Hic enim primum Justiniani annum a Kalendis Septemb. anni Christi DXXXVII. cum anno

nes dilacerari. Hæc Agathias, suorum temporum recensens historiam, haud leviter accepta refert.

XVI. Se ipsos impii poenis afficiunt.

Ex hoc quidem exemplo quis non intelligat, in suæ ipsorum ultionem impietatis fini a Deo Novatores hæreticos spernere ab Apostolis traditos & in Ecclesia Catholica sæpe usu receptos atque posteris commendatos Christianis ritus sepulcrales, pompamque piam, qua sacris canticis ducuntur funera, sacrisque locis, quæ sunt Christi membra, humantur corpora defunctorum; eisdemque vere impios sua sponte ab Ecclesiastica commu-

nione discessos hinc privari, atque tamquam infames in loco profano, profanæque sepulturæ mandari? Ut plane iusto Dei iudicio in eis Hieremiæ (a) vaticinium compleatur, quo ait: *Sepultura a fini sepelietur, putrefactus & projectus extra portas Hierusalem*. Sed quæ de funere & sepultura dicimus, de pluribus aliis Dei beneficiis Catholicæ Ecclesiæ collatis æque dicenda sunt, quibus in suorum scelorum poenam sua ipsorum sententia impii, sed iusto Dei iudicio omnino privantur.

Hic

vindicta est emollita; postea enim a Justino Juniori capite plexus est. Addit Agathias, neque Persas bellum instaurasse, neque Romanos in eos movisse, sed quieti manebant, perinde ac si communi sententia ita decretum esset. Chosroes vero simul atque cognovit quod Nachoragan fugiens prælio excessisset, confestim eum ex Iberia revocavit, & a summa cervice cutem ei ad imos pedes detrahens a carnibus avulsit, *cujus primus, uti arbitror, Saporis ille, qui multo ante Chosroem tempore apud Persas regnavit, infamis auctor fuit*, inquit Agathias, qui ideo significat, nihil neque hoc, nec sequenti anno, ab exercitibus actum esse. Pacem enim inter utramque Gentem anno DLVI. compositamuisse infra visuri sumus. Theophanis anno Incarnat. secundum Alex. DXLVI. Kalendis Septemb. anni Christi DLIII. inchoato loquitur de Joanne isto, atque: *Læzi a Romanis desidentes ob Joannis eorum Præfetti avaritiam, atque injusitiam, ad Persas transfugere: sed iterum intra eundem annum ad Romanorum partes redire: & expulsis Persis Romani Castrum Petram cepere*. Verum, neque Agathias, neque ullus alius ex Antiquis de hac Lazorum ad Persas defectione mentionem facit; Petra anno DL. a Romanis expugnata, & Lazorum querelæ adversus Joannem prædonem, non vero Præfectum perperam defectio appellatur a Theophane, qui tempus duntaxat rei gesta, ac durationem recte notavit.

PAGIUS anno civili exorditur, eoque pacto mense Augusto hujus anni, vicesimus septimus Justiniani adhuc in cursu erat. Quare ad vitandum errorem, in quem hæcenus Chronologi incidere, in Theophane legendo, citandoque, non ad annos Imperatorum, sed ad annos Incarnationis secundum Alex. attendendum, quod fati monere non possum.

X. Hoc terræ motu suo anno reddito manifestum est, mortem Leutharis, Butilini, & Theodibaldi Regis recte a nobis consignatam fuisse, & Agathiam continuationem Historiæ Gothicæ Procopii, a Libro secundo suæ Historiæ exordiri; quod cum huc usque Chronologi non advertissent, res ab Agathia narratas præponere collocarunt. Goarus in Notis ad Theophanem pag. 596. hunc terræ motum ab hoc Historico relatum confudit cum alio terræ motu, quem Theophanes docet contigisse anno Christi DL. ut ibidem vidimus; quod uterque æstate acciderit, & in utroque Berytus concussa fuisse dicatur. Verum summo opere fallitur; eo enim anno Byzantium hanc calamitatem passum non est: & Berytus tam eo anno, quam currenti terræ motu quassata. Porro iste terræ motus cenferi debet secundus cardo Chronotaxis Historiæ Agathias.

XI. Quæ vero hoc anno inter Persas & Romanos contingere, paucis exponit Agathias lib. 4. a pag. 130. ad 132. atque, Justinianum Justino Germani filio, maximi per id tempus nominis Viro, Byzantium ad se evocato per Colchicam Regionem & Armeniam plenum & absolutum imperium detulisse, dum Persæ quiescerent, statumque rerum Inducis esset similis. Sed quidam Joannes nomine Afer, vir obscurus & pauperrimus Justiniano promisit commeatum omnem comode suppeditaturum, modo ei certa pecuniæ summa traderetur, eique liceret quæ inter ipsos convenerat præstare. At feelestus ille vanalicia-vius & dardanius ingentem quæstum faciebat. Ex his opibus pacta Justiniano persolvebat. Justinus vero parvi lamenta eorumque, quos iste deprædatus fuerat, lachrymas faciens, gaudebat, & inemptis epulis fruens, & præterea plenorem gravioemque crumenam reddens. Sed licet infirmos post hæc labores exantlarit, maximamque gloriam consecutus sit circa Istrum fluvium Barbarorum insultus retundens; nihil inde Divina

XII. Synodus Arelatensis V.

Celebratum hoc anno Concilium Arelatense V. sub Sapaudo Arelatensi Episcopo, qui his verbis illud subscripsit: *Norawi sub die tertio Kalendas Julias anno XLIII. Regni Domini Nostri Childoberti Regis*. Sirmondus, qui primus Synodum istam in lucem dedit ex Codice MS. Lugdunensi, addit Indictionem secundam, quia mendose ibi tertia memoratur. Convocata est ex Provincia Viennensi secunda, & ex duabus Provinciis finitimis, scilicet Narbonensi II. & Alpium maritimarum. Septem Canones in ea conditi.

XIII. Agila Rex Hispania occiditur.

Era DXCII. hoc nempe Christi anno Visigothi Regem suum Agilam occidere, & Athanagildi, qui jam tyrannidem arripuerat, se se regimini tradiderunt, ut prodit Isidorus in Chronico Gothorum, qui subdit, Agilam annos quinque regnasse.

I. HIC annus Domini quingentesimus quinquagesimus quintus, post Consulatum Basilii numeratur decimus quartus: quo Vigilius Romanus Pontifex venturus in Italiam, in Sicilia diem obiit, cum sedisset annos sexdecim, licet Anastasius habeat sedisse annos decem & septem, menses sex, & dies vigintifex: sed nulla subsistunt talia ratione, quam plurimis his adversantibus. De ipso item hæc Anastasius subdit, cum agit de ejus obitu: *Venerunt itaque in Siciliam, in civitatem Syracusas, ubi Vigilus afflicus, calculi dolorem habens, mortuus est. Corpus ejus delatum Romam, sepultum est ad S. Marcellum via Salaria*. Sed quoto anni mense dieve sit mortuus, nulla apud antiquos mentio: nec nobis de his divinandum, cum nec ex successoris annis tantum Vigilii sedis possit mensium atque dierum numero definiri. Caterum hic non prætermittendum, Pelagium diaconum ductum esse in suspicionem illatæ mortis Vigilii; id enim idem Anastasius tradit, cum agit de ejusdem Pelagii ordi-

inatione: addit, autem, ipsum Pelagium publice se purgasse de tanta illata calumnia. Sed de his inferius.

Hic tandem finis Vigilii Papæ, ut iusto Dei iudicio in insula defunctus sit, confectus ipse ærumnis ex morbo, qui coegerat sanctum prædecessorem suum Silverium deportatum in insulam illic animam exhalare. Qui enim malis artibus ad Pontificatum sibi paravit ascensum, ipsum adeptus, immensis semper agitur fluctibus, invisus in primis Imperatori, cujus gratiam tot studiis demerere conatus fuit, Orientalibus haud gratus Episcopis, adversus quos diu multumque certavit: sed & Occidentalibus defensoribus Trium capitulorum redditus execrabilis, quod in sententia non stetit, sed impugnatoribus eorumdem, suo constituto abolito, inhæssit, Quintam probando Synodum, quam antea impugnasset: ac tandem cum e procellis in portum sibi visus est appulisse, pedemque alterum in Urbem, a qua diu abfuisset, propemodum intulisse, in via mori cogitur.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6048.
SÆC. VI.
Anno Eræ Hispan. DXCIII.
A. C. 555.
JESU CHRISTI 555.
PELAGII PAPÆ I.
JUSTINIANI IMP. 29.

I. Postconsulatus. [1] HIC annus ista formula notatus: *Post Consulatum Basilii V. C. XIV. & secundum aliquos, Post Consulatum Basilii V. C. anno XV.*

II. Opinio Baronii de institutione Primæ Justinianæ ait: *In hujusmodi habitis cum Justiniano constitit, cum fatigatus esset ærumnis Vigilus, idem Imperator ab eo inter alia illud extorsit, quod ab Agapeto Papa obtinere frustra tentaverat, nec ab ejus successore Silverio impetrare valuit, nempe ut Prima Justiniana, natale solum, a se mirifice illustrata non Episcopatus tantum; sed Metropolitanæ Sedis augetur dignitate. Cum inquam a Vigilii Prædecessoribus ipse Justinianus impetrare conatus esset, minime valuit obtinere; quod scirent iidem Romani Pontifices ea verti in præjudicium aliarum ipsi Provincia adjacentium Metropolitanarum Sedium, injussumvati dedecore Nobilium Ecclesiarum illustrari novam Ecclesiam Primæ Justinianæ. Verum rem non ita se habere demonstrat Baluzius in Supplemento Libri 5. de Concordia cap. 29. cujus fere verbis difficultatem expediā.*

III. Justinianus Patriciæ suæ Acridæ sive Primæ Justinianæ, (quæ Civitas in Dardania Europæa, etiamnum ampla) ornandæ cupidus, Novella XI. ad Catellianum Archiepiscopum Primæ Justinianæ directâ, dataque Belisario V. C. Consule, anno

scilicet DXXXV. constituit, uti Primæ Justinianæ Antistes, non solum Metropolitanus; sed etiam Archiepiscopus fieret, & ut sub ejus auctoritate essent Provincie Illyricianæ quæ sequuntur, Dacia nimirum mediterranea, Dacia Ripensis, Mæsia secunda, Dardania, Prævalis, & pars aliqua secundæ Pannoniæ, quæ Bacenti Civitati contributa erat. Jus autem omne in Provincias illas abrogat Episcopo Thessalonicensi, tam pro celebratione Conciliorum, quam pro ordinationibus Metropolitanorum, quos ad consecrationem Archiepiscopi Primæ Justinianæ pertinere impostum debere sancivit; ita ut ipse a generali Provinciarum illarum Synodo ordinaretur.

Eodem tempore Justinianus apud Agapetum Papam egit, ut novo huic Archiepiscopo vices Apostolicæ Sedis jungeret, videlicet per illas Provincias, quæ supra nominatæ sunt. Quid ad hanc petitionem rescripserit Agapetus, non invenimus; ex Epistola autem ejus ad Justinianum, quæ inter alias hujus Pontificis ordine IV. est, qua rem totam se per Legatos significasse, ait, & ex Novella CXXXI. data XV. Kal. April. Basilii V. C. Cos. idest, anno DXLI. in qua Vicariatum illum revocat ad beneficium Vigilii secundum ea, inquit, quæ definita sunt a Sanctissimo Papa Vigilio, nulla Agapeti mentione facta, colligere est illam vices suas nonuisse concedere Archiepiscopo Primæ Justinianæ. Hæc verba Agapeti: *de Justiniana Civitate gloriosi Natalis vestri conscia, nec non & de nostra Sedis vicibus injungendæ, quid servato Beati Petri, quem diligitis, Principatu & vestra Pietatis affectu, plenius deliberari contigerit; per eos quos ad vos dirigimus Legatos, Deo propitio celeriter intimamus. Certe si Agapetus petita, concessisset, opus non fuisset recurrere ad Vigilium. Præterquamquod Agapetus paulo post obiit.*

Mortuo Agapeto successit Silverius, & huic Vigilii, ad quem Justinianus Legationem misit.

II.

IV. Ea non Agapeto.

CHRISTI
555.VIGILII PAP.
16.JUSTINIANI IMP.
29.

gitur immensus confectus ex calculi morbo doloribus.

III.
Romana
Ecclesia
non lædi-
tur adver-
sis.

Fuit ista Vigilia, dum esset Pontifex, vitæ periodus: ex qua quidem multa quis hauriet divinæ providentiæ invigilantis super Ecclesiam Romanam exempla: quibus illud potissimum evidentius innotescat, ipsam Divinitatem ejus gubernaculum tunc præcipue moderari, cum qui navi præsidet, clavumque tenet, obdormire videtur, vel alio non opportune dirigere, quo vel timor impellit, aut privatus commovet affectus. Qui enim in ea residet Christus, huc atque illuc universam navim pro arbitrio vertit: & fluctus licet contrarii urgeant, & flantes venti in adversam partem impellant; numquam tamen ipsa navis impingat in scopulos; neque offendant in syrtes, vel crebrioribus undarum ictibus dissolvatur, sed illæsa permaneat, nesciens vel veritate lentescere, ut per lata foramina forbens aquam, absorbeat a fluctibus.

IV.

Intelligit ex iis pariter adcuratus inspector, quanta Romanæ Ecclesiæ insit auctoritas, vigeatque potestas, cum viderit ex adverso frustra sæcularem niti potentiam, incassumque armari perfidiam, vaneque contra niti Orientales Episcopos, otiose resiliere Occidentales Antistites, inutiliter ubique cogi Concilia, atque sanciri decreta, ubi non accesserit ipsius sedis Apostolicæ confirmatio, & qui in ea sedet Romani Pontificis comprobatio: cum illud tantum necesse sit

in Ecclesia Catholica haberi ratum & firmum, quod noscitur consensione asserta vel præsumpta ejusdem Romani Antistitis comprobatum.

Vidisti enim, frustra nisum Imperiali edicto Justinianum, quousque illi Vigilius resistit, nulliusque roboris habitum totius Orientis collectum Concilium, donec illud ipsum suo assensu voluerit Romanus Pontifex effici Oecumenicum: cum plane non alia ratione ipsi etiam Græci illud comprobent Oecumenicum esse, nisi quod illi consensus accesserit Romani Pontificis. Sic vides, quo magis in Vigilio contempta est Apostolicæ sedis auctoritas, eo amplius eamdem apparuisse illustratam: & cum nulla fuerint tempora, quibus sub Catholico Imperatore adeo ignominiosa diraque pati coactus sit Romanus Pontifex, numquam tamen magis, quanta in Petri successore vis atque potestas esset, cognitum fuit, in illo præsertim Antistite, quem ante electionem præterita crimina adeo infamassent, & violenta præcedens intrusio, illicitæque atque probrosæ promissiones factæ hæreticæ feminæ contemptibilem reddidissent, atque demum Silverii Papæ obitus ferme omnibus detestabilem effecisset. Ita plane permisit Deus Apostolicam sedem adeo fluviare, atque in discrimen adduci, ut ab omnibus intelligatur non humanis sed divinis illam fulciri præsidio. Sed quæ reliqua sunt Vigiliæ Papæ, antequam de ejus agamus successore, prosequamur.

In

niano, ut mox demonstratum. Adhæc frustra ait Baronius, Imperatorem non potuisse ista impetrare a Silverio; cum id a nemine proditum sit memoriæ Literarum.

Novam illam Archiepiscopi primæ Justinianæ Dignitatem acceptam non fuisse *Illyricanis* Episcopis, præcipue vero *Theſſalonicensibus*, in cuius diminutionem ista constituta fuerunt, dubitandum non videtur. Mansit tamen novo Archiepiscopo auctoritas, quam illi lege sua ex commendatione apud Romanos Pontifices procuraverat Justinianus. Discimus istud ex Epistolis Sancti Gregorii Magni LIII. & LIX. lib. 4. Indict. XIII. quæ docent eum una cum Pallio vices suas Joanni Episcopo primæ Justinianæ commisisse juxta morem, & iteratum, ut ipse ait, *innovationem*. Unde rectè scribit Marca in lib. de Primat. paragrapho 47. id circa Episcopos Sedis illius observatum esse per illas tempestatas, ut Romani Pontifices singulis Archiepiscopis, statim ac isti consecrati erant, vices Apostolicæ Sedis & Pallium conferrent, ac causas, personasque eorum subjectas fuisse centuræ Romanorum Pontificum; quod ibidem Marca ex Sancto Gregorio Magno demonstrat. Ampla illa Archiepiscopi primæ Justinianæ auctoritas effecit, ut ei *Patriarchæ* dignitas & appellatio a nonnullis antiquis Scripturibus tributa sit, uti a Caropate cap. de Patriarch. designat. & Barlaamo in suis adversus Græcos Schismaticos disputationibus.

Vigilius Papa postquam Constantinopoli anno præcedenti, elapso vel saltem affecto mense Au-

V.
Apostoli-
cæ sedis
summa
auctori-
tas.

VI.
Prima Ju-
stiniana
Patriar-
chalis ap-
pellata.

VII.

gu-

CHRISTI
555.VIGILII PAP.
16.JUSTINIANI IMP.
29.

VI.
A Vigilio
collatum
privile-
gium Pri-
mæ Justin.

In hujuscemodi habitis cum Justiniano conflictibus cum fatigatus esset ærumnis Vigilius, idem Imperator ab eo inter alia illud extorsit, quod ab Agapeto Papa obtinere frustra tentaverat, nec ab ejus successore Silverio impetrare valuit, nempe ut Prima Justiniana, natale solum, a se mirifice illustrata, non Episcopatus tantum, sed Metropolitanæ sedis augetur dignitate. Cum id, inquam, a Vigilio prædecessoribus ipse Justinianus impetrare conatus esset, minime valuit obtinere, (ut superius dictum est) ea verti in præjudicium aliarum ipsi provinciæ adjacentium Metropolitanarum sedium, injustum rati dedecore nobilium Ecclesiarum illustrari novam Ecclesiam Primæ Justinianæ, indecensque esse alias denu-

Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS
Obitus Vi-
gilius P. P.

gusto, Siciliam rediit, venit in *Civitatem Syracusanam*, & ex multa afflictione calculi dolorem habens, defunctus est, inquit Anastasius, qui diem ejus emortualem non memorat, anteaque scriperat, eum sedisse annos septemdecim, menses quinque, dies viginti sex. In utroque tamen MS. Colbertino Anastasiano habentur menses sex, sed in altero dies XXVI. in altero dies XXV. quæ dierum variatio in quibusdam aliis MSS. & Catalogis Pontif. Rom. etiam reperitur. Sed ex Catalogis & MSS. Codicibus Anastasii inter se collatis eruitur, eum annos XVII. menses VI. & dies XXVI. Vigilio attribuisse, quod verum esse non potest; cum anno DXXXVII. die XXII. mensis Novembris, Pontifex consecratus fuerit. Parum tamen refert

dare, ut una superexornaretur Ecclesia; cresceret nimirum ipsa diminutione majoris, cui ipsa subdita fuisset Ecclesiæ; & pallium quod illa soleret accipere a Romano Pontifice, Prima Justiniana ab eodem peteret, ac sibi superindueret. Id quidem fuisse a Vigilio Papa decretum, ut ejus Episcopus pallio ornaretur, vicemque gereret Apostolicæ sedis, idem Justinianus Imp. in constitutione Novella profertur (a): de eodemque pallio, quod Archiepiscopus Primæ Justinianæ accipere soleret a Romano Pontifice, testis est Gregorius (b) Papa in epistola ad Joannem. Exciderunt autem ipsius Vigiliæ Papæ Apostolicæ litteræ de collatis a se privilegiis Primæ Justinianæ. Hæc vero, quod incerta habeantur quo anno facta fuerint, hic ad finem ipsius

V

VI.

illud scire, dummodo Pelagii I. ejus successoris initium e tenebris educatur. *Vigilius* anno superiori demortuum tradit Marcellini Continuator, *Indictione II. post Consulatum Basilii V. C. XIII.* qui uno tenore Pelagii I. electionem narrat. [1] Ex recentibus Historicis aliqui Pelagii exordium cum præsentis anno copulant, uti Baronius; alii vero uti Onuphrius in Chron. Holstenius in *Diagrammate Chronologico* in Notis ad Synodum Rom. sub Bonifacio II. Em. Card. Norisius in *Dissert. de Synodo Quinta cap. 8.* & Papebrochius in *Conatu Chron. Hist.* illud in sequentem reiciunt; sed ex dicendis tamen in ejus morte, quam in Successorum, qui ante Gregorium Magnum Ecclesiam gubernarunt, temporibus digerendis constabit, *Pelagium* hujus

no-

NOTÆ

[1] In veteri Catalogo quorundam Romanorum Pontificum qui in Symmacho cœptum desinit cum Vigilio vulgato a P. Josepho Blanchino in Libro: *Enarratio Symboli Pseudo Athanasiani*; legitur de eodem Vigilio: *Mortuus in Syraculis secunda feria, nocte, septimo Idus Janias: Indict. III.* Hi temporum characteres congruunt cum anno 555. & cum sint Authoris quantum conicere licet cœvi magis sunt auctoritatis. Ex his autem intelligimus Vigilius non quidem Martio sed Junio mense obiisse. Neque oppositum mihi probes ex epitaphio Pelagii a Baronio relato, illud enim non legit in lapide Baronius, sed relatum accepit a Manlio in Historia Templi Vaticani, qui mendose nimis Epitaphia hæc descripsit, ut patet legenti ejus Historiam vulgatam a Bollandis in Supplementis ad Acta SS. Denique anni sedis ejusdem Vigiliæ desiniuntur in eodem Catalogo annis 18. mensibus 2. diebus 9.

An vero sicut ejusdem Catalogi fidem secuti sumus in designando mense & die emortuali Vigiliæ, ita pariter & illum retinendam censeamus in assignando sedis tempore ad annos 18. menses duos dies novem, id quidem minori fiducia desinimus. Facilius enim irrepere potuit mendum in numeros, quibus tempus illud sedis designatur, quam in characteres quibus dies emortualis exprimitur. Tempus tamen istud si detrahatur ex anno 555. die 7. Junii, ducemur ad annum 537. die 29. Martii. Annus cum Pagii animadversionibus congruit, mensis vero non item, quia ex Anastasii fide consecratus illum censet die X. Kalendas Decembris. Sed cum Anastasius in Vigiliæ rebus narrandis tam multipliciter erret, non est cur Authori cœvo præferatur; cum præsertim dies illa 29. Martii anni 537. incidit in Dominicam, diem ordinationibus summorum Pontificum destinatam.

Sed iterum ex eodem Catalogo pergamus ad indaganda exordia Silverii. Porro ille *sedis mensis novem*. Si menses isti sedulo retrahantur, sapererit annus 536. dies 29. Junii & Dominica. Qua sane die Silverium ordinatum fuisse a vero non abudit. Utinam sicut duorum istorum Pontificum tempus ad liquidum demonstravimus, ita ex eodem Catalogo ad reliquorum Pontificum tempora illustranda procedere daretur. Sed cum interpontificia ibidem desint non ita tutum esset eundem ducem sequi.

Composita tamen die emortuali Vigiliæ anno & die de quo in superiori adnotatione, Pelagii ordinatio statuenda est die duodecima Septembris, quæ hoc anno in diem Dominicam incidebat, quod sane ostendo. Obiit Vigilius die septima Junii, dein cessavit Episcopatus menses tres, dies quinque uti fert Anastasii codex vetustissimus Mediolanensis, cum aliis duobus laudatis *Res. Italic. tom. III. col. 133.* & congruit vetus Catalogus desinens in S. Paulo I. vulgatus a Blanchino in Prolegom. ad tomum quartum Anastasii. His ductis in calculum sumimus in die duodecima Septembris, quæ cum Dominica esset, ordinationi novi Pontificis legitima habebatur. **MANS**

CHRISTI
555.

VIGILII PAP.
16.

JUSTINIANI IMP.
29.

VII.
Sacrarum
ufus Ima-
ginum.

Vigilii rerum gestarum ex more posuimus. Ad postremum de eodem Vigilio Papa his illud adicere monumentum minime prætermittimus, quod habet Hadrianus Romanus Pontifex in epistola ad Carolum Magnum Imp. nempe ab eo egregiis iisdemque piis imaginibus exornatam fuisse basilicam a se erectam. Cum enim inter alia plurima idem Pontifex vellet offendere Imperatori viguisse semper in Ecclesia sacrarum ufum imaginum, & de singulis temporibus quibus celebratæ essent Oecumenicæ Synodi adduxisset de Romana Ecclesia, quam aliæ minores Ecclesiæ imitarentur exempla: ubi ventum est ad proxime dicta tempora Quintæ Synodi, ita habet: *Et de sancto Quinto Concilio: Sanctissimus Vigilii Papa in Lateranensi Patriarchico basilicam faciens, pulcherrimis eam decoravit picturis, tam in historiis, quam in sacris imaginibus.* Hæc ipse: quæ quidem verba (ut ex præcedentibus patet) eam habent sententiam, ut Pontifex dicere voluerit, sicut tempore reliquorum Conciliorum Oecumenicorum ufus probatur sacrarum imaginum, ita etiam tempore Quintæ Synodi, cum esset Pontifex Vigiliius Papa, qui basilicam a se constructam sacris decoravit picturis. Quod tamen ab ipso Vigilio ante factum

PAGIUS

nominis I. natione Romanum, die undecima mensis Aprilis præsentis anni Pontificem Rom. consecratum fuisse. Cum vero nunc inter omnes conveniat, eum non alio mense, quam Aprilis ordinatum, illudque ex eius Epitaphio de quo infra, certo deducatur, vel sola subscriptio epistolæ ejus ad *Episcopos Tuscia* datæ, & a Baronio anno DLVI. num. XXX. & seqq. ac a Labbeo Tom. V. Concil. pag. 794. recitata: *Pelagium I. mense Aprili hujus anni ordinatum invicte demonstrat.* Ita enim habet: *Data XV. Kalend. Mart. anno XV. post Consularum Basilii V. C.* Quare die XV. mensis Februarii anni DLVI. jam sedebat, ejusque Consecratio ad mensem Aprilem illius anni nullo modo differri potest. Ex recta initii Pontificatus Pelagii I. consignatione duorum priorum ejus Successorum Chronotaxis pendet.

VIII.
Pelagii e-
lectio vi-
gente Vi-
gilio siffi-
zia.

Papebrocius loco laudato existimat, Clerum Romanum a Vigilio se se separasse, postquam anno DXLVIII. *Judicatum* suum emisit quo Tria Capitula eatenus a se propugnata damnavit, & elegisse Pelagium Pontificem, non tamen ordinasse; quod scirent Romani absque Imperatoris consensu irritam habendam ordinationem, vellentque Vigilio poenitentiam locum relinquere. Movetur ad hunc opinandum, quod, inquit, in variis antiquis Catalogis Pelagio, qui sedit tantum annos IV. menses X. dies XVIII. tribuantur anni XI. præter menses X. dies XVIII. qui anni XI. si retro numerentur ab anno DLXI. quo obiit Pelagius, fuerit electio ejus schismatica facta anno DXLIX. vel sequenti, quando etiam Vigilium Africanum excommunicaverunt. Ad idem Papebrocius videri eo tempore Romanos expunxisse Vigilii nomen ex serie Pontificum, unde & factum sit, ut illud etiamnum desit in

oportuit, quam in Oriente proficisceretur: nam semel Roma discedens, illuc non est amplius reversus.

Quod rursum ad reliqua ejusdem Vigilii monumenta pertinet: nec excidat, quod sanctus Gregorius Papa in epistola ad Vigilium Episcopum Arelatensem, meminit de privilegiis ab ipso concessis Arelatenfi monasterio, quod Childebertus Rex Francorum erexit, & petiit a Vigilio sedis Apostolicæ immunitatibus communiri: cui illum assentientem, litteras Apostolicas ad Aurelium tunc Arelatensem Episcopum (a) dedisse significat, ad quem constat aliam quam superius recitavimus scripsisse epistolam.

VIII.

(a) Greg. I.
7. ep. 115.

Vides igitur tam in Oriente, quam in Occidente, tum Imperatores, tum Reges non ab alio Antifite quam a Romano Pontifice expetere consuevisse pro locis a se erectis privilegia, utpote quod certo scirent in ipso totius Catholicæ Ecclesiæ residere primatum, universoque Antifites ejusdem parere præceptis, sæcularesque Principes haud audere violare, quæ scirent Apostolicæ sedis privilegiis esse munita. Nec de Vigilio illud prætereatur (quod attigimus) Constitutum aliud sancivisse adversus Origenem, ipsum condemnans, ut Cassiodorus testatur his verbis (b): *Hunc nempe*

IX.

(b) Cassiod.
Instit. di-
vin. lib. 1.
c. 11.

vetustis aliquibus Catalogis qualis est Palatinus. Quæ per simplicem conjecturam Lectorem accipere vult Vir Eruditissimus. Verum hæc conjectura, cui nullus ex antiquis favet, minime admittenda. Nam in Catalogo Reginonis v. g. defunt *Deusedit & Bonifacius V.* & in aliis Catalogis alii quidam Pontifices; sed id non nisi Librariis attribuendum, qui etiam Pontificum modo annos, modo menses, modo dies corrupte descripsere. Præterquam quod Manuscriptorum possessores suam quandoque de duratione quorundam Pontificum opinionem in ea insarcierunt. Errores ergo Manuscriptorum emendandi sunt. De annis XI. Pelagii II. Pelagio primo male adscriptis in illius morte agemus.

IX.

Pelagius
semper
Vigilio
adhasit.

Certe Pelagius Vigilii persecutionum socius fuit; cum eo, & pro eo stetit; Synodi Quinta congressus fugit ac subscripsit Constitutum ejus, quo Synodus V. irritabatur, indeque in exilium expulsus est, & Tria Capitula, ut ait Victor Tununensis in Chronico, *constantissime defendebat.* A Vigilio Roma Constantinopolim evocatus fuerat, ut sibi in difficili causa auxilio esset. Cumque nollet Synodum V. subscribere, in exilium missus est, teste eodem Tununensi. Quod autem scribit Anastasius, *Vigilio in custodiam detruso, Clerum Romanum missum in exilium ad diversa metalla incidenda, plane falsum est; constat enim ex eodem Victore, qui Tria Capitula defendebat, ab Imperatore in longinqua Monasteria ablegatos. Cum Romæ innotuisset, Pelagium Tria Capitula damnasse, postquam damnationem de exilio ab Imperatore revocatus est, & Romæ Pontifex ordinatus, ut habet idem Victor, singulatum Sacri tum Laici homines ab ejus communiōne se se separabant, neque in tota Italia*

ter-

CHRISTI
555.

PELAGII PAP.
I.

JUSTINIANI IMP.
29.

pe Origenem, licet tot Patrum impugnet auctoritas, præsentem tamen tempore & a Vigilio beatissimo Papa denuo constat esse damnatum. Hæc cum testetur Cassiodorus, satis habes declaratum, quomodo accipiendum sit, quod in alio suo Constituto Vigilii ad Justinianum Imp. dato, quod haud pridem recitavimus, ait, post mortem non esse aliquem condemnandum, qui in pace & communione Ecclesiæ Catholicæ decesserit: cujus sententiæ sensus quomodo sit accipiendus, suo loco diximus. Demum vero, ut res Vigilii ad finem perducamus, de ordinationibus ab eo factis quæ habeat Anastasius, accipe: *Hic fecit ordinationes duas per mensem Decembrem, presbyteros quadraginta sex, diaconos sexdecim, Episcopos per diversa loca octoginta & unum. Cessavit Episcopatus ejus menses tres & dies quinque.*

X.
Pelagius
Papa crea-
atur.

Subrogatus est in locum Vigilii Pelagius Archidiaconus: quo autem mense & die, antiquorum nemo docet. De hujus ordinatione hæc idem Anastasius: *Dum non essent Episcopi qui eum ordinarerent, inventi sunt duo Episcopi, Joannes de Perusio & Bonus de Ferentino, & Andreas presbyter de Ostia, & ordinarerunt eum Pontificem: tunc enim non erant in clero qui eum possent promovere; & multitudo religiosorum, sapientum, & nobilitum subtraxerant se a communione ejus, dicentes, quia in morte Vigilii Papæ se immiscuit, ut tantis pœnis affligeretur. Eodem tempore Narses, & Pelagius Papa, consilio inito, data litania a S. Pancratio, cum hymnis & canticis spi-*

PAGIUS

tertius Episcopus inveniri potuit, a quo consecraretur: illum enim non quidem ut Vigilii hostem, sed ut Chalcedonenfis Synodi prævaricatorem detestabantur. Quare a *Perusino & Ferentino* Episcopis, ac *Andrea Presbytero Ostiensis* consecratus fuit, eique *Narses* jubente Imperatore omnem operam præstitit. Verum quidem est *Anastasium*, quem Baronius num. I. secutus est, populum Romanum inde Pelagio insensum scribere, quod auctor publicaretur malorum, quæ *Vigilius* Constantinopoli perpeffus fuerat; sed is error inter alios Anastasii non paucos in hac Historia commissos connumerandus, a quo profecto Baronius cavisset, si ejus tempore Chronicon Victoris Tununensis lucem vidisset. Hunc *Anastasio* errorem Eminentiff. Card. Norisius in Dissert. de Synodo V. cap. 9. Paragr. 1. optime observavit. Ex quibus Papebrocii conjectura prorsus evertitur, quia etiam Pelagii I. ordinationem male in mensem Aprilem sequentis Christi anni differt, ut sequentia extra omne dubium ponent.

X.
Novus
mos indu-
tus in ele-
ctione Pon-
tificis. Ro-
man.

In electione Pelagii novus mos inductus, & Justinianus Imp. qui jam ab annis quatuor Roma potiebatur, confirmandi Pontificis Romani auctoritatem sibi suisque posteris arrogavit, exemplo ducto a Gothorum Regibus, qui confirmationes electionum ad se traxerant. Inde post Vigilii mortem Interpontificium trime-

ritualibus venerunt ad S. Petrum Apostolum: Cum Pelagius tenens Evangelium & crucem Domini super caput suum, in ambonem ascendit; & sic satisfecit cuncto populo & plebi, quia nullum malum peregrisset contra Vigilium. Item adjecit Pelagius Papa: *Peto ut petitionem meam confirmetis, ut si quis ille est, qui promovendus est in sancta Ecclesia ab ostiario usque ad gradum Episcopatus, neque per aurum neque per alias promissiones proficiat (vos enim omnes scitis quia hoc simoniacum est) sed si quis ille est doctus in opere Dei bonam vitam habens, non per dationem, sed per bonam conversationem, inhibemus eum usque ad primum gradum venire. Eodem tempore Ecclesiæ rebus præfecit Valentinum Notarium suum timentem Deum, & restitui fecit omnia vasa aurea & argentea & pallia per omnes Ecclesias.* Hactenus de Pelagii ingressu Anastasius.

XI.
Pelagius
Papa reci-
pit quin-
tam Syno-
dum.

Qui igitur non sine assensu, immo & promotione Justiniani Imperatoris, qui etiam Vigilio adhuc superstiti (ut vidimus) ei studebat, Pelagius Pontifex creatus est, licet vivente Vigilio cum esset Archidiaconus, ejus Constituto pro Tribus capitulis subscripsisset: tamen postremam ejusdem Vigilii sententiam probantem Synodum secutus est; cum præsertim probe nosset, causam non esse ejusmodi, ut nonnisi cum iactura Catholicæ fidei, vel ignominia Synodi Chalcedonenfis (ut superius est monstratum) sanciri pax potuisset. Sed ad alia transeamus.

V 2

Hoc

fre fuit, & post mortem sequentium Pontificum solito etiam diuturnius; quia confirmatio ex Aula Imperatoris expectanda erat. Imperatores vero electionem non confirmasse nisi soluta auri quantitate consueta, discimus ex Anastasio in Agathone. Terriam hanc electionis Pontificiæ periodum his verbis explicat Mabilonius in Commentario prævio in Ordinem Romanum paragr. 17. ex Opere manuscripto Onuphrii Panvini *De varia creatione Romani Pontificis*. Gothi Italiae ditione a *Narsese* omnino exactis, Italiaque cum Urbe Roma in Orientalis Imperii portionem redacta, insignior fuit in electione Papæ mutatio usque ad Carolum M. Mortuo Pontifice Sedis Apostolicæ vacantis cura tribus præcipuis Cleri ministris committebatur, scilicet Archipresbytero, Archidiacono, & Primicerio Notariorum. Ab his quam primum de morte Papæ nunciatus significatur Exarcho, quem Gothi pulsus Ravennæ insituerat Imperator.

XI.
Imperator
electionis
confirmacionem
sibi
attribuit.

Post iusta defuncto persoluta, exactumque tridui jejunium, de eligendo Pontifice tractabatur. Huic electioni intererant Clerus, Optimates, populus & milites, hoc est militum stationes, qui ad tutandam adversus Langobardos, reliquam Italiae partem, Romæ potissimum, & Ravenna consistebant. De electione mox referabatur ad Imperatorem, a quo petebatur, ex-

pe-

CHRISTI
555.PELAGII PAP.
16.JUSTINIANI IMP.
29.XVII.
Franci
cum Ale-
mannis
in vadunt
Italiam.(a) Agath.
hif. l. 4.(b) Greg.
Turon.
hif. Fran.
l. 3. c. 32.
(c) Greg.
dial. l. 1.
c. 2.(d) Agat.
l. 2.

Hoc anno vigesimo nono Justiniani Imperatoris qui sub Theodibaldo Francorum Rege militabant duo germani, iidemque Alemanni Leuthares & Bucellinus (quem Agathias Bultinum vocat) cum Francorum ingentibus copiis descendentes in agrum Campanum, Lucanos, Bruttios, omnesque interjacentes regiones depopulantur. Hæc pluribus Agathias, (a) qui horum exercitum fuisse septuaginta duo millia delectorum virorum tradit. Porro Alemannos ducit Leuthares, Francos vero Bucellinus. De eodem Francorum Duce meminit Gregorius Turonensis (b), licet male temporibus Belisarii ejus expeditionem contigisse dicat, huncque ipsum Bucellinum appellat, quem S. Gregorius (c) Papa nominat Buccellinum, dum agit de S. Libertino, qui in monasterio apud Fundos in Campania posito egregia floruit sanctitate; atque de eodem Bucellino, qui ejus tunc monasterium invaserat, hæc scribit: Eodem vero tempore in Campania partibus Bucellinus cum Francis venit. De monasterio vero præfati viri famuli Dei rumor exierat, quod pecunias multas haberet. Ingressi oratorium Franci, coeperunt scientes Libertinum querere, Libertinum clamare, ubi in oratione ille prostratus jacebat. Mira valde res, quærentes, scientesque Franci ingredienti in ipso impungebant, & ipsum videre non poterant, sicque sua cæcitate frustrati a monasterio sunt vacui reversi. Hæc Gregorius, qui de sancto viro miranda complura alia scribit. Agathias dum de Buccellini grassatione in Italiam facta agit (d), hæc ait, Francorum erga res sacras abstinentiam commendans:

XIII.

Et ubi ventum jam est, Franci omnes qui locis hisce ante insueverant, erga sacra pietate & reverentia utebantur, ut qui ad potiores leges tamquam vera fidei cultores concesserant (ut supra jam diximus) & haud secus ac Romani sacrificarent. Sed Alemannorum exercitus omnis (nam aliter longe hi sentiunt) sine ullo delectu & per impietatem templa diripiebant simul & deformabant; sacraque ex auro vasa, & ad peragendam rem divi-

PAGIUS

peclabaturque factæ electionis approbatio. De ea item scribebatur ad Exarchum, ad Judices, Archiepiscopum & Apocrisurium Ravennæ, ut electioni faverent. Post datam ab Imperatore approbationem, electus tandem ordinabatur ad Confessionem Beati Petri, ibique fidem profitebatur: moxque fidei suæ confessionem ad omnes Ecclesias dirigebat. Hæc omnia constant ex Libro diurno Romanorum Pontificum, cuius firmulæ ab eo tempore, idest, post electionem Pelagii in usu esse coeperunt. Ita Mabillonius cui in omnibus assentio, nisi in eo quod ait morem hunc usque ad Carolum M.

nam parata, pretiosamque cateram supellectilem cum sustulissent, in possessionem turpiter vendicabant: cumque ea parafissent, necdum malefactorum exatiati, vel urnas ipsas, quibus templorum structores recondebantur, frangebant, evertiebantque pavimenta, & cruore templa sedabant, prædaque omnis conspurcabatur, cum mortuos insepultos disicerent. Haud tamen divina longe post ira, quæ ob tanta hæc scelera inferebatur, hos pœnis affecit. Quandoquidem bello partim, partim morbo interiire, ita ut eorum nemo quippiam sit ex pristina rapiendi spe consecutus. Injustitia namque & erga Deum impietas ut fugienda permixta sunt, ita & prodesse nil poterunt, & in ipso præsertim bello. Nam patriæ opem ferre, ac patrias leges tueri, & has devastantibus se minus permittere, sed enixius hos impugnare, æquum proculdubio fuerit & generosum. Qui vero lucri & avaritiæ gratia, odiique nulla ratione subnixi, cum nullum criminandi jus habeant, si velint in aliena irrumpere, & eos incestere, qui iniuria nihil intulerint; profecto insolentes hi sunt, & plane insaniant, neque quid jus fasque sit norunt, nec magni id faciunt, si malefactorum sit insensior Deus. Quo fit, ut acriora his inferantur supplicia, & ad insanabilem calamitatem, qui prave gesserint, recidunt, etsi ad breve felices existimentur. Leuthari itaque, Bultinoque istiusmodi evenere, &c.

Quam autem terribilem Dei in se iram expertus sit Leuthares germanus Buccellini, dum onustus sacrorum spoliis domum reditum parat, idem auctor paulo inferius his verbis conscribit (e):

Paulo post pestilens morbus derepente cum hos invasset, multitudinem absumebat, ita ut partim circumjectorum locorum aerem ut noxium causarentur, & ejus mali originem fuisse hunc ducerent, partim etiam vitæ incusarent mutationem: quandoquidem ex assidua belli exercitatione, longisque itineribus ad ortum & delicias divertissent; morbi tamen principium & calamitatis necessitatem non admodum pernoscebant. Injustitia namque & rebus sacris, humanisque legibus illata in-

perdurasse; infra enim videbimus, regnante Pipino Francorum Rege Ecclesiam ab illa servitute liberatam fuisse licet Ludovico Pio imperante mos ille in pristinum statum restitutus fuerit, & Pontificum Rom. ordinatio coram Legatis Cæsaris iterum peracta.

A num. XII. ad XIX. expeditionem Italicam Leutharis & Eutitini hoc anno a Baronio re- citatam narravimus anno DLIII. quo ea suscepta, & mortem Theodibaldi Francorum Regis anno DLIV. quia de ea agit Agathias postquam retulit, quæ eo anno in Italia gesta sunt.

XIV.

(e) Agath.
hif. l. 2.Leuthares
dat penas
patro-
rum sce-
lerum.

XII.

Theodibal-
di Regis
mors.CHRISTI
555.PELAGII PAP.
16.JUSTINIANI IMP.
29.

injuria, exiti causa his (ut equidem reor) fuere: cui res vel Princeps ipse argumento sat fuit, quem ex Deo ingesta supplicia divexabant. Quippe qui demens jam factus, in apertam est rabiem versus, ut amentes solent & furibundi. Vertigo præterea crebrior quedam cum excepit, ejulatusque edebat horribiles, cernuusque nonnumquam, vel utrumque in la- tus se prouendo, illis solo volutabatur, abundantique spuma os ipsam pro- luebatur: tamen oculi horribiles visu, inverfisque erant, & eo jam miser vesania venerat, ut vel propria membra deserviendi gustaret. Brachiis siquidem ubi jam mordicus inbasisset, dentibus carne dilacerata in fera bestia morem, his vescebatur, defluentemque lingebat cruorem. Sic demum suo exatiatus, & paulatim desperatus miserime ex humanis excessit. Cateri vero passim moriebantur, nil penitus remittente malo, quousque tandem universi interiire. Quinetiam vel febre major pars degenerata mortem obibat: nonnullos apoplexiæ morbus acerrimus invadebat, alii capitis dolore peribant, & mentis excessu quidam. Itaque dum varie omnes afficerentur, in perniciem morbi ipsi cedebant. Cum Leuthare igitur & cæteris omnibus, qui se sequebantur, sic actum: & hunc ea expeditio habuit finem. Hæc Agathias, qui de Buccellino refert, jurat-

AQUAS CASILINI FLUMINIS MORTUIS GRAVATAS SUSCEPIT TYRRHENI MARIS LITTUS, QUANDO FRANCORUM GENTEM OCCIDIT A USONIO FENSIS, UBI MISERO HÆC GESSIT MOREM BULTINO. FELIX ETIAM ISTE FLUCTUS, ET ERIT BARBARICO PRO TROPHÆO DIUTINE ERUCTANS SANGUINEM.

Id epigramma siue in vero lapide fuerit insculptum, siue alias utcumque celebre sit, ad me pervenit: haud tamen diffido fuisse hoc modo inscriptum.

XVI.
(b) Agath.
l. 2.
Cur Fran-
ci victi.

Cum autem idem auctor aperte testetur (b), ob injustitiam victos fuisse Francos: hic examinandum est præcipuum eorum peccatum, cujus rei gratia adeo ad internecionem cædi meruere. Nam cum ab eodem auctore Francorum pietas commendetur, justitia tamen non ita: quod scilicet Agathias de eorum Duce tradat, obstinate nimis patrociniū Gothorum suscepisse: adeo ut recedente Leuthari cum Alemannis, ipse laturus Gothi opem remanere omnino voluerit. Ait enim: Bultinus vero cum jurejurando jam confirmasset adversus Romanos & pro Gothi se bella gesturum, hique adulando barbarum permulcerent, ac suum Imperatorem fore se predicarent: visum est tandem manendum apud hos potius esse, & peragenda convenerat: unde apud Gothos is mansit, & ad bellum necessaria comparabat.

se non se recessurum ab Italia, sed pro Gothi semper bello adversus Romanos acturum. Quæ vero dicta sunt de Leuthari atque Alemannorum exercitu, contigisse ait idem auctor trans Padum ad Venetiæ loca apud Cenedam urbem, cum jam iidem reverterentur in patriam.

Bucellinus autem apud Capuam cum Francis agens, & proelio decernens cum Narsete ab eo victus est, ac necatus cum omni Francorum exercitu: adeo ut ex tam ingenti hostium numero quinque tantummodo fuerint reperti qui remearint ad propria. Rem porro egregie gestam cum Agathias describat, id tribuit pietati ac justitiæ Narsetis, qui non ante conferre manus cum hostibus voluit, quam purgato exercitu: inventum vero tunc unum Herulorum nobilem militem, qui servum occidisset, pari illum pœna plestendum esse iussit; nec magni fecit, etsi in tanta temporis ac rerum necessitate ingens Herulorum multitudo sese ab exercitu, mortem gentilis sui ægro ferens animo, separaret. Pluribus hæc omnia idem auctor scriptis mandavit, qui & inferius e- jusmodi recitat inscriptionem, qua tantæ victoriæ monumentum exaratum fuit; ait enim (a): Mibi vero ex incolis quidam nonnulla elogio recitavit in urnam insculpta lapideam sub Casilini fluminis ripas locatam; quæ hujusmodi sunt:

XV.
Franci a
Romanis
victi.(a) Agat.
l. 2.

Hæc auctor, dum in bello suscepto injustitiam aperit, cum illos defendendos Franci suscepissent, qui ditionem invaserant alienam. Adde his etiam, quod ea ex parte impietatem defenderent (licet hoc non esset in animo) dum adversus Catholicos pro Arianis, quales Gothi erant, juratum prælium prosequi statuis- sent. His etiam junge illud, quod invito Theodibaldo Francorum Rege (ut idem auctor testatur) suaque sponte idem Dux exercitus Buccellinus pro Gothi Francos duxit cum Alemannis ad pugnam. Ut plane exemplo posteris fuerit, fortissimos quosque debiles reddi ac profusus imbelles, quos justitia deserit, quam merito Sapiens proeliantium (c) thora- cem appellat, fidem vero scutum; quibus si careant proeliantes omnino sint perituri, nisi (quod sæpe contigit) ad scellera ulciscenda his Deus utatur tamquam virga furoris sui. Porro Pelagium Papam nuncupasse vota pro Romano exercitu, ac pariter perfolvisse, docet sequens vetus Inscripção (d): VOX

(c) Sap. 5.

(d) Antiqu.
Inscrip. in
Append.
pag. 1193.
num. 7.

VOX ARCANAE PATRIS COELI QUIBUS ÆQUA POTESTAS
 DESCENDIT TERRAS LUCERE PLENERE SUA
 HANC DEUS HUMANAM SUMENS DE VIRGINE FORMAM
 DISCIPULOS MUNDO PRÆCIPUENDA DOCET
 QUÆ MODO PELAGIUS PRÆSUL CUM PLEBE FIDELIS
 EXERCENS OFFERT MUNERA SACRA DEO
 UT ROMANA MANU COELESTI SCËPTRA REGANTUR
 SIT QUORUM IMPERIO LIBERA VERA FIDES
 PRO QUIBUS ANTISTES REDDENS HÆC VOTA PRÆ-
 CATUR
 SÆCULA PRINCIPIBUS PACIFICATA DARI
 HOSTIBUS UT DOMITIS PETRI VIRTUTE PER ORBEM
 GENTIBUS AC POPULIS PAX SIT ET ISTA FIDES.

XVII. Rom. ex-
 ercitus
 profliga-
 tus in Col-
 chis.

Sed quod res humanæ sui varietate in-
 constantes esse soleant, lætis mox admix-
 ta sunt tristia; cum videlicet post tam
 ingentem de Francis adeptam victoriam
 in Italia, Romanus exercitus qui in Per-
 fide militabat, posteriores rulit. Siqui-
 dem hoc anno ab eo male pugnatum est
 cum Persis, fugatis a tribus millibus Per-
 farum quinquaginta millibus Romano-
 rum, ulciscente Deo (ut ab omnibus
 jactabatur) innocentem sanguinem Regis
 Colchorum a Romani exercitus Ducibus
 fraude necati. De his pluribus Agathias.
 Erat namque Rex ille Christianus maxi-
 me pius, totaque ejus provincia Christia-
 nitate refulgens. Factaque hæc ait, dum
 Persæ obsiderent Onogorim antiquum præ-
 sidium, quod Christiani Colchi a Proto-
 martyris nomine Sanctum Stephanum no-
 minarunt. Tu vero de his eundem, si
 libet, auctorem consule.

XVIII.

Inter hæc vero, dum quæ dicta sunt
 de Francis in Italia gererentur, Theodi-
 baldum Francorum Regem adolescentu-
 lum pene puerum morbo miserrime affe-
 ctum ex hac vita migrasse, idem auctor
 Agathias affirmat: ob idque cum ad con-
 sanguineos superstites Francorum Reges
 Childebertum atque Clotharium devolve-
 retur hæreditas, inter eos obortam esse
 discordiam tradit. De Theodibaldo scri-
 bit Gregorius, uxorem duxisse, anno-
 que regni sui septimo decessisse. Porro
 una cum regno ejus quoque conjugem in-
 cestuoso connubio Clotharium accepisse
 narrat, reprehensum vero a sacerdotibus
 eam dimisisse. Sed audi verba ipsius (a):
*Regnum ejus Clotharius Rex accepit, co-
 pulans Vuldrodam uxorem ejus fratri
 suo: sed increpitus a sacerdotibus, reli-
 quit eam, datus ei Garivaldum Ducem,
 &c. Vigeat quidem Gallicanorum Epif.*

(a) Greg.
 l. 4. c. 9.

PAGIUS
 XIII.

Ad num. XIX. Tumultum Samaritanorum,
 & Judæorum in Palæstina, quem Auctor Miscel-
 læ ad annum Justiniani XXIX. Theophanes re-
 fert ad an. Incarnat. secundum Alex. DXLVIII.

corporum sacerdotalis vigor his tempori-
 bus adversus incestuosos: nam extant plu-
 res canones diversorum Conciliorum in
 Galliis habitorum, quibus ejusmodi cri-
 men Ecclesiasticis censuris infectati sunt
 sanctissimi Patres illi quos diximus Aure-
 lianensium Synodorum secundæ, tertix,
 quartæ, & quintæ, necnon Concilii Tu-
 ronensis. Sane quidem & aliud id ge-
 nus crimen ejusdem Clotharii idem Gre-
 gorius (b) refert, nimirum duas sibi in
 matrimonium conjunxisse sorores, ex qui-
 bus septem suscepit filios. Unde ob tan-
 ta hæc facinora haud modicum fuit iis-
 dem sanctis Episcopis laborandum, ut ma-
 los hos exoriri ceptos frutices sacrarum
 legum falce succiderent.

(b) Greg.
 l. 4. c. 3.

XIX.

Sed ut repetamus res Orientis, hoc eo-
 dem anno unde trigesimo Justiniani Im-
 peratoris tumultuatum rursum esse a Ju-
 dæis & Samaritanis hæreticis in Palæsti-
 na, Miscellæ auctor ita describit: *Anno
 vicesimonono Imperii Justiniani seditionem
 concitaverunt Judæi & Samaritæ Casarea
 Palæstina, & facti quasi in ordine Pra-
 sino & Veneto irruerunt in Christianos e-
 jusdem civitatis, & multos interfecerunt,
 & ecclesias combusserunt, & Stephanum
 ipsius civitatis Præfectum in Prætorio per-
 emerunt, & substantiam ejus diripue-
 runt. Uxor vero illius fugiens in urbem,
 adiit Imperatorem. Qui iussit Adaman-
 tio Magistro militum descendere in Palæ-
 stinam, & occisionem exquirere Step-
 hani: qui veniens, eorum quos reperit, alios
 suspendit, alios decollavit, alios ve-
 ro debilitavit & publicavit: & factus
 est timor magnus in omnibus partibus O-
 rientis. Hæc adversus Judæos & Sama-
 ritas hoc anno facta sunt, quos jam an-
 tea sæpius adversus Christianos (venien-
 tes legibus ejusdem Imperatoris compres-
 sos, sæpe superius dictum est. Quin-*

Kalendis Septemb. hujus Christi anni inchoato; Tumulta-
 sed cum nullum nec diem nec mensum exprimitur Sa-
 mat, incertum, an hoc vel sequenti anno exci-
 tatus fuerit.

I. Bellum Ec-
 clesiasticum in
 Occiden-
 te.

Quingentesimus quinquagesimus sextus
 Christi annus post Consulatum Ba-
 sili decimus quintus notatur: quo de-
 bellatis Francis, Alemannis lue consum-
 ptis, & Gothis in deditioem acceptis,
 a bellis Italia tandem quievit: cum ta-
 men vigeret bellum Ecclesiasticum & il-
 lud quidem haud leve, jam ante ortum,
 cum Vigilius Constantinopoli primum con-
 tra tria capitula illa sententiam tulisse fer-
 retur, ut diximus; auctum vero, cum
 cognitum fuit, ab eo Quintam Synodum
 comprobata eadem tria capitula con-
 demnantem: magis autem commotum,
 cum auditum, quod Pelagius Papa (ut
 dictum est) anno superiori creatus Pon-
 tificex, ut Orientalem Ecclesiam ob Quin-
 tam Synodum cum Occidentali conjun-
 ctam in pace servaret, ipsam Quintam
 Synodum recepisset: major enim inde fa-
 da est scissura Occidentalium Episcopo-
 rum, ad quam consarciendam idem Pe-
 lagius Pontifex impigre laboravit. Adeo
 enim visi sunt exhorruisse Occidentales
 Antistites fere omnes aliam Oecumenicam
 Synodum post Quartam admittere, ut
 nec potuerit Pelagius reperire Episco-
 pos Romæ, a quibus consecraretur, at-
 que opus fuerit presbyterum Ostiensem
 (quod nunquam antea accidisset) loco
 Episcopi munus illud obire, ipso Pelagio
 ita jubente.

II.

(a) Cassod.
 Infl. divi.
 lect. l. 11.
 c. 11.

Quantum enim averfati fuerint Quin-
 tam Synodum Occidentales, vel ex Cas-
 siodoro (a) & aliis postumus intellige-
 re, qui licet a communione Catholica
 numquam descenderint, nec eandem Quin-
 tam Synodum aliquando damnarint: eam
 tamen silentio præterierunt, satis esse pu-
 tantes in his quæ spectant ad Catholicam
 fidem quatuor profiteri Oecumenicas Sy-
 nodos, in quibus Catholica dogmata ad-
 versus hæreticos adversantes sunt stabili-
 ta: nam in ipsa Quinta Synodo actum
 constat de personis; quamobrem haud ne-
 cessarium visum est in assertionem Catho-
 lica una cum quatuor Synodis etiam Quin-

tam eadem observantia qua illas quatuor
 profiteri. Sic & Cassiodorus fecisse co-
 gnoscitur, & aliquando etiam S. Grego-
 rius Papa, atque Patres Concilii Braca-
 rensis secundi, ut suo loco dicitur. Non
 dubium enim est, pertæsos etiam fuisse
 Catholicos Occidentales professores Quin-
 tæ Synodi, aliquid esse occasione Chal-
 cedonensis Concilii innovatum. Hinc est,
 quod ipse Cassiodorus in commentario il-
 lo, quo de divinæ lectionis institutioni-
 bus agit, ubi de quatuor Synodis sum-
 ma cum laude mentionem habet, adver-
 sus eos qui innovarunt sic invenitur (b):
*Sunt nonnulli qui putant esse laudabile,
 si quid contra antiquos sapiant, & ali-
 quid novi, unde periti videantur, in-
 veniant. Chalcedonensis autem Synodi re-
 sistis est codex encyclicus, qui ejus reve-
 rentiam tanta laude concelebrat, ut san-
 ctæ auctoritati merito judicet comparan-
 dam. Quem codicem ἐπιτομιον, id est,
 totius Orbis epistolarum a viro disertis-
 simo Epiphonio fecimus in Latinum de Græ-
 co sermone converti. Hæc ipse intelligens
 per encyclicum codicem totum illum epi-
 stolarum procurante Leone Imperatore,
 a quam plurimis ejus temporis Episco-
 pis pro defensione Chalcedonensis Conci-
 lii conscriptarum, quem continet secun-
 dum volumen Conciliorum, de quo suo
 loco pluribus dictum est. Neminem ve-
 ro moveat, si idem Cassiod. recensens
 Oecumenicas Synodos, de Quinta Syno-
 do nullam habuerit mentionem, sicut &
 S. Gregorius (c) aliquando fecisse visus
 est; quod (ut ipse Gregorius testatur
 (d) in ea non de fide, sed de personis
 sit actum: id enim (ut dicitur) & alii
 plures fecisse noscuntur, cum tamen ei-
 dem non contradicerent.*

Cassiodor.
 quatuor
 tantum
 Synodo-
 rum asser-
 tor.

(b) Cassod.
 de div. lect.
 c. 11. & 17.

(c) Greg.
 l. 3. ep. 33.

(d) Greg. l.
 3. ep. 37.

III.
 De ætate
 & scriptis
 Cassiodo-
 ri.

PELAGII PAPÆ 2.

JUSTINIANI IMP. 30.

PAGIUS ANNO PERIODI GRECO-ROMANÆ 6049.
 SÆC. VI.
 Anno Eræ
 Hispan.
 DXCIV.
 A.C. 556.

© 5. EA. 6. P. 16. April. Indict. 4.

JESU CHRISTI 556.

[1] Hic annus ista formula notatus: Post
 Consulatum Basili V. C. XV. vel se-
 cundum aliquos, Post Consulatum Basili V. C. Justiniani
 anno XVI. Septima Quinquennalia Imperii vi-
 ven-
 quenna-
 lia.

NOTÆ [1] P. C. Basili XV. vel an. XVI.
 Epistolæ Pelagii plures. GEORGIUS

CHRISTY 556.

PELAGII PAP. 2.

JUSTINIANI IMP. 30.

ptus, facile intelligi poterit. Cum enim trigesimo ejusdem commentarii capite...

IV. Pelagius laborat pro quinta Synodo.

(a) Pelag. ep. 3. f. 1. ep. Rom. Pont.

V.

PAGIUS

II. Tumultuatur in Italia ob III. Capitula.

vente Justino a Justiniano suscepti, ut ostendunt Nitalia ejus, de quibus hoc an. num. XX.

nit, vel prohibet ne fiat, non persequitur iste, sed diligit. Nam si (ut illi putant) nemo nec reprimendus a malo, nec retrahendus a malo ad bonum est...

VI.

Sed quid de talibus infertus Chalcedonensi Synodo canon statuatur, gloria vestra consideret, ubi post alia sic dicit: Qui a communione se ipsum suspendit...

(b) Aug. Enchir. 6.

VII.

Ecce videtis, quemadmodum tanti testimonio Patris non persequatur coercendo talia, sed diligit emendando tales semper Ecclesia. Facite ergo etiam vos...

E2.

CHRISTY 556.

PELAGII PAP. 2.

JUSTINIANI IMP. 30.

VIII.

pum fieri permisistis, nisi ad clementissimum Principem exinde restitissetis...

Coercendi schismatici.

IX.

Ecce Pelagius Papa (ut vides) schismaticos Donatistarum exemplo vult corripere per saecularem Principem...

PAGIUS III. Anathema dictum in defensores Trium Capitulorum.

Facundus, qui Tria Capitula pertinaciter defendebat, lib. 2. cap. 3. fatetur, non solum in Nestorianos, sed etiam in Trium Capitulorum propugnatores...

rem, asserit & lamentatur: reclamabant enim undique schismatici, dum urgentur, persecutionem se pati a Patribus Orthodoxis...

X.

Quod igitur idem probe sciret Pelagius, quanto cum detrimento schismatici permitterentur sua infania agere...

(a) Pelag. ep. 5. Episcopi Aquilejensis & Mediolanensis schismatici.

Illud est quod a vobis poposcimus, & nunc iterum postulamus, ut Paulinum Aquilejensem pseudoepiscopum, & illum Mediolanensem Episcopum ad clementissimum Principem sub digna custodia dirigatis...

(b) Prox. 18.

Populi recurrunt ad Pelagium.

Ceterum etiam Episcopi a capite schismate scissi essent, populi tamen non ita. Etenim quod longo usu didicissent, secundum hierarchicum in Ecclesia semper servatum ordinem...

mana respectus, ipsi quoque profanum & minus turpe videri debuit, communicando nobis, anathema, quod in nos decreverunt...

Ro.

cio, nihil faciens in aliam partem declinando: ut erogetur, charissime frater, auctoritas Pontificis & pastoris mansuetudo, per nos tibi locum Vicarii, sicut & decessoribus tuis, & noveris gratia largitate concessum. Quia licet apud Dominum non sit acceptio personarum, tuam tamen charitatem etiam carnali generatione constet esse preclaram. Et ideo convenit, ut quanto in te Dominus multiplicata bona largitus est, tanto in sacerdotalibus actibus probitatem morum exhibeas clariorem. Scriptum est enim (a): Cui commodaverunt multum, plus petent ab eo. Usam quoque pallii tibi alacriter affectioseque * concedimus, pariter etiam pallium dirigentes: ut in tanti loci fastigio constitutus preclaro quoque habitu decoreris, sciturus omnibus Ecclesiastici gradus hominibus nullam haberi licentiam sine Formata tua charitatis ex quacumque Galliarum parte longiores petere regiones, ne prohibita presumentes ipsi se proprio privare videantur officio. Hac igitur per Flavianum diaconum, & Nestorium subdiaconum Ecclesie tue, per quos epistolas tuas accepimus, scribenda esse curavimus, in quorum etiam conversatione laudabilis tuae charitatis agnovimus institutum. Dominus te incolumem custodiat, frater charissime. Dat. III. Non. Februar. anno XV. P. C. Basilii V. C. Ad ipsum vero Francorum Regem hanc scripsit epistolam:

XX. Epist. Pelagii Pap. ad Childebert. Regem Francie. *Sabaudius.

Domino filio merito gloriosissimo atque precellentissimo Childeberto Regi Pelagius. Excellentia vestrae litteras post illas quas legati vestri derulerunt, etiam per eos quos frater & Coepiscopus noster Sapaudus * ad nos direxit, reverenter accepimus; & salutis vestrae, qua nobis semper optanda est, cognoscens indicia, gratias divinae pietati retulimus, exorantes clementiam ejus, ut vos largiflua pietate sua conservet incolumes. Litteras autem nostras prefato confacerdoti nostro Sapaudus secundum petitionem vestram direximus, usum pallii pariter concedentes: quia in scripto Ecclesiastico hujusmodi exempla reperimus, quibus ostenditur Arelatenfibus Episcopis a sanctae recorda-

PAGIUS

Archiviis Ecclesie Arelatenfis. Sirmondus tamen observavit, earundem Epistolarum ordinem Baronium invertisse: Epistola enim Pelagii ad Sapaudum, qua vices ei suas in Gallia delegat, quaque his verbis, ut apud Baronium num. XVIII. videre est, incipitur: Majorum nostrorum, &c. per errorem amanuensis his verbis subscripta est: Data III. Nonas Februarii, anno XV. post Consulatum Basilii Viri Clarissimi, qua formula praefens Christi annus designatur, nam tam in exemplari Arelatenfi, quam Pithocano, ac Livinensi scriptum est, anno XVI. post Consulatum Basilii V. C. qui est

tionis decessoribus nostris haec fuisse collata. Propterea salutantes cultu regalibus insulis debito, postulamus, ut ita eum atque Ecclesiam ejus gratia excellentiae vestrae tueatur ac foveat, ne quem per vices nostras auferi, propitiante Domino, postulatis, in aliqua parte cuiquam Gallicanorum sacerdotum, vel cujuslibet ordinis Ecclesiastici personis (quod non oportet) contemptibilis habeatur, & in ea auctoritate sanctae sedi Apostolicae & genio vestro, qui pro eo suffragatores acceditis (quod absit, videatur in aliquo derogari. Perincolumem excellentiam vestram Deus noster custodiat, domine fili) gloriosissime atque pracellentissime. De sunt quibus data est dies & Consulatus; sed eodem tempore quo superior datam esse, argumentum ipsius significat. Cum autem ea data tertio Non. Februarii habeatur, praemittenda est reliquis ab eodem Pelagio Papa sive ad eundem Sapaudium, sive ad Childebertum Regem postea eodem anno datis, atque in primis, quae scripta legiur decimo octavo Kalendas Junias ad eundem Sabaudium Episcopum, quae sic habet:

Dilectissimo fratri Sapaudus Pelagius. Quia legatus filii nostri gloriosissimi Regis Childeberti beatorum Apostolorum Petri & Pauli & aliorum sanctorum martyrum reliquias poposcerunt; necesse habuimus hominem bonum subdiaconum de clero nostro dirigere, qui eas usque ad fraternitatem tuam cum reverentia deportaret. Et ideo salutantes, hortamur ut quaesita occasione sive navis, sive terreno, cum talibus personis, de quibus nulla periculi possit esse suspicio, ad nos eum, juvante Domino, remittatis. Ea autem quae pro honore charitatis tuae a nobis supra dicti legati poposuisse noscuntur, parati sumus, Deo juvante, concedere. Sed nisi litteras tuas per te acceperimus, sicut etiam decessores nostri postulantis tuis decessoribus praestiterunt, superfluum judicavimus ultro transmittere: sed mox ad nos, juvante Domino, cum de clero tuo cum litteris direxeris, si Dominus voluerit, & si vixerimus, promittimus nos esse facturos. Praeterea hortamur, ut viro magnificentissimo filio nostro Patri-

XXI. Epist. alia Pelagii ad Sapaudum Epi.

XXII. Eiusdem ad eundem epist. III. * nos

PAGIUS

berto Francorum Regi, qua anathema dicit iis, qui de fide aliter sentiunt, quam in Literis Leonis & in Concilio Chalcedonensi continetur: ac praeterea Reliquias Sanctorum mittit per Hominem bonum Subdiaconum. Et haec dicitur data III. Idus Decembris, anno XV. post Consulatum Basilii V. C. per Rufinum Legatum, eaque etiam integra refertur num. XXVI. & seqq. Haec Sirmondo, sequentia vero nobis observata.

VII.

Epistola mox laudata Pelagii ad Childebertum Regem III. Idus Decembris currentis anni scripta, ex duabus aliis, quarum altera ad Childebertum, altera ad Justinianum a Vigilio data

cio Placido genitori tuo dicas, ut quod de personibus possessionum Ecclesie nostra collectum est, aut per suum hominem, aut per harum nobis dignetur dirigere portitorem: quia Italiae pradia ita desolata sunt, ut ad recuperationem eorum nemo sufficiat. Et si possibile est ut nobis de ipsis solidis saga tumentacia, quae pauperibus erogari possint, & tunicas albas, aut cucullas, vel colobias, aut si quae aliae species in Provincia sunt, quae pauperibus (ut diximus) erogari debeant, exinde facite comparari, & opportunitate navis inventa dirigite: ut maximas fraternitati tuae gratias referamus, dum hujusmodi sollicitudinem nostram providentia charitatis tuae revelari contigerit. Hortamur etiam, ut Anastasium fratrem Pauli defensoris Ecclesie ad nos faciatis occurrere. Dominus te incolumem custodiat, frater charissime. Data XIX. Kal. Jun. anno XV. P. C. Basilii V. C. Haec Pelagius ad Arelatensem Episcopum: quibus intelligis studium Regis Christianissimi erga Sanctorum cultum, cum ad accipiendas Sanctorum reliquias Romam ad Pelagium Papam legationem misit; & reverentiam illis exhibitam ab ipso Romano Pontifice, dum eas non credidit homini laico, sed mittendas putavit per Romanae Ecclesiae subdiaconum virum pium. Porro haec mense Maio esse a Pelagio Papa scripta vidisti. Quo item anno, post Consulatum scilicet Basilii decimo quinto, idem Pelagius Papa mense Julio has ad eundem Arelatensem Episcopum litteras perbreves dedit:

Dilectissimo fratri Sapaudus Pelagius. Quae nobiscum omnipotentis Dei gratia fuerit operata, ad charitatem tuam credimus fuisse perlatum: pro qua re ad vos * destinari convenerat, ut visitatione communi magno invicem gaudio frueremur. Nos tamen fraternae memores charitatis, per praesentium portitorem, occasione reperta, officium fraternae salutationis impendimus. Optamus, ut alterna in timore Domini charitate viventes, mutuo frequenter refoveamur alloquio. Dominus te incolumem custodiat, frater charissime. Dat. IV. Nonarum Juliarum, anno XV. P. C. Basilii V. C. Rufum ve-

ro eodem anno mense Septembri ad eundem idem Pelagius Papa dedisse litteras reperitur, quae sic se habent.

Dilectissimo fratri Sapaudus Pelagius. Fraternitatis vestrae grata nobis colloquia, Felice viro honesto deferente, suscepimus: quibus recensitis, communi Domino ac Deo non insufficientes gratias egimus, quia incolumitatem dilectionis tuae, quae nobis est desiderabilis, eorum testificatione cognovimus. Ea autem quae in nostris laudibus facundia oris vestri deseruit, quamquam vos congruentem vobis rem fecisse manifestum sit, nos tamen nihil nostrum ex omnibus quae dicta sunt agnoscentes, verecundiam magis incurramus, illud doctissimi viri ad animum perducentes, qui dixit: Sicut vera laus ornat, sic falsa castigat. Multum enim vitia nostra ac morum verba charitatis vestrae mensuras excedunt. Optamus tamen, ut Sanctorum omnium precibus & vestris orationibus faciat nos Deus tales existere, quales vos esse ex boni voluntate pinxistis. Atque ideo salutantes debito charitatis affectu, indicamus, nos, inventa ante hoc primum tempore occasione quorundam de provincia vestra Romam venientium, tanto amoris vestri fervore fuisse succensos, ut impatienter ferremus hujusmodi opportunitatem silentio praeterire.

Scribentes namque gloriosissimo communi filio Regi Childeberto, etiam ad charitatem tuam litteras, quales sub brevitate temporis potuimus dictare, transmisimus. Quaedam autem nobis (sicut scripsistis) proprio ore, litterarum vestrarum in compendio portitor intimavit, quae nos non mediocriter promoverunt, admirantes nimirum, qua ratione tam nova res fuerit usurpata: & necesse habemus sollicitate *, ut si quis venerit, non facile nobis tamquam ignavis subrepere videatur. Melius tamen fraternitas tua faciet, si cognoscens illos quos suspicamini ad nos esse venturos, & vos personam instructam, ex omni parte dirigatis, quae eis possit obfistere. Quia cum epistola vestra nihil de causa contineat: si hic, qui nobis modo ex voluntate vestra verbo suggestit, tunc apud nos nequeat inveniri, videbimur nos accusatoris officium suscepisse. Quod

XXIII. Ep. ejusdem ad eundem quarta.

XXIV.

* perferuntari.

Epistola Pelagii ad Childebertum ex duabus conficiata.

CHRISTI
556.PELAGII PAP.
2.JUSTINIANI IMP.
30.

Quod si a tua charitate persona dirigitur: nostrum est & pro affectu quem vobis impendimus, & pro rei gestae novitate, salva equitate, competentem, quem dilectio tua miserit, præbere favorem. Dominus te incolumem custodiat, frater charissime. Dat. XI. Kalend. Octob. anno XV. P. C. Basilii V. C. Quænam autem ista fuerint, quibus Episcopus Arelatenfis judicandus fuerit ab ipso Romano Pontifice, ex epistola ejusdem Pelagii data ad Childebertum Francorum Regem aliqua ex parte possumus intelligere, quæ sic se habet:

Domino filio gloriosissimo atque præcellentissimo Childeberto Regi Pelagius.

XXV.
Epist. Pelagii Papæ ad Childebert. Regem Franc.

Cum celsitudini vestræ multa dona misericordia divina contulerit, pro amore tamen quem Ecclesiæ ejus sinceriter exhibetis, fecit vos multis regnantibus clariores: quoniam inter alias regni vestri curas pro tranquillitate sanctæ Ecclesiæ præcipuam sollicitudinem vos certum est exhibere. Quæ cum ita sint, miramur quia & quantum nobis præsentium portitorum suggestio parefecit, passi estis subripi vobis, Sapaudum fratrem & Coepiscopum nostrum Arelatenfis civitatis Antistitem, cuius Ecclesiæ in regionibus Gallicanis primatus privilegio & sedis Apostolicæ vicibus decoratur, ad petitionem Episcopi ab ipso ordinati in iudicium sequentis civitatis Episcopi (quod nulla Ecclesiastica lege vel ratione conceditur) judicandum juberetis occurrere; ut ipso de concitato loci sui præjudicio conquerente, illum qui usurpavit necesse sit de illicita præsumptione culpari. Pro quibus Christianitatis vestræ confidentia freti, paternò studio postulamus, ut si quid est tale factum, congrua satisfactioe celeriter amputetur, nec ullum sui exemplum in perturbacione Ecclesiarum, quas vobis Deus credidit, relinquere concedatur. Et hujusmodi causis sollicitam vos in reliquo decet exhibere cautelam, ne quid contra Ecclesiasticas regulas petentibus concedatis:

PAGIUS

num Romam ad Pelagium Papam miserat; qui postulavit, ut Pontifex, vel Childeberto significaret, se per omnia Beati Leonis Scriptis assentiri, vel propriis verbis confessionem suæ fidei ad eundem destinaret. Id constat ex alia Pelagii ad Childebertum Regem Epistola, de qua etiam infra, in qua Pontifex ait: *Veniens Rufinus, vir magnificus, Legatus Excellentia vestra, confidenter a nobis, ut decuit, postulavit, quatenus vobis, aut beata recordationis Papa Leonis Tomum a nobis per omnia conservari significare debuissimus, aut propriis verbis nostra Confessionem fidei destinare.* Hujusmodi petitionis ratio hæc fuit, quod semina scandalorum in Provinciis Galliarum a quibusdam spargebantur, quasi quid contra fidem Catholicam in quinta Synodo generali peractum esset. Quare Pelagius Literis hoc anno ad Childebertum tertio

quia (quod bene cognitum est religiose menti vestræ) non aliter Deo nostro recte potest regalis devotio famulari, nisi providentia ejus Ecclesiasticorum ordinum, servet integritatem. Incolumitatem excellentiæ vestræ Deus noster custodiat, domine fili gloriosissime atque præcellentissime. Hactenus epistola ad Regem Francorum, quæ sine die & Consulatu licet posita habeatur, datam tamen anno quinto-decimo post Consulatum Basilii, quæ dicta sunt, docent. Quo pariter anno ab eodem Pontifice scripta legitur epistola mense Decembri ad eundem Childebertum Francorum Regem per Rufinum legatum missa. Quod enim Græcis consensisset Pelagius in probanda Quinta Synodo, a schismaticis in suspicionem adductus est de violata Catholica fide: cuius rei gratia idem Rex Rufinum legatum Romam ad ipsum Pontificem misit id exploratum. Quo audito, mox idem Pontifex has ad eundem Regem litteras reddidit:

Domino filio gloriosissimo atque præcellentissimo Childeberto Regi Pelagius Episcopus.

Rufinus vir magnificus legatus excellentiæ vestræ nobis dixit, quod & in provinciis Galliarum quidam semina scandalorum sparserunt, dicendo quid contra fidem Catholicam (quod Dominus non patitur) admissum. Et quamvis a transitu divæ memoriæ Theodora Augusta nullas de fide quæstiones Ecclesiæ Dei in partibus Orientis, Deo miserante, formidet, sed quadam capitula extra fidem fuerint agitata, de quibus longum est ut epistolari possint complecti sermone: hoc breviter secundum admonitionem præfati magnifici viri Rufini, ad sanandum animum vestrum, vel omnium fratrum & Coepiscoporum nostrorum in Gallia regionibus consistentium, faciendum esse perspeximus, dicentes anathematizare nos, & alienos ab æternæ vitæ præmiis judicare, quicumque ab illa fide, quam beatæ recordationis Papa Leo in suis epistolis præ-

Idus Decembres missis illam petitionem implevit, & anathema dixit iis, qui de fide aliter sentiebant, quam in Epistolis Sancti Leonis, & in Concilio Chalcedonensi continebatur. Artifex Epistolæ, de qua agitur, refert priorem ejus partem ad Childebertum, ab initio usque ad hæc verba: *Quoniam hæc ipsa ita contigerunt, sicuti & posteriorem ab his verbis: Reliquias vero tam Beatorum Apostolorum, quam Sanctorum Martyrum, jam quidem per servos Dei Monasterii Lirinensis direximus, & cætera usque in finem.*

Reliquia omnia in Epistola ad Childebertum VIII. contenta desumpsit confarinator ex aliquibus Literis a Vigilio Papa ad Justinianum Imp. datis. Nam hæc verba v. g. non nisi ad Imperatorem Constantinopolitanum scripta sunt: *Hæc ipsa ita contigerunt, ut cum Pater vester Cle-*

XXVI.
Alia Pelagii ad Childebe. Reg. cp.

Ex quibus altera ad Justinianum a Vigilio scribitur præ fuit.

CHRISTI
556.PELAGII PAP.
2.JUSTINIANI IMP.
30.

dicavit, & quam Chalcedonense Concilium sequens eundem Præsulem edita diffinitione suscepit, in una syllaba aut in uno verbo vel in sensu erravit, vel erraverit aliquando, aut declinavit, vel declinaverit aliquando.

XXVII.

Quibus se ita habentibus, non attendat celsitudo vestra, nec fratres nostri Episcopi fabulas eorum hominum, qui scandalis delectantur. Quoniam hæc ipsa ita contigerunt, ut cum pater vester clementissimus Imperator omnes hæreses, quæ Constantinopoli Episcopos suos & ecclesias cum magnis redditibus & vasorum diversitate usque ad tempora Imperii ejus habuerunt everterit, & sublati basilicis eorum atque redditibus, omnibusque aliis rebus, Catholicis tradiderit: hi ergo qui in ipsis erroribus remanserunt, conglobati sunt in unum, & agunt vehementer, qualiter Ecclesiam Catholicam scindant atque perturbent. Nam & sic in Italiam (quamdiu nos in Constantinopoli fuimus) de nomine nostro chartas mittebant, dicendo, quasi nos dixerimus fidem Catholicam fuisse corruptam: nunc vero etiam contra nos afferunt hæc chartas tacitis nominibus, ut nesciatur qui eas misit: sed sic faciunt Christiani qui in Constantinopoli sunt, dum eos constat non esse Christianos, maxime tamen Nestorianæ hæresis homines, pro eo quod Nestorius duas naturas in Christo separatas quidem & divisis astruxerit fraudulenter moluntur dicere longe ab intellectu esse Chalcedonensis Synodi & Papæ Leonis, dum Nestorius pro eo quod divisis duas naturas assereret, ipso dogmate beati Papæ Leonis constat esse damnatum.

XXVIII.

Hæc breviter insinuanda esse excellentiæ vestræ curavimus, ut ille ardor fidei vestræ & unitatis amor non alicujus perverfi hominis fabulas aut chartas superfluas permittat attendi: quia & sic simplices aliquos Episcopos & nescientes pri-

PAGIUS

mentissimus Imperator omnes hæreses, quæ Constantinopoli Episcopos suos & Ecclesias, cum magnis redditibus & vasorum diversitate usque ad tempora Imperii ejus habuerunt, everterit, & sublati Basilicis eorum atque redditibus, omnibusque aliis rebus, Catholicis tradiderit: Certum est autem Justinum Seniore hæreticorum Basilicis Orthodoxis tradidisse, & Justinianum ejus filium adoptivum fuisse; cum contra Clodoveus Magnus Childeberti pater, nec appellatus est Imperator, præsertim a Pontificibus Romanis; neque aliquis Francorum Rex hæreticorum Ecclesias Constantinopoli evertere potuit: Ad hæc Auctor illius Epistolæ infra ostendit, Imperatorem, quem alloquitur, alium non esse, quam Justinianum: *Ut autem nos diu tribulationes Constantinopoli pateremur, illa res fecit, quam breviter superius tetigimus: quoniam vidente Augusta (nempe Theodora, quam jam in eadem Epistola nominarat) quidquid in Ecclesiasticis causis movebatur, suspectum habuimus. Nam Pater vester clementissimus Imperator, & Beati Papa*

ma elementa fidei sollicitaverunt, ut nec rationem ipsam intelligant, nec discernant quantum sit bonum a fide Catholica non errare, sed si qua sunt alia quibus crimen ab hæreticis patitur sancta Ecclesiæ, refutare. Quis enim patiatur, ut Nestorii vel sectatorum ejus blasphemias pro eo quod duas naturas in Christo separatas, id est, divisis esse astruxerit, Catholica fidei existimet concordare?

XXXIX.

Ut autem nos diu tribulationes Constantinopoli pateremur, illa res fecit, quam breviter superius tetigimus: quoniam vivente Augusta, quicquid in Ecclesiasticis causis movebatur, suspectum habuimus: nam pater vester clementissimus Imperator & B. Papæ Leonis dogma & Chalcedonensis Synodi fidem nullo modo patitur violari. Reliquias vero tam beatorum Apostolorum, quam sanctorum martyrum jam quidem per servos Dei monasterii Lirinensis direximus: sed & nunc quas legati vestri poposcerunt, nos misisse signamus, deputantes hominem bonum subdiaconum ex clero Ecclesiæ nostræ, a quo usque ad fratrem & Coepiscopum nostrum Sapaudum, jubente Domino, deferantur. Dat. III. Id. Decemb. anno XV. post Consulatum Basilii V. C. Per Rufinum legatum.

Pelagius misericordia Dei Episcopus Ecclesiæ Catholicæ urbis Romæ exemplari epistola nostræ subscripsimus.

Post hæc autem idem Rex, ad omnem dubitationem tollendam, adiecit ut peteret ab ipso Pontifice exactiorem fidei professionem: quod & fecit anno sequenti eam scribens: habes ipsam collocatam in fine Pelagii. Has vero omnes epistolas ab Ecclesiæ Arelatenfis accepimus ex antiquitus scripto codice. Hæc gesta sunt cum Ecclesiæ Gallicana. Quænam autem hoc eodem anno geri contigerit cum Episcopis Italiæ provinciæ Tusciæ, ex literis ejusdem Pelagii ad eos datis mense

XXX.

IX.

Leonis dogma & Chalcedonensis Synodi fidem nullo modo unquam patitur violari. Ubi loco patitur, legendum, passus est. Mitto alia in ea Epistola memorata, quæ dici non potuerit ab alio Pontifice Romano, quam a Vigilio post suum Constantinopoli in Siciliam reditum. Denique inter partes tres, quibus Epistola illa constata, nulla connexio est, ut legenti patet.

Secundo loco Rufinus a Childeberto Rege ad Pelagium missus, rogavit eum, ut Sapaudum vicces Apostolicas delegaret, usumque Pallii concederet. Sed excusavit se Pontifex per Epistolam apud Sapaudum, donec Literas ab ipso Sapaudum, per Arelatenfis Ecclesiæ Clericum acciperet. Eas detulit Homo-bonus Ecclesiæ Romanæ Subdiaconus, per quem Pelagius Arelatense usque deportari voluerat Reliquias quas Legati Childeberti Regis poposcerant. Ea ad Sapaudum Epistola data XIX. Kalendas Januariæ, anno XV. post Consulatum Basilii V. C. qui præfatus Christi annus est. Eam recitat Baronius num. XXI. Tertio loco Rufinus Reliquias a

Pe-

CHRISTI
556.PELAGII PAP.
2.JUSTINIANI IMP.
30.

Februarii satis apparet. Extant ipsa integræ ex eodem codice acceptæ, sicque se habent:

Dilectissimis fratribus Gaudenzio, Maximiliano, Geronio, Justo, Terentio, Vitali, & Laurentio per Tusciam Annonariam, Pelagius.

XXXI.
Pelagii P.
ad Tusciam
Episcopos
epist.

Directam a vobis relationem, Defensore Ecclesie nostræ Jordane deferente, suscipientes satis mirati sumus, ita vos Apostolicæ auctoritatis oblitos, ut divisionem vestram ab universali Ecclesia meo etiam volueritis (quod absit) consensu firmari; & quos decuit popularem ignorantiam sacerdotali doctrina comprimere, in contumeliam sedis Apostolicæ, plebis velle sequi iudicium. Nec ista dicentes, injuriam nostram dolemus, quibus donante Domino propositum est in mansuetudine supportantes omnia fraternæ pacis vinculo custodire: sed (sicut diximus) divisionem vestram a generali Ecclesia, quam tolerabiliter ferre non potero, vehementer stupeo. Cum enim beatissimus Augustinus Dominicæ sententiæ memor, qua fundamentum Ecclesie in Apostolicis sedibus collocavit, in schismate esse dicat, quicumque se a Præsulis earundem sedium auctoritate vel communione suspenderit, nec aliam manifestet esse Ecclesiam, nisi quæ in Pontificibus Apostolicarum sedium est solidata radicibus: quomodo vos ab universi Orbis communione separatos esse non creditis, si mei inter sacra mysteria secundum consuetudinem nominis memoriam retinetis, in quo licet indigno Apostolicæ sedis per successionem Episcopatus præsentis tempore videtis consistere firmitatem?

Sed ne apud vos forte, vel apud grecos qui vobis commissi sunt, de fide nostra aliqua possit remanere suspicio: hoc

dilectionem vestram certissime nosse desidero, me illam, donante Domino custodire fidem, quam sacra Apostolorum doctrina constituit, quam Nicæna Synodus firmavit auctoritas, quam Constantinopolitanæ, Ephesinæ primæ, & Chalcedonenfis sanctarum Synodorum explanaverunt sententiæ, nec quicquam de præstatarum Synodorum definitionibus vel imminuisse me aliquid, vel auxisse, aut in aliquo permutasse, sed omnia, Deo propitio, quæ ab illis de fidei puritate conscripta sunt, inviolabiliter custodire: anathematis nihilominus iudicio subdatis, quisquis ad præscriptarum quatuor Synodorum fidem, vel ad beatissimi Leonis Præsulis Apostolicæ sedis tomum, qui in Chalcedonenfis est Synodo confirmatus, aliqua ex parte, vel infirmandum quoquo modo, vel in dubium (quod absit) deducendum aliquando consenserit. Hac igitur dilectio vestra fidei nostræ professione munita, ignorantiam hominum (sicut sacerdotes decet) in spiritu mansuetudinis edocere festinet, & a prava intentione modis omnibus revocare, atque unitati Ecclesie reddere. Quod si quis forte etiam post hæc aliquem sibi superesse credit scrupulum; ab insano tumultu desinens, ad nos magis venire festinet: ut ex his quæ dubitat, rationabili satisfactione percepta, latus, Deo propitio, cognita veritate, universali reformetur Ecclesie. Nos enim (secundum Apostolicam (a) sententiam) parati sumus ad satisfactionem omni poscenti nos rationem de ea quæ in nobis est fide: quia in nullo nos a sanctis Patribus, custodiente nos divina gratia cognoscimus deviasse. Dominus vos incolumes custodiat, fratres charissimi. Dat. XV. Kalend. Mar. anno XV. P. C. Basilii V. C. Hæc Pelagius, qui cum ubique tumultuari audisset, schisma-

(a) 1. Petr.
3.

PAGIUS

Pelagio petiit, de quibus mentio in Epistola mox explicata, & cum altera Vigilli ad Justinianum confuta.

X.
Annuit
Pelagius,
sed anno
tantum
sequenti.

Nunc agendum de Pelagii Epistolis, anno sequenti datis, cujus initio Flavianus Diaconus, & Nestorius Subdiaconus Ecclesie Arelatenfis Romam venerunt, cum Literis ad Pelagium Papam, missis non tantum a Sapaudo, qui vires Pontificias, & usum Pallii rogabat sibi concedi, sed etiam a Childeberto Rege, qui Sapaudum illis honoribus exornari summopere cupiebat. Annuit postulat Pelagius, extantque Literæ, quæ ea de re, per Flavianum, & Nestorium scripsit, cum ad Sapaudum Episcopum Arelatensem, tum ad ipsum Regem Childebertum. Epistola ad Sapaudum Data III. Nonas Februar. anno XVI. P. C. Basilii V. C. anno scilicet sequenti. In exemplari tamen Arelate ad Baronium misso legitur: Dat. III. Non. Febr. anno XV. P. C. Basilii V. C. ut videre est apud Baronium num. XVIII. & seq. Verum in Codicibus MSS. Sirmondus citatus invenit scriptum; anno XVI. P. C. Basilii V. C.

Litteræ ad Childebertum Regem recitatæ a Baronio num. XX. scriptæque sine die & Consule, eodem tempore, ac superiores datæ sunt. Sequitur alia Epistola Pelagii ad Childebertum Regem, quæ etiam est sine die & Consule. Præcedenti significat Pelagius, se vires suas, & Pallii usum Sapaudo concessisse, huncque Childeberto Regi commendat; hæc vero est de Sapaudo, qui contra Sedis suæ Privilegium alterius Episcopi iudicium subire iussus fuerat. Recitatur hæc a Baronio num. XXV. Epistola Pelagii ad Sapaudum Arelatensem dicitur data Idibus Aprilis anno XVI. post Consulatum Basilii V. C. etiam apud Baronium; qui tamen eam exhibet anno DLIX. num. X. & seq. Quod eam, inquit, tardius ab Ecclesia Arelatenfi, cum aliis quibusdam accepit. Quare ea ad annum Christi DLVII. referenda. Est porro de ipsius Pelagii fide Catholica, quam is ad Regem ante scripsit. Petit enim in ea Pelagius, ut Sapaudus sibi significet, an sua fidei Professio, tam ei, quam Regi placuerit.

Denique in eadem epistola Pelagius Sapaudo notum facit, se ad Childebertum Regem scripsit.

XI.
Alia Pelagii
Epistola
anno sequenti
data.

XII.

CHRISTI
556.PELAGII PAP.
2.JUSTINIANI IMP.
30.

maticis omnes Ecclesias adversus ipsum. Romanum Pontificem concitantibus, expeditur iudicavit de fide Catholica ad universum populum Christianum circulares (quas dicunt) litteras dare, quas ex eodem codice hic tibi reddere, operæ pretium) iudicavimus; sic enim se habent:

Pelagius Episcopus universo
populo Dei.

XXXIII.
(a) 1. Rom.
10.
Pelagii
Papæ ad
universum
populum
Christianum
de Cathol.
de epist.

Vas electionis beatissimus Paulus Apostolus (a) cum de Judæis in Christo necdum credentibus loqueretur, zelum eos Dei habere professus est, sed ne ex hoc sine culpa esse crederentur, consequenter adiecit, sed non secundum scientiam: ut eos necessarie per doctrinam a Deo sibi creditam ostenderet emendandos. Quod testimonium nostrum etiam temporari convenire, charitas vestra non ambigit: quia etsi zelum Dei in quorundam mentibus esse deprehendimus, in hoc tamen quod suspicionibus quibusdam sine notitia veritatis se concusserunt atque concutiunt, & quod se a visceribus unice matris Ecclesie nefaria animositate dissepunt, sine scientia eos esse non dubium est. Et possemus quidem totius causæ rationem ad sedandos rumores hominum, divina nobis cooperante misericordia, fiducialiter explicare, nihilque contra fidem Patrum, contraque quatuor Synodorum firmitatem ullatenus esse tentandum, lucidissimis approbationibus demonstrare; magisque id altum ut memoratarum Synodorum firmitas contra omnes inimicos immobili soliditate consisteret. Sed quia hoc his, qui lacte potius quam solido cibo nutriendi sunt, necessarium esse non duximus, ut (sicut memoratus Doctor Gentium dicit (b) inter perfectos loquenda sit sapientia: hoc interim, quod etiam parvulis abunde sufficiat, ad notitiam omnium deferendum esse perspeximus. Id autem est, ut fidem meam annexa subter professione definiam, in qua, Deo propitio, & rectæ me Apostolorum doctrinæ & Patrum inherere vestigiis evidenter appareat: ut per vos qui zelum Dei etiam cum scientia possidetis, cæteris innotescat, quos operante Domini nostri Ann. Eccl. Tom. IX.

(b) 1. Cor.
6.

PAGIUS
Pelagius
suam fidei
Professione
nem ad
Childebertum
Regem misit.

psisse, ad eumque suæ fidei Confessionem misisse. Sed non dubium, quin data sit Idibus Aprilis, sequentis scilicet Christi anni, quo die Pelagius ad Sapaudum de eadem re Literas dedit. Post utramque Epistolam sequitur Fides Pelagii, seu ejus fidei Professio a Baronio, qui eam tarde accepit, anno DLIX. num. XIV. & seqq. relata. Hæc tamen magis integra refertur a Garnerio in Auctario Operum Theodoretii Dissert. 4. cap. 6. paragr. 2. ex Codice MS. Divionensi Sancti Benigni. Idem Garnerius in Appendice ad Notas Capituli 2. Libri Diurni Romanorum Pontificum, observat, Summos Pontifices cum ordinarentur, suæ fidei Professionem emisisse, & duas Professio-

gratia, non sine vestra mercede ab irrationabili divisionis suæ malo confidimus liberandos.

De sanctis vero quatuor Conciliis, id XXXIV. est, Nicæno trecentorum decem & octo, Constantinopolitano centum quinquaginta, Ephesino primo ducentorum, sed & de Chalcedonenfi sexcentorum triginta, ita me, protegente divina misericordia, sensisse & usque ad terminum vitæ meæ sentire toto animo & tota virtute profiteor, ut eas in sanctæ fidei defensione, & damnationibus hæresum atque hæreticorum, utpote sancto firmatas Spiritu, omnimoda devotione custodiam; quarum firmitatem, quia universalis Ecclesia firmitas est, ita me tueri ac defendere profiteor, sicut eas decessores meos defendisse non dubium est: in quibus illum maxime & sequi & imitari desidero, quem Chalcedonenfis Synodi auctorem novimus extitisse; qui suo congruens nomini, ejus se membrum, qui de tribu Juda leo extitit, vitacissima fidei sollicitudine evidenter ostendit. Similem igitur superscriptis Synodis reverentiam me semper exhibiturum esse confido, & quicumque ab eisdem quatuor Conciliis absoluti sunt, me esse Ortbodoxos habiturum, nec unquam in vita meâ, Deo nos in omnibus protegente, aliquid de sanctæ & veræ prædicationis eorum auctoritate minuere.

Sed & canones, quos sedes Apostolica XXXV. suscepit, sequor & veneror, & Deo adjuvante defendo, neque vel de hac professione reticere, aut discedere aliquando promitto. Epistolas etiam beatæ recordationis Papæ Celestini, Sixti, & præ omnibus B. Leonis, necnon etiam successorum ejus Hilari, Simplicii, Felicis, Gelasti, Anastasii, Symmachi, Hormisdæ, Joannis, Felicis, Bonifacii, Joannis alterius, & Agapeti pro defensione fidei Catholicæ, & pro firmitate superscriptarum quatuor Synodorum, & contra hæreticos, iam ad Principes, quam ad Episcopos, vel quoslibet alios per Orientem & Illyricum atque Dardaniam, aliasque provincias diversis temporibus missas inviolabiliter, adjuvante Christo Domino nostro, me custodire profiteor; & omnes quos ipsi

nes distinguendas esse: alteram, quæ ab ordinando, alteram, quæ ab ordinato ederetur: priorem Symbolum vocatam esse, posteriorem Synodicam; illam denique privati fuisse hominis; hanc vero Ecclesie Doctoris. Prioris vix mentio reperitur ante Gregorium Magnum: posterioris aliqua exempla extant. Verum septimo sæculo, cum Summi Pontifices ordinabantur, jam non Symbolum, quod antea fiebat; sed pro Symbolo fuit Professio fidei, cujusmodi exhibetur in Diurno Pontificum Romanorum. Obtinuit vero illa, non tantum ad undecimum saltem sæculum, quo vivebat Ivo Carnotensis, qui ejus rei testis est; sed etiam ad tempora Basileensis Concilii, quod hæc ab

CHRISTI 556.

PELAGII PAP. 2.

JUSTINIANI IMP. 30.

ipsi damnaverunt, habere damnatos, & quos ipsi receperunt, precipue venerabiles Episcopos Theodoritum & Ibam, mo inter Orthodoxos venerari.

XXXVI. Hæc est igitur fides mea, & spes qua in me dono misericordiae Dei est: pro qua maxime paratos nos esse debere, beatus Petrus (a) precipit ad respondendum omni poscenti nos rationem. Cum hac professione me vivere opto, cum ipsa ante tribunal Christi assistere: per hanc a peccatis meis absolvi me credo, & ad dexteram gloriae divina misericordia deponendum. Quicumque autem aliud senserit, crediderit, predicaverit, hunc anathematizat sancta & universalis Ecclesia Dei. Deus vos incolumes custodiat, filii dilectissimi, Amen. Ad hæc quidem compulsus est Pelagius Papa, cum obrutus ubique esset schismaticorum calumniis, quod Quintam probando Synodum, Quartam abolevisse, vel saltem corrupisse iactarent. Profuerunt ista quidem multis, non tamen omnibus: etenim in pluribus Italiae locis diutius eiusmodi viguisse schismaticos liquet.

XXXVII. Hoc eodem tempore (ut Agathias (b) tradit) regnum Francorum in maximum discrimen adductum est ex bello civili conflato inter fratres Regem Childebertum atque Clotarium ob divisionem bonorum Theodibaldi Regis defuncti: cui & domesticum bellum accessit, cum Chramnus Clotarii filius contra patrem arma movit, quo tempore idem Clotarius adversus Saxones rebellantes in expeditione esset. Sed omnibus his omiſſis, hic ea tantum referenda sunt, quibus Dei adversus sacrilegos ultio his temporibus non semel progressa narratur. Ac primum de Leone Pictaviensi, qui inter alios filium in patrem commovit, hæc notatu digna Gregorius (c): Habebat Chramnus & Leo-

PAGIUS ordinando Pontifice exigit. Mittebat illam Pontifex ordinatus ad Patriarchas, supparesque Patriarchis Præfules Antiocephalos, ut liquet ex Gregorio Magno.

XIII. In ea Professione nulla fit mentio Quintæ Synodi.

Pelagius itaque, qui calumniose accusatus fuerat apud Childebertum Regem, quasi de Incarnatione Verbi Divini non perinde sentiret ac Sanctus Leo, post laudatum, quem alius receperat Literis Leonis Tomum, mittit ad eundem Regem laudatam fidei Professionem, in qua nullus sermo de V. Synodo, quoniam adhuc in Gallis male audiebat: fit autem de Prædestinatione, & de vasis Misericordiae, propterea quod quaestiones, ea de re adhuc movebantur in Regno Childeberti, quamvis Araucanica Synodus II. habita anno DXXXIX. sententiam dixisset, eamque Bonifacius II. confirmasset. Mabillonius in Museo Italico Tomo I. pag. 151. refert se vidisse Romæ in Bibliotheca Capranica, Professionem fidei, cujus titulus: Professio, quam fecit Benedictus Caietanensis, postea dictus Bonifacius VIII. post suam assumptionem anno MCCXCIV. cum glossa super eandem: cujus glossæ Auctor ait, se prædictam Professionem reperisse multis in locis,

nam Pictaviensem ad omnia mala perpetranda gravem stimulum, qui nominis sui tamquam leo erat in omni cupiditate saevissimus. Hic fertur quadam vice dixisse, quod Martinus & Martialis confessoribus nihil Fisci viribus utile reliquissent: & statim percussus a virtute confessorum, surdus & mutus effectus, amens est mortuus. Venit enim miser ad basilicam sancti Martini Turonos, celebravitque vigiliis, dedit munera: sed non eum respexit virtus consueta; cum ipsa enim quæ venerat infirmitate regressus est. Inhiat se hominem rapacem in bona Ecclesiæ, ultio secuta declarat.

Complures alios his civilium discordiarum temporibus iniecisse manus in bona Ecclesiastica, nonnulla alia exempla divinæ ultionis in eos immissa demonstrant: quod & testatur primus canon (d) Parisiensis Concilii post annum sequentem (ut suo loco dicemus) habiti: hæc enim habet in fine post nonnulla adversus huiusmodi facinorosos statuta: Accidit autem ut temporibus discordiæ (hæc enim signat tempora) supra provisionem beatae memorie Clodovei Regis, res Ecclesiarum aliqui competissent, ipsasque res invasisent, improvisa morte collapsi, propriis hæredibus reliquissent. Placet & hos quoque, nisi res Dei admoniti a Pontifice, agnita veritate, reddiderint, similiter a sanctæ communionis participatione suspendi: quoniam res Dei, quæ antecessores eorum immatura morte credendæ sunt peremisse, non debent filii ulterius possidere. Iniquum esse censemus, ut potius custodes chartarum, per quas aliquid a fidelibus personis legitur derelictum, quam defensores rerum creditarum (ut præceptum est) iudicemur. Hæc Patres in Concilio Parisiensi.

Leo Pictaviensis blasphemus in Sanctos punitur.

XXXVIII. (d) Conc. Paris. c. 11.

Sed

afferentibus, qui eam exhibebant, quod Bonifacius Papa VIII. miserat Regi Francia scire volenti, an habuisset ipse introitum Canonicum in Papatu. Et inter alia, qua Rex allegabat, quod ad hoc Romanus Pontifex teneretur, inducebat Epistolam Papa Pelagii Gilberto (legendum, Childeberto) Regi Francia pro causa simili destinatam. Ita Glossator.

A num. XXXVII. ad XLIII. Marius in Chronico post Consulatum Basilii anno. XIV. Christi scilicet superiori, ait: Hoc anno Theodobaldus Rex Francorum obiit, & obtinuit Regnum ejus Clothacharius, patruus patris ejus. Eo anno Chramnus filius Clothacharii Regis, sollicitante Childeberto patruo suo, ad ipsum latebras dedit. Eo anno Saxonibus rebellantibus Clothacharius Rex cum gravi exercitu contra ipsos dimicavit: ubi multitudo Francorum & Saxonum ceciderunt: Chlotarius tamen Rex visor abscessit. Eo tempore Buccelenus Dux Francorum in bello Romano cum omni exercitu suo interviit. At Theodobaldus Rex & Buccelenus seu Butilinus Dux anno DLIII. e vivis excessere, & Saxonum rebellio eodem anno, quo Butilini mors contigit. Legenda quæ de his dixi ad annum DLIII. & seq.

XIV. Chramni adversus Clotarium patrem.

CHRISTI 556.

PELAGII PAP. 2.

JUSTINIANI IMP. 30.

XXXIX. Sed & præter hos bonorum Ecclesiarum invasores regii quoque ministri eadem Fisco addicere consueverunt: cujus rei gratia iidem in eadem Synodo Patres hæc in secundo canone posuerunt: Perpetuo autem anathemate feriatur, qui res Ecclesiæ confiscat, aut competere, aut pervadere periculosa infestatione præsumpserit. Periculosa, inquit, infestatione, quod scilicet (ut dictum est, atque dicitur) multa adversus huiusmodi ultionis divinæ exempla edi solerent. Hæc canon secundum eisdem Concilii, de quo post sequentem annum suo loco dicturi sumus: sed cepta prosequamur.

XL. Ad eiusmodi vero contra patrem sceleratum bellum susceptum idem perditissimus filius Chramnus patrum suum Childebertum Regem Clotarii fratrem sibi, foedere isto, conjunxit. Sed quænam essent obventura, clerici Divionenses in hunc modum ex divinis Scripturis deprompto oraculo notum fecere: ait enim Gregorius: Positis, clerici, tribus libris super altarium, id est, Prophetia, Apostoli, & Evangeliorum, oraverunt ad Dominum, ut Chramno quid eveniret, ostenderet: aut si ei feliciter succederet, aut certe si regnare posset, divina potentia declararet: simulque unam habentes convictionem, ut unusquisque in libro quod primum aperiebat, hoc ad Missas etiam legeret. Aperto ergo primum omnium Prophetarum libro, reperitur: Auferam (a) maceriam ejus, & erit in direptionem: Pro eo quod debuit facere ut vas, fecit autem labruscus. Reseratogue Apostoli libro, invenitur (b): ipsi enim diligenter scitis, fratres, quod dies Domini sicut fur in nocte ita veniet: & cum dixerint, Pax & securitas, tunc repentinus illis superveniet interitus, sicut dolores parturientis, & non effugient. Dominus autem per Evangelium ait (c): Qui non audit verba mea assimilabitur viro stulto, qui edificavit domum suam super arenam: de Ann. Eccl. Tom. IX.

PAGIUS & seq. Præterea Gregorius Turonensis lib. 4. testatur, post Theodebaldi mortem Clotarium, Chramnum filium suum in Arverniam direxisse, & capp. 13. & 16. res ab eodem Chramno nefarie gestas fuisse persequitur. Tum lib. 1. de Gloria Martyrum cap. 66. a Chramni ministris multa scelerate in Arvernia facta esse narrat, refertque poenas a Deo illatas iis, qui O-ratorium domus Iciacensis, ubi Sancti Saturnini Reliquiæ habebantur, furtim appetiere. Sed hæc Chramni adversus patrem rebellio alligatur in Auctuario Marcellini anno XV. P. C. Basilii V. C. Christi sc. currenti.

XV. Initium Ducatus Bajoria.

Initium Ducatus Bajoria. Initium Ducatus Bajoria. Initium Ducatus Bajoria.

scendit pluvia, advenerunt flumina, straverunt venti, & irruerunt in domum illam, & cecidit, & facta est ruina ejus magna. Ista sunt in suscepto bello præ-nunciata de Chramno, ac pariter adimplata in exemplum iusti iudicii magni Dei: sed quomodo id acciderit, dicemus inferius, simulque divinitus ostensa prodigia. Subiicit enim ista Gregorius (d):

Austrapius Dux Chramnum metuens, in basilicam S. Martini confugit: cui tali in tribulatione posito non defuit divinum auxilium. Nam cum Chramnus ita eum constringi iussisset, ut nullus illi alimentum præbere præsumeret, & ita arctius custodiretur, ut nec aquam quidem ei haurire liceret; quo facilius compulsus inedia, ipse sponte sua de basilica sancta periturus exiret: accedens quidam vasculum illi cum aqua semivivo deulit ad potandum. Quo accepto, velociter Judex locum advolavit, ereptumque de manu ejus terra diffudit. Quod velox Dei ultio & beati Antistitis virtus est subsequuta. Ea namque die, Judex qui ista gesserat, correptus a febre, nocte media exspiravit, nec pervenit in crastinum ad illam horam qua in basilica Sancti poculum de manu excusserat fugitivi. Post illud miraculum, omnes ei opulentissime quæ erant necessaria detulerunt. Hæc Gregorius: quibus præter divinitus patrata miracula, illud admiratione dignum pariter innotescit, quam religiose a Francis sacra custodirentur, cum nec perditissimus Chramnus ea violare præsumpserit, sed obsidione potius quam invasione capere voluerit inimicum. Quid autem eidem acciderit Chramno, cum evasurus indignationem patris confugit ipse in eandem basilicam S. Martini, suo loco dicemus. Sed quæ præterea divina ultio consecuta sit milites Chramni cum res Ecclesiæ abstulissent, eundem audi Gregorium (e):

In ipso quoque territorio, tempore quo Chramnus Arvernum abiit, cum diversa

(d) Greg. l. 4. c. 18.

XLI. De Austrapio Duce.

(e) Greg. de glor. mart. c. 66.

XLII.

Y 2

sec-

ces statuunt, & Principatum illum anno quingentesimo octavo institutum volunt; sed non solum sine teste; verum etiam cum magna Historiæ confusione; quia Theodo & Utilo, sicuti & quidam alii ab iis propositi, commentitii sunt, & alii quidam geminati, ut Duces, qui post sæculum septimum vixere, cum iis, qui dicuntur hoc & sequenti sæculo floruisse, conferenti manifestissimum fiet. Non potuit autem Bajoriæ Historia depravari, & fabulosis narrationibus deturpari, quin labes illa in Historiam Ecclesiasticam, cujus Duces illi pars existunt redundarit. Quare accurata nobis hic eorum series exhibenda, & Historia illa, quantum ad ea, quæ cum Annalibus Ecclesiasticis connexionem habent, fabulis purganda. Turonensis itaque lib. 4. cap. 9. postquam scripsit Theodebaldum Francorum Regem naturæ debitum solvisse, quod anno DLIII. accidisse diximus, ait: Regnum ejus Clotarius Rex accepit,

CHRISTI
556.PELAGII PAP.
2.JUSTINYANI IMP.
30.Milites
sacrilégi
punitun-
tur, poeni-
tens libe-
ratur.

scelera ab eius gererentur ministris, quinque viri sacrosanctum oratorium domus Iaciensis furtim appetunt: habentur autem in eo S. Saturnini reliquie: interruptoque ablatis palliis vel reliquis ministerii ornamentis, nocte regente, discedunt. Sed presbyter recognoscens furtum, ac inter vicinos scrutans, nullum potuit ex his quae ablata fuerant indicium reperire. Protinus vero latrones, qui hæc admiserant, in Aurelianense se territorium transferunt; divisiisque rebus, accepit unusquisque partem suam. Sed mox insequente ultione divina quatuor in seditionibus interfecti sunt: quintus vero totam furti huius hereditatem superstes

PAGIUS

copulans Vuldtradam uxorem ejus fratri suo. Sed inceptus a sacerdotibus reliquit eam, dant ei Garivaldum Ducem, scilicet Bajoariæ.

XVI.

Garibaldus pri-
mus Bajo-
aria Dux.

Paulus Diaconus lib. 1. de Gest. Langobard. cap. 21. hæc confirmat, proditque Wachonem Langobardorum Regem duas habuisse filias: Nomen uni Vvifegarda, quam tradidit in matrimonium Theodeberto Regi Francorum; secunda autem dicta est Vvalderada, qua sociata est Cuswald, alii Regi Francorum, quam ipse odio habens, uni ex suis, qui dicebatur Garipald, in conjugium tradidit. Ubi duo errores corrigendi; alter Librarii, alter ipsiusmet Pauli, qui de rebus Regum Francorum sæpe non bene edocuit fuit. Loco enim, Cuswald, legendum, Teuvwald, id est Theodebaldo. Editio Gruteri magis depravata; habet enim Cuswald juxta MS. Palatinum. Ex Turonensi emendandus Paulus, qui vult, Theodovaldum uni ex suis, qui dicebatur Garipald, Waldradam in conjugium tradidisse. Id enim a Chlotario, non vero a Theodovaldo factum, & Garivaldus, non Regis domesticus, sed Dux tributarius, Bajoariæ Praefectus. Neque quis dicat, Garibaldum a Turonensi & Paulo Diacono memoratum non fuisse Ducem Bajoariæ; infra enim videbimus, eum Theodelinda Longobardorum Reginae patrem extitisse, & Bajoariis praefuisse.

XVII.

Christia-
nus fuit.

Garibaldum Christianum fuisse ex eo colligitur, quod Vuldtradam Theodealdi Francorum Regis viduam fratri suo copularit. Præterea Paulus lib. 3. de Gest. Langobard. cap. 10. ait: Evin quoque Dux Tridentinorum accepit uxorem filiam Garibaldi Bajoariorum Regis. Erat vero Evinus unus e Ducibus Langobardorum, qui religionem Christianam profitebantur, sed qui hæresi Ariana infecti erant. Denique anno DLXXXIX. Authari Langobardorum Rex Legatos ad Bajoariam misit, qui Garibadi eorum Regis filiam Theodelindam sibi in matrimonium peterent. Garibaldus Rex Bajoariorum a Paulo appellatur, quia Duces illi Regis nomen affectarunt.

XVIII.

Ducatus
ille ante
hæc tem-
pora non
institutus.

Bajoarii a Clodovei Magni Francorum Regis tempore suos Duces habebant, uti Alemanni; neuter enim populus sine Præpositis esse potuit. Sed Bavari nonnisi progressu temporis Vindeliciam, postea Bajoariam appellatam, occuparunt, neque unquam Theodorico Gothorum Regi, sed Principibus Austrasiæ dominantibus subditi fuerunt. Theodoricus quidem Vindeliciam, seu utramque Rhaetiam obtinuit, sed Bajoarii nullam tunc ejus partem incolebant, & nonnisi post ejusdem Theodorici & Amalafunthæ ejus filiae mortem in ea sedes fixere, cum nempe

remanens vendicavit. Sed ubi hæc in domum suam contulit, statim oblectis sanguine oculis, excacatus est. Tunc compunctus tam doloribus, quam inspiratione divina, vovit, dicens: Si respexerit Deus miseriam meam, & mihi visum reddiderit, referam loco illi sancto quæ abstuli. Et hæc cum lacrymis orans, visum recepit. Accedens vero ad oppidum Aurelianense, providente Deo, diaconum Arvernensem invenit: cui traditis rebus, suppliciter exoravit, ut easdem oratorio restitueret: quod diaconus devotus implevit. Hactenus de his Gregorius. Sed ad Orientem recurrit oratio.

Hoc eodem anno (ut colligitur ex Aga-

XLIII.

Ostrogothi a Justiniani Imp. Ducibus sub jugum missi fuerunt, & Theodebertus Francorum Rex Vindeliciam & Venetiæ Provinciam sibi subdidit. Tunc enim Bajoarii in Vindelicia partemque Norici constituti, & hæc Regio Bajoariæ appellata. Loca vero ab eis antea inhabitata Alemanni concessa, qui ab eo tempore nemine contradicente, in eis morati sunt, Leko flumine, quo Augusta Vindelicorum alluitur, Alemannos a Bajoariis dividente. Licet itaque Theodoricus Italiæ Rex supremus Vindelicia Dominus fuerit, nunquam tamen Bajoarii præfuit, quia tunc hi Theodorico Francorum Regi parebant, nondumque Regionem postea Bajoariam dictam habitabant, sed pendebant ab Austrasia Rege, uti etiam Alemanni, quibus utriusque Theodorici Francorum Rex leges tunc dedit, de quibus suo loco fermo erit. Garibaldus post suum cum Waldrada matrimonium, Francorum ope Ditiones ab Ostrogothis amissas aut derelictas suæ potestatis fecit, & Justinianus Imp. recuperandæ Italiæ totus intentus, de Vindelicia tunc Bajoaria dicta parum curavit. Ex quibus perspicuum fit, Bajoariæ Ducatum anno DVIII. & multis eum consequentibus nondum initium habuisse.

XIX.

Marius post Consulatum Basilii anno XV. hoc scilicet anno scribit: Eo anno iterum rebellantibus Saxonibus Clotarius Rex pugnam dedit; ibique maxima pars Saxonum cecidit. Eo anno Franci totam Turingiam, pro eo quod cum Saxonibus conjuraverat vastaverunt. Ipsi diebus Chramnus collecto exercitu Regionem patris sui devastat. Verum præterquam quod Marius, anno uno tardius secundam hanc Saxonum rebellionem designat, non Saxones a Francis, sed hi a Saxonibus devicti sunt. Rem enim aliter narrat Gregorius Turonensis lib. 4. cap. 14. & post eum Continuator Marcellini, ad annum post Consulatum Basilii XIV. qui Christi est DLV. Hoc tempore, inquit Continuator, Saxones iterum Clotario rebellantes, cum ab eo peterentur hostiliter, eique pro satisfactione dimidium rerum suarum offerrent; idque exercitus Francorum refutans eo invito (Clotario nempe Rege) pugnavit, magna ab eis (scilicet Saxonibus) eade provitius fuga praesidium petiit. Addit Gregorius Turonensis: Tunc Clotacharius valde confusus pacem petiit, dicens se non sua voluntate super eos venisse. Qua obrepente ad propria rediit. A Gregorio Turonensi, & Marcellini Continuatore non discrepat Fredegarius in Epitome Gregorii cap. 51.

Ad num. XLIII. Victoria Romanorum de Persis in Colchide, quam ex Agathia lib. 2. nar-

XX.

rat

CHRISTI
556.PELAGII PAP.
2.JUSTINYANI IMP.
30.(a) Agathia
lib. 3.
Justinus
pietati im-
tentus
Persas
vincit.

gathia (a) ingentem insperatamque victriciam de Persarum exercitu apud Colchos Romanus exercitus obtinuit, Deo ita cuncta sua providentia disponente, dum qui sacrificii causa Justinus Dux cum equitatu abesset, reversurus in munitionem hostes quibus occurrit fugavit. Agathias rem gestam narrans, hæc de Justinino, qui post Justinianum imperavit: Interea vero Justinum (non enim Nacboragan Persarum Ducem de improviso asfuturum putabat) cogitatio subit, & divinitus quidem (ut reor) templum quoddam sanctissimum, & apud Christianos haud dubie per magnificum, sacrificandi gratia adeundi haud procul ab urbe situm. Delectis itaque ex universo exercitu equitum mille fortissimis & bellicosissimis viris, haud secus instructis, armatisque ac acie mox esset concertandum, processit, sequentibus signis, & militari cetero apparatu: & ferme tunc accidit,

PAGIUS

Pax Ro-
manos in-
ter & Per-
sas sancita.

rat hoc anno Baronius, pertinet ad annum DLII. ut ibidem exposuimus. Hoc vero anno Chosroes considerans, se non posse in Colchica Regione, adversus Romanos exercitum ducere, quod longis desertisque itineribus in castra sua etiam exiguum comitatum, nonnisi per bajulos, & jumenta oneraria difficillime mittere cogeretur, totum bellum deponendum censuit. Byzantium ergo cum Legatione mittit virum quendam Persam maximæ auctoritatis, cui nomen erat Zich. Is cum ad Justinianum Imp. venisset, tandem ita inter eos convenit, ut Romani, & Persæ in Lazica Regione omnia relinquere, quæcumque belli jure obtinissent. Ita maximæ & dubiæ inter se potentia nationes, ut convenerat, arma deposuerunt, quietæque diutissime manserunt. Hæc summarie ex Agathia in fine lib. 4. & initio lib. 5. Pacem illam currenti anno compositam fuisse colligo ex Theophane anno Incarnat. secundum Alex. DXLVIII. Kalend. Septemb. superioris Christi anni inchoato: Mense Decembri variis in Civitatibus hominum, maximo vero puerorum mortalitas pervagata est. Maio pariter mense panis raritas Byzantium afflixit: populusque in angustias conjectus, ad Imperatorem vociferatus est: Domine da Urbi abundantiam. Tum in ipsis na-

ut nec Persæ hos abeuntes præviderint, neque hi illos in se adventantes: sed alia ducti, mania de improviso aggrediuntur. Et inferius post enarratum summum discrimen in quod oblecti conjecti erant, de eodem Justinino ita subicit: Interea Justinino e templo jam redeunti, ex ipso tumultu & armorum concussione quæ gererentur innotuerunt: unde equitatu statim converso, & ordine suo quodam instructo, jussisque antesignanis, ut signa erigerent, universos operam ut navarent hortatus suos certiores mox fecit, non sine divino nutu ex oppido se excessisse, ut hostes in se subita territos obsidione abduceret. Quomodo autem compressione in hostes acta, omnes in fugam adegit, ordines turbans, & interneconi subiecit, idem pluribus refert. Sed hæc satis ad institutum, quo moneamur omnia florida evenire, cum divini numinis cultus præcedit opus.

Quin-

salutis spectaculis Persarum Legatis in Circo confidentibus Praefecti domum evertunt: ex quo indignatus Imperator Praefectum Musonius tetrum adeo facinus aggressos detineri, & in eos severius animadverti jussit. Imperator siquidem indoluit populi factiones coram Persarum Legato in eum impudenter vociferatas: vini enim laudique, & cujuscumque ciborum speciei ubertas erat quam maxima: tantum frumenti & hordei penuria. Ex hac Persica Legatione, annoque quo ea obita liquet, Agathiam continuationem Historiæ Persicæ, a Procopio scriptæ, exordiri ab anno Christi DLII. cum ab eo ad currentem, nullum annum ab Agathia memoratum, & a verno tempore inchoatum prætermisimus nullumque in duos, ut ab aliis factum, fecuerimus. Porro eadem quæ Agathias, de ista pace habet Menander Protector in Excerpt. de Legationibus pag. 132. qui ait, tunc ita inter Persas & Romanos convenisse, donec controversa cum majori causa cognitione & sine armis didicarentur, quod & Agathias etiam observat, ut anno DLXII. quo plena pax effecta, videbimus.

S. Euphronius dictus est Episcopus Turonensis, ut ostendam anno DLXXIV. num. XVII.

t.

Quinquagesimusseptimus supra quingentesimum Christi annus, idemque post Consulatum Basilii decimus sextus in Fastis inscriptus, Constantinopolitanis admodum luctuosus ob ingentem rursus repetitum terræmotum ipsam urbem horrenda denuo quassatione concutientem, extitit. Agathias enim post recentissimas anni hujus res gestas, nimirum quæ facta sunt hieme adversus Rusticum & Joannem Duces exercitus capite damnatos ob necem illatam Cholcorum Regi Christiano Romani Imp. socio; & bella quæ prospere confecta sunt adversus Misanos, qui defecerant a Romanis ad Persas: postquam enarratum supplicium superbissimi Persarum exercitus Ducis, quem ob male rem gestam Cosroës Rex execrari jussit: post denique de Regibus Persarum, ejusdemque gentis moribus plura fusius pertractata: quæ funesta hoc eodem anno Constantinopoli autumnâ tempore contigerunt ita scribit (a):

(a) Agathias lib. 3.

II. Constantinop. a terræmotu concussa.

Paulo antequam hæc gererentur, iterato Byzantii vehementer adeo terra movit, ut omnis fere collapsa civitas sit. Hunc terræmotum & alter tantæ magnitudinis insecutus, quantæ (ut reor) nunquam antea fuerat; nimirum qui sit ex æstuantibus aquis, salientisque terræ perseverantia factus: & is sane eo horridior videbatur, quod & pleraque periculosus occurrerant. Exierat namque autumnus jam tempus, & pro nominibus ex Romana consuetudine symposia peragebantur. Frigus tunc erat, quale per id esse tempus decebat; Solque in occidentum vertens, in Capricornium deferrebat: cum interea circa mediâ noctis custodiam civibus altiore somno detentis & jam quiescentibus, de repente id malum invasit, atque adeo ut a fundamentis omnia quaterentur: motusque ipse etsi in principio statim violentissimus fuit, in majus tamen continenter excrevit, ita ut alio addito ad id incremento, in immensum evaderet.

Demum itaque omnibus excitatis, ejulatus undique, complorationesque exaudiebantur, & vox item illa quæ in hujusmodi malis afferri sponte ad Deum solet. Nam sonitus quidam gravis, ferusque perinde tonantis e terra stridor, fragorque remittebantur, remissosque ventorum turbines subsequerentur, & terrorem ingeminabant paventibus: siquidem terrestris spiritus quidam fumosa nebula nescio quo pacto rursus versus expulsus descebat & turbulenter & sonorus: quo territi homines & pavore correpti, mentis quadam torpedine, e domiciliis se proruebant: tum publicæ angustioresque viæ multitudine complebantur, tamquam non domi deperituri, si pereundum jam esset: nam frequentia, continuata, connexaque invocem ejus urbis adificia sunt, atque adeo ut vix locum sub dio situm, apertumque, & omnino non adiacente edificio altero vacuum reperiat quisquam. Sed alioquin cum ad superiora dirigerent oculos, & utcumque calum spectarent, Deumque hoc pacto deprecarentur; summitti timor animi omnis & perturbatio denique sensim his videbatur, & perinde leviter cadente nive irrigabantur, algore jam degravati: haud tamen vel ita affecti tecta iterato subibant, ni forte sacras ades inissent nonnulli, eodemque provoluti ex Deo opem deposcerent.

III. Ingens tremor occupat omnes.

Videre tunc licuisset feminarum vim maximam, nec infimæ sortis, sed familie honoratissimæ cum viris simul deferri, & turbæ immisceri, omnem ordinem & pudorem confundi, nec cuiusvis conditionis homines præ formidine sine ullo discrimine proculcari. Dominos præterea servi aspernabantur, nec dicto parebant, cum majore quodam terrore victi se in templa reciperent. Haud secus inferiores privatique homines magistratus gerentibus sine ullo honoris respectu permixti jam aderant, ut ex communi omnibus incidenti periculo, universis existimantibus se non longe

IV. Varii ac miserabiles casus.

PAGIUS SÆC. VI. Olymp. 334. A.U.C. 1310. Anno Eræ Hicp. DXXV. A.C. 557.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6030. © 6. G. D 7. P. E. April. Indiç. 5. JESU CHRISTI 557. PELAGII PAPÆ 3. JUSTINIANI IMP. 31.

I. Post Consulatum Basilii V. C. XVI.

[1] Hic annus ista formula notatus: Post Consulatum Basilii V. C. XVI. vel secundum aliquos, Post Consulatum Basilii V. C. anno XVII.

Ad num. I. & seqq. Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DL. Kalendis Septemb. hujus Christi anni inchoato, scribit: Hoc anno, mensis Octob. die sexto Indiç. sexta sub Sabbati (quod hoc anno in diem VI. Octob. incidit) crepusculum ingens terra motus extitit: & mensis Decemb. XVI. alius pariter fuit plane horrendus: adeo ut duo muri Constantinop. Urbis, qui nimirum Constantinianus, & qui a Theodosio dicitur extructus, damnnum paterentur, &c. Quin etiam in aliis Civitatibus idem contigisse relatum. Paris enim & aque magni terribilisque terra motus famam, ea hominum aetate, per universum terrarum Orbem se audivisse, nemo meminit. Concutebatur continuo terra diu nocteque per dies integros decem, non abalienata penitus Dei

II. Terra motu Constantinop. concussa.

PAGIUS

Dei elementia, & ad breve spatium homines procellis præteritis attentis ad penitentiam sunt revocati: Dei vero humanitatem securius experti, in deteriora rursus facinora retro lapsi sunt. Imperator interim Stemma capiti per dies quadraginta non imposuit: sed & absque corona Sacris Christi Natalitiis ad Ecclesiam processit: adeo ut agitata, ut moris est, ad novendecim accubitus convivia, penitus cessaverint, & eorum pretium in pauperes insumpserint. Cedrenus habet: convivia duodecim dierum spatio circa Christi Natalium agitari solita. Agathias lib. 5. hunc terræmotum pluribus describit, ut videre est apud Baronium, qui hoc anno, de eo tantum agit.

longe post perituros. Frequentiores ea sunt nocte everfa domus, & præsertim in Regio (urbis arx Regium est) quam multa præterea & incredibilia contigere. Nam alibi forte sive lapide tecta, sive ligno adificata, velut renuntiata compage hiantia, ab invicem divellebantur, ita ut æther inde astraque nihil secus ac sub diu conspicerentur, ac mox iterato in pristinam compagem coibant. Alibi vero columna e superiori domicili loco firmitus collocata, violentia exstuantis motus depulsa excutiebantur, supervectaque proximam domos, ad eas quæ longius aberant, veluti funda emissa evehebantur, & fragore ingenti omnia conterebant. Alibi vero horribiliora acciderant, sed aliaz sæpe & superioribus temporibus facta, & ut in posterum fiant necesse est, quo ad usque terra hæc superest & humanæ naturæ peccata: tunc tamen in majus omnia occurrerunt. Nam e turba magna vis hominum & obscuriorum interit. Ex his vero qui Senatorum numero essent adscripti, solus Anatolius periit, vir sane Consulatus dignitatis honoratissimus; ad quod accedebat, quod Imperatoris domus ut curam susceperat, sic & esset honorum omnium procuracionem nactus.

V. Anatolii obitus.

Is itaque cum suo & consueto lectulo quiesceret, marmoris juxta se frustum in cubiculi edificio stabat pulchre atque decenter elaboratum, qualia parietibus solent adornatum & ostentationem, non ad necessitatem per eos affigi, qui istiusmodi supervacaneis inhiant rebus, non admodum necessariis ornamentis. Ea igitur saxi moles præ nimio motu diffracta laxataque e pariete pulsa huic in caput concidit dormienti, & plane contrivit. Anatolius vero tanta mole oppressus ad id modo suffecit, ut graviter ex cordeque ingemiscens, eodem tamen in lecto procumberet moribundus. Hæc nocte.

VI. Quæ consolatatio in angustis.

Die autem comparente, per quam libenter se invicem civis contuebantur, cum obviam offerrentur amantissimi quique & familiarissimi: complorationeque mutua cæteræ se turba insinuantes, alternisque singuli pro data redditaque ultro salute,

etiam sui jam desperantes, voluptate afficiebantur. Interea vero dum Anatolius in sepulcrum effertur, e plebe homines quidam (ut fit) dicitare, non injuria eum hoc mortis genere fuisse affectum, quippe qui injustissimus fuerit, & quam multis multa subtraxerit; & facile confirmare, descriptas illas per eum tabellas sub puniceas vestes hunc sibi demum exitum habuisse, quas sub prætextu in Imperatorem benevolentia in domos felicium frequenter congeferat, & hac via omnia sibi vindicasset, violassetque impudentius simul & fregerit quæ testamento mortui delegasset, abire in rem malam legibus jussis, quæ liberos velint in paternæ substantiæ hereditatem succedere. Istiusmodi vulgus submurmurando, tanti casus compertam habere se causam opinabatur. Et inferius post nonnulla de Anatolii repentino obitu disputata, coeptam semel de terræmotu narrationem prosequitur verbis istis:

Tunc igitur, & deinceps dies quamplurimos terra movit: brevior tamen, nec qualis tunc primum hic motus invasit, sed validus alioquin, ut qui reliqua quæ Byzantii essent concuteret. Tunc portenta mox quedam & prædictiones absurde in vulgus temere divulgari, & mundi hanc machinam prædicari quam concitatissime collapsuram. Nebulones præterea quidam & deceptores, veluti divini quidam & vates sponte sua circumire, & sibi visa prædicere, terroresque multis incutere; quibus facile poterat, ut antea territis, persuaderi. Hi itaque sive incassum furere, & pravo agitari demone se simularent, & gravissima quedam passim jactabant, & tamquam ex adnata sibi pravorum demonum specie fuissent futura edocti, deque suis admodum furis jactarentur. Alii præterea astrorum decursus, figuraeque animo agitantes, majores calamitates, & perinde communem rerum everisionem fore significabant. Itaque terrore omnes percellabantur. Quomodo autem & ob præsentia quæ aderant mala, & futura quæ timebantur, populus sibi timens totus esset in supplicationibus, idem sic addit auctor.

VII. De impostoribus occasum mundi prædicantibus.

Eo.

Hoc anno Flavianus Diaconus & Nestorius Subdiaconus Ecclesiæ Arelatenfis Romam venerunt, cum Literis ad Pelagium directis, non tantum a Sapaudo Episcopo Arelatenfi, sed etiam a Chilperico deberto Rege, quorum rogatu Pelagius vices Pontificis, & usum Pallii Sapaudo concessit, Literis ad Sapaudum datis III. Nonas Februarii, anno XVI. P. C. Basilii V. C. Literæ ad Chilpericum sunt sine die & Consule. De utrisque anno superiori num. VI. egimus. Sapaudus vero vices Romani Pontificis, non ut decessores Auxantius & Aurelianus, per eam tantum Gallia partem, cui Childebertus dominabatur, & per Provincias, in quas Episcopus Arelaten-

III. Pelagius variis Episcopis scribit.

CHRISTI
557.PELAGII PAP.
3.JUSTINIANI IMP.
31.VIII.
Populus
Conft. ad
meliorem
frugem
conver-
sus.

Eorum tamen nemo qui affuissent, sibi non admodum formidolosus terrore obstupescerat. Unde & supplicationes publice factæ, hymnique supplices, uniuersis assantibus ad id unum coactis, exaudiebantur. Quinetiam quæ uerbo tenus antea laudassent, sed factis rariis confirmassent, tunc mira animi promptitudine exequiebantur: equitatem præterea uniuersis in suis commerciis præferabant; ita ut vel Principes ciuitatis, lucri cupiditate rejecta, ex lege causas uendicarent: tum alii eriam, etsi potentes, taciti secum quiescere, iustioraque facere, & a turpissimis abstinere. Nonnulli uero immutato prouidendi more, solitariam potius uitam & in montibus ducere maluerant relictiis honoribus, pecuniisque & ejusmodi cæteris quæ suauissima dicunt mortales; uel forte in sacras aedes, sacrosque uiros collatis. Noctu præterea primores urbis publicas circumuerti uias abunde cibis, uestituque miseris quosque & calamitosos donabant, quorum plerique ut corpore murilati in terram projecti tunc forte emendicabant. Hæc ferme per tempus aliquod gesta, & quamdiu recens timor incubuit. Postquam uero subleuari parumper discrimen est uisum, confessim ad pristinam rediere plerique consuetudinem: dum enim necessitas urget, & formido ingruerit, quæ recentiora sunt facta, utcumque & leuiter degustamus. Hæc Agathias; qui & post diuersorum sententias de terræmotus causa allatas, de Justiniani studio ista subdit:

IX.
Justinian.
Imp. tem-
plum in-
staurat.

Per eam itaque hiemem in his malis ciuitas uersabatur, adeo ut ad plurimos dies terra uisa sit commoveri, etsi minus concuteretur: insederat id hominum mentibus, & suspicio inerat animi cogitatus obturbans. Imperator interea ædificia plerique quæ purgentia & debilia essent, uel forte prolapsa, instaurare nitebatur. Sed curæ illi præcipue fuit Dei illud maximum & egregium templum, quod antea ipse per populum quondam incensum, conspiciendum & admirabile iterato construxerat, & ut pristina magnitudine excellentius, ita & forma decore & metallorum uarietate ornarat. Et paulo post: Erat in eo

PAGIUS

tenfis, cum Metropolitanus esset primi ordinis, jus Metropoliticum exercebat; sed per uniuersam gessit Galliam, ut liquet ex laudatis Pelagii Literis. Denique Pelagius Childeberto misit confessionem suæ fidei per eosdem Flavianum & Nestorium, in Literis quas Idibus Aprilis ad Sapaudum scripsit, ut anno præcedenti uidere est.

IV.
Concilium
Parisiense.
Ne

Concilium Parisiense III, de quo Baronius anno DLIX. ad hunc annum pertinet. Hoc anno Sanctus Cyriacus, qui iam super centum & septem annos uixerat spiritum Deo reddidit. Metaphraste quidem in ejus Vita, Græce Tom. I. Analæct. Græc. publicata, an-

pars quadam testudinis & intermedia quidam, quæ cæteras superaret ædificii partes, terræmotu excussa; quam Imperator longe firmitus exædificari curauit. Quomodo autem id factum sit docet, afferens insuper de eodem mirabili ædificio extare egregium poema Pauli Flori uiri majorum nobilitate clarissimi atque inter Præfectos insignis, cujus etiam argumenti edita reperirentur egregia alia poemata. De eodem quoque templo præter illa quæ a Procopio (a) scripta habentur, Eua-

grius ejus structuram, situm, & dimensiones capite uno complexus est: quod hic describere, haud supervacaneum esse putamus. Ait igitur (b):
Idem Justinianus Constantinopoli cum alias multas sacras aedes pulcherrimo artificio elaboratas Deo & Sanctis erexit, tum insigne illud & præ cæteris eximium, amplissimum dico Sophiæ templum extruxit: quod quidem tale fuit, quale non aliquando uisum fuisset, quodque ornatu & splendore adeo excelluit, uti nulla dicendi uel facile explanari posset: at ipse tamen illud pro uirili describere conabor. Testu- do sanctuarii quatuor fornicibus in sublimi erecta, & ad tantam sublata altitudinem, ut ad ejus emispbarii fastigium acies eorum qui infra ad basim consistentes oculos sursum tollebant, ægre penetrare posset: & qui supra stabant, etiam se ualde essent animosi, despiciere nequiquam auderent, oculosque ad basim deicere. Fornices a solo usque ad rectum (usque eo namque eriguntur) penitus vacant. In dextro templi latere sunt homini ingredienti ad lauam columnæ ordine locatæ, quæ ex lapide Thebalico confectæ sunt: sunt etiam alta tabulata aliis columnis similibus suffulta, in quibus si qui uolunt, mysteria peracta uidere possunt. In illis quoque Imperator, diebus festis, dum sacrosanctæ misteriorum celebrationi interesset, assidere solet. Quæ quidem partim uersus orientem Solem, partim occidentem uersus sic diriguntur, ut minime impedimento sint, quo minus amplitudo talis operis spectari queat. Porro autem porticus eorundem tabulatorum, quæ infra, columnis paruisque fornicibus operis extremi-

(a) Proc.
lib. 1. c. 4.
disc. Just.
Imp.
(b) Evagr.
l. 4. c. 30.
X.
Descriptio
Sop-
hiæ tem-
pli.CHRISTI
557.PELAGII PAP.
3.JUSTINIANI IMP.
31.

tates ambiunt. Verum quo magis admirabilis ædificii fabrica uelut ante oculos cun- jusque uersetur, uisum est hoc loco inter- cere, quot pedes ejus longitudo contineat, quot altitudo, quot latitudo, & de fornicibus eodem modo quot pedes uacuis eorum complectatur ambitus, quot denique eorum altitudo: sic igitur se habent:

XI.
Templi
dimensiones
singula-
re.

Longitudo a porta quæ a regione sacra conchæ, in qua incruentum offertur sacrificium, sita est, ad ipsam concham usque pedes continet centum nonaginta Latitudo a parte Septentrionali ad Borealem pedes centum quindecim. Altitudo ab ipso puncto in uertice hemisphærii ad solum usque pedes centum octoginta. Latitudo autem cujusque fornicis pedes habet sexaginta sex. Longitudo totius templi ab Oriente ad Occidentem pedes ducentos se-

xaginta. Latitudo uero τὸ ἐπιπέδον illius pedes continet septuagintaquinque. Sunt præterea uersus Solis occasum alia duæ porticus ualde eximia, & atria undique sub dio posita. Hucusque de Sophiæ templo Evagrius. De cuius sacra mensa ista Cedrenus: Sacram quoque mensam tum fecit, opus imitatione multa æquandum: constabat uero auro, argento, omnisque generis lapidibus, lignis, metallis, omnibusque rebus, quas terra fert, mare, & totus mundus: ex omni materia pretiosiora plura, uiltiora pauciora collegerat: liquatissime his quæ fluunt, sicca illis immiserat, atque in formam mensæ absoluerat. Itaque uarium illud opus contuentibus stuporem coniciebat. In orbem hanc habuit inscriptionem:

TUA DE TUIS TIBI OFFERIMUS SERVI TUI CHRISTE JUSTINIANUS ET THEODORA. EA TU PROPITIUS ACCIPE FILI DEI VERBUM QUI NOSTRI CAUSA CARNEM ASSUMPSISTI ET CRUCI AFFIXUS FUISTI. AC NOS IN TUA RECTA FIDE CONSERUA. ET QUAM NOBIS COMMISISTI REMP. EAM AD TUAM GLORIAM AUGE ET TUERE INTERCEDENTE SANCTA DEIPARA VIRGINE MARIA.

Hactenus inscriptio. Rursus uero de eodem sumptuoso ornatu meminit Agathias, ubi ait: Hujus ex uersibus nosse insuper poteris, sanctius illud sacellum argento
Ann. Eccl. Tom. X.

auroque constare, & in mysteria dumtaxat sepositum pretiosissimis rebus & mira uarietate ornatum. At de his modo hactenus.

Z
Quin-

ea qua par est uerentia, sepeliere. Mansit postea Cyriacus in uariis locis solitariis. Cum uero Susacim solitudinem petiisset, in qua Anachoretarum nullus, neque manserat, neque pertranserat aliquando, & septem illic annos transegisset, rediit in Lauram Suce anno Christi DXLI. ad Beati Charitonis cellulam quintum annum exegit, & Origenistas strenuissime expugnauit. Tunc quoque admirabilis Cyrillus, qui a Magni Euthymii ad Beati Sabæ Lauram

accesserat, ut Joannem Silentiarium Episcopum uideret, sit ei minister Literarum ad Beatum hunc Cyriacum, inquit Metaphraste in ejus Vita, qui de hujus Sancti uirtutibus plura habet. Est Cyrillus iste Scriptor Vitæ SS. Euthymii & Sabæ, qui in iis quæ de utroque, & de Joanne Silentiario Literis mandauit, omnem fidem meretur; cum testis oculatus fuerit. Colitum Cyriacus die XXIX. Septembris. [1]

NOTÆ

[1] Hoc anno Manichæos Ravennæ detectos populus infectatus ad internecionem delevit, ut ex Agnello in Pontificali Ravennatenfi discimus; qui & testatur hæc accidisse ante tres annos ab obitu Pelagii I. Pontificis Romani, adeoque hoc anno uel subsequenti. MANSI

num & diem mortis ejus tacuit; sed cum asserat, tempus ejus ortus fuisse finem Imperii Theodosii Junioris, & annum ejus XVIII. cum nono Imperii Leonis Magni, qui Christi est CDLXV. conjungat, natus erat anno quadringentesimo quadragesimo octavo, idque saltem ante diem quintum Martii; cum ea die an. CDLXXIV. jam vigesimum septimum ætatis annum inchoasset, ut ex ejus Vita liquet. Corintho, ubi natus erat, in Lectoris gradum, in tenera adhuc ætate coaptatus, relicto, Hierosolymam uenit, & ad Lauram Sancti Euthymii accessit, qui cum misit ad Sanctum Gerasimum juxta Jordanem, & uterque post aliquot annos Euzymium, cum

Moritur S.
Cyriacus
Anachoret.
ta.

JESU CHRISTI ANNUS 558.

PELAGI PAP. ANNUS 4.

JUSTINIANI IMP. ANNUS 32.

I. Q uingentesimus quinquagesimus octavus sequitur Christi annus, post Basilii Consulatum decimusseptimus, idemque Constantinopolitane civitati ob novas ingruentes clades plane miserimus, longeque superiori funestior: etenim ille ultima sui parte ob terræmotum dumtaxat infelix, hic vero peste belloque semper ærumnosus extitit. Complectitur breviter Agathias lugubrem tragœdiam verbis istis (a): Eodem anno, vere jam ineunte, de repente & iterato urbem pestilens morbus invasit, & infinitam sustulit multitudinem: haud tamen prorsus cessavit, ex quo tunc primum anno Justiniani Imperii quinto irrepere hanc nostram regionem occœpit. Qualis vero ejusmodi contagio esset, ita inferius: Interibant autem repentina morte quam multi tamquam apoplexiæ gravi morbo correpti: qui plurimum resistebant, ad quintum vice diem vita defungebantur. Sed & qualis esse solet febris quæ hos perurgebat, narrare pergit.

II. Ad tanta hæc avertenda mala, pestis scilicet & terræmotus, Justinianus Imperator haud dubius ob peccata divinitus ejusmodi immiti flagella, hanc ad populum Constantinopolitanum edidit sanctionem (b):

Omnibus hominibus qui recte sapiunt, manifestum esse putamus, quia omne nobis est studium & oratio, ut crediti nobis a Domino Deo bene vivant, & ejus inveniant placationem: quoniam & Dei misericordia non perditionem, sed conversionem & salutem vult: & delinquentes qui corriguntur, suscipit Deus. Propter quod vos omnes invitamus, Dei timorem in sensibus

accipere, & invocare ejus placationem: & novimus, quia omnes qui Dominum diligunt, & misericordiam ejus sustinent, hoc faciunt. Igitur quoniam quidam diabolica instigatione comprehensi, & gravissimis luxuriis semetipsos inserunt, & ipsi natura contraria agunt: istis injungimus, in sensibus accipere Dei timorem & futurum judicium, & abstinere ab hujusmodi diabolicis, & illicitis luxuriis: ut non propter hujusmodi impios actus ab ira Dei justa inveniantur, & civitates cum habitatoribus earum pereant. Docemur enim a divinis Scripturis, quia ex hujusmodi impiis actibus & civitates cum hominibus pariter perierunt.

Et quoniam quidam ad hæc que diximus & blasphema verba & sacramenta de Deo jurant, Deum ad iracundiam provocantes: istis injungimus, abstinere ab hujusmodi & aliis blasphemis verbis & non jurare per capillos & caput & his proxima verba. Si enim contra homines factæ blasphemie impunitæ non relinquuntur: multo magis qui ipsum Deum blasphemant, digni sunt supplicia sustinere. Propterea igitur omnibus hominibus hujusmodi præcipimus a prædictis delictis abstinere, & Dei timorem in corde accipere, & sequi eos qui bene vivunt. Propter talia enim delicta & fames & terræmotus & pestilentia sunt: & propterea admonemus abstinere ab hujusmodi prædictis illicitis, ut non suas perdant animas. Sin autem post hujusmodi nostram admonitionem inveniantur aliqui in talibus permanentes delictis; primum quidem indignos semetipsos faciunt Dei misericordia, post hæc autem & legibus constitutis subiciuntur tormentis.

Præ-

XVIII. In hunc vel sequentem annum incidunt Septima Justiniani Quinquennalia imperantis.

Ad num. I. Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DL. Kalendis Septemb. anni Christi superioris inchoato, ait: mense Februario mortifera ex bubone lues in homines, maxime juvenes grassata est: adeo ut sepeliendis mortuis non sufficerent vivi: obtinuit vero & invaluit a Februario usque ad mensem Julium. Agathias lib. 5. de ingenti illa pestilentia, quæ Constantinopolim afflixit, verba facit, atque eam Urbem invasisse statim ineunte vere: in quo a Theophane non discrepat, quia Historici vernam tempus a Februario incipiunt.

A num.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6051. SÆC. VI. Anno Eræ Hispan. DXCVI. A. C. 558.

JESU CHRISTI 558. PELAGII PAPÆ 4. JUSTINIANI IMP. 32.

I. [1] H IC annus ista formula notatus: Post Consulatum Basilii U. C. XVII, vel secundum aliquos Post Consulatum Basilii U. C.

NOTÆ [1] P. C. Basilii XVII. vel an, XVIII. Vetus inscriptio Narniensis apud Baronium hoc anno, apud Gruterum pag. MCLXI. & Fabretum pag. 167. n. 310.

PRI. D. K A L. I V L. P. C. B A S I L I I. V. C. A N N. X V I I. G E O R G I U S

CHRISTI 558.

PELAGII PAP. 4.

JUSTINIANI IMP. 32.

IV. Præcipimus enim gloriosissimo Præfecto civitatis regie permanentes in prædictis illicitis & impiis actibus post hanc admonitionem nostram comprehendere, & ultimis subdere suppliciis, ut non ex contemptu talium inveniantur & civitas & Respublica per hos impios actus lædi. Sin autem post hanc nostram suasionem quidam tales invenientes hoc supercelaverint, similiter a Deo Domino condemnabuntur. Ipse etenim gloriosissimus Præfectus si invenerit quosdam tale aliquid delinquentes, & vindictam in eos non intulerit secundum nostras leges: primum quidem obligatus erit Dei judicio, post hæc & nostram indignationem sustinebit. Hucusque Imperator: qui dum famem, terræmotum, & pestem per ejusmodi delicta illata refert, nec de barbarica grassatione quicquam meminit: inde adducimur ut credamus eam hoc anno latam esse, sed ante Hunnorum adventum, qui tempore autumnii contigit, ut Agathias docet. Verum primo quid Glicas his addat; audi:

V. Cum (inquit) reperi quidam essent illicitis utentes amplexibus, tamquam in triumpho per urbem, veteris prius amputatis, ducti sunt. Horum in numero quidam magnates & Pontifices erant, qui hoc modo circumducti vitam misere finiebant. Sed hæc expressius accipe a Cedreno, dum ait: Anno secundo Isaias Rhodi & Alexander Diospolis Thraciæ Episcopi, alique multi deprebensi sunt masculorum corruptores. Horum alius veterum amputari jussit Imperator, alius calamos acutos in meatus genitalium inseri, eosque nudos in forum quasi in triumpho produci. Fuerunt & civium ac Senatorum multitudo, & Pontificum summorum non pauca in eadem culpa: qui castrati & publice nudi in forum producti, miserabiliter perierunt, suoque exemplo reliquos pudicitiam colere docuerunt. Tulit Justinianus acres leges contra impudicos, &c. E quibus eam hoc tempore latam esse Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS III. Bulgari in Imperium irruerunt. A num. VI. ad XIV. Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DLI. Kalend. Septemb. hujus Christi anni incepto, ait: Hoc anno Hunni & Sclavi cum maximis copiis in Thraciam irruentes eam bello vastaverunt, multosque homines vel occiderunt, vel in captivitatem abduxerunt, &c. Cumque partes quasdam muri Anastasiani terra motibus collapsas reperissent, per eas ingressi, in potestatem suam redegerunt loca ad Drypnam, Nymphas, & Chittum vicum sita; cumtigue facultatibus secum asportatis in Urbem confugerunt. Quam ob rem Imperator multos ex Civium numero delectos ad Longum murum misit: ibi commissa pugna multi Romanorum & Scholarius ceciderunt, &c. Sed cum Barbaros illic pertinaciter permanere videret, Imperator Patricium Belisarium una cum aliis Senatus contra ipsos progredi iussit.

quam diximus, ea quæ sunt dicta ex Agathia de terræmotu atque peste satis docent: horum namque scelerum gratia tanta obvenisse mala, Imperator ea est edita sanctione conquestus. Verum nec tanta maculæ tantis sunt absterse flagellis; quæ olim non nisi igne immisso cælitus dilui meruerunt. Nam audi ab eodem autore Agathia (a), quæ hoc eodem anno autumnii tempore mala Constantinopolim oppræsserunt:

VI. Super his autem civitati & alia pleraque eodem tempore inciderunt tumultuosa & turbida, nihil minus, quam ea que diximus, permolesta. Sed qualia fuerint, explicaturi mox sumus, si prius & breviter vetustiora quadam nos transegerimus. Narratis post hæc de Hunnorum gente nonnullis, mox ista subjungit: Eodem itaque anno, quo pestilentissimum morbum Byzantium diximus invasisse, Hunnorum reliquæ salvabantur, erantque adhuc celebritate, & nomine clari. Descendentes itaque Hunni ad Notum ventum, haud longe ab Istri fluminis ripis pro eorum arbitrio confidebant. Tunc igitur hieme jam ineunte, hujus fluminis aqua (ut alias semper) nimio præ algore magnam in profunditatem concretæ obstrictæque obduraverant, adeo ut per via tam viris essent quam equis jam reddita. Zaberga igitur Contrigurorum Hunnorum Præfectus magna cum hominum, equorumque multitudine dum per constrictos fluminis vortices nihil secus ac terra iter haberet, facillime in Romanæ ditionis loca pertransit, nimirum quæ deserta jam essent, & prodeunti sibi nihil impedimento fuisset. Quo factum est, ut quamprimum Mœsam, Scythiamque transgressus, in Thraciam demum pervenerit: quo ubi ventum, exercitus partim in Græciam, ut de improviso sine custodia loca excurreret & popularetur, dimisit, & alias deinceps manus in Chersonesum Thraciæ. Ac post nonnulla:

VII. Ipse vero Zaberga cum equitum millibus septem recta ire Constantinopolim pervenit.

IV. Porro Belisarius sumptis omnibus equis, tam Imperatoris, quam Circi, sed & Sacrarum domorum, nec non unius cujusque hominis privati, cui fuit equus in potestate, populoque armis instructo ad Chitti pagum profectus est: ibique aciem omnem composuit: tum quosdam ex Barbavis capere & interficere cepit: quin etiam arbores cadi, & pone exercitum in terram trahi imperavit: ex quo pulvis ingens vento excitatus, & in Barbaros delatus super eos incubuit: qui cum maximas copias inde adesse existimarent, in fugam versi ad Regionem Sancti Stratonicæ ad Decatum recesserunt. At cum subinde a speculatoribus rescivissent Constantinopol. muros magno militum numero esse defensos Tuzurulum, & Arcadiopolim, & Sancti Alexandri Zupparum versis digressi sunt: ibique castris positis usque ad Pascha subsistere.

(a) Agathias lib. 5.

VI. Nova Hunnorum iurcarso.

VII.

Pe-

Ingens & miseranda strages.

git, agris depopulando, tentandoque proxima quæque castella, ita ut passim omnia perturbaret. Et post hæc: Cum itaque procedentibus iis nemo obviam iret, incursiones libere facitabant; & agris depopulati ingentem avertiebant prædã, magna vi captivorum coacta: quos inter & femina quam multa ut nobiles, ita & continentissime crudelius traherentur: quæ utique infeliciores eo maxime erant, quo & barbarorum ministrare profusa libidini cogebantur. Quinetiam barbari homines perisque vel e sacrario abductis vim inferebant, quæ a pueritia jampridem nuptiis renunciaissent & seculi voluptatibus, ac castam vitam ut degerent, in remoto aliquo domicilio reconderentur Deo ad supplicandum idoneo, & id magis facerent, ut semote omnino & libera a quovis hominum contubernio quam procul abessent, quietique se solum permitterent. Erant præterea, quæ cum barbarorum renuncia- rent concubitus, vel partui proxime (si qua forte istiusmodi esse tunc contigissent) ita distrahantur, ut si necessitas ipsa pariendi ingrueret, in ipso itinere, in propatulo foetum mox ederent, nec verecundos possent partus dolores obregere, vel hos urgentes significare: unde vel editi plerumque infantes canibus disperendi, vel avibus in solitudine relinquerentur, perinde idcirco essent in lucem producti, & frustra quod nati fuerant hi degustassent.

VIII. Deploratus rerum status.

Rem sane calamitosam, ut eo tandem res Romanorum redacta jam essent, ut vel in circumjectis regis urbi locis a barbaris etsi perpauca quidem mala hæc inferrentur. Quibus tamen non eatenus audacia finebatur; sed urbem versus progrediendo ad longos (quos nuncupant) muros se facile contulerunt, & præsidis qua infra hos essent, appropinquabant; jam vero præ verustate & negligentia majoris castelli dissolutum ceciderat edificium. Tum barbari ipsi vel stantes in partem aliquam muros, baud secus ac sua intrépide disturbabant: nec aliquid erat quod hos coereret, cum nullum ibidem esset militare præsidium collocatum, nec ulla ad defensionem tormenta, nec demum (si forte affuissent) qui ea tractare scis-

PAGIUS V. Bulgari ad proprias redire coacti.

Peracto Festo Paschali Imperator cum universis Civibus Urbe relicta, ad repavandas muri Longi ruinas Selymbriam pervexit: quare pedem retulerunt Barbari, & transmurum abierunt. Ibi mansit Imperator ad Augustum usque mensem: similitur & Barbari usque ad mensum Augustum extra Urbem circumvagabantur. Caterum Imperator bipupes naves confici, iisque in Danubio adversus Hunnos, si quando transfretarent, excipere: & cum eis manus iussit conferere. His auditis Barbari missis Legatis petiverunt, ut sibi reditus tuto permitteretur, & Danubium traicerent. Misit ergo Imperator Justinum nepotem suum & Cuvoplatem, eosque dimisit incolentes.

is callerent: nec canonum latratus audiebatur, nec hominum fremitus: & si non id dictu ridiculum sit, tamquam porcorum in claustris Romani exercitus interclusi manebant, tamen vel eo numero essent, quo tunc primum & veterum Imperatorum tempore resuscitantur, & non in minimam partem redacti, haudquaquam sint tamen Imperii magnitudini suffecturi. Enarratis denique, quam florentissimi olim esse solerent atque copiosissimi qui ubique terrarum nutriebantur exercitus, fugillataque ignavia Justiniani jam in senectute non ferro, sed auro barbaros avertere consueti, talia deplorans tempora, illa subdit.

In scorta, aurigasque & homines ejusmodi effeminatos ac deliciis deditos, civilesque in seditiones tantum intentos & corporum curam, contentiosos, furentes, audaces, & alia demum minoris longe momenti militare stipendium insumebatur. Quo factum est, ut non solum Thracia, sed vel proxima regis urbi loca deserta jam adeo essent & sine ullis custodiis derelicta, ut barbaris pervia fierent, & ad incursiones nimium oportuna: nam illi eo evaserant insolentia, ut vel ad Melantidem vicum castra posuerint, qui a Byzantio ne centum quidem & quadraginta stadiis abest: quem vicum Atyras circumspuit amnis, qui ferme exiguo progrediens spatio, in Austrum ventum sensum declinans, in Propontidem fluxum eructat, ad cujus ripam ipso in exitu promontorium habet porrectius, cuius appellationem & nomen id retulit. Hostibus itaque tam proxime urbem stationem habentibus, civium multitudo & timere primum & pavore percellit, & imminetia mala non solum qualia essent, sed longe majora animo agitaret, somniarique obsidionem, incendia, futuram necessarium carentiam, mentiumque diruptiones.

Itaque in civitatem, in publicas vias fugæ subito multitudinis factæ, impulsionesque mutue & pavores, & quidem perterriti ita & temerarii, perinde jam barbari in se impetum fecerint. In forumque ex portarum violento impulsu crepitus ingens jam edebatur: atque adeo ut non modo

IX. Prodigio. sa Justiniani multitatio.

X.

VI. Quod anno sequenti contigit.

Hanc Hunnorum seu Bulgavorum invasionem pluribus exponit Agathias lib. 5. & ex eo Baronius, testaturque Agathias, Hunnos, qui non procul ad ripam Istri fluminis descenderant, vigente hyeme, in Romanum Imperium irruisse, partemque exercitus in Græciam, alteram in Chersonesum Thraciam misisse. Cum vero Constantinopolis in magno tumultu versaretur, neque Barbari obviam quaque vastare desisterent; tum demum Belisarius Dux jam fractus senio, mandato tamen Imperatoris in eos mittitur, inquit Agathias, qui deinde refert, Hunnos, postquam ingentem auri vim ab Imperatore accepissent, pacificos ex Imperio excessisse, tandem-

Cuncta lucu plena.

do plebejos obscura sortis homines timor invaderet, sed magistratus omnes, & Imperator haud parvi quæ acciderant faceret. Dehonestabantur itaque Imperatoris ipsius permisso sacra omnia templa extra urbem locata, Europæque e regione, litorique adjacentia loca, quæ ubique & Blanchernis (id loco nomen) initium sumunt, & in pontum usque Euxinum porrecta sunt, & in Bosphorum desinunt. Ex his itaque locis quæ pretiosiora essent oblationum cum cætero apparatu bis necessario, partim plaustris deferentes intra urbem deposuerunt, partim in vestra navigiis, & in-termedio trajecta freto in adversum litus in continentem mox debebant. Videres tunc sacras nudatas aedes suo splendore, sic & ornatu privatas, perinde ac nunquam antea dicatas, nec religionis quicquam aut sanctitatis sortitas, sed ut nuper fundatas. Adeo autem terribilia erant & ingentia illa discrimina, tantopere, ut occursum omnino animis ipsis concepta, ut vel in Syces mania, Chiseamque portam primores quidam Præfectique, & armatorum vis magna insederint hostes oppugnantium, si forte invaderent. Istiusmodi fuit miserandus civitatis status: ex quo quisque reliqua quæ extra urbem, & in aliis tum Thraciæ tum Græciæ civitatibus, in quas idem Hunni grassati sunt, ab iisdem sint crudeliter acta, poterit intelligere. Subdit vero Agathias:

XI. Belisarius armatur adversus Hunnos.

Dum interea civitas omnis tumultuando maximum in modum perturbaretur, & barbari haudquaquam proxima queque depopulari intermississent: Belisarius clarissimus olim Præfectus etsi præ senectute in curvitatem jam declinasset, mittitur tamen per Imperatorem in hostes, eorum armorum habitu circumactus, quibus a pueritia jam insueverat: unde & rerum per se quondam gestarum recordatio succurrebat, & ipse quidem de se mira animi promptitudine juvenis munera exequabatur: id namque illi ultimum in vita certamen fuit, nec tamen ex eo minorem retulit gloriam quam ex Vandalis olim Gothisque devictis: siquidem malorum præteritorum & futurorum jam desperatio, ut conatus hoste majores fore, superbioresque arguebant, ita & victoriam perjurandam. Quomodo vero idem Belisarius non sine labore atque periculo ejusmodi tandem ab

PAGIUS

demque illos mutuis se se clavis attrivisse, sed plenam harum nationum eversionem atque interneconem postmodum accidisse. Cum prolixa hujus belli narratione Agathias Historicus Christianus, ut ex egregio ejus Opere liquet, Historiæ suæ finem imponit, quam usque ad annum DLX. exclusive perduxit, noque omnem in suos annos accurate digessimus, ut non paucos, qui invalere errores vulgares evertent. Ex hoc Agathias loco cum anno a Theo-

urbe propulsa verit infestis barbaros, idem Agathias pluribus narrat: ac demum quonam pacto reliquos Hunnos per Thraciam Græciamque grassantes, non armis sed auro penso annuoque pollicito, ut ad propria redirent, tributo persuasit, atque alios Hunnos, quibus antea idem Imperator tributum pendebat, astuto consilio in hos concitavit, idem auctor fufius profequitur: sed hæc nobis fatis ad institutum.

XII.

Quam autem iusta querela fuerit Agathias ista tempora deplorantis, cum thesauris Romani Imperii non copiosissimi olim exercitus nutrentur, sed idem in aurigas & alios hujusmodi vanos homines impenderentur: audi suorum quoque temporum nobilem historiarum scriptorem, Evagrium, cum hæc tradit (a): De alio item Justiniani factis mihi dicendum est: quod quidem sive ex natura vitio, sive ex formidine & timore ortum sit, non habeo dicere; ejus tamen generis fuit, ut omnem bellinam immanitatem longe superaret. Duxit autem initium ab ea seditione populari, quam Nica, hoc est, Vinca, vocant. Placuit Justiniano ita vehementer in alteram factionem eorum qui Præsni dicuntur animo propendere, ut impune possent ipso meridie in civitate adversarios trucidare, & non modo non pœnas metuerent, verum etiam dignarentur honoribus: adeo ut inde multi homicidæ existerent. Licebat enim illis in aedes alienas irrumpere, thesauros diripere in illis reconditos, hominibus suam ipsorum salutem ac vitam dividere. Et si qui magistratus illos cohibere moliretur, suo ipsius capiti creavit periculum.

XIII.

Unde certe vir quidam qui gessit in Oriente magistratum, quoniam nonnullos eorum qui rebus novis studebant, nervis coercere voluit, quo modestiores efficerentur: per mediam urbem circumductus fuit, nervis graviter casus. Callinicus porro Præfectus Ciliciæ, cum duo Cilices Paulus & Faustinus, homicidæ uterque, in eum impetum facerent, occidereque in animo haberent; quoniam pœna ex legibus constituta eos multavit, in crucem actus est, hocque supplicio pro reecta conscientia & legum observatione affectus. Inde factum est, ut qui alterius erant factionis, cum domiciliis suis fugissent, & a-

VII.

phane memorato patet hanc victoriam anno sequenti reportatam esse, & Belisarium, hoc tempore ætate provectum fuisse, cum id non semel Agathias asserat. Porro Unus isti seu Hunni diversi non sunt a Bulgavis, ut liquet ex Theophane ad annum XI. Hunni isti Constantini Pogonati, ubi & eos Hunnogundos iidem cum Bulgaves & Contragos etiam appellat, & ex Nicæphoro in Breviario pag. 22. ex quo Theophanes desumpsit quæ de illis narrat. Agathias loco

co

(a) Evagri lib. 4. c. 31. Justiniani aulicis factiois faveset.

CHRISTI
558.PELAGII PAP.
4.JUSTINIANI IMP.
32.

nemine usquam exciperentur hospitio, sed velut scelera ubique exagitantur, tendere insidias viatoribus, compilare, cædes facere cœperint, usque eo, uti omnia loca nece immatura, dirptione, & reliquis id genus maleficiis redundarent. Interdum animo in contrariam sententiam mutato, ejus generis homines interfecit, legumque permisi potestati etiam eos quos ante passus fuisset more barbarorum in civitatibus impia scelera conficere. Sed ad ista singillatim prosequenda mihi nec tempus suppetit, nec facultas dicendi. Atque ea quæ diximus, satis esse poterunt ad conjecturam de reliquis ejus facinoribus faciendam. Hucusque Evagrius de magno legiflatore, verumtamen maximo re vera jurium proculcatore. At a quibusnam abstinuisse injustis actibus potuit, qui nec veritus est in ipsum Romanum Pontificem manum inticere? Ita miser a pristino illo vitæ instituto descivit, dum se supra se contra Dei sacrosanctos sacerdotes erexit. Sed hæc fatis: ad res jam Occidentales.

XIV. Hoc eodem anno quem diximus adnotatum post Consulatum Basilii decimumseptimum, magnus ille Ecclesiæ Narniensis Antistes S. Cassius ex hac vita feliciter transit. Testantur id ejusdem Ecclesiæ vetera monumenta, nempe his verbis ad ejus sepulcrum inscriptio exarata, haud tamen exulta minerva: inter tot enim tantaque bella quibus est Italia devastata, bonarum litterarum campum spineta repleverant:

Cassius immerito Præsul de munere Christi,

Quem fato anticipas consors dulcissima vitæ.

Tu, rogo, quisquis ades, prece nos memorare benigna.

Hic sua restituo terræ mihi credita membra.

Ante meum in pace requiescit Fausta sepulcrum.

Cuncta recepturum te nosce congrua factis.

PAGIUS eo laudato, ubi eorum cladem refert, Hunnos Cotriguros vocat; sed cum eadem de illis narret, ac Theophanes sub Hunnorum & Slavorum nomine, non dubium quin Hunni isti iidem cum Bulgaris fuerint, & hæc varia nomina eandem gentem significant. Post hæc toto hoc sæculo, nulla ferme apud Scriptores Bulgarorum mentio occurrit. Hanc nominum diversitatem recte observavit Ducangius in Familiis Angustis Byzantinis, dum de Dalmaticis Familiis cap. 6. verba facit, ejusque opera varii errores poterunt vitari. Male autem Ducangius hanc irruptionem Bulgaricam ab Agathia diligenter descriptam cum anno DLXI. illigat; hic enim Historicus ultra annum quingentesimum quinquagesimum nonum Opus suum non produxit, uti mox insinuavi.

DD. ANN. XXI. M. VIII. D. X.
RE. IN PACE. PR. KAL. JUL.
P. C. BASILII ANN. XVII.

Vides sanctissimum virum ex conjugio (ut aliis etiam plerisque viris sanctissimis contigit) vocatum ad Episcopatum, egregia claruisse sanctitate: cujus præclaram memoriam annis singulis in Ecclesia celebrandam Ecclesiasticæ tabule reddunt die ipsius natali, qui ita describitur a sancto Gregorio Papa (a):

Vir vite venerabilis Cassius Narniensis Episcopus, qui quotidianum offerre consueverat Deo sacrificium sequi in lacrymis inter ipsa sacrificiorum arcana mactabat, mandatum Domini per cujusdam sui visionem presbyteri suscepit, dicens: Age quod agis: operare quod operaris: non cesset pes tuus, non cesset manus tua: natali Apostolorum venies ad me, & retribuam tibi mercedem tuam. Qui post annos septem, ipso natali Apostolorum die, cum Missarum solemniam peregrisset, & mysteria sacra communionis accepisset, e corpore exiit. Hactenus de Cassii transitu sanctus Gregorius.

XV. Hoc eodem anno magnus ille Joannes cognomento Silentiarius ex Episcopo anachoreta, de quo complura superiori tomo dicta sunt, ex hac vita migrasse reperitur annos natus centum quatuor, ut liquet assertionem Cyrilli ejus discipuli, quem Euthymii & aliorum illustrium monachorum res gestas scriptis mandasse diximus: licet agones ejus adversus hæreticos, præsertim vero Origenistas, ab aliis conscribendos fuisse testetur: quamobrem ipse de Sancto præclariora prætermisisse videri potest. Sed audi ipsum ita perorantem: *Hæc quidem pauca ex multis selecta mandavit litteris, mittens narrare ejus de fide certamina, quæ suscepit adversus Origenis, & Theodori Mopsustia dogmata, & eorum qui ea defendebant, & persecutiones quas congruenter Evangelio pro decretis sustinuit Apostolicis. Sed quæ ab eo in his gesta sunt, relinquo narranda aliis. Scio enim fore, ut multi (sicut est consentaneum) post ejus de-*

(a) Greg.
diat. lib. 4.
c. 56.

XV.

XVI.
Obitus S.
Joannis
Silentia-
rii.

VIII.
Mortur
S. Joannes
Silentia-
rii.

Ad num. XVI. Cyrillus Monachus scripsit vitam Sancti Joannis Silentiarii, qui ex Episcopo Colonienfi in Armenia, Monachus Laure Sancti Sabæ in Palestina mortuus est. Cyrillus testis in pluribus oculatus significat, hunc Sanctum adhuc in vivis fuisse quatuor annos natum supra centum, cum ipse vitam ejus scripsit. In Menologio vero Basilii Imperatoris ad diem VIII. Decemb. dicitur *Joannem*, quinque annos supra centum natum migrasse ad Dominum. Quare cum natus fuerit octavo mensis Januarii, septima Indictione, quarto anno Imperii pii ac religiosi Marciiani, anno scilicet Christi CDLIV. ut se ab ipsomet Joanne Cyrillus accepisse scribit, mors ejus recte hoc anno a Baronio recitata. Extat Sancti Joannis Silentiarii

CHRISTI
558.PELAGII PAP.
4.JUSTINIANI IMP.
32.

decessum studeant scribere ejus certamina & persecutiones & pericula quæ sustinuit pro fide Orthodoxa, victoriasque & res ab eo gloriose gestas, &c. Sed his caremus magno detrimento ejus temporis historice veritatis. Quod ad rationem temporis ejus obitus pertinet, satis id liquet, ut quem natum idem Cyrillus tradit anno quarto Imperii Marciiani Aug. qui est

PAGIUS tarii Vita in Actis Bollandianis ad diem XIII. mensis Maii.

XI. Paulinus Episc. A. quilejensis Trium Capitulum defensor.

tarii Vita in Actis Bollandianis ad diem XIII. mensis Maii. Paulinus, qui a Mediolanensi Episcopo Episcopus Aquileiensis illegitime ordinatus fuit, ut liquet ex Epistola V. Pelagii Papæ Narseti inscripta sicuti legitur in vulgatis editionibus Conciliorum, vel *Valeriano Patricio*, ut habet Collectio Romana Holstenii pag. 227. hoc circiter anno Synodum celebravit, qua Tria Capitula defendit. Obiit enim Paulinus, teste Paulo Diacono lib. 2. de Gestis Langobard. cap. 25. Alboino Liguriam invadente *Indictione ingredienti tertia*, duodecimo Sacerdotii sui anno; ideoque anno DLXIX. aut infrequenti. Hoc itaque vel superiori anno ordinatus Paulinus ab Episcopo Mediolanensi, ut notat Bollandus ad diem VIII. Februarii in Vita Sancti Honorati Episcopi Mediolanensis. De ea Synodo loquitur Pelagius Papa in citata Epistola, ubi ait: *Sed*

annus Domini quadringentesimus quinquagesimusquartus, & vixisse scribit annos centum & quatuor, eum hoc anno defunctum opus sit affirmare: quem inter Sanctos in tabulas Ecclesiasticas relatum, tum Orientalis, tum Occidentalis Ecclesiæ anniversaria memoria colit. Hic vero rerum gestarum anni hujus finis esto.

Quin-

nec licuit aliquando, nec licet, particularem Synodum congregare. Petit autem, ut Paulinus ad Justinianum Byzantium captivus mittatur, quod tamen factum non est. Baronius hanc Synodum *Aquilejensem* cum alia in eadem Urbe celebrata, cujus meminit Beda in libro de Sex. Etate anno VII. Imperii Tiberii Apfimari, confundit, ut apud eum videre est anno DLIII. num. CCXXI. Verum hæc duæ diversæ sunt Synodi. De posteriori suo loco agetur; hujus vero, cujus obscura mentio, in laudata tantum Epistola Pelagii, causa etiam obscura; existimant enim aliqui, eam tantum Aquileiensis Episcopi consecrandi causa, coactam esse, & ita explicandum Pelagium.

Hoc anno *Childebertus* Francorum Rex, cujus mortem Baronius anno DLXII. recitat, vita sanctus est, sicuti & *Domnus* Episcopus Antiochenus, ut anno DLXI. videre est.

JESU CHRISTI ANNUS 559.

PELAGII PAP. ANNUS 5.

JUSTINIANI IMP. ANNUS 33.

I. Pelagii Papæ obitus.

Quingentesimus undesexagesimus Christi annus, idem Justiniani Aug. trigemustertius, & post Basilii Consulatam decimus octavus annus inscribitur: quo Pelagius Papa, ubi sedisset annos quatuor, menses decem, diesque decem & octo, ex hac vita migravit secunda Martii, ita ex Anastasii commentario, qui scriptus habetur in Vaticana bibliotheca, ex quo ista exscripsimus: quibus erroris redarguuntur, qui eundem vixisse annos undecim, & aliquot menses ac dies ponunt, quive anno sequenti eundem mortuum tradunt. Sed quæ de ipso sparsim scripta reperiuntur, nec certo quo facta sunt anno describi possunt, his veluti appendicem apponamus. De eodem enim Pelagio hæc Hadrianus Papa in epistola ad Carolum Magnum de imaginibus: Multo amplius vero ejus sanctissimi successores dominus Pelagius & dominus Joannes miræ magnitudinis ecclesiam Apostolorum a solo adificantes, historias diversas tam in musivo, quam in variis coloribus cum sacris pingentes imaginibus & nunc usque hæctenus a nobis venerantur. Hæc Hadrianus. Porro de eadem basilica a Pelagio cœpta, a Joanne vero successore perfecta, idem qui supra Anastasius meminit in Joanne, eamque titulo Philippi atque Jacobi sanctorum Apostolorum consecratam affirmat. Ex antiquis Vaticanæ basilicæ monumentis a Manlio collectis, de absoluta a Joanne Papa basilica a Pelagio cœpta, habet verum hunc:

Pelagius cœpit, complevit Papa Joannes.

Pelagii Papæ epitaphium.

Recitatur ab eodem & epitaphium Pelagii Papæ inscriptum his versibus:

Terrenum corpus claudant hæc forte sepulcra

PAGIUS SÆC. VI. Anno Eræ Hispan. DXCVII. A. C. 559.

ANNO PERIODI GREGO-ROMANÆ 6052.

8. E. 9. P. 13. April. Indiæ. 7.

JESU CHRISTI 559.

PELAGII PAPÆ 5.

JUSTINIANI IMP. 33.

I. Postconsulatus.

[1] Hic annus ista formula notatus: Post Consulatum Basilii U. C. XVIII. vel secundum aliquos, Post Consulatum Basilii U. C. anno XIX.

II.

A num. I. ad XVIII. Obiit die III. mensis Martii, inquit Anastasius de morte Pelagii I.

Nil sancti meritis derogatura viri. Vivit in arce poli caelesti luce beatus, Vivit & hic cunctis per pia facta locis. Surgere judicio certus, dextramque tenentem Angelica partem se rapiente manu. Virtutum numerat titulos Ecclesia Deæ Quos ventura ut sacula ferre queant: Rector Apostolica Fidei, veneranda rexit Dogmata, que clare constituere Patres. Eloquio curans errorum schismate lapsor, Ut veram teneant corda placata Fidem. Sacra vit multos divina lege ministros, Nil pretio faciens immaculata manus, Captivos redimens, miseris succurrere promptus, Pauperibus numquam parva negare sibi. Tristis participans læti moderator optimus: Alterius gemitus credidit esse suos.

Hic requiescit Pelagius Papa, qui sedit annos quatuor, menses decem, dies decem & octo. Depos. IV. Non. Martii, Hæctenus ibi.

Quod vero spectat ad Ecclesiam Apostolorum, his opportune subiiciendum duximus antiquum bullæ exemplar e manuscriptis Vaticanis excerptum ejusdem Jo. III. cui ejusmodi inscriptio præposita legitur, his verbis: Exemplum Bullæ Papæ Joannis Tertii, ubi dicit basilicam duodecim Apostolorum initiatam per Pelagium prædecessorem suum, & morte prævento non absolutam consummasse, Titulumque Cardinalem eam constituisse, & assignat eidem basilicæ parochiæ fines, & eam diversis donariis donat de suo Vestiario.

verba faciens. In ejus autem Epitaphio a Baronio recitato habetur: Hic requiescit Pelagius I. Papa, qui sedit annos quatuor, menses decem, dies decem & octo. Depos. IV. Non. Martii. Quare cum consecratus fuerit die undecima mensis Aprilis anni DLV. mortuus est anno Christi sequenti, non vero currenti, idque die prima mensis Martii, & die subsequenti sepultus; Anastasius enim diem obitus cum die sepulture aliquando confundit, & sæpissime Auctores diem sepulture diem obitus appellant. Præterea Anastasius, qui sicuti & omnes fere Catalogi, annos IV. menses X. & dies XVIII. Pelagio I. attribuit, diem ejus emortualem ab illis diebus XVIII. excludit, ut sæpe alibi facere solitus est. Conditor vero ejus Epitaphii, qui dicit Pelagium die IV. mensis Martii depositum esse, ad diem ejus emortualem, qui tamen

II. De basilica XII. Apostolorum.

Obitus Pelagii Papæ.

CHRISTI 559.

PELAGII PAP. 5.

JUSTINIANI IMP. 33.

III.

Joannes Episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Cardinalibus & clericis Ecclesie Apostolorum perpetuo in Christi servitio manentibus:

Quoniam primitivam Ecclesiam post incarnationem Christi duodecim Apostoli prædicatione illustraverunt, & operibus stabiliverunt sicut in actibus eorumdem legitur, quibus erat cor unum, & in eisdem erant illis omnia communia, ac pro Christi Fide legitime decertantes gloriose coronati sunt: placuit mihi Joanni Urbis Romæ humillimo Pontifici Ecclesiam duodecim Apostolorum confirmare, quam Pelagius Papa bona memoria prædecessor meus ante palatium Constantii initiaverat, sed morte prævento inchoatam reliquit. Deinde Patris nostri incepta captantes, quod ipse dimisit, divina gratia optulante, vel perfectum usque finem adduximus: hanc etiam & in Natali Apostolorum Philippi & Jacobi, quod est in Kalendis Maii ad honorem omnium Apostolorum decenter dedicatam Titulum Cardinalem illam constituimus, necnon & parochiam sicut ceteri Tituli Urbis habent de aliis, & de aliis colligentes, sic tanta & tam honorabili basilicæ ratam & inconcussam deliberamus. Non enim laudaremur, si solum in edificiis extollendis laboravissimus, & alias dignitates Ecclesiasticas ei non provideremus.

* confirmare

* ad

IV.

Idcirco præsentem & consentientem fratrum nostrorum cœtu, novæ basilicæ concessam & attributam parochiam determinamus, ita sane ut omnes capella constituta vel constituenda & populus qui infra terminos istos comprehenduntur, Apostolicæ basilicæ de parochiali jure deinceps penitus respondeant, videlicet: A via ubi est ca-

PAGIUS

tamen sæpe depositionis nomine exprimitur, non respicit, sed ad illum quo honorificentior sepulturam nactus est, uti non raro Anastasius diem Translationis Sanctorum Pontificum pro die eorum mortis aut sepulture sumit. Quæ omnia variis exemplis passim in hoc Opere comprobata. Baroniis, qui Pelagii initium cum anno DLV. recte copulavit, & durationem Sedis ejus accurate notavit, illius mortem cum præsentem anno alligare non potuit, ut numeranti patet; & quicunque eam usque ad annum DLXI. distulere, sequentium Pontificum chronotaxim usque ad Gregorium M. non potuerunt non labefactare, ut ex dicendis appareret. [1] Recte tamen observavit Baroniis Pelagii ad Vigiliam Episcopum Epistolam suspen-

NOTÆ

[1] Pelagii dies emortualis juxta nostrum calculum congruit cum die 6. Augusti. Siquidem vixisse statuatur cum plerisque Anastasii Codicibus editis & manuscriptis annis quatuor mensibus decem diebus octodecim. Hunc excepit Interpontificium duorum mensium & viginti quinque dierum ut Manuscripta quædam Anastasii ferunt, quibus etiam congruit vetus ille Catalogus Blanchinianus desinens in S. Paulo I. de quo nos in Nota ad A. 555. 7. Definit periodus ista in diem trigesimam primam Octobris anni 560. quæ Dominica erat, adeoque & ordinationi Joannis novi Pontificis aptissima. MANSI

lix marmoreus, & lapis marmoreus magnus in gradibus excavatus, cum omnibus domibus ante se; & inde itur juxta Ecclesiam sancti Marcelli, & declinatur ad lævam, ante Ecclesiam sanctæ Mariæ quæ est in Via lata, & inde recto itinere producit per viam quæ est sub monte Tarpejo usque ad arcum Clagentiariorum, & inde itur in viam ad lævam per viam secus hortum, qui dicitur Mirabilis, atque per Scalas mortuorum fit ascensum per cavam montis usque ante Caballos marmoreos recta via, ac inde vertitur ante arcum Pacis: deinde ad dextram extenditur juxta latus montis super Catricam, & exinde derivatur per Calicem montis usque ad hortum Veneris; & deinde itur in viam Salariam, & exitur in Pincianam, deinde descenditur per Silicem, & fit transitus super formam Virginem juxta Monumentum, & deinde convertitur citra eandem formam continuo usque illic ubi dicitur, Cannella ejusdem forme, & exinde recolligitur per viculum Capralicum cum insula & casis ex utroque latere viæ ad præfatum Calicem marmoreum, lapidem in gradibus excavatum.

Insuper ex sacro nostro Vestiario hæc donaria contulimus, videlicet Crucem unam auream pensantem libras sex, calicem unum aureum pensantem libras duas, calices duos argenteos pensantes libras quatuor, vestes quoque sericias cum gemmis albis & auro contextas quatuor; libris etiam multis ac variis eam adornare curavimus. Iis Ecclesie Apostolorum nostris manibus condita & dedicata parochialibus terminis statutis, ac donariis impartitis, ex parte Dei omnipotentis & beatæ Mariæ & auctoritate Apostolorum

A a P c.

dam esse; falsa est enim Consulatus nota Epistolaque ex Ithacii, Sanctique Leonis verbis varie corruptis contexta. Epistolas Pelagii, quas anno incerto datas existimabat, anno DLVI. ad quos annos pertineant, ostendimus.

Post Pelagii mortem cessavit Episcopatus, non mensis tres, dies XXV. ut perperam in Anastasio legitur, sed menses IV. dies XVII. ut ex dicendis in morte Joannis III. Pelagii successoris constabit. In Catalogis nostris, & in exemplaribus MSS. Anastasii, quæ legi, male idem Interpontificium etiam refertur. Joannes itaque III. natione Romanus ordinatus est die decima octava mensis Julii, in quam anno quingentesimo sexagesimo Dominica incidebat.

V.

III.

Joannes III. ei succedit.

Petri ac Pauli & omnium Apostolorum benedictionem nostram, & suorum peccatorum remissionem capituli hujus ac privilegii observatoribus & coadjutoribus condonamus. Contradictentibus autem & prevaricatoribus, eadem auctoritate, usque ad satisfactionem Dathan, Cora & Abiron Moysi superbientium & contradicentium maledictionem & damnationem intendimus & confirmamus. Ipsi gloria, laus, potestas, imperium, qui vivit & regnat per infinita secula seculorum. Amen. Bene valete.

Dat. temporibus domini Joannis Tertii Papae per manus Petri Episcopi Cancellarii sanctae Sedis Apostolicae, mense Majo, die tertia.

Ego Cirinus in Dei nomine Secretarius sanctae Romanae Ecclesiae sicut inveni in chartabicio privilegio Tituli Apostolorum, fideliter in hac membrana exemplificavi.

VI. De Pelagii Papae scriptis.

Quod vero ad ejusdem Pelagii Papae scripta pertinet, praeter epistolas quas superius suis locis posuimus extat ejusdem nomine epistola nonnihil prolixa ad Vigilium quemdam Episcopum scripta: sed dum ad finem ejus data ponitur sub Consulatu Narsetis atque Joannis, imposturae suspicionem auget. Etenim cum vetera quaeque monumenta signata ubique reperiantur post Basilii Consulatum toties repetitum; plane significatur, nullum alium interea Consulem esse creatum. Et ne de his dubites, habes Cassiodorum.

(a) Cass. de comp. Eusebii.

(a) numerantem annos post Consulatum ejusdem Basilii vicies semel repetitum. Quod si Narsetis, vel aliorum post Basilii i Consulatum fuisset Consulatus factis interpositus: certe non ab illo ultimo Consulatu Basilii tot anni post ejus Consulatum reperirentur inscripti, sed post Consulatum Narsetis atque Joannis. Sic igitur ex his reliquae etiam epistolae post Consulatum Basilii datae, sed aliorum a Mercatore Consulatum nota suppositae, imposturae suspensa redduntur.

VII. (a) Papyr. Annal. Franc. l. 1. Legatio Childeberti ad Pelagium Pap.

Rursum vero quod ad Pelagii Papae scripta atque res gestas spectat, audi quae Papyrius (a) vir plane disertus in Francorum Annalibus dicat, dum agit de Childeberto Rege: Childebertus Ruffinum in Italiam ad Pelagium Romanum Pontificem miserat, rogatum an Catholice Leonis romum adversus Eutychetem sequeretur. Pelagius respondit, librum illum Ecclesiae probari; ipseque, ut Rex postularat, novam fidei formulam scripsit. Extat epistola Pelagii ad Childebertum. Haec ipse. Porro cum scribendi fidei professionis libellum sive epistolam Pelagio occasio oborta illa fuisse videtur, quod cum contra Tria capitula pro Quinta Synodo (ut vidimus) sententiam sequeretur, in suspicionem laesae pietatis, offensaeque Catho-

licae fidei haud mediocrem adductus esset: cum praesertim defensores Trium capitulorum illud undique vulgassent, ac pariter exclamassent, omnes qui agerent contra Tria illa capitula, impugnare Chalcedonense Concilium: qua quidem calumnia ut dubitantium animos liberaret, eam ad Childebertum de fide Catholica Pelagius epistolam dedit: quod & praestitisse S. Gregorium ad Theodolindam Reginam eandem ob causam oportuit.

VIII.

Sed ex dictis illud observa: cum in dubium venit Romani Pontificis fides Catholica, non aliunde ejus peti consuevisse examinationem atque discussionem, quam a fide tradita a praedecessoribus; quibus si consentiat, nihil fit quod possit eum erroris arguere, secus si contra. Sic igitur Childebertus Rex de fide Pelagii subdubitans, ad S. Leonis Papae epistolam de recta fide ad Flavianum conscriptam provocavit: cui se in omnibus cum Catholica Ecclesia consentire cum professus sit scriptis Pelagius, omnem prorsus conceptam de se suspicionem amovit.

IX.

Haec autem ad finem rerum gestarum Pelagii Papae oportuit collocasse, cum nobis esset penitus incomperitum, quoto ejus Pontificatus anno contigerint. Sed accidit: ut cuso jam tomo (ut saepe superius dictum est) cum allatae ad nos essent ab Ecclesia Arelateni complures diversorum Romanorum Pontificum ad diversos Episcopos Arelatenes datae epistolae, inter alias reperiremus eas de fide Catholica ad Childebertum Regem litteras scriptas, quae & ipsae cum die carent & Consulatu, quando tamen datae fuerint, ex alia epistola tunc ab eodem Pontifice ad Sapaudum, sive Sabaudium Arelatensem Episcopum scripta possumus intelligere, quae data legitur anno decimo sexto post Consulatum Basilii: est is annus Domini quingentesimus quinquagesimus septimus, Pelagii vero Pontificatus annus tertius. Epistola autem ad Sapaudium sic se habet:

X. Pelagius Papa ad Sapaud. Arelat. Episc.

Dilectissimo fratri Sapaudo, Pelagius. Tanta nobis est circa personam tuae fraternitatis affectio, ut nullas occasiones transire silentio patiamur. Denique veniente illuc Petro urbis negotiatore, praesentia curavimus ad fraternitatem tuam scripta dirigere, desiderantes ut de incolumitate quoque vicissim datis opportunitatibus agnoscamus. Atque ideo salutantes fraterno charitatis amore, indicamus, propitiante Domino, circa nos omnia prospere geri. Et hortamur, ut si epistola, quam per diaconum atque subdiaconum fraternitatis tuae ad excellentissimum filium nostrum Childebertum Regem direximus, in qua de institutis beatissimorum Patrum nostrorum fidem Catholicam nostro per Dei gratiam sermone deprompsimus, tam ipsi

gloriosissimo Regi, quam charitati tuae, vel alius fratribus & Coepiscopis nostris placuit, rescripto tuae charitatis celerius agnoscamus.

XI.

Praeterea commendamus specialiter dilectioni tuae Romanos, qui illuc hostilitatis metu confugerunt, ut solatium fraternitatis tuae & continentiam, qualem peregrinatio eorum poscit, inveniant: quos etiam filio nostro magnificentissimo viro Patricio Placido genitori tuo ex nostra persona volumus commendari, ut in sua continentia recognoscant, quantum apud charitatem tuam eis commendatio nostra profuerit.

XII.

Sed & illud ad commemorationem tuae fraternitatis adducimus, ut (sicut jam pridem scripsimus) vestes qua pauperibus erogentur, id est, cucullas & tunicas atque saga de eo quod pro personibus Ecclesiasticarum possessionum nobis domnus filius noster Placidus directurus erat, comparari faciatis, & ad Portum Romanum, Deo propitiante, dirigere, quatenus sollicitudinem nostram ex parte aliqua relevetis; quia tanta egestas & nuditas in civitate ista est, ut sine dolore & angustia cordis nostri homines, quos honesto loco nazos idoneos noveramus, non possimus aspicere. Deus te incolumem custodiat, frater charissime. data Idibus April. anno XVI. P. C. Basilii. Epistola autem ad ipsum Francorum Regem Childebertum data, in eodem codice posita sequitur istis verbis:

Domino filio gloriosissimo atque praecellentissimo Childeberto Regi Pelagius Episcopus.

XIII.

(a) Matt. 18. Pelagii Papae ad Childebertum Regem de Catholica fide epist.

Humani generis Salvator ac Dominus discipulos suos docens, ait (a): Non est voluntas Patris vestri qui in caelis est, ut unus saltem pereat de pusillis: de quibus nec scandalizari quemquam sine magno asserit comparatione supplicii. Cum igitur etiam de pusillis ista forma praecipiti sit: quanto nobis studio ac labore sagradendum est, ut pro auferendo suspicionis scandalo obsequium confessionis, nostrae Regibus ministremus, quibus nos etiam subditos esse sanctae Scripturae praecipunt? Veniens etenim Ruffinus vir magnificus legatus excellentiae vestrae confidenter a nobis (ut decuit) postulatavit, quatenus vobis aut beatae recordationis Papae Leonis romum a nobis per omnia conservari significare debuissimus, aut propriis verbis nostrae confessionem fidei destinare. Et primam quidem petitionis ejus partem, quia facilior fuit, mox ut dixit, implevimus; neque in omnibus praedicti Praefulis tomum pro Catholica fidei asseritione conscriptum, Deo propitio, custodire, manus nostrae ad vos professione signavimus. Ut autem deinceps nullius (quod absit) suspitionem revideret occasio, etiam illam aliam partem, Ann. Eccl. Tom. X.

quam memoratus vir illustris Ruffinus admonuit, facere maturavi, scilicet propriis verbis confessionem fidei, quam tenemus, exponens. Definitiones quoque de eadem Catholica fide, quae in quatuor sanctis Conciliis statuta sunt, sed & memorati Pontificis, quas universalis semper tenuit ac tenet Ecclesia, nos sancto Dei auxilio tenere atque defendere praesenti ad excellentiam vestram colloquio imitandum necessario judicavi.

Fides Papae Pelagii.

XIV.

Credo igitur in unum Dominum Patrem & Filium & Spiritum sanctum, Patrem scilicet omnipotentem, sempiternum, ingenitum; Filium vero ex ejusdem Patris substantia vel natura genitum ante omne omnino vel temporis, vel cujusquam initium; de omnipotente omnipotentem, aequalem, consempiternum, atque consubstantialem. Spiritum quoque sanctum omnipotentem, utriusque Patri scilicet ac Filio aequalem, consempiternum, atque consubstantialem, qui ex Patre intemporaliter procedens, Patris est Filii quoque Spiritus, hoc est, tres personas, sive tres subsistentias unius essentiae, sive naturae, unius virtutis, unius operationis, unius beatitudinis, atque unius potestatis, ut trina sit unitas, & una sit trinitas juxta vocis Dominicae veritatem, dicentis (b):

(b) Matt. 28.

Ita, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti. In nomine, inquit, non nominibus, ut & unum Dominum per indistinctum divinae essentiae nomen ostenderet, & personarum discretionem suis demonstratam proprietatibus edoceret: quia dum tribus unum Deitatis nomen est, aequalitas ostenditur personarum. Et rursus aequalitas personarum nihil extraneum, nihil accedens in eis permittit intelligi: ita ut & unusquisque eorum verus perfectusque sit Deus, videlicet ex plenitudine divinitatis nihil minus in singulis, nihil amplius intelligatur in tribus.

XV.

Ex hac autem sancta & beatissima atque consubstantiali Trinitate credo atque confiteor unam personam, id est, Filium Dei pro salute humani generis novissimis temporibus descendisse de caelo, nec patriam sedem, nec mundi gubernacula relinquente: & superveniente in beatam Virgine Maria sancto Spiritu, atque obumbrante ei virtute Altissimi, eundem Verbum ac Filium Dei in utero ejusdem sanctae Virginis Mariae clementer ingressum, & de carne ejus sibi unisse carnem animam rationali & intellectuali animatam: Nec ante creatam esse carnem, & postea supervenisse Filium Dei: sed sicut scriptum est, (c) Sapientia edificante sibi domum, mox carnem in utero Virginis, mox Verbi Dei carnem factam, exindeque sine ulla permutatione atque conversione Verbi

(c) Prov. 9.

carnisque natura Verbum ac Filium Dei factum hominem, Unum in utraque natura, divina scilicet & humana, Christum Jesum Dominum verum eundemque verum hominem processisse, id est, natum esse, servata integritate maternae virginitatis: quia sic eum virgo permanens genuit, quemadmodum virgo concepit. Propter quod eandem beatam Virginem Mariam Dei genitricem verissime consistemus: peperit enim incarnatum Dei Verbum.

XVI.

Est ergo unus atque idem Jesus Christus verus Filius Dei, & idem ipse verus Filius hominis, perfectus in Deitate, & idem ipse perfectus in humanitate, utpote totus in suis, & idem ipse totus in nostris: sic per misericordiam natiuitatem sumens ex homine mater, quod non erat; ut non desisteret esse quod per primam quae ex Patre natus est, erat. Propter quod eum ex duabus & in duabus manentibus, indiuisibilibus, inconfusis credimus esse naturis: indiuisibilibus quidem, quia & post assumptionem naturae nostrae unus Christus Filius Dei permansit: inconfusus autem, quia sic in unam personam atque subsistentiam adunatas credimus esse naturas, ut utriusque proprietate seruate, neutra conuertiatur in alteram. Ac propterea (sicut saepe diximus) unum eundemque Christum esse verum Filium Dei, & eundem ipsum verum Filium hominis consistemus, & substantiali Patri secundum Deitatem, & substantiali nobis eundem secundum humanitatem, per omnia nobis similem absque peccato: passibilem carne, eundem ipsum impassibilem Deitate. Quem sub Pontio Pilato sponte pro salute nostra passum esse carne consistemus, crucifixum carne, mortuum carne, resurrexisse tertia die glorificata & incorruptibili eadem carne, & conuersatum post resurrectionem cum discipulis suis, ac multimodis euidenter eis ostendisse sui corporis veritatem: & quadragesimo die, videntibus eisdem discipulis, ascendisse in caelos, sedere etiam ad dexteram Patris. Quem credo & confiteor secundum testificationem Angelorum, (a) sicut ascendit in caelos, ita venturum iudicare vivos & mortuos. Omnes enim homines ab Adam usque ad consummationem saeculi natos & mortuos, cum ipso Adam ejusque uxore, qui non ex alis parentibus nati sunt, sed alter de terra, altera autem de costa viri creati sunt, tunc resurrecturos esse confiteor, & astare ante tribunal Christi, ut recipiat unusquisque propria corporis, prout gessit,

PAGIUS Ad num. XVIII. & seqq. Concilium Parisense II. cum anno DLI. a Cointio eo anno num. V. alligatur; quod ante eum annum colari non possit, quia Synodo Aurelianensi, cui Saffaracus Episcopus Parisiensis ante duos

sive bona, siue mala; & justos quidem per largissimam gratiam Dei, utpote vasa misericordiae in gloriam preparata, aeternae vitae praemio donaturum, in societate videlicet Angelorum absque ullo jam lapsus sui metu sine sine victuros. Iniquos autem arbitrio voluntatis propriae vasa irae apta in interitum permanentes, qui viam Domini aut non agnouerunt, aut cognitam diuersis capti praerivationibus reliquerunt, in penis aeterni atque inexinguibilis ignis, ut sine sine ardeant, justissimo iudicio traditurum.

XVII.

Haec est igitur fides mea & spes, quae in me dono misericordiae Dei est, pro qua maxime paratos esse debere beatus Petrus Apostolus (b) praecipit ad respondendum (b) r. De. omni poscenti nos rationem. Nunc conuenit excellentiam vestram pro seruire eijusdem fidei, quam vos in corde habere gaudemus, peculiarem curam per uniuersas Galliae vestrae regiones impendere; ne illic scandala seminantes (sicut in partibus istis facere conabantur) frontis suae proccacitate impellente discurrant, & aliquos fratres & Coepiscopos nostros vel creditas eis plebes ad dissensionem exagitent. Quia dum rectae fidei non sine dolore oppressionis suae, ut se ad nutrienda scandala Catholicis familiares efficiant, etiam rectam fidem se simulat vindicare, maxime apud eos qui fraudes ipsorum & dolos ignorant. Sed Deus, qui gloriam vestram contra inimicos pacis Ecclesiasticae misericorditer hoc tempore preparavit, praestet vos ita sollicitos & circumspectos existere, ut non prauealeant intra fata sanctae Ecclesiae in illis partibus loliorum suorum semina maligna iactare. Perincoluinem excellentiam vestram Deus noster custodiat, domine fili glorioissime atque excellentissime. Hucusque fidei confessio Pelagii Papae.

Joannes Papa III.

Ad postremum autem haec de eo apud Anastasium: Hic fecit ordinationes duas per mensem Decembrem, presbyteros vigintifex, diaconos novem, Episcopus per diuersa loca quadragintanovem. Qui etiam obiit secunda mensis Martii, & cessauit Episcopatus menses tres, & dies viginti quinque. Sicque vigesima septima mensis Junii subrogatus est in locum ejus Joannes cognomento Catellinus, ex patre Anastasio viro illustri.

XVIII.

Quod autem res Galliarum perlustrando occurrit: hic est annus, quo S. Euphronius Turonensis Episcopus creatus est, vir qui his temporibus non eam tantum

annos interfuera, posterior est Parisiensis, ut subscriptiones Episcoporum aperte declarant. Cum Saffaracus de gravissimo crimine accusatus, propriaque confessione convictus, merito secundum sacrorum Canonum constitutiones Epi-

(a) Greg. Turon. lib. 1. mirac. S. Martini. cap. 32.

De Paris. priori Concilio.

tum provinciam, sed uniuersas plane Gallias illustravit. Supputatio autem temporis hac ratione deducitur, quod scilicet ejusdem Ecclesiae Episcopus Gregorius (a) secundum Sigeberti Francorum Regis annum eundem numeret, septimum sancti Euphronii. Porro Sigeberti regnum inchoatum esse anno Domini quingentesimo sexagesimo quinto, quae dicuntur inferius palam facient. Quod igitur hoc anno certum sit testificatione Gregorii Euphronium Turonensem Episcopum federe coepisse; affirmare necesse erit, cuncta quae sub eodem Episcopo facta esse dicuntur, non ante praesentem annum contigisse. Unde & illud ex his inferitur, Parisiense Concilium, cui idem sanctus Euphronius praesens fuit, non ante hunc eundem annum celebrari potuisse, licet alii ante biennium referant. Dignus plane memoria conventus ille habetur: in quo Patres inter alia laudabiliter instituta, insurgentes aduersus regios ministros in res Ecclesiarum manus iniicientes, quotquot id facere auderent, anathemate feriendos esse sanxerunt. Ex bello civili exorta licentia illud effecit, ut non in aduersantium tantum bona manus hostes iniicerent, sed & a rebus Ecclesiarum minime abstinerent: atque qui ea ab Episcopis impetrare diffidenter importuna petitione a Regibus obtinerent: ita cum sacrilegio avaritiae grassans, in concessa tentans, praedia invadentem Ecclesiarum. Sed & ambitio ambiendo, fluxuosoque gressu ad honores pervenire despiciens, breviori via saeculari juncta potentiae ad primos Ecclesiarum honores sibi aditum patefecit; cum videlicet pro Episcopatibus adipiscendis ipsos Reges adirent, peterentque ab eis, quod obtinere per leges Ecclesiasticas non licebat.

XIX.

Quamobrem aduersus ejusmodi adeo temere praesumpta, sacrilege tentata, atque probrose usurpata sanctissimi Galliarum Episcopi insurgentes, non clanculo, vel in angulo, Regum timore, Synodum coegere, sed Parisiis, ubi Rex ipse degerat consuevit. Praerat tunc nobili Ecclesiae Parisiensi S. Germanus recens creatus Episcopus (ut ex ordine subscribentium patet) quem aetuantem zelo Ecclesiasticae disciplinae auctorem fuisse

PAGIUS piscopatu amotus in Monasterium detrusus fuisse, illius exauctorationem Patres Synodi Parisiensis II. decreto confirmarunt, cui subscribere Episcopi viginti sex. Ex illis complures in numerum Sanctorum relati, uti Eusebius Viennensis, Nicetius Trevirensis, Leontius Burdigalensis, Firminus Ucticus, Leobinus Carnotensis, Agricola Cabilonensis, Tetricus Lingonensis, & Aregius Niuernensis.

ejusmodi congregandi Concilii, mihi facile persuadeo. Res plane agebatur magni momenti: verum etsi aduersus Reges Ecclesiastica jura sibi usurpantes certamen suscipiendum erat: pluris tamen apud eos fuit Dei timor, quam Principum terror, sicque sacerdotali vigore; quo scirent cunctos Principes esse subditos sacerdotibus (si modo Christi esse oves, & numerari sub grege ipsius velint, & non procul abici, & inter haedos haberi maledictionis haeredes) rem tantam aggrediuntur, primoque loco ejusmodi canonem promulgarunt (b):

(b) Conc. Paris. I. c. 1. 102. Conc.

XX.

Itaque placet, ac omnibus nobis convenit observare, ut quia nonnulli memores sui, per quilibet scripturas pro captu animi de facultatibus suis, Ecclesiis, aliquid contulisse probantur: quod a diversis minus Deum timentibus eatenus mortifera calliditate tenetur, ut aliorum oblatio illis pertineat ad ruinam; nec intueri corde possunt diem iudicii, dum nimiae cupiditatis delectantur ardore. Quicumque ergo immemor sui interitus, res Ecclesiae (ut supra diximus, delegatas injuste possidens, praesumpserit retinere, & veritate comperia res Dei servis suis dissimulaverit reformare: ab omnibus Ecclesiis segregatus, a sancta communione habeatur extraneus, neque aliud mereatur habere remedium, nisi culpam propriam eorum emendatione purgaverit. Indigne enim ad altare Domini properare permittitur, qui res Ecclesiasticas & audeat rapere & injuste possidere, ac in iniqua defensione perdurat. Necatores enim pauperum iudicandi sunt, qui eorum taliter alimenta subtraxerint. Sacerdotalis tamen debet esse provisio, ut vindictam admonitio manifesta praecedat: ut si res usurpatae injuste quis tenet, adhibita aequitate restituat. Quod si neglexerit; cum necessitas compulerit, postea praedonem sacerdotalis districtio maturata percussat.

* tulit

XXXI.

Neque quisquam par interregna res Dei defraudare nitatur: quia Dei potentia cunctorum regnorum terminum singulari determinatione concludit. Quod si praesumpserit: & ipsius offensam & praedictae damnationis periculum sustinebit. Competitoribus etiam hujusmodi fraenum districtio nis imponimus, qui facultates Ecclesiae sub specie largitatis regia improba surreptione pervaserint. Sen

* defensa-

re

V.

Concilium vero Parisiense III. quod sine nota temporis legitur, pertinere videtur ad annum DLVII. Canonibus enim qui conditi sunt, subscripsit Euphronius Episcopus Turonensis, qui sub finem anni antecedentis federe coepit, ut in ejus morte videbimus, & posteriore sexti Canonis partem Regio praeprobo roboravit Chilobertus Rex, qui anno DLVIII. vivere desit. Ex quindecim Episcopis, qui huic Concilio subscribere, Martyrologio Romano inscripti sunt

Concilium Parisiense

III.

XXII.

Sera namque de his rebus penituntine commovetur, cum jam antea temporibus contra hujusmodi personas canonum suffulti praesidio se sacerdotes Domini erigere debuissent, ne mansuetudo indulgentiae ad similia perpetranda improborum audaciam adhuc quotidie provocaret: sed nunc tarde, injuriarum mole depressi damnis quoque Dominicis compellentibus, excitamur. Quod si is qui res Dei competit, in aliisque ubi res agitur, maxime solet territoris commorari, sacerdotem loci illius, ubi habitat, Episcopus ille hujusmodi pravitatis contemptus neglecta persona, litteris mox reddat instructum: tunc Antistes, ipsius fratris anxietate comperta, aut pervasorem admonitione corrigat, aut canonica districtione condemnet, &c. Quae nos superius alia occasione recitavimus. Et rursum inferius (a): Perpetuo anathemate feriatur, qui res Ecclesiae confiscare, aut conterere, a Rege scilicet postulare, aut pervadere periculosa infestatione praesumpserit.

(a) Conc. sod. c. 2.

XXIII.

Sed & ne Clotarii Regis, qui (ut diximus) conjugis suae defunctae sororem uxorem duxerat, & aliorum incestuorum Principum exemplo populus Francus solitus mores suorum dominorum imitari depravaretur; iidem sanctissimi Patres adversus incestuosa conjugia haec statuerunt: (b) Convenit etiam universis fratribus, ut non solum praesentium rerum actus, sed & animarum quoque debeant preparare remedia. Nullus ergo illicita conjugia contra preceptum Domini inire praesumat, id est, fratris relictam, nec novercam suam, relictamque patris vel sororem uxoris suae sibi audeat sociare, neque avunculi quoque quae relicta est; neque nurus suae vel matertera conjugio potiat: pari etiam conditione a conjugio amita, privigna, ac filiae privigna conjunctionibus praecipimus abstinere. Haec sancta Synodus malos excrecentes ex malis Regum exemplis vepres succidens. Sed & in Reges ipsos praesumentes contra canones, arrogantisque sibi jus praeficiendi Ecclesiis pastoribus destitutis Episcopos, haec statuere (c):

(c) Conc. Paris. 1. c. 8.

XXIV.

Adversus Reges Ecclesiarum Episcopos dare praesumentes.

Quod in aliquibus rebus consuetudo prisca negligitur, ac decreta canonum violantur: placuit ut juxta aliquam consuetudinem canonum decreta serventur. Nullus civibus invitis ordinetur Episcopus, nisi quem populus & clericorum electio

PAGIUS

sunt Praxentius Rotomagensis, Euphronius Turonensis, Germanus Parisiensis & Samson Dolensis. Praeterea Burdigalenses Leontium, Nannetenses Felicem, & Carnotenses Calotricum venerantur.

VI.

Ad haec Paternus Martyrologio Romano ad diem XVI. mensis Aprilis inscriptus est, ibique Abricatenfis Episcopus dicitur. Sed incertam, an

plenissima quaesierit voluntate: non Principis imperio, neque per quamlibet conditionem contra metropolis voluntatem, vel Episcoporum provincialium ingeratur. Quod si per ordinationem regiam honoris istius culmen pervadere aliquis nimia temeritate praesumpserit: a comprovincialibus loci ipsius Episcopis recipi nullatenus mereatur. Quem indebitè ordinatum cognoscunt, si quis de provincialibus recipere contra interdicta praesumpserit, sit a fratribus omnibus segregatus, & ab ipsorum omnium charitate remotus, &c. Sane quidem id a Regibus praesumptum hoc saeculo tum in Occidente, tum etiam in Oriente, ea quae sunt dicta, & suo loco dicentur, fidem haud dubiam faciunt.

Insuper vero cum iisdem temporibus inter sanctos Episcopos Gallicanos vigeret Ecclesiastica disciplina, contigit ut pravi homines a Rege impetrare conarentur, quod ab Episcopis scirent prohiberi: unde & fiebat, ut etiam praeter bona, favore Regis, quam optarent peterent sibi conjugem. Cui temeritati Patres obviantes, ista etiam venere, haec facientes (d): Nullus res alienas committere a regia audeat potestate: Nullus viduam, neque filiam alterius extra voluntatem parentum aut rapere praesumat, aut Regis beneficio asinet postulantem: quod si fecerit, similiter ab Ecclesia communione remotus, anathematis damnatione plectatur. Haec & alia Patres, in omnibus regiam auctoritatem plus aequo sibi sumentem sacerdotali robore reprimentes.

XXXV. Nihil Regi liceat praeter jus.

(d) Conc. Paris. c. 6.

Cum autem huic Concilio Parisiensi minime subscriptus reperitur Saphoratus ejus civitatis Episcopus, quem interfuisse constat Concilio quinto Aurelianiensi habito (ut vidimus) anno Domini quingentesimo quinquagesimosecundo: facile mihi persuadeo, posterius quod habetur Concilium Parisiense, in quo idem Saphoratus depositus legitur, ante praesentem Synodum celebratum esse, inversumque ordinem, ut quod prius fuit, dicatur posterius celebratum Concilium; hoc vero de quo est sermo, post illud fuisse habitum; ut & qui huic habetur Germanus subscriptus, ipse sit sanctissimus ille Dei sacerdos Germanus Parisiensis, quem Eusebio successisse post depositum Saphoratum Atmoinus tradit. Sane quidem cum

XXXVI. De secundo Parisiensi Concilio.

De duplici S. Paterno in Gallis Episcopo.

hic Paternus fuerit Episcopus Abricatenfis, vel Veneticus in Provincia Armorica. In Actis enim SS. Bollandianis ad diem XV. mensis Aprilis refertur Vita Sancti Paterni Episcopi Veneticus, a Joanne Tinnemuthensi in Sanctilogio Britanniae scripta, & ad diem XVI. ejusdem mensis Vita Sancti Paterni Episcopi Abrincensis, a Fortunato Episcopo elucubrata; & in priori di-

XXVII.

De S. Germano Episcopo Parisiensi.

(a) Extat apud Sur. die 28. Martii.

(b) Fortunat. carm. 1. 1.

Childebertus Rex valde profecit sub S. Germano.

XXVIII.

Parisiense Concilium illud secundum dictum (ut ex ipso patet) paulo post quintum Aurelianense Concilium habitum affirmetur, aequè ratio persuadet ante praesentem Synodum esse collectum.

Quod vero pertinet ad sanctum Germanum: ipsum ex Abbate monasterii S. Simphoriani sanctitate vitae, dignis moribus, & miraculorum editione praestantem, praecedentibus prophetiis, vocatum ad regimen Parisiensis Ecclesiae, Fortunatus Pictaviensis (a) Episcopus tradit, qui res ab eo praclare atque mirifice gestas enarrat. Sed & Venantius Fortunatus, quanta sub eodem sancto Germano polleret Ecclesiastica disciplina Parisiensis Ecclesia, eleganti cecinit carmine ad Parisiacum clericum inscripto, in cujus fine (b):

Sub duce Germano felix exercitus hic est. Moyses tende manus, & tua castra juva.

Cuncta plane docuerunt, maximo Dei beneficio his calamitosus temporibus eventum esse in sedem Pontificiam tantum Antistitem, cujus virtutum fulgore non Galliae solum, sed universus orbis Occidentalis illustraretur, proficerentque omnes tanti viri monitis & exemplis. Inter alios autem quantum sub eodem Antistite Childebertus Rex Francorum pietate enituerit, plura sunt exempla & egregia monumenta, atque in primis basilica, quam S. Vincentio, ipso Germano hortante, construxit, de qua suo loco dicturi sumus.

De elemosynarum vero copiosa largitione Fortunatus Pictaviensis Episcopus in rebus gestis ejusdem sancti Germani haec habet his verbis: Quae (inquit) elemosynae tam de rebus Ecclesiae, quam populi oblatione, vel regio munere per manus ejus sanctificata sint, solus ille qui omnia scit, novit, & numerat. Denique quadam vice praecellentissimus Childebertus Rex cum ei direxisset sex millia solidorum pauperibus eroganda; expendens tria millia, revertitur ad Palatium. Interrogatusque a Rege si adhuc residere quod egenis tribueret; respondit, medietatem residisse, nec invenisse se inopes, quibus mox totum expenderet. Erat ergo spectanda contentio inter sacerdotem & Principem: faciebant apud se de misericordia pugnam, & de pietate certa-

PAGIUS

dicitur, Paternum Veneticum Episc. XVII. Kal. Maii, seu die XV. mensis Aprilis in Domino obdormisse. In secunda dies emortualis Paterni Abrincensis non exprimitur, sed in aliis Martyrologiis diei XV. in aliis diei XVI. mensis Aprilis inscriptus reperitur, & uterque post annum circiter DLX. animam Deo reddi-

men. Haec Fortunatus de Childeberti Regis sub sancto Germano erga pauperes amore atque munificentia: ut plane illud fuerit certo experimento cognitum, ubi sacerdotes Sancti digne numeros expleant suos, Reges sponte se illis suae bona subicere, secundum vulgatum illud Machabeorum. (c) Propter Oniam Pontificis pietatem & animos odio habentes mala, fiebat, ut & ipsi Reges & Principes locum summo honore dignum ducerent, & templum maximis honoribus illustrarent. At de sancto Germano plura inferius: nunc rursus ad sanctum Euphronium Episcopum Turonensem, de quo dicere coepimus ipso exordio narrationis Concilii Parisiensis recurrat oratio.

(c) Mach. 2.

XXIX. Euphronii tempore grandia a S. Martino miracula edita.

Extant ad hunc ipsum duae epistolae Venantii Fortunati, necnon carmen quo eum mirifice laudat, dignumque sancti Martini praedicat successorem, eum ejus tempore amplioribus miraculis ejusdem sancti cineres coruscarent. Praedicat idem Fortunatus ejusdem sancti viri inter alia erga pauperes mirificam charitatem istis versibus (d):

(d) Fortunat. lib. 3.

Advena si veniat, patriam tu reddis amatam, Et per te proprias hic habet hospes opes. Si quis iniqua gemit, tristis hinc nemo recedit: Sed lacrymas removens, latificare facis. Martinus meritis hac vos in sede locavit: Dignus eras haeres qui sua iussa colis. Ille tenet caelum, largo dans omnia voto: Christo junctus erit hunc imitando virum. &c.

At (ut paululum a Synodi Actis divertamus) quae hoc ipso tempore, cum sederet Euphronius, & bella vigerent Clotarii adversus Chramnum filium suum, miranda fieri contigerunt virtute sancti Martini, rogante eodem Euphronio Episcopo, memoratu digna, accipere a Gregorio ejusdem Ecclesiae Antistite successore, dum ait (e):

XXX.

(e) Greg. Turon. de mirac. S. Martini. lib. 1. c. 23.

Dignum existimavi & illud non omittere in relatu, quod Viliathario presbytero referente audiivi. Tempore quo propter perfidiam Chramnum iram Clotarii Regis incurerat, in basilicam S. Martini confugit, atque ibidem in catenis positus

Chramnus liberatus a vinculis.

dit. De Paterno Episcopo Abricatenfis egimus anno DXIV. Baronius nam. XXXII. refert Poema Fortunati Episcopi Pictaviensis, Auctoris Vitae Sancti Paterni Episcopi Abrincensis, sed cum Fortunatus, qui Poemata sua in Gallia scripsit, illuc tantum circa annum DLXII. adventarit, ut infra dicitur, & illud inscriptum sit Paterno

CHRISTI
559.JOANNIS PAP.
I.JUSTINIANI IMP.
33.

stus custodiebatur: sed virtute Beati Martini Præfalis comminuta catena stare non potuerunt. Nescio autem quomodo imminente negligentia, foris atrium comprehensus est: quem oneratum ferro, vinctis post terga manibus, ducebant ad Regem. At ille voce magna clamare cepit: ut sibi beatus Martinus miseretur, orare; nec eum sineret abire captivum, cujus devotus expetierat templum. Statimque in ejus vocibus, orante beato Euphronio Episcopo de muro civitatis contra basilicam, dissoluta sunt manus ejus, & omnes bacce catenarum confractæ ceciderunt. Perductus autem usque ad Regem, ibi iterum in compedibus & catenis constrictus retinebatur: sed invocato nomine sæpe dicti patroni, ita omne ferrum super eum comminutum est, ut putares illud fuisse quasi figlinum. Hoc tantum erat in spatiis, ut non solveretur a vinculo, quoadusque nomen illud sacratissimum invocasset: invocato autem, omnia solvebantur. Tunc Rex altioris ingenii videns virtutes S. Martini ibidem operari, & ab onere vinculorum absolvit eum & pristina restituit libertati. Hæc ab ipsius Viliabarii presbyteri ore coram multis testibus facta esse cognovi. Ista Gregorius. Porro quomodo tot tantisque donis abusus, adversus patrem iterum rebellans, meritas impius poenas dedit, inferius suo loco dicemus.

XXXI.

Redeamus modo ad sanctos Episcopos prioris ordine positi Concilii Parisiensis. Interfuisse eidem quoque reperitur S. Prætextatus Rothomagensis Antistes nobilior postea redditus corona martyrii, de quo suo loco pluribus agendum erit. Qui vero subscriptus Chalaſtericus nominatur, scias hunc fuisse Episcopum Carnotensem sanctitate clarum, sed injuria temporis obscurum redditum: de quo unicum quod extat monumentum hic describendum putamus, ut quoquo modo eundem vindicemus in lucem. Venantius enim Fortunatus (a) ejus sepulcro hujusmodi inscripsit epitaphium hoc titulo prænotatum:

Epitaphium Chalaſterici Episcopi civitatis Carnotensis.

Illacrymant oculi, quatuntur viscera fletu,

Nec tremuli digiti scribere dura valent:

Dum modo quæ nolui vivo, dabo verba sepulto,

Carmine vel dulci cogor amara loqui.

Digne tuis meritis, Chalaſterice sacerdos,

PAGIUS *sermo Abbati*, incertum de quo Paterno Fortunatus intelligendus sit, præsertim cum uter-

Tarde notus nobis, quam cito, cedere, fugis.

Tu patriam repetis, nos triste sub urbe relinquis:

Te tenet aula nitens, nos tenebrosæ dies.

Ecce sub hoc tumultu pietatis membra quiescunt:

Dulcior in tumultu * lingua sepulta * & mel. le.

Forma venusta decens, animus sine fine benignus,

Vox suavis legem præmeditata Dei.

Spes cleri, tutor viduarum, panis egentium,

Cura propinquorum, promptus * ad * totus.

Organa psalterii cecinit modulamine dulci,

Et tetigit laudans plectra beata Dei.

Caute re eloqui bene purgans vulnera morbi:

Quo pascente fuit fida medela gregi.

Sex qui lustra gerens, octo bonus in super annos,

Ereptus terra justus ad astra redis.

Ad paradisiacas epulas te cive reducto:

Unde gemit mundus, gaudet honore polus.

Et quia non dubito quanta est tibi gloria laudum,

Non debes fieri talis, amice Dei.

Hæc qui, sancte Pater, pro magnis parva susurro:

Pro Fortunato, quaeso, precare tuo.

Hactenus vetus memoria Chalaſterici: sed agamus de reliquis.

Interfuit pariter eidem Concilio fama ille insignis, decus Aquitanæ, Leontius Episcopus Burdegalensis, de quo plura dicenda nobis erunt inferius, cum agemus de Concilio Santonensi ab ipso collecto: porro idem interfuisse reperitur quarto Aurelianensi Concilio. Præter alios vero nobis incertos, qui penultimo ponitur loco Paternus, sanctitate conspicuus extitit Episcopus Abrigenſis, quem etiam Catholica Ecclesia ascriptum tabulis Ecclesiasticis annua memoria celebrat decimasexta die Aprilis. Extat ad eundem epigramma Venantii Fortunati his versibus (b).

Nominis auspicio fulgent tua facta, Paterne,

Manere qui proprio te facis esse patrem.

Servitii nostri non immemor omnia prestatas,

Et tibi de votis das pia vota libens.

Ut bona desribuas modo qui tam promptus haberis,

Un-

que pluribus ante currentem annis Abbatis munus gesserit.

Ad

(b) Fortunat. nat. carm. l. 9.

CHRISTI
559.JOANNIS PAP.
I.JUSTINIANI IMP.
33.

Unde magis præstes, amplificentur opes.

Quodnam esset servitium, quod Paterno impertiit Fortunatus, idem alio declarat epigrammate versibus istis.

Paruimus tandem jussis, venerande sacerdos:

Nominis officium jure, Paterne, regis.

Qui propriis meritis ornans altaria Christi,

Tam prece quam voto das placitura Deo.

Supplicio, code tamen, si quid me forte fessellit:

Nam soles iste meas error habere manus.

Obtineat supplex modo pagina missa salutem:

Hæc quoque cum reliquis me memorare velis.

Hæc Fortunatus ad Paternum tunc adhuc Abbatem, ut ejusdem epigrammatis inscriptio habet. Extant res ab eo præclaræ gestæ (a).

Qui vero ultimo loco ponitur Samson Episcopus, idem claruit in Minori Britannia sanctus Dei sacerdos, cujus perpetua viget memoria in Ecclesia, quæ ejus natalem diem celebrat vigesima octava Julii. Sunt & alii nobis haud scriptorum monumentis satis noti: porro omnes quindecim numerantur; statueruntque canones novem tantum numero, sed virtute pollentes, quibus Regum eorumque ministrorum atque aliorum sibi nimium sumentium temeritatem represserunt: ex quibus non solum ii qui illis vixere temporibus, sed & Novatores nostri temporis exagierunt.

Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS VII. Floret S. Samson primus Episcopus Dolensis.

Ad num. XXXIII. Vita Sancti Samsonis primi Episcopi Dolensis in Armorica scripta fuit ab Audore Anonymo subæquali, & eam Mabilonius Sæculo I. Benedictino publicavit. Natus est in Cambria seu Wallia, & jam Episcopus consecratus in Armoricam transit, ubi vitam Monasticam, cui antea addictus fuerat profiteri non destitit, & Monasterium condidit proprio vocabulo *Dolum* nuncupatum. Agente *Childeberto Rege* hujus nominis primo Dolensis Episcopus renunciatus multa Monasteria per totam pene Armoricam fundavit. Cum vero Concilio III. Parisiensi anno DLVII. celebrato subscripserit, nec interfuerit Concilio Turonensi II. quod anno DLXVII. habitum, intra illud temporis spatium, die incerto, ad Deum migravit. Tabulis Ecclesiasticis ad diem XXVIII. mensis Julii inscriptus est. Præter Anonymum laudator de ejus virtutibus mentionem facit Auditor Vitæ Sancti *Maglorii* in Episcopatu Dolensi successoris, ejusque consanguinei. Ulfertius in *Annal. Hiberniæ* mortem ejus differt in annum DXCIX. sed eum hallucinatum non dubito.

VIII. Ad num. XXXIV. & seqq. Decretum Episcoporum quod suscepta *Beata Radegundis* Epistola, cujus initium est, *solicita sunt jugiter,*

Non prætereant, quod Episcopi qui huic S. Synodo interfuisse reperiuntur, Euphronius, Prætextatus, Germanus, Felix, Domitianus, ibidem nominati, & præter eos duo alii Victorius & Domnolus, alter Redonensis, Cenomanensis alter sanctitate clarissimi, inscripti reperiuntur in epistola ab iisdem data ad S. Radegundem Reginam de servanda institutione monastica, quam miro ardore animi susceperat, & cum regis aliique nobilissimis virginibus Pictavi excolebat. Quod enim ex horum dicecesibus ad dictum monasterium Deo dicandæ virgines convolassent: ne aliqua ex illis post promissionem Deo factam ad propria redire posset, vel nubere, iidem sanctissimi Patres ejusmodi scribere epistolam ad sanctissimam Reginam, quæ sic se habet (b):

Domina beatissima & in Christo Ecclesia filia Radegundi Euphronius, Prætextatus, Germanus Felix, Domitianus, Victorius, & Domnolus Episcopi.

Solicita sunt jugiter circa genus humanum immense Divinitatis provisa remedia, nec ab assiduitate beneficiorum suorum quocumque loco vel tempore videntur aliquando sejuncta, cum pius rerum arbiter tales in hereditate cultura Ecclesiasticæ personas ubique disseminat, quibus agrum ejus intenta operatione fidei rastro colentibus ad felicem centeni numeri reditum divina temperie Christi seges valeat pervenire. Tantum igitur benignitatis ejus se passim dispensatio profutura diffundit; ut illud nunquam denegat, quod prodesse multis agnoscit: quarum personarum exemplo sanctissimo, cum

(b) Recitata habetur a Greg. l. 9. c. 39.

XXXV. Euphronii & aliorum Episcopi. Epist. ad Radegundem Reginam de institut. monast.

& cætera a Baronio recitata, datum ab illis fuit eodem anno, quo *Radegundi* Epistolam ad eos scripsit, (quam Baronius exhibet an. DXC. Turonensium. XXIX. & seqq. & quidem in Concilio Turonensi II. anno DLXVII. celebrato; cum, favorem ut observavit Sirmondus in Notis ad illud Concilium, data sit ad Episcopos illos ipsos: (quod ex illorum Rescripto patet) qui Concilio Turonensi adfuerunt, indeque verisimile sit, tum ad eos missam, cum una essent in eo Concilio congregati. Turonensis lib. 9. cap. 40. varia negotia narrat, quæ *Sigeberto Pictavi* post *Charibertum* regnante, & *Maroveo Pictaviensem* Episcopatum regente, gesta sunt, indeque liquet, *Charibertum Regem* ultra annum DLXVII. vitam non produxisse. Episcoporum Decreto, permittitur Monachis Pictaviensibus servare Regulam, quam *Sanctus Cæsarius Arelatenſis* quondam Antistes Monialibus a se Arelatis institutis præscriperat; quod ipsa per Epistolam suam ab Episcopis petierat. Vide quæ diximus anno DXC. num. VIII.

Abolvitur hoc anno *Cyclus Paschalis Victorii Aquitani* DXXXII. annorum, ab anno Eræ Christianæ viceſimo octavo, quo is Christum passum existimavit, inchoatus, annoque sequenti eadem Periodus repetita, numeratufque annus

IX.

CHRISTI
559.JOANNIS PAP.
I.JUSTINIANI IMP.
33.

judicaturus advenit, habeat in plurimis quod coronet.

XXXVI. Itaque cum ipso Catholicae religionis exortu coepissent Gallicanis in sinibus veneranda fidei primordia respirare, & adhuc ad paucorum notitiam tunc ineffabilia pervenissent Trinitatis Dominicae sacramenta (cum videlicet tempore Constantii in Galliis Ariana haeresis sub Saturnino Arelatensi Episcopo grassabatur, ne quid hic minus acquireret, quam in Orbis circulo praedicantibus Apostolis obtineret; beatum Martinum peregrina de stirpe ad illuminationem patriae dignatus est dirigere, misericordia consulente: qui licet Apostolorum tempore non fuerit, tamen Apostolicam gratiam non effugit: nam quod defuit in ordine, suppletum est in mercede; quoniam sequens gradus illi nihil subtrahit, qui meritis antecellit. Hujus quoque, reverentissima filia, in vobis congratulamur, redi viva surgere supernae dilectionis exempla propitiatione divina; nam declinante tempore saeculi verustate, vestri sensus certamine fides revirescit in flore; & quod vetero tepuerat algore senectae, tandem ferventis animi rursus incalcescat ardore.

XXXVII. Sed cum pene eadem veneritis ex parte qua beatum Martinum huc didicimus accessisse; non est mirum, si illum imitari videaris in opere, quem tibi ducem credimus itineris extitisse; ut cujus es secuta vestigia, felici voto compleas & exempla, & beatissimum virum in tantum tibi facias esse socium, in quantum partem refugis habere de mundo. Cujus opinionis radio praeicante, ita reddis audientium pectora caelesti fulgore suffusa, ut passim provocati puellarum animi, divini ignis scintilla succensa, raptim festinant avide in

PAGIUS nus primus secundae Periodi Victorianae. Ea tamen jam senescente Victor Capuanus Episcopus cum suis, Dionysus Exiguus, omnes Itali, aliique nonnulli Aegyptiam Paschatis rationem Latinae postea praetulerunt, tandemque Carolus Magnus Imperator potentia & auctoritate sua Victorii Canonem aegre admodum a paucis Gallorum usurpatum, uniformitatis & concordiae studio antiquavit.

X. Hoc anno Sancta Sira Virgo Seleucia, quae Mesopotamiae ad Tigridis fluvium notissima Urbs est, nata, in Perside Martyrio coronata est. Refertur ejus Vita a Papebrocio ad diem XVIII. mensis Maii, ab Auctore coevo Graece scripta, ex qua discimus, sanctam Virginem patrem habuisse scientiam magicam insignem, qui multo tempore Imperium judiciale exercuerat. Agathias enim, qui hoc tempore vivebat, lib. 2. pag. 65. de praesenti tunc Persidis statu loquens, ait: Nunc Magi omnes in summo apud eos sunt honore ac veneratione, publica quoque omnia eorum consiliis praedictionibusque administrantur, & unicuique privatim qua ad dicam causamque suam pertinent intentanti: praesunt Magi, qui cognoscant quid agatur, & arbitrium suum anteponant; neque quicquam omnino Persis videtur legitimum

charitate Christi fonte vestri pectoris irrigari, & relictis parentibus, se sibi magis eligant, quam matrem. Facit hoc gratia, non natura.

XXXVIII. Igitur hujus studii vota videntes, gratias clementiae supernae referimus qui voluntates hominum suae facit voluntati connecti: quoniam confidimus, quas apud vos jubet colligi, suo vult amplexi servari. Et quia quasdam comperimus, Divinitate propitia, de nostris territoriis ad institutionem vestrae regulae desiderabiliter convolasse: inspicientes etiam vestrae petitionis epistolam libenter a nobis exceptam, hoc Christo auctore & remediatore firmamus: ut licet omnes aequaliter quae ibi conveniunt in Domini charitate mansurae, debeant inviolabiliter custodire quod videntur libentissimo animo suscepisse: quoniam contaminari non debet Christo fides, caelo teste, promissa; ubi non leve scelus est templum Dei (quod absit) pollui, ut ab eo possit ira succedente disperdi; tamen specialiter designimus, si qua (sicut dictum est) de locis sacerdotaliter nostra gubernationi, Domino providente, commissis in Pictava civitate vestro monasterio meruerit sociari, secundum beatae memoriae domini Casarii Arelatensis Episcopi constituta, nulli sit ulterius discedendi licentia: quae, sicut continet regula, voluntate prodita videtur ingressa; ne unius turpi dedecore ducatur in crimen, quod apud omnes micat in honore.

XXXIX. Et ideo si (quod Deus avertat) aliqua insanae mentis illicitatione succensa ad tanti opprobrii maculam suam praecipitare voluerit disciplinam, gloriam, & coronam, ut, inimici consilio sicut Eva eiecit de paradiso, per qualemcumque de claustris ipsius monasterii, immo de caeli regno exire

esse & aquam, quod non a Mago confirmatum stabilitumque fuerit. Sira postquam perfectam magicae artis nefandorumque Sacrorum cognitionem nacta est, comparatione Christianorum inter, & Gentilium ritus instituta, a portentosa horum nugacitate discessit, & variis visionibus corroborata palam se Christianam professam esse, spretis suorum suasionibus ac minis, praesertimque patris, a quo ad principem Magorum ducta est, ut rationem redderet mutatae religionis.

At cum ad patrios ritus redire nolisset, in domum patris remissa, variis modis afflictam est. Postea a Praefecto quodam coniecta in carcerem manibus pedibusque vincata, & cum non frangeretur, ferri pondere ipsi imposito in puteum immissa est, ubi postquam dies quindecim extiterat magnum populi murmur factum, idque maxime propter siccitatem, quae per id tempus facta erat. Ipso die quo e foveaeducta est, ingens pluvia decidit, & terram sitibundam saturavit. Cum non exiguum temporis spatium Sancta Sira transisset in carcere, & Legatus Romanorum reditum in suam pararet regionem, timentes Magi ne vinculis solveretur, miserunt illam ad Chosroem Regem, tandemque coram

Ar-

CHRISTI
559.JOANNIS PAP.
I.JUSTINIANI IMP.
33.

re pertulerit: mergenda, & conculcanda vili platearum in luto, separata a communionem nostra, diri anathematis vulnere feriatur. Ita ut, si fortassis, Christo relicto, homini voluerit nubere, diabolo captivante: non solum ipsa quae refugit, sed etiam ille qui ei conjunctus est, turpis adulter & potius sacrilegus quam maritus; vel quisquis ut hoc feret, venenum magis quam consilium ministravit, simili ultione, sicut de illa dictum est, caelesti iudicio, nobis optantibus, percellatur: donec separatione facta, per competentem excipiendi criminis penitentiam a loco quo egressa fuerat, recipi, meruerit & annecti.

XL. Adicientes etiam, ut eorum qui nobis quandoque successuri sunt sacerdotes, similibus condemnationis teneantur adstricta reatu: & si (quod non credimus) aliquid ipsi voluerint aliter, quam nostra delibere. Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS Archimago vestibus nudata, morti adjudicata est non gladio percutienda, sed recte suffocanda; quod certamen gloriose confecit duo trigesimae mensis Peritii, secundum Graecos anno octingentesimo septuagesimo post Alexandrum Macedonum Regem, inquit Auctor Anonymus Vitae ejus qui jam dixerat, Martyrium illud contigisse vigesimo octavo Regis Persarum Chosroae, ideoque die vicecima octava mensis Februarii currentis Christi anni, non vero praecedentis, ut perperam numerat Papebrocius citatus; annus enim ille Epochae Romanae, idest Graecae, seu Seleucidarum inchoatur Kalendis Octobris anni Periodi Graeco-Romanae 5182. & mensis Peritii Februarii nostro repondet. Haec Epochae, quae hoc saeculo ab Arabibus, Chaldaeis, & Persis usurpabatur, Solaris est, & ejus anni semper a die prima mensis Octobris, seu

ratio continet, relaxare: noverint se nobiscum aeterno iudice desinente causaturos: quia communis est salutis instructio, si quod Christo promittitur, inviolabiliter observetur. Quod nostrae determinationis decretum, pro firmitatis intuitu, propriae manus subscriptione credimus roborandum, perpetualiter a nobis * Christo auspice, * in annos duraturum. Haecenus sanctissimorum Patrum epistola, sive de dicatis Deo virginibus sacerdotale decretum: quibus admoventur nostri saeculi Novatores & ipsi ex monachi, & Deo dicatas virgines ex monasteriis abducentes. Quis adeo mentis obtusae non statim intelligat, quam perfidi isti sint, qui contrarie statuunt sanctissimis illis Deo dignis Episcopis, qui innumeris eluxere miraculis, & virtutibus omnis generis effulserunt decori? At de his fatiis.

B b 2 Sc-

Teshris, inchoantur. Legendus Ulug-Beigus Indiae citra extraque Gangem Princeps in Tractatu de Epochis celebrioribus, Astronomis, Historicis, & Chronologis usitatis, ubi Epocham Romanam seu Seleucidarum docte explicat. Diu Sira in carcere detenta fuit, ut ex Auctore ejus Vitae cum Theophane collato intelligitur. Hic enim scribit Legatum Persarum, ad pacem tractandam Constantinopolim missum, ibidem fuisse mense Maio anni Christi DLVI. ut eo anno vidimus, additque, Julii mensis die XIII. hebdomadis quinto imbrem ita copiosum fuisse, ut imbris inopia laborans terra, aquis plane exsaturata fuerit, ideoque & eo mense an. DLVI. Sira e lacu, in quem coniecta fuerat,educta. Cognata fuit Sanctae Galinduche, quae etiam Martyrium in Perside passa est, regnante Chosroae Juniore, ut anno DXCIV. videbimus.

XI.
S. Sira
martyrio
coronatur.

JESU CHRISTI ANNUS 560.

JOANNIS PAP. ANNUS 1.

JUSTINIANI IMP. ANNUS 34.

I.

(a) Mife. & Cadren. Annal. hoc anno. Constantinopolis di-reptio.

SEXAGESIMUS supra quingentesimum Domini annus inchoatur, post Basilii Consulatum decimus nonus, idem Imperatoris trigemus quartus, Constantinopolitans valde lugubris, Etenim (a) ægro-tans idem Imperator cum vulgo mortuus jactaretur, quasi in interregno quibusque quod vellent agendi licentiam sibi sumentibus, ingentia plane perpetrata sunt scelera, quæ in urbis direptione ab hostibus fieri consueverunt; inter alia vero ergasteria mercatorum sunt expilata. Si enim vivente adhuc Principe, Prasino-rum factioni talia impune agendi videbatur facultas esse concessa: quid putandum post renunciatam Imperatoris mortem non esse præsumptum sive ab ipsis, sive potius a contraria factione Imperatoris potentia diu compressa, luctuosaque passa? Sed quomodo idem Imperator ex insperato ope sanctorum martyrum convalescit, cum omnes referant; nos ex ipso fonte, nempe Procopio, eam petamus historiam: Ait enim (b):

(b) Proc. de adific. Justin. Imp. l. 1.

II. Inventio reliquiarum Sanctorum martyrum.

Juxta orificium Sinus Irenes martyris templum fundatum est tanta magnificentia, ut satis enarrare non possim. Hic asseruntur ex antiquo reliquiæ sanctorum virorum non minus quam quatuor, qui in Romano exercitu era merentes, militabant in duodecima legione apud Melitenem urbem Armeniæ olim collocata. Etenim latenti, effossa humo, invenerunt arculam litteris indicantem, esse scilicet reliquias horum virorum. Quod Deus latere voluit, donec manifestari congruum foret. Quippe Justinianus corpore erat male affectus; vehementer enim fluxus in genua delapsus virum dolore confecit. Quanquam ex causa id acciderit, cum idem referat, nos alia occasione superius enarravimus: atque mox subdit: Hinc igitur morbus succrescens, medi-

PAGIUS SÆC. VI. Anno ERÆ Hispan. DCCVIII. A. C. 560.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6053.

○ 9. DC. 10. P. 28. Mart. Indict. 8.

JESU CHRISTI 560.

JOANNIS III. PAPÆ 1.

JUSTINIANI IMP. 34.

I. Postcon-sulatus.

hic annus ista formula notatus: Post Consulatum Basilii V. C. XIX. vel secundum aliquos, post Consulatum Basilii V. C. anno XX. A num. I. ad VI. Theophanes anno Incarnat. secundum Alexandrinos DLIII. Kalendis Septemb. hujus Christi anni inchoato, ait: Hoc anno mensis Septembris die nono, hebdomadis quinto, Indictione nona, Imperatorem obiisse per Con-

corum operam evicit. Interim audiens inventas esse reliquias, relicta ope humana, ad has fidem convertit, & vera opinione in iis quæ maxime necessaria erant usus est. Postquam enim lancem reliquiarum sacerdotis genibus Regis imposuerunt, evanuit dolor, corporibus quæ Deo servierunt, cedens. Quod profecto Deus volens esse dubium, magnum signum ostendit eorum quæ acta erant. Nam ex sanctis illis reliquiis subito oleum manavit, & arculam perfundens, pedes & totam purpuream vestem Regis imbuat & humectavit. Quamobrem vestis hoc modo humectata aservatur in regis receptaculis, in eorum quæ tunc facta sunt testimonium. Hæc Procopius.

III.

At non semel tantum sanctorum martyrum beneficio curatum esse Justinianum ab ægritudine, & e mortis faucibus e-rutum atque renovatum ad vitam, constat: nam quæ sunt relata, num hoc anno acciderint, vel potius quæ idem auctor his præmisit, quisque pro animi sententia judicabit. Porro rem gestam idem Procopius ita narrat. Etenim quod expertus est modo remedium ex quatuor sanctorum martyrum reliquiis, alias ope sanctorum martyrum Cosmæ & Damiani factum itidem refert his verbis (c): Circa Sinus terminum in arduo satis & edito loco sanctis Cosmæ & Damiano olim templum dedicatum est: ubi Justinianum graviter ægotantem, & jam morituri spe-ciem præbentem, nempe a medicis desperatum, & inter cadavera jacentem, isti Sancti per somnum & visum apparentes curaverunt. Cujus beneficii memor, pristinam structuram permutans impolitam, plane & indignam tantis cælitibus elegantia, magnitudine, & fulgore luminis templum illustravit. Hæc ipse.

(c) Proc. de adific. Justin. Imp. l. 1.

Non

stantinop. rumor sparsus est. E Thracia quippe Justinianus SS. Cosmæ & Damiani Templum illustrius reddit.

Ad

CHRISTI 560.

JOANNIS PAP. 1.

JUSTINIANI IMP. 34.

IV. Miracula ex Sanctorum Reliquiis.

Non id recens, semelve experimento declaratum est, Sanctorum reliquias Dei ope edidisse miracula: ab exordio enim nascentis Ecclesiæ, veluti e fonte perenni copiose fluente, rivisque curationum in omnes Orbis partes emittente, Sanctorum reliquias id præstitisse, quæ superius singulis ferme annis sunt dicta, perspicua luce demonstrant. Sicut etiam pariter ostensum est, ubique locorum cultum sacrarum imaginum semper in Ecclesia catholica viguisse, de quo hoc pariter anno haud vulgare exemplum Annales continent: hoc enim anno id accidisse, Sigebertus est auctor, quod narrat his verbis: Hoc tempore Judæus quidam imaginem Salvatoris de Ecclesia furim deponens, eam telo transfixit, & eam clam in domum suam deferens, cum vellet flammis excutere, & per vestigia sanguinis invenientes, eam sanguinolentam receperunt, Judæum vero lapidaverunt. Hæc ipse.

V. Impositura de libro recondito.

Quod vero de Judæis mentio facta est: non prætermittimus dicere ejusdem Justiniani Imperatoris tempore tradi, a Theodosio Judæo proditum librum apud Hebræos reconditum de Christi in templo sacerdotii functione, deque Dei genitricis virginitatis a sacerdotibus Judæorum facta per obstrictas exploratione. Narratur ejusmodi apud Suidam historia; eademque a diversis aliis auctoribus recentioribus repetita; quam ut commentum nos respuisse memores sumus tomo An-nalium primo.

VI. Theodemirus Rex Suevorum redditus Catholicus.

Quod ad res Occidentalis Ecclesiæ pertinet, ultimos adeamus Hispaniarum fines Oceano contiguos, ipsam inquam Galliciæ provinciam, ubi regnantes hactenus Suevi Reges iidemque impii post Alaxam apostatam haud modicum Catholicæ Ecclesiæ damnum intulere usque ad præsentem annum, quo regnare cœpit Theodomirus, tenuitque regnum annos decem, secundum exactam doctissimi viri Moralis pervestigationem, cui haud

PAGIUS III. Theodemirus Suevorum Rex fidei Catholicam amplectitur.

Ad num. VI. & seqq. Anno CDLXV. Remismundus Suevorum in Hispania Rex deceptus ab Atace Arianus effectus est, & totam gentem Suevorum lethali hac tabe infecit. Hinc factum, ut successorum Remismundi nomina ab Historicis memorata non fuerint. Duos tamen ultimos Arianos Suevorum Reges fuisse Hermenericum & Ricilianum, discimus ex Actis Sanctorum Martyrum Vincentii Abbatis & sociorum, qui Legione in Hispania passi sunt, quæ recitantur a Bollandio ad diem XI. mensis Martii, quo Legione coluntur. In illis legitur, Ricilianum Regem, omnes Catholicos acerbe vexasse, & templa eorum solo aquasse. Huic successit Theodemirus, quem Ildorus in Chronico Suevorum docet, ubi Regiam potestatem suscepit, Suevos

inviti subscribimus. Quod autem hic ipse in Concilio priori Bracharensi Ariamirus dictus inveniatur, error illapsus putatur. Commune fuisse reperitur tam patri quam filio, ut Miro uterque nominaretur: sed pater Theodo, Aria filio prænomen fuisse cognoscitur; licet apud Gregorium Turonensem idem qui Theodomirus, Chararicus etiam nuncupatus inveniatur: eundem tamen esse cum ipso Mironis parente, ex eodem auctore probatur. Sed quam occasione ejusdem Regis conversio ad rectam fidem contigerit, hic ex ipso Gregorio res tunc temporis scribente de-

(a) Greg. Turon. mirac. S. Martin. l. 1. cap. 11.

VII.

Charraricus cujusdam Regis Galliciæ filius graviter ægotabat: qui tale tedium incurrerat, ut solo spiritu palpitaret. Pater autem ejus fatidica se illi Ariana sectæ una cum incolis loci illius subdidit. Sed & regio illa plus solito, quam alia provinciæ, lepra sordabat. Cumque Rex videret urgeri filium in extremis, dicit suis: Martinus ille, quem in Gallis dicunt multis virtutibus effulgere, & cujus, quæso, religionis fuerit, enarrate. Cui ajunt: Catholicæ fidei populum pastorali cura in corpore postius gubernavit, asserens, Filium cum Patre & Spiritu sancto equali substantia vel omnipotentia venerari debere. Sed & nunc cali sede locatus, assiduis beneficiis non cessat plebi propria providere. Qui ait: Si hæc vera sunt quæ profertis: discurrant usque ad ejus templum fideles amici mei, multa munera deportantes: & si obtineant mei filii medicinam, inquisita fide Catholica, quam ille credidit, credam. Pensato ergo auro argentoque ad filii pondus, transmisit ad venerabilem locum sepulcri.

VIII.

Qui profecti, oblati munerebus, exorant ad beati tumulum pro ægroto. Sed insidente adhuc in patris ejus pectore se-cula, non continuo integram recipere meruit medicinam. Reversæ autem nuncii nar-raverunt Regi, se multas virtutes ad beati tumulum vidisse, dicentes: Cur non sanatus fueris filius tuus, ignoramus. At ille intelligens, non ante sanari posse si-

Catholicæ fidei reddidisse, innitente Martino Monasterii Dumienfis Episcopo. Factum id tertio Regni ejus anno, quo primum Concilium Bracarense celebratum, sed quo Christi anno, non satis compertum. Garsias Loiza in Notis ad illud Concilium existimat coactum fuisse anno DLXI. Era DXCIX. ideoque & Theodemirum anno DLIX. Regnum iniisse. Baronius autumavit, tertium Theodemiri annum, in ejusdem Concilii titulo expressum, coincidere cum anno DLXIII. & Theodemirum currenti regnare cœpisse. Bollandus denique ad diem XX. Martii in Vita Sancti Martini Dumienfis asserit, Concilium I. Bracarense recte a Garsia anno Christi DLXI. consignatum, ideoque debuisse Theodemirum Regem creatum esse anno DLVIII.

CHRISTI
560.JOANNIS PAP.
I.JUSTINIANI IMP.
34.

rum nisi aequalem cum Patre crederet Christum, in honorem B. Martini fabricavit ecclesiam: miroque opere expedita, proclamavit: Si suscipere mereor viri justii reliquias, quodcumque sacerdotes predicaverint, credam. Hæc idcirco de reliquiis quod scilicet omnes qui alicui Sanctorum ecclesiam fabricassent, sanctuaria accipere solerent, nempe veli partem, quæ sepulcro illius Sancti superposita fuisset, ut ex S. Gregorii epistolis liquet, & quæ superius dicta sunt de S. Leone manifestum faciunt. Sed pergit Gregorius:

IX. Et sic iterum suos dirigit majore cum munere: qui venientes ad beatum locum, reliquias postulabant. Cumque eis offerrentur ex consuetudine, dixerunt: Non ita faciemus: sed nobis, quæsumus, licentia tribuatur ponendi, quæ exinde iterum assumamus. Tunc partem pallii serici pensatam super beatum sepulcrum posuerunt, dicentes: Si invenimus gratiam coram expetito patrono, quæ posuimus plus in sequenti pensabunt; eruntque nobis in benedictionem posita, quæ sita per fidem. Eundem plane usum servari solitum super corpora Apostolorum Romæ, idem auctor affirmat, quæ nos alia occasione superius retulimus: fiebat enim, in signum divinæ benignitatis impartendæ petenti, ut eadem vela majoris ponderis reciperentur, quam data fuerint; secus si contra. Sed de pallio serico quid legatis acciderit, audi:

X. Vigilata (inquit) una nocte, facta mane, quæ posuerant pensabant. In quibus tanta beati viri infusa est gratia, ut tandem elevarent in sublime aream libram, quantum habere poterat, quo ascenderet momentanea. Cumque elevata fuisset reliquia cum magno triumpho, audierunt voces psallentes qui erant in civitate deruisti in carcere (nonnisi enim cum psalmodia reliquiæ transferri solebant) & admirantes suavitate soni, interrogant custodes, quid hoc esset. Qui dixerunt: Reliquiæ domini Martini in Galliciam transmittuntur, & ideo sic psallitur. Tunc illi flentes, invocabant S. Martinum, ut eos sua visitatione liberaret. Exter-

PAGIUS

aut insequentis initio. Verum hæc opinio contrarium habet Gregorium Turonensem Sancto Martino Dumienfem coævum, qui lib. 5. cap. 37. scribit, hunc Sanctum Præfulem, cujus opera Suevorum conversio facta, & hujus occasione ipse ad Præfatum evehctus, impletis in Sacerdotio plus minus triginta annis, idque anno Childeberti Austrasiarum Regis quinto, anno DLXXX. ad Deum migrasse. Inde enim consequens est Sanctum Martinum, qui Concilio Bracarenfem subscripsit, jam ab anno quingentesimo quadragésimo nono, aut insequenti Episcopum Dumienfem renunciatum esse, eoque circiter anno Concilium Bracarenfem I. habitum; eum dabitandum non videatur, quin initio con-

ritisque custodibus, & in fugam versis, diruptis obicibus retinaculorum, liber populus surgit a vinculo; & sic usque ad sancta pignora, plebe inspectante venerunt, osculantes flendo beatas reliquias, simulque & gratias B. Martino pro sue absolute reddentes, quod eos dignatus fuerit sua pietate salvare. Tunc obtentis per sacerdotem a Judice culpæ, incolumes dimissi sunt. Quod videntes gestatores reliquiarum, gavisi sunt valde, dicentes: Nunc cognovimus, quod dignatur beatus Antistes nobis peccatoribus proprium se præbere. Fuerunt hæc eorum quæ facienda erant in Gallicia in solutione perfidiæ vinculorum signa prænuntia in catenarum fractione monstrata. Sed profequitur cætera Gregorius:

XI. Et gratias agentes, prospero prosequente patroni præsidio navigium, undis levibus temperatis flatibus, velo pendulo, mari tranquillo, velociter ad portum Galliciæ pervenerunt. Tunc commonitus a Deo quidam nomine Martinus de regione longinqua, qui ibidem nunc sacerdos habetur, advenit. Sed nec hoc credo sine divina fuisse providentia, quod eo die se commoveret de patria, quo beate reliquiæ de loco levate sunt, & sic simul cum ipsis pignoribus Galliciæ portum ingressus sit. Perinde ac si Martinus Martinum ad Suevorum conversionem asciverit, atque perfecit æque Martinus doctrina, quod Martinus miraculis inchoaverat: ut illud Evangelicum probaretur exemplo, quod est a Domino dictum (a): In hoc veritas est, quod alius est qui seminatur, alius est qui metit. Quæ pignora (subdit Gregorius) cum summa veneratione suscipientes, fidem miraculis firmant: nam filius Regis, dimissa omni agritudine, sanus properat ad occursum. Beatus autem Martinus sacerdotalis gratiæ accepit principatum. Rex unitatem Patris & Filii & Spiritus sancti confessus, cum omni domo sua chrismatum est. Squallor lepræ a populo pellitur, & omnes infirmi salvantur, nec umquam ibi usque nunc super aliquem lepræ morbus apparuit. Talemque gratiam ibi in adventu pignorum beati patroni Do-

XI.
De Marti-
no Pere-
grino.

(a) Jo. 4.

Lepra
cum perfi-
dia perfi-
dem tolli-
tur.

IV.

Theodemi-
ri Regni
initium.

versionis Regis Galliciæ Episcopi convenerint, ad Regulam fidei & sanctæ Religionis constituendam, ac Ecclesiasticos informandos.

Nihilominus quia Gregorius in referendis iis, quæ extra Gallias gesta sunt, non raro fallitur, existimo a Garfia Scriptore Hispano non recedendum. Observavi enim, Innocentio III. Ecclesiam Romanam administrante ventilatam fuisse causam, quæ jam agitata fuerat, sub diversis Judicibus, inter Compostellanam & Bracarenfem Ecclesiam, super quatuor Episcopatus, videlicet Conimbriens, Lamecens, Vicens, & Egitanens, & in Epistola Innocentii ad Petrum Compostellanum Episcopum, recitata Tomo VI. Concil. pag. 522. qua hæc litem di-

ri-

CHRISTI
560.JOANNIS PAP.
I.JUSTINIANI IMP.
34.

minus tribuit, ut virtutes quæ ibidem illa die factæ sunt, enarrare perlongum sit. Nam tantum in Christi amore populus ille promptus est, ut omnes martyrium libentissime susciperent, si tempus persecutionis adesset. Hactenus de his Gregorius.

XII.
Theodemi-
ri Re-
gis con-
versio.

Porro hæc omnia contigisse ipsius Theodomi regni exordio, ex eo certum illud deducimus argumentum, quod post annum sequentem, nempe tertio ipsius regni totius suæ ditionis convocari fecit Episcopos, Conciliumque Brachari celebrari. Sed & de ejusdem Regis conversione paucis agit Isidorus in Chronico Suevorum verbis istis: Post multos deinde Reges, regnum Suevorum suscepit Theodomirus: qui fidem Catholicam adeptus, Ariane impietatis errore destructo, Suevos unitati fidei reddidit. Hujus tempore Martinus Dumienfem monasterii Episcopus fide & scientia claruit, cujus studio pax Ecclesiæ reddita est, & multa monasteria condita. Hæc Isidorus: sed de Martino cursus inferius dicendum erit.

XIII.

(a) Greg.
lib. 1. mir.
S. Martin.
c. 12.

Quod vero tanta S. Martini meritis tribuuntur: opportunum putamus his atextere gloriosissimæ Francorum Regiæ (quæ istdem temporibus contigit) peregrinationem ad sepulcrum ejusdem sancti Martini, de qua Gregorius ita pergit: (a) Nam & Ultrogotha Regina, auditis miraculis quæ ad locum sunt, quo sancta membra quiescunt, tamquam sapientiam Salomonis expetit corde devoto pro-

PAGIUS

rimis, asserit, a primo Bracarenfem Concilio, usque ad Emeritense Concilium fluxisse spatium CVII. annorum. Quare cum Concilium Emeritense congregatum fuerit die VIII. Idum Novembris anni sexcentissimi sexagesimi sexti, apparet Concilium Bracarenfem ad præsentem Christi annum pertinere, ideoque Theodomirum an. DLVII. aut DLVIII. Regnum obtinuisse. Dicitur Concilium an. III. Ariamiri Regis celebratum die Kalendarum Majarum, ubi Ariamirus alius non est, quam Theodemirus, qui & Mirus vocabatur, ut infra ostendimus.

V.
S. Marti-
ni sit E-
pisc. Du-
mienfem.

Porro Sanctus Martinus statim ac e Pannonia, ubi natus erat, ut docet Turonensis lib. 5. cap. 37. Bracaram pervenit, ædificavit Monasterium Dumienfem in pago ejusdem nominis prope eam Urbem, cujus Abbas ipse dictus est,

spicere. Abstinens ergo se a cibis & somno, præcurrentibus etiam largissimis elemosynis, pervenit ad locum sanctum, ingressaque basilicam timens & tremens, nequaquam audebat adire sepulcrum, indignam se esse proclamans, nec ibidem posse, obfistentibus culpæ, accedere. Tandem deducta vigiliis nocte, & orationibus ac profusis lacrymis, mane oblatis muneribus multis, in honorem beati confessoris Misissus expetit celebrari. Quæ dum celebrantur, subito tres cæci, qui ad pedes beati Antistitis longo tempore privati lumine residebant, fulgore nimio circumdati, lumen quod olim perdiderant, receperunt. Quo facto, clamor in cælum attollitur magnificentium Deum. Ad istud miraculum currit Regina, currit & populus: mirantur omnes fidem mulieris, mirantur gloriam confessoris. Sed super omnia colaudatur Deus noster, qui tantam virtutem præstat Sanctis suis, ut per eos tanta operari dignetur. Hæc Gregorius de Ultrogotha Regina. Extat Venantii Fortunati epigramma de horto ejusdem Ultrogothæ, sive Ultrogothonis Regiæ, licet depravatus codex habeat Regis, pro Regiæ: non enim de Rege, sed de Regina esse epigramma illud, postremi saltem duo versus significant; qui sunt hujusmodi (b):

Possideas felix hæc Ultrogotho per ævum
Cum geminis natis tertia mater ovans
At de ipsa fati: ad res jam sequentis
anni transeamus.

(b) Venant,
carm. 1.6.

Re-

ac dein primus Episcopus. Nam eum hujusmodi Monasterii conditorem fuisse, docet Decretum Concilii Toletani X. anno DCLVI. celebratum in quo legitur: Delatum est ad nos testamentum gloriosa memoria Sancti Martini Ecclesiæ Bracarenfem Episcopi, qui & Dumienfem monasterium visus est construxisse. Testatur Ambrosius Moralis in sua Historia, Abbatem Monasterii Dumienfem fuisse etiam Episcopum in Regis Caria, ob quam rationem in divisione Episcopatum facta a Vamba Visigothorum Rege, dicitur familiam Regiam ad Sedem Dumienfem pertinere. De priori Concilio Bracarenfem æge- mus post triennium cum Baronio.

Chramni, Clotarii Francorum Regis filii, interitus hoc anno contigit, ut anno DLXIV. dicitur.

JESU CHRISTI
ANNUS
561.

JOANNIS PAP.
ANNUS
2.

JUSTINIANI IMP.
ANNUS
35.

I. **R** Edemptoris nostri annus quingentesimus sexagesimus primus, post Basilii Consulatum vigesimus, idemque Justiniani Imperatoris trigessimus quintus ad est: quo defuncto Domino Junio Episcopo Antiocheno, ubi sedisset annos quatuordecim, subrogatus est in locum ipse Anastasius cognomento Sinaita, quod ex monachis in Sina monte vitam agentibus ad Episcopatum ejus Ecclesie vocatus sit, de quo plura suis locis dicturi sumus. Quo etiam tempore post Eustochium Hierosolymorum Ecclesie substitutus est Joannes, cujus sedis tempus & res gestae prorsus obscurae manere: licet alii in locum Macarii iterum restituti eum creatum Hierosolymorum Antistitem dicant.

II. Hoc item anno trigesimo quinto Imperatoris, mense Novembri stratas fuisse insidias ad occidendum ipsum Justinianum Augustum, habet Miscellae auctor. Cum detecta re, in crimen adductus Belisarius poenas dedit, bonis & dignitate exutus. Porro sequenti anno mense Martio dimissum fuisse ipsum Belisarium ea de causa detentum, atque suis dignitatibus restitutum, idem auctor affirmat: quem & post biennium Byzantii mortuum

PAGIUS
SÆC. VI.
Olymp.
335. An.
Eræ Hisp.
DXCIX.
A. C. 561.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6054.

⊙ 10. B. ☽ 11. P. 17. April. Indict. 9.

JESU CHRISTI 561.

JOANNIS III. PAPÆ 2.

JUSTINIANI IMP. 35.

I. *Octava Justiniani Quinquennialia.*

Hic annus ista formula notatus: *Post Consulatum Basilii V. C. XX. vel secundum aliquos, Post Consulatum Basilii V. C. anno XXI. Octava Quinquennialia Imperii, vivente Justino, a Justiniano suscepti, ut indicant Ludi Circenses mense Novembri celebrati, de quibus Theophanes ad annum Incarnat. secundum Alex. DLIV.*

II. *Obitus Domini Episcopi Antiocheni.*

Ad. num. I. Cum *Domnus* seu *Dominus* Episcopus Antiochenus anno DXLV. Sedem inierit, annosque quatuordecim sederit, mors ejus contigit anno quingentesimo quinquagesimo nono; recteque in Laterculo Theophanis primus *Anastasi* ejus successoris annus inchoatur Kalendis Septembris anni Christi DLIX. Hunc *Anastasi* Baronius *Sinaitam* perperam appellat; quem vulgare errore infra consutabimus.

III. *Macarius in Sedem Hierosolymitanam restituitur.*

Quoad *Eustochium* Hierosolymitanum Episcopum, Victor Tununensis anno XXXVII. Imperii Justiniani, qui Kalendis Aprilis anni DLXIII. exorditur, hæc scribit: *Eustochius Hierosolymitanus Episcopus, qui fuerat Macario superstitite ordinatus, eicitur: & rursus Macarius reformatur.* Victori suffragatur Evagrius lib. 4. cap. 39. ubi ait: *Macario Hierosolymita-*

esse Cedrenus tradit. Sed adversantur Latini (a) nonnulli, qui eum excæcatum, exutumque omnibus dignitatibus atque divitiis, mendicare stipem fuisse coactum asserunt.

Adversus hos scimus dimicare Alciatum (b) sui Justiniani acerrimum defensorem. At utinam leves istæ tantum essent Justiniani sordes, quæ brevi ab eodem viro docto elui potuissent apologia & non potius illius generis, de quo Hieremias (c): *Si laveris te nitro, & multiplicaveris tibi herbam borith, multiplicatus es in iniquitate tua coram me.* Aspersus enim impietate & sacrilegiis coinquatus antea perpetratis diem clausit extremum, ut suo loco dicemus: ut nulla esse possit sufficiens quæ ipsum emundet apologia.

Quod vero ad præsentem Belisarii causam pertinet, antiquorum una omnium sententia fuit, ut ipse in conjurationis suspicionem adductus, ab eodem Justiniano Imperatore fuerit redactus in ordinem. De reliquis autem varias reperimus sententias esse: cum alii dixerint excæcatum, & ita usque ad finem vitam traxisse miseriam; alii vero in eo tantum con-

na Ecclesia Sacerdotium possidente, atque in pristinam Sedem restituto, cum post Depositionem Eustochii Origenem, Didymum: atque Evagrium damnasset, Justinianus scripsit id quod Romani Edictum vocant, in quo Corpus Domini incorruptibile appellat. Edictum autem illud anno DLXV. emissum, ut suo loco ostendam, Ex duobus his Auctoribus hoc tempore viventibus, manifestum sit, Baronium anno DXLVIII. num. XIII. perperam scripsisse *Macarium*, ante Quintam Synodum, in sedem restitutum esse, & hoc anno etiam hallucinari, dum tradit, Joannem Eustochio successisse. Agnovit Theophanes *Macarii* restitutionem per hæc tempora contigisse; sed gravi errore eam in Chronico narravit anno Justinii Junioris tertio, ubi etiam in Laterculo cum anno IV. ejusdem Imperatoris illigatur, supponens scilicet illius Laterculi Auctor, Eustochium anno Justinii Junioris III. fuisse depositum, Papebrocius in Historia Chronologica Hierosolymitanorum Patriarcharum existimat, Eustochium annum DLVI. Sede exturbatum fuisse, & *Macarium* post restitutionem annos XIV. sedisse. Sed ex iis quæ infra dicemus, *Macarium* anno circiter DLXXI. demortuum constabit; ejusque restitutio, contra fidem Tununensis perperam retrahitur ad annum DLVI. Nicephorus quidem in Chronico *Macario* duos annos, Eustochio unum, *Macario* iterum quatuor assignat, sed loco annorum duorum, legendum, annos octo, & loco anni I. substituendi anni XI. sique numerorum errores, non Nicephoro, sed Librariis adscribendi.

A num. II. ad IX. Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DLV. Kalendis Septemb. anni Christi DLXII. inchoato, scribit: *Hoc anno, mense Octobri, popularis seditio in Pittaciis* (erat

(a) Crin. de bonest. discip. lib. 15. Volat. Pontan. vel alii recent. omnes. III. (b) Alciat. parerg. lib. 4. c. 24. (c) Hier. 2.

IV.

CHRISTI
561.

JOANNIS PAP.
2.

JUSTINIANI IMP.
35.

sentiant, ut e sublimiori statu dejectus, rursus fuerit in pristinum restitutus. Sed accipe de his in primis Joannis Græci auctoris jambos:

Iste Belisarius Imperator magnus Justinianis existens temporibus Imperator, Ad omnem quadrantem terræ cum explicuisset victorias, Postea invidia excæcatus (o fortunam instabilem!) Poculum ligneum detinens clamabat plebi in stadio: Belisario obulum date Imperatori, Quem fortuna quidem clarum fecit, excæcavit invidia. Alii dicunt chronicis, non excæcatum fuisse hunc, Ex honoratis autem infamem profecto factum esse, Et iterum ad revocationem æstimationis venisse prioris.

Hæc ipse. Verum de Belisarii in pristinum restitutione altum apud Græcos silentium.

V. Certe quidem Zonaras, cum bonis omnibus privatum dicat, de restitutione nihil: ut plane in statu miserimo ipsum derelictum, nec amplius sublevatum possit intelligi. Sed & Glicas minime eum in pristinum restitutum affirmat; idem & Cedrenus, qui de eodem hæc ait: *Adeo autem acceptus fuit Justiniano, ut is percussio nummo, in altera parte se, in altera parte Belisarium armatum effinxerit cum inscriptione hæc: BELISARIUS RO-Ann. Eccl. Tom. X.*

PAGIUS
Conjura-
tio adver-
sus Justi-
nianum.

(erat Pittacia tractus Urbis Constantinopoleos, ubi ad Leonis Magni statuae columnæ impostæ gradus, Cives querimonias deponabant, ac Libellos supplices, quos apparitores ad Imperatorem deferabant, qui statim responsum singulis dabat, ut videre est apud Dacangium lib. 2. Constantinop. Christianæ paragrapho 16. num. 70.) excitata est: & in plurimos Imperator animadvertit. Mense vero Novembri ex diuturniore imbris penuria magnus ubique aquarum defectus extitit, adeo ut ad aquarum receptacula rixæ pugnaque fuerint commisse, &c. Mense etiam Augusto &c. mensis vero ejusdem die vicefimo quinto, Sabbato circa vesperam (ideoque an. DLXIII. quo dies XXV. mensis Augusti in Sabbatum incidit) de Imperatore interficiendo, ubi sederet in Palatio quidam conjuraverunt. Narrat postea, ex conjuratoribus unum, rem ad Imperatorem nunciavisse, & Sergium in Blachernarum ædem confugisse; eumque vi eductum, & examinatum hortatos esse fateri Isacium argentarium, & Patricium Belisarium cum eo conjurationis hujusmodi participes, *Ac insuper argentarium Paulum, Paulumque Belisarii Curatorem ejusdem fuisse confisos.* Comprehenfus igitur uterque, & Procopio Prefecto traditus insidias omnes detulit, & Patricium Belisarium accusavit. Confestim itaque in Belisarium Imperator exarsit. Tum vero Decembris die quinto Curiam convocavit Imperator,

IV.

MANORUM DECUS. Verum enim vero invidia ut solet rebus prosperissime succedentibus insidiari, Belisarium quoque ita adorta est, ut is per calumniam delatus & magistratu & honore sit exutus. Hæc Cedrenus. Sed & Constantinus Manafes in Annalibus cum id ipsum affirmet, vehementi istiusmodi invektiva probrosam Imperatoris insectatus est facinus, ubi res a Belisario præclare gestas enarrat:

Sed hæc (inquit) invidia sceleratissima non placebant: quapropter honestissimam Ducis famam parum æquis oculis intuebatur, & toto impetu gloriam ejus oppugnabat: nam vulgo quod dicitur, Quid sit utile, ignorat invidia. Quamobrem vir fortunatus, magnus copiarum ductor, qui formidabilem Cosroem Persarum Principem exterruerat, qui Reges servitutis jugo subjecerat, qui gladio tot Lybia nationes domuerat, vir denique Maxortius, & in præliis animo leonino præditus, immanis bellæ, nimirum invidiæ dolis circumventus, absque milite, propugnatoribus, pharetratorum turbaruinam indignam & lacrymis deplorandam ruit. Factus est (heu miser!) pupilla nudior calicem calamitatum largiter hausit: ceu fugitivum quoddam mancipium rebus suis universis spoliatus est; eoque denique loci redactus est, ut (heu sortem acerbam!) carnificem expectaret, quando cervicem ei gladio secturus esset. O invidia, bellua nocens, latrocinatrix, cædibus & persecutionibus gaudens, scorpie infinitis stimulis prædite, rigris homines devorans, draconæ, venefica letalibus herba, telum ferri expertis, cuspis a-

VI.
Pro Belisario de-
clamatio.

adducto secum etiam sanctissimo Patriarcha Eustochio, eorumque confessionibus palam recitari iussit, Belisarius coram assistens & auditor graviter indoluit, & in Imperatoris offensionem incurrit, qui militibus summissis domesticos ejus detinuit omnes, ipsum vero propria domo inclusum sub custodia servari præcepit.

Paulo post eodem anno Alexandrino scribit Theophanes; *Julii mensis die decimo nono Patricius Belisarius prioribus cunctis Dignitatibus honoribus restitutus, in gratiam quoque Imperatoris rediit.* Dein anno Incarnat. secundum Alex. DLVII. Kalendis Septemb. anni Christi DEXIV. inchoato, ait: *Hoc anno mense Martio, Indictione decima tertia, Patricius Belisarius Byzantii moritur, facultatesque ejus omnes Imperialibus Marine adibus, & ejus arario addidit.* Tres erant Constantinopoli domus nobilissima, seu Imperatorum filiiab potissimum addictæ, ex quarum una erat domus nobilissima Marine, quam extruxit Marina Arcadii Imp. ex Eudoxia filia, quæ hoc tempore, ut ex laudatis Theophanis verbis intelligimus recordendis Imperatorum divitiis destinata erat. Verum Theophanes annos duos in unum confudit, quem errantem secutus est Cedrenus, qui ad annum Justiniani XXXVI. popularem illam seditionem refert, atque, inter ejus auctores falso delatum esse Belisarium, qui XIX. Julii in-

cutissima, qualia designas & improba committis? Quas calamitates, quae mala struis? Vincit me dolor, conturbat luctus, & lacrymas exprimit. Quousque perditrix tantum virum habebis? Quousque sceleratissima vitam humanam perturbabis? O tyranno mala machinans, sanguinarie cuncta appetens, etiam ipse (quod nunquam factum oportuit) tuas in manus incidi, tuaque tela expertus jaceo, parumper adhuc spirans. Hucusque Constantinus in invidiam veluti malorum omnium causam stylo pugnans, cum & alii in eodem argumento versantes fortunam proditionis incusent.

VII.

Sed Ethnicorum sint ista lamenta: altius figit oculos Christi fidelis, qui cum manare cuncta e divina providentia intueatur, haud casum incusat atque fortunam; sed praeterita hominum impie facta considerans, divinam intelligit esse vindictam, quam imprudens quispiam invidentiae tribuit atque fortunae. Quod autem ex sententia Sapientis (a), Altissimus sit patiens redditor, cum interdum vindicet peccata patrum in filios, nepotes, ac pronepotes: seram haud quis iudicabit esse vindictam, qua ipsum viderit peccati esse profectum auctorem. Ut igitur aequa libra expensam intelligas in Belisarium caelitus Deum jaculatum esse vindictam: hic ob oculos pone quae in sanctissimum Ecclesiae Romanae Pontificem Silverium in gratiam Theodora Augusta Romae Belisarius aliquando perpetravit: quorum etsi poenituisse postea visus sit, tamen (quod honor Regis iudicium diligit) licet culpa peccantem absolvat, ob quam perpetua gehenna dignus erat; haud semper poenam in praesenti vita luendam omnino remittit: ut inter alia exempla, quibus affluit divina Scriptura, de David (b) patet ex-

(a) Eccl. 5. Peccati culpa, non poena dimissa.

(b) 2. Reg. 32.

PAGIUS

nocentia sua detecta, in publicum prodit, & sua recuperavit. Tum ad annum ejusdem Imperatoris XXXVIII. Moritur Belisarius Patricius Byzantii, anno scilicet Christi DLXV. ut habet etiam Theophanes, a quo dissentit Cedrenus quoad annum, quo Belisarii innocentia detecta fuit.

VI. Innocens repertus.

Baronius, qui haec Cedreni verba non legerat, existimat Belisarium nunquam in pristinum restitutum fuisse, quod Cedrenus ad annum VII. Justiniani scribat, Belisarium per calumniam delatum, & Magistratu & honore exutum esse, nec ullam restitutionem ejus mentionem faciat. At Belisarius ter perduellionis falso accusatus est. Primo in Africa post Gelimera devictum, ut testatur Procopius lib. 2. de Bell. Vandal. cap. 8. cujus etiam calumniae meminit in Historia Arcana cap. 18. atque male eum Imperatorem ex Africa revocasse: Belisarium confestim nullaque mora evocavit, insinulatum tyrannidis, qua haud in hominem conveniret, scilicet ut ipse liberior exinde omnia evaheret, abactisque spoliis assumeret Africam universam. Sed Imperator, nulla illius crimina-

pressum; cui licet peccatum a Deo dimissum Nathan annuaverit, poenam tamen in praesenti vita ipsi a Deo infligendam pariter demonstravit. Quam autem sit immane scelus, atque pavendum etiam demonibus sacrilegium, iniicere manus in Christum Domini, unctumque in sanctum sanctorum, ex illa satis sit ponderare sententia Domini qua ait (c): Qui tetigerit oos, tangit pupillam oculi mei. Vel cum minatur (d): Qui scandalizaverit unum de pusillis istis qui in me credunt, expedit ei ut mola asinaria appendatur in collo ejus, & deiciatur in mare. Sed quis praeterea, si sceleris immitatem consideret, inefare poterit & non admirari potius divinum iudicium, juste latum in Belisarium, cum experiri ipse coactus sit, quod (ut ex Procopio dictum est) pati coactus est Joannes Consul atque Praefectus Praetorio insignis Patricius, qui re vera ob inopiam compulsus est mendicare?

(c) Zach. 2. (d) Matt. 18. Marc. 9. Luc. 17.

VIII.

Quod vero his de Belisario enarratis Alciatus (ut dictum est) repugnans, nullum praeterea argumentum afferat, quam de re tanta silentium Procopii & Agathiae: Quod ad Procopium pertinet, nihil est quod ex eo aliquid induci possit, cum minime ad haec tempora suam historiam perduxerit. Caeterum ipsum post historiaram volumina scripsisse librum constat, quo ejusdem Justiniani comprehendit vituperationes, simul & uxoris ejus Theodora, itemque Belisarii, atque conjugis ipsius prout testatur Suidas: in quo quidem commentario ea tractata fuisse, ratio argumenti cogit existimare. Quod autem pertinet ad Agathiam, haud potuit ipse haec pertractasse, quae facta diximus anno trigesimoquinto ipsius Justiniani Imperatoris, cum ejus historia annum trigesimumsecundum non excedat.

At

tionis habita ratione, Triumphum Belisario decrevit, neque hunc Magistratu privavit, ut perperam scribit Cedrenus, qui hanc criminationem confundit cum secunda, de qua anno DXLII. num. IV. & seq. locuti sumus; postquam etiam priorem Dignitatem recuperavit, iterumque in Italiam adversus Gothos missus est.

VII. Ejus excoecatio & elemosyna petitis fabulis sunt.

Caeterum excoecatio Belisarii, elemosyna ab eo petita, aliaque id genus, quae ex Joanne Tzetze Poeta Graco, aliisque recentioribus Baronius recitat, commenta sunt, quibus reclamante Antiquitate, nulla fides habenda. Praeterea neque Zonaras, neque Michael Glyca in IV. parte Annalium, neque Constantinus Manasses a Baronio laudati quidquam habent, quod huic fabellae suffragetur: quin imo omnes Belisarium in invidiam vocatum esse, ejusque innocentiam agnitam affirmant. Primus qui eam Scriptis mandavit, fuit idem Tzetzes, qui sub finem saeculi duodecimi vixit, qui que in Historia 86. ea de Belisario habet, quae Baronius in medium profert. Verum huic Poetae eo minus fides adhibenda, quod ipsemet ibidem dicat

At de his haecenus. Ad res vero Occidentalis Ecclesiae pietas Childeberti nos provocat.

IX.

Hoc enim anno, qui ejusdem Childeberti Francorum Regis quadragesimo octavo numeratur inchoatus, data reperitur ejusdem Regis pragmatica sanctio de bonis a se donatis Ecclesiae S. Vincentii, quam (ut jam diximus) sumptuose construxit. Ut ergo memorabili antiquitatis monumentum cunctis notum fiat, quo Christianissimi Regis pietas innotescit, hic ipsam integram describere, ex parte altera superius recitatum, haud erit otiosum; sic enim se habet (a).

(a) Apud Aim. 1.2. cap. 20. Donatio Childeberti Regis Franc.

Childebertus Rex Francorum V. I. Recolendum nobis est & perpensandum utilius, quod hi qui templum Domini nostri Jesu Christi edificaverint, & pro requie animarum suarum ibidem tribuerint, vel in alimoniam pauperum aliquid dederint, & voluntatem Dei adimpleverint, in aeterna requie sine dubio apud Deum mercedem recipere merentur. Ego Childebertus Francorum Rex una cum consensu Francorum & Neustrasiorum, & exhortatione sanctissimi Germani Parisiorum urbis Pontificis, vel consensu Episcoporum, coepi construere templum in hac urbe Parisiaca prope muros civitatis in terra quae aspicit ad fiscum nostrum Isacensem, in loco qui appellatur Leucotitio, in honorem S. Vincentii martyris, cujus reliquias ex Hispania asportavimus, cum & sanctae Crucis, & S. Stephani, & S. Ferreoli, & S. Juliani, & beatissimi S. Georgii, Prorasi, Nazarii, & Celsi pueri, quorum reliquiae ibi sunt consecratae.

XI.

Propterea in honorem dominorum Sanctorum concedimus fiscum nostrum largitatis nostrae Isacum, qui est in pago Parisiorum prope alveum Sequanae, una cum Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS

cat, in aliis Chronicis legi cum excoecatum non fuisse; sed in ordinem redactum, & iterum postea restitutum. Ex quo liquet, Tzetzen de Belisarii casu parum edoctum fuisse. Poeta iste a Vossio in Opere de Poetis Graecis praetermissus. Procopius in Historia Arcana de hac ultima calumnia in Belisarium structa non loquitur, qui eam scripsit anno DLIX. cap. enim 18. incurtionis Hunnorum in Ditiones Imperii Romani meminit, & cap. 24. ait, duos jam & triginta excurrere annos, ex quo Justinianus Imperium suscepit. Ducebat Belisarius originem ex Germania, qua inter Thraeces & Illyrios sita est, inquit Procopius lib. 2. Vandal. cap. 11. quae Thraciae Urbs Metropolis erat. Item Procopius initio lib. 3. de Bello Goth. laudes ejus pluribus persequitur, atque praeditum eum fuisse singulari continentia, mansuetitia in milites, in rebus omnibus solertia, in rebus adversis imperturbatum animum ostendisse, & in prosperis superbia non elatum.

VIII.

Ad num. IX. & seqq. Refert Baronius ex Aimoino lib. 2. cap. 20. Pragmaticam Sanctionem Childeberti Regis de bonis a se donatis Ecclesiae Sancti Vincentii, modo Sancti Germani ap-

pellatae, cujus haec est subscriptio: Datum quod fecit mense Decembri, die sexto, anno quadragesimo octavo, postquam Childebertus Rex regnare cepit. Verum Labbeus in Diatriba de Aimoino Dissertationi de Scripturis Ecclesiasticis subjuncta, jam ostendit, illud Pragmaticum cum aliis ad Monasterium, & Abbates Sancti Vincentii, seu Sancti Germani de Pratis, spectantibus Aimoini Historiae ab Anonymo Praetensi Monacho fuisse intermixtum anno circiter millesimo centesimo sexagesimo quinto: quod & docent tam editio Duchesniana, quam varia MSS. Aimoini exemplaria. Immo Cointius an. DLVIII. num. LX. aliique quidam Viri docti existimant Diploma illud suppositum; in illo enim dicitur factum esse cum consensu & voluntate Francorum & Neustrasiorum; cum tamen ab eo tempore, quo Austrasiorum ac Neustrasiorum nomina in usu esse coepere, Occidentales Franci promiscue dicti sint Franci, ac Neustrasii, nec unquam in eodem textu cum diversa significatione nominati reperiantur. Praeterquam quod variae leguntur in eo Pragmatico interpolationes, de quibus idem Cointius, & ante eum Lannoius egere.

XII. *instru- mentis.

De argumentis * vero, per quae aves possunt capi super aquam, praecipimus ut nulla potens persona inquietare valeat famulos, sed omnia secure teneant, possideant per infinitas temporum successiones, & cum aeris & castis infra Parisios civitatem cum terra & vinea, & oratorium in honorem S. Andeoli martyris, quae de Hilario & Ceranunio, dato pretio, comparavimus, & cum omnibus quaecumque in eo nobis deserviant, pro requie animae meae, quando Deus de hac clarissima luce dederit discessum. Ipse fiscus qui vocatur Isac.

C c 2

Pragmatica Sanctio Childeberti Regis, vel interpolata, vel fictitia.

Theo-

CHRISTI
561.JOANNIS PAP.
2.JUSTINIANI IMP.
35.

fiacus, cum omnibus que ibi aspiciuntur, ipso die ad ipsum templum Domini, quod nos edificavimus, deserviat, & ad omnia que illi sunt opus tam ad lumen quam in Dei nomine ad stipendia servorum Dei quos ibi instituimus, seu ad ipsos rectores qui ipsos regere habent, omnino ibi transfu- lant, & per longa annorum spatia ad ipsum templum Domini, quod absque contraditione vel refragatione, aut judicio- rum contentione inspecta, ipsa præceptio- ne omni tempore proficiat in augmentum. Et ut hæc præceptio cessionis nostræ futu- ris temporibus firmiter habeatur, & Deo auxiliante, per omnia tempora inviolabi- liter conservetur; manibus propriis vel nostris signaculis infra decrevimus robo- rare. Datum quod fecit mense Decembri, die sexto, anno quadragesimo octavo post- quam Childebertus Rex regnare cepit. Hactenus donationis tabulæ Regis Chri- stianissimi, ex Ecclesiastica disciplina co- lentis cineres sanctorum martyrum, & perpetuam requiem post obitum per e- leemosynas sibi conciliantis.

XIII.
De Basilica
S. Vincen-
centii.

Porro quod ad nobilem basilicam ab ipso Childeberto Parisiis erectam pertinet, est ejusmodi carmen Venantii For- tunati hac inscriptione notatum:
De Ecclesia Parisiaca.

*Si Salomoniacæ memoretur machina tem-
pli:
Arte licet par sit, pulchrior ista
fide.
Nam quæcumque illis veteris velamine
legis
Claustra fuere prius, hic reserata pa-
tent.
Floruit illa quidem vario intertexta
metalloy:
Clarius hæc Christi sanguine tincta
nitet.
Illam aurum, lapides, ornarunt cedri-
na ligna:
Hic venerabilior de Cruce fulget honor.*

PAGIUS
IX.
Pax Ro-
manos in-
ter & Per-
sas sanc-
ta.

Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DLV. Kalend. Septemb. sequentis Christi ani- ni inchoata scribit; Petrus Magister e Persia re- versus est, constituit in annos septem pacis con- ditionibus, quod ad Lazicem, aliasque Orientis Regionem spectabat. Sed Theophanes de rebus Persicis non satis edoctus erat. Quare ejus nar- ratio ex aliis supplenda, Anno DLVI. Romani & Persæ certis conditionibus arma posuere, do- nec artius aliquod perfectiusque fœdus Principes utrimque inirent, ut inquit Agathias ipso sine lib. 4. ut vero Menander Protector in Excerpt. de Legat. pag. 133. & seqq. refert, tandem Pa- cem omnibus numeris absolutam, & que in per- petuum obtineret, facere, Romanorum & Persarum Reges, desiderium capit. Hujus rei gratia Justinianus Petrum Prætorianarum cohortium Præfectum, Chosroes Indegorach Legatum di- gnitate Zichum, qua maxima est apud Persas au- thoritatis ad fines circa Daras misere, ubi tan- dem Decreto sancitum est, ut per quinquaginta

Hæc idcirco de Cruce, quod (ut vidi- mus) in tabulis donationis inter alias fa- cras reliquias lignum quoque sanctæ Cru- cis illic Childebertus collocandum cura- vit. Sed pergit:

*Constitit illa vetus ruisuro structa ta-
lento:
Hæc pretio mundi stat solidata do-
mus.
Splendida marmoreis attollitur aula co-
lumnis:
Et quia pura manent, gratia major
inest.
Prima capit radios vitreis oculata fe-
nestris,
Artificisque manu clausit in arce diem:
Cursibus aurora vaga lux laquearia
complet,
Atque suis radiis & * sine Sole micat.* * hæc

His dictis, de auctore qui eam erexit, donisque multiplicibus ditavit, hæc addit:

*Hæc prius egregio Rex Childebertus
amore
Dona suo populo non moritura dedit,
Totus in affectu divini cultus inha-
rens,
Ecclesiæque juges amplificavit opes.
Melchisedech noster merito Rex atque
sacerdos
Complevit laicus religionis opus.
Publica jura regens, & celsa palatia
servis
Unica Pontificum gloria, norma fuit.
Hinc abiens, illinc meritorum vivit ho-
nore:
Hic quoque gestorum laude perennis erit.*

Hæc Fortunatus post obitum (ut appa- ret) ipsius Childeberti Regis, de quo di- cemus anno sequenti.

Ad hanc autem spiritualibus muneribus locupletandam basilicam, ipse S. Germa- nus ad loca sancta invensenda in Orientem pro-

anos Pax esset, Romanis Lazicem Persæ redde- rent. Valeat pacis conditiones, & utrimque ob- servari, hæc per Orientem, hæc per Armeniam, & per ipsum quoque Lazicem. Tringenta aureorum millia singulis annis, quibus pax erit, Romanos Persis prestare: universam decem annorum hujus annua præstationis quantitatem ita representari, ut septem annorum summa præsentis pecunia, trium reliquorum annorum, quo restabant ex decem, statim a decurso & peracto septennio per- solverentur. Deinde per reliquos annos ex con- ventione solutio feret.

Paulo post pag. 142. ait Menander: *Hic ita decretis & corroboratis, separatim pacta sunt in- terposita de Christianis, ut illis liceret Tempora Christiani construere, & sine ullo timore Sacra peragere, Regni & gratiarum actiones per hymnos Deo, sicut apud Persi- nos fieri consuevit canere, neque cogi magis compe- ceremoniis interesse, aut inuitos colere & vene- rari Deos, qui apud Medos Deorum numero ha- bentur. Neque tamen ideo Christiani audent con- nari*

XIV.
Peregrina-
tio S.
Germani
Hierosol.CHRISTI
561.JOANNIS PAP.
2.JUSTINIANI IMP.
35.

profectus, expetitas a Justiniano Impera- tore reliquias detulit, atque in eadem basilica collocavit: de quibus Aimoinus hæc habet (a): *Beatissimus quoque Ger- manus Præsul Parisiæ urbis ad sancta loca Hierosolyman pergens, indeque re- diens, præfatum Principem, nempe Ju- stinianum Imperatorem, adiit, a quo & honorifice est susceptus. Cumque eum plu- rimis vellet decorare muneribus, vir Deo plenus auri & argenti spernens munera, ab eo reliquias tantummodo Sanctorum ex- petiit. Cujus devotioni præfatus congau- dens Præsul, de domini nostri Jesu Chri- sti corona spinea, simulque reliquias Inno- centium, unaque brachium sancti Georgii martyris pro magno munere contulit. Quæ vir Dei gratanter suscipiens, ad propria rediit, & prædicta Sanctorum pignora in Ecclesia sanctæ Crucis, sanctique Vincen- tii condidit.* Hæc auctor.

XV.
De aliis
memoriis
S. Vincen-
tii.(b) Fortu-
nat. l. 1.
c. 8. & 9.S. Vincen-
tii ce-
leberri-
mus cul-
tus.

PAGIUS

Porro quod ad reliquias ipsius S. Vincen- tii martyris pertinet, viguit magno- pere non in Hispaniis tantum ubi passus est, sed & in Galliis earumdem cultus: cujus rei præter cætera fidem faciunt a- lia ejusdem Fortunati eodem argumento scripta carmina (b), nempe de ejusdem Sancti basilica ultra Garumnam, quam S. Leontius Episcopus Burdegalenensis stano cooperuit, & de alia in Vernemete, quam idem Leontius erexit a fundamen- tis; ubi & recolitur miraculum in ejus dedicatione, martyris virtute, factum; simulque docet toto orbe terrarum cul- tum S. Vincentii martyris fuisse celebrem. Sed accipe ejus epigramma:

*Cultoris Domini toto sonus exiit Orbe,
Nec locus est ubi se gloria celsa
neget.*

*Sed cujus meritum scimus præcurrere,
mundum,
Hujus ubique viri surgere templa
debet.
Ecce beata nitent Vincenti culmina
summi,
Munere martyris qui colit astra poli.
Promptus amore pio quæ Papa Leon-
tius olim
Condidit eximio consolidata loco,
Nominis Vernemetis voluit vocitare ve-
tustas,
Quod quasi sanum ingens, Gallica
lingua refert.
Auspicii præmissa fides erat arce futura,
Ut modo celsa domus flagret honore
Dei.
Hic etiam sanctus Domini suffultus a-
more
Virtutis summæ signa tremenda dedit.
Nam cum templa Dei Præsul de more
dicavit,
Martyris adventu demonis ira fugit.
Redditur incolumis quidam de parte
maligna:
Cui vidisse pia templa, medela fuit.
Emicat aula potens divino plena sereno,
Ut merito placeat hic habitare Deo.
Nunc specie fundente loci hac virtutis
honore
Evocat hic populus; hinc decus, in-
de salus.
Qui plebem accendis, venerandæ con-
ditor arcis,
Talibus officiis præmia justa metis.*

Hæc ad Leontium Fortunatus. Sed & de aliis ejusdem martyris in Gallia basi- licis, & miraculis illic edi solitis agit Gregorius Turonensis in commentario de Gloria martyrum. At de his hæc satis.

No-

men utraque Regna bellum deposuerunt. Nec multo post Petrus cum Byzantium redisset, mor- tuus est, inquit Menander. Quare cum Suania anno DLI. ipso tempore, quo secundæ Induciar quinquennales constituerentur in potestatem Per- sarum venerit, ut suo loco ostendi, hoc anno pax hæc Romanos inter & Persas sancita, & Menander intelligendus de die Epiphaniæ se- quentis Christi anni, quo juxta Theophanem post Kal. Septemb. Petrus Constantinopolim re- diit, ubi & mortuus est. Præterea pacem istam hoc anno stabilitam fuisse, certo argumento est Legatio Chosrois ad Justinum Imp. anno DLXXI. missa, de qua anno DLXXII. num. XIII. ver- ba faciam.

Obiit hoc anno Clotarius Francorum Rex, ut anno DLXV. dicemus. Ad hunc etiam an- num revocanda mors Sancti Medardi Episcopi Noviomensis, de quo anno DLXIV. age- tur.

XI.
Obitus
Clotarii
Regis
Franco-
rum.

JESU CHRISTI ANNUS 562.

JOANNIS PAP. ANNUS 3.

JUSTINIANI IMP. ANNUS 36.

I. Childeberti Regis obitus.

NOVUS illuxit annus, idemque Domini quingentesimus sexagesimus...

(a) Apud Aimoin. l. 2. c. 9. Epitaphium Childeberti Regis.

Francorum rex, præclarus in agmine duxor, Cujus & Allobroges metuebant solvere leges...

clarens.

PAGIUS SÆC. VI. Anno Eræ Hispan. DC. A. C. 562.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6055.

© 11. A. D 12. P. 9. April. Indict. 10.

JESU CHRISTI 562.

JOANNIS III. PAPÆ 3.

JUSTINIANI IMP. 36.

I. Octava Justiniani Quinquennialis.

hic annus ista formula notatus: Post Consulatum Basilii U. C. XXI. vel secundum aliquos, Post Consulatum Basilii V. C. anno XXII.

II. Mortuus Childebertus Francorum Rex.

A num. I. ad V. Gregorius Turonensis lib. 4. cap. 5. ubi de morte Childeberti Francorum Regis agit...

Amplectens humiles, prosternens mente rebelles. Tempa Dei dicans, gaudebat, bona repensans...

Porro idem Rex religionis propensioris cultus alia plura monumenta reliquit, nempe hospitalem domum pauperibus extructam Lugduni...

Post obitum vero Childeberti Regis Clotarius germanus ejus regnum, filiabus ejectis, accepit, solusque totius Francorum regni monarchia potitus est.

Qui parisiis veniens, & in morbum repente incidens, a S. Germano ejus civitatis Episcopo, cujus contemptus causa ille divinitus immisus erat, curatur.

Childebertus Rex Francorum transit: & obtinuit Regnum ejus Clotarius Rex frater ejus. Regnavit itaque Childebertus annos XLVII. aut XLVIII. incompletos.

Inter Monasteria a Childeberto fundata memorantur Monasterium illud Sancti Vincentii Parisiis edificatum, quod nunc Monasterium Sancti

II.

(b) Conc. Aurel. 5. c. 15. (c) Greg. l. 7. ep. 111.

(d) Extant apud Sur. tom. 4. die 1. Jul.

III. Clotarius monarchiam adeptus Regni Francorum.

(e) Fortun. in vita S. Germani c. 24. apud Sur. 1. 3.

III.

CHRISTI 562.

JOANNIS PAP. 3.

JUSTINIANI IMP. 36.

Ob S. Germani contemptum Rex affligitur.

que febris infestatione torquetur. Vix primo diluculo ad domum Pontificis a proceribus concursatur...

(a) Greg. Tur. l. 4. c. 20.

IV.

Basilica S. Martini incensa.

Chramnus patri representatur, sed postea infidelis exiit. Cumque se cerne- ret evadere non posse, Britannias petiit...

V.

PAGIUS Floret S. Carilephus Abbas Anisobensis.

si Germani de Parisiis nuncupatur, Monasterium Arelatense, de quo suo loco egimus, & Monasterium Sancti Carilephi, vulgo Saint Calais...

doctissimum illum & æque sanctissimum virum decus Romanæ nobilitatis præfaturis innumeris diutius illustratum conveniamus Aurelium Cassiodorum...

De Aurel. Cassiodoro.

VI.

Nos igitur ab eodem Cassiodoro hæc accurate tradente, accepto hoc anno tradito, Indictionis inveniendæ numerandæque modo, singulos post hæc annos Indictionis nota signaturi sumus.

IV. Floret Cassiodorus.

Ad num. V. & seqq. pluribus de Magno Aurelio Cassiodoro Senatore agit hoc anno. Baronius, quo ejus mortem consignat. Verum annus mortis ejus deficientibus veteribus Monumentis definiti non potest...

CHRISTI 562.

JOANNIS PAP. 3.

JUSTINIANI IMP. 36.

gulos numerare possimus: unde opus est per Indictionum periodos, deducere temporum supputationem. In quo illud monendum, quod etsi numeret Cassiodorus ab incarnatione, nos vero a natali Domini, unus idemque annus Domini est, cum novem tantum menses intercedant ab incarnationis tempore usque ad natalem ipsius diem, idemque annus sit sub Consulatu Basilii vicies semel signatus, ut etiam numeratum eum vides a Cassiodoro. Verum si a mense Septembri, more majorum, numerare cœperis Indictiones: tunc fiet ut non eadem sit Indictio anni ab incarnatione numerati, & ejus qui exorditur a sequenti natali Domini: sæpe enim opus erit ut unius numero crescat annus a Domini natali notatus, sicque hic ipse annus Domini quingentesimus sexagesimusecundus, sub Consulatu Basilii vicies semel, Indictionis decimæ ab incarnatione Domini, idem sit Indictionis undecimæ a natalis tempore. Quamobrem cum hoc anno Indictio decima a Cassiodoro ponatur, undecima ponenda a nobis esset, ipsa incipiente a mense Septembri ejusdem anni quingentesimi sexagesimisecondi incarnationis Domini, qui deducitur usque ad vigesimam quintam mensis Martii anni hujus, a quo tempore postea sexagesimustertius incipit numerari.

VII.

Quoniam vero majores nostri, qui Christi annis conjunxerunt Indictiones, eos non a natali Domini, sed ab incarnatione (ut vides) incipiunt numerare: nos ad evitandas perplexitates eodem pariter ordine jungemus Christi annis Indictiones, ita ut præsentis anno, veluti sit ab incarnatione inchoatus, ex sententia Cassiodori decimam ponamus Indictionem. Cæterum nequaquam sit præjudicium institutæ chronographiæ; cum eodem anno & sub iisdem Consulibus (ut sæpe dictum est) quo Christus est incarnatus, pariter & natus sit, curratque idem annus, licet non eadem Indictio, absoluta priori mense Septembri, quo & sequens inchoatur. Hæc igitur meminisse oportuit, ut in ponendis Indictionibus nostri instituti ratio habeatur. Sed ad Cassiodorum redeamus.

PAGIUS

si Mauri, qui Cassiodori Opera in duos Tomos distributa nuper in lucem emisit. Natus est Clarissimis parentibus Scyllacii, quæ Urbs Brutorum tum erat primaria, quamvis eum Ravenna oriundum esse multi perperam crediderint. Ipse enim lib. 12. Epist. 15. Patriæ suæ situm amenissimum egregie describit. Anno DXXXVIII. aut insequenti deposita Præfectura Prætorii, sæculoque valere jussu, in Urbem Scyllacium quietioris vitæ desiderio contendit, juxta quam constructum a se Monasterium, veluti iustissimum salutis portum, ingressus est; quod Cœnobium prope Ravennam fuisse male aliqui existimarunt, ut ostendit Baronius, cui tamen, ut inquit Garetius, Pelena fluvius; qui

Ut autem tanti viri memoria nostris Annalibus pressius inhæreat, præter illa quæ de ipso superius dicta sunt, quæ sunt reliqua recolamus; ne qui nobis scribentibus quamplurima suppeditavit, summeque sæculum mirifice illustravit, ipse obsecurus prætereat, atque ingrata nimis oblivione sepeliatur inglorius. Qui igitur a tempore Theodorici Amali Regis usque ad Vitigem itidem Italiæ Regem, apud ipsos Gothorum Reges florentissime vixit, summis semper honoribus auctus; exaturatus ad nauseam usque continuatione amplissimorum magistratum, quod turbulentius mundi pelagus magis expertus est, eo libentius tenui cymba contulit se in solitudinem, exoptatum diu portum tranquillitatis, nempe in monasterio a se constructum, de quo ipse pluribus in libris de divinis lectionibus (a) meminit; appellatque ipsum monasterium Vivariense, sive Castellense, ita a loco denominatum, ubi (ut ait) piscosus amnis Pellena dicitur se mittit in mare. Sane quidem ubi iste situs fuerit qui ab ipso Cassiodoro describitur locus, haud facilis est inventu: ex Gregorio tamen Romano Pontifice in epistola ad Joannem Scyllitanum Episcopum, ubi positum fuerit ipsum Cassiodori monasterium, quod Castellense nominatum tradit, possumus intelligere.

VIII.

Meminit enim ipse (b) de Castellense sive Castellense monasterio a Romanis Pontificibus privilegiis communito; traditque collocatum fuisse apud civitatem Scyllitanam. Et ne quis putet S. Gregorium de alio aliquo Scyllitano, sive Scyllacæo loco esse locutum, quam de eo qui in extrema parte Calabriae, sive dixeris Magnæ Græciæ situs est, ubi famosus Scyllæ contra Caribidum scopulus imminet, a quo civitas nomen accepit; satis id intelligere possumus ex alia epistola (c) ejusdem Gregorii Pape ad Secundum Tauromenii Episcopum data, cui committit causam ejusdem Castellensis monasterii monachorum. Esse autem Tauromenium in Sicilia civitatem ex adverso littore positam nemo ignorat. Cæterum

(a) Cass. de divin. lect. c. 29. De monasterio Cassiodori.

IX. (b) Greg. lib. 7. Ind. 1. ep. 33.

(c) Greg. 1. 7. Ind. 1. ep. 31.

X. Cœnobitis & Anachoretis locus aptus.

XI.

(a) Cass. de divin. Instit. c. 29. 30. 31. De lucernis & Horologiis.

PAGIUS

rum de Pellena amne nusquam mentionem reperimus. At ex his quæ dicta sunt, minime induci possumus, ut credamus (quod alii dicunt) Cassiodori monasterium in Ravennate fuisse territorio collocatum. Remotiora videtur quæsisse loca qui sæculo nuncium omnino remisit, & non ubi assiduo bella vigeant.

Sed cur duo nomina uni monasterio ab ipso indita, cum ejusmodi affixit titulum loci descriptioni, videlicet, De positione monasterii Vivariensis, sive Castellensis. Accipe quæ ipse in fine ejus capituli habet his verbis: Si nos in monasterio Vivariensi (sicut credere dignum est) divina gratia suffragante cœnobiorum consuetudo competenter adjuvat, & aliquod sublimius defectos animos optare contingat: habetis montis Castellii secreta suavia, ut velut anachorita, præstante Domino, esse possitis: sunt enim semota & emicantia eremi loca, quando muris pristinis ambientibus probantur inclusæ. A Vivariis vero piscium Vivariense monasterium esse dictum, ipse superius testari videtur, ubi ait: Maria quoque nobis ita se subjacent, ut piscationibus variis pateant, & captus piscis, cum liberit, vivariis possit includi. Fecimus illic, juvante Domino, grata receptacula, ubi sub claustris fidei vagetur piscium multitudo, ita consentanea montium speluncis, ut nullatenus se sentiat captum, cui libertas est escas sumere & per solitas se cavernas abscondere. Hæc de loco & nominibus monasterii.

Porro ita ipsum optime, civitatis instar, instituit, ut nihil Deo fervientibus ex his deessent, quæ Christiano philosophanti ad rerum divinarum contemplationem conducere. Describit ipse (a) eadem utensilia: ubi & de lucernis ex Archimedis officina sumptis hæc mira: Paravimus etiam nocturnis vigiliis mechanicas lucernas conservatrices illuminantium flammaram, ipsas sibi nutriendas incendium, quæ humano ministerio cessante, proluxe custodiant uberrimi luminis, abundantissimam claritatem; ubi olei pinguedo non deficit, quamvis flammis ardentibus jugiter torreatur. Et de horologiis ista mox subiicit: Sed nec horarum modulos passi sumus ullatenus ignorare, qui ad magnas utilitates humani generis noventur inventi. Quapropter horologium vobis, quod Solis claritas indicet, præ- Ann. Eccl. Tom. X.

eumdem Eremitis condidit Cassiodorus, unicum vel duplex Monasterium censei queant, ita ut quæ pars Vivariensis dicebatur Cœnobitarum sedes esset; quæ Castellensis, Eremitarum. Incertum pariter, quis primus Cœnobio Vivariensi præfuerit Archimandrita: illud unum scitur ex Præfatione libri de Orthographia munus Abbatis aliquando gessisse Cassiodorum, De ejus Libris,

CHRISTI 562.

JOANNIS PAP. 3.

JUSTINIANI IMP. 36.

parasse cognoscor: alterum aquatile, quod die noctuque horarum jugiter indicet quantitatem: quia frequenter nonnullis diebus Solis claritas abesse cognoscitur, miroque modo in terris aqua peragit, quod Solis flammeus vigor de super modulatus excurrit. Ita quæ natura diversa sunt, ars hominum facit ire concorditer; in quibus fides rerum tanta veritate consistit, ut quod ab utrisque geritur, per internuncios existimes constitutum. Hæc ergo procurata sunt, ut milites Christi certissimis signis admoniti, ad opus exercendum divinum quasi tubis clangentibus evocentur. Hæc ipse.

Sed quod omnibus præstat, egregiam plane eisdem vitam monasticam excellentibus ibidem bibliothecam constituit, quam & in commentario Institutionis divinarum lectionum descripsit: quo & effectit, ut (quod in ejus præfatione proficitur) cum bellis pax esset in Italia ubique turbata, ob idque ad discendum scholæ minime essent aperta; ipse addiscere cupientibus doctores veluti in cathedris constituerit, cum eorum scripta per novem (ut ipse testatur (b) distincta armaria ibidem collocavit. Sed audi consilium, ejus, quod præfando declarat his verbis: Quoniam non habet locum res pacis temporibus inquietis: ad hoc divina charitate probor esse compulsus, ut ad vicem magistris, introductorios vobis libros istos Domino præstante, consecerim, per quos (sicut aestimo) & scripturarum divinarum series, & secularium litterarum compendiosa notitia, Domini munere panderetur.

Et post hæc, quid e singulis sit accipiendum libris, sic utiliter admonet: In quibus non propriam doctrinam, sed priscorum dicta commendo, quæ posteris laudare fas est, & prædicare gloriosum. Quoniam quicquid de priscis sub laude Domini dicitur, odiosa jactantia non putatur. Et paulo post, non propriam sed priscorum esse in divinis rebus sententiam sectandam, his verbis docet: Quapropter dilectissimi fratres, indubitanter ascendamus ad divinam Scripturam per expositiones probabiles Patrum, veluti per quandam scalam visionis Jacob (c); ut eorum sensibus provecti, ad contemplationem Domini efficaciter pervenire mereamur. Ista enim fortasse scala Jacob, per quam Angeli ascendunt atque descendunt; cui Dominus innititur, lapsis porrigens manum & fessos ascendentium gressus sui contem- D d pla.

XII. De Cassiodori Bibliotheca.

(b) Cass. Instit. divin. lect. c. 8. & 11.

XIII. Ab antiquis pendenda doctrina.

(c) Gen. 28.

V. Iterata Encania templi S. Sophiae.

platione sustentans. Hæc ipse: qui & quæ tyronem deceant, quæve profectionibus sint proponenda, magna habita discretione partitur.

XIV.
De Mutiano.

Præter autem sanctorum Patrum varia scriptorum monumenta, recentiorum lucubrationes recenset auctorum, ut Dionysii Exigui, Epiphani, Bellatoris, Euphrosini, Primasii, quorum omnium superioribus suis locis fecimus mentionem. Meminit & Mutiani viri disertissimi, cujus se operam tradidit, ut triginta quatuor homilias S. Joannis Chrysostomi in epistolam Pauli ad Hebræos Latinitati donaret. Porro hunc crediderim Mutianum illum faventem Quintæ Synodo & Romanis Pontificibus in damnatione Trium capitulorum, redarguentemque Africanos obstinate nimis resistentes, & schismate se ab Ecclesia Catholica dividentes; adversus quem Facundus Hermianensis Episcopus opusculum scripsit, cujus ante meminimus.

XV.

(a) Cass.
Instit. di.
vin. lect.
cap. 8.
De Petro
Tripolita-
no.

* perfe-
ctum.

Agit præterea Cassiodorus, dum relegit suam bibliothecam, de quodam Petro Abbate in Africa; cujus scripta dum recenset, hæc ait (a): *Petrus Abbas Tripolitana provincie S. Pauli epistolæ exemplis opusculorum S. Augustini subnotasse narratur, ut per os alienum sui cordis declararet arcana: quæ ita locis singulis competenter aptavit, ut hoc magis studio beati Augustini credas esse profectum. Mirum est enim sic alterum ex altero dilucidasse, ut nulla verborum suorum adiectione permixta, desiderium cordis proprii complectere videatur: qui vobis inter alios codices, divina gratia suffragante, de Africana parte mittendus est.* Hæc de Petro Cassiodorus.

XVI.

Tu vero scito, lector, ejusdem Petri extare labores, sed Bedæ nomine editos; quod ut probaret qui præfationem præfecit operi, Bedæ quædam verba id testantia recitat ad finem (ut ait) historiæ ipsius apposita: sed cum desideretur illa in ipsa recentiori etiam Bedæ editione, imposturam arbitror. Absit a Venerabilis Bedæ probitate, alienos sibi partus supposuisse. Sed sicut Bedæ illud opus non est, ita nec Flori Abbatis, cui a Sigeberto tribuitur. Quis vero ejus sit legitimus auctor, satis definitam habes litem, nempe esse opus illud Petri Abbatis Tripolitani: quod (ut vidimus) Cassiodori testificatione monstratur.

PAGIUS

sacro procedendi ritu, cui præsentem Imperator se exhibuit, Patriarcha Constantinop. Eusebius curru veclus, & Apostolico habitu ornatus, sacrum manibus tenens Evangelium progressus est, cunctis e populo concinnantibus: Atollite portas, Principes vestras. Loquitur Theophanes de Ecclesia Sanctæ Sophia, cujus Trullus seu Hemispherium

Inter alios autem illustres viros quorum ibidem Cassiodorus meminit, Eusebius cæcus est nemini notus, nisi qui commentarium illum legerit. De ipso enim hæc habet (b) dum de Didymo Alexandrino agit: *De Didymo quod ferebatur mihi pene impossibile videbatur esse, cum legerem: nisi de partibus Asiae quemdam ad nos venire Eusebium nomine contigisset. Qui se infantem quinque annorum sic excæcatum esse narrabat, ut sinistram ejus oculum excæcatum orbis profundissimus indicaret; dexter vero globus vitreo colore confusus, sine vivendi gratia infructuosus usus volvebatur. Hic tantos auctores, tantos libros in memoriae suæ bibliotheca considerat, ut legentes probabiliter admoneret, in qua parte codicis quod prædixerant invenirent. Disciplinas omnes & animo retinebat, & expositione planissima lucidabat. Et post alia de ejus lucubrationibus: Quem tamen adhuc Novatiana pravitate errore detentum misericordia Domini suffragante, rectæ fidei credimus illuminatione complendum; ut quem scripturas suas animo fecit discere, iubeat Catholica fidei integritate pollere.* Hæc Cassiodorus.

Sed jam ipsius recensamus Cassiodori lucubrationes, quas in eadem collocavit bibliotheca; & quo ordine scriptæ fuerint, pernoscamus. Scripsit perbreve Chronicon usque ad annum Domini quingentesimum decimum nonum, id Theodorico Rege petente: itemque de rebus Gothicis duodecim libros, ut ipse tradit in Variarum præfatione: id ipsumque & Jordanus, qui eos in compendium redegit. Variarum insuper duodecim libros collectos epistolarum in eadem bibliotheca posuit asserandos. Mox vero scripsit librum de Anima, ut ipse testatur, cum ita exorditur (c): *Cum jam suscepti operis oprato sine gauderem, meque duodecim voluminibus jactatum, quietis portus exciperet, ubi etsi non laudatus, certe liberatus adveneram; amicorum me suave collegium in salum rursus cogitationis exposuit: postulans, ut aliqua, quæ tam in libris sacris, quam in secularibus abstracta compereram, de anima substantia, vel de ejus virtutibus aperirem, &c.* Habet id ipsum in undecimi libri Variarum præfatione. Porro ex dictis etiam illud apparet, tamdiu permanisse ipsum in secularibus curis, quamdiu vixere illi Gothorum Reges, quibus in amplissimis præ-

XVII.

(b) Cass.
Instit. di.
vin. lect.
c. 3.
De Euse-
bio Nova-
tiano hæ-
retico.

XVIII.
De Cassio-
dori scri-
ptis.

(c) Cal.
in præf.
de anima.

fe-

die septima Maii anni Christi DLVIII. concidit, ut idem Theophanes scribit ad annum Justiniani XXXII. qua de re legendus etiam Agathias lib. 5. pag. 152. Verum hæc nova Encænna, non die XX. Decembris, sed die XXIV. ejusdem mensis, ut legitur apud Auctorem Chronici Alexandrini peracta; in quam etiam diem hoc anno Do-

festurarum ordinibus militabat usque ad Vitigem: inde vero sæculo huic nuncium remisisse, atque monasterii captasse quietem: cum jam degustans spiritalis vitæ dulcedinem, cratere potatus sapientiæ, hoc ore promebat, styloque pingebat, quo erat plenus interius: nam in fine ejusdem opusculi: *Tibi denique Domino (inquit) nobilius est servire, quam mundi regna capessere; quando ex servis filii, ex impiis iusti, de captivis reddimur absoluti, &c.*

XIX.

Tunc temporis etiam, hortatu Summi Pontificis, Psalmos accepit interpretandos, ut ipse profitetur, cum ait in ipsius operis præfatione his verbis: *Repulsus aliquando in Ravennate urbe solitudinibus digutatum, & curis secularibus noxio sapore conditis, cum Psalterii celestis amarum mella gustassem, &c.* In fine autem: *Quo circa (inquit) Pater Apostolice, qui celestes litteras sanctis monitis reddidisti, præstante Deo, tua imitatione provocatus, abyssus divinas ingrediatur.* Ea scriptio perfecta, ad Salomonis Parabolas stylium convertit: id enim ipse pollicitus est in fine ejusdem commentarii super Psalmos: idemque in Institutione divinarum lectionum super Psalmos a se editas lucubrationes affirmat: sed & in Parabolis Salomonis meminit in prologo (a) aliqua commonuisse. Quos autem post hæc ipse ediderit commentarios, audi ipsum eosdem hoc ordine referentem (b):

(a) Cass.
Instit. di.
vin. lect.
c. 5.
(b) Cass.
de Ortho-
graph. in
præf.

XX.
Cassiodori
elucubra-
tiones.

Jam tempus est, ut totius operis nostri conclusionem facere debeamus, ut melius in animo recondantur quæ septenaria conclusione distincta sunt. Prima post commenta Psalterii, ubi, præstante Domino, conversionis meæ tempore primum studium laboris impendi. Secunda deinde post Institutiones quemadmodum divine & humane deberent intelligi lectiones, duobus libris (ut opinor) sufficienter impletis, ubi plus utilitatis invenies, quam decoris. Tertia post expositionem epistolæ quæ scribitur ad Romanos, unde Pelagiana hereseos pravitates amovi, quod etiam in reliquo commentario facere sequentes admonui. Quarta post codicem, in qua artes donati cum commentis suis & librum de Etymologiis, & alium librum sacerdotis de Schematibus, Domino præstante, collegi; ut instructi simplices fratres, ubi necesse fuerit, similia dicta sine confusione percipiant. Quinta post librum quoque ti-
Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS

dominica incidit. Fallitur tamen idem Auctor Chronici Alexandrini, qui hanc Dedicacionem in annum sequentem differt. Paulus Silentiarius parte 1. versu 196. scribit, eam celebratam esse die, qui Christi Natalitia præcessit: decebat, inquit, post divinum istum diem deinceps vita Parentis Christi Natalem advenire. De his Encænais legendi Ducangius in Constantinopoli

tulorum, quem de divina Scriptura collectum, Memorialem volui nuncupari, ut breviter cuncta percurrant, qui legere, proluxa fastidiunt. Sexta post complexiones in epistolis Apostolorum, & Actibus Apostolorum, & Apocalypsi quasi brevissimas explanationes decursus. Septima ad amantissimos Orthographos discutiendos anno ætatis meæ nonagesimotertio, Domino adjuvante, perveni. Hæc ipse de suis scriptis hætenus editis.

In quibus omnibus sane admirari non desino doctissimi viri incredibilem animi demissionem, facti (secundum Apostolum) (c) omnia omnibus: etenim non quæ sua sunt querens, sed aliorum, prima etiam rudimenta in decrepita senectute monachos veluti pueros docere voluit, & tamquam puerorum manum tenere, & ad characteres recte formandos ducere non recusavit: in eorumdem enim fratrum utilitatem plurimum se laboris insumpsisse testatur, ut secundum orthographiam jam librorum incuria prætermittam, ad utilitatem legentium, sacros codices restitueret: nam audi ipsum, dum in præfatione Institutionis divinarum lectionum hæc ait: *Illud quoque credidimus commonendum, sanctum Hieronymum simplicium fratrum consideratione pellectum, in Prophetarum præfatione dixisse, propter eos qui distinctiones non didicerunt apud magistros secularium litterarum, colis & comatibus translationem suam, sicut hodie legitur, distinxisse. Quod nos talis viri auctoritate ammoniti, sequendum esse judicavimus, ut cætera distinctionibus ordinentur, &c.* Verum licet diligentissimis Notariis opus delegarit, ipse tamen plurimum laboris insumpsit, ut cunctos a se in bibliotheca positos codices cum aliis antiquis voluminibus sedulo legendo conferret. Sed qua hæc tanta ipse mercede? in fine operis posita ipsius verba audi: *Valete, fratres, atque in orationibus vestris mei memores esse dignemini, qui inter cætera & de orthographiæ virtute, & de distinctione ponenda (quæ nimis pretiosa cognoscitur) sub brevitate commonui: & quemadmodum Scripturæ divine intelligi debeant, copiosissime legenda præparavi: quatenus sicut ego vos ab imperitorum numero sequestratos esse volui, ita nos virtus divina non patiatum cum nequissimis pœnali societate conjungi.*

Sed quid postea? num hic finis ejus didascalice? minime gentium. Etenim post
D d 2 hæc

XXI.
Cassiodori
in senectute
labores.
(c) 1. Cor.
9.

XXII.

Christiana lib. 3. cap. 8. & Hankius in libro de Byzantinarum Rerum Scriptoribus Græcis, in Vita Pauli Silentiarii, qui tempore Justiniani floruit, quique prolixo Carmine libris Historiarum Joannis Cinnami subiecto Templum Constantinopolitanum Sanctæ Sophiæ descripsit. Concilium Santonense hoc anno celebratum, de quo anno DLXVI.

CHRISTI
562.JOANNIS PAPÆ
3.JUSTINIANI IMP.
36.Cassiodo-
rus quæ
etiam suos
docuit.

hæc quos recte scribendi facultatem docuit, eisdem arte Grammatica reddere voluit diligenter excultos, dum ejusdem de eadem Grammatica librum conscripsit; sed & postea de Rhetorica breve adjecit compendium, de Dialectica etiam copiosius volumen, necnon de Arithmetica, de Musica, de Geometria, & Astronomia, non evanescens quidem in philosphorum sententiis, sed de ea persecutus, quæ lectorem sobrium reddant ac pium: nam hæc habet in fine libri de Astronomia: *Nobis sufficit quantum in Scripturis sacris legitur, tantum de hac arte, nempe Astronomia, sentire: quia nimis indecorum est, hinc humanam sequi sententiam, unde quantum nobis expedit, divinam noscitur habere doctrinam.* Hæc ipse, explosa penitus a Fidelium corde ea, quam judicariam dicunt, Astronomia, eventa hominum præsignante. Ad postremum autem libellum addidit de Paschali computo, quem hoc ab eo anno esse, elucubratur, ex annorum numero post Basilii Consulatum designato (ut dictum est) satis manifeste apparet: an autem post hæc aliquid scripserit, nobis igno-

tum; quantumque vitam duxerit, pariter incompertum: sed prope centenarium ex hac vita migrasse, ex dictis possumus opinari.

Quod autem ad reliquas superius non numeratas Cassiodori lucubrations pertinet: ante duodecim libros Variarum ipse de se testatur (a), dixisse panegyricos Regibus atque Reginis; insuper Ecclesiasticam historiam ex Socrate, Sozomeno, atque Theodoro tripartitam contexuisse, iisdem auctoribus (ut ipse affirmat) ab Epiphanio in Latinum versis. Addit de Schematibus & tropis libros duos, quos ante libros de Orthographia positos habes. Sic igitur, qui vegetiorem ætatem in optima regni gubernatione utiliter honorificeque consumpsit, nec in decrepita senectute labores ad res divinas conversos vel minimum intermittens in suo monasterio tandem sancto sine quiete; ad monasterii curam duobus præfatis Abbatibus viris sanctissimis, Chalcedonio scilicet atque Geronio, quorum alter Vivariensis cœnobitis, Castellensibus alter præfisset ibidem junctis anachoretis. At de Cassiodoro satis.

XXIII.
Reliquæ
Cassiodori
lucubrations.
(a) Cass.
in præfat.
Variar.

JESU CHRISTI
ANNUS
563.JOANNIS PAPÆ
ANNUS
4.JUSTINIANI IMP.
ANNUS
37.I.
Justinian.
Imper.
lapis.

Quingentesimo sexagesimotertio Christi anno, post Consulatum Basilii vigesimo secundo, numerari cœpto Indictionis undecimæ novi de fide tumultus Ecclesiam Constantinopolitanam perturbant, cum se Justinianus Imp. infelix in hæresim præcipitem dedit. Hunc tandem consecuta est finem reprehensibilis Imperatoris curiositas, atque temeritas in miscendis sacris, summus velut Antistes esset. Qui igitur compositam a prædecessore Justiniano pacem invenit, fidemque Catholicam stabilitam, undique compressis hæreticis; dum quæ sunt sacerdotum sibi nimium arrogat, & Pontificum partes usurpat, pacem profligat, fidemque in discrimen sæpe adducit, atque tandem penitus labefactat. Ita plane homini accidit non quæ sunt Cæsaris tantum sibi sument, sed & quæ Dei pro cacitate usurpant. Sed hæc quomodo se habuerint, videamus.

II.
Unde Justiniano
ruina.

Ubi semel pacis & concordie Ecclesiasticæ ineunda velamento cœpit Justinianus Imperator cum hæreticis habere consuetudinem, quos procul pellere, & more Catholicorum Imperatorum in exilium

mittere debuisset; plane accidit, ut eorum venena minus caute vitaret: dumque adversantes sibi Romanos Pontifices (ut vidimus) averfari cœpit & persequi, factum est, ut tum majorem fiduciam, conciliaret hæreticis, tum etiam adversus eos clamantium ora Orthodoxorum obstruxerit; ex quibus partes hæreticorum reddita fuerint firmiores. Sed & quod iidem essent inter se conficiantes hæretici ab invicem separati: æque factum est, ut (quod consuevit in ludis Circensibus) alteri ipsorum parti adversus alteram fautorem se Imperator addiderit; sicuti magnis animis summoque conatu adversus Venetos Præfatis stulte studuisse meminimus.

Erat utraque pars ex Eutychnianorum secta progrediens; quarum altera Corruptularum, altera vero Gajanitarum, sive Alphtharucitarum, sive Incorruptibilium, vel Phantasiatarum nominabatur: quarum altera a Severo, a quo & Severiani hæretici dicti fuere; altera vero a Juliano pseudoepiscopo Halicarnasseo eodem tempore & loco, nempe Ale-

III.
Hæretici
inter se
contrarii.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6056.
SÆC.VI. Anno Erae Hispan. DCI.
A.C. 563.
JESU CHRISTI 563.
JOANNIS III. PAPÆ 4.
JUSTINIANI IMP. 37.

I. [1] Hic annus ista formula notatus: *Post Consulatum Basilii V. C. XXII. vel secundu aliquos, Post Consulatum Basilii V. C. anno XXIII.*

II. A num. I. ad XIV. Theophines anno Incarnat. secundum Alexandrinis DLVII. qui Kalendis Septemb. anni Christi DLXIV. inchoatur, ait: *Eodem anno Justinianus opinionem de*

Corruptibili atque Incorruptibili movens, cum E- Justiniani
dictum super ea re ab omni pretate alienum in Edictum
Provincias omnes emisisset, Deo prævertente, mor- de Incor-
tus est. Idem habet Cedrenus ad annum Ju- ruptibili
stiniani XXXVIII. qui cum illo anno Incarnat. *datum an-*
secundum Alexandrinis Kalendis Septembris in- *no DLXV.*
choatur. Auctor Miscellæ idem scribit ad an-
num Justiniani XXXVIII. Quare nescio quo
fundamento Baronius, quem passim alii hæc in
re sequuntur, Edictum istud hoc anno consi-
gnarit. Ex exilio enim *Eutychio* Patriarchæ
Constantinopolitano, quod hæreticæ opinioni
subscribere renueret, irrogato, liquet Edictum
initio anni quingentesimi sexagesimi quinti da-
tum esse. Eustathius quippe in hujus Sancti
Patriarchæ Vita cap. 5. ait: *Festo enim Sancti*
Timothei die, dum illud in novo Palatio Hor-
misdæ die celebraretur, & Sanctus Eutychnus
Divinam rem faceret; Tribunus militum & sa-
cellites Tribuni seu potius fera immanis mini-
stri

NOTÆ [1] *P* C. Basilii XXII. vel an. XXIII.
Lapis effusus Romæ A. D. 1607. III. Id. Aprilis in fundamentis basilicæ Vaticanæ, & excr-
ptus a Donio; nunc inter ejus Inscrip. Cl. XX. n. 62. pag. 537.

LOCVS. MARCELLI. SVB. REG. SESTE
CONCESSVM. SIBI. ET. POSTERIS. EIVS.
A BEATISSIMO. PAPA. JOANNE
QVI. VIXIT. ANN. PL. M. LXVIII.
DEP. P. C. BASILII. V. C. ANN. XXII.
IND. XI. VNDECI MV. KAL. IANV
ARIAS.

At si Indictio XI. ut mos plerumque fuit, inchoanda est a Kal. Septembris, hæc ad A. D. 562. referenda sunt. Acud Torrigium in cryptis Vaticanis pag. 93. ita legitur. At Blanchinus legendum esse docet IND. XII. GEORGIUS

CHRISTI 563.

JOANNIS PAP. 4.

JUSTINIANI IMP. 37.

Alexandriae principium duxit: prout suo loco ex Liberato (a) diacono & Leontio Scholastico (b) ambobus suorum temporum rerum scriptoribus dictum est. Testatur vero Leontius, praevaluisse sententiam Aphthardocitarum; ex quo factum esse, ut pulso Theodosio haeretico Eutychno Episcopo Alexandrino Corrupticolarum fautore, in locum ejus subrogatus fuerit Gajanus potentissimus defensor incorruptibilitatis, a quo ejus sententiae sectatores dicti fuerint Gajanitae. Hi enim sic incorruptibilem & passionum expertem penitus Christi carnem dicebant, ut tamen, si voluisset, eandem subicere passionibus valuisset.

IV. At contrarium omnino profitetur Ecclesia Catholica, ita assumptam a Deo carnem passionibus absque peccato fuisse subjectam, ut tamen si voluisset, vel quando voluisset, ab eisdem se liberum reddere potuisset: quamobrem qui erant in Carne Christi ejusmodi naturales affectus, non passiones, sed propassiones Theologi Orthodoxi nominaverunt, nempe ut cum vellet ipse, tantum insurgerent: & si nollet, nequaquam ipsi dominarentur. Ex priori autem sententia illud deducebatur absurdum, ut una tantum esset in Christo voluntas: ex posteriori autem recta illa Catholicaque assertio, ut sicut duae praedicantur in Christo naturae, ita pariter & duae voluntates affirmarentur. Quamobrem factum est, ut ex illa prior sententia exorta fuerit Monothelitarum haeresis, quae diu multumque Ecclesiam Catholicam perturbavit, ut suo loco dicendi sumus. Porro eo magis culpanda fuit horum haeticorum de incorruptibilitate sententia, quo eam scire potuissent in Hilario esse damnatam non a recentioribus tantum, sed & a Claudiano (c) Mamerto Episcopo Viennensi; licet in meliorem sensum Hilarii dicta recentiores (d) acceperint, excusetque idem Claudianus virum sanctissimum.

V. Contraria vero sententia dicentium. Verbum corpus suscepisse passionibus subditum, in eo a Catholicis discrepabat, quod id illi necessitate incubuisse traderent, ut etiam si noluisse, illis inservire coereretur: unde & in illam deteriore prolapsum sunt haeresim, qua ab ignorantia di-

PAGIUS siri, inuaserunt Patriarcham; comprehenderuntque & distraxerunt. Viri sancti familiares, qui contra illum resistebant, ut quoquo modo verosimile facerent, cum non sine casu fuisse a Pontificatu depositum. Factum Sancti Timothei Ephesini Episcopi celebratur quidem a Latinis die XXIV. mensis Januarii, sed a Graecis die XXII. ejusdem mensis, ut videre est in illorum Menaeis & Menologiis. Eutychnus autem ante depositionem sedit annos duodecim, ut testatur ibidem Eustathius cap. 4. Nicephorus in Chronica supra annos illos XII. menses duos addit:

(a) Liber. diac. in Brevic. 19. 20. (b) Leon. de sceltis scilicet. 5. & 10.

(c) Claud. de statu n. nime lib. 2. c. 11. (d) Mag. gl. sent. 1. 3. dist. 35.

cti sunt Agnoitae, utpote qui dicerent nescisse penitus Christum iudicii magni tempus; quod scilicet ignorantiae passio ita ipsi inhæserit, ut quod nesciret sui natura, eadem nosse minime potuisset. Sic igitur ab uno eodemque Eutychnae haeresi lutofo fonte turbidos hos videas rivos Corruptibilium & Incorruptibilium haeticorum manasse; rursusque ex illo Agnoitarum, ex isto autem Monothelitarum esse haereses propagatas. Cume contra Catholica Ecclesia coenosos hosce Aegypti lacus declinans, bibens aquam (ut monuit (e) Sapiens) de cisterna sua, eandem in plateas derivans, sic asseruit atque docuit Christi corpus subditum fuisse passionibus, ut non nisi volentem illae eundem appetere possent: unde & olim Propheta (f): Oblatus est, quia ipse voluit. Et sic in eodem duas novit & docuit voluntates, ut tamen quae esset secundum humanam naturam ei secundum divinam in omnibus & semper subditam esse nosset.

Justinianus igitur ubi semel de dogmatibus edita sciendi sibi arrogavit auctoritatem, ad hujusmodi dirimendas quaestiones haud more majorum Orthodoxorum Imperatorum consulendam sibi putavit Apostolicam sedem (sicut antea saepe ipsum fecisse vidimus) neque coacto aliquo provinciali saltem Concilio, quid sentiendum esset exploravit Patrum sententias: sed quid ab universa Catholica Ecclesia credendum, atque praedicandum foret ab omnibus Orthodoxis, super omnes Episcopos elevans sibi thronum, non secus ac Antichristus in templo Dei erigens sibi cathedram, & extollens se supra id omne quod colitur; de stabilenda perfidia leges sacrilegas sancit, atque de haeresi conscribit edita: ut plane lugubre illud Hieremiae (g) fuerit omnibus Orthodoxis ex imo corde ductis suspiriis exclamandum: Obstupescite caeli, & porta ejus desolamini; ob tam grande peccatum Imperatoris, cum relinquens venam aquarum viventium, effodit sibi cisternas dissipatas.

V. Visum plane tunc fuit in Ecclesia contra Ecclesiam monstrum illud triceps, quod adeo odio dignum & execrabile esse Ecclesiasticus (b) monuit, ubi ait: Tres species

sed cum Eutychnis mense Augusti anni DLII. Sedem Constantinopolitanam suscepit, & die XXII. mensis Januarii ejus depositio contigerit, manifestum est, Eustathium explicandum esse de die XXII. Januarii anni quingentesimi sexagesimi quinti, ideoque sedisse Eutychnum ante suam persecutionem annos XII. & menses circiter quinque.

Edictum initio anni DLXV. emissum esse ex Theophane cum Eustathio collato magis confirmatur. Hic enim cap. 5. testatur Eutychnum e Palatio in Monasterium quoddam ab Herbe-

(e) Prov. 5.

(f) Isai. 53.

VI.

(g) Hier. 2.

VII.

(b) Eccl. 5.

CHRISTI 563.

JOANNIS PAP. 4.

JUSTINIANI IMP. 37.

cies odioit anima mea, & aggravor valde anima illorum: pauperem superbum, & divitem mendacem, & senem fatuum & insensatum. Ita plane apparuit Justinianus, qualem fabulae fingunt fuisse tricorporeum Gerionem, cum in se tria haec adeo detestanda conjunxit: dum videlicet cum pauper esset, immo pauperrimus, expers penitus litterarum, cui nec ad legendum (ut ajunt) ipsa elementa suppeterent; nihilominus voluit omnium videri doctissimus Episcoporum, & quem sequi deberet universa Ecclesia, cui non veretur doctrinam suam praescribere, & ne quis contradicere audeat, sua prohibere potentia: ex quo & dives ille mendax apparuit, de quo est illud etiam Sapiens: (a) Locutus est dives & omnes tacuerunt, & verbum illius usque ad nubes perducunt. Sed & cum respuit consilia seniorum plane senex cognitus est fatuus. & insensatus: nam e contra subdit Ecclesiasticus (b): Quam speciosum caniciei iudicium, & presbyteris cognoscere consilium? Quam speciosa veteranis sapientia, & gloriosis intellectus & consilium? Corona senum multa peritia, & gloria illorum timor Dei. Sic igitur incaute miser tunc lapsus est jam senex, cum caeteri, licet desuperint in juventute, sapere saltem in senectute incipiunt.

VIII. Utinam probrosa haec possent aliqua excusatione purgari: cum enim ejus in haeresim lapsus tam Graeci quam Latini auctores omnes sint testes, omnesque pariter facinus detestentur, unus tantum Nicephorus (c) crimen ab eo admittum his verbis attenuat: Haec ipsa est Aphthardocitarum haeresis, qua multi mortales sunt correpti, non solum ex his qui honores & magistratus gesserunt, sed & Hierarchae primarii, & monachi vita illustres, & ex sacerdotali ordine alii, atque adeo etiam ipse Imperator Justinianus: & is plurimum opinioni ei inhæsit, non ille altius dogma tale investigans, verum verbi ipsius significationi acriter insistens, videlicet quod haudquaquam tale quiddam de Christo propter summum ipsius erga illum amorem & desiderium audire constituerit. Nempe ut carnem corruptibilem passionibus obnoxiam idem suscepisse diceretur. At subdit: Princeps enim iste tanto in-

PAGIUS rio deportatum fuisse; quo in loco postquam diem unum moratus est, collocarunt eum in alio Monasterio prope Chalcedonem. Post diem octavarum Conventus Episcoporum convocatus & Eutychnus ad causam dicendam citatus; cumque comparere recusasset, in insulam Principis dictam, quae in Astaceno sinu Propontidis sita, translatus est, ubi tres hebdomadas sub militari custodia egit, indeque Amasiam Helenoponti Metropolitum, etiamnum celebrem, relegatus in Monasterium, in quo primum Monachus, ac dein Archimandrita fuerat. Eo in illud exilium

(a) Eccl. 13.

(b) Eccl. 25.

(c) Nic. 1. 17. c. 29.

Christum pietatis ardore flagrasse, ab eis qui res illius memoriae posteritatis mandarunt, dicitur, quanto alius ex iis qui ante eum Imperium obtinuerunt, ter maximo illo Constantino semper excepto. Itaque propter vehementem in Christum amorem, illius gratia, multa etiam violenter fecit: Hebraeos namque Pascha ante Christianos celebrare passus non est, &c. Haec quidem Nicephorus: verum & ipse hac ex parte (venia sit dictum obtenta) fatuus judicandus, qui putavit ex nimio in Christum amore posse aliquem adversus Christum ejusque Ecclesiam haereses promulgare: Caritas enim non agit perperam, nec quaerit qua sua sunt. Justius excusasset, si quod ait Apostolus (d) de ipso dixisset: Testimonium illi perhibeo, quod zelum habuit, sed non secundum scientiam.

IX. Qui igitur semel imbibit de incorruptibilitate sententiam, ita ebrius factus est, ut mente motus quid de ea sententia vellet ut universa Catholica sentiret Ecclesia, conscripserit edictum; de quo ista Evagrius (e): Justinianus edictum scripsit, quo asseruit corpus Domini non fuisse obnoxium internecioni, neque affectionum illarum qua naturaliter insitae sunt, inque nullam incurrunt reprehensionem, particeps esse, & Dominum eodem modo ante passionem comedis, quo post resurrectionem comedit, & corpus ejus sanctissimum nullam conversionem, mutationemve, vel ex formatione qua in matrice facta est, vel ex voluntariis naturalibusve affectionibus accepisse, immo ne post resurrectionem quidem. Haec ex eius conscripto edicto summatim est complexus Evagrius. Sed quomodo ad id compellere nisus sit sacerdotes, & quomodo resillierint Orthodoxi, mox ita subdit: Quibus opinionibus ut sacerdotes & Episcopi ubique assentirentur, compellere instituit. At omnes se Anastasii Episcopi Antiochiae sententiam expectare respondendo, primum illius conatum repulerunt. Magni tunc nominis erat inter omnes Orthodoxos Antistites Anastasius Sinaita ex eremo Sinæ montis petitus tum ob eminentem vitae sanctitatem, tum etiam ob eximiam viri doctrinam ubique in Oriente spectatam, de quo idem Evagrius ista mox subiicit: Ana-

(d) 1. Cor. 13.

(e) Evag. 1. 4. c. 38.

Anastasi. Antioch. Orthodoxi sententiam excusant.

ado Joannes Exscholasticus ordinatus est Episcopus Constantinopolitanus die XII. mensis Aprilis, in quam anno Christi DLXV. Dominica cadebat. Theophanes enim anno Incarnat. secundum Alex. DLVII. Kalend. Septemb. anni Christi DLXIV. inchoato, ait: Eiusdem quoque Indictionis XIII. mense Aprilis, ejusque die XII. Patriarcha Constantinop. Eutychnus a Justiniano dignitate motus est, & Amasiam relegatus: Joannes vero Exscholasticus magna Antiochia Responsarius in ejus locum subrogatus est, ubi Theophanes occasione ordinationis Joannis uno teno-

X. Qualis Anastasius Antioch.

Anastasius vir quidem erat cum in sacrarum litterarum cognitione apprime disertus, tum in moribus & tota vitæ ratione adeo exquisitus, ut etiam rerum leucularum magnam curam haberet, inque illis nec a constanti & stabili animi sui proposito decedere vellet, nedum a rebus maximi momenti & ponderis, & quæ ipsam Deum viderentur attingere. Quin etiam ita suum temperavit ingenium, ut neque propter lenitatem animi atque comitatem nimis facile his rebus, quæ minus rationi consentientes erant, cederet; neque propter severitatem & inclementiam ægre his, quas recta ratio postulabat, assentiretur. Ac rebus seriis audiendis ejus patebant aures, & ut sermone profuens, ita in quæstionibus dissolvendis acutus & perspicax: rebus autem ineptis & nullius momenti occlusit aures: linguam vero sic freno cohibuit, ut & sermonem ratione moderaretur, & silentium loquelæ præstabilissimum efficeret. Istum tamquam turrim munitissimam oppugnare omni machinarum genere aggressus est: illud scilicet complectens animo; se si istum everteret, nullo labore civitatem totam occupaturum, recta fidei dogmata redacturum veluti in servitutem, & aves Christi demque captivas ab Ecclesia abducaturum. Assensus est petitioni Episcoporum Orthodoxorum Justinianus Imperator, sperans fore, ut datis ad eundem Anastasium ipse litteris, eum mox in eandem quam ipse fovebat sententiam perduceret, stulte credens eundem Anastasium id genus esse Episcopum, qui Imperatoris gratiam quibuslibet dogmatibus anteferet. Sed quam deceptus sit Imperator, Evagrius ita subdit (a):

(a) Evagrius eod. lib. 4. c. 39.

XI. Anastasius repugnat Imperatori.

Verum Anastasius sic divina quadam animi celsitate elatus fuit (nam supra firmam petram constitit) ut Justiniano per litteras suas libere, & aperte contradiceret, tum perspicue admodum, tum disterte ostenderet, Apostolos & sanctos Patres confessos esse atque adeo tradidisse corpus Domini internecioni obnoxium esse, & affectionum quæ sunt natura in animis impressæ, quæque reprehensione carent, particeps. Eodem modo etiam monachis Majoris & Minoris Syriæ de hac re scis-

PAGIUS

re Eutychii depositionem, & exilium narrat; quod tamen exilium Baronius in an. DLXIV. concessit. Anastasii Patriarchæ Antiocheni, quem Baronius num. IX. cum Anastasio Sinaita Monacho perperam confundit, exilium pertinet etiam ad annum DLXV.

IV. Concilium Bracarense I. anno DLX. in ditione

Ad num. XIV. & seqq. Concilium Bracarense I. anno quingentesimo sexagesimo, qui tertius Theodemi Suevoorum Regis fuit, celebratum, ut eo anno jam insinuavimus. Est illud inter Concilia Bracaræ, quæ Galliciæ Civitas Metropolis ordine, primum non vero secundum, ut male in editione Labbeana Conciliorum, &

tantibus sententiam respondit: omnes confirmavit mentes, ad certamen incundum præparavit. In ecclesia denique lectitavit quotidie illam Pauli vasis electionis sententiam: Si quis vobis Evangelizaverit præter id quod accepistis, etiam si Angelus de celo sit, anathema esto. Quibus omnes, paucis exceptis, assensu, simile studium erga fidei defensionem declararunt.

XII. Justinianus persecutionem instituit.

Justinianus autem cum litteras Anastasii perlegisset, intellexissetque; violentia sibi agendum fore, si vellet turres ejusmodi expugnare; ne evanesceret quod scripsisset edictum: exilium omnibus Episcopis contradicentibus comminatur. Cum itaque & ipse Anastasius esset eadem ex causa subiturus exilium, ante professionem suos armandos putavit ad prælium, data ad eos epistola, de qua subdit his verbis Evagrius: Idem vero Anastasius, cum accepisset Justinianum velle ipsum in exilium mittere, scripsit ad Antiochenos orationem, qua eorum animos in fide confirmaret: quæ certe tum ob sermone elegantiam, tum ob crebritatem sententiarum, tum ob testimoniorum & sacris litteris petitorum frequentiam, tum denique ob historiam quæ tam commode in ea narrata est, optimo jure sane permagnificanda est. Hucusque Evagrius. At egrægium tanti viri opus hætenus latere dolemus. Quid autem post hæc adversus renitentes Episcopos Justinianus molitus sit, dicturi sumus anno sequenti.

XIII. Incendium Constantinop.

At Deus tantum Imperatoris lapsum aliquo non prætermisit statim admonere flagello: siquidem ipsa Constantinopolitana civitas hoc ipso anno conflagravit; eodemque incendio conflagrassæ præcipuam domum hospitalium Samsonis, & complura alia ædificia ac monasteria & ecclesias, auctor est Cedrenus; qui in eadem civitate a trigesimoquarto Imperatoris anno usque ad trigesimum septimum diversis in locis eandem urbem tertio incendium passam affirmat, magno civium damno. Sed nec tot incendiis purgata scoria, civitas pura mansit, polluta ubique ab hæreticis atque aliis sceleratis hominibus pacem publicam perturbantibus.

XIV. qui-

Sed quid accidit? Dum Imperator in Oriente a Catholica fide deficientes infirmos, qui passim a recentioribus appellatur. In Epistola enim Innocentii III. Papæ ad Petrum Compostellanum Archiepiscopum, de lite quæ inter Compostellanam & Bracarensem Ecclesias verfabatur, primum Concilium Bracarense vocatur illud, quod Theodemiro regnante congregatum est; Porro secundum Bracarense Concilium non præcessit Bracarense Synodus nisi prima, inquit Innocentius loquens de Synodis, quæ semper I. & II. Bracarense appellatae fuerunt. Præterea Loiasa in Notis ad Concilium Bracarense II. ait, Theodemirum Era DCVII. congregasse Concilium Lucense, seque invenisse scripturam

Concilium Bracharense.

quitur Orthodoxos (o mirabile divine providentiæ signum!) in Occidente, qui erat hæreticus ad fidem conversus Princeps, colligit Catholicos Episcopos, per quos Concilium celebrat, quo damnentur hæreses cum hæreticis. Hoc enim ipso anno, qui tertius Theodomi Suevoorum Regis numeratur, idem Princeps celebrari curavit Concilium Bracharense in totius Galliciæ metropoli civitate. Porro in editis ibi canonibus, loco Theodomi, Ariamirus positus est, qui ejus filius fuit. Præfuit autem Synodo Lucretius Bracharensis Episcopus, qui successit Profuturo, præcessit autem Martinum. Est ipsius Synodi ejusmodi exordium: Anno tertio Ariamiri * Regis, Kalend. Maii, cum Galliciæ provinciæ Episcopi, &c.

* Theodomi.

XV. Arbitrio Ro. Pont. cuncta definita.

In hoc autem Concilio primum omnium ex præscripto Apostolicæ sedis damnata est hæresis Priscillianistarum, & aliorum hæreticorum errores, capitulis decem & septem. Sed sicut fides recta sancita est ex Apostolicæ sedis instructione, ita pariter ex ejusdem scriptis datis ad Profuturum Episcopum Lucretii prædecessorem, quæ spectarent ad Ecclesiasticam disciplinam viginti duabus regulis sunt instituta. De litteris autem a Romano Pontifice ad Profuturum antea datis ita ibi testati sunt Patres: Si quid est illud magnum vel parvum, quo variari videmur: ad unam (sicut dictum est) formulam, præfixis rationabiliter capitulis, revocetur: præcipue cum & de certis quibusdam causis instructionem apud nos sedis Apostolicæ habeamus, quæ ad interrogationes Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS

ptum: Ego Theodemirus Rex cognomento etiam Mirus Galliciæ totius Provinciæ Rex, &c. Et infra: His itaque determinationibus seu definitionibus a me Nitigio nutu Dei Lucensis sedis Episcopo, diligentissime exquisitis, per antiquorum Vivorum scientiam seu Scripturarum seriem veterarum, studiosissime prius peractam Bracarensem Synodum secundam ibidem in diebus gloriosissimi Mironis Regis sub Era DCX. in præsentia ipsius Regis, & omnium Catholicorum Magnatum totius Galliciæ. Quod si Concilium Bracarense Era DCX. seu anno Christi DLXXII. inditum, secundum ordinem sit, Concilium Bracarense sub Theodemiro Rege habitum non nisi primum appellari potest. Loquitur Loiasa de duobus instrumentis a se visis, quæ diversis annis scripta fuerunt & ex priori discimus Theodemirum fuisse etiam Mirum appellatum. Ipso initio Concilii Bracarenfis I. legitur: Anno III. Ariamiri Regis celebratum die Kalendarum Majorum, & in Præfatione ejusdem Concilii dicitur, Episcopos convenisse ex præcepto præfati gloriosissimi Ariamiri Regis, ubi Ariamirus alius non est quam Mirus seu Theodemirus.

V.

Habitum istud Concilium ab octo Episcopis, & in eo XVII. Capitula contra hæresim Priscillianam relecta, ac denuo probata. Inter Episcoporum subscriptiones legitur: Martinus Episcopus subscripsit, qui alius non est, quam S.

suas quondam venerandæ memoriæ prædecessoris tui Profuturi prudentia ab ipsa beatissimi Petri accepit cathedra. Lecta est ipsa ibi epistola Romani Pontificis, quam se omnes sequi professi sunt, in ipsis præsertim sacris ritibus, & inter alia ita de Missa (a):

(a) Conc. Brach. 1. c. 22. XVI.

Item placuit, ut eodem ordine Missæ celebrarentur ab omnibus, quo Profuturus quondam hujus metropolitane Ecclesiæ Episcopus ab ipsa Apostolicæ sedis auctoritate accepit scriptum. Ita quidem more majorum usus semper ille viguit in Ecclesia Catholica, qui ab exordio ipsius incipiens, idem ad posteros propagatus semper est, nempe ut ad Apostolicam sedem, ipsam Romanam Ecclesiam veniant omnes longe lateque per Orbem universum sitæ Ecclesiæ, ut ab eadem tum de fide, tum de his quæ ad sacros ritus, necnon ad Ecclesiasticam disciplinam pertinent, erudiantur.

XVII.

Quo insuper ab omni hæresis suspicione Dei ministri procul abessent, audi quid fuerit ab iisdem sanctis Patribus salubriter institutum (b): Item placuit, ut quicumque in clerico cibo carniæ non utuntur, pro amputanda suspicione Priscillianæ hæresis, vel olera cocta cum carniibus tamen prægustare cogantur. Quod si contempserint, secundum quod de talibus sancti Patres antiquitus statuerunt necesse est pro suspicione hæresis hujus hos excommunicatos ab officio omnimode removeri. Hoc plane sibi laudis vendicavit semper Ecclesia Catholica in Hispania, ut non ab erroribus tantum, sed & E c a sus-

(b) Eodem Conc. c. 32. Hispaniæ Ecclesiæ laus.

Martinus Episcopus Dumienfis, qui postea Bracarenfis Metropoli renuntiatus est, eoque nomine Concilio Bracarenfi II. anno DLXXII. habito subscripsit. Episcopi Dumienfes interfuere postea Concilio Toletano III. anno DLXXXIX. coacto, cui subscripsit Joannes Monasterii Dumienfis Episcopus. Sed Concilio Toletano VI. anno DCXXXVIII. coacto subscripsit Primenius Ecclesiæ Dumienfis Episcopus, nulla Monasterii mentione facta.

S. Martini Episcopi Dumienfis huic Concilio interfuit.

Hoc circiter tempore Nicetius Trevirensis Episcopus Chlotisindam seu Chlodovisindam Clotarii Francorum Regis filiam, quæ Alboino Langobardorum Regi nupserat, Literis hortatus est ut mariti sui Ariamam hæresim profitentis, saluti procurandæ sedulo incumbere. Eas Literas Sirmondus Tomo I. Concil. Gall. in lucem edidit, in quibus inter alia hæc leguntur: Gaudere nos Christus faciat de Alboino Rege, quem habes, & de felicitate sua triumphare. Stupenter sumus, cum Gentes illum tremant, cum Reges Venerationem impendant, cum Potestates sine cessatione laudent, cum etiam ipse Imperator suis ipsum proponit, quod anima remedium non festinus requirit, &c. Te, Domina Chlodovisinda, per tremendum diem Judicii conjuro, ut hanc Epistolam & bene legas, & bene illi & frequenter exponere studeas, &c. Ipsi Gotbi hodie ipsi (id est Apostolis) venerationem impendant, & Re-

VI. Nicetius Episcopi Trevirensis sollicitus de conversione Alboini Langobardorum Regis.

CHRISTI
563.JOANNIS PAP.
4.JUSTINIANI IMP.
37.

a suspitionibus esse voluerit suos immunes. Quo factum est, ut & hoc ipso nostro saeculo, cum longe lateque facibus haereticorum Orbis inflammaretur, ipsa illa peristerit, accurrentibus summa celeritate Dei ministris, si vel tenem suspitionis scintillam, vel si non ignem, fumum saltem viderint latentis ignis indicium, ipso praecipue Catholico Rege super omnes in opus naviter incumbente.

XVIII. Sed & illud ex sancitis hic legibus (a) *Eodem Conc. c. 36.* velim observes, haecenus perseverasse veterem usum, ne in ecclesiis cor-

PAGIUS *liquias eorum furtim tollunt, sed nihil ibi habent, quia fidem eorum adulare praesumunt, &c. quibus fidem Orthodoxam comprobant.* Nicetius populos, quibus *Alboinus* praerat, non tantum Langobardos, quod longas barbas nutrent; sed etiam Gothos, quod origine Gothi essent, appellat. Sedes antiquissimas habuerunt in Scandinavia, teste Paulo Diacono lib. 1. cap. 2. Est Scandinavia Peninsula, quae Sueciam, Gothiam & Norvegiam, Regiis titulis insignitas hodie complectitur. Scandinavia relicta, trajectoque mari Suevico, seu Baltico copiosa multitudo Gothorum migravit in Germaniam, ibique pars eorum gens Langobardorum nuncupari coepit. Ibi varia sedes, diversaque eorum fortuna fuit, donec a Justiniano Augusto Noricum & Panno-

pora defunctorum sepelirentur: sanctorum tantummodo martyrum vel confessorum sepulturae ecclesia tunc temporis servabatur. Hinc pluribus S. Gregorius Papa epistolis admonet, summo opere cavendum esse, ne in ea quae dedicanda foret ecclesia aliquod corpus hominis cujuslibet, licet Christiani, humarum esset. Quando autem, quave ratione fuerit deinde concessum, ut intra ecclesias Fideles sepelirentur, suo loco disturi sumus. Statutis igitur canonibus quadraginta, quos tu consulas, Episcopi octo numero subscribere.

Qui

niam, ac pecuniam insuper maximam acceperunt, ut docet Procopius lib. 3. de Bello Goth. cap. 32. Pannonia autem & Noricum tunc compledebantur has hodiernas Regiones; Pannonia partem Hungariae, Austriae, Stiriae, & Carniolae; Noricum vero Carinthiam, partemque Austriae, Stiriae, Carniolae Comitatus Tirolensis & Bavariae. Indeque in Italiam Longobardi venerunt, ut anno DLXVIII. videbimus. *Alboinus* tamen quandiu vixit, in haeresi perseveravit.

Conjuratio adversus Justinianum Imp. a cujus gratia excidit Belisarius, ut videre est anno DLXI. *Gregorius Turonensis* ope Sancti Martini varia beneficia consequitur, ut dicitur anno DLXVI.

JESU CHRISTI
ANNUS
564.JOANNIS PAP.
ANNUS
5.JUSTINIANI IMP.
ANNUS
38.I.
Insequitur
Justinianus
Catholicos.

Qui sequitur annus Christi quingentesimus sexagesimus quartus, idem ultimus est Justiniani Imperatoris, atque postremus qui post Consulatum Basilii numeretur vigesimustertius, Indictionis duodecimae. Quo ipse Justinianus Imperator ubi elaboratum a se edictum contemni ab Orthodoxis & pro nihilo duci percepit, ira exaestuans magnam adversus Catholicos Episcopos persecutionem commovit: quos enim habuit consultores ad impietatem statuendam, eosdem invenit instigantes adversus resistentes Antifites. Non enim sibi (ut alias fecerat) visum est ea de causa cogi debere Concilium, cum sciret non Antiochenum tantum, sed & Constantinopolitanum Patriarcham, atque alios primarum Ecclesiarum Episcopos fore totis viribus impietatem oppugnatos; nec ullo modo passuros, ut ejusmodi pravum dogma decretis Synodalibus probaretur, quod tamquam idolum nulla ratio sed sola Imperatoris auctoritas extirpata erat in Dei templo.

II.
Justinianus
ignorantia
prava
dispositio-
nis.

Neque etiam (quod ante saepe fecerat, cum aliqua oboriretur Ecclesiastica controversia) voluit de re tanta consulere Apostolicam sedem, quam adversariam sibi fore haud dubiis signis intelligebat: quin potius ipsi celandum esse putavit; ne scilicet, si rescisset, more consueto, eidem inconcessa tentanti Pontificia auctoritas restitisset, cohibuissetque quod jam aggressus facinus esset; *Ann. Eccl. Tom. X.*

scripsissetque ad Episcopum, clerum populumque Constantinopolitanum & alios omnes hortans adversus emergentem haeresim ad mortem usque certare: iussissetque pariter convocari ea de causa Episcopos, atque celebrari Concilium. Haec, inquam, omnia ut vitaret Imperator, noluit de iisdem ex more certiore reddere Romanum Pontificem.

Quod igitur omnis qui male agit (a), odit lucem, ne ejus prava opera arguantur: agi cuncta voluit Imperator summo silentio, nolens penitus intelligere ut bene ageret, secundum illud Davidicum: (b) *Iniquitatem meditatus est in cubili suo, astitit omni viae non bonae; non alios quam complices erroris adhibens in consilium. Resciveritne per suum Apocrypharium ista Joannes Romanus Pontifex, haud exploratum habetur: perire enim ejusdem Pontificis totius ipsius Pontificatus scripta, ac reliqua monumenta. Quicquid sit, illud quidem constat, absque Episcoporum assensu Imperatorem haeresim comprobasse, eandemque scripto edicto firmasse, & in Episcopos persecutionem haud mediocrem commovisse, cujus primus passus est impetum, qui proxime aderat ipsi contradicens Eutychius Constantinopolitanus Episcopus, cujus res gestas cum Imperatore Eustathius ejus Vitae auctor scriptis mandavit: nos autem cuncta reddemus verbis ipsius, quibus ejusmodi narrationem instituit (c) ab exordio lapsus ipse Justinianus Im-*

E c 2 pe-

insigniant. Quare fallitur Baronius num. I qui ait, hunc Christi annum postremum esse, qui post Consulatum Basilii numeratur in Fastis.

A num. I ad XXX. Quidquid hoc anno refert Baronius de vexatione Sancti Eutychii Patriarchae Constantinopol. & aliorum Antifitium, quos Justinianus Edicto suo de Corporis Christi Incorrumpibilitate resistentes invenit, pertinet ad sequentem Christi annum, cujus initio Edictum illud promulgatum, & Eutychius in exilium missus, ut anno superiori demonstravimus. Illud etiam constat ex sine exilii Eutychii, quod Eustathius testatur, post annos duodecim & amplius finitum esse, idque anno DLXXVI. ut suo loco videbimus.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6057.

SÆC.VI.
Anno Eræ
Hispan.
DCXII.
A. C. 564.

○ 13. FE. ☽ 14. P. 13. April. Indict. 12.

JESU CHRISTI 564.

JOANNIS III. PAPÆ 5.

JUSTINIANI IMP. 38.

I.
Postconsu-
latus.

[1] Hic annus ista formula notatus: *Post Consulatum Basilii V. C. XXIII.* ut liquet ex Continuatore Marcellini, & Mario Aventicensi, qui simili formula duos subsequentes annos

NOTÆ [1] P. C. Basilii XXIII. vel. an. XXIV.
Lapis apud Reinesium Cl. XX. pag. 975.... P. C. BASILII. V. C. ANNO
XXIII. DIPO... DECEMBRIVM.

Charta plenariae Securitatis in supplemento rei diplomaticae apud Mabillonium pag. 90. recitatum est Imp. D. N. Justiniano P. P. Aug. anno tricesimo octavo Rav. P. C. Basilii anno vicesimo tertio Erid. Idem Juliarum Ind. duodecima. GEORGIUS

CHRISTI
564.JOANNIS PAP.
5.JUSTINIANI IMP.
38.

peratoris historiam texens, sui temporis rerum gestarum scriptor:

IV.
De rebus
gestis Eu-
tychii Pa-
triarchæ
cum Im-
peratore:

Scitis vos omnes (inquit) qui pii Imperatoris Justiniani divinatorum dogmatum studium meministis; quomodo is in eam potissimum curam incumberet, ut omnes hæreticorum rationes una cum ipsis hæreticis improbareret, & everteret: quod quidem fecit tum argumentis & demonstrationibus, tum testimoniis Scripturarum. Hic nescio quo auctore & magistro cepit execrabilem ac detestandam & perniciosam opinionem illam sub specie religionis probare quæ Domini nostri Jesu Christi corpus ex ipsa divinitatis conjunctione incorruptum aserebat: quæ quidem ut cancer serpens atque depascens totum prope Orbem perdidisset, nisi nosser Phinees anteveriens resistisset. Sed quod huic morbo remedium adhibuit? Sanctorum Apostolorum, Prophetarum, atque doctorum testimonia, & demonstrationes sunt multæ, quibus usus est ille ad pestiferum illum morbum opprimendum.

V.
De incor-
ruptione
error:

Perniciosa omnino pestis est affirmare, incorruptum fuisse Domini nostri Jesu Christi corpus ante resurrectionem. Quis adeo stultus est, ut Domini corpus ex eo quod cum divina natura copulatum fuit, incorruptum asserat; cum hoc concessio colligendum sit necessario fictam & simulatam humanæ carnis susceptionem extitisse. Quomodo enim incorruptum corpus pati potuit, aut circumcidi, aut pannis involvi, aut lacte nutrir? Quæ si illam vitæ largitricem carnem subisse credimus; crucem item & clavorum foramina, & lanceæ vulnus confiteri oportet. Incorruptum igitur de illo dici non potest: nisi per hoc verbum intelligamus, corpus illius nulla unquam fuisse peccati macula contaminatum, aut in sepulchro non esse dissolutum. Verum hæc a magno divinoque doctore Eutychio scriptis studiose sunt & acriter disputata. Ex quibus, si quis veritatem ignorat, facile eam poterit intelligere. Longiores essemus, si ea vellemus persequi. Videamus igitur, quid posteaquam Patrum attulit testimonia, consecutum sit. Hæc de disputatione, qua Euty chius redarguit Imperatorem; abduxissetque eum fortasse poterat ab errore, in quem sese præcipitem dederat, nisi in eo veluti quibusdam vinculis obligatus fuisset quam arctissime ab illis qui ei assistebant hæresis ejus defensoribus Episcopis.

VI.
Theodo-
rus Cæsari-
ensis au-
tor erro-
ris Imp.

At quinam isti fuerint, licet a nemine expressum invenerimus: ex eo tamen quod idem Eustathius persecutus res gestas ejusdem Euty chii cum Imperatore (ut dicemus) hos fuisse testetur, qui præcipui defensores essent Origenis errorum: facile quidem & absque calumnia affirmare poterimus, horum antesi-

gnanum fuisse Theodorum illum nequissimum Cæsareæ in Cappadocia Archiepiscopum, quem mirum in modum fuisse ostendimus Origenis hæresibus: e jusque causa universum concussum vidimus Orientem, dum olim in odium Pelagii Romanæ Ecclesiæ Apocrifarii Constantinopoli exurgentis atque damnare curantis universos cum auctore Origenis errores, ipse ex adverso contra Chalcedonensæ Concilium occulte se erigens, famosam illam de Tribus capitulis excitavit in Ecclesia quæstionem, qua tantopere tantoque tempore Catholicam Ecclesiam perturbavit, atque hætenus perturbare minime quievit.

Hic igitur nefandissimus totius Ecclesiæ pestis postquam totum id quod tandiu molitus fuerat, esset de Tribus capitulis consecutus, cum etsi faciem præferret Antifitit Orthodoxy, omniumque maxime pii, re vera tamen hæreticus esset, non Origenis tantum erroris assecla, sed & Euty chianæ blasphemæ vehementissimus propugnator; sensim rudem rerum sacrarum Imperatorem in quam voluit flexit opinionem: ubi enim semel de homine isto nequam optimam ipse Imp. concepisset æstimationem, ejus semper inhærere vestigiis summam putavit esse religionem: ita miser cæcus cæcum secans, cum ipso pariter mergitur in profundum. Fuerunt nescienti sacras litteras ad errorem illecebæ ipsius nominis pulchritudo, nempe ipsa de incorruptibilitate sententia, ut dignius putaret asserere incorruptibile, quam contrarium affirmando inter detestabiles nominis hæreticos Corrupticolas numerari: ita plane rem tantam sono vocis definiens imprudenter, sicut Ariani olim a fide Catholica homines absterere solebant, dum voce exotica Catholicos nominarent Homousianos. Sicque Theodorus versutus homo, ut puerum larva absterret a contraria sententia Justinianum Imperatorem, atque in hæresim captivum abduxit.

Habes igitur de auctore atque malorum omnium concinnatore Theodoro Cæsariensi assertam sententiam: reliquos autem qui ad malum accesserint adiutores, ex superius dictis quisque poterit reperire, eos scilicet quos ad alias miscendas discordias idem asciverat sibi sodales: facile enim est, auctore invento reliquos pravitate ejusdem pervestigare confocios: ad malum namque pravi homines ut spinæ (a) sese invicem complectuntur. Quos omnes cum optime Eustathius nosset, cur non expresserit, ea fuisse causa videtur quod cum suorum temporum eam ipse historiam scriberet, superstitibus etsi ipsi non essent, eorum tamen propinqui, iidemque pietatem magno-

VII.
Incautus
deceptus
sono vocis
Imp.

VIII.

(a) Nab.
i.
Cur silen-
tio aucto-
res erro-
ris omisi.

CHRISTI
564.JOANNIS PAP.
5.JUSTINIANI IMP.
38.

magnopere præferentes, viverent; quinam hi fuerint, maluit ex quibusdam notis notos ipsos relinquere, quam invideose nominatim exprimere, haud tamen numeros omnes scribentis historias in hoc implens: sed nec illos voluit proprio nomine significare, qui magistratibus perfunctentes amplissimis ad ejusmodi errores ipsi Imperatori impulsores inhærebant; quos tamen quam citissime poena est consecuta ex recenti delicto in ipsam majestatem Imperatoriam perpetrato. Quod enim qui Deo infideles existunt, haud hominibus norunt præstare fidem; iidem ipsi qui ejusmodi hæresis laborabant infamia, pravi instinctu dæmonis iidem dominantis adversus Imperatorem conjurationem confare, machinarie eadem aggressi sunt; sed detecti luere merito poenas. Fuerunt hi Ablavius, Marcellus, & Sergius, inter quos & Belisarius, quem (sive iuste, sive iniuste id acciderit) vidimus fuisse proscriptum. Sed jam ipsum Eustathium eandem prosequentem historiam audiamus; ait enim hæc post superius dicta consecuta fuisse.

IX.

(a) Ezech. 3.

Cum magnus hic vir, Euty chus scilicet Constantinopolitanus Episcopus, longa oratione Imperatori non esse id Catholicæ Ecclesiæ dogma comprobasset; animam suam (ut ait Ezechiel Propheeta) que ad propositum pertinerent inventores servavit: illi vero malorum inventores in peccatis suis perierunt; instar enim sepe cadentis gutta & petram excavantis Imperatori persuaserunt. Atque hujus quidem improba opinionis magistri execranda nugæ Origenis & Evagrii & Didymi dogmata defendebant: quorum nomina libens prætereo, ne malum malo pendere videar, & contumeliam calumnia persequi, & contra propositum, & mores sancti Euty chii facere, qui ex beati Salvatoris mandato, non esse malum pro malo reddendum, sed contra potius maledicentibus benedicendum, & pro persequentibus precandum, tum factis, tum verbis docuit. Quamquam silenda potius videntur, quam predicanda, quæ tunc gesta sunt. Quamobrem, ut ipse vir sanctus edocuit) quæ silentio sunt digna, prætereamus. Vigil igitur justitiæ oculus malitiam impunitam abire non permisit, sed calumniam omnino retexit, & patefecit: adeo ut illi ipsi ore proprio conjurationem confessi sint, & ultionis æquiritatem collaudarint.

X.

Erant autem qui hæc machinati sunt, non solum ex eorum numero qui plurimum valebant apud Imperatorem, verum etiam ex sacerdotibus qui erant insignes, quique magnas Ecclesiæ gubernabant (si tamen sacerdotis nomine digni sint homines improbi & calumniatores) quos tamen omnes justitia punivit obstruens la-

bia adversus justum loquentia iniquitatem in superbia & despectione. Isti igitur (ut dictum est) execrabiliam & impiorum dogmatum studio simplicitatem Imperatoris perverterunt, & sub incorrupti occasione inique (ut demonstrabitur) & præter divinos canones & Ecclesiastica instituta beatum ac pium virum oppugnarunt. Sed eos justus Judex & in hac vita punivit, & mox in inferorum supplicia detruxit sempiterna.

Cum igitur studiis istorum diuturna vis morbi esset adaucta, & vulnus intractabile atque adeo immedicabile evassisset: cumque Imperator, assumpta charita, in qua detestanda illa opinio quod Domini corpus ex divina nature copulatione incorruptibile fuerit, continebatur, eam divino magnoque pugili Euty chio perlegisset; flagitabat, ut sententia & suffragio suo illam comprobaret. At ille, ut æquum erat, primum cohortationibus utens, negabat eam esse doctrinam Apostolorum: quamobrem se illi nec animo posse, nec verbis assentiri. Deinde cum nec cohortationibus, nec admonitionibus posset Imperatori persuadere, ne quid contra Catholicam Ecclesiam & recta dogmata faceret; omnem curam & sollicitudinem suam in Deum reiciens, Apostoli (b) verbis testatus est, se nihil utilium omisisse, quod non nuntiavit: atque in posterum ita se confirmavit, ut pro Christi fide vellet omnia perpeti: Certo (inquens) scio, nec mortem, nec vitam, nec presentiam, nec futuram, nec afflictionem, nec angustiam, nec famem, nec nuditatem, nec gladium, nec exilium posse me separare a charitate Dei, quæ est in Christo Jesu Domino nostro. Hæc vir sanctus verbis primum, mox autem factis comprobavit. Constat enim facta esse subsequata.

Cum enim vellet dogmatis errorem suscipere, & Apithardocitas comprobare: statim malorum inventores, qui omnia facile audent principes illi & sacerdotes annui congregati in auditorium & convenientes meditati sunt inania & stultæ adversus Dominum & adversus Christum ejus: & Imperatori persuaserunt, ut virum omnibus ornatum virtutibus a sede exturbaret, in eaque alium constitueret, qui studiis & opinionibus suis consentiret. Quod quidem & factum est. Nam cum festus dies S. Timothei apud Hormisdæ regionem in novo Palatio celebraretur (erat ibi ecclesia sancti Petri ab ipso Justiniano in suis ædibus structa, ut Procopius (c) docet) & S. Euty chus rem divinam faceret: Tribunus militum & satellites immanis feræ ministri Episcopatum invaserunt, comprehensis & distractis viris Sancti familiaribus, qui contra illum testificarentur, ut quoquo modo illum non sine causa ex Episcopatu e-

XI.
Tentat
Imper. ut
Euty chus
subscri-
bat.

(b) Ad.
20.
Admi-
randa Eu-
tychii
constan-
tia.

XII.
Milites in-
vadunt
Euty chii
peragen-
tem.

(c) Procop.
lib. 1. adif.
Justin.
Imp.

CHRISTI
564.JOANNIS PAP.
5.JUSTINIANI IMP.
38.

Etum fuisse ostenderent. At vir magnus eorum invasionem in Episcopatum, & quosdam e suorum numero illinc violenter abstractos & in carcerem coniectos fuisse cognovisset, peracto sacrificio, distributaque sancta communione, in sacrorio mansit. Dicebant enim quidam graves viri: si e sacro templo exiret, fore ut interficeretur; quosdam enim armatos; atque in Antiochi prædio collocatos, eo consilio eum foris expectare.

XIII.
Eutyechius
vi detru-
ditur in
monaste-
rium.

Hæc cum beatus vir accepisset, constitit ante altare; solisque vestibus & superhumerali indutus, quod semper secum habebat, usque ad vesperam precationibus incubuit, Deum obsecrans, ut Ecclesiam suam tranquillam & recta dogmata conservaret. Cum autem fecisset obsecrandi finem: sacerdotes & monachi, qui aderant hortati sunt eum, ut cibum caperet; quod & fecit. Cumque paululum quiescisset, affuit cum gladiis & fustibus, multoque cum præsidio militari magna illa fera, qui Etherius appellabatur: correptum sanctum virum nudum & nihil habentem, in monasterium, quod Choracudim appellant, asportavit. Quo in loco cum uno die commoratus esset, & propter monasterii paupertatem male tractaretur; misericordia commoti (nam viri sancti virtutem adversarii quoque mirabantur) eum in Osiæ, id est, Sanctæ sic appellato monasterio prope Chalcedonem collocarunt. Nec amplius querentes, utrum jure, an injuria e sede fuisset ejectus, coacto post diem octavum conventu Episcoporum & Principum, virum sanctum, quem indicta causa eiecerant, in jus ut se defenderet, vocarunt, quod libellus adversus eum Confessus esset oblatus. Quid autem libellus contineret, non sine risu potest audiri: Quod unctus esset; quod avicularum comedisset; quod multas horas genibus flexis orasset; & alia his magis adhuc ridicula. Ab hujusmodi igitur criminibus ut sese purgaret, eum accersiverunt. Sic igitur revocantur impie in Eutyechium, quæ olim fuerunt contra S. Joannem Chrysostomum, urgente Eudoxia, actitata.

XIV.
Quid contra
Eutyechium
congerit
congrega-
tum.

Ubi primum autem de exilio Eutyechii sententia lata est; continuo de successore eligendo actum, delectusque fuit Joannes cognomento Scholasticus ex Apocrifario Ecclesiæ Antiochenæ, homo plane servus gloriæ & nundinator rerum sacrarum, quique pretio adulationis eam mercatus est dignitatem. Ne quid tamen absque umbra saltem judicialis formæ factum contra canones videretur: ubi Joannes creatus est, jubetur citari Eutyechius a Conciliabulo collecto Constantinopoli. At quid ipse, ita Eustathius subdit: Sed vir sanctus Episcopis & principibus, qui Confessus mandato

nuncium attulerant: Ad quem: (inquit) acceditis? ad quem me vocatis? Illi veritate coacti responderunt? Ad dominum nostrum & patrem. Quibus ipse rursus: Quis est (inquit) iste dominus & pater vester? Venimus (inquiunt, tamquam occultis quibusdam verberibus vapularent) ad Patriarcham nostrum dominum Eutyechium. Patriarcha ego (inquit ille) Patriarcha Dei gratia sum, nec a me quisquam hominum tollet hanc dignitatem. Quis est ille, quem meo in loco collocastis? Quibus verbis cum illi respondere non possent; victi reverterunt ad eos, a quibus missi fuerant. Verum idem Conventus iterum & tertio contra canones eum vocavit. Sed ille semper congruenter respondit: Si canonicum (inquiens) iudicium constitutum est; detur mihi clerus meus & ordo Patriarchatus, & veniam, defendamque me, & accusatorum meorum utar testimonio. Hæc illi responsa cum accepissent, nihil consentaneum facientes, sententiam contra ipsum tulerunt ipsi iudicibus dignam. Quam tamen beatus vir anteverrens, subiecit omnes pœnis canonicis, donec resipiscerent.

Verum cum finem accepisset Confessus illius ludi: is qui consilium Achitophelis dissecerat, axesque curruum Pharaonis confregerat, dissipavit etiam illorum consilium, implicans eos inter se. Qui cum occasionem honestam non reperirent adversus justum: ut quæ injuste egerant, juste viderentur gessisse (erant enim iidem iudices & accusatores) eum ex loco, ubi erat, in insulam, quæ Principe dicitur, transtulerunt. Ad hanc appulit insulam beatus vir cum tempestate, die Sabbati, nocte propenda. Cum autem illuxisset, antequam quicquam aliud ageret, vidit crucem in pariete pictam, cum hoc elogio: CHRISTUS VOBICUM* EST. STA. TE. Terræmotus enim tempore ejusmodi verba in domibus inscribi consuetum fuisse, diximus supra, cum actum est de clade terræmotus Antiocheni. Subdit vero: Qua quidem re vehementer lætatus gratias egit Deo, qui hanc sibi consolationem attulisset.

Sed cum in illa insula tres hebdomadas sub magna militum custodia transgisset, rursus ab iisdem iudicibus decretum est, ut Amaseorum metropolim peteret, maneretque in monasterio, quod ipse constituerat: quod & factum est. Quæ autem illic adversus eum acta scriptave sint, dicere, ne longior sim, superfedo. Satis enim est quod ad hoc propositum dixit Ezechiel ex persona Dei: (a) Eo tempore avertam faciem meam ab eis, & inquinabunt Episcopatum meum, & ingredientur in sancta mea sine reverentia, & facient iniquationem magnam. Sed quæ inde venerint, videamus.

XV.
Eutyechius
deportatur
in insulam.

* Nobiscum.

XVI.
Eutyechius
Amaseam
transfertur.

Fi.

CHRISTI
564.JOANNIS PAP.
5.JUSTINIANI IMP.
38.

XVII.

(a) Act.
27.

Fidelis Dei servus Eutyechius Paulo similis declaratus est, & ad eum quoque Pauli historia referri potest. Sic enim de Paulo scriptum est (a): ut autem iudicatum est, ut Italiam navigarem, tradiderunt Paulum & quosdam vinctos Centurioni nomine Julio. Sic & de sancto viro factum est. Nam postquam multa temere consultata essent, tandem (ut diximus) decretum fuit, ut ad Amaseorum metropolim sese conferret, & in suo ipsius monasterio viveret. Hoc ille nuncio doluit fortasse? averfatus est? Vel succurrat illi quod Dominus prædixerat: Nemo Propbeta acceptus est in patria sua? Minime vero, sed prompto animo omnia subiit. Gaudebat enim, quod dignus habitus esset, qui pronomine Dei contumelia afficeretur. Studebat enim, non solum ut in illum crederet, verum etiam ut pateretur: quoniam fides sine operibus mortua est. Imitatus est hac item in re super omnia ipsum Deum, qui dorsum suum tradidit flagellis, & genas alapis, & faciem suam non avertit a fœditate sputorum; cuius liore sanuati omnes sumus. Qui etiam dixit: Si me persecuti sunt, & vos persequantur: Si patrem familias Beelzebub vocaverunt, quanto magis domesticos ejus? Hoc egit & servus Dei.

XVIII.

Decreverat enim omnes potius perpetuacerbitates, quam fidem prodere: ut exemplo sui multi confirmarentur, stabileque & immobiles in recta fidei confessione permanerent. Quod quidem & factum est. Omnes enim Patriarchæ, multique Episcopi, præcipueque Orientales recusarunt Imperatoris opinioni subscribere: & ei tum Synodo, tum scriptis resisterunt; in primisque sanctissimus Theopolis Patriarcha Anastasius, qui eandem, quas magnas, ærumnas ne dicam, an coronas? pertulit. Cum igitur indicta causa damnatus esset exilio, parataque essent jam omnia: nos item cum illo persecutionem pro Christo & exilium ferre decrevimus. Quo quidem constituto, ille omnes qui aderant in insula ore osculans, ut Ephesios Paulus in littore, animo autem rogam Ecclesiam sibi a Deo creditam in osculo sancto, eam Domino, a quo ipsum acceperat, commendavit. Eorum igitur qui nos ducebant, & qui miserant arbitrio in monasterio ipsius constitimus tamquam in exilio, ut ipsi arbitrabantur: quod tamen vir sanctus salutiferum sibi & multorum bonorum causam existimabat. Quæ autem tunc in via publica gesta sunt, utrum molesta acerbaque fuerint, an miraculis & ægrotantium curationibus plena, ut orationis longitudo videretur, prætereo: quamquam eadem, majoraque publiceque perspecta sunt, cum viri sancti revocatio celebrata est: Et paulo post: Qui cum fide ad Sanctum accedebant,

Detruditur Eutyechius in monasterium.

plus gratiæ accipiebant, cum omnia sint credenti possibilia, viro sancto nimirum traditam sibi a Patre luminum gratiam impertiente. Hic autem exordiat: Vos qui hujusmodi narrationibus delectamini, attendite.

Sed unde & a qua gratia exordium est? Quamvis alia sint miracula præstantiora, ab hoc tamen initium sumendum existimo. Erat in urbe Amasea quidam Androginus legitima uxore copulatus: qui cum filiis procreandis operam darent, ita frustrabantur, ut infantes, antequam e ventre exirent, immaturi præriperentur; ex quo parentes ipsi magno mœrore afficiebantur. Quid igitur faciunt? Utile consilium capiunt. Confugiunt ad Deum, qui mortuos etiam potest per servos suos in vitam revocare. Imitantur viduam illam Sareptanam, cuius filium Elias suscitavit: Sunamitidem imitantur, quæ currit ad Eliseum, cum filius ejus in cenaculo mortuus jaceret. Confugiunt & ipsi ad beatum virum: supplicat ut precibus suis impetret, ne infantes sibi in lucem editi statim moriantur. Quæ cum pro illis precatus esset, ambos unxit oleo sancto, tum eo quod e pretiosa Cruce, tum illo quod ex sanctæ puræque Dei genitricis & perpetuæ Virginis Mariæ nostræ domine veneranda imagine scaturire solet Sozopoli, dicens: In nomine Domini Jesu Christi. Hæc enim verba cunctis ægrotantibus, qui ad se accedebant solitus erat adhibere, quemadmodum & S. Jacobus præcipit. Sed non in Sacramento. Cum igitur precandi finem fecisset, & tamquam gratia quadam afflatus raceret: mox. Nomen illi (inquit) Petrum imponetis, & vivet: erat enim mulier gravida. Cum autem ego adessem, & respondissem: At si feminam, inquiens, pariet, ecquod illi nomen imponet? Minime (inquit) sed Petrum vocabunt, & salvus erit. Quibus verbis gaudentes, tamquam puerum nondum natum in ulnis gestarent, domum reversi sunt.

Tempore jam impleto peperit filium, quemadmodum anteviderat & prædixerat servus Dei. Quem cum baptizandum curassent parentes, & nominaissent Petrum: postea una cum ipso ad virum sanctum accedentes, complexi sunt pedes ejus, & confessi sunt quæ sibi fecisset Deus, & quod sui misertus esset. Impositis autem puero manibus vir sanctus benedixit ei. Sed cum crevisset ille, qui ex præcognitione & precibus genitus fuerat, alter natus est illis. Itaque venientes rursus, ambos filios ad sanctum virum attulerunt, laudantesque Deum rogabant, quo nomine postremus deberet appellari. Qui geminos filios intuitus, illud Salomonis venuste usurpavit: (b) Frater qui coadjuvatur a fratre, quasi civitas firma. Pa-

XIX.
Eutyechii
miracula
& Pro-
phetia.

XX.

ren-

CHRISTI
564.JOANNIS PAP.
5.JUSTINIANI IMP.
38.

rentibus autem illorum dixit: Joannem hunc appellabit; quoniam in eade sancti Joannis preces vestras Dominus Deus audivit. Hæc Eustathius, qui his omnibus præfens aderat.

XXI.
Miracula
confir-
mandæ fi-
dei causa.

Porro quod hæc & alia de Eutychio ab eodem recensita ibi miracula, non tam ad Eutychie probandam sanctitatem, quam ad fidem Catholicam, cujus causa ea patiebatur, confirmandam, Deo volente, edita fuisse videntur: nos hic eadem referre minime præterierimus. Ita plane Deus (sicut Pharaonem, ubi in populum Israeliticum insurrexit, miraculis voluit repressisse) cum Justinianus Imperator omni ad stabiliendam hæresim & fidem Catholicam deprimentam potentia usus est, ex adverso confurgens, ad indicandam, firmandam stabilitamque Catholicorum dogmatum veritatem, confutandam vero hæreticam pravitatem, hæc voluit per Eutychie Catholicæ fidei confessorem edi signa, atque propalari miracula: ut si vel ex ipsis Pharaonem non proficeret, neque Ægyptii emendarentur, remaneret tamen in Ecclesia perpetua de veritate Catholicæ fidei monumenta, & contra expugnatam divinitus impietatem erectæ columnæ. Quamobrem hic de his agere, ratio postulat argumenti. Subdit igitur hæc Eustathius:

XXII.
De furdo
& muto
fanato.

Senex quidam e villa quæ ad sanctissimam Ecclesiam pertinebat, filium habebat furdum & mutum annorum circiter quatuordecim: quem cum ad sanctum virum perduxisset, supplicabat, ut ipsi a Deo opem impetraret. Itaque cum pro illo preces fudisset, omnes ejus sensus unxit oleo sancto, terque Nuncehem (nam illi id erat nomen) vocat. Ac primo quidem die obscure respondit: cum autem tres ibi dies mansisset, & oleo sancto inungere, solum est vinculum linguæ ejus, & plane audiebat & loquebatur. Sed cum vellet cum pater in monasterio relinquere, noluit Dei servus. Senex igitur, assumpto filio, domum magno cum gaudio reversus est. Audiamus & aliud insigne miraculum.

XXIII.

Quidam alius ejusdem loci, qui inter ipsius sanctissimæ Ecclesiæ clericos electus erat (Cyrillus ille appellabatur) filium habebat, qui cum quinque esset annorum & eo amplius, nec loqui poterat, nec alimentum accipere, nec vite prope, nec mortis erat particeps. Hunc cum ad virum sanctum perduxissent: ille solitas preces adhibuit, & sanctam communionem impertivit, & cum panem benedixisset, dedit ei, atque dimisit. Ex illa autem die solum est vinculum linguæ ejus, & loquebatur, & edebat atque bibebat, cum Dei gratia sanitatem recepisset. Videamus & aliud huic simile, immo vero mirabilius.

Est oppidum quoddam nomine Zala * ipsi metropoli Amaseæ propinquum. Quidam inde profecti, quadrimulum puerum ad sanctum virum adduxerunt. Hic nihil aliud nisi ex matris ubere nutrimenti paululum capiebat. Erat autem prope carnis & corporis expertus, neque calorem ullum habebat; sed tamquam spica vento corrupta, quæ nondum creverit, exilem quandam ac inanem granorum & aristarum speciem habet, sic & ille puer videbatur. Potuisses autem omnes illius costas & nervos & ossa numerare. Hunc vir Dei magnus cum aspexisset sic excocatum, & parentes ipsius dolore tabescentes; Dei, qui ea quæ non sunt facit ut sint, implorans auxilium, totum pueri corpus inunxit oleo pretioso, & sanctam communionem impertivit; cumque panem communem benedixisset, parentibus dedit, præcepitque ut nero panem illum intingerent, pueroque præberent. Quod illi cum fecissent, voti compotes facti sunt. Subdit de duobus aliis pueris, quorum alter e desperata valetudine, veluti e mortuis excitatus revixit, atque sanatus est; alter claudus, qui stare super plantas non valebat, omnino curatus: aliud idem grande miraculum refert de arreptitia puella graviter a dæmone cruciata, quæ ab eo pariter liberata est. Sed quod de pictore a dæmone percussio, a Sancto autem sanato his subicit, verbatim reddam, quod plurimum idem miraculum in se contineat utilitatis. Ait enim Eustathius de his quæ præfens aspexit, hæc verba:

Juvenis quidam arte pingendi peritus eam in domo Chryssaphii piæ memorie in ipsa civitate Amasenorum exercebat. Hic aliquando veterem in pariete Veneris picturam delebat, ut historias piarum reponeret. Volebat enim vir ille ex domo sua superiore Archangeli oratorium facere, ex inferiore autem oratorium sanctæ immaculateque dominæ nostræ Dei genitricis & semper Virginis Mariæ. Cum igitur pictor fedam impudicæ Veneris historiam evertisset; dæmon qui illi inhaerebat, artificis manum sic invasit, ut inflammata tumesceret, & gravi vulnere affecta, necessario amputanda videretur. Quare cum periculum aspiceret, utile capit consilium, & ad virum sanctum confugit, ut per ipsum a Deo auxilium impetret. At ille cum pro ipso Deum orasset, unxit oleo sancto dexteram ipsius manum, quæ inflammatione & ulcere laborabat: idque fecit tribus diebus, & manus ejus divino auxilio convalescit, atque alteri similis redita est. Et quo in loco pictor vulnus acceperat, in eo memoria & grati animi declarandi causa sancti viri depinxit imaginem; ut manus, quæ curationis beneficium acceperat, medicum suum secundum Deum testaretur. Hic

XXIV.
* Zela.
De puero
curato
miraculo.

XXV.
De pictore
re miraculo.

CHRISTI
564.JOANNIS PAP.
5.JUSTINIANI IMP.
38.

XXVI. Hic velim attendas, lector, non tantum editum divina virtute miraculum, sed etiam patefactam latentem ipsam veritatem, si quis eam ab exemplis deducam accipere velit. Si enim in profanis inhonestisque imaginibus inhæsisse cognita est ad nocendum, Deo permittente, vis inimica; utique vel ex his discas, in sacris Deo dicatis imaginibus non deesse divinam ad beneficia præstanda virtutem & sicut illæ Christianis obesse solent, ita & istas consuevisse iisdem esse proficuas. Subiicit autem his auctor de eodem Sancto miracula admiratione quidem digna, ut de apostata a dæmone arrepto & mirum in modum cruciatus, deque perjurio cæco reddito, atque aliis pluribus ab eodem incolumitatem divinitus consecutus. Sed illud hic non prætermittendum putamus, quomodo sanctus vir ab exercitu Cosrohes & a fame urgente complures Amaseam confugientes Christianos liberavit. Rem gestam memorat dignam sic describit Eustathius, qui præsto fuit:

XXVII. Impiorum Persarum in Rempublicam nostram impetum omnes scimus, cum notus Nabuchodonosor Cosrohes Sebastem venit & Melitenem. Cum igitur in magnas tunc angustias atque discrimen adducta res esset: vicini omnes fere tum Nicopolis, tum Cæsarea, tum Comanis, tum Zala *, ex aliisque finitimis civitatibus Amaseam tamquam ad locum munitissimum se conferrebant, non tam urbis præsidio, quam viri sancti precibus confisi. Omnes enim & eives & inquilini, qui magna ex parte erant Iberi, & hospites reliqui suas secundum Deum in hoc sancto viro spes collocarant: ex ejus enim ore pendentes, & verba ipsius audientes servati sunt. Merito igitur in tali tumultu innumerabilis hominum multitudo ad eam urbem concurrat. Sed cum ibi diu esset commorata, magna cibariorum penuria consecuta est. Itaque omnes ad sanctum ipsius monasterium tamquam tutissimum in portum confugiebant, ut simul cum corporibus animos pascere. Quare cum magnus quotidie sumptus fieret, & fames in dies cresceret, cum propter nostros exercitus, tum propter Dei & Reipublicæ nostræ adversarios, magna omnes in messtita & angustiis versabamur.

* Zela.

XXVIII. Cum enim multitudinè panis subministraretur, & sic exinanitæ essent arcæ monasterii, in quibus farina conservabatur. Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS III. Ad num. XXX. & seqq. Marius in Chronico ad annum XIX. post Consulatum Bassii, Christi scilicet DLX. ait: Eo anno Chrammus post sacramenta, quæ patri dederat, ad Britannos petiit. Clotarii & moliens Regnum patris invadere, adversus ipsam cum Britannis movere ausus est; multaque loca graviter deprædavit. Ad cuius instantiam reprimendam pater cum exercitu properavit, &

tur, ut ne unius quidem hebdomadæ cibis in eis reliquus esset: cum igitur horrei custodes monachi religiosissime farinam minui, & flagitantium cernerent crescere multitudinem, ad virum magnum accesserunt, illum Scripturæ locum usurpantes: (a) Transiens in Macedoniam adjuva nos; quoniam farina jam in arcis defecit, & spes victus nobis adimitur. At ille nulla interposita mora, nihil dubitans, sed opulentiæ Dei misericordia fidens, in eum ingressus est locum, in quo arcæ erant farina jam vacuæ. Et cum Deum obsecrasset, ministros hortatus est: Bono (inquit) animo estote: quantum enim egenibus impertitis, duplum Dominus noster elargietur. Spero enim, quemadmodum olim (b) ex hyaria farina non defecit, ita nunc minime defuturam. Nam licet declinaveritis ex hoc in illud (ut in Psalmo (c) dictum) hoc est, a pleno in id quod est inane: tamen fax ejus non erit exinanita: sedent omnes, & saturabuntur, & laudabunt Dominum Deum nostrum. His verbis gaudio repleti religiosissimi monachi, alacriter mandata exequabantur, panes omnibus advenientibus distribuentes. Atque hoc quidem modo magnam populi turbam fame laborantem diu nutriverunt. Et eo sane majus miraculum apparuit, quod cum farine in annum paratæ nihil adderetur, & tantum quotidie insumeretur; tamen non solum non defecit, verum etiam postquam nova farina esset illata, farina vetus diu, immo semper satis fuit, sicut scriptum est: Commeditis vetera super vetera, & vetera a conspectu recentium efferetis. Hactenus Eustathius de rebus gestis Eutychie, cum exularet; quibus ejus confessionis corona & veritas Catholicæ fidei illustratæ fuere.

Farina divinitus aucta.

(a) Act. 16.

(b) 3. Reg. 17.

(c) Psal. 74.

Perduravit exilium Eutychie (ut idem auctor (d) affirmat) spatio duodecim annorum & amplius, nimirum annis duodecim & mensibus septem, quibus sedit Joannes Scholasticus, ut habet Nicephori Chronicon, in quo & ipsum hoc anno Justiniani Imperatoris trigesimo octavo Eutychie esse ejectum traditur; cui cæteri Græci historici assentiuntur. At quomodo ultus est Deus una cum prodita fide etiam Eutychie & aliorum Orthodoxorum Episcoporum calamitates quas passi sunt, dicemus anno sequenti.

XXIX.

(d) Apud Lipom. to. 7.

Quod ad res pertinet Occidentales, nihil præterea Annales reddunt, nisi modicum.

XXX.

F f nu-

interfecto Comite Britannorum Chrammum virum cepit, inconfusumque cum uxore & filiis, totius Regionis incidit excidium. Tum Marius anno post Consulatum Bassii XX. Christi scilicet DLXI. Clotarii Regis mortem narrat. Turonensis autem lib. 4. cap. 21. de Clotario scribit: Obiit post unum decurrentis anni diem, quo Chrammus fuerat interfectus. Quare cum Clotarii mors an-

De Chramni miserando interitu.

(*) Greg. hist. Fr. lib. 4. c. 20.

numenta Francorum. Hoc enim ipso anno, qui Clotarii Regis Francorum praecedit obitum, ejus filii Chramni sepe rebellantis & ad veniam sepe recepti tragedia finem habuit, qui a Gregorio ita describitur (a): Clotarius autem Rex contra Chramnum frendens, cum exercitu adversus eum in Britanniam dirigit. Sed nec ille contra patrem egredi timuit. Cumque in uno campo conglobatus uterque resideret exercitus, & Chramnus contra patrem aciem instruxisset, incumbente nocte a bello cessatum est. Ea quoque nocte Coonober Comes Britannorum dicit ad Chramnum: iniustum censeo te contra patrem tuum debere egredi. Permisit me hac nocte, ut irruam super eum, ipsumque cum toto exercitu prosternam. Quod Chramnus (ut credo) virtute Dei praeventus, fieri non permisit. Mane autem facto, uterque commoto exercitu, ad bellum contra se properant. Ibatque Clotarius Rex tamquam novus David contra Absalonem filium pugnaturus, plangens, atque dicens: Respice Domine de caelo, & judica causam meam, quia injuste a filio injuriam patior: Respice, & judica iuste, illudque impone judicium, quod quondam inter Absalonem & patrem ejus David posuisti. Confligentibus igitur pariter, Britannorum Comes terga vertit, ibique & cecidit. Denique Chramnus fugam inuit, naves in mari paratas habens: sed dum uxorem & filias suas liberare voluit, ab exercitu patris oppressus, captus atque ligatus est. Quod cum Clotario Regi nunciatum esset, iussit eum cum uxore & filiabus igne consumi; inclususque in tugurio cujusdam pauperulae Chramnus super scamnum extensus orario sagillatus est, & sic postea super eos incensa casula cum uxore & filiabus interit. Cum eo illas par poena conjunxit, quas ad rebellandum contra patrem ha-

PAGIUS no DLXI. contigerit, Chramni interitus ad annum DLX. retrahendus. Illam quidem recitat Continuator Marcellini anno post Consulatum Basilii XVII. Christi nempe DLVIII. sed ille adversus Gregorium minime audiendus. Bellum itaque Britannicum anno DLX. gestum. Britannia Gallicana, sive Armorica subdita erat multis Comitibus Regum Francorum feudatariis, teste Turonensi lib. 4. cap. 4. Dominabatur eo tempore huic Provinciae Chonober, ad quem Chramnus adversus patrem Clotarium rebellis se se receperat; qui victus in praelio captus, & tugurio cujusdam pauperulae inclusus casa incensa, cum uxore & filiabus periit, ut prodit idem Turonensis cap. 20. ubi bellum Britannicum prolixè narrat.

IV. Sanctum Medardum Episcopum Noviomensem ac postea simul & Tornacensem, & Sanctum Gildardum Episcopum Rotomagensis eodem die natos, eodemque Episcopos consecratos, uno quoque die de hac vita subtractos, habent Martyrologium Romanum ad diem VIII. Junii, & Audoenus Rotomagensis Episcopus

buit impellentes; ignemque pati idem meruerunt, quorum occasione (ut dictum est superius) incensa est Turoni basilica S. Martini.

Reverso autem ab hostium caede Clotario contigit interesse sancti Medardi Episcopi Noviomensis felici ad Deum ex hac vita migrationi. Auctor enim res ab eo praclare gestas narrans, qui asseritur Fortunatus, haec habet (b): Cum autem beatus hic Pontifex vitæ appropinquaret ad exitum, contigit Clotarium Regem, postquam Chramnum filium suum cum uxore sua ac filiabus combusserat, e regione reverti Britannorum. Cognita vero hujus inualitudine Pontificis, ad eum visendum humiliter festinavit, ejus se non dissidens contra diabolicas infestationes benedictione muniri, & intercessione apud divinam majestatem reconciliari. Cum ergo in hac regali visitatione in conspectu ejusdem & Principum de sepultura Pontificis tractaretur, suorum assensu filiorum sua se in sede Sanctus ipse praordinavit sepeliendum. Cujus sententia obstinato Rex animo resistens, Sueffionem eum constituit transferendum, asserens se super corpus ejus basilicam decenter edificaturum, & ad laudem & gloriam divinae majestatis cenobiacalem servorum Dei regulam ordinaturum. Cassit igitur beatissimus Pontifex regiae dispositioni; & inde se se suosque Domino commendans, finita oratione, spiritum exhalavit. O felix corpus, feliciorumque animam! Mox eorum certissimo qui aderant testimonio, caeli aperti sunt, & divina luminaria fere per duarum horarum spatium ante Sancti apparere praesentiam, de tenebris eum transtitoris ad lucem designantia pro certo transisse perpetuam. Hoc tanto beatissimi Praesulis animati miraculo, majori ut eum transferrent, accensi sunt desiderio. Corpore itaque sancto composito ac delato ad

XXXI.

(b) Extat apud Sur. die 8. Junii.

De obitu S. Medardi Episc. Noviomensis.

in Versibus a Surio ad eundem diem laudatis. Sed quæ de horum fratrum ordinatione in Episcopos, sive de eorumdem obitu, uno die narranter facta, certum est diversis annis contigisse. Gildardus prior inuit Pontificatum, & prior ex hac vita discessit; etenim Concilio Aurelianensi primo anno DXI. habito subscripsit jam Episcopus Rotomagensis; & Concilio Aurelianensi II. anno DXXXIII. celebrato interfuit Flavius Episcopus Rotomagensis Gildardi successor, quo tempore florebat Medardus Noviomensium & Tornacensium Episcopus, qui anno DXXXII. in Episcopatum Tornacensem Sancto Eleutherio successerat. Co-intius in Annal. Ecclesiast. Francorum variis in locis de utroque Sancto agit, existimatque Gildardum anno DXXXIX. demortuum, & Medardum ultra annum DXLV. vitam non produxisse, quod variis conjecturis adstruit, certis argumentis deficientibus. Baronius quidem, qui hoc anno Chramni interitum memorat, Medardum etiam e vivis excessisse arbitratur, cui favore videtur Turonensis lib. 4. cap. 19. ubi de San-

S. Medardus Episc. Noviomensis & S. Gildardus Episc. Rotomagensis flovent.

V. Fortunatus Poeta ex Italia in Gal. lian veniit.

XXXII. Rex Clotarius subicit terga feretro S. Medardi.

ecclesiam, nocte illa exequialem cum multa devotione celebraverunt vigiliam.

Mane autem facto, cum Episcopi, quibus interesse contigerat, suum defuncto celebrassent officium, inopinabilis multitudo convenit nobilium de castellis & civitatibus, de agris & municipiis adjacentibus inextimabilis accurrit conventus, alii ejus devote desiderantes interesse obsequiis, alii admodum lugentes patrem separari a filiis. Per medias ergo plorantium lacrymas Rex irrumpens cum Episcopis & optimatibus, sui ipsius humeris corpus sustulit sanctissimum Sueffionis (sicut praedixerat) efferre volens sepeliendum. Ea nimirum hora, quibus interesse contigit, ineffabilem lugentis populi exprovere gemitum, dum non modo in illa ecclesia, sed per totam civitatem & in suburbio per vicus quoque & plateas unam & eandem vocem audirent plorantium. Recolebant siquidem urbis illius indigena patris sanctissimi (qua cateus informati fuerant) benignissimam predicationem: dolebant vero & vehementer angebantur, quia cum patrum amississent patris etiam sepultura, Regis & procerum violentia, frustrabantur. Compatiebantur qui supervenerant ad tantam plebis illius compunctam illacrymationem. Verum quia regia urgebat dignitas, ad sanctissimi corporis inuente infudabant translationem. Vix ergo & non sine multo labore, patre, parentibus & lugentibus filiis, erepto (sicut a Rege susceperant) iter aggrediuntur.

XXXIII.

Qui enim multa audierat jam ante edita a viro sancto miracula, qui quæ praefens inspexerat caelitus missis luminibus coronatum feretrum, cui venerandum corpus erat impostum eidem Clotarius Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS

Sancto Medardo sermonem habet, indeque ejus mortem post Theodebaldi Francorum Regis obitum recitare videtur. Praeterea Aimoinus secutus Anonymum, qui gesta Regum Francorum scripsit, narrata Medardi morte, sermonem statim ad obitum Clotarii patris Chramni convertit: quo pacto hic Sanctus Praesul anno quingentesimo sexagesimo, non vero hoc anno, ut Baronius habet, mortuus esset. Verum caput illud decimum non omittitur in MSS. Codicibus Historiae Gregorii Turonensis tam Bellovacensi, quam Corbejensi; & Anonymus, qui gesta Regum Francorum scripsit, non raro vera falsis admisceat.

Circa hæc tempora Venantius Fortunatus Poeta Christianus, in Italia haud procul Tarvisio natus, & Ravenæ liberalibus Literis imbutus in Galliam venit, ubi in amicitia fuit clarissimum Antistitem, Nicetii Trevirensis, & aliorum quos lib. 3. suis Carminibus celebravit. In Carmine enim quod Sigualdo Comiti postea inscripsit, restatur, adventum suum in Franciam contigisse sub Sigiberto Rege, ut videre est lib. 10. cap. 22. & deinde cum in Francia versaretur, Sigiberto Regi & Brunichildi Athanagildi Regis filiae ex Hispaniis adductæ, Epitalamium cecinit, ut lib. 6. cap. 2. legere est. ac Picta-

Rex humeros supponere ad gestandum, maximum esse duxit honorem, ac veluti agere de victoria nuper adepta triumphum: amplius vero erga Sanctum affectus est, ubi vidit quæ in via, dum pergerent Sueffionem ab eodem sunt edita magna miracula: quorum gratia magis de construenda illi Ecclesia excitatus, colligere hinc inde magna sollicitudine curavit, quæ ad sumptuosum ædificium opus essent: quam, cum ipse deceffisset anno sequenti, ejus filius Sigebertus extruxit, monasteriumque conjunxit. Hæc omnia pluribus auctor enarrat, simulque miracula ibi fieri solita recenset. Porro quale quantumve ipsum S. Medardi fuerit monasterium quod regia est exædificatum impensa; ex Gregorii Papæ (a) epistola intelligere potes, dum munitum illud a se voluit sedis Apostolicæ privilegiis, ut primum omnium esset honore & dignitate Galliae monasterium. Joannes autem, qui hoc tempore sedebat Romanus Antistes, idem monasterium aliis munivit privilegiis, prout Gregorius eadem testatur epistola, dum ait: Juxta filiorum nostrorum præcellentissimorum scripta Regum Brunichildis ac nepotis ejus Theodorici, monasterio sanctæ Dei genitricis Mariæ, ac beatorum Petri Apostolorum Principis, necnon protomartyris Christi Stephani, quod est in Sueffionum civitate situm, ubi S. Medardus requiescere, & vir venerabilis Gailardus præesse videtur, hujusmodi privilegia auctoritatis nostræ decreto indulgemus; & ea plenius confirmamus privilegia, quæ a bonæ memoriæ Papa Joanne, comitante illustrium Regum clementia, Clotarii scilicet, & Sigiberti hujus nostræ filiae jugalis, i-

(a) Greg. l. 22. c. 118. De Ecclesia & monast. sancti Medardi.

zum jam pervenerat, cum Gelesuinta illac transfuit Chilperico Regi nuptura, ut habet Fortunatus lib. 6. cap. 7. Sigibertus autem Brunichildem duxit anno Regni sui quinto. Gelesuintam Chilpericus anno regni sui sexto. De Fortunato pluribus infra.

Hoc anno S. Gildas aureum suum Libellum de Excidio Britannia in lucem emisit, in quo quæ rerum facies per annos XLIV a victoria Badonica usque ad hoc tempus in Britannia fuerit, enarrat. De hoc rerum Britannicarum statu loquitur Baronius an. CCCXCV. num. LXXIX. & seqq. ubi diximus, pugnam Badonicam ad annum DXX. & editionem Libelli Gildæ ad præsentem pertinere. Dividitur Opusculum illud duas in partes, in quarum priori Reges, quinque diversis Insulæ Regionibus tum dominantes corripit: in secunda Clericos & Sacerdotes seu Episcopos; Reges habet Britannia, inquit, sed tyrannos, Judices habet, sed impios saepe prædantes & concutientes, sed innocentes vindicantes & patrocinantes, sed roos & latrones; quamplurimas conjuges habentes, sed scortantes & adulterantes, &c. a generali deinde Principum reprehensione ad singularem quinque Regulorum castigationem descendit, & loquens de Constantino eorum uno, ait: Cujus tam ne-

VI. S. Gildas Libellum de Excidio Britannia componit.

CHRISTI
564.JOANNIS PAP.
5.JUSTINIANI IMP.
38.

psi loco sub anathematis vinculo sunt concessa vel indulta, concedimus & terminamus; statuentes nullum Regum, &c. Ac post nonnulla: Ne vilescat tantæ sublimitatis locus sanctæ Mariæ, & beati Petri, nec non & protomartyris, & domini Medardi meritis sacratus, quem caput monasteriorum Gallæ constituimus, nullique ditioni patimur subesse. At hæc satis de monasterio.

XXXIV. Extat autem de egregia sanctitate atque miraculis ejusdem sancti Medardi carmen elegiacum Venantii Fortunati, ubi & aliquot recenset ab eo edita tum in vita, tum post mortem Apostolica signa; cujus est exordium (a):

(a) Fortunat. lib. 2.

Inter Christicolæ, quos actio vexit in astra,
Pars tibi pro meritis magna, Medarde, patet.

De cæco illuminato.

Deque cæco illuminato, ubi defuncti corpus jaceret adhuc in feretro, hæc eleganter.

Cum pia composito veberentur membra feretro,
Subtractum meruit cæcus habere diem.
Anxius ille sacra lumen suscepit ab umbra,
Et tua mors illi lucis origo fuit.
Dumque sepulcra darent, oculi rediere sepulti:
Tunc sopor ille tuus hunc vigilare facit.
Cum fugis a mundo, datur illi lumen mundus
Te linquente dies, hunc fugiunt tenebræ, &c.

Reliqua item alia plura tunc edita recenset invocato sancto viro signa, quæ ex auctore latius tibi petenda relinquimus. Ad finem vero pro Rege Sigeberto, qui extruendum templum curavit, precans auctor ita perorat:

Pro Sigeberto Rege preces Fortunati.

En tua templa colit nimio Sigebertus amore,

PAGIUS

fandi piaculi non ignarus est immunda leona Damonia tyrannus catulus Constantinus; qui hoc anno post horribile juramenti sacramentum, quo se devincit, nequaquam dolos Civibus (Deo primum jureque jurando sanctorum demum chorus, & genitricis comitantibus fretis) facturum: In duarum venerandis matrum snibus Ecclesia carnalifque sub Sancti Abbatis Amphibalo regionum tenerima puerorum vel præcordia crudeliter dium totidemque nutritorum (quorum brachia nequaquam armis, que nullus pene hominum fortius hoc ejus tempore tractabat, sed Deo altarique protensa in die judicii ad tua Civitatis portas, Christi, veneranda patientia ac fidei sue vexilla su-

Insistens operi promptus amore tui
Culmine custodi qui templum in culmine duxit,

Protege pro meritis qui tibi testæ dedit.

Hæc pia pauca ferens ego Fortunatus amore

Auxilium posco; da mihi vota, precor.

Porro eadem ipsa die qua obiit sanctus Medardus, pariter excessisse ex hac vita sanctum Gildardum Rothomagensis Episcopum ejus germanum, eademque cum ipso die natum atque sacratum, Audoenus ejusdem Ecclesiæ Episcopus his testatur versibus:

XXXV.

Hi sunt Gildardus fratres gemini atque Medardus:

Una dies natos utero, viditque sacratos,

Albis indutos, & ab ista carne solutos.

Sic & Catholica Ecclesia (b) una eademque die amborum ad Deum transitum celebrat. Quos igitur una die peperit, simulque aluit, & Pontificia dignitate insuper auxit, una pariter die Ecclesia Catholica missos ad superos colit.

Porro qui una eadem die nati gemini dicuntur Medardus, & Gildardus in reliquis, ut qui una item die fuerint Episcopi consecrati, & una pariter die mortui dicuntur; utique ad eundem quoque annum referri cum minime possint, necesse est ea esse facta diversis annis, sed una eademque die. Nam ecce in Concilio primo Aurelianensi legitur interfuisse Gildardus Episcopus Rothomagensis, Noviomensis vero Ecclesiæ non Medardus, sed Sophronius; quibus appareat eos non eodem quoque anno sicut una die esse creatos Episcopos; sic etiam neque eodem anno esse defunctos. Nam quomodo ad hunc annum, quo Medardus defunctus asseritur, Gildardus potuit pervenisse; si ante præsentem annum legimus Ecclesiæ Rothomagensi præfuisse post Gildardum, Flavium, & post

(b) Marty. vol. Rom. 6. Id. Junii.

Flav-

spendent) inter ipsa (ut dixi) sacrosancta altaria, nefando ense hastaque prodentibus lac eravit; ita ut sacrificii celestis sedem purpurea, ac si coagulati cruoris pallia attingerent.

De Conano alio Regulo Gildas scribit: Quid tu quoque, ut propheta ait, catule leonine Aureli Conane, agis? Nonne eodem, quo supradictus, si non exitiabiliori parricidiorum, fornicationum, adulteriorumque ceno, velut quibusdam maxinis irruentibus tibi voraris feraliter undis, &c. Tum Wortipero, Cuneglofo, Maglocuno Regulis gravissima crimina exprobrat, quæ excidium Britannicæ causam fuisse asserit. Eos in diversis Britannicæ partibus regnasse ex intel-

CHRISTI
564.JOANNIS PAP.
5.JUSTINIANI IMP.
38.

Flavium, Prætextatum, quorum prior subscriptus reperitur Conciliis Aurelianensibus secundo, tertio, & quarto; posterior autem adhuc superstes plures annos post præsentem annum, quo Medardus asseritur obiisse? Quæ igitur fa-

cta una die dicuntur de consecratione & obitu; ea quidem etsi eadem die, diversis tamen intercurrentibus annis contigisse, necesse est affirmare. At rerum gestarum anni hujus hic finis esto.

Quin-

PAGIUS

telligitur, quod Gildas innuat, Constantinum, præfuisse Damoniis, qui populi habitabant, ubi nunc Provincia Devonæ & Cornubiæ, & Britannis parvæ usque ad annum DCLXXXI. quo in Chronographia Saxonica legitur: Hoc ipso anno Centvvinus Britanno Vallas usque ad mare fugavit, Erat Centvvinus Occidentalium Saxonum Rex, de quo suo loco, De morte S. Gildas agemus anno DXCV. Hi porro Reguli

post Arthuri Britonum Regis mortem ejus Principatum in plures divisere, sed eorum Successores ignoti. Anglorum traditio est, Constantinum Regem Cornubiæ Monachum postea induisse, imo & Martyrium in Scotia passum esse, ut videre est apud Bollandum ad diem XI. mensis Martii, qui tamen omisit referre, quæ de eodem Constantino Gildas in Litteras misit.

VII.

Britannicæ

Reguli

magis

crimini-

bus inqui-

nati.

tel-

JESU CHRISTI ANNUS 565.

JOANNIS PAP. ANNUS 6.

JUSTINIANI IMP. ANNUS 39.

I. Quingentesimus sexagesimus quintus Domini, idemque Justiniani Imperatoris novissimus, Indictionis decimæ tertie incipit annus: quo Justinianus Imp. ubi absolvisset sui Imperii annum trigessimum octavum, atque nonum ingressus esset (ut ait Evagrius (a) per menses octo vel post annos triginta octo (ut auctor Miscellæ habet) menses septem & dies decem, aut (quod Cedrenus tradit) dies tredecim, ex hac vita migravit Idibus Novembris, media nocte, ut ex Corripo hujus temporis poeta in carmine de Justini Imp. laudibus habes. Media namque nocte clamor factus est, cum ex improvise instar furis januam effringentis mors eum rapuit improvise & importuna, opportuna vero ipsi Romano Imperio sub Imperatore hæretico titubanti, & in deteriora labenti; vindicante Deo illatas sanctis Episcopis contumelias, pariterque prohibente, ne accensum ab eo semel incendium universam depasceret Ecclesiam.

II. Ut enim Dei judicium fieret manifestius, tunc subitanea est morte subreptus, cum jam indixisset exilium Anastasio Episcopo Antiocheno, atque cæteris illi

inhærentibus Ecclesiæ sacerdotibus. Tulerat diu consueta patientia Deus, quæ adversus Eutychium Patriarcham anno superiore Imperator contra fas jusque sacrilege perpetrarat, cum e sede eum violentus abstraxit: verum qui non relinquit virgam peccatorum super fortem justorum, haud sivit ulterius progredi qui non solum non emendaret perperam facta, sed audaciora tentaret, repentina eum morte subducens. Nam audi Evagrium: (b) Verum (inquit) Justinianus edictum divina providentia, qua melius nobis prospectum fuit, minime vulgatum est. Nam Justinianus, qui Anastasio & suis sacerdotibus exilium indixerat, ex improvise percussus, cum triginta octo annos & menses octo regnasset, ex hac luce migravit. De obitu item ejus ista Nicephorus (c): Justinianus namque cum Anastasio, sacerdotumque ejus, qui eodem cum illo ardore flagrabant, exilii libellum dicitaret, invisibili ictus plaga, ex hac vita excessit. Evagrius insuper eum quem divina hæc vindicta percussit, ob impietatem quam fovebat, & discordias quas in Ecclesia excitavit, ad inferos detrusum affirmat, cum ait (d) Justinianus

Justinian. Dei vindicta ex hac vita repente abreptus.

(b) Evagr. l. 4. c. 49.

(c) Niceph. l. 16. c. 31.

(d) Evagr. l. 5. c. 1.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6058. Olymp. 336. Anno Eræ Hispan. DCLIII. A.C. 565. © 14. D. 15. P. 5. April. Indict. 13. JESU CHRISTI 565. JOANNIS III. PAPÆ 6. JUSTINI JUNIORIS IMP. 1.

I. [1] Hic annus ista formula notatus: Post Consulatum Basilii V. C. XXIV. ut habent Continuator Marcellini & Marius Aventicensis.

II. Edictum de incorruptibilitate Corporis Christi. A num. I ad XIII. Justinianus hujus anni initio Edictum suum de Incorruptibilitate Corporis Christi emisit, ut anno DLXIII. & insequenti demonstravi. Verum oratio illa haudquam publicata est, eo quod Deus nobis prospiciens, res nostras in melius commutavit, inquit Evagrius libr. 4. capit. ult. qui statim mortem ejus narrat, ex quo & liquet illud datum ipso anno, quo Justinianus vitam cum morte commutavit. Sanctus Nicetius Trevirensis Episcopus, ubi Imperatorem in illam hæresim incidisse accepit, eum statim ab ea per Literas revocare conatus est, Promulgavit eas Sirmondus Tomo I. Concil. Gall. quas tamen perperam anno præcedenti scriptas existimavit; Dulcis & dulcis Noster Justiniane, inquit Nicetius, rememorate

NOTÆ [1] P. C. Basilii XXIV. vel an. XXV.

Hoc anno, ut etiam Pagius animadvertit, mortuus est Justinianus die XIV. Novembris, in cujus locum statim successus est Justinus junior; sed annos imperii enumerare voluit a proximis Kalendis Januariis anni insequentis, quæ est sententia illustrissimi Episcopi Adriensis, Philippi a Turse in Dissertatione Apologetica de nummo. Annæ Faustina: pag. 109. & sequentibus. Pag. 111. affert ex Fabretto pag. 558. hoc epigramma.

HIC REQUIESCIT IN PACE CALLIENICVS EVNVCV S QVI VIXIT ANN. PLS. M. XXX DEPOSITVS SVB D III. NN SEPTEMBERIVM IMP. D. N. IUSTINI PPAVG ANN. G IND. V.

Ex quibus fit, quod die tertia mensis Septembris, Indictione quinta, Justini annus sextus imperii decurreret; cujus initium ab anno 565. sumi debet. GEORGIUS

CHRISTI 565.

JOANNIS PAP. 6.

JUSTINIANI IMP. 39.

III. Qui autem diu post ipsum vixit, eum extremo illo spiritu facti penituisse, justissimeque Eutychium ab exilio revocari, Nicephorus tradit (a): quod ex eo (ut puto) argumento deduxit, dum non fictio aliorum hæreticorum ejus nomen ablatum fuit e sacris tabulis; sive quod Patres Sextæ Synodi & alii elogio Catholico homine digno & pietatis titulo reperiuntur ejus memoriam profecuti: nam S. Gregorius (b) Papa cum eodem nominat Imperatorem, piæ memoriæ Justinianum appellat. Sed accipe de eodem Imperatore in Synodo Romana ab Agathone Papa pronunciatum præconium: in epistola (c) enim ad Heraclium & Tiberium Imperatores post recitatos sanctos Orthodoxos Episcopos, qui adversus hæreticos pro fide Catholica certamen inierunt, mox de Justiniano hæc subdit: Et præ omnibus amulator veræ & Apostolicæ fidei piæ memoriæ Justinianus Augustus, cujus fidei rectitudo quantum pro sincera confessione Deo placuit, tantum Republicam Christianam exaltavit. Et utique ab omnibus gentibus ejus religiosa memoria veneratione digna censetur, cujus fidei rectitudo per augustissima ejus edicta in toto Orbe diffusa laudatur, quorum unum, quod ad Zoilum Alexandrinum Præsulem adversus Acephalorum hæresim missum est pro Catholica fidei rectitudine, satisfacere sufficiens cum hac nostræ humilitatis suggestione vestra tranquillissima Christianitati dirigentes per præsentium latores offerimus, &c. Et in alia rursus epistola ad eodem Augustos Roma ex Synodo

(a) Niceph. l. 17. c. 31. Justiniani memoria a Rom. Pon. commendata.

(b) Greg. l. 2. ep. 10. l. 3. ep. 4. l. 7. ep. 126.

(c) Exstat recitata in Synodo sexta Act. 4.

centum vigintiquinque Episcoporum missa, ubi Theodosii magni atque Marciani fidei Catholicæ præstantiam prædicavit, hæc de Justiniano mox infert, cum præfert istdem: Sicut extremi quidem, præstantissimi tamen omnium magni illius Justiniani, cujus ut virtus, ita & pietas omnia in meliorem ordinem restauravit: cujus instar fortissima vestra clementia principatus, virtutis quidem conatibus Republicam Christianam tuetur & restaurat in melius, pietatisque studiis Catholica succurrit Ecclesia. Hæc sunt ex Agathone Romano Pontifice Justiniani præconia.

IV. Quod enim quæ de ejus hæresi iactarentur, nullis constarent edictorum ipsius publicis monumentis (nam et si scripsit, non tamen, ut vidimus ex Evagrione, promulgavit de hæresi Imperator edictum) & e contra ejusdem Imperatoris fides Catholica pluribus promulgatis sanctionibus probaretur: nihil præterea de eo sentiendum, quam suis ipsius scriptis reperiretur expressum, idem Romanus Pontifex existimavit, cujus sententia non ex populari clamore, sed potius ex certa scriptorum testificatione proferri debet. Sed nec irrogata in Orthodoxos exiliorum supplicia eum omnino convincebant hæreticum, et si injustum arguebant atque sacrilegum: sicut nec cum Vigilium Papam eadem poena multavit; præsertim vero cum de exilio Eutychii Episcopi culpam visus fuerit delevisse, dum eum ex testamento (ut Nicephorus ait) revocandum constitisset.

V. Quod igitur edictum retentum minime fuerit promulgatum, & perperam facta ultimo elogio visus sit revocasse; haud adeo infamis posteris, sed honorifica ejus memoria mansit. Nam audi eundem de his Nicephorum (d): Joannes Chalcedonij filius cum Constantinopolitana præ-

(d) Niceph. l. 17. c. 31. effert

PAGIUS rare qua promissisti cum baptizatus es, quid per singula te credere dixisti. Unum Filium manentem in duabus substantiis, cum Patre & Spiritu Sancto, non duos Christos testatus es, &c. Patres a quibus benedictionem expectare debuisti, in exilium transmisisti. Tum cum in ultima aetate tua componere & conjungere te ad Redemptorem tuum debuisti, ipse te non alter, sed tu & te & tuos decepsisti. Cum Lactantius, ut dicit, Presbyter, loca Sancta per Gallias per Domini misericordiam visitaret, ante nos apparuit, que legi, deprecavimus, & per Jesum Christum Redemptorem nostrum conjuravimus. Ergo Literis presentibus Deum nostrum conjuramus insuper, contestamur, ut & tu revertaris & quantos pervire suavisti in horrenda persecutione, revertere provoces, &c. Latetur Sancta Ecclesia de regressu tuo, qui vehementer lugeat de excessu tuo, &c. Nam notum tibi sit, quod tota Italia, integra Africa,

Hispania, vel Gallia cuncta, nomen tuum, cum de perditione tua plorant, anat hematizant. Et si non que docuisti destruxeris, & publica voce clamaveris, erravi, erravi, anathema Nestorius, anathema Eutyches, cum ipsis te ad supplicia sempiterna tradidisti, & cætera in eisdem Literis contenta. Cointius anno DLXVI. num. LIX. postquam illas Nicetii Literas recitavit, ait: Sane, beatissimus Antistes ejusmodi Literis non parum profecit apud Imperatorem, ut ejus animum ab Edicto, quod Orthodoxa fidei contrarium scripserat promulgando revocaret. Verum cum Justinianus die XIV. Novemb. hujus anni mortuus fuerit, eum Nicetii Literas non recepisse valde verosimile est. Sed Cointius Edictum illud anno DLXIII. cum Baronio emissum fuisse existimans, & Justiniani obitum in an. DLXVI. differens, ex depravata hujusmodi Chronologia, in vanam illam conjecturam inductus; adeo refert

CHRISTI
565.JOANNIS PAP.
6.JUSTINIANI IMP.
39.

esset Ecclesie, Alexii Communi etate, in ipso Verbi Dei Sapientie templo quotannis magnifice memoriam ejus celebravit, populi universi concione ad rem divinam coacta. Memoria ejus Ephesi quoque, in Ecclesia discipuli ejus qui supra pectus Salvatoris recubuit, culta: quam Ecclesiam ipse Justinianus construxerat. Hæc de ejus memoria publicis honoribus affecta post mortem Nicephorus qui & de ejusdem sepultura hæc subiicit (a) In magnifico monumento ab ipso, lapide Saradio in Apostolorum templo constructo: sepultus est, ad dexteram in eadem ingredienti partem.

(a) Niceph.
l. 17. c. 33.

PAGIUS fert, ut singula quantum fieri potest, suis annis reddantur. [1]

III. Mortuus est Justinianus Imperator hoc anno Idibus Novembris seu die XIV. mensis Novemb. cum imperasset annos triginta octo, menses septem, & dies tredecim. Diem ejus emortualem Auctor Chronici Alexandrini; Regni annos, menses, ac dies Theophanes, & Auctor Miscellæ notarunt. Sed erravit Theophanes, vel potius Librarii, in ejus enim Chronico le-

Sed quo magis humanum possunt Imperatores, subductis chartis, legitimum fallere atque vitare iudicium, quod non nisi (ut ajunt) secundum acta atque probata proferri potest; eo districtius divino reservantur examini judicandi atque atrociori poena plectendi, secundum illud quod ait Sapiens ad Reges terræ: (b) Horrende cito apparebit vobis, quoniam iudicium durissimum his qui presunt fiet. Exiguo enim conceditur misericordia, potentes autem poterit tormenta patientur. Sane quidem est humanæ non sit facultatis divinis interesse iudiciis, ac de illis omnino nefas sit iudicare; tamen se-

VI.
De Justiniani potestatem iudicium.(b) Sapien.
6.

gitur, eum die XI. Novembris vita functum esse, Indictione decima quarta jam currente; quem tamen errorem anno insequenti correxit, asserens Justinum ei successisse mensis Novembris die XIV. Indictione XIV. Marius Aventicensis, Joannes Abbas Biclariensis, Victor Tuunenensis, Auctor Chronici Alexandrini & Sanctus Isidorus cap. 31. de Script. Ecclesiast. inter quos numerat Justinianum; asserunt eum Indictione XV. decessisse, ideoque anno sequen-

NOTÆ [1] Contra ea quæ Pagius hic disputat de anno emortuali Justiniani, & Justinii exordio cum hoc anno 565. illigando, invicte pugnat vetus & genuina Adnotatio, quam legisse se in Codice MS. Collegii Sarbonici asserit Baluzius, Miscel. t. 5. pag. 478. In Dei nomine, dies ordinationis meæ Gaudios Presbyteri, Indict. quintadecima, quartodecimo Kal. Januarii anno I. Dei Justinii eodem Consule. Indictio, hæc notat annum 566. e cuius Septembri illa exordium sumebat. Igitur Justinus exordiri Imperium non potuit a Novembri anno 565. alias enim anno 566. Decembri mense secundum, non primum Imperii annum numerasset. Ita pariter & primum Justinii Consulatus ad annum 566. non ad 567. referendus est. Ex his autem inferitur non vana conjectura Cointius suspicatum fuisse Justinianum animum ab hæresi de incorruptibilitate Corporis Christi revocasse. Nam si ea tantum ratione respicere illum non potuisset censet Pagius, quod epistola S. Nicetii ea de re ad Imperatorem scripta anno 565. reddi illi non potuerit, quod hoc anno e vivis excesserit; totum hoc argumentum plane corrumpit, si Justinianus usque ad annum 566. vitam prorogaverit. Ex hoc denique scripto inferre licet sacras Cleri ordinationes ætate illa die Dominica haberi consuevisse, quæ Pagii est conjectura, mirifice hoc documento illustrata. Sed iuvat a monumento hoc Baluziano oculos nondum retrahere; valere enim illud arbitror ad chronologiam consularem non adhuc plene explicatam ab omni difficultatis nexu exolvendam. Id autem tunc fiet si Baluzianum istud monumentum cum nota temporaria expressa in Instrumento in papyro Ægyptia descripto, de quo nos in Nota ad A. 567. 1. conferatur. Ita vero concepta est: Imp. D. N. Justiniano p. p. Augusto anno septimo & p. c. (post Consulatum) ejus secundo anno quarto, sub die tertio nonarum Juniarum, Indictione quarta. Proditur hinc annus 571. quo indictio quarta currebat. Habes autem ex eo annum quo Justinus Consulatum secundum egit, nempe annum 567. quo utique Consulatum Justinum processisse Scriptores plures apud Pagium agnoscunt; sed non satis huc usque exploratum fuit Consulatum hunc secundum non primum fuisse. Atque ita inter se ambo egregia vetustatis monumenta a nobis producta coherent. Adnotatio enim Baluziana Consulatum Justinii primum exhibet, quem anno 566. illigat; papyrus vero secundum Consulatum gestum anno 567. expromit. Ab eo vero secundo Consulatu Justinii postconsulatus ejus interdum recensiti sunt, quod a Scriptore nostri papyri servatum est; nec dubito quin eadem mens fuerit aliis factorum Scriptoris qui Justinii postconsulatus a Consulatu anni 567. supputant, licet non adeo diligenter, ac a Scriptore papyri præstitum est, adnotant se epocham suam in secundo Consulatu statuere. Alii vero ex Chronologis postconsulatus suos a primo Justinii Consulatu anni 566. deducunt, quam inesse mentem Mario Aventicensi suspicor, apud quem postconsulatus Justinii reliquos unitate superant, ut qui aliis est quintus, sextus apud illum numeretur. Idem etiam in enumerandis Justinii postconsulatus Auctor Chronici Alexandrini servat. Suspicio autem Justinum priorem Consulatum suum non quidem ab exordio anni 566. quo in vivis Justinianus agebat, sed ab eo tempore cœpisse, quo Imperium solus administravit; indeque factum credo, ut cum demum succedente anno 667. processit Consul a Kalendis Januarii ritu solemnem, Consul tunc primo egisse censeretur. Hæc regula Consulatum Cæsareorum a Justino constituta, apud reliquos deinde Imperatores usque ad Constantinum Pogonatum obtinuit. Ita Tiberius Constantinus qui anno 578. solus imperare cœpit, anno illo Consulatum gessit, ut non obscure significat Auctor Chronici Alexandrini, qui sequentem annum 579. ita designat: I. Ind. XII. post Consulatum Tiberii Cæ. anno I. post ÷m' τρισπίς 70 ÷ Corruptum esse textum censet Pagius, delendam particulam illam post ÷m' ratus; sed non advertit id

re-

CHRISTI
565.JOANNIS PAP.
6.JUSTINIANI IMP.
39.

cundum irrevocabilem illam Dei sententiam, quæ de omnibus reperitur pronunciata defunctis (a): Opera illorum sequantur illos: eadem ipsa quæ hinc ab eundem secuta sunt Justinianum, adversus eum hæcenus clamant in chartis nempe Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS quenti, quo Kalendis Septemb. hujusmodi Indictio exorditur; indeque Labbeus in Chronico, Cointius anno DLXVI. & anno DCLXIV. num. XXVII. alique quidam Recentiores Justiniani obitum in annum sequentem differunt; quod priores tres scriptores citati hoc tempore vixerint. Verum Justinii Junioris Justiniani successoris, & sequentium Imperatorum Chronologia hanc opinionem falsam esse demonstrat, nullumque fere esse ex Imperatoribus Constan-

tinopolitanis, de cuius initio ac fine minus dubitare debeamus. Certe Auctor Chronici Alexandrini multipliciter sibi et contradicit, initio enim Imperii Justiniani dicit, cum Regnum iniisse anno mundi 6075. sc. secundum Constantinopolitanos, & imperasse annos XXXVIII. menses IX. Cum vero de morte ejus loquitur, scribit, Justinum Juniores Imperium suscepisse anno mundi 6087. & iterum Consulatum processisse anno XXXIX. Justiniani. Quo pacto an-

NOTÆ recurrere apud eundem Scriptorem in exordio omnium sequentium Imperatorum. Mauricius prior illo anno quo Imperium solus administrare cœpit, anno scilicet 583. noluit Consulatum solemnem ritu inire a Kalendis Januarii ejusdem anni, quod cum novum & infuetum fuerit, ideo Auctor Chronici Alexandrini id adnotandum censuit, Primus annus ait (Mauricii) currit Consulibus. Nihil tamen secius Consulatum gessit, quem appellare mihi liceat minus solemnem, qui iniri cum Imperio & perseverare usque ad exordium secundi Consulatus censebatur; adeoque annus 584. quo solemnem Consulatum gessit, ab Authore ejusdem Chronici pro consueto more notatur post ÷m' post Consulatum, nempe post primum Consulatum; ab aliis vero Chronographis annus idem Consulatum Mauricii (nempe secundo ab initio Imperio & primo solemnem) insignitur. Mauricio successit Phocas anno 602. & cum Imperio Consulatum pariter eodem anno cœpisset, sed Consulatum minus solemnem; hinc fit ut apud alios Chronologos huic anno nulli Consules assignentur; ab Authore vero Chronici Phocæ Consulatus effertur, ut Pagius ibidem notat. Idemque dein Auctor subsequenter annum 604. quo idem Phocas Consul solemnem ritu processit, notat: Post Consulatum Phocæ, nempe post primum minus solemnem Consulatum. Cum autem eodem pariter anno Consulatum secundum & primum solemnem Phocas gesserit; hinc Auctor idem postconsulatus a secundo illo Consulatu numerare deinceps cœcepit, adeoque annum 605. appellat annum primum post Consulatum Phocæ, & sic deinceps. Successit Heraclius de quo ita in Chronico Alexandrino juxta versionem Changii edit. Ven. pag. 305. Ab ipso VII. Octobris die presentis Indictionis (nempe XIV. a Septembri anni 610. cœpisset) usque ad XIV. Januarii mensis, ejusdem Indictionis scriptum est in Actis publicis: Imperante Heraclio; & a XIV. ejusdem Indictionis ipsius mensis scriptum est in reliquo anni (scilicet 612.) usque ad Decembrem (scilicet expletum) XV. Indictionis (a Septembri ejusdem anni cœpisset) sic: Et Consulatu ejusdem piissimi Domini. Anno vero sequenti 612. postconsulatus Heraclii idem Auctor exorditur. Ex his habes Heraclium ab decessorum suorum Consulatum via nonnihil exorbitasse, in eo nempe quod prioribus Imperii sui mensibus usque ad Januarii succedentis anni in Actis publicis Consulatum suum non adnotavit. In eo vero a reliquis non dissensit; quod sequenti anno Consulatum nomine saltem egerit: adeoque non duplici sed unico Consulatu insignitus fuit. Dixi gestum ab eo fuisse Consulatum nomine tenus, non re, nam ut in eodem Chronico adnotatum est: Licet in sella curuli non processerit, illud tamen tempus ejus Consulatus adscribi debere æquum visum est.

Hæc olim scripseram; dein certior factus sum de sententia Illustrissimi Philippi a Turre Episcopi Atriensis qui argumentum hoc de anno emortuali Justiniani, & de Consulatu duplici Justinii occupans, in opinionem longe ab ea, quam hic constitui, diversam abiit, contendens Justinianum Novembri mense anni 565. obiisse, annoque insequenti a Kal. Januarii Justinum processisse Consulatum, qui dein anno 568. eandem dignitatem secundo adierit. Quo vero fidem servet vetustis pluribus documentis ac lapidibus in quibus Justinii epocha ab anno 566. repetitur; cœpisset Justinum nonnisi a Januarii proxime ab assumptione sua succedentis, anno scilicet 566. annos supputare cœpisse; ex quo factum opinatur, ut duplex Justinii Epochæ cohorta sit, altera quidem ex anno 565. quo Justinianus decessit; altera vero ex initio anni 566. Hinc veterum monumentorum dissidium omne tollitur. Id ego quidem libens susciperem, siquidem eo admisso epocharum discrimine ab omni corruptionis suspitione vetera monumenta liberarentur. Verum si ea conciliatione lapides inter se cohæreant; cogemur tamen corruptionis arguere non unius tantum vel alterius, sed trium simul coavorum Scriptorum, quos vide apud Pagium hic, Textus. Id vero peræque arduum est ac veteres quosdam lapides infidelitatis ac suppositionis arguere. Aliam ergo tentemus viam omnia inter se componendi, quam nobis suppeditat vetus ille mos apud Imperatores Græcos familiaris, ut quos destinabant post obitum suum successores, se adhuc superstitibus Cæsares dicerent, & exinde novorum Cæsarem Epocham quædam duci interdum solebat. Fac ergo Justinianum anno 555. incerto mense Cæsarem renunciatum fuisse, & unam hanc Imperii illius Epocham constituit. Alteram Epocham duxit ab obitu Justiniani anno 566. His positus diffidia omnia conciliantur. Sed Cæsarem renunciatum fuisse Justinum negat Pagius hic num. 7. at Corippus, cujus testimonium Baronius recitat, non obscure affirmat. Fieri etiam potuit ut Epochæ prior Justinii, sin minus a Cæsarea ejus dignitate a munere tamen Cæropalatis, quod Imperatoris dignitatis proximum erat, duceretur. MANSI

CHRISTI
565.JOANNIS PAP.
6.JUSTINIANI IMP.
39.

in Vigiliis Romanum Pontificem & Eutychium sanctissimum Constantinopolitanum Antistitem: crudelitas insuper in cives innoxios ab Evagrion superius deplorata, & avaritia ab eodem pressius fugillata, ut omittamus reliqua. Quam autem mortuus ante horrendum majestatis divina tribunal sententiam acceperit, et si non sit hominis judicare: opinari tamen si cui licet, facilius est invenire, qui Evagrii de ejus condemnatione velit sequi sententiam, quem jure sciat prerogativa temporis, cum qua scripsit inspererit, historicis reliquis esse preferendum, qui longo post Justiniani tempora res ab eo gestas scripsere: cum praesertim in eadem proculdubio abiisse sententiam Procopius ejusdem temporis luculentus historicus visus sit, dum quem ante saepe laudarat, postea scripto volumine tam ipsum quam Theodoram conjugem, recantans palinodiam magnopere vituperavit, ut apud Suidam notatum habetur.

VII.

At cum laudatam audis ab eodem Procopio insignem ejus pietatem in erectione templorum quibus replese non Constantinopolim tantum, sed universum pene visus est Orbem: provoco te ad Evagrion de his ista dicentem (a): *Erat porro tam largus in pecunia eroganda, ut multa sancta & magnifica templa in multis locis extrueret, aliaque sacra edificia, quibus tum viri tum mulieres & etate tenera & exacta, tum qui variis morbis vexabantur sedulo accurarentur edificaret: magnamque seorsum colligeret a suis pecuniarum vim, unde ista perficerentur: alia denique infinita exequeretur opera: quae sane pia, Deoque accepta essent, si modo vel ille, vel alii qui talia moliantur, de suis ipsorum bonis efficienda curarent, suaeque vitae actiones vacuas a sceleris lae tamquam hostiam Deo offerrent.* Haec ipse, qui paulo superius de ejusdem Imperatoris

(a) Evagr.
l. 4. c. 29.
in fin.Aliena
pecunia
erecta Ec-
clesiae a
Justinia-
no.

PAGIUS

annos tantum tredecim Justinianus Imperium administrasset, obiissetque anno Christi DLXXVIII. quo Kalend. Septemb. inchoatur annus mundi 6087. praeterquamquod secundus Justiniani Junioris Consulatus prorsus fictitius, ut infra ostendam. Alios etiam Auctores hac in re errasse pluribus probat Em. Card. Norisius in Dissert. de Synodo V. cap. 9. paragr. 2. Scriptores vero coevos in rebus Historicis vel Chronologicis quandoque falli, variis exemplis constat. Pervenit ad Imperium Justinianus natus annos XLV. ut asserit Zonaras, & confirmat Theophylus Justiniani praceptor, qui prodit eum sub finem Anastasii dominatus Byzantium venisse tricenario majorem; Zonarae Cedrenus & Nicephorus consentiunt. Quare mortuus est anno aetatis circiter octogesimo tertio. Nec audiendus Alemannus in Notis ad Historiam Arcanam Procopii cap. 6. qui dicit, videri Zonarae

IV.
Aetas su-
Justiniani.

in pecuniis a subditis corradendis cupiditate ista recenset:

In Justiniano vero tam inexplebilis fuit pecuniae cupiditas, & tam turpis atque adeo absurda rerum alienarum appetitio; ut omnia subditorum bona his qui magistratus administrabant, qui tributa colligebant, qui nulla de causa insidias hominibus frueri volebant, ob auri amorem vendiderit. Complures vero, immo innumerabiles qui bona multa possidebant, causa falsa commentitiaque conficta, omnibus fortunis multaverit. Quod si quae meretricis oculos cupiditatis ad alicujus bona adiciens, consuetudinem se ullam cum eo vel conjunctionem habuisse simularet: statim omnia jura ac leges, modo Justinianum turpis lucri socium constitueret, ejus causa eversa jacuerunt; facultatesque omnes illius, qui falso in crimen adductus erat, fuerunt in ejus domum translatae. Haec Evagrion; cujus sententia, quot ab eo novae promulgatae sunt leges & veteres restituta: tot tena ad extorquendam pecuniam retia dices: cum etiam ex illis aliqua currentibus ad praedam. Judicibus venatoribus aliquando potuissent obstrare, continuo easdem mira arte depressas siverit a magistratibus pro arbitrio proculcari. Ista ex antiquioribus, fideque sincera pollutibus scriptoribus referans, scio in me concitasse Jurisconsultorum agmina pro suo Justiniano pugnancia: verum satis sit ad defensionem unica opposita veritas, quam profitemur, & illibatam colimus & excollimus.

VIII.
Justiniani
turpis
avaritia.

IX.

Ceterum quae ab eo iuste pieque restituta vel sancita reperiuntur, ut Dei munus Christianitas non refugit, sicut nec Ethnicorum Imperatorum, eorumdemque Christianorum persecutorum leges iuste decretas; mente illud retinens & ore versans, quod divina Sapientia clamat (b): *Per me Reges regnant, & (b) Procopii legum conditores iusta decernunt: Per me Principes imperant, & potentes de-*

cer-

ram secum pugnare, ubi narrat, Justinum avunculum recusasse Justinianum Imperii socium habere; atque id urgentibus Principibus respondisse: *Vobis optandum est, ne hanc purpuram junior aliquis induat; & Procopium de Justiniano Summam Imperii moderante, dum Justinus viveret, scribere illum etate adhuc junio-*

rem fuisse. Nam illis temporibus qui ad annum aetatis XL. vel etiam XLV. pervenerant, juvenes vocatos fuisse, multis exemplis liquet. Zonaras haec de Justiniano scribit: *Fuit hic Imperator aditu facilissimus, ad panam irrogandam aequae promptus atque ad crimina audienda: Justiniani pecuniam & remere profudit, & per fas ac nefas comparavit, aliam in adificia, aliam ad exequenda consilia sua, aliam in rem bellicam & contentiones eorum, qui voluntati ipsius adversabantur, infundendo. Ita factum, ut cum pecunia semper egeret, eam rationibus parum bene-*

sit

CHRISTI
565.JOANNIS PAP.
6.JUSTINIANI IMP.
39.

certunt justitiam. Hinc videas ipsum, quoque S. Gregorium Romanum Pontificem (a) in moderandis etiam rebus Ecclesiasticis uti ejusdem Justiniani Imperatoris constitutionibus, easdemque citare consuevisse, sicut & aliorum Christianorum Imperatorum, necnon & Gentilium, ut Modestini & aliorum, cum opus fuit, Jureconsultorum. Quae vero praeter jus fasque idem Justinianus suis sanctionibus observanda praecipit, Catholica Ecclesia respuit, ut quae sibi super Ecclesias personarumque Ecclesiasticas arrogare praesumpsit, quae de usuris constituit. Sed in his consule Alciatum, (b) licet ei in omnibus minime assentiamur. Quod autem inuratur nota Justiniano de voluntario concessio divortio; ad ejus successorem Justinum eam legem potius pertinere, suo loco dicemus. Quae vero spectant ad ejusdem Imperatoris scripta, seu potius aliorum lucubrationes suo ipsius nomine promulgatas: praeter illa quae sunt recensita ipsius

(a) Greg.
l. 11. epist.
54.(b) Alciat.
parerg. l.
6 c. 20.

X.

Narfetis
monu-
menta in
ponte A-
nienis.

IMPERANTE. D. N. PISSIMO. AC. TRIUMPHALI. SEMPER JUSTINIANO. PP. AUG. ANN. XXXVIII. NARSES. VIR. GLORIOSISSIMUS. EX. PRAEPOSITO. SACRI PALATII. EX. CONS. ATQUE. PATRICIUS. POST. VICTORIAM GOTHICAM. IPSIS. EORUM. REGIBUS. CELERITATE. MIRABILI. CONFELICTU. PUBLICO. SUPERATIS. ATQUE. PROSTRATIS. LIBERTATE. URBIS. ROMAE. AC. TOTIUS. ITALIAE. RESTITUTA. PONTEM. VIAE. SALARIAE. USQUE. AD AQUAM. A NEFANDISSIMO. TOTILA. TYRANNO. DESTRUCTUM. PURGATO. FLUMINIS. ALVEO. IN. MELIOREM. STATUM. QUAM. QUONDAM. FUERAT. RENOVAVIT.

Itemque ibi:

QUAM. BENE. CURBATI. DIRECTA. EST. SEMITA. PONTIS ATQUE. INTERRUPTUM. CONTINUATUR. ITER CALCAMUS. RAPIDAS. SUBJECTI. GURGITIS. UNDAE ET. LIBET. IRATAE. CERNERE. MURMUR. AQUAE ITE. IGITUR. FACILES. PER. GAUDIA. VESTRA. QUIRITES ET. NARSIM. RESONANS. PLAUSUS. UBIQUE. CANAT. QUI. POTUIT. RIGIDAS. GOTHORUM. SUBDERE. MENTES HIC. DOCUIT. DURUM. FLUMINA. FERRE. JUGUM. Ann. Eccl. Tom. X. G g 2 Jam

PAGIUS

sis compararet, ac gratiam haberet iis, qui colligendi argenti vias ostenderent, &c. Hoc nomine praesertim damnandus Justinianus, quod in ultima etate lapsus sit in haerem Incurptibilium, sive Aphartocitarum, quae Domini nostri Jesu Christi corpus ex ipsa Divinitatis conjunctione incorruptum asserbat: *Hae ipsa est, inquit Nicephorus lib. 17. cap. 29. Aphartocitarum haereticorum, qua multi mortales sunt correpti, non solum ex his, qui honores & Magistratus gesserunt, sed etiam Hierarcha primarii & Monachi vita illustres, & ex Sacerdotali ordine alii, atque adeo ipse etiam Imperator Justinianus.* Hunc tamen ex ea paulo ante mortem respulsisse, ostendunt quae narrat Baronius num. III. & seq. Imo in Menaeis Graecorum ad diem II. Augusti legitur. Memoria pia recordationis Imperatoris Justiniani, in ade Apostolorum. Erat

de fide edicta, Isidorus de eodem ista habet (c): *Justinianus Imperator quosdam libros de Incarnatione Domini edidit, quos etiam per diversas provincias misit. Condidit quoque rescriptam contra Illyricanam Synodum & adversus Africanos Episcopos, in quo Tria capitula damnare contendit, &c.* Sed ne quis ex iis redarguat Suidam, quod analphabetum dixerit Justinianum tot scriptorum auctorem: nam sicut Tribonianus fuisse civiles leges, ita & Theodori Caesariensis scripta suo nomine vulgari voluisse, quae dicta sunt superius docent. At de Justiniano haec tenent.

(c) Isidor.
c. 18.
Justiniani
nomine
vulgata
scripta.

XI.

Antequam autem ad ejus successorem convertamus orationem, incisas a Narsete prope Romam, cum adhuc viveret Justinianus hoc anno, in ponte a se restituito super Anienem fluvium inscriptiones (ne eas amplissimis litteris exaratas non legisse culpae sit) hic describamus: sic enim se habent:

vero is dies Natalis Imperii ejus post Justiniani Senioris obitum. Odilbertus Archiep. Mediolanensis postquam accepit Epistolam Encyclicam a Carolo Magno universis Imperii sui Episcopis directam, a Mabillonio Tom. I. Analect. pag. 21. recitatam, qua petit certior fieri, quid de Baptismo, ejusque ritibus sentirent, ad eum respondens ait: *In vestra tranquillitate salutem nostrorum omnium adesse cognoscimus atque retemus, qui vos sollicitudinem habentes Orthodoxae fidei magis praeceteris omnibus, qui ante vos Christiani Imperatores in universo mundo, fuerunt devotione quique & Divino zelo commoti, idest, Constantinus, Theodosius Major, Marcianus, & Justinianus. Hi omnes, ut Christianum populum ab omni erroris macula liberarent, Divinitus inspirati, qua meritis & scientia praecellentes, David Sanctum imitantes &c.*

Rost

CHRISTI
565.JOANNIS PAP.
6.JUSTINIANI IMP.
39.XII.
Justinus
Imperat.

Jam ad ipsum Justinum veniamus. Simulac autem ex hac vita Justinianus discessit, succedit Justinus ipius fororis Justiniani Imperatoris nomine Vigilantiæ filius, patreque nomine Dulcissimo natus conjux vero Justini; Sophia appellata, Theodoræ Augustæ neptis fuit, ut ex Victoris Tununenſis Chronico, & Corippo Africano grammatico, qui Justini laudes cecinit, apparet: nam pulchre hic de ipſius Justini, matrisque ejus, atque uxoris nominibus;

Mater consilii placidis Vigilantia vestris.

Semper inest oculis; quamque omni pectore gestas.

Alma Augusta tui consors Sapientia regni.

Tu quoque Justitiæ nomen de nomine sumens.

Frena regendorum retines firmissima Regum, &c.

Justinus igitur apud Justinianum Imperatorem cognationis jure primum sibi vendicaverat locum, ab eodemque Curopalates creatus (ita Græci dicunt magistratum, cui Palatii cura credita erat (qui & Cæsar jam antea dictus fuerat: Id quidem, Corippus his versibus docet:

Te dominum sacra quis non prædixerat aula,

Cum magni regeres divina Palatia patris,

Par extans curis, solo diademate dispar,

Ordine pro verum vocitatus Curapalati:

Dispositus jam Cæsar eras. Cum sceptrâ teneret

Fortis adhuc senior, regni tu summa regebas

Consilio moderata gravi: Nil ille peregit

Te sine.

PAGIUS
VI.
Anecdota
Procopii.

Post Baronii mortem prodire *Anecdota Procopii* primum Lugduni & postea Parisiis ex Typographia Regia, de qua ultima editione loquens Combesius in *Observatione prævia* ad Procopii locum de *Sancta Sophia*, cum *Diatriba Leonis Allatii de Simeonum Scriptis*, pag. 292. impressa, ait, docti Interpretis *Anecdota* vindicandis aut expungendis operam desideratam esse; sed si Vir doctissimus vidisset loca astericis notata in editione Parisiense cap. 9. pag. 28. (Lugdunensem enim præ manibus non habeo) ne eorum lectione aures castæ offenderent, de industria reſecta ex textu Græco Codicis Vaticani, non dubitasset, quin ea Historia sit mere probroſus in *Justinianum & Theodoram* ejus uxorem libellus; adeo enim sædæ & obſcœna, quæ ab ea ante matrimonium in ipſo etiam Theatro ac spectantibus omnibus sæpe patrata fuisset Procopius dicit, ut incredi-

Sed quæ divinitus de eodem sint prævisa ab Eutychio Patriarcha, Eustathius ita narat (a):

Tribus circiter annis ante Imperium Justini futura prospicienti & magno Pontifici patefactum fuit, ipsum imperaturum: Qui nulla interposita mora, ut eum in Dei timore confirmaret, tutiusque vitam ejus ad pietatem incenderet, cum in Jucundianis quodam die Senatus haberetur, in remotum quemdam locum Dei servus Justinum seduxit, quo quidem in loco fenestra erat (hoc enim signum, ut lapidum cumulus olim inter Jacob & Laban testimonium fuit). Et audi, inquit, amplissime vir: Quamvis ego humilis sim servus & sacerdos Dei; significavi tibi Deus te post avunculum tuum fore Imperatorem. Quare vide, ne huc illuc occupationibus astrabaris; sed attende tibi, & operam da, ut dignus evadas, qui Dei perfectias voluntatem. His auditis Justinus, gratias egit Deo, & viro magno respondit in hunc modum: Deus me dignam faciat, ut voluntati ejus obtemperem, meque gubernet & regat arbitrio suo. Et hæc quidem sic facta sunt. Cum autem vir magnus esset in insula quæ Principe appellatur, quadam die narrabat nobis: In visione (inquit) noctis quidam gladium dedit duorum imagines continentem, Justini & conjugis ejus, qui & mihi ardebant. Sed quidnam id significaret, ab eo quaesivit unus ex iis qui illic præsto erant, num illius gladii visione sectionem aliquam, vel rei finem portendi sciret. Minime, inquit ille: sed hi ipsi regnabunt, & me liberabunt: Imperator enim habitu indutos aspexi. Quod imperaverint, perspicuum est: Quod autem fuerit liberatus quodque exilii ejus multæ visiones extiterint, omnes novimus. Hæc Eustathius. Verum sicut pincerna tardius recordatus est Joseph (b) in carcere detenti, ita & Justinus serius quam par erat Eutyichium ab exilio revocavit, & non

bile videatur, Virum non mente captum, aut ad summam egestatem non redactum, cum lupa, quæ omnes naturæ leges publice perfrigerisset, conjugio sociari voluisse, aut ab ea jam sibi conjuncta tandem non abhorruisse. Si duo, quæ prætermiſſa fueret loca mihi referre liceret, omnes opinor in eandem concederent sententiam; sed jure merito uterque luce indignus visus fuit. De cætero non pauca sunt in eo Libro, quibus horum temporum Historia plurimum illustrari potest. Duo præfata loca ex Codice MS. Vaticano descripsit Clarissimus Dominus Ludovicus de Mazaugues Consiliarius Regius in Parlamento Aqueſi, mihi que communicavit.

A num. XII. ad XXII. Justinus Junior, filius *Dulcissimi* ex Vigilantia Justiniani forore die XIV. Novembris a Joanne *Exscholastico* Patriarchæ coronatus suscipit Imperium. Baronius num.

(a) Apud
Sur. die 6.
Apr. 10m.XIII.
Quæ præ-
dicta de
futuro
Imperato-
re.(b) Genes.
40.

VII.

CHRISTI
565.JOANNIS PAP.
6.JUSTINIANI IMP.
39.

& non antequam qui in ejus locum intrusus fuerat Joannes ex hac luce discesserit.

XIV. Ex hac vita jam subducto Justiniano Imperatore, excitatur media nocte Justinus a Callinico Excubitorum Præposito, & ut habenas sumat Imperii admonetur; progressusque ad aulam, & Senatu hortante, sumit Imperium, cum interea componitur exanime Imperatoris cadaver ornaturque ad sepulturam, Sophia tunc ipsum veste contextit pretiosa valde, in qua effigiate erant ejusdem Imperatoris res gestæ: quæ describitur a Corippo, cum agit de Sophiæ pietatis tum exhibitis officiis defuncto Justiniano. Pandemus hic tibi eam velut picturam in tabula, quam docta manus non penicillo, sed acu formavit. Cum igitur de paratis agit exequiis, pompæque funeris adornata, hos etiam habet versus:

*Exequiis adjecit solito plus dona par-
ternis;*

*Ireque contractas denso jubet agmine
turbas:*

*Et tulit intextam pretioso murice ve-
stem,*

*Justinianorum * ubi tota laborum
Nexo auro insignita fuit, gemmisque
corusca.*

*Illic barbaricas flexa cervice phalan-
ges,*

*Occisos Reges, subjectasque ordine
gentes*

*Pictor acu tenui multa formaverat
arte,*

*Fecerat & fulvum distare coloribus au-
rum,*

*Omnis ut aspiciens ceu corpora vera pu-
taret.*

*Effigies auro, sanguis depingitur o-
stro.*

*Ipsam autem in media victorem pinxe-
rat aula*

*Effera Vandaliæ calcantem colla ty-
rauni,*

*Plaudentem Libyam fruges laurumque
ferentem:*

*Addidit antiquam tendentem brachia
Romam*

*Exerto & nudo gestantem pectore mam-
mam.*

*Attricem Imperii, liberatisque paren-
tem.*

*Hoc ideo fieri vivax Sapientia jussit:
Ornatum ut propriis funus regale trium-
phis*

PAGIUS num. XIV. scribit, Corippum Africanum Grammaticum, qui Justini laudes cecinit, hunc Cæsar jam antea dictum fuisse his versibus docere.

*Te Dominum Sacra quis non prædixerat Aula,
Cum Magni regeres divina Palatia Patris,*

*Augustum in tumultum fatalis duceres
hora.*

Hæc de ornatu cadaveris atque feretri. Cæterum idem post multa subdit auctor, nullum ferme vas fuisse, in quo non sculptæ essent victoriæ ejusdem Imperatoris imagines; nam ait:

*Ipse triumphorum per singula vasa suo-
rum*

*Barbarico historiam fieri mandaverat
auro,*

*Tempore quo capitis injecit vincla ty-
raunus*

*Justinianus ovans quarto cum Consule
Princeps*

Alta triumphali terret Capitolia pompa.

At ita composito ad funus Justiniani feretro, illud minime tamen effertur, nisi postquam insignia Justinus accepit Imperii; quæ quidem nec recipere voluit, nisi consulto oratoque numine, & religionis officiis persolutis: nam idem hæc de his cecinit auctor:

*Ipse autem procerum magnis oratibus
actus*

*Non primum Imperii regalia signa re-
cepit,*

*Ni sacrata prius supplex oracula po-
scens,*

*Effusis precibus Christo sua vota di-
caret.*

*Uicet Angelici pergens in limina tem-
pli,*

*Imposuit pia thura focis, cerasque mi-
cantes*

*Obtulit, & supple se lacrymis ita cœ-
pit obortis:*

Omnipotens Princeps, &c.

Quod item pietatis opus ipsa ejus uxor Sophia seorsum exſolvit.

Expletis vero quæ solerent a proceribus exhiberi solemnibus, a Patriarcha Joanne idem Justinus benedictionem accepit atque coronam: quod pulchre his versibus idem poeta describit:

*Postquam cuncta videt ritu peracta prio-
rum,*

*Pontificum summus, plenaque ætate ve-
nustus*

*Astantem benedixit eum; cælique pa-
rentem*

*Exorans Dominum, sacro diademate
jussit*

*Par extans curis, solo Diademate dispar,
Ordine pro verum vocitatus cura Palatii,*

*Dispositus jam Cæsar eras. Cum Sceptra te-
neret*

*Fortis adhuc Senior, Regni tu Summa regebas
Consilio moderata gravi. Nil ille peregit
Te sine*

XV.

Trium-
phalia va-
sa.

XVI.

XVII.

Justinus
a Joanne
Episcopo
corona-
tur.

Xc.

CHRISTI
565.JOANNIS PAP.
6.JUSTINIANI IMP.
39.

*Augustum sancire caput, summoque coronam
Imponens apici, &c.*

XVIII. Post hæc autem diademate insignitum & in folio collocatum, acclamationibus absolutis, orationem habuisse testatur ad populum, quam describit: ante cujus exordium cum signasse cruce frontem tradat, veterem morem intellige, consuevisse nimirum Fideles ante concionem præmittere crucis signum: nam audi:

Signo
Crucis se
munit, &
ligno
Imp.

*Ipsè coronatus solium conscendit avitum,
Atque crucis faciens signum venerabile, sedit:
Erectaque manu, cuncto præsentate Senatu,
Ore pio hæc orans ait: Super omnia regnans
Regna Deus, &c.*

At non manu tantum signasse crucis signum, sed & ligno sacratissimæ Dominiæ crucis frontem exornasse, idem inferius docet, hæc dicens,

*Egreditur cum luce sua, frontemque serenam
Armativæ sancti faciens signacula ligni.*

In frontibus enim Regum crucem fulgere consuevisse, superius auctoritate Patrum alia id poscente occasione, dixisse meminimus.

XIX.

Post hæc autem ubi ad populum perorasset, atque ejus querelas lugubribus editas vocibus percepisset, quibus dolebat injuste exactionibus vexatum a prædecessore Principe, & ab eo debita non esse soluta: Justinus sua unicuique reddenda præcipit, & æs alienum Justiniani dissolvi jubet. Hæc autem perelegantè Corippus his versibus cecinit:

Justiniani
æ alienum
dissolvit
Justinus.

*Flere diu tantis lacrymis non passus acerbis,
Condoluit miserans, & se pietate subegit
Legibus ultro suis: Aliena pecunia dixit,
Reddenda est. Vivus patri qui substitit hæres,
Thesaurus fidis privatos ferre ministris
Imperat. Innumera mox advenere cæterva,*

PAGIUS

Verum Corippus tantum indicat Cæsarum dignitatem utpote Imperatoris proximam, quam vivente Justiniano obtinebat Justinus, omen ei fuisse Imperii; nec ullus umquam Veterum Ju-

*Fortia centenis onerataque brachia libris
Deposuerunt humeris: turmæ glomerantur in unum,
Et totus fuso Circus resplenduit auro:
Tunc posita ratione palam, populoque vidente,
Debita persolvit genitoris, cauta recepit.
Gaudia quanta illic, quantus favor undique lætus
Tollitur in celum populorum clamor ovantum, &c.*

Hæc quidem omnia profecto redarguunt Justiniani prædecessoris avaritiam, ne recitata superius ex Evagrion esse calumnias, & ex pravo ea scribentis animo prodidisse quis putet. Præter hæc etiam de cavendis delictis Justinum populum admonuisse, tradit auctor. Sed nec prætermisisse quæ ad Ecclesiarum statum pertinere videbantur, testatur Evagrius, qui ubi plura præcedentibus consentientia narravit, hæc addit: *At primum dat mandatum, ut omnes Episcopi & sacerdotes, qui ex omnibus locis in unum Constantinopoli convocati erant, ad suas ipsorum dimitterentur sedes, uti consuetos cultus Deo sancte religioseque adhiberent, movens ne quisquam quod ad fidem pertineret novare moliretur. Atque istud quidem ejus factum in laude ponendum est.* Hæc Evagrius.

Sed quæ ad Justiniani Imper. funus spectant, quod postea curatum constat, pauca quædam hic ex eodem Corippo cuncta exacte prosequente describenda putamus, utpote quæ ad Christianum cultum pertinere noscuntur, atque primum de multiplicibus luminaribus celebri pompa delatis, cum ait:

*Vasa aurea mille, Lumina-
Mille columnarum species, argentea-
mille, ria exor-
Quæ superimpositis implebant atria ce-
ris, nant funis
Ordine cuncta suo, patrum sic more parata.*

Vasa illa fuisse intelligas multiplicia instrumenta pretiosorum diversis generis candelabrorum ad portandos cereos fabricatorum, quorum superius diversis in locis mentio facta est. Subdit vero de his quæ ferebantur condiendi causa cadaveris:

Tbu-

stinum ante Imperium Cæsarem renunciatum esse asseruit. Imo Corippus, solemnem ritum inaugurationis ejus describit, & nonnisi extincto Justiniano illum Imperatorem fuisse manifeste in-

XX

XXI.

XXII.

XXIII.

XXIV.

CHRISTI
565.JOANNIS PAP.
6.JUSTINIANI IMP.
39.

Unguentis
conditur
corpus
Imper.

*Thura Sabæa cremant: flagrantia mella locatis
Infundunt pateris, & odoro balsama succo:
Centum aliæ species unguentaque mira feruntur
Tempus in æternum sacrum servantia corpus.
Et inferius de procedente populo, & psalmodia qua religiosam prosequantur funeris pompam:*

*tota populus processit ab aula:
Mœstaque funereas accendunt agmina ceras.
Omnis in exequias sexus convenit & ætas.
Quis memorare potest tanta miracula pompæ?
Hinc Levitarum mirabilis ordo canentium,
Virginibus tonat inde chorus: vos æthere pulsat.*

At hæc satis ad insinuandam veterem Ecclesiæ Catholicæ consuetudinem in celebritate funerum Fidelium defunctorum, per singula tempora usque in præsens religiosissime propagatam. Sed de funere Imperatoris ad aliud Regis funus transgamus.

XXII.

(a) Gregor.
Turon.
hist.
Franc. l. 4.
cap. 21.
Clotarii
Francorum
Regis obitus.

Hoc enim anno & Clotarius Rex Francorum; cum ageret ab obitu Clodovei annos quinquaginta & unum in regno, ex hac vita migravit: de quo ista Gregorius (a) res sui temporis scriptis prosequens: *Rex vero Clotarius anno quinquagesimo primo sui regni cum multis muneribus limina beati Martini expetiit; & adveniens Turonos ad sepulcrum antedicti Antistitis, cunctas actiones, quas forsasse negligenter egerat replicans, & orans cum grandi gemitu, ut pro suis culpis beatus confessor Domini misericordiam exoraret, ea quæ irrationabiliter commiserat, suo obtentu dilueret. Exin regressus quinquagesimo primo regni sui anno,*

PAGIUS
VIII.
Obitus
Clotarii
Francorum
Mortuus.

dicat, ut ostendunt ejus versus a Baronio recitati. A num. XXII. ad XXV. Clotarius Francorum Monarcha & vivis excessit anno quinquagesimo sexagesimo primo, teste Mario Aventicensi in Chronico, qui anno post Consulatum Basilii XX. Christi scilicet DLXI. ait: *Hoc anno Chlotacharius Rex mortuus est.* Mario suffragantur Aimoinus lib. 2 cap. 37. qui tradit eum obiisse anno regni sui quinquagesimo, Gregorius lib. 4. cap. 21. & Fredegarius cap. 35. qui testantur, Clotarium vita functum quinquagesimo primo regni sui anno, quia scilicet Aimoinus annos Regni Clotarii fere completos numerat; Gregorius vero & Fredegarius annos tantum Julianos, eosque utrumque incompletos; qui numerandi modus antiquis Scriptoribus familiaris. Quare non erat quod Hadrianus Valesius in Hist. Rer. Francic. & Cointius, uterque ad

*dum in Cotia silva venationem exerceret, a febre corripitur, & exinde Compendium villam rediit; in qua cum graviter vexaretur a febre; agebat, Vab, quid putatis? qualis est ille Rex celestis, qui sic tam magnos Reges interficit? In hoc enim tædio positus, spiritum exhalavit. Quod ad ejus culpas pertinet: ipsum quidem compluribus delictis obnoxium, potissimum vero incestis nuptiis infamatum, sæpe excommunicatum fuisse a S. Nicetio Episcopo Treverensi, idem Gregorius in rebus gestis ejusdem Episcopi, quas conscripsit, affirmat. Sed de ejus sepultura ubi supra idem auctor hæc addit: *Quatuor filii sui cum magno honore Suestionas deferentes, in basilica beati Medardi sepelierunt.* Loco scilicet quem delegerat ad basilicam construendam, quam tamen filius Sigebertus construxit. Ad demum: *Obiit autem post unum decurrentis anni diem, quo Chrammus fuerat interfectus.* Hæc Gregorius.*

Defuncto Clotario, quatuor ejus filii inter se partiti sunt regnum, nempe Charibertus, Chilpericus, Guntheramnus, & Sigebertus: quorum Charibertus regni sedem tenuit Parisiis, Chilpericus Suestionis, Guntheramnus Aurelianis, Sigebertus Rhemis. Porro horum omnium religiosissimus habitus est Sigebertus. Hic enim simulac accepit patrem esse defunctum, nihil antiquius habuit, quam ut sanctum Nicetium Treverensem Episcopum ab eo in exilium amandatum postliminio revocaret: de quo ista in Vita ejusdem Sancti Nicetii Gregorius habet: (b):

Sanctus Nicetius quotidie predicabat populis, denudans crimina singulorum, & pro remissione deprecans assidue confidentium: unde adversus eum sæpius odii virus exarsit, quod, tam veraciter multorum facinora publicaret. Nam plerumque se persequentibus ultro obtulit, gladio exerto cervicem præbuit: sed nocere ei Dominus non permisit. Voluit namque pro

XXIII.
Quatuor
filii Clotarii
regnant in
Galliis.

(b) Gregor.
Turon.
Vit. S. Nicet. cap. 1.
XXIV.

annum DLXI. contenderent, Clotarium annos tantum quinquaginta regnasse. Præterquamquod illum quinquagesimum primum Regni annum inchoasse, valde verosimile. Successerat enim Clodoveo Magno patri die XXVII. Novembris anni DXI. ut nunc inter omnes convenire debet, annoque quingentesimo sexagesimo primo die decima Novembris adhuc in vivis erat. Guntheramnus quippe Rex Clotarii filius anno quingentesimo octogesimo quinto, quarto Idus Novembres, agebat annum Regni sui vicesimum quartum, ut liquet ex secunda Synodo Matificonensi eo die habita. Quare Clotarius anno DLXI. die X. Novembris adhuc superstes erat, & die XXVII. ejusdem mensis, LI. Regni sui annum inchoare debebat. Henschenius in Exegesi de Episcopatu Tungrensi & Trajectensi, præfixa Tomo VII. SS. mensis Maii cap. 30. au-

pro justitia mori, si persecutor fuisset infestior. Aiebat enim: Libenter moriar pro justitia. Sed & Clotarium Regem pro iniustis operibus sepius excommunicavit; exiliumque minante eo, numquam est ter- ritus. Quodam vero tempore, cum ad exilium ductus, ab reliquis Episcopis, qui adulatores Regis effecti fuerant, re- motus esset, atque a suis omnibus dere- lictus; uni diacono, qui adhuc persta- bat in fide, ait: Quid tu nunc agis? qua- re non sequeris fratres tuos & eos quos volueris, sicut & illi fecerunt? Qui ait: Vivit Dominus Deus meus, quia usque- quo spiritus meus intra hos arius conten- tus fuerit, numquam derelinquam te. Et ille: Quia (inquit) hac dixisti, dicam tibi quae Domino revelante cognovi: Cras enim in hac hora & honorem recipiam, & Ec- clesiam meam restituar. Hi autem qui me de- reliquerunt, cum magno pudore ad me confugient. Praefolabatur itaque diacono- nis rem promissam attonitus: quod po- stea est expertus. Illucescente enim die crastina, subito advenit legatus Sigeber- ti Regis cum litteris, nunciatus Clotarium Regem esse defunctum, seque regnum de- bitum cum Episcopi charitate debere per- cipere. Haec ille audiens, ad Ecclesiam

Sigebertus Rex liberat ab exilio S. Nicetium.

PAGIUS tumat, duos Clotarii annos ultimos, vitio Li- brariorum apud Gregorium conflatos in unum fuisse, & rationem temporis deduci exigere, & verba Gregorii lib. 4. cap. 21. monstrare: Rex Clotarius, inquit, anno LL. Regni sui li- mina B. Martini expetit, &c. Et postea: Regres- sus quinquagesimo primo Regni sui anno spiritum exhalavit: ubi, inquit Henrichenus, legendum esse quinquagesimo secundo, demonstratur ex eo quod Gregorius, qui nusquam eodem annos repetiit, id multo minus fecisset in eodem ca- pite. Verum vana haec conjectura cum Frede- garius in Epitome Gregorii cap. 55. scribat: LL. Regni sui anno vexatus a febre obiit: neque du- bium est, quin id in Historia Gregorii Fre- degarius legerit. Hic Henschenii error ex alio procedit, quod scilicet Clodoveum Magnum anno DIX. demortuum crediderit.

IX. Quamvis autem annus emortualis Clodovei valide suo loco confirmatus non fuisset ex an- no emortuali Clotarii extra omnem controver- siam poneretur: hunc enim anno DLXI. ex hac vita migrasse certis argumentis infra con- stabit. Extat in Capitularibus Regum Franco- rum a Baluzio editis Constitutio Clotarii, in qua multa pro commodis Ecclesiae statuta legun- tur. Paulo ante obitum multa pie & religio- se fecit: corpus Sancti Medardi Noviomensis Episcopi suis humeris tulit, & Episcopos, Pri- moresque Regni, ut ipsi quoque suos subice- rent humeros, exemplo compulit, ac ut Ba- silica super tumulum ejus conderetur, Sigeberto filio mandavit. Virtutum tamen ejus splendo- rem obscuravit avaritia, nonnumquam cum alie- na rapiendi cupiditate conjuncta. Eo regnante Francia plurimum dilatata.

X. Clotario superstitibus vixerunt quatuor filii, Cha- ribertus, Guntramnus, sive Guatchramnus, Chilpericus, & Sigebertus, filiaque Chlodfin-

regressus, potestati restituitur; confusis- que iis a quibus derelictus fuerat, omnes in charitate recepit. Hucusque Gre- gorius, qui & alia sanctissimi Praesulis egregia facta scriptis mandavit.

Hoc eodem anno (quo nimirum Justi- nianus Imperator mortuus est) pestis il- la vehemens, inguinaria dicta, univer- sam invasit Italiam, pervasitque etiam regiones Boreales; de qua ista habet Pau- lus diaconus (a): *Isdem temporibus in Liguria provincia maxima pestilentia ex- orta est. Subito enim apparebant quaedam signacula per domos, ostia, vasa, ve- stimenta; quae si quis voluisset abluere, magis magisque apparebant. Post annum vero expletum coeperunt nasci in ingui- nibus hominum & aliis delicatioribus lo- cis glandulae in modum nucis, seu dacty- li quas mox sequebatur febris intolerabi- lis aestus, ita ut triduo homo extingue- retur. Sin vero aliquis triduum transe- gisset, habebat spem vivendi. Erat ubi- que luctus, ubique lacryma. Nam (ut vulgi rumor habebat) fugientes cladem aut vitantes relinquebant domos deser- tas habitatoribus solis catulis eas servan- tibus: pecuaria sola remanebant in pascuis, nullo astante pastore. Cerneres villas &*

XXV. Pestis in- guinaria Italiam vastat.

(a) Paul. diacon. de Gest. Lon- gobard. lib. 1. c. 4.

da Alboino Longobardorum Regi nupta: Sic inter se hi quatuor, idest Charibertus, Gun- ttramnus, Chilpericus atque Sigebertus divisio- nem legitimam faciunt. Deditque fors Chariber- to Regnum Childeberti, Sedemque habere Parisis; Gunttramno vero Regnum Chlodomeris ac tene- re Sedem Aurelianensem; Chilperico vero Regnum Chlotacharii patris ejus, Cathedramque Sueffo- nas habere; Sigeberto quoque Regnum Theodori- ci, Sedemque habere Rhemensis, inquit Turonensis lib. 4. cap. 22. Charibertus Regnum ade- ptus, Ultragotham Childeberti patrii relictam, ejusque filias ab exilio revocavit, in quod a Clotario deportatae fuerant, ut probant ver- sus Fortunati lib. 5. Carm. 3. ubi & Chariber- tus ob justitiam & peritiam Latinae linguae pluri- mum commendatur. Charibertus vivo patre In- gobergam uxorem duxit, ex qua filiam tantum suscepit, quae nupsit Ethelberto Cantiae Regi, quam Gregorius Magnus Alabergama, Bertham vero nominat Beda lib. 4. cap. 26. Sigebertus cum patri successit uxorem nondum sibi socia- rat. Initium sui Regni tribus egregiis facino- ribus plurimum illustravit. Nicetium enim Epi- scopum Trevirensem revocavit ab exilio, Ba- silicam Sancti Medardi Sueffone a Clotario pa- tre inchoatam perfecit, Hunnos in Franciam ir- rumperentes conferto praelio profligavit. De bel- lo Hunnico loquitur Turonensis lib. 4. cap. 23. de Basilica Sancti Medardi Fortunatus lib. 2. Carm. 17. & de redivo Sancti Nicetii idem Tu- ronensis de Vit. Patrum Cap. 17.

Diviso Re- gni inter quatuor filios

XI. Pestis Cal- liam alio anno quam Ita- lians affli- xit.

A num. XXV. ad XXX. Baronius memo- rat hoc anno pestem, quae Narsete Italiae Prae- fecturam gerente, ibidem grassata est. De ea loquuntur tam Paulus Diaconus lib. 2. de Gest. Langobard. cap. 4. quam Gregorius Magnus lib. 4. Dialog. cap. 26. eaque narrata Paulus ait: Inter hac Justiniano Principe a vita decedente, &c.

castra agminibus hominum repleta, po- stero die, universis fugientibus, in sum- ma vastitate & silentio. Fugiebant filii, insepulta parentum relinquentes cadave- ra. Si quem forte antiqua pietas per- stringebat, ut vellet sepelire proximum, restabat ipse insepultus: & dum obseque- batur, perimebatur: dum offerre obse- quium defunctis praemeditabatur, ipse sine obsequio futurum cadaver remenebat: ut videres saeculum in antiquum redactum silentium. Nulla vox audiebatur, nisi gementium in morte, nullus pastorum fe- bilis, nulla ferarum insanae parabantur * pecudibus nulla damna domesticis vo- lucris: sata transgressa metendi tem- pora intacta expectabant messores; vineae amissis foliis, radiantibus uvis, illae remanebant, hieme appropinquante. No- cturnis horis personabat tuba bellantium; audiebatur a pluribus quasi murmur ex- ercitus; nulla erant vestigia commean- tium; nullus cernebatur percussor, & tan- tum visus oculator superabant cadavera mortuorum. Pastoralia loca conversa fue- rant in hominum sepulturas, & habitacu- la humana facta fuerant habitacula be- stiarum. Et haec quidem mala intra Ita- liam tantum usque ad fines Alemanno- rum, & Bajoriorum solis Romanis acci- dere. Inter hac Justiniano Principe a vi- ta decedente, &c. Haec Paulus diaconus. At quae de eadem lue ubique pavenda scripserint duo Gregorii, res gestas suo- rum temporum prosequentes, his subii- ciam.

XXVI.

(a) Gregor. dialog. lib. 4. c. 26. Prodi- gium de puero pe- ste per- cussio.

Haec plane pestis illa fuit, cujus San- ctus Gregorius Papa meminit in Dialo- gis, miraque narrat verbis istis (a): *Am- monius mihi jam in monasterio positus narravit, quod in ea mortalitate, quae Patricii Narsetis temporibus hanc urbem vehementer afflixit, in domo praedicti Valeriani puer armentarius fuit praecipuae simplicitatis & humilitatis. Cum vero ejusdem advocati domus eadem clade va- staretur, idem puer percussus est, & us- que ad mortem deductus. Qui subito sub- latus a praesentibus, rediit, sibi que do- minum suum vocari fecit. Cui ait: Ego in celo fui, & qui de hac domo mortui sunt, agnovi. Ille, ille, & ille mortui sunt. Tu vero ne timeas, quia in hoc tem- pore moriturus non es. Ut vero scias, quia me in celum fuisse, verum fateor: ecce accipi illic ut linguis hominum lo- quar. Numquid tibi incognitum fuit Grae- Ann. Eccl. Tom. X.*

cam me linguam omnino non nosse? & ta- men Graece loquar, ut cognoscas an ve- rum sit quod me linguas hominum acce- pisse testificor. Cui tum Graece dominus suus locutus est, atque ille in eadem lin- gua respondit; ut cuncti qui aderant, mirarentur. In eadem quoque domo praedicti Valeriani Narsetis spatharius Bulgar manebat; qui festine ad agrum deductus, ei Bulgarica lingua locutus est: sed ita puer in Italia natus & nutritus in ead- em, barbara locutione respondit, ac si fuisset ex eadem gente generatus. Mira- ti sunt omnes qui audiebant; atque ex duarum linguarum experimento, quas eum ante nescisse noverant, crediderunt de omnibus quae probare minime valebat. Tunc per biduum mors ei dilata est; sed die tertio (quo occulto Dei judicio nescitur) manus & brachia, lacertosque suos den- tibus laniavit, & ita de corpore exiit. Haec Gregorius. Sane quidem & in a- mentiam quoque atque furorem dedu- cere homines consuevit pestem illa Gre- gorius Turonensis testatur. Nec vero de alia plane lue meminit idem Gregorius quam de ista tunc grassante in Gallias: non enim Italiae terminis contineri po- tuit, sed & exteras regiones Gallias at- que Germaniam pervasit, ut ex pluribus Gregorii locis apparet; qui in primis quomodo Rhemensis civitas fuerit libe- rata, ita describit (b):

(b) Gregor. de Glor. confess. c. 79.

Sed nec illud sleri placuit, quod illo gestum est tempore, cum lues inguinaria populum Primae Germaniae devastaret. Cum autem omnes terreterentur hujus cla- dis auditu cucurrerit Rhemensis populus ad S. Remigii sepulcrum congruum hujus cau- sae flagitare remedium. Accensis cereis, lychnisque non paucis, hymnis psalmisque caelestibus per totam excubat noctem. Ma- ne autem facto, quid adhuc precatus de- sit, in tractatu rimatur. Reperiunt etenim revelante Deo, qualiter oratione premis- sa adhuc majori propugnaculo urbis pro- pugnacula munirentur. Assumpta igitur palla de beati sepulcro, componunt in- modum feretri; accensisque super cruces cereis atque ceroferalibus, dant voces in canticis: circumeunt urbem cum vicis nec praetereunt ullum hospitium, quod non hac circuitione conclaudant. Quid plura? Non post multos dies fines hujus civitatis lues aggreditur memorata. Ve- rumtamen usque ad eum locum accedens, quo beati pignus accessit, ac si constitu- H h tum

XXVII. Rhemen- ses effugi- unt pe- stem ope S. Remi- gii.

PAGIUS

&c. Italia itaque hoc circiter anno peste affli- ta. Verum ad eam perperam Baronius refert quod Gregorius Turonensis Lib. de Gloria Con- fess. cap. 79. scribit de Rhemeni populo ope Sancti Remigii a peste liberato, quod idem Gre- gorius habet in lib. Vitae S. Nicetii Trevirensis E- piscopi de Civitate Trevirensi hujus Sancti preci-

bus a lue inguinaria defensa, & denique quod ha- bet Gregorius lib. 4. cap. 5. & in Vita S. Galli Ar- vernensis Episcopi, ubi, inquit, S. Galli interce- dente Oratione luem, quae alias Regiones consu- mebat, Civitatem Arvernam non attigisse. Nam ubi Gregorius haec de Civitate Arverneni pro- didit, dicit Sanctum Gallum post annos octo a se-

(a) Gregor. Tur. in lib. Vita S. Nicetii. XXVIII. S. Nicetius liberat Treverenses ab inguinaria.

(b) Gregor. hist. Fr. lib. 4. c. 5. & in Vita S. Galli. XXIX. S. Gallus liberat Arvernenses ab inguinaria.

tum cerneret terminum, initio ingredi non modo non est ausus, sed etiam que in principio pervaserat hujus virtutis repulsu reliquit. Hæc Gregorius: qui & quoniam modo Treverensis etiam civitas ab eadem ingruente tunc lue fuerit liberata per S. Nicetium hoc tempore ejus Episcopum, narrat in libello, quo eisdem Sancti res gestas profecutus est, his verbis (a):

Cum autem lues inguinaria Trevericum populum in circuitu civitatis valde vastaret, & sacerdos Dei pro ovibus commissis Domini misericordiam imploraret assidue; factus est sonus de nocte magnus tamquam tonitruum validum super pontem annis, ita ut putaretur urbs ipsa absorberi. Cumque omnis populus exterritus in lectulis resedisset, lotiferum sibi interitum opperirens; audita est in medio vox una cæteris clarior, dicens: Et quid hic o socii, faciemus? Ad unam enim portam Eucharis sacerdos observat, ad aliam Maximinus excubat, in medio versatur Nicetius: nihil hic ultra prævalere possumus, nisi sinamus hanc urbem eorum ruinioni. Hac audita voce, statim morbus quiescit, nullusque ab eo ultra defunctus est. Unde non ambigitur, virtute memorati Antistitis fuisse defensam. Hæc Gregorius de eadem agens inguinaria lue. Quomodo etiam precibus S. Galli Episcopi populus Arvernensis sit liberatus, idem auctor hæc ait (b):

Hujus tempore, cum lues illa, quam inguinariam vocant, in diversas regiones defecisset, & maxime tunc Arvelatensem provinciam depopularentur; sanctus Gallus Arvernensis Episcopus non tantum pro se quantum pro populo suo trepidus erat. Cumque die nocteque pro populo deprecaretur, ut veniens plebem suam vastari non cerneret; per visum noctis apparuit ei Angelus Domini, qui eam casariam quam vestem in similitudinem nivis candidam efferebat: & ait ad eum: Bene enim facis, o sacerdos, quod sic Dominum pro populo tuo supplicas: exaudita est enim oratio tua, & ecce eris cum populo tuo ab hac infirmitate libera-

PAGIUS

a sæculo discessisse: quo pacto vixisset usque ad annum DLXXXIII. quo Baronius num. XXVI. ejus obitum consignavit; quod tamen subsistere non posse, eo anno monstrabimus.

XII. S. Columba ex Hibernia in Britanniam venit.

Ad num. XXX. & seqq. Hoc anno Sanctus Columba ex Hibernia patria sua cum duodecim commilitionibus & sociis in Britanniam descendit, Pictosque Septentrionales fidem docuit. Annum & rem gestam narrat Beda lib. 3. cap. 4. Anno Incarnationis Dominice DLXV. (quo tempore gubernaculum Romani Imperii post Justinianum Justinus Minor accepit) venit de Hibernia Presbyter & Abbas habitu & vita Monachi insignis nomine Columba, Britanniam, & cætera a Baronio recitata, qui tamen vulgares Codices Bedæ secutus eum semper Columbanum vo-

tus; nullusque te vivente, in regione ista ab hac strage deperiet: nunc autem ne timeas, post octo vero annos time. Unde manifestum fuit, transactis his annis, eum e sæculo discessurum. Expergefactus autem, & Deo gratias pro hac consolatione agens quod eum per caelestem nuntium confortare dignatus est; Rogationes illas instituit, ut media Quadragesima psallendo ad basilicam beati Juliani martyris itinere pedestri venirent. Sunt enim in hoc itinere quasi stadia trecenta sexaginta. Tunc etiam in subita contemplatione parietes vel domorum vel ecclesiarum signari videbantur: unde a rusticis hæc scriptio Thau vocabatur. Cum autem regiones alias (ut diximus) lues ista confumeret, ad civitatem Arvernensem S. Galli interdecente oratione, non attigit. Unde hanc non parvam censeo gratiam, qui hoc meruit, ut pastor positus oves suas devorari, defendente Domino, non videret. Hæc Gregorius, qui eadem repetit, cum eisdem S. Galli collectas res gestas conscripsit. Sed quid post annos octo timerendum esse Angelus prædixit, cum videlicet ipso sancto defuncto, in locum eius subrogatus est Cautinus Episcopus Arvernensis, suo loco dicturus. At e Galliis in Britanniam insulam transeamus.

XXX.

Hoc enim anno gens Pictorum in Britannia insula commorantium ad Christi fidem per sanctum Columbanum perducta est. Rem gestam certa temporis nota signatam Beda narrat his verbis (c): Anno incarnationis Dominice quingentesimo sexagesimo quinto (quo tempore gubernaculum Romani Imperii post Justinianum Justinus Junior accepit) venit de Hibernia presbyter & Abbas habitu, & vita monachi insignis nomine Columbanus, in Britanniam prædicaturus verbum Dei provinciis Septentrionalium Pictorum, hoc est, eis qui arduis atque horrentibus montium jugis ab Australibus eorum sunt regionibus sequestrati. Namque ipsi Australes Picti qui intra eosdem montes habent sedes multo ante tempore (ut perhibent)

(c) Beda de Gestis Angl. l. 3. c. 4.

Conversio Pictorum Septentrionalium.

cat. Columbi nomine in Martyrologio Romano appellatur; cum tamen Codices MSS. Bedæ & Auctores passim omnes Anglici eum Columbanum vocent; quod nomen retinendum, ut distinguatur a Sancto Columbano, qui etiam ex Hibernia in Britanniam, indeque in Galliam, & in Italiam profectus est, de quo pluribus infra. Regnabat tunc apud Pictos Septentrionales Bridius, a quo Columba humaniter exceptus, ab eoque Hyenssem insulam sibi suisque sedem accepit, ut habet ibidem Beda, & lib. 5. cap. 4. porro insula Hy, vel Hu, hodie Jona appellatur. Mabillonius sæculo primo Benedictino publicavit Vitam Sancti Columbæ Abbatis Hyensis in Anglia, auctore Cummeneo Albo, qui ante Adamannum Scotum librum de

Vir.

XXXI. S. Columbanus Pictorum Apostolus.

ben) relicto errore idololatriæ, fidem veritatis acceperant, prædicante eis verbum Nyma Episcopo reverendissimo & sanctissimo viro de natione Britonum, qui erat Roma regulariter fidem & mysteria veritatis edoctus: cujus sedem Episcopatus S. Martini Episcopi nomine & ecclesia insignem (ubi ipse etiam corpore cum pluribus Sanctis requiescit) jam nunc Anglorum gens obtinet: qui locus ad provinciam Berniciorum pertinens vulgo vocatur Ad candidam casam, eo quod ibi ecclesiam de lapide, insolito Britonibus, more fecerit.

Venit autem in Britanniam Columbanus regnante Pictis Bridio filio Meilochon Rege potentissimo, nono anno regni ejus; tandemque illam verbo, & exemplo ad fidem Christi convertit: unde & præfatam insulam ab eis in possessionem monasterii faciendi accepit; neque enim magna est, sed quasi familiarum quinque juxta estimationem Anglorum: quam successores ejus usque hodie tenent, ubi ipse sepultus est post annos circiter triginta duos ex quo ipse Britanniam prædicaturus adit. Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS

Virtutibus Sancti Columbæ scripsit. In ea num. IV. dicitur, Columbam cum duodecim commilitonibus discipulis ad Britanniam tranavigasse. [1]

XIII. Novum ritum Paschatis celebrandi inducit.

Columba reliquit Successores magna continentia, ac Divino amore, regularique institutione insignes: in tempore quidem Summa Festivitatis dubios circulos sequentes, utpote quibus longe ultra Orbem positus, nemo Synodalia Paschalis observantia Decreta porrexerat, inquit Beda lib. 4. cap. 4. Britannia per quinque sæcula in tempore Summa Festivitatis a Romanæ Ecclesiæ more non discreparat, sed Columba & Successores ejus dubios secuti circulos a recepto Britannorum more recessere. Non defunt tamen, qui existiment, non Columba, sed ejus Successoribus errorem istum adscribendum esse; quod Beda hac in re dubius, inquit, videatur. Verum is clarius loqui non potuit, quam cum

NOTÆ

[1] S. Columba Vitam quam Mabillonius edidit, longe aliam esse ab ea, quam Cummeneus Albus literis consignavit perpicue demonstrant Bollandistæ, id probantes, primo, quod scriptum illud male confertum sit ex duplici Vita ejusdem Sancti a diversis Authoribus scripta; his enim obitus viri sancti descriptus ibidem legitur. Secundo vero, quod Adamannus fragmentum Vitæ scriptæ a Cummeneo laudet, quod frustra in scripto illo Mabillonii quæras. Vide Acta SS. ad diem 9. Junii pag. 184.

Errat etiam Pagius hic adventum S. Columbæ in Britanniam anno 565. illigans. Eo enim venit anno secundo post bellum Culeberine, ut ait Adamannus in ejus vita. Accidit autem prælium illud A. 561. ut Bollandistæ ad Acta S. Patritii probant. Anno igitur 563. venit, & quidem, ut non vane coniciunt Bollandistæ, occasione cujusdam Synodi in Hiseille ut ex Adamanno colligimus, celebrata. Est autem locus iste idem facile qui nunc Garfille in Lagenia. De hac Synodo nihil præter hoc scimus, nimirum pro quibusdam venialibus etiam excusabilibus causis non recte virum Sanctum excommunicasse, ac dein absolvisse, quod tradit Adamannus lib. 3. cap. I. in num. 85.

Ita vero adventu viri Sancti in suis sedibus collocato, patet illum obiisse anno 597. cum ex eodem Adamanno annis 34. insulanus miles (id est insulæ Hiensis in Occitania monachus) egerit. Porro anno 597. Pascha in Aprilem incidit, & Junii dies nona, quam emortualet Viro S. fuisse docet Beda lib. 3. cap. 4. noctem habebat præcedentem inter Sabbatum & Dominicam mediam, ut merito vir sanctus ita socios suos alloqui apud Adamannum potuerit. Vere mihi Sabbatum est hæc hodierna, quia hujus vitæ laboriosa ultima est, & hæc sequenti media Dominica nocte Patrum gradiar viam. MANSI

Fecerat autem sibi, priusquam in Britanniam veniret, monasterium nobile in Hibernia, quod a copia roborum Dearnach, lingua Scotorum, hoc est, Campus roborum, cognominatur. Ex quo utroque monasterio plurima exinde monasteria per discipulos ejus & in Britannia & in Hibernia propagata sunt; in quibus omnibus idem monasterium insulanum, in quo ipse requiescit corpore, principatum tenet. Habere autem solet ipsa insula rectorem semper Abbatem presbyterum, cujus juri & omnis provincia & ipsi etiam Episcopi ordine inusitato debeant esse subjecti, juxta exemplum primi doctoris illius, qui non Episcopus, sed presbyter extitit & monachus: de cujus vita & verbis nonnulla a discipulis ejus feruntur scripta haberi.

XXXII.

Verum qualiscumque fuerit ipse, nos hoc de illo certum tenemus, quod reliquit successores magna continentia, ac divino amore, regularique institutione insignes: in tempore quidem Summa festivitatis, Paschatis scilicet, dubios circulos sequentes, utpote quibus longe ultra Orbem positus

XXXIII. Pictorum Christianorum error de die Paschatis celebrando.

H h 2 ne-

CHRISTI
565.JOANNIS PAP.
6.JUSTINIANI IMP.
39.

nemo Synodalia Paschalis observantia decreta porregerat; tantum ea quae in Prophetis, Evangelicis, & Apostolicis literis discere poterant, pietatis & castitatis opera diligenter observantes. Permansit autem hujusmodi observantia Paschalis apud eos tempore non pauco, hoc est, usque ad annum Dominicæ incarnationis septingentesimum decimum sextum,

per annos centum quinquaginta. At tunc veniente ad eos reverendissimo & sanctissimo patre & sacerdote Egberto de natione Anglorum, qui in Hibernia diu exulaverat pro Christo, & erat doctissimus in Scripturis, & longæva vitæ perfectione eximius; correcti sunt per eum, & ad verum canonicumque Paschæ diem translati: Sed de his inferius suo loco.

Qui

PAGIUS infra. Ibi etiam Beda refert, Columbam de mortuo post annos circiter triginta & duos, ex quo ipse Britanniam predicaturus adit.

XIV. Sed exactius annos ejus numeravit Cummeneus; etenim num. XVI. ait, eum annos terdenos completos in Britannia vixisse, & in fine tricesimi a Deo petiisse, ut cum ipso esset; sed

DXCIX. eum, multis Ecclesiis exorantibus, quatuor adhuc annis superstitem fuisse, quibus transactis, quadam die mense Maio fratribus suis dixit: In Paschali Solemnitate nuper Aprili peracta mensis, desiderio desideravi ad Christum emigrare; sed ne vobis lætitia Festivitas in visitationem verteret, diem obitus paulo diutius protelare malui. Subdit Cummeneus, transactis paucis diebus Virum Sanctum, die Sabbati, ministro sua Diormetio clam vocato dixisse: Vere est mihi hodierna dies Sabbatum, quia vita ultima mihi est, in qua post laborum meorum molestias Sabbatizo, & hac sequenti Dominica nocte pariterum viam gradiar. Quare cum Columba hoc anno in Britanniam adventarit, ibi annos XXXIV, vixerit, annoque, quo Pascha mense

Aprili celebratum, ad superos abierit, mors ejus contigit anno quingentesimo nonagesimo nono, quo Pascha in diem XIX. mensis Aprilis incidit. Dies emortualis ejus incompertus; non dubium tamen, quin die aliqua Dominica mensis Maii aut Junii animam Deo reddiderit. Mabillonius in Notis ad Vitam hujus Sancti arbitratus est, eum feria secunda, die nona Junii, quo in Martyrologiis colitur, mortuum esse anno DXCVIII. quo anno dies Dominica in Junii diem octavum incidebat. Verum præterquam quod Sancti alij sæpius diebus quam quibus mortui sunt, Martyrologiis inscribuntur, ipse Columba apud Cummeneum prædixit, se moriturum nocte Dominica Sabbatum insequente, additque Cummeneus, media nocte, pulsante campana, Columbam ad Ecclesiam festinum perrexisse, & spiritum exhalasse. Denique anno DXCVIII. Pascha mense Martio habitum est.

Legatio Avarum ad Justinum Imp, de qua anno sequenti agitur.

XV.

Legatio
Avarum.JESU CHRISTI
ANNUS
566.JOANNIS PAP.
ANNUS
7.JUSTINI JUN. IMP.
ANNUS
1.

I. Qui sequitur annus Redemptoris quingentesimus sexagesimus sextus, idem Justinus Imp, primus numeratur, inchoatus tamen ab anno superiori mense Novembri, Indictionis decimæ quartæ: quo idem Imp. Consulatus voluit. Intermissus diu a Consulatu Basilii ejusmodi magistratus populum nonnihil mœstum reddiderat; exhilaratus vero est, cum Justinus restituendum Consulatum fore promissit: nam hæc Corippus (a) ex Justinus persona:

(a) Corippus
in laud. Justinus
l. 2.

Non solum optati jubeo spectacula Circi;
Præmia sed populis & maxima dona
parabo:
Ditabo plebes opibus, nomenque negatum
Consulibus Consul post tempora cuncta
novabo,
Gaudeat ut totus Justinus munere mundus.
Dona Kalendarum properant vicinæ
meorum:

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6059.

SÆC. VI.

Anno

Æræ

Hispan.

DCIV.

A.C. 566.

© 15. C. 26. P. 28. Mart. Indict. 14.

JESU CHRISTI 566.

JOANNIS III. PAPÆ 7.

JUSTINI JUN. IMP. 2.

I.

[1] Hic annus ista formula notatus: post Consulatum Basilii V. C. XXV. ut Continuator Marcellini & Marius Aventicensis

NOTÆ

[1] P. C. Basilii V. C. XXV.

Epitome temporum & Indiculus Paschalis de quo nos supra, ad annum a Passione Domini DXCVIII. BASILII XXV. idest: Post Consulatum Basilii XXV. more Marcelliniano.

Kalendis Januariis hoc anno Justinus Aug. consul processit; hinc errare Pagium, qui in annum Domini 567. primum Justinus Consulatum differt, pluribus demonstrat Philippus a Turre in memorata Dissert. cap. VIII. præeunte sibi Cardinali Norisso in Dissertatione de V. Synodo cap. VIII. §. 2. ex Corippi Poemate lib. I. de laudibus Justinus, ex epitaphio Floræ, quod anno sequenti damus, ubi mense Augusto Indictione XV. P. C. Justinus anno secundo deposita esse dicitur Floræ. Indictio XV. incidit in A. D. 567. Ex scheda Sorbonica Gaudiosi, apud Baluzium Miscellan. tom. V. pag. 478. quæ inscripta est: Indictione quintadecima, quartodecimo Kal. Januarii, anno primo Domini Justinus Imperatoris, eodem consule. Indictio XV. inquit Adriensis Antistes, die XIX. Decembris, mense Septembri inchoata; certissime signat A. D. 566. proxime exeuntem, & tunc consul erat Justinus, & anno primo ejus Imperii. Ergo consulatum inerat Kal. Januarii ejusdem anni 566.

At in epitome temporum & Indiculo Paschali veterimo, tam sæpe a nobis adducto, ad annum a Passione Domini DXL. (postquam anno antecedenti P. C. Basilii annum XXV. exhibuerat) habet: CONSUL. IUSTINI. AUG. Est hic annus Christi 567. Secutus est hic Chronographus, ut mihi videtur, morem Marcellianum & Marius Aventicensis, in quorum altero habetur: Anno secundo, Justinus Juniore Aug. primum solo consule. Alter anno uno tardius consulatum Justinus ponit, nempe Indictione XV. qua de re Philippus a Turre in memorata Dissertatione pag. 165. GEORGIUS

[2] Hoc anno Justinus primum Consulatum iniisse discimus ex monumento in superiori nota ex Baluzio producto. MANSI

Vos vestris adstate locis, properate,
parate,
Promissaque die nostras sperate curules.
Expavit gaudens inopino nomine vulgus
Consulis audito: natur fragor, itique
rumultus
Per lætos ingens*, fremit undique murmur,
Ingeminantque cævos dulci modulamine
plausus.

Advenientibus igitur ipsis Kalend. Januariis Consulatum iniens Imp. donativum more majorum dedit, templumque petiit Deo acturus gratias more Christiano, non Gentili, quo Romani olim consueverunt ascendere Capitolium. Sed audi ipsam Corippum:

Hunc, Christum scilicet, mente fidei
Regnator Justinus amans, irabeatus ab aula
Egrediens templum primus sublime petiit;

restantur. Baronius num. I. & II. de Consulatu Justinus verba facit; sed cum anno tantum sequenti Justinus illum inierit, commodius ibidem de eo agemus. [2]

A num. II. ad VIII. Evagrius lib. 5. cap. 4. recitat Edictum a Justino Imp. sine nota temporis ejus Imperii initio datum, ut fidei Orthodoxæ consuleret, eam solam exposuisse contentus; de Nestoriano & Eutychiano Dogmate disputationes imposterum prohibuit, unumquemque pro arbitrio suo de his rebus sentire permittens. Addit Evagrius ex hoc edicto nullam utilitatem consecutam esse Ecclesiam. Johannes Abbas Monasterii Biclariensis, qui ab hoc anno, quo Victoris Tununenensis Chronicon desinit

Ultimus
Postconsulatus.II.
Edictum
Justinus pro
fide Orthodoxa.

CHRISTI
566.JOANNIS PAP.
7.JUSTINI JUN. IMP.
I.

Atque Deo grates solita pietate peregit.
Plurima votorum sacravit dona suorum,
Immensaque pium ditavit munere templum.
Obtulit & ceras, sed mihi voce petiit,
Corde humili, dextraque Dei benedictus abiit.
Plus exaltatus, plus justificatus in ipsum,
Quod se humilem stans ante Deum, veramque fatetur
Quam retinet pietate fidem.

Alludit hæc dicens auctor ad fidei professionem, quam novus creatus Imperator ipso sui Imperii initio publice exhibere solebat.

III.

Quod vero periclitantem nactus esset statum Imperii ob fidem Catholicam a prædeceffore magnopere (ut dictum est) perturbatam, edictum etiam de fide conscripsit, quo consultum voluit fidei Orthodoxæ. Recitatur illud ab Evagrío istis verbis (a):

(a) Evagr.
L. 5. c. 4.Justini
Imper. de
Catholica
fide edi-
ctum.

In nomine Domini Jesu Christi Dei nostri, Imperat. Cæsar Fl. Justinus, fidelis in Christo, Mansuetus, Max. Beneficus Alemannicus, Gothicus, Germanicus, Atticus, Francicus, Herulicus, Gepidicus, Pius, Fortunatus, Gloriosus, Victor, Triumphator, semper Augustus.

(b) Joan.
I. 4.

Pacem meam do vobis, inquit (b) Christus Dominus verus Deus noster; pacem meam relinquo vobis, idem Dominus omnibus prædicat. Atque istud aliud nihil est quam ut credentes in eum, ad unam eandemque Ecclesiam se conferant, & in recta Christianorum fide ipsi inter se consentiant; eosque qui ei contradicunt, opinionemve adversariam consuetantur penitus detestentur. Est enim prima omnibus hominibus salus ingenua veræ fidei confessio. Quocirca nos tum præceptis Evangelicis, tum sancto Symbolo, id est, doctrinæ sanctorum Patrum obsequentes, hortamur omnes, ut ad unam eandemque Ecclesiam & disciplinam se recipiant, cre-

EVRAGIUS

dit, suum exorditur, ait; Justinus anno primo Regni sui ea, quæ contra Synodum Chalcedonensem fuerant commentata, destruxit. Valefius in Notis ad Evagríum autumat, Biclariensem Justinum Juníori ea tribuere, quæ Seniori potius conveniebant: hic enim concilii Chalcedonensis acerrimus defensor fuit. Verum Em. Card. Norfius in Dissert. de Synodo quinta cap. 9. paragr. 2. ea Biclariensis verba referens, recte observat Justinum, cum videret ob Tria Capitula proscripta, Africam, atque Occidentales Provincias dissenfionibus laceratas, Edictum illud fidei publicasse, in quo nullius Synodi mentionem faciens, quæ credenda cuique essent proposuit; sed Tria Capitula non solum

decentes in Patrem & Filium & Spiritum sanctum, Trinitatem consubstantialem, Unam Deitatem, id est, naturam & substantiam ratione & re ipsa unam, vim, potentiam & facultatem unam in tribus personis glorificantes, in quibus baptizati sumus, in quas credimus, quibus in unum conjungimur. Unitatem in Trinitate, & Trinitatem in unitate adoramus; tum divisionem habentem, tum conjunctionem plane admirabilem: unitatem secundum substantiam, id est Divinitatem; Trinitatem secundum proprietates, id est, personas (dividitur enim ratione, ut ita dicam, individua, conjungitur autem dividua; siquidem Divinitas unum est in tribus, & tres unum, in quibus est Divinitas, vel, ut accuratius dicam, quæ sunt ipsa Divinitas) Deum Patrem, Deum Filium, Deum Spiritum sanctum: quandoquidem singula personæ per se considerantur, mente ea quæ se jungi non possunt se jungente: Deum enim tres esse personas, quæ in unum motus & naturæ (ut ita dicam) identitate conjunctæ intelliguntur. Nam oportet & unum confiteri Deum, & tres personas sive proprietates prædicare.

IV.

Constitemur etiam ipsum unigenitum Filium Dei, Deum Verbum ante sæcula & ab æternitate a Patre genitum, non factum, & in novissimis diebus propter nostram salutem descendisse de cælis, & incarnatum ex Spiritu sancto, & ex domina nostra sancta & gloriosa Deipara semperque Virgine Maria, & natum ex ea: qui est æqualis Patri & Spiritui sancto. Nam quartæ personæ accessionem, id est, Dei Verbi incarnati, qui est una persona Trinitatis, sancta Trinitas non admittit: sed est unus & idem Dominus noster Jesus Christus, qui est consubstantialis Patri secundum Divinitatem, nobis autem consubstantialis secundum humanitatem, patibilis quidem carne, Divinitate autem impatibilis. Non enim alium Deum Verbum qui miracula edidit, & alium qui passus est agnoscimus, sed unum eundemque constitemur Dominum nostrum Jesum Christum Dei Verbum incarnatum, & vere hominem factum: & tum miracula quæ edi-

dit, tum afflictiones quas sua sponte pro nostra salute carne sustinuit, unius & ejusdem fuisse. Nam non homo aliquis se ipsum pro nobis tradidit, sed ipse Deus Verbum, qui sine Divinitatis mutatione factus est homo, & sua sponte passionem & mortem pro nobis subit. Quapropter dum Deum illum constitemur, non inficiamur hominem esse; & dum illum constitemur hominem, Deum esse non negamus. Unde dum unum Dominum nostrum Jesum Christum ex utraque natura Divinitate & humanitate constare asserimus, non confusio nem in unitate introducimus. Etenim quod secundum nostram naturam factus sit homo non desinet esse Deus; neque quod Deus sit secundum suam naturam, similitudinemque habeat nostræ similitudinis haud capax, homo esse detrectabit: sed manet sicut Deus in humanitate, sic non minus in Divinitatis præstantia homo.

V.

Ambo igitur in eodem, & unus Deus pariter & homo, qui est Emmanuel. Eundem porro dum perfectum in Divinitate, perfectum quoque in humanitate, ex quibus duabus rebus constat, concedimus; uni ejus compositæ personæ divisionem, sectionemve particularem non inferimus, sed naturarum significamus differentiam, quæ propter copulationem minime tollitur. Siquidem neque divina natura mutata est in humanam, neque humana natura in divinam conversa: sed quia utraque in propria naturæ fuit rationeque melius intelligatur, existatque, idcirco copulationem factam in persona dicimus. Copulatio autem quæ est in persona, ostendit Deum Verbum, hoc est, unam ex tribus personis in Divinitate, non homini qui ante exiitit, conjunctum fuisse, sed in utero dominæ nostræ sanctæ & gloriosæ Deiparæ & semper Virginis Mariæ sibi ex ea in propria persona carnem nobis consubstantialem, & ipsam nobiscum affectionibus, peccato excepto, obnoxiam, eamque anima rationis & intelligentiæ particeps imbutam fabricasse. In se namque propriam habuit personam, & factus est homo, & est unus & idem Dominus noster Jesus Christus ejusdem cum Patre & Spiritu sancto particeps gloriæ.

VI.

Ac dum mente complectimur inexplicabilem ejus copulationem; constitemur vere

PAGIUS

III.
Hispani
Tria capi-
tula da-
mnare no-
luerunt.

de personis tantum quædam statuit. Africani autem, cum mitius secum agere Justinum cernerent, neque in Edicto nominata Tria Capitula legerentur, publicaverunt revocata per Imperatorem Acta Synodalia Quinti Concilii statuta adversus Synodum Chalcedonensem, & vicinis Hispanos hac sinistra opinione imbuerunt, ut non solum laudata Biclariensis verba edicant; sed & Sanctus Ildorus in Chronico, ubi Justinianum ob Tria Capitula damnata reprehendit, confirmat. Imo Ildorus in Catalogo Script. Ecclesiæ. de Theodoro Mophestene

CHRISTI
566.JOANNIS PAP.
7.JUSTINI JUN. IMP.
I.

unam naturam Dei Verbi incarnatam carne anima rationali & mentis particeps imbuta. Rursus autem cum cogitatione comprehendimus naturarum differentiam; duas naturas, nulla tamen inducta earum direptione, asserimus. Nam in eo utraque inest natura: & propterea unum & eundem constitemur Christum, unum Filium, unam personam sive unam proprietatem essentia divine, Deum pariter & hominem. Quocirca omnibus qui istis contraria vel senserunt vel sentiunt, denunciamus anathema, alienosque a sancta Catholica & Apostolica Dei Ecclesia judicamus. Et cum recta veraque dogmata, quæ sancti Patres nobis tradiderunt, nobis predicata sint; hortamur vos omnes, immo vero etiam obsecramus, ut in unam eandemque Catholicam & Apostolicam Ecclesiam coalescatis. Nam non gravamur, licet, simus in hoc eximio Imperii gradu locati, ejusmodi verbis pro omnium Christianorum concordia & conjunctione uti, eo quidem consilio, uti omnes uno ore laudem & gloriam Dei optimi maximi & Salvatoris nostri Jesu Christi celebrent; & nemo de reliquo ulla de causa vel de personis Trinitatis, vel de ulla syllaba in ea comprehensa digladietur: quandoquidem ipsæ syllabæ nos ad unam & sinceram fidem sententiamque ferant, & eandem consuetudo & modus in sancta Catholica & Apostolica Dei Ecclesia habitus omnino firmus & minime novatus manserit, & in universum posterum tempus mansurus sit. Hucusque Justinus Imper. edictum. Pergit vero Evagríus.

Huic edicto quamquam consentire omnes, illudque sicut vera fides poscit, editum dixerunt; membra tamen Ecclesiæ, quæ opinionum varietate distracta erant, minime fuerunt ad concordiam reducta: propterea quod edictum plane & apertis verbis significavit, unam consuetudinem in Ecclesiis firmam & minime novatam hactenus mansisse, & in posterum tempus mansuram. Hæc Evagríus. Jecit stabiliendo Imperio hæc fundamenta Justinus, ex quibus magna est ei parta fiducia, ut ingruentes barbaros non timeret: tantumque abfuit ut eidem dona mitteret, ut & pactum a Justiniano tributum, quo redemerat cladem Imperii, eidem persolvere

VII.
Probe ja-
cta Impe-
rii funda-
menta.

scribit: Hunc Acephalorum Episcopi in præjudicio Chalcedonensis Concilii Justiniano Principe compellente, damnare post mortem cum Iba & Theodoro Episcopis consueverunt, dum constet, eum laudabilem Virorum testimonio clarissimum Ecclesiæ Doctorem fuisse. Hinc in Synodis Hispaniæ hoc & sequenti sæculo celebratis, nulla Synodi V. mentio facta, licet Hispani ob illam controversiam ab Apostolica Sedis communionem nunquam se se separarint, ut recte ibidem Cardinalis Norfius habet. Cæterum Justinus bene sensit in omnibus de fide. Pbotinum præterea. Belisarii

CHRISTI
566.JOANNIS PAP.
7.JUSTINI JUN. IMP.
I.

(*) Proz. 28. vere denegarit, immo minas addiderit: ut secundum illud Proverbiorum (a): *Justus quasi leo contendens absque terrore erit*: Justinus fide munitus summam inducit animi fortitudinem.

VIII. Hoc namque anno cum auspiciatus est Consulatam, idem Justinus Imperat. audivit legatos Gaganii Regis Avarum, qui missi erant ad exigendam a Justino annuam pecuniam quam Justinianus Imper. illi solvere consueverat, ne lacefferet, incursum nempe faceret in Romani Imperii ditionem: sed renuit id præstare Justinus, eisdemque inanes ac vacuos redire jussit, bellum eisdem comminatus, si quid contra Imperium moliri tentarent. Prosequitur ista describere Corippus, qui inter alia, hæc Justinum ad legatos constanti animo esse locutum tradit:

Justinus contemnit Barbaros. *Res Romana Dei est: terremis non eget armis: Jure pio vivit: bellum non ingerit utro;*

PAGIUS *Patricii prærogativa, potestate in qualvis personas, atque res data, ad omnes Egypti, & Alexandria Ecclesias reconciliandas, bonaque pace componendas missi, inquit Theopanes ad annum I. Justinii.*

IV. *Legatio Avarum ad Justinum.* Ad num. VIII. & seq. Avaros non hoc anno, sed superiori Byzantium venire, ut solemnia munera, quæ a Justiniano sibi dari consueverant, a Justino quoque acciperent. Describitur hæc Legatio in Excerptis Menandri Protectoris, qui Historiam ab obitu Agathie continuaverat, ut docet Photius in Bibliotheca: *Tunc Abayi, inquit Menander, voluntatis Imperatoris periculum facere statuerunt, siquidem ampliora munera caperent, quibus per Romanorum pusillanimitatem sua sibi compararent commoda.* Modo itaque precibus agebant, modo minas ingerebant. Sed Imperator tantum sui terrorem Legatis incussit, ut intellexerint, illum eorum superbiam minime toleraturum, neque quicumque eorum, quæ prius accipere consueverant, indulturum, aut impiane posthac incursum in Romanæ ditionis Regiones facturos, ut fusc narrat Menander. Valefius in Notis ad ejus Excerpta observat, hanc Avarum Legationem introductam esse die VII. post inaugurationem Justinii, teste Corippo in lib. 3.

NOTÆ [1] *Ux hic narrat Pagius de Avaris qui Byzantium ad Justinum venerunt, ad hunc utique annum, non vero ad superiorem pertinent. Cum Barbari ad Justinum, qui anno isto imperare cepit, venerint. Sicut & ea quæ refert de legatione Turcarum ad Justinum ad annum 568. recte oportet. Zemarcho a Justino ablegatus fuit ad Turcas Augusto mense ineunte exacta Indictione II. in fine anni quarti Justinii, ut notat Menander Protector apud Pagium hic num. 6. ex quibus constat ad annum 569. hæc revocanda esse, ut ex Card. Norisio de Synodo V. cap. VIII. Pagius optime animadvertit. Sed non ideo tamen sententia nostra de initio imperii Justinii in Novembri anni 566. debilitatur, quin & roboratur magis. Vix enim credo Menandrum epocham aliam præ oculis habuisse, quam quæ cœperit a Casarea Justinii dignitate, quam ex eo Menandri loco non diu post Augustum mensent cœptam colligo. Alioquin enim minus apte Menander scripsisset Augustum mense ineunte imperii Justinii annum quartum circa suum agi. Cum enim imperium solus administrare cœperit circa medium Novembris, incipiente Augusto mensis fuerit apud Veteres ratio Justinii annos supputandi non enim illos a Kal. Januarii ad alias Januarii Kalendas, ut censuit Illustrissimus a Turre, sed vel a Novembri in Novembri, vel a Septembri in Septembri ducebantur. MANSI*

Suscipit illatum.

Et inferius:

Quod superest, unumque meum speciale levamen, Imperii Deus est virtus & gloria nostri, A quo certa salus, sceptrum datur atque potestas:

Qui populos clemens super omnia regna Latinos

Constituit, pacemque suam commendat amari:

Cujus spe fruimur, cujus virtute superbos

*Deicimus: cujus populos * pietate tue-* * popu-

mur: Qui nostros auget mira virtute trium- lum

phos: Ipsius laudamus opus, solumque time-

*mus: Hunc unum colimus Regem * Dominum- * rerum*

que fatemur, Co-

Septima lux aderat.

Et mox

Legatos Avarum iustos intrare Magister Ante fores sacras divina nunciat Aula. Orantes se se vestigia sacra videre Clementis Domini: quos voce & mente benigna Imperat acciri.

Reliqua Corippi narratio, cum Menandri Historia prorsus congruit. Auditi itaque Legati ab Imperatore die vicesima prima, aut vicesima secunda mensis Novembris superioris anni, ut ex morte Justiniani, quæ die XIV. Novembris contigit, intelligere est. Non bene itaque Baronius scribit, hanc Legationem factam esse, postquam Justinus auspiciatus est Consulatam. [1]

Justiniano Augusto Imperium obtinente, ex Scythiis ad Caucasum & Boream habitantibus, qui Avarum nationem in Ditionem suam redegerant, exigua Avarum pars a primævo genere illo profugiens, in Europam, Pannoniamque se intulit, qui se Avaros, & Principem suum Chaganum honoris causa nominarunt, ut narrat

V. Avaros Europæ munita ad Imperatoribus accipere consueti.

* omni-
bus

*Cognoscant Avaros, quoniam Deus omnium * hic est.*

Ita plane Justinus secundum illud Davidicum (a): *In Deo faciemus virtutem & ipse ad nihilum deducet inimicos nostros*: contemnit formidabiles omnibus gentibus barbaros, qui (ut dictum est) & suum prædecessorem Justinianum, qui Vandalos ac Gothos debellavit, jam sub tributo redegerant.

IX.

Quod insuper ad eisdem barbaros a Justino repulso spectat, non præmittendum putamus, Photium in sua Bibliotheca, dum agit de Theophanis Byzantii historia cœpta (ut ait) a bello Persico, quod actum est post fœderis solutionem anno secundo Justinii Junioris successoris Justiniani Imperatoris & producta usque ad annum decimum ejusdem belli, inter alia mentionem habere de legatione Turcarum missa una cum donis ad Justinum ipsum, qua peterent ne susciperet Avaros barbaros ipsis infestissimos: atque de Turcis, fuisse populum habitantem apud Tanaim versus Euri venti partem, eisdemque antiquitus appellatos esse Massagetas, a Persis vero ipsorum lingua Chermichiconas nominatos. Hæc de his ex Theophane Byzantio Photius.

X. (b) Psal. 77.

Sic igitur Justinus in Deum sperans (b) non est fraudatus a desiderio suo: sed eisdem truculentos hostes hæcenus

Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS

rat Theophylactus lib. 7. cap. 8. Cum vero ad loca Scythiæ, ac Mœciæ pervenissent, Legatos ad Justinianum miserunt, vel anno XXXI. ejus Imperii, ut tradit Theopanes, vel anno post Consulatum Basilii XXIII. ut habet Victor Tununensis, qui, juxta eum, est annus Christi DLXIII. pluribus de ea Legatione ad Justinianum agit Menander Protector ipso Operis sui initio, qui addit Avarum Legatos munera, ut consuetum erat, a Justiniano accepisse, & Justiniano Juniore imperante Avarum Legatos Byzantium ad eundem finem venisse.

VI. Legatio Turcorum ad Justinum, & Justinii ad Turcos.

Theophanes Byzantius in Excerptis de Legationibus, refert Justinum Imperatorem, & Chosroem fœdera inter Romanos & Persas constituta solvisse, exeunte altero Imperii anno, ideoque anno Christi DLXVII. & Turcos ad Justinum Imp. Legatos misisse, ne Avaros reciperet observantes: Justinum vero Zemarcho ad Turcos Legatum misisse, qui utrumque omni officio genere excepti sunt. Narrat etiam hanc Justinii ad Turcos Legationem Menander Protector pag. 151. aitque, Zemarcho, Justinii Aug. Legatum circa finem quarti anni Imperii Justinii, exacta secunda Indictione, initio mensis, qui Latinis vocatur Augustus. ideoque anno DLXIX. profectum esse Byzantio, & convenisse Disabulum Turcorum Principem, cui placuit ut se proficiscentem contra Persas Zemarcho sequeretur. Post hæc cum ab invicem discessissent, Disabulus quidem in Persas contendit, & Zemarcho ac ejus comitibus ad se vocavit, ubi amicitiam cum Romanis confirmasset, eos, ut ad sua redirent, missos fecit. Valefius

CHRISTI
566.JOANNIS PAP.
7.JUSTINI JUN. IMP.
I.

semper & ubique victores summa gloria superavit per Tiberium Ducem anno quarto sui Imperii, ut suo loco dicemus. Ad hæc idem Imper. maxime pius hoc itidem anno (ut Miscellæ auctor habet) ad sedandos obortos Alexandria tumultus occasione diversarum sectarum inter se altercantium, Photinum Belisarii principum illum misit, simulque munera ecclesiis offerenda dedit & quidem sumptuosa. Sunt hæc sane magna laude digna, si in reliquis idem Imperator optimi Principis numeros omnes simul expleset, & non potius turpi vita fœdasset quæ ipso sui Imperii exordio laudabiliter (ut Christianissimum decet Principem) peregrisset. Hæc autem ut cognoscas, accipe quæ de ipso scripta sunt ab Evagrio istis verbis (c):

Verum quod ad vitæ ejus rationem at- XI. *tinat, deliciis re vera defluxit & molli-* Justinii *cie, in voluptatibus obscenis volutatus,* pravi mo- *alienæ pecuniæ adeo ardentè appetens,* res. *uti omnia iniqui questus gratia divenderet; immo vero etiam ipsa sacerdotia, divinum numen minime reverens, plebeis hominibus venalia palam exponeret.* Hæc Evagrius. Porro incontinentis animi primum illud publica lege (d) sancita hoc anno Kal. Jan. dedit indicium, dum pœnas Justiniani legibus adversus illicita conjugia contrahentes sancitas silere voluit, atque ita conjunctos ab invicem

I i mi-

in Notis ad Menandrum, quia sibi persuaserat, Justinum anno tantum DLXVI. Imperium iniisse, dicit, scribendum fuisse, Indictione tertia. Verum inde intelligere poterat, opinionem, quam ampledebatur, a veritate alienam esse, hancque Justinii ad Turcos Legationem, cujus hoc anno num. IX. meminit Baronius, obitam esse anno Christi DLXIX. quo tertia Indictio & annus quartus Justinii Augusti in cursu erant. Addit Theophanes Byzantius: *Quamobrem etiam Chosroes in Æthiopia, amicos Populi Romani, (olim Macrobios, nunc Homeritas appellatus) expeditionem suscepit, Regemque Homeritarum Sanaturcon, opera Meranis Persarum Ducis, vivum cepit, Urbeque eorum direpta, incolas subjugavit.* Hæc fuere præludia magni illius belli Romanos inter & Persas exorti, quod anno DLXXI. tandem in apertum erupit.

A num. X. ad XVI. Justinus Imp. Imperii sui initia fœdavit lege, qua sancivit communi conjugum consensu dissolvi matrimonium posse. Redictum de citat eam Baronius, & in ejus subscriptione habetur: *Data decimo octavo Kal. Octob. Chalcedone, Imp. D. N. Justinio PP. Aug. anno primo, Indictione quinta decima.* Ita hæc subscriptio concepta legitur apud Pithœum, qui hanc Novellam edidit; nam apud Scrimgerum legitur sine ulla Indictionis nota. Ex altera tamen Novella Justinii De filiis liberarum, infra recitanda contabit, Novellam, *Ut possit ex consensu dissolvi matrimonium*, recte apud Pithœum Indictione XV. insignitam esse; qua ex subscriptione manifestum fit, Justinum die XIV. men-

Justinus fidei Catholicæ studiosus.

(c) Evagr. lib. 5. c. 1.

(d) Justin. Nov. const. 3. apud Justinian.

CHRISTI
566.JOANNIS PAP.
7.JUSTINI JUNI IMP.
I.

minime separavit: sed his etiam deterior constitutio illa hoc eodem anno Septembris mense lata, qua communi conjugum consensu dissolvi matrimonium posse sancivit. Extat ipsa constitutio, sed male inter Justiniani Imperatoris Novellas (a) adnumerata; cum ipse Justinus in ea testetur expresse, diversam Justiniani de ea re fuisse sententiam. Habes editionem Juliani antecessoris, in qua cum ejusmodi constitutio recitetur, Justino, non autem Justiniano tribuitur: ut de his nihil sit quod dubitare quis possit. Hæc oportuit admonuisse, ut Justinianus ab illata a nonnullis calumnia vendicaretur. Porro ad testandam ac detestandam Justiniani temeritatem istiusmodi inter Christianos contrariam sacro Evangelio legem sancientis, hic ipsam describendam putavimus. Sic enim se habet:

(a) Apud
Novel. Justiniani
140.XII.
Justinianus
edictum
de divor-
tio.

Imp. Cæs. Flavius Justinus Alemannicus, Gothicus, Francicus, Alanicus, Vandalicus, Africanus, Pius, Felix, Gloriosus, Victor, ac Triumphator semper colendus Aug. Juliano Præs. Urbis Cæs. Nuptiis decentius nihil est hominibus, ex quibus filii, ceteraque nationum successiones fundorum quoque & civitatum habitacula, & Reipublicæ eximius status. Propter quod nuptias felices esse eis qui eas incunt, sic optamus, ita ut nunquam eas sinistra omnis opus fieri, neque nuptiis copulatos ab invicem separari, justam non habentes absolutiois nuptiarum occasionem. Sed quoniam difficile est in omnibus hominibus hoc servari (in multitudine enim tanta non aliquas incidere irrationabiles similitudines, unum de impossibilibus existit) oportere putavimus his reperire quamdam medelam; magis vero illic, ubi pusillanimitas in tantum evigilat, ita ut implacabilis horror fiat conjugibus una manentibus. Antiquitus quidem licebat sine periculo tales ab invicem separari secundum communem voluntatem & consensum hoc agentes, sicut plurimæ tunc leges extarent hoc dicentes: ET BONA GRATIA, sic procedentem solutionem nuptiarum patria vocitantes voce. Postea vero divæ memoriæ nostro patri pietate & temperantia omnes ubicumque aliquando imperantes excedenti visum est, qui ad suam utilem & firmam respiciens voluntatem, non autem miserias pusillanimitatis conciens, legem sancire, qua prohibuit consensu conjugia solvi: quod nos quoque volebamus nimis obtinere in hoc ipso.

XIII.

Plurimi autem nos adierunt inter se conjugium horrentes, & abominantes, & prælia discordiasque propter hoc domi contin-

PAGIUS

mensis Novembris anni elapsi Imperium suscepisse, & hallucinatos esse viros doctissimos,

gere accusantes (hoc quod valde doloriferum & triste consistit) dissolvere propter hoc precantes connubia; et si occasione non habuerunt dicere, per quas sine timore lex hoc dabat * facere ipsis. * debeat. Desiderium vero & studium eorum pro hac re in aliquanto distulimus tempore, aliquando quidem monentes, aliquando vero minantes quiescere eos ab irrationabili circa invicem horrore, & ad unanimitatem properare, & melioris fieri voluntatis: agebamus vero plus nihil. Quoniam vero difficile est immutare semel detentos irrationabili passione & horrore: forsitan enim contigit istis & insidias aggredi adinvicem, & venenis aliisque ad mortem agentibus uti; ita ut nec filios eis factos valere ad unam similemque tales voluntatem immiscere. Hæc igitur aliena nostris judicantes temporibus, in præsentem sacram constituimus legem, per quam sancimus licere (ut antiquitus) consensu conjugum solutiones nuptiarum fieri; non ultra vero obtinere constitutas penas constitutione nostri patris adversus eos qui cum consensu conjugii faciunt solutionem. Si enim alterutrorum affectus nuptias solidat, merito contraria voluntas istas cum consensu dissolvit, ad insignificantis rebus quæ nuptias solvunt.

XIV.

Certum autem sit, omnia alia quantumcumque legibus ac potissimum sacris constitutionibus nostri patris dicta sunt de nuptiis, & filiis, occasionibusque ex quibus præcipitur dissolvi nuptias (si & sine ratione non & cum communi consensu, secundum quod & præsens nostra constituit divinitas, hoc agentibus & disponentibus pœnis interpositis) obtinere, & ex præsentem nostra lege per omnia habere virtutem propriam. Quæ ergo nobis visa sunt, & per præsentem manifestata legem, tua gloria per consuetum sibi modum omnibus fieri manifesta præcipiat in hac urbe regia. Data decimo octavo Kal. Octob. Chalcedone, Imp. D. N. Justino PP. Aug. anno primo indictione quintadecima. Hactenus Justiniani sanctio, qua bene instituta primordia sui turpiter scœdavit Imperii.

XV.

Porro horrenda hæc debuere per Episcopos prohiberi ne fierent, & jam facta rescindi, & ab Ecclesia penitus propulsi: sed cujus id erat muneris Joannes Constantinopolitanus Episcopus, quod precario eam sedem quodammodo possideret intrusus Antistes, minime restituisse reperitur. De Joanne autem Romano Pontifice, cum omnia ferme ejus rerum gestarum monumenta perierint, nihil est quod dicere valeamus: quem tamen præ-

qui volunt, eum tantum die XIV. Novemb. hujus anni regnare coepisse.

A num.

CHRISTI
566.JOANNIS PAP.
7.JUSTINI JUN. IMP.
I.

prædecessoribus minime existimamus fuisse degenerem, quorum sæpe sacerdotalis vigor enituit in continendis Orientalibus Imperatoribus in fide Catholica & Ecclesiastica disciplina, in coercendisque illis cum ab ea vel leviter declinarent, prout res gestæ ipsorum superius recensitæ declarant.

XVI.

Sed jam de statu Ecclesiæ Gallicanæ, qualis fuerit, postquam quatuor Reges Francorum post obitum Clotarii anno superiori inter se regnum partiti sunt, videamus. Cum autem (ut superius suo loco vidimus) in Concilio Parisiensi Episcopi statuerent, neminem admittendum ad Episcopatum, quem Regis auctoritas abque canonica electione intruderet; sed quem clerus eligeret, & Episcopi provinciales una cum Metropolitano probarent: Leontius Burdegalenis Episcopus, collecto collegarum Concilio Santonis, inter alia decreta Emerium Episcopum Santonensem a Clotario Rege eo modo in Episcopatum regia auctoritate intrusum, sede privavit; qui tamen a Rege Chariberto vi rursus intruditur. Hæc autem cuncta quomodo se habuerint, accipe a Gregorio res sui temporis scriptis tradente his verbis (a):

Concilium
Santonense.(a) Greg.
Turon. lib.
4, c. 26.XVII.
Chariberto
Rex
tyrannice
agit in
Episc.* Chere-
berto

Apud urbem Santonicam Leontius, congregatis provinciæ suæ Episcopis, Emerium ab Episcopatu depulit, asserens non canonicè fuisse hoc honore donatum. Decretum enim regis Clotarii habuerat, ut absque Metropolitani consilio benediceretur, qui non erat præsens. Quo ejectione, consilium fecere in Heraclium tunc Burdegalenis Ecclesiæ presbyterum: quod Regi Chariberto * subscriptum propriis manibus per nuncupatum presbyterum transmissit. Qui veniens Turonos, rem gestam beato Euphronio pandit, deprecans hoc, ut consensum, decretum videlicet, subscribere dignaretur. Quod vir Dei manifeste respuit. Igitur postquam presbyter Parisiacæ urbis portas ingressus Regis præsentiam adiit, hæc effatus est. Salve Rex gloriose: sedes enim Apostolica eminentiæ tuæ salutem mittit uberrimam. Cui ille: Numquid, ait, Turonicam adisti urbem, ut Papæ illius nobis salutem deserviret. Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS
VIII.
Concilium
Santonense.

A num. XVI. ad XXI. Gregorius Turonensis lib. 4. cap. 26. meminit Synodi Santonensis, in qua Heraclius Presbyter, Episcopus Santonensis creatus est, remoto Emerio, quod Clotario Rege Francorum regnante absque Metropolitani consilio, ordinatus fuisset. Sed cum Concilium hoc statim ab obitu Clotarii Regis celebratum fuerit, revocandum illud ad annum Christi quingentesimum sexagesimum secundum. Synodo præfuit Leontius Episcopus Burdigalenis, Aquitanicæ secundæ Metropolitæ, quem Fortunatus variis in locis a Baronio citatis valde celebrat, præsertim ob multas Ecclesias ab eo erectas. Baronijs observat ex Fortunato lib. 1. Sanctum

ras? Hic accipe, sic dicit a Gregorio Ecclesiam Turonensem sedem Apostolicam, atque Burdegalensem; non quod ab Apostolis fuerint institutæ, cum longe post Apostolorum tempora (ut ipsemet tradit) coeperint habere Episcopum; sed quod eisdem ab Apostolica sede Petri concessa per pallium Apostolica inesset auctoritas. Sed pergit:

Pater (inquit presbyter) Leontius tuus cum comprovincialibus Episcopis salutem tibi mittit, indicans Emerium (sic enim vocitare consuevit Emerium ab infantia sua) rejectum ab Episcopatu, pro eo quod prætermissa canonum sanctione, urbis Santonicæ Episcopatum ambivit. Ideoque consensum ad te direxerunt, ut alius in locum ejus substitueretur: quo fiat, ut dum transgressores canonum regulariter arguantur, regni vestri potentia ævis prolixioribus propagetur. Hoc eo dicente, fremens * Rex, cum a suis conspectibus extrahi iussit, & plaustro spiritus suppleto imponi desuper, & in exilium protrudi præcepit, dicens: Putasne, quod non est desuper quisquam de filiis Clotarii Regis, qui patris facta custodiat, quod hi Episcopum quem voluntas Regis elegit, absque nostro judicio projecerunt? Et statim electis viris religiosi, Episcopum loco restituit, dirigens etiam quosdam de Camerariis suis qui exactis a Leontio mille aureis, reliquos juxta possibilitatem damnet Episcopos: & sic patris est ultus injuriam. Hæc quidem tyrannice Rex. Quomodo autem idem Rex impie agens, invadens res Ecclesiarum, divina ultione percussus interiit, suo loco dicemus. Permanisse quidem Emerium in Santonensi Episcopatu, eundemque reconciliatum fuisse Leontio, ex his quæ scribit Venantius Fortunatus (b) in carmine de basilica S. Bibiani intelligi potest: nam ejus precibus idem Leontius basilicam S. Bibiani Santonensis coeptam ab Eusebio perfecit, ut ipse Fortunatus docet his verbis:

XVIII.
Leontius
molebatur
a Chariberto
Rege.* fren-
dens(b) Fortun.
carm. lib.
1.

Digna sacerdotis Bibiani templa coruscant:
Quod si justa petis, dat pia vota fides:

I i 2 Que

Leontium ante Episcopatum conjugatum fuisse, uxoremque habuisse Placidinam, feminam clarissimam ac piissimam: huic vero sororem fuisse virtutis æmulam nomine Alchimam, quæ & ipsa juncta conjugio, Apollonari viro suo, ut Episcopus crearetur indulset, quam in rem citat Gregorium Turonensem de Gloria Martyrum cap. 65. Verum ipsemet Gregorius lib. 3. Hist. cap. 2. scribit: Alchimæ & Placidinæ, uxor, sororque Apollonaris ad Sanctum Quintianum venientes, &c. Tum cap. 12. loquens de bello Arvernico anno DXXV. gesto, ait: Theodoricus cum exercitu in Arvernos veniens, totam Regionem devastat ac proterit. Interea Arcadius Bi-

CHRISTI
566.JOANNIS PAP.
7.JUSTINI JUN. IMP.
I.

*Quæ Præsul fundavit ovans Eusebius olim;
Ne tamen expleres, raptus ab Orbe fuit.
Cui mox Emerius successit in arce sacerdos:
Sed ceptum ut strueret, ferre recusat onus;
Quod precibus commisit opus tibi, Papa Leonti,
Cujus ad hoc votum jugiter instat amor, &c.*

At non S. Bibiani tantum inchoatam Leontius perfecit ecclesiam, sed etiam collapsam restituit S. Eutropii primi ejus sedis Episcopi, ut aliud ejusdem Fortunati subsequens indicat epigramma: quibus declaratur erga Santonenses fuisse Leontium propensorem. Sed accidit (iisdem puto temporibus, cum Regis violentia opprimeretur) ut falso allato nuncio ipsum jam esse defunctum, non defuerit qui in Burdegalensi Ecclesia creari conaretur Episcopus; cum ex improviso ipse adveniens, summo civium exceptus est gaudio: quando & ejusdem Leontii studiosissimus Venantius Fortunatus jucundissimum illum cecinit hymnum, cujus hæc sunt exordia:

*Agnoscat omne seculum
Pontificem Leontium,
Burdegalense præmium,
Dono superno redditum.
Bilinguis ore callido
Crimen fovebat invidum,
Ferens acerbum nuncium
Hunc jam sepulcro conditum.*

Et post multa

*Non longiore tempore
Versantur in hoc murmure:
Dum cogitant succedere,
Redit sacerdos qui fuit, &c.*

XIX. Quod igitur ad Leontium spectat, decimustertius hic Burdegalensis Ecclesiæ Episcopus numeratur ab eodem Fortunato his versibus (a):

(a) Fortun.
in lau.
Leontii
cap. li. 1.

Tertius a decimo huic urbi Antistes haberi,

PAGIUS

uricas Urbem petiit. Placidina vero mater ejus, & Alchima soror patris ejus, comprehensa apud Cadurcum Urbem, rebus ablatis exilio condemnata sunt. Quare, ut observat Coitius anno DLXVII. num. XXX. dua distingui debent Placidina, quarum altera alterius avia fuit, Senior conjux extitit Apollinaris qui postea Episcopus fuit, & mater Arcadii, unius ex Primoribus Arvenæ; junior Arcadii filia extitit, & uxor Leontii, postea Episcopi Burdigalensis. Baronius num. XX. existimat, Leontium Episcopum, de quo loquitur Sidonius lib. 6. Epist.

Sed primis meritis enumerandus eris.

Qui nobilissimo ortus genere, divitiisque pollens, & egregiis animi virtutibus exornatus, conjugatus licet, invitatus ad ejus Ecclesiæ Episcopatum assumptus est. Fuit nomen conjugis Placidina ex Imperatorio stemmate procreata; de qua idem auctor:

Cogor amore etiam Placidinæ pauca referre,

Quæ tibi tunc conjux, est modo Chara soror.

Lumen ab Archadio veniens genitore refulget,

Qua manet Augustum germen, Avite, tuum:

Imperii fastus toto qui rexit in Orbe,
Cujus adhuc pollens jura Senatus habet.*

Humani generis si culmina prima requiras,

Semine Cæsareo nil superesse potest.

Sed genus ipsa suum sensu & moderamine vicit,

Cujus ab eloquio dulcia mella fluunt.

Chara, serena, decens, sollers pia, mitis, opima,

Quæ bona cuncta gerit, quicquid honore placet:

Moribus, ingenio, meritorum luce coruscans

Ornavit sexum mens pretiosa suum.

Ita quidem optimis composita moribus, etiam divisa corpore a sancto viro, inhaesit tamen ipsi in bonis operibus comes individua, ut inter alia illis quoque docet versibus Fortunatus, ubi agit de ecclesia S. Bibiani:

*Sacra sepulcra tegunt Bibiani argentea lecta,
Unanimis tecum quæ Placidina dedit.*

Et cum idem agit de basilica S. Martini ab eodem Leontio erecta, ab ipsa vero Placidina ornata, hos in fine habet versus:

*Quæ Placidina sacris ornavit culmina velis:
Atque simul certant: hic facit, illa colit.*

3. & lib. 7. Epist. 6. esse Leontium Seniore Episcopum Burdigalensem. Verum Sidonius loquitur de Leontio Episcopo Arelatensi, ut suo loco explicavimus. Porro Charibertus Rex, in cujus Regno Concilium illud celebratum, Clotarii patris injuriam vindicaturus, Emerium in Sedem suam restituit, hincque postea cum Leontio Metropolita suo reconciliatus est, ut ex Fortunato probat Baronius num. XVIII. Colitur Sanctus Leontius a Burdigalensibus die XVII. Kalend. Decemb.

De Placidina clarissima femina.

* falces

CHRISTI
566.JOANNIS PAP.
7.JUSTINI JUN. IMP.
I.

Sed & de aliis Deo donis ab ipsis oblati ejusmodi extat ejusdem auctoris epigramma:

Summus in arce Dei pia dona Leontius offert,

Votis juncta sacris & Placidina simul.

Felices quorum labor est altaribus aptus,

Tempore qui parvo non peritura ferunt.

De Alchima clarissima femina.

(a) Greg. de Glor. mart. 6. 63.

Extitit vero & Placidinæ virtutis æmula soror ipsius nomine Alchima: quæ & ipsa juncta conjugio, Apollinari viro suo, ut Episcopus crearetur, indulgit, pariterque ad construenda sanctis martyribus templa se contulit, ut ex Gregorio (a) habes, ubi agit de martyre Antoliano. Tanta hæc antiquæ Gallicanæ nobilitatis germina haud fuerunt prætereunda silentio, quæ egregiarum additamento virtutum reddita sunt contemptu sæculi clariora. Sed ut ad Leontium redeamus, cujus præclaras res gestas non nisi per fragmenta scriptorum colligere licuisse dolemus, sive eas a Gregorio sive a Fortunato relatas: scias & in Actis (b) quoque S. Maclovii Episcopi in Britannia de hoc eodem Leontio mentionem esse frequentem: ex quo etiam tempus, quo idem Maclovius vixit; poteris facile intelligere; qui fuit vir sane a Deo plurimis magnisque miraculis illustratus.

(b) Apud Sur. tom. 6. die 15. Novemb. 6. 21. 22. 23. 24. 25.

XX.

Demum vero ut eidem nostro Leontio persolvamus extrema, quod ejus sepulchro epitaphium affixit idem qui supra Venantius Fortunatus (c), hic describamus: sic enim se habet:

(c) Fortun. eadm. lib. 4. nov. edit. Leontii Episc. Burdegal. Epitaphium.

Omne bonum velox fugitivæque gaudia mundi:

Prosperitas hominum quam cito rupta volat,

Mallet cui potius nunc carmina ferre salutis,

Pervorso voto flere sepulcra vocor.

Hoc recubant tumulo venerandi membra Leontii,

Quem sua Pontificem fama sub astra levat.

Nobilitas altum ducens ab origine nomen,

Quale genus Romæ forte Senatus habet.

Et quamvis celso flueret de sanguine patrum,

Hic propriis meritis crescere fecit avos.

Regum summus amor, patriæ caput, arma parentum,

Tutor amicum, plebis, & urbis honor,

Templorum cultor, tacitus largitor egentium,

Susceptor peregrum distribuendo cibum.

Longius extremo si quis properasset ab Orbe

Advena mox vidit hunc, ait esse patrem.

Ingenio vivax, animo probus, ore serenus:

Et mihi qualis erat, pectore flente loquor.

Hunc habuit clarum qualem modo Gallia nullum:

Nunc humili tumulo culmina celsa jacent.

Placabat Reges, recreans moderamine cives.

Gaudia tot populis, heu, tulit una dies.

Lustra decem felix & quatuor insuper annos

Vixit, & a nostro lumine raptus obit:*

Funeris officium magni solamen amoris

Dulcis adhuc cineri dat Placidina tibi.

Hucusque epitaphium Leontii, qui junior Leontius dicendus est respectu senioris itidem Burdegalensis Episcopi, cujus epitaphium apud eundem Fortunatum extat (d) a Theodosio scriptum, de quo puto mentionem haberi apud Sidonium (e) Apollinarem: neque enim alium illum existimo a Leontio seniore Burdegalensi Episcopo, æque nobilitate & vitæ sanctitate conspicuo. At de his hæc tenus.

Sed invidia pravi dæmonis interea factum est, ut dum tot luminaribus Gallicana Ecclesia perfulgeret; quæ erat hoc tempore bene hæctenus culta Ecclesia in Hibernia densis tenebris obduceretur, passa naufragium, dum non sequitur eam, quæ ad salutis portum ante omnes pergit viam monstrans, naviculam Petri: dum enim justior cæteris videri voluit, & plus sapere quam oportuit, decipitur imprudens a schismaticis. Dolo namque schismaticorum, falso ad eos rumore perlato, a Quinta Synodo peccatum esse in sacrosanctum Chalcedonense Concilium, quasi Trium damnatione capitulorum damnasset pariter quæ in eadem Synodo statuta essent; ardentissimo iidem studio pro Trium capitulorum defensione, junctis animis, omnes qui in Hibernia erant Episcopi insurrexere. Addiderunt & illud nefas, ut cum percepissent Romanam Ecclesiam æque suscepisse Trium damnationem capitulorum, atque suo consensu Quintam Synodum roborasse; ab eadem pariter resisterint, atque reliquis qui vel in Italia vel in Africa, aliisque regionibus erant schis-

(d) Fortun. eadm. lib. 4. nov. edit. (e) Sidon. lib. 6. epist. 3. & li. 7. epist. 6.

XXXI. Hiberni Episc. Schismatici.

schismaticis inhæserint, fiducia illa vana erecti, quod pro fide Catholica starent, cum quæ essent in Concilio Chalcedonensi statuta defenderent. Ita miserum ignari, specie quadam apparentis iustitiæ permoti, zelum habentes, non tamen illum qui esset secundum scientiam, cum & in remotioribus Orbis partibus degerent, ut haud facile admoneri & corrigi potuissent, accedentibus incommodis aliis, quæ bella, pestis, & fames secum ferre solent; ita permansere diutius, miseri illorum qui Quintam Synodum sectarentur, tamquam qui a recto fidei tramite aberrarent, tantum absuit ut se errore deceptos esse intelligere potuissent. Sed eo fixius inhærentes errori, cum quæcumque Italia passa sit bellorum motibus, fame, vel pestilentia, ea ex causa illi cuncta infausta accidisse putarent, quod pro Quinta Synodo adversus Chalcedonense Concilium prælium suscepisset. Quo statu miserum collati usque ad S. Gregori Papæ tempora, ad finem videlicet præsentis sæculi, permansere, cum de his iidem litteras ad eundem quem scienter Deo amicum virum sanctissimum conscripsere. Quid autem ad ea Gregorius ipse rescripserit, suo loco dicturi sumus. Extat ipsa epistola, (a) ex qua ista deprehensimus.

(a) Greg. lib. 2. epist. 36. XXII.

At vero quod non solum (ut dictum est) sanctorum virorum hoc tempore viventium Catholica Ecclesia est illustrata miraculis, ex quibus ubi esset veritas, potuisset agnosci, si id attendere schismatici voluissent; verum etiam præstarent id ipsum abundantius Sanctorum cineres ubique miraculis coruscantes: his jungenda putavimus, quæ hoc ipso anno, quo & secundus Sigeberti Regis Francorum incipit numerari (anno enim superiori, ut vidimus, auspiciatus est regnum) ipsi Gregorio Turonensi Episcopo tunc diacono, qui successit Euphronio, hoc eodem anno, quem septimum ejus sedis numerat, acciderint. Dum enim insignia recenseret ejusdem S. Martini miracula, hæc habet de se ipso (b):

(b) Greg. Turon. mirac. S. Mart. lib. 1. c. 32. XXIII.

Ergo his exactis quæ circa alios gesta sunt, aggrediar quæ circa me indignum virtus præsentis est operata patroni. Anno centesimo sexagesimo tertio post assumptionem sancti ac prædicabilis viri S. Martini Antistitis, regente Ecclesiam Turonensem S. Euphronio Episcopo anno

PAGIUS

IX. Gregorius Turonensis epe S. Martini varia Beneficia consecutus.

A. num. XXII. ad XXVIII. Baronius narrat ex Gregorio Turonensi lib. 1. de Miraculis Sancti Martini capp. 32. 33. & 34. varia beneficia, quæ ipsemet fatetur se consecutum esse ope Sancti Martini Episcopi Turonensis regente, inquit Gregorius, Ecclesiam Turonicam Sancto Euphronio Episcopo, anno septimo, secundo anno Sigeberti gloriosissimi Regis, ideoque anno Christi

septimo, secundo anno Sigeberti gloriosissimi Regis. Concordat his optime posita chronographia ab obitu S. Martini, quem decessisse diximus anno Domini quadringentesimo secundo: a quo tempore si deducas annos centum sexaginta tres exactos, plane hunc ipsum annum constituit, nempe quingentos sexagintaquinque absolutos, inchoato sexagesimo sexto. Sed pergit ipse: Irruus in valetudinem cum pustulis malis & febre; negatogue usu potus & cibi, ita angebar, ut amissa omni spe vitæ præsentis, de solis sepultura necessariis cogitarem: obsederat enim me mors cum ardore, animam cupiens expellere de corpore.

Quæ Gregorius hoc anno consecutus est a S. Martino.

Tunc jam valde exanimis, invocato nomine beati Martini Antistitis, parumper convalesci, & lento adhibere conamine iter incipio præparare: infederat enim animis, ut locum venerabilis sepulcri visitare deberem. Unde tanto desiderio affectus sum, ut ne vivere me optarem, si tardius direxisset. Et quia vix evaseram, ex ardore incommodi cepi iterum ardore febris succendi. Nec mora, adhuc parum fortis iter cum meis arripio: actisque vel duabus vel tribus mansionibus, ingressus silvas corruvi rursus in febrim, & tam graviter egrotare cepi, ut omnes me autumarent vitam amittere. Tunc accedentes amici, & videntes me valde lassum, dicebant: Revertamur ad propria: & si te Deus vocare voluerit, in domo tua moriere; si autem evaseris, votivum iter facilius explicabis: satius est enim reverti ad domum, quam mori in eremo. Ego vero hæc audiens, vehementer lacrymabar; & plangens infelicitatem meam, locutus sum cum eis, dicens: Aduro vos per omnipotentem Deum, & reis omnibus metuendum iudicii diem, ut ea quæ rogo consentiatis; de cepto itinere non desistere: & si mereor S. Martini videre basilicam gratias ago; sin alias, vel exanime corpus deferentes ibidem sepelire: quia deliberatio mea est non reverti domum, si non ejus sepulcro mervero præsentari. Tunc una pariter flentes, iter quod cœperam aggredimur: præcedente vero præsidio gloriosi domini, ad basilicam ejus advenimus.

XXIV.

Eodem (c) tempore unus ex clericis meis, Armentarius nomine, bene eruditus in spiritualibus Scripturis, cui tam facile erat sonorum modulationes appen-

XXV.

(c) Ibid. cap. 33.

si DLXIII. quo secundus Sigeberti Regis annus in cursu erat.

X.

Concilium II. Turonicum, de quo Baronius anno DLXX. hoc anno celebratum, ut ibidem ostendimus. Justinus Imp. sævit in Justinum, Ætherium, & Addeum, ut anno sequenti dicitur.

Concilium Turonicum II.

dere, ut cum non putares hoc meditari, sed scribere, in servitio valde strenuus & in commisso fidelis: hic vero, inficiente veneno, a pustulis malis omnem sensum perdididerat, & ita redactus fuerat, ut nihil penitus aut intelligere posset, aut agere. Tertia autem nocte postquam advenimus ad sanctam basilicam, vigilare disposuimus; quod & implevimus. Mane autem facto, signo ad matutinas commoto, reversi sumus dormitum: qui lectulis quiescentes usque ad horam prope secundam dormivimus. Expergestus ergo, amota omni languoris & cordis amaritudine, sentio me pristinam recepisse sanitatem; & gaudens, puerum familiarem, qui mihi serviret, evoco. Exurgens autem Armentarius, velociter coram me stetit, & ait: Domine, ego parabo quod jufferis. At ego existimans adhuc esse eum extensum, Vade, inquam, voca puerum. Et ait: Ego quæcumque præceperis, adimplebo. Obstupescens interrogabo quid hoc esset. Qui ait: Intelligo me valde sanum; sed unus error est animi, quod nescio de qua parte huc advenierim. Et ita incipiens, ita mihi impendit servitium, sicut erat solitus ante triduum. Tunc ego exultans & fletus præ gaudio, gratias omnipotenti Deo tam pro me quam pro ipso refero, quod intercedente patrono incolumem me corpore, illum mente reddiderit, & unus excursus ex fide etiam alteri amenti, qui nec petere noverat, salutem præstitisset. Ac paulo post (a):

(a) Ibid. c. 34.

XXVI. De cereis miraculum.

Nos vero reverentes, tres cereolos pro benedictione beati sepulcri portavimus. De qua cera quam multas virtutes factæ sunt super frigoreticis & aliis infirmis, longum est enarrare. Sed unum e multis miraculum proferam. Agrum quemdam possessionis nostræ grandio annis singulis vastare consueverat, & tam graviter sæviebat, ut nihil ibidem, cum venisset, relinqueret. Tunc ego in vineis illis arborem unam quæ erat excelsior cæteris eligens de sancta cera super eam posui. Post illam autem diem usque in præsens tempus, nunquam ibidem tempestas cecidit; sed veniens, locum illum tamquam timens præterit. Hæc ibi. Quomodo vero uno ex cereolis e S. Martini sepulcro sublatis sanavit Justinum filium sororis suæ, idem Gregorius pluribus inferius narrat (b). Sed pergit ipse reliqua referre (c):

(b) Greg. lib. 2. mirac. S. Martini c. 2.

(c) Greg. lib. 1. mirac. S. Martini c. 35.

XXVII. De ligno cancelli S. Martini miranda.

Fide commovente, quidam ex nostris lignum venerabile de cancello lectuli a monasterio Sancti, me nesciente, detulerat: quod in hospitio suo pro salvatione retinebat. Sed credo quia non sic honorabatur aut decorabatur, ut decuerat, cepit familia ejus graviter egrotare. Et cum penitus nesciretur quid hoc esset, nec minueretur aliquid, sed quotidie augetur de-

terius: vidit in visu noctis personam terribilem dicentem sibi: Cur sic tecum agitur? Qui ait: Ignoro prorsus unde hoc evenerit. Dicit ei persona: Lignum quod de lectulo domini Martini tulisti, negligenter hic retinens: ideo hæc incurristi. Sed vade nunc, & defer illud Gregorio diacono, & ipse secum retineat. At ille nihil moratus, mihi exhibuit: quod ego cum summa veneratione collectum, loco digno reposui. Et sic omnis familia in domo ejus sanata est, ita ut nemo ibidem deinceps aliquid mali perferret. Hæc Gregorius qui his longe majora edita a Sancto refert miracula, eademque quatuor libris distinxit. Hæc autem quæ de se Gregorius hoc anno accidisse triplici signat chronographia, prætermisisse nolimus: quo etiam fieret manifestum, qualisnam & his temporibus cultus reliquiarum vigeret in Galliis, præcipue vero in sacris cineribus S. Martini; de cujus celebritate vide quæ inter alia Venantius Fortunatus (d) his consentientia scribat ad Childebertum Regem, atque Brunchildem Reginam:

(d) Venant. Carm. l. 10.

Qui modo de Gallis rotum mire occupat Orbem,

S. Martini virtus toto Orbe perspicua.

Et virtus pergit, quo pede nemo valet:

Qui velut alta Pharus lumen protendit ad Indos:

Quem Hispanus, Morus *, Persa *, * al Maurus.

Britannus amat:

Hunc Oriens, Occasus habet, hunc Africa, & Arctos.

Martini decus est, quæ loca mundus habet.

Quique per Oceanum discurrit marginis undas,

Omnibus ut præset circuit Orbis iter.

Sed quomodo idem Gregorius jam Episcopus, hausto pulvere e sepulcro S. Martini accepto e morte fuerit revocatus ad vitam, suo loco inferius dicturi sumus. Habes ex his in Ecclesia Catholica, tum ex vivis, tum vita functis sanctissimis viris (uti proposuimus, semper scaturire veluti e fonte perenni miracula; quibus manifestissimis notis quisque licet mente stolidus cognoscere possit, ubi veritas permaneat sacrorum dogmatum, ac pariter intelligere hereticos atque schismaticos censendos esse, qui ab iis procul aberrant.

Cæterum admiratione maxima dignus est fidei Christianæ fervor, qui his temporibus erga sacrarum reliquiarum cultum adeo exardebat in Galliis, ut licet abundarent illæ provinciæ sacris pignoribus sanctorum martyrum & confessorum

XXVIII. Cultus sacrarum reliquiarum vigeret in Galliis.

CHRISTI
566.JOANNIS PAP.
7.JUSTINI JUN. IMP.
I.

rum, nihilominus fame inhiarent ad peregrina: quorum gratia in Orientem profectum esse diximus S. Germanum Parisiensem Episcopum, qui factus pii voti compos ad suam Ecclesiam locupletatus hisce divitiis est reversus Parisios, uti diximus. Sed & sancta Regina, Clotarii Regis quondam conjux clarissima Radegundis his ipsis temporibus sæpius legatos misisse reperitur in Orientem ad perquirendas Sanctorum reliquias, de quibus hic nobis opportune dicendum: de prima enim legatione hæc habet Bandoninia, sive Bandomina, quæ cum ea in monasterio coalescens, quæ vidit, de ipsa quam fidelissime scripsit, his verbis:

(a) *Quantam illam postquam in monasterium se contulit, sanctarum reliquiarum multitudinem precibus fidelissimis aggregerat, testatur Oriens, Aquilo, Auster, & Occidens confiteretur. Undique enim gemmas pretiosas, celo reconditas & quas paradisi habet, & numeribus & precibus ut adipisceretur, effecit: apud illas vero sine intermissione meditari psalmos & hymnos sibi depromere videbatur.*

*Perlatum est ad eam, Mammætis * martyris sacros artus Hierosolymis quiescere. Illa instar hydropicæ, mire sitiens, avidè hæc hauriebat. Sicut enim qui hydropis laborant, quanto plus bibunt, tanto majori ardent siti; ita & ipsa rore Dei perfusa magis incalevit. Itaque virum venerabilem Reculum * presbyterum, qui tum secularis adhuc erat, & hodie superest, ad Patriarcham Hierosolymitanum transmisit, petens B. Mammætis pignora sibi donari. Ejus preces vir Dei benigne admittens, orationes populo indixit, cupiens nosse Dei voluntatem. Tertio die Missa celebrata, ad beati martyris sepulcrum cum omni populo, accessit, altaque voce & plena fide dixit: Obsecro te, confessor & martyr Christi, si vera est ancilla Dei beata Radegundis, innotescat gentibus potentia tua, permittasque de pignoribus tuis mentem fidelem accipere quod poscit. Oratione completa, cum populus omnis respondisset, Amen: venit ad sanctum sepulcrum, semper beatæ fidem pronuncians, contrectat sacra membra, scire cupiens quenam ipse martyr beatissimus dominæ Radegundi donari velit. Tangit manus dextera singulos digitos: ubi ad minimum ventum est, leni tactu e manu amotus est, ut beatæ reginæ desiderio satisfaceret. Eum vero digitum vir Apostolicus eo quo par erat honore beatæ Radegundi misit. Ab Hierosolymis vero Pictavos usque in ejus honorem semper divina laudes promebantur.*

XXIX. *Quis vero pro dignitate explicet, quam ardenti animo, quam fida devotione tantum illa munus expectans sese abstinentiæ*

manciparit? Postquam autem hoc celeste donum cum multa animi alacritate accepit, tota hebdomada cum universa congregatione psallentium vigiliis & jejuniis se accommodavit, Deum benedicens quod tale munus consequi meruisset. Sic Deus suis fidelibus quæ postulant, non negat. Hucusque de prima a sancta Radegunde Regina in Orientem legatione missa.

Post hæc autem paulo inferius de alia ab eadem missa legatione in Orientem ad Imperatorem pro ligno sanctæ Crucis accipiendo eadem Bandoninia refert, hæcque habet: *Quod igitur fecit sancta Helena in Oriente, hoc fecit beata Radegundis in Gallis. Sed quia nihil sine consilio facere voluit quandiu vixit in hoc mundo; litteris ad Sigebertum excellentissimum Regem datis (is est filius Clotarii Regis, qui una cum fratribus regnavit in Gallis) petiit ab eo, ut cum ejus bona venia liceret sibi pro totius patriæ salute, & regni ipsius stabilitamento, lignum salutis Crucis Domini ab Imperatore expetere. Illo clementissime sanctæ Reginæ precibus annuente, devotione plena cum multo desiderio ad Imperatorem munera misit, quippe quæ causæ amoris Christi pauperem se fecerat. Sed sanctos jugiter implorans, nuncios suos ablegavit; Sanctorumque suffragiis, quod optabat, adeptæ est. Imperator enim & beatum lignum Crucis Domini auro & argento ornatum, multasque Sanctorum reliquias, quas Oriens obtinebat, ei per legatos transmisit una cum Evangelii auro gemmisque decoratis. Afferit Gregorius eas fuisse reliquias sanctorum Apostolorum atque martyrum. Pergit vero Bandoninia:*

Ut autem salus mundi Pictavorum urbem cum sanctis reliquiis advenit, locique Antistes (is erat Moroveus) cum omni populo devote ea vellet accipere; inimicus humani generis per satellites suos egit, ut pretium mundi repelleretur, nec illud intra urbem vellent accipere, aliud pro alio Judaico more asserentes. Quid sane egerint non est nostrum commemorare: ipsi viderint: Dominus novit quinam rei sint. Tacuit prudens femina peccatum Antistitis Morovei, quod Gregorius ex parte saltem prodit his verbis: (b) Petiit Regina Episcopum, ut cum honore debito grandique psallentio in monasterio locarentur; sed ille despiciens suggestionem ejus, ascensis equis, velle se contulit. Tunc Regina iterato ad Sigebertum Regem direxit, deprecans, ut injunctioe sua quicumque ex Episcopis hæc pignora cum illo quo decebat honore votumque ejus exposcebat, in monasterio locarent. Ad hoc enim opus beatus Euphronius urbis Turonicæ Episcopus injun-

Quanta veneratione facere solent reliquias.

XXX. Alia Legatio in Orientem pro ligno Crucis.

XXXI. Moroveus adversatur S. Crucis.

(b) Gregor. Tur. lib. 9. c. 40.

CHRISTI
566.JOANNIS PAP.
7.JUSTINI JUN. IMP.
I.

gitur, &c. Sed & modeste quidem Gregorius tacet, quod a civitate, sicut a monasterio, ne illuc inferretur, sacrosanctum lignum exclusum sit: ne enim vel in civitatem admitteretur, satanico ille spiritu hoc prohibebat. Sed audiamus Bandoniniam ita historiam profequentem:

XXXII. *At beata Radegundis fervens spiritu, animo certans, ad clementissimum Regem scripsit orans ut in civitatem lignum Dominicum recipi juberet. Interim donec ejus nuncii a Rege redirent, Turonico suo virorum monasterio, quod ipsa condiderat, cum psalmodiis & canticis sacerdotum Crucem Domini & Sanctorum pignora commendavit. Ubi tamen non minorem injuriam sancta Crux perpessa est stimulante invidia, quam Dominus ipse tum ad presidem & Judices iniquos maligna omnia patienter pertulit, ne id quod creaverat periret. Quidam autem istud fuerit, sicut nec ipsa, ita neque Gregorius innuit.*

XXXIII. *Cæterum ea cuncta in majorem Dominicæ Crucis cessere gloriam: etenim apud Turonos in honorem sanctæ Crucis erectum oratorium fuit, de quo meminit Venantius Fortunatus: qui, cum pallia crucibus intexta successor Euphronii Gregorius dono dedit, eandem dignam oblationem his versibus profecutus est, quibus & Crucis gloriam prædicavit (a):*

(a) Fortun. carm. lib. 2. * rite.

*Virtus excelsa Crucis totum recte * occupat Orbem:*

Hæc quoniam mundi perdita cuncta redit.

Quodque ferox serpens infecit felle veneni,

Christi sanguis in hac dulce liquore lavat.

Quæque lupi fuerant raptoris præda ferocis,

In cruce restituit Virginis agnus oves.

Tensus in his ramis cum plantis brachia pandens,

Ecclesiam stabilis pendulus ipse Cruce.

*Hoc opus * in ligno reparans deperditam pridem,*

Quod vetiti ligni poma tulere boni.

*Addita quinetiam virtutum flamma corrusca *,*

Bona quod obsequiis Crux parat ipsa suis.

* coruscant.

Hactenus de Crucis sanctæ præconiis. Quænam autem ejusmodi, essent dona, quibus Crucis gloria illustraretur, ex nuncupato voto persoluta, mox ista subjungens ostendit:

Denique sancta Cruci hæc templa Gregorius offert,
Ann. Eccl. Tom. X.

Pallia dum coperit signa gerendo Crucis:

Dona repente dedit divina potentia Christi:

Mox fuit & voti causa secuta pii.

Pallia nam meruit, sunt quæ Cruce textile pulchra:

Obsequisque suis Crux habet alma Cruces.

*Serica cum niveis agnata * est blarea telis,*

Et textis Crucibus magnificatur opus.

Sic cito Pontifici dedit hæc devota voluntas,

Atque dicata Cruci condita vela placet.

Unde salutifero signo tibi, clare sacerdos,

Hæc cui complacuit, reddere magna valet.

* agnana

Ita plane usu veteri receptum fuit ut cum ipsa figura Ecclesiæ, tum vel vestes, vasque sacra, & alia ad divinum opus parata utensilia tam in Occidente quam in Oriente sanctæ Crucis signis multiplicibus ornarentur. Sed cœptam ex Bandoninia profequamur historiam, cum post despectam a membris diaboli Crucem ista refert.

Id vero sancta femina animadvertens, magnis se cruciatibus dedit, jejuniis, vigiliis, profusioni lacrymarum se addicens cum tota congregatione sua; donec respexit Dominus humilitatem ancillæ suæ aspiravitque eam mentem Regi, ut in populo faceret judicium & justitiam. Misit enim devotus Rex virum illustrem Justinum ad virum Apostolicum Euphronium Episcopum, præcipiens ut cum honore condigno gloriosam Domini Crucem & Sanctorum reliquias in monasterium dominæ Radegundis inferret.

XXXIV. Per S. Euphronium lignum S. Crucis reconditur suo loco.

Tunc temporis vero a Venantio Fortunato ejusdem S. Radegundis studiosissimo (ut ex plurimis ad eandem scriptis carminibus constat) nobilis ille conscriptus est sacer hymnus, qui ab universa Occidentali Ecclesia ut in honorem sanctissimæ Crucis sæpe caneretur, usu receptus est, sicque incipit:

XXXV.

Vexilla Regis prodeunt,
Fulget Crucis mysterium,
Quo carne carnis conditor
Suspensus est patibulo, &c.

Adjecit & illum itidem in Ecclesia Catholica ubique a Latinis musicis modulis occinî solitum, cujus hoc est exordium:

Pange lingua gloriosi prælium certaminis,
K k Et

CHRISTI
566.JOANNIS PAP.
7.JUSTINI JUN. IMP.
I.

Et super Crucis trophaeum dic triumphum nobilem, Qualiter Redemptor Orbis immolatus vicerit, &c.

Quod enim ore omnium ferme Fidelium iidem soliti sint concini sacri hymni, eos hic reddere integros non curamus. Verum aliud ab eodem tunc temporis eadem occasione in honorem ejusdem sanctissimae Crucis elaboratum elegans epigramma hic describendum putavimus: sic enim se habet:

*Crux benedicta nitet, Dominus qua carne pependit,
Atque cruore sua vulnera nostralavit.
Mitis amore pio pro nobis victima factus
Traxit ab ore lupi qua sacer agnus oves.
Transfixis palmis, ubi mundum a clade redemit,
Atque suo clausit funere mortis iter.
Hic manus illa fuit clavis confixa cruentis,
Quae eripuit Paulum crimine, morte Petrum.
Fertilitate potens, o dulce & nobile lignum,
Quando tuis ramis tam nova poma geris.
Cujus odore novo defuncta cadavera surgunt,
Et redeunt vita qui caruere die.
Nullum uret aestus sub frondibus arboris hujus,
Luna nec in nocte, Sol neque meridie.
Tu plantata micis secus est ubi cursus aquarum,
Spargis & ornatas flore recente comas.
Appensa est vitis inter tua brachia, de qua
Dulcia sanguineo vina rubore fluunt.*

Quae autem secuta sint post illatum in monasterium venerandum lignum Crucis, audi quae subdit sacra virgo Bandoninia:

XXXVI. *Quod ut factum est, exultavit mirifice beata illa cum omni congregatione tale sibi donum calitus collatum, quod propitium Deum effecturum esset suae congregationi quam in Dei servitium collegisset, nimirum spiritu praesentens, post decessum suum quam esset eximia monasterii ejus futura facultas, licet ipsa cum cali Rege gloriaretur. Ut ergo illi subveniret, inslar optimi provisoris & pastoris boni, ne oves usquequaque desereret, pretium mundi de pignore Christi e longinqua regione expetitum in loci ejus bonorem & populi salutem suo monasterio*

reliquit. Sed quid accidit? Quae visa est sanctissima Crux alieno auxilio & Regum obsequio indigere ad elicendam credentium fidem, mox ipsa apparere voluit; non alieno quo non indigebat, sed suo fulgore corusca. Nam audi quid dictis subiiciat: *Ibi divina agente virtute, caecis redditur lux, aures surdorum patefcunt, mutorum linguis suum restituitur officium, claudi ambulant, demones profigantur. Quid multa? Quisquis morbo laborans (quicumque tandem ille sit morbus) ex fide eo accedit, per sanctae Crucis virtutem recedit incolumis. Pro quo ineffabili dono, quod in hanc urbem beata intulit, quisquis ex fide vivit, ejus nomini benedicit. At ne jejunum omnino lectorem ista praeterire sinamus, unum vel duo ex Gregorio Turonensi, qui interfuit his miracula attexamus; qui cum ea describit, ista praefatur (a):*

Crux Dominica, quae ab Helena Augusta reperta est Hierosolymis, ita quarta & sexta feria adoratur. Hujus reliquias & merito & fide Helena comparanda Regina Radegundis expetiit, ac devote in monasterium Pictaviense, quod suo studio constituit, collocavit: misitque pueros iterum Hierosolymas, ac per totam Orientis plagam; qui circumvenientes sepulcra sanctorum martyrum, confessorumque cunctorum reliquias detulerunt. Quibus in arca argentea cum ipsa Cruce sancta locatis, multa exinde miracula conspicerem meruit. De quibus illud primum exponam, quod ibidem Dominus in diebus passionis suae dignatus est relevare.

Sexta feria ante sanctum Pascha, cum in vigiliis sine lumine pernoctarent, circa horam tertiam noctis apparuit ante altare lumen parvulum in modum scintillae: deinde ampliatum huc illucque comas fulgoris spargens, coepit gradatim in altum conscendere; effectaque pharus magna, obscurae nocti, vigilantique plebeculae lumen praebuit supplicanti: illucescente quoque caelo paulatim deficiens, data terris luce, ab oculis mirantium evanuit.

Ego autem audiebam saepius, quod etiam lychni qui accendebantur ante haec pignora ebullientes virtute divina, in tantum exundarent oleum, ut vas suppositum plerumque replerent: & tamen juxta stultitiam mentis durae numquam ad haec credenda movebar donec brutam segnitiam ipsa ad praesens quae ostensa est virtus argueret. Ideoque quae oculis propriis viderim, explicabo.

Causa devotionis extitit, ut sepulcrum sancti Hilarii visitans, hujus Reginae audirem colloquia, ingressuque monasterium consulata Regina, coram adoranda Cruce ac sacris beatorum profertor pignoribus. Denique oratione facta, surrexi. Erat enim ad dexteram lychnus accensus: quem

Miracula edita ex ligno sanctae Crucis.

(a) Greg. Tur. de Glor. mar. c. 5.

XXXVII.

XLI. Legatio Radegundis ad Imper.

(a) Bandon. in Vita S. Radeg. lib. 2. c. 17.

XLII.

XXXIX. Oleum ex undans.

XL. Insigne miraculum de exercescence oleo lampadis S. Crucis quem

quem cum stillis frequentibus defluere conspexissem, testor Deum quia putavi quasi vas esset effractum, quia erat ei concava supposita, in quam oleum defluens decidebat. Tunc conversus ad Abbatissam, ajo: Tantane te retinet mentis ignavia, ut integrum cicindile laborare non possis, in quo oleum accendatur, nisi effractum, quo defluat, ponas? Et illa: Nec est ita, domine mi, sed virtus est Crucis sanctae, quam cernis. Tunc ego ad me reversus, & ad memoriam revocans quae prius audieram, conversus ad lychnum, video in modum olle ferventis magnis fluctibus exundare, ac per oram ipsam undis intumescens superfluere, & (ut credo) ad incredulitatem meam arguendam magis ac magis augetur; ita ut in unius horae spatio plus quam unum sextarium redderet vasculum, quod quartarium non tenebat: admiratusque flui, ac virtutem adorandae Crucis deinceps, predicavi. Haec & alia ex dicto Crucis ligno manasse miracula, idem auctor affirmat.

Porro sancta Radegundis pretiosissimi accepti ab Imperatore muneris grata, non litteris tantum ipsi gratias agendas existimavit, verum etiam certos misit ad gratias debitas persolvendas legatos, nempe venerandum sacerdotem Regulum, per quem illud ipsum acceperat, & alios. De hac rursus, missa in Orientem legatione, eadem quae supra ejusdem monasterii monialis sacra virgo Bandoninia ista habet (a): *Pro caelesti autem hoc munere misit supradictum presbyterum cum aliis gratias ut agerent Imperatori. Quid vero iisdem legatis in Gallias redeuntibus, dum navigarent, acciderit, ex quo ejusdem sanctae Radegundis virtus magis enituit, ex eadem accipe, dum ista mox subdit:*

Quibus redeuntibus, mare fluctibus coepit agitari; ita ut multis illi obiecti periculis, ejusmodi procellas & tempestates numquam se vidisse faterentur. Quadraginta diebus & noctibus in medio mari in summum vitae discrimen conjecti, cum vitam plane desperarent, & mors eis ob oculos versaretur; inter se mutuo conciliati pelago illos jamjam absorbere incipiente, vocem in caelum dabant, ita dicentes: Domina Radegundis subveni servis tuis, ut qui tibi obediimus, sine subsidio non pereamus: libera nos de praesentissimo submersiois periculo. Ubi cumque ex fide invocaris, misericors es: adjuva etiam tuos, ne pereamus. Ad has voces in medio mari columba ad eos veniens, navem ter circumvolavit: cumque tertio id faceret in nomine sanctissimae Trinitatis, quam beata Radegundis semper in suo habuit pectore, famulus ejus Benefarius manum extendens, e cauda tres

extraxit pennas, quas mari intingens, tempestatem sedavit. Haec de liberatione legatorum precibus Radegundis (ut ab omnibus fuit existimatum) per alitis nuncium suos periclitantes invisentis, & per ejus pennas, quibus nihil levius esse potest, exaestuans maris fluctus divinitus mitigantis, penitusque sedantis.

Magno namque beneficio Francorum gentis talem tantamque Reginam virginem aequae ex Burgundiae Regibus oriundam, sicut & Croildem fidei Christianae Francis austricem, Deus clarere in Ecclesia fecit hoc saeculo, cum Galliae bello civili saepe repetito flagrant; quae veluti nocturno tempore super excelsum turrim ingens pharus esset posita lucens, perspicua errantibus duplici lumine tum ex sanctissimae vitae moribus, tum etiam ex frequentibus edi solitis ab ea miraculis comparato. In cujus laudem tum metro tum soluta quoque oratione cum plurima scripserit Venantius Fortunatus, ex multis unum hic accipe epigramma (b):

Ad beatam Radegundem.

*Regali de stirpe potens Radegundis in Orbe,
Alteri cui calis regna tenenda manent.
Despiciens mundum, meruisti acquirere Christum:
Et dum clausa lateres, hinc super astra vides.
Gaudia terreni conculcans noxia regni,
Ut placeas Regi laeta favente polo.
Nunc angusta tenes, quo calos largior intres;
Effundens lacrymas gaudia vera metes:
Dum corpus cruciant, animam jejunia pascunt.
Salve quam Dominus servat amore suo.*

Quod autem idem Fortunatus eandem sanctae pieque amans saepe carmine caneret, & munusculis frequentaret: cum ejusmodi officia quae ex pietate animique integritate progredi solerent, in deterioriorem partem susurrone acciperent, qui non nisi ex suis ipsorum depravatis moribus soleant aliorum facta metiri; idem ad ipsam haec scripsit tum carmina (c):

*Mater honore mihi, soror autem dulcis amore;
Quam pietate, fide, pectore, corde colo,
Caelesti affectu, non crimine corporis ullo:
Non caro, sed hoc quod spiritus orpat, amo.*

K k 2

Eß

CHRISTI
566.JOANNIS PAP.
7.JUSTINI JUN. IMP.
I.

XLIII. Radegundis Reginae gloria.

(b) Fortun. carm. lib. 8.

(c) Fortun. carm. l. xvi Mirifice coluit Radegundem Fortunatus.

CHRISTI
566.JOANNIS PAP.
7.JUSTINI JUN. IMP.
I.

*Est Testis Christus, Petro, Pauloque ministris,
Cumque piis sociis sancta Maria videt,
Te mihi non aliis oculis, animoque fuisse,
Quam soror ex animo tu Titiana foras:
Ac si uno partu mater Radegundis utrosque,
Visceribus castis progenisset eram,
Et tamquam pariter nos ubera beatae
Pavissent uno lacte fluente duos.
Heu mea damna gemo, tenui ne forte furro
Impediunt sensum mollia verba meum.
Sed tamen est animus simili me vivere voto,
Si vos me dulci vultis amore coli.*

Yuste amara, cultaque S. Radegundis a Fortunato.

Hæc & alia aliis versibus sæpe idem auctor inculcat adversus obtrectatores. At quomodo non toto amanda corde, omnibusque laudibus prosequenda, obsequiisque cunctis honoranda, & muneribus demerenda, ab omnibus, quæ regis nobilitatis verticem Christi amoris causa summa animi demissione adeo inclinasset, angelicamque vitam in terra, spreto conubio Regis, ducere statuisset, omnique virtutum genere compta Christo sponso placere semper ardentissime studuisset? Quis vehementer amare refugere posset quam a Deo ejusque Angelis atque Sanctis præ cæteris diligi perspexisset? Quis obsequi in omnibus illi refugeret, cujus virtuti in miraculorum editione cælestia atque terrena pariter obtemperare co-

gnovisset? Quis denique omni cultus genere prosequi eam prætermisisset, quam currentem in odorem unguentorum cælestis sponsi, & post eam & ab ea sacrarum virginum chororum duci intellexisset? Sed de Radegunde ac Fortunato modo satis.

Quod vero jam ad calcem anni hujus pervenimus, non præmittendum de Victore chronographo meminisse quem genere Africanum in hunc usque primum Justinus Imp. annum, suum Chronicon perduxisse, auctor est Isidorus, qui de ipso ista habet (a): *Victor Tumenensis sive Tunnensis Ecclesie Africanae Episcopus a principio mundi usque ad primum Justinus Junioris Imperatoris annum perbreve per Consules annos bellicarum Ecclesiasticarumque rerum nobilissimam promulgavit historiam laude & notatione illustrem ac memoria dignam, &c.* Diximus ex eodem de ipso superius suo loco, iussu Imperatoris in exilium deportatum, ac demum Constantinopolim revocatum, detrusumque ibidem in monasterium in defensione Trium capitulorum perstantem diem clausisse extremum. Porro de eodem Victore locum corrigere Isidori in libro Originum: ibi enim dum de ipso agitur, nominatus reperitur, Turenensis Episcopus, loco Tunnensis, sive Tumenensis. Finis hic Victoris: quem cum aliis, dum videri voluit nimis iustus stupor oppressit, non attendentem, quod commonet Ecclesiastes, dicens (b): *Justus perit in justitia sua.* Et paulo post: *Noli esse multum iustus, neque plus sapias, quam necesse est, ne obstupescas.*

XLIV.

(a) Isidor. de Vir. illust. c. 25.

De Victore Episc. Africano.

JESU CHRISTI
ANNUS
567.JOANNIS PAP.
ANNUS
8.JUSTINI JUN. IMP.
ANNUS
2.

I. Cruentus annus nec nobilium.

Quingentesimus sexagesimusseptimus annus Redemptoris adest, qui Indictionis decimaquintæ, ipsius Justinus Imperatoris secundus a Mense Novembri anni superioris jam coeptus adnumeratur; idemque alicubi secundo ejusdem Augusti Consulatu inscriptus habetur: sic enim visus est revocasse in usum Consulatus amplissimum magistratum, ut ipse solus eo potitus nullum asciverit sibi collegam. Sanguinolentus fluxit hic annus nece Justinus Ducis cognati ipsius Imperatoris, necnon clarissimorum virorum Ætherii & Addæi, quos hoc anno Im-

peratorium gladium sustulisse, omnes historici, (a) nota temporum singula confirmantes affirmant: sed & diem necis notat Eustathius (b), fuisseque ait tertiam mensis Octobris. Ante hos illustres viros e medio sublatus esse Justinum, Evagrius (c) docet, cui potius assentimur, quam recentiori (d) auctori ad sextum annum Justinus Imperii referenti. De Justino igitur primum aggrediamur tragœdiam: cujus non sit quem non misereat, qui res ab eo præclare gestas in bello Persico & aliis ex Procopio atque Agathia perceperit. Sed audiamus de e-

(a) Miscell. hoc ann. & Cedren. (b) Eustath. in Vita S. Euseb. apud Sur. die 6. Apr. (c) Evagr. l. 5. c. 1. 2. (d) Cedr. Annal. in Justino.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6060.

⊙ 16. B. ☽ 17. P. 10. April. Indict. 25.

JESU CHRISTI 567.

JOANNIS III. PAPÆ 8.

JUSTINI JUN. IMP. 3.

I. Consulatus Justinus Aug.

[1] Hic annus ista formula notatus: *Justinus Augusto solo Consule.* Vel, *Anno secundo, Justinus Juniore Augusto primum solo Consule,* ut Onuphrius lib. 3. Fasti dicit, se legisse in Fastis Massejorum, qui nunquam lucem viderunt; vel denique, ut loquitur Marius Aventicensis; *Anno primo Consulatus Justinus Junioris Aug.* Consulatum inquit Justinus Kalendis Januariis, ut liquet ex Corippo lib. 1. de laudibus Justinus, ubi hunc sic populum alloquentem inducit:

*Nomenque negatum
Consulibus Consul post tempora cuncta novato
Gaudet, ut totus Justinus munere mundus
Dona Kalendarum properant vicina mearum.
Consulatum autem hoc anno a Justino gestum, non vero superiori, ut Baronius ibidem, Fasti Heracliani, & Auctor Chronici Alexandrini habent, docent non tantum Fasti Massejorum citati, & Marius, qui eum cum Indictione XV. copulat; sed etiam Postconsulatus XXV.*

Basilii, a Continuatore Marcellini & eodem Mario memoratus; hic enim Postconsulatus nonnisi anno DLXVI. usurpari potuit. Adhæc Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DLIX. qui Kalendis Septemb. anni Christi DLXVI. incipit, ait: *Consulatum more minus dedit Justinus, multasque pecunias, quibus etiamnum plures ditati, sparsit in populum, Kalendis scilicet Januariis.* [2]

Porro Justinus Consulatum ordinarium, tam ab Imperatoribus quam a privatis geri solitum; & Decennalia ac id genus Festa, singulis quinque annis exhiberi solita abrogavit, Consulatumque sine collega a solis Augustis imperatorum geri voluit, & tam ab illo, quam ab Imperio annos eorum dinumerari: hac scilicet ratione, ut plures Imperii quam Consulatus annos numerarent; quæ consulatus forma usque ad Constantinum Pogonatum duravit. Fastos istos Orientales ac Byzantinos in 3. parte Difert. Hypaticæ pluribus declaravi, & in hoc Opere, quæ ibi dixi, magis confirmabo. Hactenus enim hoc Consulatus genus parum notum fuit. Juvabit autem observare, Consulatus honorarios non solum cum ordinariis abditos non fuisse; sed etiam, postquam perpetui intermissi sunt, adhuc per aliquod tempus obtinuisse, ut patet ex Novella XCIV. Leonis Philosophi, qua Novellam CV. Justiniani, quæ de Consulatu agit, rescindit.

A num. I. ad VII. Justinus Aug. ut refert Evagrius lib. 5. cap. 2. & seq. Imperii sui initio in Justinum cognatum suum, qui Consulatum

II. Justinus Consulatum in solis Augustos transulit.

III.

NOTE [1] *Justinus Augusto solo consule, vel: Anno secundo Justinus Juniore Augusto primum solo Consule;* vel ut Marius Aventicensis: *Anno primo consulatus Justinus Junioris Aug.*

Vetus inscriptio in exquiliis eruta, & a Fabretto edita pag. 553. & a Philippo a Turre Episcopo Adriensi in Dissert. Apologetica de nummo Annæ Faustinae pag. iiii. explicata.

FLORA. QUÆ VIXIT ANN. V.
DIES. XXVIII. DEP. SUB. DIE
III. ID. AUG. IND. XV. P. C.
D. N. JUSTINI. PP. AUG.

A N N II.

Hunc lapidem illustrat modo laudatus Antistes Adriensis, ex quo patere ait *annum secundum* post consulatum Justinus enumerati more *Victoriano*; falli eos omnes qui scripserunt, *Justinianum* vita sanctum, & Justinum ad Imperium elatum, *Indictione XV.* GEORGIUS

[2] Fieri utique potest Justinum hoc anno Consulatum inisse, at secundum non primum, ut perspicue docet Instrumentum in papyro Ægyptia descriptum, quod e Schedis Cl. Fontanini produxit Cl. Scipio Massejus in Appendice operis: *Historia diplomatica &c.* editi Mantuæ 1727. in 4. Sic autem consignatur: *Inp. D. N. Justinus pp. Augusto anno septimo, & p. c. ejus secundo anno quarto sub d. tertio Nonæ un Juniarum Indictione quarta.* Sermonem hic esse de Justinus Juniore, non vero de Seniore altero, constat, quia sub Seniore Imperatorum postconsulatus nondum recensebantur, neque ejusdem Imperatoris annus septimus cum Indictione IV. congruit. Indictio hæc quarta cum quarto post Consulatu secundi Consulatus Justinus minoris exit

II. (a) Evagr. l. 5. c. 1. 2. De Abaris atque Turcis.

jus nece quæ scribat Evagrius (a): Quinetiam (inquit) audacia & timidi- tate, duobus vitis contrariis irretitus, primum Justinum cognatum, virum in magna gloria apud omnes, tum ob rerum bellicarum usum, tum ob alia ornamenta, jam circiter Danubium ideo commorantem ut Abaros, ne eo flumine trajecto in si- nes Romanorum irrumperent, prohiberet, ad se accersit. Isti Abari sunt ex gente Scytharum, qui Amaxobii dicuntur, qui- que agros ultra Caucasum jacentes acco- lunt, oriundi. Qui Turcas vicinos suos ab illis gravibus affecti incommodis cum omnibus suis fugientes, primum ad Bos- phorum venerunt; deinde Euxini ponti littoribus relictis (ubi multæ gentes bar- baræ habitant illæ quidem, sed urbes & castella a Romanis incolebantur, atque eo, tum nonnulli milites rude donati ad- venerant, tum colonia erant de sententia Imperatorum deducta), recto itinere con- zenderunt, omnibus barbaris qui ante pe- des erant usque eo expugnatis, quoad Da- nubii ad littora pervenirent: unde lega- tos miserunt ad Justinianum. At quod ad Turcas pertinet quos Abaris fuisse con- fines Evagrius tradit: veteres eosdem non ignorarunt: siquidem a Plinio (b) adnu- merantur inter eas gentes, quæ circa Mæotidem paludem habitant. Horum dum hujus etiam temporis scriptor meminit Agathias (c), ait ipsos fuisse horribiles

(b) Plin. hist. l. 6. c. 7. (c) Agath. l. 1.

PAGIUS Justinus in aliquot viros pri- marios sa- vit.

tum ordinarium anno DXL. aliasque magnas Dignitates consecutus fuerat, & in Aetherium ac Addeum, Viros ordinis Senatorii, qui apud Imperatorem Justinianum plurimum potuerant, animadvertit, ac eos morti tradidit. Sed con- tigit id anno superiori, ut deduco ex Eusta- thio in Vita Sancti Eutychiei Episcopi Con- stantinop. cap. 8. ubi dicit, Eutychieum ab exi- lio revocatum esse tertia Octobris, qua Domini- ca erat: qua quidem die & ille, qui ipsi insidias struxerant, eumque eiecerant in exilium Aethe- rius & Addeus, hic Urbis Præfectus, ille Pala- tiorum Antiochi ditorum Curator mortui sunt.

NOTÆ

bet annum 571. Cum enim certum sit ex Authoribus a Pagio productis anno 567. Justinum eg- disse Consulatum, & cum Consulatus iste, ut eruitur ex collatione Monumenti Baluziani, de quo non in Nota ad A. 565. x. non primus, sed secundus fuerit; quartus post Consulatus secundi Con- sulatus ducit nos in annum 571. Indictione quarta notatum. Quomodo autem annus iste die ter- tio nonarum Junii fuerit septimus Imperii Justinii negotium Eruditus fecerit. Mea quidem opi- nione, annus iste septimus ducendus esset a Cæsaris dignitate, quam Justinus a Justiniano ante- ejus mortem obtinuerit, anno forte 564. vel 565. Quamquam enim Cæsaream hanc Justinii dignitatem negat Pagius, Corippi tamen, quod producit, testimonium apertius est, quam ut evasione aliqua eludatur. Porro ætatis ejus Imperatores Cæsareæ dignitatis annos cum annis Imperii interdum numerasse ex documentis pluribus Mauriti, & Tiberii discimus. Vide inscriptionem Synodi Gra- densis apud Pagium ad A. 577. 3. Quamquam enim hujus Synodi veritas nobis est suspiciosa; e- jus tamen subscriptio a nemine erroris arguitur. Hæc olim ego mecum commentabar, postmodum vero plura simul conferens vetera monumen- ta Justinii annis notata, vindicias hac in re instrumenti papyracei deserere coactus sum. Etenim si annus iste septimus ab inita Cæsareæ dignitate ducatur, statuere illam ante diem III. Non. Jun- ias anni 565. oportet. Sed apud Muratorium ex Illustrissimo Philippo a Turre desumptus ex- rat Lapis Capuanus, in quo annus VII. cum indictione V. & mense Augusto conjungitur. Hinc vero conficitur anno 571. his characteribus notato annum Justinii VII. nondum desisse, adeoque anno 565. ante Augustum Cæsarem nondum agebat. Temporaria igitur documenta hujus note corrigendæ sunt. Ubi vero mendam cubet, quis divinaverit? Forte enim Indictio V. pro VII. reponenda est. Forte vero annus Justinii VI. pro VII. legendus. MANSI

visu, intonso, fordidos, impexos, squa- lidos. Sed de his alias. Pergit Evagrius: Ex eo loco Justinus accerseretur, eo nomine videlicet, uti conditionibus inter ipsum & Imperatorem Justinum pactis frue- retur. Nam quoniam ambo in simili vi- ta splendore positi videbantur, & Impe- rium ad utrumque spectaret; post magnam de rerum summa disceptationem & contro- versiam convenit inter eos, ut uter illo- rum ad Imperii honorem ascenderet, al- teri deferret secundas, cætenus quidem, uti licet secundas ab Imperatore, præ cæ- teris tamen omnibus primas obtineret. Qua- propter Justinus Imperator benevolentia, quadam fronte simulata, alterum Justinum complectitur; & criminibus paulatim con- tra eum conficit, & satellitibus militibus prætorianis ac stipatoribus ab eo remotis votat quo minus in publicum prodiret (do- mi enim assidue se continuit) & tandem mandat Alexandriam transportandum. In qua urbe nocte intempesta, cum jam de- cumberet in lecto, miserandum in modum interemptus est: istaque mercede tum ob benevolentiam in Republicam, tum ob res præclare in bello gestas remuneratus. Atque non prius Imperatoris, ejusque con- jugis Sophiæ Augustæ favor & irascundia flamma restincta fuit, quam caput ejus cervicibus abscissum cernerent, inque il- lud calcibus insultarent. Hæc de nece Justinii Ducis exercitus habet Evagrius. Sed

III. Justinus Dux injus- te neca- tur.

Ubi Eustathius loquitur de die tertia mensis Octobris anni quingentesimi septuagesimi septi- mi, qua Eutychieus restitutus est in Episcopa- tum Constantinopolitanum, & in quam Domi- nica eo anno cadebat. Theophanes autem Aetherium & Addeum anno Christi DLXVI. in- terfectos esse docet. Anno quippe Incarnatio- nis secundum Alex. DLIX. qui Kalendis Sept. anni Christi DLXVI. exorditur, de utriusque supplicio differit, quod cum illis die tertia O- ctobris, ut testatur Eustathius laudatus, irro- gatam fuerit, ad annum DLXVI. pertinet quo dies III. Octob. in Dominicam cadit. Theo- pha-

IV. Aetherii & Addei suppli- cium.

Sed quæ in Aetherium & Addeum cla- rissimos Senatores admiserit, ita subdit: Non longo tempore post, Aetherium & Addeum, utrumque ex ordine Senatorio, qui principem locum apud Justinianum diu tenuerant, in judicium ob piaculum quod- dam adducit Justinus. Quorum alter (Aetherium dico) confessus se animo instituisse Imperatorem veneno conficere, habuisse Addeum illius conatus socium & in omnibus adiutorem. Verum Addeus grandicum jurejurando affirmat se istius rei prorsus ignarum esse. At uterque tamen securi percussus est. Atque Addeus, cum jam caput absunderetur, dixit ingenue licet falso de his rebus esset accusatus, justa tamen debitæ a Deo facinoris cujusque contemplatore & vindice sibi inflicta supplicia: Theodorum namque aula Præfectum se præstigiis quibusdam e medio sustulisse. Cæterum ista itane se habeant, an secus, non possum quidem pro certo affirmare. Attamen uterque scelestus fuit: quippe Addeus insano puerorum amore exarsit: Aetherius autem nullum calumniam genus præteriens, tum viros, tum mortuos nomine aula Imperatoria, cui re- gnante Justiniano præfuit, fortunis spoliavit. Atque hæc res hunc habuere ex- itum.

V. (a) Eustat. in vita S. Eutychiei, apud Sur- die 6. Apr. VI.

Hæc cum habeat Evagrius, ipsum qui- dem illa causa præterit utriusque sup- plicii, sacrilegium nimirum ab utroque adversus sanctum Eutychieum Constantinop- olitanum Episcopum perpetratum, cum eum trudentes in exilium pessime habuere. Est horum omnium fidelis testis Eustathius, qui interfuit, cunctaque litteris commen- davit, atque de his hæc habet (a): Ea quidem die tertia mensis Octobris, qua erat Dominica. Qua quidem die & illi qui viro sancto insidias struxerant, atque in exilium eiecerant, Aetherius &

PAGIUS

phanes eadem Justinii differt usque ad annum Incarnat. secundum Alex. DLXIII. qui anno Christi DLXX. inchoatur. Verum rectius Eva- grius eam ante mortem Aetherii & Addei re- citat, cui suffragatur Biclariensis in Chronico, qui eam cum anno secundo Imperii Justinii al- ligat. Erat Justinus ille Germani Patricii filius, & consobrinus Imperatoris Justinii, ut scribit idem Biclariensis. Eum Justinianus Imp. Magis- trum militum per Colchidem & Armeniam creaverat, ut prodit Agathias in lib. 4. Postea vero eundem Magistrum militum per Thracias instituit, ut tradit Menander Protector pag. 99. A num. VII. ad XVII. Narsetes Italiæ reparato- r, pessimo Justinii consilio, Constantinopolim revocatus est, indeque non solum Barbaris; sed & Venetis schismaticis animas crevit, ac paulo post nobilissima illa Provincia & Longobar- dorum bello, & schismaticorum dissiliis afflic- ta est. Marius quidem Aventicensis Narsetem anno tantum sequenti ex Italia revocatum as- ferit: Anno secundo, inquit, Consulatus Justinii Jun. Aug. Indictione prima. Hoc anno Narsetes ex

IV. Narsetes ex Italia re- vocatur.

Addeus, quorum hic urbis Præfectus e- rat, ille autem Antiochiæ Curator, mor- tui sunt; & quemadmodum virum san- ctum ericiendum curaverant, ita ambo mercedem perceperunt. In hac igitur die vir optimus sedem recepit atque Ecclē- siam suam, & ipsi privati sunt vita, multis annis antequam ipse revocaretur. Et paulo inferius: Jam de superhumerali, pallio videlicet, dicenda sunt: neque enim illi in ea expulsiōne fuit ereptum, sed apud eum mansit. Cum enim quidam e clericis suaderent Aetherio, ut ipsum adimeret viro sancto; ille, neglectis eo- rum verbis recusavit. Itaque cum ipse in indignatione versaretur, eis, qui ad se invisendum venerant, confessus est: Quæ inquam, feci domino Eutychieo, ea in me cumulate reciderunt. Per homines enim meos oppugnavi eum, & per homines meos oppugnatus sum: Vestimenta illius dir- ripui; omnia mihi direpta sunt. Unum tantum non ademi: id mihi quoque reli- ctum est. Cum enim clerici me hortaren- tur, ut adimerem superhumeralia, non feci. Et ecce cum in hac sim calamitate, zona tantum & dignitatis meæ insignia a me non sunt ablata. Lugens ille qui- dem hæc narrabat; pœnitentiæ tamen tem- pus non invenit, quamvis multis lacry- mis eam quævisisset. At de his quidem satis. Hæc Eustathius: quibus intelligas virgam illam, quam vigilantem Hieremias (b) vidit divinam scilicet imminen- tem super quolibet delinquentes ultio- nem, juste digneque ad infligenda pec- cantibus verbera divinæ manus arbitrio tempore congruo deorsum ferri.

(b) Hier.

Sed jam ingens strepitus barbarorum Ita- liam aggredi parantium, ut oculos atque aures, ita & stylum ad se convertit. Quæ enim depressis atque penitus fere extin- ctis Gothis, cunctisque Francis eam sub- ige-

VII.

Præposito & Patricio, post tantos prostratos ty- rannos, idest Baduillam, & Tejam Reges Go- thorum, & Buccellum Duces Francorum, nec non & Sindervalem Evolum, Mediolanum, vel reliquas Civitates, quas Gothi destruxerant, lau- dabiliter reparatas, de ipsa Italia a supra scripto Au- gusto remotus est. Verum Marius, qui Justinii initium in annum Christi DLXVI. male distu- lit, res quas postea narrat, anno uno tardius subinde collocat. Cumque Langobardi anni se- quentis initio Italiam ingressi sint, Longino Narsetis locum obtinente, hujus Exarchatus su- periori anno inchoari debuit, & Sigebertus in Chronico ad annum DLXVI. recte ait, Narsetem accusatione Romanorum Patriciatu dejectum invitasse Langobardos ad possidendam Ita- liam: cum enim illic pervenerint initio anni DLXVIII. eos uno aut altero antea anno, in- vitatos oportet.

Paulus Diaconus lib. 2. de Gestis Langobard. cap. 5. Anastasius in Vita Joannis III. Papæ, Langobar- dos in Ita- liam ac- cersit.

V. Langobar- dos in Ita- liam ac- cersit.

CHRISTI
567.JOANNIS PAP.
8.JUSTINI JUN. IMP.
2.

igere laborantibus, jam tandem visa est Italia quiescere; novis exundantibus barbaris, majori ceptis subjacere discrimini, cum videlicet grassantes Longobardi in eam parant adventum. Hæc autem quomodo se habuerint, quæ Paulus diaconus Longobardorum res profecutus conscripsit, primum adducamus in medium, qui sic exorditur (a):

(a) Paul. diac. de Gest. Longobard. l. 1. c. 5. VIII. De Narsete & Sophia Augusta.

Narsetes (inquit) dum multum auri & argenti, aliarumque rerum divitias acquisisset, magnam a Romanis, pro quibus multum contra eorum hostes laboraverat, invidiam traxit: qui contra eum Justinus Augusto, ejusque conjugii Sophia Augustæ suggestere, dicentes, quod expedierat Romanis servire Gothis potius quam Græcis, ubi Narsetes eunuchus imperat & nos servitute opprimit, & hæc noster piissimus Imperator ignorat. Aut igitur libera nos de manu ejus, aut certe Urbem Romam & nosmetipsos Gentibus trademus. Cumque hoc Narsetes audisset, hæc breviter retulit verba: Si male feci Romanis, male inveniam. Tunc Justinus Augustus in tantum adversus Narsetem commotus est, ut statim in Italiam Longinum Praefectum mitteret, qui Narsetis locum obtineret. Narsetes vero his cognitis valde timuit, & usque adeo ab Augusta perterritus est, ut ultra regredi Constantinopolim non auderet: cui inter cætera (quia eunuchus erat) illa hoc fertur mandasse, ut cum puellis in gynæceo lanarum pensa faceret dividere. Ad quæ Narsetes respondisse fertur: Talem se eidem telam orditurum, qualem ipsa, dum viveret, deponere, aut detexere non posset.

IX. Legatio Narsetis ad Longobardos.

Itaque odio & metu exagitatus, Neapolim Campaniæ civitatem fecerit: unde legatos mox ad Longobardorum gentem dirigit, mandans ut pauperrima Pannoniæ rura desererent, & ad possidendam Italiam cunctis refertam divitiis venirent: simulque multimoda pomorum genera, aliarumque rerum species, quarum Italia ferax est, ad eos mittit, ut eos ad veniendum citius posset illicere. Longobardi leta nuncia,

PAGIUS

Scriptores Latini scribere, Narsetem a Sophia Augusta territum, ut regredi ultra Constantinopolim non auderet, Langobardos, ut in Italiam venirent, invitasse. Baronius hoc inter fabulas reiecit, existimatque, Narsetem ante Justiniani Imperium ex Italia a Justiniano revocatum fuisse, quod in Corippo legisset, ipso Justiniani initio Narsetem Ducem celeberrimum Constantinopoli eius inaugurationi interfuisse, & Caropalatem tunc fuisse, quæ summa Palatii dignitas haberi coepit, ex quo Justinus Justiniani nepos eam gessit. Verum imperante Justiniano tres Narsetes claruere, sive Perfarmeni. De duobus prioribus loquitur Procopius lib. 2. de Bello Goth. cap. 13. Erat is, inquit, Narsetes spado, & Sacrarum Largitionum Comes, &c. Justinus Dux Illyricorum, & Narsetes alter, qui

quæ ipsi praoptaverant gratanter accipiunt, deque futuris commodis animos extollunt. Continuo vero apud Italiam terribilia noctu signa visa sunt, utpote igneæ acies in calo apparentes, cum videlicet, qui postea effusus est, sanguinem tali coruscatione portendentes. Hæc Paulus diaconus, qui hæc accidisse hoc eodem anno satis demonstrat, dum ipsam eruptionem Longobardorum e Pannonia in Italiam anno sequenti, nimirum, quingentesimo sexagesimo octavo, quarto Nonas Aprilis, vel ipsis Kalendis ejusdem, contigisse commemorat (b).

(b) Paul. diac. de Gest. Longobard. l. 1. c. 6. X.

Quod autem spectat ad inimicitias inter Senatum populumque Romanum atque Narsetem conflatas: Anastasius auctor est Joannem Romanum Pontificem ad eos inter se conciliandos accessisse sequestrem, Neapolimque ea de causa profectum, eundemque in Urbem revocasse: ait enim: Ut cognovit Joannes Papa, quia suggestionem suam ad Imperatorem contra Narsetem Senatorem misisset, Romani scilicet, festinus venit Neapolim: cepit eum Joannes Papa rogare, ut recederetur Romanam. Tunc Narsetes dixit ei: Dic sanctissime Papa, quid mali feci Romanis? Vadam ad pedes ejus qui me misit; ut cognoscat Italia, quomodo votis viribus laboravi pro ea. Respondit Joannes Papa, dicens: Citius ego vadam, quam tu de hac terra egressus fueris. Reversus est ergo Narsetes cum Joanne sanctissimo Papa. Hinc sanctissimus Papa retinuit se in cœmeterio sanctorum Tiburtii & Valeriani, & habitavit ibi multum temporis, ut etiam Episcopus ibi consecraret. Narsetes vero ingressus Romanam, non post multum temporis mortuus est, &c. Sed de Narsetis obitu inferius pluribus agendum erit. Vidisti omnia quæ de Narsete tum a Paulo diacono, tum ab Anastasio scripta sunt. At hæc verane sint, diligentiori sunt studio investiganda.

Atque primum illud expendendum, an veritate subsistat, Narsetem hoc tempore in Italia commoratum, atque inde Lon-

ex Armeniis Persa subditis ad Romanos transfugerat olim cum Aratio fratre. Primus Praefectus Italiae fuerat, & de eo loquitur Marius citatus. Secundus, qui frater erat Aratii & Isacii, periit in bello Persico, imperante Justiniano gesto, ut refert Procopius lib. 2. de Bello Pers. cap. 25. qui & alibi sæpe ejus mentionem facit. Tertius, Narsetes ille est, de quo Corippus loquitur, & hæc a Baronio num. XI. recitata cecinit:

Armiger interea, Domini vestigia lustrans
Eminet excelsus super omnia vertice Narsetes.
Agmina, & Augustam cultu præfulgurat Aulam
Comptus casarie, formaque insignis & ore.

At Narsetes iste, de quo loquitur Poeta, non est is, qui tantas res in Italia gessit, quique in

XI.

VI.

CHRISTI
567.JOANNIS PAP.
8.JUSTINI JUN. IMP.
2.

De Narsete historia Pauli Diaconi recitatur.

Longobardos e Pannonia convocasse, qui sequenti anno irruerint in Italiam, cum jam in locum ejus ab Imperatore Longinus subrogatus esset. Hæc autem ab auctoribus conscripserat, qui post plurimos annos vixerunt, ut in dubium revocentur, haud mirum videri debet; cum præsertim ab auctore arguantur, qui his temporibus vixit. Certe quidem Corippus grammaticus Africanus, quem superius sæpe citasse meminimus, Narsetem jam ante præsentem annum revocatum Constantinopolim, magnumque honorem apud Justinum Imperatorem consecutum docet, dum ait ipsum præsentem fuisse anno superiori quo Justinus adit Consulatum, inhæsisseque præ cæteris lateri ipsius Imperatoris, cum audivit legatos missos ab Avaribus barbaris. Habet enim de ipso hos versus (a):

(a) Coripp. in laud. Justin. l. 3.

Armiger interea, domini vestigia lustrans,
Eminet excelsus super omnia vertice
Narsetes
Agmina & Augustam cultu præfulgurat aulam,
Comptus casarie, formaque insignis & ore:
Aureus omnis erat, cultuque habituque modestus,
Et morum probitate placens, virtute verendus,
Fulmineus, cautus, vigilans noctesque diesque
Pro rerum dominis.

Et inferius de eodem Narsete ita magnifice (b):

(b) Coripp. l. 4. in fin.

Nec non ensipotens membrorum robore constans,
Aspectu mentis, non a gravitate benignus
Adstabat Narsetes, sedemque ornabat herilem,
Splendida signa gerens qualis pretiosus Achates,
Aut medius fulvo Parius lapis enitet auro,
Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS Narsetes Cubicularius dicitur a Narsete eunuchus.

offensionem Sophia Augustæ incurrit. Neque enim Narsetes eunuchus forma insignis fuit & ore, neque etiam juvenis, sed senex. Narsetes itaque de quo Corippus, sub Mauricio Dux militum fuit, & triginta circiter annis post priorem adhuc floruit, tantoque Persis terrori fuit, ut Persarum infantes, audito solo Narsetis nomine tremere. De eo fuit Theophylactus in Historia Mauriciana. Baronius anno DLXVIII. num. XIII. & seq. de isto Narsete loquitur, concluditque, se hanc suam opinionem considerandam potius proposuisse, quam historica lege erendam. Dubitat ibidem Cardinalis doctissimus, an Narsetes ille, de quo loquitur Paulus lib. 2. cap. 4. quem scribit, exilio damnasse Vi-

Artificis formante manu: sic luce coruscus,
Sic animo placidus, mitis, sic gratior ore,
Terga regens domini, claris fulgebat in armis.

Hæc de Narsete auctor ipso anno primo Justiniani Imperatoris: ut non sit dubium ipsum jam antea ab Italia fuisse Constantinopolim revocatum. Quamobrem ea omnia a Paulo diacono, sive ab aliis de ipso asserta commenta corruunt, dum volunt minime ante hæc fuisse reversum Constantinopolim, sed hoc anno altercatum cum Senatoribus Urbis, & ab Augusta contemptum.

Sed nec est quod dici possit ipsum Narsetem, qui reperitur anni superioris initio fuisse Constantinopoli, ab Imperatore iterum in Italiam missum cum eodem munere præfecturæ. Etenim omnes consentiunt atque simul testantur, Longinum in ejus locum subrogatum fuisse: quamobrem in Italiam iterum missum esse, ut dicamus, nulla ratio persuadet. Sic igitur cuncta quæ de vocatis ab eo ex dicta causa Longobardis sunt per Paulum diaconum enarrata, in dubium revocari posse videntur, & fabulæ loco accipi quæ sponte corruant, cum firmitate veritatis non subsistant. His in medium adductis, reliquum est, ut ceptam jam de adventu Longobardorum in Italiam historiam prosequamur, atque primum de iis quæ de dira clade ab ipsis Italiæ inferenda fuerant ante significata.

Quod igitur ad prodigia attinet quorum meminit Paulus, ea ex ipso sunt fonte petenda. S. Gregorius Papa de his agens, hæc pro concione habuit ad populum (c): Priusquam Italia Gentili gladio ferienda traderetur, igneas in celo acies vidimus, ipsamque qui postea humani generis fusus est, sanguinem coruscantes. Hæc Gregorius. Sed quæ ante hæc ostensa de his sint sancto Redempto Episcopo Ferentinati, idem S. Gregorius narrat his verbis (d): Redemptum Ferentinæ civitatis Episcopum,

XII.

XIII.

(c) Greg. homil. I. in Evang.

(d) Greg. dial. l. 3. c. 32. Quæ præ ostensa de incursione Longobardorum sancto Redempto.

L I vi-

zalem Episcopum Altinæ Civitatis, diversus sit a Narsete Eunuchus: sed certum est, illum eundem esse; cum ibidem Paulus sermonem habeat de peste, quæ Narsetis tempore Italiam vastavit, ipso nempe sine Imperii Justiniani, ut supra ostendimus. Præterea Narsetes, de quo Theophanes ad annum VI. Justiniani Jun. scribit: Hoc anno Narsetes Cubicularius & Protospatharius, qui Justiniano Imp. adeo charus fuit, ut ejus gratia ludibriis respergeretur, domum Narsetis construxit, & Catharorum Monasterium, Narsetes, inquam, iste ille est de quo verba facit Corippus, qui Cubicularius & Eunuchis præsidebat; horum enim seriem & ministeria describit Corippus lib. 3. Hunc etiam Narsetem Protospa-

vite venerabilis virum, qui ante hos fere annos septem ex hoc mundo migravit, tua dilectio cognitam habuit. Hic, sicut mihi adhuc in monasterio prope posito valde familiariter jungebatur, hoc quod Joannis Junioris prædecessoris mei tempore de mundi sine cognoverat, sicut longe lateque claruerat, a me requisitus mihi ipse narrabat. Aiebat namque quia quadam die, dum parochias suas ex more circuiret, pervenit ad Ecclesiam beati Eutychii martyris. Advesperascente autem die, stratum sibi fieri juxta sepulcrum martyris voluit, atque ibi post laborem quiescit. Cum nocte media (ut assererat) nec perfecte vigilare poterat, nec dormiebat; sed depressus, ut solet, somno, gravabatur quodam pondere vigilans animus: atque ante eum idem martyr Eutychius assistit, dicens: Redempte, vigilas? Cui respondit: Vigilo. Qui ait: Finis venit universæ carnis; Finis venit universæ carnis: Finis venit universæ carnis. Postquam trinam vocem visio martyris, quæ mentis ejus oculis apparebat, evanuit. Tunc vir Dei surrexit, seque in orationis lamentum dedit.

XIV. Mala a Longobardis illata.

Mox enim illa terribilia in celum signa secuta sunt, ut hasta atque acies ignea ab Aquilonis parte viderentur. Mox effera Longobardorum gens de vagina suæ habitationis educta, in nostram cervicem grassata est; atque humanum genus, quod in hac terra præ nimia multitudine quasi spissæ segetis more surrexerat, succisum aruit: nam depopulatæ urbes eversa castra; concremata Ecclesiæ, destructa monasteria virorum & seminarum, desolata ab hominibus prædia, atque ab omni cultore destituta in solitudine vacat terra: nullus hanc possessor inhabitat: occuparunt bestia loca, quæ prius multitudine hominum tenebat. Et quid in aliis mundi partibus agatur, ignoro. Nam in hac terra, in qua nos vivimus, finem suum jam non nunciat, sed ostendit. Tanto ergo nos necesse est instantius æterna querere, quanto a nobis cognoscimus temporalia fugisse. Despiciendus a nobis hic mundus fuerat, etiam si blandiretur, si rebus prosperis demulceret animum. At post-

PAGIUS

spatharium fuisse, seu Protectorum Comitum, ense armatum, turmæque sibi subditæ signum gerentem, manifeste ostendunt versus Corippi lib. 4. quos recitat Baronius hoc anno num. XI. quorum initium est:

Necnon Eûspotens membrorum robore constans, &c.

VII.

Cæterum, an Narses Eunuchus Longobardos in Italiam accesserit, ab Auditoribus Græcis discere non passumus, ex quibus nec Theophanes, nec Cedrenus, nec Zonaras, nequidem irruptionis Longobardorum in Italiam mentio-

quam tot flagellis premitur, tanta adverstitate fatigatur, tot nobis quotidie dolores ingeminat: quid nobis, aliud, quam ne diligatur, clamat? Hæc S. Gregorius de adventus Longobardorum prædictione.

At ne quis putet mendax fuisse oraculum de fine universæ carnis prædictum; sciat hæc verbis non sæculi consummationem significatam, sed gentis Italiæ cladem: sicut olim Deum per suum Prophetam comminatum fuisse constat, ubi ait (a); Hæc dicit Dominus. Deus terra Israel: Finis venit: Venit finis super quatuor plagas terræ; Nunc finis super te, &c. Sicut ergo finem universæ carnis minitante Propheta, non mundi est demonstratus interitus, sed imminentes tantum clades præsignatæ fuere; ita pariter eadem quæ prædicta sunt S. Redempto accipienda erunt. Certe quidem finis quodammodo tunc dici potuit advenisse Romani Occidentalis Imperii, cum Longobardi Italiam invadentes, rerum potiti sunt. Etenim post paucos Hexarchos Constantinopoli ab Imperatoribus in Italiam missos, qui Ravennæ considere consueverunt, iisdem diu prævalentibus Longobardis, Occidentis Imperium penitus collapsum est, neque usque ad Carolum Magnum amplius restitutum, ut tamen in Gallias fuerit ipsum translatum. Sane quidem quam dirissima foret Longobardorum adventura grassatio, ejusmodi factis divinitus vaticiniis præsignata potest intelligi, quibus mundi ipsius interitus fuit creditus significari.

Quid autem passa sit a Longobardis Italia, vel hoc uno collige argumento: Si, teste Procopio, cum iidem amici essent Imperatoris, & laboranti Italiæ bello Gothico in auxilium Longobardi venientes, longe deteriora hostibus perpetrarunt, ut opus fuerit eos dimittere: quid ab iisdem factum potest existimari, cum jam hostes redditi hostili animo Italiam invaserunt? Sane quidem adeo immensa ubique increbuerunt sub ipsis mala, ut non leves quæque personæ, sed ipse S. Gregorius Papa, idemque Magnus præmeritorum celsitudine nuncupatus, existimavit jam in-

nem faciunt; cum contra plerique Historici Latini, apud quos res gesta, ejus diserte meminerint. Extat in Bibliotheca Colbertina Mellini Brevis temporum Expositio manuscripta, cujus initio proficitur hic Auditor se in medium adducere, quæ ab antiquioribus Scriptoribus accepit, & temporum summam ab exordio mundi usque ad Augusti Heraclii, vel Sisebuti Regis Principatum breviter notare, Is cum ad Justinum Minorem pervenit; ait: Narsis Patricius postquam sub Justiniano Augusto Tutilano Gothorum Regem in Italia superavit, Sophia Augusta Justinii conjugis minus perterritus Langobardos a Pannoniis invitavit, eosque in Italiam perdu-

XV. Quomodo accipiendum vaticinium.

(a) Ezec. 7.

XVI. Quam dira Longobardorum invasio.

Scriptoribus Latinis major fides habenda quam Græcis in re apud illos gesta.

instare novissimum diem, quo universi Orbis conflagratio immineret. Sed de his pluribus suo loco agendum inferius: jam vero quæ rerum gestarum anni hujus sunt reliqua videamus.

XVII.

Hoc eodem anno, qui est secundus Justinii Imperatoris, defuncto Athanagildo Rege Gothorum in Hispania, cum cessasset regnum menses quinque, Liuba ei præficitur, secundoque sui regni anno sibi collegam ascivit Leuvigildum fratrem. Hæc Chronicon Isidori, licet quod ad notam Æræ pertinet depravatus numerus ejus reperiat. Fuerunt Athanagildo duæ filiae, quarum altera major natu Gelesuintha, minor Brunichildis; illa nuptui tradita Chilperico Francorum Regi regnanti Sueffionis, ista Sigeberto Regi itidem Francorum Rhemis regni sedem habenti. Quod enim a patre etiam Ariano, Catholicis tamen favente, immo & clam (ut Tuditanus est auctor) Catholicam fidem colente, sint genitæ; perfacile fuit easdem, ubi venerunt, in Gallias, rectis dogmatibus imbui, & abjurata Ariana impietate, reddi Catholicas.

XVIII. (a) Fort. car. l. 6.

Cecinit tunc temporis Venantius Fortunatus (a) epithalamium de nuptiis Sigeberti Regis atque Brunichildis Reginae, ubi plura de laudibus Sigeberti, deque pace inter Francos & Gothos nuptiis Brunichildis fancita hæc habet:

Pax conciliata nuptiis Brunichildis.

Quis crederet autem Hispaniam tibi met dominam Germaniam nasci, Quæ duo regna jugo pretiosa annexuit uno? Non labor humanus potuit tam mira parare: Nam res difficilis divinis utitur armis. Longa retro series * Regi hoc vix contulit ulli: Difficili nisu superantur ardua rerum. Nobilitas excelsa nitet genus Athanagildi,

Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS

cir. Ita Mellius de verbo ad verbum, qui testatur se Opus suum absolovere anno Heraclii Imp. V. & IV. Sisebuti, anno scilicet Christi DCXIV. aut insequenti: quem Hispanum fuisse, Sisebuti Regis mentio in tam parvo Chronico ostendit. Habemus itaque Audorem coævum, qui nihil scribit quod ab antiquioribus non accepit. Codex ab octingentis circiter annis exaratus. Idem habet Sanctus Isidorus Hispanensis Episcopus, Auditor etiam coævum in brevi suo Chronico nuper a Schelestratio ex Bibliotheca Urbino-Vaticana publicato.

VIII.

A num. XVII. ad XXI. Recte Baronius Athanagildi Gothorum in Hispania Regis mortem hoc anno collocat, Abbas enim Biclariensis eam

Longius extremo regnum qui porrigit Orbi, Divæ opum, quas mundus habet, populumque gubernat Hispanum sub jure suo pietate canenda, &c.

De ipsa vero a viro suo ad fidem conversa Brunichilde hæc idem auctor in carmine in laudem Sigeberti Regis ejus conjugis habet (b):

Catholico cultu decorata est optima conjux: Ecclesiæ crevit, te faciente, domus. Reginam meritis Brunichildem Christus amore Tunc tibi conjunxit, hanc tibi quando dedit. Altera vota colis melius, quia * mure * quæ nere Christi Pectora juncta prius, plus modo lege placent. Rex pie, Regina tanto de lumine gaude; Acquisita bis est, quæ tibi nupta semel. Pulcra, modesta, decens, sollers, pia, grata, benigna, Ingenio, vultu, nobilitate potens. Sed quamvis tantum meruisset sola decorem: Ante tamen homini, nunc placet ecce Deo.

(b) Fort. car. l. 6. De Brunichilde Regina facta Catholica.

XIX.

Cecinit idem auctor de Gelesuintha ejus sorore nupta Chilperico Regi non epithalamium, sed lugubres elegos: quibus plane ostendit in poeticis facultatibus haud Latinas musas his temporibus raucas, sed plane sonoras, quæ & ad collacrymandum lectorem impellant. Miserissima quidem fuit Gelesuinthæ conditio: de ejus enim cum Chilperico infelici conjugio Gregorius ista habet (c): Chilpericus Rex, cum jam plures haberet uxores (ita nominat concubinas) sororem Brunichildis Galsuintham, sive Gelesuintham, vel Gelsuintham dictam, expetiit promittens per legatos se alias re-

(c) Greg. hist. l. 4. c. 28.

cum anno Justinii Imp. secundo, & Isidorus in Chronico Gothorum cum Era DCV. copulant, ac præterea Isidorus eidem annos XIV. assignat. Baronius errorem in annum Æræ irrepsisse suspicatur; sed ex dictis, de initio Regni Athanagildi, locum parum esse constat. Ait Isidorus, Athanagildum fidem Christianam occulte tenuisse, & Christianis valde benevolum fuisse: vacasse Regnum mensibus quinque, & Athanagildo Livum Narbonæ a Gothis substitutum esse.

IX.

Susceperat Athanagildus duas ex Gostunda uxore filias, Galsuintham seu Galsuintham ætate seniore, ut docet Turonensis lib. 4. cap. 28. & Brunichildem: Sigebertus Francorum Rex juniorem sibi connubio conjunxit, quæ per præ-

CHRISTI
567.JOANNIS PAP.
8.JUSTINI JUN. IMP.
2.

licetur, tantum condignam sibi Regi-
que prolem mereretur accipere. Pater ve-
ro ejus has promissiones accipiens, filiam
suam sicut anteriorem similiter ipsi cum
magnis opibus destinavit. Nam Gelesuin-
tha etate senior quam Brunichildis erat.
Quæ cum ad Chilpericum Regem venisset,
cum grandi honore suscepta, ejusque
est sociata conjugio. A quo etiam magno
amore diligebatur: detulerat enim secum
maguos thesauros. Sed per amorem Fre-
degundis, quam prius habuerat, ortum
est inter eos grande scandalum. Jam enim
in lege Catholica conversa fuerat & chris-
mata. Cumque se Regi quæreretur assidue
injurias perferre, diceretque nullam se
dignitatem cum eodem habere; petiit, ut
relictis thesauris quos secum detulerat,
libere redire permetteret ad patriam. Quod
ille per ingenia dissimulans, verbis etiam
lenibus demulsit. Ad exitum eam fugil-
lari jussit a puero: mortuamque reperit in
stratu. Hæc Gregorius. Cæterum rem
haud omnibus compertam fuisse, Fortu-
natus demonstrat, dum repentina eam
morte abreptam, non violenta ex hac
vita subductam tradit: qui de ambabus
sororibus hæc primum habet (a):

(a) Fort.
de Gele-
suinta
1. 6.
De Bru-
nichilde
& Gele-
suinta
sororibus.

Toletus geminas misit tibi Gallia tur-
res:

Prima stante quidem, fracta secun-
da jacet.

Alta super colles speciosa cacumine
pulcro.

Flatibus infestis culmine lapsa ruit.
Sedibus in patriæ sua fundamenta re-
linquens,

Cardine mota suo, non stetit una
diu.

* mors
fit.

De proprio migrata solo nova merfit *
arena:

Exul, & his terris, heu, peregrina
jacet.

Et inferius de ejus in pauperes amore
& fide Catholica recens accepta hos ver-
sus idem auctor cecinit eleganter:

Regnabat placido componens tramite
vitam,

Pauperibus tribuens advena mater
erat.

PAGIUS
Sigebertus
Brunichil-
dem, Chil-
pericus
Galsuend-
am dicit.

dicationem Sacerdotum atque ipsius Regis commo-
nitionem hæresi Arianae renunciavit, ut habet
idem Turonensis. Baronius recitat Carmen For-
tunati de nuptiis Sigeberti & Brunichildis, &
aliud ejusdem Auctoris de utriusque laudibus,
postquam Brunichildis Catholicae fidei se man-
cipavit. Sigebertus in Chronico ait Brunichil-
dem in Franciam venisse anno Sigiberti Regis
quinto. Chilpericus Rex, cujus Regia apud Sue-
fionas erat, Galsuendam Brunichildis sororem
nata majorem, in conjugem expetiit, promisit-
que se alias relicturum. Sed per amorem Fre-
degundis, quam prius habuerat, ortum est inter

Quoque magis possit regno superesse pe-
renni,

Catholicae fidei conciliata placet.

O dolor insignis, quid differs tempo-
ra fletus,

Lugubresque voces plura loquendo ta-
ces?

Improba fors hominum *, quæ improvi-
so condita lapsa

Tot bona tam subito, sorte volante,
voras *!

Nam breve tempus habens, consorti nex-
ta jugali,

Principio vitæ funere rapta fuit.

Præcipiti casu, volucris præventa sub-
ictu

Deficit, & verso lumine lumen obit.

Hoc tamen lucrata fuit Hispana virgo,
ut ex Ariana Gallia Catholica red-
deretur, ac plane sancta moribus effice-
retur. Quid autem acciderit ad ipsius
sepulcrum, quod ejus sanctitatis indicium
haud leve existimatum est, refert Grego-
rius, dum ista subdit (b):

Post ejus obitum Deus virtutem magnam
ostendit. Lychnus enim ille qui fune sus-
pensus coram sepulcro ejus ardebat, nul-
lo tangente, fune disrupto, in pavimen-
tum corruit; & fugiente ante eum duri-
tie pavimenti, tanquam in aliquod mol-
le elementum descendit, atque medius est

suffusus * nec omnino contritus: quod
non sine magno miraculo videntibus fuit:

Hæc ipse; quæ idem Fortunatus in ejus
panegyrico, dum de ipsius funere agit,
ita carmine cecinit:

Ducitur, ornatur, deponitur, undique
fletur,

Condatur & tumulose peregrina suo.
Nascitur & subito rerum mirabile si-
gnum,

Dum pendens lychnus lucet in obse-
quium,

Decidit in lapidem, nec vergit, &
integer arsit:

Nec vitrum saxis, nec perit ignis
aquis.

Et ad finem ex eodem arguit auctor mi-
raculo, quod anima ejus lucidas cum San-
ctis

eos grande scandalum, inquit Turonensis lib. 4.
cap. 28. Fortunatus Galsuendam professionem ex
Hispania, Narbone, Pictavio, & Turonis uf-
que Rotomagum, ubi nuptiæ celebratae sunt,
deinde conversionem ad fidem Catholicam, ac
tandem mortem persecutus est lib. 6. Carm. 7.
Chilpericus pravis consiliis imbutus, eam stran-
gulari jussit, ut narrat Turonensis citatus,
qui addit, Chilpericum post paucos dies Frede-
gundem recepisse in matrimonio. Fortunatus
loco laudato eam brevi tantum tempore juga-
li consortio nexam fuisse scribit.

(b) Greg.
1. 4. c. 28.
XX.

* suffusus.
Miracu-
lum ad
sepul-
crum Ge-
lesuintæ.

Ad

CHRISTI
567.JOANNIS PAP.
8.JUSTINI JUN. IMP.
2.

His fedes acceperit: hæc enim idem For-
tunatus habet, quæ ut alia plura in ve-
teri editione desiderantur, in tantæ fe-
minæ commendatione pie ac religiose dæ-
cantata:

Tot lacrymas stillasse sat est: sed ab
imbre vaporis

Non relevanda sitim gutta ministrat
opem.

Affectus si forte potest mitescere, di-
cam:

Namque ea stenda jacet, quæ loca leta
tenet.

Dicite si quid ei nocuit, quam tempo-
re lapsa

Mortis iter rapuit, vita perennis
alit.

Quæ modo cum Stephano celesti Consu-
le pergit,

Fulget Apostolico Principe clara Pe-
tro:

Matre simul Domini plaudens radiante
Maria,

Rege sub æterno militat illa Deo.

Conciliata placet, pretioso funere ful-
get:

Deposita veteri, nunc stola pulchra
tegit.

Atque utinam nobis illos accedere vultus
Cedat amore Deus per mare, per gla-
dios.

Vita signa tenet, vitreo cum vase ca-
dente

Non aqua restinxit, nec petra fregit
humis.

Tu quoque mater habes consultum voce
tonantis

De nata & genero, nepte, nepote,
viro.

Credite Christicolæ vitam quia credi-
dit illam,

Non hanc flere decet, quam paradisi
habet.

Hæc tamen Fortunatus. Sed quæ est secu-
ta ultio Chilpericum, cum detectum est
facinus, a Gregorio. item accipe, qui
ait: Rex autem Chilpericus cum eam mor-
tuam defleffer, post paucos dies, Frede-
gundem recepit in matrimonio. Post quod
factum reputantes ejus fratres, quod sua
emissione antedicta Regina fuerit interfe-
cta, eum e regno deiciunt. Sed hæc po-
stea.

PAGIUS
X.
In Hispa-
nia variæ
Urbes Ro-
manis ad-
huc pare-
bant.

Ad num. XXI. plures adhuc Urbes in His-
pania Imperio Romano subiectæ erant, nec an-
te Sigebertum Regem Gothi Romanos ex Hispa-
nia expellere potuerunt. Quare non mirum, si
Isidorus in Chronico scribat, dum de Athana-
gildo loquitur: Adversus quos, scilicet milites
Romanos) huc usque constitutum est: frequen-
tibus antea præliis casti, nunc vero multis castibus
fracti atque finiti; sed legendum cum exemplari
quo usus est Baronius, ac diminuti.

Porro hoc tempore in Hispaniis etiam
non amplius adversus Francos conjugii
fœdere sociatos Gothis certandum esset;
adversus tamen Græcos ascitos socios,
sed conversos in hostes jugiter pugnan-
dum fuit: post obitum enim Athanagil-
di Isidorus tradit, Hispaniarum Regi-
bus adhuc fuisse cum Isiden configen-
dum: Adversus quos (inquit) hucusque
configitur: nam frequentibus ante præliis
casti, nunc autem multis castibus fracti ac
diminuti sunt. Hæc Isidorus. Ad hæc pla-
ne spectant quæ S. Gregorius (a) scribit

XXI.
Hispani
adversus
Græcos
pugnant.

(a) Greg.
1. 7. c. 26.

ad Recharedum Regem requirentem ca-
pitula ac pacta illa conventa cum Justi-
niano Imperatore, dum ait: Item in Ana-
gnostico ante longum tempus dulcissima mi-
hi vestra excellentia, Neapolitano quo-
dam juvene veniente, mandare curaverat,
ut piissimo Imperatori scriberem, quatenus
pacta in chartophylacio requireret, quæ
dudum inter pia memorie Justinianum
Principem & jura regni vestri fuerant
emissa: ut ex his colligeret, quid vobis
servare debuisset. Sed & ad hæc facien-
da dua res mihi vehementer obstiterunt:

Una, quia chartophylacium prædicti piæ
memorie Justiniani Principis tempore ita
surrepente subito flamma incensum est, ut
omnino ex ejus temporibus pene nulla char-
ta remaneret: Alia autem, quia (quod
nulli dicendum est) ea quæ contra te sunt,
apud te ipsum debes documenta require-
re, atque * hoc per me in medium pro-
ferre. Ex qua re hortor, ut vestra ex-
cellentia suis moribus congrua disponat,
& quæque ad pacem pertinent, studiose
peragat, ut regni vestri tempora per lon-
ga sint annorum curricula cum magna lau-
de moderanda. Hæc Gregorius: quibus
indicat adhuc viguisse bellum in Hispa-
nia adversus milites Imperatoris, qui a-
liquo sibi jure id faciendum putaret: con-
ventum namque inter eos tradunt, ut si
opem ferret Imperator, Hispaniæ pars
sub Romani Imperii ditionem, hoste su-
perato, rediret: ob idque ad pacem i-
dem Gregorius hortatus est Recharedum.
Verum non pace, sed gladio finem be-
lo impositum, idem Isidorus affirmat.

Sub hoc anno secundo Chilperici Clo-
tarii filii Regis Francorum notatæ repe-
riuntur præclaræ res gestæ S. Launoma-
ri Abbatis, qui his temporibus in Gal-
lia

(a) Greg.
1. 7. c. 26.

* neque.

XXII.

Ad num. XXII. & seqq. Vita Sancti Launo-
mari Abbatis Carboneensis in Ditione Carnu-
tensi, scripta ab Auctore Monacho Carboneensi
Anonymo, extat apud Bollandum ad diem XIX.
mensis Januarii, & apud Mabillonium seculo Carbo-
ni. Benedicthno, qui & aliam ex Codice MS. nonis-
descriptam exhibet. In priori Vita dicitur Lau-
nomarus natus, Francorum Regnum administran-
te Clotario Clodovei Magni filio, & fundasse
Monasterium Carboneense, dum Chilpericus filius
su-

XI.

Floret S.
Launoma-
rius Abbas.

CHRISTI
567.JOANNIS PAP.
8.JUSTINI JUN. IMP.
2.

lia egregia sanctitate atque miraculis refulsit. Extant ipsæ omni fide conscriptæ ab æquali (a) ipsius: ex quo hæc tantum quæ ad annum hunc spectant, haud silentio prætereunda putamus, cum agit de monasterio ab eo erigi cœpto, ubi antea plurimis miraculis claruisset: reliqua vero quæ ab eodem auctore descripta leguntur, tu consulas: *Cœpit* (inquit) *eo in loco vir Dei ad laborem se accingere, Deo adjuvante, illum repurgare, Turbionis * pristino permanente vocabulo: statuitque ibi oratorium, instarque cœnobii cellulas edificavit, in iis cum suis habitans. Factum hoc est anno secundo Chilperici Regis, qui fuit filius Clotarii supradicti a Clodoveo primo Francorum Rege Christiano progeneri. Die quadam monachi venerabilis Patris vetustam quercum amputaverunt, cessuram in structuram oratorii. Ubi autem hora cibi capiendi advenit, vir Domini illos iussit abscedere; ipse vero cum suo ministro in opere permansit. Erat arbor illa in loco importuno sita, ut a fratribus neque securi, neque dolabris aptari posset ad usum edificii.*

XXIII. *Itaque servus Dei ad solitum præsidium recurrens, precibusque pulsans Dominum, illius virtute & opere fretus, arborem imensa molis, & roboris, quo illi collibitum fuit transposuit: ita ubi ab hominibus non suppetebat adiutorium, non deerat fidelis serwo manus auxiliatrix præpotentis Dei. Fertur autem ea arbor tantæ fuisse vastitatis, ut vix quadraginta viri illi deportanda sufficerent. Præcepit autem vir sanctus ministro suo, ut venientibus fratribus diceret, a prætereuntibus allatam fuisse opem. In cunctis autem operibus suis valde id studebat, ut hominum fugeret notitiam, & spiritum vanitatis atque jactantiæ: admoneratque ut omnis laus uni Deo ascriberetur, cujus etiam re vera totum esset, quicquid fecisset boni. Ita quidem tegere sua admi-*

PAGIUS *supradicti Clotarii secundum annum in Regno agebat, anno scilicet DLXIII. Addit alium temporis characterem Anonymus ille, aitque eum visitasse Sanctum Malardum Carnotensem Episcopum, dum graviter ægotaret, eoque mortuo Launomarum non diu superstitem fuisse. Verum licet idem dicatur in secunda Vita a Mabilonio producta, & ab alio Auctore Anonymo etiam elucubrata, nomen tamen Episcopi, quem Launomarus visitavit, in ea tacetur. Nec dubitandum, quin Malardi nomen ab aliquo scio. lo additum alteri Vitæ fuerit; cum Malardus Concilio Cabillonensi, anno DCXLIV. celebrato, interfuerit, & Launomarus usque ad annum illum vitam producere non potuerit. Existimavit Cointius anno DLVIII. num. LXXIX. loco, Malardi, legendum esse, Pappolum, quem constat Concilio Parisiensi II. interfuisse, eique Bertharium ac dein Malardum successisse. Quo*

randa opera confuevit, ut tamen mendacii pravitatem effugeret: neque enim quicum eum esse mentitum dicere potuit, dum a prætereuntibus allatam opem ad quercum transferendam asseruit, prætereuntes namque quis dixerit sanctos Angelos viatores, qui ipsorum apparitiones factas Abrahæ, Loth, atque Tobix in memoriam revocarit. Sed attende quid mox idem subiciat auctor:

Fuit post hæc vir quidam nobilis, Ermoaldus nomine, qui jam ad extrema perductus, mortis angoribus premebatur. Misit igitur ad virum Dei solidos quadraginta, obtinere rogans, ut ipsi jam in supremo constituto spiritu velit benignus optulari, & suis apud Deum precibus efficere, ut spes obtinenda sanitatis ipse præstetur. Illam pecuniam vir sanctus prorsus recipere noluit; attamen rogante latore, accepit illam quidem, sed ingressus in oratorium fudit preces ad Deum, ut accepta foret in conspectu illius oblatio hominis: imponensque altari pecuniam, & multo studio singulos appendens & manu reversans nummos, crebroque flectens genua & orans Dominum; ad extremum nonnisi unum ex omnibus retinuit sibi solidum, quem per spiritum cognovit non rapina, sed jure partum esse. Reliquos autem restituens illi qui eos attulerat, ait: Hæc pecunia per iniquitatem constituta est: nec potest mutare sententiam Dei, nec vitæ spatia producere, nec peccatorum veniam impetrare. Scriptum enim est: (b) Victimæ impiorum abominabiles Domino: vota iustorum placabilia. Hinc est (c) illa Prophetæ exprobratio: Sacrificate de fermento laudem. De fermento quippe laudem immolat, qui deo sacrificium de rapina parat. Tu ergo, frater, celeriter annuncia domino tuo, ut pro animæ suæ salute sit sollicitus, injusteque ablatâ restituat, noveritque hoc morbo vitam se amissurum temporariam: nos vero, Christo propitio, bonis omnibus abundamus.

facto obitus Launomari anno DXCIH. contigit. Verum non legendus Pappulus, cum in posteriori Vita nomen Episcopi taceatur, sed subintelligendus. Porro anno DLXVII. num. XXXIV. Episcoporum Carnotensium successorem Cointius indubitatis argumentis demonstrat. Non itaque audiendus Bollandus citatus, qui Launomari mortem, usque ad extrema tempora Malardi, post annum DCL. vitæ sancti, differt.

Launomarus, postquam presbyter ordinatus est, perrexit ad quandam eremum, ubi fama Sanctum vulgante multorum animos ad vitam Monasticam inflammavit. Post aliquantos annos cum fama virtutis ejus magis percrebuisset occultus esse desiderans, relicta cellula, secessit in locum alterum cum commilitonibus suis, & Monasterium Curbionense a vicino amne Curbione, Gallice Corbion, appellatum, ab Urbe Car-

XXIV.

(b) Prov. 15.
(c) Amos 4.

XII.

Ejus vitæ.

CHRISTI
567.JOANNIS PAP.
8.JUSTINI JUN. IMP.
2.

mus, nec quicum nobis in Christum firmiter credentibus poterit deesse. Dominus tecum sit, fili: vade in pace. Ille, his auditis, abiit ad dominum suum; quem cum quidem adhuc viventem reperit; sed idem tamen, invalescente morbo, excessit

e vita. Alia his ab auctore subiiciuntur observatione dignissima: sed quod alio nostra tendit oratio, ista de sancto viro libasse satis erit. Jam vero ad cladem per Longobardos Italiae sequenti anno inferri cœptam transeamus.

Quin-

PAGIUS *potensi sex circiter leucis distans, edificavit, secundo, ut diximus, Chilperici Regis anno. Nunc Monasterium illud, vulgo S. Lomer le Moutier vocatum, redactum est in Prioratum, ut notat Mabilonius, cujus Notæ sicuti & Bollandi consulenda.*

Concilia Turonense II. & Lugdunense II. de quibus infra cum Baronio, hoc anno celebrata. Charibertus Rex moritur, ut anno DLXXII. videre est.

JESU CHRISTI
ANNUS
568.

JOANNIS PAP. JUSTINI JUN. IMP.
ANNUS
9.
3.

I.
Longo-
bardi in-
fluunt in
Italiam.

Quingentesimus sexagesimosextus Domini annus adest, Indictionis primæ, qui & Consulatu secundo Justinii Imperatoris in aliquibus: ut dicitur) monumentis notatus habetur: quo Alboinus Rex Longobardorum e Pannonia, quam occupat, & ad quadragintaduorum annorum spatia illic manserat cum suis ex Scandavia insula jam ante progressis, in Italiam magnis potens viribus ingreditur, Quod autem aliqui anno superiori id

II.
(a) Paul.
diacon. de
Gest. Lon-
gobar. lib.
2. c. 6.
(b) Greg.
lib. 4.
epist. 34.

factum volunt, temporis ratio exactius est exploranda. Licet enim Paulo diacono (a) id testanti de prima Indictione & anno præ cæteris fides præstanda esset; ejus adhuc sententiam S. Gregorii Papæ assertionem fulcire in promptu est: in epistola (b) enim ad Constantiam Augustam data sub Indictione decimatertia

PAGIUS
SÆC. VI.
An. Era
Hispan.
DCVI.
A. C. 568.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6061.

☉ 17. AG. ☽ 18. P. 1. April. Indict. 1.

JESU CHRISTI 568.

JOANNIS III. PAPÆ 9.

JUSTINI JUN. IMP. 4.

I.
Post Con-
sulatus.

[1] **H**ic annus ista formula notatus: III. Post Consulatum Justinii Augusti solius, tertio nempe Imperii ejus anno secundum loquendi modum Marcellinianum, Marius Postconsulatum a Consulatu non distinguens, habet: Anno II. Consulatus Justinii Jun. Aug. Indict. I. Ipsemet Justinus eandem ac Marius loquendi modum adhibet in Novella ad *Spem in Deum* quæ apud Julianum Antecessorem, & apud Baronium num. XIX. legitur. Ea his verbis subscripta: *Dat. Kalend. Maias Constantinop. Imperii Domini Justinii PP. Aug. anno III. Cons.*

NOTÆ [1] **I**nscriptio in basilica S. Pancratii via Aurelia, a Boldetto lib. I. Cap. XIX. n. 26. mendose excerpta forte ob litteras detritas: VII. KAL. JUNIAS. IMP. DN. M. N. JUSTINO EODEM. CONS. P. INDICT. P. IMA. De consulatu Justinii Junioris hæc intelligo, quem inquit A. D. 568. *indictione prima*. Nova hæc in Justiniano consulatu forma detecta est a V. C. Philippo a Turre Episcopo Adriensi in Dissertatione de nummo Annæ Faustine cap. VIII. pag. 147. & sequentibus. Protulit ibi in lucem chartam papyraceam, cujus autographum servabat insignis præful clara memoriæ Justus Fontanus: *Data est: Imperatore Domino nostro Justiniano Augusto anno SEPTIMO, post Consulatum ejus SECUNDO anno QUARTO, sub die TER TIO Nonarum Juniarum, Indictione QUINTA*. Illud secundo, adverbii loco est; & perinde est ac si dicas: *anno quarto post Consulatum secundo gestum a Justiniano*. Indictio quinta labebatur A. D. 572. imperii Justinii anno septimo. Hinc erroris Pagium redarguit, qui deceptum Baronium & alios scribit, quod Justiniano juniorem, cum alio Justiniano confuderint; nam *semel tantum*, ait Pagius, Justinus consulatus processit. Hæc est sententia Pagii, pluribus ab eodem Antistite confutata. Sententia porro Antistitis Adriensis confirmatur ex aliis lapide, apud Muratorium tom. I. pag. CDXXXIX. 2.

DE POS. EST. SVB. D. KAL.
FEBR. IND. PRIM. IMP. ET CONS. D. N.
JUSTINO PP. AVG. ANNO TERTIO.

Scilicet more Victoriano; & congruit anno æræ vulgaris 568. GEORGIUS

post mensem Junium (qui est annus Domini quingentesimus nonagesimus quintus) cum numeret annos vigintiseptem ab adventu Longobardorum: utique ab hoc anno eum oportuit numerare cœpisse. Rursum vero cum in epistola ad Phocam Imperatorem data sub sexta Indictione (qui est annus Domini sexcentisimustertius) numeret annos trigintaquinque a Longobardorum incurfionibus: utique etiam affirmare necesse est, ab hoc ipso anno numerum deduxisse. Ait enim scribens ad Constantiam, sive potius dixerit Constantiam: *Viginti jam & septem annos dudum, quod in hac urbe inter Longobardorum gladios vivimus*. Quæ verba cum nequaquam intelligi possint, ex quo Longobardi Romam venerunt, utique de tempore invasæ ab eis Italiæ accipiendæ erunt

De tem-
pore ad-
ventus
Longo-
bard. in I-
taliæ.

ejusdem II. Fallitur porro Cardinalis doctissimus dum Justinum hoc anno iterum Consulem processisse scribit. Is enim, quemadmodum & ceteri deinceps Imperatores, semel tantum Consul fuit. Erravit etiam Auctor Chronici Alexandrini qui scripsit, Justinum an. DLXVI. secundum Consulatum gessisse, sicuti & Auctor Factorum Heraclianorum, quos Baronius non viderat, hoc anno Justinum secundo Consulem proponens. Cum enim Justinus Consulatum perpetuum instituerit, secundum Consulatum inire non potuit. Ex citata Justinii Novella liquet etiam eum anno DLXV. Imperatorem dictum; alioquin mense Maio currentis anni, tertium Imperii & Consulatus annum secundum non numerasset. Suspicio errorem Auctoris Chronici Alexandrini, & Auctoris Factorum Heraclianorum ex eo procedere, quod uterque Justinum Juniosem Imp. cum Justinio ejus sanguineo, anno DXL. Consule ordinario confuderit; similitudo enim nominis eisdem fucum fecit.

A num. I. ad XV. Longobardi seu, ut a multis vocantur, Longobardi ex Scandinavia in

II.

CHRISTI
568.

JOANNIS PAP.
9.

JUSTINI JUN. IMP.
3.

(a) Greg. l. 11. ep. 43.
erunt, sicut & cum hæc scribit ad Phocam Imperatorem (a): *Qualiter enim quotidianis & quantis Longobardorum incurfionibus ecce jam per trigintaquinque annorum longitudinem premimur, nullis supplere vocibus suggestionis valemus*. Hæc quod ad annum Longobardorum in Italiam adventus. Sed & diem pariter signant, ubi id factum hoc anno, quarto Nonas Aprilis, alii ipsi Kalendis ejusdem tradunt.

III.
Quod autem ad ipsum Regem spectat: cum esset Francis amicitia & affinitate conjunctus, magis reddebat Romanis timendus: ipse enim (ut Gregorius (b) auctor est) Chlothosindam Clotarii filiam in uxorem duxit; sicque non tantum Regis potentissimi effectus est gener, sed & quatuor Francorum Regum cognatus. His addebatur, quod & Hunnis fœdere erat junctus, quibus Pannoniam libere possidendam precario concessit. Accedebat ad tanta hæc, quod & alios complures barbaros natus est auxiliarios, nempe Saxones, & præter hos alias nationes, quarum vel singulæ negotium facessere Romano Imperio poterunt. Quænam hæ fuerint, audi Paulum diaconum (c): *Certum est (inquit) Alboinum tunc multos secum ex diversis gentibus, quas vel alii Reges, vel ipse ceperat, ad Italiam adduxisse. Unde in bodiænum usque diem populos in his quos habitant vicos, Gipedas, Bulgavos, Sarmatas, Pannonios, Suevos, & aliis hujusmodi nominibus appellamus*. Hæc Paulus.

Cam Longobardis alii barbari.

(c) Paul. diacon. lib. 2. c. 12.

IV.
Longo-
bardorum
peffimi
mores.

Sed & quid magis exterruerit animos audientium vel solum nomen Longobardorum, memoria rursus repete quæ ex Procopio superius dicta sunt: qui res belli Gothici tradens, expertam jam fuisse Italianam tradit, quam feræ bestie essent & truculentæ, quamque turpissimæ; cum Narseti, qui aliquot ex ipsis vocaverat contra Gothos, necessarium fuerit eos muneribus donatos quam citissime ad propria dimisisse, quod intolerabilis esset eorum in Italia commoratio, amicorum cuncta præda, incendiis, & libidinum putore miscerentium. Sed iterum accipe veterem *Ann. Eccl. Tom. X.*

PAGIUS in Germaniam descenderunt, & Justiniani Imperat. initio Pannoniam & Noricum ab eo acceperunt, ut supra narravimus. Paulus Diaconus lib. 2. de gestis Langobard. cap. 7. de illis scribit: *Habitaverunt in Pannonia annis quadraginta duobus; de qua egressi sunt mense Aprilis per Indictionem primam, alio die post Sanctum Pascha, ejus festivitatis eo anno, juxta calculi rationem, ipsi Kalendis Aprilibus fuit cum jam a Domini Incarnatione, anni quingentesima octo essent evoluit*. Præterea Sigebertus in Chronico qui diligenter de rebus Langobardorum agit, quod tamen non video a quopiam animadversum, eorum in Italiam ingressum hoc anno recitat, Quare non erat,

ba Procopii ista dicentis (d): *Illi namque Longobardi videlicet, ad cæteram vitæ factorumque impietatem & scelus, vel aedificia ipsa, in quæ forte diverterant, injuste cremabant, stuprumque feminis & vim inferebant sacras in aedes refugientibus: unde magna pecunia hos primum donatos; ad proprios redire penates permittit, &c.* Si tanta hæc, Romanis militantes, adversus eisdem scelera immania perpetrabant; quid putandum eisdem jam hostes, in Romanum solum cum irrumperent, peracturos? cum præsertim nullus esset qui illis arma obiciendo resisteret. Licet enim Hexarchus in Italiam ab Imperatore missus Longinus defendere a barbaris eam (quantum fas esset) conaretur; tamen quod valde debilis viribus esset, occurrendi & cum eisdem in campo collatis signis pugnandi, nulla penitus illi facultas. Quales autem fuerint in Italiam Longobardorum progressus, scire si cupis, eos consule qui eo argumento commentarios conscripsere; nobis satis ad institutum, hæc quo potissimum anno agi sint cœpta, in medium addere, his & alia pro ratione temporis addituri, quæ ad rerum Ecclesiasticarum statum spectare noscentur.

Illud autem minime prætermittimus, ipsum Alboinum Regem ad conciliandos sibi Italorum animos benignum se præbuisse, deposuisseque pavendam illam cunctis Longobardis innatam sævitiam: testatur siquidem Paulus (e) diaconus, eisdem in Italiam ingredientem occurrere Felicem Ecclesiæ Tarvisanæ Episcopum, ab eoque suæ Ecclesiæ perisse immunitatem, ne scilicet ab hostibus detrimentum aliquod pateretur; accepissetque ab eodem quæ postulasset. Ait enim: *Igitur Alboinus cum ad fluvium Plavom pervenisset, ibi ei Felix Episcopus Tarvisanæ Ecclesiæ occurrit: eique ut erat largissimus, omnes Ecclesiæ suæ facultates postulante concessit, & per suum pragmaticum postulata firmavit*.

Hæc narrans Paulus de Felice, hunc illum tradit esse Felicem pernecessarium Venantii Fortunati, cujus meminit in

M m Vi-

Cur Cointius illum in annum sequentem differret, quod Marius in Chronico adventum eorum in Italiam cum anno tertio Consulatus Justinii illigavit. Marius enim, qui hujus Imperatoris initium anno uno ferius collocavit, res eodem imperante gestas, uno etiam anno tardius sæpe enarrat. At, inquit Cointius, anno DLXIX. num. IX. Procopius lib. 3. de Bello Goth. cap. 33. indicat, Paulum loco laudato errasse, cum ait, Langobardos in Pannonia habitasse annos XLII. Ab anno enim DXXVII. quo Justinianus Imperium suscepit, ad annum usque DLXVIII. quo Paulus Langobardos affirmat in Italiam irrupisse, numerantur anni duntaxat XLI. nec

(d) Proco-
de bello
Goth. l. 3.

V.
Alboinus
Rex
Long. mi-
tis videri
cupit.
(e) Paul.
diacon. lib. 2.
ap. 9.

VI.

Pro-

(a) Venant. Fortun. in VII. S. Martini 1. 4. in fin. De Felice Episc. Tarvisano.

Vita S. Martini his versibus (a) :

Illustrem socium Felicem, quæso, requirere, Cui mecum lumen Martinus reddidit olim.

Sed quid sit quod ait: Cui mecum lumen, &c. declarat inferius idem ipse, dum ad finem Vitæ S. Martini, quam heroico carmine cecinit; de se ipso testatur, laborantem oculis, oleo lampadis ad imaginem S. Martini incensæ esse sanatum, quorum nos jam meminimus. Sed audi iterum ipsum rem tantam his versibus describentem :

Oleo lampadis curatus oculis Fortunatus.

Expeto Martini loculum, quo jure sancti celli Jam desperatum lumen mihi reddidit auctor, Munera qui tribuit, saltem rogo verba repende. Est ubi basilica culmen Pauli atque Joannis, Hic paries * tenet Sancti sub imagine formam, Amplectenda ipso dulci pictura colore. Sub pedibus justi paries habet arcte * fenestram: Lychnus adest, ejus vitrea natat ignis in urua. Huc ego dum propero, valido torquentem dolore, Diffugiens gemens oculorum luce fenestram. Quo procul ut tetigi benedicto lumen aliivo, Igneus ille vapor marcenti fronte recessit, Et præsens medicus blando fugat unguine morbos.

* ante

Ista & alia Fortunatus: qui accepti divinitus beneficii memor, pro gratiarum actione res gestas S. Martini quatuor libris concinuisse voluit. Sed de his alia occasione superius: hic vero ob Paulum diaconum repetenda putavimus, qui ejusdem Fortunati natale solum describit his verbis:

PAGIUS

Procopius indicat, eos in Noricum & Pannoniam venisse ineunte Justiniani Principatu immo de illorum adventu in Pannoniam loquitur anno belli Gothici XIV. idest, ad annum Christi DXLVIII. Ita Cointius. Verum Paulus, quemadmodum & alii Antiqui, annos incompletos pro completis numeravit. Indeque annos Incarnationis DLXVIII. evolutos fuisse scribit quando Langobardi in Italiam venerunt, cum tamen eam irruptionem cum mense Aprili currentis Christi anni alligeret. Deinde inter Procopium, Paulum ac Sigebertum egregie convenit de anno, quo Langobardi Pannoniam habitare cœperunt, Paulus e-

III. Hæc irruptione in annum sequebantem differri non potest.

Sane quia hujus Felicis fecimus mentionem, libet quoque pauca de venerabili & sapientissimo viro Fortunato contexere, qui hunc Felicem asserit sibi socium fuisse. Hic itaque Fortunatus ortus quidem in loco, qui Duplabilis dicitur, fuit; qui locus haud longe a Cenetensi castro vel Tarvisana distat civitate; sed tamen Ravennæ nutritus & doctus in arte Grammatica, Rhetorica, & Geometria clarissimus extitit. Is cum oculorum dolorem vehementissimum pateretur, similiter & Felix præfatus socius ejus eorundem dolore laboraret, &c. Curationem eorum recenset ipsius Fortunati versibus recitata; de quo & ista subdit:

Fortunatus in tantum B. Martinum veneratus est, ut relicta patria, paulo antequam Longobardi Italiam invaderent, ipsius sanctissimas reliquias in Gallia sitas visitare decreverit: quod iter suum per flumina, montes, & vales, oppida, pagos ipse in carminibus suis dilucide describit in præfatione ad Gregorium. Qui postquam Turonos juxta votum proprium pervenit, Pictavos transiens, illic habitavit, & multorum ibidem Sanctorum gesta partim prosa, partim metrica oratione conscripsit: novissimeque in eadem civitate primum presbyter, deinde Episcopus ordinatus est, atque in eodem loco digno tumulatus honore quiescit. Subdit de ejusdem lucubrationibus, atque hæc ad finem: Ad ejus tumulum, cum illic orationis gratia adventassem, epitaphium rogatus ab ejusdem loci Abbate contexui. Hucusque Paulus diaconus de Fortunato, non aliunde quam ex ipsius scriptis elicita. Sed quæ hujus anni rerum gestarum reliqua esse putantur, jam prosequamur.

Longino (ut vidimus) ab imperatore in Italiam misso, cessasse Narsetem a præfectura, atque pariter vitæ finem imposuisse, sunt qui testentur. Verum quid actum sit de eodem Narsete in Italia Ducis, haud levis suboritur controversia, quam necdum ab aliquo invenimus esse solutam, sed nec etiam pertractatam. De eo autem quid primum Latini tradant, audiamus. Paulus (b) diaconus, Anastasi-

VII.

VIII.

IX.

Peregrinatio Fortunati.

De Narsetis Ducis sine diversæ sententiæ. (b) E aut. diae. lib. 2. cap. 5. & 8. & in Miscel. lib. 17.

stafius & alii eos secuti testantur eundem cum Joanne Pontifice Romam reversum, facti admitti poenitentem, Romæ extremum diem clausisse, corpusque ejus loculo plumbeo collocatum una cum ipsius thesauro Constantinopolim esse translatum. Hæc, inquam, Latini habent. Sed longe discrepant ab his Græci, dum asserunt, eum Constantinopolim esse reversum, & post reditum sumptuosa ædificia erexisse. Cedrenus enim hæc habet anno sexto Justiniani Imperatoris: Narsetes charissimus Imperatori, domum Narsetis dictam, construxit, & Catharorum mansionem. Sed & Miscella hæc in Tiberio: Narsetes quoque Patricios Italiae cum multis thesauris ab Italia ad supra memoratam urbem, Constantinopolim videlicet, advenxit, & ibi in domo sua cisternam effodit magnam, in qua multa millia centenariorum auri argenteique deposuit: interfectisque omnibus confectis, uni tantummodo seni, hæc pro juramento ab eo exigens, commendavit, &c. Ex quibus intelligas plures post hæc annos oportuisse eundem Narsetem fuisse superstitem.

X. De proditione Narsetis refellitur assertio.

Quibusnam autem alterutrum major sit in tanta scriptorum diversitate præstanda fides, æqua sunt cuncta expendenda statera. Certe quidem inclinari lancem pondere veritatis in Græcorum sententiam, quæ superius recitata sunt ex Corippo sui temporis scriptore declarant; quibus demonstratum est, ante annum Narsetem rediisse Constantinopolim, illicque mirifice cultum, nec amplius in Italiam, misso illic Longino, esse reversum. Quæ vero hæc de re scripta sunt a Latinis, levitate tolli, & instar fumi in æra evanescere, præter ea quæ dicta sunt, plura alia persuadent. Primo quidem periclitari fides Latinorum videtur, dum dicunt, statim ut reversus est Narsetes in Urbem, mortuum esse. Etenim si Anastasius habet eodem tempore contigisse mori Joannem Pontificem, quo Narsetes extinctus est: cum constet de Joanne adhuc post annos quatuor fuisse superstitem. Ann. Eccl. Tom. X.

tem, totidem anni vitæ Narseti tribuendi erunt. Id magis patebit ex litteris Joannis Papæ, si agere ex illis velis, in quibus mentio est Consulatus Narsetis, cum Justino sexto Consule, quem hoc anno secundum Consulatum gessisse, ex his quæ proxime dicentur, apparet.

Sed nec illud asseri quidem, vel conjectura existimari potest, quod ajunt, post tam immane facinus Narsetis quo Italiam barbaris prodidit, cum justissimam Imperatoris iram commeruisset, ejus tamen corpus (ubi ipse defunctus est) cum honore esse translatum Constantinopolim; quod quidem si fuisset sepultum exhumandum illud & proliciendum foras, magnitudo sceleris postulasset. Sic ergo sive vivens Constantinopolim rediisset, sive post mortem ejus cadaver translatum dixerit Constantinopolim, utrumque (quodcumque fuerit) eundem ab Italiae proditionis crimine reddit immunem: ut plane tela illa, in qua tot tantaque mala ab eo ordita feruntur, contexta appareat in mendaciorum textina. Quoniam pacto, rogo, totius Italiae fax tantæ auctor proditionis, postquam defunctus est, tanto honore dignus est habitus, ut si non ipse, cineres ipsius saltem velut quodam triumpho evehendæ fuerint Constantinopolim; cum jure meritoque siqua illius sive lapide sive ære extaret incisa memoria, fuisset more majorum penitus abolenda? Græcis igitur hæc in re majorem putarem fidem adhibendam; cum præsertim iidem & Latinum hujus temporis scriptorem ad stipulatum habeant Gregorium Turonensem, (a) qui ea cuncta de thesauro abscondito tradita a Græcis narrat.

XI.

(a) Greg. Turonen. lib. 5. c. 19. XII.

Verum & Græcorum in eo fides vacillat, dum quem omnes prædicant religione maxime pium, operibusque probe factis Deo gratissimum, ipsi eundem avarum atque crudelem fuisse tradunt; cui non satis fuerit adeo ingentem pecuniam congregasse, sed & insontium immani cæde eandem sanguine madidam. M m 2 nul-

PAGIUS

procul a Gepidibus. Inde Dalmatias & Illyricum, Epidauri ad usque fines, percursabant, multoque homines in captivitatem adducebant. Procopius itaque affirmat anno belli Gothici XIV. Christi DXLVIII. Romanorum res in pessimo statu fuisse, Francos Venetiarum pleraque facile in suam ditionem redegit, Gepidas Sirmium ac Dacias pene omnes invasisse, & Langobardos, quibus Justinianus Imperii sui initio, Urbem, Noricum & Pannoniæ munitiones concesserat anno belli Gothici XIV. Dalmatias & Illyricum percursasse, concluditque Procopius: Sic Barbari Romanum Imperium partiti lacebant. Sed Cointius hanc auctorem male explicans putavit eum significare anno XIV. belli Gothici Justinianum Urbem Noricum & Pannoniæ partem Langobardis concessisse; cum tamen tantum asserat Procopius,

eosdem in Dalmatias & Illyricum eo anno excurrisse. Neque id dicere potuit Procopius; cum Andoinus Langobardorum Rex, qui suos in Pannoniam duxit, anno DXLIII. obierit, eunque eo anno Alboinus filius exceperit, ut tradit Sigebertus in Chronico. Andoinus itaque Langobardos anno DXXXVII. in Pannoniam, Alboinus eisdem hoc anno in Italiam deduxit.

Baronius num. VII. & VIII. mentionem facit Venantii Fortunati, natione Itali, patria Tarvisini, Poetæ celeberrimi & postea Episcopi Pictaviensis, ut scribit Paulus Diaconus lib. Fortunat. 2. cap. 13. fuere tamen qui de Fortunati Episcopo dubitarint, quod Turonensis eum tantum Presbyterum vocitarit, non animadvertentes eum non nisi post Gregorii Turonensis mortem ad Episcopatum promotam, & dum adhuc Presbyter esset Theodberto II. in Gallias re-

IV. Floret Venantius Episc. Pictaviensis.

Narsetes mi-
rifice lau-
datus.

nullius profuturam utilitati in loco ab-
dito collocasse: de quo portentoso facie-
nre dicturi sumus inferius in Tiberio Au-
gusto opportuniore loco. Porro lauda-
tum vidimus Narsetem a Procopio, eum-
que ob insignem pietatem de Gothis plenam
meruisse, desperatis jam plane rebus
victoriam, id ipsum testante Evagr^(a),
atque Nicephoro, istis repetitis verbis:
*(a) Evagr. De Narsete qui familiariter cum
eo vivere illud perhibent, ita ipsum ex
divino numine pependisse, atque id omnis
generis pietate coluisse, & Virginem eam-
demque Dei genitricem ita veneratum esse;
ut illa manifesto ei apparet quando
prelium committendum esset, præciperet:
neque illum facile prius in aciem descen-
disse, quam tempus opportunum ab ea co-
gnovisset. Plures & alias res maximas
Narsetes gessit, &c. Hæc de Narsete E-
vagr^(a), itemque Nicephorus. Laudavit
& ipsum plurimum Agathias (c). Sed
de eodem audi elogium Pauli diaconi (d):
Erat (inquit) vir piissimus, in religio-
ne Catholicus, in pauperes munificus, in
reparandis basilicis multum studiosus,
vigilans & orationibus in tantum studens,
ut plus supplicationibus quam armis bel-
licis victoriam obtineret. Certe quidem
si quid hujusmodi Narsetis post adeptam
ob victorias tantam gloriam perpetrasset
scribens post hæc res sui temporis Eva-
grius parcius saltem laudasset hominem,
quem tam infamis exitus fugillasset; ea-
que de ipso referre, vel saltem memi-
nisse minime prætermisisset: sed cum ad
Mauritii tempora suam historiam perducat
nec de ejus obitu vel minimum quidem
loquatur, adhuc fuisse superstitem,
hand levem suspicionem ingerit.*

(a) Evagr.
lib. 4. c. 25.
(b) Niceph.
li. 17. c. 13.
in fine.

(c) Agath.
lib. 1.
(d) Paul.
diacon. de
Gothis Lon-
gobar. lib.
2. cap. 3.

XIII.
De Nar-
sete Pa-
tricio &
Duce sub
Mauritio.

PAGIUS

regnante, Vitam S. Medardi Noviomenis Epi-
scopi Literis commendasse. Quare recte Cointius
eum anno DXCIX. Episcopum renuncia-
tum esse, & Platoni Pictaviensi Episcopo suc-
cessisse scribit. Neque Fortunati Episcopatus Pic-
taviensis in dubium revocari potest; cum *Ban-
donicia* Monialis ei coæva in Prologo Vitæ
Sanctæ Radegundis Reginæ a se scriptæ, affir-
met: *Non ea qua Vir Apostolicus Fortunatus E-
piscopus de Beate Vita composuit iteramus, sed
ea qua prolixitate sui prætermisit.* Mortuus est
itaque Fortunatus, qui invocatur in Litanis
Monasterii Sancti Cypriani extra muros Picta-
vienses, ut ex Ecclesiæ Pictaviensis Monimen-
tis refert Saussanus ad calcem Martyrologii Gal-
licani, post annum Christi sexcentisimum. Cer-
te illum anno DXCVIII. in visis adhuc fuisse,
evinctis Epitaphium Theodechilde Reginæ
anno atatis LXXV. demortuæ, & post annum
Christi DXXII. natæ ab eo conditum. Qua
de re vide quæ scripsimus anno DLXXXII. cum

gnitate insignitum, eidem muneri man-
cipatum, nempe Romani exercitus, præ-
fecturæ, & (quod majus est) eadem e-
tiam pietate imbutum; hunc ipsum, in-
quam, dum intueor, me suscipio haud
levis pulsat, num hic idem cum ipso
sit, atque adhuc ad annos triginta vi-
tam propagavit. Quod si quis penitus
inficias jerit; tunc necesse erit affirmare
duos eodem ferme tempore ejusdem no-
minis, ordinis, dignitatis, probitatis,
& victoriis insignitos, bello spectatos du-
ces exercitus vixisse Narsetes: quod haud
adeo fit verisimile, cum nulla distinctio-
ne prior senior vel major, posterior ve-
ro junior vel minor dictus inveniantur.
De ejus Narsetis præfectura exercitus,
quo vicit Varanem invasorem regni Per-
sarum, restituitque in regnum Cothroem
junioem senioris filium, agitur pluribus
in Miscella (e) sub anno quarto Mau-
ritii Imperatoris, itemque de ipso Zo-
naris (f), Cedrenus in Tiberio, Nice-
phorus (g), & Constantinus (h), qui
& de ejus nece sub Phoca tyranno a-
gunt: ab eodemque ædificatas ecclesias SS.
Patalemoni, Probo, Taraco, & Andro-
nico; necnon hospitalem domum, Zon-
aras tradit (i), dum recenset viri insignis
pietatis monumenta: quibus ipsum eum-
dem esse Narsetem Patricium S. Gregorii
Papæ observantissimum, ad quem ipse
Pontificis tres extant epistolæ, (k), sua-
demur.

Si vero hunc sub Mauritio Imperato-
re rot insignibus spectatum Narsetem di-
versum ab eo qui sub Justiniano Gothos
vicit fuisse quis dicat; haud pro his no-
bis adeo pugnandum erit, cum res tan-
tummodo conjecturis agatur, & hæc ip-
sa potius consideranda proposuerimus,
quam historica lege credenda. Ad pos-
tremum autem de Narsete Italiae Duce
quod refert Paulus diaconus haud perfun-
diorie prætereundum est: *His quoque tem-*
po-

(e) Miscel.
lib. 17.
(f) Zonar.
in Mauri-
(g) Niceph.
li. 18. c. 20.
(h) Con-
stantin. in
Annal.
(i) Zonar.
in Phoca.
(k) Greg.
li. 1. epist.
6. li. 5. ep.
14. & li.
6. epist. 17.
XIV.

de Theodechilde verba fecimus. Fortunatum ve-
ro composuisse Vitam S. Medardi, dum Pres-
byter esset, eamque a posteris interpolatam
fuisse demonstrat Cointius anno CDLVI. num.
VIII. Sed redeo ad Langobardos.
Ex Prologo legum Longobardicarum, quas
Rotharis Langobardorum Rex auctas in tabulas
retulit, Cointii opinio etiam evertitur, liquet-
que eos hoc anno in Italiam venisse; ait Ro-
tharis: *Ego Rotharis Rex septimus decimus gen-
tis Longobardorum, anno Regni mei octavo, ata-
tis meæ tricesimo octavo, Indictione secunda, &
post adventum in Provinciam Italia Longobardo-
rum, ex quo Aluinus tunc temporis Rex adve-
nit, anno septuagesimo sexto, feliciter, datum
Ticini in Palatio. Data est legum illa Collec-
tio, quam Rotharis Edictum vocat, decimo Ka-
lendas Decembris, ut in eorum Prologo a Si-
goberto lib. 2. de Regno Italiae relato dicitur,
ideoque anno Christi sexcentesimo quadragesi-
mo tertio, quo a Kalendis Septemb. Indictio*
II.

V.
Longobar-
dorum in
Italiam ab
hoc anno
& removeri
non potest.

(a) Paul.
diacon. de
Gothis Lon-
gobar. lib.
2. c. 4. in
fine.
De Vitali
Episcopo
Altinensi
in exilium
depor-
tato.

XV.

(b) Cedr.
anno 3. Ju-
stini, &
Miscella
auctor.

PAGIUS

II. in cursu erat. Si hic itaque Christi annus
cum septuagesimo sexto adventus Langobardo-
rum in Italiam concurrat, primum in præsen-
tem annum incurrisse oportet. Turbat tamen
Paulus Diaconus, qui lib. 4. cap. 44. de eo E-
dicto loquens ait: *Erat autem jam ex quo Lan-
gobardi in Italiam venerant, annus septuagesimus
septimus, sicut idem Rex in sui Edicti testatus
est Prologo.* Inimmo Basiliius Joannes Heroldus
qui Rotharis leges in lucem emisit, idem a
Paulus Diaconus habet. Verum cum Heroldus
legum a Rothari datarum Prologum in medium
non adducat, & Indictio secunda cum anno ad-
ventus Langobardorum in Italiam LXXVII. con-
jungi non possit, nullus dubito, quin is titu-
lum illum ex Paulo Diacono defumferit, nisi
forte possessor exemplaris, quo Heroldus usus
est, titulum illum jam apposuisse, erroremque
Pauli descripsisset.

VI.

Paulus enim accurate quidem Langobardo-
rum Historiam elucubravit; sed cum regnante
Carolo Magno, extincta nempe jam Langobar-
dorum Regum dominatione, vixerit, non se-
mel lapsus est, indeque ejus errores ex Sie-
berto, qui tamen, diu post illum floruit, sed qui
optima documenta nactus erat, quandoque cor-
rigi possunt, licet & Siebertus aliquando in

tiam nihil debere præsumi. Quodnam
autem istiusmodi remedium fuerit, Ce-
drenus exacte rem gestam narrat his
verbis:

*Justinus hic cum crebro egrotaret, ac
vertigine vexaretur, neque in publicum
prodire posset: potentes quidam (quia ad
Imperatorem querelæ de eis afferri non
possent, nemini parcentes, omnium facul-
tates diriperant. Cum vero Imperator
aliquando se recollegisset atque in templum
prodisset; ii qui injuria fuerant affecti,
misericordiam ipsius magna voce implora-
verunt. Omnibus ergo in curiam vocatis
Justinus: Existimabam, inquit, vos om-
nes pietatem colere, vestrisque conten-
tos, nemini egenorum injuriam inferre:
at vos & Deo & Imperio nostro adversa pa-
tratis facinora. Hortor ergo vos, ut pau-
peribus sua ultro reddatis, ne vestra i-
psorum bona amittatis. Potentes his au-
ditis, tamen consuetudine ducti deteriora
etiam prioribus adjecerunt. Acris enim
res est consuetudo, quæ jam altera natura
judicatur. Itaque cum Imperator rursus
ad processum prodiret, plures eum in-
vocabant. Rursus igitur in progressu con-
vocato Senatu, dicit. Si me a Deo puta-
tis Imperatorem factum, ejus auxilio im-
perare; parete justis meis mandatis: in-
juria afficere pauperes desinite; solis nam-
que piscibus moris est, ut validior & ma-
jor devoret minorem. Quod si meis præ-
ceptis non parere, sed in rapiendo vestris
obsequi vultis cupiditatibus, alium vobis
vestro arbitrio deligite Imperatorem. Ego
enim contumacibus, injustis, & aliena vio-
lantibus imperare nolo.*

*Ibi quidam procerum, libertate dicen-
di sumpta, ita Imperatorem alloquitur:*
Con-

Chronologiam peccet. Paulus v. g. lib. 1. cap. 22. *Paulus
Audoinum supradictum nonum Langobardorum
Regem appellat; qui tamen decimus fuit; alio-
quin Rotharis, non XVII. sed XVI. Langobar-
dorum Regem in citato Proemio se se appellasset.
Quem errorem vidit Siebertus, qui ad annum geberto
CDLXXIX. Langobardorum Reges qui in Ru-
gia insula regnarunt enumerans, Valtharib, supplen-
cui Audoinum successit, nonum Langobardorum
Regem statuit, ideoque & Audoinum decimum
fuisse ostendit. Langobardi itaque in Rugia sub
variis Regibus per annos XLVII. ab anno sci-
licet CDLXXIX. ad annum DXXVII. habita-
vere, ut ibidem Siebertus exponit.*

Denique Narsetem Langobardos in Italiam in-
vitasse, & hac in re majorem Latinis, quam
Græcis scriptoribus fidem præstandam esse, jam
anno superiori ostendimus. Duo tamen plane
fabulosa de Narsete a Latinis narrantur. Pri-
mum ridiculum est quod Auctor Miscellæ lib. 17.
accidisse ait regnante Tiberio Constantino, Nar-
setem, scilicet Patricium Italiae magnum the-
saurum Constantinopoli in quadam cisterna de-
posituisse, eoque demortuo senem quandam, cui
soli Narsetes rem aperuerat, Tiberio Casari pro-
didisse. Illud acceptum a Paulo lib. 3. cap. 12.
& cum iis circumstantiis ab eo narratum, quæ
a la-

XVI.
Justinus ad
Magistra-
tus oratio.

XVII.
Con-

VII.
Fabula de
thesauris
Narsetis.
Constanti-
nopoli in-
ventis.

CHRISTI 568.

JOANNIS PAP. 9.

JUSTINI JUN. IMP. 3.

Præfectorum concessione oppressorum.

Constitu me coram omnibus Præfectum Urbis, mandaque ne cuiusquam rationem potiore iustitia habeam, utque mihi te de rebus necessariis monituro semper aditus pateat: recipio in me, effecturum me intra mensem, ne ulla sit vel illata in urbe, vel accepta injuria. Quod si quis profert culpam, quam mihi indicatam non punierim, capite me plecti iubeto. Pergratum hoc Imperatori fuit, eumque Præfectum Urbis constituit. Is ergo cum mane pro tribunali sederet, & quadam vidua querebatur se a Magistro quodam omnibus suis facultatibus spoliata; mittit eam cum sigillo ad Magistrum illum, jubetque eum ad dicendam causam venire,

XVIII. Egregium facinus Præf. urbis.

Cum eandem viduam Magister verberibus male multatam remisisset, mittit Præfectus ad eum de Curforibus unum; sed hunc quoque verbis delusum dimittit. Interim dum Præfectus in Circo sedet, Magistrumque opperitur; hic ad convivium ab Imperatore vocatur. Eodem se Præfectus quoque confert, atque Imperatori: Si in eo Imp. persistis, quod mihi mandasti, ne cui eorum, qui pauperes conculciant, parcam; scito me promissis meis satisfacturum. Sin eos tu, penitentia ductus, amicos potius habes, & convivis adhibes; scies me quoque detractare ea quæ in me recepi. Imperatore respondente, uti se ipsum potius folio detraberet, si fontem talis criminis sciret; Præfectus illico Magistrum vi abripuit, & incuriam, quæ Arca dicitur, cum eo abiit. Ibi diligenter utriusque sermone considerato: cum baud levibus injuriis ab eo affectam mulierem comperisset; verberibus impositis,

homini caput rasi, asinoque nudum impositum per mediam urbem velut in triumpho duxit, & omnes ejus opes mulieri ad dicit. Hoc exemplum reliquos ita in viam redegit, ut ubique summa in pace viveretur, atque intra trigesimum diem neque actor ullus esset, neque reus injuriarum. Tunc Præfectus Imperatori significat, se promissa implevisse: & Imperator in publicum progressus, cum nulla querela audiretur, rursus Patricia dignitate eum ornat, & per omnem vitam Præfectum Urbis esse jubet. Haftenus de his actor.

Hoc eodem tertio anno Justinus Imperator cum Spefindem Episcopus Primas Bizacena provinciae in Africa de sua Ecclesiae privilegiis conservandis interpellasset Imperatorem, ipse morem gerens in hunc modum ad eum rescripsit (a):

Imperator Justinus Aug. Spefindem viro beato Archiepiscopo Bizacena provinciae.

Cum & privatis hominibus donata privilegia pietas nostra observare curaverit; hoc ipsum multo magis & sanctis Ecclesiis custodiri, necessarium esse putamus. Petiit enim tua beatitudo per Evastum reverendissimum diaconum, divinas regulas atque privilegia data sancto Concilio tuo vel Ecclesiae tuae inviolata custodiri: Ut si quando contra clericos accusatio processerit: quæ pertinent ad divinas regulas, non apud Judices civiles aut militares cause examinatio procedat, sed ad tuam beatitudinem, sicut & pater noster per divinos apices constituit. Quapropter sanctimus, secundum regularum divinarum tenorem, atque dispositionem patris nostri, Epi-

XIX.

(a) Extat. in Nozel. Julian. Anteecl. Bizacena Justinus Imp. folia vult privilegia Bizacena.

PAGIUS

a fabulatore quodam confictum fuisse ostendunt. Jam cap. 11. scripserat Paulus: Bella qua per Narsetem Patricium Gothis vel Francis illata, superioribus per anticipationem dicta sunt, hujus temporibus (nempe Justinus Junioris de quo loquitur) gesta sunt, ubi Paulus a se jam recte recitata insulse revocat. Secundo, fabulosum, quod idem Paulus lib. 2. cap. 11. de Narsete tradit, eum scilicet Romæ ex hac luce subtractum esse, ejusque corpus positum in locello plumbeo, cum omnibus ejus divitiis Constantinopolim esse perlatum. Si enim Narsetes, ut postea refert Paulus lib. 3. cap. 12. cum multis thesauris Constantinopolim advenit, ibique occulte cisternam magnam fodit, in qua thesaurum suum reposuit, ac in ea Urbe defunctus, sit, ut ibidem habet, quomodo Romæ mori potuit, omnesque ejus divitiæ Constantinopolim Roma perferri? Et nihilominus hæc fabula apud Anastasium etiam legitur. Baronius anno DLXXXII. num. VI. & seq. Gregorii Turonensis eandem fabulam.

narrantis verba recitat. A Gregorio eam cæteros mutuatos esse, dubitandum non videtur. Rectius Hermannus Contractus in fuffori Chronica, ad annum DLXXXI. habet: Narsetes Patricius cum e Campania Romam reversus esset non multo post mortuus, & in loculo plumbeo cum thesauris suis Constantinopolim relatus est. [1]

Tunc Alboin sedes proprias, hoc est, Pannoniam, amicis suis Hunnis contribuit, eo scilicet ordine, ut si quo tempore Langobardis necesse esset reverti, sua rursus arva repeterent, inquit Paulus Diaconus citatus lib. 2. cap. 7. loquens de Langobardis Italiam hoc anno proficiscentibus indeque Vellerus lib. 4. Rer. Boicarum ad annum DLXVIII. hæc habet: „ Hunni sive Avares, nam duo sunt unius gentis vocabula, „ Avasso deinde tenus coluere, & quod fluminis tantum alveus distineret, occasionem secuti, „ Boicam multis sæculis, qua iusto bello, „ qua perpetuis excursionibus & latrociniiis per „ omnia barbaræ & immanis crudelitatis exem-

VIII. Hunniteras a Longobardis reliquas occupant.

NOTÆ

[1] Allitur profecto Pagius falsi arguens Paulum Diaconum, quasi scripserit Narsetem Constantinopolim cisternam effodisse, in qua ditissimos, quos congesterat, thesauros absconderit; scribit enim; cum in quadam Civitate intra Italiam (alia lectio In quadam civitate Italia) degeret, eo deportasse, thesauros suos infodiendos. Vide lib. 3. cap. 12. In his igitur contra se Paulus non pugnat, quamvis ejus narratio aliis argumentis fabulosa deprehenditur. MANSI

CHRISTI 568.

JOANNIS PAP. 9.

JUSTINI JUN. IMP. 3.

Episcopos, sine omnes clericos subjectos tuæ beatitudinis, si accusantur ab aliquo sub tua audientia satisfacere in his quæ ad regularem ordinem pertinent: quia nostra pietas hæc ipsa atque privilegia data sancto Concilio tuo prævidit confirmare.

Super hæc petisti, ut quando opus fuerit ad nostram pietatem tuos Responsales dirigere, nullus eos prohibeat navigare: quod & nobis placuit, ut nihil necessario lateat aures nostras. Unde licentiam tuæ beatitudinis damus, ut quando opus fuerit aut Ecclesie tuæ aut communi provincie ad serenitatem nostram aliquem transmittere docturum causas necessarias,

XX.

PAGIUS

pla infestam habuere, sed vice crebro relata cum nullo accolarum manus sæpius concessa, nec plura invicem damna aut data aut accepta sunt. Prima hostilem impetum sita proxima Laureacum excepit, & Urbes circa fines ex improviso invasit, multi mortales necati, multi cum pecore atque alia præda capti, agri vastati, ædificia incensa, nulla denique res incolumis relicta cui ferro aut igni noceri potuit. Auctores sunt, Episcopum tanta calamitate admonitum, Sedem ad Batava transiisse; quod sive tum statim, sive aliquot post annis contigit, uti magis credo, Hunnorum vicinia Laureacensem Ecclesiam disturbatam esse, dubitationem non habet. Ita recte Vellerus; sed Laureacum, vel Lauriacum, quod hodie vicus est tantum Austriae superioris, ad Danubium fluvium, una

sine aliquo impedimento dirigere eum; ut veritatem audientes, quicquid oporteat fieri, statuamus. Alios vero Episcopos illius provincie, si necessaria causa emergerint, ad nos dirigere, aut ad nostram venire pietatem, cum voluntate Primaris hoc faciant. Hæc ergo tua beatitudo effectui tradere observareque procuret. Legi. Data Kalen. Maii, Constantinopoli, Imperii domini nostri Justinus PP. Aug. ann. III. Consulatu ejusdem secundo. Hæc quidem ipse pio digna Imperatore: quibus hujus anni rerum gestarum finem imponimus.

Quin-

milliari ab Aniso seu Anasso fluvio distans cum Batava seu Patavia Norici Urbe ante sæculum octavum unitum non fuit, cui tunc Vivulus seu Vivulus primus Lauriaci ac Pataviae Episcopus constitutus, ut suo loco ostendam. Quare duodecim Episcopi qui ab Hundi in Metropoli Salsburgensi ante Vivolum numerantur, ordinarii non fuere, sed regionarii, licet ipse, ac Coisuntius, alique passim id existimariat. Hunnis Marcianus Imp. Daciam, quam nunc Transylvania vocamus assignarat, ut anno CDLIV. vidimus, sed post Langobardorum discessum sedes extenderunt usque ad Anisum fluvium indeque Bojariam summopere affixere. Quando postea Sedes Archiepiscopalis Laureaco restituta fuerit, infra suo loco dicemus. Justinus Imp. Legationem ad Turcos misit, ut ostendimus anno DLXVII. num. VI.

JESU CHRISTI ANNUS 569.

JOANNIS PAP. ANNUS 10.

JUSTINI JUN. IMP. ANNUS 4.

Q uingentesimus ac sexagesimus nonus vertitur annus Domini, secundae Indictionis, idemque quartus Justinii Imperatoris: cum Liuba Rex Gothorum in Hispania, ipsius regni anno secundo propedilapso, collegam sibi allegit fratrem suum Leuvigildum, cui & cessit Hispanias, ipse contentus regno quo potiebatur in Gallia Narbonensi. Erat Leuvigildo uxor Theodosia Catholica femina, eademque soror sanctorum Leandri, Fulgentii, Isidori, ac Florentiae, filia vero Severiani Carthaginensem provinciam moderantis. Sed nihil ex sancto confortio profecit Rex impius Arianismi tenacissimus. De tempore fidem facit idem S. Isidorus (a) in Chronico, dum ait, anno secundo Justinii Imp. Liuvam * regnare coepisse; & idem addit, eundem secundo anno ab adepto principatu accessisse in regnum socium fratrem Leuvigildum. Unde opus est ut ex eodem Isidoro corrigas Isidori depravatam in eo Chronicon, cum ibidem subditur, anno secundo Justinii vocatum ad regnum a fratre Leuvigildum; ut quartus Justinii pro secundo ponendus sit annus. De persecutione autem a Leuvigildo adversus Ca-

(a) Isidor. in Chron. Gotb. * Liubam

tholicos excitata suo loco distari sumus. Hoc item anno sub Theodomiro Suevorum Catholico Rege celebratum est in Gallicia Lucense Concilium, de quo per pauca haec tantum monumenta habentur, Ambrosii rerum Hispanicarum luculenti historici diligentia nuper inventa: Tempore Suevorum, sub Era sexcentesima septima, die Kalen. Januarii, Theodomirus Princeps Suevorum Concilium in civitate Luco fieri praecepit, ad confirmandam fidem Catholicam, vel pro diversis Ecclesiae causis, &c. Quod insuper recitat ex aliis scriptis exordium, cum spectare cognoscatur ad secundum Lucense Concilium, de eo suo loco dicendum. In hoc autem actum rogatione Regis, ut nova institueretur Metropolitana Ecclesia in Gallicia, quae tamen esset subdita Bracharensi: circumscriptaque sunt in eodem Conventu limites Lucensis Ecclesiae ad lites de finibus evitandas. Ita plane incauit recens redditus Catholicis Regis fidei ardor, ut totus esset in his quae spectarent ad fidem Catholicam illustrandam, conservandamque in Ecclesia pacem; curarique summa diligentia neophytus Princeps, quae sunt absolutissimi sacerdotis. Quod

II. Lucense Concilium in Gallicia.

III. Avaris vici a Tiberio percipiunt.

(a) Corippus in prin. cum.

PAGIUS

IV.

Quod vero ad res Orientales pertinet, hoc ipso anno quarto Justinii Imp. Tiberius Comes Excubitorum, qui postea Augustus creatus est, adversus Avaros barbaros pugnans, eos vicit atque penitus debellavit, adeo ut eosdem pacem submisit petere ab Imperatore coegerit. Haec apud Victorem Tununensem in Chronico: sed & horum meminit Corippus in carmine ad Justinum his versibus (a):

Illa colubrimodis Avarum gens dura capillis Horribilis visu, crudisque asperrima bellis. Ann. Eccl. Tom. X.

domiri Regis, hortantis, ut plures in Gallicia Dioeceses instituerentur; ac praeterea, ut praeter unam Metropolitanam Sedem Bracarensem scilicet, designaretur alia, quod & factum est. Sedes enim Lucensis erecta in Metropoli. Luca, porro seu Lucus, hodie Lugo, nunc tantum est Episcopalis Metropolitae Compostellano subdita. Ad num. III. Abbas Biclariensis ad annum IV. Justinii & secundum Leovigildi Regis, ait Justinus Imp. per Tiberium excubitorum Comitem.

num Isidorus non exprimit, qui nec etiam memoratur in editione Grotii, in qua praeterea loco, Era DCVII. perperam habetur, Era DCVI. Biclariensis Abbas in Chronico dicit fuisse III. Justinii annum: Hujus Imperii anno III. Leovigildus germanus Liubani Regis, superstitie fratre in Regnum citerioris Hispaniae constituitur: Gofwintham relictam Athanaildi in conjugium accipit. Verum hic auctor, qui Justinii initium ab anno DLXVI. exorditur, hunc Christi annum tertium Justinii, desinentem scilicet, appellat. Isidorus in Chronico dicit, Liuvam secundo anno Regni sui Leuvigildum fratrem Hispaniae praefecisse & Galliae Regnum, Septimaniam scilicet, sibi reservasse. A praesenti itaque anno Leovigildi initium inchoandum.

Ad num. II. In Hispania celebratum Concilium Lucense, cujus initio haec verba leguntur: Synodus Tempore Suevorum, sub Era DCVII. die Kalendarum Januarii, Theodomirus Princeps idem Suevorum, Concilium Civitate Luco fieri praecepit. Era autem DCVII. in hunc Christi annum incidit. Eo in Concilio lecta est Epistola Theodo-

III. Synodus Lucensis.

CHRISTI 569.

JOANNIS PAP. 10.

JUSTINI JUN. IMP. 3.

Imperia subiecta tuo servire parata, In media supplex defusus crinibus aula Exorat pacem, nec fidere nullibus audeo Tot numerosa suis Romana lacerare signa.

Et infra:

Pars inimicorum cecidit cum magna tuorum. Perfidia punita sua: nunc Marte peracto, Victores, vinctique famulantur in aula. * una

At haec satis.

N n Se-

in Thyacia bellum genti Barbarorum ingerit & Bellum Victor Tiberius Constantinopolim redit, quae Baroniae memoriae lapsu Victori Tununenfi, qui Chronicon suum ultra primam Justinii annum non producit, attribuit, & de Avaris explicat. Verum cum haec Tiberii de Avaris victoria in nullo Scriptore Byzantino, legatur, suspicor eam commentitiam esse. S. Apollinaris Episc. Alexandrinus moritur, ut ostendam anno sequenti.

PAGIUS SAEC. VI. Olymp. 337. An. Erae Hisp. DCVII. A. C. 569.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6062.

© 18. F. 19. P. 21. April. Indict. 2.

JESU CHRISTI 569.

JOANNIS III. PAPÆ 10.

JUSTINI JUN. IMP. 5.

I. Post Consulatus.

[1] IS annus hac formula notatus; IV. Post Consulatum Justinii Jun. Aug. solius II. vel modo loquendi a Mario Aventicensi usurpato: Anno III. Consul. Justinii Jun. Aug. Indict. II.

II. Leovigildus Regni Hispanici consors declaratur.

Ad num. I. in Chronico Isidori edito a Labbeo Tomo I. Novae Biblioth. ex Codice MSS, optimae notae legitur: Era DCVII. anno Imperii Justinii minoris Leovigildus adepto Hispaniae Principatu, ampliavit Regnum bello & augere statuit, ideoque currenti Christi anno, Justinii an-

NOTÆ [1] Inscriptio apud Muratorium tom. I. pag. CDXXIX. 3. quae Capuae extat.

DEPOSITA SVB DIE KALENDARVM NOVEMBRIVM IMP. D. NN. IVSTINO PP. AVG. ANNO III. P. C. EIVSDEM INDICATIONE TERTIA.

Marii Aventicensis morem secutus est Quadratarius; & indictio tertia hic designata, a Kal. Septembris hujus anni exordium sumit. GEORGIUS

JESU CHRISTI ANNUS 570.

JOANNIS PAP. ANNUS II.

JUSTINI JUN. IMP. ANNUS 5.

I. Septuagesimus supra quingentesimum adest annus Domini, tertiae Indictionis, idemque quintus Justinii Augusti, qui & in ipsius constitutione (a) annus secundus post Consulatum ejusdem inscribitur. Quo Apollinaris Alexandrinus Ecclesiae Episcopus, ubi sedisset annos decem & novem (secundum Nicephori Chronici rationem) ex hac vita migravit. De quo non praetereant quae de ipso apud Sophronium omni fide testata leguntur, cum contigit eum sanctissimos viros ordinare Episcopos in Aegypto, quorum unus e mortuis resurrexerat. Res gesta ita describitur (b) testificatione Zosimi Ciliciis magni anachoretae:

(a) Const. de filiis liber. apud Jul. Antecess.

(b) Pr. Spi. c. 124. II. De tribus Episcopis ab Apollinare ordinatis.

Narravit autem nobis (inquit) & hoc senex, dicens: Ante annos vigintiduos ascendendi in Porphyrcilem, volens illic morari. Accepi autem & discipulum meum Joannem mecum. Cum autem illuc venissemus, invenimus duos anachoretas mansimusque prope illos. Erat autem alter quidem ex his Galata nomine Paulus, alter vero Melitinus nomine Theodorus (ex monasterio fuerant Abbatis Euthymii) ferebant autem collobia ex pellibus bubalorum. Mansi autem illic ferme duos annos: distabamus ab invicem quasi duobus stadiis. Die autem quadam, cum sederet Joannes discipulus meus, percussit eum serpens, statimque defunctus est, sanguinem ex omnibus partibus fundens. In multa igitur angustia existens, abii ad anachoretas. Qui ut viderunt me turbatum & afflictum, antequam aliquid dicerem ad eos, dicunt mihi: Quid est, Abba Zosime? mortuus est frater? Dico: Ita sane, mortuus est. Venientes igitur mecum, videntesque ipsum in terra jacentem, dicunt mihi: Noli contristari, Abba Zosime: adest divinum adjutorium. Vocantesque fratrem, dixerunt: Frater Joannes, surge: quia senex te opus habet. Continuoque surrexit frater de terra. Quarentes autem bestiam &

invenientes, tenuerunt eam, & in conspectu nostro illam in duas partes diruperunt. Tunc dicunt mihi: Abba Zosime, vade in Sina. Deus vult tibi committere Ecclesiam Babylonis. Continuo itaque recessimus nos. Cumque venissemus in Sina, Abbas misit me & duos alios in ministerium Alexandrinum: tenensque nos Papa Alexandrinus beatissimus Apollinaris, omnes tres fecit Episcopos, unum quidem Heliopoleos, alium Leontopoleos, me vero in Babylonem misit. Haec de facta ab Apollinare ordinatione Episcoporum. Porro idem Zosimus abdicavit se postea Episcopatu, & in Sinae monasterium reversus est, ut idem auctor testatur (c). In locum vero ipsius Apollinaris Episcopi Alexandrini subrogatus est Joannes.

(c) Pr. Spi. c. 127.

Sane quidem frequentia fuisse miracula, quae his temporibus Deus per Catholicos operabatur ad haereses destruendas, accipe ex relatione ejusdem auctoris, cum ait (d): Dicebat senex quidam: Signa & prodigia usque hodie divinitus in Ecclesia sunt propter eas quae pullulerunt, & pullulant quotidie impias haereses, & maxime propter Acephali Severi & caeterorum perniciose schismata, ad munimen ac firmitatem infirmarum animarum, atque ad illorum ipsorum, si ita voluerint, conversionem. Propterea igitur a sanctis Patribus & a beatissimis martyribus ab initio fidei usque hodie sunt miracula in sancta Catholica & Apostolica Ecclesia. Haec quidem scite, utpote quod peculiaris haec sit dos Ecclesiae, neque cuiquam extra Ecclesiam posito aliquando concessum, ut vera miracula faciat. Gloriantur licet haeretici de argumentorum captiositate quam praesferunt, insultent licet in Catholicos contumeliosius; numquam tamen offendere possunt suam ipsorum veris miraculis confirmatam esse perfidiam, Dei voluntate signis ostensa.

(d) Pr. Spi. c. 213. Miracula crebra in testimonium fidei.

At

scribi secundum post Consulatum ejusdem, quod verum est, sed mendam in numerum II. irrepsit. Novella his verbis signatur: Data Kal. Mart. Constantinop. Imp. D. N. PP. Aug. Justiniano anno V. Indict. III. Quatuor legi, qui ut moris erat subscripsit: Dat. Kal. Mart. Constantinop. Imp. D. N. Justiniano PP. Aug. Anno V. post Consul. ejusdem D. N. ann. II. ubi legendum, anno IV. ut observavit Baluzius in Notis ad Capitularia Regum Francorum pag. 1255, Justinus enim, quemadmodum & Marius Aventicensis, modo loquendi Victoriano usus est, ut liquet ex alia Novella anno DLXVIII. n. I. memorata.

A. num. I. ad IX. Obitus Apollinaris Alexandrinus Ecclesiae Episcopi pertinet ad annum superiorem; in Chronico enim Nicephori, & in Tabulis Theophani insertis anni XIX. eidem attribuantur, & ipse Theophanes in Chronico anno

II. S. Apollinaris Episcopi. Alexandrinus moritur.

PAGIUS SÆC. VI. Anno Erae Hispan. DCVII. A. C. 570.

ANNO PERIODI GRECO-ROMANÆ 6063.

© 19. E. D 1. P. 6. April. Indict. 3.

JESU CHRISTI 570.

JOANNIS III. PAPÆ II.

JUSTINI JUN. IMP. 6.

I. Postconsulatus.

IS annus hac formula notatus: V. post Consulatum Justinii Jun. Aug. solius III. vel ut habet Marius, anno IV. Conf. Justinii Jun. Aug. Indict. III. Baronius num. I. ait, in Constitutione Justinii de filiis liberarum, quae apud Julianum Antecessorem legitur, hunc annum in-

CHRISTI 570.

JOANNIS PAP. II.

JUSTINI JUN. IMP. 5.

IV. At non praetereant de Apollinare Alexandrino Episcopo illa his addere, quae ipsius sanctitatem commendent. Quod enim ejus ingressus in Alexandrinum Episcopatum pulso Zoilo, visus sit Vigilio Romano Pontifici (ut dictum est) haud legitimus, sed probrosus: rursus vero ipse una cum Quinta Synodo, cui interfuit, cum fuerit aequo receptus, purgata est labes intrusionis, & inter germanos Alexandriae Episcopos adnumeratus est. Ut ergo eum ostendamus magnae quoque fuisse virtutis, quae de ipso ex Sophronio narrata habentur, hic sunt referenda; sic enim se habent (a):

(a) Pr. Spi. c. 193. V.

Apollinaris Episcopi. Alex inflignis liberalitas erga pauperes.

Narraverunt nobis de sancto Abbate Apollinare Alexandrino Patriarcha, quod valde fuerit misericors, & compassionis visceribus affluens: cujus rei indicium id afferebant. Erat (ajebant) Alexandriae juvenis quidam, qui primarii civitatis dignitate atque divitiis clarissimi filius fuerat. Parentibus itaque istis defunctis, qui infinita illi bona tam in auro, quam in navalibus commerciis reliquerant, non satis feliciter & prospere ea gubernans, perdidit omnia, atque ad extremam inopiam deductus est; cum neque gulæ, neque luxuriæ vacaverit (quæ solent divitum exbauire patrimonium) sed in casus varios atque naufragia incidit. Itaque ex opulentissimo pauperrimus est effectus, juxta illud Psalmista: Ascendit usque ad celos, & descendit usque ad abyssos. Namque adolescens quanto fuerat pecuniis sublimior, tanto per inopiam inferior factus est.

VI.

Hoc audiens beatus Apollinaris vidensque in quantum miseria, & paupertatis adolescens delapsus esset, cum parentes ejus fuissent locupletissimi; miseratus illius casum, exiguum ipsi charitatis impendere voluit ministrando alimenta: sed erubescerebat, & quoties videbat illum, in secreto conscientiae suaeangebatur, cornens vestem sordidam & luridam faciem, quæ sunt extremae paupertatis indicia. Cum igitur hujusmodi curis angeretur Pontifex, die quadam divinitus inspiratus, consilium profecto mirabile adinvenit ipsius sanctitati maxime conveniens. Accersivit itaque dispensatorem sanctissime Ecclesiae, seorsumque illum alloquens, dixit ei: Poteris mihi servare secretum, domine dispensator? Qui ait: Spero, domine mi, in Filium Dei, quia quodcumque mihi jufferis, nemini dicam; neque discet aliquis unquam ex me, quod mihi servo tuo aperueris. Tunc ait ad illum Episcopus Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS

anno Incarnat. secundum Alex. DLXII. Kalendis Septemb. anni Christi DLXIX. inchoato, loquitur de ordinatione Joannis Apollinaris successoris, cujus verba anno DLXXII. num. X. in medium adducemus. Præterea ex initio & sine

Apollinaris: Vade & conscribe chirographum quinquaginta librarum auri, quæ sanctissima ista Ecclesia Macario illius miseri adolescentis patri debeantur, & appone testes & stipulationem & ratam, & affer illud mihi.

Dispensator continuo quod sibi fuerat a Pontifice injunctum cum omni celeritate peregit, attulitque chirographum, & dedit illi. Cum itaque pater adolescentis ante decem annos defunctus esset, chartaque chirographi nova videretur, ait illi Pontifex: Vade, domine dispensator, chirographum istud vel in tritico vel in hordeo absconde, & post paucos dies affer illud ad me. Quod ille cum fecisset, praefinito die chirographum retulit quasi subvertutum, deditque Pontifici. Tunc ait ille: Perge modo, domine dispensator, & dicit adolescenti: Quid mihi daturus es, si tibi dederò chirographum magnæ pecuniæ quæ debetur tibi? Et cave ne plusquam tria numismata ab illo accipias, & præbe illi chirographum. Respondens autem dispensator: Vere mi domine, si jufferis, nihil accipiam. Dixit ei ille: Volo omnino ut tria numismata accipias. Perrexit autem ille ad juvenem, sicut ipsi jussum fuerat, & dixit ei: Dabis mihi tria numismata, si ostendero tibi aliquid magnæ utilitatis tuæ? Ille vero pollicitus est illi, quicquid vellet, se daturum. Fingens autem dispensator ait illi: Ante quinque vel sex dies evolvens instrumenta Ecclesiastica: reperi chirographum istud, & memini quia Macarius pater tuus mihi multum confidens, ipsum mihi diebus aliquot permisit; defunctoque ipso, contigit illud apud me usque hodie manere: oblivione enim subreptum est mihi, nec unquam venit in mentem, ut illud redderem tibi. Ait illi adolescens: Nosti quod persona illa sit locuples quæ debet? Dixit ei dispensator: Ita sane, locuples & grata est: potesque ab illa debitum sine labore recipere. Dixit ei juvenior: Novit Deus, quia modo nihil habeo; sed si recepero quod meum est, quicquid petiveris, dabo tibi ultra etiam tria numismata.

Tunc dedit ei dispensator instrumentum quinquaginta librarum. Suscepto itaque chirographo, perrexit ad sanctum Pontificem, prostratusque ante illum, dedit ei chirographum. Cum ergo accepisset ille instrumentum ipsum ac legisset, cepit se ipsum turbatiorem ostendere, dixitque ei: Et ubi fuisti usque modo? pater tuus ante decem annos defunctus est: perge, nolo tibi

VII.

VIII.

Eulogii, qui Joanni successit, patebit, Apollinaris mortem anno præcedenti contigisse. Quare quæ Baronius a num. I. ad IX. de virtutibus Sancti Apollinaris refert, ad annum superiorem revocanda.

A num.

bi nunc respondere. Qui dixit illi: Ve-

IX. Quod autem ad res Occidentalis orbis spectat, de progressu Longobardorum in deprædationem Italiae Paulus diaconus agens sub hoc anno tertiæ Indictionis

PAGIUS III. Patriarcha titulus initio Episcopi Aquilejensis tributus ad significandam Metropolitanam Dignitatem.

IV.

Sopito tandem Schismate, Aquilejensis Patriarcha (qui aliquando Forojulii quoque re-

nis, præter illa quæ in devastationem Venetæ provinciæ ab iisdem perpetrata esse superius (a) tradidit, hæc postmodum hoc anno facta addit (b): Alboinus igitur Liguriam introjens, Indictione ingrediente tertia ad Nonas Septembris, sub temporibus Honorati Archiepiscopi Mediolanensis ingressus est. Dehinc universas Liguriæ civitates, præter eas quæ in littore maris posite sunt cepit. Honoratus vero Archiepiscopus Mediolanum deserens, ad Genuesem urbem confugit. Paulinus vero Patriarcha Aquilejensis undecim annis sacerdotio functus ex hac luce substractus est, regendamque Ecclesiam Probino reliquit.

Quod vero sit hic prima mentio de Patriarchatu Aquilejæ: unde emerferit istiusmodi inauditum hæctenus in Italia nomen in qua præter Rom. Pontificem, neminem ejusmodi titulo apud veteres reperies insignitum, accuratius discquiramus. Ad hæc autem primo illud dicendum occurrit, usurpatum frequenter id ipsum nomen his temporibus reperiri pro Archiepiscopo; nimirum ut qui sub se alios haberet Episcopos, sicut dictus est Archiepiscopus, idem pariter ex vocis significatione Princeps Patrum, & Græco nomine Patriarcha nominaretur. Sunt de his plura exempla: etenim Gregorius Turonensis (c) Patriarcham appellat sanctum Nicetium Archiepiscopum Lugdunensem: id ipsum etiam habes in Concilio secundo Matisconensi, ubi item Priscus Lugdunensis Episcopus Patriarcha pariter appellatur. Sunt & de his alia plura testifi-

(a) Paulus diaconus de geographia Longobard. l. 2. c. 10. (b) Eod. li. c. 11. Progreffus Longobardorum in Italia.

X. De Patriarchæ nomine.

(c) Greg. Tur. hist. Franc. l. 5. c. 20.

Aquileja Patriarcha nunc Vini nominatur.

V. Metropolitanam Gradenis dicitur etiam Patriarcham.

& locum suum retinuit, ea lege, ut Gradenfis quoque Dignitate sua non excideret; quæ tandem translata est in Civitatem Venetiarum, Nicolai V. Papæ beneficio anno millesimo quadringentesimo quinquagesimo primo. Nihil ergo eximium in ea Patriarchæ appellatione præter sonum verbi, quod Metropolitanum significabat ex Gothorum Italico usu. Attamen temporis progressu, qui solo nomine a cæteris Italiae Metropolitanis differebant, honoris quoque Privilegio tandem a Summis Pontificibus aucti sunt, ut præ cæteris Italiae Archiepiscopis Primatus honore fruerentur. Quod Privilegium Leo VIII. Rodoaldo Aquilejensi concessit anno DCCCLXIV. iis Literis, quas refert Johannes Candidus lib. 4. Hodie in modico oppido Utini consistit.

Hanc prærogativam derivatam fuisse in Gradensem Patriarcham probat Marca ex Epistola secunda Leonis noni; qui Dominicum Gradensem titulo Patriarchæ ornat, & testatur, Romanorum Pontificum Privilegiis decretum fuisse, ut nova Aquileia totius Venetiæ & Istriae Caput & Metropolis haberetur. Dominicus ille Gradenfis (qui missus erat a Gregorio VII. cum Literis ad Michaelem Imp. Constantinop. ad unitatem Ecclesiæ refarciendam anno ML. quique in eadem Pontificis Epistola lib. I. Regesti Epist. XVIII. Patriarcha Venetiæ dicitur) scripsit ad Petrum Antiochenum Episcopum Epistolam Græcam,

stimonia. Constat præterea Arianos contuevisse suos primarios Episcopos Patriarchas appellare; quod cum apud Victorium, tum apud Gregorium & alios usurpatum invenies: factumque est, ut & alii hæretici a Catholica communione discissi, quem sequerentur erroris principem, eundem quoque dicerent Patriarcham, ad hoc male usurpatum nomine Patriarchæ, quod olim Apostolicarum tantum sedium confuevit esse nomen amplissimæ dignitatis.

XI. Cæterum quod ad præsentem causam spectat, non alio præterito tempore, sed præsentem, cum videlicet Venetiarum & Istriae Episcopi atque Liguriæ (ut vidimus ex epistolis (a) Pelagii Papæ) essent in schismate, Paulinusque Aquilejensis his omnibus præmineret; placuit iisdem schismaticis qui ab Ecclesia Romana descivissent, illum sibi loco Pontificis constituitur supremum Antistitem, quem & Patriarcham nuncupavere. Hanc igitur putamus veram germanamque fuisse novi nominis causam; ab hac vero diversam neque quis poterit somnare, cum non antea, sed tunc aucta sit majoris dignitatis amplitudine Ecclesia illa, dum esset in schismate.

XII. Sed o mirabilis, sicut & terribilis Deus in consiliis super filios hominum! Etenim in ultionem eorumdem schismaticorum, feros barbaros advocavit, inque gladium eorum eos primum cum sectatoribus suis tradidit consumendos. An non sunt hæc certa divinæ vindictæ impressa vestigia? Cum ipsi primum schismatici traditi sint a Deo ore gladii devorandi, & ante omnes schismaticorum labribus Aquileja, Mediolanum, & alia Ecclesiæ dictarum provinciarum captae atque in prædam datæ Longobardis; Roma autem ipsa quamvis a Gothis sæpe antea capta fuerit, a Longobardis licet

PAGIUS cam, quæ habetur in Codice MS. Bibliothecæ Regiæ, in cujus inscriptione Gradenfis & Aquilejensis Ecclesiæ Patriarcham se appellat, ac proficitur Ecclesiam suam a Marco Evangelista conditam, solamque a Beato Petro intra Italianam Patriarchicum nomen obtinuisse, ejusque Episcopos in Synodo Romana dexteræ Summi Pontificis assidere solitos. Dominico rescriptis Petrus Antiochenus, ut legitur in eodem MS. se nunquam legisse, vel fando audivisse Episcopum Aquilejæ, seu Venetiæ, appellari Patriarcham; quinque tantum numero esse Patriarchas in Ecclesiæ corpore, quod ab eis administratur, ad exemplum quinque corporis humani sensum. Inter eos Antiochenum Episcopum proprie dici Patriarcham, Romanum vero & Alexandrinum nuncupari Papas, Constantinopolitanum & Hierosolymitanum Archiepiscopos. Sin autem Gradenfis ex eo Patriarcha dici velit, quod dextera Beatissimi Papæ assideat; id aliquo pacto ferri posse; quoniam Episcopi Patres appellantur, & qui priorem locum post Patriarchas in

invadi, minime tamen comprehendere poterit? Habes igitur hæc de Aquilejensis Ecclesiæ Patriarchatus origine ex schismate derivata: quod quidem nomen eidem retinere bono pacis permiffum fuisse videtur, quo & ad præsens uritur, sedis Apostolicæ indulgentia. Pergit vero Paulus ejusdem Ecclesiæ diaconus: Ticinensis autem civitas per ea tempora ultra quatuor annos obsidionem perferens, se fortiter continuit, Longobardorum exercitu non procul ab ea in Occidentali parte residente. Interim Alboinus egestis * electis militibus invasit omnia usque ad Tusciam præter Romam & Ravennam, & quadam castella quæ erant in maris littore constituta. Nec erat tunc virtus Romanis ut resistere possent: quia & pestilentia quæ sub Narsite facta est, plurimos in Liguria & Venetiâ extinxerat, & post annum quem diximus miræ ubertatis fuisse, famem nimia irruens universam Italiam devastavit. Hæc Paulus: cætera autem quæ subdit, suo loco.

XIII. Sed ad res Gallicanas invensendas transeamus. In Galliis hoc tempore ob complures sanctos Episcopos, qui præerant diversarum provinciarum Ecclesiis, videbat magnopere Ecclesiastica disciplina: nam & sicubi ea collapsa reperiretur evestigio qui eam restituerent excitabantur Episcopi. Hoc namque anno, qui sextus Chariberti Regis numeratur, quæ celebrata reperitur Synodus Turonensis secunda decimoquinto Kalendas Decembris, ut ex ejus Actis habetur expressum; nam ea sexto anno ipsius Regis habita dicitur. Cui etsi pauci numero interfuisse reperiantur Episcopi, nempe octo tantummodo numerati; tamen ex eis viri sanctitate celebres quatuor præter alios subscripti habentur, iidemque in sacras Ecclesiæ tabulas relati, nempe qui primo loco ponitur Prætextatus Rothomagen-

Synodis obtinent, Exarchi, Protothroni, & Proedri vocantur: qua ratione Patriarcha dici possit Episcopus Venetiæ, quod in Synodo Romana primus sit a Papa: ac si diceret quod antecedit Patres & Episcopos. De Patriarchatu Aquilejensi legenda quæ habet Em. Card. Noris cap. 10. Dissert. de quinta Synodo, ubi fufe & docte de eo agit.

VI. A num. XIII. ad XXIII. In Concilio secundo Turonico legitur: Euphronius Turonica Civitatis Episcopus has Constitutiones nostras relige & subscripsi. Notavi sub die XV. Kalendas II. Decembris, anno VI. regni Domini nostri Chariberti gloriosissimi Regis. Clotarius Chariberti Francorum Regis pater, die X. mensis Novembris anni DLXI. adhuc in vivis erat, ut in ejus morte ostendi, ubi & eo anno eum demortuum vidimus. Quare Concilium II. Turonense celebratum est die XVII. mensis Novembris, vel anni DLXVI. vel infrequentis. Extant ejus Canonnes viginti septem, coactumque fuit ex foliis Ditionibus Chariberti Regis, ut ex ejus Præfatio,

* electis.

XIII.

De Synodo secunda Turonensi.

VI. Concilium Turonense II.

CHRISTI
570.JOANNIS PAP.
II.JUSTINI JUN. IMP.
5.

genfis, Germanus Parisiensis, Domitianus Caralaunensis, atque Domnulus Cenomanensis, quorum omnium memoriam suis descriptam diebus annis singulis Ecclesia Catholica celebrare consuevit. Verum quod inter eos non legatur sanctus Euphronius hoc tempore Episcopus Turonensis, ejus videlicet loci ubi Synodus est celebrata sacer Antistes, neque per vicarium subscriptus reperitur; inde existimo seriem Episcoporum intercismam & minime integram ibi poni. Ejus autem Synodi celebrandæ illa occasio intercessit, quod videlicet nonnullorum temeritate sacri canones proculcarentur; pro quorum stabili firmitate sanctissimi Patres illi ex aduerso confurgentes, pro muro se domui Israel opposuere, atque duodeciginta canones statuerunt, quibus Ecclesiastica disciplina collapsa resurgeret, pristinoque nitore splenderet.

XIV.

(a) Conc.
Tur. 2. c. 3.
Ubi Eucharistia
affervari
deberet.

Inter alios vero ille observatione dignus est canon, quo de affirmatione sanctissimæ Eucharistiæ ita decernitur (a): *Ut corpus Domini in altari non in imaginario ordine, sed sub Crucis titulo componatur.* Nempe ut digniorem sibi vendicaret locum, statutum est, ut non inter sacras imagines super altari poni solitas poneretur; sed sub ipsa Cruce, quæ in meditullio ipsius altaris collocari consuevit. Scimus intra columbam argenteam alicubi his temporibus conservari consuevisse Eucharistiam; quod Synodus prohibuisse videri potest, dum prohibet ne in imaginario collocaretur ordine: sicque videas non esse novum, ut corpus Christi super altare ferretur.

XV.
De aureis
vasis ad
Eucharistiam
conservandam.

His adiciamus de Felice Episcopo Bituricensi, qui huic Synodo interfuit, tertioque loco subscripsit, ipsum perelegans aureum vas ad sacratissimam Eucharistiam conservandam turris instar fabricari curasse, quod Venantius Fortunatus ejusmodi epigrammate celebravit, cui præposita legitur hæc inscriptio:

Ad Felicem Episcopum Bituricensem, in Turrem ejus.

Quam bene juncta decent, sacrati ut
corporis Agni

PAGIUS

tione colligitur. Concilio subscripserunt Episcopi novem, ex tribus Provinciis Lugdunensibus, secunda, tertia & quarta, Euphronii Turonensis, Prætextati Rotoiagenensis, Germani Parisiensis nomina leguntur in Tabulis Ecclesiasticis. Præterea Cenomanenses Domnulum, Rhedonenses Victorium seu Victorium, Nannetenses Felicem, & Carnotenses Caletricum colunt. Baronius usus est Codice hujus Concilii mendoso, cum afferat in eo non legi nomen Euphronii, qui tamen in recentibus Conciliorum editionibus primus subscriptus reperitur. Præ-

Margaritum ingens aurea dona ferant.
Cedant chrysolitis Salomonia vasa metallis:

Ista placere magis ars facit atque fides.

Quæ data, Christo, tibi Felicis munere sic sint,

Qualia tunc tribuit de grege pastor Abel:

Et cujus tu corda vides pietate coæquas

Par viduæ merito quæ dedit era duo.

Vides igitur quanto honore consueverit Eucharistia custodiri super altare sub sacratissima Cruce in pretiosissimo tabernaculo turris instar, quo nomine auctor in titulo ipsum appellat. Commendatur tamen a S. Hieronymo (b) S. Exuperius Tolosanus, qui tempore exundantium barbarorum, ne istiusmodi aurea sacra vasa cederent illorum rapinæ, ipsa constarat in usum pauperum, canistro vimineo & vitreo calice corpus Domini portans. Hæc occasione canonis de loco Domini corporis ea statuentis.

(b) Hier.
ep. 4.

Sed illud Christianam magam redolet pietatem, cum ad curam pauperum adhibendam ista sanxerit Patres (c): *Ut unaquaque civitas pauperes & egenos incolas alimentis congruentibus pascat secundum vires: ut tam vicini presbyteri, quam cives omnes suum pauperem pascant. Quo fiet, ut ipsi pauperes per civitates alias non vagentur.* Sed & de jejuniis observari solitis in monastica observantia, deque psallendi ordine in Ecclesia usu recepto canones condiderunt. Insuper adversus repullulantem Nicolaitarum hæresim, qua sacri ministri jam relictas resumebant uxores, invigilavit sacerdotalis diligentia, succidens ejusmodi fructus Dei Ecclesiam occupantes, canone sancito vigesimo.

XVI.
De cura
pauperum
(c) Ibid.
c. 5.

Insuper & plurimum iidem cognoscuntur laborasse Patres adversus incestuosos, quorum gratia vigesimum secundum canonem statuerunt, in quo ex divinæ Scripturæ locis allatæ sententiæ, & diversorum Conciliorum diversi texti sunt canones. Et hoc quidem visum fuit statuisse sanctissimi Patres ad corrigendum ipsum Re-

XVII.

terea scribit Felicem Episcopum Bituricensem, tertio loco subscripsisse; in eisdem vero editionibus Felix Nannetensis tertio loco subscribit, nec Felix Bituricensis huic Concilio interfuit; cum Bituriges Guntramno Regi parentem non autem Chariberto ejus fratri, e cujus Regno Episcopi ad Turonense Concilium vocati sunt. Gregorius Turonensis lib. 10. cap. 102. afferit, piissimum hunc Præfulem post mortem miraculis claruisse, & post annum fere XII. ab ea corpus ejus repertum esse illacsum.

CHRISTI
570.JOANNIS PAP.
II.JUSTINI JUN. IMP.
5.

Regem Charibertum tanto crimine labefactum, utpote qui sororem conjugis sibi nefarie copulasset, Marcovefam scilicet Meroflendis uxoris sororem. Sed quid accidit? Cum nec ista remedia ipsi profuerint, paratamque a sanctis Patribus antidotum omnino respuerit; ab ipso S. Germano Parisiensi Episcopo hujus canonis vindicæ, cui subscripserat interpellatus, sed non emendatus, fuit excommunicatione percussus, ut Gregorius (a) ait, cum post turpitudines ejusdem Regi recensitas hæc addit: *Post hæc Marcovefam Meroflendis scilicet sororem conjugio copulavit: pro qua re a S. Germano Episcopo excommunicatus uterque est. Sed cum eam Rex relinquere nollet, primum illa percussa judicio Dei obiit, nec multo post & ipse Rex post eam decessit Charibertus.* Quod contigit post sequentem annum, quo agemus de eodem pluribus.

(a) Greg.
Tur. hist.
Franco. 1. 4.
c. 26.

XVIII.
(b) Conc.
Tur. 2. c.
24.

Quod autem ab iisdem additum est (b) sanctis Patribus, ut præter S. Ambrosii hymnos alii etiam in Ecclesia canerentur; ni fallor, ejusmodi sancientiæ legis causam dedisse existimo hymnos Venantii Fortunati, quos (ut dictum est) haud pridem de sancta Cruce cecinerat; quos & scimus fuisse ab Ecclesia receptos, atque hætenus pie sancteque concini solitos.

XIX.

Rursum vero quod excisæ semel atque iterum spinæ illæ in agro Dominico, adhuc magno damno e maledictis radicibus foras emergerent; fuit in his denuo succidendis sanctis Patribus laborandum. Acciderat enim ut frequentium occasione bellorum, cum non esset amplius in regis thesauris unde Princeps satisfaceret militantibus, bona Ecclesiæ eidem invaderent, ea a Rege petentes, vel sponte eadem usurpantes. Ad hæc igitur reprimenda penitus tollenda divino pollentes Spiritu Patres ista decreverunt (c):

(c) Conc.
Tur. 2. c.
25.

XX.

Illud quoque quamquam canonica sit auctoritate præfixum, quod dum intra se seviunt domini nostri, Reges Francorum scilicet, ac malorum hominum stimulo concitantur, & alter alterius res rapida cupiditate pervadit; ne ista caduca actione qua inter se aguntur, Ecclesiastica rura aut contaminare præsumant, inviolabiliter observandum censemus. Ut quicumque tam Ecclesiæ, quam Episcopi res proprias, quæ & ipsæ Ecclesiæ noscuntur esse, quas Pontifex Actoribus Ecclesiæ dignoscitur assignasse, vel Abbatum, aut monasteriorum, sive presbyterorum quaque temeritate pervadere, competere, vel confiscare præsumperit; tunc servato correctionis hoc loco adhuc presbyter ejusdem Ecclesiæ, cujus interest, pervasorem convenit admonere: & si restitutionem distu-

lerit; adhuc quasi filius ab omnibus fratribus ad reddendum, missis epistolis, compellatur. Qui si pertinaciter in pervasione perstiterit, & se tollere post tertiam commotionem de re illa aut Ecclesiæ aut propria noluerit: convenit omnes omnino cum conventia simul cum nostris Abbatibus ac presbyteris, vel clero, qui stipendii ex ipso alimento pascuntur (quia arma nobis non sunt alia) adjuvante, Christo, circumsepto clericali choro, necatori pauperum, qui res pervadit Ecclesiæ, psalmus centesimus octavus dicatur, qui incipit: *Deus meus laudem meam ne tacueris, &c. ut vere sit super eum illa maledictio quæ super Judam (d) venabat, qui cum loculos ferret, subtrahat pauperum alimentum: ut non solum excommunicatus, sed etiam anatHEMA moriatur, & caelesti gladio fodiat, qui in despectu Dei & Ecclesiæ & Pontificum in hac pervasione præsumit assurgere.* Hæc de his Patres, qui & eidem ipsorum instituto canonis subiciunt alium ante (ut dictum est) eadem ex causa contra eosdem in Concilio Parisiensi sancitum; nihil penitus omitentes, quo ejusmodi cohiberent rerum Ecclesiæ invasores. Cæterum compluribus fuit declaratum exemplis, maledictionem illos sequi non desinere qui res Ecclesiæ invadere, divinitusque vindictam immitteri in ejusmodi delinquentes: quæ quidem cum suis locis opportune scripserimus, hic vel unum ex iis (quod ratio exigat argumenti) reddere minime prætermittimus. Accipe igitur quæ eodem ferme tempore ibidem in Gallia Gregorius accidisse narrat his verbis (e):

(d) Jo. 12.
* faceret.

(e) Greg.
de glor.
mari. 1. 2.
c. 17.
XXI.

Fuit etiam quidam diaconus, qui, relicta Ecclesia, Fisco se publice junxit; acceptaque a patronis potestate, tanta perpetrabat, ut vix posset a vicinis circumpositis sustineri. Accidit autem quidam vice, ut saltus montenses, ubi ad æstivandum oves abierant, circumiret, atque pascuaria, quæ Fisco debebantur, inquireret. Cumque diversos spoliaret injuste, conspicit eminus preges, qui tunc sub nomine martyris Juliani tuebantur: ad quos levi cursu volans, tamquam lupus rapax diripit arietes. Conturbati atque exterriti pastores ovium, dicunt ei: *Ne, quæsumus, contingas hos arietes, quia beati martyris Juliani dominio subjugati sunt. Quibus hæc ille irridens respondisse fertur: Putasne quia Julianus comedit arietes? Dehinc ipsis verberibus affectis, quæ voluit abstulit, ignorans miser, quod qui de domibus Sanctorum aliquid aufert, ipsis sanctis injuriam facit, ipso sic Domino protestante: Qui vos spernit, me spernit; & qui recipit justum, mercedem justit accipiet.* Sed ne immittam in sacrilegum ultio aliqua

CHRISTI
570.JOANNIS PAP.
II.JUSTINI JUN. IMP.
5.

qua alia ex causa vel casu accidisse a quolibet fingi posset: delectus est ad supplicium locus & modus, ut vindicta divinitus illata fieret manifestior. Verum, quomodo id acciderit, audi: subdit enim:

XXII.

Contigit autem, ut post dies multos, non religione, sed casu conferente, ad vicum Brivatensem diaconus properaret; projectusque humo ante sepulcrum martyris, mox a febre corripitur, & tanta vi caloris opprimitur, ut neque consurgere, neque puerum evocare posset. Famuli vero cum vidissent eum extra solitum plus procurrere, accedente: Quid tu, inquit, in tanta diuturnitate deprimeris? non enim tibi tam longus mos erat orandi, aut devotio. Feriebant autem de eo, quod quando quidem in ecclesiam fuisset ingressus, parumper immurmurans, nec capite inclinato, regrediebatur. Tunc interpellantibus pueris, cum responsum reddere non valeret, ablati manibus e loco, in cellam qua erat proxima, lectulo collocatur. Igitur invalescente febre, proclamat se miserum incendi per martyrem. Et quod primo siluerat, ad motis animæ iudicii facibus, crimina constitetur; iustitiamque super se aquam voce qua poterat, deprecabatur. Delatis quoque in vasculo limphis, & in eum saepe dejectis, tanquam de fornace, ita fumus egrediebatur e corpore. Interea miseri artus cum combustis, in nigredinem convertuntur: unde tantus procedebat fetor, ut vix de astantibus posset aliquis tolerare. Immens enim debinc manu indicat se esse leviozem. Mox illis recedentibus, hic spiritum exhalavit. De quo haud dubium, est qualem illic teneat locum, qui hinc cum tali discessit iudicio. Hæc Gregorius, occasione canonis Concilii Turonensis a nobis relata, quo Patres divinam ultionem adversus huiusmodi facinorosos implorandam esse putarunt. At quomodo & in ipsum Regem pervadentem bona S. Martini dira vindicta secuta sit, dicemus inferius in ejus obitu. Sed de Turonensi Concilio hætenus.

XXIII.

Hoc eodem anno, qui pariter sextus numeratur Guntheramni Francorum Re-

PAGIUS
VII.
Concilium
Lugdunense II.

Ad num. XXIII. & seq. In Actis Concilii Lugdunensis II. [1] nullus est temporis character, qui in anni, quo celebratum est notitiam nos ducere possit; Cum tamen in Collectione Conciliorum Gallicanorum ponatur sub Nicetio Lugdunensi Episcopo coactum, & in vulgatis Conciliorum editionibus dicatur habitum anno VI. Regni gloriosissimi Guntramni Regis ad annum DLXVII. revocandum videtur. In hoc Conci-

gis, celebrata reperitur Synodus Lugdunensis, quæ prima earum quæ reperiuntur, dicta invenitur; cui interfuerunt Episcopi quatuordecim, eorumque aliqui per legatos: statuitque in eadem sex canones reperiuntur, quibus Ecclesiasticæ paci atque indemnitati consulitur, apposite quidem ob scandala a quibusdam malis Episcopis tunc illata. Quænam autem ista fuerint, ex Gregorio Turonensi ita accipe (a): Contra Salonium (inquit) Sagittariumque Episcopos tumultus exoritur: hi enim a S. Nicetio Lugdunensi Episcopo educati, diaconatus officium sunt sortiti; bucusque tempore Salonius Ehedunensis urbis, Sagittariusque Vapingensis Ecclesiæ sacerdotes statuunt. Sed assumpto Episcopatu, in proprium relati arbitrium, cœperunt in pervasionebus, cœdibus, homicidiis, adulteriis, diversisque in sceleribus insano furore grassari: ita ut quodam tempore celebrante Victore Tricassinorum Episcopo solemnitate natalitij sui, emissa cohorte, cum gladiis & sagittis irruerent super eum: venientesque sciderunt vestimenta ejus, ministros occiderunt, vasa & omnia ad apparatus prandii auferentes, relinquentes Episcopum cum grandi contumelia. Quod cum Rex Guntheramnus comperisset, congregari Synodum ad urbem Lugdunensem iussit. Coniunctique Episcopi cum Patriarcha Nicetio beato, discussis causis, invenerunt eos de his sceleribus, de quibus accusabantur, valde convictos. Præceperuntque ut qui talia commiserant, Episcopatus honore privarentur. At illi cum adhuc propitium sibi Regem nossent, ad eum accedunt, deplorantes se injuste remotos; sibi bique tradi licentiam, ut ad Papam urbis Romanæ accederent debeant. Rex vero annuens petitionibus eorum, datis epistolis, eos abire permisit. Vigebat his etiam temporibus (uti semper viguit) usus ille a quovis Concilio ad sedem Apostolicam appellandi: quod & hi fecisse noscuntur: de quibus pergit Gregorius hæc dicere:

Qui accedentes, coram Papa Joanne exponunt se nullius rationis existentibus causis

XXIV.

lio, ex solis Ditionibus Guntramni Regis coacto conditi sunt Canones sex: eique subscribere sua, vel Vicariorum manu Episcopi XIV. Ex illis Tabulis Ecclesiasticis inscripti sunt Nicetius Lugdunensis, Agricola Cabilonensis, Syngrivus Augustodunensis. Baronius hoc Concilium Lugdunense primum appellat, sed sæculo præcedenti de alio Concilio Lugdunensi locuti sumus.

Ad

NOTÆ

[1] Lugdunensem hanc Synodum, neque primam cum Baronio, nec Secundam cum Pagio; sed tertiam Lugdunensem appellandam esse in Notis ad A. 517. to. demonstravimus. MANSI

Concilium
Lugdunense pri-
mum.(a) Greg.
Tur. hist.
Franc. l. 5.
c. 20.

* malis.

(b) Greg.
hist. l. 4.
c. 37.

XXV.

(b) Greg.
Turon. mi-
rac. S.
Martini l.
4. c. 7.PAGIUS
VIII.
Theodomi-
rus Rex
Suevorum
movitur.

sis, dimotos. Ille vero epistolam ad Regem dirigit, in quibus locis suis eosdem restitui jubet. Quod Rex sine mora, castigatis prius illis verbis multis, implevit. Vides ne lector, quantam reverentiam exhibuerint Reges atque Episcopi sententiæ Romani Pontificis, ut quamvis iidem videri potuissent injuste restituti esse, quos Synodus iuste damnasset, parere tamen ipsi minime prætermiserint? Sed nulla (subdit Gregorius) quod est pejus fuit emendatio subsecuta. Tamen Victoris Episcopi pacem petierunt, traditis hominibus, quos in seditionem direxerant. Sed ille recordatus præcepti Dominici, non debere reddi inimicis mala pro bonis*, nihil his mali faciens, liberos abire permisit: unde in posterum a communione suspensus est, pro eo quod publice accusans, clam inimicis pepercisset absque consilio, quibus accusaverat, fratrum. Hæc de his quæ spectant ad Concilium Lugdunense hoc anno tempore Joannis Papæ celebratum. Porro de iisdem Episcopis hæc superius idem Gregorius (a), dum agit de bello Longobardorum adversus Burgundiones: Fueruntque in hoc prælio Salonius & Sagittarius fratres atque Episcopi, qui non cruce caelesti muniti, sed galea atque lorica seculari armati, multos manibus propriis (quod pejus est) interfecisse referuntur. Hæc tunc primum sunt monstra cœpta videri, ut loricati Episcopi militarent.

Hoc anno Liubia Rex Gothorum in Hispania, ipso regni sui anno tertio moritur: sicque Leovigildus ejus germanus in collegam antea ascitus, solus universo potitur regno. Quo pariter anno defunctus Theodomirus Suevorum Rex Catholicus, maximeque pius, filio Ariamiro, quem precibus S. Martini ex diuturno atque gravissimo morbo sanum acceperat, una cum pietate regnum pariter reliquit: de quo hic describenda putamus, quæ Gregorius Turonensis rudi licet stylo, veritatis tamen fulgore corusco posteris tradidit hæc verbis (b): Et quia Florentiani Majoris memoriam fecimus; quid ab eo didicerim, nefas puto taceri. Temp.

Ann. Eccl. Tom. X.

Ad num. XXV. & seq. Abbas Biclariensis ad annum IV. Justini, qui est Leovegildi Regis II. scribit: In Provincia Gallacia, Miro post Theodorum Suevorum Rex efficitur, ideoque anno DLXX. juxta Biclariensem collatum cum Concilio Bracarensi II. anno II. Regis Mironis die prima mensis Junii anni Christi DLXXII. celebrato, ut eo anno videbimus. Ex quo & liquet, Mironem anno DLXX. post diem primam Junii regnare cœpisse; cum eo die anno DLXXII. nondum tertium Regni sui auspiciatus fuerit. Isidorus in Chronico Suevorum asserit Mironem filium fuisse Theodomiri, qui ideo hoc anno mortuus est, ut recte Baronius habet, qui tamen perperam tradit, Mironem A-

CHRISTI
570.JOANNIS PAP.
II.JUSTINI JUN. IMP.
5.

pore quodam causa legationis Galliciam adit, neque ad Mironis Regis præsentiam accedens negotia patefecit injuncta. Erat enim eo tempore Miro Rex in civitate illa, in qua decessor ejus basilicam S. Martini edificaverat, sicut in libro primo hujus operis exposuimus. Ante hujus adis porticum vitium camera extensa per traduces dependentibus visis quasi picta vernabat. Sub hac enim erat semita, quæ ad sacras adis valvas peditem deducebat. Cumque Rex sub hac præterierit camera hoc templum adiret, dixit suis: Cavete ne contingatis unum ex his bottrionibus, ne forte offensam Sancti ejus incurratis: Omnia enim quæ in hoc habentur atrio, ipsi sacrata sunt.

XXVI.

Hoc audiens unus puerorum, ait intra se: Utram sint hæc huic Sancto consecrata, an non, ignoro; unum scio, quia deliberratio animi mei est de his vestigiis. Et statim injecta manu, caudam bottrionis cœpit incidere; protinusque dextera ejus adharens camerae, arente lacerto, dirigit. Erat autem mimus Regis, qui ei per verba jocularia lætitiæ erat solitus excurre: sed non eum adiuvit cæcinnus aliquis, neque præstigiū artis suæ; sed cogente dolore, voces dare cœpit, ac dicere: Succurrite, viri, misero; subvenite oppresso, relevate appensum, & S. Antistitiis Martini virtutem deprecamini: quia tali exitu crucior, tali plaga affigor, tali incisione disjungor. Egressus quoque Rex, cum ea quæ acta fuerant didicisset, tanto furore contra puerum est accensus, ut ejus manum vellet incidere, si a suis prohibitus non fuisset. Dicentibus tamen præterea famulis: Noli, o Rex, iudicio Dei tuam adjungere ultionem, ne forte injuriam quam minaris puero, in te retorqueas. Tunc ille compunctus corde, ingressus basilicam, prostratus coram sancto altari, cum lacrymis preces fudit ad Dominum, nec antea a pavimento surrexit, quam flumen oculorum hujus paginam delicti deleteret. Quo a vinculo, quo nexus fuerat, absoluto, ac in basilicam ingressus, Rex elevatur e solo: & sic recipiens incolumem famulum, palatium re-

O o pe-

riamirum vocatum fuisse, ut in Concilio Lucensi II. videbimus.

Marius Aventicensis ad annum IV. Consulatus Justini Indict. III. currentem scilicet, ait: Post Celsi & variola Italianam Galliamque valde afflixit; mortem & animalia bubula per loca superscripta maxime interierunt. Eo anno mortuus est Celsus Patricius. Quare cum Gregorius Turonensis, lib. 4. cap. 36. varias Langobardorum in Gallias irruptiones, post Celsi mortem, contigisse narret, ex ad proximis annos, eos scilicet, qui Sigiberti Francorum Regis mortem præcessere, pertinent. Nam, ut animadvertit Cointius anno DLXIX. num. I. quæ eam mortem subse-

IX.

Post Celsi
Patricii
mortem
Langobar-
di saepe in
Gallias
irruerunt.

cu-

CHRISTI
570.JOANNIS PAP.
II.JUSTINI JUN. IMP.
5.

petivit. Testatur autem Major præfatus, hoc se ab ipsius Regis relatione, sicut a-
ctum narravimus, cognovisse. Hucusque
Gregorius, Hisce Deus miraculis recens
credentem Regem voluit admonuisse,
quod non sine divina ultione peccant,
qui vel minimum quippiam e rebus Ec-

clesiæ auferunt, quæ vel servientium u-
sui, vel pauperum alimoniis sunt destina-
tæ. Quomodo autem idem Rex pater-
no exemplo duo Concilia, Bracharense
videlicet, atque Lucente congregavit;
suo loco dicemus.

Ad.

PAGIUS cutæ sunt, per annos distinguunt a Grego-
rio Turonensi, Huic suffragatur Paulus Diaco-
nus, qui lib. 3. cap. 1. & seqq. loquens de bel-
lis Gallos inter & Langobardos gestis, dicit,
tunc *Amatum & Mummulum* Provinciæ præfuis-

se: hi vero in administratione ejusdem Provin-
ciæ *Celfo* successerant.

Hoc anno *Anastafius* Episcopatu Antiochæno
dejectus, ut anno DLXXII. ostendam,

JESU CHRISTI
ANNUS
571.JOANNIS PAP.
ANNUS
12.JUSTINI JUN. IMP.
ANNUS
6.

I. **A**Dvenit annus Domini quingentesi-
mus septuagesimus primus, quartæ
Indictionis: quo Alboinus Longobardo-
rum Rex, ubi regnasset in Italia annos
tres & menses sex, Kal. Octobris mori-
tur, cum paulo ante Ticinensem civita-
tem per tres annos & amplius obsessam
cœpisset. Quid autem tunc admiratio-
ne dignum acciderit, a Paulo diacono ita
accipie (a): *At vero Ticinensis civitas
per tres annos & aliquot menses obsidio-
nem perferens, tandem se Alboino tradi-
dit & obsidentibus Longobardis. In quam
cum Alboinus, per portam que dicitur
sancti Joannis, ab Orientali urbis parte
introiret; equus ejus in porta medio con-
cidens, quamvis calcaribus stimulatus,
quamvis hinc inde a Stratorio verberibus
cæsus, non poterat elevari. Tunc quidam
de Longobardis ita Regem allocutus est:
Memento, domine Rex, quale votum vo-
visti: Frange tam dirum votum, & in-
gredieris in urbem. Vere enim Christianus
est populus in hac civitate. Siquidem Al-
boinus voverat, quod universum populum,
qui se dedere noluerat gladio extingue-
re.* Ann. Eccl. Tom. X.

(a) Paul.
diac. de
Gest. Lon-
gobard. l. 2.
c. 13.

ret. *Qui postquam tale votum distrumpens,
veniam promissit; mox equo surgente civi-
tatem ingressus, in sua promissione per-
mansit. Tunc ad eum omnis populus in pa-
latium, quod quondam Rex Theodoricus
construxerat, corruens post tantam mise-
riam, de spe jam fidens, cœpit animum
ad meliora futura levare. Qui Rex post-
quam in Italia tres annos & sex menses
regnaverat, insidiis suæ conjugis perem-
ptus est. Quomodo autem id acciderit,
pluribus ipse narrat his verbis (b):*

*Causa autem ejus interfectionis hujus-
modi fuit. Cum in convivio ultra quam
oportuerat, apud Veronam lætus reside-
ret, cum poculo, quod de capite Chuni-
mundi Regis sui fœceri fecerat, Regina
ad bibendum vinum dari præcepit, at-
que eam ut cum patre suo lætanter bibe-
ret, invitavit. Hoc ne cui videatur im-
possibile; veritatem in Christo loquor:
ego hoc poculum vidi in quodam die fe-
sto Raicibus Principem, ut illud convivii
suis ostentaret, manu tenentem. Igitur Ro-
simunda (id erat uxori Alboini Regis no-
men) ubi rem animadvertit, altum con-*

(b) Paul.
diac. de
Gest. Lon-
gobard. l. 2.
c. 14.

II.
Alboinus
Rex arte
conjugis
necatur.

© 0 2 ci-

*gnaverat, insidiis suæ conjugis peremptus est. Alboinus
Quibus verbis motus Baronius eam eadem hoc
anno recitat, additque eam accidisse Kalendis
Octob. quia scilicet Alboinus initio Aprilis Pan-
noniam reliquit. Verum non solum Marius eam
in annum sequentem differt, sicuti & Abbas
Biclarieus, qui Regnum Justinii ab an. DLXXVI.
incipiens tradit eum anno VII. Justinii occisum
esse; sed etiam Sigebertus & Hermannus Con-
tractus in Chronicis Alboino annos sex assignant,
ejusque eadem in annum Christi DLXXIV. con-
ferunt, quibus omnino adherendum. Sigonius
lib. 1. de Regno Italiæ existimat, Paulum tres
annos illos deducere a victoria Mediolanensi an-
no DLXX. reportata. Verum Hermannus ci-
tatus in fustori Chron. ad annum DLXXXI. Pau-
li mentem nos edocet, aitque Alboinum Papiam
occupasse, & sedem Regni, ibi statuentem III.
annos & VI. menses in Italia regnasse, usque
sc-*

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6064.

SÆC. VI.
Anno Eræ
Hispan.
DCIX.
A.C. 571.

© 20. D.) 2. P. 29. Mart. Indict. 4.

JESU CHRISTI 571.

JOANNIS III. PAPÆ 12.

JUSTINI JUNIORIS IMP. 7.

I. [1] **I**S annus hac formula notatus: VI. post
Publ. consul. Justini Jun. Aug. solius IV. a Mario
vero Aventicensi: Anno V. Consul. Justinii Jun.
Aug. Indict. IV.

II. Ad num. I. & seqq. Paulus Diaconus lib. 2.
cap. 13. de Alboino Langobardorum Rege ait:
Postquam in Italia tres annos & sex menses re-

NOTÆ [1] **E**Pitaphium Petri notarii S. Ecclesiæ Ravennatis, erutum A. D. 1734. ex pavimento Me-
tropolitane Ecclesiæ, depositum fuisse Petrum perhibet die XV. Kal. IVL. IND. IIII.
IMP. DN. JUSTINO PP. A. ANN. III.

est hic annus tertius Justinii Junioris, post Consulatum ejus secundo gestum; nam Ravennæ præ-
sertim hæc epocha prænotari solebat, qua de re pluribus Philippus a Turre in Dissertatione
de nummo Annæ Faustine pag. 142. Annus tertius imperii Justinii cum Indictione quarta copulari
non potest; recte vero annus tertius post consulatum ejus secundo gestum. Nam epocha consu-
latus secundo gesti incipit ab A. D. 568. ut supra demonstratum est.

Lapis ex Gualtherio apud Castrum novum in Sicilia, editus a Muratorio tom. 1. pag. CDXXX. 1.

P. C. BASIL. V. C. INDICATIONE
QVARTA ANNO XXIII.

Idest vigesimo nono PC. Basilii
Sed hi anni minus apte positi; si morem Marcellini, & Marii Aventicensis sequamur, neque
cum indictione quarta, quæ hoc anno 571. in cursu erat convenire possant. GEORGIUS

CHRISTI 571.

JOANNIS PAP. 12.

JUSTINI JUN. IMP. 6.

cupiens in corde dolorem, quem compe- scere non valens, mox in marito necem, pa- tris eadem vindictura exarsit: consilium- que mox cum Helmige, qui Regis Scil- por, id est, Armiger & collectaneus e- rat, ut Regem interficeret inivit. Qui Regina suavit, ut Peredeum, qui erat vir fortissimus, in hoc consilium ascisceret.

III. Alboinus Rex occi- ditur.

Cum vero Peredeus Regina suadenti tan- tum nefas consensum adhibere nollet; il- la se noctu in lectulo sua vestiarie, cum qua Peredeus stupri consuetudinem habue- rat supposuit: ubi Peredeus inficiis frau- dis cum Regina concubuit. Cumque illa, patraro jam scelere, ab eo quareret quam se esse existimaret: & ipse nomen sue a- micæ, quam esse putabat, nominasset: Re- gina subjunxit: Nequaquam est ut putas sed ego Rosimunda sum. Certe, nunc, Pe- redee rem talem perpetrasti, quod aut tu Alboinum interficeres, aut ipse te suo gla- dio extinguet. Tunc ille intellexit malum quod fecit: & quod sponte noluerat, ta- li modo in Regis necem coactus assensit. Tunc Rosimunda, dum se Alboinus in-

meridie sopori dedisset; magnum in pa- latio silentium feri precipiens, omnia a- lia arma subtrahens, spatham illius ad lectuli caput, ne tolli aut evaginari pos- set, fortiter colligavit, & juxta consi- lium inivit Peredeum, & Helmigem * Ame. childem. interfectores, omni bestia crudelior, in- troduxit. Alboinus subito de sopore ex- perrectus, malum quod imminabat intel- ligens, manum citius ad spatham porrexit, quam strictius ligatam cum trahere non- valeret, apprehenso scabello suppedaneo, se per aliquod tempus defendit. Sed heu, prob dolor! vir bellicosissimus & summa audacia, nihil contra hostem prævalens, quasi unus de inermibus interfectus est, uniusque muliercula consilio perit, qui per tot hostium strages in bello fortuna- tissimus extitit. Hinc finis Regis Longo- bardorum, qui invasit Italiam, & tot ma- lorum quæ sunt subsequuta, primus exti- tit auctor. Subdit vero Paulus diaconus de fuga Rosimundæ ad Romanos Raven- nam, cum Helmige, simulque cum Lon- gobardorum Regis thesauro. Sed quæ u- trum-

PAGIUS

sc. ad annum DLXXXIV. Quare Pauli mentem recte affectus est. Alboinus a Rosimunda secun- da uxore occisus est, ut narrat Baronius ex Paulo. Quare Chlotinda prior ejus uxor, quæ inter Arianos vixit Catholica, jam demortua fuerat. Hæc unicam Alboino filiam peperit, no- mine Albisindam, cujus meminit Paulus lib. 1. cap. 18. & lib. 2. capp. 15. & 16. [1]

III. Italia per annos VII. a Langobardis as- sistis.

Ait Baronius corrigendum videri textum Gre- gorii Turonensis, qui, præter omnium senten- tiam, Alboinum regnasse in Italia annos septem tradat. Verum Turonensis lib. 4. cap. 35. asse- rit, tantum Langobardos Italiam pervagatos esse, maxime per septem annos, & spoliasse Ec- clesias, ac Sacerdotes interfecisse, & loquitur de iis, quæ Alboino & Clepho, ejus successore, jam extinctis acciderunt, uti etiam Pau- lus Diaconus, qui iidem fere utitur verbis,

ut anno DLXXXIII. patebit. Clephus, ut habet Paulus lib. 2. cap. 31. Multos Romanorum Viros potentes, alios gladio extinxit, alios ab Italia exturbavit.

Macarius hujus nominis II. Patriarcha Hierosolymitanus hoc circiter anno vita functus est, ut liquet ex iis, quæ in morte Joannis ejus successoris dicemus. Baronius quidem ini- tium Joannis anno DLXI. num. 1. ante decen- nium scilicet constituit. Verum cum Evagrius, Macario in Sedem Hierosolymitanam restituto, Justinianum emisisset Edictum de incorruptibi- litate corporis Christi asserat, & Edictum illud initio. anni DLXV. datum sit, Baronii opinio subsistere non potest.

IV. Joannes fit Episc. Hierosoly- mitanus.

Cœptum hoc anno bellum Persicum, quod Theophylactus lib. 3. cap. 8. annos viginti du- raffe testatur, quodque anno DXCI. finem ac-

V.

NOTÆ

[1] Alboinus neci traditus est jussu Rosmundæ uxoris suæ IV. Kalendas Julii juxta Agnel- lum in Pontificali Ravennat. fol. 124. ad Vitam S. Petri senioris. Id vero accidisse ait anno Justinii II. sexto. Perbelle hæc cum nostra chronologia quadrant; cum enim nos anno 566. cœpisse Justinum demonstraverimus; hinc sequitur annum ejus sextum anno 571. cœpisse ac aliquam anni 572. partem occupasse, ut proinde die IV. Kalendas Julii annus sextus Justinii ad- huc ageretur, adeoque & recte a Mario & Abbate Biclarenfi obitum Alboini cum anno 572. compositum fuisse. Unde vero cœperint anni tres, & menses sex regni Alboini in Italia desin- tire operosum est. Nec enim cum Pagio a capta Papia exordium illud duci posse, censeo. Si enim tribus annis & mensibus aliquot obsidio illa duravit; & si cœpisse statuamus statim ab in- gressu Longobardorum in Italiam (qui in annum 568. incidit mense Aprilis) tres anni & men- ses aliquot ad annum 571. & semis circiter nos redigunt. His si addas tres annos & sex men- ses Regni Alboini, conficies annum 575. circiter. Juxta hanc supputationem Alboinus deceffit- se oportet non anno 574. ut Pagius censet, sed anno 575. quod nemo admittit. Censeo igitur tres illos annos exordios paulo post ingressum Longobardorum in Italiam, quando forte Papia obsideri cœpta est; nam tunc facili supputatione ad annum 572. IV. Kalendas Julii deducemur. Nec est cur cum Bacchinio in dissertatione ad Agnellam obsidionem Papie non nisi an- no 569. Septembri mense cœptam, reputemus; nam textus Pauli Diaconi, unde id eruit Bacchi- nius, commode explicatur tempore illo perseverasse quidem Ticinensem obsidionem; non vero tunc cœpisse (nam si tunc cœpisset, omnis nostra supputatio corrumpitur, cum Alboinus in Palatio Pa- piensi Urbe jam capta post tricennale & mensium aliquot obsidionem interfectus fuerit). Paulus enim lib. 2. c. 25. ait Alboinum ingressum fuisse Liguriam III. nonas Septembris indictione tertia; cap- vero XXVI. scribit. Ticinensis eo tempore Civitas ultra tres annos obsidionem perferens se fortiter continuit. MANSI

CHRISTI 571.

JOANNIS PAP. 12.

JUSTINI JUN. IMP. 6.

trumque sint consecuta mala Rosmundam & Helmigem, ab eodem sic breviter ac- cipe:

IV. Rosimundæ Regi- næ & Helmigis ob- itus.

Tunc Longinus Prefectus (erat is mis- sus ab Imperatore Hexarchus, moraba- turque Ravenna) suadere cepit Rosimun- dæ, ut Helmigem interficeret, & ipse se nuptiis copularet. Illa ut erat ad omnem nequitiam facilis, cum affectaret Ravennatium domina fieri, ad tantum facinus perpetrandum assensum præbuit: atque dum Helmigis se in balneo abluerat egressi mortis poculum, quod salutare asseruit propinavit. Ille ubi sensit se mor- tis poculum bibisse, Rosimundam (eva- ginato gladio super eam) quod reliquum erat bibere coegit. Sicque omnipotentis Dei judicio Regis interfectores nequissi- mi uno momento perierunt. Hucusque Paulus: quibus vidisti representatam de Rege atque Regina tragœdiam: ita pla- ne agente Deo vindice, ut qui innocios populos crudeli cæde depascerent, in- se ipsos suam ipsorum sævitiam retorque-

rent. Successit post Alboinum Clephis Clephis Rex Lon- gobard. & menses quinque. Corrigendus vero te- xtus Gregorii Turonensis esse videtur, ubi præter omnium sententiam Alboinum regnasse in Italia tradit annos septem: ab ipsa enim Gregorii Papæ sententia de tempore adventus Longobardorum discre- pare cognoscitur, quam duobus ipsius testatam epitolis superius proposuimus.

Sed de propagatione Longobardorum in Italia regni, divinum admirare consilium quod manifeste declarari videntur: Deum permisisse ejusmodi feros barbaros poti- ri Italia, ut ejus dominio Orientales ex- ueret Imperatores quibusvis barbaris ad- versus Romanos truciores; sicque tandem fieret ut excussa Græcorum tyrannide, & vindicata a Francis cum Urbe Italia eadem magna ex parte cederet Romano Pon- tifici: ita suaviter Deo ex more cuncta disponente, qui semper majores Ecclesiæ clades majoribus consuevit compensare, proventibus, sicut & Ecclesiæ ipsius nomi-

V.

PAGIUS

Initium belli vi- cennalis Persas in- ter & Ro- manos.

cepisse videbimus; ex quo liquet, ejus initium in præsentem Christi annum competere. Præ- terea Evagrius, qui hoc tempore vivebat, lib. 5. cap. 7. docet, bellum Romanos inter & Per- sas exortum esse, quod Persarum Romanis se tradidissent Gregorii Pontificatus anno primo. Est hic Gregorius ille, qui in locum Anastasii, anno superiori Episcopatu Antiocheno dejecti, a Justino Imp. substitutus est, ut infra vide- bimus. Quare Episcopatus ejus annus primus hoc Christi anno curtebat. Tertio, Theophy- lactus lib. 3. cap. 9. scribit: Is (scilicet Justi- nus) dum septimum imperat annum, Romani ejus imitati levitatem, sedas minime sanatas & intemeratas habent; unde pacifica illa feli- citate distracta & disrupta, bellum inter Romanos atque Persas introductum est, &c. Fœdus autem inter hæc duas gentes in annos quinquaginta susceptum & confirmatum (anno sc. DLXI. ut ibidem ostendi) magna Imperatoris stultitia di- ruptum atque corruptum. Oportet postea Theophy- lactus hujus belli causam in Romanos, qui fœ- dera transgressi essent, refundendam.

VI. Ob quas rationes pax rupta.

Quarto, Theophanes anno Incarnat secun- dum Alexandrinos DLXIII. qui Kalend. Sep- temb. superioris Christi anni inchoatur, ait: Hoc anno ruptis Romanos inter & Persas pacis fœderibus Persiana rusus renovatum est bellum, missorum videlicet ab Homeritis Indis ad Roma- nos Legatorum invitata; ac insuper quod Julia- nus Magistrum (id est agentem in rebus) ab Alexandria per Nilum stuvium & Indicum mare cum Sacris ad Aretbam Regem Arabiarum mis- sisset Imperator. Legatum cum ingenti gaudio Rex Aretbas excepit, ceu qui Romanorum Imperato- ris amicitiam desideraret. Addit Theophanes: Exiit etiam alius, que Chosroen turbavit, mo- lestia. Per id tempus, Unni, quos Turcos nun- cupamus per Alanorum terras Legationem ad Ju- stinum destinant (de qua Legatione egimus an- no DLXVI. num. VI. ea de re Chosroes in me- tum adductus, Armeniorum adversus se rebelli- onem ementitus corum etiam ad Justinum defectio- nem prætexebat, & transfreddi sibi postulabat. Quingentas insuper auri libras Romanorum Im-

peratore pendere solito, ut vicina Barbaris ca- stella custodirent Persa, ne ex Barbarorum locis irruentes alterutri Imperio perniciem inferrent; quare omnibus utriusque impensis loca quæque mu- nita servabantur in utriusque limitibus. Justi- nus pactum hujusmodi rescindendum censuit; Ro- manos Persis tributa pendere indecorum ratus. Eaque magni illius Romanos inter ac Persas hel- li occasio extitit. Quamobrem Justinus Martinum Patricium cognatum suum Orientis militia Ma- gistrum renunciavit in expeditionem contra Per- sas misit.

Verum non Martinus, ut perperam Theo- phanes habet, sed Marcianus, Magister Orien- talis militiæ, genere Imperatori conjunctus, ad- versus Persas missus est, ut docent Evagrius lib. 5. cap. 8. & Theophanes Byzantius in Ex-cerptis Photii, qui ait: Marcianus Justinus Im- peratoris patruelis, Orientis Dux jam renuncia- tus, in expeditionem adversus Chosroen, octavo Imperii Justinii anno missus est. Denique Theo- phylactus lib. 3. cap. 10. postquam pacem anno VII. Justinii ruptam fuisse affirmavit, inquit, Violata igitur pace, ac fœdere utriusque consul- cato, Justinus Marcianum Patricium genere, ac propemodum de Familia Imperatoria, Virum ex- cellenti fama ad exercitum gubernandum in O- rientem destinat. Marcianus transito Euphrate, cum in Regionem Osroenam, marcentis ac se- nescens jam ætate venisset, Barbarique de bello nihil cogitarent, tribus millibus de exercitu se- paratis, eos in Arzanenam, qua dicitur, regio- nem immittit. Quorum improvisa irruptione, in- sanisque depredationibus, depopulationibus male tunc Persidi factum est. Justinii Imp. anno sequen- ti, &c. Hæc itaque prima expeditio ad æta- tem anni sequentis pertinet, & de ea non lo- quitur Theophanes Byzantius; cum bellum ab anno VIII. Justinii inchoare se indicet. Baro- nius bellum Persicum tardius exortus est, ut ex dicendis constabit.

VII.

Marius ad annum V. Consulatus Justinii ac VIII. Indictionem IV. præsentem scilicet Christi, ait: Lues in Infanda infirmitas atque glandula, cujus nomen Gallia est pustula innumerabilem populorum devastavit in Italia su- savit.

VIII. Lues in Gallia est pustula innumerabilem populorum devastavit in Italia su- savit.

CHRISTI
571.JOANNIS PAP.
12.JUSTINI JUN. IMP.
6.

(*) *Psal. 4.* mine cognoscitur occinuisse Propheta, dum ait (a): *In tribulatione dilatasti mihi. Cum & Consilium illud Græcorum evanuit, quo deprimere Romanam Ec-*

clesiam diutius laborarunt, reddita illa magis magisque ex ipsorum cladibus ampliore.

Quin-

PAGIUS *suprascriptis Regionibus, idest, in Gallia & Italia, ut ex dictis anno superiori liquet. Lucilla inguinaria sævientem laborarunt præcipue Arverni, quorum calamitatem multa signa præcessisse narrat Turonensis lib. 4. cap. 31. inter quæ fuit cometes quidam, qui per annum integrum apparuit super Regionem illam. Meminit & hujus Luis Gregorius in Vitis Patrum cap. 9.*

& lib. 2. de Gloria Martyrum cap. 45. Evagrius lib. 5. cap. 8. loquens de bello Persico ait: *Multa tunc visa sunt prodigia quibus mala, qua eventura erant, indicabantur. Nos tamen initio belli, vitulum vidimus recens natum, ex cujus cervice capiti duo prominebant. Verum signa, quæ in Oriente apparent, sæpe in Occidente non visantur, & vice versa.*

JESU CHRISTI
ANNUS
572.JOANNIS PAP.
ANNUS
13.JUSTINI JUN. IMP.
ANNUS
7.I.
Joannis
Papæ obit-
us.

Quingentesimus ac septuagesimussecundus Domini annus quintæ Indictionis adest: quo Joannes Papa, ubi sedisset annos tredecim minus diebus quatuordecim, moritur tertio Idus Julii, ut ex Anastasio admonemur, qui de eodem hæc habet: *Hic ampliavit & restauravit cœmeteria sanctorum martyrum. Hic constituit, ut oblationes, & amule vel luminaria in eadem cœmeteria per omnes Dominicas de Lateranis ministrarentur. Hic perfecit Ecclesiam sanctorum Philippi & Jacobi, & dedicavit eam. Et in fine: Eodem tempore Joannes Papa & ipse mortuus est, & sepultus est in basilica S. Petri Apostoli tertio Idus Julias. Hic fecit ordinationes duas per mensem Decembrem, presbyteros triginta octo, diacones tredecim, Episcopos per diversa loca numero sexaginta & unum. Cessavit Episcopatus ejus menses decem, dies tres. Hæc Anastasius. De subrogatione igitur successo-*

ris agemus suo loco anno sequenti. Exstat ejusdem Joannis epistola respondentis ad consultationem Archiepiscopi Viennensis; cujus datæ cum non sit certus annus, ut suo loco collocari potuisset, hic illam ponemus; sic enim se habet: (a)

Joannes Episcopus, Eoaldo Viennensi Archiepiscopo,
*De officiis missarum, de quibus in litteris vestris requisistis, sciat charitas vestra, quia varie apud diversas Ecclesias sunt: aliter enim Alexandrina Ecclesia, aliter Hierosolymitana, aliter Ephesina, aliter Romana facit, cujus morem & instituta debet servare Ecclesia tua, quæ fundamentum sancti habitus ab illa sumpsit. Venerabilis * pallii usum per sanctum presbyterum vestrum Felicem tibi destinavimus, nolentes te privari antiquo B. Petri munere: simul mittentes de capillis S. Pauli, ut esset Ecclesie vestre illius*

(a) *Bibl. Floriac. edit. a Jo. a Bosco Cal. par. ult. pag. 40. Epist. Joan. Papæ ad Eoaldum Archiep. Viennens.*

* Venerandi.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6065.

SÆC. VI.
Anno Eræ
Hispan.
DCX.

O 21. CB. D 3. P. 17. April. Indict. 5.

JESU CHRISTI 572.

JOANNIS III. PAPÆ 13.

JUSTINI JUN. IMP. 8.

I.
Postconfu-
latus.[1] *IS annus hac formula notatus: VII. post. Consulatam Justini Jun. Aug. solius V. a Mario vero Aventicensi: Anno VI. Consul Justini Jun. Aug. Indict. V.*

II.

A num. I. ad IV. Anastasius scribit, Joannem III. sedisse annos XII, menses XI, dies XXVII.

cui in annis & mensibus suffragantur varii ejus Codices MSS. Honorius Augustodunensis, Hermannus Contractus, Regino, Luitprandus, Abbo, Ordericus lib. 2. Gotfridus Viterbiensis, & Catalogi Pontif. Rom. Ex illis tamen aliqui habent dies XXVII. & alii tantum dies XXVI. Quare cum Joannes Pontificatum inierit die XVIII. mensis Julii anni DLX. & ut testatur idem Anastasius, sepultus sit in Basilica B. Petri sub die XIII. mensis Julii, anno quingentesimo septuagesimo tertio e vivis excessit, postquam Ecclesiam Romanam gubernasset annos XII, menses XI, dies XXVI. die emortuali excludo. Baronius qui Pontificatus ejus exordium anno uno citius consignavit, mortem ejus non potuit non anticipare. Recte autem monet, Epistolam Episcopis per Germania & Gallia Provincias constituitis, quæ dicitur a Joanne Papa III.

Obitus Jo-
annis III.
pp.

NOTÆ [1] *Epitaphium Probini Capuani Episcopi apud Michaelum Monachum in Sanctuario Capuano pagina postrema; at emendatius apud Philippum a Turre in Dissert. Apologetica de Nummo Annæ Faustine pag. 160.*

DEPOSITVS SVB DIE
XIII. KAL. SEPTEMBRES. IMP. DN.
IVSTINO ANNO VII. P. C. EIVS
DEM ANNO. V. INDICTI
ONE QVINTA

Est hic A. D. 572. Justini anno imperii septimo, & anno quinto post consulatum gestum anno 568. more Victoriano, decurrentibus.
Alius lapis ex monumentis Ravennatibus nuper erutis, editus a Muratorio tom. 1. pagin. CDXXX. 3.

DEPOSIT. EST SVB D.
PRID. KAL. MAI. IND. V.
IMP. DNO. IVSTINO PP. A.

Defunt hic anni consulatus Justini, ac tantum Indictio quinta ponitur, quæ in hunc annum incidit. GEORGIUS

intercessione solatium, per cuius discipulum suscepit primum religionis honorem. Et alia manu. Benedictio Apostolorum vos ab imbre malignorum custodiat.

II. De obitu Constantii Episcopi Aquinatis.

(a) Greg. dialog. l. 3. c. 8.

Longobardorum incurfione plures Ecclesie desolatae.

PAGIUS II. scripta, commentitiam esse, & vultum exprimere Mercatoris. III. A num. IV. ad VIII. Chariberto Francorum Regi annos IX. tribuit Sigebertus in Chronico, Baronius annos VIII. sed cum Chilpericus frater, ante illius obitum, non obtinuerit Rotomagum, ubi Galsuendam anno DLXVII. uxorem duxit, ultra annum illum Charibertus vitam non propagavit. Obiit absque prole mascula: vivo patre Clotario Ingobergam uxorem duxit, ex qua filiam tantum suscepit Bertham appellatam, qua nupsit Ethelberto Can-

Ad haec tempora ejusdem Joannis Romani Pontificis, antequam tamen Longobardi irrumperent in Italiam, Constantius Episcopus Aquinas, qui vivente adhuc S. Benedicto jam federe coeperat, defunctus est, ut testatur S. Gregorius, qui & ipse ex hac vita ad Deum transitum refert his verbis (a): Vir quoque venerabilis vitae Constantius Aquinae civitatis Episcopus fuit, qui nuper praedecessoris mei tempore beatae memoriae Joannis Papae defunctus est. Hunc prophetiae habuisse spiritum, multi testantur. Cujus inter multa hoc ferunt religiosi veracesque viri, qui praesentes fuerunt, quod in die obitus sui cum a circumstantibus civibus, utpote discessurus, Pater tam amabilis amarissime plangeretur; cum flendo requisierunt, dicentes: Quem post te Patrem habebimus? Quibus ipse Pater per prophetiae spiritum respondit, dicens: Post Constantium mulionem, post mulionem fullo-nem. O tu Aquina, & hos habes. Quibus prophetiae verbis editis vitae spiritum exhalavit extremum. Quo defuncto, ejus Ecclesiae pastorem suscepit curam Andreas diaconus illius; qui quondam in stabulis itinerum cursum servaverat equorum. Atque hoc ex hac vita subducto, ad Episcopatus ordinem Jovinus accesserit, qui in eadem civitate fullo fuerat. Quo adhuc superstiti, ita cuncti habitatores civitatis illius & barbarorum gladiis & pestilentiae immanitate vastati sunt, ut post mortem illius nec quis Episcopus fieret, inveniri potuisset. Sic itaque completa est viri Dei sententia, quatenus post discessum duorum se sequentium, ejus Ecclesiae pastorem minime haberet. Hucusque Gregorius: quae quidem cum sub Joanne Papa contigisse dicat, nec quoto ejus Pontificatus anno sint facta referat, hic ad finem rerum gestarum ejusdem Pontificis ex more volumus collocasse cum reliquis aliis quae certo anno minime definita reperiantur. Porro ex his etiam infelicem Italiae statum hujus temporis possumus intelligere, cum desola-

rentur penitus tum ob bella, tum etiam ob pestem integræ civitates. Quod rursus ad Constantium ipsum spectat, ejusdem nominis & civitatis diximus in Notis (b) reperiri Episcopum qui sub Hilario Papa claruit, & pervenit ad Symmachii tempora, ut Concilia Romana sub eisdem Pontificibus celebrata testantur: licet priorem illum alicubi non Constantium, sed Constantinum appellatum invenimus.

(b) Nat. in Rom. Mar. tyrol. dia. 1. Sept. O.

Ut autem ad postremum de scriptis ejusdem Joannis Pontificis nomine editis agamus: fertur ejus epistola ad universos Episcopos Germaniae & Galliae adversus Corepiscopos, qui sibi quæ essent Episcoporum usurparent: data habetur eadem sub Consulatu Justiniani sexto cum Narsete, quo designatur iste ipse praesens annus, si annis singulis eum gessisse dixerimus Consulatum. Etenim quem anno tertio Consulatum secundo fuisse constat ex recitata superioris ejus constitutione, utique hoc sui Imperii anno septimo, & non ante oportuit gessisse sextum Consulatum. Verum dum decimoquarto Kalendas Augusti eadem data reperitur epistola, utique non nisi ad tempus post obitum Joannis referri potest; adeo ut imposturæ argui facile possit: quæ & non ex his tantum, sed & aliis signis convincitur non esse Joannis, sed ex suppositis mercibus Mercatoris. Etenim nomen Corepiscoporum, de quorum munere integra est epistola illa scripta, in Gallis sive in Germania penitus erat abolitum. Consule cuncta Gallicana Concilia his temporibus celebrata, & nullam de Corepiscopis invenies mentionem. Sed quod eadem epistola contineat de Lino & Cleto Romanis Pontificibus, quod non fuerint re vera Romani Pontifices, sed Corepiscopi tantum; est plane ab omni antiquitate & veritate historiae alienum. Sunt praeterea alia signa quæ vultum exprimant Mercatoris, sive potius subdoli venditoris. Sed de his satis.

III. De spuria Joannis Papae nomine epistola.

IV.

Hoc pariter anno defunctus est Charibertus Francorum Rex, qui regnabat Parisiis, cum tenuisset regnum annos octo: sed quæ ejus obitum scitu digna praecesserint in testimonium iudicii magni Dei,

tuariorum Regi, ut habet Gregorius libr. 4. cap. 26. qui addit, Charibertum, vivente Ingoberga, exarisse in Merofledem & Marcovefam artificis Ianarii filias & relicta Ingoberga accepisse Merofledem, ac habuisse aliam puellam opilionis, id est pastoris ovium nomine Theodogildem. Vituperatur ab eodem Gregorio libr. 1. de Mirac. Martini cap. 29. quod res Ecclesiasticas pervaserit, quodque Sancti Germani Parisiensis Episcopi qui Marcovefam religiosam vestem habentis nuptias incestuosas redarguebat, piis hortationes neglexerit. Superstitibus vixerunt

Dei, hic recensenda putamus. Gregorius igitur, qui his temporibus vivebat, hæc in primis de ipso habet (a): Videtur non silendum, qualiter vir beatus Martinus praesidia famulis ad res suas defendendas quaqua jubet, accommodat. Charibertus Rex cum exors clericis ecclesias Dei negligeret, despectisque sacerdotibus loco autem illi Navicellis nomen prisca vetustas indiderat. Qui accepto iniquo consilio, pueros velociter misit, qui Remiculam illam in suo dominio subjugarent. Cumque hæc recte possidens videretur habere, iussit in locum illum stabularios cum equibus dirigi, ibique sine equitatis ordine praecipit equos alii. Accedentes ergo pueri fenem, quod coacervatum fuerat, accipiunt in equorum expensis. Cumque injunctum studiose ageretur servitium, atque equi appositum fenem coepissent expendere; corripuntur rabie: & frementes adinvicem, disruptis loris, per plana profiliunt, & in fugam vertuntur: & sic male dispersi alii excacantur, alii rupibus praecipitantur, alii se sepibus ingredientes palorum acuminibus transfodiantur. Tandem stabularii, iram Dei intelligentes paucos extra terminum loci, quos assequi potuerunt, expellunt, sanosque recipiunt, nuntiantes Regi rem illam injussissime detineri. Et ideo hæc cum fuissent perpessi, dixerunt: Dimitte eam, & erit pax tibi.

(a) Greg. Turon. de mirac. S. Martini l. 1. c. 29. Chariberti Regis sacrilegia.

Rex impius invadit suo damno res Ecclesie.

V.

VI.

PAGIUS

Qui furore repletus, sic dixisse fertur: Sive juste sive injuste reddi debeat, regnante me hanc basilicam non habebit. Qui protinus divina iussione transitum accipiens, quid dicit. Adveniente autem gloriosissimo Sigeberto Rege in ejus regnum, ad suggestionem beati Euphronii Episcopi hoc in domo Sancti Martini restituit, quod usque adhuc ab ejus basilica possidetur. Audite hæc omnes potestatem habentes: sic vestite alios, ut alios non spoliatis: hoc adiungite vestris divitiis, ut damna non inferatis Ecclesiis. Vindex est enim Deus velociter servorum suorum. Et ideo monemus, ut qui de potestatibus hæc legerit, non irascatur, nam si irascitur, de se fatebitur dictum. Hucusque Gregorius, piam ingerens monitionem legenti. Quomodo autem idem S. Euphronius Turonensis Episcopus ejusdem Regis obiit. Ann. Eccl. Tom. X.

runt Ingoberga & Theodogildis, ac tres filiae Bertha, Berthofledis, & Chrotildis, quarum duæ postremae Monasticam vitam professæ sunt, illa Turonis hæc Pictavii, ut videre est apud Gregorium libr. 4. cap. 33. & cap. 39. Mortuo Chariberto, Francia in tria Regna dividi co-

tum prophetico spiritu praesentit, idem auctor alibi narrat his verbis (b): Ipse quoque Pontifex cum a multis crebrius urgeretur, ut ad occursum Chariberti Regis deberet accedere: & innescens moras ire differret; tandem commotus a suis, ait: Ite praeparate iter, ut eamus ad occursum Regis, quem visuri non sumus. Igitur imponentes plaustris, necessaria, & caballis ad iter praeparatis, jamque in hoc stante ratione, ut deberet viam incedere; ait: Revertantur plaustra, laudentur equi; non modo hoc iter incedimus. Dicentibus autem suis, quæ esset hæc levitas, ut quæ tam instanter parari jussisset, tam facile deturbaret; ait secretius: Princeps ad quem nos ire compellitis, obit; nec viventem, si abierimus, inveniemus. Stupefacti audientes, diem notant, & Sancti verba taciti servant. Advenientibus autem ab urbe Parisiaca hominibus, ea hora Regem transiisse nuntiant, qua sacerdos plaustra de itinere jussisset revocari. Hæc de Euphronii praedictione Gregorius ejus in Episcopatu successor.

(b) Greg. de Glor. confess. c. 19.

Praedictio S. Euphronii.

VII. De Theodigilde concubina Regis.

(c) Greg. Turon. hist. Fran. l. 4. c. 26.

Verum eundem Charibertum decessisse excommunicatum a sancto Germano Parisiorum Episcopo ob incestum conjugium (quod dictum est superius) idem auctor affirmat: & quæ post obitum de Theodigilde Regina secuta sint, ita narrat: (c) Nec multo post illatam excommunicationem a sancto Germano, & ipse Rex post eam decessit. Cujus post obitum, Theodigildis una Reginarum ejus nuncios ad Guntherammum Regem dirigit, se ultero offerens matrimonio ejus. Quibus Rex hoc reddidit responsum: Accedere ad me ei non pigeat cum thesauris suis: ego enim accipiam eam, faciamque magnam in populis, ut scilicet majore mecum honore, quam cum germano meo, qui nuper defunctus est, potiatur. At illa gavisâ, collectis omnibus, ad eum profecta est. Quod cernens Rex, ait: Rectius est enim, ut hi thesauri apud me habeantur, quam apud hanc, quæ indigne germani mei torum adiit. Tunc ablatis multis, paucis relictis, Arlatensi eam monasterio destinavit. Hæc vero egre acquiescens jejuniis ac vigiliis affici, per occultos nuncios Gothum quemdam adiit, promittens, si se in Hispanias deductam conjugio copularet, quod cum thesauris suis de monasterio egrediens, libenti eum animo sequeretur. Quod ille

pit, in Austriam videlicet ad Orientem sitam, Neustriam ad Occidentem, & Burgundiam. Sigiberti ditio, Austria; Chilperici Neustria; Guntramni Burgundia nuncupata est; de qua divinatione legenda quæ habet Cointius anno DLXVII. num. XLI.

CHRISTI
572.JOANNIS PAP.
13.JUSTINI JUN. IMP.
7.

nihil dubitans, rem promisit. Cumque hæc collectis rebus, factisque involucris, e cœnobio pararet egredi; anticipavit voluntatem eius industria Abbatis, deprehensa fraude, eam graviter casam custodiae mancipari præcepit, in qua usque ad exitum vitæ presentis non mediocribus attrita passionibus perduravit. Hucusque Gregorius.

VIII. Porro licet nomine eandem, diversam plane moribus atque genere Theodigildem aliam, sive Theodichildem eandem, Reginam laudat Venantius Fortunatus; licet errore librariorum in carminis inscriptione loco Theodigildis Regine, inditum sit nomen Theodigildi Regis: de femina namque, non de viro illa fuisse scripta, his plane haud obscure declaratur versibus dicens (a):

(a) Venantius
carm. 1.6.

Femineum sexum quantum præcedis honore,
Tantum alias superas & pietatis opere.
Si novus adventat, recipis sic mente benigna,
Ac si servitiis jam placuisset avis.
Pauperibus fessis tua dextera seminat escas.

PAGIUS Ad. num. VIII. & seq. Theodigildes opilio-
IV. nis filia non confundenda cum Theodichilde filia
Floret S. Theoderici Francorum Regis, quæ in editione
Theodigildes Regina. Venantii Fortunati, qua usus est Baronius, Librariorum errore appellatur Theodigildes. Hæc per plura sæcula credita fuit filia Clodovei Magni. Cointius ad annum CDXCII. num. III. ad annum DXI. num. LV. præsertimque ad annum DLXIV. num. V. & seqq. duas fuisse Theodigildes contendit, quarum senior Clodovei Magni, junior vero Theoderici filia extiterit. Verum unam fuisse Theodichildem, eamque Theoderici Regis filiam certum esse debet. Nata ea post annum DXXII. quo Theodoricus Rex, Clodovei Magni filius Sigismundi Burgundionum Regis filiam alteris nuptiis sibi copulavit; quas nuptias Turonensis lib. 3. cap. 5. & 8. perstringit. Flodoardus enim in Historia Rhemenfi lib. 2. cap. 1. testatur Theodichildem filiam fuisse Suavegotte, quæ non nisi secunda Theoderici uxor esse potuit; cum ex priori innotata Theodebertum Regem tantum suscepit: Hujus (nempe Mapii Episcopi Rhemenfis inquit Flodoardus) temporibus Suavegotte Regina Rhemenfi Ecclesia tertiam partem villa Virisiaci, per testamenti paginam delegasse reperitur. Quam partem villa ipse quoque Præsul Theodichildi præfata Regina filia, usufructuario, per precariam, salvo Ecclesie jure concessit, ita duntaxat ut post ejus obitum, absque ullo præjudicio sicut ab ea meliorata fuisset, ad Ditionem Rhemenfis revocaretur Ecclesia. Quare scilicet Theodichildis Regina postmodum nonnulla per testamenti sui auctoritatem, tempore Domini Egidii Rhemenfi contulit Ecclesie prædicia. Vivebat itaque Theodichildis Regina sedente Egidio Episcopo Rhemenfi, quem constat anno DXC. in Concilio Metensi depositum, ut infra dicitur.

V. Fuisse vero filiam Theoderici, non Clodovei Magni, disertè docet Procopius lib. 4. de Bello Goth. cap. 20. ubi semel & iterum de foro-

Ut segetes fructu fertiliorè metas.
Unde fovens inopes semper satiata manebis:

Ut quem sumit egens, sit tuus ille cibus.

Pervenit ad Christum, quicquid largiris egeno:

Esi nemo videt, non peritura manent.

Cum venit extremus finis concludere mundum,

Omnia dum pereunt, tu meliora petis:

Ecclesie sacra, te dispensante, novantur:

Ipsa domum Christi condidit*, & ille* concidit tuam.

Tu fabricas illi terris, dabit ille supernis:

Commutat in melius sic habitura polos:

Stat sine fraude tuum quod mittis ad astra talentum:

Quas bene dispergis, has tibi condidit opes.

Quæ Domino vivis summo, non perdis honores,

Regna tenes terris, regna tenenda polis.

Sic

vs Theodeberti Francorum Regis loquitur, ait-
que eam nupsisse primo Hermegiselo Varnorum Theoderici
Regi Transrhenano, deinde alteras nuptias cum non vero
Radigere prædicti Regis Hermegiseli filio ac successore
Clodovei Magni.
cessore contraxisse. Sed cum is antea repudiasset sponsam virginem, quæ rei indignitatem non ferens adversus eum bellum movit. Radigerus remissa Theodeberti favore illam sibi matrimonio copulavit, inquit Procopius, qui nomen Theodeberti sororis non exprimit, sed quæ alia esse non potest, quam Theodichildis. Respondet quidem Cointius Procopium ibidem hallucinatum, & amitam Theodeberti Regis, sororem ejus perperam nominasse, ac non pauca corrigenda esse in hujus Auctoris narratione. Verum id probat tantum erroribus Geographicis, non vero aliquo facto, quod aliquam cum eo, de quo agitur, connexionem habeat, ideoque ea in re minime audiendus; sicuti & quando contendit, Flodoardum verbis laudatis indicare Suavegottam Theodichildis matrem obiisse sub Pontificatu Mapii, ejusque filiam matris superstitem sub Egidio Mapii successore vitam clausisse. Theodichildis enim longe ante mortem suam, & ante depositionem Egidii, testamentum condere potuit, & partem bonorum suorum Ecclesie Rhemenfi largiri.

VI. Fortunatus lib. 4. Carm. 25. condidit Epitaphium Theodichilde Regine, atque, eam vixisse annos septuaginta quinque, fratrem, matrem, patrem, avam ac proavis habuisse Regia Dignitate pollentes; quæ optime conveniunt Theodichilde Theoderici Regis filie.

Ter quino lustro vixit in Orbe decus.
Cui frater genitor, conjux, avus atque priores,
Culmine succiduo Regius Ordo fuit.

At inquit Cointius, si Theodichildis, quæ nata est post annum DXXII. vixit annos LXXV. superstes fuit Gregorio Episcopo Turonensi, cui

For-

CHRISTI
572.JOANNIS PAP.
13.JUSTINI JUN. IMP.
7.

Sit modo longa salus pro munere plebis in urbe,
Felix quæ meritis, luce perennis eris.

Hactenus Fortunatus de Thodegilde Regina tunc vivente. Porro longe diversam hanc esse a conjuge Chariberti, de qua nuper egimus, non mores tantum valde diffimiles significant, sed & genus: illam enim Opilionis filiam fuisse, idem qui supra Gregorius tradit (a); quam vero Fortunatus laudat, idem docet regali genere, patreque Rege natam: nam ita de ipsa exorditur:

(a) Greg.
hisl. Fran.
l. 4. c. 26.

Inclita progenies regali stirpe coruscans,
Cui celsum a proavis nomen origo dedit:
Currit in Orbe volans generis nova gloria vestri,
Et simul hinc frater personat, inde pater.

Sec. Rursum vero cum dicat de illa Gregorius, nullius ipsam matrem fuisse filii (nam quem unicum aliquando genuerat, mox, inquit, ut processit ex alvo, delatus est ad sepulcrum) istam e contrario fecundam fuisse, idem Fortunatus his versibus significat, quibus ait:

Mens veneranda, decens, sollers, pia,
chara, benigna
Cum sis prole potens, gratia major adest.
Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS Fortunatus Opus suum dicavit, quique anno DXCV. vivere desit. Quis autem putet Regine, quæ tum vivebat, Epitaphium a Poeta conditum fuisse? Ita Cointius. Sed leve illud argumentum; Fortunatus enim professione Poeta, Versus ad mortem usque edidit, novaque, quæ faciebat, Carmina Collectioni suæ addidit more Poetarum nostri temporis, qui quandoque plures suorum Opusculorum Collectiones confecerunt. Præterea tantum abest, ut Fortunatus in dedicatione ad Gregorium Turonensem afferat, se se ei suorum Carminum Collectionem offerre, ut diserte contrarium asserat: quia flagitat, ut quadam (non vero omnia) ex Opusculis imperitia mea tibi transferenda proferrem, nunciarum mearum admiror te amore seduci.

VII. Nec dici potest pro Cointio, Theodichildem ante Gregorium Turonensem mortalitatem explese, ideoque Theoderici Regis filiam non fuisse, nec de ea intelligendum Fortunati Epitaphium, sed de Theodichilde Clodovei Magni filia, quod Gregorius lib. 4. de Gloria Confess. cap. 47. scribat: Tempore Theodichilde Regine Nanninus quidam Tribunus ex Arverno de Francia post reddita Regina tributa revertens Auxifiodorensium Urbem adiit. Eam enim, quando hæc scribebat Turonensis, jam demortuam fuisse, ex illis verbis minime sequitur. Vox quippe tempore aliquando ad Præfecturam, ejusque durationem refertur, ut quando aliquis dicit,

Hæc idcirco ad discriminationem alterius ab altera dicta volumus, ne quis post laudes ab eodem Fortunato tributas Chariberto Regi legens præconia Theodigildis Regine, existimet eam fuisse ipsius conjugem.

Mentio est etiam de eadem Theodigilde apud eundem Gregorium in commentario de Gloria confessorum (b), ubi pro Theodigilde, Theodichildis scripta habetur, sicut & in epitaphio ipsius ab eodem Venantio (c) Fortunato confcripto, ubi inter alia de ejus nobilitate atque pariter pietate:

IX.

(b) Greg.
de gloria
confess. c.
47.
(c) Fort.
carm. 1.4.

Cui frater, genitor, conjux, avus,
atque priores,
Culmine succiduo regius ordo fuit:
Orphanus, exul, egens, vidua, nudaque jacentes
Matrem, escam, tegmen hic sepelisse dolent.

Diem vero obiisse senem annorum ætatis septuagintaquinque, postremo versu docet, cum ait:

Atibus his instans terrena in luce redacta,
Ter quinto lustro vixit in Orbe decus.

Hactenus Fortunatus: qui etsi laudasse legitur Charibertum Regem, quem infami exitu diem extremum clausisse vidimus; non eum post mortem, sed cum regnare cepit laudasse cognoscitur: quas laudes & Nero commeruisse potuit, qui

P p 2 pri-

id factum suo tempore, idest, se Magistratum gerente; vel ad vitam naturalem, ad quam ibi Gregorius non respicit. Quare Nanninus erat Quæstor sive Tribunus Ararius Theodichilde Regine, antequam Principatum Arvernensem abdicaret, ut juxta Basilicam Monasterii Senonensis, vulgo, S. Petri Vivi appellati, & a se pro Monachis edificati, vel Sandimonialis, vel devota viveret. Certe ipsamet Cointius anno DLXIV. num. XXXV. Theodichildem, cujus ibi meminit Gregorius, Theoderici filiam fuisse fatetur; neque hoc negari potest; cum Theodoricus, ac postea ejus filio Theodeberto Austrasiorum Regibus Arverni paruerint.

VIII. Labbeus inter Miscellanea curiosa, quæ Regum Francorum elogiis Historicis adiecit, Clodovei Regis præceptum, quo dotatio Monasterii Senonensis continetur, cuique Theodichildis filia Clodovei subscribit, in lucem emisit; sed illud supposititium esse jam Viri doctissimi pluribus ostenderunt, inter quos ipsamet Cointius laudatus, qui illud integrum etiam refert, fateturque Monasterium illud in conspectu Senonensis Urbis, adinstar illius quod Clodoveus prope Parisios construxerat, a Theodichilde Theoderici Regis filia, in honorem Sanctorum Apostolorum edificatum fuisse, ac errasse Odorannum & Monachum Auxifiodorensium in suis Chronicis, qui scripsere Theodichildem illam Monasterii Senonensis conditricem, filiam fuisse Clodovei Magni.

primo triennio optime Imperii habenas moderatus est. Sed de Theodigilde, atque de rebus Gallicis hactenus: jam ad Hispanicam transeamus.

X. Bracharense secundum Concilium

Hoc ipso anno, mense Decembri celebrata est Synodus posterior Bracharenfis, anno secundo Ariamiri Regis Suevorum, ut ejus Acta sui exordio declarant his verbis: Regnante Domino Jesu Christo, currente Æra sexcentesima decima, die decimoctavo Kalendarum Januariarum, cum Gallicia Episcopi tam ex Bracharenfi quam ex Lucensi Synodo cum suis Metropolitanis præcepto præfati gloriosissimi Regis simul in Metropolitana Bracharenfi Ecclesia convenissent, id est, Martinus, Nitigius *, &c. Omnes numero duodecim. Statuti sunt autem canonones decem ad Ecclesiasticam disciplinam spectantes: extant ipsi quidem ab ipso Martino Metropolitano canonum collectore summa industria elaborati, quos tu consulas. Porro eadem Æra sexcentesima decima, qui cum Metropolitano suo Nitigio ad propria reversi sunt Episcopi, Luci habuere conventum, in quo de eadem secunda Synodo Brachari habitata mentio facta est. De his locuples testis est vetus constitutio ejusdem Regis hac pariter Æra data, vindicata autem in lucem ex abditis Ecclesiasticis tabulis ab Ambrosio, quo nomine plurimum ei debent Hispanicæ, omnesque simul rerum antiquarum studiosi. Recitat ipse quæ in ejusdem Regis constitutionis habentur exordio verbis istis (a):

* Nitigius Nigertius

De Concilio Lucensi secundo.

(a) Ambrosio Moral. Chron. l. 11. c. 62.

XI.

Deo omnipotenti trino & uno & vero Patri & Filio & Spiritui sancto, qui sua sapientia ineffabili in Deitate perfecta ex arce summa quæcumque sunt tam presentia quam futura inspicit, ut præseus ordinat, atque disponit ut dominus. Ipse cælorum Rege inspirante seu opitulante, ego Theodomirus Rex, cognomento etiam Mirus, Gallicia totius provincie Rex, Deo, ejusque genitrici gloriosæ Mariæ ac cæteris Sanctis cupiens esse famulus & servulus, coadunato nutu Dei Concilio in Lucensi jam præfata provincie urbe omnium Catholicorum Episcoporum, seu religiosorum virorum, nobis ab ipsis intimatum est uno animo cordeque perfe-

PAGIUS

Magni. Upticam Theodechildem, Theodorici Regis filiam agnoscunt Sirmondus, Hadrianus Valesius lib. 6. & 7. Rer. Franc. Mabillonius parte I. sæculi III. Benedicini in Observat. præviis ad vitam Sancti Ebbonis Archiepiscopi Senonensis, ac Hugo Mathoudus Monachus e Congregatione Sancti Mauri in Dissert. de vera Senonum origine Christiana capit. 2. paragr. 5. quamvis hic longe a vero abiat, contendens eam Sarthimoniam & Clodovei Magni filiam extitisse; sed quæ in medium adducit, ex dictis nullo negotio solvuntur. Colitur Sancta Theodechildis Regina in Ecclesia Senonensi die XXVIII. mensis Junii.

cto, auctoritate etiam sedis Apostolicæ sancti Petri, cujus legationem lati excerpimus. Hucusque ex ejus constitutionis exordio Ambrosius: ex quibus & illud intelligis, nifos sedis Apostolicæ auctoritate Reges, cum præciperent Episcopos ad Synodos convenire. Missam autem apparet ad hunc Regem a Joanne Papa legationem, simulac paternum regnum accepit. Moris quidem fuisse liquet Romanorum Pontificum, novos, ubicumque essent, Christianos Reges legationibus convenire, quibus eos quæ decent Catholicos Principes commonerent, & quæ opus essent ad religionis statum integre conservandum, ut facerent, æque juberent, facultatemque eidem eam tribuerent, quæ ad res bene faciendas necessaria videretur.

XII.

Sed quæ post Regis constitutionem, Nitigii Episcopi verba postrema recitat, videamus: ubi enim de his Rex egit quæ ad terminos diocesis constitutos in priori Lucensi Concilio conservandos admonuit, ipse Nitigius Episcopus ista subjecit: His itaque determinationibus seu definitionibus comitatum a me Nitigio nutu Dei Lucensis sedis Episcopo diligentissime exquisitis, per antiquorum virorum scientiam seu scripturarum seriem veterum studiosissime post peractam Synodum Bracharensem secundam, ibidem in diebus gloriosissimi domini Mironis Regis sub Æra sexcentesima decima in præsentia ipsius Regis & omnium Catholicorum magnatum totius Gallicie, &c. Sed illa haud levis suboritur de textu depravato suspicio, cum Theodomiri ead dicatur constitutio, quam ex Æra notata & mentione secundæ Synodi Bracharenfis constat non patris eo nomine appellati, sed filii Ariamiri esse: nam quod uterque Mirus dicatur, commune nomen fuisse videtur Regibus Suevorum: ut Ambrosius existimavit: cui consentio, sed & Theodem, sicut & Mirum, eorum fuisse Regum cognomina honorem & dignitatem aliquam significantia, haud facile admittendum putamus: nam cum ambo ejusdem fuerint Reges regni, non diversa cognomina, sed eadem iisdem fuerant ipsorum nominibus apponenda.

Un-

De nomine & cognomine Regum Suevorum.

IX.

A num. X. ad XVI. Concilium Bracharense II. his verbis inchoatur: Regnante Domino nostro Jesu Christo, currente Æra DCX. anno secundo Regis Mironis, die Kalendarum Juniarum, &c. se II. ideoque illud currenti anno congregatum, & Miro anno DLXX. Regnum Suevorum inierat. Ei interfuere Martinus Bracharensis Metropolitanæ Ecclesie Episcopus, Nitigius Lucensis Ecclesie Metropolitanæ Episcopus, & decem alii Episcopi. Ex quo intelligimus, jam S. Martinum ad Metropolitanam Sedem Bracharensem evectum fuisse. Pars Constitutionis, quam ex Ambrosio Morale Baronius num. XI. recitat, per-

Unde magis inesse in scripto vitium, librariorum (ut accidit) errore dilapsum, putamus.

XIII. Cur omiffa profectio quintæ Synodi.

(a) Greg. l. 3. ep. 37.

(b) Greg. ad Theodolind. l. 3. ep. 33. (c) Greg. l. 1. ep. 24. in fin.

XIV.

* Nigetio

Martini Brachar. collectio Canonum.

Quod vero eadem sancta Synodus cum sacrosanctis Oecumenicis recenset Synodos, omiffa Quinta, quatuor tantum numerat, nempe Nicenam, Constantinopolitanam, Ephesinam, & Chalcedonensem: rationem discis ex Gregorio Romano Pontifice: quod videlicet in Quinta (ut ait a) non sit actum de fide, sed de personis, in illis vero quatuor de fide, ob idque illarum professio necessaria videretur. Nihil est ergo ut ob id iidem sanctissimi Episcopi in suspitionem schismatis possint adduci, quibus eum constat (ut dictum est) Apostolicam sedem litteris atque legatione ad Regem missis communicasse. Videmus enim & ipsum quoque Gregorium (b) interdum nonnisi quatuor recensere Oecumenicas Synodos, cum tamen & Quintam recipiendam esse testetur (c).

Ad eundem Lucensis Ecclesie Episcopum Nitigium, simulque ad universum Lucense Concilium Martinus Bracharenfis Episcopus collectionem & emendationem Orientalium canonum direxit hujusmodi per brevi præfatione notatam: Domini meo beatissimo & Apostolicæ sedis honore suscipiendo in Christo fratri Nitigio * Episcopo, vel universo Concilio Lucensis Ecclesie, Martinus Episcopus. Canones sancti, qui in partibus Orientis ab antiquis Patribus constituti sunt, postea autem succedenti tempore in Latinam linguam translati sunt. Et quia difficile est ut simplicius aliquid ex alia lingua transferatur in aliam, simulque & illud accidit, ut in tantis temporibus scriptores aut non intelligentes, aut dormitantes multa prætermittant, & propterea in ipsis canonibus aliqua simplicioribus videantur obscura: ideo visum est, ut cum omni diligentia quæ per translatores obscurius dicta sunt, immutata, simplicius & emendatius restaurarem, id primum observans, ut illa quæ ad Episcopos vel universum clerum pertinent, una in parte conscripta sint; similiter & quæ ad laicos pertinent, simul sint adunata:

PAGIUS

tinet ad Concilium Lucense anno DLXIX. celebratum, non vero ad hoc Concilium Bracharense; in ea enim legitur: Ego Theodomirus Rex, cognomento etiam Mirus, &c. Coadunato nutu Dei Concilio in Lucensi jam præfata Provincia Urbe, &c. quod cum non animadvertisset Baronius, existimavit. Theodomiri filium, Ariamirum vocatum esse, unde loco, anno secundo, Regis Mironis, legit, anno secundo Regis Ariamiri, & Librarios errasse existimat. Quæ conjectura ex dictis in Concilio primo Bracharenfi ruit.

X.

A num. XVI. ad XXII. Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DLXII. qui Kalen-

dis Septemb. anni Christi DLXIX. exorditur, hæc habet de Anastasio ex Antiochena Sede depulso, juxta versionem Valesii in Notis ad lib. 5. Evagrii cap. 5. quia interpretes Theophanes ejus sensum affectu non sunt: Eodem anno inquit Theophanes, Magnus Anastasius Episcopus Antiochia, cum in responsione sua ad Synodicis Epistolæ reprehendisset Joannem Constantinopolitanum, qui Joannem Alexandria Episcopum ordinaverat, & eum qui ab illo fuerat ordinatus simul perstrinxisset, pulsus est e suo Episcopatu ob indignationem Justiniani, & in ejus locum Gregorius Monachus & Ryzantium Monasterii Apocrypharius promotus. Quare cum Anastasius

ut de quo capitulo scire aliquis voluerit, possit celerius invenire. Extat ipsa collectio canonibus octogintaquinque locupletata. Verum fuerunt ejusdem viri alia scriptorum monumenta, de quibus Isidorus dum agit, hæc ait (d): Martinus Dumiensis monasterii sanctissimus Pontifex, ex Orientis partibus navigans, in Galliciam venit, ibique conversus ab Ariana impietate ad fidem Suevorum populis regulam fidei & sanctæ religionis constituit, ecclesias informavit, monasteria condidit, copiosaque præcepta piæ institutionis composuit. Cujus quidem ego legi librum de Differentiis quatuor virtutum; & aliud volumen epistolarum, in quibus hortatur vitæ emendationem & conversionem fidei, orationis instantiam, & elemosynarum distributionem, & super omnia culturam virtutum omnium pietatem. Floruit regnante Theodomiro Rege Suevorum temporibus illis quibus Justinianus in Republica, & Athanagildus Hispanus Imperium tenuere. Hæc Isidorus. Porro libellum illum de virtutibus quatuor, completentem honestæ vitæ formulam, inscripsisse ad Mironem Regem, Sigebertus (e) est testis. Reliqua de eodem Sancto rursus in ejus obitu dicturus sumus. Sed jam pandat vela in Orientem oratio.

XV.

(d) Isid. de Script. Eccl. c. 22.

(e) Sigeb. de Script. Eccl. c. 19.

Hoc ipso anno qui numeratur S. Anastasii Sinaitæ Episcopi Antiocheni sedis undecimus (ut in Chronico Nicephorus docet) ipse a Justino Imperatore in exilium missus est, inque locum ejus subrogatus Gregorius fuit. Hæc autem quomodo se habuerint, ab Evagrio res sui temporis prosequente petamus historiam; ipse enim de his agens, hæc primum ait (f):

Justinus itaque Anastasium, his illi obiectis criminibus, primum quod sacrum thesaurum extra modum & in nullum usum necessarium profuderat, deinde quod convicia in ipsum jecerat (Anastasium enim, cum rogaretur quid causæ esset, cur sacrum thesaurum tam effuse absumpsisset? ingenue respondisse ferunt: Ne a Justino communi totius Orbis Principe diriperetur)

XVI.

(f) Evag. l. 5. c. 6. Calumnias contra Anast. Episc. Antioch. Episc.

Gregorius in lucem Anastasii Episcopi Antiocheni subrogatus.

fur) sede Antiochena exturbavit. Quin- etiam dicitur, Justinum Anastasio succen- sisse, quod postulanti ei pecuniam, cum Episcopus esset designatus, Anastasius da- re noluit. Alia præterea crimina a qui- busdam, qui Imperatoris instituto (credo) inservire studebant, ei intendebantur. Hæc Evagrius de exilio Anastasii, qui exul vixit annis viginti quatuor (tot enim annis sedit Gregorius, qui in locum ejus a Justino est subrogatus, vel annis vi- gintitribus, ut idem habet Evagrius (a) inde Mauriti Imperatoris tempore ite- rum restituitur, ut suo loco dicemus in- ferius. Verum cum a Justino depositus dicitur Anastasius, non tamen sine co- acto ad hoc Episcoporum conventu id ef- fe factum scias: docet id enim Eutychii Constantinopolitani Episcopi superius e- narratum exemplum. Porro quem in lo- cum ejus substitutum Gregorium diximus, hunc mirifice laudat Evagrius, sic di- cens (b):

(a) Evagr. hist. l. 6. c. ult.

(b) Evagr. hist. l. 5. c. 6.

XVII. Gregorius Episc. Antioch. in locum Anastasii.

XVIII. Gregorii laudes.

PAGIUS

Post illum Gregorius ad sacrum Episco- patum gradum elatus fuit, qui ob poeti- cam facultatem magnam apud omnes glo- riam consecutus est. Hic incunte ætate monasticam vivendi viam ingressus est, & adeo viriliter & excelso animo in ea decertavit, ut cum jam primum pubesce- re inciperet, ad summum & perfectissimum gradum pervenerit, præfueritque monaste- rio Constantinopoli, in quo vitam inopem & austeram degit. Deinde mandato Justi- ni monasterio in monte Sina præfectus fuit; ubi obsessus a barbaris Scenitis Arabibus, in gravissima incidit pericula. Ac cum in illis locis pacem constituisset, inde ad E- piscopatam capebundum accersitus fuit. Erat vir quidem, sive prudentiam, sive virtutum spectes, omnium præstantissimus, & ad quamcumque rem animum suum ap- plicaret, in ea perficienda longe diligen- tissimus: atque ut metu percelli non pote- rat, sic nullo modo adduci, ut vel sen- tentia cederet, vel hominum pertimesceret potestatem.

Ita porro magnificas pecuniarum fecit largitiones (liberalitate namque & muni- ficentia in quemque usus) uti cum aliquo prodiret, ingens multitudo, præter eos qui illum comitari consueverunt, eum seque- retur; & qui vel viderent, vel audirent eum quopiam iturum, frequentes conflue- rent. Atque ad eximiam illius dignita-

annos XI. federit, ut tam in Chronico Nice- phori quam in Tabulis Theophanis legitur, an- noque quingentesimo quinquagesimo nono ad Sedem Antiochenam evectus fuerit, liquet ejus depositionem ad annum DLXX. retrahendam, cum anno quingentesimo nonagesimo tertio, mortuo Gregorio, postquam annos XXIII. sedisset, in Sedem Antiochenam restitutus fue- rit. Id certo constabit ex dicendis an. DXCIV.

is amplitudinem, in qua collocatus fuit; hæc secunda adjecta fuerunt ornamenta, quod videlicet homines sua sponte inducti tam sepe vel prope in eum intueri, vel verba facientem audire cuperent. Erat enim ad desiderium sui in animis omnium, qui qua- cumque de causa vel quocumque modo ipsum compellissent, inferendum aptissimus, ad- mirabilis cum primis aspectu, sermone pro- pter leporem jucundissimus; & sicut ad rem quampiam intelligentiæ acumine ex- tempore eliciendam peracutus, sic ad o- ptimum consilium capiendum & ad judican- dum tum de suis rebus, tum de alienis so- lertissimus. Unde etiam evenit, ut tot & tam egregia facinora egeret: nihil enim distulit in crastinum.

In magam præterea traduxit admira- tionem non solum Imperatores Romanos, verum etiam Reges Persarum: propterea quod omnibus ita uti poterat, sicut tum posebat necessitas, tum occasio, quam non aliquando omisit, postulabat. Cujus qui- dem rei singula ejus res gestæ argumento esse possunt. Erat quoque in eo multa se- veritas, & interdum ira: non exigua rur- sus, immo etiam permagna comitas & man- suetudo: ut illud prudens Gregorii Theo- logi dictum in eum optime conveniret: Se- veritas sic cum pudore temperata fuit, uti neutra res læderetur ab altera, sed utraque alterius ope maximam consequere- tur commendationem. Hæc Evagrius: sed & alia de eodem laude dignissima tradunt: quibus appareat eum minime fuisse vio- lenter in sedem Antiochenam intrusum, sed legitime electum, cum Anastasius fuis- set in Synodo ab Episcopis etsi non ju- ste, aliqua tamen specie prætensa justi- tiæ legitime condemnatus. Alioquin quam commeruisse potuit laudem intrusus? an non potius insectandus probris, qui ut fur & latro aliunde quam per ostium in o- vile ovium ascendisset? Porro eundem Gregorium etiam postea ex aliis rebus probe gestis summam gloriam affectum esse, dicitur inferius.

Hic vero in ejus ingressu mira illa di- cenda, quæ de eodem Gregorio Episco- po Antiocheno in Prato Spirituali (c) habentur, dum ejusmodi narratur histo- ria de S. Cosma Abbate: Narravit nobis Abbas Basilii presbyter Bicatorum, di- cens: Cum essem Theopoli apud Patriar- cham Gregorium, venit ab Hierosolymis

sicuti & horum Patriarcharum Chronotaxim post Euphrasii mortem recte constitutam a nobis fuisse. Anastasium Baronius perperam Sinaitam vocat, & cum Sancto Anastasio Monacho Sinaita confundit. Cæterum tam Anastasium, quam Gre- gorium magnæ Sanctitatis & Doctrinæ Præfules fuisse, vel ex iis, quæ Baronius in medium ad- ducit, indubitatum redditur.

XIX.

XX.

(c) Prat. Spi. c. 40. De Cosma Abbatis obitu & miraculis.

Ad

Abbas Cosmas eunuchus Lauræ Pharan, vir singularis religionis & fidei, recto- rumque dogmatum valde tenax & zelator, ac divinarum Scripturarum scientia non mediocriter instructus. Cum ergo fuisset ibi senex dies non paucos, defunctus est. Et jussit Patriarcha pretiosas illius reliquias in monasterio suo sepeliri, ubi & positus erat quidam Episcopus. Die igitur qua- dam profectus sum ut salutarem sepul- crum senis. Erat autem supra sepulcrum ejus jacens homo quidam pauper, eleemo- synam petens ab ingredientibus in templum. Cum ergo me conspexisset pauper tertio pro- stratum & seni orationem facientem, di- cit mihi: Abba, magnus profecto erat se- nex ille, quem sepelivisti hic ante duos menses. Tunc ego ad illum: Unde hoc tu no- sti? Qui respondit: Vere, domine Abba ego paraliiticus fui annis duodecim, & per ipsum curavit me Deus, & quoties in tri- bulatione sum, venit ad me consolatio- nem afferens, mibique refrigerium præ- stat.

XXI.

Sed & aliud audi de illo miraculum. Ex qua die illum sepelivisti, usque ad ho-

PAGIUS XI. Perfarmenii a Persis deficiunt.

Ad num. XXII. Bellum Persarum, de quo Baronius agere incipit, anno superiori inchoa- tum, ut ibidem demonstravi, & tam defectio Armeniorum, qui majorem Armeniam incol- ebant, quam Chosrois Regis Persarum ad Ju- stinum Aug. Legatio, ut pecunia sibi quotan- nis solvenda representaretur, de quibus hoc anno Baronius, bellum illud antecessere. Bi- clarientis Abbas ad annum Justinum primum, qui juxta ejus sententiam anno DLXVI. exorditur, de Armeniorum rebellionem hæc habet: Armenio- rum gens, & Iberorum, qui a Prædicatione Ap- postolorum Christi susceperunt fidem, dum a Cos- roa Persarum Imperatore ad culturam idolorum compellerentur, renuentes tam impiam justionem, Romanis se cum Provinciis suis tradiderunt: quæ res inter Romanos & Persas pacis federa rupit. Verum hæc defectio tardius contigit, quam an- no DLXVII. at ex mox dicendis intelligitur. Justam fuisse hujus defectionis causam, docent pacta anno DLXI. Justinianum inter ac Cho- froen conventa, in quibus nominatim de Reli- gione Christiana non violanda cautum fuerat, ut eo anno num. IX. & seq. videre est. Cæte- rum recte Bicularientis Iberos Armenios, seu Per- farmenis, conjungit; Theophanes enim Byzan- tius in Excerptis de Legat. scribit: Armenii a Surina male accepti (maxime in pietatis re- ligiousque negotio) Surinam conjuratione facta per Vardanum (cujus fratrem Manuelem ille in- terfecerat) & alium quendam Verdum occiderunt, & a Persis deficientes ad Romanos transiere, reli- quaque Oppido, quod incolabant, Dubii nomine, in Romanorum Regionem commigrarunt, atque hæc ipsa potissimum causa Persis fuit rumpendi fœderis, Induciarumque cum Romanis. Descrive- runt post hos statim etiam Iberos, & Gorgone ipsos ducente, ad Romanos transierunt. Quæ nar- rat Theophanes Byzantius, postquam retulit Legationem Justiniani ad Turcos, quam an. DLXIX. obitam fuisse, anno DLXVII. ostendi. Quare non dubito, quin anno DLXX. ea defectio ac- ciderit.

ram hanc, audio illum singulis noctibus clamantem, ac dicentem ad Episcopum: Noli me tangere, hæretice, & ne appro- pinques mibi, inimice sanctæ Dei Catho- licæ Ecclesiæ. Hoc ego audiens ab eo qui sanatus fuerat perrexi, & omnia ex ordine Patriarchæ retuli, orabamque ipsum sanctissimum Patriarcham, ut sumptum ex eo loco corpus senis, in sepulcro alio conderemus. Tunc ait Abbas Gregorius Patriarcha: Mibi crede, fili, nihil ab hæretico læditur Abbas Cosmas: sed hoc tantum factum est, ut senes virtus, zelusque fidei nobis innotesceret, qualis scilicet fuerit, qualisve sit etiam post car- nis occubitum, utque Episcopi nobis pro- deretur opinio, ne illum arbitraremur Orthodoxum fuisse atque Catholicum &c. Plura de eodem Cosma subiicit, de quo et- iam Cyrillus in Actis sanctæ Sabæ Abba- tis meminit.

Nec in vi- ta nec in morte communi- candum cum hære- ticis.

Hoc autem primo anno, quo Grego- rius, de quo agimus, accepit sedem Antiochenam, Christiani incolentes Majorem Armeniam, cum gravia paterentur fidei causa a Cosrotho Rege Persarum, lega- tio-

XXII.

Theophani Byzantio suffragatur Evagrius lib. 5. cap. 7. cujus verba, cum ex depravata ver- sione recitet Baronius, hic ea ex versione Va- lesiana referam: Hujus Gregorii Pontificatus an- no primo, incola majoris Armenia, qua nunc Persarmenia dicitur, fidem Christianam professi, cum a Persis graviter vexarentur, præcipue iis in rebus, qua ad religionem uxorum pertinebant: clam Legatos ad Justinum miserunt. Quam Legationem cum admisisset Justinus, & conditiones quasdam scriptis proditas approbasset, Armenii Præfectos suos necarunt, & universi Romano Im- perio se se adjunxerunt, una cum finitimis, quos sibi sociaverant, tam ejusdem gentis, quam alio- nigenis: duce Vardane, qui apud ipsos genere ac dignitate, & rei militaris peritia eminebat. Hæc ex Evagr. de verbo ad verbum excerpta. Gregorius Antiochenus Episcopus anno DLXX. sedere coepit, ut mox vidimus, ideoque occul- ta ea Armeniorum ad Justinum Legatio, & cæ- des Præfectorum ad annum DLXX. referenda videntur. Hanc conjecturam confirmat, quod Evagrius post laudata verba scribit: His de re- bus cum Chosroes conaquestus esset, Justinus Le- gatos ejus cum hoc responso dimisit, terminatam esse pacem, qua inter ipsos facta fuerat, nec fieri posse, ut Christiani Christianos belli tempore ad se confugientes reciperent. Nam, ut an. DLXVI. num. VI. jam ostendi ab anno DLXVII. Roma- nos inter & Persas pax læsa fuerat. Cum vero Chosrois ad Justinum Legatio an. DLXXI. peracta fuerit, ut statim demonstr, Armenio- rum ad eundem Imperatorem Legatio modico tempore hanc secundam Legationem antecessit.

XII. Quod con- tigit anno DLXX.

Menander enim Protector in Excerptis de Le- gat. testatur, Chosroem Legatum ad Justinum misisse elapso decimo anno a pace inter utram- que gentem sancita: hæc autem constituta an- no DLXI. ut eo anno monstravi, & hæc Chos- rois Legatio, quæ ab anno DLXXI. nullo mo- do removeri potest, certum & indubitatum red- dit: Exacto decimo, inquit Menander, quinquaginta-

XIII.

Legatio Chosrois ad Justi- num DLXXI. DLXXI. habita.

CHRISTI 572.

JOANNIS PAP. 13.

JUSTINI JUN. IMP. 7.

JESU CHRISTI ANNUS 573.

BENEDICTI PAP. ANNUS 1.

JUSTINI JUN. IMP. ANNUS 8.

(*) Evagr. l. 5. c. 7. Armenii a Persis afflicti.

tionem miserunt ad Justinum Imperatorem, cupientes, sicut olim erant, Romani Imperii ditioni subici. Quid autem actum sit, Evagrius rem gestam narrat his verbis (a): Primo anno quo iste Episcopatum administravit, qui Majorem accolebant Armeniam (sic enim olim appellata est, postea autem Persarmenia, quae ante fuerat Romanis subiecta, & a Philippo, qui Gordiano successit, Saporis proclita: atque ut Armenia, quae Minor dicitur, fuit in ditione Romanorum, sic reliqua tota Persis paruit) qui, inquam, Majorem accolebant, fidem Christianam professi: quoniam a ceteris Persis misere & potissimum religionis suae gratia vexabantur, clandestinam ad Justinum misere legationem, supplicaturi, ut Romano subicerentur Imperio, quo libere, nemine impediendo, divinos cultus exequerentur, Quam legationem cum Justinus admisisset, & quaedam conditiones in litteris, quas

ad eos dabat, explicatae essent, ac sacramento ac solemnium juramento confirmatae; Armenii ipsos suorum Principes trucidant, & se cum suis omnibus Romano adigunt Imperio. Quibuscumque finitima, in qua homines cum ejusdem generis, tum peregrini habitabant, uni Romano ditioni accessit, duce Vardane, qui apud eos tum ob generis & honoris splendorem, tum ob peritiam rei militaris facile primas obtinuit. Itaque Justinus Cosroen his de rebus cum insimulantem hac ratione repulit. Praesentium paci tempus effluxisse: nec fas esse, ut Christiani Christianos in tempore belli ad se confugientes desertos esse patiantur: Atque Justinus tamen hoc responsum dedit Cosroen, tamen ad bellum gerendum neutiquam se parat, sed consuetis deliciis tenetur irretitus, omniaque suae voluptati postponit. Haec ipse. At de his haec modo satis.

An-

PAGIUS

ginta annorum Induciarum anno, post Surinae cadem (erat is Persarmeniae Rex), Persarum Rex Seboctem virum Persam, Legatum ad Justinum Imp. mittit. Ille quidem ignorantiam eorum, quae in Persarmenia gesta erant, fingebat (hac in circumstantia Evagrius laudatus a Menandro discrepat, ut mox vidimus) & cum decem anni praeerissent, quorum praestationes in unam collatae, fuerant soluta, deinceps Romanos aurum conventum solvebat, ut foederibus scriptum erat, & pacem constare petebat, &c. Imperator autem Seboctem ad se venientem, ne minimum quidem, etiamsi alias id faceret, anteverit. Neque ideo minus simul atque ingressus est, Imperatorem, ut moris erat, venerans, ad pedes ejus humi procubuit, &c. Itaque cum Seboctes, ea quorum causa venerat, renunciaret, Imperator eum contempsit, & nullo numero habuit, dixitque amicitiam pecuniis contractam, haud probari, &c. Deinde ex ipso quaesivit, nunquid vellet, de his, quae in Armenia, quae eorum juris erat, contingerent, differere? Et ille se quidem a Rege suo accepisse respondit, exortum quendam in illa Provincia tumultum, levem & exiguum, ad eum sedandum potentem misisse, qui comprimeret, & res pristino statui restitueret (quare Armeniorum rebellio exiguo tempore ante hanc Legationem facta fuerat). Justinus palam dixit, se Persarmenios, qui a Persis desererent, in fidem tutelamque suam recepturos, neque si quis, eos injuria afficeret, neglecturum, quippe qui eadem, qua ipse de religione sentiret. Seboctes autem, qui apud Persas prudentia excellens, cum eadem, quam ceteri Christiani de religione opinionem haberet, etiam atque etiam vehementer Justinum orabat, ne ea qua se bene haberent, moveret, &c. Etenim ut Persarum Regionem intraverint (scilicet Romani) & longe lateque via processerint, offendunt, omnes non alio ritu religionem, quam ipse colat, colere & amplecti. Hos si occidere susceperint, nihilominus postea longe ipsis inferiores evant. Etenim injuste contra Christianos Orthodoxos enses strinxerint. His tam aquis & lenibus sermonibus Justinus minime sibi acquiescendum existimavit, sed dixit, etiamsi unum digitum apponeret, se expeditionem suscepturum. Considerare, si in bellum eruperit, Cosroen de medio sublaturum, & Regem Persis daturum. Ad

hunc modum insolenter locutus, Seboctem miserum fecit.

Ceterum tam Menander & Evagrius citati, quam Theophylactus lib. 3. cap. 9. hoc vicinale bellum a quo tot clades & miseriae in Romanam Rempublicam postea dimanarunt, in levitatem ac stultitiam Imperatoris relucunt. Romani porro, inquit Theophylactus, Persas in erimen vocantes, eos belli hujus inventores esse palam distabant, quod Homeritas (Genus Indicae est, Romanis parens) ad defectionem sollicitasset (ut vidimus anno DLXVI. num. VI. ubi Homeritas a Theophane Byzantio vocantur Aethyopes, & Indi, quia Romani Aethyopiam Indiam appellabant, ut vel ex hoc Theophylacti loco liquet.) Quos cum, quo volebant, consiliis suis pellicere nequiverint, pace disturbata incredibiliter damna insolis incurtionibus istis intulisse: ad hoc irati obiciebant, quod cum Turci Legationem ad Romanos misissent (de ea Legatione ibidem egimus) illi primum Alanos pecunia ab officio detorqueere studuerint, ut per eorum Regionem Legatos iter habentes interimerent, atque ita transitum impedirent, &c. Contra Persas Romanos belli auctores proclamantes, causas hujusmodi edebant. Quod Romani Armenios Persarum proprios in fidem, auctoritatemque suam receperint, tyrannidemque Suseva Climatarcho (idei Armeniae Rectore) quem in Armeniam Rex misisset, interfecisse exercuerint. Praterea, quod Romani noluisse in annos singulos quinquaginta libras auri consuetas persolvere, quas Justinianus Imp. in foedere faciendo sponderat, anno scilicet DLXI. ut ibi vidimus.

Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DLXV. qui Kalend. Septemb. hujus Christi anni inchoatur, ait: Hoc anno mensis Octobris die sexto adversa valetudine iactatus fuit Imperator. In proprium vero fratrem Badurium ira incitatus extremis eum subiecit contumeliis. Erat Badurium Comes stabuli Imperatoris, ut habet ibidem Theophanes, qui addit, id agere tulisse Sophiam Augustam, ipsamque Justinum pro temere perpetratis veniam petisse. Hanc illam Badurio contumeliam fusius narrat Baronius anno DLXXVI. num. XV. sed loco non suo. Gregorius Historiographus hoc anno creatus est Episcopus Turonensis ex dicendis an. DLXXIV.

XIV. Romani in Persis, hi in illa causa belliciosissimi.

XV. Justinus adversus valetudinem iactatus.

I. Benedictus Pa. pa.

(*) Evagr. l. 5. c. 16.

II. Clephis Rex occisus. (b) Paulus diac. l. 2. c. 17.

PAGIUS S.A.C. VI. Olymp. 338. An. Era Hispan. DCXI. A. C. 573.

I. Postconsulatus.

NOTAE

ANNO Redemptoris quingentesimo septuagesimotertio, Indictionis sextae, ubi Romanae Ecclesiae sedes bellicis tumultibus exagitata vacasset menses decem & dies tres, creatus est Benedictus cognomento Bonosus decimasexta mensis Maji: Graeci vero hunc a cognomento non Benedictum, sed Bonosum appellant, ut Evagrius (a). De eo autem ista Anastasius; Benedictus natione Romanus ex parte Bonifacio sedit annos quatuor, menses duos, dies quindecim. Ejusdem tempore gens Longobardorum invasit totam Italiam, simulque, & fames nimia, ut etiam multitudo castrorum se traderet Longobardis, ut temperare posset inopiam famis. Quod dum cognovisset Justinus piissimus Imperator, quia Roma periclitaretur famo & mortalitate, misit in Aegyptum, & oneravit naves frumento, & transfecit Romam; & sic misertus est Deus Italiae. Haec Anastasius.

Quod autem ad Longobardos pertinet: hoc anno, qui fuerat in locum Alboini subrogatus Clephis, ubi regnasset annum unum & menses quinque a servo occisus est, interregnumque fuit (ut Paulus (b) diaconus ait) annis decem, cum interire triginta sex militum Duces partiti sunt sibi quas cepissent in Italia civitates. Quibus diebus (inquit Paulus) multi nobilium Romanorum ob cupiditatem Ducum interfecisti sunt: reliqui vero per partes divisi tertiam partem frugum Longobardorum. Ann. Eccl. Tom. X.

ANNO PERIODI GRAECO-ROMANAE 6066. © 22. A. D. 4. P. 9. April. Indict. 6. JESU CHRISTI 573. JOANNIS III. PAPAE 13. JUSTINI JUN. IMP. 9.

IS annus hac formula notatus: VIII. post Consulatum Justinii Jun. Aug. solius VI. a Mario vero Aventicensi: Anno VII. Consul. Justinii Jun. Aug. Indict. VI. Ad num. I. Anastasius tradit, post Joannem

[1] Joannes ex nostro calculo decessit anno 573. die 25. Octobris, cum sedis tempus in probatissimis Anastasii Codicibus, & Catalogo Blanchiniano (non quidem vetustissimo illo qui definit in Vigilio; sed altero usque ad Paulum I. perducto) sit annis 12. mensibus 11. diebus viginti sex. His si addas menses decem, & dierum trium Interpontificium cum Anastasio, pertingens ad A. 574. 28. Augusti diem electionis Benedicti. Sed cum dies illa in feriam tertiam incidit; ideo mendum aliquod hic irrepisse suspicor, & forte sistendum in die vigesima sexta Augusti, quae Dominica erat. Nisi malueris quoad tempus hujus Interpontificii fidem sequi Catalogi omnium quotquot in fronte Pagii excusi sunt vetustissimi, qui Interpontificium istud definit ad menses tres, dies decem, quae temporis ratio ducit nos ad diem quartam Februarii anni 574. & Dominicam. MANSI

bardis persolverunt, & tributarii efficiuntur. Porro bis Longobardorum Ducibus, septimo anno ab adventu Alboini & totius gentis, expoliatis ecclesiis, sacerdotibus interfecisti, civitatibus subritis, populisque qui more segetum excreverant, extinctis in istis regionibus quas Alboinus ceperat, Italia maxima ex parte capta a Longobardis subjugata est. Haec Paulus.

De persecutione Longobardorum acturi, primum omnium, ipsorum exploremus religionem, cujus numinis cultores iidem fuerint Longobardi. Eos quidem Christianos fuisse, Procopius (c) haud obscure testatur: verum etsi non omnes, quamplurimos tamen adhuc Gentiles & idolorum cultores perseverasse, multaque de ipsis a S. Gregorio (d) Papa in Dialogis conscribuntur ostendunt: unde hac ex parte saevior illis inerat adversus Christianos immanitas, & major in loca sancta despectus: ut plane quae antehac a barbaris passa Italia esset, tolerabilia videri potuissent. Ceterum & eos qui inter ipsos erant Christiani, fuisse secta Arianos, Gregorius testatur, dum in Dialogis (e) agit de Longobardorum Episcopo quodam Ariano. In his autem aliquos ex Principibus convertos fuisse postea ad Catholicam fidem, quae dicuntur ostendent.

Quod vero ad persecutionem ab eis illatam spectat: numerat idem S. Gregorius Longobardorum grassationem inter alias

Papae III. obitum cessasse Episcopatum menses decem, dies tres, quod & in exemplaribus ejus sit Pontif. MSS. & in Orderico lib. 2. legitur, nisi quod in uno Catalogo nostro Pontif. Rom. habentur dies XIII. & in alio dies XIV. Verum duratio Sedis Benedicti a Graecis Bonosi nuncupati, natione Romani, Joannis III. successoris, demonstrat, Sedem vacasse menses decem, & dies viginti & unum, ac Benedictum ordinatum esse die tertia mensis Junii anni quingentesimi septuagesimi quarti, in quam eo anno Dominica cadebat. Tam longi Interpontificii causa in tumultus a Langobardis Italiam turbantibus excitationes referenda videtur. [1] Ad num. II. Paulus Diaconus lib. 2. cap. 31. ait, Clephum Longobardorum Regem, cum annum unum & sex menses Regnum obtinisset, in-

III. De Longobardorum religione. (c) Procop. de bello Goth. l. 2. (d) Gregor. in Dialog. bo. mil. 1. & dial. l. 3. c. 26. 28.

(e) Greg. dial. l. 3. c. 29.

IV. De persecutione Longobardorum.

III.

alias sævas Ecclesiæ persecutiones, dum ait: Sunt etiam portæ inferi quedam potestates hujus mundi. Quid enim Nero, quid Diocletianus, quid denique iste qui hoc tempore Ecclesiam persequitur, nempe Longobardorum populus, numquid non omnes istæ portæ inferi? &c. Sed hujusmodi portæ inferi non prævaluerunt adversus Romanam Ecclesiam, neque ipsam quidem Urbem, qua potiri minimè datum est Longobardis, veluti magno miraculo, ut Gregorius testatur his verbis in epistola ad Rusticianam Patri-

(a) Greg. 7. ep. 23.

V.

Cæterum ut ingruentes ejusmodi possent abigere bestias, muneribus interdum Romani Pontifices eos avertent ab Urbe: nam ad Constantinam Augustam hæc scribit (b): Viginti autem jam & septem annos ducimus, quod in hac urbe inter Longobardorum gladios vivimus: quibus quam multa hæc ab Ecclesia quotidianis diebus erogantur, ut inter eos vivere possimus, suggerenda non sunt. Verum in Urbem licet non sint ingressi, in suburbia tamen omnia quæ potuerunt damna intulerunt, demoliti etiam ædificia quæ constructa erant in sanctorum martyrum cœmeteriis, quibus Urbs abundabat. Testatur id quidem Paulus Romanus Pontifex in suo Constituto de erectione ecclesiæ sanctorum Stephani, & Silvestri Romanorum Pontificum: cujus hæc sunt verba, ubi de cœmeteriis loquitur: Igitur cum per evoluta annorum spatia diversa sanctorum Christi martyrum atque confessorum ejus foras muros hujus Romane urbis sita cœmeteria neglecta antiquitus suis manerent diruta; contigit postmodum ab impia Longobardorum gentium impugnatione funditus esse demolita. Qui etiam & aliquanta ipsorum effodientes martyrum sepulcra, & impie devastantes, quorundam Sanctorum secum depopulata auferentes deportaverunt corpora. Et ex eo tempore omnino desidiose atque negli-

(b) Greg. 14. ep. 31. Roma quæ passa a Longobardis.

Cœmeteria a Longobardis diruta.

PAGIUS Langobardi decem sibi Duces præficiunt.

interfectum esse. A Paulo Sigebertus in Chronico non discedit, cum annos, ei duos attribuit, quia eos incompletos intelligit, eisque necesse anno DLXXVI. recte collocata scribit: Cleph mortuo Longobardi sub Ducibus fuerunt annis decem; de qua decennali Aristocratia loquitur etiam Paulus lib. 2. cap. 32. qui addit: Per hos Langobardorum Duces septimo anno ab adventu Albuvin & totius gentis spoliatis Ecclesiis, Sacerdotibus interfectis, Civitatibus subruis populisque, qui more segetum exereverant ex-

genter eis debitus venerationis exhibebatur honor. Nam (& quod dictu nefas est) etiam & diversa animalia in aliquantibus eisdem Sanctorum cœmeteriis aditum habebant, & illic eorum existebant septa bovilia, in quibus fœtoris egerebant squalorem; &c. Ex quibus accidit, ut ad avertenda animalia in cœmeteris stabulantia, eorum complurium fuerint aditus omnino clausi: ex quo & illud gravius accidit damnum, ut & ipsorum memoria omnino perierit: contigit vero sæpe diebus nostris, a vinitoribus, vel a fossoribus arenam fossilem eruderantibus aliquod detegi cœmeterium. Hæc autem ut querantur, & quaesita religioso cultu custodiantur, scimus esse curæ Sanctissimi D. N. Clementi Octavo Pontifici Maximo: quod ut impleat, Deus concedat. Sed ad cladem per Longobardos illatam redeamus.

Quoniam vero non sicut res Gothicas Procopius, ita Paulus per singulos annos grassationes Longobardorum persecutus est, sed quamplurima prætermisisse constat, utpote qui neque sicut ille sui temporis & quæ aspexit oculis, sed post ducentos & amplius annos suam de Longobardis historiam scripsit, tempore videlicet Caroli Magni Imperatoris, neque antiquorum aliquis inveniatur qui in eo argumento versatus sit; operæ pretium existimavimus, quæ diversis in locis sanctus Gregorius Papa de eorum Longobardorum persecutione suis scriptis mandavit, hic tibi in unum colligere: cujus fides cum ob dignitatem & sanctitatem personæ omnibus probata videri possit, eo certior atque exploratior simulque fidelior haberi debet, quod sui temporis res gestas fuisse stylo persecutus apparet; & cuncta ferme certa testificatione consignata reliquit: ut ex his quæ lector vera sinceraque compererit, reliqua possit mente concipere, quæ remanserunt absque descriptionis alicujus lucerna tenebris obscurata.

Age igitur, quæ certo tempore in reliquis Italiæ partibus sub Benedicto Papa in eadem Longobardorum incurSIONE sunt facta, quæ & a sancto Gregorio sunt scripta, hic colligentes sub anno præfenti recensamus, quo videlicet deficiente

VI. Longobardorum res haud exacte conscripita.

VII. Sub ductibus Longobardi truculentiores.

tingitis, exceptis his Regionibus quas Albuvin cepit, Italia ex maxima parte capta & a Langobardis subjugata est. Quod desumpsit ex Gregorio Turonensi lib. 4. cap. 35. qui ubi dixit, Alboinum cum suis Langobardis Italiam petiisse, subiungit: Quam Regionem ingressi maxime per septem annos pervagantes, spoliatis Ecclesiis, Sacerdotibus interfectis, in suam redigunt potestatem. Mala incertis annis a Langobardis in Italia perpetrata ex variis divi Gregorii Epistolis narrat Baronius, a num. III. ad XXV.

te Rege, Duces esse cœperunt: cum eo licentius ipsos sævisse constat, quo ex crudelitate quisque potentior videri vellet, cum neminem haberet, qui patratum scelus ultor Judex existeret. Etenim hoc ipso eorumdem Ducum primo progressu, hisque diebus quibus Benedictus Pontifex vixit, teste Paulo diacono, eorumdem furor rabiesque barbarica vehementiori incendio exarsit.

VIII. De fuga Christianorum, & de S. Cerbonio Episcopo Populonii.

Disperis creatis Ducibus per diversas Italiæ regiones, cum eorum crudelitatis fama percurreret, frequentes erant Fidelium latebræ atque fugæ; suaque ipsorum bona eisdem relinquentes in prædam, salutem singuli consulere solite festinabant, fiebantque desertæ civitates, ipsa vero loca deserta civibus replebantur: magis autem insulæ maris appetebantur ab iis, quibus navigii alicujus poterat esse facultas. Inter alios autem una cum suis clericis magnus ille confessor Cerbonius Episcopus Populonii, qui Gothorum tempore sese ipsis objecit in trepide, modo exundante vehementiori Longobardorum sævitia, in Ilvam Insulam Tyrheni maris se contulit, ubi & Deo juvante, vitæ præsentis finem accepit: sic enim melius abscondit eum. Dominus in abscondito faciei suæ a pusillanimitate spiritus & tempestate. Moritur igitur in eisdem primordiis Ducum Longobardorum incurSIONIS sanctissimus hic Episcopus, de cujus obitu & sepultura idem sanctus Gregorius scribit his verbis (a):

(a) Greg. dial. 13. c. 11.

IX. * Ilvam. S. Cerbonii obitus & funus.

Cum Longobardorum gens in Italiam veniens cuncta vastasset, ad Helbam * idem sanctus Cerbonius recessit. Qui ingruente agritudine, ad mortem veniens, clericis suis sibi que obsequentibus præcepit, dicens: In sepulcro meo, quod mihi preparavi Populonii, me ponite. Cui illi cum dicerent: Corpus tuum illuc qualiter deferre possumus; quia a Longobardis tenori loca eadem, & ubique illic eos discurrere scimus? Ille respondit: Reducite me securi: nolite timere, sed festinus sepelire me curate: moxque ut sepulcrum fuerit corpus meum, ex eodem loco sub omni festinatione recedite. Defuncti igitur corpus imposuerunt navi. Cumque Populonium tenderent, collectis in aere nubibus, immensa nimis pluvia erupit. Sed ut pateceret omnibus cujus viri corpus navis illa portaret per illud maris spatium, quod ab Helba insula usque Populonium duodecim millibus distat, circa utraque navis latera procellosa valde pluvia descendit, & in navem eandem una pluvia gutta non cecidit. Pervenerunt itaque ad locum clerici, & sepultura tradiderunt corpus sacerdotis sui, cujus præcepta servantes, in navem sub festina-

tionem reversi sunt: quam mox ut intrare potuerunt, in eundem locum ubi vir Domini sepultus fuerat, Longobardorum Dux crudelissimus Gummar advenit. Ex cujus adventu, virum Dei habuisse spiritum prophetiæ claruit: quia ministros suos a sepultura sua loco sub festinatione discedere præcepit. Hæc de S. Cerbonio & Longobardorum Duce Gregorius.

Erant Gummar unus ex dictis triginta sex Ducibus, quos inter se hoc anno partitos esse regnum Longobardorum diximus. De Populonii autem Ecclesia destituta pastore agit idem Gregorius cum esset Pontifex. Ita plane qui a Longobardis, jubente Deo, cum suis timens vitus est in insulam confugisse, mortuus, de iisdem apparuit triumphasse, dum cælitus missis aquis illi rejecti sunt; cum quot pluvie guttis tot veluti characteribus fuit ejus sanctitas prædicata: ut non lugubre funus illud Deus esse voluerit, sed paratum illi e cælo triumphum, quo pariter quam accepisset ejus anima a Deo in cælo coronam, omnibus perspicue intesceret. Sic igitur quem confessorem sub Gothis novit Ecclesia & sub Longobardis post obitum tanto miraculo divinitus illustratum accepit, eundem inter Sanctos eadem die, qua ex hac vita migravit, allegit, atque legit ex more in ecclesia anniversaria (b) obitus die ipsius populo Christiano confessionem.

X. S. Cerbonii triumphus.

(b) Martyrol. Rom. die 10. Octob.

Cæterum sicut & fugientes Dominus non deseruit, & defunctis honorificam parari voluit sepulcrum, ita & iis qui remanserunt præsto fuit, & manus conferentibus astitit, ut unus fugaret mille, & duo decem millia, non armis, sed fide, qua Sancti vicerunt regna, fortes facti sunt in bello, & castra verterunt exterorum. Nam accipe primum, quæ in provincia Sannii accidisse iisdem temporibus, idem S. Gregorius his verbis enarrat (c): Nuper in provincia Sannii quidam venerabilis vir, Menas nomine solitariam vitam ducebat: qui nostrorum multis cognitus, ante hoc fere est decennium defunctus. De cujus operis narratione unum auctorem non refero, quia pene tot mihi in ejus vita reses sunt, quot Sannii provinciam noverunt. Hic itaque nihil ad usum suum aliud, nisi pauca apium vascula possidebat. Huic cum Longobardus quidam in iisdem partibus rapinam voluisset ingerere, prius ab eo viro verbo correptus est, & mox per malignum spiritum ante ejus vestigia vexatus. Qua ex re factum est, ut sicut apud omnes incolas, ita etiam apud eandem barbaram gentem ejus celebre nomen haberetur, nullusque ultra præsumeret ejus cellulam nisi humilis intrare. Hactenus de Mena Gregorius.

XI.

(c) Greg. dial. 13. c. 26. De Mena solitario.

XII.

Sed coronis coronas jungens, hujusmodi addit gloriosum ex religione triumphum, cum videlicet non adversus Longobardos tantum pugnatum est, sed & contra Arianam perfidiam, qua armatus ipsorum Episcopus in castra Dei tentavit violentus irrumperet; ait enim (a): Unum narro quod per Bonifacium monasterii mei monachum, qui usque ante quadricennium cum Longobardis fuit, adhuc ante triduum agnovi. Cum ad Spoletanam urbem Longobardorum Episcopus, scilicet Arianus, venisset, & locum illic ubi solemnitas sua ageret non haberet, cepit ab ejus civitatis Episcopo ecclesiam petere, quam suo errori dedicaret. Quod dum valde Episcopus negaret, idem qui venerat Arianus, beati Pauli Apostoli ecclesiam illic communis sitam se die altero violentem intraturum esse professus est. Quod ejusdem ecclesiae custos audiens, festinus cucurrit; ecclesiam clausit, seris munitis; factis autem vesperis, lampades omnes extinctas, seque in interioribus abscondit. In ipsa autem subsequenti lucis crepusculo Arianus Episcopus collecta multitudine advenit, clausas ecclesiae januas effringere paratus. Sed repente cuncta simul portae divinitus concussae, abjectis longius seris, apertae sunt, atque cum magno sonitu omnia ecclesiae claustra patuerunt. Effuso desuper lumine, omnes quae extinctae sunt lampades, accensae sunt. Arianus vero Episcopus, qui vim facturus advenerat, subita caecitate percussus est, atque alienis manibus ad suum habitaculum reductus. Quod dum Longobardi in eadem regione positi omnes agnoscerent, nequaquam ulterius praesumpserunt Catholica loca, ibidem scilicet posita, temerare. Mira enim modo res gesta est, ut quia ejusdem Arianus causa lampades in ecclesia beati Pauli fuerant extinctae, uno eodemque tempore & ipse lumen perderet, & in ecclesia lumen rediret. Hac Gregorius, Sed quod arma fidelium non sint carnalia, sed Deo potentia, & non ira, sed charitate adversus hostes consueverint dimicare: his adjungam quae de Christi milite Sanctulo Nursinae Ecclesiae presbytero idem auctor tunc accidisse scribit his verbis (b):

(a) Greg. dial. l. 3. c. 29.

Arianus Episcopus erat poetas impietatis.

(b) Greg. dial. l. 3. c. 37.

XIII. Mira de Sanctulo,

Hic (inquit) quodam tempore, cum in praelo Longobardi olivam premerent, ut oleum liquari debuisset: sicut vacuundus erat & vultu & animo, utrem vacuum ad praelum detulit, laborantesque Longobardos laeto vultu salutavit, utrem protulit, & jubendo potius, quam petendo, cum impleri sibi dixit. Sed Gentiles viri, quia tota jam die frustra laboraverant, atque ab olivis exigere oleum torquendo non poterant, verba illius moleste susceperunt, eumque injuriis insectati sunt. Quibus vir Dei laetiori adhuc vultu respondit,

dicens: Si premetis, ut istum utrem Sanctulo impleatis, sic oleum vobis reveretur. Cumque illi ex olivis oleum defluere non cernerent, & virum Dei ad implendum utrem sibi insistere viderent, vehementer accens majoribus hunc verborum contumeliis detestari coeperunt. Vir autem Dei videns quod ex praelo oleum nullo modo exiret, aquam sibi dari petiit, quam cunctis videntibus benedixit, atque in praelum suis manibus jactavit: ex qua protinus benedictione tanta ubertas olei erupit, ut Longobardi, qui diu incessum laboraverant, non solum sua vascula omnia, sed utrem quoque, quem vir Dei detulerat, impletes, gratias agerent, quia is qui oleum petere venerat, benedicendo dederat quod postulabat.

Sed de eo subdit majora idem S. Gregorius, referens in signum miraculum ab ipso Sanctulo eodem tempore editum, cum ecclesiam S. Laurentii a Longobardis incensam restituere conaretur. Ait enim: Alia quoque ubi tempore vehementer famas incuberat (illa videlicet, de qua ex Anastasio hoc anno mentionem fecimus) & B. Laurentii martyris ecclesia fuerat a Longobardis incensa; quam vir Dei restitaurare cupiens artifices multos ac plures subministrantes operarios adhibuit; quibus necesse erat ut quotidianis sumptibus laborantibus sine dilatione praeretur. Sed exigente ejusdem famis necessitate, panis ejusdem defuit: coeperuntque instantes victum quaerere, quia viros ad laborem per inopiam non haberent. Quod vir Dei audiens, eos verbis consolabatur, foris promittendo quod deerat; sed ipse graviter anxiebatur intus, exhibere cibum non valens, quem promittebat.

Cum vero hac illucque anxius pergeret, devenit ad clibanum, in quo vicine mulieres pridie panes coxerant: ibique incurvatus aspexit, si forte panis a coquentibus remansisset. Tunc repente panem mirae magnitudinis atque insoliti candoris invenit: quem quidem tulit, sed deferre artificibus noluit, ne fortasse alienus esset, & culpam velut ex pietate perpetraret. Per vicinas itaque hunc mulieres detulit, eumque omnibus ostendit; ac ne cui earum remansisset, inquisivit. Omnes autem quae pridie panem coxerant, suum hunc esse negaverunt, atque panes suos numero integros retulisse, professae sunt. Tunc laetus vir Domini perrexit ad multos artifices cum uno pane: & ut omnipotenti Deo gratias agerent, admonuit; & quia eis annonam praebuerat, indicavit. Eisque ad refectioem protinus invitatis inventum panem apposuit. Quibus sufficienter pleneque satiatis, plura ex eo quam ipse panis erat, fragmenta collegit: quae die quoque altero eis ad refectioem intulit: sed id quod ex fragmentis supererat, ipse quo-

XIV. Ecclesiam incensam Sanctulus inflaurat.

XV.

Panis operarii suppeditatur indeficiens.

(a) Greg. dial. l. 3. c. 37.

XVI. Diaconus liberatur.

XVII.

Sanctulus in discrimen adductus liberatur.

quoque quae apposta fuerant fragmenta superabat. Factumque, ut per dies decem omnes illi artifices & operarii ex illo pane satiati, hunc & quotidie ederent, & ex eo quotidie quod edi posset in crastinum superesset; & sic fragmenta panis illius per esum crescerent, & cibum comedentium ora repararent. Hucusque de his Gregorius: sed nondum de Sanctulo, ejusque cum Longobardis inito certamine finis. Audi enim quae iis idem S. Gregorius de eodem mox adnectit, cum plene de Longobardis adversantibus victoriam tulit, spoliisque revexit, & perspicuo in Ecclesia permansura trophaea Christi gloriam praedicantia statuit. Ait ergo Gregorius (a):

Die quadam captus a Longobardis quidam diaconus tenebatur ligatus; eumque ipsi qui tenebant, interficere cogitabant. Advenerante autem die, vir Dei Sanctulus ab iisdem Longobardis petiit, ut relaxari, eique vitam concedi debuisset: quod posse se facere, omnino negaverunt. Cumque mortem illius deliberasse eos cerneret, petiit ut sibi ad custodiam dari debuisset. Cui protinus responderunt: Tibi eum quidem ad custodiendum damus, sed ea conditione interposita, ut si iste fugerit, pro eo ipse moriaris. Quod vir Domini libenter accipiens, praedictum diaconum in suam suscepit fidem: quem nocte media, cum Longobardos omnes somno gravi depresso aspiceret, excitavit, & ait: Surge, & concitus fuge: liberet te omnipotens Deus. Sed idem diaconus promissionis ejus non immemor, respondit, dicens: Fugere, pater, non possum: quia si fugero, pro me sine dubio ipse morieris. Quem vir Domini Sanctulus ad fugiendum compulsi, dicens: Surge, & vade: te omnipotens Deus eripiat: nam ego in manu ejus sum: tantum in me possum facere, quantum ipse permiserit. Fugit itaque diaconus, & quasi deceptus in medio fidei iussor remansit.

Facto igitur mane Longobardi, qui diaconum ad custodiendum dederant, venerunt: quem dederant, petierunt: sed hunc venerandus presbyter fugisse respondit. Tunc illi inquirunt: Scis ipse melius quid conuenit. Servus autem Domini constanter ait: Scio. Cui dixerunt: Bonus homo es: nolumus te pro varios cruciatus mori: elige tibi mortem quam vis. Quibus vir Domini respondit, dicens: In manu Dei sum: ea morte me occidite, qua occidi permiserit. Tunc omnibus qui illic aderant Longobardis placuit, ut cum capite truncare debuissent, quatenus sine gravi cruciatu vitam ejus compendiosa morte terminarent. Cognito itaque, quod Sanctulus, qui inter eos pro sanctitatis reverentia magni honoris habebatur, occidendus esset: omnes qui in eodem loco inventi sunt Longobardi convenerunt, sicut sunt nimiae crudelitatis,

lati ad spectaculum mortis. Circumsteterunt itaque acies. Vir autem Domini deductus in medium est, atque ex omnibus viris fortibus electus est unus, de quo dubium non esset quin uno ictu caput ejus absunderet. Venerandus igitur vir inter armatos deductus, ad sua arma statim cucurrit: nam petiit ut sibi paululum orandi licentia daretur. Cui dum concessum fuisset, in terram se stravit & oravit. Qui dum paulo diutius oraret, hunc electus interfector calce pulsavit, ut surgeret, dicens: Surge, & flexo genu extende cervicem. Surrexit autem vir Domini, genuflexit, cervicem extendit; sed tenso collo eductam contra se spatiam intuens, hoc unum publice dixisse fertur: Sancte Joannes suscipe illam. Tunc electus carnifex evaginatum gladium tenens, nisu forti in altum brachium percussurus elevavit, sed deponere nullo modo potuit: nam repente dirigit, & erecto in caelum gladio, brachium inflexibile remansit.

Tunc omnis Longobardorum turba, quae ad illud spectaculum aderat, in laudis favorem conversa, mirari coepit, virumque Dei cum timore venerari: quia profecto claruerat, cujus sanctitatis esset, qui carnificis brachium in aere ligasset. Itaque postulatus ut surgeret, surrexit: postulatus ut brachium sui carnificis sanaret, negavit, dicens: Ego pro eo nullo modo orabo, nisi mihi ante juramentum dederis, quia cum ista manu Christianum hominem non occidet. Sed Longobardus idem, qui (ut ita dicam) brachium contra Deum tendendo perdidit, poena sua exigente, compulsus est jurare, se Christianum hominem numquam occidere. Tunc vir Dei precepit, dicens: Depone manum deorsum. Qui statim deposuit. Atque illico adjunxit: Remitte gladium in vaginam: & statim remisit.

Omnes ergo tanta virtutis hominem cognoscentes, boves & jumenta, quae depraedati fuerant, certatim ei offerre in munere volebant: sed vir Domini tale munus suscipere recusavit, munus autem bonae mercedis requisivit, dicens: Si mihi aliquid vultis concedere, omnes captivos, quos habetis, mihi tribuite, ut habeam unde pro vobis debeam orare: Factumque est, ut omnes captivi cum eo dimissi sint; atque superna gratia disponente, cum se unus pro uno morti obtulit, multos a morte liberavit. Hucusque Gregorius de Sanctuli inito cum Longobardis certamine, in quo charitati juncta fides extincti odium, atque perfidiam superavit. Si quando vero eos permisit Deus in Dei servos sic fievere, ut eisdem absque obice neci traderent; & in hoc declarata est divina potentia, cum iidem occisi licet, tamen ut victores triumphale carmen can-

XVIII. Longobardi Sanctulum venerari.

XIX. Sanctulus captivos liberat.

CHRISTI
573.BENEDICTI PAP.
I.JUSTINI JUN. IMP.
8.(a) Greg.
dial. l. 4.
c. 21.
XX.
Monachi
suspensi
psallunt.

cinere auditi sunt. Nam accipe quæ in super in provincia Valeria accidisse in hunc modum idem auctor enarrat (a): Vita namque venerabilis Valentius, qui posthac in Romana urbe mihi (sicut nosti) meoque monasterio presuit, prius in Valeria provincia suum monasterium rescit. In quo dum Longobardi sevientes venissent (sicut ejus narratione didici) duos ejus monachos in ramis unius arboris suspenderunt; qui suspensi eodem die defuncti sunt. Facto autem vespere, utrorumque eorum spiritus claris illic apertisque vocibus psallere coeperunt; ita ut ipsi quoque, qui eos occiderant, nimium mirati renerentur: quas videlicet voces captivi quoque omnes, qui illic aderant, audierunt, atque eorum psalmodia postmodum testes extiterunt. Sed has voces spirituum omnipotens Deus idcirco pertingere voluit ad aures corporis, ut viventes quique in carne discerent, quia si Deo servare studeant, post carnis mortem uberius vivant. Hæc ipse: sed & aliis quoque signis Deus reddidit manifestum in cælo vivere, quos tunc barbaricus gladius in terra necasset. Nam audi eundem Gregorium ista narrantem (b).

(b) Ibid.
c. 22.
XXI.
De Sorani
Abbatis
nece.

Quibusdam religiosis quoque viris attestantibus, adhuc in monasterio positus agnovi, quod hoc Longobardorum tempore juxta in hac provincia, quæ Sura nominatur, quidam monasterii pater venerabilis Soranus nomine fuerit, qui captivus adventientibus, atque a Longobardorum deprædatione fugientibus, cuncta quæ in monasterio videbatur habere, largitus est. Cumque in elemosynis vestimenta sua ac fratrum omnia & cellarium consumpsisset; quicquid habere in horto potuit, expendit. Expensis vero rebus omnibus, Longobardi ad eum subito venerunt, eumque tenuerunt, & aurum ab eo petere coeperunt. Quibus cum ille diceret, se omnino nihil habere; in vicino monte ab eis ductus est, in quo silva immensa magnitudinis stabat. Ibi captivus quidam fugiens, in cava arbore latebat: ubi unus ex Longobardis, educto gladio, prædictum venerabilem occidit virum; cujus corpore in terram cadente, mons protinus & silva concussa est, ac si ferre non posse pondus sanctitatis ejus diceret terra quæ tremisset. Sic igitur sanctum virum martyrio coronatum, anniversaria recurrente die, quolibet anno Ecclesia celebrare consuevit. Sed attende quid de alio itidem martyrio vita perfuncto Gregorius subdit (c):

(c) Ibid.
c. 23.
XXII.
Ultio sub-
secuta est
Diaconi
occisionem.

Alius quoque in Marforum provincia vite valde venerabilis diaconus fuit: quem inventum Longobardi tenuerunt, quorum unus educto gladio caput ejus amputavit. Sed cum corpus ejus in terram caderet: ipse, qui hunc capite truncaverat,

immundo spiritu correptus, ad pedes ejus corruit, & quod amicum Dei occiderit, inimico Dei traditus ostendit. Hæc sanctus Gregorius. Quod igitur alios ereptos, alios vero ab eisdem barbaris necatos audis; in utriusque admirandam Dei providentiam contemplari licet, cum ut alii coronam consequerentur, & ut alii in aliorum levamen solatiumque remanerent, effecit: ne si magistri omnino deficerent, exolesceret disciplina. Quomodo autem reliqui sanctissimi monachi mirifici illius Equitii alumni a Deo illæsi a furore barbarico conservati sint, eundem audi Gregorium, cum ita scribit (d):

(d) Greg.
dial. l. 1.
c. 4.
XXIII.
S. Equitius
suos libe-
rat.

Eandem Valeria provinciam Longobardis intrantibus, ex monasterio reverendissimi viri Equitii in prædicto oratorio ad sepulcrum ejus monachi confugerunt. Cumque Longobardi sevientes oratorium intrassent, coeperunt eosdem monachos foras trahere, ut eos aut per tormenta discernerent, aut gladiis necarent. Quorum unus ingemuit, atque acri dolore commotus clamavit: Heu, heu, heu, sancte Equiti, placet tibi quod trahimur, & nos non defendis? Ad cujus vocem, protinus sevientes Longobardos immundus spiritus invastit: qui corruentes in terram tandem vexati sunt, quousque cuncti qui foras erant Longobardi cognoscerent, quatenus locum sacrum temerare ulterius non auderent. Sicque vir sanctus dum discipulos defendit, etiam multis postea remedium illuc fugientibus præstitit. Idemque de Cassinati monasterio S. Benedicti ista inferius (e) tradit, in primis referens quæ ab ipso sancto viro ante cognita atque prænnunciata fuissent:

(e) Greg.
dial. l. 2.
c. 17.
XXIV.

Vir quidam nobilis Theoprobis nomine ejusdem Benedicti Patris fuerat admonitione conversus, qui pro vite suo merito magnam apud eum familiaritatis fiduciam habebat. Hic cum quadam die ejus cellam fuisset ingressus, hunc amarissime flentem reperit. Cumque diu subsisteret, ejusque non finire lacrymas videret (nec tamen vir Dei consueverat orando plangere, sed mœrendo) quam causam tanti luctus existeret, inquisivit. Cui vir Dei illico respondit: Omne hoc monasterium quod construxi, & cuncta que fratribus præparavi, omnipotentis Dei iudicio Gentibus tradita sunt. Vix autem obtinere potui, ut mihi ex hoc loco anime concederentur. Cujus vocem tunc Theoprobis audivit, nos autem cernimus, quæ destructum modo a Longobardorum gente ejus monasterium scimus. Nocturno enim tempore quiescentibus fratribus, nuper illic Longobardi ingressi sunt, qui diripientes omnia, ne unum quidem hominem tenere potuerunt. Sed implevit omnipotens Deus, quod fidei famulo Benedicto promiserat, ut si res Gentibus tra-

CHRISTI
573.BENEDICTI PAP.
I.JUSTINI JUN. IMP.
8.

deret, animas custodiret. Hæc Gregorius. Porro eosdem monachos inde pullos Romam commigrasse, idem alibi tradit, Abbatesque numerat, qui ad ea usque tempora eidem monasterio præfuerunt (a), traditumque his fuisse Lateranense cœnobium incolendum affirmat. Hos etiam accipere consuevisse alimoniam una cum aliis monachis ab ipsa Apostolica sede, idem Gregorius in epistola ad Constantinam Augustam (b) docet. At de Longobardorum sub Benedicto Papa cepta grassatione per Duces in reliquas Italia partes satis. Plura sunt alia, quæ certis annis, quibus gesta esse reperiuntur, opportunius inferemus.

(a) Greg.
dial. l. 2.
in prin.(b) Greg.
l. 4. epist.
34.

XXV.

Quod vero ad res hoc anno in Galliis gestas pertinet auctor est Sigebertus, hoc anno altercatum esse inter Hispanos & Gallos de Paschatis diei celebritate. Ait enim: Hispani & Franci de Pascha celebrando dissentunt, Hispani duodecimo Kal. Aprilis, Franci vero decimoquarto Kal. Maii Pascha celebrantibus. Sed Francos recte celebrasse, per hoc divinitus claruit, quod fontes in Hispania, qui in sabbato sancto Pascha ad baptizandum sponte divinitus repleri solent, non in Hispanorum, sed in Francorum Pascha repleri sunt. Hæc ipse, ex quibus omnis de impostura interdum oborta suspicio abolita est. Si enim humana arte ea de fontibus contigissent, utique eadem ad Hispanorum sententiam comprobendam accommodata fuissent.

XXVI. Hic ipse insuper numerat annus octavus a tempore inguinaris pestis, quo suum S. Gallus Arvernensis Episcopus obitum designavit, & eadem populi ex renascente eodem morbo prædixit, ut suo loco ex Gregorio (c) Turonensi narratum est. Porro de ejus felici ad Deum transitu idem auctor ista alibi habet (d):

(c) Greg.
Tur. hist.
Franc. l. 4.
c. 5.
(d) Greg.
Tur. in Vi-
ta SS. Pa-
tri. c. 3.

Cum gravatus incommodo decubaret, ita febri interna omnia membra ejus depulavit, ut capillos & barbam simul amitteret. Scienis autem, revelante Domino, post triduum migraturum, contor-

PAGIUS IV. Ad num. XXV. Diffidium de Paschate celebrando inter Hispanos & Gallos, quod Gregorius Turonensis lib. 5. cap. 17. narrat, fuit de Paschate anni quingentesimi septuagesimi septimi; Turonensis enim de eo loquitur anno II. Childebiti Francorum Regis, qui an. DLXXV. Sigiberto patri successit, atque: In Galliis nos cum multis Civitatibus XIV. Kalendas Maias Pascha celebravimus. Alii vero cum Hispanis XII. Kalendas Aprilis Solemnitatem hanc tenuerunt. Hujus controversiæ causa fuit, quod eo anno terminus Paschalis incideret in diem XVIII. mensis Aprilis ac in feriam primam; unde sequebatur Pascha in sequentem Dominicam, ac in diem XXV. Aprilis differendum, secundum Cyclos Alexandrinos; quibus ideo nec Hispani, nec multe Galliarum Civitates consentiebant. Turonenses cum multis aliis Galliis Pascha ju-

cat populum, & omnibus confracto pane, communionem sancta ac pia voluntate largitur. Adveniente autem die tertia, quæ erat Dominica dies, quæ civibus Arvernens immanem contulit luctum albescere jam cælo, interrogat, quid in Ecclesia psallerent. Dixerunt, Benedictionem sese psallere, nempe psalmum Benedictite omnia opera Domini Domino. At ille, psalmo quinquagesimo, & benedictione decantata, & Alleluatico cum capitello expleto, consummavit officium totum temporis matutini. Quo jam extremo perfunctus officio, ait: Vale dicimus vobis, fratres. Et hæc dicens, extensis manibus spiritum cælo intentus præmisit ad Dominum: transit autem ætatis sue anno sexagesimoquinto, Episcopatus vero sui septimo & vigesimo anno. Hucusque Gregorius de obitu S. Galli: pergit vero dicere de funere atque miraculis: sed satis ad institutum.

At non prætereundum de eodem S. Gallo Venantii Fortunati (e) epitaphium, quod in gratiam Gregorii Turonensis ejus nepotis conscripsit: sic enim se habet:

XXVII.

(e) For-
tunat. l. 4.
carm.

Hoffis inique, Adam paradiso fraude repellis:
Ecce Deus famulis præstat adire polos.
Invide, sic tua mors homini meliora paravit:
Tu expellis terris: hic dat & astra suis.
Testis & Antistes Gallus probat ista beatus,
Nobilis in terris, dives cundo polos.

Sed quod ad ejus pertinet antiquam nobilitatem, testatur Gregorius Turonensis (f) in Vita ipsius, genus ducere ab egregio martyre Verio Epagatho, cujus mentio est in epistola Ecclesiæ Lugdunensis apud Eusebium (g), fuisseque tradit natum ex Georgio Senatoriæ stirpis viro & matre Leocadia. Pergit vero

(f) Greg.
Vit. SS.
Patr. c. 3.
(g) Euseb.
l. 5. c. 1.

xta Victorii Aquitani Cyclum celebrarunt XIV. Kalend. Majas, idest, die XVIII. mensis Aprilis, in quem, ut jam dixi, terminus Paschalis incidebat. Hispani vero cum aliis Galliis, quibus hoc inconveniens videbatur, illud toto mente anticiparunt, & XII. Kalend. Aprilis, seu die XXI. Martii, ipso scilicet æquinoctii die juxta Cyclum Latinorum Victorio antiquiorum peregerunt. Ex quo liquet, ut observat Bucherius de Doct. Temp. cap. 10. Galliam plerumque, non tamen omnem, Victorii Cyclum hoc tempore amplexam esse. Alibi die XXV. Aprilis Solemnitatem hanc, secundum Cyclos Alexandrinos tenuerunt Christiani.

Ad num. XXVI. & seqq. Sanctus Gallus Episcopus Arvernensis interfuit primo Concilio Arvernensi anno DXXXV. celebrato, Concilio Aurelianensi IV. anno DXLI. & Concilio Au-

V.
Moritur
S. Gallus
Episc. Ar-
relianensis.

ro idem Fortunatus ejus vitam summam referre:

*Qui Christi auxilio fultus nec adultus in annis
Se majora petens, odit amore lares:
Effugit amplexus patrios, matremque relinquit:
Qui monachum regeret, quaritur Abba parens.
Illic tyro rudis generoso cepit ab aeo
Militiæ Domini belliger arma pati.
Quintiano demum sancto erudiente magistro,
Pulchrior est auro corde probatus homo.*

Fuit iste Quintianus sanctitate præclarus Episcopus Arvernensis, qui cum ex monacho reddidit clericum, atque imbutus sanctis moribus & Ecclesiasticis literis; quibus optimo excoltus, cum innotuisset Theodorico Francorum Regi, ab eo accersitus atque retentus est: ubi cum esset, apud Coloniam Agrippinam idolorum templum, quod frequentabatur a rusticis, succendisse tradit Gregorius. Pergit vero Fortunatus:

*Inde Palatinam Regis translatus in aulaam,
Theodorice, tuam, vixit amore pio.
Mox ubi destituens terras, petit astra magister,
Cessit discipulo cura tenenda gregis.
Pontificatus enim moderans ita rexist habenas
Pastor ut officii, esset amore pater,
Mansuetus, patiens, bonus, æquus, amator, amandus,
Non erat offensæ, sed locus hic veniæ.
Si qua supervenit facta est injuria verbis:
Unde furor poterat, inde triumphus erat.*

Plura id genus de ipso Gregorius refert

PAGIUS relinens V. anno DXLIX. habitis; transit autem ad Dominum, ut scribit Gregorius Turonensis in Vitis Patrum cap. 3. Episcopus sui septimo & vicesimo anno. Idem Gregorius in Historia lib. 4. capp. 5, 6, & 7. pluribus agit de Cautini ejus successoris electione, eamque refert ad tempus Theodebaldi Francorum Regis, quem constat regnare coepisse anno DXLVII. & e vivis abiisse anno DLIII. Cointius in Annal. Ecclesiast. Franc. mortem Sancti Galli consignat anno DLIV. quia Theodebaldi Regis mortem in annum DLV. differt, existimatque, Gallum liberasse Arvernos a lue inguinaria anno DXLVI, quod Turonensis lib. de Vitis Patrum cap. 6. tradat, eum vita functum die Dominica, jacuisse in Ecclesia triduo quarta die sepultum fuisse, & in Tabulis Ecclesiasticis inter Sanctos adscribatur ad diem Kalendarum Juliarum. Nam par-

exempla, de contumeliis scilicet atque verbèribus a suis presbyteris magna patientia toleratis. Sed audi reliqua:

*Plebem voce fovens quasi natos ubere nutrix
Dulcia condito cum sale mella dabat.
Hoc opus exercens præsentit dona futuri,
Se pastore nihil posse perire gregis.*

Hoc idcirco Christianus poeta, quod ingruente inguinaria lue, a divino oraculo accepit responsum (ut idem tradit Gregorius) ipso vivente, nullum e suis ea peste lædendum: quod & sicuti prædictum fuit, evenit. Quot autem annis eandem Ecclesiam gubernarit, his Fortunatus quos subdit, versibus docet:

*Sic Pater Ecclesiam regit in quinquennia quinque,
Bis terdena tamen lustra superstes agens.
Hinc meliore via Sanctum ad caelestia vestium
Non premit urna rogi, sed tenet ulna Dei.*

Hucusque Fortunatus de sancto Gallo epitaphium. Claruisse autem corpus ejus terræ mandatum pluribus miraculis, Gregorius tradit, qui tamen in numerando sedis ipsius tempore duobus annis a Fortunato discrepat: siquidem eum Ecclesiæ Arvernensis præfuisse Episcopum ait annos vigintiseptem. Remansit posteris ejus memoria in universa Ecclesia celebris: etenim sacris inter Sanctos ipse ascriptus tabulis, die qua obiit Kalendis Julii anniversaria memoria ubique recolitur.

Sed qui dum vixit extitit suis mediator apud Deum, tanquam Moyses (a), qui stetit in confectione in conspectu ejus, ut averteret indignationem ejus, ne perderet eos: Ubi vero mortuus est, sublato de medio tanto obice, tanquam a vi-

te alia idem Gregorius in Historia lib. 4. cap. 5. & in Vita hujus Sancti asserit, Sancti Galli intercedente Oratione, lue, quæ alias Regiones consumebat, Civitatem Arvernam non attingisse; additque Sanctum Gallum post annos octo a lue illa e sæculo migrasse. Hæc Cointius, Verum dies Martyrologiis adscripti ad anni emortalis notitiam nos perducere non possant, ut mille exemplis liquet, & ut falsum illud Chronologiæ principium evertentem, sæpius inculcavimus. Neque divus Gallus Kalendis Julii sepeliri potuit; cum Turonensis loco citato doceat corpus ejus jacuisse in Ecclesia, dum Rogationes, quæ post Pascha sunt, celebrantur, & lib. 2. Hist. cap. 34. scribat, prædictas Rogationes ante Ascensionis Dominicæ triumphum fuisse celebratas. Annus itaque quo Gallus Arvernensis a peste liberavit, quoque ipse ad De-

XXVIII.
(a) Psal.
106. & Exod. 32.

(a) Isai.
5.

(b) Greg.
Tur. hist.
Franc. 1.4.
c. 15.

(c) Greg.
Turon. de
glor. mar.
lib. 2. c. 45.
XXIX.

a vinea macerie depulsa de qua scriptum est (a): *Auferam maceriem ejus, & erit in direptionem*: mox lue illa inguinaria quæ ante annos octo Italos & Gallos afflixit, Arvernos autem, Sancto intercedente, non læserat; populum illum invadit, magnaque clade affecit, ut Gregorius ipse testatur (b), cum de divina virtute, quam tunc fuit in famulo suo expertus per sancti Juliani martyris Arvernensis reliquias, ita alibi narrat (c):

*Inter reliqua vero insignia suscipiendorum miraculorum ponimus & istud, quod insipientes corrigat, & roborat sapientes. Igitur Cautini Episcopi tempore, quo ingruentibus peccatis populi Arverna regio ab excidio luis, quam inguinariam vocant, devastabatur; ego Brivatensem vicam expetii, scilicet ut qui meritis tutari nequibam, beati martyris Juliani tutarer præsidio. In quo dum commorarer vico, unus puer ex nostris ab hoc morbo corripitur; reclinatoque ad lectulum capite, graviter ægrotare coepit. Erat autem febris assidua cum stomachi pituita, ita ut si quid acciperet, confestim eiiceret, nec erat ei cibus confortatio, sed magis exitus putabatur. Denique mei cum viderent eum in extrema vexari, hariolum quendam invocavi. Ille vero venire non differens, accessit ad ægrotum, & artem suam exercere conatur, incantationes immurmurat, sortes jactat, ligaturas collo suspendit, promittit vivere quem ipse mancipaverat morti. Hæc autem me infesto agebantur. Quæ cum mihi delata fuissent, amarissimus reddor, & cum gravi suspitio illud commemoro, quod Dominus per Eliam Prophetam Ochozia Regi pronunciat, dicens: (d) *Quia dereliquisti Dominum Deum Israel, & consulisti Deum Accaron, ideo de lectulo in quo ascendisti non surges, sed morte morieris. Nam iste post adventum harioli validius febre succensus, spiritum exhalavit. Cujus post obitum interpositis paucis diebus, puer alius simili laborare coepit incommodo. Tunc ego eis inquit: Accedite ad martyris tumulum, & aliquid exinde ad ægrotum deportate, & videbitis magalia Dei, atque cognoscetis quid sit inter justum & injustum, & inter timentem Deum & non servientem.**

(d) 4. Reg.
1.

Pulvere
sepulcri
S. martyris
curati
infirmi.

PAGIUS

um migravit, incertus. Baronius in secunda Annal. Ecclesiast. editione animadvertens eum laudatis Conciliis interfuisse, quod & jam in Notis ad Martyrologium ad diem primum mensis Julii observat, agnovit quæ anno DLXV. num. XXIX. de Civitatis Arvernensis præfervatione a peste, & hoc anno nem. XXX. de anno mortis Savi: Galli scripserat, subsistere non posse, & corrigenda monuit.

VI. Theophylactus lib. 3. cap. 10. postquam gesta anno VII. Justiniani Romanos inter & Persas narravit, scribit: *Justiniani Imperatoris anno sequenti, Marciano delectus habente, & ex Oppi-*

tem illi. Accedentes autem, parumper pulveris circa sepulcrum jacentis susulerunt. De quo ut hausit infirmus cum aqua, protinus affectus est medicinam, recuperatisque viribus ac restituta febre convalescit. Intelligite ergo nunc, o omnes qui insipientes estis in populo, & postquam ita discusseritis, scitote quia nihil sunt quæ ad seducendum humanum genus diabolus operatur. Ideo moneo, ut si quis vexillo Crucis signatus, si quis baptismi absolutione mundatus, si quis vetustate deposita in novo nunc homine viger; talia postponat ac negligat: quærat autem patrocinia martyrum, per quos sanitarum miracula celebrantur: postulet adjutoria confessorum, qui merito amici sunt Domini nuncupati; & quæ voluerit, obtinebit. Hucusque Gregorius, eandem spirans in sacrarum reliquiarum cultu pietatem, qua omnes non Galliarum tantum, sed totius Catholici orbis sanctissimi Episcopi præditi semper fuerunt.

Quod vero Arvernenses populi post obitum sancti Galli ea meruerunt affligi clade: ad alia ipsorum peccata, quorum Gregorius meminit, illud accessit, ut post obitum ejus divisa schismate Ecclesia illa fuerit, studentibus aliis Catoni presbytero, Archidiacono vero Cautino aliis, cum iste dolo agens, clam profectus ad Regem, ab eodem dari sibi petiit Episcopatum. Quæ quidem omnia luctu digna idem Gregorius suo profectus est stylo (e).

At vero ista de S. Galli obitus tempore in priori editione chronologia ab inguinaria peste uti certa deprompta jam denuo ad in eundem revocata, non posse subsistere, sunt inventa, quæ magis ad antiquiora tempora sint reducenda, cum alias idem morbus pervasit Gallias. Quod autem ad hæc tempora Gallus non potuerit pervenisse, in evidens deducitur argumentum. Cum enim ipsum annos tantum vigintiseptem dicat sedisse Episcopum Arvernensem, idemque reperiat interfuisse Concilio Aurelianensi secundo, anno Christi quingentesimo trigesimo sexto, & Arvernensi anno quingentesimo quadagesimo primo; quomodo potuit ad hæc tempora pervenisse? Accedit ad hæc, quod cum

R r Gal-

do Dara prodeunte, Barbavisque juxta Nisibim videntibus, prælium prope Sargathum. (locum a Persis ita nominatum) committitur: Persæ Romanis dant manus. Qui deinde Theobothum Castellum Persicum cingentes, cum per dies multos continuata oppugnatione nihil proficerent, Daram se retulerunt. Theophanes Theophylasto suffragatur, asseritque, Romanos vicisse Persas ad Sargathum anno Incar. secundum Alex. DLXV. qui cum mense Augusto currentis Christi anni absolvitur.

Subdit Theophylactus, Cosroen Persarum Regem, dum Romani Nisibim Mygdoniæ Urbem obli-

XXX.
Arvernensis Eccl. schismate laborat.

(e) Greg.
hist. Franc.
1. 4. c. 5.
6. 7.

De tempore obitus S. Galli.

VII.

CHRISTI
573.BENEDICTI PAP.
I.JUSTINI JUN. IMP.
8.

Galli Episcopi successorem Caurinum idem Gregorius ejus nepos, rerum ab ipso gestarum testis fidelis referat ad tempus Theodebaldi Regis, quem constat regnare cepisse anno Christi quingentesimo quinquagesimo secundo, licet positum sit

PAGIUS obsidione cingerent, cum copiis Babylone discessisse, & ad Oppidum quoddam Persicum *Nisibis a Romanis obsessa, & Apamea a Persis capta.* *Abarum* nomine, quinque dierum itinere a Circesio Romanorum Urbe venisse, indeque *Ador-maanem* Ducem ad Romanorum Provinciam proficisci jussisse. Hic citra laborem *Antiochiam* usque fertur, & suburbanis aedificiis pro tempore dirutis in *Calesyriam* venit, & die tertio *Apameam* Urbem occupavit, eaque flammis tradita in Persidem reversus est, Eadem ac Theophylactus narrat Evagrius lib. 5. capp. 8. 9. &

anno quingentesimo quinquagesimo quinto, tenuisseque tantum annos septem: utique prohibetur omnino ad hunc annum pervenire potuisse. Hæc de tempore ejus obitus dicta sunt.

Jam

10. & pluribus prosequitur, Baronius hanc *Adaarmanis* Persarum Ducis expeditionem in annum sequentem perperam differt, & pluribus explicat num. II, III, & IV.

Concilium *Parisense IV*, celebratum, de quo anno DLXXVI. verba faciemus. Ibi etiam agemus de dissensione inter Francorum Reges hoc anno exorta. Divus Gregorius postea Pontifex Romanus, hoc anno Præfecturam Romanam administrabat, ut videre est an. DLXXXI. num. III.

JESU CHRISTI
ANNUS
574.BENEDICTI PAP.
ANNUS
2.JUSTINI JUN. IMP.
ANNUS
9.

I. Am quingentesimus septuagesimus quartus Christi annus adest septimæ Indictionis, idemque nonus numeratus Justinianus Imperatoris: qui quidem extitit Orientali Imperio sanctissimus, Abaris una ex parte, Persis ex altera Romanum Imperium devastantibus.

Avares *rursum* *invadunt* *Rom. Imperium.* Anno enim hoc nono Justinianus (inquit Cedrenus) *Abari* sive *Avares* ad Danubium venerunt, ac vicerunt Romanos. De his hæc pauca ipse: Evagrius vero pluribus, dum agit de Tiberio, qui ascitus postea fuit collega in Imperium a Justiniano: Hunc (inquit) Justinus, ingenti collecto exercitu, ad congregiendum cum *Abaris* jampridem miserat. Qui quidem, militibus aspectum barbarorum baud ferentibus, parum aberat quin captus fuisset, nisi divina providentia eum præter omnium opinionem servasset, & in fines Imperii Romani reauxisset incolumem: quippe temerariis Justinianus institutis obsecutus, ipse cum tota Romana Republica in periculum venit penitus pereundi, & amplum Imperii Romani decus barbaris concedendi ad occupandum. Hæc ipse. His autem *Ann. Eccl. Tom. X.*

hæc præterea hoc item anno addita mala a Persis, idem Evagrius affirmat his verbis (a): *Et Artabanus Persa in Romanorum dittonem facta incurfione, multos captivos abduxit, captioque etiam Darras castro, domum rediit. Justinus nuncio tantæ cladis accepto, animo abalienatus est, petiitque ab Hormisda, uti pacem componeret, quæ & in annum pacta est. Constitutum sub eo est, ut psalmus: Tuæ cenæ mysticæ; magna feria quinta caneretur. Illata quoque tunc est imago nulla manu facta Camulianis pago Cappadocia (illuc enim Edeffa, ne in Persarum manus deveniret, olim translata fuit) & veneranda ligna, Crucis sanctissimæ scilicet, ab Apamea Syriæ Secunda Constantinopolim translata sunt. Quibus exuta civitas illa, quæ (ut dictum est superius) ab iisdem in alia Persarum incurfione miraculo magno divinitus defensa fuit, capta statim atque in favillam redacta est.*

Verum quæ de hac Persarum incurfione, ex qua in magnum discrimen Antiochia adducta est, idem Evagrius tradat, hic describamus. Ipse enim dum *R 1 2* agit

II.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6067.

SÆC. VI. Anno Eræ Hispan. DCXXI. A.C. 574.

○ 23. G. D 5. P. 25. Mart. Indict. 7.

JESU CHRISTI 574.

BENEDICTI I. PAPÆ 1.

JUSTINI JUN. IMP. 10.

TIBERII CONSTANTINI CÆS. 1.

I. S annus hac formula notatus: IX. post Consulatum Justinianus Jun. Aug. solius VII. a Mario vero Aventicensi: Anno VIII. Consul. Justinianus Jun. Aug. Indict. VII.

II. A num. I. ad VI. Victoriam Avarum de Romanis recte hoc anno recitat Baronius ex Cedreno & Evagrion cap. 11. Sed hæc verba, & *Artabanus Persa in Romanorum dittonem facta incurfione*, & cætera usque ad finem numeri I. quæ Evagrion attribuit, Cedreni sunt, non vero Evagrii. Annum rei gestæ nos edocet Theophanes anno Incarnat. secundum Alexandrinos DLXVI. Kalendis Septemb. superioris Christi anni inchoato, ubi ait: Hoc anno in Provincia Danubio conterminas grassati sunt Avares, quo cognito Tiberium Excubitorum Comitum adversus eos misit Imperator. Pugna cum Avaribus commissa, Tiberius ex improvviso ab hostibus oppressus superatur, multisque e suis desideratis revertitur. Meminit hujus Avarorum de Romanis Victoriam Menander Protector pag. 115. qui pagina præcedenti narraverat Legationem Bajani eorum *Chagani*, seu Principis ad Justinianum, a quo Legatus petiit, ut annuæ collationes antea solvi solitæ, quotannis penderen-

tur, & *Sirmium* sibi traderetur, cum *Gepidas*, quibus illud dederant Romani vicissent. Fufius eandemmet Avarorum Legationem recitat Menander pag. 154. & utrobique ait, Imperatorem Legatum contempsisse, & *Tiberium* adversus Abaros misisse.

Gesta Romanos inter & Persas hoc anno refert Evagrius lib. 5. cap. 10. qui ait, *Adaarmanis* Persarum Ducem post expugnatam *Apameam* venisse ad Chosroem, qui *Darras* Oppidum fortissimum in Mesopotamia positum obfidebat. Ejus igitur copiis Chosroes hyberno tempore Urbem illam ei cepit, postquam quinque *Nisibis* reamplius menser eam obfedit. Quod confirmat Theophylactus lib. 3. cap. 11. qui dicit, eam a Chosroes mensibus sex oppugnatam fuisse. Theophanes Byzantius in Excerptis de Legatione eandem expugnationem narrat, postquam locutus est de exaucloratione Marciani Romanorum Ducis, & de obsidione Nisibis a Romanis relicta; quem ordinem etiam servat Evagrius, qui cap. 9. tam de Marciano, quam de Nisibi loquitur. Refert autem Evagrius Justinianum, qui cum vili & abjecto exercitu tantam Urbem obfidere jufferat, cum videret eam a Marciano cito non capi, ei injunxisse, ut eam defenderet, illumque Dignitate exuisset. Quod & narrat Theophylactus loco laudato, additque, Justinianum formidantem, ne alia insuper mala existerent, presentis anni Inducias cum Persis secisset. Menander Protector pag. 156. harum Induciarum mentionem facit, aitque, *Sophiam Augustam*, dum Justinianus mentis imbecillitate laboraret, Jacobum ex Medicis Imp. ad Chosroem misisse, & per annum ut ab armis cessaretur, statutum esse, numeratis Chosrois quadraginta quinque aureorum millibus. Vide pag. 118. ubi jam Menander fufius de ea Legatione egerat. Has Imperii Romani calamitates Theophylactus vi-

tio

pulationes agrorum, & incursiones absque ullo timore fiebant.

IV. Invadit porro Cosroes Antiochiam per suos duntaxat milites (ipse namque eo non venit) qui praeter omnem spem inde repulsi fuere: cum tamen nemo, vel pauci admodum in civitate remanerent. Cumque Episcopus inde fugisset, secumque e-duxisset sacrum Ecclesiae thesaurum, propterea quod magna pars muri ceciderat, & populus (ut fit in his praesertim temporibus) seditione constata novis rebus studebat, quibus fugientibus urbs deserta relicta; nec quisquam erat, qui vel ad machinas ulla contra hostes fabricandas, vel ad eisdem ullo modo resistendum, animum intenderet. Subiicit (a) his de Heraclea ab hostibus incensa, A-pameaeque capta & igne absumpta, abdu-cto captivo Episcopo una cum civitatis Praefecto, aliique malis innumeris illar-ri regionibus illis, in quas iidem se gra-fantes infunderant; cum interea ipse Cosroes Daram expugnavit civitatem, munitissimam in finibus positam.

(a) Evagr. li. 5. c. 10.

V. Alia rursus clade contigit his Justin-itoris haereticis saepe repressis, ejectis, ac saepe receptis; sed denuo in Cathol-icos insurgentibus, de quibus idem Imp. Novellam (b) constitutionem ediderat,

PAGIUS Novembrium, Indictione XIII. Si enim anno se-quenti post diem XIII. mensis Decembris, Im- perium Caesarem Tiberius suscepisset, die tertia mensis Novembris anni DLXXIX. adhuc quartum Imperii annum numerasset, nec quintum exor- sus esset ante diem XIII. mensis Decembris il- lius anni. Emin. Card. Norisius in Dissert. de Synodo V. cap. 9. paragr. 3. doctè de ini- tio Tiberii Caesaris disserit, & ex praefatis Sy- nodi Gradenis verbis concludit, Tiberium an- no currenti, mense Novembri Caesarem appel- latum fuisse; quæ & sententia Onuphrii in lib. 3. Factorum fuit. Verum illam quoad mensam ipsius inaugurationis sententiam & laudata clau- sula Libro Eugipii subjuncta, & citatus Theo- phylacti locus plane convellunt.

IX. Spondanus in Epitome Baronii ad annum DLXXV. dicit, in annis Tiberii & Mauricii lapides variare, dum in Epitaphio Boetii mox recitato, tempus ejus depositionis notatur VIII. Kal. Novemb. Indict. XI. Justinii Aug. an. XII. & Tiberii Caesaris anno III. in Epitaphio ve- ro cujusdam tabernarii, quod Romæ extat, annus III. Imp. Mauricii, cujus æque initium pendet ab isto Tiberii, jungitur cum Indictio- ne prima; cum tamen, inquit Spondanus, pro correctione Baronii qui in Appendice laudata monuit, Mauricii initium ad annum DLXXXIII. retrahendum esse, faciat etiam Historia Miscel- læ, quæ Tiberii cooptationem ponit anno X. Imperii Justinii, III. ante eisdem Justinii obi- tum. Ita Spondanus. At Epitaphium illius ta- bernarii manifeste mendosum est; cum in nul- la opinione annus III. Mauricii cum Indictio- ne prima connecti possit, ut numeranti patet. Quoad Auctorem Miscellæ, recte is scribit, Ti- berium anno Justinii X. nuncupatum esse Cæsa- rem, quod & Cedrenus ac Theophanes etiam

multans civilibus poenis eos qui in eo- dem permanissent errore. Quæ autem malæ bestie iste tentaverint, videre est apud Acta Nicæni posterioris Concilii Oc- cumentici, cum a Patribus recitari jube- tur epistola Simeonis Stylitæ Junioris ad ipsum tunc Imperatorem Justinum data, cujus titulus sic se habet (c):

(c) Nicæn. Conc. 2. Act. I.

VI. Beati Simeonis Stylitæ, qui in admi- rando monte vixit, epistola ad Justinum Junio-rem Imperatorem.

Quis dabit oculis meis fontem lacry- marum, ut omnibus diebus misera vita mea satis ex corde fleam? Tanta enim, vestra serenitate & pietate regnante, tan- ta scelera & impietates ab impiis & ex- cran- dis Samaritanis in sanctum templum, quod devota tua majestas extrui jussit, designata sunt, qualia nunquam sunt au- dita. Dico autem eos qui castra habent prope civitatem Porphyriouis. Hæc au- tem quæ sunt facta, breviter & tenui- ter cognoscat vestra serenitas in his quæ nostra humilitas per sanctissimum Episco- pum Orientalem Patriarcham, qui non le- viter ex hoc angitur, ad vestram maje- statem scripsit. Nec lapides sufficientes sunt ferre, si omnem illam impietatem exclamet, quam oculis suis dictus san- ctissimus Archiepiscopus vidit. Citius en- im mortem & interitum nostra tenuitas ex-

De Sama- rititis in fa- cras ima- gines in- fanientibus.

VI.

expeteret, quam iterum talia mihi nar- rari audire. Omnem enim blasphemiam excellit improbum hoc factum, quod in Deum Verbum pro nobis incarna- tum, ejusque gloriosam matrem, & vene- randam sanctamque Crucem designarunt. Hanc rem cum cogitamus, ad divinas vestras aures nos referimus. Nam cum videamus pias leges vestras, eos qui ima- ginem aut statuum Imperatoris ignominia afficiunt, extremæ & iusto mortis suppli- cio plectere; qua tandem poena puniendi sunt, qui in imaginem Domini nostri e- jusque matrem nefando facinore grassati sunt? Profecto, non video quid mihi di- cendum sit. Tantum enim scelus est com- missum, ut nec ulla humanitas mica am- plius superesse credatur. Quamobrem ob- secramus victoriosam vestram potentiam, ne ulla posthac eis misericordia ostenda- tur, neque amplius parcere illis quis- piam velit, neque ullam apologiam aut excusationem illorum nomine accipere, ne posthac pejora aggrediantur. Hacten- us magnus Simeon.

VII. Adversus Iconocla- stas.

VIII. De ipso autem Simeone plura etiam scribit Evagrius, cui magnus cum eo

PAGIUS fuerant: unde, inquit, & sacra illa forma per indulgentiam ipsi a patre nostro concessa, quæ lo- gis vicem obtinens, largitur ipsis, ut heredita- tem pariter adire & transmittere, item legatis honorari & legata relinquere possint, imperium vacabit, neque profusus ullam firmitatem habe- bit. In Praefatione ejusdem Constitutionis di- cit Justinus: Sapienter tam piensissimus Prin- ceptis pater noster, quam etiam nos ipsi studio ha- buimus, ut Samaritanorum haeresim ad meliorem frugem perduceremus. Non itaque hæc Consti- tutio a Justiniano data, sicuti Novella CXXIX. quæ in ea abrogatur, sed a Justino, qui ab eo adoptatus fuerat, quem ideo Justinus patrem appellat. Hoc recte vidit Baronius, & ante eum alii; sed nullus hactenus annum quo ea promulgata, detegere potuit.

XI. Allatus in Diatriba de Symeonibus, inter Sancti Symeonis Stylitæ Junioris Scripta Epi- stolam ejus ad Justinum Junio-rem recenset, & genuinum hujus Sancti foetum non esse existi- mat; quod Symeon Imperatoris aures divinas nuncupaverit; quod eundem uti misericordia pro- hibuerit; quod quæ deherat iram Regis refran- nare, illam magis magisque succenderit; quod ejus exemplo usus non sit, qui neminem cultu per- ire; quod denique eidem Imperatori Deum cor- regnare dixerit. Sed ea argumenta ita ineffica- cia sunt, ut ea refutare opus non sit, sicut inquit Janninghus in Commentario prævio ad Vitam Sancti Symeonis Stylitæ ad diem XXIV.

X. Samaritæ tumultu- antur.

usus amicitiae intercessit: qui quonam- pacto tam arduum vite institutum arri- puerit, Abbate, in cujus monasterio de- gebat, id monente, narrat his verbis: (a) Erat autem iste Simeones propter ex- imiam virtutem omnium hominum suæ ætatis facile præstantissimus; qui in colu- mna vitam severam coluerat adeo a te- neris (ut ajunt) unguiculis, uti dentes suos in ea mansione commutaret. Ad vi- tam autem in columna degendam tali cau- sa inductus fuit. Cum adhuc tenella val- de ætate esset, & puerorum more per mon- tis juga ludendo saltandoque pererraret; forte fortuna incidit in pardum: cujus collo cingulo circumjecto, eo veluti frano bestiam, quæ jam suam feram naturam exuerat, ad suum monasterium secum ducit. Quod cum magister ejus, qui ata- rem agebat in columna, videret; per- contatur quid sit. Respondit puer, selem esse, quem vulgo catum nominant. Hinc igitur conjecturam faciens, quantopere virtute esset in posterum præstaturus, ad vitam in columna degendam eum induxit. In qua columna simul & in altera summo in montis vertice sita sexaginta & octo annos vixit omnibus gratiæ donis reple- tus: quippe demones expulit, sanavit om- nem morbum & omnem languorem, res fu- turas perinde ac præsentis prævidit. Qui prædixerat Gregorio, illum ejus mortis mi- nime ad futurum, atque adeo ignoraturum quid post ipsum mortuum eveniret.

(a) Evagr. l. 6. c. 12. De Vita & miracu- lis Simeo- nis Junio- ris.

IX. Quinetiam cum ipse mecum cogitarem, de liberorum amissione: quærentemque quid causæ esset, cur Gentibus, qui liberis abun-

mensis Maii apud Bollandum. Subjungit, ani- mum ejus eo non parum inclinare, ut putet ad Justinianum potius Justinii Junioris decesso- rem eam Epistolam datam esse; tum quod sub Justiniano Samaritarum audacia plus solito in- valuerit, vix cognita sub Justino aliunde, quam ex hac, de qua ambigit, Symeonis Epistola; tum quod Epistola Caroli Magni ex Capitula- ri de non adorandis imaginibus lib. 4. cap. 5. ab Allatio producta, & alia Hadriani I. Papæ ad eundem Carolum pro Nicæna Synodo II. dictæ Synodo subjuncta, exprimant nomen Ju- stiniani, non Justinii: tum denique etiam vel maxime quod statim in principio Epistolæ di- cantur Samaritæ in Sanctum Templum, quod Imperator fruendum curaverat, per summum scelus seviisse; cum tamen Justinii paucula quæ- dam Monumenta ab Auctoribus memorentur, Justiniani vero innumera.

XII. Verum apud me certum, Virum doctum hal- lucinari, ipsosque etiam homines Eruditos qua- tuor has Litteras Just. quæ variis Constitutio- nibus in Antiquis MSS. & in duabus laudatis Epistolis præfixæ erant, perperam saepe interpre- tatos esse de Justiniano; cum aut Just. Seniori, aut Justinii Juniori adscribendæ fuissent. Alemannus in Notis ad Hist. Arcanam Procopii cap. 9. varias leges Justiniano attributas, Justino Seniori, resti- tuit, nullique dubium esse debet, quin Novel- la CXLIV. sit Justinii Junioris, ut verba, quæ ex ea recitavimus, manifestissimum faciunt. Deni-

abundarent, idem ipsum nequitiam accideret; Simeones, quavis hanc cogitationem nemini patefecisset, scripsit ad me, ut ab huiusmodi cogitationibus, utpote Deo minime probatis, desisterem. Porro autem hoc factum cum uxore scribæ mei: quoniam lac illi postquam pepererat ita obstructum fuit, ut infans in maximum vitæ veniret periculum; Simeones ubi manum dexteram viri ejus tetigerat, iussit ut ad uxoris ubera iniiceret: quo facto, extemplo lac veluti ex fonte erupit, adeo ut vestem mulieris totam madefaceret. His accedit, quod puerum a viatoribus, quibus-

cum iter faceret Simeones, in tempesta nocte a tergo relictum leo dorso imposuit, & ad monasterium Simeonis adduxit. Itaque ministri Simeonis iussu ingressi, puerum a leone apportatum introduxerunt. Multa alia præterea gessit admirabilia, quæ linguam disertam & vacuum tempus & separatam tractationem desiderant: quæ certe crebro hominum ore sunt atque sermonibus decantata. Nam cuiusque nationis homines, non Romani solum, sed etiam barbari ad eum adventarunt, rerumque postularum compotes facti sunt. Huic Simeoni rami quidam fruticis in monte cre-

PAGIUS Denique Justinum Juniores varia templa, aliæque publica ædificia construxisse testantur Zonaras, Theophanes, alique Historici Byzantini; & Samaritanæ, Gregorio Magno Romanam Ecclesiam regente, adhuc extitisse videre est in Annalibus Baronii. Imo Auctor Chronicæ Alexandrini, qui Opus suum usque ad annum Christi DCXXX. perduxit, loquitur de Samaritanis, qui suo tempore Provinciarum Procuratores pecunia corrumpebant, ut & Sectæ Samaritanæ faveret, scuti videre est anno DXXX. num. XII. & seqq.

XIII. Natus erat Simeon Stylita Junior Antiochiæ matre nomine Mariba, cujus egregias virtutes, visiones, ac miracula scripsit Græca lingua Auctor, Monachus cœvus in ejus Vita, quam Janninghus in linguam Latinam vertit, & ad diem XXIV. mensis Maii, quo ejus filius colitur, representat. Quando Sanctus iste ad postremam, eamque maximam columnam portabatur, antecedebat eum Sancta Mariba mater ejus, plaudens atque exultans, quod talem uteri sui fructum obtulisset; præferebat autem Crucem manu, altioribus cogitatis cum animi gaudio singulari intenta, inquit Nicephorus Magister num. 117. qui Vitam Sancti Symeonis Stylitæ Junioris non multo post ejus mortem Græce conscripsit, & idem Janninghus Latinam fecit. Erat autem Nicephorus Magister Eloquentiæ in Urbe Antiochena. Allatus in lib. de Symeonibus, hujus Sancti Opera recenset, quorum pleraque temporum injuria periit. Agit de eo Evagrius lib. 5. capp. 23. & 24. illicque Sancto Symeone familiariter usus est, & cum eo commercium literarum habuit, ut ibidem testatur. Vidit Baronius quæ de eo habet Evagrius; sed laudatam vitam videre non potuit, ideoque de anno ejus emortuali locutus non est; Evagrius enim tantum habet, Symeonem non multo ante Gregorium Antiochenum, anno DXCIII. demortuum, ad Deum migrasse.

XIV. In Vita ejus ab eodem Nicephoro Magistro edita mortis quidem ejus dies, nempe quarta & vicesima mensis Artemisii qui diei XXIV. Maii nostri respondet, notatur, sed annus, quo obiit, tacetur. Verum cum eum nos Evagrius docuerit; nunc ex eodem Nicephoro illum eruere facile est, dummodo locus, in quo is de Symeonis ætate, ac de ejus commoratione in secunda columna loquitur, qui asque dubio mendosus est, emendetur juxta ea, quæ scribit Evagrius, qui hac in re vix falli potuit. Nicephorus num. 248. Symeonis mortem narraturus ait: ἢ μὲν γὰρ αὐτῷ τῆς ἡλικίας ἦτος ἦδη πέντε πτόν ἐπι τοῖς ἰδρυθένοντα, τῆς δὲ π' τῆς μερῆς Καὶ τελευταῖς ἑβδμήσδεσς πέντε ἐπι τοῖς τεσσαράκοντα, idest: Agebat igitur Sanctus Symeon jam quin-

tum supra septuagesimum ætatis suæ annum; quinque vero supra quadragesimum, ex quo in maxima atque postrema columna steterat, ubi loco πέντε πτόν, idest quintum, utrobique reponendum, τριτόν, idest tertium; Nam ipsemet Nicephorus Magister num. 10. scribit: Ἀπέθανε, Symeone nostro jam quinquenni facto, magna Antiochiæ magno terra motu sic labefactari, ut non modo domus, ubi parentes illius morabantur, eodem rueret; verum ipse quoque pater ruinis interceptus vitam luctuoso exitu concluderet. Loquitur de terræ motu, quo an. Christi DXXVI. mense Majo omnes aedæ & Ecclesiæ Antiochiæ everse sunt, ut suo loco ex Theophane explicavimus. Si itaque annus quintus Symeonis ætatis vulgaris nostræ quingentesimus vicesimus sextus est, ejus nativitas in annum Christi DXXI. incidit, ut ex eo terræ motu recte colligit Janninghus; qui tamen cum ex eodem deduci putat ejus mortem cadere in annum DXCVI. cum Symeon annum ætatis LXXV. ageret, procul dubio decipitur; siquidem ex Evagrione constat, eum ultra annum DXCVI. vitam non produxisse; cum eo anno, mortuo jam Symeone, Historiam suam clausisset Evagrius, ut suo loco demonstrabo. Quare si die vicesima quarta mensis Maii anni quingentesimi nonagesimi tertii diem obiit, & quinquennis fuit, cum Antiochia præfata terræ motu concussa est, amplius quam annos LXXIII. vivere non potuit, nec in magna columna plusquam an. XLIII. commorari.

XV. Etenim Nicephorus Magister num. XLII. asserit, Symeonem in basi seu columna humiliori sex annos sub disciplina Joannis viri sanctissimi stetit, & num. XLIII. eum deductum fuisse in columnam pedum XL. ab Episcopis, ibique annos octo perdurasse. Tum num. CXVII. refert, virum sanctum in novam ac majorem columnam delatum, anno quidem a quo in lapide steterat decimo; ætatis vero trigesimo. Nam anno ætatis vicesimo petram super quam stetit Domini pedes conspexerat, gaudens quam poterat alacerrime, conscendit, ut ait Nicephorus num. LXXI. & seqq. Si igitur Sanctus Symeon anno Christi DXXXIII. columnam pedum quadraginta conscendit, in eaque annos octo vixit, & annos decem super petram fuit usque ad annum DLI. quomodo in maxima columna annos quadraginta quinque poenitentiam agere potuit; cum ultra annum Christi DXCVI. vitam non propagavit? Laudatus itaque locus depravatus, nostramque emendationem certam reddit Evagrius, quando de Joanne Symeonis magistro, qui in columna vitam agebat, scribit: Conjecturam capiens, qualis quantisque Symeon in virtutis studio futurus esset, in columna cum admisit. Qua in columna, & in altera qua est in

crefcentis & cibi & potionis loco fuere. Hæc Evagrius de Simeone obiter, alia occasione ad ea de ipse scribenda perduxit. Porro hic Junior Simeon cognomento Stylita, senioris respectu dictus reperitur: diversum enim ab illo seniore Stylita fuisse, tempora distincta, actionesque atque demum ætas cum pluribus aliis, quibus alter ab altero discriminetur, ostendunt.

X. Sic igitur tum Oriens tum Occidens eodem tempore, cum plurima ingruerent undique mala, viris sanctissimis illustrantur, tantam noctem non sine facibus Deo relinquente. Nam in Occidente hoc eodem anno S. Euphronius Episcopus Turonensis ex hac vita cum migrasset, Gregorius æque sanctus ipsi successit. Porro ipsum Euphronium virum quidem sanctitate conspicuum inter Sanctos coopertum habent Ecclesiasticæ tabulæ, honore imperito anniversariæ commemorationis. Quod vere ad tempus Euphronii obitus spectat (ne quid perfunctorie astruere videamur) ex Gregorio ejus successore optime colliges asserti temporis rationem. Cum enim ipse de se testetur (a), vicesimum primum habuisse in Episcopatu Turonensi annum, cum S. Gregorius Papa ageret in Pontificatu annum quintum (ipse est annus Domini quingentesimus nonagesimus quintus) ab hoc numero si viginti & unum detrahas, hoc anno ipsum reperies Euphronio successisse. Rursum vero cum alibi (b) dicat, se ordinatum anno centesimo septuagesimosecundo a transitu S. Martini, quem anno quadringentesimo secundo ex hac vita migrasse sæpe superius demonstravimus: utique reperies hoc anno ipsum fuisse Euphronio subrogatum. Verum dum ibidem addit id factum anno duodecimo Sigeberti Regis; ne ipse sibi contrarius esse appareat, dicendum pro anno nono Regis illius erorere esse positum duodecimum, cum alibi anno secundo Sigeberti Regis habuisse Euphronium annum septimum tradat; qua etiam ratione dicendum est ipsum sedi Turonensi præfuisse annis quatuordecim: cum tamen habeat alibi, dum de ejus morte agit, sedisse annos decem & septem: unde opus est, ut ex Gregorio ipsummet Gregorii textum emendes.

(a) Gregor. Turon. hist. Franc. lib. 3. in fin.

(b) Gregor. Turon. de mirac. S. Martini l. 1. c. 32. & l. 2. c. 1.

PAGIUS in summo montis vertice, octo & sexaginta exegit, annos, omni gratiæ genere donatus. Qui anni LXVIII. numerati ab anno Christi DXXVI. quo Symeon quinquennis erat, & ad Joannem se contulit, basimque ex adverso ejus ascendit, anno DXCVI. desinunt; ideoque posita nostra emendatione Evagrius inter & Nicephorum Magistram egregie convenit; ea vero sublata inter se contrarii sunt, & Symeon cum Antiochia terræ motu subversa, quinquennis esse non potuit. Baronius in Notis ad diem V. mensis Januarii quo Sanctus Symeon Stylita Se-

Quoniam vero egregiæ sanctitatis virum ipsum appellat ejus in sede successor Gregorius (c), par est ut ex iis quæ sunt reliqua de monumentis a majoribus traditis, quibus ipse virtutes prædicantur, reddamus posteris notioem. Extant in primis ejus æqualis Venantii Fortunati duæ datæ ad eum diversis temporibus epistolæ, quas hic tibi describere haud putavimus supervacuum: solent enim legentibus esse jucunda quamvis etiam corrosa carie, quæ e suo penu fragmenta pauper & pannosa, sed fidelis antiquitas prodit. Est autem ejusmodi prioris inscriptio:

Domino sancto & meritis Apostolico domino & dulci patri Euphronio Papæ, Fortunatus. Ante paucorum dierum volubilitate transcursum, deferente litterarum portatore, venerabilis oris vestri colloquium a me celesti pro munere significo fuisse perceptum: quod ea aviditate, teste rerum creatore, complexus sum, quæ & vestrum piissimum animum circa meam humilitatem jugiter approbavi profusum, & me supplicem multis copiosum beneficiis agnosco devorum. Qui quamvis in altera commorer civitate, novit Deus, quia a vobis absens sum tantummodo loco, non animo, & quocumque fuero, intra me vos clausos habeo. Vere dico: non est illud cor carneum, ubi vestra animæ non recipitur miranda dulcedo, sed amore durius, si tanta charitatis non amplectitur blandimentum: nam quis de te tam congrua prædicet, quam mens vere sancta deposcit? Aut quis suo sic satisfaciatur animo, ut vestrum sicut decet dignè prodat affectum? qui interea sic humilis habetur erectus in cælis, ut inclinando ad infima, te sublevari faciat ad excelsa: ut jam cognoscas, qui Christi humilitatem libenter amplecteris, de ejus regni munere quid habebis.

XIII. Quoniam (sicut ipsius mandata sunt) qui se parvulum inter homines vult videri, magnificum se elatumque respiciet in supernis. Unusquisque qualiter desiderat, exponat. Ego vero gratulor, in corde domni Euphronii, dilectionem domni mei sedisse Martini. Quapropter multiplicè me prece Apostolatus & sanctæ charitatæ vestræ commendans, rogo per ipsum dominum

nior celebratur, perperam scribit, Symeonis Senioris Stylitæ natalem agi a Græcis die XXIV. Maii, deceptus Menologio Cardinalis Sirleti, ut ad diem V. Januarii observat Bollandus; ille enim dies Symeoni Stylita Juniori apud eos Sacer.

XVI. Ad num. X. & seqq. Sigebertus in Chronico ad annum DLXXII. scribit: Gregorius Turonensis ordinatur Episcopus: Clarus habetur in omnibus. Et ipsemet Sanctus Gregorius de Miraculis Sancti Martini lib. 2. cap. 1. testatur, se ordinatum anno CLXXII. a transitu Sancti Mar-

XI. (c) Gregor. Tur. hist. l. 10. c. ult.

XII. Fortunati ep. ad Euphronium.

* reple.

XIII.

XVI.

CHRISTI
574.BENEDICTI PAP.
2.JUSTINI JUN. IMP.
9.

num Martinum, *cujus frueris participato consortio, ut apud eum memorari precipias me famulum & devotum; quatenus quid apud eum meritis praevalens, in mea humilitatis protectione jugiter ostendas. Ora pro me, domne sancte & Apostolice, peculiaris domne & Pater. Ita se habet prior quae reperitur epistola, facta collatione duorum exemplarium. Posterior autem est hujusmodi, ut expressas in ea videas praecipuas illas virtutes non in Episcopo tantum, sed in quolibet Christiano homine commendatas, charitatem videlicet cum humilitate atque mansuetudine:*

Domino sancto, mibique in Domino peculiari patrono Euphronio Papae, Fortunatus.

XIV.

Copiosam & superabundantem pectoris vestri dulcedinem, quam circa devotionem personae meae vestram beatitudinem, Pater amantissime, fateor impendisse: quis illam (ut dignum est) vel corde possit concipere, vel sermone valeat explicare? Quae tanto me sibi vinculo admiranda charitatis adstrinxit, ut ne unius horae spatio ab illo mihi videar separari conspectu, quem etsi praesentem non video, attamen intra pectoris habitaculum retineo conditum & reclusum. Quis enim tuae charitatis peculiaris non redditur, in qua tantae bonitatis beneficia continentur? aut quem ad tuam dulcedinem non inducas invitum, cujus probavimus animum infabili charitate profusum? Qua autem illud admiratione complectar, cum te sic video cunctos diligere, ac si unumquemque visus sis proprio latere generasse? Quis vero filiorum superbus esse desideret, ubi te patrem & doctorem tantae humilitatis agnoscit? Aut quis summo nobilitatis descendens de culmine, cum te hic respicit supplicem, non se tuis vestigiis in terra provolutum ostendet? Vere dico. Si tumidum superbia deiecit; multum est laudabilis humilitas, quae vos erigit. Quis denique illic posset esse i-

* ostendit

* erexit

PAGIUS

S. Gregorius anno DLXXII. creatus Episcopus Turonensis.

tinii. Haec Sancti Gregorii verba: Anno centesimo septuagesimo secundo post transitum Sancti Martini Antistitis, Sigeberto gloriosissimo Rege duodecimo anno regnante, post excessum Sancti Euphronii Episcopi, &c. omni Episcopale indignus accepi, ut videre est apud Baronium num. XX. Verum in alterutrum numerum error irrepsit. Sigibertus enim Rex post diem X. mensis Novembris anni Christi DLXI. primum Regni annum exorsus est, secundum vero post diem X. Novembris anni DLXII. indeque Turonensis lib. 1. de Miraculis Sancti Martini cap. 32. annum CLXIII. post transitum Sancti Martini cum anno secundo Sigiberti Regis recte copulat, quia anni a transitu Sancti Martini deducti, a die XI. mensis Novembris anni Christi quadragesimi proficiuntur; ex quo necessario sequi-

racundus aut turbidus, ubi sacerdos & Pontifex tam placidus & inventus? Scit enim totus sine rapacitate grex vivere, ubi vivendi tranquillitas discitur a pastore.

XV.

Quid de rebus reliquis referam, in quibus sic impendis singulis, ut lauderis a cunctis? Quae tamen etsi imitari non possumus, vel vidisse quod imitari deceat, congaudemus. Quapropter dominationi & sanctitati vestrae peculiariter me commendans, rogo & obtestor, sic ille dominus meus Martinus sua intercessione obtineat, ut cum ipso juxta merita vestra in luce perpetua vos colloquet divina misericordia, ut pro me humili filio & servo vestro ad ejus beatum sepulcrum orare dignetur, ut pro peccatorum meorum remissione pius intercessor accedat. Eos vero qui vestri sunt, omnes domnos & dulces & reverenter saluto. Dominum meum filium vestrum Euphronium pro me multipliciter supplico salutari. Domino meo Felici Episcopo, si per vos venit, me benigno animo commendari depono. Ora pro me. Haec Fortunatus ad S. Euphronium.

* duces

* exul

XVI.

Quem Felicem hic nominat Fortunatus Episcopum, fuisse Namnetensis Ecclesiae Praesulem ex sequenti ad ipsum data epistola possumus intelligere, de quo pauca paulo post dicturi sumus: nunc autem ejusdem Fortunati de laude Euphronii carmina, aliqua ex parte superius recitata, velut epigramma hic ad sepulcrum ejus appositum, integra audiamus (a):

(a) Fortun. Carm. 13.

*Quamvis pigra mihi jaceat sine fomite lingua,
Nec valeam dignis reddere digna viris:
Attamen, almae Pater, Christi venerande sacerdos
Euphronii, cupio solvere parva tibi.
Debeo multa quidem, sed suscipe pauca libenter.
Sit veniale precor, quod tuus edit amor.
Ecclesiae lampas sub te radiante coruscet,*

Lu.

tur, annos a morte Sancti Martini, Sigiberti Regis annos unitate superare. Quare annus CLXXII. a transitu Sancti Martini, non cum anno Sigiberti Regis XII. sed cum anno ejusdem Regis XI. convenit, locusque Sancti Gregorii laudatus mendosus est, & uti existimo, in anno Sigiberti Regis ut ex dicendis in morte Sancti Gregorii Turonensis apparebit. Error tamen ille antiquus; cum Clerici Turonenses in Vita Sancti Martini, quae extat apud Surium ad diem XI. Novembris scribant, Martinum ordinatum esse anno CLXXII. a transitu Sancti Martini, annoque XII. Sigiberti Regis. Quod nos movere non debet; cum Vita illa longe post Gregorii Turonensis obitum Literis mandata fuerit, ut ex aliis erroribus Chronologicis in ea contentis colligitur. Ordinatio itaque San-

CHRISTI
574.BENEDICTI PAP.
2.JUSTINI JUN. IMP.
9.

*Lumine Pontificis fulget ubique fides.
Gratia praeclens sincero in pectore vernat,
Quo nullus dolus est, Israelita vir es,
Immaculata tibi feliciter actio currit;
Ut penetres caelos, hac via pauidit iter.
Dulcia colloqui sine furo dicta resundis.
Non sic mella mihi, quam tua verba placent.
Quicquid habet sensus, hoc lingua ferena relaxat:
Pectore sub vestro fraus loca nulla tenet.
Qui sine felle manens in simplicitate columbae,
Nec serpens in te dira venena fovet.
Advena si veniat, patriam tu reddis amatam,
Et per te proprias hic habet hospes opes
Si quis iniqua gemit, tristis hinc nemo recedit,
Sed lacrymas removens latificare facis.
Martinus meritis hac vos in sede locavit:
Dignus eras haeres, qui sua iussa colis.
Ille tenet caelum, largo dans omnia voto.
Christo junctus eris hunc imitando vivum.
Non perit hic vestrum qui grex ad ovile recurrit,
Candida nec spinis vellera perdit ovis.
Non lupus ore rapit praedam, pastore vigente,
Sed fugit exclusus non lacerando greges.
Haec tibi lux maneat longos venerande, per annos,
Atque futura dies lucidiora ferat.*

XVII.

Haec de S. Euphronio Fortunatus. Quod vero ad Felicem pertinet, de quo in dicta epistola ad S. Euphronium Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS

XVII.

Initium & finis Episcopatus Euphronii decessoris S. Gregorii Turonensis.

Sancti hujus Antistitis, a Sigeberto in Chronico accurate consignata; quam quidem anno DLXXII. ante diem XI. mensis Novembris natali Sancti Martini sacram contigisse, annus CLXXII. ab hujus transitu demonstrat. S. Euphronius Gregorii decessor, Episcopus Turonensis anno quingentesimo quinquagesimo sexto renunciatus fuerat, quod certo deducitur ex Gregorio lib. 1. de Mirac. S. Martini cap. 32. ubi annum Euphronii septimum cum anno Sigiberti Regis secundo copulat; ad eam dignitatem evedus Clotarii Regis iussu, ut prodit Turonensis lib. 4. cap. 13. Magna illi fuit cum Fortunato amicitiae necessitudo, quem non tantum ut amicum, sed etiam ut Patronum coluit. Meminit ejus Fortunatus cum laude lib.

Fortunatus agit: meminisse debes de ejusdem genere ex Consularibus viris deducto nos egisse superiori tomo, annovidelicet Domini quingentesimo undecimo, ibique Felicis Consulatus occasione de hujus nobili familia, ex qua oriundus erat recitasse carmina Venantii Fortunati, qui hunc ipsum Felicem antiquae nobilitatis Romanae decus & ornamentum, clarum doctrina, Pontificia dignitate decorum, auctum summis cum saeculari potentia atque divitiis animi dotibus, nempe virtutibus omnibus plurimum celebrat, scriptis de eo epigrammatibus & elegiis (a): ex quibus, ne jejunos penitus abeas, vel hoc unum accipe:

De Felice Episcopo Namnet.

(a) Fortun. Carm. 13.

*Fida salus patriae, Felix, spe, nomine, corde,
Ordo sacerdotum, quo radiante, micat.
Resistis terris quod publica jura perebant,
Temporibus nostris gaudia prisca ferens:
Vox procerum, lumen generis, defensor plebis,
Naufragium prohibes hic, ubi portus ados.
Auctor Apostolicus, qui jura Britannica vincens,
Totus in adversis spe Crucis arma fugas.
Vive decus patriae, fidei lux, auctor honoris,
Splendor Pontificum, noster & orbis amor.*

Celebravit idem Fortunatus carmine sacra Encenia, cum erecta in honorem sanctorum Apostolorum Petri & Pauli ab eodem Felice basilica, vocatis Episcopis, & inter alios S. Euphronio Turonensi, de cujus obitu ac sanctitate agimus, ab eisdem est dedicata, collocatis in ea eorumdem Principum Apostolorum sacris pignoribus ab Urbe acceptis: in quorum laudem haec idem egregie Fortunatus, cujlibet ipsorum distinguens peculiare munus & gradum.

XVIII. De Basilicae Apostolorum dedicatione.

S s 2 Si-

3. Carm. 4. ad Felicem Episcopum Namnetensem cum agit de Dedicatione Ecclesiae suae. Gregorius Turonensis lib. 10. Hist. cap. ult. scribit, cum sedisse annos septendecim, & cessasse Episcopatum, dies XIX. post quos ipsemet ejusdem Turonensis Ecclesiae Antistes renunciatus, dum esset in Aula Sigiberti Regis, ut habent Clerici Turonenses in ejus Vita. Euphronii dies emortualis incertus. Colitur in Tabulis Ecclesiasticis die quarta mensis Augusti. Baronius, qui Sigiberti Regis initium cum an. DLXIV. transitum vero Sancti Martini cum anno CDII. allegavit, juxta ea principia Euphronii ordinationem anno DLIX. num. XVIII. ejus mortem, & Gregorii subrogationem cum praesenti male conjunxit recte tamen observavit, annum Regis

CHRISTI
574.BENEDICTI PAP.
2.JUSTINI JUN. IMP.
9.

*Siderei montes speciosa cacumina Sion,
A Libano gemini flore comante cedri,
Cælorum portæ, lati duo lumina mundi,
Ore tonat Paulus, fulgurat arcæ
Petrus.
Inter Apostolicas radiantem luce coronas
Doctior hic monitu, celsior ille gradu,
Hunc per corda hominum referantur,
& astra per illum:
Quos docet iste stylo, suscipit ille
polo.
Pandit iter cæli hic cum dogmate, cla-
vibus alter:
Est via cui Paulus, janua fide * Pe-
trus.
Hic Petra firma manens, ille archite-
ctus habetur:
Surgit in his templum, quo placet
ara Deo.
Uno fonte pares medicata fluenta ri-
gantes,
Restinguunt avidam dulce liquore
sitim.
Fortia bella geret quisquis cupit astra
tenere,
Rex dedit hos proceres militis esse
duces.
Gallia plaude libens: mittit tibi Ro-
ma salutem,
Fulgur Apostolicus visitat Allobro-
ges.
A facie hostili duo propugnacula præ-
sunt:
Quos fidei turres Urbs caput Orbis
habet.*

* sede

Petri &
Pauli Ec-
clesiæ fre-
quentes.

PAGIUS

gis Sigiberti XII. cum anno a transitu Sancti Martini CLXXII. alligari non posse, at non annus XI. Sigiberti Regis, loco anni XII. omnino reponendus. Præterea sicuti videre est numero X. ut ostendat, Gregorium hoc anno Pontificatum Turonensem suscepisse, innitur loco ejusdem Gregorii in fine ejus Historiæ descripto, ubi ipsemet annum XXI. ordinationis suæ cum anno quinto Gregorii Magni conjungit; ab anno enim DXCV. qui quintus est Gregorii Papæ, ad præsentem, anni XXI. intercurrunt. Verum, ut in morte Sancti Gregorii Turonensis ostendam, textus ille mendosus, & loco anni

tiam ejusdem Fortunati epigramma, ex quo hæc satis retulisse (a):

(a) Fortun.
carm. l. 2.

*Hæc est aula Petri, cælos qui clavæ
catenat,
Substitit & pelagi, quo gradiente,
lacus.
Sedibus his habitat Paulus, tuba Gen-
tibus una:
Et qui prædo prius, hic modo præco
manet.*

&c. Jam de his satis.

Inter alias nobiles Galliarum Ecclesias illustrata est hoc sæculo sanctissimis viris Ecclesia Turonensis; aucta sicutum egregiæ sanctitatis Episcopis felici propagatione sibi invicem succedentibus; præter alios enim, quos superius recensuimus, defuncto proxime dicto sancto Euphronio, S. Gregorium successisse in locum ejus diximus. Hujus quidem egregiam cum sanctitate nobilitatem generis Fortunatus (b) versibus celebravit, quem matre natum maxime pia femina, nomine Armentaria, affirmat (c) patrum, vero habuisse sanctum Gallum Episcopum Arvernensem, ex ipsiusmet Gregorii testificatione (d) dictum est. Post obitum igitur Euphronii, ubi vacasset sedes ejus (ut idem ipse ait e) diebus decem & novem, Episcopus creatus est Turonensis. Cecinit ejus ingressum Fortunatus his versibus (f):

XIX.
De ordi-
natione
Gregorii
Turon.
Episc.(b) Fortun.
carm. l. 3.
in pri. oc.(c) Fortun.
carm. l. 5.
in fin.(d) Gregor.
Tur. hist.
l. 10. c. ult.(e) Gregor.
Turon. de
Glor. mart.
l. 2. c. 23.(f) Fortun.
carm. l. 5.
in princ.

*Plaudite felices populi nova vota tenentes,
Præfulis adventu reddite vota Deo.
Hoc puer exortus celebret, hoc curvæ
senectus,
Hoc commune bonum prædicet omnis
homo.
Spes gregis ecce venit, plebis pater,
urbis amator;
Munere pastoris latifcentur oves.
Sollicitis oculis, quem prospera vota
petebant,
Venisse aspiciant, gaudia festa colant.
Jura sacerdotis merito reverenter ad-
eptus*

No-

V. Gregorii Papæ, legendum, anno II. qui Librariorum error sæpe in Libris occurrit, numero II. in numerum V. facile transeunte.

Loquitur Fortunatus in Epistola ad Euphronium scripta, de Felice Episcopo, quem Baronius, qui eam integram recitat num. XII. & seqq. recte existimat, esse Sanctum Felicem, Nannetensem Episcopum ab eodem Fortunato Carminibus celebratum. Erat Felix Aquitanus genere, Nobilissimis parentibus natus, ut docet Fortunatus lib. 3. ubi illius genus & conditionem commendat. Interfuit Concilio Parisiensi III. anno DLVII. celebrato, qui ideo paulo ante Nannetensis Episcopus nuncupatus fue-

XVIII.
Floret S.
Felix Episc.
Nannet.

rat

CHRISTI
574.BENEDICTI PAP.
2.JUSTINI JUN. IMP.
9.

Nomine Gregorius pastor in urbe
gregis. &c.

XX.

(a) Greg.
Turon. de
mirac. S.
Martini l.
2. c. 1.

Quid autem ei contigerit mense secundo a die ordinationis ipsius notatu dignissimum, hic descripsisse haud poenitebit. Ait ergo ipse (a): Anno centesimo septuagesimo secundo post transitum S. Martini Antistitis, Sigeberto gloriosissimo Rege duodecimo anno regnante, post excessum sancti Euphronii Episcopi, non meo merito, cum sim conscientia teterrimus & peccatis obvolutus, sed tribuente fideli Deo, qui vocat ea quæ non sunt tanquam ea quæ sunt, onus Episcopale indignus accepi. Mense autem secundo ordinationis mee, cum issem in urbem, incurri dysenteriam cum febre valida, & taliter angere cepi, ut imminente morte, vivere omnino desperarem. Et inferius, ubi ipsam descripsit infirmitatem, mox subdit:

XXI.
Pulveris
haustu re-
vocatur
ad vitam
Greg.

Cumque sic ageretur mecum, ut non remansisset spes vitæ, sed cuncta deportarem in funere, nec valeret penitus medicis antidotum, quem mors mancipaverat ad perdendum: ego ipse me desperans vocavi Armentarium architarum, & dico ei: Omne ingenium artificii tui impendisti, pigmentorum omnium vim probasti, sed nihil proficit. Peritura ex seculo unum restat quod facias; magnam tibi thiriacam ostendam: pulverem de sacratissimi domini Martini sepulcro exhibe, & exinde mihi facito potionem; quod si hoc non valuerit, amissa sunt omnia evadendi præsidia. Tunc misso diacono ad antedictum beati Præfulis tumulum, de sacrosancto pulvere exhibuit, dilutumque mihi porrigunt ad bibendum. Quo hausto, mox omni dolore sedato, sanitatem recepi de zumulo: in quo tam præsens fuit beneficium, ut cum datum fuerit hora tertia, incolumis procederem ad convivium ipsa die hora sexta. Hæc ipse de pulvere sacro; idemque inferius ex pulvere eodem alios curatos tradit, sicut ex cereolis ad sepulcrum Sancti incendi solitis. Audi ve-

PAGIUS

rat. Vivebat adhuc anno DLXXXIX. quo Gregorius Turonensis lib. 3. capp. 30. & 32. scribit, Britannos anno quarto Childberti Regis circa Urbem Nanneticam atque Redonicam, immensam abstrulisse prædam, ac captivos abduxisse, & Felicem ad eos Legationem misisse; ubi loquitur Gregorius de Britannis Armoricis. Annus autem IV. Childberti Regis in annum DLXXXIX. incidit. Colitur Felix a Nannetenibus die VII. mensis Julii.

XIX.
Mortuus S.
Maglorius
Episc. Do-
lenfis.

Sanctus Maglorius secundus Dolensis in Armorica Episcopus a majori Britannia, in qua natus erat, transivit in Armoricam cum Samsone ejus consanguineo, qui postea primus ejusdem Urbis Episcopus constitutus est, & moriens eum successorem sibi designavit. Post annos aliquot Sanctum Budocum in locum suum Dolensis Ecclesiæ Episcopum Maglorius consecravit, & in solitudinem secessit. Sed cum Co-

ro quæ de velo, lignoque cancelli sepulcri ejusdem Sancti se miracula sensisse testatur (b):

Nuperrimo autem tempore (inquit) ventris dolorem incurri: & licet non usquequaque dabat solutionem, tamen doloris malum in illis intrancorum flexuosis recessibus bacchabatur. Adhibui, fateor, sæpius balnea, atque res calidas super ipsas alvi torturas ligari faciebam; sed nihil mederi poterant infirmitati. Sexta enim dies illuxerat, quod magis ac magis dolor invalescebat: cum mihi venit in mentem, ante paucos annos (sicut in libro secundo hujus operis continetur scriptum) me ab hoc dolore Sancti virtute fuisse sanatum. Accessi haud temerarius ad locum sepulcri, & projectusque solo orationem fudi, atque secretius a pendentibus velis uno sub vestimento injecto filo, crucis ab hoc signaculum depinxi. Protinus dolore sedato, sanus abscessi. Addit his hæc de se itidem.

XXII.
(b) Gregor.
Turon.
mirac. S.
Martini l.
4. c. 1.
& 2.

Quodam vero tempore lingua mihi graviter obriguerat, ita ut plerumque dum loqui vellem, balbutire me faceret: quod non mihi sine improprio erat. Accessi autem ad tumulum Sancti, ac per lignum cancelli linguam impeditam traxi. Protinus tumore composito, convalesci. Intumuerat enim valde, & totum palati impleverat antrum. Deinde post diem tertium labium mihi exilire graviter cepit. Accessi iterum querere sanitatem ad tumulum: tactusque a dependentibus velis, protinus stetit vena pulsus. Hæc Gregorius quæ ipse expertus testatur. Quibus quis non magnopere Dei potentiam prædicet in Sanctis suis, dum non ex anima tantum in cælo beata, & ex corpore humi sepulto, sed & ex pulvere circa sepulcra Sanctorum conperso, exque velorum contactu, lignisque cancelli Fideles hauriant sanitatem? At de his modo satis: jam ad res gestas anni sequentis migremus.

XXIII.

Quin-

mitem quemdam ab annis septem lepra infectum sanasset, ab eo locum accepit, in quo condidit Ecclesiam, & Collegium sexaginta duorum Monachorum aggregavit. Tandem inter sanctæ exhortationis verba, quibus Monachos suos alloquebatur, felici transmigratione nono Kalendas Novembris pervenit ad Christum, inquit Auctor Anonymus ejus Vitæ apud Mabilonium sæculo I. Benedictino. Grassante Normanorum furore Parisiorum corpus ejus delatum, ubi nunc in Ecclesia Sancti Maglorii dicta, & ab aliquot annis Patribus Oratorii concessa aservatur. Coitius anno DLXXXIV. num. XIX. & seqq. ex aliquibus conjecturis concludit, ejus obitum hoc anno contigisse. Baronius in Notis ad diem XXIV. Octobris Martyrologii Rom. dicit eum claruisse anno DCXX. sed ad eum annum pervenisse non arbitror.

I. Longobardi Gallias invadunt.

(a) Paul. diacon. de gest. Longob. l. 3. c. 30.

II.

(b) Provo. 28.

PAGIUS SÆC. VI. Anno Eræ Hispan. DCXIII. A.C. 575.

Y. Postconfutatur.

Quingentesimus & septuagesimus quintus Christi voluitur annus Indictionis octavæ: quo non Italis tantum Longobardorum incursio (ut dictum est) sed Gallis etiam molesta fuit, aliquot Ducibus ad eos infestandos immisiss: licet enim antea eos frustra tentassent, atque cum ignominia repulsi fuissent; visi jam sibi Italiæ dominatione redditi fortiores, ne a Francis victi fuisset aliquando dicerentur, certamen instaurantes, aditum sibi per Alpes Cotias parant (a), Nicæamque devastant & alias obvias civitates. Sed quomodo populi peccatis id factum sit, audiamus Gregorium Turonensem, ex quo Paulus diaconus quæ narrat accepit: nam licet stylus rudior, veritas tamen ipsa securius atque purior hauritur e fonte. Cum enim S. Hospitii reclusi voluntarie ad poenitentiam res præclare gestas narrat, de prævisa ab eo Longobardorum incursione in Gallias æque narrationem instituit. Quæ quidem dum Gregorius post Regis Albuini obitum sub ejus successore contigisse tradit, utique ad hæc sunt tempora referenda: quod præmonuisse volumus, ne quis hunc Longobardorum in Gallias adventum cum superioriori confundat.

Accidit plane tunc quidem, quod sicut evenire sæpe videmus, cum tumentes maris fluctus ventorum impulsibus sursum elati exitium singuli navigantibus minitentur; iidem vilis obice arenæ collisi, fracti retro resiliere cogantur: ita cum exæstantes Longobardorum furores in Francorum damna effunderentur in Gallias, homuncionis unius (si tantum spectes quæ foris sunt) ejusdemque vinciti atque ergastulo clausi virtute sint victi, secundum illud Sapientis (b): Fugit umbra justus impium, & fugit impius, nemine persequente: justus autem quasi leo confidens absque terrore erit. Sic plane Deus

ANNO PERIODI GRECO-ROMANÆ 6068.

© 24. F. D 6. P. 14. April. Indict. 8.

JESU CHRISTI 575.

BENEDICTI PAPÆ 2.

JUSTINI JUN. IMP. 12.

TIBERII CONSTANTINI Cæs. 2.

IS annus hac formula notatus: X. post Consulatum Justini Jun. Aug. solius VIII. vel ut Marius Aventicensis habet: Anno IX. Consul. Justini Jun. Aug. Indict. VIII.

eosdem primo voluit homuncionis unius virtute vinci, quo discerent ad plestenda populorum peccata accipere gentes a Domino fortitudinem; adeo ut si quis justus inveniatur, omnibus ipse potentior efficiatur: ut cunctis innotescat, ad hostes vincendos magis pietatem conferre, quam arma. Sed audiamus Gregorium, qui hæc ait de S. Hospitio (c):

Quodam tempore, revelante sibi Spiritu sancto, adventum Longobardorum in Gallias hoc modo prædixit: Venient, inquit, Longobardi in Gallias, & devastabunt civitates septem, eo quod increverit malitia earum in conspectu Domini: quia nullus est intelligens, nullus qui faciat bonum, quo ira Dei placatur: est enim omnis populus infidelis, perjuriis deditus, furis obnoxius, in homicidiis promptus, a quibus nullus justitiæ fructus ullatenus gliscit; non decime dantur, non pauper alitur, non nudus tegitur, non peregrinus hospitio recipitur, aut cibo sufficienti satiatur: ideo hæc plaga superveniet. Nunc autem dico vobis, congerite omnem substantiam vestram intra murorum septa, ne a Longobardis diripiatur. Hæc eo loquente, omnes obstupescerunt, & valedicentes, cum magna admiratione ad propria sunt regressi.

Monachis quoque dixit: Abscedite & vos a loco, auferentes vobiscum quæ habetis: ecce enim appropinquat gens, quam prædixi. Dicentibus autem illis: Non relinquemus te, sanctissime Pater: ait: Nolite timere pro me: futurum est enim ut inferant mihi injurias, sed non nocebunt usque ad mortem. Discedentibus autem monachis, venit gens illa, & dum cuncta quæ reperit vastat, pervenit ad locum ubi Sanctus Dei clausus erat. At ille per fenestram turris ostendit se eis. Illi vero circumeuntes turrem, aditum per quem ingrederentur ad eum invenire non poterant

A num. I. ad XIII. Anno DLXX. monimus varias Langobardorum in Gallias irruptiones, quas Gregorius Turonensis narrat, accidisse ante Sigiberti Regis mortem, quæ sub currentis anni finem contigit. Verum cum nec idem Gregorius, nec Paulus Diaconus eas suis annis illigarint, eas in sua tempora certo digere potis non est. Turonensis lib. 4. capp. 36. 37. asserit primam fuisse quæ contigit, Mummulo Patriciatum Provinciæ gerente, dum adhuc Alboinus Langobardorum Rex viveret. Videtur tunc Langobardi circa Civitatem Ebrudunensem. Interfuerunt huic prælio Salonus & Pagitararius fratres atque Episcopi, ille Ebrudunensis, hic Vapincensis. Uterque damnatus fuerat in Concilio Lugdunensi II. ut videre est apud Baronium anno DLXX. num. XXIII. & postea a Joanne Papa III. restituti fuerant; sed cum

(c) Greg. hist. l. 6. c. 6.

III. S. Hospitii de clade Longobardorum prædictio.

IV.

II. Variæ Langobardorum in Gallias irruptiones.

(a) Isai. 14.

VI.

PAGIUS in deterris laborantur, in Synodo Cabilonenfi anno DLXXXI. rursus postea depositi sunt, ut testatur Turonensis lib. 5. cap. 28. An. DLXXXII. Saxones, qui cum Langobardis in Italiam venerant, in Galliam irruere infra territorium Civitatis Regienfis apud Stablonem, qui viculus adhuc superest, rursusque a Mummulo vel Mummulo victi sunt, sed cum iterum se se ad bellum pararent, acceptis a Mummulo muneribus, cum captivis discesserunt, ut scribit ibidem Gregorius, quæ ideo contigere. Alboino adhuc regnante.

III. Langobardi in territoria Valsugani & in Monasterio sanctorum Accunensium diebus multis habitaverunt, & postea in Bacchi pugnam contra exercitum Francorum commiserunt.

vant. Tunc duo ascendentes detexerunt testum, & videntes eum vincitum catenis, indutumque cilicio, dicunt: Hic malefactor est, & homicidium fecit; ideo in his ligaminibus vincitum tenetur. Vocatoque interprete, sciscitantur ab eo quid mali fecerit, ut tali supplicio arctaretur. At ille fateatur se homicidam esse, omnique criminis reum. Utpote quia peccatum quodlibet perpetrare minime prætermisisset, nisi Deus sua gratia munivisset. Sed pergit:

V. Percussor abjecta impietate fit monachus.

Tunc unus, extracto gladio, ut in ejus caput vibraret, dextera in ipso ictu suspensa dirigit, nec eam ad se potuit revocare: tunc gladium laxans, terræ dejecit. Hæc videntes socii ejus, clamorem in cælum dederunt, flagitantes a Sancto, ut quid agi oporteret, clementer insinueret. Ipse vero imposito saluti signo, brachium sanitati restituit. Ille autem in eodem loco conversus, tonsurato capite fidelissimum monachum nunc habetur. Duo vero Duces, qui eum adierunt, incolumes patriæ redditi sunt: qui vero contempserunt præceptum ejus, miserabiliter in ipsa provincia sunt defuncti. Multi autem ex ipsis a demoniis correpti clamabant: Cur nos, sancte & beatissime, sic crucias & incendis? Sed imposita eis manu, mundabat eos. Hæc de his Gregorius: quibus videas non Longobardos tantum ab Hospitio Dei servo victos fuisse, sed & ultores demones ad vindictam a Deo missos nullo negotio expulsos. Hæc tunc transacta fuere cum Longobardis secundum Propheticum illud oraculum (a): Erunt captives eos qui se ceperant. Pergit autem idem Gregorius alia ejusdem Hospitii miracula recensere, quibus Deus voluit innotescere quanta esset in homine sanctitas.

Ex quibus illud unum satis in medium adduxisse, quo perfectioris pristinæ illi usus declaratur, quo Fideles consueverunt Romam ad Apostolorum limina, ut ibi a diversis languoribus sanarentur, se-

conferre: Ait enim Gregorius (b): Homo erat Andegavensis incola, qui per nimiam febrem eloquium pariter auditumque perdidit; & cum de febre convalescisset, surdus permanebat ac mutus. Igitur diaconus ex provincia illa Romam directus est, ut beatorum Apostolorum piagnora, vel reliquorum Sanctorum, quæ illa urbem muniunt, exhiberet. Qui cum ad parentes infirmi illius pervenisset: rogant eum, ut eum sibi comitem itineris sumere dignaretur, confisit, quod si beatissimorum Apostolorum adiret sepulcra, protinus posset assequi medicinam. Euntibus autem illis, venerunt ad locum ubi beatus Hospitius habitat. Quo salutato ac deosculato, causas itineris diaconus pandit, ac proficisci se Romam indicat; se seque bis qui sancto viro de naucleris amici essent, commendari deposcit.

Cumque ibi adhuc moraretur, sensit vir per spiritum Domini adesse virtutem, & ait diacono: Infirmum qui comes tui nunc est itineris, rogo, ut meis aspectibus præsentem. At ille nihil moratus, velociter ad metatum vadit, invenitque infirmum febre plenum, qui per nutum aures suas dare tinnitum indicabat; apprehensumque, ducit ad Sanctum Dei. At ille apprehensa manu cesarie, attraxit caput illius ad fenestram, assumptoque oleo benedictione sanctificato, tenens manu sinistra linguam ejus, ori, verticique capitulis infudit, dicens: In nomine Domini mei Jesu Christi, aperiatur aures tuæ, resereturque os tuum virtus illa, quæ quondam ab homine surdo & muto noxium ejecit demonium. Et hæc dicens, interrogat nomen. Ille vero clara voce ait: Sic dicor. Cumque hæc vidisset diaconus; ait: Gratias tibi immensas refero, Christe, qui talia per servum tuum dignaris ostendere. Querebam Petrum, querebam Paulum Laurentiumque, vel reliquos, qui proprio cruore Romam illustrent: hic omnes reperi, hic cunctos inveni. Hæc eo cum

(b) Greg. l. 6. c. 6.

Peregrinatio ad limina Apostolorum.

VII.

Oleo benedicto curatur infirmus.

ubi pene ad integrum interfecisti sunt, pauci fuga liberati. Sed & Mauri & alia gentes, qui in Provincia eorum ingredi præsumperunt ab ipsis Francis devicti sunt. Ita Marius ad annum VIII. Consulatus Justini & Indict. VII. ad annum scilicet Christi DLXXIV. Verum quoad annum rei gestæ fallit Marius; Clebus enim Longobardorum Rex anno tantum DLXXVI. occisus est, ideoque hoc bellum ad annum illum referendum. Hujus irruptionis non meminit Gregorius Turonensis, neque etiam Baronius, cujus tempore Chronicon Marii nondum lucem viderat. Est autem Bacis vicus non longe ab Agaunensi Monasterio situs, vulgo Bex appellatus; Clusa vero vulgo la Cluse, vicus ad Rhodanum fluvium Jurenibus rupibus proximus.

Gregorius Turonensis lib. 4. cap. 39. asserit, hanc Langobardorum irruptionem excepisse alteram factam a tribus Langobardorum Ducibus Amo, Zaban, ac Rhodano, hancque Gregorius plu-

IV.

CHRISTI
575.BENEDICTI PAP.
3.JUSTINI JUN. IMP.
IO.

maximo fetu & admiratione dicente, vir Dei omni intentione vanam vitans gloriam, ait: Sile, file, dilectissime frater: non hæc ego facio, sed ille qui mundum ex nihilo condidit; qui pro nobis hominem suscipiens, cæcis visum, surdis auditum, mutis præstat eloquium; qui leprosis cutem pristinam, mortuis vitam, omnibusque infirmis affluentem medicinam indulget. Tunc diaconus gaudens abscessit cum comitibus suis, &c. Hæc Gregorius: ex quibus etiam vetus illa in Ecclesia Catholica consuetudo perseverans ostenditur, cujus Tertullianus ad Scapulam meminit, qua videlicet oleum benedictum adhibere consueverunt Fideles ad morborum curationem.

VIII. Quod rursus pertinet ad Longobardos,

(a) Greg. Tur. hist. l. 4. c. 36. Tentant iterum Gallias Longobardi.

idem Gregorius superius de aliis eorumdem in Gallias eruptionibus diversis temporibus repetitis hæc ait (a): Prorumpentibus Longobardis in Gallias, armatur Pericinus nuper Celsi successor: concurruntque ibi, tantamque tunc stragem Longobardi feruntur fecisse de Burgundionibus, ut non possit colligi numerus occisorum: oneratque præda, ascenderunt iterum in Italiam. Quibus ascendentibus, Eunius, qui & Mummolus, accersitus a Rege Guntheramo Patriatus culmen meruit. Irruentibus iterum Longobardis in Gallias, & usque Muscias Calmes accedentibus, quod adjacet civitati Ebrudunensi; Mummolus exercitum movet, & cum Burgundionibus illuc proficiscitur: circumdatisque Longobardis cum exercitu, actisque concedibus, per divortia silvarum irruit super eos, multosque interfecit, nonnullos cepit, & Regi direxit: quos ille per loca dispersos custodire præcepit, paucis quodammodo per fugam elapsis qui patria nunciarent.

IX. (b) Greg. Tur. hist. l. 4. c. 36. Salvinius & Sagittarius Episcopi bellatores.

Fueruntque (b) in hoc prælio Salvinius & Sagittarius fratres, atque Episcopi, non cruce caelesti muniti, sed galca & lorica seculari armati: multos manibus propriis (quod pejus est) interfecisse reperiuntur. Hæc prima Mummoli certaminis victoria fuit. Meminisse debes, lector, hos Episcopos jam tempore Joannis Papæ (ut dictum est superius) fuisse Episcopali dignitate diminutos, sed Rege intercedente, per ipsum Romanum Pontificem restitutos: verum licet specimen aliquod ad breve tempus ediderint modestioris vitæ; quia tamen quodcumque factum du-

PAGIUS Langobardi in varias partes Gall. Provincias excurrunt.

pluribus describit, tandemque concludit eos virtute Mummoli perterritos, post varias devastationes recessisse. De ea irruptione fuse agit Cointius ad annum DLXXIV. num. 1. & seqq. verum loco non suo; nam tunc Langobardorum Regnum carebat Regibus, ut ipsemet fatetur, & tamen Interregnum post mortem Clebi contigit, ideoque non ante annum DLXXVI. Quo etiam tempore accidit, quod narrat de Sancto

rabile non est, in pristinos relapsi mores, se ipsis sunt deteriores effecti. De quibus hæc rursus ipse Gregorius (c):

Hi vero in majoribus sceleribus quotidie miscebantur, & in præliis illis (sicut jam supra meminimus) quæ Mummolus cum Longobardis gessit, tamquam unus ex laicis accincti arma plurimos propriis manibus interfecerunt: in civitate vero suos nonnullos commoti felle, verberantes fustibus usque ad effusionem sanguinis sæviebant. Unde factum est, ut clamor populi ad Regem denuo procederet, eisdemque Rex accersiri præcepit. Quibus advenientibus, noluit suis obtutibus præservari; scilicet ut prius habita audientia, si idonei invenirentur, sic Regis præsidium mererentur. Sed Sagittarius felle commotus, ut erat levis ac vanus, & in sermonibus irrationabilibus profusus, declamare plurima de Rege cepit, ac dicere, quod filii ejus regnum capere non possent, eo quod mater eorum ex familia Magnacharii quondam astita Regis torum adisset; ignorans, quod prætermissis nunc generibus seminarum, Regis vocarentur liberi, qui de Regibus fuerint procreati. His auditis Rex commotus valde, tam equos, quam pueros, vel quæcumque habere poterant, abstulit, ipsosque in monasteriis a se longiori accessu dimittis, in quibus penitentiam agerent, includi præcepit, non amplius quam singulos eis clericos relinquens, Judices locorum terribiliter commovens, ut ipsos cum armatis custodire debeant, ne cui ad eos visitandos ullus pateat aditus.

Superstitis autem erant his diebus filii Regis, ex quibus senior ægrotare cepit. Accedentes autem ad Regem familiares ejus dixerunt: Si propitius audire dignaretur Rex verba servorum suorum, loquerentur in auribus suis. Qui ait: Loquimini quæ libet. Dixeruntque: Ne forte innocentes hi Episcopi exilio condemnati fuissent, & peccatum Regis augetur in aliquo, & ideo filius domini nostri pereat. Non quidem innocentes ex dictis superius comprobati, sed injuste ab eo damnati dici poterant, cum Regum hoc non sit, sed tyrannorum, Episcopos condemnare: Summorum enim Pontificum sententia, vel Synodali decreto more majorum id fuit solitum agi. Subdit vero de Rege: Quod Rex hac ex parte suam culpam

Hospitio Gregorius Turonensis lib. 6. cap. 6. & Baronius hoc anno. Hospitium cladem Langobardorum prædixit, hique in Gallias venientes invenerunt eum Nicæ in quadam turri cinctum catenis, indutumque cilicio: & credentes eum homicidam, aut magni criminis reum, unum ex illis gladium extraxit, ut in caput ejus libraret: sed dextera in ipso icu suspensa dirigit, ut ex Gregorio Baronius narrat.

(c) Greg. Tur. hist. l. 5. c. 20. X.

XII. Episcopi in detentum lapsi.

XI. Güntherami Regis pietas commendata.

Ad

CHRISTI
575.BENEDICTI PAP.
3.JUSTINI JUN. IMP.
IO.

pam sentiens, ait ad eos: Ite quanto citius, & relaxate eos, deprecantes ut oreut pro parvulis nostris. Vides quantum tribuat Rex Christianissimus Episcopatu ob sacramentum, ut licet sciret deterrimos esse homines, eos tamen vindos absolverit, & preces ad Deum ab eisdem efflagitarit. Intelligis pariter, quanti Deus ipse fieri voluerit a Principibus quoscumque licet improbos sacerdotes, pro quibus adversus eos, quos non decet, insequentes eorum scelera festine vindex insurgat. Sed quid de illis? pergit auctor dicere:

Quibus abeuntibus dimissi sunt. Egressi igitur de monasteriis, conjuncti sunt pariter, & se obsculantes, eo quod olim se visum non fuerant, ad civitates suas regressi sunt: & in tantum compuncti sunt, ut viderentur nunquam a psallentio cessare, celebrare jejunia, eleemosynas exercere, librum Davidici carminis explere per diem, noctesque in hymnis & lectionibus meditando deducere. Sed non diu hæc sanctitas illibata permansit; conversique sunt iterum retrorsum: & ita plerumque noctes epulando atque bibendo ducebant, ut clericis matutinas in ecclesia celebrantibus, hi pocula poscerent & vina liberent: nulla prorsus de Deo erat mentio, nullus omnino versus memoria habebatur: renidente aurora, surgentes a cæna, molibus se indumentis operiente, somno vinoque sepulti usque ad horam diei tertiam dormiebant: sed nec mulieres deerant, cum quibus polluerentur. Exurgentes igitur, abluti balneis, ad convivium discumbant, ex quo vespere surgentes, cæne inhiabant usque ad illud lucis tempus, quod superius diximus. Sic faciebant singulis diebus, donec ira Dei diruit super eos: quod in posterum memoraturi sumus. Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS V. Inducias triennales inter Persas & Romanos compositæ.

Ad num. XIII. & seq. Evagrius lib. 5. cap. 12. refert, Tiberium, dum Republicam regeret, Trajanum ad Chosroem Persarum Regem mississe Sophia Augustæ nomine, qui hunc rogaret, ne mulieri videtur, & Imperatori mortuo & Republicæ desertæ insultaret, cum ipse olim morbo afflicto, humanitatem Imperatorum expertus esset. Quare Chosroes cum in Romanorum Ditionem jam jam invasurus esset, trium annorum Inducias passus est in Orientis partibus. Cautum tamen ne Armenia simili conditione frueretur. Tum capite sequenti Evagrius refert, Tiberium a Justino Cæsarem nuncupatum. Quare cum hæc nuncupatio mense Decembris superioris Christi anni peracta fuerit, ea Legatio ad eum Christi annum pertinet. Verum Theophylactus lib. 3. cap. 12. asserit eam Legationem missam, postquam Tiberius ad Cæsarem dignitatem effectus est. Imo veris initio Legatos missos affirmat, ideoque hoc Christi anno.

VI.

Menander Protektor pag. 157. egregie cum Theophylacto convenit; postquam enim sermonem habuit de Induciis annis, Persas inter

Hucusque de his modo Gregorius. Quomodo autem hi in Episcoporum Concilio ab Episcopatu ejeti sunt, & alii in locum eorum subrogati, atque demum licet correcti, sed inemendati male periere, inferius eodem anno quo ista fieri contigerunt, dicturi sumus.

Quod vero ad statum pertinet rerum Orientalium, additum est ad calamitatem, ut post grassationem Persarum, devastatoremque Syriæ, & expugnationem, quam diximus, Daræ Justinus Imperator ob mœrorem nimium, quem ex tot acceptis cladibus hausit, in phrenesim incidit, deliquitque mentis sit passus, dilucidis interdum intervallis ad modicum temporis spatium respiciens. Cum interea Sophia Augusta ut corruenti omni ex parte Republicæ confuleret, consilium iniiit ut precibus a Cosroe Rege pacem redimeret: quomodo autem id factum sit, ab Evagrion ita accipe (a):

Initium est (inquit) mature consilium rebus Romanis opportunitum & accomodatissimum, quo illud quod temeritate peccatum erat, in integrum restitutum est. Nam mittitur ad Cosroem Trajanus vir eximius ex ordine Senatorio, magno in honore ab omnibus tum ob canos, tum ob singularem prudentiam habitus, non ex persona Imperatoris aut Republicæ, sed pro Sophia dumtaxat Imperatrice verba facturus. Nam scripsit illa litteras ad Cosroem, quibus apud illum de viri calamitate, deque Republica Principe orbata conquesta est, & quod non oportet illum in mulierem viduam, in Imperatorem jacentem & afflictum, in Republicam desertam operaque destitutam impetum facere. Nam olim ei morbo divexato non modo pacem benignitatem declaratam, verum etiam optimos quoque medicos a Republica Romanis

XIII. Just. laborat mentis deliquit.

(a) Evagr. l. 5. c. 12.

XIV. Sophia Aug. pacem a Reg. Persarum obtinet.

T t na

& Romanos sanctis, ait, Trajanum cum Zacharia in Orientem missum esse, ut triennales inducias a Chosroem obtinere conaretur. Ut Tiberius negotiorum administrationem suscepit, Trajanus & Zacharias Legati, ad eum rescripserunt, Persas nolle ad tres annos, sed ad quinque Inducias pacisci. Id utile suis rationibus fore Cæsar existimabat: considerabat enim se intra tres annos idoneas copias coacturum, quibus se satis munitum & instructum ad Persas resistentem exhiberet. Per annos itaque tres induciæ pactæ, & omnis motus in Armeniam est translatus. Fufius Menander postea pag. 165. usque ad finem sui Operis de eadem Legatione, aliaque a Tiberio ad Chosroem missa verba facit, ibique Tiberium, modo Cæsarem, modo Imperatorem appellat, quia Imperatoris nomine Cæsares cohonestabantur; quod toties non iterarem nisi viderem errorem vulgarem suos adhauc sectatores habere.

Postquam itaque foedus per triennium initum est, arma in Armeniam translata, & Justinianus Germani filius exercitus Romani dux a Tiberio

A quibus Armenia exclusa.

VII. bc.

na ad ipsum missos, qui cum morbo curarent. Quibus verbis persuasus fuit Cofrboes; & quamquam in res Romanorum exemplo erat incursionem facturum, tamen ad triennium pacificetur inducias pro partibus versus Orientem; simulque decretum fuit, ut Armenia simili fruereetur conditione, nullumque bellum ibi gereretur, neque quisquam partibus ad Orientem vergentibus quicquam faceretur molestia. Hæc de fœdere inito Evagrius, quod hoc anno esse sancitum inde ducimus argumentum, quod cum illud ad triennium pactum servatum integrum fuerit, post tres annos a Tiberio adversus eum pugnatum constat. Corrigendi (a) vero videntur, qui id nono anno ejusdem Imperatoris factum putarunt, quo tempore (ut dictum est) nondum eam cladem acciperat a Persis Romanum Imperium: sicuti etiam errant, dum eodem anno nono creatum Tiberium Cæsarem tradunt, refragante Evagrío, qui ea ipsa quæ oculis vidisse potuit, scripsit.

(a) Cedren. & Miscel. anno 9. Just.

XV.

Quod rursus ad eundem Justinum pertinet: quomodo magicas incantationes passus, divino præsidio curatus sit, a Gregorio Turonensi ejusmodi accipe narrationem (b), ubi agit de clavibus quibus Christus in Cruce confixus est, deque freno Constantini, in quo ex illis unus connexus fuit: Magnam (inquit) asserunt vir-

(b) Greg. de glor. mart. l. 1. c. 5.

PAGIUS berio electus Amidam Urbem prætergressus, Armenia campos ingreditur, quem Persarum Rex victoria a cum frequentibus copiis secutus, Euphratem eas transiit, inquit Theophylactus lib. 3. cap. 12. qui duobus sequentibus capitibus præclaram victoriam de Persis a Romanis reportatam recitat. Hanc vero ad præsentem annum pertinere, docet Abbas Biclariensis, qui ad annum IX. Justinus Imp. qui juxta ejus supputationem mense Novembri superioris Christi anni inchoatur, eam paucis verbis explicat: Chosroes Persarum Imperator cum nimia multitudine exercitus ad vastandos Romanorum terminos promoveret: cui Justinianus Dux Romana militiæ, & Magister militum Orientis a Tiberio destinatus bellum parat: & in campos, qui inter Daras & Nezinios ponuntur, forti pugna congressus, habens secum Gentes fortissimas, quas Barbaro sermone Hermam nuncupantur, memoratum Imperatorem bello superat. Quo cum suo exercitu in fugam verso,

tatem esse hujus freni, quod ambigi nequaquam potest: quod Justinus Imperator publice expertus est, ac suis omnibus patefecit. Illusus enim a quodam mago propter pecuniam emissas sibi a dæmonis umbra intolerabiles, per duarum curricula noctium sustinuit insidias: sed dum tertia nocte frenum capiti collocasset, locum insidiandi inimicus ultra non habuit, reperitque auctorem insidiarum gladio percussit. Hæc Gregorius: qui licet de seniori vel de juniori an hæc dicat non exprimat; de juniori-potius Justinus, qui ejus tempore vixit, accipiendum putamus, quem deliquium mentis passum diximus. Quo tempore idem ipse Imperator illud stulto homine dignum facinus edidit, quod in Miscella, non tamen congruo tempore ita narratur (c): Justinus infirmatus & contristatus adversus Biduarium fratrem suum, & hunc injuriis lacerauit: novissime vero præcepit cubiculariis pugnis casum educere illum in conspectu Concilii Senatorum: erat enim Comes Imperialium stabulorum. Quo comperto, Sophia tristata est, & conquesta Imperatori. Qui se poenituit, & descendens ad eum in stabulum, introivit subito cum Præposito cubiculariorum. Biduarius autem, viso Imperatore, fugit e loco in locum per superiora præsepis præ timore Imperatoris. At Imperator clamabat.

A magicis larvis liberatur Justinus.

Justinus facinus imperatore indignum.

(c) Misc. l. 16. ann. 8. Justinus.

castra ejus pervadit: & provincia Persida sine victor Justinianus vastat, exuviasque eorum pro triumpho Constantinopolim dirigit, XXIV. elephantos inter cetera, qui magnum spectaculum Romanis in Urbe Regia exhibuerunt. Prædam vero de manubiis Romanorum. . . . Persarum multitudo ob nimiam villitatem nummo publico vendita sunt. Theophylactus narrata hac victoria, cap. 15. refert Romanos ad interiora Persidis, postea penetrasse, & proxima quæque devastasse: Conscenso porro Hyrcano mari, ubi Persis damna quam plurima dederunt, hyeme oppressi in sua non redierunt: Persidis ergo clades cumulabantur. Vere ipso Romani comite fortitudine in Ditionem suam se recipiunt, verno scilicet tempore insequentis Christi anni. Theophanes eandem victoriam recitat, sed loco non suo anno scilicet Incarnat. secundum Alex. DLXXXIII. Kalendis Septemb. anni Christi DLXXX. inchoato. [1]

Eva-

NOTÆ [1] IN Indiculo Paschali post Auctarium in Prosperi Chronicon, ad annum a Passione Domini DXLVIII. qui est a Christi ortu 576. leguntur hæc verba litteris quadratis

IN HOC ANNO TRIVMPHAVIT

triumphatois nomine vetustate corrupto. Forte Chronographus hoc loco adnotavit triumphum & victoriam de Persis, quam Justinianus Dux, & Præfectus Romani exercitus retulit. De ea victoria Abbas Biclariensis nonnulla habet, nempe Chosroem Persarum regem insigni prælio a Justiniano victum; ac Justinianum victorem, hostium exuvias CPolim misisse, ac inter cetera XXIV. elephantos, qui magnum spectaculum in urbe regia præbuerant. De hac victoria item Theophylactus cap. XV. & Evagrius lib. V. Cap. XIV. Hunc triumphum Pagius refert in hunc annum 575. sed ex nostro Indiculo alligandus est anno 576. nam annus 549. a Passione Domini est annus aræ Christianæ 576. Siquidem annis 549. si annos 27. addas, fient anni 576. GEORGIUS

bat: Adjuro te per Deum, frater mi, expecta me. Et cum cucurrisset tenuit eum: & amplexatus osculatus est eum: dicens: Peccavi tibi, frater mi: sed suscipe ut fratrem tuum primum & Imperatorem; ex diabolica enim operatione novi quod factum sit hoc. Qui cecidit ad pedes ejus, & stans ait: Veraciter, domine, potestatem habes; Veruntamen in præsentia Senatus deformasti servum tuum: modo, domine, bis rationem redde, & ostendit ei equos. At vero Imperator rogavit eum secum manducare, & pacificati sunt. Hucusque auctor, sed interverso (ut dictum est) ordine temporum. At de fatuitate Justiniani fatis.

PAGIUS VIII. Chosroes Melitina incensa fugam arripit.

Evagrius lib. 5. cap. 14. eandem Justiniani Ducis de Persis victoriam etiam narrat, atque, Persis in fugam versis, Chosroem Melitina Urbem in proximo sitam invasisse, eaque concremata Euphratem trajecisse. Idem habet Theophylactus lib. 3. cap. 14. Eustathius in Vita Sancti Eutychii Patriarchæ Constantinopolit. qui hoc tempore Amasææ exul agebat, refert cap. 7. dum fames magna esset, Chosroem Sabastem & Melitenam venisse, & vicinos fere omnes Nicopoli, Neocæsarea, Comanis, Zela, aliisque ex Civitatibus finitimis Amasæam se se-

contulisse, tanquam in munitissimum locum; sed cum diu ibi commorati essent, consecutam esse magnam cibariorum penuriam, omnesque ad Sanctum Eutychii Monasterium confugisse, ubi licet nihil farinæ in annum paratæ adderetur, nunquam ea defecit. Quod miraculum, ex Eustathio, narrat Baronius anno DLXIV. num. XXVII. & seq. sed illud præfenti anno patratum esse, ex dictis colligere est. Hoc anno Sigibertus Austrasiæ Rex occisus est, ut videbimus anno DLXXXIX.

T t 2 Sc-

Sequitur Christi annus quingentesimus septuagesimus sextus, nonæ Indictionis: quo civili bello in Gallis recrudescente inter Guntheramnum atque Sigebertum & Chilpericum in societatem vocatum Francorum Reges (a), celebrata est provincialis Synodus Parisiis, ea de causa ab eodem Rege Guntheramno procurata, ut sanctissimi qui tunc in Gallis florebant Episcopi causam cognoscerent, contentionemque obortam sedarent, litisque antequam deveniretur ad arma, componerent. Verum ubi semel res armis coepit agi, siluerunt Ecclesiasticæ leges, Accidisse namque ait Gregorius inter hæc, ut Chilpericus per filium suum Theodobertum magnam intulerit cladem, superato Gundebaldo Duce, Turonensibus, Pictaviensibus atque aliarum civitatum Ecclesiis; quam paucis his Gregorius ipse Turonensis Antistes ita perstringit: *Vallat, evertit, Ecclesias incendit, ministeria detrahit, clericos interficit, monasteria virorum deiecit, puellas deludit, & cuncta devastat, fuitque illo in tempore peior in Ecclesiis gemitus, quam tempore persecutionis Diocletiani.* Ita sic deplorans Gregorius, mox exclamat in depravatos corruptosque moribus Francorum Reges, a majoribus ipsorum valde degeneres: excipitur vero ab eis Guntheramnum, qui ab eo sanctissimus prædicatur: *Recurramus (inquit) ad illud quod parentes eorum egerunt, & isti perpetrant. Illi post prædicationem sacerdotum de sanis ad Ecclesias sunt conversi; isti quotidie de Ecclesiis prædas detrahunt. Illi sacerdotes Domini ex toto corde venerati sunt & audierunt; isti non solum non audiunt,*

(a) Geog. Turon. de Gest. Fran. l. 4. c. 47. 48.

Synodus Parisien- sis.

PAGIUS SÆC. VI. Anno Eræ Hippun. DCXIV. A.C. 576.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6069.

25. ED. 7. P. 5. April. Indict. 9.

JESU CHRISTI 576.

BENEDICTI PAPÆ 3.

JUSTINI JUN. IMP. 12.

TIBERII CONSTANTINI CÆS. 3.

I. Postconsulatus.

Is annus hac formula notatus: *XI. Post Consulatum Iuliani Jun. Aug. solius IX. vel, ut Marius habet: Anno X. Consul Justinus Jun. Aug. Indict. IX.*

II. Synodus Parisien- sis.

Ad num. 1. & seq. Synodus Parisiensis IV. anno DLXXIII. indicta; Gregorius enim lib. 4. cap. 42. qui solus de ea agit, scribit; *Cum contentio inter Chilpericum & Sigibertum Reges (sc. Francorum) verteret, Gunthramnus Rex*

sed etiam persequuntur. Illi Ecclesias & monasteria ditaverunt: isti eas diruunt & subvertunt.

Quid de Latra monasterio referam, in quo B. Martini habentur reliquæ? Cum ad eum unus currens hostium adventaret, & fluvium qui propinquus est, transire disponderet, ut monasterium spoliaret: clamaverunt monachi, dicentes: Nolite barbari, nolite huc transire: B. enim Martini est monasterium. Hæc audientes eorum multi compuncti a Dei timore regressi sunt. Viginti tamen ex ipsis, qui non metuebant Deum, neque beatum confessorum honorabant, ascendentes, navem illuc transgrediuntur; & inimico stimulante, monachos cadunt, monasterium evertunt, resque diripiunt, de quibus facientes sarcinas, navi imponunt: Ingressique fluvium, protinus vibrante carina, huc illucque feruntur. Cumque amisso auxilio remorum, hastilibus lancearum in fundo alvei defixis, remare conarentur, navis sub pedibus eorum debiscit, & unusquisque ferrum quod contra se tenebat, pectori defigit; transverberatique cuncti a propriis jaculis interimuntur. Unus tantum ex ipsis, qui eos increpabat ne ista committerent, remansit illæsus. Quod si quis hoc fortuito evenisse dicat, cernat unum fontem plurimis evasisse de noxiis. Quibus interfectis, monachi ipsi res suas alveo detrahentes, & illos sepelientes, res domi restitunt. Hæc Gregorius, res gestas sui temporis, suæque pariter regionis describens: quæ autem his subicit, annis potius sequentibus facta noscuntur, si res singulas exacte pensemus.

II.

VI.

(Francorum) apud Parisos omnes Episcopos Regni sui congregat, ut inter utroque, quid veritas haberet, edicerent. Constitutio autem Synodi Parisiensis ad Ægidium Episcopum Remensem directa, & Tom. V. Concil. pag. 919. recitata hanc habet subscriptionem: *data Constitutio die III. Iduum Septembrium, anno XII. Regum Dominorum nostrorum, Indictione VI. Parisius.* Qui characteres, ut statim videbitur annum DLXXIII. signant. Ægidius Episcopus Remensis Belgicæ secundæ Metropolitæ Promotum consecraverat Episcopum Dunensis Castri, seu Castri Duni, vulgo *Chateau-Dun*, qui est locus in Carnutino agro ad flumen Lidericum, qui cum nec ad territorium Remense, nec ad Belgicam secundam pertineret, contra Canonicam disciplinam in hac promotione manifeste peccatum fuerat. Scripsit etiam Synodus ad Sigibertum Regem, ut Promoti causam non tueretur, quia suspicio erat Episcopum Remensem absque ejus consensu id ausurum fuisse in aliena Provincia. Eas Literas refert Turonensis lib. 7. cap. 17. & ex illo patet, Episcopos

III.

Vidisti sacrilegorum divinitus immisam vindictam, ut suis ipsorum singuli armis confossi perirent: quo discant impii, passuros se vindicem Deum, cum in res ipsi dicatas insurgunt. Nec glorientur, si qui ejusmodi scelera perpetrantes, non eandem confestim vindictam experiantur: sed meminisse debent sententiæ Domini (a) de occisis a Pilato Judæis, atque necatis ruina turris Siloe, afferentis de aliis diriora patranibus facinora, nec statim pœnas dantibus, eos ad poenitentiam reservari; quam si agere prætermittant, durius esse judicium subituros. Quam male autem cesserit Sigeberto Regi, sacerdotes Dei sanctissimos Episcopos, quæ sunt pacis curantes, non expectasse, ut secundum sacras civileque leges sententiam ferrent, exitus patefaciet, de quo sequenti anno dicturi sumus. Demum, ut uno verbo rem absolvam, pluribus fuit semper declaratum exemplis, regna tunc optime gubernari, cum sanctæ religioni fuerint veluti fundamento solido superposita; quo si careant, nutare sit necesse, &

(a) Luc. 13.

PAGIUS

III. Ejus Episcopi.

IV. Indictio Constantiana in Francia usurpata.

pos parum profecisse; testatur enim non ante mortem Sigiberti Regis amotum fuisse *Promotum*, qui se Episcopum Dunensem vocitabat. Convenerunt ad eam Synodum XXXII. Episcopi cum Presbytero ab Episcopo Aurelianensi misso. Ex quibus vel in Tabulis Ecclesiasticis, vel in suis Ecclesiis coluntur *Quinidius* Vastionensis, *Germanus* Parisiensis, *Syagrius* Augustodunensis, *Amacharius* Altitodorensis, *Philippus* Viennensis, *Felix* Nannetensis, & *Palladius* Santonenis. De illis, aliisque huic Concilio præsentibus differit Cointius anno DLXXXIII. num. XII. & seqq. Cum vero *Guntramnus*, & duo fratres ejus *Chilpericus* & *Sigibertus* anno DLXI. Clotario patri post diem X. mensis Novembris successerint, anno DLXXXIII. tertio Iduum Septembrium, seu die XI. ejusdem mensis, numerabant annum Regni duodecimum. Franci, enim, *Germani* & *Angli* ante Caroli Magni mortem *Indictionem Constantinianam* VIII. Kalend. Octobris, sive die XXIV. mensis Septembris coepant usurpabant; quod vel hoc exemplum demonstrat; neque enim Indictio VI. tertio Iduum Septembrium cum anno XII. Sigiberti Regis & duorum ejus fratrum copulari potest, si eam a Kalendis Septemb. exordiaris; cum anno DLXI. post diem X. mensis Novembris fratres isti regnare in Francia coeperint, & Indictio sexta a Romanis, non Kalend. Septemb. anni DLXXXIII. sed anni DLXXXII. inchoetur. Verum is annus erit undecimus Regum istorum, non vero annus XII. ut est in Synodi subscriptione, & recte observavit Sirmundus in Notis ad hoc Concilium Parisiense IV. Cum itaque *Constantianus M.* in Gallia positus anno CCCXII. ut eo anno num. I. jam dixi, Indictionem instituerit, constetque post mortem Ludovici Pii Francos sepe a VIII. Kalend. Octob. Indictiones exorsos esse, postquam scilicet variare coepum est in Indictionis initio consignando, nullum mihi dubium est, quin in similibus, quæ nono & decimo sæculo occur-

quolibet licet levi terræmotu prosterni: eo quod nemo possit aliud ponere fundamentum quo firme quid permaneat, præter id quod a Deo positum est, Christus scilicet Deus noster.

Quid præterea ejusdem Regis furore grassantis tempore acciderit militibus qui basilicam S. Vincentii martyris in eadem regione positam invaserunt, audi eundem Gregorium ista narrantem his verbis (b): *Tempore autem illo, quo contra Gundibaldum commotus exercitus ad Conveniensis urbem directus est, ab hujus hostilitatis multitudine basilica S. Vincentii martyris vallatur tota: erat enim in ea plebs omnia rerum suarum præsidia confidens de reverentia martyris, quod nullus ea præsumptione temeraria auderet attingere; & obseratis ostiis, se ab intus cum rebus incluserat. Circumdantes autem hostes, cum aditum per quem ingrederentur, invenire non possent, ignem ostiis adis subiciunt: quem diu multumque succedentes, non apprehendebant valvæ, donec impulsu se curium comminutis, ingressi sunt, diripientes res,*

IV.

(b) Greg. de glor. mari. l. 1. c. 105.

Invafores Ecclesiæ S. Vincentii misere pericere.

runt exemplis, moris antiqui, qui per aliquot sæcula obtinuerat, ratio habita fuerit. A VIII. Kalend. Septembris *Angli* etiam usque ad initium sæculi noni vel circiter Indictionem exorsi sunt, idque usu invariato, ut certa exempla ostendant. Quem morem Angli ab aliis Indictiones adhibere incœpere, initio nempe sæculi septimi, tam Romæ, quam Constantinopoli eorum exordium a Kalendis Septemb. constanter repeteretur. Denique *Germanos* ante sæculum nonum Indictiones a VIII. Kal. Octob. sicuti Francos & Anglos, incœpisse ex eo colligere est, quod postquam in Indictionum exordio variatum fuit sæpius eas ab eodem die deduxerint.

Porro bellum civile, quod in Gallia ardebat, relatum a Baronio ex Turonensi lib. 4. c. 2. & seqq. non tantum anno DLXXXIII. sed etiam duobus consequentibus duravit. *Sanctus Germanus* Episcopus Parisiensis, cum illud Parisiis prope imminere jam præfagiret, *Brunichildem* Reginam per Literas vehementissime sollicitavit, ut *Sigibertum* Regem conjugem suum ad pacis consilia revocare conaretur. Verum Sigibertus, trajecta Sequana, in agrum Parisiensem facile pervenit, & licet Lutetiam Parisiorum ingressus non sit, vicus tamen meridionales Sequanam inter & Ligerim positos diripuit, combussitque, dum insequeretur *Chilpericum*, qui usque Avelocium Carnotensem vicum abierat. Tunc ad S. Dionysii sepulcrum, duo perpetrata miracula a Turonensi lib. 2. de Gloria Martyr. cap. 72. enarrata.

V.

Franci a bello civili ardet.

Theophylactus lib. 31. cap. 15. loquens de iis, quæ a verno tempore hujus anni, Romanos inter & Persas, gesta sunt, refert *Chosroem* seditionem a militibus timentem, cum Tiberio Cæsare de pace agere decrevisse. Hic legavit paci faciendæ idoneos Joannem, & Petrum; ac Theodorum Magistrum, & Chosroes Sarnachorganen, aliosque viros Clarissimos: per id tempus atroci pralio inter Persas Romanosque, illic *Tanchostro*, hic *Justiniano Duce in Armenia*

VI.

Romani a Persis superati.

CHRISTI
576.

BENEDICTI PAP.
4.

JUSTINI JUN. IMP.
II.

populumque inclusum in ore gladii trucidantes. Sed non diu hæc remanserunt intacta: nam alii a dæmone correpti, nonnulli in flumine Garunnæ necati, multi etiam a frigore occupati diversis in partibus diversorum morborum genere vexabantur: Nam videt ex eis multos in Turonico territorio, qui in hoc fuerant mixti scelere, graviter cruciari, & usque ad vitæ præsentis amissionem intolerabilem dolorum cruciatu torqueri. Multi enim ex his confitebantur se iudicio Deæ

ob injuriam martyris fuisse morti pessime destinatos, Ecce quantum Deus præstet martyribus suis: Ecce qualibus eisdem laudibus Christus Dominus bellorum fidelium inspector honorat: Ecce quantum præstat ipsius nominis dignitas Christiani, si non Gentilium more aut inbiemus cupiditati, aut luxuriæ serviamus. Hucusque de his ibi Gregorius: quomodo autem ex insperato inter Francorum Reges pax sancita fuerit, dicetur anno sequenti.

Quin-

PAGIUS

perpetrato, Romanorumque gloria priore obscurata, Persæ recentis fortuna ebris resuscitata ballandi aviditate fœdus recusant. Quare Legati verborum tenuis voti compotes, unde venerant, redire. Menander Protector in Excerptis pag. 119. & seqq. & pag. 158. & seq. tam de hac Legatione, quam de hoc bello sermonem habet, atque. Solebant Persæ prius ante temporibus, circa finem mensis, qui Latinis vocatur Augustus, in Persarmenia apparere, & inde ad bellum accingi. Hoc tempus præveniens Chosroes illuc accessit. Accidit autem Romano semel prætor, cum tardius rebus suis prospexissent, nihil toto illius anni spatio, feliciter & opportune gerere, paulo post: Itaque Chosroes Armeniam liber ab omni metu, sine pulvere occupavit, cum nemo inventus esset, qui illi resisteret.

VII.
Armenia
& Persis
devastata.

Vere jam exalto, Armeniam, quæ Romanis parebat, & Theodosiopolim proximam erat, invasit. Hæc ubi acciderunt, nuntii Byzantium profecti sunt, qui nuntiarunt Persarum Regem Armeniam, quæ

Romani dominabantur, ex improvviso adortum, Theodosiopolim usque penetrasse, eumque in his locis esse. Subdit Menander, Chosroes, ut cognovit in sua potestate non esse Theodosiopolim improvisa invasione capere, ab ejus obsidione discessisse. Theophylactus loco laudato rem eandem his verbis narrat: Sarnachorganes Barbarorum Duxor, fœdus super Oriente inter Persas & Romanos in triennium percussum perfidioso rumpit, festinatoque ad Constantinam, & Theodosiopolim copias mittit, quæ effusa in circuitu populatione omnia miscent. Armenia itaque hoc anno misere a Persis devastata, & Romanorum res deteriore statu fuere.

Moritur Sanctus Germanus Episc. Parisiensis, & Childbertus Francorum Rex Judæor fidem Christianam suscipere cogit, ut anno DLXXIX. dicemus, ubi etiam de exilio & secundo conjugio Brunichildis Reginae sermo erit. Ab hoc anno incipiendum decennium, quo Longobardi sub Ducibus fuere, ut videre est an. DLXXIII.

JESU CHRISTI
ANNUS
577.

BENEDICTI PAP.
ANNUS
5.

JUSTINI JUN. IMP.
ANNUS
12.

I.
Benedicti
Papæ obi-
tus.

Quingentesimo septuagesimo septimo Domini anno, decimæ Indictionis ultima die Julii Benedictus Papa cum sedisset annos quatuor & menses duos, dies quindecim moritur, ut colligitur ex Anastasio, qui de eodem. ista subdit: In istis laboribus, ex incursionibus Longobardorum illatis, & afflictionibus positus sanctissimus Benedictus Papa mortuus est: qui sepultus est in basilica B. Petri Apostoli, in secretario, pridie Kal. Augusti. Hic fecit ordinationem unam per mensem Decembrem, Presbyteros quindecim, diaconos tres, Episcopos per diversa loca numero viginti unum. Hæc Anastasius. Habetur nomine ipsius notata epistola ad David Episcopum in Hispania Bætica de mysterio sanctissimæ Trinitatis ex divinis Scripturis deprompto. Quod autem Joannes diaconus dicat a Benedicto creatum fuisse diaconum S. Gregorium: id quantum a veritate aberrat, dicemus suo loco. inferius, cum de Gregorio agemus pluribus.

II.
Pelagius
II. Papa
creatur.

Ubi vero post obitum Benedicti sedes vacasset menses tres & dies decem, undecima mensis Novembris creatus est Pelagius Junior, ejusque nominis secundus Romanus Pontifex, natus ex patre Winnigildo, ex quo quidem nomine eum potius genere Gothum quam Romanum putamus: Hic (inquit Anastasius) ordinatur absque jussione Principis, eo quod Longobardi obsiderent civitatem Romanam, & multa vastatio ab eis in Italia fieret. Hæc de ejus ordinatione, quæ quidem in calamitosissima plane tempora incidit, cum gladio Longobardorum universa vastaretur Italia, idemque in ipsam Urbem immineret exercitus. Addebatur ad mala hæc tanta dirum schisma orbis Ecclesiæ, separatis quamplurimis Ecclesiis,

ipsisque provinciis usque ad Hibernos (ut dictum est) ab Ecclesiæ Romanæ communicatione ob damnationem Trium capitulorum: cum idem Pontifex istis consulturus, adhibito in consilium & auxilium S. Gregorio, qui ipsi in sede successit, librum edidit pro Quinta Synodo quam defendit, probeque factam ostendit Trium capitulorum damnationem. Meminit ejusdem scriptionis ipse S. Gregorius in reddita epistola ad Hibernos. Sed de his modo hætenus: reliqua vero suis locis inferius.

III.

Eodem tempore inter Reges Francorum inter se mutuo (ut dictum est) præliis decertantes pax ex insperato composita est: Nec hoc (inquit Gregorius a) Greg. B. Martini virtute factum ambigitur, ut l. 4. c. 49. hi inter se sine bello pacificaverunt: nam in ipsa die qua hi pacem fecerunt, tres paralytici ad beatam basilicam sunt directi: quod sequentibus libris, Domino juvante differemus. In commentario videlicet de miraculis sancti Martini, ubi hæc de his habet (b): Quidam ex Antisiodorensi op. (b) Greg. pido, Manulfus nomine, deferentium manibus ad B. Martini sepulcrum jactatus est. Qui jugi orationi & jejuniis incubans, pedes quos intortos exhibuit, reddita subito sanitate retulit in usum consueto directos; & ita Sancti virtute reformatus est, ut qui aliorum manibus deportatus est, propriis firmatus vestigiis, præsentibus nobis confurgeret hospes.

IV.

Alius autem paralyticus: ex Aurelianensi territorio carruca devehens venit in sanctam basilicam: qui diebus multis jacens ad ostium illud quod secus baptisterium ad medium diem pandit egressum, beati Antistiti implorabat auxilium: factum est autem ut una die jacens gravius extra solitum torqueretur, ita ut

Miracula
alia ad se-
pulcrum
S. Mar-
tini.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6070.
SÆC. VI.
Olymp. 339.
An. V. C. 1330.
Anno Eræ Hispan. DCXV.
A. C. 577.

⊙ 26. C. 3. P. 25. April. aliis 18. April. aliis 21. Mart. Indict. 10.

JESU CHRISTI 577.

BENEDICTI PAPÆ 4.

JUSTINI JUN. IMP. 13.

TIBERII CONSTANTINI CÆS. 4.

I.
Postcon-
sulatus.

IS annus hac formula notatus XII. post Consulatum Julii Jun. Aug. salius X. vel ut Marius habet: Anno XI. Consul. Justini Jun. Aug. Indict. X.

II.

Ad num. I. Docet Anastasius Benedictum Papam sedisse annos IV. mensens I. dies XXVIII.

& sepultum esse in Basilica B. Petri Apostoli in secretario, sub die XXX. mensis Julii, quod & exemplaria ejus MSS. habent, ac præterea: quoad Sedis durationem Ordericus lib. 2. Regino, Luitprandus, Abbo, Hermannus Contrachus, Marianus Scotus, Honorius Augustodunensis & passim Catalogi Rom. Pontif. Quare non dubium, quin Anastasius ita scripserit, licet in editione vulgata legatur, eum sedisse annos III. mensem I. dies XVIII. Mortuus est itaque Benedictus die XXX. mensis Julii anni quingentesimi septuagesimi octavi, non vero currenti, ut Baronius, aut anno DLXXIX. ut Papebrocius in Conatu Chronico-Hist. habent. Ordinatus enim fuerat die tertia mensis Junii anni DLXXIV. Baronius, qui Pelagii mortem anno uno anticipavit, uno etiam anno Benedicti mortem citius quam oportebat, consignavit. Existimavit etiam Epistolam Episcopo David, quæ dicitur a Benedicto scripta, genuinam esse; cum tamen ab aliquo impostore conficta sit, qui Operis ad-
ver-

CHRISTI
577.BENEDICTI PAP.
5.JUSTINI JUN. IMP.
12.

vicini de proximo ad ejus voces concurrerent (dissoluebantur autem ligaturæ nervorum ejus, & dirigebantur, propterea erat dolor intolerabilis) & sic tribuente patrono, erectus super plantas, fletus præ gaudio, populo teste, surrexit: qui continuo clericus factus, & in hospitale firmatus, ad domum regressus est. Sed & alius gressu debilis, nomine Leubovius, jam clericus, adveniens, sed per terram se trahens, quia paupertate faciente, non habebat qui eum ferret, de die in diem B. Martini limina requirebat. Qui dum quadam die ad Sancti pedes staret, directis genibus atque pedibus, spectante populo, sanitatem recepit. Tres virtutes istas ipsa die factas fuisse constat, qua Sigebertus gloriosissimus Rex Sequanarum transiens sine collisione exercitus pacem cum fratribus fecit. Quod nullus ambigat hanc tertiam beati Antistitis fuisse virtutem. Hucusque Gregorius, cum de in-

tur, quæ tamen anni unius terminum, non excessit: siquidem post sequentem annum iterum Chilpericus Guntherannum excitavit adversus Sigebertum, ut idem Gregorius (a) tradit: sed de his suo loco dicendum erit.

Quod ad rerum Orientalium statum, pertinet, nihil præterea nobis veteres reddunt Annales, nisi quod Justinus Imperator cum vastari a Persis audiret Imperium, ad conciliandum sibi divinum numen, Dei genitrici Mariæ templum erigendum curavit, de quo ita hoc anno ejusdem Imperii duodecimo in Miscella: Justinus Imp. synagogam Judæorum, quæ erat Constantinopoli in Chalco, pretiis ablatam ab eis, fecit, Ecclesiam domine nostræ sanctæ Dei genitricis, quæ proxima est magnæ Ecclesiæ. Quænam autem sit Justinus a Deo ob pie factum beneficia consecutus, idem auctor mox addit, nimirum, quod cum deliquit mentis laboraret, ob idque res Imperii in summo essent

(a) Greg.
l. 4. c. 50.V.
Ecclesia
Dei genitrici adificatur ab Imperatore.

PAGIUS versus Varimadum Arianum capiti primo, varie interpolato, Philonis sententiam, & I. ad Thim. cap. 4. adtexuit; versionem ex vetere & Hieronymiana sibi peculiarem cudidit, ac Epistolam commentitia Consulatus nota obsignavit. Anastasius dicit cessasse Episcopatum menses tres, dies decem. Verum cum Pelagius II. ejus successor ordinatus fuerit die tricesima mensis Novembris anni quingentesimi septuagesimi octavi, Divo Andrea Apostolo sacra, ut ex dicendis in morte ejus liquebit, Sedes vacavit menses quatuor.

Tradit Anastasius Pelagium II. ordinatum esse absque iussione Principis, eo quod Langobardi obsiderent Civitatem Romanam, & multa vastatio ab eis in Italia fieret. Quare aliquando contigit, ut Romani Pontifices, necessitate urgente, non expectato consensu Imp. aut Exarchi consecrati fuerint. De hac Langobardorum invasione loquuntur Biclariensis, & Marianus Scotus. Ille ad annum II. Tiberii anno DLXXXIX. inchoatum ait: Romani contra Langobardos in Italia lachrymabile bellum gerunt. Marianus vero ad annum Christi DLXXXIX. Gens Langobardorum comitante fame, mortalitate & peste omnem invasit Italiam, ipsaque Romam vastatura obsidet. Bellum tamen illud jam anno sequenti inchoatum fuisse tempus ordinationis Pelagii II. sine Exarchi consensu factæ demonstrat. Imo in Catalogo Pontif. Rom. a Schefferatio publicato in Append. ad Opus Chron. pag. 647. in Benedicto legitur: Tempore istius gens Langobardorum invasit Italiam.

Norissius Cardinalis doctissimus in Dissert. V. de Synodo quinta cap. 9. §. 4. observat, Pelagium II. rogatum ab Helia Archiepiscopo Aquileiensi, ut sibi liceret Synodum congregare, Pontificem illius precibus annuissse, & delegasse Laurentium Presbyterum, qui Synodo celebrandæ suo nomine adesset. Coacta ea apud Gradum die III. mensis Novemb. anni DLXXXIX. & recitata ab Ughello Tom. V. Italiæ Sacræ ex Dandulo in Historia Veneta MS. Synodi initium est: Imperante serenissimo Tiberio Constantino Augusto, anno Imperii ejus quinto, eodem Consule,

III.
Pelagius
II. absque
iussione
Imperatoris
ordinatus.IV.
Pelagius
II. anno
sequenti
Pontifex
Rom. creatur.CHRISTI
577.BENEDICTI PAP.
5.JUSTINI JUN. IMP.
12.

sent discrimine positæ, tanquam ei Dei genitrix præstitit sanitatis, ut dilucido intervallo potius, cunctis recte dispositis, statum Reipublicæ in tuto collocasset. Ann. Eccl. Tom. X.

ret, ac cito sibi Tiberio in collegam: quod quomodo anno sequenti contigit, paulo post dicturi sumus.

V v Quin-

PAGIUS decimum, posterior annum quartam, ut eorum Epitaphiis a Duchesno Tomo. 1. Collect. Hist. Franc. publicatis constat. Celebrata hoc anno Synodus quinta Parisiensis, ob causam Prætextati Episcopi Rotomagensis, de qua cum Baronio an. DLXXX. agemus.

VI.
Synodus
Parisien-
sis.

Mortuus est hoc anno Joannes Episcopus Constantinopolit. & Sanctus Eutychius in Sedem suam restitutus, ut anno sequenti, juxta Baronii ordinem ostendimus. Merovei, filii Chilperici Regis rebellio, de qua anno DLXXX.

VII.
S. Euty-
chius in
Sedem
Constanti-
restituitur.

sub die III. Nonarum Novembrium, Indictione XIII. Quæ notæ temporariæ annum Christi DLXXXIX. certo designant. Quare cum Pelagius II. die XXX. mensis Novembris divo Andrea Apostolo sacra ordinatus fuerit, dies illa XXX. Novemb. ad alium annum referri non potest, quam ad annum DLXXVIII. Præterea lecta est in Synodo Gradensi Epistola Pelagii II. die XVIII. Februarii data, in qua inquit Pontifex: Castrum Gradense totius Venetia, cum omnibus vestra Ecclesia pertinentibus etiam Istria Metropolitim perpetuo confirmamus, diciturque Epistola data XII. Kal. Martii, Imperatore Tiberio II. Augusto. Sed de ea Synodo an. DLXXXIX. verba faciemus. Hic enim ista tantum affero, ut errorem vulgarem in Pontificatus Pelagii II. exordio collocando hætenus commissum tollam, evidentemque pateat, ideo quatuor ultimorum Decessorum Pelagii II. Pontificatus suis annis redditos non fuisse, quod Sedis Pelagii II. initium anno uno mutilatum fuerit, & citius quam par erat, inchoatum. Quæ enim ratione Benedicti mors usque ad diem XII. mensis Augusti anni DLXXXIX. a Papebrocio in Conatu Chronico-Hist. differri potuit, cum laudata Pelagii II. Epistola die XVIII. Februarii ejusdem anni data fuerit? quod vero Baronius Pelagii II. initium cum currenti anno non bene alligavit, ex iis, quæ in morte ejus dicemus, extra omnem dubium ponetur.

Gregorius Turonensis lib. 5. cap. 17. loquens de iis, quæ accidere anno secundo Childeberti Francorum Regis, qui hoc Christi anno in cursu erat, ait: Ipse (nempe Guntchramnus Rex) duos filios suos subito morbo oppressos perdidit, de quorum funere valde contristatus est, eo quod orbatur absque liberis remansisset. Eo anno dubietas Pasche fuit. De illa controversia, circa diem Paschatis hujus anni exorta, locuti sumus an. DLXXXIII. cum Baronio: de morte vero duorum Guntchramni filiorum verba facit Marius in Chronico ad annum XI. Consultatus Justinii, ac Indictionem X: vocabantur egregii isti adolescentes Chlotacharius & Chlotomerus, quorum prior annum agebat ætatis de-

V.
Guntchram-
ni Regis fi-
lii duo mor-
riuntur.

JESU CHRISTI ANNUS 578.

PELAGII PAP. II. ANNUS I.

JUSTINI JUN. IMP. ANNUS 13.

I. Q uingentesimo septuagesimo octavo Christi anno, Indictionis undecimæ, cum Justinus Imperator decimum tertium ageret in Imperio, adscivit sibi collegam Tiberium. Ita quidem Evagrius rerum præsentium inspector, cum hæc ait (a): Ut autem ordinem temporum accuratissime complectamur; intelligendum est, Justinum Juniores per se solum ad annos duodecim & menses decem cum dimidio regnasse, atque una cum Tiberio ad annos tres, & undecim menses. Hæc ipse: ex quibus corrigas alios qui Tiberii cooptationem ante quatuor vel quinque annos collocant in suis Annalibus. Causam autem allegandi sibi collegam, idem auctor superius refert hujusmodi (b): His rebus auditis, nempe Persarum felicibus progressibus, Justinus præ nimia insolentia ac superbia sanitate animi & prudentia ex mentis domicilio, exturbata, casum qui acciderat, multo acerbius quam humana fert consuetudo, tulit; atque in morbum, quem Græci φρενιδα vocant, idest, mentis alienationem & insaniam incidit: adeo ut de cætero, rerum quæ gereret, nullum omnino sensum haberet. Itaque Tiberius genere Thrax, qui facile primas apud Justinum obtinuit, Reipublicæ capessit administrationem. Huculque Evagrius.

II. Hæc autem quomodo eidem Tiberio prænucciata fuerint a S. Eutychio Episcopo Constantinopolitano cum in exilio degeret, Eustathius (c) ejus comes ita scripsit: Quid porro de piæ memoriæ Tiberio prædixerit, videamus. Primum quidem ipsum Tiberium Notarium apud Justinum, antequam esset Imperator collocavit. Deinde cum apud Syrmium Abarrici belli causa ageret, scripsit ad eum vir admirabilis. Scribendi autem hæc fuit occasio: Tribunus quidam militum Amasæ commorantium cupidus apud Ti-

berium gratiam inire acceptis a sancto viro litteris commendatitius, ad eum alacri animo Syrmium profectus est. Atque illius quidem epistola argumentum erat hujusmodi, sed tamen Imperii quoque prænucciacionem continebat. Post præmium enim epistolæ sequebantur hæc verba: Nunc quidem in partem Reipublicæ gubernacula tibi commisit Deus, mox autem & suam concedet. Hoc nemo nostrum tunc animadvertit, sed ubi Cæsar creatus est, tunc intelleximus. Epistolam autem ille (ut audivimus postea) servavit. Hæc Eustathius.

Porro Tiberius ubi administrationem accepit Imperii, horum memor, opportune oblata occasione mortis Joannis intrusi in sedem Constantinopolitanam, mox eundem Eutychem summum cum honore restituit. Hæc autem quomodo se haberint, paulo post dicturi sumus. Verfermur modo in his quæ de Tiberio scripta narrantur, de cujus laudatissimis moribus accipe Suidæ verba: Tiberius Romanorum Constantinopolitanus Imp. quem Justinus commendat ut virum clementissimum & humanum, hominem alienum ab avaritia, qui felicitatem in uno eo reponat, ut floreat populus & omnibus rebus abundet, communem hominum felicitatem præclarum & inviolatum thesaurum existimans: quique tyrannicam insolentiam perosus, & humanitatem amplectens, & regi a suis, quam illos a se crudelius tractari, paterque a suis dici maluerit, quam dominus. Hæc Suidas. Sed majora de eo ab Evagrio sunt præconia decantata, cum primum de iis quæ acciderunt in ejus promotione ejusmodi orationem instituit (d):

Interea temporis Justinus de consilio Sophiæ Tiberium Cæsarem declarat, taliaque verba in eo declarando locutus est, qualia nulla historia vel vetere vel recentio-

PAGIUS SÆC. VI. Anno Eræ Hispan. DCXVI. A.C. 578.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6071.

© 27. B. D 9. P. 10. April. Indict. II.

JESU CHRISTI 578.

PELAGII II. PAPÆ I.

TIBERII CONSTANTINI 5. & I.

I. S annus hac formula notatus: XIII. post Consulatum Justinii Jun. Aug. solius XI. vel, ut habet Marius: Anno XII. Consulatus Justinii Jun. Aug. Indict. XI.

II. A num. I. ad VI. Baronius existimavit Tiberium hoc tantum anno Cæsarem creatum, & Justinum Juniores usque ad annum DLXXXII.

III.

Tiberii mores laudati.

(d) Evag. l. 5. c. 13. IV.

Tiberii nuncupatio & Justinii Imp. mors ad suos annos pro certo tenendum, Justinum Juniores die naturæ debitum solvissse.

III. Obitus Justinii Jun. Aug.

in vivis fuisse. Verum anno DLXXIV. num. IV. & seqq. demonstravimus, Tiberium mense Decembri illius anni nuncupatum esse Cæsarem, & dubiis Baronii satisfecimus. Quare quæ hoc anno numeris citatis de Tiberio Baronius habet, ad illum Christi annum retrahenda; ac suos annos pro certo tenendum, Justinum Juniores die naturæ debitum solvissse.

Auctor enim Chronici Alexandrini ad Indictionem XI. præsentem scilicet Christi annum scribit: Hoc anno XII. Justinii Imperatoris mense Septembri XXVI. XI. Indictione coronatus est ab ipso Tiberius Junior Constantinus & quinto die mensis Octobris Justinus Augustus vita excessit, & Tiberius Constantinus solus imperavit alios annos quatuor, ubi tamen Auctor iste annum illum Justinii perperam duodecimum vocat, quia scilicet ejus initium anno uno tardius collocavit.

CHRISTI 578.

PELAGII PAP. II. I.

JUSTINI JUN. IMP. 13.

Admonitio Justinii ad Tiberium. tiore sunt omnino commemorata; Deo videlicet propitio ei tempus largiente tum ad sua peccata confitenda, tum ad explenda ea quæ ex usu Reipublicæ forent. Nam cum Joannes Episcopus una cum suis, cumque principes & magistratus, cum denique milites prætoriani in atrio subdicio ubi ejusmodi negotia de more inveterato agi solent, in unum cogerentur; sic clara voce Justinus allocutus est Tiberium, tunica induens Imperatoria, & læna circumvestiens: Ne te in errorem inducat vestis splendor, neque illustris ornatus istarum rerum, quæ sub aspectu cadunt, decipiat; quibus ipse in fraudem impulsus imprudens me ipsum gravissimis suppliciis obnoxium reddidi. Itaque tu in Republica summa cum mansuetudine & animi lenitate regenda vitia mea præfata. Atque digito magistratus demonstrans: Non oportet, inquit, horum consilii morem gerere: nam hi me ad istas quas cernis miseria deduxerunt. Aliaque ejus generis protulit verba, quæ omnes in maximam adduxere admirationem, tum ad immensam lacrymarum vim profundendam impulere.

Erat iste Tiberius corpore maxime procerus & robustus, & pulchritudinis excellentia omnium opinione majore; adeo ut non Regibus solum & Imperatoribus, sed omnibus etiam hominibus facile præstaret. At primum quod ad corporis formam attinet, ea principatu plane digna fuit. Quod autem spectat ad animum: illum mansuetudo & benignitas exornarunt: primo enim aspectu omnes videbantur ad se diligendum invitare: divitias eas putavit, quæ cuique satis essent ad largiendum non solum ad necessitatem, verum etiam ad affluentiam. Nam non istud modo confidebat, quod qui opis indigeant, illis beneficia accipienda sint, sed quod Imperatorem Romanum deceat liberaliter dare: aurum vero adulterinum existimavit quod Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS

vit. Marius Aventicensis, qui male etiam Justinii exordium cum anno DLXVI. copulavit, dissimili errore, hujus mortem in annum sequentem distulit. Imperavit itaque Justinus annos duodecim, menses decem, & dies XXII. die emortuali incluso, indeque Zonaras & Theophanes numero rotundo loquentes annos tredecim eidem assignant. Theophanes tamen male cum anno Incarnat. secundum Alex. DLXX. Kalendis Septemb. superioris Christi anni inchoato, cooptationem Tiberii & Justinii mortem alligat; scribitque, mense Octobri, Indictione undecima Justinum Tiberium Cæsarem renunciasse, annoque Incarnationis secundum Alexandr. DLXXI. eo anno, mense Octobri Indictione XII. Tiberium ab Eutychio Imperatorem coronatum fuisse. Mors enim Justinii, & Tiberii ejus successoris coronatio uno eodemque anno peracta, currenti scilicet. Huc itaque revocanda quæ anno DLXXXII. a num. I. ad VI. Baronius habet, tam de Justinii obitu,

cum subjectorum lacrymis collectum est: qua re inductus, tributum unius integri anni vectigalibus condonat: quinetiam prædia quæ Adarmanes tributis impositis fere labefactaverat, quasi in libertatem vindicavit, & non modo damnum pro ejus magnitudine, sed etiam cum fœnore sarcivit; atque iniquas largitiones, pro quibus alii Imperatores suos subjectos magistratibus pro sua libidine abutendos exponere & quodammodo divendere consueverant, remisit, cavique per leges, ne quid hujusmodi in posterum committeretur. Hæc Evagrius de Tiberio. Quomodo autem hoc anno defuncto Joanne Episcopo intruso, revocatus a Tiberio est Eutycheus exul tertia die Octobris; Eustathius, qui interfuit, rem gestam ita describit (a):

Cum ex hac vita decessisset is quem Deus arcanis quibusdam de causis quas ipse novit, in sedem hujus ærummosi magnique viri irrepere permiserat, cumque pius populus pastorem doctoremque suum flagigaret; ad piæ memoriæ Imperatores Justinum & Tiberium, in primisque ad Imperatorem & Regum Dominum nostrum exclamant, ut fidei custos & Trinitatis buccinator redderetur. Suspicientes illi divinum populi fidelissimi studium, & charitatis ardorem, quo ipsi quoque jam pridem erga sanctum virum flagrabant; pio populo id quod petebat, concesserunt. Illud enim semper optaverant cum multis aliis de causis, tum ob eam præcipue, quod eos Imperatores futuros prædixerat. Et inferius: Cum igitur Christi amantissimi populi clamores exaudisset Justinus & Tiberius Imperatores, statim magna cum celeritate ingentique gaudio Scribas generosissimos miserunt ad sanctissimum virum, ut eum vel invitum ac recusantem ad regiam civitatem reducerent. Hi cum ad eum pervenissent, reddiderunt litteras Imperatorum: quas cum ille perlegisset, sus-

(a) Apud Sur. die 6. Apr. r. 2.

VI. Eutycheus ab exilio revocatur.

V v 2

quam de Tiberio Cæsare ejus in Imperium successore. Porro Auctorem Chronici Alexandrini mense Septembri Indictionem mutare, laudatus locus demonstrat, quod & multis exemplis ex eo deductis liquet.

Ad num. VI. & seqq. Theophanes anno Incarnat. secundum Alexandrinos DLXIX. qui orditur ait: Mensis Augusti die trigesimo primo, Indictione decima, Joannes Episcopus Constantinop. obiit. quare ejus mors anno quingentesimo septuagesimo septimo contigit, ut ex mox dicendis magis liquebit. Nicephorus in Chronico annos duos, & menses septem ei assignat; sed numeri corrupti sunt; cum enim Joannes Exscholasticus die XII. mensis Aprilis an. DLXV. ordinatus fuerit, & Sanctus Eutycheus per annos duodecim in exilio egerit, sedit Joannes annos duodecim & menses quinque, utrimque incompletos, ideoque in Tabulis Theophanis recte ei anni XII. attribuuntur, neglectis sc. mensibus

IV. Mors Joannis Patriarchæ Constantinop. & ejus Scripta.

spiciens in caelum & lacrymans, egit gratias Deo: Ecce, inquit, Domine labia mea non prohibebo: quoniam tu cognovisti cogitationes meas de longe; semitam meam & funiculum meum investigasti, & omnes vias meas providisti: Mirabilis facta est scientia tua ad me: confirmata est, & non potero ad eam. Quis novit mentem Domini, & quis consiliarius ejus fuit? Quis ea quae Deus altissimus decrevit, dissipabit? Num dicet figmentum ei qui se fecit: Cur me fecisti sic? Audi vi auditionem tuam, & timui: cogitavi opera tua, & expavi.

VII. Eutychii reditus.

His & aliis multis verbis cum gratias egisset, & in sancto monasterio divinum sacrificium obtulisset, in sede constitutus (dies tunc erat Dominica) postquam salutifera etiam Crucis memoriam die quarta decima mensis Septemb. splendide celebravimus, monasterio & omnibus in eo habitantibus benedixit, universaque civitati, omnesque Deo commendans, iter suscepit. Comitatus est autem eum usque ad regiam civitatem Archiepiscopus Apameae civitatis. Videre licuit novum plane spectaculum & divina etiam anima dignum; mixta inter se contraria, dolorem & gaudium, luctum & letitiam: cum alii quidem ob ejus discessum dolerent, alii propter ejus revocationem letarentur. Et paulo post:

VIII.

Quis (inquit) ea quae tunc admirabilia contigerunt pro dignitate valeat explicare? Quae lingua narrare queat assiduos & varios concursus & congressus, & faustas acclamationes, cum omnes undecumque voce dicerent: Benedictus qui venit in nomine Domini; & Gloria in excelsis Deo, & in terra pax. Sciebant enim qui ita clamabant, a Domino esse dictum: Qui vos accipit, me accipit: & qui accipit justum in nomine justis, mercedem justis accipiet. Haec quoad acclamationes: quo vero ad miracula, acci-

PAGIUS

fibus. Inter Veteres Juris Canonici Collectores quos Ecclesia celebrat Joannes Scholasticus numerandus. Duas ejus Canonum Collectiones nunc primum editas habemus Tomo II. Bibliothecae Juris Canonici. Is porro imitatus non est priores Graecae Canonum Collectiones, quae singularum Synodorum Statuta, sub certis numeris consequenter referebant, sed Canones variorum Conciliorum ad eandem materiam spectantes sub uno titulo posuit; sicque sub quinquaginta titulis omnes fere Canones ordinavit. Ediderat laudatam Canonum Collectionem Joannes, dum adhuc esset Presbyter Antiochenus; factusque Patriarcha, Nomocanonem composuit, qui extat MS. in Bibliotheca Regia sub nomine Theodoretii Cyrestensis Episcopi, quem proinde illius Auctorem credit Perronius Cardinalis. Verum Justellus in Praefatione ad Tomum II. Bibliothecae Juris Canonici notat, Opus illud Joanni Scholastico tribuere omnes alios Codices MSS. Et quidem recte; nam & Canones Apostolicos

pe quae mox subdit de populorum ipsi occurrentium magna fide, Sanctique virtutibus:

Infirmos autem juxta viam efferebant, ut vel umbra fortasse viri eos attingeret: qui pro ratione fidei a Deo auxilium accipiebant. Accidit & res admirabilis. Nam cum ab Euchaitis vir sanctus discederet, mulier quaedam cum filio aegrotante progrediens, sic est a multitudine conculcata, ut de ipsius filiique salute omnes desperarent: quae tamen evasit incolumis, morbusque discessit: atque ita totum iter nostrum perfecimus. Cum autem in Nicomedienfium metropolim pervenissemus, videbamur nobis in alium mundum venisse (sicut accidit Petro, qui cum liberaretur ab Angelo, putabat ea per visum fieri) sic cum Nicomediam pervenissemus, vere cognovimus Deum misisse Angelum suum, & Petri imitatore eripuisse de manu omnium qui illi struxissent insidias. Non solum enim fidelis & Christi studiosus populus, regale sacerdotium, gens sancta congruentes acclamationes edebat, & gratias agebat Deo: sed & incredulus etiam & a grege nostro alienus populus Hebraeorum, propemodum pueros illos imitans, clamabat: Benedictus qui venit in nomine Domini; & Crescet fides Christianorum.

IX. Miracula in via.

Cum hoc igitur honore ex honesta peregrinatione in urbem ingressus est propugnator, ut fortis olim Magnus Athanasius Alexandriam (taliam enim de ipso S. Gregorius scripsit) neque enim aliquis arrogantiam ei tribuat. Pallus enim asinae virum illum portabat: ramuli ac stragula vestes variae illum excipiebant: alii praecinebant & alii praesultabant. Neque enim solum multitudo puerorum, sed omnium lingua certatim faustis acclamationibus utebantur. Praeterea varios plausus & thura quae incendebantur, & ignes qui ita ubique fiebant, ut

X. Læticia publica Constantinopolis.

V.

LXXXIX. laudat, qui Theodoretii aetate, nondum in Orientalis Ecclesiae Codicem relati erant, nec ab aliquo Scriptore Ecclesiastico illius temporis citati reperiantur. Praeterea in Nomocanone Ecclesiastici Canones cum Principum legibus, praecipueque cum Justiniani Imperatoris Novellis conferuntur, ideoque hallucinantur, qui Collectionem Canonum Joannis Antiocheni ab ejus Nomocanone non distinguunt. Baronius de morte Joannis verba non facit, sed anno DLXIV. num. XXIX. ait tantum, eum sedisse annis duodecim, & mensibus septem, idque habere Nicephori Chronicon. Quare nactus erat Cardinalis doctissimus exemplar Nicephori, in quo error editionis Graecae Scaligeri, & Graeco Latinae Regiae non extabat: loco tamen mensis septem, legendum est, mensis quinque.

Non diu post Joannis Scholastici mortem S. Eutychius in Sedem Constantinopolitanam restitutus est: Theophanes enim anno Incarnat. secundum Alex. DLXX. qui Kalendis Septemb. anni

ut tota urbs ardere videretur. Mitto convivia publica, & nova aedificia, & quaecumque solent civitates efficere, ut gaudium letitiamque significant: quae quidem omnia abunde fuerunt exhibita. Tanta profecto vir admirandus & magnus Eutychius exceptus est celebritate, ut cum honorifica multa jam fuerint, nulla post hominum memoriam splendidior extiterit. Illud Isaia (a) Prophetae eximii huic merito congrue dixerit: Adducent fratres isyrorum, id est, viri fideles & pii, Levitas & sacerdotes in splendidis mulis, cum vehiculis in sanctam civitatem munus Domino. An non ita fuit? Immo vero patrem ac pastorem, magistrumque suum fidelis populus duxit in sanctam civitatem novam Hierusalem ac reginam urbium.

(a) Isai. 66.

XI.

Quis dicendo assequi posset res admirandas, quae tunc in terra marique gesta sunt? quomodo mare constratum sit, tergaeque sua navibus subiciens terra factum fuerit simile, adeo ut sine impedimento possent omnes super ipsum incedere? Nemo enim praeter hominum multitudinem poterat aequam a terra discernere, & erat terra omnis atque mare labium unum; voxque divina & caelestis omnium simul Domini & creatoris sui Dei gloriam celebrantium. Haec dicta sunt, ut qui sciunt recordentur, & qui nesciunt discant. Quid porro? praetermittimus ne reliqua? minime vero. Quanam ista sunt? Divino consilio factum est, ut inde discessus principum fuit, inde reditus etiam initium habuerit. Cum enim dies festus S. Timothei in Hormisda (ut ante diximus) celebraretur, illinc pius vir sacrificium faciens sublatus est, & ea pertulit quae passus est. Cum autem cursum expleset tanquam Sol, exultavit ut gigas, currens etiam a summo cali, & occursum e-

jus usque ad summum ejus. Rursus enim in Hormisda restitutus est, tamquam sponsum ingrediens in chalamum suum, & non fuit qui se absconderet, aut calore ejus non frueretur. Omnes enim Fideles sanctitatis & gratiae ejus participes extiterunt vel per visum, vel per tactum: multi enim per salutationem & dulcem congressum delectabantur; alii per auditum vehementer gaudebant: fama enim ejus paulo post per omnem terram est pervagata. Cum igitur noctem ibi transegisset, mane, sumpto superhumerali, quod secum ipse semper gestabat, cum sancto clero suo in augustam ad eam sanctae & immaculae dominae nostrae Dei genitricis & semper Virginis Mariae, quae in Blachernis sita est, concessit. Illinc erant pii Imperatores Justinus & Tiberius: qui hilari vultu & magno cum honore sanctum virum excipientes, quae tempore conveniebant, colloqui sunt: & quia dies erat Dominica, & divinum ipse sacrificium erat factururus, eum dimiserunt. Quis non commemoret hic opportune verba psalmi: (b) Dies diei eructat verbum, & nox nocti indicat scientiam? Si quis illam tempestatis, & tentationis seu persecutionis diem ac noctem cum hac revocationis & reditus ejus summaeque pacis & tranquillitatis die nocteque comparet; magnam sapientiam atque scientiam in utroque tempore negotioque reperiet. Nam in persecutionis tempore sabbatum & hiems erat. Vigesimo secundo mensis Januarii die vir sanctus tentus & ejectus fuit, revocatus autem est die tertia mensis Octobris, qui erat Dominica: qua quidem die & illi qui viro sancto insidias struxerant atque eum in exilium ejecerant, Aetherius & Addaeus, quorum hic quidem Urbis Praefectus erat, ille autem Antiochia Curator, mortui sunt: & quem-

Imperatores suscipiunt Eutychium.

(b) Psal. 118.

XII.

ad- decima quarta splendide celebravimus) Monasterio, & omnibus in eo habitantibus benedixit, universaque Civitati, &c. Anno autem Christi DLXXVII. Festum Exaltationis Sanctae Crucis incidit in feriam tertiam, ideoque dies Dominica in diem XII. Septemb. & die XV. ejusdem mensis Eutychius cum Eustathio & sociis via se se dedit. In itinere miraculis inclaruit, & Constantinopoli quasi alter Athanasius Alexandriam rediens, exceptus est: Cum sancto clero ad Augustam ad eam sanctae & immaculae Dominae nostrae Dei Genitricis & semper Virginis Mariae in Blachernis se contulit: nam illuc erant Imperatores Justinus & Tiberius, qui sanctum virum hilari vultu & magno cum honore excipientes, ac tempore tali congrua locuti, dimiserunt, eum, quia dies Dominica erat, & divinum sacrificium volebat peragere. Paulo post ait Eustathius: Restitutus est tertia Octobris, qua Dominica erat, ideoque anno Christi DLXXVII. quo Dominica in diem tertium Octobris cadebat.

Theo-

CHRISTE
578.PELAGII PAP. II.
I.JUSTINI JUN. IMP.
13.

admodum ambo virum sanctum cunctis curarunt, ita meritam ambo mercedem acceperunt. In hac igitur die vir optimus & sedem recepit atque Ecclesiam suam; & ipsi privati sunt vita multis annis antequam ipse revocaretur. Et post multa de Ætherli persecutoris confessione quæ & superius alia occasione dicta sunt, hæc subdit:

XIII. Cum vir sanctus (ut dictum est) cum Eutychie ingressus in Ecclesiam communicat populum & benedicit.

Imperatoribus congressus esset, & vix tandem ab eo divelli potuisset; videns populum Christi pastoris sui studiosum sine interpellatione gratias agentem Deo, precatus est eum, ut bonus ipse esset remunerator. Atque ita cum universo populo fideli in sanctam Dei magnam ecclesiam ingressus est, non sine labore tamen, tamquam in regnum Dei, cum magna premeret multitudo, quæ divinum templum occupat. Cumque in locum editum ut Moyses olim in monte Sinai, ascendisset; sublatis ad Deum manibus populi preces & supplicationes caelesti Deo & Patri offerre, Deique misericordiam ad populum deducere videbatur: neque enim aliud propter populi multitudinem fieri poterat. Tonitrus enim & buccinae progredientes, id est, aptæ divinorum oraculorum lectiones clarius & vehementius pronuntiate cum timore & magna compunctione peragebantur. Quid tum? Divina caligo sanctum operuit altare, super quo cum incruentum sacrificium obtulisset, fideli populo distribuit: quæ quidem distributio ab hora tertia ad nonam usque perducta est, cum omnes ab ipso accipere vellent communionem. Quoties enim distribuebat, omnes ad eum sine ces-

satione concurrerunt. Nam qui recte sentire soliti erant, nulla visendi cum satietate afficiebantur: sed quanto quis illi magis hærebat, tanto magis attraheretur, eodem erga illum effectus modo, quo erga magnetem lapidem ferrum, quod arcana quadam illius vi naturali pertrahitur: ita vir admirabilis omnes qui videri ipsum studio tenebantur, amanter attraheretur. Et post multa de virtutibus eius dicta, hæc etiam de reditu populo admodum proficuo addit:

Post qui reditum ejus memoria tenetis, non ignoratis magnam & diuturnam, antequam revertere, pestem extitisse: quæ quidem ita sæviebat, ut nisi hic a Deo electus tamquam alter Phinees obstitisset, omne genus hominum atque omnis ætas interisset. Quomodo autem placatus est Deus? Supplicationibus, quas ipse cum Christi studioso populo adhibuit, a sanctissima magna ecclesia incipiens, usque ad eadem sanctæ & immaculatæ dominæ nostræ Dei genitricis semperque Virginis Mariæ, quæ in Blanchernis colitur. Dum igitur supplicationes ad Christum Deum nostrum, quem ipsa Virgo de Spiritu sancto concepit, fierent; percipit ille populo Angelumque cohibuit, qui civitatem sine intermissione percutiebat. Et paulo post: Ab eo igitur die usque ad beati viri vitæ finem Christus Deus noster a populo provocatus iram cohibuit. Ac reditus quidem ipse primum opus hoc fecit, quo salutem omnibus communem impetravit, &c. Pergit Eustathius enarrare complura miracula ab eodem Eutychio Constantinopoli post reditum suum edita, quæ brevitatis causa prætermittimus: cæ-

ctus narrat, & plura quæ ipse prætermisit, habet. Legenda pariter quæ Baronius anno sequenti num. VIII. ex Agathia de Chosroë refert. Hæc enim ætate currentis anni acciderunt.

Idem Menander pag. 124. scribit: Circa quartum Imperii Tiberii Constantini annum centum fere millia Sclavorum in Thraciam irruerunt, & Thraciam multasque alias Regiones prædatis sunt. Casar misit in Italiam magnam auri quantitatem, usque ad centum triginta pondo, quæ Pamphronius nomine, dignitate Patricius a Seniore Roma ad Imperatorem attulerat. Is tunc ad Regiam venerat, ut precibus a Casare impetraret, ut Italiam a Langobardorum excursionsibus oppressam, in libertatem vindicaret. Casar vero, cui omnia præ bello Persico nullius momenti erant, quippe qui totus in illud incumberet, exercitum mittere non potuit, neque bellum in Oriente & in Occidente simul sibi gerendum statuit. Sed pecunias dedit Pamphronio, quibus si qua posset, aliquos Langobardorum persuaderet ad Romanos transire, una cum eorum exercitu & Italiam minime turbare. Si Langobardi renuissent, ut verisimile erat, bellatum foret, Franco- rum Ducum aliquos mercede sibi socios adjungeret, & hac ratione Langobardorum potentiam labesset & infringeret. Hinc Abbas Biclariensis ad annum X. Justinii Imp. qui juxta eum sup-

CHRISTE
578.PELAGII PAP. II.
I.JUSTINI JUN. IMP.
13.

ætera autem de ipso opportunius suo loco dicemus inferius. Ecce sufferentiam (a) Sancti audistis, & finem Domini vidistis, quoniam misericors Dominus est & miserator, qui non dat in æternum

fluctuationem justo, secundum illud (b). (b) Eccl. 7. Usque ad tempus sustinebit patiens, & postea redditis jucunditatis. At de his satis.

Se-

PAGIUS supputationem cum majori parte anni Christi DLXXVI. concurrat hanc Sclavorum irruptionem citius quam par erat, narrat.

VIII. Exordium Regni Orientium Anglorum. Hoc circiter anno coeptum est Regnum Orientalium Anglorum, quod a situ & Saxonum differentia East-Anglia vulgo nominabatur. Ad Orientem & Austrum Oceano clauditur: ad Occidentem fassato ingenti, quod a Sancto Eduino Martyre nomen habet. Regum ac Prin-

cipum hujus Regni nemo nomina prodidit, & quicumque illi fuerint, ante fidem Christianam in illud inveciam, ad Annales Ecclesiasticos nihil faciunt.

Pelagius II. creatur Pontifex Romanus, ut anno superiori dictum. Vinum miraculo divi Martini auctum, ut videre est anno DLXXX. Ducco & Dracolenus in Francia occisi, ut anno DLXXXI. ostendetur.

IX. Alia hoc anno gesta

PAGIUS VI. Theophylactus lib. 3. cap. 15. refert, Tan- ebrosium Persarum Ducem, ubi se Romani multitudo longe inferiorem cognovit, Armeniam reliquisse, & per Arzanenam prædandum domo discessisse; Mauricius Dux (qui postea Augustus fuit) Barbaros Armenia egressos, & Orientem pervasurum aggressos cognoscens, totis copiis in Persidem ruit, & ex calore immodico morbum ac dolorem nactus est. Irruptione igitur in Arzanenam facta, Romani, quia decerat, qui vim arceret, ac propulsaret, Asphumos Castellum natura & operibus firmissimum occupant, aliaque insuper castella evertunt, multaque strage in Persas debacchantur, &c. Sic itaque Arzanena Romanorum armis male multata, Dux inde excedens, Arabia loca, non procul a Nisibi, summo velut compendio incursum. Deinde usque ad Tigrim vastitate illata, Cursum & Romanum trans flumen mittit, qui hostium regionem prædantur, ipse Gingaro Castello subacto, quoniam hyems appetebat, cum copiis in hyberna concedit. Hoc tempore Justinus Romanorum Imperator tabe confectus, moriens, magnam rerum in vita gestarum mercedem est adeptus. Legenda quæ habet Menander Protector in fine paginæ 124. ab illis verbis etiam Romanis, &c. & tota pag. sequenti, ubi gesta hoc anno a Romanis adversus Persas fusius quam Theophyla-

VII. Sclavini Thraciam Longobardi Italiam depopulantur.

CHRISTI
579.PELAGII PAP. II.
2.JUSTINI JUN. IMP.
14.

sent, sed aciem penitus desererent, Curs magnam eadem hostium fecit. Postremum agmen a tergo invadit, ubi apparatus tum Cofrbois, tum totius exercitus locatus fuit. Caput thesaurum Regis unversum, & omnem præterea apparatus bellicum, idque Cofrboe spectante, toleranteque, atque hoc potius perpetiendum arbitrate, quam Curs impetu facto in ipsum irrueret. Curs igitur cum suis magna pecunia vi & multis spoliis potius est: jumenta cum sarcinis, inter quas ignis fuit, quem pro Deo coluit Cofrboes, abducit: atque Persarum exercitu repulso, latum pæna canens, sub crepusculum redit ad suos, qui jam stationes, in quibus ordine locabantur, reliquerant. Et abduc neque Cofrboes, neque illi præliari cœperant, sed quedam dumtaxat velitates pugnae factæ sunt, sicuti singuli ex utroque exercitu (ut fieri solet) cum singulis congregarentur. Cofrboes autem ingenti rogo accenso, nocturnum prælium instituit. Ac cum Romani duos haberent exercitus, illum qui versus Septentrionem erat, intempesta nocte adortur, Melitinam urbem sitam in proximo præfidiis nudatam ac prorsus desertam a civibus invadit: qua igne absumpta, parat se ad flumen Euphratem traiciendum.

VI.

Ubi vero copiæ Romanorum in unum coactæ cum sequi cœperunt, ipse metuens de salute sua, consensu elephanto, fluvium transmittit: magna autem pars exercitus sui, tranando flumine, undis obruta est: quam submersam cum accepisset, mature discessit. Itaque Cofrboes hoc postremum supplicium pro insana temeritate contra Romanos admissa luens, una cum suis qui supererant, in Orientem revertit. Ibi autem pactas habuit inducias, ne quis eum invaderet. Justinianus vero incurfione cum toto exercitu in fines ditionis Persarum facta, tota hieme ibi commoratus est, ne-

PAGIUS

IV.
Legatio
Tiberii
Aug. ad
Hormi-
sdam.

Zacharias & Theodorus Tiberii Augusti Legati cum in Persidem venissent ad Persarum Regem qui recenter ad Thronum Regium ascenderat, sunt introducti, inquit Menander Protector pag. 168. Spem habebant sibi multum honoris & humanitatis impartitum iri, quamvis, ut sibi bonos haberetur, non valde laborabant. Verum postquam Literas ab Imperatore tradidissent, & captivos reddidissent, cum eos Persa nulla liberali & benigno sermone affati essent, discesserunt. De novo tamen Persarum Rex Legatos excepit, sed acerbe admodum, & arroganter habuit, tandemque ait: Sciant Romani me non a aliis conditionibus pacem fieri permitturum, quam si persolvant omnes pecunias, quas Justinianus singulis annis nobis pendere erat solitus. Hac insolentem oratione Hormisdas usus, vix tribus demum post mensibus elapsis, quibus Zacharias & Theodorus in Perside fuerant, missionem obtinuerunt. Tiberius tamen, qui bellum contra Persas finire in animo habebat, iterum Zachariam elegit, qui in Persia constitit ad limites Ro-

mine quicquam omnino ei exhibente molestiarum: circiter vero solstitium æstivum rediit, nulla parte exercitus amissa; atque in finibus, quibus Romanorum & Persarum Imperium terminatur, cum magna vitæ prosperitate & rerum gestarum gloria totum æstatis tempus contrivit. Cofrboes autem ingenti doloris cumulo oppressus, animo fracto & ancipiti cura debilitato languens, crebris demique & variis ægritudinis fluctibus demersus, miserandum in modum interiit; ac legem quam scripsit, ne Rex Persarum in posterum contra Romanos arma ferret, velut sempiternum suæ fugæ monumentum post se reliquit. Quo extincto, Hormisdas ejus filius regnum cepessit. Hucusque Evagrius de Romanorum bello cum Persis, quod biennii temporis spatio confectum est.

Cofrboes
mœrore
confum-
ptus mori-
tur.

VII.

At quod spectat ad interitum Cofrbois, aliqua habet Agathias, quæ in ipso Evagrius desiderari videtur: cujus res præ oculis habentis atque puro stylo eandem prosequentis haud est auctoritas contemnenda. Admiratus vero ipse mirabilem Dei potentiam, quomodo post tot annorum curricula ipsi Cofrboi quam felicissime evoluit, respexit Deus tandem in mentem illam magnam, in Regem Assyrionum, eumque e folio detraxit, in terramque prostravit; ejusmodi eadem Cofrboe habet ad calcem orationem (a): (a) Agath. lib. 4. Illud (inquit) in præsentia dixerim, per octo & quadraginta annos, quibus potius Imperio est, quam multas hunc retulisse victorias, & eo magnitudinis evasisset, ut nullus priorum apud Persas Regum fuisse huic similis comperiat: vel si cum singulis eum quis conferat, ne Cyrum dicam, Cambysi huic parem facturum sit; sed ne Xersem quidem ipsum, quem mare ferunt contabulasse, æquabileque id reddidisse, & navigabiles montes. Cofrboes igitur etsi magnitudine cæteros antecivit,

V.

Cofrboes
destrina
excultus
exillimatus.

manorum & Persarum. Eo Persarum Rex Andigan virum admodum prudentem misit, qui una ad Daras convenerunt. Sed Andigan non aliter egit cum Zacharia, quam ante cum Hormisdas ejus Rex. Hæc fufius Menander Protector citatus. De eadem Legatione ad Hormisdam loquitur Theophylactus lib. 3. cap. 17. additque Hormisdam consuetudinem significandæ inaugurationis neglexisse, ut qui Tiberium honore hoc non dignaretur.

Baronius num. 1. ait, Procopium Regni Cofrboes initium perperam consignasse, ac scripsisse, ipsum non ante septimum Justiniani annum, quo asserit, inter Romanos & Persas pacem sanctam fuisse, Cofrboem regnare cepisse. Verum, ut anno DXXXIII. num. V. jam observavi, Procopius asserit, pacem illam compositam esse anno VI. Justiniani Imp. non vero anno VII. ut in mendoso quodam Procopii Codice legerat Baronius. Pax itaque illa, initio anni Christi DXXXIII. constituta, primis Cofrbois Regis annis, non vero Regni ejus initio, quod etiam

CHRISTI
579.PELAGII PAP. II.
2.JUSTINI JUN. IMP.
14.

vita tamen est exitum ut calamitosum & inglorium nactus, ita & alienissimum a sui temporis Principum sine. De ipsius vero Cofrbois obitu ejusmodi habet historiam:

VIII.
De obitu
Cofrbois
ex animi
mœrore
Agath.
sententia.

Is namque cum interea circa Carduchios montes æstivo tempore, in Thamanorum vicco quodam, vitandi æstus ob gratiam, & ob locorum temperiem secedendo diversaretur: Mauritius Pauli per Tiberium Constantinum Romanorum Imperatorem Orientalibus copiis præesse jussus, in Araxanum agrum incurfionem de improvviso fecit, qui utique contiguus erat circumjectis vicco, ubi Rex erat Persarum, castellis & agris protinus & intrepide devastatis, Zirna fluvium trajecto, in anteriora processit, & proxima quaque depopulatus, igne demum succendit. Cum is itaque armis igneque omnia pervasaret, Cofrboes ipse (non enim longe aberat, quam ut in altum evectam lateque diffusam flammam intueretur) hostilibus perinde incendiis insuetus, haudquaquam ejus prospectum tulit: unde pudore simul ac formidine percitus, nec hostibus obviam iit, nec quoquam pacto injuriam vindicavit: sed præter modum ex ea clade ingenti dolore perculsus, ac sui prorsus desperans, morbo statim insanabili quodam corripitur: unde quam celerrime ac per manus elatus, ad Seleuciam Ctesiphontem regiam fertur; & in fuga morem facta discessione non longe post vitam finivit. Hæc Agathias. Ita Deus tumentes fluctus exiguæ arenæ obice in gracilem spumam convertit, cum dispergit (a) superbos in furor suo, & respiciens, omnem arrogantem humiliat. Hæc in Oriente. Jam vero quæ memoria digna facta sint in Occidente, videamus.

IX.
Martyres
necati a
Lango-
bardis.
(b) Greg.
dial. 1, 3.
c. 27, 28.

Hoc eodem anno (ut ex S. Gregorio postsumus intelligere) contigit octoginta martyrum coronis Ecclesiam illustrari. Ad hunc enim annum referenda sunt, quæ idem S. Gregorius de his scribit (b) in Dialogis tertio sui Pontificatus anno, dum ante annos quindecim eadem contigisse affirmat, ubi hæc ait: Ante hos ferme annos quindecim (sicut hi restantur qui interesse poterunt) quadraginta rusticici a Longobardis capti carnes immolant. Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS

etiam non affirmat Procopius. Agathias lib. 2. pag. 66. de Cofrboe tradit: depradant illum atque admirantur supra ipsius meritum non tantum Persæ, sed & nonnulli Romanorum, veluti Literarum amatorem, quique ad Philosophia nostra culmen evaserit. Sed subdit Agathias, se nequaquam credere eum summa doctrina præditum fuisse; cum barbarum vitæ genus sectatus sit, & in agresti ac ineptissima lingua puritas veterum nominum & nativa gratia conservari non possit. Ex morte interim Cofrbois ab Agathia memorata colligo, Agathiam ante currentem annum Historiam suam, quam ad an-

tatis comedere compellebantur. Qui cum valide resisterent, & contingere cibum sacrilegum nollent: capere Longobardi qui eos tenerant, nisi immolata comederent, mortem eis minari. At illi æternam potius vitam quam præsentem ac temporariam diligentes, firmiter persisterunt, atque in sua constantia simul omnes occisi sunt. Quid itaque isti, nisi veritatis martyres fuerunt, qui ne vetitum comedendo conditorem suum offenderent, elegerunt gladiis vitam finire?

Eodem quoque tempore, dum fere quadraginta captivos alios Longobardi tenuissent, more suo immolaverunt caput capra diabolo, hoc ei per circuitum currentes, & carmine nefario dedicantes. Cumque illud ipsi submissis cervicibus adorarent, eos quoque quos cœperant hoc pariter adorare compellebant. Sed ex eisdem captivis maxima multitudo, magis eligens moriendo ad vitam immortalem tendere, obtemperare jussis sacrilegis noluit, & cervicem quam semper Creatori flexerat, creaturæ inclinare contempsit. Unde factum est, ut hostes qui eos cœperant, gravi iracundia accensi, cunctos gladiis interficerent, quos in errore suo participes non haberent.

Quid ergo mirum si erumpente persecutionis tempore illi martyres esse potuissent, qui in ipsa quoque pace Ecclesie semetipsos semper assidendo, angustiam martyrii tenuerunt viam; quando ingruente persecutionis tempore, hi etiam meruerunt martyrii palmam accipere, qui in pace Ecclesie latas hujus sæculi vias sequi videbantur? Hæc quidem tunc facta. Postea vero licet Longobardi esse hostes perseverarint, nullum tamen fidei causa negotium faceffere consuevere: nam paulo post Petrus diaconus hæc interloquitur: Super indignos nos divina misericordie dispensationem miror, qui Longobardorum sævitiam ita moderatur, ut eorum sacerdotes sacrilegos, qui esse se Fidelium quasi victores vident, Orthodoxorum fidem persequi minime permittat. Ad hæc Gregorius: Hoc, Petre, facere plerumque conati sunt, sed eorum sævitie miracula superna resistere. Hæc vero quæ inculcat, idem demonstrat exemplis, de quibus nos alias. X x 2 Quod

num usque Christi DLIX. tantum perduxit non publicasse, nec absolvisse. Tam Agathiam vero, quam Procopium, ac Menandrum Protectorem Christianos fuisse, ipsi tam manifeste in suis Operibus indicant, ut mirer id a quibusdam Recentioribus negatum. Baronius a num. IV. ad finem fere num. VI. recitat ex Evagrio historiam de Cofrboe, a Justiniano Romanorum Duce reportatam; sed revocanda est ad annum DLXXV. quo de ea locuti sumus. Nam ideo Evagrius hæc victoria narrata, de Cofrbois morte loquitur, quia prætermittit quæ postea inter Romanos & Persas gesta sunt, quæ nos

X.
Alii Mar-
tyres sub
Longo-
bardis.

XI.

cx

CHRISTI
579.PELAGII PAP. II.
2.JUSTINI JUN. IMP.
14.XII.
Longobardorum
superstio.

Quod autem spectat ad hujusmodi aliquot Longobardorum idololatriam, qua caput caprae immolantes venerarentur: est de his ejusdem Gregorii Papae querela ad Reginam Francorum Brunichildem, de quibusdam licet Christianis in eodem tamen errore perseverantibus. Sed audi ejus verba (a): *Hoc quoque pariter hortamur, ut ceteros subiectos vestros sub disciplina debeatis moderatione restringere, ut idolis non immolent, cultores arborum non existant, animalium capitibus sacrificia sacrilega non exhibeant: quia pervenit ad nos, quod multi Christianorum & ad ecclesias occurrant, & quod dici nefas est, a culturis demonum non discedant.* Hæc Gregorius Papa.

XIII.
Theodoberti &
Sigeberti
interitus.

Hoc ipso anno, cum pax inita inter Francorum Reges, post anni unius elapsum curriculum, novi belli obice turbaretur, conspirantibus in Sigebertum Chilperico ac Guntheranno, proelio Theodobertus filius Chilperici victus occiditur. Victor vero Sigebertus Rex Francorum hoc eodem anno, cum in regno decimumquartum annum ageret, dolo impiae Fredegundis, dum adversus Chilpericum germanum suum Regem iterum, certamen parat, per sicarios necatur annos ætatis agens quadraginta. Hæc ex Gregorio, qui fufius rem gestam profecquitur (b): atque ubi primum de nece Theodoberti poenas luentis nefandorum scelorum, quæ (ut vidimus) a militibus sibi subditis in Dei Ecclesias Ecclesiasticasque personas sunt perpetrata, narravit; hæc de nece habet Sigeberti, quam incurrit, quod audire noluerit S. Germanum Parisiensem Episcopum (c): *Misit Sigebertus, qui fratrem suum Chilpericum in supra memorata civitate Rothomagensi obsiderent, ipse illuc properare, deliberans, Cui S. Germanus Episcopus dixit: Si abieris, & fratrem tuum interficere nolaeris vivus & victor redibis; si aliud cogitabis, morieris. Sic enim Dominus per Salomonem dixit (d): Foveam quam fratri tuo parabis, in eam corrues. Quod ille, peccatis facientibus, audire neglexit. Veniente autem illo ad villam, cui nomen erat Victoriacum, collectus est ad eum omnis exercitus, impostumque super clypeum sibi Regem statuunt. Tunc*

(b) Greg.
1.4. c.50.(c) Greg.
1.4. c.51.(d) Prov.
16.

PAGIUS

VI.
Sigebertus
Rex Fran-
corum oc-
cisus.

ex Theophylacto, aliisque, suis locis exposuimus.

A num. XIII. ad XVIII. Anno quingentesimo septuagesimo quarto bellum, quod inter Guntramnum, Chilpericum, & Sigebertum germanos Francorum Reges gerebatur, sopitum fuerat, sed anno DLXXV. Sigebertus rursus illud renovavit, ut tradit Turonensis lib. 4. cap. 45. Sanctus Germanus Parisiensium Episcopus praedixit fore, ut si mortem Chilperici fratris optaret, in foveam corrueret, quam eidem parasset, idque revera accidit; cum enim imposi-

duo pueri cum cultris validis, quos vulgo *seramasucos* vocant, infecti veneno maleficati a Fredegunde Regina, cum aliam causam se gerere simularent, utraque ei latera feriunt. At ille vociferans atque corruens, non post multo spatio emisit spiritum. Hic finis Sigeberti Dei sacerdotem non audientis, cum aliqui optimi Regis & vere Christianissimi sæpe antea egregium speciem ediderit: ut plane inter maxime pios Principes collocandus fuisset, nisi furor ille bellivolis ejus animum invadisset: quamvis enim sæpe provocatus illud invitus visus sit suscepisset; ubi tamen semel atque iterum excitaretur, eo impetu ferri se sivit, ut Dei contemnens monita sacerdotis, in eam infidiarum foveam præcepserit.

Sigeberti
Regis ob-
itus.

Commendatur inter alia ejusdem pietas Regis in colendis Dei servis, monasteriisque contruendis a Jona ea seripione qua profecutus est res gestas (e) sancti Columbanii Hiberni egregie sanctitatis viri, cuius opera magnopere in Gallis atque etiam in Italia propagatus est monachismus, ut ejusdem viri sancti Acta demonstrant.

Sed quidnam memoria dignum accidit hujus Sigeberti Regis tempore (quoto autem anno ejus regni, nescitur) cuidam Childerico qui apud eundem Regem primum locum obtinebat, hic tibi historiam perpetuis dignam monumentis intendendam putamus. Narrat eam Gregorius istis verbis (f): *Aquensibus concebus est inclutus athleta Metrius, vir in corpore juxta historiam actionis magnifice sanctitatis, & licet ditone servus, liber tamen justitia: qui (ut ferunt legentes certaminis ejus textum) peracto cursu boni operis, a seculo victor abscedit, sapius se in calis degere virtutibus manifestis ostendens. Tempore igitur quodam, cum Franco Episcopus hujus municipii Ecclesiam gubernaret; Childericus, qui tunc primus apud Sigebertum Regem habebatur, villam ejus competit, dicens, quia injuste ab Ecclesia Aquensi retineretur. At dicto citius convenitur Episcopus, datisque fidejussoribus, in præsentia Regis adfuit, clamans & obsecrans ut Rex ad hujus cause audientiam præ-*

XIV.
(e) Sige-
berti de Script.
Eccles. c.41.
extat apud
Bed. 1.3.
Sur. 1.6.
die 21. No-
vembr.

XV.

(f) Greg.
Turon. de
Glor. conf.
cap. 1.
Franco A-
quensis E-
piscopi, tuetur
jura Ec-
clesiæ.

PAGIUS

gis in annum DXLVIII. Theodebaldi vero filii, ac successoris in annum DLV. conicit. Cointius anno DLXXV. num. II. recte eo Christi anno Sigeberti Regis mortem recitat, Mariumque arguit, quod eam anno uno serius retulerit. At inde intelligere poterat, Marius in anno mortis Theodeberti Regis etiam errasse, cuius tamen ipse sententiam amplexus est. Præterea scribit Cointius, Turonensem in suis numeris a se ipso nonnunquam discrepasse, ut, inquit, cum annos viginti novem a transitu Theodeberti Regis, ad exitum ipsius Sigeberti computat. Verum Turonensis a semetipso non dissentit, sed Theodebertum anno DXLVII. demor-

CHRISTI
579.PELAGII PAP. II.
2.JUSTINI JUN. IMP.
14.

sentiam suam averteret, ne celesti judicio condemnatur; addens: Scio enim virtutem Metri beati viri, quod velociter in pervasorem suum irrogat ultionem. Denique conjuncti Auditores causam discutunt. Insurgit Childericus, & improperans criminibus exacerbatum Episcopum, quod res fisci dititionibus debitas iniquo ordine retineret: extrahi eum a judicio jubet; & eundem ablata per judicium presentium villa trecentis aureis condemnavit. Favebant ei omnes, nec quisquam contra voluntatem ejus audebat decernere, nisi quod eidem libuisset.

XVI.

Denique condemnatus, spoliatusque sacerdos ad urbem sepiit, atque prostratus in oratione coram sepulcro Sancti, dicto psalmi capitello, ait: Non hic accendatur lumen, neque psalmodum modulatio, canetur, gloriosissime Sancte, nisi prius ulciscaris servos tuos de inimicis suis, resque tibi violenter ablatas Ecclesie sancte restituas. Hæc cum lacrymis effatus sentes cum acutis aculeis super tumulum projecit: Egressusque clausis ostiis, similiter in ingressu alias collocavit: typus is erat derelicti penitus loci. Nec mora corripitur pervasor a febre, decumbit in lectula, exhorret cibum, fastidit & potum; profert æstuans jure suspirium: cui etiam si interdum ab ardore febris sitis accederet, aquam tantum, nihil aliud hauriebat. Quid plura? in hac ægrota-tione integrum ducit annum, sed mens præva non fluctat: interea labitur cesareis cuncta cum barba, ita & omne caput remansit, nudum ut putares eum olim sepultum, nuper ejectione fuisse post funera de sepulcro.

XVII.

His & talibus miser afflictus malis, sero recogitat, dicens: Peccavi, eo quod expoliaverim Ecclesiam Dei, atque Episcopo sancto inulerim injuriam. Nunc autem ite quantocumque, & reddita villa, sexcentos aureos super tumulum Sancti deponite: est enim mihi spes, quod res reddita tribuat ægrotaanti medelam. Quod audientes homines ejus, accepta pecunia fecerunt sicut eis fuerat imperatum. Reddiderunt agrum, solidosque super sepulcrum servi Dei posuerunt. Sed cum hoc

fecissent, statim ille in loco quo erat, spiritum exhalavit, lucratusque est detrimentum anima per adeptionem acquisitionis iniquæ. Episcopus autem obtinuit ultionem de inimico Ecclesie, quam promiserat futuram per athleta Dei virtutem. Hucusque Gregorius, ostendens renovatum Antiochi exemplum, qui licet in extremis positus violati templi Dei poenitentiam præfulerit, ablataque restitui præcepisset, ab ægritudine tamen quæ detinebatur, haud valuit convalescere. Hæc tempore Sigeberti, quem hoc anno vita functum diximus.

XVIII.

Sed quid insuper statim post obitum ejusdem Regis acciderit violatori Ecclesiasticæ immunitatis, ab eodem Gregorio accipe res ob oculos positas enarrant: (a) *Cum vero (inquit) interempto Sigeberto Rege, Childericus regnum exemptus ab imminente morte cepisset: Ruccolenus cum Canonanicis graviter civitatem Turonensem opprimebat, ita ut cuncta devastans, nullam spem alimonie in domos Ecclesie vel pauperum hospitalia relinqueret. Postera autem die legatos ad civitatem mittit, ut homines qui propter culpam minime nobis incognitam ad Sancti basilicam residebant (quod illic confugisset Guntherannus Dux, qui dicebatur occidisse Theodobertum) extraberentur a clericis. Quod si differretur fieri, universa promittit incendio concremari. Et nos hæc audientes, mæsti valde basilicam sanctam adimus, & beati auxilia flagitamus; statimque paralytica, quæ per duodecim annos fuerat contracta dirigitur. Ipse vero Ruccolenus ulteriorem ripam aggressus, morbo confestim regio sauciatur, atque ab infirmitatibus Herodianis (quas enarrare longum videtur allisus, & sicut cera a facie ignis guttatim defluens, quinquagesima die ab hydrope conflatus interiit. Hæc Gregorius, qui Herodianum appellat morbum, quo nefandus Herodes interiit. Subdit vero his ista: Sed nec hoc flebo, quod illo tempore alveus fluvii natu Dei, vel virtute beati viri absque pluviarum inundationibus repletus, hostem, ne civitatem lederet, transire prohibuit. Hæc ipse: qui*

(a) Greg.
Turon. de
mirac. S.
Martini.
2. c.27.
Ruccole-
nus sacri-
legus dat
poenas.

tuum, ostendit & Marii sententiam, quam Cointius aliique passim secuti sunt, a veritate alienam esse demonstrat; cum ab eo Christi anno, ad DLXXV. quo Sigebertum peremptum esse nunc inter omnes convenit, anni XXIX. & quidem utrimque incompleti intercurret; ab anno vero DXLVIII. quo Theodeberti Regis obitus a Mario collocatur, ad DLXXV. anni tantum XXVIII. utroque extremo incompleto numerato, intercurret.

Audita Sigeberti Regis nece, Brunichildis hujus uxor quæ Lutetia cum liberis suis residebat, animo fluctuabat, ignara quomodo se famque prolem a præsentis periculo liberaret: cedit pa-

VII.
Childer-
tus II. suc-
cedit pa-
tri.

qui de superbia Ruccoleni & de ejus miserando interitu alibi (a) pluribus agit: ubi post multa, rursus ad ea quæ hoc anno facta sunt, revocat orationem, sic dicens (b) :

Anno vero quo supra, idest, quo mortuo Sigeberto, Childebertus ejus filius regnare cepit, multæ virtutes ad sepulcrum beati Martini apparuerunt, quas in illis libellis scripsi, quos de ipsius miraculis componere tentavi; & licet sermone rustico, tamen celari passus non sum quæ aut ipse vidi, aut a Fidelibus relata cognovi. Hic tantum quid negligentibus evenerit, qui post virtutem caelestem terrena medicamenta quaesierunt, exortam: quia sicut per gratiam sanitatum, ita & per castigationem stultorum virtus ejus ostenditur. Leonastes Biturigis Archidiaconus, decidens cataractis, lumine caruit oculorum. Qui cum per multos medicos ambulans nihil omnino visionis recipere posset, accessit ad basilicam beati Martini, ubi per duos aut tres menses consistens, & jejunans assidue, lumen ut reciperet, flagitabat. Adveniente autem festivitate, clarificatis oculis, cernere cepit. Regressus vero domum, vocato quodam Judæo, ventosus, quo earum beneficio oculis lumen auget, humeris superponit: decidente vero sanguine, rursus in recidivam cæcitatem redigitur. Quod cum factum fuisset; rursus ad templum sanctum regressus est: ibique iterum longo spatio commoratus, lumen recipere commovit. Ita ante punitus, dum a Judæo petiisset suppleri, quod a sancto Martino videri poterat prætermisum. Et inferius de sanctis viris hoc anno defunctis ista subiicit (c) :

Sed & illud commemorare libet, qui vel quales viri hoc anno a Domino sunt vocati. Nempe Senoch presbyter virtutibus clarus, de quo ait: Benedictus Senoch presbyter, qui apud Turonos morabatur, hic migravit e sæculo. Fuit genere Thebæus, & in Turonico clericus factus, in cellulam, quam ipse inter parietes antiquos composuerat, se movit, collectisque monachis, oratorium, quod multo tempore dirutum fuerat, reparavit. Idem super infirmos multas virtutes fe-

PAGIUS Gundobaldus Dux, inquit Turonensis lib. 5. cap. 1. apprehensum Childebertum filium ejus parvulum furtim abtulit, ereptumque ab imminente morte, collectisque gentibus, super quas pater ejus Regnum tenuerat, Regem instituit, vix lustro atavis uno jam peracto, qui die Dominici Natalis regnare cepit. Sive ut loquitur Guntramnus ejus patruus apud Turonensem lib. 8. cap. 4. Rex in die sancto Dominica Nativitatis est elevatus. Errant tamen communiter Scriptores Gallici, dum initium Childeberti Regis, a die Natalis Christi anni DLXXV. deducunt; in publicis enim Monumentis exordium Principatus Childeberti

cit, quas in libro vite ejus scripsimus. Hæc ipse. Subdit de transitu sancti Germani Episcopi Parisiensis his verbis (d):

Eodem anno & beatus Germanus Parisiorum Episcopus transit: in cujus exequiis multis virtutibus, quas in corpore gesserat, hoc miraculum confirmationem fecit. Nam carceratis acclamantibus, corpus in platea aggravatum est, solutisque iisdem, rursus sine labore levatur. Ipsi quoque qui soluti fuerant, in obsequium funeris usque ad basilicam, in qua sepulcrum est, liberi pervenerunt. Ad sepulcrum autem ejus multas virtutes, Domino tribuente, credentes experiuntur: ita ut quisque, si iusta petierit, velociter exoptata reportet. Si quis autem strenuus virtutes illius, quas in corpore fecit, sollicite vult inquirere; librum vite illius, qui a Fortunato presbytero compositus est, legens, cuncta reperiet. Hæc sanctus Gregorius.

Porro epitaphium ejus a Chilperico Rege fuisse conscriptum, Aimoinus affirmat his verbis (e): Ingredientem autem postmodum Chilperico Rege in urbem Parisiacam, sequenti die postquam Rex ingressus est civitatem, paralyticus qui in porticu basilica sancti Vincentii (in qua beatus Germanus requiescit in corpore) residebat, dirigitur: mane autem facto, spectante populo, beato Antistiti gratias referebat. Quod cum Regi nunciatum foret, magna cum devotione illuc adveniens, & tanto gavisus miraculo, ejus epitaphium his distichis rhythmicè composuit:

Ecclesiæ speculum, patriæ vigor, aræ reorum,
Et pater & medicus, pastor, amorque gregis,
Germanus virtute, fide, corde, ore beatus
Carne tenet tumulum, mentis honore polum.
Vir cui dura nihil nocuerunt fata sepulcri:
Vixit enim: nam mors quem tulit, ipsa timet.
Crevit adhuc potius justus post funera: Nam qui

II. non a die quo Rex solemniter elevatus est, sed ab eo, quo Sigibertus pater ejus occubuit, defumitur; ut anno DLXXXVII. num. XII. certo argumento demonstrabo.
A num. XXI. ad XXIV. Turonensis lib. 5. cap. 3. referens quæ anno primo Childeberti II. contigere, ait, Sanctum Germanum Episcopum Parisiensem vitam cum morte commutasse, & Venantius Fortunatus in ejus Vita tradit eum quinto Kalendas Junias ad Deum migrasse. Quare mors sanctissimi hujus Præfatis pertinet ad annum quingentesimum septuagesimum sextum. Episcopatum Parisiensem inivit

(d) Gregor. ibid. c. 8. XXI. Transitus S. Germani Episc. Parisiensis.

XXII. (e) Aimoin. l. 3. c. 16.

Epitaphium S. Germani.

VIII. Moritur S. Germanus Episc. Parisiensis.

* superna

Fictile vas fuerat, gemma superba micat.
Hujus opem ac meritum mutis data verba loquuntur,
Redditus & cæcis prædicat ore dies.
Nunc vir Apostolicus rapiens de carne tropheum,
Jure triumphali confidet arce throni.

XXIII.

(a) Aim. l. 3. c. 9.

(b) Greg. mirac. S. Martini. l. 2. c. 12.

XXIV. De Judæorum conversione.

(c) Greg. hist. Fran. l. 5. c. 11.

PAGIUS

Hactenus a Rege scriptum epitaphium. Excultum quidem fuisse ipsum Regem poeticis litteris, testatur Venantius Fortunatus, atque Gregorius Turonensis. Subdit vero idem scriptor: Factaque illi prædictus Rex oblatione solemni, munificentia regali, ad propria rediit.

Delegisse potissimum visus est ad sepulturam S. Germanus Ecclesiam S. Vincentii, quod sacras reliquias ab Imperatore Justiniano acceptas, cum rediit Hierosolymis, illic (ut idem testatur (a) auditor) collocaverat, nempe spinea coronæ Domini nostri Jesu Christi partem, sanctorumque Innocentium reliquias, necnon S. Georgii martyris celeberrimi brachium. At qui vivens miraculorum virtute resplenduit sanctus Germanus, in cælum scandens majoribus fulgoribus coruscavit, ut quæ a Gregorio & Fortunato & aliis de ipso sunt scripta testantur. Dies vero natalis ejus anniversaria veneratone celebris ab Ecclesia Catholica custoditur. Successit autem sancto Germano Ragnemodus, sive Regnamundus: de quo, cum esset diaconus, Gregorius narrat (b), liberatum a morbo, hausto diluto pulvere collecto e sepulcro S. Martini. Subdit his etiam idem Gregorius, hoc item anno migrasse e vita Caluppam reclusum, cujus res gestas alibi scriptis mandavit, agitur de Patrolo ejusdem vite instituto ad magnum sanctitatis culmen evecto: quos omnes anniversaria commemoratione Dei Ecclesia colere consuevit.

Ad postremum vero quæ de Judæorum conversione Arverni per ejus civitatis Episcopum S. Avitum facta hoc itidem anno narrat, ipsius hic verbis reddenda putamus. Ait enim (c): Et quia semper Deus noster sacerdotes suos glorificare dignatur: quid Arverni de Judæis hoc anno contigerit, pandam. Cum eos-

circa annum DLV. factusque Episcopus Monasticam vitam excolere non destitit; erat enim antea Abbas Monasterii Sancti Symphoriani, apud Augustodunum positi. Neque tantum evocavit Augustoduno Monachos, qui Cœnobium Sancti Vincentii de Præis prope Parisios a Childeberto I. Regi constructum habitarent; sed & ad eum minorem illi Monasterio contiguum ubi sepeliretur, in honorem Sancti Symphoriani crexit, ac sæpe profectus est Augustodunum, ut in Monasterio, cui præfuerat Abbas secretus ac liberius orationi vacaret, ut in ejus Vi-

dem plerumque B. Avitus Episcopus commoveret, ut relicto velamine legis Moisaica spiritualiter lecta intelligerent, & Christum Filium viventis Dei prophetica & legali auctoritate promissum corde purissimo in sacris litteris contemplarentur; manebat in pectoribus eorum jam non dicam velamen illud, quo facies Moysi obumbrabatur, sed paries. Sacerdote quoque orante, ut conversi ad Dominum, velamen ab eis litteræ rumperetur; quidam ex eis ad sanctum Pascha, ut baptizarentur, expetiit: renatusque Deo per baptismi sacramentum, cum abatis reliquis in albis & ipse procedit, Ingressibus autem populis portas civitatis, unus Judæorum super caput conversi Judæi oleum foetidum, diabolo instigante, diffudit. Quod cum cunctus abhorrens populus voluisset eum urgere lapidibus, Pontifex ut fieret non permisit. Fuisse quidem in Galliis frequentem Judæorum populum, eosque superbia elatos in religionis Christianæ contemptum quamplurima perpetrare consuevisse, quæ habentur de iisdem in Concilio Matifconensi demonstrant. Sed pergit Gregorius:

Die autem beato, quo Dominus ad calos post redemptum hominem ascendit gloriosus, cum sacerdos de Ecclesia ad basilicam psallendo procederet; irruit super synagogam Judæorum multitudo tota sequentium, destruens eam a fundamentis, ut campi planitie locus assimilaretur. Alia autem die sacerdos eis legatos mittit, dicens: Vi ego vos confiteri Dei Filium non impello, sed tamen prædico, & salem scientiæ vestris pectoribus tradidit: pastor sum enim Dominicis ovibus superpositus; & de vobis ille verus pastor, qui pro nobis passus est, dixit habere se alias oves quæ non sunt ex ovili suo, quas eum oporteat adducere, ut fiat unus grex & unus pastor. Ideo, si vultis credere ut ego, estote unus grex, custode me posito; sin vero aliud, abscedite a loco. Illi autem diu æstantes atque dubitantes, tertia die (ut credo) obtentu Pontificis conjuncti in unum, ad eum mandata remittunt, dicentes: Credimus Jesum Filium Dei vivi, nobis Prophetarum vocibus reprovissum; & ideo peti-

XXV. Synagoga Judæorum destructa.

IX. Judæi Arverni fidem Christianam recipere coacti.

cum

CHRISTI
579.PELAGII PAP. II.
2.JUSTINI JUN. IMP.
14.

petimus ut abluamur baptismo, ne in hoc delicto permaneamus.

XXXVI.
Judæi baptizantur a S. Avito Episcopo.

Gavissus autem nuncio Pontifex, nocte sancta Pentecostes, vigiliis celebratis, ad baptisterium foras muraneum egressus est: ibique omnis multitudo coram eo prostrata baptismum flagitavit. At ille præ gaudio lacrymans, cunctos aqua abluens, & chrismate liniens, in sinu matris Ecclesie congregavit. Flagrabant cerei, lampades resurgebant, albicabat tota civitas de grege candido; nec minus fuit urbi gaudium, quam quondam Spiritu sancto descendente super Apostolos Hierusalem videre promeruit. Fuerunt autem qui baptizati sunt, amplius quingenti. Hi vero qui baptismum recipere noluerunt, discedentes ab illa urbe, Massilie redditi sunt. Hucusque Gregorius de Judæorum conversione a S. Avito divino Spiritu ministrata, ex Evangelii (ut putavit) præscripto, quo Dominus monuit (a) compellendos vi aliqua intrare in Ecclesiam remorantes; licet a Gregorio (b) Papa incensio synagogarum minime comprobetur: sed nec a recentioribus scholasticis scriptoribus, qui eandem quæstionem diffusissime pertractarunt, vi extorquendam conversionem, conceditur; quamvis non desint qui ex adverso obnixè repugnent, & contrariam sententiam tueri conentur. In Avito autem quis id audeat condemnare, viro præsertim cuncta sua sancti Spiritus arbitrio moderante, itidemque miraculis coruscante?

XXXVII.

Cecinit carmine Fortunatus ejusmodi Judæorum conversionem atque baptismum, id ipso expetente Gregorio Turonensi, ad quem illud misit, cui & epistolam dedit, quæ eidem præfixa legitur: de quibus post alia quæ præclare cecinit, de absterfo ex sacro lavacro Judaico foetore ista habet (c):

(c) Fortun.

carm. l. 5.
Foetor Judaicus absterfus baptismate.

Abluitur Judæus odor baptismate divo,
Et nova progenies reddita surgit a quis.
Vincens ambrosios suavi spiramine rores
Vertice perfuso chrismatis efflat odor.

Deque usu illo pristino, quo baptizati candidis indui vestibus, & accensos ferre cereos solerent, ista subdit admodum præclare:

PAGIUS

cum is sub exitum anni DLXXV. patri Sigeberto successerit, manifestum est, acta hæc esse anno DLXXVI. Addit Gregorius Judæos, qui baptismum recipere noluerunt, Arvernus decessisse, & cum opibus suis Massiliam se se contulisse; quæ tamen Urbs sciti & Arvernus Childebito II. parebat. Eandem Judæorum con-

Undique rapta manu lux circa provocat astra,
Credas ut fellas ire trabendo comas.
Lacteus hinc vestis color est, hinc lampade fulgor
Ducitur, & vario lumine picta dies, &c.

Qui vero ista de Judæorum conversione cecinit Fortunatus, ejusdem ad eundem Avitum tria extant epigrammata, quibus & ipsius insignes celebrantur virtutes.

Quod rursus spectat ad Judæorum in Gallia commorantium conversionem: opera quoque S. Germani Episcopi Parisiensis constat complures ex eis esse conversos; cujus obitum cum hoc eodem anno contigisse dixerimus, aspergatur floribus istis ejus sepulcrum, hicque redamur quæ de his miranda recitat Fortunatus in Vita ipsius (d): Cunctorum (inquit) saluti semper instans sollicitus, cum Bituricas accessisset pro ordinatione Felicis Episcopi, prædicante illo, Sigericus quidam Judæus, fidei sacramento percepto, conversus est; habebat enim in Judæismo conjugem Mammonam nomine. Hæc de sui conversione, dum nec mentionem quidem reciperet sæpius per missos beati admonita, sed cum magis refugeret; facta ad eam vigilia, doctor ipse profectus est. Quæ cum beatum virum nec visum vellet intendere, decantato cursu terria; manum suam Pontifex ad mulieris frontem dignanter admovit pietatis opere. Statim a circumstantibus de mulieris naribus, quasi scintillante igne, fumus egredi visus est; ut cunctis clarum fieret, ejecto insidiatore, mulierem usque tunc repugnasse saluti suæ per obfidem. Tunc exonerata inimici fasce, respirans confessa est, numquam se prius faciem beati viri potuisse conspiciere. Inde petens ac humiliter supplicans cum propria domo meruit effici Christiana, Nam & exinde quasi capite subdito, exemplo eorum ad fidem conversi sunt. Hæc Fortunatus.

XXVIII.

(d) Fortun.
in Vit. S.
Germ. l.
64.

De seminæ Judææ conversio.

Sed jam ad Chilpericum Regem ob repentinam Sigeberti necem e periculo erutum redeamus. Magna quidem momento temporis facta est rerum mutatio, ut qui obsidione vallatus quæreretur ad necem, jam regno integro ferme deperdito, idem mox surgens una cum vita recu-

XXIX.
De Chilperico e morte in Regnum evedum.

versionem narrat Fortunatus, ejus verba Baronius num. XXVIII. recitat; sed in rei gestæ narratione a Gregorio Turonensi discrepat, ut utrumque Auctorem inter se conferenti liquet. Collitur S. Avitus Arvernus XII. Kalend. Octob. Cointius anno DXCIV. num. IV. quod eum mortuum existimat, plura habet de Ecclesiis,

CHRISTI
579.PELAGII PAP. II.
2.JUSTINI JUN. IMP.
14.

recuperaret & regnum. Tribuit id Venantius Fortunatus ejusdem Regis pietati, cæterisque virtutibus, quas hoc tempore carmine laudationis edito celebravit, in pristinum statum præter spem restitutionem ejus his versibus concinens (a):

(a) Fortun.
carm. l. 9.

Sed meritis tantis subito fors invidiarum
Perurbare parans regna quieta tibi,
Concutiens animos populorum & fœdera fratrum,
Ludere dum voluit, prosperitate favet.
Denique jam capiti valido pendente periculo,
Quando ferire habuit, reppulit hora necem.
Cum retinereris mortis circumdatus armis,
Eripuit gladio fors operante Deo.
Ductus ad extremum, remeas de funere vitæ:
Ultima quæ fuerat, sit tibi prima dies.
Noxia dum cuperent hostes tibi bella pavare,
Pro te pugnavit fortis in arma fides.
Prospera judicium sine te tua causa peregit,
Et rediit propio celsa cathedra suo.
Rex bone, ne doleas: nam te fortuna querelis
Unde fatigavit, hinc meliora dedit.
Aspera tot toleranda diu modo lata sequuntur,
Et per mœvros gaudia nata metis.
Multimodis pro opes seminans, tua regna resumis:
Namque labore gravi crescere magna solent.
Aspera non nocuit, sed fors te dura probavit:
Unde gravabaris, celsior inde redis. &c.

XXX.

Ut autem tot tantaque a Deo obtinere meruerit Chilpericus, S. Lupicini insignis sanctitatis viri preces inter cessisse videntur: de eo enim in Vita ipsius ista habet Gregorius Turonensis: Lupicinus jam senex factus accessit ad Chilpericum. Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS

sis, quas Vir Sanctus ædificavit. Ad num. XXX. & seq. Gregorius Turonensis lib. de Vitis Patrum cap. 1. refert, Lupicinus saculo nunc & Romanum germanos fratres accessisse ad Jurenis deserti secreta, quæ inter Burgundiam, Alemanniamque sita sunt, ibique post aliquod tempus fecisse sibi Monasterium, quod Condatifone vocitari voluerunt, cumque turbæ Fratrum ad hos confluerent, duo postea alia instituisse. Lupicinus jam senex factus, accessit ad Chilpericum Regem, qui tunc Burgundia præerat: audierat enim eum habitare apud Urbem Ja-

pericum Regem, qui tunc Burgundia præerat. Audierat enim eum habitare apud urbem Janubam: cujus cum ingressus est portam, tremuit cathedra Regis, qui ea hora ad convivium residebat. Exterritusque ait suis: Terræmotus factus est. Responderunt qui aderant, nihil se sensisse commotionis. At ille: Occurrite quantum ad portam, ne forte aliquis adversari cupiens regno nostro adsit quasi nociturus nobis: non enim sine causa hæc sella contremuit: Qui protinus occurrentes, offenderunt senem in veste pellicea, & dixerunt de eo Regi. Qui ait: Ite & adducite eum in conspectu meo, ut intelligam cujus ordinis sit homo. Et adductus stetit coram Rege, sicut quondam Jacob coram Pharaone. Cui ille ait: Quis es, & unde venisti, & quod est opus tuum, vel quid necessitatis habes ut venias ad nos?

Lupicinus tremendus Chilperico redditur.

Cui ille: Pater sum (inquit) Dominicarum ovium, quas cum Dominus spiritualibus cibis jugi administratione reficiat, corporalia eis interdum alimenta deficiunt. Ideo petimus potentiam vestram, ut ad victus vestitusque necessaria aliquid tribuatis. Rex vero hæc audiens, ait: Accipite agros vineasque, de quibus possitis vivere, ac necessitates vestras explere. Qui respondit: Agros & vineas non accipiemus; sed si placet potestati vestræ, aliquid de fructibus delegate: quia non decet monachos facultatibus mundanis extolli, sed in humilitate cordis Dei regnum justitiamque ejus exquirere. At Rex cum audisset hæc verba, dedit præceptionem, ut annis singulis trecentos modios tritici, ejusdemque mensuræ numero vinum accipiant, & centum aureos ad comparanda fratrum indumenta: quod usque nunc a filii ditionibus capere referuntur. Hucusque Gregorius. Sic igitur seminans Rex ista carnalia, messuit jugi proventu spiritualia, nempe preces assiduas tantorum monachorum, ex quibus etiam ditatus est rerum temporalium copia, novo auctus regno, qui jam prope casurus erat e suo.

XXXI.
Municipia Regis erga Lupicinum.

Sed quæ læta hæc sint tristia subsequenta jam ex Gregorio (b) nobis dicendum erit. Accidit enim, ut major natu ex alia conjuge filius Chilperici Moroveus

XXXII.
(b) Greg.
Tur. hist.
l. 5. c. 2. 14.

Y y no-

nubam. Chilpericus petita alimenta ei de Fisco suo liberaliter præberi jussit, & ante Sanctum Romanum fratrem suum Lupicinus mortuus est, ut narrat Turonensis. Verum Chilpericus ille, quem Baronius cum Chilperico, qui hoc tempore in Galliis regnabat, confundit, filius, Gundecus erat, & sæculo præcedenti vixit, quo ideo in finem vergente Lupicinus & Romanus, floruerunt, ut suo loco ostendi. De Chilperico illo Burgundionum Germanorum Rege vide quæ suo loco diximus.

Ad num. XXXII. & seq. Brunibildis omnibus

XI.

CHRISTI
579.- PELAGII PAP. II.
2.JUSTINI JUN. IMP.
14.

De Moroveo incestuoso in clericum mutato.

nomine adversus patrem insurrexerit occasione incestuosi contracti conjugii, cum videlicet copulavit sibi in matrimonium Brunichildem Sigeberti Regis sui patris relictam uxorem, quam apud Rhotomagum idem Rex Chilpericus jusserat exulare. Cujus rei gratia contra filium indignans pater surgens, ipsum armis rem agentem superatum, captumque in custodia detineri mandavit: *Qui* (inquit Gregorius) *ibi tonsuratus est, & mutata veste, qua clericis uti mos est, presbyter ordinatur, & in monasterium Cænonanicum, quod vocatur Anisula, dirigitur, ut ibi sacerdotali erudiretur regula.* Subdit autem Gregorius, eundem Moroveum patrem eludere conatum, inde aufugisse, confugisseque ad basilicam S. Martini Turonos, ubi ipsum tunc Gregorium adesse contingeret, qui de re gesta ejusmodi historiam texit (a): *Operio capite, indutus veste seculari, B. Martini templum expetiit. Nobis autem Missas celebrantibus, in sanctam basilicam, aperta reperiens ostia, ingressus est. Post Missas autem petiit ut ei eulogias dare deberemus (erat autem tunc nobiscum Ragnemodus Parisiæ sedis Episcopus, qui S. Germano successerat). Quod cum refutarem, ipse cepit clamare, & dicere, quod non recte eum a communione sine fratrum conventu suspendere-remus. Illo autem hæc dicente, cum con-*

(a) Greg. hist. Fran. l. 5. c. 14.

Gregorius leviter nimis communionem im- perit Moroveo.

PAGIUS Meroveus turbas in Gallia excitat.

XII. Sedes Aquileiensis Gradum transferre.

bus a Chilperico Rege spoliata Rotomagum re-legata est; quod anno primo Childeberti II. accidisse, affirmat Gregorius Turonensis lib. 5. cap. 1. qui cap. sequenti addit, eius amore captum Meroveum, Chilperici Regis filium, eam, patre inscio, uxorem duxisse. Sed Chilpericus eum detineri, & Presbyterum ordinari mandavit; aufugit postea Meroveus, ut narrat ibidem Turonensis cap. 14. & ex eo Baronius. Verum cum hæc anno primo Childeberti II. contigerint, gesta sunt anno quingentesimo septuagesimo sexto, ut ex dictis consequitur.

Univerſa Italia, ut narrat Emin. Cardinalis Norisius in Dissert. de Synodo quinta, cap. IX. §. IV. Synodum V. receperat, folique Transpadani Istri, ac Veneti, eidem eo securius refragabantur, quo sub Longobardorum imperio vivebant. Quare pro Tribus Capitulis acerrime adversus Romanos Pontifices diu pugnarunt. Paulinus Archiep. Aquileiensis, quem Literis ad Narsetem datis Pelagius I. infecutus fuerat, capta a Longobardis Aquileia, sacram omnem suppellestem in Gradi insula, prope Urbem in æstuariis sita, servandam curarat, illoque mortuo, atque Probino ejus successore intra annum extincto, Helias Archiepiscopus renunciatus fuerat. Qui cum Aquileia inter Christianæ rei infensissimos hostes hand tuto se degere, posse animadverteret, Pelagium II. rogavit, ut Metropolitana Sedes Aquileiensis Gradum transferretur, ubi Templum Martyri Euphemie ædificarat. Pelagius, tum in initio Pontificatus Schismaticorum principem collatis beneficiis, erga Sedem Apostolicam reverentior faceret, tum quod sub Romano Impe-

ſensu fratris qui præſens erat conteſtata cauſa canonica, eulogias a nobis accepit. Verius autem ſum, ne dum unum a communione ſuspendebam, in multos exiſtorem homicida: minabatur enim aliquos de populo noſtro interficere, ſi communionem noſtram non meruiſſet. Multas tamen pro hac cauſa Turonica regio ſuſtinuit clades. Et quænam fuerint, hæc paulo inferius: Igitur Chilpericus Rex nuncios ad nos direxit, dicens: Eicitote apoſtata illum de baſilica: ſin autem totam regionem illam igne ſuccendam. Cumque nos reſcripſiſſemus, Impoſſibile eſſe ut quod tempore hæreticorum non fuerat, Chriſtiano- rum tunc temporibus fieri, nempe ut confugientes ad Eccleſiam vi expellerentur: ipſe exercitum commovet & illuc dirigit. Quæ autem poſt hæc facta ſint, dicemus poſtea.

Verum hæud perfunctorie factum hujusmodi Gregorii prætereundum putamus, ne imitandum poſteris factum perperam relinquatur. Laudandus mihi ſemper in reliquis Gregorius fuit multis de cauſis, poſſimum vero ob pietatem, quo nomine etiam ab ejus temporis ſcriptore Venantio Fortunato plurimum commendatur: in hoc autem minime mihi probandus, cum communionem impertiit apoſtatae tranſfugæ, qui præfertim eam, minis expeteret. Eſto, purgatum fuerit per poenitentiam utcumque prætenſum.

rio viventem ad obedientiam facilis revocari poſſe intelligeret, Helia precibus annuit, delegavitque Laurentium Presbyterum, qui cum Literis Pontificiis Synodo Provinciae ea de causa celebrandæ suo nomine adesset. Illam recitat Dandulus in Historia Veneta MS. & ex eo Ughellus Tom. V. Italiae Sacrae in Tabulis Aquileiensium Patriarcharum, extatque MS. tam in Bibliotheca Barberina num. 247. quam in Vaticana num. 3922.

Coacta est Synodus apud Gradum die tertia Novembris currentis Christi anni, ut ex dictis anno DLXXXVII. num. IV. manifeste patet. Lecta in ea Epistola Pelagii II. cujus summa his verbis continetur: *Quapropter vestro compati- entes maxori, necessitudinem, imo etiam rabi- entem furentium perpendentes Longobardorum, inclinati precibus vestris per hujus præcepti seriem, supraſcriptum Castrum Gradense totius Venetia cum omnibus vestra Ecclesia pertinentibus etiam Ultra Metropolitim perpetuo confirmamus.* Dicitur Epistola data XII. Kalend. Martii Imperatore Tiberio II. Augusto, hoc scilicet Christi anno. In fine Epiphanius jussus, Patrum Decreta legere, statim definitio fidei Synodi Chalcedonen- sis lecta est; Antistes enim pro Synodo illa mordicus stabant. Præter Heliam Ecclesie Aquileiensis Episcopum & Laurentium Presbyterum Apostolicæ Sedis Legatum Synodo subscrip- ſere Episcopi decem & octo Aquileiensis Metro- politæ subiecti, cujus amplissima erat Jurisdic- tio; cum a Pannonia secunda usque ad Ab- ducum in Insabria extenderetur. Continebat enim Rhetiam II. cujus Metropolis Sabio, ubi erat Episcopus Sanctus Ingenunus, huic Syno- do

CHRISTI
579.- PELAGII PAP. II.
2.JUSTINI JUN. IMP.
14.

dilectum illud incestus; tamen ut habi- tum clericalis defertori, ad hominumque cædes parato impertierit communionem, non (ut decebat) constantiam sacerdo- talem exhibuit; sed enervatum animum, tantoque muneri imparem demonstravit,

Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS

do subscriptus: *Noricum*, cujus primaria Urbs erat *Tiburria* ad *Dravum*, ut patet ex *Vita Sancti Severini Noricorum Apostoli*, cujus Ur- bis *Leonianus* Episcopus erat, Actisque subscri- pit. Denique complectebatur *Istriam*, *Forum Julii*, ac *Venetiam*, quæ Provincia uno Istriæ nomine id temporis, ac in *Sexta Synodo* vulgo appellabatur. [1]

XIV. In eadem Episcopi Istriani a Schismate non distes- sere.

Cæterum in hac Synodo contra *V. Concilium Schismatici* Episcopi iterum jurarunt vano eo prætextu, ne Synodus Chalcedonenſis læderetur. In laudata enim *Danduli Historia* legitur, eos Episcopos, *demonſtrata Synodo Chalcedonenſi*, subscripſiſſe, & in *Chronico Aquileienſi a Cardinali Norisio* laudato habetur: *In qua Synodo quidquid de Chalcedonenſi Concilio dubitabatur, pulſa dubitatione confirmatum eſt.* Quare eo be-

cum non satis sibi inesse virium docuit, ut minacem repelleret peccatorem, cum ipse majori polleret auxilio, nempe pa- trocinio S. Martini, qui ad ulciscendas injurias illatas personis vel loco, conti- nuo soleret assurgere. Sed missa istæc.

Y y 2 Oſo-

necio Schismaticis collato, nihil Pelagio pera- ctum est. Ex illa autem Sedis translatione fa- ctum, ut *Metropolitæ promiscue Aquileienſes*, vel *Gradenſes* dicerentur. Ita *Sanctus Grego- rius M. Severum Eliæ* successorem Episcopum *Aquileienſem* dixit lib. 1. Epist. XVI. *Gradien- sem* vero lib. XI. Epist. XXXVIII. Quæ omnia *Emin. Card. Norisio* citato observata, qui de Episcopis huic Synodo præsentibus varia lecta digna e tenebris eruit. Cumque nulla hujus Synodi Gradenſis nec in *Annal. Ecclesiast.* nec in *Conciliorum Collectione* mentio habeatur, in futura ejusdem editione præmittenda non erit.

Synodus Cabilonenſis hoc anno habita, ut videre est anno DLXXXII.

NOTÆ

[1] *Gradenſem* hanc Synodum commentitiam esse multis adductis argumentis probat *P. deo Rubeis* in *Dissert. Hist. de Schismate Aquileienſi*, excusa Venet. anno 1732. Id autem evincit, primo, quod ejus acta a variis ex antiquis Codicibus descripta inter se non leviter dif- ferent. Secundo quod tam multos Episcopos Gradum convenisse anno præcedenti 578. in ea, quam scri- psit ad *Eliam Gradenſem* Epistola anno, ut *Rubeus* ipse probat 585. se ad id usque eadem tem- porum difficultate impeditum fuisse probat, ne ad ipsum Epistolam dirigeret. Quod ad dilectio- nem vestram nostra tardius scripta dirigamus. . . . temporalis qualitas, & hostilis necessitas hæ- zenus impedivit. Ex quibus Pontificis verbis recte demonstrat *Rubeus*, numquam antehac a Pon- tifice ad *Eliam* literas datas fuisse. Quorsum igitur in Actis ejusdem Concilii, diu ante celebra- ti recitetur ejusdem Pontificis Epistola ad eundem *Eliam* pro constitutione Gradenſis Metropolis? Expendit pariter *Rubeus* veterum omnium, puta *Pauli Diaconi*, puta & ejusdem *Pelagii II.* in- suis ad *Eliam* Epistolis silentium, tum de hoc Concilio, tum de constituta in eo Gradenſi Me- tropoli. Insuper in *Mantuano Concilio* habito anno 827. de quo nos in *Notis* ad eundem an- num, cum causa ageretur de translatione Sedis Aquileienſis in Gradum, iusti sunt Gradenſes vetusta sua documenta proferre. Cum produxissent, reperta sunt (verba sunt Synodi) exem- plaria nullius manu esse roborata. Inter hæc autem documenta erant etiam Acta Synodi Gradenſis, ut ibidem legitur. Tunc autem prima Synodi Gradenſis mentio antehac ignoti occurrit. Vide reliqua apud eundem de *Rubeis* cap. 8. 9. qui sane ægre admodum fert eam fuisse impostoris au- daciæ, ut Synodo Schismaticorum a se confictæ, & ad Schismatis confirmationem Sedis Aposto- licæ Legatum subscribentem induxerit. *MANSI*

JESU CHRISTI ANNUS 580.

PELAGII PAP. II. ANNUS 3.

JUSTINI JUN. IMP. ANNUS 15.

O Crotogimus supra quingentesimum. Christi annus adest, Indictionis decimæ tertie, idemque tertius Tiberii, cum Justino regnantis: quo (a) Antiochia Syriæ iterum terræmotu quassata, magna ex parte vastatur. Unde autem tantorum malorum fluxerit causa, Evagrium in primis illorum temporum scriptorem audiamus, qui ait (b): Antiochiæ porro & Daphne, quæ est illi finitima, ad tertium annum Imperii Tiberii Cæsaris tam ingens terræmotus in ipso meridie exitit, ut Daphne tota ejus vi impetu concideret, & Antiochiæ ædificia tam publica, quam privata ad terram usque dirumperentur illa quidem, sed non ita tamen, ut ad solum ruerent. Acciderunt præterea tum Antiochiæ, tum Constanti-nopoli alia nonnulla, quæ longum sermonem requirunt: quæ quidem certe utramque urbem graviter exagitarunt, & in maximas turbas conjecerunt; atque ut ex divino quodam zelo orta sunt, sic exitum habuere plane admirabilem; de quibus deinceps verba facturus sum.

II. De Anatolio impio.

Anatolius quidam, vir primum quidem plebejus & mollis, postea vero ad magistratus & alia munera obeunda subdole (nescio quomodo) arrepsit, & Antiochiæ ætatem traduxit: quo in loco res, quas habebat in manibus, sedulo executus est. Unde cum Gregorio ejus urbis Antistite maximam conflavit familiaritatem, per sepeque illum adiit, partim gratia de negotiis suis colloquendi, partim ut majorem auctoritatem ex crebra ejus consuetudine sibi conciliaret. Iste Anatolius hostias simulacris immolasse, forte deprebensus est: qui cum vocaretur in questionem,

PAGIUS SÆC. VI. Anno Eræ Hispan. DCXVIII. A.C. 580.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6073. I. G. F. D. II. P. 21. April. Indict. 13. JESU CHRISTI 580. PELAGII II. PAPÆ 3. TIBERII CONSTANTINI IMP. 7. & 3.

I. Postconsulatus.

[I] S annus hac formula notatus: II. post Consulatum Tiberii novi Constantini Aug. solius.

NOTÆ

[I] Pitome temporum & Indiculus Paschalis ad annum a Passione Domini DLIII. eoque bifextili, qui est annus Christi 580. litteris Langobardicis habet: Consulatu Constantini Augusti. Pagius in Dissertatione Hypatica pag. 334. Tiberium Constantinum, Consullem processisse A. D. 579. tradit, quod verum esse, lapis eo anno a nobis allatus, docet. Hinc Pagius, errare Onuphrium, qui hunc consulatum in annum 580. confert, errare item Marium Aventicensem, sed alio fundamento innixum. Hinc auctor laudati Indiculi secutus est Marium Aventicensem. GEORGIUS

homo impius, præstigiator, & infinitis involutus sceleribus repletus fuit. Et tamen parum aberat quin & ipse & sui omnes (habuit namque alios sui similes, qui idolis itidem sacrificasse manifesto tenebantur) liberi dimissi fuissent; nisi populus, excitato tumultu, omnia turba ita miscuisset, ut consilium de illis impiis initum eo pacto diremptum esset. Quinetiam contra Gregorium Episcopum clamores tollunt, eum consilii Anatolii participem fuisse, palam prædicatum. Porro autem execrabilis demon, humana vitæ perturbator, nonnullos induxerat, ut victimis immolandis cum Anatolio se socios adjungerent. Hinc Gregorius in maximum venit discrimen, populo eum gravissime exagitante, insectanteque: hinc etiam in illum tam vehemens movebatur suspicio, ut Imperator ipse Tiberius coram ex ore Anatolii veritatem expiscari laboraret.

Mandatum igitur dat, uti Anatolius & sui omnes quam celerrime adveniant. Quibus rebus cognitis, Anatolius ad imaginem quamdam Mariæ Deiparæ fune in carcere sublimem appensam accurrens, manibus a tergo complicatis, se ei supplicare, precesque adhibere ostendit. Illa autem eam veluti sacrilegum detestata, & ut Deo invisum coarguens, penitus ab se avertit: spectaculum plane horribile & sempiternæ memoriæ prodendum; quod quidem a prædicatoribus militibus, & ab his quibus illius custodia commissa fuit, visum est, & ab his omnibus aliis divulgatum. Apparuit item Deipara re ipsa nonnullis aliis Fidelibus, eosque contra sceleratum illum incitavit; inquam, Ana-

III. Deiparæ imago Anatolium impium averfata.

vel modo loquendi a Mario usurpato: Anno II. Consulatus Tiberii Constantini Aug. Indict. XIII. Ad num. I. ad VI. Evagrius lib. 5. cap. 17. refert terræ motum, qui Antiochiæ, & in suburbano Daphnensi exitit, cum Tiberius Cæsar annum tertium Imperii ageret. Suspiciatur Valesius in Notis ad illum Evagrii locum, tertium illum Tiberii annum intelligendum esse de anno III. Imperii ejus Cæsarei; cum Evagrius hunc terræ motum narret, antequam de Justini Junioris morte verba fecerit. Quæ conjectura valde verosimilis, eoque pacto Antiochia anno DLXXVII. terræ motu concussa videtur.

A num.

II. Antiochia terræ motu concussa.

CHRISTI 580.

PELAGII PAP. II. 3.

JUSTINI JUN. IMP. 15.

IV. Zelus populi Constantinopolitani adversus impios.

tolium filium suum contumeliis afficere. Ubi vero Anatolius ad urbem Constantinopolitanam ductus fuit, & ibi verberibus supra modum casus, nihil contra Episcopum potuit dicere, ipse cum suis majoris tumultus & seditionis plane popularis civitati auctor & causa exitit. Nam cum quidam illorum sententiam haberent de se pronunciatam, ut non morte, sed exilio dumtaxat multarentur: populus divino quodam zelo succensus, omnia turbare, bile, & iracundia exardescere, exilioque damnatos rapere cepit: qui in navem piscatoriam impositi, totius populi suffragiis vivignis tradebantur incendio. Contra Imperatorem porro & Euty-chium Episcopum suum tamquam fidei proditores graviter vociferari. Nec dubium, quin & Euty-chium, & eos quibus potestas in Anatolium cum suis inquirendi permisa fuit (istos namque singulis locis inquirere & undique circumfudere ceperunt) prorsus e medio sustulissent, nisi Dei providentia, quæ omnium saluti prospicit, illos e quærentium manibus eripuisset, & tam ingentis multitudinis furorem pedentem sedavisset. Siquidem ita factum est, ut neque ullum atrox facinus eorum manibus ederetur, & Anatolius primum in amphitheatro bestis expositus, ab iisdem dilaniaretur, deinde ageretur in crucem. Neque tamen ita finem suppliciorum sibi inflictorum reperit. Nam lupi corpus ejus in terram disturbantes (quod ante nunquam visum fuisset) pastu crudeli membratim devorarunt. Erat autem quidam e nostris hominibus, qui, priusquam res ista confecta essent, dixerat, se secundum quietem vidisse sententiam contra Anatolium ac suos a populo latam. Quinetiam vir illustris, qui Imperatoris Palatio præfuit, quique Anatolii causam acriter admodum tuebatur, dixerat, se quoque vidisse Deiparam Mariam, eamque sic ipsi locutam: Quousque defendis causam Anatolii, qui tum me, tum filium meum tantis onerat contumeliis? Sed de his hoc modo. Hactenus Evagrius de rebus in Oriente gestis.

Anatolius expositus bestis.

V.

Quod ad res Occidentalis Ecclesiæ spectat, de Ecclesia Gallicana nonnulla a Gregorio, cum prosequitur res Francorum, suppeditantur, ex quibus complura observantione digna de rebus Ecclesiasticis elici possunt. Dum igitur stylo prosequitur Morovei filii Chilperici Regis confugium in Ecclesiam; quæ potissimum

VI.

PAGIUS III. Moroveus ab Austrasibus non recipitur.

A num. VI. ad XII. Anno secundo Childeberti II. ut narrat Baronius ex Turonensi lib. 5. cap. 14. Moroveus Chilperici Regis filius, qui adversus eum rebellarat, & Turonas ad Basilicam Sancti Martini confugerat, cum accepisset, exercitum ejusdem Chilperici ad eam Urbem accedere, & Regionem illam devastare, postquam ibi prope duos menses resedisset,

hoc anno facta sint, quo Childeberti filii Sigeberti annus secundus regni incipit numerari, ita narrare pergit (a): An- no autem secundo Childeberti Regis, cum videret Moroveus patrem suum in hac de liberatione intentum, assumpto secum Guntheranno Duce ad Brunichildem pergere cogitat, dicens: Absit ut propter meam personam basilica domini Martini violentiam perferat, aut regio ejus proter me captivitati subdatur. Et ingressus basilicam, dum vigilias ageret, res quas secum habebat ad sepulcrum beati Martini exhibuit, orans ut sibi Sanctus succurreret, atque ei concederet gratiam suam, ut regnum accipere posset. Vides hominem quantumlibet improbum, haud tamen Sanctorum cultum despexisse, sed eo amplius propensiusque Martini auxilium expetiisse precibus atque muneribus quo magis angustiis premeretur. Subdit autem Gregorius: Moroveus vero de patre atque noverca multa crimina loquebatur; quæ cum ex parte vera essent, credo acceptum non fuisse Deo, ut hæc per filium vulgarentur, sicut in sequentibus cognovi.

(a) Greg. Tur. l. 5. c. 14. Morovei ad Brunichildem fuga.

VII.

Quadam enim die ad convivium ejus accitus cum pariter sederemus, suppliciter expetiit aliqua ad instructionem animæ legi. Ego vero referato Salomonis libro, versiculum qui primus occurrit, arripui, qui hæc continebat (b): Oculum qui adversus respexerit patrem, effodiant eum corvi de convallibus. Illo quoque non intelligente, consideravi hunc versiculum a Domino preparatum. Animus enim semel imbutus ambitione regnandi aliud non admittit ad salutem oblatum remedium. In deteriora igitur infelix lapsus, Saullem imitatur, ad Pythonissam confugiens, cum se a Deo desertum esse cognovit. Nam audi quæ mox subdit Gregorius:

(b) Prov. 30.

VIII. Moroveus consulit Pythonissam.

Tunc direxit Guntherannum puerum ad mulierem quamdam habentem spiritum pythonis, ut ei quæ erant eventura narraret. Asserebat præterea, ipsam sibi ante hoc tempus non solum annum, sed & diem & horam in qua Rex Charibertus obiret, denunciaffe. Quæ hæc ei per pueros mandata remisit: Futurum est enim, ut Rex Chilpericus hoc anno deficiat; & Moroveus, inclusis fratribus, omne capiat regnum. Tu vero ducatum totius regni ejus annis quinque tenebris; sexto vero anno in una civitate, quæ super Ligeris alveum sita est in dextera ejus parte, favente populo, Episcopatus gratiam adipisceris, ac se-

fugam iniiit, & ad Brunichildem Reginam usque pervenit, sed ab Austrasibus non est collectus. Brunichildis enim, quam Chilpericus per Legationem requisitus ad Childebertum nuper remisit, ut in gestis Reg. Franc. cap. 33. & apud Aimoinum lib. 3. cap. 16. legitur, in Austrasia versabatur. Verum annus secundus Childeberti II. non cum hoc Christi anno, sed cum anno DLXXVII. concurrat. Ad

senex plenus dierum ab hoc mundo migrabis. Cumque hęc pueri redeuntes omnino nunciassent, statim ille vanitate elatus, tamquam si jam in cathedra Turonica Ecclesie resideret, ad me hęc detulit verba. Cujus ego irridens stultitiam, dixi: A Deo hęc poscenda sunt: nam credi non debent quę diabolus reprobavit: ille autem ab initio mendax est, & in veritate nunquam stetit. Illoque cum confusione discedente, valde irridebam hominem qui talia credi debere putabat. Ita plane hac punitione curiosi plectuntur, ut in hunc modum a dęmone illudantur atque traducantur falsis promissionibus, quibus aliquid verum immiscet. Ludus iste est sapientię, ut illudat hominibus hujusmodi vana seřantibus, sicut cum talia querentem decipi voluit Achab, dicens:

(A) 3. Reg. 22.

(a) Quis ibit nobis ad decipiendum Achab? Vix credi potest, quam amplum sit rete istud, quod super Orbem, ut decipiat curiosos, diabolus tendere consuevit. Pergit vero Gregorius de se ipso:

IX.

Denique quadam nocte, vigiliis in basilica S. Martini celebratis, dum lectulo decumbens obdormissem, vidi Angelum per aera volantem: cumque super sanctam basilicam pręteriret, voce magna ait: Heu heu, percussit Deus Chilpericum & omnes filios ejus, nec supererit de his qui procellerunt de lumbis ejus, qui regat regnum illius in aeternum. Erant ei eodem tempore de diversis uxoribus filii quatuor, exceptis filiabus. Cum autem hęc imposterum impleta fuissent, tunc ad liquidum cognovi falsa esse quę promiserant harioli. Cum vero admonitione Gregorii Moroveus Regis filius oraculum pythonię suspectum haberet, quid pręterea ad pręnocenda ventura idem excogitavit, ab eodem Gregorio ita accipe:

X. Moroveus quęrit ventura ex facris codicibus.

Moroveus non credens pythonię, tres libros super Sancti sepulcrum posuit, id est, Psalterii, Regum, Evangeliorum: & vigilans tota nocte, petiit ut sibi beatus confessor, quid eveniret, ostenderet; & utrum posset regnum capere, an non, ut Domino judicante, cognosceret. Post hęc continuato triduo in jeuniis, vigiliis, atque orationibus, ad beatum tumulum iterum accedens, revolvit librum qui erat Regum. Versus autem primus paginę, quam referavit, hic erat (b): Pro eo quod reliquistis Dominum Deum vestrum, & ambulastis post deos alienos, nec fecistis

(b) 2. Para. 7. Hier. 2.

PAGIUS

IV. Controversia de Paschate anni DLXXVII.

Ad num. XII. controversiam de die Paschatis anni quingentesimi septuagesimi septimi, Baronius anno DLXVIII. num. XXV. ex Sigeberto in Chronico, & hoc anno ex Turonensi lib. 5. cap. 14. recitat, existimans Auctores illos de duplici Paschate sermonem habere, & tamen de una & eadem controversia, a nobis anno DLXXIII. num. IV. explicata, verba faciunt, ut dies, de quibus dissidium erat, certum reddunt.

rectum ante conspectum ejus; ideo tradidit vos Dominus Deus vester in manibus inimicorum vestrorum. Psalterii autem, versus hic est inventus (c): Veruntamen propter dolos posuisti eis mala: dejecisti eos, dum allevarentur. Quomodo facti sunt in desolationem? subito defecerunt: perierunt propter iniquitates suas. In Evangeliiis autem hoc est repertum (d): Scitis quia post biduum Pascha fiet, & Filius hominis tradetur ut crucifigatur. In his responsionibus ille confusus, stens diutissime ad sepulcrum beati Anisibitis, assumpto secum Guntheranno Duce, cum quingentis aut eo amplius viris discessit. Hęc quidem Turonis, quo ad S. Martini basilicam ante confugerat. Sic homo toties admonitus, plurimorum peccatorum pondere pregravatus, respiscendi haud obtinuit facultatem.

(c) Psal. 72.

(d) Mat. 26.

Sed & Chilperici Dei beneficiorum oblitus, odio plus æquo indulgens, dum furit in filium, religionem lædit: nam de eo hęc paulo post Gregorius: Exercitus autem Chilperici Regis usque Turonos accedens, regionem illam in prędas mittit, succendit, atque devastat, nec rebus S. Martini pepercit; sed quod manu tetigit, sine ullo Dei intuitu aut timore diripuit. Moroveus prope duos menses ad antedictam basilicam residens, fugam inivit, & ad Brunichildem Reginam usque pervenit: sed ab Austrasis non est collectus. At de bellis turbisque hactenus.

XI.

Post hęc autem recensita Gregorius de controversia oborta diei Paschatis causa inter Gallicanam & Hispanicam Ecclesiam ista habet: Eo anno dubietas Paschæ fuit. In Gallis vero nos cum multis civitatibus XIV. Kalendas Majas sanctum Pascha celebravimus; alii vero cum Hispanis XII. Kalend. Aprilis solemnitatem hanc tenuerunt. Tamen (ut ferunt) fontes illi, qui in Hispaniis nutu Dei complentur, in nostro Paschate repleti sunt. Hęc Gregorius: deque his fontibus dictum est superius. Jam vero ad nobilem Episcoporum conventum hoc eodem tempore Parisiis celebratum, a Gregorio vero descriptum, stylum admoveamus. Interfuit ei ipse, & pars magna fuit.

XII.

Erratum in Hispania in die Paschatis.

Hoc ipso enim anno, agente Chilperico Rege Francorum convocatur Synodus Parisiensis in Ecclesia sancti Petri ob causam

XIII. Concilium Parisiense

A num. XIII. ad XXII. Concilium Parisiense V. anno secundo Chiloberti Regis, teste Gregorio lib. 5. cap. 19. celebratum, proindeque anno Christi quingentesimo septuagesimo septimo, idque verno tempore; cum Gregorius Synodi hujus narrationem pene conjungat cum mentione Paschatis, de quo illo anno controversia fuit. Hęc Baronium impulit, ut Synodum illam in hunc annum differret. Huic inter-

V. Concilium Parisiense V.

sam Prętextati Episcopi Rhotomagensis. Datum est enim illi crinini a Rege, quod manus ejus fuerit cum ipsius filio, qui rebellaverat, Moroveo: conjurassetque cum illo adversus Regem. Agit de his pluribus Gregorius Turonensis, atque ait (a): Adductus est igitur in Synodum Prętextatus Episcopus. Rex adversus eum causam agens sic est locutus: Quid tibi visum est, o Episcope, ut inimicum meum Moroveum, qui filius esse debuerat, cum amica sua, id est, patri sui uxore conjungeres? An ignarus eras, quę pro hac causa canonum statuta sanxissent? Etiam non hic solum excessisse probaris: sed etiam cum illo egisti, datis muneribus, ut ego interficerer, hostem autem filium patri fecisti: seduxisti pecunia plebem, ut nullas mecum fidem habitam custodiret; voluisti- que regnum meum in manus alterius iradere. Hęc eo dicente, infremuit multitudo Francorum, voluitque ostia basilicę rumpere, quasi ut extractum sacerdotem lapidibus urgeret: sed Rex prohibuit fieri.

(a) Gregor. Tur. hist. Franc. l. 5. c. 18.

XIV. Prętextatus accusatus a Rege suam causam agit.

Cumque Prętextatus Episcopus ea quę Rex dixerat, facti negaret; advenrunt falsi testes, qui ostendebant species aliquas, dicentes: Hęc & hęc nobis dedisti, ut Moroveo fidem promittere deberemus. Ad hęc ille dicebat: Verum enim dicitis, vos a me sæpius muneratos: sed non ex hac causa extitit, ut Rex eiceretur e regno. Nam & cum vos mihi, & equos optimos & res alias pręberetis: nunquid poteram aliud facere, nisi & ego vos simili sorte remunerarem? Recedite vero Rege ad metatum suum, nos collecti in unum sedebamus in secretario basilicę beati Petri. Confabulantibusque nobis, subito advenit Aetius Archidiaconus Ecclesie Parisiæ, salutatisque nobis ait: Audite me, o sacerdotes Domini qui in unum collecti estis. Aut enim hoc tempore exaltabit nomen vestrum, & bonę famę gratia resurgetis; aut certe nullus vos amodo pro Dei sacerdotibus est habiturus, si personas vestras sagaciter non erigitis, aut fratrem perire permittitis. Hęc eo dicente, nullus sacerdotum ei quicquam respondit: timebant enim Reginę, Fredegundis scilicet, furorem, cujus instinctu hęc agebantur. Quibus intentis, & ora digito comprimentibus, ego ajo: Attente estote, quęso, sermonibus meis, o sanctissimi sacerdotes Dei, & pręsertim vos qui familiares Regi esse videmini. Adhibete ei consi-

lium sanctum & sacerdotale, ne exardescens in ministrum Dei, pereat ab ira ejus, & regnum perdat & gloriam.

XVI.

Illis vero silentibus, adiecit: Memento- te, domini mei sacerdotes, verbi Prophe- tici, quod ait (b): Si viderit speculator iniquitatem hominis, & non dixerit; reus erit animę pereuntis. Ergo nolite silere, sed prædicate, & ponite ante oculos Regis peccata ejus, ne forte ei aliquid mali contingat, & vos rei sitis pro anima ejus. An ignoratis quid novo gestum fuerit tempore? quomodo apprehensum Sigismundum Clodomoris retrusit in carcerem, dixitque ei Avitus Dei sacerdos: Ne inicias manum in eum, & cum Burgundiam petieris, victoriam obtinebis. Ille vero abnuens quę ei a sacerdote dicta fuerant, abiit, ipsumque cum uxore & filiis interemit: petiitque Burgundiam, ibique oppressus ab exercitu, interemptus est. Quid maximus Imperator? noone cum beatum Martinum compulisset communicare cuidam homicidę Episcopo: & ille quo facilius addictos morti liberaret, Regi impio consensisset; prosequente Regis æterni judicio, ab Imperio depulsus Maximus, morte pessima condemnatus est? Hęc me dicente, non respondit ullus quicquam, sed erant omnes intenti & stupentes.

(b) Ezech. 3.

Gregorii gravis sententia.

XVI.

Duo autem adulatores ex ipsis (quod de Episcopis dici, dolendum est, nunciaverunt Regi dicentes, quia nullum majorem inimicum, quam me haberet. Illico unus ex aulicis cursu rapido ad me representandum dirigitur. Cumque venissem, stabat Rex juxta tabernaculum ex ramis factum, & ad dexteram ejus Berthramnus Episcopus, ad lævam vero Ragnemodus stabat, (hic erat Episcopus Parisiensis successor S. Germani) & erat ante nos scamnum pane desuper plenum cum diversis ferculis. Visoque me Rex ait: O Episcope, justitiam cunctis largiri debes: & ecce ego justitiam a te non accipio, sed (ut video) consentis iniquitati, & impletur in te proverbium illud, quod Corvus oculum corvi non evuet. Ad hęc ego: Si quis de nobis, o Rex, justitia tramitem transcendere voluerit, a te corrigi potest: Si vero tu excesseris, quis te corripiet? Loquimur enim tibi: sed si volueris, audis: si autem nolueris, quis te condemnabit, nisi is qui se pronunciat esse justitiam? Ad hęc ille (ut erat ab adulatoribus contra me accensus) ait: Cum omnibus enim inveni justitiam, & tecum invenire non

Quę Rex adversus Gregorium ingerit.

PAGIUS

terfuit Ragnemodus Episcopus Parisiensis, dvi Germani successor, qui ideo anno DLXXVI. e vivis excesserat. Eo in Concilio accusante Rege Chilperico, Sancti Prętextati Episcopi Rhotomagensis filio accusati, quod Moroveo filio rebellis ejusdem Regis favisset, causa discussa est,

Prętextatus ab Ecclesia pulsus custodia traditus, de qua cum fugeret nocte, gravissime casus in insulam prope Constantiam est relegatus, subrogato in ejus locum Melanio, cujus meminit Turonensis lib. 7. cap. 19.

non possum. Sed scio quid faciam, ut noteris in populis, & injustum te esse omnibus pateat. Convocabo enim populum Turonicum, & dicam eis: Vociferamini contra Gregorium, quod sit injustus, & nulli hominum justitiam præstet. Illis quoque hæc clamantibus respondebo: Ego qui Rex sum, justitiam cum eodem invenire non possum: & vos qui minores estis, invenietis? Ad hæc ego: Quod sum injustus, tu nescis: scit enim ille conscientiam meam, cui occulta cordis sunt manifesta. Quod vero falso clamore populus, te insultante, vociferatur, nihil est: quia sciunt omnes a te hæc emissa; ideoque non ego, sed potius tu in acclamatione notaberis. Sed quid plura? habes leges & canones; hæc te diligenterrimari oportet: & tunc quæ præceperint si non observaveris, noveris tibi Dei iudicium imminere. At ille quasi me demulcens (quod dolose faciens putabat me non intelligere) conversus ad iustellum, quod coram me erat positum, ait: Propter te hæc iustella paravi, in quibus nihil aliud præter volatilia & parumper ciceris continetur. Ad hæc ego, cognoscens adulationem ejus, dixi: Noster cibus esse debet, facere voluntatem Dei, & non his deliciis delectari; ut ea quæ præcepit, nullo casu prætermittamus. Tu vero qui alios de justitia culpas, pollicere prius quod leges & canones non emittas, & tunc credimus, quod justitiam prosequaris. Ille vero porrecta dextra, juravit per omnipotentem Deum, quod ea quæ lex & canones edoceant, nullo prætermitteret pacto. Post hæc accepto pane, & hausto vino, discessi. Hactenus Gregorius de prima Synodi Actione; quæ autem post hæc facta sint, antequam iterum Synodus cogere, sic narrat;

XVII. Tentatur Gregorius a Fredegunde Regina.

Ea vero nocte decantatis nocturnalibus hymnis, ostium mansionis nostræ gravibus audio cogi verberibus; missosque pueros nuncios Fredegundis Regina ad stare cognosco. Quibus introductis, salutationem Regina suscipio. Deinde precantur pueri, ut in ejus causis contrarius non existam, simulque ducentas argenti promittunt libras, si Prætextatus, me impugnante, opprimeretur. Dicebant enim: Jam omnium Episcoporum promissionem habemus: tantum tu adversus non incedas. Quibus ego: Si mihi mille libras auri argentique donetis, nunquid aliud facere possum, nisi quod Dominus agi præcepit? Unum tantum polliceor, quod ea quæ ceteri secundum canonum statuta consenserint, sequar. At illi non intelligentes quæ dicebam, gratias agentes discesserunt. Mane autem facto aliqui de Episcopis ad me venerunt, simile mandatum ferentes: quibus ego similia respondi, &c.

Sequitur modo Actio ejusdem Synodi secunda, quæ sic se habet:

Convenientibus autem nobis ad basilicam S. Petri, mane Rex affuit, dixitque: Episcopus enim in furtis deprehensus ab Episcopali officio ut avellatur, canonum auctoritas sanxit. Nobis quoque respondentibus, quis ille sacerdos esset, cui furti crimen irrogaretur, respondit Rex: Vidistis enim species, quas nobis furto abstulit (ostenderat enim nobis ante diem tertiam Rex duo volucra speciebus & diversis ornamentis referta, quæ pretiabantur amplius quam tria millia solidorum, sed & sacculum cum numismatis auri pondere tenentem quasi millia duo) hæc enim dicebat Rex sibi ab Episcopo Prætextato fuisse furata. Qui respondit: Recolere vos credo, discedente a Rotomagensi urbe Brunichilde Regina, quod venerim ad vos: dixique vobis, quia res ejus, id est quinque sarcinas commendatas haberem; & frequentius advenire pueros ejus ad me, ut ea redderem, & nolui sine consensu vestro. Tu autem dixisti mihi, o Rex: Et hæc a te, o Rex: Et reverentur ad mulierem sua res; ne inimicitia inter me & Childebitum nepotem meum pro his rebus debeant pullulare. Reversus ergo ego ad urbem, unum volucrum tradidi pueris: non enim volebant amplius ferre. Reversus iterum requirebant alia iterum consului magnificentiam vestram: tu autem præcepisti, dicens: Et hæc, ecce hæc a te, o sacerdos ne faciat, scandalum hæc causa. Iterum tradidi eis duo ex his, duo autem alia remanserunt mecum. Tu autem quid nunc me calumniaris, & me furti arguis, cum hæc causa non ad furtum, sed ad custodiam debeat deputari?

XVIII. Actio Prætextatus Synodi secunda.

Ad hæc Rex: Si hoc depositum penes te habebatur ad custodiendum, cur solvisti unum ex his, & limbum aureis contextum filis in partes defecisti, & dedisti per viros, qui me a regno deticerent? Prætextatus Episcopus respondit: Jam dixi tibi superius, quia munera eorum acceperam: ideoque cum non haberem quod de presenti darem, hinc præsumpsi, & eis vicissitudinem munerum tribui: proprium mihi esse videbatur, quod filio meo Moroveo erat, quem de lavacro regenerationis excepi. Videns autem Rex Chilpericus, quod eum his calumniis superare nequiret, attonitus valde ac conscientia confusus discessit a nobis: vocavitque quosdam de adulatoribus suis, & ait: Victum me verbis Episcopi fateor, & vera esse quæ dicit, scio: quid nunc faciam, ut Regina de eo voluntas adimpleatur? Et ait: Ite, & accedentes ad eum dicite, quasi consilium ex vobismet ipsis dantes: Nolite quod sit Rex Chilpericus pius atque compunctus, & cito flecta-

XIX. Furti arguitur Prætextatus.

Etatur ad misericordiam: humiliare sub eo, & dicitur ab eo obiecta a te perpetrata fuisse: tunc nos prostrati omnes coram pedibus ejus, dari tibi veniam impetramus. His seductus Prætextatus Episcopus pollicitus est se ita facturum. Hactenus secunda Actio Synodi. Sequitur rursus tertia & ultima:

XX. Mane autem facto, convenimus ad consuetum locum: adveniensque & Rex, ait ad Episcopum: Si munera pro muneribus his hominibus es largitus, cur sacramenta postulasti, ut fidem Moroveo servarent? Respondit Episcopus: Petii, fateor, amicitias eorum haberi cum eo: & non solum hominem, sed si fas fuisset, Angelum de celo evocassem, qui esset adiutor ejus: filius enim mihi erat (ut sæpe dixi) spiritualis ex lavacro. Cumque hæc altercatio altius tolleretur, Prætextatus Episcopus prostratus solo, ait: Peccavi in celum & coram te, o Rex misericordissime: ego sum homicida nefandus, ego te interficere volui, & filium tuum in folio tuo erigere. Hæc eo dicente, prostratur Rex coram pedibus sacerdotum, dicens: Audite o piissimi sacerdotes, reum crimen execrabile confitentem. Cunque nos stantes Regem elevassemus a solo, iussit eum basilica egredi. Ipse vero ad matatum discessit, transmittens librum canonum, in quo erat quaternio novos annexus, habens canones quasi Apostolicos, continens hæc: Episcopus in homicidio, adulterio, & perjurio deprehensus, a sacerdotio avellatur.

XXI. His ita lectis, cum Prætextatus staret, stupens Bertheramus Episcopus ait: Audi, o frater & coepiscopo, quia Regis gratiam non habes, ideoque nec nostram charitatem uti poteris, priusquam Regis indulgentiam merearis. His ita gestis, petiit Rex, ut aut ei tunica scinderetur, aut centesimus octavus psalmus, qui maledictiones Ischarioticas continet, super caput ejus recitaretur; aut certe iudicium contra eum scriberetur, ne in perpetuum communicaret: quibus conditionibus ego restiti, juxta promissum Regis, ut nihil extra canones gereretur. Tunc Prætextatus a nostris raptus oculis in Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS VI. S. Martini miraculum.

VII. Theophylactus lib. 3. cap. 17. postquam de superbia Hormisdæ Persarum Regis & Lega-

tione Tiberii insolenti fastigio aspernata locutus est, ait: Ubi de arrogantia Regis Tiberii manus adcomperit, astate proxima Mauricii contractis itineribus Persarum copiis Persidem ingressus ex adverso Tigridis castra locat, Romanumque, Theodoricum, & Martinum ad interiora Regni adveniens dimittit. Illi florentissimam agrorum copiam, & universam æstatis amantissimam depopulantes, ac cadibus grassantes, Persarum rebus vastitudinem, pestiferamque cladem invexere. Mauricius sub adventum hyemis Casaream Cappadocia discedit. Quæ de ætate & hyeme currens Christi anni intelligenda esse, non tantum innuit Theophylactus, qui ante mortem Tiberii, annos tantum

custodiam positus est: de qua fugere tentans, nocte gravissime casus, in insulam maris, quæ adiacet civitati Constantinæ, in exilium est detrusus. Hactenus Gregorius de Synodo Parisiensi, & causa Prætextati: qui etsi turpiter nimisque animo fracto calumnias in se latas confessus est; tamen majoribus sumptis animi viribus adversus Fredegundem, alteram Jezabelem, strenue agens, mortem subire non timuit, de qua agemus suo loco inferius. Porro hoc eodem anno artibus Fredegundis Moroveum Regis filium fuisse spontanea nece defunctum, id ipso exposcente a Galleno familiari, ne in manus inimicorum veniret, idem auctor testatur (a). Quo item anno ejusdem Regis filium juniorem Samsonem nomine ex humanis sublato esse, idem affirmat (b):

Quid autem hoc eodem anno Turonis apud sancti Martini sepulcrum fieri contigit, ex eodem ipsius civitatis Episcopo Gregorio haud erit inutile recitare: Tunc (inquit (c) Vinnocus Brito in summa abstinencia a Britannis venit Turonos, Hierosolymam accedere cupiens, nullum aliud vestimentum nisi de pellibus lane privatis habens: quem nos quo facilius teneremus (quia nobis religiosus valde videbatur) presbyterii gratia honoravimus. Ingetrudis autem religiose consuetudinem habebat aquam de sepulcro sancti Martini colligere. Quæ aqua desiciente, rogat vas cum vino ad beati tumulum deportari: transacta autem nocte, id exinde, hoc presbytero presente; assumi mandavit: Et ad se delato, ait presbytero: Aufer hinc vinum, & unam tantum guttam de aqua benedicta, unde parum superest, funde. Quod cum fecisset (mirum dictu) vasculum, quod semiplenum erat, ad unius guttæ descensum impletum est: idem bis impletum. Quod non ambigitur, & in hoc beati Martini fuisse virtutem. Ex hujusmodi miraculo longe lateque vulgato, aliisque ejusdem generis accidisse videtur, ut super vinum sancti Martini nomen invocaretur, illudque pariter eo modo sancti viri nomine benedictum, unaque simul mutæ

(a) Gregor. Tur. hist. Franc. l. 5. c. 18. in fine (b) Idem c. 22.

XXII.

(c) Idem c. 21.

Vinum S. Martini.

Z z sym.

Symbolo charitatis invicem propinatum, in honorem ejusdem Sancti potarent. Sed quod tum pietas docuit, pravus usus

labefactavit, ut ejus invocatione non ex vino miracula, ut olim, sed ebrietates ex luxu soleant provenire.

Se-

PAGIUS

tum duos postea memorat; sed etiam Menander Protector pag. 166. & seqq. qui indicare videtur, superiorem annum in colloquiis de pace consumptum fuisse, ac Abbas Biclariensis, qui ad annum II. Tiberii Imp. ait, *Mauritium* Magistrum militiæ Orientis institutum, ad repugnandum Persis directum esse.

Eulogius Patriarcha Alexandrinus succedit Joanni, ut videre est anno DLXXXI. Concilium Brennacense, de quo anno DLXXXIII. ubi & de dysenteria, quæ hoc anno Gallias afflixit. Filius Chilperici Regis necatur, & Austrigilde Regina moritur, ibidem S. Hermenegildus a patre vexatus.

VIII.
Alia hoc anno gesta.

I.

Sequitur annus Christi quingentesimus octogesima primus, decimaquarta Indictionis: quo consultus Pelagius Papa scripsit ad Benignum Archiepiscopum epistolam decretalem die decimatertia Augusti de translatione Episcoporum, an & quando Episcopum e sede in sedem transferre debeat: quæ incipit (a): *Leclis fraternitatis tuæ litteris &c.* An autem & ipsa ex Isidori sit mercibus, tu videto.

(a) Extat
1. 2. Conc.

II.

Laurentius
Jun. Epif.
Mediol.

Hoc eodem anno Laurentius Junior post Frontonem creatur Episcopus Mediolanensis Ecclesiæ: moxque ad Pelagium Papam, ut in communionem Catholicam reciperetur, scripsit libellum (quem cautionem Gregorius Papa appellat) quo se averfari schismaticos, & in causa trium capitulorum Romanæ inhære Ecclesiæ profitebatur. Cui quidem libello cum complures nobiles Senatores subscripserint, etiam Gregorius, qui postea fuit Romanus Pontifex, dum hoc tempore Urbanam gereret Præfecturam, suum apposuit chirographum, ut ipse testatur in epistola (b) ad Laurentium successorem Constantium. Subscribere autem Senatores, ipseque Præfectus Urbis Gregorius tamquam fidejussores Laurentii ipsius Mediolanensis Episcopi: ex quo intelligas, cur idem Gregorius ipsum Laurentium libellum fidei nominat cautionem. Cum igitur hæc ipsius Gregorii Papæ testificatione adeo manifesta

(b) Greg. J.
2. ep. 11.

Ann. Eccl. Tom. X.

sint, vides quam longe ab historica veritate aberret Joannes diaconus, dum in Vita S. Gregorii Papæ tradit, ab eodem Benedicto Papa ipsum Gregorium ex monacho, invitum licet & renitentem, creatum fuisse diaconum Cardinalem S. R. E. Ait insuper, quod antequam hoc Benedictus Papa aggrederetur, ipsum adhuc monachum Gregorium miserit in Britanniam insulam ad conversionem gentis Anglorum; sed tumultuantibus civibus, ab eodem revocatum, & inter diaconos cooptatum. Hæc quidem Joannes (c) diaconus tradit, sed quam fabulose, tu ex citatis ipsius Gregorii scriptis judex eris.

De tempore diaconatus Gregorii Papæ.

(c) Joannes diaconus in vit. S. Greg. l. 1. c. 22. 23. 24. 25. l. 2. Sur.

III.
De tempore Joannis Diaconi.

Aggressuri itaque jam nos ordine temporum res mirifice gestas ejusdem S. Gregorii recensere: quoniam continget interdum a Joannis diaconi, qui vitam ejus scripsit sententia discrepare: ne hoc nimium audax alicui videri possit, cum auctor absque reprehensione hætenus lectus fuerit, hic primum de ipsius auctoris tempore, quo scripsit, paucis agendum putamus. Cum ipse in eadem scriptioe meminerit (d) Leonis Quarti, Nicolai, atque Hadriani Romanorum Pontificum, inscribatque opus illud ad Joannem Romanum Pontificem ejus nominis octavum ordine, qui sedere cœpit anno Domini octingentesimo septuagesimo secundo; jam liquet post hæc trecentis ferme annis eos

(d) Jo. diaconus in ibid. l. 4. c. 86. 93. 94. 97.

Z z 2 li-

PAGIUS
SÆC. VI.
Olymp.
340. Anno
Eræ Hæsp.
DCXIX.
A.C. 581.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6074.

© 2. E. D) 12. P. 6. April. Indict. 14.

JESU CHRISTI 581.

PELAGII PAPÆ 4.

TIBERII CONSTANTINI IMP. 8. & 4.

I.
Postconsulatus.

[1] S annus hac formula notatus: III. post Consulatum Tiberii novi Constantini Aug. solius II. vel, Anno III. Consulatus Tiberii Constantini Aug. Indict. XIV.

Ad num. I. Epistola ad Benignum Archiepiscopum de Episcoporum translatione, affixa Pelagio II. Papæ, certo est ex variis locis Athanasii, Zosimi, Celestini Leonis, Socratis, Eusebii, ac Concilii X. Toletani, & horridam ubique barbariem exhibet, ut jam a Viris doctis demonstratum.

II.
Epistola Pelagio II. affixa.

A num. II. ad XIII. Sanctus Gregorius, qui postea Pontifex Romanus renunciatus est, anno quingentesimo septuagesimo tertio Urbanam Præfecturam jam gerebat, eodem aut circiter anno Monachum induit, & ante annum DLXXXII. Constantinopolim a Pelagio II. Apocrypharius missus est; quæ tria hic nobis adversus Baronii sententiam probanda. Tempus Præfecturæ Urbanæ Gregorii pendet ex initio

III.
D. Gregorius Præfecturam Urbanam ante novennium gessit.

Epi-

NOTÆ

[1] Inscriptio Ravennæ, edita a Muratorio tom. 2. pag. CDXXX. 5.

DE P. SVB. D. PRID. NON.
AVG. IND. XIII. IMP.
DN N TIBERIO CONSTANTINO
PP. AVG. ANNO VI.
ET P. C. EIVSDEM ANNO III.

Hæc in A. D. 581. apprime conveniunt, ac in primis ex Indictione quatuordecima. At nondum esse in anno VI. suspicor, legendumque esse VII. ut aperte habet alius lapis Ravennas, supra ad A. D. 579. ex Rubeco allatus, qui eodem die, eademque indictione exaratus est. GEORGIUS

CHRISTI
581.PELAGII PAP. II.
4.JUSTINI JUN. IMP.
16.

libros elaborasse. Ex quibus pariter erroris redarguas Sigibertum, qui non ad Joannem Octavum, sed Septimum illud affirmat (a) ab ipso opus inscriptum; etenim cum dictorum Pontificum, qui vixerunt post Joannem Septimum, auctor ipse in eo meminerit, nulla de his dubitatio reliqua esse potest. Mortuus est autem Joannes Papa septimus anno Domini septingentesimo septimo, post quod tempus iidem nominati Pontifices vixisse reperiuntur Hadrianus, Leo Quartus, & Nicolaus. Sic igitur haud quisque prudens in verba auctoris dixerit esse jurandum, qui post annos (ut dixi) ferme trecentos ea de S. Gregorio scriptorum monumentis posteris commendavit: cum alioqui etiam si eodem tempore cum S. Gregorio ipse vixisset, a perspicua veritate refelli, sive ipse, sive alius minime refugere jure possit; eoque magis, si ex ipsiusmet Gregorii scriptis auctor redarguendus erit.

IV.

Acturi igitur de Gregorii Papæ primordiis, de genere prius aliqua veluti præludia præmittenda putamus. Scimus ipsius Gregorii (b) testificatione, fuisse ipsi atavum Felicem Romanum Pontificem, non quidem quartum ejus nominis (ut vult Joannes diaconus) cum non Romanus ille, sed Samnita fuerit; Gregorii enim progenitores & antecessores liquet fuisse Romanos. Sed de his superius. Fuisse autem illi patrem nomine Gordianum, matrem vero Silviam appellatam, eisdemque pietatis cultores, omnes æque consentiunt: sed excelluisse Silviam sanctitate, meruisseque inter Sanctos adnumerari, Ecclesiasticæ tabulæ fidem faciunt, sicut eadem claritudine illustrata fuere ejus amitæ Tarilla atque hujus foror Emiliana Deo dicatæ virgines, quas sui patris (c) affirmat fuisse sorores, sicut & Gordianam, sed a sanctis fororibus valde degenerem. Quod si adhuc ipsius Gregorii cunabula perscruteris, invenies & nutricem ejus, eandemque adhuc su-

PAGIUS Episcopatus Laurentii in Ecclesia Mediolanensi; nam ii qui Urbium Antistes consecrabantur, in Synodi quintæ Decreta jurabant, ac fidei datæ Chirographum ad Apostolicam Sedem transmittent, ut scribit idem Gregorius lib. III. Epist. II. ad Constantium ejusdem Laurentii successorem; Et quidem, inquit, si quid de Tribus Capitulis in quocumque vel verbo, vel scripto nominatum est, bene fraternitas tua reminiscitur, quamvis decessor fraternitatis tuæ Laurentius districte cautionem Sedi Apostolicæ remisit, in qua viri nobilissimi ex legitimo numero subscripserunt; inter quos ego quoque tunc Urbanam Præfecturam gerens pariter subscripsi. Initium autem Pontificatus Laurentii hæcenus in tenebris sepultum, tandem nos docuit Vetus Catalogus Episcoporum Ecclesiæ Mediolanensis, servatus MS. in Bibliotheca Ambrosiana, quem nuper Mabillonius in Tomo I. Musæi Italici

perstitem tempore ipsius Pontificatus, cuius meminit in epistola ad Rusticianam Patriciam (d). Institutum vero fuisse optimis moribus, & in domo sancta inter sanctos sanctitudine æque imbutum coaluisse, par est credere; ex cultumque bonis litteris (quantum illud ferebat sæculum ob diuturna bella eruginatum) certum est: juris quoque fuisse consultissimum, suis postea litteris declaravit. (e) De ipsius eruditione Gregorius Turonensis æqualis ipsius Romani Gregorii hæc habet (f): *Litteris grammaticis, dialecticis, atque rhetoricis ita erat institutus, ut nulli in Urbe ipsa videretur esse secundus.* Porro inter Senatores militasse, in eaque forensi militia primos ordines duxisse, Præfecturamque Urbanam administrasse, ex suis ipsius scriptis postea litteris satis constat.

Sed quo tempore id acciderit, ex iidem ejus scriptis est perscrutandum. Sane quidem diversis verbis ipse sanctus Gregorius testatur, se tunc in eo magistratu fuisse, cum Laurentius adhuc esset Mediolanensis Episcopus: id enim ipse habet in epistola ad ejus successorem Constantium, ubi sunt hæc verba (g): *Quamvis decessor fraternitatis tuæ Laurentius districte cautionem Sedi Apostolicæ remisit, in qua viri nobilissimi ex legitimo numero subscripserunt, inter quos ego quoque tunc Urbanam Præfecturam gerens pariter subscripsi.* Cum igitur ejus testificatione satis liqueat, superstitite adhuc Laurentio Mediolanensi Episcopo, ipsum Gregorium in ea functione fuisse: quærendum modo de tempore ipsius Laurentii Episcopatus. Fuit iste (ut diximus) Laurentius Junior. Senior enim, ad quem sæpe & de quo plura Ennodius Ticinensis, vixit Symmachi Papæ temporibus (ut Conciliorum Acta declarant) ante annos sexaginta; Junior vero his Longobardorum temporibus vixit, quem diem obisse liquet, cum jam ipse Gregorius Romanus Pontifex creatus esset, ageretque in se-

(d) Greg.
1.4. ep. 44.(e) Greg.
1.11. ep. 53.(f) Greg.
Turon.
hist. li. 10.
c. 2.V.
De tempore Præfecturæ urbane Gregorii.(g) Greg.
1.3. ep. 11.CHRISTI
581.PELAGII PAP. II.
4.JUSTINI JUN. IMP.
16.

de annum tertium: tunc enim de ejus obitu & in ejus locum subrogatione Constantii extant ipsius Gregorii datæ litteræ ad Exarchum (a) Italiæ Romanum, necnon aliæ (b) ad Joannem subdiaconum de ejusdem Laurentii obitu, & electione Constantii. Est is annus Domini quingentesimus nonagesimustertius.

Cum igitur constet de anno quo Laurentius defunctus est, appareatque eum sedisse annos duodecim, sedereque cepisse anno Domini quingentesimo octogesimo primo (ut omnes qui res Ecclesiæ Mediolanensis persecuti sunt, & ex ejusdem Ecclesiæ monumentis feriem Episcoporum texerunt, affirmant (c) nihil est ut dici possit a Benedicto Papa Gregorium creatum esse diaconum, sive monasticam vitam excoluisse; cum hoc ipso Laurentii tempore adhuc laicum Præfecturam Urbanam administrasse pateat. Porro quod eodem hoc anno initium Episcopatus Laurentii contigerit, cum Gregorius ipse Præfectus Urbis una cum aliis nobilissimis viris subscripsit Laurentii de communionem cum Romana Ecclesia scriptæ cautioni, colligi satis potest ex veteri instituto, quod esset in more, ut simulac quis creatus esset Episcopus, fidei professionem mitteret ad Apostolicam sedem; prout & ab ejus successore Constantio in sua electione factum apparet ex eadem epistola (d) ad eum data, cum eundem tradidit scripsisse similem cautionem de Trium capitulorum damnatione, cujus causa tres Episcopi ab ejus se communionem diviserant. At vero ante Laurentium Fronto, & ante Frontonem Honorius rexit Mediolanensem Ecclesiam, qui & eo quidem tempore fuisse Episcopus reperitur (teste Paulo diacono) cum Alboinus invasit Italiam, Indictione tertia, anno Domini quingentesimo septuagesimo; ut appareat ipsum cum successore Frontone utique ad Laurentium impleffe decennium.

(a) Greg.
1.2. ep. 31.
Indict. 11.
(b) Greg.
1.2. ep. 30.
Ind. 11.
VI.(c) Panzi.
in Fast. &
Galesa.(d) Greg.
1.3. ep. 11.

PAGIUS tus ejus contigit mense Augusto anni quingentesimi nonagesimi secundi, a quo per annos XIX. & menses VII. retrocedendo, pervenitur ad mensem Januarium anni DLXXIII. Hinc consequens est, Laurentium Cautionem ad Joannem Papam transmisisse, qua Tria se Capitula damnare jurejurando affirmabat, an. DLXXIII. eodem anno Gregorium Præfecturam Urbanam gessisse, eidemque Cautioni subscripsisse, quod ipsemet in laudata ad Constantium Epistola data Indictione XII. testatur.

Non multo post jusjurandum illud Laurentii Sanctus Gregorius sæculo renunciavit, & Monachum indit. Etenim, ut animadverterunt Bolandus ad diem XII. mensis Martii in Commentario prævio ad vitam Sancti Gregorii Magni, Em. Card. Norisus in Dissert. de Synodo V. cap. 9. paragr. 3. & Mabillonius Tom. II. Veterum Anal. in Dissert. de Monastica vita Gregorii Papæ I. Gregorius plures annos in

IV.
D. Gregorius per plures annos Monachus vi-

Gregorius autem cum negotiis secularibus foris inferviret, intus anhiasse ad solitudinem, ipsemet testatur scribens postea ad sanctum Leandrum Episcopum Hispalensem his verbis (e): *O-mne tuis auribus, quod mihi de me displicebat, exposui; quoniam diu longequam conversionis gratiam distuli: & postquam caelesti sum desiderio afflatus, seculari habitum contemnere melius putavi. Aperiebatur mihi tunc de æternitatis amore quod quærerem; sed inlota me consuetudo devinxerat, ne exteriorem cultum mutarem. Cumque adhuc me cogere animus præsentis mundo quasi specie tenus deservire: coperunt multa contra me ex ejusdem mundi cura succrescere, ut in eo jam non specie, sed (quod est gravius) mente retineret. Quæ tandem cuncta sollicitate fugiens, portam monasterii petii, & relictiis quæ mundi sunt (ut frustra tunc credidi) ex hujusmodi naufragio nudus evasi. Hæc de se ipse usque ad ingressum in monasterium. Quod igitur ipse adhuc secularis specie tenus (ut ait) sic Reipubl. ministrabat, ut tamen animo Deo intrinsecus militaret: utique ea ille putamus fuisse tempora, quibus ipse Gregorius in erigendis in Sicilia monasteriis totus erat, post quæ & aliud exiret Romæ in Clivo Scauri. De his autem, usque ad munus diaconatus susceptum, Gregorius Turonensis hujus temporis inspector & scriptor ista habet (f): *Hic de Senatoribus primis, ab adolescentia devotus Deo, ex rebus propriis sex in Sicilia monasteria congregavit, septimum vero intra Urbis muros instituit: quibus tantam delegans terrarum copiam, quanta ad victum quotidianum præbendum sufficeret, reliqua venumdedit cum omni præstia domus, ac pauperibus erogavit. Et qui ante serico contextu ac gemmis micantibus solitus erat per Urbem procedere trabeatus, nunc vili contextu vestitus ad altaris Domini ministerium con-**

VII.

(e) Greg.
in pref.
Mor. ad
Leandr.Quæ ad-
huc sæcu-
laris Gre-
gorius e-
gerit.(f) Greg.
Tur. bist.
1. 10. c. 1.

Monasterio S. Andrea, a se in Urbe condito, commoratus est ante susceptum Diaconatus gradum, & Legationem Constantinopolitanam. Ipsemet lib. 3. Dialog. cap. 33. de Eleuthero Abbate dicit: *Diu mecum est in hac Urbe in meo Monasterio conversatus.* Quare diu Sanctus Gregorius in Monasterio vixit. Certe plures ei commorationis annos in Monasterio tribuere necesse est; cum in eo duobus minimum. Abbatibus paruerit, Valerio scilicet, ex lib. 4. Dialog. cap. 21. & Maximiano, qui tum, cum Gregorius Apocripharius dictus est, Sancti Andrea Monasterii Pater erat, ex lib. 3. cap. 36. Deinde Merulus Monachus, quem Gregorius in Cœnobio socium ac discipulum fuisse, scribit Joannes Diaconus in lib. 1. de Vita Gregorii cap. 19. ante annos quatuordecim, quam Gregorius Dialogos scriberet, e vivis aberat, teste Gregorio in lib. 4. Dialog. cap. 47. Certum est autem Gregorium Dialogos elucubrasset

secratur, septimusque Levita in adjutorium Papae adsciscitur. Tantaque ei abstinentia in cibis, vigilia in orationibus, strenuitas in jejuniis erat, ut infirmato stomacho vix consistere posset. Hæc Turonensis Gregorius de Gregorii Romani primordiis.

VIII. Sed & in eo etiam redarguendus est Joannes diaconus, dum ait ipsum Gregorium vitam excoluisse monasticam primo sub Hilarione Abbate, inde vero sub Maximiano. Nam ipse Gregorius his diversa ponit, dum ait (a): Vita venerabilis Valentius, vel Valentio, sive Valentinus, qui post in hac Romana urbe mihi (sicut nostri) meoque monasterio præfuit, prius in Valeria provincia suum in monasterium rexit, &c. Qui igitur haud diu permissus est degere in monasterio, sed inde evulsus in diaconum ipse Gregorius est assumptus, haud alium Abbatem post Valentium habuisse institutum putamus. Nam quod ad Maximianum spectat, licet ipse Gregorius (b) restetur eum eidem suo monasterio præfuisse, non tamen addit & sibi, sicut de Valentio dixerat. Post Maximianum vero præfuit eidem ipsius monasterio Pretiosus, cujus idem Gregorius (c) meminit: inde autem Probus, adhuc vivente Gregorio, qui de eo in Constituto (d) ad ipsum dato mentionem habet: monasteriumque illud titulo sanctorum Andreae Apostoli, atque Luciae, seu potius Lucæ, cujus reliquias, sicut & Andreae

(a) Greg. dialog. lib. 4. c. 21.

(b) Greg. dialog. lib. 4. c. 32. & hom. in Evangelio. 34.

(c) Greg. dialog. lib. 4. c. 55.

(d) Greg. lib. de Epist. 22.

PAGIUS se anno DXCIII. quare ante annum DLXXIX. Gregorius jam vitam Monasticam profitebatur. Post aliquot annos a suscepto Monachatu, Gregorius Diaconus factus, ut ad Tiberium Augustum Apocrisarius mitteretur; Diaconi enim eo munere, juxta antiquam consuetudinem, fangebantur, teste eodem Gregorio lib. XI. Epist. XLV. ad Phocam Augustum. Se eo consilio & Diaconum Apocrisarium ad Tiberium, electum fuisse ipse Gregorius in Præfatione ad Libros Morallium Leandro Hispalensi Episcopo inscriptos affirmat. Eo quoque tempore, quo ad ministerium Alarici accessit, hoc de me ignorante me, actum est, ut Sacri ordinis pondus acciperem, quatenus in terrano Palatio licentius excubarem. Non convenit tamen inter Auctores, a quo Romano Pontifice Gregorius Constantinopolim directus fuerit, Joanne Diacono in Vita ejus lib. 1. cap. 3. asserente Benedictum eum Ecclesiastici ordinis officio sublimasse, & Austore Anonymo, sed synchrono alterius Vitæ Sancti Gregorii, a Bollando loco citato publicato, eandem electionem Pelagio II. tribuente. Sed cum Tiberius Justino Juniori mense octobri anni DLXXVIII. in Imperio successisset, ea Legatio Gregorio injuncta initio Imperii Tiberii a Pelagio II. initio sui Pontificatus. Certe Cardinalis Norisus laudatus observat, Gregorium Tiberio imperante, Apocrisarium Sedis Apostolicæ apud eum egisse, quo tempore cum Eutychie Patriarcha Constantinop. de palpabilis carnis Resurrectione coram Imperatore litigavit, Rem ipsemet Gregorius describit Lib. 19.

V. Ante Aliquot annos Apocrisarius Constantinopolim missus.

acceperat Constantinopoli nominatum fuisse, publica intertextu Constituto Acta referant. Quo extracto, in ipsum cum ingressus monasterium, contigisse sanctam Romulam virginem ex hac vita migrare, idem affirmat (e).

Porro instituto ab ipso in Urbe eodem sancti Andreae monasterio non ex proxime positus Cassinatibus monachis (ut multi putant) quibus Longobardos fugientibus apud Lateranensem basilicam datum fuerat monasterium, sed ex provincia Valeria monasterio sancti Equitii, in quo vigeant monastica instituta petunt primum Abbatem apparet: idque non ex ipsius Gregorii loco citato tantum, sed & alio ejusdem, dum sancti Equitii post obitum edita miracula recenset; dumque ex relatione ejusdem Valentii, sive Valentini sui Abbatis, quæ narrat, se accepisse testatur, ubi ait: (f) Silere non debeo, quod de hoc viro Abbate quondam meo reverendissimo Valentio cognovi, &c. Suum enim illum Abbatem dum iterum appellat, haud alium ab eo de quo dictum est, fuisse cognosce. Porro nullum aliud celebre eo tempore in provincia Valeria monasterium fuisse reperitur, nisi sancti Equitii, ex quo primus petendus esset Abbas monasterii ab ipso in Urbe erecti, a quo & habitum ipse Gregorius monasticæ conversionis accepit, & ab eo monachorum institutus est regulis.

(e) Greg. in Evang. homil. 40. & dialog. l. 4. c. 15.

IX. De institutione monastica S. Gregorii.

(f) Idem dialog. lib. 2. c. 4. prope finem.

VI.

Moral. cap. 29. Tunc itaque, inquit Gregorius, de hac re in longa contentione perducti, gravissima a nobis capimus simulatione resillere, cum pia memoria Tiberius Constantinus Imperator secreto me & illum suscipiens, quid inter nos versaretur discordia, agnovit. Cum vero Eutychie die sexta Aprilis anni DLXXXII. mortuus sit, ea dissensio ad præsentem annum ad minus retrahenda est, ut dici possit ex longa contentione inter utrumque simulatio suborta.

Baronius tamen anno DLXXXIII. num. XIII. contendit, quod & hoc anno num. VI. jam affirmat, Præfecturam Urbanam Gregorii in præsentem annum incidere, ideoque & eum brevissimo tempore in Monasterio mansisse; cum anno DLXXXIII. num. XI. & seqq. arbitretur, cum ad Legationem Constantinopolitanam eo anno missum fuisse. Affirmat Baronius, Episcoporum Mediolanensium Indices, Laurentio duodecim duntaxat Pontificatus annos tribuere, ac substituere Constantium quem anno DXCIII. jam Laurentio successisse liquet ex Epistolis Divi Gregorii. Quare si detrahas annos duodecim, quibus Laurentius Mediolanensem Ecclesiam rexit; habebis annum DLXXXI. quo proinde Laurentius Pontificatus suscepit, & Gregorius tum Prætor Urbanus, Laurentii Cautioni subscripsit. Indeque infert Cardinalis doctissimus, Gregorium brevi tempore in Monasterio versatum esse. At Mediolanensem Pontificum Indices, quos Baronius viderat, recentiores erant ac parum accurati. Cum itaque ipsemet observavit, in more positum fuisse, ut simul ac

VI. Fundamentum opinionis contrarie vertitur.

X. Videant hinc ergo, quo jure nonnulli tradant, fuisse Gregorium institutoris sancti Benedicti professorem, cum, sanctus Equitius ante sanctum Benedictum in dicta provincia monasterium erexerit, & monachis in eo positus præfuerit: congregaverat jam ille monachos, cum sanctus Benedictus petiit eremum. Nec est enim, cui magis quam ipsi Gregorio credi possit de se testanti: sed neque est ut quis Valentium hunc, quem sibi præfuisse Abbatem fatetur iterum ipse Gregorius, illum existimet fuisse Valentianum, secundum numeratum post S. Benedictum Abbatem, primum vero Lateranensis cœnobii. Nam constat diversum fuisse monasterium sancti Andreae ab illo Lateranensi, ut ex diversa etiam Abbatum serie intelligere potes. Lateranensi enim primum Valentinianus Abbas, inde Symplicius, & post eum præfuit Honoratus, ut idem ipse Gregorius (a) docet. In monasterio autem S. Andreae primo (ut ejusdem Gregorii testificatione diximus) Valentius sive Valentinus, inde Maximianus, tertio loco Pretiosus, atque postea substitutus est Probus.

(a) Idem dialog. lib. 2. in primo.

XI. Qui indigne ferunt, S. Gregorium alterius instituti quam S. Benedicti monachum asseri, eosdem S. Equitii monachos sub eodem Patriarcha S. Benedicto redigere laborant, quasi monasterium S. Equitii unum ex eis fuerit duodecim monasteriis, quæ S. Benedictum crexerit, ipse S. Gregorius tradit (b): Verum an his annuere, vel contradicere idem Gregorius inveniatur, ex ejus verbis exactissime disquiramus. Qui dum agit de duodecim a S. Benedicto erectis monasteriis, ait non in diversa provincia, sed, illic, inquit, duodecim monasteria construxit. Et paulo post (c), de eisdem agens eadem in eodem loco circumquaque fuisse constructa ait. Et frequenti capite (d): Ex his autem monasteriis, inquit, quæ in eodem loco construxerat, tria sursum in rupibus montis erant, &c. Sicque repetita tertio ejusdem Gregorii testificatione, ubinam eadem essent a S. Benedicto erecta monasteria, unicuique exploratum absque dubitatione redditur: parva enim ea fuisse, ex numero monachorum duodenario in singulis (ut idem ait Gregorius) collocato, possumus intelligere. Hæc autem ex dictis cum perspicua reddita sint: adhuc ista manifestiora redduntur, si de S. Equitii monastica præfectura quæ ab eodem S. Gregorio descripta sunt videamus.

Ipse

PAGIUS ac quis creatus esset Episcopus, fidei Professionem mitteret ad Apostolicam Sedem, & nunc constat, Laurentium anno DLXXXIII. Episcopum Mediolanensem ordinatum, manifestum est hunc eo anno Cautionem seu fidei Professionem ad Sedem Apostolicam misisse, eidemque Gregorium Prætoris Urbani nomine subscripsisse; cumque diu in Monasterio vitam duxerit, annoque saltem currenti Constantinopoli cum Eutychie Episcopo Constantinopol. de Resurrectione disputari, ejus Monachatus brevis esse non potuit, nec Prætor jus Romanis hoc anno dixit, cum Pelagii Legatus in Regia Urbe apud Tiberium Imp. egerit. Quia vero invasio Ecclesiæ Mediolanensis per Frontonem seu Frontum, occasione aliquibus præbuit existimandi non intelligi quietam professionem Laurentii in Sede Mediolanensi, nisi Frontone mortuo, ideoque ante mortem ejus Laurentium Cautionem suam tunc solum misisset, non vero initio Pontificatus sui, juvat hic ostendere ex illa Frontonis invasione, nihil colligi posse ad Præfecturam Urbanam Gregorii ad præsentem annum differendam; eo magis, quo ante publicatum Catalogum Ambrosianum Mediolanensium Episcoporum hac controversia satis explicari non potuerit, Historicis Mediolanensibus, multa ex conjectura, tanquam si vere gesta essent referentibus. Paulus Diaconus

VII. Ex invasione Sedis Mediolanensis per Frontonem nihil deduci potest adversus nostram sententiam.

chos sub eodem Patriarcha S. Benedicto redigere laborant, quasi monasterium S. Equitii unum ex eis fuerit duodecim monasteriis, quæ S. Benedictum crexerit, ipse S. Gregorius tradit (b): Verum an his annuere, vel contradicere idem Gregorius inveniatur, ex ejus verbis exactissime disquiramus. Qui dum agit de duodecim a S. Benedicto erectis monasteriis, ait non in diversa provincia, sed, illic, inquit, duodecim monasteria construxit. Et paulo post (c), de eisdem agens eadem in eodem loco circumquaque fuisse constructa ait. Et frequenti capite (d): Ex his autem monasteriis, inquit, quæ in eodem loco construxerat, tria sursum in rupibus montis erant, &c. Sicque repetita tertio ejusdem Gregorii testificatione, ubinam eadem essent a S. Benedicto erecta monasteria, unicuique exploratum absque dubitatione redditur: parva enim ea fuisse, ex numero monachorum duodenario in singulis (ut idem ait Gregorius) collocato, possumus intelligere. Hæc autem ex dictis cum perspicua reddita sint: adhuc ista manifestiora redduntur, si de S. Equitii monastica præfectura quæ ab eodem S. Gregorio descripta sunt videamus.

(b) Greg. dialog. lib. 2. c. 3.

(c) Greg. lib. 2. c. 4.

(d) Greg. dialog. lib. 2. c. 5.

lib. 2. cap. 25. de Alboino primo in Italia Longobardorum Rege ait: Alboin Liguriam introiens, Indictione ingrediente tertia, tertio Nonas Septembris, sub temporibus Honorati Archiepiscopi, Mediolanum ingressus est. Dehinc universas Liguria Civitates, præter eas, quæ ad mare sunt, cepit: Honoratus vero Episcopus Mediolanum deserens ad Genuesem Urbem confugit; ideoque anno DLXIX. quo Kalendis Septemb. Indictio III. inchoata. Genue mortuus est Sanctus Honoratus, unde corpus ejus Mediolanum postea translatum, ut liquet ex iis, quæ ex variis Historicis Mediolanensibus refert Bollandus in ejus Vita, ad diem VIII. mensis Februarii.

Ibi Bollandus mortem Sancti Honorati consignat anno DLXX. quemadmodum & Papebrocius laudatus. Verum ea mors videtur contigisse anno DLXXII. & Honoratus per triennium sedisse, ut quidam Historici Mediolanenses habent; cum mense Januario anni insequentis Laurentius Sedem Mediolanensem consecutus sit, eodemque, ut videtur, tempore Frontus Sedem eandem invaserit. In Catalogo enim Ambrosiano post narratam Honorati mortem habetur: Frontus sedit annos XI. depositus in genua ad S. . . . Genue itaque, ubi Clerus Mediolanensis agebat, & ubi Constantius & Deurdedit Laurentii successores electi postea fuere, ut

VIII. Annus cœmortalis S. Honorati Episcopi Mediolanensis.

NOTÆ [x] In statuendo anno emortuali S. Honorati Mediolanensis Pagium sapienter corrigit Cl. Saxius in notis ad Regnum Italiæ Sigonii novæ edit. t. 2. col. 18. nam ex fide omnium veterum Catalogorum S. Honoratus biennio tantummodo sacris præfuit. Constat autem ex vita S. Honorati in Actibus SS. die 8. Februarii S. Veranum Caballicensem Episcopum exceptum fuisse Mediolani ab eodem S. Honorato, quo tempore in Italia omnia pacata & tranquilla erant, ad eoque ante Aprilis anni 568. quo Longobardi e Pannonia moventes venerunt in Italiam. Igitur anno 570. circiter S. Honoratus vitam cum morte commutavit. MANSI

XII. Ipse enim superius in secundo Dialogorum (a) libro non unius tantum monasterii, sed multorum S. Equitium fuisse Abbatem affirmat. Sunt enim hæc ipsius verba: Equitius præ suæ magnitudine sanctitatis multorum in ea provincia, Valeria scilicet, monasteriorum, pater exiit. Hæc cum ita sint, quomodo sub S. Benedicto Abbate (si temporis ratio ferret) redigendus Equitas est, qui in diversa provincia jam Abbas multorum monasteriorum esset, nemini subiectus præterquam summo Pontifici; cum constet duodecim illis monasteriis a S. Benedicto ædificatis (ut idem testatur (b) S. Gregorius) singulis singulos esse præfectos Abbates, nec alium quempiam nisi ipsum

PAGIUS ut patet ex Epistolis XXX. & XXXI. Libri II. Registri Gregoriani, & ex Epistola XXI. Libri IX. eodem circiter tempore Fronto & Laurentius electi sunt, sed Frontus, uti sacrilege superordinatus, a Sede Apostolica reiectus est, qui tamen usque ad mortem ad annum sc. Christi DLXXXIV. si fedit annos XI. Sedem retinisse videtur; cum in Catalogo Ambrosiano dicitur etiam depositus in Genoa, ubi & Laurentius commorabatur; in eodem enim Catalogo ibidem sepultus asseritur. Non potest igitur dici Laurentium Cautionem suam non nisi mortuo æmulo, Romam transmisisse; cum, ut iam diximus, id de more initio Episcopatus fieret, & tanto magis Laurentius eo officio defungi debuerit, quo Apostolicæ Sedis favore indigebat. Præterea nullum tempus nec Monachatus Sancti Gregorii, nec ejus Legationi superesset, cum ex eadem anno DLXXXIV. Romam reversus sit, quod statuit Baronius in Appendice Tomi XI. revocata priori sententia, qua Gregorii reditum cum anno DLXXXVI. illigaverat. Post suum Constantinopoli reditum, rursus in Monasterii sui portum Gregorius confugit, ubi etiam Abbatis munus gessit, ut ipse declarat in Constituto pro Monachis a Baronio anno DCI. num. IX. edito; Gregorius Episcopus omnibus Episcopis. Quam sit necessarium Monasteriorum quieti prospicere (forte prospicere, inquit Mabillonius in Veter. Analect. citatis) & de eorum perpetua securitate tractare; anteaquam nos officium, quod in regimine Cœnobii exhibuimus, informat. Hinc est quod Pretioso Præposito, quem Baronius num. VIII. Abbatem perperam vocat, præcipit, quid in iustum Monachum proprietatis (ut vocant) reum agendum sit ex libri IV. Dial. cap. 55. usus hoc in facto jure & potestate Abbatis.

IX. Quo in Monasterio vitæ Monasticæ rudimenta didicerit Gregorius docet ipse variis in locis, nimirum in Monasterio S. Andrea, quod Romæ construxerat, ut scribit in lib. 4. Dialog. cap. 21. Benedictinam vero eo loci viguisse Regulam ostendit Mabillonius in Dissertat. laudata part. 2. ex ipsius scilicet Regulæ observatione & auctoritate apud Monachos Andreanos; ex Gregorii singulari studio in eandem Regulam, ejusque Auctorem; ex ipsiusmet Regulæ propagatione per Gregorii discipulos facta in magna Britannia, & ex testimonio veterum, qui ab annis fere nongentis Gregorianis sodalibus Benedictinis adnumerant. Baronius quidem num. IX. & seqq. Gregorium non Sancti Benedicti, sed Sancti Equitii Institutum ample-

Benedictum universalem curam omnium habuisse? Sic igitur tot ejusdem S. Gregorii assertionibus (quibus non acquiescere nefas) non est qui negare jure possit, S. Benedicti & S. Equitii diversas inter se atque distinctas fuisse collectiones monachorum; ex S. Equitii vero classe propagatos fuisse S. Gregorii monasterii monachos; ex sancti vero Benedicti, quos diximus, Lateranenses. Vincat veritas, privata faceffat affectio. Sed de his modo satis ad explodendam Joannis diaconi sententiam de sancti Gregorii diaconatu sub Benedicto Papa, quem contigisse potius sub ejus successore Pelagio Juniore, certis assertionibus suo loco dicturi sumus.

Eo-

xum fuisse credit, & ad id probandum multa congeffit. Sed Mabillonius loco citato ad ejus argumenta respondet, ut ibidem videre est.

Gallonius, qui Baronii sententiam de Gregorii Magni Professione Equitiana propugnavit, credit Benedicti Regulam quoad vixit, latuisse, & a Simplicio duntaxat tertio ejus successore divulgatam esse: quam in rem profert Verfus quosdam, qui in veteribus Regulæ Benedictinæ Codicibus præmittuntur, inter quos hi duo leguntur: Hoc Benedictus Pater constituit Sacrum volumen, suisque mandavit hæc servanda alumnis. Simplicius Christi Minister, magistri latens Opus propagavit in omnes. Sed verbis illis nihil aliud significatur, quam Regulam Benedictinam, quæ Monasteriis non ita multis usque ad Simpliciam, nota & publicata fuerat per eum in omnia Italiae Monasteria fuisse transfusam, eoque modo inscriptio interpretanda, ut Simplicius Casinensis Abbas tertius Regulam, quam S. Benedictus suis alumnis, hoc est Monasteriis a se erectis, servandam mandaverat; in Benedictinis Cœnobiis latentem propagaverit in omnes, id est, in omnia saltem Italiae Monasteria, ac proinde etiam in Æquitiana, idque longe ante Gregorii Monachatum.

De Simplicio Abbate sic loquitur Gregorius initio lib. 2. Dialog. testes producens quatuor, quorum relatu Sancti Benedicti gesta rescierat: Hujus ego, inquit, omnia gesta non didici, sed pauca qua narro quatuor discipulis illius referentibus agnovi, Constantino scilicet Reverentissimo valde viro, qui ei in Monasterii regimine successit: Valentiano quoque, qui annis multis Lateranensi Monasterio præfuit: Simplicio qui Congregationem illius post eum tertius venit: Honorato etiam, qui nunc adhuc cella ejus, in qua prius conversatus fuerat, præest. Simpliciam tertio loco nominatum, non S. Benedicti, sed Valentini in Lateranensi regimine successorem tertium statuit Baronius, ratus pronomina relativa illius & eum, ad Valentianum referri. Verum eodem modo intelligendus Gregorii locus de Simplicio, ac de Honorato, qui tunc præerat cella ejus, nempe Sancti Benedicti, qui in Sublacensi cella primum conversatus fuerat. Præterea post Valentianum in Lateranensi Monasterio Abbas tertius fuit Theodorus, ut patet ex Prologo Fausti in Vitam Sancti Mauri. Denique Paulus Diaconus ac Monachus Casinensis, Sancti Benedicti in Casinensi Monasterio successores enumerans, Simpliciam hunc in lib. de gestis Langobard. cap. 18. tertio loco statuit. Cum

X. Ante Gregorium Monasteria Equitiana Regularum Regula h. n. amplexa sunt.

XI. Simplicius Abbas instituiti Benedictini per Italiam propagator.

XIII. Eodem quoque anno, defuncto Joanne Episcopo Alexandrino, cum defisset annos undecim, in locum ejus successus est sanctus Eulogius, qui fedit annis vigintiseptem. Hæc ex Nicephori Chronico: de eodem Evagrius (a), & alii. Hic ille Eulogius, de quo sæpe in epitolis suis meminit sanctus Gregorius Papa: sed de eo plura inferius pro temporis ratione dicturi sumus. Illuxit Deus tandem, ut Ægypti tenebras ab hereticis eam invadentibus sedem olim offusas, tanti electi Episcopi splendore fugaret, qui cum Orthodoxa fide polleret, sanctæ vitæ quoque meritis coruscaret.

XIV. Sed jam res Francorum, quæ ad Ecclesiasticam spectant historiam, prosequamur. Languesceret plane his temporibus Annales inopia, nisi ex rebus Francicis suppeditaretur annis ferme singulis argumentum. Hoc igitur anno, qui Childberti filii Sigeberti Regis numeratur tertius, Guntheramni vero Regis ipsius patru decimus septimus, inquit Gregorius Turonensis: Daco nobilis Dux insidiis Dracoleni Ducis captus, cum occidendus esset, vocato presbytero, ab eodem penitentiam petiit, qua accepta interfectus est. Vigebat in Ecclesia pius usus, ut absque peccatorum remissione a Deo per sacerdotem accepta, nemo ex hac vita migraret. At homicida ipse est passus quod fecit: Superbus enim, & Ann. Eccl. Tom. X.

arrogans a Guntheramno Bosone, invocato nomine Domini & virtute S. Martini, occisus est. Rem gestam narrat Gregorius (b), qui de eodem Guntheramno iterum ope S. Martini a naufragio liberato hæc ait (c): Quodam die dum Guntheramno Bos contra vicum Ambianensem Ligerim fluvium transmearet, tac. S. ac irruentibus tenebris, mundum nox horribilis retineret: subito adversante vento nautæ turbantur in pelago, separatimque navibus quæ pontem illum sustinebant, & aqua usque ad summum repletis, descendunt cuncti usque ad cingulum cum ipsis navibus in profundum, nequam tamen navibus subductis a pedibus. Exterritisque omnibus, Bos non raucè vociferans, B. Martini auxilium implorabat, & ut eis ad liberandum festinus occurreret, precabatur, dicens fidenter suis: Nolite timere: scio enim quod dextera sancti viri ad auxilium porrigendum maxime in necessitatibus sit parata. Hæc eo dicente, directis ab eo navibus, mutatoque vento contrario in secundum, nullo pereunte pervenit ad litus, ubi tam præfens occurrit beati confessoris suffragium, ut etiam argentum quod rapiente fluvio perdiderant, denuo fluvio in litus restituento, reciperent. Hæc de Bosone Gregorius. Ad eundem Bosonem extat Venantii Fortunati carmen (d), quod incipit:

(b) Gregorius Turon. hist. l. 5. c. 25. (c) Gregorius Turon. m. Martini l. 2. c. 17.

(d) Fortunati carm. l. 7.

A a a S i c

PAGIUS Cum vero Simplicius iste vix ad annum DLXX. pervenerit, Regulæ Sancti Benedicti propagatio in omnia Italiae Monasteria ante eum Christi annum facta necessaria consequione dicenda est, inquit Mabillonius apud quem cetera Baronii dubia solata Lector videre poterit.

XII. Moritur Joannes Episcopus Alexandrinus. Ad num. XIII. In Tabulis Theophanis Eulogii Episcopi Alexandrini Joannis successoris annus primus jungitur cum anno Incarnat. secundum Alex. DLXXII. Kalendis Septemb. anni Dionysiani DLXXIX. inchoato. Quare cum tam in iisdem Tabulis, quam in Chronico Nicephori anni XI. Joanni tribuantur, isque sedere coepert an. DLXIX. Eulogius an. DLXXX. Sedem Alexandrinam inuit. Bollandus quidem, ut videre est ad diem XXII. Januarii, in Commentario prævio ad Vitam Sancti Joannis Episcopi Alexandrini Elemosynarii dicti, initium Eulogii retrahit ad an. circiter DLXXXVI. sed manifesto errore, ut in Eulogii obitu monstrabimus.

XIII. Dracolenus insidiis occisus. Ad num. XIV. Gregorius Turonensis lib. 5. cap. 25. refert, Dacconem, qui relicto Chilperico Rege huc illoque vagabatur, dolo caotum fuisse, & vincum ad Chilpericum deductum, dato prius ei a Dracoleni sacramento, quod vitam illius a Rege obtineret, sed postea cum Rege Dracolenum egisse, ut Daco interimeretur, ac Dracolenum haud diu post jure per insidias occisum esse. Sed cum Turonensis confignet hæc anno III. Childberti Regis, gesta sunt anno Christi DLXXXVIII.

XIV. Gesta inter Romanos & Persas. Theophylactus lib. 3. cap. 17. narratis iis, quæ anno superiori a Mauricio exercitus Romani Duce adversus Persas acta sunt, ait: as-

te sequenti in Orientem rursus, & ad Carcesium (erat Oppidum ad confluentes Chaboræ, seu Aboræ fluvii in Euphratem, descriptum ab Evagrino lib. 5. cap. 9.) Romanorum Oppidum toto eum exercitu advenit. Inde per Arabiæ solitudinem in Persidem proficisci maturavit. Eum Alamundarus Nomadum Barbarorum Dux comitatur, quem Regi Persarum de Romanorum adventu indicasse perhibent. Tum Rex ad urbem Callinicum (Persarum Oppidum in Euphratis ripa in Ostrhoena regione positum) molem belli transfulerat, & Adormaanem Ducem creaverat. Sed postquam Alamundarus Mauricii consilia evertit, in nihilum recidit adversus Persas expeditio; Mauricius enim cum delectis cohortibus ad oppidum Callinicum properavit, ubi collatis signis res Romana longe superior fuit. Quo circa Persis fugientibus, hostium impetus conquevit. Loquitur de hoc prælio Evagrius lib. 5. cap. 20. atque: Adaarmanes ingenti clade accepta, & multis suorum amissis, contumescens fugit: idque tametsi Alamundarus Saracenum Rex prodidisset, nec Euphratem amnem traicere, & Mauricio adversus Saracenos, qui in hostium acie erant, suppeditas ferre voluisset.

Hoc vel superiori anno Sirmium post longam obfidionem Abaris a Romanis deditum, jubente Tiberio Imperatore, qui potius esse duxit, ab Avaris Urbis deditionem facere quam Civium multitudinem in captivitatem & servitutem una cum tum. Urbis amissione abduci sinere, inquit Menander Protektor pag. 175. qui addit, exegisse etiam Chaganum Avarum trium præteritorum annorum aurum, quod illi solvere solebant Romani, ut armis abstineret: Erant vero pecunie, quæ pro

XV. Sirmium ab Avaris occupatum.

CHRISTE
581.PELAGII PAP. II.
4.JUSTINI JUN. IMP.
16.

*Sic regat omnipotens radiantia cul-
mina Regis,
Atque ejus causus arma superna ve-
gant.*

Et inferius illud cum ipsi bene precatur
his versibus:

PAGIUS *pro pace uno quoque anno pendebantur, ad mille
ostuaginta nummi auri. Jam idem Auctor pag.
114. & seqq. narraverat Chagani legationem ad
Justinum Juniores, qua petebat Sirmium sibi
tradi, quia ab ipso Gepidarum res essent eversa,
anno nempe DLI. ut jam vidimus; Sirmium
autem Gepidæ obtinuerant. Annum rei gestæ
indicat Abbas Biclariensis ad annum III. Tibe-
rii Imp. ubi ait: Abaves a finibus Thracia pel-
luntur, & partes Græciæ atque Pannonia occu-
pant: Sirmium enim, quod nunc paucis constat
incolis, Pannoniæ celeberrimum Oppidum fuit.
Erravit itaque Evagrius, qui lib. 5. cap. 12.
refert, Sirmium a Barbaris occupatum, ante-
quam Tiberius Cæsar nuncuparetur. Quod mag-
is constat ex dicendis anno DLXXXIII. Hoc
foedus Romanis probrosissimum fuisse, & mul-
tarum postea calamitatum colophonem, asserit
Theophylactus lib. 1. cap. 3.*

XVI.
Longobar-
di Neapo-
lim obsi-
dant.

Mabillonius Tomo II. Vet. Analect. pag. 11.
refert ex Codice MS. Bibliothecæ Sangerma-
nensis clausulam seu subscriptionem, subjec-
tam Collectaneo, quod ex Libris Sancti Augustini
Eugippius Presbyter & Abbas Luculanensis de-
floravit. Ex ea discimus, Longobardos curren-
ti anno Civitatem Neapolitanam obsidisse: qui
enim illud Collectaneum exscripsit, dicit, se id
fecisse jussu Reducis Episcopi, qui illud Eccle-
siæ Neapolitanæ obtulit: *Et eo jubente, ego Pe-
trus Notarius sanctæ Ecclesiæ Catholice Neapoli-
tana, ut potui, emendavi sub die Iduum De-
cembrium, Imperatore Domino nostro Tiberio Con-
stantinopolis Augusti, anno septimo, post Consu-
latum ejusdem Augusti anno tertio, Indictione
quinta decima, obsidentibus Langobardis Neapo-
litanam Civitatem.* [1] Arbitratur Mabillonius,
hos characteres in annum DLXXXII, conveni-
re. Verum Indictio XV. Kalendis Septembris
hujus anni Christi cepta eam clausulam præ-
senti anno die XIII. mensis Decembris scri-

*Sic placido Regi summus pius auctor ab
alto,
Qui dedit ante Petro, porrigat ipse
manum.*

Exauditum fuisse vidisti.

Quin-

ptam esse, & Petrum Notarium in numerandis
Postconsulatibus modo loquendi Victoriano usum
esse, certo nos edocet. Ex ea multa magni mo-
menti deduco; primum, Tiberium an. DLXXIV.
renunciatum fuisse Cæsarem, idque post diem
decimum tertium mensis Decembris; alioquin
currenti anno, non septimum, sed octavum
Imperii Cæsarei Tiberiani annum eo die Petrus
Notarius numerasset. Secundum, Tiberii Con-
sulatum in annum Christi DLXXIX. compete-
re. Tertium, Theophylactum lib. 3. cap. 11.
recte scripsisse Tiberii cooptationem mense De-
cembri peractam esse, non Indictione IX. ut per
Librarii errorem apud Theophylactum legitur,
sed Indictione VIII. Quartum, obsidionem Nea-
politana a Langobardis factam hoc anno con-
tingisse. Denique in ferie Neapolitanorum An-
tistitum collocandum esse Reducem, non inter
Stephanum & Pomponium, ut perperam Ughel-
lus in Tomo VI. Italiæ Sacræ, sed inter Vin-
centium & Demetrium, ut recte Mabillonius ob-
servavit.

Marius Episcopus Ecclesiæ Aventicæ, qui XVII.
Concilio Matifconensi secundo anno DLXXXV. *Fini Chroni-
con suum absolvit, quod post Baronii mortem
Petrus Franciscus Chiffletius publicavit, obser-
vavitque eum in Aëdis nobili genere natum, scop.
in Aventicensi, seu Laufanensi Episcopatu an-
nos viginti & menses octo exegisse, & pridie
Kalendas Januariarum nomen ejus Sacris Fastis ad-
scriptum esse. Is cum stante Burgundiæ Re-
gno vixerit, in persequendis Burgundionum re-
bus accuratior fuit, sed in iis quæ ætate sua
gesta sunt, non raro in Chronologiam peccat,
ut identidem observavi. Ejus Chronicon ab an-
no, quo suum Prosper terminavit initium sumit.
Pax inter Francorum Reges, sancita, de qua
anno DLXXXIV. ubi & de morte SS. Ferreoli,
Eparchi, & Domnoli.*

NOTÆ [1] DE formula: *Sub die Iduum Decembr. &c. Tiberii Constantini ann. VII. &c.* Vide quæ contra
Pagium habet Dissertatio Philippi a Turre pag. 162. GEORGIUS

JESU CHRISTI
ANNUS
582.PELAGII PAP. II.
ANNUS
5.TIBERII IMP.
ANNUS
1.

I.
Mortitur
Justinus
Tiberius
Imperat.

Quingentesimo octogesimo secundo Re-
demptoris anno Indictionis decima-
quintæ, Justinus Imper. post annos in
Imperio sexdecim, mensesque novem cum
dimidio exactos ex hac vita recedit men-
se Augusto, ut testatur Evagrius; Tibe-
riusque solus imperat, tenuitque annos
quatuor. Quid autem proxime obiturus
Justinus Imp. ad Tiberium conversus di-
xerit, astante Senatu & Eutychio Patriar-
cha, a Cedreno atque Miscella (a) re-
citurat his verbis:

(a) Misc.
lib. 16.

II.
Quæ Ju-
stinus pro-
xime mo-
riturus ad
Tiberium.

*Ecce Deus qui bene facit tibi, hunc ha-
bitum dedisti tibi, non ego. Honora illum
ut in quoque honoreris ab illo. Honora
matrem tuam (Sophiam Augustam intelli-
gens) quæ aliquando domina tua fuit.
Nos qui primum servus ejus fueris,
nunc autem filius. Non gratuleris in san-
guinibus, nec committes homicidio, nec
malum pro malo reddas, ne in malo ini-
micitia similis tibi efficiaris. Ego enim
ut homo culpavi: etenim culpabilis factus
sum, & recepi secundum peccata mea;
sed causam habeo cum his qui hoc mihi
fecerunt, ante Tribunal Christi. Ne ele-
vet te habitus quemadmodum me. Sic at-
tende omnibus sicut tibi. Scito quis fue-
ris, & quis modo existas. Ne superbas,
& non peccabis. Nos qui fuerim, &
quis factus sim, extiterim & existam.
Omnes isti filii tui sunt & servi. Scis
quod pro visceribus meis honoraverim-
te. Hos tu cum videas omnes, quæ Rei-
publicæ sunt vides. Exercitus curam ge-
ras: molles & imprudentes ne præficias
neque eo tibi persuadeant, quod priores
te tales Imperatores fuisse dicent. Hæc
tibi præcipio, meoque edoctus malo, hor-
ror ut iis sis. Qui habent substantias,
fruantur eis: his vero qui non habent,
dona. Et facta oratione a Patriarcha,
cum discessissent omnes, Amen: cecidit Cæ-
sar ad pedes Imperatoris, & dixit ei:
Si vis sum: si non vis, non vivam. Et
Imperator: Deus, ait qui fecit celum &
terram, ipse omnia, quæ dicere oblitus
sum, in cor tuum mittat. Porro dum hæc
prosequeretur Imperator, replebat lacry-
mis totum collegium. Hæc ibi: eadem
fere cuncta Cedrenus, ex quo & aliqua
Ann. Eccl. Tom. X.*

emendanda sunt; qui & hæc his addit:
*Ceteram morbo ingravescente, haud mul-
to post vitam conclusit. Corpus vero in
Heruo Justiniani depositum est in arca
Proconnesa, juxtaque Sophia uxor ejus.
At hæc postea. Quod spectat ad Justini
mores, hæc item in Miscella: Hic Ju-
stinus in initio Imperii sui bonus fuit,
post in omnem avaritiam incidit, con-
tempitor pauperum, Senatorum spoliator:
cui tanta cupiditatis fuit rabies, ut
arcas juberet ferreas fieri, in quibus
quæcumque rapiebat, auri talenta con-
gregaret. Porro ipsum etiam in hæresim
Pelagianam dilapsam tradit Gregorius;
quod tamen minima receptum esse vi-
detur.*

De coronatione Tiberii Augusti hæc III.
idem Gregorius Turonensis (b): *Cum eum De coro-
natione
Tiberii
Imper.
(b) Greg.
hist. Fran.
1. s. c. 50.*
secundum consuetudinem loci ad specta-
culum Circi præsolaretur populus proceps-
surum, parare ei cogitans pro parte Ju-
stiniani insidias, qui tunc nepos Justiniani
habebatur: ille per loca sancta processit:
completaque oratione, vocato ad se urbis
Papa cum Consulibus ac Præfectis, Pa-
latium est ingressus. Dehinc indutus pur-
pura, diademate coronatus, throno Im-
periali impositus, cum immensis laudibus
Imperium confirmavit. Factionaris quoque
opperientes ad Circum, cum cognovissent
quæ facta fuerant, pudore confusi, sine
effectu regressi sunt, nihil homini qui in
Deo spem posuerat, adversari valentes.
Transactis autem paucis diebus, adve-
niens Justinianus, pedibus se projecit Im-
peratoris, quindecim ei centenaria dese-
rens ob mortuum gratiæ: quem ille secun-
dam patientiæ suæ ritum colligens, in Pa-
latium jussit assistere.

At quid post hæc? Subdit auctor: So-
phia vero immemor promissionis, quam IV.
quondam in Tiberium habuerat, insidias
fidiata Ti-
berio.
ei tentavit intendere. Procedente autem
eo ad villam, ut juxta ritum Imperialem
triginta diebus jucundaretur ad vindi-
ciam: vocato clam Justiniano Sophia, vo-
luit eum erigere in Imperium. Quo com-
perito, Tiberius cursu veloci ad Constans-
tinopolitanam regreditur urbem, appre-
bensamque Augustam omnibus thesauris
A a a 2 spo-

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6075.

SÆC. VI. Anno Eræ
Hispan. DCXX.
A. C. 582.

JESU CHRISTI 582.

PELAGII II. PAPÆ 5.

MAURICII IMP. 1.

IS annus hac formula notatus: *IV. post Con-
sulatum Tiberii novi Constantini Aug. solius Postconsu-
III. vel secundum alios, anno IV. Consulatus latus.
Tiberii Constantini Aug. Indict. XV.*

A num. I. ad VIII. Quæ hic Baronius ha-
bet de Justinii morte, & Tiberio ejus successore
contingere anno quingentesimo septuagesimo
octavo, quo Justinii mortem consignavimus.
Fabulam vero de Naxetis thesauro Tiberii tem-
pore invento, confutavimus anno DLXVIII.
num. VII.

spoliavit, solum ei victus quotidiani alimentum relinquens. Segregatisque pueris ejus ab ea, alios posuit de fidelibus suis; mandans prorsus, ut nullus de anterioribus ad eam haberet accessum, Justinianum vero obiurgatum tanto in posterum amore dilexit, ut filio ejus filiam suam promitteret, rursusque filio suo filiam ejus expeteret; sed res non est sortita effectum. Exercitus ejus Persas debellavit, victorque regressus, tantam molem prædæ deulit, ut crederetur cupiditati humanæ posse sufficere: viginti elephantis capti ad Imperatorem deducti sunt. Hæc Gregorius: eadem & Paulus diaconus (a); quæ & in Miscella (b) leguntur. Sed eos puto errare in his quæ scribunt de victoria Justiniani Ducis contra Persas obtenta; quæ (ut vidimus ex Evagrio) facta sunt, cum Tiberius, victor adhuc Justino, ante tres annos regnare cœpisset. Cæterum eo defuncto, Justinianum Ducem honore fuisse spoliatum, scribit Evagrius (c), eo quod non tam feliciter atque antea contra barbaros depugnasset; inque ejus locum subrogatum tradit Mauritium, qui & genus & nomen traxerat ab antiqua Roma, licet Arabisso Cappadociæ civitate oriundus esset; de quo paulo inferius plurafumus dicturi.

(a) Paulus diaconus de Gest. Longobard. l. 3. c. 6.
(b) Hist. Miscel. lib. 37.

(c) Evagr. l. 5. c. 19.

V. Cur Sophia averfata est Tiberium. (d) Zonaras. Annal. p. 3.

(e) Greg. hist. l. 6. c. 27.

(f) Greg. hist. l. 5. c. 19.

Sed manifestemus causam, cur Sophia Augusta Tiberium post viri obitum averfata est; primumque audiamus quæ de ea Zonaras ita habet (d): Tiberius ab Eutychio Patriarcha coronatus, uxorem quoque suam Anastasiam Augustam salutavit, quæ duas ei filias peperit Charytonem & Constantinam. Sophia vero Justiniani vidua, relicta aula, in regiam sibi cognominem migravit, regio comitatu ei a Tiberio tamquam matri attributa. Hæc Zonaras. Subdit his Cedrenus, indignatam nonnihil Sophiam fuisse nova manifestatione Anastasiæ conjugis: nam cum ignorasset illam fuisse Tiberio uxorem, quo post obitum ei nuberet, virum fuerat cohortata, ut Tiberium Cæsarem diceret. Addit insuper de Tiberio hæc verba: Huic in somnis Angelus prædixit nomine sanctæ Trinitatis, tyrannos, ipso imperante, Imperium non invaduros. Hæc ille. Missos autem a diversis regionibus legatos ad Tiberium, & inter alios Chilpericum Francorum Regem id officii præstitisse, Gregorius narrat (e): & quæ ab eodem dona accepti reddenda Chilperico, idem recenset.

VI. His addimus quæ idem Gregorius Turonensis de thesauro a Tiberio invento sic scribit (f): Cum Tiberius multa de thesauris, quos Justinus aggregavit, pauperibus erogaret, & Augusta illa eum frequentius increparet, quod Rempubli-

cam redegisset in paupertatem, diceretque: Quod ego multis annis congregavi, tu infra parvum tempus prodige dispergis. Agebat ille: Non deerit fisco nostro: tantum pauperes eleemosynam accipiant, & captivi redimantur. Hic est enim magnus thesaurus, dicente Domino: Theaurizate vobis thesauros in celo, ubi neque erugo, neque tinea corrumpit, & ubi fures non effodiunt, nec furantur. Ergo de quo Deus dedit, congregemus per pauperes in celo, ut Dominus nobis augere dignetur in sacula. Et qui (ut diximus) Tiberius magnus & verus Christianus erat, dum hilaris distributione pauperibus opem præstat, magis ac magis Dominus ei subministrat. Nam deambulans per Palatium, vidit in pavimento domus tabulam marmoream, in qua crux Dominica erat sculpta; & ait: Crucis tua, Domine frontem nostram munimus & pectora, & ecce crucem sub pedibus conculcamus. Et dicto citius jussit eam auferri: deorsaque tabula atque erecta, inveniunt subius & aliam hoc signum habentem; nuntiantesque jussit auferri: qua amota reperiunt & tertiam, jussuque ejus & hæc auferitur: qua ablata, inveniunt magnum thesaurum habentem supra mille auri centenaria, sublatumque aurum pauperibus adhuc abundantius (ut consueverat) subministrat, nec Dominus aliquid deficere permittebat pro bona voluntate sua.

Tiberii erga pauperes liberalitas.

Thesaurus inventus.

VII. Quid ei Dominus in posterum transmissit, non omittam. Narses ille Dux Italiæ: cum in quadam civitate domum magnam haberet, in Italianam * cum multis thesauris egressus ad supra memoratam urbem advent: ibique in domo sua occultam cisternam magnam fodit, in qua multa millia centenariorum auri argentique reposuit, ibique interfecit conscitis, unitantummodo seni per juramentum condita commendavit. Defunctoque Narsese, hæc sub terra latebant. Cumque supra dictus senes hujus eleemosynas assidue cerneret; pergit ad eum, dicens: Si (inquit) mihi aliquid prodest, magnam rem tibi Cæsar edicam. Cui ille: Dic, ait, quod volueris: proderit enim tibi, si quiddam nobis profuturum sciens narraveris. Thesaurum (inquit) Narsesis reconditum habeo; quod in extremo vitæ positus celare non possum. Tunc Tiberius Cæsar gavisus, mittit usque ad locum pueros suos. Præcedente vero senes, hi sequuntur attoniti; pervenientesque ad cisternam, deopertamque ingrediuntur: in qua tantum aurum argentumque reperiunt, ut per multos dies vix evacuaretur a portantibus. Ex hoc ille amplius hilaris erogatione dispensavit egenis. Hactenus Gregorius Turonensis: eademque de his duobus ingentibus thesauris inventis historia Miscella (g) Paulus

VII. * Italia.

De Narsese thesauro invento.

(g) Miscel. l. 17.

(a) Paul. diacon. de Gest. Longob. l. 3. c. 56.

VIII. Quod ad res Pontificias spectat, data reperitur a Pelagio Papa epistola ad omnes Episcopos, præcipue ad Campaniæ atque totius Italiæ sacerdotes. Quod enim bello vigente Longobardorum, quo universa flagrabat Italia, cultus Episcopis deferri solitus nonnihil diminutus esse videretur, ex quo quamplurima mala manarent, nempe ut qui minime suos revererentur Antistites, contemnentis personas, nequaquam parcerent bonis Ecclesiasticis, persuasi nimirum bellorum tempore silere jura: hinc Pelagius Papa hoc ipso anno Kalendis Decembris decretalem dedit epistolam de accusationibus ac judiciis Episcoporum. Evenire enim frequenter solet, ut cum Episcopi bona Ecclesiarum a laicis usurpata repetere atque ad usum pristinum vindicare student, in se illorum linguas provocent, qui ne quod abstulerunt reddant, criminosis primum omnium Episcopos accusationibus impetunt: quæ omnia Pelagius ea edita constitutione correxit. Incipit vero epistola: Sollicitudinem omnium Ecclesiarum juxta Apostolum circumferentes, &c.

IX. Hoc item anno, qui quartus Childeberti Regis, decimus vero octavus Guntheramni habetur, celebrata est prima Synodus Cabilonensis in causa Sagittarii & Salonii Episcoporum, ut Gregorius Turonensis testatur his verbis (b): Anno quoque quarto Childeberti Regis, qui fuit decimus octavus Guntheramni & Chilperici Regum, apud Cabilonium civitatem Synodus facta est ex jussu Principis Guntheramni: discussisque diversis causis, contra Salanum & Sagittarium Episcopos iteratur vetus judicium, obiciunturque eis crimina; & non solum de adulteris, verum etiam de homicidiis accusantur. Sed hæc per penitentiam purgari censentur.

PAGIUS III. Epistola Pelagii II. commentaria.

IV. Synodus Cabilonensis.

(g) Miscel. l. 17.

tes Episcopi, illud est additum, ut constituerentur rei majestatis, & patria proditores. Qua de causa ab Episcopatu disjecti, in basilicam B. Marcelli sub custodia detruduntur; ex qua per fugam lapsi, discesserunt per diversa vagantes, donec in civitatibus eorum alii subrogati sunt. Hæc Gregorius.

Eodem anno Indictionis itidem decimaquintæ, Kalendis Novembris, evocatione ejusdem Guntheramni Franchorum Regis in Gallia celebrata est prima Synodus Matisconenfis; ut ejus Acta (c) testantur in fine ejusdem Concilii, licet illic numerus annorum ipsius Regis depravatus habeatur, dum coacta dicitur Synodus anno duodecimo dicti Regis: nam si (ut illic legitur) decimaquinta Indictione eam Synodum celebratam habent ipsius Acta, non duodecimo, sed decimo octavo habitam esse, dicere oportet. Nec est quod quis eam revocet ad præcedentis Indictionis periodi itidem decimaquintam Indictionem; nam illis temporibus Nicius præerat Ecclesiæ Lugdunensi, hoc autem tempore & Indictione regebat eam Ecclesiam Priscus, qui eidem Synodo subscriptus reperitur. Ado Viennensis hujus Synodi cum meminit, hæc ait (d): Post Philippum Evantius vir sanctus Episcopus Viennæ levatus est. Hic cum sancto Prisco, & Artemio Senonico, & Remigio Bituricensi, & cum aliis sanctis Episcopis viginti capitula Ecclesiastica perfecte roboravit, quibus consensit * quoque Syagrius Eduensis Episcopus, vir summa sanctitatis. Hæc Ado. Syagrius autem iste, cujus meminit, haud pridem creatus fuit Episcopus Eduensis, cujus ordinationi interfuisse sanctum Germanum Episcopum Parisiensem, auctor est Fortunatus in ipsius Vita.

X. Concilium Matiscon.

(c) Conc. Matisc. t. 2. Concil.

(d) Ado in Chronic.

* confedit.

XI. Quod vero ad ejusdem Synodi canones spectat: cum viginti in Concilio sanctos canones Ado testetur, nonnisi decem & novem reperiuntur, idemque omnes ad morum emendationem, Ecclesiasticamque disciplinam spectantes, complures vero ad Judæorum petulantiam coercendam. Inter alia & illud etiam caverunt Pa-

DLXXXIX. in quem annus IV. Childeberti, & XVIII. Guntramni ac Chilperici incidunt. Eo in Concilio Salonii Ebredunensis, & Sagittarii Vapincensis Episcopi dignitate dejecti sunt, quod essent rei Majestatis & Patria proditores.

Ad num. X. & seqq. Synodus Matisconenfis, cui Priscus Episcopus Lugdunensis præfuit, in quibusdam exemplaribus dicitur habitam anno Guntramni Regis XXI. in aliis anno XXII. in editione Veneta anno XVIII. In quibusdam libris legitur Indictio XV. cum mense Novembri conjuncta, in aliis omittitur. Quare ea hoc circiter anno celebrata, in eaque conditi Canones XIX. quibus subscribere Episcopi XXI. ex

V. Synodus Matisconenfis.

CHRISTI
582.PELAGII PAP. II.
5.TIBERII IMP.
I.

Patres, ne ad sæculare forum Episcoporum causæ traherentur. Sed & cum veterunt (a) ne clerici sæculari habitu incederent, vel armati; ad pravum illum usum, qui factione ditorum Episcoporum Salonii & Sagittarii irrepserat, respectum habuisse Patres videntur. Adum (b) ibidem de Quadragesima dicta S. Martini ante Natalem Domini trium dierum in hebdomada jejuniis observanda: quo tempore canones publice recitari mandarunt. Sed accipe verba ejusmodi Ecclesiasticæ sanctionis:

PAGIUS

VI.
Mortuus S.
Eutychius
Patriarcha
Constantinop.VII.
Annus ejus
emortualis
certo argu-
mento probatus.

ex variis Provinciis. Inter illos Sanctitate conspicui sunt Syagrius Augustodunensis, Aunacharius Althiodorensis, Priscus Lugdunensis, Euanthius Viennensis, Agricola Nivernensis, Artemius Senonensis, & Flavius Cabilonensis.

Ufque ad hunc annum vixit Tiberius Constantinus Augustus, cujus mortem recitat Baronius anno DLXXXVI. a num. X. ad XXIV. Eam præcessit quatuor mensibus obitus Sancti Eutychii Patriarchæ Constantinop. de quo ibidem agit Baronius a num. I. ad X. sed quia facti Orientales nec ordinari nec intelligi possunt, nisi Imperatorum initia suis annis redantur, hic nobis de utriusque obitu agendum. Sanctus itaque Eutychius Patriarcha Constantinopolitanus die sexta Aprilis hujus Christi anni, qua Græci ejus Festum celebrant, ad Deum migravit. Theophanes enim anno Incarnat. secundum Alex. DLXXXIV. Kalendis Septembr. superioris Christi anni inchoato, scribit: Hoc anno, die sexta Aprilis, Indictione XV, Eutychius Patriarcha diem ultimam, obiit: & post dies sex Joannes Magna Ecclesia Diaconus, qui Jejunator dictus, consecratus est, die scilicet duodecima Aprilis, in quam hoc anno Dominica incidebat.

Idem demonstratur ex caractere Paschali ab Eustatio in ejus Vita cap. 10. memorato: ubi enim asseruit, Sanctum Præfulem festo die Paschalis Sacra mysteria in Ecclesia celebrasse, & vespertinas etiam ibidem preces solvisse: statim addit: Reversus deinde in Episcopium, in lectulo suo decubuit, vehementique febri circa mediam noctem correptus est, atque ita mansit dies septem orationibus continuis incumbens. Porro cum totam hebdomadam egrotasset Sanctus, usque ad septimam horam Dominicæ secundo-primæ post Pascha (conveniebat enim, ut septima hora perageret, ea qua sunt quietæ obdormitioni propria) post benedictionem cunctis datam, circa nonam aut decimam horam in manus Domini commendavit spiritum suum, &c. Hoc anno Pascha incidit in diem XXIX. Martii, quo die decumbens Vir sanctus septem dies egrotavit, nocteque sequenti benedictionem adstantibus dedit, & jam illucescente die sexta Aprilis ad Deum migravit, non quidem Dominica in Albis, ut quidam perperam interpretantur, sed feria secunda jam illucescente, quæ hoc Christi anno in diem VI. Aprilis conveniebat. Nocte itaque Dominicæ in Albis benedictionem suis dedit Eutychius, & post medium ejusdem noctis animam Deo reddidit. Eustathius Dominicam in Albis Secundo-primam appellans ad Judæos alludit, cum de Sabbato Secundo-primæ loquuntur, ut exposui Tomo primo hujus Criticæ anno XXX. quia scilicet Dominica in Albis secunda Dominica est respectu Dominicæ Pa-

Ut a feria sancti Martini usque ad Natalem Domini, secunda, quarta, & sexta sabbati jejunetur, & sacrificia quadragesimali debeant ordine celebrari. In quibus diebus canones legendos esse speciali destinatione sancimus, ut nullus se fateatur per ignorantiam deliquisse. Hæc Patres. Fuisse autem in Galliis hujusmodi jejunia primum instituta a sancto Perpetuo Turonensi Episcopo, Gregorius ejusdem Ecclesiæ Antistes docet, ubi inter alia jejunia (c): A depositione (inquit) S. Martini usque ad Natalem Domini terna

schalis, sed prima in ordine ad Dominicam Paschales subsequentes. Vita hujus Sancti ab Eustatio Presbytero domestico ejus familiari diligenter scripta, & in Actis SS. Bollandianis ad diem VI. mensis Aprilis recitata.

Ex anno emortuali Sancti Eutychii pendet annus mortis Tiberii Augusti. Eustathius enim in hujus Sancti Vita capit. 9. asserit, Sanctum Præfulem cursum suum consummasse, postquam a reditu suo, & in Cathedrali Paschalem restitutione, transactis quatuor annis, & sex mensibus, annos universim vixisset septuaginta, & capite sequenti asserit, eum paulo ante mortem Tiberio Augusto mortem prænucciasse: Quam prædictionem, inquit, comprobavit eventus: num Christi amantissimus Imperator quatuor post menses e vivis abiit. A die autem tertia Octobris anni DLXXXVII. quo Eutychius in Sedem restitutus, ad diem VI. Aprilis hujus anni, quo certissimi temporum characteres eum obitu se demonstrant, anni quatuor & menses sex intercurrunt, ac præterea dies tres, quos Eustathius negligit, & a die VI. Aprilis currentis anni ad diem XIV. mensis Augusti Tiberii emortualis intercurrunt menses quatuor, ac dies octo, quos Eustathius numero rotundo utrobique locutus, prætermisit. Sicuti igitur Eutychium hoc anno; ita & Tiberium demortuum esse, certissimum. Cointius in Annal. Ecclesiast. Franc. alique recentiores Historici, qui Justinii Junioris mortem in annum DLXXXIX. Tiberii vero obitum & Mauricii ejus successoris initium in annum sequentem fulsere, ordinem temporum in aliis passim turbare, & antiquos Scriptores ubi suæ Chronologiæ adversantur, corrumpere, dum emendare voluere, coacti sunt.

Præter Eustathium Auctorem coævum, Auctor Chronici Alexandrini anno post Consulatum Tiberii III. & Indictione XV. hoc anno scribit de Tiberio: Hoc quarto Imperii ejusdem anno eger Tiberius Cæsar, quinto Augusti, XV. Indictionis presentis creatus est Cæsar Mauricius Tiberius, & XIII. Augusti coronatus Augustus: data illi in uxorem a Tiberio novo Constantino filia Constantina. XIV. Augusti mortuus Tiberius novus Constantinus in Processu Hebdomæ impostoque ejus funere in navi defertur Constantinopolim, posteroque die exequiis celebratis corpus in ade SS. Apostolorum deponitur. Deinde imperavit Mauricius annos XX. Præterea subscriptio Sacræ Pragmaticæ Tiberii, qua paulo ante mortem Justinii Junioris decessoris Constitutiones confirmavit, his verbis concepta est: Data tertio Idus Augusti Constantinopoli: Imperatoris Domini nostri Tiberii Constantini Augusti anno VIII. & post Consulatum ejus anno tertio, & nobilissimi Flavii Tiberii Mauricii felicissimi Cæsaris anno primo. Die itaque undecima Augusti hu-

XII.
De jejuniiis quæ præcedunt Natalem Domini.

(c) Greg. Tur. hist. lib. 10. c. 31.

VIII.
Tiberius Imp. eodem, quo Eutychius anno demortuus.IX.
Annus mortis Tiberii Imp. magis confirmatus.

PAGIUS

X.
Mauricius Tiberio succedit.

in septimana jejunia. Fluxit inde, ut nonnulli Fidelium ipsam integrum tempus Adventus, quod Natalem Domini diem

jus anni jam Mauricius Cæsar erat, recteque Auctor Chronici Alexandrini die V. ejusdem mensis ea Dignitate exornatum fuisse asserit, & præsentem annum tertium esse post Consulatum Tiberii, qui ideo anno DLXXXIX. eum capessierat, secus ac in ejus Chronico Librarii errore legitur. Ex qua etiam subscriptione liquet, Tiberium mense Decembri anni DLXXXIV. creatum esse Cæsarem; Si enim anno DLXXXV. ut multi voluere, eum honorem consecutus fuisset, annus currens non octavus, sed septimus tantum Imperii Tiberiani esset.

Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DLXXXIV. Kalendis Septemb. superioris Christi anni inchoato, Chronici Alexandrini Auctori plane consentit, atque Augusti mensis die XIV. Indictione XV. Tiberium in tabem incidisse, & Ietho vicinum Mauricio proprium generum, renunciasse Imperatorem, & expirasse, cum annos tres menses decem, & dies octo imperasset, quod de mense & die Cedrenus etiam habet, sicuti & de annis, mensibus, & diebus, quibus Tiberius imperavit; quod etiam in Zonara legitur, assignato nempe die quinto Octobris anni DLXXXVIII. quo Tiberius Imperium suscepit, Justino decessori, & die XIV. Augusti, quo ille obiit, Mauricio ejus successori. Nec Evagrius lib. 5. cap. 23. contrarius est, cum doceat, Tiberium post Justinii Jun. obitum imperasse, annis quatuor, & Mauricii initium cum præsentis Christi anno aliget, ut anno XII. Mauricii, qui Historia Evagriana terminatur, demonstrabimus. Verum quidem est, verba Evagrii de duratione Imperii Justinii depravata esse; sed ex iis, quæ de Tiberio & Mauricio scribit, Librariorum error certo innotescit. His adde Nannum Tiberii, qui extat apud Ducangium in libro de Familiis Augustis Byzantinis, in quo legitur: DN TIB CONSTAN PP AVG. Visitur Imperator habitu Consulari, cum stemmate absque cruce: in Postica, ANNO VIII. ejus nempe Imperii Cæsarei. Quod si anno DLXXV. Cæsar dictus fuisset, ut communis fert sententia, octavum Imperii Cæsarei numerare non potuisset; cum mense Decembri eam Dignitatem adeptus sit, & currenti anno e vivis excesserit, quod utrumque demonstratum esse existimo. Theophanes citatus ait, Mauricius annos quadragesima tres natum imperare cœpisse. Menander Protector dicit, se Mauricio imperante Historiam suam scribere decrevisse, quia is Literatis summopere favebat: posteaquam vero, inquit, Mauricius Imperatoriam potestatem susceperat cum sollicitis maxime de populo, tum Musarum amator, & Poematum atque Historiarum avidus auditor, ut qui & magnam partem noctis in iis studiis consumeret & pecuniis uberiora ingenia acueret & excitaret: perlibenter ego, &c. Legendus Theo-

CHRISTI
581.PELAGII PAP. II.
5.TIBERII IMP.
I.

præcedit, jejunio continuato transigerent. At de Synodo hætenus: jam ad sequentis anni res gestas transeamus. Se-

phylactus lib. 1. cap. 1. & seq. ubi Tiberii Augusti Orationem sub ejus excessu habitam refert, ac de ejus & Mauricii virtutibus agit, atque postero die ab inaugurato jam Mauricio Tiberium esse inter homines desisse. Huc etiam retrahenda, quæ de utroque Baronius loco citato habet.

Idem Mauricius, qui anno superiori Adamaanem Perfarum Ducem, vicit, præsentis Tancostrum alterum Perfarum Ducem superavit, ut narrat Theophylactus lib. 3. cap. 18. Anno sequenti, inquit, Tancostro Perfarum Dux ingentes copias Constantinam advexit, quo maximo & forma admodum celebri prælio concursum est. Ipse Dux in prima acie pugnant occubuit, infeliciterque præliati Barbari, Romanis victoriam concesserunt, ac domos refugerunt. Sic ad acceptam cladem etiam dedecus adjunxerunt. Mauricius castellis, qua munitione egebant communitis, Byzantium revertitur. Cænaque Tiberio Romanorum Imperatori communis omnium hujus lucis terminus adesse, Mauricius Dux nobile, inclytum, & legitimum virtutis sue premium, Romanum scilicet Imperium adipiscens, inferiorum conditionem exiit.

Biclaricnsis Abbas ad annum Mauricii primum, scribit Mironem Suevorum Regem diem clausisse extremum, cui Eburicius filius in Provincia Gallicæ in Regnum succedit: Regnavit Miro annos tredecim, ut habet Isidorus in Historia Suevorum, qui de Eburicio, quem Eburicum vocat, scribit: Quem adolescentem Audica sumpta tyrannide Regno privat, & Monachum factum in Monasterio damnat. Pro quo non diu dilata est sententia. Nam Leuwigildus Gothorum Rex Suevis mox bellum inferens, obtento eodem, Regno Audicam deicit, atque detonsam post Regni honorem, Presbyterii officio mancipavit. Biclaricnsis Abbas anno II. Mauricii Imp. Eburicum Regno privatum dicit, annoque tertio Mauricii Leuwigildum Gothorum Regem, Audicam, quem Andecam appellat, Presbyterum factum in exilium misisse; ideoque anno Christi DLXXXV. quo tertius Mauricii Imp. annus absolutus est, Suevorum Regnum desit, & in Gothos translatum est. Cœperat illud anno Christi quadringentesimo nono, quare accurate tradit Isidorus laudatus, mansisse centum LXXVII. annis, ut habent correctæ editiones, tam Grotii, quam Labbei, non vero, ut editio, quam secutus est Baronius, annis centum viginti sex: ab anno enim CDIX. ad tertium Mauricii, desinentem scilicet, annumque Christi DLXXXV. anni centum septuaginta septem, & quidem utrumque incompleti, intercurrunt. Legenda verba Isidori apud Baronium anno DLXXXIV. num. IX.

Chilpericus Francorum Rex Judæorum conversioni incumbit, ut videre est anno DLXXXV.

XI.
Mauricius ante adeptum Imperium Perfarum vincit.XII.
Finit Regni Suevorum.

JESU CHRISTI
ANNUS
583.

PELAGII PAP. II.
ANNUS
6.

TIBERII IMP.
ANNUS
2.

I.
Status
Reipubl.
a Tiberio
probe di-
ponitur.

Sequitur annus Christi quingentesimus octogesimo tertius, Indictionis primæ; quo Tiberius Imperator, in ordinem redacto Justiniano exercitus Duce ob conspirationem initam cum Sophia, Mauritium in bello Persico fatis spectatum virum Magistrum militum creat, quieti Reipublicæ consulturus: cognatione enim Justiniani cum Justino Augusto intercedente, eidem regnandi parta cupidus fuit; quæ ubi semel cor humanum invaserit, haud facile quibuscumque remediis ab animo penitus extrahi potest, radicatusque convelli, cum sæpe recisa, uberiori germine, oborta occasione, folleat pullulare. Sed cum tanta hæc non nisi consulto numine Tiberius sit aggressus, omnia quam felicissimum sortita sunt exitum: etenim bellum civile ipso est ejus ortu compressum, paxque ubique parta, atque cultus religionis viridem retinuit observantiam; ex quibus factum est, ut ex bello Persico quam plures sint relatæ victoriæ. Utinam sicut florentissimum exitit Imperii Tiberii tempus, ita fuisset & diuturnum.

II. Cum igitur (ut ex Evagrion dictum est) Mauritio cum præfectura Orientis bellum adversus Persas a Tiberio Imperatore creditum esset; favente numine, adversus eos sæpe bello decernens, divina fultus ope, semper egregias de illis victorias retulit: quæ cum haud facile brevitate perstringi possint (res enim gestas peculiari descriptione cum se scriptis profecturum Evagrius spem dederit; quod ea careamus: nec si præstiterit scimus) ex multis pauca dicemus, quæ idem auctor in Ecclesiastica digessit historia, ubi primum de Mauritii moribus ejusmodi orationem instituit (a):

(a) Evagr.
hisl. lib. 5.
c. 19. 20.

III.
Mauritius
Dux qua-
lis.

Vir erat Mauritius prudens, ingeniosus in rebus quidem diligens, animo constans & stabilis, ipsa vitæ ratione & moribus compositus, beneque cultus: ventris etiam cupiditates sic coercuit, ut non modo rebus necessariis & facile parabilibus, verum etiam aliis omnibus, quibus vita intemperans se insolenter efferre solet, abstinerit: vulgus hominum non facile ad-

misit ad colloquium, neque aures cujusque sermonibus patefecit; quippe qui sciret, alterum contemptum, alterum assentationem parere: raro se adeundi concessit potestatem, eamque non nisi vehementer oratus largitus est: aures sermone supervacuo obturavit, non cera (ut est apud poetam) sed ratione, ut illa pro clavi existeret, quæ eas hominum sermonibus commode tum aperiret, tum clauderet. Infestitiam autem matrem audaciæ, quæ ei vicina & finitima est, sic ab se depulit, ut in temeritate periculum, in cunctatione securitatem esse conferret: quippe fortitudo & prudentia, quæ in ejus animo infidebant, sic ferebantur ad res gerendas, sicut temporum momenta postulabant, habenaque appetitionis ita direxerunt, uti usus rerum requirebat: adeo ut in ea tum remittenda, tum intendenda modus quidam & moderatio conservaretur. Sed de hac re postea accuratius disputabimus. Nam quam egregius quisque sit, & qualem naturam moresque habeat, ex ejus Imperio considerandum est: quæ una res hominem solet perspicere, qualis sit, ostendere: quandoquidem cum libera ei sit vivendi potestas, ea quæ sunt in animi domicilio recondita, omnium oculis subicit ad contemplandum. Hæc de Mauritii moribus: sed pergit reliqua enarrare, cum ait:

Iste Mauritius cum bellum in exteris regionibus gereret, civitates & arces Persis accommodatissimas cepit, tantamque prædam inde evexit, ut insulas, urbes, agrosque diu ab hominibus desertos captivis, quos abduxerat, completeret; terramque quæ ante cultura diu caruerat, jam sedulo coli efficeret: atque adeo ex illis hominibus ingentem cogeret exercitum, qui contra alias gentes valide, viriliter, & excelso animo dimicarent; denique, quamque familiam domesticis ministeriis impleveret, quoniam captivi quam minimo comparari poterant. Porro autem idem Mauritius cum præstantissimis quibusque Persarum, utpote cum Tamocorhoë, & Adarmane, qui copias ingentes ad bellum faciendum ducbant, præliis decertavit.

IV.
Res præ-
clare ge-
ræ a Mau-
ritio Du-
ce.

Auctor Chronici Alexandrini hoc anno scribit: Primus annus (Mauricii scilicet) exivit Consulibus: atque ex communi hominum sensu scriptum est: Post Consulatum divina memoria Tiberii Constantiniani anno quarto.

A num. I. ad XV. Quæ habet hic Baronius tam de bello Persico, quam de Tiberii & Mauritii virtutibus, ac de Sancti Gregorii, qui postea Pontifex Romanus fuit, Monachatu, Diaconatu, & Legatione ad Aulam Constantinopolitanam, ad suos annos revocanda, juxta ea quæ suis locis jam exposuimus.

II.
Acta alii-
annii.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6076.

SÆC. VI.
Anno Erae
Hispan.
DCXXI.
A.C. 583.

© 4. C.) 14. P. 18. April. Indict. 1.

JESU CHRISTI 583.

PELAGII II. PAPÆ 6.

MAURICII IMP. 2.

CHRISTI
583.

PELAGII PAP. II.
6.

TIBERII IMP.
2.

Vit. Verum quo modo, quæso, quove tempore, & qua fortuna res ista ab eo gesta sint, vel alii litteris persequantur, vel nos in alio opere separato (præsertim cum in opere quod in manibus est, aliarum rerum explicationem finis polliciti) fortasse exponemus.

V.
Victoria
Mauritii
Ducis.

Tantum tamen hoc loco dicam, Tamocorhoen in acie non exercitus Romani fortitudinis, sed sola Ducis pietate & in Deum fide cecidisse: Adarmanem autem viribus in prælio profligatum, ac multis amissis copiis, versum in fugam: idque cum non solum Alemundurum barbarorum Scenitarum Dux Mauritium propterea prodiderat, quod flavium Euphratem traicerat, & contra Scenitas barbaros, qui ex adversis partibus militabant, ei subsidio venire noluit (isti enim Scenitæ ab aliis propter equorum velocitatem vinci non possunt, neque scabi interclusi sint, capti; sed hostes, dum fuga sit ipsi facienda, longe prævertunt) verum etiam Theodovicus Dux Scytharum, qui intra teli jactum consistere non audebat, sese cum suis illico fugæ mandavit. Hæc summam complexus est Evagrius de præliis Mauritii adversus Persas, quæ hoc anno cœpta in sequentes sunt propagata: nequaquam enim esse potuit anni unius operis inita adversus Persas tot diversis locis temporibusque certamina; licet in Miscella (a) omnia referantur anno sequenti, tertio videlicet Tiberii Imperatoris: nos autem quæ certis singulorum annorum limitibus distingui non possunt, sub ipsorum ortu, quo narrari sunt capta, collegimus. Sed & iis quæ sunt de ejus reditu scripta pariter conjungamus, ex quibus mixticus ipsius Mauritii religionis cultus, quo potissimum vicit hostes, cognoscatur.

(a) Misc.
hisl. an. 2.
& 3. Tib.
imp. l. 17.

VI.

(b) Apud
Metaph.
die 22. A-
pril. Sur. 1.
2.

Ad pedes
Sancti vi-
ri accedit
Mauritius
victor.

Gregorius enim presbyter in Actis quæ scriptis S. Theodori Sicaotæ, cujus fuit discipulus, hæc de reditu Mauritii ad Imperatorem scribit his verbis (b): Eotempore piæ memoriæ Tiberius Imperio periebatur: qui cum Mauritium sibi a secretis Comitum fecisset, misit eum adversus Persas: cumque vicisset illos, in Urbem ab Imperatore revocatus est. Hic igitur cum per Galatiam iter faceret, auditis quæ de Christo servo S. Theodoro cognomento Sicaota Archimandrita dicebantur, ad eum, qui tunc in spelunca quiescebat, cum fratre Petro & sociis accessit: & ad pedes ejus prostratus, orabat, ut pro se Deum precaretur, ut iter suum ad Imperatorem fortunaret. Beatus autem vir, cum, ut surgeret, præcepisset, & pro illo Deum obsecravit; & Deo sibi patefaciente, dixit ei: Fili, si sancti martiris Georgii memor extiteris, haud ita multo post cognosces, qua in gloria Imperii collocaberis. Quod cum evenerit, me-
Ann. Eccl. Tom. X.

mento ut pauperes alas atque sustentet. Et cum Mauritius hæsitaret, qua in Imperii gloria se collocandum fore diceret, seorsum duxit eum, & amotis sociis aperte significavit, ipsum futurum imperatorem. Mauritius igitur cum sociis accepta benedictione, lætus discessit, & Constantinopolim pervenit. Hactenus de his Gregorius, quæ quando, quove modo impleta sint, dicturi sumus postea suo loco. At de Mauritii Imperio longe ante his familia prædicta fuerant ab Eutychio Constantinopolitano Episcopo, cum exul ageret in Ponto: quæ ab Eustathio, qui præsens erat, ita describuntur (c):

Cum ageret vir sanctus in monasterio, in ea rerum perturbatione contigit, ut qui provinciam Ponti incolabant, venirent ad sanctum hunc virum, magnam ex illius sermone utilitatem percepturi. Cumque (ut in colloquio sit) alii alias provincias laudarent; magnus Dei vir, cum de Arabissenorum civitate mentio fieret, venuste dicebat ad Principes, qui inde venerant: Magna est civitas vestra, & de illa merito dici potest: E Nazareth potest aliquid boni esse? Id autem ita prænucciabat, ut non diceret se id affirmare, ne se sublimem, sed humilem ostenderet. Hoc quidem verborum involucre clausit mysterium nempe ex Arabisso futurum, qui Orbi dominaretur. Sed de patentioni vaticinio, quod hoc anno, biennio videlicet ante Tiberii obitum ab eo prænucciatum est, hæc subdit idem Eustathius:

Cum autem (inquit) Deo placuisset, ut in suam sedem restitueretur sanctus Eutycheus, biennio ante obitum Tiberii Imperatoris contigit ut ipse Tiberius in morbum incideret: & invisit eum Dei servus Eutycheus, atque convuluit. Per visum enim intellexerat, tunc eum non esse moriturum. Cum igitur multa dicerentur de successore, si quid humanitus ei contigisset: Non morietur, dicebat vir magnus. Et cum diversi nominarentur, beatus nihil respondebat. Sed cum piissimus hic Imperator Mauritius nominatus esset: se colligens, ea quæ antea cognoverat atque prædixerat, aperuit: Vere non est alius, inquit: idque juramento asseruit. Tunc igitur ea quæ Amasæ dicta fuerant, meminimus. Hæc Eustathius, quæ hoc anno contigisse demonstrat. Sed & quod in hujusmodi rebus versatur oratio, reliqua quæ ejusdem sunt argumenti his contexamus, ea videlicet, quæ de prodigiis divinitus ostensis ejusdem præsignantibus Imperium ab Evagrion sunt enarrata, qui ait (d):

Signa quoque divinitus ostentata antegressa sunt, quæ Mauritium Imperatorem fore præsignificaverunt. Nam ad multam noctem ei intra sanctuarium templi sanctæ
B b b

(c) Eust.
in Vita S.
Eutychiei.

VII.
De Imperio
Mauritii
Eutychiei
prædictio.

VIII.
Patefacit
vaticinium
Eutychiei.

(d) Evagr.
li. 5. c. 21.

IX.
De futuro
Imperio
prænucciatio.

castissima Virginis & Deiparæ Mariæ de-

X. Quæ parentibus de Mauritio ostensa.

Quinetiam mihi de his rebus percontanti, aliæ res sane memorabiles & digna historia a parentibus suis narrata sunt.

XI. Gregorius ex Monacho diaconus & legatus.

Hoc eodem anno, quo post primum Tiberii Imp. a mense Augusti secundus incipit numerari: Pelagius Papa, ubi opportunum navigandi tempus advenit, ordinato Gregorio ex monacho diacono, eundem mittit Constantinopolim Apocrifarium.

niffi ne declaratum. Quomodo vero nuncium renittens seculo, factus est in monasterio monachus, & statim inde avulsus a Pelagio Papa & diaconus ordinatus, missus est Constantinopolim Apocrifarius ad Tiberium novum Imperatorem, hæc apertius insinuanda sunt.

XII. Dicitur Gregorius Apocrifarius.

Cum igitur Gregorius monasterium ingressus esset, ne ibi diu permaneret, oborta occasio fecit, qua Pelagius Papa bene usus, eum e monasterio invitum ac nolentem abstraxit, ut ipsum videlicet ad recens creatum Tiberium Imperatorem mitteret Apocrifarium: sciebat enim tanti viri, in rebus gerendis prudentiam, diligentiam, atque dexteritatem, quas omnes animi ejus dotes fatis perspectas habuerat in functione Urbane Præfecturæ; nec ignorabat quanti esset momenti apud Imperatorem ad negotia Ecclesiastica obeunda astare virum nobilitate insignem, virtutibusque conspicuum, qui & peritiam rerum gerendarum calleret, tantæque esset præstantiæ, ut si opus foret, adversus hæreticos atque schismaticos non tantum staret intrepidus, sed & Catholicos coerceret, atque in officio contineret, ipsumque Imperatorem (si res exigeret) redargueret. Quoniam vero moris erat, nonnisi sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconis Cardinalibus ejusmodi munus obeundum fideliter credi; ob id Pelagius addidit, ut ipsum Gregorium renitentem licet, crearet diaconum Cardinalem.

XIII. Quomodo Gregorius monasterio evulsus.

Hæc autem omnia a nemine fidelius quam ab ipso Gregorio relata percipias, qui in præfatione ad S. Leonardum Episcopum Hispanensem hæc de se habet, ubi primum de tarda a se facta ad monasterium conversione agit: Quia enim (inquit) plerumque navem incaute religatam etiam de sinu tutissimo litoris unda excutit, cum tempestas excreverit; repente me sub prætextu Ecclesiastici ordinis in causarum secularium pelago repenti: & quietem monasterii, quam habendo non fortiter tenui, quam strictè tenenda fuerit, perdendo cognovi. Nam cum mihi ad percipiendum sacri altaris ministerium obedientiæ virtus opponit, hoc sub Ecclesiæ colore susceptum est, quod si inultè liceat, iterum fugiendo despectatur. Et paulo post: Eo quoque tempore, quo ad ministerium altaris accessi, hoc de me, ignorante me actum est, ut sacri ordinis pondus acciperem; quatenus in terreno Palatio licentius excubarem. Sic itaque vides, tum avulsam a monasterio creatum esse diaconum, cum Apocrifarius Constantinopolim mittendus esset, & non ante. Nam nonnisi diaconis ejusmodi munus credi consuevisse, idem Gregorius in epistola ad Focam Augustum docet his verbis: (a) Quod permanere in Palatio juxta antiquam consuetudinem Apostolicæ sedis dia-

(a) Greg. lib. 11. ep. 43.

diaconem vestra serenitas non invenit; non hoc meæ negligentia, sed gravissima necessitatis fuit. Quia dum ministri omnes hujus nostræ Ecclesiæ contrita asperaque tempora cum formidine declinarent atque refugerent, nulli eorum poterat imponi, ut ad urbem regiam in Palatio permanens accederet. Subdit vero, se tunc Ecclesiæ Defensorem ordinasse diaconum, quem Apocrifarium mitteret Constantinopolim.

XIV. Suos secum ducit monachos Gregorius.

At quid Gregorius ordinatus jam diaconus, cum profecturus Constantinopolim esset? Illud quidem admiratione dignum præstitit, ut qui non permissus esset in suo monasterio permanere, miro quodam modo ipsum monasterium secum veheret, cum videlicet complures ex eodem ipse inde duceret secum monachos, quo ubicumque locorum esset, sive in diversorio, sive in navi, sive Constantinopoli, iidem nobile redderent monasterium florentissimum monasticis institutis. Id quidem ex eisdem ad Leandrum scriptis in præfatione ad libros Moraliū facile possumus intelligere, ubi ait: Me scilicet multi ex monasterio fratres mei germana charitate secuti sunt. Quod divina factum dispensatione conspicio, ut eorum exemplo ad orationis placidum litus quasi anchora fune restringerem, cum causarum secularium incessabili impetu fluctuarem. Ad illorum quippe consortium, velut ad tutissimi portus sinum, post terreni actus volumina fluctusque fugiebam. Et licet illud me ministerium ex monasterio abstractum a pristina quietis vita mucrone suæ occupationis extinxerat; inter eos tamen per studiosa lectionis alloquium, quotidianæ me aspiratio compunctionis animabat. Hæc Gregorius de se ipso. Inter alios autem monachos secutus est Gregorium Maximianus, qui numeratur ab ipso sui monasterii secundus Abbas primus post Valentium. Porro res gestæ ab eodem Gregorio Constantinopoli inferius pro temporis ordine dicentur.

XV. Hoc eodem anno, qui & quintus numeratur Childeberti Junioris Regis filii Sigeberti, habita est in Gallia Synodus Brennacensis, cujus aliquot apud Gregorium (a) Turonensem Episcopum, qui Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS III. Concilium Brennacense.

A num. XV. ad XXIII. Concilium Brennacense celebratum in causa Gregorii Turonensis, cum accusatus fuisset, quod in Fredegundem Chilperici Regis uxorem, & in Bertheramnum Burdigalensem Episcopum crimen nefarium composuisset, pertinet ad annum quingentesimum octogesimo. Gregorius enim lib. 5. cap. 49. ubi de illo disserit narrat, quæ gesta sunt anno quinto Childeberti Regis, qui eo Christi anno in cursu erat. Eo in Concilio Gregorius sanctitate vitæ conspicuus favorabilis Episcoporum sententia absolutus est, ut ex eodem

interfuit, monumenta extant: nam celebrata ipsa est in causa ipsius Gregorii, cum reus factus esset, quod in Reginam Fredegundem uxorem Chilperici & in Bertheramnum Burdegalensem Episcopum crimen nefarium composuisset & evulgasset. Res autem ita se habuit. Leudastes Præfectus sive Comes Turonensis, cum injuste admodum se gessisset, Ecclesiisque damna plurima dedisset, ob idque e præfectura opera Gregorii amotus esset; adversus eum una cum Riculfo Turonensi presbytero conjurans, calumniam ambo simul struunt, accusantes ipsum tradere machinatum Turonensem civitatem Childeberto Regi. Quod cum minime crederetur, adjecerunt calumniam aliam, qua Rex commoveri facile potuisset: nempe dixisse Gregorium, Fredegundem Reginam commiseri solitam cum Bertheramno Episcopo Burdegalensi: ejus rei testes esse Platonem Archidiaconum, & Gallienum ejusdem Ecclesiæ æque diaconum. Acceperat autem a Leudaste Riculfus de Episcopatu Turonensi promissionem, cum Gregorius damnaretur. Qui quasi jam ejus possessor multas interea in Gregorium irrogabat injurias, neque a spritis temperans: qui & accusatorem ad Regem misit ejusdem nominis Riculfum clericum, promisso illi Archidiaconatu. Cum vero vinculi carenis testes ducerentur ad Reginam, quid tunc Gregorius egerit, ab ipso accipe: Hæc ego (inquit) audiens, dum in domo Ecclesiæ residerem, maestus turbatusque ingressus oratorium, Davidici carminis sumo librum, ut scilicet apertus aliquem consolationis versiculum daret: in quo ita repertum est: Eduxit eos in spe, & non timuerunt, & inimicos eorum operuit mare. Interim vero iustus est ipse Gregorius custodiri usque ad futurum conventum Episcoporum in villa Brennaco colligendum.

Synodus Brennacensis in Gallia.

Calumniæ adversus Gregorium.

XVI.

Sed quid interea mirandum acciderit, audi. Modestus quidam faber lignarius cum zelo justitiæ redarguisset istæ patrantem, falsoque obicientem Riculfum clericum accusatorem: iste eum auxilio Eunonii Comitis retrudi fecit in carcerem, ubi iussu Reginæ mandatur subditi tormentis. Apprehenditur (inquit Gregorius) Modestus, torquetur, flagellatur, B b b 2 & in

De Modesto fabro miraculum.

fuse Baronius refert. Fuit porro Brennacum, vulgo Braine, villa Regia pagi Regnique Suetionici, posita ad Vidulam fluviolum; in qua Clotarius extruxerat Regiam, ubi & ejus thesauri servabantur. Hic locus hodie insignis Abbatia Præmonstratensis, vulgo Saint Jued, ob Basilicam Sancto Euhodio sacram. De hac villa legendi Valesius in Notitia Galliarum in voce Brennacum & Mabillonius lib. 4. de Re Diplom. pag. 253. ubi & ostendit, Brennacum tunc temporis Ecclesiæ Rotomagensis juri subditam fuisse.

CHRISTI
583.PELAGII PAP. II.
6.TIBERII IMP.
2.

& in vincula compactus, custodia deputatur. Cumque inter duos custodes carceris & cippo teneretur vinctus, media nocte dormientibus custodibus, orationem fudit ad Dominum, ut dignaretur ejus potentia miserum visitare, & qui innocens illigatus fuerat, visitatione Martini Praesulis & Medardi absolueretur. Mox disruptis vinculis, diffracto cippo, sancti Medardi basilicam, nocte nobis vigilantibus introiit. Hæc Synodum præcesserunt: quæ satis fuisse poterant ad Gregorii innocentiam contestandam, cujus causa vinctus Modestus divinitus fuerat liberatus.

XVII. Ubi autem Brennaci Synodus Episcoporum eam ob causam collecta est: quid actum sit, Gregorius ita narrat: Congregati igitur apud Brennacum villam Episcopi, in unam domum residere jussi sunt. Deinde, adventante Rege, data omnibus salutatione ac benedictione, resedit. Tunc Bertharannus Burdegalenis civitatis Episcopus, cui hoc cum Regina crimen imputatum fuit, causam proponit, neque interpellat, dicens a me sibi ac Reginae crimen objectum. Negavi ego in veritate me hæc locutum, & audisse quidem hæc alios, me non excogitasse. Nam extra domum rumor in populo magnus erat dicentium: Cur hæc super sacerdotem Dei obiciuntur? Cur talia Rex prosequitur? Numquid potuit Episcopus talia dicere vel de seruo? Heu, heu, Domine Deus, largire auxilium seruo tuo. Rex autem dicebat: Crimen uxoris meæ meum habetur opprobrium. Sic ergo censetis ut super Episcopum testes adhibeantur: ecce adsunt. Certe si videtur ut hæc non fiant, sed in fidem Episcopi committuntur, dicite: libenter audiam quæ jubetis. Mirati sunt omnes Regis prudentiam, vel patientiam simul. Tunc cunctis dicentibus: Non potest persona inferior super sacerdotem cædi*: resistit ad hoc causa, ut dictis Missis in tribus altaribus, me de his verbis exuerem sacramento; & licet canonibus essent contraria, pro causa tamen Regis impleta sunt.

Gregorius, se purgat juramento.

* credi.

XVIII. Rigunthis Reginae charitatis.

Sed nec hoc silebo, quod Rigunthis Regina condolens doloribus meis, jejunium cum omni domo sua celebravit, quousque puer nunciaret, me omnia sic implere, ut fuerant instituta. Igitur regressi sacerdotes ad Regem, ajunt: Impleta sunt omnia ab Episcopo quæ imperata sunt, o Rex. Quid nunc ad te, nisi ut cum Bertharanno accusatore fratris communione priveris? Et ille: Non ego nisi audita narravi. Quærentibus illis, qui hæc dixerit? respondit se hæc a Leudaste audisse. Ille autem secundum infirmitatem vel consilii vel propositionis suæ fugam sinterat. Tunc placuit omnibus sacerdotibus, ut sator scandali, infamator Regi-

nae accusator Episcopi ab omnibus arce- retur Ecclesiis, eo quod se ab audientia subtraxisset: unde & epistolam subscriptam aliis Episcopis qui non adfuerant transmissit, & sic unusquisque ad locum suum regressus est. Hæcenus Acta Synodi Brennacenensis.

Quid autem factum fuerit adversus Riculfum clericum accusatorem qui aderat, idem sic tradit: At Riculfus clericus ad interficiendum deputatur, pro cujus vita vix obtinui: tamen de tormentis excusare non potui; nam nulla res, nullum metallum tanta verbera potuerit sustinere, sicut hic miserimus. Ab hora tertia diei, revinctis post tergum manibus, suspensus ad arborem dependebat: ad horam vero nonam depositus, extensus ad trocleas, cedebatur fustibus, virgis & loris duplicibus, & non ab uno vel duobus, sed quot accedere circa miseros potuissent artus tot caesores erant. Cum autem in discrimine esset, tunc aperuit veritatem, & arcana doli publice patefecit. Dicebat enim, ob hoc Reginae crimen objectum, ut ejecta de regno, interfectis fratribus & patre, Clodoveus regnum acciperet, Leudaste ducatum. Hæc de falso teste. Porro Leudastem instar Cain undique pulsum, undique profugum super terram vagasse tradit.

XIX. Riculfus clericus accusator luit penas, & cuncta patefecit.

Non prætermittendum, de hac Synodo scripsisse carmen Venantium Fortunatum, quo & cecinit laudes Chilperici, necnon Fredegundis Reginae. Quod enim adversus Fredegundem tanta calumnia sparsa est, & cum ignominia ad judicium usque causa deducta; placuit Fortunato (quem puto eidem Synodo cum Gregorio interfuisse) eam scripto carmine celebrare, atque ejus canere laudes, cujus opprobria fuerant adeo turpiter divulgata. Est vero ejusmodi præfixa inscripto carmini (a): Ad Chilpericum Regem, quando Synodus in Brennaco habita est. Incipit autem:

XX.

(a) Fortun' carm. l. 9.

Ordo sacerdotum, venerandaque culmina Christi,
Quos dedit alma fides religionem patres.
Parvulus opto loqui Regis præconia celsi:
Sublevet exigui carmina vester amor.

Et post multa habet ista de Fredegunde Regina apposite quidem:

Conjuge cum propria, quæ regnum moribus ornat
Principis, & culmen participata regit,
Provida consilii, sollers, sancta, utilis aula,

In-

CHRISTI
583.PELAGII PAP. II.
6.TIBERII IMP.
2.

Ingenio pollens, munere larga placens,
Omnibus excellens meritis Fredegundis opima,
Atque serena suo fulget ab ore dies:
Regia magnanimis curarum pondera portas,
Te bonitate colens, utilitate juvenas.
Qua pariter tecum moderante palatia crescunt,
Cujus & auxilio floret honore domus.
Quærens unde viro duplicentur vota salutis,
Et tibi mercedem de Fredegunde facit:
Quæ meritis propriis effulget gloria Regis;
Et Regina suo facta corona viro.
Tempore sub longo hæc te fructu pro-
lis honoret,
Surgat & inde nepos, ut renoveris avus.
Ergo Creatori referatur gratia digne,
Et cole Rex Regem qui tibi præbet opem.

Ista & alia Fortunatus ad Chilpericum; & quidem puto intuitu charitatis, ut e domo regia manantem ex impudica Regina fetorem veluti plurimo effuso balsamo effugaret.

XXI.

Verum qui Regibus dominatur, & solus verax est, nec secundum faciem judicat; adversus Chilpericum & Fredegundem sententiam & quidem durissimam protulit, nulla penitus interposita mora: acciditque nutu Dei, ut idem qui cecinit gloriosa Fortunatus, paulo post lugubri carmine occinuerit luctuosa: quæ S. Salvio, qui eidem Synodo interfuit, quomodo fuerint antea demonstrata, proxime dicturi sumus: modo vero accipe, quæ antea ibidem transacta sunt cum disferente de fide Judæo, & quæ idem habet de Chilperico Rege ipsi Gregorio conciliato, & ab ipso benedictionem petente, cum inde recedens esset Parisios rediturus. Cum enim moraretur adhuc apud Chilpericum Gregorius Turonensis (ut ipse testatur) data occasione Judæi nomine Prisci, cum eo de veritate Christianæ fidei contulit: sed in obstinatione ille sua perseverans, nihil profecit: scripsit

PAGIUS

IV. Duo Chilperici Regis filii dysenteria eximidi.

A num. XXIII. ad XXVI. Gregorius Turonensis lib. 5. cap. 34. & seq. narrat, morbum dysentericum mense Augusto post varia prodigia grassari coepisse, Regibus Francorum inter se jam dissidentibus, & bellum civile parantibus. Chilpericus Rex primum ægotavit, & non multo post duos filios amisit, Chlodobertum scilicet, & Dagobertum, uti hic a Venantio in utroque Epitaphio lib. 8. Carm. 4. & 5. appellatur, ubi & Chlodobertus tria lu-

tamen eam ipse disputationem Gregorius, (a) ad cujus finem, ubi agit de Rege inde Parisios profecturo, hæc habet: Ad me (inquit) conversus postulat ut accepta benedictione discederet: ait enim: Dicam Gregorius impertit benedictionem Regi. (inquit) tibi, o sacerdos, quod dixit Jacob ad Angelum, qui ei loquebatur: Non dimittam te, nisi benedixeris mihi. Et hæc dicens, aquam manibus porrigi jubet: quibus ablutis, facta oratione, accepto pane, gratias Deo agentes, & ipsi accepimus, & Regi porrecimus, haussitque mero, Vale dicentes discessimus. Hæc de Rege accipiente eulogias ab ipso Gregorio, ut his pacis symbolis ipsi reconciliatum se ostenderet. Sic igitur qui ad Regem reus majestatis advenerat, a regia majestate eo modo maximo affectus honore recessit. Sed ad S. Salvii vaticinium redeamus.

Quid enim post hæc ibi contigerit memoratu dignum, idem Gregorius narrat his verbis (b): Igitur cum, Vale post Synodum memoratam Regi jam dicto, ad propria redire vellemus: non ante discedere placuit, nisi hunc virum, Salvium Episcopum scilicet, libatis osculis, linguaveremus. Quem quaesitum in atris Brennacenensis domus reperi. Cui dixi, quia jam eram ad propria rediturus. Tunc remoti paululum, dum hinc inde sermocinaremur, ait, mihi: Vides ne super hoc testum quæ ego suspicio? Cui ego: Video enim super tegulum, quod nuper Rex poni præcepit. At ille: Aliud, inquit, non aspicias? Cui ego. Nihil aliud, inquam, video (suspicebam enim quod aliquid joculariter loqueretur) & adjeci: Si tu aliquid magis cernis, enarra. At ille ultra trabens suspiria, ait: Video ego evaginatum iræ divinæ gladium super domum hanc dependentem. Verumtamen non sefellit dictio sacerdotem: nam post dies viginti, duo filii Regis (quos superius mortuos diximus) obierunt. Hæc Gregorius: quomodo vero mortui sint, inferius docet.

XXII.

(b) Greg. l. 5. c. 50.

De vendita sum per Regis domum parata.

Nam idem Gregorius eodem hoc anno, qui numeratur (ut dictum est) quintem Childeberti Junioris, pestem ingentem depastam esse Gallias tradit, quæ tacti iidem duo filii Regis Chilperici & Fredegundis extincti sunt. Porro remgestam ita idem auctor enarrat (c): Igitur in his diebus Chilpericus Rex gra-

XXIII.

De peste quæ Gallias invasit.

(c) Greg. l. 5. c. 34.

stra vixisse dicitur. Baronius, hujus dysenteria occasione scribit, magnam pestem in Gallias anno, quo Brennacense Concilium celebratum, grassatam esse. Verum Turonensis, non de peste, sed de dysenteria, id est, intestinorum torminibus loquitur, & Cicero dysenteriam viscerum morbum vocat, ut videre est apud Henricum Stephanum in Thesaurio linguæ Græcæ, Narrat hæc Gregorius anno V. Childeberti Regis, quæ ideo ad annum DLXXX.

CHRISTI
583.PELAGII PAP. II.
6.TIBERII IMP.
2.

viter agrotavit. Quo convalescente, filius ejus junior necdum ex aqua & Spiritu sancto renatus agrotare cepit: quem in extremis videntes, baptismo abluerunt. Quo parumper melius agente, frater ejus senior nomine Clodobertus ab hoc morbo corripitur. Ipsaque in periculo mortis Fredegundis mater cernens, sero poenitens ait ad Regem: Diu nos male agentes pietas divina sustentat: nam saepe nos febribus & aliis malis corripuit, & emendatio non successit. Ecce jam perdimus filios: Ecce jam nos lacryma pauperum, lamenta viduarum, suspiria orphanorum interimunt, nec spes remanet, cui aliquid congregemus. Thesaurizamus, nescientes cui congregemus ea: Ecce thesauri remanent possessore vacui, rapinis ac maledictionibus pleni. Numquid non exundabant promptuaria vino? Numquid non horrea abundabant frumento? Numquid non erant thesauri referti auro, argento, lapidibus pretiosis, monilibus, vel reliquis Imperialibus ornamentis? Ecce quod pulcherrimum habebamus, perdimus.

XXIV. Poenitentia Reginae Fredegundis, & Regis.

Nunc sic placet, venite, incendamus omnes descriptiones iniquas. Sufficiat fisco nostro, quod suffecit patri Regique Clotario. Hæc effata Regina, pugnis verberans pectus, jussit libros exhiberi quæ de civitatibus suis per Marcum venerant: projectisque in ignem, iterum ad Regem conversa: Quid tu, inquit, moraris? Fac quod vides a me fieri, ut etsi dulces natos perdimus, vel penam perpetuam evadamus. Tunc Rex compunctus corde tradidit omnes libros descriptionum igni, conflagratisque illis, misit qui futuras prohiberet descriptiones. Post hæc infantulus junior, dum nimio labore tabescit, extinguitur: quem cum maximo dolore ducentes e villa Brennaeco Parisios ad basilicam S. Dionysii sepeliri mandaverunt. Clodobertum vero componentes in feretro, Sueffionas ad basilicam S. Medardi duxerunt, proscientesque eum ad sanctum sepulcrum vota woverunt pro eo: sed media nocte anhelans jam & tenuis spiritum exhalavit; quem in basilica sanctorum Crispi & Crispiniani martyrum sepelierunt. Magnus usque huc planctus omni populo fuit: nam viri lugentes mulieresque lugubribus vestimentis induta (ut solet in conjugum exequiis fieri) ita hoc funus sunt profectæ. Multa postea Chilpericus Rex ecclesiis, sive basilicis, vel pauperibus est largitus. Hæc de funere duorum filiorum Regis, & de Rege ipso in meliorem frugem mutato Gregorius.

XXV. Scripsit isdem Regis filii epitaphia Venantius Fortunatus, atque primum majori natu filio Clodoberto his versibus (a):

Flere monet populum crudelia funera Regum,

Cum caput Orbis humo, mæsta sepulcra tegunt.
Hoc igitur tumulo recubans Clodobertus habetur,
Qui tria lustra gerens raptus ab Orbe fuit,
De proavo veniens Clodoveo celsa propago,
Clotarii que nepos, Chilpericique genus:
Quem de Regina sumpsit Fredegunde venusta:
Auxerat & nascens Francica vota puer:
Quem patria dum spes * adolesceret ampla,
Accelerante die, fors inimica tulit.
Sed cui nulla nocent queruli contagia mundi,
Non fleat ullus amor, quem modo cingit honor.
Nam puer innocuus vivens sine crimine lapsus
Perpetui regni se favet arce frui.

Sed & ejus germano infanti Dagoberto æque epitaphium elaboravit, ex quo nomen ejus a Gregorio prætermisum ediscas, vocatum nempe Dagobertum; sic enim se habet:

Dulce caput populi, Dagoberte perennis amore,
Auxilium patriæ spes puerilis, obis *
Germinè regali nascens generosus, & *
infans,
Oscensus terris mox quoque rapte polis.
Belligeri veniens Clodovei gente potenti
Egregio proavi germine, honore pari.
Regibus antiquis resplendens nobilis infans,
Chilpericique patris, vel Fredegunde genus.
Te veneranda tamen mox abluit unda lavacri,
Hinc licet abreptum lux tenet aethrono.
Vivis honore ergo, & cum Judex venerit Orbis,
Surrecturus eris fulgidus, ore nitens.

Ista Venantius, qui (ut diximus, cum paulo ante læta cecinisset, scribere mox coactus est Regum funeribus epitaphia. Sed & tunc etiam ad ipsum Regem consolatione de filiorum obitu carmine scripsit, cujus est exordium:

Aspera conditio & fors irrevocabilis horæ,
Quam generi humano tristis origo dedit.

Et

Epitaph.
Clodoberti
Regis
filii.Epitaph.
Dagoberti,
Regis
filii.
* albis.CHRISTI
583.PELAGII PAP. II.
6.TIBERII IMP.
2.

Et inferius alludens ad luctum universi populi, ista subdit:

Talis erit populus, qualem te viderit omnis,
Deque tua facie plebs tua vota metit.

Innatum est enim Francis, eisdemque illud peculiare, ut cum præ cæteris gentibus suum diligant Regem, sese in Regis vultu, mores animi, corporis habitum, atque alia denique omnia (quantum fas est) transformare, similesque redere cupiant.

XXVI. At nec finis hic filiorum Chilperici Regis funerum: etenim Fredegundis amatis carens filiis novercali odio in privignum Clodoveum commovetur, quem in suspicionem adductum, quod aliquid in eam moliretur, eundem detrusum in carcerem ibi gladio feriri præcepit; de ipso illud evulgans, quod se ipsum obnoxium culpæ necasset. Rem gestam narrat ipse Gregorius (a). Erat Clodoveus iste filius Chilperici ex Audovera uxore sua, ex qua pariter Theobertum & Moro-

veum susceperat. Ipsa autem Audovera velata, quam arte se Fredegundis conjunxerat Chilperico, ab Adone Viennensi sic accipe: Absente Chilperico, Fredegundis Audoveram Reginam tali fraude decepit, ut filiam quam ex Chilperico habebat Audovera ex sacro fonte ipsa per se non per aliam susciperet: quod & ipsa seducta quidem fecit. Ac idcirco postmodum a marito suo Chilperico dimissa: sicque Fredegundis in connubium transit. Audovera vero velata villas & prædia tantum ad sustentationem sui accepit. Episcopus, qui filium baptizavit & matri eum tenere non prohibuit, exilio damnatus est. Hæc Ado, quibus plenius Fredegundis perfidia innotescat, quam in privignum Clodoveum filium Audoveræ ad postremum Phædræ instar explevit.

XXVII. Sed funeribus Regum tristiora Reginae funera jungamus. Gregorius enim his

PAGIUS V. Clodoveus filius Chilperici necatur.

Ad num. XXVI. Fredegundis uxor Chilperici Regis, & noverca Clodovei hunc cum Audovera matre, quæ Fredegundis ancilla erat, occidit jussit. Soror illius (nempe Audoveræ) in Monasterio, delusa a pueris Regina, transmittitur: oper eorum omnes Regina delata sunt, inquit Turonensis citatus. Basina itaque Audoveræ soror primum delusa seu stuprata fuit a famulis Fredegundis postea in Monasterio Pictaviensi inclusa, ubi cum Chrodulde Chariberti quondam Regis filia graves tumultus adversus Abbatissam concitavit, de quibus suo loco. Verum gesta hæc anno DLXXX. qui Childeberti Regis quintus erat.

VI. Adbrigildis Regina necatur.

Ad num. XXVII. Gregorius lib. 5. cap. 35. narrat mortem Ausbrigidis uxoris Guntramni Regis, quæ adeo crudelis fuit, ut duos Medicos, qui ei studium adhibuerant, gladio feriri

de obitu filiorum Chilperici narratis, de Impia alia Regina Francorum conjuge Guntheramni germani Chilperici hæc eadem peste defuncta mox ista funesta subjungit: His diebus Austregildis Guntheramni Principis Regina ab hoc morbo consumpta est. Sed priusquam nequam spiritum exhalaret, cernens quod evadere non posset, alta trahens suspiria, voluit lethi sui habere participes, agens ut in exequiis ejus aliorum funera plangerentur. Fertur enim Herodiano more Regem petiisse, dicens: Adhuc spes vivendi fuerat, si non inter iniquorum medicorum manus incidissem: nam potiones ab illis acceptæ mihi vi abstulerunt vitam, & fecerunt me hanc lucem velociter perdere. Et ideo ne mors mea inulta prætereat; queso, & cum juramenti interpositione conjuro, ut cum ab hac luce discessero, statim ipsi gladio iridentur; ut sicut ego amplius vivere non queo, ita nec illi post meum obitum gloriantur, sed sit unus dolor nostris pariter & eorum amicis. Hæc effata, infelicem animam tradidit. Rex vero peracto ex more justitio, oppressus iniquæ conjugis juramento, implevit præceptum iniquitatis; nam duos medicos, qui ei studium adhibuerant, gladio feriri præcepit. Hæc Gregorius.

Eadem quoque lucetum abreptumque ex hac vita Nantinum Comitem Engolismensem, idem subdit: qui cum in sancta loca Dei que ministros mala multa patrafset, ultimo ipse elogio, quid pareretur ob scelera perpetrata, testatus est: ait enim Gregorius (b): Post paucos menses a suprascripto morbo Nantinus Comes corripitur. Qui nimia excussus febre, clamavit, dicens: Heu, heu, ab Heraclio Antistite exoror: ab illo crucior: ab illo ad judicium vocor. Cognosco facinus: reminiscor injuste injurias me intulisse Pontifici: mortem deprecor, ne diutius crucier hoc tormento. Hæc cum maxima in febre clamaret, deficiente robore corporis, infelicem animam fudit, indubia relinquens

præceperit, ut mortis participes haberet. Sed factum etiam id anno DLXXX. cum Turonensis ibidem agat de rebus anno V. Childeberti Regis gestis. De ejusdem Reginae interitu loquitur Marius ad annum II. Consulatus Tiberii Iudici. XIV. quibus characteribus ipse annum Christi DLXXXI. designat: Ea Indictione, inquit, mense Septembri Austregildis Regina obiit, post cujus transitum interfecit sunt duo Medici, Nicolaus & Donatus. Rex enim, ut habet Gregorius Turonensis, implevit præceptum iniquitatis ab Ausbrigilde factum. Verum Marius, qui Tiberii initium tardius consignavit, in ea morte narranda in errore etiam lapsus est. Ab Ausbrigidis morte Guntramnus Rex in perpetuo Cœlibatu vitam duxit.

VII. Ad num. XXVIII. Nantinus Comes Inculis mensis morbo dysenterico correptus poenas let-

Impia
Austregil-
dis Regi-
næ obitus.XXVIII.
Nantini
obitus &
supplicium.(b) Greg.
lib. 5. c. 35.
in fin.VII.
Nantinus
Comes ex-
tinguitur.

CHRISTI
583.PELAGII PAP. II.
6.TIBERII IMP.
2.

quens vestigia hoc ei ad ultionem beati viri venisse: nam exanimus corpus ita nigredinem duxit, ut putares eum prunis superpositum fuisse combustum. Ergo omnes hæc obstupescant, admirentur, & metuant, ne inferant injurias sacerdotibus, quia ultor est Dominus servorum suorum sperantium in se. Quæ autem adversus Heraclium Burdegalensem Episcopum Nantinus egisset, idem Gregorius paulo superius narrat, cum tradit ab eo ob immensa scelera perpetrata ipsum Nantinum fuisse excommunicatum. At de his hæcenus: jam vero e Gallis in Galliciam transeamus, Gregoriumque sectemur, qui ait (a):

(a) Greg. Tur. hist. Franc. l. 5. c. 37.
XXIX.
De obitu S. Martini Gallicien-
sis.

Hoc eodem tempore (nempe anno quinto Childeberti Junioris, qui hoc Christi anno incipit numerari,) & B. Martinus Gallicienfis Episcopus obiit, magnum populo illi faciente plantum. Nam hic Pannonia ortus fuit (sicuti nomen & patriam, ita etiam sanctitatem Martini Turonensis adeptus) & exinde ad visitanda loca sancta in Orientem properans, intantum se litteris imbuit, ut nulli secundum suis temporibus haberetur: & exinde Galliciam venit, ubi cum beati Martini reliquiæ portarentur, Episcopus ordinaretur: in quo sacerdotio impletis plus minus triginta annis, plenus virtutum migravit ad Dominum. Versiculos qui ad ostium sunt a parte meridiana in basilica S. Martini, ipse composuit. Hæc Gregorius.

Porro quod pertinet ad annos ejus Episcopatus: dum numerat triginta circiter annos ejus sedis Gregorius, scias ipsum deducere numerum ab eo tempore quo illatæ sunt sancti Martini Turonensis reliquiæ in Galliciam, ut patet ex ejusdem testificatione, dum de eadem a nobis superius recitata translatione agit (b). Qua ratione dicendum esset, inchoatum ejusdem Episcopatum circa annum Domini quingentesimum quinquagesimum tertium, cum alii (ut vidimus) referant ad annum quingentesimum sexagesimum: cui sententiæ magis inhæsimus, quod ex Actis Concilii Bracharenfis secundi tum nota Æræ, tum numero annorum Ariamiri Regis sibi vendicet auctoritatem. Dies autem, quo tantus vir,

(b) Greg. Turon. mirac. S. Martini l. 3. c. 11.

PAGIUS Ierum suorum luit, ut scribit Turonensis lib. 5. c. 37. narrans quæ accidere anno quinto Childeberti Regis, qui in an. Christi DLXXX. convenit, indeque intelligimus Galliam eo anno dysenteria valde afflictam fuisse. licet Baronius tam Nantinum, quam Aufrigidem peste periisse scribat.

VIII. A num. XXIX. ad XXXII. Turonensis lib. 5. cap. 37. annoque V. Childeberti Regis, ait: Hoc tempore & beatus Martinus Gallicienfis Episcopus obiit. Paulo post: In sacerdotio impletis plus minus triginta annis, plenus virtutibus migravit ad Dominum. Mabillonius sæculo primo

cui multum debet Hispania, ex hac vita ad coelum migravit, celebri solemnitate anniversario cultu refulget ad decimum tertium Kal. Aprilis.

Ad postremum, vero quod reperimus ipsius sepulcrum, nefas sit præteriisse eum insalutatum: quamobrem ipsum ex prato Venantii collectis floribus aspergamus versibus illis, inquam, quibus ipse miracula ejus facta tunc temporis cecinit, cum provinciam illam, absterfo Arianorum putore, ad Catholicam fidem convertens, grande Deo obtulit sacrificium in odorem suavitatis. Sint igitur ejusmodi vetera monumenta, epitaphii loco, sanctissimi viri incisa sepulcro. Editum enim ad ipsum adhuc viventem carmen ita incipit (c):

Lumen Apostolicum cum spargeret una Triados,
Exciperetque novum mundus honore diem.

Pergit dicere de Apostolis ad diversas gentes missis, ac demum ista de duobus Martinis, seniore ac juniore, Turonensi videlicet atque Gallicienfi Episcopis:

Martini Gallia prisca
Excellente fide luminis arma capit.
Martino servata novo Gallicia plaude;
Sortis Apostolicæ vir tuus iste fuit.
Qui virtute Petrum, præbet tibi dogmate Paulum:
Hinc Jacobi tribuens, inde Joannis opem.
Pannoniæ (ut perhibent) veniens e parte Quiritum,
Est magis effectus Gallicia vera salus.
In sulcum sterilem vitæ plantaria sedit,
Quo matura seges fertilitate placet.
Elicæ meritis alter redit imber aristas,
Munera rosis habens, ne premat arva fittis:
Neu jaceant stupidis arentia jugera sulcis,
Influit irriguo fonte perennis aque.

Spectant hæc ad prædicationem Evangelii; & quod subdit, id ipsum insinuat.

Ha-

Benedictino in Elogio Sancti Martini Episcopi & Abbatis Dumiensis primi num. XV. recte scribit, ex his Gregorii verbis, nec plane constare, quo anno S. Martinus in coelos migraverit, nec quantum temporis Episcopatum tenuerit. Hi etenim loquendi modi, hoc tempore, & plus, minus triginta annis, hominem incertum & fluctuantem produunt. Addo, Turonensem, de his quæ extra Gallias contigere, plerumque satis edocsum non fuisse, ut pluribus exemplis liquet. Verbi gratia lib. 8. cap. 46. Leuvigildi Hispaniarum Regis mortem cum anno Childeberti XII. qui in an. DLXXXVII. con-

XXXI.

(c) Fort. carm. l. 5.

CHRISTI
583.PELAGII PAP. II.
6.TIBERII IMP.
2.

Hæresis in ramis fidei plantaria fixit;
Quodque oleaster erat, pinguis oliva vires.

Qua stetit exilis, viduatis frondibus,
arbor

Jam paritura cibum floret honore,
novo.

Imponenda fociis sine quo siculnea tristis
Præparat ad fructum stercore culta suum.

Palmitis uva tumens avium laceranda
rapinis,

Hoc custode bono, non peritura la-
ret*.

* patet
* orantes

Rebus Apostolicis ovantes* vivere mon-
strat,

Arva ligone movens, falce flagella
premens.

Ex agro Domini lappas excidit inertes:
Atque racemus adest, qui fuit ante
frutex.

De satione Dei zizania vulsit amara:
Surgit & aequalis latifcata seges.

Ut plane dicendus fuerit Galliciae restitutor Ecclesiæ. Hinc idem Fortunatus sub-
iicit:

Martino servata novo Gallicia plaude:
Sortis Apostolicæ vir tuus iste fuit.

Pastoris studio circum sua septa recur-
rens,

Ne lupus intret, oves servat amore
gregis.

Et portante manu trahit ipsa ad pa-
bula Christi,

Montibus instabilem ne voret error
ovem.

Cujus vox resuens plebi de fonte sa-
lubri,

Ut bibat ore fidem, porrigit ore
salem.

Hosti damnæ quidem, Domino pia vo-
ta paravit,

Et commissæ sibi dupla talenta refert.
Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS convenit, alligat. Desiderium Francorum Ducem, quem Biclariensis a Ducibus Reccaredi post Leuvigildi patris mortem prælio superato, casumque asserit anno V. Mauricii Aug. & Reccaredi primo, Turonensis lib. 6. cap. 31. an. VIII. Childeberti Regis, Christi sc. DLXXXII. Leuvigildo regnante prostratum tradit. Denique lib. 5. cap. 30. asserit, Justinum Junioem impleto Imperii XVIII. anno vitam finisse, quod manifeste falsum est. Quare cum Theodemirus Suevorum Rex hæresim Arianam hujus Sancti Præfatus hortatu ejurarit, & ante annum DLVII. aut infrequentem regnare non coeperit, Martinus triginta annos Episcopus esse non potuit, nisi post annum quintum Childeberti, Christi DLXXX. e vivis excesserit. Præter Collectionem Canonum Orientalium ex Græcis Synodis, Sententiam Egyptiorum Patrum, quas e Græco in linguam Latinam vertit, Formulam honesta vitæ, seu de Differentiis quatuor virtutum cardinalium, quæ Opuscula lu-

Et de æterno præmio, quod esset a Deo consecuturus, mox addit hæc ipsa:

Vocem Evangelicam spectans operarius
almus,

Ut tibi dicatur, Servule perge bone:
Quando fidelis enim mihi supra pauca
fuit,

Supra multa nimis constituendus eris.
Ecce tu Domine modo gaudia lætior
intra,

Proque labore brevi magna parata
tibi.

Auditurus enim vocem, Martino, bea-
tam:

Sed Fortunati sit memor ipse tui.
Quæso, precare Pater, videam tua gau-
dia tecum.

Sic placeas Regi, postulet ante Petrus.

&c. Commendat eidem sanctam Radegundem adhuc viventem in monasterio Pictaviensi Reginam, cum ea quæ præerat eidem Agnete Abbatissa, de qua sæpe Gregorius.

Hoc item anno, teste Gregorio, qui (ut numerat) annus quintus est Childeberti Regis, dira persecutio in Hispania excitata est a Leuvigildo Rege Arianorum adversus Catholicos: ait enim (a): Magna eo anno in Hispania Christianis persecutio fuit, multique exiliis damnati, facultatibus privati, facie decocti, carceri mancipati, verberibus affecti, ac diversis suppliciis trucidati sunt. Hæc summam de persecutione Gregorius. His consentiens S. Isidorus, ubi narravit res ab eodem Rege in bello fortiter gestas, ista subjungit (b): Sed obfuscavit (inquit) error impietatis gloriam tantæ virtutis. Denique perfidiæ furore repletus, in Catholicos persecutione commota, plurimos Episcoporum exilia relegavit, & Ecclesiarum redditus & privilegia tulit: multasque terroribus suis in Arianam hæresim

XXXII.
Persecutio excitata a Leuvigildo. (a) Greg. Tur. hist. Franc. l. 5. cap. 38.

(b) Isidor. in Chron. Goth.

cem viderunt, reliquit quædam alia ingenii sui monumenta nondum publici juris facta. Inter ea est tractatus de Paschate, in quo testatur, a plerisque Gallicanis Episcopis ad suum fere tempus id custoditum, ut semper VIII. Kal. April. diem Paschæ celebrarent, in quo facta Christi Resurrectionis traditur. Verum Sanctus Martinus hac in re Gregorium Turonensem, qui hoc ipso tempore in Gallia vivebat, contrarium habet, qui, ut vidimus anno DLXXVII. num. V. loquitur de controversia, quæ eo anno extitit in Gallis de die Paschatis, quam etiam controversiam alii quibusdam annis agitam fuisse memorat. Originem erroris S. Martini alio in loco aperiemus.

A num. XXXII. ad XLII. Leuvigildus Gothorum in Hispania commorantium Rex anno quingentesimo octogesimo magnam adversus Orthodoxos excitavit persecutionem, quam memorat Turonensis lib. 5. cap. 38. loquens de gestis anno quinto Childeberti Regis, qui eo

IX.
Leuvigildus Rex Gothorum filium Hermenegildum ve-

sim & pestilentiam impulit; plerosque sine persecutione illectos auro, rebusque decepit. Ausus quinettam inter cetera...

XXXIII.

(a) Greg. Tur. eod. l. 5. c. 38. * Leuwigildus

Ingundis uxor Hermenegildi qua sita causa.

XXXIV. Hermenegildus Rex conuersus ab Inguige.

PAGIUS

Sed qua recentior causa persecutionis huius indicenda praecesserit, Gregorius ita recenset (a): Caput autem nempe origo, huius sceleris Gotsuintha fuit, quam post Athanagildi Regis connubium Rex Leuwigildus acceperat. Sed qua Dei seruis notam humilitatis inflixerat, prosequente ultione divina, ipsa quoque omnibus populis est facta notabilis; nam unum oculum nube alba contogens, lumen quod mens non habebat pepulit a palpebris. Erant autem Leuwigildo Regi ex alia uxore duo filii, nempe Hermenegildus & Reccaredus, quorum senior Sigeberti, juniori Chilperici Regis filiam desponsauerat. Sed Ingundis Sigeberti Regis filia cum magno apparatu in Hispanias directa, ab avia Gotsuintha cum magno gaudio suscipitur (erat enim Ingundis filia Brunichildis, qua filia fuit ipsius Gotsuintha, ut superius ex Fortunato & Gregorio diximus) quam nec passa est in religione Catholica diu commorari, sed ut rebaptizaretur in Ariana heresi, blandis cepit sermonibus illicere. Sed illa viriliter reluctans, cepit dicere: Sufficit satis me ab originali peccato baptismo salutari semel ablutam esse, & sanctam Trinitatem in una equalitate confessam: Haec me credere ex toto corde confiteor, neque unquam ab hac fide ibo retrorsum.

Haec illa audiens, iracundiae furore succensa, apprehensam per comam capitis puellam in terram collidit, & diu calcibus verberatam ac sanguine eruentatam iussit spoliari, & piscinae immergi; sed (ut asserunt multi) nunquam animum suum a fide nostra reflexit. Leuwigildus autem dedit eis, nempe ipsi Ingundi, &

Christi anno obtinebat. Motuum causa & origo fuit dissidium inter Leuwigildum & Hermenegildum eius filium, de quo Biclariensis Abbas in Chronico haec habet: Anno III. Tiberii Imp. qui est Leuwigildi XI. annus, Leuwigildus Rex Hermenegildo filio suo filiam Sigeberti Regis Francorum in matrimonium tradit: & Provincia partem ad regnandum tribuit. Leuwigildo ergo quanta pace regnante aduersariorum domestica rixis conturbat. Nam eodem anno filius eius Hermenegildus factione Gotsuintha Reginae tyrannidem assumens in Hispali Civitate rebellionem facta re-

viro suo Hermenegildo, unam de civitatibus, in qua residentes regnarent. Ad quam cum abiissent, cepit Ingundis praedicare viro suo, ut relicta heresis fallacia, Catholicae fidei veritatem agnosceret. Quod ille diu refusans, tandem commotus ad eius praedicationem conversus est ad legem Catholicam, ac dum chrismaretur, Joannes est vocitatus. Sed tamen nomine, quo cognitus erat ab omnibus, perseveravit dici Hermenegildus. Leandrum quoque Hispalensem Episcopum doctrina, & pietate clarum plurimum consulisse, ut Hermenegildus heret Catholicus Christianus, qui persecuti sunt res Hispaniarum tradunt, in primis vero S. Gregorius Papa, ut suo loco dicemus.

Ceterum cum pater perfidiae argueret filium, filius vero eum heresis infumaret: factum est ut bellum ingens inter ipsos conflaret, altera ex parte cum Leuwigildo pugnantibus Ariamis, quorum major numerus, fortiorque potentia; ex altera vero resistentibus cum Hermenegildo Catholicis. Hic sentiens se imparem viribus, etsi iustiorum causam foverent, legat in Orientem ad Tiberium Orthodoxum Imperatorem S. Leandrum Hispalensem Episcopum, ut laborantibus sub gladio Ariano Catholicis suppetias ferret. De hac Leandri honorifica legatione meminit S. Gregorius, cum de amicitia usum qui intercesserat cum eo dum esset Constantinopoli agit; ait enim (b): Dum te, frater beatissime, in Constantinopolitana urbe cognoscens, cum me illic sedis Apostolicae responsa constringerent, & te illuc injuncta pro causis fidei Regis Visigothorum legatio perduxisset; omne tuis auribus, quod de me displicebat exposui, &c. Repetens suae conversionis initia, & quomodo e monasterio abstractus ac diaconus ordinatus compulsus sit a Pontifice Romano Pelagio legationis pondus subire, seu potius Apocrifarii munus obire Constantinopoli. Quomodo autem tunc monachis suis perentibus, quos secum Roma duxerat, ipsoque adnitente S. Leandro, aggressus sit expositionem sacri voluminis Job, ita subdit: Tunc eisdem fratribus, etiam te cogente placuit (sicut ipse meministi) ut

cluditur, & alias Civitates atque Castellis secum contra patrem rebellare facit. Quae causa in Provincia Hispania tam Gothis quam Romanis majoris exitii, quam aduersariorum insensatio fuit. Annus III. Tiberii Aug. in annum DLXXX. incidit, ideoque Biclariensis Abbas, quoad rei gestae annum, a Gregorio non dissentit. Verum quo ad rem ipsam, aliter eam Gregorius Turonensis narrat, ut legere est apud Baronium. Tumultuum origo fuit Gotsuintha Brunichildis Sigiberti quondam Regis uxoris mater, Childeberti II. Regis avia, qua post A-

XXXV.

Legatio S. Leandri Episc. Hispal. Constantinopol.

(b) Greg. in prefat. Moral.

XXXVI.

X.

librum beati Job exponere, importuna me petitione compellerent, &c. Coeptum vero hoc anno opus illud Gregorius absolutum primo sui Pontificatus anno ad Leandrum id expetentem misit, ut litterae ipsius tunc ad eum scriptae significant (a) necnon quae in eundem in Job commentarium ipse praefatus est.

(a) Greg. l. 1. ep. 47.

XXXVII.

Quod vero ad Leandri legationem spectat, quae obtinuerit apud Tiberium Imp. haud satis liquet. Qui enim his temporibus rebus Persicis occupatus erat, haud eo statu postus fuisse videtur, ut adversus Gothos Arianos tam longe positos dirigeret vires Romani exercitus: tamen quod Gregorius Turonensis tradit Graecorum copias praesto fuisse Hermenegildo, putandum Tiberium, quibus potuit auxiliariis copiis eidem adiumento fuisse. Quae autem post haec gesta sint, & quomodo proditione perfidi parentis tentus Hermenegildus, & in carcere occisus consecutus fuerit coronam martyrii, dicemus anno sequenti, quo tantum nefas contigit perpetrari.

XXXVIII.

(b) Greg. Turon. de Glor. conf. c. 12. 13.

Arianus dat poenas perfidiae.

XXXIX.

De Ariani Episcopi impostura in caeco sumando.

PAGIUS

thanasgildi Hispaniae Regis obitum Leuwigildo nuperat duos jam filios habenti, quorum senior Hermenegildus Ingundem Childeberti fororibus nuptas, hicque vocatis in auxilium Graecis Praefecto Tiberii Augusti se junxit, deinde Basilicam, quae vicina erat, expe-

Christianos dicunt, non ostenditis signa in populos secundum fidem vestram? Dicit ei Episcopus: Saepius ego caecis lumen reddidi, & surdis auditum, nunc autem haec possum facere quae dicis. Et vocato ad se uno de haereticis, clanculo ait ad eum; Accipe quadraginta aureos, & clausis oculis reside in loco, unde nobis est transitus: & praetereunte mecum Rege, exclama in virtute, ut perditum lumen mea tibi credulitate restituum. Cumque hic accepta pecunia fecisset quod sibi fuerat imperatum, procedit novus Cyrola ad dexteram conspiciatus haereticorum caterva. Exclamat, & iste caecatus pecunia, ut fide Episcopi reciperet oculos suos. At iste cum non minima arrogancia imponens manus super oculos ejus, ait: Secundum fidem meam fiat tibi. Haec eo dicente, ita obserati sunt oculi hominis eum dolore, ut non solum visum perderet, verum etiam dolorem, quem avaritia impellente finxerat, publicaret. Hactenus Gregorius, qui idcirco Episcopum hunc, cujus non refert nomen, novum appellat Cyrolam, quod ejusdem nominis Episcopus istiusmodi facinus tempore Wandalico in Africa perpetrasset, ut superius est dictum. Eiusmodi plane esse conuevere haereticorum miracula, ut imposturis affectent agere, quod omnino denegat ipsis gratia Spiritus Sancti in operatione virtutum, quae tamquam certa atque legitima dos cum aliis charismatibus Ecclesiae Catholicae tantummodo impertita cognoscitur, veluti evidens signum, quo Catholici ab haereticis inter nosci possint; nempe in ostensione signorum, quae vere proprieque miracula dici queant.

XL.

Sed audi ab eodem auctore egregiam confessionem hominis Orthodoxi, quem ipse novit. Describit rem gestam his verbis (c): Sed & nostro tempore, cum incredulitas atque iniqua haereticorum secta in locis Hispaniae per malorum pessimas affectiones disseminata fuisset: quidam clericus apprehensus, Christianam se esse confessus est, asserens equalem Patri Filium & Spiritum sanctum. Cui Rex qui praerat, oblati muneribus, tamquam majorem se suppliciter deprecabatur, ut scilicet compressa confessione de sanctae Trinitatis equalitate, minorem Patre Filium cum sancto Spiritu fateretur. Quod si factum...

(c) Greg. de glor. mart. c. 82. De Clerici egregia confessio.

C c c 2 cc

tha suasu in unam Civitatem procul ab Aula Regia cum marito relegata, eum ad fidem Catholicam convertit. Exarist inde vehemens odium Leuwigildi in filium, hicque vocatis in auxilium Graecis Praefecto Tiberii Augusti se junxit, deinde Basilicam, quae vicina erat, expe-

ius canibus, ac pretiosarum margaritarum sacra porcis squalentibus exponamus. Ad hec ille, relicta altercatione, surrexit & abiit. Sed post hec cum in Hispanias reversus fuisset, infirmitate debilitatus ad nostram religionem, necessitate cogente, conversus est. Haecenus Gregorius: qui diversis in locis quae hoc tempore intercesserunt inter Catholicos & Arianos facta recenset, & quidem scitu dignissima, ut memorabile illud de Leone Episcopo Agathensi adversus Gomacharium comitem, qui administrabat provinciam a Leuvigildo Rege Ariano praefectus. Sub Gothorum namque ditione eam fuisse civitatem, idem Gregorius a libi (a) tradit. Narrat autem rem gestam his verbis (b):

(a) Greg. hist. lib. 6. c. 2. (b) Greg. de glor. mart. l. 1. c. 79.

XLVII. Leo Epif. Agath. f. nat. Gomacharium Arianum.

Ecclesia quoque Agathensis urbis, quae S. Andreae reliquiis plaudat, plerumque gloriosis illustratur miraculis; pervasores rerum suarum saepius arguit. Denique Gomacharius Comes agrum Ecclesiae ipsius pervadit. Tunc Leo Episcopus hujus Ecclesiae valde moestus concurrat ad eum dicens; Relinque fili, res pauperum, quas ordinationi nostrae Dominus commendavit; ne tibi sit noxium, & a lacrymis egentium, qui de fructibus ejus ali consueverunt, eneceris. Ille vero quia haereticus erat, parvipendens quae de his ab Episcopo dicebantur, rem in sua dominatione retinuit. Interim procedente die, arripitur a febre. Cumque non modo ardore corporeo, verum etiam animae vexaretur incommodo; misit ad Episcopum nuncios, dicens: Dignetur pro me sacerdos orationem ad Dominum fundere, & ego dimittam agrum ejus. Quo orante, hic a valetudine qua gravabatur convalescit; factusque sanus, ait suis: Quid putatis quod isti nunc Romani dicant? Ajunt enim, me ob hoc fuisse febre gravatum, quod tulerim agrum eorum: quod mihi juxta consuetudinem humani corporis accidit. Verumtamen non habebunt eum, me vivente. Sed antequam ulterius progrediamur, attende nomenclaturam: appellat Romanos Catholicos, licet Gallos, quod idem apud Arianos esset dicere Romanos ac Catholicos, ut observavimus in Victore Uticensi & aliis, ob praerogativam videlicet Romanae Ecclesiae: quod & alio quoque exemplo ex eodem Gregorio paulo inferius patebit. Pergit vero ipse Gregorius.

XLVIII. Quibus pugnet armis contra Arianum S. Episcopus.

Quod cum Episcopus comperisset, venit ad eum, dicens: Num penitet te fecisse bene, quod hoc iterum conaris evertere? Ne facias, quaeso, ne ultioni divinae subjaceas. Qui ait ad Episcopum: Sile, sile, decrepite: jam infraenatum te loris circumire urbem super asinam faciam, ut sis in ridiculo omnibus qui te aspexerint. At ille silens, ad nota recurrit

praesidia. Proferuntur in oratione, celebrat vigilias, & noctem totam in lacrymis & psallentio ducit. Mane autem facto, accedit ad lychnos qui de camera Ecclesiae dependebant, extendensque virgam, quam tenebat in manu, effregit cunctos, dicens: Non hic accendatur lumen: donec ulciscatur Deus de inimicis, & restituat res Ecclesiae suae.

Haec eo dicente, protinus haereticus ille in redivivam febrem corrumpit. Cumque in extremis ageret, misit ad Episcopum, dicens: Oret pro me sacerdos ad Dominum, ut vivam: & restituam agrum, ac similem ejus conferam dominationi. Quibus Pontifex respondit: Jam oravi ad Dominum, & exaudivit me. Misit & alios & tertios ad eum nuncios; sed sacerdos in uno responso persistens non movebatur ad haec, ut pro eo orationem daret ad Dominum. Haec ille haereticus cernens, jussit se in plaustro componi, atque ad eum evehi, ac per se deprecari Episcopum, dicens: Quia dupla satisfactione restituo agrum, quem inique pervasi; tantum ut oret pro me sanctitas tua. Illo quoque recusante, compulsi eum vi, ut abiret ad ecclesiam. Quo discedente, ut ecclesiam esset ingressus, & hic spiritum exhalavit: recepitque confestim Ecclesia rem suam. Haec Gregorius de Comite Ariano, moxque subjungit de presbytero itidem Ariano presbyterum Catholicum deludente praesentaneum pavendumque Dei judicium, quod ipse auctor veritatis tantummodo cupidus, simpliciter ut res gesta fuit, enarrat his verbis (c):

XLIX.

Arianus il. lufor perit.

(c) Greg. Turon. de glor. mart. lib. 5. c. 80.

L. Ludibrium in deluforem retorquetur.

Mulier quaedam erat Catholica habens virum haereticum: ad quam cum venisset presbyter nostrae religionis valde Catholicus, ait mulier ad virum suum: Peto charitati tuae, ut pro adventu hujus sacerdotis, qui me visitare dignatus est, laetitia habeatur in domo nostra, ac praeparatum dignis impendiis prandium epulemur cum eo. Promittente autem viro ejus, sic se, ut illa flagitabat, facturum: advenit & alius haereticorum presbyter. Dixitque vir mulieri: Duplicata est laetitia hodie, eo quod sint sacerdotes utriusque religionis in domo nostra. Discumbentibus autem ad convivium, vir ille cum presbytero dexterae partis cornu occupat, Catholicum ad sinistram stans, positaeque ad laevam ejus sellula, in qua conjux ejus resideret. Dixitque vir ad presbyterum haereticum: Si consenseris dictionibus meis, exerceamus hodie cachinnum de hoc Romanorum presbytero, ut scilicet deposito ferculo, tu celerius signare festines: cumque ille manum non posuerit, illo tristante, nos cum laetitia comedamus cibum (mos enim in Ecclesia erat, ut de benedictionibus haereticorum nemo Catholicus participaret.) Cui ille: Faciam, inquit, quod praecipis.

Denique veniente disco cum oleribus, signavit haereticus, posuitque primus manum suam. Quod cernens mulier, ait: Ne feceris, quia ingratis fero injuriam sacerdotis. Et exhibitio alio cibo, sumpsit Catholicus. In secundo vero & tertio ferculo similiter fecit haereticus. Quarto autem exhibitio, cujus in medio sartago fervens advenerat, in qua compositus erat cibus ille, qui ex collisitis visis, parum permixta farina, dactylorum partibus, olivarumque rotunditatibus affolet exornari: festinans haereticus, priusquam ferculum illud vel mensam tangeret, elevata obviam manu signat: statimque positum colearium sumit, non intelligens an caleret, ferventemque cibum velociter deglutivit. Protinus accenso pectore aestuari coepit, emissoque cum suspirio immenso ventris strepitu, nequam spiritum exhalavit: ablatumque de convivio, locatus in tumulo, terrene molis congerie est coopertus. Tunc exultans presbyter nostrae religionis, ait: Vere ultus est Deus servos suos. Et conversus ad virum cujus erat convivium, dixit: Perit hujus memoria cum sonitu, & Dominus in aeternum permanet: Tu vero appone, quod comedam. Tunc homo ille perterritus, expleto convivio, provolutus est ad pedes presbyteri, conversusque ad fidem Catholicam, credidit cum domo sua qui in hac perfidia tenebatur, & multiplicata est laetitia, sicut prius mulier flagitaverat. Haecenus de re gesta Gregorius, qua terribili judicio. Dominus derisorem derisit, secundum Scripturae divinae eloquium (a): Erit Moab in derisum & in exemplum omnibus in circuitu suo.

LI.

Peritor Arianus male perit.

(a) Hier. 48.

LII.

(b) Greg. de glor. mart. l. 1. c. 81. Ad miraculum provocatur Haereticus.

PAGIUS XII.

Ad num. LV. & seq. Cum Episcopi ad Synodum Brennacensem confluerent, Chilpericus Rex qui praecipis in pugnam ruens adversus

ciatur. Qui vero eum ex ferventi unda sustulerit, ille justitiam consequi comprobetur: quo facto pars diversa ad cognitionem hujus justitiae convertatur. Intellege itaque & tu, haereticus, si haec pars nostra, Spiritu sancto adjuvante compleverit: nihil in sancta Trinitate dissonum, nihil esse dissimile fatearis. Consensit haereticus huic definitioni, & inuito usque mane placito discesserunt.

Sed fidei fervor, per quem haec primum diaconus protulerat, coepit, inimico insidiante, revescere. Diluculo autem surgit, brachium infundit oleo, unguento conspergit; sed tamen loca sancta circum, & Dominum deprecatur. Quid plura? Circa horam tertiam in foro conveniunt: concurrat populus ad spectaculum: accenditur ignis, aeneus superponitur, fervet valde, annulus in unda fervente proicitur. Invitat primum diaconus haereticum, ut ipse eum a calore auferat; sed statim recusavit, dicens: Qui hanc sententiam protulisti, debes auferre. Diaconus vero licet trepidus, tamen denudat brachium. Cumque ipsum vidisset unguentis haereticus presbyter delibutum, exclamavit dicens: Magicis artibus te elutandum putasti, ut haec unguenta diffunderes: nec valebunt ista quae agis.

LIII. Tepefcit in Catholico fideli fervor.

His itaque litigantibus, supervenit diaconus ab urbe Ravenna Hyacinthus nomine; sciscitansque quae esset haec altercatio, ut veritatem cognovit, nec moratus, extracto a vestimentis brachio, in aeneum dexteram mergit. Annulus autem qui ejectus fuerat, erat valde levis ac parvulus, nec minus ferebatur ab unda, quam vento ferri possit vel palea. Quem diu multumque questum infra unius horae spatium reperit. Accendebatur interea vehementer focus ille sub dolio, quo validius fervens non facile assequi possit annulus a manu quaerentis; extractusque tandem. Nihil diaconus sensit in carne sua, sed potius protestatur, in imo quidem frigidum esse aeneum, in summitate vero calore teporis modici continentem. Quod cernens haereticus, valde confusus inicit audax manum in aeneo, dicens: Praestabit mihi haec fides mea. Injuncta manu protinus usque ad ipsa ossum internodia omnis caro liquefacta defluxit, & sic altercatio finem accepit. Ista Gregorius: sed de miraculis jam satis ad pietatem.

LIV. Igne Probata Fides.

Ad postremum autem quid hoc item anno contigerit de Rege Francorum Chilperico Arianam haeresim infectante, videamus. Accidit enim, ut cum idem Rex ad-

LV. Chilpericus Rex declinat in Sabellianismum. Chilpericus Rex in errorem Sabellii incidit.

Arianos, qui Filium Patri Consubstantialem negabant, & limitem praetergressus incidit in errorem Sabellii, qui docuit Patrem & Filium & Spi-

adversus ipsos pugnans victor regreditur, ab alia his contraria hereticorum, turba fuerit captivus abductus, vixque tandem a suis Catholicis liberatus; cum videlicet expugnans suis etiam scriptis Arianos a Sabellianis teneretur deprehensus erroribus. Non audi Gregorium (a), qui rem gestam narrat: *Per idem* (inquit) *tempus Chilpericus Rex scripsit indiculum, ut sancta Trinitas non in personarum distinctione, sed tantum Deus nominaretur, asserens indignum esse ut Deus persona, sicut homo carnis nominetur; affirmans etiam ipsum esse Patrem qui est Filius, idemque ipsum esse Spiritum sanctum qui est Pater & Filius: Sic* (inquit) *Prophetis ac Patriarchis apparuit, sic cum ipsa lex nunciavit. Cumque hac mihi recitari iussisset: Sic, inquit, volo ut tu & reliqui doctores Ecclesiarum credatis. Cui ego respondi: Hac credulitate relicta, pie Rex hoc te oportet sequi, quod nobis post Apostolos alii doctores Ecclesie reliquerunt; quod Hilarius Eusebiusque docuerunt; quod & in baptismo es confessus. Tunc iratus Rex ait: Manifestum est mihi in hac causa Hilarium Eusebiumque validos inimicos haberi. Cui ego respondi: Observare te convenit, neque Deum neque Sanctos ejus habere offensos. Nam scias quia in persona aliter Pater, aliter Filius, aliter Spiritus sanctus. Non Pater assumpsit carnem, neque Spiritus sanctus, sed Filius: ut qui erat Dei Filius, ipse ad redemptionem hominis filius haberetur & Virginis. Non Pater passus, neque Spiritus sanctus, sed Filius: ut qui carnem assumpsit in mundo, ipse offerretur pro mundo. De personis vero quod ais, non corporaliter, sed spiritualiter sentiendum est. In his ergo tribus personis una gloria, una aeternitas, una potestas.*

LVI. Rex acquiescit S. Salvio episcopo.

PAGIUS

& Spiritum Sanctum, esse unam personam, sed nomina tria, Gregorium Turonensem Episcopum frustra conatus est ad suas partes pertrahere: Non post multos vero dies adveniente Salvio Albiensi Episcopo, hac ei precepit recenseri, deprecans, ut sibi consentaneus fieret. Quod ille audiens, ita respondit ut si chartam, in qua hac scripta tenebantur, potuisset attingere, in frustra discerneret, & sic Rex ab hac intentione quiescit, in-

peret. Et sic Rex ab hac intentione quiescit. Hæc de Regis sabellianismo. Adit Gregorius, fuisse Chilpericum poeticis facultatibus leviter excultum, addidisseque Græca elementa Latinis. Celebrat eum quidem Fortunatus (b) ut omnium Francorum Regum antecessorum & æqualium doctissimum, linguasque in primis varias callentem; unde ipse:

*Discernens varias, sed nullo interprete voces,
Et generum linguas unica lingua refert.*

Et inferius:

*Inter utrumque sagax armis & jure probaris:
Belliger hinc radias, legifer inde micas.
De virtute pater reparatur, avunculus ore,
Doctrina studio vincis & omne genus.*

Et de poetica facultate:

*Regibus æqualis, de carmine major habebis
Dogmate vel qualis non fuit ante parens.
Te arma ferunt generis similem, sed litera præfert.
Sic Regum veterum pars simul, atque prior.
Admirande mihi nimium Rex, cujus opime
Prælia robur agit, carmina limapolit.
Legibus arma regis, & leges dirigit armis.
Artis diversæ sic simul iter & cæ-*

Humanum fuit deliquisse Regem, & excusatione dignum, quod dum fertur præceps in pugnam adversus Arium, transgressus limitem in Sabellianismum impigit, ac Christianissimi Regis præclarum reliquit exemplum, cum contraria astruentibus sacerdotibus acquievit. Sed ad felices Sanctorum ad Deum transitus veniamus.

Hoc enim anno S. Maurilium Episcopum Cadurcensem miræ sanctitatis virum ex-

quit Gregorius lib. 3. cap. 45. Ubi agit de rebus anno V. Childeberti Regis transactis, ideoque anno Christi DLXXX.

Ad num. LVII. & seq. Turonensis lib. 5. cap. 41. sermonem habet de morte Maurilii Cadurcensis Urbis Episcopi scientia & virtutibus clarissimi, & cap. 45. de morte Sancti Agricolæ Cabilonensis Episcopi, qui obiit, inquit, Episcopatus anno XLVIII. ævi autem LXXXIII. Quare Agricola anno Christi DXXXII. ad gradum

(b) Fort. carm. l. p.

Chilpericus doctissima polens.

LVII.

XIII. Maurilium, Agricola & Dalmatius Episcopi Galli Sanctitate illustris.

ex hac vita migrasse, idem, tradit Gregorius (a) qui ejus virtutes recenset ac celebrat: itemque sanctum Agricolam Cabilonensem Antistitem evocatum ad superos addit (b). Fuit hic filius senioris Agricolæ æque sancti, a quo una cum juniore Agricola Venantius Fortunatus sacris litteris instructus fuit, ut ipse epigrammate testatum reliquit (c) ad Agricolam Episcopum Cabilonensem, quod alia occasione superius est recitatum.

Jungit eidem coronæ Sanctorum Gregorius Dalmatium Ruthenæ civitatis Episcopum æque hoc anno ad celestia gaudia evocatum. Quam autem terribili Dei judicio pœnas dederit, qui adversus eum probra jaceret & blasphemare præsumpsit, a Gregorio ita accipe (d):

PAGIUS dum Episcopalem evedus fuerat, & tam ipse quam Maurilii anno Childeberti Regis, V. & Christi DLXXX. ad Deum migrarunt. Agricola variis Conciliis hoc sæculo in Gallia celebratis interfuit. Bollandus ad diem XVII. Martii, quo Agricola colitur, recitat acta elevationis Reliquiarum Sancti Agricolæ & SS. Lupi & Silvestri Episcoporum etiam Cabilonensium, & Sancti Desiderati Presbyteri Cabilonensis, Joanne Papa VIII. Ecclesiam Romanam gubernante factæ: sed ea Reliquiæ a Calvinistis sæculo elapso dispersæ, sacrilegeque direptæ. Refert etiam ibidem Gregorius cap. 47. mortem Sancti Dalmatii Ruthenæ Civitatis Episcopi, qui in Supplemento Martyrologii Gallicani colitur Idibus Novembris, qui ideo mortuus est etiam anno DLXXX. De eo legendi San-Marthani in Episcopis Ruthenensibus.

Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DLXXV. qui Kalend. Septemb. superioris Christi anni inchoatur, ait: Die decima Maii maximus fuit terra motus, adeo ut universus populus ad Ecclesias confugerit, & natalitium certamen equestre celebratum minime fuerit. Celebrabatur de more eo die, qui natalis Urbis Constantinopolitanæ erat. De hoc terræ motu Theophylactus lib. 2. cap. 12. hæc scribit: Anno hoc elapso, verna tempestate jam procedente, & humum gramine, arbores frondibus induente, Encaniorum, seu dedicata Urbis anniversario die, primo adhuc anno postquam Mauricius inivit, passa tellus quod solet concussu atrocissimo, veluti si ab imis sedibus exiliret, Constantinopolis quasi sata est. Ex his liquet, diem natalem Urbis Constantinopol. fuisse X. mensis Maii, non vero undecimum, ut a quibusdam perperam existimatum. Præterea prælium inter Chardariganum Perfarum Ducem, & Joannem Mytatonem Magistrum militiæ Romanæ Orientalis ad Nymphium flavium, ubi cum Trigide confanditur, in quo Romani in fugam versi, quodque autumno jam adventante habitum fuisse jam narraverat Theophylactus cap. 9.) pertinet ad currentem Christi annum, quo & Theophanes laudatus accurate illud describit, & tam ipse,

Transobadus autem presbyter epulum in ipsa urbe clericis præparat. Residentibus autem illis, unus presbyterorum cepit Antistitem memoratum impudicis blasphemare sermonibus, & usque ad hoc erupit, ut cum delirum & fatuum nominaret. Hæc eo dicente, pincerna poculum oblaturus advenit. At ille acceptum dum ori proximat, tremere coepit; laxatoque de manu calice, super alium qui sibi erat proximus caput reclinans, reddidit spiritum: ablatusque ab epulo ad sepulchrum humo contactus est. Hæc Gregorius. Moritur & his Tiberii Imperatoris temporibus in Palæstina Sifinnius ex Episcopo factus anachoreta, itemque ejus discipulus magistro sanctitate non impar, ut exitus declaravit (e).

D d d Quin-

quam Theophylactus testantur, Joannem a Mauricio Imperatore Magistrum militiæ Orientalis constitutum esse. Quare autumnus, cujus mentionem facit Theophylactus, intelligendus autumnus currentis anni.

Theophanes laudatus narrato terræmotu, qui XV. mensis Maio Constantinopol. concussit, subdit: Eodem mense Abares, qui non multum ante Sirmium nobilem Europæ Urbem occupaverant, decreta ad Mauricium Legatione postularunt, ut octoginta millibus annua distributionis, quæ sibi a Romanis pendebatur, alia adhuc auri viginti millia adderentur: quam pecuniarum summam Imperator pacis conservanda studio subvere non decrevit. Sed cum Chaganus alia viginti millia centenis illis addici postulare, & recuset Imperator, ille expeditione suscepta Sigidonem everit, multasque alias Urbes Illyrici Præfectura subactis expugnavit: cepitque Anchiolum. Sed bellum hoc longe accuratius descripsit Theophylactus lib. 1. cap. 3. & seqq. aitque, Abares, qui Istrum accolebant, & Sirmium prius ceperant, parvo admodum spatio, quam Mauricius curas Rom. una cum purpura indueret, diutius biennio foedus cum Romanis non servasse: nec cunctatos Singidonem, Augustam, & Viminacium expugnasse, & Anchiolum devastasse: Mauricium duos Legatos ad Chaganum, dum Anchiali esset, misisse, Elpidium sc. & Comentiolum. Sed cum Comentiolum liberius & minacius locutus fuisset, parum abfuit, quin Chaganus eum morti traderet. Anno insipienti, inquit Theophylactus, Elpidius iterum ad eundem missus, & inter eum & Chaganum statuitur, ut Romani vicenis millibus summam priorem cumulent. Verum autumno ineunte, Barbari foedus de integro temerant, bellicæ societatem aperte abiiciunt & asperrantur. Chaganus Martionopolim, aliasque Romanorum Urbes subegit. Quæ partim superiori, partim currenti anno gesta, ut ex laudatis Theophylacti verbis liquet. Moritur Sancta Disciola, ut videre est anno DLXXXVI. Synodus Lugdunensis III. de qua anno DLXXXVII.

(e) Apud Soph. prat. scrip. c. 93.

XV. Abares bellum in Romanos movent.

I. De tempore Martirii Hermenegildi Regis.

Quingentesimus octogesima quartus Christi annus Indictionis secundae nota signatur: quo, die decimatercia Aprilis nobile martyrium Hermenegildi Regis Catholici tum Hispanias, tum etiam universum Christianum orbem mirifice illustravit, Gothorumque gentem Ariana haecenus infamem haeresi tanta corona nobilitavit, ac reddidit gloriosam. De re hac acturi primum omnium, nostro more, rei gestae tempus certis rationibus confirmemus, quod sciamus a diversis ejusmodi insigne martyrium diversis Domini annis collocatum: alii enim anno octogesimo tertio, alii sexto, alii octavo, alii nono id factum affirmant. Verum cui magis credamus, quam S. Isidoro ob oculos haec habenti, invenimus neminem. Cum enim obitum Leuvigildi Regis persecutoris, auctorisque filii necis, anno sequenti referat contigisse, nempe anno regni ipsius decimo octavo;

nihil est penitus, ut post ejus obitum martyrium filii ipsius Hermenegildi Regis quis valeat collocare.

Et ne quis putet errorem illapsum in numerum apud Chronicon Isidori, accipe id magis exploratum ex Synodali- bus Actis, ex quibus pariter anno sequenti habes Leuvigildo defuncto fuisse subrogatum ejus filium Reccaredum. Quod vero his videatur repugnare nota Aera ex numero ab annis Justinii Imp. deducto: ne quis dicere possit potius in illum, quam in istum per notam Aerae numerum supputatum irrepsisse mendum, habet ad haec arguenda Acta Synodalia Toletani Concilii: quod cum habitum dicatur anno quarto Reccaredi Leuvigildi successoris, & eidem numero jungatur Aera (ut ibi ponitur) sexcentesima vigesima septima (qui est annus Domini quingentesimus octogesima nonus) plane habes unde intelligas, ipsum auspiciatum esse regnum

caruat, secundum Alex. DLXXXVI. Kalendis Septembris superioris Christi anni inchoato, scribit: Hoc anno, mensis Decembris die vigesimo, Indictione secunda, Imperator Consul designatus magnorum thesaurorum munera Urbi largitus est. Quare Kalendis Januarii hujus Christi anni Mauricius Consul processit. Adhaec Theophylactus lib. 1. cap. 12. ait: Agebatur annus Mauricii secundus, cum hyeme Consul creatus, consensu curru Imperatorio, summe conspicuus erat. Quae verba cum Em. Cardin. Norisius in Dissert. de Synodo quinta cap. 9. paragr. 3. de anno Christi superiori primum explicasset, postea in Dissert. III. de anno & epochis Syro-Macedonum cap. 6. pag. 200. recte vidit, Mauricius mense Decembris anni DLXXXIII. in annum Christi proximum DLXXXIV. designatum fuisse Consulem, meque in Dissert. Hypatica laudati Theophylacti verborum sensum attigisse. Hoc passim infra certissimis argumentis demonstrabo, ne quis impoterum hac de re controversiam moveat. Bironius an. DLXXXVII. num. I. vulgarem, quae tunc invalescebat, opinionem secutus est, Mauricius scilicet proximus a suscepto Imperio Kalendis Januarii Consulatum iniisse. [2]

A num. I. ad IX. Sanctus Hermenegildus Leu-

PAGIUS SEC. VI. Anno Erae Hispan. DCXXII. A. C. 584.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6077.

5. BA. 25. P. 2. April. Indict. 2.

JESU CHRISTI 584.

PELAGII II. PAPÆ 7.

MAURICII IMP. 3.

I. Consulatus Mauricii Imp.

[1] Hic annus ista formula notatus: II. Mauricio Tiberio Aug. solo Consule, ita Auctor Chronici Alexandrini, licet errore Exscriptoris ibidem legatur, μετὰ τῆς particula enim μετὰ idest, post, perperam addita; quod Ducangius in editione hujus Auctoris non animadvertens, Fastos Orientales, quos jam in Dissert. Hypatica accurate consignaveram, fusdeque vertit. Consulatum Mauricii in hunc annum incidere certo constat, non tantum ex Chronico Alexandrino, dum Postconsulatus ejus exprimit, annumque superiorem sine Consulibus fuisse affirmat; sed etiam ex Theophane, Cedreno, Auctore Miscellæ, Fastis Heraclianis, & Theophylacto. Theophanes enim anno In-

NOTÆ

[1] In epitome temporum & Indiculo Paschali ad annum a passione Domini DLVII. qui est Christi 584. litteris Langobardicis adnotatur: Consulatu Augusti Mauricii. Anno Imperii secundo, primus Mauricii consulatus incipit; qua de re Pagius in Dissertatione Hypatica pagin. 337. Hinc inscriptio apud Fabretum pag. 734. n. 460. quæ pertinet ad A. D. 585.

DIE IIII. ID. SEPTEMB. IMP. DN. MAURICIO P. P. AVGVSTO ANNO III. P. C. EIVSDEM ANN. II. IND. QVARTA

Indictio quarta inchoata a Kal. Septembr. anni 585. denotat hoc eodem anno 585. tertium Imperii, & secundum post ejus consulatum fuisse; quare decipitur Pagius, qui A. D. 586. annum P. C. secundum statuit. Vide Philippum a Turre in memorata sæpius Dissertatione pag. 162. GEORGIUS

[2] Pinionem Pagii, & Norisii suspicio, & veneror; at scrupulum in hoc meam proponere non irreligiosum duco. Apud Cl. Maffejum extat papiraceum quoddam Instrumentum ita signatum: Imp. Dn n Tiberio pp. Aug. anno nono pc. ejusdem anno octavo, sub d festo iduum Martiarum, ind. nona. Exhibetur hisce annus 591. qui cum esset post Consulatum Mauricii octavus, indicare videtur Mauricius anno 583. Consulem egisse. Vide dicta ad A. 565. 2. MANSI

gnum anno sequenti post patris obitum: ex quibus consentientia vides Isidoro Acta Synodalia de obitu Leuvigildi, quod contigerit anno sequenti. Cum vero ante annum filii ipsius martyrium consummatum constet, utique hoc anno & non alio id factum evidenter apparet.

III. Quod autem deducatur hoc ipsum ex tabulis astronomicis ab Ambrosio, eo quod hoc ipso anno & non sequentibus contigerit celebrari Pascha eo die quo & martyrium subit; frivolum videri potest ex ejusmodi tabulis hoc asserere, cum Ariani de quorum paschate agitur, nequaquam Catholicorum legibus subdrentur. Firmior stet sententia ex Synodali- bus (ut diximus) Actis asserta, hoc anno, nec postea, nec antea contingere potuisse martyrium Hermenegildi. Cum enim (ut dictum est) anni unius interlapsus spatium a cæde martyris usque ad obitum patris etiam Gregorius asseveret, & liqueat pariter sequenti anno ipsum Leuvigildum esse defunctum; necesse est asserere, hoc anno S. Hermenegildum gloriosum consummatum martyrium. Hæc satis de his quæ spectant, ad tempus.

IV. Quæ vero hæc præferent, ex Gregorio Turonensi petamus, nimirum prodictionem factam a Græcis, qui a Tiberio missi in auxilium venerant Hermenegildi, quem nominat Hermenechildum; cujus rei gratia ipse Rex patri justa spontenti se dedit: ait enim (a): At ille, nempe Leuvigildus parans, datis Præfecto Imperatoris triginta millibus solidorum, ut se a filii solatio revocaret, commoto exercitu contra eum venit. Hermenegildus vero vocatis Græcis contra patrem egreditur, relicta in urbe conjugæ suæ. Cumque Leuvigildus ex adverso veniret, relicta a solatio, Græcorum scilicet, Hermenegildus cum videret nihil se prevalere posse, Ecclesiam quæ erat propinqua expetiit, dicens: Non veniat su-

(a) Greg. Tur. hist. Franc. l. 5. c. 38.

PAGIUS S. Hermenegildus interficitur. vigildi Visigothorum Regis Ariani filius natu major anno tantum sequenti Martyrium consummavit, ut Abbas Biclariensis & Gregorius Turonensis, qui hoc tempore vivebant, nos edocent. Prior scribit: Anno III. Mauricii, qui est Leovigildi XVII. annus, Hermenegildus in Urbe Tarracconensi a Sisherto interficitur. Franci Galliam Narbonensem occupare cupientes cum exercitu ingressi: in quorum congressionem Leovigildus Reccaredum filium obviam mittens, & Francorum est ab eo exercitu repulsus, & Provincia Gallacia (legendum Gallia) ab eorum infestatione est liberata. Castra vero duo cum nimia hominum multitudine unum pare, alterum bello occupat. Castrum vero qui Hodierno vocatur, turissimum valde in ripa fluminis Rhodani ponitur: quod Reccaredus Rex fortissima pugna aggressus obruit: & victor ad patrem patriamque rediit. Sed loco, Hodierno, legendum, Ugerno, cujus Arelatenium Castrum meminere Strabo lib. 4. Cyprianus in Vita Sancti Cæsarii Arelatenis Epi-

per me pater meus: nefas est enim aut patrem a filio, aut filium a patre interfici. Hæc audiens Leovigildus, mist ad eum fratrem ejus; qui dato sacramento, ne humiliaretur, ait: Tu ipse accede, & proferne pedibus patris nostri, & omnia indulgebit tibi. At ille poposcit vocari patrem suum. Quo ingrediente, prostravit se ad pedes illius; ille vero apprehensum osculatus est eum, & blandis sermonibus delinitum duxit ad castra: oblitusque sacramenti, innuit suis, & apprehensum spoliavit eum indumentis suis, induitque illum veste vili; regressusque ad urbem Toletum, ablatis pueris ejus, mist eum in exilium cum uno tantum puerulo. Hæc Gregorius: verum non in exilium, sed in carcerem fuisse detrusum, omnes affirmant. Conjugem vero ejus ereptam a Græcis & ductam in Africam, ut perducerent eam ad Imperatorem, ibi defunctam tradit (b): sed in eo quam prudens, ipse viderit, dum appellat miserum Hermenegildum judicio divino in prælio derelictum, quod contra genitorem quantumlibet hæreticum, talia cogitarit. Quasi non monuisset Dominus, pietati erga Deum, patrem, matrem, & omnia post habenda. Sed jam ea quæ de ipso Rege martyre omni fide testata S. Gregorius narrat, hic reddamus: ait enim (c):

Sicut multorum qui ab Hispaniarum partibus veniunt, relatione cognovimus, Constantia Hermenegildi. Sicut multorum qui ab Hispaniarum partibus veniunt, relatione cognovimus, Constantia Hermenegildi Rex Leuvigildi Regis Visigothorum filius ab Ariana hæresi ad fidem Catholicam, viro reverendissimo Leandro Hispalitano Episcopo dudum mihi in amicitia familiariter juncto prædicante, conversus est; quem pater Arianus, ut ad eandem hæresim rediret, & præmiis suadere, & minis terrere conatus est. Cumque ille constantissime responderet, numquam se veram fidem posse relinquere, quam semel agnovisset; iratus

D d d 2 pa-

scopi, & Gregorius Turonensis lib. 8. cap. 30. Joanni Biclariensi suffragatur Gregorius Turonensis lib. 8. cap. 28. ubi loquens de gestis anno Childeberti Regis X. qui in annum Christi DLXXXV. convenit, ait: Igitur Ingundis a viro (nempe Sancto Hermenegildo) cum Imperatoris exercitu derelicta, dum ad ipsum Principem cum filio parvulo duceretur in Africa defuncta est, & sepulta. Leuvigildus vero Hermenegildum filium suum, quem ante dicta mulier habuit, morti tradidit. Quibus de causis commotus Guntchramnus Rex, exercitum in Hispanias destinavit, scilicet ut prius Septimaniam, quæ adhuc intra Galliarum terminum habetur, ejus Dominationi subderent: & sic in antea proficisceretur, &c. quæ fultus sequentibus capitibus profequitur, atque Reccaredum filium Leuvigildi Ugernum Arelatense Castrum irrupisse, & se intra muros Nemausensis Urbis inclusisse. Quibus verbis patet, eum loqui de eadem expeditione, de qua Biclariensis, & cum eo in anno rei gestæ

(b) Greg. Tur. li. 6. c. 43. & l. 8. c. 18.

(c) Greg. dialog. lib. 3. c. 31. v. Constantia Hermenegildi.

III. Mortem ejus Franci ulciscuntur.

pater cum privavit regno, rebusque spoliavit omnibus. Cumque nec se virtutem illius emollire valuisset, in arctam illum custodiam includens, collum manisque ejus ferro ligavit. Cœpit itaque idem Hermenegildus Rex juvenis terrenum regnum despiciere, & forti desiderio caeleste quærens in ciliciis vinculatus jacens, omnipotenti Deo ad confortandum se preces effundere; tantoque sublimius gloriam transeuntis mundi despiciere, quanto & religatus agnoverat nihil fuisse quod potuerit auferri.

VI. Superveniente autem Paschalis festivitatis die, intempeste noctis silentio, ad eum perfidus pater Arianum Episcopum misit, ut ex ejus manu sacrilegæ consecrationis communionem perciperet, ac per hoc ad patris gratiam redire mereretur. Sed vir Deo deditus Ariano Episcopo venientem exprobravit, ut debuit, ejusque a se perfidiam dignis increpationibus repulit: quia etsi exterius jacebat ligatus, apud se tamen in magno mentis culmine stabat securus. Ad se itaque reverso Episcopo, Arianus pater infremuit; statimque suos apparitores misit, qui constantissimum confesorem Dei illic, ubi jacebat, occiderent. Quod & factum est. Nam mox ut ingressi sunt, securem cerebro ejus infligentes, vitam corporis abstulerunt: hocque in eo valuerunt perimere, quod ipsum quoque qui peremptus est, in se constitutus despexisset. Sed pro ostendenda vera ejus gloria, superna quoque non defuere miracula. Nam cœpit in nocturno silentio psalmodia cantus ad corpus ejusdem Regis & martyris audiri, atque ideo veraciter Regis, quia & martyris. Quidam etiam ferunt, quod illic nocturno tempore accensa lampades apparebant: unde & factum est, quatenus corpus illius ut videlicet martyris jure a cunctis Fidelibus venerari debuisset. Pater vero perfidus

Martyrium Hermenegildi;

Signa divinitus ostensa post martyrium.

PAGIUS ita convenire; quod & ex eo etiam patet, quod ipso initio libri 8. agat de iis, quæ anno XXXIV. Guntramni Regis, qui in an. Christi DLXXXV. incidit, contigere. Hoc porro bellum in Septimania a Gantramno Hermenegildi mortem ultro gestum.

IV. Ugerni situs magnis hæcenus tenebris circumseptus, licet Hadrianus Valesius in Notitia Galliarum ac in voce Ugernum, pro certissimo haberi debere scribat, Castrum illud fuisse Belliquadrum, Tarasconi oppositum, & solo Rhodano ab eo divisum; vel potius insulam Gerovicam; Tarasconem inter & Belliquadrum positam, quam Rhodanus absorbit. Nam verum quidem est, Biclariensem Abbatem citatum, qui hoc tempore in Hispania vixit, asserere illud ad ripam Rhodani fuisse; sed ex Tabula Peutingeriana patet, Ugernum aliquot milliaribus a Rhodano distasse. Illud ergo tantum nobis certo innotescit, Ugerni Castrum extitisse in Septimania, Rhodano fluvio, Nemauso, ac Arelati vicinum, & anno quingentesimo octogesimo quinto,

& parricida commotus poenitentia, hoc fecisse se doluit: nec tamen usque ad obtinendam salutem poenituit. Nam quia vera esset Catholica fides cognovit, sed gentis suæ timore perterritus ad hanc pervenire non meruit. Hæc Gregorius: habet eadem Ado Viennensis.

Addidit & illud amplius, ut quamvis visus sit poenituisse necis illatæ filio, non tantum non deseruerit perfidiam, cujus impulsu execrandum facinus perpetravit, sed iracundia ex dolore concepta exarsuans eam acrius propagavit; utpote qui ejus causa adversus Catholicos acerbiorum persecutionem excitavit, relegans Orthodoxos Episcopos in diversa loca, Ecclesiæque bonis spoliatis. Exulasse tunc quidem constat S. Leandrum atque Fulgentium fratres Episcopos, Mausonam Archiepiscopum Emeritensem, Licinianum Carthaginensem Antistitem, Joannem quoque Gerundensem Episcopum & alios. Sed ut, quorum est ex confessione memoria gloriosa, trophæa erecta prosequamur, dicendum de his singulis, primumque de S. Leandro, de quo hæc habet Isidorus (a): Hic namque in exilii sui peregrinatione composuit duos adversus hæreticorum dogmata libros eruditione sanctarum Scripturarum ditissimos, in quibus vehementi stylo Ariane hæresis *confodit atque detegit impietatem; ostendens scilicet quid contra eosdem habeat Catholica Ecclesia, vel quantum distet ab eis religione, vel fidei sacramentis. Exerat & aliud laudabile ejus opusculum adversus instituta Arianorum, in quo propositis eorum dictis, suas responsiones apponit. Hæc de armis, quibus etiam exulans Leander persequentes profligavit inimicos: quibus quoque missilibus perfidum apostatam Vincentium Cæsaraugustanum Episcopum vulneravit, adversus quem alii quoque Orthodoxi Episcopi decertarunt

VII. Leuvigildus persecutor Orthodoxos.

(a) Isidor. de Ser. Eccl. c. 18.

*impicitis

non autem anno quingentesimo octogesimo sexto, ut perperam Cointius eo anno num. IV. a Recaredo Visigothorum Rege expugnatum esse. Error inde natus Cointio, quod eadem Sancti Hermenegildi ad eum annum distulerit: Hadrianus enim Valesius lib. 13. Rer. Franc. qui Martyrium illud suo anno reddidit, recte etiam Recaredi victoriam cum eodem copulavit. Baronius primum istud bellum Francos inter & Gothos confusit cum alio, quod infra videbimus diversum fuisse, ac contigisse an. DLXXXIX.

Sanctus Gregorius Papa lib. 3. Dial. cap. 31. diem, quo Hermenegildus Martyrium passus est, S. Hermenegildi vitatis die, intempeste noctis silentio, ad Hermenegildum perfidus pater Leuvigildus Arianum Martii Episcopum misit, ut ex ejus manu sacrilegæ consecrationis communionem perciperet, ac per hoc ad patris gratiam redire mereretur. Sed vir Deo deditus Ariano Episcopo venientem exprobravit, ut debuit, ejusque a se perfidiam dignis increpationibus repulit. Ad se itaque reverso Episcopo

V. Hermenegildus die XXIV.

(a) Isidor. ibid. c. 21. runt. Ait enim idem Isidorus (a): Severus Malacitanæ sedis Antistes, collega & socius Liciniani Episcopi, edidit librum unum adversus Vincentium Cæsaraugustanæ urbis Episcopum, qui ex Catholica fide in Arianam pravitatem fuerat devolutus &c. Recenset alia ejusdem celebri viri monumenta. Porro Licinianum ejus collegam Carthaginensem Episcopum exulasse, pariterque pervenisse Constantinopolim, tradit Isidorus, ibique ab æmulis extinctum veneno.

VIII. Sed audi de exulante Joanne Episcopo Gerundenſi: Fuit iste (inquit Isidorus) (b) natione Gothus provincia Lusitania Scallabalanus. Hic cum esset adolescens, Constantinopolim pervexit, ibique Græca & Latina eruditione nutritus, septimo demum anno in Hispanias reversus est, eodem tempore, quo incitante Rege Leuvigildo Ariana fervebat insania. Hunc suprascriptus Rex cum ad nefanda hæresis credulitatem compelleret, & hic omnino resisteret, exilio trusus, Barcinonæ relegatus per decem annos multas insidias & persecutiones ab Arianis perpeſsus est. Qui postea condidit monasterium, quod nunc Biclara dicitur, ubi congregata monachorum societate, scripsit Regulam ipsi monasterio profuturam, sed & cunctis Deum timentibus satis necessariam. Addidit & in libro Chronicorum ab anno primo Justinii Junioris principatus usque ad annum octavum Mauritii Principis Romanorum, & quartum Recaredi Regis annum, historico compositoque sermone valde utilem historiam. Hæc de Joanne Isidorus, qui inferius addit de Maximo Episcopo Cæsaraugustano in eodem scribendi argumento versato: Scripsit (inquit) (c) & brevi stylo historiolum de his quæ a temporibus Gothorum in Hispaniis acta sunt, historico & composito sermone. At perierunt ista. Sed & inter hos æque adnumerandus Eutropius Episcopus Valentinus, cujus idem lucubrations recenset (d):

IX. Floruisse namque visæ sunt diebus istis Hispaniæ viris valde disertis, adversus

PAGIUS Arianus pater infremuit, statimque suos apparitores misit, qui constantissimum Confesorem Dei illic ubi jacebat, occiderent, quod & factum est. Cum autem divus Hermenegildus tam in veteribus, quam in recentibus Martyrologiis colatur die decima tertia mensis Aprilis, annoque DLXXXVI. Sabbatum sanctum in illum diem incidit, Henſchenius ad diem XIII. Martii in Commentario prævio ad Vitam Sancti Leandri Episcopi Hispanensis, & ad diem XIII. mensis Aprilis, qui Sancto Hermenegildo sacer est, ac Cointius anno DLXXXVI. num. III. existimant, Martyrium illud ad an. DLXXXVI. pertinere. Verum præterquamquod Sanctos Confesores ac Martyres aliis plerumque diebus, quam quibus ad Deum migrarunt, Ecclesia ve-

(c) Isidor. de Eccl. Ser. c. 33.

(d) Isidor. ibid. c. 32.

quos certamen Leuvigildum suscepisse diximus: sed nec ipsi satis exagitasse Catholicos in Hispaniis commemorantes; verum & Suevos haud pridem una cum Rege (ut dictum est) ad Catholicam fidem conversos a recta fide abire coegit: quos ipsos (ut habent Acta Concilii tertii Toletani) Reccaredus ejus in regno successor ad fidem Catholicam revocavit, ut suo loco dicemus. Quomodo autem Leuvigildus Suevos subegerit, quæ occasione eorum regnum invaserit, Isidorus in Chronico Suevorum ita paucis ostendit: Mironi Eburicus filius in regnum succedit, quem adolescentem Audicas assumpta tyrannide regno privat, & monarchum factum in monasterio damnat: pro quo non est dilata sententia. Mox enim Leuvigildus Gothorum Rex Suevis bellum inferens obtento eodem regno, Audicam dejecit, atque eodem tempore, post regni honorem presbyteri officio consecravit. Sic enim oportuit, ut quod Regi suo fecerat, rursus idem ab alio congrua meriti necessitudine pateretur. Regnum autem Suevorum deletum in Gothos transfertur; quod mansit annis centum vigintiseptem. Hucusque Isidorus. Reliqua de Leuvigildo dicemus anno sequenti.

Non Hermenegildi tantum sanguine illustrata est Hispaniarum Ecclesia, sed & Vincentii Abbatis. Cernens enim hic maximam esse irrogatam ignominiam Christiano Catholico nomini per Vincentium Cæsaraugustanum Episcopum (uti superius dictum est) nomenque Vincentii in apostata Vincentio labefactum; e solitudine profluit iste Vincentius, adversus Arianam blasphemiam ubique pugna-re non desinens: qui ab Arianis comprehensus, affectus verberibus, est detrusus in carcerem: dimissus vero tandem ab illis martyris coronam eidem invidentibus, ubi majori spiritus ardore in Arianos investus, eosdem una cum Ariana hæresi exagitasset, ante fores monasterii ab eisdem irruentibus crudelissime peremptus est Legione, undecima mensis Septembris, qua die in Ecclesia Occidentali anniversa-

Leuvigildus Suevos a Fide revocat.

X. Vincentii abbatis Martyrium.

neretur, Biclariensis Abbas & Gregorius Turo-nensis Hermenegildo æquales eum an. DLXXXV. peremptum esse diserte affirmant, ideoque die XXIV. Martii; cum anno sequenti Pascha die XXV. ejusdem mensis celebratum fuerit. Porro ideo Baronius Hermenegildi Martyrium hoc anno collocavit, quia Leuvigildi patris mortem anno sequenti contigisse putabat. Sed eam ad an. DLXXXVI. revocandum, infra monstrabimus. VI. Ad num. IX. & seq. Regnum Suevorum anno tantum sequenti in Leuvigildi potestatem venisse, & cum Regno Gothico unitum esse anno DLXXXII. ibidem numero XII. ostendimus. Sanctum vero Vincentium Abbatem Legionensis Monasterii in Hispania antequam Theodemirus Suevorum Rex imperaret Marti-

VI. Regnum Suevicum cum Gothico unitum post Martyri-gionensis Monasterii in Hispania antequam Theodemirus Suevorum Rex imperaret Marti-

faria memoria celebratur. Sed ex Hispaniis ad Gallias.

XI. Eodem anno per Igidium Rhemensem Episcopum & alios collegas legatos compositae sunt res Francorum, pace stabilita, ea conditione, ut post obitum Chilperici Childebertus ei haeres in universo Regno succederet: habet ista Gregorius (a). Tanti boni auctor qui extitit, ipse Igidius pacis conciliator clarus fuit his diebus Antistes; cujus laudes cecinit egregie Venantius Fortunatus his versibus (b), quos ut dignum gloriae tanti viri monumentum hic tibi integre reddimus:

(a) Greg. l. 6. c. 3. 31. & l. 7. c. 14.

(b) Fort. carm. l. 3.

Actibus egregiis veneranda culmen Igidii, Ex cuius meritis crevit honore gradus.

Substrabor ingenio, compellor amore parato, Laudibus in vestris prodere paucis favens.

Namque reus videor tantis existere causis, Si solus taceam, quidquid ubique sonat.

Sed quamvis nequeam digno sermone fateri, Da veniam voto me voluisse loqui. Exiit in mundum gestorum fama tuorum, Et meritis propriis fidus in Orbemicas.

Clarius effulges, quam Lucifer ore sereno: Ille suis radiis, tu pietate nites.

Nil lupus insidiis cauto subducit ocelli, Te pastore sacro pervigilante regem. Facundo eloquio caelestia dogmata fundis: Ecclesia crevit te monitore domus. Pontificis studio correctio plebis habetur: Ne tenebrae noceant, semita lucis ades.

Cunctorum recreas animos dulcedine verbi: Qui satias epulis, pascis & ore reges.

Igidii Rhemenensis Episcopi laudes.

VII. Pax inter Francorum Reges sancita.

PAGIUS tyrium fecisse demonstrabimus anno DCXXX. quo Baronius de ejus Martyrio rursus verba facit, arbitratus, Vincentium, de quo ibi dixerit, alium esse a Vincentio, cujus hoc anno mentionem facit, quamvis unus idemque sit, qui Ricila Suevorum Rege Ariano regnante, mortem cum Sociis pro fide Christi appetiit.

Ad num. XI. Gregorius Turonensis lib. 6. cap. 1. scribit: Anno sexto Regni sui Childeberti Rex rejectam pacem (ubi accusativus absolute ponitur a Gregorio, ut quandoque ab aliis Antiquis, pro rejecta pace) Guntchramni Regis,

Præcepta implentur: non solo pane cibamur:

Delicias capimus, quas tua verba ferunt.

Ut gaudet corpus, cui mitior esca paratur;

Sic animæ gaudent, si tua lingua sonet.

Hæresis ira cadit, forti te milite Christi:

Acquis Regi quæ dedit arma tibi. Qui purgas spinis agros sermone colente,

Et mundata Deo surgit ubique seges.

Qui venit huc exul, tristis, desessus, egenus,

Hic recipit patriam, te refovente, suam.

Quæ doluit tollis, gemitus in gaudia vertens,

Exilium removens, reddis amore lares.

Pauper habere cibum, meruit quoque nudus amictum:

Invenit hic semper quæ bona quisque cupit.

Consultum tribuis generaliter omnibus unum:

Qui populi pater es, tot pia ritibus geris.*

Hæc tibi vita diu, Domino tribuente, superstit,

Atque futura micet lucidiore die.

Hactenus Venantius Fortunatus: ex quibus profecto non laudes tantum Igidii Episcopi habes expressas, sed & eorum qui bene præsumt suis Ecclesiis Episcoporum partes, quas debent explere, enumeratas. Verum quod ad ipsum Igidium Rhemensem Episcopum spectat, novissima ipsius haud adeo fuisse felicia, idem Gregorius Turonensis affirmat: sed de his dicendum inferius suo loco.

Quæ vero his diebus accidisse idem Gregorius tradit jam dicamus: obortam enim sibi esse occasionem ad Chilpericum Regem scribendi hoc anno, ut fures liberaret a morte, qui ob sacrilegium ingens perpetratum multandi ab ipso Rege erant, ipse docet his verbis (c): His die-

* regis

XII. Pro suis Gregorius intercedit.

(c) Greg. Tur. hist. l. 6. c. 10.

cum Chilperico conjunctus est. Mummolus a Regno Guntchramni fuga dilabitur, & se infra murorum Huennicorum munitionem concludit. Quare pax hæc inter Francorum Reges sancita anno Christi DLXXXI. qui sextus erat Childeberti Regis. Hoc confirmat Marius Aventicensis, qui ad Indictionem XIV. seu annum Christi DLXXXI. quo Chronicon suum absolvit, ait: Eo anno Mummolus Patricius cum uxore & filiis, & multitudine familia, ac divitiis multis in Marca Childeberti Regis, idest Avinionem, confugit. Inclaruit Mummolus in bellis a Gallis adversus Langobardos gestis, ut vide-

re

diebus basilica S. Martini a furibus effracta fuit, qui ponentes ad fenestram apertam cancellum, qui super tumulum cujusdam defuncti erat, ascendentes per eum effracta vitrea sunt ingressi: auferentesque multum auri argentique & palliorum holoseriicorum, abierunt, non metuentes super sanctum sepulcrum pedem ponere, ubi vix os applicare præsumimus. Sed virtus Sancti voluit hanc temeritatem etiam cum judicio manifestare terribili. Nam hi perpetrato scelere ad urbem Burdegalensem venientes, orto scandalo, unus alterum interemit: sicque patefacto opere, furtum repertum est, ac de hospitali eorum argentum comminutum & pallia sunt extracta. Quod cum Regi Chilperico nuntiatum fuisset, iussit eos alligari vinculis, & suo aspectui presentari. Tunc ego metuens, ne ob illius causam homines morerentur, qui vivens in corpore pro perditorum vita sæpius deprecatus est; epistolam Regi precepcionis transmisit, ne no-

bis non accusantibus, ad quos prosecutio pertinebat, hi interficerentur. Quod ille benigne suscipiens, vitæ restituit: species vero quæ dissipata fuerant, studiissime componens, loco sancto reddi præcepit. Hæc Gregorius, specimen egregium edens mansuetissimi sacerdotis.

Post hæc autem idem auctor diver- Qui hoc anno sancti viri ex hac vita discesserunt. (a) Greg. Turon. hist. l. 6. c. 7. (b) Ibid. l. 6. c. 8. (c) Greg. Turon. in vita SS. Patr. apud Surium die 1. Jul. (d) Greg. Tur. hist. l. 6. c. 9.

XIII. Qui hoc anno sancti viri ex hac vita discesserunt. (a) Greg. Turon. hist. l. 6. c. 7. (b) Ibid. l. 6. c. 8. (c) Greg. Turon. in vita SS. Patr. apud Surium die 1. Jul. (d) Greg. Tur. hist. l. 6. c. 9.

PAGIUS re est in lib. 3. Pauli Diaconi cap. 4. & seqq. Zgydus Rhemenis Episcopus qui in Aula Childeberti Regis potentissimus erat, cum aliis Proceribus in Legionem ad Chilpericum Regem venit, & pacem stabilivit ea conditione, ut post obitum Chilperici, qui nullos tunc habebat liberos, Childebertus ei succederet. Verum postea Chilperico natus est Clotarius, qui post patrem regnavit.

Ad num. XIII. Turonensis ibidem cap. 7. meminit Sanctorum Ferreoli Episcopi Uctienis, Eparchii Abbatis Incalismensis, & Domnoli Episcopi Cenomanensis, qui anno sexto Childeberti Regis ad Deum migrarunt, ideoque anno DLXXXI. Ferreolus Ansberti filius Sancto Firmino Episcopo Uctiæ patruo suo successit anno DLIII. ut ex ejus Vita a se ex Veteri MS. publicata colligit Marcus Antonius Dominicus. In ea Urbe Monasterium instituit, quod de suo nomine Ferriolacense nuncupavit. Extat ejus Regula in Codice Regularum apud Holstenium, cujus capitula pleraque conformia sunt statutis Sancti Cæsarii Episcopi Arelatenis, ut ostendit Cointius anno DLVIII. num. IX. & seqq. E vivis excessit, postquam Pontificatum tenuit annis XX. & VIII. ut in ejus Vita dicitur, ubi & legitur eum mortuum II. Nonas Januarii.

Eparchius in Urbe Petragoricensi natus, religiosa militia seculari, insecis omnibus Monachum induit; sed cum de ipso præcellens fama multa jactaret, venit ad quandam solitudinem, ubi sedem fixit ad Carantem fluvium, & cum licentia Sabaudis Episcopi Petragoricensis se se inclusit. Postea Monachis Præfectus diebus ac noctibus ab oratione non cessavit. Denique cum annos triginta novem in reclusione expleisset, nullo radio fatigatus die Kal. Jul. emisit spiritum, inquit Anonymus coetaneus in ejus Vi-

IX. Obitus S. Eparchii Reclusi Incalismensis.

NOTÆ [1] Bollandistæ ad diem 19. Junii pag. 862. melius quam ab illis factum fuerat ad diem 26. Maii, ubi de S. Domnolo, discutientes chronologiam Episcoporum Cenomanensium evincunt S. Domnolum obiisse A. 483. sedisse annis 26. non 46. uti male legitur in Actis Episcoporum Cenomanensium apud Mabillonium in vet. Anal. c. 5. Ac denique ordinatum fuisse A. 557. MANSI

ta a Mabillonio Saeculo I. Benedictino publicata, quæ & jam extabat apud Surium, sed stylo immutato. Gregorius quidem Turonensis habet eum demortuum post annos reclusionis XL. sed Cointius anno DLXXXI. num. VII. asserit, caput 8. libri sexti Gregorio Turonensi deesse in MSS. Bellovacensi & Corbeienfi. Extat Eparchii Reclusi Monasterium prope Urbem Incalismam.

Mabillonius Tomo III. Veter. Anal. pag. 96. gesta Episcoporum Cenomanensium ex veteri MS. Ecclesiæ Cenomanensis publicavit, in quibus mentio cujusdam donationis a Domnolo factæ anno XX. Regni Domni nostri Chilperici, gloriosi Regis, prid. Non. Septembris, ideoque anno quingentesimo octogesimo secundo, mensis Septembris initio, adhuc in vivis erat Domnolus. In iisdem gestis dicitur sedisse annos XLVI. mensis XI. dies XXIV. & obiisse plenus dierum Kal. Decembris. Verum in annos Sedis ejus error irrepsit; cum Innocentius Domnoli antecessor Synodo Aurelianensi IV. anno DXLI. subscripserit. Cointius anno DXLV. num. XVII. notavit fidem non mereri caput nonum lib. 6. Gregoriani; cum totum absit a MSS. Corbejenfi & Metensi, resque multas contineat historicæ veritati contrarias. Legenda ejus Vita apud Bollandum ad diem XVI. Maii ab Auctore synchro scripta, ubi dicitur, Domnolum construxisse in suburbio Civitatis Cenomanensis Monasterium in honorem Sanctorum Martyrum Vincentii & Laurentii, quod etiamnum Monasterium Sancti Vincentii martyris appellatur [1].

Sancti Mauri Abbatis Glannafoliensis, & Ordinis Benedictini in Gallia Fundatoris mortem recitat hoc anno Baronius. Verum cum anno quingentesimo quadragesimo quarto in Galliam

X. Obitus S. Domnoli Episcopi Cenomanensis. XI.

CHRISTI
584.PELAGII PAP. II.
7.TIBERII IMP.
3.

nomanensem Episcopum æque sanctitate ac miraculorum virtute conspicuum. Quos omnes facit Sanctorum catalogus, quem appellant Martyrologium habet certis diebus, quibus ex hoc mundo discesserunt, adscriptos, anniversarii cultus memoria celebres. Reperitur præterea hoc eodem anno ad cæleste præmium vocatus S. Maurus Abbas, anno videlicet ab ejus in Gallias adventu quadragesimo primo: cujus res gestas profecutus est historico stylo Faustus monachus ipsius discipulus, eas scribens ad Bonifacium tertium ejus nominis, qui post sanctum Gregorium Papam secundus Pontifex numeratur.

XIV. Hoc item anno, jam impleta Indictione secunda, incipiente vero Indictione tertia, quarto Nonas Octobris Pelagius Papa fatigatus admodum Longobardorum assiduis bellis, post foedus cum illis initum, jusjurando perfracto iterum rediit, ab Imperatore Tiberio petiturus auxilium, legat, Constantinopolim Honoratum Notarium, cui ad Gregorium diaconum Apocrisarium ibidem apud Imperatorem agentem has litteras dedit (a):

(a) Pelag.
ep. 5.

Pelagius Episcopus dilecto filio Gregorio venerabili diacono.

XV. Omnia quidem quæ necessaria fuerunt, per Honoratum Notarium tibi curavimus indicare: quem cum fratre & coepiscopo

PAGIUS

Annus e-
mortualis
S. Mauri
Ordinis
Benedicti-
ni per Gal-
lias propa-
gatoris.

venit, ut suo loco vidimus, mors ejus in annum sequentem differenda. Faustus enim in ejus Vita a Mabillonio sæculo I. Benedictino Notis illustrata num. LXX. ait: Dolor lateris graviter Beatum invasit Maurum, qui languore ingravescente, quadragesimo primo adventu sui ad eundem locum anno, decimo octavo Kalendarum Februariarum die feliciter migravit ad Dominum, ideoque die XV. mensis Januarii insequentis, Christi anni. Addit Faustus: dies autem vite B. Mauri ita supputantur. Oblatus est Deo, ac traditus B. Benedicto cum duodecim esset annorum (anno sc. DXXIV. habitavit cum eo viginti annis: nempe usque ad finem anni DXLIII.) commoratus est in Monasterio suo, quod ipse edificavit, annis quadraginta; diebus quatuordecim, qui simul sunt anni septuaginta duo, & dies quatuordecim, ideoque S. Maurus in lucem prodit die prima vel secunda mensis Januarii anni quingentesimi decimi tertii, & anni illi XII. quibus natus erat, quando ad Sanctum Benedictum venit, & XX. quibus cum eo commoratus est, incompleti fuere. Odo Glanafoliensis Abbas, qui vitam Sancti Mauri a Fausto scriptam nobis conservavit, anno octingentesimo quadragesimo quinto, Indictione octava, quarto Idus Martii Reliquias Sancti Mauri solemniter transtulit, & ipsamet in Historia hujus Translationis corporis S. Mauri in Fossaten- se Monasterium agri Parisiensis, quæ extat apud Mabillonium Sæculo IV. Benedictino part. II. refert, eas absque macula repertas esse, cum parte membranulæ, in qua scriptum erat: Hic requiescit corpus Mauri Monachi & Levita,

Sebastiano ad dilectionem tuam direxi-
mus. Ut quia in illis partibus ad Ra-
vennam usque nunc cum viro glorioso domi-
no Decio Patricio fuit, ipse sua relatio-
ne studeat te de omnibus informare: vel
si necessaria judicaveris, possis domino Im-
peratori suggerere quia tanta calamita-
tes ac tribulationes nobis a perfidia
Longobardorum illatae sunt contra pro-
prium jusjurandum, ut nullus possit ad
referendum sufficere. Prædictum autem
fratrem Sebastianum quomodo susceperimus,
vel quali apud nos, te suggerente, fuerit
charitate, ipsius poteris relatione cognos-
cere. Qui etiam jam promisit nobis,
necessitate vel pericula totius Italiae pi-
ssimo domino Imperatori suggerere.

Loquimini ergo & tractate pariter,
quomodo nostris celeriter possitis subvenire
periculis: quia ita hic coangustata est
Respublica, ut nisi Deus piissimi in cor-
de Principis inspiraverit, ut instam sibi
misericordiam suis famulis largiatur, &
super illam diacopsin, vel unum Ma-
gistrum militum & unum Ducem dignetur
concedere; in omni sensus angustia desti-
tuti: quia maxime partes Romanae omni
præsidio vacuatae videntur. Et Exar-
chus scribit, nullum posse nobis reme-
dium facere: quippe qui nec ad illas par-
tes custodiendas se restet posse sufficere.
Imperet ergo illi Deus, nostris ve-
lociter periculis subvenire, antequam ne-
fau-

Pelagii
Pap. epi-
stola ad
Gregori-
um de Lon-
gobardis.XVI.
Roma in
angustia
posita.

qui tempore Theodoberthi Regis in Galliam venit,
& octavo decimo Kalendarum Februariarum mi-
gravit a seculo.

In eadem Sancti Mauri Vita num. LXIII. &
seqq. legitur, per idem tempus Clotarium An-
degavos venientem rogatum fuisse a viro Dei,
ut regali Edicto firmare dignaretur, quatenus
Congregationi loci ipsius electionem propriam per-
succedentia liceret habere tempora, & Regem ejus
petitioni libenter annuisset. Postea Maurus tri-
gesimo octavo ipsius Monasterii foundationis anno,
cum ad perfectam jam venisset aetatem, & juxta
prophetiam beatissimi Magistri sui, qui eum post
consummatam trinam vicenorum annorum decur-
sionem, mercedem operum suorum a Domino re-
compensandam esse prædixerat, finem vita sua
jam propinquantem cognosceret; edificata sibi do-
muncula juxta B. Martini Ecclesiam, remotiorem
delegit vitam assumere. Addit Faustus, Maurum
Bertulfum sibi substituisse Abbatem; cumque duos
ac dimidium in contritione spiritus & corpo-
ris maceratione complecti annos, vita sanctum
esse. Verum quemadmodum in illa Vita nomen
Bertieranni loco Innocentii, qui Cenomanensis
Episcopus erat, quando Maurus in Galliam ad-
ventavit, ab Odone additum; sic Clotarius lo-
co Chilperici ab eodem positus est. Licet Fau-
stus nec Episcopi nec Regis nomen expressisset,
quæ additiones Interpolatoribus familiares. Cer-
te Clotarius, qui hoc tantum anno Chilperico na-
tus est, laudatum Præceptum Sancto Mauro lar-
giri non potuit, neque cum eo verba facere.
Ad num. XIV. & seqq. Anno quingentesimo
octogesimo primo diximus, Sanctum Gregorium
Dia-

XIII.

CHRISTI
584.PELAGII PAP. II.
7.TIBERII IMP.
3.

sanctissima gentis exercitus loca quæ ad-
huc a Republica detinentur, Deo sibi
contrario (quod absit) prævalent occupa-
re. Presbyterum autem ad nos transmit-
tere, Deo juvante, festina: quia & in
monasterio tuo, & in opere, cui eum præpo-
suimus necessarius esse omnino cognoscitur.
Dat. IV. Non. Octobr. Indict. III. At
quisnam iste fuerit presbyter monasterio
ipsius S. Gregorii adeo necessarius, ex
eiusdem Gregorii scriptis & rebus gestis
satis possumus intelligere. Etenim quem
secum duxerat Maximianum presbyterum,
eundem his puto ex causis a Pelagio
inulcatis Gregorius Romam redire præ-
cepit: hunc ipsum namque Constantino-
poli ab eo dimissum constat. Cui & quid
acciderit Romam redeunti, cum mare
Hadriaticum navigaret, sic narrat idem
ipse Gregorius (a):

(a) Greg.
dial. l. 3.
c. 36.XVII.
Maximia-
nus redit
ad mona-
sterium.

Neque hoc stendum puto, quod omni-
potens Deus super Maximianum famulum
suum, nunc Syracusanum Episcopum, tunc
autem mei monasterii Patrem, dignatus
est monstrare miraculum. Nam dum jus-
sione Pontificis mei in Constantinopolita-
na urbis Palatio responsis Ecclesiasticis
deservirem, illuc ad me idem venerabi-
lis Maximianus, charitate exigente, cum
fratribus venit. Qui cum ad monaste-
rium meum Romam rediret, in mari Ha-
driatico nimia tempestate deprehensus, in-
estimabili ordine atque inusitato miraculo
erga se, cunctisque qui aderant, omnipoten-
tis Dei & iram cognovit, & gratiam. Nam
cum in eorum morte, ventorum nimie-
tibus elevati fluctus sævirent, ex navi
clavis perditis, arbor abscissa est, vela in
undis projecta, totumque vas navis quaf-
satum nimis fluctibus ab omni fuerat sua
compagne dissolutum. Rimis itaque paten-
tibus, intravit mare, atque usque ad su-
periores tabulas implevit navem, ita ut
non tam navis intra undas, quam undæ
jam intra navem esse viderentur.

XVIII.

Tunc in eadem navi residentes, non-
jam ex morte vicina, sed ex ipsa ejus
Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS

S. Grego-
rius e Le-
gatione
Constanti-
nopolitana
Romam
reduxit.

Diaconum & Apocrisarium in Aula Constan-
tinopolitana agentem, præsentem anno Romam
rediisse. Epistola enim Pelagii II. Papæ ad eum
scripta, & a Baronio num. XV. & seq. reci-
tata, quæ data dicitur IV. Non. Octobr. Indict. III.
currenti scilicet anno, mentionem facit cujus-
dam Presbyteri, quem ad se confestim mitti
Pelagius petit. Is Presbyter erat Maximianus,
cum quo Sanctum Gregorium Romam rediisse,
testatur Joannes Diaconus in ejus Vita lib. I.
cap. 33. Quare sub hujus anni finem vel se-
quentis initio Sanctus Gregorius Constantinopo-
lim reliquit, & Romam venit. Baronius qui-
dem num. XVIII. dicit, falsum esse Joannem
Diaconum, & Gregorium nonnisi an. DLXXXVI.
Constantinopoli profectum esse. Verum, ut
loco laudato monuimus, hanc sententiam pos-
tea Cardinalis doctissimus in Appendice ad
Tomum XII. retractavit.

præsentia ac visione turbati omnes sibi-
met pacem dederunt; corpus & sangui-
nem Redemptoris acceperunt, Deo se
singuli commendantes, ut eorum animas
benigne susciperet, quorum corpora in tam
pavenda morte tradiderat. Sed omnipo-
tens Deus, qui eorum mentes mirabiliter
terrui, eorum quoque vitam mirabiliter
servavit. Nam diebus octo navis ea-
dem usque ad superiores tabulas aquis
plena, iter proprium peragens, enatavit;
nono autem die in Cothronensis castri por-
tum deducta est: ex qua exierunt omnes
incolumes, qui cum prædicto venerabili
viro Maximiano navigabant: cumque post
eos ipse quoque fuisset egressus, mox in
eiusdem portus profundum navis demersa
est; ac si, illis egredientibus, præ pondere
sublevatione caruisset; & quæ plena ho-
minibus in pelago aquas portaverat at-
que nataverat, Maximiano cum suis fra-
tribus recedente, aquas sine hominibus in
portu non voluit portare. Ut hinc omni-
potens Deus ostenderet, quia hanc onu-
stam sua manu tenuerat, quæ ab omni-
bus vacua & derelicta super aquas non
potuit manere. Hactenus Gregorius: ex
quibus intelligis pariter, perseverasse
usum, ut pii Christiani peregrinantes,
navigantesque secum ferrent sacratissimam
Eucharistiam, ut vidimus olim a S. Sa-
tyro S. Ambrosii germano factum atque
ab aliis, ut suis locis habetur expressum.
Porro quod ad Maximiani reditum spec-
tat, plane errat Joannes (b) diaconus,
cum & tunc S. Gregorium Constantinopo-
li Romam rediisse videtur asserere. Quod
autem pertinet ad Longobardorum statum,
dicemus anno sequenti. Qui igitur a Pe-
lagio monasterio præfectus fuit Maximia-
nus, hunc ipsum secundum ordine ejus
monasterii Abbatem fuisse, successisseque
Valentio, sive Valentino superius ejusdem
Gregorii testificatione diximus: dictum
vero Valentium his diebus defunctum esse,
ex successoris suffectione possumus in-
telligere.

E e e Ex-

Afferit etiam Baronius num. XVIII. Pelagium
II. scripsisse ad Auxianum Episcopum Arelaten-
sem, eumque rogasse, ut suaderet Francorum
Regibus, quo a confederatione Langobardorum
recederent. Eam Epistolam ipsemet exhibet,
datam III. Non. Octobr. imperante Domino Ti-
berio Constantinopoli Aug. anno VI. Cos. ejusdem
ann. Regum, inscriptamque Amario. Verum Co-
dex MS. ex quo illa Epistola descripta, men-
dosa erat. Eandem enim recitat Sirmondus
in Conciliis Gallicanis recteque observat,
castigandam esse inscriptionem, legendumque
Amario, qui & interdum dicitur Amabarius,
qui hoc tempore Episcopus erat Altifiodoren-
sis. In subscriptione vero Sirmondus legit: Da-
tum III. Nonas Octobres, imperante Domino Ti-
berio Constantinopoli Augusto, anno VII. omisso
scilicet Consulatu; quo pacto ea Epistola anno
DLXXXI.

Navis in
portu
mergitur,
ubi salvi
facti sunt
omnes.(b) Joann.
diacon. Vi-
ta S. Greg.
l. I. c. 33.

CHRISTI 584.

PELAGII PAP. II. 7.

TIBERII IMP. 3.

XIX.

Extat hoc anno Tiberii Imperatoris sexto, ex quo cum Justino regnare coepit, data epistola Pelagii Papae ad Auxaniam Episcopum in Gallia, qua rogat eum, ut suadeat Francorum Regibus opem ferre Romanae Ecclesiae laboranti in cursu Longobardorum, atque a confederatione eorumdem Longobardorum recedere. Accepimus eam cum aliis monumentis ad Ecclesiasticos Annales spectantibus a Nicolao Fabro Parisiensi viro insigni. Sic enim se habet: Dilectissimo fratri Auxanio * Pelagius Urbis Romae.

* Auxanio Episcopo Arclaten-si, de quo superius.

XX. Pelagii Pap. ad Auxaniam Episc. epistola.

Laudanda tuae charitatis vota relegimus, quibus te, nisi Gentilis motus obfisteret, ad nos venire voluisse significas. Licet enim spiritualiter & simul & unum simus semper in Domino, verumtamen praesentias corporales & antiquiores Patres, & ipsos quosdam invenimus Apostolos. Sed dum tua desideria, causisque quibus obstaretis exponeres, mirati sumus minus te illud, quod ipsis obviaret excusationibus, attendisse. Si enim Mundo venerabilem iudicatis hanc urbem, si ad pacem Sedis Apostolicae cunctarum regere Ecclesiarum moderamina predicatis; cur non & tribulationes nostras & temporales angustias charitatis compassione gemitis? scientes divino per Apostolum nobis ore mandari, ut nos invicem diligamus, ut onera invicem nostra portemus, ut quotiens fratrum quicumque uritur, nos uramur; dum pene in conspectu vestro tantus sanguis innocentium sit effusus, ita sacra violentur altaria, ita Catholicae Fidei ab idololatriae insultetur. Novimus & nos quod temporalia ista flagella sint, ut ad probationem, sicut de caelesti confidimus miseratione, proficiant; & proximum vobis, sicut scribitur, Do-

* & sicut proxime a vobis scribitur.

PAGIUS

DLXXXI. data fuerit. In editione tamen Vaticana Concil. subscriptio diversa non est a Baroniana; quo pacto Epistola anno DLXXX. scripta fuerit, & loco Cos. ejusdem ann. Regum, legendum erit, Consulatus ejusdem anno secundo, modo scilicet loquendi Victoriano. Porro Sigebertus in Chronico ad an. DLXXXI. scribit: Duces Langobardorum Gallias aggrediuntur, & vario bellandi genere nunc Franci, nunc Langobardi inter se colliduntur. Sed de confederatione Francorum cum Langobardis, de qua queritur Pelagius II. in laudata Epistola, nihil Paulus Diaconus habet, quae tamen in dubium non revocanda; sed inde colligendum multa a Paulo fuisse praetermissa.

XV.

Theophylactus lib. 1. cap. 12. postquam locus est de Consulatu a Mauricio Imp. Kalendis Januariis hujus anni suscepto, ait: Hoc anno

minus noster de tribulatione dat gaudium: quia qui nequiter agunt exterminabuntur, & inimici Dei mox ut exaltabuntur, sicut fumus deficiunt; & generaliter peribunt gentes de terra ejus. Propter quod vos decuerat, qui illic Catholicae membra estis Ecclesiae uni corpori unius capitis gubernatione conjuncta, omnibus quibus viribus valeritis, paci quietique nostrae pro ipsa Spiritus Sancti unitate concurrere. Nec enim credimus ociosum, nec sine magna Divina providentiae admiratione dispositum, quod vestri Reges Romano Imperio in Orthodoxae Fidei confessione sunt similes; ut huic Urbi, charissime frater, nedum Regibus vestris juvandi nos virtus sit data divinitus, charitatis vestrae circa nos levitas arguatur, qui illis & in fide & in consiliis vestro sacerdotio sic devotis * suadere talia aut negligitis, aut differtis. Sacras autem reliquias quas & tua charitas, & gloriosissimus filius noster petiit dirigendas, cum coherentibus sibi sanctificatione transmisisimus. Propter quod nihilominus admonemus, ut quo ad virtutem quaritis, eorum templa a pollutione gentium liberari, in quantum vobis est possibile festinetis; & vestris Regibus instantissime suadeatis, quatenus ab amicitia & conjunctione nefandissimi hostis Longobardorum salubri se provisione segregare festinent, ne dum illorum vindictae tempus advenit, sicut & celere fieri Divina miseratione confidimus, & eorum etiam illi inveniantur esse particeps; quia scriptum est: Non solum qui ea faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus puniendos. Deus te incolumem custodiat, charissime frater. Datum III. Non. Octob. Imperante domno Tiberio Constantinopoli Aug. anno VI. Conf. ejusdem ann. Regum, Sic V. C. Adest

* debetis

ingrediente, Joannes (qui Mystaco vocabatur) Bellum Ducis loco movetur, ut qui Persis, quamquam in majori belligerandi commoditate, nesciret resistere. Narrat postea capite sequenti in ejus locum subiectum fuisse Philippicum Orientalium militum Ducem, qui Imperatoris fororem Gordiam habebat in matrimonio, Philippicus autumne primo apud Tigrim flativa habuit, indeque movens, crebrius in agrum Persicum descendit, ac pradam plurimam facit, sed nihil magni momenti hoc anno eo in bello patratum. XVI. Chilpericus Francorum Rex hoc anno occisus, ut anno DLXXXVII. ostendimus. Hoc vel sequenti anno S. Gregorius e sua Legatione Constantinopolim reversus est, ut videtur anno DLXXXVI. De matrimonio Rigunthis cum Recaredo Leuvigildi Regis filio vide quae scripti anno DLXXXVII.

XVI. Chilpericus Francorum Rex

JESU CHRISTI ANNUS 585.

PELAGII PAP. II. ANNUS 8.

TIBERII IMP. ANNUS 4.

I. Creatur Rex Longobar. Antharit.

(a) Paulus diacon. de Gest. Longob. l. 3. c. 8.

II.

Adest annus Domini quingentesimus octogesimaquintus, Indictionis tertiae: quo Longobardi cum per decennium sine Rege sub Ducibus extitissent, regiminis ejusmodi sine capite jam peracti, initis una comitiis, Regem ut antea creant, delectusque ex omnibus Antharit: verum barbaricum nomen nimis asperum cognominis Flavii lenitate delinunt. Sed audi Paulum diaconum de Longobardorum Republica hoc modo composita ista narrantem (a): At vero Longobardi cum per annos decem sub potestate Ducum fuissent, tandem communi consilio Anbarit Clephonis supra memorati Principis filium Regem sibi statuerunt: quem etiam ob dignitatem Flavium appellarunt; quo praenotante omnes qui postea fuere Longobardorum Reges, feliciter usi sunt.

In hujus diebus ob restaurationem regni, Duces qui tunc erant, omnis substantiae suae medietatem regalibus usibus tribuunt; ut esse possent, unde Rex ipse & qui ei aderant, ejusque obsequiis per diversa officia dediti alerentur: populi tamen aggravati per Longobardos hospites partiuntur. Erat sane hoc mirabile in regno Longobardorum, quod nulla erat violentia, nulla statuebantur insidiae, nec aliquem injuste angariabant, neminem, spoliant; non erant furta, non latrocinia, unusquisque quolibet securus sine timore pergebat. Haec Paulus: sed Longobardus, & ipse suae genti nimium favit: non ita ceteri qui hoc tempore vivere, praesertim vero Gregorius Papa, qui saepe ob ingentia ab eisdem scelera Ann. Eccl. Tom. X.

perpetrata ipsos Longobardos gentem nefandissimam nominat, compluraque de iisdem refert quae contraria omnino iis quae a Paulo narrantur esse noscuntur.

Sed quo statu res Romanae hoc tempore fuerint, quas a Pelagio Papa adeo vidimus deploratas, perquirendum est. Accidit sane a Deo mirandum prodigium, ut & absque auxilio Constantinopoli ab Imperatore (ut expectabatur) accepto, tamen Roma subsisteret, non quidem humano fulta praesidio, sed (quod Gregorius libere proficitur) defensa Apostolico patrocinio. Inter alia admiratione digna quae acciderunt virtute Petri, humiliata est barbarica vis, atque flexa novo miraculo novi Regis ferrea cervix; adeo ut & ad ejus limina donum mittere divinitus cogeretur. Sed audi rem gestam, a S. Gregorio in epistola ad Theoditum ita narratam (b):

III. Roma defensa divinitus.

(b) Greg. 16. ep. 13.

IV. De Clave S. Petri grande miraculum.

Benedictionem (inquit) sancti Petri Apostoli, clavem a sacratissimo ejus corpore transmissi; de qua videlicet clave hoc est gestum, quod narro miraculum. Dum eam quidam Longobardorum civitatem ingressus in Transpadanis partibus, invenisset: quia sancti Petri clavis esset despiciens; sed pro eo quod auream vidit, facere sibi ex illa aliquid aliud volens, eduxit cultellum ut eam incideret: qui mox cultellum, cum quo eam per partes mittere voluit, arreptus per spiritum sibi in gutture defixit, eademque hora defunctus cecidit. Et dum illic Rex Longobardorum Antharit atque alii multi ejus homines adessent, & is qui se percussisset, seorsum mortuus, clavis vero hac E e e 2 seor-

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6078. SEC. VI. Olymp. 6. G. 16. P. 25. Mart. Indi. 3. Anno Eræ Hispan. DCXXIII. A. C. 585. JESU CHRISTI 585. PELAGII II. PAPÆ 8. MAURICII IMP 4.

I. Postconsulatus.

IS annus hac formula notatus: III. post Consulatum Mauricii Tiberii Aug. solius, ut legitur in Chronico Alexandrino, idque juxta modum loquendi a Marcellini Continuatore usurpatum. Nam juxta modum loquendi Victorianum, hic annus est II. post Consulatum, Consulatu scilicet cum Postconsulatu confuso. Baronius anno DCCXV. num. V. refert vetus Epitaphium Candida, quam arbitratur esse Sanctam Candidam Martyrologio Romano ad diem IV. Septemb. inscriptam. Epitaphium his verbis clauditur: HIC REQUIESCIT IN PACE CANDIDA G. F. QVÆ VIXIT PL. M. ANN. L.

DIE IV. ID. SEPT. IMP. D. N. MAURITIO PP. AVG. ANN. IV. P. C. EIUSD. ANN. II. IND. QVARTA. Idem Epitaphium exhibet Reinesius in Syntagmate Inscriptionum pag. 960. ex Capacio lib. 1. Hist. Neap. cap. 12. & Summontio lib. 1. pag. 389. existimatque, conditum anno DLXXXVI. Verum cum in eodem Indictio IV. cum IV. Idus Septembris copuletur, manifestum est, currenti anno, quo Kalend. Septemb. Indictio IV. auspiciatur, positum fuisse. Ex eo constat primo, Consulatum Mauricii recte a nobis fuisse consignatum. Secundo, conditorem Epitaphii modum loquendi Victorianum usurpasse, juxta quem Postconsulatus a Consulatu non distinguitur. Tertio, Mauricium anno DLXXXII. ante mensem Septembrem Imperium iniisse. Denique Reinesium loco ANN. IV. perperam legisse, ANNO IIIO. tertius enim Mauricii annus ante Septembrem currentis anni jam absolutus fuerat.

A num. I. ad V. Cum Aristocratiam triginta Ducum, qui post mortem Clephi Regis Langobardis praefuerunt, decennale extitisse, annoque DLXXVI. coepisse iam ostenderimus, Anbaris Langobardorum Regis initium ad annum sequen-

II. Anbaris fit Rex Langobardorum.

seorsum jaceret in terra; factus est omnibus vehementissimus timor, ut eandem clavem de terra levare nullus presumeret. Tunc quidam Longobardus Catholicus, qui sciebatur orationibus & elemosynis deditus (Minulphus nomine) vocatus est, atque ipse hanc elevavit de terra; Antharit vero pro eodem miraculo aliam auream clavem fecit, atque cum ea pariter ad sanctae memoriae praedecessorem meum transmisit, indicans quale per eam miraculum contigisset. Hucusque Gregorius. Sed quod per clavem possessio designatur, veluti hieroglyphicis quibusdam notis (quas tamen cum scriberet Rex Barbarus non intellexit) illud significatum fuisse, possit ex eventis certo interpretis asserere, non tantum a Longobardis Urbem non capiendam, sed ipsos omnes cum sua ditione Romano Pontifici parituros. Unde merito his diebus Venantius Fortunatus laudes celebrans Apostolorum Petri & Pauli, inter alia de ipsis magnifice decantata; de ipsorum patrocinio, quo muniunt Urbem, hos habet versus (a):

(a) Fort. carm. l. 3.

A facie hostili duo propugnacula praesunt, Quos fidei turrets Urbis caput Orbis habet.

Testatur id ipsum S. Gregorius, de his quae ipse experiebatur certam fidem faciens. Sed haec modo satis. Jam ad res in Hispania gestas enarrandas nobilitas nos provocat argumenti.

V. Leuvigildi Regis obitus.

Hoc anno qui sequitur primus a martyrio Hermenegildi, ejus pater infelix Leuvigildus, subactis Suevis, eisdemque in Arianam haeresim revocatis, post persecutionem Ecclesiae ex hac vita migravit, prout ex iis quae anno superiori sunt dicta de martyrio Regis expressum patet in Actis Toletani Concilii; ex quibus constat hoc anno filium ejus Reccaredum regnare coepisse Aera sexcentesima vigesimatertia: nam in iisdem actis Aera sexcentesima vigesima septima annus quartus ejusdem Regis numeratur. Verum

PAGIUS

quentem pertinet, quo illud Siebertus in Chronico, & Hermannus Contractus juxta editionem Canisii memorant; Antharis in correcta editione Pauli Diaconi a Grotio curata Antharis appellatur. Porro Biclariensis Abbas ad annum IV. Mauricii Imp. qui est Leovegildi Regis XVIII. annus, scribit: Anthane Longobardorum Rex cum Romanis congressione facta superat, & casa multitudine militum Romanorum Italiae suae occupat. Quae anno sequenti quo annus Mauricii IV. definit, sicuti & miraculum, quod Baronius ex Sancto Gregorio Magno refert, necesse est contigisse.

III.

A. num. V. ad XIII. Idem Biclariensis loco laudato, ait: Hoc anno Leovegildus Rex diem

in Isidori Chronico Aera sexcentesima trigesima quinta obitus Leuvigildi & Reccaredi ingressus in regnum mendose legitur: quod nullo penitus modo convenire potest.

VI. Leuvigildi poenitentia.

Quod vero ad finem ejusdem Regis pertinet, ambo Gregorii suorum temporum scriptores eundem facti poenitentem decessisse ex hac vita tradunt: etenim de Leuvigildi obitu & Reccaredi successione habet ista S. Gregorius Papa (b): Leuvigildus, oborta aegritudine, ad extrema perductus est, & Leandro Episcopo, quem prius vehementer afflixerat, Reccaredum Regem filium suum, quem in sua haeresi reliquerat, commendare curavit; ut in ipso quoque talia faceret, qualia in fratre ejus exhortationibus fecisset. Qua commendatione expleta, defunctus est. Haec de poenitentia Regis, sed non satis visa ad salutem Gregorio, qui subdit;

(b) Greg. dialog. l. 3. cap. 31.

VII.

Post ejus mortem Reccaredus Rex non patrem perfidum, sed fratrem martyrem secutus ab Ariana pravitate conversus, totam quoque Voisigothorum gentem ita ad veram perduxit fidem, ut nullum in suo regno militare permetteret, qui regno Dei hostis existere per haeticam pravitatem non timeret. Nec mirum quod vere fidei predicator factus est, qui frater est martyr, cujus hunc quoque merita adiuvant, ut ad omnipotentis Dei gremium tam multos reducat. Qua in re considerandum nobis est, quia totum hoc agi nequaquam posset, si Hermenegildus Rex pro veritate mortuus non fuisset. Nam sicut scriptum est, (c): Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit ipsum solum manet: si autem mortuum fuerit, multum fructum affert: Hoc fieri videmus in membris, quod factum scimus in capite. In Voisigothorum enim gente unus mortuus est, ut multi viverent; & dum unum granum fideliter cecidit, ad obtinendam fidem seges multa surrexit. Hucusque Gregorius. Sed & alterum Gregorium, Turonensem videlicet, audi, qui aliquid amplius de poenitentia refert ejusdem Leuvigildi: ait enim (d): Post haec Leuvigildus Rex Hispania-

(c) Joan. 12.

(d) Greg. Tur. hist. l. 8. c. ult.

clausit extremum: & filius ejus Reccaredus cum tranquillitate Regni ejus sumit Sceptra. Quod etiam anno sequenti contigit. Baronius in Appendice Tomi XII. & in editione Colonienfi ad annum DXCI. Leuvigildi mortem, quam antea cum praesenti anno conjunxerat, ad annum DXCI. referendam esse monuit; quam posteriorem Baronii sententiam Spondanus secutus, per Mauricii Imp. tempora non parum Chronologiam perturbavit. Nam Leuvigildi mortem, neque in alterutrum annum, neque in annum DLXXXVII. ut Coitius ad eum annum, & Bollandus ad diem XIII. Martii in Commentario Historico ad vitam Sancti Leandri Episcopi Hispanensis arbitrati sunt, sed in annum

Reccaredus Leuvigildo patri in Regnum Gothorum succedit.

spaniarum agrotare coepit: sed (ut quidam asserunt) poenitentiam pro errore haeretico agens, & obstans ne huic haeresi quisquam reperiretur consentaneus, in legem Catholicam transit, ac per septem dies in fletu perdurans pro his quae contra Deum inique molitus est, spiritum exhalavit. Haec ipse. Verum etiam facti poenitens, quod tamen Catholicus omnino decesserit, haud satis certis probatur assertionibus: etenim execrabilis ejus memoria remansit posteris.

VIII. Reccaredus Rex pietate & fortitudine insignis.

Quod vero ad ejus successorem Reccaredum pertinet, accipe quae de eo summam Isidorus habet in Chronico: Leuvigildo defuncto, filius ejus Reccaredus regno est coronatus, cultu praeditus religionis & patris moribus longe dissimilis: namque ille irreligiosus & bello promptissimus, hic fide pius & pace praclarus; ille armorum artibus gentis imperium dilatans; hic religiosus eandem gentem fidei trophaeo, insoliti erroris labe deterfa ad cultum rectae fidei revocavit. Synodum etiam ad condemnationem Arianae haeresis congregavit: cui Concilio idem gloriosissimus Princeps interfuit, suaque eum praesentia & subscriptione firmavit. Haec de pietate Reccaredi Isidorus: de bellica autem virtute quae subdit suo loco dicitur.

IX.

His jungamus quae de eorundem conversione Gothorum, & de infelici exitu Episcopi Ariani qui se obicem posuit, Gregorius Turonensis narrat his verbis: (a) Igitur eo tempore in Hispania Reccaredus Rex compunctus miseratione divina, convocatis Episcopis religionis suae ait: Cur inter vos & sacerdotes illos, qui se Catholicos dicunt, jugiter scandalum propagatur: & cum illi per fidem suam signa multa ostendant, vos nihil tale agere potestis? Qua de re convenite, quaeso simul, & discussis utriusque partis credulitatibus, quae vera sunt cognoscamus. Et tunc aut accepta illi a vobis ratione, ea credant quae dicitis: aut certe ab illis veritatem cognoscentes, quae praedicaverint, vos credatis.

(a) Greg. Tur. hist. Franc. l. 9. cap. 5.

Reccaredus quid in Arianos Episcopos de virtute miraculorum.

X.

Quod cum factum fuisset, congregatis utriusque partis Episcopis proposuerunt haeretici illa quae saepius ab ipsis dicta jam scripsimus: similiter responderunt Episcopi nostrae religionis ea de quibus haere-

PAGIUS

annum quingentesimum octogesimum sextum incidisse, certa mihi fiat sententia. Nam praeter Abbatem Biclariensem jam citatum, Sanctus Isidorus in Historia Gothorum testatur Reccaredum Aera DCXXXIV. anno tertio Imperii Mauricii Leuvigildo patri successisse, ideoque anno Christi sequenti. Loco tamen, anno tertio legendum, anno quarto. Adhaec Bollandus citatus affert antiquam inscriptionem dedicatam Toleti Ecclesiae Cathedralis, in qua dicitur: In nomine Domini consecrata est Ecclesia S. Ma-

ricorum partem plerumque victam libris superioribus demonstravimus: & praesertim cum Rex diceret, quod nullum signum sanitatis super infirmos ab haeticorum ostenderetur Episcopis, ac in memoria replicaret, qualiter tempore genitoris sui, Episcopus, qui se jactabat per fidem rectam caecis restituere lumen, tacto caeco, & caecitati perpetuae damnato, discessisset compunctus (quod nos in libro Miraculorum plenius declaravimus) vocavit ad se seorsum sacerdotes Dei: quibus perscrutatis cognovit verum Deum sub distinctione colli personarum trium, id est, Patris, Filii, & Spiritus sancti, nec minorem Filium Patre, Spirituque sancto, neque Spiritum sanctum minorem Patre, vel Filio, sed in una aequalitate atque omnipotentia hanc Trinitatem verum Deum fateri.

XI.

Tunc intelligens veritatem Reccaredus, postposita altercatione, se Catholicae legi subdidit, & accepit signaculo sanctae Crucis cum christiatis unctione, credidit Jesum Christum Filium Dei aequalem cum Patre & Spiritu sancto regnantem in saecula saeculorum. Amen. Deinde nuncios mittit ad provinciam Narbonensem, quibus narrantibus ea quae ille gesserat, simili credulitate populus ille connectebatur. Erat enim tunc sectae Arianae Episcopus Athalocus, qui ita per propositiones varias & interpretationes falsas Scripturarum Ecclesiae Dei conturbabat, ut putaretur quod ipse esset Arius, quem projecisse in secessum exta, historiographus narravit Eusebius: sed cum haec populo sectae suae credere non sineret, & ad consentiendum ei paucorum faveret adulatio; commotus felle ingressus in cellulam suam, inclinato super lectulum capite, nequam spiritum exhalavit. Sicque haeticorum populus in ipsa confitens provincia, inseparabilem Trinitatem confessus, ab errore discessit. Hucusque Gregorius. Egisse quidem Reccaredum Regem cum Episcopis Arianis non terrore vel imperio usum, sed placidis verbis atque blanditiis, summam in omnibus praeserentem mansuetudinem, auctor est Johannes Biclariensis Abbas, qui his temporibus vixit & scripsit.

Athalocus Arianus Episc. desperatione perit.

XII.

Sic igitur summo Dei beneficio, cum per Gothos, Wandalos, Suevos, Alanos, aliasque barbaras nationes Ariana haec-

ria in Catholico die I. Idus Aprilis, anno feliciter primo Regni D. N. gloriosissimi Flav. Reccaredi Regis, Aera DCXXXV. id est, anno Christi DLXXXVII. quo dies XIII. Aprilis in Dominicam incidebat. Bollandus autemavit eam inscriptionem sub initium Regni Reccaredi positam esse; ideoque hunc anno DLXXXVII. Regnum iniisse.

IV.

Sed haec interpretatio refellitur primo ex Biclariensi, qui anno V. Mauricii Imp. Romanorum, qui est Reccaredi Regis primus feliciter annus,

CHRISTI
585.PELAGII PAP. II.
8.TIBERII IMP.
4.

hæresis exundans impleffet Italiam, Africam, Hispanias, atque Gallias: tamquam torrens in austro exiccata decrevit. Sed de his rursus inferius. Porro Regina Leuigildi coniux Goufuinta, noverca Reccaredi Regis Arianae perfidia additissima, sive rubore compulsa, sive timore convicta, simul cum aliis fidem Catholicam professâ, abdicare Arianam hæresim videri voluit, cum tamen intus Arianum haberet inclusum: nam etsi cum aliis Orthodoxis ut: Orthodoxa ad Synaxim conveniret, atque sicut alii communicaret, secreto tamen sacratissimam Eucharistiam ex ore reiciebat: quæ & nihil sollicitius procuravit, quam ut proditioe aliqua Reccaredum e medio tolleretur; invenitque ejusdem suæ sententiæ Arianum itidem hominem, dignitate Episcopum, nomine Udilam, sive Uldilam, qui in necem Regis pariter conspiraret; sed conjuratione detecta, Arianus Episcopus multatur exilio; Regina vero, Deo ultore, citius ex hac vita luctura pœnas æternas præripitur. Hæc Joannes Abbas hujus temporis scriptor narrans, tertio Regis ejusdem anno accidisse tradit. Sed jam ad res Francorum orationem convertamus.

XIII. Hoc anno septimo Childeberti Regis Chilperici Rex ad Judæorum conversionem addicens animum, complures eorum ad fidem convertos in baptismo suscepit: sed dum alios adigere vellet, multarum cædium occasionem præbuit. Habet ista Gregorius (a) pluribus: qui & subdit post alia (b) de obitu Chrodini viri maxime pii, de quo paucis magna recenset. Fuit plane iste Chrodinus Dux ille, ad quem extat Venantii Fortunati epigramma, quo ejus pariter laudes celebrat. Sed primum audi Gregorium: Eo (inquit) anno Chrodinus obiit, vir magnæ bonitatis & pietatis, elemosynarius valde, pauperumque refector, profusus distributor ecclesiarum, clericorumque nutritor,

PAGIUS *mus, ait: Sibertus interfector Hermegildi morte turpissima perimitur. Reccaredus primo Regni sui anno, mense X. Catholicus, Deo juvante, efficitur, & Sacerdotes scilicet Arianae sapienter colloquio aggressus, ratione potius, quam imperio converti ad Catholicam fidem facit: Gentemque omnium Gothorum & Suevorum ad unitatem & pacem revocat Christiana Ecclesia. Scilicet Ariana, gratia Divina, in Dogmate veniunt Christiano. Quod si Reccaredus decimo tantum Regni sui mense fidem Catholicam amplexus est, quando ea Dedicatio facta, jam decimum ad minus Regni mensem inchoarat. Refellit secundo ex Concilio Toletano III. anno DLXXXIX. celebrato, nempe anno quarto regnante gloriosissimo Domino Reccaredo Rege, die octavo Iduum Majarum, Era DCXXVII. ut in eadem Synodo dicitur. Si enim die VIII. mensis Maii anni Christi DLXXXIX. Reccaredus, annum Regni quartum jam numerabat, primus ejus annus ab an-*

nam sæpe a novo fundans villas ponens vineas, edificans domos, culturas erigens, vocatis Episcopis quorum erat parva facultas dato epulo, ipsas domos cum cultoribus & culturis, cum argento, peristromatibus, utensilibus, ministris & famulis, benigne distribuerebat, dicens: Sint hæc Ecclesiæ data, ut dum de his pauperes reficiuntur, mihi veniam obtineant apud Deum. Multa autem & alia bona de viro audivimus, quæ insequi longum est. Transit autem ætate septuagenaria. Hæc ipse: ex quibus & vides pariter, quo sine bona largiri Fideles solent ecclesiis, nempe ut eisdem pauperes alerentur. Sed audi Fortunatum viri dignissimi laudes carminibus hæc profrequentem (c):

*Inclyte Dux meritis totum vulgate per Orbem,
Quem nimis egregium splendida fama refert.
Non ego præteream præconia celsa,
Chrodinus.
Ne videar solus magna flere bonis.
Itala terra tibi, pariter Germania plaudunt:
Laus tua cunctorum semper in ore sonat.
Clarus ab antiquis digno generosior ortu,
Regibus & patria qui placiturus eras.
Tutoremque alii, nutritoremque fatentur;
Et fit certamen de pietate tua.
Ut habeant alii, nulli tua bona recusas:
Tu tibi plus auges, quas bene fundis opes.
Cui possis præstare, libens exquiris, & optas:
Ut sis apud cunctos, hos facis esse tuos.
Es generale bonum, nulli gravis, omnibus æquus:*

Ju-

no DLXXXVII. deduci non potest. Ex hac itaque temporis notatione cum præfata inscriptione collata, discimus, Reccaredum patri successisse anno DLXXXVI. post diem XIII. mensis Aprilis, quo die anno DLXXXVII. primus ejus annus adhuc in cursu erat, & ante diem octavam mensis Maii, quo die quartum Regni annum jam inchoarat, quando Synodus illa Toletana congregata est. Indeque manifestum etiam fit, conversionem ejus decimo post Patris mortem mense factam pertinere ad mensem Februarium, vel Martium anni DLXXXVII. ideoque Dedicacionem illam, non Reccaredi Regis initio, ut putavit Bollandus, sed initio conversionis ejus præfata esse.

Ad num. XIII. Turonensis lib. 6 cap. 17. loquens de gestis anno septimo Childeberti Regis narrat, Chilpericum Regem multos Iudæorum baptizari præcepisse; nonnullos tamen eorum Deo mentitos ad priorem perfidiam regressos esse.

(c) Fort. carm. l. 9. in fin. Laudes Chrodini Ducis.

V. Chilpericus Judæorum conversioni insumbit.

CHRISTI
585.PELAGII PAP. II.
8.TIBERII IMP.
4.

*Justitia socium nulla rapina tenet.
Mitis in alloquio placidus gratulæque modestus:
Omnia cui data sunt, ut decus omne geras.
Gentibus astrictus, Romanis charus barbaris:
Felix qui populis semper in ore manes.*

Hactenus Fortunatus. Sic igitur qui tot tantisque laudibus meruit a duobus dignis Episcopis celebrari Chrodinus Dux, hic his elogiis honoratum proponimus ejus monumentum post obitum, cujus erga pauperes sanctaque loca munificentia semper enituit.

XIV. Sed his subiiciendum putamus alterius pietate insignis viri ab eodem Fortunato epitaphium scriptum, cujus pariter in erogandis divitiis pauperibus largitas commendatur: qui ex mercatura (quod magis mirandum videtur) ad Deum conversus, Julianus dictus est nomine: de quo accipe ex scripto codice carminum Fortunati Epitaphium, quod desideratur in codicibus iterum cussis:

*Condita sunt tumulo Juliani membra sub isto,
Cujus in æternum vivere novit honor,
Mercator quondam conversus, sine beato,
Raptus ab hoc mundo crimine liber homo,
Collegit nimium, sed sparsit egentibus aurum:
Præmisit cunctas quas sequeretur opes.
Sollicitus quemcumque notum prospexit in urbe,
Hunc meruit veniens exul habere patrem.*

PAGIUS esse. Tum cap. 20. pluribus laudat Chrodinum, virum, qui ditaverat Ecclesiam, quique summam pauperum curam habuerat. Verum revocanda hæc ad annum Christi DLXXXII. quo annus Childeberti Regis VII. in cursu fuit.

Theophylactus lib. 1. cap. 14. refert, Philippicum Orientalium militum Ducem adversus Perfas missum Arzanena Regioni arma intulisse, & prædam ad memoriam insignem abstulisse, sed morbo postea correptum difficillimo, postquam eo recreatus fuit, militibus, hyeme jam appetente, missionem dedisse, Byzantiumque venisse. Quæ præfati anno contigisse ostendit Theophylactum asserens, ea præfata anno deinceps sequenti, anno sc. postquam Consulatum gessit.

Hoc circiter anno Sanctus Columbanus, cujus opera tam in Gallia quam in Italia Monachismus propagatus fuit, relicta Hibernia insula in Galliam venit, ut Mabillonius sæculo III. Benedicino parte II. in Vita Sancti Waldeberti Abbatis Luxoviensis deducit ex hac clausula, quæ habetur in fine Expositionis MS. Sancti Au-

*Pascere se credens Christum sub paupere forma:
Ante omnes apud hunc sumpsit egenus opes.
Non solum refovens, sed dona latendo ministrans,
Amplius inde placet, quod sine teste dedit.
Felicem censu qui fratris migrat in alium,
Et vivos lapides edificare potest.
Extulit hunc tumulum genitoris honore Joannes,
Qui modo divinis fungitur officiis.
Qualiter hic vivo serviret amore parventi,
Cum nati pietas ipsa sepulcra colit.*

Id genus est & epitaphium Atoli discipuli S. Remigii, hujus plane sæculi viri pietate conspicui, quod Rhemis habetur in Ecclesia S. Juliani martyris:

*Hic pater est Atolus nata nataque sepultus,
Expectansque diem nunc Domini properam,
Instruxit bis sena suis xenodochia rebus,
Jure fovens plebes, divitiis inopes.
Sic proprium censum calum transvoexit in alium,
In quo suscepit quod miserando dedit.
Hoc totum sub amore sacri, studioque Remigi:
Ob hoc prærutulum detinet ipse polium.*

Florardus autem dum quorundam S. Remigii discipulorum meminit, inter eos & hunc Atolum recenset. Habes ex his lectur, ne putes hæc otiose narrata) quibus consueverint titulis exornari Christiano-

gustini in Epistolam Joannis a quodam Monacho Luxoviensi a pluribus sæculis scripta: EXPLICITUM OPUS FAVENTE DOMINO APUD COENUBIUM LUSSOVIVM ANNO DUODECIMO REGIS CHLOTHACHARII, INDICATIONE TERTIA-DECIMA, ANNO XLIMO PISNI FELICITER PERACTO, idest, ut interpretatur vir doctissimus anno quadragesimo Patris nostri, Columbani videlicet primi Abbatis Luxoviensis; qui proinde anno quingentesimo octogesimo quinto in Vosagum advenisse dicendus est, cum annus duodecimus Clotarii Regis in Burgundia regnantis, & Indictio XIII. conveniant in annum Christi DCXXV, aut DCXXIV, quo indictio illa mense Septembris inchoata est. Idem Mabillonius lib. V. de Be Diplom. refert eandem clausulam similibus characteribus descriptam; cumque illi numeri nec ad Clotarium nec ad Vandalbertum referri possint, tempus adventus Columbani in Burgundiam nunc exploratum. Columbanus itaque circa præfatum annum in Galliam venit; a quo calculo non multum discrepat Usserius, qui elegit annum DLXXXVIII. sicuti nec Hadr. Valefius lib.

VI. S. Columbanus ex Hibernia in Galliam venit.

CHRISTI
585.PELAGII PAP. II.
8.TIBERII IMP.
4.

norum sepulcra non Episcoporum tantum, sed & laicorum hominum pietate præstantium.

XV. Sed quod in his versatur oratio, hic tibi reddendum putamus Andreae ex presbytero Cardinali Episcopi epitaphium quod in cathedrali Ecclesia Cajetæ legitur hoc utique sæculo positum sub Consulatu Decii Junioris, de quo superius anno Domini quingentesimo trigesimo-quarto. Sed cum nondum illud accepissimus; ne præteratur omnino, hic ipsum describi debere, etsi non temporis, argumenti tamen ratio persuasit. Sic enim se habet:

*Pande tuas paradise fores, sedemque beatam,
Andreae meritum suscipe Pontificis:
Cultor justitiæ, doctrinae & pacis amator:
Quem vocat ad summum vita beata bonum.
Plenus amore Dei nescivit vivere mundo:*

VIXIT ANN. PM. LXX. PRESB. ROMANUS VII.
ET IN EP. ANN. XXVII. M. X. D. XX.
REQUIEVIT IN PACE XIII. KAL. NOV.
CONS. DECI. JUN.

In tabula ubi ejusmodi inscriptio legitur, apposita visuntur insignia nobilis familiae Columnensium.

XVI. Cujusnam vero civitatis hic Episcopus fuerit, cum non exprimitur; cer-

PAGIUS lib. 17. Rer. Franc. pag. 542. ubi scribit, Columbanum ad Guntramnum Burgundiae Regem annum Regni XXVII. aut XXVIII. agentem primum venisse. Opinio Cointii, quæ hunc adventum in annum Christi DLXVIII. confert, licet valde communis sit, omni verisimilitudine caret. Hujus Sancti vitam scripsit Jonas Monachus, & Mabillonius sæculo II. Benedictino publicavit; sed Jonas tempus, quo is in Gallias profectus est, non notavit, ac præterea eam vitam post annos ab obitu Columbani sex circiter ac viginti scripserit, in Bobiensi Monasterio sub hujus regimine nunquam degerit, patriamque nactus sit *Segisum* in hodierno Pedemontio situm, ut ipsemet testatur in fine Vitæ Sancti Attalæ a se conscriptæ, ideoque a Vosagi saltu multum remotam, in iis narrandis quæ magis a sua ætate distabant, non tantum brevior fuit, sed etiam in aliquos errores lapsus est.

VII. Scribit Jonas cap. 12. *Pervenit fama Columbani Sigiberti Regis ad Aulam, qui eo tempore duobus Regnis Austrasiorum Burgundionumque inclitus regnabat Francis*, additque Regem ab eo petiisse, ut intra terminos Galliarum resideret, & Columbanum Regis persuasionibus obtemperantem petiisse vastam eremum Vosagi nomine, in qua Castrum erat dirutum olim, quod Antiquorum traditio ANAGRATES nuncupabant. Verum non solum Sigiberti Rex Austrasiorum anno DLXXXV. interit; sed etiam nunquam

At famulo Christi gloria Christus erat.

Quæ meditata fides & credita semper inhæsit,

Hæc te usque ad celos & super astra tulit.

Numquam de manibus tibi lex divina recessit:

Eloquium Domini vixit in ore tuo.

Romanamque prius decoravit presbyter urbem:

Culminis auctus honor hic dedit esse patrem.

Districus sub jure pio & moderamine certo,

Utque bonus pastor texit ab hoste gregem.

Hospitibus gratus, se ipsum donavit egenis;

Illos eloquio, hos satiabat ope.

Præsule sub tanto florens Ecclesia mater,

Crevit muneribus, crevit & officiis.

tum est Cajetanum minime esse potuisse, cum nondum Cajetæ cathedra Episcopalis erecta esset; sed in vicinioribus locis erant hæ, Formiana ac Minturnensis Neapolim versus, altera vero ex parte Ro-

Burgundionibus imperavit. Quare cum hoc tempore Guntramnum Sigiberti frater Burgundiae Principatum gesserit, ab eo, non vero a Sigiberto Columbanus in Galliam veniens exceptus est. Silva Vosagus ingenti magnitudine, Austriam a Burgundia tunc dividebat: eiusque major pars a Childeberto Austrasiorum Rege, sicut antea ab ejus Decessoribus possidebatur, qua scilicet Vosagus Spiram & Straburgum, seu Argentoratum ad Rhenum attingit, & qua introrsus pertinet inter Mosellam ac Mosam attollitur: reliqua pars circa Castrum Luxovium & Anagratas Regum Burgundiae erat. Indeque natus forsan error Anonymi coævi, qui Sanctæ Saldabergæ Acta scripsit, & Orderici sub finem lib. 8. qui hæc accidisse aiunt sub Rege Childeberto. *Columbanus in loco Anagratas, seu Anagrata dicto, vulgo Anagray, distante plus minus octo miliaribus a Luxovio Monasterium edificavit, quod amplius non extat, in eoque vixit usque ad annum DXC. quo Monasterium aliud edificasse infra ostendimus. Anagratas Vir sanctus Orationum medicamine cunctorum ad se venientium infirmitatibus Divino fultus auxilio curando subveniebat, inquit Jonas cap. 14. Erant cum Columbano Sanctus Gallus, & undecim alii ejus comites, qui e Britannia cum eo in Gallias venerant. Cumque jam multorum Monachorum societate densaretur, cepit cogitare, ut potiorum locum in eadem eremo quæret, quo Monasterium construeret inquit Jonas cap. 17. quo de Monasterio sic.*

CHRISTI
585.PELAGII PAP. II.
8.TIBERII IMP.
4.

Romam versus Fundana & Terracinenensis, ut constat ex Actis primæ Romanæ Synodi sub Symmacho Rom. Pontifice, & ex epistolis sancti Gregorii. Porro hoc sæculo ejusdem nominis fuisse reperitur Andreas Fundanus Episcopus, cujus est celebris memoria apud sanctum Gregorium in Dia-

logis (#): vixit etiam iisdem ferme diebus Andreas Episcopus Aquinas, de quo idem sanctus Gregorius meminit (b), sed ignobilis, longeque ab isto de quo agitur diversus: hic enim ante Episcopatum in Romana Ecclesia functus est honore fice presbyterio. At de his fatis.

Ann. Eccl. Tom. X.

F f f Quin-

PAGIUS sterio, nempe Luxoviensi, infra sermo erit. Baronius an. DLXXXIX. num. XII. loquens de Sigiberti Regis morte, & Jonam sequens, Sancti Columbani meminit.

VIII. Anno Gratia DLXXXV. Regnum Merciorum initium sumit, inquit Westmonasteriensis. Malmesburienensis tamen hujus Regni exordium ad Pendam, qui anno DCXXVI. regnabat, referendam censet. Surrexit illud septimum & ultimum in Saxonum heptarchia Anglorum Regnum in medietate Insulæ, Ejus limites erant,

ad Aquilonem UMBER, Merseusque RUMINA; ad Meridiem THAMESIS; ad Occasum SABRINA, Devaque; ad Ortum, GERMANICUS OCEANUS. Sanctus Hermenigildus hoc anno martyrium fecit, ut anno superiori ostendimus. Synodus Matisconensis II. ut videre est anno DLXXXVII. hoc anno celebrata, Moriuntur Sanctus Maurus, ut anno superiori ostendi, & S. Salvius Episcopus Albigenis, ut anno DLXXXVII. probabitur.

JESU CHRISTI ANNUS 586.

PELAGII PAP. II. ANNUS 9.

MAURITII IMP. ANNUS 1.

CHRISTI 586.

PELAGII PAP. II. 9.

MAURITII IMP. 1.

I. **Q**uingentesimo octogesimo sexto Christi anno, quartæ Indictionis, mense Augusto moritur Tiberius Imperator, atque in locum ejus Mauritius subrogatur. Sed antequam de his agamus, quæ Tiberii obitum præcesserunt, sunt recensenda. Constat etiam hoc anno, ante quatuor menses quam Tiberius moreretur, Eutyechium Constantinopolitanum Episcopum ex hac vita migrasse. Testatur id quidem is qui præfens fuit Eustathius, qui res ab eo præclare gestas conscripsit, cum de ægritudine Eutyechi instituentis exactam narrationem, hæc ait (a): Imperator magno desiderio & fide beatum virum inquit; primum quidem, ut ab illo benedictionem acciperet; deinde ut intelligeret, quis post illum pastor esset populum gubernaturus. Benedixit illi quidem Imperatori, sed alterum reticuit, non quod ignoraret, sed propter quasdam causas, quas, Deo sibi aperiente, ipse noverat. Quare cum ea quæ res & tempus postulabant, cum Imperatore locutus esset, hilari lætoque vultu ille discessit. Ego autem a quibusdam Imperatoris familiaribus accepi, ei fuisse a sancto viro prænunciatum, celerem ipsi mortem instare; idque verum fuisse eventus docuit: nam quatuor post mensibus a vita discessit Christi amantissimus Imperator. Hæc de tempore. Cum igitur obitus Imperatoris hoc anno dicto mense contigerit (ut paulo post dicturi sumus) utique necesse est affirmare hoc anno mense Aprili Eutyechium ex hac vita migrasse: ex quo corrigenda sunt, quæ superius in eodem autore vel aliis habentur, sedisse Eutyechium, ubi est revocatus ab exilio, annos quatuor & sex menses, nisi quis Joannis intrusi sedem usque ad annum ultimum Justini perduxerit.

II. Sed & quæ paulo ante præcesserunt ejusdem Eutyechii obitum, hoc eodem anno hic sunt accurate tractanda; addendaque ab Eustathio prætermittenda disputatio illa de resurrectione carnis cum Gregorio diacono Romano Apocrifario habita. Contigit enim ut ipse Eutyechius eodem argumento commentarium a se

(a) Extat apud Sur. die 6. Apr. tom. 1. Eutyechii Epif. Constantinop. obitus tempus.

scriptum ediderit; quo cum firmiter adversus Gentiles & hæreticos carnis resurrectionem adstrueret, ab Origenis tamen erroribus petitam opinionem iisdem suis scriptis infereret, nimirum fore eam absque carne palpabili. Cum autem id accepisset Gregorius, convenit eum atque redarguit, utque ab erronea & prorsus hæretica sententia recederet verbis instans admonuit: atque perfectit tandem, ut damnatus liber incendio cremaretur, ipseque Eutyechius sanioris mentis effectus suum fuerit detestatus errorem. Ita plane humana fors fert, ut sicut illustrans Orbem e cælo Sol raro contingat ad Occasum absque nubium obice puris radiis deorsum ferri, ita sanctissimi quoque viri virtutum fulgore coruscantes absque aliqua labe raro usque ad obitum perseverent: quod de Eutyechio dici potest, qui gloria confessionis ob exilium passum illustis, miraculorumque operatione sublimis, prophetiæ quoque charismate polens, animarum lucro prædives, victoriis ad versus hæreticos longe lateque conspicuus; prope exitum tamen obscuro nimbo cæcatus penitus obscuratur; sed quam citissime flante divino Spritu, nubibus illis procul expulsis, ad occasum prioribus fulgoris radiis ad occasum, ascensus in cælum, descendit.

Sed quomodo se hæc habuerint, a sancto Gregorio ista narrante petamus: in commentariis enim in Job illud explicans: *Et rursus circumdabor pelle mea*; Sic exorditur (b): *Dum aperte pellis dicitur, omnis dubitatio vera resurrectionis aufertur: neque sicut Eutyechius Constantinopolitana urbis Episcopus scripsit, corpus nostrum in illa resurrectionis gloria erit impalpabile, ventis aereque subtilius. In illa enim resurrectionis gloria erit corpus nostrum subtile quidem per effectum spiritualis potentiae, sed palpabile per veritatem naturæ. Unde etiam Redemptor noster dubitantibus de sua resurrectione discipulis ostendit manus & latus, palpanda ossa, carnemque præbuit, dicens (c): *Palpate & videte, quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut**

Eutyechius incaute delabitur in errorem Origenis.

III.

(b) Greg. Moral. lib. 14. c. 29.

Disputatio inter Gregorium & Eutyech.

(c) Luc. 24.

I S annus hac formula notatus: IV. post Consulatum Mauricii Tiberii Aug. solius iterum ut recte Chronicon Alexandrinum. A num. I. ad XXIV. Quæ Baronius hoc anno habet, tam de morte Sancti Eutyechii Patriarchæ Constantinopolitani, quam de obitu Tiberii Augusti, & Mauricii ejus successoris initio, ad annum DLXXXII. quo de iis egimus, retrahenda sunt; hæc autem nunc tam explorata, quam quæ in Chronologia certissima.

I. Postconsulatus. II. Obitus S. Eutyechii Episc. & Justini Jun. Aug.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6079. SÆC. VI. Anno Eræ Hispan. DCXXIV. A. C. 586. © 7. F. D 17. P. 14. April. Indict. 4. JESU CHRISTI 586. PELAGII II. PAPÆ 9. MAURICII IMP. 5.

sicut me videtis habere. Qui cum eidem Eutychio in Constantinopolitana urbe positus hoc Evangelicæ veritatis testimonium protulisset, ait: Idcirco Dominus hoc fecit, ut dubitationem resurrectionis suæ de discipulorum cordibus amoveret. Cui inquam, Miræ est res valde quam astruis, ut inde nobis dubietas surgat, unde discipulorum corda a dubietate sanata sunt. Quid enim deterius dici potest, quam ut hoc nobis de ejus vera carne dubium fiat, per quod discipuli ejus ad fidem ab omni sunt dubietate separati? Si enim non hoc habuisse astruitur quod ostendit: unde fides discipulis ejus confirmata est, inde nostra destruitur.

IV. Qui adungebat etiam dicens: Corpus palpabile habuit quod ostendit; sed post confirmata corda palpantium, omne illud in Domino quod palpari potuit, in subtilitatem est aliquam redactum. Ad hæc ipse respondi, dicens: Scriptum est: (a) Christus resurgens a mortuis jam non moritur, mors illi ultra non dominabitur. Si quid ergo in ejus corpore post resurrectionem potuit immutari, contra veridicam Pauli sententiam post resurrectionem Dominus rediit ad mortem: quod quis dicere vel stultus præsumat, nisi qui veram carnis ejus resurrectionem denegat? Tunc mihi objecit, dicens: Cum scriptum sit (b): Caro & sanguis regnum Dei possidere non possunt: qua ratione credendum est resurgere veraciter carnem? Cui inquam: In sacro eloquio aliter caro dicitur juxta naturam, atque aliter juxta culpam vel corruptionem. Caro quippe (c) juxta naturam, sicut scriptum est (c): Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea: Et, Verbum (d) caro factum est, & habitavit in nobis. Caro vero juxta culpam, sicut scriptum est (e): Non permanebit in hominibus istis Spiritus meus, eo quod sunt caro: & sicut psalmus ait: (f) Memoratus est quia caro sunt, spiritus vadens & non rediens. Unde & discipulus Paulus dicebat (g): Vos autem in carne non estis, sed in spiritu. Neque enim in carne non erant, quibus epistolam transmittabat: sed quia passiones carnalium desideriorum vicerant, jam liberi per virtutem Spiritus in carne non erant. Quod ergo Paulus Apostolus dicit: Quia caro & sanguis regnum Dei possidere non possunt; carnem vult secundum culpam intelligi, non carnem secundum naturam. Unde & mox quia carnem secundum culpam diceret, ostendit subdens: Neque corruptio incorruptelam possidebit. In illa ergo caelestis regni gloria caro secundum naturam erit, sed secundum passionem desideria non erit; quia devicto mortis aculeo, in æterna incorruptione regnabit. Quibus dictis idem Eutyechius consentire se protinus respondit, sed tamen adverbium Ann. Eccl. Tom. X.

(a) Rom. 6.

(b) 1. Cor. 15.

Caro diverso modo accepta.

(c) Gen. 2.

(d) Joan. 1.

(e) Gen. 6.

(f) Psal. 77.

(g) Galat. 4.

V.

corpus palpabile resurgere posse denegabat. Qui etiam in libello quem de Resurrectione scripserat. Pauli quoque testimonium indiderat dicentis (b): Tu quod seminas, non vivificatur, nisi prius moriatur: & quod seminas, non corpus, quod futurum est seminas, sed nudum granum. Hoc nimirum ostendere festinans, quia caro vel impalpabilis vel ipsa non erit, dum sanctus Apostolus de resurrectionis agens gloria, non corpus quod futurum est seminari dixerit. Sed ad hæc citius responderetur. Nam Paulus Apostolus dicens: Non corpus quod futurum est seminas, sed nudum granum; hoc insinuat quod videmus: quia granum cum culmo & foliis nascitur, quod sine culmo, & foliis seminatur. Ille itaque in augmento gloriae resurrectionis non dixit grano seminis deesse quod erat, sed adesse quod non erat. Iste autem dum verum corpus resurgere denegat, nequaquam dicit adesse quod deerat, sed deesse quod erat.

Tunc itaque de hac re in longa contentione perducti, gravissima cœpinus a nobis similitudine * resurre. Cum piæ memorie Libertus Constantinus Imperator secreto me & illum suscipiens, quid inter nos discordiæ versaretur agnovit, & utriusque partis allegationes pensans, eundem librum quem de Resurrectione scripserat, suis quoque allegationibus destruens, deliberavit ut flammis cremari debuisset. A quo ut egressi sumus, me ægritudo valida, eundem vero Eutyechium ægritudo & mors protinus est secuta. Quo mortuo, quia pene nullus erat qui ejus dicta sequeretur, dissimulavi cœpta persequi, ne in favillas viderer verba jaculavi. Dum tamen ad hæc viveret, & ego validissimis febribus ægrotares: quicumque noti mei ad eum salutationis gratia pergebant (ut eorum relatione cognovimus) ante eorum oculos pellem manus suæ tenebat, dicens: Confiteor quia omnes in hac carne resurgemus: quod (sicut ipse fatebatur) omnino prius negare consueverat. Hucusque de his Gregorius, quæ inter ipsum, & Eutyechium transacta sunt. Porro Eustathius, qui res Eutyechii est profecutus, hæc de controversia cum S. Gregorio sciens volensque præterit, leviterque errorem attingens, culpam reicit in adversarium, quasi Eutyechii verborum sensum haud affectus fuisset, cum ipse (ut ait) minime carnis resurrectionem negarit. Sed non id crimini dat illi Gregorius, verum quod eam non secundum Catholicam assertionem assereret, sed ut Origenistæ solerent.

Porro quod ad obitum Eutyechii pertinet, idem tradit Eustathius ipsum die Paschatis post officium vespertinum acri febre correptum, sicque depaësis eo igne visceribus post dies septem, nempe sequen-

(b) 1. Cor. 15. Alia Eutyechii obiectio.

VI.

* similitudine.

Liber Eutyechii damnatur flammis.

Eutyechius profitetur Catholicam veritatem.

VII.

Eutyechius
respi-
scens San-
ctus coli-
tur.

(a) Job.
41.

VIII.
Joannes
Jejunator
Episcopus
Constanti-
nop.

quenti Dominica migrasse ex hac vita. Cæterum haud valuit ævus iste, vel quantavis macula, quam cito absterfit, ejus animæ labefactare pulchritudinem: utpote et si erraverit, haud tamen hæreticus videri potuit, quippe qui minime superinduxerit cutem illam compactam squammis, scutis (a) fusilibus duriores, qua hæretici pertinaces obtegi consueverunt: nam ubi primum, doctore & monitore Gregorio, didicisti veritatem, eandem coram omnibus ad se ingredientibus certa confessione professus est: ut non immerito eum Græci ut Sanctum colant, anniverfariaque die ejusdem natale celebrant.

Ubi vero sancto viro postrema digne sunt perfoluta, actum de successoris electione: & quia talem requirebas religiosissimus Imperator, qui cæteros antecelleret sanctitate, Joannes quidam monachus, qui cognomento Jejunator est appellatus, reliquis præfetur; cui tamen (ut ex Eustathio vidimus) præcessor Eutyechius adhuc vivens haud voluit suo e-logio suffragari: utpote qui nihil boni præviderat de homine, qui ex jugi omnibus noto jejunio popularem captans auram, eadem inflatus intumuisse. Ne vero quid deesse posset ad perfectam illam quam oculis hominum intuendam exposuerat sanctitatem, illud iste addidit corollarium, ut fugam arripere tentaret, ne eligeretur Episcopus: sed secundum bucolicum illud:

Et fugit ad salices, & se capit ante videri; ita fugere videri voluit, ut ne fugeret, detineretur a suis. Quali namque esset tunc animo, mox ipsa sublimis dignitas declaravit. Ut enim in altioribus montibus aer purgator detegere & foras mittere e visceribus solet latentes morbos, reddereque cunctis perspicuos, ita eminens honos, altum fastigium, sublimis cathedra, celsa potestas mox patefacit, quæ in hominis penetralibus cordis latet hypocrisis, & occultatur ambitio.

IX.
Joannis
superbia
detegitur.

Accidit id profecto in Joanne: qui ubi electus est & ordinatus Constantino-politanus Antistes, mox sanctam quam in Ecclesia invenit pacem tot laboribus partam fugavit. Etenim mente sublimi, elatoque corde homini prædico visa est humilis tanta dignitas, qua se imparem ante fuerat fuga professus: quamobrem grande sibi comparans nomen, non Patriarcha tantum dicit, sed & Oecumenicus, affectavit. Sunt de his justæ querelæ Gregorii tunc diaconi, postea Romani Pontificis, ubi ad ipsum postea scripsit his verbis (b): *Eo tempore, quo fraternitas vestra in sacerdotalem honorem proventa est, quantum Ecclesiarum pacem atque concordiam invenerit, recolit. Sed*

(b) Greg.
l. 4. epist.
38.

quo ausu, quove timore, nescio, novum sibi conata est nomen arripere, unde omnium fratrum corda potius ad scandalum provenire. Qua in re vehementer admiror: quia ne ad Episcopatum venire potuisses, fugisse velle te memini: quem tamen adeptum ita exercere desideras, ac si ad eum ambitioso desiderio cucurrisses. Qui enim indignum te esse fatebaris, ut Episcopus dici debuisses, ad hoc quandoque perductus es, ut despectis fratribus, Episcopus appetas solus vocari. Hæc ad eum, ad quem rursus superius (c) de ejus animo quo se abhorere professus est præfeturam: Quo enim ardore (inquit) quo studio Episcopatus pondera fugere volueritis, scio. Plane loco monstri habitum est, ut qui agnus antea apparuit, mox una cum infulis Episcopalibus leonis juba induerit. Quomodo autem Pelagius Papa homini gloriæ aura inani tumenti restiterit, suo loco dicemus. Jam ad Tiberium redeamus.

Ubi vero ab obitu Patriarchæ Eutyechii (ut ait Eustathius d) quatuor fuissent menses elapsi, moritur Tiberius Imperator mense Augusto, cum imperasset solus annos quatuor, totidemque cum Justino uno minus mense, prout testatur Evagrius (e), necnon Gregorius Turonensis (f): dum enim sub octavo Childeberti Regis anno Tiberii Augusti mortem contigisse tradidit, utique eum ad hunc annum referre patet. Cum igitur ex Græco atque Latino suorum temporum scriptoribus id liquido constat: coarguas erroris necesse est alios recentiores, qui in aliud tempus Tiberii obitum referunt.

Ita quidem posuimus hoc anno una cum Tiberii obitu ingressum Mauritii, non solum Eustathii tunc scribentis auctoritate suasi; sed etiam Evagrii, rebus his omnibus præsentis, & quam exactissime annos Justini, Tiberii, & Mauritii numerantis assertionem coacti, cujus verba posuimus inferius in obitu ejusdem Mauritii Imperatoris anno Christi sexcentesimo secundo, prope finem. Ubi rursus cum subduximus numerum annorum trium Imperatorum; eorumdem testificatione in id ipsum conspirantium hic oportuit annum primum Mauritii collocasse. His adde & Joannem Biclarensem ex Latinis ejusdem quoque temporis auctorem, haud pridem in lucem emissum, id ipsum profitentem. Quos tantos viros secuti, sero licet ab eisdem in errore nos ductos de exordio ejusdem Mauritii sensimus: dum si quæ alia iis adversantibus invenerimus, illapso in codices errores ignavia libroriorum (ut accidere solet) existimavimus, magis quam ipsos adeo enormi errore lapsos, ut crederemus, induci potuisse. Quamobrem (quod ratio accidit) Græcos auctores de rebus

(c) Greg.
l. 1. epist. 4.

X.
(d) Eustath.
in Eutyech.
apud Sur.
die 6. Apr.
tom. 2.

(e) Evagrius.
l. 5. c. 13.
(f) Greg.
l. 6. c. 30.
Mauritius
imperare
quando
cœperit.

(a) Gregor.
l. 6. c. 30.
(b) Idem
l. 6. c. 25.

(c) Greg.
Tur. hist.
Franc. l. 6.
c. 30.

XI.
Mauritius
Cæsar
creatus.

Græcorum scribentes, per Latinos corrigere opus fuit, recentioribus Græcis in eandem sententiam cum Latinis abeuntibus, ubi rursus ad calculos revocanda fuit de annis Mauritii disputatio. In qua ubi Gregorius Turonensis & ipse hujus temporis scriptor (a) affirmat, Mauritium iniisse Imperium anno octavo Childeberti Regis, idemque (b) superius tradit, eo anno ultimum Januarii fuisse Domini cum diem, quo Dominicalis littera fuit, C, quam manifestum est cadere in annum quingentesimum octogesimo tertium, non autem in præsentem annum quingentesimum octogesimo sextum, quo fuit littera Dominicalis non, C, sed, F; evidentissima ratione ostensum est, non hoc anno octogesimo sexto, sed octogesimo tertio post quingentesimum, Mauritium imperare cœpisse. Qua pariter ratione, nullum in textum irrepsisse errorem invenies, de quo erat suspicio, apud S. Gregorium; dum in Regesto, initio libri secundi, annotatum est, Indictione decima, & secundo anno Pontificatus sancti Gregorii, sive Christi anno quingentesimo nonagesimo primo fuisse septimum annum Consulatus, seu post Consulatum Mauritii: ubi si recurrimus ad eundem annum Consulatus, quem certum est omnium sententia incidisse anno secundo ejus Imperii; dicere necessario opus est, eundem Mauritium regnare cœpisse anno quingentesimo octogesimo tertio, qui Consulatum gessit anno sequenti, nempe octogesimo quarto. Quamobrem errore correcto, numeretur iste Mauritii tertius, cujus primus numerandus fuerat anno Christi quingentesimo octogesimo tertio. Ad hæc confirmanda accedit, quod cum constat ex Mauritiana historia auctore Theophylacto antiquius scripta, Mauritium imperasse annos decem & novem, vigesimo inchoato; & certum sit tempus obitus ejus & ingressum Phocæ accidisse nimirum anno Christi sexcentesimo secundo: utique affirmandum est, imperare cœpisse anno Christi quingentesimo octogesimo tertio, & Consulatum iniisse octogesimo quarto. Sed audi de Tiberii obitu tempore eoque virtutibus quæ Gregorius habet: (c) *Hoc anno octavo scilicet Childeberti Regis Francorum, Tiberius Imperator migravit e seculo, magnum luctum relinquens populis de obitu suo: erat enim summæ bonitatis, in elemosinis promptus, in judiciis justus, in judicando cautissimus, nullum despiciens, sed omnes in bona voluntate complectens: omnes diligens, ipse quoque diligebatur ab omnibus, &c. Pergit narrare de substitutione Mauritii; sed ea petemus a Græcis.*

Quod autem de mense quo obiit nulla sit inter scriptores controversia, de die tamen haud verum esse reperitur, quod

traditur ad quartum Idus Augusti eundem esse defunctum; siquidem tertio Idus Augusti reperitur data pragmatica sanctio ejusdem Tiberii de confirmatione eorum quæ statuta essent a Justino de filiis colonorum & liberorum in Africa, instante Publano Episcopo Carthaginensi; ad cujus finem hæc leguntur: *Data tertio Idus Augusti Constantinopoli, Imperi D. N. Tiberii PP. Aug. anno octavo* (ex quo videlicet cum Justino imperare cœpit) *& post Consulatum ejus anno tertio, & R. S. Nob. Tiberii Mauritii felicissimi Cæsaris anno primo.* Hæc ibi in editione Juliani Antecessoris, ex qua corrigas ubi apud alios legitur, loco Mauritii, Marcii. Habes præterea, non Imperatorem a Tiberio Mauritium esse creatum, sed Cæsarem; nomenque Imperatoris non nisi post Tiberii mortem accepisse: Cæsar enim vocatus tantum dum Tiberius supervixit, licet diademate fuerit coronatus.

Interfuisse autem solemnibus istis Joannem Constantinopolitanum Episcopum, Nicephorus (d) tradit, habitamque affirmat brevem orationem a Joanne rethore Quæstoris munere insignito, nomine Tiberii ad Mauritium, his verbis: *Tu vero, Mauriti, pulcherrimum mihi epitaphium Imperium tuum facere perge, & sepulcrum meum virtutibus tuis exorna, neque spem eorum qui tibi concrediti sunt per dedecus fallens, neque virtutes ipse tuas oblivioni tradens, & veluti pristinam animi tui generositatem fugiens. Proinde potestatis insolentiam ratione fac frænes, & philosophiæ artibus sapienter potentiam scapham gubernes. Imperium namque res est quædam sublimis & excelsa, in altum qui ei insidet sustollens, & recte cogitata excutens. Minime vero opinionem eam, quod prudentia omnibus ante eas, concipe; quamvis fortuna, quæ tibi sublimis contigit, omnes superas. Porro civium & subditorum benevolentiam potius quam metum fac consecreris: & objurcationem magis, perinde atque magistratum quemdam, quam assentationem complectere. Potestas namque res est quædam, quæ admoneri docerique nolit, & castigationem egre ferre. Ante oculos tuos assistens justitia excubet, quæ vitæ nostræ actionum remunerationem pro summa sua potestate constituit.*

Purpuram perinde atque vilem pannum tibi injectam esse per philosophiæ studium existima: coronam autem, qua caput tuum cinctum est, nihil a lapillis qui circa marinum litus fluctibus abluuntur, differre puta. Iste purpuræ flos, qui subtristior est, exhortari mihi principes videtur, ut moderationem animi in rebus secundis servare assuescant; neque nimium letentur, aut luctuosa ista monarchiæ sola

Mauritius
Cæsar
creatus.

XII.
(d) Niceph.
l. 28. c. 6.

XIII.

stola superbiunt: Imperii siquidem sceptrum non immoderatam potestatem, sed splendendam potius servitutem exercere admonet. Iræ imperet humanitas & misericordia, arrogantia autem timor. Nam & apibus natura duces dedit, earumque regem aculeo quasi quadam spontanea & naturali potestate armavit, ut pungere etiam eum possit, qui legitime non pareat: sed apibus minime tyrannicum, verum communi utilitati commodum & justum aculeum habet. Itaque ejus saltem erimus imitatores, si quidem ratio ipsa consilia meliora subicere non valeat. Ego quidem hæc ad te veluti productor tuus ac parens. Consilii autem nostri judicem habebis potestatem ab affectione omni & numeribus incorruptam, simul & virtutes ipsas remunerantem, & vitia coercentem.

XIV.

Cum igitur Imperator finem orationis fecisset, cives & subditi propter dolorem quo afficiebantur, multam vim lacrymarum profuderunt. Deinde sublata Imperator coronam & purpuream cblamidem Cæsari circumdedit. Ibi tum subditorum acclamations, gratulationesque exordite: partim tam commodi consilii auctorem, partim ipsum renunciatum Principem propter eas quibus se dignum Imperio præstiterat virtutes admirari. In primis vero laudibus earum rerum omnium conciliatorem, qui univèrsa commodissime dispensat, exulerunt. Ubi vero in hunc modum Mauritiis Imperatoris carimoniis Princeps est declaratus, Imperator ipse in lecto suo repositus, in somnis viri speciem ea forma, quæ neque verbo neque scripto exprimi queat, & veste tam candida ut cubiculum ejus illustraret, vidit. Vir is, manu protensa, talia verba ad eum præfatur: Hæc tibi, Tiberi, ter sanctum nomen renunciat: Tyranni impij Imperii tui temporibus non extrahunt. Postquam autem evigilavit, somnum illud amicis exposuit. Legibus deinde naturæ quamvis Imperator esset obsecutus, terrenam tunicam deposuit, anima autem velut umbraculum quoddam relinquente ad sedes superas evolante. Imperio Tiberius cum Justino tribus, solus autem quatuor annis præfuit: qui postquam Imperatorum sepulcro repositus est, homines omnes ad Mauritiū perinde atque satellites conversi, & lacrymæ quibus Tiberii funus prosecuti fuerant, eo ipso die restinctæ sunt. Non enim homines tantum præteritorum meminisse, quantum præsentia curare & colere solent. Hucusque Nicephorus.

XV.

Quod autem ad ostensum visum in somnis Tiberio pertinet: non ad Mauritiū referri potest, cujus tempore Phocas insurgens in ipsum ejusque filios tyrannidem diram exercuit; sed dictum existimari debet de Tiberio ipso, cum nimirum fore post obitum consecuturum

Imperium pacificum atque perenne, ubi nullus esset timendus, qui illud auferret tyrannus, cæli videlicet principatum, in quo cum Christo regnant omnes Sancti ejus.

Antequam vero ad ejus successorem, Mauritiū veniamus, hic de aliquot sanctis martyribus intextenda narratio est, qui hoc Tiberii Augusti tempore cæsi a barbaris in extremis Ægypti partibus consecuti sunt coronam martyrii. Rem gestam autem apud Sophronium ita habes fideliter enarratam (a): Temporibus Imperii Tiberii fidelissimi Cæsaris ascendimus Oasim, vidimusque magnum illic in divinis rebus monachum, genere quidem Cappadocem, nomine autem Leonem. De hoc multi multa digna admiratione narrabant nobis. Nos autem ad illius pertingentes familiare colloquium, magnumque experimentum capientes sancti hujus viri, magnifice edificati sumus, & maxime in humilitate ejus & silentio, & nuditate rerum omnium, & charitate quam ad omnes habuit. Dicebat ergo semper venerabilis senex: Credite mihi, filii, quia regnare habeo. Nos autem dicebamus ei: Crede nobis, Abba Leo, quia nullus ex Cappadocia unquam regnavit, impertunam ergo habes istam cogitationem. Ille vero rursus dicebat: Veraciter, filii, regnare habeo. Nemo autem poterat eum ab hac cogitatione removere. Ut qui jam divinitus accepisset se in servum vendendum, atque corona martyrii coronandum. Pergit auctor:

Cum autem venisset Mazices, & universam provinciam illam devastasset, ac diripisset: venerunt & in Oasim, & monachos quidem plures occiderunt, plurimosque captivos duxerunt: inter quos acceperunt & Abbatem Joannem (fuerat autem hic lector magnæ Constantinopolitane Ecclesiæ & Abbatem Eustatium Romanum, & Abbatem Theodorum Ciliem (erant autem tres infirmantes). Cum ergo vincisti fuissent, ait Abbas Joannes barbaris: Ducite me in civitatem, & faciam ut Episcopus det pro nobis numismata vigintiquatuor. Accepit ergo illum unus ex barbaris, & duxit prope civitatem. Ingressusque est Abbas Joannes ad Episcopum: inventus est autem in urbe & Abbas Leo & alii quidam Patrum, atque ideo tenti non fuerant. Ingressus igitur Abbas Joannes cepit orare Episcopum, ut barbaro numismata daret. Episcopus autem non plura quam octo numismata habere inventus est. Voluerunt ergo dare barbaro octo numismata, & noluit accipere, dicens: Aut vigintiquatuor numismata præbete mihi, aut monachum date.

Coacti sunt qui erant in civitate rursus Abbatem Joannem dare barbaro stentem & ejulantem. Adduxit autem illum

XVI. Martyres sub Tiberio.

(a) Prat. Spir. c. 111.

Leonis Abbatis martyrium.

(a) Joan. 15.

XIX.

(b) Prat. Spir. c. 115.

Sarraceni male periere.

XVIII.

in

in sua tabernacula barbarus. Post tres autem dies sumptis octo numismatibus Abbas Leo in eremum exiit, ubi erant barbari, oravitque illos, dicens: Accipite me cum octo numismatibus, & tres illos dimittite, qui infirmi sunt, neque pergere per eremum possunt: nam interficietis eos, & detrimentum patiemini: ego vero sanus sum, & serviam vobis. Tunc barbari acceperunt Abbatem Leonem & octo numismata, & dimiserunt illos tres. Abiit ergo Abbas Leo usque ad quemdam locum: & cum præ debilitate pergere ultra non posset, barbari decollaverunt eum: implevitque Abbas Leo scripturam dicentem (a): Ut ponat animam suam quis pro amicis suis, majorem hac dilectionem nemo habet. Tunc nos quoque cognovimus quidnam esset quod dixerat: Quia regnare habeo. Veraciter enim regnavit, quia posuit animam suam pro amicis suis. Hucusque apud Sophronium de martyribus monachis sub Tiberio Imperatore.

Sed & de his opportune adiciamus, quæ itidem paulo post, imperante Mauritio, rursus barbarorum incurfione contigisse idem auctor tradit his verbis (b): Dicebat & hoc nobis de Abbate Nicolao Abbas Jordanes: Narravit (inquit) senex, quia imperante fidelissimo Imperatore Mauritio, quando Namanes Sarracenorum nationis Dux prædam egit: cum circumiret ego per Arnonem & Aidonem, aspicio Sarracenos tres habentes secum unum adolescentem valde formosum annorum ferme viginti vincium atque captivum. Ut ergo vidit me adolescentem, flere cepit, & orare ut ab eis illum acciperem. Ego autem Sarracenos rogare cepi, ut dimitterent eum. Unus autem illorum sermone respondit Græco, & ait: Non dimitemus eum. Et ego rursus illis dixi: Accipite me, & hunc dimittite, quia fatigationem non sustinet. Ait mihi & ipse rursus: Non dimitemus eum. Dixi eis tertio: Vel pretium pro illo non accipitis? Date mihi illum, & quicquid petieritis, ego afferam vobis. Respondit: Non possumus tibi dare illum: sacerdoti enim nostro promissimus, quia si quid pulchrum ceperimus, offeremus illud ei, ut ipsum in sacrificium offerat: sed vade jam: nam si moram feceris, caput tuum in terram proiciam. Tunc prostratus ego humi dixi: Salvator noster Christus Deus filium fac servum tuum. Et continuo tres Sarraceni demonio repleti evaginatis gladiis se ipsos conciderunt. Assumensque ego adolescentem, in speluncam meam refovi illum: qui noluit discedere a me, sed renuncians sæculo, cum septem annos impleisset in habitu monastico, requiescit: erat enim genere Tyrius. Hæc ibi: sed ad Mauritium redeamus.

Mortuo igitur Tiberio Imperatore, Mauritiū liberis regiminis habenas moderatur: de cujus in Imperium progressu habet ista Gregorius (c), personam faciens: Respondet (inquit) Christus dicens: Ego te de Notario Comitum excubitorum, de Comite excubitorum Cæsarem, de Cæsare Imperatorem, nec solum hoc, sed etiam patrem Imperatorum feci. Hæc ipse: sed miror quod nihil de castrensi militia attingens tantum qui forensis militiæ ejus fuerint magistratus, cum tamen constet ex castrensibus rebus beneficiis judicatum esse dignum Imperio. Non omittendum de Mauritio illud ipsi Tiberium filiam suam nominatam Constantinam, sive (ut alii habent) Constantiam in matrimonium collocasse eo tempore cum jam moriturus in lecto decumberet; de quo ista Evagrius (d): Cum autem Tiberius jam prope ad extremum spiritum edendum veniret, Mauritio qui ad Imperium gubernandum jam elatus fuit, filiam Augustam collocavit in matrimonium, & Imperium pro dote tribuit. Ac paulo post:

Qui etiam ipse nomina illis impertivit: siquidem Mauritium, Tiberium, Augustam Constantinam appellavit. Et inferius: ubi nuptias solemniter celebratas descripsit, hæc de Mauritii moribus addit: (e) His rebus confectis, Mauritius deinceps non corpus modo, verum etiam animam eximia purpura & corona vestivit. Nam solus fere ex Imperatorum numero sibi ipse imperare nititur, & Imperator vera factus, primo popularem perturbationum statum ex animo suo exigere: deinde statum optimatum in rationis domicilio constituens, vivum se virtutum exemplar præbere, quo subiectos ad se imitandum erudiret. Atque ista dicuntur a me quidem, non uti eum blanditiis & assentatione deliniam (cur enim, amabo hæc a me ad eum finem dicerentur, cum illa quæ ipse litteris prodo penitus ignoret?) sed quod tum dona a Deo tam munifice tributa, tum res quæ tam variis modis adeo prospere & feliciter acciderunt, ea ita se habere, liquido ostendunt quæ sane omnia ex animo & ingenue Deo accepta referre debemus. Hæc Evagrius.

Cum autem omnium sententia constet Mauritiū egregium omnium virtutum fuisse cultorem, potissimum vero obfervantissimum ipsius Catholice religionis cultus; testis est de hoc S. Gregorius in epistola ad Anastasium Antiochenum, ubi ait (f): Omnipotenti Deo gratia successione exolvenda sunt, & pro vitissimi & Christianissimi domini nostri Imperatoris, & tranquillissima ejus conjugis & mansuetissima sobole semper orandum est, quorum temporibus hereticorum ordines conticescunt: quia etsi eorum corda in insania perverſi sensus ebulliant, Catholici

(c) Greg. 1. 2. ep. 81. Indit. 11.

Mauritio nuptui tradita filia Tiberii Imp.

(d) Evagrius 1. 5. c. 22.

XXI.

(e) Evagrius 1. 6. c. 1.

XXII. Mauritiū defensor Catholice fidei.

(f) Greg. 1. 7. ep. 47.

De visione ostensa Tiberio.

* sui.

ei tamen Imperatoris tempore, prava qua sentiant, eloqui non praesumunt. Hæc Gregorius.

XXVII. Mauritius litteras scribit ad S. Theodorum.

Quod etiam ejusdem Mauritii magnam animi demissionem cum pietate commendat, illud ab eo specimen hoc anno editum legitur, quod ad sanctum Theodorum Archimandritam, a quo de Imperio, cum victor a Peris rediret, oraculum haud dubium acceperat, confestim litteras dedit, ab eodem preces exposcens: Gregorius enim sanctissimi viri discipulus, qui res ab eo gestas omni fide conscriptas posteris tradidit, hæc de his habet: Ubi defuncto Tiberio (ut vir sanctus prædixerat) Imperium obtinuit, & ejus verborum memor, epistolam ad illum misit, rogans ut Deum pro se deprecaretur, ut Imperium in pace tueri posset & ab hostibus defendere, addiditque ut peteret se quid a se vellet. Sanctus autem Theodorus beatum Philumenum misit, & rescripsit Imperatori, ut in usus pauperum aliquid frumenti monasterio tribueret. Addidit igitur Imperator monasterio singulis annis tritici modios sexcentos, & populum illi pro munere misit. Hucusque Gregorius: reliquæ autem Mauritii res gestæ annis singulis ordine temporum narrabuntur.

XXIV. Novus mittitur Apocrifarius Constantinop.

Cum vere innotuisset Pelagio Romano Pontifici Mauritium Imperatorem post Tiberium coronatum, ex more novum ad eum misit Apocrifarium diaconum Cardinalem. Testatur id quidem sanctus Gregorius in epistola ad Eulogium. Fuisse vero illum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Archidiaconum nomine Laurentium, idem Gregorius (a) testatur in epistola ad Joannem Constantinopolitanum Episcopum postea missa: qui, cum ipse Gregorius Pontifex creatus est, fuit ab eo ob delicta depositus, & in locum ejus subrogatus Honoratus, ut ex ipsius Gregorii Registro (b) colligi posse videtur.

(a) Greg. l. 4. ep. 38. Indict. 13.

(b) Greg. epist. l. 1. in princ. XXXV.

Greg. redit Romam cum SS. reliquiis.

Gregorius igitur tempore Tiberii eo bene functus munere, illo defuncto, Romam reverfus est & quidem magnis donatus muneribus, nempe sacrosanctis reliquiis Andreæ Apostoli, & Lucæ Evangelistæ, quas nuper tempore Justiniani refoffas & honorificentiori loco recondi-

PAGIUS III. S. Gregorius e Legatione sua reverfus est sub finem anni DLXXXIV. aut initio anni DLXXXV. Pelagius enim II. Literis datis IV. Non. Octob. Indictione tertia, & a Baronio anno præcedenti num. XV. & seqq. recitatis eidem Gregorio mandat, ut quamprimum Presbyterum (qui Maximianus vocabatur) ad se venire jubeat; Gregorius autem cum eodem Presbytero Romam redit, ut anno antecedenti exposuimus. Quare tunc, non vero hoc anno, Pelagius alium Apocrifarium Constantinopolim misit.

Ad num. XXIV. & seqq. Sanctus Gregorius Constantinopoli e Legatione sua reverfus est sub finem anni DLXXXIV. aut initio anni DLXXXV. Pelagius enim II. Literis datis IV. Non. Octob. Indictione tertia, & a Baronio anno præcedenti num. XV. & seqq. recitatis eidem Gregorio mandat, ut quamprimum Presbyterum (qui Maximianus vocabatur) ad se venire jubeat; Gregorius autem cum eodem Presbytero Romam redit, ut anno antecedenti exposuimus. Quare tunc, non vero hoc anno, Pelagius alium Apocrifarium Constantinopolim misit.

tas vidimus. Quod enim (ut dictum est) crexisset in Urbe in Cæli montis regione ad clivum Scauri monasterium Gregorius sub titulo S. Andreæ, ejusdem Sancti reliquias sibi dari petiit ab Imperatore: quas & accepit insignes quidem, nempe brachium S. Andreæ cum capite S. Lucæ. Est de his in Vaticanis monumentis vetus assertio in priori pagina codicis signati numero centesimo quinquagesimo tertio. Extat adhuc in eodem monasterio. S. Andreæ ipsum ejusdem Apostoli brachium argentea theca ornatum, quod certis diebus super altare primum populo visendum & venerandum proponitur; caput vero sancti Lucæ in basilica Vaticana reconditum, ibi hætenus honorifice aservatur.

Reverfus S. Gregorius Romam, hoc otio bene usus est: nam quos inchoaverat Constantinopoli libros Moralium perficere laboravit, ut ipse testatur scribens ad Leandrum (c). Insuper postea Gregorium Romæ ipsi Pelagio Papæ in scribendo adversus schismaticos, proxime dicturi sumus. Simulac enim Romam rediit, adversus ingruentes ob capitula illa Tria schismaticos jussu Pelagii stylum exeruit. Eorum omnium (ut dictum est) caput fuit Aquileiensis Antistes Paulinus, posteaque ejus successor Elias, inde vero Severus. Vixisse autem in hunc usque annum tradunt (d) Eliam, ad quem cogruendum ipse Gregorius diaconus jussu Pelagii epistolam scripsit. Testatur id Paulus diaconus, ubi ait (e): Pelagius Papa Elia Aquileiensis Episcopo nolenti Tria capitula Chalcedonensis Synodi suscipere epistolam satis utilem misit, quam beatus Gregorius, cum adhuc esset diaconus scripsit. Hæc Paulus. Qui dum ait, nolentem Eliam suscipere Tria capitula Chalcedonensis Synodi redargutum a Pelagio Papa, minime quidem de Trium capitulorum quæstione visus est fuisse consultus: etenim illi se inter schismaticos collocarunt, qui cum universa Catholica Ecclesia (ut sæpe superius dictum est) recipiente Trium capitulorum damnationem ipsi eam ratam habere minime voluerunt, quos acerrime propugnarunt cum ipso Elia alii ejusdem Ecclesiæ Episcopi Aquil-

(c) Greg. in fin. p. 1. f. 1. lib. Moral. Gregorius scribit adversus schismaticos, petente Pelagio. (d) Panv. Hieron. Rub. hist. Raven. l. 4. (e) Paul. diacon. de Gest. Longob. l. 3. c. 10.

IV. Pelagius II. Schismaticos I. stria ad Ecclesiam reducere conatur.

A num. XXVI. ad LXXXVIII. Langobardi Francorum Regis cum validissimis copiis adventum reformidantes, Inducias cum Flavio Smaragdo Exarcho statuerunt, quarum meminit Pelagius II. in prima Epistola ad Episcopos Istriæ; apud Baronium num. XXIX. Bellum adversus Langobardos susceperat Childebertus Rex anno Regni sui IX. ut testatur Turonensis lib. 6. cap. 42. qui ait, Langobardis multa ei munera dantibus in Gallias regressum esse. Quod cum accepisset Mauritius, & quod Childebertus cum Langobardis in pace conjunctus esset, pecuniam quam

quileienses, qui prerogativa sedis sedes schismaticorum exhibuerunt. Non ergo Elias schismaticus erat, quod nollet Tria capitula suscipere, sed quod damnationi eorum minime acquiesceret, ac pro illis pugnaret quæ tuenda susceperat. Sed & in eo corrigendus est Paulus (a), dum Eliæ obitum & successorem Severi ad illa refert tempora quibus S. Gregorius Augustinum in Angliam misit: cum id non solum auctoribus omnibus hoc anno ponentibus Eliæ obitum adversetur, sed & ipsi Gregorio id testant, dum longe ante Augustini ad Anglos legationem susceperat, immo antequam ipse Gregorius esset Pontifex, Severum sedisse Aquileiæ significat litteris ad eum scriptis anno primo suo Pontificatu (b): ut ipse qui post litteras Pelagii Papæ nomine a Gregorio scriptas, ad unitatem se Catholicæ Ecclesiæ converterat, sed iterum se ab ea conscindens, ad schismaticos transfuga factus est: quo nomine ipso sui Pontificatus exordio idem Gregorius ipsum redarguit.

(a) Paul. diacon. l. 3. c. 12.

(b) Greg. l. 1. ep. 16.

XXVII. De epistola five libro Pelagii Papæ ad Eliam.

(c) Greg. l. 1. ep. 36. Indict. 10.

* nostram

Quod vero ad dictam epistolam a Pelagio Papa missam ad Eliam Episcopum spectat ejusdem plane generis fuisse visa est, ejus erat epistola S. Leonis ad Flavianum, quæ cum epistolæ nomine scripta esset, eadem diceretur & tomus ob sui amplitudinem atque tractatum: nam & ipsa Pelagii epistola ab ipso S. Gregorio liber est nuncupata; de quo ad Hiberniæ Episcopos dum scribit, hæc habet (c): Ut igitur de Tribus capitulis, animis vestris ablata dubietate, possit satisfactio abundanter infundi; librum quem de hac re sancta memoria decessor meus Pelagius Papa scripserat, vobis utile judicavi transmittere: quem si posito voluntaria defensionis studio, puro vigilantique corde volueritis relegere, eum vos per omnia secuturos, & ad unitatem vestram * reversuros nihilominus esse confido. Hæc Gregorius; cujus modestia commendatur, cum totum Pelagio tribuat, quod tantum ejus nomine scriptum esset nihil sibi arrogans laboris a se in eo scribendo suscepti. Quantæ autem esset efficaciæ liber iste, ex his quæ mox idem Gregorius subdit, intelligere possumus, ubi ait: Porro si post hujus libri lectionem, in ea qua estis volueritis de liberatione persistere; sine dubio non rationem operam, sed obstinationem vos dare monstratis. Hæc Gregorius ad Hibernos. Porro dictam Pelagii epistolam, sive librum dictam ob sui prolixitatem, ad Episcopos Istriæ a S. Gregorio adhuc diacono scriptam, diu optatam, frustra quæsitam, Dei magno beneficio, post editionem septimi hujus & octavi etiam tomi, cum jam desperassemus omnino accepimus eam Parisiis missam a viro disertissimo mei amantissimo Nicolao Fabro, una cum aliis egregiis antiquitatis monumentis, suis a nobis locis in Annalibus intexendis, simulque duas alias ejusdem Pelagii Papæ, sive dixerimus Gregorii ab auctore qui scripsit denominando, epistolas breviores eodem argumento ad eosdem Istriæ schismaticos antea datas: quas omnes eodem quo scriptæ sunt ordine, hic tibi reddendas merito existimavimus. Pelagius enim ægre ferens tamdiu Istrios populos ab unitate Catholicæ Ecclesiæ schismate scissos, adhuc remanere disjunctos; Christi Redemptoris admonitione sollicitus, qua dixit Petro confirma fratres tuos: ad Eliam Aquileiensem Episcopum illorum antesignanum, simulque alios ejus collegas, factionis ejusdem complices hanc primam epistolam scripsit, quam missis ad hoc Legatis dedit.

Prima Epistola Pelagii Papæ junioris ad Episcopos Istriæ. Dilectissimis fratribus Eliæ aliisque Episcopis, universisque filiis Ecclesiæ Istriæ partibus constitutis, Pelagius Episcopus sanctæ Ecclesiæ Catholicæ Urbis Romæ. Quod ad dilectionem vestram, fratres sicutque carissimi, nostra tardius scripta dirigimus, non malevole voluntatis, aut dissimulationis vel negligentia fuisse creditur: sed sicut nostis, temporalis qualitas & hostilis necessitas hætenus impedit. Nam sicut ait Dominus per Prophetam: (d) Numquid obliviscetur mulier filium uteri sui? Non ergo credatur nos viscerum nostrorum divisionem non cum gravi fletu ac gemitu doluisse: sed unitam, carissimi illuminet Dominus oculos cordis vestri, ut nostri cordis gemitus pro vobis videre possitis. Quis enim sicut ait beatus (e) Apostolus, infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non uror? Et alibi (f): Quia si patitur unum membrum, compa-

XXIX. Pelagii Papæ ad Istriæ Episcopi. Dilectissimis fratribus Eliæ aliisque Episcopis, universisque filiis Ecclesiæ Istriæ partibus constitutis, Pelagius Episcopus sanctæ Ecclesiæ Catholicæ Urbis Romæ. Quod ad dilectionem vestram, fratres sicutque carissimi, nostra tardius scripta dirigimus, non malevole voluntatis, aut dissimulationis vel negligentia fuisse creditur: sed sicut nostis, temporalis qualitas & hostilis necessitas hætenus impedit. Nam sicut ait Dominus per Prophetam: (d) Numquid obliviscetur mulier filium uteri sui? Non ergo credatur nos viscerum nostrorum divisionem non cum gravi fletu ac gemitu doluisse: sed unitam, carissimi illuminet Dominus oculos cordis vestri, ut nostri cordis gemitus pro vobis videre possitis. Quis enim sicut ait beatus (e) Apostolus, infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non uror? Et alibi (f): Quia si patitur unum membrum, compa-

XXIX. Pelagii Papæ ad Istriæ Episcopi.

(d) Isai. 49.

(e) 2. Cor. 11. (f) 1. Cor. 12.

locutus est, eademmet narrat, & iidem fere verbis, quæ Turonensis, ex quo multa exscribere solet. Sive itaque pax illa Francos inter & Langobardos anno DLXXXIV. sive currenti peracta fuerit, Pelagius II. quod jamdiu in votis habuerat, Italia bello liberata, Schismaticis ad Ecclesiam reducendis animum suum convertit. Quare Redemptum Episcopum, & Quodvultdeum Abbatem ad eosdem Legatos cum Li-

G g g iun-

tiuntur omnia membra. Postea ergo quam Deus omnipotens pro felicitate Christianissimorum Principum per labores atque sollicitudinem filii nostri excellentissimi Smaragdi Exarchi & Chartularii sacri Palatii pacem nobis interim vel quietem donare dignatus est; cum omni sollicitudine festinamus presentia ad vos scripta dirigere, hortantes & obsecrantes, ne in divisione Ecclesie ulterius quisquam studeat permanere. Nos enim secundum Evangelicam vocem studemus fraternitati ac dilectioni vestrae, in quantum fragilitas nostra sufficit, quae nobis iussa sunt, cum sinceritate cordis humiliter exhibere. Nostis enim in Evangelio Dominum proclamantem (a): Simon, Simon, ecce satanas expetivit vos, ut cribraret sicut triticum, ego autem rogavi pro te Patrem, ut non deficiat fides tua; & tu conversus confirma fratres tuos.

(a) Luc. 22.

XXX.

Considerate, carissimi, quia Veritas mentiri non potuit, nec Fides Petri in aeternum quassari poterit vel mutari: nam cum omnes Discipulos diabolus ad excubandum poposcerit, pro solo Petro se Dominus rogasse testatur, & ab eo voluit ceteros confirmari: Cui etiam pro majori dilectione quam praeter ceteris Domino exhibeat, pascebat ovium (b) sollicitudo commissa est, cui & claves (c) Regni caelorum tradidit; & super quem Ecclesiam suam aedificaturum esse promissit, nec portas inferni adversus eam prevalere, testatus est. Sed quia inimicus humani generis usque in finem saeculi non quiescit in Domini Ecclesias bono semini superfermare zizania: ideoque ne forte quisquam maligno studio aliqua de fidei nostrae integritate, diaboli instigatione fingere praesumpserit & argumentari, & ex hoc vestri fortasse videantur animi perturbari; necessarium iudicavimus per praesentem epistolam nostram, & ad viscera vos matris Ecclesiae ut reverti debeatis, cum lacrymis exhortari, & de fidei nostrae integritate vobis satisfactionem nostram mittere: quatenus nulla possit in cordibus vestris de nobis remanere suspicio, ut in divini tremendique Iudicii die de taciturnitate mea reus inveniri non possim.

(b) Joan. 21.

(c) Mat. 16.

PAGIUS

teris misit, ut rogati ad pacem venirent. Erat Redemptus Episcopus Ferentinus, ut liquet ex verbis Sancti Gregorii lib. 3. Dialog. cap. 38. a Baronio anno DLXVII. num. XIII. recitatis. Literarum Pelagii haec erat inscriptio: Dilectissimis fratribus Elie, aliisque Episcopis, universis filiis in Ecclesia vestra partibus Pelagius Episcopus S. E. Catholicae Urbis Romae. Quod ad dilectionem vestram, &c. apud Baronium a num. XXXIX. ad XXXVI. recitata.

V.

Elias ac collega Pelagii Legatione audita, tantum abest, ut a diuturno schismate discesserint, ut & ipsi cum Literis Nuncios Romam miserint,

Nos enim illam fidem praedictam tenemus, & cum omni puritate conscientiae usque ad sanguinis effusionem defendimus, quae ab Apostolis tradita, & per successores eorum inviolabiliter custodita, reverenda Nicæna Synodus trecentorum decem & octo Patrum suscepit atque * reliquit in Symbolum, sed & Constantino-politana centum & quinquaginta Patrum sub pia memoria Theodosio seniore Principe factum; etiam Ephesina prima, cui praesedit beatae recordationis praedecessor noster Caesarius Romanae Urbis Antistes, & Cyrillus Alexandrinae Episcopus; sed & Chalcedonensis sexcentorum triginta Patrum, quae sub pia memoria Mariano Imperator convenit, cuique sanctae recordationis Papa Leo per Legatos vicarios suos praesedit; & ut diversarum haeresum damnanda exigeret adversitas, eandem Fidem uno eodemque sensu * clamantius ediderunt. Sed & epistolam praedictam beatae memoriae Leonis ad Flavianum Constantinopolitanum Episcopum datam, quae & Tomus appellatur, per omnia veneramus, tenemus, defendimus; atque secundum eius tenorem, adjuvante Domino, praedicamus. Et sicut praedecessor noster praedictus beatae memoriae Papa Leo Synodum Chalcedonensem suscepit atque firmavit; ita & nos per omnia, operante divina gratia, veneramus, custodimus, atque defendimus.

XXXI.

* redegit.

* clamantes.

XXXII.

Si quis autem contra hanc Fidem aut sapit, aut credit, aut docere praesumit; secundum eorumdem Patrum sententiam, damnatum atque anathematizatum esse cognoscat. Non ergo patiamini falsis suspicionibus, aut rumoribus denotari, & in divisione Ecclesiae malorum hominum persuasionibus (quod avertat Dominus remanere. Quid enim vos a sanctae Ecclesiae unitate dividitis? quando nihil novi, nihil (quod absit) contrarium in dicta Ecclesia praedicari cognoscitis vel teneri; sed unam eandemque Fidem quae ab Apostolis tradita, & a sanctis Patribus & praedictis quatuor Synodis explanata atque confirmata dignoscitur, sincerissime teneri atque defendi modis omnibus comprobatur. Ubi ergo de Fidei firmitate nulla vobis poterit quaestio vel suspi-

intoleranda superbia mandantes, ut Literis Prae datis ne verbum quidem adderent. Non despondit animum Pelagius, sed, ut aberrantes oves ad Domini caulam revocaret, iterato ad eosdem Literis, in iis autem Literis, quibus Nuncios ad se ab Itris missorum mentio fit, schismaticos iterum hortatur Pelagius, ut suorum quosdam Romam mittant, vel Ravennam saltem, ut illic, inquit, Ravenna fiat congregatio sacerdotum, quo nos etiam qui loco nostro intersint divinitate propitia dirigemus. Recitat eam Epistolam Baronius a num. XXXVII. ad XLIV.

Schif-

spicio generari: in unitate Fidei atque in sinu sanctae matris Catholicae & Apostolicae Ecclesiae permanete. Si quid forte cause est, unde vestri scandalizati animi videantur: manentes in unitatis caritate, eligite de fratribus ac filiis nostris, quos ad nos * inquirendo de quibus movemini, transmittere debeatis; & parati sumus secundum praedictionem (a) Apostolicam, & cum caritate eos suscipere, & cum humilitate ad placita satisfactionis reddere rationem: & sine aliquo impedimento cum omni dilectione, quando reverti voluerint, voluntatem sincerissima relegare.

* in quaerendo.

(a) 1. Pet. 3.

XXXIII.

(b) Colos. 2.

(c) 2. Tim. 2.

(d) 1. Cor. 11.

XXXIV.

(e) Gal. 3.

(f) Gen. 22.

(g) 1. Cor. 15.

Audiamus autem Doctorem (b) Gentium clamantem: Sicut accepistis, Christum Jesum Dominum, in ipso ambulate, radicati & superaedificati in ipso; & confirmati in fide, sicut didicistis, abundanter in gratiarum actione. Videte ne quis vos decipiat per philosophiam & inanem fallaciam; nec ad contentionem aut superfluas quaestiones vestra ulterius studia converiantur. Vocem ejusdem Apostoli cum humilitate cordis attendite; sic enim scribens ad Timotheum ait (c): Stultitia autem & sine disciplina quaestiones devota, sciens quia generant lites: servum autem Domini non oportet litigare. Et iterum ad Corinthios (d): Si quis autem videtur inter vos contentiosus esse: nos talem consuetudinem non habemus, neque Ecclesia Dei. Et iterum post alia: Non est Deus dissensionis, sed pacis.

Considerate ergo, quia quicumque in pace & unitate Ecclesiae non fuerit; Dominum habere non poterit. Item ad Galatas (e) scribens ait: Qui ex fide sunt, hi sunt filii Abrahae. Providens autem scriptura, quia ex fide justificat Gentes Deus, praenunciavit (f) Abrahae, quia benedicentur in te omnes Gentes. Igitur qui ex fide sunt, benedicentur cum fidei Abraham. Quam ergo excusationem apud Dominum post praesentem satisfactionem nostram habere ulterius potestis, quando nulla vobis de fidei nostrae sinceritate & puritate contraria suspicio remanebit? Audite protestantem & commonentem eundem Apostolum (g): Nolite seduci, corrumpunt mores bonos colloquia mala. Non ergo circumveniamur a satana, non enim ignoramus cogitationem ejus. Cum dilectione ergo fraterna & humilitate. Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS

VI. Sed nihil proficit.

VI.

Schismatici his Literis acceptis errorem suum defendere non desistere, ideoque Pelagius, tertio prolixam ad eosdem data Epistola eos monuit, scripsitque, nihil per Concilium V. Synodum Chalcedonensem, quod ad fidei decreta spectat, laesam fuisse, initio per Vigilium Papam Apostolicam Sedem noluisse Tria Capitula damnare, quae tamen, causa postea diligentius di-

re Deo placita, si cujus forte animi scandalizari videntur in aliquo, manens in unitatis caritate, perquirat, atque cognoscat. Nam sicut beatus Jacobus Apostolus ait (b): Ubi zelus & contentio, ibi & inconstantia & omne opus pravum. Et iterum Doctor Gentium (i): Quis vos impedit, caritati non obedire: persuasio haec non est ex eo qui vocavit vos, modicum fermentum totam massam corrumpit. Et alibi (k): Ego confido in Domino, quod nihil aliud sapiatis: qui autem conturbat vos, portabit iudicium quicumque est ille. Et in subsequenti ait: Utinam ascendatur qui vos conturbant. Et rursum admonens dicit (l): Quod si invicem mordetis & comeditis, videte ne ab invicem consumamini. Et iterum (m): Si spiritu vivimus, spiritu & ambulemus: non efficiamur inanis gloriae cupidi, invicem provocantes, invicem invidentes: Alter alterius onera portemus, & sic adimplebimus legem Christi. Et alibi idem Apostolus (n): Flecto genua mea ad Dominum Patrem Domini nostri Jesu Christi, ex quo omnis paternitas in caelis & in terra nominatur, ut det vobis secundum divitias gloriae suae virtutem, corroborari per Spiritum ejus in interiore hominem, habitare Christum per fidem in cordibus vestris, in charitate radicati & fundati, ut possitis comprehendere cum omnibus Sanctis. Et post alia: Obsecro itaque vos ego vinculus in Domino, ut digne ambuletis in vocatione qua vocati estis, cum omni humilitate & mansuetudine, cum patientia supportantes invicem in charitate, solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis. Unum corpus & unus spiritus, sicuti vocati estis in una spe vocationis vestrae. Unus Dominus, una fides, unum baptisma, unus & Pater omnium, qui super omnia & per omnia, & in omnibus nobis. Et dum tales exhortationes Apostolicas habeamus: quis nos separabit a caritate, quae est in Christo Jesu Domino nostro? Si enim cum humilitate & fletu diligenter intendimus: consideramus & intelligimus quod ille sit insidiator noster, de quo dictum (o) est: Quia adversarius vester diabolus, sicut leo rugiens circuit querens quem devoret; cui secundum ejusdem Apostoli exhortationem, cum omni nos concordia & unitate in fortitudine fidei resistere atque obviare necesse est. Exemplo enim omnes

(b) Jac. 3.

(i) Gal. 5.

(k) Ibid.

(l) Ibid.

(m) Ephes. 3.

(n) Ephes. 4.

(o) 1. Pet. 5.

G g g 2 mnes

scussa, Vigilio eodem auctore proscriptis, ibique Theodorum haereticum ex Sanctis Patribus ostendit, ac Theodoretum libros contra Sanctum Cyrillum, itemque Epistolam Iba omnino damnandam esse demonstrat. Legenda haec tertia Epistola apud Baronium a numero XLIV. ad LXXXVII. Porro omnes illae Pelagii II. Epistolae Notis temporariis carent. Hoc tamen anno videntur datae.

mnos didicimus, carissimi fratres ac filii, quanta mala quantaque flagella divisionem Ecclesie fuerint subsecuta. Unde in ipso misericordia, licet indigni, confidimus, quia si Ecclesiam suam adunare atque pacificare concesserit, omnia a nobis quae pro delictis nostris suscepimus flagella, celerius remouentur; & unitas ac firmitas pacis Ecclesie pacem nobis & temporalem obtinet & aeternam.

XXXV. Tantummodo rogamus, & obsecramus, & per diuinum vos tremendumque Dei iudicium obtestamur, ubi sibi nullus hominum poterit argumentis vel excusationibus subuenire; ne ulterius per vos Dei dividatur Ecclesia, sed hereditatem Domini communi possideamus & teneamus studio. Quae autem sit ejus hereditas, ipsius verba quae ad discipulos dicta sunt, audiamus (a); Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis. Et iterum:

(a) Jo. 14.

(b) Jo. 13.

(c) 1. Cor.

(d) Luc.

(e) Psal.

(f) 1. Tim.

(g) 1. Cor.

(h) 2. Cor.

(i) 1. Cor.

(j) 2. Cor.

(k) 1. Cor.

(l) 2. Cor.

(m) 1. Cor.

(n) 2. Cor.

(o) 1. Cor.

(p) 2. Cor.

(q) 1. Cor.

(r) 2. Cor.

(s) 1. Cor.

(t) 2. Cor.

(u) 1. Cor.

(v) 2. Cor.

(w) 1. Cor.

(x) 2. Cor.

(y) 1. Cor.

(z) 2. Cor.

(aa) 1. Cor.

(ab) 2. Cor.

(ac) 1. Cor.

(ad) 2. Cor.

(ae) 1. Cor.

(af) 2. Cor.

(ag) 1. Cor.

(ah) 2. Cor.

mum missos ab eis nuntios, voluit proditis ex Apostolicis scriiniis rerum gestarum exemplaribus reddere certiores, inde per literas rursus eosdem schismaticos Episcopos admonere, arguere, rogareque demum, ut auersione contentiosa deposita, ad sinum patientem, eosque expectantem sanctae matris Ecclesiae properarent: invitans eos ad Concilium sive Romae, sive potius Ravennae ob majorem ipsorum commoditatem habendum. Epistola autem sic se habet ab eodem Gregorio diacono (ut idem communis aliis praefert stylum) conscripta.

Secunda epistola Pelagii Papae ad Episcopos Istriae.

Dilectissimis fratribus Eliae vel aliis Episcopis Istriae, Pelagius Episcopus.

Dilectionis vestrae per eos quos direxistis scripta suscepimus, relectisque his, graui sumus maerore & dolore percussus: cum neque his, quae nos vobis scriptissimum respondistis, neque ut fraternam decuerat charitatem, fidei nostrae satisfactione suscepta ad unitatem Ecclesiae revertendi obedientiam commodastis; postremo nec eos aliter qui venerunt dirigere pertulistis, ut apertissimam, lucidissimamque satisfactionem se paterentur accipere: sed scripto nobis quasi capitulare, vel interdictum potius ostenderunt, nihil injunctum sibi a vobis aliud asserentes, nisi ut vestrae tantummodo essent portatores epistolae. In qua tamen nullam rationis satisfactionem quaesiste vos legitur, sed velut iudicatum quid nobis expressisset: quod quam primum sit, quam iniustum, Patrumque regulis inimicum, si volueritis ad cognitionem veritatis accedere, splendidissime cum diuino auxilio potestis addiscere. Unde nos cum Propheta lacrymabiliter conuenit exclamare (e): Obmutui, & humiliatus sum, & filii a bonis, & dolor cordis mei renovatus est. Renovatus est dolor cordis nostri, quando diuturna divisionis scandalum minime tanto fidei fulgore superatur; maxime quia pravorum hominum persuasionem decepti, scripta nobis diuersa infecta contragisti direxistis: & quod in epistolis Patrum quaedam testimonia non incongrua solum, sed nec ad causam pertinentia tentastis inserere, ita ut nec ordinem testimoniorum, qui in ipsis epistolis Patrum legitur, seruarietis: quippe ut quod scriptum nomine alterius fuerat, alterius nominis titulo promeretur. In quo evidenter dictum vobis Apostolicum (f) constat, aptari; Nescientes neque de quibus dicunt neque de quibus affirmant.

Quod quidem non vestrae malitiae vel calliditati credimus adscribendum, sed veneno hostis malignissimi perspicimus exquisitum; qui zizania seminare per vasa traxitque in finem saeculi, in Dei Ecclesiam

XXXVII. Pelagii ad Istriae Episcopos.

(e) Psal. 38.

(f) 1. Tim.

XXXVIII.

sa non quiescit. Ex quo intelligimus, fraternitatem vestram epistolae, de quibus posuistis testimonia, non legisse: neque enim si vobis scriptura constaret, illa quae apertissime pro fidei tantummodo causa sunt posita, aliis congruere fingeretis. Propter quod ab errore divisionis in quem falsis opinionibus incidistis, horror & opto vos celerius revocari: & non fidelibus ducere; sed illi iterum jugo mansueti colla submittere, de quo ipse Dominus dicit: (b) Jugum enim meum suave est, & onus meum leve est: quod nullo modo poterit quis, vel ferre vel discere, nisi eidem jugo charitatis vinculis fuerit subjugatus, ipsi oneri per dilectionem quippe ut spiritali sarcina mentes, humeros, viresque subderit. Sicut namque animositas abfessionis intellectum facit per superbiam colligare, ita recuperatae caritatis humilitas mentes in unitate fidei perseveranter ad cognitionem veritatis illuminat.

(a) 2. Cor.

(b) Mat. 11.

XXXIX.

Propter quod praesentium portatoribus, quos fraternitas vestra direxit, & ex codicibus, & ex antiquis polypticis scriiniis sanctae Sedis Apostolicae relecta sunt aliqua, quibus evidenter apparet, nihil eorum in vestra posuistis epistola, causa, rium Capitularum, convenire ullatenus, aut verisimiliter coaptari. Ideoque necesse est, vos omnes epistolas synodales solite vigilanterque percurrere, ut evidenter agnoscat, quia sancti Patres nihil aliud de Chalcedonensi Synodo in suis epistolis firmaverunt, nisi ut inviolabilis fidei definitio servaretur. Nam ad eandem Synodum confirmandam beata recordationis praedecessor noster Papa Leo scribens inter alia sic ait: Ne ergo per malignos interpretes dubitabile videatur, utrum quae in synodo Chalcedonensi per unanimi- tatem vestram de fide statuta sunt, approbarim; haec ad omnes fratres & Coepiscopos nostros, qui praedicto Concilio interfuerunt scripta direxi, quae gloriosissimus & clementissimus Princeps, sicut potest, in notitiam vestram mittere, pro Catholicae Fidei amore dignabitur: ut & fraternam universitas, & omnium fidelium corda cognoscant, me non solum per fratres, qui vicem meam executi sunt, sed etiam per probationem gestorum Synodali- um, propriam vobiscum munisse sententiam; in sola videlicet fidei causa (quod saepe dicendum) propter quam generale Concilium & ex praeepto Christianissimum Principum, & ex consensu Apostolicae Sedis placuit congregari.

XL.

Sed ne forte animis vestris aliqua ad- hac videatur quaestio aut dubietas remanere, apertius quae ad Maximum Antioche- nae Ecclesiae Antistitem scripserit, pariter curavimus indicare. Post plurima itaque

sic ait; Si quid sane ab his fratribus, quos ad sanctam Synodum vice mea misi, praeter id quod ad causam fidei pertinebat gestum esse perhibetur, nullus eris firmitatis: quia ad hoc tantum ab Apostolica Sede directi sunt, ut excisis haeresibus, Catholicae essent Fidei defensores. Quicquid enim praeter speciales causas synoda- lium Conciliorum ad examen Episcopale defertur, potest dijudicandi habere rationem, &c. Ecce sicut superius dictum est, cognoscitis, fratres carissimi, nihil aliud sepefatum praedecessorem nostrum, quam ea quae de fidei firmitate definita sunt, confirmasse: quod pene in omnibus episto- lis ejus, si volueritis, plenius potestis cognoscere. Nam privatas causas quae illic post definitionem fidei actae sunt, non solum minime confirmavit, sed & retractari atque dijudicari concessit. In Encycliis vero (quod est Episcopatum collectio litte- rarum, ex quibus aliqua in scriptis vestris testimonia incongrue similiter posuistis) unde mota sit causa, vel quid pia recordationis Leo Imp. per universas pro- vincias sacerdotibus scripserit consulendo, aut qualiter ab ipsis responsa suscepit, nobis quoque tacentibus, eorum lectione, valebitis plenius informari: ut nulla de cetero in vestris cordibus malignae excogitatio pravitatis locum subreptionis in- veniat. Nos enim propter prolixitatem hujus epistolae ordinem causae ipsius decli- navimus indicare. Nam si cum studio cha- ritatis, quae a nobis scribantur, cum timore Domini solite vigilanterque rele- gitis; facile sentietis, quantum sit peri- culum pro superfluis quaestionibus & haereticorum defensione capitularum, tandiu ab universali Ecclesia segregari.

Nolite ergo amore jactantiae quae super- bia semper est proxima, in obstinationis vitio permanere: quando in die Judicii nullus vestrum excusare se valeat: & ne- que Theodorus Mopsuestiae, neque Ibae Epistola, quae ab adversariis est prolata ante tribunal tanti Judicis vobis valeat subvenire. Doctore itaque Gentium paream- us, qui in prima ad Corinthios epistola dicit (c): Emulamini charismata melio- ra, & adhuc excellentiorem viam vobis de- monstro. Quae ergo majora sunt, & a se audiamus intentius: (d) Si linguis ho- minum loquar & Angelorum, charitatem autem non habeam; factus sum sicut aes sonans aut cymbalum tintiens. Etsi habuero prophetiam, & noverim omnia mysteria, & si habuero omnem fidem, ita ut montes trans- feram, & si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & si tradidero corpus meum ut ardeat, charitatem autem non habuero; nihil mihi prodest. Et iterum: Fides, spes, charitas, tria haec, major autem his charitas. Quam igitur ante Do- mi-

XLI.

(c) 1. Cor.

(d) 2. Cor.

(e) 1. Cor.

(f) 2. Cor.

(g) 1. Cor.

(h) 2. Cor.

(i) 1. Cor.

(j) 2. Cor.

(k) 1. Cor.

(l) 2. Cor.

(m) 1. Cor.

(n) 2. Cor.

minum poteritis habere fiduciam, quando nullum scandalum generari vobis de fidei nostrae integritate cernentes, tantis temporibus per superfluas quaestiones ab Ecclesia Dei, quae una est, & a fraterna charitate vos dividi duratis. Ubi namque, sit Ecclesia constituta, licet ipsius Domini voce in sancto Evangelio sit apertum; quid tamen beatus Augustinus ejusdem Dominicae memor sententiae definiat, audiamus: In his namque ait: esse Dei Ecclesiam constitutam, qui Sedibus Apostolicis per successionem Praesulum praesidere noscuntur. Et quicumque ab earundem Sedium se communionem vel auctoritate suspendit, esse in schismate demonstratur. Et post alia: Postius foris etiam si pro Christi nomine mortuus fueris inter membra Christi * . Patere pro Christo, haerens corpori, pugna pro capite. Sed & beatus Cyprianus egregius Martyr in libro quem de unitatis nomine titulavit, inter alia sic dicit: Exordium ab unitate proficiscitur: & Primatus Petro datur, ut una Christi Ecclesia & Cathedra monstratur: & pastores sunt omnes, sed grex unus ostenditur, qui ab Apostolis unanimi confessione pacatur: & post pauca: Hanc Ecclesiae unitatem qui non tenet, tenere se fidem credis? Qui cathedram Petri, super quam Ecclesia fundata est, deserit & resistit, in Ecclesia se esse confidit? Item post alia: Ad pacis praemium pervenire non possunt, quia pacem Domini discordiae furore ruperunt:

* non numeraberris.

XLII.

Item ex eodem libro sic ait: Ad sacrificium cum dissensione venientes revocat ab altari, & jubet (a) prius concordare cum fratre, tunc cum pace redeuntes Domino munus offerre: quia nec ad (b) Caim munera respexit Deus; neque enim habere Dominum pacatum poterat, qui cum fratre pacem per zeli discordiam non habebat. Quam sibi igitur pacem promittunt inimici fratrum? Quae sacrificia celebrare se credunt amuli sacerdotum? Secum esse Christum cum collecti fuerint opinantur hi qui extra Ecclesiam colliguntur? Tales etiam si occisi in confessione nominis fuerint, macula ista nec sanguine abluitur. Inexpiabilis & gravis culpa discordiae nec passione purgatur. Esse martyrem non potest, qui in Ecclesia non est: ad Regnum pervenire non poterit, qui eam quae regnatura est derelinquit. Et post alia: Cum Deo manere non possunt, qui esse in Ecclesia Dei unanimiter noluerunt: ardeant licet flammis & ignibus traditi, vel objecti bestiis animas suas ponant; non erit illa fidei corona, sed poena perfidiae: nec religiosae virtutis exitus gloriosus; sed desperationis interitus: occidit talis potest, coronari non potest. Item ejusdem: An esse sibi cum Christo videatur, qui adversus sacerdotes Christi fa-

cit? qui se a cleri ejus & plebis societate secerit? Arma ille contra Deum portat, contra Dei dispositionem repugnat: hostis altaris, adversus sacrificium Christi rebellis, pro fide perfidus, pro religione sacrilegus, inobsequens servus, filius impius, frater inimicus, contemptis Episcopis & Dei sacerdotibus derelictis, constituere audeat aliud altare. Item cujus supra: Pejus schismatis crimen est, quam quod hi qui sacrificaverunt: qui tamen in poenitentia criminis constituti Dominum plenius satisfactionibus deprecantur. Hic Ecclesia queritur & rogatur, illic Ecclesia repugnat. Hic potest necessitas fuisse, illic voluntas tenetur in scelere. Hic qui lapsus est, sibi tantum nocuit, illic qui haesim vel schisma facere conatur, multos secum trahendo deperit. Hic anima unius est damnum, illic periculum plurimorum. Certe se peccasse hic intelligit & lamentatur & plangit; illumens in peccato suo, & ipsis sibi delictis placens, a matre filios segregat, oves a pastore sollicitat, Dei sacramenta disturbat: & cum lapsus semel peccaverit, ille quotidie peccat. Postremo lapsus martyrium postmodum consecutus potest Regni promissa percipere; ille si extra Ecclesiam fuerit occisus, ad Ecclesiam non potest praemia pervenire. Item qui supra: Quod si in scripturis sanctis frequenter & ubique disciplina praecipitur, & fundamentum religionis a fidei observatione ac timore proficiscitur; quid cupidius appetere, quid magis velle ac tenere nos convenit, quam ut radicibus fortius fixis, & domiciliis nostris super petra robustae mole solidatis, inconcussi ad procellas ac turbines saeculi stemus, ut ad Dei munera per divina praecepta venire possimus?

Et ideo hortamur dilectionem vestram, & obsecramus, ut tam terribilia Patrum testimonia cognoscetes nullo modo patiamini ulterius in divisione Ecclesiae persistere; sed in viscera sanctae matris Catholicae atque Apostolicae regredi tota mentis intentione * celerate: ut radicati in charitate unitatis atque fundati dicere mereamur (c): Ecce quam bonum & quam jucundum habitare fratres in unum: veraciter exclamantes (d): Repletum est gaudio os nostrum, & lingua nostra exultatione. Quibus brevior quidem stylo, abundantiam tamen charitate responsis; & de fraternitatis vestrae mentibus, & de divinae misericordiae virtute confidimus, vos sanctae citius reformari indubitanter Ecclesiae. Si tamen pro nostris adhuc delictis aliquid inimicis animarum vobis obstinationis (quod absit) aut dubietatis invulerit: secundum quod interlocutio nostra Gestorum apud nos habitorem suprema complectitur, & sicut excellentissimo do-

XLIII.

* accelerate.

(c) Psal. 132. (d) Psal. 125.

domino filio nostro Smaragdo Exarcho Italiae supplicare curavimus; instructas huc ad nos personas, quibus facilius reddenda, recipiendaeque sit ratio, mittere festinate, ut nulla deinceps consensus vestri dubietas superstiti, aut tarditas, si eis satisfactio plena reddatur. Vel si hoc pro longinquitate locorum, vel temporum qualitate pavefcitis: illic Ravenna fiat congregatio sacerdotum, quo nos etiam, qui loco nostro intersunt, divinitate propitiaria, dirigemus, a quibus satisfactionem plenissimam capiatis; ne amplius animae simplices, divise a sancta Ecclesia pro superfluis quaestionibus tam longa obstinatione remaneant, nec per vos, quos Dominici gregis decet esse pastores, oves a sepius Ecclesiasticis evagantes rapacis lupi dentibus consumantur. Hucusque secunda Pelagii Papae epistola. Qua tantum abfuit, ut permoverentur perditissimi illi, quorum corda (ut de magna illa bestia est in (a) Job) initar incudis fabri contricta obduruissent; ut rursum adversus Pelagium ipsum atque universam Christi Ecclesiam pro defensione damnatorum in quinta Synodo trium Capitolulorum, quorum causa ab Ecclesia se disciderant, scripserint prolixam satis apologiam. Ad quam confutandam Pelagius, ejusdem qui supra Gregorii opera utus, descriptionem illam refractariam penitus confutavit, scripta ab eo prolixiori epistola, quae & tomus dicta qua cuncta pro tribus adducta Capitulis esse vana ostendit & falsa; solida vero ac firma illa, nullaque ex parte nutantia, sed certa veritate constantia, quae in condemnationem eorumdem trium Capitolulorum assererentur. Opus quidem dignum Romano Pontifice, & Gregorio qui scripsit, auctore; ipso siquidem tribus capitibus latrantis Cerberi fauces occlusit, ut sic velut offa picea spiritu intercepto, latrare vetuerit, atque tandem exspirare coegerit. Ipsa autem sic se habet.

(a) Job. 42.

XLIV. Pelagii Papae ad Episc. I. striae ep. III.

Tertia Pelagii Papae ad Episcopos Istriae epistola, eademque tomum seu liber dicta. Dilectissimis fratribus Eliae vel universis Episcopis in Istriae partibus constitutis, Pelagius Episcopus. Virtutum mater caritas, quae redemptoris sui lucris serviens, quae numquam ea quae sua sunt quarit, desiderio anhelanti me impulit dudum fraternitati vestrae plena dulcedinis scripta transmittere, quae disjuncta diu possint suo corpori Christi membra sociare. In quibus plus precibus quam monitis loquens, affectu quo valui, exhortari curavi, ut quos aptos discutiendae rationi praeviderit, huc dilectio vestra dirigeret, quatenus in trium Capitolulorum negotio, vel quaeque aperta sunt cognoscere, vel quaeque forsitan obscura viderentur, haec eius collatio pacifica in-

ventionis aperiret: tandem dilectionis vestrae scripta suscepi, quae non rationis causas quaerent, sed deliberata apud vos iudicii sententia imperarent. Hoc autem quod vos audere de vestra sapientia video, fateor, dolens miror, & quidem per epistolas, exempla (ut puto) ostendi humilitatis, amoris specimen praebui. Sed dum nihil apud vos reperi admonitionis meae verba proficere, aens, gemensque cum Propbeta cogor exclamare (b): Curavimus Babylonem, & non est sanata, ignem, quantum valui, charitatis accendi, & tanta scissionis exurere rubiginem volui; sed impletam Propbetae sententiam peccatis exigentibus invenit, qui ait (c): Frustra constavit constator, scoriae ejus non sunt consumptae: nulla in rescriptis flamma charitatis aspicitur, nullam vel post exemplum dulcedinem redolent in cunctis suis sermonibus, nihil quod ad pacem perveniat, sonat. Pensate, quae hoc (quod dicere nisi singultu interrumpente non valeo) longo divisionis usu, quanto mentis frigore fraternitas vestra torpuit, quae nec confricta recalescit.

(b) Jerem. 52.

(c) Jerem. 6.

XLV.

Quid igitur inter haec faciam, nisi ut pro vobis ad lacrymas vertar? Quia enim leo rugiens circuit quaerens quem devoret, scio & vos stantes extra caulas ovium *. Non demptis fructibus palmitis atiendo, sed abscissas a radice vites aspicio. Et sudantes vos operarios cerno, sed tamen laborare extra vineam, non ignoro. Ecce urgente sine, cuncta vastantur, ad solitudinem terra redigitur, atque (ut ita dixerim) procella diluvii mundum subruit; & vestra fraternitas arcam fugit. Cum Jeremia dicam (d): Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum? Et rursum: Deducant oculi nostri lacrymas, & palpebrae nostrae defluant aquis. Dicam cum illo iterum: Plorabo & requiescam. Quia enim quietem concordiae in vestro corde non invenio, fessae menti lacrymas sterno: quae enim mei spiritus requies esse potest, si ab occulto hoste insitum vulnus mederi non potest? Ecce in cunctis mundi partibus sancta & universalis Ecclesia unitatis suae radiis fulget; sed tamen adhuc umbram vestrae divisionis sustinet. Ubi-que in fidei statu perdurat; sed gaudere eam de sua salute prohibet vulnus, quod de vestra abscissione tolerat: neque enim sanum caput brachiis moerentibus gaudet; nec se quasi incolome esse pectus latatur, cum subsectorum viscerum doloribus tangitur: tota namque corporis compago afficitur, si pars ejus vel extrema laceratur. Quicquid ergo est quod aliam pati sentit, in se harmonia charitatis attrahit, Paulo attestante, qui ait (e): Et si quid patitur unum membrum, compa-

(d) Jerem. 9.

(e) 1. Cor. 12.

tiuntur cetera membra. Nos itaque sumus, qui vestro dolore transfigimur, nos qui vestris scissionibus secamur. Tanto igitur damnis vestris festina debemus consolatione succurrere, quanto ea per charitatem cogimur ut nostra sentire. Nam etsi differre forsitan volumus, supernae increpationis voce terremur, quae ignavos pastores increpans dicit (a): Quod fractum erat, non alligastis, & quod abiectum non reduxistis, & si infra perditum non quaesistis. Si differre volumus, indiscretæ inventionis increpamur, qua per Prophetam Dominus dicit (b): Nuncquid resina non est in Galaad, aut medicus non est ibi? Quare ergo non est obducta cicatrix filiae populi mei? Quid enim per resinam, quae fomentum ignis est, sicut & in ornamentum domus marmora dissipata coniungit, nisi charitas designatur? quae & in amore corda succendit, & ut sanctam Ecclesiam unitatis ornamento componat, discordes hominum mentes per pacis in studium ligat. Quid per Galaad, quae Acerous testimonii interpretatur, nisi in scripturae sacrae altitudinem innumera sententiarum densitas dicit? Quid per medici vocabulum, nisi unumquisque praedicator? Quid per non obductam filiae cicatricem, nisi culpa plebis ante Dei oculos nuda monstratur? Resina ergo in Galaad defuisse convincitur, si pro ostendenda veritate, cum tanta adsint scripturae sacrae testimonia, ad sociando vos sanctae Ecclesiae, nequaquam digne ardoris caritas exhibetur: & velut absente medico cicatrix non obducitur, si exhortatione cessante, tantae scissionis culpa nullo velamine subsequente pacis operitur. Sed jam tempus est, ipsa nos suspicionum vestrarum vulnera tangere, eiusque auctore Deo medicamina patefactae veritatis adhibere, per ea quae pie memoriae Iustiniani Principis temporibus acta sunt.

XLVI. Fraternalitas vestra suspicatur, sanctam Chalcedonensem Synodum fuisse convulsam. Sed absit hoc a Christiano opere, a Christiana cogitatione. In ipsa quippe Nicæna, Constantinopolitana, ac prima Synodus Ephesina firmata est; & quisquis illam parte aliqua convellere nititur, illas nimiram funditus, quae per hanc firmatae sunt destruere conatur. Cui suspicioni in scriptis vestris ex sanctis praedecessoris nostri Leonis epistolis ac Encycliis testimonia adiungitis, ut praefatam sanctam Chalcedonensem Synodum illibatam, debere observari monstratur. Quae quidem, fratres carissimi, ex paucis epistolis sumptis permixto ordine confusoque posuistis, ut dum interiecta alia epistola, ad alia prioris epistolae verba recurreretur, quasi ex multis epistolis prolata viderentur. Et valde miramur, cur fraternalitas vestra de tam (sicut diximus) paucis epistolis

non pauca sumpserit: cum constet quod de sancta Chalcedonensis Synodi illibata veneratione & praedecessorum nostrorum asseritio innumera, & multorum Patrum consensus in Encycliis, quasi quaedam ^{* fumen-} mundo, nobis infudit. Sed quia semper distandi ordo tanta sibi met connexionem subiungitur, ut & praecedentia subsequentibus serviant, & subsequencia ex praecedentibus suspendantur; eorum sensum quae prolata sunt melius pandimus, si infra supraque legentes, vel quo tendunt, vel unde pendeant, demonstremus.

A dilectione igitur vestra primum testimonium sancti praedecessoris nostri Leonis ponitur, quod in ejus epistola ultima continetur, quo ait: De rebus apud Nicæam, & apud Chalcedonem, sicut Deo placuit, definitis, nullum audeamus inire tractatum, tanquam dubia vel infirma sint, quae tanta per Spiritum sanctum finxit auctoritas: cui secundum testimonium ex ea epistola a vobis adiungitur, quod illic paulo superius habetur: quo dicitur: Quia sicut sancte, veraciterque dixistis, perfectio incrementum & adiectionem plenitudo non recipit. Interiectis autem duobus testimoniis de Encycliis assumptis, praefati praedecessoris nostri Leonis item ad Leonem Principem scripto vestro verba replicantur, quibus dicitur: Legitimas & divinitus inspiratas constitutiones velle movere non est pacifici hominis, sed rebellis, dicente Apostolo (c): Verbis contendere; ad nihil est utile, nisi ad subversionem audientium. Nam si humanis persuasionibus semper disceptare sit liberum, numquam deesse poterunt, quae veritati audeant resistere. Et ejus responsus ad eum: Non sinas contra dexteram omnipotentis Dei triumphos redivivis exurgere motibus extincta certamina. Cuius adhuc testimonium post pauca subdidistis: Nihil prorsus de bene compositis retractetur.

Ultimum vero a vobis ponitur testimonium, quid in priori ejus epistola, de qua multa jam testimonia prolata fuerant, continetur primum, quo dicitur: Quae jam patefacta sunt quaerere, quae perfecta sunt retractare, & quae sunt definita convellere, quid aliud est, quam de adeptis gratias non referre, & ad interdite arboris cibum improbos appetitus mortiferae cupiditatis extendere? Haec sunt, fratres dilectissimi, quae beati Leonis ad Leonem Principem verba posuistis, quae videlicet ab eo pro custodia inlibatae fidei, non autem pro causis Episcoporum specialibus, quae apud Chalcedonem gesta sunt, proferuntur. Nam quia pro solius fidei intemerata observatione dixerit, pensandum est in eadem epistola quid praemisit: ait enim ad eundem Principem loquens supra: Cura rerum temporalium re-

ligiose providentiae famulatum divinis, & aeternis dispositionibus perseveranter impenditis, ut scilicet Catholica Fides, quae humanum genus sola vivificat; sola sanctificat, in una confessione permaneat; & dissensiones quae de terrenarum opinionum varietate nascuntur, a soliditate illius petrae, supra quam civitas Dei edificatur, abigantur. Si igitur Fidem, fratres carissimi, in cunctis mundi partibus uno ac solido statu vigere non cerneretis: convulsam quicquam de sancta Chalcedonensi Synodo recte diceretis. At postquam nihil nunc aliud nisi de personis agitur, nihil de sancta Chalcedonensi Synodi fide queritis; auctoritatem Patrum quasi sequendo declinatis. Namque ut isdem B. Leo ostenderet retractari quae perfecta sunt non debere: quia haec intentione dixisset, illico subdidit: Quia ad pacem universalis Ecclesiae, & ad custodiam Catholicae Fidei cura dignamini sollicitiore vivere. Quid igitur cum prohiberet definita convelli, admonitionem protinus de custodia Catholicae Fidei subiunxit, & quia non hoc de retractandis causis specialibus, sed de sola Fidei professione dixisse indicavit? Illa namque nunc in vestra quaestione veruntur, quae ipse quoque praedecessor noster beatus Leo dijudicat: dum non nisi ea quae apud Chalcedonem de fide sunt statuta, confirmat. Ipse quippe ad Anatolium Constantinopolitanam urbis Episcopum scribens, dum eum de quadam novo casu corripere, dicit: Ut sancta Synodus ad extinguendam solum haeresim, & ad confirmationem Fidei Catholicae studio Christianissimi Principis congregatam, in occasionem ambitus trabas. Et rursum: Ita abuti voluit Concilio synodali, ut fratres in Fidei tantummodo negotio convocatos, & definitionis ejus causam, quae erat curanda pertractos, ad consentiendum sibi, aut depravando traduceret, aut terrendo compelleret. Qui ut nihil se omnimodo de Chalcedonensi Synodo suscipere, nisi quod de sola Fide gestum, fuerat, demonstraret, eidem Synodo scribens, ait: Et fraternalitas universalis, & fidelium corda cognoscant, non solum per fratres qui vicem meam exequenti sunt, sed etiam per approbationem gestorum synodali propriam vobiscum iussisse sententiam, in sola videlicet Fidei causa quod saepe dicendum est.

Qui ergo unit cum Chalcedonensi Synodo in sola Fidei causa convocata, cuncta quae illic specialiter gesta sunt: se proculdubio extraneum demonstrat. Hinc est rursum quod cum praefecto Anatolio de recipiendo Attico presbytero scriberet, dicit: Ita ut Chalcedonensis Synodi definitionem de Fide, cui etiam dilectio tua scribendo consensu, & quam Apostolica Sedes firmavit auctoritas, proficitur, se

per omnia servaturum. Qui Chalcedonensis Synodi definitionem dicens vigilanter etiam de Fide, non adderet, nisi causas quae illic specialiter motae fuerant, reprobasset (solum nihilominus exciperet) quae ei singulariter displicerent. At postquam nihil aliud Synodi, nisi Fidei definitionem recepit: quid est aliud, nisi quod cetera quae illic specialiter mota sunt, rejecerit? neque enim si vellet, unam tantummodo causam praefati Anatolii reprehendere vereretur, qui hanc suo iudicio non approbatam & serenissimis Principibus, & auctori ejus eidem Anatolio non est veritus scriptis discurrantibus indicare. Cum vero & de illa praefato Anatolio private loquitur, & rursum ad Synodum scribens, quod de sola fide gestum fuerat, se recipere confitetur: constat quod & Anatolium de speciali criminis causa redarguit, & cuncta privata negotia, quae mota in Synodo fuerant, retractari concessit.

Rursum in scripto vestro testimonium ac exemplum de Encycliis ponitur, quod multi Episcopi simul dicunt: Neque unum jota vel apicem possumus aut commovere, aut commutare eorum quae apud Chalcedonem decreta sunt: cui aliud quoque testimonium, quasi ex eadem epistola subiunxistis, quod videlicet Anatolii Constantinopolitanae urbis Episcopi esse non dubium est, quo ait: De Chalcedonense vero sancta Synodo dico, quoniam ipsam quaerere omnino, aut revolvere aliquid eorum quae ab ipsa finita sunt, hominum est insidiantium tantummodo Ecclesiis, & universali Christi paci. In quo revolveri & convelli prohibeat, ipse coniungat. Ait enim: Quando Apostolica quidem & paterna dogmata olim nobis tradita, in eo roborata sunt atque firmata. Si igitur insidiantium est hominum Apostolica dogmata & paterna convellere: qui eadem paterna & Apostolica dogmata inlibata recipiunt, constat proculdubio, quia insidiantes non sunt. Eiusdem namque Synodi fidem intemeratam Deo auctore retinemus, & sic privata negotia, quae illic gesta sunt, cum sancto praedecessore nostro Leone praeterimus, ut definitionem fidei illic prolatam, proposita, etiam morte, reservemus. In praecedenti autem testimonio multorum simul Episcoporum utrum dictator, an scriptor erraverit, ignoramus. Neque enim in Encycliis continetur, ut ipsi in scriptis vestris posuistis: Neque enim jota unum aut apicem possumus commovere aut violare eorum quae ab ea recte sunt, & inviolabiliter definita. At longe est aliud, non posse commoveri ea quae decreta sunt, & non posse commoveri ea quae recte & inculpabiliter sunt decreta. Sciebant enim viri doctissimi ea quae illic gesta fuerant

de causis specialibus, a praedecessore nostro Leone recepta omnimodo non fuisse: & idcirco cautissime scribunt, commoveri aut violari quae recte ab ea & inculpabiliter definita sunt, non deberi; ne si cuncta confirmare se dicent, sententiae saepe facti praedecessoris nostri Leonis obviant. Unde & illic illico subjungunt: Ita sapiamus semper sicut sapit Apostolica Romanorum Sedis Ecclesia.

LI. * Desideratur epistola ista S. Leonis.

Post haec quoque exempla, ejusdem praedecessoris nostri Leonis ad * Basilium Episcopum testimonium posuistis, quo ait: Obsecro dilectionem tuam, ut Chalcedonensis Synodi definitionibus in nullo animi relaxetis; & quae ex divina sunt inspiratione composita, nulla patiamini novitate temerari. Et rursus: Ut autem possit haec exhortatio ad omnium fratrum, & Coepiscoporum notitiam pervenire, diligenti vestra fraternitatis cura perspicat: quia (quod saepe dicendum est) tota religio Christiana turbatur, si quicquam de his quae apud Chalcedonam constituta sunt convellatur. Sed utrum haec de causis quarundam personarum specialibus, an de sanctae Fidei definitione, asserat, inquiratur ipse quid superius dicat. Ait enim haec scripta direxi quibus dilectionem vestram credidi commendandam, ut sceleratis ausibus sancta constantia resistatis, ne in quoquam nostra communis Fides aut trepida inveniat, aut tepida. Qui igitur admonitionem servandae fidei praemissi, ubi custodiri Synodum voluit, indicavit, si autem in hujus epistolae sermonibus ambigimus, cum ex aliis suis epistolis, quo sensu haec dixerat, requiramus. Martiano namque Augusto scripta sua pro eadem Synodo dirigens, ait: Ad gloriam vestram & ad Constantinopolitanum Antistitem scripta direxi, quae evidenter ostenderent, me quae de Fide Catholica in praedicta Synodo definita fuerant, approbare. Qui si cunctas & speciales causas ejusdem Synodi recepit, cur ea se approbare quae de Catholica Fide in praedicta Synodo definita sunt specialiter asserit? Rursus quoque praefato Principi scribens: Quia omnibus modis obediendum est potestati vestrae & religiosissime voluntati, constitutionibus synodaliis, quae mihi de confirmatione Fidei Catholicae placuerunt, libens adieci sententiam. Si ergo confirmationem Fidei Catholicae sibi placuisse, eique sententiam adieci adstruit, in his quibus confirmatio Fidei non fuit, constat quia sententiam non adiecit.

LII.

Ahuc autem ex ejusdem beati Leonis epistola testimonium scriptis vestris inseritis quae ad Basilium dicit: Pie nobis & constantem utendum est, ne dum talium disputatio admittitur, eorum quae divinitus definita sunt, auctoritati derogetur. Et infra: Nec in aliquam disceptationem

plene definita revocanda sunt, ne ad arbitrium damnatorum ipsi de his videamur ambigere, quae manifestum est per omnia Prophetica, & Evangelica atque Apostolica auctoritatibus consonare. Quae autem vel superius definita divinitus, vel inferius plene definita asserat: ex ipsa, vel ex aliis ejus epistolis vestra fraternitas pensat: in quibus umquam specialia gesta commemorat, sed sola quae de fide sunt prolata confirmat. Unde in his quoque verbis vigilanter * imprimatur, & quae plene definita dixerit * attenditur cum dicit: Ne de his ipsis videamur ambigere, quae manifestum est per omnia prophetica & Evangelica atque Apostolica auctoritatibus consonare.

* expri. mitur. * ostenditur.

Pensate, quaeso, fratres carissimi, si scripta Theodoretii Prophetica & Evangelica atque Apostolica auctoritatibus consonant, quae Redemptorem nostrum iniquis ausibus Dominum negant. Pensate si illa epistola Prophetica, & Evangelica atque Apostolica auctoritatibus consonare videatur, in qua & hostis Ecclesiae Nestorius defenditur, & defensor Ecclesiae Cyrillus accusatur. Pensate si illa Theodoretii scripta Prophetica, Evangelica atque Apostolica auctoritatibus consonant, quae prius contra rectam Fidem edita, ipse postmodum conversus damnat. Extremum quoque saepe facti Leonis ad * Aetium praesbyterum testimonium ponitis, quo ait: ne patiatur sopitarum rerum certamen adferri, quarum retractator non nisi sacrilegus invenitur: quod de quibus rebus adstruat ad eundem Aetium scribens ipse manifestat, dicens: Nihil Apostolicis umquam poterit sentire diversum, nec a me ipse deviare sententia: Et quod sancto Spiritu revelante confessus sum: quodque mecum totius Synodi professione praedicante patefeci, aliqua varietate commutem; cum facilius mihi sit quibuslibet & supplicis ab hoc mundo auferri, quam ab ea quam generaliter credidi professione mutari. Si ergo cuncta res quae retractari non debet, sola est professio fidei; ille retractator rerum erit sacrilegus, qui professioni ejus fuerit diversus. Nam quod idem beatus Leo solam in Synodo professionem fidei summo ardore custodiat, innumeris epistolis demonstrat, ex quibus pauca breviter perstringimus, ut in eis certior facta vestra fraternitas colligat quam multa taceamus.

LIII.

* Desideratur ista ad Aetium S. Leonis epistola.

Hinc est enim quod Martianum Augustum scripto suo alloquitur dicens: Fratri autem meo Juliano Episcopo noverit vestra clementia hoc me propro deiecit, ut quicquid illic ad custodiam fidei pertinere probaverit; meo nomine vestrae fiducialiter suggerat potestati. Hinc est quod Pulcheria Augusta scribens ait: Quod vero piissimus Imperator ad omnes Episcopos qui Chalcedonensi Synodo interfue-

LIV.

runt,

runt, voluit me scripta dirigere, quibus ea quae illic de fidei regula sunt definita firmarem, libenter implevi. Hinc est quod Juliano Episcopo scribens dicit: Quod necessarium credidit clementissimus Imperator, libenter implevi; ut ad omnes fratres qui Chalcedonensi Synodo interfuerunt scripta dirigerem, quibus placuisse mihi quae sanctis fratribus nostris de regula fidei confirmata sunt, demonstrarem. Hinc est quod Pulcheria Augusta iterum scribens ait: Circa fratrem autem meum veneratum vestrum Julianum Episcopum quantum debeat credere vestra dignatio, Apostolica Sedis aeternae iudicio: cum in causa fidei, cui gloriosa pietas vestra famulatur, vicem ipsi meam eatenus delegarem, ut ab ea quae vobis debetur observantia non recedens, me pietati vestrae praesentare non desinat. Causam quippe fidei memorans nequaquam eatenus diceret, nisi quicquid extra fidem ageretur, ex Synodo excludi voluisset.

LIV.

Rursus per epistolam vestram dicitur, A Sede Apostolica vos doctos, atque ab scrinio sanctae Ecclesiae, cui Deo auctore praefumus confirmatos, ne huic rei, quae sub pia memoria Justiniano Principe gesta est, consentire debeatis: atque hanc optulationem excusationis vestrae adiungitis dicentes, quod in causa principio & Sedes Apostolica per Vigilium Papam & omnes Latinarum Provinciae Principes damnationis trium Capitulum fortiter resistunt. In quibus verbis attendimus, quod res quoque provocare vos ad consensum debuit, a consensu vos ipsa divellit. Latini quippe homines & Graecitatis ignari, dum linguam nesciunt, errorem tarde cognoverunt: & tanto eis celerius credi debuit, quanto eorum constantia, quousque verum cognoscerent, a certamine non quiet. Quorum consensum certe fraternitas vestra despiceret, si ausu praecipiti priusquam verum cognoscerent, consensissent: at postquam diu ab eis laboratum est, & longo tempore ad injurias usque certatum: hinc vestra fraternitas penset, quia tot labores repente non relinquerent, nisi quae vera sint agnovissent. Quid enim divini consilii fuisse credimus, fratres, quod diu Saulum omnipotens Deus repugnantem suae fidei esse permisit, & sic eum suae fidei praedictorem fecit? nisi ut cunctis qui per illum fuerat praedicator, ostenderet, quia valde verum est Dei Evangelium, quod & tanta audacitate inclinata praedicaret: ut dum ea auditores ejus quae ab illo contra fideles gesta recolent, repente eum ad fidem versum non sine evidenti ratione sentirent. Unde ipse quoque dum praedicationem suam debere facie ab infidelibus recipi, Domino diceret, ait:

(a) Act. 22.

(a) Domine ipsi sciunt quia ego eram concludens in carcere, & cadens per syn-

agogas eos qui credebant in te: & cum Galatas relicta Evangelii regula in Judaeis conspiceret errorem declinasse, suam eis priorem contra Evangelium duritiam retulit, & ab intentione perfidiae eorum mentes retorsit dicens (b): Audistis conversationem meam aliquando in Judaeis quoniam supra modum persequabar Ecclesiam Dei, & expugnabam illam; & proficiebam in Judaeis supra multos coetaneos meos in genere meo abundantius aemulator existens patrum meorum traditionum: cum autem placuit ei qui me segregavit de utero matris meae, & vocavit per gratiam suam, ut revelaret Filium suum in me, ut evangelizarem illum in Gentibus; continuo non acquievi carni & sanguini. Ecce, fratres carissimi, & Paulus egregius Doctor quia diu veritatis resistit, inde ad confirmanda corda audientium in ejusdem praedicatione veritatis adiutorium sumpsit; ostendens profecto, quia fidem, cui tanto prius labore resistit, postmodum sine magna rationis certitudine non tenebat.

(b) Gal. 1.

Debet erga perpendere vestra dilectio, quia praedecessorum nostrorum in hac causa consensus tanto post inanis non fuit, quanto prius duris contradictionum laboribus insudavit. Sed his insuper factum Petri, qui & Paulum superat, vestra fraternitas ad memoriam reducat. Diu quippe resistit, ne ad fidem Gentes sancta Ecclesia sine circumcisione reciperet, diu se a conversarum Gentium communione subtraxit, Paulo attestante, qui ait (c): Cum venisset Antiochiam, in faciem eius resistit, quia reprehensibilis erat: prius enim quam venirent quidam ab Jacobo, cum Gentibus edebat; cum autem venissent, subtraherebat & segregabat se, timens eos, qui ex circumcisione erant. Et paulo post: Et cum vidissem quod non recte ambularet ad Veritatem Evangelii, dixi Petro coram omnibus: Si tu, cum Judaeus sis, Gentiliter & non Judaice vivis; quomodo Gentes cogis judaizare? Qui tamen ab eodem Paulo postmodum ratione suscepta, dum quosdam conspiceret, quod Gentiles ad Ecclesiam venientes ponere servandae circumcisionis onerarent, dicit (d): Cur tentatis Deum imponentes jugum cervicibus discipulorum, quod neque patres nostri, neque nos portare potuimus? Numquid fratres dilectissimi Petro Apostolorum principi sibi dissimilia docenti debuit ad haec verba responderi: Haec quae dicis, audire non possumus, quia aliud ante praedicasti? Si igitur in trium Capitulum negotio, aliud cum veritate quareretur, aliud autem inventa veritate, dictum est; cur mutatio sententiae huic Sedi in crimine obicitur, quae a cuncta Ecclesia humiliter in ejus auctore veneratur? Non enim mutatio sententiae

LVI.

(c) Gal. 2.

(d) Act. 15.

CHRISTI
586.PELAGII PAP. II.
9.MAURITII IMP.
I.

ria, sed inconstantia sensus in culpa est. Quando ergo ad cognitionem recti, intentio incommutabilis permaneat; quid obstat, si ignorantiam suam deserens verba permutet? De ipso quoque auctore omnium Deo scriptura attestante cognoscimus, quia dum consilium non manet, saepe sententiam mutat: neque enim inopinatus ei proventus accesserat, cum de eo quem ipse ungi præceperat, dicebat: (a) Pœnitent me Saulem unxisse Regem in Israel. Hoc quippe se facturum etiam tunc præcavit, cum eum quasi approbando prætulit; nec ad pœnitentiam quasi inopinatus dolor accessit: sed tamen pœnitere se insinuat; quia non mutato consilio, ea quæ dudum dixerat de illo, verba permutat.

(a) 1. Reg.
15.

LVII.

In his autem testimoniis quæ ex epistolis Leonis prædecessoris nostri posuistis, præmissis dicentes: Doctrina vestrae reverendæ Sedis est, per beatum Leonem, successoresque ejus, unde pauca commemorare præsumpsimus, mortuum ab hominibus damnari nullatenus oportere. Et tamen nulla ejus testimonia subdidistis, quibus hanc sententiam firmaretis. Etenim quæ a vobis subjuncta sunt, retractionem fidei fieri prohibent, non autem damnari infideles mortuos contradicunt. Sed neque hoc beatum Leonem prædecessorem nostrum quodam loco dixisse meminimus. Quis autem nesciat, quod in nullo sibi ejusdem Leonis & beati Augustini prædicatio contradicat? Ipse namque ad Bonifacium Comitem scribens ait: Si vera essent quæ ab eis objecta sunt Cæciliano & nobis, possent aliquando monstrari: ipsum jam mortuum anathematizarem. Sed tamen Ecclesiam Christi, quæ non litigiosis opinionibus fugitur, sed divinis attestacionibus comprobatur, propter quemlibet hominem relinquere non debemus. Ecce mirabilis prædicator & scissionem Ecclesiæ propter hominem vetat, & si qua perversa deprehendat, eum quem publice defendebat Cæcilianum, se etiam post mortem anathematizare non abnegat: quia videlicet tunc viventibus vere consulatur, cum culpa in fide perpetrata nec morte interveniente laxetur: Si vero hoc faciendum dicere fortasse præsumimus, hoc proculdubio facimus, quod fieri vetamus. Theodorum quippe mortuum sancta Synodus prima Ephefina damnavit: nam cum ab ejus discipulis dictatum ab illo Symbolum in eadem Synodo fuisset prolatum: illico illic a sanctis Patribus cum auctore damnatum est. Et quidem ipsi sancti Patres in eadem Synodo residentes ad Dominum jam recepti sunt, postquam Theodorum damnare: & si damnari mortuum non debuisset dicimus: proculdubio mortuos accusamus, & incipimus committere, quod nitimur prohibere. Sed cur diu, & quæ nos his lo-

quimur? Eiusdem Theodori ex libris illius dicta replicemus.

Et si Jesum Dominum ac Deum nostrum, qui post mortem vivere, immo quia vivere creditur, post mortem Theodorus postposita dubitatione damnavit: neque enim nostra fides patitur, ut qui tot blasphemis Redemptori nostro hostis extitit, a vobis ulterius defendatur. Ipse quippe contra Apollinarem in libro tertio loquens ait: Quomodo igitur, tu, cui super omnes maxime docet dementium regimen, illum qui ex Virgine natus est, Dominum esse, & ex Deo consubstantialem Patri existimari, dicit nisi forte sancto Spiritui illius creationem imputare non jubes. Sed qui Deus est, & ex Deo, & consubstantialis Patri, & quidem qui ex Virgine natus erat. O mirande, & qui per Spiritum sanctum secundum divinas scripturas plasmatus est, & consubstantialis in muliebri accepit ventre, inerat forsitan quia mox quam plasmatus est, & ut templum Dei esset accepit: non tamen existimandum nobis Dominum de Virgine natum esse. Et post pauca: nec secundum tuam vocem pronuntiandam est omnino ex Virgine natum Dominum esse, & ex Deo consubstantialem Patri. Et post pauca: Si igitur cum carne eum natum esse dicunt, quod autem natum est, Deus & ex Deo & consubstantialis Patri est, necesse est & hoc carnem dicere: quod si non hoc caro est, quoniam nec Deus, nec ex Deo, nec ex consubstantialis Patri, sed ex semine David, & consubstantialis ei cujus semen est, non id quod natum est ex Virgine Deus, & ex Deo, & consubstantialis Patri: & post pauca: Non Deus verbum ex Maria natum est, natus autem est ex Maria, qui ex semine David: non Deus Verbum ex muliere natus est. Et iterum: Quod enim dictum est, dicebatur a Spiritu, aperte hoc significat, quod ab eo regebatur, ab eo ad voluntatem propositorum confortabatur, ab eo ad hæc quæ oportebat docebatur, ab eo cogitationibus roborabatur; ut ad tantum certamen sufficeret: sicut & beatus Paulus docet (b): Quicumque enim Spiritu Dei aguntur, hi sunt filii Dei. Idem cujus supra.

LVIII.

Blasphemia Theodori Mosuæ.

LIX.

Dicant igitur nobis omnium sapientissimi, si pro sensu Domino Jesu Christo, qui est secundum carnem, divinitas facta esset, sicut dicunt: quid sancti Spiritus cooperatione ad hæc Christus indigebat? nec enim Unigeniti divinitas Spiritu indigebat ad justificationem: Spiritu autem indigebat ad vincendum diabolum, Spiritu indigebat ad operandum miracula, Spiritu indigebat ut doceretur ea quæ docebat peragere, Spiritu indigebat ut immaculatus appareret. Et post pauca, ac si dicat Jesus: Ego quidem, quem

CHRISTI
586.PELAGII PAP. II.
9.MAURITII IMP.
I.

quem videtis, nihil quidem facere possum secundum meam naturam, cum homo sim, operor autem quia in me manens Pater omnia facit. Quoniam enim & ego in Patre, & Pater in me, Deus autem Verbum unigenitus Dei in me est, certum est quod & Pater cum ipso in me manet, & opera facit. Et non est mirandum de Christo hæc existimari, cum evidenter ipse de cæteris hominibus dicit: (a) Qui diligit me, meum verbum observet, & Pater diliget eum & ad eum veniemus, & mansionem apud ipsum faciemus: & iterum: Sciebat subtiliter ut notam quidem faceret Gentibus pietatem, pateretur autem laborantium infirmitates, & sic ad effectum suam voluntatem educeret: Et justificabatur inde, & immaculatus ostendebatur sive reparatione, sive custodia meliorum, sive etiam paulatim ad meliora profectibus. Et post pauca ejusdem Theodori ex commento secundum Joannem. Dicit ad Thomam (b): Infer digitum tuum huc, & vide manus meas, & porrige manum tuam, & mitte in latus meum, & noli esse incredulus, sed fidelis: quoniam dicit, non credis, & tantum solum sufficere tibi ad credendum. putas; hæc enim dicens non me latuisti: tange manu, & cape experimentum, & discite credere, & non diffidere. Thomas quidem cum sic credidisset: Dominus meus, & Deus dicit, non solum ipsum Dominum & Deum dicens; non enim resurrexerunt. Et tunc scientia docebat, & Dominum esse eum qui resurrexit, sed quasi pro miraculo facto Dominum collaudat.

(a) Jo. 14.

(b) Jo. 20.

LX.

Ejusdem Theodori ex commento quod est in Actibus Apostolorum libro primo: Ille autem dixit, oportere pœnitentiam agentes eos pro Crucis iniquitate, & agnoscetes Salvatorem & Dominum, & omnium auctorem bonorum Jesum Christum, quoniam per istam pervenit & assumptus est de divina natura, in Spiritu quidem fidem suscipere & ejus discipulos fieri, ante omnia ad baptismum accedentes, quod & ipse tradidit nobis, reformationem quidem habens inspirationis futurorum, nomen autem celebrandum Patris & Filii & sancti Spiritus: Hoc enim quod est: Ut baptizetur unusquisque in nomine Jesu Christi, ut vocatione quæ in nomine Patris & Filii & sancti Spiritus est, relinquentes, Jesum Christum in baptisate (c) vocent. Sed quale est hoc (d) quod in Moyse baptizati sunt in nube & in mari, & diceret quia sub nube & in mari Aegyptiorum separati sunt, liberati eorum servitute, ut Moyse leges attendere: tale est, Ut baptizetur unusquisque in nomine Jesu Christi: ut cum ad ipsum accessissent tamquam Salvatorem, & omnium bonorum auctorem, & doctorem veritatis, ab ipso utpote auctore bonorum, &

(c) Act. 8.
(d) 1. Cor.
10.

doctore veritatis vocarentur: Sicut omnibus hominibus quamcumque sectam sequentibus consuetudo est ab ipso dogmatis inventore vocari, ut Platonici, & Epicurei, & Manichæi, & Marcionistæ: & quidem tales dicuntur. Eodem enim modo & nos nominari Christianos, judicaverunt Apostoli.

LXI.

Ejusdem Theodori in libris de Incarnatione: Plus inquietabatur Dominus, & certamen majus habebat ad animæ passionem quam corporis; & meliori animo libidines vincebat, mediante Deitate ad perfectionem. Unde & Dominus ad hæc maxime instituire videtur certamen. Item ejusdem in libro contra Synoristas vel Apollinaristas: Sed si caro erat, inquit, Crucifixi, quomodo sol radios avertit, & tenebræ occupaverunt terram omnem? & terræ motus, & petra scissa sunt, & mortui surrexerunt? Quid igitur dicant & de tenebris in Aegypto factis temporibus Moyse non per tres horas, sed per tres dies? Quid autem propter alia per Moysem facta miracula? & quæ per Jesum Nazæ, qui solem stare fecit: qui sol temporibus Ezechia Regis & contra naturam retroversus est. Et de Elisei reliquiis quæ mortuum suscitaverunt?

LXII.

Ejusdem ex libro octavo de Incarnatione: Manifestum autem est quod unitas convenit; per eam enim collectæ naturæ unam personam secundum unitatem effecerunt. Sicut enim de viro & muliere dicitur, quod jam non sunt duo, sed una caro; dicamus & nos rationabiliter secundum unitatis rationem, quod non sunt due personæ, sed una, scilicet naturis discretis. Et post pauca: Quomodo igitur homo & Deus unus per unitatem esse potest? qui vivificat, & qui vivificatur, qui salvificat, & qui salvificatur; qui ante secula est, & qui ex Maria apparuit.

LXIII.

Ejusdem ex interpretatione Symboli trecentorum decem & octo Patrum: Sed Christum quidem secundum assumptam servi formam; eum autem qui eum assumpsit, super omnia nominans Dominum: intulit tamen hoc secundum conjunctionem, ut per significationem nominum, naturarum manifestam divisionem faciant. Nemo igitur neque eum qui secundum carnem ex Judæis est, dicat Dominum: nec iterum Dominum qui est super omnia secundum carnem ex Judæis: Jesum enim dicit a Nazareth, quem unxit Deus spiritu sancto & virtute: qui autem de Spiritu unctus est, omni modo aliquid inde assumpsit: Quis autem furens dicat, de Spiritu aliquid assumpsisse divinam naturam? Et iterum: Certus quidem & ipse Filium Dei se non secundum divinitatis dicens nativitatem, sed secundum quod domesticus Dei erat, per quod Filius Dei per voluntatem domestici Domino constituti homines interim vocabantur.

Hæc

LXIV.

Hæc de innumeris pauca prætulimus, ut quasi per foramen angustum, quam nimium barathrum intus lateret, monstraremus. Ecce quales plusquam decem milia libros Theodorus scripsisse perhibetur. Pensate quæso, si non tanto acriora tormenta promeruit, quanto plura conscripsit? Sed hæc illius dicta quæ prolata sunt, utrum ejus sint fortasse dubitatur. Patrum se placet scripta proferamus. Ita apud vos libros ejus, quos de perfidia illius testes deduximus, deductis insuper testibus affirmemus. Armeniæ quippe Episcopi Proclo Constantinopolitane urbis Episcopo libellos contra Theodorum porrigentes, dicunt: Fuit autem aliquis peffus homo magis autem fera, hominis habens formam diabolicam, mentito nomine Theodorus, qui schisma & nomen Episcopi habuit, in angulo & ignobili loco orbis terrarum latitans in Mopsuestano Cilicia secundæ vel oppido, vere quidem & principaliter a Paulo Samosateno descendens, licet Photino & cæteris hæresarchis in libro de Incarnatione Domini nostri Jesu Christi in toto suo proposito ipsius verbis inveniat usus. Et si quid peffus, iste per machinationem & audaciam & errorem diaboli volebat homines acutæ sive sicut colubræ linguæ veneno quod sub lingua aspidis est, deperire. Et interim quidem retinebatur suo latibulo, timens potestatem eorum, qui a magno Deo & Salvatore nostro (a) acceperant Jesu Christo calcare super colubras, scorpiones & omnes virtutes inimici. Dico autem sanctos Apostolos, & qui consequenter ab his susceperunt Martyres & confessores & Episcopos, & cæteros Sanctos. Invento autem nescio quomodo, tempore cepit reperire, & extra fines suos fiduciam gerens, & in parochiam ad eum non pertinentem, tamquam eruditus sermocinator, & in Antiochia Syriæ in Ecclesia alloquens sic dixit: Homo Jesus quid est enim homo quod memor es ejus? Apostolus autem de Jesu dictum fuisse hoc, dixit: Dum enim qui paulo minus ab angelis minoratus est vidimus, inquit Jesus. Quid ergo homo Jesus? similiter omnibus hominibus, nullam habens differentiam ab homine ejusdem generis, præter ea quæ gratia ei dedit.

LXV.

Quibus Proclus Constantinopolitane urbis Episcopus rescribens, ait: Fugiamus turbulentos & cænosos fallaciæ rivus septa Dei impugnantes, dico Arii furorem dividendam individuum Trinitatem; Eunomii audaciam circumcludentem scientiæ incomprehensibilem naturam; Macedoniæ rabiem separantem a Deitate inseparabiliter procedentem Spiritum, & novam istam blasphemiam quæ Judæis multo amplius superat blasphemiam introducentes: nam illi quidem cum Filium negant, frau-

dant ramo radicem: isti vero eum qui est negantes, alterum introducunt, detrahentes sinceram naturam.

Rursus de hujus errore Joannes quoque Antiochenæ Ecclesiæ Antistes ait: Multo autem tempore perseverans Theodorus, persuasit multis ut Nestorio, quod Christus Filius Dei vivi qui de sancta Virgine Maria natus est, non est qui ex Patre natus est Deus Verbum consubstantialis Genitori, sed homo pro qualitate suæ voluntatis ex Deo Verbo cooperationem suscipiens.

Rursus de ejus errore Cyrillus ad Lampontem presbyterum scribens, ait: Cum apud Heliam commorarer, vir aliquis e his qui nobiliter militavit in palatio, epistolam multorum versuum & grandem obtulit mihi signatam, quam se dicebat accepisse ab Antiochenis Oribodoxis: subscriptiones autem erant in ea plurimorum clericorum & Monachorum & laicorum. Accusabant autem Orientales Episcopos, quasi tacentes quidem Nestorii nomen, & dissimulantes ei adversari: transeuntes autem ad Theodori codices de Incarnatione factos, in quibus multo peiores nefariæ blasphemiæ positi sunt: pater enim fuit Nestorii perfidi, qui & illius mala locutus, impius & in his factus est.

Rursum de errore illius idem Cyrillus Alexandrinæ urbis Episcopus ad Acacium Melitine urbis Episcopum scribens, ait: non oportebat latere sanctitatem vestram aut forsitan cognovit, quod omnes Orientales religiosissimi in Antiochiam convenerunt, cum transmississet eis Thomam dominus meus sanctissimus Proclus bonorum plenus intellectu & rectorum dogmatum: Erat enim ei ratio multa & longa de dispensatione Domini nostri Jesu Christi. Supposuit vero capitula quædam collecta e Theodori codicibus, quæ consonantem Theodori perfidiis intellectum habent, & adhortatus eos etiam illa anathematizare.

Rursus de errore illius, Edessæ Ecclesiæ Antistes ad beatum Cyrillum scribens, ait: Jam vero quidam unitatem secundum substantiam omnibus modis abdicant. Morbus enim aliquis sublatens inveteravit Orienti immedicabilis modo vulneris depascens Ecclesiæ corpus apud aliquos quasi studiosos, & supercilia extollentes eruditione latenter.

Honoratus Episcopus enim quidam provincie Ciliciæ: Theodorus vir verisimilis dicendi, & potens suadere, alia quidem supra tribunali de Ecclesiæ statu dicebat ad populi placentiam: alios autem laqueos in scriptis ponebat, qui in principis quorundam ejus codicum anathematice circumcludebant insipientem non manifestare. Aliis scripta iste primus exposuit: non esse vere Dei, Genitricem san-

LXVI.

LXVII.

LXVIII.

LXIX.

LXX.

Etiam Virginem, tamquam Deo Verbo non suscipiente secundum nos natiuitatem. Et post pauca: Nec enim dicunt secundum substantiam, vel secundum substantiam unum esse Deo Verbo hominem, sed bona voluntate: quædam tamquam divina natura non suscipiente alterum modum unitatis propter non circumscriptibilem. Iste dixit Dominum nostrum Jesum Christum non oportere adorari sicut Dominum, sed relatione Dei honorari sicut imaginem, quamdam: magis autem manifestus secundum eos dicere, sicut, instar, aliquid relatione assidentis demonis. Iste & carnem Domini pronunciauit nihil omnino prodesse, dissipans Domini vocem (a): Quæ est caro nihil prodest. Iste & Apostolos dicit non cognovisse Christum quod Deus erat, sed supra fidem quæ est in homine edificatam esse Ecclesiam.

Rursum de errore illius Hesychius Hierosolymorum presbyter, Ecclesiastica historia scriptor, ait: ita Photinum, in multis & aliis eos esse secutos: Theodorus quidam præcipue imitatus est, malitiosus quidem loquendi, & in lingua paratissimus, & ipse tamen instabili voluntate, qui huc & illuc inclinans ferebatur: clericatui enim Antiocheno a prima ætate, connumeratus, & bene conversari pollicitus, ad secularis libidines reversus iterum delectabatur, in omnibus autem donis imitabilis. Et beatus vir Joannes Constantinopolitanus Episcopus scripsit epistolam quæ usque adhuc in codicibus legitur, & a peiore ad meliorem penitentiam eum transferre prævaluit, & iterum bene conversari iterum in clericatu esse cepit. Et Antiochia relicta, in Tharso transmigravit. In ea Episcopus, nondum Deo volente manifestam impietatis illius prædicationem fecit. Prima autem elementa suæ doctrinæ ex Judaico vaniloquio incipiens, codicem in Prophetiarum Psalmorum conscripsit, omnes de Domino prædicationes abnegantem: culpatus vero & periclitatus, contraria sibi dixit, non ex voluntate, sed compulsus omnibus caremoniis: & codicem ipsum delere pollicitus, laenter conservabat Judaicæ impietatis viaticum. Et post pauca: Christum enim Jesum generis nostri Salvatorem & Dominum (quem splendorem paternæ gloriæ & imaginem substantiæ Paulus (b) vocat, ferre eum omnia dicens verbo suæ virtutis, qui purificationem nostrorum fecit peccatorum, & ad dexteram paternæ Majestatis confedit: de quo ad Colossenses scripsit epistolam (c), quod in eo omnia creata sunt, quæ sunt in celis, & in terris, visibilia & invisibilia, quod per eum in eum creata sunt omnia hunc non incarnatum Verbum, sicut Evangelicis vocibus docti sumus, sed hominem per vitæ provocationem & passionum perfectio-

(a) Joan. 6.

LXXI.

* mutabilis.

* prædicationes.

(b) Heb. x.

(c) Colo. x.

nem conjunctum Deo Verbo scripsit stultus in omnibus. Et hæc in mysticis sermonibus ausus est.

Contra errores ejusdem Theodori, pia recordationis Theodosius & Valentinianus legem promulgantes: inquit: Debitam a nobis venerationem piissimæ doctrinæ reddentes, eos qui ausi sunt contra Dominum impie conscribere debite condemnationi subiicere, & nominibus dignis vocari oportere existimavimus. Justum igitur circumdari eos confusione suorum peccatorum, & in tali vocabulo permanere in æternum: quatenus nec vivi liberentur, & post mortem permaneant contempti. Igitur doctrina Theodori & Nestorii impiorum & pestiferorum visa nobis abominanda esse, similiter autem & omnes qui sequuntur eorum errorem, & consentiunt eorum impietati, justum est ipsos eandem nominationem mereri, & confusionem indui, ut non Christiani sed Nestoriani nominentur, ne dum nominantur Christiani, ex ipso inveniantur decorati vocabulo, longe constituti a Christianorum proposito, & alienati a recta & immaculata Fide. Et post pauca: Si quis præterierit præsentem nostram sanctionem, & Theodoro & Nestorio assenserit, & illorum socios imitatur, post gladii ultionem omnis ejus substantia Fisco addicatur. Rursum contra errores illius, pia recordationis Theodosius & Valentinianus legem promulgantes, inquit: Nemo habeat, aut legat, aut scribat, aut profertur Nestorium, seu illius libros, vel codices omnino inutiles, vel ipsius Nestorii vel alterius, & maxime Nestorii adversus solos Christianos conscriptos, aut Theodori, sed unusquisque habens tales codices publice illos proferat, & in conspectu omnium igni tradat.

Et si adhuc fortasse post tot prolatas Patrum contra illum sententias vestra fraternitas dubitat, Theodoretum libros legat, in quibus dum contra Cyrillum Alexandrinæ urbis Antistitem eum defendere nititur verius accusat, dicens: Interpretationem Cyrillus accusat octavi Psalms, & arguit hæc verba divini Theodori: Consideremus igitur, quis est homo, de quo stupefcit & miratur, quod unigenitus dignatus est ejus memoriam & venerationem facere. Sed quod quidem non dictum est de omni homine, in superioribus demonstratum est; quod autem de uno quolibet, ex hoc certum est. Deductas itaque tot testibus blasphemias his ejus esse quis dubitat? Et tantis blasphemis illius cognitis, eum damnatum jure, quis neget? Discussio ergo primo de Theodori damnatione capitulo, nunc ad dicta epistolæ Theodoretum indaganda transiamus, cujus tota series si solerter aspicitur, sanctæ Chalcedonen- si Synodo quam sit adversus pensatur. In

LXXII.

LXXIII.

Ge.

Gestis namque ejusdem Synodi & scriptis Leonis Cyrillus prædicatur; in epistola vero illa Theodoretus Cyrillus in Apollinaris dogma corruens reprobatur: scriptum quippe in ea est: Cyrillus autem libros Nestorii volens destruere lapsus est, & inventus est in Apollinaris dogma cadens: In Gestis Nestorius ut Redemptoris nostris adversarius jure damnatus ostenditur; verbis vero epistolæ damnatus injuste memoratur. Sic quippe in ea dicitur: Antequam in Synodo adveniret reverendissimus ac sanctissimus Archiepiscopus Joannes, Nestorius ex Episcopatu deposuerunt iudicio & inquisitione non facta. In Gestis Synodi in Dei & Domini nostri una persona duas naturas Cyrillus confessus ostenditur; in verbis epistolæ unam naturam tradere dicitur, atque ab hoc sensu correptus vix respuisse narratur. In Gestis Synodi anathematizatus Nestorius etiam post mortem dicitur; in verbis vero epistolæ etiam post depositionem suam, pro solo civium suorum odio ad civitatem suam non redisse perhibetur, sic quippe illic scriptum est: Nestorius autem quia in sua erat odio civitatis, & virorum qui in ea sunt maximorum, illuc reverti non potuit. In Gestis ac definitionibus Synodi unus Filius Jesus Christus dicitur; at juxta doctrinam Theodori atque Nestorii Deus tacetur. Et in Gestis Synodi nusquam Theodorus veritatis doctor dicitur; in verbis vero epistolæ idem, cuius blasphemias supra protulimus, veritatis doctor clamatur: qui nimirum si vera dixit, falsa erunt quæ de veritate Synodus protulit. Quisquis igitur qui epistolam quæ ibi dicitur, ostendere quod sit de Synodo nititur; quid aliud quam gesta ejusdem Synodi destruere conatur? Si enim sibi metipsis diversa sunt, nulla proculdubio auctoritate subsistent: quia quæ se impugnando destruunt, alios edificare non possunt: si sibi metipsis diversa sunt, nulla firmitate convalescunt; Domino attestante; qui ait: Regnum in se divisum non stabit. Sed absit hoc, absit ab illo venerando Concilio, ut sibi met contraria sapiat: & vel superiora subsequen- tibus discordia præferat, vel inferiora præcedentibus impugnat subjungat. Sancta enim fides, quæ uno illic spiritu accepta est, uno sensu credita, una est & Fide prædicata. Idcirco in cunctis mundi partibus forma nostræ professionis facta est, quia in precantium vocibus sibi met ipsa dissimilis non est.

LXXIV.

Sed cur tantummodo sanctam Chalcædonensem Synodum convelli dicimus, si auctoritatem, huic epistolæ reprobemus? Quæ nimirum si vera creditur, etiam tota sanctæ Ephesinæ Synodi fides ac reverentia dissipatur. Hec quippe ait, quod in ea Cyrillus præmiorum medicamine sa-

pietum oculos excæcavit. Quid ergo illic de veritate certum dicitur, ubi ipsa veritas sacerdotibus vendita esse perhibetur? Sed quis hoc dicere, quis hoc consentiat patienter audire? Reprobetur ergo una epistola mentiens, ne utraq; sancta Synodus tantæ falsitatis crimine sustineat. Vestræ fidei fundamentum tenemus, ne postquam sancta prima Ephesina Synodus quasi venalis arguitur, Chalcædonensis etiam (quod absit) culpa varietatis notetur: quæ ut in verbis suis quantæ sit concordia clareat, necesse est, ut vestra fraternitas ubi sit completa cognoscat. Omnes namque novimus, quod in Synodo nunquam canones, nisi peractis definitionibus Fidei, nisi perfectis Synodalibus gestis habeantur, ut servato ordine cum prius Synodus ad Fidem corda edificet, tunc per regulas canonum mores Ecclesiæ actusque componat. Vigilanti ergo cura respicite, quæ in sexta illius Actione sanctæ Fidei professio consummat: moxque in septima ad institutionem jam fidelium regula canonum figitur. Ulterioribus vero Actionibus nihil de causa Fidei, sed sola negotia privata versantur: quod cum Responsales vestri ita esse ambigerent, curæ nobis fuit, ex prolatis multis hoc codicibus demonstrare. Nos tamen hac de re nunquam dubitari posse credimus, quia & eadem series sic se insinuat, ut credi aliter contradicatur.

LXXV.

Primum quidem quia (sicut dictum est) dum definita Fidei regula in Actione sexta ostenditur, ordo causæ indicat, ut in Actione subjuncta canonum forma sequatur. Secundum vero est, quia & in Actione sexta terminum jam canonum norma prælibatur, dum illic a Principe venerabilibus Episcopis dicitur: Aliqua sunt capitula quæ ad honorem vestræ reverentiæ vobis reservavimus, justum existimantes, hæc a nobis regulariter per singula Synodum *firmari, & cetera. Prælibatione itaque sextæ Actionis ostenditur, quia jure constitutiones canonum non nisi in Septima continentur. Quid enim supererat quod perfecta Fidei professione, fieret, nisi ut quorundam fidelium actiones illicitas sancta Synodus positus regulis judicaret? quamvis si solerter aspiciamus canonum regulas postas, non sicut putatur, in septima, sed intertextas sextæ Actioni invenimus. Nam cum in ejusdem Constitutionibus sancientis, non dies, non Imperium ponitur, non qui considerent, describuntur; proculdubio cum non consueto exordio cepta sunt, quia præcedenti Actioni subnixæ sunt demonstrantur: quia vero in Actione sexta Fidei causa perficitur, ipsa Episcoporum omnium generali subscriptione declaratur. Nam qui post subscripserunt sententiam, cuncta quæ de Fide agenda fuerant, si-

ni-

mita testati sunt. Unde & in causis post specialibus nudis tantummodo verbis loquuntur, atque ea quæ decernentes dixerant, nulla supposita subscriptione, firmaverunt. Quæ reverendissimi Episcopi ita in Actione sexta omnia quæ de Fide agenda fuerant, cognoscebant; ut, sicut illic scriptum est, clamarent: Supplicamus, dimitte nos, pie Imperator, dimitte nos: quodque non pro Fide, sed pro specialibus causis detenti sunt, principali illic responsione monstratur, cum dicitur: Sacratissimus & piissimus dominus noster Marcianus Augustus ad sanctam Synodum dixit: Laborastis multo spacio fatigationem perpeffistis: sustinete autem tres aut quatuor dies adhuc, & presentibus magnificissimis iudicibus nostris, singula quæcumque vultis movete, competere adepturi solatium. Qui igitur ad singula quæque vellent motura retenti sunt, licet quia nequaquam ultra Actionis sextæ terminum pro Fidei causa restiterunt.

LXXVI.

Sed cur de his extensa ratione agimus, qui tanta prædecessoris nostri beati Leonis auctoritate fulerimur? Ipse namque, sicut multa superius epistolarum ejus attestatio- ne docuimus, Gesta multiplicia causarum specialium reprobanda, auctoritatem Synodi in sola fidei definitione constrinxit. Hinc est enim, quod peracta Synodo, cunctas nobis suspicionum nebulas tergens, aperte ad Maximum Antiochene sedis Antistitem scribit, dicens: Si quid sane ab his fratribus, quos ad sanctam Synodum vice mea misi, præter id quod ad causam fidei pertinebat gestum esse perhibetur; nullius erit penitus firmitatis; quia ad hoc tantum sunt ab Apostolica sede directi, ut excisis hæresibus, Catholicæ essent Fidei defensores; quicquid enim ad examen Episcopale deferretur, potest aliquam dijudicandi habere rationem. Sed solent nonnulli dicere, hæc eum pro Anatolii Constantinopolitana Urbis Episcopi præsumptione dixisse: qui si & res gestas, & ea quæ nunc protulimus epistolæ verba considerant, suspicari pro- rinus falsa cesant. Namque cum prædictus Constantinopolitana Urbis Episcopus novum aliquid conatur arripere, constat illic ei Legatos Sedis Apostolica cum summa auctoritatis libertate resistisse. Quod & factum in Synodo legitur, & ejusdem Synodi ad præfatum prædecessorem nostrum epistolis approbatur. A præfato autem eodem prædecessore nostro ad Maximum, sicut prædicimus, novimus scriptum: Si quid sane ab his fratribus, quos ad Sanctam Synodum vice mea misi, præter id quod ad causam fidei pertinebat, gestum esse perhibetur, nullius erit penitus firmitatis: quia ad hoc tantum sunt ab Apostolica Sede directi, ut excisis hæresibus, Catholicæ essent Fidei

Ann. Eccl. Tom. X.

defensores. Si ergo de Anatolii causa loquens, hoc quod a vicariis suis actum in Synodo fuerat redarguit: nimirum quia contradixerant, reprehendit.

Et quis hæc vel stultus sentiat? dum LXXVII.

constet, quod hac de re beatus Leo Anatolio conquerenti multa in vicariorum suorum, quia contradixerant, laude rescribat: cuius epistolæ nunc idcirco verba non ponimus, ne volumen hoc immoderatius extendamus: cum vero & subicitur: Quicquid enim præter speciales causas Synodalium Conciliorum ad examen Episcopale deferretur, potest aliquam dijudicandi habere rationem: aperte nobis licentia tribuitur, ut quicquid illic extra fidei causas de personis gestum est, retractetur. Specialis quippe Synodalium Conciliorum causa est fides: quicquid ergo præter fidem agitur, Leone docente, ostenditur, quia nihil obstat, si ad iudicium revocetur. Quia vero & apud eodem Episcopos qui in Chalcædona residerunt, in veneratione Synodus non nisi usque ad fidei definitionem fuit; per hoc aperte ostenditur, quod plerique Græcæ antiquiores continere Synodum non nisi in sex actionibus subjunctis canonibus demonstrantur, ut omnino cetera quæ privato studio fuerant mota, non habeant. Unde & Encyclica hæc ita esse testantur. Nam Leoni Augusto Alipius Episcopus Cæsareæ Cappadociæ scribens ait: Sic se habentibus vestra pietati significo, quia ea quidem quæ particulariter examinata sunt, & quæ gesta a sanctis Episcopis in Chalcædonensi civitate collectis, non le- gi: neque enim a sanctæ memoriæ tunc Episcopo Thalassio qui interfuit sancto Concilio, hæc delata inspexi. Attestante ergo Alipio Episcopo perdocemur, quod non aliquid est allatum amplius ex his quæ gesta noscuntur, sed tantummodo definitionem expositam ab illo sancto Concilio hanc delatam inspexi. Attestante ergo Alipio Episcopo perdocemur, quia præter causam fidei nihil de Synodo in veneratione Thalassius tenuit: qui illic & præter causam fidei Episcoporum negotiis privatis interfuit. Si igitur in Actione sexta professio fidei consummatur, moxque canonum regula figitur, si beatus Leo negotiis, quæ illic private mota sunt, contradicit, si hoc quod ultra fidem gestum est, nec is qui fecit Thalassius tenuit; cur nos hæreticam epistolam retractasse reprehendimur, qui hac in re cunctorum nos præcedentium auctoritate roboramur? Et quamvis ab eadem epistola alienum se Iba respondeat, quamvis quia approbata sit, aut difficulter, aut nullatenus demonstratur: licenter tamen unusquisque eam reprehenderet, etiam si Episcopi in eodem Concilio residentes suis illam subscriptionibus approbassent: quia postquam

i i bea-

CHRISTI
586.PELAGII PAP. II.
9.MAURITII IMP.
I.

beato Leone scribente, jus retractandi & dijudicandi conceditur, etiam si qua esse poterat eorum qui interfuerant, in privatis negotiis auctoritas vacuatur.

LXXVIII.

Disquis itaque secundo capitulo, tertiam superest: quod tanto debemus in brevitate infringere, quanto & vos nobis hac in re non credimus resultare. Neque enim Theodoretum omnia scripta damnamus, sed sola quae contra duodecim Cyrilli capitula, sola quae contra rectam fidem aliquando scripsisse monstratur. Quae tamen & ipse damnasse cognoscitur, qui in sancta Chalcedonensi Synodo vera confessus invenitur. Nam quomodo post errorem recte sapiat, & ea quae prius scripserat, & ea quae in Chalcedonensi Synodo ab illo sunt gesta, manifestant. Ipse namque Nestorio scribens ait: In his quae in tuam venerationem injuste atque inique prolata sunt, nec si mihi quis utramque manum abstiderit, potero praeberere consensum. Emerio quoque Nicomediae Episcopo scribens ait: Damnationi venerandi sanctissimi Episcopi Nestorii quae facta dicitur, non debemus praeberere consensum. Ad Alexandrum quoque Hierapolitanum Episcopum scribens ait: Et ante tuae sanctitati praedixi, quasi domini mei venerabilis & sanctissimi Episcopi Nestorii fuerit dogma damnatum, nec ego cum his qui faciunt, communicabo. Ad Alexandrum vero Syriae Palaestinarum Praesulem scribens ait: Existimo praeter omnibus maxime satisfactum esse domino meo sanctissimo ac venerando Joanni Episcopo, quod nullatenus acquiescam in damnatione domini mei sanctissimi & venerandi Nestorii Episcopi praeberere consensum quae in Tharso & in Epheso facta est.

LXXIX.

Qui postmodum tamen cum resistentium certamine a sancto Chalcedonensi Concilio admissus, aperte anathema in Nestorium protulit; seque Orthodoxum ipso haeretico reprobato monstravit. Dudum namque sanctae Ecclesiae diversa sentiens, & contra beati Cyrilli duodecim capitula scribens, ait: Sanctam Virginem Theotocam vocamus, non quod Deum peperit per naturam, sed quod hominem ediderit conjunctum Deo, quem ipse formavit. Et post pauca: Si naturalis conjunctio facta est formae Dei & formae servilis, & invenietur legislator necessitatibus legis serviens. Et rursus, nomine communicationis utentes, ut unum quidem Filium adoramus, & eum qui assumptus, & eum qui assumptus est; differentiam tamen cognoscimus naturarum. Theophoron autem dicere porians vel Dominum indutus hominem Christum, ut a multis sanctis Patribus dictum est, non recusamus. Et post alia: Considerate, inquit Apostolus (a), Pontificem confessionis vestrae Jesum fidelem ei, qui fecit illum, sicut & Moyses in omni domo sua. Facturam autem eum quis esse direxit re-

(a) Hebr. 3.

cta sentiens: increatum & cum Patre coaeternum, & addam, verum: sed eum qui est ex semine David, qui liber ab omni peccato Pontifex noster fuit, & victimam ipse se pro nobis obtulit Deo habens in se certe Dei Verbum adunatum sibi inseparabiliterque conjunctum. Et rursus, ut eum quasi ostenderet ad Divinitatem per incrementa crevisse, in eodem opere subjungit dicens: Ait Angelus (b) Virgini: Spiritus sanctus superveniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi: ideoque quod nascetur ex te sanctum vocabitur Filius Dei. Considerate hic etiam, quia cuncta humanitas dicuntur: Erit, inquit magnus, non dixit, est: & Filius Altissimi vocabitur, non dixit, vocatur: & dabit ei Dominus sedem David Patris sui non dixit, habet, sed dabit ei Dominus: & regnabit, non dixit, regnat: & super quos? super domum Jacob, non dixit, super Angelos & Archangelos. Rursus in eodem libro secundo ait (c): Jesus autem plenus Spiritu sancto regressus est a Jordane. Et iterum: Regressus est Jesus in virtute Spiritus in Galilaeam, non Dei verbum cooperatione vel auxilio exiisse Spiritus Sancti arbitraris, sed visibile templum variis sancti Spiritus donationibus fruebatur. Et post alia: Jesus Christus, inquit (d), heri & hodie & in saecula, in saecula. Quomodo igitur, o sapientissimi, debemus advertere, quomodo idem ipse heri & hodie & in saecula, & temporaliter & aeternus, & in tempore & super tempora; nam si aeternus est, temporalis non est; & si in tempore est, super tempus non est. Et rursus: In Domino Deo nostro Jesu Christo deitatis & humanitatis quasi unitatem adstruens, ait: naturas discernimus Dei Verbi: naturam integram dicimus & personam sine ditione perfectam; nec enim sine persona fas est asseverare substantiam; perfectam quoque humanam naturam cum sua persona similiter consistemus. Cum vero ad conjunctionem respicimus, tunc demum unam personam merito nuncupamus.

LXXX.

Quis haec fratres carissimi, plena omni impietate non videat? A quibus tamen constat, quod si postmodum ipse correxit qui in sancta Chalcedonensi Synodo Nestorium anatematizare consensit. Quis non videat quanta temeritate plenum sit, Theodoretum scripta superbiendo defendere; quae eundem ipsum constat, recta post profitentem pravae scripturae probamus, in nullo a sanctae Synodi actione deviamus: quia sola ejus haeretica scripta respiciamus, & cum Synodo adhuc Nestorium insequimur, & cum Synodo Theodoretum profitentem recta veneramus. Alia vero scripta illius non solum recipimus, sed etiam contra-

ad.

CHRISTI
586.PELAGII PAP. II.
9.MAURITII IMP.
I.

adversarios urimur. Nam cum Theodorus Canticorum Canticum vellet exponere, & non ad commenta sed potius ad deliramenta laboraret; per hunc librum Aethiopi Reginae blanditum fuisse, professus est: quod Theodoretus reprehendens, nomen quidem ejusdem Theodori supprimit, sed tamen vesaniam patefecit. Eiusdem namque libri commenta conscribens, ait: Audio liberos Canticum Canticorum detrahentes, & non credentes spiritalem esse librum; fabulas autem quasdam aniculares per vesaniam texentes componere & praesumere dicentes: quia sapiens Salomon ad se ipsum & filiam Pharaonis hunc librum conscripsit. Quomodo ergo nulla scripta ejusdem Theodoretum recipimus, qui illum etiam contra Theodorum adfertorem veritatis invenimus? Haec ad scripta vestra respondemus.

LXXXI.

Sed opportunum valde judicamus, ut ea quae sine scripto a Responsalibus vestris audivimus, breviter verba replicemus. Disserunt enim, Theodorum a Joanne Antiochena urbis Episcopo mira per epistolam attestatione laudatum: quod verum nos nullo modo credimus. Si tamen & tale aliquid fortasse reperitur: plus fidei prima Ephesina Synodo, plus Cyrilli libris, plus Hesychie, quam aliis quae innotescere nunc usque nequiverunt, epistolis commodamus. Debemus tamen accedere, etiam concedentes aliquid dicere: ita ergo ut Responsales vestri asserunt, esse sentiamus. Vos scitis, fratres dilectissimi, quod res quae dubietati subjacet, in partem semper est interpretanda meliorem. Quid itaque obstat, si dum de ejus errore occultum adhuc & dubium fuit, ab uno Patre laudatus est: & innotescere post perfidia, pene omnium magnorum Patrum sententiis velut immanis bestia quasi crebre sententibus jaculis est confossus? An non & malos a bonis aliquando laudatos novimus? nec tamen eisdem laudibus defensos. Quid namque in Haereticis Origene deterius, & quid in Historiographis inveniri Eusebio honorabilibus potest? Et quis nostrum nesciat in libris suis quantis Origenem Eusebius praconis attollat? Sed quia sancta Ecclesia suorum fidelium corda benignius, quam verba districtius pensat: Et plus quam haereticis sensum proprium, quam testatio Eusebii absolvere potuit: nec rursus Eusebium laudati Origenis culpa damnavit.

LXXXII.

An non & Gregorius Nyssae urbis Episcopus cum Canticorum Canticum exponit, magnis Origenem laudibus praefert? An non & Hieronymus nostrae Ecclesiae presbyter & singularis Hebraei sermonis interpres tanto erga Origenem favore intenditur, ut pene discipulus esse videatur? Sed quia plus causa quam verba pensanda sunt, nec istis sua benignitas no-

Ann. Eccl. Tom. X.

cuit, nec illum a reatu proprio favor alienae attestationis excusavit.

Cogor post haec, fratres carissimi, dolens cum (a) Paulo dicere: Testimonium perhibeo vobis, quod emulationem Dei habetis, sed non secundum scientiam: cur erga unitatem sanctae Ecclesiae dum viscera & caritatis aspicio, discordes vos intolerabilius ingemisco. Pensate, quae quo ardore sanctae unitatis anhelabat, cum Philippensibus diceret: (b) Si qua consolatio in Christo, si quod solatium caritatis, si qua societatis spes, si qua viscerum & miserationes, implete gaudium meum, ut idem sapientes, eandem caritatem habentes, unanimes, idipsum sentientes. Qui igitur unanimiter locuturus, tot & tales inquisitiones praemisit; quantum esset hujus virtutis meritum, non explendo, sed inquirendo monstravit. At contra quam sit malum discordia, loquens Corinthiis ostendit: ait (c) enim: Significatum est mihi de vobis, fratres mei, ab his qui sunt Chloes, quia contentiones sunt inter vos: hoc autem dico, quod unusquisque vestrum dicit, Ego sum Pauli, ego autem Apollos, ego vero Cephae, ego autem Christi. Quod cum quanta animadversione loquatur, agnoscimus, si subjunctae increpationis verba pensamus: ait enim: Divisus est Christus? numquid Paulus crucifixus est pro vobis, aut in nomine Pauli baptizati estis?

LXXXIII.
(a) Rom. 10.

(b) Philip. 2.

(c) 1. Cor. 3.

Considerate igitur, fratres mei, & dum Deo adhuc expectante, omni incerto vita sine permittitur, vigilantia cura perpendite, quia illam scissionem sanctae Ecclesiae pro Theodoro facere fraternitas vestra non metuat, quam pro se vel profiteri Paulus expavit. Cur non ad memoriam pro unitate servanda beati Augustini dictum reducitur? qui dum de unico baptisate loqueretur, idcirco Cyprianum martyrem, qui de iterando baptisate scripserat, defunctum perhibuit, quia licet pravum quid senserit, nunquam tamen se a totius Ecclesiae communionem suspendit. Sic igitur permanere in sanctitate servante constat fratres dilectissimi, quia dum vos ab Ecclesiae unitate disiungitis, omne virtutis meritum perdidistis, etiam si recte teneatis: scriptum quippe est: (d) Pacem sequimini cum omnibus & sanctimoniam, sine qua nemo videbit Dominum.

LXXXIV.

*

(d) Hebr. 1.

Multa loquuti sumus, quia & ad multa ratiocinando respondimus. Et cum testimonia ex Patrum dictis innumera suppetere, perpauca posuimus: videlicet cupientes ut scripta nostra in causis singulis narratio brevior succingeret, ne fortasse tedium legenti generarent. Unum tamen quod jam superius diximus, non tædet si etiam crebro replicemus: Quia sanctae Chalcedonensis Synodi illibata

LXXXV.

I i 2 tam

CHRISTI 586.

PELAGII PAP. II. 9.

MAURITII IMP. I.

ram per omnia Deo auctore seroamus, ejusque definitiones, sicut Ephesine prima, Constantinopolitane, ac Nicane Synodi irretractabiles nunc usque tenuimus, & vel morte proposita irretractabiles custodimus. Vestra igitur dilectio communionem fidelium Orthodoxorum fratrum non fugiat, ne presentis vocis nostra adiutorium si audire neglexerit, contra se in testimonium tertat. Nos autem ad Dominum post verba recurrimus, eumque quantum possumus fletibus exoramus, ut hoc quod vobis ad sequendam concordiam a nobis dicitur, ipse in vestris mentibus manu intima inspirationis operetur. Hactenus ultima adversus schismaticos Gregorii epistola, Pelagii Papae jussu nominemque conscripta, nunc primum edita, quam & una cum aliis duabus superius recitatis in recentiori, qua paratur, ejusdem Gregorii Papae epistolarum editione, eudendam dedimus.

LXXXVI. Pelagius per Exarchum schismaticos exagitat.

(a) Paul. diacon. de gestis Longob. l. 3. c. 12. *Parentino.

PAGIUS VII. Obitus S. Disiciola Monialis.

VIII. Westminsteriensis scribit: Anno Gratia DLXXXVI. fecerunt Britannorum reliquia in

Cum autem adhiberetur bene preparatum a Gregorio adversus schismaticos pharvacum male affectis animis schismaticorum Papa Pelagius minime profuisset cognovisset; eosdem per saecularem potestatem cohibere conatus est, imitatus Pelagium Pontificem Seniore, qui eosdem (ut vidimus) per Narsetem Ducem compescere laboravit. Itaque adversus ipsos Smaragdum Italiae Exarchum Ravennae degentem excitavit: qui haud impiger eosdem coercere aggressus est, nec cessavit quousque depascentem Ecclesiam morbum illum auferret penitus ex iis regionibus. Rem vero gestam sic narrat Paulus (a): Smaragdus Patricius veniens de Ravenna in gradum, per semetipsum e basilica extrahens Severum, Ravennam cum injuria duxit cum aliis tribus ex Isertia Episcopis, Joanne Parentio, Severo atque Vindemio: quibus comminans exilia, atque violentiam inferens, communicare compulit Joanni Ravennati Episcopo Trium capitulorum damnatori: qui a tempore Papae Vigili & Pelagii a Romana Ecclesia deciderat societate. Exacto vero anno, e Ravenna ad Gradum reversi sunt. Quibus nec plebs communicare voluit, nec ceteri Episcopi eos receperunt.

Hac de conatu Exarchi Smaragdi Paulus. Quod igitur exacto anno hi permisi sunt ad suas redire Ecclesias indicatur eos assensum praebuisse Catholicae veritati, & conjunxisse se a qua divisi schismate erant Romanae Ecclesiae: nam de Severo id affirmat S. Gregorius Papa (b) in epistola ad ipsum scripta anno primo sui Pontificatus. Sed quomodo (quod idem testatur) ad vomitum sit reversus, suo loco dicemus. Hac autem sub Exarcho Smaragdo hoc anno cepta sequenti absoluta fuisse oportuit: siquidem Exarchatus Smaragdi exordium ponitur anno quingentesimo octogesimo quarto, ac triennio tantummodo perdurasse.

(b) Greg. l. 1. ep. 16.

Sed hic lector attendat, gravissime in errorem lapsum (quod attigimus) Paulum diaconum, aliis errandi occasionem fuisse, dum putavit damnatores Trium capitulorum eosdem fuisse ab Ecclesiae communione extorres, ut dum de Joanne Ravennate asserit, eo quod Trium capitulorum damnator extiterit, a Romanae Ecclesiae communione excidisse: adeo ut plane convincatur ipse Paulus de Tribus capitulis historiam minime assecutus fuisse, quae ex superioribus dictis & iis quae S. Gregorius Papa pluribus tradit epistolis, satis perspicua inspicentibus redditur: nam penitus contrarium accidit. In quem errorem lapsos vidimus recentiores Historicos (c) & quidem disertos viros Paulum errantem secutos: ex quo factum est, ut in devium semel immisso pede; iidem implicati teneantur aliis multis erroribus, ut cum dicunt Joannem Ravennatem Episcopum adversus Romanam Ecclesiam rebellasse, atque Smaragdum Exarchum adversus Catholicos Episcopos concitasse, & alia hujusmodi veritati contraria: nam ita in re tanta a vero exorbitantes, vix credi potest, in quot sint abducti mendacia, nec quidem levis momenti, dum qui fuerunt Catholici collocant inter schismaticos, schismaticos vero inter Catholicos numerant, & persecutorem vocant Exarchum Smaragdum qui schismaticos zelo pietatis exagitavit. Sed ad alia transeamus.

LXXXVII. Error Pauli & recentiorum hist.

(c) Sigon. de Reg. Ital. l. 4. & Hieron. Rub. l. 4. hist.

In Gallijs hoc anno ex hac vita decessit

LXXXVIII.

Occidentalibus Regni partibus, Cornubia videlicet atque Wallia; maximam insula partem relinquentes. Unde crebras & ferales irruptiones sine intermissione hostibus inferebant. Tunc Archiepiscopus, Theonus Londinensis, & Thadiacus Eboracensis, cum omnes Ecclesias sibi subditas solo tenus destruktas viderent, cum pluribus ordinatis, qui in tanto discrimine superstant, cum Reliquis Sanctorum in Cambriam discesserunt, timentes, ne Barbarorum irruptione, tot & tantorum sacra ossa veterum a memoriis hominum delerentur, si ipsa imminenti periculo minime subtraxissent. Plures etiam Armoricanam Britanniam petentes, totam Ecclesiam duarum Provinciaarum, Loc-

Britanni a Saxonibus vexati in Cambriam secedunt.

CHRISTI 586.

PELAGII PAP. II. 9.

MAURITII IMP. I.

fit sancta Disiciola virgo, sancti Salvii Episcopi Albigenis neptis, monialis in monasterio sanctae Radegundis Reginae Pictavis existentis: in cujus transitu qua

admiranda effulserunt sanctitudinis signa, narrat pluribus Gregorius (a) hoc ipso anno, qui est octavus Childeberti Regis.

(a) Greg. Tur. hist. Franc. l. 6. c. 29.

Ad-

PAGIUS

Loegria videlicet, & Northumbria, a conventibus suis viduatum, deseruerunt, & inanem. Quibusdam vero Sanctorum corporibus, qua in sepulchris jacebant, repperent occultata, tumulos terra superposuerunt, ne ab Infaclibus despectui haberentur. Erant enim Anglorum, sive Saxonum Reges, armis strenuissimi, pagani atrocissimi; qui nihil potius quam Christum, & Christianorum cultum subvertere stuebant. Nam si qua Ecclesia, terra subjugata, illata servabatur, hoc magis ad confusionem nominis Christi quam ad gloriam faciebant. Nempe ex eis, Deorum suorum templa facientes, profana suis, sacrificiis, sancta Dei altaria polluerunt.

IX. Fidem Orthodoxam conservaverunt.

Cum itaque Saxones, per universam fere insulam sparsi, & numero Provinciaarum, viribusque auctiores essent, ac novae leges ab Infaclibus Fidelibus graves conderentur, in antiquorum incolarum praedictum; visum est Clero populoque Britanno, qui adhuc Saxonibus ubique mixtus erat, nihil cum illo commune habere. Quare decrevere omnes alio migrare, novas sedes quaerere, procul hostium commercio esse; nec amplius cum illis vivere. Inter eos, qui in insula erant, fugisse dicuntur Theonus Londinensis, & Thadiacus Eboracensis, uterque Archiepiscopus. Qui tamen Londini post Missionem Sancti Gregorii Magni sederunt, Episcopi nudi fuerunt, Metropolitana dignitate Cantuariam translata. Ex his liquet, ut Alfordus in Annalibus Anglicis hoc anno observavit, antiquos Britannos ab avita fide nunquam declinasse, sacras Reliquias veneratos esse, & eam fidem conservasse quam sub Lucio acceperant, ideoque Protestantes hodiernos Angliae non habere Christianam Lucii & antiquorum Britannorum fidem; cum eodem modo traesent eorum cineres, ac Barbari Saxones pagana superstitione caecati, dum eos Britanni venerabantur.

X. Persa a Romanis memorabili praevio victi.

Bellum Romanis inter & Persas hoc anno continuatum. Theophylactus a fine capituli 14. libri primi usque ad caput undecimum libri secundi, quae in eo contingere, narrat, atque Philippicum Orientalis exercitus Ducem, vere incipiente ex Urbe imperante, discessisse, & ubi Anaidam intravit, Persas pro fodere pecunia a se redimendo ad Romanos Legationem misisse. Verum statim ac Legatus dixit, auri persoluntione placari posse iracundiam Persicam, Romani foedus turpissimum relinquerunt, & Philippicus ad Arzamomem flavium exercitum duxit, ac eo in tria agmina distributo in pugnam proceffit: Ubi hostes appropinquare pulverea nubes indicio fuit, Philippicus Dei Hominiisque (Jesu Christe) effigiem circumfert. Jam olim fama emanavit, & usque hodie durat, eam effigiem non textentis manu comparatam aut pictoris arte, coloribusque variatam, sed divinitus efformatam esse, &c. Hanc effigiem sacra veste nudatam gestans, exercitum obibat, indeque audiendi generosam, & inexpugnabilem militibus claritatem

iniciebat, inquit Theophylactus lib. 2. cap. 3. qui subdit, Philippicum illam Domini imaginem Mardes ad Simeonem Amidae Antifistem, postea misisse. Quare habitum praedium in Mesopotamia, ubi Anida ad Tigrim fluvium posita est. In eo praedio Persae disceptati, & illustri victoria a Philippico reportata. Is vulneratos donativis est profecutus, & cum reliquo copiarum in Persidem irruens, eam atrocias incursum, quod fusc prosequitur Theophylactus, qui cap. 10. ait, adveniente hyeme anniverfaria stipendia exercitui numerata esse, sub finem scilicet currentis Christi anni, quod ex dicendis annis sequentibus magis manifestum fiet.

XI. Imago Christi circumlata.

Baronius anno DLXXXIX. a num. XLIX. ad LII. hanc Romanorum de Persis victoriam ex Miscella & Cedreno narrat. Verum cum uterque Auctor eandem alliget cum anno IV. per exortum Mauricii Imp. nullum dubium esse debet, quin ad praesentem pertineat; cum & Theophanes eandem referat ad annum Incarnat, secundum Alex. DLXXXVIII. qui Kalend. Septemb. superioris Christi anni inchoatus fuit. Gretserus Syntagma de Imaginibus non manu factis composuit, quas dicit sacratissimum Christi vultum exhibere, ipsamque linteis seu sudariis admodum faciei suae impressisse. Harum tres potissimum celebrantur: prima Edessena, quae creditur missa a Christo ad Abagarum Edessae Regem. Altera est Camulianensis a Civitate Capadociae hoc nomen sortita, ut docet Cedrenus in Chronico ad annum IX. Justinii Junioris: Tertia, quam vulgo Veronicam vocant, a Philippico in memorato praedio circumlata fuit, Graeci Festum in imaginis Edessena honorem instituerunt, cujus mentio ad diem XVI. Augusti in eorum Menologio, ob ejus nempe Translationem ex Urbe Edessena Constantinopolim, Camulianensis imaginis Christi mentio fit in secunda Synodo Nicena Act. 5. quam Constantinopolim allatam esse loco citato tradit Cedrenus. In hujus honorem Festum die IX. Augusti institutum est, ut in Menaeo Graecorum legitur; eaque ab Heraclio Imperatore anno Imperii sui decimo in bello contra Persas suscepto circumlata. Denique Sudarium Veronica colitur Romae, & alias proxima post octavam Epiphaniae Dominica ex Basilica Vaticana ad aedem Sancti Spiritus processionaliter deferabatur. Hujus processionalis mentionem facit Innocentius III. in Sermone supradictae Dominicae.

XII. Concilium Arvernense III.

Concilium Arvernense III. hoc anno celebratum, ut anno DLXXXVII. videbimus. Sanctus Praxetatus Episcopus Rotomagensis hoc anno martyrium passus est, ut an. DLXXXIX. ostendimus. Autbaris fit Langobardorum Rex, textati ut anno superiori diximus, ubi & de Rescpare Martij Gothorum Regis initio actum. Moriturus Sanda Casaria, ut videre est anno sequenti. Incendium Urbis Parisiensis, & nativitas Theobaldi, Childeberti Regis filii, ut ostendamus anno DLXXXVIII.

JESU CHRISTI ANNUS 587.

PELAGII PAP. II. ANNUS 10.

MAURITII IMP. ANNUS 2.

I.

Ad sunt Januarii Kalendae anni Redemptoris quingentesimi octogesima septimi Indictionis quintae, cum secundum in Imperio annum Mauritius ageret, quo Consulatum absque collega suscepit, ut ita reliqui ejus Imperii a primo Consulatu nomen multiplicato numero fortiterentur: quod factum reperies apud volumen epistolarum S. Gregorii, in cuius libri secundi exordio septimus numeratur annus a Mauritii Consulatu.

II. De tempore Synodi Constantinopolitanae.

Hoc ipso anno a Joanne Episcopo Constantinopolitano celebrata est Synodus in causa Gregorii Episcopi Antiocheni. De hac nos auctori, primum omnium, ut ex more rationem temporis factam testam in omnibus relinquamus, plura sunt quae hoc anno eam habitam Synodum docent: atque in primis dum S. Gregorius decima tertia Indictione numerat a tempore hujus Synodi annos octo: nam scribens ad Eulogium Episcopum Alexandrinum dicta Indictione decimatertia, haec habet:

(a) Greg. 14. Indict. 13. ep. 36.

(a) Ante annos siquidem octo, sancta memoria Pelagii praedecessoris mei tempore, frater & coepiscopus noster Joannes in Constantinopolitana urbe ex causa alia occasione querens, Synodum fecit, in qua se Universalem appellare conatus est. Quod mox idem decessor meus ut agnovit, directis litteris, ex auctoritate S. Petri Apostoli ejusdem Synodi Acta, cassavit: quarum videlicet epistolarum sanctitati vestrae exemplaria studui destinare. Diaconem vero qui juxta morem pro responsis Ecclesiae faciendis piissimorum dominorum vestigiis adhaerebat, cum praefato sacerdote nostro Missarum solemnia celebrare prohibuit. Haec Gregorius de tempore Synodi, & rebus in ea gestis. Idem insuper redditur certum tempus ex sententia Evagrii (b), dum numerat annos sexaginta & unum a tempore memorabilis illius terremotus, quo Antiochena civitas prostrata est anno Domini quingentesimo vigesimoquinto, usque in hunc annum, vel potius superiorem (si anni exacti non numerentur, quod magis

(b) Evagr. 1.6. c. 7.

PAGIUS SÆC. VI. Anno V. C. 1340. Anno Eræ Hispan. DCXXV.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6080.

© 8. E D 18. P. 30. Mart. Indict. 5.

JESU CHRISTI 587.

PELAGII II. PAPÆ 10.

MAURITII IMP. 6.

I. Postconsulatus.

Is annus hac formula notatus: V. post Consulatum Mauricii Tiberii Aug. III. solius, ut habet Chronicon Alexandrinum. Baronius num.

concordat epistola Pelagii Papæ, ut ante Synodum scripta dici possit) quo postquam Gregorius Antiochenus Episcopus e Synodo reversus est, iterum contigit eandem civitatem eadem funestacade vexari. Haec quo ad tempus satis.

Quod vero pertinet ad Gregorii Episcopi Antiochiæ causam, quam ad suos explendos affectus Joannes Constantinopolitanus Antistes (ut ex Gregorio Papa vidimus) stulte prætexuit; hic recitemus quæ Evagrius de ea habet in hæc verba: (c) Cum Asterius Orientis gereret Praefecturam, & contentio inter eum & Gregorium orta esset: primum omnes primores civitatis Asterii partibus se addixerunt: deinde adjuncti sunt etiam ei qui populares erant & artes exercebant in civitate (singuli enim se aliquid damni a Gregorio accepisse affirmabant,) postremo vero plebi, ut convicia in Gregorium jaceret permissum erat. Ambo igitur & optimates & populares in eandem cum plebe, quasi pedibus jere sententiam; & cum in plateis, tum in theatro proba & contumelias in Episcopum Gregorium intorque non cessavere. Quinotiam ne a scena quidem talis absuit petulantia. Quapropter Asterius abdicatur Praefectura, ad quam administrandam Joannes eligitur: cui Imperator dat mandatum, ut de seditione illa accurate inquireret.

III. D: causa Gregorii Episc. Antiocheni.

(c) Evagr. 1.6. c. 7.

Hic Joannes vir sanctus erat nec ad minima quidem negotia procuranda, nedum ad tam gravem suscipiendam provinciam idoneus. Itaque cum civitatem tumultu ac seditione referisset, edictumque publicasset, cuique liberum esse pro arbitratu suo Episcopum insimulare: libellum contra eum ab Argentario quodam accepit, quo accusabatur cum propria sorore alteri viro in matrimonium data rem habuisse. Recepit item ab aliis ejus generis hominibus, quod prosperum civitatis statum non semel, sed sæpius labefactarat. At Gregorius cum de eo se purgavit crimine, tum de aliis ad Imperatorem & Concilium provocavit. Me igitur cum

IV. Gregorius absolutus.

I. Consulatum Mauricii hoc anno collocat; sed eum anno DLXXXIV. ab eo capeptum fuisse, superius demonstravimus.

A num. II. ad XXVIII. Concilium Constantinopolitanum, in quo Gregorii Episcopi Antiocheni falso accusati causa agitata, ejusque missio in Orientem, ut exercitum Romanum, qui adversus Ducem suum rebellarat, cum hoc reconciliaret, pertinet ad sequentem Christi annum, quo de iis commodius agemus, hic acturi de iis, quæ Baronius prætexnit.

Theophylactus lib. 2. cap. 10. refert, Philippicum Orientalis exercitus Ducem, cum minus Romani belle valens, armis interesse non posset, ubi per loca verna tempestas herbis circumquaque præta consperserat.

III. Gesta anno sequenti.

CHRISTI 587.

PELAGII PAP. II. IO.

MAURITII IMP. 2.

cum eo assidue versante, presenteeque, iter capit Constantinopolim de criminibus bisce se purgaturus. Ac cum Patriarchæ omnes partim per se, partim per vicinos quæstioni de Gregorio habita interessent, ac causa esset coram sacro Senatu & multis sanctissimis primarum urbium Episcopis cognita; post multas & graves contentiones secundum Gregorium sententia promulgata est, ut ejus accusator acrius ex-cruciatu & circum civitatem altus, exilio multaretur. Itaque Gregorius ad suam revertitur sedem. Hastenus Evagrius de causa Gregorii Episcopi: sed (ut diximus) hi erant Joannes Constantinopolitani prætextus cogendæ Synodi, re- vera autem ut illud de nomine Oecumenici adimpleret, quod ex animi sententia omnino perfecit.

V. Pelagius irritam reddit Synod. Constantinop.

(a) Greg. 14. ep. 38.

VI.

(b) Greg. 1.7. ep. 69.

PAGIUS

Cum hæc autem in Synodo Constanti-nopoli esse acta Pelagius Pontifex Ro-manus accepisset; cuncta delenda esse præter sententiam pro Gregorio latam, datis ad Joannem Constantinopolim lit-teris scripsit; & Archidiacono suo illic agenti, ut irrita cuncta redderet, præcepit. Id quidem tum ad Eusebium Episcopum Thessalonicensem scribens & Gregorius testatus est, tum etiam in epi-stola quam postea ad ipsum Joannem de-dit, affirmat. Sunt in epistola ad Joannem hæc verba (a), dum exprobat ipsi quam præsetulit hypocrisin: Qui enim (inquit) indignum te esse fatebaris, ut Episcopus dici debuisses; ad hoc quandoque per-du-ctus es, ut despectis fratribus, Episco-pus appetas solus vocari. Et quidem hæc de re sanctæ memoriæ decessoris mei Pe-lagii gravia ad sanctitatem vestram scri-pta transmissa sunt: in quibus Synodi, quæ apud vos de fratris quondam & con-facerdotis nostri Gregorii causa congre-gata est propter nefandum elationis vo-cabulum Acta dissolvit; & Archidiaconum, quem juxta morem ad vestigia do-minorum transfuserat, Missarum vobiscum solemnia celebrare prohibuit. Haec Grego-rius de rebus tunc a Pelagio Papa gestis.

Affirmat hoc ipsum in dicta epistola ad Eusebium Episcopum Thessalonicæ, ubi de Actis ejusdem Synodi ex parte ab-olitis ab ipso Pelagio, integris remanen-tibus quæ in causa Gregorii Antiocheni acta fuissent, hæc ait (b): Cognoscat si-quidem fraternitas vestra, Joannem quon-

dam Constantinopolitanæ Ecclesiæ Antisti-tem contra Deum, contra pacem Ecclesiæ in omnium despectum & injuriam sacerdotum modestiæ & mansuetudinis terminos excessisse, & illicite in Synodo superbum ac pestiferum Oecumenicon, hoc est uni-versalis sibi vocabulum usurpasse. Quod beata recordationis Pelagius decessor nos-ter agnoscens, omnia Gesta ejusdem Synodi, præter illa quæ illic de causa ve-nerandæ memoriæ Gregorii Episcopi An-tiocheni sunt habita, valida omnino di-strictione cassavit, districtissima illum in-crepatione corripens, ut se a novo & tem-erario superstitionis nomine cobiberet: adeo ut suum illi diaconem (nisi tantum nefas emendaret) procedere prohiberet. Hæc ibi. Erat magnæ necesse inflictæ pœnæ, prohibere ne diaconus Apocri-farius in sacris cum Joanne communicaret: significabatur enim his symbolis, ipsum Constantinopolitanum Episcopum rejectum esse a communione Apostolicæ sedis. Sed par est hic ipas Pelagii litteras recitare.

Rata habita sententia pro Gregorio Antioch. Episc.

VII.

Cum igitur Pelagius Papa accepisset in Synodo Constantinopolitana (ut vidimus) hoc anno habita ipsum Joannem Episco-pum Constantinopolitanum Oecumenici nomen usurpasse, continuo adversus eum datis litteris, quæ in dicta Synodo facta sunt ad eam rem spectantia, irrita reddidit. Extant ipsæ litteræ omni memo-ria dignissimæ, quæ ut Christiano orbi innotescerent, exemplar ipsarum S. Gregorius (c) Papa successor ipsius Pelagii misit ad Eulogium Episcopum Alexandri-num. Datæ illæ quidem habentur ad om-nes Episcopos, qui eidem Synodo in-terfuerunt, ut ipsarum docet inscriptio, quæ est hujusmodi (d):

(c) Greg. 14. Indict. 13. ep. 36. (d) Pelag. ep. 1. 1. 1. ep. Rom. Pont.

Dilectissimis fratribus universis Episco-pis, qui illicita vocatione Joannis Con-stantinopolitani Episcopi ad Synodum Con-stantinopolim convenerunt, Pelagius. Cur autem illicita vocatione convenisse dicat, ipse in contextu epistolæ decla-rat, quæ sic se habet:

VIII.

Manifesto (sicut optavimus) per gra-tiam Dei, lumen Evangelicæ veritatis, ab universali Ecclesia perniciosissimi erro-ris nocte depulsa, ineffabiliter gaudemus in Domino: sed non modico contristamur mœrore, quia ea, quæ olim calcata fue-rant, & funditus damnata, nec unquam fieri debuerant, rediviis radicibus ger-

Pelagii PP. Epist. ad Episcopos ad Synod. vocatos

lippius ad Heraclium summa belli delata Con-stantinopolim discedit. Quæ hoc anno gesta ef-fese, ex dicendis duobus consequentibus annis certo constabit. Præterea eadem fufe refert Theophanes anno Incarnat. secundum Alexan. DLXXIX. qui Kalendis Septembr. superioris Christi anni inchoatur; & tam in anno, quam in rei gestæ narratione cum Theophylacto con-sentit. Heraclius Dux pater erat Heraclii, qui postea imperavit. Theo.

minant atque pullulant. Calcata dicit atque damnata, respectum habens ad ea quae S. Leo Papa scripsisset ad Anatolium Constantinopolitanum Episcopum, & Gelasius in Acacium (ut suis locis abunde superius dictum est) cum se super omnes collegas Patriarchas Episcopos Constantinopolitanus erigeret. Sed pergit: Et quoniam multa quae poenitentiam possunt generare, proveniunt; necesse est ea cassare, quae contra ordinem & omnem auctoritatem facta esse noscuntur. Unde fratres, rejecta penitus audacia, quae contra Apostolicam sedem, & contra ipsam Domini Salvatoris nostri vocem, qua dictum est: Tu es Petrus, & super hanc petram edificabo Ecclesiam meam: sumpta est disputandi contra Domini praecipua, vana errantium corda conquiescant; nec liceat defendi, quod non liceat agere.

IX. Tantum esse Romani Pontificis generalem Synodum congregare.

Relatum est ad Apostolicam sedem, Joannem Constantinopolitanum Episcopum, Universalem se subscribere, vosque ex hac sua praesumptione ad Synodum convocare generalem: cum generalium Synodorum convocandi auctoritas Apostolicae sedi beati Petri singulari privilegio sit tradita: & nulla unquam Synodus rata legatur, quae Apostolica auctoritate non fuerit sulata. Quapropter quicquid in praedicto vestro conventiculo (quia Synodus taliter praesumpta esse non potuit) statuis, ex auctoritate S. Petri Apostolorum Principis, & Domini Salvatoris voce, qua beato Petro potestatem ligandi atque solvendi ipse Salvator dedit; quae etiam potestas in successoribus ejus indubitanter transfuit: praecipio omnia quae ibi statuis, & vana & cassata esse; ita ut deinceps nunquam appareant, nec ventilentur. Et enim ipse Salvator beato Apostolo Petro, tamquam ipsa per se veritas loquitur, dicens (a): Quaecumque ligaveris super terram, erunt ligata & in caelo; quaecumque solveris super terram, erunt soluta & in caelo. Multis denuo Apostolicis & canonicis atque Ecclesiasticis instrumimus regulis, non debere absque sententia Romani Pontificis Concilia celebrari. Quapropter (ut jam dictum est) recte non Concilium, sed vestrum conventiculum, vel conciliabulum cassatur; & quicquid in eo actum est, irritum habetur ac vacuum. Vos quoque deinceps, ut

PAGIUS IV. Theophylactus cap. 20. & seqq. usque ad finem libri secundi narrat quae hoc anno inter Chaganum, seu Abarum Principem, & Comeniolium adversus eum missum cum Casto & Martino, gesta sunt, & quomodo Abares Thraciam universam ad vastitatem redegerint. Romani quidem in hostem progressi sunt, sed ex falso terrore clamor totum exercitum disturbavit, indeque Chaganus varia Romanorum Oppida sub suam potestatem redegit. Et quia Castus & Ansimuthus peditatus Thracici Praefectus ca-

nullius hortatu talia praesumatis, si Apostolicae sedis communione carere non vultis. Modo vero ideo sententiam suspendit ultio, ut locum possit habere correctio.

Praedecessores vero Joannis, & ipse Joannes, non semel, sed saepissime epistolas atque libellos propria manu subscriptos sanctis antecessoribus nostris miserunt, quibus coram Deo protestati sunt, nihil unquam proterve contra Apostolicam sedem agere, nec de illius aut aliorum privilegii quicquam usurpare: qui hactenus in archivo sanctae Romanae Ecclesiae sub sigillis ac chirographis eorum roborati habentur integri. In ipsis enim epistolis vel libellis anathematis vinculo se & successores eorum constrinxerunt, si unquam aliquid contra praesumpissent, aut contra Apostolicam, vel ullius alterius Episcopi sedem quicquam adversi quoquo modo essent moliti.

Idcirco eos non est necesse excommunicare aut anathematizare: quia ipsi anathematis vinculo, propriis manibus professiones suas, suaque scripta roborando, constrinxerunt. Sciat se tamen & ipse Joannes, nisi errorem suum cito correxerit, a nobis excommunicandum fore, & Apostolicae sedis atque omnium sanctorum Episcoporum communione carere.

Universalitatis quoque nomen, quod sibi illicite usurpavit, nolite attendere, nec vocatione ejus ad Synodum absque auctoritate sedis Apostolicae unquam venire; si Apostolicae sedis ac ceterorum Episcoporum communione vultis frui. Nullus enim Patriarcharum hoc tam profano vocabulo unquam utatur: quia si summus Patriarcha Universalis dicitur, Patriarcharum nomen ceteris derogatur. Sed absit hoc, absit a fidelis cujusquam mente, hoc sibi vel velle quempiam arripere, unde honorem fratrum suorum immnuere ex quacumque parte videatur. Quapropter caritas vestra neminem unquam suis in epistolis Universalem nominet; ne sibi debitum subtrahat, cum alteri honorem offert indebitum.

Sed hic, amabo te, siste gradum, lector: spectaculum tuis oculis ingeram, unde rideas. Ecce progreditur & cathedra Juris professor*, factus uno momento Theologus, atque veluti in scena mimus, mutatis vestibus, ac superinducta

pti sunt ab Abaribus, populi Byzantini aures fama de Casto, & Ansimutho captis circumsonabat, multumque murmuris tumultus Urbem inundabat, & apertissime Imperatori a quibusdam e media plebe, stultis, & proterva lingua hominibus, quorum neque fortunis quisquam invidit, neque animi bona amulatus est, contumelie dicebantur, inquit Theophylactus cap. 17. quae etiam Theophanes loco laudato pluribus refert; ideoque haec currenti anno sine dubio peracta.

X. Quae pro fessis sint Episc. Constantinop.

XI. Communitio de inferendo Anathemate.

XII.

XIII. * Molitur unum signat auctor, adversus quem etiam Remondus Rufus egregium commentarium scripsit, & duplicato scripto ejus defensores exagitavit.

ta persona; licentia histrionica statim vociferari incipit adversus Romanos Pontifices, quod super universalem Ecclesiam sibi auctoritatem arrogent ac nomen: ita raucè inclamans, & obstrepens ruba Novantium, ut dormientes in cunis absterere posset infantes. Ex recitatis enim modo Pelagii Papae verbis, quibus ait neminem Patriarcharum uti debere nomine Universalis, ipse mox infert; primum esse in Ecclesia non debere; ac proinde contra Pelagii assertam sanctissimi Papae sententiam Romanos Episcopos sibi super omnes Ecclesias vendicare primum. O Cymmeriis tenebris offusam mentem!

XIV. (a) Cap. Nullus Patriarcharum dist. 99. Confutatur fortiter Novator Ju. C.

Sed ignoscendum misello non nisi ex illatis in Gratiani (a) arcam fragmentis sibi mendicanti. Si enim ipsam hanc Pelagii integram epistolam perlegisset, in qua tot robustis sententiis elucet primatus Romani Pontificis; erubisset certe, sensissetque damnum suum, nimirum ex suo egesto stercore instar turdi sibi viscum parasse. Sed accipe quot valida Pelagii Papae in hac epistola sint de primatu Romani Pontificis prodata argumenta, atque firmatae sententiae. Primo quidem, dum habet Romanum Pontificem verum legitimumque Petri Apostoli successorem; cumque addit a Christo in eum collata privilegia, eadem in ipsius successorum redundare praestantiam. Secundo, dum firmiter asseverat jus generalis Synodi convocandae, ejusque firmandae, unius esse tantum Romani Pontificis. Tertio, dum quae acta ab ipsis essent in eadem Synodo universali, se ipsa Pelagius ipse nullius esse praecipit auctoritatis. Quarto, dum iudicium in Orientis omnes Patriarchas exercet, sententiamque excommunicationis comminatur, si quid ejusmodi inconcessum praesumant. Quinto, dum disertis verbis affirmat, praedecessores ejusdem Joannis Constantinopolitanos Episcopos saepissime (ut ait) epistolis scriptis, datisque libellis propria manu consignatis esse professos Romanorum Pontificum primatum, quem & nunquam in posterum sub obretatione divinae sententiae labefactare polliciti sunt.

XV.

Sexto, dum in eundem ipsum Joannem Constantinopolitanum Patriarcham fulmen excommunicationis interminat, nisi cito emendaret quod deliquisset. Septimo, dum inferius (ut audies) totidem verbis Romanam Ecclesiam a Domino esse institutam caput omnium Ecclesiarum affirmat. Octavo dum praxis ostenditur de Orientalibus Patriarchis consuleri consuetis Apostolicam sedem, atque ab ipsa de ambiguis expectare sententiam. Nono, dum veteri consuetudine servatum & Synodali decretum firmatum tradit, ut ex universo Orbe majores & diffici-

liores causae ad sedem Apostolicam deferrentur. Decimo, dum eminentiori loco constitutus, lata sententia infames esse decernit, quicumque adversus Patres armantur, veluti eorumdem invasores & occisores. Undecimo, dum ad calcem ait, ipsos Romanos Pontifices in Ecclesia Catholica vindices canonum praestitit, eosdemque instaurare ac renovare quae pravorum hominum essent labefacta conatu. Haec ex Pelagii Papae epistola, ex cujus fragmento abrogationem primatus Romanae Ecclesiae se elicuisse stulte vaniloquus existimavit.

XVI.

Sit modo satis tot virgis verberatum, e scena fugasse miserum Legulejum in Theologum ex improviseo conflatum, vane existimantem ex animi libitu atque libidine majore facilitate quempiam posse profiteri Theologum, quam evadere Juris peritum; cum ad hoc perficiendum triduum sibi satis esse putarit Orator. (b) Quod vero eadem levitate, atque etiam procacitate, qua Pelagium, Gregorium quoque Papam conatus est haereticis constituere assertorem; nos, quae ex Gregorio citat, cum res Gregorii prosequemur, in ipsum pariter retorquemus. Cum igitur tot firmissimis assertionibus Pelagius Papa in hac epistola sit promulgator atque assertor primatus Romanorum Pontificum: quis ingenio adeo obtusus non videat, ipsum, dum ait nullum Patriarcharum dici debere Universalem, ad illos Orientales, ad quos scribit, habuisse respectum? Sed jam reliqua ejus epistolae prosequamur; ait enim:

(b) Cic. pro Murena.

XVII.

Adversarius (c) namque noster diabolus, qui contra humiles saeviens, sicut leo rugiens circuit quaerens quem devoret, non jam (ut cernimus) caulas circuit, sed ita valide in quibusdam Ecclesiae necessariis membris dentem figit, ut nulli sit dubium, quia nisi unanimiter, favente Domino cunctorum provida pastorum turba concurrat, omne (quod absit ceteris ovile dilaniet. Perpenditis, fratres charissimi, quid e vicino subsequatur, cum & in sacerdotibus erumpunt tam perversa primordia. Quia enim juxta est ille, de quo scriptum est (d): Ipse est Rex super universos filios superbiae (quod non sine gravi dolore dicere compellor, dum frater & coepiscopus noster Joannes mandata Dominica, & Apostolica praecipua, regulasque Patrum despiciens, eum praetatione praecurrere conatur e nomine) vestrae beatitudini indicet omnipotens Deus, quam gravi considerationis hujus gemitu torqueor, quod ille quondam mihi notissimus, ille omnibus dilectus, qui elemosynis, orationibus, atque jejuniis videbatur occupatus; & ex eo quo ferebat cinere, ex ea quam praetendebat humilitate jactantiam

(c) Reliqua ejusdem Pelagii epistolae.

(d) Job. 41.

CHRISTE
587.PELAGII PAP. II.
IO.MAURITII IMP.
2.

tantam sumpfit, ita ut universa sibi tentet ascribere, & omnia, quæ soli uni capiti coherent, videlicet Christo, per electionem pompatici sermonis, ejusdem Christi sibi studeat membra subjugare.

XVIII. Nec mirum, quod ille tentator, qui initium omnis peccati scit esse superbiam, & tunc ea in primo homine ante omnia usus est, & nunc eam in quibusdam hominibus ponit in fine virtutum; & qui aliquatenus bonis vitæ studiis videbantur crudelissimas manus ejus effugere, eis in ipsiis metis boni operis, & in ipsa quodammodo apponat perfectionis conclusionem tendiculum. Unde magnopere orandum est, & omnipotens Deus assiduis precibus implorandus, ut hunc a mente illius avertat errorem, hoc ab unitate atque humilitate Ecclesiæ & malum superbiæ & confussionis amoveat: & favente Deo, omnibus viribus concurrentium, atque providendum, ne in unius veneno sermonis vivencia in Christi corpore membra moriantur. Si enim dici hoc licenter permittitur, honor Patriarcharum omnium negatur; & fortasse is in errore perit, qui Universalis dicitur, & nullus jam Episcopus remansisse in statu veritatis invenitur.

XIX. Oportet ergo, ut constanter ac sine præjudicio servetis, sicut accepistis, Ecclesiæ, & nihil sibi in vobis hæc tentatio diabolicæ usurpationis ascribat. State fortes, state securi. Scripta quæ Universalis nominis falsitate condemnata sunt, nec dare unquam, nec accipere præsumatis. Omnes Episcopos curæ vestræ subiectos ab hujus adulationis inquinacione prohibete; ut universa vos Ecclesia Patriarchas non solum in bonis operibus, sed etiam in veritatis auctoritate cognoscat. Si quæ autem forsitan adversa subsequantur, unanimiter persistentes, etiam moriendo debemus ostendere, quia in damno generalitatis nostrum specialiter aliquid non amamus. Dicamus cum Paulo (a): Mibi vivere Christus est, & mori lucrum. Audiamus quod primus omnium Apostolorum dicit (b): Si quid patimini propter justitiam, beati eritis. Mibi enim credite quia honorem, quem pro prædicanda suscepimus veritate, si necessitatis causa exigat, securus pro eadem veritate relinquimus, quam tenemus. Orate, fratres, ut honor Ecclesiasticus nostris diebus non evacuetur, nec unquam Romana sedes, quæ, instituente Domino, caput est omnium Ecclesiarum privilegiis suis usquam carcat, aut expolietur.

XX. Confidimus autem de vobis, charissimi, meliora atque viciniora salutis: quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque Principatus, neque instantia, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia (Magistro Gen-

tium (c) docente) poterit nos separare a caritate Domini nostri Jesu Christi, & quæ in ipso est recta fide. Et post multa quibus eos admonuit & cohortatus est sacerdotali constantia agere, hæc ad finem habet de consultatione ipsorum: De cætero fratres, super provinciæ causa unde sedem Apostolicam dudum consuleret voluistis videtur nobis sufficienter tractatum a sanctis prædecessoribus nostris. Sed quia denuo nostram mediocritatem de eadem re interrogare, dignum duxistis; scitote, certam provinciam esse, quæ habet decem vel undecim civitates, & unum Regem, & totidem minores potestates sub se, & unum Episcopum, aliosque suffragatores decem vel undecim Episcopos Judices, ad quorum judicium omnes cause Episcoporum & reliquorum sacerdotum ac civitatum causæ referantur, ut ab his omnibus iuste consona voce discernantur: nisi ad majorem auctoritatem fuerit ab his, qui judicandi sunt, appellatum. Unde non oportet, ut degradetur vel dehonoretur unaquæque provincia, sed apud semetipsam habeat Judices sacerdotum, & Episcopos singulos, videlicet juxta ordines suos. Et quicumque causam habuerit a suis Judicibus judicetur, & non ab alienis, id est, a suis Judicibus provincia, & non ab externis, nisi (ut jam prælibatum est) a judicatis fuerit appellatum. Si vero in qualibet provincia orta fuerint quæstiones, & inter ipsius provinciæ Episcopos discrepare cæperit ratio, atque inter ipsos dissidentes non conveniat; ad majorem tunc sedem referantur: & si illæ facile & iuste non discernantur, ubi fuerit Synodus regulariter congregata, canonice & iuste judicentur. Majores vero & difficiles quæstiones (ut sancta Synodus statuit, & beata consuetudo exigit) ad sedem Apostolicam semper referantur. Et post alia nonnulla, hæc de die qua scripta est: Data Kalendis Martii, Indictione quinta. Verum putamus, pro Martii, Maii, restituendum esse; siquidem non amplius quam quatuor menses numerat Evagrius a reditu Gregorii Antiochiam usque ad terræmotum, qui incidit (ut ait) pridie Kalendas Octobris.

Hæc quidem omnia de judicio universalis Concilii Constantinopoli habiti videtur scripsisse Pelagius adversus eundem Joannem Constantinopolitanum Episcopum, sibi totius Orientis Episcoporum, judicium arrogentem, & causam Antiochicæ Ecclesiæ Episcopi judicantem: adversus quam præsumptionem alias sæpe proclamatum a Romanis Pontificibus, superius vidimus. Ratam tamen habuisse Pelagium Papam absolutionem Gregorii Patriarchæ Antiocheni, ex dicta epistola Gregorii Papæ ad Eusebium Thessalonicensem satis apparet. Quod insuper

XXI.

(c) Hebr. 6. De provinciis responso Pelagii.

XXII. Populus Antiochenus luit pœnas de persecutio- ne in suum Episc. nota.

(a) Evag. l. 6. c. 8. 9. XXII.

Asterius pœnas dat de malis in Episc. illatis.

CHRISTI
587.PELAGII PAP. II.
IO.MAURITII IMP.
2.

Pelagius Papa eadem sua epistola tradat numquam antea aliquem Constantinopolitanorum Antistitum fuisse permiffum eo uti nomine Oecumenici, sed omnes ipsorum conatus retrusos, penitusque repressos esse a Romanæ Ecclesiæ Pontificibus, vel hinc saltem potes liquido perspectam habere Græcorum imposturam (quod superius admonuisse meminimus) in Actis Quintæ Synodi, in quibus passim legitur Constantinopolitanum Episcopum. Oecumenicum appellari.

Sed ad Gregorium redeamus. Hic accusatus a suis, & persecutionem passus a Præfecto, reus compulsus in Synodo Constantinopolitana causam dicere, penitus absolutus, liberque cum honore in suam remeavit Antiochenam Ecclesiam. Quam autem severe ultus sit Deus Antiochenos, qui eum dire adeo incessantique studio sunt persecuti, Evagrius testis est: relictumque plane fuit exemplum posteris post multa alia quæ videri poterant exolvissæ, magno periculo insurgere populus in suos Episcopos, & a luporum parte stare oves adversus pastorem suum. Quod igitur Antiochiæ habitatores omnes tam nobiles quam statu humiles, divites atque pauperes, æque convenerint adversus Dominum & adversus Christum ejus; omnes pariter eadem infecuta est ultio divinitus immissa, nempe terræmotus, diruta civitate, atque oppressis hominibus: quo & ipse auctor ductorque pravorum Asterius, quem diximus, misere perit: evasit vero Episcopus, qui fuerat jam innocens absolutus: ut plane visus sit Dominus præjudicata iterum judicare, & damnans fontes, innocentem veluti digito demonstrare. Sed hæc quomodo se habuerit, Evagrius exacte describit quem audi (a):

Quatuor mensibus post reditum Gregorii dilapsis, anno sexcentesimo trigesimo septimo post nomen Antiochiæ urbi impostum, & anno sexagesimo primo post terræmotum, qui proximus ante in ea civitate extitisset: cum ipse Asterius Gregorii inimicus pridie Kal. Octobris teneram virginem uxorem duceret, & civitas propterea festum celebraret, & publicos conventus cum pompa circiter thalamum jugalem ageret, tertia hora post crepusculum turbatio & terræmotus simul cum impetu irruens totam civitatem concutit; multaque loca, conquassatis fundamentis, deturbat: adeo ut omnia edificia circa Ecclesiam sanctissimam ad terram prosternerentur, excepto solo hemisphærio, quod Ebræio, ex lauro construendum curaverat, quodque terræmotu temporibus Justiniano factis non parum accepit incommodi; quod denique terræmotibus, qui deinceps acciderunt, gra-

Ann. Eccl. Tom. X.

viter agitata, ita inclinabatur versus Septentrionem, ut trabes ligneas circumret, quæ cum ingenti fragore ceciderunt, hemisphærio in proprium locum resiliente, & velut perpendiculari quodam directe locato. Multa vero partes Ostracina, & Psephium, de quo supra diximus & omnia illa loca quæ Brisia vocantur, quin etiam edificia sanctissimi templi Desparæ Mariæ corruerunt, media quadam porticu mirum in modum conservata. Secundum illud lugentis Hieremiæ (b): Demolitus est tabernaculum suum. Et: Repluit Dominus altare suum, maledixit sanctificationi suæ. Pergit insuper:

Porro autem omnes turres, quæ in plano constructæ erant, disjectæ sunt, reliquo edificio, pinnis muri exceptis, integro stante, manenteque: pinnarum autem lapides nonnulli retro pulsi, minime tamen prolapsi sunt. Alia præterea templa, & utrumque balneum publicum, quod duobus distinctum temporibus inseruit, eadem oppressit calamitas. Multitudo quoque promiscue est eadem involuta clude: & (ut quidam conjecturam ex pane, qui in tota civitate consumi solet, faciunt) hæc lues sexaginta hominum millia extinxit. Verum Episcopus præter omnium expectationem evasit incolumis, toto domicilio, in quo sedebat, ruinam passo, & solis illis, qui cum circumstantibus, servatis, alio præterea nemine: qui illum omni festinatione sublevantes, cum terræmotus locum secunda concussione patefaceret, per funem demissum e periculo eriperunt.

Accidit autem in hoc infelici casu res quedam civitati per salutaris. Nam clementia Dei propitii furorem suum mitigantis & virga miserationis & misericordiarum peccata populi corrigentis, nullum incendium factum est, cum ingens flamma, quæ partim ex foco & lucernis tam publice quam privatim accensis, partim ex culinis, balneis & aliis locis prope infinitis erumpebat, totam urbem circumcurret. Hoc terræmotu oppressi fuerunt nobiles & illustres viri quamplurimi, tum Asterius una extinctus. Quam cladem urbi inflatam pecunia sarsit Imperator. Quod autem ad exercitum pertinet: eodem fere loco fuit: adeo ut barbari persuasum haberent, neminem eos prohibitueros, quo minus suo more grassarentur, & in fines Romanorum irruerent. Verumtamen Germanus cum suis copiis illis obviam profectus, vi manumque sic profigavit, ut nec unus fuerit reliquus, qui cladem cæteris Persis nunciaret. Hucusque Evagrius. Quæ post hæc secutæ sint perturbationes in exercitu, dicemus inferius suo loco. Cedrenus (c) hoc item anno accidisse tradit, ut Mauritius Imper. forem suam Gordiam Philippit.

(b) Thren. 2.

XXIV. Misericordia clades Antiochiæ.

XXV.

(c) Cedren. an. 2. Mauriti.

K k k 2 co

CHRISTI
587.PELAGII PAP. II.
IO.MAURITII IMP.
2.

inter alia de his quæ spectant ad bona Ecclesiastica, quorum expilator erat.

XXXIII.
Nefanda
scelera
Regis
Chilp.

Ajebat enim (addit Gregorius) *plerumque : Ecce pauper remansit fiscus noster : ecce divitiæ nostræ ad Ecclesiâ sunt translatae. Nulli penitus, nisi soli Episcopi regnant : perit honor noster, & translatus est ad Episcopos civitatum. Hæc agens assidue, testamenta quæ in Ecclesiis conscripta erant, plerumque dirupit. Vides quales esse soleant homines Neroni atque Herodi similes, qui talia dicerent ac perpetrarent. Sed ac si pauca de eo mala narrasset, hæc addit : Jam de libidine atque luxuria non potest reperiri in cogitatione, quod non perpetrasset in opere. Nova semper ad turpium populum ingenia perquirebat. Nam si quos hoc tempore culpabiles reperisset, oculos ejus jubebat erui; & in præceptionibus quas ad iudices pro suis utilitatibus dirigebat, hoc addebat : Si quis præcepta vestra contempserit, oculorum avulsione mulsetur, &c.*

XXXIV.

(a) Greg.
Hist. Fran.
l. 3. c. 5.

De Chilperici Regis damnatione visio.

Sed quid de eo pervisum ostensum sit Guntheramno Regi, Gregorius ita narrat (a) : Rex ait: Vidi & ego aliam visionem, quæ hujus interitum nunciavit. Adducebatur enim in conspectu meo a tribus Episcopis vinctus catenis, quorum unus Tetricus, alius Agricola; tertius vero Nicetius Lugdunensis erat. E quibus dicebant duo: Solvite, quæso, eum, & castigatum abire permitte. Tetricus Episcopus respondebat: Non fiet ita, sed igne concremabitur pro sceleribus suis. Et cum diu multumque quasi altercantes, hæc inter se verba proferrent, conspicio eminus æneum super ignem positum fervere vehementer. Tunc me fiente, apprehensum infelicem Chilpericum, contractis membris, proiciunt in æneum: nec mora inter undarum vapores ita dissolutus ac liquefactus est, ut nullum ex eo penitus indicium remaneret. Hæc a Rege Gregorius & alii qui aderant acceperunt.

PAGIUS

gnasse annos XXIII, qui fere completi fuere. Prima enim die Septembris excepit Legationem Reccardi Regis & dum *Rigumbis* ejus filia in Hispaniam pergeret, uvæ maturæ erant, ut scribit Turonensis lib. 6. cap. 45. qui lib. 7. cap. 9. ait, *Rigumbem* cum Tolosam pervenisset, variis ex causis moras in eadem Urbe innoxisset, interimque *Chilpericum* occisum. Quare cædes hæc ante mensem Octobrem patrata non fuit. Auctor quidem Historiæ Tornacensis lib. 1. cap. 67. refert, in Chartulariis primariæ Ecclesiæ Tornacensis hæc verba legi: *Quinto Kalend. April. obitus gloriosi Regis Francorum Chilperici, qui hanc Ecclesiam ita largæ Christi caritate dotavit, &c.* Verum hæc verba, ut alibi sæpe, ad anniversarias præcationes, non vero ad diem ejus obitualem, referenda.

Reliquit Chilpericus filiolum infantem XXXV. Clotarium nomine nondum baptizatum, de quo sæpe Gregorius (b). Profecit nonnihil tali sibi ostenso viso Rex Guntheramnus, cuius hoc anno clementia refulit in suscipiendo Ætherio Episcopo calumniis diu multumque circumvento, eumque muneribus exornando, & suis epistolis ad Episcopos comitando. Rem gestam idem Gregorius (c) scribit ejusdem Regis commendans benignitatem & misericordiam; quem & ad ambientes Episcopatum Bituricensem hæc eodem tempore respondiisse tradit (d): *Non est principatus nostri consuetudo, sacerdotium venumdare sub pretio, sed nec vestrum eum præmiis comparare; ne & nos turpis lucri infamia notemur, & vos mago Simoni comparemini: sed juxta Dei præscientiam Sulpitius vobis erit Episcopus. Et sic ad clericatum deductus, Episcopatum Ecclesiæ supradictæ suscepit. Est enim vir valde nobilis & de primis Senatoribus Galliarum, in litteris bene eruditus rhetoricis, in metricis vero artibus nulli secundus. Hic Synodum illam cuius supra meminimus, de parochiis Cadurcinis fieri commonuit. Sed & quod præstat cæteris, idem electus Sulpitius egregia nituit sanctitate vivens, mortuusque pariter Sanctus est cultus, honestatus ab Ecclesiâ anniversaria ipsius diei natalis memoria. Quod vero ad Synodum spectat, fuit ea celebrata Arverni pro sedandis turbis obortis inter Episcopos Rutenorum & Cadurcensium occasione diocesis usurpatæ, ut idem Gregorius docet (e):*

(b) Greg.
Hist. Fran.
l. 3. c. 9. &
31.

(c) Greg.
l. 6. c. 36.

(d) Greg.
l. 6. c. 39.

(e) Greg.
l. 6. c. 38.
XXXVI.

(f) Greg.
l. 6. c. 37.

Lupentii Abb. martyrium.

Tres duxit uxores *Chilpericus Audoveram, Galsuintham & Fredegundem*, & ex duabus ultimis plures liberos suscepit, ex quibus superstites duntaxat patri vixerunt duæ filiae, *Basina & Rigumbis* cum Clotario anno ejus mortis nato, & in regno successore. Fuit, inquit Hadrianus Valesius lib. XI. *Rer. Franc. Princeps inæqualis, & ex virtutibus vitisque compositus; paternæ libidinis superbiæ, & arrogantiae hæres, qui sevitia quoque & rapacitate non minus quam fortitudine patrem Clotarium retulit. Parenti uxori nimis addictus & indulgens, ac novis & gravibus exactationibus subditis suis molestissimus. Fuere tamen in eo multa laude digna: ingenio, prudentia, & pro captu illorum temporum arte Poetica valuit: multa Ecclesiis atque Basilicis largitus est, & Episcopis magnum honorem habuit. Ex anno emortuali *Chilperici* Regis, qui certus est, præ-*

IX.
Chilperici Regis virtutes & vitia.

CHRISTI
587.PELAGII PAP. II.
IQ.MAURITII IMP.
2.

nihil de crimine majestatis conscius esset inventus, discedere jussus est. Verum ubi viam carpere cepit, iterum ab antedicto Comite captus, & ad Ponticonem villam deductus, multis suppliciis est affectus. Dimissusque iterum ut rediret, cum super Axonam fluvium tentorium tetendisset, iterum irruit super eum inimicus ejus. Cujus vi oppressi amputatum caput in cullem oneratum lapidibus posuit, & flumini dedit: reliquum vero corpus vinctum cum saxo immergit gurgiti. Post vero paucis apparuit quibusdam pastoribus, & sic extractum de flumine sepulture mandatum est.

XXXVII.
Miro modo detectum faci-

XXXVIII.
Salvii Episcopi obitus.

(a) Greg.
Hist. Fran.
l. 7. c. 1.
XXXIX.

(b) Greg.
l. 4. dial.
c. 57.

PAGIUS

X.
Concilium Arvernense III.

XI.

est, certissime confirmatur. Agathus enim Panormitanus Episcopus (sicut fideles mihi ac religiosi viri multi testati sunt atque testantur) cum beatæ memoriæ antecessoris mei tempore jussus esset ut Romam veniret, vim nimiam tempestatis pertulit, ita ut se ex tanto undarum periculo evadere posse dissideret. Nauta vero illius, Baraca nomine, qui nunc ejusdem Ecclesiæ clericatus munere fungitur post navem carrabum regebat; ruptoque fune, cum eodem carabo quem regebat, inter undarum cumulos repente disparuit. Navis autem, cui Episcopus præerat, tandem post multa pericula ad Usticam insulam fluctibus quassata pervenit. Cumque die tertio Episcopus nautam, qui ab eo abreptus in carabo fuerat, in nulla maris parte videret apparere, vehementer afflictus mortuum credidit; sed per obsequium charitatis vivo unum, quod mortuo debebat, impendit, & omnipotenti Deo pro absolutione ejus animæ offerri sacrificium victima salutaris jubet. Quo oblato, restaurata nave perrexit ad Italiam. Cumque ad Romanum portum venisset, illic nautam reperit, quem mortuum putabat. Tunc inopinata exultatione gavisus est, & eum qualiter tot diebus in illo tanto maris periculo vivere potuisset, inquisivit.

XL.
Ingens miraculum.

Qui videlicet indicavit, quoties in illius tempestatis fluctibus cum eodem quem regebat fuisset carabo versatus, qualiter cum illo undis pleno nataverat; & quoties eo a superiori parte deorsum verso ipse carina ejus supersederet, adjungens: Cum diebus ac noctibus hoc incessanter faceret, jamque ejus virtus funditus ex fame simul & labore cecidisset, quo eum ordine divina misericordia servaverit indicavit. Etenim quod etiam nunc usque restatur, dicens: *Laborans in fluctibus atque deficiens subito mentis pondere sum gravatus, ita ut neque vigilare me cre-*

Albigensis Episcopus obiit anno quingentesimo octogesimo quinto. Turonensis enim lib. 8. cap. 22. anno Guntramni Regis XXIV. eo Christi anno absoluto, narrata aliquot Episcoporum morte, ait: *Post obitum Sancti Salvii hoc anno, Desideratus Albigensis Episcopus datus est.* Libro quidem 7. cap. 1. a Baronio citato, postquam ultimo libri præcedentis interitum Chilperici Regis Gregorius narravit, sermonem habet de obitu Sancti Salvii Episcopi sub anno Childeberti Regis IX. circa Kalendas Decembres anni DLXXXIV. absoluto. Verum hæc inter se contraria non sunt, si Clotarius Guntramni pater, qui anno DLXI. die X. mensis Novembris adhuc in vivis erat, eodem Christi anno ante Kalendas Decembres e vivis excesserit, eique Guntramnus successerit: hoc enim pacto anno DLXXXIV. inter diem undecimum Novembris & primum Decembris Salvius ad Deum migravit. Cointius tamen an. DLXXXIV. num. XXV. asserit, caput illud primum libri

Sed dum necessitates funeris pararentur & ignoraretur quis esset de populo, præferrem cum caput truncati non inveniretur; subito adveniens aquila levavit cullem & fundo fluminis & ripæ deposuit. Admirantesque qui aderant, apprehenso culle, dum sollicite quid contineret inquirunt, caput truncati reperiunt, & sic cum reliquis artibus est sepultum. Nam ferunt nunc & lumen ibi divinitus apparere: & si infirmus ad hunc tumulum fideliter deprecatus fuerit, accepta sospitate recedit. Hucusque Gregorius.

Sed jungamus martyri confessorum. Hoc enim eodem anno, quo Chilpericus occisus est, idem auctor testatur migrasse ex hac vita S. Salvium Episcopum, Albigensem mirificæ sanctitatis vium, de quo plura præclare gesta idem Gregorius narrat (a), quem tu consulere poteris.

In fine autem præsentis anni hic eam reddamus summa admiratione digna quæ S. Gregorius Papa in fine Dialogorum suorum accidisse tradit ante septennium: est enim hic ipse annus, numerando a quarto anno ejus Pontificatus, quo (ut dicemus) librum illum scribebat. Ait ergo ipse (b): *Ex illa etiam re, quæ nobis ante annos septem gesta-*

præcedentium Regum Francorum Chronologia certa etiam esse dignoscitur.

Concilii Arvernensis III. cuius Baronius num. XXXV. meminit, Epochâ adhuc incerta. Gregorius enim lib. 6. cap. 38. & 39. ubi loquitur de occasione, qua illud celebratum, dicit, *Innocentium* Ruthenorum Episcopatum adeptum, *Ursicinum* Cadurcensem Episcopum statim lacefere cœpisse, & asseruisse Diocæses seu Parochias Ruthenæ Ecclesiæ debitas ab eo retineri. Post aliquot annos Sulpitius Bituricensis Metropolitanus cum suis Provincialibus apud Urbem Arvernâ definiit, ut Parochias, quas nunquam Ruthenæ Ecclesiæ tenuisse recolebat, *Ursicinus* reciperet; quod ita factum esse Gregorius tradit, dum loquitur de gestis anno Childeberti Regis IX. qui in annum Christi DLXXXIV. competit. Verum hæc verba, post aliquot annos, Concilium illud post eum Christi annum celebratum fuisse innunt.

Ad num. XXXIX. & seq. Sanctus Salvius

CHRISTI
587.PELAGII PAP. II.
10.MAURITII IMP.
2.

derem, neque depressus somno essem: & ecce in eodem medio mari me posito, quidam apparuit, qui mihi panem ad refectioem detulit: quem mox ut comedi, vires recepi. Nec longe post navis transiens affuit, quæ me ab illo undarum periculo suscepit, atque ad terram deduxit. Quod scilicet Episcopus audiens requisivit diem; atque illum fuisse diem reperit, quo pro eo presbyter in *Ustica* insula Deo omnipotenti hostiam sacræ, oblationis immolavit. Ad hæc Petrus: Ea quæ narras, ipse quoque in *Sicilia* positus agnovi. Hæc Gregorius. Reliqua vero sequenti anno.

XII. Ejusdem quoque anni nota consignatum repertum est epitaphium Cæsariæ feminæ dignæ memoriæ, quam putaverunt aliqui, illam esse clarissimam feminam S. Cæsariam Abbatissam forum S. Cæsarii Archiepiscopi Arelatensis; sed temporis ratio id opinantes erroris arguit; nam ex iis quæ superius dicta sunt, certum habetur, ante annos ferme octoginta, ipsam jam fuisse Abbatissam, adeo ut impossibile sit in hunc usque Christi annum fuisse superstitem; sed & ista conjugata fuisse videtur, illa virgo. Epitaphii autem tantum quatuor ultimi versus extant, fracta enim tabula, superiores periere. Hi autem sic se habent:

PAGIUS septimi Gregorii esse cujusdam Interpolatoris, cum non legatur in Codice MS. Metensi, qui in Bibliotheca Thuana extabat. Verum Librarios integra quandoque capita prætermisisse non dubitandum. Colitur *Salvius* in Tabulis Ecclesiasticis die decima mensis Septemb.

XII. Ad num. XLI. & seq. Sancta *Cæsaria* anno quingentesimo octogesimo sexto ad Deum migravit in Diocesi Avenionensi juxta Oppidum Sancti Andree, cujus Epitaphio subjecta reperiebatur alias hæc inscriptio, quam fideliter descriptam Baronio transmisit Franciscus Claretus Arelatensis Ecclesiæ Archidiaconus: **OBII BONÆ MEMORIÆ CÆSARIA MEDIUM NOCTIS DIE DOMINICO INLUCESCENTE VI. ID. DECEMBRIS. QVADRAGES ET VI. P. C. BASILII JUNIORIS V. C. C. ANNO XII. REGNI DOMINI CHILDEBERTI REGIS. INDICITIONE QVINTA**, ideoque die octava mensis Decemb. die Dominica illucescente anni Christi quingentesimi octogesimo sexti, quo Dominica in diem VIII. mensis Decembris incidit, quoque annus Childeberti Regis XII. & Indictio V. in cursu erant. Baronius hanc temporis notam *Quadrages & VI. post Consulatum Basilii Junioris*, interpretatus est de currenti Christi anno, qui quadragesimus sextus est post Consulatum Basilii secundum modum loquendi a Marcellini Continuatore usurpatum. Verum qui Epitaphium illud condidit, usus est loquendi modo Victoriano supra a nobis explicato, & passim variis exemplis confirmato: quod certum faciunt reliqui characteres in eo memorati. Ex hoc Epitaphio multa discimus. Primum, *Childebertum*

Mensibus & geminis, concludens tempora vita
Vivit in æternum nullum moritura per ævum.

Ista valens feri fletu manante rogavit,
Jura sacerdotii servans, nomenque jugalis.

Videtur autem Cæsaria ista conjux fuisse Valentis, qui (ut sæpe fieri contingebat) ex conjugio transierit, consentiente uxore, in sacerdotium. Post versus hæc sequebatur inscriptio:

Obiit bonæ memoriæ Cæsaria medium noctis

Die Dominico illucescente VI. ID. Decembris

Quadrages & VI. P. C. Basilii Junioris. V. C. C.

Anno * XII. Regni Domini Childeberti Regis Indictione quinta. Qui autem misit Romam, ista de loco, ubi inventa.

Juxta oppidum S. Andree quod in *Gallicia* Oritana situm est diocesis Avenionensis, in summitate montis, in capella in ipsa rupe excisa; in qua sancta Cæsaria agens poenitentiam multos annos delituisse creditur. Videtur hoc epitaphium litteris Romanis majusculis in marmore semisfracto exaratum. Quod ego fideliter hic reddidi Franciscus Claret Archidiaconus Arelatensis.

Quin-

Sigiberto patri successisse an. DLXXV. Secundum, *Childebertum* eo Christi anno die VIII. Decembris jam regnasse, licet Gregorius Turonensis lib. 5. cap. 1. narrata Sigiberti cæde scribat: *Gundobaldus Dux apprehensum Childebertum filium ejus parvulum furim abstulit: evectumque ab imminente morte, collectisque gentibus, super quas pater ejus Regnum tenuerat, Regem instituit, vix lustro atatis uno jam peracto qui die Dominici Natalis regnare cepit.* Nam post Sigiberti mortem aliquod tempus effluxit, antequam Childebertus Rex solemniter elevaretur, & a subditis agnosceretur. Gregorium enim ibi loqui de solemnitate elevationis Guntrami Childeberti patris apud eundem Gregorium lib. 8. cap. 4. manifestum facit, dum ait: *Rex in die sancto Dominice Nativitatis est elevatus.* Continuo anno DLXXXVI. num. XLIV. & seqq. Epitaphium Sanctæ Cæsariæ explicavit observavitque, laudata verba ejus Epitaphii amplius non superesse, quidquid dicat Joannes Columbi lib. 1. de gest. Vahonensium Episcoporum num. 12. & seqq. Hic tamen gravi errore hunc Basilii Junioris Consulatum cum Consulatu alterius Basilii Junioris anno CDLXXX. gesto confundit, & Cæsariæ mortem in annum DXXXVI. Indictione V. a Septembri notatum confert. Nam eo Christi anno feria tertia in diem VIII. Decemb. conveniebat, & Childebertus primus anno DXI. non vero anno DXIV. Clodoveo Magno patri successit.

Obiit S. Radegundis Regina, ut anno DXC. ostendat, ubi & de Guntranno Rege a sicario appetito, & de morte S. Juniani Abbatis.

JESU CHRISTI
ANNUS
588.PELAGII PAP. II.
ANNUS
11.MAURITII IMP.
ANNUS
3.I.
Dissensio
militum.

Quingentesimo octogesimo octavo Christi anno, Indictionis sextæ, Orientalis orbis status militum dissensione vacillat. Cum enim Romanus Dux, qui irruentes in Romanum solum barbaros vicerat, in ordinem redactus esset, & in locum ejus Philippicus, cui suam sortem Mauritius in matrimonium collocaverat, Orientalibus rebus præfectus fuisset, atque jurasset exercitus huic non obedire discessionem fecit. Quomodo autem opera Gregorii Episcopi Antiocheni redditus est obediens Imperatori, Evagrius narrat his verbis (a):

(a) Evagr.
l. 6. c. 12.
11.II.
Exercitus
reconciliatus a
Gregorio
Episcopo.

Imperator Andream suorum satellitum facile principem mittit persuasurum exercitui, ut Duces manipulares, & alios Præfectos quos antea habuerant, admitterent. Ac cum milites Andree adhortationem ne audire quidem sustinerent, negotium ad Gregorium Episcopum Antiochenum transfertur, non solum quod res maximas commode conficere poterat, sed quod multum honoris ei jure debebat exerc. Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS
SÆC. VI.
Anno Erag.
Hispan.
DCXXVI.
A.C. 588.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6081.

9. DC. 19. P. 18. April. Indict. 6.

JESU CHRISTI 588.

PELAGII II. PAPÆ 11.

MAURICII IMP. 7.

I.
Pollustro
latus.II.
Exercitus
Romanus
in Oriente
advorsus
Priscum
rebellat.

IS annus hac formula notatus: VI. post Consulatum Mauricii Tiberii Aug. solius IV. ut habet Auctor Chronici Alexandrini.

A num. I. ad VI. Quæ Baronius anno superiori a num. II. ad XXVI. de Synodo Constantinopolitana, & de bello Persico refert, hoc anno contingere, hicque explicanda: quæ vero de eodem bello currenti anno narrat, ad sequentem revocanda, ubi ea exponam. Theophylactus lib. 3. cap. 1. & tribus seqq. gesta hoc anno Romanos inter & Persas fuisse describit, quæ in pauca contraham, & ex Evagrione teste oculato confirmabo. Priscus itaque, ipso vere Philippico abdicante, Orientalibus copiis præpositus est; Sed Philippicus huic invidens ad Heraclium scribit, uti annonæ imminutionem exercitui significet. Præterea Priscus, neglecto veteri more, veniens ad exercitum de equo non descendit, ut ita militibus de piano salutem diceret. Quocirca milites, quoniam & de comensu amitterent, & honore suo fraudarentur, seditionem occupant tertia die Paschatis sc. XX. mensis April. Priscus animo hæsitanti quid ageret, imaginem Christi non mortali manu confectam per castra circumferendam committit. At cum multitudo nihilo hinc modestior saniorque evaderet, quin potius Sacrosandam imaginem lapidibus appeteret; Constantinam Urbem fugit. Non multo post Antistitem in castra legat, significatque mandasse Imperato-

citum: quippe nonnulli milites ab eo pecunia liberaliter donati erant, alii vestitu & cibo & aliis rebus adjuti tum cum in album militum relati & per eum admissi fuerunt. Itaque nunciis ad loca singula missis, totius exercitus facile principes Litarbis (qui locus Antiochia abest circiter trecenta stadia (in unum cogendos curat. Ad quos cum accessit, genibus humi positus, talem habuit orationem: Jam pridem decreveram, o Romani, &c. Et recitata oratione, Evagrius ista subdit (b):

(b) Evagr.
l. 6. c. 12.
111.

Hæc cum dixisset Gregorius, magnamque vim lacrymarum profudisset, omnium illorum mentes veluti divina quadam virtute momento temporis mutatae sunt: adeo ut postularent potestatem e confesso excundi, quo separatim ipsi inter se quid agendum esset deliberarent. Itaque haud diu post veniunt, se Episcopi voluntati atque arbitrio dedituros. At cum Gregorius Philippum illis nominaret, quem voluit ut sibi Ducem peterent; respou-

rem, uti annonaria erogatio in pristinum revocaretur. Verum in locum Prisci Germanus, quamquam invitatus ab exercitu sufficitur, interimque Persæ ex Romanorum miseris voluptatem capientes Ditionem Romanam divexant, & multis calamitatibus Imperium affligunt.

Eam ob causam Imperator, Prisco abdicato Philippicum rursus in Orientem proficisci jubet, quem Arriobulum domus Regiæ, qua Antiochi appellatur, Procuratorem ad exercitum mittit, qui qua munerebus, qua verbis duos & implacabiles animos aliquantum emollivit. Romanus exercitus pacem complexus Martyropolim abiit, quem Marazas Persicarum copiarum Dux haud procul Martyropoli assequitur, ubi prælio in primis memorabili concursus est, & Romani magnificam atque inclutam victoriam retulerunt. Nam persarum Dux occubuit, captique ter mille cum Optimatibus. Romani post tam admirandam hostium stragem odia in Mauricum deponenda decernunt, & Persica signa ad eum transmittunt. Philippicus Hierapoli timore barbarum interim se tenebat, & hieme adveniente castra dissolvuntur. Hæc omnia Theophylactus, qui de Hierapoli Syriæ, ubi Philippicus morabatur, intelligendus. Nam, ut tradit Evagrius lib. 6. cap. 6. Philippicum milites non modo non susceperunt; verum si quem forte ei favore suspicati fuissent, is de vita ipsa periclitabatur. Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DLXXIX. Kalendis Septemb. anni Christi DLXXXVI. inchoato, eadem quæ Theophylactus & Evagrius, refert; sed certum est, eum res in bello Persico gestas suis annis plerumque non reddidisse, ut pluribus exemplis constabit. Seditionem enim exercitus Romani hoc anno contigisse, & Theophylactum de vere & hieme præsentis anni sermonem habere, quæ ex Evagrione narranda suscipio, certo demonstrant.

Dum res in hoc statu essent, Gregorius Antiochenis Episcopus ex Urbe Regiæ domum revertitur, cum jam victoriam reportasset ex quadam cer-

IV.

pondent, tum se, tum universum exercitum sancte jurasse, se nunquam id facturos. Tum ille sine mora, aut ulla cantatione: Episcopo, inquit, concessum est & potestas data solvendi atque ligandi in celo & in terra. Sententiamque Evangelii illius citavit.

IV. Concilia- tos com- municat milites.

Cum vero illi etiam in hac re ejus arbitrio cederent: Deum idcirco precibus & obsecrationibus placare cepit, atque immaculato Christi corpore eis distributo (erat enim sacrosancta illa dies, quae sanctae Domini passioni proxima est) cum omnes qui circiter duo millia erant, torris in herba ad eam rem confectis accumbentes coena exceperunt; postmodum domum rediit, decrevitque ut illo quo loco vellet, in unum convenirent. Itaque Philippicum interim Tarfi Ciliciae civitatem de-

PAGIUS Synodus Constantinopolitana in causa Gregorii Episc. Antiocheni.

certamine, quod hoc loco commemorabo, inquit Evagrius cap. 7. immediate post ea, quae ex eo retulimus. Loquitur deinde de Synodo Constantinopolitana, quam Baronius anno superiori consignavit, asseritque, Gregorium accusatum fuisse de incesto, & de crimine turbatae pacis ac tranquillitatis Urbis Antiochia, & de his, quae sibi obiciebantur, ad Imperatorem & Synodum provocasse: Me igitur Consiliarium & Comitem habens venit Constantinopolim his accusationibus responsurus. Cumque omnes qui ibi sunt Patriarcha, partim per se, partim per Legatos suos questioni interessent, Senatores Urbis Regia, & ex Religiosissimis Metropolitanis quamplurimi, negotio diu multumque examinato: tandem post multas actiones Gregorius causam obtinuit. Ad haec Evagrii verba Valestus notat, quod hodie apud Gallos fieri solet in criminalibus judiciis, ut reo a iudicibus detur Jurisperitus, qui consilium ei suggerat, id olim quoque in Ecclesiasticis judiciis factum fuisse, docere hunc locum. Secundo, Evagrium scribere Gregorium Antiochenum Episcopum ab homine laico coram saeculari Iudice accusatum ad Imperatorem & Synodum provocasse, de qua ad Imperatorem provocacione legenda Epistola Concilii Romani ad Gratianum Aug. a Sirmondo edita. Tertio, Evagrium referre causam Gregorii coram Patriarchis & Metropolitanis, ac coram Senatoribus disceptatam. Sic in Synodo Chalcedonensi Episcopis & saecularibus Iudicibus simul convenientibus causa Dioscori Alexandrini Episcopi discussa, & iudicata est. Qua in Synodo Gloriosissimi Iudices & Senatores perpetuo nominantur ante Episcopos, qui Synodo interfuerant; perinde ac in hoc Evagrii loco Senatores nominantur ante Metropolitanos, subiiciuntur tamen Patriarchis.

V. Epistaba- jus Syno- di.

Hanc Synodum, neque anno superiori, neque an. DLXXXIX. ut voluit Valestus citatus, sed currenti congregatam, Evagrius, qui Constantinop. tunc erat, indubitam fidem facit. Narratis enim in Synodo gestis ait: Inde igitur Gregorius ad suam Sedem reversus est, quo tempore exercitus Romani in Oriente tumultabantur, & Philippicus circa Urbes Beroeanae & Chalcedem moras agebat. Post autem ejus reditum, quatuor mensibus elapsis, anno Urbis Antiochia sexcentesimo tricesimo septimo, post annum unum ac sexagesimum ab ultimo terra motu, postremo die mensis Hyperbetyai, (id est Octobris)

gentem accersit, ut Constantinopolim mature contendat: deque his rebus refert ad Imperatorem, ei que postulata exercitus de Philippico per litteras significat. Milites autem Philippico postea Antiochiam profecto occurrunt, & hominibus qui lavacro regenerationis tincti erant, sibi ut pro eis deprecarentur ascitis, ad genua Philippici accidunt. Qui cum dexteram illis dedisset, se praeterita culpa, memoriam oblivione penitus deleturum, cum eo denuo in militiam proficiscuntur. Haec de reconciliacione exercitus per Gregorium facta Evagrius hoc anno, qui sequens fuit a terrae motu.

V.

Idemque describit bellicos sub Philippico progressus in Persidem, cum exercitui adesset Imperatoris mandato idem Gregorius Antiochenus Episcopus, qui in

dum ego virginem sponsam acciperem tertia circiter noctis hora, terra motus cum fragore & sonitu irruens totam Urbem concussit: Baronius anno superiori num. XXIII. Evagrii verba hoc modo refert: Anno LXXI. post terra motum, qui proximus ante in ea Civitate extitit: cum ipse Asterius Gregorii inimicus pridie Kalendas Octobris teneret virginem in uxorem duceret. Verum, ut videre est in versione Valestus, Evagrius, non pridie Kalendas Octob. sed pridie Kalendas Novemb. seu quod idem est, postremo die mensis Hyperbetyai habet. Praeterea Evagrius non dicit, Asterium virginem uxorem duxisse; sed de semetipso loquitur, jamque lib. 4. cap. 28. se priorem uxorem morbo pestilenti amisisse narraverat. Qui uterque error ab Emin. Card. Norisio animadversus in Dissert. 3. de Anno & Epochis Syro-Macedonum cap. 6. ubi pluribus de annis Antiochenis ab Evagr. usurpatis, de anno Synodi Constantinopolitanae, & de annis belli Persici usque ad an. DLXXXIX. gesti accurate differit.

VI.

Evagrius incipit annum Antiochenum a Kalendis Septembris, ideoque in ejus sententia annus Antiochenus DCXXXVII. Kalendis Sept. hujus Christi anni initium sumpsit, & terrae motus, de quo loquitur Evagrius, ultima die mensis Octobris, Antiochiam concussit. Quare Synodus Constantinopolitana, quae quatuor & amplius mensibus ante illum terrae motum absoluta fuerat, a currenti anno removeri nullo modo potest. Ultimus terrae motus Antiochenus die XXIX. mensis Novembris anni Christi 528. acciderat, ideoque recte Evagrius prodit, post illum effluxisse annos LXI. refellitque Valestium loco citato, ubi gravi errore scribit, annos Antiochenos a mense Dio, seu Novembri nostro proficisci, ideoque hunc terrae motum, & Synodum Constantinopolit. ad annum sequentem pertinere.

Ab hoc anno non potest removeri.

VII.

Hanc celebrem Synodum Joannes Jesumator Patriarcha Constantinopolit. non tam ut Gregorii Antiocheni causam discuteret, indixit, quam ut sibi Synodali Decreto Episcopi Occidentis seu Universalis titulum confirmaret. At, inquit Baronius citatus num. II. Sanctus Gregorius Papa lib. 4. Indict. 13. Epist. 36. scribens ad Eulogium Episc. Alexandrinum affirmat, ante annos octo Joannem in Constantinop. Urbe Synodum fecisse, & ab anno DLXXXVII. ad DXCV. Indict. 13. notatum, anni octo inter-

Contraria Sententia refelluntur.

Commen- datur hu- milias in Episcopis.

in tempore iracundiae factus est reconciliatio: cum ad persuadendum usus est illis potissimum locis ex rhetorica Christiana petitis, nempe humilitate simul & lacrymis. Quis non permovendus erat ac suadendus vel ipso tantum aspectu, cum videret genibus flexis perorantem cum lacrymis Patriarcham? Hi sunt, inquam, ad persuadendum Christianae eloquentiae loci efficacissimi ab animi demissione, corporisque humiliatione quaesiti. Abeant qui tumido fastu cuncta quae sunt humilitatis, indigna putant Episcopo, sacrilegiumque existimant vel inclinare cervicem laico, antequam ab eo sit salutatione praeventus. Cum enim salus quaeritur animarum, cur (si expedit) non se inclinet Episcopus cuivis homini, cujus causa humiliavit se ipsum usque ad mortem Deus factus homo?

VI. (a) Cedret. Annal. hoc anno.

Eodem anno (a) Mauritius Imp. auctus filio, eundem Theodosium appellavit. Misit idem Imperator hoc anno legatos ad Childebertum Francorum Regem cum pecuniis, sollicitans eum ad bellum adversus Longobardos suscipiendum: sed accepta pecunia cum remoraretur ille, & iste iterata legatione cum urgeret, Rex legatos illiberaliter tractans inanes dimisit; verum permotus tandem, cum ad Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS

terificiuntur. Verum sapius jam observavi, Antiquos annos Julianos, eosque utrimque incompletos, plerumque pro integris numerasse; quod & a Divo Gregorio in ea Epistola praesertim. Octavo itaque anni illi Valestii quidem opinionem evertunt, nostra vero minime offiunt. Prodit praeterea Bironius Epistolam, quae dicitur post hanc Synodum scripta a Pelagio II. ad Joannem Constantinopolitanum, Kalendis Martii, Indict. V. quae Indictio mense Martio praecedentis Christi anni decurrerat. Verum ea tanquam supposititia ab omnibus Viris doctis hodie rejicitur: tum quia e Procli, Celestini, Leonis, Innocentii Gregorii, & Martini I. Scriptis consarcinata est, tum quia Aylus a reliquis Pelagii II. Epistolis abhorret, & Isidori lineamentis refert. Epistola igitur quam Divus Gregorius ad Joannem Episcopum Constantinopolit. a Pelagio II. datam docet, perit, & ea, quam Baronius in integram recitat, commentitia est.

VIII. Nascitur Theodosius filius Mauricii.

Ad num. VI. Auctor Chronici Alexandrini anno VI. post Consulatum Mauricii Aug. Christi sc. DXC. scribit Theodosium Mauricii filium coronatum fuisse, & Theophanes Theodosium tunc annos quatuor & menses sex egisse affirmat. Quare in lucem prodierat anno DLXXXV. ut ex dicendis an. DXC. ubi Theophanis & Auctoris Chronici Alexandr. verba referemus, constabit.

IX. Secundum bellum in Septimana ge- sum.

Ad num. VII. Supra monuimus, duo per haec tempora Francos inter & Gothos, seu Visigothos, bella habita fuisse, postquam Sanctus Hermenegildus morti traditus fuit, ostendimusque primum accidisse anno Christi quingentesimo octogesimo quinto. De illo Baronius testimonem non habuit, qui a secundo diversum fuisse non animadvertit. Praeterea quod vix de illo Turonensis loquitur, & Baronii tempore Biclariensis Abbatis Chronicon in lucem non

Italiam invadendam parasset exercitum, discordia Ducum re infecta revertitur. Narrat pluribus ista Gregorius (b). Tur. l. 8. 30. 38.

(b) Greg. Tur. l. 8. 30. 38.

Infeliciter quoque cessit bellum, quod paraverat Guntheramnus adversus Gothos illos qui haecenus in Gallia Narbonensi sedes semel fixas tenebant. Hoc illud plane praedium, de quo Isidorus his meminit verbis, de Reccaredo cum agit (c): In belli quoque gloria satis clarus ac praecipuus extitit: De Francis enim cum sexaginta fere armatorum copiis Gallias irruentibus, misso Claudio Duce adversus eos, glorioso triumphavit eventu. Nam nulla unquam in Hispaniis Gothorum vel major, vel similis extitit victoria: prostrati sunt enim & capti multa millia: residua pars exercitus in fugam versa, Gothisque post tergum insequentibus usque ad regni sui fine caesa est. Haec de victoria adversus Francos in Gallia Narbonensi Gothorum ditione accepta Isidorus, quam Gregorius silentio magna ex parte obvolutam reliquit, querelas tantum Guntheramni Regis, qui expeditionem paravit, profecutus cum rem male gestam ob militum scelera perpetrata deplorat.

VII. (c) Isidor. in Chron. Got. Reccaredus Francos vicit.

Caeterum illa potius causa iniqua belli illati expendenda fuerat, cum adver-

VIII. L I I 2 sus

prodierat. Hic ad annum Mauricii VII. & Reccardi Regis III. qui annus Christi est DLXXXIX. scribit: Francorum exercitus a Guntheranno Rege transmissus, Bosone Duce, in Galliam Narbonensem obveniunt, & juxta Carcassonensem Urbem castra metati sunt. Cui Claudius Lusitania Dux a Reccaredo Rege directus obviam intubi occurrit: cum quo congressione facta, Franci in fugam vertuntur: & direpta castra Francorum: & exercitus a Gothis caditur. In hoc ergo certamine gratia Divina, & fides Catholica, quam Reccaredus Rex in Gothis fideliter adeptus est, esse nofcitur operata. Nam Claudius Dux cum CCC. Viris LX. millia ferme Francorum nofcitur infugasse & maximam eorum partem gladio trucidasse. Verum errorem in numeros irrepsisse necesse est, vel Biclariensem haec nimia jaecantia scribere; cum verosimile non sit, a trecentis Gothi sexaginta Francorum millia victos fuisse. Baronius num. VII. refert verba Isidori in Chronico Gothorum hanc victoriam multum exaggerantis, sed nihil simile affirmantis. Cointius anno DLXXXVI. num. IV. utrumque bellum confundit, quod recte Hadrianus Valestus lib. 13. Rer. Francic. distinxit. Hoc fuit ultimum Francorum in Gothos bellum. Nunquam enim postea per annos fere CL. Septimania a Gallis tentata; donec Carolus Martellus fuis Saracenis eam Regionem pene omnem in formam Provinciae redegit.

A num. VIII. ad XXX. Concilium Matifconense II. anno quingentesimo octogesimo quinto celebratum. Turonensis enim, qui hoc tempore vivebat, librum 8. suae Historiae his verbis exorditur: Igitur Guntheramnus Rex anno XXIV. Regni sui, &c. & hoc ipso anno, quem Childeberti Regis decimum lib. 7. cap. 24. prius appellavit, Synodum Matifcone habitam ita testatur cap. 28. Interim dies Placida

X. Concilium Matifconense II.

sus Gothos potitos ad longum tempus Gallia Narbonensi jam Catholicos redditos bellum movit: quando abdicata jam Ariana impietate, in unitatem Catholicam una cum Rege ipsorum coissent; quo nomine ab omnibus Principibus Orthodoxis fuerant amplectendi, muneribusque & aliis pietatis officiis frequentandi. Sed audi ex Gregorio (a), quæ post reditum fugatorum militum egerit Guntheramnus: *Quibus (inquit) reversis, magna Guntheramnus Regem amaritudo cordis obsedit. Duces vero supradicti exercitus basilicam S. Symphoriani martyris expetierunt. Veniente itaque Rege ad ejus solemnitatem, representati sunt sub conditione audientie in postmodum futura. Postea vero quatuor vocatis Episcopis, necnon & majoribus natu laicorum, Duces discutere cepit, dicens: Quare nos hoc tempore victoriam obtinere possumus, qui ea quæ patres nostri consecuti sunt, non custodimus? Illi vero ecclesias edificantes, in Deum spem omnem ponentes, martyres honorantes, sacerdotes venerantes, victorias obtinuerunt; gentesque adversus divino opitulante adjutorio, in ense & parva sepius subdiderunt. Nos vero non solum Deum non metuimus, verum etiam sacra ejus vastamus. Non enim potest obtineri victoria, ubi talia perpetrantur. Ideo manus nostræ sunt invalidæ, ensis hebescit, nec clypeus nos (ut erat solitus) defendit ac protegit.*

(a) Greg. Tur. hist. Franc. l. 8. c. 30.

Car res Bellicæ insaufum finem fortiantur.

IX. Guntheramnus cultor justitiæ.

Ergo si hoc meæ culpæ ascribitur, jam id Deus capiti meo restituat. Cæterum si vos regalia justè contemnitis, & ea quæ præcipia implere differtis; jam debet securis capiti vestro submergi. Erit enim documentum omni exercitui cum unus de prioribus fuerit interfectus. Verum jam experiri debemus, quod agi oporteat. Si quis justitiam sequi destituit, jam sequatur; si quis contemnit, jam ultio publica cervicem ejus imminet: satius est enim ut pauci contumaces pereant, quam ira Dei super omnem regionem dependat innoxiam. Hæc Rege dicente, responderunt Duces: Bonitatis tuæ magnanimitas, Rex optime, enarrari facile non potest, qui timor tibi in Deum sit, qui amor in ecclesias, quæ reverentia in sacerdotes, quæ pietas in pauperes, quæve dispensatio in egenos. Sed quia omnia quæ gloria vestra profert, rectè veraque esse censentur; quid faciemus, quod populus omnis in vitium est

PAGIUS

advenit, & Episcopi ex justè Guntheramni apud Maticensem Urbem collecti sunt. Synodus habitata decimo Kalendas mensis Noni, ait Gregorius cap. 7. ejusdem libri seu Novembri; & post Synodum habitam Guntheramnus ad Episcopos & Judices Regni sui præceptionem dedit, quæ dicitur data sub die IV. Idus Novemb. anno XXIV. Regni suprascripti Regis, quam Baronius num. XXIV. & seqq. integram recitat. Is num. XI.

dilapsus? omnemque hominem agere quæ sunt iniqua delictat: nullus Regem metuit; nullus Ducem, nullus Comitem reveretur. Et si fortassis alicui ista displicent, & ea pro longevitate vestra emendare conatur: statim seditio in populo, statim tumultus exoritur; & in tantum unusquisque contra senioresem seiva intentione grassatur, ut vix se credat evadere, si tandem silere nequiverit. Ad hæc Rex ait: Si quis sequitur justitiam, vivat; si quis legem mandatumque nostrum respuit, jam pereat, ne diutius hoc blasphemum prosequatur. Hucusque Regis oratio, quæ novis nunciis de Reccaredo Galliam Arelatensem invadente intercepta est.

Verum Rex ipse rem altius meditatus, unde malorum omnium fons erumperet, sollicitius pervestigavit, detexitque negligentiam Episcoporum esse in culpa, cum populum sibi subjectum non Evangelicis (ut par est) instituerent disciplinis; ex quo fieret, ut corruptis moribus viventes populi, nullam justitiam rationem habentes, nefandissima scelera perpetrarent. Quamobrem in eisdem Episcopos nonnihil commotus, Synodum convocavit, Matiscone habendam in fine anni hujus, quo incipit numerari ejusdem Regis vigesimusquartus. Extat ipsa quidem Synodus Matisconenfis secunda dicta, eademque generalis appellata, ad quam omnes Metropolitanæ Episcopi in provinciis Guntheramni positi conveniunt, interque alios numeratus, primum locum Priscus Lugdunensis obtinuit, idemque nominatus Patriarcha.

Præter illa autem quæ in Actis ejusdem Synodi habentur, nonnulla collegimus ex diversis locis Gregorii Turonensis, quæ ad eandem Synodum spectare posse videntur. Atque in primis quod pertinet ad diem præscriptum Synodi celebrandæ, constat ex eodem Gregorio (b) eandem indictam ad undecimum Kalendas Novembris, Ita quidem Gregorius, dum agit de Palladio Episcopo Santonensi, & Bertheramno Episcopo Burdigalensi justis ad dictam diem Synodo interesse. Quod insuper ad eum qui ipsam celebrandam curavit, Guntheramnus Regem spectat: constat quidem, etsi zelum Dei habuit, haud tamen in omnibus secundum scientiam. Etenim levibus qui

ex Turonensi lib. 8. cap. 7. refert Synodum indictam ad undecimum Kalendas Novemb. Verum correctæ editiones omnes Turonensis habent, X. Kalendas mensis Noni, quod dies est XXIII. mensis Novembris. Synodo subscribere Episcopi quadraginta tres, item missi Episcoporum viginti, & præterea tres Episcopi, qui Sedes non habebant. Conditæ Canonis viginti, quos Coenitius anno DLXXXV. summarie explicat.

X. Indicitur Matisconenfis secundum Concilium.

XI. De tempore Synodi.

(b) Greg. Tur. hist. Franc. l. 8. c. 7.

quibusdam suspicionibus ferebatur adversus nonnullos Episcopos, quos tamen morum sanctitas commendabat, ut inter alios accidit de Theodoro Massiliensi Antistite, quem a seculari Judice primum nonnihil exagitatam huic voluit Synodo interesse; de quo recenset ista Gregorius (a):

(a) Greg. Tur. hist. l. 8. c. 12.

Denique cum Rex maxima intentione Theodorum Episcopum iterum persequi conaretur, & Massilia jam in Childeberti Regis dominationem revocata fuisset, ad discutendas causas Retharius illuc quasi Dux a parte Regis Childeberti dirigitur. Sed postposita actione quæ ei a Rege injuncta fuerat, Episcopum vallat, fidei iussores requirit, & ad præsentiam Regis Guntheramni direxit, ut scilicet ad Synodum quæ Matiscone futura erat, quasi ab Episcopis dammandus adesset. Nec defuit ultio divina, quæ servos suos ab ore canum rabidorum servare consuevit. Nam egrediente Episcopo a civitate, statim res Ecclesiæ diripit, & alia quidem sibi vendicat, alia sub sigillorum munitione concludit: cumque hoc fecisset protinus famulos ejus sevirissimos invadit moribus, exhaustosque febre peremit: filius ejus ab hoc incommodo defecit, quem in suburbano Massilia ipse cum gravi gemitu sepelivit; fuitque talis domui ejus plaga, ut cum ab urbe illa esset digressus, vix ad patriam suam regredi putaretur. Theodorus vero Episcopus a Guntheramno Rege detentus est: sed nihil Rex ei nocuit. Est enim vir egregie sanctitatis & in oratione assiduus: de quo mihi Magnericus Treverensis Episcopus hæc retulit: Ante hos annos cum ad præsentiam Childeberti Regis ita sub ardua custodia duceretur, ut quandoquidem ad urbem aliquam venisset, neque Episcopum, neque quemquam de civibus videre permitteretur: adveniente Treveros, nuntiatum est Episcopo, hunc jam in navi positum clam abduci. Surrexitque sacerdos tristis, ac velociter profectus, reperit eum ad littus, causatusque custodibus, cur tanta esset impietas, ut non liceret fratri fratrem aspiciere. Visoque tandem osculatus est eum; indulgensque aliquid vestimenti, discessit.

Divina ultio in sacilegos.

XIII.

Veniens itaque ad basilicam S. Maximi, prosternitur sepulcro, illud Apostoli retinens: Orate pro invicem, ut salvemini. Fusaque diu oratione cum lacrymis, ut fratrem dignaretur Dominus adjutare, egressus est foras. Et ecce mulier quam spiritus erroris agitabat, clamare sacerdoti cepit, & dicere: O scelereste & inveterate dierum, qui pro inimico nostro Theodoro orationem fundis ad Dominum. Ecce nos quotidie querimus, qualiter ab his Gallis extrudatur, qui nos quotidianis incendiis conflagravit; &

Theodorus cum exulata domones terret.

tu pro eo orare non desis? Satius enim tibi erat res Ecclesiæ tuæ diligenter inquirere, ne pauperibus aliquid deperiret, quam pro hoc tam intente deprecere. Et agebat: Væ nobis, quia eum non possumus expugnare. Et licet dæmonis credi non debeat: tamen qualis esset sacerdos, de quo hæc dæmon conditens declamabat, apparuit. Hæc Gregorius, qui & subdit, (b) Childebertum Regem nepotem Guntheramni rogasse parvum per Felicem legatum, ne quid injuriæ inferretur Theodoro Episcopo, quem colebat ut patrem. Cæterum ipse Childebertus noluit sui regni Episcopos proficisci, ut ante pollicitus erat. Hæc Synodum præcesserunt; jam ad ipsam Synodum veniamus.

(b) Greg. hist. Fran. l. 8. c. 13.

Habent in primis ejus Acta, hoc eodem anno XXIV. inchoante Regis Guntheramni, celebratam esse in Galliis eandem Synodum Matisconensem secundam, dictam (c), in eaque statutos canones viginti. Inter alios Episcopos sanctitate conspicuos, qui eidem subscripti reperiantur, sunt Priscus Lugdunensis, Euanthius Viennensis, Prætextatus Rhotomagensis, Theodorus Massiliensis, Sulpitius Bituricensis, Veranus, Cavallicensis, & alii, omnes numero sexagintaduo præter eos qui per legatos interfuerunt.

(c) Tom. 2. Concil.

Cum autem illic multa ad œconomiam Ecclesiasticam utilia sint constituta; notatu digna sunt, quæ de veneratione a secularibus præstanda clericis sancita fuere. Primum vero illud magnopere inculcatum, ut præcedentibus vigiliis, singulis diebus Dominicis sanctificarentur, & ab operibus servilibus cessaretur, eodemque die a populo oblationes panis & vini Deo in Ecclesia offerrentur, ac decimæ darentur in pauperum usum. Sed & illud sancitum a Patribus fuit, ut confugientes ad ecclesiam extrahere nemo auderet. Ad hæc iterum sancienda Patres inducti fuisse videntur ob diversos casus, quos diversis in locis accidisse diximus; quibus addita sunt, quæ hoc ipso anno, cum de nece Chilperici Regis quæstio haberetur, Turonis in ecclesia sancti Martini fieri plura illicta contigerunt; quæ insuper in basilica S. Vincentii martyris facta sunt, quorum causa plura accidisse miracula Gregorius docet, qui ipsorum omnium narrat historiam. In primis vero agit de his quæ contigerunt Turonis (d) de violato hoc

XXV.

De immunitate eccles. servanda.

(d) Greg. hist. l. 7. c. 29.

ipso anno atrio ecclesiæ sancti Martini in quo occisus est Eberulfus reus majestatis, quod necem intulisset Chilperico Regi Francorum, cujus erat cubicularius (e), qui & aliorum quoque scelerum patratior inventus est, quæ idem Gregorius narrat (f) pluribus; factaque hæc testatur invito Rege Guntheramno, qui ad hæc missis mandatum dederat, ut cun-

(e) Greg. hist. Fran. l. 6. c. 21. (f) Greg. ibid. c. 22.

cuncta fierent, salva Ecclesie immunitate: quem & his auditis magnopere succensuisse tradit. Sic igitur sacrilegium tantum per legem Ecclesiasticam, ne ulterius fieret, placuit emendari. Sed interfectores ultio secuta est, cum & ipsi interfecti sunt.

XVI.
Ultio divina in sacrilegos.

(a) Greg.
vii. l. 6. c. 21.
* ibi

Erat præterea recens memoria, quantalocis sacris habenda reverentia esset, de militibus illis qui violassent basilicam S. Vincentii martyris apud Agennensem civitatem; de quibus pauca ista Gregorius habet (a): Multos ibi divina ultio conterruit. Nam plerisque manus divinitus urebantur, emittentes fumum magnum sicut ex incendio surgere solet: nonnulli arrepti a dæmone per energiam debacchantes, martyrem declamabant; plurimi vero semoti a seditione propriis se jaculis sauciabant. His igitur adeo parvendis visis sæpe portentis, permoti sunt cum Rege Episcopi, ut Ecclesiasticam immunitatem iterum novis sancitis legibus communirent.

XVII.
De causa Episcoporum & clericorum.

(b) Con.
Matisf. c. 9. & 10.

Sed & quod plerumque graviter in Gallis a Principibus peccatum esset, cum Judices sæpe in Episcopos manus violentas iniecerent, eosque in carcerem detruissent, & jussu Regum etiam exilii poena damnassent: prohibuit sancta Synodus (b) Episcoporum judicia agitari per sæculi magistratus: sed per suos Metropolitanos, vel si causa esset gravior, apud provinciale Concilium agi decrevit. Id ipsum de clericis cujusque ordinis statuit: quod quidem non recens institutum, sed ab ipso ferme Christianitatis nascentis exordio esse servatum, Patres asseruerunt.

XVIII.
In Episcopos venatores.

(c) Con.
Matisf. c. 13.

Quod vero irrepressibilis ille pravus usus in Gallis ut Episcopi Reges adeuntes, ipsos etiam negotiorum causa in venationibus, sequerentur; atque iidem mox ex Episcopis in venatores transformarentur, alerentque canes & accipitres: sicque fieret, ut in Episcoporum quorundam domibus audirentur, ejusmodi aves stridere, canesque latrare; vetuit Synodus ista fieri statuto canone, ad cuius finem hæc leguntur (c): Custodienda est igitur Episcopalis habitatio hymnis, non latratibus, operibus bonis, non morsibus venenosis. Ubi igitur Dei est assiduitas cantilenæ: monstrum est & dedecoris nota, canes ibi vel accipitres habitare.

(d) Eod.
Con. c. 14.

Sed & illud crimen inemendatum minime reliquerunt, cum potentes fulti favore Regum aliena sibi vendicarent fisci titulo, vel quovis modo usurparent; quos anathemate Synodus (d) ipsa percelluit.

XIX.

Verum & illud præterea memoria dignum Patres, Rege annuente, constituerunt, ut laici clericos omnino venerari deberent ista sancientes memoria digna:

Statuimus, ut si quis secularium quempiam clericorum in itinere obvium habuerit, usque ad inferiorem gradum honoris veneranter (sicut concedet Christianum) illi colla subdat, per cuius officia & obsequia fidelissima Christianitatis iura promeruit. Et si quidem ille secularis equo vehitur, clericisque similiter; secularis galerum de capite auferat, & clerico sincera salutationis manus adhibeat. Si vero clericus pedes graditur, & secularis vehitur equo sublimis; illico ad terram defluat, & debitum honorem predicto clerico sincera caritatis exhibeat: ut Deus, qui vera caritas est, in utrisque letetur, & dilectione sua utrumque adificet. Qui vero hæc, qua Spiritu sancto dictante sancita sunt transgredi voluerit, suspendatur. Hæc Patres.

Rursum vero Ecclesiasticos omnes procul volentes esse a sanguine (e), vetuerunt clericos interesse examini reorum, & ad locum accedere, ubi rei criminum morte multarentur. Hæc & alia salubri consilio a Patribus sunt constituta, ut conditio illorum temporum exigere videbatur: ad postremumque illud additum, ut quolibet triennio generale Concilium ageretur, indiceretque illud ab Archiepiscopo Lugdunensi. Præter hæc autem in eadem Synodo diversorum Episcoporum ventilata sunt causæ & peracta judicia, de quibus ita Gregorius (f):

Interim (inquit) dies placiti advenit: & Episcopi ex jussu Regis Guntheramni apud Matisconensem urbem collecti sunt. Faustianus autem, qui ex jussu Gundebaldi Aquensis urbis fuerat Episcopus ordinatus, ea conditione remouetur, ut eum Berthramnus, Orestesque sive Palladius, qui eum benedixerant, vicibus pascerent, centenosque ei aureos annis singulis ministrarent. Nicetius autem ex laico, qui primus Chilperico Regi præceptum elicerat, in ipsa urbe Episcopatum adeptus est. Ursicinus Cadurcensis Episcopus excommunicatur pro eo quod Gundebaldum excepisse, publice est confessus, accepto ejusmodi placito, ut penitentiam tribus annis agens, neque capillum neque barbam tonderet, vino & carnibus abstineret; Missas celebrare, clericos ordinare, Ecclesias christianaque benedicere non presumeret, eulogias dare penitus non auderet: utilitas tamen Ecclesie per ejus ordinationem, sicut solita erat, omnino exerceretur. Et paulo post: Prætextatus vero Rhotomagensis Episcopus, orationes quas in exilio positus scilicet, coram Episcopis recitavit: quibusdam quidem placuerant; a quibusdam vero, quia artem secutus minime fuerat, reprehendebantur. Stylus autem per loca Ecclesiasticus, & rationalis erat. Et inferius:

Quo cultu laici venerari deberent clericos.

* altrin.
gat.

XX.
(e) Eod.
Conc. c. 19.

* consilio
A sanguine procul
clerici.

(f) Greg.
vii. l. 6. c. 20.
XXI.
Cognita
in Synodo
causæ Episcoporum.

His

XXII.

His etiam diebus Guntheramnus Rex graviter agrotavit, ita ut putaretur a quibusdam non posse prorsus evadere: quod credo providentiam Dei fuisse. Cogitabat multos Episcoporum exilio detrudere. Theodorius itaque Episcopus ad urbem suam regressus, favente omni populo cum laude susceptus est. Hactenus de Actis Synodici Gregorius. Eorumdem sanctæ Synodi decretorum viginti meminit Ado Viennensis, dum ait de S. Evantio Episcopo Viennensi: Hic cum S. Prisco & Artemio Senonico, & Remigio Bituricensi, & cum aliis sanctis Episcopis, viginti capitula Ecclesiastica perfecte comprobavit, quibus consedit quoque Syagrius Eduensis Episcopus, vir summa sanctitatis. Hæc de Synodo & sanctis qui interfuerunt Ado, dum recenset suæ Ecclesie Viennensis Episcopus: de quibus non prætereatur, quod ante hunc de quo agit, Evantium successisse ait Namatio, sive Manatio, quem generis nobilitate, vitæ egregia sanctitate, & eloquentia celeberrime prædicat. Fuerat ipse ex conjugio vocatus ad Ecclesiam: cujus uxor non minori quam ipse sanctitate respenderit, sicut & generis nobilitate: fuitque illi nomen Euphrasia, de qua ex scripto codice Fortunati hic tibi epitaphium legendum exhibeo:

Epitaph.
Euphrasiae.

Si pietatis opus numquam morietur in ævum:

Vivis pro merito, femina sancta, tuo.

Incljta sidereo radians Euphrasia regno,

Nec mihi stenda manes, cum tibi læta places.

Terram terra edit, sed spiritus astra recepit:

Pars jacet hæc tumulo; pars tenet illa polum.

Corpore deposito leviori vecta volatu:
Stans melior celo, quam prius esses humo:

Carnis iniqua domans, de te tibi facta triumphans,

Ad patriæ sedes civis opima redis.

Ardua nobilitas proavorum luce coruscans,

Plus tamen es meritis glorificanda tuis.

Vir cui Namatius datus Vienna sacerdos,

Conjuge defuncto, consociata Deo.

Exulibus, viduis, captivis omnia fundens,

Paupertate pia dives ad astra subis.

Æternum mercata diem sub tempore parvo,

Misisti ad celos quas sequeris ope.

Sed rogo per Regem paradisi gaudia dantem,

Pro Fortunato supplice funde precem.
Obtineas votis, hæc qui tibi carmina misit,
Ut merear claudi quandoque clavis Petri.

Haftenus epitaphium. Jam ad Guntheramnum Regem tantæ Synodi cogendæ auctorem redeamus.

Post Synodum peractam Guntheramnus Rex edidit sanctionem ad Episcopos atque Judices scriptam, qua (ut decet religiosissimum Principem) eosdem hortatur Episcopos, verbi in primis prædicationi invigilare; sed & ne munus Episcopale per vicarium, sed per se ipsos expleant, admonet. Datum est eisdem hoc eodem anno, quarto Id. Novembris: quod cum memoria dignum sit, hic apponimus: sic enim se habet (a):

Guntheramnus * Rex Francorum omnibus Pontificibus ac universis sacerdotibus & cunctis Judicibus in regione nostra constitutis.

Per hoc superna majestatis auctorem, cuius universa reguntur imperio, placari credimus, si in populo nostro iustitia jura servamus: & ille pius Pater & Dominus, qui humane fragilitatis substantiam suo semper adjuvare consuevit auxilio, melius dignabitur cunctorum necessitatibus que sunt oportuna concedere, quos cognoscit præceptorum suorum monita custodire. Dum ergo pro regni nostri stabilitate & salvatione regionis, vel populi sollicitudine pervigili attentius pertractavimus; agnovimus infra regni nostri spatia universa scelera, que canonibus & legibus pro divino timore puniri consueverunt, suadente adversario bonæ operis, perpetrari. Et ex hoc proculdubio indignatione celesti per diversus sæculi tempestates homines aut pecora aut morbo consumi merentur, aut gladio, dum divina judicia non timentur: atque ita fit, ut admittendo illicita, per ignorantiam multi depereant, & non solum præsentem vitam celerius cogantur amittere, sed & inferni supplicia sustinere.

Ad vos ergo, sancti Pontifices, quibus divina clementia potestatis paternæ concessit officium, in primis serenitatis nostræ sermo dirigitur, sperantes quod ita populum vobis providentia divina commissam frequenti prædicatione studeatis corrigere, & pastorali gladio gubernare; quatenus dum universi diligendo iustitiam conversatione præcipua cum omni honestate studuerint vivere melius, cuncta rerum adversitate remota, celesti beneficio concedatur tranquillitas temporum, & congrua salvatio populorum. Et licet absque nostra admonitione ad vos specialiter prædicandi causa pertineat: attamen reliquorum peccatis vos omnino cre-

XXIII.

(a) Tom.
2. Conc.
post Albi
Conc. Matisf.
XXIV.
* Guntheramnus.

Guntheramni Regis editum.

XXV.

credimus esse participes, si filiorum vestrorum culpas non assidua obiurgatione corrigitis, sed silentio prateritis. Nam nec nos, quibus facultatem regnandi superni Regis commisit auctoritas, iram ejus evadere possumus, si de subiecto populo sollicitudinem non habemus.

XXVI. De festis diebus colendis.

Idcirco hujus decreti ac definitionis generalis vigore decernimus, ut in omnibus diebus Dominicis, in quibus sanctae Resurrectionis misterium veneramus, vel in quibuscumque reliquis solemnitatibus, quando ex more ad veneranda templorum oracula universae plebis conjunctio devotionis congregatur studio, praeter quod victum praeparari convenit, ab omni corporali opere suspendantur, nec ulla causarum praecipue jurgia moveantur.

XXVII. Quid agere debeant Sacerdotes.

Sed vos Apostolici Pontifices, junctes vobiscum consecratos vestros & filios senioris Ecclesiae, ac Judices locorum, quoscumque agnoscitis, quod vitae qualitas honesta commendat, ita universam populi multitudinem constanti vel Deo placita jugiter praedicatione corrigite; ut bene videntes mysticus adhortationis sermo mulceat, & excedentes ad viam recti itineris correctio pastoralis adducat: quatenus omnes unanimi deliberatione laudabiliter studeant vivere, vel equitatem & justitiam conservare, qualiter ab omni peccatorum faece liberos suos sancta suscipiat Ecclesia Christianos.

XXVIII. De justitia servanda.

Enim vero quicumque sacerdotum aut secularium intentione mortifera perdurantes, crebrius admoniti emendare neglexerint: juxta quod conditiones causarum aut excessus personarum exegerint, alios canonica severitas corrigat, alios legalis poena percussat: quoniam nec innocentes potest reddere collata securitas liberos, nisi culpam probatio punierit criminosos: nec minor est pietas protervos conteri, quam relevere compressos. Convenit ergo, ut justitia & aequitatis in omnibus vigore servato, distringat legalis ultio judicium, quos non corrigit canonica praedicatione sacerdotum: quo fiat,

PAGIUS XL. Duplex Reccaredi ad Guntramnum Legatio de pace irrita.

A num. XXX. Reccaredus Gothorum seu Vigothorum Rex post bellum cum Guntramno Francorum Rege anno DLXXXV. gestum, nihil praetermisit ut ab eo pacem obtineret. Quare anno quingentesimo octogesimo sexto Legationem ad eum misit, ut narrat Turonensis lib. 8. cap. 35. sed eam impetrare non potuit: Nam anno praeterito cum exercitus (Guntramni scilicet) Septimaniam debellasset, naves qua de Gallis in Galliciam abierant, vastatae sunt, ubi per verbum debellare Turonensis intelligit bellum inferre, ut videre est in Glossario Ducangii verbo debellare. Cum itaque certum sit prius illud bellum pertinere ad annum DLXXXV. ut anno DLXXXIV. num. III. jam ostendimus, prior haec Reccaredi Regis Legatio cum anno Cristi DLXXXVI. copulanda; quod & secunda ejusdem Regis Legatio, de qua Tu-

ut dum praeterita rescantur scelera, nullus audeat perpetrare futura; & ita universos excedentes pro disciplina tenore servando correctionis fraena constringant, & in universa regione nostra pacis & concordia jura proficiant. Cuncti itaque Judices justa (sicut Deo placet) studeant dare judicia: nam non est dubium, quod acrius illos condemnabit sententia nostri judicii, a quibus non tenetur equitas judicandi. Non vicarios aut quoscumque a latere suo per regionem sibi commissam instituire aut destinare praesumant, qui (quod absit) malis operibus consentiendo, venalitatem exercent, aut iniqua quibuscumque spolia inferre praesumant.

XXXIX. Clericorum tranngressiones, cum adversario instigante, contigerint, quantum illis pro divino amore reverentia major impenditur, tantum convenit ut acrius resercentur: quoniam si sancti pastores, aut instituti Judices (quod nefas est) subditorum suorum scelera potius occultare quam reserare tentaverint: se ex hoc amplius reos esse vel noxios, non ignorent. Cuncta ergo, quae hujus edicti tenore decrevimus, perpetualiter volumus custodiri: quia in sancta Synodo Matifconensi haec omnia (sicut nobis) studuimus definire, quae praesenti auctoritate vulgamus.

Clericorum tranngressiones, cum adversario instigante, contigerint, quantum illis pro divino amore reverentia major impenditur, tantum convenit ut acrius resercentur: quoniam si sancti pastores, aut instituti Judices (quod nefas est) subditorum suorum scelera potius occultare quam reserare tentaverint: se ex hoc amplius reos esse vel noxios, non ignorent. Cuncta ergo, quae hujus edicti tenore decrevimus, perpetualiter volumus custodiri: quia in sancta Synodo Matifconensi haec omnia (sicut nobis) studuimus definire, quae praesenti auctoritate vulgamus.

Subscriptio domini Guntheramni Regis: Data sub die quarto Idus Novembris, vigesimoquarto anno regni supradicti Regis. Haec tenor edictum Regis maxime pii a cunctis Christianis Principibus oculis habendum, ut cum sive peste, sive penuria, bello affligi suos populos vident, ad populi mores corrigendos atque Judices emendandos se convertant, prout fecisse vidimus Guntheramnum.

XXX. Reccaredus Rex Pacis Studiosus.

Quod vero pertinet ad Reccaredum Regem, ipse (ut Christianum Principem decet) filius pacis, quantumlibet victor, pacem tamen missa legatione a Guntheramno Rege Francorum petiit hoc anno: sed cum non obtinuerit, sequenti rursus anno alia missa legatione id ipsum enixius

ronensis ibidem cap. 38. eodem anno obita sit. Ait enim Turonensis: Anno denique XI. Regni Childeberti Regis, Legati iterum de Hispaniis venerunt, pacem petentes: sed nihil certi obtinentes, regressi sunt. Annus autem Childeberti Regis undecimus in eundem Christi annum convenit. Agit de hac secunda Reccaredi Regis Legatione Baronius anno DLXXXIX. num. XLVI. & seqq. quem putabat esse Childeberti Regis undecimum; sed ejus opinione supra eversa manifestum est utramque Legationem ad eundem Christi annum spectare, scilicet DLXXXVI. & quae ibi habet Baronius ad eum revocanda esse.

XII. Conjuratio vero ab Uldila Episcopo adversus Reccaredum Regem facta, quam hoc anno recitat Baronius, pertinet ad annum DLXXXIX. Biclariensis enim scribit: Anno VII. Mauricii, qui

xius postulasse constat; verum eam minime consecutum esse, idem Gregorius tradit (a). Porro tantum Regem pacis cultorem maxime pium eo dono muneratus est Deus, ut eum a maximo liberaret discrimine, a conjuratione nimirum dolis fabricata Reginae novercae conspirantis cum Uldila Episcopo Ariano hoc ipso anno tertio regni ejus.

XXXI.

Sed redeamus ad Francos, quos praeter bellorum infelices exitus hoc pariter anno afflixit non modicum regiae civitatis incendio: hoc enim anno decimo Childeberti Regis Parisiensis civitas conflagravit. Quae vero admiranda memoria digna tum acciderint, Gregorius ita narrat (b): Exiit autem in his diebus apud urbem Parisiacam mulier, quae diceret incolis: Fugite ab urbe, & scitote eam incendio concremandam. Quae cum a multis irrideretur, quod haec aut sortium praesagio diceret, aut vana aliqua somniasset, aut certe demonii meridiani haec instinctu proferret; respondit: Nequaquam est ita ut dicitis: nam in veritate loquor, quia vidi per somnium a basilica S. Vincentii venientem virum illuminatum tenentem manu cereum, & domos negotiatorum ex ordine succendentem. Denique post tertiam noctem quod haec mulier est effata, inchoante crepusculo, quidam e civibus accenso lumine in promptuarium est ingressus, assumptoque oleo ac caeteris quae necessaria erant, abcessit, lumine secus cupellam olei relicto. Erat autem domus haec prima seculi portam quae ad mediam diem pandit egressum: ex quo lumine apprehensa domus incendio concrematur, de qua & alia apprehendi coeperunt.

(a) Greg. hist. Fran. l. 8. c. 35. & 39.

(b) Greg. hist. Fran. l. 8. c. 33.

Incendium Parisiacum.

XXXII. S. Germanus liberatus in carcere.

Tunc diruente igne super vincos carceris, apparuit eis beatus Germanus, & comminatus trabem atque catenas quibus vinciti tenebantur, reserato carceris ostio, vincos abire permisit incolumes. Illi vero egressi, se ad basilicam S. Vincentii, in qua sepulchrum habebatur beati Antistiti, contulerunt. Igitur cum per totam civitatem hac atque illuc, flante vento, flamma ferretur, totisque viribus regnaret incendium, appropinquare ad aliam portam cepit, in qua B. Martini oratorium habebatur, quod ob hoc aliquando factum fuerat, eo quod ibi lepram maculosi hominis osculo depulisset. Vir autem qui eum intextis virgultis in sublime construxerat. Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS

qui est Reccaredi Regis III. annus, Uldila Episcopus cum Gostintha Regina (quae vidua erat Leuvigildi Regis) insidiatos Reccaredo manifestantur: & fidei Catholicae communionem, quam sub specie Christiana quasi sumentes proticiunt, publicantur. Quod malum in cognitionem hominum deductum, Uldila exilio condemnatur: Gostintha vero Catholicis semper infesta vita tunc terminum dedit.

rat, confisus in Domino, nec de B. Martini virtute diffusus, se resque suas intra ejus parietes ambivit*, dicens: Credo enim & fides mea est, quod repellat ab hoc loco incendium, qui saepe incendiis imperavit, & in hoc loco leprosi hominis cutem, osculo medente, purgavit. Appropinquante enim illuc incendio, ferebantur vari globi flammaram, qui percutientes parietem oratorii, protinus tebescebant.

* abdidit.

Clamabat autem populus viro ac mulieri: Fugite, o miseri, ut evadere possitis. Ecce jam ignium pondus super vos diruit: ecce faville incendii cum carbonibus tamquam validus imber ad vos usque descenditur: Egreddimini ab oratorio, ne cum eodem incendio concrememini. At illi orationem fundentes, nequaquam ab his vocibus movebantur. Sed nec mulier se unquam a fenestra, per quam interdum flamma ingrediebatur, amovit, quae erat spe firmissima de virtute beati Antistiti praemunita. Tanta itaque fuit virtus beati Pontificis, ut non solum hoc oratorium cum alumni proprii domo salvaret, verum etiam nec aliis domibus, quae in circuitu erant nocere flammis dominantibus permisisset: ibique cedit incendium, quod ab una parte pontis coeperat deservire. Ab alia vero parte tam valide cuncta conflagravit, ut annis finem imponeret: verumtamen Ecclesiae cum domibus suis non sunt adusta. Hucusque Gregorius de incendio, in quo Prophetae ille sermo locum habuit dicentis (c): Vox Domini intercedentis flammam ignis: cum videlicet ea potuit ignis comburere, quae Dei voluntate incendio damnata fuere: in reliquis vero suam vim flamma amisit. Addit his Gregorius (d), hoc anno natus filium Childeberti Regi, a Magnerico Treverensi Episcopo baptizatum, appellatum fuisse Theodobertum, de quo saepe dicendum inferius. Hic vero annus Childeberti Regis decimus numeratur.

XXXIII.

S. Martini Oratorium a flammis illaerum.

(c) Psal. 18.

(d) Greg. hist. Franc. l. 8. c. 37.

Quo pariter anno Smaragdi Exarchatus triennio evoluto, cum accepisset successorem Romanum Patricium; Severus Episcopus Aquilejensis cum tribus collegis Episcopis, qui metu vique coacti communicaverant cum Ecclesia Catholica per Joannem Episcopum Ravennatem, ad propria reversi, ab Episcopis Istriae non recepti, nec a populo honore habiti in pristinum schisma dilabuntur, Tria illa propugnantes jam ab Ecclesia Roma-

XXXIV.

M m m ma-

A num. XXXI. ad XXXIV. Incendium Urbis Parisiensis quo saviente Sanctus Germanus Parisiensis, quondam Episcopus apparuit illis, qui vinciti in carceribus tenebantur, eosque abire permisit incolumes, ut ex Turonensi lib. 8. cap. 33. narrat Baronius, non contigit anno X. Childeberti Regis, ut ipse Gregorius interpretatur. Jam enim a capite 31. de eade Sancti Pra-

XIII. Incendium Parisiacum. Incendium Parisiacum. Incendium Parisiacum.

(a) Paul. diacon. de gest. Long. l. 3. c. 11. mana damnata capitula. De his vero tantum hæc breviter Paulus diaconus (a): *Exacto anno e Ravenna in Gradum reversi sunt. Quibus nec plebs communicare voluit, nec ceteri Episcopi eos receperunt. Smaragdus autem Patricius suc-*

cessorem Romanum Patricium accipiens, Constantinopolim remeavit. Reliqua vero nempe de Conciliabulo schismaticorum in Mariano habito, suo loco dicemus.

Quin-

PAGIUS *Prætextati Episcopi Rotomagensis Gregorius egerat, quæ, ut infra videbimus juxta ipsum Gregorium patrata est anno ejusdem Regis XI. Quare licet annum XI. Childeberti Regis capite tantum 38. memorare incipiat, non dubitandum tamen, quin ad eundem annum pertineant, quæ a capite 31. ad 38. narrat; ideo-*

que quin *Theodobertus Childeberti filius, de cuius ortu loquitur Gregorius cap. 37. anno undecimo Childeberti in lucem prodierit. Quare anno DLXXXVI. & incendium illud contigit, & Theodobertus natus est. Sanctus Columba Abbas Hyensis ad Deum migravit, ut anno DLXV. ostendi.*

I. De Synodo Valentina.

Quingentesimus octogesimo nonus incipit annus sub septima Indictione: cum decimo Kalendas Julii, anno Guntheramni vigesimoquarto nondum abfoluto, celebrata est Synodus Valentina in Gallia decem & septem tantummodo Episcoporum: in qua pauperum causæ sunt cognitæ; sed & donationes factæ ab eodem Rege, sive Regina, atque filiabus ejus diversis Ecclesiis confirmatæ auctoritate Apostolica, subscriptionibus eorumdem munitæ sunt. Est de his ejusmodi decretum:

II. Regis & Regina-rum liberalitas.

Cum in urbe Valentina juxta Imperium gloriosissimi domini Guntheramni nostra mediocritas pro diversis pauperum querimoniis convenisset: id primo, auctore Deo, decrevimus sancendum, quod pro salute & anima suæ salvatione vel religionis statu censuimus opportunum: id est, ut quia predictus Rex per virum illustrem Asclepiodotum Referendum datis ad sanctam Synodum epistolis suis injunxit, ut quodcumque tam ipse, quam beatae memoriæ jugalis suæ Austrechildis Regina, vel filia eorum Deo sacrata puella, id est, bonæ memoriæ Clodeberga, vel Clodeildis locis sanctis contulissent, aut adhuc conferre decreverint, auctoritate Apostolica deberet sancta Synodus præfati titulo manuum suarum subscriptione firmare. Et tam laudabili devotioni non solum sacerdotalem, sed etiam divinam credimus posse conventiam conspirare.

III. Confirmatio donationum piarum.

Idcirco præfati constitutione, unanimi consensu, Deo medio, Synodus sancta decrevit, ut si quid basilicæ sancti Marcelli, vel sancti Symphoriani, vel quilibet Ann. Eccl. Tom. X.

buscumque locis, vel servientibus Deo per quascumque auctoritates, aut scripturarum epistolas præfatus dominus Rex, vel supra nuncupata jugalis sua filiaque eorum sive in ministerio altiorum, sive in quibuscumque speciebus, quæ ad divinum cultum pertinere noscuntur, contulisse vel adhuc conferre voluerint; neque Episcopi locorum, neque potestas regia quacumque tempora successura de eorum voluntate quicquam minorare aut auferre præsumant. Quod si quis hoc tempore temerare aut auferre præsumperit; velut necator pauperum, anathemate perpetui judicii divini plectatur, & veluti sacrilegii perpetrator, criminis sui reus, supplicii æterni teneatur obnoxius. Hucusque Patres, nec de eodem Valentino Concilio quicquam præterea invenitur. Emendandum vero, dum in titulo inscriptum illud habetur Indictione secunda: multum enim inter se pugnat, ut hæc acta sint vigesimoquarto Guntheramni Regis anno, & facta dicantur Indictione secunda: manifestus enim arguitur error, cum hic annus (ut dictum est) septimæ sit Indictionis.

Quo pariter anno aucta est Gallia novo martyre, nempe Prætextato Episcopo Rhotomagensi: qui diu multumque odio perfidæ Fredegundis exiliis fatigatus & afflictatus, nihil remittens sacerdotalis constantiæ in redarguendo perperam facta Principum, potissimum vero Fredegundem, ipsam quam alteram Jezabelem his temporibus Gallia passa est; ab eadem immisso tandem sicario, in Ecclesia ipsa ferro percussit: ac paulo post spiritum.

IV. S. Prætextati martyrium.

PAGIUS SÆC. VI. Olymp. 342. Anno Eræ Hispan. DCXXVII. A. C. 589. ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6082. ☉ 10. B. ☽ 1. P. 10. April. Indict. 7. JESU CHRISTI 589. PELAGII II. PAPÆ 12. MAURICII IMP. 8.

I. Postconfutatus.

IS annus hac formula notatus: VII. post Consulatum Mauricii Tiberii Aug. solius V. ut habet Auctor Chronici Alexandrini. A num. I. ad IV. Epocha Synodi Valentina, qua donationes factæ diversis Ecclesiis a Guntheranno Rege confirmantur, incerta. Sirmondus

illam in annum DLXXXIV. Cointius in annum DLXXXV. confert, & neuter aliquid in medium producit, quod rem certo definiat: circa alterutrum tamen annum Synodus illa X. Kalend. Junii habita. Valentina enim Constitutioni subscribere Episcopi septemdecim, & inter alios Sapaudus Arelatenfis, qui juxta Gregorium Turonensem obiit anno quingentesimo octogesimo sexto. Turonensis vero lib. 8. cap. 39. anno Childeberti Regis undecimo ejus mortem narrat. Quare Synodus Valentina tardius, quam anno illo celebrari non potuit. [1]

A num IV. ad VII. Turonensis lib. 8. cap. 31. de his verba facere incipit, quæ anno Childeberti Regis undecimo contingere, licet ante caput 38. ut anno superiori vidimus, annum illum XI. non exprimat. Et ratio est, quia ipsemet Gregorius eodem libro cap. 20. loquens de

III. S. Prætextatus Episcopi Rhotomagensis occiditur.

NOTE [1] Quid si Valentina hæc Synodus referatur ad annum 583. Non est utique attendenda ejus inscriptio, quam nec Sirmondus nec Cointius plurimi fecerunt. Sed annus 583. diem X. Kal. Junii cum Dominica jungebat; quod neque cum anno 584. neque cum anno 585. congruit. Videant docti utram conjectura hæc nostra præponderet aliorum opinioni, quam nullam nec argumentum nec conjectura fulcit. MANSI

CHRISTI
589.PELAGII PAP. II.
12.MAURITII IMP.
4.

ritum Deo reddidit. Ita plane secundum S. Ambrosii sententiam, utilius Principes Episcopos odio prosequuntur, quam illecebris blandiuntur. Ad coronam enim suorum sacerdotum permittit Deus Caelestios Principes insanire, furereque adversus eos: quo quid in eis intus virtutis lateat, foris appareat; & qui in vasis fistilibus thesaurus occultabatur, in multorum utilitatem effundatur; & lumen quod reconditur in lagenis militum Gedeonis, iidem perfractis, foris appareat, quo sancta Dei illustretur Ecclesia. Res autem gesta a Gregorio Turonensi ita describitur (a):

(a) Greg.
l. 8. c. 31.V.
Redarguit
Reginam
Prætextatus
Episcopus.

Dum hæc agerentur, & Fredegundis apud Rhotomagensem urbem commoraretur, verba amaritudinis cum Prætextato Pontifice habuit, dicens, venturum esse tempus, quando exilia, in quibus detentus fuerat, reviseret. Et ille: Ego semper & in exilio & extra exilium Episcopus fui, sum, & ero. Nam tu non semper regali potentia perfrueris. Nos ab exilio provehimur, tribuente Deo, in regnum: tu vero ab hoc regno demergeris in abyssum. Rectius enim erat tibi, ut stultitia relicta atque malitia, qua semper fervens, abstraheris; ut & tu vitam adipisceris æternam, & parvulum quem genuisti, adducere ad legitimam posses atatem. Hæc effatus, cum verba illius mulier graviter acciperet, se a conspectu ejus felle fervens abstraxit.

VI.
A Sicario
percutitur
Episcopus

Adveniente autem Dominica resurrectionis die, cum sacerdos ad implenda Ecclesiastica officia ad Ecclesiam maturius properasset, antiphonas juxta consuetudinem incipere per ordinem cepit. Cumque inter psallendum Formulæ decumberet: crudelis adfuit homicida, qui Episcopum super Formulam quiescentem, extracto e baltheo cultro, sub ascella percussit. Il-

PAGIUS

de Synodo secunda Matisconensi testatur, eidem Prætextatum Rotomagensem Episcopum interfuisse, cui & subscriptus reperitur. Cum itaque ea Synodus mense Novemb. anni Christi DLXXXV. annoque X. Childeberti Regis celebrata fuerit, Sancti Prætextati Martyrium, quod die Paschatis contigit ad annum DLXXXVI. & Childeberti Regis undecimum necessario referendum. Scribit Turonensis cap. 31. adveniente Dominica Resurrectionis die, cum Sacerdos ad implenda Ecclesiastica officia ad Ecclesiam maturius properasset, adfuisse homicidam, qui Prætextatum occidit. Cointius, qui recte eo Christi anno Martyrium illud consignavit, observat, anno DLXXXVI. diem sextum Kalendas Martias, quo colitur Prætextatus, in diem Dominicam incidisse, indeque deducit, Turonensem per diem Resurrectionis Dominica non intelligere solemnitatem Paschalem, sed diem Dominicam, quia, inquit, singulis diebus Dominicis memoria Resurrectionis Dominica celebratur. Sed jam plurimis exemplis demonstravi, Sanctos

le vero vocem emittens, ut clerici qui aderant adjuvarent, nullius auxilio de tantis astantibus, est adiutus. At ille plenas sanguine manus super altarium extendens, orationem fundens, & Deo gratias agens, in cubiculum suum inter manus fidelium deportatus, in suum lectulum collocatus est. Statimque Fredegundis cum Beppoleno Duce & Ansovaldo adfuit, dicens: Non oportuerat nobis ac reliquæ plebi tuæ, o sancte sacerdos, ut ista tuo cultui evenirent. Sed utinam indicaretur qui talia ausus est perpetrare, ut digna pro hoc scelere supplicia sustineret. Sciens autem eam sacerdos hæc dolose proferre, ait: Et quis hæc fecit, nisi is qui Reges interemit, qui sæpius sanguinem innocentem effudit, qui diversa in hoc regno mala commisit? Respondit mulier: Sunt apud nos peritissimi medici, qui huic vulneri mederi possunt: perimite ut accedant ad te. Et ille: Jam, inquit, me Deus præcepit de hoc mundo vocari: nam tu, qua his sceleribus princeps inventa es, eris maledicta in sæculo, & erit Deus ultor sanguinis mei de capite tuo. Cumque illa discederet, Pontifex ordinata domo sua, spiritum exhalavit. Ad quem sepeliendum Romacharius Constantinae urbis Episcopus advenit. Addit Gregorius de necato ab eadem Regina seniore quodam ejusdem Ecclesie Rhotomagensis, cum ipse eidem necem sanctissimi Antistitis exprobrasset: agitque demum de successore eidem subrogato Melantio. Porro quem perfida Fredegundis in Ecclesia occidi fecit, coluit temper Ecclesia Catholica martyrem, eundemque inter martyres scriptum anniversaria memoria celebrat. Quomodo autem facinus ab interfecitore palam factum sit, idem Gregorius in rebus gestis Francorum anni hujus qui est (b) Greg. hist. Fran. l. 8. c. 41. decimus Childeberti Regis, refert (b): Jam

aliis diebus, quam quibus, mortui sunt, sæpius celebrari; quod eo magis de Sancto Prætextato dicendum, quo in nullo antiquo Martyrologio ejus nomen legitur, nequidem in Romano Gregorii XIII. jussu edito. Quare quando Prætextatus inscriptus est Martyrologio Romano ad diem XXIV. Februarii a Baronio, & ante eum a Galensio, Canisio, & Molano Martyrologio Usuardi, dies quo passus erat, ignorabatur, ideoque die XXIV. Februarii aliqua hujus Sancti Reliquiarum Elevatio aut Translatio facta fuerat. Præterea Turonensis diserte diem Dominica Resurrectionis memorat; cum tamen dies Dominicales eo nomine nunquam insigniat. Hinc lib. 6. cap. 25. anno VIII. Childeberti Regis ait: Eridio Kalendas Februarias cum die Dominico signum commatum fuisset, &c. Prætextatus itaque die XIV. Aprilis, in quem anno DLXXXVI. Pascha incidit, Martyrio coronatus est, agente Fredegunde Regina, quam is ad meliora convertere conatus fuerat, ut ex Gregorio citato Baronius narrat.

A num.

CHRISTI
589.PELAGII PAP. II.
12.MAURITII IMP.
4.VII.
De conversione
Gothorum.

Jam vero magna instans causa e Galliis in Hispanias nostram evocat orationem. Felix plane hic ille annus, Deo placabilis & acceptabilis ab omnibus prædicandus, quo Dei benignitas respexit tandem propitia Gothorum gentem; cum e tenebris eam transtulit in regnum lucis. Quæ enim a temporibus Constantii Imperatoris, a pravis doctoribus in transferum acta gens Gothorum fuit; præceps per devia ferebatur, eoque sine metu securior, quo ex beneficiis a Deo acceptis se remunerationem consecutam de impietate putabat. Quod enim ipsa gens Gothica in Italia, Gallia, Hispania, & Africa suum populum propagasset, & regna subegisset externa, hæc cuncta recte quam putabant religioni ferebant accepta: nam & quod Orthodoxorum provincias suæ ipsorum Deus subiecerat potestati, totum id Dei iræ ulciscens impios tribuebat. Hæc illis signa fuere pro doctrina atque miraculis, quibus se Catholicis religione præstare jactabant, exultabantque veluti de Dei vero cultu securi, insultabantque piis, veluti a Deo eos ob impietatem affligente rejectis.

VIII.

(a) 1. Cor.
4. vs. 49.

Ut igitur tanta erroris offusi caligine, tamque profundis meris tenebris ignorantie veritatis lumen agnoscerent, illius tantum fuit opus, qui de tenebris facit splendescere (quod ait Apostolus a) lumen suum, & illius qui vincis dicit, Exite, & his qui in tenebris, Revelamini: Domui ille fera corda tandem, (uoque subegit jugo cervices ferreas; egitque magno miraculo, ut qui jugum impofterant Romanis semper indomitis, iidem Romanæ subicerentur Ecclesie vincis non ferro sed fide: idque præcipue per sanctissimum Leandrum Hispanensem Episcopum, aliosque sacros Hispaniarum Antistites, vigiles, fortesque fidei Orthodoxæ cultores: quorum industria atque labore factum est secundum illud propheticum vaticinium; (b) ut quæ erat arida esset in stagnum, & sitiens in fontes aquarum; & ubi erat cubile draconum, vivretur viror calami & junci, & semita esset ibi, vocareturque via sancta, ut non transiret per eam polluti: squalensque vepribus Ecclesia Hispania conversa fuerit in paradysum Domini, qui gratiarum irriguis fecundatus redderet fructum centuplum, factus ager plenus benedictionibus

PAGIUS
IV.
Concilium
Toletanum III.

A num. VII. ad XLVI. Hoc anno, præsentate Reccaredo Visigothorum Rege Catholico, Concilium III. Toletanum, omnium Nationalium quotquot unquam fuerunt in Hispania celebratum, celebratum, anno quarto regnante gloriosissimo Domino Reccaredo Rege, die octavo Iduum Majarum, Era DCXXVII. ut in eadem Synodo legitur. Reccaredus Leuvigildo patri successerat anno DLXXXVI. post diem XIII. men-

ejus. Sed narrationem rerum gestarum aggrediamur.

Ubi coronato feliciter Hernenegildo martyrio, Reccaredus post patris obitum regnans Catholicam fidem (ut dictum est) profiteri cepit; ad hoc ipsum hortatus est Gothos Episcopos ac pariter magistratus & populum: factumque Dei gratia, ut per paucis exceptis, omnes eandem cum Rege, abdicata hæresi Ariana, Catholicam fidem profiterentur: cujus rei causa, ut cuncta solide stabiliret, universale totius Hispaniæ voluit Concilium celebrari. Sic igitur hoc anno a Christo Domino quingentesimo octogesimo nono, qui est quartus annus ipsius Reccaredi Regis Visigothorum in Hispania, conversionis ipsius ab Ariana perfidia ad Catholicam veritatem, celebrata est Synodus Toletana, quæ tertia ordine ponitur, cui interfuerunt Episcopi circiter septuaginta, ex quibus pauci per legatos suam præsentiam exhibuere, iidemque ex omnibus Hispaniarum provinciis, immo & Galliæ ejus partis quæ apud Narbonensem provinciam subiecta erat Gothis, ut ex Episcoporum subscriptione apparet. Non sine scientia atque consensu simulque auctoritate Pelagii Papæ generale hoc celebratum esse Concilium, ex eo intelligi potest, dum Lucas Tudensis ait, S. Leandrum huic interfuisse & præfuisse legatione functum pro Romano Pontifice, quod absque controversia credi debet, cum certum sit ex his quæ sæpe superius dicta sunt, Romanos Pontifices tum in aliis, tum in Hispaniarum provinciis vices suas delegare consuevisse eminentioribus earum Ecclesiarum Episcopis. Certe quidem præter S. Leandrum, qui magis spectatus esset hoc tempore inter Hispanos Episcopos, neminem scimus. Sed ad ipsa Concilia Acta pernoscenda, ex quibus complura sunt quæ Annalibus his inseri debeant, veniamus. Est quidem ipsorum istiusmodi exordium (c):

Synodus
Tolet. III.Auctori-
tate Rom.
Pont.
Concilium
habituam.(c) Tom.
2. Conc.
edit. nova.X.
De tempore
generalis
Concilii
Toletani.

In nomine Domini nostri Jesu Christi anno quarto regnante gloriosissimo atque piissimo & Deo fidelissimo domino Reccaredo Rege, die octavo Iduum Majarum, Era sexcentesima vigesima septima, hæc Synodus habita est in civitate regia Toletana ab Episcopis totius Hispaniæ & Galliæ numero septuaginta duobus, &c. De hac

sis Aprilis, & ante diem octavam mensis Maii, ut suo loco ostendi. Hujus Concilii Epocha Baronium, Bollandum ad diem XIII. Martii in Commentario prævio ad Vitam Sancti Leandri Episcopi Hispanensis, aliosque Viros doctissimos, qui initium Reccaredi Regis male collocarunt, mirum in modum torfit; unde suspicati sunt, errorem irrepisse, vel in annum IV. Reccaredi, vel in annum Era DCXXVII. Ve-

(a) Idor. hac eadem Synodo hæc S. Idorus (a): In ipſis regni ſui exordiis Catholicam fidem adeptus, totius Gothicæ gentis populos inſoliti erroris labe deterſa, ad cultum rectæ fidei revocavit. Synodum etiam ad condemnationem Ariana hæreſis congregavit: cui Concilio idem glorioſiſſimus Princeps interfuit, ſuaque id præſentia & ſubſcriptione firmavit. Hæc Idorus.

XI. Extat ipſa Synodus, canoneſque vigintitres in ea editi, necnon fidei profefſio ſinceriffima, itemque Regis Reccaredi edictum; de quibus omnibus agemus per ſingula. Primum vero omnium oportunitum putamus hic intexere ſermone a S. Leandro horum omnium præcipuo architecto tunc temporis habitum de eorumdem converſione Gothorum; quem licet alii ponant in fine Synodi, nos (ſicut reperimus in ſcripto codice bibliothecæ Sfortianæ, ex quo excerptimus) ante Synodum poſitum hic eodem ordine ponendum putamus, quo auctor licet ſtylo inculto, erudito tamen, veluti rudi raſtro vertit auri fodinam: cujus rei gratia putamus hæc carius accipienda, quo ſimplicius atque fidelius dicta leguntur, haud probantes eum qui cultiori ſermone eandem orationem illuſtrandam putavit (b) minime hæc ex parte de antiquitate (pace ipſius dixerim) bene meritus. Ipſe autem ſermo ſic ſe habet:

(b) Joan. Marian. Hiſpan. l. 5. c. 5.

XII. Oratio Leandri de converſione Gothorum.

Fæſtivitatem hanc omnium eſſe ſolemniorem feſtivitatum, novitas ipſa ſignificat. Quoniam ſicut nova eſt converſio tantarum plebium cauſa: ita & nobilitiora ſunt ſolito Eccleſiæ gaudia. Nam multas ſolemmitates per anni decurſum celebrat Eccleſiæ; in quibus tamen ſi habet gaudia conſueſta, nova vero, ſicuti in hac, non habet. Aliter enim gaudet de rebus ſemper poſſeſſis, aliter de lucris magnis his nuper inventis. Pro qua re & nos majoribus gaudiis elevamur, quia repente novos Eccleſiam parturiſſe populos intuemur; & quorum aſperitate quondam gemebamus, de eorum nunc gaudemus credulitate. Ergo materia gaudii noſtri, tribulationis præteritæ occaſo fuit. Gemebamus, dum gravaremur, dum exprobraremur: ſed gemitus illi id egerunt, ut hi, qui per infidelitatem nobis erant ſar-

PAGIUS

Verum citatæ temporariæ notæ, quæ in omnibus Conciliorum editionibus leguntur, & ex iis, quæ habentur in Conciliis Hiſpalenſi & Caſarauguſtano II. confirmantur, minime ſolicitandæ, ut fatetur Bollandus, qui ſubdit; Reccaredum arbitramur poſt Martyrium Sancti Hermengildi aſumptum in conſortem Regni a patre Leovigildo, ſaltem ante diem VII. Iduum Martiarum, atque ita in Conciliis numerari annos ejus: quos a morte patris ſolum cepit digere Sanctus Idorus, ne Chronicon Gothorum inturbaretur.

V.

At conjecluram hanc ipſemet Idorus in Chro-

cina, ſerent noſtra per ſuam converſionem corona. Hoc enim gratulative profert in psalmis ſanctæ Eccleſiæ, dicens: In tribulatione dilataſti me. Et Sara dum ſæpe a Regibus concupiſcitur, nec maculam pudicitie ſentit, & Abraham cauſa pulchritudinis ſuæ divitem facit; ab ipſis Regibus Abraham ditatur, a quibus Sara concupiſcitur.

Condigne ergo Eccleſia Catholica gentes quas ſimul ſenſerit fidei ſuæ decore affici, ad ſui eas ſponſi, hoc eſt, Chriſti lucra traducit; ut per ea regna virum ſuum divitem reddat, per quæ ſe inquietari præſenſerit. Sic enim, dum ex vitio laeſſitur, vel invidentium dentibus mordetur: dum premiur, eruditur; dum inſectatur, dilatur: quoniam patientia ſua æmulatores ſuos aut ſuperat, aut lucratur. Dicit enim ad eam divinus ſermo (c); Multæ filie congregaverunt ſibi divitias, in vero ſupergreſſæ ſunt univerſas. Sed non mirum, quod hæreſes filie dicuntur: ſed attendendum, quod loco ſpinarum ponuntur. Filia ſunt, eo quod ex ſemine Chriſtiano generantur; ſpinæ ſunt, eo quod foris Adem e Dei paradifo, hoc eſt, extra Catholicam Eccleſiam nutriuntur. Et hoc non conjeclura ſenſuum noſtrorum, ſed Scripturæ divine auctoritate probatur, dicente Salomone (d): Sicut lilium inter ſpinas, ſic amica mea inter filias. Ergo ne magnum vobis videretur, quod hæreſim dixerim filias, continuo eas nominat eſſe ſpinas: hæreſes, inquam, quæ aut in aliquem angulum mundi, aut in unam gentem inveniuntur verſari: Eccleſiæ vero Catholica ſicut per totum mundum tenditur, ita & omnium gentium ſocietate conſtituitur. Certe ergo hæreſes in cavernis quibus latent, cogregant ex parte divitiarum: Eccleſia autem Catholica in ſpecula totius mundi locupletata ſupergreditur univerſas.

XIII. Creſcit Eccleſia ex perfectione.

(c) Psal. 33.

(d) Cant. 11.

Exulta ergo & letare Eccleſia Dei; gaude & conſurge in unum corpus Chriſti, induere fortitudinem tuam, & júbila exultatione: quoniam tui mærores in gaudium ſunt mutati, & triſtitia habitus in amictum lætitiæ verſus eſt. Ecce repente oblita ſterilitatis & paupertatis tuæ, uno partu populos innumeros genuiſti Chriſto tuo: nam diſpendiis tuis proficiſ, tuoque

XIV. De gaudio Eccleſiæ ob hæreticorum converſionem.

Hoc anno celebratum.

Hoc

que damno ſubcreſcis: tantus denique eſt ſponſus tuus, cujus imperio regeris, ut dum te patiatur depradari ad modicum, ruruſum & prædam tuam ad te reducat, & hoſtes tuos tibi conquirit. Sic autem agricola, ſic piſcator, dum lucra attendit futura, quæ ſeminat, & quem hano ille dat cibum, non imputat damnum. Tu proinde jam ne fleas, ne lugeas, temporaliter quosdam receſſiſſe a te, quos cernis cum magnis lacrymis rediſſe ad te. Exulta merito fide eſto robuſta, dum quæ recolis olim reprimiſſa, nunc cernis fuiſſe completa. At enim in Evangelio ipſa Veritas (a): Oportebat Chriſtum mori pro gente, & non tantum pro gente, ſed ut filios Dei, qui erant diſperſi, congregaret in unum. Tu profecto in psalmis clamas (b), odientibus pacem dicentibus Magnificatæ Dominum mecum, & exaltemus nomen ejus in unum. Et ruruſum (c): In conveniendum populos in unum, & regna ut ſerviant Domino.

(a) Joan. 11.

(b) Psal. 33.

(c) Psal. 101.

XV. De labore fruſtus colligit.

*adridentes

XVI.

(d) Joan. 10.

PAGIUS VI. Geſti in Concilio Toletano III.

Quam dulcis ſit charitas, quam delectabilis unitas, non neſciens per Prophetica vaticinia, per Evangelica oracula, per Apoſtolica documenta, nonniſi connexionem gentium prædicat, nonniſi unitatem populorum ſuſpirat, nonniſi pacis & caritatis bona diſſeminat. Letare ergo in Domino, eo quod non ſis fraudata a deſiderio tuo: nam quos tanto tempore gemitu triſti & oratione continua concepiſti, nunc poſt glaciæ hiemis, poſt duritiam frigoris, poſt aſteritatem nivis velut jucunditatem agrorum frugem & lætos verni flores, vel adhaerentes * vinearum ſtipitibus palmites, repente in gaudio peperiſti.

Ergo, fratres, tota hilaritate animi exultemus in Domino, & jubilemus Deo ſalutari noſtro. Hæc de cætero pro eis quæ jam oblata ſunt, ea quæ adhuc expectantur implenda, vera eſſe credamus. Quæ enim præſata ſunt, Domino dicente (d): Alias oves habeo, quæ non ſunt ex hoc ovili, & illas oportet me adducere, & fiet unus grex, & unus paſtor: ecce con-

tuemur fuiſſe completa. Pro qua re non dubitemus totum mundum poſſe in Chriſtum credere, atque ad unam Eccleſiam convenire: quoniam ruruſum ipſo teſtificante didicimus Evangelio (e): Et prædicabitur (inquit) hoc Evangelium regni in univerſo Orbe in teſtimonio omnibus gentibus; & tunc (inquit) veniet conſummatio. Si ergo remanſit pars aliqua mundi, vel gens barbara, quam fides non irradiavit Chriſti; profecto credituram, atque in unam Eccleſiam eſſe venturam, nullo modo dubitemus, ſi ea quæ Dominus dixit, vera eſſe putamus.

De converſione totius orbis ſpes concepta. (e) Mat. 24.

Ergo, fratres, reſpoſita eſt loco malignitatis bonitas, & errori occurrit veritas; ut quia ſuperbia linguarum diverſitate ab unione gentes ſeparaverat, eas ruruſum gremio germanitatis colligeret caritas: & quemadmodum unus poſſeſſor eſt mundi Dominus, ita & poſſeſſionis ejuſdem unum cor & unus animus. Pete a me (ait f) & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & poſſeſſionem tuam terminos terræ. Propterea & ex uno homine propagatum eſt omne genus humanum, ut qui ex illo uno procederent, unam ſperarent unitatem & quærerent & diligenter. Ordo ergo naturalis expoſcit, ut qui ex uno homine trahunt originem, mutuam retineant caritatem; nec diſſentiant a ſidei veritate, qui non diſtinguntur naturali propagine. Hæreſes vero ut diſiſiones e fonte emanant vitiorum: unde quicumque ad unitatem venit, ex vitio ad naturam redit: quia ſicut natura eſt fieri ex pluribus unitatem, ſic eſt vitii fraternitatis vitare dulcedinem. Erigamur ergo tota mente in gaudio; ut quæ gentes ſtudio decertandi perierant, ſimul & in amicam Chriſti unam Eccleſiam percurrant, in quam eas ruruſum reducit & concordia caritatis.

XVII.

(f) Ps. 2.

De hac profecto Eccleſia vaticinatur Propheta, dicens (g): Domus mea domus orationis vocabitur omnibus gentibus. Et iterum: Erit (inquit) in noviffimis diebus præparatus mons domus Domini in vertice montium, & elevabitur

XVIII. (g) Iſai. 2.

De Eccleſia prophetica Vaticinia.

Synodalis negotii penes Sanctum Leandrum Hiſpalenſis Eccleſiæ Episcopum, & Beatiffimum Eutropium Monafterii Servitani Abbatem fuit. Perperam tamen Biclarienſis annus VIII. Mauricii cum quarto Reccaredi conjungit, non advertens Concilium Toletanum III. coactum eſſe die VIII. menſis Maii, qua die Era DCXXVII. ſeu anno Chriſti currenti annus VII. Mauricii adhuc in curſu erat; niſi forte Biclarienſis annos Mauricii & Reccaredi ab eodem die ac menſe repetat.

Paulo poſt laudata verba ſubjungit Biclarienſis Abbas: a vigefimo Conſtantini Principis anno, quo tempore hæreſis Ariana initium ſumpſit, uſque in octavum annum Mauricii Principis Romanorum, qui eſt Reccaredi quartus Regni annus, anni ſunt CCLXVI, quibus Eccleſia Catho-

VII. Dogma Ariantum in Hiſpania minatum.

CHRISTI
589.PELAGII PAP. II.
12.MAURITII IMP.
4.

zur super colles, & fluent ad eum omnes gentes, & ibunt populi multi, & dicent: Venite ascendamus ad montem Domini, & ad domum Dei Jacob. Mons enim Christus est: domus Jacob una Ecclesia est ejus, ad quam & gentium concursus & populorum pronunciat confluere conventum; de qua rursus in alio loco dicit propheta (a): Surge illuminare Hierusalem, quia venit lumen tuum, & gloria Domini super te orta est, & ambulabunt gentes in lumine tuo, & Reges in splendore ortus tui. Leva in circuitu oculos tuos & vide. Omnes isti congregati sunt, & venerunt tibi, & edificabunt (inquit) filii peregrinorum muros tuos, & Reges eorum ministrabunt tibi. Qui ut notesceret, que ventura essent genti vel populo, que ab unius Ecclesie communione recidissent, secutus est: Gens enim & regnum, quod non serviet tibi, peribit.

(a) Isa. 60.

(b) Isa. 55.

XIX.
De unitate
Eccl.

Alio denique loco similiter ait (b): Ecce gentem, quem nesciebas, vocabis; & quos non cognoveras, ad te current. Unus est enim Christus Dominus, cujus est una per totum mundum Ecclesia sancta possessio: ille igitur caput, & ista corpus; de quibus in principio Genesis dicitur: Erunt duo in carne una; quod Apostolus in Christo intelligit & in Ecclesia. Dum ergo ex omnibus gentibus Christus unam vult habere Ecclesiam: quicumque extraneus est ab ea, licet Christi nomine nuncupetur, Christi tamen corporis compage non continetur. Hæresis enim, que respuit Catholicæ Ecclesie unitatem, eo quod adulterino amore diligit Christum, non uxoris, sed concubine obtinet locum: quoniam re vera duos dixit Scriptura esse in carne una, videlicet Christum & Ecclesiam, quo locum meretrix nullum invenit tertium. Una est (ait Christus) amica mea, columba mea, una est sponsa mea, una est genitricis sue filia. De qua item eadem Ecclesia pronunciat, dicens: Ego dilecto meo, & dilectus meus mihi. Quærant nunc hæreses a quo constuprentur, vel cujus sint postribulum factæ: quoniam ab immaculato toro recesserunt Christi, a quo quanto pretiosam ef-

PAGIUS

lica hujus hæresis infestatione laboravit: sed favente Deo vicie, quoniam fundata est supra petram. Annus XX. Constantini Magni die XXV. mensis Julii anni CCCXXV. inchoatus est, ab eoque ad præsentem Christi annum, quo octavus Mauricii absolvitur intercurren an. CCLXXVI. utrimque sc. incompleti. Quare Biclariensis Abbatibus Chronicon usque ad sequentem Christi annum inclusive perducitur, quo sequentia que narrat contingere, licet Baronius num. XLV. ea cum præsentem anno alliget. Argimundus, qui Regnum assumere cupiebat, primum verberibus interrogatus, deinde turpiter decalvatus, post hæc dextra amputata, exemplum omnibus in Toletana Urbe a se sedens pompizans dedit, & docuit sanctos Domini non esse superbos, ut in sine

se novimus consuetudinem charitatis, tanto Dominum hac celebritate laudemus, quod gentes, pro quibus sanguis fusus est uni-genti sui, non est passus extra unum ovile, diaboli dentibus devorari.

Lugeat igitur veterosus prædo, suam prædam amississe: quia impletum videmus, quod Propheta vaticinante audivimus. Equidem (inquit c) & captivitas a forti tollitur; & quod ablatum fuerat a robusto salvatur. Arietem enim discordiæ, quem fabricaverat diabolus, pax Christi destruxit: & domus, que divisione in mutuum certabat cadem, uno jam Christo lapide angulari conjungitur. Dicamus ergo omnes (d): Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Nullum enim præmium charitati compensatur, inde omni gaudio præponitur: quia pax & charitas facta est, que omnium virtutum obtinet principatum. Superest autem ut unanimiter unum omnes regnum effecti; tam pro stabilitate regni æterni, quam pro felicitate celestis Dominum precibus adeamus; ut regnum & gens, que Christum glorificat in terris, glorificetur ab illo non solum in terris, sed etiam in caelis. Amen. Ita peroravit ante Synodum sanctus Leander simplici & impolito stylo (ut sæculi hujus barbarie silvescentis conditio ferebat) sed divina scientia valde referto & sapientia mirifice exornato, instar arboris licet cortice durioris, tamen pomorum pendulorum fecunditate pulcherrimæ.

Congregatis igitur in unum sanctis Episcopis, Reccaredus Rex & ipse in eadem Synodo coram Patribus sermonem: nam ejusdem Synodi hæc habent Acta (e): Cum pro fidei sinceritate idem gloriosissimus Princeps omnes regimini sui Pontifices in unum convenire mandasset, ut tam de ejus conversione, quam de gentis Gothorum innovatione in Domino exultarent, & divinæ dignationi pro tanto munere gratias agerent: sanctissimus idem Princeps sic venerandum Concilium alloquitur, dicens:

Non incognitum reor esse vobis, reverendissimi sacerdotes, quod propter instauran-

fui Operis scribit Biclariensis. Vide dicenda anno DXCI. num. V. & anno DXCIII. num. III. Eminentissimus Cardinalis de Aguirre in Notitia Concil. Hispaniæ pag. 95. refert, se habere Additionem incerti Auctoris ad istud Chronicon, completentem gesta ab anno Christi DCI. usque ad DCCXLII. quam se in lucem emissurum pollicetur.

Hoc itaque anno Reccaredus Rex Gothos & Sævos ad Orthodoxam fidem convertit, Synodumque Toletanam III. haberi præcepit, in qua scripti anathematismi XXIII. ac Canones totidem, quibus subicitur Edictum ejusdem Regis de confirmatione Synodi, que omnia concluduntur Homilia Sancti Leandri in laudem Ecclesie ob conversionem gentis Gothorum. Sanctus

XX.

(c) Isa. 49.
De gaudi-
o & pace
Eccle-
siæ luget
Diabolus.

(d) Luca 2.

XXI.

(e) Synod.
Tolet. 3. t.
2. Conc.

XXII.

VIII.
Gothi per
annos
CCXIII.
eo dogma
te infecti.CHRISTI
589.PELAGII PAP. II.
12.MAURITII IMP.
4.Regis ora-
tio in Sy-
nodo ha-
bita.

randam disciplina Ecclesiastica formam ad nostræ vos serenitatis præsentiam evocaverim. Et quia decursis retro temporibus hæresis imminens in tota Ecclesia Catholica agere Synodica negotia denegavit: Deus, cui placuit per nos ejusdem hæresis obicem depellere, admonuit instituta de more Ecclesiastica reparare. Ergo sit vobis jucunditatis, sit gaudii, quod nos canonicis prospectu Dei per nostram gloriam ad paternum reducit terminos. Prius tamen admonet pariter & exhortor, jejuniis vos, & vigiliis atque orationibus operam dare, ut ordo canonicus, quem a sacerdotalibus sensibus detraxerat longa atque diuturna oblivio, quo atas nostra se nescire fatetur, divino vobis dono rursus pateat. Hæc Rex Reccaredus est prælocutus in Synodo. Sed postea Acta: Ad hæc autem gratias Deo agentes, & religiosissimo Principi universono Concilio laudibus acclamante, triduanum est exinde prædicatum jejunium. Sed cum octava Iduum Majorum in unum cœtum Dei sacerdotes adessent, & oratione præmissa unusquisque sacerdotum competentis loco resedisset; ecce in medio eorum adfuit serenissimus Princeps, sequens cum Dei sacerdotibus orationi communicans, divino deinceps flamine plenus sic ad loquendum exorsus est: dicens:

XXIII.
Rex ad
Synodum
verba fa-
cit.

Non credimus vestram latere sanctitatem, quanto tempore in errore Arianorum laborasset Hispania, & non multos post decessum genitoris nostri dies, quibus nos vestra beatitudo fidei sanctæ Catholicæ cognovit esse sociatos, credimus generaliter magnum & æternum gaudium habuisse. Et ideo, venerandi Patres, ad hanc vos peragendam congregandos decrevimus Synodum, ut de omnibus nuper advenientibus ad Christum, ipsi æternas Domino gratias deferatis. Quicquid vero verbis apud sacerdotium vestrum nobis agendum erat de fide atque spe nostra, quam gerimus, in hoc tomo conscripta atque allegata notescimus. Relegatur ergo in meatu vestri tomi, ut in judicio Synodali examinatus, per omne succiduum tempus gloria nostra ejusdem fidei testimonio decorata clarescat. Hæc Princeps. Pergunt Acta: Susceptus est autem ab omnibus Dei sacerdotibus, offerente Rege, sacrosanctæ fidei tomi, & pronunciantes Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS

stus Isidorus in Chronico Gothorum refert, Athanaricum Gothorum Regem anno XIII. Imperii Valentis, Era CDXV. anno scilicet Christi CCLXXVII. Legatos ad hunc Imperatorem misisse, & ab eo Doctores, qui suos Christianam fidem edocerent, postulasse, ac Valentem, qui Arianus erat, in eam gentem virus pestiferum transfudisse: Cujus blasphemiam, inquit, malum per discessum temporum, Regumque successu annis decem tredecim tenuerunt, qui tandem reminiscens salutis suæ, renuncia-

Notario clara voce, recensitus est ita. XXIV. Quamvis Dominus Deus omnipotens pro utilitatibus populorum, regni nos culmen subire tribuerit, & moderamen gentium non paucarum regni nostræ cura commiserit; meminimus tamen nos mortalium conditione perstringi, nec posse felicitatem futura beatitudinis aliter promereri, nisi nos cultui veræ fidei deputemus, & conditori nostro saltem confessione, qua dignus est ipse, placeamus. Pro qua re, quanto subditorum gloria regali extollimur, tanto providi esse debemus in his que ad Deum sunt, vel nostram spem augere, vel gentibus nobis a Deo creditis consulere.

Ceterum quid pro tantis beneficiorum collationibus omnipotentis divinæ valeamus tribuere, quando omnia ipsius sunt, & bonorum nostrorum nihil egeat, nisi ut eum sic tota devotione credamus, quem admodum per Scripturas sacras se ipse intelligi voluit, & credi præcepit: id est, ut consteamus Patrem qui genuerit ex substantia sua Filium sibi coequalem & coæternum, non tamen ut idem sit natus & genitor, sed persona alius sit Pater quem genuit, alius sit Filius qui fuerit generatus, unius tamen uterque substantiæ in divinitate subsistat: Pater ex quo sit Filius, ipse vero ex nullo sit alio: Filius qui habeat Patrem, sed sine initio & sine diminutione in ea qua Patri coequalis & coæternus est, divinitate subsistat. Spiritus sanctus a nobis constituendum est & prædicandum a Patre & Filio procedere, & cum Patre & Filio unius esse substantiæ, tertiam vero in Trinitate Spiritum sanctum esse personam, qui tamen communem habeat cum Patre & Filio divinitatis essentiam. Hæc enim sancta Trinitas unus est Deus, Pater & Filius & Spiritus sanctus, cujus bonitate (omnis licet bona sit condita creatura) per assumptam tamen a Filio humani habitus formam, & damnata progenie reformamur in beatitudinem præstinam. Sed sicut veræ salutis indicium est, Trinitatem in unitate, & unitatem in Trinitate sentire: ita erit consummata justitia, si eandem fidem intra universalem Ecclesiam teneamus, & Apostolicam unitatem in Apostolico positi fundamento servemus.

N n n Ta

verunt inolite perfidia, & Christi gratia ad unitatem fidei Catholica pervenerunt. Verum annus Eræ mendose ibidem descriptus, annusque Valentis XIII. tantum retinendus; cum, ut Tomo superiori anno CCCLXXVI. jam ostendi, Gothi eo anno in Thracia seu in Mœsia Partibus a Valente suscepti fuerint, & ut testatur Sozomenus lib. 6. cap. 37. & Theodoretus lib. 4. cap. 37. scdam ejus ac communionem amplexi sint. Quare anni illi CCXIII. ab anno CCCLXXVI. deducendi, & fere completi numerandi.

XXIV.

XXV.
Exacta S.
Trinitatis
professio.

XXVI. Studium Regis pro fide Catholica.

Tamen vos, Dei sacerdotes, meminisse oportet, quantis hucusque Ecclesia Dei Catholica per Hispanias aduersae gentis molestiis laborauerit, dum & Catholici constanter fidei suae tenerent & defenderent veritatem, & haeretici pertinaciori animositate propria miserentur perfidia: me quoque (ut re ipsa conspiciatis) calore fidei accensum in hoc Dominus excitavit, ut depulsa obstinatione infidelitatis, & discordiae summo furore, populum qui sub nomine religionis famulabatur errori, ad agnitionem fidei & Ecclesiae Catholicae consortium revocarem.

XXVII.

Adest enim omnis gens Gothorum inclinata, & fere omnium gentium genuina virilitate illustrata, quae licet suorum prauitate doctorum a fide hactenus vel unitate Ecclesiae Catholicae fuerit segregata, tota nunc tamen meo assensui concordans, ejus Ecclesiae communionem participatur, quae diversarum gentium multitudinem materno sinu suscipit, & charitatis uberibus nutrit; de qua Propheta canente, dicitur (a): Domus mea, domus orationis vocabitur omnibus gentibus. Nec sola Gothorum conversio ad cumulum nostrae mercedis accessit, quinimo & Suevorum gentis infinita multitudo, quam praesidio caelesti nostro regno subiecimus, alieno licet vitio in haeresim deductam, nostro tamen ad veritatis originem studio revocavimus.

XXVIII.

Proinde, sanctissimi Patres, has nobilissimas gentes, quae Dominicis lucris per nos applicatae sunt, quasi sanctum & placabile sacrificium per vestras manus aeterno Deo offero. Erit enim mihi immarcescibilis corona vel gaudium in retributione justorum, si hi populi, qui nostra ad unitatem Ecclesiae solertia transcurserunt, fundati in eadem & stabiliti permanerent. Sicut enim nostrae cura fuit, hos populos ad unitatem Christi Ecclesiae pertrahere, ita sit vestra docilitas, Catholicis eos dogmatibus instituire: quo in toto cognitione veritatis adstricti, noverint ex solido errore haeresis perniciosae respuere, & verae fidei tramitem ex charitate retinere, vel Catholicae Ecclesiae communionem desiderio avidiore amplecti. Caterum sicut facile ad veniam pervenisse confido, quod nescia hucusque tam clarissima erraverit gens; ita gravius esse non dubito, si agnitam veritatem haud absit) oculos suos avertat.

XXIX.

Unde valde pernecessarium esse perspexi, vestram in unum convenire beatitudinem, habens sententiae Dominicae fidei qua dicit (b): Ubi fuerint duo vel tres collecti in nomine meo, ibi sum in medio eorum. Credo enim beatam sanctae Trinitatis Divinitatem huic sancto interesse Concilio; & ideo tamquam ante conspe-

(a) Isa. 56.

Suevi ad fidem Catholicam revocati.

(b) Mat. 18.

ctum Dei, ita in medio vestri fidem meam protuli, conscius admodum sententiae divinae dicentis (c): Non celavi misericordiam tuam, & veritatem tuam a congregatione multa, Vel Apostolum Paulum (d) Timotheo discipulo praecipientem audivi; Certa bonum certamen fidei, apprehende vitam aeternam in qua vocatus es, confessus bonam confessionem coram multis testibus. Vera est enim Redemptoris nostri ex Evangelio sententia (e), qua confitentem se coram hominibus, confitenti dicit coram Patre; & negantem se esse negaturum. Expedit enim nobis id esse profiteri, quod corde credimus, secundum caeleste mandatum, quo dicitur (f): Corde creditur ad justitiam, ore fit confessio ad salutem.

Proinde sicut anathematizo Arium cum omnibus dogmatibus & complicitibus suis, qui unigenitum Dei Filium a paterna genere assererat esse substantia, nec a Patre genitum, sed ex nihilo dicebat esse creatum; vel omnia Concilia malignantium, quae adversus sanctam Synodum Nicaenam extiterunt: ita in honorem & in laudem Dei, fidem sanctam Nicaeni observo Concilii, & honore ea quae contra eundem rectae fidei pestem Arium trecentorum decem & octo sancta Episcopalis scripsit Synodus, amplector itaque & teneo fidem centum & quinquaginta Episcoporum Constantinopoli congregatorum, quae Macedonium Spiritus Sancti substantiam minorantem, & a Patris & Filii unitate & essentia segregantem jugulo veritatis interemit, Prima quoque Ephesina Synodi fidem, quae adversus Nestorium ejusque doctrinam lata est, credo pariter & honore. Similiter & Chalcedonensis Concilii fidem, quam plenam sanctitate & rectitudine adversus Eurychem & Dioscorum protulit, cum omni Ecclesia Catholica reverenter suscipio. Omnium quoque Orthodoxorum venerabilium sacerdotum, Concilia, quae ab ipsis superscriptis quatuor fidei puritate non dissonant, pari veneratione observo.

Properet ergo reverentia vestra fidem hanc nostram canonicis applicare monumentis, & ab Episcopis vel religiosi aut gentis nostrae primatibus solertem fidem, quam in Ecclesia Catholica crediderunt, audire: quam renovatam * apicibus, vel eorum subscriptionibus roboratam futuris olim temporibus in testimonium Dei atque hominum servate: ut haec gentes, quas in Dei nomine regia potestate praecellimus, atque deterse antiquo errore, per unctionem sacrosancti christianis vel manus impositionem paraclitum intra Dei Ecclesiam perceperunt Spiritum (quem unum & aequalem cum Patre & Filio confitentem, ejusque dono in sinu Ecclesiae sanctae Catholicae collatae sunt) * si eorum

(c) Ps. 39.

(d) 1 Tim. 6.

(e) Mat. 10.

(f) Rom. 10.

XXX.

XXXI.

* rem notatam.

* in fide perseverent.

XXXII.

rum aliqui hanc rectam & sanctam confessionem nostram minime credere voluerint, iram Dei cum anathemate aeterno percipiant, & de interitu suo Fidelibus gaudium, infidelibus sint exemplum. Huic vero confessioni meae sanctas superscriptorum constitutiones connexui, & testimonio divino tota cordis simplicitate subscripsi. Haecenus Reccaredi Regis professio, cui subscripta fuere Symbola, Nicaenum, Constantinopolitanum, & Chalcedonense, hinc apposita ejusdem Regis subscriptio verbis istis:

Ego Reccaredus Rex fidem hanc sanctam, & veram confessionem, quam unam per totum Orbem Catholica consistit Ecclesia, corde retinens, ore affirmans, mea dextera, Deo protegente, subscripsi. Moxque sequitur Reginae subscriptio in haec verba:

Ego Baada gloriosa Regina hanc fidem, quam credidi & suscepi, manu mea de toto corde subscripsi. Sed audi quae piae religiosaeque fecerit sunt cum Dei laudibus acclamationes.

Tunc (inquunt Acta) acclamatum est in laudibus Dei, & in favore Principis ab universo Concilio.

XXXIII.

Acclamationes cum Dei laudibus.

Gloria Deo Patri & Filio & Spiritui sancto, cui cura est pacem & unitatem Ecclesiae suae sanctae Catholicae providere.

Gloria Domino nostro Jesu Christo, qui pretio sanguinis sui Ecclesiam Catholicam ex omnibus gentibus congregavit.

Gloria Domino nostro Jesu Christo, qui tam illustrem gentem unitati fidei vere copulavit, & unum gregem & unum pastorem instituit.

Cui a Deo aeternum meritum, nisi vero Catholico Reccaredo Regi?

Cui a Deo aeterna corona, nisi vero Orthodoxo Reccaredo Regi?

Cui praesens gloria & aeterna, nisi vero amatori Dei Reccaredo Regi? Ipse novarum plebium in Ecclesia conquistor.

Ipse mereatur veraciter Apostolicum meritum, qui Apostolicum implevit officium.

Ipse sit Deo & hominibus amabilis, qui tam mirabiliter Deum glorificavit in terris, praesente Domino nostro Jesu Christo, qui cum Deo Patre vivit & regnat in unitate Spiritus sancti in secula seculorum.

XXXIV.

His peractis, praecipit sancta Synodus uni ex Episcopis Orthodoxis explorare fidem Gothorum Episcoporum & clericorum, & aliorum qui inter Gothos primores essent, num re vera damnarent Arium, fidemque Orthodoxam profiterentur, atque si hoc assererent, id ipsum voce firmarent atque subscriptione munirent: Quo facto (subdunt Acta) Episcopi omnes una cum clericis suis, pri- Ann. Eccl. Tom. X.

Gothorum assertio Catholica.

moreque gentis Gothicae, pari consensione dixerunt. Licet hoc quod paternitas atque fraternitas vestra a nobis cupit audire vel fieri, jam olim conversionis nostrae tempore egerimus, quando secuti gloriosissimum dominum nostrum Reccaredum, ad Ecclesiam transivimus, & perfidiam Arianam cum omnibus superstitionibus suis anathematizavimus, pariterque abjecimus; nunc tamen propter caritatem & devotionem, quam vel Deo vel sanctae Ecclesiae Catholicae meminimus nos debere, non tantum haec eadem qua petitis, promptissime agere properamus: sed si quae ad hoc congrua fidei esse perspiciatis, nobis de charitate persuadete. Nos etenim semel rectae fidei amor in eam devotionem evexit, ut omne quod nobis verius fraternitas vestra patefecerit, teneamus, & libera fateamur confessione.

Omnis ergo qui fidem & communionem ab Ario venientem, & hucusque a nobis retentam, adhuc tenere desiderat; anathema sit.

Quicumque Filium Dei Dominum nostrum Jesum Christum negaverit a paterna substantia sine initio genitum, & aequalem esse Patri, & consubstantialem; anathema sit.

Quicumque Spiritum sanctum non credit, aut non crediderit a Patre & Filio procedere, eumque non dixerit coaeternum esse Patri & Filio consubstantialem; anathema sit.

Quicumque in Patre & Filio & Spiritu sancto & personas non distinguit, & unius divinitatis substantiam non agnoscit; anathema sit.

Quicumque Filium Dei Dominum nostrum Jesum Christum, & Spiritum sanctum esse Patre minorem asseruerit, & gradibus separaverit, creaturamque esse dixerit; anathema sit.

Quicumque Patrem & Filium & Spiritum sanctum unius substantiae, & omnipotentiae, & aeternitatis esse non crediderit, anathema sit.

Quicumque nescire Filium Dei, quod Deus Pater sciat, dixerit; anathema sit.

Quicumque initium Filio Dei & Spiritui sancto deputaverit; anathema sit.

Quicumque Filium Dei secundum divinitatem suam visibilem aut passibilem ausus fuerit proferre; anathema sit.

Quicumque Spiritum sanctum, sicut Patrem & Filium, verum Deum omnipotentem esse non crediderit; anathema sit.

Quicumque aliam fidem & communionem Catholicam, praeter quam in Ecclesia universali, quae Nicaeni, & Constantinopolitani, & primi Ephesini, & Chalcedonensis Concilii decreta tenet pariter & honorat; anathema sit.

Quicumque Patrem & Filium & Spiritum sanctum honore & gloria & dignitate

XXXV.

vinitate separata & disjungit; anathema sit.

Quicumque Filium Dei & Spiritum sanctum cum Patre non crediderit esse glorificandum & honorandum; anathema sit.

Quicumque rebaptizandi sacrilegium opus esse bonum credit, aut crediderit, egit, aut egerit; anathema sit.

* Coma-
norum.

Damnatio
Libelli
Concillii
Ariminensis.

Quicumque libellum detestabilem duodecimo anno Leuvigildi Regis a nobis editum, in quo continetur Romanorum * ad Arianam Ecclesiam traductio; & Gloria Patri per Filium in Spiritu sancto, & male a nobis instituta continentur: hunc libellum si quis pro vero habuerit, anathema sit in eternum.

Quicumque Ariminense Concilium ex toto corde non respuerit & damnaverit; anathema sit.

XXXVI.

Constitemur enim, nos ex heresi Ariana toto corde, tota anima, & tota mente nostra ad Ecclesiam Catholicam fuisse conversos. Nulli dubium sit, nos, nostrisque decessores errasse in heresi Ariana, & fidem Evangelicam atque Apostolicam nunc intra Ecclesiam Catholicam didicisse. Proinde fidem sanctam, quam religiosissimus dominus noster patefecit in medio Concilii, & manu sua subscripsit, hanc & nos tenemus, hanc constitemur pariter & suscipimus, hanc in populis predicare, & docere promittimus. Hæc est vera fides, quam omnis Ecclesia dum per totum mundum tenet, Catholica esse creditur & probatur. Cui hæc fides non placet, aut non placuerit, sit anathema maranatha in adventu Domini nostri Jesu Christi. Quicumque fidem spemque Nicæni Concilii, anathema sit. Quicumque fidem Concilii Constantinopolitani centum quinquaginta Episcoporum veram esse non dixerit, anathema sit. Qui fidem Ephesinae Synodi primæ & Chalcedonensis non tenet, & ea non delectatur, anathema sit. Proinde, & damnationem hanc perfidæ communionis Arianae & omnium Conciliorum hæresim Arianam solventium cum anathemate eorum manu propria subscripsimus. Constitutiones vero sanctorum Conciliorum Nicæni, Constantinopolitani, Ephesini, vel Chalcedonensis, quas gratissima aure audivimus, & consensione nostra veras esse probavimus, de toto corde, & de tota anima, & de tota mente nostra subscripsimus, nihil ad cognitionem veritatis lucidius arbitantes, quam quæ supradictorum Conciliorum continent auctoritates.

Plenior &
exuberans
Gothorum
Episcoporum
professio.

XXXVII.

De Trinitate autem & unitate Patris & Filii & Spiritus sancti nihil his verius, nihil lucidius, umquam potest vel poterit demonstrari. De mysterio incarnationis unigeniti Filii Dei pro salute humani generis, quo & vera probatur humanæ naturæ sine peccati contagione susceptio, & permanentis incorruptæ in eo di-

vinitatis plenitudo, dum & natura utraque non deperit: & una sit ex utraque Domini nostri Jesu Christi persona, satis plene in his Conciliis probatur pateferi veritate, & a nobis creditur, omni dubitatione remota.

Qui umquam hanc fidem sanctam depravare, corrumpere, mutare tentaverit, aut ab eadem fide, vel communione Catholica, quam nuper sumus Deo miserante adepti, credi, separari, vel dissociari voluerit; sit Deo & universo mundo criminis infidelitatis in eternum obnoxius. Floreat autem Ecclesia sancta Catholica per omnem mundum pacatissime, & emineat doctrina, sanctitate, & potestate. Si qui intra eam fuerint, & crediderint, communicaverint: hi audient ad dexteram Patris positi: Venite benedicti Patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum est ab origine mundi. Si qui autem ab ea recesserint, ejusque detraxerint fidei, & communionem respuerint: hi audient ex ore divino in die Judicii: Discedite a me maledicti: nescio vos: ite in ignem eternum qui paratus est diabolo & angelis ejus. Sint ergo damnata, & in celo, & in terra, quæcumque per hanc fidem accipiuntur, regnante Domino nostro Jesu Christo, cui cum Patre & Spiritu sancto est gloria in secula seculorum. At quid post Gothorum confessionem editam Rex maxime pius?

XXXVIII.
Pœna im-
pios præ-
mium se-
quitur
Orthodo-
xos.

Rursum sanctam Synodum allocutus, illud inter alia petiit, ut in omnibus Hispaniarum provinciis, quod in Synodo semel factum esset de Catholica fidei assertionem, id semper reperti deberet in ecclesiis, cum quisque eorum sacram esset sumpturus Eucharistiam. Sed audi verba ipsius: Hoc (inquit) adhuc necessario pro firmitate fidei Catholicae nostra Deo supplex instituere decrevit auctoritas, ut propter roborandam gentis nostræ novellam conversionem omnes Hispaniarum & Galliciæ Ecclesiæ hanc regulam servent, ut omni sacrificii tempore ante communicationem corporis Christi & sanguinis juxta Orientalium partium morem, unanimiter clara voce sacratissimum fidei recenseant Symbolum: ut primum populi, quam credulitatem teneant, fateantur, & sic corda fide purificata ad Christi corpus & sanguinem percipiendum exhibeant.

XXXIX.
Symbolum fidei
ante Eucharistiam.

Dum enim hæc constitutio fuerit perenniter conservata in Dei Ecclesia, & Fidelium ex solido corroboratur credulitas, & perfidia infidelium confutata, ad id quod repetitum sæpius recognoscit, facillime inclinatur; nec se quisquam jam de ignorantia fidei excusabit a culpa, quando universorum ore cognoscit, quid Catholica teneat & credat Ecclesia. Omnibus ergo capitulis, quæ adhuc per vestram sanctitatem regulis Ecclesiasticis aducien-

XL.

da sunt, hoc pro fidei sanctæ reverentia & firmitate proponite, quod de proferendo Symbolo nostra, Deo docente, decrevit serenitas. De cætero autem, prohibendis insolentium moribus mea vobis consentiente clementia, sententiis terminate districtioribus; & firmiore disciplina, quæ faciendæ non sunt, prohibete; & ea quæ fieri debent, immobili constitutione firmate. Hactenus Rex Catholicus ad Patres in Synodo consistentes, in omnibus exemplar religiosissimi Principis præferens, qui (ut par est) leges accipiat a sacerdotibus. Paruerunt ipsi quidem, leges Ecclesiasticas sancientes, quibus & regnum bene disponi posset. In primis vero ad integrum consequendum conservandumque splendorem Hispanicarum Ecclesiarum diu denso nubilo hæresis vel superstitionis Gentiliciæ obsecuratum, satis consultum visum est Patribus, si (quod primo canone statuunt) permaneant (ut ajunt) in suo vigore Conciliorum omnium constituta, simul & Synodice sanctorum Præsulum Romanorum epistolæ.

De re-
nenda mo-
rum di-
sciplina.

XL.

(a) Con-
tenti 3. c.

Inter alia vero saluberrima decreta, ut pravus ille usus aboleretur efficiunt, quo ad sæculare forum clericus clericum traheret, ista sancientes (a) : Diuturnam indisciplinatio, & licentia inoluta præsumptio usque adeo illicitis ausibus adsumptum patefecit, ut clerici conclericos suos, relicto Pontifice, ad judicia publica perarabant. Proinde statuimus hoc de cætero non præsumi. Si quis hoc præsumpserit facere; & causam perdat, & a communione efficiatur extraneus. Hæc Patres, non recens quippiam in Ecclesia statuentes, sed quod semper ante factum esset, ad legitimam observantiam revocantes, nempe ut nullum aliud tribunal nisi Ecclesiasticum clerici scirent, laicisque inconcessum esset ad sæculare forum clericum trahere, quod conclericos scirent esse vetitum. Unde magis erubescant, qui eam quam inolutam dicunt Patres præsumptionem, & indisciplinacionem condemnant atque procul abiciunt, impudenter nimis scriptis dictisque fatagunt restituere.

XLII.

(b) Con-
tenti 38.

Quantum autem ista cavenda curarint sanctissimi Patres illi qui Synodo interfuerunt, atque religiosissimus ipse Rex in conversione Gothorum & Suevorum Apostoli vice functus vitanda censuerit; qui in eodem Concilio decimus octavus sancitus est canon hic nobis recitandus ostendit, qui sic se habet (b) : Præceptis hæc sanctæ & universalis Synodus, ut stante priorum auctoritate canonum, quæ bis in anno præcepit congregari Concilia, consulta itineris longitudine, & paupertate Ecclesiarum Hispaniæ, semel in anno in loco, quem Metropolitanus elegerit, Episcopi congregentur:

Judices vero locorum, aut Alfores fiscalium patrimoniorum, ex decreto domini nostri Reccaredi Regis simul cum sacerdotali Concilio, autumnali tempore, die Calendarum Novembrium in unum conveniant; ut discant, quam pie & juste cum populis agere debeant, nec in angustiis aut in operationibus superfluis sive privatam onerent, sive fiscalem gravent. Sint prospectores Episcopi, secundum regiam admonitionem, qualiter Judices cum populis agant, ut ipsos præmonitos corrigant, aut insolentiam eorum Principum auribus innorescant. Quod si correptos emendare nequiverint: & ab Ecclesia, & a communione suspendant. A sacerdote vero & senioribus deliberetur, quid per provincias sine detrimento præstare debeant Judices, si ad Concilium non venerint. Hæc de his canon.

XLIII.

Ex his quidem non tantum hæc sancientes sunt commendandi Episcopi, sed ipse Rex summis laudibus celebrandus; utpote quod nonnisi ipso annuente, volente, atque fortasse etiam præcipiente, adversus sæculares magistratus, quos præficeret ipse provinciis voluerit invigilare sanctos Episcopos, ne quid ab illis præter jus factum decerneretur; probe sciens, parentum esse, filios quoslibet errantes corrigere; esse pastorum, oves quascumque sive arietes eadem disciplina pecuaria coercere. Si vero id præmittant Episcopi, & quod prædicantur, & in Synodo a Patribus nominantur, prospectores desinant esse & monitores; diram illam per Ezechielem (c) annunciatam diu ante sententiam infelices accipient, qua segnis speculator corripendus erit, qui buccina non infonuerit, ut ab irruente gladio divinæ vindictæ suos liberent, & periculum antevertant. Vetus est de his sanctio (d) Ecclesiastica, qua jubentur Episcopi invigilare super Præsides provinciarum, ne quid contra disciplinam committant; quod si præsumant, anathemate percelluntur. Sed & antiqua est constitutio Imperatorum Christianorum (ut suo loco diximus) qua Præfectorum tribunalibus præesse debere monentur Episcopi. At de Synodi canonibus satis: quod vero ad reliqua Concilii Acta pertinet, aliquid in eis desiderari posse videtur, cum alia ab eodem Rege statuta esse tradantur, quæ in eisdem Actis minime reperiuntur expressa: nam & regio dicitur sancitum edito, ut libri omnes hæreticorum igni comburendi darentur. Testatur id quidem Aimoinus (e).

(c) Ezech.
33.

(d) Cone.
Arel. c. 7.

(e) Aim.
de reb.
Fran. l. 3.
c. 77.

XLIV.

Statutis igitur a sancta Synodo vigintitribus canonibus, Rex Reccaredus edidit sanctionem de firmitate Concilii, cuncta quæ in eo sunt statuta recensens, pœnam ea non servantibus addens. Est ejus

ejus exordium: *Amatores nos sui divina faciens veritas, &c.* Quam sequitur mox ipsius Regis subscriptio, atque omnium qui interfuerunt Episcoporum numero sexagintaseptem, illis computatis qui per legatos subscripserunt. Ceterum in tomis Conciliorum errore omisus habetur S. Leander Hispalensis Episcopus, qui ex vicaria praefectura, sive, (ut Tudenfis ait) ex legatione Apostolicae sedis, primo loco legi debuerat: equidem non omisum oportuit, qui Gothorum conversione, Gothorum Apostolus dici meruit, de quo Isidorus haec ait in Chronico: *Interfuit tunc dignitate Primas ille Catholicus & Orthodoxus Leander Hispalensis Episcopus, & Romanae sedis legatus sanctitate, & doctrina perspicuus.* Desideratur in subscriptione & Euprepitii * nomen, quem collaborasse cum Leandro testatur Joannes Abbas Biclarenfis, idemque Episcopus Gerundensis, qui in hunc usque annum quod scripsit temporis Chronicon perduxit. Qui autem primo loco subscriptus invenitur Maufona Emerita Archiepiscopus, egregia claruit sanctitate, cujus res praclare gestae scriptae sunt a Paulo diacono Emeritensi, qui & Nuntius Abbatis mirae sanctitatis viri, qui his item temporibus floruit, Acta conscripsit, & aliorum.

XLV. Pro tanto pietatis munere Deus Reccaredum Regem hoc anno eripuit a conjuratione Argimundi Ducis exercitus, qui ut Rex fieret, adversus eum una cum pluribus aliis conspiravit: quorum studiis Dei nutu detectis, capti omnes meritas dedere poenas. Haec quidem hoc anno post Concilium facta esse, idem qui supra Joannes Biclarenfis suo Chronico affirmat.

XLVI. Insuper idem filius pacis Reccaredus Catholicus Princeps hoc item anno, qui a Gregorio numeratur Childeberti Regis undecimus, legatos rursus misit in Gallias ad Guntherannum Francorum Regem: sed cum nihil hujusmodi officio effecisset, ipse Narbonam veniens in Francorum ditionem irrupit, praedaeque aegens regressus est: Haec Gregorius (a). De ejusmodi incurfionibus & aliis visus est locutus Isidorus in Chronico, dum ejusdem Regis praedicans virtutem bellicam, haec addit: *Saepe etiam & lacertosam Vvasconum movit, ubi non magis bella tractasse, quam potius gentem quasi in palaestra ludis pro usu utilitatis videretur exercuisse.* Provincias autem pater praelio conquassavit, iste pace servavit, aequitate disposuit, moderamine rexit.

S. Leander Synodo interfuit.

* Eutropii.

XLV.

XLVI.

(a) Greg. Tur. hist. Franc. l. 8. c. 38.

Reccaredi Regis fortitudo bellica.

PAGIUS IX.

Ad num. XLVI. & seq. Secunda Reccaredi Regis Gothorum Legatio ad Guntherannum Francorum Regem ad pacem ab eo impetrandam

Multis quoque adversus eum tyrannidem assumere cupientes, detecti sunt, suumque machinationis consilium implere non poterunt.

Fuit autem placidus, mitis, egregia bonitatis, tantamque in vulgus gratiam habuit, & tantam in animo benignitatem gessit, ut in omnium mentibus influens, etiam malos ad affectum sui amoris attraheret: adeo liberalis, ut opes privatorum, Ecclesiarum praedia direpta a patre & fratre associata, juri proprio restitueret; adeo quoque clementis fuit, ut populi tributa saepe indulgentiae largitione donaret: multos etiam ditavit rebus, plurimos sublimavit honoribus, opes suas in miseris, idesturos saepe in egenis recondens, sciens ad hoc illi collatum regnum, ut eo salubriter uteretur, bonis initiis bonum finem adeptus: fidem enim rectae gloriae, quam primum percepit, novissime publica confessione poenitentiae cumulavit. Haec Isidorus de virtutibus Reccaredi, quas etiam cum Isidori germanus sanctus Leander postea suis litteris Gregorio Papae significasset, respondens Gregorius haec ad Leandrum inter alia habet (b): *Hujus dum mihi per scripta vestra mores exprimitis, amare etiam quem nescio fecistis.* Haec ipse.

De rebus Italiae nihil praeterea. In Sicilia autem hoc eodem anno, qui tertius numeratur ante illud tempus, quo S. Gregorius Papa epistolam (c) scripsit ad Petrum subdiaconum in Sicilia de rebus Siculis, subdiaconi prohibiti sunt cum uxoribus ante subdiaconatum sibi conjunctis permanere, justique sunt ut Ecclesiae Romanae more continentiam servarent, cum tamen iidem antea permissum fuisset uxorem ducere: quod postea Gregorius abolevit. Ait enim: *Ante triennium subdiaconi omnium Ecclesiarum Siciliae prohibiti fuerant, ut more Romanae Ecclesiae nullatenus suis uxoribus miscerentur.* Quod mihi durum atque incompetentis videtur, ut qui usum ejusdem continentiae non invenit, neque castitatem ante promisit, compellatur a sua uxore separari, atque per hoc (quod absit) in deterius cadat. Unde videtur mihi, ut in praesenti die omnibus Episcopis dicatur, ut nullum subdiaconum facere praesumant, nisi qui victurum caste promiserit. Haec Gregorius. Non in Sicilia tantum, sed & in Hispania continentiam subdiaconis minime adhuc imperatam fuisse videri potest ex canone quinto Toletani Concilii hoc anno habiti, ubi sacerdotes tantum atque diaconi abique uxoribus caste vivere admonentur. At de continentia clericorum late superius.

XLVII. Virtutes Reccaredi Regis.

(b) Greg. l. 2. epist. 47.

XLVIII.

(c) Greg. l. 2. epist. 42.

De subdiaconatu continentia.

Secunda legatio Reccaredi ad Guntherannum

A num.

XLIX. Quod vero pertinet ad res Orientis, hoc anno quarto Mauritii Imperatoris, Philippicum Orientis Praefectum, Ducemque exercitus adversus Persas admirabilem consecutum victoriam tradunt Miscellae (a) auctor, tum Cedrenus (b). Ad confutandum quidem magorum vaticinium, cum polliciti essent Regi Persarum omnino vincendos ab ipso esse Romanos, simulque ostendendam ipsorum vanam superstitionem, tanta haec Deus visus est praestitisse Christiano eidemque Catholico exercitui, Sed audiamus res gestas simplici stylo narratas: (c) Quarto Imperii Mauritii anno Philippicus egressus e regia urbe, hostili sumptu apparatu, ad civitatem Amidam properat. Et collectis armatis, percontabatur eos, si in promptu haberent properandi ad bellum. At Romanis juramentis credulum eum reddentibus, se alacriter bellaturos; venit ad Anazarbum. At vero Cardarigas (Dux iste erat exercitus Persarum) hoc comperto, risu auditionem mandavit, somnium esse quod dicebatur, opinans. Accersitque magis, interrogavit: *Quis erit victoriae dominus? At demonum placatores, Persas astruebant a diis victoriam laturos.* Consultabant igitur Persae magos, laeti promissionibus facti, & parabant continuo compedes ex ligno ferroque quibus Romanos vinciant compeditos. Praetor autem commonet Romanos, ne agrorum exterminant labores; ne justitia Dei, quae malum odit, victoriam ad barbaros transferat.

(a) Miscell. 17. (b) Cedr. Annal. in Maurit. (c) Miscell. ubi supra.

Bellum Persicum prosperè gestum.

L. Veneranda Christi Imago comitata Romanorum exercitum victricem parit.

PAGIUS X.

Romanos inter & Persas bellum continuatur.

A num. XLIX. ad LII. Quae Baronius narrat, contigit inter Romanos & Persas anno quarto Mauritii Imp. revocanda sunt ad annum Christi DLXXXVI. ubi de iis egimus, Quae vero anno superiori a num. II. ad VI. de eodem bello ex Evagrionem recitat, hoc anno gesta, quo, ideo ea magis, tam ex Evagrionem, quam ex Theophylasto, hic exponemus. Theophylastus lib. 3. c. 4. ait: *Vere placidum & jucundum terris vultum exhibente, bellum inter Romanos & Persas reudefcit, Geta, seu (quod idem est) Sclauini Thraciae proxima valde devastant.* Persae Romanis Ducibus forte occurrentes ab iis velut aliud agentibus morte multantur, Roma vetus Langobardorum impetum retundit. Tum cap. 5. postquam triumphum illum praclarum Romani retulerunt (anno scilicet superiori) adhuc bellum ad Martyropolim durabat, Philippicum pro Ducem nondum admittebat exercitus. Hic Literis a Mauricio acceptis, e Cilicia, ubi morabatur, in Syriam redit, ibi aegre ab exercitu est receptus, cum Gregorius Antiochenus id temporis Archiepiscopus eum in gratiam & amicitiam militum restituisset. Martyropolis vero dolo & insidiis tum occupata est a Persis fraude archiepiscopi cujusdam Sitae, qui ad Persas transfugerat. Quod ubi Philippicus rescivit, illuc infesto agmine progressus castris oppidum circumdat. Sed conferta pugna, Romani spe frustrati, Barbaris palmam cedere compulsi sunt. Philippicus illico abire Praefectura cogitur, cujus locum Comentiolus Imperatoris auctoritate capessit. Haec fere de verbo ad verbum Theophylastus.

facti imagine, quam exsponditor, id est, non manu factam Romani praedicant, eam videlicet quam ad Abagarum a Christo missam produnt veteres, discurrens per aciem, armatis divinam impertiebatur virtutem; & stans post aciem haec retinens arma, lacrymis multis Deum placabat; sicque caelestium ordinum Principes auxiliatores assumpsit. Cum autem bellum ageretur, Vitalianus Princeps aciei praesentibus audacius, motus, phalangem disrupit Persarum, & sarcinam tulit. Romani autem circa spolia caepere vacare; quos aspiciens Philippicus, ne ad exuvias etiam reliqui reversi, praelii obliviscerentur, converfque barbari praedarent eos; Theodoro Tribuno galea sua imposita, misit gladio percutere eos, qui circa exuvias vacabant: quem videntes, & existimantes esse Philippicum, dimissis spoliis, properarunt ad bellum. Cum autem bellum per multas horas ageretur, vox fit a Praetore, Persarum equos lanceis percutere: quo facto, in fugam versus est Persarum exercitus, & triumpho ingenti potiti sunt Romani, & occiduntur Persae, multi comprehenduntur etiam vivi duo millia, & Byzantium mittuntur. Ausugit quoque Cardarigas, quem Persae cum injuriis respuunt.

Porro Philippicus Heraclium Heraclii patrem, qui postea Imperio praesuit, Subpraetorem, exploratoremque barbarorum transmissit, sumptisque militibus Babyloniam adiit, & Clomannorum castellum obsidet. At vero Cardarigas elegit milites idiotas cum subjugalibus; & turba collecta, exercitum sese movere jactabat, & per munita loca obscura nocte in dorsa Romanorum defugiunt, nequaquam sedentes se manus in eos missuros. Timore autem importuno cadente in Philippicum, fuga mirabili usus est. Quo comperto Romani in fugam vertebantur per loca ad meandum difficilia, incurrentes pericula multa.

LI. Philippici incuria Rom. exercitus in discrimen coniectus.

De bello illo Langobardico, cujus meminit Theophilactus laudatus, mentionem etiam facit Theophanes anno Incarnat. secundum Alexan. D LXXX. Kalendis Septembris anni Christi DLXXXVII. inchoato, ubi ait, eo anno mensis Septembris, Indictione VI. Langobardos adversus Romanos bellum movisse, & narratam Persarum de Romanis victoriam ac Comentioli in

XI. Exercitus Romanus cum Duce suo opera Gregorii Antiocheni reconciatus.

CHRISTI
589.PELAGII PAP. II.
12.MAURITII IMP.
4.

multa. Cumque Sol ortus esset, a calamitate liberantur, nemine persequente: & pervenientes ad Prætorum, hunc injuriis pessimis blasphemabant. Verum Persæ fectam existimantes fugam, persequi ausi non sunt. Porro Heraclius transmeans Tygrin, quæ Claudiæ regionis erant insignia præsidia igni tradebat, & sic ad Philippicum rediit cum spoliis multis. Hæc acta sunt hoc anno quarto Mauritii. Ostensum est omnia bene cessisse Romanis, quos in prælio Salvatoris imago veneranda comitabatur, cum hostes vincti fecerit, & Ducis incuriam, per quam universus exercitus in maximum discrimen conjectus est, suis non permisit obesse.

LII. Jam vero quæ ad hujus anni finem contigerunt, ordine temporis describamus. Cum enim cuncta felicia, sive in Occidente conversione Gothorum, sive in Oriente debellatione Perfarum acciderint, extrema anni hujus Romanæ urbi funesta admodum exitere: Tiberis in primis portentosa alluvione, & cuncta vastante inde secuta peste. De his acturi in primis quæ sunt temporis rationis, quo veluti recta deducta linea, quæ dicenda sunt, veritati æque consona disponantur, accuratius disquiramus: a qua aberrantes alii sequenti, post sequentem vero alii annum, alii ulterius nimis absurde collocant; ex quibus alios deteriores suboriri errores necesse sit.

LIII. De tempe-
re inun-
dationis
Tiberinæ.

Cum autem id de alluvione accidisse constat mense Novembri Indictionis octavæ, quæ hoc anno incipit mense Septembri; nihil est ut de his dubitari possit. At ne de asserta Indictione octava possit aliqua dubitatio suboriri, accipe firmitatem ex litteris scriptis a S. Gregorio Papa in fine anni sequentis, cum Ponti-

PAGIUS

Philippici locum subrogationem refert. Qua in re cum, quoad annum rei gestæ, errare certum. Quæ memorat Theophylactus, lucem accipiunt ex iis, quæ Evagrius lib. 6. cap. 11. & seqq. habet; cui eo major fides adhibenda, quo cum Gregorio Antiocheno Episcopo hoc tempore versabatur. Ait Evagrius, Imperatorem Gregorium Antiochenum, ad res maximas perficiendas aptissimum in Orientem misisse, persuasurum militibus, ut priores Præpositos, quos antea habebant, susciperent. Gregorius, ubi illuc pervenit, missis quaquaversum Nunciis, principales milites evocavit ad locum, qui Litarcha dicitur, & trecentis stadiis ab Urbe Antiochia distat. Ad hos Orationem habuit, quam Evagrius integram recitat. Milites postquam inter se deliberassent, se se arbitrio voluntatiq. Episcopi permisissent. Cumque Philippicum illi nominasset, responderunt, universum exercitum gravi jurejurando ea de re obstrictum esse. Tum Gregorius Dei gratia Sacrodotem se esse dixit, & datam sibi esse potestatem ligandi atque solvendi, tum in celo, tum in terris. Cumque milites hac etiam in re acquievisset, immaculato Christi Corpore eis distributo: Erat enim venerabilis imprimis dies secunda feria, quæ a Do-

mus creatus est; & invenies eas datas nova indictione, cum constet anno ante ejus creationem, dicto mense & Tiberim exundasse, & paulo post pestilentiam exortam esse. Rursum firmatum id habes etiam ipsius S. Gregorii assertione, cum scribens Dialogorum libros anno tertio evoluti sui Pontificatus, dum de hac Tiberis excrefcentia meminit (a), ante fere quinquennium accidisse testatur. Insuper adde, quod cum ipse numeret annum secundum sui Pontificatus cum Mauritius jam septimum ageret in Imperio, constatque (ut dicemus) anno sequenti creatum esse ipsum Gregorium Papam, & ante annum ipsius creationis ejusmodi inundationem accidisse: plane ad hujus anni finem (ut dictum est) eam esse referendam, nulla dubitatio reliqua esse potest. Hæc de temporis ratione satis.

(a) Greg.
Dialog. l. 3.
c. 19.

Res gesta autem etiam a pluribus tum antiquis, tum recentioribus scripta habetur, a nemine puto fidelius esse narratam, quam ab eo qui prope interfuit: is fuit diaconus Turonensis Ecclesiæ tunc ab ejus Episcopo Gregorio in Urbem missus, ut a Romano Pontifice reliquias Sanctorum acciperet, quas, defuncto Pelagio, a Gregorio adhuc diacono accepit: cujus relatione ipse Turonensis Episcopus Gregorius ista scripsit; Anno (inquit) quintodecimo Childeberti Regis, diaconus noster ab urbe Roma Sanctorum cum pignoribus veniens, sic retulit: Quod anno superiori, mense nono, tanta inundatione Tiberis fluvius Urbem obruit, ut ædes antiquæ diruerentur, horrea etiam Ecclesiæ subversa sint, in quibus nonnulla tritici modiorum millia periire. Multitudo enim serpentium cum magno dracone in modum trabis valida per hujus

LIV.

(b) Greg.
Tur. l. 10.
c. 1.

Tiberis
inunda-
tione ser-
pentes in
mare de-
lati.

minica Passioni vicina est, cum universos, duo circiter hominum millia toris in gramine tumultuarie compositis Cæna excepisset, postredie domum reversus est. Philippicus postea Antiochiam venit, ubi dextra data oblivionem præteritorum militibus confirmavit, qui una cum illo in expeditionem profecti sunt. Hæc Evagrius, qui narrat postea quomodo Martyropolis a Persis capta fuerit. Quare cum hoc anno Pascha celebratum sit die X. mensis Aprilis, feria secunda majoris Dominicæ passionis incidit in diem IV. ejusdem mensis, quo ea reconciliatio facta, postquam milites per annum in seditione obstinatus perseverassent.

Ad num LIII. & seqq. Turonensis lib. 10. cap. 1. scribit: Anno XV. Childeberti Regis, diaconus noster ab urbe Roma cum Sanctorum pignoribus veniens sic retulit, quod anno superiori mense nono, tanta inundatione Tiberis fluvius Urbem Romanam obruit, ut ædes antiquæ diruerent. Annum incipit Turonensis a mense Martio, ut iste locus nos edocet, Paulus autem Diaconus lib. 3. de gestis Langobard. cap. 23. asserit, si-milem inundationem Veronæ factam esse sexto decimo Kalend. Novembris seu die XVII. mensis Octobris. Mensis nonus secundum Gregorium.

No-

CHRISTI
589.PELAGII PAP. II.
12.MAURITII IMP.
4.

jus fluvii alveum in mare descendit; sed suffocata bestia inter falsos maris turbidi fluctus littori ejecta sunt; subsequuta est evestigio cladis, quam inguinariam vocant. Hæc de luc. Subdit de obitu Pelagii Papæ; sed de eo inferius sequenti anno. Corrigendum in auctore illud putamus errore, in numeri notam illa-pto, dum ante annum decimumquintum Childeberti Tiberis excrefcentiam ponit, cum nonnisi ante annum decimum id esse factum, ex sua ipsius sententia de numero annorum Childeberti Regis dici necesse sit, hoc ipso scilicet anno. Eadem Paulus (a) atque Joannes (b) diaconi tradunt.

(a) Paul.
diac. de
gest. Lon-
gob. l. 3. c.
1.

(b) Joann.
diac. in
vit. S.
Greg. l. 1.
c. 34. 36.
LV.

Quod ad draconem pertinet undis mersum & fluente delatum in mare, certum est minime esse potuisse id genus serpenti-um, quos dracones naturalium rerum scriptores appellant, sed vulgo ita appellatas monitruosas illas reptantes bestias quæ magnitudine sua reliquos serpentes excedunt; eas Plinius (boas nominat, quas & aliquando visas in regionibus his prope Tiberim positas tradit.

(c) Plin.
lib. 6. c. 14.

LVI.

Porro quod contingere solet, ut istiusmodi inundationes fluminum non uno in loco, sed in aliis circumcirca provinciis sint communes: quid mirandum acciderit, cum hoc eodem anno Athesis fluvius exundavit, alveumque transgressus longe lateque effluit, S. Gregorius Papa his narrat verbis: (d) Nuper Joannes Tribunus relatione sua me docuit, quod Pronulphus Comes cum illic adesset, se Ann. Eccl. Tom. X.

(d) Greg.
diac. l. 3.
c. 19.

PAGIUS

November est, quo ideo Roma effusione Tyberis devastata, ut capite sequenti narrat idem Paulus. Baronius num. LIV. existimat, loco, anno XV. Childeberti Regis, legendum esse anno decimo. Verum inde intelligere poterat, Childebertum anno DLXXXIX. Regnum non inisse,

cum Rege Anbarith eo tempore in loco eodem, ubi mira res contigit, affuisse, eamque rem cognovisse testatus est. Prædictus enim Tribunus narravit, dicens: Quia ante hoc fere quinquennium, quando apud hanc Romanam urbem alveum suum Tiberis egressus est, tantum crevissent, ut ejus unda super muros urbis influeret, atque inde jam maximas regiones occuparet: apud Veronensem urbem fluvius Athesis excrevissent, ad beati Zenonis martyris atque Pontificis ecclesiam venit, cujus ecclesiæ dum essent janua aperta, aqua in eam minime intravit: quæ paulisper crevissent, usque ad fenestras ecclesiæ, quæ erant tectis proxima, pervenit. Sicque stans aqua, ecclesiæ januam clausit, ac si elementum liquidum in soliditatem parietis fuisset mutatum. Cumque essent multi inventi inferius, sed aquarum multitudinis omni ecclesiæ circumdata, qua possent egredi, non haberent, ibique se fame & siti deficere formidarent: ad ecclesiæ januam veniebant, ad bibendum hauriebant aquam, quæ (ut prædixi, usque ad fenestras excreverat, & tamen intra ecclesiam nullo modo diffluebat. Hauriri itaque aqua poterat, sed diffluere (ut aqua) non poterat, stans ante januam, ad ostendendum cunctis meritum martyris; & aqua erat ad adjuvandum locum. Hucusque Gregorius, atque hætenus de alluvione: pestem autem cum subsecuta tradat mense Januarii (e) dicemus de ea anno sequenti.

De insigni
miraculo
Veronæ
edito.

* non fiti

(e) Greg.
hist. Fran.
l. 10. c. 1.

O o o No-

sed anno DLXXXV. ut nunc inter omnes convenit; ideoque ea inundatio hoc anno contigit, quo annus XIV. Childeberti Regis in cursu erat usque ad initium mensis Decembris, aut circiter.

I. Nonagesimus supra quingentesimum volvitur Christi annus, Indictionis octavae, ipso sui exordio urbi Romanae funestissimus, cum mense Januario lues inguinaria (ut auctor est Gregorius Turonensis a) invasit populum, ex ira divina (ut signa docuerunt) immissa: siquidem testatur Gregorius Papa, vi- fas esse sagittas caelitus delapsas in homines, quos mox pestis improvisa percute- ret. Ait enim: Ante triennium quoque hac pestilentia, quae hanc urbem clade vehementissima depopulavit, in qua etiam corporali visu sagittae caelitus venire, & singulos quosque ferire videbantur (sic- cut nosti) Stephanus item defunctus est, &c. De ipso vero Stephano agemus infe- rius. Sed quomodo ipso pestis exordio Pelagius Papa eadem tactus defunctus est, ita paucis Gregorius Turonensis doc- et: Subsecuta est (inquit) de vestigio clades, quam inguinariam vocant: nam medio mense undecimo (Januarius is est) adveniens, primum omnium (juxta quod in Ezechiele Propheta legitur, A sanctuario meo incipite) Pelagium Papam perculit. Quo defuncto, magna strages populi facta est.

(a) Greg. Tur. hist. l. 10. c. 1. (b) Greg. dial. l. 4. c. 36. De pesti- lentia ur- bis.

II. De tem- pore obi- tus Pela- gii.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6083. SÆC. VI. Anno Eræ Hispan. DCXXVIII. A. C. 590. JESU CHRISTI 590. GREGORII PAPÆ I. MAURICII IMP. 9.

I. S annus hac formula notatus: VIII. Post Con- sulum Mauricii Tiberii Aug. solius VI. ut legitur in Chronico Alexandrino. II. A num. I. ad IX. Turonensis lib. 10. cap. 2. narrat, anno XV. Childeberti Regis Diaconum suum Roma redeuntem sibi narrasse inun- dationem Tyberis mense nono, idest Novembri, anni superioris factam, additque: Subsecuta est de vestigio clades, quam inguinariam vocant: nam medio mense XI. adveniens primum omnium juxta illud quod in Ezechiele Propheta legitur,

cum eodem anno quo moritur Pelagius, post menses sex & dies vigintiquinque vacantis sedis, æque certum sit, suffe- ctum esse Gregorium, inchoante Indictio- ne nona, ut ex ipsius epistolis colligi po- test. Longius vero errasse in tempore se- dis Pelagii, & creatione Gregorii Beda (c) videtur, dum creationem Gregorii collocat sub anno decimo Mauricii Imperatoris, quam hoc anno quinto ejusdem Imperatoris contigisse certum est testifi- catione ipsiusmet Gregorii, (d) dum (ut dictum est superius sui Pontificatus anno secundo septimum numerat annum Imperii Mauricii.

(c) Beda de Gest. Angl. l. 1. c. 23.

(d) Greg. l. 2. in princ.

III. Reliquæ Res gestæ Pelagii.

His igitur de tempore obitus Pelagii ex sedis Gregorii ratione stabilitis, reli- quum est, ut ejusdem Pontificis res ges- tas illas, quæ certo anno definiri ne- queunt, hic simul ponamus; atque in- primis quæ habet Anastasius, qui hæc præmittit de aquarum inundatione: Eo- dem tempore tantæ pluviae fuerunt, ut om- nes dicerent, quia aqua diluvii super- inundarent: & talis clades fuit, qua- lem a seculo nullus meminisse fuisse. Eo- dem tempore vestivit corpus beati Petri Apostoli tabulis argenteis deauratis. Con- fessionem videlicet, ubi corpus erat san- cti Petri, eo modo argento contextit. Hic (addit Anastasius) domum suam xenodo- chium fecit pauperum senum. Hic fecit cæme- terium beati Hermetis martyris. Hic fecit supra corpus beati Laurentii martyris basi- licam a fundamentis constructam, & tabulis argenteis exornavit sepulcrum ejus. Hæc Anastasius. De eadem basilica est vetus epigramma, nuper repertum, jam- que proelo cum reddidit immortalita- ti his versibus:

PRÆ-

A Sanctuario meo incipite, Pelagium Papam per- culit: quo defuncto magna strages populi de hoc morbo facta est. Anastasius testatur, Pelagium II. mortuum esse & sepultum ad B. Petrum Apo- stolum sexto Idus Februariarum, seu die octava- mensis Februarii. Pontificatum inierat die trige- sima mensis Novembris anni DLXXVIII. ideo- que sedit annos XI. menses II. dies X. non- vero annos X. menses II. dies X. ut ha- bent exemplaria Anastasii, Ordericus lib. 2. Luitprandus, Abbo, Regino, Hermannus Con- tractus, & passim Catalogi Rom. Pont. Non du- bium itaque, quin error ille Anastasio, seu, ut verius loquar, Auctori libri Pontificalis ad- scribendus sit. Baronius, qui ejus Pontificatum anno uno citius quam par erat, auspiciatus est, coactus fuit eidem assignare annos XII. men- ses II. dies XXVII. Papebrocius vero in Cona- tu Chronico-Hist. qui Pelagii II. ordinationem cum die XXVI. Novembris anni DLXXIX. co- pulavit, mortem ejus cum die tertia Februarii hujus anni non potuit non conjungere.

Unus Biclariensis Abbas hujus temporis Scri- ptor in Chron. ad annum X. Justinii Imp. annos un-

III.

* Pelagio PRÆSULE * PILAGIO MARTYR LAURENTIUS OLIM TEMPLA SIBI STATUIT TAM PRETIOSA DARI. MIRA FIDES, CLAUDIUS HOSTILES INFERET IRAS, PONTIFICEM MERITIS NEC CELEBRASSE SUIS. TU MODO SANCTORUM CUI CRESCERE CONSTAT HONORES, FAC SUB PACE COLI TECTA DICATA TIBI. MARTYRIUM FLAMMIS OLIM LEVITA SUBISTI: JURE TUIS TEMPLIS LEX VENERANDA REDIT.

IV. Quid vero mirandum atque pavendum tunc acciderit, cum ejusdem sancti Lau- rentii corpus ab operariis quæreretur, audi sanctum Gregorium ista narrantem: (a) Sancta memoria decessor meus ite- dem ad corpus sancti Laurentii marty- ris quadam meliorare desiderans, dum- nescitur ubi venerabile corpus ejus esset collocatum, & effoditur exquirendo, sub- ito Sepulcrum ejus ignoranter apertum est; & ii qui præfentes erant atque la- borabant monachi & mansionarii, qui corpus ejusdem martyris viderunt, quod quidem minime tangere præsumpserunt, omnes intra decem dies defuncti sunt, ita ut nullus superesse potuisset, qui san- ctum & justum corpus illius viderat. Hæc Gregorius.

(a) Greg. l. 3. epist. 30.

V. Inter alias res gestas ab ipso Pelagio Papa est mentio de Concilio Romano ab eodem habito: id quidem ipse testatur in epistola, quam postea scripsit ad E- piscopos Germaniæ & Galliæ his ver- bis:

Cum in Dei nomine in Romana Eccle- sia Synodum Episcoporum sive cæterorum consacerdotum Dei fidelium congregatam habuissimus, & de Ecclesiasticis statu- tis, ut sunt ab Apostolis & sanctis Pa- tribus tradita, diligentius tractarem: supervenire littera vestra, & ut magna es- sent auctoritatis, etiam viæ voces præ- cesserunt, nempe legatorum, rogantes, ut ordinem præstationum, quas sancta Ro- mana Ecclesia hætenus haberet, nostris litteris vobis remandarem. Tunc de- vestra voluntate & studio iam bono mul- tum gavisi sumus, & sacrum Ordinem Romanum, sacraque Constituta nostrorum antecessorum solerter relegentes; inveni- mus has novem præfationes sacro catalo- go tantummodo recipiendas, quas longa Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS undecim Pelagio II. accurate assignavit, quos aliqui Anastasii Interpolatores Pelagio primo perperam attribuerunt. Hos vel antecessere, vel secuti sunt Ordericus lib. 2. pag. 447. Regino in Catalogo Pontif. Rom. ac Gotfridus Vi- terbiensis, & Hermannus Contractus in Chroni- cis; tradunt enim Pelagium primum sedisse an- nis XI. mensibus X. diebus XVIII. quot men- ses & dies ultra annos quatuor Pelagius pri- mus Ecclesiam Romanam gubernavit. Qui nu- meri in aliqua exemplaria MSS. Anastasii in fi- ne editionis Regiæ citata, ac in exemplaria MSS. Casanenſe & Antuerpienſe etiam inserti sunt, nisi quod dies supra annos XI. & menses

retro veritas in Romana Ecclesia hæte- nus servavit: Unam in Albis Paschali- bus, aliam de Ascensione Domini, tertiam de Pentecoste, quartam de Natali Do- mini, quintam de Apparitione Domini, sextam de Apostolis, septimam de Trini- tate, octavam de Cruce, nonam in Jeju- nio & Quadragesima tantummodo discen- dam. Has præfationes tenet & custodit sancta Romana Ecclesia: has tenendas vobis mandamus. Hucusque litteræ Pe- lagii Papæ de præfationibus in Missis dici solitis.

Sub eodem Romano Pontifice tunc tem- poris a Joanne S. R. E. presbytero ere- ctum est oratorium apud Thermas Agrip- pinas, quod usui esset servis Dei, mo- nachis videlicet; illudque redditibus lo- cupletavit, scripto de his omnibus testa- mento, quo tradito Pelagio Papæ, e- vita decessit. Cumque & post eum æque Pelagius ex hac vita migrasset; qui post- ea in locum ejus successit Gregorius, mutata voluntate testatoris, in eodem sacras virgines collocavit sub cura religioſæ femine Bonæ Abbatissæ. Extant de his omnibus ipsius Gregorii Papæ lit- teræ (b): quibus intelligas, arbitrum esse Romanum Pontificem testamentorum ad pias causas conditorum, eaque si ra- tio persuadeat, in alium æque pium u- sum mutare. Ad postremum de rebus Pelagii hæc Anastasius: Hic fecit ordi- nationes duas per mensem Decembrem, presbyteros octoginta duos, diaconos octo, Episcopos per diversa loca numero qua- draginta octo. Cessavit Episcopatus ejus menses sex, dies vigintiquinque. Hucus- que Anastasius de Pelagio Papa.

VI. De orato- rio Joan- nis pre- sbyteri.

(b) Greg. l. 7. epist. 48.

Ad postremum hic referendum, VII. putavimus epistolæ fragmentum ejusdem Pelagii Papæ ad Benignum Archiepisco- pum,

X. in aliquibus a Librariis corrupti fuere. Ve- rum anni illi undecim non Pelagio primo, sed Pelagio secundo attribuendi, & Anastasii error corrigendus. Pelagium enim I. annos tantum IV. menses X. & dies XVIII. sedisse certum & indubitatum. Papebrocius in Conatu Chronico-Hist. dum de Pelagio I. verba facit, ait sibi videri Romanos censuisse Ecclesiam carere Pon- tifice, per excommunicationem, quam ipso fa- cto incurrisse Vigilium judicabant, & elegisse Pelagium, non tamen ordinasse, quod scirent absque Imperatoris consensu irritam habendam ordinationem; indeque factum putat, ut aliqui Pelagio primo annos undecim attribuerint. Ve- rum

pum, quod ex promptuariis Vaticanis erutum, hic tibi describendum curavi- mus. Sic se habet:

Epistola Pelagii II. ad Benignum Archiepiscopum.

Pelag. ad Benignum Archiep.

* excusa- tionem

* repelle- re.

Quod enim in canonibus legitur: Non debere Episcopum de civitate transire vel transferri: non de his dicitur, qui aut vi expulsi, aut necessitate coacti, aut auctoritate majorum hoc agunt: sed de his qui avaritiæ ardore inflammati sponte sua profiliunt, & potius ambitionis quam utilitati Ecclesiæ servire, & ut dominationem agant, insistere cupiunt. Unde & in subjectis canonibus continetur: Si aliquis extiterit temerarius, qui forsitan * accusationem afferat quod populi litteras acceperit, & ideo migraverit, dum manifestum sit, præmio & mercede paucos qui sinceram fidem non habent potuisse corrumpi ut clamarent in Ecclesia, & ipsum * repetere viderentur Episcopum; omnino has fraudes removendas esse censimus. His verbis & aliis multis exemplis liquet non de his dicere, (ut paulo superius prælibatum est, qui pulsus, aut non recepti a civibus, vel a quibuscumque, aut necessitate cogente, vel auctoritate majorum transeunt de civitate ad civitatem; sed de his qui sponte profiliunt, aut temeritatis, vel ambitionis causa hoc faciunt. Nam aliud est sponte transire, & aliud est coacte aut necessitate venire: unde non isti mutant civitates, sed mutantur, quia non sponte, sed coacte hoc agunt. Quis enim unquam audeat dicere sanctum Petrum Apostolorum principem non bene gessisse quando mutavit Sedem de Antiochia Romam? aut quis eum negat ob id sanctum non esse? aut dignitatem & meritum Apostolatus tam in cælis quam in terris perdidisse? aut quis dicat sanctos non esse multos alios Episcopos, qui de civitatibus ad civitates translati sunt, aut meritum Pontificatus perdidisse, quorum nomina si inciperem enumerare, ante dies transiret, quam omnino transcribere possem, & prolixior fieret epistola, quam necesse foret. Aut quis unquam approbare potest, sanctos non esse Alexandrum, qui Hierosolymam de al-

PAGIUS

rum ex mox dictis hæc conjectura corrumpit, inquietque annos undecim, quos constat Pelagium II. Romanæ Ecclesiæ præfuisse, Pelagio I. per errorem a quibusdam adscriptos fuisse. Porro si a die mortis Pelagii II. de quo nullum est diffidium, ad diem & annum ordinationis Pelagii I. qui hæcenus obscuri fuerunt, retrocedas, comperies non solum hunc Pontificem consecratum fuisse die undecima Aprilis anni Christi DLV. sed etiam ejus mortem, & proximorum ejus Successorum suis annis a nobis redditam fuisse, & qui aliam viam iniere, Chronotaxim Pontificiam turbasse.

IV:

Post Pelagii II. mortem cessavit Episcopum menses sex, dies XXV. ut in Anastasio legitur.

tera civitate translatus est; aut sanctum Gregorium Nazianzenum, qui Nazianzo Constantinopoli constitutus est; aut sanctum Proclum qui de Cyzico translatus est, & Constantinopoli est introductus?

VIII.

Non ergo bene intelligunt Ecclesiasticas regulas qui hoc negant causa utilitatis aut necessitatis fieri non posse, quotiens communis necessitas, aut utilitas persuaserit. Nullum enim ex his, aut ex aliis qui meliori consilio mutaverunt civitates, necessitate quadam vel utilitate Ecclesiastica, aut laica communione carere reperimus, ne ullatenus unquam fieri debeat. Sententia vero que in Antiocheno Concilio habetur: Ut Episcopus ab alia parochia nequaquam migret ad aliam terram, atque omnes sententiæ de eadem re (ut superius comprehensa retinent) nihil prætaxato modo translationibus Episcoporum actis vel agendis nocent. Sed magis robor eis a Domini Salvatorisque omnes canonicos * superexaltetur libris auctoritate præstant. Tales autem questiones magis ex invidia, quam ex caritate, aut utilitate nasci videntur, cum ipsa per se Veritas dicat: Si vero persecuti fuerint in unam civitatem, fugite in aliam, & reliqua. Huic ergo sententiæ nullus Catholicorum usquam contradicere potest, quæ non alterius, sed ipsius proprio Domini ore prolata & confirmata esse dignoscitur, cui si aliquis contradixerit, non solum extorris, sed etiam anathematizatus ab Ecclesia pellatur.

IX.

De ejus autem successore S. Gregorio agemus sequenti tomo Annalium, quem octavum ordine ab ipso ejusque auspiciis auspicatori sumus. Modo autem quæ reliqua sunt anni hujus usque ad mensem Septembrem, quo ejusdem Gregorii ordinatio contigit, enarremus; atque in primis quæ in monasterio S. Andrea ad Clivum Scauri de monachis quibusdam digna memoria contigerunt, cum adhuc ipse Gregorius hoc anno in eodem suo degeret monasterio: ubi enim ex Oriente rediit, haud in palatii vixit, sed in monasterio habitavit cum suis monachis, quibus nec peregrinus Constantinopolim (ut vi-

Gregorius Diaconus degit in suo monasterio.

(1) Greg. dial. l. 4. c. 55.

X. Quæ hoc anno acciderunt in monasterio S. Greg.

vidimus) carere voluit. Ad hunc namque annum referenda sunt, quæ post triennium ea scribens ipse accidisse restatur, ut suo loco manifestius ostendatur. Ait igitur (a): Neque hoc silentium puto, quod actum in meo monasterio ante triennium reminiscor. Quidam namque monachus, Justus nomine, medicinali arte fuerat imbutus: qui mihi in eodem monasterio constituto sedulo obsequi atque in assiduis ægritudinibus meis excubare consueverat. Hic itaque languore corporis præventus, ad extremum deductus est. Cui in sua molestia frater germanus, nomine Copiosus, serviebat, qui ipse quoque nunc in hac Urbe per eandem medicinæ artem temporalis vitæ stipendia sectatur. Sed prædictus Justus, cum jam se ad extremum pervenisse cognovisset eisdem Copioso fratri suo, quia occultatoris aures haberet, innotuit. Quod nimirum fratribus non potuit celari; sed subtiliter indagantes, atque illius omnia medicamenta perscrutantes, eosdem tres aures invenientes abscondos in medicamine.

Quod mox ut mihi nuntiatum est, tantum malum de fratre qui nobiscum communiter vixerat, æquanimiter ferre non valui: quippe quia ejusdem mei monasterii semper regula fuerat, ut cuncti fratres ita communiter viverent, quatenus eis singulis nulla habere propria liceret. Tunc nimio morore percussus, cogitare cœpi, vel quid ad purgationem morientis facerem, vel quid ad exemplum viventibus fratribus providerem. Pretioso igitur ejusdem monasterii Præposito ad me accessit, dixi: Vide ut nullus ex fratribus se ad eum morientem jungat, nec sermonem consolationis ex cujuslibet eorum ore percipiat: sed cum in morte constitutus fratres exquisierit, ei suus frater carnalis dicat, quia propter aures quos osculatos habuit, a cunctis fratribus abominatus sit: ut saltem in morte de culpa sua mentem ipsius amaritudo transverberet, atque a peccato quod perpetravit, purget. Cum vero mortuus fuerit, corpus illius cum fratrum corporibus non ponatur; sed quolibet in sterquilinio

PAGIUS

gnum Archiepiscopum, cujus supra meminimus. Epistola vero integra refertur Tomo V. Conc. editionis Labbeanæ pag. 931. & quoad omnes partes suas ibidem rejicitur.

V. Epistola Pelagii II. de IX. Præfationibus Eccl. Rom. sup. positis.

Præterea cum Concilii Romani, de quo hoc anno Baronius num. V. & in Tomo V. Conc. pag. 953. mentio tantum fiat in Epistola IX. Pelagii II. ad Episcopos Germaniæ & Galliæ, quæ a Pseudo-Isidori stylo non discrepat, illud pariter spurium ac commentitium. In ea epistola legitur, Episcopos Germaniæ & Galliæ Pelagium r. gasse, & ordinem Præfationum Missæ eis mitteret, quem Sancta Romana Ecclesia tunc habebat, ipsumque respondisse eam novem tan-

fosam facite, & in eam corpus ejus projicite; ibique super eum tres aureos quos reliquit, justate, omnes simul clamantes: Pecunia tua tecum sit in perditione. Et sic cum terra operite. In quibus utrisque rebus unam morienti, alteram vero volui prodesse fratribus viventibus: ut & illum amaritudo mortis a culpa solubilem faceret, & istos avaritiæ tanta damnatio terreret, atque a culpa prohiberet. Nam cum idem monachus pervenisset ad mortem, atque anxie se quæreret commendari fratribus, & nullus e fratribus ei applicari & loqui dignaretur: ei carnalis frater, cur ab omnibus fratribus esset abominabilis, indicavit. Qui protinus de reatu suo vehementer ingemuit, atque in ipsa sua tristitia e corpore exiit. Qui ita est sepultus, ut dixeram. Sed fratres omnes ex eadem ejus sententia conturbati, cœperunt singuli extremam quæque & vitia, & quæ eis habere regulariter semper licuerat, ad medium proficere, vehementerque formidare ne quid apud eos esset, unde reprehendi potuissent.

XI. Sacrificium salubre pro defunctis.

Cum vero post mortem ejus triginta jam essent dies evoluti, cœpit animus meus defuncto fratri compati, ejusque cum dolore gravi supplicia pensare, & si quod esset creptionis ejus remedium quærerem. Tunc invocato ad me eodem Pretioso monasterii mei Præposito, tristis dixi: Diu est quod frater ille qui defunctus est, in igne cruciatur: debemus ei aliquid charitatis impendere, & eum (in quantum possumus) ut eripiat, adjuvare. Vade itaque, ab hodierna die diebus triginta continuus offerre pro eo sacrificium stude, ut nullus omnino prætermittatur dies, quo pro absolute illius hostia salutaris non offeratur. Qui protinus abcessit, & dictis paruit. Nobis autem alia curantibus, & dies evolutos non numerantibus, idem frater qui defunctus fuerat, nocte quadam fratri suo germano Copioso per visionem apparuit. Quem ille cum vidisset, inquisivit dicens: Quid est, frater? quomodo es? Cui respondit: Nunc usque male fui: sed jam modo bene sum; quia hodie communionem accepi. Quod idem Copiosus pergens, protinus indicavit fratri-

tum Præfationes ab antiquis temporibus servasse, easque ipsis tenendas mandare. Verum, ut observavit eruditissimus Cardinalis Bona lib. 2. Ret. Liturgicarum cap. 10. num. 3. si ætate Pelagii illis tantum novem Præfationibus, festis in ea Epistola memoratis, Romana Ecclesia tantam dudum in ea receptis & probatis utebatur, quomodo Gregorius ejus immediatus successor, Sacrorumque rituum tenacissimus custos alias novas instituit? Suspicionem auget Joannes Diaconus, qui cum res a Gregorio gestas in Vita ipsius minutissime prosequatur, nullam tamen de Præfationibus ab eo contra morem diu receptum institutis mentionem facit. Ipse item

Gri.

CHRISTI
590.PELAGII PAP. II.
13.MAURITII IMP.
5.

tribus in monasterio. Fratres vero solite computaverunt dies, & ipse dies exiit, quo pro eo trigesima oblatio fuerat impleta. Cumque & Copiosus nesciret quid pro eo fratres agerent, & fratres ignorassent quid de illo Copiosus vidisset: uno eodemque tempore dum cognoscit ille quid isti egerant, & isti cognoscunt quod ille viderat, concordante simul visione & sacrificio, res aperte clauit, quia frater, qui defunctus fuerat, per salutarem hostiam evasit supplicium. Hactenus Gregorius de his quæ hoc anno, dum in suo adhuc degeret monasterio, contigerunt ante triennium quam libros Dialogorum factus jam Pontifex scriberet. De quo item tempore & loco hæc idem superius (a):

(a) Greg. dial. l. 4. c. 47.

XII.
De Joanne monacho.

Ante hoc autem triennium, cum quidam frater fuisset mortuus, atque in ejusdem monasterii cœmeterio a nobis sepultus, cunctis nobis ab eodem monasterio exeuntibus, idem Joannes (sicut nobis pallens & tremens indicavit) illic, nobis discendentibus, inventus, ab eodem fratre qui mortuus fuerat, de sepulcro vocatus est; quod mox subsequens finis edocuit: nam post dies decem invasus febris, carne solutus est. Hæc de Joanne, cujus virtutes paulo superius enarravit.

XIII.

Sed & quæ etiam hoc anno in eodem suo ipsius monasterio, cum pestis urgeret, acciderint memoria digna, ipso enarrantante audiamus, quæque ipse postea pro concione ad populum (b) in ecclesia dixit, & in Dialogis breviter recitavit his verbis (c): Is de quo in homiliis coram populo me narraffe jam memini, inquietus valde Theodorus nomine puer fuit, qui in monasterium meum, fratrem suum necessitate magis quam voluntate secutus est. Cui nimium grave erat, si quis pro salute sua aliquid loqueretur. Bona enim non solum facere, sed audire non poterat. Numquam se ad sanctæ conversionis habitum venire, jurando, irascendo, deridendo testabatur. In hac autem pestilentia, quæ nuper hujus urbis populum magna ex parte consumpsit, percussus in inguine, est perductus ad mortem. Cumque extremum spiritum ageret, conveniunt fratres, ut egressum illius orando

(b) Greg. in Evang. homil. 38. (c) Greg. dial. l. 4. c. 37.

De Theodoro in-disciplinato monacho.

PAGIUS

Gregorius in Epistola ad Joannem Syracusanum in qua de additis vel immutatis in ritibus Sacramentorum, propter quæ reprehensus fuerat rationem reddit de Præfationibus sicut & de Epistola Pelagii II. silent Scriptores illius, & aliquot sequentium sæculorum. Adhuc in libris antiquis Sacramentorum, qui Romanæ Ecclesiæ titulum præ se ferunt, plures reperiuntur Præfationes, vixque ulla Missa est, cui propria & peculiaris non assignetur. Accedit testimonium Guimundi ex Monacho Sancti Benedicti Episcopi Averfani, undecimo Ecclesiæ sæculo demortui, Romanis ritibus jam ubique receptis, qui

protegerent. Jam corpus ipsius ab extrema parte fuerat præmortuum; in solo tantum pectore vitalis adhuc calor anbebat. Cuncti autem fratres tanto pro eo cœperunt enixius exorare, quanto eum jam videbant sub celeritate discedere. Tunc repente cœpit iisdem fratribus assistentibus clamare, atque cum magnis vocibus orationes eorum interrumpere, dicens: Recedite, recedite: ecce draconi ad devorandum datus sum, qui propter vestram præsentiam devorare me non potest: Caput meum jam suo ore absorbit: date locum, ut non me amplius cruciet, sed faciat quod facturus est. Si ei ad devorandum datus sum: quare per vos moras patior? Tunc fratres cœperunt ei dicere: Quid est quod loqueris, frater? signum tibi sanctæ Crucis imprime. Respondit ille, dicens: Volo me signare, sed non possum; quia squammis hujus draconis premor.

XIV.

Cumque fratres audirent, prostrati in terram cum lacrymis cœperunt pro ereptione illius vehementer orare. Et ecce subito cœpit ager clamare dicens: Gratias Deo: qui me ad devorandum acceperat, fugit; orationibus vestris expulsus stare non potuit. Pro peccatis meis modo intercedite: quia converti paratus sum, & secularem vitam funditus relinquere. Homo ergo, qui (sicut jam dictum est) ab extrema corporis parte fuerat præmortuus, reservatus ad vitam toto corde ad Deum conversus est; & postquam mutata mente diu est flagellis adstrictus, tunc ejus anima carne soluta est. Hæc Gregorius.

XV.

Sed nec prætermittenda quæ divinitus ostensa sunt eodem pestis tempore de diverso post obitum animarum statu militi cuidam, quæ idem Gregorius ita scribit: (d) Illustris vir Stephanus, quem bene nosti, de semetipso narrare consueverat, quia in Constantinopolitana urbe pro quadam causa demoratus, molestia corporis superveniente, defunctus est. Cumque medicus & pigmentarius ad aperiendum eum atque condiendum esset questus, & die eodem minime inventus, subsequente nocte corpus jacuit inbumatum. Qui ductus ad inferni loca, vidit multa quæ prius au-

(d) Greg. dial. l. 4. c. 36.

De Stephano viro illustri.

lib. 1. de Eucharistia refert Præfationem quam in quadam die Dominica, per totum pene Orbem Latinum inter Epiphaniam & Septuagesimam recitari dicit: cujus Præfationis auctoritate utitur etiam Algeri Monachus Cluniacensis, qui anno MCXXX. floruit, lib. 1. de Sacram. Corp. & Sang. Domini cap. 5. Quare Decretum illud de novem Præfationibus nullibi receptum invenitur. Denique ante Pippini & Caroli Magni tempora Gallicana Ecclesia non suscepit Romanæ Missæ ritum & ordinem, sed propriis Officiis propriaque Missa usa est, ut ex variis antiquis Monumentis ostendit idem Cardinalis lib. 1. Ret. Liturg. cap. 120.

CHRISTI
590.PELAGII PAP. II.
13.MAURITII IMP.
5.

audita non credit. Sed cum præfidenti Judici præsentatus fuisset, ab eo receptus non est: ita ut diceret: Non hunc adduci, sed Stephanum ferrarium jussi. Qui statim reductus in corpore est: & Stephanus ferrarius qui juxta eum habitabat, eadem hora defunctus. Sicque probatum est, vera fuisse verba, quæ audierat, dum hæc effectus mortis Stephani demonstravit. Ante triennium quoque in hac pestilentia quæ hanc urbem clade vehementissima depopulavit, in qua etiam corporali visu fugitivæ cælitus venire & singulos quosque ferire videbantur (sicut nosti) Stephanus idem defunctus est. Quid autem acciderit de anima Stephani ejusdem, antequam dicamus, in hac eadem recensita historia paululum immoremur.

XVI.
Eadem sepe divinitus ostensa.

Cum hæc quæ scribit Gregorius ab eodem se Stephano audisse testetur, idemque esset Stephanus vir illustris, atque tum Romæ tum etiam Constantinopoli satis notus: omnis procul abesse debet de narrata historia imposturæ suspicio. Hæc idcirco dixerimus, quod eadem prorsus perpauca tantum mutatis a scriptoribus Gentilibus recensentur, atque in primis a Luciano Samofateni, (a) de Cleodemo & Demylo fabro, vel quæ de alio itidem fabro Curina nomine scribuntur: quibus iteratis exemplis magis magisque ostendatur, divina factum voluntate, ut sæpe aliquibus per species quasdam quæ percipi possint a cunctis, ostensæ sint pœnæ inferorum, quas ipsi ad vitam reduces viventibus testarentur: quo homines saltem abstinerent a malo, vel præmii spe excitarentur ad bonum, ne rerum futuræ vitæ cognitionis penitus experites mortales dilaberentur in deteriora.

(a) Lucian. in Philo. sens.

XVII.

Quæ vero per visum ostensa sunt eodem anno militi itidem Romæ ex hac vita subdueto, idem Gregorius mox subdit his verbis (b): Quidam vero miles in hac eadem urbe nostra percussus, ad extrema pervenit. Qui eductus de corpore, exanimis jacuit; sed citius rediit, & quæ cum eo fuerant gesta narravit. Aiebat enim (sicut tunc res eadem etiam multis innotuit) quia pons erat, sub niger atque caliginosus fetoris intolerabilis nebulam exhalans fluvius decurrebat. Transito autem ponte, amœna erant præta atque virentia odoriferis herbarum floribus exornata, in quibus albarum hominum conventicula esse videbantur; tan-tusque in eodem loco odor suavitatis inerat, ut ipsa suavitatis flagrantia illic deambulantes, habitantisque satiaret. Ibi mansiones erant diversorum, singulæ magnitudine lucis plene. Ibi quadam miræ potentia edificabatur domus, quæ aereis videbatur laterculis construi; sed cujus esset, non potuit agnosci. Erant vero su-

De visio-ne ostensa militi.

per ripam prædicti fluminis nonnulla habitacula: sed alia exurgens fetoris nebula tegebat, alia autem exurgens fetore flumine minime tangebatur. Hæc vero erat in prædicto ponte probatio: Ut quisquis per eum vellet injulorum transire, in tenebrosam fetentemque fluvium laberetur; justis vero quibus culpa non obfisteret, securo per eum gressu ac libero ad loca amœna pervenirent.

Ibi se etiam Petrum Ecclesiasticæ familiæ Majorem, qui ante quadriennium est defunctus, deorsum positum in locis teterioris magno ferri pondere veligatum ac depressum vidisse confessus est. Qui dum requireret, cur ita esset: ea se dixit audisse, quæ nos qui eum in hac Ecclesiastica domo novimus, scientes ejus ætate, recolimus. Dictum namque est: Hic idcirco patitur: quia si quid ei pro facienda ultione videbatur, ad inferendas plagas plus excrucelutatis desiderio quam obedientiæ serviebat: Quod sic fuisse, nullus qui illum novit ignorat.

XVIII.
De Petro majore Familiæ Eccl.

Ibi se etiam quendam peregrinum presbyterum vidisse fatebatur, qui ad prædictum pontem veniens, tanta per eum auctoritate transiit, quanta & hic sinceritate vixit. In eodem quoque ponte hunc quem diximus Stephanum se cognovisse testatus est: qui dum transire voluisset, ejus pes lapsus est, & ex medio corpore jam extra pontem dejectus, a quibusdam teterioris viris ex flumine surgentibus per coxam deorsum, atque a quibusdam albatis & speciosissimis viris cœpit per brachia sursum trahi. Cumque hoc lætamen esset, ut hunc boni spiritus sursum, mali deorsum traherent; ipse qui hæc videbat, ad corpus reversus est; & quid de eo plenius gestum sit, minime cognovit. Qua in re de ejusdem Stephani vita datur intelligi, quia in eo mala carnis cum elemosynarum operatione certabant. Qui enim per coxas deorsum, per brachia traheretur sursum, patet nimirum quia & elemosynas amaverat, & carnis vitis perfecte non resisterat, quæ eum deorsum traherent. Sed in occulto Arbitri examine quid in eo vicerit, & nos & eum qui vidit & revocatus est, latet. Constat tamen, quod Stephanus postquam (sicut prius narravi) & inferna loca vidit & ad corpus rediit, perfecte vitam minime corroxit: qui post multos annos de corpore adhuc in certamine vitæ & mortis exit.

XIX.

Pravis mixta bona non profant.

Qua de re colligitur, quia ipsa quoque inferni supplicia cum demonstrantur, aliis hoc ad adiutorium, aliis vero ad testimonium fiat, ut isti videant mala quæ caveant, illi vero eo amplius puniantur, quoniam inferni supplicia nec visa & cognita vitare voluerunt. Ad hæc interlocutus Petrus diaconus, Gregorium compellans ait: Quid

XX.
Qualis
ædificatio
caelestium
manifis-
tum.

Quid est hoc, quæso te, quod in amon-
nis locis cujusdam domus laterculis au-
reis ædificari videbatur? Ridiculum est
valde, si credimus quod in illa vita ad-
huc metallis egeamus. Ad hæc Grego-
rius: Quis (inquit) hoc, si sanum sapit,
intelligat? sed pro hoc quod illic osten-
sum est, quisquis ille est, cujus mansio
ista construebatur, aperte datur intelli-
gi, quid est quod hic operatur. Nam
qui præmia æternæ lucis elemosynarum
largitate promerebitur, nimirum constat,
quia auro ædificat mansionem suam. Quod
enim superius memoriam fugit ut dicerem;
idem miles qui hæc viderat, narrabat,
quod eosdem laterculos aureos ad ædifi-
cationem domus senes ac juvenes, puel-
læ ac pueri ferebant. Qui ex re colli-
gitur, quia si quibus hæc pietas facta
est, ipsi illic operatores esse videantur.

XXI.
Domus
aurea
Deusde-
dit.

Hic etiam quidam juxta nos, Deusde-
dit nomine religiosus habitabat, qui cal-
ciamenta solebat operari: de quo alter
per revelationem vidit, quod ejus do-
mus ædificabatur, sed in ea constructo-
res sui solo die sabbati videbantur opera-
ri. Qui ejusdem viri postmodum subtili-
ter vitam inquirens, invenit, quia ex
his quæ diebus singulis laborabat, quic-
quid ex victuatque vestitu superesse
posuisset, die sabbati ad beati Petri ec-
clesiam deferre consueverat, atque indi-
gentibus erogare. Qua ex re perpense,
quia non immerito domus ipsius fabrica
crescebat. Sane quidem quæ per visum
ostensa sunt symbola veritatis, ex divi-
nis quoque Scripturis sibi vindicant tes-
timonium. Si enim de structura agitur,
scriptum est (a): Misericordia ædifica-
bitur in cælis. Et de lapidibus pretio-
sis sive laterculis aureis, habes præter
alia multa Apostolum istud ipsum ube-
rius exprimentem, cum ait (b): Si quis au-
tem superædificat super fundamentum hoc,
aurum, argentum, lapides pretiosos, lignum,
fœnum, stipulam, uniuscujusque opus ma-
nifestum erit: dies enim Domini decla-
rabit, quia in igne revelabitur, & cu-
jusque opus quale sit, ignis probabit:
si cuius manserit opus quod ædificavit,
mercedem accipiet. Hæc & alia plurima
id genus in divinis Scripturis facile est
invenire, non ad insinuandum quid sint,
sed quid significare velint.

(a) Psal.
89.

(b) 1. Cor.
3.

XXII.
Veritas
quomodo
in fabulas
conversa.

Qui igitur ea quæ divinitus per quietem
ostensa sunt hominibus, abjecte ni-
mis ac stulte, prout dicta vel scripta
sunt, intelligit, nec ex symbolis veri-
tatem quæ in eis latet elicere sciverit;
fuit anasæ, ut feria in jocos vertat, ve-
ritatem in commenta fabulæque conver-
tat; ut factum vidimus apud Gentiles,
dum quæ historice in libris de Repu-
blica scribit Plato visa ab homine qui
mortuus revixit, & visu mira horrenda

quæ narravit, transiere, superadditis non-
nullis, in poeticas fisiones, quæ a
nostris excusso superinducto pulvere Gen-
tilicio, altiori percepta sensu, veritati
consona retinentur, quæ divinæ Scriptu-
ræ minime repugnare noscuntur, atque
similibus exemplis sæpe ostensis pariter
fulciuntur. Sed de his satis.

XXIII.

Jam vero reliqua videamus, quæ hoc
eodem anno, eadem luc grassante, con-
tingerunt apud Romanum Portum de Mel-
lito monacho; quæ idem S. Gregorius ita
narrat (c): In ea quoque mortalitate,
quæ ante triennium hæc urbem vehementi-
ssima clade vastavit, in Portuensis ci-
vitatis monasterio Mellitus dictus est mo-
nachus adhuc in annis juvenilibus consti-
tutus, sed miræ simplicitatis ac humili-
tatis vir, qui appropinquante vocationis
die, eadem clade percussus ad extrema
perductus est. Quod vir vitæ venerabi-
lis Felix ejusdem civitatis Episcopus
audiens (cujus & hæc relatione cogno-
vi) ad eum accedere studuit, & ne mor-
tem timere debuisset, verbis hunc persua-
soriis confortare; cui etiam adhuc de di-
vina misericordia longiora vitæ spatia
polliceri cepit. Sed ad hæc ille respon-
dit, cursus sui tempora esse completa,
dicens apparuisse sibi juvenem, atque
epistolas detulisse, dicentem: Aperi & le-
ge. Quibus apertis, asseruit, quia se &
omnes qui eodem tempore a prædicto E-
piscopo in Paschali festivitate fuerant bap-
tizati, scriptos in istis epistolis litte-
ris aureis invenisset. Primum quidem (ut
dicebat) suum nomen reperit, ac deinde
omnium illo in tempore baptizatorum,
qua de re certum tenuit, se & illos de
hac vitæ esse sub celeritate migraturos.

(c) Greg.
dial. l. 4.
c. 26.

XXIV.
De prædi-
tionibus
proxime
morituro-
rum.

Factum est ut die eadem ipse morere-
tur, atque post eum cuncti illi qui bap-
tizati fuerant ita secuti fuerunt, ut intra
paucos dies nullus eorum in hac vita re-
maneret. De quibus nimirum constat, quod
eos prædictus Dei famulus idcirco auro
scriptos viderat, quia eorum nomina apud
se fixa æterna claritas habebat. Sicut ita-
que hi revelationibus potuerunt ventura
cognoscere, ita nonnumquam egressuræ a-
nimæ possunt etiam mysteria cælestia non
per somnium sed vigilando prælibare.
Subdit ad hæc demonstranda de his exem-
pla eorum qui migraturi ex hac vita im-
buti sunt spiritu prophetiæ. Ex his in-
mentem revoco quæ Cicero (d) ait his
verbis: Divinare autem morientes etiam,
illo exemplo confirmat Possidonius, quo af-
fert Rhodium quemdam morientem sex æ-
quales nominasse, dixisse qui primus mo-
raturus esset. Quomodo autem id accide-
re possit, tres afferat rationes, duas Gre-
gorius, nimirum sive accidere per reve-
lationem; sive quod e materia emerge-

(d) Cicero.
de Div. l. 1.

XXV.
Salutandi
modus &
non usus
inductus.

(a) Plin.
Nat. hist.
l. 28.

XXVI.
Conc. Hi-
spalense.

XXVII.

PAGIUS
VI.
Concilium
Hispalense
I.

re jam egressuræ animæ inchoantes, præ-
libare quædam possunt de his quæ vincu-
lis solutæ carnis intelligunt.

Hic vero dum de hac agimus peste,
non possumus non confutare errorem,
qui nulla veterum testificatione vulgo ja-
ctatur: ex hoc tempore scilicet, cum pe-
stis ingrueret, & homines morbo ta-
sti sternutando mortui caderent, pie in-
troducunt, ut sternutantum quemlibet
salutemus. Inolevisse enim ejusmodi u-
fum apud Gentiles longe ante, Plinius
(a) testatur: accidisse tamen certum est,
ut aliter illi quam nos ejusmodi saluta-
tionem impertirent deos invocando, nos
Deum. Sed de peste jam satis.

Hoc eodem anno pridie Nonas Novem-
bris celebrata est Synodus Hispalensis, cui
præfuit S. Leander ejusdem civitatis E-
piscopus: ex nota enim Æræ sexcenti-
simæ vigesimæ octavæ, annoque Regis
Reccaredi quinto assertum tempus defini-
tur. Fuit ista Synodus provincialis, cui
interfuerunt octo Episcopi, qui tria in
Synodo decreta firmata ad Pegasium
Episcopum Astigitanum, & non Pela-
gium (ut scriptus codex habet, ex quo
Pelagius pro Pegasio irrepit in textum)
direxerunt: inter quæ illud memorabile,
quo statuerunt, sæculares Judices,
permissione tamen Episcopi, separare de-
bere ancillas, aliaque extraneas mulie-
res a clericis: ita quidem, ut, quod fre-
quentissime legibus Ecclesiasticis frustra
vetitum fuisse constaret atque neglectum
penitus, observaretur, voluit sancta Syn-
odus laicos Judices infurgere, Episco-
pis jubentibus læsæ sæpius legis Eccle-
siasticæ vindices. Præter autem tres di-
ctos canones, collegit ex diversis locis
Hispalensis Concilii canones undecim vir
insignis Garfias Loaisa in editione, quam
summa elucubravimus industria, Hispano-
rum Conciliorum,

Quod vero ad anni hujus res Franco-
rum pertinet: quonam modo Rex Gun-
theramnus in ecclesia a sicario appetitus,
Dei ope illæsus remansit, & ipsum sicario
Ann. Eccl. Tom. X.

Ad num. XXVI. Concilium Hispalense I. ce-
lebratum hoc anno, a quo Spondanus in Epi-
tome perperam illud removit, & ad annum
DXCIV. rejecit. Episcopi enim in Epistola ad
Pegasium Episcopum missa, asserunt se eam sub-
scripsisse die primo Nonarum Novembrium, an-
no quinto Regni gloriosissimi Domini nostri Recca-
redi Regis Æræ DCXXVIII. Regnum interat
Reccaredus mense Aprili, aut initio mensis Maii
anni DLXXXVI. ideoque mense Novembri hujus
Christi anni quintus Regni ejus decurrebat.
Erat Pegasius, ad quem Episcopi scripsere, A-
stigitanæ Ecclesiæ Antistes, ut liquet ex sub-
scriptionibus Concilii Toletani III. & ex Ca-
none II. hujus Concilii Hispalensis: fuit, inquit
Baronius, ista Synodus Provincialis, cui inter-
fuerunt octo Episcopi, quia tria in Synodo decre-
ta firmata ad Pelagium quem vivere putarent,

rium verberatum tantum dimisit incolu-
mem, dignum Christianissimi Principis ex-
emplum Gregorius (b) narrat his ver-
bis: Interea (inquit) advenit festivitas
S. Marcelli, quæ apud urbem Cabilonen-
sem mense septimo celebratur, & Gunthe-
ramnus Rex affuit. Verum ubi peractis
solemnibus ad sacrosanctum altarium com-
municandi gratia accessisset; venit qui-
dam quasi aliquid suggesturus: qui dum
properaret contra Regem, culter ei de
manu delabitur. Apprehensoque repente,
alium culirum evaginatum in manu ejus
reperiunt. Nec mora, eductus de basili-
ca sancta, vinculis & tormentis adductus,
constititur, se emissum ad interficiendum
Regem, dicens: Sic enim tractavit qui
miserit me: Quia cognovit Rex multorum
in se odia aggregata, & suspectus ne per-
cutiatur, omnino se a suis vallari præ-
cipit, nec reperitur aditus qualiter ad eum
cum gladiis quis possit accedere, nisi in
ecclesia, in qua securus & nihil metuens
stare dignoscitur, transuerberetur. Sed
& his de quibus locutus fuit, apprehen-
sis, multis interemptis, hunc verberatum
plagis dimisit vivum: quia nefas puta-
vit, si is qui ab ecclesia ductus fuerat,
truncaretur. Hæc Gregorius.

(b) Greg.
Turon. l. 9.
c. 3.
Gunthe-
ramnus
Rex a Si-
cario fru-
stra inva-
ditur.

Sed claudamus tomum præsentem An-
narium narratione obitus sanctæ Rade-
gundis Reginæ, quæ hoc anno deci-
matertia Augusti diem clausit extremum,
de cujus obitu idem Gregorius agit his
verbis (c): Hoc (inquit) anno beatissi-
ma Radegundis ab hoc mundo migravit:
quæ magnum planctum in monasterio, quod
constituerat, dereliquit. Fui & ego præ-
sens ad eam sepeliendam. Obiit autem
mense sexto, tertiadecima die mensis, se-
pulta post triduum. Quæ autem ibi ipsa
die virtutes apparuerunt, & qualiter fu-
nerata, in libro miraculorum plenius scri-
bere studui. Hæc paucis Gregorius. Par
est autem, ut antequam funus regium
prosequamur, quæ ipsa in sui quod ere-
xerat commendationem monasterii ad E-
piscopos ante obitum scripserat, hic re-
P p p ci-

XXVIII.

(c) Greg.
Turon. l. 9.
c. 2.

direxerunt. Verum tria illa decreta, non ad
Pelagium Papam, sed ad Pegasium missa sunt,
ut postea Cardinalis eruditissimus recte vidit.
Ad num. XXVII. Turonensis, lib. 9. cap. 3.
anno Childeberti Regis XII. refert, Guntramnum
Regem, cum in festivitate Sancti Marcelli ad
Cabilionensem Urbem venisset, quemdam ad
eum accessisse, quasi aliquid suggesturum. Qui frustra in-
dum properat contra Regem, culter ei de manu
delabitur. Rex tamen illum verberatum dimisit
vivum, quia nefas putavit, si is qui ab Eccle-
sia eductus fuerat, truncaretur. Sed facinus pa-
tratum anno DLXXXVII. qui Childeberti Regis
est XII.

VII.
Guntram-
nus Rex a
Sicario

A num. XXVIII. ad XLI. Anno Childeber-
ti Regis XII. Christi scilicet DLXXXVII. Bea-
tissima Radegundis obiit, mense sexto, tertio de-
cimo mensis, inquit Turonensis lib. 9. cap. 2. qui
an-

VIII.
Obitus S.
Radegun-
dis Regi-
næ.

CHRISTI
590.PELAGII PAP. II.
13.MAURITII IMP.
5.

(a) Greg. Turon. 9. s. 42. XXIX. Litteræ Sanctæ Radeg. ad Episcopos.

citemus; egregium monumentum hæcenus industria Gregorii conservatum, licet se habeat depravatum, rudique stylo ita conscriptum (a):

Dominis sanctis & Apostolica sede dignissimis in Christo Patribus omnibus Episcopis Radegundis peccatrix.

Congruæ provisionis tunc roborabiliter ad effectum tendit exordium, cum generalibus Patribus medicis, ac pastoribus oculis sibi commissi causa auribus traditur, cujus sensibus commendatur, quorum participatio de charitate, consilium de potestate, suffragium de oratione ministrare poterit interventum. Et quoniam olim vinculis laicalibus absoluta, divina providente & inspirante clementia, ad religionis normam visa sum voluntarie, duce Christo, translata; hæc pronæ mentis studio cogitans etiam de aliarum profectibus ut annunciantem Domino, meæ desideria efficerentur reliquis profutura, instituentem & remunerante præcellentissimo domno Rege Clotario, monasterium puellarum Pictava in urbe constitui: conditumque (quantum mihi munificentia regalis est largita) facta donatione dotavi. Insuper congregationi per me, Christo præstante, collectæ, regulam sub qua sancta Casaria degit, quam sollicitudo beati Casarii Antistitis Arelatensis ex institutione sanctorum Patrum convenienter collegit, adscivi.

XXX. Cui consentientibus beatissimis & hujus civitatis & reliquis Pontificibus electione etiam nostræ congregationis domnam & sororem meam Agnetem: quam ab inante ætate loco filie colui & educavi, Abbatissam institui, ac me post Deum ejus ordinationi regulariter obedituram commisi. Cuique formam Apostolicam observantes, tam ego, quam sorores de substantia terrena quæ possidere videbamur, factis chartis tradidimus, metu Ananias & Saphira, in monasterio posita, nihil proprium reservantes.

XXXI. Sed quoniam incerta sunt humane conditionis momenta vel tempora, quippe mundo in finem currente, cum aliqui magis propriæ quam divinæ cupiant voluntati servire: zelo ducta Dei, hanc sug-

PAGIUS annum incipit a Martio. Bandonivia Monialis in hujus Sanctæ Regine Vita eundem diem ac mensem notat, scilicet decimum tertium mensis Augusti, additque, illum in feriam quartam incidisse: *Quarta feria, mane primo, Idus Augusti, quo fecerat idem mensis dies XIII. clausi sunt ejus oculi.* Quare curabat littera Dominicalis E, qua insignitur, annus Christi DLXXXVIII. eodem, quo obiit, die Radegundis in Tabulis Ecclesiasticis colitur. Refert Baronius n. XXIX. & seqq. hujus Sanctæ Regine Epistolam ad Episcopos, quam pro tutela & stabilitate instituta a se in Urbe Pictaviensi Sanctimonialium Congregationis absens ad

gestionis meæ paginam Apostolatu vestro in Christi nomine superster porrigo vel devota. Et quia præfens non valui, quasi vestris provoluta vestigiis epistola vicarietate prosternor, conjurans per Patrem & Filium & Spiritum sanctum, ac diem tremendi judicii, sic representatos vos non tyrannus oppugnet, sed legitimus Rex coronet: Ut si casu post meum obitum quacumque persona, vel loci ejusdem Pontifex seu potestas Principis, vel alius aliquis (quod nec fieri credimus) congregationem vel suam malevolo, vel impulsu judiciario perturbare tentaverit, aut regulam frangere, seu Abbatissam alteram, quam sororem meam Agnetem, quam beatissimi Germani, præsentibus suis fratribus benedictio consecravit: aut ipsa, congregatio (quod fieri non potest) habita murmuratione, nutare contenderit: vel quasdam dominationes in monasterio, vel rebus monasterii quacumque persona, vel Pontifex loci, præter quas antecessores Episcopi, aut alii me superstitite habuerunt novo privilegio, quicumque affectare voluerit: aut extra regulam exinde egredi quis tentaverit: seu de rebus quas in me præcellentissimi domni Clotarius vel præcellentissimi domni Regis filii sui contulerunt, & ego ex ejus perceptionis permisso monasterio tradidi possidendum, & per auctoritates præcellentissimorum domnorum Regum Chariberti, Guttheramni, Chilperici, & Sigeberti cum sacramenti interpositione, & suarum manuum subscriptionibus obtinui confirmari: aut ex his quæ alii pro animarum suarum remedio, vel sorores ibidem de rebus propriis contulerunt, aliqui Principes, aut Pontifex, aut potens, aut de sororibus cujuslibet personæ ausus minuire, aut sibi ad proprietatem revocare sacrilego voto contenderit; iram vestræ sanctitatis, successorumque vestrorum post Deum pro mea supplicatione & Christi voluntate incurrat, ut sicut prædones & spoliatores pauperum extra gratiam vestram habeantur. Numquam de nostra regula, vel de rebus monasterii, obstitentibus vobis, immnuere valeat aliquid, aut mutare. Hoc etiam deprecans, ut cum De-

eisdem scripsit. Verum, ut Sirmondus in Edite Conc. Gallic. notavit, cum ea data sit ad Episcopos, qui Concilio Turonensi II. anno DLXVI. celebrato adfuerunt; verosimile est, tum ad eos missam, cum una essent in eo Concilio congregati. Ad hæc Turonensis lib. 9. cap. 39. eam instituta ab ea Congregationis Monialium, editam docet & inter Episcopos, qui conferunt Decretum, quo suscepta est Beatæ Radegundis Epistola, primus nominatur Euphronius ille scilicet, qui Episcopus Turonensis fuit, quique anno DLXXVII. mortuus est. Cointius anno DLXXXVII. num. V. eam Epistolam a Radegunde tardius datam credit, sci-

IX.

CHRISTI
590.PELAGII PAP. II.
13.MAURITII IMP.
5.

us prædictam domnam sororem nostram Agnetem de saculo migrare voluerit, illa in loco ejus Abbatissa de nostra congregatione debeat ordinari, quæ Deo & ipsi placuerit, custodiens regulam, & nihil de proposito sanctitatis imminuet: quam nunquam propria aut cujusquam voluntas præcipiet.

XXXII. Quod si (quod absit) contra Dei mandatum & auctoritatem Regum aliquis de superscriptis conditionibus coram Domino & Sanctis ejus præcabiliter commendatis agere, aut de persona, aut substantia minuenda voluerit, aut memorata sorori meæ Agneti Abbatissæ molestias aliquas inferre tentaverit: Dei & sanctæ Crucis & beatæ Mariæ incurrat judicium, & beatos confessores Hilarium & Martinum, quibus post Deum sorores meas tradidi defendendas, ipsos habeat contradictores & persecutores. Te quoque beate Pontifex, successoresque vestros, quos patronos in causa Dei libenter adscisco, si (quod absit) existerit, qui contra hæc aliquid moliri tentaverit, pro repellendo & confundendo Dei hoste, non pigeat ad Regem, quem eo tempore locus iste respexerit, vel ad Pictavam civitatem pro re vobis ante Dominum commendata percurrere, & contra aliorum injustitiam executores & defensores justitiam laborare, ut tale nefas nullo modo suis admitti temporibus Rex repatiatur Catholicus, nec convelli permittat, quod Dei & mea & Regum ipsorum voluntate firmatum est.

XXXIII. Simul etiam Principes, quos Deus pro gubernatione populi post decessum meum superesse præcepit, conjuro per Regem cujus regni non erit finis, & ad cujus nutum regna consistunt, qui eis donavit ipsum vivere & regnare; ut monasterium, quod ex permisso & solatio domnorum Regum patris vel avi eorum construxisse visa sum, & ordinasse regulariter, & dotasse sub sua tuitione & sermone, una cum Agnetæ Abbatissa studeant gubernare; & a nullo neque sæpe dictam Abbatissam nostram, neque aliquid ad nostrum monasterium pertinens molestari, aut inquietari, vel exinde imminui, aut aliquid mutari permittant: sed magis pro Dei nutu una cum domnis Episcopis ipsi, me supplicante coram Redemptore Gen. Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS Epistola ejus ad Episcopos Concilii Turonensis II. scilicet vel post obitum Sigeberti Regis, vel etiam post obitum Chilperici Regis, quod Radegundis in ea dicit, Monasterium a se constructum esse ex permisso & solatio domnorum Regum patris vel avi eorum. Quibus ex verbis eos jam et vivos decessisse necessario sequi existimat. Et fallitur Vir doctissimus. Vox enim solatium per hæc sæcula quodvis auxilium significat, ut innumeris exemplis liquet, ex quibus aliqua Ducangius in Glossario mediæ & infimæ Latinitatis, in voce, *Solatium*, in medium profert. Turonensis v. g. lib. 6. cap. 42. loquens

rium, sicut eis commendo, defensari jubent & muniri: ut in ejus honore Dei famulas protegant, cum defensore pauperum & sponso virginum perpetualiter æterno societur in regno.

Illud quoque vos sanctos Pontifices, & præcellentissimos domnos Reges, in universum populum Christianum conjuro per fidem Catholicam in qua baptizati estis, & Ecclesias quas conservatis, ut in basilica, quam in sanctæ Mariæ Domini genitricis honorem cepimus edificare, ubi etiam multæ sorores nostræ conditæ sunt in requie, sive perfecta sive imperfecta, cum me Deus de hac luce migrare præcepit, corpusculum meum ibi debeat sepeliri. Quod si quis aliud inde voluerit, aut fieri tentaverit, obtinente Cruce Christi, & beata Maria, divinam ultionem incurrat: & vobis intercurrentibus, in loco ipsius basilicæ merear cum sororum congregatione obtinere locum sepulturae. Et ut hæc supplicatio mea, quam manu propria subscripsi, in universali Ecclesiæ archivo servetur, effusus cum lacrymis deprecor: quatenus si contra improbos aliquos necessitas exegerit, ut vestra defensione soror mea Agnes Abbatissa, vel congregatio eius, quo succurri sibi poposcerint, vestræ misericordiæ pia consolatio opem pastorali sollicitudine ministraret: nec de me destitutas se proclamant, quibus Deus præsidium vestræ gratiæ præparavit.

Illud vobis in omnibus ante oculos revocantes, per ipsum qui de Cruce gloriosam Virginem suam genitricem beato Joanni Apostolo commendavit, ut qualiter ab illo completum est Domini mandatum, sic sit apud vos indigna & humilis domnis meis Ecclesiæ Patribus & viris Apostolicis quod commendo quod cum dignanter servaveritis depositum, meritis participes, cujus impletis mandatum Apostolicum, digne reparatis exemplum. Hactenus epistola sanctæ Radegundis, propheticæ (ut puto) impulsæ spiritu, quæ ventura essent prædicantis. Biennio enim ab obitu ejus regia stirpe exortæ moniales adversus Abbatissam concitata, ab ejus obedientia evellentes quamplurimas sorores, extra monasterium egressæ, innumerabilem turbarum causa fuerunt.

P p p 2 Sed

de Childeberto II. refert Mauricium Imperatorem, cum accepisset eum pacem cum Langobardis pepigisse, pecuniam eidem a se datam repetivisse: sed hic filius a solatiis, inquit Turonensis, ne responsum quidem pro hac re voluit reddere. Non in alia itaque significatione vocem solatii Radegundis usurpat in sua ad Episcopos Epistola, cui eorum Decretum proxime subici debet, cum illa eo confirmetur. Quare Baronius qui Radegundis Epistolam hoc anno, quo eam demortuam credebatur recitat, Episcoporum responsum refert anno DLIX. num. XXXIV.

Sed hæc suo loco dicenda. De hujusmodi contestatione ista leguntur in libro secundo Vitæ ipsius (a): Porro clarissimis Regibus & serenissimæ Reginæ, quos haud vulgariter dilexit, atque sanctissimis Ecclesiis & earum Episcopis cum divina obtestatione suum commendavit monasterium. Hæc ibi.

XXXVI. Sed jam prævisum ante annum ab ea ipsius transitum, funusque pariter prosequamur. Res ab ea gestæ duobus habentur conscriptæ libris, priori Fortunati Episcopi, posteriori Bandoniniæ monialis ejusdem sanctæ Radegundis alumne, quæ ipsius postrema hujusmodi profecuta est oratione: (b) Sed veniamus nunc ad ejus felicissimam e corpore migrationem, quam sine lacrymis proferre non possumus. Fluunt lacrymæ ab ipsis intimis medullis, gemitusque prorumpunt, nec tamen percipitur inde consolatio. Sed sic lacrymis indulgeamus, ut interim de ejus devotione minus dicamus, majori sane culpæ nos obnoxios reddimus. Usque ad diem illum quo hinc excessit, nunquam quicquam de cursu quem susceperat, imminuere voluit, memoria retinens: Non (c) qui ceperit, sed qui perseveraverit usque in finem, cum salvum fore. Ubi jam ad vitæ finem pervenit sanctum ejus corpusculum longa pro Christi amore ducens martyria, & multiplices perpessum cruciatu: omnes sanctimoniales lugentes & flentes ejus lectulo assistebant, ejulantesque ac duris pugnis ac lapidibus pectora verberantes, voces ad cælum dabant, clamantes & dicentes: Domine, ne permittas nos tam gravi damno affici: lumen nostrum tollis a nobis: cur nos in tenebris relinquis? Eadem de immenso luctu sanctimonialium habet Gregorius Turonensis, qui interfuit (d). Pergit vero Bandoninia.

XXXVII. Sed quia illa quicquid facere constituisset, id die natalitio Salvatoris facere solebat, ejus quoque beatus decessus ita evenit. Hic attende, sic dici ab ea, die natalitio Salvatoris esse defunctam, quod eo migraverit die, quo natalis Domini dies inciderat; constat enim die decimatertia Augusti diem clausisse extremum:

PAGIUS XXXIV. & seqq. Extat etiamnum in Urbis Pictaviensi, quod ibidem condidit Radegundis monasterium nomine Monasterii S. Crucis insignitum, in quo a pluribus sæculis Divi Benedicti Regula servatur. Vitam ejus scripsere Venantius Fortunatus Episc. Pictaviensis, & Bandoninia Monialis aequalis, utramque a Mabillonio sæculo I. Benedictino recitatam, & cum Codicibus MSS. collatam.

X. Eadem hora, eademque die, qua Beata Radegundis, obiit etiam S. Junianus Abbas Mariacensis, cujus Vita a Vulino Boetio Episcopo Pictaviensi, qui Ludovico Pio imperante floruit, scriptam refert ibidem Mabillonius. Junianus, quamvis Coenobium Mariacense construxisset, & Abbas Monasterii esset, solitario tamen vitæ studio in quendam locum a se antea constructum frequenter secedebat. Mandaverat ut statim cum a sæculo migrasset, nuntiaretur Beatissima Radegundi, ut pro eo preces Domino funderet, quod & illa similiter fecerat. Accidit, ut eodem die, eadem hora, uterque migraret de sæculo, & quos hic unius charitatis vinculum constrinxerat, illic eor pariter paradisi gloria simul acciperet. Monasterium Mariacense in finibus Pictonum & Diocesi Pictaviensi, vulgo Maire nuncupatum, positum erat sed progressu temporis in Ecclesiam Paroecialem conversum fuit.

A num.

nam subdit: Quarta feria, mane Idibus Augusti clausi sunt ejus oculi, & nostri obscurati. Væ nobis, quia peccavimus: afflictum est in dolore cor nostrum. Fleamus & plangimus, quod te diutius, vita nostra, habere non meruimus. Eo ipso mane, quo nobis tantum mali accidit, una voce, uno planctu, uno clamore, cælos penetrante, lapidicida, qui in monte operabantur, in aere audierunt loquentes, & unum quidem dicentem, ceteris: Quid facitis? dimittite eam adhuc: hæ enim voces ad nostras usque aures pertingunt. Angeli vero eam ducentes responderunt: Quid iterum faciemus? eam jam paradisi recipit, ut gloriatur cum Domino. Credimus non deferturam eam illas, quas ei placere volumus. Cognitum est autem, has fuisse voces Angelorum pacifice altercantium (uti apud Danielem (e) exemplum legitur) illorum videlicet qui monialium præerant custodiæ, ac monasterium in tutelam acceperant, ad Angelos illos qui ad cælum euntem Christi sponfam comitabantur. Subdit vero Bandoninia:

Flenda ergo nobis jam non est, sed reverenda: amissimus quidem in presenti sæculo dominam & matrem, sed ad regnum Christi præmissus intercessorem. Magnum illa gaudium excitavit in calis, intolerabilem nobis dolorem in terris reliquit. Migrante sancta ejus anima a sæculo ad Christum, Episcopus Pictaviensis non erat domi. Abiit ergo nuntius ad virum Apostolicum dominum Gregorium Turonensem Episcopum. Ille mox advenit, & quantum suis ipse conspexit oculis, antequam eam sepeliret, ejus virtutes in libro miraculorum inseruit. Veniens autem ille ad locum, ubi sanctum jacebat corpus, sicut ipse post sacramentum lacrymans dicebat, in forma humana vultum vidit Angelicum: facies enim instar rose & lili nitebat. Unde haud secus ille contremuit & timuit, atque sic ipsam Domini Jesu sanctissimam matrem sibi astantem videret. Expectabatur interim vir devotus Deo plenus Pictavorum Antistes, ut eam quo par erat honore sepulturæ mandaret.

San-

xisset, & Abbas Monasterii esset, solitario tamen vitæ studio in quendam locum a se antea constructum frequenter secedebat. Mandaverat ut statim cum a sæculo migrasset, nuntiaretur Beatissima Radegundi, ut pro eo preces Domino funderet, quod & illa similiter fecerat. Accidit, ut eodem die, eadem hora, uterque migraret de sæculo, & quos hic unius charitatis vinculum constrinxerat, illic eor pariter paradisi gloria simul acciperet. Monasterium Mariacense in finibus Pictonum & Diocesi Pictaviensi, vulgo Maire nuncupatum, positum erat sed progressu temporis in Ecclesiam Paroecialem conversum fuit.

A num.

Luctus Monialium.

(e) Dan. 10.

XXXVIII. Gregorius suprema perfolvit.

XXXIX. Sanctimoniales omnes apud ejus torum stabant psallentes: si vero psallentium voces vel paululum reticerent, mox planctus audiebatur intolerabilis. Triduo expectatus Præsul, qui tum suam diocesim visitabat, cum non veniret; is quem diximus vir Apostolicus Gregorius de ejus humanitate præfidens (perfecta enim charitas foras mittit timorem) in basilica sanctæ Mariæ, ubi sacra ejus monasterii virginum corpora conduntur, eam in primis honorifice tumulavit. Cumque corpus ejus sub muro cum psalmodis deportaretur (quandoquidem instituerat illa, ut nulla vivens extra monasterii fores egrederetur) tota congregatio in muro lamentans, ita ut planctus ejus superaret psallentium voces, pro psalmo lacrymas, pro cantico mugitum, pro Alleluja gemitum reddebant. Hic, lector, meminisse debes, veterem usum fuisse, ut in funere fidelium defunctorum una cum aliis lætitiæ canticis caneretur Alleluja, ut sanctus Hieronymus admonet in epistola ad Alecium de funere Rufinæ conjugis. Sed pergit Bandoninia:

Orabant moniales superne, ut sub terra nonnihil quiesceret feretrum, in quo beate corpus portabatur, graviter ferentes ejus absentiam. Ibi tum ut Dominus fidelium famulam suam declararet, corpore ejus in medio populi depositio, cæcus quidam lumen recepit: qui multorum annorum passus cæcitatem, ubi ad corpus accessit, ita sanatus est, ut nunquam luminibus orbatus videretur: vivit, hodieque clare videns. Cum jam humata esset a Gregorio Episcopo, operculum tumulo ejus non est ab illo impositum, donec rediret Pictaviensis Antistes. Itaque libere cereos ad eam afferebant omnes sepulcrum circumstantes, & singulæ suis cereis nomina sua inscripserant, dabantque cereos omnes per ordinem uni e famulis: & ecce extitit contentio in populo, aliis dicentibus cereos illos in sanctum ejus sepulcrum mittendos, aliis id negantibus. Interim e pueri cereos tenentis brachio unus exiliens, & populum omnem transcendens, in sepulcrum ad pedes beate se dimisit,

PAGIUS A num. XLI. & seqq. Paulus Diaconus lib. 3. de gest. Langobard. cap. 31. scribit: Flavius Rex Authari Legatos post hæc (id est, post ingressum Francorum in Italiam adversus Langobardos) ad Bajoariam misit, qui Garibaldi corum Regis filiam sibi in matrimonium peterent. Quos ille benigne suscipiens Theudelindam suam filiam Authari se daturum promisit. Hæc Legatio anno superiori obita. Subdit Paulus: Denique post aliquod tempus, cum propter Francorum adventum perturbatio Garibaldo Regi advenisset, Theudelinda ejus filia cum suo germano, nomine Gundoldo, ad Italiam confugit, seque adventare Authari sponso nunciavit, &c. Qui eandem cunctis latantibus in conjugium Idus Majas accepit.

litem omnem eo ipso dirimens. Inspecito cereo, inventum est nomen Calvæ inscriptum. Ea re perspecta, Episcopus & plebs omnis B. Radegundis virtutes admirantes, Dominum benedixerunt. Quæ vero post ejus decessum eo in loco declarata sunt virtutes & edita miracula, quot demoniaci liberati, quot pulsus febribus curati, quis numerare sufficiat? Refert aliiqua itidem Fortunatus, atque Gregorius.

Ad hæc tempora referri posse videtur Bajoariorum ad fidem Christi conversio, annunciantem illis Evangelium viro sanctissimo Ruperto Episcopo Vangionensi in Gallia: qui a Berthario * loci Comite dira passus, solumque vertere coactus, Dei nutu ad Borealem conversionem populorum accinctus, Boreales silvas penetrans, rigescencia adhuc impietatis glacie corda Gentilium Christianæ fidei prædicatione calefecit, atque igne divini Spiritus inflammavit. Ista quidem tam grandia cœpta Childeberti Regis Francorum anno secundo (ut ejusdem Sancti Acta testantur a) in hunc annum & ulterius propagata noscuntur. Porro quod de Childeberto dicitur, non ad primum Childebertum, sed ad secundum potius, quem post patrem suum Sigebertum regnare cœpisse diximus anno Domini quingentesimo septuagesimo nono, esse referenda, in Notis ad Romanum Martyrologium testati sumus. Quamobrem falli eum certum est, qui (b) ad primum Childebertum filium Clodovei, qui regnare cepit in Galliis anno salutis quingentesimo decimoquarto, ista retulit haud levi præjudicio historica veritatis.

At non ipse tantam sibi soli putavit aggrandiam esse provinciam: sed Christi exemplo, duodecim delegit sacerdotes quos ad prædicandum Borealibus Evangelium secum duxit: apertum vero est late ad fidem capeffendam Gentilibus illis ostium, cum ipse Bajoariæ Princeps Theodo hujus nominis tertius Christo credidit: etenim reliqui ipsi subiecti, Ducem secuti, pariter effecti sunt Christiani: cuius rei gratia factum est, ut ipse Ru-

Childebertus Francorum Rex ea affinitate offensus, ac veritus, ne Buii, qui ejus tributarii erant, a fide desciscerent, & ad Longobardos hostes inclinarent, Garibaldum bello aggressus est. Cæsus ne is in acie fuerit, an ad generum fugerit, ambiguum; sed in ejus locum Tassilonem Bajoariorum Ducem, a Childeberto Rege constitutum, docet Aimoinus lib. 3. cap. 77. Apud Bajoariam, inquit, post Charibaldum Tassilo a Childeberto Rex ordinatus est: qui mox cum exercitu Sclavorum Provinciam introiens, parta victoria ad Solium proprium cum maxima remeavit præda. Quæ verba Aimoinus ex Paulo Diacono lib. 4. cap. 8. defumfit; adeo ut certum sit Tassilonem post Garibaldum genti Bajoariæ præfectum fuisse.

XLI.

* Berthario. Bajoariorum conversio.

(a) Apud Sur. to. 2. die 27. Martii.

(b) Valen. l. 3. Annal. Bajoarum.

XLII.

Rupertus Apostolus Bajoariorum.

Cum

ANNALES ECCLESIASTICI.

I. Præfatio auctoris cum imploratione Divini auxilii.

EX superaddita oneri consueto Ecclesiasticorum negotiorum sarcina ad optatam quietem longe positam cum magis anhelem atque suspirem : magna tamen octavi Annalium tomii descriptionem aggrediendi ex eo mihi fiducia comparatur, quod proforibus Gregorius Magnus occurrit ; patronus idem noster duplici subsidio profuturus, adminiculo precum scilicet, quibus divinum concilietur auxilium, & suorum scriptorum copia, ex quibus tamquam ex locupletissima cella penaria, quæ primum erunt scribenda, ipse abunde suppeditat. Verum non progreditur solus, cum in occursum egreditur ; sed quæ præcedit in titulo, prima procedit in via, nobis optulatura præcurrens Virgo Deipara. Amborum etiam nomine, nempe Mariæ, atque Gregorii, nostram nobilitatur Ecclesia, apud quam iidem Annales nostri sunt elaborati, scripti, recitati, ac sæpius reperiti, atque hactenus in lucem editi. Quæ igitur prior ordine & major est meritis, nobis occurrat potior in auxilio, atque virtute potentior adsit : Ipsa mater foveat partus suos, atque faveat natis suis. Ut enim quos ad genua Rachelis pariebat ejus ancilla ipsa eos suos filios esse dicebat (a) ; ita suos hac lege esse dicat oportet nostros Annales ipsa Virgo san-

(a) Genes. 30.

JESU CHRISTI
ANNUS
590.

GREGORII PAP.
ANNUS
I.

MAURITII IMP.
ANNUS
5.

Quingentesimi nonagesimi Christi anni res gestæ majori ex parte in superiore tomum relatæ sunt, usque videlicet ad electionem Gregorii Magni in Romanum Pontificem : jam vero reliqua prosequamur de rebus ab eo præclare gestis post electionem usque ad fi-

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6083.
SÆC. VI. Anno Eræ Hispan. DCXXVIII. A. C. 590.
© II. A) 2. P. 26. Mart. aliis 2. April. Indict. 8.
JESU CHRISTI 590.
GREGORII PAPÆ I.
MAURITII IMP. 5.

I. S annus hac formula notatus : VIII. post Consulatum Mauricii Tiberii Aug. solius VI. ut

ctissima, quos summo labore, ad ejus genua provoluti, enixis precibus confuevimus parturire.

Sed & inde erigitur magis animus, quod creverint nobis divina ex recenti collata dignitate subsidia : gloriosus enim martyres patrocinii quoque titulo accesserunt, Petri discipuli, conciliatores regni virginis nuptiarum cum sponso cælesti, atque ejusdem ad coronam martyrii promotores, eunuchi fratres, concupiscentia steriles, spiritali prole fecundi, potentes gratia, gloria celebres, decori purpura, coronis fulgidi, insignes palmis Nereus & Achilleus una cum martyre æque & virgine Flavia Domitilla. Quibus cum Magno Gregorio in auxilium junctis, erit mihi in sancta quadriga ista, cui infideat auriga Deipara, magna fiducia : adeo ut illud ex Cantico secure occinere liceat (b) : *Quadrige tue salvatio*. Qua cum vectus fuero, ardua quæque accessu & transitu difficilia facile superabo : sperans insuper Dei beneficio dandum, ut una cum Annalibus, annis quoque vitæ bene perfundus, jam non amplius in circi istius vitæ periodis e calce rursus reducendus ad carceres, fursum cælum versus curru isto cælesti, adminiculo scilicet Sanctorum precum, sublimis tollar, atque ex optato in Domino tandem perpetuo requiescam.

II.

(b) Habes.

De ordinatione S. Gregorii Pap.

rare eos qui diversam ineunt rationem. annorum Mauritii Imp. ab hac nostra assertione, qua ponimus S. Gregorii creationem sub anno quinto ejusdem Mauritii. Præter id enim quod superius dictum est anno primo ejus Imperii: qui hujus temporis, suæque ætatis breviter res gestas conscripsit Joannes fundator monasterii Biclarenis (hoc enim titulo ejus perbrevis historia inscribitur) asserit istud ipsum, anno videlicet quinto ejus Imperii sanctum Gregorium esse creatum Pontificem: quo pariter anno Theodosium Mauritii filium a patre tradit Cæsarem esse dictum. Hæc de anno Imperatoris, & promotionis Gregorii in Pontificem Maximum. Sed his revocatis ad calculos, aliam iniisse oportuit rationem, quam vide superius anno quingentesimo octogesimo sexto, ubi annum primum Mauritii auctoritate Græcorum, & Latinorum, & Biclarenis hujus p. Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS

III. Theodosius Mauritii filius fit Imperator.

di fuit ; inde enim deduxit, *Mauricium*, cuius anno quinto S. Gregorius Pontifex Romanus creatus fuisset, anno DLXXXV. Imperatorem nuncupatum esse, cum tamen illum ea dignitate triennio postea exornatum, certum indubitatumque sit.

Errat etiam Biclariensis, qui ad annum V. ejusdem Mauritii scribit : *Mauricius Theodosium filium suum ex filia Tiberii Imp. natum Cæsarem facit*. Et ad annum VI. Mauritii : *Mauricius Theodosium filium suum, quem supra Cæsarem diximus, Romanorum Imperatorem facit*. Nam de Dignitate Cæsarea ante Augusteam Theodosio collata, neque Theophanes, neque Zonaras, neque Auctor Chronicæ Alexandrinæ, neque Cedrenus mentionem faciunt : sed aiunt tantum, Festis Paschalibus coronatum esse Imperatorem ; quod currenti anno peractum, Theophanes & Auctor Chronicæ Alexandrinæ testantur : hæc verba Auctoris Chronicæ Alexandrinæ, ad annum VI. post Consulatum Mauritii : *Hoc anno Festis Paschalibus Mauricius Tiberius inauguravit filium suum Theodosium Imperatorem ; sed non in societatem administrationis, nec aliud quid sub ipso gestum, quod in cognitionem Imperatoris esset, sed tantum coronatus est*. Idem habet Theophanes ad annum Incarnationis secundum Alexandrinus DLXXXII. qui Kalendis Septembris superioris Christi anni inchoatur : *Hoc anno mensis Martii die sexto supra vigesimum, Indictione octava, Theodosius Mauricii Imp. supremi filius, die Paschali sancto, a Joanne Patriarcha, quatuor solis annis cum medio natus Coronam Imperii accepit*. Idem denique scribit Cedrenus ad annum Mauritii VIII. Quare Theodosius anno DLXXXV. circa finem mensis Septembris in lucem prodit, non vero anno DLXXXVIII. ut existimavit Baronius anno DLXXXVIII. num. VI. qui tamen evedionem Theodosii ad Imperium recte hoc anno consignavit, licet eum quintum Imperii Mauritii cum Biclariensi perperam appellet, ut jam dixi. Porro Theodosium in Actis publicis Augustum vocatum fuisse infra videbimus.

IV.

Notabile est quod modo ex Auctore Chronicæ Alexandrinæ retulimus, *Mauricium* nempe Imperatorem Theodosium filium Augustum renunciantem in societatem Imperii eundem non

CHRISTI
590.

GREGORII PAP.
I.

MAURITII IMP.
5.

riter collocavimus, sed opus fuit dimovisse.

Quod autem ad diem ordinationis ejus spectat, nihil est quod revocari possit in dubium, utpote quæ ob excellentiam tanti Pontificis relata fuerit singulari prærogativa in tabulas Ecclesiasticas, annis singulis in memoriam ac cultum Fidelibus revocanda ipsa die qua contigit, nempe tertio Nonas Septembris, ejusmodi præclaro elogio (a) : *Romæ ordinatio incomparabilis viri sancti Gregorii Magni in Summum Pontificem : qui onus illud subire coactus, e sublimiori throno clarioribus sanctitatis radiis in orbe refulsit*. Hæc de ejus ordinatione, cum videlicet est consecratus in Romanum Pontificem : qui & ante, cum ex præscripto factorum canonum a clero electus fuit, re vera Pontifex dici potuit, cum ab eo tempore a Deo accepit Pontificium, absque alia expectata de consecratione

III.

(a) Marty. Rom. die 3. Septemb.

Q q q ab

adscivisse ; id enim ante hæc tempora rarius factum. Hujus tamen rei exemplum habemus in Albino, cui Commodus Aug. Cæsaris nomen, sed non Cæsarem Imperium communicavit, quamvis Albinus postea a Severo illud obtinuerit, uti anno CXCVIII. ostendi. Imperio magis declinante id sæpius quam antea factum, & aliquod discrimen postum inter vocem βασιλεύς, qua Imperatores promiscue donabantur, & vocem αὐτοκράτωρ quæ Imperatorem proprie significat. Nam cum ii filios suos Augustali corona exornabant, & Imperatores renunciabant, non semper patiebantur, ut se αὐτοκράτωρ sed βασιλεύς idest, Reges duntaxat inscriberent. Sic Chronographus Alexandrinus de coronatione Theodosii in Imperatorem verba faciens, priori tantum voce utitur ; atque, *Mauricium filium coronasse sive βασιλεύς idest, in Regem, ut ostendat patrem supremam sibi auctoritatem reservasse*. Hunc posteriorum sæculorum usum potissimum discimus ex Codino de Officiis Palat. cap. 17. num. II. ubi professionem fidei in coronatione ab Imperatoribus fieri solitam refert in hunc modum : *Ego N. in Christo Deo nostro fidelis Rex & Imperator Romanorum. (πῶς βασιλεύς καὶ αὐτοκράτωρ ποταίων) propria manu hæc præmisi, ac præscripsi*. Subdit Codinus : *Si vero filium habeat, præfigit & ipse confessioni suæ illud : Imperator Romanorum (αὐτοκράτωρ ποταίων) ; si pater concesserit & si minus, istud solummodo præfigit*. Fidelis in Christo Deo nostro Romanorum Rex N. seu, ut in Græco legitur, βασιλεύς ποταίων. Quæ ad Scriptores Byzantinos intelligendos observanda. Utramque enim vocem, etiam postquam a me Tom. I. hujus Criticæ sedulo discussa fuit, aliquos viros doctos in errorem traxisse animadverti.

V. S. Gregorius ordinatur Pontifex Romanus.

Ad num. III. Divus Gregorius Magnus consecratus est Pontifex Romanus die tertia mensis Septembris, ut non tantum Martyrologium Romanum, Uuardus in antiquissimo Codice MS. San-Germanensi, & Bellinus ; sed etiam alii Martyrologi asserunt apud Bollandum ad diem XII. mensis Martii in Vita Sancti hujus Pontificis. Quia tamen Episcoporum ordinationes aliis sæpe diebus quam quibus contigerint, in Martyrologiis recitantur & Divi Gregorii ordi-

CHRISTI
590.GREGORII PAP.
I.MAURITII IMP.
5.

ab Imperatore licentia.

IV.
Gregorii
electio
qualis.

Jam vero in hunc unum Gregorium conversi oculi omnium erant, utpote qui ceteris omnibus vitæ sanctitudine, claritudine generis, scientia, atque usu rerum præstaret; quique non in Occidentali tantum orbe, sed & in Orientali quoque ubi diu in functione legationis, sive Apocrifarii muneris versatus fuerat, omnibus optime notus, ab omnibus Pontifex expeteretur; ut quæ de ipso inferius dicenda erunt, ostendunt. Qui enim in orbis theatro præfecturæ Urbanae fascibus jam antea, qualis quantusve esset, innouisset, contemptu mundi in trabea monachali magis enituit: clarior vero redditus, ex quo assumptus est in Cardinalem; sed fulgore majore resplenduit ex legatione Constantinopoli bene perfuncta. Tot igitur splendorum radiis illustratus, etsi nollet, ac vitaret licet (quod non possit abscondi civitas supra montem posita) in se omnium animos traxerat & obligarat, hoc ipso potissimum tempore, cum (ut diximus tomo superiori) ingens lues Urbem depasceretur; quo ut qui omnium esset sanctissimus eligeretur, necessitas impellebat: urgebat vero magis, dum super Urbem barbaricus Longobardorum gladius immineret, diraque fames ingrueret atque sæviret: unde quærendus ab omnibus fuit sanctus, qui pestilentiam propulset; fortis, qui defenderet Urbem; & qui esurientem populum pasceret, deligendus pastor amator pauperum: non nisi illud propheticum eidem occinentibus cunctis (a): *Princeps esto noster: ruina autem hæc in manu tua.* Ad hoc præelectus a Deo, ut ædifices, & plantes, & dispersa colligas, atque infirma consolidas. Quæ cuncta ipse naviter (ut suo loco dicemus) implevit, atque abundantius præstitit.

(a) Isai. 3.

V.
Adversus
invafores
Rom. Ec-
clesiæ im-
munitatis.

At non simulac Pontifex Romanus electus est, in Petri cathedra sedit, neque federe licuit: etenim quod sub Arianis Gothorum Regibus præsumptum diximus superioribus tomis, ut electus Pontifex, non nisi per soluta pecunia confirmatus a Principe federe deberet; vindicata postea

PAGIUS

dinatio ad diem XXIX. Martii refertur in Martyrologiis MSS. Aquigranensi, Bruxellensi, MS. Florario ab eodem Bollandi ibidem citatis, & in Martyrologio Gallicano Sauffaii ad dictum diem legitur: *Leodii & Sueffone hoc die colitur ex antiqua observatione ordinatio S. Gregorii Papæ; certius argumentum ad hoc probandum eruitur, tam ex charactere Dominicæ, quæ hoc anno in diem III. Septembris incidit, quam ex duratione ejus Sedis. Sanctus enim Gregorius die XII. mensis Martii anni DCIV. ad Deum migravit, postquam Romanæ Ecclesiæ præfuisset annis tredecim, mensibus sex, & diebus decem, ut Joannes Diaconus in ejus Vita, & communi consensu ceteri tradunt. Quamobrem die*

Urbe cum univerfa Italia a Gothorum tyrannide per Justinianum Imperatorem, non minore ille tyrannide idem jus confirmandi Romanum Pontificem, & pro confirmatione pecuniam exigendi sibi retinuit. Deplorat ista idem S. Gregorius, dum illud Psalmi poenitentialis elucidat: *Qui laudabant me, adversum me jurabant; cum Simoniacam hæresim insectantur, & ait: (b): Hæc est inquam, hæresis, quæ prima nascentis Ecclesiæ rudimenta tentavit, & ante alias hæreses prima apparuit. Cujus erroris vesania licet ex tunc damnata fuerit, postea tamen in Ecclesia germine pestifero pullulavit, nostris vero maxime temporibus malitia sua virus exercuit, & totius Ecclesiæ pacem schismatica infestatione turbavit. Concitavit enim adversus Ecclesiam Dei non solum innumerabilem multitudinem, verum etiam regiam (si fas est dicere) potestatem. Nulla enim ratio finit, ut inter Reges habeatur, qui destruit potius, quam regat Imperium; & quoscumque habere potest perverfitatis suæ socios, eos a consortio Christi efficit alienos. Qui turpissimi lucri cupiditate allectus, sponsam Christi captivam cupit abducere, & passionis Dominicæ sacramentum ausu temerario contendit evacuare. Ecclesiam quippe, quam sui sanguinis pretio redemptam Salvator noster voluit esse liberam, hanc ipse, potestatis regia jura transcendens, facere conatur ancillam. Quanto melius foret, si dominam suam esse agnosceret, eique religioforum Principum exemplo devotionis obsequium exhiberet, nec contra Deum, fastum extenderet dominationis, a quo suæ dominium accepit potestatis? Ipse est enim qui ait (c): Per me Reges regnant. Sed immensa cacatus cupiditatis caligine, & divino (ut patet) ingratus beneficio, & contra Deum seditiosus; terminos quos posuerunt patres nostri, contempto divino timore, transgreditur, & contra Catholicam veritatem suæ furoris tyrannidis effertur.*

(b) Greg.
in Psal. 4.
Panit.

(c) Prov. 7.

In tantam autem suæ temeritatem extendit vesania, ut caput omnium Ecclesiarum

VI.

tertia Septembris hujus anni consecratus fuerat. Cæterum cum tres alii Romani Pontifices ejusdem nominis, scilicet Gregorius II. Gregorius III. & Gregorius VII. in Martyrologio Romano, aliisque quibusdam memorentur, posset referri dies ille XXIX. Martii ad aliquem ex his tribus Pontificibus, licet aliis diebus consecrati fuerint; cum ibidem Divus Gregorius titulo Magni aut Doctoris Ecclesiæ non appellatur.

Ad num. V. & seq. Baronius refert locum, quem credit esse S. Gregorii Magni in Psalmum IV. Poenitentialem, ex quo deducit Romanos Pontifices postquam legitime electi fuerant, possessionem Sedis Apostolicæ inire non potuisse nisi

VI.

CHRISTI
590.GREGORII PAP.
I.MAURITII IMP.
5.

rum Romanam Ecclesiam sibi vindicet, & in domina gentium terræ jus potestatis usurpet: quod omnino ille fieri prohibuit, qui hanc beato Petro Apostolo specialiter commisit, dicens (a): *Tibi dabo Ecclesiam meam. Obstruatur ergo os loquentium iniqua, & omnis hæreticorum mendacium, quod ipsius voce veritatis invenitur destructum.* Hucusque Gregorius, qui (ut vides) Regis nomine indignum eum habet, qui Romanam Ecclesiam suis spoliatis jurebus & libertate, quoquo modo subjugare & sub tributo ipsam redigere conabatur: quem & contra Catholicam agere veritatem proclamat. Qui & inferius in ejusdem Psalmi expositione eo verfu: *Initio tu Domine terram fundasti.* Inter diros Ecclesiæ persecutores adnumerat Imperatorem talia præsumentem, dum ait: *Quid enim Nero? Quid Diocletianus? Quid denique iste, qui hoc tempore Ecclesiam persequitur. Numquid non omnes portas inferi? Cum tamen sine de Mauritio, sive eo qui ipsi successit, Phoca, vel Tiberio, vel Justinio, qui hos præcesserunt, Augustis (cujusvis horum temporibus velis scripsisse Gregorium commentarium illum) omnes reperiantur fuisse fide Catholica Orthodoxi, hacque tantum ex parte damnandi, quod confirmatione electi in Romanum Pontificem sibi (ut vidimus) vendicarent.*

(a) Matt.
16.
Persecutores
Ecclesiæ qui
dicantur.VII.
Greg. electio
Pontificis
scribit ad
Imp.

(c) Prov. 7.

Tam grande malum licet Gregorius adeo sit detestatus, tolerandum tamen ipsi in tanta temporum iniquitate fuit, cum jugi bello Longobardi Italiam infestarent, Romamque ipsam obsidione sæpe vallarent atque perfringerent: unde periti nauta more turgentis maris undas haud prora findentis, sed clavo potius declinantis, electionem suam irritam reddere laboravit, sique antevertere malum illud, quod sibi imminere cognosceret. Quamobrem qui clero ipsum eligenti non posset obistere, neque resistere populo postulanti: ad unicum illud remedium sibi confugiendum esse putavit, ut bene utens occasione illa, & ex veneno sibi parans antidotum, ad Mauritium Imperatorem, ad quem de electione facta mittitur.

PAGIUS
Expositio
in VII.
Psalmos
Poenitentiales
non est factus S.
Gregorii
M.

nisi numerata pecunia Imperatori. Verum Commentarius ille nec Divi Gregorii, nec alicujus Auctoris æqualis opus est, & ex modo loquendi de Regia & Imperiali auctoritate in ea usurpato, apparet illud editum Gregorio VII. fedente, & Henrico IV. imperante, cui melius quam Mauritio aut Phocæ, attribui possunt quæ auctor Imperatoris exprobat, quod nempe Schismate Ecclesiam sciderit, & simonia pacem Ecclesiæ turbavit. Non desunt tamen qui censent eam septem Psalmorum Poenitentialem Expositionem Gregorio VII. adjudicandam esse, uti notavit Guffanvilla in ultima editione Operum S. Gregorii Magni.

tebatur a clero populoque Romano decretum, litteras daret, quibus ipsum pluribus dehortaretur ab electionis confirmandæ sententia.

Ista præsentiens Germanus (b) Præfectus Urbis, occurrens malo, nesciente (b) Joanne Gregorio, ejus ad Mauritium Augustum datas litteras interceptit; suas vero addidit ad eundem, quibus eum certum redderet, nihil his perditissimis temporibus opportunius contingere potuisse, quam ut Gregorius nobilissimus genere, vita sanctissimus, scientiaque ceteris præstans, Romanus Pontifex esset electus; rogans ipsum pariter, ut petenti clero, & populo postulanti, ejus confirmando electionem, annuere vellet. Quod ei per facile fuit suadere, utpote qui ipsum Gregorium degentem olim Constantinopoli satis perpectum habuisset, eoque fuisset familiarissime usus; quem & compatrem delegisset, cum genitum a se filium ab eo ex sancti lavacri regeneratione suscipi voluit. (c) Hic autem admonendum lectorem putamus, quod quem Præfectum Urbis Joannes diaconus Germanum nominat, aliter habet Gregorius Turonensis ex relatione sui diaconi, qui tunc in Urbe erat: non enim Germanum dictum nomine Præfectum Urbis fuisse, sed eundem fuisse germanum ipsius sancti Gregorii significat. Sunt hæc verba ipsius: *Præfectus urbis Romæ germanus ejus, anticipavit nuncium, & comprehenso disruptis epistolis, &c.* Nisi interpunctio vitiosa irrepisset, ut legendum sit: Præfectus urbis Germanus ejus anticipavit nuntium. Quæ lectio magis placet, eo quod apud neminem auctorum legerim, Gregorio fuisse germanum.

VIII.
Joan. diacon. in Vita S. Greg. l. 1. c. 39. 40. Germanus agit pro Pontificatu Gregorii.

(c) Gregor. Tur. hist. Franco. l. 1. c. 17.

Degebat interea Gregorius in Urbe securus, quod adeo efficaces se sciret dedisse litteras ad Imperatorem, quibus redderetur omnino a confirmatione suæ electionis averfus. Mihi enim & illud facile persuadeo, ipsum non siluisse, quod exigeret argumentum, de tyrannice usurpata electionis Romani Pontificis confirmatione, immo ut ingens malum detestatum esse, contestationem adiecisset, interminatamque adversus eum divinum ju-

IX.

Q q q 2 di-

Ad num. VIII. Germanus Præfectus Urbis scripsit ad Mauritium Imp. ut Gregorii electionem confirmaret, licet is Pontificatum declinaret, & imperatorem, ut populis a quibus electus fuerat consentum negaret, rogasset per litteras occulte ad eum missas. Præfectum Urbis, tam Joannes Diaconus in Vita Gregorii Magni lib. 1. cap. 5. quam Auctor Anonimus, sed synchronus, vitæ S. Gregorii Magni a Bollandi publicatus, vocant Germanum licet, in vulgatis Gregorii Turonensis codicibus lib. 10. cap. 1. legatur: *Sed Præfectus Urbis Romæ Germanus e- jus anticipavit nuncium, nempe Gregorii Magni, qui eum cum literis suis ad Imperatorem di-*

VII.
Præfectus
Urbis S.
Gregorii
electionis
confirmacionem
petiit.

dicium, si non sneret Romanam Ecclesiam liberam, jamdiu in servitutum eo modo tyrannice vindicatum: ut cum Mauritius ista legisset, longe longius abhorreret ut missum a clero & populo decretum electionis probaret, eidemque subscriberet. Haud enim æquo animo Principes, dominari aliis assueti, pati rigidos sacerdotes solent, quibus in iis quæ ad Deum sunt, cogantur obtemperare, vel eos, si renuant, experiantur ultores. Ista, inquam, fretus securitate Gregorius una cum ministris in Urbe degebat,

X. Sed quomodo se habere soleret administratio Romanæ Ecclesiæ, dum qui electus erat vetabatur, tyrannice ab Imperatore ea quæ sunt Pontificis munia exercere, donec accedente Imperatoris consensu, Pontificio initiari daretur: colligi facile potest ex epistola (a) Romani cleri ad Scotos reddita, cum sedes vacaret morte Severini Pontificis, electusque in locum ejus esset Joannes hujus nominis Quartus, sed nondum consecratus. Videre est in litteris illis, curam Romanæ Ecclesiæ non electum Pontificem solum gessisse, sed quatuor simul ejusdem Ecclesiæ ministros sacros, nempe Archipresbyterum primo loco, deinde ipsum electum, tertio loco Primicerium, quarto vero Consiliarium: apud hos enim donec legitimus Pontifex federe posset, cura posita erat non Romanæ tantum, sed universalis totius orbis Ecclesiæ: eodemque ordine quo recensiti sunt, inscribentur eorum nomina in litteris quas scribi in diversas provincias contingebat; sicut positum videmus indictis ad Scotos datis litteris, in hunc modum: Dilectissimis & sanctissimis Thomiano, &c. Hilarius Archipresbyter & servans locum sanctæ sedis Apostolicæ, Joannes diaconus, & in Dei nomine electus, item Joannes Primicerius & servans locum sedis Apostolicæ, & Joannes servus Dei Consiliarius ejusdem sedis Apostolicæ. Ita ibi.

XI. Cæterum quod ad Gregorium spectat, in ipsum veluti si confirmatus Pontifex esset, ut ab eo in tanta, in qua ob pestem ingruentem calamitate erant reme-

PAGIUS

dirigebat. Nam, ut recte observat Baronius, interpunctio vitiosa irrepit, legendumque: Praefectus Urbis Germanus, ejus anticipavit nuncium, vel clarius interpunctio post vocem, Germanus, apponenda.

VIII. Mortuo aut absente Romano Pontifice a tribus Ecclesiæ

Ad num. X. Existimat Baronius, post electionem novi Pontificis curam Romanæ Ecclesiæ non electum Pontificem solum gessisse, sed quatuor simul ejusdem Ecclesiæ ministros sacros; quod colligit ex Epistola Romani Cleri ad Scotos reddita, cum Sedes vacaret morte Severini Pontificis, electusque in locum ejus esset Joannes IV. sed nondum consecratus. Recitat eam

dii aliquid acciperent, intenti oculi omnium erant. Nullus enim interea sacri ordinis ministrorum existeret, qui tanto electo Pontifice, nisi ejus jussione sibi aliquod arrogaret officium, præsumeretque quodvis publicum obire munus: quamobrem invitum in tanta rerum & temporis necessitate cogitur ipse Gregorius, Christiana jubente charitate, ad breve spatium temporis gerere se Pontificem, seu potius pro Pontifice, in his dumtaxat, quæ ad expiationem spectarent Urbis, ad luem videlicet ingruentem avertendam litanias indicendo, & eidem pio studio frequentandis, exhortationemque ad populum, qua ad poenitentiam provocaret, habendo.

XII. Cum enim eadem pestis magis urgeret (inquit Gregorius Turonensis b) verbum ad plebem pro agenda poenitentia in hunc modum exorsus est: Oportebat, fratres carissimi, &c. Sed antequam hic ipsum reddamus integre sermonem, monendus est lector, eundem perperam relatum in ipsius Gregorii epistolarum librum undecimum sub Indictione sexta; quod & fellit qui novam ejusdem Gregorii operum editionem elaborarunt, dum ad finem concionis, eam habitam posuerunt sextam Indictione. Præstat quidem hac ex parte audire historicos omnes testantes dictum ab ipso Gregorio fuisse quarto Kalend. Septembris, Indictione octava, præsentem videlicet anno; qui veritatem certum est assentiri vetera exemplaria; quæ omnia si deessent, ex veritate historiarum dicta lectio magis probanda: nam cum constet eum ad populum habitum esse sermonem tempore ingruentis pestilentiæ, eamque hoc anno contigisse, quo & Pelagius Papa obiit, assertione ipsius Gregorii certum sit, neque aliquando postea tam dire, dum Gregorius vixit, eam vexasse populum; plane impossibile est ut ad sextam, vel aliam aliquam Indictionem referri possit. His accedit ejus qui sermoni interfuit, diaconi Turonensis testificatio, dum id factum retulit, antequam Gregorius Pontifex ordinaretur. Quibus quidem omnibus cum æque omnes assentiantur, qui habitam hoc tempore eam asserunt esse orationem, cum id

(a) Greg. l. xi. c. 2. Regil. XIII. * dilectissimi.

Gregorii sermo tempore pestis. (b) Hier. 4. XII. (b) Greg. Tur. l. 10. c. 1. Corrigitur error de tempore habitæ concionis.

(a) Greg. l. xi. c. 2. Regil. XIII. * dilectissimi. Gregorii sermo tempore pestis. (b) Hier. 4.

(c) Thren. 3. * Dominum.

(d) Exech. 18. (e) Jon. 3. (f) Matt. 27.

XIV.

PAGIUS

id ipse disertis verbis insinuet; nihil est ut de iisdem vel leviter saltem dubitari possit. Cum autem eadem quæ inter epistolas ipsius Gregorii concio habetur, recitetur pariter a Gregorio Turonensi: in quibus inter se editiones discrepent, ponemus in margine. Sic enim se habet (a):

Oportet, fratres carissimi *, ut flagella Dei, quæ metuere ventura debemus, saltem præsentia & experta timeamus. Conversionis nobis adiutum dolor aperiat, & cordis nostri duritiam ipsam, quam patimur, poena dissolvat. Ut enim, propheta teste, prædictum est: (b) Pervenit gladius usque ad animam. Ecce enim cuncta plebs caelestis ira mucrone percutitur, & repentina singuli cæde vastantur; nec languor mortem prævenit, sed languoris moras (ut cernitis) mors præcurrit. Percussus quisque ante rapitur, quam ad lamenta poenitentia convertatur. Pensate ergo, qualis ad conspectum districti Judicis pervenit, cui non vacat flere quod fecit; habitatores quippe non ex parte subtrahuntur, sed pariter corrumpunt, domus vacuæ relinquuntur, filiorum funera parentes aspiciunt, & sui eos ad interitum hæredes præcedunt. Unusquisque ergo nostrum ad poenitentiam lamenta confugiat, dum flere ante percussione vacat. Revocemus ante oculos mentis, quicquid errando commisimus; & quod nequiter egimus, flendo puniamus. Preveniamus faciem ejus in confessione, & sicut propheta (c) admonet, levemus corda nostra cum manibus ad Deum *. Ad Deum quippe corda cum manibus levare est orationis nostræ studium cum merito bonæ operationis erigere. Dat profecto, dat tremori nostro fiduciam, qui per prophetam clamat (d): Nolo mortem peccatoris, sed ut convertatur & vivat. Veteranos namque Ninivitarum (e) culpas triduanam poenitentiam absterfit, & conversus (f) latro vitæ præmia etiam in ipsa sententia suæ mortis emeruit.

XV. Levemus igitur corda, & præsumamus nos jam percepisse quod petimus. Citius ad precem Judex fluctitur, si a pravitate sua pettor corrigatur. Imminente ergo tantæ animadversionis gladio, nos im-

IX.

Diaconi sæpe exprimitur, suum locum servabant, ut liquet ex laudata Epistola, in qua Joannes IV. Diaconus secundo tantum loco nominatur, licet Pontifex electus esset. Profecto si servare locum Sedis Apostolicæ jure electionis ei competisset, primo loco nominatus fuisset. Electio itaque nihil fuit juris ad res gerendas, donec ordinaretur, ratione electionis suæ, nisi ante eam inter servantes locum Sedis Apostolicæ connumeratus esset.

Archipresbyter, Archidiaconus, & Primicerius Notariorum, non tantum vacante Sede; sed etiam absente summo Pontifice, Ecclesiam

portunis fletibus insistamus: ea namque quæ ingrata esse hominibus importunitas solet, Judici veritatis placet; quia pius & misericors Deus a se vult veniam precibus exigi, qui, quantum meremur, non vult irasci. Hinc etenim per Psalmistam (g) dicitur * Invoca me in die tribulationis tuæ, & eripiam te, & magnificabis me. Ipse ergo sibi testis est, quia invocantibus misereri desiderat, qui movet ut invocetur. Proinde, fratres carissimi, contrito corde & correctis operibus crastina die, primo diluculo ad Septiformem litaniam, juxta distributionem inferius designatam, devota * mente cum lacrymis veniamus. Nullus vestrum ad terrena opera in agros exeat, nullus quodlibet negotium agere præsumat: quatenus ad sanctæ Dei genitricis Domini ecclesiam convenientes, qui simul omnes peccavimus, simul omnes mala quæ fecimus deploramus, ut districtus Judex dum culpas nostras nos punire considerat, ipse a sententia propositæ damnationis parcat. Hactenus sermo, idemque dictus in Ecclesia sanctæ Sabine in Aventino, & scriptus affixus ecclesiæ Albo, cui litaniarum ordo istiusmodi subscriptus habetur:

Litania clericorum exeat ab ecclesia beati Joannis Baptiste. Litania virorum ab ecclesia beati martyris Marcelli. Litania monachorum ab ecclesia martyrum Joannis & Pauli. Litania ancillarum Dei ab ecclesia beatorum martyrum Cosmæ & Damiani. Litania seminarum conjugatarum ab ecclesia beati primi martyris Stephani. Litania viduarum ab ecclesia martyris Vitalis. Litania pauperum, & infantium ab ecclesia beata martyris Cecilie. Facta sunt hæc in basilica sanctæ Sabine sub die quarto Kal. Septembris Indictione octava. Hactenus ex veteri eademque germana lectione, ex qua recentiores emendes, in quibus (ut diximus) inconsulte nimis sexta Indictio ponitur: quando enim ista contigerint, liquido constat. Porro quam legitis Septiformem litaniam per diversarum personarum atque locorum ordinem distinctam, apud Gregorium Turonensem

Hortatio ad poenitentiam.

(g) Psal. 42. * dicit.

* devota ad lacrymas mentis.

XV. Litania septiformis dicta.

Ab Archipresbytero, Archidiacono & Primicerio Notariorum.

Romanam administrabant. Extat in caute 2. libri Diurni Romanorum Pontificum titulo I. formula litterarum ad Exarchum de Transitu Pontificis scribi solitarum, in qua hæc leguntur: superscriptio. Domino atque præcellentissimo & a Deo nobis largaviter in principalibus ministeriis feliciter conservando III. Exconsuli, Patrio & Exarcho Italia, III. Archipresbyter, III. Archidiaconus, III. Primicerius Notariorum, servantes locum sanctæ Sedis Apostolicæ, ubi III. idem est quod hodie apud nos N, cum scilicet locus nominis indicatur. Præterea sanctus Martinus Papa in Epistola ad Theodorum,

(*) Greg. Tur. l. 10. c. 1.

XVI.

nensem aliter dispositam invenies in hunc modum (a):

Clerus igitur egrediatur ab ecclesia sanctorum martyrum Cosmae & Damiani cum presbyteris Regionis sextae.

Omnes vero Abbates cum monachis suis ab ecclesia sanctorum martyrum Gervasii & Protasii cum presbyteris Regionis quartae.

Omnes Abbatissae cum congregationibus suis egrediantur ab ecclesia sanctorum martyrum Marcellini & Petri cum presbyteris Regionis primae.

Omnes infantes ab ecclesia sanctorum martyrum Joannis & Pauli cum presbyteris Regionis secundae.

Omnes vero laici ab ecclesia sancti protomartyris Stephani cum presbyteris Regionis septimae.

Omnes mulieres viduae ab ecclesia sanctae Euphemiae cum presbyteris Regionis quintae.

Omnes autem mulieres conjugatae egrediantur ab ecclesia sancti martyris Clementis cum presbyteris Regionis tertiae. Ut de singulis ecclesiis exeuntes cum precibus ac lacrymis ad beatam Mariam semper Virginis genitricis Domini Dei nostri Jesu Christi basilicam congregemur: ut ibi diutius cum fetu ac gemitu Domino supplicantes, peccatorum nostrorum veniam promereri valeamus. Hac eo dicente, congregatis clericorum caterois, psallere iussit per iridium, ac deprecari Domini misericordiam. De hora quoque tertia veniebant utrique * chori psallentium ad ecclesiam clamantes per plateas Urbis, Kyrie eleison. Hac Gregorius, quae accepit a suo diacono tunc in Urbe morante. Sed unde ista diversitas? non aliunde puto, quam quod cum non semel eiusmodi indicatae fuerint litaniae, proque diversitate dierum, diversae affigerentur in ecclesia inscriptiones, singulae diebus singulis; ex alia ipsarum alterius diei Gregorii diaconus describeret, ex alia alius retulerit inter epistolas. Plures eo tempore celebratas esse eiusmodi litanias diversis diebus, & processum quoque fuisse ad sancti Petri basilicam, constat ex veteribus Ritualibus. Subdit vero idem Gregorius Turonensis:

* undique Diversae Litaniae habitae.

XVII.

Afferebat autem diaconus noster qui aderat, in unius horae spatio, dum voces plebs ad Dominum supplicationis emisit, octoginta homines ad terram corruisse, &

PAGIUS

rum, quae ordine est XV. ait, in iussione a Calliopa Exarcha scriptum fuisse, quod ipse irregulariter & sine lege Episcopatum surripisset, & in Regiam Urbem transmittendus esset, subrogato Episcopo: quod, inquit sanctus Martinus, necdum aliquando factum est, & spero quod nec aliquando fieri habet: quia in absentia Pontificis Archidiaconus, & Archipresbyter, & Primicerius locum praesentant Pontificis. Animad-

spiritum exhalasse. Sed non destitit sacerdos tantum predicare populo, ne ab oratione cessarent. Hucusque de his Gregorius, quae (ut dictum est) accepit a suo diacono: qui cum eundem Gregorium sacerdotem nominet plane declarat ipsum jam ex diacono fuisse presbyterum ordinatum, sed haud diu ante; nam inferius idem Gregorius: Ab hoc etiam diaconus noster reliquias sanctorum (ut diximus) sumpsit, dum adhuc in diaconatu Gregorius degeret. Hac ipse.

XVIII.

Habent veteres Rituales libri (ut vidimus) ultimis litanis esse processum ad basilicam Apostolorum principis Petri, atque ab eodem Gregorio sanctam imaginem Deiparae magna veneratione delatam: fuisse autem illa traditur, quae hactenus extat in basilica S. Mariae ad Praesepe, & a populo honorifico cultu frequentatur: eam tunc a S. Gregorio in processione delatam, Ordo Romanus, quem pluribus exemplaribus Vaticanae bibliotheca custodit, affirmat: quibus major proculdubio adhibenda fides est, quam cuius haud pridem Veneriis. Tunc vero & mirandum illud accidisse tradunt, ut cum pervenisset procedendo Gregorius ad molem Hadriani Tiberi adjacentem, in signum reconciliati numinis, visus fuerit Angelus nudatum gladium in vagina reponere, eoque symbolo morbum cessasse significare voluisse, quemadmodum (ut superius ex eodem Gregorio (b) dictum est) per sagittas visas caelitus lapsas idem fuerat divinitus praemonstratus. Sic itaque in tempore concitatae divinae iracundiae (ut scriptum est c) Gregorius factus est reconciliatio, cum averterit ipse divinam indignationem a populo: cuius rei gratia in litanis illis, quae annua celebrantur in Ecclesia antiquo usu recurrunt pro omnibus avertendis malis, idem Gregorius preces indicit cum gratiarum actione pro tanto accepto divinitus beneficio. Extat ejus indicationis formula, quam hactenus inter ipsius Gregorii epistolas aservatam hic tibi legendam proponimus: sic enim se habet (d):

Angelus super molem Hadriani visus.

(b) Greg. dial. 14. c. 36. (c) Eccles. 44.

(d) In Reg. istr. in prin. ind. 10. XIX. In majori Litaniam gratiarum actiones additae.

Solemnitas annuae devotionis nos, filii dilectissimi, admonet, ut litaniam, quae Major ab omnibus appellatur, sollicitis ac devotis debeamus, auxiliante Domino, mentibus celebrare; per quam a nostris

vertit Garnerius in Notis ad citatum titulum, Archidiaconum priore loco a Martino appellatum; cum tamen ille tam in citata ad Scotos Epistola, quam in illa formula secundo tantum loco censeatur. Peculiare itaque Privilegium fuit Sancti Gregorii M. & consequentium nonnullorum, quod Clero annuente res administraverint, licet nondum ordinati essent.

XX. De fuga Gregorii.

(*) Greg. Tur. bist. l. 10. c. 1. in fin.

(b) Jo. Anic. vii. S. Gre. l. 1. c. 44.

Divinis signis impedita fuga Gregorii.

XXI.

excessibus, ejus misericordiae supplicantes, purgari aliquatenus mereamur. Considerare etenim nos convenit, dilectissimi, quam variis continuisque calamitatibus pro nostris culpis & offensionibus affligamur, & qualiter caelestis pietatis nobis subinde medicina subveniat. Sexta igitur feria veniente, a Titulo beati Laurentii martyris, qui appellatur Lucinae, egredientes, ad beatum Petrum Apostolorum principem Domino supplicantes cum hymnis, & canticis spiritualibus properemus; ut ibidem sacra mysteria celebrantes, tam de antiquioribus, quam de praesentibus beneficiis pietati ejus, in quantum possumus, referre gratias mereamur. Hac Gregorius de luce cessante gratiarum referens actionem. Verum non sic pestis penitus cessavit, ut omnino extincta fuerit, licet maxima ex parte vis ejus repressa sit; ut quae dicentur, ostendent.

Sed quid ipse post haec? non quidem secundum illud de ignavis atque superbis antiquitus usurpatum proverbium: In proelio cervi, in pace leones: sed e converso, se leonem in proelio exhibuit, prodigens vitam ipsam, stansque ante omnes in prima acie primus in tanto discrimine militabat intrepidus: & ubi pax, conciliato numine, reddita est, tamquam cervus sibi timens, fugam arripuit, latibula captans, cum scilicet litterae Imperatoris de confirmatione ejus electionis Romam delatae fuerunt; quod iisdem ferme diebus accidit. Sed quid de his primo Turonensis Gregorius habet, hic reddamus: Cum, inquit (a), latibula fuga praepravaret, capitur, trahitur, & ad beati Apostoli Petri basilicam deducitur, ibique ad Pontificalis gratiae officium consecratus, Papa Urbi datus est. Sed nec destitit diaconus noster, nisi ad Episcopatum ejus de portu rediret, & qualiter ordinatus fuerit, praesenti contemplatione suspiceret. Hac ipse. Verum de ejus occulta fuga habet ista Joannes diaconus (b): Quia, inquit, palam egredi portas civitatis non poterat, a negotiatoribus exponendum se, dissimulato (ut fertur) habitu, callidus impetravit: stivarum saltus expevit, cavernarum latibula requisivit. In quibus dum ab omni summa sollicitudine quaereretur, indicio columnae fulgidae super se jugiter e caelo dependentis agnosceret, capitur, trahitur, & apud Petri Apostolorum principis templum Pontifex consecratur. Hac de fuga, inventionem, & consecrationem Gregorii Joannes: quae quidem omnia & ex ipsius Gregorii Papae scriptis fidem aliquam sibi vindicat.

Etenim dum per apologiam ad Joannem Ravennatem Episcopum, qui ipsum ob eam causam incusarat, in praefatione libri curae pastoralis ad eum scripta se

excusat, haec habet (c): Pastoralis cura me pondera fugere delitescendo voluisse, in praefat. benigna, frater carissime, ac humilissima intentione reprehendis, &c. De signo autem divinitus ostenso, quod dictum est a Joanne, ipse ex epistola ad Cyriacum Constantinopolitanum Episcopum fidem aliquam sibi sumit, dum ista habet (d): Ego quoque qui indignus ad locum regiminis veni, infirmitatis meae conficius, secretiora loca petere aliquando decreveram: sed superna mihi indicia * adversari conspiciens, jugo Conditoris subdidi cervicem cordis, hoc praecipue perpendens, quia qualibet occulta loca sine Dei gratia animam salvare non possunt, &c. Idemque ad Natalem Episcopum Salontanum his verbis (e): Quia divinis iudiciis * non poteram resistere, necessario mentem meam parti latiori revocavi. Ita Gregorius, cum conceptum ex sua creatione mœrorem deponere ac penitus propulsare eo argumento studeret, quod scilicet ita Deo placitum esse, signis haud dubiis cognovisset. Quae igitur adeo mirandis praestenta est signis ordinatio, celebrata hoc anno, tertio Nonas Septembris, eadem veluti sacrosancta, annis singulis in Ecclesia repetenda, consignata tunc publice fuit in Romanæ Ecclesiae tabulis; quae & in universo Catholico orbe solemnis hactenus perseverat. Cæterum etiam pendenda ab ipso Gregorio fuerit Imperatori eadem pecuniae quantitas, quae a praedecessoribus Gothorum temporibus exacta est; haud tamen in crimen adduci potuit, quasi redemptum pecunia Pontificatum obtinuerit: etenim electio (ut dictum est) legitime facta illi contulit Pontificatum, non Imperatoris confirmatio tyrannice usurpata, quae pecunia licite redimi potuit, cum non redimeretur ea Pontificatus, sed executio muneris, eo modo (quod aliter non liceret) ab illata vexatione se liberando.

(c) Greg. in praefat. lib. Pastor.

(d) Greg. l. 6. ep. 4. vet. edit. * iudicia

(e) Greg. lib. 1. epist. 20. * iudiciis

XXII.

Ordinatus igitur S. Gregorius Summus Pontifex, mox creditum sibi populum, ut optimus pastor, Dei verbo alere aggressus, in eadem S. Petri basilica primam ordine postam habuit homiliam, qua pluribus praesentis temporis deploravit ærumnas: etenim accidere visum est tunc temporis secundum illud Joelis (f): Residuum cruce comedit locusta, residuum locustae comedit bruchus, residuum bruchi comedit rubigo. Siquidem alia plura post pestem secuta sunt mala; nam cum adhuc apud basilicam Vaticanam ordinatus Pontifex Gregorius resideret, ventis vehementibus concussa civitate, quae vetustate infirma erant aedificia solo prostrata sunt: addita his fuere mala alia recentia & instantia, quibus tum Italia premebatur ubique, tum Roma ipsa diutius vexabatur. Quo factum est, ut cre-

(f) Joel. 1. Roma ventorum vi magna ex parte prostrata.

deretur extrema mundo dies iudicii imminere: cuius rei gratia idem Gregorius pontifex mense Novembri habens eam in eadem basilica sancti Petri ad populum homiliam in illam Evangelii lectionem, qua (a) signa adventus sui a Domino prænunciata sunt, post alia habet ista: *Pestilentias sine cessatione patimur. Et de signis præostentis futurorum malorum: Priusquam, inquit, Italia, gentili gladio ferienda traderetur, igneus in caelo acies vidimus, ipsoque qui post humani generis fusus est sanguine coruscantes. Et inferius: Ecce, fratres mei, jam cernimus, quod audiebamus: Novis quotidie & crebrescentibus malis mundus urgetur. Ex illa plebe innumerabili quantitate remanseritis, aspicietis: & tamen adhuc quotidie flagella urgent, repentini casus opprimunt, novæ nos & improvise clades affligunt. Et paulo post: Nudius tertius, fratres, agnovistis, quod subito turbine annoxa arbuta eruta, destructæ domus, atque ecclesiæ a fundamentis everse sunt. Quanti ad vesperum sani atque incolumes acturos se in crastinum aliquid putabant, & tamen nocte eadem repentina morte defuncti sunt, in laqueo ruinæ deprehensi? Sed considerandum est nobis, dilectissimi, quod ad hæc agenda invisibilis Iudex venti tenuissimi spiritum movit, unius procellam nubis excitavit, & terram subruit, casura tot ædificiorum fundamenta concussit. Quid ergo Iudex ipse facturus est, cum per semetipsum venerit, & in ultionem peccatorum ira ejus exarserit, si portari non potest, cum nos per tenuissimam nubem ferit? In ira ejus præsentia quæ caro subsistet, si ventum movit, & terram subruit, & concitavit aera, & tot ædificia stravit?*

XXII.

Fuerant hæc omnia jam antea a sancto Benedicto prænunciata, cum S. Sabinus Episcopum Canusinum alloqueretur ea quæ ipse S. Gregorius recitat verbis istis (b): *Roma a Gentilibus non exterminabitur, sed tempestatibus, coruscis turbinebus, ac terræmotu fatigata in semetipsa marcescet. Cujus prophetia mysteria nobis facta sunt luce clariora: qui in hac Urbe dissoluta menia, everse domos, destructas ecclesias turbine cernimus; ejusque ædificia longo senio lassata, quia ruinis crebrescentibus prosterantur, videmus. Hæc Gregorius. Sed his malis alia addebantur, nempe Longobardorum foris urgentium metus, pavor intus ex iis qui tunc erant Urbis custodiæ milites mancipati, accensa discordia: de quibus idem Gregorius in epistola ad Paulum Scholasticum post Pontificatum, initum tertia ordine scripta ista habet: (c) *Veniente autem viro magnifico domo Maurentio Cartulario, ei quæso in Ro-**

(a) Luc. 21.

(b) Greg. dialog. lib. 2. c. 15.

De urbis clade prædictio.

(c) Greg. l. 1. c. 3.

mana urbis necessitate concurrere: quia hostilibus gladiis foris sine cessatione confodimur, sed seditione militum interno periculo gravius urgemur.

Imminebat insuper hoc anno dira famæ; cuius rei causa ipse Gregorius, simulac ordinatus est Pontifex, e Sicilia frumentum vehendum curavit, ut patet ex secunda ordine data epistola ad Prætozem Siciliæ ipso mense Septembri, inchoante nona Indictione: ubi inter alia (d): *De qua re curam gerite: quia si quid minus huc transmittitur, frumenti periti videlicet, non unus quilibet homo, sed cunctus simul populus trucidatur. Sic igitur non tam sedem Pontificiam, in qua federet, visus est Gregorius consecutus, quam conscendisse iactatam omni ex parte turbinebus navem, atque dimotus e sede quietis vocatus ad bella, duroque labores subeundos, & graves perpetiendas ærumnas. Hinc ipse ad Joannem Constantinopolitanum Episcopum scribens quartam ordine epistolam, inter alia habet ista (e): *Quia vetustam navem vehementer confractam indignus ego infirmusque suscepi: undique enim fluctus intrant, & quotidiana ac valida tempestate quassata putridæ naufragium tabulæ sonant; per omnipotentem Deum rogo, ut in hoc mihi periculo orationis vestra manum porrigatis: quia & tantum evixius potestis exorare, quanto & confusione tribulationum, quas in hac terra patimur, longius statis. Hæc Gregorius pressus angustiis undique gemens ac dolens.**

XXIV. Penuria urbem vexat.

(d) Greg. l. 1. c. 2.

(e) Greg. l. 1. c. 4.

Status Ecclesiæ Romanæ hujus temporis.

XXV.

Verum quo magis increbrescere vidit mala, eo fortius ad ea superanda animi virtute surrexit, & tantum abfuit ut illis succumberet, ut ea omnia potentissime superans, visus sit tot immensos fluctus, Christi confusus verbo qui vocaverat, sicco vestigio pertransisse; ut diceret cum Apostolo (f): *In omnibus tribulationibus patimur, sed non angustiamur.* Quanta enim fuerit animi tranquillitate inter tot fluctus atque procellas, ex eo quisque facile poterit intelligere, dum (ut ipse testatur in epistola ad Leandrum Episcopum Hispalensem (g) hoc ipso exordio Pontificatus sui, tamquam si summo otio fruere, curisque omnibus vacuus, solitariis detineretur monastica cellula, præclarissimum illud de Pastoralis cura commentarium elaboravit, ea occasiane accepta, quod (ut dictum est) Joannes Ravennas Episcopos ipsum litteris arguisset, quod pastorem curam, delitescendo fugere voluisset. Quia in re imitatus est Magnus Gregorius Gregorium Nazianzenum: sicut enim ille eadem ex causa scripsit de sua fuga apologeticum, quo sublimem periculosamque ejusmodi spiritualem præfecturam, ostendens, se haud insipienter fugisse monstraret; ita hic noster suæ fugæ defensionem parans, simul ostendit periculum, pariterque docuit, quales esse debeant, qui in Episcopos assumuntur, & quo modo qui assumpti sunt se gerere in regimine ipso, atque insuper quo modo docere alios debeant, & ad sui cognitionem eosdem redire demum oporteat. Qua in re non apologiam tantum de fuga sua visus est scribere, sed pastor ipse pastorem pascere eos primum omnium voluisse, unde & daretur eis optime sibi subditos curare greges; memor nimirum, primum omnium incumbere ex Domini (a) iussione, sicut Petro, ira & successoriibus ejus, labantes confirmare fratres.

(f) 2. Cor. 4.

(g) Greg. l. 4. c. 46.

Qua occasione Gregorius scribit librum curæ pastoralis.

(a) Luc. 22.

XXVI.

Scribens igitur de cura pastorali volumine, nihil aliud visus est operatus, quam in eminentissima omnium cathedra sublimis positus docere voluisse omnes qui essent in toto Christiano orbe pastores, necnon eos qui eisdem postea futuris sæculis in eodem munere pastorali essent substituendi Episcopi successores. Ita plane, cum ad Synodos celebrandas postea convenerunt Episcopi, hoc ipsum (ut suo loco dicitur) ingenue professi sunt. Sed quanta id animi demissione, procul abhorrens a fastu, Gregorius ipse præstiterit, ejus accipe verba, cum perorat: *Ecce, inquit, bone vir, reprehensionis meæ necessitate compulsus, dum monstrare qualis esse debeat pastor invigilo, pulchrum depinxi hominem pictor scodus, aliosque ad perfectionis litus dirigo, qui adhuc in delictorum fluctibus versor. Hæc ipse: qui eo se vinculo arctius obstringere voluisse videtur, ut quæ alios scribendo docuisset, primus ipse opere implere satageret, exemplar sibi optimi pastoris velut in tabula pictum ob oculos ponens, ut se ipsum in eandem imaginem transformatet.*

XXVII. De S. Gregorii scriptis iudicium.

Cæterum quod ad ipsius Gregorii scripta pertinet, plane ea admiranda cognoscas, si in eis non folia tantum, sed qui insunt fructus velis attente perspicere, atque percipere. Tulit infelicissima conditio sæculi hujus, ut inter barbaros barbaris luculenta repleta Latinitas, & solœcismorum obducta carie fuerit Romana lingua: ut pene miraculum habitum sit, Gregorium inter tot tenebras aliquo illucescere potuisse fulgore. Sed cœpta jam proficimur.

XXVIII.

Cum autem meditaretur ista Gregorius, ipso suæ sedis exordio, pati coactus est ingruentia undique gratulantium agmina: *Importuna sane narratio in luctu mæstica (b); quod cogat Christiana charitas, (c) gaudere cum gaudentibus. Magis vero exulcerabant animum ejus illi, qui cum spiritualibus essent, ut consilii ejus animi & instituti, aliter judicare debe-*

(b) Eccl. 22.

(c) Rom. 12.

æque ut cæteri gestire gaudio viderentur. Hinc ipse ad Paulum Scholasticum his primis ordinationis suæ diebus scribens, hæc ait (d): *Quicquid mihi ex honore sacerdotalis officii extranei arident, non valde penso: de vobis autem mihi hac ex re aridentibus non minime doleo, qui desiderium meum plenissime scitis, & tamen profecisse me creditis. Summus enim mihi profectus fuerat, si potuissem implere quod volui; si voluntatem meam, quam dudum cognitam habetis, perficere optata quietis perceptione valuissem. Alludens ad fugam, quam frustra captasset, scribit hæc ad Paulum Scholasticum Siciliæ Præfectum, cum successorem ab Imperatore accepisset Leonem Exconsulem: quo tempore idem S. Gregorius (e) ad curandum Ecclesiæ Romanæ patrimonium in Siciliam misit Petrum subdiaconum, cui & in mandatis dedit, ut interesset Conciliis ab omnibus Episcopis ejus insulæ annis singulis convocandis. Sed ad eundem Petrum paulo post litteras (f) dedit, cum ipse vendicare vellet Romanæ Ecclesiæ fundum quemdam, præcipiens, ut si quadraginta annis absque intermissione possessio illius continuata esset, nulla fieret possessori molestia; nolens uti privilegio a Justiniano Ecclesiæ Romanæ concessio centum annorum, ne exordia Pontificatus sui aliorum lacrymis aspiceretur.*

(d) Greg. l. 1. c. 3.

Dolor alieno gaudio.

(e) Greg. l. 1. c. 11.

(f) Greg. l. 1. c. 9.

Dum in his esset, nec quem devorarat, ex suis ærumnis conceptum moerorem dirigere omnino posset, eo magna sæpe regurgitante amaritudine animi, gemens & dolens, unde sibi malum quodangebatur provenisse sciebat, eo conversus; gravius questus est, cum amicis expostulans, quod apud Imperatorem non intercessissent, ut de sua electione decretum irritum redderetur. Hoc argumento ab eo scriptæ sunt litteræ ad Joannem Episcopum Constantinopolitanum & alios: ad ipsum enim in primis hæc habet (g): *Si caritatis virtus in proximi dilectione consistit, & sic diligere proximos sicut nos jubemur; quid est quod me beatitudo vestra non ita sicut se diligit? Quo enim ardore, quo studio Episcopatus pondera fugere volueritis, scio: & tamen hæc eadem Episcopatus pondera ne mihi deberent imponi, non resististis. Constat ergo, quia non me sicut vos diligitis, qui illa me voluistis onera suscipere, quæ vobis imponi noluistis. Sunt complures ejusdem Gregorii epistolæ ad diversos datæ, quibus luget miserimum quem putabat animæ suæ statum, in quem sub honoris specie se videret esse coniectum: dignæ quidem omnes quæ ab omnibus legentur, verum ob prolixitatem vitandam eas hic reddere prætermittimus: ne tamen jejunum omnino lectorem di-*

XXIX. Gregorius cum amicis expostulatio.

(g) Greg. l. 1. c. 4.

mittamus, satis sit hic referre quam hoc ipso sui Pontificatus initio scripsit ad...

(a) Greg. I. l. 1. ep. 5. XXX Deporat Gregorius suae vitae statum.

(b) Psal. 26.

(c) Isa. 58.

XXXI.

(d) Psal. 68.

Gregorii arumnæ in cura Pastoralis.

(e) Isa. 46.

(f) Ps. 39.

(g) Genes. 29.

(b) Marc. 5.

mum tuam, & annuncia quanta fecerit tibi Dominus. Sed quis inter tot terrenas curas valeat Dei miracula predicare...

(i) Ps. 72.

Hinc iterum dicit (k) Deficientes ut fumus deficient. Fumus quippe ascendendo deficit...

XXXII. (k) Ps. 36.

Sic videlicet fit, cum peccatoris vitam praesens felicitas comitatur: quia unde ostenditur ut altus sit, inde agitur ut non sit. Hinc rursum scriptum est (l): Deus meus pone illos ut rotam...

(l) Ps. 81.

(m) Phil. 3.

(n) Job. 36.

(o) Prov. 1.

(p) Greg. I. l. ep. 6. 7.

XXXIII. Pro Anastasio Antioch. Ep. Gregorius laborat.

(a) Greg. I. l. ep. 27.

XXXIV. Consultit Greg. Ecclesiis derelictis.

PAGIUS X. Synodus Romana in causa Trium Capitulum.

reginationis nostrae adium de eterna patria invicem loquendo relevemus. Haec Gregorius.

Quorum verborum sensum ut percipias, in memoriam revocare debes, quae de eodem Anastasio Sinaita in superiori Annalium tomo sunt dicta...

Qui igitur in Orientalem Ecclesiam, mox ut creatus est Pontifex, convertit oculos, certe quidem illis consulere, quae proxime essent, non desepxit...

Ann. Eccl. Tom. X.

Ad num. XXXV. Sancto Gregorio maxima cura fuit, Synodum V. ubique recipi, in quam rem toto fere sui Pontificatus tempore incubuit.

& per Longobardos iterata penitus desolata, earumdem propensionem curam gessit: quamobrem (b) Minturnensem Ecclesiam non clero tantum, sed & populo destitutam, Formianae illi proxime inhaerenti conjunxit...

(b) Greg. I. l. 1. ep. 8.

Sed majus negotium illud totis viribus suscipiendum ipsi fuit, ut schismate divisa membra capiti jungeret: hoc enim anno idem Gregorius conatus est schismaticos illos ob tria capitula (de quibus saepe tomo superiori dictum est) ab Ecclesia Romana separatos communioni Catholicae restituere.

XXXV.

(d) Greg. I. l. ep. 24. Schismatici quomodo a Gregorio recepti.

Verum Severus illico literas ad Collegas dedit, qui conventiculo congregato decrevere, ne ullus Romanus ad Synodum proficisceretur: Schismatici interimque literas ad Mauritium Imp. misere, quibus facti rationem redderant...

XI.

Verum Severus illico literas ad Collegas dedit, qui conventiculo congregato decrevere, ne ullus Romanus ad Synodum proficisceretur: Schismatici interimque literas ad Mauritium Imp. misere, quibus facti rationem redderant...

Synodus ne ullus Romanus ad Synodum proficisceretur: Schismatici interimque literas ad Mauritium Imp. misere, quibus facti rationem redderant...

CHRISTI
590.GREGORII PAP.
I.MAURITII IMP.
5.

locis est demonstratum) contra Quintam Synodum se erexerant; facilius curari potuerunt. Horum unus, Stephanus nomine, simulac accepisset sanctissimum virum Gregorium creatum esse Romanum Pontificem, purum sincerumque veritatis cultorem, apud quem nullum haberet accessum privata affectio, sed studium veritatis; Romam veniens, ipsum convenit, suæque mentis ambages, animique dubitationem aperuit, quorum causa se ab ecclesia separarat: illud pollicitus, reversurum se ad fidei Catholicæ communionem, si ipse Gregorius suæ ipsius animæ suscipere in se periculum; intercederetque sponzor & fidei iussor apud Deum, ut ratum haberetur in cælo, quo ipse rediens ad communionem Romanæ Ecclesiæ in terris ageret. Quod Gregorius facere minime cunctatus est; sed & ut idem præstaretur ab ejus focis Neapoli degentibus, litteris admonuit Demetrium his temporibus Neapolitanum Episcopum.

xxxvi. Schismatici vocati ad Synodum. Urgebat & iussio Imperatoris, ut schismatici omnes ad Ecclesiam redire deberent: cujus rei gratia scripserat Mauritius Augustus ad ipsum Gregorium Romanum Pontificem, ut eos omnes Romam

PAGIUS

ritimæ in Imperatoris potestate perseverabant, & Langobardi ægre ferebant, suarum Urbium Episcopos cum iis, qui Imperatori subiectas Urbes regebant, convenire. Pseudo-Synodus Severo per literas injunxit, ne quid novi in causa sine communi Provincialium consilio delibaret, ut in eodem libello legitur. Huic pseudo-Synodo subscribere Ingenius Episcopus S. Ecclesiæ secundæ Rhætiæ, Laurentius Episc. S. Ecclesiæ Bellunatæ, idest, Bellunen- sis, Agnellus Tridentinus, ut legitur apud Paulum Diaconum lib. 3. cap. 27. non vero Trajentinus, ut habetur in Codice MS. Nicolai Fabri, quo usus est Baronius, quique nunc in Bibliotheca Colbertina asservatur; præterquam quod tres illi Episcopi ita subscripti re-

NOTÆ

[1] **U**æ hic differit Pagius de Synodis a Schismaticis Aquilejensibus habitis, diligentius explicanda sunt. Primo igitur constat Severum vi adductum Ravennam tria Capitula coactum ejurasse, atque ita demum & Pontificis gratiam, & libertatem obtinuit. Ingratum id accidit Episcopis ejus suffraganeis; quare coacta Synodus Marani grave aliquid in Severum statuisset, nisi ille oblato libello palinodiam recinens Schismaticis se iterum adherere professus fuisset. Hunc relapsum illi obiicit S. Gregorius in Epistola ad eum data, legenda regeat. l. x. Epist. 16. Id ergo ut rescivit S. Gregorius, ex sententia Synodi Romæ coactæ diem Severo dixit Romæ. Ea de re commoti Schismatici iterum convenerunt in loco incerto, atque una totius Synodi sententia literas ad Imperatorem dederunt, quas singuli subscriptione sua munierunt, rogantes Principem, ut inducias pro Severo a Pontifice impetraret, significantes, quamprimum per tumultus Italiæ liceret, Constantinopolim se conventuros ad causam suam coram eo dicendam. Ex Synodice hujus subscriptionibus liquet aliam esse hanc Synodum a Maranensi, cum utrimque alii & alii sint ejusdem Ecclesiæ Episcopi. Maranensi eg. subscribit Clarissimus Concordiensis; Epistolæ vero Augustus Concordiensis; ibi Rusticus, hic Felix de Tarviso. Huic autem Synodo incerti loci Severus non adfuit; scribunt enim Patres illi, agentes de Severo: *Nobis absentibus, & a se ad præsens divisi*. Alias in eandem sententiam literas ad Imperatorem dedit Severus cum suis; & ipsi forte in Synodum Grado coeuntibus, quorum Synodice Imperator in suo rescripto apud Pagium hic num. 12. meminit. Ex his patet geminas præter Maranensem & Romanam Synodos Schismaticorum admittendas esse; has vero utraque cum Romanam Decembri mense anni 590. habitam subsecuta fuerint, ad annum 591. pertinere. Maranensis vero cum Romanam præcesserit ferius anno 590. cogi non potuit. MANSI

ad Synodum convocaret: ut Synodali decreto iis quæ ab ipsis revocata essent in dubium, amotis, perfecta Ecclesiæ unitas sanciretur. Non extant ipsæ litteræ Imperatoris, sed tantum Gregorii id habetur testificatione de his scribentis ad Severum Aquilejensem Episcopum iterum in schismatis errorem delapsum; ubi ad finem hæc habet (a): *Pro qua re immittente latore presentium, juxta Christianissimi & serenissimi rerum domini iustitiam, ad beati Petri Apostoli limina cum tuis sequacibus venire te volumus: ut auctore Deo, aggregata Synodo, de ea qua inter nos vertitur dubietate, quod iustum fuerit, judicetur*. Hæc ipse. Verum venire cum contempisset, sede ab hostibus privatus est, Aquile ja ipsa (ut dicimus) incensa, & ipse profugus ad summam est deductus inopiam, ut stipem quæreret. Sed de his inferius;

At licet, ut vidisti, iustione etiam Imperatoris cogentur schismatici Episcopi Romanam ad Synodum proficisci, idque etiam suis litteris præcipere S. Gregorius Papa, scribens ad Severum Aquilejensem Episcopum ipsorum antesignanum, ipsi tamen more præcedentium schismaticorum, qui ut subterfugerent

periantur in Synodo Gradeni sub Elia Aquilejensi Metropolitano anno DLXXXIX. coacta, Subscribere & sex alii, inter quos *Horontinus Vincentinus*, ut legitur in Paulo citato, tam ex editione Gruteri, quam ex editione Grotii, non vero *Horontius Episc. Ecclesiæ Venetianæ*, ut habet Baronius ex codice Nicolai Fabri. Coacta illa Synodus Marani, seu, ut alii vocant, *Mariani*, teste Paulo Diacono loco laudato. Est autem *Maranum* seu *Marianum*, vulgo hodie *Marano* appellatum, munitissimum Venetorum Oppidum, stagnis Adriatici maris fere circumdatum in Forojuliensi littore ad Celinam, five, ut incolæ vocant, *Zelinam*. [1]

Interea, ut observat Card. Norisus in Dissert. de Synodo Quinta cap. 9. paragrapho 5. Se-

(a) Gregi
l. 1. ep. 16.

XXXVII.

Schismatici Mauri-
tio Imp. suppli-
cant, ne ad Syno-
dum proficisci cogantur.

XII.

CHRISTI
590.GREGORII PAP.
I.MAURITII IMP.
5.

judicium Ecclesiasticum, provocare consueverunt ad Imperatorem, dederunt libellum Mauritio Augusto, ne cogentur Romam ad Pontificem proficisci; sicque eluserunt ejusdem Imperatoris missam antea iustionem, necnon Gregorii Papæ præceptum. Extat libellus ipse, hic tibi modo recitandus: accepimus eum una cum aliis epistolis a Nicolao Fabro nostri studiofissimo, depreptum (ut putamus) ex bibliotheca Pithæi, cujus ipse extitit amicus intimus & contubernalis. Sic se habet:

Sub Gregorio Papa schismaticorum libellus supplex Episcoporum ad Mauritium Imperatorem.
Suggerendum domno nostro clementissimo ac piissimo domno Mauritio Tiberio humiles Venetiarum vel secundæ Retiæ Ingenuinus, Maxentius, Fontejus, Laurentius, Agnellus, Felix, Augustus, Junior, & Horontius Episcopi.

xxxviii.
Schismaticorum libellus ad Mauri-
tium Imp.

Pietatis vestrae est, clementissime dominator, preces humilium sacerdotum Imperiali dignatione suscipere: quod etiam supplices deprecamur per Dominum Deum nostrum Jesum Christum Salvatorem omnium, per Fidem Catholicam, & Regnum quod meruistis a Deo concessum, atque salutem dominorum filiorum vestrorum, quibus perpetuum Imperium Deo gubernante permanet, ut aditum inveniat supplicatio nostra apud piæ aures vestras, & cum fiducia recurrentes ad principalia remedia, mereamur, quæ petimus impetrare. Nam etsi nos peccata nostra ad tempus gravissimo iugo summisserunt, auxiliante nobis Domino, nullo pondere presurarum ab integritate Catholicæ Fidei invenimur ullo modo titubare. Deinde nec oblitus sumus sanctam Remp. vestram, sub qua olim quieti viximus, & adjuvante Domino redire totis viribus festinamus. Sugerimus etenim, domine piissime Princeps, scandalum Ecclesiæ, quod tempore divæ memoriæ Justiniani Principis totius mundi Ecclesiæ conturbavit, nostrarum quoque provincialiarum partibus ex tunc jam esse compertum; damnationem scilicet trium

Capitulorum, id est, epistolæ venerabilis Iba Episcopi Edessena civitatis, personæ quoque Theodori Mopsuestiæ Episcopi atque scriptorum Theodoretæ Episcopi Cyri, quæ in sancta Synodo Chalcedonensi recepta sunt, & Vigilio tunc Romano Præsuli, atque omnibus pene sacerdotibus damnatio ipsa, sicut revera contraria sancto Chalcedonensi Concilio execrabilis noscitur extitisse. Qui etiam Vigilius scripta sua per omnes provincias mittens, anathematis vinculis obligavit omnem populum, si quis damnationi trium Capitulorum præberet aliquando consensum. Et licet postea Imperiali pondere ad consensum damnationis Capitulorum ipsorum paulatim singuli tunc fuerint coarctati, nostrarum tamen provincialiarum venerandi decessores, quibus indigni successimus, prædicti quondam Vigilius instructionibus informati, ad hoc inclinare nullo modo potuerunt. Quorum nos exempla, Deo propitiante, servantes cum universo populo nobis credito, sequentes etiam in omnibus definitionem sancti Chalcedonensis Concilii, defensionem Capitulorum ipsorum & reverentiam exhibemus, & a communionem damnantium cum divina gratia abstinere dignoscimur. Et dum Smaragdus gloriosus Chartularius patrem nostrum sanctæ memoriæ Heliam Archiepiscopum Aquilejensis Ecclesiæ pro causa ipsa pluribus vicibus contristaret: cum nostro omnium consilio atque consensu direxit ad pia vestigia principatus vestri preces, supplicans, ut expectata Dei misericordia, revocatis omnibus consacerdotibus Synodi nostræ in potestatem sanctæ Reipub. ad vestra clementiæ presentiam veniretur, & vestrum in causam ipsa expectaretur iudicium. Quod pietas vestra mansuetudinis ad mercedem & laudem Imperii sui, clementi dignatione suscipiens, iustionem suam dedit ad prædictum gloriosum Smaragdum, ut nullatenus quemquam sacerdotum pro causa communionis inquietare præsumeret, sed Dei misericordia operante sustineretur, quousque com-

pace aliter constituantur, & Episcopi Istria, seu Venetiarum iterum ad pristinum ordinem redigantur. Etenim verebatur Mauritius, ne si vim adhiberet, Istros ad Langobardos proniores faceret, sub quorum Dominio libere poterant in schismate perdurare. Eadem mandata accepit a Mauritio Romanus exarchus, a quo cum hæc ipsa intellexisset Joannes Episcopus Ravennæ, certiorum per literas Gregorium fecit, qui anno DXCII. mense Julio respondit: *De causa vero Episcoporum Istria omnia, quæ mihi vestra Fratemitas scripsit, ita esse jam ante deprehendi in iis iustionibus, quæ ad me a piissimis Principibus venerunt: quatenus me interim ab eorum compulsionem suspenderem. Ego quidem pro iis quæ scripsistis zelo atque ardori vestro valde congaudeo, debitoremque me vobis multipliciter factum profiteor. Sciote tamen, quia de eadem re scripsistis*.

PAGIUS Severus Aquilejensis Episcopus, jam Gradenis, (quia, uti Helias decessor, debebat ob timorem Langobardorum, apud Gradum, Urbem sitam in parva Insula, quæ est in ora littoralis maris Adriatici) alteram Synodum cum Episcopis Istriae indixit, in qua statutum, ut a Pontifice ad Mauritium Imp. appellarent. Hinc tres Epistolæ ad hunc missæ sunt quibus privatas etiam Severus addidit, quod ex rescripto Mauricii ad Gregorium a Baronio producto intelligitur. Mauritius his litteris acceptis a prioribus sententia discessit, & Gregorio rescripsit: *Quia igitur & tua Sanctitas cognoscit presentem statum rerum Italicarum, confusionem, & quod oportet temporibus competenter versari, jubemus tuam Sanctitatem nullatenus molestiam eisdem Episcopis inferre, sed concedere eos otiosos esse, quo usque per providentiam Dei & partem Italia*

CHRISTI
590.GREGORII PAP.
I.MAURITII IMP.
5.

compressis gentibus ad libertatem omnes sacerdotes Concilii sub sancta Rep. pervenirent. Deinde defunctus est memoratus Archiepiscopus noster Helias.

XXXIX.

Nos vero pro imperatis precibus, ejusdem cum omnibus populis ardentibus devotiores effecti, si fieri potuisset, eisdem diebus ad vestra certabamus redire vestigia: & gratias Deo retulimus, & pro vita Imperii vestri, sicut ipse novit Dominus, assiduas preces ejus obtulimus Majestati. Post hoc ordinato in sancta Aquilejensi Ecclesia beatissimo Archiepiscopo nostro Severo, quæ contumeliæ illatae sunt, & quibus injuriis, ac cæde corporali sustinuit, & quæ violentia ad Ravennatam civitatem fuerit perductus atque redactus in custodiam, quibusque necessitatibus oppressus atque contritus fuerit, poruit ad domini nostri piæ aures sine dubio pervenire. Nos autem tam inauditis calamitatibus patrem & Archiepiscopum nostrum, quod nunquam sub Christiano Principe factum dignoscitur, cognoscentes afflictum, insanabilem dolorum fumus stimulis vulnerati: Nam in hoc tempore iterum cognovimus, reverendum Papam Gregorium ad ejusdem patris nostri exhibitionem, misisse cum sacratissima vestra pietatis iussione, ut pro causa ipsa communionis ad Romanam deberet civitatem deduci. Quod audientes, quamvis certi essemus talem iussione domini nostri specialiter adversariorum improba importunitate subreptam, contabuiamus; & contriti atque luctu gravissimo sauciati ad ultimam desperationem pervenimus, ut ad illius iudicium Metropolitana noster cogeretur occurrere, cum quo causa ipsa esse dignoscitur, & cujus communionem ab initio mortionis causæ hujus usque nunc decessores nostri & nos cum omni populo exortamus. Et quidem memoratum beatissimum Archiepiscopum nostrum frequenti contestatione convenimus: ne nobis absentibus, & a se ad præsens divinis de communi causa Ecclesie aliquid audeat deservire. Quoniam, piissime domine, sic accensæ sunt omnes homines plebium nostrarum in causa ista, ut ante mortem perpeti, quam ab antiqua Catholica patiantur communiione divelli,

PAGIUS
XIII.
Epocha
trium illarum
Synodorum.

nissimis Dominis cum summo zelo Dei & libertate rescribere non cessabo.

Concilium Romanum, sicuti & utramque pseudo-Synodum, exeunte hoc anno, vel saltem insequenti, congregatas esse, offendit locus citatus Epistolæ XVI. Libri primi Gregorii, currente Indictione nona datæ; post Romanam enim aliæ duæ statim celebratæ. Schismaticos vero duas illas Synodos indixisse deducitur ex laudatis Mauricii ad Sanctum Gregorium literis, in quibus ait: Scire vos volumus, quod Episcopi Istrionum Provinciarum per Clericos aliquos ad nos directas suggestiones nobis transmissent unam Episcoporum Croitatum & castrorum,

Revera, clementissime dominator, Fidem Catholicam conservantes, & Chalcedonensis Concilii definitiones in omnibus venerantes, ut quibuslibet occasionibus contristentur, nec Deo, nec vestra pietati placere, credendum est. Ergo, mitissime dominator, totius Concilii nostræ parvitas hæc est delibetatio, sicut, & eidem patri & Archiepiscopo nostro scripsimus, ut pro reddenda ratione communionis nostræ contenti Dei iudicio in iugo barbarico, opportuno tempore, ad vestra pietatis vestigia occurramus, habentes præ oculis exempla fidelia, quibus edocti sumus, cum omnes intentiones sopite sunt. Sic Theodosii senioris Constantinopolitana Synodus, Deo propitiante, sedatis est scandalis confirmata: sic deinde Ephesina prima Synodus divæ memoriæ Theodosio juniore disponente, bene noscitur definita, sic ad postremum præsentia Martiani divi Principis, abscissis omnibus scandalis, pax Catholica in Chalcedonensi Concilio reformata est. Nam per absentiam Christianissimum Principum in Ephesina secunda Episcoporum congregatione in Dioscuro Alexandrino Flaviano sanctissimus regia urbis vestra Episcopus veritatem Catholicæ Fidei defendens occisus est, aliique Episcopi asertores Orthodoxæ Fidei injuste dejecti sunt, & scandalum Ecclesie pessimum generatum est: quod cum magno labore postea divæ memoriæ Martiani Imper. avus vestra pietatis sua præsentia in sancto Chalcedonensi Concilio amputans, Catholicam pacem universali Ecclesie restauravit.

XL.

Hoc tantum prostrati deposcimus, ut quia misericordia Dei circa sanctam Rep. operante, in meliori statu Italia partes, laborante fideliter glorioso Romano Patrio, dignanter perduxit: & credimus nos celeriter, devictis gentibus, ad pristinam libertatem deduci; cesset violentia militaris, quam vestro felicissimo tempore Deus fieri non permittat. Sint induciæ; & cum iussione sacratissimi Imperii vestri parati erimus ad pedes vestra pietatis occurrere, & nostræ fidei atque communionis plenam reddere rationem. Nam cum quo nobis ipsa causa est, & quem

XLI.

qua Longobardi tenere dignoscuntur, (hæc de prima Synodo schismaticorum,) aliam Severi Aquilejensis Episcopi aliorumque Episcoporum, qui cum illo sunt, & tertiam solius ejusdem Severi; quæ verba de Synodo Gradensi præsentem Severo habita intelliguntur. Neutrius Synodi mentio est in Collectionibus Conciliorum, sed tantum Romanæ, quæ in nova Concilio editione prætermittendæ non erunt.

In libello a priori Synodo Schismaticorum scripto hi Imperatorem rogant, ut suam iussione removeat; quod periculum sit, ne Archiepiscopi Galliarum sensim in Ecclesias Imperio subiectas jus sibi usurpent, dum ad eos relicto Aquile-

XIV.

CHRISTI
590.GREGORII PAP.
I.MAURITII IMP.
5.

quem in communione vitamus, iudicem experiri non possumus: quod etiam sacratissimis legibus vestris statutum est, nullum posse iudicem esse in causa qua adversarius comprobatur. Sed sicut semper Deus præsentia Christianorum Principum intentiones Ecclesiasticas sedare dignatur; hoc & nunc fieri, supplicamus. Etenim si aliter, clementissime domine, actum fuerit, ut Archiepiscopum nostrum (quod absit) ad Romanam contingat violenter exhiberi Ecclesiam; spes jam nulla erit conservandæ iustitiæ, sed tantum pondus gravissima violentiæ.

XLII.

Suggestimus etenim, pie dominator, quia tempore ordinationis nostræ, unusquisque sacerdos in sancta sede Aquilejensi cautionem scriptis emittimus studio de sede ordinatoris nostri: nos fidem integram sanctæ Reipub. servaturos: quod ipse novit Dominus, nos fideliter toto corde, & servasse, & huc usque jugiter conservare. Si conturbatio ista & compulsio piis iussionibus vestris remota non fuerit, si quem de nobis qui nunc esse videmur, defungi contingeret; nullus plebium nostrarum ad ordinationem Aquilejensis Ecclesie post hoc pateretur accedere: sed quia Galliarum Archiepiscopi vicini sunt, ad ipsorum sine dubio ordinationem accurrent, & dissolvetur Metropolitana Aquilejensis Ecclesia sub vestro Imperio constituta, per quam Deo propitio, Ecclesie in gentibus possidet; ut quod ante annos jam fieri cœperat, & in tribus Ecclesiis nostri Concilii, id est, * Bremensi, Tiburnensi, & Augustana Galliarum Episcopi constituerant sacerdotes; & nisi ejusdem tunc divæ memoriæ Justiniani Principis iussione commotio partium nostrarum remota fuisset; pro nostris iniquitatibus pene omnes Ecclesias ad Aquilejensem Synodum pertinentes Galliarum sacerdotes pervaserant. Ergo, domine pie, quia semper piissimorum Principum fides pro tranquillitate Ecclesie vigilavit, & hoc studio, repensante Deo, contrariæ gentes divina manu compressæ sunt: mereamur nos humillimi sacerdotes supplicationis nostræ sortiri effectum. Nam

qui aliter pio domino nostro subrepere cupiunt, nec Dei iudicium habent præ oculis, nec utilitatem sanctæ Reipublicæ vestra, seu opinionem pii Imperii, quam laetari non metuunt de murmuracione totius populi partium istarum, qui persecutionem evidenter Christianis fieri suspicantur. Præsentem igitur supplicem relationem confidenter direximus, quam piæ clementia dignetur placida aure recipere, ut effectum nostræ supplicationis Deo vobis aspirante sortiti, pro quiete matris vestrae Aquilejensis Ecclesie sacratissimis iussionibus releveretur; & pro incoluntate domini nostri ac dominorum filiorum vestrorum Domino Deo nostro jugiter supplicemus.

Subscriptio.

Ingenuinus Episcopus sanctæ Ecclesie secundæ Retiæ hanc relationem a nobis factam subscripsit.

Maxentius Episcopus sanctæ Ecclesie Juliensis, ut supra.

Laurentius Episcopus sanctæ Ecclesie Bellunata, ut supra.

Augustus Episcopus sanctæ Catholice Concordiensis Ecclesie, ut supra.

Agnellus Episcopus sanctæ * Trajentinae * Parentinae Ecclesie, ut supra.

Junior Episcopus sanctæ Catholice Ecclesie Veronensis, ut supra.

Fontejus Episcopus sanctæ Feltrinae Ecclesie, ut supra.

Felix Episcopus sanctæ Tervisianæ Ecclesie, ut supra.

Horontius Episcopus sanctæ Catholice Ecclesie Venetinae, ut supra.

Hactenus de his ibi.

Hoc autem accepto libello Mauritius Imperator querelis ipsorum permotus, nullo de veritate habito diligentiori examine, has imperiosas, more tyrannico ad S. Gregorium Papam litteras dedit, quas ab eodem Fabro (ut diximus) Parisiis missas accepimus, quæ sic se habent.

* Parentinae

XLIII.

Mauritius favet Schismaticis, & pro ipsi ad S. Gregorium scribit.

Mauritii epistola ad sanctum Gregorium Papam.

In nomine Domini Dei nostri Jesu Christi Imp. Caesar Fl. Mauritius Tiberius Fi-

de-

PAGIUS
Galli ordi-
nant Episcopos
in ditionibus
Imperio
subditis.

Aquilejensi Metropolita, pro suorum Episcoporum ordinatione variæ Ecclesie Imperio subditæ recurrent, aspernata illius communionem, quia cum Romano Pontifice viderint paria sentire de Trium damnatione Capitulum: quia, inquit, Galliarum Archiepiscopi vicini sunt, ad ipsorum sine dubio ordinationem accurrent; & dissolvetur Metropolitana Aquilejensis Ecclesia sub vestro Imperio, constituta, per quam, Deo propitio, Ecclesie in gentibus possidet; ut quod ante annos jam fieri cœperat, & in tribus Ecclesiis nostri Concilii, id est, Bremensi, Tiburnensi, & Augustana Galliarum Episcopi constituerant sacerdotes: & nisi ejusdem tunc divæ memoriæ Justiniani Principis iussione commotio partium nostrarum remota fuisset, pro nostris iniquitatibus pene

omnes Ecclesias ad Aquilejensem Synodum pertinentes Galliarum sacerdotes pervaserant. Contigit id (ut animadvertit Bollandus ad diem V. Februarii, in Vita S. Ingenuini Episc. Sabionensis, qui huic libello subscripsit, paragrapho 4.) tempore Theodeberti I. & Theodobaldi eius filii Regum Austrasie, & postquam bellum Gothis a Justiniano illatum est. Tunc enim, ut ait Agathias lib. 1. pag. 18. Theodebertus Alemannorum nationem a Gothis dimissam in suam potestatem redegit: quo mortuo Theodibaldo filio una cum reliquis subditis etiam hi cesserunt, erant Alemanni Gentilitiis superstitionibus imbuti, quas ibidem refert Agathias, qui adjit: Porro consuetudo, quam cum Francis habent, ipsis conducit, in melius transferens & quodam-

mo-

delis in Christo, Pacificus, Mansuetus, Maximus, Beneficus, Alamannicus, Gregorio viro sanctissimo & beatissimo Archiepiscopo almae Urbis Romae ac Papae.

Consuetam & Deo placitam vestram sanctitatem scientes, & quod recte Catholicae nostrae Ecclesiae dogmatum omnibus doctrinam exercetis: scire vos volumus quod Episcopi Istriensium provinciarum per clericos aliquos ad nos directos suggestiones nobis transmiserunt, unam Episcoporum civitatum & castrorum quae Longobardi tenere dicebantur, aliam Severi Aquilejensis Episcopi aliorumque Episcoporum qui cum illo sunt, & tertiam solius ejusdem Severi. In quibus omnes dixerunt, tuam beatitudinem milites ad illos transmississe cum uno Tribuno & Excubitore, necessitatem imponentes praefato reverendissimo Severo, & omnibus Episcopis, ut ad tuam beatitudinem perveniant propter diversam voluntatem quam habent ad sacra & Catholica dogmata sacrosanctae nostrae Ecclesiae. Et supplicaverunt nos, inducias ad hoc sibi fieri, & nullam eis interim necessitatem imponi ad vestram sanctitatem pervenire: & licenter quod tempore opportuno ad hanc sacratissimam urbem accedentes per seipsos suggerere nobis habent, quae sibi obviare videntur. Quia igitur & tua sanctitas cognoscit praesentem rerum Italianarum confusionem, & quod oportet temporibus competenter versari: jubemus, tuam sanctitatem nullatenus molestiam eisdem Episcopis inferre; sed concedere eos otiosos esse, quousque per providentiam Dei, & partes Italiae pace aliter constituentur, & ceteri Episcopi Istriae seu Venetiarum iterum ad pristinum ordinem redigantur. Tunc enim perfectius omnia pro pace, & diversitate dogmatis cum antecedentibus tuis orationibus corrigentur. Et sua subscriptio. Divinitas te servet per multos annos sanctissime ac beatissime Pater. Explicit. Haecenus ex scripto codice Mauriti ad sanctum Gregorium pro schismaticis epistola, in qua more suo Imperator praeter consuetudinem piorum Augustorum arroganti factu non rogat sed praecipit, quod obtinere niti-

PAGIUS modo pertrahens cordatior: & brevi uti spero, tempore hoc ipsum apud omnes evincet. Opinioni enim absurditas & vesania etiam ab ipsis arbitror, qui ea imbuti sunt, nisi plane solidi sint, cognoscitur & cernitur facilemque exiti eximi possit. Cum igitur Francorum Imperio Alamanni & Vindelici subiecti essent, Galliarum Episcopi in illis partibus Episcopos ordinarunt, quae de re queruntur Schismatici. Augusta Vindelicarum Metropolis erat Mediolanensi Episcopo contributa. Tiburnia, quae & Tournia, Urbs erat Norici, hodie in Carinthia, vulgo Villach, sed Brema ad Visurgim sita, Urbs clara veteris Saxoniae, quae necdum Christi fidem eo

tur a Pontifice: id quidem minime iure Imperatorio sed tyrannico facere consuevisse, quae suo loco dicentur inferius declarabunt. Sed quae sunt reliqua rerum gestarum Gregorii anni hujus prosequamur.

Gregorius insuper & eos quos impietas Ariana per regiam potestatem segregaverat ab Ecclesia, quantocyus eidem Catholicae Ecclesiae restituendos curavit. Antharit enim Rex Longobardorum Ariana labe pollutus, eadem inficere Catholicos studens, hoc anno Paschali tempore prohibuerat, Longobardorum Orthodoxorum filios, in fide Catholica baptizari. Sed quid accidit? ultor Deus impietatis exurgens hoc eodem anno eodemque ferme die quo sanctus Gregorius consecratus est Pontifex, nempe Nonis Septembris, ipsum ex hac vita subduxit, ut Paulus affirmat (a). Quamobrem ipse Pontifex ut coeno impietatis merfos erueret, ejusmodi ad universos Italiae Episcopos decretum misit (b):

Quoniam nefandissimus Antharit * in hac, quae nuper expleta est Paschali solemnitate, Longobardorum filios in fide Catholica baptizari prohibuit, pro qua culpa cum divina majestas extinxit, ut solemnitate Paschalem ulterius non videret: vestram fraternitatem decet cunctos per loca vestra Longobardos admonere, ut quia ubique gravis mortalitas imminet, eosdem filios suos in Ariana haeresi baptizatos ad Catholicam fidem concilient, quatenus super eos iram Domini omnipotentis placent. Quos ergo potestis, admonete; quanta virtute valeatis, eos ad fidem rectam suadendo rapite; eternam eis vitam sine cessatione praedicate: ut cum ad districti veneritis conspectum Judicis, possitis ex vestra sollicitudine lucrum in vobis ostentare pastoris. Haec Gregorius: quibus etiam indicatur, pestem illam, inguinariam dictam, in Urbe coeptam, alia loca Italiae invasisse; quam non Italiam tantum esse depastam, sed & alias provincias, constat.

Pervasisse enim Hispaniam atque Galliam eandem inguinariam pestem, Gregorius Turonensis affirmat, dum ait (c):

tempore receperat, longe ab Aquilejensi Provincia distat. Mendosus itaque fuit Codex, quo usus est Baronius, neque alium superesse scimus. Bollandus citatus dicit, vix sibi dubium esse, quin loco Bremonsi legendum hic sit, Breonensis, aut Brauensis, five Brenensis, quos populos Ptolomeus Tab. 5. Europae cap. 13. inter Vindelicos locat, scuti & Strabo lib. 4. de quibus plura ibidem Bollandus; sed cum hic non ostendat, horum populorum Urbem Episcopalem fuisse, haec conjectura non admittenda.

Ad num. XLVI. Pestem inguinariam hoc anno non solum Urbem; sed & alia Italiae loca

XLIV.

(a) Paul. diac. l. 3. c. ult.

(b) Greg. l. 1. ep. 17.

XLV. * Authentis

Decretum de baptizatis ab Arianis.

XLVI. (c) Greg. Tur. hist. Franc. l. 9. c. 22.

XV.

Pestis in Hispania & Gallia.

Navis ab Hispania una cum negotio solito ad portum ejus appulsa civitatis, quae bujus morbi fomitem secum nequiter deferbat: de qua cum multi civium diversa mercarentur, una confestim domus, in qua octo animae erant, hoc contagio infectis habitatoribus, relicta est vacua. Nec statim hoc incendium hinc per domos spargitur totas, sed interrupto certi temporis spatio, ac velut in segetem flamma accensa, urbem totam morbi incendio conflavit. Quid autem Rex Guntheramnus pietate insignis ad eandem luem averterendam praestiterit, ne reliquas Galliae civitates adiret, idem auctor superius ita narrat (a): Ipse autem Rex (ut saepe diximus) in elemosynis magnus, in vigiliis atque jejuniis promptus erat. Nam tunc ferebatur Massilia a lue inguinaria valde vastari, & hunc morbum usque ad Lugdunensem vicum Ostavum nomine fuisse celeriter populatum. Sed Rex ac si bonus sacerdos, providens remedia, quibus cicatrices peccatoris vulgi mederentur, jussit omnem populum ad Ecclesiam convenire, & rogationes summa devotione celebrari, & nihil aliud in usum vescendi nisi panem ordeaceum cum aqua munda assumi, vigiliisque adesse instanter omnes jubet. Quod eo tempore ita gestum est: per triduum enim ipse elemosynis largius solito praecurrentibus, ita de cuncto populo formidabat, ut jam tunc non Rex tantum, sed etiam sacerdos Domini putaretur, totam spem suam in Domini miseratione transfundens, & in ipso jaetans cogitationes quae superveniebant, a quo eas effectui tradi, tota fidei integritate putabat.

(a) Greg. cod. lib. c. 21. Guntheramnus Rex pietate pro-pulsare studet.

XLVII.

Sed & quomodo etiam in eodem Rege virtus miraculorum cognita fuerit, ita mox subdit: Celebre tunc a fidelibus ferebatur, quod mulier quaedam, cujus filius quartano typo gravabatur, & in stratu anxius decumbebat, accessit inter turbas populi usque ad tergum Regis, abruptisque clam regalis indumenti fibris, in aquam posuit, filioque bibendum dedit; statimque restincta febre sanatus est. Quod non habetur a me dubium, cum ego ipse saepius larvas, emergia famulante, nomen ejus invocantes audierim, ac criminum propriorum gesta, & virtute ipsius discernente, fateri. Haec de his ipse Gregorius Turonensis.

XLVIII.

Sed jam ejus diaconum, quem acceptis Romae a S. Gregorio Papa sacris reliquiis ibi reliquimus, in Gallias redeuntem affectemur: miranda quidem ei in ipsa navigatione contigisse videbimus, Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS Gallia & Hispania hoc anno

ca afflixisse supra ostendimus. Sed quod addit Baronius, eandem pervasisse Hispaniam atque Galliam, & Guntheramnus Regem operam dedisse, ne ad reliquas Galliae Civitates penetraret,

audiamus autem ipsum Gregorium ejus Episcopum ista narrantem his verbis (b): (b) Greg. Tur. hist. Franc. l. 10. c. 1. Ab hoc etiam Gregorio Papa diaconus noster reliquias sanctorum (ut diximus) sumpsit, dum adhuc in diaconatu degeret. Vivente scilicet adhuc Pelagio, ut idem habet in commentario de gloria martyrum his verbis (c): Sicut a diacono nostro relatum, ita gestum esse cognovimus. Hic autem diaconus a Papa urbis Romae Pelagio quorundam martyrum confessorumque pignora accipiens, cum grandi psalmentio, psalmodia videlicet, vel clerico-nensi officio, ac populi immensi obsequio, usque ad portum deductus est. Cum autem ibidem expectans navigandi tempus, opportunum moraretur, contigisse tradit, celebrari ordinationem ipsius Gregorii Papae, eamque ut videret e Portu Romano eundem diaconum rediisse. Recurrens vero rursus ad Portum: Ingressus, inquit, navem, erectis velis ac per illum antennam (quae modulum crucis gestat) apparatus extensis, flante vento, pelagus altum arripuit.

Qui dum navigant, ut Massiliensis civitatis portum attingant, appropinquare ceperunt ad locum quemdam, de quo a litore maris lapideus mons exurgens, ac paulatim decedens, summa tenuis unda in mari distenditur. Cumque impellente vento, carina magno impetu ferretur in praecipit, ut scilicet scopulo illi quaeretur atque nauta discrimen intuentes exitus vociferarentur; diaconus elevata cum sanctis pignoribus capsula, invocare nomina singulorum cum gemitu & voce maxima cepit, deprecans ut eorum virtute ab hoc periculo perituri liberarentur. Jam jamque appropinquabat navis (ut praefati sumus) ad scopulum: & statim in sanctorum contemplatione reliquiarum, ab ipso loco commotus cum violentia majori ventus hinc vento contrarium fluctum elisit, ventumque adversum repulit, ac nave in pelagus profundum revocata, cunctos a mortis periculo liberavit: sicque gyrata mole periculi, portum quem desiderabant, cum Domini gratia ac sanctorum patrocinio contigerunt. Erant enim reliquiae sanctorum, Apostolorum scilicet, quorum sacra vestigia Domini manibus sunt abluta, cum Pauli, Laurentique, atque Pancratii, Chrysanthi, Dariaeque virginis, Joannis, atque alterius Pauli fratris ejus quorum certamina & palmas victoriarum ipsa caput orbis Romae devota concelebrat. Hucusque Gregorius.

(c) Greg. Tur. de glor. mart. c. 83.

De diacono Turonensi cum reliquiis remeante.

XLIX.

Ope sanctorum naufragium vitatur.

S s s Hoc

pertinet ad annum quingentesimum octogesimum octavum. Turonensis enim lib. 9. cap. 21. & 22. non quem hanc in rem citat, agit de ea peste sub anno Childeberti Regis XIII. qui anno Christi DLXXXV. regnare cepit. Ad

CHRISTI
590.GREGORII PAP.
I.MAURITII IMP.
5.

L. Hoc eodem anno contigit Francorum motus adversus Longobardos Galliam Cisalpinam occupantes, ab eodem Gregorio Turonensi (a) descriptus, eodem anno videlicet, quo Gregorius creatus est Pontifex: idque ex eo colligitur, quod sequenti anno, ubi Agilulphus creatus est Rex Longobardorum (b), ad captivos redimendos misit Agnellum Tridentinum Episcopum, ut suo loco dicitur. Franci enim simul cum Imperatore Mauritio foedus adversus Longobardos inuentes, ad eos ab Italia expellendos, in Italiam descenderunt, magnumque ubique accolis damnum intulerunt, devastantes omnes regiones illas per quas transisse contigit, ex quibus divinum numen adversum se concitaverunt. Pervenientes enim in Italiam, cum non reperissent exercitum Imperatoris ex condicto adversus Longobardos mittendum, nihil magni momenti efficere potuerunt, cum Longobardi una cum suo Rege in munita loca se recepissent, five in Ticinensem civitatem, vel alii ad alias munitiones confugissent. Franci vero circumquaque palantes, in prædam conversi per trium mensium spatium, demum morbis afflicti atque consumpti, pauci cum præda quam egerant & captivis in Gallias redire compulsi sunt. Hic finis expeditionis hujus hoc anno, ad huc Rege vivente Longobardorum, de cujus obitu nuper alia occasione mentio facta est. Porro quem Antharit Gregorius Papa & alii Regem Longobardorum nominant, Turonensis Gregorius eundem Aptacharium appel-

PAGIUS XVI. Ad num. L. Gestum hoc anno in Italia bellum inter *Childebertum* Francorum & *Autharum* Langobardorum Reges, quod pluribus narrat Paulus Diaconus, lib. 3. cap. 32. & Gregorius Turonensis lib. 10. cap. 3. sub anno XV. *Childeberti* Regis. Primo impetu *Oppida* Langobardorum, quæ Bojoriæ vicina erant, in Tridentino agro cladam acceperunt, igne ferroque excisa, hominibusque in servitutem abstractis, pene in solitudinem redacta. Decem a Paulo enumerantur, qui de Ferruge sic differunt: pro Ferruge castro, intercedentibus Episcopis *Ingonuino de Sabione*, & *Agnello de Tridento*, data est redemptio per caput uniuscujusque viri solidi sexcenti. Uterque Episcopus subscripsit Concilio Veneto Schismaticorum, ut supra visum est. Gregorius vero Turonensis de Francis scribit: *Per tres menses Italiam pervagantes, cum nihil proficerent, neque se de inimicis ulcisci possent, eo quod se in locis communiissent firmissimis, neque Regem capere, de quo ultio fieret, qui se infra Ticinenses muniterat muros, infirmatus aërem intemperantia exercitus ac fame attritus redire ad propria destinavit. Et sic regredientes ita fame confitebantur, ut prius & arma & vestimenta ad ad coemendum victum dederent, quam locum gentilem contingerent.* De hoc bello Baronius agit num. XXX.

XVII. *Autharius* Langobardorum Rex locum esse agendi de pace datum arbitratus, statim Lega-

lat, quem & hoc anno obiisse refert; & Paulum ejus successorem vocat, quem Agilulphum dictum fuisse omnes affirmant. Porro quod Gregorius Turonensis Agilulphum vocat Paulum respexit ad nomen, quod postea sumpsit a Baptismo, ut suo loco dicitur inferius.

Quod autem ad victos pertinet: quid tunc temporis admiratione maxima dignum Arvernus in Gallia acciderit, idem Gregorius subdit his verbis (c). *Apud Arvernus vero victis carceris nocte, Dei nutu disruptis vinculis, reformatisque aditibus custodia, egressi, Ecclesiam ingressi sunt. Quibus cum Eulalius Comes onera catenarum addi iussisset; ut super eos sunt posita, extemplo ceu vitrum fragile comminuta sunt: & sic obitante Avito sancto ejus civitatis Pontifice eruti, propriae sunt redditi libertati.* Quæ vero miraculum istud profecuta sit munificencia *Childeberti* Regis, idem pergit sic dicere: *In supradicta vero urbe Childebertus Rex omne tributum tam ecclesiis, quam monasteriis, vel reliquis clericis qui ad ecclesiam pertinere videbantur, aut quicumque ecclesiarum officium excolebant, larga pietate concessit. Multum enim jam exactores hujus tributum expoliati erant, eo quod per longum tempus & succedentium generationes, ac divisis in multas partes ipsi possessionibus colligi vix poterat hoc tributum: quod hic, Deo inspirante, ita præcepit emendari, ut quod super hoc Fisco deberetur, nec exactorem damna percuterent, nec ecclesiarum cultorem tarditas de officio aliqua revocaret.* Hæc Gregorius.

Quod

tos ad *Guntramnum* Regem misit, qui *Childeberto* nepos ex fratre erat, ut per ejus nutum pax cum gente Langobardorum firmaretur. Sed, ut habet Paulus Diaconus cap. 36. *Legati Authari Regis in Francia morarentur, Rex Autharis apud Ticinum Nonas Septembris veneno, ut tradunt, accepto, moritur, postquam sex regnaverat annos, qui incompleti intelligendi.* *Sigebertus* in Chronico, ubi sex etiam annos ei assignat, mortem *Autharis* usque ad annum DXCII. differt; sed is error ei ex alio natus, quod scilicet *Divi Gregorii Magni* exordium eidem anno perperam illiget. A currenti porro ad annum DCLXII. quo *tardus Grimoaldi* Langobardorum Regis initium contingere non potuit, Paulus Diaconus anno septuaginta octo aut circiter, Principibus Langobardorum, qui per illud intervallum regnarunt, attribuit; *Sigebertus* vero annos tantum septuaginta, qui veritatem affectus est, nisi mortem *Autharis* biennio distulisset, & *Grimoaldi* initium anno uno anticipasset.

Post *Autharis* mortem statim a Langobardis legatio ad *Childebertum* Regem Francorum missa, quæ pacem ab eo expeteret, quæ & sancta est. Reginam vero *Theudelindam* *Autharii* viduam permiserunt Langobardi, ut sibi, quem voluisset, ex omnibus Langobardis virum eligeret. Illa Agilulphum Ducem Taurinatiam cognatum Regis *Autharis*, virum strenuum & bellico-

LI.

(c) Greg. Tur. hist. Franc. lib. 10. c. 6.

Childeberti Reg. munificencia.

Obitus Autharii Langobardorum Regis.

XVIII. Agilulphus Rex Langobardorum.

CHRISTI
590.GREGORII PAP.
I.MAURITII IMP.
5.

LII. Quod rursus ad Francorum res spectat, ad hoc ipsum tempus pertinet Concilium Antifiodorense diocesanicum, cui præfuit Aunacharius ejusdem civitatis Episcopus solus cum Abbatibus & presbyteris ejusdem diocesis; in quo plura, quæ statuta fuerant in Matisconensi Concilio secundo, cui idem Aunacharius interfuit, & sexto loco subscriptis, pariter repetita esse reperiuntur. Habentur in eo sancti canones quadragintaquinque ad Ecclesiasticam disciplinam & monasticam observantiam retinendam spectantes; quorum nonnullorum etiam usus exoleverit, antiquitatis tamen indices remanserunt. De quibus monendum, ne dum in duobus ex illis vigiliis prohibitas legis, de sacris intelligas, sed quæ in privatis domibus fieri consueverunt, ut cum dicitur canone tertio: *Non licet compensas in domibus propriis, nec vigiliis in festivitibus sanctorum facere.* Nam & paulo post: *Sed quicumque votum habuerit, in ecclesia vigilet.* Sic & intelligas quæ habentur in ejusdem Concilii canone quinto illis verbis: *Omnino & inter supradictas conditiones, vigiliis quas in honore Domini observant, omnibus prohibemus.* Quæ nimirum fiebant in domibus propriis, admixtasque habebant aliquas superstitiones.

Quam autem frequens esset hoc tempore sacrarum vigiliarum usus in Galliis, illud ostendit inter alia, quod quemlibet diem Dominicum Fideles præcedentibus nocturnis vigiliis agerent, ut docet canon primus posterioris Concilii Matisconensis, cui (ut diximus) idem in Ann. Eccl. Tom. X.

LIII. Vigiliarum usus.

PAGIUS Licosum sibi virum, & Langobardorum genti Regem elegit. Celebrantur nuptiæ, inchoante jam mense Novembri, & postea Agilulphus mense Maio, ab omnibus in Regnum apud Mediolanum levatus est, inquit Paulus in fine libri 3. *Autharum* vero hoc anno obiisse testatur Gregorius Magnus lib. I. Epist. XVII. ad universos Episcopos Italiae, quæ cum nonnullis aliis mense Decembri Indictione nona data reperitur.

Ad num. LII. & seqq. in Synodo Antifiodorensi, quam *Aunacharius* Antifiodorensis Episcopus cum Abbatibus & Presbyteris suæ Dioceseos celebravit, nullus est character temporis præter nomen ipsius Episcopi qui præfuit. Cum autem *Aunacharius* diuturno tempore federit, inde factum est, ut alii Synodum illam citius, alii tardius collocarint. *Sirmondus* in Conciliis Galliarum eam anno DLXXXVIII. Coitius vero anno DLXXXVI. illigat, uterque levibus conjecturis innixus. Quare hac in re a Baronio non recedendum. In ea Synodo Canones quadraginta quinque editi sunt. In primo dicitur: *Non licet Kalendis Januarii vetula aut cervulo facere, vel srenas diabolicas observare, sed in ipsa die sic omnia beneficia tribuantur, sicut & reliquis diebus: ubi vetula pisco more scribitur pro vitula, ut & apud S. Audouenum in Vita S. Eligii, nullus in Kalendis Januarii nefanda & ridiculosa, vetulas aut cervulos, &c.*

terfuit & subscripsit Aunacharius, qui huic Synodo Antifiodorensi præfuit: cujus hæc sunt verba, dum de die Dominico religiosissime celebrando agit: *Notem quoque ipsam, quæ nos superna luci & immarcescibili reddidit, spiritualibus exigamus excubiis, nec dormiamus in ea, quemadmodum dormitant, qui nomine dumtaxat Christiani esse noscuntur; sed oremus & vigilemus operibus sacris, ut digni habeamur in regno coheredes fieri Salvatoris.* Hæc ante annum statuta in Concilio provinciali, haud potuerunt post annum a diocesano Concilio aboleri, ab eo præsertim Episcopo, qui (ut dictum est) eidem ea statuenti Concilio subscripsisset. Quinetiam in hoc ipso Antifiodorensi Concilio, de quo agimus undecimo canone habetur de religiose servandis vigiliis Paschatis: *Ne quis scilicet quicquam in eis post mediam noctem comedat.* Hæc de vigiliis oportuit admonuisse adversus eos qui putant per idem Concilium fuisse abrogatas.

Pertinet & ad antiquitatis usum, quod ejusdem Synodi canone trigesimo sexto prohibetur mulier nuda manu Eucharistiam sumere: sed (quod habet inferius canon quadragesimus secundus) præcipitur ut ad hoc opus unaquæque mulier habeat Dominicalem suam, alioqui non communicet. Quid autem per Dominicalem intelligi debeat, accipe ex S. Augustino, qui de hoc agit sermone centesimo quinquagesimo secundo de tempore, ubi ait: *Omnes viri quando communicare desiderant, lavant manus, & omnes mulieres nitida exhibent lintamina, ubi*

LIV. De Eucharistia sumptione.

faciat. Invehitur Synodus in eos, qui Gentilium more Kalendas Januarii colunt, sicuti & Synodus Turonensis Canone XXII. celebrata anno DLXVI. Secundus Canon: *Ut omnes Presbyteri ante Epiphaniam missas suas dirigant, qui eis de principio Quadragesime nuncient, & in ipsa Epiphania ad populum indicent.* Sanctus hic Canon, ut Festum Dominicæ Resurrectionis per totam Diocesim Antifiodorensis uno eodemque die celebraretur, quia frequenter oriebatur dubietas Paschæ, seu controversia de die quo Paschalis solemnitas agenda esset, sicut hoc anno contigit, ut anno DXCIV. videbimus, qui eam controversiam in eum annum Baronius distulit.

Præter Antifiodorensis Synodum *Aunacharius* five *Aunarius* Episcopus res egit quam plurimas laude dignas. *Stephanum* Presbyterum, ut sanctissimorum Pontificum *Amatoris* ac *Germani* prædecessorum suorum Vitas, illam soluta, hanc stricta oratione, scriberet, hortatus est literis, quæ adhuc extant. Rescripsit *Stephanus*, & post longas excusationes, quibus humilitatem suam testatus est, *Aunarii* postulationi acquievit. Obiit Sanctus *Aunarius* secundum calculum Coitii anno DCV. & colitur in Tabulis Ecclesiasticis VII. Kal. Octobris. Patria fuit Aurelianensis genere nobilissimus, & facultatum amplissimum, quas possedit, hæredem Ecclesiam Antifio-

XX. Floret S. Aunarius Episc. Antifiodorensis.

CHRISTI.
590.GREGORII PAP.
I.MAURITII IMP.
5.

ubi corpus Christi accipiant. Subdit pluribus, quid hæc significant.

LV.
De sancto
Theodoro
Siceota.

Sed jam invidiam Orientis Ecclesiam, quæ misericordia Dei non destituta, eodem tempore quo Occidens tanto Pontifice illustratur Gregorio Magno, ipsa refulget splendore viri sanctissimi Theodori Siceotæ, qui in Galatia ex Archimandrita invitatus est proventus ad Episcopatum Anastasiopolis civitatis itidem in Galatia sub Ancyrana metropoli. Scripsit res ab eo præclare gestas quam fidelissime, qui a puero cum ipso coaluit Georgius presbyter atque ejusdem monasterii præfectus; nam in fine ejus commentarii hæc ipse; Hæc ego Eleusius, qui & Georgius a S. Theodoro vocatus sum, omnia, Deo adjuvante, conscripsi. Neque vero miraculorum ipsius expertus fui, sed ea maxime omnium expertus sum. Cum enim parentes mei ex oppido Adigermaro oriundi diu simul vixissent, nec ullos possent liberos suscipere, ad sanctum virum accesserunt; cumque zonas, quibus ille benedixerat, accepissent, ego conceptus sum, & in lucem editus, & infans ipsi oblatas; qui & in ejus monasterio nutritus, a religiosissimo Præfecto litteras didici, &c. Qui igitur rerum mirabilium ipsius Theodori inspector maxime fuit, eas sincerissimo stylo memoriæ perpetuæ posteris tradidit. Quomodo autem (quod hoc tempore Mauriti Imperatoris accidit) ad Episcopatum Anastasiopolis tractus sit, idem auctor narrat his verbis:

LVI.
Theodoro
creatur
Episcopus
Anastasiopolis.

Defuncto Timotheo Anastasiopolis Episcopo, cives & clerici ad beatissimam Ancyræ metropolim Archiepiscopum convenerunt, & magnum Dei servum Theodorum Siceorum mansionis Archimandritam in sanctissima Ecclesia sua Episco-

PAGIUS

siodorensem constituit ut legitur in Historia Episcoporum Antisiodorensium Tomo primo Bibliothecæ MSS. Labbei.

XXI.
S. Theodorur
Siceota sit
Episcopus
Anastasiopolis.

Ad num. LVI. Nullus est temporis character in Vita sancti Theodori Siceota, ex quo possimus devenire in cognitionem anni, quod dictus est Episcopus Anastasiopolis, Galatiæ Civitatis, quæ subiacebat Ancyræ Metropoli Galatiæ primæ. Ad Anastasiopolitanum Episcopatum spectabat Oppidum Siceon, ab ipsa Civitate duodecim millibus distans ubi erant varia Monasteria, unde Siceota fuit appellatus Sanctus Theodorus Archimandrita, cujus Vitam ab Eleusio ejus discipulo scriptam exhibent Acta Sanctorum Bollandiana ad diem XXII. mensis Aprilis.

XXII.
Gesta in
bello Persico.

Ad num. LVII. Rebellio militum Romanorum adversus suos Duces in Perside, & facta cum illis conciliatio, pertinent ad superiores annos, ut ibidem demonstravimus. Quæ vero hoc anno Romanos inter & Persas gesta, narrat his verbis Evagrius lib. 6. cap. 14. *Sequenti ætate* (nempe a conciliatione militum cum Philippico suo Præfecto) cum exercitus Romanorum in unum collectus esset, & Persa expeditionem suscepissent adversus Romanos, circa Martyropolim graviter

commissa est pugna. Quorum ille lætatur studio & voluntate, præcepit, ut eum ad se adducerent. Erat autem tempus quo sanctus Theodorus in spelunca inclusus precationi vacabat & quieti. Accesserunt igitur Anastasiopolis clerici & cives ad monasterium atque speluncam, & supplicarunt, ut se pastorem ipsis concederent. Quod ille cum ne audire quidem vellet, nedum concedere: ipsi vi quadam pia illata eum e monasterio extulerunt, & in lecticam conjectum abduxerunt. Cujus discessu cum & monachi, & ceteri qui illic commorabantur, moesti essent: vir sanctissimus eos per fratrem consolatus est; Omittite, inquit, mœrorem filii: nam si mihi credideritis, non dimittam vos: nihil enim est in terra, quod me a consuetudine vestra possit separare. Ancyram igitur metropolim ingressus, a beatissimo Archiepiscopo Paulo cum lætitia susceptus est, & Episcopus constitutus. Viderat autem quidam in quiete stellam ingentem e caelo delapsam, & super ecclesiam illius civitatis constitisse, quæ radiis suis tum civitatem ipsam, tum regiones finitimas illustrabat. Probavit quidem ostensam visionem eventus, cum incredibili miraculorum virtute illic vir sanctus effulgens, toti penitus illuxit Orienti; narrat ea idem auctor, quæ nos brevitatis causa dicere prætermittimus. Porro sæpe sequentibus annis idem nobis occurret Theodorus, semperque præclaris factis insignior.

Quod ad res bellicas spectat, male sæpe pugnatum esse adversus Avaros, docent Theophanis Annales, cum & certa spes victoriæ insperate oblata Romanis dilabatur, amplius non reverfura. Ad-

LVII.

ver-

missa est pugna. Cumque Philippicus superior fuisset, multique Persæ, & inter hos Princeps quidam fortissimus, in pralio occidisset, Persarum tamen multitudo non contemnenda Martyropolim ingressa est, id quod maxime illis studio fuerat. Exinde Romani ab obsidione quidem Urbis abstinendum sibi esse consuerunt. Neque enim fieri posse, ut eam vi expugnarent. Et hæc quidem æstivo tempore facta sunt a Romanis. Hyeme vero dimissus est exercitus. Quæ ex Evagrion de- scripsit Nicephorus lib. 18. cap. 17. Idem habet Theophylactus lib. 3. cap. 5. sine ulla temporis nota, & Theophanes ad annum Incarnat. secundum Alex. DLXXXIX. qui Kal. Septemb. anni Christi DLXXXVI. inchoatur ideoque anno non suo. Pergit Evagrius cap. 15. *Mittitur posthac ab Imperatore Comentiolo genere Thracæ, qui Philippico in Magisteria potestate succederet.*

Addit, eum fortissime cum Persis congressum, hos fugam arripuisse; cumque ad Regem Persarum reverti minime auderent, adversus Hormisdam Persarum Regem conjurationem inisse, missam auctore Varamo Magistro militum apud Persas; Regemque intereaque Comentiolum Martyropolim interclusam præfidiis tenuisse, & Ocbas castellum munitionissimum, e regione hujus Urbis in adversa

ripa

CHRISTI
590.GREGORII PAP.
I.MAURITII IMP.
5.

versus item Persas discordia ducum. Romani exercitus nihil gloria dignum est actum; rebellansque exercitus ad-

versus Imperatorem, vix tandem illi paruit postea reconciliatus. Sed de his pluribus in Theophane.

Se-

PAGIUS

ripa situm vi cepisse, Aliter hæc narrat Theophylactus. Nam lib. 3. cap. 5. relata priori pugna ait; *Philippicus illico (ἠπαυρῆσα) abire Præfectura cogitavit, cujus locum Comentiolum Imperatoris auctoritate cepisset.* Capite sequenti Comentioli cum Persis prælium memorat; & lib. 4. cap. 1. ait: *Cum per illos dies Comentiolum Dux Romanus arcem Ocbas cepisset, militemque in hyberna dimisset, Varamus Castellum Persidis paulatim aggrediret, ubi Castrum ab Evagrion Ocbas vocatum ipse Ocbas nominat, cujus situm lib. 1. cap. 12. eodem prorsus modo, quo Evagrius, describit.* In eo hic & Theophylactus conveniunt, quod uterque de rebellionibus Varami adversus Hormisdam Regem loquitur post secundum prælium. Sed in eo dissentiunt quod Theophylactus exercitum post secundum

prælium a Comentiolo in hyberna dimissum, scribit: ille vero id accidisse tradit ante secundum congressum & Comentioli adventum, ideoque significare videtur Evagrius, hæc prælia duobus diversis annis inita. Verum, ut ex infra dicendis liquebit, uno eodemque anno commissa fuere. Quare non dubito, quin Theophylactus qui Heraclii Imp. temporibus Historiam suam publicavit, aliquot scilicet annis postquam Evagrius suam in lucem edidisset, istum hujus Historici errorem emendaverit. Hæc Evagrii aberratio Baronium impulit, ut *Hormisdam* mortem in annum DCXII. reiticeret, quem tamen exeunte hoc anno trucidatum esse infra demonstrabo.

Concilium Metense, de quo anno DXCIV.

JESU CHRISTI
ANNUS
591.

GREGORII PAP.
ANNUS
2.

MAURITII IMP.
ANNUS
6.

I.
Gregorii
epistolæ
quales.

Sequitur Christi Redemptoris annus quingentesimus nonagesimus primus, nona Indictione: quo cum plures sancti Gregorii Papæ res gestæ ex epistolis ipsius legantur, illæ a nobis Annalibus intendentur, quæ videntur esse præstantiores: cum alioqui ex singulis ipsarum versibus nonnisi magna, quæcumque gesserit, aut scripserit, esse, quisque prudens intelligat, si accurate recta iudicii lance cuncta pensaverit; atque plane digna censeat, ut nec vel apex omitteretur ex scriptis ab eo epistolis, qui non redderetur iisdem Annalibus: verum affluens nimis copia secus agere persuasit: etenim præsens tomus unius tantum Pontificis rebus gestis implendus esset, nec ipse puto sufficeret, si cuncta quæ illis adnexa videntur, iisdem pariter jungerentur. Cæterum sunt complura, quæ licet minima esse videantur, magnam tamen insinuant in Apostolico viro virtutem.

II. Etenim qui contemplatione cælestium præferebat extra orbem hunc positum Angelum, & quem universalis Ecclesiæ circumspeditione aquilam volatu lustrantem mundum quisque jure dicere potuisset, dum eidem cum hæreticis universis atque schismaticis toto orbe dispersis jure certamen esset, cunctæque regenda universalis Ecclesiæ machinæ onus incumberet; idem ipse tamen amplitudine caritatis, & misericordis animi immensa latitudine, quæ etiam videntur minima minime prætermisit: privatorum enim semper intentus commodis, ut egentes levaret inopia, mœrentes animo solaretur, dissidentes componeret, factus omnia omnibus, prout quisque opus haberet, sollicito studio præsto fuit. Sunt indices ejus rei litteræ ipsius hoc anno mense Februario datæ (a) ad Anthemium subdiaconum in Campania, quibus ei mandavit, ut ancillis Dei Nolæ degentibus egestate pressis, Paulino insuper presbytero monasterii S. Erasmi, ac duobus monachis in oratorio S. Archangeli fervientibus præscriptam elemosynam impertiret.

III. Cum enim Gregorius subdiaconus ad Ecclesiæ Romanæ bona curanda mitteret, æque ut ante fecerat, in mandatis illis dedit, ut pauperum curam gererent, eosque investigatos scripto notatos mitterent. Quod cum ex his unus

idem Anthemius subdiaconus agere negligeret, ab eodem Gregorio objurgatur, cum rursus ad eum scribens, hæc ait: (b) *Discedenti tibi mandavimus: & postea præceptis discurrentibus injunxisse meminimus, ut curam pauperum gereres; & quos illic egere cognosceres, scriptis recurrentibus indicares: & vix de paucis hæc facere curasti. Volo autem, ut domna Patrichia mea, mox ut præsentem jussionem susceperis, offeras ad calcarium puerorum solidos quadraginta, & tritici modios quadringentos: domna Palatina relicta Urbici solidos viginti, & tritici modios trecentos; domna Viviana relicta Felicis solidos viginti, & tritici modios trecentos. Qui omnes simul octoginta solidi in tuis rationibus imputentur.* Puto has quidem fuisse ex illis nobilibus Romanis feminis a Totila Gothorum Rege ex Urbe pulsas cum viris suis; quibus defunctis, bonisque deperditis, eas summa egestate laborasse. Porro eidem Palatinæ illustri feminae, rursus litteris aliis (c) ad eundem hoc anno datis, præberi jussit solidos triginta annuos: similiter & Pastorii oculis infirmo annuos modios viginti tres & fabæ undecim dari præcepit ab eodem Anthemio subdiacono (d). Sed de elemosynis hæc satis, exempli causa adducta de his quæ ad privatarum rerum curam exactam spectare videri possunt; ex quibus reliqua dicas, quæ in aliis provinciis, potissimum vero in Urbe idem Gregorius erga pauperes ageret.

IV. Quod autem ad publica Ecclesiæ universalis negotia spectare videtur: idem Gregorius hoc eodem anno mense Februario, more majorum, Synodalem epistolam (ita eam appellat ipse superius e) dedit ad Orientalis Ecclesiæ Patriarchas: qua cum primum ipse pastorum pastor, quales re vera debeant esse pastores, pluribus quam accuratissime doceat; quid insuper credere recte debeant, ut communione Catholica & Apostolica perfuantur, insinuat. Erat autem (ut sæpe vidimus) illud in more, ut simulac quis Romanus creatus esset Pontifex, vicinis collectis Episcopis, Synodum ageret, in qua se esse fidei Catholicæ custodem tenacissimum declararet, ex eaque Synodo epistola Synodalis transmitti so-

GREGORII PAPÆ 2.

MAURITII IMP. 10.

[1] **I**S annus hac formula notatus: IX. post Consulatum Mauricii Tiberii Aug. solius Postconsulatur.

PAGIUS
SÆC. VI.
Anno Era
Hispan.
DCXIX.
A.C. 591.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6084.

Ⓞ 12. G. 3. P. 15. April. Indict. 9.

JESU CHRISTI 591.

CHRISTI
591.

GREGORII PAP.
2.

MAURITII IMP.
6.

leret ad absentes universi orbis Episcopos, potissimum vero ad præcipuarum Ecclesiarum Patriarchas: quod quidem S. Gregorius more majorum egregie præstitit, dictam scribens epistolam, cujus ejusmodi inscriptus titulus reperitur (a): *Gregorius Joanni Episcopo Constantinopolitano, Eulogio Alexandrino, Gregorio Antiocheno, Joanni Hierosolymitano, & Anastasio Patriarchæ Antiocheno a paribus.* Cur autem hic nominari contingat duos Patriarchas Antiochenos, Gregorium, & Anastasium, superius dictum est. Sed quod a paribus scriptum dicatur, non sic velim accipias, ut pares eos esse dignitate significare Gregorius Papa voluerit, quos ex Concilii Nicæni canone satis sciret esse distinctos. At non puto exemplum unum ad omnes esse missum, simul; sicque accidisse, ut cum quatuor unius epistolæ inventa sint exemplaria, satis fuerit visum librario nomina simul jungere, a parique addere, quo significaret, eandem ad eos quatuor æque missam: sed primo loco ponendum Joannem putarit, quem ob regiam civitatem clariori videret fulgere splendore, existimans antiquitus constitutum sedium ordinem & prærogativam jam antiquatam. Quod vero ad ipsam spectat epistolam, omnis cæteris quæ muneris sacerdotalis eminentiam exprimunt; ea tantum quæ ad fidem Catholicam spectant, tamquam totius ædificii fundamentum, hic breviter, ut scripta habentur, sunt recensenda.

V. Præterea, inquit, quia corde (b) creditur ad justitiam, ore autem confesso fit ad salutem: sicut sancti Evangelii quatuor libros, sic quatuor Concilia suscipere & venerari me fateor; Nicænum scilicet, in quo perversum Arii dogma destruitur; Constantinopolitanum quoque in quo Eunomii & Macedonii error convincitur; Ephesinum etiam primum, in quo Nestorii impietas judicatur; Chalcedonense vero, in quo Eutychetis Dioscorique pravitas reprobatur, tota devotione complector, integerrima approbatione custodio. Quod vides, lector, cubitalibus (ut ajunt) litteris probatum a sancto Gregorio poni Chalcedonense Concilium: id scias velim (cite prudenterque factum occasione schismaticorum afferentium damnantes Tria capitula, ac Quintam Synodum profitentes, labefactare ipsum sacrosanctum Chalcedonense Concilium. Pergit vero Gregorius: *Quia in his quatuor Conciliis videlicet, velut in quadrato lapide, sanctæ fidei structura consurgit; & cujuslibet vitæ atque actionis existat quisque eorum soliditatem non tenet, etiam si lapis esse cernitur, tamen extra ædificium jacet.*

VI.

Quintum quoque Concilium pariter veneror: in quo epistola quæ Iba dicitur

erroris plena reprobatur: in quo Theodorus, personam mediatoris Dei & hominum in duabus substantiis separans, ad impietatis perfidiam cecidisse convincitur: & in quo scripta quoque Theodoretæ, per quæ beati Cyrilli fides reprehenditur, ausu dementia prolata refutantur. Sunt hæc illa Tria capitula ab Orthodoxis damnata, quorum causa totum inversum sæpe vidimus orbem. Rursum vero ne horum damnatione videretur carpere idem sacrosanctum Concilium Chalcedonense, generali hac, quam subdit, sententia satisfacit: *Cunctas vero quas præfata veneranda Concilia personas respuunt, respuo: quas venerantur, amplector: quia dum universalis sunt consensu constituta, se & non illa destruit, quisquis præsumit aut solvere quos ligant, aut ligare quos solvunt. Quisquis ergo aliud sapit, anathema sit. Quisquis vero prædictarum Synodorum fidem tenet, pax ei sit in Deo Patre per Jesum Christum Filium ejus, qui cum eo vivit & regnat consubstantialiter Deus in unitate Spiritus sancti per omnia sæcula sæculorum. Amen.* Hæcenus ad eos Gregorius.

Porro ad eundem Anastasium Antiochenum alias privatas litteras (c) dedit, in quibus rationem pariter reddidit, cum ad eum sicut ad alios scripserit, cum non federet in Ecclesia Patriarcha, (subrogato jamdiu ante Gregorio, dicens in fine: *Præterea sicuti Patriarchis aliis, vel Patriarchis, ita & Synodicam vobis epistolam direxi: quia apud me semper hoc estis, quod ex omnipotentis Dei munere acceptis esse, non quod voluntate hominum putamini non esse.* Addidit & litteris donum, nempe claves S. Petri: ait enim ad finem epistolæ: *Amatoris vestri beati Petri Apostoli vobis claves transmissi, quæ super ægros posita, multis solent miraculis coruscare.* Sed & ad Andream (d) virum insignem itidem clavem misit habentem intus de ejusdem S. Petri catenis limaturam: nam ad finem epistolæ eadem quæ superius ferme verba habet, cum ait: *Præterea sanctissimam clavem a S. Petri Apostoli corpore vobis transmissi, quæ super ægros multis miraculis solet coruscare: nam etiam de ejus catenis interius habetur. Eadem igitur catena, quæ illa sancta colla tenuerunt, suspensa, colla vestra sanctificent.* Totidem habet etiam verba in epistola ad Joannem Exconsulem Patricium & Quæstorem, cum illi idem munus impertitur: hic enim quo plus cæteris Gregorium diligebat, eo sollicitius procuraverat apud Imperatorem, ut delectus Pontifex probaretur. Ad quem inter alia Gregorius: (e) *Vobis quidem omnipotens Deus, qui bo-*

De quinta
Synodo &
tribus ca-
pitulis.

VII.
(c) Greg.
l. 1. ep. 25.

(d) Greg.
l. 1. ep. 29.

Claves de
sepulcro
S. Petri
Gregorius
ad diver-
sos mittit.

(e) Greg.
l. 1. ep. 30.

*Uter voluerit, absolvat: quia sicut peccata mea merebantur, non Romanorum, sed Longobardorum Episcopus factus sum, quorum synthicia * spathe sunt, & gratia poena. Hæc idcirco Gregorius, quod uniuersa Italia gente esset Longobardorum repleta, quæ fera & dura ex beneficiis effici soleret truculentior.*

* synthicia id est foeditates ex voce Græca.
VIII.
De usu clavium sepulcri S. Petri.

(a) Greg. de glor. mart. l. x. c. 28.

IX.

(b) Greg. l. x. ep. 32.

Oppressos Episcopos subleuare curat.

(c) Greg. l. x. ep. 36.

(d) Greg. l. x. ep. 57.

(e) Greg. l. x. ep. 47.

(f) Greg. l. x. ep. 21.

Quod vero ad claves spectat e corpore S. Petri (ut ait) mitti solitas: quoniam frequens est eadem ad diversos pietatis ergo mitti munera ab ipso S. Gregorio, hic tibi repetenda opportune videntur, quæ de iisdem clavibus superiori tomo ex Gregorio Turonensi sunt recitata ex commentario de gloria martyrum, ubi post alia hæc addit: (a) *Multum enim & claves aureas ad referandos cancellos beati sepulcri, Principis Apostolorum videlicet, faciunt, qui eas ferentes pro benedictione priores accipiunt, quibus infirmitatem tribulantium medentur: omnia enim fides integra præstat. Quanta vero & quam miranda consueverit Deus per huiusmodi claves operari miracula, elicitæ etiam ab hostibus testimonio suo loco superius recensuimus: quanta præterea ex fudariis sepulcro admotis, quæ brandea, sive palliola, aut sanctuaria dicta retroques, miracula manare solerent, ex utroque Gregorio satis superius dictum est.*

Laborans interea Gregorius Papa in ministerio pastoralis, sollicitus erat oppressiones Episcoporum subleuare: quod enim sciret Blandum (b) Hortensem Episcopum detineri a Romano Exarcho Ravenne, ut eum e manibus illius vindicaret, iussit ut in causa ejus cogere Synodus, & deponeretur, si obnoxius criminibus repertus fuisset; sin secus, in suam restitueretur Ecclesiam. Non solum enim criminalia Episcoporum iudicia procul aberat ut a Præfectis iudicarentur, sed quæque alia minora si haberent ipsi Præfecti adversus Episcopos, non nisi per Episcopos iudicari ipismet petere consueverant, ut constat ex eisdem Gregorii epistola ad Malchum (c) Episcopum in

Dalmatia data. Sicubi autem audiret sive clericos, sive laicos a Præpositis afflictari, continuo illis præsto esse non desistit: ejusmodi plane argumenti est epistola (d) ad Gennadium Patricium Exarchum in Africa, cum accepisset illic a Theodoro Magistro militum subditos male haberi: de quo etiam reprimendo scripsit (e) ad Honoratum diaconum.

Solicitem vero eundem Gregorium semper super Episcopos invigilasse, ut animarum salutem eidem invigilarent, plane declarat perbrevis ejus epistola ad Proiectum Narniensem Episcopum data hoc anno, mense Septembri, verbis istis (f):

*Peruenit ad nos, peccatis imminenti- bus, in civitate vestra Narniensis mortalitatem omnino grassari: quæ res nos nimis afflixit. Quamobrem salutantes fraternitatem tuam modis omnibus suademus, ut a Longobardorum, sive Romanorum, qui in eodem loco degunt, admonitione, sive exhortatione, nulla ratione cessetis, & maxime a Gentilium & hereticorum, ut ad veram rectamque fidem Catholicam convertantur. Sic enim aut divina misericordia pro sua eis forsitan conversione & in hac vita subueniet: aut, si eos migrare contigerit, a suis (quod magis notandum est) transierit facinoribus absoluti. Hæc ad Narniensem Episcopum Gregorius: in quo & illud mirandum, quod cum in dando effusissimus esset, in accipiendo continentissimus semper extitit. Est de his dignum exemplum in ipsius litteris ad Felicem Messanæ in Sicilia civitatis Episcopum, in quibus inter alia hæc habet (g): *Nobis de cætero ne quid transmittere debeas, inhibemus. Et quoniam non delectamur xenis: Palmatianas, quas tua direxit fraternitas, cum gratiarum actione suscepimus; sed eas, ne quod exinde potuisses sentire dispendium, digno fecimus pretio vendidisse, & id fraternitati tue transmisimus singulatim. Hæc ipse.**

Sed quid per Palmatianas intelligat, haud satis explicat. At obscurus locus elucidatur per Cassiodorum (h) in epistola ad Anastasium suadet esse intelligendum vinum ita nominatum: etenim cum pretiosa vina recenset, Palmatianum adnumerat. Sed cur ita dictum, num ab uva Palmatia, ita a Plinio appellata (i), ex qua vinum Palmatianum idem fortasse quod Palmatianum? Scimus majores etiam ex palma arbore potationem conficere consuevisse: nam S. Hieronymus ait (k), *Palmarum fructus exprimuntur in liquorem. Sane quidem & Philostratus in Apollonio (l) vinum ex palmarum fructibus educi testatur, & Strabo (m) in Arabia vinum ex palmis confici solitum æque adstipulatur.*

Verum nequaquam de his intellexisse Gregorium puto: sed potius ex ratione loci appareat esse locutum de illo vini genere, quod dicebatur palmatianum; de quo audi Cassiodorum: *Vinum quoque quod laudare cupiens, Palmatianum nominavit antiquitas, nos stipsim, a spiritu, sed gratum suavitate perquirere: nam licet inter vina Brutia videatur extremum, factum tamen est pene generalis opinione præcipuum. Ibi enim reperitur & Gazeto par, & Sabino simile, & magis odoribus singulare. Sed quia illud famam sibi nobilissimam vindicavit: hoc & in suo genere nimis elegans perquiratur ne prudentia majorum aliquid appellasse vi-*

Quid Episcopi tempore peccatis.

(g) Greg. l. x. ep. 64.

Xenia etiam recipit Gregorius.

XI.

(h) Cassio. l. 12. ep. 12.

(i) Plin. l. 14. c. 6.

(k) Hier. ep. 2.

(l) Philo. in Apol. l. 2.

(m) Strabo l. 16.

XII.

videatur improprium (quod scilicet ob ejus excellentiam nominari Palmatianum) Est enim suavi pinguedine, molli- ter crassum, vivacitate firmissimum, na- re violentum, candore quoque perspicuum: quod ita redolet ore ructatum, ut merito illi a palma nomen videatur impositum. Viscera defæcta constringit, vulnera mada defæcat, lapsus reficit pectus; & quod vix valet implere potus arte compositus, hic naturaliter præstat insectus. Hucusque de Palmatiano vino Cassiodo- rus; quod pretiosum sanctus Gregorius accipere dono noluit, sed vendi fecit; & ei qui dederat, misit pretium.

XIII. Orientales Episcopi ex- pulsi alendi dantur aliis Episcopis.

(a) Greg. l. x. ep. 43.

XIV.

Cæterum Gregorius, qui non vult ab Episcopis munera accipere, eisdem erga coepiscopos pauperes monet ut sint misericordes. Etenim cum anno superiori (ut vidimus) incursione Avarum sub duce Gaganò, sive Gajano, perturbata essent regiones Orientis, expulsi Episcopi cum populis e sedibus suis, cum iussisset Imperator eosdem profugos & extorres ab Episcopis Illyrici alii: id ut libenter faciant, monent eos S. Gregorius, datis ad ipsos his litteris (a):

Jobinus excellentissimus vir, filius noster, Præpositus per Illyricum, scriptis suis nobis indicasse dignoscitur, ad se sacris apicibus destinatis, iussum fuisse, Episcopos quos a propriis locis hostilitatis furor expulerat, ad eos Episcopos, qui nunc usque in locis propriis degunt, pro sustentatione & stipendiis presentis vitæ esse jungendos. Et licet ad hoc fraternitatem vestram iussio Principalis ad- moneat: habemus tamen majus his mandatum æterni Principis, quo ad hæc terribilibus peragenda compellimur, ut non dico fratres & coepiscopos nostros, sed ipsos etiam quos nobis contrarios patimur cum opportunitas postulat in conferendis subsidiis necessitatum carnalium diligamus. Oportet ergo vos ad hanc rem & celestis primitus Principi obediens existere, & Imperialibus etiam iussionibus consentire, quatenus fratres coepiscoposque nostros, quos & captivitatis, diversarumque necessitatum angustia comprimunt, debeat consolandos, convicturosque vobiscum in Ecclesiasticis sustentationibus libenter suscipere: non quidem ut per communionem Episcopalis throni dignitas dividatur, sed ut ab Ecclesia juxta possibilitatem sufficientia debeant alimenta percipere. Sic enim & proximum in Deo, & Deum in proximo diligere comprobamur. Nullam quippe eis nos in vestris Ecclesiis auctoritatem tribuimus; sed tamen eos vestris solatiis contineri summopere hortamur. Hucusque Gregorius de his quæ ad Episcopos pertinent.

XV.

Non desuit præterea pastoralis propen- siori cura sanctissimus Pontifex erga mo- Ann. Eccl. Tom. X.

nachos, ut regulari observantia teneren- tur; illos vero potissimum in monaste- rium revocandos esse curavit, qui facti essent disciplinae monasticæ desertores. Erat inter eos Venantius vir illustris, Italici Cancellarius divitiis præpotens, ex Deciorum familia, quocum magna ipsi intercedebat necessitudo: pater hic erat clarissimarum illarum virginum Bar- baræ & Antonie, de quibus frequens mentio in eisdem S. Gregorii litteris habetur; plures etiam ad eandem datæ ab ipso reperiuntur. Hunc, inquam, exmo- nachum litteris scriptis revocare ad monasterium studuit; quem inter alias his admonuit (b): *In quo enim habitu fue-*

(b) Greg. l. x. epist. 33. nimadversione propostita, ad quid sis de- lapsus, agnoscis. Culpam ergo tuam- pensa, dum vacat; distractionem futuri iudicii, dum vales, horresce: ne tunc illam amarum sententiam audias, cum jam nullis fletibus evadas. Et inferius: Ana- nias pecunias Deo voverat, quas post diabolica victus persuasione subtraxit: sed qua morte mulctatus sit, scis. Si ergo ille mortis periculo dignus fuit, quia eos quos dederat nummos Deo abstulit: considera quanto periculo in divino iudicio dignus eris, qui non nummos, sed te ipsum Deo omnipotenti, cui te sub monachali habitu devoveras, subtraxisti. Considera iudicium Dei quod mereatur, qui semetipsum Deo vovit, continuoque mundi desideris irretitus mentitus est quod vovit. Hæc & alia ad eum Gregorius: quibus suam exmonachi infelicitissimi nostri temporis sententiam recognoscant, qualis erit, cum ad apostasiam etiam hære- sim addiderint, ab ipsa Catholica fide, discessionem. Porro Venantius nihil profecit ex S. Gregorii litteris, ita extra monasterium usque ad obitum perfe- verans. Extant enim aliæ eisdem Gre- gorii litteræ (c) post annos octo ad eum datæ, cum ægrotaret; aliæ (d) insuper ad Joannem Syracusanum Episco- pum de ipso jam in extremis laborante.

Reperit præterea monachos qui & uxores duxissent, quos revocandos in monasterium studuit: bellorum enim jugis molestia fecerat monasticam observan- tiam relaxari, & monachis destitui monasteria. Ad hos corrigendos, eisdem- que suis restituendos monasteriis, quantum putas laboris insumpsisse Gregorium? Id indicant ejus hoc anno eo argumento datæ litteræ (e) de Sicilia atque Cam- panie provinciæ monachis. Effecerat in- super necessitas bellica, ut cum uxori- bus, filiabus, atque fororibus, aliisque feminis fugerent viri in proximas insulas Orsianam atque Palmariam & alias, ubi monachorum erant monasteria: eos- que miserationis intuitu cum monachi sus-

Deserto- res & va- gos mona- chos re- vocat.

(b) Greg. l. x. epist. 33.

(c) Greg. l. 9. epist. 25.

(d) Greg. l. 9. epist. 31.

XVI. Monachos revocat ad discipli- nam.

(e) Greg. l. x. epist. 38. 39. 40.

cepissent, haud leve allatum est damnnum monasticae continentiae. Ad haec avertenda mala idem Gregorius longe separari a feminis monachos voluit (a) per Anthemium subdiaconum: cum & illud quoque prohibuit, ne ante decem & octo annorum aetatis tempus quis reciperetur in monasterium. Sed & quod monachos iridem Gorgoniae insulae solutos monastica disciplina audisset, ad eos instituendos Orosium misit (b) Abbatem, cui & erigere in insula Corsica monasterium in loco munito in mandatis dedit. Quos vero sciebat in monasteriis monastica vivere monachos, iidem ut Deo propensiori cura vacarent, sollicitudine pastoralis providit, curavitque ut exteriora negotia eorumdem monasteriorum per prudentes saeculares viros curarentur, constituto salario: ita quidem de his scripsit (c) ad Petrum subdiaconum negotia Ecclesiastica curantem in Sicilia. Quos vero pauperes novit, sed monastici instituti tenaces, eisdem impertita elemosyna alendos curavit (d).

Qui igitur monachos ubique degentes sub regulari contineri voluit disciplina, clericos pariter ex sanctorum canonum praescripto vitam agere, componereque mores curavit: adversus vero contemptores Ecclesiasticam pro meritis censuram exercuit: etenim hoc anno, mense Septembri Laurentium Romanae Ecclesiae Archidiaconum redegit in ordinem, alio in eius loco subrogato; de quo in exordio secundi ejus epistolarum libri haec scripta leguntur: *Temporibus Papae Gregorii, Consulatus Mauriti Augusti anno sexto, depositus est Laurentius, qui primus fuerat in ordine diaconus sedis Apostolicae, propter superbiam & mala sua, quae tacenda duximus: & factus est Archidiaconus Honoratus coram omnibus presbyteris, & diaconibus, Notariisque, subdiaconibus, vel cuncto clero in basilica Aurea. Haec ibi. Quem igitur vidisti erga monachos clementem, & in pauperes misericordem, superbientem. Archidiaconum minime tolerandum putavit, secundum illud Apostoli (e): In promptu habentes ulcisci omnem inobedientiam. Atque ex sententia Petri (f), iudicium incipiendum esse ostendit a domo Domini, ab ipsa Apostolica sede, ne vilesceret, cum illud exercendum esset apud externos. Quod autem audis id factum sexto Mauriti anno, intellige illum inchoatum hoc anno, mense Augusto, quo Tiberium mori contigit. Vides re ipsa S. Gregorium perficisse, quod scriptis suis unumquemque Episcopum facere debere commonuit, nimirum quod ait (g): *Sit rector bene agentibus per humilitatem socius, contra delinquentium vitia per zelum justitiae e-**

(a) Greg. l. 1. epist. 48.

(b) Greg. l. 1. epist. 49. 50.

(c) Greg. l. 1. epist. 67.

(d) Greg. l. 2. epist. XVII. Laurentium Archidiaconum deponit.

(e) 1. Cor. 10. (f) 1. Pet. 4.

(g) Greg. Past. l. 2. c. 6.

rectus, ut & bonis in nullo se praeferat, & cum pravorum culpa exigit, potestatem protinus sui prioratus agnoscat: quatenus & honore suppresso, aequalem se subditis bene viventibus putet, & erga perverfos iura rectitudinis exercere non formidet. Haec in Pastoralis.

At non solum adversus superbientem Archidiaconum Ecclesiasticae censurae vigorem exercuit, sed & Demetrium Neapolitanam Ecclesiae Episcopum hoc eodem anno sede deposuit; quibusnam autem exigentibus culpis, audi quae scribat ad Neapolitanos (h): *Demetrius si quidem, qui nec antea Episcopus dici meruit, tantis & talibus nequitias inventus est involutus, ut si secundum suam qualitatem facinorum iudicium suae misericordiae recepisset divinis mundanisque legibus durissima proculdubio fuerit morte plerendum: sed quia penitentiae reservatus, sacerdotii honore privatus est, &c. Jubeat autem eis de successoris agere electione, cum illi Paulum quemdam Episcopum usque ad creationem novi Episcopi ministratorem dari sibi petissent (i).*

Quod rursus pertinet ad clericorum disciplinam, ex sacrorum canonum instituto vetuit eos cum feminis conversari, ita inter alia scribens ad Symmachum Defensorem (k): *Præterea volumus, ut sacerdotes, qui in Corsica commorantur, prohiberi debeant, ne cum mulieribus conversentur, excepta dumtaxat matre, sorore, vel uxore, quae caste regenda est. Haec ibi. Cum enim (quod saepe dictum est) uxori adhaerentur in clerum, non alia id fieri erat solitum ratione, quam si uxor acquiesceret caste vivere, & quem haecenus maritum novisset, jam exinde fratrem esse cognosceret, atque inter ipsos castissima conversatio intercederet. Dicebantur feminae illae presbyterae, quae sic interdum conversari cum viris suis jam sacerdotibus sinebantur (secundum ea quae habentur in Concilio Turonensi (l), & ipse Gregorius scribit in dicta epistola ad Symmachum Defensorem m) ut tamen nulla prorsus suspicio esse posset mixturae mixtionis. Quamobrem ea licentia magna cautela uti solebant: ut exemplo vel uno percipias ex iis quae ab ipso S. Gregorio in dialogis (n) scripta leguntur his verbis.*

Sed neque hoc fiteam, quod vir venerabilis Abbas Stephanus, qui non longe ante hoc tempus in hac Urbe defunctus est (quem ipse etiam bene nosti) in eadem provincia Nursina contigisse referebat. Agebat enim, quod illic presbyter quidam Ursinus nomine, commissam sibi cum magno timore Domini regebat Ecclesiam. Qui ex tempore ordinationis acceptae presbyteram suam, ut sororem diligens, sed quasi hostem cavens, ad se propius ac-

XVIII.

(b) Greg. l. 2. epist. 3.

(i) Greg. l. 2. epist. 6.

XIX. Clericos revocat ad disciplinam.

(k) Greg. l. 1. epist. 50.

(l) Conc. Turon. 2. c. 13. 14.

(m) Greg. l. 1. epist. 50.

(n) Greg. dial. lib. 4. c. 11.

XX. De S. Vrsino Presbytero.

cedere nunquam sinebat; eamque sibi met propinquare nulla occasione permittens, ab ea sibi communionem funditus familiaritatis abscederat. Habent quippe sancti viri hoc proprium: nam ut semper ab illicitis longe sint, a se plerumque etiam licita absindunt. Unde idem vir ne unquam per eam incurreret culpam, sibi etiam per illam ministrari recusabat necessaria. Hic ergo venerabilis presbyter cum longam vitae impleisset aetatem, anno quadragesimo ordinationis suae, inardescente graviter febre correptus, ad extrema deductus est. Sed cum eum presbyter sua conspiceret, solutis jam membris, quasi in morte distentum, si quod adhuc ei vitale spiramen inesset, naribus ejus apposita curavit aure dignoscere. Quod ille sentiens, cui tenuissimum inerat status, quantum ad se valuit ut loqui potuisset, infervescente spiritu, collegit vocem, atque erupit, dicens: *Recede a me, mulier, adhuc igniculus vivit, paleam tolle. Illa igitur recedente, crescente virtute corporis, cum magna cepit laetitia clamare, dicens: Bene veniant domini mei: Bene veniant domini mei. Quid ad tantillam servulum vestrum estis dignati convenire? Venio, Venio: Gratias ago, Gratias ago. Cumque haec iterata crebro voce repeteret: quibus hoc dicebat, noti sui, qui illum circumsteterant, requirebant. Quibus ille admirando respondit, dicens: Numquid hic convenisse sanctos Apostolos non videtis? Beatum Petrum & Paulum primos Apostolorum non aspicitis? Ad quos iterum conversus dicebat: Ecce venio: Ecce venio. Atque inter haec verba animam reddidit. Hucusque Gregorius*

Vitio ostensa in oritur.

(a) Greg. l. 1. epist. 41.

Inventum haereticorum refellitur.

gno emptum pretio ad clericalem destruendum celibatum exponunt, dum fabellam hanc ex conficta epistola nomine S. Uldarici Augustani Episcopi ad Nicolaum Papam deprimunt, his verbis conscriptam: *Beatus Gregorius Magnus Papa primus aliquando suo quodam decreto uxores sacerdotibus ademit. Deinde paulo post eundem Gregorius jussisset ex piscina suae pisces aliquot capi, piscatores pro piscibus, sex millia capitum infantium suffocatorum repererunt. Quam eadem infantium cum intelligeret S. Gregorius ex occultis fornicationibus vel adulteriis sacerdotum natam esse: continuo revocavit decretum, & peccatum suum dignis penitentiae fructibus purgavit. Haecenus ex dicta epistola historici (b) illi magni, demolitores Ecclesiasticae continentiae, ubique mendaces & impii, qui & hoc in omnibus laborasse noscuntur, ut veritate mendacis obfurent, pietatem vero blasphemis obruant; dum & hoc ipsum fragmen vitri non secus ac margaritam ostentant. Qui si vel leviter veritatis amore tincti fuissent, quo maxime imbutum esse oportet historicum, & si cuncta Gregorii scripta exacte legissent; tanto viro plane erubissent impingere tantam calumniam. Quis adeo frequens tamque sollicitus assertor coelibatus clericorum, atque Gregorius? Quis adeo ejusdem antiquae legis Ecclesiasticae diligens custos & vindex, ut ipse? Quot sunt de ea re ab ipso epistolae scriptae? Et cui magis credendum de statutis ab ipso decretis, quam eidem ipsi non semel, sed frequentius id profitenti? Quenam ratio, ut cujuslibet quaevis assertio de Gregorio adversus ipsum Gregorium contrarium saepius profitentem afferri possit sine risu, & recipi sine stomacho?*

XXI. Fabella de filiis sacerdotum.

(b) Magdab. cent. 6. c. 7. col. 388. & cent. 9. col. 540. 541. 542. & cent. 10. col. 686.

Ex S. Gregorio omnino refellitur.

XXII.

Et ne quis putet poenituisse Gregorium etiam subdiaconis uxores adimentem (ut taceamus de diaconis atque presbyteris) quae hoc anno de his scripsisse vidimus, eadem repetit Indictione duodecima scribens ad Leonem (c) Episcopum Caranensem: sed & in Concilio Romano habito anno decimotertio Mauriti Imperatoris, Indictione decimaquarta, canonem de his statuit, verbis istis: *Si quis presbyter, aut diaconus uxorem duxerit, anathema sit. Quot insuper sunt ejus epistolae, quibus prohibet habitare (d) cum clericis feminas, illis exceptis, quas canon concedit. Quae demum novissima de his Gregorii sententia fuerit, ultima ejus consule scripta, sed illa non praetermittas, quibus ad Augustinum (e) in Angliam missum decernendo multa respondit, & inter alia illud, ne permittat uxores ducere clericos in sacris ordinibus constitutos. Sed & quam severus exactor ipse fuerit pudicitiae sacrorum mi-*

(c) Greg. l. 3. epist. 34.

(d) Greg. l. 1. epist. 50. l. 7. 109. & l. 11. ep. 40.

(e) Greg. l. 12. Inter Aug. c. 2.

nistrorum, vel iisdem cognosce ejus scriptis ad Augustinum, cum pollutus in somnis sacerdos ex crapula præcedenti, ut abstineat a sacri celebratione mysterii admonet. Qui cum de laicis cum uxoribus admixtis abunde agit, an Eucharistiam sumere debeant: cur de sacerdotibus uxoris æque (ut argumentum exigit) nihil tractat: nisi quia de his quæ omnino non essent, nec dubitare quis posset? Cum igitur quæ de his fuerit semper Gregorii sententia, ex scriptis ipsius toties confirmata noscatur; quis locus ulterius potest esse adeo vana fingentibus?

XXIII.

Sed quod vindicavimus Gregorium Papam a tanta calumnia, vindicemus modo & S. Udalricum a supposita ipsius nomine impostura. Cusæ sunt nuper Augustæ res ab eo gestæ ex diversis locis summa diligentia collectæ, in commentarium unum redactæ, in cuius præfatione disertus auctor hæc habet: *Scio ad hæc impuram nescio cujus nebulonis epistolam. Udalrici aliquando nomine venditam: sed cum ea ad Nicolaum Pontificem scripta sit: Nicolaus autem Primus plusquam viginti annis ante Udalricum natum fuerit mortuus, Secundus Pontificatum octogesimo & quod excurrit anno post eum mortuum interit; ferrei sit oris oportet, qui tantum mendacium ausit asserere, plumbei cordis, cui possit imponere.* Ex his tam certis demonstrationibus exclusi ter miseri mendaciorum textores eo confugiunt, ut aliam effingant Udalricum Episcopum Augustanum, quem nec Augustani ipsi, neque alii vel auditu norunt. Quod si tot tantæque deessent probationes, adversus quas nihil sit quod mendacium sibi vendicet; adhuc ex ipsius commenti contextu falsitas redarguitur: adeo ut illud Davidicum jure usurpari queat: *Mentita est iniquitas sibi.* Quoniam modo rogo, jungi simul possunt, quæ in eadem epistola commentitia ita leguntur: *Uxores sacerdotibus ademitt: deinde paulo post, cum idem Gregorius jussisset ex piscina sua pisces aliquot capi, piscatores pro piscibus sex millia capitum infantium suffocatorum repererunt?* Quomodo, inquam, paulo post sancitum decretum potuit tale quid accidere, & non saltem plures annos oportuerit expectare, ut tot furtivi nascerentur infantes? Sed & quomodo liber aditus patere omnibus sex mille numero infantium projectoribus potuit nocturno tempore ad piscinam; cum certum sit, piscinas illas, in quibus pisces asservari solent, non fuisse omnibus publicas, sed optime custoditas? Siccatifne erat Tiberis, qui interluit Urbem, ut ea ad scelus tanta commoditate prætermissa, quæretur ad infantium necem piscina Gregorii? Sed jam plus satis quam opus fuerit, immo-

rati sumus in hujuscemodi verendis quicquiliis, quæ tamquam gemmæ in suis historiis sunt a Novatoribus collocatæ, ut iis vecordes & oscitantes decipiant, conficiantque more suo ex hujusmodi paleis arietes, quibus non nisi luteos demoliantur parietes, addictos nimirum crapulis atque libidinibus homines, libenter audientes quæ voluptatibus carnis latissimam viam parent.

Sed ad Gregorium redeamus, qui hoc anno, ad bene instituendam in clericis Ecclesiasticam disciplinam, ad diversos litteras dedit, quibus iussit puniri transgressores; & inter alios ad Januarium (a) Calaritanum Episcopum de Liberato diacono superbo factu diaconos Cardinales superegredi fatagente, quem ultimo loco inter diaconos consistere voluit. Delinquentes præterea clericos illos, qui Venæfranz Ecclesiæ diripientes utensilia, Judæo vendiderant, nempe argenteos calices duos, coronas cum delphinis duas, & de aliis coronis liliæ (erant vasa ista ad usum luminarium) insuper & pallia majora sex, relegari mandavit ad poenitentiam, ubi lacrymis delictum expiant, de his scribens ad Anthemium (b) subdiaconum. Item & epistolam (c) ad Petrum subdiaconum dedit, mandans itidem sacerdotes atque Levitas delinquentes in monasterio tradidi. At sicut delinquentes coercuit, ita digne ministrantibus bene prospexit, ne quid illis deesset: quorum etiam infirmitate languentium (d) rationem haberi voluit, ut sicut ante, ab Ecclesia, qui servierant, eandem quam solebant cum sani essent, stipem acciperent. Hæc de his quæ pertinent ad Ecclesiasticam disciplinam.

Quod vero ad loca spectat, quoniam complures ob bellicas turbas continebat Ecclesias relictas esse absque ministris, earundem vicinis Episcopis curam mandavit, ut necessitatis causa in illis constituerentur presbyteri, qui ex more baptizarent infantes, & ex hac vita migrantibus poenitentiam impertirent. Extant de his ejus litteræ ad Episcopum Sipontinum de Ecclesia Canusina, & ad Leonem Episcopum in Corsica de Ecclesia Sagonensi. Cum & vacantes alias Ecclesias Episcopis, novorum Episcoporum electione curavit implendas, nempe Ariminensem (e), Perusinam (f), Vivianensem (g), & Neapolitanam (h), cui curandæ interim missus est Paulus. Porro ejus rei praxis sic his temporibus se habuisse cognoscitur, ut si dissentirent eligentes, vel minus idoneos deligere perseverarent, tunc ipse Romanus Pontifex quem vellet daret illis pastorem. Habentur hæc expressa in epistola ad Severum (i) de electione Ariminensis Episcopii.

XXIV.

(a) Greg.
l. 1. ep. 52.
81.(b) Greg.
l. 1. ep. 66.
(c) Greg.
l. 1. ep. 44.(d) Greg.
l. 2. ep. 5.

XXV.

(e) Greg.
l. 1. ep. 55.
56.(f) Greg.
l. 1. ep. 58.
58.(g) Greg.
l. 1. ep. 78.
(h) Greg.
l. 2. ep. 1.(i) Greg.
l. 1. ep. 55.
55.

(a) Greg.
l. 1. ep. 77.
* Alerienem:

piscopi. Transtulit (a) item Episcopum Tamitanum in Corsica ad Ecclesiam Sagonensem *, eo quod prior illa Ecclesia ab hostibus penitus diruta esset. Complures insuper in Sicilia Ecclesias pastoribus destitutas cognoscens, quod earum Episcopi ob crimen depositi essent, per Petrum diaconum iussit dari illis Episcopos, nulla contraria obstante consuetudine. Ex quibus apparet Romanum Pontificem pro libitu, suadente animam salute, abrogare consuevisse quasvis diversarum Ecclesiarum antiquas consuetudines.

XXVI.
(b) Greg.
l. 1. ep. 52.
54.(c) Gelas.
ep. 1. c. 6.
& 27.Agapes
verus usus
retentus.(d) Greg.
l. 1. ep. 66.
(e) Greg.
l. 1. ep. 44.

XXVII.

(d) Greg.
l. 1. ep. 63.
63.(e) Greg.
l. 1. ep. 68.
68.(f) Greg.
l. 1. ep. 71.
71.(g) Greg.
l. 1. ep. 70.
70.

Quod item ad loca spectat, dedicationem diversarum (b) ecclesiarum faciendam mandavit: haud enim fas erat, inconsulto Romano Pontifice, ecclesiam aliquam dedicare; ut patet etiam Gelasii Papæ (c) auctoritate. Quod quidem non intelligendum puto in provinciis Orientalibus Patriarchis subjectis. Cum vero dedicantur ecclesiæ, præter alia solemnibus ritibus exhiberi solita, peragi consueverunt antiquæ illæ agapes, in quibus pauperes epulari solerent: at quanta illæ exhiberentur impensa ex eodem Gregorio accipe, ubi ait: *Quia cella ipsius tenuitas exigit debere nos in ipsa diei festivitate concurrere: propterea volumus, ut ad celebrandam dedicationem dare debeas ad erogandum pauperibus in auro solidos decem; vini amphoras triginta annona modios ducentos, olei orcas duas, vervecis duodecim, gallinas centum.* Hæc ipse ad Petrum diaconum pro dedicatione oratorii sanctæ Mariæ, ad supplendam inopiam ejus quæ dedicaretur Ecclesiæ: quæ reddidisse volumus ad significandum retentum hæcenus veterem usum sacrarum agapum, in quibus vocatis pauperibus, una simul convivari solerent.

Quod vero ad res pertinet Ecclesiarum, sic eas voluit custoditas, ut tamen alienum nihil ab eis possideri permitteret hinc accidit, ut domum cujusdam Petronii (d), injusto apposito titulo a Defensore Ecclesiæ vindicatum, domino suo statim restituendum mandarit. Egimus alias de hujusmodi fiscalibus Ecclesiasticis titulis. Itemque monuit (e) Episcopos Siciliae, ut caverent eos, qui sub falso nomine Defensorum Romanæ Ecclesiæ alienas prædabantur substantias. Voluit etiam, ut possessiones Ecclesiæ Tauromenitanæ (f) occupatæ ab Actionariis Romanæ Ecclesiæ, eidem redderentur. Cæterum qui noluit aliena bona Ecclesiarum ministris auferri, idem magno opere cautum voluit, ne aliquo modo bona Ecclesiæ per surreptionem invaderentur. Nam audi, quid ad Petrum diaconum missum in Siciliam ad finem scribat hoc anno (g): *Tua experientia sum-*

*Et Ecclesiæ utilitatem conspiciat memor quod ante sacratissimum beati Petri Apostoli corpus potestatem patrimonii ejus acceperis. Et licet hinc scripta decurrant, quod utilitatem patrimonii impedit, fieri nullo modo permittat: quia nec nos sine ratione aliquid dedisse reminiscimur, vel dare disponimus. Rursus vero quam fuerit rerum Ecclesiæ tenacissimus cultus, ut tamen indemnitati aliorum voluerit semper esse consultum, indicant ejus litteræ prolixiores datæ ad eundem Petrum (b), dum in fine illarum ejusmodi contestationem habet: *Hæc omnia sollicitè perlege, omnemque illam familiarem negligentiam tuam postpone. Scripta mea ad rusticos, quæ direxi, per omnes massas suo relegi: ut sciant quid sibi contra violentias debeant defendere ex auctoritate nostra: eisque vel authentica, vel exemplaria nostra dentur. Vide ut omnia absque imminutione custodias: quia de his quæ tibi pro servanda justitia scribo, ego absolvo; & tu, si negligis, obligaris. Terribilem Judicem considera, & de adventu illius nunc tua conscientia contremiscat, ne tunc sine causa jam timeat, cum coram illo calum & terra tremuerit. Audisti quod volo; vide quid agas.**

Ista quidem tanta cum energia Gregorius, quod sæpe ministri, qui fideliores videri volunt, ut in Ecclesiæ arcam quid inferant, cuncta distorquent & extorquent, corradunt & corrodunt, sacrificium se Deo magnum ob id offerre putantes, sed de rapina minime Deo gratum; de quo in Ecclesiastico (i): *Qui offert sacrificium ex substantia pauperum quasi qui victimat filium in conspectu patris sui.* Quam autem ab his longe abesse voluerit suos ministros Gregorius, legas dictam epistolam, & alias id genus scriptas. Ita quidem in his quæ spectant ad contractus. In his autem quæ pertinent ad delicta, illud admonuit, ut ex delictis alienis commodum nullum Ecclesiæ Fiscus sentiret: nam quod ad laicos Ecclesiæ subditos pertinet, in eadem ad Petrum epistola hæc habet: *Cognovimus etiam, quod si quis ex familia culpam fecerit, Ecclesiæ non ipso, sed in ejus substantia vindicetur.* Quod improbat. Et de sacerdotibus, vel aliis clericis delinquentibus, ita inferius: *De lapsis sacerdotibus & Levitis, vel quolibet ex clero, observare te volumus, ut in rebus eorum nulla contaminatione miscearis: sed pauperrima monasteria require, &c.* Si enim non putarunt mittendum in corbonam Judæi impii & avari, in his vero continentes, sed in pium usum pretium sanguinis convertentur; quid agere decet Ecclesiam Christi? Qua de re post S. Gregorium, & aliorum decreta Pontificum.

Quales esse voluerit bonorum Ecclesiarum ministros.

(b) Greg.
l. 1. ep. 42.XXVIII.
Redarguitur nimia avaritas ministrorum.(i) Eccl.
34.

ficum, sancte pieque & sacrosanctum. Concilium Tridentinum admonuit, ut si quæ ab istiusmodi pœnæ exigantur, ipsæ sint profuturæ pauperibus.

XXIX. Rursum vero ita semper comparatos voluit Ecclesiæ rerum ministros Gregorius, ut in administratione bonorum, non Ecclesiæ emolumenti tantum, sed semper ratio pauperum haberetur. Hinc ad Anthemium subdiaconum (a): Non solum, inquit, frequentibus præceptionibus, sed etiam præsentem te sæpius monuisse memini, ut illic vice nostra non tantum pro utilitatibus Ecclesiasticis, quantum pro sublevandis pauperum necessitatibus fungerevis, & eo magis a cussilibet oppressionibus vindicares. Et in fine: Iterum atque iterum experientiam tuam necessario submonemus, ut illic si quæ inter pauperes & Romanam Ecclesiam sanctam quæstiones vertuntur, omni mentis integritate discutiatur, sicque patrimoniales utilitates peragat, ut a benignitate iustitia non recedat. Hæc ipse, qui nullo pacto voluit Romanam Ecclesiam cum alterius Ecclesiæ iactura locupletari, sed quam exactissime jura cuiusque peruestigari, edi, & sollicita disquisitione examinari, ut videre est in litteris (b) hoc anno datis ad Laurentium Ecclesiæ Mediolanensis Episcopum de redditibus ex patrimonio in Sicilia existente, de quo extat epistola Theodorici Regis (c) data ad Sanctum Eustorgium Mediolanensem Episcopum: sed de his jam suo loco dictum est.

(a) Greg. l. 1. epist. 53.

(b) Greg. l. 1. epist. 80.

(c) Apud Cassiod. l. 2. epist. 27.

XXX. Patrimonia Romanæ Ecclesiæ in diversis Provinciis.

(d) Greg. l. 1. ep. 73. XXXI. Gennadii Exarchi pietas.

Habebat Romana Ecclesia locupletissima ubique toto orbe terrarum patrimonium, non in Italia solum & Sicilia, sed & in Asia, ut vidimus superiori tomo, & in Galliis, ut suo loco dicemus, atque in Africa. Hæc vero cum jam cultorum defectu destituta pene haberentur, Gennadii Exarchi in Africa diligentia ad pristinum cultum restituta fuerit: cujus rei gratia idem a Deo maxima beneficia fuit affectus, ut ad ipsum Gennadium Patricium scribens testatur ipse sanctus Gregorius, nimirum ingentes divinitus esse consecutum a Deo victorias adversus hostes, quos pietate potius quam armis subiecisset: dignum quidem exemplum Christianis cunctis ducibus proponendum. Sed audi ipsius verba Gregorii tantum virum digno præconio prosequentis (d):

Si non ex fidei merito, & Christianæ religionis gratia, tanta excellentia vestra bellicorum actuum prosperitas eveniret, non summopere miranda fuerat; cum sciamus hæc antiquis bellorum ducibus fuisse concessa. Sed cum futurus, Deo largiente, victorias non carnali providentia, sed magis orationibus præveniret; sit ut hoc in stuporem veniat, quod gloria vestra non terrene consilio, sed

Deo desuper largiente descendat. Ubi enim meritorum vestrorum loquax non discurrat opinio? quæ bella vos frequenter appetere non desiderio fundendi sanguinis, sed tantum dilatandæ causæ Republicæ, in qua Deum coli conspicimus, loquitur: quatenus Christi nomen per subditas gentes fidei prædicatione circumquaque discurrat. Sicut enim exteriora vos virtutum opera eminentes in hac vita constituunt, ita & interna morum ornamenta ex corde mundo procedentia in futuram vitam cælestium gaudiorum participatione glorificant. Plurima enim pro pascendis ovibus B. Petri Apostolorum principis utilitatibus excellentiam vestram præstitisse didicimus: ita ut non parva loca patrimonii ejus propriis nudata cultoribus, largitis Datitionum * habitatoribus, restituerit. Quæcumque igitur illic Christiana mente confertis, horum retributionem per spem in futuro iudicio suscipietis. Hæc Gregorius. At quænam istæ fuerint gloriosæ per Gennadium Exarchum in Africa obtentæ victoriæ, scriptorum inopia penitus remanserunt obscuræ, quæ adeo tunc clare fulserunt. Cæterum Christiani ducis pietas his & aliis ejusdem Gregorii scriptis perpetua memoria consignata permansit: bene enim usus S. Gregorius tanti viri religione, & erga res Ecclesiasticas adhiberi solita diligentia, eundem quoque litteris suis adversus schismaticorum & hæreticorum præsumptionem erexit.

* deditio. rum.

Accidit enim, ut pestis illa nefanda Donatistarum, quæ a temporibus Constantini Imperatoris invaserat Africam, sæpe curata, numquam sanata, ita in ea provincia invaleret, ut non solum absque legum pœna securi ipsi degerent Donatistæ, sed & non secus atque Catholici suos iidem haberent Episcopos, qui nec ulla ex parte Catholicis loco cederent. Quoniam igitur in provincia Numidiæ verus illa vigeat consuetudo, ut ille Primas ejus provinciæ diceretur Antistes qui antiquitate ordinationis reliquos antecederet: cum inter ejusdem provinciæ Episcopos quidam reperiretur Episcopus Donatista cæteris sede antiquior, ipse sibi primatum veluti jure veteri vendicabat. Quod ne ullo modo fieret, S. Gregorius intercessit, scribens ad eundem Gennadium Exarchum. Sed in primis ad universos Episcopos ejusdem provinciæ Numidiæ dedit has litteras (e):

XXXII. Donatistæ invalescent in Africa.

(e) Greg. l. 1. ep. 75. XXXIII. Ne sinantur Donatistæ primatum habere.

Si quando, carissimi in Christo fratres, inter viventes segetes zizaniorum quedam se infert importuna commixtio: hanc radicibus necesse est cultoris manus adimat, ne futurus secunda segetis fructus possit intercipi. Et nos ergo, qui licet indigni, Dominici agri culturam suscepimus, ab omni zizaniorum scandalo im-

ge-

genam reddere segetem festinamus, quatenus ager Domini reditu abundantiori fructificet. Petiistis enim per Hilarium Chartularium nostrum a beatæ memoriæ prædecessore nostro, ut omnes vobis retro temporum consuetudines servarentur, quas a B. Petri Apostolorum principis ordinationum initiis hætenus vetustas longa servavit. Et nos quidem juxta seriem relationis vestræ, consuetudinem, quæ tamen contra fidem Catholicam nihil usurpare dignoscitur, immotam permanere concedimus, sive de Primatibus constituentis, cæterisque capitulis, exceptis his qui ex Donatistis ad Episcopatum perhærent, quos probe ad primatus dignitatem, etiam cum ordo clericorum eos ad locum eundem deferat, modis omnibus prohibemus. Sufficiat autem illis commissæ sibi plebis tantummodo curam gerere; non autem etiam illos Antistes, quos Catholica fides in Ecclesiâ suâ & edocuit & genuit, ad obtinendum culmen primatus anteire. Considerare ex his, lector, potes, quanta rursus in Africa increbuerit Donatistarum multitudo, cum tanta præsumerent: ut non minus sit, si tradiderit postmodum Deus eandem provinciam Sarracenis. Sed pergit:

XXXIV. Exortatio ad Numidas Episcopos.

Vos ergo, fratres carissimi admonitiones nostras zelo charitatis Dominicæ prævenite, scientes quod districtus Judex ad examinandum deducturus est cuncta quæ gerimus, & unumquemque nostrum non ex prærogativa sublimioris gradus, sed ex operum meritis approbabit. Quæso ergo, vosmetipsos invicem alterna pace diligite in Christo, & hæreticis vel inimicis Ecclesiæ uno cordis intuitu obviate. De proximorum animabus estote solliciti: ad fidem quos valetis prædicatione charitatis, præteris etiam terrore futuri iudicii, suadete, &c. Vides ex his insuper, lector, quomodo demersa jacuerit hoc tempore prostrata Ecclesiâ Africana, ut nemo Catholicorum reperiretur, qui adversus schismaticos Donatistas insurgeret, nullusque prorsus zeli S. Augustini hæres existeret, vel aliorum ejusdem provinciæ sanctorum Episcoporum, qui obiceret se pro muro domui Israel; sed æque languescerent omnes, sincerentque ab eis Catholicos subitici, immo & (quod pro monstro habendum) eisdem, ut tales essent, alique etiam ex Catholicis suffragiis præsto esse non erubescerent: adeo ut opus fuerit ex eminenti Apostolicæ sedis throno exclamare Gregorium, idque ne fieret prohibere: cui

PAGIUS II.

A num. XXXVII. ad XLI. Epistola LXXXII. Libri primi Registri S. Gregorii inscripta est Hilario Monacho Africa, quem Ecclesiæ Romanæ Chartularium in Africam missum, recte

probe visum est, torpescentes iidem aculcatis urgere stimulis, atque in re tanta ad obvianum facinori, Exarchum excitare Gennadium, ad quem ejusmodi litteras dedit, hortans eum ad excitandum Catholicos adversus Donatistas, his verbis (a):

Sicut excellentiam vestram hostilibus bellis in hac vita Dominus victoriarum fecit luce fulgere: ita oportet eam inimicis Ecclesiæ ejus omni vivacitate mentis & corporis obviare: quatenus ejus ex utroque triumpho magis ac magis enitescat opinio, cum & forensibus bellis adversariis Catholice Ecclesiæ pro Christiano populo vehementer obstiteris, & Ecclesiastica prælia sicut bellatores Domini fortiter dimicatis. Notum est enim, hæreticæ religionis viros, si eis (quod abest) suppetit nocendi licentia, contra Catholicam fidem vehementer insurgere, quatenus hæreses suæ venena ad tabefaciendâ (si valuerint) Christiani corporis membra transfundant. Cognovimus enim eos contra Ecclesiam Catholicam Domino eis adversante, colla subrigere, & fidem velle Christiani nominis inclinare. Sed eminentia vestra conatus eorum comprimat, & superbas eorum cervices iugo rectitudinis premit.

(a) Greg. l. 1. ep. 72. XXXV. Gregorius adversus Donatistas excitat Exarchum.

Concilium vero Catholicorum Episcoporum admoneri præcipite, ut Primatem non ex ordine loci, postpositis vitæ meritis faciat: quoniam apud Deum non gradus elegantior, sed vitæ melioris affectio comprobatur. Ipse vero Primas non passim (sicut moris est) per villas, sed in una juxta eorum electionem civitate resideat, quatenus adeptæ dignitatis meliori negotio * resistendi Donatistis possibilitas disponatur. Ex Concilio vero Numidiæ si qui desiderarint ad Apostolicam sedem venire permittite; & si quilibet eorum vitæ contradicere voluerit, obviate. Magna profecto excellentia vestra apud Creatorem gloria proficit, si per eam dispersarum Ecclesiarum potuerit societas restaurari. Cum enim largita munera ad nominis sui gloriam conspiciat revocari, tanto largiora tribuit, quanto per eam religionis suæ dignitatem viderit ampliari. Persolventes præterea paternæ charitatis affectum, Dominum petimus, quo brachium vestrum ad comprimendos hostes forte efficiat, & mentem vestram zelo fidei velut mucronem gladii vibrantis excuat. Hætenus Gregorius ad Exarchum.

XXXVI. * ingenio.

Non desuerunt hoc eodem anno aliæ querelæ de Africanis Episcopis conniven-

docet Baronius, qui tamen fallitur, quod Chartularium cum Chartophylace confundit; nam Chartularius alterius officii & inferioris nomen est, & apud Codinum Libro de Officialibus Pa-

Chartularius diversus a Chartophylace.

De Argentio Episcopi. fa-vente Donatistis.

(a) Greg. l. 1. ep. 82.

Hilarius Chartularius.

(b) Greg. l. 1. ep. 82. l. 2. ep. 33. Ind. 10. l. 10. ep. 33. 33.

Chartularii munus.

XXXIX. (c) Theodor. Bals. Medit. de duob. offic. Chartul. & Defect. extat l. 7. Juris Grac.

PAGIUS

ventibus cum Donatistis perlatæ ad Apostolicam sedem; quarum causa ad eundem Hilarium, cujus superius mentio facta est, Gregorius scribit de convocando in ea provincia Concilio: scribens enim ad eum, hæc habet (a): Felicissimus atque Vincentius diacones Ecclesia Lamigenis, oblata petitione, quæ tenetur in subditis, suggererunt, ab Argentio eius civitatis Episcopo gravem se injuriam pertulisse, & accepto premio Donatistas in Ecclesiis fuisse præpositos, eumque inter alia non leve aliud facinus, quod dici nefas est, commississe commemorant. Propterea experientia tua presenti pagina præcepti duximus injungendum, quatenus præfatum Episcopum idoneæ satisfactioni committere non omittas, tuæ instantia in locis illis fiat ex more Concilium, & omnia secundum oblata petitionis textum canonice coram positis partibus subtili indagatione perquirantur; & quæcumque eorum iudicio fuerint terminata, te exequente, modis omnibus compleantur. Hæc Gregorius. Fuisse quidem Hilarium hunc Romanæ Ecclesiæ Chartularium, in Africam ea de causa missum a Gregorii prædecessore, ipsæ recitatæ S. Gregorii litteræ docent. Residebat hic in Africa non Apocrifarius, sed Judex Ecclesiasticus, perseveravitque illic residere etiam sequentibus annis e jusdem Gregorii Pontificatus: nam de eo sæpe inferius mentio habetur in litteris (b) ejusdem Gregorii in Africam missis.

Quodnam autem esset munus Chartularii (quod de his frequentissima sit mentio in Annalibus) hic obiter declarandum. Atque primum illud intelligendum, quod quem Latini Chartularium appellabant, Græci Chartophylacem nominabant. Cæterum majoris hunc fuisse auctoritatis in Ecclesia Orientali, quam in Occidentali, ex iis quæ scribit Theodorus in Responsionibus liquet. Curare hunc iudicia Ecclesiastica loco Pontificis commune fuisse tam in Occidente, quam in Oriente, certum est.

Verum in iudiciis fuisse Chartularium amplissimæ dignitatis, abunde satis docet idem Theodorus (c) in Meditatis sive Responsionibus: utpote qui curaret iudicia, quæ jure Pontificatus ad Patriarcham pertinerent; unde idem nuncuparetur os

latii Constantinopolitani & de Officiis Magnæ Ecclesiæ cap. 1. Chartularius memoratur in nona pentade, seu nono quinario, Chartophylax in quinto, ibique de eo legitur: Chartophylax tabulas habet Chartaceas ad jura Ecclesiastica pertinentes; hoc est, literas, quibus Privilegia & alia jura Ecclesiæ continentur & est Judex omnium causarum Ecclesiasticarum, & controversis matrimonialibus cognoscendis ac dirimendis præsidet. Quin & in cæteris Clericorum

& manus Patriarchæ. Hujus erat insigne gestare anulum aureum, & ante pectus Patriarchale bulloterium instar Rationalis Aaronis: cui & in ipsius initiatione dabat Patriarcha in manu claves, summam eo signo collatam significans potestatem. His accedebat, quod uti consueverat pileo auro ornato. Sed quod his omnibus præstat, illud est, quod cum Chartularius ordine sacro diaconus tantum esset, in publicis tamen confessionibus sederet ante Episcopos; licet sæpe sed frustra ab Episcopis ea de causa fuerit reclamatum. Porro cum procedendum esset, vnebatur Chartularius mulo, qui (sicuti Patriarcha uti soleret) ornatus esset linteo albo, testus ipse tiara auro conspersa, habens satellitum excubitorum. Rursum vero ipsi soli post Patriarcham catechetico more populum in Ecclesia docere licuisse idem tradit. In judicialibus autem ubicumque adesset personam representabat Patriarchæ, magno insidens tribunali, & causas audiens tam criminales, quam civiles, duodecim habens sub se notarios ex sede Patriarchali fidem habentes. Hæc & alia de eminenti Chartularii dignitate Theodorus, in iis scilicet quæ spectant ad Constantinopolitanam Ecclesiam.

Cæterum quod istiusmodi Chartularii ante Episcopos sederent, non id accidit in Oecumenicis Synodis, in quibus neque sedebant, sed præsto erant suæ functioni. Etenim præerat Chartularius, sive Cartophylax, Chartophylacio, unde & nomen accepit; & ex Chartophylacio promebat scripta, quæ in Synodo legenda essent. Erat siquidem Chartophylacium idem quod Latini Archivum dicunt, locus scilicet ubi scripturæ publicæ ad conservandam perpetuam memoriam afferrentur. Habes hæc pluribus expressa in Actionibus decimatertia & decimaquarta Sextæ Synodi. Habes præterea in Responsionibus (d) Joannis Episcopi Cætri, ejus fuisse, sigillum scriptis imprimere. Quod vero spectat ad Chartularios Romanæ Ecclesiæ; etsi ejusdem muneris essent, ut iudiciis Ecclesiasticis præsiderent, & chartarum publicarum custodes essent: longe tamen inferioris noscuntur fuisse dignitatis, quam Constantinopolitanæ. At de Chartulario satis, de qua causa Donatistarum hætenus.

Quem

litibus Judex est, tanquam dextera Patriarchæ manus. Quare quasi Vicarii Generalis onus sustinebat in iis, quæ ad Patriarcham spectabant. Chartularius vero Registrorum, Chartarum, Codicillorum onus sibi impostum, vel solo nomine indicat. Quorum vero commentariorum inquit Goar in Notis ad cap. 1. Codini, curam susceperit privatim ex genericis communique voce non facile assignaveris. Sacellario & Oeconomo pariter legimus in eodem Codino Chartula.

Insignia Chartularii.

XL.

(d) Jwis Grac. l. 5. resp. 1.

XLII. Pontificis Rom. cura totius orbis.

(a) Greg. l. 1. ep. 45.

Ne Judæi inviti cogentur ad fidem.

(b) Greg. Tur. hist. l. 9. c. 23. 27. 28.

PAGIUS

Quem igitur vidisti auctoritate Apostolica Gregorius scriptis suis invisisse Orientem, Iustrasque Africam, eundem profequamur Gallias adeuntem. Ita plane, cui sollicitudo universalis Ecclesiæ incumbere oportuit cum veluti quibusdam pennis ferri litteris in universas Christiani orbis oras. Quod enim accepisset, apud eos compelli violentia Judæos ad fidem: ne id penitus fieret, scribens ad Virgilium Arelatensem & Theodorum Massiliensem Episcopos, Apostolica auctoritate prohibuit: habet enim hæc in epistola hoc anno mense Junio ad ipsos data (a): Plurimi siquidem Judaica religionis viri in hac provincia commorantes, ac subinde in Massilia partes pro diversis negotiis ambulantes, ad nostram perducere notitiam, multos consistentium in illis partibus Judæorum, ut magis ad fontem baptismatis, quam prædicatione perductos. Nam intentionem quidem hujusmodi & laude dignam censeo, & de Domini nostri dilectione descendere profector. Sed hanc eandem intentionem nisi competens Scripturæ sacræ comitetur effectus, timeo ne aut mercedis opus exinde non proveniat, aut juxta aliquid animarum quas eripi volumus (quod absit) dispendia subsequantur. Dum enim quispiam ad baptismatis fontem non prædicationis suavitate, sed necessitate pervenerit; ad pristinam superstitionem remeans, inde deterius moritur, unde renatus esse videbatur. Fraternalitas ergo vestra hujusmodi homines frequenti prædicatione provocet, quatenus mutare veterem vitam magis de doctoris suavitate desiderent: Sic enim & intentio vestra recte perficitur, & conversi animus ad priorem denuo vomitum non mutat. Adhibendus ergo illis est sermo, qui & errorum in ipsis spinas urere debeat, & prædicando quod in his tenebre sunt, illuminet: ut pro his admonitione frequenti mercedem fraternalitas vestra capiat, & eos quantum Deus donaverit, ad novæ regenerationem vitæ perducatur. Hæc ad dictos Galliarum Episcopos S. Gregorius. De Theodoro Massiliensi dicta sunt plura tomo superiori Gregorio Turonensi (b), ex quo etiam apparet, Virgilium haud pridem fuisse, vivente Theodoro adhuc, & ipso cedente, creatum Episcopum Arelatensem. Sed de Judæis alias etiam vexatis in Galliis, adactisque ad suscipiendum baptismum, æque superiori tomo narratum est. De iisdem rursus Judæis non persequendis, sed benignitate ad fidem alliciendis, de Ann. Eccl. Tom. X.

tularium adjunctum, laboris, ut ait Balsamon, participem; hic vero Lectores inter & Cantores recentius commentariis & memoriis non invigilat aliis, quam quæ Lectores & Cantores decent, Ecclesiasticis videlicet Libris proferendis, quo-

dit hoc eodem anno idem Gregorius epistolam ad Petrum Episcopum Tarracinensem (c).

Invisit præterea hoc anno idem Pontifex litteris suis Hispanias, provocatus consultatione S. Leandri Episcopi Hispaniensis. Accidere enim ex more solebat, ut cum aliqua de sacris ritibus quæstio verteretur, licet a viris doctissimis quid agendum esset plenissime affereretur: nihilominus ea de re quid Apostolica sedes definiret, rogata de his sententia, expectaretur. Cum igitur ob Arianos (ut vidimus tomo superiori) recens ad Catholicam fidem conversos in Hispania de trina in baptisate merione controversia orta esset, & S. Leander cum aliis Episcopis optime respondisset: nihilominus idem voluit consuluisse Romanum Pontificem, qui ad eum ita respondit (d): De trina vero merione baptismatis, nihil responderi verius potest, quam quod ipsi sensistis: quia in una fide nihil officit sanctæ Ecclesiæ consuetudo diversa. Nos autem quod tertio mergimus, triduanæ fultura sacramenta signamus, ut dum tertio infans ab aquis educitur, resurrectio triduanæ temporis exprimat. Quod si quis forte etiam pro summa Trinitatis veneratione æstimet fieri: neque ad hoc aliquid obstitit, baptizando semel in aquis mergere: quia dum in tribus personis una substantia est, reprehensibile esse nullatenus potest, infansem in baptisate in aquam vel ter, vel semel immergere, quando & in tribus personibus personarum Trinitas, & in una potest Divinitatis singularitas designari. Sed quia nunc usque ab hæreticis infans in baptisate tertio mergebatur, sciendum apud vos esse non censo: ne, dum meriones numerant, Divinitatem dividant; dumque quod faciunt faciunt, se morem nostrum vicisse gloriantur. Hucusque de his Gregorius, plane docens, cum hæreticis (quantum fieri potest) neque in bonis communicandum, cum eadem illi non bene, sed male, diversa videlicet peragant intentione.

Quod vero S. Leander eundem S. Gregorium de conversione Reccaredi Regis Gothorum ad fidem Catholicam una cum eodem Gothorum iisdem litteris certior fecisset: idem Pontifex ad hæc ista: Explere autem loquendo nullatenus valeo gaudium meum, quod communem filium Reccaredum gloriosissimum Regem ad Catholicam fidem integerrima agnovi devotione conversum. Hujus dum mihi per scripta vestra mores exprimitis, amare

V v v etiam

rum copia cum trigessimum superet numerum, custodem privatum non immerito sibi exposcit. Sed de Chartulario & Chartophylace legendi Goar citatus, & Gretzerus in Notis ad caput primum Codini.

(c) Greg. l. 1. ep. 34.

XLII.

(d) Greg. l. 1. ep. 41.

S. Leandri consultatio de trina merione.

XLIII.

De Reccaredo. Rege in pietate confirmando.

Ad

etiam quem nescio, fecistis. Sed quia antiqui hostis insidias scitis, quoniam bellum durius contra victores proponit: nunc erga eundem solertius sanctitas vestra excuset, ut bene coepta perficiat, nec se de perfectis bonis operibus extollat: ut fidem cognitam vita quoque meritis teneat; & quia aeterni regni civis sit; operibus ostendat: quatenus post multa annorum curricula de regno ad regnum transeat. Hæc ipse.

XLIV. Sed hic, rogo, siste gradum, lector, atque una mecum considera, quomodo porripit accidisse, ut quod factum vidimus ante annos sex, cum Reccaredus simul cum regno fidem quoque Catholicam propagandam suscepit, hic modo Gregorius ex Leandri litteris tamquam quid novum se accepisse demonstret? Ex his igitur, & aliis quæ dicuntur, vehemens me dubitatio angit de tempore ejusdem regni exordij & susceptæ Christianæ religionis, num videlicet in Acta tertii Concilii Toletani error irrepserit, ex cujus notata Æra tempus ejus regni positum est; nimirum, ut cum Concilium habitum ponatur anno quarto ejusdem Regis, Æra sexcentesima vigesima septima (qui est annus Domini quingentesimus octogesimo nonus) necesse sit affirmare ipsum regnare cœpisse anno quingentesimo octogesimo quinto: contra vero ex dicta S. Gregorii epistola ad S. Leandrum appareat, eundem Reccaredum haud pridem iniiisse regnum, Christianamque religionem esse professum. Huic assertioni gravissima adeo testimonia accedunt, ut opinari, id liceat, veritate suadente, vel fortasse cogente: siquidem haud pridem pervenit in manus meas perbrevis historia Joannis Biclarensis, hujus temporis rerum scriptoris, qui a Justino Juniore Justiniani successore sumens exordium, eandem usque ad octavum Mauricii Imperatoris annum propagavit. Hic inquam, primum annum Reccaredi Regis duplici consignans chronographia habet, ipsum regnare cœpisse cum Mauritius Imperator annum quintum ageret in Imperio, & Gregorius Papa Pelagio successisset. Huic igitur auctori res sui temporis prosequenti quam sit consentiens dicta S. Gregorii epistola ad Leandrum, nemo non videt. His præterea accedit, quod & ea, quam æque ex veteribus monumentis scriptam accepimus, Lucæ

De tempore conversionis & regni Reccaredi.

PAGIUS Ad num. XLIV. & seq. Baronius qui Tomo præcedenti initium Reccaredi Hispaniarum Regis anno DLXXXV. collocavit, hoc Tomo, quem illustramus, illud ad præsentem annum differt. Verum Reccaredum anno DLXXXVI. post diem XIII. Aprilis, & ante octavum mensis Maji Regnum iniiisse, anno DLXXXIX. n. DLXXVI. IV. & seqq. demonstravimus, & dubiis Baronii satisfecimus. Quare videnda quæ ibi diximus.

Tudensis historia id ipsum pariter profertur duplici etiam testificatione chronographiæ, dum videlicet æque anno quinto Mauricii Augusti regnare cœpisse Reccaredum ponit: & addita nota Æra id ipsum confirmat, cum obitum Leovigildi & successionem Reccaredi contigisse dicat Æra sexcentesima vigesima octava, anno videlicet superiori, quo scilicet de his S. Leander suis litteris S. Gregorium Papam admonuit. Hæc tibi occasione dictæ epistolæ Gregorii ad Leandrum volumus ingessisse. Cum tamen, ne videamur omnia quæ sequuntur Toletana & alia Hispaniarum Concilia diversa accusatione Æræ mendacis invertere, eandemque omnia erroris redarguere, initam semel rationem temporis prosequi cogamur: quod quidem factum volumus absque præjudicio veritatis.

Quoniam vero quæ ex eodem Biclarensi a nobis citata sunt superius, non ex fonte hausta, sed ab aliis per alveum ducta, haud ita integra reperimus, cum ipsam scriptam ab eo historiam nacti sumus: hic totidem verbis eadem, quæ pauca sunt, ex originario fonte reddere non pigebit: anno enim præfati, qui & secundus ab eo ponitur regni ipsius Reccaredi, hæc breviter habet: *Quidam ex Arianis Sunna Episcopus & Segga cum quibusdam tyrannidem assumere cupientes, deteguntur. Conviçti, Sunna in exilium truditur, & Segga manibus amputatis in Galleciam exulans mittitur. Mauritius Theodosium filium, quem supra Cæsarem diximus, Imperatorem facit.* Hæc de his quæ ad hunc pertinent annum sextum Mauricii Imperatoris.

Sequenti autem, quem & tertium ejusdem Regis annum numerat, septimum vero Mauricii, hæc habet: *Anno septimo Mauricii, qui est Reccaredi tertius annus, Uldila Episcopus cum Goswintha Regina insidiantes Reccaredo, manifestantur, & quod fidei Catholicae communionem sub specie Christiana quasi sumentes proticiunt, publicantur. Quod malum in cognitionem hominum deductum, Uldila exilio condemnatur, Goswintha vero Catholicis semper infesta vita terminum tunc dedit.* Pergit de rebus Francorum idem ista referre:

*Francorum exercitus a Guntheranno Rege transmissus, Bafone * duce in Galliam Narbonensem obveniunt, & juxta Car-*

XLV. Conjuratio in Reccaredum.

XLVI. Alia conjuratio in Reccaredum.

XLVII. * Bofone

Ad num. XLVI. Annus septimus Mauricii Imp. & tertius Reccaredi, Hispaniarum Regis inhoatur anno Christi quingentesimo octogesimo octavo, ideoque cum juxta Biclariensem Abbatem Goswintha, seu Goswintha vidua Leovigildi Hispaniarum Regis scilicet Ariane addita, anno VII. Mauricii & III. Reccaredi vivere desierit, ea mors ad eum annum referenda. Illud confirmatur ex Gregorio Turonensi lib. 9. cap. 31. ubi refert

IV. Obitus Goswintha Hispanie Regina.

causam urbem castrametati sunt: Cui Claudius Lusitania dux a Reccaredo Rege directus, obviam inibi occurrit: cum quo congressione facta, Franci in fugam vertuntur, & direpta castra Francorum, & exercitus a Gothicis caditur. In hoc ergo certamine gratia divina & fides Catholica, quam Reccaredus Rex in Gothicis fideliter adeptus est, esse noscitur operata. Quoniam non est difficile Domino nostro, sive in paucis aut in multis detur victoria. Nam Claudius dux vix cum trecentis viris sexaginta millia fere Francorum noscitur infugasse, & maximam eorum partem gladio trucidasse. Non immerito Deus laudatur temporibus nostris in hoc prælio esse operatus, qui similiter ante multa temporum spatia per manum ducis Gedeonis in trecentis viris multa Millia Madianitarum Dei populum infestantium noscitur extinxisse. Hactenus de rebus tertii anni ejus Regis auctor, res (ut diximus) sui temporis prosequens. In quibus illud consideratione dignum: quod etsi Guntherannus Francorum Rex pietate insignis haberetur: tamen quod inconsulte nimis privato indulgens affectui, adversus Regem, qui recens Catholicam fidem ex Ariano suscepit, & aliis omnibus Gothicis id ipsum agendi auctor fuit, importune valde omnes Francorum vires immittere ausus est, cui magis gratulati ut fratri in Christo debuerat, & præsto illi in omnibus esse: Deum nimis iratum jure quidem expertus fuisse videtur, victis suis omnibus per Claudium ducem, virum religiosissimum, quem (ut suo loco dicemus) S. Gregorius summis laudibus, ad eum scribens, extollit.

XLVIII. Sed redeamus ad Biclariensem, qui paulo post hæc subdit: *Reccaredo ergo Orthodoxo quietâ pace regnanti, domesticæ insidiæ prætentantur. Nam quidam ex cubiculo ejus etiam provincie dux, nomine Argimundus adversus Reccaredum Regem tyrannidem sumere cupiens, ita ut si posset, eum regno privaret & vita; sed nefandi ejus consilii machinatione comprehensus, & in vinculis ferreis reductus. Habita discussione, socii ejus impiam machinationem confessi, condignam ultione interfecti. Ipse autem Argimundus* Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS fert cladem Gallis inflatam in Septimania a Ducibus Gothorum seu Regis Reccaredi: Illi scilicet Gotthi, paulatim resistentes fugam simulant: prosequentibusque istis consurgunt, qui parati erant de insidiis concludentes eos in medio, usque ad internecionem occiderunt, inquit Gregorius, Biclariensis enim cum Hispanorum victoriam septimo Mauricii & tertio Reccaredi anno recitat. Gregorius vero Turonensis anno VIII. Chiliberi Francorum Regis, qui anno DLXXXVIII. desinit. Quare perpetuam Cointius hanc copiarum Guntramni pro-

mundus, qui regnum assumere cupiebat, primum verberibus interrogatus, deinde turpiter decalvatus, post hæc dextera amputata, exemplum omnibus in Toletana urbe asino sedens pompizans dedit, famulos dominis non esse superbos. Hactenus Biclarensis, octavo anno Mauricii historiae finem imponens, a nobis hic recensita occasione S. Gregorii epistolæ ad Leandrum hoc anno scriptæ: ad quem etiam petitos mittit codices; sed quos exegerat Moraliu libros ad ipsum inscriptos, quod nondum exscripti essent, cur non mittantur, excusat: misit autem postea, ut suo loco dicemus. Ex mutua illa (ut superiori tomo vidimus) consuetudine, quæ jam Constantinopoli, dum ambo ibi diversis essent ex causis, inter ipsos intercesserat, ea est amicitia contracta, quam neque temporis longitudo, neque loci distantia delere poterit. Quoniam autem esset ipse Gregorius erga S. Leandrum animi affectu, ex postremis epistolæ verbis hæc accipe: *Absente corpore, præsentem mihi te semper intueor: quia vultus tui imaginem intra cordis viscera impressam porto.*

XLIX. Sed quæ hoc anno a barbaris Longobardis in Italia gesta sint, cognoscamus. Cum enim anno superiori (ut vidimus) Antharit * Rex mortuus esset; Regina Theodolinda, quam nuper acceperrat in uxorem a Bajoariæ Rege Garibaldo (ut Paulus (a) affirmat) Longobardorum concessione Regina perseverans, delegisset sibi virum Agilulphum ducem Tauritanum, eundemque & nominatum Agonem, & in baptisate Paulum: idem Agilulphus Longobardorum Rex appellatus est hoc anno, mense Majo. Habet hæc omnia pluribus Paulus (b) diaconus: additque eundem, simulatque Rex confirmatus est, misisse Agnellum Tridentinum Episcopum in Gallias ad redimendos captivos, qui Tridenti a Francis capti fuerant. Cum interea idem Agilulphus, debellatis occisisque illis quos adversarios passus esset, regnum sibi stabilivit Italia: exceptis enim Roma atque Ravenna cum aliis ad eas spectantibus locis, universa Italia ab Alpinis montibus Rhegium usque Calabriae illi parebat.

V v v 2 Por-

figationem in annum DLXXXIX. differt, refragante Gregorio Turonensi, juxta quem Biclariensis explicandus. Verba ejusdem Biclariensis recitat Baronius, qui putabat Mauricum hoc anno septimum Imperii exoriturum esse. Ad num. XLVIII. Biclariensis anno VIII. Mauricii Imp. qui est Reccaredi IV. annus, refert Joannes Reccaredo Hispaniarum Regi structas esse insidias ab Argimundo tyrannidem assumere cupiente: sed detecta ejus consilii machinatione poenas dedisse: quibus enarratis Chronicon suum absolvit, ideoque anno Christi DXC. qui erat

XLIX.

* Autharis.

(a) Paul. diacon. l. 3. c. 14.

Agilulphus creatur Rex Longobardorum.

(b) Paul. diacon. l. 3. c. ult. c. 1. 4. c. 1.

V. Joannes Abbas Biclariensis Chronicon suum absolvit.

L. Porro magnum a Deo per Theodolindam Reginam consecutus esse a Deo beneficium Regem ipsum & sub eo positos Longobardos, idem Paulus (a) affirmat: nimirum, eum ex Ariana perfidia conversum esse ad fidem Catholicam, & qui erant Longobardi Gentiles, sive Arianos, eosdem redditos esse Christianos atque Catholicos. Magnum Dei consilium, dum quæ sunt infirma mundi eligit, ut confundat fortia: cum scilicet robustissimas easdemque indomitissimas sive Christiano sive Catholico nomini infensissimas, Francos, Gothos, & Longobardos, avitis abdicatis erroribus, per feminas ipse Deus converterit ad verum religionis cultum. Franci enim per Crothildem, Gothi in Hispania per Ingundem, quæ (ut superiori tomo diximus) virum suum convertit Hermenegildum, ex quo omnium facta est accessio Gothorum ad fidem Catholicam: & in Italia, Longobardi per Theodolindam, decus & ornamentum Bavaricæ Principum, fidem Christianam eandemque Catholicam, perciperunt.

LL. Hoc item anno sanctus Gregorius Papa dedicavit Ecclesiam sanctæ Agathæ Romæ positam, quam Gothi Arianos (ut superius dictum est) sibi usurpaverant: quæ licet, illis ex Urbe Italiaque penitus eiectionis & profugatis, relicta libera fuisset: tamen quod fermento Ariano videretur esse polluta, & proinde non amplius sacra, sed execrabilis haberetur: Gregorius divinitus inspiratus adjecit animum, ut eandem sacræ ritibus expiratam sacro cultui idoneam redderet, Deoque sacraret. Id quidem hoc anno factum esse, ex iis quæ ipse scripsit in dialogis anno quarto sui Pontificatus elaboratis, satis expresse patet, cum ante biennium id contigisse dicat, hoc ipso videlicet anno. Quæ autem tunc acciderint admiratione digna, ipse sic narrat (b):

LII. Sed neque hoc fleam, quod ad ejsdem Ariane hæreseos damnationem in hac quoque Urbe ante biennium pietas superna monstravit. Ex his quippe quæ narro alius populus agnovit, aliud autem sacerdos, & custodes ecclesiæ se audisse & vidisse testantur. Arianorum ecclesia in regione Urbis illa quæ Suburra dicitur, cum clausa usque ante biennium remansisset, placuit ut in fide Catholica, introductis illuc beati Stephani & sanctæ Marthæ martyrum reliquiis dicari debuisset: quod factum est. Nam cum magna populi

PAGIUS annus CCLXVI, a Concilio Nicæno & damnatione Arianæ juxta verba, quæ ex ipsomet retuli anno DLXXXIX. Erat Joannes natiuitate Gothus, Cerundinensis Ecclesiæ Episcopus. Hunc Leovigildus Hispaniarum Rex cum ad nefandæ

multitudine venientes atque omnipotentis Domino laudes canentes, eandem ecclesiam ingressi sumus. Cumque in ea jam Missarum solemnia celebrarentur, & præ ejsdem loci angustia populi se turba comprimeret: quidam ex iis qui extra sacrarium stabant, porcum subito intra suos pedes huc illucque discurrere senserunt. Quem dum unusquisque sentiret, & juxta se stantibus indicaret: idem porcus Ecclesiæ janua petiit: & omnes per quos transit in admirationem commovit, sed videri a nullo potuit, quamvis sentire potuisset. Quod idcirco divina pietas ostendit, ut cunctis pateficeret, quia de loco eodem immundus habitator exiret. Peracta igitur celebratione Missarum, recessimus. Sed adhuc nocte eadem magnus in ejsdem ecclesiæ relictis strepitus factus est, ac si in eis aliquis errando discurreret. Sequenti autem nocte gravior sonitus excrevit, ac subito tanto terrore insonuit, ac si omnis illa ecclesia a fundamentis fuisset eversa: & protinus recessit, & nulla illic ulterius inquietudo antiqui hostis apparuit: sed per terroris sonitum quem fecit, innotuit, quod ab eo loco quem diu tenuerat coactus exibat.

LIII. Post paucos vero dies in magna serenitate aeris super altare ejsdem ecclesiæ nubes calitus descendit, suoque illud velamine operuit, omnemque ecclesiam tanto terrore ac suavitate odore replevit, ut patentibus januis, nullus illuc præsumeret intrare. Sacerdos quoque, & custodes, & hi qui ad celebranda Missarum solemnia venerant, rem videbant, ingredi minime poterant, & suavitate mirifici odoris trahabant. Die vero alio cum in ea lampades sine lumine dependentes, emissio divinitus lumine, sunt accensæ. Post paucos iterum dies, cum expletis Missarum solemnibus, extinctis lampadibus custos ex eadem ecclesia egressus fuisset, post paululum intravit, & lampades quas extinctas reliquerat, lucentes reperit: quas negligenter extinxisse se credens, eas jam sollicitus extinxit, & exiens ecclesiam clausit: sed post horarum trium spatium regressus, lucentes lampades, quas extinxerat, iterum accensus invenit: ut videlicet ex ipso lumine aperte claresceret, quia locus ille a tenebris in lucem venisset. Hæc in Urbe eo tempore, & ipso præsentem qui narrat, ob oculos omnium facta, & contra Arianos ab eodem Gregorio inculcata, nos veluti aculeata tela ad feriendos impios hæreticos Novatores opportune convertimus.

Fugitur
diabolus,
dum con-
secratur
Ecclesia.

LIII.
Alia mi-
randi que
contige-
rum in S.
Agathæ
Ecclesia.

LIV. Extat de eadem ecclesia ipsius Gregorii rescriptum, cum eandem in iis quæ ad ejus bona pertinent commendat Leoni acolytho, datum sub Indictione duodecima, nempe post biennium, istis verbis (a): Locorum venerabilium cura nos admonet de eorum utilitate per omnia cogitare. Quia ergo ecclesia sanctæ Agathæ, sita in Suburra, quæ spelunca fuit aliquando pravitate hæreticæ, ad Catholicæ fidei culturam, Deo propitiante, reducta est: ideo hujus auctoritatis tenore communitus, pensiones omnium domorum in hac Urbe constitutarum, quas prædictam ecclesiam temporibus habuisse Gothorum constitit, annis singulis congregare non desinas: & quantum in fartis tectis, vel luminaribus, aliaque reparatione ejsdem ecclesiæ necessarium fuerit, erogare modis omnibus studebis. Quicquid vero exuberare potuerit, fideliter rationibus te Ecclesiasticis inferre precipimus. Hactenus ipse. His addendum, putamus (quod in eodem argumento versemur) aliam ecclesiam ab Arianis possessam, ab eodem sancto Gregorio consecratam esse post annum sequentem sub titulo S. Severini Episcopi Noricorum, cujus reliquias apud Neapolim in Luculano collocatas ad se mitti mandavit,

LIV.
De bonis
Ecclesiæ
S. Aga-
thæ.
(a) Greg.
l. 3. epist.
39.

PAGIUS Isidorus de Viris Illustribus cap. 44. Ejus Chronicon incipit ab anno primo Justiniani Junioris, & definit anno VIII. Mauricii Imp. & IV. Recaredi Regis. Monasterium vero illud, cujus ipse Abbas fuit, situm prope Barcinonem, Vi-de dicta anno DXCIII, num. III.

VI. Ad num. LVI. Quæ narrat Baronius hoc anno de Aristobulo ab Imperatore ad exercitum, in Perside agentem misso cui persuaderet, ut priores Præpositos quos antea habebat, susciperet, pertinent ad annum DLXXXVIII, quo exercitus Romanus adversus Duces suos tumultuari coepit. Evagrius enim lib. 6, cap. 10. ubi quem Theophylactus lib. 3, cap. 3. Aristobulum appellat, ipse Andream vocat, addit capite se-

VI.
Gesta inter
Romanos
& Persas
anno
DLXXX-
VIII.

ita scribens ad Petrum subdiaconum Campaniæ patrimonium curantem (b):

Cor nostrum pia Divinitatis inspiratione compungitur, loca quondam execrandis erroribus deputata in Catholice religionis reverentiam dedicare. Quia igitur Ecclesiam positam juxta domum Merulanam regione tertia, quam superstitione Severini cupimus consecrare: experientia tua reliquias beati Severini summopere debita cum veneratione transmittat: quatenus quæ nostris animis perficienda decrevimus, implere, omnipotentis gratia suffragante, possimus. Hæc Gregorius.

Quod vero ad res bellicas pertinet Orientalis Imperii, hoc eodem anno (c) Romanus exercitus qui sæpius ob studia erga diversos duces sæpe amotos ac sæpe redditos discordiam conflaverat, per Aristobolum donorum Imperialium Præfectum conciliatus est, & iterum juramento firmatus. Fortasse hic ille vir eruditus, ad quem extat (d) S. Gregorii epistola, Conciliato autem simul exercitu adversus Persas eodem concitato, victoria obtenta est, expugnataque Martyropolis civitas munitissima; unde Romanis plurimum roboris increvit: Hæc Græcorum Annales apud Theophanem.

LIV.
(b) Greg.
l. 2. ep. 9.
Indic. 11.
De conse-
cratione
Ecc. S.
Severini.

LVI.
Res belli-
cæ.
(c) Miso-
bistor. hoc
anno Imp.

(d) Greg.
l. 1. epist.
28.

quenti, cum miles id mandatum, ne audire quidem sustinissent, totius negotii cura in Gregorium transfertur. Hic erat Episcopus Antiochenus, ejsque opera anno DLXXXIX. omne dissidium sublatum est, ut suo loco ostendi. Theophylactus citatus idem etiam narrat, antequam recitet gesta anno DLXXXIX.

VII. Quæ hoc anno in Oriente Romanos inter & Persas gesta sunt, & quomodo Chosroes Junior Hormisdæ filius in Regnum restitutus fuerit, anno DXCIII, declarabimus.

VIII. Sanctus Sulpitius Severus Episcopus Bituricensis hoc anno ad Deum migravit, ut anno DXCV. quo Baronius mortem ejus differt, demonstra- bimus.

VII.
Chosroes
in Regnum
restitutus.
VIII.
Obitus S.
Sulpitii
Severi.

JESU CHRISTI ANNUS 592.

GREGORII PAP. ANNUS 3.

MAURITII IMP. ANNUS 7.

I. QUI sequitur annus Domini quingentesimus nonagesimus secundus, Inditione decima, idemque Gregorii Papae tertius incipiens mense Septembri & Mauritii Imperatoris sextus finiens mense Augusto, funestus fuit Italiae, & valde ærumosus S. Gregorio Papae tum foris præliis assiduis agitato, tum intus morbo vexato. Id enim in primis ipse litteris ad Joannem Ravennatem Episcopum datis testatur his verbis (a):

(a) Greg. l. 2. ep. 32. Indict. 10. Arnulphus dux Longobardum in festat.

(b) Greg. l. 4. ep. 31. Indict. 13.

Quod multis scriptis vestrae beatitudinis minime respondi: non hoc torpori meo, sed languori deputate: quia peccatis meis facientibus, eo tempore quo Arnulphus ad Romanam urbem veniens, alios occidit, alios detruccavit, tanta mœstitia affectus sum, ut in colicam molestiam caderem. Hæc ipse. Erat iste Arnulphus dux Longobardorum in Tuscia, de quo altum silentium apud Paulum: ex ipso autem Gregorio hæc eliciuntur in epistola ad Mauritium Imperatorem; ubi de prima sub suo Pontificatu facta incursione Longobardorum in Tuscia ista habet (b): Multas enim jam plagas acceperam, & supervenientibus dominorum iussionibus inveni consolationes quas non sperabam: Hæc per antiphrasim. Si enim possum, has celeriter plagas enumero. Primum, quod mihi pax subducta est, quam cum Longobardis in Tuscia positis sine ullo Reipublicæ dispendio feceram. Hæc Gregorius, ostendens salutem Urbis pace redemisse, quæ postea occasione insultantium Romanorum militum fracta est; nam mox subdit: Deinde corrupta pace, de Romana civitate milites ablatis sunt, & quidem alii ab hostibus occisi, alii vero Narnis & Perusii positi: & ut Perusum teneretur, Roma relicta est. Hæc ipse de rebus gestis usque ad Agilulphi adventum post duos annos, de quo suo loco dicturi sumus.

II. Sed quæ hoc anno cum eo peragi contigerunt, suo ordine prosequamur ex dicta epistola ad Joannem Episcopum Ravennatem, quem pacis sequestrem esse voluit, ad persuadendum videlicet Romano Exarcho Ravennæ degenti, ut pacem cum Longobardorum duce æquis conditionibus contrahere liceret. Scribens igitur ipse Gregorius immensa afflictatus

angustia ad eundem Joannem, ejus in primis commendans studium pro publicis impensum negotiis, hæc ait (c): Valde autem mirabar, quid esset quod illa mihi notissima sollicitudo vestrae sanctitatis huic Urbi meisque necessitatibus minime prodesset. Sed scriptis vestris discurrentibus, agnovi vos quidem sollicite agere, sed tamen apud quem agere, possitis non habere. Peccatis ergo hoc meis reputo, quia iste qui nunc interest, & repugnare contra inimicos nostros dissimulat, & nos facere pacem vetat: quamvis iam modo, etiam si velit facere omnino non possumus: quia Arnulphus exercitum Antbarit & Nordulphi habens, eorum sibi dari precaria desiderat, ut nobiscum aliquid loqui de pace dignetur. Et inferius: Movere autem vos non debet præfati excellentissimi viri Romani Patricii & Exarchi animositas: quia nos quanto cum loco & ordine præmuis, tanto si qua sunt levitia, tolerare mature & graviter debemus. Si quando tamen est aliquis cum eo locus obtinendi, agat apud eum fraternitas vestra, ut pacem cum Arnulpho, si ad aliquid parum possumus, faciamus: quia miles de Romana urbe ablati est, sicut ipse novit. Theodosiani vero, qui hic remanserunt, togam non accipientes, vix ad murorum custodiam se accommodant. Et destituta ab omnibus civitas, si pacem non habet, quomodo subsistet? Et inferius de iisdem Longobardis sub eodem duce Arnulpho: De Neapolitana vero urbe, excellentissimo viro Exarcho instanter imminente, vobis indicamus; quia Aroges (ut cognovimus) cum Arnulpho se fecit, & Reipublicæ contra fidem venit, & valde insidiatus est eidem civitati: in quam si celeriter, dux non mittatur, omnino jam inter perditas habebitur. Quod vero ab iisdem Longobardis civitatibus captis, & aliquibus ex eis incensis, alii civium dispersi essent, alii ducti captivi: pro iisdem redimendis idem Gregorius laboravit. Verum quod ab eodem Joanne litteris commendatam accepisset civitatem Aquilejensem, cui præerat Severus Episcopus schismaticus: quid de his in primis rescripserit eadem epistola Gregorius, accipe: sic enim ait:

(c) Greg. l. 2. ep. 31. Ind. 10.

Pacem cupit cum Longobardis Gregorius.

* Autharis

De

GREGORII PAPÆ 3.

MAURICII IMP. II.

IS annus hac formula notatus: X. post I. Consulatum Mauricii Tiberii Aug. s. Postconsulatus VIII. ut legitur in Chronico Alexandrino latius.

PAGIUS SÆC. VI. Anno Eræ Hispan. DCXXX. A.C. 592. ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6085. © 13. FE. D 4. P. 6. April. Indict. 10. JESU CHRISTI 592.

CHRISTI 592.

GREGORII PAP. 3.

MAURITII IMP. 7.

Eleemosyna hostibus quando danda.

De hoc quod dicitis, incensæ civitati Severi schismatici eleemosynam esse mittendam: idcirco vestra fraternitas sensit, quia quæ contra nos præmia in Palatium mittat, ignorat. Quæ etsi non transmitteret; nobis considerandum fuit, quia misericordia prius fidelibus ac postea Ecclesiæ hostibus est faciendâ. Juxta quippe est civitas Phanum, in qua multi captivi sunt: ad quam ego jam transacto anno transmittere volui, sed inter hostes medios non præsumpsi. Videtur ergo mihi, ut Claudium Abbatem, cum aliquanta pecunia illuc transmittere debeat; & liberos, quos illic pro pretio suo in servitio teneri invenerit, vel si qui adhuc sunt captivi, redimat. De summa vero ejusdem pecunie transmittenda, vobis certum sit, quia quicquid vos decernitis, mihi placet. Sin autem cum excellentissimo viro Romano Patricio agitis, ut pacem facere cum Arnulpho debeamus: ego ad vos personam aliam transmittere paratus sum, cum qua mercedis causa melius fiat. Hæc de redimendis captivis, & pace cum Longobardis faciendâ Gregorius. Quod vero ad Severum schismaticum pertinet, cujus civitatem incensam tradit: non alium hunc Severum ab illo putes Episcopo Aquilejensi, qui ad Synodum Romam ab eodem S. Gregorio vocatus fuerat (a), iterum (ut vidimus) lapsus.

De captivis redimendis Gregorius agit.

(a) Greg. l. 1. ep. 16.

III.

Inter tot vero Longobardorum tumultus, ipse Gregorius summo veluti in otio constitutus, nihil prætermisit exactissimæ curæ pastoralis. Legati autem ex Numidia Romam hoc anno missi ad sedem Apostolicam nihil boni ferentes, Etenim cum anno superiori (ut vidimus) datis ad ejus provinciæ Episcopos litteris, vetuisset Gregorius Donatistarum Episcopum deligi in Numidia Primatem; alia via hostis irrupere conatus est, nempe illud agens, ut quod olim bono pacis vidimus aliquando fuisse permisum, iterum restitueret, nimirum ut in unaquaque civitate, ubi essent populi Donatistæ, licet ibi esset Catholicus Episcopus, nihilominus sineretur esse pariter Episcopus Donatistarum. Id enim ut fieret, pecunia data, Donatista ab Episcopo Catholico impetrarat; insuper & illud, ut persoluta pecunia, concederetur iisdem Donatistis iterum baptizari Catholicos. Horum malorum nunciarum duo ad ipsum Romanum Pontificem ex Numidia diaconi sunt profecti.

IV.

Ad hæc tam enormia corrigenda, in Numidiam proficisci iussit Gregorius Hilarium S. R. E. Chartularium degentem Carthagine, de quo facta est mentio anno superiori: ut coacto Concilio, deponeret Episcopum, qui Episcopalem vendidisset dignitatem schismatico. Atque

ut conatus Donatistarum magis magisque coalescentes comprimerentur, scripsit de his dolens ipse Pontifex litteras ad Columbum in Numidia Episcopum istis verbis (b):

(b) Greg. l. 2. ep. 33. Ind. 10. De Donatistis in Africa invalescentibus.

Notum est, carissime in Christo frater, quod antiquus hostis, qui primum hominem de paradisi deliciis in banc ærumosam vitam callida persuasione deposuit, & in eo jam tunc humano generi penam mortalitatis inflixit, eadem nunc calliditate ovium Dominicarum pastores, quo facilius gregem capiat, transfusus conetur venenis inficere, & jure jam potestati propriæ vendicare. Sed nos, qui licet immeriti, sedem Apostolicam vice Petri Apostolorum principis suscepimus gubernandam, ipso Pontificatus officio cogimur generali hosti quibus valeamus nitibus obviare. Porrecta igitur petitione insinuaverunt nobis presentium latroes Constantius & Mustellus (ut asserunt) Ecclesiæ Pudentianæ diacones in Numidia provincia constitutæ, Maximianum ejusdem Ecclesiæ Antistitem in loco quo degit, corruptum præmio, Donatistarum Episcopum novâ licentia fieri permisisse: cum etsi hoc anterior usus permitteret, manere atque persistere fides Catholica prohiberet. Ob hoc ergo fraternitatem tuam scriptis presentibus necessario duximus adhortandam, ut veniente ad te Hilario Chartulario nostro, adunato Episcoporum universali Concilio, habito præ oculis terrore venturi Judicis, causa eadem subtili ac solerti debeat indagatone perquiri. Et si capitulum hoc presentium latoribus prædicto Episcopo documentis idoneis fuerit approbatum; a dignitate officioque quo fungitur, modis omnibus degradetur: ut & ille ad penitentiam lucra per agnitionem delicti redeat, & ceteri tentare talia non præsumant. Equum enim est, ut qui Jesum Christum Dominum nostrum heretico, accepta pecunia, venundedit, ut refertur, ab ejus videlicet sacrosancti corporis ac sanguinis tractandis mysteriis submoveatur. Si qua autem inter eos extra crimen hoc damnorum quorundam, vel privatorum negotiorum (sicuti petitio diaconorum ipsorum continet) versatur intentio: hanc tuam fraternitas cum prædicto Chartulario nostro privata cognitione perquirat, & inter utramque partem justitia procedente definiat.

Porro autem presentium latorum insinuatione didicimus, Donatistarum hæresim pro peccatis nostris quotidie dilatari, & valde plures, data per venalitatem licentia, post Catholicum baptismum a Donatistis denuo baptizari. Quod quam grave sit, frater, oportet nos tota mentis intentione perpendere. Ecce lupus Dominicum gregem non jam in nocte latens, sed

sed in aperta luce dilaniat: & nos eum grassari in ovium necesse cernimus, & nulla ei sollicitudine, nullis verborum jaculis obviamus? Quos ergo fructus Domino multiplicati gregis ostendimus, si ipsum quem pasendum suscepimus, otiosa mente cernimus a bestia devorari? Studemus igitur cor nostrum terrenorum pastorum imitatione succendere, qui hyemales noctes, imbribus geluque constricti, ducunt sepe pervigiles, ne vel una ovis, & non forte utilis pereat. Quam & si insidiator ore voraci momorderit: quo modo satagunt? quibus cordis anhelantibus? in quas voces, ut eruant captum pecus, angustia stimulante profliunt, ne a gregis domino, quicquid per incuriam perdidierint, exigatur? Vigilemus ergo, ne quid pereat: aut si captum forte quid fuerit, vocibus divinatorum eloquiorum ad gregem Dominicum reducamus: ut ille, qui pastor pastorum est, vigilasse nos circa gregem suum, suo misericors dignetur iudicio comprobare. Hoc quoque vos necesse est solerter attendere, ut si qua contra latroes, presentium ejusdem Episcopi recta fuerit petitio, subtili debeat indagazione perquiri. Et si fortasse ipsi quoque pro sua culpa jure feriendi sunt, nequaquam censemus esse parcendum. Hactenus Gregorius ad Primatem Numidiae Columbum mense Augusto. Porro infelix Ecclesia Africana non his tantum spinis Donatistarum hereticorum oppleta erat, sed insuper (quod magis dolendum fuit) Manicheorum etiam vepribus abundabat, prout item ipse Gregorius testa-

tur in epistola ad Joannem Episcopum Scyllacenum, cum ait (a): Afros passim, vel incognitos peregrinos ad Ecclesiasticos ordines tendentes, nulla ratione suscipias: quia Afri quidem aliqui Manichaei, aliqui rebaptizati. Donatistae hi erant, qui rebaptizabant.

Quo etiam mense, hoc anno, idem Gregorius Papa, suscepta honorifica legatione ab Episcopo Carthaginensi, qua de electione ipsius Pontificatus adgavitus est, epistolam ad eum rescriptisse legitur. Dominicus is erat nomine, qui quatuor ad S. Gregorium misit Romam legatos, Episcopos duos Donatum & Quodvultdeum, Victorem diaconum, & Angelum Notarium; per quos, post gratulationis impertitum officium, petit ab eodem, ut impertita suae Ecclesiae privilegia salva esse vellet. Ad quem Gregorius pastorem reddens epistolam, haec de privilegiis habet (b): De Ecclesiasticis vero privilegiis quod vestra fraternitas scribit: hoc postposita dubitatione teneat, quia sicut nostra defendimus, ita singulis quibusque Ecclesiae sua jura servamus: nec cui libet, favente gratia, ultra quam meretur, impertior; nec ulli hoc quod sui juris est, ambitu stimulantem, derogo: sed fratres meos per omnia honorare cupio: sicque studeo honore singulos subvehi, dummodo non sit quod alteri jure ab altero possit opponi. Haec de his ipse, eundem Gregorio digna.

Laboravit praeterea hoc anno Gregorius in reducendis schismaticis ad Ecclesiam. Eodem enim tempore Episcopi in Hi-

berniam, ut in pluribus Codicibus MSS. & omnibus editis legitur, & habet Guffanvillaus in Notis ad eam Epistolam, addens videri legendum potius esse, per Histrum, quam per Hiberniam; quod credibile non sit, Hibernos quidem inaudisse de causa Trium Capitulorum. Verum ea ad Hibernos data, ut recte viderunt Baronius, tam hic, quam anno DLXVI. num. XXI. Ufferius in Epistolis Hibernicis qui de illius insulae rebus optime doctus erat, utpote qui de Antiquitatibus Ecclesiasticis Hiberniae Historiam composuit, & Bollandus in No-

(a) Greg. l. 2. epist. 25. Indist. 10.

V. De legatione Episcopi, Carthaginensis, ad S. Gregorium.

(b) Greg. l. 2. epist. 36. Indist. 10.

VI.

PAGIUS II. S. Gregorius scribit ad Episcopos Schismaticos Hibernia.

Ad num. VI. Inter Epistolas a Divo Gregorio hoc anno scriptas, notabiles sunt Epistola XXXII. Lib. secundi, data mense Julio Indist. X. & Epist. XXXVI. scripta eadem Indistione mense Augusto. [1] In utraque agit de Schismaticis in causa Trium Capitulorum, quos ad Ecclesiae unitatem reducere satagebat. Prior data est ad Joannem Episcopum Ravennae, de qua Baronius hoc anno num. II. ubi tamen praetermittit verba, quae de istis Schismaticis anno DXC. num. XI. ex eadem Epistola retulimus. Posterior data est universis Episcopis per

NOTAE

[1] Epistolam hanc XXXVI. libri secundi ad Episcopos Istriae a S. Gregorio scriptam fuisse multis argumentis asserit, & demonstrat P. de Rubeis in Dissertatione de Schismate Aquilejensis Ecclesiae cap. 14. Istriae enim, non vero Hiberniae Episcopi schismate illo infecti erant. Neque oppositum convincit Epistola S. Columbanii a Pagio hic laudata; non enim in ea Vir sanctus Hibernorum se nomine scribere significat cum ait: nos Sanctorum Petri & Pauli . . . discipuli sumus, toti Hiberi, ultimi habitatores mundi . . . nullus hereticus . . . Sed (a nobis) fides catholica, sicut a vobis primum . . . tradita est, inconcussa tenetur. Sed haec ait ille ut benevolam sibi redderet Pontificem, & monita sua aure proniori exciperet; quae se illi dare proficitur, non tanquam a Schismaticis Italiae seductus, sed tanquam unus aliquis ex Orthodoxis Iberis, qui nisi quae sunt juxta sanam doctrinam spirant. Cur igitur ex hac Epistola conficiatur Hibernos Schismati trium Capitulorum adhæsisse, nihil est. Locus pariter Joannis Diaconi in Vita S. Gregorii lib. 3. cap. 1. in quo reductos ad unitatem Ecclesiae ab eodem Viro sancto Ligures, Venetos, & Iberos legitimus, corruptus est, corrigens usque ex Epistola Pelagii I. ad Narsetem, in qua Schismatici Episcopi sunt Ligures, Veneti, Istrii. Vide Adnotationem nostram ad A. 614. 23. MANSI

Hiberni ad Gregorium scribunt.

Hibernia positi, etsi (ut vidimus. tomo superiori) schismatici essent, tamen angustia pressi, ad Romanam Ecclesiam litteris datis clamant. Etenim ad Hibernos quoque occasione Trium capitulorum confiatum haud pridem schisma pertransiit. Quos in tribulatione suspirantes ut colligeret, & Apostolicæ Ecclesiae uniret, Gregorius anxio studio laboravit, scribens ad eos litteras, & librum ea de causa conscriptum mittens. Epistola autem sic se habet (a):

(a) Greg. l. 2. epist. 36. Indist. 10.

Scripta vestra summa cum gratulatione suscepi: sed erit in me uberior valde lætitia, si mihi de vestra contigerit reversione gaudere. Prima itaque epistola vestra frons gravem vos pati persecutionem innotuit. Quae quidem persecutio dum non rationabiliter suscinetur, nequaquam proficit ad salutem. Nam nulli fas est retributionem praemiorum expectare pro culpa. Debetis enim scire (sicut beatus Cyprianus dixit) quia martyrem non facit poena, sed causa. Dum igitur ita sit, incongruum nimis est de ea vos, quam dicitis, persecutione gloriari, per quam vos constat ad aeterna praemia minime provehi. Reducat ergo charitatem vestram tandem integritas fidei ad matrem, quae vos generavit, Ecclesiam. Nulla vos animorum intentio a concordiae unitate dissociet; nulla per suasio rependo vos a recto itinere defatiget. Nam in Synodo, in qua de Tribus capitulis actum est, aperte liquet, nihil de fide convulsam esse, vel aliquatenus immutatum; sed sicut scitis, de quibusdam illis solummodo personis est aditatum, quarum una, cujus scripta evidenter a rectitudine Catholicae fidei deviant, non injuste damnata est. Quod autem scribitis, quia ex illo tempore inter alias provincias maxime flagellatur Italia; non hoc ad ejus debetis intorquere opprobrium: quoniam scriptum est (b): Quem diligit Dominus castigat: flagellat autem omnem filium, quem recipit. Si igitur ita est, ut dicitis: ex eo tempore magis dilecta est apud Deum & modis omnibus approbata, ex quo Domini sui meruit sustinere flagella. At non est verum, quod post Quintam Synodum, ubi decreta sunt & recepta damnatio Trium capitulorum gravior Italia vexata Ann. Eccl. Tom. X.

(b) Hebr. 11.

PAGIUS

Notis ad Vitam S. Gregorii Papae lib. 3. cap. 1. ad diem XII. Martii, nisi quod in Joanne Diacono, loco Hiberos, legendum, Bollandus putet Hibernos. Nam Schisma Trium Capitulorum Hiberniam pervaserat, ut liquet ex Epistola S. Columbanii, qui Hibernus erat, scripta ad S. Bonifacium Papam hujus nominis IV. quae legitur in ejus Operibus a Patricio Flamingo, Franciscano, Lovanii ab aliquot annis publicatis, in quibus ea exhibetur, quemadmodum & in Bibliotheca Veterum Patrum editionis Lugdunensis Tomo XII. In ea Epistola, quam Viri

fit: Ante enim quam ista contingerit ab Herulis primum, inde vero a Gothis Italia dirissima passa, & Roma saepe ab eisdem fuisse capta reperitur. Sed concessio quod dicerent, pergit ita Gregorius.

Quia vero non ita sit, quemadmodum vos in ejus insultatione affirmare conamini, rationem attendite. Postquam recordanda memoria Vigilius Papa in urbe regia constitutus, contra Theodoram tunc Augustam & Acephalos damnationis promulgavit sententiam; tunc Romana urbs ab hostibus adita, & captivata est. Ergo bonam causam habuerunt Acephali, & injuste damnati sunt, & post quorum damnationem ista contigerunt? Absit: hoc enim nec nostrum quempiam, nec alios qui Catholicae fidei mysteriis instituti sunt, vel dicere, vel aliquo modo confiteri convenit. His denique cognitis, ab hac quandoque iam deliberatione recedite. Ut igitur de Tribus capitulis animis vestris ablata dubietate, possit satisfactio abundanter infundi: librum quem ex hac re sanctae memoriae decessor meus Pelagius Papa scripserat, vobis utile judicavi transmittere. Quem si, deposito voluntariae defensionis studio puro vigilantique corde sepius volueritis relegere: eum vos per omnia seculuros, & ad unitatem nostram reverendissimos nihilominus esse confido.

Porro autem si post hujus libri lectionem in ea qua estis, volueritis deliberatione persistere: sine dubio non rationi operam, sed obstinationi vos dare monstratis. Unde iterum habita locutione, charitatem vestram admonco, ut quoniam, Deo suffragante, fidei nostrae integritas in causa Trium capitulorum inviolata permansit; mentis timore deposito, tanto citius ad matrem vestram, quae filios suos expectat & invitat, Ecclesiam redeatis, quanto vos ab ea quotidie expectari cognoscitis. Haec ad Hibernos Gregorius. Porro hos ad Catholicam communionem & unitatem, relicto schismate, rediisse, inde certum deducitur argumentum, quod post haec iidem qui erant in Hibernia Episcopi de rebus dubiis, ut ceteri Orthodoxi; eundem Gregorium consuluisse, inde certum deducitur argumentum, quod post utique non fecissent, si adhuc in schismate permanissent.

Tribulatio non semper reprobationis signum.

Hiberni redierunt ad Ecclesiam.

(c) Greg. l. 9. ep. 67. Indist. 4.

X x x Col-

Doctissimi laudati non viderant, testatur Sanctus Columbanus Hibernos suos Quintam Synodum non admisisse, queriturque quod ipsemet Bonifacius eam receperit: Not inquit SS. Petri & Pauli & omnium discipulorum, Divinum Canonem Spiritu Sancto (deest, dictante) scribentium, discipuli sumus: toti Hiberi, ultimi habitatores mundi nihil extra Evangelicam & Apostolicam Doctrinam recipientes. Nullus hereticus, nullus Judaeus, nullus Schismaticus, fuit sed fides Catholica, sicut a vobis primum, Sanctorum scilicet Apostolorum Successoribus, tradita est.

VII. Collaboravit insuper aduersus eosdem schismaticos in Italia praesertim agentes Joannes Episcopus Ravennatis Antistes, iurgens Episcopus Istriae provinciae per auctoritatem Exarchi Ravennae degentis, Cujus rei gratia ipse Gregorius multum se debere fateretur, gratias agens: nam in dicta superius epistola ad ipsum scri-

pta haec inter alia (a): *De causa vero Episcoporum Istriae, omnia quae mihi vestra fraternitas scripsit, ita esse jam ante deprehendi in iis iustissimis quae ad me a piissimis Principibus venerunt, quatenus me interim ab eorum compulsionibus suspendere. Ego quidem pro iis quae scripsistis, zelo atque ardori vestro congaudeo, debitoremque me vobis multipliciter factum profiteor. Scitote tamen, quid de eadem serenissimis dominis cum summo zelo Dei & libertate rescribere non cessabo.* Haec ad Joannem Gregorius. Ex quo vel uno loco redarguas necesse est

Paulum diaconum (b), qui inter schismaticos collocat Joannem hunc Episcopum Ravennatem: deceptus enim ipse vehementer fuit (quod superiori tomo dictum est) dum defensores Trium capitulorum putavit esse Catholicos, impugnatores vero schismaticos, cum omnino contrarium acciderit. In quam profundam erroris foveam lapsos esse omnes recentiores historicos inexplorate sedantes Pauli vestigia, diximus latius superiori tomo.

VIII. Quod vero ad seducendum Fideles ea schismatici uterentur calumnia, dicentes in Quinta Synodo aliqua esse decreta contra sacrosanctum Chalcedonense Concilium: Sabinum quendam subdiaconum his fraudibus ab illis in errorem adductum S. Gregorius studuit in Ecclesiam revocare, perbreuem hanc ad eum scribens epistolam (c):

Exeuntes maligni homines turbaverunt animos vestros, non intelligentes neque quae loquuntur, neque de quibus affirmant, astruentes quod aliquid de sancta Chalcedonensi Synodo pie memoriae Justiniani temporibus sit imminutum: quam omni fide, omni que devotione veneramus. Et sic quatuor Synodos sanctae universalis Ecclesiae, sicut quatuor libros sancti Evangelii recipimus. De personis vero, de quibus post terminum Synodi aliquid actum fuerat ejusdem pie memoriae Justiniani temporibus est ventilatum; ita ta-

PAGIUS est, inconcussa tenetur. Ubi Heberorum nomine Flamingus in Notis ad eam Epistolam observat, Columbanum de suis Hibernis loqui, ut ipsemet indicat in sua Epistola secunda sub finem, ubi ait: *Unius enim sumus corporis commembra, sive Galli, sive Britanni, sive Iberi, sive quaque Gentes.* Addit Flamingus, Hibernos sic dictos ab Ibero fluvio Hispaniae, unde primum processisse dicuntur, & Hibernos referre originem

men, ut nec fides in aliquo violaretur, nec de iisdem personis aliquid aliud ageretur, quam apud eandem sanctam Chalcedonensem Synodum fuerat constitutum. Anathematizamus ergo, si quis ex definitione fidei, quae in eadem Synodo prolata est, aliquid minuire praesumat, vel quasi corrigendo ejus sensum mutare; sed sicut illic prolata est, per omnia custodimus. Te ergo, fili carissime, decet ad unitatem sanctae Ecclesiae remeare, ut finem tuum valeas cum pace concludere; ne malignus spiritus, qui contra te per alia opera prevalere non potest, ex hac causa inveniat unde tibi in die exitus tui in aditu regni caelestis obstat. Hucusque ad eum Gregorius: ex quibus intelligas magnam hanc fuisse in Ecclesia tentationem, in quam eo facilius Fideles impellerentur, quo se tenaciores esse Catholicae fidei profiterentur. In his igitur (ut haecenus vidimus) fuit ipsi Gregorio plurimum insudandum.

Hoc enim anno Thebanae civitatis in Boetia Episcopus, nomine Hadrianus, damnatus a coepiscopis suae provinciae confugit Romam, Apostolicam sedem appellans. Ita quidem ut ad asylum extoto orbe Christiano confugiebant, qui injuste persecutionem aliquam paterentur, quibus Romanae Ecclesiae Pontifex jus dicebat. Sic igitur percognitis iis quae contra eumdem Hadrianum allata essent, eum sanctus Gregorius ut innocentem absolvit: Archiepiscopum vero Primae Justinianae, qui eum damnaverat, ad certum tempus communionem privavit, ejusmodi in hac causa in eum sententiam pronuncians (d):

Quod vero ad praesens attinet, cassatis prius atque ad nihilum redactis praedictae sententiae tuae decretis: ex beati Petri principis Apostolorum auctoritate decernimus, triginta dierum spatio te sacra communione privatum, ab omnipotenti Deo nostro tanti excessus veniam cum summa poenitentia ac lacrymis exorare. Quod si hanc sententiam nostram te cognoverimus implese remissus: non jam tantum, injustitiam, sed & contumaciam fraternitatis tuae cognoscas, adjuvante Domino, severius puniendam. Praefatum vero Hadrianum fratrem & coepiscopum nostrum ex tua sententia (ut diximus nequaquam canonibus, neque legibus existen-

IX. Thebanum Episcopum restituit.

(d) Greg. l. 2. ep. 6. Indist. 11. Sententia Gregorii.

flente damnatum, in suum locum atque ordinem reverti, Christo comitante dispositurus: ut nec illi fraternitatis tuae noceret contra justitiae tramitem prolata sententia, nec charitas tua pro placanda futuri indignatione Judicis incorrecta remaneat. Hucusque sententia, atque finis epistolae. Eodem quoque argumento scripsit (a) ad Joannem Episcopum Larissae, quem consentientem in Hadriani damnatione eidem Joanni Justinianae Episcopo aliis poenis affecit. Facta sunt haec Romae hoc anno, mense Octobri. Ex quibus probe vides praefuisse Romano Episcopo Judicem primarium totius Christiani orbis Episcopis; fuisseque ejusdem Romani Pontificis muneris, reliquorum in orbe positurum Antistitem mores noscere, atque corrigere; ut ex his quae diximus atque saepe dicturi sumus, intelliges.

Ex Dalmatia enim hoc item anno allata est in Urbem causa Natalis Episcopi Salonitani adversus suum Archidiaconum concitati: ad quem ista Gregorius (b):

Multis ab urbe tua venientibus, frater carissime, didici, pastoralis cura derelicta, solis te conviviis occupatum. Quae audita non crederem, nisi haec actionum tuarum experimentis approbarem. Nam quia nequaquam lectioni studeas, nequaquam exhortationi invigiles, sed ipsum quoque usum Ecclesiastici ordinis ignores: hoc est in testimonium, quod eis, sub quibus es positus reverentiam servare nescis. Cum enim sanctae memoriae decessoris mei fueris scriptis prohibitus, ne contra Honoratum Archidiaconum tuum dolorem tam longae ingratitude in corde retineres: cumque a me saepe correctus fueris, & haec tibi summo pere fuerint interdicta; & mandata Dei negligens, & scripta nostra contemnens, praefatum Honoratum Archidiaconum tuum quasi ad fortiosem honorem provebens, conatus es callida arte degradare. Unde actum est, ut eo de Archidiaconatus loco summo, alium accersires, qui tuis moribus obtemperare potuisset, cum praefatus vir pro nulla tibi re (ut arbitror) displicuit, nisi quod vas sacra & velamina tuis te parentibus dare prohibebat, &c. Haec tota causa. Decernit vero, ut eumdem Honoratum restituit in pristinum locum: quod nisi obtemperet, usu pallii privat; & si retardet adhuc, excommunicatum denunciet: & de Episcopatu, an ipsum retinere debeat, alia sententia definiendum relinquit. Scribit eadem ad Episcopos omnes in Dalmatia constitutos (c) & alios.

(c) Greg. l. 2. ep. 17. 16. 17. XI.

plus Gregorii epistola (d) satis docet: (d) Greg. qui vero antea usus fuerat ad correctionem Gregorius acrimonia vini, leniens ulcera oleo, omnino sanavit. Sed audi, quam se deorsum, ut superbum humiliet, inclinet ipse Gregorius: *Ecce, inquit, fraternitas tua egre tulit se de conviviis a me esse reprehensam: cum ego qui etsi hanc non vita, tamen loco transgredior, ab omnibus corripitur, ab omnibus emendari paratus sim; & hunc solum mihi amicum aestimo, per cujus linguam ante apparitionem districti Judicis mea maculae mentis tergo.* Haec Gregorius, & non frustra: etenim correptionis emplastrum ex hoc libenter super ulcus ille accepit, quod grato animo se eo uti paratum, ipse Pontifex Gregorius sit professus; sicque adhibito tali remedio, curavit aegrotum: nam eum ad meliorem fuisse frugem conversum, gavisus est Gregorius ipse in litteris postea ad Joannem Ravennatem Episcopum datis, in quibus haec in fine (e): *De fratre autem & coepiscopo nostro Natali valde contristabar, quod de illo quaedam superba cognoveram, sed quia mores suos ipse correxit, meam tristitiam simul me ipsum vincendo consolatus est.* At de Natali Salonitano Episcopo satis.

(d) Greg. l. 2. ep. 38.

(e) Greg. l. 2. ep. 32. Indist. 10.

Cum igitur omnes qui se aliquid injuste pati ab Episcopo suo dolerent, ad Romanum Pontificem libellum supplicem afferre consueverint: inter alios accidit hoc item anno, ut Isidorus vir illustris se injuste excommunicatum a Januario Episcopo Calaritano in Sardinia, apud Gregorium conquestus sit. Sed quam ob causam, audi ex ipso sancto Gregorio ad eumdem Janarium ista scribente (f): (f) Greg. *Inter querelas multiplices Isidorus vir clarissimus a fraternitate tua frustra se excommunicatum anathematizatumque conquestus est. Quod ob quam rem factum fuerit, dum a clerico tuo, qui praesens erat, voluissimus addiscere; pro nulla alia causa, nisi pro eo quod te injuriaverat, factum innotuit. Quae res nos vehementer affligit. Quod si ita est, nil te ostendis de caelestibus cogitare, sed terrenam te conversationem habere significas, dum pro vindicta propria injuria (quod sacris regulis prohibetur) maledictionem anathematis invexisti. Unde de cetero omnino esto circumspectus atque sollicitus, & talia cuiquam pro defensione propria injuria tua inferre denuo ne praesumas. Nam si tale aliquid feceris, in te scias postea vindicandum.* Ita ad Janarium.

XII. De Paulo Episcopo procuratore Ecclesiae Neapolitanae.

XIII. De Paulo Episcopo procuratore Ecclesiae Neapolitanae.

in quadam seditione conflata per familiam Clementiae illustris feminae passus esset; ad vindicandum scelus Gregorius ipse insurgens, misit qui de persecutoribus inquireret, scripsitque in eos ad saecularem quoque Judicem pro vindicta. Extant de his ipsius Gregorii litterae ad Petrum subdiaconum Campaniae (a), necnon ad ipsum Paulum Episcopum, qui id passus fuerat, & quidem (ut puto) ab haereticis sive schismaticis: etenim veritatis id causa ipsum esse passum, in data ad eum epistola docet, ubi ait (b): Ut ergo ad majorem fraternitatis tuae gloriam applicetur, haec res constantiam tuam nec frangere, nec a via debet veritatis avertere: nam major in sacerdotibus merces est, in veritatis tramite etiam post injurias permanere. Porro Paulum paulo post ex hac vita migrasse, docent ejusdem S. Gregorii litterae datae (c) mense Decembri de Neapolitano Episcopo eligendo; eo quod qui electus fuit Florentius subdiaconus Apostolicae sedis, cum fugiens evasisset, hactenus vacans illa erat Ecclesia.

(a) Greg. l. 2. ep. 1. Indist. 11.

(b) Greg. l. 2. ep. 2. Indist. 11.

(c) Greg. l. 2. ep. 15. Indist. 11.

XIV.

Accidit quoque eodem anno, ut aliae hinc inde e diversis locis ex more deferrentur appellationes ad ipsum Gregorium Romanum Pontificem. Damnato enim non secundo canones Florentio Epidauritanae Ecclesiae Episcopo, voluit (d) iterato iudicio ejus causam tractari. Gregorium vero Agrigenti Episcopum accusatum, Romam mittendum, litteris praecipit (e) anno superiori: sed de ea causa inferius pluribus suo loco agendum erit. Praxis autem tunc in his ita se habebat, ut si quando Episcopus apud Romanum Pontificem accusatus, Romamque vocatus damnari minime meruisset: tunc ad sui purgationem jurare compelleretur supra corpus S. Petri Apostoli, secundum ea etiam quae habet S. Augustinus (f). Quod hoc anno factum est de Leone Episcopo Catanensi, anno superiori Romam vocato.

XV.

Ceterum qui deductas in iudicium accusationes Episcoporum, quam diligentissimo studio Gregorius expendi voluit, ne damneretur innocens, vel absolveretur criminis auctor: idem totus in his erat, ut si vel latum unguem quempiam Episcoporum (quos decet esse omnino perfectos) a recto virtutis tramite declinare cognosceret; ipse continuo studeret, datis ad eum litteris, revocare. Nam cum ex litteris Bonifacii Episcopi Regienensis percepisset ipsum de bonis operibus captare aliquam gloriosam; eum ad animi demissionem revocans, ista scripsit: (g) Quibusdam venientibus agnovi fraternitatem tuam misericordiae operibus vehementer insistere, atque omnipotenti Deo gratias retuli: quia iuxta egregii Pra-

(g) Greg. l. 2. ep. 4. Indist. 11.

dicatoris vocem, nunc vivimus, si vos staretis in Domino. Sed illud, fateor, non leviter mentem meam momordit, quod eadem opera multis vos ipsi nunciastis: ex qua re collegi, quod mens vestra non studeat Dei oculis, sed humano iudicio placere. Unde necesse est, frater carissime, ut cum bona opera exterius agis, haec interius magna cautela custodias, ne appetitus placendi hominibus subrepat, & omnis labor boni operis incassum fiat, &c. Accidebat enim, ut cum ex toto ferme Christiano orbe frequens esset accessus ad sacra limina Apostolorum, & iidem qui Romam venirent, inviserent pariter Summum Pontificem, benedictionem ab eodem accepturi; ipse singulos de Episcopis suis, vel aliis, per quos transissent, interrogaret, sicque omnium ferme Episcoporum mores nosceret.

Arguit Episcopum gloriosum.

XVI.

Nam accipe, quaeso, quae in hanc sententiam idem Gregorius scribat ad Secundinum de Mariniano Episcopo Ravennate (h): Venerunt, inquit, quidam ad me, in quibus erant senes mendicantes: qui a me discussi sunt, a quibus quid acceperint: & per singula retulerunt quanta eis & a quibus in itinere data sunt. Quos dum sollicito de praedicto fratre requirerem, quid eis dedisset: responderunt, se eum rogasse, sed ab eo se omnino nihil accepisse, ita ut neque panem in via acceperint, quem dare omnibus illi Ecclesia semper familiare fuit. Dixerunt enim: Respondit nobis, dicens: Non habeo quod vobis dare possim. Et miror, si is qui vestes habet, argentum habet, cellaria habet; quod pauperibus debeat dare, non habet. Dic ergo ei, ut cum loco mutet & mentem. Non sibi credat solam lectionem & orationem sufficere, ut remotus studeat sedere, & de manu minime fructificare: sed largam manum habeat, necessitatem patientibus concurrat, alienam inopiam suam credat: quia si haec non habet, vacuum Episcopi nomen tenet. Haec Gregorius, quibus solertem ejus curam in investigandis Episcoporum moribus & iis corrigendis intelligas. Praeter haec etiam super mores Episcoporum voluit invigilare Ecclesiae Romanae ministros in diversis provinciis ad Ecclesiastica curanda negotia degere solitos. Nam audi, quid de his ad Caetorium diaconum scribat (i): Non solum, inquit, de eo, Episcopo Pisaurensi videlicet, sed & de aliorum quoque sacerdotum re vita convenit esse sollicitum. Et si de quolibet sinistrum quippiam sentire potueris, nobis renunciare festina, ut actuum praevidas salubriter cum Dei solatio debeat emendari. Quod enim diaconi sint oculi Episcoporum: per hos Gregorius, quicquid in Ecclesia ubique ageretur, sollicito curabat inspicere.

(h) Greg. l. 5. ep. 29.

Diligens investigator morum Episcoporum Gregorius.

(i) Greg. l. 4. ep. 24. Indist. 13. 26.

Vacantium praeterea Ecclesiarum, quousque deligerentur Episcopi, ex more, impensam curam egit: ut Nepefinae (a), Liparitanae (b), Cumanae (c), cui & Misenatem (d) Ecclesiam conjunxit, Lissitanae (e), Tauritanae (f), Crotonensis (g), Velinae (h), Uxentinae, Blanderanae, Trium tabernarum (i), ubi vetus editio legit mendose Treverensium, itemque Albanensis (k), & Tarracinenfis. (l) Sed & quod hodie fit ut Summus Pontifex in alia dioecesi conferat sacerdotia etiam curam animarum habentia annexam, tunc pariter consuetum fuit, ut docet ejus epistola (m) hoc anno data ad Importunum Episcopum. Haec de Episcopis & Ecclesiis.

XVII. Quod vero ad monachorum causam pertinet, ob eorum vitae eminentiam atque sanctitudinis exactam professionem aliquid amplius ab eis Gregorius exigendum putavit, quam quod communibus condonari possit hominibus. Nam audi, quid ad Eusebium Abbatem scripserit, cum questus ille esset se aliquid ab Episcopo passum (n): Et quidem, inquit, ab illo hoc quod factum est, minime fieri debuit: a te tamen omnino debuit humiliter suscipi; & rursus cum gratiam redderet, ad eum cum gratiarum actione debuit occurri. Quod quia ita a te factum non est: ad hoc cognosco quia nobis omnino lacrymarum opus est. Non enim grande est, iis nos esse humiles, a quibus honoramur: quia & hoc saeculares quilibet faciunt. Sed illis maxime humiles esse debemus, a quibus aliqua paritur. Nam Psalmista ait (o): Vide humilitatem meam de inimicis meis. Nos cujus vitae sumus, qui humiles esse etiam patribus volumus? Sed quo Gregorii progreditur immensa charitas? Hunc ipsum quem arguit, dono misso demulcet: nam in fine epistolae: Centum, inquit, solidos per Petrum subdiaconum dilectioni tuae dari fecimus, quos peto ut absque injuria sui suscipiat. Ceterum qui de quolibet privato monacho propensiorum adeo curam gessit, certe quidem magis invigilavit, ut monachorum praefecti quam sanctissime viverent. Qualiter enim Abbas gerere se debeat in suo munere, idem scribens ad Joannem Abbatem haec habet (p): Non frequenter foras egrediaris. In causis istis procuratorem institue, & tu ad lectionem vaca. De hospitalitate esto sollicitus. Quantum potes pauperibus largire, ita tamen, ut servos quod Floriano restitui debeat. Haec de monachis.

XVIII. Quod vero ad laicos pertinet: idem Gregorius non solum peccantes arguebat, sed retardantes bonum aliquid agere, haud absque reprehensione abire sinebat. Etenim Rusticianam Patriciam

(p) Greg. l. 2. ep. 3. Indist. 11.

XIX.

ex nobilibus civibus illis Romanis, qui Constantinopolim migraverant, progenitam (de quibus plura superius dicta sunt) remorantem nimis professionem ad terram sanctam, Hierosolymam scilicet, datis ad ipsam litteris, ita compellat (q): Valde autem miratus sum, cur deliberata via eundi ad loca sancta intentionem & votum boni operis deflexisti, dum si quanto bonum aliquid dono Conditoris in corde concipitur, celeri necesse est devotione compleri: ne, dum calidus insidiator animam irretire nititur, subinde impedimenta suggerat, quibus ad effectum minime desideria sua mens occupationibus debilitata perducat. Unde, necesse est excellentiam vestram omnibus impedimentis piis causis obviantibus anteire, &c. Vidisti quanti Gregorius faciat ad loca sancte peregrinationem: unde magis damnentur impii Novatores. Porro Rusticianam hanc eandem esse cum illa, ad quam inferius extant duae aliae (r) ejusdem Gregorii epistolae, ex perfonis in iisdem nominatis, quas salutari mandat, intelligi potest. Ceterum sicut ad bene agendum laicis se exhibuit impulforem, ita refractariis refragatus est: nam eorum impetum frangi jubet, cum adversus miserabiles personas insurgunt. Ad Petrum enim subdiaconum Campaniae ita scribit (s): Sicut in iudiciis laicorum privilegia subire non cupimus, ita eis praedictantibus moderata te volumus auctoritate resistere. Violentos namque laicos coercere, non contra leges est agere, sed legi ferre subsidium, &c. Subdit de violentia illata bonis viduae a laico homine; pro qua ministrum suum Gregorius adversus eum insurgere jubet.

(q) Greg. l. 2. ep. 21. Indist. 10. De peregrinatione ad loca sancta.

(r) Greg. l. 7. ep. 23. l. 9. ep. 38.

(s) Greg. l. 2. ep. 5. Indist. 11.

XX. De tunica S. Joannis.

Hoc eodem anno inter tot Gregorii arumnas felix illud ac faustum accidit, ut reperta tunica S. Joannis Evangelistae Romam deferretur. Cum enim innotuisset ipsi Gregorio tunicam sancti Joannis apud quemdam Episcopum assevari, Episcopum illum cum ea Romam venire praecipit, ita de his scribens ad Joannem Abbatem (t): De tunica vero sancti Joannis omnino grate suscepi, quia sollicitus fuisti mihi indicare. Sed, studeat dilectio tua, mihi ipsam tunicam, aut (quod melius est) eundem Episcopum, qui eam habet, cum clericis suis & cum ipsa ad me transmittere: quatenus & benedictione tunicae perfruamur, & de eodem Episcopo vel clericis mercedem habere valeamus. Haec Gregorius. Perlatam quidem eam fuisse Romam, & collocatam sub altare S. Joannis in basilica Constantiniana, testatur Joannes diaconus (u) qui eandem consuevisse coruscare miraculis tradit; ait enim: Quae quidem vestes usque hactenus tantis miraculis coruscare probantur, ut siccitatis

(t) Greg. l. 2. ep. 3. Indist. 11.

(u) Joann. diacon. in vita S. Gregorii.

CHRISTI
592.GREGORII PAP.
3.MAURITII IMP.
7.

vis tempore foras excussa pluviam conferant, inundationis vero serenitatem redducant. Recenset & alia, quæ tu consulas. Quid mirum, si in tunica sancti Joannis ederentur divinitus signa, cum & in sudariis ac femicinctiis Pauli (quod sciunt omnes) miracula fierent? Sed de his alias locupletius dictum est.

XXI.

De homi-
liis S. Gre-
gorii ha-
bitis in
Evangeli-
a.

Ne quid vero prætereamus Gregorii anni hujus rerum gestarum: inter alias quas ad populum habere consuevit homilias, ea quæ in Evangelia trigesima octava numeratur, dicta in basilica sancti Clementis, hoc ipso anno habita esse noscitur, dum a tempore illo ingruentis in Urbe pestilentia biennium ibi numerat, cum res tunc gestas recenset, quas nos superius suo loco narravimus. Porro homiliarum illarum quadraginta in sacra Evangelia ab ipso editarum non alia est habenda ratio, quam quæ ab ipso inita intelligitur: eo enim quo ordine collocatæ, pariter dictæ sunt, vel per Notarium recitatæ, ita dispositæ, prout ipse in præfatione illarum fecisse testatur his verbis: *Iner sacra Missarum solemnia, ex his quæ diebus certis in hac Ecclesia legi ex more solent, sancti Evangelii quadraginta lectiones exposui. Et quarundam quidem dictata expositio, assistenti plebi est per Notarium recitata: quarundam vero explanationem coram populo ipse locutus sum; atque ita ut loquebar, ita excepta est. Et paulo post: Easdem quoque homilias, eo quo dictæ sunt ordine, in duobus codicibus ponere curavi: ut & priores viginti quæ dictatæ sunt, & posteriores totidem quæ sub oculis dictæ, in singulis essent distinctæ corporibus. Quod vero quedam antepositæ sunt, quæ in Evangelio post leguntur; quedam vero postpositæ, quæ ante per Evangelistam scriptæ sunt, inveniantur: nequaquam movere tuam fraternitatem debet: quia sicut a me diversis temporibus dictatæ sunt, ita quoque sunt ab exceptoribus in codicibus affixæ. Hæc & alia ad Secundinum Episcopum, ad quem eas Gregorius misit. Qua quidem ratione dicendum est, hoc anno absolvisse conciones ipsas omnes super selecta Evangelia illa quadraginta per annum in Ecclesia recitari solita: si enim trigessimam octavam hoc anno esse habitam certum est; utique duæ quæ supersunt ad quadragenarium numerum, hoc pariter anno dictas oportuit, finemque posuisse concionandi ad populum super dictas quadraginta recitari in Ecclesia per annum solitas sacri Evangelii lectiones. Post hæc autem haud otiosus Gregorius degit & mutus: immo sequenti anno (ut dicemus) aggressus est concionari super Ezechielem prophetam.*

Sed historica illa, quæ idem ipse Gregorius in iisdem homiliis hoc anno memoria digna coram populo recitavit, nos sub hoc eodem anno reddere non pigeat, omittis iis quæ tempore ingruentis pestilentia accidisse dicta homilia trigesima octava tradit, quæ suo loco ac tempore superius collocavimus. In ea autem quæ sequitur ordine homilia trigesima nona ejusmodi historiam ad populum narrat (a):

Epiphanius diaconus, Isauria provincia exortus, in vicina factum terra Lycaonia solet narrare miraculum. At enim, quod in ea quidam, Martyrius nomine, vita valde venerabilis monachus fuit, qui ex suo monasterio visitationis gratia ad aliud monasterium tendebat, cui spiritalis pater præerat. Pergens itaque leprosum quemdam quem densis vulneribus elephantinus morbus per membra fodaverat, invenit in via volentem ad suum hospitium redire, sed præ lassitudine non valentem. In ipso vero itinere se habere perhibebat hospitium, quo idem Martyrius monachus ire festinabat. Vir autem Dei, ejusdem leprosi lassitudinis misertus pallium quo vestiebatur, in terram protinus projecit & expandit, ac desuper leprosum posuit, eumque suo pallio undique constrictum super humerum levavit, secumque revertens detulit. Cumque jam monasterii foribus propinquaret, spiritalis pater ejusdem monasterii magnis vocibus clamare cepit: Currite, januas monasterii citius aperite; quia frater Martyrius venit, Dominum portans.

Statim vero ut Martyrius ad monasterium aditum pervenit: is qui leprosus esse putabatur de collo ejus exiliens, & in ea specie apparens, quæ recognosci ab hominibus solet Redemptor humani generis Deus & homo Christus Jesus, ad cælum, Martyrio aspiciente, rediit; eique ascendens, dixit Martyri, tu me non erubisti super terram; ego te non erubesciam super cælum. Qui sanctus vir, mox ut est monasterium ingressus, ei pater monasterii dixit: Frater Martyri, ubi est quem portabas? Cui ille respondens, dixit: Ego si scivissem quis esset, pedes illius tenuissem. Tunc idem Martyrius narrabat, quia cum eum portasset, pondus ejus minime sensit. Nec mirum. Quomodo enim pondus sentire poterat, qui portantem portabat? Qua in re pensandum est nobis, quantum fraterna compassio valeat, quantum nos omnipotenti Deo misericordie viscera jungunt, &c. Hæc de his Gregorius, hoc anno ad populum, quo (ut diximus) & dicendi finem super lectiones Evangelii fecit.

De quibus ne ambigas, vel levis aliqua apud te remaneat dubitatio; præter illa quæ dicta sunt, ex hoc certo id acci-

XXII.

(a) Greg.
homil. 39.
in fin.
De Martyrio monacho.Christus
in Leprosi
specie vi-
sus.

XXIII.

CHRISTI
592.GREGORII PAP.
3.MAURITII IMP.
7.

Quando absolutæ homiliae in Evangelia. (a) Greg. dial. l. 4. c. 37. & sup. c. 15. cipiis argumento: cum enim quæ ab ipso Gregorio narrata habentur in ultimis homiliis trigesima octava ac quadragesima (a) de Theodoro monacho primum, ac demum de Romula atque Redempta; eadem intexens quarto Dialogorum libro, ipse testetur, ea a se esse narrata in dictis homiliis in Evangelia: cumque constet eosdem Dialogorum libros ceptos esse a Gregorio anno sequenti, cum quartum ageret in Pontificatu annum: (b) utique oportuit hoc anno esse ab ipso absolutas omnes in Evangelia homilias. Hæc dilucidius, ne res gestæ sanctissimi viri mixtum confusæ narrentur, sed divisim singulæ singulis suis reddantur temporibus.

XXIV.

Sed age jam & perelegantem hic interxamus historiam, hoc eodem anno ab eo dicta & ultimo loco posita homilia relata de rebus antea gestis, cum ipse monasterium petiit, ex quibus magis gavisus sit sæculo penitus nunciium remississe. At ergo (c): Rem, fratres, refero, quam bene is qui præsto est, frater & comprehyter meus, Speciosus novit. Eodem tempore, quo monasterium petii, anus quædam Redempta nomine, in sanctimoniali habitu constituta, in Urbe hac juxta B. Mariæ Virginis Ecclesiam manebat. Hæc illius Herundinis discipula fuerat, quæ magnis virtutibus pollens, super Prænestinos montes vitam eremiticam duxisse referebatur. Huic duæ in eodem habitu discipulae adhaerebant, una nomine Romula, & altera quæ nunc ad huc superest, quam quidem facie scio, sed nomine nescio. Tres itaque hæc in uno habitaculo commanentes, morum quidem divitiis plenam, sed tamen rebus pauperem vitam ducebant. Hæc autem, quam præfatus sum, Romula aliam quam prædixi condiscipulam magnis vitæ meritis anteibat: erat quippe miræ patientiæ, summe obedientiæ, custos oris sui ad silentium, studiosa valde ad continuæ orationis usum. Sed quia plerumque hi quos jam perfectos, homines aestimant, adhuc in oculis summi opificis aliquid imperfectionis habent: sicut sæpe imperiti homines necdum, perfecte sculpta sigilla conspiciamus; & jam quasi perfecta laudamus quæ adhuc artifex considerat & limat; laudari jam audit, & tamen ea tundere meliorando non desinit: hæc quam prædiximus Romula, eam quam Græco vocabulo Græci paralytin vocant, molestia corporali percussa est, multisque annis in lectula decubans, pene omnium jacebat membrorum officio destituta; nec tamen hæc eadem ejus mentem ad impatientiam flagella perduxerant: nam ipsa ei detrimenta membrorum facta fuerant incrementa virtutum; quia tanto sollicitius ad usum orationis succreverat, quanto & aliud quodlibet agere nequaquam valebat.

Nocte ergo quadam eandem Redemptam, quam præfatus sum, quæ utraque discipulas suas filiarum loco nutriebat, vocavit, dicens: Mater veni, Mater veni. Quæ mox cum alia ejus condiscipula surrexit; sicut utrisque referentibus, & multis eadem res claruit, & ego quoque eodem tempore agnovi. Cumque noctis medio, lectulo jacentes assisterent: subito cælitus lux emissa omne illius cellulae spatium implevit, & splendor tantæ claritatis emicuit, ut corda assistentium inestimabili pavore perfringeret, atque (ut post ipse referebant) omne in eis corpus obrigeret, & in subito stupore remanerent. Caput namque quasi cujusdam magnæ multitudinis ingredientis sonitus audiri, ostium cellulae conculi, ac si ingredientium turba premeretur. Atque (ut dicebant) intrantium multitudinem sentirebant, sed nimietate timoris, & luminis videre nihil poterant: quia earum oculos & pavore depresserat, & ipsa tanti luminis claritas reverberabat. Quam lucem protinus miri odoris est fragrantia subsequuta; ita ut earum animam, quia lux emissa terruerat, odoris suavitas refoceret. Sed cum vim claritatis illius ferre non possent, cepit eadem Romula assistentem sibi & tremantem Redemptam suorum morum magistræ blanda voce consolari, dicens: Noli timere, mater, non moriar modo. Cumque hoc illa crebro diceret, paulatim lux, quæ fuerat immixta, subtracta est, sed is qui subsequens est odor remansit. Sicque dies secundus & tertius transit, ut aspersa fragrantia odoris remaneret.

Nocte ergo quarta eandem magistræ suam iterum vocavit. Qua veniente, viaticum petiit & accepit. Necdum vero eandem Redempta & alia ejus discipula lectulo jacentis abscesserant, & ecce subito in platea ante ejusdem cellula ostium duo ebore psallentium astiterunt, & (sicut ipse se dicebant sexus ex vocibus discernisse) psalmodiæ cantus dicebant viri, & femine respondebant. Cumque ante fores cellula exhiberentur caelestes equæ, sancta illa anima carne soluta est. Qua ad cælum ducta, quanto ebore psallentium altius ascendebant, tanto cepit psalmodia lenius audiri, quousque & ejusdem psalmodiæ sonitus & odoris suavitas elongata finiretur. Hactenus Gregorius ad populum eo sermone, quem de Lazaro & divite immiserico corde habuit: in quibus caelestis connubii nuptiis ipse conviva, tantæ suavitatis dulcedine captus, eorum quæ sunt in mundo jacturam fecisse magis magisque gavisus est. Perseverant in tabulis Ecclesiasticis (d) nomina Romulæ atque Redemptæ virginum & Herundinis, memoria annua insignita: corpora vero earumdem in ca-

Morienti
occurrit
caelestium
spirituum.(d) Mart.
Roman.
die 13. ju-
lii.

XXV. Concilium Casarugustanum fecundum.

dem basilica S. Mariae ad praesepe in Con- fessione collocata coluntur. Hoc eodem anno celebratum est in His- pania Concilium Casarugustanum fecundum, Era scilicet sexcentesima tri- gesima, septimoque anno (ut ubi ponitur) Reccaredi Regis. Ubi inter alia illud notatu dignum sancitum reperitur, ut sa- crofanctae reliquiae quae inventae essent in Ecclesiis Arianorum, eadem praesen- tatae Episcopis igne probarentur: ut tunc legitime censerentur, si ab incendio il- lae remaneret. Quibus vides, quan- tam diligentiam majores adhibuerint, ne quid in sacris admitterent adulterinum, sed omnia pura & sancta, tamquam au- rum quod per ignem probatur, purgatum septuplum. Subscriperunt Concilio Epi- scopi quatuordecim. At de rebus Occi- dentalibus haec tenent.

XXVI. Infelix exitus Hormi- sdae Regis Per- sarum.

Jam vero Orientales oras perlustremus. Hoc ipso anno (quantum ex Evagrion & aliis colligere fas est) Persarum Rex Hor- misda Romano Imperio infestissimus a suis occiditur: de quo ista idem Evagrion: (a) Dum haec geruntur, Persae Hormis- dam Regem omnium sceleratissimum inju- stissimumque propterea irucidant, quod subsecutos suos non modo pecunia, sed va- riis etiam mortis generibus multasset. Haec ipse. Porro in Miscella (b) ex Theophane ejusmodi causa processisse ne- cis ejus ostenditur, nimirum, quod cum dux Persarum exercitus Baranes male cum Romanis pugnasset, posterioreque tulis- set, Rex in eum insensus, ignominiae cau- sa vestem ad eum muliebrem misit, at- que praefectura privans in ordinem rede- git. Id autem dux indigne ferens, ad- versus Regem rebellat, milites fictis lit- teris in Regem commovens; sed & quem re- cens ducem creaverat Hormisda Ferrocha- nem, sibi adversus eundem Regem con- jungit: quibus accessit Bindois nobilis Persa liberatus a carcere per fratrem suum; qui ex improvise cum suis inva- dens Regiam, Hormisdam ipsum sedentem in solio ex eo deturbat, diademate pri-

PAGIUS III. Hormi- sdae Per- sarum Rex occiditur.

A num. XXVI. ad XXIX. Hormisdas Per- sarum Rex exeunte anno quingentesimo nona- gesimo Chosrois Junioris filii a Persis ad Re- gnum evecti iusta occisus est. Cum enim Va- ramus Persarum Dux infeliciter in Colchide cum Romanis pugnasset, Hormisdas ignominiae causa vestem ad eum muliebrem misit, isque despiciatum illum scripta Epistola remetitur, in- deque inter ipsos Persas civile bellum emerfit. Varamus per hyemem varias arces oppugna- vit, cumque Hormisdas Pherorachanem recens Ducem in locum Varami creasset, hunc sibi adversus Regem conjungit Varamus, ipsum Regem e solio deturbat atque in carcerem con- jicit, filiumque ejus Chosroem, Conventus Pro- cerum Regem constituit, Chosroes patrem in cu- stodia positum benigne tractavit, Hormisda ve- ro ipsum injuriis lacerabat. Quare filii iustu-

vat, atque in carcerem conicit, filium- que ejus Cosrboem Regem constituit. Pos- tea educto Hormisda de carcere, Per- sae nobiles ante oculos ejus uxorem & fi- lium serra dividunt, ipsum vero Hormi- sdam oculis privant, & detrudunt in erga- stulum. Cosrboes autem Rex ejus filius pa- rentem benigne tractavit in custodia po- situm, tribuens illi omnem escam. At Hor- misda ex adverso ipsum injuriis laceraba- bat, conculcans ea quae a Rege mitteban- tur. Unde Cosrboes iratus eum fustibus sive sistris jussit per ilia casum obire. Quod factum & Persas tristes reddidit, & contra Cosrboem odium auxit: quod crevit magis, cum occidit quosdam nobi- les ea suspitione, quod Barami duci ty- rannidem exercenti inhaerent: cujus rei causa factum est, ut a militibus destitue- retur, transfuentibus ad Baramen. Reli- ctus vero ita ipse, fugam cepisset: du- bus autem ad quos confugeret, ad Chri- stianosne, vel Turcas; descendens equo, laxans habenas, quo abire vellet liberum reddens, ejus ipse secutus vestigia, ad Romani Imperii ditionem se contulit. Haec Theophanes. His haud admodum dissen- tientia Evagrion affert, rem gestam ita subsecutus (c):

Cosrboes creatur Rex Per- sarum.

(c) Evag. l. 6. c. 16. 17. XXVII. Fuga Cos- rhois Re- gis.

Hormisda extincto, Cosrboem ejus fi- lium Regem creat: contra quem Barames cum suis copis arma fert: Cosrboes igitur cum exiguo exercitu illi obviam it: atque cum suos a se deficere cerneret, cape- sset fugam, rectaque, cum Deum (ut ipse a- jebat) Christianorum invocasset, ut equus ipsum eo deportaret, quo ab illo duceretur, Circesium contendit. Ubi autem cum uxoribus, duobus tenellis liberis, & qui- busdam Persis nobilibus, qui eum spon- te comitabantur, eo venisset; inde le- gatos mittit ad Mauritium Imperatorem. Ille cum de hac re consilium accuratissi- me inisset, & inconstantem volubilem- que vitae humanae rationem, & repenti- nas tum ejus, tum aliarum similiarum ve- rum mutationes vicissitudinesque ponderasset; supplicem admittit legationem, & Cos-

usque ad necem fustibus contusus est. Chosroes postea Varamum ad tyrannidem abiiciendam invitavit, sed frustra. Ventum est ad velitationes, multaque caede edita. Sed cum multi ad Varamum deficerent, etiam ipse Chosroes fugam iniiit, & auxilium Mauricii Imperatoris rogavit, ut pluribus narrat Theophylactus lib. 36 cap. 8. & lib. 4. cap. 1. ac seqq. Tum cap. 13. ait: Vere inuente, Chosroes Oratores ad Impera- torem adveniunt, qui Chosroem per Domitia- num Melitenensem & Georgium Antiochenum An- tistites vitae sanctitate illustres, donis & sola- tio prosequitur. Ubi Theophylactus vernum tempus anni quingentesimi nonagesimi primi proculdubio indicat. Chosroes Martyropolis majoris Armeniae Urbem ad Nymphium fluvium in Mesopotamiae confinio positam Romanis reddidit. Sanctus Domitianus Melitenensis Episcopus concio-

nem

Suscipi- tur benig- ne a Mauritio Cosrboes.

& Cosrboem hospitem pro exule, & pro fugitivo filium efficit, muneribus plane regalibus donat, quibus eum ad se dili- gendum invitaret. Atque non Mauritius solum tam magnifica dona misit ad Co- srboem, sed Imperatrix etiam erga Co- srbois conjuges, & liberi Mauricii erga li-beros ejus paria benignitatis officia praes- titerunt. Porro Mauritius omnes satel- lites suos & totum exercitum Romanum cum duce, qui Cosrboem, quocumque vel- let, comitarentur, mittit. Quin etiam, quo plus honoris ei deferret, mittit quoque Domitianum Episcopum Melitinae suum co- gnatum, virum prudentia & ingenio praes- tantem, & tum verbo tum re ipsa ad maximas gerendas maxime idoneum, & ad gravissima obeunda negotia aptissimum. Mittit praeterea Gregorium, qui tunc erat Antiochenus Episcopus superstes ad- huc, qui Cosrboem cum ob prudentes ser- mones, quod de aliis rebus omnibus cum eo conferebat, tum ob munus magnifi- centiam, & consilia, quae pro verum qui- bus perturbatus erat conditione peropport- une ei impertiebat, in maximam tradu- xit admirationem. Hucusque Evagrion.

Cosrbois factus.

(a) Theo- phyl. hist. Maur. lib. 4.

(b) Pro- v. 17. (c) Job. 40.

Sed locupletior rerum Cosrbois metis inest apud Theophylactum, quem Graece scriptum Latinitate donavit Jaco- bus Pontanus. Ubi inter alia de fastu ejus, cum regnare cepit, divinum no- men sibi adsciscens, haec habet delit- terarum inscriptione, quas ad Varamum Ducem (a) conscripsit: Cosrboes Rex Regum, Dominantium dominus, Gentium dominus, Princeps Pacis, hominum salus, inter deos quidem homo bonus & aeternus, inter homines autem deus illustrissimus. Victor longe gloriosissimus, cum Sole exo- riens, nocti oculos (stellas) largiens, a Majoribus nobilis, Rex belli osor, bene merens de omnibus, Atonas mercede conduens, & regnum Persis custodiens, Varamo Persarum Duci amico nostro. Haec ejus inscriptio, de qua illud Proverbio- rum dici possit (b): Qui altam facit do- mum suam, quareit ruinam. Siquidem qui omnem humiliat (c) arrogantem, eum docuit esse hominem inter homines, & Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS

IV. Persa re- bellans ad- versus Cosrboem Hormisda filium.

nem ad populum habuit ob illud Oppidum re- ceptum, qua populum ad laetitiam invitavit & clementiam Imperatoris commendavit. Recita- tur et a Theophylacto cap. 16. qui subdit, Ci- vitatum dies septem cum oblectamento in feriis consumpsisse. Chosroes angore & Varami tyranni metu ple- nus ad Deum Christianorum se se convertit ac Sanctum Sergium Martyrem, quem colere etiam barbara nationes consueverant, rogat, ne sibi desit, polliceturque Crucem ex auro puro conse- ctam, & margaritis, perlucidisque ex India la- pillis variatam victoriam sua primitias oblaturum. Non multo post ei affertur caput Zadespratae, qui ad Varamum transfugerat. Testatur Cho-

inferiorem hominibus, quorum fugeret summa adductus desperatione potentiam, & coactus confiteri caeleste numen ipsum, quod verum crederent & colerent Chri- stiani: quod & votis nuncupans, ab eo- dem salutem, fuerit consecutus. Sed haec Theophylactus pluribus, quem tu consu- las. Quod vero pertinet (d) ad le- gationem Domitiani Episcopi Melitenes, egregiam quippe vir sanctissimus navavit operam, ut Fidem Christianam in Persa- rum populo propagaret, sed non licuit: multa insuper est operatus proficua Chri- stianis. Ejus quoque opera Martyropo- lis civitas inexpugnabilis recepta est. Extant ejusdem dux homiliae tunc ad po- pulum dictae, ab eodem auctore in ea- dem Mauritiana historia citatae.

(d) Theo- gationem Domitiani Episcopi Melitenes, phyl. l. 4. c. 14. 15. 16. & lib. 5. c. 44.

XXVIII.

At quomodo per Mauritium Cosrboes in regnum fuerit restitutus, dicitur an- no sequenti, quo id contigisse probatur. Quae insuper vota Deo Christianorum, sanctoque martyri Sergio in Oriente ce- leberrimo idem Cosrboes in hujusmodi periculis constitutus sedulo studio nuncu- parit, sequenti etiam patebit anno. Huic autem bello praefectum fuisse Narsetem ducem, & incruenta portum victoria, habet Theophanes: additque de Turcis illis, qui in exercitu Persarum militan- tes capti, & Constantinopolim ducti, inventi sunt stigmatem in fronte cruce si- gnati; eos ab Imperatore rogatos, quid sibi id vellet, respondisse, cum peste i- psorum provincia laboraret, illud se a Christianis fuisse edoctos remedium pro salute consequenda. Caeterum mittendi Domitianum Episcopum adeo celebrem, atque Gregorium ad Cosrboem, illud vi- detur fuisse Mauritii Imperatoris consi- lium, ut per eos idem Rex Christianam fidem perciperet: quod ex litteris Gre- gorii Papae ad eundem Domitianum Epi- scopum redditis (e) anno sequenti satis intelligi posse videtur.

Turcae pe- ste libera- ti signo Crucis.

(e) Greg. l. 2. ep. 62. XXIX. Lex impia a Mauri- tio lata.

Inter tot tantaque praecclare gesta, de- nigravit tamen Mauritius Imperator hoc anno nomen suum, dum post victorias adversus Persas sub Hormisda Rege Per- sarum ex insperato orientas legem tulit, Y y y qua

fros apud Theophylactum lib. 5. cap. 13. anno primo Regni sui, mensis Januarii die septimo vovisse, si Caballarii sui Zadespraten occidisset, aut vivum cepissent, Crucem auream in Sancti Sergii templum se se missurum: ac die nono mensis Februarii caput Zadespratae sibi apportatum esse. Quod votum a Chosroes die septima mensis Januarii anni quingentesimi nona- gesimi primi emissum: cum verno tempore an- ni quingentesimi nonagesimi secundi pax in O- riente vigeret, & Mauritius Imperator ex O- riente copias in Occidentem reduxerit, ut infra certo argumento ex Eclipsi Solari deducto de- monstrabimus. Cum itaque unius ejusdemque anni vere idem Romanus exercitus in Oriente & Oc-

CHRISTI
592.GREGORII PAP.
3.MAURITII IMP.
7.

qua prohibebat, ne quis miles, nondum expleta militia, monachus effici posset. Hoc quidem anno ab eo latam ejusmodi legem, ipse Gregorius testatur in litteris (a) datis anno sequenti ad Theodorum: agemus de ea tunc temporis, cum sequenti anno adeo Gregorius eandem impugnavit. Exhaustum enim cum videret Mauritius Romanum exercitum, totque proeliis esse consumptum, omne quod valuit remedium integrandæ militiæ ex-

PAGIUS

cidente esse non potuerit, & in Oriente bellum ac pax vigere, manifestum est, Theophylactum loco recitato loqui de verno tempore anni DXCI. ac mensibus Januarii & Februarii illius anni; ideoque jam ab anno DXC. Chosroem juniorem in locum patris successum fuisse. De fine rebellionis adversus Chosroem, ejusque per Romanos in Regnum restitutionem anno sequenti agemus cum Baronio, quem passim in

cogitavit, & usque adeo inconcessa tentavit. Misit hanc legem idem Imperator ad Gregorium Papam per Longinum Stratorem, qui successit Romano in Exarchatu, ut testatur ipse Gregorius in litteris ad Mauritium Imperatorem anno sequenti redditis. Quod vero Gregorius hoc tempore (ut ipse testatur b) mala (b) Ead. oppressus valetudine detineretur, adversus ejusmodi legem insurgere distulit.

No.

morte Hormisdæ consignata recentes Scriptores secuti sunt. Interim juvabit legere Abulfarajum in VIII. Dynastia, ubi refert Epistolam Chosrois ad Mauritium, qua ei milites & auxilium adversus Varanum postulat, & Epistolam Imperatoris ad Chosroem, qua significat, se ei copias & pecuniam mittere, seque eum filium sibi constituere.

JESU CHRISTI
ANNUS
593.GREGORII PAP.
ANNUS
4.MAURITII IMP.
ANNUS
8.

X. Nonagesimustertius post quingentesimum Redemptoris annus Indictionis undecimæ incipit: quo restitutus in regnum Cosrhoes Rex Persarum, multa pietatis signa publicis egregie factis edit, quæ quam exactissime describit Evagrius: primum vero ejus in regnum per Mauritium restitutionem verbis istis enarrat (a): Cosrhoes vero cum Hierapolis, qua primaria Euphrateis civitas est, pervenisset, rursum revertit. Quod cum intellexisset Mauritius, pluris faciens commodis Cosrhois supplicis, quam suæ ipsius gloriæ consulere, ingenti pecunia vi (quod non ante aliquando visum fuit) eum juvat, atque ex Persis conscribit exercitum, & impensis omnibus de suo suppeditatis, Cosrhoem utroque exercitu, Romano scilicet & Persico instructum, extra fines Imperii Romani ad Martyropolim usque producendum curavit. Cui Sittas primum traditus est, deinde

Inscriptio
Crucis a
Cosrhoes
missæ.

HANC CRUCEM EGO COSRHOES REX REGVM FILIVS HORMISDÆ MISI. CVM ENIM DIABOLICO CONATV ET VETERATORIO INFELICISSIMI BARAMIS ET SVORVM CABALLARIVM IN ROMANIAM CONFVGERE ERAMVS COMPVLSI, ET PROPTER ADVENTVM SCELERATI ZADESPRAM CVM EXERCITV AD NISIBIN, QVO CABALLARIOS QVI A PARTIBVS NISIBENSIVM STABANT SVBDVCERET: CABALLARIOS CVM DVCE AD CARCHAS VSQVE QVI ZADESPRAM RESISTERENT EIVSQVE VIRES FRANGERENT MISERAMVS OPE ET PRÆSIDIO COMMVNITIS. SERGII MARTYRIS HONORATISSIMI ET IN PRIMIS MEMORABILIS. QVONIAM ACCEPERAMVS EVM RES AB SE POSTVLATAS SOLERE LARGIRI, PRIMO ANNO REGNI NOSTRI SEPTIMO IDVS IANVARIII POSTVLAVIMVS OPEM AB EO, VOTVMQVE FECIMVS, SI CABALLARII NOSTRI ZADESPRAM VEL INTERFICERENT, VEL CAPTIVVM SECVM DVCKERENT, NOS AVREAM CRUCEM LAPILLIS DISTINCTAM AD EIVS TEMPLVM MISSVROS, QVA VENERANDVM EIVS
Ann. Eccl. Tom. X. Y y 2 NO.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6086.

SÆC. VI.
Olymp.
343. An-
no Eræ
Hispan.
DCXXXI.
A. C. 593.

© 14. D. 5. P. 29. Mart. Indiæ. 11.

JESU CHRISTI 593.

GREGORII PAPÆ 4.

MAURITII IMP. 12.

I. Sannus hac formula notatus: XI. post Consulatum Mauricii Tiberii Aug. solius IX. ut legitur in Chronico Alexandrino.
II. A num. I. ad VI. Theophylactus lib. 5. cap. 3. scribit, Narsen Mauricii Imp. satellitem ac Ducem exercitus Romani cum Chosroem, primo Rex in Re-ve, (anni nempe DXCI. juxta ea quæ anno superiori diximus) Persidem ingressum esse sequente Domitiano Melitenes Episcopo; ac plures ordinum Duces Chosroem Regem acclamasse. Tum cap. 9. ait, famam esse, Chosroem cum

a Martyropolitanis lapidibus, obrutus, postea ab eisdem in crucem actus. Traditum est ei quoque Darus oppidum, a quo clam exiverant Persæ. Atque Barame a Romanis solis unico bello superato, & solo cum ignominia in fugam verso, Cosrhoes ad suum ipsius regnum reductus est. Hæc Evagrius: subdit vero post pauca (b):

Cosrhoes autem jam ad suum regnum restitutus, mittit ad Gregorium Episcopum Antiochenum Crucem multo auro & lapidibus pretiosis exquisitè elaboratam, qua honorem Sergii Martyris inclyti illustrari voluit. Hanc Crucem primum Theodora conjux Justiniani ei dedicaverat, deinde Cosrhoes senior cum aliis monumentis (uti a me supra commemoratum est) inde abripuerat. Mittit quoque aliam Crucem auream, in qua litteris Græcis ista curavit inscribenda:

(b) Evagr.
l. 6. c. 20.
II.

auxiliariis amplius sexaginta millia duxisse, Varanum quadraginta millia. Pugnatum ad Canzagum, (Oppidum est Persarum) & Narses illustri victoria potitus est, Persarum multis occisis, & ad sex millia captis, quos Chosroes ad se adductos jaculis omnes confecit. Varanus ad varia loca fugit, & Chosroes, ubi discessum hostium apertissime intellexit, Romanos, uti domum redeant, blande monet, ipse coacta phalange Persica Babylonem abit, nihil dignum pro auxilio iisdem remensus. Metuens tamen ne ab indigenis per fraudem occideretur, a Mauricio petit, uti ad custodiam corporis mille sibi gravis armaturæ mitteret, quos & obtinuit. Eodem tempore Sancto Sergio Martyri Crucem ex auro fabrefactam pro munere obtulit, missa Epistola, quam Baronius ex Evagr. lib. 6. cap. 20. integram recitat. Legitur etiam apud Theophylactum lib. 5. cap. 13. qui eam forte ex Evagr. descriperat. Subjungit, anno dehinc proximo Chosroem Siram, genere Romanam & religione Christianam, quam ætate florentem comubio sibi copulavit, Reginam publicitus ap- pel-

CHRISTI
593.GREGORII PAP.
4.MAURITII IMP.
8.

NOMEN ILLVSTRARETVR. ATQVE AD QVINTVM IDVS FEBRVARIJ CAPVT ZADESPRAM AD NOS PERLATVM FVIT. ITAQVE POSTVLATIONIS NOSTRÆ FACTI COMPOTES, QVO RES GESTA NEMINI DVBIA ESSET, AD VENERANDVM S. SERGII NOMEN ILLVSTRANDVM, HANC CRUCEM A NOBIS FABRICATAM AD TEMPLVM EJVS MISIMVS VNA CVM CRUCE QVAM IUSTINIANVS IMPERATOR ROMANVS AD IDEM TEMPLVM MISIT, QVAMQVE COSRHOES REX REGVM FILIVS CABADI PROAVI NOSTRI TEMPORIBVS QVIBVS ROMANI ET PERSÆ GRAVISSIME INTER SE DISSIDERENT HVC ADVEXIT, QVAM DENIQVE NOS IN NOSTRIS THESAURIS INVENIMVS ET AD ÆDEM SANCTI ET VENERABILIS SERGII MITTENDAM CVRAVIMVS.

Haftenus Cosrois inscriptio Crucis a se missæ perpetui monumenti ergo incisa Græcis litteris. Pergit Evagrius:

III.

Has Cruces Gregorius Episcopus Antiochenus cum de sententia Mauricii Imperatoris accepisset, cum magna pompa

ad sacrum martyris templum defert, inque coeponit. Haud ita multo post alia dona ad sanctum illud templum misit Cosroes, inter quæ erat discus ex auro confectus, in quo inscribenda curavit hæc verba:

Inscriptio in Disco posita.

EGO COSRHOES REX REGVM FILIVS HORMISDÆ HÆC IN HOC DISCO INSCRIBENDA CVRAVI, NON VT SPECTENTVR AB HOMINIBVS, NEQVE VT AMPLITVDO TVI VENERANDI NOMINIS EX MEIS VERBIS COGNOSCATVR, SED PARTIM PROPTER RERVVM IN EO INSCRIPTARVM VERITATEM, PARTIM PROPTER MVLTÀ BENEFICIA ET LIBERALIA QVÆ ABS TE ACCEPI. NAM MECVM FELICITER ACTVM PVTO, QVOD NOMEN MEVM IN TVIS SACRIS VASIS EXTET, CVM FORTE BERAM AIS ESSEM, PETEBAM ABS TE S. SERGI VT MIHI SVBSIDIO VENIRES, ET SIRA CONIUX CONCIPERET. AC CVM SIRA CHRISTIANA ESSET ET EGO GENTILIS, ET LEX NOSTRA NON PERMITTERET NOBIS POTESTATEM MVLIEREM CHRISTIANAM VXOREM DV-CENDI: TAMEN OB MEVM SINGVLAREM ERGA TE AMOREM LEGEM IN HAC MVLIERE NEGLEXI ET EAM DE DIE IN DIEM INTER CÆTERAS VXORES INGENVE DILIGERE NON DESTITI NEQVE DESISTO. QVAMOBREM VISVM ERAT TVAM BONITATEM, SANCTE SERGI, DEPRECARI VT GRAVIDA FIERET.

QVIN ETIAM VOTVM TIBI NVNCVPAVI SVMQUE POL-LICITVS SI SIRA CONCIPERET, ME CRUCEM QVAM ILLA GESTAT AD SANCTISSIMUM TEMPLVM TVVM MISSVRVM. QVAPROPTER IPSE EQVIDEM ET SIRA HOC APVD ANIMOS NOSTROS PROPONEBAMVS VT HANC CRUCEM IN MEMORIAM NOMINIS TVI, SANCTE SERGI, IPSI TENEREMVS. ET VISVM ERAT PRO ILLA PRETIVM EJVS QVOD QVATVOR MILLIA ET QVADRINGENTOS STATERES MI-LIA.

PAGIUS

pellasse, & tertio anno Sancto Sergio Perfidis Martyri pro filio ex Sira suscipiendo supplicasse; nec ita diu post eum donis honorasse, adjuncta Epistola Græce composita, quam ad verbum Theophylactus cap. 14. recitat.

III.

Cosroes fidem Christianam suscepisse, fama nunciavit. Hinc Abbas Biclariensis, qui ad annum Christi DXC. Mauricii Imp. octavum Chronicon suum perduxit, quique hoc tempore vivebat, hæc verba eidem Chronico postea inseruit: Imperator Persarum Christi suscepit fidem, & pacem cum Mauricio Imp. firmavit, & Fredegarius in Chronico cap. 9. ad annum XXVIII. Guntramni, qui anno DLXXXIX. defuit multa fabulosa, quam quæ Baronius ex Historia Miscellæ de hac conversione refert, in medium adducit. Idem ex Auctoribus Græcis testatur

Theophylactus lib. 4. cap. 20. & lib. 5. cap. 2. scilicet, eum factum esse Deum, qui a Romanis colebatur, omnium esse potentissimum atque ore libero veterem superstitionem condemnasse. Sed de baptismo ejus, Reginæ ac suorum ne verbum quidem habet. Hæc fabula inde nata, quod Cosroes pro sua in Regnum restitutione S. Sergio Martyri votum fecerit, & ut Mauricius Imperatorem demereretur, se Christianum fieri velle finxerit.

Theophylactus lib. 5. cap. 15. postquam dixit Cosroes, quotquot cum Varamo in tyrannide communicaverant, spiritu privasse subdit: *Vicennalis Fœdera inter Romanos & Persas pari aequitate Persas incoli coepta. Hoc tandem modo acce illud, & Persarum bellum a Romanis non sine gloria finitum manus, atque compositum est.* Duravit annos viginti, ut

IV.

Finis belli Vicennalis

CHRISTI
593.GREGORII PAP.
4.MAURITII IMP.
8.

LIARESIOS NON EXCEDERET MITTERE, ET SIC IDEM AVGERE, VT EJVS SVMMA QVINQVE MILLIA STATERVM COMPLECTERETVR. ATQVE EX EO TEMPORE QVO ISTAM POSTVLATIONEM ANIMIS NOSTRIS CONCIPERE HÆCQVE COGITARE COEPERAMVS, AD TEMPVS QVO RHOSON CHOSRON VENIMVS, NON AMPLIVS DECEM DIES PRÆTERIERANT. AD QVOD QVIDEM TEMPVS TV, SANCTE SERGI, NON QVOD IPSO DIGNVS ESSEM, SED PROPTER TVAM IPSIVS BONITATEM MIHI NOCTV SECVDVM QUIETEM VISVS ES, ET JAM TERTIO DIXISTI SIRAM CONCEPTVRAM. ATQVE EGO IN EADEM VISIONE TERTIO APERTE TIBI QVÆ ERANT CONSENTANEA RESPONDI.

AT QVONIAM TV RERVVM ABS TE POSTVLATARVM LARGITOR ES, EX EO DIE SIRA MORBVM QVO MVLIERES LABORARE SOLENT NON SENSIT. EGO AVTEM ET SI HAC DE RE ANIMO HÆSITABAM, VTRVM VERBIS TVIS FIDEM HABEREM ANNON, CVM SIS POSTVLATIONVM LARGITOR: POSTEA TAMEN EXEO QVOD MORBVS MVLIEBRIS SIRAM NON ATTIGIT, TVM VIM EXPLORATAM HABVI VISIONIS, TVM TVORVM VERBORVM VERITATEM. QVOCIRCA CRUCEM HANC ILLICO ET EIVS PRETIVM VNA AD TVAM SANCTISSIMAM ÆDEM MISI. DEDIQVE MANDATVM VT EX EIVS PRETIO DISCVS VNVS ET CALIX FIERENT, QVI DIVINIS MYSTERIIS CELEBRANDIS INSERVIRENT. QVIN ETIAM VT CRUX FIERET ET THVRIBVLVM FABRICARETVR VTRVMQVE AVREVM IN VSVM SACRÆ MENSÆ, ET VNICVM VTRINQVE APERTUM CONFICERETVR AVRO COLLVSTRATVM. QVOD AVTEM DE SVMMA PRETII RESTARET, AD NECESSARIOS VSVS TVÆ SACRÆ ÆDIS RESERVARETVR. VT MIHI ET SIRÆ TV, SANCTE SERGI, CVM IN ALIIS REBVS OPITVLARERIS, TVM MAXIME IN HAC PETITIONE SVBSIDIO VENIRES. ET QVOD PER TVAM INTERCESSIONEM NOBIS EVENERIT, IDEM IPSVM PER TVAM CLEMENTIAM ET BONITATEM MIHI ET SIRÆ EX SENTENTIA PENITVS SVCCEDAT. QVO TVM IPSE TVM SIRA TVM ALII OMNES DENIQVE IN TOTO ORBE TERRARVM TVA IN VIRTUTE SPEM PONAMVSET IN TE DEINCEPS CREDAMVS.

Haftenus incisa in auro inscriptio. Pergit rursum Evagrius: *Hæc donaria a Cosroes oblata, ea loqui videntur, quæ cum prophetia Balaam consentiunt: quod plane Dei providentia factum est, ut Gentilium lingua verba salutaria proferrent.* Digna quidem quæ cubitalibus (ut ajunt) litteris formarentur, quo Novatores magis rubore suffusi taceant, cum etiam ab infidelibus & idololatriis redarguantur in veneratione sanctissimæ Crucis & cultu sanctorum martyrum, dum talia loquitur Ethnicus, sua tamen conscientia Christianus, vericus publice profiteri quid sentiret, ne rebellem experiretur populum, quem omnibus de-

PAGIUS

ut Theophylactus lib. 3. cap. 8. nos edocet; coeperat enim an. DLXXI. & septimo Justiniani Junioris Imp. anno, ut eo ann. num. V. ostendi. Quare perperam Theophanes in Chronico, ubi hujus belli initium recte configurat, ejus finem cum anno Mauricii Imp. VII. annoque Incarnat. secundum Alex. DLXXXI. copulavit. Nam Cosroes anno DXCI. Regnum

mulcere officiis hoc sui regni exordio fagebat.

Sane quidem increbuit hoc tempore per orbem fama, ipsum Persarum Regem Christianam religionem suscepisse: etenim qui in hunc usque annum res sui temporis gestas scriptis profecutus est Johannes Abbas Biclariensis, hoc eodem anno octavo Mauricii Imperatoris id accidisse tradit his verbis: *In his ergo temporibus, quibus omnipotens Deus, prostrato veterenose hæresis veneno, pacem suam restituit Ecclesiæ, Imperator Persarum Christi suscepit fidem, & pacem cum Mauricio Imperatore firmavit.* Hæc ipse: verum liquet esse mendacium, sicut quæ de-

IV.
Rex Per-
sarum
creditus
Christia-
nus.

recuperasse, præter ea, quæ retulimus, confirmat Auctor Chronici Alexandrini, qui anno IX. post Consulatum Mauricii, Christi scilicet DXCI. inquit: *Hoc anno Cosroes Persarum Rex a Varamo contribuli suo Regno pulsus ad Romanos confugit, & inita cum illis societate & amicitia in Regnum est restitutus.* Neque video de hujus restitutionis tempore posse imponerum-ambigi. Ad

conversione Regine Regisque Perfarum habet Paulus diaconus, quæ hic ipsius (a) Paul. verbis describenda putamus: ait enim (a): *diac. l. 4. Circa hæc tempora, Regis Perfarum c. 17. vet. conjux, nomine Casara, de Perfide exiens cum paucis suis fidelibus, privato habitu propter Christianæ fidei amorem Constantinopolim venit. Quæ ab Imperatore honorifice suscepta, post aliquot dies, ut desiderabat, baptismum consecuta, & ab Augusta de sacro fonte levata est. Quod vir ejus Perfarum Rex audiens, legatos Constantinopolim ad Augustum direxit, quatenus eidem suam uxorem redderet. Qui ad Imperatorem venientes, verba Regis Perfarum nuntiant, qui suam requirebat Reginam. Imperator hæc audiens, remque omnino ignorans, eis responsum reddidit, dicens: De Regina, quam queritis, fatemur nos nihil scire, præter quod ad nos hic aliqua mulier privato habitu advenit. Legati vero responderunt, dicentes: Si placeat vestro conspectui, volumus hanc quam dicitis mulierem videre.*

V. *Quæ cum jussu Imperatoris advenisset: mox ut eam conspiciunt, ad ejus vestigia provolvuntur, eique venerabiliter, quod eam vir suus requireret, suggerunt. Quibus illa respondit: Ite, nunciate Regi vestro & domino: quia nisi, sicut ego jam credidi, ita & ipse in Christum crediderit, me jam ultra consortem tori habere non poterit. Quid multa? reversi legati ad patriam, universa quæ audierant, Regi nuntiant. Qui nihil moratus, cum sexaginta millibus viris Constantinopolim pacifice ad Imperatorem venit, a quo gratanter & satis digne susceptus est. Qui cum universis in Christum Dominum credens, pariter cum omnibus sacri baptismatis unda perfusus, & ab Augusto de fonte levatus, Catholica fide confirmatus est; multisque muneribus ab Augusto honoratus, accepta sua conjuge, latus & gaudens ad suam patriam redavit. Hæc Paulus, sed quæ haud satis integra fide consent, cum multas patiantur difficultates, & incognita habeantur Græcis scriptoribus: potissimum vero, quod ex epistola sancti Gregorii hoc anno scripta, de qua paulo inferius agemus, constat ipsum Regem Perfarum remansisse Gentilem.*

VI. *Neque de his quidquam in Mauritiana habetur historia, quam Theophy-*

PAGIUS

V. *Ad num. VII. Chosroen Christianam fidem amplecti noluisse scripsit ad S. Gregorium S. Domitianus Episcopus Melitinæ, ut liquet ex Epistola, quam ad eum rescripsit S. Gregorius, quæ extat lib. 2. Epist. 63. Indiæ. XI. mense Augusto data, hoc scilicet anno. Verum perturbatus est Epistolarum ordo in Regeſto Gregorii, ut multis exemplis constat, ideoque vi-*

lactus tunc scripsit. Ex qua tamen illud addendum, post adeptam beneficio Christi victoriam, in Judæos, qui Varamo fuerant adjumento, Regem Perfarum gladium exeruisse; ait (b) enim: *Die sexto (b) Theop. multos item Judæos, novarum Varami molitionum magnopere participes, morte pænas reposcens, ferro necat. Hos autem fuisse, quorum progenitores post excisas Hierosolymas ad Assyrios, unde venerant, esse reverbos, & magnopere locupletatos affirmat: additque eam (c) victoriam auspice Dei Genitrice Perfas consecutos, cujus & nomine pro simbolo militari in bello usi essent. Hæc & alia auctor observatione digna. Cesserunt namque Cosroes prospera cuncta, quoque usus est auxilio Divino intercessionibus sanctorum Martyrum impetrato, quibus digne & nuncupata vota perfolvit, datis litteris, quæ adhuc (d) extant, ad sanctum Georgium Martyrem. Sed timore populi a religione & nomine Christiano ad popularem superstitionis cultum rediisse liquet.*

Sunt vero certiora quæ sequuntur, nempe Sarracenorum principem Naamanem hoc eodem tempore initiatum esse Christiana religione: quod idem qui supra tradit Evagrius, cum subdit (e): *Per id temporis Naamanes gentis Scenitarum Tribunus Gentilis adeo nefarius & sceleratus, ut propria manu homines demoniis suis mactaret, ad sanctum accessit baptismum, statuamque Veneris auream igne liquefactam pauperibus erogavit: & omnes qui ad eum spectabant, ad verum in Deum fidem traduxit. His vero hæc subiicit: Gregorius autem Antiochenus Episcopus, postquam Cruces a Cosroes donatæ erant, de sententia Imperatoris omnia monasteria in solitudine, Limetarum dicta, & maxime in quibus perversa Severi dogmata regnabant, perlustravit, exposuitque illis vera Ecclesiæ dogmata; & multa castella, pagos, monasteria, & gentes integras ad Dei Ecclesiam adduxit. Hæc omnia Evagrius, res postremas sui temporis scriptis commendans.*

Domitianus autem Metropolitanus Armeniæ, Episcopus Melitinæ, cum non fuisset affectus quod optabat; cujus causa ad Cosroem profectus erat, ut ille fieret Christianus; reversus, mœrens epistolam scripsit ad S. Gregorium Romanum

detur, Domitianum anno DXCI. ad Pontificem Romanum de rebus a se in Perfide gestis Litteras dedisse, & Pontificem anno DXCII. ad eum rescripsisse; res enim hæc majoris momenti erat, quam ut adeo sero eidem nuntiata fuerit; præsertim cum de Regis Perfarum conversione per totam Europam tam multus diffeminatus fuisset.

(b) Theop. Maur. l. 5. c. 10.

(c) Idem l. 5. c. 10. 14.

(d) Idem ibid. c. 13. & 14.

De conversione Principis Sarracenorum. (e) Evg. l. 6. c. 11. Gregorius Antioch. visitat monasteria.

VII. Domitianus Episcopus Melitinæ, ut liquet ex Epistola, quam ad eum rescripsit S. Gregorius, quæ extat lib. 2. Epist. 63. Indiæ. XI. mense Augusto data, hoc scilicet anno. Verum perturbatus est Epistolarum ordo in Regeſto Gregorii, ut multis exemplis constat, ideoque vi-

num Pontificem, deque his quæ gesta erant, eum reddidit certiorum, intermiscens de divina Scriptura fusorem tractationem. Has cum ipse Pontifex litteras accepisset, hoc eodem anno ad eum rescripsit, & ad finem epistolæ ista habet:

(a) Greg. *(a) Imperatorem vero Perfarum etsi non fuisse conversum doleo: vos tamen Christianam fidem prædicasse, omnimoda exultatio: quia etsi ille ad lucem venire non meruit, vestra tamen sanctitas prædicationis suæ præmium habebit. Nam & Athiops in balneum niger intrat, & niger egreditur, sed tamen balneorum numeros accipit. De Mauritio autem benedicite, ut in actione ejus ab umbra statuum cognoscam, id est, in minimis majora perpendam: in hoc tamen ei credimus, quia ejus nobis animam sacramenta & obsequia ligant. At quid per ista subocura legentibus de Mauritio significare velit Gregorius, certe quidem etsi incomperum habeatur, haud bonum fuisse conlicimus ex controversia illa, quæ inter ipsum & Mauritium intercessit: expostulans enim vehementer adversus eum Gregorius de lege lata qua milites in gredi monasteria prohibebat, ad eundem tamen ejusmodi, ut privatus epistolam scripsit (b):*

(b) Greg. l. 2. epist. 63. Indiæ. 11.

VIII. *Omnipotentis Deo reus est, qui serenissimis dominis in omne quod agit & loquitur, purus non est. Ego autem indignus pietatis vestre famulus in hac suggestione neque ut Episcopus, neque ut servus jure Reipublicæ, sed jure privato loquor: quia serenissime domine, ex illo jam tempore dominus meus fuisti, quando adhuc dominus omnium non eras. Longino viro clarissimo Stratore veniente, dominorum legem suscepi: ad quam, fatigatus tunc ægritudine corporis respondere nil valui. In qua dominorum pietas sancit, ut quisque publicis administrationibus fuerit implicatus, ei ad Ecclesiasticum officium venire non liceat. Quod valde laudavi, evidentissime sciens, quia qui secularem habitum deserens, ad Ecclesiastica officia venire festinat, mutare vult seculum, non relinquere. Quod vero in eadem lege dicitur, ut ei in monasterio converti non liceat: omnino miratus sum, dum & rationes ejus possint per monasterium fieri, & agi potest, ut ab eo loco in quo suscipitur, ejus quoque debita solvantur. Nam & si quisquam devota mente converti voluisset, prius res male ablatas redderet, & de sua anima tanto verius, quanto expeditior cogitaret. In qua lege subjunctum est, ut nulli qui in manu signatus est, converti liceat. Erat istiusmodi militibus apponi solitum signum, quo a cæteris noscerentur; ut etiam ex iis quæ inferius subdit, apparet. Sed pergit:*

Quam constitutionem ego (fateor dominis meis) vehementer expavi: quia per eam calorum via multis clauditur; & quod nunc usque licuit, ne liceat, prohibetur. Multi enim sunt, qui possunt religiosam vitam etiam cum seculari habitu ducere. Et plerique sunt, qui nisi omnia reliquerint, salvari apud Deum nullatenus possunt. Ego vero hæc dominis meis loquens, quid sum, nisi pulvis & vermis? Sed tamen quia contra auctorem omnium Deum hanc intendere constitutionem sentio, dominis tacere non possum. Ad hoc enim potestas dominorum meorum pietati calitus data est super omnes homines, ut qui bona appetunt, adjuvantur, ut calorum via largius pateat, ut terrestri regnum caelesti, regno famuletur. Et ecce aperta voce dicitur, ut ei qui semel in terrena militia signatus fuerit, nisi aut expleta militia, aut pro debilitate corporis repulsus, Domino nostro Jesu Christo militare non liceat.

IX. Humilitate vincet Greg. Imp.

Ad hæc ecce per me servum ultimum suum & vestrum respondebit Christus, dicens: Ego te de Notario Comitem excubitorum, de Comite excubitorum Casarem, & de Casare Imperatorem, nec solum hoc, sed etiam patrem Imperatorum feci. Ego sacerdotes meos tuæ manus commisi, & tu a meo servitio milites tuos subtrahis? Responde, rogo, piissime domine, servo tuo. Quid venienti & hæc dicenti responsurus es in iudicio Domino tuo? Sed fortasse creditur, quia nullus eorum puro animo convertatur. Ego indignus famulus vester scio, quanti his diebus meis in monasterio milites conversi miracula fecerunt, signa & virtutes operati sunt. Sed per hanc legem jam, ne quisquam talium converti valeat, prohibetur. Requirat, rogo, dominus meus piissimus, quis prior Imperatorum talem legem dederit; & subtilius asmet, si debuit dari. Et quidem considerandum, valde est, quia eo jam tempore prohibentur quique relinquere seculum, quo appropinquat finis ipse seculorum. Ecce enim mora non erit, & ardente cælo, ardente terra, conuscantibus elementis, cum Angelis & Archangelis, cum Tronibus & dominationibus, cum Principatibus & Potestatibus tremendus Judex apparebit. Si omnia peccata dimiserit, & solam hanc legem contra se dixerit esse prolatam: quæ rogo, erit excusatio?

X. Facit personam.

Unde per eundem tremendum judicem deprecor, ne illæ tantæ lacrymæ, tantæ orationes, tanta jejunia, tantæque elemosynæ domini mei ex qualibet occasione apud omnipotentis Dei oculos suscentur; sed aut temperando pietas vestra, aut immutando vigorem ejus legis inflectat: quia tunc magis dominorum exercitus contra hostes crescit, quanto Dei

XI. Quando contrahores exercitus prævalet.

Dei exercitus ad orationem creverit. Ego quidem iussioni subiectus, eandem legem per diversas terrarum partes transmitti feci: & quia lex ipsa omnipotenti Deo minime concordat, ecce per suggestionis meae paginam serenissimis dominis nunciavi. Utrouque ergo quae debui, excolvi qui & Imperatori obedientiam praeberi, & pro eo quod sensi, minime tacui. Hactenus Gregorius Papa ad Mauritium Imperatorem. Verum has ipse litteras noluit per Apocrisarium suum, quem habebat Constantinopoli, dari Imperatori; sed misit in Theodorum medicum intimum eiusdem Mauritii, ut ipse daret; cui haec scripsit (a):

(a) Greg. l. 2. ep. 65.

XII. De lege Imp. injuncta.

Quanta bona omnipotentis Dei & serenissimi domini mei Imperatoris habeam, lingua mea non sufficit explere. Pro quibus bonis quid est meum retribuere, nisi eorum vestigia pure amare? Peccatis autem meis facientibus (ex quorum suggestione vel consilio, nescio, an vestro) transacto anno talem in Republica sua legem protulit, ut quisquis eum pure amat, flere vehementer debeat. Ad quam legem tunc respondere non potui, quia aegrotus fui: modo autem eidem domino aliqua suggesti. Praecipit enim, ut nullus qui actionem publicam egit, nullus qui officio & manu signatus vel inter milites fuit habitus, ei in monasterio converti liceat, nisi forte si militia ejus fuerit expleta. Quam legem primum (sicut ii dicunt, qui leges veteres noverunt) Julianus protulit, de quo scimus omnes quantum Deo adversus fuerit. Quod si adeo serenissimus dominus noster fecit, quia forte multi milites convertebantur, & exercitus decreverat: numquid per virtutem militum subjugavit ei omnipotens Deus Imperium Persarum? Numquid non sola lacrymae illius audita sunt, & eo ordine quem ipse nescivit, ejus Imperio Persarum regnum subdidit?

XIII.

Valde autem mihi durum videtur, ut ab ejus servitio milites suos prohibeat, qui ei & omnia tribuit, & dominari eum non solum militibus, sed etiam sacerdotibus concessit. Numquid si intentio est servandarum rerum: non poterant ea ipsa monasteria, quae milites suscepissent, alienas res reddere, atque ad conversionem homines tantummodo habere? Haec quia mihi valde dolent, eidem domino suggesti; sed vestra gloria opportuno tempore secreta suggestionem meam ei offerat. Nolo eam a Responsali meo publice dari, quia vos, qui ei familiariter servitis loqui ei liberius & apertius potestis, quae pro ejus sunt anima; quoniam in multis est occupatus, & vix animus ejus invenitur a curis maioribus vacuus. Tu quidem, gloriose fili, pro Christo loquere. Si auditus fueris, lucrum

* aptius.

operatus es anima praedicti domini tui & tuae: si vero auditus non fueris, lucrum solummodo tua fecisti. Hucusque ad Theodorum Gregorius.

Sed, amabo te, hic pie lector, siste gradum: etenim, ni fallor, dum haec audisti, te admiratum vidi, & subindignatum obduxisse supercilia, eo quod abjecte nimis visus sit tibi locutus S. Gregorius, dum praeter alia tum in epistola ad Mauritium, tum in ista ad Theodorum data quodammodo professus appareat sacerdotes a Deo subiectos esse Imperatori, verbis illis in primis, cum ait ex persona Christi: Sacerdotes meos tuae manus commisit. Et de Imperatore ad Theodorum: Ei & omnia tribuit, & dominari eum non solum militibus, sed etiam sacerdotibus concessit. At haec Novatores non ut tu merentes accipiunt, sed hilariter vultu, exultantes, immo & insultantes, quasi irrefragabile nacti sint testimonium viri sanctissimi atque doctissimi, cui nefas sit contradici; qui decentis cathedram cum ascenderit, tam apertis verbis videatur esse testatus subiectum a Deo Imperatori sacerdotium esse: ut non nisi contumelia tanti Patris id negari & astrui contrarium videri possit, nempe ipsum hallucinatum, & non vera locutum, vel saltem Imperatori turpiter adulatum. Sed larvis istis absterreant Novatores ipsi infantes, & clamoribus istiusmodi pueris pavorem incutiant, non tibi lector, si bene nosti vim sanctorum Ecclesiasticarum, atque traditionum robur, & fortitudinem doctrinae Patrum; sed ridebis nobiscum insolentiam impudentiam, & imprudentiam.

XIV.

Novatores abusi testimonio S. Gregorii.

Dum enim nulla habetur ratio rerum gestarum & temporum, id efficitur, ut frustra isti insultent, vel timeant pavidi. At cum accurate cuncta perspecta habuerint, plane intelligent S. Gregorium accerrimum fuisse vindicem Pontificiae aetimationis, & assertorem immunitatis Ecclesiasticae. Haec ut omnes percipiunt, in primis meminisse oportet, quae superius dicta sunt, quantum idem Gregorius deploravit haec infelicitissima tempora, quibus licet sub Imperatore Catholico, ipsa tamen Ecclesia fuerit non secus ac sub Nerone & Diocletiano captiva. Revocanda hic tibi sunt in memoriam (quod rerum sic exigat argumentum) quae idem S. Gregorius de his habeat jam a nobis anno primo ejus Pontificatus superius recitata, ubi inter alia: (b) Concitavit enim, diaboli scilicet, adversus Ecclesiam Dei non solum innumerabilem populi multitudinem, verum etiam regiam (si fas est dicere) potestatem: nulla enim ratio fuit, ut inter Reges babeatur, qui destruit potius quam regat Imperium. Et paulo post: Ecclesiam

XV.

Mauritius ut tyrannus toleratus.

(b) Greg. in Psal. psalm. 4.

stam quippe, quam suo sanguinis pretio redemptam Salvator noster voluit esse liberam, hanc iste, potestatis regiae jura transcendens, facere conatur ancillam. Haec & alia fusius a nobis superius recitata.

XVI.

Quibus in primis vides S. Gregorium definire, non solum non esse subditam Regibus aliquo modo Ecclesiam, verum etiam firmiter asseverare (cum de his agit) non habendum esse Mauritium inter Imperatores, dum adversus Dei sacerdotes regiam potestatem exercet. Rursum ejusdem Gregorii sententia reddi firmum intelligis, Christi Ecclesiam ab ipso liberam factam esse, quam Imperator iniquissime redigere studuerit in servitutum. Adeo ut quod dicit in duabus recitatis epistolis, a Deo subiectos fuisse sacerdotes Imperatori: ne ipse sibi contrarius Gregorius fuisse dicatur; necesse sit ut aliud divinae tribuere voluerit voluntati, permissioni vero aliud.

XVII. Quomodo subditi sint Sacerdotes Regibus.

(a) Greg. in Psal. psalm. 4.

(b) Joann. 25.

(c) Luc. 23.

XVIII.

Sed quomodo permissioni? cum videlicet permiserit Deus (ut ipse deplorat) non posse exequi munus suum summum universae Ecclesiae sacerdotem, nisi etiam perfoluta pecunia, electioni factae ipse consensisset Imperator. Sic igitur Deum subiecisse tradit sacerdotes Mauritio Imperatori, ut olim eosdem subiecerat persecutoribus Neroni atque Diocletiano, quos in eos etiam gladio agere permisit. Cum iisdem quidem certe constat Gregorium adnumerasse Mauritium, ubi ait (a): Quid Nero? quid Diocletianus? quid denique iste, qui hoc tempore Ecclesiam persequitur? Numquid non omnes portas inferi? Habes ergo ex Gregorio ipso sensum verborum ipsius; qua interpretatione nulla verior nec germanior esse potest: ut sic dixisse voluerit subiectos a Deo sacerdotes Imperatori, quemadmodum Christus redemptor noster factum (b) se divina permissione subditum potestati Pilati; & sicut itidem dixit iis qui ipsum neci tradere satagebant (c): Haec est hora vestra, & potestas tenebrarum. Quamobrem si res jure agatur, non violentia, ut solent latrones in silvis: non subiectos esse sacerdotes Imperatoribus, sed Imperatores sacerdotibus, ejusdem Gregorii sicut & aliorum sanctorum Doctorum omnium constans est firmaque sententia.

Si quid praeterea humile, si quid flaccidum & enervatum atque indignum Apostolico vigore illa ad Mauritium Gregorii epistola habere videatur: meminisse, lector, pariter debes, quae Gregorius ipsius epistolae est praefatus exordium & contestatus, se nimirum non ut Episcopum ea scribere, sed jure privato loqui: quod satis ad excusationem Gregorii esse potest, cum aliam agat personam tanquam in scena, ubi ejus quam quis

personam induit, verbis uti debeat.

Quod vero illud ipsum quod non probaret edictum Imperatoris, ut adversarium Ecclesiasticae libertati, se tamen ex ejusdem Imperatoris iussione dicit misisse per diversas terrarum partes; non fuit ista praevicatio; eo quod ipse non fuerit edicti illius iniquissimi contra Ecclesiastica jura sanciti promulgator, sed potius corrector, emendator, & censor; maximumque in his ediderit specimen sacerdotalis vigoris, Pontificiae auctoritatis, & super imperium potestatis: dum accedens censor & arbiter constitutionis Imperatoriae, & admoventis ad sacram (quam vocabant) tabulam styli edicti illius quaedam expunxit, quaedam addidit, jungens ac minuens pro arbitrio, ut ad rectam Catholicam Ecclesiae normam & disciplinam aptaret, nihilque penitus in eo, quod Ecclesiasticae officeret libertati, & sacris canonibus contradiceret praetermittens intactum: posteris egregium relinquens exemplum, quicquid leges sanciendo delirant Imperatores ac Reges, a Romanae Ecclesiae Pontificibus esse protinus emendandum & corrigendum; sicque ab ipsis favendum eorum votis, ut eos errantes cum mansuetudine (ut videmus fecisse Gregorium) corrigant & Pontificia potestate, quod perperam factum norunt, Apostolica censura castigent, seque exhibeant eorum magistris doctores, & correctores, juxta illud divinum oraculum non illi tantum Prophetae (d) pronunciatum, sed omnibus qui pro Deo ad populum divina legatione funguntur: Constitui te hodie super gentes & super regna, ut evellas, & destruas, & disperdas, & dissipas, & aedifices, & plantes.

XIX. Gregor. correxit edictum Imperatoris.

(d) Hier.

XX.

Gratias Deo immensas agimus, quod illa tunc data a sancto Gregorio ad Metropolitanos tum Orientis tum Occidentis extat epistola, qua corrigens Imperatoris edictum una cum ipsa illud, (ut ipse testatus est) in provincias misit: qua & effecit, ut quod videbatur exitiale esse venenum, in antidotum mutaretur, dum qui non recipiendi essent in monasterium, quive non reiciendi, salubri definitione constituit. Epistola illa non suo loco collocata, hic ubi ejus Gregorius meminit recitanda, ita se habet (e):

(e) Greg. li. 6. ep. 11. Ind. 1.

XXI.

Gregorius Eusebio Thessalonicensi, Urbino Dirachitano, Constantino, sive Constantino Mediolanensi, Andreae Nicopolitano, Joanni Corinthe, Joanni prima Justiniane, Joanni Creteno Coritano, Joanni Larissaeo, Mariniano Ravennati, Joanni Calaritano Sardiniae, & omnibus Episcopis Siciliae. Sunt autem omnes superius nominati Episcopi sive Metropolitaniani, sive nobilium civitatum Antiqui.

* Scoringano.

CHRISTI 593.

GREGORII PAP. 4.

MAURITII IMP. 8.

stites, tum in Oriente, tum in Italia & in Insulis constituti. Sed audi epistolam:

XXII. Gregor. emendata lege Imp. Canones præscribit Episcopis. Legem quam piissimus Imperator dedit, ne fortasse hi qui militia vel rationibus sunt publicis obligati, dum casurum suarum periculum fugiunt, ad Ecclesiasticum habitum veniant, vel in monasteriis convertantur, vestra studii fraternitati transmittere: hoc maxime exhortans, quod hi qui sæculi actionibus implicati sunt, in clero Ecclesie præpropere suscipiendi non sunt: quia dum in Ecclesiastico habitu non dissimiliter quam vixerant vivunt, nequaquam student seculum fugere sed mutare. Quod si etiam tales quoque monasterium petunt, suscipiendi nullo modo sunt, nisi prius actionibus publicis absoluti fuerint.

XXIII. * nume- ris. Si qui vero ex militaribus viris * in monasteriis converti festinant, non sunt temere suscipiendi, nisi eorum vita fuerit subtiliter inquisita. Et juxta normam regularem debent in suo habitu per triennium probari, & tunc monachicum habitum, Deo auctore, suscipere. Qui si ita sunt probati atque suscepti, & pro anima sua poenitentiam de perpetratis culpis agere student; pro eorum vita & lucro cælesti non est eorum conversio renuenda. Quae de re etiam serenissimus & Christianissimus Imperator (mibi credite) omnimodo placatur, & libenter eorum conversionem suscipit, quos in rationibus publicis implicatos non esse cognoscit. Hactenus Gregorii epistola: In qua videas in duobus esse emendatum Imperatoris edictum, nempe in eo primum, quod prohiberet actionibus publicis implicatos nullo pacto recipiendos in monasterium: hos enim recipiendos esse Gregorius statuit, cum iisdem obligationis nexibus fuerint soluti. Deinde quod Imperator statuisset, milites non nisi absoluto tempore militandi posse ingredi monasterium: vult Gregorius, si probati inventi sint, eodem recipi & retineri. Sicque vides eundem sanctum Pontificem optime in omnibus explese numeros constantissimi (a-

Gregor. emendata lege Imp. Canones præscribit Episcopis. Legem quam piissimus Imperator dedit, ne fortasse hi qui militia vel rationibus sunt publicis obligati, dum casurum suarum periculum fugiunt, ad Ecclesiasticum habitum veniant, vel in monasteriis convertantur, vestra studii fraternitati transmittere: hoc maxime exhortans, quod hi qui sæculi actionibus implicati sunt, in clero Ecclesie præpropere suscipiendi non sunt: quia dum in Ecclesiastico habitu non dissimiliter quam vixerant vivunt, nequaquam student seculum fugere sed mutare. Quod si etiam tales quoque monasterium petunt, suscipiendi nullo modo sunt, nisi prius actionibus publicis absoluti fuerint.

Gregor. emendata lege Imp. Canones præscribit Episcopis. Legem quam piissimus Imperator dedit, ne fortasse hi qui militia vel rationibus sunt publicis obligati, dum casurum suarum periculum fugiunt, ad Ecclesiasticum habitum veniant, vel in monasteriis convertantur, vestra studii fraternitati transmittere: hoc maxime exhortans, quod hi qui sæculi actionibus implicati sunt, in clero Ecclesie præpropere suscipiendi non sunt: quia dum in Ecclesiastico habitu non dissimiliter quam vixerant vivunt, nequaquam student seculum fugere sed mutare. Quod si etiam tales quoque monasterium petunt, suscipiendi nullo modo sunt, nisi prius actionibus publicis absoluti fuerint.

PAGIUS VI. Ad num. XXIV, Fredegarius Siegberto Chronographo a Baronio citato longe antiquior, in Appendice ad Gregorium Turonensem cap. 11. eadem de Tunica Christi refert eam scilicet non longe a Hierosolyma inventam fuisse, & ad eam Urbem translata; sed inventionem hanc assignat anno Guntrami Regis XXX. quod sub eodem anno Guntrami habet etiam Aimoinus lib. 3. cap. 74. quod ideo secundum Fredegarii supputationem contigit anno Christi DXC. non vero anno DXCIV. ut scribit Siegbertus. Falluntur etiam omnes isti Scriptores, quando asserunt, Gregorium Antiochenum Thomam Hierosolymitanum, & Joannem Constantinopolitanum Episcopos illam Tunicam ordine pedestri Hierosolymam perduxisse. Nam Grego-

cerdotis. Sed jam quæ sunt anni hujus reliqua prosequamur.

Hoc anno tunica Domini nostri Jesu Christi in Zaphat non longe a Hierosolyma inventa confessione Simeonis Judæi, a Gregorio Episcopo Antiocheno Thoma Hierosolymitano, & Joanne Constantinopolitano transfertur Hierosolymam, ubi publicæ venerationi exposita est. Hæc apud Siegbertum: antiquiorem autem quem de his citem auctorem habeo neminem. Sed diversa ab his ante hæc tempora scribit Gregorius Turonensis de tunica inconfutilli, verbis istis (a): De hac vero immaculati agni tunica, quæ a quibusdam audivi, filere nequeo. Ferunt autem, in Civitate Galatiæ, in basilica, quæ ad sanctos Archangelos vocatur, retineri. Est enim hæc civitas ab urbe Constantinopolitana quasi millibus centum quinquaginta. In qua basilica est crypta abditißima, ibique in arca lignea hoc vestimentum habetur inclusum; quæ arca a devotis atque fidelibus cum summa diligentia adoratur. Hæc Gregorius Turonensis.

Misit hoc anno Gregorius Papa Constantinopolim Sabinianum diaconum Aporisarium. Fuit hic ille, qui eidem Gregorio in Pontificatu successit. Huic proficiscenti dedit litteras ad Joannem Constantinopolitanum Episcopum, quem auctoritate Apostolica, quæ super omnes eminet, redarguit, quod reprehensionem non eo quod scripta fuerat animo suscepisset. Increpauerat eum litteris iterum, quod monachum quemdam presbyterum fustibus puniri jussisset. Non extant illæ ad eum datæ Gregorii litteræ, neque item illæ quas subinfensio animo ipse ad Gregorium rescripisset adeo averfas & refractarias, ut dubitare visus sit ipse qui eas accepit Gregorius, num ab ipso Joanne scriptæ fuissent. Sed accipe Gregorii epistolæ verba, quæ sic se habet (b):

Quamvis causæ consideratio me movet ad scribendum, tamen & charitas impellit: quia & semel & bis sanctissimo fratri meo domno Joanni scripsi, sed non ejus

rius quidem Antiochenus hujus anni initio adhuc in vivis erat, ut infra videbitur, sed anno DXC. non Thomas, sed Joannes Ecclesiam Hierosolymitanam regebat, & anno Christi DXCIV. Amor Episcopus Hierosolymorum erat. Præterea Aimoinus & Fredegarius narrata illa Tunica Christi inconfutilli. Inventione alunt: eo anno Luna obscurata est; quæ Lunæ Eclipsis facta est in Gallis anno DLXXXIX. die sexta Martii, post mediam noctem, feria sexta in eunte, juxta calculum Calvisii in Opere suo Chronologico. Hujus itaque Inventionis annus ex solo illo Lunari defectu innotescit. Ea Christi Tunica nunc religiose Treviris aservatur, ut prodit Brovverus in Annal. Treviren. lib. 15. ubi de ea plura.

XXIV. De tunica Salvatoris.

(a) Greg. Tur. mira. l. 1. c. 8.

XXV. Sabinianus diaconus Aporisarius. missus Constantinop.

(b) Greg. l. 2. ep. 51. Ind. 11.

XXVI.

CHRISTI 593.

GREGORII PAP. 4.

MAURITII IMP. 8.

epistolæ recepi: alter enim mihi secularis quidam sub ejus nomine loquebatur. Quæ si epistolæ ejus fuerint, ego vigilam non fui, qui longe de eo aliter credidi, quam inveni. De causa enim reverendissimi viri Joannis presbyteri scripseram, atque de quæstionibus monachorum Isauria, quorum unus & in sacerdotio positus in Ecclesia vestra fustibus cæsus est; & rescripsit mihi (sicut ex nomine epistolæ agnosco) sanctissima fraternitas tua, quia nescierit de qua causa scriberem. Ad quod scriptum vehementer obstupui, necum tacitus, volvens, si verum dicit, quid esse deterius potest, quam ut agantur talia contra servos Dei, & ipse nesciat qui præsto est? Quæ enim potest esse pastoris excusatio, si lupus oves comedit, & pastor nescit? Si autem scivit sanctitas vestra & de qua causa scripserim, & quid vel contra Joannem presbyterum, vel contra Anastasium Isauria monachum atque presbyterum gestum sit, & mihi scripsit contra hoc: ego nesciam quid respondeam; quando per scripturam suam Veritas dicit (a): Os quod mentitur, occidit animam. Requiro, frater sanctissimo: illa tanta abstinentia ad hoc pervenit, ut fratri suo ea quæ novit gesta, negando velit abscondere? Numquid non melius fuerat in illud os carnes ad descendendum ingredi, quam de eo falsum sermonem ad illudendum proximum exire? præcipue cum Veritas dicat (b): Non quod intrat in os, coinquinat hominem, &c. Demum vero de his quæ ad causam spectant, hæc ad finem subiicit:

XXVII. Sed etiam nunc jam dico, aut easdem personas in suis ordinibus suscipe, eisque quietem præbe: aut si hoc fortasse nolueris, omni mihi altercatione postposita, de eorum causa statuta majorum & canonum terminos custodi. Si vero neutrum feceris, nos quidem rixam inferre nolumus, sed tamen venientem a vobis non devitamus. Quid autem de Episcopis qui verberibus timeri volunt canones dicant, bene vestra fraternitas novit. Pastores etenim facti sumus, non percussores. Et egregius Predicator dicit (c): Argue, obsecra, increpa, in omni patientia & doctrina. Nova vero atque inaudita est ista predicatio, quæ verberibus exigit fidem. Sed de his multa in epistolis loqui non debeo: quia dilectissimum filium meum Sabinianum diaconum pro responsis Ecclesiasticis faciendis ad dominorum vestigia transmisisti, qui vobiscum cuncta subtilius loquitur, &c. Ex his intelligis, injuriam passos a suis Patriarchis appellare solitos Romanum Pontificem, & ab ipso adversus eorumdem perperam facta auxilium implorare; ipsumvero Romanum Pontificem officio non defuisse suo, ut quibuscum-

Ann. Eccl. Tom. X.

que injuste oppressis opem ferret.

Quod autem ad Ecclesiasticam animadversionem pertinet: vetitum quidem fuisse aliquem fustibus cædi, certum est: virgis vero subicere reum fuisse concessum, ex pluribus ejusdem Gregorii epistolis patet. Ad hoc ipsum spectat, quod idem Gregorius Tarentinum Episcopum Andream nomine, hoc eodem anno, duobus mensibus a celebratione Missarum voluit (d) abstinere, eo quod mulierem, quamdam fustibus subiecisset; privat vero sacerdotio, si (ut ferebatur) concubina esset consortio maculatus. Sed ad Sabinianum redeamus.

Dedit eidem Sabiniano diacono litteras ad Priscum Patricium (e) virum pium, cum jam in gratiam Imperatoris reddisset, docens ipsum, vitæ præsentis inconstantiam bene cedere Christiano, ne in rebus mundi hujus radices figat: sed qua occasione id asserat, inferius distursumus. Commendat eidem demum eundem Sabinianum. Cui pariter alias dedit (f) ad Theotimum Imperatoris medicum, amicum intimum ipsum Sabinianum æque commendans. Sed & ad Narsetem Patricium pariter scripsit; ubi in causa Joannis Episcopi Constantinopolitani quo animo esset, declarat his verbis (g): Charitati tuæ breviter fateor, quia omni virtute & omni pondere eandem causam, auxiliante omnipotente Deo, exigere paratus sum. In qua si videro sedis Apostolica canones non servari, dabit omnipotens Deus quid contra contemptores ejus faciam. Qui igitur Apostolica auctoritate (ut vidimus) coercuit Constantinopolitanam Patriarcham; eadem quoque res Africanæ Ecclesie curans, Concilium generale ab Episcopis Numidiæ provinciæ habitum (h) nullum penitus reddidit atque casum, eo quod in eo aliqua contra Ecclesiasticos canones accepisset fuisse statuta. Sed rem ab exordio repetamus. De eodem cogendo Concilio hoc eodem anno litteras Gregorius dedit (i) ad provinciæ Numidiæ Adeodatum Episcopum, atque alias ad Columbum (k) in eadem provinciâ item Episcopum, cui & pro benedictione claves S. Petri transmisit cum ramentis de catena ejusdem S. Petri in eis inclusis. Cum igitur ad Concilium celebrandum Numidiæ provinciæ Episcopi convenissent, & præter jus fasque aliqua statuissent: eadem cum rescisset ipse Gregorius, qui residebat inspector & custos sacrorum canonum, nullius ea voluit esse auctoritatis, ita de his scribens (l) ad eundem Gennadium Exarchum, de quo summa cum laude supra mentio facta est:

Satis credimus religiosam excellentiæ vestræ mentem adversus ea maxime quæ in Ecclesiis geruntur incongrua, divini

XXVIII.

(d) Greg. l. 2. ep. 44. Ind. 11.

XXIX. (e) Greg. l. 2. ep. 51. Ind. 11.

(f) Greg. l. 2. ep. 66. Ind. 11.

(g) Greg. l. 2. ep. 64. Ind. 11.

(h) Greg. l. 3. ep. 7. Ind. 12.

(i) Greg. l. 2. ep. 48. Ind. 11.

(k) Greg. l. 2. ep. 47. Ind. 11.

(l) Greg. l. 2. ep. 7. Ind. 11.

XXX.

De invadendis que gesta essent in Concilio Numidia.

autoris emulatione succendi. Tanto igitur Ecclesiasticarum correptionem causa- rum vobis libenter ingerimus, quanto de pia vestra mentis intentione confidimus. Cognoscite siquidem excellentia vestra, quibusdam de Africanis partibus venientibus, ad nos fuisse perlatum, plura in Concilio Numidia contra Patrum iram atque canonum statuta committi. Quorum rerum frequentes querelas, quia diutius tolerare nullatenus potuimus, Columba fratri & coepiscopo nostro, de cuius gravitate ipsa ejus que percipit dubitare jam non permittit opinio, commissimus perquirendas. Quamobrem paterno salutantes affectu, hortamur excellentiam vestram, in cunctis que ad Ecclesiasticam correptionem pertinent, vestri robor ei subrogatis auxiliis: ne si quod male geritur, questum vel vindictam non fuerit, longorum usurpatione temporum, cum majori licentia in futuris crescat excessibus. Scito autem, excellentissime fili, si victorias quaritis, si de commissis vobis provinciis securitate tractatis, nihil vobis magis aliud ad hoc proficere, quam zelari sacerdotum vitas, & intestina Ecclesiarum, quantum possibile est, bella comperere. Hæc ad Gennadium: ex quibus perspicue intellegas, Romani solius esse Pontificis, que ab aliis sunt facta Episcopis, decretave in ipsorum Conciliis, probare, sive relicere; ut illa dumtaxat firma sint, que ipse impartita sibi divinitus facultate firmaverit.

XXXI. Schismatici seducunt Theodolindam Reginam.

Quod insuper Gregorium Romanum Pontificem non mediocriter hoc anno afflixit, illud fuit, quod laboravit factio schismaticorum, ut Theodolindam Longobardorum Reginam religiosissimam feminam in schisma seducerent Episcopi tres schismatici, qui creato Constantio Mediolanensi Episcopo, ab ejus communione secesserant, quod Trium capitulorum damnationi consensisset: eo nimirum colore illi Reginam ex more decipientes, quod per Romanos Pontifices ac per Quintam Synodum dicerent aliquid fuisse de tractum sacro Chalcedonensi Concilio. Quod cum Gregorius accepisset, considerans magnum imminere periculum, ut una cum ipsa Reginam gens Longobardorum universa in eadem schismatis ruinam preceps abduceretur; continuo ad eam misit Joannem Abbatem, & Hippolytum Notarium, ut que sana, sancta, pia veraque essent, ipsam docere curarent. Extat ipsius Gregorii de his ad eam epistola hoc anno scripta verbis istis (a):

(a) Greg. l. 3. ep. 4. Ind. 12. XXXII. Greg. ep. ad Theodolindam.

Quorundam ad nos relatione pervenit, ab aliquibus Episcopis gloriam vestram usque ad hoc scandalum contra sanctam Ecclesiam fuisse perductam, ut sese a Catholica unitatis communione suspen-

deret. Quod quantum vos pure diligimus, tantum de vobis fortius dolemus, quia vos imperitis stultisque hominibus creditis, qui non solum ea que loquuntur nesciunt, sed vix ea percipere, que audierint, possunt. Dicunt enim, pia memoria Justiniani temporibus aliqua contra Chalcedonensem Synodum fuisse constituta; qui dum neque legunt, neque legentibus credunt, in ipso errore manent, quem sibi de nobis ipsi fluxerunt. Nos enim, teste conscientia, fatemur de fide ejusdem sancti Chalcedonensis Concilii nihil motum, nihil esse violatum. Sed quicquid prædicti Justiniani temporibus actum est, ita actum est, ut fides Chalcedonensis Concilii in nullo vexaretur. Si quis autem contra eundem Synodi fidem aliquid loqui præsumit, vel sapere, nos ejus sensum sub anathematis interpositionis detestamur.

Cum ergo integritatem nostram ex conscientia nostra attestacione cognoscitis, superest ut nunquam vos a Catholica Ecclesia communione separetis; ne tot vestra lacryma, tantaque bona opera pereant, si a fide vera inveniuntur aliena. Decet ergo gloriam vestram, ad reverendissimum fratrem & coepiscopum meum Constantium, cuius & fides & vita bene olim mihi approbata est, sub omni celeritate transmittere, eique directis vestris epistolis indicare ordinationem ejus, quam benigne suscepistis, & quia ab ejus Ecclesia communione in nullo separamini. Quamvis in hac re me vobis superflue dicere arbitror; quia etsi quid in vestro animo dubietatis fuit, veniente filio meo Joanne Abbate, atque Hippolyto Notario, ex corde vestro arbitror fuisse sublatum. Hæc ad Theodolindam Reginam Gregorius.

XXXIII. * nequam.

Quod vero spectat ad Constantium, cuius hic Gregorius meminit, rogatque Theodolindam, ne ab ejus se communione separet: de ipso ejusque ordinatione agamus opus est. Fuit hic Mediolanensis nuper (ut dictum est) post Laurentium juniorem creatus Episcopus, ut ex ipsius Gregorii litteris antea datis apparet, & illis in primis (b) quas reddidit ad clerum Mediolanensem de ipso ordinando Constantio ejusdem Ecclesie Diacono, qui ipsi Gregorio agenti Apostolicarum Constantinopoli familiaris inhaerarat, atque in omnibus irreprehensibilis probatus fuerat. Quem licet ita probum probatumque ipse Gregorius compertum haberet, pro ejus tamen electione nihil officii impendere voluit: quod scilicet hoc in mentis proposito fixum habuisset, pro nullius Episcopi electione se acturum. Sed audi ejus verba magna quidem consideratione digna:

XXXIV.

(b) Greg. l. 2. ep. 29. Ind. 11.

Greg. nemini favore voluit in ad ipsi scendo Episcopatu.

Cum, inquit, in urbe regia responsa sedis Apostolicæ facerem, longo mihi tempo-

XXXV.

reprehendi passim potuisset, inveni. Verumtamen quia antiqua mea deliberationis intentio est, ad suscipienda pastoralis curæ onera, pro nullis unquam misceri persona; orationibus prosequor electionem vestram. Hæc ipse, hortans eos, ut quem optimum cernerent, cum eligerent, monens etiam bene componere mores suos, ut dignum ea sede mereri possent obtinere pastorem: simulque ostendit quam esset infelix ejus Ecclesie ob tot bella conditio; ait enim: Sed quia juxta meritum plebium solent superno iudicio persona provideri pastorum; vos spiritalia quarite, celestia amate, temporalia ut fugitiva despiciate: & certissimum tenete quia placentem Deo pastorem habebitis, si vos in vestris actibus Deo placetis. Ecce jam mundi hujus omnia perditia conspiciamus, que in sacris paginis audiebamus peritura. Eversæ urbes, castra eruta, ecclesie destructæ: nullus terram vestram cultor inhabitat: in nobis paucissimis, qui ad modicum derelicti sumus cum supernæ persecutionis cladibus humanus gladius incessanter sævit. Quod ait derelictam cultoribus terram Mediolanensem, probe convenit iis que superius dicta sunt, nimirum Francos infesto exercitu eam provinciam invasisse, atque homines in Gallias captivos abduxisse.

XXXVI.

(a) Greg. l. 2. ep. 30. Ind. 11.

Ubi autem Gregorius electum novit Constantium quem optabat, de ejus consecratione que absque consensu Apostolicæ sedis fieri non valebat, hæc habet scribens ad Joannem subdiaconum (a): Quanto Apostolica sedes, Deo auctore, cunctis prælata constat Ecclesiis: tanto inter multiplices curas & illa nos valde sollicitat, ubi ad consecrandum Antistitem, nostrum expectatur arbitrium, &c. Voluit & absentium Mediolanensem, qui Genuam ob barbaricum metum confugerant, persecrari voluntates. Porro non aliter assensus de electo impendi solebat ab Apostolica sede, nisi emissa Catholicæ fidei professione, ut ex iis que paulo post dicentur apparet. Scripsit de iisdem Gregorius (b) ad Romanum Exarchum, commendans eundem Constantium jam electum. Alias item litteras (c) dedit ipsi Constantio, congratulatus electioni ipsius, cum ab eo alias litteras accepisset: quem & monet in cura pastoralis quam sollicitus agere. At tunc accidit quod dictum est, nempe ut cum probandus ab Apostolica sede electus fuisset Catholicam professus, assensum quoque præbisset damnationi Trium capitulorum: tres illi Episcopi ipsi subjecti se ab ejus communione subtraxerint, abducere conantes in schisma una secum Reginam Longobardorum Theodolindam.

(b) Greg. l. 2. ep. 12. Ind. 11.

(c) Greg. l. 3. ep. 12. Ind. 12.

Electus Episcopus proficere solitus fidei Catholicæ.

Quod audiens Gregorius, ad Constantium ipsum has litteras dedit pro reparatione periclitantis Regine (a): Dilectissimus filius meus Bonifacius diaconus quidam mihi ex scripto fraternitatis tue secreto nunciavit, quod exquisita occasione potius, quam inventa, tres se Episcopi a pia fraternitatis vestrae communione separaverint, dicentes, vos in damnationem Trium capitulorum consensisse, atque cautione fecisse. Et quidem si quid de Tribus capitulis in quocumque vel verbo vel scripto nominatum est, bene fraternitas tua reminiscitur: quamvis decessor fraternitatis tue Laurentius districtissimam cautionem sedi Apostolicæ emisisset, in qua viri nobilissimi ex legitimo numero subscripserunt, inter quos ego quoque tunc Urbanam praturam gerens pariter subscripsi. Quia, postquam talis scissura pro nulla re facta est, justum fuit ut sedes Apostolica curam gereret, quatenus unitatem universalis Ecclesie in sacerdotum mentibus per omnia custodiret.

(a) Greg. l. 3. ep. 2. Ind. 11. XXXVII. De professione a Constantio Episc. Mediol. facta.

Quod autem dicitur, filiam nostram Theodolindam Reginam sese a communione tua, hoc audito nuncio, suspendisse: constat per omnia, quia etsi pratorum hominum verbis ad paululum seducta est, venientibus tamen Hippolyto Notario, & Joanne Abbate, erit modis omnibus vestrae fraternitatis communionem quaesitura. Cui etiam meas epistolas direxi, quas fraternitas vestra sine dilatione transmittat. De Episcopis vero qui se suspendere visunt, aliam epistolam feci, quam cum eis ostendi feceris, eos non ambigo de superpositione sua superbia apud fraternitatem tuam penitentium acturos. Hæc de schismaticis. Desiderantur autem litteræ illæ Gregorii, quas ad eosdem schismaticos scripsisse testatur. Extant vero aliæ ejusdem argumenti ipsius Gregorii litteræ ad eundem Constantium (c), in quibus hæc ad curandos schismaticos, qui prætextu læsi Concilii Chalcedonensis ab Ecclesia descivissent:

XXXVIII. De admensione Theodolinda Regina.

Nos enim (inquit) auctore veritate, teste conscientia, fatemur, nos fidem sanctæ Chalcedonensis Synodi per omnia illibatam custodire, nihilque ejus definitioni addere, nihilve subtrahere auctore. Sed si quis contra eam, ejusdemque Synodi fidem, sive plus minusve ad sapiendum appetit usurpare, eum, omni dilatione postposita, anathematizamus, atque a sinu matris Ecclesie alienum esse decernimus. Quem igitur ista mea confessio non sanat, non jam Chalcedonensem Synodum diligit, sed matris Ecclesie sinum odit. Si ergo ea ipsa que auctore visi sunt, zelo loqui animæ præsumperunt: superest ut hac satisfactione suscepta, ad fraternitatis tue unitatem redeant, seque a-

(c) Greg. l. 3. ep. 3. Ind. 12.

XXXIX. Gregorii contestatio de fide illibata servata.

CHRISTI
593.GREGORII PAP.
4.MAURITII IMP.
8.

corpore Christi (quod est sancta universalis Ecclesia) non dividant. Hactenus ipse Gregorii contestatio: atque hic finis de rebus gestis in causa schismaticorum hoc anno. Constat autem aliquandiu ipsam Theodolindam in eadem cum schismaticis sententia persistisse: ut quæ anno sequenti contigerunt, edocent.

XL.

Qui igitur hac prævia admonitione redierunt, ad Ecclesiam, ab ipso Gregorio benigne suscepti sunt. Extat enim hoc anno ab ipso data epistola ad Maximianum Syracusanum de quodam Felice diacono ex schismatis errore converso, his verbis conscripta (a): *Præsentium lator Felix diaconus, cum nullatenus in hæreticorum dogmata lapsus sit, nec a Catholica fide discesserit, pravus illectus adversus Constantinopolitanam Synodum suspicionibus, in Hæreticorum se separatione removerat. Qui cum Romam venisset, recepta a nobis juvante Domino ratione, excessum suum, repta Dominici corporis & sanguinis communione correxit. Quia ergo (ut dictum est) non in hæresim incidit, sed a sacris generalis Ecclesie mysteriis quasi recta studio intentionis erravit: imbecillitati ejus atque necessitatibus consulentes, maximeque sustentationi ejus pietatis intuitu providentes, in tua Ecclesia Syracusana eum prævidimus cardinandum: sive ut officium diaconatus expleat, seu certe ut sola ejusdem officii pro sustentanda paupertate sua commoda consequatur, in tuæ fraternitatis volumus hoc pendere iudicio. Quod hortamur ut tua fraternitas implere festinet, commendantes etiam personam ejus quatenus nullis eum patriarum molestiis aut necessitatibus subjacere: ne vel nostræ commendationis inventaris tramitem neglexisse, vel minus exhibuisse, quam tuus exigit ordo pauperibus; quia & nos ei annum quid de nostra Ecclesia dari fecimus, ut ejusdem operis, quod te hortamur exhibere, participes esse possimus.* Hæc pro schismatico ad Ecclesiam reverso Gregorius: quibus cum commendandam videas erga lapsos ejus charitatem, habes etiam ut intelligas & confirmes quæ eodem Gregorio auctore dicta sunt ante, nimirum cum in Quinta Synodo non actum sit de fide, sed de personis, in eam peccantes nequaquam fuisse dicendos hæreticos, sed tantum schismaticos: si vero aliquando hæretici dicti iidem inventiantur, id de illis tantum accipi, qui obstinati nimis in errore permanere statuerint, tuncque fieri, ut schisma in hæresim transeat, ut alias superius pluribus dictum est.

XLI.

Inter hæc autem idem sanctissimus Pater laboribus & angustiis fatigatus, & pressus, ad modicum temporis spatium amicam repetit solitudinem, ita tamen, ut in otio esset maxime operosus: medi-

tatus quippe scribere libros Dialogorum, eos anno sui Pontificatus, qui ingreditur hoc anno mense Septembri una cum duodecima Indictione, vigilantissimo studio elaboravit. Collegerat enim res præclare gestas sanctissimorum virorum Italiae, eorum potissimum qui sua ætate vixerunt, quas vel ipse probe sciret, vel a viris fide dignissimis accepisset, diligentissimam in his curam impendens, ut videre est ex ipsius epistola hoc anno data ad Maximianum Syracusanum Episcopum verbis istis (b):

Fratres mei qui mecum familiariter vivunt, omnimodo me compellunt aliqua de miraculis Patrum, qua in Italia facta audivimus, sub brevitate scribere. Ad quam rem solatio vestra charitatis vehementer indigeo, ut ea que vobis in memoriam redeunt, quæque cognovisse vos contigit, mihi breviter indicetis: De domno enim Nonno Abbate, qui juxta domum Anastasium de Pentumis fuit, aliqua retulisse te memini, qua oblivioni mandavi. Et hoc igitur, & si qua sunt talia, tuis peto epistolis imprimi, & mihi sub celeritate transmitti, si tamen ad me ipse non properas. Hæc ad Maximianum, mirificum illum virum ipsius Gregorii monasterii Sancti Andreae antea præfectum, quem secum (ut vidimus superiori tomo) Constantinopolim duxit. Porro id genus alias litteras ad diversos scripsisse, cum hujusmodi meditare opus, nulli dubium esse potest: siquidem a diversis, quos testes citat, ea quæ scribit, se accepisse cum testetur, eosdem vel accepisse Romam, vel litteris admonuisse, ut quæ scirent scriberent (ut fecit cum Maximiano) necesse est affirmare.

XLIII.

Porro quod absolvisset idem S. Gregorius opus quadraginta homiliarum, in quibus contigerat (ut ex eis apparet) aliquid hujusmodi inter concionandum referre mirabilium rerum: incendit animos fratrum suorum, quos refert, & puto, aliorum, qui & eum sæpe rogant, ut quæ reliqua essent, una cum illis perpetuitati (ne oblivione deleterentur) consecraret scriptis suorum temporum monumentis: quod egregie præstitit, ipsaque cuncta per dialogismum prosecutus est, adhibens secum in ea solitudine Petrum diaconum, virum a pueritia sibi usu amicitiae intimum. Quæ ipse omnia in exordio operis aperit, cum ita præfatur (c):

Quadam die nimis quorundam secularium tumultibus depressus, quibus in suis negotiis plerumque cogimur solvere etiam quod nos certum est non debere. Ita dicens, videtur plane alludere ad controversiam illam, quam exercuit cum Mauritio Imperatore de iniqua lege ab ipso edita, quam ad tempus perferre cogeretur, licet ea minime posset obstrungi.

Secedit Gregor. ad breve tempus.

(b) Greg. l. 2. ep. 50. Ind. 11. XLII. Quam in Greg. rationem in scribendis dialogis.

XLIII.

(c) Greg. dial. l. 1. in pref. XLIV. Secretum petit Jo. cum Greg. scripturus dialogos.

CHRISTI
593.GREGORII PAP.
4.MAURITII IMP.
8.

gi. Sed pergit, dicens: *Secretum locum petii amicam morori, ubi omne quod de mea mihi occupatione displicebat, se patienter ostenderet, & cuncta quæ infligere dolorem consueverant, congesta ante oculos licenter venirent. Ibi itaque cum afflitus valde & diu tacitus sederem, dilectissimus filius meus Petrus diaconus affuit, qui mihi a primævo juvenutis flore in amicitia familiariter obstrictus est, atque ad sacri verbi indagacionem focus. Qui gravi excocqui cordis languore me intruens, ait: Numquidnam novi tibi aliquid accidit, quod plus te solito moror tenet? Cum inquam: Meror, Petre, quem quondam patior & semper mihi per usum vetus est, & semper per augmentum novus, &c.*

XLV. Secretum requirit historiæ scriptio.

(a) Cic. de leg. l. 1.

(b) Plin. l. 5. ep. 8.

XLVI.

Porro quod ad sancti Gregorii Dialogos pertinet, non tacemus eisdem a Zacharia Papa fuisse ex Latino in Græcum conversos, ita plane expectantibus Græcis Romanas merces, quas noscerent omni penitus impostura carere. Sed quid accidit? eorum posterius eisdem postea allicubi polluerunt, ut Joannes diaconus observavit: nempe, quod S. Gregorius germane sincereque secundum majorum assertionem habet in fine secundi libri ipsorum Dialogorum, Spiritum sanctum a Patre Filioque procedere, corruerunt illi textum, ut Græce diceret, a Patre tantum procedere, dempto nomine Filii. Sed audi Joannem diaconum (e): *Quos libros Zacharias sanctæ Ecclesie Romanae Episcopus Græco Latinoque sermone doctissimus temporibus Constantiniani Imper. post annos ferme centum septuagintaquinque in Græcam linguam convertens, Orientalibus Ecclesiis divulgavit: quamvis astuta Græcorum perversitas in commemoratione Spiritus sancti a Patre proceden-*

Græci corruptores dialogorum S. Gregor. Papæ.

(e) Jo. dia. vii. S. Gre. l. 4. c. 75.

ris, nomen Filii suaptim radens abstulerit. Hæc Joannes. Germani autem Latini codices eo loco ita habent: *Cum enim constat, quia paracletus Spiritus a Patre semper procedat, & Filio: cur se Filius recessurum dicit, ut ille veniat? &c.*

Sed antequam de impostura Græcorum agamus, corrigendus est in primis ipse Joannes, dum annos ferme centum septuagintaquinque intercurrisse ait a scriptione Gregorii usque ad Zachariam Pontificem, cum nonnisi anni sint centum, quadraginta octo. Quod vero ad imposturam pertinet, undequaque confutatur & vincitur illorum Græcorum perversitas. Etenim non Latini tantum Patres ejus sententiæ hoc tempore fuerunt assertores, sed & Græci. Qui enim his temporibus luce plurima claruit in Oriente Anastasius Sinaita Antiochenus Episcopus, ad quem plures extant ejusdem S. Gregorii Papæ epistolæ, ista habet in libro primo de rectis fidei Catholicæ dogmatibus: *Rursum ipse Spiritus ab ipso procedit, nititur non a Patre solo, sed & a Filio, quemadmodum ait ipse Dominus: Paracletus quem mittet vobis Pater. Et rursus: Si abiero, mittam eum ad vos, &c.* Sed & hanc Græci existimant Latinorum imposturam, dum vident hanc sententiam citatam & recitatam ab ipsorum homine, docto viro, Andrea Episcopo Colofensi in Actione septima Concilii Ferrariensis. Ex his lector, cætera cognoscere satis potes, & quomodo ipsorum obstinata mentes digne luant pœnas sub Turca tyranno.

Cæterum ne quid de tempore dubites scriptorum a Gregorio Dialogorum: elaboratos eos esse anno quarto ipsius Pontificatus, ejusdem sæpe reificatione certum redditur. Ita quidem colligere licet ex pluribus locis (d) quarti & ultimi ipsorum libri, in quibus cum de peste mentionem facit, quæ Urbem depasta est eo anno quo ipse Pontifex creatus fuit, ante triennium accidisse, semper affirmat.

At recessio illa brevis, & otium illud haud omnino Pontificalibus negotiis feriatum extitit, ut datæ hoc anno ab eo epistolæ docent: nam inter alia altercandum ipsi fuit cum Joanne Archiepiscopo Ravennate, quod præter Ecclesiasticam consuetudinem nec tempore nec loco decenti pallio uteretur. Qui & oburgatus cum perindigne id tulisset, hæc ad eum initio ferme epistolæ Gregorius habet (e): *Contra morem quippe Ecclesiasticum est, si non patientissime toleratur (quod a nobis absit) etiam injusta correptio &c.* Ex quibus quidem verbis satis percipere potes, quanta ab universis Episcopis reverentia & observantia Summo Pontifici deferretur, cum licet injuste correpti, non resiliere, sed patienter

XLVII.

Græci veteris assertores rectorum dogmatum.

XLVIII. Tempus scriptio- nis dialogorum.

(d) Greg. dial. l. 4. c. 16. 36. 47. & 55.

XLIX. Redaguitur Episc. Raven. ob usum pallii.

(e) Greg. li. 2. epist. 54. Ind. 11.

L. Joannes se excusat.

II. Corripuit insuper idem Pontifex Gregorius diversis ex causis diversos (a) alios Episcopos, ut Felicem Sipontinum, quod ejus nepos stuprum perpetrasset: in ipsum Episcopum redundare scelus affirmans, quod ab ejus nepote admissum esset; nam ait: *Expectabamus fraternitatem tuam sua aliquos ad Deum predicatione convertere, & male agentes ad rectitudinem revocare. Quare nimis contristamur, quia e diverso in nepotis tui Felicis pravitate, tua evidenter, qui talem nutriti, culpa monstrata est.* Insuper quod & hunc dilapidare bona Ecclesie audisset, duos ad eum misit Notarios, qui Inventarium, sive Breve (ut dicebatur) sive matriculam conficerent de rebus mobilibus ejus Ecclesie. Redarguit rursus eundem, quod clericum suae Ecclesie ab hostibus captum non redemerit: *Nam valde, inquit, (b) durum est, si de Ecclesia, cui militat, remedium nullum inveniat.* Andream praeterea Episcopum Tarentinum ob concubinatum & nimiam in corrigendo severitatem adhibitam punit (c) Damnatum item Paulum Episcopum, in monasterio ad poenitentiam agendam manere voluit (d). Redegit pariter in ordinem Agathonem Episcopum Liparitatum, quem tamen ex illa Ecclesia vo-

(b) Greg. l. 3. ep. 17. Ind. 12. (c) Idem li. 2. ep. 11. Ind. 11. (d) Greg. li. 2. ep. 11. Ind. 49. Ind. 11.

ter ferre solerent. Extat ad hanc Gregorii correptionem responsio Joannis ipsius Episcopi Ravennatis, qua demisso admodum animo se excusat: habetur non suo loco in veteri editione, sine titulo Ecclesiae Ravennatis, libro decimo, epistola quinquagesima sexta. Ubi inter alia: *Recolo me, inquit, in sinu atque in gremio sacrosanctae Ecclesiae vestrae Romanae & nutritum, & Deo auxiliante promotum. Et quibus ausibus ego sanctissimae illi sedi, quae universalis Ecclesia jura sua transmittit, praesumpserim obviare, propter cujus conservandam auctoritatem (sicut Deo manifestum est) multorum contra me inimicorum invidiam graviter excitavi? Et in fine: Quia ergo univere privilegia, quae sanctae Ravennati Ecclesiae a praedecessoribus vestris indulta sunt, pro majori satisfatione subjeci, in scriniis venerabilibus, secundum consecrationum decessorum meorum temporum, fidem nihilominus reperitis: nunc vero in Dei & vestra est potestate, quicquid veritate cognita fieri jusseritis. Quoniam ego justitiam Apostolatus domini mei parere desiderans (quamvis antiqua consuetudo obtinuit) usque ad sanctam justitiam parere curavi. Haec Joannes, ingenue professus veritatem, omnia nimirum privilegia Ravennatis Ecclesiae esse collata a Romanis Pontificibus. Ex quibus redarguas illos, qui ea praesferunt ab Imperatoribus esse collata, quos alias suo loco redarguimus.*

Corripuit insuper idem Pontifex Gregorius diversis ex causis diversos (a) alios Episcopos, ut Felicem Sipontinum, quod ejus nepos stuprum perpetrasset: in ipsum Episcopum redundare scelus affirmans, quod ab ejus nepote admissum esset; nam ait: *Expectabamus fraternitatem tuam sua aliquos ad Deum predicatione convertere, & male agentes ad rectitudinem revocare. Quare nimis contristamur, quia e diverso in nepotis tui Felicis pravitate, tua evidenter, qui talem nutriti, culpa monstrata est.* Insuper quod & hunc dilapidare bona Ecclesie audisset, duos ad eum misit Notarios, qui Inventarium, sive Breve (ut dicebatur) sive matriculam conficerent de rebus mobilibus ejus Ecclesie. Redarguit rursus eundem, quod clericum suae Ecclesie ab hostibus captum non redemerit: *Nam valde, inquit, (b) durum est, si de Ecclesia, cui militat, remedium nullum inveniat.* Andream praeterea Episcopum Tarentinum ob concubinatum & nimiam in corrigendo severitatem adhibitam punit (c) Damnatum item Paulum Episcopum, in monasterio ad poenitentiam agendam manere voluit (d). Redegit pariter in ordinem Agathonem Episcopum Liparitatum, quem tamen ex illa Ecclesia vo-

luit accipere alimenta (e). Insuper & Bonifacium Regitanum Episcopum redarguit, quod sineret clericum suum solute absque Ecclesiastica disciplina vivere; nam ait (f): *Contumelia siquidem sacerdotum est, de divinis cultibus admoneri. Quod enim ipsi debent exigere, exiguntur.* Fuerunt etiam a Gregorio corripiendi Episcopi omnes Dalmatiae provinciae, eo quod vacante hoc anno sede Salonitana ob Natalis ejus Episcopi obitum, cum de procuranda successoris electione ipse Gregorius haud mediocriter sollicitus esset, electo (g) primum ab eisdem Ecclesiae clero Honorato diacono, quem de criminibus objectis Gregorius ipse innocentem absolvit: iidem Dalmatiae Episcopi Maximum quemdam pravum hominem eisdem Ecclesiae deligere studuerunt Metropolitanum Episcopum. Haec nefanda Gregorius audiens, Apostolica fultus auctoritate, non solum Maximum rejecit, sed & ne inconsulta Apostolica sede alium quemvis eligerent, eisdem praecipit, ita ipsos redarguens (h): *Oportuerat quidem fraternitatem vestram divini respectu judicii, clausis carnalibus oculis, nihil quod ad Deum pertinet a recta mentis intentione omittere, nec cujuslibet hominis faciem rectitudini justitiae praepone. Sed postquam mores vestri ita sunt secularibus traducti negotiis, ut obliviscentes omnem sacerdotalis in vobis honoris tramitem, cunctumque superni metus intuitum, non quid Deo, sed quid vobis placeat, studeatis explorare: necesse habuimus haec ad vos distri-ctiora specialiter scripta transmittere, quibus ex beati Petri principis Apostolorum auctoritate praecipimus, ut nulli penitus extra consensum permissionemque nostram quantum ad Episcopatus ordinationem pertinet, in Salonitana civitate manus praesumptis imponere, nec quemquam in civitate ipsa aliter quam diximus ordinare. Quod si contra haec quippiam vel sponte vestra, vel a quolibet coacti praesumpseritis vel tentaveritis agere: decernimus vos a Domini corporis & sanguinis participatione privatos, &c.*

Quomodo autem contra prohibitionem iidem ordinantes Maximum excommunicati sunt, & ordinatus inordinatus remansit, dicitur anno sequenti, quo contigit; cum Apostolicae sedis vigorem, quantum esset, experiri coacti sunt contumaces. Pendebat adhuc & electio Neapolitani Episcopi: quando revocans curatorem Paulum, idem Gregorius (i) litteris urgens, effecit tandem ut Fortunatus eligeretur: quem de munere suo digne explendo datis ad eum litteris monuit (k), deque consecrando monasterio Gratosae Abbatissae mandavit. Misit (l) etiam Gregorius in Achajam, qui cau-

luit accipere alimenta (e). Insuper & Bonifacium Regitanum Episcopum redarguit, quod sineret clericum suum solute absque Ecclesiastica disciplina vivere; nam ait (f): *Contumelia siquidem sacerdotum est, de divinis cultibus admoneri. Quod enim ipsi debent exigere, exiguntur.* Fuerunt etiam a Gregorio corripiendi Episcopi omnes Dalmatiae provinciae, eo quod vacante hoc anno sede Salonitana ob Natalis ejus Episcopi obitum, cum de procuranda successoris electione ipse Gregorius haud mediocriter sollicitus esset, electo (g) primum ab eisdem Ecclesiae clero Honorato diacono, quem de criminibus objectis Gregorius ipse innocentem absolvit: iidem Dalmatiae Episcopi Maximum quemdam pravum hominem eisdem Ecclesiae deligere studuerunt Metropolitanum Episcopum. Haec nefanda Gregorius audiens, Apostolica fultus auctoritate, non solum Maximum rejecit, sed & ne inconsulta Apostolica sede alium quemvis eligerent, eisdem praecipit, ita ipsos redarguens (h): *Oportuerat quidem fraternitatem vestram divini respectu judicii, clausis carnalibus oculis, nihil quod ad Deum pertinet a recta mentis intentione omittere, nec cujuslibet hominis faciem rectitudini justitiae praepone. Sed postquam mores vestri ita sunt secularibus traducti negotiis, ut obliviscentes omnem sacerdotalis in vobis honoris tramitem, cunctumque superni metus intuitum, non quid Deo, sed quid vobis placeat, studeatis explorare: necesse habuimus haec ad vos distri-ctiora specialiter scripta transmittere, quibus ex beati Petri principis Apostolorum auctoritate praecipimus, ut nulli penitus extra consensum permissionemque nostram quantum ad Episcopatus ordinationem pertinet, in Salonitana civitate manus praesumptis imponere, nec quemquam in civitate ipsa aliter quam diximus ordinare. Quod si contra haec quippiam vel sponte vestra, vel a quolibet coacti praesumpseritis vel tentaveritis agere: decernimus vos a Domini corporis & sanguinis participatione privatos, &c.*

Quomodo autem contra prohibitionem iidem ordinantes Maximum excommunicati sunt, & ordinatus inordinatus remansit, dicitur anno sequenti, quo contigit; cum Apostolicae sedis vigorem, quantum esset, experiri coacti sunt contumaces. Pendebat adhuc & electio Neapolitani Episcopi: quando revocans curatorem Paulum, idem Gregorius (i) litteris urgens, effecit tandem ut Fortunatus eligeretur: quem de munere suo digne explendo datis ad eum litteris monuit (k), deque consecrando monasterio Gratosae Abbatissae mandavit. Misit (l) etiam Gregorius in Achajam, qui cau-

lavit Hadriani Episcopi cognosceret, licet inter reum & accusatorem transactum esset. Haec de rebus cum Episcopis peractis. Sed quam curam hoc anno adhibuerit monasteriis, monachorumque disciplinae, videamus. Discipulos enim monachos coercuit, Abbatemque post lapsum creatum digna plesti censura voluit, ac loco deponi: voluit etiam auferri (a) baptisteria ab ecclesiis monachorum, ne quavis occasione conversatione seculari detinerentur. Praecipit insuper, ut monialium negotia obeunda subire deberet per suos ministros Episcopus, ne illae egredi monasteriorum septa ea occasione cogerentur (b): lapsas virgines arctiori curavit poenitentiae subiiciendas. Addidit item, scribens ad Maximianum Syracusanum Episcopum, ne quis umquam clericorum praeficeretur Abbas monasterio (c): quem & monuit, ne juvenculae Abbatissae eligerentur, sed tantum sexagenariae.

Qui igitur corripuit (ut vidimus) inquietos, non destitit pusillanimes & in variis afflictionibus positos consolari, consulens singulorum opportunitatibus profacultate: restitui enim voluit occupatam domum Florae Abbatissae (d): insuper pupillis reddi parentis bona, licet Ecclesiae obligata. Redarguit Ariminenfes, quod non compassi essent suo Episcopo. Presbyterum Mediolanensem insontem excommunicatum mandat absolvi. Dedit litteras ad omnes Episcopos Italiae pro Armenio orphano genere nobili. Egit pro Episcopo Festo a suo populo contempto. Pro Theodosia femina adversus Januarium Calaritanum Episcopum, scripsit ad suos, necnon ad ipsum Episcopum, (e) itemque ad Regitanum Episcopum (f) pro Stephania femina oppressa. Mancipia Christiana (g) a Nasate Judaeo empta reddi libertati mandavit, ipsum insuper puniri, quod lucri causa captandi, Eliae prophetae nomine erexisset altare, invitans Christianos ad cultum Eliae. Insuper puellam servituti obnoxiam, monasticam vitam amplecti cupientem, redimi Ecclesiae pecunia voluit, ut voti compos effici posset. Cosmae debita, quorum causa filios habebat a creditoribus detentos, dissolvi mandavit (i): pariter & auxiliatus est Petronillae conversae vim passae (k). Alias itidem pro oppressis ad Maximianum Syracusanum Episcopum, litteras dedit (l), subvenitque presbytero ob aegritudinem ab Episcopo pulso. Vetuit praeterea Judaeorum ancillas vel servos ad Ecclesiam fugientes eisdem reddi (m). Cum autem audisset, in angulo quodam Siciliae adhuc reperiri quosdam idololatrias & Angelorum cultores, (quae Judaeorum heresis erat) loci Episcopum Eutyrium admonuit (n) pro eorum conversione strenue laborare.

(e) Idem l. 2. ep. 33.

(f) Idem l. 3. ep. 5.

III. De electio- ne Episcopi Salonitanae.

(g) Greg. l. 2. ep. 12. Ind. 11. (h) Greg. l. 2. ep. 37. Greg. l. 2. ep. 46. Ind. 11.

(i) Greg. l. 3. ep. 15. Ind. 12.

LIII.

LIV.

(j) Greg. l. 2. ep. 35. Ind. 11.

(k) Greg. l. 2. ep. 59. Ind. 11.

(l) Greg. l. 2. ep. 60. Ind. 11.

(m) Greg. l. 2. ep. 60. Ind. 11.

IV.

(a) Greg. l. 2. ep. 56.

(b) Idem l. 3. ep. 9. Ind. 12.

(c) Idem l. 3. ep. 11. Ind. 12.

LVI. Greg. sub- venit op- pressis.

(d) Idem l. 2. ep. 17. & 21. Ind. 11. & ep. 24. & 35.

(e) Greg. l. 2. ep. 36. Ind. 11. & l. 3. ep. 8. Ind. 12.

(f) Idem l. 2. ep. 43. Ind. 11.

(g) Idem l. 2. ep. 37. Ind. 11.

(h) Greg. l. 2. ep. 39. Ind. 11.

(i) Idem l. 2. ep. 55. Ind. 11.

(j) Greg. l. 3. ep. 6. Ind. 12.

(k) Greg. l. 3. ep. 12.

(m) Greg. l. 3. ep. 9. Ind. 12.

(n) Greg. l. 2. ep. 60. Ind. 12.

causam Hadriani Episcopi cognosceret, licet inter reum & accusatorem transactum esset. Haec de rebus cum Episcopis peractis. Sed quam curam hoc anno adhibuerit monasteriis, monachorumque disciplinae, videamus. Discipulos enim monachos coercuit, Abbatemque post lapsum creatum digna plesti censura voluit, ac loco deponi: voluit etiam auferri (a) baptisteria ab ecclesiis monachorum, ne quavis occasione conversatione seculari detinerentur. Praecipit insuper, ut monialium negotia obeunda subire deberet per suos ministros Episcopus, ne illae egredi monasteriorum septa ea occasione cogerentur (b): lapsas virgines arctiori curavit poenitentiae subiiciendas. Addidit item, scribens ad Maximianum Syracusanum Episcopum, ne quis umquam clericorum praeficeretur Abbas monasterio (c): quem & monuit, ne juvenculae Abbatissae eligerentur, sed tantum sexagenariae.

Qui igitur corripuit (ut vidimus) inquietos, non destitit pusillanimes & in variis afflictionibus positos consolari, consulens singulorum opportunitatibus profacultate: restitui enim voluit occupatam domum Florae Abbatissae (d): insuper pupillis reddi parentis bona, licet Ecclesiae obligata. Redarguit Ariminenfes, quod non compassi essent suo Episcopo. Presbyterum Mediolanensem insontem excommunicatum mandat absolvi. Dedit litteras ad omnes Episcopos Italiae pro Armenio orphano genere nobili. Egit pro Episcopo Festo a suo populo contempto. Pro Theodosia femina adversus Januarium Calaritanum Episcopum, scripsit ad suos, necnon ad ipsum Episcopum, (e) itemque ad Regitanum Episcopum (f) pro Stephania femina oppressa. Mancipia Christiana (g) a Nasate Judaeo empta reddi libertati mandavit, ipsum insuper puniri, quod lucri causa captandi, Eliae prophetae nomine erexisset altare, invitans Christianos ad cultum Eliae. Insuper puellam servituti obnoxiam, monasticam vitam amplecti cupientem, redimi Ecclesiae pecunia voluit, ut voti compos effici posset. Cosmae debita, quorum causa filios habebat a creditoribus detentos, dissolvi mandavit (i): pariter & auxiliatus est Petronillae conversae vim passae (k). Alias itidem pro oppressis ad Maximianum Syracusanum Episcopum, litteras dedit (l), subvenitque presbytero ob aegritudinem ab Episcopo pulso. Vetuit praeterea Judaeorum ancillas vel servos ad Ecclesiam fugientes eisdem reddi (m). Cum autem audisset, in angulo quodam Siciliae adhuc reperiri quosdam idololatrias & Angelorum cultores, (quae Judaeorum heresis erat) loci Episcopum Eutyrium admonuit (n) pro eorum conversione strenue laborare.

Ann. Eccl. Tom. X.

Bona praeterea Ecclesiae sic conservari voluit, ut tamen pauperum rationem haberi praecipiam jussisset, ut apparet ex epistola data ad Paschalem (o) & Domitianum & alios. At licet bonorum Ecclesiae vindex fuerit atque defensor: sobrie tamen in his versatus est, non anxio animo, ut qui praecipue ad animas lucrandas, inde vero ad bona custodienda se sciret esse Pontificem ordinatum, sicque aliqua justa de causa interdum sibi dissimulandum putavit. Nam audi, quid ad Italicam Patriciam scripserit inter alia: (p) *Illud vero quod epistolis praedictis revocare in memoriam nostram excellentia vestra studiose contendit: scriptum vobis sciat, nihil cum scandalo, nihil cum forali strepitu vobiscum velle nos de causis pauperum definire. Hoc nos scripsisse meminimus, & scimus nosmetipsos, juvante Domino, a causarum litigiis Ecclesiastica moderatione compefcere, atque secundum Apostolicum illum sensum, rapinam bonorum nostrorum cum gaudio suscinere. Sed illud scire vos volumus, ranciditatem atque patientiam nostram futuris post me Pontificibus in rebus pauperum praedictum non facturam, &c.* Fuit Italica femina Patricia potentissima, in Sicilia sub Imperatoris protectione degens. Ad eisdem nominis religiosas feminas Consulares extant epistolae scriptae a sanctis Patribus Ambrosio, Hieronymo, Augustino, atque Chrysostomo.

Tenax exactor Gregorius fuit, ut pauperibus debita ab Episcopis redderentur, nempe quarta pars Ecclesiasticorum proventuum: hinc ad Maximianum Syracusanum Episcopum ista habet (q): *Cognovimus namque de redditibus Ecclesiarum noviter acquisitis canonicam dispositionem quartarum minime provenire, sed Episcopos locorum tantummodo distribuere quartam antiquorum reddituum, nunc vero quaestis suis usibus retinere. Quam rem pravam subintroductamque consuetudinem fraternitas tua vivaciter emendare festinet, &c.* At de quarta sive tercia pauperibus debita superius diffusus actum, est quinto Annalium tomo. Quod rursus ad bona Ecclesiae pertinet; curavit hoc anno, ut furata Ecclesiarum diversarum vasa, & in Sicilia delata, diligenter investigarentur (r).

Qui laborantes pro bonis Ecclesiasticis digna mercede munerari voluit: si ea curantes mercenarii minime essent, eos scitis donis sacris dignari consuevit: nam hoc anno Dinamium Parricum curantem patrimonium S. Petri in Galliis aliquo ejusmodi munere honestavit, cui haec scripsit inter alia (s): *Transmissimus autem beati Petri Apostoli benedictionem, crucem parvulam, cui de catenis ejus beneficia sunt inserta: quae illius quidem ad*

LVII.

(o) Idem l. 2. ep. 21. Ind. 11. Cura temporalium non anxia.

(p) Idem l. 2. ep. 58. Ind. 11.

LVIII.

(q) Greg. l. 3. ep. 15. Ind. 12.

(r) Greg. l. 3. ep. 15. Ind.

LIX. Sacra munera ad Dinamium missa

(s) Greg. l. 2. ep. 33. Ind. 11.

tempus ligaverunt, sed vestra colla in perpetuum a peccatis solvant. Per quatuor vero in circuitu partes de beati Laurentii craticula, in qua perustus est, beneficia continentur: ut hoc ubi corpus illius pro veritate crematum est, vestram mentem ad amorem Domini accendat. Hactenus de sacris muneribus. Porro hunc illum puto esse Dinamium degentem Massiliae, virum clarissimum, Venantio Fortunato amicitia conjunctissimum, ad quem extant ejusdem Fortunati scripta carmina; (a) quem & rectorem fuisse Massiliae Civitatis, Gregorius Turonensis affirmat (b).

(a) Fortun. car. l. 6. ad finem. (b) Greg. Tur. l. 6. c. 11. LX.

Cura exacta rerum temporarium.

(c) Greg. l. 12. ep. 30. Indict. 7.

Tenuis suppellelex Gregorii.

Sub hac item undecima Indictione scripta apparet Gregorii epistola ad Petrum subdiaconum curantem Siciliae patrimonium, quae quidem non suo loco posita habetur sub Indictione septima collocata: verum cum ab eo rationem proxime praeteritarum Indictionum nonae atque decimae exigit, utique sub undecima eam datam esse Indictione asseri posse videtur. Multiplicia habet illa negotia quam diligentissime examinata, ut admiratione sit dignum, tam diligenter privata negotia ab eo esse curata, qui publicis pene obrutus mergeretur; & terrena ad eo solerter intutum, qui contemplanando caelestia, caelestis propemodum appareret. Habet praeterea lepida quaedam; ex quibus aliquid tamen haurias utilitatis, dum post multa observatione dignissima, haec de missis ab eo jumentis habet (c): *Præterea unum nobis caballum miserum & quinque bonos asinos transfregisti. Caballum illum sedere non possum, quia miser est; illos autem bonos sedere non possum, quia asini sunt. Sed petimus, ut si nos continere disponitis, aliquid nobis condignum deferatis.* Hæc ipse; qui in elemosynarum largitione effusissimus existens; egentissimus in iis quæ ad sui corporis usum spectarent, esse voluit: nam vel absque equis stabula possidens, vel non bonis, ex Sicilia ad se equum mitti expectavit, Pontifice tamen dignum: ut videas ita paupertatis fuisse cultorem, ut tamen sacerdotalis decoris esset tenacissimus. Hæc autem, spectanda proponimus adversus eos qui Pontificium decus totum collocant in regio apparatu, quo si vel minimum careat, imminui penitus putant Pontificiam majestatem. Sed cum & hoc non negligendum putemus, Apostolicum tamen splendorem caelestibus magis intelligant micare radiis, & divinæ presentiae, quæ ei assistens invigilat coruscare fulgoribus, illustrari insuper addito nitore virtutum: cum sciamus pauperrimos sæpe Pontifices

extorres Regibus imperasse, & Imperatores potentissimos infrenasse, atque ad poenitentiam humi quoque prostrasse.

Ad postremum autem, ut rebus gestis S. Gregorii anni hujus finem imponamus: quæ de statu suo ipse scribat in Epistola ad Narsetem (d), hæc accipe: *Peto, inquit, ut mihi ignoscas, quod epistolis tuis sub brevitate respondeo: quia tantis tribulationibus premor, ut mihi neque legere, neque per epistolas multa loqui liceat. Hoc solum tibi breviter dico, quia oblitus sum manducare panem meum a voce gemitus mei.* Hæc ad Narsetem Patricium Constantinopoli agentem, quocumque, dum Constantinopoli esset, magnam consuetudinem contraxerat, simulque cum ejus domesticis, de quibus in fine: *Omnes qui vobiscum sunt, mea peto vice salutari. Domine Dominica salutes meas dicite: cui minime respondi, quia cum sit Latina, Græce mihi scripsisti.* Ex illis namque ipsa fuisse videtur nobilibus Romanis, qui ob barbarorum infestationem ex Urbe migrarant Constantinopolum.

Sed quid sibi vult Gregorius verbis illis: *Minime respondi: quia cum sit Latina Græce mihi scripsisti?* Attende, quæso, quantam sterilitatem bonarum litterarum secum vexerint assidui in Italia bellorum motus, (quod & alias nos attingisse meminimus) ita ut haud in promptu esset facile reperiri, qui utriusque linguæ peritus esset. Certe quidem de se ipso testatur idem Gregorius alibi, Græcas litteras minime calluisse, cum ait (e): *Quamvis in multis occupatus quamvis Græcæ linguæ nescius, in contentione tamen vestra iudex resedi, &c.* Hæc ad Anastasium presbyterum de contentione quæ intercedebat inter ipsum, atque Hierosolymorum Episcopum. Sed eadem infelicitas Constantinopolitanam quoque urbem vexabat, ut careret illa homine, qui Latine scripta posset perfecte reddere Græcæ linguæ: nam ad eundem qui supra Narsetem inferius hæc habet (f): *Quod vero scribitis, ut excellentissima filia mea domne Gordia, & sanctissima filia ejus domne Theotista, & magnificis earum hominibus domno Marino & domno Christodoro scribere debeam, eosque aliquid de anima sua admonere: bene scit dulcissima vestra magnitudo, quia bodie in Constantinopolitana civitate, qui de Latino in Græcum dictata bene transferant, non sunt: dum enim verba custodiunt, & sensus minime attendunt, nec verba intelligi faciunt, & sensus frangunt.* Hæc ipse.

LXI.

(d) Greg. l. 1. ep. 63. Ind. 11. Greg. Augustia.

LXII.

Collapsus bonarum litterarum cultus.

(e) Greg. l. 6. ep. 29. Ind. 15.

(f) Greg. l. 6. ep. 27. Ind. 15.

LXIII. Synodus Pictaviensis.

(a) Greg. Tur. hist. Franc. l. 9. c. 39. 40. 41. & l. 10. c. 15. 16. 17. 18. 19.

LXIV. (b) Greg. Tur. ib. l. 9. c. 39.

PAGIUS VII. Montales duo Regum filia tumultus in Gallia excitant.

Hoc eodem anno qui & numeratur Regis Francorum Childeberti decimus quartus, conventus Episcoporum Pictavis in Gallia celebratus est, duarum regiarum monialium universam provinciam illam commotionum causa, cum & aliam antea eadem occasione oportuerit Synodum celebrari: de utriusque his meminit Gregorius Turonensis pluribus (a). Duæ namque Francorum Regum filia Chrodieldis filia Chariberti Regis, & Basina filia Chilperici, sub sancta Radegunde professa virginitatem & monastica instituta sub regulis S. Cæsarii Episcopi Arelatensis, post obitum ejusdem sanctæ Reginae non patientes ab Abbatisa Leubovera regi, cum ipsæ primatum ambirent, facta seditione extra claustra erumpentes, foras egressæ, secum traxerunt quadraginta & amplius virgines, eo prætextu, ut Reges Francorum adirent, & quod male tractarentur ab Abbatisa expostularent. Sed vide furorem femineum nullam locorum & temporum rationem habentem:

Venerant (inquit Gregorius (b)) *pelestri itinere a Pictavo, nec ullius equi beneficium habuerunt; unde anhelæ & sarris exigua, id est consumpta erant: sed nec victus alimoniam ullam eis in via, quiscquam præbuerat. Accesserunt enim ad urbem nostram die prima mensis primi: erant enim pluviae magnæ, sed & via dissoluta erant a nimia immensitate aquarum.* Sed has omnes difficultates cæcus furor minime consideravit, & obstinatio feminea superavit. Expectato autem æstivo tempore, Chrodieldis ad Guntherannum Regem profecta est, sed nihil agens, nisi quod muneribus donata recessit, rediitque Turonos: cum interim ex seductis virginitibus complures lapsæ abierunt retro post satanam, viris matrimonio colligatæ. Regressæ vero Pictavos duæ cum armato satellitio, se intra S. Hilarii basilicam continuerunt, indeque armatos nefandissimos homines ad invadendum monasterium miserant, atque Abbatisam vinculis alligandam; quod & factum est.

Ann. Eccl. Tom. X.

A num. LXIII. ad LXXXV. Gregorius Turonensis lib. 9. capp. 39. 40. & seqq. & lib. 10. cap. 10. fuse agit de orto scandalo in Monasterio Pictaviensi post Sanctæ Radegundis Reginae ejus fundatricis mortem, occasione Chrodieldis filia Chariberti Regis, ac Basina filia Chilperici pariter Francorum Regis, quæ nolebant morem gerere Leubovera Abbatisæ, injectis in eam criminibus, ut loco ejus substitui possent. Utraque pedibus Turones venit Kalendis Martiis ad Sanctum Gregorium Turonensem, qui totum illud negotium prolixo stylo descripsit. Eo tandem prorupit Chrodieldis audacia, ut occupato nocte per emissarios suos Monasterio, vi Abbatisam inde abduxerit; ex quo dita mox secuta seditio cædibus, ac stragibus Urbem foc-

Cum vero hæc agerentur (subdit Gregorius c) Gundegifilus Episcopus Burdegalenensis, adjunctis secum Nicasio Engolismensi, & Saffario Petragorico; ac ipso Moroveo Peltaviensi Episcopo, eo quod hujus urbis metropolis esset, ad basilicam sancti Hilarii advenit, arguens has puellas, & in monasterium reducere cupiens: Sed cum illæ obstinatius reluctarentur, & hic cum reliquis (juxta epistolam superius nominatam (eis excommunicationem indiceret; exurgens turba marionum præfatorum tanta eos in ipsa sancti Hilarii basilica cæde mactavit, ut corruentibus in pavimento Episcopis, vix consurgere possent. Sed & diaconi & reliqui clerici sanguine perfusi, cum effraetis capitibus basilicam sunt egressi. Tam immensus enim eos (& ut credo, diabolo cooperante) pavor obsederat, ut egredientes e loco sancto, nec sibi Vale dicentes, unusquisque per viam, quam arripere potuit, repedaret. Hæc in Episcopos. Subdit vero de factiosa femina Chrodielde. Ex hoc, inquit, Chrodieldis ordinatorum elegit, villas monasterii pervadit; & quoscumque de monasterio arripere potuisset, plagis ac cædibus affectos, suo servitio subjugavit; minans, ut si monasterium posset ingredi, Abbatisam de muro projectam terra deiceret.

LXV. (c) Greg. Tur. ib. c. 41.

Episcopi cæduntur in ecclesia.

LXVI.

(d) Greg. Tur. ibid.

* Anacharius.

LXVII. Epistola Synodalis ad Episc.

Cum autem Episcopi illi, qui conveniant, eisdem contumaces & factiosas feminas a sacra communione suspendissent, de his litteras dederunt ad alium Guntherannum Regem collecti erant: qui & ad eos has litteras reddidere, probantes quæ ab ipsis facta essent (d):

Dominis semper suis atque Apostolica sede dignissimis Gundegifilo, Nicasio, Saffario, Moroveo, Etheirus, Syagrius, Anacharius, Hesyebius, Agricola, Urbicinus, Felix, Veranus, item Felix, & Bert herannus Episcopi.*

Litteras vestrae beatitudinis, quantum referante nuncio de vestra sospitate gavisi, excepimus; tantum de injuria, quam vos pertulisse signastis, non modico ma-

A a a a 2 ro-

davit. Re ad & Childebertum & Guntherannum Reges delata convenit inter eos, ut Episcopi ex utroque Regno conjuncti hæc quæ gerebantur, Canonica sanctione emendarent. Cogitur Concilium Pictaviense, ubi constituto judicio Abbatisa de levibus rebus confessa, gravius non probatis absolvitur, & Monasterio restituitur. Chrodieldis, ejusque confortes flagitis & sceleribus comprobatis communione privatae donec condignam poenitentiam agerent. Hac discordia universa Gallia non parum fatigata. Verum cum Turonensis narret nec annis Childeberti Regis XIV. & XV. ea pertinent, partim ad annum Christi DLXXXIX. partim ad annum DXC. ut ex iis, quæ de Childeberti Regis initio diximus, indubitatum redditur.

ve astringimur, dum & regula transgen- ditur, & nulla reverentia religioni ser- vatur. Sed quia indicastis monachas, quæ de monasterio bonæ memoriæ Radegundis, instigante diabolo, fuerunt digressæ, quod nullam a vobis acq̄ieverint correctionem audire, nec intra monasterii sui septa, de quo egressæ fuerant, voluissent reverti, insuper basilicâ domini Hilarii per cædes vestras vestrorumque injuriam intulisse; quapropter ipsas a communionis gratia, nisi fueritis suspendere, ac per hoc no- stram exinde mediocritatem elegistis con- sulere.

LXVIII. Proban- tur quæ ab Epif- copis a- cta sunt.

Igitur quia optime vos novimus statu- ra canonum percurrisse, ac regulæ pleni- tudinem continere, ut qui in talibus exces- sibus videntur deprehendi, non solum ex- communicatione, verum etiam penitentia satisfatione debeant coerceri: ea de re addentis cum venerationis cultu summa aviditatis dilectionis instinctum, indica- mus, ea quæ desinistis, nos concordanter vestra sententiæ consentire, quoadusque in Synodali Concilio Kalend. Novembri- bus pariter positi debeamus consilio tra- ctare, qualiter talium temeritas frænum districtioris possit accipere; ut deinceps nulli liceat sub hunc lapsum faciente ja- ctantia similia perpetrare.

LXIX.

Atamen quia nos sua dictione dominus Paulus Apostolus indefinenter videtur mo- nere, ut opportune inopportuneque de- beamus quoscumque excedentes sedula præ- dicatione corrigere, & pietatem prote- statur ad omnia utilem esse; ideo sugge- rimus, ut adhuc & oratione assidua Domi- ni misericordiam deprecemini, ut ipse spi- ritus compunctionis ipsas inflammare di- gnetur, ut id quod per delictum visa sunt contraxisse, digna satisfatione pœ- niteant: ut in monasterio suo, vestra præ- dicatione, animæ quæ quodammodo perie- runt, propitio Christo revertantur: ut il- le, qui unam humeris inlatham errantem ovem ad ovilem reduxit, & de istarum transgressione quasi acquisito gregi congau- dere dignetur: hoc specialius postulantes, ut pro nobis intercessionem vestrarum suf- fragia indefinenter (ut confidimus) tri- buatis. Hactenus epistola Synodalis, quam sicuti alia hujus temporis scripta barbari- smis ac solocismis scatentem cum legimus ne exhorrescat, qui delicati est guitus, & emunctæ naris; cum ad historiam fa- ris sit, si veritas sincera condiat, quæ sunt ipsa styli rusticitate insipida: me- mor, quid Orator (a) de vetere illo dicat scriptore: Attilius licet ferreus, sed quia verus scriptor, libenter est ele- ctus. Porro eidem epistolæ hæ appositæ sunt subscriptiones:

(a) Cicero de fin. l. 1.

LXX.

Peculiaris vester Ætherius peccator salu- tare præsumo. Clientis vester Hesyebius reverenter audio salutare. Amator ve-

ster Syagrius reverenter saluto. Cultor ve- ster Urbicius * peccator famulenter saluto. Venerator vester Veranus Episcopus reve- renter saluto. Famulus vester Felix sa- lutare præsumo. Humilis vester atque a- mator Felix audeo salutare. Humilis at- que obediens vester Beriberamnus Episco- pus salutare præsumo. Quarum autem Ec- clesiarum hi fuerint Episcopi licet non exprimat, reperies tamen his tempo- ribus vixisse Ætherium Episcopum Li- xoensem (de quo idem Gregorius agit (b) sive potius ejusdem nominis Episco- pum Lugdunensem, ad quem extant sancti Gregorii Papæ litteræ; Hesyebium vero fuisse Episcopum Gratianopolita- num, Syagrium Augustodunensem, Ur- bicium Regiensem in Gallia Narbonen- si, Veranum Cabelicensem, Felicem Be- licensem, qui subscripti reperiuntur Con- cilio posteriori Mariscouensi haud pridem habito, & Betheramnum fuisse Episco- pum Cænonanensem, de quo ipse Gre- gorius Turonensis (c) meminit.

* Urbicius Subscri- ptiones Episc.

(b) Greg. Tur. hist. Franc. l. 6. c. 36.

(c) Greg. Tur. l. 9. c. 18.

LXXI.

At quid factionis ductrix Megera al- tera Chrodielidis? deteriora prioribus his adiecit: nam audi Gregorium, qui ait: (d) Cum autem scandalum, quod serente diabolo in monasterio Pictaviensi ortum, in ampliorem quotidie iniquitatem confur- geret, & Chrodielidis aggregatis sibi (ut supra diximus) homicidis, maleficis, adul- teris, fugitivis, & reliquorum criminum reis, in seditione parata resideret; iussit eis, ut irruentes nocte in monasterium, Abbatissam foras extraherent. At illa tu- multum sentiens, venientium, ad sanctæ Crucis arcam se deportari poposuit; gra- vabatur enim humore doloris podagrici; scilicet ut vel ejus foveretur auxilio. Sed ubi ingressi viri, cæreo accenso, cum ar- mis huc illucque vagarentur per monaste- rium inquirentes eam, introcuntes in ora- torium, repererunt jacentem super hu- mum ante arcam sanctæ Crucis. Tunc unus acerbior cæteris, qui ad hoc scelus pa- trandum aggressus fuerat ut Abbatissam gladio divideret, ab alio (ut credo, di- vina providentia cooperante) cultro per- cutitur: profluente vero sanguine, solo decubans, votum, quod levi conceperat animo non explevit. Interea Justina Præ- posita cum aliis sororibus palla altaris quod erat ante Crucem Dominicam, extin- cto cæreo, Abbatissam operit. Sed venien- tes cum evaginantem gladiis ac lanceis, scissa veste, & pene sanctimonialium ma- nibus lauiatis, apprehensam Præpositam pro Abbatissa, quia tenebræ erant, ex- cussis lintaminibus; a capite soluta cæ- sarie detrabunt, & usque basilicam sancti Hilarii inter manus deserunt custodiae mancipandam; appropinquantisque basili- cæ calo modicum albescere, ubi cogno- verunt non esse Abbatissam, mox ad mo- na-

(d) Greg. Tur. hist. l. 20. c. 11. In Mona- sterium irruptio facta.

nafterium redire puellam præcipiunt: re- vertentesque Abbatissam apprehendunt, extrahunt, & in custodiam juxta sancti Hilarii basilicam in loco ubi Basina me- tatam habebat, retrudunt, postis ad o- stium custodibus, ne quis ullum captivæ præberet auxilium.

LXXII. Rursum invadunt monaste- rium.

Exinde nocte subobscura aggressi mona- sterium, cum nullo fulgore accensi lumi- nis potirentur, extracta promptuario cup- pa, quæ olim pice linita sicca remanserat, ignem inicciunt, factaque pharo magna, de hujus incendio cunctam monasterii su- pellectilem rapuerunt, hoc tantum quod ferre non poterant, relinquentes. Hæc autem gesta sunt ante septem dies Paschæ. Cumque Episcopus Pictaviensis Moroveus hæc omnia graviter ferret, nec valeret seditionem diabolicam mitigare, misit ad Chrodielidem, dicens: Relinque Abbatissam, ut in his diebus in hoc carcere non retineatur: alioqui non celebrabo Pascha Domini, neque baptismum in hac urbe ul- lus catecumenus obtinebit, nisi Abbatissam a vinculo, quo tenetur, jubeatur ab- solvi. Quod si nec sic volueritis, colle- ctis civibus auferam eam. Hæc eo dicen- te, statim Chrodielidis percussores depu- tat, dicens: Si eam violenter quis aufer- rentaverit, statim eam gladio percute- rit. Adfuit autem diebus illis Flaviani nuper Domesticus ordinatus, cujus opus Abbatissa S. Hilarii ingressa basili- cam absolvitur.

LXXIII. Rursum cædes re- petita.

Inter hæc ad sepulcrum sanctæ Rade- gundis homicidia perpetrantur, & ante ipsam beatæ Crucis arcam quidam per se- ditionem truncati sunt. Cumque hic fur- or, superveniente die, per Chrodielidis superbiam augetur, & assidue cædes & reliquæ plagæ, quas supra memoravimus, a seditionariis perpetrarentur, atque ita hæc jactantia tumuisset, ut consobrinam suam Basinam altiori cothurno despiceret; illa penitentiam agere cepit, dicens: Er- ravi sequendo Chrodielidis jactantiam; & ecce despectui habeor ab eadem, & Abba- tissa mea contumax existo. Et conversa humiliavit se coram Abbatissa, expetens pacem ejus; fueruntque pariter uno ani- mo, eademque voluntate. Denique orto scandalo, pueri qui cum Abbatissa erant, dum seditioni quam Chrodielidis schola commovit resisterent, puerum Basina per- cutiunt, qui cecidit & mortuus est. At illi post Abbatissam ad basilicam confesso- ris confugiunt: & ob hoc Basina, reli- cta Abbatissa, discessit; sed pueris iterum per fugam lapsis, in pace quam prius ha- buerunt, redierunt. Postea vero multæ inter hæc scholas inimicitia oris sunt. Quis igitur tantas plagas, tantasque stra- ges, vel tanta mala verbis poterit ex- plicare, ubi vix præterit dies sine ho- micidio, hora sine jurgio, vel momentum aliquod sine fletu?

Novum plane inventum hoc quod elegit diabolus ad vexandam Ecclesiam, quo jugiter affligit sanctos Episcopos, qui- bus ad hujuscemodi continendas in regu- lari observantia discolas nobiles monia- les majus opus atque onus incumbit, quam in universo græge custodiendo. Sed habes expressam ex his originem, com- pertumque fontem, unde soleant tanta defluere mala, exoriri que scandala; ni- mirum dum nobiles potentisque homines filias suas invitas licet detrudunt in mo- nasteria tamquam in carcerem, ubi infeli- ces illæ qua possunt via, cum in liber- tatem carnis, cujus fecisse jacturam do- lent, sese vindicare laborant, hos gra- vissimos concitant fluctus, quibus univer- sam commovent atque perturbant Eccle- siam. Ita plane (ut vidimus) tunc ac- cidit, quod Francorum Reges quas fi- lias ex concubinis genuissent, ad sanctam Radegundem, ut moniales ibi efficerentur, mittere consueverint. Sed quæ sci- rent se ex Regibus ortas, haud passæ inferioris nobilitatis feminae se esse su- bjectas, ejusmodi turbas concitavere. Ad hæc forte cavenda spectat, quod divina monent oracula (a), ne textat quis cum lino lanam, vel duplici femine agrum ferat. Sicut enim cælum reddit in terra sanctarum virginum chorus, quæ divino afflatæ spiritu, Deo se dicant oblatione libera atque spontanea mancipantes ad serviendum ipsi in monasterio: ita con- tra, quæ invitæ, sive parentum blandi- mentis vel minis vincuntur votorum vin- culis, & clauduntur veluti carcere mona- sterii, paradisum ipsum in infernum convertunt, seditionibus cuncta miscen- tes. Sed tragœdiæ hujus reliqua profæ- quamur, quomodo scilicet unius feminae causa universæ Gallia fatigantur. Pergit enim Gregorius.

LXXIV. Unde proveni- ant mona- steriorum monia- lium clau- des.

(a) Deut. 22.

LXXV. Synodus Pictaviensi- sis coacta.

Hæc autem Childebertus Rex audiens, legationem ad Guntherannum Regem di- rexit, ut scilicet Episcopi conjuncti de utroque regno, hæc quæ gerebantur san- ctione canonica emendarent. Ob hanc cau- sam Childebertus Rex mediocritatis no- stre personam cum Ebregeisto Agrippi- nensi, & ipso urbis Pictavæ Moroveo Epi- scopo iussit adesse, Guntherannus vero Rex Gundegisilum Burdegalensem cum provin- cialibus suis, eo quod ipse Metropolita- nus huic urbi esset. Sed nos resultare cœ- pimur, dicentes, quod non accederemus ad hunc locum, nisi sæva seditio, quæ per Chrodielidem surrexit, Judicis distri- ctione prematur. Pro hac causa Maconi tunc temporis Comiti prolata præceptio est, in qua jubebatur, ut hanc seditio- nem, si resisterent, vi opprimeret. Hæc audiens Chrodielidis, scarios istos cum armis ante ostium oratorii affare jubet: ut scilicet repugnantes contra Judicem, si vim

si vim vellet inferre, pariter resultarent. Unde necessarium fuit huic Comiti illuc cum armis procedere, & quosdam casos vectibus, nonnullos telis transfixos, & acrius resultantes gladiatorum ictibus affectos opprimere. Quod cum Chrodielidis cerneret, accepta Cruce Dominica, cujus prius virtutem despexerat, in obviam egreditur, dicens: Nolite super me, quaeso, vim inferre, quae sum Regina, filia Regis. Regisque alterius consobrino: nolite facere, ne quando veniat tempus, ut ulciscar ex vobis.

LXXVI.

Sed vulgus parvipendens quae ab ea dicebantur, irruens (ut diximus) supra hos resultantes, victos monasterio extraxerunt, ac ad stipites extentos, gravissime casos, aliis casarie, aliis manibus, nonnullis auribus, naribusque decisis, seditio pressa quievit. Tunc residentibus sacerdotibus, &c. Pergit enim dicere de iudicio de Abbatissa habito tunc in Synodo, deque calumniis adversus eam a Chrodielde compositis; quae omnia iidem Episcopi in Synodali epistola de eodem iudicio, & lata sententia scripta intexuerunt, ita scribentes ad ipsos Francorum Reges (a):

(a) Extat apud Greg. Turon. l. 10. c. 16. LXXVII. Synodalis ep. ad Reges Francorum.

Domnis gloriosissimis Regibus, Episcopi qui adfuerunt. Propitia Divinitate, piis atque Catholicis populo datis Principibus, quibus concessa est regio, rectissime suas causas patefacit religio, intelligens sacrosancto participante Spiritu, eorum qui dominantur se sociari & constabili decreto. Et quia ex iussione potestatis vestrae cum ad Pictavam civitatem pro conditionibus monasterii sanctae recordationis Radegundis convenimus, ut altercationes inter Abbatissam ejusdem monasterii, & monachos quae de ipso grege non salubri deliberatione progressae sunt, ipsis disceptantibus, agnoscere deberemus; evocatis Patribus, interrogata Chrodielidis & Basina, quare iam audacter contra suam regulam foribus monasterii confractis discesserant, & hac occasione congregatio adunata discessit? Quae respondentes, professae sunt, famis, nuditatis, insuper, & cadis se iam non ferre periculum. Adicientes etiam, eo quod diversi earum in balneo lavarentur incongrue; ad tabulam ipsa luserit, atque seculares cum Abbatissa refecerent: etiam sponsalia in monasterio facta sint: de palla holoserica vestimenta neptis suae temerarie fecerit: foliola aurea, quae fuerant in gyro pallae, inconsulte sustulerit, & ad collum neptis suae facinorose suspenderit: vittam de auro exornatam eidem nepti suae superflue fecerit: barbatorias intus eo quod celebraverit. Haec enim quae haec sunt subsecuta Patres:

Interrogantes Abbatissam, quid ad haec responderet? dixit: De fame quod conqueruntur, secundum quod temporis penuria permitteret, nunquam ipsa nimiam egestatem pertulerunt. De vestimento vero dixit: Si quis earum arcellulas scrutaretur, amplius eas habere, quam necessitas indigeret. De balneo vero quod opponeretur, retulit hoc factum diebus Quadragesimae, & pro calcis amaritudine, ne lavantibus noceret novitas ipsius fabricae jussisse domnam Radegundem ut servientes monasterii publice, hoc visitarent, donec omnis odor nocendi discederet: quod per Quadragesimam usque ad Pentecostem in usu famulis fuerit. Ad haec Chrodielidis respondit: Et postea similiter multi per tempora laborerunt. Retulit Abbatissa, se nec probare quod dicerent, & se nescire an factum sit. Sed adhuc inculpans easdem, quod si ipse vidissent, cur Abbatissa non proderent? De tabula vero respondit: Et si iussisset vivente domna Radegunde, se minus culpa respiceret: tamen nec in regula per scripturam prohiberi, nec in canonibus retulit: sed ad iussionem Episcoporum repromisit, cervicem se inflexa, per poenitentiam quicquid juberetur, implere. Hic advertas, lector, secundum illud Apostoli (b): Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt: omnia mihi licent, sed non omnia adificiant. Et enim Apollonius antiquus Theologus (c) probro obiicit Priscillae Montani, quod tabulis luderet: ait enim Propheta ne tabulis & tesseriis ludat? Sed pergunt de exculpatione eius ad alias accusationes haec dicere:

LXXVIII.

(b) 1. Cor. 10.

(c) Apud Euseb. l. 5. c. 17.

De conviviis etiam ait, se nullam novam fecisse consuetudinem, nisi sicut actum esset sub domna Radegunde, se Christianis fidelibus eulogias obtulisse; nec sibi comprobari cum illis ullatenus convivisse. De sponsalibus quoque ait: Coram Pontifice, clero, vel senioribus pro nepte sua orphanula arrbas accepisse: & tamen se hac culpa sit, veniam se coram cunctis petere professus est; tamen nec tunc convivium in monasterio fecerit. De palla quod reputarent, protulit monacham nobilem, quae ei mafortem holosericum, quem de parentibus detulit, muneris causa concesserit, & inde partem abscidisset, unde quod vellet & faceret: de reliquo vero quantum opportunum fuit, ad ornatum altaris pallam condigne condiderit; & de illa scissura, quae palla superfluit, purpuram nepti suae in tunica posuerit, quam ibi dedisse dixit, quo monasterio profuit: qua per omnia donatrix Didimia confirmavit.

LXXX.

De Maforte.

Sed antequam ulterius progrediamur, quod audis donatum mafortem holosericum, tibi puto satisfaciendum, quem de voce ista exotica, mafortes, nonnihil haec.

haerentem videre lector, sum visus: ea quidem diversi generis indumentum pro diversarum personarum conditione reperimus significari. Atque in primis Calfianus (a) declarat, fuisse super humeros apponi solitum habitum monachi, ubi ait: Post haec angusto pallio tam amictus humilitatem, quam utilitatem pretii compendiumque sectantes, colla pariter & humeros tegunt: quod mafortes, sive mavortes, tam nostro quam ipsorum nuncupatur eloquio. Caeterum etsi ejusdem nominis haud idem erat hoc indumentum, de quo in hac Synodali epistola: etenim minime erat vide quod holosericum esset; neque breve, ex quo, & facta est altaris palla, & insuper ornata sponfa: unde magis illius generis putamus fuisse mafortem, de quo S. Hieronymus ad Eustochium scribit, cum haec ait de luxu nimio stultarum virginum (b): Et per humeros hyacinthina lena mavorte volitans. Quibus intelligas, non breve fuisse palliolum & angustum, sed laxam vestem, quae praeter latitudinem expanderetur ad ventum, uti etiam in statuis sculptum videmus: commune tamen fuit utriusque sexui, quod ad tegendum collum & humeros veluti pallium compositum erat, ob idque communi aequo nomine mafortes diceretur. Sed de maforte latius Prosequuntur reliqua Patres Concilii Pictaviensis.

(a) Cassia. l. 1. c. 7. de habitu monachi.

(b) Hier. ep. 22.

LXXXI.

De foliis aureis & vitta auro exornata Macconem famulum vestrum praesentem testem adhibuit, eo quod per manum ejus a sponso puella praedictae neptis suae viginti solidos accepit, unde hoc publice fecerit, nec de re monasterii quicquam ibi permixtum sit. Interrogata Chrodielidis cum Basina, si forsitan aliquid Abbatissae (quod abbit) adulterii reputarent, sive quid homicidii, vel maleficii fecerit, aut crimen capitale, quod percuteretur, edicerent: respondentes protulerunt, non habere se aliquid nisi per haec quae dixerant, eam ista fecisse contra regulam proclamarent.

Ad extremum pro peccatis, quia claustra disrupta sunt, & miseris licuit sine disciplina Abbatissae suae, quod vellent committere per tot mensium spatia; quas credebamus innocentes monachas, nobis protulerunt praegnantibus: quibus per ordinem discussis, nec invento crimine quod Abbatissam deiceret, levioribus causis paterna communitio contestati sumus, ut haec nullatenus deinceps pro reprehensione repeterent. Tunc nobis percunctantibus causam adversae partis, quae majora crimina commiserunt, id est, quae praedicationem sui sacerdotis intra monasterium, ne foras procederent, despexerunt Pontifice conculcato, & in summo contemptu monasterio relicto, confractis se-

ris & januis irrito facto discesserunt; & ad suum peccatum aliae tractae transgressae sunt. Insuper & Gundegifalus Pontifex cum suis provincialibus pro ipsa causa communitus per praedicationem Regum Pictavos accessisset, & ad audientiam eas ad monasterium convocarent; despecta communitio, ipsis occurrentibus ad beati Hilarii confessoris basilicam, ubi ipse commorabatur, accedentes, ut concederet pastorum sollicitudinem, dum commonerentur, facta seditione sustibus tam Pontifices, quam ministros affecerant, & intra basilicam fuderunt sanguinem Levitarum.

Dehinc ex iussione domnorum Principum LXXXII.

cum vir venerabilis Theutarius presbyter in causa directus fuerit, & statutum fuisset quando iudicium fieret: non expectato tempore, monasterium seditiosissime accensus in corte cuppis, vectibus ac securibus confractis posticis igne accenso, intra septa casis & vulneratis monachibus, in ipsis oratoris spoliato monasterio, denudata & discissa capillis Abbatissa, graviter ad ridiculum ducta, & tracta per compita, & in locum retrusa, & si non ligata, nec libera: superveniente diei Paschae festo per saeculum, offerente Pontifice pro condemnata pretium ut spectaret vel baptismum, nec ulla sua sione hoc impetrasset vox supplicum: atque respondente Chrodielde, eo quod tale facinus nec scissent nec jusserint, adhuc Chrodielde asserente ad intersignium suum, ne a suis interficeretur obtentum sit; unde certum est tractari quid ex hoc datur intelligi, quod additur crudelitatis, ad sepulcrum beatae Radegundis fugientem servum monasterii sui occiderent, & scelere crescente, nihil petendo sanaverint, sed per se post intrantes monasterium ceperint, & ad domnorum iustitiam, ut seditiosos illos in publico representarent, nolentes acquiescere, & contra Regum praecipua magis arma tenerent, & se sagittis vel lanceis contra Comitum, & plebem indignanter erigerent: hinc denique egressa ad audientiam publicam, extrabant Crucem sanctam sacratissimamque occulte, & ad injuriam indecenter, & ad culpam, quae postea restituere coacta sunt in ecclesia.

Quibus tot capitalibus agnitis facinoribus, nec refranatis, sed jugiter magis auctis criminibus, nobis iisdem dicentibus, ut Abbatissa pro culpa veniam peterent, aut quod male directum fuerat, emendarent; & nolentes hoc facere, sed magis de eius interfessione tractarent, quod publice sunt professae: referatis a nobis & recensitis canonibus, visum est aequissimum, ut eas, usquequo dignam agerent poenitentiam, a communi privari, & Abbatissam loco suo permanuram restitui. Haec

LXXXIII. Excommunicantur discipuli moniales.

Hæc nos pro vestra jussione, quod ad Ecclesiasticum pertinuit ordinem, circumscriptis canonibus, absque personarum aliqua acceptione suggerimus peregrisse. De cætero, quod de rebus monasterii, vel instrumentis chartarum domnorum Regum parentum vestrorum de loco subreptum est, quæ se habere professæ sunt, sed nobis inobedientes nullatenus erunt voluntarie reddituræ: qualiter vestra vel anteriorum, Principum merces æterna permaneat, ad loci instaurationem vestra pietatis atque potestatis est, auctoritate regia cogere reformari: neque ipsas ad locum quem tam impie & profanissime destruxerunt, ne pejora proveniant, vel redire concedite, vel permittatis iterum aspirare; quatenus his in integrum, præstante Domino, restitutis, sub Catholicis Regibus totum acquiratur Deo, nihil perdat religio: ut status conservatus tam Patrum, quam canonum nobis proficiat ad cultum, vobis propagetur ad fructum. Christus vos Dominus aliat, regatque, regnum tribuens prolixius, vitamque conferat beatam. Hucusque de Synodali judicio epistola ad Reges Francorum: hicque finis Synodi Pictaviensis ea de causa a Francorum Regibus convocata. Sed quid de feminis anathemate condemnatis? audi Gregorium (a):

(a) Greg. Tur. l. 10. c. 17. LXXXIV. Adeunt Regem excommunicata.

Post hæc, inquit, cum emisso judicio a communione fuissent suspensæ, Abbatissa etiam in monasterium restituta; hæc ad Childebertum Regem petierunt, adiicientes malum supra malum, denominantes scilicet Regi personas quasdam, quæ non solum cum ipsa Abbatissa adulteria exercerent, verum etiam ad inimicam ejus Fredegundem quotidie nuntia deportarent. Quod audiens Rex, misit qui eos victos adducerent: sed cum discussi, nihil criminis inventum in eis fuisset, abscedere jussi sunt. Hæc de his Gregorius. Porro hæc cœpta hoc anno, qui numeratur decimusquartus Childeberti Regis ad annum decimumquintum ejusdem propagata esse, ex ejusdem Gregorii scriptis apparet. Quomodo autem eadem anno sequenti, collecto Metensi Concilio, veniam petentes, ab Episcopis sunt absolutæ, suo loco dicemus. Quo pariter anno contigisse convocari Episcopos ad dirimendam causam quamdam contra Tetradiam illustrem feminam idem Gregorius tradit (b).

(b) Greg. Tur. l. 11. c. 8.

PAGIUS VIII. Privilegium Monasterio S. Medardi concessum.

Ad num. LXXXV. & seq. Indictione undecima in Registro Epistolarum Sancti Gregorii recitatur Privilegium quod Sueffionensi Monasterio Sancti Medardi in Gallia hic Sanctus Pontifex dicitur concessisse, regnante Theodorico in Gallia. Verum, cum Indictio XI. non incidat in annum DXCLV. quo Privilegium datum dicitur, sed in currentem annum; Sanctus Gre-

gorius quoque anno, petentibus Francorum Regibus, datum legitur a S. Gregorio Papa privilegium (c) monasterio S. Medardi Sueffionensi in Gallia, ita enim ad finem ejus legitur: Datum septimo Kalend. Junii, anno ab incarnatione Domini quingentesimo nonagesimo tertio (ita veteres codices habent, & non nonagesimoquarto, ut recens habet editio) mense Junio Indictione undecima. Sed advertendum est, subscriptionem Episcoporum, & Regis Francorum Theodorici haud congruere his temporibus: siquidem complures Episcopi, qui subscripti reperiuntur, post aliquot abhinc annos creati noscuntur, veluti inter alios (ut de reliquis dicere omittamus) Augustinus Episcopus Cantuariensis, & Mellitus Londoniensis, quos constat neque hoc tempore profectos esse in Angliam, quo etiam neque Theodoricus regnabat in Gallia, sed Childebertus, ac Guntheramnus. Quamobrem in eam inducor sententiam, ut ea subscriptio postea adjecta fuerit. Est autem ejusmodi privilegii hoc exordium: Pretiosissimis lapidibus in diademate Christi merito renitentibus, omnibusque sanctæ Dei Ecclesiæ membris, quorum universale caput est Christus, Gregorius licet sanctæ Romanæ sedis Pontificis sublimetur, humillimus tamen servorum Dei servus, &c. Ita quidem ipse (ut proficitur postea in litteris datis ad Joannem Constantinopolitanum Episcopum) refugit nomen Universalis, quo deorsum inclinaret, qui illud indignissime usurparet, cum tamen re ipsa jure Pontificis universalis uratur præcipiens eodem decreto Episcopis omnibus acque Rēgibus. Sed & quomodo id proficitur, ex ejus verbis audi, quæ habet inferius: Caput, inquit, monasteriorum totius Gallie constituimus, nulliusque ditioni patimur subesse. Sed velut hæc sedes Romana speculationem suam toto orbi indicit, & novas constitutiones omnibus mittit, & omnium personarum servitio caret, nulli subjecta videlicet: ita præfatus locus, remota omni consuetudine pessima Regum, Antistitum, &c.

LXXXV. (c) Greg. l. 2. Ind. 11. post ep. 38. nov. edit. De Privilegio concessio monasterio S. Medardi.

LXXXVI. Poena privationis communita Regibus.

Sed quas infligat poenas, audi quæ habet in fine: Si quis autem Regum, Antistitum, Judicum, vel quarumcumque secularium personarum, hujus Apostolicæ auctoritatis, & nostræ præceptionis decreta violaverit, aut contradixerit, aut ne-

* consuetudines

negligenter duxerit, vel fratres inquietaverit, vel conturbaverit, vel aliter ordinaverit: ejusdemque dignitatis vel sublimitatis sit, honore suo privetur, &c. Vides, lector, Pontificis Romani esse sancire leges, quibus si ipsi Reges non pareant, regno priventur: quæ etiam comminatio ab eodem apponi solita erat in aliis privilegiis, sive monasteriis, sive hospitalibus concessis, nempe ut privarentur regno Reges, si quid ab eis contra ea quæ concessisset, factum fuisset. Consideravit hæc Gregorius Septimus Romanus Pontifex in epistola (a) ad Metensem Episcopum, atque recitatis privilegiis hujus dictis verbis, hæc addidit: Quod si beatus Gregorius doctor utique mitissimus, Reges qui statuta sua super unum xenodochium violarent, non modo deponi, sed etiam excommunicari, atque in æterno examine damnari decrevit; quis nos Henricum non solum Apostolicorum judiciorum contemptorem, verum etiam ipsius matris Ecclesiæ improbissimum prædonem & atrocissimum destructorem deposuisse, & excommunicasse reprehendas, nisi similis ejus? Hæc ipse.

(a) Greg. VII. l. 8. ep. 21. & sup. l. 4. ep. 2. & 23.

LXXXVII. Ingoberga Regina defuncta.

(b) Greg. Tur. hist. Franc. l. 9. c. 26.

Hoc etiam eodem anno, qui est decimusquartus Childeberti Regis Reginae Francorum Ingobergæ maximæ piæ feminæ obitum Gregorius Turonensis ponit his verbis (b): Anno quoque quatuordecimo Childeberti Regis, Ingoberga Regina, Chariberti quondam relicta, migravit a sæculo, mulier valde cordata, ac vita religiosa prædita, vigiliis, & orationibus atque eleemosynis non ignava: quæ, credo, per providentiam Dei communita, ad me usque nuncios dirigens, ut in his quæ de voluntate sua, id est, pro animæ remedio cogitabat, adiutor existerem: sic tamen, ut ad ipsam accederem, quæ consilio habito, sibi decerneret, scriptura connecteret. Accessi, fautor, vidi hominem timentem Deum: quæ cum me benigne excepisset, notarium vocat, & habito (ut dixi) mecum consilio, quadam Ecclesiæ Turonica & basilicæ sancti Martini, quadam Canonianæ Ecclesiæ delegavit: ac post paucos menses Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS

IX. Ingoberga Regina obiit.

X.

Privilegium ommissis subscriptionibus publicavit. Legi possunt quæ in utramque partem hac de re nuperis annis edita fuere. Ad num. LXXXVII. Gregorius Turonensis lib. 9. cap. 26. anno XIV. Childeberti Regis, narrat mortem Ingobergæ Reginae Chariberti Francorum Regis viduæ, mulieris valde piæ, quæ reliquit filiam, a Gregorio Magno Aldibergam, a Beda vero lib. 4. cap. 26. Bertham appellatam. Nupst hæc Edilberto Cantii Regi & Christianam religionem innoxit in Palatium Regum Anglorum, qui prius Idolis serviebant. Verum mortua Ingoberga anno DLXXXIX. qui Childeberti Regis decimus quartus est. A num. LXXXIX. ad XCIII. Postquam pax in

ses subitanea aegritudine fatigata, migravit a sæculo, multos per chartulas liberos derelinquens, septuagesimo (ut arbitror) vitæ anno, relinquens unicam filiam, quam in Cantia Regis cujusdam filius matrimonio copulavit.

Quo pariter anno, quarto scilicet Gregorii Papæ, quo (ut dictum est) Dialogos scribebat, Sanctulus vir ille sanctitate celebris, cujus res mirifice gestas tertio Dialogorum libro intexit, ex hac vita migravit: nam acturus de ipso, hæc præmittit (c): Ante hos dies fere quadraginta vidi apud me eum cujus superius memoriam feci, venerabilis vita presbyterum Sanctulum nomine, qui ad me ex Nursia provincia annis singulis venire consuevit. Sed ex eadem provincia quidam monachus ante triduum venit, qui gravis nunciis mœrore me perculit, quia eundem virum obiisse nunciavit, &c. Pergit narrare ejus miracula, a nobis suo loco & tempore, quo sunt facta, relata. Hæc quidem hoc anno in Occidente. Sed belli motus, de quibus præfatum sumus, jam nos revocant in Orientem.

LXXXVIII.

(c) Greg. dial. l. 3. c. 37. Sanctuli presb. obitus.

Hoc namque anno (ut ex Gregorio percepimus) pacatis rebus Persicis, restituto per Mauritium in regnum Cosrohoe, vertenda fuerunt arma adversus Abares sub duce Cajano sive Chagano Thraciam invadentes, de quibus ista Nicephorus: (d) Incunte vere, translatis ex Oriente copiis, Mauritius Byzantio solvit, & Chaganum Dux Abaram irumpit in Thraciam multo impedimentis intervenientibus, Avchialum contendit: eo namque excurrere vel Abares audierat, post auream illam mensim & elephantis spectaculum, multorumque talentorum auri largitionem: quæ illis Imperator, pacem sibi completendam ratus, petentibus tribuit. Ac primum Perinthum, quam nunc Heracleam vocant, cum quidem in terrores plures & in maximam tempestatis procellam incidisset, venit. In qua urbe Glyceria martyri, quæ ibi æde sacra magnifice constructa honoratur, debitam religionem persolvit. Et grave quiddam a barbarorum excursionibus passus exercitus, Duce in Europa Prisco creato, inde in urbem

LXXXIX.

(d) Niceph. l. 18. c. 28. Chaganus Dux Abaram irumpit in Thraciam

Oriente Romanos inter & Persas stabilita fuit, Mauritius Imp. copias in Europam transtulit adversus Chaganum Abaram seu Tarcorum Regem, qui in Thracia tumultuabatur. Imperator ipse e Regia Urbe egressus, loca a Barbaris everfa contemplari voluit, & Ducis officio fungi. Cumque usque in Septimum, ut a Byzantiis nominatur processisset, eo die Sol pene totus est obscuratus. Annus Imperii ejus nonus tum agebatur, inquit Theophylactus lib. 5. cap. 16. Eiusdem Eclipsis Solaris diserte meminere Theophanes & Zonaras. Accidit illa, juxta Calvisium in Opere Chronologico, die decima nona Martii, feria quarta, non vero septima, ut ibidem errore Typographi legitur, ho.

hom imperantem est reversus. Abarum ve-
go & Slavinarum gentes, Istro trajecto,
sub Chagano Hunno militantes, Thraciam-
que percurrentes & omnia passim diripien-
tes, usque ad Heracleam pervenerunt. Quin
Prisco Duce Turuli se continente, Didy-
moicum quoque stratagemate ceperunt. Eo-
rum impetum arte & consilio quodam ad-
mirando Imperator inhibuit: qui se clas-
se instructa in eorum sedes expeditionem
facturum assimilavit. Quae res metum il-
lis ingentem incussit, & vel invitos ad sua
redire coegit. Post quorum discessum Im-
perator ad transitum Istri, nec rursus bar-
bari facile in Thraciam excurrerent, fir-
ma militum praesidia collocavit. Priscus
autem Byzantium reversus, de manubiis
accusatus est, & militarium copiarum praefectura dignitas ei abrogata, Petroque
Mauritii fratri data. Verum cum & is
nihil praeclarum ex sententia Imperatoris
gereret, adempto illi magistratu, eodem-
que Prisco reddito, domi ipse confedit.
Ista utique hoc anno, cum S. Gregorius
Papa de restituito Prisco in gradum pri-
stinum congaudens, & salutaria moni-
ta impartiens, ista ad ipsum scripsit men-
se Julio (a):

Si vita istius cursum veraciter atten-
damus, nihil in eo firmum, nihil inoe-
nimus stabile; sed quemadmodum viator
modo per plana, modo per aspera gradi-
tur, sic nobis utique in hac vita manen-
tibus nunc prosperitas, nunc occurrit ad-
versitas. Denique alienis sibi succedunt

(a) Greg.
L. 2. ep. 51.
Ind. 11.
XC.
S. Greg.
ep. ad
Priscum
magi-
strum mi-
litum.

PAGIUS

horis post mediam noctem decem Constantinopo-
li, idque anno quingentesimo nonagesimo se-
cundo. Eiusdem Eclipsis calculum pleniorum
descripsit Petavius lib. 8. de Doct. Temp. pag. 853.
adeo ut certum, indubitatumque sit, eo
Christi anno deliquium illud Solare Constanti-
nopolit visum esse. Indeque intelligimus, Cho-
sroen anno DXCI. post vernal tempus in Re-
gnum restitutum, & vere sequenti anni scilicet
DXCII. tranquillis in Oriente Imperii rebus,
Mauritium Aug. copias exinde in Occidentem
transfuisse.

XI.
Franco-
rum lega-
ti ab Impe-
ratore re-
pulsam
ferunt.

Mauritius post aliquot dies, cum de Lega-
torum Regis Perfarum Adventu Byzantium cer-
tior factus esset, illuc rediit. Die tertio, in-
quit Theophylactus lib. 6. cap. 3. Legati Celti-
berorum, qui hodie Franci dicuntur, Boso &
Bettus in urbe adsunt. Huius gentis Princeps
Theodoricus tributum pro societate cum Romanis
coecunda, & pretium pro bello adversus Chaganum
gerendo paciferebatur. Qui Legatos muneratus huma-
niter & Barbaros a Romanis exigere pecuniam ini-
que patiens, hortatur Francos ut citra stipendium,
seu vestigal, quod postulabant, armorum societate se-
cum deviniri vellent. Chaganus item pacta tri-
buta aegeri a Casare contendebat, cui cum aures non
darentur, continuo bellum moliri, & Sclavos bo-
num numerum parandorum assuariorum ad Istrum
traficiendum indicere. Verum Theophylactus lo-
co Childeberti, Theodoricum per errorem scri-
bit. Neque enim Theodoricus in Gallia regna-
vit ante annum DXCVI. ut suo loco osten-
detur.

temporibus, & mutua se vice confundunt.
Dum igitur omnia in hoc mundo mutabili-
tatis ordo confundit, nec elevari prospere-
ris, nec frangi debemus adversis. Tota
ergo mente ad illum nos convenit anbe-
lare, ubi quicquid est, firmum permanet,
ubi non mutatur adversitate prosperitas.
In hac ergo vita viro Dei omnipotentis
moderamine idcirco agitur, ut vel pro-
speritas adversitas, vel adversitatem
prosperitas subsequatur: quicquid deliquimus
fieri, & iterum exaltati adversitatis me-
moriā quasi humilitatis anchoram in-
mente teneamus.

Non in hoc ergo Creatoris nostri ira
est deputanda, sed gratia, per quam disci-
mus, ut ejus dona tanto servemus verius,
quanto humiliter tenemus. Quia igitur
perfectam vos dominorum gratiam aucto-
re omnipotente Deo reparasse cognovimus,
magna pro vobis exultatione gaudemus,
optantes ut vitam vestram rerum omnium
gubernator & bonis semper praesentibus
fulciat, & ad gaudia perpetua extendat.
Hac vobis ideo loquor, quia multum vos
diligō, atque me a vobis diligi scio.
Sed hoc quod me diligitis, in latorem
praesentium. Sabinianum diaconum demon-
strate, ut ubi usus exegerit, vestra pa-
trocinia consequatur. Vir autem gloriosus
Castus praeco laudum vestrarum in Roma-
nis partibus existit, quem vestra excel-
lentia paterna dilectione commendo. Huc-
usque ad Priscum Gregorius.

Sic

Prisco hujus belli Europaei administratio ab
Imperatore commissa est, ut habet Theophy-
lactus cap. 4. qui cap. 6. tradit, Priscum instante
jam hyeme exercitum dimississe, Byzantiumque
reversum esse: vere ineunte eum auctoritate
Imperatoris ad Istrum movisse, ut ab eo Scla-
vorum gens, quae Chagano parebat, flumen
traicere prohibita, vel nolens securitatem &
otium Thraciae praestaret. Ubi Theophylactus
de verno currentis Christi anni sine dubio lo-
quitur. Priscus post aliqua gesta bellica trans
Istrum hyemare jubetur, ut prodit Theophyla-
ctus cap. 10. qui capite sequenti subiungit, Im-
peratorem Priscum exauctorasse, & Petrum, cu-
jus frater germanus erat, Romanarum copia-
rum Praefectum instituisse. Is cum a Barbaris
debellatus fuisset, Priscus Dux iterum renuncia-
tur, & Petrus abrogata sibi functione Byzantium
rediit, ait Theophylactus cap. 5. libri septimi.
Quod cum accepisset S. Gregorius Papa scrip-
sit ad Priscum Patricium Orientis Epistolam
quae est LI. libri secundi Registri sui Indictio-
ne XI. mense Julio, quae est de humilitate re-
nenda in prosperis & adversis, & de ejus in
pristinum gradum restitutione gratulatoria: Quia
igitur perfectam vos Dominorum (nempe
Mauritii & Theodosii Imp.) gratiam auctore
omnipotente Deo reparasse cognovimus, magna pro
vobis exultatione gaudemus. Sed cum mense
Julio Indictione undecima, anno scilicet Christi
currenti, Priscus nondum exauctoratus fuisset,
annoque sequenti Petrus expeditiones militares
confecerit, Priscus iterum belli Orientalis Dux
de-

XII.
Initium
belli Ro-
manor in-
ter & A-
vares ge-
ssi.

XCI.

Sic igitur revocatus Priscus ad ordines
militares, magna praeda peracta, mox
barbarum Regem Chaganum adversan-
tem sensit, & annem traicere impedi-
entem. Quamobrem legationem pacis mit-
tere, ratio persuasit. Sicque Theodorum
medicum (inquit Nicephorus (a) virum
cordatum, sagacitateque & prudentia mul-
tos excellentem, ad eum misit. Qui cum
barbarum frementem maxime & superbi-
entem, ac verborum fastu exultantem (na-
tionum enim omnium dominum se esse mi-
nabundus jactabat) vidit, veteri quadam
narratione barbaricum legatus leniit tu-
morem. Inquit enim: Audi, Chagane,
veterem & utilem orationem. Sesostris
Aegyptiorum Rex illustris admodum &
felix plurimas & maximas sibi subiecit
nationes atque ex eo successu in proter-
vam arrogantiam sublatus currum sibi au-
reum pellicidis pretiosisque lapillis orna-
tum fieri fecit: in quo confidens quatuor
ex devictis Regibus currui, qui eum tra-
herent, iugo illis imposto, junxit. Hoc
vero cum sepius fieret, & celebri quodam
festoque die ex quatuor istis Regibus unus
oculis converfis continue retrospiceret, &
rotae volubilitatem intueretur; Sesostris-
que eum, cuius rei gratia tam frequen-
ter oculos in rotam coniceret, percontat-
retur: respondisse id ferunt. Cum suppo-
re admiror rotam, cum eam inflabili mo-
do ferri, atque alias aliter volvi & nunc
quidem sublimia demittentem, rursus au-
tem demissa sublimantem conspicio. Seso-
stris porro ubi dictum id intellexit, statuit,
ne illi posthac currum traherent.

(a) Niceph.
L. 18. c. 29.

Theodori
medici le-
gatio ad
Chaga-
num.

XCII.
Pax cum
Chagano
Rege fa-
cta.

Barbarus vero subridens, satis se pa-
cem complecti indicavit, & Priscus ei pro
transitu bonam spoliolorum partem, maxima
queque concedendo dedit, & se Romano-
rum ditione cedere (Romanum namque id
solum armis) significavit. At barbarus Ro-
manos esse & jure belli id amisisse re-
spondit. Et cum Chaganus ad hunc modum
familiaris cum Prisco vixaretur: Priscus
et, quod ex Oriente profugisset, convi-
cti loco obiecit. Haecenus de Chagani &
Prisci rebus, liberataque Europa ab in-
cursionibus Abarum cum armis Prisci, tum
Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS

electus non est ante finem anni DXCIV. ideo-
que ea Divi Gregorii Magni Epistola extra-
proprium locum in ejus Registro collocata.
Theophanes in Chronico quaecumque ad hoc
bellum pertinentia narravit, ex Theophylacto
collegit. Sed illud anno uno tardius inchoavit,
& quae is in pauciores, ipse distribuit in plures;
& aliquando in unum eundemque confert, quae
in plures dispergenda erant. Qua de re le-
gendus Goar in Notis ad illud Chronicon. De
pace Romanos inter & Chaganum pacta, de
qua Baronius hoc anno suo loco agemus.

XIII.

A num. XCIII. ad XCVI. Anno superiori
Mauritium Augustum ex Urbe exeuntem mari-
na tempestas excepit, qui naufragio elapsus

vero eloquentia Theodori medici, ad quem
extant plures sancti Gregorii epistolae, &
inter alias illa superius recitata, qua per-
suadet cum Mauritio agere, ut latam
impiam legem abroget. Quod vero ad
temporis rationem spectat, errore vides
positum a Theophane, quod ista de Pri-
sco contigerint anno Mauritii Imperato-
ris tertiodecimo, cum ex litteris recita-
tis sancti Gregorii ipsum hoc anno re-
stitutum constet, dum adhuc tertius per-
severaret Gregorii Pontificatus annus, cu-
jus hoc anno quartus incipit mense Se-
ptembri. Quomodo vero Priscus una cum
Comentiolo rupto foedere, eundem Re-
gem vicerit, suo loco dicturi sumus.

Quod autem nuper mentio facta est de
Mauritio Imperatore visitante Heracleam
ecclesiam S. Glyceriae, hic opportune
quid his diebus illic acciderit, ex Nice-
phoro referam, rem sane memoria dignam:
ait enim (b): Minime vero abs re fuerit,
si celeberrima martyris istius miraculo;
nempe Euphemiae, de qua dicturi sumus
inferius, admirandae Glyceriae, & ipsius
martyris miraculum conjunxero. Vir qui-
dam, cui Paulino nomen erat, obscuro
loco natus, in bonis autem disciplinis ad-
modum educatus, manifesto in impostor-
um & maleficorum barathrum demersus
esse deprehensus est. Incantatori huic &
mago argentea fuit pelvis, in qua dete-
standum cruorem excipiens, per eum exe-
crandus ipse cum apostatis virtutibus col-
loquebatur. Vasculum id, necessitate fla-
gitante, argentariis vendidit. Qui pre-
tio numerato, lancem eam receperunt, ve-
nalemque & ipsi pro foribus cuiusvis pra-
tereunti emendi liberam facultatem facien-
tes proposuerunt. Accidit autem, ut Pe-
rintibus Antistes, ipsius scilicet Heracleae,
Byzantii esset, & pelvim eam, ita ut ve-
numdabatur, compararet.

Itaque cum vasculo empto se in suam
sedem recepit, & ob reverentiam unguen-
ti martyris Glyceriae sublato priore vase
aneo, argenteum istud reposuit, cuius di-
vinitus manantis unguenti id maxime con-
venire arbitratus. Atque ille quidem hoc
sic fecit: rivus autem unguenti constitit.
B b b 2 Mar-

XCIII.
De mira-
culis S.
Glycerie
martyris.
(b) Niceph.
L. 18. c. 32.

XCIV.
Detestata
martyr
vas im-
mundum.

Heracleam Thraciae Urbem in Propontide ve-
nit, Glyceriaeque Martyris templum ingressus, &
quam maxime illud veneratus, pecuniam insuper
ad partes ejus illud per Abaros incendio vastas
ac prolapsas iterum excitandas, exornandas-
que erogavit, inquit Theophylactus lib. 6. cap.
1. Solemnis est S. Glyceriae Martyris potissi-
mum in Patriarchatu Constantinopolitano, &
apud Orientales ad diem XIII. mensis Maii
veneratio, ut liquet ex variis Synaxariis &
Menaeis Graecis ab Henschenio in Actis Sancto-
rum Bollandianis ad eum diem citatis. Erat in
ea Urbe hujus Sanctae Martyris templum, in
eoque corpus ejus sacrum in magna veneratio-
ne, propter unguentum quod ex ejus monu-

Imperato-
ris pietas
quaerit
Glyceriam
Martyrem.

CHRISTI
593.GREGORII PAP.
4.MAURITII IMP.
8.

Martyr enim ipsa tantum piaculum detestata, gratiam & donum id cohibuit: haudquaquam enim fas esse, tacens etiam dicebat, ut mundum immundo contingeretur. Hoc postquam diebus plurimis fieri cognovit Episcopus, oppido quam graviter tulit, variasque curas in animo ipse suo quod ipsius culpa Ecclesia commoditate tanta privari deberet, volutavit. Proinde ad lacrymas & preces conversus, Deo supplicavit, ut rem tam gravem auferret, & facti ejus causam latentem ostenderet. Deus vero rite abominationem eam amolvens, & inficitiam misericordia legitime prosequens, Antistiti in somnis piaculum manifestat.

XCV.

Ille statim argenteam phialam subducit, & priorem illam aream perinde atque puram & quasi virginem & immaculatam ministram cultui religioso restituit. Et ecce tibi, de repente unguentum rursus scaturit, & miraculorum latex denuo exundat. Piaculum autem execrandum manifeste in opertum producit, & non aliter quam in publicis columnis incisum proponitur, urbique gloria sua redditur. Ea res ubi ad Imperatoris aures per primariae sedis Episcopum (Joannes is jejunator erat) relata est, Princeps ab eodem Episcopo ad reos capitali supplicio persequendos excitatus est; nam is resipiscencia atque penitentia crimen corrigere voluit. Judicium igitur maximum cogitur, & maleficorum multitudo ingens producit. Qui in gravem carcerem coniecti, ad supplicia, debitas perfoluturi penas producti sunt. Inter quos Paulinus in palum summa parte hiantem actus turpiter vitam snit, cum prius cædis filii sui spectator fuisset: siquidem & hunc abunde impostura & malefici portentis imbuerat. Atque hoc ita est gestum. Hæc Nicephorus.

(a) Theop.
l. 1. c. 11.XCVI.
De miraculis ex S. Euphemie corpore.

Eandem historiam (a) exactissime describitur a Theophylacto, dum Mauritiam texit historiam. Eadem quoque gratia pollebat sanctissima martyr Euphemia, de qua alias dictum est: præstabat vero in miraculis ista in eo, quod cum liquore etiam admixtum sanguinem & sacro corpore emittebat, eo tantum die, quo natalis ipsius anniversaria celebritate festivus populo recurrebat. Quid autem tunc acciderit

PAGIUS

mentodesuebat, ut docent Nicephorus, Callixtus, (cujus verba recitat Baronius) & Theophylactus lib. 1. cap. 11. In Actis Martyrii ejus ex MS. Græco Latine ab Henschenio redidit dicitur, Antoninum Imperatorem anno primo Imperii sui Edictum promulgasse, quo qui nollet Diis sacrificare jubebantur interfici. Illud cum in Europam perlatum fuisset, Sabinus Græciæ Praefes Glyceriam Virginem, quod nollet Diis sacrificare, variis supplicis affectis, tandemque jussit feris oblici, & cum eis pugnare. Martyrium obiit una cum S. Laodicio custode carce-

de Mauritio Imperatore ex eodem Nicephoro accipe (b): Hoc autem loco, inquit, quid Mauritio de celeberrima martyre Euphemia acciderit, dicam. Iners namque cogitatio Imperatori inceserat, ut anxie nimis de ingentibus ejus miraculis inquireret, & fallaciam hominum prodigia ab ea edita esse putaret. Ex adverso Constantinopoli inclita Chalcedonensis civitas sita est, ubi sane templum quoque est magnifice constructum. Diximus autem non ita dudum, sacrosanctas ejus reliquias olim in hoc ipso templo in urna marmorea repositas esse, atque in ejusdem memoria miraculum insigne, atque eis qui id non viderunt, prope incredibile fieri solere. Ex quo enim illa in martyrii stadio decurrit, & corpus ejus in monumento conditum est, ipso passionis ejus die, in conspectu omnium, loci ejus Episcopus spongias quibusdam ex defunctæ corpore sanguinis liquorem haurit. Sanguinem sane veluti ab recens caso corpore vulnerum tabo mixtum, & unguentis quibusdam ex se ipsis natis temperatum cernat: quem exiguis vitreis vasculis Episcopus exceptum atque divisum turbæ advenienti donat.

Hoc igitur auditum (sicut dixi) animi quadam recordia in dubium revocans Mauritius, cum tempus appeteret, argenteum ornatum ex sepulcro detrahit, & imperiali signo monumentum martyris obsignat: sic enim hoc incredulitatis volebat audacia. Postquam autem tempus ipsum quod debebat, advenit curiose mysterium indagat, accuratiusque experimento solito miraculum explorat. Ecce tibi vero rursus, sicut ante, sanguis unguento conditus inftar rivuli e monumento promanat, & spongia sanguine suavolenti pinguescunt; & martyr ipsa tam, ut prolixius sanguinis fons profueret, fecit. Atque illa ad hunc modum Imperatoris incredulitatem erudiens, castigavit. Ipse autem digitis sanguini admotis, eoque humore delibutis, se ipsum sanctificando conspersit; & re ipsa ut id crederet persuasus, deinceps cum admiratione laudes suas clara voce martyri tribuit. Hucusque Nicephorus: atque de his hætenus. Recitat pariter eam historiam Theophylactus (c) in scripta a se historia Mauritianæ.

XCVII.
Mauritius Imp. investigat de miraculis.(c) Theop.
l. 8. c. 14.

ris, cujus tamen nulla sit mentio in hodierno Martyrologio Romano ad diem XIII. Maii, quo S. Glyceria memoratur, licet nomen ejus legatur in Menologio Cardinalis Sirleti, quo usus est Baronius, qui etiam Sanctæ hujus Martyris non meminit, quando loquitur de Martyribus sub Antonino Pio passis.

A num. XCVI. ad XCVIII. Theophylactus lib. 8. cap. 14. prodit, in Urbe Chalcedonensi ex adverso Byzantii sita, esse templum Sanctæ Euphemie Martyris, ubi ejusdem sacratissimum corpus asservatur, & die quo ipsa Martyrium effudit.

XIV.
Studer sanguinem e corpore S. Euphemie effudit.CHRISTI
593.GREGORII PAP.
4.MAURITII IMP.
8.

XCVIII.

Eodem quoque anno, die Paschatis Theodosius filius Mauritii, jussu ejus, coronatur Imperator collega patris a Joanne Patriarcha Constantinopolitano. Ita ex Theophane: alii ante biennium, ut dictum est superius ex Biclarensi. Nomen quidem Augusti esse a patre consecutum Theodosium, ex publicis monumentis invenies apud sanctum Gregorium in epistolis (a):

(a) Greg.
l. 4. ep. 44.

Hoc præterea tempore claruisse in Perfide insignem feminam Christianam, eandemque corona martyrii auctam, cum Evagrius temporis hujus accuratus scriptor, tum alii recentiorum Græcorum tradunt. Evagrius enim in primis de ipsa

PAGIUS

riam obiit, in conspectu omnium, loci Episcopus, spongias a corpore mortuo plurimum sanguinis colligere, quod per vascula vitrea ab eodem adventantibus distribuitur. Sed Mauricius audecimum jam annum agentem rejecisse tam insigne miraculum, ac asseruisse illud fallacium hominum commentum esse. Cum itaque sepulcrum obsignasset, & ubi status dies affuit, arcanum explorasset, iterum sanguinem fontem instans fuit. Quo pacto Mauricius incredulitatem deposuit, & summa impostorum veneratione Martyrem prosecutus est. Colitur Euphemia in Martyrologio Romano, aliique die XVI. Septembris, in persecutione Diocletianæ Martyrio coronata. Cum autem istud miraculum anno duodecimo Mauricii Imp. contigerit, pertinet ad præsentem annum, vel saltem ad insequentem.

XV.
Theodosius coronatur Imperator.

Ad num. XCVIII. Theodosius Imperator Mauricii filius coronatus est die XXVI. mensis Martii, die sancto Paschatis, ideoque anno DXC. quo Pascha in illum diem incidit. Qua de re legenda quæ eo anno num. III. scripsimus. Baronius annum, quo Theodosius dictus Imperator, ab eo quo coronatus est, perperam distinguit, ejus coronationem in præsentem, contra mentem Theophanis distulit.

XVI.
Floret in Perfide S. Golinduch.

Theophylactus lib. 5. cap. 12. loquens de iis, quæ anno DXCI. quo Chosroes in Regnum restitutus est, contigerunt, refert Sanctam feminam Golinducham multa eventura Chosroe vaticinatam fuisse, & Romanis de ejus ad ipsos perfugio, antequam feret prædixisse. Nata erat Babylonæ e Magorum familia, quæ cum viro nobili responda esset, Christianam religionem venerata est, eoque in sua infidelitate demortuo Christianorum disciplina initiata

habet ista (b): Eodem tempore vixit a- pud nos Golauduch martyr, quæ multa tormenta perpessa, & a Magis Persis graviter excruciatæ, martyrii coronam post magna miracula, quæ ediderat, affecta est. Cujus vita ab antiquiore Stephano Hierapolis Episcopo litteris mandata est. Hæc Evagrius. Colinduch vocat eam Nicephorus (c), eundemque Stephanum auctorem citat vitæ ejus, quædam capti difficilia narrans. Quicquid sit, certum est ab Orientalibus, penes quos, passa est, eandem receptam esse ut martyrem, cultuque anniversario celebratam. Sed & haud mediocrem addit historiæ auctoritatem Theophylactus, qui eam exactissime narrat (d).

(b) Evag.
l. 6. c. 19.
De Colinduch martyre.(c) Niceph.
l. 18. c. 25.(d) Theop.
hist. Maur.
Imp. l. 5.
c. 12.

est. Quod, ut Magi compererunt, eam tetra carceri incluserunt, ex quo Angelo apparente exiit, & Hierapolim venit ubi tolerantia corona cum triumpho sempiterno redimita est. Hæc Theophylactus. Evagrius lib. 6. cap. 20. ait: *Iisdem temporibus Golauduch, Martyr vivens ac spirans, apud nos mansit*, ubi Martyr vivens appellatur, quod post Martyrium diu superstes vixit. Eam enim martyrium passam docent Evagrius citatus, & Nicephorus lib. 18. cap. 24. Ejus diem natalem Græci celebrant die undecimo Julii, ut legitur in Menologio, eique celebrem constitutum fuisse cultum Constantinopoli, docent Menæ Græca Basilii Imperatoris, & MS. Synaxarium Græcum Ecclesiæ Constantinopolitanae quod servatur Parisiis in Bibliotheca Collegii Ludovici Magni. Cognata fuit S. Syra Virginis, quæ Chosroe Seniore in Perfide regnante Martyrium pertulit, ut anno DLIX. ostendi. Titulus enim passionis Sanctæ Syra Græco scriptæ his verbis concipitur, ut refert Papebrocius ad diem XVIII. mensis Maii in Commentario prævio ad ejus Vitam: *Certamen S. Martyris Syra, Martyrium passæ in Perfide, cognata S. Golinducha (quæ & ipsa Martyrio coronata fuit) sub Chosroe avo Chosroes, qui hoc tempore regnat in Perfide*.

XVII.
Res ad hunc annum alii narrata reducenda.

Evagrius hoc anno Historiam suam absolvit, ut anno sequenti videbitur. Guntramni Francorum Regis mors ad hunc annum revocanda, ut anno DXCVIII. ostendam. Mortui & Sanctus Simeon Junior Stylita, & Gregorius Episcopus Antiochenus, ac Anastasius in Sedem Antiochenam restitutus, ut anno DLXXIV. de Simeone monstravi, & de Gregorio anno sequenti probabo.

I. Nonagesimusquartus supra quingentesimus annus duodecimae Indictionis agit, quo Mauritii octavus absoluitur, & Gregorii Papae quintus inchoatur: cum ipsi Pontifici ex more laborandum fuit adversus schismaticos atque haereticos, necnon pravos mores Orthodoxorum, praecipue vero clericorum. Quod vero in primis ad schismaticos pertinet: exigebant hi a Constantio Episcopo Mediolanensi recens creato, ut si recipi vellet, damnaret damnantes Tria illa capitula in Quinta Synodo reprobata, zelo quodam absque scientia concitati. Invaluerat enim apud eos (quod saepe dictum est) sententia illa, qua assererent per Quintam Synodum in damnandis Tribus capitulis irrogatam esse injuriam Synodo Chalcedonensi, cujus se esse defensores tenacesque custodes profiterentur: qua assertione interdum adeo valuerunt, ut optimos quoque in schisma pellicerent. De his autem cum idem Constantius Gregorium Romanum Pontificem consulisset hoc anno, ad eum ista ipse respondit (a):

Scriptis sanctitatis vestrae percursis, in gravi vos maerore esse cognovimus, maxime propter Episcopum & cives Britanniae, qui vobis mandant, ut eis epistolam transmittatis, in qua jurare debeatis, vos Tria capitula minime damnasse. Quod si decessor fraternitatis vestrae Laurentius non fecit, a vobis queri non debet: si autem fecit, aut cum universali Ecclesia non fuit, aut cautionis suae juramenta transcendit. Sed quia eundem virum sua credimus sacramenta servasse, atque in unitate Ecclesiae permansisse; dubium non est, quod nulli Episcoporum suorum juraverit, se Tria capitula minime damnasse. Ex qua re colligat sanctitas vestra, quia cogi non debet ad hoc, quod a decessore vestro factum nullo modo est. Sed ne hi qui vobis ista scripserunt, scandalizari videantur, transmittite eis epistolam, in qua sub anathematis interpositione fateamini, neque vos aliquid de fide Chalcedonensis Synodi imminuere, neque eos qui imminuunt recipere: & quoscumque damnavit, damnare; & quoscumque absolvit, absolvere. Unde credo eis posse celerrime satisfieri. Hac pariter professione & ipse Grego-

rius ab iisdem schismaticis impetitus (ut vidimus) satisfecit.

Quod vero Joannem Ravennatem Episcopum acerrimum Quintae Synodi defensorem idem Constantius nominare soleret in Missis, inde etiam iisdem schismaticis scandali occasio data est non recipiendi suum ipsorum Episcopum Constantium, nisi ab ejus nominatione desisteret. De quibus haec rescripsit ad ipsum Gregorius:

Quod autem scripsistis, quia scandalizantur plurimi eorum, quia fratrem & coepiscopum nostrum Joannem Ravennatis Ecclesiae inter Missarum solemnitas nominatis: requirenda vobis consuetudo antiqua est. Et si consuetudo fuit, modo a stultis hominibus reprehendenda non est. Si vero consuetudo non fuit, fieri non debet unde quibusdam scandalum moveri possit. Tamen sollicite perquirere stude, si idem Joannes frater & coepiscopus noster vos ad altare nominet, quod minime dicunt fieri. Et si ille vestri nominis memoriam non facit: quae necessitas cogat, ignoro, ut vos illius faciatis. Haec quidem ex more. Verum quod non nominando Joannem tunc jam coeptum nominari, potuisset scandalum suboriri, quod ejus communionem, qui defensor Quintae Synodi esset, rejecisset; idcirco ad ea quae dixit, ista mox jungit: Quod quidem si sine aliquorum scandalo fieri potest; vos vale aliquid facere, valde laudabile est: quia quam charitatem erga fratres vestros habetis, ostenditis. Porro ad hos curandos eo usque progreditur Gregorius, ut ad tempus de Quinta Synodo commendat silentium, cujus causa schisma esset obortum: quod quidem absque scrupulo laetae Catholicae fidei fieri posse demonstrat, cum in ea (quod alias saepe professus fuit) non de fide, sed de personis sit agitur. Subdit his ergo Gregorius.

Quod autem scripsistis, quia epistolam meam Regina Theodolinda transmittere minime voluistis, pro eo quod in ea Quinta Synodus nominabatur: Si eam exinde scandalizari posse credidistis, recte factum est, ut minime transmitteretis. Unde nunc ita facimus, sicut vobis placuit, ut quatuor Synodos solummodo laudaremus. De illa tamen Synodo; quae in Constantinopoli facta postmodum est; quae a multis Quinta nominatur, scire vos volo, quia nihil contra quatuor Synodos constituerit, vel senserit: quippe quia in ea de personis tantummodo, non autem de fide aliquid gestum est, & de his personis, de quibus in Chalcedonensi Concilio nihil continetur; sed post expressos canones facta contentio & extrema actio de personis ventilata est. Nos autem, sicut voluistis, ita fecimus, ut ejusdem Synodi nullam memoriam faceremus. Haec de his Gregorius.

GREGORII PAPAE 5.

MAURITII IMP. 13.

IS annus hac formula notatus: XII. post Consulatum Mauricii Tiberii Aug. solitis X. ut habet Chronicon Alexandrinum.

Schismatici vexant Catholicos ob tria capitula.

(a) Greg. l. 3. ep. 37. Ind. 12.

II. Urgetur a schismaticis Constant. Episc. Mediolan.

III.

De nominando in sacris collegis Episcopo.

V. Quae vere client Concilii Chalcedonensis.

(a) Leo. ep. 61.

IV. De epistola ad Theodolindam ad tempus suppressa.

I. Postconsulatus.

Constantinopoli facta postmodum est; quae a multis Quinta nominatur, scire vos volo, quia nihil contra quatuor Synodos constituerit, vel senserit: quippe quia in ea de personis tantummodo, non autem de fide aliquid gestum est, & de his personis, de quibus in Chalcedonensi Concilio nihil continetur; sed post expressos canones facta contentio & extrema actio de personis ventilata est. Nos autem, sicut voluistis, ita fecimus, ut ejusdem Synodi nullam memoriam faceremus. Haec de his Gregorius.

Istae quidem accurate indigent consideratione, ne ipsi Gregorio quoquo modo praeter jus saepe praevericationis inuratur nota, quasi interveniens tempori mendaciter dicat, nihil de personis damnatis in Quinta Synodo, contineri in Chalcedonensi Concilio: cum contrarium magis verum appareat, nempe Tria illa capitula de personis damnata in Quinta Synodo, legi omnino in Actis ejusdem Concilii Chalcedonensis. Sed scito, lector, legitima appellatione Concilii Chalcedonensis, ea tantum significari, quae de eodem Concilio scirentur esse probata, & auctoritate Romani Pontificis confirmata. Sic igitur sanctus Gregorius ejus videtur fuisse sententiae, ut Chalcedonensis Concilii nomine, non nisi editum in eo fidei decretum, & sanciti ibidem canones continerentur: extra Synodum autem censenda esse privata illa diversarum causarum judicia, in quibus facile possit contingere, errores inveniri occasione falsarum probationum partium mendacis saepe nitentium. Nec putes ex his derogatum aliquid a Gregorio Concilio Chalcedonensi; immo scias amplius esse tributum, quam jure exigi potuisset, dum praeter decretum fidei, etiam canones ejus Synodi salvos esse veit: siquidem Leo Magnus, cujus tempore illud Concilium congregatum est, confirmaturus illud, saepius est contestatus in diversis epistolis, & in ea potissimum (a) ad ipsum Concilium scripta, sed non nisi sancitum in ea fidei decretum probare, canones autem secus, cum ex eis in praerogativa Patriarchalium sedium derogatum esse definitioni sacrosancti Niceni magni Concilii: quod quidem non in ea tantum epistola ad Concilium data, sed & in aliis idem profitetur epistolis tamquam validum firmatum a se decretum. Scite igitur sancteque Gregorius non spectare dixit ad Chalcedonense Concilium quae de personis in Quinta Synodo statuta fuissent. Utinam ad ejusmodi Leonis decretum de confirmata ab eo Synodo Chalcedonensi respexissent schismatici illi, qui querebantur ob Tria damnata capitula irrogatam esse injuriam Concilio Chalcedonensi; hoc idem attendissent &

illi qui adversus eos pugnabant pro Quinta Synodo: certe quidem auctoritate Leonis liberassent se & alios a tot tantisque undique per orbem plurimis annis excitationis turbis, rixis, atque schismaticis: cum nullus jure queri potuisset, si quae in eodem Concilio minime reperirentur esse probata, quoquo modo corrigerentur: neque enim eidem Synodo plus esse tribuendum, quam tribuisset Leo qui confirmavit, quis jure dicere potuisset.

Sed ad Gregorium redeamus, cui non contra schismaticos tantum, sed & contra haereticos fuit hoc anno certandum, qui depascebantur Africanam Ecclesiam. Erant hi Donatistae, de quibus supra: de his enim in epistola ad Pantaleonem Episcopum haec habet (b):

In illis igitur partibus (quantum dicimus) ita Donatistarum crevit audacia, ut non solum de suis Ecclesiis auctoritate pestifera eiiciant Catholicam fidei sacerdotes; sed & quos vera confessione aqua salutaris abluerat, rebaptizare non metuunt. Exclamat valde de his adversus Africanos Orthodoxos Episcopos, atque post objurgationem haec habet (c): Comperimus siquidem Donatistarum stimulos sic in illis partibus gregem turbasse Dominicum, ac si nullius pastoris moderamine regeretur; nuntiaturumque nobis est (quod dicere sine gravi dolore non possumus) quod plurimi eorum venenatis jam sint dentibus laniati, &c. Hortatur eos pluribus malo resistere, atque coacto Concilio, omnique studio obviare. Haec quidem in Numidia coercenda mandat ab ejus provinciae Episcopis.

Ceterum quod pertinet ad Episcopum Carthaginensem, tantum abest ut locus in his fuerit, ut etiam a nimio impetu, quo adversus eos impellebatur, fuerit revocandus. Si quidem insuertas poenas, habito tunc Concilio, sanxit adversus negligentes Episcopos, nempe ut qui haereticos non inquirerent & expellerent, dignitate atque bonis privandi essent. Quod quia praevidebat Gregorius majores concitaturum inter Episcopos discordias, quae magis ad propagandas quam ad destruendas haereses proficerent; eas ab ipso tunc non promulgandas, prudenter sane persuasit. Haec enim habet post alia in ejus commendationem praemissa: (d) *Desideravimus omnes haereticos a Catholicis sacerdotibus vigore semper rationeque compositi: tamen subtiliter intuentes omnino nos tetigit, ne per ea quae apud vos gesta sunt, aliorum consiliorum Primatibus (quod avertat Dominus) generetur scandalum. Sententia namque a vobis prolata est in conclusione gestorum: in qua dum pro investigandis illis haereticis admonetis, subintulistis, eos qui negli-*

VI.

(b) Greg. l. 3. ep. 32. Ind. 12. De Donatistis in Africa invalescentibus.

(c) Greg. l. 3. ep. 35. Ind. 12.

VII. Dominici Episc. Carthag. comperitur impetus indiscrētus.

(d) Greg. l. 4. ep. 3. Ind. 13.

PAGIUS SÆC. VI. Anno Eræ Hispan. DCXXXII. A.C. 594.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6087.

© 15. C. D. 6. P. II. April. Indict. 12.

JESU CHRISTI 594.

gligunt, substantiarum dignitatumque pri-
uatione plebendos. Optimum est igitur,
frater carissime, ut in his quae foris cor-
rigenda sunt, prius charitas interna ser-
uetur ut finis mente subiecti. Quod ma-
xime vestrae gravitatis proprium iudica-
mus, etiam personis dignitate minoribus.
Tunc enim totis coadunatis viribus, ha-
reticorum commodius obviatis erroribus,
cum secundum morem sacerdotii vestri,
studueritis Ecclesiasticam interius custodi-
re concordiam. Haec ad Episcopum Car-
thaginensem Gregorius. Laborasse idem
Pontifex cognoscitur adversus Manichaeos
haereticos in Sicilia degentes, ut eius hoc
anno datae litterae indicant.

VIII.
Laborat
Gregor.
in Judae-
orum con-
versione.
(a) Greg.
l. 4. ep. 6.
Ind. 13.

De convertendis quoque Judaeis fuit
hoc anno valde sollicitus; quos non vio-
lencia, sed spe praemii alluci debere iussit,
ita de eis, scribens ad Cyprianum diaco-
num (a): Pervenit ergo ad me, esse
Hebraeos in possessionibus nostris, qui con-
verti ad Deum nullatenus volunt. Sed vi-
detur mihi, ut per omnes possessiones, in
quibus ipsi Hebraei esse noscuntur, episto-
las transmittere debeas, eis ex me specia-
liter promittens, quod quicumque ad ve-
rum Dominum Deum nostrum Jesum Chri-
stum ex eis conversus fuerit, onus pen-
sionis ejus ex aliqua parte minuetur.
Quod ita quoque fieri volo, ut si quis ex
eis conversus fuerit: si solidi pensionem
debet, remissis ei relaxari debeat: si
tres vel quatuor, unus solidus relaxetur:
si quid amplius, jam juxta eundem modum
debet relaxatio fieri, vel certe juxta quod
dilectio tua praevidet: ut & ei qui con-
vertitur, onus relevetur, & Ecclesiasti-
ca utilitas non gravi dispendio prematur.
Nec hoc inutiliter facimus, si pro levian-
dis pensionum oneribus eos ad Christi gra-
tiam perducamus: quia etsi ipsi minus fi-
deliter veniant, hi tamen qui de eis na-
ti fuerint jam fidelibus baptizantur. Aut
ipsos ergo, aut eorum filios lucratur:
& ideo non est grave, quicquid de pensio-
ne pro Christo dimittimus. Haec de
Judaeis, de quibus & haec eodem hoc ipso
anno ad Anthemium subdiaconum (b):

Allucit ad
conversio-
nem Ju-
daeos spe
lucri.

(b) Greg.
l. 3. ep. 31.
Ind. 12.

His quos de Judaica perditione Redem-
ptor noster ad se dignatur convertere,
rationabili nos oportet moderatione con-
currere, ne victus (quod absit) inopiam
pariantur. Ideoque tibi hujus praeccepti au-
thoritate mandamus, quatenus filiabus Ju-
stae ex Hebraeis, id est, Juliana, Redem-
ptae, & Fortunatae, a terdecima suc-
cedenti Indictione, annis singulis solidos
... dare non differas, quos tuis noveris
modis omnibus rationibus imputandos.

IX.
Barbari-
cini qui-
nam fue-
rint.

Quantum praeterea impenderit operis,
ut Gentiles Barbaricinos dictos, popu-
los in Sardinia commorantes, ad Chri-
stianam religionem converteret, scriptae
ad diversos hoc anno ab ipso epistolae fi-

dem faciunt. Accidit enim, ut cum Wan-
dali Africa potiti essent, barbaros eos-
dem ad Aurasiu montem omnium altis-
simum positos, abactos, ne eos pateren-
tur infestos, in Sardiniam insulam re-
legarint. Id Procopius tradit (c), qui haec
de his addit: Eos non admodum multos
cum uxoribus in Sardiniam mittentes, hic
sunt dominari. Praecedente autem tempore
montes occupaverunt qui prope Calarim sunt:
ac primo quidem clanculum latrocinia in
vicinis exercentes, postea vero non mi-
nus quam ad tria milla crevere, & ma-
nifesto excursiones facientes, minime la-
tere curaverunt, ad omnem circa oram de-
populati sunt; quamobrem Barbaricini a
vicinis appellati sunt. Haec de his Proco-
pius. Sunt iidem hi de quibus Justinia-
nus de officio Praefecti praetorio Africae
lege secunda ita scribit: In Sardinia au-
tem jubemus Ducem ordinari, & eum ju-
xta montes ubi barbaricae gentes viden-
tur sedere, habentem milites pro custodia
locorum, quantos & ibi tua magnitudo
provididerit, &c. Perseverantibus vero his
in Gentilitio cultu olim erant, cum
nec locorum Episcopis ulla cura esset ut
eos redderent Christianos: mirum in mo-
dum sanctus Gregorius doluit, segneque
pastores ad eorum conversionem litteris
excitavit: sed & Felicem & Cyriacum
Dei ministros in Sardiniam misit ad hos
convertendos ad fidem, quos suis litteris
Duci Sardiniae commendavit: etenim
de his in data ad Zabardam Ducem Sar-
diniae epistola ista habet (d):

(c) Procop.
de bello
Vand. l.
2.

(d) Greg.
l. 3. ep. 25.
Ind. 12.

Scriptis fratris & coepiscopi mei Felici-
cis, & Cyriaci servi Dei gloriae vestrae
bona cognovimus: magnaue omnipoten-
ti Deo gratias agimus, quod talem Du-
cem Sardinia suscepit, qui sic sciat quae
terrena sunt Republicae exolvere, ut be-
ne etiam noverit omnipotentem Deo obse-
quia patriae caelestis exhibere. Scripse-
runt etenim mihi, quod eo pacto cum
Barbaricinis facere pacem disponitis, ut
eosdem Barbaricinos ad Christi servitium
adducatis. Hac de re valde laetatus sum,
& dona vestra (si omnipotenti Deo pla-
cuerit) citius serenissimis Principibus in-
notescio. Vos ergo quod cepistis, explete:
omnipotenti Deo devotionem vestra men-
tis ostendite. Eos quos illuc ad conver-
tendos Barbaricinos transmissimus, quan-
tum valetis, adjuvate, scientes quod ta-
lia opera multum vos & ante terrenos
Principes & coram caelesti Rege prava-
leant adjuvare. Haec ad Sardiniae Du-
cem Gregorius, qui & ad ipsorum Bar-
baricinorum Ducem jam Christianum redi-
ditum has litteras dedit (e):

(e) Greg.
l. 3. ep. 27.
Ind. 12.

Cum de gente vestra nemo Christianus
sit: in hoc scio quia omni gente tua es
melior, quia tu in ea Christianus inveni-
ris. Dum enim Barbaricini omnes ut in-
fen-

XI.
Greg. ep.
ad Ducem
Barbari-
cinorum.

sentata animalia vivant, Deum verum ne-
siant, ligna autem & lapides adorent;
in eo ipso quod Deum verum colis, quan-
tum omnes antecedas, ostendis. Sed fidem
quam percepisti, etiam bonis actibus &
verbis exequi debes, & Christo, cui cre-
dis, offerre, quod pravales ut ad eum
quoscumque potueris adducas, eosque ba-
ptizari facias, & aeternam vitam dilige-
re admoneas. Quod si fortasse ipse agere
non potes, quia ad aliud occuparis: sa-
lutans, peto ut hominibus nostris, quos
illuc transmissimus, fratri scilicet & Coe-
piscopo meo Felici, filioque meo Cyri-
aco servo Dei, solitarii in omnibus de-
beas: ut dum eorum labores adjuvas, de-
votionem tuam omnipotenti Domino osten-
das, & ipse tibi in bonis actibus adjutor
sit, cujus tu in bono opere famulis sola-
tariis. Benedictionem vero sancti Petri
Apostoli per eos vobis transmissimus, quam
peto ut debeatis digne suscipere. Hac-
tenus ad Barbaricinorum Ducem Gre-
gorius.

XII.
De Bar-
baricinis
conver-
tendis.

(a) Greg.
l. 3. ep. 20.
Ind. 12.

Profecti itaque Felix Episcopus & Cy-
riacus Abbas in Sardiniam, reperentes
primariam eius insulae Ecclesiam Cala-
ritam negligentia pastoris incultam, &
colonos agrorum Ecclesiae Barbaricinos
aeque ut alios persequere infideles, de
his omnibus, litteris monuerunt S. Gre-
gorium Papam. Qui ad ipsum Januarium
Calaritanum Episcopum, eum segnitiei
redarguens, de his scripsit, ubi primum
de clericis a laicis oppressis ista praefa-
tur (a): Fratris & coepiscopi nostri Felici-
cis & Cyriaci Abbatis relatione cogno-
vimus, quod in insula Sardinia sacerdo-
tes a laicis iudicibus opprimantur, & fra-
ternitatem tuam ministri sui despiciant;
dumque solum simplicitati a vobis stude-
tur, quantum videmus, disciplina negli-
gitur. Unde hortor, ut omni excusa-
tione postposita, Ecclesiam quam sus-
cepisti, auctore Deo regas, disciplinam
clericos tenere cogas, nullius verba me-
tuere studeas. Et paulo post de Barba-
ricinis ista: Accidit autem aliud valde
lugendum, quia ipsos rusticos, quos ha-
bet Ecclesia tua, nunc usque in infideli-
tate remanere, negligentia fraternitatis
vestrae permisit. Et quid vos admoneo,
ut extraneos ad Deum adducatis, qui
vestros ab infidelitate corrigere negligi-
tis? Unde necesse est vos per omnia in-
eorum conversionem vigilare. Nam si cu-
jusbet Episcopi in Sardinia insula Pa-
ganum rusticum invenire potueris, in eun-
dem Episcopum fortiter vindicabo. Jam
vero si rusticus tanta fuerit perfidia &
obstinatione inventus, ut ad Dominum
Deum venire minime consentiat; tanto
pensionis onere gravandus est, ut ipsa
exactionis suae pena compellatur ad recti-
tudinem festinare. Haec de his Grego-
Ann. Eccl. Tom. X.

rius, haud dubitans, si munus suum pa-
stres expleant, laborem eorum inanem
minime cessurum. Etenim vivus (b) &
efficax est sermo Dei, penetrabiliorque
omni gladio ancipiti: cum de eodem Dei
sermone (c) sit pariter dictum, quod
missum non revertatur inane, sed perfici-
et opus, cujus causa proditum est.

(b) Hebr. 4.

(c) Isa. 55.

XIII.

Et quid mirum si Episcopum focor-
dem ita redarguat, qui & nobiles quos-
que ejus insulae accolae vehementer (d) &
increpat, quod Barbaricinos in suis vil-
lis colonos habentes, paterentur eosdem
ligna & lapides adorare? Eadem ergo
occasione ordinari praecipit (e) Episco-
pum in Phausiana, ubi diu ante esse de-
sinerat; ut qui illic Gentiles essent, ab
eo ad fidem converterentur. Quae autem
haec secuta sint, ex litteris ejusdem
Gregorii anno sequenti datis ad Constan-
tiam Augustam intelligi satis potest, ni-
mirum eisdem esse ad fidem convertos,
sed baptizatos licet, adhuc pressos re-
mansisse pensatione illa, quam ante sol-
vere cogebantur si voluissent idola co-
lere. Quod quidem indigno animo
Gregorius ferens, eandem Augustam, ne id
fieret, vehementer admonuit (f):

(d) Greg.
l. 3. ep. 23.
Ind. 12.

(e) Greg.
l. 3. ep. 29.
Ind. 12.

(f) Greg.
l. 4. ep. 33.
Ind. 13.

Porro eadem epistola de aliis Janua-
rium Gregorius monuit, ut de privando
Archidiacono peccato carnis inquinato,
illud firmiter statuens, ut qui post su-
ceptum sacrum ordinem in carnis pecca-
tum lapsus esset, numquam amplius ad
altaris ministerium admitteretur. Demum
in fine epistolae ista habet consideratione
quidem haud levi digna: Pervenit quo-
que ad nos, quosdam scandalizatos fuisse,
quod presbyteros chrismate tangere
in fronte eos qui baptizati sunt, probi-
buimus. Et nos quidem secundum veterem
usum Ecclesiae nostrae fecimus. Anno e-
nim superiori de his ita scripserat ad e-
undem Januarium Gregorius (g): Pres-
byteri baptizatos infantes signare sacro
in frontibus chrismate non praesumant:
sed presbyteri baptizatos ungant in pecto-
re, ut Episcopi postea urgere debeant in
fronte. At vero quod graviter ista ac-
cepta audisset Gregorius, indulsit, ut &
presbyteri, ubi deessent Episcopi, hoc
facerent, cum subdit in data hoc anno
epistola: Si omnino hac de re aliqui con-
tristantur, ubi Episcopi desunt, ut pre-
sbyteri etiam in frontibus baptizatos chri-
smate tangere debeant, concedimus. Haec
Gregorius, in quem plerique oblatrant
(h) tamquam errantem, ex his conclu-
sionem illam elicientes prorsus inanem,
posse etiam in iis quae sunt fidei Roma-
nos Pontifices errare: quod tam falsum
est, quam quod asserunt, errasse Gre-
gorium minime verum.

XIV.

(g) Greg.
l. 3. ep. 9.
Ind. 12.

Presbyte-
ris con-
cessum
chrismare
in fronte.

(h) Duran.
in 4. d. 7.
q. 4. Hadr.
in quaestio.
de Confir.
art. ult.

Cum enim in his quae sunt de essentia
sacramenti Romanum Pontificem muta-
C c c c

XV.

CHRISTI
594.GREGORII PAP.
9.MAURITII IMP.
9.

Defenditur S. Gregorius a calumnia.

re aliquid posse, minime concessum dicant; & illud affirmat de essentia ejus esse sacramenti, ut ab Episcopo ministraretur: sicut primum est absolute verissimum, ita posterius falsum: licet enim id sit proprium ac peculiare munus Episcopum, illi inhæreat, ut semper ejus ministerio character imprimatur: tamen ex delegatione Summi Pontificis presbyter id efficitur erga illos tantum pro quibus eam potestatem accepit, secus in aliis: sed & in eo præstat Episcopus, quod consignans non sibi subditum, licet peccet, vim tamen suam, characterem imprimendo, collatum sacramentum operatur. Ut autem retundamus eorum sententiam, qui ministerium Episcopale constituunt esse de essentia sacramenti, accipe quid dicat sanctus Hieronymus scribens adversus Luciferianos: *Quod si, inquit, hoc loco queris: Quare in Ecclesia baptizatus nisi per manus Episcopi non accipiat Spiritum sanctum, quem nos asserimus in vero baptizate tribui? Dissce hanc observationem ex ea auctoritate descendere, quod post ascensum Domini Spiritus sanctus ad Apostolos descendit; & multis in locis idem factum reperitur ad honorem potius sacerdotii, quam ad legis necessitatem. Cum igitur dicat sanctus Hieronymus, potius ad honorem quam ad necessitatem eam Episcopi in sacramento Confirmationis functionem pertinere: intelligere potes non adeo esse de sacramenti essentia, ut jubente Pontifice, non possit impleri per presbyterum. In quam sententiam definitum intelligas in sacrosanctis Oecumenicis Conciliis Florentino ac Tridentino, nimirum, Confirmationis ordinarius minister esse Episcopum: ex quo possit intelligi, extraordinarie a Papa id posse committi (ut Gregorius fecit) presbytero, necessitate tamen urgente, ne præter consuetum Ecclesie morem quid innovetur.*

XVI. De Maximo Salornitano intruso.

(a) Greg. l. 3. ep. 20. Ind. 12.

(b) Greg. l. 4. ep. 15. Ind. 13.

Quod pertinet ad reliquos S. Gregorii res gestas cum Episcopis: hoc eodem quoque anno, cum in electione Maximi pseudoepiscopi Salonitani, quasi Imperatoris jussione prætenso, persisterent, Dalmatiæ Episcopi, eundemque animo obstinato consecrassent; omnes a communione suspendit (a). Extitit & severus censor in redarguendis Episcopis illis, qui non ut decet Episcopos viverent: & inter alios Ravennatem Antistitem Joannem, corripuit, quem alias etiam antea corripuisse demonstratum est. Sed accipe, qualem esse velit Episcopum, dum quæ inesse in ipso nolit, ostendit (b): *Primum, inquit, me hoc contristat, quia mihi fraternitas tua duplici corde scribit, & alia blandimenta in epistolis suis exhibet, alia in lingua sua seculariter ostendit.*

Deinde grave mihi est, quia irrisiones illas, quas habere notarii adhuc pueri solent, usque hodie frater meus Joannes in lingua sua retinet: mordaciter loquitur, & quasi de tali astutia letatur: amicis presentibus blanditur, de absentibus obloquitur. Tertio grave mihi & omnino execrabile est, quia servis suis qua hora furit, turpia crimina imponit, ut effeminati & adhuc graviter hoc apertius vocentur. Post hæc accessit, quod disciplina ad vitam clericorum custodiendam nulla est, sed tantummodo se clericis suis dominum exhibet. Ultimum vero est, quod tamen pondere elationis primum est, scilicet de usu pallii extra ecclesiam. Et paulo post: Et quidem omnipotenti Deo gratias ago: quia eo tempore quo ad me hoc pervenit, quod ad aures decessorum meorum nunquam pervenerat, Longobardi inter me & Ravennatem civitatem positi fuerant. Nam ostendere forsitan hominibus habui, quantum scio esse discretus. Hæc & alia, figens aculeum. Corrigenis insuper lapsum Episcopum Saturninum post depositionem sacris se miscentem, vix ut inter laicos communicare possit indulget (c). Monuit & Constantium Mediolanensem Episcopum de corrigendis clericis, quos nosset sibi subiectos. Redarguit Felicem Sirmii Episcopum, quod suo Metropolitanum obedire despiceret (d). Admonuit vero & Joannem Episcopum Primæ Justinianæ, & ad exactam curam pastorem præstandam epistola (e) scripta reddidit vigilantem.

Monachos etiam sub regulari contineri disciplina laboravit: cujus rei gratia, ne laicorum consuetudine solverentur, vetuit ne commatres facerent, neve mulieres accederent ad monasterium, deque his scripsit ad Valentinum Abbatem. (f) Vetuit insuper, ne quis clericus, licet videretur probata vitæ, monasteriis præficeretur. De his sunt litteræ ad Joannem Ravennatem Episcopum, ubi inter alia (g): *Nemo enim potest & Ecclesiasticis obsequiis deservire, & in monachica regula ordinate persistere; ut ipse monasterii distinctionem teneat, qui quotidie in ministerio Ecclesiastico cogitur permanere. Redarguit hac ex causa Victorem (h) Panormitanum Episcopum, quod monialium curam despiciat, quam ipse Gregorius tam longe absens suscipere cogatur: nam inter alia: Cujus enim inquit, jam culpa sit intelligis, ut ego tam longe positus, qua in civitate tua aguntur agnoscam, & tot curis occupatus, que fieri debeant disponam. Monuit & Episcopum Mediolanensem, ne Abbas ob culpam depositus (i) post penitentiam recipiat locum suum. Insuper moniales deferentes monasterium, & ad nuptias transeuntes, per Exarchum defensas*

(c) Greg. l. 4. ep. 5. Ind. 13.

(d) Greg. l. 4. ep. 7. Ind. 13.

(e) Greg. l. 4. ep. 15. Ind. 13.

XVII. De rebus monachorum bene disponendis.

(f) Greg. l. 3. ep. 40. Ind. 12.

(g) Greg. l. 4. ep. 1. Ind. 13.

(h) Greg. l. 4. ep. 4. Ind. 13.

(i) Greg. l. 4. ep. 17. Ind. 13.

CHRISTI
594.GREGORII PAP.
9.MAURITII IMP.
9.

(a) Greg. l. 4. ep. 18. XVII.

(b) Greg. l. 3. ep. 39. Ind. 12. De causa Greg. Episcopi Agrigentini.

(c) Greg. l. 4. ep. 9. Ind. 13.

(d) Greg. l. 4. ep. 11. Ind. 14.

(e) Greg. l. 1. ep. 70. Ind. 9.

(f) Greg. l. 1. ep. 12. Ind. 11.

XIX. Locorum sanctorum curam agit.

(g) Greg. l. 3. ep. 19. Ind. 12.

fas, vehementer infectatus est (a). Vacantibus Ecclesiis optimos curavit eligi sacerdotes, curam interea illarum mandans haberi. Id præstitit Ecclesie Hortonenfi (b), itidem Capuanæ (c), defuncto in Urbe Festo Episcopo. Idem præstitit etiam Ecclesie Agrigentinae (d), alteri ea commissa Episcopo, donec Gregorius ejus Episcopus Romæ accusatus, & in Urbem ab ipso Pontifice ad dicendam causam venire jussus (e) subiret Apostolica sedis judicium. Vocaverat antea accusatores ejus, scribens ad Maximanum Episcopum Syracusanum (f). Extant Acta Gregorii Agrigentini Græce scripta; sed a Græco auctore dum ampliantur, fide minuuntur, cum multa addantur, quæ sint haud in omnibus tuta, in his præsertim, quæ ad causam spectant, quam accusatus Romæ dixit. Etenim etsi re vera vir sanctus calumniam passus ab accusatoribus est, & Romam venire coactus: haud probantur quæ de Eleusio in ipsius absentia curatore ejus Ecclesie ibi dicuntur: repugnant enim his ad Petrum Tractitanum Episcopum datæ epistolæ, cum ei S. Gregorius commisit illius Ecclesie visitationem & curam. Sed & ridicula ibidem & fabulosa esse probantur, quæ habentur de lignis Tiberis ripas hinc inde positas pertingentibus & immobiliter in hærentibus. Illa præterea de eodem Gregorio Agrigentino missa ab eodem Gregorio Papa Constantinopolim ad Patriarcham, absque exemplo antiquo probantur asserta: repugnant enim Ecclesie Romanæ consuetudini. Hæc & alia cum minus fide constantia reperiantur apposita ab impostore, in dubium reliqua revocantur, quæ vera certaque esse noscuntur, nempe ipsum Gregorium Agrigentinum vitæ sanctitate claruisse, & in Ecclesiasticis tabulis inter sanctos relatum esse, atque tum a Latinis tum a Græcis ejus memoriam frequentari.

Qui igitur longe positurum Ecclesiarum quam exactissimam curam gessit, haud prætermisit ex more Urbana curare, loca sancta perspicere, propensiusque de illis sollicitudinem gerere. Ut plane videas, ipsum in eo potissimum laborasse, ut qualis nomine diceretur, opere in omnibus vigilantissimus inveniretur. Hoc enim anno lustrans in Urbem omnes quæ erant Ecclesias, omnium curam gessit: & inter alias Ecclesiam S. Agathæ in Subura, de qua superius, ad Catholicum cultum jam redditam, bonis locupletate curavit, in integrum restitutam in ea quæ Gothorum temporibus possidebat. Insuper ecclesiam S. Pancratii extra portam Aureliam positam, a clericis derelictam, monachis tradidit, de his scribens ad Maurum Abbatem (g), quem illi præfecit. Sed & locorum venerabilium etiam longe positurum propensiorum curam gessit. Tunc accidit ut redargueret Joannem Calaritanum Episcopum hospitalium curam negligentem, jubens (b) ut xenodochiorum diligentissimam curam gerant Episcopi, qui non nisi religiosos homines, nempe clericos, qui non subiaceant secularium iudicium potestati, illis præficiant. Hæc de his quæ ad sacra loca tum Romæ, tum alibi posita spectant.

Sed ne Urbis ipsa sacris in ea positis spoliaretur sanctorum reliquiis, sollicitior fuit. Accidit namque, ut hoc eodem anno, cum Constantina Augusta in suo palatio Ecclesiam in memoriam sancti Pauli ædificasset, putarit eam coherendam ejusdem Apostoli sacris reliquiis: cujus rei gratia scripsit ad ipsum Gregorium Romanum Pontificem, ut Constantinopolim mitteret ejusdem Apostoli caput, sive partem aliquam ejus corporis. Acceptis his ab Augusta litteris sanctus Pontifex, quod rem nimis grandem petisset, negaturus omnino, redditis litteris, multipliciter sibi id minime licere excusavit. Epistolam autem, quod multa scitu digna ad historiam pertinentia habeat, hic integram describendam duximus, quæ sic se habet (i):

Serenitas vestra pietatis, religionis studio & sanctitatis amore conspicua, propter eam quæ in honorem S. Pauli Apostoli in palatio ædificatur ecclesiam, caput ejusdem S. Pauli, aut aliud quid de corpore ipsius suis ad se jussionibus a me præcipit debere transmitti. Et dum illa mihi desiderarem imperari, de quibus facillimam obedientiam exhibens, vestram erga me amplius potuissem gratiam provocare; major me modestia tenuit, quod illa præcipitis, quæ facere nec possum, nec audeo. Nam corpora sanctorum Petri & Pauli Apostolorum tantis in Ecclesiis suis coruscant miraculis atque terroribus, ut neque ad orandum sive magno illuc timore possit accedi. Denique dum beata recordationis decessor meus, quia argentum quod supra sacratissimum corpus B. Petri Apostoli erat, longe tamen ab eodem corpore fere quindecim pedum spatium mutare voluit; signum ei non parvi terroris apparuit. Sed & ego aliquid similiter ad sacratissimum corpus S. Pauli Apostoli meliorare volui: & quia necesse erat, ut juxta sepulcrum hujusmodi effodi altius debuisset; Præpositus loci ipsius ossa aliqua non quidem eidem sepulcro conjuncta reperit: quæ quoniam levare præsumpsit, atque in alium locum transponere, apparentibus quibusdam tristibus signis, subita morte defunctus est.

Præter hæc autem sanctæ memoriæ decessor meus itidem ad corpus S. Laurentii martyris quadam meliorare desiderans, l. 3. ep. 24. Ind. 12.

(b) Greg. l. 3. ep. 24. Ind. 12.

XX. Augustæ consilium.

(i) Greg. l. 3. ep. 30. Ind. 12.

XXI. Constantina Augustæ petit caput S. Pauli Apostoli.

XXII.

Ann. Eccl. Tom. X. C c c c 2 dum

Refossam
damno
fossorum
corpus S.
Laurentii.

dum nescitur ubi venerabile corpus ipsius
esset collocatum, & effoditur exquirendo,
subito sepulcrum ipsius ignoranter aper-
tam est; & ii qui presentes erant atque
laborabant monachi & mansionarii, quia cor-
pus ejusdem martyris viderunt, quod qui-
dem minime tangere presumpserunt, om-
nes intra decem dies defuncti sunt: ita
ut nullus vitæ superesse potuisset, qui san-
ctum iusti corpus illius viderat. Cognos-
cat autem tranquillissima domina, quia
Romanis consuetudo non est, quando san-
ctorum reliquias dant, ut quisquam tan-
gere presumat de corpore; sed tantum-
modo in pixide brandeum mittitur, atque
ad sacratissima corpora sanctorum ponitur:
quod levatum, in ecclesia quæ est dicanda,
debita cum veneratione reconditur,
& tantæ per hoc ibidem virtutes fiunt,
ac si illuc specialiter eorum corpora de-
ferantur. Unde contigit, ut beatæ recor-
dationis Leonis Papæ temporibus (sicut a
majoribus traditur) dum quidam Græci
de talibus reliquiis dubitarent, prædictus
Pontifex hoc ipsum brandeum, allatis for-
ficibus, incidit, & ex ipsa incisione
sanguis effluxerit.

XXIII.

In Romanis namque vel totius Occi-
dentis partibus omnino intolerabile est
atque sacrilegum, si sanctorum corpora
tangere quisquam fortasse voluerit: quod
si presumpserit, certum est, quia hæc te-
meritas impunita nullo modo remanebit.
Pro qua re de Græcorum consuetudine,
qui ossa sanctorum se afferunt, ve-
hementer miramur, & vix credimus. Nam
quidam monachi Græci huc ante biennium
venientes, nocturno silentio, juxta Eccle-
siam S. Pauli corpora mortuorum in cam-
po jacentia effodiebant, atque eorum os-
sa recondebant, servantes sibi dum rese-
derent. Qui cum deprehensi, & cur hoc
facerent, diligenter fuissent discussi, con-
fessi sunt, quod illa ossa ad Græciam es-
sent tamquam sanctorum reliquias porta-
turi. Ex quorum exemplo (sicut prædi-
ctum est) major nobis dubietas nata est,
utrum verum sit, quod levare veraciter
ossa sanctorum dicuntur. Vides ex his,
lector, quantus esset in Catholica Ec-
clesia Christianorum ardor, ut reliquias
sanctorum habere possent. Pergit vero
idem Gregorius, veterem historiam re-
ferans:

XXIV.

De corporibus vero beatorum Apostolo-
rum quid ego dicturus sum, dum confes-
sus, quia eo tempore quo passi sunt, ex Ori-
ente fideles venerunt, qui eorum corpora
sicut civium suorum repeterent? quæ ducta
usque ad secundum Urbis miliarium, in
loco qui dicitur ad Catacumbas collocata
sunt: sed dum ea exinde levare omnis eo-

rum

rum multitudo conveniens niteretur, ita
eos vis tonitruum atque fulguris nimio me-
tu terruit atque dispersit, ut talia de-
nuo nullatenus attentare presumerent.
Tunc autem exeuntes Romani, eorum cor-
pora, qui hoc ex Domini pietate merue-
runt, levaverunt, & in locis, quibus
sunt condita posuerunt. Quis ergo nunc,
serenissima domina, tam temerarius possit
existere, ut hæc sciens, eorum corpora
non dico tangere, sed vel aliquatenus præ-
sumat inspicere? Dum igitur talia mihi
a vobis præcepta sunt, de quibus parere
nullatenus potuissim; quantum in ve-
nio, non vestrum est: sed quidam homi-
nes contra me pietatem vestram excitare
voluerunt, ut mihi (quod absit) volun-
tatis vestræ gratiam subtraherent, & pro-
pterea quaesierunt capitulum, de quo
vobis quasi inobediens inveniret. Sed in
omnipotente Domino confido, quia nullo
modo benignissima voluntati surrepetur,
& sanctorum Apostolorum virtutem, quos
toto corde & mente diligitis, non ex cor-
porali præsentia, sed ex protectione sem-
per habebitis.

Sudarium vero, quod similiter trasmit-
ti jussistis, cum corpore ejus est; quod
itu rangi non potest, sicut nec ad corpus
illius accedi. Sed quia serenissima domina
tam religiosum desiderium esse vacuum non
debet, de catenis quas ipse S. Paulus Apo-
stolus in collo & in manibus gestavit, ex
quibus multa miracula in populo demon-
strantur, partem aliquam vobis transmit-
tere festinabo, si tamen hæc tollere li-
mando prævaluerit. Quia dum frequen-
ter ex catenis eisdem multi venientes be-
nedictionem petunt, ut parum quid ex li-
matura accipiant, assistit sacerdos cum
lima; & aliquibus petentibus, ita con-
cite aliquid de catenis ipsis excutitur,
ut mora nulla sit: quibusdam vero pe-
tentibus, diu per catenas ipsas ducitur
lima, & tamen, ut aliquid exinde exeat,
non obtinetur. Hucusque Gregorii ad
Augustam epistola, ita ejus illiberalem
petitionem prudenter eludentis. Fuisse
autem hæc omnia tentata molitionibus Jo-
annis Episcopi Constantinopolitani, osten-
detur inferius suo loco.

Eodem quoque anno Constantinopolim
iridem ad Rusticianam Patriciam (a) lit-
teras dedit, postquam e peregrinatione
ad montem Sina reversa erat, Memi-
nit in fine de nutrice sua Gregorius ibi-
dem commorante, quam suo nomine sa-
lutari mandat. Cæterum sunt plura hu-
jus anni monumenta charitatis Gregorii
erga pauperes, impertientis illis annuas
pensionationes, vel dissolventis eorum æs
alienum contractum: quæ tu consulas.

XXV.
De Suda-
rio & ca-
tenis S.
Pauli.

XXVI.
(a) Greg.
l. 3. ep. 44.
Ind. 12.
De Rusti-
ciana &
nutrice S.
Gregorii.

XXVII.
Synodus
Metensis.

(a) Greg.
Tur. l. 10.
c. 20.

(b) Greg.
Tur. l. 10.
c. 22.

PAGIUS
II.
Synodus
Metensis.

III.
Diffidium
de Pascha-
te anni
DXC.

Agitur hoc anno Metis in Gallia Sy-
nodus, in qua in ordinem redigitur Æ-
gidius Rhemensis Episcopus, reus maje-
statis convictus. Rei geste seriem ha-
bet Gregorius Turonensis anno decimo-
quinto Childeberti Regis, idemque in fine
subdit (a): In hac Synodo Basina Childeberti
Regis filia, quam supra cum Chro-
dielde a communionem remotam diximus,
coram Episcopis solo prostrata veniam
petiit, promittens se cum charitate Ab-
batisse monasterium ingredi, ac de regu-
la nihil transgredere. Chrodielidis autem
obtestata est, quod Leobovera Abbatis-
sa in hoc monasterio commorante, ibidem
numquam ingrederetur. Sed utriusque Rex
Childebertus veniam impertiri deprecatus
est: & sic in communionem recepta, Pi-
etavos regredi jussit, scilicet ut Ba-
sina in monasterium (ut præfati sumus)
ingrederetur, Chrodielidis vero in villa,
quæ quondam Vvaddonis superius memo-
rati fuerat, sibi a Rege concessa reside-
ret. Hæc de his Gregorius, subdens (b)
& de ultione divina in Chuldericum Sa-

Ad num. XXVII. Gregorius Turonensis lib.
10. capp. 19. & 20. refert Episcopos Galliarum
Metis congregatos fuisse, medio mense nono
ad discutendam causam Ægidii Rhemensis Episcopi,
accusati quod Childebertum filium Brunichildæ,
& postea Charibertum Reges occidere tentasset.
In eo Concilio Ægidius ab ordine Sacerdotali
remotus est, & in exilium ductus. Præterea Ba-
sina, quam supra cum Chrodielde a commu-
nionem privatam diximus, promisit se Monaste-
rium Pictaviensium ingressuram; Chrodielidis vero
in villa sibi a Rege concessa residendi facultate
obtinuit. Habita itaque Synodus medio
mense Novembri, qui nonus est a Martio, a
quo Turonensis annus incipit, idque anno quin-
to decimo Childeberti Regis, ut habet idem Tu-
ronensis. Quare ea retrahenda ad annum DXC.
qui XV. est Childeberti.

Ad num. XXVIII. Diffidium de Paschate a
Gregorio Turonensi lib. 10. capp. 20. & 23. ac 24.
narratum, quod Baronius hoc anno recitat, conti-
git, anno DXC. anno Childeberti Regis XV.
Guntramni vero Regis anno XXIX. ut scribit Tu-
ronensis. Alii enim anno DXC. Dominicam
Refurrectionem celebrant septimo Kal. April.
die nempe XXVI. Martii, Luna decima quin-
ta; alii die secunda mensis Aprilis, Luna XXII.
Priores juxta Cyclos Alexandrinos, posteriores,
quorum sententiam amplexus est Grego-
rius Turonensis cum suis Clericis juxta Cyclos
Victorii. Diu agitata fuit hæc quaestio, utrum
in Plenilunio, idest, Luna decima quinta Pa-
scha a Christianis rite celebrari possit. Sopita
nunc tamen ea est; primum enim ac citimum Pa-
scha celebratur die XXII. Martii, quotiescumque
Luna XIV. cum Aequinoctio in diem Sabbati ca-
dit. Addit Gregorius: Terra motus factus est ma-
gnus, XVIII. Kal. mensis quinti (idest mensis Julii,
ideoque die XIV. mensis Junii) die quarto (idest
feria quarta, quæ anno DXC. in diem XIV. Junii
convenit) primo mane, cum lux redire cepisset.
Sol Eclipsim pertulit mensis octavo mediante. Qui
characteres annum DXC. certo designant. Men-
sis enim octavus juxta Gregorium est October,

xonem, qui dux fuerat eorum qui jussu
Chrodielidis invaserant basilicam S. Hi-
larii: etenim noctu in convivio vino re-
pletus, ab eo suffocatus, mortuus in
suo strato inventus est.

Quomodo autem hoc eodem anno oc-
cassione Cycli Victoris a nonnullis erra-
tum est in Paschatis diei celebratione,
ista addit (c): Du bieras Paschæ fuit ob
hoc, quod in Cyclo Victor Luna decima-
quinta Paschæ scripsit fieri. Sed ne Chri-
stiani ut Judæi sub hac Luna hæc sole-
mnia celebrarent, addidit, Latini au-
tem Luna vigesima secunda. Ob hoc mul-
ti in Gallis decimaquinta Luna celebra-
verunt, nos autem vigesima secunda. In-
quisivimus tamen studiose: sed fontes Hi-
spania, qui divinitus implentur, in no-
strum Pascha repleti sunt. Hæc Grego-
rius: sed de perenni miraculo de fontibus
Hispaniæ anniversaria die Paschatis
impleri consuetis, superius pluribus di-
ctum est.

Moritur hoc anno, seu potius ex
correctione superiore, Mauritii Impera-
toris

XXVIII.

(c) Ibid.
Erratum
in Pascha-
te.

XXIX.

toris

cujus die IV. feria IV. hora circiter decima,
Sol defecit. Nam mediante aliquo mense ex u-
su Gregorii & multorum aliorum Scriptorum
idem est ac labente. Eam Eclipsim Solarem Pe-
tavus lib. 8. de Doct. Temp. pag. 832. juxta
calculum Astronomicum explicat. Quod si an-
no DXC. Childebertus annum XV. Regni sui,
Guntramnus vero annum XXIX. egerit, profe-
cto Guntramnus anno DLXI. Childebertus an-
no DLXXV. regnare coepit, liquetque utrius-
que Regis initium male a Baronio collocatum
fuisse. De hoc diffidio Paschali legendus Bu-
cherius lib. de Doct. Temp. cap. 10.

Ad num. XXI. & seq. Gregorii Episcopi
Antiocheni obitus ad superiorem Christi annum
pertinet. Lambecius enim lib. 7. Bibliothecæ
Cæsareæ pag. 168. asserit, inter alia Anastasii
Patriarchæ Antiocheni Opera MSS. in ea asser-
vari Orationem, cui titulus est: Anastasii Pa-
triarchæ Antiocheni Oratio, cum post viginti tres
annos ad Thronum Patriarchalem revertetur,
habita die vicesimo quinto Martii, feria quarta
Sancta hebdomadis, Indictione undecima, impe-
rante piissimo Mauricio; qui characteres annum
DXCIII. quo Pascha die XXIX. Martii cele-
bratum, certo denotant. Legerat eam Oratio-
nem Nicephorus Callixtus, qui lib. 18. cap. 44.
sermonem pacificum eam recte appellat, atque
Anastasium in illa Mauricio Imp. laudibus
efferre, quod ipsum exilio liberasset; sed in
eo errat Nicephorus, quod utrumque Anasta-
sium Patriarcham Antiochenum confundat, &
Anastasio Juniori hunc sermonem perperam at-
tribuat. Cum itaque hæc Oratio recitata fue-
rit ab Anastasio, scilicet Seniori, cum ad thro-
num Patriarchalem revertetur, ejus restitutio
in Sedem Antiochenam anno superiori conti-
git, eodemque post diem XXV. mensis Martii
Gregorius Patriarcha Antiochenus e vivis abiit;
cum ante mortem ejus Episcopatum suum Ana-
stasius occupavit, teste Evagrius libro 6. cap.
ultimo ubi de Gregorio scribit: Mortuus est eo
tempore, quo Senioris quidam Roma Gregorius
successor Pelagii, Junioris autem Roma Joannes
Epi.

IV.
Obitus S.
Gregorii
Episcopi
Antiocheni.

(a) Evagr. l. 6. c. 23. De obitu Gregorii Episc. Antiocheni.

(b) Greg. l. 4. ep. 37.

PAGIUS

V. Patriarcharum Antiochia chronotaxis hoc saeculo accu- nata.

VI. Mortuus postquam Anastasius in Sedem Antiochenam restitutus.

toris anno sequenti Gregorius Episcopus Antiochenus, de quo ista Evagrius (a): Non longo tempore post Gregorius podagra correptus, qua maxime torquebatur, cum medicamentum ex Hermodactylo (sic enim vocatur) confectum, quod medicus quidam ei dedisset, ebibisset, exiit e vita. Moritur autem tempore, quo Gregorius, qui successerat Pelagio, Episcopatum antiquae Roma gessit, novae autem Joannes, & Alexandria Eulogius, ut supra dixi, & Anastasius Antiochia, qui post vigintitres annos ad suam sedem restitutus fuisset, & Hierosolymorum Joannes, qui paulo post obiit mortem, & nemo adhuc ad illius Episcopatus gubernacula capeffenda designatus est. Haec Evagrius, cui consentiunt sancti Gregorii papae litterae (b); ex quibus habetur, Anastasium restitutum in sedem Antiochenam sub Indictione decimatercia, quae hoc anno incipit: dicemus de his anno sequenti suo loco. Sed quod

Episcopatum gerebant; Alexandrina Ecclesia Eulogius, Antiochena vero praesidebat Anastasius, post tres ac viginti demum annos in Sedem suam restitutus. Hierosolymitana autem Ecclesia Joannes Pontificatum administrabat. Quo non multo post mortuo, nemo etiamnum Ecclesia gubernationem suscepit. Atque hic Historia nostra finis esto, anno scilicet duodecimo Principatus Mauricii Tiberii.

Nicephorus in Chronico annos 'XXIV. Gregorio Antiocheno attribuit, utrumque scilicet, incompletos, & ab anno DLXX. deducendos. Cumque titulus Orationis ab Anastasio Seniore in sua restitutione pronuntiatae antiquus sit, uti notat Lambecius laudatus, ex eo Patriarcharum Antiochenorum chronotaxis ab Euphrasii Patriarchae morte, quam mense Maio anni Christi DXXXVI. accidisse constat, valide confirmatur, liquetque ab eo tempore ad hujus saeculi finem eorumdem Patriarcharum initia, & finem suis annis a nobis reddita fuisse. Ad haec cum ea Anastasii Oratio his verbis auspicietur: Pacem, & iterum Pacem, & tertium Pacem, in honorem videlicet Sanctissima Trinitatis, &c. apparet Gregorium Magnum lib. IV. Epist. XXXVII. qua S. Anastasio de reditu ad Ecclesiam Antiochenam congratulatur ad eandem respicere, cum his verbis eam exordiat: Gloria in excelsis Deo, & in terra Pax hominibus bonae voluntatis; quia magnus ille stuvius, qui quondam avertentia Antiochia saecula reliquerat, tandem ad proprium altum reversus, subiectas & juxta postas valles rigat, &c. Et eandem his verbis claudat: De vita igitur vestra dicamus pariter, & dicamus omnes: Gloria in excelsis Deo, & in terra Pax hominibus bonae voluntatis. Sed de ea epistola rursus anno sequenti, quo eam Baronius recitat.

Fallitur itaque Auctor Chronici Alexandrini, qui sub Indictione X. anno nempe Christi DXCII. inquit: Hoc anno Anastasius Antiochia Patriarcha Antiochiam rediit post mortem Gregorii Patriarchae (μὲν τὰς τὰς ἐπιτομὰς Γρηγορίου &c.) qui vivus etiam Anastasium receperat. Nam ex Oratione laudata Anastasii constat, hunc non nisi anno DXCIII. in Sedem restitutum esse. Recte quidem scribit Auctor Chronici Alexandrini Gregorium,

post vigintitres tantum annos restitutum ipsum affirmat Evagrius id factum intelligas anno sequenti, tot enim anni reperiuntur ab anno quingentesimo septuagesimosecundo usque ad annum quingentesimum nonagesimum quintum, quo & finem imponit historiae: nam subdit:

Hoc loco historiae finem imponere, animus est, anno scilicet duodecimo regni Mauricii Tiberii Imperatoris Romani. Etenim sequenti anno, quo absolvit historiam suam, annus expletur, Mauricii nonus, & decimus inchoatur. Emendatum habes Evagrium apud Photium in Bibliotheca, ubi de Evagrione agens, ait ipsum suam produxisse historiam usque ad annum decimum Mauricii Imperatoris. Sed ipsum Evagrium perorantem audiamus, cum sic ait: Res, quae deinceps sequuntur, his quibus libitum fuerit narrandas, monumentisque litterarum prodendas relinquere, animus est. Quod si quicquam a nobis vel omisissum negligentia, vel

XXX. Evagrii historiae finis.

dum adhuc viveret, Anastasium recepisse; cum hac in re Evagrius laudatum consentientem habeat. Sed perperam tradit Anastasium post mortem Gregorii Patriarchae Antiochiam rediisse. Colitur Gregorius in Menseis Gracorum. Combessius Tomo I. Auctarii Bibliothecae Patrum pag. 827. notat, eum in Indice librorum Palatii, & ab Andrea Cretenfi & aliis vocari Sanctum, refertque piam ac eruditam Orationem Antiochia extra Urbem, ac in cometerio habitam, ubi S. Joannes Chrysostomus adhuc Antiochenus Presbyter, duas & ipse habuit, quae extant Tomo 5. editionis Ducaei. Depositus fuerat Anastasius anno Christi DLXX. a quo ad annum DXCIII. anni sunt tres ac viginti, quot Gregorio assignant Nicephorus & Oratio MSS. de quibus supra; nec dissentit alter Nicephorus in Chronico, uti jam insinuavimus.

Baronium ex laudatis Evagrii verbis suspicari, ait Valefius in Notis ad Evagrium, Gregorium Antiochenum mortuum esse anno Mauricii XII. Cur enim, inquit Valefius, diceret Evagrius, se anno XII. Imperii Mauricii Historiam suam terminasse, nisi antea aliquid retulisset, quod gestum erat anno ejusdem Mauricii duodecimo? Verum pergit Valefius, non videtur Evagrius his verbis id significare voluisse. Scribit enim, Gregorium Antiochenum fato functum esse, Gregorio quidem Romanam, Eulogio autem Alexandrinam Ecclesiam administrante; Joanne vero Hierosolymis praesidente. Qui cum haud non multo postea e vivis abiisset, neminem adhuc in ejus locum suffectum fuisse dicit. Non igitur Gregorii morte Historiam suam terminavit Evagrius, cum post ejus mortem Joannem Hierosolymitanum Episcopum obiisse referat, & post ejus interitum neminem ad huc eo tempore, quo haec scribebat, substitutum esse. Id ergo tantum his verbis significat Evagrius, se haec scripsisse anno duodecimo Imperii Mauricii. Ita Valefius. Photius vero in Bibliotheca Cod. 29. ubi Historiam Evagrii, recenset, ait: ἀρχὴν ποιούμενον τὸ τέλος τῆς σακράτης καὶ θεοδωρῆς ἱστορίας, καὶ πορισθῆναι μέχρι τῆς βασιλείας Μαυρικίου, ἔτος δωδέκατον.

VII. Evagrius Historiam suam non produxit ultra annum DXCIII.

vel minus accurate expositum videatur: nemo nobis crimini det, illud secum cogitans, nos historiam dispersam dissipatamque in unum collegisse, quo utilitati hominum, quorum gratia tantos, & tam graves labores suscepimus, inserviremus. Aliud praeterea opus a nobis elaboratum est, quod relationes, epistolas, decreta, orationes, disputationes, & alias res nonnullas complectitur. Relationes autem, quae in eo continentur, sunt maximam ad partem ex persona Gregorii Antiochia Episcopi factae. Pro quibus duos honoris gradus consecuti sumus, Quasturam a Tiberio Constantino, & munus Tabularum servandarum, in quibus Praefectorum nomina inscribebantur, a Mauritio Tiberio, quo regnante eas relationes composuimus, idque eo ipso tempore, quo Theodosium, qui tum et, tum Republicae principium felicitatis cujusque generis dabat, in lucem edidit. Huculque Evagrius ex Graecis primus eorum qui leguntur Orthodoxus historicus. Quisnam alius res gestas

PAGIUS

κατὰ τὴν τῆς βασιλείας Μαυρικίου ἰδεὲς, ἰνὸς αὐτοῦ ἀπὸ τῆς Σοκράτους & Θεοδορεῖς ἱστοριῶν, περὶ γενέσεως αὐτοῦ Μαυρικίου ἀπὸ τοῦ δωδέκατου ἔτους τοῦ Ἰμπερίου. Recte uterque vidit, Evagrium non attigisse quae anno Mauricii duodecimo die XIV. mensis Augusti anni Christi DXCIII. inchoato, gesta sunt, sed eo tantum corrente Historiam suam clausisse. Sed fallitur Valefius, quando ait, suspicatum esse Baronium Gregorii Antiocheni Episcopi mortem anno XII. hujus Imperatoris, contigisse. Diferte enim Baronius scribit, Gregorium Episcopum Antiochenum anno DXCV. mortalitatem reliquisse, eodemque anno, quem ipse numerat X. non vero XII. Evagrium Historiae suae finem imposuisse. Baronius enim, Mauricii Imperatoris initium repetit ab anno Christi DLXXXVI. qua in re Cardinalis doctissimus valde hallucinatur, quemadmodum & quando tradit, Photium loco laudato emendare Evagrium, & asserere hunc produxisse Historiam suam usque ad annum X. Mauricii Imp. in neutra enim Bibliothecae Photii editione annus X. Mauricii legitur, sed duodecimus. Denique ipsemet Evagrius lib. 3. cap. 33. ait se, quae in eo capite narrat, scribere anno Antiocheno sexcentesimo quadragesimo primo, qui Kalend. Septemb. anni Christi DXCII. exorditur. Quare anno duodecimo Mauricii tertius etiam sequentes libros exaravit. Verum, annus quo suam Historiam scripsit, distinguendus est ab anno, quo eidem finem imposuit. Ejus enim Historia non progreditur ultra mensem Augusti anni Christi DXCIII. & in lucem data, vel eo Christi anno exeunte, vel potius anno DXCIV. quo Mauricii annus duodecimus absolvitur. Neque enim tres ultimi Historiae ejus libri tam prolixi sunt, quin intra duodecimum Mauricii Imper. annum elucubratu potuerint. Quae anno DLXXXIV. de Sancti Simeonis Syllae Junioris obitu diximus nostram sententiam etiam confirmant, annoque sequenti Epistolam Sancti Gregorii Papae, qua Anastasium in Sedem Antiochenam restitutum gratulatur, quae inniuitur Baronium ad suam opinionem probandam, extra proprium

sub Mauritio profecurus sit, habes ex Actis Niceni posterioris Concilii (a): nempe S. Leontium Constantiae in Cypro Episcopum scripsisse tribulationes, quas his temporibus Dei Ecclesia passa est: sed haec hactenus incompertum nobis opus vel excidit, vel latet incognitum. Sed his prope diebus e tenebris emerit Theophylactus Graecus historicus, qui Mauricianam scripsit historiam, de qua superius. Quod autem ad successorem Joannis Hierosolymorum Episcopi spectat: constat post ipsum sedere coepisse Amos, ad quem extat S. Gregorii Papae epistola septima sub Indictione prima. Porro ejus successionem ex sententia Evagrii in annum sequentem potius referendam putamus.

Hoc eodem anno Maximianus ille vir sanctissimus, Abbas olim monasterii S. Gregorii, ejusque pater & educator in monastica disciplina, ac postea ab ipso creatus Episcopus Syracusanus (de quo superius saepe) hoc inquam anno, mens-

annum in Registro Gregoriano positam esse offendam. Porro Evagrius Scholasticus fuit Syrus genere, perinde ac Theodoretus; ortus ex Urbe Epiphania, quae Civitas fuit Syriae secundae, ut ipse in titulo Operis sui prodit; qui & in lib. 3. cap. 34. diferte testatur, se domo Epiphaniensem fuisse. Is relictis Grammaticorum scholis, Rethoricae operam dedit. Cumque magnos in hac arte progressus fecisset, Advocatorum numero adscriptus est. Unde etiam cognoimentum retulit Sebasticus: quae vox Cassidicum significat, ut docet Macarius in homilia XV. Antiochia longo tempore versatus est, & uxorem ibi duxit, filiosque ex ea sustulit, ut ipsemet testatur in libro 4. cap. 29. Quae cum pestilenti morbo extrinca fuisset una cum liberis, ad secundas nuptias transfiliit, & aliam in eadem Urbe sibi sociavit, ut refert in lib. 6. cap. 8. Scripsit volumen Epistolarum, orationum, & relationum Principatu Tiberii Constantini, qui ideo cum Quastoris dignitate donavit. Nec multo post cum Orationem composuisset de laudibus Mauricii Augusti ob Natalem Theodosii nobilissimi pueri, codicillos Praefectura ab eodem Mauricio accepit, ut ipse in Epilogo Historiae suae testatur. Verum Scripta illa ad nos non pervenere. Edidit postea sex libros Historiae Ecclesiasticae, exorsus ab his temporibus in quibus Theodoretus ac So crates desierant, in qua summa diligentia quaecumque ad argumentum suum faciebant, ex optimis Scriptoribus collegit, puta ex Prisco Joanne, Zacharia, Eustathio & Procopio Rhetoribus. Sed quod praecipue in Evagrione laudandum est, solus rectae fidei Doctrinam integram atque illibatam servavit, ut post Photium observavit Baronius. Ejus Historiam Valefius de novo e Graeco in Latinum vertit, & egegiis Notis illustravit. Versio enim Christophoroni, qua usus est Baronius, variis in locis non satis accurata.

Ufque ad hoc circiter tempus vixisse videntur Dorotheus Archimandrita, & Sanctus Joannes Climacus Auctores Graeci, qui de moribus pra-

(a) Conc. Nicen. c. 20. At. 4. Leontius Cyprici historicus.

XXXI. De obitu Maximiani Episc. Syracusani.

VIII. De Evagrione ejusque Scrip. tit.

IX.

CHRISTI
594.

GREGORII PAP.
5.

MAURITII IMP.
9.

se Novembri, ex hac luce migravit, ludi-
um haud exiguum relinquens bonis. De
quo ista Gregorius ad Cyprianum diaco-
num (a): *Amarissimas tuae dilectionis
epistolas de domni Maximiani obitu men-
se Novembris suscepi. Et quidem ille ad
praemia desiderata pervenit: sed infelix
populus Syracusanae civitatis lugendus est,
qui pastorem talem diu habere non me-
ruit.* Et de eodem in epistola ad Syra-

(a) Greg.
1.4. ep. 19.
Ind. 13.

PAGIUS
Florent
Dorotheus
& Joann-
nes Cli-
macus.

clare scripsere. *Dorothei* quidem nomen neque
in Mæneis Græcorum, neque in vetustis Lati-
norum Martyrologiis legitur, sed ejus virtutis
gravissimis testimoniis Theodori Studitæ, &
Tarasii Constantinopolitani Patriarchæ celebra-
ta sunt, ut liquet ex Prologo ad ipsius Dorothei
Asceticas Institutiones. De eo non semel men-
tio in Vita S. *Dosithei* Monachi in Palæstina,
ejus discipuli, qui circa annum DXXX. ad
Deum migravit, juxta Bollandum ad diem XXIII.
mensis Februarii, quo *Dositheus* colitur. An-
nus emortualis *Dorothei* incertus. Citat ipse Ab-
batem *Zosimam*, qui sub Justino Seniore clarus
sanctimonia fuit, & cujus miracula refert E-
vagrius lib. 4. cap. 7. dum agit de Viris Illustribus,
qui Justino Seniore imperante vixere. Imo *Doro-
theus* allegat S. *Joannem Climacum*, qui circa

cufanos (b): *Hoc tamen sciat magnitudo
vestra, quia civitati illi quem dare
possimus Maximiano reverendissimo fami-
lem, non habemus.* Adeo enim eminens
erat viri sanctitas, ut parem illi in Ec-
clesia, Pontifex non inveniret. Subro-
gatus est autem in locum Maximiani Jo-
annes, cui & pallium (c) more majo-
rum Gregorius ipse concessit.

(b) Greg.
1.4. ep. 47.
Ind. 13.
(c) Greg.
1.5. ep. 18.
Ind. 14.

Se-

annum DLXXX. scripsisse videtur. Hic *Cli-
macus* vocatus est ob librum triginta capitibus,
quibus tanquam gradibus seu scalis ad perfectio-
nis religiosæ culmen ascenditur, a se conscri-
ptum. Vita *Climaci* aliquod compendium ejus
libro, cui titulus. *Scala Paradisi*, præfigitur
elucubratum a *Daniele Monacho Raythuno*.
Colitur die XXX. Martii ad quem diem Bol-
landus illud recitat, qui & ad diem XIV. men-
sis Januarii in Vita de Sanctis XLIII. Marty-
ribus, Monachis *Cœnobii Raythu* in Arabia exi-
stimat, Cœnobium illud, cujus Abbas fuit S.
Climacus, situm fuisse in ora Orientali maris
Rubri, haud procul a Phara oppido, licet Ba-
ronius in Notis ad Martyrologium Romanum
ad eundem diem putaverit, illud positum cis
Sinum Arabicum in ipsa Ægypto.

JESU CHRISTI
ANNUS
595.

GREGORII PAP.
ANNUS
6.

MAURITII IMP.
ANNUS
10.

I.
Longo-
bardi in-
valescunt
in Rom.
Imper.

SEquitur annus quingentesimus nona-
gesimus quintus Indictionis decimæ ter-
tius: cum Agilulphus Longobardorum
Rex, rupta pace, ipso veris initio, cum
exercitu, furore plenus, Romam versus
parat adventum. Unde autem acciderit,
ut idem Rex talia aggressus sit, Paulus
narrat his verbis: (a) *Hac eadem tem-
pestate Romanus Patricius Exarchus Ra-
vennae Romam properavit: qui cum Ra-
vennam reverteretur, recepit civitates
quæ a Longobardis tenebantur, quarum
ista sunt nomina, Polimarium, Hortæ,
Tudertum, Ameria, Perusium, Luceoli,
& alias quasdam civitates. Quod factum
cum Regi Agilulpho nunciatum esset: sta-
tim Ticino egressus cum valido exercitu
Perusium petiit, ibique per dies aliquot
Mauritionem ducem Longobardorum, qui
se Romanorum partibus tradiderat, ob-
sedidit, & captum sine mora vita privavit.
Hujus Regis adventu in tantum beatus
Gregorius Papa exterritus est, ut ab ex-
positione templi, de quo Ezechiel scripse-
rat, desisteret, sicut ipse quoque in ipsis
suis homiliis refert. Rex autem Agilul-
phus, extincto Mauritione, Ticinum re-
pedavit. Hucusque Paulus, qui multa
præterisse ex sancti Gregorii litteris red-
darguitur, ex quibus perrexisse quoque
in agrum Romanum eundem Agilulphum
apparet.*

(a) Paul.
diac. 1.4. c.
7. in nova
edit. & in
vet. 3.

II.

Scribebat hoc anno atque dicebat ad
populum S. Gregorius homilias super E-
zechielem prophetam; jamque decimam
tertiam dicturus erat, cum ista præfatur:
(b) *Quia multis curis prementibus, E-
zechielis prophetae librum coram charitate
vestra totum per ordinem perscrutari
non licuit: bonis vestris desideriis placuit
parere, ut saltem extrema ejus visio,
quæ ei facta est de edificio in monte con-
stituto, quæ & cunctis est visionibus ejus
obscurior, exponi debuisset. Et quidem
voluntati vestrae me parere necesse est.
Sed duo sunt quæ hac in re perturbant ani-
mum meum. Unum, quod hæc eadem visio
tantæ obscuritatis nebulis regitur, ut vix
in ea aliquid intellectu interlucente vi-
deatur. Aliud, quod jam Agilulphum
Longobardorum Regem, ad obsidionem no-
stram summopere festinantem, Padum trans-
isse cognovimus. Unde pensate, fra-
tres.*

(b) Greg.
pres. in l.
2. super
Ezechiel.
* petere
Gregorius
conciona-
tur, &
Ezechie-
lem in-
terpreta-
tur.

* transf.
measle.

*tres carissimi, in caliginosis & mysticis
sensus penetrare quid valeat mens mise-
ra timoris sui perturbationibus occupa-
ta, &c.*

Admiratione hæc profecto digna viden-
tur, quod his hoc tempore vacare po-
tuerit ipse Gregorius obsidionem Urbis
expectans, & quod populus in summo di-
scrimine civitatis conciones ab eo tales
exigeret, quas in summo otio vix intel-
ligere posse daretur. Etenim non solum
(ut dictum est) ista Gregorius ipse scri-
bebat, sed etiam coram universo popu-
lo pro concione dicebat, ut idem ipse
in ejusdem expositionis præfatione libri
primi testatur, cum ait, scribens ad Ma-
rinianum Episcopum: *Homilias, quæ in
beato Ezechiele propheta, ut coram po-
pulo loquebar, exceptæ sunt, multis cur-
ris irruentibus, in abolitione, reliqueram.*

III.

Admirati sunt hæc omnes qui sapiunt,
ut sub oneroso fasce curæ totius orbis,
& in tanto discrimine Urbis potuerit
Gregorius in his philosophari, & popu-
lum edocere: ut plane constiterit ipsum
pro arbitrio penitus contemplationis po-
tuisse sursum super astra levari, atque
deorsum ad populi descendere opportu-
nitatem; illud Pauli (c) consecutus:
Scio abundare, & scio penuriam pati.
Et secundum illud David (d): cum po-
neret pro animi voluntate ascensiones in
corde suo, rursus vero disponeret de-
scensiones in valle lacrymarum. Admi-
ratur inter alios ista sanctus Bernardus,
dum ad Eugenium scribens hæc ait (e):
*Non desuere Romani Pontifices, qui sibi
otia inter maxima negotia invenirent.
Obsidio Urbis & barbaricus ensis civium
cervicibus imminet: Numquid tamen
istud terruit beatum Papam Gregorium,
quo minus sapientiam scriberet in otio?
Eo nempe tempore (quod ex ejus præfa-
tione liquet) obscurissimam & extremam
partem Ezechielis tam diligenter quam
elegantem exposuit. Atque etiam homi-
lias illas ad populum dixit.*

IV.
Gregorius
contem-
platione,
& actione
præci-
pius.

(c) Phi-
lip. 4.
(d) Psal.
83.

(e) Bernar-
de confid.
1.2. ad fin.

V.

Sed & multo magis mirabitur, qui le-
gerit quæ habet S. Hieronymus in episto-
la ad Marcellinum & Anapsychiam (f):
ubi ait, interpretationem in eundem E-
zechielem aggressum se, impeditum pro-
sequi, quod audisset multas Occidenta-
les provincias & ipsam Urbem vastari a
D d d d Go-

(f) Hiero-
n. ep. 92.

GREGORII PAPÆ 6.

MAURICII IMP. 14.

PAGIUS
SÆC. VI.
Anno Eræ
Hispan
DCXXXIII.
A.C. 595.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6088.

© 16. B. D 7. P. 3. April. Indict. 13.

JESU CHRISTI 595.

IS Annus hac formula notatus: XIII. post con-
sulatum Mauricii Tiberii Aug. solius XI. ut
tradit Chronicon Alexandrinum. I.
Postconsulatus.

Gothis : ut plane ostenderit, non nisi tranquillissimi esse animi, & ab omni penitus quamvis e longe etiam emergentis sollicitudinis nebula liberi, in tam profunda mysteria ingredi. Sed audi, quæso, ejus verba: Ezechielis volumen olim aggredi volui, & sponsonem celeberrimam studiosis lectoribus reddere; sed in ipso dictandi exordio ita animus meus Occidentalium provinciarum, & maxime urbis Romæ vastatione confusus est, ut juxta vulgare proverbium, proprium ignorare vocabulum. Diu tacui, sciens tempus esse lacrymarum. Hæc ipse: ex quibus, inquam, magis admirare Gregorium. Si enim rumor tantum Occidentalium cladum a cæptis Hieronymum revocavit in Oriente degentem, nullo pastorali onere prægravatum, sed solum sacris litteris incumbentem; quantum putas fuisse Gregorium, qui inter ipsos gladios barbarorum, obstrepentibus tubarum clangoribus, pressus & oppressus totius orbis sollicitudine pastorali, haud vegeto, & sano corpore, sed languente morbis affiduis, aggreditur & prosequitur in eum prophetam interpretationem & conciones? Sed quid insuper? Cum idem sanctus Hieronymus (prout ipse eadem testatur epistola) jam iterum majori otio eundem prophetam esset aggressus interpretari, jamque (ut ait) tres explicasset libros: barbarorum rursus irruptione attingentium limites Palæstinæ, a cæptis desistere iterum coactum se fuisse dicit, illud ad excusationem obtinens: Quod si, inquit, juxta inclytum Oratorem, silent inter arma leges: quanto magis studia Scripturarum, quæ & librorum multitudine, & silentio, ac liberiorum sedulitate, quodque proprium est, securitate & otio distantium indigent? At vero Gregorius vix tunc a cæptis est violenter abstractus, ubi vallata Urbe obsidione, vulnera civium, vincula, atque cædes est oculis contemplatus: cum enim concionari adhuc pergeret, & ad finem vigesimæ secundæ homiliæ pervenisset, ita ad populum peroravit:

VI. Finem imponit concionandi S. Gregorius.

(a) Job 10.

(b) Job. 30.

(c) Ps. 118.

Nemo autem me reprehendat, si post hanc locutionem cessavero: quia (sicut omnes cernitis) nostræ tribulationes excreverunt, undique gladiis circumfusi sumus, undique imminens mortis periculum timemus. Alii detruncatis ad nos manibus redeunt, alii capti, alii interempti nunciantur. Jam cogor linguam ab expositione retinere: quia tædet (a) animam meam vitæ meæ. Jam nullus in me sacri eloquii studium requirat; quia versa est (b) in luctum cithara mea, & organum meum in vocem flentium. Jam cordis oculus in mysteriorum discussione non vigilat: quia dormitavit (c) anima mea præ tædâ. Jam minus lætatio animo dulcis est:

quia oblitus sum (d) manducare panem a voce gemitus mei. Cui autem vivere non licet, de Scripturâ sacrâ sensibus loqui mystica qualiter liber? Et qui cogor quotidie amara bibere, quando possum dulcia propinare? Quid igitur restat, nisi ut inter flagella, quæ ex nostris iniquitatibus patimur, cum lacrymis gratias agamus? Ipse etenim qui nos creavit, etiam pater factus est per adoptionis spiritum quem dedit: & aliquando filios pane nutrit, aliquando flagello corrigit, quia per dolores & munera ad hereditatem perpetuam erudit. Sit itaque gloria omnipotenti Domino, &c. Vidisti hominem in carne extra carnem positum, scientem quidem dolores, sed non succumbentem illis, Angelum merito appellandum, & forte plusquam Angelum; dum illi abque adversantibus malis (quod ipsorum naturæ est) laudes Deo persolvunt; iste undique vallatus ærumnis, nihil præterea in gemitibus suis, quam Deo gratias agere, eique gloriam occinere didicit.

VII.

Sed antequam quæ de rebus Longobardorum anni hujus sunt reliqua prosequamur, quæ vel de se ipso, vel de Urbis miserando statu diversis in locis dictarum homiliarum in Ezechielem ipse Gregorius tradat, instituto consentientia, hic describamus. Audi primum, quam exactissimus fuerit suorum morum custos: ex eis enim in quibus deplorat incautum, senties ipsum in levibus etiam cavendis fordibus vigilantissimum. Dum itaque verba illa interpretatur: Fili hominis, speculatorem dedi te domui Israel: & status ac perfectionis eminentiam describit eorum qui præsentur aliis, hæc ait:

(e) O quam dura mihi sunt ista quæ loquor: quia memetipsum loquendo ferio, cujus neque lingua (ut dignum est) prædicationem tenet; neque in quantum tenere sufficit, vita sequitur linguam. Qui otiosis verbis sæpe implicor, & ab exhortatione atque edificatione proximorum torpens, & negligens cesso. Qui in conspectu Dei factus sum mutus & verbosus; mutus in necessariis, verbosus in otiosis. Sed ecce sermo Dei de speculatore vita compellit ut loquar. Tacere non possum, & tamen loquendo me ferire pertimesco. Dicam, dicam, ut verbi Dei gladius per me ipsum ad confingendum cor proximi transeat. Dicam, dicam, ut etiam contra me sermo Dei sonet per me. Ego reum me esse non abnego, torporem meum atque negligentiam video. Erit fortasse apud pium Judicem impetratio veniæ ipsa cognitio culpæ.

VIII.

Et quidem in monasterio positus valebam & ab otiosis linguam restringere, & in intentione orationis pene continue mentem tenere. At postquam cordis humerum

far-

farciæ pastorali suppositi, colligere se ad semetipsum assidue non potest animus, quia ad multa partitur. Cogor namque modo Ecclesiarum, modo monasteriorum causas discutere: sæpe singulorum vitas actusque pensare: modo quedam civium negotia sustinere: modo de irruentibus, barbarorum gladiis gemere, & commisso gregi insidentes lupos timere: modo rerum curam sumere, ne desint subsidia eis ipsis, quibus disciplina regula tenetur: modo raptore quosdam equanimiter perpeti, modo eis sub studio servatæ charitatis obviare. Cum itaque ad tot & tanta cogitanda scissa, & dilaniata mens ducitur; quando ad semetipsum redeat, ut totam se in prædicatione colligat, & a proferendi verbi ministerio non recedat? Quia autem necessitate loci sæpe viris secularibus jungor, nonnumquam mihi lingue disciplinam relaxo: nam si in assiduo censura mea rigore me teneo, scio quia ab infirmioribus fugior, eosque ad hoc quod appeto, numquam traho. Unde fit ut eorum sæpe & otiosa patienter audiam. Sed quia ipse quoque infirmus sum, in otiosis sermonibus paulisper tractus, libenter ea loqui incipio, quæ audire ceperam invitus: & ubi tædebat cadere, libet jacere. Quis ergo vel qualis speculator sum, qui non in monte operis sto, sed adhuc in valle infirmitatis jaceo? &c.

VIII.

Disce insuper ex iisdem dictis ad populum homilias, quanta idem polleret animi demissione, quam sancti Patres vocare consueverunt humilitatem. Audi ipsum inferius, quibus mihi præsentibus ferat quicquid concionari soleret ad populum: dum quales comparare se debeant interpretes divinæ Scripturæ, docet, sicque ait (a): Non enim hoc temeritate aggredior, sed humilitate. Scio enim, quia plerumque multa in sacro eloquio, quæ solus intelligere non potui, coram fratribus meis positus intellexi. Ex quo intellectu, & hoc quoque intelligere studui, ut scirem ex quorum mihi merito intellectus daretur: pater enim, quia hoc mihi pro illis datur, quibus mihi præsentibus datur. Ex qua re, largiente Deo, agitur ut sensus crescat, & oratio decreseat; dum propter vos disco quod inter vos doceo. Quia (verum fateor) plerumque verbis audio quod dico. Quicquid ergo in hoc propheta minus intellexero, mea cæcitas est: si quid intelligere apte poterero, ex divino munere vestra venerationis. Hæc ipse. Dicam libere, pluris apud me est ejusmodi coram populo facta professio, quam quævis ab eo miracula edita.

IX.

Sed revocemus orationem ad luctum: hic, inquam, reddamus quæ de miseranda Urbis ac totius Italiæ facie iisdem hominibus Gregorius coram audiente populo

representat; ait enim (b): Quid est jam, rogo, quod in hoc mundo libeat? Ubique luctus aspiciamus, ubique gemitus audimus. Destructa urbes, eversa sunt castra, depopulati agri, in solitudinem terra redacta est: nullus in agris incolæ, pene nullus in urbibus habitator remansit: & tamen ipsæ parvæ generis humani reliquæ adhuc quotidie & sine cessatione feriuntur; & finem non habent flagella cælestis justitiæ, quia nec inter flagella correctæ sunt actionis culpæ. Alios in captivitatem duci, alios detruncari, alios interfici videmus. Quid est ergo quod in hac vita libeat, fratres mei? Si & talem adhuc mundum diligimus, non jam gaudia, sed vulnera amamus. Hæc generatim pro concione Gregorius, qui & mox de ipsa Urbe subiicit ista miserima:

(b) Greg. in Ezech. hom. 18. De miserando Italiae statu.

Ipsa autem quæ aliquando mundi domina esse videbatur, qualis remanserit Roma, conspiciamus. Immensis doloribus multipliciter attrita, desolatione civium, impressione hostium, frequentia ruinarum: ita ut in ea completum esse videamus, quod contra urbem Samariam per hunc eundem prophetam Ezechielem longe superius dicitur (c): Pone ollam, pone inquam, & mitte in ea aquam, & congere frustra ejus in ea: Et paulo post: Effervuit coctio ejus, & decocta sunt ossa illius in medio ejus. Atque iterum: Congere ossa, quæ igne succendam, consumentur carnes, & coquetur universa compositio, & ossa tabescent. Pone quoque eam super prunas vacuum, ut incalcescat, & liquefat as ejus. Tunc enim nobis olla posita est, cum hæc est civitas constituta. Tunc in eam aqua missa est, & frustra ejus congesta sunt, quando ad eam undique populi confluerebant, qui velut aqua calens actionibus mundi fervescerent, & quasi frustra carnum in ipso suo fervore liquarentur. De qua bene dicitur: Effervuit coctio ejus, & decocta sunt ossa ejus in medio illius. Quia prius quidem in ea vehementer incaluit actio gloriæ secularis, sed postmodum ipsa gloria cum suis sequacibus defecit. Per ossa etenim potentes sæculi, per carnes vero populi designantur: quia sicut carnes portantur ossibus, ita per potentes sæculi infirmitas regitur populorum. Sed ecce jam de olla omnes hujus sæculi potentes ablatis sunt: ossa ergo excocta sunt. Ecce populi defecerunt: carnes ejus liquefactæ sunt. Dicatur itaque: Congere ossa, quæ igni succendam: consumentur carnes, & coquetur universa compositio ejus, & ossa tabescent. Ubi enim Senatus? ubi jam populus? Contabuerunt ossa, consumptæ sunt carnes: omnis enim secularium dignitatum ordo extinctus est. Excocta est universa compositio ejus: & tamen ipsos nos paucos, qui remansimus, adhuc quoti-

X. Urbis luctuosus status.

(c) Ezech. 24.

die gladii, adhuc quotidie innumera tribulationes premunt. Dicatur ergo: Pone quoque eam super prunas vacuam. Quia enim Senatus deest, populus interit: & tamen in paucis, qui sunt, dolores & gemitus quotidie multiplicantur; jam vacua ardet Roma.

XI.

Quid autem ista de hominibus dicimus, cum ruinis crebrescentibus ipsa quoque destrui aedificia videmus? Unde apte de civitate jam vacua subditur: Incalescat & liquefiat es ejus. Jam enim & ipsa olla consumitur, in qua prius & carnes & ossa consumebantur: quia postquam defecerunt homines, etiam parietes cadunt. Ubi autem sunt qui in ejus aliquando gloria letabantur? ubi eorum pompa? ubi superbia? ubi frequens & immoderatum gaudium? Impletum est in ea, quod contra destructam Ninivem per prophetam dicitur (a): Ubi est habitaculum leonum & pascua catulorum leonum? An ejus duces ac principes leones non erant, qui per diversas mundi provincias discurrentes praedam sapiendo & interficiendo rapiabant? Hic leonum catuli inveniebant pascua: quia pueri, adolescentes, juvenes saeculares & saecularium filii huc undique concurrebant, cum proficere in hoc mundo voluissent. Sed jam ecce desolata, ecce contrita, ecce gemitibus oppressa est. Jam nemo ad eam currit, ut in hoc mundo proficiat: jam nullus potens & violentus remansit, qui opprimendo praedam diripiatur. Dicamus ergo: Ubi est habitaculum leonum, & pascua catulorum leonum? Contigit ei quod de Judaea novimus per prophetam dictum (b): Dilata calvitium tuum sicut aquila. Calvitium quippe hominis in solo capite fieri solet, calvitium vero aquilae in toto corpore: quia cum valde senuerit, pluma ejus ac penna ex omnibus membris illius cadunt. Calvitium ergo suum sicut aquila dilatat: quia plumus perdidit, quae populum amisit. Alarum quoque penna ceciderunt, cum quibus volare ad praedam consueverat: quia omnes potentes extincti sunt, per quos aliena rapiebat. Haec autem quae de Romanae urbis contritione dicimus, in cunctis facta mundi civitatibus scimus. Alia etenim loca clade desolata sunt, alia gladio consumpta, alia fame cruciata, alia terrae hiatribus absorpta. Despicimus ergo ex toto animo hoc praesens saeculum vel extinctum, &c.

(a) Nabum. 3.

(b) Mich. 1.

XII.

Sed quam justo Dei iudicio barbari finirentur in Romanum Imperium praevallere, alibi idem S. Gregorius ad ipsam Constantinam Augustam scribens hoc anno, exemplis ingerit, quae cum sub Romano Imperatore subditi paterentur, narrat his verbis: (c) Corsica, inquit, insula tanta nimitate exigentium & gravamine premitur exactio, ut ipsi qui

(c) Greg. 1.4. ep. 33. Ind. 13.

in illa sunt, eadem quae exiguntur, complere vix filios suos vendendo sufficiant. Unde fit, ut derelicta pia Republica, possessores ejusdem insulae ad nefandissimam Longobardorum gentem cogantur confugere. Quid enim gravius, quid crudelius a barbaris pati possunt, quam ut restricti atque compressi suos vendere filios compellantur? In Sicilia autem insula Stephanus quidam marinarum partium Charitularius tanta praesudicia, tantasque oppressiones operari dicitur invadendo loca singulorum, atque sine ditione causarum per possessiones ac domos titulos ponendo; ut si velim acta ejus singula, quae ad nos pervenerunt, dicere, magno volumine haec explere non possim. Quae omnia serenissima domina solerter aspiciat, & oppressorum gemitus compestat. Haec enim ego ad piissimas aures vestras pervenisse non suspicor: nam si pervenire potuissent, nunc usque minime permansissent. Quae piissimo domino apio sunt tempore suggerenda: ut ab anima sua, ab Imperio, atque a filiis suis tale hoc tantumque facinus, peccatique pondus amoveat.

Dyra tyrannis exerceret a praesidiis Provincia-rum.

XIII. Non gravandi populi aliquo praetextu belli.

Qui scio quoniam dicitur est, quia nobis in Italiae expensis transmittitur, quicquid de praedictis insulis aggregatur. Sed ego suggero ad hoc, ut est minus expensa in Italiae tribuantur, a suo tamen Imperio oppressorum lacrymas compestat. Nam & idcirco fortasse tanta expensa in hac terra minus ad utilitatem proficiunt, quia cum peccati aliqua admixtione colliguntur. Praecipiant ergo serenissimi domini, nil cum peccato colligi. Nam scio, quia etsi parum Reipublicae attribuitur utilitatibus, ex eo multum Reipublica adjuvatur. Quod etsi fortasse contingat expensis minoribus minus adjuvari; melius est tamen temporaliter nos non vivere, quam vos ad aeternam vitam obstaculum aliquod invenire. Quae enim mentes, qualia viscera parentum esse possunt, perpendite, quando filios suos distrahunt, ne torqueantur? Qualiter autem miserendum sit filiis aliorum, hoc bene sciunt qui habent proprios. Unde mihi haec breviter suggestisse sufficiat; ne si ea quae in his partibus aguntur pietas vestra non cognosceret, me apud districtum Iudicem silentii mei culpa multaret. Haec ad Imperatricem Gregorius.

XIV. Ex tyrannide principum, barbari invalescunt.

Ex his videas, unde fluxerit divina vindicta post haec in Mauritium atque ejus filios immissa, de qua suo loco dicendum. Intelliges tunc, quanto damno non audiant Principes sacerdotes: quantoque dispendio regni, filiorum, ac denique animae, praeter jus fasque a populis sibi subiectis quovis praetextu necessitatis gratia tributa extorqueant. Peccabat & in eo summopere Mauritius Imp. quod superbientem in Romanam Ecclesiam Jo-

annem Constantinopolitanum Episcopum confovebat: cujus rei causa Dei iram in Imperium Romanum frequenti barbarorum immisione conversam, idem Gregorius alibi alia occasione scribens ad ipsum Mauritium Imperatorem affirmat. Dum enim agit de superbia Joannis Episcopi Constantinopolitani erigentes se titulo universalitatis adversus fratres & collegas aliarum sedium sacerdotes, ait haec observatione dignissima (a):

(a) Greg. 1.4. ep. 32. Ind. 13. XV.

Quae enim, serenissime domine, virtus humana, quodque carni robur brachii, contra vestri Christianissimi culmen Imperii irreligiosas praesumeret manus erigere, si studeret concors sacerdotum mens Redemptorem suum lingua pro vobis, atque ut oportebat, meritis exorare? Aut quis ferocissima gentis gladius in necem fidelium tanta crudelitate grassaretur, nisi nostra vita, qui sacerdotes nominamur, & non sumus, a praedictis gravaretur operibus? Sed dum nos competentia nobis relinquimus, & nobis incompetentia cogitamus, peccata nostra barbaricis viribus sociamus, & culpa nostra hostium gladios exacuit, quae Reipublicae vires gravat. Haec & alia ipse, ex obliquo feriens Imperatorem, qui non reprimeret Joannis superbiam Ecclesiam perturbantem. Rursum vero in regios ministros malorum ingruentium culpam reiciens, haec ad Sebastianum Episcopum de iisdem (b): Quae enim, inquit, frater sanctissime, de amici vestri domini Romani (Exarchus hic erat) persona in hac terra patitur, loqui minime valeamus. Breviter tamen dico, quia ejus in nos malitia gladios Longobardorum vicit: ita ut benigniores videantur hostes, qui nos interimunt, quam Reipublicae Judices, qui nos malitia sua, rapinis atque fallaciis in cogitatione consumunt. Haec ipse.

XVI. Greg. Pa. pa quanta pro suis.

Contra vero, quod antea & praesentis anno grassantibus Longobardis in omnes Italiae regiones, Roma fuerit inaccessa: praestitit id vigilantia Romanorum Pontificum, qui praeter juges excubias in vigiliis, jejuniis, & orationibus adiderunt ut Ecclesiae pecuniis redimerent vexationem, prout idem ipse Gregorius

hoc item anno scribens ad eandem quae supra Constantinam Augustam haec post alia nonnulla habet: (c) Viginti autem jam & septem annos ducimus, quod in hac Urbe inter Longobardorum gladios vivimus. Quibus quam multa haec ab Ecclesia quotidianis diebus erogantur, ut inter eos vivere possimus, suggerenda non sunt. Sed breviter indico, quia sicut in Ravenna partibus dominorum pietas apud primum exercitum Italiae Sacellarium habet, qui causis supervenientibus quotidianas expensas faciat, ita & in hac Urbe ex causis talibus eorum Sacellarium ego sum. Et tamen haec Ecclesia, quae uno eodemque tempore clericis, monasteriis, pauperibus, populo, atque insuper Longobardis tam multa indefinenter expendit, ecce adhuc ex omnium Ecclesiarum premitur afflictione, &c.

(c) Greg. 1.4. ep. 34. Ind. 13.

Quod ad ea quae dicta sunt pertinet, XVII. putavi interdum in textu Gregorii, pro Sacellarium, legi debere, Saccellarium, quasi a sacellis sumptum nomen: quod satis ipse Gregorius docet, dum ostendit Saccellarium fuisse Thesaurarium pecuniae publicae, cujus rei gratia oportuit ipsi creditos esse pecuniarum sacculos, ob idque Saccellarium dictum esse. Huic mensententiae suffragatur idem Gregorius in epistola (d) ad Honoratum diaconum, ubi agens de solutione consuetae pecuniae pro dignitate Consulari adipiscenda, ait: Magis ex se agat dilectio tua, quatenus oblati in saccella consuetudinibus, honores mereatur accipere. Ubi per saccella, certum est intelligi Principis pecuniarum capiam, & proinde per Saccellarium, Thesaurarium. In quam sententiam & Isidorus (e): Fiscus, inquit, saccus est publicus. Hinc accidit ut saepe per Saccellarium in causis criminalibus appellatum invenias Fiscalem procuratorem; ut in Actis S. Maximi martyris saepius invenitur, ut suo loco dicitur.

(d) Greg. 1.11. ep. 27. Ind. 7.

(e) Isid. Orig. 1.10. c. 9.

Reperiri etiam contingit eandem vocem Sacellarium in Ecclesiasticis ministeriis apud Graecos (ut auctor est Curopalata) pro iis qui curam gerunt monasteriorum, tam virorum, quam mulierum. Itemque habet Theodorus in Meditatis, idem esse

inquinari. Denique eodem significato sumitur saccellum & sacellum, ut liquet ex Corippo lib. 4.

Gravior Augusti servans pia gazae sacelli.

Et Gregorius M. lib. XII. Ep. XXVII. data ad Honoratum Diaconum, agens de solutione consuetae pecuniae pro dignitate Consulari adipiscenda, ait: Magis ex se agat dilectio tua, quatenus oblati in saccella consuetudinibus honores mereatur accipere. Ubi per Saccella, certum est, inquit Baronius, intelligi Principis pecuniarum capiam, & proinde per Saccellarium

PAGIUS II. Ecclesia & Imperium suos Sacellararios habebant.

Ad num. XVI. & seq. Divus Gregorius lib. IV. Epist. XXXIV. scribit Constantinae Augustae quanta a Langobardis Roma patitur, atque inter alia: Breviter indico, quia sicut in Ravenna partibus Dominorum Pietas apud primum exercitum Italiae, Sacellarium habet, qui causis supervenientibus quotidianas expensas faciat; ita & in hac Urbe ex causis talibus eorum Sacellarium ego sum. Significat saccus, fiscum seu thesaurum, indeque Augustinus in Psalm. 146. & ex eo Isidorus lib. 20. cap. 9. fiscus, saccus est publicus. In eadem notione usurpatur sacculus; indeque Gregorius M. lib. 1. Epist. XLII. quia nos sacculum Ecclesia ex lucris turpibus nolumus

esse nomen Oeconomi, Custodis, Saccellarii, vel praefecti facellis. Apud Latinos si Saccellarius scribitur a facellis Thefaurarius Ecclesiae intelligitur: si vero per simplicem, c, Saccellarius a facello, qui scilicet facello praest, significatur. Sed de his haec tenus.

XVIII. Vires Romanorum Pontificum.

(a) Greg. 1.7. ep. 1. Ind. 1.

Revertamur jam ad S. Gregorium, qui (ut dictum est) redimebat pretio salutem Urbis in discrimine positae, non quod diffideret viribus, sed potius quod aegro animo ferret humanum sanguinem bello fundi: satis namque sibi virium fuisse, ut hostes internecone deleteret, si voluisset, ipsemet testatur; nam audi quae habet, scribens ad Sabinianum diaconum (a): Unum est, inquit, quod breviter suggeras serenissimis dominis nostris: quia si ego servus eorum in morte Longobardorum me miscere voluisssem, hodie Longobardorum gens nec Regem, nec Duces, nec Comites haberet, atque in summa confusione esset divisa. Sed quia Deum timeo, in mortem cujuslibet hominis me miscere formido. Haec Gregorius: ex quibus aequae intelligas, quantae essent in ipso Romano uno Pontifice vires: ut cognoscas effusam in Longobardos largitionem ex charitate Christiana manasse.

(b) Greg. 1.7. ep. 23. Ind. 1.

Verum quod ad mitigandos concitatos barbaricos animos quaeque obsequia videri inutilia potuissent: quod folius Dei sit opus, tumentes sedare marinos in tempestate fluctus: re vera divina potius optulante gratia contigit, Urbem fuisse Longobardis inaccessam: de eadem enim idem agens, totum id tribuit non largitioni pecuniarum, sed Petro Apostolo vigilantem super custodiam Urbis: cum enim ad Rusticianam Patriciam scribit, haec ait (b): Sin vero gladios Italiae ac bella formidatis: solcite debetis aspiciere, quanta beati Petri Apostolorum principis in hac Urbe protectio est, in qua sine magnitudine populi & sine adiutoriiis militum tot annis inter gladios illaesi, Deo auctore, servamur. Haec ipse.

XIX.

(c) Greg. 1.4. ep. 35. Ind. 13.

Sed quantis adhuc praeter haec idem Gregorius hoc anno angustiis premere-tur, audi ipsum ita scribentem ad Sebastianum Episcopum (c): Uno, inquit, tempore curam Episcoporum, atque clericorum, monasteriorum quoque & populi gerere, contra hostium insidias sollicitum vigilare, contra Ducum fallacias atque malitias suspectum semper existere; cujus

PAGIUS

rium, Thefaurarium. Porro non solum Imperatores; sed etiam Ecclesia Romana Saccellarios suos habuit, quibus facelli seu fisci Ecclesiastici cura incumbat. Quae dignitas magna fuit in Ecclesia Constantinopol. Haec omnia variis exemplis a Ducangio in voce Saccus confirmata. Baronius explicans laudatam Epistolam XXVII. libri XII. ait: putavi interdum in te-

laboris, cujus doloris sit, vestra fraternitas tanto verius penset, quanto me, qui haec patior, purius amat. Haec idcirco Gregorius, quod expertus esset, quam infideles barbari in fide servanda existerent, & quam versipelles qui ab Imperatore in Italiam mitterentur Exarchi. Audi insuper ipsum ad Joannem Constantinopolitanum Episcopum ad finem epistolae, hoc item anno ista scribentem: (d) Sub tantis tribulationibus circumfusis, barbarorum gladius premor, ut non dico multa irascere, sed mihi respirare vix liceat. Inter haec igitur tot discrimina Gregorius constitutus, nihil sibi tutius suisque rebus putavit securius accidere posse, quam curare si cum Agilulpho Rege Longobardorum componere pacem posset: cujus rei perficienda gratia, haec ad Severum Scholasticum Exarchi scripsit (e):

Gregor. quibus premere. tur angustiis.

(d) Greg. 1.4. ep. 38. Ind. 13.

(e) Greg. 1.4. ep. 29. Ind. 13.

XX. Greg. de pace agit cum Longobard.

Qui assunt iudicibus, & sinceris erga eos dilectionibus obstringuntur, illa eis suadere debent atque suggerere, quae animam salvant & opinioni non derogent. Proinde quoniam novimus, quanta fidei sinceritate excellentissimum Exarchum diligatis: idcirco magnitudini vestrae, quae acta sunt, indicare curavimus: ut haec cognoscentes, ad consentiendum eum rationabiliter provocetis. Scitote autem, quia Agilulphus Longobardorum Rex generalem pacem facere non recusat, si tamen ei dominus Patricius iudicium esse voluerit. Nam multa sibi in locis suis intra pacis terminum queritur esse commissa. Et quoniam sibi, si ratio iudicantium invenerit, satis fieri postulat, & ipse quoque se satisfacturum modis omnibus pollicetur, si quid a patribus suis constiterit in pace esse commissum.

Quia ergo rationi non ambigitur convenire quod petit, oportet esse iudicium, ut si qua ab utraque parte malefacta sunt componantur; dummodo generalis pax fiat, atque Deo valeat protegente firmari: nam qualiter sit nobis omnibus necessaria, bene nostis. Sapienter itaque sicut consuevistis, agite, ut excellentissimus Exarchus ad hoc sine mora debeat consentire; ne per eum pax renui, quod non expedit, videatur. Si enim consentire noluerit, nobiscum quidem specialem pacem facere repromittit: sed scimus quia & diverse insulae & loca sunt alia proculdubio peritura. Haec autem consideret, & pacem ha-

xtu, Gregorii pro Saccellarium legi debere. Saccellarium quasi a Sacellis sumptum nomen, quod satis ipse Gregorius docet, dum ostendit, Saccellarium fuisse Thefaurarium pecuniae publicae, cujus rei gratia oportuit ipsi creditos esse pecuniarum facculos, ob idque Saccellarium dictum esse. Ita Baronius. Verum nihil opus ulla mutatione, inquit Gretzerus

habere festinet: quatenus in hac saltem dilatione & nos quietem possimus habere ad modicum, & Reipublicae resistendi vires, adjuvante Domino, melius reparentur. Hucusque de pace Gregorius, cui ista de Agilulpho promittenti minime ab Imperatore credita sunt. Delata enim cum haec fuissent ab Exarcho ad ipsum Mauritium Imperatorem, sicut ille, ita & ipse sanctum Gregorium ut simplicem nimis derisit, quod facile adeo crederet Regi Longobardorum; datisque ad eum litteris haud Summo Pontifice dignis, de pluribus conquestus est, nulla summi sacerdotii habita ratione non extantillae quidem, sed quales fuerint, ex redditis a S. Gregorio ad eum litteris facile potest intelligi: sic enim istae se habent (a):

(a) Greg. 1.4. ep. 31. Ind. 13. XXI. Deridetur Greg. ab Imp. Mauritio.

In serenissimis iussionibus suis dominorum pietas dum me de quibusdam redarguere studuit, parcendo mihi minime percipit. Nam in eis urbanae simplicitatis vocabulo me fatuum appellat. In scriptura etenim sacra cum in bona intelligentia ponitur simplicitas, vigilantem sepe prudentiae atque rectitudini sociatur. Et post nonnulla in eam sententiam allegata, ad causam descendit, haec subdens: Ego igitur, qui in serenissimorum dominorum iussionibus ab Arnulphi astutia deceptus, non adjuncta prudentia simplex denuncior, constat proculdubio, quia fatuus appello: quod ita esse, ego quoque ipse confiteor. Nam si hoc vestra pietas taceat, cause clamant. Ego enim si fatuus non fuisssem, ad ista toleranda, quae inter Longobardorum gladios hoc in loco patior, minime venissem. In ea autem rem quam de Arnulpho perhibui, quia toto corde venire ad Rempublicam paratus fuit: dum mihi non creditur, etiam mentis esse reprehendor. Sed etsi sacerdos non sum: scio gravem esse hanc injuriam sacerdoti, ut veritati serviens, saltem lax creditur. Et dudum novi quoniam Arnulpho plus est creditum, quam mihi: Leoni amplius est creditum, quam mihi: & nunc eis qui esse, ad medium videntur plus quam meis assertionibus credulitas impenditur.

XXII. Migno damno Italiae Greg. Papae non creditur.

Et quidem si terrae meae captivitas per quotidiana momenta non excreveret, de de- spectione mea atque irrisione latus tacerem. Sed & hoc me vehementer affligit: quia ego unde crimen dulsistis tolero, inde Italia quotidie ducitur sub Lon-

PAGIUS

rus in cap. 3. Codini num. 9. nam & Saccellarius est Saccellarius a facello, simplici C, vel a facella mox ex Corippo descripta, quia Latini Graecos imitati, aliquando alterum C expungunt; ideoque idem est Saccellarius, & Sacellarius, neque admittendum discrimen, quod inter utrumque his verbis statuit Baronius: Apud La-

gobardorum iugo captiva: dumque meis suggestionibus in nullo creditur, vires hostium immaniter excreverunt. Hoc tamen piissimo domino suggero, ut de me mala omnia quaelibet existimet, de utilitate vero Reipublicae, & causa ereptionis Italiae non quibuslibet facile piar aures praebeat, sed plus rebus quam verbis credat. His subicit de honore cultuque quo debeant omnes ex praescripto legis divinae venerari sacerdotes, exemplumque ingerit Constantini Magni, & in majus opprobrium Gentiles etiam in medium adducit, quanta illi veneratione profecuti fuerint sacerdotes. Demum vero: Haec ergo, inquit, pietati dominorum non pro me, sed praecunctis sacerdotibus suggero. Ego enim homo peccator sum: & quia omnipotenti Deo incessanter quotidie delinquo, aliquid mihi apud tremendum examen illius esse remedium suspicor, si incessantibus quotidie plagis ferior. Et credo, quia eundem omnipotentem Dominum tanto vobis amplius placatis, quanto me ei male servientem districtius affligitis.

Multas enim jam plagas acceperam, & supervenientibus dominorum iussionibus interveni consolationes, quas non sperabam. Si enim possum, has celeriter plagas enumerero. Primum, quod mihi pax subducta est, quam cum Longobardis in Tuscia possitis sine ullo Reipublicae dispendio feceram. Deinde corrupta pace, de Romana civitate milites ablatis sunt, & quidem alii ab hostibus occisi, alii vero vero Narnis, & Perusii positi: & ut Perusium teneretur, Roma relicta est. Post hoc plaga gravior fuit adventus Agilulphi, ita ut oculis meis cernere Romanos more canum in collis funibus ligatos, qui ad Franciam ducebantur venales. Et quia nos qui intra civitatem sumus, Deo protegente, manus ejus evasimus: quaestum est unde culpabiles esse videremur videlicet, cur frumenta defuerint, quae in hac urbe diu multa servari nullatenus possunt, sicut in alia suggestione plenius indicavi.

Et quidem de memetipso in nullo turbatus sum: quia (teste conscientia fateor) adversa quaelibet pati paratus sum, dummodo haec omnia cum salute dumtaxat meae animae evadam. Sed de gloriosis viris Gregorio Praefecto & Castorio Magistro militum non mediocriter sum afflictus: qui & omnia quae potuerunt fieri, nullo modo facere neglexerunt, & labores vigiliarum,

XXIII. Quanta passus Gregor.

XXIV. De Greg. Urb. Praef. & Castorio Mag. milit.

tinus, si Saccellarius scribitur a facellis, Thefaurarius Ecclesiae intelligitur. Si vero per simplex C, Saccellarius a facello, qui scilicet facello (intellige capellam) praest, significatur. Verum fecus se res habet, ut ex dictis planum relinquitur. Videatur etiam Ducangius in voce σκελλια & σκελλιος.

& custodia civitatis in eadem obsessio-
ne vehementissimos pertulerunt, & post hæc
omnia gravi dominorum indignatione per-
cussi sunt. De quibus patenter intelligo,
quia eos non sua acta, sed mea persona
gravat: cum qua quia pariter in tribu-
latione laboraverant, post laborem pari-
ter tribulantur. Quod autem dominorum
pietas illud mihi pavendum & terribile
omnipotentis Dei iudicium intemat, rogo
per eundem omnipotentem Dominum, ne
hoc ulterius quidem faciat: nam adhuc
nescimus, quis ibi qualis sit.

XXV.
Mauritius
suo ma-
gno da-
mno
Greg. af-
fixit.

Vidisti, lector, quanta petulantia lit-
teris insultaverit Mauritius Imperator in
S. Gregorium? Sed dedit postea poenam
temeritatis fati ampla & conferta men-
sura: cæteris factus exemplum, quam
humiliter, quamque modeste, placide ac
reverenter gerere se debeant principes
cum sacerdotibus, maxime vero cum
supremo Romanæ sedis Antistite. Sed
de his suo loco dicendum. Intellexisti
pariter, non spiritualibus tantum rebus,
sed & publicis Reipublicæ curis incu-
buisse Gregorium, ipsamque Urbem non
sacerdotali tantum, sed & regali admi-
nistrasse regimine: licet illic Præfeci es-
sent Urbani, necnon milites ab Impera-
tore ibidem collocati.

XXVI.
Greg. cu-
pit dissol-
vi, & esse
cum Chri-
sto.

In his positus angustiis sanctus Grego-
rius, præter instantem sollicitudinem o-
mnium Ecclesiarum (secundum illud Apo-
stoli, tentatus supra modum, ita ut tæ-
deret ipsum vivere) si quos novit Dei
intimos servos, eos rogavit, ut precibus
a Deo expeterent, ut a vinculis vitæ
hujus citius solveretur: scribens enim hoc
anno ad Eliam Abbatem Isauriæ, hæc ad
finem habet (a): Per omnipotentem Do-
minum rogo, ut assiduas preces pro nobis
faciatis: quatenus de peccatis in quibus
obligatus teneor, & tribulationibus qui-
bus premor, citius absolvam, & patriæ
cælestis gaudiis perfruam. Et ad Sebastia-
num Episcopum eadem ferme verba, qui-
bus addit (b): Quamvis enim inestimabi-
lis sit cælestis patriæ dulcedo, qua tra-
bat; multi tamen in hac vita dolores
sunt, qui ad amorem cælestium quotidie
impellant: qui mihi in hoc ipso solum ve-
hementer placent, quia placere in hoc
mundo aliquid non permittunt. Hæc ipse.

XXVII.
Jo. Episc.
Constanti-
nop. in
Greg. in-
surgit.

Sed aliæ majores eum prefferunt an-
gustia. Nam quo magis ipsum respectui
habitu sciret ab Imperatore Joanne
Constantinopolitano Episcopus, eo ar-
rogantius in ipsum Gregorium Romanum
Pontificem insurrexit, eidemque adver-
sari obstinatius cœpit, cum solita teme-
ritate prosequitur insolentium quod cœ-
perat adversus Apostolicam sedem se Uni-
versalem pontificem nominare: alias enim
tempore prædecessoris ipsius S. Gregorii
(Pelagii inquam) eadem contentio fue-

rat agitata; sed repressus, numquam ta-
men videri potuit quiescisse: nam nec per
Apocrifarios monitus cessavit aliquando:
cujus rei causa fuit ipsi S. Gregorio haud
segniter laborandum atque insudandum
vehementius isto tempore, quo ipse Im-
perator in odium ipsius videri poterat
Patrocinium ejusdem suscepisse Joannis;
cum Gregorius contra repugnans hoc
ipso anno vehementius conatus est,
si ad meliorem frugem reducere posset
hominem fastu tumidum, illum imitan-
tem apostatam Angelum, qui se extulit
contra Deum. Qui eum ut vinceret,
imitatus est Dei Filium, qui cum Sata-
na non in sua majestate, sed in nostra
est congressus humilitate: sicque sanctus
Gregorius pugnavit contra Joannem, non
egit ipsa summa qua pollebat Apostolica
auctoritate, sed Christiana humilitate, se
deprimens ut jacentem erigeret, ac deor-
sum humilians, ut lapsum in profundum
sursum sublevaret, qui se extollendo ce-
ciderat. Extant de his hoc anno data
complures ad diversos ejusdem Gregorii
Papæ eodem argumento litteræ, quibus
videas ejusmodi quod diximus suscepisse
certandi genus, atque in primis cum ad
ipsum Joannem Constantinopolitanum lit-
teras dedit, quibus primo cum ipso egit
ex sancti Evangelii præscripto admoni-
tione canonica, juxta illud (c): Si pec-
caverit in te frater tuus, vade & corri-
pe eum inter te & ipsum solum, &c. Nam
ait ad finem epistolæ (d): Nos quidem,
in quos talis tantaque per ausum nesa-
rium culpa committitur, servamus quod
Veritas præcepit, dicens: Si peccaverit in
te frater tuus, &c. Ac paulo post: Ego
itaque per Responsales meos semel & bis
verbis humilibus hoc quod in tota Eccle-
sia peccatur, corripere studui: nunc per
me ipsum scribo. Quicquid facere humi-
liter debui, non omisi. Sed si in mea cor-
reptione despicio, restat, ut Ecclesiam
debeam adhibere. Hæc itaque dicens,
omnipotens Deus fraternitati vestræ in-
dicit, quanto circa vos amore constrin-
gar, quantumque in hac causa non contra
vos, sed pro vobis lugeo. Hæc Grego-
rius Christiana exestuans charitate.

Greg.
scriptis
git contra
Joan. E-
pisc. Con-
stantinop.

(c) Mt.
13.
(d) Greg.
1. 4. ep.
38. In-
d. 13.

In hac autem controversia ut cuncta
quam exactissime explicentur, eadem
summatim sunt ab origine deducenda,
brevique compendio hic repetenda, quæ
superioribus tomis in medium sunt allata.
Prurigo quædam humane gloriæ diu com-
plures Episcopos ejus sedis exagittavit,
ne alicui Orientalium sedium esset Ec-
clesia Constantinopolitana subjecta. Ete-
nim (ut suo loco est demonstratum) A-
lexandrinus Episcopus, cum totius sibi
vendicaret præfecturam Orientis, ele-
ctionem quoque Constantinopolitani E-
piscopi ut jure sibi debitam studuit arro-
gare

XXVIII.
Constanti-
nopolita-
ni Præ-
sules suæ
conditio-
nis impa-
tientes.

gare a temporibus Theodosii Imp. cum
Ecclesiæ illi præfesset S. Gregorius Na-
zianzenus, ac Timotheus regeret Ecclē-
siam Alexandrinam. Resilientes vero Con-
stantinopolitani Episcopi, illud amplius
post hæc sunt conati, ut ipsa Ecclesia
Constantinopolitana non solum alicui O-
rientalium sedium non subiceretur, sed
ipsa præfaret cæteris, primaque post
Romanam esset: favoreque adnitentes
Imperatorum, id consequi studuerunt;
perficereque conatus est id Anatolius Con-
stantinopolitanus Episcopus in Magno
Chalcedonensi Concilio, edito ea de re
furtive (ut vidimus) canone. Sed relu-
ctatus est S. Leo Papa, abolens cuncta
quæ de prærogativa, ejus sedis in dicto
Concilio statuta fuissent.

XXXIX.
Artes sub-
dolæ
quærendi
primatus.

Acacius vero ejusdem sedis Episcopus,
ejus rei causa constans schisma, favore
quoque hæreticorum Imperatorum id si-
bi sumere conatus est: cum Romani Pon-
tifices adversantes Felix & Gelasius in-
primis eidem resisterent. Ad hæc addi-
tum, ut Joannes iste Sejunator non tan-
tum Patriarchæ nomen sibi arrogaret, sed
& addiderit nomen Oecumenici, hoc
est, Universalis Episcopi. Hæc quidem
factiosi hæcenus conati sunt: qui sicut
Imperatores Constantinopolitani univer-
so Romano Imperio dominabantur, ita
ipsi spirituali præfectura nomine tenus
saltem universæ præesse Ecclesiæ, novo
adinvento nomine, videri voluerunt.

XXX.
De capi-
te S. Pau-
li consili-
um Joan-
nis.

Quod vero inter alia excellere Romam
principum Apostolorum pignoribus pro-
be sciret iste Joannes; per Augustam;
alterius eorum, nempe Pauli caput sibi
studuit vendicare, quo tanto accepto pi-
gnore (quoquo modo captato prætextu)
Ecclesia Constantinopolitana, æmula glo-
riæ Romanorum, gloriaretur Apostolo
Paulo, sicut Petro Roma. Suadebat hæc
innata Græcis de Latinorum gloria æmu-
latio: sed inane quidem consilium, cum
nequaquam cum reliquiis Apostolorum
transferatur sedis dignitas & auctoritas.
At restitit (ut vidimus) his nihilomi-
nus sanctus Gregorius, negans fieri posse,
ut vel leve quid de Apostoli Pauli corpore
amoveretur. Porro Augustam ipsam Con-
stantinam excitatam fuisse ab æmulis Græ-
gorii, palam ipse profitetur illis verbis
ad eam scriptis (a): Quidam homines
contra me pietatem vestram excitare vo-
luerunt, ut mihi (quod absit) volunta-
tis vestræ gratiam subtraherent: & pro-
pterea quæsierunt capitulum, de quo vo-
bis quasi inobediens inveniret. Tales ergo
fuerunt Joannis conatus, nimirum, ut
vel obtineret quod optaret; vel si minus,
ipsum Gregorium Augustæ redderet per-
insensum; quos inanes penitus reddidit
ipse Pontifex.

(a) Greg.
1. 3. ep. 30.
Ind. 12.
in fin.

Gregorius igitur, sicut & ipsius præ-
decessor Pelagius, execratus est arro-
gans illud nomen novum: nullus enim
hæcenus Orientalium Patriarcharum, ne-
que Alexandrinus ipse, licet totius O-
rientis spiritualem præfecturam sibi ven-
dicaret, eo usus est nomine quod nec cogi-
tasse quidem reperitur. Erant in Ecclē-
sia Dei ejusmodi spiritualium præfectura-
rum ista usu recepta nomina Episcopus,
Archiepiscopus, Metropolitanus, Primas,
& Patriarcha. Qui igitur Constantino-
politana Ecclesiæ olim tantummodo di-
cebatur Episcopus, ipseque (ut dictum
est superius) sub Heracleæ metropoli con-
stitutus, non acquievit Archiepiscopus
dici nec simpliciter Patriarcha, sed addito
nomine Oecumenici, Patriarcha Oecumeni-
cus voluit nominari, quam vocem etiam
in potentiori acciperet significatione: nam
audi Gregorium ad eum ista scribentem (c):

XXXI.
Quæ no-
mina præ-
fectura-
rum in
Ecclesia
recepta.

(b) Greg.
1. 4. ep. 38.
Ind. 13.
XXXII.

Quid ergo, frater carissime, in illo
terribili examine venientis Judicis dictu-
rus es, qui non solum pater, sed etiam
generalis pater in mundo vocari appetis?
Hæc ipse, qui quod ait: Generalis pa-
ter in mundo vocari appetis; plane ad
Græcum nomen alluisse visus est: ete-
nim Græci, *ὁμις μνημόν*, dicunt *ἀπὸ τῆς
ὁμις μνήμης*, quod est orbis terrarum: sicque
Pater sive Patriarcha Oecumenicus, idem
dici videatur ac Patriarcha orbis terrarum.
Unde & patet accepisse Gregorium no-
men Universalis pro singulari, & uno
solo, præter quem nemo sit: nam ad i-
psam Joannem (c): Nullus unquam,
inquit, tali vocabulo appellari voluit,
nullus sibi hoc temerarium nomen arripuit:
ne si sibi in Pontificatus gradu gloriam
singularitatis arripere, hanc omnibus
fratribus denegasse videretur. Habet ea-
dem in epistola ad Mauritium Augustum
his verbis (d): Certe pro beati Petri A-
postolorum principis honore per veneran-
dam Chalcedonensem Synodum Romano Pon-
tifici oblatum est: sed nullus eorum un-
quam hoc singularitatis vocabulum assu-
psit, nec uti consentit: ne, dum priva-
tum aliquid datur uni, honore debito sa-
cerdotes privarentur universi. Qua etiam
significatione dicitur Ecclesia universalis
una toto orbe diffusa, extra quam nul-
la esse potest Ecclesia. Sic igitur habes,
quod nomen Universalis respuit Romanus
Pontifex oblatum a Synodo Chalcedonen-
si, quia noluerit eo sensu dici Pater to-
tius mundi ipse Romanus Episcopus, cui
reliqui omnes subessent ut filii, & non
ut fratres & in administratione collegæ:
Christumque tantum eo sensu S. Grego-
rius dicit universale caput Ecclesiæ in
epistola (e) ad omnes Episcopos de pri-
vilegio collato monasterio S. Medardi.

(c) Idem
eadem ep.
Quidnam
universalis
nomen
significet.

(d) Greg.
lib. 4. ep.
32. Ind. 13.

(e) Greg.
lib. 12.
epist. 32.
vet. ed.
XXXIII.
Alia uni-
versalitas
in Ecclē-
sia.

Alia vero est ejusdem nominis signi-
ficatio qua dicitur Universalis, hoc est,
quod

quod remanentibus partibus integris, ipsum cæteris supereminet: qua ratione venit inter Patriarchas dici aliquem Oecumenicum, de Orientalibus intelligens quod nequaquam alterum alteri voluit esse subiectum. Quo sensu sæpe reperiri certum est Romanum Pontificem esse dictum Universalem Episcopum absque aliquo fastu, cum eo nomine id quod est, exprimatur, nempe quod alias pastoralis universi gregis totius orbis supereminet. Nam ipse Gregorius in eadem epistola de privilegio concessio S. Medardi monasterio: *Hæc*, inquit, *scilicet Romana speculationem suam toto orbi indicit, & novas constitutiones omnibus mittit*. Qua etiam significatione eandem Ecclesiam dominam gentium appellat (a). Porro cum ipse testetur in epistola ad Joannem & alibi, S. Petrum esse primum membrum universalis Ecclesiæ reliquos vero Apostolos singularium plebium capita, seque Petri esse successorem æque profiteatur: nonne se universalis Ecclesiæ universalem pastorem esse confirmat? Sicut & Joannes Episcopus Ravenas agnovit, ubi in epistola ad ipsum, reddita ait: *Quibus ausibus ego sanctissimæ illi sedi, quæ universali Ecclesiæ jura sua transmittit, præsumpserim obviare?* &c.

(a) Greg. in Epist. pan. 5.

XXXIV. Quod rursus ad Gregorium ipsum spectat: At non opere sæpe ostendit se esse totius orbis Episcopum? Quis annus est ejus Pontificatus, quo non appareat ipsum universalis Ecclesiæ habenas regere, Orientalibus & Occidentalibus Episcopis jura dare, omnes audire, & omnes iidem judicare, appellationes ab orbe universo recipere, Concilia cognoscere, probare, vel reicere, dare pallia Metropolitanis Episcopis, atque Ecclesiis privilegia impartiri? Et ne recedamus ab hoc anno, idem ipse dat pallium Episcopo (b) Corinthiorum, itemque Episcopo (c) Nicopolitano: prætermittimus de Occidentalibus dicere. At nonne, & ipse Joannes Constantinopolitanus subditum se cognovit Romano Pontifici, cum ab eo adeo severe redargutus est in causa Joannis presbyteri de qua extat epistola Gregorii ad ipsum data, (d), cujus cause Acta Romam discutienda misit? An non paruit ipse Joannes? Utique paruit, minas Gregorii timens per Sabinianum

(b) Greg. lib. 4. ep. 55. Ind. 14. (c) Greg. lib. 4. ep. 7. Ind. 14.

(d) Greg. lib. 1. ep. 52. Ind. 11. & ep. 64. ad Narsetem.

PAGIUS Ad num. XXXV. S. Gregorius dignitatem Vicarii in ditionibus Childeberti Francorum Regis, a quo rogatus fuerat, Virgilio Arelatenfi Episcopo, de suorum Prædecessorum more, concessit, data illi potestate convocandi Concilia, in quibus Ecclesiasticæ controversiæ terminarentur. Quod si causa fidei illic ageretur, aut negotia inciderent, quæ dubia essent, aut ejus momenti, ut in Provinciis decideri nequeant, jubet, ut ad Sedem Apostolicam referatur.

Apocrifarium Constantinopoli degentem illatas, cum & Acta ipsa iudicii Romam misit, quo appellatio antea delata cucurrisset. Sunt & alia de his exempla.

Hoc enim anno idem Gregorius Græcorum Ecclesiis ut universalis pastor invigilans, ad Joannem Corinthi Episcopum scribens (e), probavit depositionem Episcopi Anastasii. Dedit & alias litteras ad eundem de exacta exhibenda cura pastorali, præcipue admonens, ne pro ordinationibus quid accipiat. Eodem quoque argumento dedit litteras (f) ad universos Episcopos per Helladum provinciam constitutos. Id ipsum præstitit scribens ad Epiri Episcopos, cum pallium mittit ad ipsorum Metropolitanum Andream ordinatum Episcopum Nicopolitanum, monens eos, ut omnino caveant, ne quid pro ordinatione facienda accipiant. Sed & quo alio jure alienos clericos Romæ ordinatos retineret, nisi universalitatis? Est de his epistola (g) ad Eliam Abbatem Isauriæ. Sic vides Gregorium, cum refugit dici Universalis, universalis tamen Ecclesiæ curam subire. Nam quod observandum præcipit in Oriente, in Occidente etiam ab Ecclesiis Galliarum æque servari mandat, scribens in primis ad Virgilium Arelatensem Episcopum (h), cui & petenti pallium mittit, quem monet de cavenda in ordinationibus simonia, & ne quis ex laico mox creetur Episcopus. Eadem quoque ad universos Galliarum Episcopos scribens (i) admonuit, utque pareant Virgilio, de quo hæc ait: *Secundum antiquam consuetudinem fratri nostro Virgilio Arelatenfi civitatis Episcopo vices nostras tribuimus, &c.* Ita quidem ex his & aliis pluribus hoc anno a Gregorio datis epistolis, ipsum universalis Ecclesiæ curam gessisse, ubique reperies.

XXXV.

(e) Greg. lib. 4. ep. 50. Ind. 13.

(f) Greg. lib. 4. ep. 56. Ind. 13.

(g) Greg. lib. 4. ep. 51. Ind. 13.

(h) Greg. lib. 4. ep. 51. Ind. 13.

(i) Greg. lib. 4. ep. 52.

Sed quid post hæc ipse Joannes? Utique fecit, quod pater ejus, de quo Dominus (k): *Vos estis ex patre diabolo*. Et quod princeps ipsius, de quo scriptum est (l): *Ipse enim est Rex super omnes filios superbiæ*. Nempe quod sicut ille invitus, velit, nolit, Deo pareat necesse est imperanti, licet blasphemare soleat, dum obedit; ita & iste coactus pareat Gregorio jubenti: atque Acta illa transmittens, blasphemam, dum

XXXVI.

(k) Joan. 8. (l) Job. 41.

Præterea illi hoc tribuit, ut personæ Ecclesiasticæ quæ extra Gallias proficisci volent, teneantur ab eo accipere Litteras communicatorias, ut videre est in Epistola 50. lib. 4. Attamen licet Episcopi Arelatenfes Vicariatum Apostolicæ Sedis accepissent abhinc annis centum & viginti cum auctoritate convocandorum Conciliorum, certum est, inquit Marca lib. 7. de Concordia cap. 19. n. XII. eos nullam Synodum convocasse, si Synodos Provincia Arelatenfis excipias.

subscribens ipsis, se nominat Universalem. Nam audi quæ de his habeat idem Gregorius hoc anno (a) scribens ad Sabinianum diaconum (ita legendum; & non Anianum) Apocrifarium Constantinopoli agentem, non ejus Ecclesiæ diaconum, ut ex epistolæ ipsius contextu facile assequi licet:

XXXVII. Ad hoc enim, inquit, usque pervenit, ut sub occasione Joannis presbyteri gesta hæc transmitteret, in quibus se pene per omnem versum ðmoqumvov Patriarcham nominaret. Sed spero in omnipotentem Deum, quia hypocrisim illius superna majestas solvet. Et quidem haud frustra speravit: cito enim) ut suo loco dicemus) ex hac vita sublatus est, quem potius optasset emendatum fuisse in hac vita superstitem. Ad postremum autem Sabinianum diaconum Apocrifarium admonet, ne ullo modo cum illo communicet, ne ejus videretur favere superbiæ: ut vel hoc modo ille confusione perfusus, corrigeret quod peccasset: nam in dicta epistola ad eundem Sabinianum data habet ista in fine. *Sicut tibi jam transactis epistolis scripsi, nunquam cum eo procedere præsumas*. Vidisti igitur, quomodo universalis Ecclesiæ Episcopi minus Gregorius implevit ubique, cum in eum qui se dicebat Universalem, jura dicit. Sed hæc ipse præfectura in totius orbis Ecclesias passim in ejus epistolis ostenditur. Jam vero ad ea quæ ad historiam pertinent redeamus.

Velat Sabinianum communicare cum Joanne.

XXXVIII. Audisti occasionem, cur Gregorius, qui aberrantem Joannem summa toleraverat patientia, hoc potissimum anno excitatus in ipsum, plures adversus eum litteras scripsit. Porro fraudulentus ille dolos annexit dolis: etenim egit cum Mauritio Imperatore, ut ad ipsum Gregorium litteras daret, quibus eum rogaret ut pacem cum ipso haberet; id faciens, ut hac via concitaret Imperatorem, cui non parituum Gregorium sciret. Sed audi hæc ex iisdem Gregorii litteris ad Sabinianum (b): *Miror*, inquit, *quomodo dilectionem tuam fallere potuit, Ann. Eccl. Tom. X.*

(b) Greg. lib. 4. ep. 39. Ind. 13.

PAGIUS pias. Contra, ex Regum jussu convocatæ fuerunt, & judicia in illis lata sunt adversus Episcopos nulla mentione facta Episcopi Arelatenfis, ut plurimum a Concilio absentis. Nihil igitur Virgilio supererat præter honorem & amplitudinem Vicarii, & quandam velut generalem Præfecturam in Ecclesia Gallicana, de cujus negotiis referebat ad Summum Pontificem quo cum particularem communicationem habebat. Certe ut jam dixerat Marca lib. 6. cap. 19. n. IX. facile est cognoscere integram convocandorum Conciliorum auctoritatem non fuisse per Virgilium, quandoquidem ei S. Gregorius duodecim alios Episcopos adjunxit, & a Francorum Regibus postulavit, ut Synodum intra Gallias haberi juberent. Denique S. Gregorius

ut permitteres domno Imperatori persuaderi, quatenus ad me sua scripta de hac causa transmitteret, in quibus admoneret, ut cum eo pacem habere debuisset. Qui si justitiam tenere vult, illum debuit admonere, ut se a superbo vocabulo compefceret, & protinus inter nos pax fieret. Tamen qua id caliditate a prædicto fratre nostro Joanne factum sit, minime suspicor, pensasti. Idecirco enim hoc ille fecit, ut aut audiretur dominus Imperator, & ille in sua vanitate confirmatus esse videretur; aut non a me audiretur, & ejus animus contra me irritaretur. Sed nos rectam viam tenemus, nihil in hac causa aliud, nisi omnipotentem Dominum metuentes. Hæc ipse.

Qui & tanti ponderis hanc esse existimavit controversiam, ut ad fidem spectare putarit: nam in fine hæc habet: *Postquam enim defendi ab inimicorum gladiis nullo modo possumus: Postquam pro utilitate Republicæ argentum, aurum, mancipia, vestes perdidimus; nimis inguominiosum est, ut per eos etiam fidem perdamus. In isto enim scelesto vocabulo consentire, nihil est aliud, quam fidem perdere*. Hæc ipse. Sed quomodo id, inquiet, ad fidem pertinet? ea quidem ex parte, quod cum a Christo uni Petro præfectura sit gregis universalis credita: si quis a Christo Domino stabilitam Ecclesiasticam violat hierarchiam, aliter sentire videret, quam ipse Dominus sentiendum præcepit. Non mireris igitur, si unius vocolæ occasione adeo Gregorius laboravit, cum etiam unius interdum syllabæ causa, ipso teste sancto Basilio ad Amphilochoium, fuerit adversus hæreticos Eunomianos diu multumque pugnandum.

XXXIX. Ad fidem spectare, si alius inducatur primatus.

Sic igitur provocatus S. Gregorius, pacifice, more filiorum Israel (c), ad bellum progreditur, pacem primum offerens adversario istis litteris (d): *Eo tempore quo fraternitas vestra in sacerdotalem honorem provelta est, quantum Ecclesiarum pacem atque concordiam invenerit recolit. Sed quo ausu, quove tumore* E e e 2 ne-

(c) Deut. 20. (d) Greg. lib. 4. ep. 38. Ind. 13. XL.

vices suas Virgilio per Regnum Childeberti II. duntaxat commisit, ut diserte in ejus Epistola exprimitur. Hoc tempore penes Childebertum II. erant Austria & Burgundia, Neustria penes Clotarium II. ejusdem Childeberti patruem. Quare Virgilius per Austriam & Burgundiam, Sedis Apostolicæ Vicarius fuit. Extincto Virgilio extinctus quoque Vicariatus Episcopatus Arelatenfis; cum nullus eorum, qui post Virgilium Cathedram illam tenere, Apostolicæ Sedis Vicarius appellatus reperitur. Persona hæc fuit tam Virgili, quam antecessorum, puta Cæsarii, Auxanii, Aureliani, & Sapaudi privilegia, cum constet, eos hanc delegationem a Romanis Pontificibus postulasse.

S. Grego- ad Joan. admoni- tio.

* quoque

XLII. Gregorius in spiritu lenitatis arguit.

XLII.

nescio, novum sibi conata est nomen arripere, unde omnium fratrum corda potuissent ad scandalum pervenire. Quae in re vehementer admiror, quia ne ad Episcopatum venire potuisses, fugisse, velle te memini, quem tamen adeptum ita exercere desideras, ac si ad eum ambitioso desiderio cucurrisses. Qui enim indignum te esse fatebaris, ut Episcopus dices potuisses; ad hoc quandoque perductus es, ut despectis fratribus, Episcopus appetas solus vocari. Et quidem hac de re sanctae memoriae decessoris mei Pelagii gravia ad sanctitatem vestram scripta transmissa sunt, in quibus Synodi, quae apud vos de fratris quondam & sacerdotis nostri Gregorii causa congregata est, propter nefandum elationis vocabulum Acta dissolvit; & Archidiaconum, quem juxta morem ad vestigia dominorum transmiserat, Missarum vobiscum solemniter celebrare prohibuit. Post ejus vero obitum, cum indignus ego ad Ecclesiae regimen adductus sum, & ante per alios Responsales meos, & nunc per communem filium meum Sabitanum diaconum alloqui fraternitatem vestram, ut a tali se presumptione compesceret, non equidem scripsero, sed nudo sermone curavi: & si emendari nollet, cum Missarum solemniter cum fraternitate vestra celebrare prohibui, ut sanctitatem vestram prius sub quadam verecundiae reverentia pulsarem, quatenus si emendari nefandus ac profanus tumor verecunde non posset, tunc ad ea debuisset quae sunt distincta atque canonica pervenire.

Et quia ressecanda vulnera prius levi manu palpanda sunt: rogo, deprecor, & quanta possum dulcedine exposco, ut fraternitas vestra cunctis sibi adulantibus, atque erroris nomen deferentibus contradicat, nec stulto ac superbo vocabulo appellari consentiat. Vere enim fletus dico, atque ex intimo viscerum dolore peccatis meis deuto, quod ille meus frater nunc usque ad humilitatem reduci non valuit, qui ad hoc in Episcopatus gradu constitutus est, ut aliorum animas ad humilitatem reducat: quod ille qui veritatem docet alios, semetipsum docere, nec me quoque deprecante, consensit. Perpende, rogo, quia in hac presumptione temeraria pax totius turbatur Ecclesiae, & gratia contradicitur communiter omnibus effusa. In qua nimirum ipse tantum crescere poteris, quantum penes semetipsum decreveris. Tantoque major efficeris, quanto te a superbi & stulti vocabuli usurpatione restringis; atque in tantum proficis, in quantum tibi non studueris derogando fratribus arrogare.

Humilitatem ergo, frater carissime, rotis visceribus dilige, per quam cunctarum fratrum concordia, & sancta uni-

versalis Ecclesiae unitas valeat custodiri. Certe Paulus Apostolus cum audiret quosdam dicere (a): Ego sum Pauli, ego Apollo, ego vero Cepha: hanc dilacerationem corporis Domini, per quam membra ejus aliis quodammodo se capitibus sociabant, vehementissime perborrens, exclamavit, dicens. Numquid Paulus pro vobis crucifixus est, aut in nomine Pauli baptizati estis? Si ergo ille membra Domini corporis certis extrachristum quasi capitibus & ipsis quidem Apostolis subici particulatim existavit; tu quid Christo universalis sanctae Ecclesiae capiti in extremi iudicii estis discrimine, qui cuncta ejus membra tibi met conaris Universalis appellatione supponere?

Quis, rogo, in hoc tam perverso vocabulo, nisi ille ad imitandum proponitur, qui despectis Angelorum legionibus secum socialiter constituitis, ad culmen conatus est singularitatis erumpere, ut & nulli subesse, & solus omnibus praesae videretur? Qui etiam dixit (b): In caelum conscendam, super astra caeli exaltabo solium meum. Sedebo in monte testamenti, in lateribus Aquilonis. Ascendam super altitudinem nubium, similis ero Altissimo. Quid enim fratres tui omnes universalis Ecclesiae Episcopi, nisi astra caeli sunt? quorum vita simul & lingua inter peccata erroresque hominum quasi inter noctis tenebras lucent. Quibus dum cupis semetipsum vocabulo elationis praepone, eorumque nomen tui comparatione calcare; quid aliud dicis, nisi: In caelum conscendam super astra caeli exaltabo solium meum? An non universi Episcopi nubes sunt, qui & verbis praedicationis pluant, & honorum operum luce & miraculis coruscant? Quis dum vestra fraternitas despicit, sub se premeretur conatur: quid aliud dicit, nisi hoc quod ab antiquo hoste dicitur: Ascendam super altitudinem nubium?

Quae cuncta ego cum fletu conspicio, & occulta Dei iudicia pertimesco, augentur lacryma, gemitus se in meo corde non capiunt, quod ille vir sanctissimus dominus Joannes tantae abstinentiae atque humilitatis, suorum familiarium seductione linguarum ad tantam superbiam erupit, ut in appetitu perversi nominis illi esse conetur similis, qui dum superbe esse similis Deo voluit, etiam donata similitudinis gratiam amisit, & veram beatitudinem perdidit, quia falsam gloriam quaesivit. Certe Petrus Apostolus primum membrum sanctae & universalis Ecclesiae est: Paulus, Andreas, Joannes, quid aliud, quam singularium sunt plebium capita; & tamen sub uno capite omnes membra sunt Ecclesiae. Atque ut cuncta brevi cingulo locutionis astringam, sancti ante legem, san-

(a) 1. Cor. 1.

XLIII. Detestanda superbia Joannis.

(b) Isa. 14.

XLIV. Diabolo similis Joannes Episcopus Constant.

XLV.

XLVI.

(b) Joa. 21.

(c) Luc. 22.

(d) Matt. 15.

sancti sub lege, sancti sub gratia, omnes hi perscipientes corpus Domini, in membris sunt Ecclesiae constituti, & nemo se unquam Universalem vocare voluit. Vestra autem sanctitas agnoscat, quantum apud se tumeat, quae illo nomine vocari appetit, quo vocari nullus praesumpserit, qui veraciter sanctus fuit.

Numquid non (sicut vestra fraternitas novit) per venerandum Chalcedonense Concilium hujus Apostolicae sedis Antistites, cui Deo disponente deservio, Universales, oblato honore, vocati sunt? sed tamen nullus unquam tali vocabulo appellari voluit, nullus sibi hoc temerarium nomen arripuit: ne si sibi in Pontificatus gradu gloriam singularitatis arripere, hanc omnibus fratribus denegasse videretur, &c. Multa post haec ingerens in detestationem nominis arrogantis, nihil de causa Joannis presbyteri attigit, de qua (ut dictum est) Joannes ipse Constantinopolitanus Episcopus scripserat; nam in fine haec habet: Scripta autem sanctitatis vestrae dulcissima atque suavissima de causa presbyterorum Joannis & Athanasii suscepi: de qua vobis in subsequentiibus, Domino adjuvante, respondebo; quia sub tantis tribulationibus circumfusis barbarorum gladiis premor, ut non dico multa tractare, sed mihi respirare vix liceat. Haec ad Joannem Gregorius.

Quo etiam argumento scripsit (a) ad Mauritium Imperatorem, plura inculcans in detestationem Joannis sibi vendicantis superbum Oecumenici nomen: ubi post multa de primatu Romanae Ecclesiae ita ingerit ex Evangelicis fontibus: Cunctis inquit, Evangelium scientibus liquet, quod voce Domini sancto & omnium Apostolorum Petro principi Apostolo totius Ecclesiae cura commissa est. Ipsi quippe dicitur (b): Petre amas me? pascere oves meas. Ipsi dicitur (c): Ecce Satanas expetivit cribrare vos sicut triticum, & ego pro te rogavi Petre, ut non deficiat fides tua: & tu aliquando conversus confirma fratres tuos. Ipsi dicitur (d): Tu es Petrus, & super hanc petram edificabo Ecclesiam meam, & portae inferi non prevalebunt adversus eam: Et tibi dabo claves regni caelorum: & quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in caelis: & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in caelis. Ecce claves regni caelorum accipit: potestas ei ligandi ac solvendi tribuitur; cura ei totius Ecclesiae & principatus committitur, & tamen Universalis Apostolus non vocatur: & vir sanctissimus sacerdos meus Joannes vocari Universalis Episcopus conatur. Exclamare compellor, ac dicere: O tempora, o mores!

XLVII. Tempore humiliationis turpior superbia.

XLVIII. (e) Greg. 1.4. ep. 34. Ind. 13. Interpellat Constantinam Aug.

(f) Greg. 1.4. ep. 35. Ind. 13.

(g) Pelag. ep. 1.

Ecce cuncta in Europa partibus barbarorum juri sunt tradita, destructae urbes, eversa castra, depopulatae provinciae, nullus terram cultor inhabitat: seviunt & dominantur quotidie in necem Fidelium cultores idolorum; & tamen sacerdotes, qui in pavimento & cinere stentes jacere debuerunt, vanitatis sibi nomina expetunt, & novis ac profanis vocabulis gloriantur. Numquid ego hac in re piissime domine, propriam causam defendo? Numquid specialem injuriam vindico, & non magis causam omnipotentis Dei, & causam universalis Ecclesiae? Quis est iste, qui contra statuta Evangelica, contra canonum decreta novum sibi usurpare nomen praesumit? &c. Rogat pluribus ut turgentem inani gloria hominem compescat.

Scripsit pariter ad Constantinam Augustam (e) de eodem; ubi post plurima: Etsi inquit, peccata Gregorii tanta sunt, ut pati talia debeat, Petri tamen Apostoli peccata nulla sunt, ut vestris temporibus pati ista mereatur. Petri plane causam esse tradens, ut quis contra ejus primatum Universalis appetat appellari, sicque & subdit: Unde iterum atque iterum per omnipotentem Dominum rogo, ut sicut parentes priores vestri principes S. Petri Apostoli gratiam quaesierunt, ita vos quoque & hanc vobis quaerere & conservare curetis; & propter peccata nostra, qui ei indigne servimus, ejus apud vos honor nullatenus minuatur, &c. Dedit de his pariter litteras (f) ad Eulogium Alexandrinum Episcopum, & ad Anastasium Antiochenum, deque ipsius Joannis conatu tempore Pelagii ista in memoriam revocat: Ante hoc siquidem, annos octo, sanctae memoriae decessoris mei Pelagii tempore, frater & coepiscopus noster Joannes in Constantinopolitana urbe ex causa alia occasionem, quaerens, Synodum fecit, in qua se Universalem appellare conatus est. Quod mox idem decessor meus, ut agnovit, directis litteris ex auctoritate sancti Petri Apostoli ejusdem Synodi Acta cassavit: quarum videlicet epistolarum sanctitati vestrae exemplaria studui destinare, &c. Sed hic appello te, qui sancti Petri nomine scribit litteras, & cassat Synodi Constantinopolitanae Acta, nonne factio ipso se ostendit universalem Antistitem?

Sed quod pertinet ad Pelagii praedecessoris Gregorii adversus Joannem scripta, jam suo loco superius egimus, dum virga disciplinae propulsavimus atque fugavimus petulantem legulejum male interpretantem verba ista in ipsius Pelagii litteris ita posita (g): Nullus enim Patriarcharum hoc tam prophano vocabulo unquam utatur: quia si summus Patriarcha Universalis dicitur, Patriarcharum nomen ceteris derogatur. Sed absit hoc, absit a fidelis cujusquam mente, hoc sibi vel

XLVII. Tempore humiliationis turpior superbia.

XLVIII. (e) Greg. 1.4. ep. 34. Ind. 13. Interpellat Constantinam Aug.

(f) Greg. 1.4. ep. 35. Ind. 13.

XLIX. Pelagii Papae verborum sensus.

(g) Pelag. ep. 1.

vel velle quempiam arripere, unde bonorem fratrum suorum imminuere ex quantalacumque parte videatur. De Orientalibus Patriarchis Pelagius intellexit, quos Gregorius ipse quatuor numerat, ubi ait in epistola ad Natalem Episcopum Salonitanum (a): *Quod si quilibet ex quatuor Patriarchis fecisset, sine gravissimo scandalo tanta contumacia transire nullo modo potuisset.* At cum veritas conspicua omni ex parte sit verbis & exemplis sanctissimorum Romanorum Pontificum Pelagii atque Gelasii (ut modo tacemus de ceteris) ipsos Romanos Pontifices vere esse universales Ecclesie Episcopos; nomen cur iidem abhorruerint, declarat ipse Gregorius, nempe quod fastuosum esse videretur, atque superbum, & Christianae humilitati minime congruens. At qui Gregorii loquendi usum minime callet, facile in errorem labatur: unde non adeo mireris, si se negat dici velle Universalem, qui in epistola ante hanc ad Mauritium scripta, se etiam negat sacerdotem esse: nam accipe verba ipsius (b):

(a) Greg. l. 2. ep. 37. Ind. 10.

(b) Greg. l. 4. ep. 31. Ind. 13. L.

Sed est, inquit, sacerdos non sum: scio gravem esse hanc injuriam sacerdoti, ut veritati serviens, fallax credatur. Dixerisne, rogo te, sacerdotem Gregorium non fuisse, qui se non esse sacerdotem testetur? Non puto, sicut neque rerum negaris dominos fuisse eos Imperatores qui se dominos vocari vetuerunt. Si igitur de re convenit, de nomine quid frustra contendimus? Numquid Paulus non erat Apostolus, qui se indignum dicit fuisse (c) vocari Apostolum: Immo & ipse de se ipso (d): *An non sum Apostolus? Et: (e) Bonum est mihi magis mori, quam ut gloriam meam quis evacuet.* At quis tandem finis certaminis? Disrupit anno sequenti Deus inflatum autem, sustulit (ut praedixisse visus est Gregorius) ex hac vita Joannem, ut suo loco dicturi sumus. Sed quod de reprobis dictum est (f):

(c) 1. Cor. 15. (d) 1. Cor. 9. (e) 1. Cor. 9. (f) Ps. 73. Græcorum erroris puniuntur.

(g) Mat. 23. II.

Superbia eorum ascendit semper: posteri ipsius eum veluti sanctum coluerunt, & inter beatos recensuerunt, insuper ejusdem superbum nomen retinuerunt. Qua de causa humiliavit illos qui est ante secula Deus, posuitque Ecclesiam illam desolatam, ut non nisi auctione pretii a Turcis emptos habeat sacerdotes: ac secundum inviolabilem illam vulgatam Domini sententiam factum vidimus, qua dicitur (g): *Omnis qui se exultat, humiliabitur.* Quod rursus ad S. Gregorium spectat: dum ait saepe, nullum unquam Romanorum Pontificum illud sibi nomen usurpasse, ut Universalis Episcopus diceretur; idcirco hoc ipse, quod aliquam inesse differentiam existimavit secundum ea quae dicta sunt, ut quis Universalis Episcopus

diceretur, vel Universalis Ecclesie. Etenim complura reperiuntur exempla, ut Pontifices, qui ipsum Gregorium praecesserunt, se inscriberent Episcopos Ecclesie universalis: nam ut praeternitamus eos de quorum epistolis controversa est, ecce sanctus Leo Magnus saepius ea voce usus esse reperitur, ut in epistola ad Marcianum Augustum (b) inscribitur Leo Episcopus Romanae & universalis Ecclesie: ita etiam in epistola (i) ad Eudociam Augustam: sicut & ad Leonem Augustum inscribitur (k): *Leo Romae & universalis Catholicae Ecclesie Episcopus.* Insuper cum aequipollere videatur, immo idem Catholicum sit, quod Universale: habes pariter eosdem Pontifices Romanos inscribi solitos Catholicae Ecclesie Episcopos: ita saepe idem Leo (l), & inter alia ad Maximum Episcopum Antiochenum scribens (m): *Leo, inquit, Catholicae Ecclesie, &c.*

(b) Leo ep. 57. (i) Leo ep. 69. (k) Leo ep. 97.

(l) Leo ep. 14. 15. (m) Leo ep. 66.

III.

Quod quidem nomen, ut consuetus titulus in Ecclesia Dei, ab aliis item, iidem Romanae Ecclesie Pontificibus impertitum saepius reperitur, & inter alios a viro illustri Pompejo cognato Iustiniani Imperatoris qui cum ad Hormisdam Papam scribit (n), eum universalis Ecclesie Episcopum nominat: ita etiam Anastasia itidem ejusdem Augusti affinis. Sed & alii Episcopi cum ad eos scriberent, quam amplissimis sint usi titulis, pete exemplum a Synodo in Epiro celebrata, ubi in epistola ad Hormisdam Papam ejusmodi praefigunt titulum: *Patri Patrum, comministro, ac principi Episcoporum, &c.* Atque ad eundem Joannes Episcopus Nicopolitanus, & monachi universae Syriae ita libello supplicii: *Universi orbis terrae Patriarchae Hormisdæ continentis sedem principis Apostolorum Petri.* Sed hæc dicta exempli causa sufficiant. Jam reliquas prosequamur res gestas Gregorii cum Joanne.

(n) Habent, inter ep. Horm. De Episc. Rom. qui universalis sunt dicti.

Agebatur etiam in litteris ejusdem Episcopi Constantinopolitani de causa Joannis & Athanasii presbyterorum, quorum prior hæresis damnatus injuste fuerat: quam ob causam Gregorius Romam eum advocaverat. Quid autem de eo factum sit, ubi Acta judicialia iusta sunt Romam deferri, ex aliis Gregorii Papæ litteris (o) possumus intelligere; cum rescribens ad eundem Joannem Episcopum Constantinopolitanum, causam ejus in Synodo Romana fuisse cognitam tradit, ipsumque repertum innocentem absolutum, atque Orientale de eo habitum jam abrogatum esse iudicium, in quo inique admodum presbyter ille Chalcedonensis Ecclesie, licet Catholicus esset, per Joannis Iudices, impositis (ut vidimus) verberibus, fuerat uti hæreticus condemnatus. Qua de causa perbe-

(o) Greg. l. 5. ep. 15. 16. 17. Ind. 14. Absolvitur presbyter damnatus Constantinopoli.

nigne hoc modo commonuit eundem Joannem Gregorius (a): *Hoc ergo, frater sanctissime, subtiliter perpendamus, & sub praetextu hæresis affligi quempiam veraciter innocentem non suamus: ne (quod absit) hæresim fieri sub emendationis magis specie permittamus.* Et in eadem sententiam de eo scribens ad Mauritium Imperatorem, hæc habet (b): *Veraciter consenti non credere non est hæresim purgare, sed facere.* Marcionitarum enim hæresis crimine fuerat hic vir Catholicus infamatus, & per Joannis Iudices judicatus. Quod igitur Romæ judicet Gregorius Chalcedonensem presbyterum Constantinopoli condemnatum, atque etiam contra iudicium habitum Constantinopoli ipsum absolvat; quomodo etsi non se dicat universalem, non cognosci necesse sit ipsum esse Ecclesie universalis Episcopum?

(a) Greg. l. 5. ep. 15. Ind. 14.

(b) Greg. l. 5. ep. 16. Ind. 14.

LIV.

Quod vero pertinet ad Athanasium reorum alterum, quid gestum sit, ipse Gregorius docet in epistola ad Narsetem (c), nimirum inventum esse (ut ait) aliqua ex parte Manichæum, verumtamen accusatorem ipsius ex ejus accusationibus esse convictum Pelagianum: inventumque codicem editi Ephesini Concilii missum Constantinopoli esse falsatum: Quam autem parum tuti fuerint tunc Græci codices, ista accurate tractans ipse Gregorius, hæc addit: *Existimamus, quia sicut Chalcedonensis Synodus in uno loco ab Ecclesia Constantinopolitana falsata est, sic aliquid in Ephesina Synodo factum est. Caritas ergo vestra vetustos omnino codices ejusdem Synodi requirat, & illic inde videat, si quid tale invenitur: mibique eundem codicem, quem invenerit, transmittat: quem mox ut legero, re transmittito. Novis enim codicibus passim non credat.* Et paulo post: *Romani autem codices multo veriores sunt, quam Græci: quia nostri sicut non acumina, ita nec imposturas habent.* Hæc Gregorius.

(c) Greg. l. 5. ep. 14. Ind. 14. Codices Græcorum saepe falsati reperiuntur.

LV.

Quando autem in Constantinopolitano iudicio fuit ipse Athanasius condemnatus, magna tunc accidit vecordia ipsius Joannis adducta in iudicium minime perscrutantis, vel nescientis inter verum & falsum ob imperitiam sacrorum canonum accurate distinguere: ut apud ipsum Constantinopolitanum Episcopum ederetur Synodus secunda Ephesina pro prima, Conciliabulum videlicet Nestorianorum, sub Joanne Antiocheno pro Oecumenica Synodo: quod culpa gravi non caruit, aut dolo, vel faltem rerum Ecclesiasticarum maxima ignorantia: ex quo tunc est

PAGIUS LV.

A num. LVII. ad LX. Sanctus Gregorius Papa hoc anno indixit Concilium Romanum II. in causa Joannis Presbyteri Chalcedonensis Ecclesie, qui cum a Joanne Jejunatore dicto, Episco-

factum, ut Catholici, qui hæreticorum illi Synodo minime assentirent, dicerentur hæretici; & hæretici assentientes, Catholici putarentur. Porro id non semel in iudicio factum, sed iterum in causa quorundam monachorum, de quibus postea ipse S. Gregorius scripsit ad Eulogium Episcopum Alexandrinum his verbis (d):

(d) Greg. l. 6. ep. 31. Ind. 15. LVI.

Præterea ante triennium, cogente causa monachorum Isauriae, qui hæretici accusabantur; satisfaciens mihi quondam frater & confacerdos meus dominus Joannes Constantinopolitanus Episcopus scilicet, litteras misit, quibus nitebatur ostendere, eos Ephesine Synodi diffinitionibus contradixisse: & velut ex eadem Synodo, certa nobis, quibus ipsi obstitissent, capitula destinavit. Inter alia autem scriptum illic continebatur de Adæ anima, quia in peccato mortua non fuerit, eo quod diabolus, &c. Erant hæc in Nestorianorum Concilio posteriori Ephesino, canone secundo: quod olim per Joannem Antiochenum seorsum celebratum est, diversum ab illo per Dioscorum postea habito: quod cum pro germano Ephesino Joannes ipse ad Gregorium miserit, quam pius dici potuerit, omnes puto intelligunt. De iisdem quoque & ad Anastasium Antiochenum Episcopum Gregorius hæc dilucidius, ubi ait (e): *Ex annotatione hæretici codicis, qui ad me ex regia urbe transmissus est, agnovi per hoc quaedam capitula Catholica cum hæreticis fuerant reprehensa, quia quidam illam Ephesinam primam Synodum in eadem urbe existimant, quæ quondam ab hæreticis traditur esse composita: omnino necesse est, ut caritas vestra eandem Synodum apud sanctam Alexandrinam & Antiochenam Ecclesiam requirat, & qualiter in veritate habeatur, inveniat. Vel si placet, hinc dirigimus, quæ ab antiquitate servata in scriptis habemus. Illa enim Synodus secunda Ephesina, quæ sub prima Ephesine imagine facta est, quaedam in se oblata capitula asserit approbata, quæ sunt Cælestii atque Pelagii prædicamenta, &c. Audisti totius imposturæ comœdiam? Vidisti, qui vocari voluit Oecumenicus, quas miserit merces in Urbem: dum, nisi Gregorius vigilasset, sub auctoritate Concilii Oecumenici Ephesini, Pelagianam hæresim ante saepe damnatam rursus introduxisset in Ecclesiam? Sed de his inferius iterum agemus.*

(e) Greg. l. 7. ep. 48. Ind. 2.

Sed quod ad dictum Concilium in ea causa collectum spectat: habitum illud hoc

LVII. Concil. Rom.

po Constantinopolitano injuste damnatus fuisset, Concilium & ad Sedem Apostolicam appellasset, innocens repertus, retractato Constantinopolitano Synodali iudicio absolutus est, ut testatur S. Gregorius.

Romanum II. sub S. Gregorio.

hoc anno Romæ, ex scriptis ejusdem S. Gregorii satis apparet, ubi hæc in ejus præfatione leguntur (a): *Regnante in perpetuum Domino nostro Jesu Christo temporibus piissimi ac serenissimi dominorum Mauricii, Tiberii, & Theodosii Augustorum ejusdem domini, Imperio Mauricii anno tertio decimo, Indictione triadecima, quinta die mensis Julii, &c.* Sed corrige quod habet de Imperii Mauricii anno decimotertio: nam hoc anno Indictione decimatertia non decimotertius Mauricii currebat, sed decimus, ut ex ejusdem Gregorii scriptis apparet, ubi superius numerat (b) annum septimum ipsius Imperatoris decima Indictione.

Quod autem ad canones in eadem Synodo sancitos pertinet, sex numero habentur. Quorum primus est de diaconis, ne quorum munus est altari ministrare, Evangelium prædicare, & elemosynis inservire, iidem cantores existerent. Secundus ille, ne cubiculo Pontificio servirent pueri laici & sæculares, sed clerici vel monachi id ministerii exhiberent. Tertius quo decretum est, ne rectores patrimoniorum Ecclesiæ alienis possessionibus affigant titulos. Quartus vero ut sine tegmine corpora Pontificum ad sepulcrum deferrentur, ea nimirum occasione, quod cum (ut ait) dalmaticis tegerentur, ipsas postea populus inter se partitas loco sacrarum reliquiarum afferrent: quem monuit, ut e corporibus potius Apostolorum ac martyrum velamina acciperent. Ita Gregorius vivens consuluit sibi post mortem, ne coleretur ut sanctus. Adjecit illud etiam statuere ne in ordinationibus sacris faciendis, vel pallii exhibitione aliquid penitus acciperetur, neque etiam a Notariis pro charta vel calamo quid sumeretur, nisi post ordinationem exhibitam aliquid ordinatus sponte dare voluerit.

Postremo vero illud constituit, ut servi Ecclesiæ ad monasticam vitam venire cupientes, in laicali primum habitu probarentur. In quo item Romano Conci-

PAGIUS gorius lib. 5. Epist. XV. ad Joannem Episcopum Constantinopolitanum, Epistola XVI. ad Mauriciam Imp. & Epist. XVII. ad Theotitum cognatum Imperatoris. Quæ Epistolæ datæ sunt anno sexto ordinationis S. Gregorii, & Indictione XIV. a Kal. Septembris hujus Christi anni inchoata. Gesta Synodi refert S. Gregorius lib. IV. Indict. XIII. Epist. XLIV. quæ his verbis incipit: *Regnante in perpetuum Domino nostro Jesu Christo, temporibus piissimi ac serenissi-*

lio illud implendum dixit (c), ut nullius essent ponderis, quæ de bonis post Episcopatum adeptis Episcopus testamento disposuisset, fecus vero de his quæ ante Episcopatum possidisset. Reperimus in scripto codice Sublacensi, in Concilio Romano eundem Gregorium Papam probasse & confirmasse regulam S. Benedicti. Subscriperunt Concilio Episcopi vigintiduo, presbyteri vero Cardinales trigintaquatuor.

Hoc pariter anno accidit, ut schismatici Istriæ provinciæ petierint a S. Gregorio ad Urbem veniendi securitatem, ut de vertentibus quæstionibus una conferrent: quam libentissimo animo Gregorius præstitit, datis ad Petrum & Prudentium Istriæ Episcopos litteris (d): sed a proposito ipsi defecere.

At vero secundum illud Apocalypsis: (e) *Qui nocet, noceat adhuc; & qui in sordibus est, sordescat adhuc.* Mauritius Imperator, adversus S. Gregorium Papam Maximum in ecclesiam Salonitanam intrusum, ab ipso autem Gregorio censuris ejectum, per suos ministros in Ecclesia illa Episcopum retinuit. Id quidem hoc anno idem Imperator Mauritius tyrannice gessit, quod animum ipsius Gregorii Papæ vehementer exagitavit. Nam cum idem Pontifex Maximum Salonitanum Simoniacum intrusum Missarum celebratione privasset, & ille eam justificationem sub anathematis pœna mandatam contempnisset, Missasque celebrare minime prætermittens; auxilium quævisisset Imperatoris; litteras ab eo impetravit, quibus juberetur cum honore suscipi. Hæc accipientes Gregorius, cum Augusta exposulavit his verbis (f):

Salonitanæ civitatis Episcopus, me ac Responsali meo nesciente, ordinatus est, & facta res est, quæ sub nullis anterioribus Principibus evenit. Quod ego audiens, ad eundem prævaricatorem, qui inordinate ordinatus est, protinus misi, ut omnino Missarum solemnia celebrare nullo modo præsumeret, nisi prius a serenissimis dominis cognoscerem, si hoc fieri i-

mi Dominorum Mauricii Tiberii, & Theodosii Augustorum, ejusdem Domini Imperii Mauricii anno tertio decimo, Indictione tercia decima, quinto die mensis Julii [x]. Baronius ait, loco, anno XIII. legendum esse annum decimum, idque apparere ex ejusdem Gregorii Scriptis, qui lib. 2. Registri sui numerat annum VII. ipsius Imperatoris decima Indictione. Verum ex illis temporis characteribus constat, eum tardius, quam par erat, Mauriciani Imperii initium posuisse. Si enim

(c) Greg. 1.5. ep. 21. Ind. 14.

LX.

(d) Greg. 1.4. ep. 49. Ind. 13.

(e) Apoc. 22.

De causa Maximi Episcopi Salonitani.

(f) Greg. 1.4. ep. 34. Ind. 13.

LXII. Facinora Maximi.

psî jussissent, quod ei sub excommunicationis interpositione mandavi. Et contempto me atque despecto, in audaciam quorundam secularium hominum, quibus denunciata sua Ecclesia, præmia multa præbere dicitur, nuncusque Missas facere præsumit, atque ad me venire secundum justificationem dominorum noluit. Ego autem præceptioni pietatis eorum obediens eidem Maximo, qui me nesciente ordinatus est, hoc quod in ordinatione sua me vel Responsalem meum prætermittere præsumpsit, ita ex corde laxavi, ac si me auctore, fuisset ordinatus. Alia vero perversa illius scilicet mala corporalia, quæ cognovi, vel quia cum pecuniis est electus, vel quia excommunicatus Missas facere præsumpsit, propter Deum irrequistam præterire non possum. Sed opto & Dominum deprecor, quatenus nihil in eo de his quæ dicta sunt, valeat inveniri, & sine periculo animæ meæ causa ipsius terminetur. Prius tamen quam hæc cognoscantur, serenissimus dominus discurrentem justificationem præcepit, ut eum venientem cum honore suscipiam. Et valde grave est, ut vir de quo tanta & talia nuntiantur, cum ante requiri & discuti debeat, honoretur.

LXIII. *Et si Episcoporum causæ mihi commissorum apud piissimos dominos aliorum patrociniis disponuntur; infelix ego in Ecclesia ista quid facio? Sed ut Episcopi mei me despiciant, & contra me refugium ad seculares Judices habeant, omnipotenti Deo gratias ago, peccatis meis depono. Hoc tamen breviter suggero, quia aliquantulum expecto; & si ad me diu venire distulerit, in eo exercere districtiorem canonicam nullo modo cessabo. In omnipotenti autem Domino confido, quia longam piissimis dominis vitam tribuet, & nobis sub manu vestra, non secundum peccata nostra, sed secundum gratiæ suæ dona disponet. Hæc ergo tranquillissime dominæ suggero: quia integerrima serenitatis ejus conscientia quanto moveatur zelo rectitudinis atque justitiæ, non ignoro. Hactenus ad Imperatricem Gregorius.*

LXIV. At non statim ut accepit ista de Maximo, verecundia detentus, favit ei Mauritius, sed postea ab Exarcho Italiæ & aliis magistratibus excitatus? Squidem dictam de eodem Maximo historiam la-
Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS enim illud cum die XV. mensis Augusti anni DLXXXII. ut fieri debet, consignes, invenies mense Julio huius anni in cursu fuisse annum XIII. ejusdem Imperii, & Indictionem pariter XIII. Præterea ex istis verbis, quæ leguntur in Registro Gregoriano lib. 2. Indict. X. anno ordinationis Gregorii II. mense Septembris; Temporibus Papa Gregorii Consulatus Mauricii Augusti anno septimo, depositus est Laurentius, &c. minime sequitur, ut putat Baronius, præsentem Christi anno Mauriciam decimum tantum Im-

perii numerasse. Nam præfatio illa libri secundi Registri Sancti Gregorii post hujus mortem addita est eidem libro; cum in ea agatur de re gesta Indictione X. annoque ejus ordinationis primo quod ipse Mauricii Consulatus extra controversiam ponit. Mauriciam enim anno DLXXXIV. Consulatum suscepisse certissimum. Quare annus septimus Consulatus Mauricii non est annus VII. ejus Imperii, sed denotat annum Christi DXC. Auctor quippe illius additamenti usurpat modum loquendi Marii Aventicensis.

tius explicatam habes in epistola ejusdem Gregorii ad Sabinianum diaconum verbis istis (a): *Postquam, inquit, serenissimus dominus Imperator justificationes transmissit, ut ordinari minime debuisset, tunc ad altiorum superbiam erupit. Nam homines gloriosi viri Patricii Romani (hic Exarchus erat) ab eo præmia acceperunt, eumque ita ordinari fecerunt, ut Antonium subdiaconum & Rectorem patrimonii, nisi fugisset, occiderent. Ego autem epistolas transmissi postquam eum ordinatum contra rationem cognovi, & contra consuetudinem ut Missarum solemnia celebrare non præsumeret, nisi prius a serenissimis dominis cognoscerem quid de ejus persona jussissent. Quæ scripta mea publice lecta vel in civitate posita, publice scindi fecit, atque in contemptum sedis Apostolicæ apertius exiliit. Quod ego qualiter patiar, scis, qui ante paratior sum mori quam beati Petri Apostoli Ecclesiam meis diebus degenerare. Mores etiam meos bene cognitos habes: quia diu portos; sed si semel deliberavero non portare, contra omnia pericula lætus vado. Unde necesse est cum Dei auxilio periculo succurrere, ne cogatur excedendo peccare. Vide quæ dico, & pensa ex quanto dolore sunt. Hæc & alia ad Sabinianum Apocrisarium degentem Constantinopoli, insinuanda Imperatori, Gregorius scribit.*

Quod autem ipse Gregorius eundem Maximum iterum atque iterum Romam a se (b) vocatum, obtemperare contemnentem excommunicasset: ille ad suam excusationem severitatem nimiam Gregorii prætexebat, rumorem excitans, quod Episcopum quemdam Malcum Romæ in carcere mori coegisset. Ad hæc Gregorius mox ista subinfert: *Pervenit vero ad me quia transmisit nescio quem clericum, qui diceret, quia Malcus Episcopus in custodia pro solidis occisus sit. De qua re unum est quod breviter suggeras serenissimis dominis nostris, quia si ego servus eorum in morte Longobardorum me miscere voluissim; hodie Longobardorum gens nec Regem, nec Duces, nec Comites haberet, atque in summa confusione esset divisa: sed quia Deum timeo, in mortem cujuslibet hominis me miscere formido. Quasi diceret, tantum abesse ut coegerit mori Episcopum, ut*

(a) Greg. 1.7. ep. 1. Ind. 1. Magna Maximi contumacia.

Gregorii longanimitas.

LXV.

(b) Greg. 1.5. ep. 23. Ind. 14. & 1.6. ep. 19. Ind. 15. De Malco occiso calumnia.

NOTÆ [1] Quinto die mensis Julii &c. Legendum forte quinto die mensis Junii; quæ hoc anno in Dominicam incidit. MANSI

nec ipsos hostes, cum posset, voluerit occidi. At quomodo de Malco res se habuerit, accipe ex ipso cum subdit: *Malcus autem Episcopus neque in custodia fuit, neque in aliqua afflictione: sed de die qua causam dixit, & additus est, ne sciente me, a Bonifacio Notario in domum ejus ductus est: cui & prandium factum est, ibique prandii & honoratus est ab eo, & nocte subito mortuus est: quod jam dilectionem tuam arbitror cognovisse.* Hæc de calumnia ex morte Malci præsentia. Sed quæ hæc secuta sunt?

LXVI.
Causa
Maximi
commissa
Mariniana.

Vicit Gregorius in bono malum. Etenim concessit, ut cum Romanis venire nollet, saltem Ravennam se conferret, ubi delegatum a sede Apostolica haberet Judicem Marinianum Episcopum, sub quo causam diceret. Præstitit hoc Maximus, Ravennamque se contulit ubi & juramento se purgavit supra corpus sancti Apollinaris, se nimirum a simoniaca labe integrum atque immunem esse: acceptaque pœnitentia de inobedientia & contumacia, qua in Apostolicam sedem peccasset, ad Salonitanam est missus, consentiente Gregorio, Ecclesiam, ut legitimus illic federet sacerdos: cui & expetenti idem Pontifex pallium dedit. Hæc omnia constant ex epistolis ipsius S. Gregorii datis (a) Indictione secunda: unde appareat causam hanc ceptam Indictione duodecima, perdurasse annos quinque.

(a) Greg.
1.7. ep. 79.
80. 81. In.
2.

LXVII.

Eodem anno Anastasius Sinaita, ubi in sedem Antiochenam restitutus est, litteras dedit ad Gregorium Romanum Pontificem; qui cum accepisset post mortem Gregorii Episcopi Antiocheni ipsum Anastasium, a tempore Justiniani Imperatoris a sede expulsum, esse restitutum, illi congratulatus litteras reddidit, quarum est hujusmodi exordium (b): *Gloria in excelsis Deo, & in terra pax ho-*

(b) Greg.
1.4. ep. 37.
Ind. 13.

PAGIUS

sis, annumque DLXXXV. annum secundum Consulatus Mauricii appellat. Quæ loquendi formula accurate a nobis suo loco explicata. His adde in Registro divi Gregorii ipsas etiam ejus Epistolas sæpe temporis ordinem non representare, ut ostendimus numero sequenti. Denique eadem notæ temporariæ leguntur in exemplari MS. Bibliothecæ Victorinæ numer. XXII. B. A. ubi istud Concilium Romanum refertur.

V.
Epistola S.
Gregorii
ad Anastasio
Episcopo
Antioch.
extra locum
suum
posita.

Ad num. LXVII. In Registro Divi Gregorii lib. IV. Epist. XXXVII. Indict. XIII. recitatur Epistola, quam Anastasio Episcopo Antiocheno scripsit Gregorius illum de reversione ejus congratulans. Ponitur inter Epistolas mensis Junii datas. Ex ea Baronius anno DXCIV. num. XXIX. intulit, *Gregorium Antiochenum* currenti solum anno demortuum, & Evagrium Historiæ suæ finem imposuisse. Verum anno superiori demonstravimus, *Gregorium Antiocheni* obitum accidisse anno DXCIII. Anastasium jam mense Martio illius anni Sedem suam recuperasse, & *Evagrium* Historiam suam ultra eundem annum non produxisse. Quamobrem illa divi

minibus bonæ voluntatis: quia magnus ille fluvius, qui quondam arenaria Antiochiæ saxa reliquerat, tandem ad proprium alveum reversus, & subiectas juxta positas vallas rigat, &c. Dumque cum solatur de tribulationibus quibus afflictus fuerat, suas, quas tunc ipse Gregorius pateretur, ærumnas ingerit, dicens: *Quantas vero in hac terra tribulationes de Longobardorum gladiis, de iniquitatibus Judicum, de insolentia atque importunitate causarum, de cura subiectorum, de molestia etiam corporis quam patior, explere nec calamo, nec lingua sufficio.* Ad finem vero epistolæ duo ista apponens verba, AMEN, GRATIA: mox subdit: *Quæ videlicet verba de scriptis vestris accepta, idcirco in meis epistolis pono, ut de S. Ignatio vestra beatitudo cognoscat, quia non solum vester est, sed etiam noster.* Utpote quod eadem salutatione, sive epistolæ signo S. Ignatii uteretur. Sed de his primo Annalium tomo diximus.

Greg.
gratula-
tur Ana-
stasio Epi-
Antiochi.

Hoc eodem anno (ut in fine anni superioris est demonstratum) Amos Hierosolymorum Episcopus post Joannem electus est: de cujus ingressu hæc apud Sophronium habes (c): *Cum descendisset Abbas Amos Hierosolymam, & Patriarcha ordinatus esset: venerunt omnes monasteriorum cremi Abbates, ut adorarent eum; inter quos affuit & ego cum Abbatibus: Orate pro me, fratres: magnum enim onus & intolerabile mihi injunctum est, sacerdotique dignitas me terret immodice. Petri enim & Pauli & similia regere rationales animas. Nam inveni scriptum, quia beatissimus & aequalis Angelis Papa Leo, qui Romanorum Ecclesie præfuit, per quadraginta dies perseveravit ad sepulcrum Apostoli Petri vigiliis & orationibus insistens, petensque*

LXVIII.

(c) Prat.
Spir. c.
149.
De Amos
Episc. Hierosol.

VI.
Amos sit
Episcopus
Hierosolymorum.

Gregorii Papæ ad Anastasium Antiochenum Epistola extra locum suum posita. Neque enim S. Gregorius Litteras gratulatorias Anastasio, quem summopere amabat, non nisi post tertium restitutionis suæ annum inchoatum dedit.

Ad num. LXVIII. Ex eodem fundamento ex anno scilicet, quo Evagrius Historiam suam terminavit, pendet initium Amos Patriarchæ Hierosolymitani. Cum enim Evagrius in fine sui Operis discrete asserat, *Joannem Amos* decessorem mortuum esse, quando ipse Historiam suam absolvet, sed neminem *etiannum Ecclesie illius gubernationem* suscepisse, manifeste indicat, Amos anno DXCIV. quo Evagrius illa scribebat, ad Thronum Hierosolymitanum nondum evehum fuisse. Ex duratione autem Sedis Amos, de qua in ejus morte, liquet anno superiori eum Episcopum Hierosolymitanum dictum esse. Nicephorus in Chronico annos viginti duos Joanni tribuit, qui ideo Sedem Hierosolymitanam circa annum DLXXXI. adeptus fuerat.

Ad

ab Apostolo, ut pro se apud Deum intercederet, ut dimitterentur sibi peccata sua. Impletisque diebus quadraginta, apparuit ei Petrus Apostolus, dicens: *Oravi pro te & dimissa sunt tibi peccata tua præter impositionis manuum: hoc enim solum abs te requiritur, sive bene, sive fortasse aliter egeris.* Hæc dicta quidem ab Amos, ut inventa (sunt scripta reddimus: sed de veritate historię superius in Leone dictum est.

LXIX.

Hoc pariter anno, cum (ut vidimus) ad Galliarum Episcopos litteras dedisset sanctus Gregorius pro corrigendis iis quæ adversus sacros canones in Galliis agerentur, ut id omnino perfici posset, regias manus in auxilium petiit: cujus rei causa scripsit ad Childeburtum (a) Francorum Regem de pluribus rebus corrigendis in regno ipsius, quæ deficiente verbi cultura succreverant: potissimum vero illud admonuit, ne laici statim tonso capite raperentur ad Episcopatum; seu potius raperent ipsi Episcopatum, hoc suadens exemplo: *Certum namque est, inquit, non vos ante exercitui ducem præponere, nisi vobis labor ejus fidesque probata constiterit, nisi eum antea vita virtus & sollicitudo aptum esse monstraverit. Si vero non aliis, nisi hujusmodi viris committitur gubernandus exercitus: qualis dux esse debeat animarum ex istius rei comparatione bene colligitur.*

(a) Greg.
1.4. ep. 93.
Ind. 13.

LXX.

Scriptæ & ad Brunichildem (b) Reginam Francorum, matremque Regis, ubi inter alia de ipso Francorum regno atque Rege hæc habet: *Non immerito contingit, ut cuncta gentium regna præcelleret: quippe earundem gentium Creatorem & pure colit & veraciter constetur. Sed ut laudabilius in eo fides cum operibus entescat, adhortationis vestrae eum verba succendant, &c.* Et rursum postea ad ejus filium Childeburtum (c): *Quanto ceteros homines regia dignitas antecedit, tanto ceterarum gentium regna regni vestri profecto culmen excellit. Esse autem Regem, quia sunt & alii, non mirum est: sed esse Catholicum, quod alii non merentur, hoc satis est. Sicut enim magna lampadis splendor in terra noctis obscuritate luminis sui claritate Ann. Eccl. Tom. X.*

(c) Greg.
1.5. ep. 6.
Ind. 14.

PAGIUS

Ad num. LXXII. & seq. Bedæ lib. 2. cap. 1. narrat, cum quadam die S. Gregorius nondum Pontifex factus in forum Romanum venisset, & tres pueros venales, candidi corporis, ac venusti vultus aspexisset, & Anglos esse accepisset, bene, inquit, nam Angelicam habent faciem, & a Pontifice Romano petiit, ut genti Anglorum aliquos Dei ministros mitteret, & seipsum in hoc opus paratum exhibuit, sed Cives Romani non permiserunt, ut tam longe ab Urbe recederet; quod se ab Antiquis accepisse Beda asserit. *Benedicto* Papa Ecclesiam Romanam regente, illud contigisse af-

fulgescit, ita fidei vestrae claritas inter aliarum gentium obscuram perfidiam rutilat, ac coruscet. Quicquid enim Reges se ceteri gloriantur habere, habetis: sed ipsi in hac re vehementius superantur, quoniam hoc principale bonum non habent, quod habetis. Ut ergo sicut fide, ita & actione vincantur, benignam se excellentia vestra suis subiectis semper exhibeat, &c. Dedit has litteras Gregorius Candido presbytero, quem post Patricium Dinamium ad curandum patrimonium S. Petri misit ad eundem Regem, atque una cum litteris etiam munus Rege Christianissimo dignum, de quo in fine ejusdem epistolæ istis verbis: *Claves præterea S. Petri, in quibus de vinculis catenarum ejus inclusum est, excellentiæ vestrae direximus: quæ collo vestro suspensæ a malis vos omnibus tueantur.*

LXXI.

Sed de Galliis transeamus in Hispanias. Hoc enim anno idem sanctus Gregorius scripsit (d) ad sanctum Leandrum Episcopum Hispalensem, mittens ad eum librum, quem nominat, *Regulæ Pastoralis* scriptum (ut ait) ipso sui Episcopatus exordio ad Joannem (ut vidimus) Episcopum Ravennatem: misitque ad eundem libros Moralium, apud ipsum Leandrum (ut præfatio docet) inscriptos; non omnes tamen, sed quos haberet præmanibus: tertiam enim & quartam ejusdem operis partem minime in promptu habere, quæ mitti tunc posset, eadem epistola ipse restatur. Rursum autem cui incumbere universalis Ecclesie cura, in-visit litteris Ecclesiam Africanam, hoc pariter anno scribens ad totius Africa Primatem (e) Dominicum Carthaginensem Episcopum, ubi hæc pulchre de communione sanctorum precibus conservanda: *Ut ad hæc pervenire mereamur, & me pro vobis apud sanctissimum beati Petri Apostolorum principis corpus, & vos pro me apud sanctum Cyprianum martyrem orationibus decet incumbere.*

(d) Greg.
1.4. ep. 45.
Ind. 13.
Gregor.
mittit li-
bros ad S.
Leandrum.

(e) Greg.
1.5. ep. 19.
Ind. 14.
Communi-
catio
precum.

At quod successorem se esse novit illius, cui non munda tantum animalia, sed & immunda, feræque bestię ad cibum paratæ ostensæ divinitus fuere inlinteo (f); parum ipsi fuit tantummodo curare Fideles, sed & adjecit ani-

LXXII.

(f) Ath. 19.

F f f 2

ferunt Joannes Diaconus in Vita S. Gregorii lib. 2. cap. 21. & Malmesburiensis lib. 1. de Reg. Angl. cap. 3. qui & ait: *Alle Regis tempore, venales erant e Northumbria pueri & familiari sc. & pene ingenita nationi illa consuetudine: adeo ut, sicut nostra etiam sæcula viderunt, non dubitarent, arduissimas necessitudines, sub prætextu minimorum commodorum, distrahere.* Alla autem Northumbriæ Rex, postquam annos XXXI. regnasset, anno Christi circiter DLXXXIX. obiit, cujus filius & successor fidem Christianam amplexus est, ut suo loco videbitur. Parkerus in Antiq. Britann. pag. 34. de hac tradi-

Pro Anglorum conversione laborat Greg.

mum, ut gentem Anglorum Britanniae insula magna ex parte dominam factam sacro imbueret Evangelio. Sed quod tanta molis opus aggredi, Longobardorum (ut vidisti) tumultus obstarent; illud saltem quod prae manibus esset, operari minime praetermisit, nempe ut carperet obfamam ex ingenti segete spicas, cui nondum falcem immittere licuit. Quid ergo agit? Novit in Gallias complures detineri jure belli captivos Anglos, eosdemque exponi venales: dat itaque in mandatis Candido presbytero (quem ad curandum patrimonium sancti Petri hoc anno in Gallias missum diximus) ut eosdem coemat Anglos adolescententes, quos ad fidem Christi convertos monasterio bene instruendos committat. Scribit enim de his, deque emendis vestimentis ad pauperes vestiendos, haec breviter ipse S. Gregorius (a):

(a) Greg. l. 5. ep. 10. Ind. 14. LXXIII.

* dati De Anglis emendis atque collocandis in monasteriis.

Pergens, auxiliante Deo D. N. Jesu Christo, ad patrimonium quod est in Gallias gubernandum: volumus, ut dilectio tua ex solidis, quos acceperit, vestimenta pauperum, & pueros Anglos, qui sunt ab annis decem & septem, vel decem & octo, ut in monasteriis dandi * Deo proficiant, comparet: quatenus solidi Galliarum, qui in terra nostra expendi non possunt, ad locum proprium utiliter expendantur. Si quid vero de pecuniis reddituum, quae dicuntur oblatae, recipere potueris: ex his quoque vestimenta pauperum comparare te volumus, vel sicut praefati sumus) pueros, qui in omnipotentis Dei servitio proficiant. Sed quia Pagani sunt qui illic inveniri possunt: volo ut cum eis presbyter transmittatur, ne quid aegritudinis contingat in via, ut quos morituros conspexerit, debeat baptizare. Ita igitur tua dilectio faciat, ut haec diligenter implere festinet. Hactenus ad Candidum Gregorius. Novissime antea Anglos Gregorium Romae venum expositos, tradit Joannes diaconus, admiratumque in iisdem vultus elegantiam, quo non barbarorum trucem praesentarent aspectum, sed angelicam, quae coloribus fingi solet, imaginem, atque ob id eosdem Anglos Angelos nominasse: censuisseque eos emptos non ut

PAGIUS ditione loquens scribit: Pontifici, qui primam in Anglia Evangelii sationem sibi acceptam ferri cupiunt; tradunt de Augustini hac a Gregorio mittendi occasione, suis Annalibus non indignam fabulam.

VIII. Pravaus ille Anglorum mos non duravit.

alia mancipia tradendos glebis, sed eosdem Anglos inter Angelos collocandos, in monasteriis scilicet, ad vitam angelicam excolendam. Favet Deus votis ejus, ut post has evulsas Apostolica manu spicas, in magnam mox messem falcem immitteret. Sed haec contigerunt anno sequenti: dicemus nos de his suo loco.

Hoc eodem anno moritur Joannes ille Episcopus Ravennas, quem irrisorem & fastu tumentem duplici animo ambulantem Gregorius proxime redarguerat. (b) Demerere hominem omni genere beneficii sanctus Gregorius minime praetermisit visus est, qui reperitur misisse ad eum reliquias sanctorum Romanorum Pontificum Marci, Marcelli, atque Feliculae martyris, ut docet inscriptio ejusmodi a Rubeo edita (c):

LXXIV. De obitu Joannis Ravennatis Episcopi. (b) Greg. l. 4. ep. 14. Ind. 13.

(c) Hier. Rub. hist. Rav. l. 4.

Incluta praesulgent sanctorum limina templo Marci, Marcelli, Feliculaeque simul: Pontifices hos Roma cepit, haec martyr habetur. Horum Gregorius dat Papareliquias: Quas petit Antistes meritis, animoque Joannes: Parvula pro summis reddere dona parat. Oraculum statuit tanta virtute repletus, Cujus ab auspiciis gratia & extat opus. Qui bis septeno sacri diadematis anno, Tractatu vigili quo regit Ecclesiam, Hanc quoque regentem venerendi culminis arcem. Vixit *, & eventum traxit ad * Arbitrium. Miranda subito suspendens arte cacumen Inflexum reparat parte ab utraque latus. Additur his meritis felix Smaragdus in avum. Cujus in his titulis participantur opes.

Defuncto igitur Joanne, facta est successoris electio atque in locum ejus substitutus est Marinianus. Extant de his Gre-

LXXV. De electio. ne Mariniani Ep. Raven.

criminis conscientiam mercatus fuerit, & trans mare amandavit; integra capitis ejus estimatione multato, Deoque faciat cumulate suis. Et iterum: Si quis feminam mercatus fuit, & quod conventum est, non consecerit; ipsam dato pecuniarum, tantundem etiam persoluto, & graves nihilominus (atque fide jussionem violasse) penas pendito. His legibus non obstantibus barbarus ille mos vendendi pueros gentis vitio adeo invaluit; ut usque ad Henrici II. tempora perduravit. Ecclesiarum Praelati hunc morem exossi, lege lata hujusmodi mercimonia naturae gratiaeque contraria saepe vetuerunt, uti in Con-

(a) Greg. l. 4. ep. 21. Ind. 13.

(b) Greg. l. 4. ep. 45. Ind. 13.

(c) Greg. l. 4. ep. 54. Ind. 13. & l. 5. ep. 8.

(d) Greg. l. 5. ep. 2. Ind. 14. LXXVI.

(e) Greg. l. 5. ep. 28. Ind. 14. Redarguit Marinianum S. Gregorius.

Gregorii ipsius litterae (a), quibus primo respuit alium Joannem electum, eo quod nesciret Psalmos: rejecit & Donatum Archidiaconum, cui multa obstarent; consensit vero in Mariniano presbytero, qui secum diu in monasterio fuerat conversatus: de quo ista ad Andream Scholasticum (b): Tandem venerabilem virum fratrem presbyterumque Marinianum, quem diu mecum didicere in monasterio conversatum, communi concordantique voce atque consensu sepius petiverunt. Cui refugienti diversis modis vix aliquando potuit suaderi, ut eorum praerberet petitioni consensum. Et quia bene nobis ejus vita est cognita, atque in lucrandis animabus illam novimus esse sollicitum, nullam in ordinatione ipsius moram attulimus. Haec & alia in ejus laudem Gregorius, cui & pallium (c) concessit statutis diebus utendum. Sed quod mox in eum oblocuti sunt aliqui, quod Concilium Chalcedonenfe minime sectaretur (consecta haec erat avaritia, ut saepius dictum est, schismaticorum adversus Catholicos) de his scribens (d) Gregorius populo & clericis Ravennatis Ecclesiae in omnibus satisfecit.

Sed quid accidit? Quem praesenti anno adeo laudavit Gregorius, eundem anno sequenti mense Martio reprehendendae opus fuit. Ita humanae conditionis instabilitas fert, ut mutatione status, mutari interdum homines, atque virtutes in vitia converti facile possint. Ubi enim primum iste nobilissimae Ecclesiae moderandas suscepit habenas, in id vires omnes intendit, ut redditus ejusdem auget; eoque progressus est, ut a monasteriis etiam pecuniam cuperet extorquere: cujus rei gratia fuit, ab ipso Gregorio arguendus. Ad eum enim scribens ipse Pontifex, haec praefatur (e): Miramur cur sic in brevi fraternitatis tuae fuerit immutata discretio, ut ea quae postulat non advertat. Ex qua re dolemus quia manifestum praebes indicium. plus apud te verba male suadentium valuisse, quam divinae lectionis studium profuisse. Cum ergo monasteria te oporteat defendere, & religiosos illic summo pere congregare, ut lucrum de animarum congregatione possis efficere; in eorum te e diverso gravamina (sicut litterae tuae testantur) desideras exercere, & quod est deterius, nos tua culpa studeas fieri debere participes. Et post aliqua: Quia ergo, inquit, te multum diligo, instanter admonero (quod sic recte consideres)

PAGIUS

cilio Londinensi sub Anselmo Cantuariensi anno MCII. & prius in Enhambensi Concilio anno MVIII. indicto, ut videre est apud Spelmanum, & apud Alfordum in Annal. Anglic. anno DLXXXVIII. qui plura hac de re

ut non plus pecunia quam animabus studeas. Illud a latere respiciendum est: ad hoc autem tota mentis intentione laborandum ac vehementius intuemum, &c. Sed & de his adde quae anno sequenti, mense Martio, idem S. Gregorius de eodem, Mariniano scripsit ad Secundinum Dei Servum Ravennae degentem, quae & superius alia occasione majori ex parte posuimus, his verbis (f):

(f) Greg. l. 5. ep. 29. Ind. 14. LXXVII. Mariniani damnatur avaritia.

Fratrem nostrum Marinianum Episcopum verbis quibus vales excita: quid obdormisse eum suspicor. Nam venerunt quidam ad me, in quibus erant senes mendicantes; qui a me discussi sunt, a quibus quid acceperint: & per singula retulerunt, quanta eis, & a quibus in itinere data sunt. Quos dum sollicito de praedicto fratre requirerem, quid eis dedisset: responderunt, se eum rogasse, sed ab eo se omnino nihil accepisse, ita ut neque panem in via acceperint, cum dare omnibus illi Ecclesiae semper familiare fuit. Dixerunt enim: Respondit nobis, dicens: Non habeo quod vobis dare possim. Et miror, si is qui vestes habet, argentum habet, cellaria habet, quod pauperibus debeat dare non habet. Dic ergo ei, ut cum loco mutet & mentem. Non sibi credat solum lectionem & orationem sufficere, ut remotus studeat sedere, & de manu minime fructificare; sed largam manum habeat, necessitatem patientibus concurrat, alienam inopiam suam credat: quia si haec non habet, vacuum Episcopi nomen tenet. Quaedam vero eum per epistolam meam de anima sua admonui, sed nihil mihi omnino respondit: unde credo quia eam neque legere dignatus est. Pro qua re jam necessarium non fuit, ut eum per epistolam meam admonere aliquid debuissim; sed tantum illa scripsi, quae in causis terrenis Consiliarius dictare potuit: nam ego ad hominem non legentem fatigari in dictatu non debui. Tua ergo dilectio secreto ei omnia loquatur, & admoneat qualiter se disponere debeat, ne per praesentem negligentiam, vitam (quod absit) priorem perdat. Hucusque de Mariniano ad Secundinum Gregorius: quibus innotescit diaboli ars, ut quos decipere non potuit in monasterio, in spirituali constitutos praefectura avaritiae sibi telis subiciat. Habes praeterea quod ex his intelligas, S. Gregorium scribere consuevisse litteras eas potissimum quae ad animarum salutem spectarent; reliquas vero quae ad res (ut ait) terrenas pertinerent, Consiliarium ipsum dictare. Quod

habet. Quare quod Parkerus loco citato in Ecclesiae Romanae odium scribit, non fabula, sed constans veritas est, agnita a Seldeno in Analectis. lib. 2. & a Protostaptibus aliis Parkeri moderatioribus.

Quod insuper ad eundem Marinianum spectat, extant litteræ (a) ejusdem Gregorii ad ipsum datæ Indictione decimartertia, in quibus hæc ad calcem habentur: *Omnia etiam privilegia, quæ tuæ pridem concessa esse constat Ecclesiæ, nostrâ auctoritate firmamus, & illibata decernimus permanere.* Fertur autem alia ejusdem S. Gregorii nomine epistola ex Ursiana (ut ajunt) bibliotheca Ravennate de prompta (b) ad eundem Marinianum scripta de privilegiis ejusdem Ecclesiæ Ravennatis, sed quæ ex multis commenticiis convincatur. Idem enim (ut puto) auctor, qui eodem argumento Valentiniani Imp. rescriptam confixit, quod superius suo loco refellimus, istam quoque est commentus epistolam. Etenim, (ut hæc cursim annotasse sat sit) quid in ipsa habet inscriptione: *Mariniano Archiepiscopo Ravennati, & filio?* Quam procul utrumque ab usu S. Gregorii, qui non nisi Episcopum & non nisi fratrem Ravennatem Antistitem nominare consuevit? Quam longe illud etiam a nomenclatura Gregorii, ut cum de Gelasio Papa contingit mentionem haberi, gloriosissimum Gelasium appellet? est titulus iste Præfectorum potius, quam Pontificum. Ubi porro mos ille, ut non ipsi tantum, sed & ejus successoribus omnibus pallium in perpetuum tribuat, cum talis privilegii concessio nunquam personam, cui conceditur, excedere solet? Sed & quid, quod Ravennatem Ecclesiam primam filiam Romanæ Ecclesiæ vocat auctor? Quot sunt Ecclesiæ a Petro ante Ravennatem erectæ? Nec puto dicere primam quo ad dignitatem: nam, nemo negarit Alexandrinam & Antiochenam peculiare Petri Ecclesias longe Ravennati præstare. Quid præterea, quod secundum Longobardorum Regum constitutiones firmat ejusdem privilegium? Quid commune Ravennati Ecclesiæ cum Regibus Longobardorum, qui ea nunquam potiti sunt? Quid ibi nomen illud Marchio temporibus istis incognitum? Omittimus alia plura, quæ longe a Gregorii stylo aberrant. Illud tantum quod extremum in comminatione anathematis ponitur verbis istis: *Sciat se ex parte Dei omnipotentis, & sanctorum trecentorum decem & octo Patrum, &c.* considerandum proponimus. Quando umquam Gregorius ejusmodi usus est modo anathematis interminandi? Vel quando quis Romanorum Pontificum ejusmodi usus est anathematis comminatione per Episcopos scilicet, qui Nicæno Concilio interfuerunt? Sunt alia quidem privilegia ab eodem Gregorio diversis concessa locis, quorum formæ quam procul abhorrent ab ea quæ in eadem commenticia epistola posita legitur, videat lector. Hæc scio

(b) Extat apud Rub. b. R. av. l. 4. Refellitur commenticia epist. de Raven. Eccl.

stomachum plurimum turbatura, qui erga eam Ecclesiam, alioqui nobilissimam atque dignissimam, privato studio affecti sunt. Sed antidotum veritatis si adhibeatur, omnem protinus sanabit, quæ commota ex bile provenit, amaritudinem. Quod autem ad reliquas anni hujus res gestas ejusdem S. Gregorii spectat: idem summa quoque sollicitudine cum vacantibus Ecclesiis providere curaret, plures hoc anno dedit eodem argumento litteras, in quibus & aliis alio tempore eodem argumento conscriptis illud admiratione dignum, quod invitum neminem subire Apostolica jussione coegisse reperitur onus Episcopale; dum licet interdum persuaserit, vim tamen nemini adhibuerit: immo quo aliquem sanctiorem sciret, eo magis suo relinquebat arbitrio ut quod vellet faceret. Est de his notandum exemplum de Sebastiano, de quo ad ipsum hoc anno scribens hæc habet (c): *Indico, quod ad me Bonifacio Defensore referente, pervenerit, quia vir sanctissimus frater noster dominus Anastasius, Patriarcha, Antiochenus scilicet, Sinaita dictus, in una suarum civitatum regendam vobis Ecclesiam committere voluit & consentire noluit. Quem sensum ac sapientiam vestram valde ego libenter amplexus sum: laudavi vehementer, & vos felices, me infelicem esse deputavi, qui hoc tali tempore regimen Ecclesiæ suscipere consensit. Si tamen animus vester fortasse fratribus condescendendo, & misericordie operibus intentus, ad hoc unquam consentire decreverit, peto ut amoris meo alium minime præponatis. Sunt enim in Sicilia insula Ecclesiæ vacantes Episcopis: & si vobis placet auctore Deo Ecclesiam regere, juxta beati Petri Apostoli limina cum ejus adiutorio melius poteritis. Sin vero non placet, feliciter insta ut ista in vobis intentio permaneat, & pro nobis infelicibus exora.* Hæc Gregorius ad Sebastianum Orientalem Episcopum, sed Episcopatu (ut puto) barbarorum infestatione carentem: cum tamen certum sit ab aliis sanctissimis Pontificibus alios ad id esse sæpe coactos. Sed secundum Apostolum (d): *Alius quidem sic, alius vero sic.* Quod rursum ad hujus anni impensos labores Gregorii pertinet: monachorum, Deo servientium curam, ex more, propensior habuit, ut si quem sciret vere cultorem monasticæ vitæ, quicquid peteret illi daret, & plusquam peteret. Poscenti namque Evangelii librum Eliæ Abbati in Isauria, illum misit, & solidos pro ædificio cellæ plusquam petisset mittere voluit. Sed audi in altero petendi modestiam, in altero dandi abundantem largitatem: scribens enim ad eum, hæc habet inter alia (e):

LXXXIX.

Greg. invitum neminem cogebat ad Episcopatum.

(c) Greg. l. 4. ep. 35. Ind. 13.

(e) Greg. l. 5. ep. 10. Ind. 14.

(f) Greg. l. 4. ep. 42. Ind. 13.

(g) Greg. Tur. hist. l. 10. c. 25. De arreptio impositore.

(d) 1. Cor. 7. LXXX.

(e) Greg. l. 4. ep. 30. Ind. 13.

So.

Solidos autem vobis voluistis pro necessitatibus celle quinquaginta transmitti; quos multum esse æstimantes, ex eis nobis decem donastis, ut quadraginta mitteremus. Sed ne forsitan vel hoc grave esset, adhuc alios nobis ex eis estis dignati largiri. Sed quia valde vos incontinentia nostra benignus invenimus, eadem benignitati vice simili respondemus. Quinquaginta transmissimus: & ne forsitan minus essent, alios decem superaddimus: ne vero & hoc adhuc minus esset, alios duodecim jungi fecimus. Hæc ipse ad Eliam virum sanctum. Sollicite itidem Gregorius prospexit quieti monachorum, & si quando comperit eos ab Episcopis aliquibus infestari, illos ex eorum potestate exemi: ita quidem scribens ad Luminosum (a) Abbatem. Si quæ vero soluta disciplina essent monasteria, eadem reformanda curavit (b). Egentibus insuper monachis duo millia modiorum tritici dari præcepit (c). Quos præterea conditione servos in monasterio profecisse novisset, eosdem libertate donavit: est de his exemplum manumissionis (d) ab eodem Gregorio factæ. Sed & Servos infideles emere consuevisse, ut Christianos factos monasterio traderet (e), superius dictum est. Quod vero ad bona pertinet Ecclesiastica: in his jus antiquum omnino servatum custoditumque voluit, nimirum ut ex Ecclesiarum redditibus partes quatuor fierent, quarum una cederet clero, pauperibus alia, tertia farris tectis, quarta Episcopo, si præesset: alioqui quarta ista divideretur, ita ut dimidia absentis esset Episcopi ac dimidia Visitatoris ab Apostolica sede missi (f). Hoc item anno, qui numeratur a Gregorio Turonensi Regum Francorum Childberti decimus sextus, & Guntheramni tricesimus, per pravum dæmonem pseudopropheta in Galliis, qui deciperet plurimos, excitatur. Rem gestam Gregorius ita narrat (g): *Quidam, inquit, ex Biturico (ut ipse postmodum est professus) dum saltus silvarum ingressus, ligna cederet ad explendam operis cujusdam necessitatem, muscarum eum circumfedit examen; qua de causa per biennium amens est habitus: unde intelligi datur diabolicæ emissionis fuisse nequitiam. Post hæc transfugis urbibus propinquis, Arelatensem provinciam adiit, ibique indutus pellibus quasi religiosus orabat: ad quem illudendum pars adversa divinandi ei tribuit*

LXXXI.

(a) Greg. l. 4. ep. 41. Ind. 13.

(b) Greg. l. 4. ep. 48. Ind. 13.

(c) Greg. l. 5. ep. 4. Ind. 14.

(d) Greg. l. 5. ep. 12. Ind. 14.

(e) Greg. l. 5. ep. 10. Ind. 14.

(f) Greg. l. 4. ep. 42. Ind. 13.

LXXXII.

(g) Greg. Tur. hist. l. 10. c. 25. De arreptio impositore.

PAGIUS IX. Pseudo-Propheta in Galliis excisus.

A num. LXXXII. ad LXXXV. Gregorius Turonensis lib. 10. cap. 25. anno Childberti Francorum Regis XVI. & Guntramni Regis XXX. narrat, Pseudo-prophetam in Galliis apparuisse, qui diabolicis præstigiis fanitatem infirmis reddebat, & futura prædicebat, quique

facultatem. Ex hoc ut in majori proficeret scelere, commotus a loco, provinciam memoratam deserens, Gabalitana regionis terminum est ingressus, proferens se magnum, ac profiteri se non metuens Christum, assumpta secum muliere quadam pro sorore, quam Mariam vocitari fecit. Confluebat ad eum multitudo populi exhibens infirmos, quos contingens sanitati reddebat. Conferebant enim ei aurum, argentumque & vestimenta ii qui ad eum conveniebant: quod ille quo facilius seduceret, pauperibus erogabat prosterneus se solo, effundens orationem cum muliere memorata, & surgens, se iterum a circumstantibus adorari jubebat. Prædicebat enim futura, & quibusdam morbos quibusdam damna provenire denunciabat, paucis salutem futuram. Sed hæc omnia diabolicis artibus & præstigiis nescio quibus agebat. Seducta est autem per eum multitudo immensa populi, & non solum rusticiores verum etiam sacerdotes Ecclesiastici. Sequiebantur autem eum amplius quam tria millia populi. Interea cepit quosdam spoliare ac prædari, quos in itinere reperisset: spolia tamen non habentibus largiebatur. Episcopis ac civibus minus mortis intentabat, eo quod ab iis adorari despiceretur. Ingressus autem Vellavæ * Belluaci urbis terminum, ad locum quem Anicium vocitant, accedit: & ad basilicas propinquas cum omni exercitu restitit, instruens aciem, qualiter Aurelio ibidem tunc consistenti Episcopo bellum inferret, mittens etiam ante se nuncios, homines nudo corpore, saltantes atque ludentes, qui adventum ejus annuntiarent. Quod stupens Episcopus, direxit ad eos viros strenuos inquirentes quid sibi vellent ista quæ gererent. Unus autem ex iis qui erat senior, cum se inclinasset, quasi osculaturus genua ejus, ac discussurus viam illius, occiditur. Iussit pseudopropheta eum apprehensum spoliari. Nec mora, ille evaginato gladio, in frustra concidit: ceciditque Christus ille, qui magis Antichristus nominari debet, & mortuus est; dispersique sunt omnes qui cum eo erant. Maria autem illa suppliciiis dedita omnia phantasmata ejus ac præstigiis publicavit. Nam homines illi, quos ad se credendum diabolica circumventionem turbaverat, nunquam ad sensum integrum sunt regressi, sed hunc semper quasi Christum, Mariam autem illam partem deitatis habere

LXXXIII.

* Belluaci

LXXXIV. Impostor occiditur.

per missos ab Episcopo Aniciensi in medio suorum gladio confossus est; quæ pluribus ex Gregorio narrat Baronius; verum non suo loco, annus enim Childberti XVI. & Guntramni XXX. in annum Christi DXCI. ex putatione Gregorii incidunt.

A. num.

re profitebantur. Sed & per totas Gal-
lias emerferunt plerique qui per has præ-
stigijs adjuvantes sibi mulierculas quas-
dam, quæ debacchantes sanctos eos con-
fiterentur, magnos se in populis præfe-
rebant: ex quibus nos plerisque vidi-
mus, quos objurantes revocare ab er-
rore nisi sumus. Hucusque Gregorius Tu-
ronensis.

LXXXV. Porro ejusmodi imposturæ architectus
diabolus æmulatus est gloriam Dei, quam
hoc potissimum anno consecutus est ex
sancto suo, qui & femina, nempe ma-
tre sancta Pelagia comministra ulus, ad
sublime culmen sanctitatis evedus, hoc
eodem anno, devicto diabolo gloriosus,
comitantibus sanctis, in cælum ascendit.
Fuit iste, qui hoc quidem anno (ut idem
auctor testatur) ex hac vita migravit, S.
Aredius Lemovicensis, cujus res gestas
brevis compendio idem Gregorius profe-
catus est verbis istis (a):

Aredius quoque hoc anno terras relin-
quens, vocante Domino, migravit ad cæ-
lum. Lemovicinæ urbis incolæ fuit, non
mediocribus regionis suæ ortus parenti-
bus, sed valde ingenuus. Hic Theode-
berto Regi traditur, aulicis palatinis
adjungitur. Erat enim tunc temporis apud
urbem Trevericam vir eximie sanctitatis
Nicetius Episcopus non solum in prædi-
catione admirabilis facundia, verum etiam
in operibus bonis ac mirabilibus celebra-
rimus habebatur in plebe. Qui intuens
puerum in Regis palatio, nescio quid in
vultu ejus cernens divinum, præcepit ei se
sequi. At ille relicto Regis palatio, se-
cutus est eum. Cumque ingressi in cellu-
lam, de iis quæ ad Deum* pertinent con-
fabularentur: expetiit adolescens a beato
sacerdote se corrigi, ab eo doceri, ab eo
imbuti, ac in divinis voluminibus ab eodem
exerceri. Cumque in bujus studii flagran-

PAGIUS X. A nam, LXXXV. ad XC. Ibidem Gregorius
cap. 20. loquens de iis, quæ contingere iisdem
Childeberti & Guntramni annis, refert mortem
Sancti Aredii, qui in Dice est Lemovicensi Mo-
nasterium Attanenſe in suo fundo condiderat,
& summa laude gubernarat, in quo, inquit,
non modo Cassiani, verum etiam Basilii & re-
liquorum Abbatum, qui Monasterialem vitam in-
stituerunt, celebrantur regula. Monasterium il-
lud hodie nomen gerit Sancti Aredii, vulgo
Saint Trier de la Perche; Mabillonius Tomo 2.
Analect. pag. 48. & seqq. ejus & Pelagiæ ma-
tris testamentum ex pervetusto Codice Attanenſi
integrum repræsentat, ac notis illustrat, & in
Sæculo primo Benedictino vitam ejus ex MS.
Codice Majoris monasterii, in qua dicitur eum
nono Kalendas Septembris ad Deum migrasse,
qui tamen collitur in Martyrologio Gallicano
VIII. Kalend. Septemb. die scilicet, quo sep-
ultus est. Attanium situm in finibus pagi Le-
movicensis verius Petracorios. Indeque Sanctus
Aredius Lemovicensis Abbas, ejusque Mona-
sterium Sancti Aredii Monasterium nuncupatur;

tia cum Antistite memorato degeret, ton-
surato jam capite, quadam die psallenti-
bus clericis in ecclesia, descendit colum-
ba e camera, quæ leniter volitans circa
eum, resedit super caput ejus, illud in-
dicans (ut opinor) eum Spiritus sancti
gratia jam repletum. Quam ille cum non
sine pudore conaretur abigere, hæc paulu-
lum circumvolans, iterum super caput ejus
aut super scapulam residebat: quæ non
modo ibi, sed etiam cum in cellulam Epi-
scopi ingrederetur, jugiter comitabatur
cum eo: quod per dies plurimos factum,
non sine admiratione Episcopus intende-
bat. Sed quod auspicio columbæ Deus
initiasse visus est servum suum, diabolus
id æmulatus, muscarum examine pseudo-
prophetam inauguravit. Pergit vero Gre-
gorius: Exinde vir Dei, Spiritu (ut
diximus) sancto repletus, ad patriam,
genitore ac germano defunctis regressitur,
consolaturus Pelagiam genitricem, quæ
nullum parentem præter hanc sobolem spe-
ctabat.

Deinde cum jejunii atque orationibus
vacaret, deprecatur eam, ut omnis cura
domus, id est, sive correctio familiaris, sive
exercitium agrorum, sive cultus vinea-
rum ad eam aspiceret; ne huic viro ali-
quod accideret impedimentum, quo ab ora-
tione cessaret: unum sibi tantum privile-
gium vendicans, ut ad ecclesiasticas edifican-
das ipse præset. Quid plura? Constru-
xit templum Dei in honore sanctorum, ex-
petiitque eorum pignora, nempe sacras re-
liquias, ac ex familia propria confuratos
instituit monachos: cœnobiumque funda-
vit, in quo non modo Cassiani, verum et-
iam Basilii, & reliquorum Abbatum, qui
monasterialem vitam instituerunt, cele-
brantur regula, beata muliere visum at-
que vestitum singulis ministrante. Nec
minus hæc tamen impedita hoc onere in
Dei

quod cum desolatum fuisset, in locum Mona-
chorum Canonici XXXII. substituti sunt. Ve-
rum cum annus XVI. Childeberti & XXX. Gun-
tramni conveniant in annum Christi DXCI. A-
redii mors eidem anno illiganda.
Historia Ecclesiastica Gregorii Turonensis de-
finit cum anno XVI. Childeberti & Guntra-
mni XXX. non vero cum præfenti, ut puta-
vit Baronius, ob initium duorum istorum Fran-
ciæ Regum perperam signatum. Quare Tu-
ronensis res postremis vitæ suæ annis gestas in
ea Historia profectus non est. Certum tamen
videtur, eum hoc anno ad Deum migrasse.
Clerici Turonenses in Vita ejus a Surio ad
diem XVII. mensis Novembris recitata, & lon-
go, ut ex ejus lectione apparet, post hujus San-
cti mortem, tempore scripta, diem quidem e-
jus emortualem diligenter notarunt, quintum
nempe decimum Kalendas Decembris; sed per-
peram tradidere, vigesimo & primo Episcopa-
tus sui anno, tanquam septenario annorum nu-
mero ter in sede Sanctæ Trinitatis completo, ap-
positum esse ad patres suos; ac præterea ma-
le

LXXXVII.
Monaste-
rium S.
Aredii.

XI.
Gregorius
Turonen-
sianæ
suam ab-
solvit.

XII.
S. Grego-
rius Turonensis
mortis
tempore.

Dei laudibus perstrepebat, sed assidue et si
quiddam operis exerceret, semper oratio-
nem Domino tanquam odorem incensi ac-
ceptabilis offerebat.

LXXXVIII. Interea ad sanctum Aredium cœperunt
infirmi confluere: quos, manus singulis
cum vexillo Crucis imponens, sanitati
reddebat: quorum si singillatim nomina
scribere velim, nec numerum percurrere
valeam, nec vocabula memorare. Unum
tamen novi, quod quicumque ad eum ager
advenit, spes abscessit. De majoribus
quoque miraculis parva proponimus. Iter
quodam tempore cum genitrice dum age-
ret, & S. Juliani martyris ad basilicam
properaret, venerunt vespere in quendam
locum: erat autem locus ille aridus & abs-
que fluentis currentibus infœcundus. Di-
xitque ad eum mater ejus: Fili, aquam
non habemus: & qualiter hic nocte præ-
fenti quiescere possumus? At ille prostra-
tus in orationem, & diutissime preces fun-
dit ad Dominum: & erigens se, defixit
virgam in terra quam manu gerebat, eam-
que cum bis aut tertio in gyrum vertisset,
ad se lætus extraxit: moxque un-
da aquæ secuta est tam valida, ut non
solum ipsi de præfenti, sed etiam peco-
ribus affatim deinceps pocula ministraret.
Nuperrimo autem tempore iter carpeus,
nimbus ad eum pluviam advenire cœpit:
quem ille cernens, paululum super equum
in quo sedebat caput inclinans, manus
extendit ad Dominum. Consummata vero
oratione, divisa est nubes in duas partes,
ac in circuitu eorum immanis descendit
pluvia; super eos tamen nulla (si dici
fas est) gutta descendit. Vostriumundo
Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS le asseruerunt, eum sexdecim annos in Episco-
pato exegisse, cum aquivoctus ejus ille Magnus
Gregorius in Sede Apostolica subrogatur: hi enim
temporum characteres inter se non coherent;
annus quippe LXXXII. a transitu Sancti Mar-
tini ab illis memoratus cum die decima men-
sis Novembris anni Christi DLXXII. & annus
XVI. Gregorii Turonensis definit anno Chri-
sti DLXXXVIII. biennio fere ante ordinatio-
nem Sancti Gregorii Magni. Quomodo igitur
scribere potuerit, Turonensem annos tantum
XXI. completos Praefulatum gessisse; cum eam
die XVII. mensis Novembris anni Erae Chri-
stianæ DXCV. adhuc in vivis fuisse certum
sit? Ipsemet enim Turonensis lib. 4. de Mira-
culis S. Martini cap. 5. refert, servum Theo-
dulphi civis Turonensis anno Childeberti Regis
decimo tertio, qui in annum Christi quingen-
tesimum octogésimum octavum convenit, tertio
Idus Novembris, quo die Festivitas de felici trans-
itu B. Martini celebratur, visum amisisse,
& recuperasse post annos sex in eadem Fe-
stivitate. Qui anni sex numerari non possunt,
nisi a die XI. Novembris anni DLXXXVIII.
Divo Martino sacra, ad diem XI. ejusdem
mensis anni DXCV. quo die Gregorius non-
dum abolverat librum quartum miraculorum
Sancti Martini. Mortuus est itaque Prae-
ful die XVII. mensis Novembris currentis Chri-
sti anni, non vero superioris.

quoque cognomento Tattonis, civi Turo-
nico dentes gravem inferebant dolorem,
ex quo etiam maxilla intumuerat. Quod
cum beato viro questus esset, manum su-
per locum doloris imposuit: statimque do-
lor fugatus, nusquam deinceps ad inju-
riam hominis excitatus est. Hæc ipse quæ
passus est retulit. De his vero signis quæ
per virtutem sancti Juliani martyris, Mar-
tinique confessoris beati in ejus manibus
Dominus operatus est, pleraque in libris
Miraculorum, sicut ipse effatus est, scri-
psimus.

Post has vero & multas alias virtutes, LXXXIX.
quas Christo cooperante complevit, adve-
nit Turonos post festivitatem sancti Mar-
tini: ibique paululum commoratus, dixit
nobis, se haud longævo tempore adhuc
in hoc mundo retineri, ac certe velocius
dissolvi: & Vale dicens, abscessit, gra-
tias agens Deo, quod priusquam obiret,
sepulcrum beati Antistitis obseculari pro-
meruisset. Cumque ad cellulam suam ac-
cessisset, testamento condito, ordinatis o-
mnibus, ac S. Martino Hilarioque Antistiti-
bus heredibus constitutis, agrotare cœpit,
ac dysenteria morbo gravari. Sexta quo-
que ægrotationis ejus die mulier quæ a
spiritu immundo sæpius vexata, a sancto
emundari non poterat: ligatis per se a-
tergo manibus, clamare cœpit, ac dicere:
Currite cives, exilite populi, exite ob-
viam martyribus confessoribusque qui ad
exequium beati Aredii conveniunt. Ecce
adeſt Julianus a Brivate, Privatius ex
Mimate, Martinus a Turonis, Murtia-
lisque ab urbe propria: adeſt Saturninus
a Tolosa, Dionysius ab urbe Parisiaca
G g g g non-

Consecratus fuerat anno DLXXII. ante diem
XI. mensis Novembris, ut anno DLXXIV. Epilogus
num. XVI. & seq. monstravimus; sedit itaque
Gregorius annos XXXIII. completos. In fine X. Histo-
libri X. Historiæ ejus leg tur hæc clausula: via Grego-
Decem libros Historiarum, Septem libros Mira-
culorum (id est, II. de Gloria Martyrum IV. mensis
de Miraculis S. Martini, & I. de Gloria Con-
fessorum) Unum de Vitis Patrum scripsi. In
Psalterii tractatum librum unum commentatus
sum (is liber non extat). De Cursibus etiam
Ecclesiasticis unum librum condidi (is etiam li-
ber periit). Quos libros licet stilo rusticiori scri-
psim, tamen conjuvo, &c. ut omnia vobiscum
integra illibataque permaneant, sicut a nobis re-
licta sunt. Quod si te Sacerdos Dei, &c. Salvo
opere nostro scribere versu non abnuo. Hos au-
tem libros in anno viceſimo primo ordinationis
nostræ perscripsimus, &c. non tamen sequitur ac
supputatur numerus Chronicalis, quia interval-
la ordinationum (Episcoporum scilicet Turo-
nensium) integre non potuimus revedere. Est er-
go omnis summa annorum mundialium talis,
&c. a transitu Sancti Martini usque ad memo-
ratum superius annum, id est ordinationis nostræ
primum & viceſimum, qui fuit Gregorii Pape
Romani quintus, Gunthramni Regis XXXII.
Childeberti Junioris XIX. anni CCXVIII.

Totus hic Epilogus Gregorii est: Interpo-
lator enim non dixisset, intervallo ordinationis
num

XIV.

CHRISTI
595.GREGORII PAP.
6.MAURITII IMP.
10.

nonnulli & alii quos calum retinet, quos vos ut confessores & Dei martyres adoratis. Hæc cum in exordio noctis clamare cepisset, a domino suo revincta est: sed nequaquam potuit contineri. Quæ rumpens vincula, ad monasterium cum his vocibus properare cepit: moxque beatus vir spiritum tradidit, non sine testimonio veritatis, quod sit susceptus ab Angelis. Mulierem quoque in exequiis suis cum alia muliere nequiori spiritu vexata, ut est sepulcro reclusa, a nequitia infesti demonii emundavit. Et credo ob hoc Dei nutu eandem in corpore postus non potuit emundare, ut exequiis illius hac virtute glorificarentur. Post celebratum vero funus mulier quedam ricu patulo sine vocis officio, ad ejus accessit tumulum: quo osculis delibato, elocutionis meruit

PAGIUS

num integre non potuimus reperire. Quoad numeros annorum a nobis prætermittos, fatendum, multos ex iis corruptos esse; cum scorsim conficiant tantum summam annorum 5824. & summa totalis dicatur esse annorum 5864. Sed errores illi librariis adscribendi. Verum anni Episcopatus Divi Gregorii XXI. semel & iterum ibi memorati, omnino puri sunt, indeque liquet, Gregorium, qui anno DLXXII. consecratus fuerat, inchoasse annum XXI. Episcopatus sui anno Christi DXCII. quo annus XXXI. Guntramni Regis in cursu fuit. Quare cum annus II. Sancti Gregorii Papæ eo Christi anno usque ad tertium diem Septembris obtinuerit, loco, qui fuit Gregorius Papa Romani quintus, legendum, qui fuit Gregorius Papa Romani secundus. Hi enim numeri II. & V. facile a librariis inter se commutantur, ut sæpius observavi in isto Opere. Cum itaque certum videatur, Gregorium Turonensem anno XXI. Episcopatus sui & secundo Pontificatus Gregorii Magni Historiam suam absolvisse, extremam manum ei apposuit anno Christi quingentesimo nonagesimo secundo, qui fuit Childerberti Regis annus XVII. non vero, ut errore librariorum in eo Epilogo legitur, XVIII. Cointius anno DXCV. num. XXXII. & seqq. contendit postremam partem Epilogi, quæ ab his verbis inchoatur: *Hos autem libros in anno XXI. &c. adjectam esse a Neotericis*, quod absit a Codice MS. Sancti Michaelis, nec bene cohereat cum Gregoriano calculo. Verum ultima hæc ejus ratio jam confutata, nec prior majoris ponderis; cum Librarii sæpe codices imoerfectos reliquerint.

XV.
De Opusculis Gregorii Turonensis.

Hanc suam opinionem probare conatur Cointius ex tempore, quo Gregorius Turonensis sua Opuscula conscripsit. Verum quamvis Turonensis anno DXCII. eorum in laudato Epilogo mentionem faciat, eis tamen postea aliquid adjecit, ut solent qui res inter se disparatas in unum corpus coniungunt; quod liquet de Beda qui licet Historiam gentis Anglorum anno DCCXXXI. absolvit, ut ipsemet testatur lib. 5. cap. 24. in eodem tamen capite meminit excidii Saracenorum, quod mense Octobri anni DCCXXXII. contigit. Non sequitur itaque Gregorium, librum verbi gratia quartum de Virtutibus Sancti Martini anno DXCIV. exarasse, ex eo quod cap. 5. narret miraculum, quod patratum est in Festivitate S. Martini,

recipere beneficium. Hactenus de S. Arcadio Gregorius Turonensis: a quo contumelia affectus diabolis frustra in impostore (ut demonstratum est) similem sibi gloriam aucupari conatus fuit. His & paucis aliis rebus præterea additis, appositaque serie Turonensium Episcoporum, ipse Gregorius finem historiae Francorum imposuit propagatæ in quintum usque annum Gregorii Papæ, cujus sextus hoc item anno incipit mense Septembri: quo pariter tempore finem vivendi idem fecisse putatur. Adjecit & catalogum scriptorum suorum contestatione apposita, ne quis ob rusticitatem sermonis eos aboleret, aut aliqua ex parte mutilaret.

Eodem pariter anno idem sanctus Gregorius (a) recenset, obitum contigisse sancti Sulpitii Episcopi Bituricensis, inque ejus

mensis Novembri, anno Childerberti Regis XIX. sed illum tantum tunc recognovisse, & aliqua addidisse.

Annum quo in lucem singula emissa sunt, facile non est definire. Cærum tamen videtur, illum duos de Miraculis libros primum conscripsisse, ac postea ante annum DLXXX. librum primum de Miraculis S. Martini. In eo enim loquitur de Sancto Martino Episcopo Dumiensi tamquam adhuc vivente: Martinus, inquit cap. 11. de regione longinqua, qui ibidem, scilicet in Gallicia, NUNC Sacerdos habetur, advenit, & lib. 5. Hist. cap. 37. anno Childerberti Regis V. Christi nempe DLXXX. mortem ejus recitat. Eodem anno DLXXX. secundum librum de Miraculis Sancti Martini, quem exorditur ab anno DLXXII. in lucem dedit, ejus enim initio testatur, anno CLXXII. a transitu Divi Martini, & anno XII. Sigiberti Regis, hujus Sancti beneficio se a febre & dysenteria liberatum esse, & cap. 60. asserit, se illum finire a sanatione doloris oculorum & capitis, quo tunc laborabat: *Spes mihi non erat frustrari a voto, quod in OCTO ANNIS, Domino jubente, complui, ipsum scilicet librum a virtute super me facta captum, in me iterum finire.* Post libros quatuor de Virtutibus S. Martini scripsit librum de Gloria Confessorum, cum in Præfatione affirmet, prius a se scriptos esse septem libros Miraculorum, in quorum numero collocat quatuor de Virtutibus S. Martini.

Ad num. XC. Sanctus Sulpitius Episcopus Bituricensis virtutibus & eruditione conspicuus, ut dicitur in Martyrologio Romano ad IV. Kal. Februariæ, e vivis excessit juxta Gregorium Turonensem lib. 10. cap. 26. anno XVI. Childerberti, Guntramni autem XXX. ideoque anno Christi quingentesimo nonagesimo primo, quo Historia Sancti Gregorii definit. Qua sollicitudine Episcopatum administravit, indicat Præfatio Historiæ Septem Dormientium ipsi a Gregorio dicatæ. Valde porro hallucinantur, qui librum de Septem Dormientibus in majori Monasterio prope Turonos quiescentibus Gregorio Turonensi adscribunt, quod ipse illum Sulpitio Bituricensi Episcopo dedicavit, & sub ejus nomine editores eum publicaverunt. Nam non solum in enumeratione suorum librorum ejus non meminit; sed etiam in Præfatione affirmat, se librum illum in Archivo majoris Monasterii reper-

XC.
(a) Greg. Tur. l. 10. c. 26.XVI.
Quibus annis scripsit.XVII.
Obitus S. Sulpitii Severi Episcopi Bituricensis.CHRISTI
595.GREGORII PAP.
6.MAURITII IMP.
10.

S. Sulpitii Bituricensis obitus. ejus locum suffectum Eustathium tradit. Qui vero sanctissime vitam duxit, & divinis miraculis coruscavit, æque dignus est habitus ut annua die ejus memoria in Ecclesia Catholica coleretur sextodecimo Kalend. Februarii, ut Latinorum omnia Martyrologia indicant. Hunc successisse Austregisilo æque sancto, habent res gestæ ipsius Austregisili; Gregorius autem Remigium ejus prædecessorem ponit (a). Tu de his consule quæ in Notis ad Roman. Eccl. Tom. X.

PAGIUS

pertum juris publici faciendum esse e re duxisse. Baronius, qui mortem Sulpitii in hunc annum perperam distulit, existimavit eum anno DLXXXVII. Episcopum electum esse. Verum anno DLXXXV. jam Ecclesiam Bituricensem regebat; cum Concilio Maticonensi II. eo anno celebrato subscripserit. Tempus ejus electionis nos docet Turonensis lib. 6. cap. 39. ubi agens de gestis anno IX. Childerberti Regis, ait, illum Remigio successisse, ideoque anno DLXXXIV. qui in annum IX. Childerberti incurrit. Baronius non animadvertit, duos eisdem nominis Episcopos diversis temporibus Ecclesiam Bituricensem præfuisse: Sulpitium nempe Severum, de quo nunc agimus, quique Martyrologio Romano inscriptus est ad diem XXIX. Januarii, Cathedramque ejus Eustasius Augustodunensis Diaconus est sortitus, inquit Gregorius loco citato: & Sulpitium Pium, de quo idem Martyrologium ad diem XVII. ejusdem mensis. Is successit Apollinari, successoremque habuit Sanctum Austregisilum, ut sæculo sequenti, quo Sanctus Severus Pius Episcopatum gessit, ostendimus. Ex quibus corrigas, quæ de decessore ac successore prioris Sulpitii Baronius hoc anno tradit. Recte autem censet Baronius, Sulpitium Severum S. Martini discipulum, qui ab utroque Sulpitio mox memorato diversus est, non videri Episcopum fuisse. Istam enim Sulpitium Presbyterum tantum extitisse, nunc inter Eruditos fere convenit, ut supra de eo agentes, jam diximus. Utriusque sancti Sulpitii Severi Episcoporum Bituricensium Vitæ recitat Bollandus ad diem XVII. & XXIX. Januarii, quibus coluntur.

XVIII.
Tassilo sit Ducis Bavarie.

Paulus Diaconus lib. 4. cap. 7. habet: *Hic die Tassilo sit a Childerberto Rege Francorum apud Bajoriam Rex ordinatus est. Qui mox cum exercitu in Sclavorum Provinciam introiens, parvata victoria, ad solum proprium cum maxima prada remeavit.* Quod hoc anno contigisse dicitur produnt Sigebertus in Chron. & Hermanus Contractus in Chron. ex editione Canisiana. Est hic secundus Bajoriæ dux in antiquis Monumentis memoratus, qui scuti & Successores, Rex appellatus reperitur ex horum temporum usu. Hos enim Principes Francorum Regum fiduciaros fuisse certum. Cumque Childerbertus Rex anno sequenti obierit, Tassiloni initium serius collocari non potest. Childerbertus itaque qui bellum Caribaldo Duci intulerat, quod Theodelindam filiam Authari Langobardorum Regi uxorem dedisset, illum tandem Principatui pepulit, & eam Ditionem Tassiloni asseruit, ut ex Paulo citato eruitur. Hæc vera successio Ducum seu Regum Bajoriæ, quæ in hujus gentis recentibus Historicis conscriptis Principibus subinde inturbatur.

manum Martyrologium diximus, ubi ostendimus non duos tantum; sed & tres Sulpitios ejusdem Bituricensis Ecclesie ponere oportere, si alium Sulpitium successorem Austregisili affirmare ex aliorum sententia voluerimus. At certum est Austregisilum vixisse tempore Theodorici Regis Francorum, successoremque fuisse Apollinaris: agemus de eo nos suo loco inferius.

G g g g 2 Quin.

S. Gildas Abbas Ruyensis in Dioecesi Venetensi, cognomento Sapiens reddidit spiritum quarto Kalendas Februarii, senex, & plenus dierum, inquit Auctor Anonymus Ruyensis Monachus, qui sæculo XI. incunte vixit, in ejus Vita in Actis SS. Bollandianis ad diem XXIX. mensis Januar. recitata, qui postea subdit, navem, in qua Sanctum ejus corpus ad suum Monasterium deferebatur, demersam esse in mari, & cum dies Rogationum essent, inventam esse navem cum Sancto corpore, ac diem illam, qua est quinto Idus Maii, ab illo tempore celeberrimam esse apud provinciales Venetenses in provincia Armorica. Verum hic Auctor, qui quadragesimo & amplius annis post Gildæ mortem scripturam suam edidit, in temporum annotatione parum accuratus. Ait enim Gildam relicta Magna Britannia in Armericam secessisse, cum esset annorum triginta, & post decem annos Libellum suum de Exilio Britannia composuisse; cum tamen ipsemet Gildas in eo asserat, natum se fuisse annos XLIV. quando libellum illum elucubravit. Quare cum ex dictis in lucem prodierit anno DXX. quo Saxones ad montem Badonicum a Britannis victi, & hoc anno tertius Rogationum dies in quintum Idus Maii incidit, de eo die interpretandus Anonymus; cum de primo Rogationum die nullo modo intelligi possit, quia sub hujus sæculi finem dies quintus Idum Majorum non incidit in primum diem Rogationum nisi annis DLXV. & DLXXVI. ut methodus Cyclica docet, & neutro anno Gildas senex & plenus dierum dici potuit. Sed vereor, ne Anonymus ille, ut passim Legendarii diem festum Inventionis, pro die Inventionis, sacri ejus corporis usurparit. Quo pacto annus ejus emortalis incertus.

Sunt qui distinguant eundem Gildam in duos, quorum alter Badonicus, alter Albanus dicitur fuisse, sed eos hallucinatos ostendunt Bollandus citatus & Mabillonius sæc. I. Benedictino, ubi Sancti Gildæ Vitam etiam refert. Natus erat in Magna Britannia, ubi cum Sanctis Sampson, postea Episcopo Dolensi, & S. Paulo, dein Episcopo Leonensi, a Sancto Hilario sacra doctrina imbutus, in Hiberniam se contulit; qua in insula Presbyter ordinatus in Armericam venit, & Coenobium Ruyense extruxit, ac pluribus miraculis fulsit. Monasterium illud hodie nuncupatur, *Saint Gildas de Ruy.* Summopere falsus est Anonymus, dum scripsit eum in Armericam Provinciam adventasse Childericum Merovei filio in Gallia regnante cum Childericus sæculo præcedenti vita functus sit.

Obiit hoc anno Joannes Jejunator Patriarcha Constant. ut sequenti videbitur.

XIX.
Obitus S. Gildæ Abbat.XX.
E Majori Britannia in Minorem venit.

JESU CHRISTI ANNUS 596.

GREGORII PAP. ANNUS 7.

MAURITII IMP. ANNUS II.

I. De Joannis Constantinopolitani obitu.

Quingentesimo nonagesimosexto Domini anno, Indictionis decimæquartæ, elatum illum, factu plenum, ac superbia tumidum hominem, is qui superbis resistit & humilibus dat gratiam Deus ex hac luce subtraxit Joannem Constantinopolitanum Episcopum, quem se effe- rentem amplius quam par erat, S. Gregorius quot litteris, tot fulminibus, anno superiori percussit. Porro qui jeju- nando, & elemosynas dando, magnam vivens sibi laudem comparasset, post mor- tem a suis sanctus falso est habitus. Au- di in primis quæ de ipso Nicephorus re- ferat; (a) Tum vero, inquit, Hierar- cha urbis Constantinopolitanae Joannes post Episcopatus sui annos tredecim ex hac vi- ta decessit. Verum non nisi annos de- cem sedisse reperies, nempe ab anno quin- gentesimo octogesimo sexto usque ad præsen- tem annum quingentesimum nonagesimum- sextum tantummodo inchoatum. Pergit ve- ro Nicephorus. Qui quod voluptates expugnaverit animique perturbationes coercuerit, & imperium in ventrem exer- cuerit, vixit, hoc est; Jejunator a By- zantii cognominatus est, vir ex idiotarum quidem ille & opificii non inhonesti ordine progressus, sed qui propter præ- stantem virtutem ad Episcopatus fastigium sublatus sit. De quo cum multa alia me- moratu digna prædicantur, tum illud ma- xime celebratur, quod propter suam erga pauperes affectionem & misericordiam, pluribus ab Imperatore talentis mutua sum- ptis, syngrapham illi dederit, qua sub- stantiam suam mutua pecunie tamquam hy- pothecam opposuit atque impignoravit. At postquam is e vita migravit, Mau- ritius Antistitis facultates requirens, pau- pertatem eum magnopere consecutum fuisse comperit: eumque de virtute tanta ad- miratus, syngrapham statim discerpit: & lectulum tantum ligneum, qui in bo- nis ejus repertus est, & amiculum laneum

PAGIUS SÆC. VI. Anno Eræ Hispan. DCXXXIV, A.C. 596.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6089. 17. AG. 8. P. 22. April, Indiæ. 14. JESU CHRISTI 596. GREGORII PAPÆ 7. MAURITII IMP. 15.

I. Postcon- sultus. II.

Is annus hac formula notatus: XIV. post Con- sultum Mauricii Thiberii Aug. solius XII. ut habet Chronicon Alexandrinum. Ad num. I. & II. Joannes Jejunator Epis- copus Constantinopolitanus anno superiori vivis abiit, cum sacrum Ecclesiam, ad annos

tenue admodum, necnon penulam quamdam deformem (fuerat namque Joannes male vestitus frugalitate vita conspicuus) in aulam Imperialem inferri jussit, eaque re- bus omnibus prætulit: & jejuniorum so- lemni tempore deinceps, lectis ex auro & lapillis pretiosis concinnatis, sericisque vestibus, & aliis Imperialibus deliciis vale dicto, ligneo Præfulis ejus toro no- ctibus totis usus est, gratiam quamdam divinam ex eo se consecuturum existimans. Hæc Nicephorus. His erga Joannem exhi- bitis post obitum ab Imperatore postre- mis officiis, factum est, ut populus Re- gem sequens, eum uti sanctum coluerit, eaque opinione propagatum sit nomen ejus ad posterum. Sed quid de his sit sen- tiendum, provoco te, lector, ad S. Gre- gorium Romanum Pontificem eum instar Samuelis Saul lugentem.

Hoc ergo sublato de medio, substitutus est in locum ejus Cyriacus Oeconomus o- ptimi nominis vir, nonnihilo antea relucta- tus. Qui simulac regis civitatis Episco- palem thronum conscendit, mox ad pro- merendam Catholicam communicationem a Romano Pontifice, duos legatos Ro- mano misit Georgium presbyterum, & Theodorum diaconum, quibus & cum fi- dei professione litteras dedit ad ipsum Gregorium. Constant hæc quidem ex redditis ab ipso Pontifice ad eum litte- ris (b), quibus & reciprocam misit Ca- tholicæ fidei regulam: reddidit alias (c) quoque litteras, cum & ipse Cyriacus al- ias ad ipsum scripsisset, commendavitque Joannem Chalcedonensem & Athanasium presbyteros absolutos in Romanæ Eccle- siæ judicio, qui hæresis fuerant accusati. Scripsit & ad Mauritium Imperatorem, Gregorius litteras (d) de electione Cy- riaci: ubi dum ait, ipsum Mauritium esse moratum, multumque temporis di- stulisse successoris Joannis Episcopi ele- ctionem; facile inducimur ut credamus hu-

tredecim menses quinque, integerrime gubernaf- set, ut habet Menologium Basilii Imp. ad di- em secundam mensis Septembris, cujus pars in Tomo VI. Italiæ Sacra extat. Eidem Nicepho- rus in Chronico tot annos, totidemque menses attribuit. Quare cum anno DLXXXII. die XII. mensis Aprilis Pontificatum suscepit, mors ejus superiori Christi anno contigit. Baronius ideo eam hoc anno consignavit, quod in Re- gistro Divi Gregorii lib. V. Epist. XV. Indi- ctione XIV inter mensem Septembrem & Octo- brem referatur Epistola ad Joannem Episcopum Constantinopolitanum scripta. Inde enim dedu- xit, Joannem utque ad præsentem annum vitam produxisse, cum Indictio XIV. cœpta fuerit Kalendis Septembris anni antecedentis. Verum inde tantum colligendum, Gregorium Papam, quando eam Epistolam misit, nuncium mor-

III.

(b) Greg. l. 6. ep. 5. Ind. 15. (c) Idem eodem l. 6. ep. 4.

(d) Greg. l. 6. ep. 6. Indict. 17.

CHRISTI 596.

GREGORII PAP. 7.

MAURITII IMP. II.

IV.

(*) Greg. l. 6. ep. 7. Ind. 15. Laudes Cyriaci Episc. Con- stant. (b) Ps. 117.

hujus anni primo exordio, vel fortasse præteriti anni extremo tempore, ipsum Joannem esse defunctum: ut plane intel- ligas divinam haud retardatam esse vin- dictam. Scripsit item S. Gregorius & de sub- stitutione eadem Cyriaci ad Episcopos, (a) qui eum ordinarant (quibus cum gratularetur de tanti Antistitis electione, placide tamen eos redarguit, quod scri- psissent, apparuisse in Ecclesia Cyriacum sicut Solem, ob idque eidem illud pro- pheticum (b) cunctos acclamasse: Hæc dies quam fecit Dominus: exultemus & lætemur in ea. Ignoscit tamen, quod sci- ret ex charitate depromptum, quod de Filii Dei erat prophetatum adventu. Quod vero ad personam Cyriaci sibi bene cognitam cum esset Constantinopoli pertinet, ista habet: Dudum sua magni- tudinis probationem dedit, quod in tam multis dispensationis Ecclesiasticæ causis occupatus tranquillum cor inter turbu- lentas frequentius tenuit, seque ipsum semper sub mansuetudine restrinxit: quod videlicet non parva laus magni & incon- cussi est animi, inter causarum turbas non fuisse turbatum. Hæc de Cyriaci vir- tutibus, de quo inferius suis locis sæpe dicendum. At licet ejusmodi epistolis ul- tro citroque datis mutua inter Grego- rium & Cyriacum intercessisset in Ca- tholica fide consensio atque communica- tio; ipse tamen Gregorius litteris in- mandatis dedit Sabiniano suo Constanti- nopoli Apocrifario, ne assisteret Cyria- co sacra Missarum solemnia celebranti, nisi usurpatum a prædecessore suo illi- citum nomen Oecumenici Cyriacus peni- tus dimitteret. Quod cum faceret Sa- binianus, Cyriacus anno sequenti per suos conquestus est Responsales, quos Roman-

PAGIUS

tis Joannis nondum accepisse. Non audiendus etiam Auctor Chronici Alexandrini, qui Cyri- aci Presbyteri Ecclesiæ Constantinopolit. & Oe- conomi, qui Joanni successit, initium consignat anno DXCV. nempe sub Indictione XII. Theo- phylactus lib. 7. cap. 6. pluribus laudat Joannem Jejunatorem, a voluptatum contemptu, a donitis animi perturbationibus, a jejuniis, a misericordia in egentes, a studio paupertatis, ostenditque Mauritium Imperatorem ejus lecto ligneo, stragulo, & penulæ maximum honorem habuisse. Colitur Joannes Jejunator a Græcis

NOTÆ

[1] E Logium Sophronii, quod hic Pagius Joanni Jejunatori accomodat, pertinet ad alium. Joannem, cujus obitum Pagius recte ad annum 520. consignat. Hunc nostri Authoris errorem detegit P. Cuperus S. J. in Historia Chronologica Patriarcharum C. P. ante tomum primum Augusti Act. SS. pag. 69. qui ex Græco Sophronii apud Photium male ab Interprete Latino expresso deceptum Pagium notat. Cum genuinus sensus ita reddendus sit. Joannes (Po- leos Episcopus) ex Cappadocia trahens genus, & cognomen. Vides hic sermonem esse de Joanne illo priori, Cappadocæ dicto, non de posteriori hoc nostro, quem Constantinopoli natum, docent Menologium Basilii, & Menæa apud eundem Cuperum? MANSI

misit. Sed de his agendum eodem anno sequenti. Quod pertinet ad legatos Constantino- poli missos: antequam hiems ingrueret, festinavit Gregorius Papa eos dimittere, ut testatur in distis litteris ad Mauritium: sed quos optimos noverat, poenituit tam cito dimisisse. Admonuit tamen eosdem absentes, adhuc in via positos datis ad eos litteris (c), de quadam ipsorum as- sertione erronea qua dixissent, omnes quotquot in inferis confessi essent Chri- stum Deum, ab eo liberatos esse: quam quidem sententiam diu ante damnatam, demonstrat assertione Philastrii, necnon S. Augustini. Quid enim de his sentiat Catholica assertio, paucis ita declarat: Hæc itaque pertractantes, nihil aliud te- neatis, nisi quod vera fides per Catholi- cam Ecclesiam docet: Quia descendens ad inferos Dominus, illos solummodo ab in- ferni claustris eripuit, quos viventes in carne per suam gratiam in fide & bona operatione servavit. Hæc de dogmate Gregorius.

Quod autem ad res Longobardorum pertinet: frustra hætenus Gregorius Pa- pa pacem, obstantibus Imperatoris mi- nistris, tentasse visus est, ut docet ipse in epistola ad Secundinum (d): quorum studio Ravennæ hoc anno adversus Cas- torium Responsolem Ecclesiæ contesta- tionem noctu tradit affixam, ex qua ipse Gregorius perstringeretur. Cujus rei gra- tia, in eum qui talia ausus fuerat per- petrare, poenam excommunicationis in- fluxit in hunc modum (e): Quidam ma- ligni spiritus consilio repletus, contra Ca- storium Notarium ac Responsalem nostrum, nocturno silentio, in civitatis loco conte- stationem posuit in ejus crimine loquentem, mibique etiam de facienda pace callide con-

V. Legati admonen- tur a S. Gregorio.

(c) Greg. l. 6. ep. 15. Ind. 15.

VI. De pace cum Lon- gobardis impedita. (d) Greg. l. 5. ep. 29. Ind. 14.

(e) Greg. l. 5. ep. 30. Ind. 14.

die II. Septemb. ut videre est in Menæis, Synaxario Collegii Parisiensis Ludovici Ma- gni, & Menologio Basilii Imperatoris loco ci- tato, ubi laudatur, ut Vir singularissimi o- mnium recte factorum exempli, ac varia mira- cula, quibus claruit, indicantur. Denique So- phronius Hierosolymitanus Patriarcha apud Pho- tium in Bibliotheca Cod. CCXXXI. citans præ- cipuos Patres, qui duplicem in Christo ope- rationem prædicarunt, isto elogio Joannem ex- ornat: Joannes, inquit, Constantinopolitano ge- nere, & cognomine Cappadox, homo virtutis do- micilium. [1] Pau-

contradicentem. Et quia quisquis veraciter loquitur, semetipsum innotescere non debet formidare; oportet ut publice exeat, & quaecumque in contestatione sua loqui praesumpserit ostendat. Quod si non exierit, neque publice confessus fuerit: quisquis ille sit, qui hoc agere praesumpserit, vel consensum in tanta iniquitatis consilio praebuit; ex Dei & Domini nostri Jesu Christi spiritu desinimus, ut sancti ejus corporis ac sanguinis participatione privatus sit. Si vero quia latet, & quoniam nescitur, teneri a disciplina non valet, si tanti mali conficius, etiam prohibitus, corpus & sanguinem Domini percipere praesumpserit; anathematis ultione percussus sit, & ut fallax ac pestifer a sanctae Ecclesiae corpore divisus, &c.

VII. Quae vero interim Romanus populus pateretur a saevientibus Longobardis, ex his quae scribit (a) hoc anno ad Eulogium Alexandrinum Episcopum intelligere possumus, ubi ait: Quanta autem nos a Longobardorum gladiis in quotidiana nostrorum civium depraedatione, vel detruncatione atque interitu patimur, narrare recusamus: ne, dum dolores nostros loquimur, ex compassione quam nobis impenditis, vestros augeamus. Haec ipse. At non Urbem tantum, sed & alias Italiae civitates, quae adhuc sub dominio erant Imperatoris, id ipsum esse passas, argumento est ejusdem Gregorii epistola (b) data ad Fortunatum Fanensem Episcopum, qua ei concedit, ut captivorum suorum redemptionis causa vasa sacra distraheret. Sed & Campaniae partibus plura damna illata hoc anno fuisse, epistola ejusdem sancti Gregorii ad Anthemium (c) subdiaconum docet his verbis: Quantum dolor, quantaque sit nostro cordi afflictio de his quae in partibus Campaniae contigerunt, dicere non possumus, sed ex calamitatis magnitudine potes ipse cognoscere. Ea de re pro remedio captivorum qui tenti sunt, solidos experientiae tuae per harum partitorem Stephanum virum magnificum transmisimus, admonentes ut omnino debeas esse sollicitus, ac strenue peragas, & liberos homines quos ad redemptionem suam sufficere non posse cognoscis,

(a) Greg. l. 5. ep. 60. Ind. 14. De malis per Longobardos illatis.

(b) Greg. l. 5. ep. 13. Ind. 15.

(c) Greg. l. 5. ep. 34. Ind. 14.

PAGIUS III. A Latinis reprehensus.

Paulo quidem durius habitus est a quibusdam Latinis, quos Baronius sequitur, quia scilicet a S. Gregorio ob usurpatum Universalis titulum reprehensus est. Verum ipsemet Gregorius lib. V. Ep. LXIV. Indictione XIV. currenti scilicet anno ante Septembrem scripta post ipsius Joannis mortem, quando vere laudari possunt homines, dicit se alias scripsisse de re, de qua in ea epistola agitur, Sanctissimo Joanni quondam fratri & Coepiscopo nostro Constantinopolitanae Civitatis Antistiti. Et paulo post: de hoc quoque & dilecto fratri nostro Constantinopolitanae Civitatis Antistiti, qui in supradicti S. Joannis loco ordinatus est, nostra volumus Scripta.

ut eos festines redimere. Qui vero servi fuerint, & dominos eorum ita pauperes esse compereris, ut eos redimere non assurgant, & hos quoque comparare non desinas, &c. In his expensis sancti Gregorii, commiserati absentes, eidem pecuniam direxere: praestitit id Joannes Syracufanus Episcopus, ad quem de his extat ipsius Gregorii epistola (d), in cuius fine monet, ne sua scripta in mensa coram extraneis legi faciat. Porro non a Longobardis tantum detentos redimi voluit, sed & quos emissent Judaei in aliena provincia. Est de his epistola ejusdem Gregorii ad Candidum data (e).

Transmissa ad hoc quoque est pecunia a Theoristo atque Andrea Patriciis Constantinopoli, ut ex redditis anno sequenti ad eos litteris docet: ubi & de his quae fierent per Longobardos, post alia superius relata, haec addit (f): Indico quia ex Crotonensi civitate, quae super Adriaticum mare in terra Italiae posita, transacto anno a Longobardis capta est, multi viri ac multae mulieres nobiles in praedam ductae sunt & filii a parentibus, parentes a filiis, & conjuges a conjugibus divisi: ex quibus aliqui jam redempti sunt. Sed quia gravia praeserta eis indicunt, multi apud nefandissimos Longobardos hactenus remanserunt. Mox autem medietatem pecuniae, quam transmissis, in eorum redemptionem transmisit. De medietate vero ancillis Dei, quas vos Graeca lingua monastrias dicitis, lectissima emere disposui: quia in lectis suis gravi nuditate in hujus biemis vehementissimo frigore laborant: quae in hac urbe multae sunt; nam juxta notitiam qua dispensantur, tria millia reperiuntur. Et quidem de S. Petri Apostolorum principis rebus octoginta annuas libras accipiunt. Sed ad tantam multitudinem ista quid sunt, maxime in hac urbe, ubi omnia gravi pretio emuntur? Harum vero talis vita est, & tantum lacrymis & abstinentia distributa, ut credamus, quia si ipse non essent, nullus nostrum jam per tot annos in loco hoc subsistere inter Longobardorum gladios potuisset. Haec Gregorius, salutem Urbis ex harum precibus venire professus.

(d) Greg. l. 6. ep. 9.

(e) Greg. l. 6. ep. 22. VIII.

(f) Greg. l. 6. ep. 23. Ind. 15.

Moniales urbis a Pontifice aiebantur

At

transmittore. Doctrina vero celeberrima fuisse testatur Liber de Baptismo, quem Sancto Leandro Hispanensi Episcopo inscripsit, ut docet Isidorus Hispanensis in lib. de Script. Ecclesiast. Testes & alii Libri, de quibus videndus Morinus in fine Libri de Penitentia pag. 77. quos inter praecipuus est Liber Penitentialis, de quo Graeci multa in Scriptis suis testimonia retulerunt: praesertim vero in VII. Synodo Aet. IV. habetur ingens fragmentum, in cuius titulo haec leguntur. De Vita sanctae memoriae Joannis Jesu-natoris. Thomassinus Tom. I. de Vetere & Nova Ecclesiae Disciplina lib. 1. cap. 11. num. XIX. ostendit, qua ratione possit ex Sanctorum Patrum

IX. De convertendis ad fidem Angliis S. Gregorii consiliis.

At licet tot tantisque Gregorius ex Longobardorum infestationibus premere-tur angustiis absque spe pacis, quam interverterent Imperatoris Praefecti; nihil tamen remisit sibi creditae sollicitudinis pastoralis, ut Dominicum gregem toto orbe diffusum summa vigilantia custodiret: immo tanta in his exercitiis celsitudine animi divina gratia erectus est, eo-que fiducia crevit; ut immitteret manus ad fortia, & opus aggredere-tur immensum, humanoque captui perdifficile, immo penitus impossibile, nisi praepotenti auxilio Dominus annuisset, nempe conversionem gentis Anglorum, quibus adhuc sedentibus in tenebris & umbra mortis, perseverantibus in veteri idolorum cultura, nullus penitus radius lucis Evangelicae resplendisset: Britannis, qui residui erant in insula, tantum hoc illis (ut Beda ait) bonum invidentibus, reliquis vero proximis Christianis eisdem assiduis bellis urgentibus, ut non illis vitam afferre gratiae, sed quam a natura haberent auferre pro viribus laborarent, vel salutem adempta libertate ducerent sub jugo captivos, ac venundarent. Unus ergo tantummodo reperitus est in orbe pater, qui esset de ipsorum salute sollicitus; quibus longe licet positus, Apostolico munere praesens adesset, eisdemque paternis fo-deret amplexibus, vocaret ad fidem, in-

PAGIUS

IV. S. Augustinus in Angliam missus.

trum regulis Joannis Jesu-natoris Sanctitatis fama conciliari cum iis, quae aculeatissime in eum a D. Gregorio dicta sunt.

A num. IX. ad IV. Hoc anno Divus Gregorius Papa conversionem gentis Anglorum aggressus est, Augustino Monasterii S. Andreae in Urbe a se Praefecto cum sociis in Angliam misso. Gotfelinus Bertinianus Monachus, qui vertente saeculo undecimo hujus primi Anglorum Apostoli, postea Cantuariensis Episcopi, vitam diligenter descripsit, cap. 1. num. 7. refert Epistolam Sancti Gregorii Papae ad Augustinum & socios datam, quae his verbis clauditur: Data die X. Kal. Augustarum imperante Domino nostro Mauricio Tiberio piissimo Augusto, anno XIV. post Consulatum ejusdem anno XIII. indictione XIV. Tum numero sequenti Gotfelinus aliam Epistolam recitat, quam Sanctus Gregorius dedit Aetherio Arelateni Archiepiscopi qua ei Sanctum Augustinum, sociosque commendat, quae eadem pariter subscriptione notata est. Eandem subscriptionem refert Baronius ex Beda lib. 1. cap. 23. sed ex codice quodam corrupto, loco enim: Post Consulatum ejusdem anno XIII. habet: Post Consulatum ejusdem anno XIV. atque mendosam esse supputationem annorum Imperatoris; quia scilicet videbat eam suae repugnare; annum enim quem tam Beda, quam Sanctus Gregorius Papa decimum quartum, Baronius undecimum perperam appellat, ob Mauricii initium tardius a se consignatum. Praeterea quo pacto, inquit Baronius, Epistola data dicitur post Consulatum Mauricii anno XIV. si Aetha publica post annos quinque sub eodem Gregorio habita, notata habentur Consulatum ejus undecies? Verum infra videbimus, ex illis Actis

vitaret ad gratiam, atque aeternitatis aditum aperiens, praepo-nenti verbi Dei virtute ad ingrediendum impelleret.

Aggressus est omnia ista perardua sanctus Gregorius, vere ob facta praecelara Magna, & praefectura totius Ecclesiae Maximus. Qui ubi velut e terra promissionis decerptos fructus anno superiori delatos vidit in Urbem, ubi inquam per Candidum (a) presbyterum Curatorem patrimonii sancti Petri in Gallia pecunia Romanae Ecclesiae emptos adolefciculos Anglos recepisset, eosque baptizasset, & libertate donatos in monasterio collocasset, atque summo adniti studio ad perfectissimam Christianae religionis cultum vidisset; exarsit magis animo ad universam Anglorum gentem Ecclesiae conjungendam, cujus dulces primitias praegustatas Domino obtulisset. Quorum relatione putamus pariter ipsum accepisse Gregorium, optare gentem illam Christiana imbui religione: nam de ipsorum desiderio haec ipse habet ad Reges Francorum (b): Pervenit ad nos, Anglorum gentem ad fidem Christianam, Deo miserante, desideranter velle converteri, sed sacerdotes vestros e vicino negligere, & desideria eorum cessare sua adhortatione succedere. Eadem habet in epistola ad Brunichildem (c). His igitur excitatus Gregorius stimulis, nulla penitus ratio-

X. (a) Greg. l. 5. ep. 10. Ind. 14.

(b) Greg. l. 5. ep. 58. Ind. 14.

(c) Greg. l. 5. ep. 59. Ind. 14.

notam temporariam delendam esse. Mabillonius Tom. I. Sanctorum Ordinis S. Benedicti in Notis ad vitam ejusdem Sancti Augustini, existimat, in citatis Epistolis Mauricii Consulatum anno uno tardius numerari. Sed Gregorius modo loquendi Victoriano a nobis suo loco explicato semper utitur, ideoque annus, qui secundum loquendi modum a Marcellini Continuatore & Auctore Chronici Alexandrini usurpatum, duodecimus est post Consulatum Mauricii, decimus tertius a Sancto Gregorio vocatur. Denique Cointius, qui primum Mauricii Imp. annum cum anno Christi DLXXXIII. male conjunxit, arbitratur characteres illos Chronologicos, tam Imperii quam Consulatus, rectae Chronologiae repugnare quod, ut probet, valde se torquet, ut videre est in ejus Annalibus, hoc anno num. XIII. cum tamen ex praefatis subscriptionibus intelligere potuisset, Imperii Mauriciani initium cum anno Christi DLXXXII. copulandum fuisse: quo pacto cum Mauricii die XIV. Augusti illius anni imperare coeperit, X. Kal. Augusti, seu die XXIII. mensis Julii currentis anni, decimus quartus ejus Imperii numerabatur.

Quod attinet ad titulum laudatae Epistolae Divi Gregorii, Virgilius Arelatensem Archiepiscopatum hoc tempore regebat, Lugdunensem Aetherius, unde natus controversiae locus, utrum vitium, quod in Bedae textum irrepsit, in nomine sit Archiepiscopi, aut in nomine Sancti Archiepiscopi; alii enim Aetherium Lugdunensem Archiepiscopum, alii Virgilium Arelatensem Archiepiscopum in Historia Bedae legendum putant. Henschenius ad diem II. Februarii in Commentario Historico, quo vitam San-

V. Contra-versa de titulo Episcopi in causa conversionis Anglorum a Gregorio data.

CHRISTI 596.

GREGORII PAP. 7.

MAURITII IMP. II.

(a) Eccl. II. Aug. & Socii in Angliam missi.

(b) Greg. I. 7. ep. III. In-dit. 2. XI.

Aug. revertitur Romam.

PAGIUS

VI. Data ea Epistola ad Archiepiscopum Arelatensem.

ne habita temporis importuni, secundum illud Ecclesiastes (a): Qui observat ventum, non seminat; quos sanctiores in suo monasterio sciret latere sub claustrali custodia monachos Augustinum atque Melitum, eosdem cum aliis quibusdam ipsis adjunctis sociis mittit in Angliam. Fuisse autem Augustinum Praefectum monasterii, S. Gregorii, ipse Gregorius tradit in epistola ad Syagrium Episcopum Lugdunensem (b).

Sed quid accidit? Cum hos Gregorius misisset latentes, dum essent in via, humanum quid passi, difficultatem immensa molis operis cogitatione volventes, despondent animum, cum jam pervenisserent in Gallias. Cujus rei causa illud statuunt, ut Augustinus Romam ad Gregorium rediret qui id Pontifici diffuadeat. At tantum abest ut illorum dissuasione Gregorius a coeptis desisteret, ut vehementiori impetu animi ad opus prosequendum assurgeret, remitteretque Augustinum, & ad illos qui remanserant litteras daret, quibus eos hortatus est

Sancti Laurentii Cantuariensis Archiepiscopi delineavit, nomen Aetherii retinuit, & Arelatenfis Archiepiscopi loco, Arianiensem, seu Lugdunensem reponendum dixit. Opinionem suam duabus rationibus confirmare natus est; unam petit ab Araria nomine, quod olim Lugduno impositum notavit ob Ararium ibi confluentem in Rhodanum, atque ab Araria derivavit Archiepiscopum Arariensem, quem postea in Arelatensem facile detortum asseruit. Alteram sumpsit ab Epistola Gregorii Magni ad Eulogium Episcopum Alexandrinum, libri septimi XXX. in qua dicitur Augustinus a Germaniarum Episcopis Episcopus factus, & Germaniarum Episcopos interpretatus est Episcopos Provinciae Lugdunensis, quia Sidonius lib. 5. Epist. 7. ad Thaumastum scripta Lugdunensem Germaniam appellat, & Beda lib. 1. cap. 27. tradit, Augustinum ab Archiepiscopo Aetherio Archiepiscopum genti Anglorum ordinatum fuisse.

Lugdunum, inquit Coitius hoc anno num. XIV. quia situm est ad confluentes Araris in Rhodanum, Rhodanus vocatur a Sidonio lib. 1. Epist. 5. & Araria in Vita Sancti Lupi Lugdunensis Archiepiscopi, sed adjectivum a Rhodanus vel ab Araria deductum nondum legimus. Verum esto, Lugdunenses ab Araria nominentur Ararienses, Arelatensem Archiepiscopum in Bedae textu servandum contendimus, quia Beda cum unicam tantum Gregorii Magni Epistolam ad Episcopos Galliarum pro commendatione Augustini natus esset, huic praecipue praefigendum existimavit Arelatensem Archiepiscopum propter Primatus prerogativam Antistiti Arelatenfi saepe attributam; erravit autem in nomine, nam Aetherium pro Virgilio perperam scripsit. Nec semel hallucinatus est super ea nuncupatione, siquidem lib. 1. cap. 27. cum de Augustini ordinatione in Archiepiscopum loqueretur, Archiepiscopum Arelatensem rursus Aetherium vocavit: Interea, inquit, Vir Domini Augustinus venit Arelat, & ab Archiepiscopo ejusdem Civitatis Aethe-

inchoatum opus perficere. Extant ipsae Gregorii litterae, sed apud Bedam (c); meminitque ejusdem rei Joannes diaconus (d). Redeunte ad opus Augustino, idem Gregorius plures pro eo litteras dedit, commendans ipsum ejusque socios tum Francorum Regibus, tum etiam Galliarum Episcopis: earum epistolarum, quae prima ponitur eo argumento conscripta, data (e) habetur ad Pelagium Taurinensem, & Serenum Massiliensem Episcopos: verum apud Bedam scripta legitur ad Aetherium Episcopum Arelatensem, sed mendose quidem. Etenim Arelatenfis Ecclesiae non Aetherius, sed Virgilius hoc tempore Episcopus erat. Aetherium autem iisdem diebus fuisse Episcopum Lugdunensem, testatur Gregorius Turonensis (f).

Dedit alias seorsum ad ipsum Virgilium Galliae (ut habet earum inscriptio) Metropolitanum (g): alias item ad Dederium Viennensem, & Syagrium Lugdunensem, ad Episcopum vero Aquensem Protasium alias; necnon ad Ste-

rio, juxta quod iussu Sancti Patris Gregorii acceperant, Archiepiscopus genti Anglorum ordinatus est. Augustinum a Virgilio Arelatenfi non ab Aetherio Lugdunensi ordinatum probabimus suo loco: neque refragatur Epistola jam citata, qua Gregorius M. eundem Augustinum a Germaniarum Episcopis Episcopum factum testatur; non enim sola Lugdunensis Provincia vocata fuit Germania, quia Burgundiones origine Germani trajecto Rheno Regnum circa Ararim ac Rhodanum condiderunt; sed & Franci, quibus Arelatenfis Provincia parebat, cum Augustinus in Angliam perrexit, diu nuncupati sunt, Germani, quia genus suum a Transrhennanis Germanis repetebant. Ita Coitius, cujus coniectura certior reddent, quae anno sequenti dicentur. Hic error Bedae propagatus est in Gotselinum laudatum, Joannem Diaconom in Vita Gregorii M. lib. 2. cap. 33. alioque Scriptores Anglicos. Recte porro scribit Beda lib. 1. cap. 23. annum tunc fuisse adventus Anglorum circiter centesimum quinquagesimum, quia, ut suo loco ostendi, ab anno CDXLVII. Beda Anglorum in Britanniam adventum repetit. Coitius anno sequenti num. XII. coniecturam suam magis confirmare conatur, atque: Vocabulum, cui vitium inest apud Bedam, non est Civitatis nomen, sed Episcopi, resque quas ab Aetherio peractas Beda significavit, non Lugduni gestas sunt, ubi Aetherius erat Episcopus, sed Arelate, ubi Virgilius sedebat. Ipsamet enim Beda lib. 2. cap. 27. se de Arelatenfi Praefule locutum esse confirmat, cum Virgilium vocat Aetherii successorem. Error igitur omnis, in quem lapsus est, inde profluxit, quod Licium Arelatensem episcopum, quem in Aetherium deflexit, ad haec usque tempora vixisse suspicatus est. Tali autem Chronologiae refragatur Gregorius Turonensis Auctor Synchronus, qui Licerium Sapaudo in Episcopatu Arelatenfi successisse tradit (lib. 3. cap. 39.) anno Childberti Regis XI. sive anno Christi DLXXXVI. & obiit.

(c) Beda de gest. Angl. lib. 1. c. 23. (d) Joann. diac. in vit. S. Greg. I. 2. c. 34. Ad diversos litteras dat pro Aug. & sociis. (e) Greg. I. 5. ep. 51. Ind. 14. (f) Greg. Tur. hist. Franc. I. 10. c. 28. XII. (g) Greg. I. 5. ep. 53. 54. 55. 56. 57. Ind. 14.

VII. Opinio Coitii.

CHRISTI 596.

GREGORII PAP. 7.

MAURITII IMP. II.

(a) Hist. ep. 58. 59.

XIII.

(b) Beda lib. 1. c. 23.

Stephanum Abbatem, itemque ad Agri-tium Patricium: extant ipsae omnes, in primis vero quae scriptae sunt eadem ex causa ad Theodobertum (a) atque Theodorico Francorum Reges, necnon alia ad Reginam Brunichildem. Quae autem haec consecuta sint, suo loco dicemus: hic vero dumtaxat agamus de eorum appulso in Britanniam insulam.

Sed prius hic reddamus Gregorii epistolam scriptam ad Augustini socios tunc adhuc spectantes in Gallia, cui ista Beda praefatur (b): Cum iussis Pontificibus obtemperantes, memoratum opus aggredi coepissent, jamque aliquantum itineris confecissent, percussi timore inertii, redire domum potius, quam barbaram, feram, incredulamque gentem, cujus nec linguam quidem nossent, adire cogitabant, & hoc esse tutius communi consilio decernebant. Nec mora Augustinum, quem eis Episcopum ordinandum, si ab Angliis susciperentur, disposuerat, domum remittunt, quia a beato Gregorio humili supplicatione obtineat, ne tam periculosam, tam laboriosam, tam incertam peregrinationem adire deberent. Quibus ille exhortatorias mittens litteras in opus eos verbi divini confisos auxilio proficisci suadet: quarum videlicet litterarum ista est forma:

Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS

VIII. D. Gregorius Augustinum commendat tam Arelatensem quam Lugdunensem Archiepiscopis.

obiisse (lib. 9. cap. 23.) anno ejusdem Regis XIII. seu Christi DLXXXVIII. Haec Coitius, cui praevit Baronius, sicuti Henschenio Sirmondus Tomo I. Concil. Galliae pag. 420. Utriusque opinionis fundamenta in medium adduxi, ut huic controversiae finis tandem imponi possit. Quamobrem observandum, in Registro Gregorii lib. 5. Indictione XIV. mensis Julio, extare varias Epistolas hoc anno datas quibus S. Pontifex Augustinum, quem propagandi Evangelii causa in Angliam transmittendae, & Candidum Presbyterum, Procuratorem patrimonii S. Petri in Gallia, commendat Galliarum Episcopis & Theodorico ac Theodoberto Francorum Regibus. Epistola LII. data est Palladio Episcopo de Saronibus, Pelagio de Turinis, & Sereno de Massilia Episcopis Galliarum a paribus. Sed loco de Turinis, legendum, de Turonis, non vero de Taurinis, ut arbitratus est Baronius. Nam praeterquamquod nullus Pelagius hoc tempore Taurini sedit, S. Gregorius ad solos Galliarum Episcopos pro Augustino scripsit. Indeque intelligimus, Pelagium Gregorio Turonensi successisse. Epistola LIII. data est Virgilio Episcopo Arelatenfi Metropolitano Gallia. Epist. LIV. Destiderio Viennensi, & Syagrio Augustodunensi Episcopo Gallia a paribus, Epist. LVII. Arizio Patricio de Gallis, Epist. LVIII. Theodorico & Theodoberto fratribus, Regibus Francorum a pari, & Epist. LIX. Brunichilda Reginae Francorum. Nullam istarum Litterarum legerat Beda, sicut vice versa in Registro Gregorii non extat Epistola, quam Divus Gregorius scripsit ad Aetherium Episcopum, ex cujus subscriptione discimus tam istam, quam ceteras laudatas datas esse, non eodemque die, nempe XXIII. mensis Julii Indictione XIV. Collector enim non solum eas; sed omnes alias suis subscriptionibus spoliavit,

Gregorius servus servorum Dei.

Quia melius fuerat bona non incipere, quam ab his quae coepa sunt, cogitatione retrorsum redire; summo studio, dilectissimi filii, oportet ut opus bonum, quod auxiliante Deo inceperitis, impleatis. Nec ergo labor vos itineris, nec maledicorum hominum lingua deterreat; sed omni instantia, omni fervore, quae inchoastis, auctore Deo peragite, scientes, quod laborem magnum aeternae retributionis gloria sequitur. Remeante autem Augustino Praeposito vestro, quem & Abbatem vobis constituimus, in omnibus humiliter obedite: scientes hoc vestris animabus per omnia profuturum quicquid a vobis fuerit in ejus ordinatione completum. Omnipotens Deus sua vos gratia protegat, & vestri laboris fructum in aeterna patria videre concedat: quatenus estis vobiscum laborare nequeo, simul in gaudio retributionis inveniar, quia laborare scilicet volo. Deus vos incolumes custodiat, dilectissimi filii. Data die decima Calendarum Augustarum, imperante domino nostro Mauricio Tiberio piissimo Augusto anno decimoquarto, post Consulatum ejusdem anno XIV. Indictione decimaquarta. Haecenus apud Bedam. Sed mendosa supputatio annorum Imperatoris ex citatis superius locis sancti Gregorii & exacte H h h h nu.

XIV. Greg. ep. ad suos.

ut alibi dixi. Ut autem constet Epistolam recitatam a Beda lib. 1. cap. 24. scriptam esse ad Aetherium Episcopum Lugdunensem, non vero Episcopum Arelatensem, neque ad Virgilium Arelatensem, ut arbitrati sunt Baronius, Coitius & passim alii, necessarium est, non solum eam Epistolam, sed etiam laudatam Virgilio Metropolitano Arelatenfi missam hic exhibere; eo magis quod utramque Baronius in Annalibus solum indicaverit, & difficultas ista certius dirimi non possit, quam ex utriusque inter se collatione. At Beda cap. 24. Missi etiam tunc isdem venerandus Pontifex (nempe S. Gregorius) ad Aetherium Arelatensem Episcopum, ut Augustinum Britanniam pergentem benigne susciperet Litteras, quarum ista est textus.

Reverentissimo & Sanctissimo Fratri Aetherio Coepiscopo Gregorius servus servorum Dei.

Licet apud Sacerdotes habentes Deo placitam caritatem religiosi Viri nullius commendatione indigeant; quia tamen aptum scribendi se tempus ingressi, Fraternitati vestrae nostra mitti Scripta curavimus: insinuantes, labores praesentium Augustinum servum Dei, de cujus certi sumus studio cum aliis servis Dei, illuc nos pro utilitate animarum auxiliante Domino direxisset: quem necesse est, ut Sacerdotali studio Sanctitas vestra adjuvare, & sua ei solatia praeberet. Cui etiam ut promptiores ad suffragandum possitis existere, causam vobis injunximus subtiliter indicare. Scientes quod ea cognita, tota vos propter Deum devotione ad solatiandum, quia res exigit, commoventis. Candidum praeterea Presbyterum, quem ad gubernationem patrimoniali Ecclesia vestra transmisimus, Caritati vestrae in omnibus commendamus. Deus te incolumen custodiat, Re.

IX. Littera S. Greg. ad Archiepiscopum Lugdun.

CHRISTI 596.

GREGORII PAP. 7.

MAURITII IMP. II.

numeratis annis Mauritii est emendanda, qua idem Beda deceptus annos ejusdem Imperatoris aliter quam opus est numerat. Nam (ut id modo attingamus, quo pacto data dicitur post Consulatum Mauritii anno decimoquarto, si Acta publica sub eodem Gregorio habita post annos quinque nempe Indictione quarta, notata habentur (a) Consulatu ejus undecies? Porro tantum opus Gregorius haud inconsiderate atque festine est aggressus, sed diu multumque id ipsum meditatus est, quod & precum assiduitate decoxit: testatur enim id ipse in epistola (b) ad Syagrium Augustodunensem Episcopum. Sed de his quae hoc anno sunt gesta, modo satis: reliqua inferius pro temporis ratione dicentur. Jam redeamus ad reliquas sancti Gregorii Papae anni hujus res gestas.

(a) Greg. l. 9. ep. 22.

(b) Greg. l. 7. ep. 112. Ind. 2.

XV.

Curans ipse pastor pastorum excubias, hoc anno inter alia de administratione Episcopatus illud Episcopus magnopere admonuit, ne lites haberent & contentiones cum provinciarum Praesidibus, sed eos benevolentia vincere, atque beneficiis & officiis promereri studerent, eo quod magnopere conduceret si cum saecularibus ministris Episcopis concordare essent. Est de his elegans ejus epistola ad Joannem Episcopum Syracusanum, (c) quem admonet, ut omni studio in gratiam redire conaretur cum Venantio praefecturam illic gerente, & si opus sit, etiam Missas in ejus domo ipse dici permittat, inimo & ipsemet dicat: nam audi: Adhortamur, inquit, quatenus & obla-

(c) Greg. l. 5. ep. 43. Ind. 14.

PAGIUS

Reverentissime frater. Data die decima Kalendarum Augustarum, imperante Domino nostro Mauricio Tiberio piissimo Augusto, anno decimo quarto, post Consulatum ejusdem Domini nostri anno decimo tertio, Indictione decima quarta. Epistola LIII. Libri V. Registri Gregoriani eadem die scripta sic habet.

Gregorius Virgilio Episcopo Arelatensi Metropolitano Gallia.

X.

Quamvis fraternitatem vestram bonis esse intendam operibus & sponte se exhibere in causis Gregorii Deo placitis confidamus: veruntamen utile esse ad Archiepiscopatum Arelatensem, quae vos ulivo decet impendere, nostris quoque provocati Epistolis augeatis. Atque ideo indicamus Sanctitati vestrae, Augustinum servum Dei presentium portitorem, cujus zelus & studium bene est nobis cognitum, cum aliis servis Dei pro animarum nos illas compendio transmississe, sicut ipse vobis coram postus poterit indicare. In qua re oratione vos eum & auxilium adjuvare necesse est, atque ubi opus exegerit, solatiorum vestrorum ei praebere suffragia, & paternam, ac sacerdotali illum consolatione, sicut convenit, referere: quatenus dum Sanctitatis vestrae fuerit solamina consecutus, si quid Deo nostro lucrifacere, sicut optamus, valuerit, & vos possitis praesertim mercedem acquirere, qui ad bona opera sus-

rationes antedicti viri omnimodo in dulcedine & Deo placita debeatis sinceritate suscipere, & in domo ipsius Missarum peragi mysteria permittatis, ut (sicut scriptum est) si fortasse voluerit, per vos debeatis accedere, & celebrando apud eum Missas priorem gratiam reformare. Oportet namque filius sacerdotalem vos affectum impendere, & in causis prout ratio suffragatur, jurisdictionem Ecclesiae vestrae minime praeterire. Hoc ergo considerans, necesse est, ut ita se circa eos fraternitas vestra discreta moderatione exhibere studeat, ut & quod negotii qualitas exigit, salubriter peragat, & a paterna charitatis gratia non recedat. Haec prudenti moderatione Gregorius, ab omnibus audiendus, dum sic laborat pro Ecclesiastica jurisdictione servanda, ut charitatem nolit in animarum detrimentum patii dispendium: extat etiam & alia de eisdem epistola (d) ad ipsum Venantium: Ex quibus & illud intelligis, in domibus etiam privatis consuevisse dici Missas: sicut nec novum & inusitatum, quod obiciunt Novatores, ut in una ecclesia plura sint altaria: nam idem sanctus Gregorius in epistola ad Palladium Episcopum Santonensem (e) hoc anno, cum petitas mittit ad eum reliquias sanctorum Apostolorum Petri & Pauli, Laurentii atque Pancratii, meminit de ecclesia illa tredecim habente altaria.

(d) Greg. eod. l. ep. 42.

(e) Greg. l. 5. ep. 50. Ind. 14.

XVI.

Laborans Gregorius in universalis Ecclesiae cura, corporis corripitur infirmitate, de qua, Deo operante convaluit. Testantur id ab eo hoc anno datae litterae

fragii vestri devote copiam ministratis. Candidum autem Presbyterum communem filium, & patrimoniolum Ecclesiae nostrae fraternitas nostra, quippe ut unanimis nobis studeat habere commendatum, ut aliquid inde pauperum alimoniam Sanctitate vestra valeat adjuvante proficere. Quia igitur patrimoniolum ipsum per annos plurimos praedecessor vester tenuit, & collectas apud se pensiones servavit: Fraternitas vestra cujus sint res, vel quibus erogentur, consideret, atque earum animae suae respectu superscripto filio nostro Candido Presbytero nobis restituat dirigendas. Nam valde est execrabile, ut quod a Regibus gentium servatum est, ab Episcopis dicatur ablatum.

XI.

Si Beda hanc Gregorii ad Virgilium Arelatensem Episcopum Eoistolam hoc anno exarantem vidisset, Aetherium Arelatensem Episcopum non fuisse intellexisset; & si Viri doctissimi, qui utramque legere, eas inter se contulissent, Epistolam a Gregorio ad Aetherium scriptam correctione non indigere agnovissent, sed hallucinatum esse Bedam, qui cum non legisset Registrum Epistolatum Gregorii, nec Historiam Gregorii Turonensis lib. 10. capit. 28. scribentis Aetherium Archiepiscopum Lugdunensem anno Guntramni XXX. Christi scilicet DXCI. interfuisse baptismum Clotarii II. & lib. 9. cap. 23. Virgilium Licerio Arelatensi successisse anno XIII. Childerberti, Christi nempe DLXXXVII. in errore lapsus est, perpetuam-

CHRISTI 596.

GREGORII PAP. 7.

MAURITII IMP. II.

(a) Greg. l. 5. ep. 61. Ind. 14.

(b) Greg. l. 6. ep. 2. Ind. 15. Donatistae invalecunt in Africa.

(c) Greg. l. 5. ep. 36. Ind. 14.

(d) Greg. eod. l. ep. 42.

(e) Greg. l. 5. ep. 50. Ind. 14.

XVII.

Leges Mauritii adversus Donatistas contemptae.

PAGIUS

ramque scripsit Litteras, quas recitat, ad Aetherium Arelatensem Episcopum datas fuisse, & cap. 27. Virgilium Aetherii successorem extitisse. Error itaque Bedae situs est, non in nomine Archiepiscopi; Epistola enim ab eo producta vere scripta fuit ad Aetherium; & hic non Arelatensis, ut ipse credidit, sed Lugdunensis Archiepiscopus fuit. Gregorius itaque uno eodemque die, de una eademque causa, & ad Aetherium Lugdunensem, & ad Virgilium Arelatensem Episcopos, eisdem fere verbis Litteras dedit, & Augustinus, non Lugduni, sed Arelatis ordinatus est, ut anno sequenti videbimus. Excusatione tamen Beda dignus; cum in Praefatione suae Historiae ad Ceolwulfum Regem scribat: Ut autem in his que scripsi, vel tibi, vel ceteris auditoribus, sive lectoribus hujus Historiae, occasionem dubitandi suberabam, quibus hac maxime auctoribus didicerim, breviter intimare curabo. Auctor ante omnes, atque adjutor Opusculi

XII. Error Bedae excusatione dignus.

mi ex Africana provincia Episcopi asseruerunt ita esse incauta dissimulatione postpositas, ut nec Dei illic iudicium haberetur in metu, nec Principales hactenus iustiones fortirentur effectum: hoc etiam subjungentes, quod in praefata provincia, Donatistarum praemis praevalentibus, fides Catholica publice venundetur.

XVIII.

At contra gloriosus vir Gennadius de uno eorum mihi similia questus est, qui talia querebatur. Cui etiam duo alii certi in re eadem testimonium ferebant. Sed quia causa ipsa saecularis iudicis intererat, eosdem Episcopos ad pietatis vestrae existimavi esse vestigia dirigendos, ut per semetipsos serenissimis auribus suggerant, quae se fatentur pro fide Catholica pertulisse. Ea propter obsecro, ut dominorum Christianitas pro salute animae & vita piissimae sobolis, sua eos, quos tales esse cognoscit, districta ulcisci iussione praecipiat, & ruinam pereuntium ereptionis manu suspendat, atque insanis mentibus correptionis medicinam adhibeat, & errorum ab eis morbos expellat: quatenus dum praeprovisionis vestrae remedio pestifera pravitas fuerit caligo depulsa, & vera illic fides radios suae serenitatis asperserit, caelestis vos ante Redemptoris nostri oculos triumphus expectet: quia quos exterius ab hoste defenditis, etiam interius a diabolicae fraudis veneno (quod est gloriosus) liberatis. Hactenus ad Mauritium Gregorius: cujus animi angustias ex eo penitare quis poterit, quod cum divino amore succensus, lucro animarum tantopere inharet, ut divinos etiam toto penitus orbe perquireret, ut Christianos faceret Anglos; ingenti molestia affectum oportuit, cum per Donatistas cerneret eos qui erant in Africa Catholici, schismaticos atque haereticos reddi. At non solum adversus Donatistas, verum etiam adversus Samaritanos (e) antiquos haereticos fuit eidem hoc anno pariter infundandum; quod hi fervos emerent, H h h h 2 eol-

(e) Greg. l. 5. ep. 32. Ind. 14.

hujus, Albinus Abbas Reverentissimus, Vir per omnia doctissimus extitit, qui in Ecclesia Cantuariorum a beata memoria Theodoro Archiepiscopo, & Adriano Abbate Viris venerabilibus, atque eruditissimis institutus diligenter, omnia qua in ipsa Cantuariorum Provincia, vel etiam in contiguis eidem Regionibus, a discipulis Beati Papae Gregorii gesta fuere, vel monumentis Litterarum, vel Seniorum traditione cognoverat: & ea mihi de his, quae memoria digna videbantur, per religiosum Lundoniensem Ecclesiae Presbyterum Nothelimum, sive Literis mandata sive ipsius Nothelmi viva voce referenda transmissit. Qui videlicet Nothelmus postea Romam veniens, nonnullas ibi Gregorii Papae, simul & aliorum Pontificum Epistolae, persecutato ejusdem Sanctae Ecclesiae Romanae serinio, permisit ejus, qui nunc ipsi Ecclesiae praest, Gregorii Pontificis invenit: reverensque, nobis nostrae Historiae inserendae cum consilio praefati Albini Reverentissimi Patris attulit. Be-

CHRISTI
596.GREGORII PAP.
7.MAURITII IMP.
II.

eosque circumciderent: itemque agendum fuerit aduersus Iudæos (a), qui prohiberent seruos suos ad fidem Christianam venire.

XIX. Erant in Italia multi schismatici (ut saepe dictum est) Trium capitulorum causa: hos ut ad unitatem Catholicam restitueret, idem sanctus Gregorius plurimum laboravit: quos vero revocasset a schismate, eosdem ab Ecclesia Catholica alii voluit, annuam ex bonis Ecclesie eiusdem dari pensionem iubens. Extant de his ejusdem Gregorii tres hoc anno epistolæ datæ (b). Sed qui tanta de sancto Gregorio, ab eodem facta hoc anno, retulimus; quod minimum videtur non præmittamus, ex quo maxima comprehendas: cum enim universalis Ecclesie curæ invigilaret, quæ essent minima non minori diligentia pertractavit. Etenim illud accidit, ut cum in Orientalem clericulum incidisset, qui commendaticias litteras ad Ephesi Episcopum ab ipso petiissent: examinavit eum ipse Gregorius, an quæ sui essent muneris sciret; sed cum invenisset esse litterarum penitus expertem, eundem Ephesino Episcopo sollicito studio commendavit (c), ut ab ipso, quæ essent sibi necessaria, doceretur.

(a) Greg. l. 5. ep. 31. Ind. 14.

(b) Greg. l. 5. ep. 38. 39. 40. Ind. 14.

(c) Greg. l. 6. ep. 11.

PAGIUS Beda igitur sedente Gregorio Papa hujus nominis II. ideo Augustinum Arelatis & ab Arelateni Archiepiscopo consecratum prodidit, quia vel Albinus Abbas, vel Notboldus Presbyter illum ea de re certiores fecerant, tacito Archiepiscopi nomine, quod eos latebat. Cumque inter documenta ad se transmissa, non extaret Epistola data ad Episcopum, cui commissa fuit ordinatio Augustini, sed ea tantum qua Sanctus Gregorius eum Aethorio commendabat, in qua etiam hujus Sedis nomen taceatur, eo minus mirum videri debet, Bedam credidisse ordinationem illam commissam fuisse Aethorio, quo post ejus mortem omnes hactenus eandem Litteras ad Augustini ordinationem transfulerint, licet ea tantum commendaticia sit, eoque tempore data, quo de ista ordinatione minime agebatur; ac præterea legerint Epistolam a Gregorio Magno ad Virgillum Arelatensem Archiepiscopum scriptam, quam Beda non viderat, qui ideo justiore excusationem habet. Porro Augustinum cum sociis præsentis anno in Britanniam profectum esse, docet Beda in sua Epitome, ubi ait: Anno DCCVI. Gregorius Papa misit Britanniam Augustinum cum sociis, qui verbum Dei genti Anglorum evangelizarent.

XIII. Ad num. XX. & seqq. Childebertus II. Austrasie & Burgundie Rex vita sanctus est hoc anno, ut liquet ex Epistola LVIII. libri V. Registri Gregoriana data mense Julio, Indictione decima quarta, quæ hoc anno secundum supputationem Gregorii exit cum mense Augusto. Ea enim S. Pontifex Theodorico & Theoberto fratribus, Regibus Francorum commendat Augustinum ad conversionem gentis Anglorum a se missum. Quare Childebertus utriusque Regis pater jam ante mensem Julium e vivis excesserat, & uterque ei successerat; Theodoricus in Regnum Burgundie, & Theobertus in Regnum Austrasie. Regnavit Childebertus in Austrasia post Sigeberti patris mortem annos viginti, ut habet Auctor de Gestis Francorum, qui annos tantum complectos numerat. Si enim anni incompleti recensentur, attingit annum XXI. mortuus hujus anni initio; cum D. Gregorius citatus ad ejus filios & successores mense Julio scribens, nullam de morte Childeberti mentionem faciat, nec Brunichildem consoletur in Epistola, quam eodem mense ad eam scribit, ut videre est in Registro ejus lib. 5. Epist. 59. quod utrumque facere debuisset, si hæc filium, illi patrem ante paucos menses amississet. Hinc tamen perperam deducit Hadrianus Valesius lib. 16. Rer. Franc. Childebertum intra quatuor ultimos præcedentis Christi anni menses vita sanctum esse; cum in Burgundia Rex fuerit, annos quatuor, ut habet Fredegarius cap. 16. & Aimoinus lib. 5. cap. 84. qui annos incompletos pro integris numerant. Nam annos tres ei Chronicon Moslicensis Cœnobii assignat ferme integros, deductos scilicet a die vicesima octava mensis Martii anni DCCIII. quo Guntramnus Burgundie Rex, ut anno DCCVIII. ostendam, obiit. Decessit Childebertus anno ætatis XXV. aut, ut alii scribunt, anno ætatis XXVI. natus enim erat die sancto Pasche anno DLXX. & jam peracto vix lustro ætatis uno, ut loquitur Gregorius lib. 5. cap. 1. anno scilicet circiter DLXXV. exeunte, Sigeberto patri successerat. Regnum Theoderici & Theoberti Brunichildis utriusque avia, partim per se, partim per Procres administravit: quo tempore in Neustria regnabat Clotarius Chilperici filius annum undecimum egressus, cujus tutelam Fredegundis mater singulari prudentia gerebat.

Qua.

Sed jam Gallias invisamus. Hoc enim anno, petentibus Dinamio Patricio & Aureliano, privilegium Gregorius concessit (d) Massiliensi monasterio in honorem S. Cassiani consecrato. Ex ejusdem quoque S. Gregorii epistolis Indictionis decimæ quartæ in Gallias hoc anno datis colligitur, eadem Indictione defunctum esse Childebertum Regem Francorum, sui que regni reliquias hæredes Theodoricum atque Theobertum. Etenim cum sexta epistola ad Childebertum Francorum Regem conscripta sub eadem Indictione data habeatur, rursus item epistola quinquagesimo octava scripta appareat sub eadem Indictione ad dictos Reges Theodoricum atque Theobertum ejus hæredes: manifestum est, illo sublato de medio, hos regnare cœpisse. Ex quibus alios redarguas chronographos, qui in annum sexcentimum horum ponunt ingressum.

De his autem accipe quæ apud Acta S. Columbani (e) celsitudine meritorum conspicui scripta habentur his verbis: Mortuo deinde Childeberto, infra adolescentie annos regnaverunt filii Childeberti duo, Theodoricus, & Theobertus, cum avia sua Brunichilde. Regno Burgundionum Theodoricus potitur: regnum Au-

rat, & uterque ei successerat; Theodoricus in Regnum Burgundie, & Theobertus in Regnum Austrasie. Regnavit Childebertus in Austrasia post Sigeberti patris mortem annos viginti, ut habet Auctor de Gestis Francorum, qui annos tantum complectos numerat. Si enim anni incompleti recensentur, attingit annum XXI. mortuus hujus anni initio; cum D. Gregorius citatus ad ejus filios & successores mense Julio scribens, nullam de morte Childeberti mentionem faciat, nec Brunichildem consoletur in Epistola, quam eodem mense ad eam scribit, ut videre est in Registro ejus lib. 5. Epist. 59. quod utrumque facere debuisset, si hæc filium, illi patrem ante paucos menses amississet. Hinc tamen perperam deducit Hadrianus Valesius lib. 16. Rer. Franc. Childebertum intra quatuor ultimos præcedentis Christi anni menses vita sanctum esse; cum in Burgundia Rex fuerit, annos quatuor, ut habet Fredegarius cap. 16. & Aimoinus lib. 5. cap. 84. qui annos incompletos pro integris numerant. Nam annos tres ei Chronicon Moslicensis Cœnobii assignat ferme integros, deductos scilicet a die vicesima octava mensis Martii anni DCCIII. quo Guntramnus Burgundie Rex, ut anno DCCVIII. ostendam, obiit. Decessit Childebertus anno ætatis XXV. aut, ut alii scribunt, anno ætatis XXVI. natus enim erat die sancto Pasche anno DLXX. & jam peracto vix lustro ætatis uno, ut loquitur Gregorius lib. 5. cap. 1. anno scilicet circiter DLXXV. exeunte, Sigeberto patri successerat. Regnum Theoderici & Theoberti Brunichildis utriusque avia, partim per se, partim per Procres administravit: quo tempore in Neustria regnabat Clotarius Chilperici filius annum undecimum egressus, cujus tutelam Fredegundis mater singulari prudentia gerebat.

XX.

(d) Greg. l. 5. ep. 11. Ind. 14.

Reges Francor. Theodoricus & Theobertus.

XXI. (e) Vit. S. Columb. c. 18. apud Bed. l. 13. & Sur. l. 6. die 11. Novemb.

CHRISTI
596.GREGORII PAP.
7.MAURITII IMP.
II.

Austrasianorum Theobertus suscepit regendum. Theodoricus ergo quia in terminis regni sui beatum Columbanum haberet, gratulabatur non minime. Ad quem cum sæpissime veniret, cœpit eum vir Dei increpare, cur concubinarum adulteriis misceretur, & non potius legitimi concubii solamine fruere, ut regalis proles ex honorabili Regina prodiret, & non potius ex lupanaribus videretur emergi. Cumque jam ad viri Dei imperium Regis

sermo obtemperaret, & se ab illicitis segregare sponderet; mentem Brunichildis avia, secunde (ut erat) J. zabelis, antiquus hostis adiit, eamque contra virum Dei stimulatam superbo aculeo excitat, quia cerneret viro Dei Theodoricum obedire: verebatur enim, ne si abjectis concubinis, Regnam aula præficeret, & dignitatis & honoris sui modum amittisset. Sed quæ hæc secuta sunt, dicemus anno sequenti.

Adest

PAGIUS Quare tunc in Francia dignitas Regia penes parvulos, potestas penes mulieres erat: Theodoricus decimum ætatis annum, Theodoricus nonum agebat; illeque Metis Regni Sedem statuit; hic Aurelianis, ut docet Fredegarius cap. 16.

XIV. Baronius, qui ex Epistolis Divi Gregorii Magni recte collegit, Childebertum hoc anno videre desiisse, perperam ejus initium illigavit anno Christi DLXXIX. hoc enim pacto septemdecim duntaxat annos regnasset, contra omnium Antiquorum fidem. Præterea Childebertus Guntramno Burgundie Regi superstes vixit, & post

illum in Burgundia regnavit; nam Gregorius Turonensis lib. 4. de Miraculis S. Martini cap. 37. Tempore, inquit, quo post obitum gloriosissimi Regis Guntrammii Childebertus Rex Aurelianensium Urbem adiit, &c. Nec a Gregorii sententia Fredegarius in suo Chronico recedit. Et tamen Baronius Guntrammii mortem differt usque ad annum DCCVIII. licet fateatur Gregorium Turonensem anno præcedenti ad Deum migrasse, qui ideo de Guntramno mortuo loqui non potuisset, si is usque ad annum DCCVIII. vitam prorogasset.

JESU CHRISTI ANNUS 597.

GREGORII PAP. ANNUS 8.

MAURITII IMP. ANNUS 12.

I. De Legatione Episcoporum Constantiadis Gregorij Papam.

Adest annus Redemptoris quingentesimus nonagesimus septimus Indictionis decimæ quintæ, quo, mense Septembris inchoatur Gregorij Papæ annus Pontificatus octavus, absolvitur vero Mauritiij Imperatoris undecimus, quo Cyriacus Constantinopolitanus Episcopus Responsales suos misit Romam ad sanctum Gregorium Papam, simulque Synodalem epistolam, qua tum fidei Catholicæ professio contineretur, tum etiam ipse communionem Catholicam expeteret, pacemque servari rogaret. Addidit litteras Mauritius Imperator ad eundem Gregorium, quibus cum pluribus hortatus est ut missos a Cyriaco Episcopo Constantinopolitano Responsales susciperet, communioneque Catholica eosdem impertiret. Jam enim anno superiori (ut dictum est) reciproca fidei confessione simul communicaverant inter se Cyriacus Episcopus Constantinopolitanus atque Gregorius Papa. Præcedente igitur istiusmodi communicatione, Cyriaco visum est mittere debere ex more suos Romam ad Gregorium Pontificem Responsales, quos & commendatos voluit litteris ejusdem Mauritii Imperatoris.

II. Qua ratione Responsales ad communionem recepti.

(a) Greg. l. 6. ep. 31. Ind. 15.

III.

Cum autem Responsales missi Romam pervenissent, eisdem Gregorius, ne quovis modo ipse auctor schismatis diffamari posset, benigne excepit, quos etiam interesse sacris Missarum solemnibus passus est, impertiens eos communionem Catholicam; ita tamen ut assentiri noluerit Apostolicæ sedis Apocrifarium, qui debeat Constantinopoli, interesse sacris a Cyriaco celebrandis, nisi nomen Oecumenici invidiosum atque rixosum penitus tolleretur atque aboleretur. Hæc autem omnia breviter habet sanctus Gregorius in epistola quam scripsit ad sanctissimos Patriarchas Alexandrinum & Antiochenum, Eulogium scilicet, atque Anastasium, verbis istis (a):

Charitas qua vobis valde constrictus sum, tacere me minime permittit: ut sanctitas vestra quæcumque apud nos aguntur, agnoscat, & falsis rumoribus non decepta, suæ justitiæ, atque veltitudinis viam, sicut perfecte cepit, perfectius teneat. Responsales siquidem fratris & coepiscopi nostri Cyriaci venientes, ejus ad me Synodicam detulerunt epistolam.

PAGIUS SÆC. VI. Olymp. 544. An. U.C. 1350.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6090.

© 18. F. D 9. P. 14. April. Indict. 15.

JESU CHRISTI 597.

Et quidem inter nos & ipsum (sicut vestra beatitudo novit) propter appellationem profani nominis est gravis discordia. Sed in causa fidei transmissos Responsales ejus existimavi esse suscipiendos; ne culpa elationis, qua in Constantinopolitana Ecclesia pene contra omnes sacerdotes exorta est, dissensionem fidei & rixam Ecclesiasticam faceret unitati. Eisdem vero Responsales, quia hoc omnino humiliter precabatur, Missarum solemnium mecum celebrare feci. Quia (sicut & serenissimo domino Imperatori nostro intimare studui) Responsales fratris & consecratos nostri Cyriaci mihi communicare debuerunt: quia, auctore Deo, in elationis errorem non cecidi. Meus vero diaconus cum prædicto fratre nostro Cyriaco Missarum solemnium celebrare non debet: quia per profanum vocabulum culpam superbiæ aut commisit, aut sequitur: ne si (quod absit) procedit, ei in tali elatione posito vanitatem stulti nominis confirmare videamur. Eundem vero fratrem admonere studui, ut se a tali elatione corrigat. Hæc de rebus Romæ gestis cum legatis.

Quod vero spectat ad Synodalem epistolam a Cyriaco ad Gregorium missam anno superiori, in qua fidei Catholicæ professio scripta erat; cum in ea superflue damnationem appouisset Eudoxii, Ariani hæretici sub Constantio Imperatore Episcopi Constantinopolitani: suspicionem haud levem Gregorio intulit, cum præsertim ipsum lateret, quifnam esset quem damnaret Eudoxium: magis vero, quod qui ejus meminisset Sozomenus, idem laudator esset mirificus Theodori Mopsuesteni haud pridem in Quinta Synodo condemnati. De iisdem certiores reddi voluit eisdem Orientalium sedium Patriarchas Eulogium & Anastasium. Quod autem Gregorius Sozomenum laudatorem fuisse tradit Theodori Mopsuesteni, recens quidam Aristarchus* sanctum Gregorium imperitiæ rearguit, quod scilicet non reperitur id factum a Sozomene, sed a Theodoro. Sed quantum ipse erret, dum Gregorium errasse demonstrat, consule a nobis dicta in Notis ad Romanum Martyrologium. At quidni Gregorius suspectos habere debuisset Orientales, dum Joannes prædecessor Cyriaci pseudosynodum

IV.

*Melchiorum Canum jure sagillat auctor.

GREGORII PAPÆ 8.

MAURITII IMP. 16.

Anno Era Hispan. DCXXXV. A.C. 597.

IS annus hac formula notatus: XV. post Consulatum Mauricii Tiberii Aug. solius XIII. habet Chronicon Alexandrinum.

CHRISTI 597.

GREGORII PAP. 8.

MAURITII IMP. 12.

Pelagianismus sub titulo Ephesinæ Synodi redditus.

dum Ephesinam pro oecumenica videri poterat recepisse, rejectaque legitima, spuriam pro germana, & Nestorianorum conciliabulum pro Catholicorum conventu, dum Pelagianismi assertor factus est, qui in secundo canone ejusdem pseudo-Synodi a Nestorianis asseritur, sicque ex eo originale peccatum penitus negaretur? Quæ omnia significata voluit idem sanctus Gregorius distis primarum sedium Patriarchis, ne damnatus Pelagianismi error per Constantinopolitanos Patriarchas iterum restitueretur.

V. (a) Greg. l. 6. ep. 28. Ind. 15.

Quid Cyriacum Greg. admoncat.

(b) Eph. 4.

(c) 1. Tim. 3.

VI. Revocatus Sabinianus, missus Anatolium.

(d) Greg. l. 6. ep. 30. Ind. 15.

(e) 1. Thes. 2.

Qui etiam ad ipsum Cyriacum Constantinopolitanum Episcopum (a) reddidit litteras, quibus admonuit, pacem & charitatem quam præferret, fore inter se, si superbum nomen aboleretur; aliter minime fieri posse ut concordia mutua intercederet: nam hæc habet inter alia: Oportet ergo ut mihi atque omnibus fratribus vestris ejusdem charitatis pulchritudinem in hoc primum opere monstretis, ut verbum superbiæ, per quod grave scandalum in Ecclesiis generatur, auferre seipmetis: hoc modis omnibus implentes, quod scriptum est (b): Solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis. Et rursus (c): Nullam occasionem dare adversario maledicti gratia. Tunc enim ostensa charitas vera est, si per typum superbiæ inter nos schisma non fuerit. Ego enim Jesum testem invoco in anima mea, quia a summo usque ad ultimum nulli hominum dare scandali occasionem volo. Et inferius: Ea ergo que novo modo introducta sunt, ipso ordine quo illata sunt, auferantur, & pax nobis illibata in Domino permanebit. Reliqua vero per Anatolium, quem idem ad Imperatorem hoc anno Apocrifarium misit, ipsi significanda testatur.

Hoc namque anno revocatum in Urbem Sabinianum diaconum, qui Apocrifarii munere Constantinopoli fungeretur, ex pluribus litteris ejusdem Gregorii, hoc anno datis apparet: missumque loco ipsius quem diximus Anatolium, dicta ad Cyriacum scripta epistola docet. Ad ipsum vero Mauritium Imperatorem, qui pro Cyriaco litteras dederat, alias Gregorius reddidit, quibus de Responsalibus Cyriaci benigne susceptis eundem reddidit certiores, atque hæc de causa ipsa breviter habet (d): Eundem fratrem & sacerdotem meum studiose admonere curavi, ut si habere pacem omnium concordiamque desiderat, ab stulti vocabuli se appellatione compefcatur. Subdit demonstrans magni esse momenti, quod frivolum esse ipsi Imperatori visum fuisset: ostenditque esse præcursorem Antichristi, qui superbum sibi nomen arrogat, & superextollitur super (e) omne quod dicitur Deus.

Dedit etiam eodem argumento litteras privatas seorsum hoc eodem anno ad Anastasium Patriarcham Antiochenum (f), cum ab eo per Sabinianum diaconum Romanam redeuntem litteras accepisset ejusdem ferme argumenti cum iis quas scripserat Imperator, nimirum pro ejusmodi causa levissima schisma non esse conflandum: ad quem rescribens Gregorius post alia hæc habet: Vos tamen eandem causam nullam esse, dicere non debetis: quia si hanc æquanimiter portamus, universæ Ecclesiæ fidem corrumpimus. Scitis enim, quanti non solum hæretici, sed etiam hæresarchæ de Constantinopolitana Ecclesia sunt egressi. Et ut de honoris vestri injuria taceam, si unus Episcopus vocatur Universalis, universa Ecclesia corrui, si unus universus cadit. Sed absit hæc stultitia, absit hæc levitas ab auribus meis, &c.

Graviori pariter perpendens lance tantæ rei momentum S. Eulogius Alexandrinus Episcopus, ad eundem Gregorium Papam hoc eodem anno de prærogativa sedium gravem epistolam scripsit, quæ licet non extet, ex responsione tamen ab ipso Gregorio reddita, qualis fuerit, satis perspicue potest intelligi. Accipe ergo eam, quo quid in re maximi ponderis vit sanctissimus miraculis clarus ad Gregorium ipsum scripserit, recognoscas. Sic enim se habet (g):

Suavissima mihi sanctitas vestra multa in epistolis suis de sancti Petri Apostolorum Principis cathedra locuta est, dicens, quod ipse in ea nuncusque in suis successoribus sedeat. Et quidem ego indignum me esse non solum in honore præsentium, sed etiam in numero stantium agnosco. Sed cuncta que dicta sunt, in eo libenter accepi, quod ille mihi de Petri cathedra locutus est, qui Petri cathedram tenet. Et cum me specialis honor nullo modo delectet, valde tamen lætatus sum, quia vos sanctissimi, quod mihi impendistis, vobismetipsis dedistis. Quis enim nesciat sanctam Ecclesiam in Apostolorum Principe soliditate firmatam, quia firmitatem mentis traxit in nomine, ut Petrus a petra vocaretur? Cui Veritatis voce dicitur (h): Tibi dabo claves regni calorum. Cui rursus dicitur (i): Et tu aliquando conversus confirma fratres tuos. Iterumque (k): Simon Joannes amas me? pascere oves meas. Itaque cum multi sint Apostoli, pro ipso tamen principatu sola Apostolorum Principis sedes in auctoritate convaluit, quæ in tribus locis unus est. Ipse enim sublimavit sedem, in qua etiam quiescere & præsentem vitam finire dignatus est. Ipse decoravit sedem in quam Evangelistam discipulum, Marcum videlicet, misit. Ipse firmavit sedem, Antiochenam videlicet, in qua septem au-

VII.

(f) Greg. l. 6. ep. 24. Indict. 15.

VIII.

(g) Greg. l. 6. ep. 37. Indict. 15.

IX.

(h) Matt. 16. (i) Luc. 22. (k) Jo. 21.

De trib. sedibus S. Petri iisdemque majoribus

nis quamvis discessurus, sedit. Cum ergo unius atque una sit sedes, cui ex auctoritate divina tres nunc Episcopi praesident: quicquid ego de vobis boni audio hoc mihi imputo; si quid de me boni creditis, hoc vestris meritis imputate: quia in illo unum sumus, qui ait (a): Ut omnes unum sint, sicut & tu Pater in me, & ego in te, ut & ipsi in vobis unum sint. Haec de unitate quae ex dilectione provenit, cum potestas in tribus distincta eadem ad unum caput praecipuum referatur. Habes haec eadem de tribus sedibus Petri, ex quo collata est praerogativa Patriarchatus, superius ex Gelasio Papa dicta.

X. De munitulis missis ab Eulogio Colatium. In fine autem epistolae de acceptis ab eo muneribus haec habet Gregorius: Suscepisti, inquit, benedictionem sancti Evangelistae Marci iuxta Breve vestris epistolis insertum: Sed quia Collatum* ac Jurisheum non libenter bibo, praesumens Cognidium requiro, quod in hac Urbe, post multa tempora, vestra innotescere transacto anno sanctitas fecit. Nam nos hic a negotiatoribus nomen Cognidii & non substantiam comparamus. Quid per Collatum, sive Colatum, vel Jurisheum, atque Cognidium debeat intelligi (quod medicorum haec sint potius) de his nobis rogantibus differuit pluribus doctissimus Mercurialis, cuius variarum quaestionum elucidationes praelo datas propediem (ut putamus) accepturus eris.

XI. At Gregorius eidem Eulogio munitula & ipse misit, de quibus ait: Parvulam benedictionem de amatoris vestri S. Petri ecclesia sex minora Aquitanica pallia & duo oraria transmisi: quia enim multo diligo, etiam de parvis praesumo.

Hac Gregorius, qui plurimi fecit eundem S. Eulogium, utpote qui his temporibus sedem illam sanctitate & doctrina mirifice illustraret: magno namque Dei beneficio post tot tenebras illuxerat infelici afflictatae nimium Alexandrinae Ecclesiae tantum sidus marucinum, ipse sanctus Eulogius, qui eandem Ecclesiam, quam ab apro silvestri (de quo est in Psalmis (b) depastam invenit, ac propemodum desolatam, viriliter in Evangelio laborans restituit: nam haereticos ibi inventos, qui longavam aetatem duxissent errantes & in errorem mittentes, ad fidem Catholicam restituere conatus est. Cui ob eandem causam congratulatus Gregorius, ista habet in dicta epistola: Debitum salutationis alloquium persolvens, indico quia magno gaudio exulto, quod vos contra haereticorum latratu assidue laborare cognovi: atque omnipotentem Dominum deprecor, ut beatitudinem vestram sua protectione adjuvet, quatenus per linguam vestram de sinu sanctae Ecclesiae omnem radicem amaritudinis evellat, ne rursus

(b) Psal. 79. Eulogius Alex. Episc. laborat adversus haereticos.

germinans impediatur multos, & per illam coinquinentur multi, &c. Quomodo autem Agnoitarum plurimos ad Catholicam fidem converterit, suo loco pluribus.

Rursum vero eidem nuncio Gregorius ad diversos litteras dedit, eo quod Sabinianus Apocrifarius inde Romam rediens, complures ab illis datas attulerat ad ipsum epistolas. Inter alia autem ad Gregoriam Augustae cubiculariam, feminam aequae piam ac nobilem, de certitudine salutis suae litteris percontantem, ista prudenter ipse respondit (c): Quod vero dulcedo tua in suis epistolis subjunxit, importunam se mihi existere, quoad usque scribam mihi esse revelatum quia peccata tua dimissa sunt; rem & difficilem etiam & inutilem postulasti: difficilem quidem, quia ego indignus sum, cui revelatio fieri debeat; inutilem vero, quia securus de peccatis tuis fieri non debes, nisi cum jam in die vitae tuae ultimo plangere eadem peccata minime valebis. Quae dies quousque veniat, semper suspecta, semper trepida metuere culpas debes, atque eas quotidianis fletibus lavare, &c.

Reddidit pariter litteras ad Theotifem & Andream viros clarissimos, inter aulicos militantes quidem, sed professione cives sanctorum & domesticos Dei, qui tales essent, ut inter caesarum turbines scirent Deo corde semper esse conjuncti.

Nam ad eos ista S. Gregorius (d): Quod in tanto tumultu causarum vestra excellentia posita, sacri verbi ubertate plena est, atque ad aeterna incessanter gaudia suspirat, magnas omnipotenti Deo gratias ago: quia hoc in vobis esse impletum video, quod de electis patribus scriptum est (e): Filii autem Israel ambulaverunt per siccum per medium mare, &c. Allicebant isti Augustae, quae horum consuetudine in dies magis virtutibus augebatur. Curam pariter gerebant Mauriti filiorum, de quibus ista S. Gregorius subdit: Peto autem, ut parvulos dominos, quos nutritis, praecipue moribus instruere curetis; & gloriosos eunuchos, qui eis deputati sunt, admonete, ut ea illis loqui debeant, quae eorum mentes in charitate circa se invicem & erga subjectos in mansuetudine compungant: ne si quid odii modo inter se conceperint, in aperto postea erumpat. Verba siquidem nutrientium aut lac dant, si bona sunt; aut venenum, si mala. Tulia ergo nunc eis suggerant, quae postmodum ostendant quam bona fuerint, quae a nutrientium suorum ore suxerunt. Reddit demum illis gratias de triginta libris auri pro redemptione captivorum per Sabinianum diaconum missis. Hos vero Gregorius ob egregiam pietatem magno digno putavit esse munere praeter alios, nempe clavi illa S.

XII. Curiosa & infructuosa petitio.

(e) Greg. lib. 6. ep. 22. Ind. 15.

XIII.

(d) Greg. lib. 6. ep. 23.

(e) Exod. 15. De educatione filiorum Imp.

Petri quae egregio miraculo coruscaverat, quam Antharit impius licet Rex Longobardorum Romam miserat ad Pelagium Papam ut suo loco dixerat: sed hic putamus eadem opportune repetenda, cum eam divino illustratam miraculo Constantinopolim Gregorius mittit, tamquam Dei virtutis nobile monumentum ob oculos semper habendum; ait enim: Praeterea benedictionem S. Petri Apostoli clavem a sacratissimo ejus corpore transmisi, de qua videlicet clavi hoc est gestum quod narro miraculum.

XIV. Clavis S. Petri illustrata miraculo. Dum eam quidam Longobardorum civitatem ingressus in Traspadanis partibus invenisset, quia S. Petri clavis esset, despiciens, sed pro eo quod eam auream vidit, facere sibi ex illa aliquid aliud volens, eduxit cultellum ut eam incideret. Qui mox cultellum, cum quo eam per partes mittere voluit, arreptus per spiritum, sibi in gutture defixit, eademque hora extinctus cecidit. Et dum illic Rex Longobardorum Antharit atque alii multi ejus homines adessent, & is qui se percusserrat seorsum mortuus, clavis vero haec seorsum jaceret in terra: factus est omnibus vehementissimus timor, ut eandem clavem de terra levare nullus praesumeret. Tunc quidem Longobardus Catholicus, qui sciebatur orationi & eleemosynis deditus Minulphus nomine vocatus est, atque ipse hanc levavit de terra. Antharit vero pro eodem miraculo aliam clavem auream fecit, atque cum ea pariter ad sanctae memoriae decessorem meum transmisi, indicans quale per eam miraculum contigisset. Ipsam ergo vestra excellentia transmittite studui, per quam omnipotens Deus superbientem & perfidum hominem peremit: ut per eam vos qui cum timetis & diligitis, & praesentem salutem & aeternam habere valeatis. Haec Gregorius. Extat ad horum alterum nempe Andream, seorsum alia ejusdem Gregorii consolatoria epistola hoc item anno data (a) de obitu Constantiae puellae clarissimae viro desponsatae, hortaturque eum, ne implicet se Imperatoris negotiis, sed tranquillam ac quietam vitam a tumultibus longe positam ducere studeat. Dedit itidem Constantinopolim alias litteras ad Theodorum (b) Imperatoris medicum, de quo plura superius, gratias illi agens de eleemosynis Romam ad se missis, puto pro redemptione captivorum, ut alii qui supra fecisse noscuntur. Quae omnia cum ipse Gregorius grato animo acciperet, dolebat tamen se aliorum bonorum dispensationi praefectum: ait enim: Et quidem mihi, fureor, triste est aliena expendere, & super eas quas de substantia Ecclesiastica habeo, adhuc etiam de rebus sanctissimi filii domni Theodori rationes ponere.

Ann. Eccl. Tom. X.

(a) Greg. lib. 6. ep. 26. Ind. 15.

(b) Greg. lib. 6. ep. 25. Ind. 15.

Mittit vero ad eum itidem clavem S. Petri, quae intus haberet limaturam de catenis ipsius. Sed & ad Narsetem Patricium, de quo plura superius hominem maxime pium, alias dedit litteras (c), quibus eum in tribulationibus positum consolatur, xenique transmittit.

Ad Anastasium Abbatem in Palaestina monasterii, Neas appellati, alias (d) item litteras dedit, quibus eum hortatus est ut cum Hierosolymorum Episcopo pacem haberet. Puto fuisse Novam Lauram, ita dictum monasterium famosissimum in Actis S. Sabae, necnon Euthymii, occupatum aliquando ab Origenistis. Ad alium quoque Anastasium, ad quem supra, nempe Antiochenum Episcopum, litteras (e) reddit hoc item anno, inchoata Indictione prima, roborans eum, ut in tribulationibus quas pateretur, strenue ageret: haereticorum enim novis inventionibus premebatur, maximoque angore animi tenebatur; de quibus haec post multa Gregorius: His autem diebus (sicut invenio) nova haereticorum bella consurgunt, de quibus vestra beatitudinis jam antea scripsi, ita ut Prophetas, Evangelia, & dicta Patrum omnia evacuae moliantur. Sed permanente vita vestra sanctitatis, in protectoris nostri gratia speramus, quod eorum ora citius obtutescant, quae contra soliditatem veritatis aperta sunt: quia & quamlibet acuti gladii mittantur, cum saxum feriunt, fracti resiliunt. Hoc autem magna Dei omnipotentis est gratia, quod in ipsis, qui a sanctae Ecclesiae doctrina divisi sunt, unitas non est, quoniam (f) omne regnum in se divisum non stabit, & sancta Ecclesia subtilius in sua semper eruditione instruitur, dum haereticorum quaestionibus impugnatur: ita ut aperte impleatur: quod per Psalmistam contra haereticos de Deo dictum est (g): Divisi sunt ab ira vultus ejus, & appropinquavit cor illius. Nam dum ipsi in suo pravo errore dividuntur, cor nobis Dei appropiat, quia eruditi ad veritatem intellectum ejus subtilius invenimus. Haec sanctus Gregorius tanto quidem Pontifice digna. Quinam autem hi fuerint haeretici, nobis incompertum est. Subdit his vero, quanta istidem temporibus a barbaris ipse pateretur: ex quibus plane dignoscitur, pacem diu quaesitam, saepe petitam, obice Exarcho, minime fuisse adhuc cum Longobardis sanctam.

XV. Ad Anastasium Abbatem in Palaestina monasterii, Neas appellati, alias (d) item litteras dedit, quibus eum hortatus est ut cum Hierosolymorum Episcopo pacem haberet. Puto fuisse Novam Lauram, ita dictum monasterium famosissimum in Actis S. Sabae, necnon Euthymii, occupatum aliquando ab Origenistis. Ad alium quoque Anastasium, ad quem supra, nempe Antiochenum Episcopum, litteras (e) reddit hoc item anno, inchoata Indictione prima, roborans eum, ut in tribulationibus quas pateretur, strenue ageret: haereticorum enim novis inventionibus premebatur, maximoque angore animi tenebatur; de quibus haec post multa Gregorius: His autem diebus (sicut invenio) nova haereticorum bella consurgunt, de quibus vestra beatitudinis jam antea scripsi, ita ut Prophetas, Evangelia, & dicta Patrum omnia evacuae moliantur. Sed permanente vita vestra sanctitatis, in protectoris nostri gratia speramus, quod eorum ora citius obtutescant, quae contra soliditatem veritatis aperta sunt: quia & quamlibet acuti gladii mittantur, cum saxum feriunt, fracti resiliunt. Hoc autem magna Dei omnipotentis est gratia, quod in ipsis, qui a sanctae Ecclesiae doctrina divisi sunt, unitas non est, quoniam (f) omne regnum in se divisum non stabit, & sancta Ecclesia subtilius in sua semper eruditione instruitur, dum haereticorum quaestionibus impugnatur: ita ut aperte impleatur: quod per Psalmistam contra haereticos de Deo dictum est (g): Divisi sunt ab ira vultus ejus, & appropinquavit cor illius. Nam dum ipsi in suo pravo errore dividuntur, cor nobis Dei appropiat, quia eruditi ad veritatem intellectum ejus subtilius invenimus. Haec sanctus Gregorius tanto quidem Pontifice digna. Quinam autem hi fuerint haeretici, nobis incompertum est. Subdit his vero, quanta istidem temporibus a barbaris ipse pateretur: ex quibus plane dignoscitur, pacem diu quaesitam, saepe petitam, obice Exarcho, minime fuisse adhuc cum Longobardis sanctam.

At qui totius orbis praefectum se sciebat Ecclesiis, non Orientalium dumtaxat rerum oportere esse sollicitum sciens, ad Occidentales etiam deflexit obtutum, & adversus monachos disciplinae monasticae desertores epistolam scripsit in Africam ad Dominicum Episcopum Carthaginensem (h). Sed & petunt interea pabulum

XVI. Gallian. Eccl. curat S. Greg. ad S. Greg. desultores epistolam scripsit in Africam ad Dominicum Episcopum Carthaginensem (h). Sed & petunt interea pabulum

I i i i a pa-

(c) Greg. 1. 6. ep. 27. Ind. 15.

(d) Greg. 1. 6. ep. 29. Ind. 15.

Anastasi- us Antio- ab haere- ticis gra- via patitur.

(e) Greg. 1. 7. ep. 33. Ind. 1.

(f) Luc. 11.

(g) Ps. 54.

(h) Greg. 1. 6. ep. 32. Ind. 15.

(a) Greg. l. 6. ep. 33. Ind. 15.

(b) Greg. l. 7. ep. 5. Ind. 2.

XVII.

* valuit

PAGIUS

II. S. Ethelbertus Cantii Rex religionem Christianam in Anglia restituit.

a pastore nobiles Gallicani: etenim eundem, quem auribus presentes audire non possent, ut scriptum codicem transmitteret, rogarunt Dinamius Patricius de quo supra, & Aurelia: quibus idem, factus omnia omnibus annuit (a): Brunichildæ itidem Reginæ istud ipsum a se exposcenti concessit, codicem ad eam pariter mittens, cui & scripsit epistolam (b), qua primum excusat, cur non miserit pallium ad Syagrium Episcopum Augustodunensem, quod scilicet non esset ab eo enixe petatum: Nam, inquit, prisca consuetudo obrinuit, ut honor pallii, nisi exigentibus causarum meritis, & fortiter postulanti dari non debeat. Hæc ipse: sed & quod qui venerat ipsum accepturus, esset schismaticus, eidem dari minime debuisset affirmat. Serperat idem error de Tribus capitulis in Ecclesiam Gallicanam, non quidem in viros prudentes, sed in eos qui vita solutissimi essent: nam accipe quid de his dicat ipse Gregorius, eandem Reginam admonens. Præterea hos quos ab unitate Ecclesiæ schismaticorum error dissociat, ad unitatem pro vestra mercede studeat revocare concordia. Nam non ob aliud in ignorantia sua hæcenus cecitate voluntur, nisi ut Ecclesiasticam fugiant disciplinam, & perverse habeant, ut voluerint, vivendi licentiam: quia nec quid defendant, nec quid sequantur intelligunt. Nos autem Chalcedonensem Synodum, de qua illi sibi pestifere nebulas excusationis assumunt, per omnia veneramur & sequimur; & si quis de fide ejus minuere aut addere aliquid præsumpserit, anathematizamus. Sed ita illos erroris labes imbibit, ut ignorantia sua credentes, universam Ecclesiam atque omnes quatuor Patriarchas non ratione, sed malitiosa mente tantummodo refugiant: ita ut is qui ad nos a vestra excellentia missus est, cum quæreretur a nobis, cur ab universali Ecclesia separatus existeret, se ignorare professus sit: sed neque quid diceret, neque quid aliud audiret, voluit * scire. Hæc Gregorius. Ex quibus plane intelligis, cur error si-

ve schismatis, sive hæresis invalefcant, mirum ut per eam quam latiore videntiam disciplinæ impatientes homines ingredi festinent, secundum Domini dictum: (c) Lata est via, quæ ducit ad perditionem, & multi gradiuntur per eam. Admonuit vero idem Gregorius eandem Francorum Reginam, ut corrigere studeat pravos mores in Galliis excrecentes, illos vero præsertim, quos in ordinatione sacerdotum irrepsisse abusus demonstrat. Adjecit præterea, ut quæ apud aliquos vigeret in Gallia idololatria, penitus extirparet. Quænam essent hæc monstra iterum emergentia, idem docet his verbis: Hoc quoque pariter hortamur, ut & ceteros subjectos vestros sub disciplina debeat moderazione refringere, ut idolis non immolent, cultores arborum non existant, de animalium capitibus sacrificia sacrilega non exhibeant: quia pervenit ad nos, quod multi Christianorum & ad ecclesiâs occurrant, & (quod dici nefas est) a culturis dæmonum non discedant, &c. Monet insuper ut coerceat populos diversis modis divinam indignationem desuper provocantes. Porro quod ad idololatriam illud genus pertinet, immolare caput capræ dæmonibus Longobardorum fuisse superstitionem, alibi idem Gregorius docet (d). At non est quod adeo mireris, si idololatriam audis in Gallia alicubi iterum pullulare, cum in Italia prope ipsam Urbem ab aliquibus improbis in nonnullis revocatum esse, idem Gregorius testatur in litteris (e) ad Chrysanthum Episcopum Spoletanum, necnon & ad Agnellum Episcopum Tarracinensem eodem anno datis. Id secum vexit bellorum iugis infestatio, ut cum remissio fieret Ecclesiasticæ culturæ, inter bonum semen ejusmodi zizania miscerentur. Sed quos secuti sumus Roma in Angliam proficiscentes missos a Gregorio Papa anno superiori Augustinum & socios; quid ibidem in Apostolico ministerio sint operati, videamus: sed audiamus in primis, quid de his habeat gentilis ipso.

tavit. Plerosque Francos professionis comites in Angliam fuisse docet Beda lib. 1. cap. 23. ita ut Augustinus in Cantium pervenerit cum sociis ferme quadraginta. Jampridem Edilbertus, vel Ethelbertus Rex multa audierat de Christiana religione; Adilbergam enim seu Bertham Chariberti Francorum Regis filiam in conjugem acceperat: Antea fama, inquit Beda, ad cum Christiana religionis pervenerat, utpote qui & uxorem habebat Christianam de gente Francorum Regia, nomine Bertham, quam ex conditione a parentibus acceperat, ut ritum fidei ac religionis sua cum Episcopo, quem ei adiutorem fidei dederant, nomine Luidbardo, inviolatam servare licentiam haberet. Erat Letardus, quem Luidbardum Beda vocat, Episcopus Silvanectensis in Gallia, ut tradunt Tho-

(c) Mat. 7. XVIII. Quæ in Galliis essent corrigenda Regiam admonet Gregorius.

(d) Greg. dial. l. 3. c. 28.

XIX.

(e) Greg. l. 7. ep. 2. Ind. 1. (f) Idem l. 7. ep. 20. Ind. 1.

XX.

(a) Bed. hist. gent. Angl. l. 1. c. 25. August. & soc. ap. pulsus in Britanniam.

XXI. De conversione Anglorum.

PAGIUS

III. S. Augustinus Episcopus ordinatur ab Archiepiscopo A. r. l. u. n. s. i.

ipforum venerabilis Beda (a): Roboratus ergo, inquit, confirmatione beati patris Gregorii Augustinus, cum famulis Christi qui erant cum eo rediit ad opus verbi, pervenitque in Britanniam. Erat eo tempore Rex Edilbertus in Cantio potentissimus, qui ad confinium usque Humbri fluminis maximi, quo Meridionales & Septentrionales Anglorum populi dirimuntur, fines Imperii retenderat. Est autem ad Orientalem Cantii plagam Tancetos insula non modica, id est, magnitudinis juxta consuetudinem estimationis Anglorum, milliariam sexcentorum quam a continenti terra fecernit flavius Vantsum, qui est latitudinis circiter trium stadiorum, & duobus tantum in locis est transmeabilis: utrumque enim caput protendit in mare. In hac ergo applicuit servus Domini Augustinus, & socii ejus viri (ut fertur) ferme quadraginta. Acceperunt autem, præcipiente beato Papa Gregorio, de gente Francorum interpretes. Et mittens ad Edilbertum, mandavit se venisse de Roma, ac nuncium ferre optimum, qui sibi obtemperantibus æterna in calis gaudia, & regnum sine fine cum Deo vivo & vero futurum, sine ulla dubitatione promitteret. Qui hæc audiens, manere illos in ea quam adierat insula, & necessaria ministrari, donec videret quid eis faceret, jussit: nam & antea fama ad eum Christiana religionis pervenerat, utpote qui & uxorem habebat Christianam de gente Francorum regia, nomine Bertham quam ea conditione a parentibus acceperat, ut Ann. Eccl. Tom. X.

ritum fidei ac religionis suæ cum Episcopo, quem ei adiutorem fidei dederant, nomine Luidbardo, inviolatam servare, licentiam haberet. Post dies ergo aliquot venit ad insulam Rex, & residens sub divo jussit Augustinum cum sociis ad suum ibidem advenire colloquium. Caverat autem, ne in aliquam domum ad se introirent, veteri usus augurio, ne superventu suo si quid maleficæ artis habuissent, eum superando deciperent. At illi non dæmoniaca, sed divina virtute præditi veniebant, Crucem pro vexillo ferentes argenteam, & imaginem Domini Salvatoris in tabula depictam, litaniisque canentes, pro sua simul, & eorum propter quos & ad quos venerant, salute æterna, Domino supplicabant. Cumque ad jussionem Regis residentes, verbum ei vitæ una cum iis qui adierant ejus comitibus prædicarent; respondit ille, dicens: Pulchra sunt quidem verba & promissa quæ assertis: sed quia nova sunt & incerta, non bis possum assensum tribuere, relicta eis quæ tanto tempore cum omni Anglorum gente servavi. Verum quia de longe hac peregrini venistis, & ut ego mihi videor perspexisse, ea quæ vos vera & optima credebatis, nobis quoque communicare desideratis; nolimus molesti esse vobis, quin potius benigno vos hospitio recipere, & quæ victui vestro sunt necessaria, ministrare curamus: nec prohibemus, quin omnes quos potestis, fidei vestræ religionis prædicando societis. Dedit ergo eis mansionem in civitate Dorovernensi, quæ Imperii sui totius erat I i i 2 me-

XXII.

de conversione Anglorum & Augustini Episcopatui ita loquitur: Data a me licentia, a Germaniarum Episcopis Episcopus factus, cum eorum quoque solatiis ad prædictam gentem in sine mundi perductus est, & jam nunc de ejus salute & opere ad nos scripta pervenerunt; quia tantis miraculis vel ipse, vel hi qui cum eo transmissi sunt, in gente earum coruscant, ut Apostolorum virtutes in lignis, quæ exhibent, imitari videantur. In solemnitate autem Dominica Nativitatis, quæ hac prima indictione transacta est, plusquam decem millia Angli ab eodem nunciati sunt fratre & coepiscopo nostro baptizati. Sed in eo textu per Germanias Gallia sunt intelligendæ, non quia Galliarum loco nomen Germaniarum perperam irrepsit, ut Baronius opinatur, sed, ut ait Cointius hoc anno num. XII. quia Franci sæpe dicti sunt Germani ab antiquis Scriptoribus, vel potius, quia Gregorius ad Episcopum Orientalem scribens, Germaniarum nomen Orientalibus notius & usitatius adhibuit. Jam ante Nativitatem Christi Augustinus consecratus fuerat Arelatis, ut scribit Beda lib. 1. cap. 27. ubi postquam capite superiori retulit, multos in Cantia unitati se sanctæ Christi Ecclesiæ credendos sociasse, ait: Inter est Vir domini Augustinus venit Arelas, & ab Archiepiscopo ejusdem civitatis Aetherio, juxta quod jussu sancti patris Gregorii acceperant, Archiepiscopus genti Anglorum ordinatus est, reversusque in Britanniam, &c. Quæ jussu cum ad ma-

CHRISTI
597.GREGORII PAP.
8.MAURITII IMP.
12.

metropolis, eisque ut promiserat, cum administratione victus temporalis, licentiam quoque predicandi non abstulit. Fertur autem, quod appropinquantes civitati more suo, cum Cruce sancta & imagine magni Regis Domini nostri Jesu Christi, hanc litaniam consona voce modularentur: Deprecamur te, Domine, in omni misericordia tua, ut auferatur furor tuus & ira tua a civitate ista, & de domo sancta tua, quoniam peccavimus. Alleluja.

XXIII. Ista ipse conspiciens, & respiciens ad eos qui hodie extant, Anglos a fide Catholica devios, compello eosdem nomine Romanæ Ecclesiæ verbis illis Apostoli (a): *Ipsi de nobis annunciant, qualem introitum habuerimus ad vos, & quomodo conversi estis ad Deum a simulacris servire Deo vivo & vero, & quomodo Evangelium nostrum non fuit in sermone tantum, sed in virtute in Spiritu sancto, in plenitudine multa.* Ita in memoriam revocans, a quo, per quos, & quomodo acceperint Evangelium, nempe a Romano Pontifice, per monachos, præcedente Crucis vexillo, & imagine Salvatoris: quorum omnium velut immemores, hæresum fascino dementati, Catholicæ Ecclesiæ hostes effecti, adhuc tamen gloriantur nomine Christiano, & jactant se esse Evangelii professores. O densa caligine offusas mentes, obscura nocte, cæco carcere, alta fovea merfas animas, super quas jam operuerit (b) puteus os suum, ut nullus perennis lucis radius licet pertenuis vel a longe iis effulgeat, ut hæc tanta ipsorum mala miseri videant? Quorum causa merito exclaman-

PAGIUS manus Bedæ non pervenissent, sed de his tantum mentio esset in documentis ad se transmissis, in errore de quo anno superiori egimus perstitit, & Aetherium, qui Lugdunensis Archiepiscopus erat, Ecclesiam Arelatensem tunc rexisse putavit; cum tamen certum sit, Ecclesiæ Arelatensi tunc Virgilium præfuisse.

IV. Augustinus, si Sprotto in Historia fundationis Monasterii S. Augustini Cantuariensis, & Guilielmo Thorno in suo Chronico fides, ordinatus fuit Episcopus XVI. Kalendas Decembris, idest, die decima sexta mensis Novembris. Verum cum hoc anno is dies incidat in Sabbatum, & Episcopi non nisi diebus Dominicis aut diebus solemnibus ordinarentur, aut ea consecratio die XV. Kalend. Decemb. quæ Dominicalis fuit, peracta, aut hujus temporariæ notæ ratio non habenda. Baronius Ethebertum hoc anno ad fidem Christianam conversum & baptizatum fuisse existimavit, cui consentiunt Henschenius in ejus Vita ad diem XXIV. Februarii paragrapho 2. Commentarii prævii, & Cointius hoc anno num. XII. notantque illius conversioni diem Pentecostes adscripsisse Sprottum, & Thornum laudatos, atque Cointius id innuere Gregorium in Epistola ad Eulogium, verbis mox recitatis, & Bedam, si simul conferantur. Hic enim lib. 1. cap. 26. tradit, Rege ad fidem converso, plures ad audiendum ver-

dum cum Hieremia. (c): *Obstupescite, cæli super hoc, & portæ ejus desolamini vehementer, dicit Dominus. Duo enim mala fecit populus meus: me dereliquerunt fontem aquæ vivæ, & foderunt sibi cisternas dissipatas, quæ continere non valent aquas. Unde & factum est quod sequitur: Super eum rugerunt leones; egressi illi utique e portis inferi ad ponendam terram illam in solitudinem.*

Sed quid iis dictis Beda subiciat, videamus: *At ubi, inquit, (d), sibi datam mansionem intraverunt, cœperunt Apostolicam primitivæ Ecclesiæ vitam imitari, orationibus videlicet assiduis, vigiliis, ac jejuniis serviendo; verbum vitæ quibus poterant predicando; cuncta hujus mundi velut aliena spernendo; ea tantum quæ victui necessaria videbantur, ab eis quo docebant, accipiendo, secundum ea quæ docebant ipsi per omnia vivendo; & paratum ad patiendum adversa quaque vel etiam ad moriendum pro ea quam predicabant veritate animum habendo. Quid? Crediderunt nonnulli, & baptizabantur, mirantes simplicitatem innocentis vitæ, & dulcedinem doctrinæ eorum celestis.*

Erat autem prope ipsam civitatem ad Orientem ecclesia in honorem sancti Martini antiquitus facta, dum adhuc Romani Britanniam incolerent, in qua Regina, quam Christianam fuisse prædiximus, orare consueverat. In hac ergo & ipsi primo convenire, psallere, orare, Missas facere, predicare, & baptizare cœperunt, donec Rege ad fidem converso, majorem predicandi per omnia & ecclesias fabricandi vel restaurandi licentiam acci-

XXV. Primitivæ Eccl. vita redditur.

bum Dei confluisse, ac fidem Christi amplexos esse. Henschenius putavit annum tum ad huc fluxisse DXCVII. præclare confirmare Gregorium Papam lib. 7. Epist. 30. Eulogio Episcopo Alexandrino scripta, in qua refert, Augustinum Episcopum factum, vel hos qui cum eo transmissi sunt, tantis miraculis in gente Anglorum coruscare, ut Apostolorum virtutes, in signis, quæ exhibent, imitari videantur. In solemnitate autem Dominica Nativitatis, quæ hac prima indictione transacta est, plus quam decem millia Anglos baptizatos esse. Convenit enim ea indictio I. in annum partim currentem, quo tot millibus baptismus collatus fuit; partim in sequentem, quo ea Epistola a S. Gregorio exarata. Siebertus tamen in Chronico Augustinum hoc anno in Angliam missum tradit, & anno DXCLX. Ethebertum Regem cum gente sua baptizatum, quem annum Regis baptismum adscribit Ufferius in Indice Chronologico ad Antiquitates Ecclesiarum Britannicarum. Verum Etheberti Regis baptismus ab hoc anno removeri non potest; cum Beda postquam lib. 7. cap. 26. ejus & plurium Cantianorum conversionem & baptismum narravit, capite sequenti tradat, interea Augustinum venisse Arelatem, & ab Archiepiscopo ejusdem civitatis, Archiepiscopum genti Anglorum ordinatum esse, reversumque in Britanniam, ubi, ut habet Gregorius loco lau-

XXIV. (d) Beda Hist. Angl. l. 7. c. 26.

XXVI.

(a) Greg. l. 7. ep. 39. Ind. 1.

XXVII.

ciperent. At ubi ipse etiam inter alios delectatus vita mundissima sanctorum, & promissis eorum suavissimis, quæ vera esse, miraculorum quoque multorum ostensione firmanunt, credens baptizatus est; cœpere plures quotidie ad audiendum verbum consuere, ac relicto Gentilitatis ritu, unitati se sanctæ Christi Ecclesiæ credendo sociare. Quorum fidei & conversionis ita congratulatus esse Rex perhibetur, ut nullum tamen cogeret ad Christianismum, sed tantummodo credentes ætiori dilectione quasi concives sibi regni celestis amplecteretur. Didicerat enim & a doctoribus auctoribusque suæ salutis, servitium Christi voluntarium, non coactivum debere esse. Nec distulit, quin etiam doctores suos locum sedis eorum gradui congruum in Dorovernia metropoli sua donaret, simul & necessarias in diversis speciebus possessiones conferret. Hucusque Beda.

Porro omnes hoc anno audientes verbum Dei, baptizatos esse sequenti Natalis Domini die primæ Indictionis, ipse sanctus Gregorius testatur in litteris sequenti anno mense Junio datis ad S. Eulogium Alexandrinum Episcopum, in quibus hæc de his habet (a):

Sed quoniam vere in bonis quæ agitis accrescit quod & aliis congaudetis, vestræ vobis gratiæ vicem reddo, & non dissimilia nuncio. Quia dum gens Anglorum in mundi angulo posita in cultu lignorum ac lapidum perfida nuncisque remaneret, ex vestra mihi orationis adiutorio placuit, ut ad eam monasterii mei monachum in prædicationem transmittere, Deo auctore, debuissim. Qui dat a me licentia, a Germaniarum Episcopis Episcopus factus, cum eorum quoque solatiis ad prædictam gentem in finem mundi perductus est; & jam nunc de ejus salute & opere ad nos scripta pervenerunt: quia tantis miraculis vel ipse, vel hi qui cum eo transmissi sunt, ingente eadem coruscant, ut Apostolorum virtutes

PAGIUS laudato, in solemnitate Dominica Nativitatis, currente prima indictione, quæ hoc anno eo die obtinuit, plusquam decem millia Anglos baptizavit, cum jam Episcopus factus esset. Hinc enim apparet, non solum Regem hoc anno ante diem Christi natalem baptizatum esse; sed etiam Augustinum ante eundem diem Britanniarum Antistitem consecratum.

V. Aliqua in Historia Missionis Anglicanæ corrigenda.

Ex dictis etiam apparet, Baronium num. XXVI. & seq. recte quidem observasse, errasse Bedam, quando scripsit, Augustinum ordinatum esse ab Aetherio Arelatensi Episcopo; cum is tunc Lugdunensem Ecclesiam regeret, Virgilius vero Arelatensem, a quo idem Augustinus ordinationem accepit; sed in eo Baronium Bedam perperam redarguere, quod asseruit, Augustinum hoc anno ex Britannia in Galliam missum, ut ordinaretur, cum noscatur, inquit, ad factum in Galliis, per quas idem Augustinus

CHRISTI
597.GREGORII PAP.
8.MAURITII IMP.
12.

insignis quæ exhibent, imitari videantur. In solemnitate autem Dominica Nativitatis, quæ hac prima Indictione transacta est, plusquam decem millia Angli ab eodem nunciati sunt fratre coepiscopo nostro baptizati: Hactenus de his Gregorius ad Eulogium. At vero quod superius dicitur, Germaniarum, puto corrigendum textum, ut dicat, Galliarum, sicut legisse noscitur Beda: & ratio persuadet, cum noscatur id factum in Galliis, per quas idem Augustinus transit iturus in Angliam. Sed ex nuper dictis in eo corrigas Bedam, dum post conversionem hanc factam Anglorum, subdit missum esse Augustinum ad Aetherium Episcopum Arelatensem in Galliam, ut ab eo Episcopus ordinaretur: id enim antea factum Gregorius docet, nec per Aetherium, qui non erat Episcopus Arelatensis, sed Lugdunensis: Virgilius enim his diebus præerat Arelatensi Ecclesiæ. Sed & ejusdem Gregorii (b) testificatione liquet, non Bertham, sed Adilbergam nomine dictam esse conjugem Regis Anglorum.

Jam vero res Hispaniarum invisamus. Hoc eodem anno, qui numeratur duodecimus Reccardi Regis Hispaniarum, & Era sexcentesima trigesima quinta, celebratum est in Hispania Concilium Toletanum ab Episcopis sexdecim, ejus tantummodo canones duo reperiuntur. De castitate enim a ministrantibus altari servanda vehemens admonitio facta est; nempe, ut si quis eam violaverit, non solum e gradu excideret, sed & duro carceri manciparetur, Patres iidem voluerunt.

Hoc quoque tempore Antiochus magnus anachoreta sanctus legatione ad Mauritium Imperatorem, re bene gesta, reversurus ad suos, ex hac vita migravit. Hujus meminit Georgius in Actis S. Theodori Siceotæ, verbis istis (c): *Eo tempore hospitio suscepit sanctus Theodorus divinum & sanctum virum eremitam An-*

transit iturus in Angliam. Quod enim ut notum Cardinalis doctissimus in medium adducit Augustinum nempe anno superiori, quo in Galliis fuit, ordinatum esse Episcopum, a nemine litteris proditum est, & omnes Historicos contrarios habet. Secundo, non bene etiam arguit Bedam, quod Regnam a Sancto Gregorio Adilbergam vocatam, Bertham appellaverit; nam neque Beda, qui in Magna Britannia vixit, & mortuus est, neque D. Gregorius, qui hoc anno tempore floruit, hujus Regine nomen ignorare potuere. Quare hinc tantum sequitur eam fuisse binominem. Tertio, Baronius in textu laudato Divi Gregorii, loco a Germaniarum Episcopis Episcopus factus, legendum perperam putat, a Galliarum Episcopis, &c. Galli enim vocati Germani, ab Orientalibus præsertim, ut supra dixi. Porro mirum videri non debet, quod divus Gregorius in laudata ad Eulogium Pa-

(b) Greg. l. 9. ep. 59. Ind. 14.

XXVIII. Conc. Toletanum.

XXIX. De obitu Antiochi Anachorete.

(c) Extant apud Surto. 2. die 21. April.

CHRISTI
597.GREGORII PAP.
8.MAURITII IMP.
12.

Antiochum, qui Constantinopoli in Orientem revertebatur: venerat enim legatus ad Mauritium Imperatorem, ut illi Synophrim oppidum a barbaris direptum commendaret. Magnæ hic inter omnes Orientales sanctitatis fama vigeat, quem idem auctor ita describit: Erant huic supercilia densa atque conjuncta, cana barba, & capitis coma lanæ instar candida & ad alia usque protensa, similiter & barba, unguis perlongi. Ad centesimum annum pervenerat: sexaginta annorum spatium nec vinum, nec oleum, nec aliud hujusmodi gustaverat: triginta jam annis panem non comederat: oleribus crudis cum sale & aceto vescabatur: aquam bibebat. Hujus fama ad Theodorum, & Theodori ad ipsam pariter, Deo patefaciente, pervenerat. Et justus ille quidem dicebat discipulis suis de sancto Theodoro Episcopo, se talem virum sanctum ad eum usque diem non invenisse, sibi enim ipse vitam instituta esse a Deo patefacta. Beatus Theodorus vicissim ita de ipso cum fratribus loquebatur, ut in tota Orientis eremo tam dignum Dei servum vidisse, aut audisse se diceret neminem.

Qui autem hæc audiebant, e fimbria vestimentorum ejus aliquid religionis gratia capiebant: cumque mansionis fratres ad eum venerandum accederent, eos reprobendeabat, & per interpretem recusabat: Cur, inquit, cum talem stellam & sanctum Dei Apostolum habeatis, ad me agrestem & vilem atque nullius pretii hominem venerandum acceditis? Ad ipsum vere laudabilem & admirandum sanctum-

PAGIUS Patriarcham Alexandrinum Epistola *Adilberti* Regis baptismi non meminerit; sed hinc colligendum, Divum Gregorium aliis literis in Orientem missis Regis conversionem nunciasse; quæ tamen, sicuti & alia multa hujus Sancti Pontificis ad nos non pervenere.

VI.
Primi Reges Christiani Cantia & triplicis Saxoniam.

Quia vero Magna Britannia, postquam a Saxonibus & Anglis occupata fuit, paulatim in septem Regna distracta est, quorum Reges diversis temporibus post Missionem Gregorianam, fidem Christianam amplexi sunt, & tam de Regibus illis, quam de regnis sapius nobis mentio facienda erit; ut Annales Ecclesiasticos majori cum fructu illustremus & suppleamus, Heptarchia seu septem illorum regnorum divisio hic proponenda, loca hujus Operis, in quibus ea explicantur, nomina primorum Regum Christianorum cujuscumque regni, & tempora quibus singuli fidem susceperunt, indicanda. De *Jutarum Origine sunt Cantuarii & Vectuarii* hoc est ea gens, quæ Vectam tenet insulam, inquit Beda, & hi Regnum Cantii instituerunt, cujus primaria Urbs Durovernum sive Cantuaria. *Adilbertus* seu *Æthelbertus* primus ex Cantii Regibus fuit, qui ab idolis ad Christi castra hoc anno transit, fuitque potentissimus; nam ad confinium usque Humbri fluminis maximi, quo Meridiani & Septentrionales Anglorum populi dirimuntur, fines Imperii tetenderat, ut scribit Beda lib. 3. cap. 25. Saxones tria regna in-

que virum colendum vos convertite, quæ divinam in mundo vitam agit, & cupiditates in se proterit, & doctrina sua multos ad Deum convertit. Cum autem vespera advenisset, facto divino sacrificio accubuerunt, ut parvo & solito cibo vescerentur. Postea voluit S. Theodorus (ut erat solitus) hospitii pedes lavare, sed ille non permisit: mutuo igitur manus lavarunt. Postridie vero mane festinabat Dei servus exire, & iter suum perficere. Quod cum B. Theodorus animadverteret, & obitum ejus propinquum esse divinitus sciret, idque apud se fieri cuperet: rogabat eum, ut itineris labore fessus quiesceret. Ille contra obsecrabat, ut se dimitteret: Instat, inquit, mihi e corpore migratio; & idcirco festino, ut in cellula mea mature concedam. Egressus igitur beatus Theodorus, comitatus est eum Anastasopolim usque, & afflictiones ac sollicitudines, quas in Episcopatu sustineret, patefecit, quibus instituta vitæ ratio & monasteriorum suorum cura interrumpere: rogans eum, ut quid sibi agendum esset, consuleret, & utrum relicta Episcopatus dignitate, monastico tantum ordini deberet incumbere. Ille vero id quam celerrime faciendum censuit, ne apud Deum damnandus esse videretur.

Sanctus autem Theodorus suum illi jumentum, fratremque dedit, qui illum, quousque vellet, comitaretur. Mutuo se igitur salutantes & complectentes, discesserunt. Et S. Theodorus in Episcopium reversus, dixit eum celerius e vita migraturum, quam ad locum suum posset pervenire.

stituerunt, Regnum Orientalium Saxonum, Meridianorum Saxonum, & Occiduum Saxonum. *Sebertus* seu *Sabersthus* primus ex Orientalibus Saxonibus Rex extitit, qui regnum illud baptismo illustravit anno DCIV. ut eo anno ostendam, ubi & de hujus regni limitibus agam. *Edilwacchius* Rex Meridianorum seu Australium Saxonum, qui etiam dicti sunt *West-Saxones*, & eorum provincia *Westaxia*, ultimus e Regibus Heptarchia fidem amplexus est, idque anno DCLXI. ut anno DCLXXXI. monstrabo. *Cynigilfus* Occidentalium Saxonum seu *Gevisarum* Rex anno DCXXXV. Christum professus est, ut eo anno dicam.

Angli tria pariter regna instituerunt, Regnum Orientalium Anglorum, Regnum Merciorum seu Anglorum Mediterraneorum, & Regnum Nordanhymbrorum, *Carpualdus* seu *Erpenwaldus* Orientalium Anglorum Rex baptismo illustratus est anno DCXXVIII. aut insequenti, ut videre est anno DCXXVII. quo de eo agit Baronius. *Mercii* anno DCLIII. ut ibidem narabo, Christianæ fidei Sol illuxit, *Peada* Principe ad Christum converso. In Northumbriam *Eduinus* Rex fidem Christianam intulit anno DCXXVII. ut eo anno exponam. Dum porro surgebat Anglo-Saxonica Ecclesia, & suæ lucis radios longe lateque proferebat, Britanni in Cambriam seu *Walliam* reclusi, & miseris calamitatibus oppressi fidem Christianam conser-

va.

CHRISTI
597.GREGORII PAP.
8.MAURITII IMP.
12.

nire. Quod & factum est: paucis enim diebus post nunciatum est, eum in via mortuum esse. Hactenus de Antiocho auctor, quem diversum ab illo Antiocho item monacho & Abbate Lauræ in Palæstina fama celebri scias, qui eodem ferme tem-

pore, nempe sub Heraclio Imperatore & Cosrthoe Persarum Rege vixit clarus inter scriptores Ecclesiasticos, cujus sunt sermones de diversis centum triginta & Exomologesis.

Qui

PAGIUS varunt, sed in ritu de *Paschate*, aliisque quibusdam ab universali Ecclesia diffidebant. Quia vero in fide antiquiores, & totius Insulae vere Domini, nec nisi Saxonum injuria pulsati, regnoque & Provinciis exuti fuerant, ita ab illis abhorrebant, ut non solum manum cum *Augusti-*

no jungere, & docere Anglos recusarint? sed etiam fidem illis, & sacramenta inviderint, ut Beda lib. 1. cap. 22. cæterique Scriptores Angli affirmant. Quæ omnia suis locis, quanta diligentia & brevitate fieri poterit a nobis declarabuntur.

I.

Qui sequitur ordine temporis annus Domini quingentesimus nonagesimus octavus numeratur Indictionis primae, quo & absolvitur Mauritii Imperatoris annus duodecimus, & Gregorii Papae inchoatur nonus: cum Eulogius Alexandrinus Episcopus de conversione haereticorum magnum proventum in Ecclesiam intulit, deque his reddidit certiorum sanctum Gregorium Papam. Perveniens autem nuncius Romam, Gregorium invenit aegrotantem; qui adhuc eodem morbo laborans, ad eundem ista rescriptit (a):

(a) Greg. lib. 7. ep. 30. Ind. 1.

II. De conversione haereticorum Alexandriae facta.

Communis filius praesentium lator sanctitatis vestrae scripta deferens, agrum me reperit, agrum reliquit. Qua ex re contigit, ut ad largum vestrae beatitudinis fontem, brevis epistola me vix parva potuisset aqua refudare. Superius autem muneri fuit, ut in dolore corporis postus suavissima vestrae sanctitatis scripta susceperem, qua me de doctrina Alexandrinae Ecclesiae, de conversione haereticorum, de concordia fidelium sublimiter laetificaret: quatenus ipsa mentis laetitia immanitatem mihi molestiae temperaret. Et quidem de bonis vestris nova semper exultatione gaudemus: sed tamen ita vos perfesse agere, nova esse nullo modo deputamus. Quod enim crescit sancta Ecclesia populus, quod ad caeleste horreum spirituales segetes multiplicantur, hoc de omnipotentis Dei gratia, qua in beatissimis vobis large influit, numquam habuimus incertum. Gratiarum itaque omnipotenti Deo solvimus, quia impletum videmus in vobis esse, quod scriptum est (b): Ubi plurima segetes, ibi manifesta fortitudo bonum. Si enim hos fortis aratrum lingua in terram cordis audientium non traxisset, tanta fidelium seges minime surrexisset. Haec de his Gregorius, qui viceversa de convertis Anglis, iisdemque die Natali Domini baptizatis eundem Eulogium reddidit certiorum. Sicque secundum illud Davidicum (c): Dies diei eructat verbum: vir Apostolicus Apostolico viro de bono thesauro suo profert bona, simulque ambo exultantes proferrunt ex lacrymarum semente manipulos suos.

(b) Prov. 14.

(c) Psal. 118.

III.

Expostulat autem amice in fine epistolae ipse Gregorius, quod quaedam appo-

PAGIUS SEC. VI. Anno Era Hisp. DCXXXVI. A.C. 598.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6091. © 19. E. D. 10. P. 30. Mart. Indict. 1. JESU CHRISTI 598.

fuisse in suis litteris Eulogius voces, quibus Gregorium ipsum ut dominum fuisse allocutus, & quod in epistolae inscriptione universalem Pontificem appellasset: ad haec enim ipse: Indicare quoque vestra beatitudo studuit, jam se quibusdam non scribere superba vocabula, quae ex vanitatis radice prodierunt, nimirum cum scriberet ad Cyriacum Episcopum Constantinopolitanum, titulum non apponere Universalis. Et mihi loquitur, dicens: Sicut iussistis. Quod verbum iussionis, peto, a meo auditu remove: quia scio quis sum, & qui estis: loco enim mihi fratres estis, moribus patres. Non ergo iussi, sed quae utilia visa sunt, indicare curavi. Haec ipse.

Noluit Gregorius videri iussisse.

At quibus bonus Christi odor male olet, & foetor suavitate exhalat, in malam partem istam animi submissionem Novatores arripiunt, quasi nullum praeter ceteris attribuerit sibi Gregorius primum & jubendi auctoritatem. Verum si compertas habuissent huiusmodi quas ipse sibi servandas & aliis pastoralis regiminis regulas praescripisset, talia de Gregorio dicere omnino erubuissent. Haec enim sui Pontificatus initio ad quatuor simul scripserat Patriarchas, cum qualiter se gerere debeat Episcopus, eos docet his verbis (d): Rursus cum me ad considerandum confero, qualis in humilitate, qualisque esse rector debeat in disciplina: perpendo quoniam necesse est, ut & bene agentibus sit per humilitatem socius, & contra delinquentium vitia per zelum iustitiae erectus: quatenus & bonis in nullo se praeferat, & cum pravorum culpa exigit, prioratus sui potestatem agnoscat: ut & honore suspensus, aequalem se subditis bene viventibus deputet, & contra perverforum culpas ex zelo iustitiae excreseat. Quod & factum a Petro docet, cum subdit: Hinc est namque, quod Petrus auctore Deo sanctae Ecclesiae principatum tenens, a bene agente Cornelio, & sese ei humiliter proferente, immoderatus venerari recusavit, seque illi similem recognovit, dicens: (e) Surge ne feceris, & ego homo sum. Sed cum Anania & Saphira (f) culpam reperit, mox quanta potentia super ceteros excrevisset, ostendit. Et paulo post de Paulo ista: Hinc est quod Paulus bene agentibus fra-

IV.

(d) Greg. lib. 2. ep. 14. Ind. 9. Quibus se aequalem, quibus se praelatum ostendat Episcopus

(e) Act. 10.

(f) Act. 5.

GREGORII PAPAE 9.

MAURICII IMP. 17.

IS annus hac formula notatus: XVI. Post Consulatum Mauricii Tiberii Aug. solius XII. ut legitur in Chronico Alexandrino.

I. Postconsulatus.

(a) 2. Cor. 3.

tribus praelatum se esse nesciebat, cum diceret (a): Non quia dominamur fidei vestrae, sed adiutores sumus gaudii vestri. Ad quae illico adjunxit: Fide enim stas. Ac si id quod praetulerat, aperiret, dicens: Ideo non dominamur fidei vestrae, quia fide stas: aequales enim vobis sumus, in quo vos stare cognoscimus. Quasi praelatum se esse fratribus nesciebat, cum diceret: (b) Facti sumus parvuli in medio vestrum. Et rursus: (c) Nos autem servos vestros per Christum. Sed cum culpam, quae corrigi debuisse, invenit: illico se magistrum esse recoluit, dicens (d): Quid vultis? in virga veniam ad vos? Summus itaque locus tunc bene regitur, cum is qui praest, vitis potius quam fratribus dominatur. Bene acceptam potestatem regit, qui & tenere illam novit, & impugnare. Bene hanc regit, qui scit per illum super culpas erigi, scit cum illa ceteris in aequalitate componi. Sic autem servanda est virtus humilitatis, ut non solvantur iura regiminis, &c. Haec eadem pluribus in commentario quem de cura Pastoralis conscripsit (e). Quae quidem a se scripta, & aliis servanda proposita, ipse sibi custodienda in primis adhibuit: ut non adeo mireris si ad Eulogium virum sanctissimum de Ecclesia Catholica adeo benemerentem litteras scribens, noluit videri ipsi praelatus.

(b) 1. Thes. 5.

(c) 1. Cor. 4.

(d) 1. Cor. 4.

(e) Greg. Pastor. p. 2. c. 6.

Sed audi majora nuper dictis congruentia de immensa Gregorii humilitate ita apud Sophronium scripta (f): Perreximus, inquit, ad Abbatem Joannem Persam. Narrauit nobis de Gregorio beatissimo Romanae urbis Episcopo, dicens: Cum ivissem Romam, ut adorarem ad sepulcrum Apostolorum Petri & Pauli, staremque die quadam in medio civitatis, audio Papam Gregorium per illum locum transiturum. Cogitavi itaque adorare illum. Cum autem prope me esset Papa, videretque me progredi ut adorarem illum (loquor teste Deo, fratres) primus ipse profstravit se humi coram me, neque ante surrexit, quam me primo surrexisse cerneret: & cum multa humilitate salutans me manu sua mihi tria numismata tradidit, jubens mihi dari quaecumque erant necessaria. Glorificavi itaque Deum, quod tantam illi contulerat humilitatem & misericordiam & charitatem ad omnes. Haec ibi. Dum autem Joannis Abbatis nomen audio, ad memoriam revocatur Joannes ille Montis Sinai monasterii Abbas, num iste sit ille ad quem sanctus Gregorius litteras dedit, eleemosynasque misit, quem pro se orare litteris (g) exoravit.

V.

(f) Prat. Spir. 157.

(g) Greg. lib. 1. ep. 16. Ind. 7.

(h) Greg. lib. 1. ep. 16. Ind. 7.

(i) Greg. lib. 1. ep. 16. Ind. 7.

(j) Greg. lib. 1. ep. 16. Ind. 7.

(k) Greg. lib. 1. ep. 16. Ind. 7.

(l) Greg. lib. 1. ep. 16. Ind. 7.

(m) Greg. lib. 1. ep. 16. Ind. 7.

(n) Greg. lib. 1. ep. 16. Ind. 7.

(o) Greg. lib. 1. ep. 16. Ind. 7.

(p) Greg. lib. 1. ep. 16. Ind. 7.

(q) Greg. lib. 1. ep. 16. Ind. 7.

(r) Greg. lib. 1. ep. 16. Ind. 7.

(s) Greg. lib. 1. ep. 16. Ind. 7.

(t) Greg. lib. 1. ep. 16. Ind. 7.

(u) Greg. lib. 1. ep. 16. Ind. 7.

(v) Greg. lib. 1. ep. 16. Ind. 7.

(w) Greg. lib. 1. ep. 16. Ind. 7.

(x) Greg. lib. 1. ep. 16. Ind. 7.

(y) Greg. lib. 1. ep. 16. Ind. 7.

(z) Greg. lib. 1. ep. 16. Ind. 7.

(aa) Greg. lib. 1. ep. 16. Ind. 7.

(ab) Greg. lib. 1. ep. 16. Ind. 7.

(ac) Greg. lib. 1. ep. 16. Ind. 7.

(ad) Greg. lib. 1. ep. 16. Ind. 7.

(ae) Greg. lib. 1. ep. 16. Ind. 7.

(af) Greg. lib. 1. ep. 16. Ind. 7.

(ag) Greg. lib. 1. ep. 16. Ind. 7.

(ah) Greg. lib. 1. ep. 16. Ind. 7.

(ai) Greg. lib. 1. ep. 16. Ind. 7.

(aj) Greg. lib. 1. ep. 16. Ind. 7.

(ak) Greg. lib. 1. ep. 16. Ind. 7.

(al) Greg. lib. 1. ep. 16. Ind. 7.

(am) Greg. lib. 1. ep. 16. Ind. 7.

(an) Greg. lib. 1. ep. 16. Ind. 7.

(ao) Greg. lib. 1. ep. 16. Ind. 7.

(ap) Greg. lib. 1. ep. 16. Ind. 7.

reant a mente ipsius, & aberrant a veritate, qui Apostolicae sedis non novisse primatum ipsum Gregorium, sicut impie, ita mendaciter asserunt. In quam etiam sententiam & illa accipe verba ejusdem Gregorii in epistola ad Joannem Episcopum Syracusanum, cum haec ait: (b) Quod se dicit sedi Apostolicae subditus, si qua culpa in Episcopis invenitur, nescio quis ei Episcopus subditus non sit: cum vero culpa non exigit, omnes secundum rationem humilitatis aequales sunt. Habes igitur multipliciter ex Gregorii verbis sensum Gregorii expressum. Quod verospectat ad oblatum titulum Universalitatis, quem respuit, de his consulas quae alia occasione superius dicta sunt.

Scriptit quoque hoc anno Gregorius (i) ad eundem Eulogium alias litteras, cum ille a Gregorio petisset Roma transmitti sibi Eusebii commentarium de Martyribus, quem non repertum Romae in archivo, neque in bibliothecis, affirmat. Quae vero haberentur Romae de Martyribus scripta, ita significat: Nos autem pene omnium martyrum distinctis per dies singulos passionibus collecta in uno codice nomina habemus, atque quotidianis diebus in eorum veneratione Missarum solemniter agimus. Non tamen ita eodem volumine quis qualiter sit passus indicatur, sed tantummodo nomen, locus, & dies passionis ponitur. Haec de his Gregorius, alludens ad Martyrologium, quod Romanum dicimus, de quo non pluribus suo loco in ejusdem Martyrologii Notas praefati sumus.

Dum in his esset Gregorius, hoc anno pace cum Agilulpho Rege Longobardorum diutius tractata, saepius impedita, tandem ut ad tempus foedus iniretur, obtinuit, spem accipiens, ut pax etiam sanciretur, atque ab ipso Rege subscriberetur. Qua de re ne sub velamento pacis aliquid tractaretur infaustum, Gregorius suos in diversis locis postos, ut vigilarent, admonuit: ad Joannem enim Calaritanum in Sardinia Episcopum scribens, haec ait (k): Cognoscatis autem (l) Greg. lib. 1. ep. 22. Ind. 2. Gregorius sollicitus de custodia civitatum. te hostes nostri in hac dilatione ad partes illas iterum velint accedere) muros vigiliis & sollicitudinem in locis omnibus facite adhiberi. Et confidimus in Redemptoris nostri potentia, quia adversariorum nobis incursum vel insidiam demum non nocebunt. Eadem ad eundem alia epistola (l) refricat, ut in locorum custodia invigilare sollicitus debeat, ne tempore foederis consummato, pace nondum

(b) Greg. lib. 1. ep. 64. Ind. 2.

VII. (i) Greg. lib. 1. ep. 29. Ind. 1. Requiritur liber Eusebii de martyribus a Gregorio.

VIII. Pax facta, sed non dum sub scriptione munita.

(k) Greg. lib. 1. ep. 22. Ind. 2. Gregorius sollicitus de custodia civitatum.

(l) Greg. lib. 1. ep. 5. Ind. 2.

K k k k

fir.

firmata, aliquid mali patiantur a Longobardis. Sic & ad Agnellum Tarracinæ Episcopum scripsit (a) ut civitatem diligenter custodiendam curaret, nec a custodia murorum voluit excusari homines Ecclesiasticos: ait enim: Quia vero comperimus, multos se a murorum vigiliis excusare: sit fraternitas vestra sollicita, ut nullum neque per nostrum vel Ecclesiæ nomen, aut quolibet alio modo defendi a vigiliis patiantur, sed omnes generaliter compellantur, quatenus cunctis vigilantibus, melius, auxiliante Domino, civitatis valeat custodia procurari. Hæc ad eum Gregorius.

IX.

Quid (compello te) cum in his curandis quæ sunt Præsidum & Præfectorum, Dei sacerdotem occupatum vides, existimas? Num dices in Rom. Ecclesiæ potestate fuisse illa loca, quæ propter Longobardos custodiri mandavit? Non puto, cum probe scias isdem locis ab Imperatore dari consuevisse Præfectos. At quid hoc est? Illud plane ut sanctissimi viri quietis licet & silentii omnium amatissimi exemplo discas, non ita præfectos Ecclesiis a Deo Præfules, ut spiritualia tantummodo curent, sed & temporalia, si necessitas urgeat, & charitas persuadeat, atque arma etiam capebant, quibus ingruentia mala propulserunt, nisi adit alia via, quam magis sequi debeant, ut Ecclesiasticæ mansuetudini sit æque respectum; qua deficiente, armis licite rem agere liceat, quibus Respublica ab ingruentibus barbaris sit defensa; ut ab ipso S. Gregorio factum intelligis, qui non solum quæ Urbis essent, sollicitè a barbaris custodiret, sed & longe posita loca, & in insulis consistentia, eadem vigilantia, non secus ac magister militum atque Imperator exercitus, Pontificia jussione abique dispendio sacerdotalis modestiæ & mansuetudinis pro facultate defenderet. At num illi tunc ab aliquo exprobatum, ac dictum: Desine, sacerdos, quæ sunt Præsidum curare: tuum est offerre hostias pro peccatis, non tibi curæ esse barbaris armis obistere, sed precibus eos superare debes esse sollicitus: aliena hæc sunt penitus a sacerdote. Sed nemo est inventus qui hæc obiceret, vel prohiberet, cum posset: & licet Imperator ipse atque Exarchus Italiæ (ut sæpe vidimus infenso in eum essent animo; nemo tamen aliquando de his ausus est negotium ipsi vel leve facessere, quod jure facere certo scirent: adeo ut in regali sacerdotio Christi etiam ejus hostes regiam venerarentur auctoritate.

X. De Probo Abbate.

Sed his missis, de Probo Abbate conciliandæ pacis cum Longobardis sequere paucis agendum. Tantam in homine prudentiam sensit esse Gregorius, ut

hunc ipsum prius fecerit Abbatem, quam monachum. Nam audi quid ipse in libello oblato Synodo dicat (b): Quadam autem die, dum inter alios ad obsequium domini mei fuisset ingressus, subito atque inopinato introire in monasterium, atque ut onera Abbatis debuisset suscipere, præcepistis. Sed de his ipsum audi Gregorium, qui de eo hæc est locutus in Synodo: Quadam die dum de ordinando monasterio, cui præesse dignosceris, cum nostris filiis tractarem, atque diu aptam personam huic officio quaeremus: ex improvviso te ingrediente, cordi nostro & eorum qui nobiscum ad tractandum astant, subito natum est, ut te illic Abbatem, Deo propitio, constituere deberemus. Hæc de Probo: reliqua vero de pace cum Longobardis dicemus anno sequenti.

(b) Greg. l. 9. ep. 22. Ind. 4.

Hoc anno perlatum esse nuncium Romanam de victoria adversus Sclavinos, sive Sclavos populos, testatur S. Gregorius in epistola (c) ad Basilium. Quomodo autem hæc se habuerint, ex Theophane in Miscella (d) sub anno undecimo, & duodecimo Imperatoris narratur his verbis: Undecimo anno Imperii Mauritii idem Imperat. Priscum cum omnibus Romanicis potentatibus ad Istrum fluvium misit, ut Sclavinorum nationes transire prohiberet. Quo apud Dorostolon habito Gajanus comperit: qui legatis ad eum directis, calumniam inferebat Romanis exordium dantibus belli. Priscus autem excusabat, quod non venerit adversus barbaros belligeratum, sed quod ad Sclavinorum nationes a Principe fuerit destinatus. Audiens autem Priscus, quod Ardagastus multitudines Sclavinorum ad prædandum disperferit, transiens Istrum media nocte inopinante Ardagastum adortus est. At vero Ardagastus discrimine sensu, nondum consensu equo, vix salvus evasit. Romani multitudine Sclavinorum occisi, & Ardagasti regione eversa, prædam copiosam captam Byzantium per Tamerem direxerunt, &c. Lætitiâ magnam factam Constantinopoli his auditis, & Deo gratias hymnis actas, affirmat. Porro qui hæc de victoria adversus Sclavinos Gregorium litteris certiore reddidit, idem etiam adjecit, complures schismaticos ad sanctæ Ecclesiæ Romanæ communionem festinare: quamvis promulgasset de his edictum Imp. Mauritii, ne schismatici invitæ cogentur ad Ecclesiæ Catholicæ communionem redire, ut ipse restatur Gregorius sequenti epistola ad Marinianum: quod quidem contra prædecessorum Imperatorum edicta adversus schismaticos Donatistas sæpe prolata, liquet fuisse ab Imperatore decretum.

XI.

(c) Greg. l. 7. ep. 9. Ind. 2. (d) Miscel. l. 17.

Quem

XII. De hæreticis Thefalonicæ obortis reprimendis.

(a) Greg. l. 7. ep. 7. Ind. 1.

Quem vero resipiscientium salus exhiberet, statim lapsus affigit. Ex eminenti enim, qua spectat orbem, specula intuens sanctissimus papa, duos in errorem lapsos hæreticæ pravitatis in Oriente conspicit, quos magna sollicitudine ad Catholicæ fidei veritatem revocare festinat. Malum hoc in Ecclesia Thefalonicensi obortum dolens, litteras (a) dedit ad Eusebium ejus Ecclesiæ Archiepiscopum, ut antequam latius serpat venenum, vel putrida ascindat membra, vel revocet ad salutem. Lucas enim ejus Ecclesiæ presbyter una cum Petro quodam præfixta fronte jactare non erubescerat, se non suscipere sacrosanctum, Chalcedonense Concilium: quæ tanta blasphemia grave intulit scandalum reliquis ejusdem Ecclesiæ Orthodoxis, qui de his quæsti apud Rom. Pontificem fuisse videntur, cum ab Episcopo id negligi cernerent: quem acerrimis litteris adversus scelestos illos idem S. Gregorius excitavit.

XIII.

(b) Greg. l. 7. ep. 14. & 16. Ind. 1.

Eodem quoque anno dilectione plenas officiosasque litteras idem Gregorius reddidit ad Dominicum Carthaginensem Episcopum, qui ex more reverentia plenas & honoris obsequiis cumulatas litteras ad ipsum Gregorium scripserat, inter alia enim hæc ad ipsum Gregorius: Scientes præterea unde in Africanis partibus sumpsit ordinatio sacerdotalis exordium, laudabiliter agitis, quod sedem Apostolicam diligendo, ad officii vestri originem prudenti recordatione recurratis, & probabili in eus affectu constantia permanatis. Certum quippe est, quia vestro honori additis, quicquid reverentiæ ac devotionis ordini sacerdotali exhibetis. Quo etiam anno Paulum (b) Episcopum Africanum accusatum, & innocentem judicatum, in suam Ecclesiam redire voluit, commendans eum Columbo in Numidia Episcopo, necnon Adeodato atque Maurentio Africanis Episcopis.

XIV.

(c) Greg. l. 7. ep. 24. Ind. 1. De Judæis conversis.

De Judæorum etiam conversione Gregorius propensus hoc anno sollicitus, eis præsto esse, quibus potuit officiis minime defuit. Cum enim audisset in Sicilia in Agrigentino territorio existentes Judæos converti velle, Faustinum (c) Defensorem ad eos mox pergere, & insistere opere jussit, utque cum loci Episcopo cuncta agere deberet, admonuit: & inter alia: Hujus, inquit, auctoritatis tenore præcipimus, ut omni excusatione submotâ, ad prædictum locum pergere, & desiderium eorum tuis, Deo propitio, adhortationibus adjuvare festines. Quibus tamen si longum vel triste videtur solemnitatem suscinere Paschalem, & eos nunc ad baptismum festinare cognoscis: ne (quod absit) longa dilatio eorum retro possit animos revocare, cum fratre Ann. Eccl. Tom. X.

nostro & coepiscopo loci loquere, ut penitentia ac abstinentia quadraginta dierum inditta, aut die Dominico, aut si celeberrima festivitas fortassis occurrerit, eos omnipotentis Dei misericordia protegente baptizet. Quia & temporis qualitas propter eam quæ sibi imminet cladem impellit, ut desideria eorum nulla debeant dilatione differri. Quoscumque vero ex eis pauperes, & ad vestem sibi emendam non sufficere posse cognoscis, re eis vestem, quam ad baptismum habeant, comparare volumus, ac præbere, &c.

XV. Non vi perducendos Judæos ad fidem. (d) Greg. l. 7. ep. 5. Ind. 2.

At vero sicut ad fidem converti volentibus Judæis ipse Gregorius omnibus subvenit officiis, ita eos invitos non esse cogendos, neque eisdem negotium faciendum, hoc eodem anno scribens de iisdem ad Januarium Episcopum Calaritanum (d), admonuit. Acciderat enim, ut neophytus quidam, nomine Petrus sequenti sui baptismatis die, cum satellitio comparato in Judæorum synagogam irruerit, illicque eam commutaturus in ecclesiam venerandam imaginem Dei genitricis una cum sanctissima Cruce collocaverit. Quod licet zelo quodam, non tamen secundum scientiam factum Gregorius non laudans, jussit inde ea qua deceret reverentia facram imaginem & Crucem auferri, & Judæis suam ipsorum relinquere liberam synagogam. De Judæis itidem non vexandis hoc item anno alias dedisse reperitur litteras (e) ad Panormitanum Episcopum.

(e) Greg. l. 7. ep. 26. Ind. 1.

Hoc pariter anno idem Gregorius, quæ Romanæ essent Ecclesiæ ex more curans, Defensorum officium in Urbe auxit honore ac dignitate, ut sicut Notarii, & Subdiaconi, iidem Regionarii essent: qui enim Regionarii dignitate & nomine augebantur, eisdem patebat aditus ut ad sacra simul cum Pontifice convenirent, erantque omnes septenario mystico numero designati, ut sicut diaconi Regionarii septem, Notarii pariter Regionarii dicti totidem, similiter Subdiaconi, atque Defensores totidem essent numero. Hi absente Pontifice sedebant cum clero, præsertim vero stabant. Est de his hoc anno data epistola S. Gregorii ad Bonifacium (f). Porro Regionariorum munerum hujusmodi tantum erat privilegium, ut assisterent Pontifici in ecclesia: cum alioqui sicut præter septem Diaconos Regionarios, Notarios, Subdiaconos, & Defensores itidem Regionarios, alii complures in Urbe & in omni Ecclesia fuerint Diaconi, Notarii, Subdiaconi, & Defensores. Interviebant ipsi Defensores potissimum pauperum defensionem & ecclesiarum, mittique solebant ab ipso Romano Pontifice in diversas provincias; quibus, & alia diversi generis delegari consuevisse negotia, docent e-

XVI. De officio & dignitate Defensorum.

(f) Greg. l. 7. ep. 19. Ind. 1.

K k k k 2 jul-

CHRISTI 598.

GREGORII PAP. 9.

MAURITII IMP. 13.

(a) Greg. 1.7. ep. 17. 18. 19. 20. (b) Greg. 1.4. ep. 25. Ind. 13. XVII.

justem Gregorii plures ad eisdem scriptae epistolae (a). Formulam autem Defensoris constituendi habes inter ejusdem Gregorii epistolae his verbis expressam (b): Ecclesiastica utilitatis intuitu id in nostro sedit arbitrio, ut si nulli conditioni vel corpori teneris obnoxius, nec fuisti clericus alterius civitatis, aut in nullo tibi canonum obviant statuta, officium Ecclesiae Defensorum accipias: ut quicquid pro pauperum commodis tibi a nobis injunctum fuerit, incorrupte & vivaciter exequaris; sive hoc privilegio, quod in te habita deliberatione contulimus: ut omnibus, quae tibi a nobis fuerint injuncta, complendis, operam tuam fidelis exhibeas, redditurus de actibus tuis sub Dei nostri iudicio rationem. Hanc autem epistolam Paterio Notario Ecclesiae nostrae subscribendam distavimus. Hec de ordinatione Defensoris. Ad horum officium spectabat (ut dictum est) oppressis subvenire implorantibus Apostolicae sedis auxilium in provinciis ad quas curandas mittebantur. Defensores enim ad curanda patrimonialia Rom. Ecclesiae in diversis provinciis constituta solitos mitti, docent ejusdem Gregorii epistolae (c) hoc anno datae. Idem vero Gregorius in causis Episcoporum, quomodo iidem Defensores se gerere deberent, in epistola data ad Vitalem Defensorem ista habet (d): Si cuiquam clericus (ut assolent) culpa casus emerferit, in qua sibi petere debeat adiutorem: ad eundem Episcopum reverenter accede: & sicut causa meritum cognoveris, apud eum non defensor culpa, sed potius intercessor existe: ut hac provisione, & poscenti feras auxilium, & jura Praepositi non turbentur. Si qui vero sunt qui iusta poposcerint, eis per te auxilium sedis Apostolicae non est negandum: sed tamen ita servandum est, ut uniuscujusque Episcopi reverentia, & clericorum disciplina per defensionis tuae experientiam minime solvatur. Hec ad Vitalem, cum clerici discolori adversus Episcopum suum interpellassent Defensorem Apostolicae sedis.

XIX.

(e) Greg. 1.7. ep. 24. Ind. 2.

Sed & eundem qui supra, Romanum Defensorem in Siciliam missum, qua discretione iudicii oppressis, & opem Ecclesiasticam implorantibus subvenire deberet, ita alia ad eum scripta epistola docet (e): Patrocina Ecclesiastica (sive mea suspiciatis scripta, sive etiam minime fuerint directa) sub tanto moderamine debetis impendere, quatenus hi qui in fur-tis publicis implicati sunt, a nobis non videantur injuste defendi; ne opinionem male agentium ex indiscreta defensionis ausu in nos ullo modo transferamus: sed quantum decet Ecclesiam admonendo, & verbum intercessionis adhibendo, quibus valetis succurrere, ut & illis opem fera-

tis, & opinionem sanctae Ecclesiae non inquinatis. Hec Gregorius. Reprehendit vero alibi Defensorem quemdam, qui clericos, despecto suo Episcopo, faceret ad suum tribunal exhiberi: decernitque ut prima instantia omnino fieri debeat apud Episcopum, elegantemque hanc sententiam prodit (f): Si sua, inquit, univique Episcopo jurisdictione non servatur, quid aliud agitur, nisi ut per nos, per quos Ecclesiasticus custodiri debuit ordo, confundatur? Admonet autem, ut sive clericus, sive laicus causam contra Episcopum habeat, tunc Defensor vel judicet, vel cogat ipsos deligere Judices.

(f) Greg. 1.9. ep. 22. Ind. 4.

Sollicitus praeterea de monachorum quiete sanctus Gregorius, hoc anno plura de his scripsit, privilegiaque concessit (g) monasterio Classensi sub dioecesi Ravennate constituto, quodcum ab ejus Ecclesiae Episcopis durissima pati cogere-tur, ab eorum in pluribus potestate ex-emit. Sic etiam & a praedecessoribus concessa privilegia monasteriis salva voluit. Scribit (h) ista de monasterio Castellensi, quod diximus fuisse munificia Cassiodoro Senatore erectum, & optime institutum. Firmum (i) stabileque fervari voluit, ut post monasticam professionem nulli liceret condere testamentum. Caeterum occasione nonnullorum monachos opprimendum Episcoporum manavit, ut Summi Pontifices (k) ejusmodi solerent vallare privilegiis monasteria.

XX.

(g) Greg. 1.9. ep. 23. Ind. 4. Monachorum quieti Greg. consultit.

(h) Greg. 1.7. ep. 18. Ind. 1.

(i) Greg. 1.7. ep. 53. Ind. 1.

(k) Greg. 1.7. ep. 7. Ind. 1.

XXI.

Rursum vero idem sanctus Gregorius in redarguendo perperam facta Episcoporum hoc anno, occasione poscente, haud segnem se praebuit. Testantur id duae ipsius acerrimae epistolae datae (l) ad Januarium Episcopum Calaritanum, qui furore quodam percitus, die Dominico, priusquam Missarum solemniam celebraret, ad exarandam segetem Donati cujusdam perrexit, eaque exarata reversus Missarum solemniam celebravit, ac postea il-luc rediens terminos ejusdem possessionis evulsit. In hac adeo indigna Christiano homine, nedum Episcopo, Gregorius vehementer commotus, in eundem cen-suram tanto facinore dignam exercuisset, nisi ejus decrepitae senectutis rationem aliquam habuisset: sed a communione sus-pendit eos, quorum consilio id egisset. Admonuit vero ipsum, qui vano zelo commotus facinus perpetrasset, dum se eo sanctiorem existimaret, quo res Ec-clesiae quovis posset modo studiosius con-servaret, his verbis: Non terrenarum rerum curam, sed animarum te ducatum suscepisse cognoscas. Ibi ergo cor figere, ibi sollicitudinem, ibi totum debes studium adhibere, atque de earum lucro diligentius cogitare, &c. Hec quidem non quo res Ecclesiae ab Episcopis contemni debeant, sed ut sciant, quid in primis ipsi

(l) Greg. 1.7. ep. 11. 2. Ind. 2.

CHRISTI 598.

GREGORII PAP. 9.

MAURITII IMP. 13.

(a) Greg. 1.7. ep. 8. Ind. 2. XXII.

ipsum curandum sit. Redarguit (a) Episcopos, qui a non suo Metropolitano tempus Paschale requirerent, sed aliunde. Quod autem idem sanctus Gregorius Apostolica auctoritate concessisse reperitur licentiam ecclesias dedicandi petentibus, & ad hoc martyrum sanctorum tribuisse, sed & quod dederit aliis rogantibus facultatem erigendi monasteria: (b) patet in aliis Episcopis inconcessum, sed solius fuisse supremi Antistitis.

(b) Greg. 1.7. ep. 11. 12. 15. 16. Ind. 2.

XXIII.

(c) Greg. 1.7. ep. 35. Ind. 2. De oleo S. Crucis.

Acceptum hoc anno Gregorius una cum litteris etiam sancta munuscula a Leontio Exconsule, viro maxime pio, nimirum (ut ipse testatur Gregorius in litteris (c) ad eum redditus) oleum sanctae Crucis, & lignum aloes. Sunt haec enim ejus verba: De hoc etiam valde gaudeamus, quod munera quae transmisisse, vestris moribus dissimilia non fuerint. Oleum quippe sanctae Crucis, & aloes lignum suscepimus: unum quod tantum benedicat; alium quod incensum bene redoleat, &c. Quod ad oleum Crucis pertinet, de eodem apud Cyrillum in Sabartertium mentio habetur, quod sanctus ille adhibere solebat ad fugandos daemones & edenda miracula. Quodnam autem hoc, & cur ita dictum sit: existimavi aliquando, sicut apud Theodoretum (d) in Jacobo reperitur dictum oleum martyrum illud, quod accipi consuevisset ex lampadibus, quae ardere solerent in Confessionibus martyrum, ubi scilicet sepulta essent corpora sanctorum martyrum, quo aequae pii utebantur ad morbos curandos; ita dictum esse oleum sanctae Crucis illud, quod arderet ante pretiosum lignum sanctae Crucis Hierosolymis. Verum quod scribit Beda (e) in epitome de locis sanctis, quid per oleum sanctae Crucis intelligere debeamus, satis perspicue indicat: ubi agens de sanctae Crucis ligno Hierosolymis Constantinopolim translato sub Heraclio ingruentibus Saracenis (ut inferius fufius dicetur) haec

(d) Theod. hist. Sanct. Patr. in Jacob. c. 21.

(e) Bed. de locis sanct. c. 20. in ff.

PAGIUS II. Testamentum Mauricii Imp.

A num. XXIV. ad XXIX. Theophilactus lib. 8. cap. 11. narrat Mauricium Imp. cum Imperii sui anno quintodecimo in morbum difficilem esset lapsus, de Imperio constituisse, & in litteras constituta redegit. Theodosium filiorum natu maximum Constantinopolis dominum fecit, cum administratione Orientis. Tiberio Roman veterem eum Italia, & insulis in mari Tyrrheno decrevit. Caeteras Romanae ditioris provincias inter reliquas filios distribuit, iisque etate adhuc immaturis Domitianum cognatum suum, nobilis Ecclesiae Melitenensis Antistitem, virum rebus agendis dexterum, consilio dexteriorem, tutorem designavit, &c. Verum istud Mauricii testamentum ac morbus pertinent ad annum DXCVI. aut DXCVII. quibus in cursu fuit annus XV. Mauricii Augusti.

III.

Quoad Domitianum Episcopum Melitenes sive Melitines, quae Urbs est Armeniae minoris caput cognominis regionis, colitur is in Graecorum Menais, & Horologio die decima mensis Januarii, quo cum ad Deum migrasse existimo. Theophanes enim anno Incarnate secundum Alexandrinos DXCVI. Kalendis Septembris anni Christi DCI. inchoato, ait: Januario mense Domitianus Melitenes Episcopus, Imperatoris consanguineus diem extremum obiit, & a Cyriaco Patriarcha ad SS. Apostolorum sepultus est, Senatu universo funebribus honoribus memoriam ejus prosequente. Quare S. Domitianus vitam cum morte commutavit mense Januario anni DCII. non vero anni DCIII. ut suspicatus est Bollandus ad diem X. Januarii, ubi ejus Elogium Historicum ex Menais Graecorum & Theophylacto describit. Sanctus Gregorius Papa lib. 2. Indict. XI. Epistola LXXIII. ad Domitianum scripta ejus eruditionem, prudentiam & zelum egregie commendat.

ait: De nodis enim ligni sancti liquor odorifer oleo similis profluit, cujus sicutiam modica particula contingat, omnem agritudinem sanat. Hec Beda ex S. Episcopo, qui ista aspexit. Porro Gregorius eas reddens ad Leontium litteras, misit ad ipsum clavem sepulcri S. Petri una cum ramentis ex catenis ipsius.

Quod rursus pertinet ad res Orientales, hoc ipso anno, qui (ut vidimus) numerari debet decimus quintus Mauricii Imperatoris, aegrotans ipse condidit testamentum, de quo in oratione Phocae apud Theophylactum ista narratur:

Cum Imperii sui anno quintodecimo in morbum difficilem esset lapsus, de Imperio constituit, & in litteras constituta redegit. Theodosium filiorum natu maximum Constantinopolis dominum fecit cum administratione Orientis; Tiberio Roman veterem cum Italia & Insulis in mari Tyrrheno decrevit. Caeteras Romanae ditioris provincias inter reliquos filios distribuit, iisque etate adhuc immaturis Domitianum cognatum suum, nobilis Ecclesiae Melitenensis Antistitem, virum rebus agendis dexterum, consilio dexteriorem, tutorem designavit. Quamobrem Imp. majore momenti negotia ei expedienda ob eximiam prudentiam committebat. Sed de virtute hujus viri nihil nunc quidem attinet agere pluribus. Hec ibi. Eodem hoc tempore magnus ille Theodorus cognomento Siccota, ex monacho Episcopus Anastasiopolis in Galatia, cum despectui & odio se haberi videret (nam potatus veneno excessisset ex hac vita, nisi Maria Dei genitrix succurrisset) consulto divino Spiritu, sedi nuncium remisit: contradicente tamen suo Metropolitano Archiepiscopo Ancyrano, litteris datis ea de re ad Cyriacum Constantinopolitanum Episcopum, necnon ad Mauritium Imperatorem; quod in optatis erat, vacationem obtinuit: sicque solutus

XXIV.

De testamento Mauricii Imp.

Floret S. Domitianus Melitenes Ep.

IV.

CHRISTI
598.GREGORII PAP.
9.MAURITII IMP.
13.

etra pastorali, ad pristinae vitae statum se contulit. Cum vero quam a Deo acceperat gratiam curationum in edendis miraculis, petentibus saepe communicasset, ab ipso Cyriaco Episcopo Constantinopolitano, necnon ab eodem Mauritio Imp. acceritur Constantinopolim, ubi dum ad breve tempus moraretur, ingentia per eum Deus miracula edidit. Describit ea singula Eleusius (a) (qui & Georgius) ejus discipulus quam fidelissime, nimirum signo tantum Crucis, addita aliquando aqua benedicta, caecos illuminare, paralyticos sanare, & aliis morbis affectos curare, obsessosque a demonibus liberare consuevit: quae ne penitus praetercamus, primum quod praetinit, hic describamus, quod idem auctor ita narrat:

XXV. *Mulier, quae apud illum habitabat, cum caecum illum filium quadriennem caecum haberet, in ulnis eum suis ad sanctum virum gestavit, & multis lacrymis ante ipsum prostrata, puerum ad pedes ejus deposuit, supplicans ut lumen oculorum illi largiretur. Vir beatus cum pueri oculos obsequasset, eique benedixisset, aquam benedictam matri dedit, praecipiens ut aqua illa quotidie mane oculos lavaret. Quod cum ter egisset mater, quarto die filium sanum ad sanctum virum adduxit, laudans Deum. Ita quidem sanctus, vitans propriam gloriam, per benedictam aquam miraculum operatus est, ut divinae benedictioni potius quam suae id virtuti adscriberetur. Recenset alia plurima & plane magna idem auctor ibidem, dum Constantinopoli moraretur, ab ipso miracula edita: quae tu ipse, si cupis, in ejus vitae Actis fideliter scriptis perlege. Ultimum autem illud de Mauritii Augusti filio a lepra morbo sanato, cujus causa fuerat accersitus, ita describit: *Contigit ut unus ex filiis Mauritii Imperatoris lepra morbo laboraret: cui cum medici nullam possent opem afferre, Imperator virum sanctum accersendum curavit. Qui in palatium, ubi puer jacebat, ingressus, & pro illo precatus ad Deum fundens, aquam benedixit: eumque illum aspersisset, reliquum aquae dedit ut rursus conspergeretur: & sancti**

PAGIUS scripsit Eleusius, qui & Georgius dictus, qui testatur se duodecim annorum spatio apud illum vixisse. Baronius initium ejus Episcopatus anno DXC. ejus vero abdicationem currenti consignavit. Narrat enim Eleusius cap. 11. Theodorum ob molestias & sollicitudines, ac injurias sibi illatas Episcopatum recusasse, eoque relicto ad monasterium suum rediisse, postquam Cleo & civibus convocatis hanc habuit orationem: *Vos me, fratres, invitum, ut scitis, & abstractum hoc jugum subire coegistis. Et quamvis me, ut ad illud ferendum minime aptum, excusarem, vos tamen audire me nolulistis, sed vestra cupiditate voluistis indulgere.* UNDECIMUS igitur jam

viri precibus puer sanus effectus est. Imperatoris autem & Augustae precibus adductus, inter ipsos consistens, Deum pro illis obsecravit: & cum benedixisset eis, discessit in patriam, ad monasteriumque pervenit.

Quomodo autem in S. Georgii Ecclesiam, in memoriam tanti martyris, cuius studiosissimus erat, a se extractam, ejusdem martyris reliquias divinitus acceptas intulerit, ab eodem Eleusio auctore rem gestam narratam sic accipe: *Cupiebat, inquit, vir beatus aliquid ex gloriosi martyris Georgii reliquiis habere, & rogabat, eum ut se voti compotem faceret. Pius autem Emilianus Germaniarum Episcopus sancti capitis ejus particulam manusque digitum, & dentem unum, aliamque particulam ejus corporis habebat. Huic martyr apparuit, iussitque ut eas seruo suo Theodoro reliquias in templum, quod sibi exaedificatam transferendas traderet. Misit igitur Episcopus nuncium ad beatum virum, qui eum nomine suo hortaretur, ut se ad precandum in templum sancti Archangeli conferret: cupere enim se illum salutare, optatasque illi sancti martyris reliquias dare. Hac laetus pollicitatione ex monasterio exiit, & in Germaniarum civitatem ingressus, in Archangeli templo precabatur. Amanter suscepit eum S. Episcopus Emilianus, & in monasterium sanctae Dei genitricis, quod vocatur Aligetes, perduxit.*

XXVII. *Eo tempore magna erat in Pessuntium metropoli siccitas & fruges ac fructus omnes exaruerant. Quamobrem cum incolae intellexissent Christi servum Theodorum apud Emilianum Episcopum divertisse, celeriter ad eum omnes cum clericis in sanctae Dei genitricis templum convenerunt, permittenteque Episcopo Emiliano, in civitatem suam eum adduxerunt, ut facta supplicatione per ejus preces & orationem pluviam impetrarent. Procul ab hac civitate sex passuum millibus erat hortus, quem magna locustarum occupaverat multitudo, & totum prope devastaverat. Hujus horti dominus cum beatum Theodorum adesse intellexisset, processit illi obviam, & ad pedes ejus prostratus calami-*

ANNUS est, ex quo ego vos affligo, & affligo a vobis. Quamobrem obsecro vos, ut Pastorem vobis pavetis, qui & vobis placere, & res vestras curare possit. Ego enim posthac Episcopus vester non ero: sed ut abjectus monachus, ad mansonem revertar meam, ubi in omni mea vita Deo servire constitui. Paulo post subdit Eleusius: Porro cum beatus Vir accepisset, Episcopum esse Anastasopoli, gaudens & laudans Deum, ad Monasterium rediit, & Dei gratis multa fecit miracula in agros, qui accedebant, ex quibus Eleusius plurima refert. Facta haec abdicatione Cyriaco Ecclesiam Constantinopolitanam regente, ut ibidem dicitur. Sed annus tam susceptus, quam

XXVI. S. Georgii martyris reliquias accipit.

XXVII. Hortum a locustis liberat.

CHRISTI
598.GREGORII PAP.
9.MAURITII IMP.
13.

mitatem in hortum suum a locustis illatam indicavit. Cui vir sanctus: Abi, inquit, fili, & affer aquam in vase. Cucurrit ille, & e proximo flumine aquam attulit. Quam Dei servus cum benedixisset, dedit ei, dicens: Hac aqua quatuor horti tui angulos asperge, & dabit tibi Dominus quod exoptas. Ad hortum reversus homo, studiose fecit, quae vir sanctus praeeperat. Cumque ad locum quem primum asperserat revertisset, ne unam quidem locustam reperit: paulo post stem invisens, omnes plane locustas delatas invenit. Quamobrem cum manus suas oleribus impleisset, currens ad beatum Theodorum miraculi effectorem contendit. Tunc autem obviam illi trium millium passuum a civitate processerat supplicatio. Cum illa igitur ingredientem sanctum virum olitor assecutus, procidit ad pedes ejus, eique olera quae in manibus ferebat obrulit, nuncians miraculum quod factum fuerat.

XXVIII. *Beatissimus vero Georgius Metropolita cum laetitia sanctum Theodorum suscepit, qui in diem sequentem supplicationem indicendam mandavit. Postridie igitur mane, cum universa civitas in Catholica Ecclesia sanctae Sophiae esset congregata, beatus Theodorus & Metropolita Georgius cum universo populo supplicantes, ad venerabile sanctorum Angelorum templum extra muros convenerunt, atque inde ad sanctam Sophiam reversi sunt. Ubi cum sanctus Christi servus Metropolita rogatu sacrificasset, omnesque sacra mysteria percepissent; nubibus contractum est caelum, & tanta pluviae copia in totam illam regionem descendit, ut aquarum fontes & flumina in tertium usque diem exundarent. Omnes igitur laetitia pleni Deum collaudabant, qui servi sui precibus motus misericordiam suam ostendisset. Metropolita autem & populo comitante, sanctus Theodorus illinc discessit, & cum eoque optatissimas sancti martyris Georgii reliquias accepisset, ad sanctum monasterium suum cum gaudio reversus est. Haec & alia plurima de Theodoro ha-*

Pluviam a Deo impetrat.

PAGIUS quam depositae dignitatis incertus. Cum tamen annos undecim eam gesserit, si anno DXC. Episcopus factus est, ut putat Baronius, ejus abdicatione in annum circiter sexcentimum primum relicienda.

V. *Concilium Osenense.* **XXIX.** ad XXXII. Concilium Osenense in quo duo tantum decreta condita, celebratum in anno tertio decimo Regni Reccaredi Regis, ut dicitur in Concilio Egarensi regnante Sisebuto coaesto, ideoque praesenti Christi anno. Erat Osea in Tarraconensi Provincia Tarracone Metropolita subdita, vulgo Huesca quae habet nunc Episcopum Casaraugustano suffraganeum, ut scribit Gaspar Loaisa in Notis ad Concilium Lucense sub Theodomiro Principe

bet Eleusius; sed haec modo fati ad institutum. Sane quidem constat nunquam Deum Orientalem deseruisse Ecclesiam, quin aliquo lucis radio illustrarit, mirifico videlicet aliquo sancto viro miraculorum operatore, nisi tantum ubi a Catholica Ecclesia divisi sunt schismate, cum & a Deo esse rejectos, pluribus saepe demonstratum est experimentis.

Quod ad res Occidentalis Ecclesiae pertinet, hoc eodem anno celebratum est in Hispania Osenense Concilium, Aera nimirum sexcentesima trigesima sexta; ex quo duo dumtaxat canones reperiuntur, quibus illud de canonica clericorum disciplina sanctum reperiit, ut castitate sincera & haud dubia polleant, ne videlicet quovis modo de eis aliqua inhonestas suspicio suboriri valeat. Frequentia quidem fuisse Concilia in Hispania temporibus Reccaredi, fati apparet. Invigilasse enim ipse in eo visus est, ut Christiana religio magis magisque illustraretur, & Catholica fides, qua praestabat, sanctis operibus saepe claresceret.

Verum non pro Hispanis tantum subditis sibi populis sollicitus fuit, sed pro Gallis etiam, qui in Narbonensi provincia subiecti sibi essent: nam quarto regni sui anno Narbonae Concilium celebrandum curavit, Aera sexcentesima vigesima septima, qui est annus Domini quingentesimus undecimus, novem scilicet ante annos: quod ad finem superioris tomi fuerant collocandum: sed quoniam non ante hoc tempus nacti ipsum fuerimus, neque habemus eorum certo sciamus, illud hic tibi verbatim excudendum curamus integrum. Accepimus ipsum ex scripto codice ab Hispania Romam misso ad Gregorium XIII. Pontificem Maximum Idibus Novembri anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo sexto, descriptum ex perveusto Gothico codice monasterii sancti Emilianii in regiam bibliothecam translato. Sic enim se habet:

NARBONENSE CONCILIUM anno XXX. quarto Reccaredi, atque Aera sexcentesima vigesima septima. In nomine Domini

congregatum. In titulo hujus Synodi dicitur ea habita, anno XIII. Regni Reccaredi, Era DCXXXVI, anno Christi DXCVIII. sed nescio an additus sit a Collecturibus Conciliorum, an vero extet in manuscriptis; quamvis nullo modo dubitem, quin annus Christi additus sit, sicut forsitan totus titulus. Profecto reprehensione digni sunt qui manuscripta e tenebris e-ruentes non distinguunt ea, quae in iis leguntur ab iis, quae ipsemet addenda esse putant.

Concilium Narbonense in praefatione dicitur celebratum, anno quarto Regni Reccaredi Regis Concilium die Kalendarum Novembris, ideoque anno Christi DLXXXIX. ut notavit Baronius qui in editione Colonienfi illud recitat, quia, ut inquit

XXIX. Osenense Concilium.

XXX.

VI.

Narbonense

tar.

Narbon. Concilium sub Reccaredo.

ni nostri Jesu Christi, anno feliciter quarto regni domini nostri gloriosissimi Reccaredi Regis Narbonæ.

* Sergius

Migetius, Sedatius, Benenatus, Boetius, Pelagius, Tigradius, Agrippinus, & Sergis * Episcopi Gallie provincie.

* definit.

Concilia sanctorum antiquorum Patrum vel decreta observare cum Dei timore cupientes, nos in urbe Narbona, secundum quod sancta Synodus per ordinationem gloriosissimi domini nostri Reccaredi Regis in urbe Toletana finivit *, die Kalendis Novembris, Deo auspice, in unum convenimus & aliquanta que juste & pie sunt edita, & per patrocinationis * potestate non supplebantur ad memoriam, nunc temporibus domini nostri sub prefationibus deducentes recapitulare fecimus: & que pro regula & fidei Catholice discipline adhuc visa sunt, communi tractatu elegimus conscribenda; & canonicis definitivis adjungenda, que tenore capitulorum subsequenter evidenti jure declarantur.

* persecu- tionis tempe- statem

Hoc regulariter definitum est, ut nullus clericorum vestimenta purpurea induat, que ad instantiam pertinent mundanalem, non ad religiosam dignitatem: ut sicut est devotio in mente, ita & ostendatur in corpore: quia purpura maxime laicorum potestate predictis debetur non religiosis. Quod si quis non observaverit, velut transgressorem legis coercendum. Ufus quidem purpuree fuisse scitur Dei precepto (a) in ornatu vestium Summi Sacerdotis veteris legis: cessit vero eadem usui Summi Pontificis Christianorum; qua carere non debuit, cum majorem fore gloriam Christi sacerdotii, quam Aaronici, pariter prophetæ prædixerint. Porro que peculiaris usus Romanæ Ecclesie essent (ut suo loco superius dictum est) aliis uti illis veritum erat, sicut calceis compaginat, dalmaticis, mapulis, quibus clerici aliarum Ecclesiarum uti prohibebantur, ut sanctus Gregorius tradit (b). Sed reliquos recensemus canones, qui ita per-
(a) Exod. 39.
(b) Greg. 1.2. ep. 54. Ind. 11. l. 7. ep. 28. Ind. 1. l. 7. ep. 113. Ind. 2. edi. Rom.

* religio- forum.

Hoc regulariter definitum est, ut nullus clericorum vestimenta purpurea induat, que ad instantiam pertinent mundanalem, non ad religiosam dignitatem: ut sicut est devotio in mente, ita & ostendatur in corpore: quia purpura maxime laicorum potestate predictis debetur non religiosis. Quod si quis non observaverit, velut transgressorem legis coercendum. Ufus quidem purpuree fuisse scitur Dei precepto (a) in ornatu vestium Summi Sacerdotis veteris legis: cessit vero eadem usui Summi Pontificis Christianorum; qua carere non debuit, cum majorem fore gloriam Christi sacerdotii, quam Aaronici, pariter prophetæ prædixerint. Porro que peculiaris usus Romanæ Ecclesie essent (ut suo loco superius dictum est) aliis uti illis veritum erat, sicut calceis compaginat, dalmaticis, mapulis, quibus clerici aliarum Ecclesiarum uti prohibebantur, ut sanctus Gregorius tradit (b). Sed reliquos recensemus canones, qui ita per-

(a) Exod. 39.

(b) Greg. 1.2. ep. 54. Ind. 11. l. 7. ep. 28. Ind. 1. l. 7. ep. 113. Ind. 2. edi. Rom.

PAGIUS

tardius illud habuit. Usus est autem exemplari MS. in cuius titulo præter laudatos temporis characteres legitur, Era DCXXVII. Verum is annus a Librariis additus, ut liquet ex exemplari ex quo Sirmondus idem Concilium descripsit, quod inchoatur ab his vocibus: Prefatio. In nomine Domini nostri J. C. &c. quod observare juvat, ne tituli Conciliorum a Librariis,

Nam & hoc secundum prescorum censuram canonum finitum, ut nullus clericus, subdiaconus, diaconus, vel presbyter in plateis resideat, certe nec in plateis stare, & famulis diversis commisci. Quod si quis facere presumpserit, repellendum omnino ab officio, & execrandum, si non emendaverit: & a communione & ab officio privetur.

Ut omnis homo tam ingenuus, quam servus, Gothus, Romanus, Syrus, Græcus vel Judæus, die Dominico nullam operam faciant, nec boves jungantur, excepto si in murando * necessitas incubuerit. Quod si quisquam presumpserit facere: si ingenuus est, dei Comiti civitatis solidos sex: si servus, centum flagella accipiat.

Secundum Concilium Niceni * sanctissimi, concinnabula * vel conjurationes * non fiant clericorum, que sub patrocinio solebant fieri laicorum. Nec unusquisque de inferiore gradu seniores sibi elatus aut increpet, aut injuriet. Quod si quis prætermissam justæ censura ordine ausus fuerit facere, distractione severissima corrigatur, ut sub penitentia nomine vitia recedente *: id est, anno uno in monasterio sciat abiicere superbiam, unde inflatur, quod est diabolus; & addiscat humilitationem Christi, quia per ipsam mortem gustare dignatus.

Secundum Concilia prescorum Orthodoxorum decrevit fraternitas ut quicumque fuerit culpabilis inventus clericus, aut honoratus de civitate, & ad monasterium fuerit deputatus, sic Abba qui est prædictus * cum illo qui dirigitur, agat, sicut ab Episcopo manifesta correctione fuerit ordinatus. Aliter si Abba facere elegerit, pro correctione tempus aliquod suspendatur: quia ab hac * causa dirigitur, ut emendetur, non ut passim ferulis diversis saturetur.

Quicumque clericorum a maximo usque ad infra, contra S. Ecclesie utilitatem agere, tractare, vel conari fuerit repertus, merito deticiatur, qui fidem servare minime cognoscitur.

Quicumque clericus, subdiaconus, diaconus, presbyter sine conscientia Episcopi aliquid de possessionibus, vel de domo Ecclesie tulerint, aut fraudem fecerint, non solum cum omni dedecore constructi restituant quod fecerunt, sed etiam non debere ibi in Ecclesia esse, ubi fraudem

vel Collectoribus adjecti lectores in fraudem inducant. Porro eieci e Gallia Gotthi a Clodoveo Rege, compulsi que in Hispaniam Provincie Narbonensis oram maritimam, in potestate sua retinuerunt, quod tandem Caroli Martelli armis Francorum Regno adscita est. Hinc Concilium Narbonense non sub Regibus Francorum, sed sub Reccaredo Hispanie Rege congregatum.

XXXI.

*(forte) metendo

* recidan- tur, vel recedant

* præfe- ctus

* ob hanc causam

XXXII.

Ad

visus est operasse: duobus jaceat sub penitentia annis, & cum deflexerit factum, revertatur ad officium.

Hoc ante omnia decretum est, ut Judæis non liceat corpus defuncti deducere psallendo: sed ut eorum habuit mos & consuetudo antiqua, corpus deducant, & deponant. Quod si aliter facere presumpserint; inferant Comiti civitatis uncias sex.

Hoc maxime definitum est, ut nullus audeat clericorum ordinationem sui Episcopi contemnere: sed ubi ordinatus fuerit, ambulare debeat cum gratia & obedientia, & que injuncta fuerint agere. Quod si sub coturno superbia neglexerit implere: non solum a stipendio, sed uno anno a communione privetur.

Amodo nulli liceat Episcoporum ordinare diaconum, aut presbyterum litteras ignorantem. Sed qui ordinati fuerint, cogantur discere. Qui vero diaconus aut presbyter fuerit litteris ineruditus, & desidiose legere vel implere officium distulerit, & in Ecclesia ad omnia utilis non fuerit; ab stipendio reiciendum & inclinandum, quoadusque curvatus impleat & defendat, quod esse cognoscitur. At quid erit in Ecclesia Dei, si non fuerit ad legendum exercitatus? Et si perseveraverit desidiose, & non vult proficere, mittatur in monasterio *, quia non potest edificare populum.

* mona- sterium

Hæc maxime pro Dei timore & moda discipline canonice elegimus custodienda, vel tenenda, ut dum Missa celebratur, nullus presbyter aut diaconus absque aliqua infirmitate, dum Missa perficitur, egredi de altario audeat. Nec diaconus, aut subdiaconus certe, vel lector, antequam Missa consummetur, alba se presumat exuere. Quod si quisquam non impleverit constitutum, presbyteri increpentur, ut redeant; diaconos & execrandos & stipendio privandos, reliquos distractione strictissima condemnandos.

Hoc regulariter secundum priorum statuta canonum finitum est, ut tam subdiaconus, quam ostiarius, & reliqui, servitium sanctæ Ecclesie consuetum absque ulla desidia impleant, & senioribus vel * ad ostios sublevent. Qui contempserit facere & adimplere, subdiaconos verbis corripiendos, & si non emendaverint, ab stipendio probandos, reliquos flagris coercendos.

* locus deprava- tus

Hoc itaque propter ampliandam fidem fidei Catholice disciplinam elegimus definiendum, vel tenendum: ut si qui viri Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS

VII. Moritur S. Guntramnus Rex Burgundie.

Ad num. XXXII, & seq. Sanctus Guntramnus Burgundie Rex, qui anno DLXI. Clotarium I. patrem exceperat, non vero quadriennio post, ut habet Baronius, supremum diem obit anno quingentesimo nonagesimo.

ac mulieres divinatores, quos dicunt esse caragios atque sorticularios; in casu cumque domo Gorbi, Romani, Syri, Græci, vel Judæi fuerint inventi, aut quis ausus fuerit amodo in eorum vana carmina interrogare, & non publice hoc voluerit annunciare: pro hoc quod presumpserit, non solum ab Ecclesia suspendatur, sed etiam sex auri uncias Comiti civitatis inferat. Illi vero qui tali iniquitate repleti sunt, & sortes & divinationes faciunt, & populum prævaricando seducunt, ubi inventi vel inventæ fuerint, seu liberi, seu servi, vel ancillæ sint, gravissime publice fustigentur, & venundentur, & pretia ipsorum pauperibus erogentur.

Ad nos pervenit, quosdam de populis Catholica fidei execrabili ritu diem quintam feriam (qui & dicitur Jovis) multos excolere, & operationem non facere. Quam rem pro Dei timore execrantes & blasphemantes, quicumque ab hac die, præter festivitatem in eo die venientes, ausus vel ausa fuerit vacare, & operam non facere, si ingenuus est, aut ingenuæ, de Ecclesia repellendus, & sub penitentia mittendus anno uno, & elemosyna & meru satisfaciatur, ut eis Dominus ignoscat: si servus aut ancilla fuerit, contenta flagella correcti domino consignentur, & ultra talia eos observare non permittant.

Migetius in Christi nomine Ecclesie Catholice Narbonensis Episcopus in has constitutiones secundum quod nobis cum fratribus nostris, Deo inspirante, placuit, relegi & subscripsi.

Sedatius in Christi nomine Ecclesie Catholice Biterrensis Episcopus in his constitutionibus interfui & subscripsi.

Boetius in Christi nomine Ecclesie Magalensis Episcopus in has constitutiones interfui & subscripsi.

Pelagius in Christi nomine Ecclesie Ne-mausensis Episcopus in has constitutiones interfui & subscripsi.

Tigradius in Christi nomine Ecclesie Agathensis Episcopus in has constitutiones interfui & subscripsi.

Sergis * in Christi nomine Ecclesie Carcasonenensis Episcopus in has constitutiones interfui & subscripsi.

Agrippinus de civitate Loteba in Christi nomine Episcopus in has constitutiones interfui. Hactenus Concilium Narbonense a nobis hic, ne periret, excusum.

Hoc eodem anno defunctus est Gunthramnus Francorum Rex religiosissimus.

L I I I Quod

mo tertio, idque die XXVIII. Martii. Fredegarius enim cap. 13. ait: Anno XXXII. Regni Guntramni ita a mane usque ad mediam diem Sol minoratus est, ut tertia pars ex ipso vix appareret. Tum cap. sequenti Anno XXXIII. Re-

XXXII.

Gunthramni Regis obitus.

(a) *Aimoinus*
de gest.
Franc. l.
3. c. 82.

Quod ad temporis rationem pertinet: cum regnasse annos trigintatres tradant qui res Francorum sunt persecuti (a), confectaque ipsum ex iis quæ superius dicta sunt, regnare coepisse anno Redemptoris quingentesimo sexagesimo quinto; plane ad hunc pervenisse annum, dicere oportet. Defunctus sepultus est in Ecclesia sancti Marcelli, quam maximo sumptu ipse ædificaverat: qui & in territorio Segonum (ut idem testatur auctor monasterium quoque construxit, quod & redditibus auxit: Synodumque quadraginta Episcoporum collegit, ut ab eisdem in eodem loco sanctorum martyrum Aganensium ordo psallendi institutus a S. Avito & reliquis Pontificibus probaretur, & teneretur a monachis monasterii sui. Erat idem Rex eorumdem martyrum studiosissimus, quorum reliquias penes se habere curavit. Quid vero acciderit, cum ex monasterio sanctorum reliquias petiit, Gregorius Turonensis narrat his verbis (b): *Cum autem Guntherannus Rex ita se spiritualibus actionibus mancipasset, ut relictis sæculi pompis, thesauros suos Ecclesiis & pauperibus erogaret; accidit, ut misso presbytero*

(b) *Gregorius*
Turonensis
de glor. mart.
6. 76.

PAGIUS *Regni Guntramni. Eo anno V. Kal. April. ipse Rex moritur. Sepultus est in Ecclesia Sancti Marcelli, in Monasterio, quod ipse construxerat. Idem habet Aimoinus lib. 3. cap. 80. & seqq. qui de Basilica Sancti Marcelli addit: Hanc Basilicam ipse in suburbio quidem prædicta Civitatis, sed in territorio Segonum, saltuque Brexio studiosissime edificavit, &c. Vocat Aimoinus, ut notavit Hadrianus Valefius in Notitia Gall. in voce Brexia, Brexiam aut Brixiam a saltu Brexio nomen accepisse, & appellat territorium Segonum corrupte agrum Sequano-um trans Ararim, ubi in suburbano Cabillonensi & saltu pagoque Brexio Monasterium Sancti Marcelli conditum est; cum Cabillonum sit citra Ararim in Æduis. Monasterium illud a pluribus sæculis Prioratus est Ordinis Cluniacensis. Instituit in eo Monasterio Sanctus Guntramnus Pfalmodiam perpetuam, ut supra ostendi. Cum vero Fredegarius mensis residuos post mortem decessoris Regis primum successoris esse censeat & secundum a Martio sequentis anni Juliano incipiat, manifestum est annum Guntramni XXXII. juxta ejus calculum, Christi esse DXCII. annum ejusdem Regis XXXIII. esse Christi DXCIII. quo ideo sancti hujus Regis mortem consignat. Ejus sententiam, quæ nunc inter Eruditos communis est, confirmat Eclipsis Solaris quæ anno DXCII. die XIX. Martii contigit. Hanc Petavius lib. 8. de Doct. Temp. pag. 853. docet Constantinopoli fuisse digitorum decem, & duravisse ab hora nona matutina ferme ad medium horæ XII. Lutetia vero Parisiorum coepisse hora sexta a media nocte ejusdem diei quæ inferiam quartam incidebat. Quo Fredegarii & Aimoini charactere certissimo tam præcedentia quam sequentia tempora Regum Francorum confirmantur. Porro Guntramnum annos quatuor secundum modum annos supputandi a Fredegario usurpatum, tres vero secundum communem, mortuum esse ante Childbertum, in hu-*

ro, munera fratribus, qui sanctis Aganensibus deserviant, ex voto transmitteret, præcipiens presbytero, ut ad eum rediens, sanctorum sibi reliquias exhiberet. Igitur dum impleta Regis præceptione, cum his regrederetur pignoribus, Lemnaci lacu, per quem Rhodanus insluit, navigium perit. Extenditur autem lacus ille in longitudinem quasi stadiis quadringentis, latitudinem autem stadiis centum quinquaginta. Denique revertens presbyter (ut diximus) cum navigium hoc fuisset aggressus, subito tempestas orta fluctus tollit ad sidera, surgunt undarum montes; & nunc puppis navicula, prora debiciente, fertur in altum, nunc iterum demersa puppi, prora tollitur in sublime. Turbantur nautæ, & nihil aliud nisi solam mortem in hoc periculo præsolantur.

Tum, presbyter, cum videret se his fluctibus obrui, & spumis undarum ipsarum graviter operiri, extractam a collo capsulam, quæ sanctorum pignora continebat, undis tumentibus objecit, ac sanctorum præsidium clara invocavit voce, dicens: Ne peream in his fluctibus, virtutem vestram deprecor, martyres gloriosi: sed protinus qui jugiter pereuntibus præbetis auxi-

XXXIII. Virtute sacrarum reliquiarum liberantur a naufragio.

jus obitu ostendimus. Hermannus Contractus juxta editionem Canisianam Guntramni mortem cum anno DXCIII. accurate illigat.

Incertum quo ætatis anno obierit. Primo *Venerandam* cujusdam suorum ancillam, pro concubina thoro subjunxit; postea *Mercatridem*, & hac mortua *Austrigildem* habuit uxores, ut habet Turonensis lib. 4. cap. 25. Post *Austrigildis* Obitum duodecim adhuc annos vixit in continentia & viduitate, licet propriis careret filiis. Præter quatuor filios ante Austrigildem vita functos, habuit duas filias, *Clodebergem*, & *Clodebildem*, puellas Deo sacratas, laudatæque in Constitutione Synodi Valentinae anno DLXXXV. celebratæ. *Childbertus*, qui jam in Austria regnabat, patruo successit in Regnum Burgundiæ. Pietatis *Guntramni* testimonia sunt tot Concilia Episcoporum ejus jussu habita, basilica Sancti Marcelli ab eo Cabillone magnifice extructa, & possessiones Monachis ibi collocatis donatæ: ac denique prædia Basilicæ Augustodunensi Beati Symphoriani data, & villa Cœnobio Divionensi Sancti Benigni ad vicium Monachorum collata. Sed nihil ego in *Guntramno*, inquit Hadrianus Valefius lib. 15. *Rer. Francic.* magis laudandum puto, nihil magis bonis Principibus imitandum, quam curam Reipublicæ Ecclesiæque pervigilem, incredibile studium, non domi solum; sed etiam in *Childberti*, *Clotarique* minoris Regnis pacem custodiendi, jus suum cuique servandi, prava puniendi corrigendive. Non immerito igitur *Guntramnus* ab Ecclesia inter Sanctos relatus est, cujus depositionem ad diem XXVIII. mensis Martii Ufuardus Caroli Calvi æqualis Monachus, Ado Viennensis Episcopus, alique multi Martyrologi celebrant, ut ad eum diem in Actis Sanctorum Bollandianis videre est, ubi ex septem ultimis Gregorii Turonensis, in pluribus oculati testis, Historiæ Francorum Libris, aliisque Monumentis excerpta Vita ejus exhibetur.

Hoc

auxilium, mihi, quæso, dexteram salutis porrigere dignemini, fluctus opprimite, nosque ad litus optatum vestri adjutorii ope deducite. Et hæc dicens, cessante vento, decedentibus undis, ad litus evecti sunt. Hæc ab ipso cognovi presbytero. Ita Gregorius, a nobis Guntheramni Regis maxime pii occasione relata. Dum vero ajunt Childberto Guntheramnum reliquisse regnum; non video quomodo.
Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS
IX.
Moritur
Fredegundis
Regina.

Hoc anno *Fredegundis* Chilperici Regis Austrici, vidua, & Clotarii II. mater decessit. *Fredegarius* enim in Chronico cap. 17. ait: *Anno II. Regni Theudericus Fredegundis moritur. Venantius Fortunatus* lib. 4. Carmine 1. ad Chilpericum Regem, apud Baronium anno DLXXXIII. num. XX. hanc Reginam plurimum laudat: providam, solertem, cautam, utilem Aulae, ingenio pollentem, largam atque munificam, & meritis excellentem appellat. Quæ est a Poeta adulatore dicta, aut potius ficta videri possunt, tamen pleraque sunt verissima, inquit Hadrianus Valefius citatus; fuit enim *Fredegundis* prudens, callida atque versuta, dominandi non minus capax, quam avida, cui nec ingenium ad consultandum, nec ad proposita exequenda vis & animus deesset. Postquam *Chilpericus* periit,

modo id fieri potuerit, cum habita ratione annorum Guntheramni, ipsum Childbertum ante eum ex hac vita migrasse oportuerit anno Domini (ut dictum est) quingentesimo nonagesimo sexto, ut ex litteris sancti Gregorii Papæ monstravimus datis primo ad Childbertum, inde ad filios Theodobertum & Theodoricum Reges, qui jam successerant patri, eadem Indictione decimaquarta.

L III 2 Qui

ita tutelam gessit *Clotarii* communis filii, tam prudenter & fortiter Regnum ejus administravit, ut virum Regem non desiderares. Verum facinora ab ipsa patrata, & a Baronio ex Historia Gregorii Turonensis Tomo VII. Annal. passim relata, æternas memoriæ ejus notas inusserunt, adeo ut de ea non aliter, quam de monstro quodam atque portento loqui nunc cuiquam liceat, atque sentire. Hoc de *Fredegunde* Valefii judicium, cui alii Neoterici fere omnes adherent, præter Coingtium anno DXCVII. num. I. ubi eam defendere frustra conatur. *Hermannus Contractus* juxta editionem Canisianam *Fredegundis* mortem hoc anno recte narrat. *Moritur Anastasius* Senior Episc. Antiochenus, de quo anno sequenti num. II.

I. Qui ordine sequitur quingentesimus nonagesimus nonus Redemptoris annus Indictione secunda inscribitur, quo pax cum Longobardorum Rege transacta est, sed certe ad breve temporis spatium, nempe ad duos tantummodo annos: nam in epistola ad Innocentium anno sequenti data ista habet Gregorius (a): Sollicitudinem vestram desiderato nuncio relevamus, indicantes cum Longobardorum Rege usque ad mensem Martium futura quarta indictionis de pace, propitiante Domino, convenisse. Qua si retineatur, ignoramus: quia idem Rex obiisse postea nunciatus est, licet adhuc habeatur incertum. At licet ad modicum spatium temporis pax diutius procurata sancita fuerit, pro ingenti tamen munere ab ipso Gregorio accepta est, ut saltem licuerit respirare: pro quo gratias agens, ad Regem ipsorum has litteras dedit (b):

(a) Greg. l. 8. ep. 37. Ind. 3. De pace facta cum Longobardis.

(b) Greg. l. 7. ep. 41. Ind. 2.

II. Litteræ ad Agilulphum de pace.

Gratias excellentiæ vestræ referimus: quia petitionem nostram audientes, pacem quæ utrisque esset partibus profutura (sicut de vobis confidentiam habuimus) ordinastis. Ex qua re excellentiæ vestræ prudentiam & bonitatem valde laudavimus, quia pacem diligendo, vos Deum, qui ipsius est auctor, amare monstrastis. Nam si (quod abesse gaudemus) facta non fuisset, quid aliud agi debuit, nisi ut cum peccato & periculo partium, miserorum rusticorum sanguis, quorum labor utrisque proficit, funderetur? Sed ut prodesse nobis eandem pacem, quemadmodum a nobis facta est, sentiamus: paternam charitate salutantes, petimus, ut quoties se occasio dederit, Ducibus vestris per diversa loca & maxime in his partibus constitutis, vestris precipiatis epistolis, ut hanc pacem (sicut promissum est) summo opere custodiant, & occasiones sibi aliquas non querant, unde aut contentio quedam aut seditio aliqua, aut ingratitude nascatur: quatenus voluntati vestræ amplius agere gratias valeamus. Latentes vero præsentium, sicut re vera homines vestros, in eo quo decuit affectu suscepimus: quia justum fuit, ut viros sapientes, & qui pacem factam, Deo propitio, nunciarent, cum charitate & suscipere & dimittere deberemus. Hæc ad Agilulphum Regem Gregorius: eadem ferme ad ejus conjugem Theodolindam Reginam (c).

(c) Greg. l. 7. ep. 42. Ind. 2.

III.

PAGIUS SÆC. VI. Anno E. ræ Hisp. DCXXX. VII. A. C. 599a

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6092.

© 20. D. 11. P. 19. April. Indict. 2.

JESU CHRISTI 599.

ravit Arnulphus Dux Spoleti, sed dolose visus est agere, qui ad pacem præstandam invitatus accessit. Veritus est itaque Gregorius dolos Longobardorum, ne sub involucrio verborum, loco pacis, bellum lateret: nam accipe quid scribat hoc anno ad Theodorum Curatorem Ravenne (d): Indicamus itaque, Arnulphum de servanda pace, non ut Rex ipse juravit; sed sub conditione, si sibi in quam excessum non fuerit, aut si nullus contra Arogis exercitum ambulaverit, sacramenta præstitisse. Quod quia omnino iniquum & dolosum est, nos tanquam si non jurasset habemus: quia in aliquid parum facilem sibi excedendi * occasiorem inveniet, & plus nos, si de eo suspecti non fuerimus, decipiet. Ut Arnulphus vero, ad cuius consilium idem Arnulphus cuncta agit, omnino jurare deservit. Et id contingit, ut ex pace, quam multum desideravimus, nos in his partibus nullum remedium habere possimus: quia de iisdem hostibus, de quibus suspecti nunciusque fuimus, adhuc & imperorum suspecti sumus.

(d) Greg. l. 7. ep. 101. Ind. 2. De Arnulpho Duce duplici corde ad pacem veniente.

Cognoscat præterea gloria vestra, homines Regis, qui huc transmissi sunt, imminere, ut in pacto debeamus subscribere: sed recordantes eorum quæ Agilulphus a Basilio viro clarissimo convicta super nos in beati Petri dixisse fertur injuriam, quamvis, hoc penitus idem Agilulphus negaverit, a subscriptione tamen abstinere prævidimus: ne nos, qui inter eum & excellentissimum filium nostrum dominum Exarchum petitores sumus & medii, si quid forte clam sublatum fuerit, falli in aliquo videamur, & nostra ei promissa in dubium veniat: & si qua de futuro (quod absit) necessitas fuerit, occasionem inveniat, qualiter nostræ petitioni consentire non debeat. Et ideo petimus, ut sicut & a prædicto filio nostro excellentissimo poposcimus, gloria vestra, ea qua nobis charitate unita est, peragat, quatenus antequam homines ipsi ab Aroge * revertantur, Rex eis sub festinati

* exercendi.

* Arogis.

ne scripta transmittat, quæ tamen ad nos deferantur, in quibus eis præcipiat, ut nos subscribere non petant. Sed si tantum est, Gloriosum fratrem nostrum, vel de Episcopis unum, aut certe Archidiaconum subscribere faciemus. Hæc de pacis causa Gregorius, ex quibus admiraberis viri

GREGORII PAPÆ 10.

MAURICII IMP. 18.

IS annus hac formula notatus: XVII. post Consulatum Mauricii Tiberii Aug. solius Postconsulatus. XV. ut habet Chronicon Alexandrinum.

viri in gerendis negotiis industriam atque prudentiam dexteritati conjunctam. Quid actum inter hæc sit, licet historia nihil prodant: constat tamen ex litteris S. Gregorii, mense Julio datis, ipsum adhuc ingemuisse sub gladio barbarorum; dum scribens ad Eulogium Episcopum Alexandrinum hæc habet (a): Peto autem ut pro me enixius vestra sanctitas orare debeat: quia & podagra doloribus, & barbarorum gladiis & curarum afflictionibus incessanter premor. Hactenus Gregorius: atque satis de rebus hoc anno cum Longobardis transactis.

(a) Greg. l. 7. ep. 80. Ind. 2. edit. Rom.

IV. De causa Episc. Bizaceni.

(b) Greg. l. 7. ep. 64. Ind. 2.

* voluimus

V. De Synodo convocata Constantinopoli.

Hoc eodem anno accusato a suis Episcopis Primate provincie Bizacene in Africa, de eo sententiam ferre Gregorius Papam Imperator voluit, utpote ad quem pertinere omnium totius orbis Episcoporum judicium non ignoraret. Sed monemus lectorem, deceptum errore librarum, vel quisquis fuit, qui in titulo posuit hanc causam fuisse Episcopi Constantinopolitani: deceptus nimirum, quod legit Episcopum Byzancensem, pro Byzaceno, sicque putavit hunc fuisse Episcopum Constantinopolitanum, nesciens plurimum differre Byzantium a Bizaceni in Africa civitate, a qua denominata est provincia Bizacena. Sed quid accidit? Perfoluto auro, per Imperatoris magistratus controversia sopita est. Sunt dehis litteræ ipsius Gregorii ad Joannem Episcopum Syracusanum, in quibus hæc de his habet (b): Causam tamen, de qua agitur, necdum sanctitas vestra subtilius agnovit. In quodam enim crimine Byzacenus Primas fuerat accusatus, & piissimus Imperator eum juxta statuta canonica per nos voluit judicari. Sed acceptis decem auri libris, tunc Theodorus Magister militum obstitit, ut minime fieret. Tamen piissimus Imperator admonuit, ut transmitteremus & quicquid esset canonicum faceremus. Sed videntes contrarietates hominum, eandem causam inire nolimus*. Nunc autem idem Primas aliqua de consilio suo loquitur: & valde dubium est utrum pure an certe quia a coepiscopis suis impetitur, nobis modo talia loquatur. Nam quod se dicit sedi Apostolicae subiaci: si qua culpa in Episcopis invenitur, nescio quis episcopus subiectus non sit: cum vero culpa non exigit, omnes secundum rationem humilitatis æquales sunt. Hæc Gregorius secundum ea quæ superiori anno jam diximus.

(c) Greg. l. 7. ep. 70. Ind. 2. edit. Rom. Oecumen. Synod. sine consensu Rom. Pont. aul. la.

VI.

Hoc quoque pariter admonemus, ut si forte nil actum de hujus perverſi nominis mentione fuerit, sed de alia re Synodus forte colligitur: omnino satis cauti, circumſpecti, vigilantes, atque solliciti, ne quid illic circa locum aliquem vel personam præjudicialiter sive illicite adversus canones conſentat: sed si quid incidentis utilitatis causa tractandum est, sic causa, de qua agitur, formam accipiat, ut statuta vetera nulla convellat. Unde iterum coram Deo & sanctis ipsius admonemus, ut hæc omnia summo studio & tota mentis intentione serventis. Nam si quis (quod non credimus) scripta præſentia aliqua in parte neglexerit, a beati Petri Apostolorum principis pace se noverit segregatum. Hactenus Gregorius ad Episcopos Orientis. Vidisti quanta in uno Romano Pontifice inſit auctoritas atque potestas, cujus nisi consensus accedat, omnia a quibusvis Episcopis statuta inania penitus reddi contestetur? Sed reliqua persequamur.

VII.

Non modicum Gregorius accepit gaudium hoc anno ex schismaticis in Iſtria partibus degentibus reverſis ad Catholicæ Eccleſiæ unitatem: quo argumento data extant pleræque ejuſdem Gregorii litteræ. Fuerunt hi habitatores Capræ inſulæ in Iſtria poſitæ, qui legationem ad Rom. Pontificem mittentes, rogaverunt ad

De conversione schismaticorum.

CHRISTI
599.GREGORII PAP.
IO.MAURITII IMP.
I4.

ad Ecclesiæ unitatem admitti. Quos benigne suscipiens S. Gregorius Ecclesiæ Catholicæ communioni conjunxit, eisdemque legatis dimissis litteras ad illos, qui eos miserant, reddidit; (a) quos & commendavit Callinico (b) Ravennæ Exarcho, necnon Mariniano (c) Episcopo Ravennati, ut eos redeuntes ad propria benigne susciperent atque foverent. Adierant alii ex iisdem Siciliam, ubi suum ipsorum Episcopum degere cognoverunt, ut illum cum iis qui ibi erant schismatici, ad eandem unitatis gratiam capefendam inducerent; quos Romano Defensori (d) litteris commendavit. Hos autem per eosdem legatos Romam missos cum intellexisset S. Gregorius ad opus hoc diligenti studio collaborasse, ad Imperatoris ministros eidem provinciæ præfectos, iisdem redeuntibus legatis, litteras dedit, pluribus gratias agens, quod pietatis zelo exæstantes, ad unitatem sanctæ Ecclesiæ eosdem populos reducere pro viribus laborarent. Fuerunt hi Basilus (e) vir illustris, Mastalonus, Theodosius, necnon Magister militum Gulsarus nomine, ad quem etiam hujusmodi litteras dedit (f):

(a) Greg.
1.7. ep. 101.
Ind. 2. edit.
Rom.

(b) Idem
1.7. ep. 99.
edit. Rom.

(c) Greg.
1.7. ep. 100.
edit. Rom.

(d) Greg.
1.7. ep. 98.
Ind. 2. edit.

(e) Idem
1.7. ep. 93.
94. edit.
Rom.

(f) Idem
1.7. ep. 97.
Ind. 2.

VIII.
Magistri
militum
studium
in conver-
tendis
schismaticis.

(g) Jac. 5.

Latores præsentium de Istria ad nos partibus venientes, tanta nobis bona gloria vestra retulerunt, ut in reddendam nos vobis gratiarum actionem vehementer accenderent. Cognovimus namque, quod inter curas injunctæ vobis gubernationis illarum partium, præcipuam de animarum lucris sollicitudinem habeatis, & ita errantium corda ad unitatem festinare vos Ecclesiæ revocare, ut (quantum ad desiderium vestrum pertinet) nullum illic ab Apostolica segregatum remanere velitis Ecclesiæ; tantusque vos B. Petri Apostolorum principis amor accenderit, ut ovile ipsius, cui a Domino omnes creaturæ sunt traditæ, summo redintegrare cum desiderio cupiatis. Habe, gloriose filii, ex tanto talique opere præfixam de divina retributione fiduciam, in qua vos non solum nostra adhortatio, sed & Apostolicus quoque sermo confirmat (g): quia is qui converti fecerit peccatorem ab errore viæ suæ, salvabit animam ejus a morte, & operiet multitudinem peccatorum. Quantalibet enim sit temporalis affluentia, vel certe prosperitas habet si-

PAGIUS

II.
Obitus S.
Anastasio
Episcopi
Antioch.

A num. VIII. ad XI. In Registro Divi Gregorii lib. VII. Indict. II. mense Januario, recitatur Epistola XLVIII. Anastasio Episcopo Antiocheno scripta, postquam Professionem fidei ab hoc accepisset. Quare Anastasius Senior Anastasii Junioris decessor mortuus erat anno præcedenti, quo Kalendis Septembribus Indictio II. inchoata est. In Chronico Nicephori in Historia alterius Nicephori lib. 18. cap. 44. & in Tabulis Theophani insertis Anastasio Seniori anni sex post restitutionem in Sedem Antiochenam

nem suam, terminum mortis: hoc vero quod de animarum lucris apprehendistis studium, tenet fixam spei suæ certitudinem æterna scilicet vitæ retributionem. Quapropter præmissa paterno salutationis affectu, hortamur gloriam vestram, ut pro unitate sanctæ fidei zelum, quem vobis ipse unitatis auctor tribuit studiosius peragatis, & quosque poteritis, in sinum matris Ecclesiæ ab schismatis sui revocantes errore, adhortatione continua fovetis. Hoc etiam peragentes, ut & quos per vos Dominus suo ovili redintegrari concesserit, ita defensionis vestra solatiis protegatis, ut non sit, quo hi qui adhuc in errore sunt positi, revertentes ad salubre consilium valeant applicare. Dum enim vos causis Dei in terra agitis, ipse & hic actus vestros protectionis suæ feliciter ope disponit, & in æterna vobis vita, quam cupitis, pro tanto bono vestra retributio existet. Hucusque Gregorius ad Magistrum militum velut Apostolum in Evangelio laborantem. Ita Deus, cum silerent Episcopi torpentes ignavia, & adversantes aliquando, excitavit milites, qui Episcoporum zelo in convertendis ab errore populis præditi essent.

Contigit hoc pariter anno mori Anastasium Episcopum Antiochenum cognomento Sinaitam, celebrem inter Scriptores Ecclesiasticos, cum sedisset annos sex inchoatos, postquam ad suam Ecclesiam post Gregorium restitutus fuit: qui ob sanctitudinem vitæ, cum Orientali, tum Occidentali Ecclesiæ factus conspicuus, ab utraque commendatus atque illustratus, perpetuis monumentis inter sanctos receptus anniversaria commemoratione a Catholicis celebratur undecimo Kalendas Maii. Hic susceptum (b) a Gregorio Papa, quem mirifice coluit, de cura pastoralis librum, eundem Græcum reddidit, tradiditque legendum Orientalibus: habentur ejusdem auctoris sermones complures, perpauci autem Latinitate donati. Scripsit etiam egregium opus de rebus dogmaticis. Huic autem alium ejusdem nominis subrogatum fuisse Anastasium, Nicephorus Constantinopolitanus Episcopus in Chronico tradit. Cæterum Nicephorum cognomento Callistum (i) errasse in duobus his Anastasiis constat, dum quod alterius est, alteri tribuit. Etenim hunc qui

tribuuntur, qui utrumque incompleti intelligendi sunt; cum ea restituitio die XXV. mensis Martii anni DXCIII. facta fuerit, ut anno DXCV. ostendi. Porro distinguendi tres Anastasii pietatis laude celeberrimi, quos plerique Scriptores inter se confundere, nempe Sanctus Anastasius Presbyter Monachus Sinaita in Arabia, Sanctus Anastasius Patriarcha Antiochenus hujus nominis primus, & Anastasius Junior Martyr nuncupatus, quod a Judæis excarnificatus fuerit, Senioris immediatus successor.

Obitus S.
Anastasio
Sinaitæ
Episcopi.
Antiocheni.

(b) Siegel.
de Script.
Eccle. c. 43.

(i) Niceph.
1.27. c. 29.

Prior

CHRISTI
599.GREGORII PAP.
IO.MAURITII IMP.
I4.

qui præcessit, nominatum Sinaitam, non qui successit, tradit occisum a Judæis; sed cum sub Phoca id acciderit, juniore Anastasio est tribuendum ex sententia Græcorum historicorum: quod etiam refellimus in Notis ad Romanum Martyrologium pluribus.

IX.
(a) Niceph.
1.28. c. 44.
Scripta A.
nastasio
Sinaitæ.

Recentet vero ejusdem Anastasio Sinaitæ has lucubrationes Nicephorus (a) qui eum primarium præclarumque Ecclesiæ doctorem appellat: Hujus, inquit, liber est, cui nomen ὁδὸς, hoc est, via dux & Ecclesiæ dogmatum fines, aliaque præterea multa, item in sextum Psalmum liber in ingressu juniorum editus. Ego vero orationem etiam ejus quamdam legi ad Antiochenos in introitu suo scriptam, & Pacificatoriam aliam, quam trigentesimo tertio anno in thronum suum possessione reversus composuit, Mauritio Imperium obtinente, quem etiam in eo scripto, quod ab exilio revocatus sit, laudibus effert. Hæc Nicephorus. Porro orationem ejusdem sancti Anastasio de sacra Synaxi Achilles Stadius Lusitanus in Latinum a se conversam obtulit Gregorio Decimotertio Pontifici Maximo, anno Redemptoris millesimo quingentesimo septuagesimo nono, dignam quidem quæ his temporibus ederetur, cum pleraque habeat de sumptione sanctissimæ Eucharistiæ observatione dignissima vetera monumenta: ex quibus hic tibi perpauca hæc saltem (ne jejunum penitus abire sinamus) apponenda ex lauta mensa putavimus.

X.
De fumen-
tibus
sacram
Eucharistiæ.
Anastasio
cognom-
initio.

Dum enim inelam in eos qui imparati ad sacram mentam accedunt, hæc ait: Quid gravius iis quibus utimur moribus? Etenim rapinis, sceleribus, peccatorumque multitudine cooperiti, tantummodo aqua ablatis manibus, sanctissimum corpus illud, divinumque sanguinem pro salute mundi largiter olim effusum impuri sordidique ori admovemus. Et post aliqua in detestationem facinoris inculcata, adiciit ista: Nec enim ingredi in Ecclesiam, ac divinas imaginum sanctorum formas, pretiosasque ac venerabiles Cruces etiam salutasse fuerit satis: non fri-

PAGIUS

III.
Anastasio
Monachus
Sinaitæ
disting-
guendus
ab Ana-
stasio Ep.
Antioche-
no.

Prior vixit in monte Sinai, qui Monachorum Asceteris circumquaque obitus fuit, & celebratur a Græcis die XX. mensis Aprilis, & in quibusdam Menologiis die XXI. ejusdem mensis. Quantum pro Ecclesia Dei usque ad senectutem laboravit, ostendunt varia ejus Scripta, quæ Baronius, alique Viri doctissimi a Nicephoro lib. 8. cap. 44. in errorem abrepti, adscribere Anastasio Seniori Patriarchæ Antiocheno, quem perperam Sinaitam esse arbitrantur. Nam Allatius in Diatriba de Simeonum Scriptis, & ex eo Henschenius ad diem XXI. mensis Aprilis in Vita Sancti Anastasio Sinaitæ & Sancti Anastasio Patriarchæ Antiocheni, aliique Recentiores doctissimi, tam Catholici quam Protestantes, utrumque ab invicem separandum

gida manus abluisse, id vere est esse purum, mundumque; sed peccatorum sordes abluisse ac fugisse, sed confessione, sed lacrymis, sed contrito humiliatoque animo, sed demisso contractoque vultu peccatorum, quibus tenemur, catenas eluisse, ac tum demum ad illa sancta debeat accedere mysteria. Et post nonnulla: Anaphora enim dicitur, quod ad Deum sursum feratur. Ades igitur quieto tranquilloque animo: Christo Domino per sacerdotes tua consistere peccata: quicquid egisti mali, tute damna, nec verecundare. Est enim verecundia qua adducit peccatum, & est verecundia gloria & gratia, &c. Ac demum post alia de dimittendis acceptis a proximo injuriis elegantem hujusmodi historiam per brevem exempli causa adducit in medium:

Vir, inquit, unus ex iis, qui monachali insigniti sunt schemate, cum negligentissime per summum otium vitam suam omnem egisset; ea que esset ad mortem, infirmitate cepit infirmari. Cumque jam ultimum spiritum duceret, suam ipsius mortem nequaquam perhorrescens, summa voluntate, magnaque cum gratiarum actione exolutus vinculis excedebat. Ad quem assidentium Patrum unus: Frater, inquit, persuasum tibi habeto, & putasse nos, & vidisse, summa negligentia, animique remissione vixisse te utique ad hoc usque tempus: & unde hæc tibi nunc tanta securitas, id vera omnes nescimus. Cui respondit frater: Est ita omnino, Patres, vitam per summam negligentiam duxi: sed Angeli Dei eadem hac ipsa hora peccatorum meorum ad me chirographon attulerunt, cumque ea que fecissem postquam seculo renunciaissem peccata legissent, numquid agnoscerem rogaerunt. Quibus ego: Maxime vero, inquam, agnosco: sed idem ex quo renunciai seculo, vitamque institui monasticam, nec judicavi quemquam, nec ab ullo mihi factam injuriam meminisse volui. Igitur Domini verba ad me quoque pertinere opto & oro, qui dixit: Nolite judicare, & non judicabimini: & Dimittite, & dimittetur vobis. Que post-

esse docuere. Libri XI. Anagogicarum contemplationum in Hexaemeron, de quibus Baronius, factus sunt Anastasio Sinaita, non vero Anastasio Antiocheni Episcopi; citantur enim in Annalibus Michaelis Glycæ viginti circiter vicibus, ibique nunquam Episcopus aut Patriarcha Antiochenus appellatur, sed sæpius Anastasius Sinaitæ, vir divinus & vir eximius. Liber cui titulus: Responso Anastasio Episcopi ad Orthodoxorum aliquorum Christianorum interrogationes de diversis capitibus Ecclesiasticis, qui memoratur a Baronio, existimante factum esse Anastasio Sinaitæ, neque ab hoc, neque ab Anastasio Episcopo Antiocheno editus est; cum plures errores Græcorum infanti sint his Questionibus & Responcionibus, & in his multa excerpantur ex Constitutionibus Apostolorum, quæ sub nomine Cle-

CHRISTI 599.

GREGORII PAP. IO.

MAURITII IMP. 14.

postquam Angelis dixi, chirographon peccatorum meorum consciderunt: & inde nunc summa cum laetitia & securitate proficiscor ad Dominum. Hæc ubi frater ille narravit Patribus, Domino in pace spiritum reddidit, magnæque astantibus sedificationis utilitatique causa & auctor extitit, &c. Hæc Anastasius.

Sed sint tibi pro jentaculo ista: lautio-rem, si cupis, paratam habes mensam in editis jam ipsis ab eo conscriptis quinque libris de rebus fidei Catholice dogmatibus quos se in exilio scripsisse testatur (a), necnon locupletio-rem thesaurum undecim ejusdem auctoris libros Anagogicarum contemplationum in Hexæmeron, quos vere hujus esse Anastasii Sinaitæ, æque cum scholiaste sentio: dissentio vero a Nicephoro in errorem ducto, dum hunc Sinaitam martyrem appellat; quo titulo junior Anastasius ob martyrium acceptum sub Phoca Imperatore tantummodo dignus est: hunc autem hoc anno sub Mauritio defunctum esse, tam quæ ex Nicephoro Constantinopolitano, quam quæ proxime dicturi sumus ex sancto Gregorio Papa, fidem haud dubiam vendicant. Porro hic ipse Anastasius diversis suorum scriptorum locis hos a se scriptos esse citat commentarios, nempe, De constructione hominis libros duos, Contra Judæos totidem, De Christi passionum contemplatione, De Agypto encomium; Adversus eos qui in Divinis inducunt tres essentias.

(a) Anast. de rebus fidei dogm. l. 3. in fin. s. x. Bibl. 1790. edit.

XI. Anastasius Anastasio succedit.

His igitur de Anastasio Sinaita dictis, & gloriæ ejus sanctæ memoriæ commendatis, ad ipsius successorem itidem Anastasium appellatum transeamus: qui ubi est creatus Antiochenus Episcopus, mox majorum de sua creatione certio-rem reddidit Romanum Pontificem, fideique Orthodoxæ professionem ad eundem conscripsit. Non extat illa quidem, sed quam ad ipsum Gregorius epistolam reddidit, de ea testimonium profert, ubi hæc ipsius exordium ait (b): Fraternitatis tuæ scripta suscepi, professionem fidei rectæ servantia: magnasque omnipotenti Deo gratias retuli, quod & immutatis gregis sui pastoribus, fidem quam semel sanctis Patribus tradidit, etiam post eos immutabilem custodit. Intelligis, puto, le-

(b) Greg. l. 7. ep. 48. Ind. 2. e. dit. Rom.

PAGIUS Clementis Romani Apostolis confectæ sunt, clementisque in illis Olympiodorus, qui decimo sæculo floruit, & alii juniores scriptores.

IV. Liber inscriptus Dux via, græcè ὁδὸς, ad-versus Aephalos eo sine elucubratus, ne Ortho-doxi incidere in laqueos & retia Hæreticorum, præsertimque Severianorum, tribuitur a Nic-ephoro, & a Baronio Anastasio Sinaitæ Episco-po Antiocheno, sed fœtus est Anastasii Mona-chi Sinaitæ; titulus enim in codice MS. hujus-modi est: Exordium libri S. Anastasii Monachi Sinaitæ. Et cap. 4. hic titulus legitur: Anasta-

stor, affirmare Gregorium jam mutatos esse pastores, nempe non amplius senio-rem, sed juniorem sedere cœpisse Ana-stasium, a quo exigebatur nova profes-sio fidei; quod de seniore nullatenus dici potest.

Porro ad juniorem se scribere Anasta-sium, idem sanctus Gregorius in fine epi-stolæ istis fatetur verbis: Quia vero per-venit ad nos in Orientis Ecclesiis nul-lum ad sacrum ordinem, nisi ex premio-rum datione pervenire: si ita esse vestra fraternitas agnoscat, hanc primam obla-tionem omnipotenti Deo offerat, ut a sub-jectis sibi Ecclesiis errorem Simoniacæ hæ-reseos compestat, &c. Quæ quidem ad senio-rem Anastasium jam tempore Justi-niani creatum Episcopum referri non possunt, ut primam hanc oblationem suæ pastoralis curæ offerret, sed ad juniorem Anastasium hoc anno recens electum. Ad ipsum ergo Gregorius novum pastorem scribens, plura de exacta exhibenda gre-gi cura pastoralis commemorat: commen-dat etiam, quod nonnisi Catholici ad Ec-clesiasticos ordines promoverentur.

Sed & quæ de fide Catholica Impera-toris & Imperatricis iisdem suis interse-rit litteris, accipe: Quod, inquit, ad sacros ordines rectæ fidei viri perducantur, eidem omnipotenti Deo gratia sine cessatione solvenda sunt, & pro vita piis-simi, & Christianissimi domini nostri Imperatoris, & tranquillissima ejus conjugis, & mansuetissima ejus sobole semper oran-dum est, quorum temporibus hæreticorum ora conticescant: quia etsi eorum corda in insania perverfi sensus ebulliant, Catho-lici tamen Imperatoris tempore prava quæ sentiunt, eloqui non præsumunt. Hæc lau-de digna de Imperatore Gregorius; qui eadem totidem ferme verbis habet de iis-dem Mauritio, conjugis, atque filiis in epistola (c) ad Ilicium Hierosolymo-rum Episcopum data. Equidem inter felicissimos Imper. collocandus erat Mau-ritius, si quemadmodum fuit Catholice fidei tenacissimus, fuisset pariter & in reliquis æque sincerus: sed dum minime rectæ fidei æque bona opera conjunxit, & contemptui habuit sanctissimos sacer-dotes, Dei vindictam meruit experiri, ut suo loco dicemus.

XII. Laudata fides Cathol. Mauriti Imp.

(c) Greg. l. 9. ep. 40. Ind. 4.

Mise

sui minimi Presbyteri sancti montis Sina opus de fide, æconomia Christi Dei filii ad sanctam Catholicam Ecclesiam Babylone scriptum, fratribus nostris in ea Christi studiosis & Orthodoxis peten-tibus. Alberstinus Minister Calvinianus in libro a se contra Sacramentum Eucharistiæ scripto pag. 893. & pag. 903. Latine editionis, ubi nonnulla de Anastasio Sinaitæ libris observat, lo-quens de libro, cui titulus ὁδὸς, seu Dux via, ostendit, Anastasium Sinaitam Opus illud conscripsisse inter annum DCXXX. & DCXL. diu scilicet post utriusque Anastasii Episcopi Antio-cheni

CHRISTI 599.

GREGORII PAP. IO.

MAURITII IMP. 14.

(a) Greg. l. 8. ep. 2. Ind. 3. inchoant. mens. Sept. X11. Epistola Greg. ad Mauriti-um Imp. de missa elemof.

Misit vero hoc eodem anno Imperator Romam triginta libras auri pauperibus dividendas, necnon rogas, militare scilicet donativum in milites erogandas. Pro quibus omnibus Gregorius gratias agens, ejusmodi officii plenas ad eum litteras reddidit (a):

Dominorum pietas, qua suos consuevit misericorditer famulos continere, ita benigna hic subventionem respiciendo, ut cunctorum debilitum inopia largitatis ejus sit consolatione dolevata. Pro qua re lacrymabili prece omnes deposcimus, ut omnipotens Deus, qui clementiæ vestræ ad hoc corda compunxit, incolume in amoris sui constantia dominorum servet Imperium, & victorias eorum in cunctis generibus auxilio suæ majestatis extendat. Triginta itaque libras auri, quas confamulus meus Busa detulit Scribo, sacerdotibus, egenisque & aliis fideliter erogavit. Et quia quadam in hac Urbe sanctimonialis femine ex diversis provinciis venerunt post captivitatem fugientes: ex quibus quantum locorum possibilitas recipit, alique in monasteriis data sunt: quæ vero in eis minime capi potuerunt, singulariter degentes inopem vitam ducunt: placuit, ut hoc quod cæcis, truncis, aliisque debilibus superesse posset, eis erogari debuisset; dummodo non solum dominorum misericordiam indigentes indigena, sed advenientes etiam peregrini susciperent. Unde actum est, ut simul omnes pro vita dominorum concorditer orarent, quaenus omnipotens Deus longa vobis & quietura tempora tribuat, & pietatis vestræ felicissimam sobolem diu in Romana Republica florere concedat. Rogæ quoque militum ita per prædictum confamulum meum Scribonem, præsertim quoque glorioso Casto *, magna factæ sunt, ut dona dominorum cuncti sub disciplina debita præstias agendo susciperent, & hoc quod eis prius donari * consueverat, accipiendo, omne murmur everteret. Hæc ad Imperatorem Gregorius. Vidisti in Mauritio fidem, vidisti & erga pauperes largitatem, ut etiam Romam usque ejus se effunderet misericordia? Sed quod in multis aliis, appensus in statera divini judicii, inventus sit minus habens, meruit in hoc sæculo severe admodum flagellari.

* Togæ * Exarco * domina-ri

Ann. Eccl. Tom. X.

PAGIUS cheni obitum. Auctor enim illius tractatus nonnulla refert, quæ cum in Alexandria foret, narrata sunt illi a Catholicis Alexandrinis ibidem contigisse, aliquanto antequam hoc Opus elucubraret: Narrabant, inquit cap. 10. nobis Catholici, qui Alexandria degunt, post tempora B. Eulogii Papa ibi fuisse quendam Augustalem Severianum, qui satis diu quatuordecim librorum ejusdem socium sententia habuerit, ex ipsius mandato residentes, & depravantes Libros dogmatum Sanctorum Patrum. Satis longum tempus

Inter tot autem multiplicium negotiorum molestias, contigit hoc anno ipsum Gregorium podagræ doloribus graviter affligi, cum tamen interea labores ex pastoralis cura jugiter ingruentes minime prætermitteret. Fatetur vero ipse, adeo se præ doloribus viribus defecisse, ut intelligeret hebetatum. Sed audi ejus verba in epistola ad Secundinum (b): Scire te necesse est fili carissime, quia tantis podagræ doloribus, tantisque curarum tumultibus premor, ut quamvis nunquam aliquem fuisse reminiscar, valde tamen me videam non esse, qui fuerim. Ita ipse suis oculis quotidie minor apparens, qui major in Dei oculis in dies magis proficiens evadebat, uti Moyses, cum ante Deum se vilio-rem se ipso cognovit: & secundum illud Apostoli (c): Virtus in infirmitate perficitur; illud verius de se locutus: Cum infirmor, tunc fortior sum. Perseverasse toto hoc anno ejusmodi ægritudinem, quæ in fine ejusdem anni dicturi sumus, ostendunt.

XIV. Greg. la-boratur podagra.

(b) Greg. l. 7. ep. 54. Indit. 2. edit. Rom.

(c) 2. Cor. 12.

Doloribus pressus, nihil tamen (ut dictum est) remisit quotidianæ sollicitudinis omnium Ecclesiarum; sed cumulate omnibus satisfecisse, litteræ hoc anno ab eo datæ significant: adeo ut non publicis tantum, sed privatis quoque in omnibus inservierit: quod satis conspicitur in dicta epistola (d) ad Secundinum. Erat iste Abbas magni nominis inter Longobardos existens, ut ex aliis ipsius Gregorii litteris ad Theodolindam Reginam datis apparet (e): huncque ipsum apud Paulum diaconum (errore puto librarium non Secundinum, sed Secundum invenimus nominatum (f): a quo fuisse baptizatum filium Theodolindæ Reginæ Adovaldum, idem affirmat, non alio titulo ipsum quam servum Dei appellans, & patria Tridentinum, ubi idem auctor agit (g) de ejus obitu. Citat enim ipse frequenter: nam ab eo scriptam esse de Longobardis historiam tradit. Falluntur autem qui hunc putarunt Episcopum. Fuisse quidem apud omnes magnæ ob vitæ sanctitatem atque doctrinam existimationis, eadem datæ ad ipsum litteræ docent. Verum titubasse ipsum quidem non nihil in recipienda Quinta Synodo, ex iisdem datis ad eum litteris apparet, dum adhuc consuluisse constat Gregorium de

XV.

(d) Greg. l. 12. ep. 7. Ind. 7. De Secundino Abb. (e) Paul. diacon. l. 4. c. 8.

(f) Idem l. 4. c. 14.

(g) Idem l. 3. c. 23.

M m m m ca-

illud non minus verosimiliter assignari potest, quam viginti annorum: Obiit vero Eulogius anno DCVIII. Rursum refert Auctor illius Operis, cum ibidem foret, ac quæstio ageretur, de verbis quibusdam Cyrilli sic falsatis & adulteratis, Isidorum quendam Bibliothecæ Patriarchæ Præfectum, ac vere orthodoxum, Codicem Cyrilli sincerum protulisse; quod iudicium est, Patriarcham tunc adhuc ibi orthodoxum fuisse. Neque enim verisimile est, Patriarcham Theodosianum & Eutylianum Bibliothecæ suæ Præ-

CHRISTY
599.GREGORII PAP.
10.MAURITII IMP.
14.

eadem simul & aliis quæstionibus, atque primum, num Orientales Ecclesiæ susciperent epistolam S. Leonis Papæ ad Flavianum, atque an omnes pariter in damnationem trium capitulorum æque consentirent. Satisfacit his Gregorius eundem certiore reddens, omnes Orientales Ecclesiæ una cum quatuor Conciliis æque recipere S. Leonis epistolam, atque etiam Quintam Synodum cum damnatione trium capitulorum, de quibus nos superius diximus abundanter. Sed & ea inter alias pulsavit Gregorium de origine animarum quæstione perdifficili. Verum Gregorius percontanti nihil definiendo respondit; originale tamen peccatum inhærente nascentibus, firmiter demonstravit. Porro easdem quæstiones si quis attente consideret, occasione receptæ Quintæ Synodi ab ipso motas esse cognoscet.

XVI.
Mittit cum aliis muneribus sacras imagines.

Petierat præterea suis litteris idem Secundinus venerandas imagines. Quod Gregorius liberaliter æque ac religiose præstitit, deque sacro imaginum cultu apposuit ab Ecclesia receptam doctrinam, dum hæc ait: *Imagines quas tibi dirigendas per Dulcidium diaconum rogasti, misimus. Unde valde nobis tua postulatio placuit: quia illum toto corde, tota intentione quaeris, cujus imaginem præ oculis habere desideras, ut te visio corporalis quotidiana reddat exercitatum: ut dum picturam illius vides, ad illum animo inardescas, cujus imaginem videre desideras. Ab re non facimus, si per visibilia invisibilia demonstramus. Sic homo qui alium ardentem videre desiderat, aut sponsa amans videre conatur, si contigerit eam ad balneum, aut ad Ecclesiam ire, statim per viam incedendi se præparat, ut de visore ejus hilaris recedat.*

Scio quidem, quod imaginem Salvatoris nostri non ideo petis, ut quasi Deum colas sed ut recordatione Filii Dei in ejus amore recalescas, cujus te imaginem videre consideras. Et nos quidem non quasi ante Divinitatem ante illam prosternimur, sed illum adoramus, quem per imaginem aut natum, aut passum, aut in throno sedentem recordamur: & dum nobis ipsi pictura quasi scriptura in memoriam Filium Dei reducit, animum nostrum aut de re-

PAGIUS Præfectum habere voluisse Catholicum virum, qui suorum pudenda revelaret, & confunderet. Videntur ergo hæc contigisse paulo ante annu DCXXX, sub Georgio ultimo illius sæculi orthodoxo Episcopo Alexandrino. At testatur Auctor se aliquanto post scripsisse. Scribere autem non potuit post annum DCXL. nam ipsemet narrat fuisse adhuc in Alexandria Præfectos Augustales cum scriberet, nec ullam mentionem facit irruptionis Saracenum in Ægyptum. Scripsit igitur necessario ante annum sexcentimum tricesimum nonum, quo Saraceni Ægyptum op-

surrectione lætificat, aut de passione demulcet. Ideoque diveximus tibi sartarias duas, imaginem Dei Salvatoris, & sanctæ Dei genitricis Mariæ, beatorumque Apostolorum Petri & Pauli continentes, per supradictum filium nostrum diaconum, & unam Crucem, clavem etiam pro benedictione a sanctissimo corpore Petri Apostolorum principis, ut per ipsum a maligno defensu permaneat, cujus signum nuntium te esse credis. Et superius eadem epistola: Aloem vero, thymia, styracem, & balsamum sanctorum martyrum corporibus offerenda, latore presentium deferente, transmisimus. Hæc quo ad sanctorum cultum. Dedit ad eundem & duos homiliarum codices, quas super Evangelia ipse habuerat in Ecclesia: In duo enim volumina illas partitas fuisse constat. Ad didit insuper & vestimentum. Hæc de muneribus ad eum a Gregorio missis, quibus demerere tantum virtum conatus est, quem sciret continere potuisse Longobardos in communione Catholica.

Quod vero ad cultum spectat sacrarum imaginum: non solum ante ipsas Deum precari atque adorare, sed & prosterni Fideles consuevisse, ex Gregorio intellexisti: verum ne religio in superstitionem declinet, ut manu facta, quasi Gentiles idola, Christianus colat, admonitionem quam audisti, conjungit; sicut & in epistola (a) quam hoc item anno post hæc dedit ad Serenum Massiliensem Episcopum, ubi ait: *Indico dudum ad nos pervenisse, quod fraternitas vestra quosdam imaginum adoratores aspiciens, easdem Ecclesiæ imagines confregit atque projecit. Et quod idem zelum vos, ne quid manufactum adorari possit, habuisse laudavimus: sed frangere easdem imagines non debuisset, judicamus. Idcirco enim pictura in Ecclesiis adhibetur, ut hi qui litteras nesciunt, saltem in parietibus videndo legant, quæ legere in codicibus non valent. Tua ergo fraternitas & illa servare, & ab earum adoratu populum prohibere debuit: quatenus & litterarum nescii haberent unde scientiam historiarum colligerent, & populus in picturæ adoratione minime peccaret. Hæc ad Serenum, quod & servat Ecclesia, sæpius jam admonita non picturam ipsam adoran-*

XVII.
De sacrarum Imaginum cultu.

Contra veritatem Albertinus, alique Protestantés scribunt, Anastasium Sinaitam credidisse Eucharistiam esse meram figuram Corporis Christi, virtutis ejus & efficaciam plenam. In libro enim, cui titulus, *Via Dux*, alii sunt eundem

(a) Greg. l. 7. ep. 111. Indit. 2. edit. Rom.

V.
Anastasius Sinaita in omnibus Orthodoxus.

CHRISTY
599.GREGORII PAP.
10.MAURITII IMP.
14.

randam, sed quem eadem pictura reddit, quasi præsentem alloqui & venerari. Quis Christianorum adeo obrutus ingenio & captus mente reperitur, ut cum ante imaginem sterneretur, dicat se adorare colores illos in imaginem super tabulam ductos? cum e contra ratione prototypi eam venerari & adorare debere consentiat. Sic & anno superiori eundem Gregorium scripsisse (a) meminimus de imagine Dei genitricis Mariæ in synagogam Judæorum delata, ut deberet cum veneratione referri: & nuper in epistola ad Secundinum, prosterni pie solere Fideles ad sanctas imagines, tradit. In quam etiam sententiam accipias necesse est (nisi velis eum scripsisse sibi contraria) quæ idem Gregorius in posteriori epistola eodem argumento conscripta ad Serenum habet: ut cum adorari imagines negat, intelligas de adoratione illa, qua Gentiles colebant idola, cum putarent in manufactis divinam esse virtutem. Sed de his pluribus Hadrianus Papa in epistola ad Carolum Magnum.

(a) Greg. l. 7. ep. 5. Ind. 2.

XVIII.

(b) Greg. l. 12. ep. 7. Ind. 7. Secundinus haud facile Greg. acquievit.

Quod demum ad ipsum Secundinum Abbatem pertinet, traxisse nimium visus est contentiosum funem adversus Gregorium: nam aliis post annos quinque datus ad Theodolindam Longobardorum Reginam litteris (b), fuisse itidem de Tribus capitulis & Quinta Synodo discipandum, quæ ibidem mox Gregorius subdit, ostendunt, ubi ait: *Eam tamen Synodum, quæ piæ memoriæ Justiniani tempore facta est, per latores presentium transmissi: ut prædictus filius meus dilectissimus ipsam relegens, cognoscat, quia falsa sunt omnia, quæ contra sedem Apostolicam vel Catholicam Ecclesiam audierat. Absit enim nos cujuslibet sensum hæretici recipere, vel a homo sanctæ memoriæ Leonis prædecessoris nostri in aliquo deviare. Sed quacumque a sanctis quatuor Synodis sunt definita, recipimus; & quacumque reprobata sunt, condemnamus. Hæc de his Gregorius, sæpe sæpius iidem (ut superius vidisti) quæstionibus sive a schismaticis, sive schismaticorum occasione vexatus, & (ut ita dixerim) lacinatus.*

XIX.

Fuit hoc item anno æque laborandum Gregorio adversus quosdam, qui in ipsum oblatrant, quod contra Constantinopoli-

PAGIUS

dem attributis Corporis Christi in Eucharistia præsentiam credidit cum tota sæculi septimi Ecclesia; quamvis errore sibi proprio, in explicandis hujus mysterii circumstantiis lapsus, opinatus sit, Corpus Christi in Eucharistia esse corruptibile, & affectiones, quæ conveniunt accidentibus, scilicet frangi, dividi, dentibus contereri, stomacho digereri, alterari, corrumpi, Corpori Domini convenire. Verum proprius hic illi error fuit, & privata opinio, circa circumstantiam quandam mysterii, non circa substantiam

litanam Ecclesiam incurrisset, a qua (ut ipsi aiebant) Ecclesia Romana in sacris ritibus pleraque mutuata esset. Quænam fuerint ista, hic ex ipsius Gregorii litteris sunt afferenda; qui scribens ad Joannem Syracusanum Episcopum, ista habet (c):

Veniens quidam de Sicilia, mihi dixit, quod aliqui amici ejus vel Græci, vel Latini, nescio, quasi sub zelo sanctæ Romanæ Ecclesiæ de meis dispositionibus murmurarent, dicentes: quomodo Ecclesiam Constantinopolitanam disponit comprimere, qui ejus consuetudines per omnia sequitur? Cui cum dicerem: Quas consuetudines sequimur? respondit: Quia Alleluja dici ad Missas extra Pentecostes tempora fecistis: Quia subdiaconos spoliatos procedere: Quia Kyrie eleison dici: Quia orationem Dominicam mox post canonem dici statuis. Cui ego respondi: Quia in nullo eorum aliam Ecclesiam secuti sumus. Nam ut Alleluja hic diceretur, de Hierosolymorum Ecclesia ex beati Hieronymi traditione, tempore beatæ memoriæ Damasi Papæ traditur tractum. Et ideo magis in hac sede illam consuetudinem amputavimus, quæ hic a Græcis fuerat tradita.

(c) Greg. l. 7. ep. 64. Ind. 2. edit. Rom. De ritibus & vocibus a Græcis acceptis.

Quod enim contigeret sæpe Græcos homines Ecclesiam Romanam habere Pontifices, ab eisdem aliqua ex Græcorum ritibus illata in eam fuisse creduntur. Sed pergit: *Subdiaconos autem ut spoliatos procedere facerem, antiqua consuetudo Ecclesiæ fuit. Sed quia placuit cuidam nostro Pontifici, nescio cui, qui eos vestitos procedere præcepit: nam vestra Ecclesiæ numquid traditionem a Græcis acceperunt? Unde habent ergo hodie, ut subdiaconi lineis in tunicis procedant, nisi quia hoc a matre sua Romana Ecclesiæ perceperunt? Kyrie eleison autem nos neque diximus, neque dicimus sicut a Græcis dicitur. Quia in Græcis simul omnes dicunt: apud nos autem a clericis dicitur, & a populo responderetur, & totidem vicibus etiam Christo eleison dicitur, quod apud Græcos nullo modo dicitur. In quotidianis autem Missis alia quæ dici solent, tacemus: tantummodo Kyrie eleison, & Christo eleison dicimus, ut in his deprecationis vocibus paulo diutius occupemur.*

XX.

M m m 2 Ora.

tiam ipsius. Quæ de re legenda Epistola Marcæ Archiepiscopi Parisiensis ad Lucam Dacherium, liber 7. Tom. I. Arnaldi Doctoris Parisiensis De perpetua fide Catholica Ecclesiæ circa Eucharistiam cap. 2. & Natalis Alexander in sexto Ecclesiæ sæculo cap. 4. part. 23. ubi Anastasii Sinaitæ mens egregie explicatur.

Oratio de Sacra Synaxi, & Expositio in Psalmum sextum, quæ a Baronio tribuantur Anastasio Sinaitæ Episcopo Antiocheno, sunt Anastasii Sinaitæ Monachi, & Notis illustrantur a Com.

VI.

Orationem vero Dominicam idcirco mox post precem dicimus, quia mos Apostolorum fuit, ut ad ipsam solummodo orationem oblationis hostiam consecrarent. At quæ Gregorius affert ex Apostolorum traditione, quod ad ipsam solummodo orationem Dominicam conficeretur Eucharistia, magnam potuissent dubitationem afferre, & quærentibus nondum in scripto, oblatrandi occasionem dare, nisi eadem ex iis quæ idem hic Gregorius subdit, elucidarentur. Dum enim ait, dicit ipsam orationem Dominicam super Christi corpus & sanguinem, indicat evidenter non oratione Dominica consecratum ab Apostolis corpus & sanguinem Christi, sed super ipsum jam consecratum dici consuetam, ex quorum traditione id ipsum hætenus Romana fervaret Ecclesia. Subdit enim; Et valde mihi inconueniens visum est, ut precem, quam Scholasticus composuerat, super oblationem diceremus; & ipsam traditionem, quam Redemptor noster composuit, super ejus corpus & sanguinem non diceremus.

Verborum S. Gregor. verus sensus.

XXI.

Sic igitur quod dixit; Apostolorum mos fuit, ut ad ipsam solummodo orationem oblationis hostiam consecrarent: perspicue intellexit, nihil aliud miscuisse, sed ea consummasse, perfecisseque sacrificium ipsum, Missæ scilicet partem illam, quæ Oblatio dicitur, vel Liturgia: aliter enim ea posse intelligi, prohibent quæ Gregorius subdit, nimirum, dici ipsam Dominicam orationem super Christi corpus & sanguinem jam consecratum. Potuissetne vel cogitasse Gregorius, ut per orationem Dominicam fieret consecratio, quæ in suo libro Sacramentorum grandiusculis reliquit expressa litteris verba ipsa Christi, quibus sacramentum conficeretur? neque alia quidem, quam quæ ab Apostolis tradita & a sanctis Patribus sunt recepta, quæ ipsa recitans S. Ambrosius ait (a): Ante verba Christi calix est vini & aqua plenus: ubi verba Christi operata fuerint, ibi sanguis efficitur. Et quæ verba Christi? nempe super panem dicta: Hoc est corpus meum; & super calicem: Hic est sanguis meus, &c. At si Græcos quæris, habes inter alios Chrysostomum id ipsum profitentem in homilia de proditione Judæ: si vero recentiores Latinos, est S. Cæsarius Arelatenensis Episcopus, qui hujus sæculi exordio in Ecclesia Dei miro splendore claruit: ipse enim in homilia septima de Paschate ista

(a) Ambrosii de Sacram. l. 4. c. 5.

PAGIUS
Alia opuscula Anastasii Sinaitæ & Anastasii Seniores Ep. Antioch.

Combesio Tomo 2, Bibliothecæ Græco-Latinæ Sanctorum Patrum. Refert ibidem Combesius, Orationes tres Anastasii Archiepiscopi Antiochie. Prior est de Annuntiatione Beatissimæ Virginis; sicuti & secunda, tertia vero de Transfiguratione Domini nostri Jesu Christi. Præterea Colonienfès Veterum Patrum Bibliothecæ infce-

ait: Recedat ergo omne infidelitatis ambiguum: quandoquidem qui auctor est muneris, ipse etiam testis est veritatis. Nam invisibilis Sacerdos visibiles creaturas in substantiam corporis, & sanguinis sui verbi sui secreta potestate convertit, ita dicens: Accipite & edite: hoc est corpus meum. Et sanctificatione repetita: Accipite, & bibite: hic est sanguis meus, &c. Hæc ex pluribus, quod obiter de his agendum incidit ob elucidationem verborum S. Gregorii, qui in eadem epistola ista subiicit: De Constantinopolitana Ecclesia quod dicunt, quis eam dubitet sedi Apostolicæ esse subiectam? Quod & piissimus dominus Imperator, & frater noster Eusebius * ejusdem civitatis Episcopus assidue profitentur. At ubi legitur Eusebius, restituendum est, Cyriacus, ex iis quæ superius eadem Indictione sunt dicta. Sed accipe qualem ad omnem tollendam invidiam ad suam epistolam idem S. Gregorius apposuit colophonem: Si quid inquit, boni vel ipsa Constantinopolitana scilicet, vel altera ecclesia habet: ego & minores meos, quos ab illicitis prohibeo, in bono imitari paratus sum. Stultus est enim, qui in eo se primum existimat, ut bona quæ viderit, discedere contemnat. Id quidem Gregorius & alii etiam Romani Pontifices sunt professi: quibus plane intelligas eos quam maxime a factu fuisse alienos.

* Cyriacus

Rom. Ecclesia imitari non dedignatur minores Ecclesias.

Scriptis (b) idem hoc anno ad præcipuos Galliarum Episcopos, jubens ab ipsis Synodum congregari, necnon (c) etiam ad Brunichildem Reginam Francorum, sollicitè admonens, ut Simonia & alia nefanda crimina corrigi deberent: de iisdem quoque Theodobertum atque Theodoricum Francorum Reges admonuit: Scripsit hæc omnia, deditque ea perferenda Cyriaco Abbati, quem Synodo ab eisdem celebrandæ interesse præcepit.

(b) Greg. l. 7. ep. 111. Ind. 2. & ep. 112. 113. 114. edit. Rom. (c) Greg. l. 7. ep. 115. 116. Ind. 2. edit. Rom.

Porro eundem Cyriacum etiam transire Gregorius voluit in Hispanias, ut ubi ipse præsens esse non posset, per suos adesset. Commendavit autem eum (d) Claudio viro illustri. Hic ille Claudius, de quo apud Isidorum honorificentissima habetur mentio: per ipsum enim, Recaredum magna clade vicisse Francos bellum inferentes Gothi confidentibus in Gallia Narbonensî affirmat, de quo actum est superius. Cujus viri adeo Regi fidelis, & adversus hostes strenui,

(d) Greg. l. 7. ep. 125. Ind. 2. Rom. edit.

ruerunt Orationes quinque dogmaticas Anastasii Sinaitæ, quæ factus sunt Anastasii Senioris Episcopi Antiocheni; extant enim MSS. in Bibliotheca Cæsarea, ut refert Lambecius Tomo 7. Commentariorum de eadem Bibliotheca pag. 267. sub nomine Αναστασιου Ἐπισκοπου Αντιοχειας, &c. Ubi Anastasius non dicitur Sinaitæ, sed tantum

atque (quod excellit hæc omnia) erga Deum maxime pii, hic ex Gregorii litteris (a) remaneat perpetuo permanens erecta gloriæ columna; quæ sic se habent:

(a) Eisdem ep. 125. Ind. 2.

XXII. Quia unguenti more bonorum fragrat opinio, vestra gloriæ de Occidentalibus partibus bucisque odor retendit. Cujus profecto aura suavitate respersus, multum, fateor, quem nesciebam dilexi, atque intra finum cordis amoris manu te rapui: nec jam eum nesciens diligebam, cujus bona cognoveram. Qui enim mihi magna intentione notus, sed corporis visione manet incognitus, de eo proculdubio veraciter dicere possum, quia personam illius scio, sed donum nescio. Magna autem vestra laudis datur assertio, quod excellenti Gothorum Regi vestra gloria sedulo adherere perhibetur: quia dum malis boni semper displiceant, bonos vos esse certum est, qui bono placuistis. Propterea debitum salutationis alloquium solvens, opto vos in his quæ capistis, exerceri: ut in vobis compleatur veridica Salomonis illa sententia, quæ ait (b): Justorum semita quasi lux splendens procedit, & crescit usque ad perfectum diem. Nunc enim cum lux nobis veritatis insulget, cum sese regni celestis suavitas mentibus aperit, jam quidem vestis, sed adhuc perfectus non est. Tunc enim dies perfectus erit, quando jam quicquam de nocte peccati in mente vestra non erit. Vos autem usque ad perfectum diem crescite, ut quousque patria æterna videatur, bonorum hic operum augmenta dilatentur: quatenus tanto post in retributione major sit fructus muneris, quanto nunc studium creverit laboris. Præterea dilectissimum filium nostrum Cyriacum, monasterii nostri Patrem, vestra gloriæ commendamus: ut peractis quæ ei injuncta sunt, nulla illum remeandi mora præpediat. Omnipotens Deus celestis vos brachii protectione tueatur, & nunc gloriosos inter homines, & post longa annorum curricula inter Angelos esse concedat. Hucusque, ex Gregorio de Claudio monumentum, quem trecentis militibus superasse Francorum exercitum sexaginta millium, superius certa assertione demonstratum est.

(b) Prov. 4.

XXIII.

Quod ad Cyriacum Abbatem tum in Gallias tum in Hispanias missum pertinet: idem agere in Hispaniis, quod in

PAGIUS

tum Episcopus Antiochenus. Et tamen Lambecius titulum illarum Orationum in linguam Latinam vertens, vulgari errore occupatus, in versione sua eum Sinaitam appellat, sicuti & quando mentionem facit Opusculorum ejusdem Anastasii Episcopi Antiocheni, quæ ibidem manuscripta habentur, nomen Sinaitæ versioni suæ semper inferit, cum tamen ex illorum Opus-

in Gallis, a S. Gregorio jussus videretur, nempe ut ad extirpandam ubique Simoniacam hæresim cogeret Episcoporum Concilia. Equidem secundum argumentum epistolarum sancti Gregorii ad Episcopos atque Reges Francorum, & admonitiones ejusdem de Synodo in Gallis convocanda, celebratum habetur Barcinone in Hispania Concilium hoc anno Kalend. Novembris, Æra nimirum sexcentesima trigesima septima, anno decimo quarto Reccaredi Regis: cujus quatuor cum extent canones, duo adversus Simoniacum scelus sancti esse noscuntur, tertius vero adversus laicorum ordinationes, ne promoveantur ad ordines Ecclesiasticos prætermisso tempore a canonicis antiquis præscripto: adeo ut neque in his obediretur epistolis regis id suadentibus, non pareret plebs, nec consentirent Episcopi. Ista eadem omnia Gregorium admonuisse Gallicos quoque Episcopos, litteris ad eos datis eidem Abbati Cyriaco; qui eas legerit, in ipsis reperiet, sicut in aliis datis ad Francorum Reges epistolis eidem Cyriaco, quem in Gallias, & Hispanias hoc anno a S. Gregorio Visitatorem, & correctorem morum esse missum intellegis.

Concilium Barcinonense.

Sed, & quod rursus ad Barcinonense Concilium spectat: cum Hispaniarum Episcopi vehementer hoc anno a S. Gregorio objurgatos audissent Primatem Galliarum Virgillum Arelatensem Episcopum, atque Syagrium Augustodunensem, quod immane facinus reliquissent inultum: illud ne in Hispaniis accideret aliquid, novo canone Patres in Concilio congregati studuerunt, statuentes hæc quæ sequuntur (c), totum id curante Cyriaco:

(c) Conc. Barcin. c. 4.

Pari etiam consideratione sancientes, ut si qua virgo propria voluntate, abiecta laicali veste, devotarum more induta, castitatem servare promiserit, vel si quæ hominum utriusque sexus penitentia benedictionem expetendo a sacerdote perceperit, & ad terrena connubia sponte transferint, aut violenter abstractæ feminæ a pudicitia violatore se sequestrare noluerint: utique ab ecclesiarum limitationibus expulsi, ita ab omnium Catholicorum communione sint separati, ut nulla prorsus eis vel colloqui consolatio sit relicta. Hæc Patres: cujus sancientes

sculorum titulis, in quibus Anastasius dicitur tantum Episcopus Antiochenus, manifeste patet, Sinaita cognomen non nisi per errorem illi attributum fuisse. Superfunt varia Manuscripta Græca in variis Bibliothecis sub nomine Anastasii Sinaitæ, vel Anastasii Episcopi Antiocheni, de quibus hic agendi locus non est.

Ad num. XXIII. & seq. Concilium Barcinonense.

VII.

CHRISTI
599.GREGORII PAP.
10.MAURITII IMP.
14.

fevere legis (ut diximus) scandalum Galliarum visum est occasionem dedisse. Qualem autem id fuerit, ex epistola data a S. Gregorio ad Virgilium Arelatensem & Syagrium Augustodunensem Episcopos apparere his verbis (a) :

(a) Greg. I.
7. ep. 120.
Ind. 2. e.
dit. Rom.
XXIV.

* quon-
dam

In Sya-
griam ad-
missum
facinus.

Commissi officii qualitas me, fratres carissimi, in vocem cogit doloris erumpere. Et infra: Peruenit autem ad nos, Syagrium quamdam vitam religiosam mutatis etiam vestibus assecutam, posteaque marito violenter esse (quod dici iniquum est) sociatam, & nullo vos in ejus defensione dolore permotos. Quod si ita est, vehementius ingemisco, ne apud omnipotentem Dominum (quod absit) mercenarii officium, & non pastoris meritum habeatis, quippe qui in ore lupi ovem lamendam sine certamine reliquistis. Quid enim dicituri, quamve rationem futuro estis iudici reddituri, quos stupri sortitatio non commovit? quos ad defendendum favor nequaquam religiosi habitus excitavit? quos ad tutandam pudicitiam integritatem sacerdotalis consideratio non erexit? Vel nunc ergo neglectus ad memoriam redeat, hujus recordatio culpa sollicitet, &c. Ex aliena ergo culpa redditi cautiores Hispaniarum Episcopi qui interfuerunt Concilio Barcinonensi numero duodecim, ipsum quem recensimus canonem sancivere, monente (ut par est credere) Cyriaco Abbate misso in Hispanias a sancto Gregorio monitore.

XXV.
Reccaredus
munit
mittit
ad S. Pe-
trum.

(b) Greg. I.
7. ep. 126.
Ind. 2.

(c) Prov.
23.

(d) Genes.
4.

Quo pariter anno Indictionis secundæ reperitur Rex Hispaniæ religiosissimus Reccaredus delegisse viros valde pios Abbates, eosque Romam misisse ad limina Apostolorum: quibus munera dedit S. Petro Apostolo offerenda. Mentio de hac legatione habetur in litteris S. Gregorii ad ipsum Regem hoc anno redditis, in quibus inter alia ista habet (b) : *Beatus vero Petrus Apostolorum princeps quam libenter munera excellentiæ vestræ susceperit, ipsa cunctis liquido vita vestra restatur. Scriptum quippe est (c) : Vota iustorum placabilia. Neque enim in omnipotentis Dei iudicio, quid datur, sed a quo datur, aspicitur: Hinc est enim quod scriptum est: (d) Respexit Deus ad Abel & ad munera ejus, ad Cain autem & ad munera ejus non respexit. Dicitur quippe, quia Dominus respexit ad munera, præmisit sollicitate, quia respexit ad Abel. Ex qua re patenter ostenditur, quia non offerens a muneribus, sed munera ab offerente placuerunt? Vestra itaque oblatio*

PAGIUS nense habitum die Kalendarum Novembris, anno feliciter XIV. Regni Christianissimi & piissimi Domini Reccaredi Regis, ut dicitur in Præfatione ejusdem Concilii, ubi nulla Eræ Hi-

quam sit grata, ostenditis, qui daturi aurum, prius ex conversione gentis subdita animarum munera dedistis. Quod vero transmissos Abbates, qui oblationem vestram beato Petro Apostolo deferrebant, vi maris dicitis fatigatos ex ipso itinere ad Hispanias remeasse: non munera vestra repulsa sunt, quæ postmodum pervennerunt, sed eorum qui transmissi fuerant, constantia est probata, an scirent sancto desiderio objecta pericula vincere, & in fatigatione corporis mente minime lassari. Adversitas enim quæ bonis votis obiicitur, probatio virtutis est, non iudicium reprobationis, &c.

Quæ autem idem Gregorius ad religiosissimum Regem post præclaras de conversa opere ipsius gente Gothorum laudes, postque saluberrimas de cavendis diaboli fallacis admonitiones litteris scriptas, se ad eundem Regem munera mittere dicat accipere: *Clavim*, inquit, parvulam a sacratissimo B. Petri Apostoli corpore vobis pro ejus benedictione transmissimus, in qua inest ferrum de catenis ejus inclusum, ut quod collum illius ad martyrium ligaverat, vestrum ab omnibus peccatis solvat. Crucem quoque dedit lateri præsentium vobis offerendam, in qua lignum Dominicæ Crucis inest, & capilli beati Joannis Baptistæ: ex qua semper solatium nostri Salvatoris per intercessionem præcursoris ejus habeatis. Et in fine epistolæ: *Præterea transmissimus clavim aliam a sacratissimo B. Petri Apostoli corpore, quæ cum digno honore reposita quæque apud vos invenit, benedicendo multiplicet.*

Dedit præterea eodem tempore eidem nuncio sanctus Gregorius litteras (e) ad sanctum Leandrum Hispanensem Episcopum, a quo prius acceperat, misitque ad eum pallium. Laborabat æque Leander atque Gregorius tunc podagra, ut ipse in eadem testatur epistola. Certe quidem si numerandos suscipias sanctitate celebres homines, qui podagræ morbo afflictati sunt, copiosum conficiat catalogum, quo redarguas eos qui voluptuosos ex podagræ doloribus arguunt homines. Ad finem vero epistolæ idem hæc habet: *Ego autem quanta occupatione deprimor & debilitate, brevis attestatur epistola, in qua ei quem multum diligo, parum loquor.* Circa autem hanc videtur scripsisse epistolam, paulo ante videlicet Indictionem tertiam inchoatam: quo tempore datus ad Italianam Patriam (de qua superius) litteris, docet gra-

XXVI.
Munera
S. Greg.
missa ad
Regem
Hisp.

(e) Greg. I.
7. ep. 125.
Ind. 2.
Rom. edit.

spanicæ mentio. Celebratum illud adversus Simoniacos, ut apud Baronium videre est. Vide gesta hoc anno Romanos inter & Avares initio anni sequentis.

CHRISTI
599.GREGORII PAP.
10.MAURITII IMP.
14.

gravem morbum infestasse Urbem, cum & Africam pariter morbo vastari nuntiatum est, necnon Orientem atque alios etiam populos malis iisdem perurgeti. Sed de seipso primum accipe ex verbis ipsius (a) : *Peccatis, inquit, meis exitibus ecce jam undecim menses sunt, quod valde rarum est, si de lecto surgere aliquando potuero: tantis enim podagræ, ut vita mea mihi gravissima pœna sit. Quotidie enim in dolore deficio, & moris remedium expectando suspiro. In clero vere hujus urbis & populo tanti febrium languores irruerunt, ut pene nullus liber, nullus servus remanserit, qui esse idoneus ad aliquod officium vel ministerium possit. De vicinis autem urbibus strages quotidie mortalitatis nobis nuntiantur. Africa autem qualiter mortalitate & languoribus vastetur, quanto viciniores estis, tanto credo quod subtilius cognovistis. De Oriente vero qui veniunt, graviores desolationes nuntiant. His consolatur ipse ægotantem Patriam Romanam, quam bella Italianam vastantia una cum suis Siciliam incolere insulam suaserunt. Ad finem autem epistolæ hæc Gregorius. *Dulcissimas filias meas domnavi Barbaram & domnam Antoniam meo peto vice salutari. Quod vero moris fuisse scimus Romanis nomina majorum ad posteros propagari; quod de Italici ipsius nomine diximus, idem dicendum pariter de Barbara: habes enim apud Ennodium Ticinensem laudatissimam Romanam mulierem æque dictam nomine Barbaram, ad quam plures ipse dedit epistolas.**

(a) Greg. I.
7. ep. 127.
Ind. 2.
Rom. edit.

XXVII.
Magis la-
borat cum
magis æ-
grotat
Gregor.

(b) Greg.
lib. 8. ep.
35. Ind. 3.

Audisti Gregorium undecim jam menses ægritudinibus afflictatum atque prope consumptum: & tamen nihil remississe negotiorum Ecclesiasticorum liquet: quod hoc anno datæ ab eo epistolæ docent; immo (quod magis mireris) nullus est annus, in quo scriptæ ab eo plures reperiantur epistolæ, & negotia majora pertractata: ut quem decumbentem in lecto vidisti, eundem epistolis suis veluti alitem pennis ferri, orbemque Christianum lustrare, verbis instituire, ac disciplina corrigere sentias. Quem vero hic scribentem hoc anno audis, mensibus undecim se morbo detentum, non putes esse ipso solutum & redditum sanitati: sed perseverare adhuc ægritudinem eadem biennio, ipse testatur in epistola ad Eulogium Alexandrinum Episcopum anno sequenti, ubi ait (b) : *Ecce enim jam biennium pene expletur, quo lectulo teneor, tantisque podagræ doloribus affligor, ut vix in diebus festis usque ad horarium spiritum surgere valeam, Misfarumque solemnia celebrare. Mox autem cum gravi compellor dolore decumbere, ut cruciatum meum possim interrumpente*

gemitu tolerare. Qui dolor interdum mihi lentus est, interdum nimius: sed neque ita lentus, ut recedat, neque, ita nimius, ut interficiat. Unde fit, ut qui quotidie in morte sum, quotidie repellar a morte: nec mirum, quia peccator gravis, talis corruptionis carcere diu teneor inclusus. Unde compellor exclamare (c) : *Educ de carcere (c) Psa. animam meam ad confitendum nomini tuo. 141.* Hæc ipse. Sed quid amplius? Ita semper ægotum ad obitum usque ipsum perseverasse, quæ inferius dicentur, ostendent.

Quod vero ad Africanam luem spectat, audi quid idem Gregorius de ea scribat ad Dominicum Episcopum Carthaginensem, eum consolans ipse licet ægotus & afflictus his verbis (d) :

(d) Greg.
lib. 8. ep.
41. Ind. 3.
XXVIII.
Pælis de-
pascitur
Africanam.

Quanta in Africanis partibus lues irruerit, jam pridem cognovimus: & quia nec Italia de hac cladis percussione est libera, geminati in nobis dolorum sunt gemitus, &c. Subdit enim quod ipse putabat (ut frequenter tum in homiliis, tum litteris inculcare consuevit) mundi finem imminere: tot enim plagis & tam assiduis videbat urgeri mundum, ut jam ejus finem crederet imminere. Ex quibus considerandum est, quot tantisque Pater sanctissimus perfringeretur angustis; inter quas eo sollicitus prospicere omnium salutem curabat, quo omnium finem propinquum adesse putabat. Hinc ipse ad eundem Carthaginensem Episcopum scribens, qualiter se gerere deberet ejusmodi luis tempore, admonet, non quidem ut salutem suam consulens derelinquat gregem, sed ut pro eo vitam exponat: *Vestra, inquit, eos lingua (sicut & credimus) magis ac magis a pravi operis perpetracione coerceat, bonorum præmia, malorum pœnas edisserat: ut qui bona minus diligunt, saltem mala pertimescant, & ab his se, quæ sunt plebenda, contineant. Nam inter flagella positos flagellis digna committere, contra ferientem est specialiter superbire, & savientis acrius iracundiam irritare. Atque est primum genus dementiae, nolle quempiam a malis suis juste quiescere, & Deum injuste a sua velle ultione cessare. Sed quoniam in his divino adjutorio opus est, injunctis, dilecte frater, precibus, omnipotentis Dei clementiam exoremus, ut & nos digne ista tribuat exhibere, & populorum ad hæc operanda misericorditer corda compungat. Hæc de his, quæ Episcopi agere debeant tempore mortalitatis. Quos vero ob privatorum diversa negotia hoc anno oportuit ipsum Gregorium labores suscipere, ex litteris ab eo hoc eodem anno ad diversos datis quemque commodius perveffigare, quam cuncta cum fastidio hic ingerere, posse putamus.*

Mutata vel adjecta a BARONIO hoc Tomo his
signis notantur : rejecta hic vides.

- A** Nno Chr. 546. §. Quinam autem, *ubi nunc legitur*, Pelagio diacono, *legebatur*, Paschali diacono.
Eodem an. §. Hoc anno, *pro his verbis*, ferme viginti, *legebatur*, decem & octo.
Anno Chr. 548. §. Hoc anno Theudis, *ubi nunc legitur*, annos sexdecim & menses quinque, *legebatur*, annos septemdecim.
Anno Chr. 553. §. Sed ut, *ubi legitur*, centum sexaginta quinque, *legebatur*, centum sexaginta.
Anno Chr. 559. §. Ad postremum, *ubi nunc legitur*, mensis Junii, *legebatur*, mensis Julii.
Eodem an. §. Quod autem, *pro sexagesimo quinto*, *legebatur*, sexagesimo quarto.
Anno Chr. 563. §. Erat utraque pars, *pro his verbis*, altera vero Gajanitarum sive Aphthard, *legebatur*, sive Gajanitarum, altera vero.
Anno Chr. 573. §. Quod vero, *post ea verba*, Gregorius suo profecutus est stylo, *legebatur*, verum cognoscitur memoria lapsus, dum ad tempora Theodibaldi Regis id refert : nam longe post Theodibaldi obitum superstitem fuisse Gallum, tum ex Actis Conciliorum quibus Gallus interfuit, tum ex iis, quæ de eodem Gallo ipse Gregorius scripsit, apparet.
Anno Chr. 577. *in princip. ubi nunc legitur*, menses duos dies quindecim, *legebatur*, mensem unum dies viginti octo.
Anno Chr. 583. §. Hoc item anno, *pro Childeberti*, *legebatur*, Sigeberti.
Anno Chr. 587. §. Cum hæc, *post ea verba*, Episcopum Theffalonicensem, *hæc interposita legebantur*, (ut dictum est).
Anno Chr. 590. §. Quorum verborum, *pro his verbis*, Justino calumniam passum, *legebatur*, Justiniano hæresim promulgare satagenti.
Anno Chr. 591. §. Qui igitur, *ubi nunc legitur*, sexto Mauriti anno, *legebatur*, septimo.
Anno Chr. 592. *in princip. ubi legitur*, sextus finiens, *legebatur*, septimus finiens.
Anno Chr. 593. §. Gratias ago, *ubi legitur*, suo loco collocata, *legebatur tantum*, suo loco. Et inferius pro recitanda, *legebatur*, reponenda.
Anno Chr. 594. *in princip. ubi nunc legitur*, octavus absolvitur, *legebatur*, nonus absolvitur.
Eodem an. §. Moritur, *pro his verbis*, Etenim sequenti anno, *legebatur*, Etenim præfenti anno.

I N D E X

IN TOMUM DECIMUM

ANNALIUM ECCLESIASTICORUM

BARONII.

Nota Numeralis communis Annum Christi: Romana
vero Numerum Marginalem significat.

A

- Bari prohibentur a Justino, ne irrumpant in fines Romanorum, 567. II. Ad Danubium veniunt, & vincunt Romanos, 574. I.
Abbati male ab Ariano tractato Deus præsto est, 583. XXXVIII.
Abbas non assumendus ex clero, 593. XLV.
Abbates custodiant detrusos ad poenitentiam in monasterium, 598. XXXI.
Abbates sæpe admonet S. Gregorius, 592. XVI.
Ablavius secutus est Justinianum errantem & luit poenas, 564. VIII.
Acacius vir superbus mittitur a Justino Imperatore ad Marcianum Ducem exercitus, 574.
III. Spoliat dignitate Marcianum Ducem exercitus, *ibid.*
Acclamationes populorum in reditu Eutychiei Episcopi Constantinopolitani, 578. VIII.
Acclamationes cum Dei laudibus in Toletana Synodo tertia, 589. XXXIII.
Accephali excommunicantur a Vigilio Papa, 547. XLIX. Miraculo convicti, 548. XIX.
Achilles Statius Lusitanus Latinitati tradidit homiliam Anastasii Sinaitæ de Sacra Sinaxi, 599. XI.
Acta quintæ Synodi Constantinopolitanæ corrupta, 553. XXIX.
Acta post quintam Synodum, 553. CCXLVIII.
Acta Toletanæ Synodi, 589. XXIII. XXIX.
Actiones quintæ Synodi octo, 553. XXX.
Actio prima Synodi Parisiensis in causa Prætextati Episcopi, 580. XIII.
Secunda, 580. XVIII.
Tertia, 580. XX.
Actionum Synodalium quæ ratio habenda, 546. XXXI.
Aaarmanes Dux exercitus Cosrois Regis, 574.
II. Res Romanorum depopulatus est, 574.
III. Male tractaverat populos, 578. V. Ejus gesta retraxerat Tiberius Imperator, *ibid.*
Præstantissimus Persarum, 583. IV. In prælio profligatus, *ibid.*
Adeus Senator clarissimus Urbis Præfectus, sed scelestus securi percussus, 567. IV. Moritur justo Dei judicio, 578. XII.
Adæ anima in peccato mortua, 595. LVI.
Adeodatus Episc. in Numidia, 593. XXIX.
Adilberga non Berta dicta Regina Anglorum, 597. XXVII.
- Adventus Natalis Domini unde fluxerit, 582. XII.
Adovaldus Filius Theodolindæ Reginæ Longobardorum baptizatus a Secundino Abbate, 599. XV.
Adversa Romanam Ecclesiam non lædunt, 555. III.
Adulatio interdum regnat apud Episcopos cum Principibus, 580. XVI.
Adulatio dementat Principes, 546. XLIV.
ad Adovaldum, & ad ejus matrem Theodolindam Longobardorum Reginam misit exemplaria Quintæ Synodi S. Gregorius Papa, 554. VIII.
Ædificia in Cælo quomodo crescant, 590. XX.
Ægidius Rhemensis Episcopus, 594. XXVII.
Æmiliana virgo dicata Deo, amita S. Gregorii, 581. IV.
Æmilianus Episcopus Germiorum, 598. XXV.
Æqualitas Filii cum Patre probatur multis argumentis, 583. XLIII.
Æs alienum Justiniani dissolvitur a Justino, 565. XIX.
Ætherius Antiochiæ curator moritur Justo Dei judicio, 578. XII. Confitetur se instituisse venenum pro Justino, 567. IV. Ei caput abscinditur, *ibid.* Vitis plenus, *ibid.* In omnibus ita male tractatus, sicut ipse male tractaverat S. Eutychem, 567. VI.
Ætherius Episcopus calumniis oppressus suscipitur a Guntheranno Rege, 587. XXXV.
Ætherius Episcopus Lugdunensis, 596. XI.
Ætherius Ep. interfuit cum aliis Concilio Pictaviensi, 593. LXVI.
Æthesis fluvius exundavit, & in Ecclesiam S. Zenonis ingredi non potuit, 589. LVI.
Ætius Archidiaconus Parisiensis loquitur pro veritate, 580. XIV.
Afflictio reddit interdum homines insanos, 575. XIII.
Afflictio etiam interdum homines occidit, 579. VIII.
Afflictis succurrit Deus in tribulationibus, 566. XLII.
ab Afflictionibus liberat Deus Sanctos suos, 578. VII. & seqq.
in Afflictionibus interdum homines prosperi redduntur, 579. XXIX.
Africa repleta Ariana hæresi a barbaris, 585. XXI.
Africa peste laborat, 599. XXVIII.

in Africanos Episcopos sedit Justinianus, 553. CCXVIII.
 Africanos Episcopos armat Pelagius contra decretum Justiniani, 546. L.
 Africani Episcopi Justiniano Imperatori resistunt, *ibid.*
 Africana Ecclesia adhuc infestata a Donatistis, 594. VI.
 Africana Ecclesia valde collapsa, 596. XIV.
 Africana Ecclesia a Romana sumptis exordium, 598. XIII.
 Africana Ecclesia intendit S. Gregorius Papa, 597. XVI.
 Agapes in dedicationibus Ecclesiarum in usu, 591. XXVI.
 in Agathensi urbe sunt reliquiae S. Andreae, 583. XLVII. In ea erat Praefectus Gomachatus Comes Arianus, *ibid.*
 S. Agathae in Suburra Ecclesia bonis locupletata, 594. XIX. Dedicata a S. Gregorio Papa, 591. LI. Ejus bona, 591. LIII.
 Agathias emendandus de annis Cofrhois Regis, 579. III. Ejus sententia de obitu Cofrhois Regis ex animi moerore, 579. VIII.
 Agathon Papa ad Heraclium & Tiberium Imperatores Justinianum laudat, 565. III.
 Agatho Episcopus Liparitanus privatus, 593. LI.
 Agilanus Arianus legatus Leuvigildi Regis ad Chilpericum provocat ad disputandum Gregorium Turonensem, 583. XLII. Argumentatur adversus aequalitatem Trinitatis, 583. XLIII. Confunditur a Gregorio Turonensi, *ibid.* Rursum interrogat Gregorium, *ibid.* Infirmirate debilitatus convertitur, 583. XLVI.
 Agilulphus Rex Longobardorum, idem Paulus dictus, 590. L. Nominatus & Ago, 591. XLIX.
 Agilulphus propensus ad pacem visus, 591. XLIX.
 Agilulphus rupta pace irrumpit in Urbem, 595. I. Obfedit eam, *ibid.*
 Agilulphus sedit in Romanos, 595. XXIII.
 Agilulphus pacem concedit S. Gregorio ad breve tempus, 598. VIII.
 Agilulphus rursus pacem componit ad duos annos, 599. I.
 Agnellus Episc. Tridentinus missus in Gallias pro redemptione captivorum, 590. L.
 Agnetem Abbatissam commendat Fortunatus S. Martino, 583. XXXI.
 Agnes soror Radegundis constituitur Abbatissa, 590. XXX.
 S. Agricola Episcopus Cabilonensis laudatur a Venantio, 552. XXV. Moritur, 583. LVII. Fuit filius Agricolae senioris aequae Sancti, *ibidem.* Judicat Chilpericum Regem, 587. XXXIV.
 Agricolas libere sivit, agros colere Totilas Rex Gothorum, 546. VII.
 Agricola Episc. in Gallia, 593. LXVII.
 Agrigentina Ecclesia alteri commissa Episcopo, 594. XVIII.
 Agrippinus Episcopus in Gallia, 598. XXXI.
 Agritius Patricius ad quem scribit S. Gregorius Papa, 596. XII.
 Alani impleverunt Ariana haeresi Italiam, 585. XII.
 Alaxa apostata magnum damnum intulit Ecclesiae Catholicae, 560. VI. Tenuit Regnum Galliciae in Hispania annis decem, *ibid.*
 Albanensis Ecclesia orbata pastore vacans, 592. XVII.
 Alboinus Rex Longobardorum e Pannonia ingreditur in Italiam, 568. I. Chlotofuindam filiam Clotarii ducit in uxorem, 568. III. Junctus foedere Hunnis, 568. IV. Plures barbaros auxiliare nactus est, *ibid.* Mittit viseri cupit, 568. V. Liguriam ingreditur, 570. IX. Omnia invasit usque ad Tusciam praeter

Romam & Ravennam, 570. XII. Cepit Ticinensem civitatem multo tempore obsidam, 571. I. Et paratur mors a Rosimunda coniuge, *ibid.* Occiditur, 571. III.
 Alchima clarissima femina, 566. XIX. Indulset Apollinari viro suo, ut crearetur Episcopus, *ibid.* Se confert ad construenda templa sanctae Martyribus, *ibid.*
 Alemundarus barbarorum Scenitarum Dux Maurium prodidit, 583. V.
 Alemanni cum Francis invadunt Italiam, 555. XII. Diripiunt templa & desolant, 555. XIII. Dant poenas patratum scelerum, 555. XIV.
 Alexandria terramotu contremuit, 553. CCXLIX. Ad eam transportatur Justinus Dux, 567. III.
 Alexander Episc. Melitensis subscripsit Constituto Vigili Papae, 553. CCIX.
 Alexander Diofpolis Thraciae masculorum corruptor a Justiniano punitur, 558. V.
 ab Alexandrino Patriarcha subtrahit Rubensis, & Berythenis Metropolitanis, 553. CCXLV.
 Alexandrino Episcopo subiecta Ecclesia Constantinopolitana, 595. XX.
 Alexandrini haeretici ab Eulogio conversi ad fidem Catholicam, 598. I.
 Alimenta praefanda Episcop. sede privatis, 593. LI.
 Alleluia cantabatur in funere fidelium defunctorum, 590. XXXIX.
 in Altari praecipitur ut aservetur Eucharistia, sed non inter imagines, 570. XIV.
 Altaria plura in una ecclesia, 596. XV.
 Amaseam deportatur Eutychius Episcopus, 564. XVI.
 Amasea multa miracula edita a S. Eutychio, 564. XIX.
 Amaseam confugiunt Christiani ad S. Eutychium, 564. XXVII.
 Amaxobii dicti Abari, 567. II.
 Ambrosius Episc. Theodosium castigavit, 547. XXXV.
 Ameria civitas a Longobardis capta, 595. I.
 Amos Episcopus Hierosolymorum electus, 595. LXVIII.
 in Amphiteatro exponerentur bestiis praestigiatores, 580. IV.
 Ampliatus ordinatus Catanae presbyter a Vigilio Papa Romam mittitur, 546. LX.
 Anachoretis locum aptum advenit Cassiodorus, 562. X.
 Anastasia uxor Tiberii Imperatoris ab ipso vocatur Augusta, 582. V. Peperit Tiberio duas filias, *ibid.*
 Anastasia affinis Justiniani Imp. 595. LII.
 Anastasopolis sub Ancyra Galatiae, 590. LV.
 Anastasi errores de Vigilio Papa refelluntur, 552. XVI.
 Anastasius, cognomento Sinaita, fit Episcopus Antiochenus, 561. I. Ejus sententiam expectabant Orthodoxi de edicto Justiniani Imperatoris, 563. IX. Erat vir sanctus, doctus, ac prudens, 563. X. Eum velut turrim oppugnare conatur Justinianus, *ibid.* Repugnat Justiniano Imperatori, 563. XI. Antiochenos suos in fide confirmat, 563. XII. In eum calumniae delatae ad Justinum Imperatorem, 572. XVI. Mittitur in exilium a Justino Imperatore, *ibid.* Restituitur a Mauritio Imperatore, *ibid.* In ejus locum substituitur Gregorius Episcopus Antiochenus, 572. XVII.
 Anastasio dat litteras Aurelianus Episcopus ad Vigiliam Papam, 550. VIII.
 Anastasius Antiochenus Sinaita exul, 590. XXXII.
 Anastasius Episcopus Antiochenus Senior Sinaita dictus redit ad Sedem Antiochenam, 504. XXIIX. Eidem restituitur in suam Ecclesiam gratulatur S. Gregorius Pontifex, 505. LXVII.
 Anastasius Antioch. Sinaita assertor veritatis Catholicae

tholicae de processione Spiritus Sancti a Patre & Filio, 593. XLVII.
 Anastasius Antiochenus Sinaita dictus scribit ad S. Gregorium, 597. VII. Parvificat causam tituli Universalis, *ibid.*
 Anastasius Antiochenus Sinaita monetur a S. Gregorio de causa Joannis Constantinop. Episcopi, 595. XLVIII.
 Anastasii Antiocheni Episcopi dicti Sinaitae obitus, 599. VIII.
 Anastasii Sinaitae scripta, 599. IX.
 Anastasius Junior mittit fidei professionem ad S. Gregorium Papam, 599. XI.
 Anastasius Junior Episcopus Antiochenus successor Sinaitae gravia passus ab haereticis, 597. XV.
 Anastasii Episcopi probata depositio, 595. XXXIII.
 Anathema in eos qui non recte sentiunt de sanctissima Trinitate, 546. XIX.
 Anathema in eos qui non credunt recte de Jesu Christo, *ibid.*
 Anathema in eos qui non consentunt Mariam Virginem esse Dei genitricem, 546. XXI.
 Anathema in eos qui non recte sentiunt de duabus naturis in Christo, 546. XXIII.
 Anathema in Theodorum, Nestorium, Arium, Eunomium, Macedonium, Apollinarium, & ceteros haereticos, 546. XXV.
 Anathema inscriptum in haereticos etiam post mortem, 546. XXXIV.
 Anathematismi quatuordecim Justiniani Imperatoris adversus dissentientes, 546. XVIII. & seq.
 Anathematismi sexdecim Gothorum Catholicorum in Arianam impietatem, 589. XXXV.
 Anathematismi quinque Vigili Papae, 553. CLXXXIII.
 Anatolii S. R. E. diaconi studia contra decretum Justiniani de fide, 546. V.
 Anatolius Archiepiscopus Constantinopolitanus quid fenserit de Iba Episc. 553. CLXXXVIII.
 Anatolius vir Consularis in terramotu moritur, 557. V. Injustissimus fuit, 557. VI.
 Anatolius Antiochenus impius, vir plebeius & mollis, 580. II. ad Magistratus & ad alia munera irrepsit subdole, *ibid.* Antiochiae statem traduxit, *ibid.* Hostias simulacris immolabat, *ibid.* Cum Gregorio Episcopo familiaritatem confavit, *ibid.* Deprehenditur praefigiatore & infinitis involutus sceleribus, *ibid.* Eum averfata est imago Deiparae, 580. III. Ducitur Constantinopolim, *ibid.* In eum exclamatur populus Constantinopolitanus, *ibid.* Exponitur bestiis, 580. IV. Ejus corpus lupi membratim devorant, 585. V. Ejus causam defendens reprehenditur a Deipara, *ibid.*
 Anatolius primatum malis artibus arripit, 595. XXIX.
 Anatolius Apocryfarius mittitur a S. Gregorio Constantinop. 597. VI.
 Ancillae & omnes extraneae feminae separandae sunt a clericis, 590. XXVI.
 Andegavenfis homo curatur oleo benedicto a S. Hospitio, 575. VI.
 Andovera Regina decipitur a Fredegunde, 583. XXVI.
 S. Andronico edificata Ecclesia a Narfete Praefecto, 568. XIII.
 S. Andreae corpus inventum Constantinopoli, 552. XXII. Ei monasterium extruxit Romae S. Gregorius Papa, 581. X. Ejus reliquias transfudit Constantinopoli Romae S. Gregorius, *ibid.* Ejus reliquiae sunt in Agathensi urbe, 583. XLVII. Ejus brachium portatur Romae a S. Gregorio Papa, 586. XXV. Ornatum ostenditur in monasterio S. Gregorii, *ibid.*
 Andreas Episcopus Cardinalis sepultus Caietae, 585. XV. Eius Epitaphium, *ibid.* Eius iusti-

tia & doctrina commendatur, *ibid.* Prius presbyter Cardinalis postea fuit factus Episcopus, *ibid.* Exercuit munera veri Antistitis, *ibid.*
 Andreas Episcopus Fandanus vixit S. Gregorii tempore, 585. XVI.
 Andreas Episcopus Aquinas, *ibid.*
 Andreas presbyter Ostiensis ordinavit Pelagium Papam, 555. X.
 Andreas diaconus Aquinas fit Episcopus Aquinas, 572. II.
 Andreas mittitur a Mauritio Imperatore ad milites in Orientem, 588. II. Eum nec audire sustinent milites, *ibid.*
 Andreas Ephesini Episcopi fidei professio, 553. LII.
 Andreas Patricius educator filiorum Mauriti Imp. 597. XIII. Mittit Romam pecuniam ad S. Gregorium pro redemptione captivorum, 596. VIII. Monetur a S. Gregorio tranquillam vitam agere, 597. XIV.
 Andreas Colossensis Episcopus, vir doctus interfuit Concilio Ferrariensi, 593. XLVII.
 Andreas Nicopolitana Episcopus, 593. XXI.
 Andreas Tarentinus Episcopus, suspensus a Gregorio Papa, 593. XXVIII. Ab eodem redargutus, 593. XLIX.
 Androginus & ejus uxor filios consequi non poterant, 564. XIX. Ad Eutychium confugiunt, & filios consequuntur, *ibid.* Eorum filii alter Petrus, alter vero Joannes, 564. XX.
 Angelus praedicit ruinam Chilperici Regis & filiorum, 580. IX.
 Angelus praedicit Tiberio Imperatori pacem, 582. V.
 Angelus apparuit S. Gallo & eum consolatur, 565. XXIX.
 Angeli auditi sunt altercari in transitu S. Radegundis Reginae, 590. XXXVII.
 Angelus super molem Hadriani visus tempore pestis, 590. XVIII.
 Angelorum superstitiosos cultores qui vetiti, 593. LVII.
 Angelus Notarius Ecclesiae Carthag. 502. V.
 Angli Angeli dicti a S. Gregorio Papa, 593. LXXXIII.
 Angli captivi instituti fide Christiana a S. Gregorio, 595. LXXXII.
 Anglorum conversio per S. Gregorium quando coepit, 596. IX.
 Angli Novatores haeretici ab auctore redarguntur, 597. XXXIII.
 Anglicanae Ecclesiae cunabula divinis chrismatibus abundantia, 597. XXIV.
 in Angustis quae fit consolatio, 557. VI.
 ab Angustis liberat Deus sanctos suos, 578. IX. & seqq.
 in Angustis homines boni prosperi efficiuntur, 579. XXIX.
 de Anima fabulae Platonis & Philosophorum, 553. CCXLI.
 de Anima liber compositus a Cassiodoro, 562. XVIII.
 Animi moeror interdum homines interficit, 579. LXVIII.
 in Anienis fluminis ponte monumentum Narfettis, 565. XI.
 Annus cruentus nece nobilium, 567. I.
 Annales ubi elaborati & recitati, pag. 488.
 Annulum ignitum sustinet palma Catholicus, & ei non nocet, 583. XLI.
 Antharit creatur Rex a Longobardis, 585. I. Cognominatur Flavius *ibid.* Stupet miraculo clavis S. Petri, 585. IV. Aliam clavam auream fecit S. Petri, *ibid.* Idem Aptacharius dictus, 590. L. Clavem auream mittit Romae ad S. Petrum, 597. XIV. Favet Arianis, *ibid.* Edictum promulgat ut Longobardi baptizentur ab Arianis, *ibid.* Dat poenas impietatis, *ibid.*

Anthemius subdiaconus curat patrimonium S. Ecclesie, 591. III.
 Antiochenos confirmat in fide Anastasius, 563. X.
 Antiochenus populus luit poenas de persecutio-
 ne mota in suum Episcopum, 587. XXXIII.
 Antiochenorum Episcoporum adhiberi solita in
 literis salutatio, 595. LXVII.
 Antiochena Ecclesia ab hæreticis infestata,
 597. XV.
 Antiochia adducta in magnum discrimen Per-
 sarum incurfione, 574. II. In vaditur a Cosrohoe
 Rege, 574. III. Terræmotu concutitur, 580. I.
 Antiochia in templo facta visio de futuro Mau-
 ritorio Imp. 583. IX.
 Antiochiam cum honore reversus est Grego-
 rius Episcopus, 587. XXIII.
 Antiochia concutitur magno terræmotu, & mul-
 ta ædificia corruunt, *ibid.* Ejus miseranda
 clades, 587. XXXIV. Ejus terræmotu ex-
 tinctæ sexaginta millia hominum, *ibid.* In-
 tantis malis nullum incendium, *ibid.*
 ad Antiochum Italiæ Præfectum misit edictum
 Justinianus Imp. de rebus Italiæ, 554. IX.
 Antiochus Abbas Lauræ in Palæstina, 597.
 XXXI.
 Antiochi Anachoretæ legatio ad Mauritium Im-
 peratorem, 597. XXXIX.
 Antipatritia Episcopus sub Hierosolymitano Pa-
 triarcha, 553. CCXLV.
 ab Antiquis petenda est doctrina, 562. XIV.
 Antifiodorensis Concilium Dioecesanum, 590.
 LII.
 ab Apamea Syriæ Secundæ translatae sunt reli-
 quæ Constantinopolim, 574. I. Capta a Per-
 sis, *ibid.* Igne absumpta ab hostibus, 574. IV.
 Apameæ Archiepiscopus comitatur S. Eutychium,
 578. VII.
 Apocrifarius mittitur S. Gregorius Constanti-
 nop. 583. XII.
 in Apollinarem hæreticum anathema Justinia-
 ni Imperatoris, 546. XXV.
 Apollinaris subrogatur in locum Zoili Episco-
 pi Alexandrini, 551. III. Intrusus recipitur
 a Vigilio Papa, 553. XIV. Fuit in quinta Sy-
 nodo, 553. XXII. Ejus fidei Professio, 553.
 LII. Subscribit sententiæ latæ a Quinta Sy-
 nodo Constantinop. 553. CCXVI. Quanto tem-
 pore sederit, 570. I. Tres Episcopus ordi-
 navit, *ibid.* Quam fuerit misericors 570. VI.
 Apollinaris relinquit Alchimam uxorem, & fit
 Episcopus, 566. XIX.
 Apollinaris Episc. Bituricensis, 595. XC.
 Apollonius infestator prophetiarum Montani,
 593. LXXVIII.
 Apostata a demone arreptus & cruciatus libe-
 ratur a S. Eutychio 564. XXVI.
 Apostata ad communionem non sunt recipien-
 di, 579. XXXII.
 Apostolicæ Sedis summa auctoritas, 555. V.
 ab Apostolica qui divisus est Sede in schisma-
 te est, 556. V.
 ad Apostolicam Sedem spectat congregare Con-
 cilia, 556. X.
 Apostolicæ Sedis tantum usurparunt nomen Pa-
 triarchæ, 570. X.
 Apostolicæ Sedis indulgentiâ Aquilejensis Eccle-
 sia habet Patriarcham, 570. XII.
 Apostolicæ Sedis decus non in regio apparatu tan-
 tum fulgere, 593. LX.
 Apostolicum officium qui impleverit meretur
 Apostolicum præmium, 589. XXXIII.
 Apostolico Patrocinio defenditur Roma, 585.
 III.
 Apostolorum basilica dedicatur a Menna Episco-
 po Constantinopolitano, 552. XXII.
 Apostolis templa ubique erecta, præsertim in
 Gallis, 574. XVIII.
 ad Apostolorum limina peregrinatio antiqua,
 575. VI.

Apostolorum reliquiæ curabant omnes infirmos,
ibid.
 Apostolorum reliquiæ delatæ ab Urbe in Gal-
 lias, 590. XLIX.
 Appellatio ad Sedem Apostolicam Hadriani E-
 pisc. Thebani, 592. VIII.
 Appellatio ad Sedem Apostolicam ab Isidoro
 facta, 592. XII.
 Appellationes frequentes ad S. Gregorium Pa-
 pam, 592. XIV.
 Aptacharius Rex Longobardorum idem dicitur
 Antharit, 590. L.
 Aqua stat circa Ecclesiam S. Zenonis, & non
 potest in eam ingredi, 586. XXV.
 Aqua e sepulcro S. Martini collecta auget vi-
 num, 580. XXII.
 Aquam benedictam in Ecclesia ad purificatio-
 nem populi solitam esse, 599. X.
 Aquila demonstravit corpus Lupentii Martyris,
 587. XXXVI.
 Aquilejæ Concilium coegerunt Episcopi con-
 tra quintam Synodum, 553. CCXXII.
 Aquilejensis Patriarchatus unde originem tra-
 xerit, 570. X. & seq.
 Aquilejensis Episcopus Schismaticus, 556. X.
 Aquileja incensa a Longobardis sub Severo
 Schismatico, 592. II. Eorum Episcopi, 592. II.
 Arabissenorum civitas magna, unde ortus est
 Mauritius Imperator, 583. VII.
 in Araxanum agrum incurfionem fecit Mauritius
 Dux Tiberii Imperatoris, 579. VIII.
 Arbor ingens translata oratione S. Launomari,
 567. XXII.
 Archivum idem quod Cartophilicum, 591. XI.
 Ardagasius Dux Sclavorum victus a Prisco Du-
 ce, 598. XI.
 Aredius in Gallia sanctitate floret, 595.
 LXXXVI.
 Aredio morituro apparent Martyres, 595.
 LXXXIX.
 Arelatenfî monasterio privilegia concessit Vigi-
 lius Papa, 555. VIII. Atque etiam S. Grego-
 rius, 562. II.
 Arelatenfî monasterium constructum a Childe-
 berto Rege, *ibid.*
 Arelatenfî Ecclesiæ Episcopi, Sedis Apostolicæ
 vicarii dicitur.
 Argentarius mittit libellum contra Gregorium
 Episcopum Antiochenum, 587. IV.
 Argentius Lamigenfî Episcopus, 591. XXXVII.
 Argimundus Dux conjuravit in Reccaredum
 Regem, 589. XLV. Ejus insidiæ deteguntur,
 & luit poenas, *ibid.*
 Argimundus cubicularius parat insidias Recca-
 redo Regi, 591. XLVIII.
 Aria, filius Theodo, cognomine Mirus, 560.
 VI.
 Ariamirus prius suscipit regnum Suevorum,
 570. XXV. Ejus tempore celebratum est Con-
 ciliium Bracharenfî, & Lucense, 572. X.
 Ariani suos Episcopos Patriarchas appellabant,
 570. X.
 Ariani Episcopus invadere vult Ecclesias Chri-
 stianorum Spoletii, 573. XII. Dat poenas im-
 pietatis, *ibid.*
 Ariani male tractare intendens sanctum quem-
 dam Abbatem, spiritum exhalavit, 583.
 XXXVIII.
 Ariani Episcopi impostura in caeco sanando,
 583. XXXIX.
 Ariani confunduntur miraculis, 583. XLI.
 Ariani disputat de æqualitate personarum, *ibid.*
 Ejus argumenta, 583. XLIII.
 Ariani Comes illusor perit, 583. XLVII.
 in Ariani delusorem retorquetur ludibrium,
 583. XLVIII. & seq.
 Ariani derisor male perit, 583. LI.
 Ariani ad miraculum provocatur, 583. LII.
 Ariani proficit manum in ferventem aquam,
 & ejus caro liquefit, 583. LIII. Aria.

Ariani Episcopi miraculis carent, 585. IX.
 Ariani Narbonenfes ad Fidem convertuntur,
ibid.
 Arianorum conjuratio in Reccaredum Regem
 Catholicum, 585. XII. Eorum conjuratio de-
 tegitur, & impii puniuntur, *ibid.*
 Ariana hæresi impleverunt barbari Italiam, *ibid.*
 Ariana hæresis excisacata decrevit, *ibid.*
 Ariana impietas condemnatur in Toletana Sy-
 nodo tertia, 589. X.
 Arianam superstitionem anathematizant Gothi
 Catholici, 589. XXXIV.
 Ariana hæresis a Rege Longobardorum vim ac-
 cipit, 590. XLIV.
 Arianorum baptisma sub trina mersione, 591.
 XLII.
 Arianorum Ecclesia Catholico cultui mancipata,
 591. LI.
 Arium cum suis dogmatibus anathematizat Re-
 ccaredus Rex, 589. XXX.
 in Arium, Anathema Justiniani, 546. XXV.
 Ariminenfî Concilium damnant Gothi, 589.
 XXXV.
 Ariminenfîs redarguuntur a S. Gregorio, 593.
 LVI.
 Ariminenfîs Ecclesia vacans, 591. XXV.
 Aristobulus conciliator exercitus Imp. 591. LVI.
 Arna fidelium non sunt carnalia, sed spiritua-
 lia, 573. XII.
 Arma ubi regnant, cessant leges Ecclesiasticæ,
 576. I.
 Armenia Major male tractata a Cosrohoe Rege
 Persarum, 572. XXII. Dicitur Persæmenia, *ibid.*
 suos Principes occidit & se tradit Romano
 Imp. *ibid.*
 Armeniæ conceduntur induciæ a Cosrohoe Re-
 ge, 575. XIV.
 Armeniam æstivo tempore invasit Cosrohes Rex,
 579. IV.
 Armentaria pia femina mater Gregorii Turo-
 nenfîs, Episcopi, 574. XIX.
 Armentarius clericus Gregorii Turonenfîs infir-
 mus sanatur virtute S. Martini, 566. XXV.
 Arnulphus Dux Longob. Urbem infestat, 592. I.
 Arnulphus Dux Longob. pacem jurat, 599. III.
 Aroges Dux Beneventi Longob. 592. II.
 Arrogantes humiliat Deus, 579. X.
 Arfaces conjurat cum Artabane in Justinianum
 Imperatorem, 549. VI.
 Artabanes Dux cum Arface suo cognato con-
 jurat in Justinianum Imperatorem, 549. VI.
 Artabanes Persa multos captivos abduxit ex di-
 tione Romanorum, 574. I.
 Artemius Episcopus Senocius interfuit Concilio
 Matifconenfî, 582. X. Comprobavit Acta Sy-
 matifconenfîs, 588. XXII.
 Artifices stent intra limites suæ officinæ, 546.
 XLI.
 Arvernenfîs liberantur ab inguinaria per San-
 ctum Gallum, 565. XXIX.
 Arvernenfîs Ecclesia afflicta inguine, mortuo S.
 Gallo Episcopo, 573. XVIII. & seq.
 Arvernenfîs Ecclesia schismate laboravit mor-
 tuo S. Gallo, 573. XXX.
 in Arvernenfî civitate Judæi convertuntur, 579.
 XXIV.
 Arverni celebratur Synodus ad sedandas turbas,
 587. XXXV.
 Arvernenfîs Ecclesia liberata a pensatione tri-
 buti, 590. LI.
 Asclepiodotus Referendarius Guntheramni missus
 ad Synodum Valentianam, 589. II.
 Asinæ missæ ex Sicilia ad S. Gregorium Papam,
 593. LX.
 Asterius Præfectus Orientis, 587. III. Alterca-
 tur cum Gregorio Episcopo Antiocheno,
ibid. Abdicatur Præfectura Orientis, *ibid.*
 Dat poenas de malis in Gregorium Episcopum
 illatis, 587. XXII.

de Astronomia & de Arithmetica libros edidit
 Cassiodorus, 562. XXII.
 Astronomia judiciaria damnatur, *ibid.*
 Athalocus Episcopus Narbonenfîs Ariani alter
 Arius videbatur, 585. XI. Desperatione pe-
 rit, *ibid.*
 Athanagildus Rex Gothorum in Hispania mori-
 tur, 567. XVII. Ei fuerunt duæ filiae, quæ
 traditæ sunt nuptui Regibus Francorum, *ibid.*
 Habuit conjugem Gostintham 583. XXXIII.
 Athanasii presbyteri causa, 595. LIII.
 Athei ultimis suppliciis afficiuntur constitutione
 Justiniani, 552. VI.
 Athenogenes Abbas Episcopus Petrenfîs, 546.
 LXIX.
 Atolus discipulus S. Remigii moritur, 585. XIV.
 Ejus epitaphium, *ibid.* Ejus pietas commen-
 datur, *ibid.*
 in Avars legatio Turcarum ad Justinum Impe-
 ratorem, 587. XXX. Victi a Tiberio Comite
 Excubitorum pacem petunt, 569. III. Rursum
 invadunt Romanum Imperium, 574. I. Graf-
 fantur in Romanum Imperium, 587. XXVI.
 Superant Romanos, *ibid.*
 Avaritia reddit homines turpes, 565. VIII.
 Avaritiam fugiant Principes, 577. IV.
 Avaritiam in Mariniano Episcopo Ravennate
 redarguit S. Gregorius, 595. LXXVII.
 Avarus in firmis pecuniis pauperibus distribuit,
 & ipsam repetendo cadit mortuus, 554. I.
 Auctoris peroratio cum gratiarum actione pag. 487.
 Offert hunc librum S. Dei genitrici Mariæ,
ibidem. Non ita Hilarii librum hunc edidit,
ibid.
 Auctoritas Papæ quanta sit super omnes, 546.
 XLVI. 555. VIII.
 Audicas tyrannus regno Suevorum privat Ebu-
 ricum adolescentem, & in monasterium trudit,
 584. IX. Idem post regno privatur a Leu-
 vigildo Rege, & in monasterium truditur,
ibid.
 Augustinus monachus mittitur a S. Gregorio in
 Angliam, 596. X. Revertitur ad eundem.
 Gregorium, 596. XI.
 Augustinus cum sociis venit in Britanniam, 597.
 XX.
 Augustinus cum Cruce & imagine Salvatoris in-
 greditur in Angliam, 596. XXI.
 Augustinus cum suis quomodo exceptus ab E-
 dilbertho Rege, 596. XX.
 Augustini & sociorum in Anglia vitæ institutum,
ibid.
 S. Avitus Episcopus Arvernenfîs Judæos conver-
 tit, 579. XXIV. Ab eo Judæi baptizantur,
 579. XXVI.
 Avitus Episcopus solvit captivos vinclos, 590.
 LI.
 Aunacharius Episcopus præfuit Concilio Antifio-
 dorensi, 593. LXVII.
 Aurelianenfîs Synodus quinta, 552. XXV.
 Aurelianenfî Synodo quintæ qui Episcopi in-
 terfuerint, *ibid.* In ea quot canones sanciti,
 552. XXVIII.
 Aurelianus tenuit sedem sui regni Guntheramus
 Rex, 565. XXIII.
 Aureliani Arelatenfîs Episcopi legatio ad Vigi-
 lium Papam, 550. VIII. Ad eum epistolæ Vi-
 gilii Papæ, quibus eum decrevit suum esse
 Vicarium, 550. X. Synodo quintæ Aurelianen-
 si interfuit, 552. XXV.
 Aurelianus pro Massiliensî monasterio privile-
 gium petit, 596. XX.
 Aurelia petit scripta S. Gregorii, 597. XVI.
 Aurelius Episcopus Bellovacenfîs, 595. LXXXIII.
 Austrapius Dux in basilicam S. Martini confu-
 git, 557. XLI. In eum crudelis est Judex,
 sed a Deo punitur, *ibid.*
 Aultrechildis Regina moritur, 583. XXVII.
 Curat ut sui medici occidantur, *ibid.* Ejus
 pia

pia legata solvenda esse decernit Guntheram-
nus, 589. II.
Aurum adulterinum existimandum, quod colli-
gitur lacrymis populorum, 578. V.
Auro remittit ad propria Hunnos grassantes Ju-
stinianus Imperator, 558. XI.
Austregisilus Episcopus Bituricensis Sanctus, 595.
XC.
Auctoritas fiducia in Sanctis, pag. 488. Eiusdem
jugis occupatio, 593. XLV.

B

B Adda virgo filia Chilperici Regis nupsit Rec-
caredo Regi in Hispania, 587. XXIX.
Subscripsit Catholicae fidei, *ibid.*
Bajoariorum conversio per Rupertum Episcopum
Vangionensem, 590. XLI. Eorum Apostolus
Rupertus Episcopus, *ibid.* Acceperunt Evan-
gelium a S. Severino, 590. XLII.
Balneorum usus in monasteriis, 593. LXXXVIII.
Balsamum, & alias odoris species offerri soli-
tas S. Martyribus, 599. XVI.
Bandonia monialis alumna S. Radegundis,
590. XXXVI. Describit felicem transitum S.
Radegundis, 590. XXXVII.
in Baptismatis fonte quotannis solita renovari
miracula in Hispania, 548. X.
de Baptismatis fonte periculum facit Theodegi-
scus Rex, 548. XI. & seq.
Baptismate abstergitur foetor Judaicus, 579.
XXVIII.
Baptismus cum trina mersione, 591. XLII.
Barames Dux Persarum exercitus, 592. XXVI.
593. I.
Barbara neptis Rusticianae nobilis feminae, S.
Gregorio conjuncta sanguine, 599. XXVI.
Barbari Romanis ingentia mala intulerunt, 558.
VIII.
Barbari contemnuntur a Justino, 566. VIII.
Barbari plures juncti foedere cum Longobardis,
568. III.
Barbarorum grassatio in sanctos monachos, 586.
XVII.
Barbari infidi, 595. XIX.
Barbari cur praevalcant in Romanos, *ibid.*
Barbaricini populi in Sardinia qui fuerint, 594.
IK.
Barbaricorum conversio curanda etiam eorum
afflictionibus, 594. X.
Barbaricorum Dux factus Christianus, *ibid.*
Barbaricorum conversio, 594. XIII.
Bardonense Concilium contra Simoniacos, 599.
XXIII.
Barfaphius anachoreta admirandus, 548. XIII.
& seq.
Basilica XII. Apostolorum a Pelagio coepta, a
Joanne Papa perfecta est, 559. X.
Basilica saepe erecta SS. Apostolis Petro & Pau-
lo, & praefertim in Gallis, 574. XVIII.
Basilus Patricius Romanus Roma fugit, 547.
XII.
Basilus V. C. minister Imperatoris, 599. III.
Basina profuga & contumax veniam petens re-
dit in monasterium, 594. XXVII.
Basinianus testis adducitur propriae innocentiae
a Vigilio Papa, 550. IV.
Beda nomine aliqua scripta edita, quae vere
Petri Abbatis Tripolitani sunt, 572. XVI.
Beda error corrigitur ex S. Gregorio, 597.
XXVIII.
Belisarius Dux Romae expectabatur in necessi-
tate, 547. VII. Ejus epistola ad Toti-
lam Regem pro Urbe servanda, 547. XXIII.
Dilemmate perstringit Totilam, 547. XXIV.
Urben ingreditur, & munit, 547. XXV.
Revertitur Constantinopolim inglorius praeci-
bus conjugit, 549. I. Ejus robur decedit, ex

quo iniecit violentas manus in Silverium Pon-
tificem, 549. II. Mittitur a Justiniano ad
revocandum Vigilium Papam, 552. XIII. Li-
cet senex, armatur tamen contra Hunnos, 558.
XI. Ejus calamitas, 561. II. An fuerit ex-
ca catus, 561. III. & seq. Dicitur Romanorum
decus, 561. V. Pro eo magna declamatio,
ibid. Luit poenas iusto Dei iudicio, 561. VII.
Dejectus inter eos qui conjunctionem in Ju-
stinianum consularunt, 564. VIII.
Bellatoris presbyteri scripta in bibliotheca Cas-
siodori, 562. XIV.
Bellicae res quare interdum infaustum finem for-
tiantur, 588. VIII.
Bellum Ecclesiasticum ubique viget, 552. XVIII.
Bellum a Tiberio Imperatore gestum contra
Cofrohen Regem, 579. IV.
Bellum Ecclesiasticum in Occidente, 555. XVI.
Bellum civile & domesticum affligit Gallias, 556.
XXXVII.
in Bello Chramni quae fuerint praenuntiata, 556.
XLI.
Bellum Constantinopolim urget, 558. I.
Bellum Francorum adversus Longobardos, 590. L.
Bellum Longobardorum. *Vide.* Longobardi.
Bellum Mauritio Imp. illatum ab Avaribus,
593. LXXXIX.
Bellorum causa populi non gravandi, 595.
XIII.
Bellorum occasione monachismus dissolutus, 591.
XVI.
de Benedictionibus haereticorum non participa-
bant Catholici, 583. L.
S. Benedictus luget monasterium Cassini destruen-
dum, 573. XXIV.
Benedictus Bonofus Romanus fit Papa, 564. III.
Quanto tempore sederit, 577. I. Fecit unam
ordinationem, *ibid.* Ejus epistola ad David
Episcopum de mysterio sanctissimae Trinitatis,
ibid. Ejus tempore S. Gregorius adhuc non
exercuit monasticam vitam, *ibid.*
S. Benedicti regula probata a S. Gregorio Papa,
595. LIX.
S. Benedicti de Urbis Rom. excidio praedictio,
590. XXIII.
Benignitas Totilae Regis erga Romanos, 547.
XIII.
Benignus Episcopus Heraclae Paphlagoniae, 553.
XXVIII. Ad eum scripsit Pelagius Papa de
translatione Episcoporum, 581. I.
Beppolenus Dux cum Fredegunde visitat S. Prae-
textatum Episcopum, 589. VI.
S. Bernardus admiratus S. Gregorium, 595. IV.
Bertheramus Episcopus Burdegalenis fuit in
Synodo Matisconensi, 588. XI. Cogitur pa-
scere Faustianum, quia eum benedixerat,
588. XXI.
Bertheramus Episc. in Gallia, 593. LXX.
Berzellius a Rege invitatus permissus est lectus
remeare ad propria, 561. II.
Berythenis Metropolitanus subtrahitur ab Ale-
xandrino, & concessus Hierosolymitano 553.
CCXLV.
Berythum in Phoenicia terrae motu solo aequatum
est, 553. CCXLIX.
Bessam exercitus Praefectum adeunt Romani,
cum quo conferunt, quid agendum sit in pra-
dio, 547. VI. Triticum occulte Romae vende-
bat contra jus, 547. VIII. Capta Roma aufer-
git, 547. XII.
Bestis exponitur praestigiator, 580. IV.
S. Bibiani basilica perficitur a Leontio Episcopo
Burdegalensi, 566. XVIII.
de Bibliotheca Cassiodori, 562. XI.
Biclarensis Abbas historicus, 590. II.
Biclarensis Chronicon usque ad annum octavum
Mauritii, 591. XLVIII.
Biduarius male traditur a Justino Imperatore
ipsius fratre, 575. XV. Cum Justino concil-
iatus, *ibid.* Bin-

Binodis nobilis Persa, 592. XXVI.
Bituricensis urbis eligitur Episc. Sulpitius, 587.
XXXV.
Bituricensis Ecclesia plures Sulpitios habuit, 595.
XC.
Bizacena Ecclesiae salva vult privilegia Justin.
Imp. 568. XIX.
Blanderana Ecclesia vacans pastore, 592. XVII.
Blandus Episcopus Hortensis, 591. IX.
Blasphemus in Sanctos a Deo punitur, 556.
XXXVII.
Blasphemi a Deo puniuntur, 583. LVIII.
Blasphemi in B. Virginem a Deo puniuntur, 587.
XXVII.
Bona Ecclesiae non sunt diripienda, 556.
XXXVIII. & seq.
Bona Ecclesiae ne accipiantur a quibuslibet, a-
lii quin excommunicantur, 570. XX.
Bona Ecclesiae diaconus accipiens a Deo punitur,
570. XXII.
Bona Ecclesiae nemo accipiat, ne a Deo punia-
tur, 570. XXV. 572. IV. 579. XVI.
Bona Ecclesiae curanda fideliter non avare, 591.
XXXVIII. & seq.
Bona Romanae Ecclesiae in Gallia, 593. LIX.
Bonorum Ecclesiae ministri quales esse debeant,
591. XXXVIII. & seq.
Bona mixta pravis non profunt, 590. XIX.
Bona Abbatis religiosa femina, 590. VI.
Boni quique tentantur superbia, 587. XVIII.
Bonifacius presbyter legatus Papae in Conc. Chal-
cedon. 553. CXVIII.
Bonifacius Defensor Rom. Eccl. sub Greg. Papa,
593. XXXVII.
Bonifacius diaconus Rom. Eccl. sub Gregor. Pap.
ibid.
Bonifacius Episc. Regiensis reprehensus a S. Gre-
gorio, 592. XV.
Bonus de Ferentino Episcopus ordinavit Pela-
gium Papam, 547. V.
Boreales convertit Rupertus Episcopus Vangio-
nensis, 590. XLI. Conversi tempore Childe-
berti Secundi Francorum Regis, & non Primi,
ibid.
Boson Dux Francorum victus ab Hispanis, 591.
XLVII.
Bracharense Concilium primum celebratum opera
Theodomiri Regis, 563. XIV.
Bracharense Concilium secundum sub Ariamiro
Rege Suavorum, 572. X. In eo quot canones
sancti, & qui interfuerint, *ibid.*
Brachium S. Andreae portatum Romam a S.
Gregor. Pap. 586. XXV. Asservatum Romae
in monasterio S. Gregorii, *ibid.*
Brandem quid significet, 594. XXII.
Brennacenensis Synodus in Gallia, 583. XV.
Breve, matricula, inventarium idem, 593.
LI.
Bridius filius Meilocho Rex Picorum in Bri-
tannia, 565. XXXI.
in Britanniam dirigit exercitum Clotarius Rex,
564. XXX.
in Britanniam venit S. Columbanus praedica-
tus verbum Dei, 563. XXX.
in Britannia plura facta sunt monasteria, 562.
XXXII.
a Britannis venit Vinnocus vir summae absti-
nentiae, 580. XXII.
de Brunichilde & Gelestuntha sororibus quid
sentiat Fortunatus, 567. XIX.
Brunichildis nupsit Sigeberto Regi Francorum,
567. XVII. Ejus nuptias pax conciliata est in-
ter Francos, & Gothos, 567. XVIII. Facta
Catholica *ibid.* Mortuo Sigeberto suo marito
copulata est in matrimonium Moroveo, 579.
XXXII. Ad eam fugit Moroveus, 580. VI.
Accerit Lupentium Abbatem, 587. XXXVI.
Brunichildem Reginam Francorum monet S. Gre-
gorius, 595. LXX. 597. XVIII.

Brunichildis nimio amore regnandi tenetur, 596.
XXI.
Brunichildis persequitur Sanctum Columbanum,
ibid.
Brutia vina grata, 591. XI. & seq.
Buccellinus Dux Francorum, 555. XII. Cum
Francis victus a Romanis, 555. XIV.
Bulgari juncti foedere cum Langobardis, 568.
III.
Bullinus confirmavit iurejurando se bella ge-
sturum pro Gothis, 555. XV.
Burgundionum magnam stragem fecerunt Lon-
gobardi, 575. VIII.
Burgundiae praerat Chilpericus Rex, 579. XXX.
Byzacena provincia & Ecclesia, 599. IV.
Byzaceni Primatus causa ad S. Gregorium dela-
ta, *ibid.*
Byzantium civitas in Africa, 599. IV.
Byzancenum pro Byzaceno, errore positum, *ibid.*
Byzantium concussum terrae motu, 553. CCXLIX.

C

C Aballarii qui milites apud Persas, 593. II.
Cabilonenensis Synodus iussu Guntheramni, 582.
IX.
Cadavera bestiarum & volucris exponebant Per-
sas, 554. XV.
Caecus illuminatur a S. Medardo, 564. XXXIV.
Caecus lumen recepit virtute S. Martini, 579.
XIX.
Caecus illuminatur in morte S. Radegundis, 590.
XXXIX.
de Caeco impostura Episcopi Ariani, qui re ve-
ra deinde fit caecus, 583. XXXIX.
Caeci tres lumen recipiunt intercessione S. Mar-
tini, 560. XI.
Caestres mansiones quomodo aedificantur, 590.
XX.
Calibatus sacrorum ministrorum saepe sanctus
591. XXII.
Cafaraugustanum Concilium, 592. XXV.
Caesara Regina Persarum Christiana, 593. IV.
Caesaria feminae in dioecesi Avenionensi epita-
phium, 587. XLI.
Caesariensis Metropolitanus subtrahitur ab Antio-
cheno Patriarcha, 553. CCXLV.
Caesariensis civitas nobilitata Proconsularibus sa-
scibus, 553. CCXLVI.
Cathagus Exconsul mittitur a Justiniano ad Vi-
gilium Papam, 553. XXXVI.
Cagani Ducis Avarum excursio in Longum.
murum, 587. XXVI.
Caicta sepultus Andreas Episcopus Cardin. 585.
XV.
in Calabriae extrema parte positum monasterium
Cassiodori, 562. VI. Cajanus, sive Chaianus
vel Gaianus, aut Gaganus dicitur Rex Avarum,
idemque in Romanos immittitur a Chosroeo
Rege Persarum, 593. LXXXIX.
Cajanus quando invasit Thraciam, *ibid.*
Cajetam translatus corpus S. Erasmi martyris,
590. XXXIV.
Calcei compaginati inter insignia numerati Ro-
manorum clericorum, 598. XXX.
Callinicus Excubitorum Praepositus excitat Justi-
num, ut Imperium sumat, 565. XIV.
Callinicus Exarchus Ravennae sub Greg. Papa,
599. VI.
Calumniae Schismaticorum in Catholicos de Con-
cil. Chalcedon. damnato, 595. LXXXV.
Caluppa reclusus moritur, 579. XXIII.
ad Campaniae Episcopos epistola Pelagii Papae
de accusationibus ac iudiciis Episcoporum,
582. VIII.
Campania vastata a Longobardis, 596. VII.
Camulianis illata est imago nulla manufacta, 574. I.
de Can-

de Cancelli ligno S. Martini vere miranda, 566. XXVII.

Candidus presbyter a S. Gregorio in Gallias missus, 595. LXXII.

Canes non nutriant clerici, 588. XVII.

Canones in Oriente collegit Martinus Bracharenfis Episc. 572. XIV.

Canones Antiodorensis Concilii, 590. LII. & seq.

Canones Narbonensis Concilii, 598. XXX.

Canones Romani Concilii sub Gregorio Papa, 595. LXXVII.

Cantica lætitiæ in Christianorum funere, 590. XXXIX.

Cantici Canticorum nefaria expositio per Theodorum Mopsuestenum, 586. LXXX.

Cantus Psalmorum in translatione reliquiarum, 590. XLVIII.

Capilli S. Joannis Baptiste in Hispaniam missi, 599. XXVI.

Capta tria Chalcedonensis Concilii rursus deducta in controversiam, 592. VI. 594. I.

Capitula tria apposita a Justiniano Imp. 546. X.

Capitulum primum Justiniani Imp. contra Theodorum Mopsuestenum, 546. XXVI. Secundum adversus Iba hæretici Theodoret, 546. XXVII. Tertium adversus Iba hæretici epistolam ad Marin Persam, 546. XXVIII.

Capitulis duodecim Cyrilli minime est derogandum, 553. XI.

Capræ caput immolabant diabolo Longobardi, 579. IX.

Capræ caput solitum immolari a Longobardis, 597. VIII.

Capraræ in Campania insulæ monachi, 591. XVI.

Captivos liberat Sanctulus vir Dei a Longobardis, 573. XIX.

Captivi vincii virtute Dei solvuntur, 590. L.

Captivi redempti a S. Gregorio, 592. II.

Capuana Ecclesia Episcopo vacans, 594. XVIII.

In Carcere vincii liberabat a S. Germano, 588. XXXII.

Cardarigas Dux exercitus Persarum, 589. XLIX.

Simulat movere exercitum in Romanos, 589. LI.

Carilephus monasticam vitam in monasterio Modolensi excoluit, 562. II.

Caro accipitur & secundum naturam, & secundum culpam, 586. IV.

Caro secundum naturam resurget, non autem secundum culpam, *ibid.*

Carthagine missa legatio ad S. Gregorium Papam, 592. V.

Sub Castilni fluminis ripas urna insculpta de victoria Romanorum, 555. XV.

Cassinensis monachis datum est monasterium apud Lateranensem basilicam, 581. IX.

Cassinense monasterium destruendum iugit S. Benedictus, 573. XXIV. A Longobardis destruitur, *ibid.*

Cassiodorus quatuor tantum Synodorum assertor, 556. II. Ad quam ætatem pervenerit, & de ejus scriptis, *ibid.* In monasterio literis vacabat, 562. V. Paschalem computum scripsit, & de Indictione, ac de Epacta, 562. VI. De ejus monasterio Vivariense, sive Castellense, 562. VIII. Locum aptum advenit cœnobitis & anachoretis, 562. X. Paravit monasterio lucernas & horologia, 562. XI. De ejus bibliotheca, 562. XII. Scripsit perbreve Chronicon, de rebus Gothicis, de Anima, super Psalmos, & alia, 562. XVII. Ejus labores in senectute, 562. XXI. Quæ etiam suos docuit, 562. XXII. Ejus reliquæ lucubrationes, 562. XXIII. Abbatem Vivariensis cœnobitis Chalcedonium constituit, *ibid.* Præfuit Gerontium Abbatem Castellensibus anachoretis, *ibid.*

S. Cassius quo anno mortuus sit, 558. XIV. Ejus sepulcri epitaphium, *ibid.*

de Castellensi monasterio Cassiodori, 562. XXVIII.

Castorius Magister militum, 595. XXIV.

Castorius Responsalis libello peritricus, 596. VI.

Cassus Exarchus tempore S. Gregorii Papæ, 599. XIII.

Cassus vir religiosus commendatur Prisco a S. Gregorio, 593. XC.

Catanzæ ordinationem habuit Vigilus Papa, 546. LX.

Catena S. Pauli Romæ custodita, 594. XXV.

Catanzæ S. Petri limatura missa a S. Gregorio ad Columbanum Episc. Numidiæ, 593. XXIX.

Catholici totius Orbis venerati sunt SS. reliquias, 573. XXIX.

Catholici olim appellabantur Romani, 574. IX.

in Catholicos excitatur persecutio a Leuvigildo Rege Ariano, 582. XXXII.

Catholici non participabant de benedictionibus hæreticorum, 583. I.

in Catholicis interdum tepescit fidei fervor, 583. LIII.

Catholicos persequitur Leuvigildus Rex, 584. VII.

Catholicos sequitur præmium, si bene egerint, & pœna impios, 589. XXXVIII.

Catholicum idem quod Universale, 595. LI.

Catholicam veritatem læcerant qui Romana Ecclesiæ jura violant, 590. V. & seq.

Catholicis esse recedendum a ritibus hæreticorum, 591. XLIII. & seq.

Catoni presbytero studebant aliqui Arvernenses, ut fieret Episcopus, 573. XXX.

Causæ Episcoporum non trahantur ad sæculare forum, 582. XI.

Causæ clericorum non ad Judices sæculares, sed ad Episcopos & Concilium provinciale referantur, 588. XVII.

Cautino Archidiacono studebant multi Arvernenses, ut fieret Episcopus, 573. XXX. Factus est Episcopus Arvernensis, 565. XXX.

Cenedæ dat pœnas patrum scelera Leuthares, 555. XIV.

S. Cerbonius Episcopus Populoni, 546. V. Hospitalitatem colebat, 546. VI. Male a Totila tractatur, *ibid.* Eum non attigit ursor, *ibid.* Eum veneratur Totilas Rex, *ibid.* In Helbam insulam Longobardorum tempore fugit, 573. VIII. Clarus spiritu prophetiæ, *ibid.* Ejus obitus & funus, 573. IX. Ejus corpus non attigit pluvia, *ibid.* Eius triumphus, 573. X.

Cerei portati ad sepulcrum S. Martini multa ediderunt miracula, 566. XXVIII.

Cethegus exconsul mittitur a Justiniano ad revocandum Vigilium Papam, 552. XIII.

Chaganus Rex idem Caius dicitur, *vide* Cajanus, Chaladericus Episcopus Carnotensis sanctitate clarus interfuit Concilio Parisiensi primo, 559. XXXI. Laudatur a Fortunato, *ibid.* Ejus bona opera, & ætas, *ibid.*

Chalcedonem confugit Vigilus Papa e Basilica S. Petri, 547. XXVII. 552. VIII.

Chalcedonense Concilium damnat symbolum Theodori, 546. XXXII.

Chalcedonensi Concilio oppositum nihil statuit Vigilus Papa, 550. V.

Ex Concilio Chalcedon. Actis colligitur causa Ibæ, 553. CLXXXVI. CLXXXVIII.

pro Chalcedonensi Concilio quid sentiat, & quantum labore Vigilus Papa, 555. CCI. & CCIV.

pro Chalcedonensi Concilio sententia S. Leonis, & Simplicii Papæ, 555. CCIII.

Chalcedonensi Concilio quid additum sit a Græcis, 555. CCXIII.

Chalcedonensi Concilio salvo, disceptatum est in Quinta Synodo, 553. CCXXX.

Chalcedonense Concilium in sola fidei causa a S. Leone approbatum, 594. V.

Chalcedonense Concilium amplectitur Reccaredus Rex, 589. XXX.

Chalcedonense Concilium amplexi Episcopi Gothi, 589. XXXV.

Chal.

Chalcedonius a Cassiodoro factus Abbas Vivariensis cœnobitarius, 562. XXIII.

Chalcedonense Concilium depravatam fuisse a Catholicis calumniati sunt hæretici, 595. LXXV.

Chalcedonense Concilium nullum passum est dispendium, 592. VIII.

Chalcedonensis Concilii sanctus Gregorius propugnator, *ibid.*

Chalcedonense Concilium nullam passum jacturam per Quintam Synodum, 593. XXXI.

Chalcedonense Concilium obtulit Rom. Pont. titulum Universalis, 595. XXXII.

Chalcedonius a Cassiodoro factus Abbas Vivariensis cœnobitarius, 562. XXIII.

Chalcedone templum S. Euphemie martyris, 593. XCVI.

Chalcedonensis Concilii non Acta sed fidei decretum probatum, 594. V. & seq.

Charibertus Rex Francorum filius Clotharii tenuit sedem regni sui Parisiis, 565. XXIV.

Tyrannice agit in Episcopos, 566. XVII. Refutit Emerium in Episcopatum Santonensem, 566. XVIII. Excommunicatur a S. Germano Episcopo Parisiensi, 570. XVII. Sibi copulavit Marcovesam sororem suæ uxoris Microstendis, *ibid.* Ejus sacrilegia, 572. IV. Suo damno invadit res Ecclesiæ, *ibid.* Moritur, *ibid.* Laudatus a Fortunato, cum regnare coepit, 572. IX. Infami exitu diem extremum clausit, 572. VIII. Confirmavit donationem factam in monasterio Radegundis, 590. XXXI.

Charitas Rigunthis Regiæ in Gregorium Episcopum Turonensem commendatur, 583. XVIII.

Charitas quam sit dulcis & delectabilis, 589. XV.

Charitas magna monachi fe vendentis ut fratres redimeret, 586. XVIII.

Chartophilax idem quod Chartularius, 591. XXXIX.

Chartophilax idem quod Archivum, *ibid.*

Chartularii Ecclesiæ Constantinop. dignitas, *ibid.*

Chartularius præcedebat Episcopis, *ibid.* & seq.

Ejus insignia, *ibid.*

Chariton filia Tiberii Imperatoris & Anastasie, 582. V.

Childebertus Rex Francorum fœdere conjungitur cum Chramno suo nepote, 556. XL. Ad eum & Clotarium Reges devoluta est hæreditas Theodibaldi, 555. XVIII. Ad eum Pelagii Papæ epistolæ, 556. XXVI. & seqq.

Ejus ad Pelagium Papam legatio pro accipiendis Sanctorum reliquiis, 559. VII. Ejus legatio ad Pelagium Papam, 559. VII. Valde profecit sub S. Germano, 578. VII. Ejus electionem commendatur, *ibid.* Ejus donatio Ecclesiæ S. Vincentii, 561. X. Appellatur alter Melchisedech Rex & sacerdos, 561. XII. Ejus obitus, 562. I. Ejus epitaphium, *ibid.* Extruit hospitale Lugduni, 562. II. Erexit monasterium Arelatense, & Modolense, *ibid.*

Childeberti Regis Franc. munificentia erga Ecclesias, 590. LI.

Childebertus Rex laborat pro pace monialium, 593. LXXXV.

Childebertus Rex inquit de criminibus illatis Abbatissæ, 593. LXXXIV.

Childebertus Francorum Rex laudatus a S. Gregorio, 590. LI.

Childeberti Regis obitus quando contigit, 598. XXXIII.

Childeberti Regis hæredes, 596. XXI.

Childebertus II. Rex Francorum nepos Chilperici Regis, 580. XVIII. Successor in regno Chilperici, 584. XI. Ad eum mittit legatos Mauritium Imp. 588. VI. Male tractat legatos Mauritii, *ibid.* Mittit Felicem legatum ad Guntheramnum Regem, 588. I. Rogat Guntheramnum pro Theodoro Episcopo, *ibid.* Ejus & non primi Childeberti tempore conversi sunt Bajoarii, 590. XLI.

Ann. Eccl. Tom. X.

Childericus bona Ecclesiæ Aquensis aufert, 579. XV. Dat pœnas patri sceleris, 579. XVI. Pœnitens restituit bona Ecclesiæ, & tamen moritur, 579. XVII. Antiocho comparatur, *ibid.*

Chilpericus Rex Francorum tenuit sedem regni Succionis, 565. XXIII. Accipit conjugem Gelesuintham, 567. XVII. Plures habuit concubinas, 567. XVIII. Male tractavit Gelesuintham, 567. XIX. Recipit in matrimonium Fredegundem concubinam, 567. XX. Eicitur e regno a fratribus, *ibid.* Vocatus in bellum inter Reges, 576. I. Magnam intulit cladem Turonenfibus & Pictaviensibus, *ibid.* Conspirat in Sigebertum, 579. XIII. Regnum suscipit, mortuo Sigeberto Rege, 579. XVIII. Epitaphium conscripsit S. Germani Episcopi, 579. XXII. Erat excultus poeticis litteris, 583. LVI. Solemnem oblationem fecit S. Germano, 579. XXIII. E morte liberatur, & in regnum evehitur, 579. XXIX. Ejus pietas commendata a Fortunato, *ibid.* Ejus ultima dies sit prima, *ibid.* Ei redditur tremendum S. Lupicinus, 579. XXX. Offert agros & vineas S. Lupicino, quæ ille noluit, 579. XXXI. Ejus filius Moroveus, 579. XXXII. Insequitur Moroveum filium incestuosum, *ibid.* Ejus ruina prædicitur ab Angelo, 580. XI. Fuit in filium, sed lædit religionem, *ibid.* Agit ut congregetur Concilium Parisiense, 580. XII. Accusat Prætextatum Episcopum, *ibid.* Ab eo se defendit Prætextatus, 580. XIV. Inurgit in Gregorium Episcopum Turonensem, 580. XVI. Tentat Gregorium, 580. XVII. Accusat Prætextatum Episcopum furti, 580. XVIII. & seq. Ejus filii duo Moroveus & Samson moriuntur, 580. XXI. Legatos mittit ad Tiberium Imp. 582. V. Congregat Synodum Brennacensem, 583. XV. Querit se purgare ab infamia propriæ uxoris, 583. XVI. Ejus laudes cecinit Fortunatus, 583. XX. In eum sententia divina, 583. XI. A Gregorio Turonenfi accipit benedictionem, 583. XXII. In ejus domum apparet vindicta, *ibid.* Graviter ægrotat, 583. XXIII. Ejus pœnitentia, 583. XXIV. Ad eum mittit legatum Agilanem Leuvigildus Rex, 583. XLII. Declinat in Sabellianismum, 583. LV. & seq. Tentat in suam sententiam adducere Gregorium Turonensem, & Salvium Albigensem Episcopos, *ibid.* Acquisit S. Salvio Episcopo, *ibid.* Erat pollens doctrina & linguarum peritia, *ibid.* Ejus successor in regno futurus decernitur Childebertus, 584. XI. Ad eum scribit Gregorius Turonenfis pro furibus, 584. XII. Ejus filiam Baddam accipit conjugem Reccaredus Rex, 587. XXIX. Ejus filius parvulus moritur, 587. XXXI. Quasi alter Nero, 587. XXXII. Occiditur, *ibid.* Ejus nefanda scelera, 587. XXXIII. De ejus damnatione visio, 587. XXXIV. Reliquit Clotarium infantem nondum baptizatum, 587. XXXV. Confirmavit donationem factam monasterio Radegundis, 590. III.

Cholcorum Regi Christiano necem intulerunt Rusticus & Joannes Duces, 557. I.

Chosroes Rex Persarum, creatus, 592. XXVII.

Chosroes Rex Persarum confugit ad Christianos, *ibid.*

Chosroes restituitur in regnum, 593. I. & seq.

Chosroes votum vovit S. Sergio, 593. XXVII.

Donatque ei crucem auream, 593. II. Alteram ablatam eidem Martyri restituit, *ibid.*

Chosroes multa beneficia accepit a S. Sergio martyre, 593. III.

Chosrois in multis elucet pietas, *ibid.*

Chosroes creditus a multis Christianus, 593. IV.

Chosrois factus, *ibid.*

O o o o

Chra-

Chramnus arma movet in Clotarium patrem, 556. XXXV. Sibi foedere conjunxit Childebertum Regem patrum, 556. XL. In ejus bello prænunciati mali eventus, *ibid.* Constringi jubet Austrapium in templo S. Martini, & ne ei aliquid daretur, 556. XLI. Ejus Judex crudelis a Deo punitur, *ibid.* Ejus milites sacrilegi a Deo puniti, 556. XLII. Liberatur a vinculis virtute S. Martini, 559. XXX. In eum dirigit exercitum Clotarius Rex, *ibid.* Captus atque ligatus ab exercitu Clotarii ejus patris, 564. XXX. Incensa casula, ubi erat cum uxore & filiabus interit, *ibid.*
 Chriamate ungere fronte baptizatos aliquando indultum presbyteris, 594. XIV.
 de Christi humanitate digladiantur inter se hæretici, 563. III.
 de Christi humanitate standum est sententiæ Ecclesiæ, 563. IV.
 Christi corpus ante mortem an fuerit incorruptum, 564. V.
 Christi imago veneranda comitata Romanum exercitum victoriam parit, 589. L.
 Christus apparuit tamquam leprosus, 592. XXII.
 Christus descendens ad inferos, quos liberavit, 595. V.
 Christiana eloquentia ad persuadendum quæ sit, 588. V.
 Christiani confugiunt Amasiam propter exercitum Cosrois, 564. XXVII.
 de Christianorum fuga ex Italia tempore Longobardorum, 573. VIII.
 in Christianorum funere cantabantur cantica lætitiæ 590. XXXIX.
 Christianus nullus absque poenitentia Sacramento decedat, 590. XXVI.
 Chrodielidis filia Chariberti Regis monialis, 593. LXIII. Ejus procacitas, *ibid.* Extra monasterium vitam agit, 593. LXIV.
 Chrodini Ducis obitus, 585. XIII. Ejus ingentes laudes, *ibid.*
 Chronicon breve compositum a Cassiodoro, 562. XVIII.
 Chronicon Victoris Episcopi Africani ad quem annum sit perductum, 566. XLIV.
 Chronicon Biclarense usque ad octavum annum Mauricii Imp. 591. XL.
 S. Chrysanthi martyris delatæ reliquæ ab Urbe in Gallias, 590. XLIX.
 Chrysofostomus pro pictura Veneris voluit imaginem beatæ Mariæ Virginis, 564. XXV.
 Chudericus Saxo a Deo punitur ob sacrilegium, 594. XXVII.
 Chunimundi Regis caput male tractatur ab Alboino Rege, 572. II.
 Ciceronis in historia scribenda ratio, 593. XLV.
 ex Cisalpinis exercitum colligit Tiberius Imp. 579. IV.
 Civile bellum affligit Gallias, 556. XXXVII.
 Civitas unaquæque suos pascit pauperes, 570. XVI.
 Classense monasterium exemptum, 592. XX.
 Claudius Dux mittitur a Reccaredo Rege, & Francos vincit, 588. I.
 Claudius Abbas missus ad redimendos captivos, 592. II.
 Claudius Hispanus vir insignis ad quem S. Gregorius scribit, 599. XXII.
 Claudius vicit Francorum ingentem exercitum, 591. XLVII.
 claudi ambulant virtute ligni S. Crucis, 566. XV.
 de Clave S. Petri grande miraculum, 585. IV. Eam non audent attingere Longobardi, *ibid.* Aliam auream fecit Antharath Rex propter miraculum, *ibid.* Eam de terra elevavit Minulphus Catholicus, *ibid.*

Claves S. Petri mittit S. Greg. ad Childebertum Regem, 595. LXX. De clave S. Petri miraculum, 597. XIV.
 Clavis missa a Rege Longob. Romam ad S. Petri basilicam, *ibid.*
 Clavis S. Petri cum limatura catenarum ejus missa ad Columbum Episc. in Numidia, 593. XXIX.
 Clavis S. Petri missa ad Theodorum, 597. XIV.
 Clavos Christi Ecclesia adorat, 548. V.
 Clementia commendatur in Principe, 578. III.
 Clementia clarissima femina Neapoli, 592. XIII.
 Clephus fit Rex Longobardorum, 571. IV. Occiditur a servo, 573. II.
 Clerus a S. Greg. reformatur, 591. XVI. & *seqq.*
 Clerici non incedant in sæculari habitu, 582. II.
 Clericus Catholicus persans in confessione æqualitatis personarum, 583. XL.
 Clericus Catholicus verberatus non sentit verbera, *ibid.*
 Clericorum causæ non ad Judices sæculares, sed ad Episcopos & Concilium provinciale referantur, 588. I.
 Clericos quo cultu venerari debeant, laici, 588. XIX.
 Clerici a sanguine sint alieni, 588. XX.
 Clerici conclericorum ad sæculare forum non trahant, 589. XXI.
 a Clericis separandæ sunt ancillæ & omnes extraneæ mulieres, 590. XXXI.
 Clerici discoli detruduntur in monasterium, 591. XXIV.
 Clerici ne abutantur patrocino laicorum, 592. XXXI.
 Clerici vel monachi agere jubentur vigilias in custodia murorum civitatis, 598. VIII.
 Clerici ineruditi nullo modo ordinentur, & ordinati discere compellantur, 598. XXI.
 Clerici inobedientes a suo Episcopo puniantur, *ibid.*
 Clerici in plateis non morentur, *ibid.*
 Clerici omnium Ecclesiarum sub ditione Rom. Pont. 595. XXXV.
 Clerici ne, cohabitent cum feminis suspectis, 591. XIX.
 Clerici sæculares ne assumantur in Abbates, 595. LV.
 Clericum illiteratum erudiendum tradit, S. Greg. 596. XIX.
 in Clivo Scauri Romæ erexit monasterium S. Gregorius, 581. VII.
 Clodeildis filia Guntheramni Regis reliquit dona locis Sanctis, 589. II.
 Clodobertus filius Chilperici Regis peste moritur, 583. XXI. Sepelitur in basilica S. Dionysii, 583. XXIV. Ejus epitaphium, 583. XXV.
 Clodoveus filius Chilperici necatur, 583. XXVI. ad Clotarium Regem & Childebertum devoluta est hæreditas Theodibaldi, 555. XVIII.
 Incestuosas nuptias contraxit cum Vuldotrada uxore Theodibaldi, *ibid.* Vuldotradam dimisit, & tradidit Garivaldo Duci, *ibid.* Dnas sorores in matrimonium sibi conjunxit, *ibid.* Monarchiam adeptus est regni Francorum, 562. III. Ejecit filias Childeberti Regis, *ibid.* Affligitur ob contemptum S. Germani, *ibid.* S. Germanum veneratur, & ita sanitatem consequitur, *ibid.* S. Maurum colit, *ibid.* Dirigit exercitum adversus Chramnum filium, 564. XXX. Incendere facit casulam, ubi erat Chramnus, ejus uxor, & filia, *ibid.* Ejus obitus, 565. XXII. Potentiam Regis cælestis confitetur, *ibid.* Sæpe fuit excommunicatus a S. Nicatio Episcopo, *ibid.* Compluribus delictis obnoxius, *ibid.*

Clo-

Clotarius infans nondum baptizatus relinquitur a Chilperico Rege, 587. XXXV.
 ex Codicibus sacris quarit ventura Moroveus, 580. X.
 Cœmeteria a Longobardis diruta, 573. V.
 Cœmeteria clausa sint, ne pateant animalibus, *ibid.*
 Cœmeteria religioso cultu a Sanctissimo D. N. Clemente VIII. custodita, *ibid.*
 Cœmeterium beati Hermetis construxit Pelagius Papa, 590. III.
 Cœnobitis & anachoretis locum aptum advenit Cassiodorus, 562. X.
 Colinduch martyr in Perfide, 593. XCVIII.
 Collationes octo quintæ Synodi, 553. XXIX.
 Prima quintæ Synodi, in qua oblatum libellus Justiniani, 553. XXX. & *seqq.*
 Secunda, in qua vocatur Vigilus Papa, & alii Episcopi, 553. XXXII.
 Tertia, in qua fit professio fidei & probatur doctrina Patrum, 553. XXXVI.
 Quarta, in qua narratur blasphemæ Theodori Mopsuesteni, 553. XXXVII.
 Quinta, in qua tractatur quomodo hæretici etiam mortui sunt damnandi, 553. XXXVIII.
 Sexta depravata, 553. CCXI. In qua tractatur causa Ibae, qua convincere volebant Ibam perseverasse Nestorianum, 553. CCXII.
 Septima, in qua Constantinus Quæstor aliqua proponit contra Vigilium, 553. CCXV.
 Octava & ultima, in qua recitatur sententia contra Theodorum & alios, 553. CCXVI.
 S. Columbanus Hibernus Abbas Apostolus Pictorum, 565. XXXI. Vir egregiæ Sanctitatis, 579. XIV. Ejus opera propagatus monachismus in Galliis & in Italia, *ibid.*
 Columbus Episcopus Primas in Numidia, 592. IV. Donatus a S. Gregorio clavi cum reliquiis sacris, 593. XXIX.
 Columnæ in Ecclesia sunt sacerdotes Domini, 574. II.
 Columna igne detegit S. Gregorium fugientem, 590. XX.
 Columnensium familiæ nobilia, insignia in tabula Andree Episcopi Cardinalis, 585. XV.
 Commatres facere vetitum monachis a S. Gregorio, 594. XVII.
 Commentiolus Dux exercitus Romani abegit barbaros, 587. XXVI.
 Communio Ecclesiæ Catholicæ est amplectenda, 589. XXVIII. & *seqq.*
 Communio dent Episcopi populis suis sæpe, 578. XIII.
 ad Communionem non ita facile peccatores sunt recipiendi, 579. XXXII.
 Conciliabulum colligitur Constantinop. adversus Eutychium, 564. XIV.
 Concilium Ariminense anathematizant Gothi, 589. XXXV.
 Concilium quintum Aurelianense, 552. XXV.
 Concilium Bracharense celebratum in Gallicia opera Theodometri Regis, 563. XIV.
 Concilium Bracarense secundum, 572. X. In eo quot canones sanciti, & qui interfuerint, *ibid.*
 Concilium Brennacense in Gallia, 583. XV.
 Concilium Cabilonense iussu Guntheramni, 582. IX.
 Concilio Chalcedonensi nihil contrarium statuit Vigilus Papa, 550. V. Ei quid additum sit a Græcis, 553. CCXIII. Ex ejus Actis colligitur causa Ibae, 553. CLXXXVI.
 Concilium Constantinopolitanum sub Joanne Episcopo quo tempore fuit celebratum, 587. II. Irritum redditur a Pelagio Papa, 587. IV. & *seqq.*
 Concilium Ephesinum & Chalcedonense damnant symbolum Theodori, 546. XXXI.
 Concilium Ephesinum receptum est ab Iba Episcopo, 553. XCIV.
 Ann. Eccl. Tom. X.

Concilium Hispalense sub S. Leandro Episcopo, 590. XXVI.
 Concilium Lucense in Gallicia 568. XIX.
 Concilium Lucense secundum sub Ariamiro Rege Suevorum, 572. X.
 Concilium Lugdunense primum, 570. XXIII.
 Concilium Lugdunense secundum, 587. XXVIII. In eo quot canones sanciti, *ibid.*
 Concilium Matisconense secundum, 588. X.
 Concilium Mopsuestenum, 550. XXXVI. Ejus epistola ad Vigilium Papam, 550. XXVIII.
 Concilium Parisiense primum, 559. XVIII. de Concilio secundo Parisiensi, 559. XXIX.
 Concilium Parisiense congregatum ad sedandas inimicitias inter Reges, 576. I. Nihil profecit *ibid.*
 Concilium Parisiense in causa Prætextati Episcopi, 580. XIII.
 Concilii Quinti Acta corrupta, 553. XXVIII. In eo quot continentur Actiones, 553. XXIX. Ei resistentes Justinianus punit exilio, 553. CCXVII. Ei Vigilus non consentit, 553. CCXXIII. Factum Oecumenicæ & quæ auctoritate, 553. CCXXIV. Non ita laudatum, ut alia Concilia, 553. CCXXV. De eo quid sentiat S. Gregorius Papa, 553. CCXXVII. Pro eo mittit librum Pelagii ad Hibernos sanctus Gregorius Papa, 553. CCXXVIII. In eo nihil actum de fide, sed de personis, 553. CCXXIX. & *seqq.* In eo desideratur damnatio Origenis, 553. CCXXXVIII. Ad id epistola Justiniani de erroribus Origenis, 553. CCXXXIX. In id collegerunt Synodum Episcopi Aquilicæ, 553. CCXLII. Ab Origenis mutiatum, 553. CCXLIV. Corruptum a Monothelitis, 553. CCXLVII. Post id quæ sint acta, 553. CCXLVIII. A Vigilio comprobatum, 554. IV. Ejus germana exemplaria, 554. VIII. Receptum a Pelagio Papa, 555. X. Non receptum ab Occidentalibus, 556. I. Pro eo laborat Pelagius Papa, *ibid.* Ejus professio cur omiffa, 556. II.
 Concilium Romanum habitum Romæ a Pelagio Papa, 590. V.
 Concilium Santonense, 566. XVI.
 Concilium Toletanum tertium, 589. IX. Ejus Acta, *ibid.* Celebratum auctoritate Romani Pontificis, *ibid.*
 Concilium Turonense secundum, 570. XIV.
 Concilium Valentinum in Gallia, 589. II.
 Concilia quatuor generalia amplectitur Reccaredus Rex, 589. XXX. Et Episcopi Gothi, 589. XXXVI.
 ad Concilium provinciale referantur causæ Episcoporum, 588. XVII.
 Concilium generale quolibet triennio fiat in Gallia, 588. XVII.
 Concilium triginta Episcoporum congregat Vigilus Papa, 547. XXXII.
 a Concilio appellabatur ad Apostolicam Sedem, 570. XXIV.
 Concilium Oecumenicum indicitur a Vigilio Papa, 553. XIV.
 in Conciliis primo fiebat professio fidei, 553. XXXIX.
 Conciliis quantum sit deferendum, 553. CCV.
 Concilia quæ præcedere debeant, 589. XXII.
 Concilio adest Divinitas sanctæ Trinitatis, 589. XXIX.
 Concilia congregare, ad Apostolicam spectat Sedem, 556. X.
 Concilia semel in anno celebrari debebant in Hispania, 589. XLII.
 Concilium Africanum S. Gregorius indicit, 591. XXXVII.
 Concilium Barcinonense contra Simoniacos, 599. XXIII.
 Concilium Cæsaraugustanum secundum, 592. XXV.
 Concilium Chalcedonense cur S. Gregorius sæpe commemorat, 591. V. O o o o a Con-

Concilium Chalcedonense nullam esse passum iacturam a Quinta Synodo, 592. VIII.
 Concilium Constantinop. oecumenicum Quintum a S. Gregorio probatum, 591. V. Non necessaria ejus professio, eo quod de personis, & non de dogmatibus tractavit, 594. IV. & seq.
 Concilium Metense in Gallia, 594. XXVII.
 Concilium Narbonense in Gallia, 598. XXX.
 Concilium in Numidia sub S. Gregorio generale, 592. IV.
 Concilium Osenfe in Hispania, 598. XXIX.
 Concilium Pictaviense, 593. LXIII.
 Concilium Quintum Oecumenicum, *Vide* Quinta Synodus,
 Concilium Romanum sub Gregorio Papa, in causa schismaticorum, 590. XXXVII.
 Concilium Romanum secundum sub Gregorio Papa, 595. V.
 Concilia Romana quomodo saepe celebrata, 591. IV.
 Concilium Toletanum, aliud sub Reccaredo Rege, 597. XXVIII.
 Concilia probantur & improbantur a Romano Pontifice, 593. XVI.
 Concilia cogi non debere absque auctoritate Romani Pontificis, 599. IV. & seq.
 Concilio S. Gregorii Papae tempore pestis, 590. XIII.
 Confessio egregia clerici, 583. XI.
 Confessio S. Petri exornata tabulis argenteis a Pelagio Papa, 590. III.
 Confessio locus sub Altare ad S. Mariam ad Praesepe, 592. XXIV.
 Confessio peccatorum facienda, 599. X.
 Confessores sancti & martyres tantum sepeliebantur in Ecclesia, 563. XVIII.
 Confirmatio donationum piarum a Synodo Valentina, 589. III.
 Confirmationem Pontificum Romanae Ecclesiae sibi vindicaverunt tyranni, 590. V. & seq.
 ex Conjugio aliqui vocati ad Episcopatum, 558. XIV.
 Conjuratio Arianorum in Reccaredum Regem Catholicum, 585. XII. Detegitur, *ibid.*
 Conjuraciones plures in Reccaredum Regem, 591. XLVI.
 Cononem Praefectum adeunt Romani, cum quo tractant quid agendum in praedio, 547. VI.
 Consiliarius S. Gregorii dictavit aliquas epistolas nomine ipsius S. Gregorii, 593. LXXVII.
 Constantia sanctorum in tribulationibus commendatur, 564. XI.
 Constantia Hermenegildi Regis, 584. V.
 Constantia filia Tiberii Imper. & Anastasiae, 582. V. Datur in matrimonium Mauritio, 583. X. & seq.
 Constantinop. terrae motu concussa, 553. CCKLIX.
 Peste belloque urgetur, 558. I.
 Constantinopolis recipit S. Eutychium Episcopum laetitia publica, 578. X. Liberatur a peste precibus S. Eutychii Episcopi, 578. XIV.
 Constantinopolim translata sunt veneranda lingua sanctissimae Crucis ab Apamea Syriae Secundae, 574. I.
 Constantinopolim accersitur Vigilus Papa a Justiniano Imp. 546. LIV.
 Constantinopolim quaerit Vigilus Papa, 546. LVII.
 Constantinopolim se confert Vigilus Papa, 547. XXVI.
 Constantinopolim conveniunt Orientales Episcopi ad Synodum, 553. XXIX.
 Constantinopolim mittitur Apocriarius S. Gregorius, 583. XI.
 Constantinopoli Romam detulit reliquias SS. Andreae & Lucae S. Gregorius Papa, 581. VII.
 Constantinopoli inventi sunt duo magni thesauri a Tiberio Imp. 582. VI.

Constantinop. colligitur Conciliabulum adversus Eutychium, 564. XIV.
 Constantinopolitana Synodus Quinta a principio non fuit Oecumenica, 553. CCXIX. Quae auctoritate facta sit Oecumenica, 553. CCXXIV. & seq.
 Constantinopolitana Synodus sub Joanne Episcopo quo tempore celebrata, 587. II. Irrita redditur a Pelagio Papa, 587. IV.
 Constantinopolitanam Synodum amplectitur Reccaredus Rex, 589. XXX.
 Constantinopolitanus populus ad meliorem frugem conversus, 557. VIII.
 Constantinopolitani populi zelus adversus impios, 580. IV.
 Constantinopolitani Episcopi reprehensi sunt de audacia, 587. VIII.
 Constantinopolitani Episcopi professi sunt reverentiam in Apostolicam Sedem, 587. X.
 Constantinopolitana Ecclesia multos habet Patriarchas hereticos, 597. VII.
 Constantinopolitana Ecclesia quomodo crevit honoribus, 597. XXVIII.
 Constantinopolitanus Episcopus subjectus Alexandrino, *ibid.*
 Constantinopolitani Episcopi nimis gloriae cupidi, *ibid.*
 Constantinopolitani Episcopi usurpatum nomen Universalis retinuerunt, *ibid.*
 Constantinus Quaestor mittitur a Justiniano ad revocandum Vigilum Papam, 552. XIII. Iterum mittitur a Justiniano ad Vigilum Papam, 553. CCXV. Aliqua proponit contra Vigilum, *ibid.*
 Constantius Episcopus Aquinas moritur, 572. XXI. Habuit spiritum prophetiae, *ibid.*
 Constantius Episcopus Aquinas alter claruit sub Hilario Papa, *ibid.*
 de Constantii Episcopi Mediolanensis electione epistola S. Gregorii Papae, 581. V.
 Constantiae clarissima feminae sponsae obitus, 597. XIV.
 Constantina Augusta petit a S. Gregorio caput S. Pauli, 594. XXI. Petit & sudarium ejusdem, *ibid.*
 Constantina Aug. movetur suasionem Joannis Episcopi Constantinop. 595. XXX.
 Constantina Aug. rogatur a S. Greg. cohibere Joannem, 595. XLVIII.
 Constantii Episcopi Mediolanensis electio, 593. XXI.
 Constantius Episc. Mediolan. in crimen vocatur ob Tria capita a schismaticis defensa, 593. XXXI. XXXVI. Damnat Tria capita cum Catholicis, *ibid.*
 Constantius Episc. Mediolan. multa patitur a schismaticis, 594. I.
 Constantius Episc. Mediolan. a S. Gregorio reprehensus, 594. II.
 Constantius diaconus Pudentianae Ecclesiae in Numidia, 592. IV.
 Constitutio Justiniani de Judaeis, 552. II.
 Constitutum Vigilii Papae prudens missum ad Justinianum Imp. 553. XLVIII.
 Constitutum Vigilii Papae de Tribus capitulis missum ad Justinianum Imp. 553. L. usque ad CCIX.
 Constituto subscribit Vigilus Papa, & plurimi alii Episcopi, & diaconi, 553. CCIX & seq.
 Constitutum abrogatum ab ipso Vigilio Papa, 554. X.

CONSULES.

Justinus Imperator, 566. I.
 Justinus, 567. 568. I.
 Continentiam Romani subdiaconi servabant, 589. XLVIII.
 Continentiam praecipit requirendam ab ordinandis

dis subdiaconis Gregorius Papa, *ibid.*
 ad Conveniensem urbem dirigitur exercitus Chilperici Regis, 576. IV.
 Conversio Hebraeorum, 548. XXI. & seq.
 Conversio Pictorum Septemtrionalium, 564. XX.
 Conversio Judaeorum, 579. XXIV.
 Conversio Judaeae feminae, a qua fumus egrae, di visus est, 579. XXVIII.
 Conversio Gothorum, & in primis in Hispania, 589. VII.
 de Conversione Gothorum oratio S. Leandri Episc. 589. XII.
 in Conversione peccatorum magnum gaudium in Ecclesia, 589. XIII.
 de Conversione totius Orbis conceperunt in Toletana Synodo, 586. XVI.
 Conversio Bajoriorum, 590. XLI.
 Conversio Barbaricorum, 594. XIII.
 Conversio Judaeorum tentanda blanditiis, 594. VIII.
 Conversio populorum per feminas facta, 591. L.
 Conversiones non oburgatione, sed blanditiis tentandae, 594. VIII.
 Convivia in dedicationibus Ecclesiarum, 591. XXVI.
 Coenobiter Comes Britannorum, 564. XXX.
 Copiosus frater Justini monachi, 590. IX. Ei apparet Justinus liber a poenis Purgatorii, 590. XI.
 Corona spinea partem dat Justinianus S. Germano Episc. 561. XIV.
 de Coronatione Tiberii Imp. 582. III.
 Corona cum delphinis ad usum luminum, 591. XXIV.
 Corpus Jesu Christi an fuerit incorruptum ante mortem, 564. V.
 Corpus nostrum in resurrectione erit palpabile, 586. III.
 Corpora Sanctorum sepulta non sunt curiose quaerenda, 590. IV.
 Corpora defunctorum Pontificum ne deferantur cum dalmatica, 595. LVIII.
 Correctio severa non proficit, 594. VII.
 Corruptio haereticis victi ab Aphthardocitis hereticis, 563. III.
 Corfica capitur a Gothis, 552. XVIII.
 Corfica insula sacerdotis S. Gregorius monet, 591. XIX.
 Corfica insula valde afflictata, ob tributorum solutionem, 595. XII.
 Corfica insula monasterium, 591. XVI.
 Corvus oculum corvi non eruet, 580. XVI.
 Cosmas Episcopus Mopsuestenus, 550. XXXVII.
 SS. Cosmae & Damiani templum instauratum a Justiniano, 560. III. Per visum apparuerunt Justiniano & ipsum infirmum curaverunt, *ibid.*
 Cosmas Abbas a Hierosolymis venit Pharaonem, 572. XX. Ibi moritur, & paralyticum curat, 572. XIX. Ejus alia miracula, 572. XXI.
 Cosmae feminae a creditoribus oppressae S. Gregorius subvenit, 593. LVI.
 Cosroes Perfarum Rex alter Nabuchodonosor Rex venit Sebasten & Melitenem, 564. XXVII.
 Ejus milites invadunt Antiochiam, 574. IV.
 Ad eum mittit Trajanum Sophia Augusta pro pace, quam obtinet, 575. XIII. De ejus annis emendandus Agathias, 579. III. In eum bellum gerit Tiberius Imp. 579. IV. Contemnit Legatos Justiniani Imp. *ibid.* Adoritur exercitum Romanorum, 579. V. Fugiens relinquit exercitum, 579. VI. Moeore consumptus moritur, 579. VIII. & seq.
 Crotildae Reginae obitus, 553. CCLIII. Audrix, ut Franci Christianam religionem susceperint, 553. CCLIV. Parisios magno cum Pfallentium praeconio deportata, 553. CCLIII. Inter Sanctas relata, 553. CCLIV.

Crotonensis civitas a Longobardis capta, 598. LXXXI.
 Crotonensis Ecclesia vacans, 592. XVII.
 Crucis lignum Ecclesia per totum mundum adoratur, 548. VI. Ejus maxima virtus, 548. XXII.
 e Cruce nascitur oleum ad curandos infirmos, 564. XIX.
 Crucis signo se signare soliti Fideles concionem habituri ad populum, 565. XVIII.
 Crucis lignum portabant Imperatores in fronte 565. XVIII.
 S. Crucis lignum exoptat Radegundis Regina, & legationem pro eo mittit in Orientem, 568. XXX. Ei adversatur Motoveus Episcopus, 566. XXXI. Contumeliam patitur, 566. XXXIII. Ei erectum oratorium apud Tyronos, *ibid.* Eius praeconia, *ibid.* Quibus donis esset illustratum, *ibid.* Reconditur suo loco per S. Euphronium Episc. 566. XXXIV. Honefatur hymnis, *Vexilla Regis prouident*, & *Pange lingua gloriosi*, 566. XXXV. Ex eo multa miracula edita, 566. XXXVI. De eo lux splendida apparuit, 566. XXXVIII. Ex eo oleum exundans, 566. XXXIX. In ejus honorem insignis miraculum, de excrefcentia oleo lampadis, 566. IV.
 Crucis lignum a servatum in monasterio S. Radegundis, 593. LXXXI. Injuriam passum, 593. LXXXII.
 Crux a Theodora Augusta dicata S. Sergio, 593. II.
 Crux cum limatura catenarum missa in Gallias ad Dinanium, 593. LIX.
 Crucis lignum a S. Gregorio Papa ad Reccaredum Regem missum, 599. XXVI.
 Crux dat oleum, 598. XXIV.
 Crucis signo sanantur infirmi, 595. LXXXVIII.
 Cruce praevia Augustinus ingreditur in Angliam 597. XXI.
 Cruces in Ecclesia poni solitae, 599. X.
 Culpa peccati saepe a Deo dimittitur, sed non poena, 561. VII.
 Cultus sacrarum imaginum, 599. XVI. & seq.
 Cumanae Ecclesiae juncta Misenas, 592. XVII.
 Cycclus Victoris mendax inventus, 594. XXVIII.
 Cyprianus diaconus curator patrimonii Romanae Eccl. 594. VIII.
 Cyriacus Abbas in Gallias missus a S. Gregorio pro reformanda Ecclesia Gallicana, 599. XXII. Missus & in Hispanias, 599. XXI. & seq.
 Cyriacus Abbas mittitur a S. Gregorio ad conversionem Barbaricorum, 594. IX.
 Cyriacus Patriarcha Constantinop. legatos Romanos mittit ad S. Gregorium Papam, 596. III.
 Cyriacus Constantinop. professionem fidei mittit ad S. Gregorium Papam, 597. I.
 Cyriaci Episc. Constant. laudes, 596. IV.
 Cyriacus monetur relinquere nomen Oecumenici, *ibid.*
 S. Cyrillus Episc. Alex. positus loco Theodori Mopsuesteni, 550. XXXVIII. De ejus obitu epistola supposita Theodoretii nomine, 553. XLV. Legatus & Vicarius Papae in Ephesina Synodo, 553. XLVII. Ei quando adversatus sit Ibas Episc. 553. CXC. Ejus capitulis minime est derogandum, 553. CXCIX.
 Cyrilli clerici filius curatur a S. Eutychio, 564. XXIV.
 Cyrola Arianus videntem reddit caecum, 583. XXXIX.

D

Acco infidiis Draccoleni Ducis captus interfectus, accepta poenitentia, 581. XIV. S. Da-

- S. Dacius Episcopus Mediolanensis noluit scribere edicto Justiniani Imp. 546. XLV. Obviam venit Vigilio Papæ, qui eum secum ducit Constantinopolim, 547. XXVI.
- Dæmon in officinam hæretici hominis debacchatur, 548. XIX.
- Dæmones profligantur per lignum S. Crucis, 566. XXXVI.
- Dæmon ingressus in Sarracenos, qui se ipsos interfecerunt, 586. XIX.
- Dæmon tentat superbia quosque optimos, 587. XVIII.
- Dæmones terrentur a Sanctis, 588. XIII.
- Dæmon luget de gaudio & pace Ecclesiæ, 589. XX. Semper discordiam querit, *ibid.*
- Dagobertus filius Chilperici moritur, 583. XXIII. Ejus epitaphium, 582. XXV. Ejus laudes, *ibid.*
- Dalmatius Ruthenæ civitatis Episcopus moritur, 582. LVIII. Eum in convivio blasphemans presbyter statim moritur, *ibid.*
- Dalmatiæ Episcopi reprehensi a S. Gregorio Papa, 593. LII.
- Dalmatica vestis peculiaris est Ecclesiæ Romanæ diaconorum, 598. XXX.
- Dalmatica tegi vetita corpora Pontificum defunctorum, 595. LVIII.
- Damascius Syrus cum aliis philosophis ad Persas se confert, 554. XIV. Sed eorum mores perturbati revertuntur, 554. XV.
- Damnati in infernum non liberati a Christo cum descendit ad inferos, 596. V.
- Damiana Abbatisa solitaria quid narravit de Abbate Georgio, 546. LXIX.
- Daphne terræmotu concidit, 580. I.
- Darus castrum captum ab Artabane Persa, 574. I.
- Dariæ martyris reliquiæ delatæ Roma in Gallias, 590. XLIX.
- ad David Episcopum epistola Benedicti Papæ de mysterio sanctissimæ Trinitatis, 577. II.
- Debita omnia sunt solvenda, 568. XV. & *seq.*
- Decimæ dandæ in usus Pauperum, 588. XV.
- Decius Patricius vir gloriosus, 584. XV.
- Dedicandi Ecclesiam jus & potestas apud Summum Pontificem, 598. XXII. Ne fiat in consulto Rom. Pontifice, 592. XXVI.
- Defensores Constituti Vigilii constarunt schisma, 553. CCXXIX.
- Defensores Trium capitulorum quid prætenderent, 553. CCXXV.
- Defensorum Trium capitulorum duplex conditio, 553. CCXXX.
- Defensores Vigilii Papæ ab ipso defecerunt, 548. II.
- Defensores Trium capitulorum sunt in triplici statu, 546. XL.
- Defensorum Rom. Ecclesiæ dignitas, 598. XVI.
- Defensores Ecclesiæ ne aliena jura invadant, 592. XXVII.
- pro Defunctis sacrificium est salubre, 590. XI.
- Delinquentem in persona, & non in bonis vult privari S. Gregorius, 592. XXVIII.
- Demetrius creatus Episc. Neapolitanus, 590. XXXV. A S. Gregorio privatur, 592. XVIII.
- Desideratus Episcopus Virdunensis fuit in Concilio Arvernensi, 542. XXXVII.
- Desiderato multas irrogavit injurias Theodoricus Rex, *ibid.*
- Deus redditur placatus fide immaculata, 546. XI. Ejus ultio in hæreticum contemnentem divina, 548. XI. Non irridetur, 553. CCLII. Sacrilegos punit, 556. XLII. 576. III. Magis timendus, quam Principes, 559. XX. Ei infideles, nesciunt præstare fidem hominibus, 564. VIII. Magno honore afficit Sanctos, 578. LXXVII. Superbos humiliat, 579. VIII. Blasphemos punit, 583. LVIII. 587. XXVIII. Descendit Romam, 585. III. Eum laudant in acclamationibus in Concilio Toletano, 549. XXXIII. Deusdedit minister Vigilii Papæ ab ipso defecit, 548. II. Ab ipso deponitur, 550. XXXIV.
- Deusdedit elemosynis ædificavit sibi domum auream in cælo, 590. XXI.
- Diabolus, *Vide*, Dæmon.
- Diabolus in specie porci fugatur a loco sancto, 592. LII.
- Diabolus æmulator gloriæ Sanctorum, 595. LXXXIX.
- Diaconos a se recedentes excommunicat Vigiliius Papa, 552. XVII.
- Diaconus ex Gallia peregrinatur ad limina Apostolorum, 575. VI. Miratur virtutem S. Hospitalii, *ibid.*
- Diaconus quando fuerit creatus S. Gregorius, 582. II. V. & *seq.*
- Diaconi Episcopo non obedientes a communione Ecclesiæ se suspendunt, 550. XXXIII.
- Diaconus Catholicus provocat ad miraculum presbyterum hæreticum, 583. LII. In eo tepescit fidei fervor, 583. LIII.
- in Diacono alio apparet fides fervens, 583. LIV.
- Diaconus, relicta Ecclesia, Fisco se publice junxit, & bona S. Martyris Juliani diripuit, 570. XXI. A Deo flagellatur usque ad mortem, 570. XXII.
- Diaconus liberatur a Longobardis per Sanctulum, 573. XVI.
- Diaconus occidit a Longobardis, & ultro sequitur occisorem, 573. XXI.
- Diaconi S. R. E. eligebantur Apocrifarii, 583. XIII.
- Diaconus Gregorii Turonensis accipit & transfert sacras reliquias, 590. XLVII.
- Diaconi ne content cum ministrant, 595. LVIII.
- Diaconi sunt oculi Episcoporum: lustrant omnia ut referant Episcopo, 592. XVI.
- Dialogi S. Gregorii quando scripti, 593. XLI. & *seq.*
- Dialogos ut scribat S. Gregorius fecerit a tumultu, *ibid.*
- Dialogorum scribendi occasio unde orta S. Gregorio, 593. XLIII.
- Dialogi S. Gregorii e Latino in Græcum translatis, 593. XLVIII.
- Dialogi S. Gregorii a Græcis depravati, *ibid.*
- Didymothicum civitas capta a barbaris, 593. LXXXIX.
- Dies Dominici sanctificandi sunt, 588. XV. XXVI.
- Dinamius Patricius Massiliensis petit a S. Gregorio privilegium monasterii, 596. XX.
- Dinamius petit scripta S. Gregorii, 597. XVI.
- Dinamius curat gratis res Eccles. Rom. in Gallias, 593. LIX.
- Dinamius accipit successorem Candidum, 595. LXX.
- Diogenes Philosophus ex Phœnicia, relictiis Christianis ad Persas se confert, 554. XIV. Ad religionem revertitur, *ibid.*
- Dionysii cognomento Exigui scripta in bibliotheca Cassiodori, 562. XIV.
- S. Disciola virgo neptis S. Salvii Episcopi moritur, 586. LXXXVIII.
- Disciplina morum retinenda, 589. XLIX.
- Discus aureus donatus S. Sergio a Chosroë Rege Pers. 593. III.
- Disputatio inter S. Gregorium diaconum, & Eutychium Episcopum, 586. III.
- Disputatio Gregorii Turonensis de S. Trinitate cum Agilane legato Ariano, 583. XLII.
- Divites opprimunt pauperes, 568. XV. Punientur, ne opprimant pauperes, *ibid.*
- de Divortio impium edictum Justinii Imp. 566. XII.
- a Doctrina recta non est recedendum, 550. III.
- Doctrinam Patrum sequitur Quinta Synodus, & eam approbat, 553. XXXIX. Do.

- Doctrina petenda ab antiquis, 562. XIII.
- per Doctrinam patrum ascenditur tamquam per scalam Jacob, *ibid.*
- Dogmata Christianorum componere vult Justinianus, 549. VII.
- Domini Natalem præcedebat jejunium, 582. XII.
- Dominicus Calliopolis Episcopus, 552. XII.
- Dominici dies sunt sanctificandi, 588. XV. XXVI.
- Dominicam diem semper præcedebant vigiliæ publicæ, 590. LIII.
- Dominica dies feriata omnibus, 598. XXXI.
- Dominicalis Mappa quæ, 590. LIV.
- Dominicalis oratio in Missa, 599. XX. & *seq.*
- Dominica illustris femina, 593. LXI.
- Dominicus Episc. Carthag. severus in exigendis pœnis insolitis ab Episc. 595. VII.
- Dominicus Episc. Carthag. legationem mittit ad S. Gregorium, 592. V.
- Dominicus Episc. Carthag. contra Donatistas laborat, *ibid.*
- Dominicus Episc. Carthag. consolatur S. Greg. de lue ingruente, 599. XXVIII.
- Domitianus Episc. Ancyrensis confitetur peccata Vigilii Papæ, 546. XLIX.
- Domitianus Episcopus Catalaunensis interfuit secundæ Synodo Turonensi, 570. XV.
- Domitianus Episc. Melitina civitatis mittitur in Persidem, 592. XXVI.
- Domitianus Episc. nihil profecit in conversione Persarum, 592. VII.
- Domnulus Episcopus Cœnomanensis scripsit ad Radegundem de institutione monastica, 559. XXXV. Subscriptus in secundâ Synodo Turonensi, 570. XV. Conspicuum miraculis moritur, 584. XIII.
- Domnus creatur Episcopus Antiochenus, 546. LXVIII. Interfuit Quintæ Synodo, 553. XLI. Ejus fidei professio missa ad Justinianum a Vigilio Papa, 553. LVI. Subscribit sententiæ latæ a Quinta Synodo, 553. CCXVI. Moritur, 562. I.
- Domum auream ædificat sibi in cælo misericordes, 590. XXI.
- Dona Chosrois missa S. Sergio martyri, 593. II. & *seq.*
- Donatio Childeberti Regis Francorum Ecclesiæ S. Vincentii, 562. X.
- Donatus Archidiaconus electus Episcopus Ravennas, 595. LXXV.
- Donationes factas Ecclesiis solvendas esse decernit Synodus Valentina, 589. II. & *seq.*
- Donatus Episc. Africanus unus ex legatis missis ad S. Gregorium Papam, 592. V.
- Donatistarum hæresis dilatata, 592. IV.
- Donatistæ invalescunt in Africa, 596. XVI.
- Donatistæ perdunt Africanam Ecclesiam, 594. VI.
- Donatistæ in Numidia potentes, 592. III.
- Donatista Episcopus primatum Numidiæ affectat, 592. XXXIII.
- Donatistæ dato præmio præficiuntur Catholicis, *ibid.*
- Donatistæ legibus Mauriti Imp. perstricti, 596. XVII.
- Dorenus Episcopus sub Hierosolymitano Patriarcha, 553. CCXLV.
- Dorovernenis Metropolis in Anglia, 597. XXV.
- a Draccoleno Duce Dacico nobilis Dux insidiis captus & interfectus, 582. XIV. Idem superbus a Guntheranno Bosone interfectus, *ibid.*
- Draco cum plurimis serpentibus in Tiberis inundatione, 589. LIV.
- Dulcitus Abbas Romanus, 546. LXX.
- Duodecim capitulis Cyrilli minime est derogandum, 553. CCXVIII.
- sub Ducibus Longobardi truculentiores, 573. VII.

sub Ducibus per decennium steterunt Longobardi, 585. I.

Duces Longobardi dimidium substantiæ dederunt suo Regi, 585. II.

Dulcissimus pater Justin. Jun. Imperatoris, 569. XII.

E

Eberulfus cubicularius Chilperici Regis occidit ipsum Regem in atrio Ecclesiæ S. Martini, 588. XV.

Ebregifilus Episc. Agrippinensis, 593. LXXV.

Eburicus successit Mironi in Regnum Suevorum, 584. IX.

Ecclesia Romana non læditur adversis, 555. IV.

Ecclesiæ leges non sunt condendæ a Principibus secularibus, 546. XLII.

in Ecclesia Catholica dirum schisma abortum, 548. VI. & 550. XXXVI.

Ecclesia evertitur a Justiniano Imp. & Theodoro Episcopo, 554. II.

Ecclesiæ conflictus qui vigerent Justiniani tempore, 553. XXI.

in Ecclesia schisma, 553. CCXXI.

Ecclesia secuta est ultimam sententiam Vigilii, 554. VII.

Ecclesiasticum bellum ubique viget, 552. XVIII.

Ecclesiæ bona non sunt diripienda, 556. XXXVIII.

Ecclesiæ sint immunes & liberæ, 556. XLI.

Ecclesiæ libertas vindicatur in Concilio primo Parisiensi, 559. XVIII.

Ecclesias qui fabricabant, sanctuaria accipere solebant, 560. VII.

in Ecclesia Sanctorum corpora tantum sepeliebantur, 563. VIII.

Ecclesiæ erectæ a Justiniano aliena pecunia, 565. VII.

Ecclesiam petit primum Justinus more Christiano, 566. II.

Ecclesia constituitur Turonis in honorem ligni S. Crucis, 566. XXXIII.

Ecclesiæ bona ne auferantur a quibuslibet, aliter excommunicentur, 570. XX. Ejus bona diripientes a Deo puniuntur, 570. XXII.

Ecclesiæ plures desolatæ Longobardorum tempore, 572. II.

in Ecclesia miraculum adversus Arianos invasores, 573. XII.

Ecclesiæ non præsumunt temerare Longobardi, *ibid.*

in Ecclesia Sacerdotes sunt veluti columnæ, 574. II.

Ecclesiæ frequentes dicatæ SS. Apostolis Petro, & Paulo, & præsertim in Gallia, 574. XVIII.

Ecclesiæ incensæ & devastatæ in Gallias a Chilperico Rege, 576. I.

Ecclesiarum invasores male pereunt, *ibid.* & 579. XIV.

Ecclesiæ jura tueantur Episcopi, 579. XIV.

in Ecclesia Catholica tantum sunt vere & proprie miracula, 583. XXXVIII.

Ecclesiæ immunitas servanda, 588. XV.

Ecclesiis donationes solvendas esse decernit Synodus Valentina, 589. II. & *seq.*

Ecclesia crescit in persecutionibus, 589. XIII.

Ejus gaudium ob hæreticorum conversionem, 589. XIV.

Ecclesia de labore fructus colligit, 589. XV.

De ea multa vaticinia prophetica, 589. XVIII.

In ea unitas esse debet, 589. XIX. Ejus unitatem respuunt hæretici, *ibid.* De ejus gaudio & pace luget diabolus, 589. XX. Ejus communio est amplectenda, 589. XXVIII. & *seq.*

Ecclesiam illibatam servat Guntherannus Rex, 590. XXVII.

Ecclesiasticæ leges cessant, ubi regnant arma, 576. I. Ec.

Ecclesia Africana collapsa, 506. XVI.
 Ecclesiae Anglicanae primitivae vita redditur, 597. XXIV.
 Ecclesiae S. Agathae dedicatio, 591. LI.
 Ecclesia Arvernensis a tributo liberata, 590. LI.
 Ecclesiae dedicandae facultas apud Rom. Pont. 598. XXIII.
 ex Ecclesiae bonis quatuor partes faciendae, 595. LXXXI.
 Ecclesiae bona qualiter custodienda, 593. LVII.
 Ecclesiae Italiae vastatae a Longobardis, 590. XXIV.
 Ecclesiae Orientalis bonorum sterilitas, 598. XXVIII.
 Ecclesia Romana libera & domina, 592. V.
 Ecclesia aliena non possideat, 591. XXVII.
 Ecclesiae censura non admittit supplicium fustium, 593. XXVI.
 Ecclesiae persecutor dicitur qui ejus jura perturbat, 590. VIII.
 Ecclesia Universalis quae & cur dicta, 595. XXXII.
 Edictum Guntheramni Regis ad Episcopos & Judices de pietate Christiana, 588. XXIV.
 Edictum Justinii Junioris Imp. de fide Catholica, 566. III.
 Edictum Justinii Junioris Imp. de devotio, 566. XII.
 Edictum Justiniani Imper. de rebus Italiae, 554. X.
 Edictum a Justiniano conscriptum contra humanitatem Jesu Christi, 563. IX.
 Edictum Antharit de baptizandis ab Arianis, 590. XLV.
 Edictum Mauritiu adversus schismaticos, 590. XXXVIII.
 Edilbertus Rex Angliae quomodo excepit S. Augustinum, 597. XX. & seq.
 Educatio filiorum Regis qualis esse debeat, 597. XIII.
 Educatores filiorum Mauritiu Imp. monet S. Gregorius, *ibid.*
 Egbertus Anglus doctissimus correxit Pictos ab errore de die Paschatis celebrando, 565. XXXIII.
 Electio Romani cleri facit Pontificem, non confirmatio Imp. 590. III.
 Electus in Pontificem Rom. ante confirmationem habet administrationem, 590. X.
 Eleemosyna commendatur, 559. XXVIII.
 Eleemosynae magnum exemplum, 590. XVIII.
 Eleemosyna commendatur, & praestitur in Principibus, 579. XXXI.
 Eleemosyna hostibus Ecclesiae quando facienda, 592. II.
 Eleuthius qui & Georgius discipulus S. Theodori, 590. LV.
 Eleutherius Episcopus Antiodorensis fuit in quinta Synodo Aureliana, 552. XXVII.
 Elias Episcopus Aquileiensis schismaticus, 586. XXVI. In eum scribit S. Gregorius Papa, *ibid.* Qua de causa fuerit schismaticus, *ibid.* Ad eum scribit epistolam circularem Pelagius Papa, 586. XXVII.
 Elias Abbas magni nominis, 595. XXVI.
 Elias Abbas in Isauria accipit a S. Gregorio munera, 595. LXXX.
 Elias prophetae altare cur erigi vetitum, 593. LVI.
 Eloquentia Christiana ad persuadendum quae sit, 588. V.
 Emerius intrusus in Episcopatum Santonensem privatur a Leonito Burdegalensi Episcopo, 566. XVI. Chariberto Rege restituitur, *ibid.* Emerius fuit Simeon Salus vir magnae sanctitatis, 548. XV.
 Enxenia celebrata a Felice Turonensi Episcopo, 574. XVIII.

de Epacta scribitur a Cassodoro, 562. V.
 Eparchius Engolismensis moritur, 584. XIII.
 Enituit in ostensione signorum, *ibid.*
 Ephesina Synodus damnavit symbolum Theodori Mopsuesteni, 546. XXXIII.
 Ephesinum Concilium receptum ab Iba Episcopo, 553. CXC.
 Ephesinam Synodum amplectitur Reccaredus Rex, 589. XXX.
 Ephesina pseudosynodus loco germanae accepta, a Joanne Episc. Const. 595. LV. & seq.
 Ephraem Episcopus Antiochenus subscribit edicto Justiniani invitus, 546. XLVII. Moritur, 546. LXXXVII.
 Epigramma Venantii in honorem S. Crucis, 566. XXXV.
 Epiphani scripta in bibliotheca Cassodori, 562. XIV.
 ad Episcopatum aliqui vocati ex conjugio, 558. XIV. in Episcopatu aliqui apparent leones, qui prius videbantur agni, 586. XI.
 Episcopi Orientales obediunt Justiniano inviti, 546. XLV. & seq.
 ad Episcopos quae pertinent, ea sibi Principes usurpant tyrannice, 547. XLIV.
 Episcopum contempnens presbyter, aut diaconus a communione Ecclesiae se suspendit, 550. XXXII.
 Episcopus a se recedentes excommunicat Vigilii Papa, 551. XVII.
 Episcopi Synodo Quintae resistentes in exilium transportantur, 553. CCXXI. & seq.
 Episcopi sancti causa sunt ut Principes ac caeteri proficiant, 559. XXVII. & seq.
 Episcopi a Regibus non eligantur, 559. XXIV. Quomodo eligebantur *ibid.* & seq. In eos tyrannice agit Charibertus Rex Francorum, 566. XVI.
 Episcopus Arianus dat poenas impietatis, 573. XII.
 Episcopi Catholici totius Orbis semper fuerunt praediti cultu sanctarum reliquiarum, 573. XXIX.
 in Episcopos auctoritatem non habent Principes sed Papa & Concilium, 575. XI.
 Episcoporum causa non ad Judices saeculares deferenda, sed ad Metropolitanos, vel ad Concilium provinciale, 558. XVII.
 Episcopi communicent populum, 578. XIII. 588. III.
 Episcopi sanctos libenter sequitur populus, 578. VII. & seq.
 Episcopi tucantur jura Ecclesiae, 579. XV.
 Episcopi non timeant Principes pro veritate, 580. XIII.
 de Episcoporum translatione epistola Pelagii Papae ad Benignam, 581. II.
 Episcopi venerentur populi, 582. VIII. 588. XIX.
 ad Episcopos epistola Pelagii Papae de judiciis Episcop. 581. VIII.
 Episcopi relegati a Leuvigildo Rege Ariano, 583. XXXII.
 Episcopi Ariani impostura in caeco sanando, 583. XXXVIII.
 Episcopi Ariani miracula non faciunt, oppositum autem Episc. Catholici, 585. IX.
 Episcopi Istra Schismatici, 586. XXIX. Ad eos Pelagii Papae Epistolae, *ibid.*
 ad Episcopos vocatos ad Constantinopolitanam Synodum scribit Pelagius Papa, 587. VII.
 Episcopi quot esse debeant in una provincia, 587. XX.
 in Episcopos commendatur humilitas, 588. IV.
 Episcoporum vera rhetorica ad persuadendum, *ibid.*
 Episcopi non sint venatores, 598. XVIII. A sanguine sint alieni, 588. XIX. Eorum causae cognite in Synodo, 588. XX.

ad

ad Episcopos edictum Guntheramni Regis, ut invigilent praedicationem Verbi Dei, 588. XXIII. & seq. Exerceant munus suum per se ipsos, & non per Vicarium, *ibid.* Habent a Deo officium paternae potestatis, *ibid.* Studeant corrigere peccata populorum, *ibid.* Sunt participes in peccatis populorum, nisi eos corrigant, *ibid.* Curent ut colantur dies festi, *ibid.* Quid agere debeant, 588. XXVII. Sciant clericorum peccata esse acris corrigenda, 588. XXVIII. Eis utilis, si eos odio prosequantur Principes, quam si illecebris blandiantur, 589. V.
 Episcopi Gothi faciunt pleniorum & exuberantem fidei professionem, 589. XXXVI. Pollicentur se praedicaturos Catholicam fidem, *ibid.* Contentur verum mysterium incarnationis Jesu Christi, *ibid.* Afferunt, quod poena impios, & premium sequatur Orthodoxos, 589. XXXVIII.
 Episcopi invigilare debent super Praesides Provinciarum, 589. XLII. & seq.
 Episcopi quando sedem mutare possint, 590. VII.
 ad Episcopos epistola Radegundis Reginae, 590. XXVIII.
 Episcopus qualis eligendus, 593. XXXVI.
 Episcopi Dalmatiae reprehensi a S. Gregorio, 593. LII.
 Episcopi Narbonensis Concilii, 598. XXX.
 Episcoporum Numidia Concilium a S. Gregorio improbatum, 593. XXXIX.
 Episcopi Orientis exploratores, 591. XIII.
 Episcopus quomodo esse debeat bonis socius, malis adversarius, 591. XVII.
 Episcopi quibus sint imbuti moribus inquit S. Gregorius, 592. X.
 Episcopi pestis tempore quid agere debeant, 599. XXVIII.
 Episcopi agant mutuum commemorationem in Missis, 594. III.
 Episcopi quibus se pares, quibus ut superiores se agnoscant, 598. III. & seq.
 Episcopos severos non patiuntur libenter Principes, 590. IX.
 Episcopi quomodo se gerant cum Magistratibus, 596. XV.
 Episcopi causam per Rom. Pont. indicari mandant Mauritiu Imp. 599. IV.
 Episcopi praecipui ministri Sacramenti Christum, 594. XV. 595. III.
 Episcopis fede privatis alimenta praestanda, 593. LI.
 Episcopi juvenut, non pressuram patiantur a ministris Rom. Pont. 598. XIX.
 Episcopum neminem eligere voluit S. Gregorius, 595. XXXIV.
 Episcopi quomodo aequales & quomodo subditi dicti sint Romano Pontifici, 598. VI.
 in Episcopos culpa redundat ex delictis suorum affinis, 593. LI.

E P I S T O L A E.

Epistola Belisarii ad Totilam Regem pro urbe servanda, 547. XXIII.
 Epistola Benedicti Papae ad David Episcopum de mysterio SS. Trinitatis, 577. I.
 Epistola plurium Episcoporum ad Radegundem de servanda institutione monastica, 559. XXXV.
 Epistola Fortunati ad Euphronium Episcopum Turonensem, 574. XII.
 Epistola S. Gregorii de obitu Laurentii Mediolanensis Episcopi, & electione Constantii, 581. V.
 Eiusdem ad Leandrum Episcopum Hispanensem, 581. VII.
 Eiusdem ad eundem de libro Job, 583. XXXVII.
 ad Istra Episc. nomine Pelagii, 586. XXIX.
 Ann. Eccl. Tom. X.

ad Joannem Episc. Constantinop. 587. V.
 ad S. Leandrum de Reccaredo Rege, 589. XLVII.
 ad Petrum de continentia subdiaconorum, 589. XLVIII.
 Epistola Ibae referta erroribus ad Marin Periam hereticum non est defendenda, nec recipienda, 553. CXC. De ea duplex iudicium, 553. CXCVII. Ex ea haeretica quomodo ostensus sit Catholicus Ibas, 553. CCXIII.
 Epistola Joannis Papae ad Germaniae & Galliae Episcopos spuria, 572. III.
 Epistola Justiniani comitis ad Quintam Synodum de erroribus Origenis, 553. CCXXXIX.
 Epistola Mauritiu Imperatoris ad S. Theodorum, 586. XXIII.
 Epistola Pelagii Papae diversae ad Narsetem contra Episcopos schismaticos, 556. IX.
 ad Sapaudum Episc. Arelat. 556. XVII.
 ad Childebertum Regem, 559. X.
 ad Episcopos Tusciae, 556. XXXI.
 ad universos Christianos de Catholica fide, 556. XXXIII.
 ad Childebertum Regem de Catholica fide, 556. XXVI. & seq.
 Epistola Pelagii Papae II. ad Benignum de Translatione Episcoporum, 581. I.
 ad Italiae Episcopos de judiciis Episcoporum, 582. VIII.
 ad Gregorium diaconum de Longobardis, 584. XV.
 ad Auxanium Episc. Arelat. 584. XIX.
 ad Eliam Episc. Aquilejensem, 586. XXVII.
 ad Episcopos vocatos ad Synodum Constantinop. 587. VIII. Eadem redarguuntur haeretici de auctoritate Papae multis argumentis, 587. XIII.
 ad Episcopos Germaniae & Galliae, 590. V.
 Epistola Pontiani Episcopi ad Justinianum, 546. LII.
 Epistola S. Radegundis ad Episcopos, 590. XX.
 Epistola Symeonis Stylitae ad Justinum Imperatorem contra Samaritanos, 574. V.
 Epistola Synodalis Concilii Mopsuesteni ad Vigilium Papam, 550. XXXVIII.
 Epistola Theodoretii nomine supposita, & impostura detegitur, 553. XLIII.
 Epistola Totilae Regis ad Justinianum Imperatorem pro pace, 547. XXII.
 Epistola Vigilii Papae ad Valentinianum Episcopum de Tomis, 550. II.
 ad Aurelium Arelatensem Episcopum, 546. IX.
 ad Eutychium Episcop. Constantinop. 553. XI.
 Epistola S. Gregorii Papae ad Agilulphum Regem, de pace, 599. II.
 Epistola S. Gregorii ad Augustinum de perseverantia, 599. XIII. & seq.
 Epistola S. Gregorii ad Barbaricorum ducem, 594. XI.
 Epistola S. Gregorii ad Constantinam Augustam, 595. XLVIII.
 Epistola S. Gregorii ad Columbum Numidia Episc. 592. IV.
 Epistola S. Gregorii ad Orientales, 591. IV.
 Epistola Gregorii ad Priscum Ducem exercitus, 593. XC.
 Epistola S. Gregorii ad Theodisiam, 590. XXX.
 Epistolae S. Gregorii graves, 591. I.
 Epistolarum S. Gregorii quae ab ipso dictatae, quae vero ab ejus consilio, 595. LXXVII.
 Epistolae S. Gregorii ad diversos datae de suo Pontificatu, 590. XXIX.
 Epistola Mauritiu Imp. ad S. Gregorium pro schismaticis, 590. XLIII.
 Epistola Synodalis S. Gregorii Papae ad Orientis Episc. 591. IV.
 Epistola Synodalis Concilii Pictaviensis ad Episc. 593. LXVII.

P p p

Epi-

Epistola Synodalis Concilii Pictaviensis ad Reges Francorum data, 593. LXXVII.

E P I T A P H I A.

Epitaphium Andreae Cardinalis Presbyteri, 585. XV.
Atoli discipuli S. Remigii, 585. XIV.
Cæsariae feminae, 571. XLI.
Chaladerici Episcopi Carnotensis, 559. XXXI.
Childeberti Regis Francor. 562. I.
Clodoberti filii Chilperici Regis, 583. XXV.
Dagoberti filii Chilperici Regis, *ibid.*
Euphrasiae uxoris Namatii Viennensis Episc. 588. XXII.
S. Euphronii Episcopi, 574. XVI.
S. Galli Episc. Arvernensis, 573. XXVII.
S. Germani Episcopi, 579. XXII.
Juliani elemosynis clari, 585. XI.
Leontii Episc. Burdegalensis, 566. XXII.
S. Tetrici, 552. XXVI.
Theodogildis Reginae, 572. IX.
S. Equitius liberat suos monachos, 573. XXIII.
Ex ejus monasterio primum Abbatem petiit S. Gregorius Papa, 581. IX. Plurimum monasteriorum Abbas, sub S. Benedicto redigi haud potest, 587. XI. & *seq.*
Equus strigosus missus ad S. Gregorium ex Sicilia, 593. LX.
S. Erasmi martyris corpus ubi erat & quo translatum, 591. XXXIV.
Error communis in Era correctus, 591. XLIV.
Erentruda soror Ruperti Episcopi Vangionensis, 586. XXIII. Ei monasterium aedificavit Rupertus, *ibid.*
Ermoaldus vir nobilis mortis angoribus pressus elemosynam mittit ad Lannomarum Abbatem, quam respuit ut iniquam, 568. XXIV. Moritur, *ibid.*
Errores Anastasii de Vigilio Papa refelluntur, 552. XVI.
Errores Nicephori arguuntur, *ibid.*
Errores Theodori Mopsuesteni continentur sexaginta capitibus, & incipiunt, 553. LXI. usque ad CLXXII.
in Erroribus labuntur sancti viri interdum, licet pleni virtutibus, 586. II. & *seqq.*
Evagrius amicus Simeonis Stylitae Junioris, 574. VIII.
Evagrii historiae ratio, 594. XXX.
Evagrii historici Praefectura, *ibid.* Post Evagrium quis scripserit, *ibid.*
Evangelia praeponebantur in Conciliis, 553. X. XII.
Evantius Episcopus Viennensis ex coniugio vocatus ad Ecclesiam, 588. XXII. Interfuit Matificonensi Concilio, 588. XIV.
Eucharistia miraculum de puero Judæo ab incendio servato, 552. XXIV.
Eucharistia praecipitur asservari in altari, sed non inter imagines, 570. XIV.
Eucharistiam ferebant secum navigantes, 584. XVIII.
Eucharistiam qui sumere volebat, prius debebat recitare Symbolum in Hispania, 589. XXXIX.
Eucharistia custodiri solita in pretiosissimo tabernaculo, 570. XV.
Eucharistiam in Dominicali sumere vetus usus, 590. LIV.
Eucharistiam manu sumere in usu fuit, *ibid.*
Eucharistiam fumendi vetus ritus ex Anastasio Synaita, 599. X.
Eudoxius superflue damnatus a Cyriaco, 597. IV.
Eugypii scripta in bibliotheca Cassiodori, 561. XIV.
Eulalius comes vindos custodit, 590. LI.
Eulamius Phrix philosophus relicto Christianis,

ad Persas se confert, 554. XIV. Deinde ad Christianos revertitur, *ibid.*
Eulogius sit Episcopus Alexandrinus, 581. XIII. Ejus saepe meminit S. Gregorius Papa in epistolis, *ibid.* Ab Aegypto fugavit tenebras haereticorum, *ibid.* Ad eum mittit exemplar epistolae Pelagii Papae Sanctus Gregorius, 587. VII.
Eulogius Episcopus Alexandrinus mittit munuscula ad S. Gregorium, 597. X.
Eulogius Episc. Alex. laborat adversus haereticos, 597. XI. Eos convertit, 598. I.
Eulogius Episcopus Alexandrinus agit de praerogativa sedium Patriarchalium, 597. I.
Eulogius Episc. Alexan. monetur de causa Joannis Episc. Constantinop. 595. XLVIII.
Eunomius Comes retrudi fecit in carcerem Modestum fabrum lignarium, 583. XVI.
in S. Euphemiae basilicam confugit Vigilus Papa, 552. VIII.
S. Euphemiae martyris corpus manat unguentum mixtum sanguine, 593. XLVI.
Euphrasia uxor Namatii, 588. XXII. Eam relinquit Namatius, & factus est Episcopus, *ibid.* Ejus epitaphium, *ibid.* Resplendit sanctitate, & generis nobilitate, *ibid.* Ejus pietas in pauperes, *ibid.* Ejus laudes, *ibid.*
S. Euphronius creatur Episcopus Turonensis, 559. XVIII. Universas illustravit Gallias, *ibid.* Fuit in Concilio Parisiensi, *ibid.* Ejus tempore grandia a S. Martino miracula edita, 559. XXIX. Ad eum mittit Justinus Sigebertus Rex, ut recondat lignum sanctae Crucis in monasterio Radegundis, 566. XXXIV. Per eum reconditur lignum S. Crucis suo loco, *ibid.* Praedicit mortem Chariberti Regis, 572. VI. Moritur, 574. X. Relatus inter Sanctos, *ibid.* Quo anno mortuus sit, *ibid.* Praefuit Ecclesiae Turonensi annis quatuordecim, *ibid.* Ad eum Fortunati epistola, 574. XII. Martino comparatur, 574. XIII. Ejus orationibus se commendat Fortunatus, *ibid.* Ejus charitas dulcedo, & humilitas commendantur, 574. XIV. Ad eum epistola Fortunati, *ibid.* Ejus laudes, 574. XV. Ejus epitaphium a Fortunato editum, 574. XVI. Ejus debitorum se cognoscit Fortunatus, *ibid.* Velut lampas ardens, *ibid.* Dulcis in colloquio, *ibid.* Ejus sinceritas, *ibid.* Opera misericordiae exercuit, *ibid.* Interfuit dedicationi basilicae SS. Apostolorum Petri & Pauli, 574. XVIII.
Euprepis Episcopus Gerundenis fuit in Tolentina Synodo, 589. XLIV. Collaboravit cum S. Leandro in conversione Gothorum, *ibid.*
Europa barbarica clade afflictata, 595. XLVII.
Eusebii Novatiani haeretici scripta apud Cassiodorum, 562. XVII.
Eusebius fundator basilicae S. Bibiani Santonenfis, 566. XVIII.
ad Eusebium Episcopum Thessalonicensem scribit Pelagius Papa contra Synodum Constantinopolitanam, 587. V.
Eusebium Abbatem monet S. Gregorius, 592. XVIII.
Eusebii Pamphili Liber de Martyribus non inventus, 598. VII.
Eusebius Episc. Thessalonicensis, 593. XXI.
Eustathius Abbas capitur a barbaris, 586. XVII.
Pro eo se vendidit Leo Abbas, *ibid.* Dimititur, 586. XVIII.
Eustochius per legatum interfuit Quintae Synodo, 553. XXXII. Moritur, 561. I.
S. Eutropii Ecclesia collapsa restituitur a Leontio Episcopo Burdegalensi, 566. XVIII.
Eutropius Episcopus Valentinus libros edidit, 584. VIII.
Eutychni excommunicantur a Vigilio Papa, 547. XLIX.
ab Eutychniana haeresi Corruptibiles & Incurrupti-

Exercitus ab Imperatore deficiens per Aristobulum reconciliatur, 591. LVI.

F

Abianus Episcopus Zappareus subscripsit Concilio Vigilii Papae, 553. CCIX.
in Fabulas interdum aliqui vertunt veritatem, 590. XII.
Fabula de mēris infantibus in piscinam inanis ostenditur, 591. XXI.
ex Facie judicium persaepe decipit, 548. XVIII.
Factiosus favet Justinianus, 558. XIII.
Facultates Ecclesiae liberae sunt, 559. XVIII. XXI.
Facundus Episcopus Hermianensis scriptam edidit volumen pro Trium capitulorum defensione, 546. XXXVIII. Intendens jacula in Zenonem, Justinianum ferit, 546. XLIII. Imprudentem Justinianum fugillat, 546. XLIV. Qua occasione commentarium scripsit de Tribus capitulis, 547. XXXIII. Factus est hostis Vigilii Papae, 547. XLVII. In Synodo quid ad Vigilium, 547. XXXVIII.
Fames dira urget Romanos, 547. VII. Quomodo adegit miseris, *ibid.*
Fames saepe propter peccata, 558. III.
Fames infestat Urbem, 590. XXIV.
Farina divinitus aucta monachis, 564. XXVIII.
Faustinianus ordinatus Episcopus Aquentis iussu Gundebaldi, 588. XXI. Removetur, pascendus ab Episcopis qui eum benedixerunt, *ibid.*
Faustinus Defensor Ecclesiae missus a S. Gregorio ad convertendos Judaeos, 598. XIV.
Felix Papa fuit atavus sancti Gregorii Magni Papae, 581. IV.
Felix monachus Judicatum Vigilii Papae recipere noluit, 550. XXVIII.
Felix Episcopus Bituricensis vas aureum instar turris ad sacratissimam Eucharistiam conservandam fabricari curavit, 570. XV.
Felix Episcopus Tarvisanus occurrit Alboino Regi Longobardorum, 568. V. Curatus oculis virtute S. Martini, 568. VI.
Felix mittitur legatus ad Guntheramnum Regem a Childeberto pro Theodoro Episcopo 588. XIII.
Felix Episcopus Portuensis invisit Mellitum monachum infirmum, 590. XXIII.
Felix Episcopus Namnetensis, 574. XVI. Ei se commendat Fortunatus, *ibid.* Antiquae nobilitatis Romanae decus, 574. XVII. Clarus doctrina, auctus cum saeculari potentia animi dotibus, *ibid.* De eo epigrammata Fortunati, *ibid.* Erexit basilicam Apostolorum Petri, & Pauli, 574. XVII. Vocavit ad encania S. Euphronium Turonensem Episcopum, 574. XVIII.
Felix Gillitanus Abbas in Africa deficit a Vigilio, 548. II.
Felicissimus diaconus Lamigenis Eccl. in Africa, 591. LXXXVII.
Feliculae martyris reliquiae, 595. LXXIV. Ejus epitaphium, *ibid.*
Felix Episcopus Sirmii redargutus, 594. XVI.
Felix Papa restitit Acacio Constantinop. Episcopo, 595. XXIX.
Felix missus a S. Gregorio ad convertendos populos, 594. X.
Felix Episcopus Sipontinus redarguitur ob peccatum nepotis, 593. LI.
Felix Episcopus Gallicanus, 593. LXVII. Interfuit Concilio Pictaviensi, *ibid.* Alter Felix Belicensis Episc. *ibid.*
Feminae quantum possint apud viros, 549. I.
Femina Judaea ad fidem convertitur, 579. XXVIII.
P p p p z Fe-

ptibiles haeretici manarunt, 563. V.
Eutychnus monachus sit Episcopus Constantinopolitanus, 553. I. & *seq.* Ei ostensa visio de futuro Episcopatu, 553. II. Mansit cum Menna, 553. III. Ei aperitur via ad Episcopatum, 553. IV. Jubetur asservari, 553. V. Ei ostenditur alia visio de Episcopatu, *ibid.* Ejus electioni studet Justinianus Imp. 553. VI. Sumit pallium, idest ovem perditam super humeros, *ibid.* Mittit fidei professionem ad Vigilium Papam, 553. VIII. Anathematizat omnes haereses, 553. VIII. & *seq.* Ad eum epistola Vigilii Papae, 553. XI.
Ejus fidei professio, 553. LVI. Subscribit sententiae latae a Quinta Synodo, 553. CCXVI. Quae tractaverit cum Justiniano Imp., 564. IV. & *seqq.* Eum tentat Justinianus ut subscribat, 564. XI. Ejus admiranda constantia, 564. XII. Eum sacra peragentem invadunt milites Justiniani, *ibid.* V. Detruditur in monasterium, 564. XIII. E sede deicitur, velut Joannes Chrysolomus, *ibid.* In eum quid egerit Conciliabulum, 564. XIV. Pro eo deligitur Joannes scholasticus, *ibid.* Deportatur in insulam, 564. XV. Velut Paulus deportatur Amasem, 564. XVI. Detruditur iterum in monasterium, 564. XVIII. Operatur ut conjuges filios consequantur, 564. XIX. & *seq.* Ejus miracula & propheta, *ibid.* Multos curat infirmos oleo sancto, 564. XII. & *seqq.* Ad eum confugiunt multi Christiani, 564. XVII. Oratione farinam auget, 564. XVIII. Praedicit Justiniano ipsum futurum Imperatorem, 565. IX. Praedicit Tiberio Imperium, 578. III. Revocatur ab exilio a Tiberio Imp., 578. VI. Ad eum mittunt scribas Imperatores, *ibid.* Gratias agit Deo, *ibid.* Ejus reditus cum magno honore, 578. VII. & *seq.* Ejus miracula in via, 574. IX. Receptus Constantinopoli laetitia publica, 574. X. Comparatur Magno Athanasio, *ibid.* Incessit super pullum asinae cum ramis & thure, *ibid.* Ejus laudes, 578. XI. Recipitur ab Imperatoribus cum ingenti gaudio, *ibid.* Ingressus in Ecclesiam communicat populum & benedicit, 578. XIII. Eo celebrante, operitur altare divina caligine, *ibid.* Precibus pestem avertit a Constantinopolitanis, 578. XIV. Tiberium Imperatorem coronat, 582. V. Praedicit Imperium Mauritio, 583. VII. Eum invisit Tiberius Imperator, & ab eo benedictionem postulat, 586. I. Benedicit Tiberio Imp. *ibid.* Incaute lapsus in errorem Origenis, 586. II. Plenus multis virtutibus, passus tamen est quid humanum, *ibid.* Cum eo disputat S. Gregorius de corpore post resurrectionem palpabili, 586. III. Obiicit S. Gregorio, quod corpus non resurget palpabile, 586. V. Ejus liber de Resurrectione flammis damnatur a Tiberio Augusto, 586. VI. Proficitur Catholicam fidem in resurrectione corporum, *ibid.* Respicens sanctus colitur, 586. VII. Moritur, 586. VI.
S. Eutychnus martyr apparuit S. Redempto, & praedixit incurionem Longobardorum, 567. XII.
Exactiones Imperialis sisci durissimae, 595. XII. & *seq.*
Exarchus Ravennae exagitat Episcopos schismaticos, 586. LXXXVI.
Exarchi infideles, 595. XIX.
Excommunicatio in eum qui libellum famosum affixit, 596. VI.
Exemplaria germana Quintae Synodi missa sunt a S. Gregorio Papa ad Theodolindam Reginam, 554. VIII.
Exercitus in Oriente volebat obedire Philippico, 588. I. Reconciliatur a Gregorio Episcopo Antiocheno, 588. II. Litarbis congregatur, *ibid.* Ann. Eccl. Tom. X.

Femina Catholica presbyterum ad prandium invitavit, 583. L.
 Feminam Catholicam irridere volunt haeretici, sed ipsi irridentur, 583. LI.
 Feminae omnes extraneae separandae sunt a clericis, 590. XXVI.
 Feriam quintam observantes puniuntur, 598. XXXI.
 Ferrandus Ecclesiae Carthaginensis diaconus curat ne Africani Episcopi obediant Justiniano, 546. V.
 Ferreolus Episcopus Uccensis moritur, 584. XIII. Reliquit monumenta suorum scriptorum, *ibidem*.
 Ferruchanes Dux Hormisdæ Perfarum Regis, 592. XXVI.
 Fessi dies sunt colendi, 588. XXVI.
 Festus Episcopus Capuanus, 594. XVIII.
 ad Fideles Christi epistola encyclica Vigilius Papae, 552. XIII.
 Fideles ab infidelibus quare interdum vincantur, 547. XVIII.
 ad Fidem Catholicam revocati Suevi, 589. XXVII.
 Fidei confessio edita a Justiniano Imperatore, 546. XI.
 Fides immaculata reddit Deum placatum, *ibid.*
 Fidem Catholicam in omnibus sequitur Vigilius Papa, 550. X.
 Fides Graecorum, 552. XII.
 Fidei professionem mittit Eutychius Episcopus ad Vigilium Papam, 552. VIII.
 Fidei professio primo fiebat in Conciliis, 555. XXXIX.
 Fidei professiones multorum Episcoporum mittit Vigilium Papam ad Justinianum Imp., 553. LI.
 Fidei confessio Pelagii Papae, 559. XIII.
 per Fidem tollitur lepra cum peridia, 560. X.
 Fides miraculis confirmatur, 564. XXI.
 de Fide Catholica editum Justiniano Imper., 566. III.
 Fidei Catholicae studiosus Justinus, 566. X.
 Fidei in testinoniu miracula crebra, 570. III.
 ad Fidem convertuntur Judaei, 579. XXV.
 in Fidei confessione non sentiuntur interdum verbera, 583. XL.
 Fidei fervor tepescit interdum in Catholicis, 583. LIII.
 Fidei magnus defensor Mauritius Imp. 588. XXII.
 ad Fidem convertuntur Gothi Ariani, 589. VII.
 Fidei Catholicae fundamentum exacta professio sanctissimae Trinitatis, 589. XXV.
 pro Fide Catholica studium Reccaredi Regis, 589. XXVI.
 Fidei Symbolum recitandum erat ante summptionem Eucharistiae, 589. XXXIX.
 Fidei professio S. Gregorii, 591. V.
 Fidei esse, Universitatis tituli assercionem, 595. XXXIX.
 Filii in parentes non insurgant, alioquin a Deo puniuntur, 564. XXX.
 Filii venerentur parentes, alioquin a Deo puniuntur, 580. VI.
 Filii aequalitas cum Patre probatur multis argumentis, 583. XLIII.
 Firminus Episcopus Venciensis fuit in quinta Synodo Aurelianensi, 552. XXVII.
 Fisco qui inveniunt, saepe aliena bona diripiunt, 570. XXI.
 Fisco necessaria sufficere deberent, 583. XXIV.
 Fiscus Ecclesiae nullum sentiat ex delicto commodum, 591. XXXVIII.
 a Flammius illaerum oratorium S. Martini, 588. XXXIII.
 Flavius cognominatur Antharist Rex Longobardorum, 585. I. Taliter appellati sunt omnes Reges Longobardorum, *ibid.*
 Flora Abbatissa domum suam recipit opera S. Gregorii, 593. LVI.

Florentii Episcopatus Ecclesiae Episcopi causam iterum cognoscere Sanctus Gregorius noluit, 592. XIV.
 Florentini Abbatis obitus, 553. CCLIV. Ejus epitaphium, *ibid.*
 Florentius Matellianensis Episcopus, 551. XI.
 Flori Abbatis nomine aliqua scripta edita, quae vere Petri Abbatis Tripolitani sunt, 562. XVI.
 Flumen crescit ne hostes pertransire possent, virtute S. Martini, 579. XVIII.
 Foedus cum Longobardis initum ad breve tempus, 598. VIII.
 Foetor Judaicus abstersus baptismate, 579. XXVII.
 in Fonte Baptismatis quotannis in festo Paschatis solita renovari miracula in Hispania, 548. X.
 de Fonte baptismatis periculum facit suo damno Theodegiscus Rex, 548. XII.
 Fontes in Hispania repleti non in Hispanorum sed in Francorum Paschate, cum errarent Hispani, 573. XXV. Iterum idem contigit 580. XII.
 Formiana Ecclesia possidebat corpus S. Erasmi martyris, 590. XXXIV.
 Fortunati preces ad S. Medardum pro Sigeberto Rege, 564. XXXIV. Idem mirifice coluit Radegundem Reginam, 566. XLIII. Juste amavit ac coluit Radegundem, *ibid.* Curatus oculis oleo lampadis accensa ad imaginem S. Martini, 568. VI. Ejus patria & educatio, 568. VII. Ejus peregrinatio, & Pistorum fit Episcopus, ubi mortuus est, 568. VIII. Charibertum Regem laudavit in principio sui regni, 572. IV. Ejus Epitaphium de S. Gallo, 573. XXVII. Ejus epistola ad Euphronium Episcopum Turonensem, 574. XII. Ejus epistola altera ad Euphronium Episcopum, 574. XIV. Mirum in modum laudat Euphronium Episcopum, 574. XV. Ejus Epitaphium de laude Euphronii Episcopi, *ibid.* Se commendat Felici Episcopo, & Eventio, 574. XVII. Laudat nobilitatem & animi dotes Felicis Episcopi, *ibid.* Celebravit Encenia, cum erecta fuit Basilica SS. Apostolorum Petri & Pauli, 574. XVIII. Cecinit laudes Chilperici Regis & Fredegundis Reginae, 583. XX. Ejus Epitaphium in morte Clodoberti filii Chilperici Regis, 583. XV. Ejus aliud epitaphium de Dagoberto filio Chilperici, *ibid.* Scripsit ad Chilpericum de morte filiorum, *ibid.* Laudat doctrinam Chilperici Regis, 583. LVI. Sacris litteris instructus cum Agricola Cabilonensi Antistite, 583. LVII. Laudat Igidium Rhemensem Episcopum, 584. XI. Mirifice laudat Chrodinum ducem, 585. XIII. Ejus epitaphium de Juliano elemosynis claro, 585. XIV. Ejus Epitaphium de Atalo discipulo S. Remigii, *ibid.* Ejus epitaphium de Euphrasia sanctissima femina, 588. XXI.
 Fortunatus Episcopus Neapolitanus eligitur, 593. LIV.
 Fortunatus Episcopus Farnensis obtinet a S. Gregorio distractionem sacrorum vasorum pro redemptione captivorum, 596. VII.
 ad Forum saculare ne trahantur causae Episcoporum, 581. XI.
 ad Forum saculare clerici conclericum, & laici clericum non trahant, 589. XLI.
 Foffores inveniunt corpus S. Laurentii, 594. XXII.
 Franci a Justiniano Imperatore accipiunt jura Galliarum, 549. IV. Primi cadunt aureos nummos cum imagine Regis, 549. XV. Multum debent Crotildi ob religionem, 553. CCLIII. Cum Alemannis invadunt Italiam, 555. XII. Eorum Dux Buccelinus, *ibid.* Sacriunt in S. Liberrinum, *ibid.* A Romanis victi, 555. XV. Victi sunt propter injustitiam 555. XVI. Eorum monarchiam consequitur Clo-

G

Gottharius Rex, 561. III. Inierunt pacem cum Gothis, 567. XVII. Ab Hispanis dissenferunt in celebratione Paschatis, 573. XXV. 580. XII. Eos rectius Hispanis celebrasse Pascha, miraculo comprobatum est, *ibid.* Eorum res compositae per Igidium Rhemensem Episcopum, 584. XI. Eos vicit Reccaredus Rex, 588. VII. In eos exaestuabat Longobardorum furor, 575. II. Eorum Reges pacificantur virtute S. Martini, 557. III.
 Franci adversus Longobardos bellum gerunt, 590. L.
 Francorum exercitus re infecta rediit in Gallias, *ibid.*
 Francorum exercitus victus a Claudio Duce, 592. XLVII.
 Francorum exercitus devastat Galliam Cisalpinam, 593. XXXV.
 Franci foedus ineunt cum Mauritio Imperatore, 590. L.
 Francorum Regum laudes ex Fide Catholica, 595. LXX.
 Francorum Regum filiae moniales, 593. LXIII.
 Francus a Francis dici voluit inani titulo Justiniano Imp. 557. III.
 Franco Aqueus Episcopus tuetur jura Ecclesiae, 560. XV. Orat ad sepulcrum S. Metriae, ut restituantur bona Ecclesiae, & obtinet, *ibid.*
 Fredegundis concubina Chilperici causa fuit magni scandalii, 567. XIX. Recipitur in matrimonio a Chilperico Rege, 567. XX. Ejus dolo interfectus Sigebertus Rex, 579. XIII. Tegat Gregorium Turonensem, 580. XVII. Ejus artibus moritur Moroveus Regis filius, 580. XXI. In eam crimen dixisse ferunt Gregorium Episcopum, 583. XV. Ad judicium deducta liberatur, & a Fortunato laudatur, 583. XX. Erat provida consiliis, pollebat ingenio & in multis commendatur, *ibid.* Torquetur morte filiorum, 583. XXIII. Ejus poenitentia, 583. XXIV. Multos libros fisci proicit in ignem, *ibid.* In carcerem detrudit Clodoveum privignum, & eum occidi, praecipit, 583. XXVI. Ejus fraus in Audoveram Reginam *ibid.* Dirissimum exercet quastionem in Mammolum, 587. XXXI. Exiliis fatigavit S. Praxetatum Episcopum, 589. IV. Eam reprehendit Praxetatus ut alteram Jezabelem, 589. V. Ab ejus scario percuntur Praxetatus, 589. VI. Impia visitat S. Praxetatum, vulneratum, *ibid.* Redarguitur a S. Praxetato in morte, *ibid.*
 Frenum Constantini profuit Justiniano Imp. infirmo, 575. XV.
 Frigorecti sanantur virtute S. Martini, 566. XXVI.
 Fronto Episcopus Mediolani, 581. VI.
 Fructus ex labore colliguntur, 589. XV.
 Fugae Christianorum sub Ducibus Longobardis, 573. XI.
 Fuga S. Gregorii cum electus est Papa, 590. XX.
 Fulgentius Episcopus in Hispania mittitur in exilium a Leuvigildo Rege, 584. VII.
 Fundamenta vera Imperii quae sint, 566. VII.
 in Funere Christianorum cantabantur cantica laetitiae, 590. XXXIX.
 Fures effugerunt basilicam S. Martini, & multa abstulerunt, 584. XXXI. Pro eis intercedit Gregorius Turonensis apud Chilpericum Regem, saepe se occidunt, *ibid.*
 Fuscarius haereticus & ejus uxor salvantur per Simeonem Salum, 548. XIX. & seq.
 Fustium supplicium alienum a censura Ecclesiae, 593. XXV.
 Futura non sunt querenda ab hariolis, 580. VIII.

Aganus five Gajanus. *Vide*, Gajanus
 Gaillardus praefuit monasterio S. Medardi, 564. XXXIII.
 Gallenus est causa mortis Morovei filii Regis, 580. XXI.
 in Gallis templa erigebantur S. Apostolis Petro & Paulo, 574. XVIII.
 Gallias invadunt Longobardi, 575. I. Ex ea primo repulsi Longobardi virtute unius sancti, 575. II. In iis bellum recrudescit inter Reges, 576. II. In iis Ecclesiae incenduntur & vastantur a Chilperico Rege, *ibid.* In iis monachismus propagatus virtute S. Columbani, 579. XIV.
 in Gallia Judaei ad fidem convertuntur S. Germani opera, 579. XXVIII.
 Gallia affligitur civili & domestico bello, 556. XXXVII.
 Gallia illustrata a S. Euphronio Episcopo, 559. XVIII. In ii viget cultus sacrarum reliquiarum, 566. XXVIII.
 in Gallia celebratur Synodus Matisconensis, 582. X.
 in Gallia extructum monasterium S. Medardi, 565. XXXIII.
 in Gallia grassatur pestis, 565. XXVII.
 a Gallis dissenferunt Hispani in celebratione Paschatis, 573. XXV.
 in Gallia primum fuit institutum jejunium ante Natalem Domini, 582. XII. XV.
 in Gallia celebratur Synodus Brennacensis, 583. XV.
 in Gallia exundavit Ariana haeresis, 585. XII. Ex ea sublata haeresis Ariana, *ibid.*
 ad Gallias & Germaniam Episcopus epistola Pelagii Papae de praefationibus Ecclesiae Romanae, 590. V.
 in Gallia Synodus Valentina, 589. I.
 in Gallia Narbonensi Reccaredus Francos vicit, 588. VII.
 Galliarum jura Franci accipiunt a Justiniano Imp. 549. IV.
 Gallia laborat peste inguinali, 590. XLVI.
 Gallia infici cepta errore de Tribus capitulis, 597. XVII.
 Gallia laborat simoniaca haeresi. *Vide*, Simoniaca haeresis
 Gallicanae Ecclesiae disciplina collapsa, 595. LXIX.
 Galli venerati sunt Sanctorum reliquias, 573. XXIX.
 Galli complures seducti a pseudopropheta, 595. LXXXII.
 in Gallia celebratur Lucense Concilium, 569. II. In ea floruit S. Martinus Junior, 583. XXXI.
 Gallienus diaconus Turonensis testis in Gregorium Episcopum, 583. XV.
 S. Gallus Arvernensis Episcopus fuit in Quinta Synodo Aurelianensi, 552. XXVII. Ei apparet Angelus Domini, & eum consolatur, 565. XXIX. Liberat Arvernenses ab inguinali, *ibid.* A Quintiano Episcopo Arvernensi, ex monacho factus est clericus, 573. XXVII. Cognitus a Theorico Francorum Rege, *ibid.* A Fortunato laudatur, *ibid.* Toleravit contumelias & verbera a suis presbyteris, *ibid.* Quanto tempore sederit, *ibid.* Ejus obitus, 573. XXVI. De eo epitaphium Venantii Fortunati, 573. XXXVII. Genus duxit a martyre Vettio Epagatho, *ibid.* Natus ex Georgio Senatoria Stirpis, & ex matre Leocadia, *ibid.* Garibaldus Dux Bajoariorum, 591. XLIX. in Garumna flumine necantur milites sacrilegi, 576. IV.

Gaudium magnum in Ecclesia ex hæreticorum conversione, 589. XIV.
 Gelasius Papa refutit Acacio Episc. Constantin. 595. XXX.
 Gelasius traditur nuptiis Chilperico Regi Francorum, 567. XVII. Male tractatur a viro, & tandem reperitur mortua, 567. XIX. De ea & Brunichilde sororibus quid sentiat Fortunatus, *ibid.* Pauperes amavit, *ibid.* Ex Ariana redditur Catholica, *ibid.* Ad ejus sepulcrum miraculum, 567. XX.
 Gennadius Exarchus in Africa vincit hostes, 591. XXXI. De Ecclesia Romana benemeritus, *ibid.*
 Gennadius in Africam missus, 593. XXX.
 Gennadius excitatur adversus Donatistas, 591. XXXV.
 Gentiles quomodo compellendi ad conversionem, 594. XII.
 Gentiles etiam colunt martyres, 593. IV.
 S. Georgii brachium dat Justinianus S. Germano, 561. XIV. Ejus devotio a S. Theodoro commendatur Mauritio, & Imperium promittitur, 583. VI.
 Georgius Abbas in monte Sina miræ sanctitatis & abstinentiæ vir, 546. LXIV. Translatus divinitus Hierosolymam, *ibid.* Se excusat cum Petro Episcopo Hierosolymitano, & prædicat suam & illius mortem, 546. LXX.
 Georgius Senator, pater S. Galli, 573. XXVII.
 Georgius qui & Eleusius scriptor rerum S. Theodori, 500. LV.
 S. Georgii martyris reliquiæ acceptæ a S. Theodoro Siceota, *ibid.*
 Georgius presbyter legatus a Cyriaco Episc. Constantinop. ad Greg. Papam, 596. III.
 in Germaniam pervenit pestis, 565. XXVI.
 ad Germaniam & Galliam Episcopos epistola Pelagii Papæ de Præfationibus Ecclesiæ, 590. V.
 Germanorum Principes tenent Massiliam rhœnensium, 548. XXVIII.
 S. Germanus Episcopus Parisiensis, 559. XIX.
 Fuit in primo Concilio Parisiensi, *ibid.* Ex Abbate S. Symphoriani fit Episcopus, 559. XXVIII. Sub eo valde profecit Childebertus Rex, *ibid.* Ejus elemosynæ, 559. XVIII.
 Peregrinatur Hierosolymam, 561. XIV. Honorifice suscipitur a Justiniano Imp. a quo reliquiæ Sanctorum accipit, *ibid.* Eum contemnit Clotarius Rex, propter quod a Deo affligitur, 562. III. Per eum Clotarius recipit sanitatem, *ibid.* Fuit in secunda Synodo Turonensi, 570. XIII. Excommunicavit Charibertum Regem, 570. XVII. Eum audire noluit Sigebertus Rex, & ideo interiit, 579. XIII. Ejus transitus, 579. XXI. Ejus plura miracula & virtutes, *ibid.* Ejus epitaphium conscriptum a Chilperico Rege, 579. XXII. Ejus laudes, *ibid.* Ei oblationem solemnem fecit Chilpericus Rex, *ibid.* Elegit sepulturam ad Ecclesiam S. Vincentii, 579. XXIII. Ei successit Ragnemodus, *ibid.* Ejus opera ad fidem convertuntur Judæi in Gallia, 579. XXVIII. Liberat vincios in carcere, 579. XXI. 588. XXXII.
 Germanus ductor exercitus Romanorum improvisa morte subtrahitur, 551. I.
 Germanus Præfectus Urbis laborat pro confirmatione electionis S. Gregorii, 590. VIII.
 Gerontius minister Vigilius Papæ ab ipso deficit, 548. II. A Vigilio Papa deponitur, 550. XXXIV.
 Gerontius Abbas Castellensium anachoretarum, 562. XXIII.
 Gildardus Rhotomagensis Episcopus germanus S. Medardi, 564. XXXV.
 Gildardus eadem die natus, factus Episcopus, & mortuus cum S. Medardo ejus Germano, *ibid.*

Gipedas secum duxit in Italiam Alboinus Rex Longobard. 568. III.
 in Gloria non erunt passiones nostræ, 586. IV.
 Gloriæ hymnus ad finem cujusque psalmi, 598. XXXI.
 Gloria vitanda in omnibus, 592. XV.
 S. Glyceriæ martyris sepulcrum Heracleæ in Thracia, 593. XLIII. Unguentum ex ejus sepulcro manans, *ibid.*
 Goufuinta Ariana conjux prius Athanagildi, & postea Leuvigildi Regis, 583. XXXIII.
 Suscipit Ingundem neptem cum magno apparatu, *ibid.* Suadet Ingundi, ut fiat Ariana, *ibid.* Male tractat Ingundem, 583. XXXIV. Simulat se esse Catholicam, 585. XII. Ejus conjuratio in Reccaredum Regem Catholicum, *ibid.* Ejus conjuratio detegitur, & ipsa moritur, *ibid.*
 Gomacharius Arianus Comes in Agathensi urbe, 583. XLVII. Pervadit res Ecclesiæ, *ibid.* Incidit in febrim, ex qua convalescit oratione Leonis Episcopi, *ibid.* Irridet Leonem Episcopum, & iterum incidit in febrim, 583. XLVIII. Male moritur, 583. XLIX.
 Gordia datur in matrimonium Philippico a suo Fratre Mauritio Imperatore, 587. XXV.
 Gordianus pater S. Gregorii, 581. IV.
 Gorgoniæ infulae monachi, 591. XVI.
 Goufuinta Regina infidiatur Reccaredo, 591. XLVI.
 Gothi se dederunt Siculi sponte, 547. III. Eorum odium in Siculos, 547. V.
 ad Gothos orationem habet Totilas Rex, ut justitiam servent, 547. XVI.
 Gothorum quæ causa ruinæ, 547. XVII.
 Gothi afficiunt novis cladibus Romanum exercitum, 548. I. Iterum capiunt Urbem, 550. XIII.
 Ceperunt Corsicam & Sardiniam, 552. XVIII. Expelluntur e Sicilia, 552. XXI. In eos missus Narfes a Justiniano Imp. *ibid.* Reddunt Tarentum antea captum Romanis, 553. XV. Theiam Regem eligunt, 553. XVII. Ab eis vindicata Italia Narfesis opera, 554. IV.
 Gothi pacem faciunt cum Francis, 567. XVIII. in Gothos transfertur regnum Suevorum, 584. IX.
 Gothi & alij barbari impleverunt Italiam Ariana hæresi, 583. XII.
 in Gothos parat bellum Guntherannus Rex, 585. VII.
 de Gothorum conversione in Hispania, 589. VII. & *seq.* De eorum conversione oratio S. Leandri Episc. 589. XII. Eorum conversio magnum gaudium parit in Ecclesia, 589. XIV. Eorum assertio Catholica, 589. XXXIV. Eorum anathematismi in Arianam impietatem, 589. XXXV. Damnant libellum a se editum, *ibid.* Respuunt Ariminense Concilium, *ibid.* Amplectuntur prima quatuor Concilia, 589. XXXVI. Eorum Episcoporum plenior & exuberans professio, *ibid.* Pollicentur se prædicaturos Catholicam fidem, *ibid.* Constitunt verum mysterium Incarnationis Jesu Christi, 589. XXXVII. Asserunt, quod poena impios & præmium sequatur Orthodoxos, si juste vixerint, 589. XXXVIII. Eorum Apostolus fuit S. Leander Hispanensis Episcopus, 589. XLIV.
 de Gothicis rebus libros composuit Cassiodorus, 562. XVIII.
 Gothorum Reges oppræsserunt Romanam Ecclesiam, 590. V.
 in Græciæ civitates grassati sunt Hunni, 558. VIII. & *seq.*
 Græci mittuntur a Tiberio Imp. in auxilium Hermenegildi Regis, 584. IV. Eorum proditio, *ibid.*
 Græci quid addiderint ad Concil. Chalced. 553. CCXIII.

Gra.

Græcorum inopostura, quod Episc. Constantinop. dicatur Oecumenicus, 587. XXI.
 Græci monachi reliquiæ Martyrum Romæ quærun, 594. XXIV.
 Græci antiquitus subripere conati corpora Apostolorum, *ibid.*
 Græci dubitantes de reliquiis Martyrum, miraculo sunt instructi, 594. XXIII.
 Græci juste gemunt sub Turca, 593. XLVII.
 Græci æmuli Latinorum gloriæ, 595. XXX.
 Græci corrumpunt locum in Dialogis S. Greg. 593. VI. XLVII.
 Græcæ linguæ cultus collapsus, 593. LXII.
 Gratiola Abbatissa Romæ, 593. LIV.
 Gregoria cubicularia Augustæ consulit Sanctum Gregorium de certitudine suæ salutis, 597. XII.
 S. Gregorius Agrigentinus diac. ordinatus a S. Macario, 594. XVIIII.
 S. Gregorius Papa plures scripsit epistolas ad Rusticianam, 547. I. Quintam Synodum laudat, sed non ut quatuor Concilia, 553. CCXX. Ad Hibernos Episc. mittit librum Pelagii pro Quinta Synodo, 553. CCXXVIII. Mittit exemplaria Quinta Synodi ad Theodolindam Reginam Longobardorum, & ad Adulovaldum ejus filium, 554. VIII. Nominat Justinianum piæ memoriæ, 565. II. Tractat de prodigiis præcedentibus Italiæ cladem per Longobardos illatam, 567. XIII. Hortatur Reccaredum ad pacem, 567. XXI. Ejus auxilio & consilio utitur Pelagius Papa, 577. III. Præfectus urbis Romæ, 581. II. Fidei justor Laurentii Episc. Mediol. *ibid.* A Benedicto Papa non potuit creari diaconus Cardinalis, *ibid.* Cognatos plurimos habuit sanctos, 581. IV. Administravit Præfecturam Romanam, & quo tempore, 581. V. Sæcularis anhelavit ad vitam solitariam, 581. VII. Relicto sæculo, vitam monasticam suscepit, *ibid.* Sex monasteria erexit in Sicilia & unum Romæ, *ibid.* Ejus nobilitas, *ibid.* Valentinum tantum Abbatem habuit, 581. VIII. De ejus monastica institutione, 581. IX. Primum Abbatem sui monasterii petiit ex monast. S. Equitii, *ibid.* Non fuit institutionis S. Benedicti, 581. X. Eum ordinavit Pelagius Papa ex monacho diaconum, 583. XI. Conspicuum virutibus mittitur Constantinopolim Apocrifarius ad Tiberium Imp. *ibid.* Quomodo a monasterio sit evulsus, 583. XIII. Scribit ad S. Leandrum Episcopum de sua a Monasterio evulsione, *ibid.* Suos secum ducit monachos, 583. XIV. 584. XXXVII. Quando incepit librum in Job, & quando compleverit, 583. XXXVI. Ejus epistola ad S. Leandrum de commentario in Job, 583. XXXVII. Ad eum epistola Pelagii Papæ de Longobardis, 584. XV. Disputat cum Eutychio Episcopo, 589. III. Demonstrat quod corpora sint palpabilia post resurrectionem, 589. IV. Infirmatur Constantinopoli, 589. VI. Privavit manere Apocrifarii Laurentium Archidiaconum, 586. XXIV. Subrogavit Apocrifarium Honoratum, *ibid.* Revertitur Romam cum brachio S. Andreae, & capite S. Lucae, 589. XXV. Perficit libros Moralium, quos inchoaverat Constantinopoli, 586. XXVI. Scribit adversus schismaticos, petente Pelagio Papa, *ibid.* De ejus epistola ad Eliam nomine Pelagii, 586. XXVII. Ejus epistolæ tres ad Istriam Episc. nomine Pelag. 586. XXIX. Ejus epist. ad Joannem Episcopum Constantinopolitanum, 587. V. Reprehendit Joannem Episcopum, *ibid.* Mittit exemplar epistolæ Pelagii Papæ ad Eulogium Episcopum Alexandrinum, 587. VII. Scribit ad S. Leandrum quomodo Reccaredum diligeret, 586. XLVII. Scribit ad Petrum de continentia subdiaconorum, 589.

XLVIII. Mutat voluntatem testatoris de oratorio a Joanne repleto, 590. VI. Degit in suo monasterio, 590. IX. In ejus monasterio quæ acciderint, 590. X.
 Gregorius ob poeticam facultatem fit Episcopus Antiochenus, 572. XVII. Ejus laudes, 572. XVIII. Traduxit admirationem in Imperatores Romanos & Reges Persarum, 572. XIX. Amicissimus Episcopi Nisibis, 574. II. Significat Justiniano Imperatori periculum Persarum, *ibid.* Ejus admonitiones respuit Justinus Imp. *ibid.* Familiaris impii Anatolii, 580. II. In eum exclamat populus Antiochenus, *ibid.* In maximum venit discrimen, *ibid.* Ei ostenditur visio de futuro Mauritio Imperatore, 583. IX. In ejus causa celebrat Synodum Constantinopolitanam Joannes Episcopus, 587. II. Altercatur cum Asterio Præfecto Orientis, 587. III. In eum populus jacit convitia, probra, & contumelias, 587. VI. De multis accusatus criminibus, de quibus se purgat, 587. IV. Absolvitur a Patriarchis & ab Episcopis, *ibid.* Ejus absolutio confirmatur a Pelagio Papa, 587. VI. Revertitur cum honore Antiochiam, 587. XXII. Innocens liberatur ab ingenti terræmotu, 587. XXIII. & *seq.* Reconciat exercitum dissentientem in Oriente, 588. XII. Ejus oratio cum lacrymis maxime potens, *ibid.* Communicat conciliatos milites, 587. IV. Ejus commendatur humilitas, *ibid.*
 Gregorius Turonensis infirmus se confert ad basilicam S. Martini, a quo recipit sanitatem, 566. XXIV.
 Gregorius Turonensis mirifice laudat in multis S. Gregorium Papam, 581. IV. In eum congregatur Synodus Brennacensis, 583. XV. In eum quas paraverint insidias inimici, *ibid.* Eum defendere conatur Modestus faber lignarius, 583. XVI. Juramento se purgat a calumniis, 583. XVII. Impertit benedictionem Chilperico Regi, 583. XXI. Ejus disputatione cum Agilane legato Ariano, 583. XLIII. & *seq.* Disputat adversus Chilpericum Regem pro fide Catholica, 583. LV. Intercedit pro furibus apud Chilpericum Regem, 584. XII. Ejus ingressus in Episcopatum laudatur a Fortunato, 574. XIX. Ejus nobilitas cum sanctitate, *ibid.* Ejus infirmitas desperata, 574. XXI. Statim convalescit haultu pulveris sepulcri S. Martini, *ibid.* Sanatur a dolore ventris velo S. Martini, 574. XXII. Convalescit ab impedimento linguæ, virtute S. Martini, 574. XXIII. Ad communionem recipit Moroveum Apostatam, 579. III. In receptione Morovei minime laudandus, *ibid.* Cum eo erat Ragnemodus Episcopus Parisiensis, *ibid.* In Concilio Parisiensi defendit innocentem, 580. XIV. Ejus gravis sententia, 580. XV. In eum quæ Chilpericus ingerat, 580. XVI. Tentatur a Chilperico & a Fredegunde Regina, *ibid.* Suprema perfolvit in morte S. Radegundis, 590. XXXVIII.
 Gregorius Episcopus Agrigentinus Romam vocatus, 592. XV. Accusatus venit causam dicere apud S. Gregorium Papam, 594. XVIII.
 Gregorii Agrigentini vitæ Acta confusa, *ibid.*
 Gregorius Episc. Antiochenus assert Cruces donatas a Chosroë ad S. Sergium Martyrem, 593. III.
 Gregorius Episc. Antiochenus visitat monasteria, 593. VI.
 Gregorius Episc. Antiochenus transfert tunicam Domini, 593. XXIV.
 Gregorius Episc. Antiochenus moritur, 594. XXIX.
 Gregorius Papa ante Pontificatum, qualis, 590. IV.

Gre.

Gregorii Papæ ordinationis dies, 590. V.
 Gregorii Papæ electio qualis, 590. IV. In quem annum Imperii Mauritiï incidit, *ibid.* Et in quæ mala tempora, *ibid.*
 Gregorius Papa deplorat miserandum statum Ecclesiæ Romanæ, 590. IV. & *seq.*
 Gregorii Papæ germanus, 590. VIII.
 Gregorius studet litteris irritam reddere suam electionem, 590. VII. & *seq.*
 Gregorius tolerat interdum quod non potest auferre malum, *ibid.*
 Gregorii summa prudentia in Regimine Pastoralis, *ibid.*
 Gregorii litteræ ad Mauritium de Ecclesia Romana a tyrannide oppressa, 590. VI. & *seq.*
 Gregorius pestem precibus avertere curat, 590. XIII. & *seq.*
 Gregorius quando habuit concionem tempore pestis, *ibid.*
 Gregorii edictum de litania Majori, 590. XIX.
 Gregorius electus Pontifex parat fugam, 590. XX.
 Gregorius fugiens divinitus manifestatur, *ibid.*
 Gregorii Apologia de fuga sua, 590. XXV. Imitatus Gregorium Nazianzenum, *ibid.*
 Gregorius librum de cura pastoralis quando & qua occasione scripserit, *ibid.*
 Gregorio adgratulantur multi de Pontificatu suo, 590. XXIII.
 Gregorii expositio cum amicis ob gratulationem præmissam de Pontifice, 590. XXIX.
 Gregorii querelæ de sua electione, *ibid.* & *seq.*
 Gregorii arumæ ex cura pastoralis, 590. XXXI.
 Gregorius scribit ad Theodisiam sororem Imp. 590. XXX.
 Gregorii Papæ scripta qualia, 590. XXVII.
 Gregorius indicit Synodum causa schismatis, 590. XXXVI.
 Gregorius vocat Severum Aquilejæ Episcopum schismaticum, *ibid.*
 Gregorius consulit Ecclesiis derelictis, 590. XXXV.
 Gregorius laborat pro Anastasio Episcopo Antiocheno, 590. XXXIII. Cupit eum venire Romam, *ibid.*
 Gregorius comparatus Aquilæ & Angelo, 591. I. & *seq.*
 Gregorii cura etiam erga minima, *ibid.* & 596. XVI.
 Gregorius diversis eleemosynam impertit, 591. III.
 Gregorius Synodalem epistolam mittit in Orientem, 591. IV.
 Gregorius sublevat Episcopos oppressos, 591. IX.
 Gregorius ad diversos amicos mittit clavem cum reliquiis, 591. VII.
 Gregorius professionem fidei suæ Catholicæ mittit ad Patriarchas, 591. V.
 Gregorii epistolæ quales, 591. I.
 Gregorius invigilat super Episcopos, 591. X.
 Gregorius missum ab Episcopo sibi vinum vendidit, & pretium remisit, *ibid.*
 Gregorius vult Episcopos Episcopis præstare beneficia, 590. XIII.
 Gregorius sollicitè curat salutem Venantii ex-monachi, 591. XV.
 Gregorius privat Laurentium Archidiaconum, 591. XVII.
 Gregorius privat Demetrium Episcopum Neapolitanum, 591. XVIII.
 Gregorius curat revocare desertores monachos, 591. XV.
 Gregorius clericum studet reformare, 591. XVI.
 Gregorius admonet Corsicæ insulæ sacerdotes, 591. XIX.

Gregorius semper assertor cœlibatus sacrorum ministrorum, 591. XXI.
 Gregorius indicit Synodum in Africa convocandam, 591. XXVII.
 Gregorius corripit Argentium Episcopum de collusionione cum Donatistis, *ibid.*
 Gregorius hortatur Gennadium Patricium in Africa agere contra Donatistas, 591. XXVI.
 Gregorius quales esse voluit ministros bonorum Ecclesiæ, 591. XXVII. Agit cum Exarcho Africæ adversus Donatistas, 591. XXXI. & *seq.*
 Gregorius coercet Episcopos, ne Judæos cogant ad fidem, 591. XLI.
 Gregorius scribit ad Leandrum de Rege Recaredo, 591. XLII.
 Gregorius mittit libros Moralium ad Leandrum, 591. XLVIII.
 Gregorius dedicat Ecclesiæ S. Agathæ, 591. LI.
 Gregorius sui Pontificatus exordio ægrotat, 592. I.
 Gregorius pacem cupit cum Longobardis, 592. II.
 Gregorius redimit captivos, 592. III.
 Gregorius excipit legatos ab Ecclesia Carthaginensi, 592. V.
 Gregorius Numidiæ Ecclesiam purgare curat, 592. III. Scribit ad Numidiæ Episcopos, 592. IV.
 Gregorius studet revocare Hibernos schismaticos ad unitatem, 592. VI.
 Gregorius scribit ad Joannem de schismaticis, 592. VII.
 Gregorius cognoscit causam Natalis Episc. Salonitani, 592. X. & *seq.*
 Gregorius paratus corrigi ab omnibus, *ibid.*
 Gregorii sententia pro Hadriano Episcopo Thebano, 592. IX.
 Gregorius pro causa Pauli Neapolitani Episcopi laborat, 592. XIII.
 Gregorius propugnator acerrimus Concilii Chalcedonenfis, 592. VI.
 Gregorius quem redarguit dono demulcet, 592. XVIII.
 Gregorius revocat monachos ad observantiam regularem, *ibid.*
 Gregorius etiam de levibus corrigit Episcopos, 592. XV.
 Gregorius suos jubet ministros vigilare super mores Episcoporum, 592. XVI.
 Gregorius hortatur ad peregrinationem locorum sanctorum, 592. XIX.
 Gregorius monet sæpe Abbates, 592. XVI.
 Gregorius præsto est pauperibus adversus potententes, 592. XIX.
 Gregorius monet Rusticianam Patriciam, *ibid.*
 Gregorii Homiliæ in Evangelium quando habitæ & quando absolutæ, 592. XXI. & *seq.*
 Gregorius pro concione exempla Sanctorum recolbat, 592. XXIII. & *seq.*
 Gregorius consolatur Domitianum Episcopum, 593. VII.
 Gregorius quid in Mauritium Imp. legem injustam ferentem, 593. VII. Ejus legem abrogat, 593. XXI. & *seq.*
 Gregorius humilitate vicit Mauritium Imperatorem, 593. VII. XI.
 Gregorius mittit Sabinianum diaconum Constantinopolim, 593. XXIII.
 Gregorius ad tempus dissimulare consuevit, 593. XX.
 Gregorius redarguit Joannem Episc. Constantinop. ob causam monachorum Isaurorum, 593. XXVI. & *seq.*
 Gregorius necessitatis tempore vult monachos custodire muros civitatis, 593. XX.
 Gregorius defenditur a calumnia Novatorum de lege Mauritiï, 593. XIV. & *seq.*

Gre-

Gregorii ratio tradendi cum Imperatore, *ibid.*
 Gregorius assertor Ecclesiasticæ libertatis & defensor majestatis, *ibid.*
 Gregorius scribit ad Mellitum in Anglia prædicantem, 593. XXVIII.
 Gregorii res gestæ in causa Isaurorum monachorum, 593. XXVI.
 Gregorius legatos mittit ad Theodolindam Reginam Longobardorum, 593. XXXII.
 Gregorius irritum reddit generale Concilium in Numidia celebratum, 593. XXIX.
 Gregorius laborat pro Constantio Episcopo Mediolanensi, 593. XXXI. & *seq.*
 Gregorius nemini favere voluit in Episcopatu adipiscendo, 593. XXXV.
 Gregorius etiam ex quo laicus erat professus est Quintam Synodum, 593. XXXVII. Ejus contestatio de fide illibata servata, 593. XXXIX.
 Gregorii ratio ac studium in scribendis Dialogis, 593. XLI. & *seq.*
 Gregorius bene habuit schismaticos ad Ecclesiam revocatos, 593. XL.
 Gregorius scribit ad Priscum Ducem exercitus, 593. XC.
 Gregorius redarguit Joannem Episc. Ravennatem ob usum pallii, 593. XLIX.
 Gregorius redarguit Episcopos ob diversa peccata, 593. LI. & 594. XVI.
 Gregorius improbat electionem Maximi Salonitani, 593. LII.
 Gregorius equum mitti petit sibi e Sicilia, 593. LX.
 Gregorius comminatur Regi privationem regni, 593. LXXXVI.
 Gregorius recusat titulum Universalis, 593. LXXXV. & 595. XXXII.
 Gregorius infestatur Donatistas, 594. VI.
 Gregorius redarguit Januarium Episc. Calarit. ob Barbaricos adhuc non convertos ad fidem, *ibid.*
 Gregorius suos mittit ad convertendos Barbaricos, 594. X.
 Gregorius indulget ut presbyter Chriftate signare possit, 594. XV.
 Gregorius Ecclesiis Urbis iustrat, 594. XIX.
 Gregorius petium caput S. Pauli denegat Augustæ, 594. XXI. & *seq.*
 Gregorii nutrix adhuc superstes, 594. XXVI.
 Gregorius ægro animo tulit obitum Maximiani Episc. Syracusani, 594. XXXI.
 Gregorius quando scripsit super Ezechielem, 595. II.
 Gregorius admirandus contemplatione, inter turbas quietus, 595. III. & *seq.*
 Gregorius in quo antecelluit S. Hieronymum, 595. V.
 Gregorius solitus conferre cum fratribus de Divinis scripturis, *ibid.*
 Gregorii humilitas immensa de scriptis suis, *ibid.*
 Gregorius se peccatorem cognoscit, 595. XXII. & *seq.* & 598. V.
 Gregorius custos linguæ tenacissimus, 595. VII.
 Gregorii luctus de clade Urbis & totius Italiæ, 595. IX. XXII. & *seq.*
 Gregorius Papa monet Imp. ut corrigat nimiam tributorum exactionem, 595. XII.
 Gregorius quot simul laboraret angustiis, 595. XIX.
 Gregorius abstinens a fundendo sanguine, 595. XVIII. LXV.
 Gregorius pecunia redimit Urbis excidium, 595. XVI.
 Gregorius pro pace cum Longobardis habenda sollicitus, 595. XX.
 Gregorius a Mauritio simplex appellatur, 595. XXI.
 Gregorius quanta mala passus a Longobar. 595. XXIII. *Ann. Ecol. Tom. X.*

Gregorius contra Joan. Constantinop. agit ob titulum Universalis, 595. XXVII.
 Gregorii insignis patientia, 595. XXIII.
 Gregorius res Urbis curat ut Dominus, 595. XXIV.
 Gregorii desiderium ex hac vita migrandi, 595. XXVI.
 Gregorius dicit jus super eos qui se nominant Universales, 595. XXXVII.
 Gregorius semper se universalem Episcopum. exhibuit, 595. XXXVI.
 Gregorius vaticinatus obitum Joannis Episc. Constantinop. 595. XXXVII.
 Gregorius mittit pallium ad Virgilium Episc. Arelat. 595. XXXV. Et ad Andream Episc. Nicopolitanum, *ibid.*
 Gregorius vetat suum Apocrisarium communicare cum Joanne, 595. XXXVII.
 Gregorius sibi jure vendicat clericos aliarum Ecclesiarum, 595. XXXV.
 Gregorius rursus agit cum Joanne in spiritu lenitatis, 595. XL.
 Gregorius agit cum Mauritio Imp. de Joanni arrogantiā reprimenda, 595. XL. Item de eodem agit cum Constantina Augusta, & de titulo Universalis, 595. XLVIII.
 Gregorius, quod se negat Universalis, quid est, 595. XLIX. & quomodo etiam neget se sacerdotem, 595. L.
 Gregorius absolvit damnatum ab Episc. Constantinopolitano, 595. LIV. & *seq.* Et aliam judicat causam judicatam ab eodem, 595. LVI.
 Gregorius cito occurrit ne Pelagiana hæresis reviviscat, *ibid.*
 Gregorius Papa confirmat regulas S. Benedicti, 595. LIX.
 Gregorius monet Orientales Patriarchas de Concilio Ephesino falsato, 595. LVI.
 Gregorius celebrat Concilium Romæ, 595. LIII. LXI.
 Gregorius laborat in causa Maximi Episc. Salonitani, *ibid.* Pallium ei mittit, 595. LXVI.
 Gregorii magna tolerantia, 595. LXIV. Ejus arumæ, 595. LXVII.
 Gregorius calumniam passus de Episcopo in carcere mortuo, 595. LXV.
 Gregorius abstinuit a cæde Longobardorum, *ibid.*
 Gregorius jubet emi captivos Anglos, 595. LXXII. & *seq.*
 Gregorius mittit ad Leandrum petium librum Regulæ Pastoralis, 595. LXI.
 Gregorius a Dominico Episc. Carthaginensi communionem expetit sanctorum, *ibid.*
 Gregorius laborat pro restituenda Ecclesia Gallicana in antiquam disciplinam & mores, 595. LXIX. & 599. XXI.
 Gregorius mittit Joanni Episc. Ravennati reliquias SS. Martyrum, eundemque corripuit, 595. LXXIV.
 Gregorius arguit Marinianum Episc. Ravennæ avaritiæ, 595. LXXVII.
 Gregorius explorat vitam Episcoporum, 595. LXXXVI. & *seq.*
 Gregorius quas ipse soleret dicere litteras, quas vero Consiliarius ejus, *ibid.*
 Gregorii nomine scriptum privilegium Ecclesiæ Ravennatis, 595. LXXXVIII.
 Gregorius neminem coegit accipere Episcopatum, 595. LXXXIX.
 Gregorius studiosus Eliæ Abbatis in Isauria, cui & munera mittit, 595. LXXX.
 Gregorius iterum corrigit monachos desertores, 597. XVI.
 Gregorius luget interitum Joan. Episc. Constant. 596. III.
 Gregorius probat electionem Cyriaci Episc. Constant. *ibid.* Non communicat in omnibus ipsi, nisi

Q 9 9 9

nisi relinquat nomen universalis, 596. XIV.
 Gregorius prohibet Apocrifarium suum interesse
 sacris Cyriaci Episc. Constantinop. 596. V.
 Gregorius insinuat anathema affigentibus libellum
 famosum, 596. VI.
 Gregorius laborat pro redemptione captivorum,
 596. VII.
 Gregorius prohibet sua scripta publice in men-
 sa legi, *ibid.*
 Gregorius gerit curam propensorem monialium
 in Urbe degentium, 596. VIII.
 Gregorius adicit animum ad conversionem Ang-
 lorum, 596. IX. Quibus permotus, 596.
 VIII.
 Gregorius mittit in Angliam Augustinum &
 socios, quos commendat Gallicanis Episcopis,
 596. XI. Necnon Regibus Francorum, 596.
 XII.
 Gregorius litteris roborat Augustinum & socios
 ad perseverantiam, 596. XI. XIV.
 Gregorius non tantum dicendus Magnus, sed Ma-
 ximus, 596. XI.
 Gregorius mittit reliquias Martyrum Palladio
 Episcopo Santonensi, 596. XV.
 Gregorius rursus languore corripitur & sana-
 tur, *ibid.*
 Gregorius admonet Episcopos quomodo se gerant
 cum Magistratibus, 596. XV.
 Gregorius vocat Paulum Episcopum Africanum
 Romam ad dicendam causam, 596. XVI.
 Gregorius quid de Sozomeno historico, 597.
 IX. Defenditur ab Anastasio contra oblatran-
 tem, *ibid.*
 Gregorius revocat Romam Sabinianum diaconum,
 & mittit Anatolium Apocrifarium, 597.
 VII.
 Gregorius de Eudoxii nomine suspectus, 597. IV.
 Gregorius recipit ad communionem Responsales
 Cyriaci, 597. I. Quid de his ad Anastasium
 Antioch. Episc. 597. VII.
 Gregorius redarguit Gregoriam feminam curio-
 sitatis, scire cupientem, an esset predesti-
 nata, 597. XII.
 Gregorius mittit clavem de sepulcro S. Petri ad
 Theodorum, 597. XIV.
 Gregorius consolatur Narsetem Patricium, *ibid.*
 Gregorius curat res Ecclesie Africanæ, 597. XVI.
 Gregorius mittit sua scripta ad Dinamium in
 Gallias, *ibid.*
 Gregorius accipit a multis pecuniam, erogandam
 in pauperes, 597. XIV.
 Gregorius cur non miserit pallium ad Syagrium
 Episc. Augustodunensem, 597. XVI.
 Gregorius contulit privilegium Classensi mona-
 stero, 598. XX.
 Gregorius cito occurrit hæresi in Gallia ser-
 penti, 597. XVII.
 Gregorius admonet Brunichildem de corrigendis
 pravis moribus in Galliis, 599. XXI.
 Gregorius de conversis Anglis ad fidem scribit
 ad Eulogium, 597. XXVII. Ad eundem mu-
 nuscula mittit, 597. XI.
 Gregorius quod alios docuit, primus ipse per-
 fecit, 598. IV.
 Gregorius humi prostratus ad pedes Anachore-
 tarum, 598. V.
 Gregorius cur ea curet quæ sunt Præfectorum
 provinciarum, 598. VIII. Sollicitus de custodia
 civitatum, *ibid.*
 Gregorius reprehendit Januarium Episc. Cala-
 ritanum de segete exarata & aliis, 598. II.
 Gregorius scribit ad Agilulphum de pace fa-
 cta, 599. II.
 Gregorius dat ad Secundinum munuscula, 599.
 XVI.
 Gregorius agrotans non parcat negotiis Eccle-
 siasticis, 599. XXVII. Missasque diebus festis
 celebrat, *ibid.*
 Gregorius mittit reliquias Sanctorum ad Rec-
 caredum Regem, 599. XXVI.

Gregorius mittit pallium ad Leandrum Episc.
 Hispalensem, *ibid.*
 Gregorius consolatur Dominicum Episcopum Car-
 thag. de peste ingruente, 599. XXVIII.
 Gregorii scriptorum locus depravatus corrigi-
 tur, 599. XII.
 Gregorii Turonensis diaconus reliquias Sancto-
 rum Roma transfudit in Gallias, 599. XLVIII.
 Gregorius Turonensis ubi finem imposuit suæ
 historiae, 595. XXXIX.
 Gulsarius Magister militum ad quem scribit S.
 Gregorius, 599. VI.
 Gummar Dux crudelissimus Longobardorum,
 573. IX.
 Gundebaldus Dux superatur a Theodoberto,
 576. I.
 Gundebaldi iussu fit Episcopus Faustianus, 588.
 XXI. Eum excepit Ursicinus Episcopus, &
 ideo excommunicatur, *ibid.*
 Gundegifilus Episc. Burdegalenis, 593. LXV.
 Guntheramnus Boso interfecit Draccolenum Du-
 cem, 581. XIV. Liberatur a magno naufragio
 ope S. Martini, *ibid.*
 Guntheramnus Dux pergit cum Moroveo, 580. VI.
 Guntheramnus Rex Francorum habuit sedem sui
 regni Aurelianis, 565. XXIII. Celebrari ius-
 sit Concilium Lugdun. primum, 570. XXII.
 Includi jubet in monasterium Salonium & Sa-
 gittarium Episcopos, 575. X. Educit Episco-
 pos e monasterio, 575. XI. Bellum gerit cum
 Sigeberto & Chilperico, 576. I. Concilium Pa-
 risiense procurat, ut fiat pax inter Reges,
ibid. Laudatur a Gregorio Turonensi, *ibid.*
 Conspirat in Sigebertum, 579. XIII. Synodum
 Cabilonensem congregat, 582. IX. Et ostendit
 visio de damnatione Chilperici Regis,
 587. XXXIV. Proficit ex visione, *ibid.* Sus-
 cipit Etherium Episcopum calumniis op-
 pressum, 587. XXXV. Ejus benignitas & mi-
 sericordia commendatur, *ibid.* Eligit Salpiti-
 um Episcopum Bituricensem, *ibid.* Parat
 bellum adversus Gothos, & vincitur, 588.
 VII. Affligitur propter bellum Catholicis Go-
 this illatum, 588. VIII. Demonstrat cur bel-
 licæ res infantum finem fortiantur, *ibid.*
 Cultor iustitiæ, 587. IX. Deum timebat, Ec-
 clesias amabat, & reverebatur sacerdotes,
ibid. Curat ut convocetur Concilium Mati-
 sconense secundum, 588. X. Habuit zelum
 Dei, sed non secundum scientiam, *ibid.* Con-
 natur persequi Theodorum Episcopum, 588.
 XII. Desinet Theodorum Episcopum, *ibid.*
 Eum rogat Childebertus Rex pro Theodoro
 Episcopo, 588. XIII. Ejus edictum ad Epi-
 scopos & Judices, 588. XXIV. Hortatur E-
 piscopos, ut invigilent prædicationi, 588.
 XXIII. Præcipit, ut colantur dies festi, 588.
 XXVI. Demonstrat quid agere debeant sacer-
 dotes, 588. XXVII. Vult iustitiam servari,
 588. XXVIII. Emendabat peccata populo-
 rum, 588. XXIX. Decernit ut omnia pia le-
 gata solvantur, 589. II. Ab eo pacem petit
 Reccaredus Rex, 588. XXX. Ad eum dupli-
 cem legationem mittit Reccaredus, & nihil
 obtinet, *ibid.* Ad eum aliam legationem mit-
 tit Reccaredus & nihil obtinet, *ibid.* Ad eum
 aliam legationem mittit Reccaredus, & ni-
 hil proficit, 589. XLV. In eum irruit Rec-
 caredus, & prædas agens revertitur, *ibid.*
 A sicario frustra invaditur, 590. XXVII. Ver-
 beratum sicarium dimittit, *ibid.* Confirmat
 donationem factam monasterio Radegundis,
 590. XXXI.
 Guntheramnus Rex cultu religionis pestem
 avertit 590. XLVI. Eiusdem prædicata pie-
 tas, & miracula, 590. XLVII.
 Guntheramnus Rex Franc. incaute injustum
 bellum movit adversus Reccaredum Regem
 Hisp. 591. XLVII.

Gun-

Guntheramnus Rex laborat pro pace monia-
 lium, 593. XXXV.
 Guntheramni Regis obitus, 598. XXXII.
 Guntheramni Regis prædicata pietas, *ibid.*

H

In Adriatico mari magna tempestas, in qua
 salvatur Maximianus Abbas cum sociis,
 584. XVII. & seq.
 Hadriani Episc. in Achaia causam Gregorius
 Papa cognosci jubet, 593. LV.
 Hadrianus Episc. Thebanus appellat ad S. Gre-
 gorium, 592. IX.
 Hadriani moles illustrata memoria S. Angeli,
 590. XVIII.
 Hæreses Theodori Mopsuesteni contentæ sexa-
 ginta capitibus, & incipiunt, 553. LXII. us-
 que ad CXVII.
 Hæreses in Ecclesia spinæ sunt, 589. XIII. Adul-
 terino amore diligunt Christum, 589. XIX.
 Concubinae obtinent locum, *ibid.*
 Hæresis Ariana exsiccata decrevit, 583. XI.
 Hæresis Ariana in Italia Longobardorum Regis
 auxilio pollet, 590. XLIV.
 Hæresis Simoniaci prima in Ecclesiam insurre-
 xit, 590. V.
 Hæresiarum sunt lutosi fontes, ex quibus tur-
 bidi rivi emanant, 563. V.
 Hæretici Hæsitantes, 553. XXI.
 Hæretici Phantasiastæ, 549. CXLVII.
 Hæretici Iconoclastæ recentiores insanunt in
 sacras imagines, ut hæretici antiqui, 574-
 VII.
 Hæretici inter se maxime pugnant, 563. III.
 Hæretici sæpe supponunt scripta, 553. XLIV.
 Hæretici vocibus, quæ pie ab Orthodoxis di-
 cuntur, perverse uti solent, 546. XXIX.
 Hæretici anathematizantur etiam post mortem,
 546. XXXIV. 553. XL.
 in Hæreticum divinorum contemptorem ultio
 Dei, 548. XII. & seq.
 in Hæretici hominis officinam dæmon debaccha-
 tur, 548. XV.
 Hæreticis est gratum, quando dissentiant inter
 se Catholici, 550. XXXVI.
 Hæretici videntur insurgere in Hæreticos, ut
 apparent Catholici, 553. XXI. & seq.
 Hæretici imposturæ deteguntur, 550. XXXVII.
 Hæretici penitentes ab Ecclesia sunt recipien-
 di, 553. CXCVII.
 Hæretici frustra condescendunt, 553. CCXX.
 Hæretici reprehenduntur, quia damnant sepul-
 turas Ecclesiasticas, 554. XV.
 Hæretici decipiuntur, quia non accipiunt do-
 ctrinam a Patribus, 562. XII.
 eum Hæreticis conversari periculosum est omni-
 bus, 563. XII.
 Hæreticus presbyter Arianus provocatur ad mi-
 raculum a diacono Catholico, 583. LII.
 Hæreticus presbyter confunditur, & a Deo fla-
 gellatur, 583. LIII.
 Hæretici sacramentum datum non servant, 584-
 IV.
 Hæretici reprehenduntur multis argumentis de
 auctoritate Papæ, 587. XIII. Statim volunt
 videri Theologi, licet ignorantes, *ibid.*
 Hæreticorum conversio magnum gaudium parit
 in Ecclesia, 589. XIV.
 Hæretici respuant Ecclesie unitatem, 589. XIX.
 Hæreticorum libri comburendi, 589. XLIII.
 cum Hæreticis nec communicandum in vita,
 nec in morte, 571. XXI.
 Hæreticos persequitur Deipara, 579. XXXII.
 & seq.
 Hæretici volunt simulare miracula, sed Deus
 detegit eorum imposturas, 583. XXXIX. Mi-
 raculis Christianorum confunduntur, 583. XL.
 & seq.

Hæreticorum extrema dementia, 583. XLVI.
 in Hæreticos delusores Deus retorquet iudi-
 cium, 583. L. De eorum benedictionibus
 non participabant Catholici, *ibid.* Sunt arro-
 gantes, 583. LI. LIII. & seq.
 Hæretici Alexandrini conversi per S. Eulogium,
 598. I.
 Hæretici Angli ab auctore perstringuntur, 597.
 XXXIII.
 Hæretici Samaritani in Sicilia, 598. XVIII.
 Hæretici infestant Ecclesiam Theffalonicensem,
 598. XII.
 Hæretici affectant scissionem ab Ecclesia, ut li-
 bere vivant, 597. XVII.
 Hæretici non communicandum nec in bonis,
 591. XLIII.
 Hæretici turbant Ecclesiam Antiochenam, 597.
 XV.
 Hæsitantes hæretici, 553. XXI. Eis licet ali-
 quid concessum sit, non tamen sunt conversi,
 553. CCXX.
 Hariolos consultat Moroveus, qui falsa prædi-
 cant, 580. VIII.
 Hebræis conceditur doceri omni lingua, 552.
 I. De eis constitutio Justin. Imp. 552. II.
 Hebræorum conversio per Simonem Salum,
 548. XXI. & seq.
 Hebræorum conversio Arverni, 579. XXIV. Eo-
 rum synagoga destructa, *ibid.*
 Hebræa femina conversio per S. Germanum,
 Parisiensem Episc. 579. XXVIII.
 Hebræi, *Vide*, Judæi,
 in Helbam insulam recessit S. Cerbonius Episc.
 Populonii, 573. VIII.
 Helladæ Episcopos monet S. Gregorius, 595.
 XXXV.
 Hellas provincia contestatur Vigilium Papam
 contra edictum Justiniani, 564. LVIII.
 Helmiges armiger Alboini Regis Longobardo-
 rum, 571. II. Eum interfecit, 571. III. Ejus
 & Rosimundæ fugæ ad Romanos, 571. IV.
 Eum querit interficere Rosimunda Regina,
 & uterque veneno perit, *ibid.*
 Helpidius Episc. frater Justiniani Episc. Valentia,
 548. VII.
 ad Heraclium Imperatorem scribens Agathon
 Papa laudat Justinianum, 565. III.
 Heraclius Episc. Burdegalenis Nantimum Comi-
 tem excommunicavit, 583. XXVIII. Ab eo
 se exuri Nantinus Comes exclamat, & in ju-
 dicio vocari, *ibid.*
 Heraclius mittitur explorator a Philippico, 589.
 LI.
 S. Herulanus Episcopus Perusinus martyrio co-
 ronatur, 546. III. Ejus corpus inventum im-
 maculatum, 546. IV.
 S. Hermetis cœmeterium fecit Pelagius Papa,
 590. III.
 Hermias philolophus ad Perfas, relictiis Chri-
 stianis, se confert, 554. XIV. Ad quas de-
 inde, visa veritate, revertitur, *ibid.*
 Hermenegildus filius Leuvigildi Regis in Hispa-
 nia, 583. XXXIII. Accipit in matrimonium
 Ingundem filiam Sigeberti, *ibid.* Convertitur
 ab Ingunde conjugæ, 583. XXXIV. Pugnât
 cum Leuvigildo patre Ariano, 583. XXXV.
 Legat in Orientem S. Leandrum Episcopum
 Hispalensem, *ibid.* Iterum pugnat contra Leu-
 vigildum, 584. IV. Confugit in Ecclesiam,
ibid. Se prostravit ad pedes Leuvigildi pa-
 rentis, *ibid.* In carcerem detruditur, *ibid.* E-
 jus constantia, 584. V. Terrenum regnum despi-
 cit, *ibid.* Exprobravit Ariano Episcopo, 584.
 VI. Ejus martyrium, *ibid.* Ejus corpus ho-
 norificatur signis divinitus ostensis, *ibid.*
 Herulorum nobilis miles capitis poenam subiit,
 quia servum interfecerat, 555. XV.
 Herundo sancta femina in montibus Prænesteis
 eremiticam vitam excoluit, 592. XXIV.

Qqq 2

Hcl.

Hefychius Episcopus in Gallia Synodo Pictaviensi interfuit, in Hibernia fecit sibi monasterium S. Columbanus, 565. XXXII. In ea plura constructa sunt monasteria, *ibid.*
 Hiberni Episcopi sunt schismatici, 566. XXI. Steterunt in schismate usque ad tempora S. Gregorii, *ibid.* Eos vocat ad unitatem Ecclesie Pelagius Papa, 586. XXVII.
 Hiberni Episcopi scribunt ad S. Gregorium, 592. VIII.
 Hiberni schismatici redeunt ad Ecclesiam, *ibid.*
 Hiberni colunt S. Gregorium Papam, *ibid.*
 Hieronymus revocatur ab interpretatione Ezechielis, 595. IV. & *seq.*
 Hierosolymam legationem mittit Radegundis Regina pro reliquiis, 586. XXVIII.
 Hierosolymam peregrinatur S. Germanus, 561. XIV.
 Hierosolymitana Ecclesia erecta in Patriarchatum, 553. CCXLV.
 Hierosolymitanae Ecclesie qui Metropolitanus & Episcopi subiecti, *ibid.*
 Hilarius Archiepiscopus Rom. Eccl. 590. X.
 Hippolitus Notarius a S. Gregorio missus ad Theodolindam Reginam, 593. XXXI.
 Hispanensis Synodus celebrata sub S. Leandro Episcopo, 590. XXVI. In ea quot canones sanciti, *ibid.*
 Hispania multum debet S. Martino Episcopo Gallicensi, 583. XXX.
 in Hispania excitatur persecutio a Leuvigildo Rege Ariano, 583. XXXII.
 in Hispania reverfus Agilanes legatus Arianus convertitur, 583. XLVI.
 Hispania plena Ariana heresi, & Dei gratia exsiccata, 585. XII.
 Hispania diu laboravit Ariatorum errore, 589. XXI. Sociatur cum Ecclesia Catholica, *ibid.* In ea celebratur Concilium, 589. IX. In ea semel in anno Concilia celebrari debebant, 589. XLII.
 Hispanice Ecclesie laus, 563. XVII.
 Hispani foedus jungunt cum Francis, 567. XXI. Pugnans adversus Græcos, *ibid.*
 in Hispania fons baptismatis miraculosus, 548. X. & *seq.*
 Hispani erraverunt in celebratione Paschatis, 573. XXV. 580. XII.
 in Hispaniarum provinciis recitandum erat Symbolum fidei ante sumpcionem Eucharistiae, 589. XXXIX.
 Hispania laborat peste inguinali, 590. XLVI.
 Historia Pauli diaconi de Narsete corrumpit, 567. XI.
 Historia Gregorii Turonensis quousque producta, 595. LXXXIX.
 Historiae scriptio postulat solitudinem, 593. XLIV.
 ex Historiis cognoscuntur pravitates & ærumnæ hujus mundi, 550. XL.
 Historici veritatem scribant, invidiam non timentes, 564. VIII.
 Historici recentiores errant in tractatione Trium Capitulorum, 586. LXXXVII.
 Historiae schismatici 593. XL. Revocati ad Ecclesiam, 599. VI.
 Homiliae in Evangelia quando a S. Gregorio habitæ, 592. XXI.
 Homiliae per Notarium recitatae, *ibid.*
 Homiliae S. Gregorii super Ezechielem quando scriptæ, & quando intermissæ, 595. II. & *seq.*
 Homines interdum occidit animi moeror, 597. I.
 Honoratus Archiepiscopus Mediolanensis ad Genuefem urbem confugit propter Longobardos, 570. IX.
 Honoratus Notarius missus Constantinopolim a Pelagio Papa, 584. XV.

Honoratus subrogatur Apocrisarius apud Mauritium Imperatorem, 586. XXIV.
 Honorius Episcopus Mediolanensis, 581. VI.
 Honorius Episcopus Salonitanus, 550. XXV.
 Hormisdas regnum suscipit Persarum mortuo Cosrohe, 579. VI.
 Hormisdas Papæ qui tituli oblatus, 595. LII.
 Hormisdas alius Rex Persarum occisus, 592. XXVI.
 Horologia utilissima sunt hominibus, 562. XI.
 Horologia suo monasterio præparavit Cassiodorus, *ibid.*
 Horta civitas a Longobardis capta, 595. I.
 Hortonenfis Ecclesia Episcopo vacans, 594. XVIII.
 Hospitale ædificatum a Narsete 568. XIII.
 Hospitiola pauperum opprimebantur a Ruccoleno, 579. XVIII.
 S. Hospitius voluntarie reclusus ad poenitentiam vinculis catenis, & indutus cilicio, 575. I. & *seq.* Prædixit Longobardorum cladem in Gallia, 575. III. Aferuit afflictiones venire propter peccata, 575. IV. Eum occidere voluit Longobardi, 575. V. Curat persecutorem, & ipsum recipit in monachum, *ibid.* Oleo benedicto curat infirmos, 575. VII.
 Hostibus interdum datur robur propter peccata, 574. II.
 Hostibus Ecclesie quando data elemosyna, 592. II.
 de Humanitate Christi standum est sententiae Ecclesie, 563. IV.
 de Humanitate Christi pertractat Iustinus Imp. 569. IV. & *seq.* Et quid sit credendum, *ibid.*
 Humilitas maxime commendatur in Episcopis, 588. V.
 Humilitas apparet in multis in statu infimo, in sublimi autem detegitur superbia, 586. VIII.
 Humilitatem insinuat & custodit S. Gregorius 598. IV.
 Hunnorum nova incurfio, 558. VI. Per eos ingens & miseranda strages, 558. VII. Grassati sunt in Thracie ac Græcie civitates, 558. VIII. & *seq.* In eas armatur Belisarius, licet senex, 558. XI. Remittuntur ad propria auro penso a Iustiniano, *ibid.*
 Hyacinthus diaconus mittit dexteram in æneum succentum fidei causa, & incolam remanet, 583. LIV.
 Hypocrisis tandem detegitur, 586. IX.

I

Januaris Episcopus Calaritanus reprehenditur a S. Gregorio ob Barbaricos non convertos, 594. XII. Et ob injuste excommunicatum Isidorum, 591. Et ob exaratum segetem, & alia indigno Episcopo perpetrata, 598. XXI.
 Ibae epistola conscripta ad Marin Persam hæreticum defendi non potest, 546. XXVIII.
 Ibae blasphemie & impietates, 546. XXVII. Errores penitus execrati, 547. XLIX. Ejus causa tractatur in tertio capite, 553. CLXXXVI. Ejus causa colligitur ex Actis Concilii Chalcedonenfis, 553. CLXXXVIII. Ejus epistola erroribus referta, *ibid.* Plane cognitum Orthodoxus, 553. CXIX. Nestorium & Eutychem anathematizavit, *ibid.* Recepit Ephesinum Concilium, 553. CLXXXIII. Quomodo & quando adversatus sit S. Cyrillo, 553. CXCIV. De ejus epistola duplex judicium, 553. CXCVII. Ejus causa tractata in Quinta Synodo, 553. CCXII. In eum affertur epistola Prochi, 553. CCXI. Quomodo ostensus sit Catholicus ex epistola hæretica, 553. CCXIII. In ejus epistolam sententia Synodi Constantinopolitanæ, 553. CCXVI. Ejus cause plene consultum a Patribus, 553. CCXXXIV.

Ico-

Iconoclastæ recentiores insaniunt in sacras imagines, 574. VII.
 Idololatris pullulatis diversis in locis, 597. XVIII.
 Jejunium præcedebat Natalem Domini, 582. XII.
 ad Jejunia hortatur Patres Reccaredus Rex in Toletana Synodo, 589. XXII.
 de Jesu humanitate exacta discussio, 546. XIII.
 Passus est & mortuus ut homo, & vicit & salvos nos fecit ut Deus, *ibid.* De ejus duabus naturis, & una persona, 546. XIV. De ejus unitate, 546. XI. Ex Patre natus est ineffabiliter, & ex Maria in tempore, 546. XVI. De eo blasphemie Theodori Mopsuesteni, 546. XXVI. Ejus corpus non potuit esse incorruptum ante passionem, aut in passione, 564. V.
 Igidius Rhemenfis Episcopus componit res Francorum, 584. XI. Laudatur a Fortunato, *ibid.* Ignatii martyris signum in epistolis, 595. LXVII. per Ignem probatur interdum fides Catholica, 583. XLI. LIV.
 in Ignem proicitur liber Eutychie Episc. de Resurrectione, 586. VI.
 ex Illyrico exercitum colligit Tiberius Imper. 579. IV.
 Illyricus provincia contestatur Vigil. Pap. contra edictum Justiniani, 546. LVIII.
 Illyricus occupatur a Sclavinis, 548. I.
 in Illyricos & Africanos Episcopos sedit Justinianus, 553. CCXXII.
 Imago Christi veneranda comitata Romanum, exercitum victoriam parit, 589. L.
 Imago nulla manu facta illata est Camulianis, 574. XI.
 Imago Deiparæ averfatur impium Anatolium, 580. III.
 ab Imagine telo transfixa a Judæo sanguis emanat, 560. IV.
 Imaginum sacrarum usus, 555. VII.
 Imagines turpes Dæmoni multum placent, 564. XXV.
 in Imagines sacras insaniunt Samaritæ hæretici, 574. VI.
 Imagines Regum venerantur homines; multo magis venerari debent imagines sanctorum, *ibid.*
 in Imagines insaniunt Iconoclastæ recentiores, *ibid.*
 Imago Mariæ Virginis propulsatrix pestis Romæ, 590. XVIII.
 Imago Mariæ Virginis cum Cruce allata in Synagogam Judæorum, 598. XV.
 Imagines sacre missæ ad Secundinum a S. Greg. Papa, 599. XVI.
 Imaginum sacrarum cultus qualis esse debeat, 599. XVI. & *seq.*
 Imagines sanctorum in Ecclesia, 599. X.
 Immunitas Ecclesie servanda, 588. XV.
 ad Imperatores non spectat condere leges Ecclesie, 546. XLII.
 ad Imperatorem alia legatio Radegundis Reginæ pro gratiarum actione, 566. XLI.
 Imperatores venerunt non persequantur sacerdotes, 595. XXII.
 Imperatores curare debent concordiam sacerdotum, 595. XV.
 Imperatores non pati libenter rigidos sacerdotes, 590. IX. & *seq.*
 Imperatorum Orient. consensus requirebatur pro confirmatione Rom. Pont. 590. I. & *seq.*
 Imperatores Orientis hostes Romanæ Ecclesie, 590. V.
 Imperatores indigni Imperio, qui persequuntur Rom. Eccl. *ibid.*
 Imperium Occidentale collapsum, ex quo Belisarius violentas manus incitit in Pontificem Romanum, 549. II.
 Imperium Roman. affligitur novis cladibus, 551. I. Propagatur, cum religioni consultitur, 553.

XVI. Ejus vera fundamenta quæ sint, 566. VII.
 Imperii Romani finis quodammodo advenit, 554. XIV. 567. XV.
 Imperii habenas optime moderatus est Nero primo triennio, 572. IX.
 Imperium Rom. depopulantur Persæ, 574. I. I. tem Avares, 572. XXVI.
 Impii se ipsos poenis afficiunt, 554. XV.
 in Impios zelus populi Constantinopolitani, 580. IV.
 Impios sequitur poena, & præmium Orthodoxos, 589. XXXVIII.
 Importunus minister Vigiliæ Papæ ab ipso deficit, 547. L. A. Vigilio deponitur, 550. XXXIV.
 Impositores occasum mundi prædixerunt, 557. VII.
 Impositura de libro recondito apud Hebræos, 560. V.
 Impositura hæreticorum deteguntur, 553. XLIV.
 Incantationes magicæ non sanant infirmos, 575. XV.
 Incendium Constantinopoli iusto Dei judicio, 565. XIII.
 Incendium magnum Parisiis, 588. XXXI. Præmonstratum cuidam mulieri & prænunciatum *ibid.* Non combussit oratorium S. Martini, 588. XXXII. Ab eo liberat vincos in carcere S. Germanus, *ibid.* Ab eo liberantur vir & mulier in oratorio S. Martini, *ibid.*
 in Incestuosos sanctio secundæ Synodi Turon. 570. XVII.
 Indictio quomodo sit numeranda, 562. V.
 Indictionum annos numerat auctor, deficientibus Consulibus, 562. XVI.
 Indictiones a duplici tempore numerantur, *ibid.*
 Infantes baptizandi, 590. XXXIV.
 Infideles cur adversus Fideles aliquando praveant, 547. XVIII.
 Inferni poenæ aliquibus ostensa ut corrigantur, 590. XVI.
 Infirmi sanantur virtute S. Martini, 566. XIII. & *seq.*
 Infirmi curabantur ab Hospitio oleo benedicto, 575. VII.
 Ingegrudis femina religiosa colligebat aquam de sepulcro S. Martini, 580. XXII.
 Ingobergæ Reginæ pietas & obitus, 593. LXXXVII.
 ab Inguinali plures liberati sunt per proprios Episcopos, 580. XXII.
 Inguinalis pestis Romæ, 590. XII. In Italia universa, 590. XLVI. Et in Hispania & Gallia, *ibid.*
 Inguis Sigeherti Regis filia nubit Hermenegildo Regi, 583. XXXIII. Sulcipitur magno apparatu a Goufwintha avia, *ibid.* Tentatur ut fiat Ariana, sed resistit, *ibid.* Convertit Hermenegildum conjugem, 583. XXXIV. In Africam ducta moritur, 584. IV.
 Iniuriarum remissio aditum ad gloriam parat, 599. X.
 SS. Innocentium reliquie dantur a Justiniano S. Germano, 561. XIV.
 Innocentius Comes urbis Gabalitane male tractat Lupentium Abbatem, 587. XXXVI.
 Inscriptio in Cruce posita donata a Chosroë Sancto Sergio martyri, 593. II.
 Insignia Clericorum Romanæ Ecclesie, quæ fuerint, 598. XXXI.
 Insulani monachi relaxati occasione bellorum, 591. XVI.
 de Institutione monastica epistola Episcoporum ad Radegundem, 559. XXXV.
 Institutiones divinarum lectionum Cassiodori, 562. XIX.
 de Institutione monasticæ vitæ S. Gregorii Papæ, 566. IV.

In-

Invasores Ecclesiarum misere pereunt, 576. XLV.
 Inventio reliquiarum sanctorum martyrum, 560. II.
 Inventio corporis S. Laurentii martyris, 594. XXII.
 Invidia quanta mala pariat, 561. VI.
 Inundationis Tiberinae tempus, 589. LIII. Ea inundatione serpentes in mare delati, 589. LIV. Eadem Roma obruitur, & aedes antiquae diruuntur, *ibid.*
 Joannes Abbas Biclarensis historicus, 590. II.
 Joannes Abbas indicat de tunica Joannis reperta Sancto Gregorio, 592. XXII.
 Joannes Abbas a S. Gregorio missus ad Theodolindam Reginam, 593. XXXII.
 Joannes Abbas Persa quomodo exceptus a S. Gregorio, 598. V.
 S. Joannis Baptistae capilli in Hispaniam missi, 599. II.
 Joannis Evang. tunica reperta & Romam missa, 592. XXX.
 Joannis Cytri Episc. responsa edita, 591. XL.
 Joannes Consiliarius Romanae Ecclesiae, 590. X.
 Joannes Constantinop. Episc. redarguitur a S. Gregorio ob iniquum iudicium monachorum Isaurorum, 593. XXVI.
 Joannis Constantinop. Episc. conatus pro usurpando Primatu, 595. XXIX.
 Joannes Constantinop. Episc. Universalis titulum usurpat, 595. XXVII.
 Joannes Constantinop. Episc. caput S. Pauli cupit transferri Constantinopolim, 595. XXX.
 Joannes Constantinop. Episc. dolis agit adversus Gregorium, 595. XXXVIII. Inventus pariet eidem, *ibid.*
 Joannes Constantinop. Episc. corripitur a S. Gregorio ob titulum Universalis usurpatum, 595. XXX.
 Joannes Constantinop. Episc. superbia depressa, 595. L.
 Joannes Constantinop. Episc. falsam Ephesinam Synodum pro vera supponit, 595. LV.
 Joannes Const. Episc. Jejunator dicitur, 596. I.
 Joannes Constantinop. Episc. moritur, & a Graecis pro Sancto cultus, 596. XII.
 Joannes Corinthi Episc. sub Gregorio, 593. XXI.
 Joannes Cretensis Episc. sub Gregorio, 593. XXI.
 Joannes Larissae Episcopus sub Gregorio, 592. IX.
 Joannes Exconsul, Patricius & Quaestor, ad quem S. Gregorius clavem cum reliquiis mittit, 591. VII.
 Joannes Episc. Primae Justinianae a S. Gregorio monetur, 594. XVI. De eodem, 593. XXI.
 Joannes Episc. Syracusanus, 594. XXXI. Mittit pecuniam ad S. Gregorium pro redimendis captivis, 596. VII. Admonetur a S. Gregorio, 596. XV.
 Joannis presbyteri causa a Gregorio Papa cognita contra Orientale iudicium, 595. LIII.
 Joannes Primitivus Rom. Eccl. sub Gregorio, 590. X.
 Joannes Ravennas Episc. quae ad Greg. de fuga, 590. XXVI.
 Joannes Ravennas Episc. laborat adversus schismaticos, 592. VII. Acerrimus defensor Quintae Synodi, 594. III.
 Joannes Raven. Episc. sequester pacis cum Longobardis, *ibid.*
 Joannes Ravennas Episc. arguitur a S. Gregorio de abusu pallii, 593. XLIX. Et ob pravae mores, 594. XVI.
 Joannis Ravennatis Episc. obitus, 595. LXXIV.
 Joannes electus Ravennas Episc. reicitur ob Pfalmorum imperitiam, 595. LXXV.
 Joannes Scyllacenus Episc. sub Gregorio Papa, 592. IV.

Ioannes III. cognomento Catellinus, ex patre Anastasio creatur Papa, 550. XVII. Ejus Bulla de basilica XII. Apostolorum a Pelagio coepta, ab ipso perfecta, 556. II. & seq. Basilicam XII. Apostolorum variis muneribus sacris dotavit, *ibid.* Munit privilegiis monasterium S. Medardi, 564. XXXIII. Ad eum appellant Salonius & Sagittarius Episcopi, ab eo restituntur Episcopatus, 570. XXIII. Moritur, 572. I. Quanto tempore sederit, & quoties ordinationes habuerit, *ibid.* Coemeteria sanctorum martyrum restauravit, *ibid.* Ejus epistola ad Ewaldum Viennensem Archiepiscopum, 572. I. Ejus epistola ad Germaniam & Galliam Episcopos sparia, 572. I. Legationem mittit ad Arlamirum Regem Sueavorum in Galicia, 572. XII.
 a S. Joanne liberatur Sanctulus de manibus Longobardorum, 573. XVIII.
 Joannes alius Hierosolymorum Episcopus, 561. I. ad Joannem abbatem venerunt Monachi, ut scirent quid sentiendum de Origene, 548. XVI. & seq.
 Joannes Mariscanus Episcopus, 550. XXXI.
 Joannes Alexandrinus Episcopus moritur, 581. XIII.
 Joannes Cortonenfis Episcopus, 551. XI. ad Joannem Antiochia Episcopum epistola supposita Theodreti nomine, 553. XLV.
 Joannes Marforum Episcopus subscripsit Constituto Vigilii Papae, 553. CCLX.
 Joannes Perusinus Episcopus ordinavit Pelagium Papam, 555. X.
 Joannes Dux capite damnatur, 557. I.
 Joannes Chalcedonii filius Ep. Constantinop. quotannis celebrabat memoriam Justiniani, 563. V.
 Joannes Scholasticus deligitur pro Eutychio Patriarcha Constantinopolitano, 564. XIV. Servus gloriae, & qui adulatione mercatus est dignitatem, *ibid.* Quanto tempore sederit, 564. XXIX. Ab eo coronatur Justinus Junior Imperator, 565. XVII. Moritur, 578. V.
 Joannes filius Androgini nascitur precibus Eutychiei, 564. XX.
 Joannes Patricius Cappadox magistratu dejectus sacerdotium sumere compellitur, 548. XXV. Quomodo compulsi ad sacerdotium, *ibid.* In exilium mittitur in Cyzici suburbanam, 548. XXVII. Ejus bona Constantinopoli publicantur, *ibid.* In se odium Romanorum accumulavit, *ibid.*
 In carcerem conicitur, 548. XXVIII. Ejus maxima miseria & poena, *ibid.*
 Joannes duo ministri Vigilii Papae ab ipso defecerunt, 548. II.
 Joannes monachus a serpente percutitur, & moritur, 570. II. A mortuis revocatur, *ibid.* Fit Episcopus Alexandrinus, *ibid.*
 Joannes Praefectus Orientis vir nullius negotii, 587. IV.
 Joannes diaconus aberat, quando fuit creatus diaconus Cardinalis Gregorius, 589. XIV. de Joannis diaconi tempore, *ibid.*
 Joannes vocatus est Hermenegildus factus Catholicus, 583. XXXIV.
 Joannes abbas captus a barbaris, 586. XVII. Rogat Episcopum, ut solvat pro captivis, *ibid.* Fuit lector Constantinopolitanae Ecclesiae *ibid.* Pro eo & aliis captivis se vendidit Leo Abbas, 586. XVIII.
 Joannes rhetor factus Quaestor habuit orationem in electione Mauritii, 586. I.
 Joannes Episcopus Gerundenfis mittitur in exilium a Leuvigildo Rege, 584. VII. Fuit natione Gothus Scallabitanus, 584. VIII. Relegatus Barchinone ad decennium multa passus ab Arianis, *ibid.* Monasterium Biclaro condidit *ibid.* Libros composuit, *ibid.*
 Joannes Parentius schismaticus exagitur a Smar.

Smaragdo Exarcho Italiae, 586. LXXXVI.
 Redit ad unitatem Ecclesiae, *ibid.*
 cum Joanne Ravennate Episcopo cogit communicare schismaticos Exarchus Italiae, *ibid.*
 per Joannem Episcopum Severus & caeteri Episcopi revertuntur ad propria, 588. XXXIV.
 Joannes S. R. E. presbyter oratorium erigit, 590. VI.
 Joannes jejunator fit Episcopus Constantinopolitanus, 586. VIII. Inflatum intumuit aura populari, *ibid.* Simulavit fugere Episcopatum, *ibid.* Ejus superbia detegitur, 586. IX. Non tantum voluit dici Patriarcha, sed etiam Oecumenicus, *ibid.* In eum querela S. Gregorii Papae, *ibid.* Perturbavit pacem & concordiam, *ibid.* Monachus apparuit agnus, Episcopus autem leo, *ibid.* Interfuit electioni Mauritii Imp. 586. XI. Celebravit Synodum Constantinopolitanam in causa Gregorii Episcopi Antiocheni, 587. II. Voluit appellari Episcopus Universalis, *ibid.* Ad eum scribit S. Gregorius cum reprehendendo, *ibid.* Illicite convocavit Constantinopolitanam Synodum, 587. VII. In eum comminatur excommunicationem Pelagius Papa, 587. XI. Professus est reverentiam in Apostolicam Sedem, 587. X. Olim deditus elemosynis, orationibus, & jeuniis, 587. XVII. Ex humilitate praetendebat jactantiam, *ibid.*
 Joannes Silentiarius moritur annos natus centum quatuor, 558. XVI. Inter sanctos relatus, *ibid.*
 Job liber quando inceptus explicari a S. Gregorio, & quando completus, 586. XXXVI.
 Jobinus Praefectus Illyrici, 591. XIII.
 Jordani historici digna admonitio, 550. XL.
 Jovinus Episcopus Aquinas, 572. II.
 Isaias Rhodi deprehensus masculorum corruptor a Justiniano punitur, 558. I.
 Isauri tractant prodere Romam Totilae, 547. X. Ter vocant Totilam in Urbem, 547. XI. Iterum produnt Urbem Gothis, 550. XIII.
 ex Isauria exercitum colligit Tiberius Imp. 579. IV.
 Isichius Episcopus Viennensis fuit in quinta Synodo Aurelianensi, 552. XXVII.
 Isidorus Gazae philosphus, relictus Christianus, ad Persas se confert, 554. XIV. Ad Christianos deinde revertitur, *ibid.*
 Isidorus appellat Roman. Pontificem, 592. I. & seq.
 ad Istriae Episc. schismaticos Pelagii Papae epistola, 586. XXIX.
 Istriae Episc. petunt iter tutum ad Urbem, 595. LX.
 in Italiam mittitur Narfes a Justiniano Imp. contra Gothos, 552. XXI.
 Italia liberata a Gothis Narfeti opera, 554. V. de Italiae rebus edictum Justiniani Imperat. 554. X.
 Italia invaditur a Francis cum Alemannis, 555. XII.
 Italiae plerique Episcopi Pelagio inobedientes, 556. IV.
 Italia vastatur peste inguinaria, 565. XXV. in Italiam mittitur Longinus Praefectus a Justin. Imp. loco Narfeti, 567. VIII.
 Italia dira passa est a Longobardis, 567. XIII. In eam influunt Longobardi, 567. XV. & seq. In ea progressus Longobardorum, 570. IX. Per ejus regiones saeviebat crudelitas Longobardorum, 573. VII. Tota vastatur gladio Longobardorum, 577. II.
 in Italia propagatus monachismus opera S. Columbani Hiberni, 579. XIV.
 ad Italiae Episc. epistola Pelagii Papae de judiciis Episcoporum, 581. VIII.
 Italia plena Ariana haeresi, & Dei auxilio liberata, 585. XII.

Italia Arianorum peste infligitur per Longobardos, 590. XLIV.
 Italia laborat peste inguinaria, 590. XLVI.
 Italiae status luctuosus sub Longobardis, 593. XXXV. & 595. LXXVII.
 Italica Patricia femina insignis, 593. LVII.
 Judaei per Simeonem Salum ad fidem convertuntur, 548. XXI. & seq.
 de Judaeo puero liberato ab incendio virtute. Eucharistiae, 552. XXIV.
 Judaei in Christianos irruunt, qui coercentur a Justiniano Imp. 555. XIX.
 Judaeus imaginem Salvatoris telo transfixit, ex qua Sanguis effluxit, 560. IV. In scelere inventus lapidatur *ibid.*
 Judaei habent velamen in pectoribus magis quam Moyses in facie, 579. XXIV. Ad fidem convertuntur in Gallia, *ibid.* Quidam eorum effundit oleum foetidum super caput Judaei conversi, *ibid.* Eorum synagoga destruitur, *ibid.* Baptizantur a S. Avito in nocte Pentecostes, 579. XXVI. Eorum synagoga non comburenda, *ibid.* Non conversos S. Avitus expulit, *ibid.* Non conversi Massiliam venerunt, *ibid.* An compellendi ad conversionem, 579. XXVII. Eorum foetor abstersus baptismate. *ibid.* Plures conversi in Gallia opera S. Germani Episc. Parisiensis, 579. XXVIII.
 Judaei. *Vide etiam, Hebraei.*
 Judaei ne cogantur inviti ad fidem, 594. VIII. 598. XV.
 Judaei a Rege Persarum cæsi, 593. VI.
 Judaei a Gallis cogantur ad fidem, 591. XLI.
 Judaeorum ancillae & servi confugientes ad Ecclesiam ne reddantur, 593. LVI.
 Judaei ne ducant funera psallendo, 598. V.
 Judaei quo pravio catechismo debeant baptizari, 598. XIV.
 Judaei quae a neophyto passi fuerint, *ibid.*
 Judex crudelis a Deo punitur, 556. XLI.
 Judices sint in unaquaque provincia, 587. XX.
 Judices saeculares ab Episcopis corrigantur, 589. XLII.
 Judices separent ancillas & omnes extraneas mulieres a clericis, 590. XXVI.
 ad Judices edictum Guntheranni Regis, 588. XXIV. Corrigant peccata populorum, 588. XXVI. & seq.
 Judicatum, Vigilii ab omnibus laudabatur, 550. XVIII.
 Judicandum neminem de occultis, 595. XI.
 Judices mali magis quam barbari obfunt, 595. XV.
 Judicium ex facie minime tutum, 548. XVIII. in Judicii diem multa reservantur examinanda, 565. VI.
 Judicium hominum saepe fallit, iudicium vero Dei ineffabile, *ibid.*
 Judicium ex facie persaepe decipit, 548. XVIII. S. Juliani res qui est furatus, a Deo punitur, 570. XXI. & seq.
 Julianus Cingulanus Episcopus, 550. XXXI. Subscripsit Constituto Vigilii Papae, 555. XIX.
 a Juliano Halicarnasseo orti sunt haeretici, 563. II.
 Julianus Antecessor transfuit in Latinum collectionem Novellarum Justiniani Imperator. 546. X.
 Julianus Signinus Episc. 551. XI.
 Julianus Arabs caecus volebat communicare Marcario Episc. 546. LXXI. Obedit Simeoni Abbat, & communicat Marcario, *ibid.*
 Julianus Episc. Melitenfis subscripsit Constituto Vigilii Papae, 553. CCLX.
 Julianus mercator convertitur ad Deum, 585. XIV. Ejus epitaphium a Fortunato editum, *ibid.* Clarus elemosynis, *ibid.* Pater peregrinorum dicitur, *ibid.* Exercuit multa pietatis op-

opera, *ibid.* Habuit filium Joannem Deo fervientem, *ibid.*
 S. Juliani Martyris nomine signa edita, 595. LXXXVIII.
 Jura Ecclesie tueantur Episcopi, 579. XV.
 Juramentum se purgabant interdum Episcopi, 583. XVII.
 Juramentum super corpus S. Apollinaris, 595. LXVI.
 Jus servandum etiam a Regibus, 559. XXV.
 Justinianus Imperator patrocinatur Theodoro Episcopo Cæsareæ Cappadociae, 546. IX. Ab eo edita confessio fidei, 546. XI. Nimis prolixus in edendis nonnullis constitutionibus, 546. XVII. Ejus anathematismi quatuordecim adversus dissentientes a veritate, 546. XVIII. Ejus contestatio adversus hæreticos, 546. XXXVII. In ejus Tria capitula multi insurrexerunt, & in primis Vigiliius Papa, 546. XXXVIII. Ejus capitula nihil continent contra Concilia, *ibid.* Perstringitur a Facundo Episcopo, 546. XLIII. Eum dementavit adulatione, 546. XLIV. Ei resistit Stephanus Apocrifarius, 546. XLV. Ei obediunt Episcopi Orientales invitati, *ibid.* & *seq.* Ei resistunt Africani Episcopi, 546. LI. Ad eum epistola Pontiani Episcopi Africani, *ibid.* Accerit Constantiniopolim Vigilium Papam, 546. LIV. Ad eum epistola Totilæ & legatio Pelagii, & Theodori, 547. XX. Admonetur a Facundo Theodosii Imperatoris exemplo, 547. XXXV. Ab eo accipiunt jura Galliarum, Franci, 549. IV. A Francis Francicus dicitur voluit inani titulo, *ibid.* In eum conjuratio, 549. VI. Ejus studia circa dogmata, 549. VII. Curat agi Synodum Mopsuestenam, 550. XXVII. Ejus exercitus affligitur novis cladibus, 551. I. Cum Theodoro totam evertit Ecclesiam, 551. II. Mandat satelitibus suis, ut manus iniciant in Vigilium, *ibid.* Zoilum Alexandrinum Episcopum deposuit, & Apollinarem ordinavit, 551. XII. Ejus constitutio de Judæis, 552. I. Concedit Judæis facultatem docendi legem quacumque lingua, *ibid.* & *seq.* Poenas constituit in Judæos errantes, 552. VII. Vult affici ultimis supplicis Atheos, *ibid.* Legationem mittit ad revocandum Vigilium Papam, 552. XI. Ejus edictum aboleri jubet Vigiliius Papa, 552. XII. Ab eo pacem petit Vigiliius, 552. XIII. Vigilio cedit, 552. XV. Instauravit basilicam Apostolorum, 552. XXII. Mittit Narsetem in Italiam contra Gothos, 552. XXI. Studet, ut Eutychius eligatur Episc. Constantinop. 553. VI. Ei apparet Princeps Apostolorum, *ibid.* Laborat de cogenda Quinta Synodo, 553. XX. Ejus tempore qui vigerent conflictus Ecclesie, 553. XVI. Interpellat Vigilium, ut prodatur quid sentiat de Tribus capitibus, 553. XXVII. Ad eum mittit professiones fidei multorum Episcoporum Vigiliius Papa, 553. LI. Cum eo tractat Vigiliius de Tribus capitibus, 553. LVI. Ab eo petit inducias Vigiliius Papa, 553. LVIII. Ad eum mittit Constitutum Vigiliius Papa, 553. L. usque ad CCXC. Resistentes Quinta Synodo punit exilio, *ibid.* Savit in Episcopos Africanos & Illyricos, 553. CCXXI. Ejus epistola de erroribus Origenis, 553. CCXXXIX. Artogavit sibi confirmationem Rom. Pont. 554. I. & *seq.* Ei redditus amicus Vigiliius, 554. VI. Ejus edictum de rebus Italiae, 554. X. Coercet Judæos & Samaritanos, 555. XIX. Instaurat templum S. Sophiæ, 557. IX. Sacramentam fecit pulcherrimum, 557. XI. Ejus inscriptio in sacra mensa, 557. XI. Mascalorum corruptores severe punit, 558. V. Ejus prodigiosa mutatio, 558. IX. Ejus tem-

pore deploratur rerum status, 558. IX. & *seq.* Ejus stultitia, dum factiosus favet, 558. XII. Impendit thesauros Romani Imperii in homines vanos, *ibid.* Egrotans vulgo jacatur mortuus, 560. I. Curatus ab ægrotidine Sanctorum beneficio & reliquiis, *ibid.* In ejus vitam struata infidie deteguntur, 561. I. Honorifice suscipit S. Germanum Episcopum, 561. XIII. Sanctas reliquias dat S. Germano, 561. XIV. In hæresim lapsus, 563. I. Pontificis partes sibi usurpavit, unde ejus ruina, 563. II. Cum hæreticis habuit consuetudinem, 563. III. Non consuluit Apostolicam Sedem, sed sibi arrogavit auctoritatem sancienti leges sacrilegas, 563. VI. Velut Antichristus erexit sibi cathedram in templo Dei, *ibid.* In se tria detestanda conjunxit, 563. VII. A Nicephoro excusatur, sed fatue, 563. VIII. Ejus edictum contra humanitatem Christi, 563. IX. Expugnare aggreditur Anastasium tamquam turrim, 563. X. Ei repugnat Anastasius, 563. XI. Persecutionem instituit contra Episcopos sibi non consentientes, 563. XII. Insequitur Catholicos, 564. I. Ejus ignorantie pravæ dispositiones, 564. II. Hæresim comprobat sine assensu Episcoporum, 564. III. Cum eo quæ tractaverit Eutychius Patriarcha, 564. IV. Erravit auctore Theodoro Cæsariensi, 564. VI. Dei vindicta ex hac vita repente abreptus, 565. II. Omnia turbat ac tumultu complevit, *ibid.* A S. Gregorio, & ab Agathone Papa commendatur, 565. III. Eam facti poenituisse extremo spiritu aliquid sentiunt, 565. II. Edictum retinuit, & non promulgavit, 565. V. Unde ejus honorifica memoria, *ibid.* Ejus causa relinquitur examinanda in extremo judicio, 565. VI. Ab eo erectæ Ecclesie aliena pecunia, 565. VII. Ejus turpis avaritia, 565. VIII. Ejus leges erant retia tenfa ad extorquenda in pecuniam, 565. VIII. Ejus nomine scripta vulgata, 565. X. Contegitur pretiosa veste a Sophia, 565. XIV. Ejus æs alienum dissolvit Justinus, 565. XIX. Ejus funus exornant luminaria, 565. XI. Ejus corpus conditur unguentis, *ibid.*
 Justinianus Episcopus Valentinus multos edidit libros de Responsonibus, 548. VII.
 Justinianus Exconsul mittitur a Justiniano Imp. ad revocandum Vigilium Papam, 552. XIII.
 Justinianus frater Justinii ductor exercitus Romanorum, 579. IV. Incurssionem fecit in fines Persarum, 579. VI. Eum vult erigere in Imperatorem Sophia Augusta, 582. IV. Honore spoliatus, *ibid.*
 Justinianus Imp. oppressor Romanæ Ecclesie, 590. V. & *seq.*
 Justinus Dux, postea Imperator, pietati intentus Persas vincit, 556. XLIII.
 Justinus Junior Justiniani Nepos, Dulcissimi filius, fit Imperator, 565. XII. Ei prædictum fuit ab Eutychio ipsum futurum Imperatorem, 565. XIII. A Justiniano factus fuit Curapalates, 565. XII. Coronatur a Joanne Episcopo Constantinopolitano, 565. XVII. Dissolvit æs alienum Justiniani, 565. XIX. Voluit creari Consul, unde exhilaratus est populus, 566. I. Consul templum adiit more Christiano, 566. II. Ejus edictum de fide Catholica, 566. III. Probe jecit Imperii fundamenta, 566. VII. Barbaros contemnit, 566. VIII. Fidei Catholicæ studiosus, 566. X. Ad eum legatio Turcarum, 566. IX. Ejus pravi mores, 566. XI. & *seq.* Ejus edictum de divortio, 566. XII. Impia lege turpiter fecerat primordia sui Imperii, 566. XIV. Iniuste necari præcipit Justinum Ducem, 567. III. Privat Narsetem, & constituit Præfectum Italiae Longinum, 567. VIII. Ejus oratio ad magistratum,

uc

ne opprimantur pauperes, 568. XVI. Salva vult privilegia Ecclesie Bizacena, 568. XIX. Mittit in exilium S. Anastasium Episcopum Antiochenum, 572. XVI. Ejus temeritate in discrimen adductum Romanum Imperium, 570. XII. Cum Persis pacem petit, 574. I. Commovetur in Marcianum Ducem exercitus Romani, 574. II. Ei significat periculum Persarum Gregorius Episcopus Antiochiæ, *ibid.* Respuit Gregorii admonitiones, *ibid.* Erat in fordidibus voluptatum volutatus, *ibid.* Ejus constitutio adversus Samaritanos hæreticos, 574. V. Ad eum epistola Simeonis Stylitæ contra Samaritanos, 574. VI. Ob mœrorem deliquium mentis patitur, 575. XIII. Patitur magicas incantationes, a quibus non curatur, 575. XV. Liberatur virtute freni facti ex clavo Christi, *ibid.* Injuriis laceravit Biduarium fratrem suum, *ibid.* Pacificatus est cum Biduario fratre, instante Sophia conjugæ, *ibid.* Templum Dei genitricis erigendum curat, 577. V. Multa bona consequitur a Dei matre, *ibid.* Asciscit sibi collegam Tiberium, 578. I. Admonet Tiberium collegam, 578. IV. Revocat ab exilio S. Eutychium Episcopum, 578. VI. Cum ingenti gaudio excipit S. Eutychium Episcopum, 578. XI. & *seq.* Moritur, 582. I. Moriturus hortatur Tiberium ad multa bona, *ibid.* Ejus corpus postum in Heroo, 582. II. Bonus fuit in initio sui Imperii, *ibid.* Incedit in maximam avaritiam, *ibid.* Ejus thesauros pauperibus erogat Tiberius Imp. 582. VI.
 Justinus Dux injuste necatur a Justino Imperatore, 567. III.
 Justinus vir illustris mittitur a Sigeberto Rege ad S. Euphronium propter lignum S. Crucis, 566. XXXIV.
 Justitia militum commendatur, injustitia vero condemnatur, 555. XV. & *seq.*
 Justitiam servandam esse præcipit Guntheram Rex, 588. XXXVIII.
 Justus monachus egrotans detegit tres aureos a se occultatos, 590. IX. Vitatur ob id ab aliis monachis, & Ecclesiastica privatur sepultura, 590. X. Pro eo celebratur Missa triginta diebus, 590. XI. Liberatur a poenis purgatorii, *ibid.* Apparet Copioso fratri, *ibid.*
 Juvenalis Episcopus Hierosolymorum sensit Ibam poenitentem recipiendum, 553. CXCIII.

L

Labor fructus parit, 589. XV.
 Lacrymæ veræ maxime possunt ad persuadendum, 588. V.
 Læritia cantica cantabantur in Christianorum funere, 590. XXXIX.
 Lampridius monachus deficit a Vigilio Papa, 548. I. Judicatum Vigilii Papæ recipere noluit, 550. XXVIII.
 Laico habitu probandi antea, qui profiteri vult monachismum, 595. LIX.
 Laici quo cultu venerari debeant clericos, 588. XIX.
 Laici clericum ad sæculare forum non trahant, 589. LII.
 Laici vetiti fervire cubiculo Pontificis, 595. LVIII.
 Laici ne clericos afflicterent S. Gregorius curavit, 591. X.
 Laici ne assumantur ad Episcopatum, 595. LXIX.
 Lateranense coenobium datum monachis S. Eenedidi, 577. XXIV. Latine linguæ cultus colapsus penitus, 593. LXII.
 Latrones a Deo puniuntur 555. XIII.
 Lætra monasterium S. Martini male traditum a militibus, qui luunt poenas, 576. II.

Ann. Eccl. Tom. X.

S. Launomarus Abbas refulget sanctitate & miraculis, 567. XXII. Ad orationem semper confugebat, *ibid.* Jaçantiam & vanitatem fugiebat, 567. XXIII. Respuit pecuniam Ermoldi tamquam inimicam, 567. XXIV.
 S. Laurianus genere Pannonius, & presbyter Mediolanensis, 548. VIII. In Hispaniam fugit propter persecutionem Totilæ, *ibid.* Eligitur Episcopus Hispalensis, *ibid.* Fit martyr Ariano gladio, *ibid.* Cæcum in itinere illuminat, *ibid.*
 S. Laurentii Ecclesia incensa a Longobardis instauratur a Sanctulo viro Dei, 573. XIV.
 S. Laurentii basilicam edificavit Pelagius Papa, 590. III.
 S. Laurentii corpus inventum, 590. IV. Qui illud viderunt, omnes infra decem dies mortui sunt, *ibid.*
 Laurentius Junior creatur Mediolanensis Episcopus, 581. II. Mittit libellum ad Pelagium Papam pro communicatione Catholica, *ibid.* Ejus fidejussor S. Gregorius, *ibid.* Ejus tempore S. Gregorius non fuit diaconus S. R. E. neque exercuit monasticam vitam, 581. V. De ejus obitu epistola S. Gregorii Papæ ad Exarchum Italiae Romanum, *ibid.* Quanto tempore federit, 581. VI.
 Laurentius Archidiaconus mittitur Apocrifarius ad Mauritium Imp. 586. XXIV. Privatur munere Apocrifarii a S. Gregorio Papa, 586. XXV.
 Laurentius Archidiaconus Romanæ Ecclesie depositus a S. Gregorio, 591. XVII.
 Laurentius Mediolanensis Episc. assertor damnationis trium capitulorum, 593. XXXVII.
 Laurentii martyris corpus sub Pelagio inventum, 594. XXI.
 Laurentii martyris corpus effodientes pereunt, *ibid.*
 Laurentii martyris reliquiæ missæ in Angliam & in Gallias a Vitaliano Papa, 590. XLIX.
 S. Lauro Episc. Constantinensis interfuit quintæ Synodo Aurelianiensi, 552. XXVII.
 S. Leander Episc. Hispalensis ad quem scribit S. Gregorius Papa, 583. XIII. Ejus legatio ad Tiberium Imp. 583. XXXV. Cognitus a S. Gregorio Constantinopoli, 583. XXXVI. Ad eum epistola S. Gregorii de libro Job, *ibid.* Aliquid profecit cum Tiberio Imp. 583. XXXVII. In exilium mittitur a Leuvigildo Rege, 584. VII. Libros composuit adversus dogmata hæreticorum, *ibid.* Suis scriptis vulnerat Vincentium apostatam Episcopum Cæsaraugustanum, *ibid.* Ei commendat filium suum Reccaredum Leuvigildus parens, 585. VI. Per eum convertuntur Gothi in Hispania, 589. VIII. Præfuit tertio Concilio Toletano, & legatione functus est pro Romano Pontifice, 589. IX. Ejus oratio de Gothorum conversione, 589. XI. Toletanæ Synodo interfuit, 589. XLIV. Gothorum Apostolus, *ibid.* Ad eum scribit S. Gregorius Papa de ejus amore in Reccaredum Regem, 589. XLVII.
 Leander Episc. Hispalensis accipit a S. Gregorio pallium, 590. XXVI. Nec non librum curæ pastoralis, 595. LXXXI.
 Leander Episc. Hispalensis podagra laborat, 599. XXVI.
 Legata ad pias causas solvantur, 589. II. & *seq.*
 Legatio Aureliani Arelat. Episc. ad Vigilium Papam, 550. VIII.
 Legatio Childeberti Regis ad Pelagium, 559. VII.
 Legatio Justiniani Imper. ad Vigilium Papam in basilica Sanctæ Euphemie degentem, 552. XI.
 Legatio S. Leandri Episc. Hispal. ad Tiberium Imp. 583. XXXV.

R r r r

L e

- Legatio Narsetis ad Longobardos, 567. IX.
 Legatione Pelagii fungitur S. Leander Episc. in Concilio Toletano, 589. XIV.
 Legatio S. Radegundis Reginae Hierosolymam ad accipiendas reliquias S. Mammets, 566. XXXIX.
 Legatio Radegundis Reginae in Orientem pro ligno Crucis, 566. CXXX.
 Legatio alia Radegundis Reginae in Orientem pro gratiarum actione, 566. XL.
 Legatio Turcarum ad Iustinum Imp. Junior. 566. IX.
 Legatio Antiochi Anachoretæ ad Mauritium Imp. 597. XXVIII.
 Legatio a Cyriaco Episc. Constantinopolitano ad S. Gregorium Papam, 596. III. Alia ab eodem, 597. I.
 Legatio Carthaginensis Episc. ad S. Gregorium, 592. V.
 Legatio a Gregor. Papa missa ad Theodolindam, 593. XXXI.
 Legatio a Numidia Episc. ad S. Gregorium, 592. III.
 Legatio Reccaredi Regis ad S. Gregorium Pap. 599. XXV.
 Legati Apostolici primum locum obtinent in Concilio, 593. CLXXXVII.
 Legati Romani Imperii male tractantur a Cosroe Rege, 579. IV.
 Legati mittuntur a Mauritio Imperat. ad Childerbertum Regem Francorum, 588. VI. Non bene tractantur a Childerberto, *ibid.*
 Legati Cyriaci admoniti a Sancto Gregorio, 596. V.
 Leocadia mater S. Galli Episc. Arvernensis, 573. XXVII.
 S. Leo Papa illuminator & columna Ecclesie quid sentiat pro Conc. Chalced. 593. XXI. Reprehendit Anatolium Episc. Constantinop. de audacia, 587. VIII.
 Leo Pictaviensis blasphemus in Sanctos a Deo punitur, 556. XXXVII.
 Leo Cappadox Abbas magnus in divinis rebus 586. XVI. Ejus humilitas, silentium, & charitas, *ibid.* Semper asserat se regnaturum, 586. XVII. Se vendidit pro fratribus, 586. XVIII. Ejus martyrium, *ibid.*
 Leo Episcopus Agathensis res sue Ecclesie recuperare studet a Gomachario, 583. XLVII. Oratione sanat Gomacharium Arianum, *ibid.* Reprehendit Gomacharium sanatum, *ibid.* Irridetur a Gomachario, 583. XLVIII. Orat contra irrisorem, qui iustissime luit poenas, *ibid.* Recipit bona Ecclesie, *ibid.*
 Leo Catanensis Episc. a S. Gregor. reprehensus Romam vocatus, 592. XIV.
 Leo Magnus Concilii Chalcedon. tantummodo probavit decretum fidei, 594. V.
 Leo Magnus miraculo sanat incredulos, 594. XXII.
 Leo Magnus de manu impositione iudicio obnoxius, 595. LXVIII.
 Leo magnus usus titulo Universalis, 595. LI. & *seq.*
 Leo Magnus restitit Anatolio Episc. Constantinop. 595. XXVIII.
 Leontius Episcopus Burdegalensis fuit in primo Concilio Parisiensi, 559. XXXII. Cooperavit anno basilicam S. Vincentii, 562. XV. Emerium Episcopum Santonensem privavit, 566. XVI. Muldatur a Chariberto Rege, 566. XVIII. Perficit basilicam S. Bibiani, *ibid.* Restituit Ecclesiam S. Eutropii, *ibid.* Suis ex improvviso redditus, *ibid.* Nobilissimo ortus genere conjugatus ad Episcopatum assumptus fuit, 566. XIX. Ejus laudes, 566. XX.
 Leontius Episc. Constantie Cypri scripsit Historias post Evagrium, 594. XXX.
 Leontius Exconsul mittit ad S. Gregorium munuscula, 598. XXXIII.
 Lepra cum perfidia tollitur per fidem, 560. X. Leprosi formam Christum accipit, 592. XXII.
 Leubovera Abbatisa monasterii Pictaviensis S. Radegundis, 593. LXIII.
 Leubovius clericus curatur virtute S. Martini, 577. IV.
 Leudastes Praefectus Turonensis amovetur Gregorii Episcopi opera, 583. XV. Parat infidias in Gregorium, *ibid.* Fugit, & ab omnibus Ecclesis ardetur, 583. XVIII. Instar Cain undique pulsus, vixit profugus super terram, 583. XIX. & *seq.*
 Leuthares Dux Alemannorum, 573. XX. Dat poenas patratum scelus, 573. XXI.
 Leuvigildus frater Liuba fit ejus collega in regno Hispaniarum, 569. I. Ei fuit conjux Theodosia Catholica femina a qua nihil melior effectus est, *ibid.* In Hispania excitat persecutionem in Catholicos, 583. XXXII. Multos relegavit, multos rebaptizavit, & interfecit, *ibid.* Commotus ad persecutionem a Gotsuintha uxore, 583. XXXIII. Ei fuerunt ex prima uxore duo filii, Hermenegildus & Reccaredus, 583. XXXIV. Querit miracula ab Episcopo Ariano, sed ea haereticis Deus non concedit, 583. XXXVIII. & *seq.* Male tractat clericum consistentem aequalitatem personarum in sanctissima Trinitate, 583. XL. Mittit legatum Agilanem ad Chilpericum Regem, 583. XLII. Pagnat cum Hermenegildo filio, quod eum non laedat, *ibid.* Sacramenti obliviscitur, & in carcerem filium detruit, 584. IV. Querit perducere Hermenegildum in Arianismum, 584. V. Occidi praecipit filium, 584. VI. Cognovit errorem suum, sed non meruit pervenire ad Catholicam fidem, 584. VII. Relegat Episcopos in diversa loca, *ibid.* Spoliat Ecclesias bonis, *ibid.* Subegit duos, & eos a recta fide revocat, 584. IX. Audicam Gentem dejecit, & in monasterium detrahit, *ibid.* Ejus obitus, 585. V. Commendat filium suum Reccaredum S. Leandro Episcopo *ibid.* Ejus poenitentia anceps, 585. VI. Per septem dies flevit suum errorem, *ibid.* Ejus execrabilis memoria remanet, *ibid.*
 Leges Ecclesiasticae cessant, ubi regnant arma, 576. I.
 Leges Ecclesie ab Imperatore & a Principibus non sunt condendae, 546. XLI. & *seq.*
 Leges Ecclesiasticas a sacerdotibus Principes accipiant, 589. XL.
 Leges Iustiniani erant retia tensa ad extorquendam pecuniam, 553. XXIII.
 Leguleii haeretici statim volunt videri Theologi, 587. XIII.
 Lex Mauriti de militibus inique lata, 593. IX.
 Lex Mauriti ne miles possit ingredi monasterium, 592. XXIX.
 Lex Mauriti adversus Donatistas, 596. XVII.
 Libellus scriptus de Tribus capitibus sub Vigilio Papa, 546. I.
 Libellos tradunt Stephano Apocrifario Orientales Episcopi, 546. XLVIII.
 Libellum misit contra Tria capitula ad Mennam Vigilium Papa, 547. XL.
 Libellus Iustiniani Imperatoris missus ad Quintam Synodum, 553. XXXII.
 Libellus Gothorum ab ipsis damnatur, 589. XXXV.
 Liber Job quando a S. Gregorio fuerit coeptus explicari, & quando completus, 583. XXXVI.
 Libri haereticorum sunt igni tradendi, 589. XLIII.
 Libri multi fisci a Fredegunde Regina prociuntur in ignem, 583. XXIV.
 Libri Moralium S. Gregorii missi ad S. Leandrum,

- drum, 591. XLVIII. Qui desiderabantur inventi Roma, 586. VII.
 Liberalitas Tiberii Imperatoris in pauperes commendatur, 582. VI. & *seq.*
 Liberalitas commendatur in Principe, 579. XXXI.
 Liberatus diaconus Calaritanus cohibetur a S. Gregorio, 591. XXIV.
 Liberius Patricius mittitur a Iustiniano ad Vigilium Papam, 553. XXXVI.
 Libertas Ecclesiarum non violanda, alioquin Deus ulciscitur, 579. XVIII.
 Libertas Ecclesie vindicatur in primo Concilio Parisiensi, 559. XVIII. & *seq.*
 S. Libertini monasterium invadunt Franci, 555. XII. Orationibus liberatur a Francis ipsum. requiruntibus, *ibid.*
 Licinianus Episcopus Carthaginensis mittitur in exilium a Leuvigildo Rege, 584. VII. Collega Severi Episcopi Malacitani, *ibid.* Pervenit Constantinopolim, & veneno extinguitur, 584. VIII.
 Lignum Crucis portabant Imperatores in fronte, 565. XVIII.
 Lignum S. Crucis exoptat Radegundis Regina, & legationem pro eo mittit in Orientem, 566. XXX.
 Lignum S. Crucis contumeliam patitur, 566. XXXII. Ei erectum oratorium apud Turonos, *ibid.* De eo praeconia, *ibid.* Quibus donis esset illustratum, 566. XXXIII. Reconditur suo loco per S. Euphronium Episcopum, 566. XXXIV. Honefatur hymnis, *Vexilla Regis prodeunt*, & *Pange lingua gloriosi* &c. 566. XXXV. Multa edidit miracula, 566. XXXVI. Ex eo lux splendet, 566. XXXVII. Ex eo item oleum exundans, 598. XXIII.
 de Ligno cancelli S. Martini vere miranda, 566. XXVIII.
 Lignum cancelli S. Martini sanat Gregorium Turonensem infirmum, 574. XXIII.
 Lilia genus lampadum in Ecclesia, 591. XXIV.
 ad Limina Apostolorum veniebant multi ad curandos infirmos, 575. VI.
 ad Limina Apostolorum mittit donum Anarith Rex Longobardorum, 585. III.
 Iparitana Ecclesia vacans pastore, 592. XVII.
 Litanie cantabantur in terramotu, 553. CCXLIX.
 Litanie cantabatur in Ecclesia, 555. X.
 Litanie Maior a S. Gregorio indicta, 590. XIX.
 Litanie septiformis qualis fuerit, 590. XV.
 Litterae *Vide*, Epistola,
 Litterae tam Graecae quam Latinae collapsae, 593. LXII.
 Liuba fit Rex Gothorum in Hispania, 567. XVII. Tertio anno regni moritur, 570. XXIV.
 Longinus Praefectus mittitur in Italiam a Iustino Imp. loco Narsetis, 567. VIII. Querit mortem Helmigis, 571. III. & *seq.*
 Longinus Strator Imp. Mauriti, 593. VIII.
 Longobardi propter scelera a Narsete dimittuntur, 553. XIX.
 Longobardi invadunt Italiam, 567. XIII. De eorum incursione quae praestenta fuerint S. Redempto, 567. XIV. Ab iis mala illata in Italiam, *ibid.* Eorum invasio in Italiam quam dira, *ibid.* Quo tempore advenerint in Italiam, 568. II. Iis juncti alii barbari, 568. III. Eorum pessimi mores, 568. IV. Eorum progressus in Italia, 570. IX. Eorum incursione plures Ecclesie desolatae, 572. II. Inter Duces dividunt civitates Italiae, 573. I. De eorum superstitione, 573. II. Eorum magna persecutio, 573. III. Ab iis multa mala passa sunt suburbia, sed Urbem non sunt ingressi, 573. IV. & *seq.* Ab iis caemeteria diruta, *ibid.* Eorum res haud exacte conscriptae ab antiquis, 573. VI. Sub Ducibus fuerunt truculentiores, 573. VII. Eorum quidem a maligno spiritu correptus ob intentatam rapinam

- Mennae solitario, 573. XI. & *seq.* Deinceps re-
 veriti Mennam solitariam, *ibid.* Non praesumunt temerare Ecclesias, *ibid.* Irascuntur in Sanctulum, 573. XIII. & *seq.* Gratias agunt Sanctulo pro obtento oleo, *ibid.* Diaconum capiunt & ligant ut interficiant, 573. XV. Sanctulum pro diacono interficere volunt, 573. XVI. Sanctulum venerantur, 573. XVII. Sanctulo captivos largiuntur, 573. XVIII. & *seq.* Monachos occidunt, 573. XX. Saronum Abbatem necant, 573. XXI. Diaconum interimunt, quos sequitur ultio divina, 573. XXII. & *seq.* Destruunt monasterium Cassinense, 573. XXIV. Duces mittunt ad infestandos Gallos, 575. I. Eorum clades praedicta a S. Hospitio, 575. II. & *seq.* Nicæam devastant, 575. I. Exestuant in damna Francorum, 575. II. Victi virtute unius Sancti, *ibid.* In Gallias venerunt propter peccata, 575. III. Iterum prorumpunt in Gallias, 575. VIII. Eorum quidam occidere volens S. Hospitolum a Deo flagellatur, & a S. Hospitio curatur, 575. V. Qui relicta impietate fit monachus, *ibid.* Eorum multi in Gallias a Mummolo interfecit, *ibid.* Eorum gladio vastatur Italia tota, 577. II. Ab iis necati quadraginta martyres, 579. IX. Cogebant comedere immolata, *ibid.* Immolabant caput caprae diabolo, *ibid.* Sub iis alii martyres, *ibid.* Non amplius negotium facesserunt fidei causa, 579. XI. Eorum superstitio, 579. XII. De iis epistola Pelagii ad Gregorium diaconum, 584. XV. Eos maxime timet Pelagius Papa, 584. XV. Per decennium fuerunt sine Rege sub Ducibus, 585. I. Regem eligunt Anarith. cognomento Flavium, *ibid.* In eos sollicitat bellum Mauritium Imp. 588. VI.
 Longobardi Urbem vexant, 590. V.
 Longobardi Ariani, 590. XLIV.
 Longobardi vexati a Francis, 590. L.
 Longobardorum in Italia regnum quantum, 591. XLIX.
 Longobardi conversi ad fidem Catholicam per Theodolindam, 591. L.
 Longobardi veniti a S. Petro Urbem capere, 595. XVIII.
 Longobardi clementia S. Gregorii servati in vita, 595. LXV.
 Longobardi Gentiles immolabant caput caprae, 597. XVIII.
 Longobardi pacem Romanis concedunt ad breve tempus, 598. VIII.
 in Lucania cladem accipit Totilas Rex, 547. XXII.
 S. Lucae corpus inventum Constantinopoli, 552. XXII. Ejus reliquias transfuit Constantinopoli Romam sanctus Gregorius Papa, 581. VIII. Ejus caput portatur Romam a S. Gregorio Papa, 586. XXIV.
 Lucente Concilium in Galicia, 569. II.
 Lucentius Episcopus legatus Papae in Concilio Chalcedonensi, 553. CLXXXVII.
 Lucretius Episcopus Bracharensis praefuit Concilio ibi celebrato, 563. XIV.
 Luceoli civitas a Longobardis capta, 595. I.
 Ludere tabulis indecorum religiosus, 593. LXXXVIII.
 Ludibrium interdum retorquetur in delatorem, 583. L.
 Lugdunensis Synodus prima 570. XXIII.
 Lugdunensis Synodus secunda, 587. XXVIII. In ea plures canones sanciti, *ibid.*
 Luidhardus Episc. comes Berthae Reginae, 597. XXI.
 Luminaria portabantur in sepeliendis Christianis, 565. XXI.
 Luperius Abbas apud Brunichildem Reginam accusatus, 587. XXXVI. Innocens occiditur, *ibid.*

ibid. Ejus caput miro modo invenitur, *ibid.*
S. Lupicinus redditur tremendus Chilperico Re-
gi, 579. XXX. Ei offert agros & vineas
Chilpericus Rex, quæ ille respuit, 579.
XXXI. In eum munificencia Chilperici,
ibid.
in Lusitania foliâ renovari miracula in fonte
baptismatis, 548. X.
Luxuria inquinatus non amplius ad altare ac-
cedat, 594. XIV.

M

Macarius eligitur Episcopus Hierosolymitanus, 546. LXXI. Suspectus de hæresi iniuste, *ibid.* Habuit spiritum prophetiæ, *ibid.* Ordinavit diaconum S. Gregorium Agrigentinum, *ibid.* Sede pulsus, 548. XIII. Quanto tempore sederit, *ibid.*
Macco Comes, 593. LXXXIV.
S. Maclovius Episcopus in Britannia illustratus miraculis, 566. XIX.
Mafors quid significet, 593. LXXX.
Magica incantationes non profunt infirmis, sed virtus divina, 575. XV.
a Magiæ usû curatur malefica per Simeonem Salum, 548. XXIII.
Magorum vaticinia quam sint vana, 584. IX.
Magister quidam viduæ oppressor omnibus bonis spoliatus male mulctatur, 568. XVIII.
Magistri militum laborant pro conversione Schismaticorum, 599. VII.
Malchus Episcopus in Dalmatia, 591. XIX. In carcere falso assertus necatus, 595. LXV.
Malefici puniti a Mauritio Imp. 593. XCV.
S. Mammetis martyris corpus Hierosolymis quiescit, 566. XXVIII. Ejus reliquias exposcit Radegundis Regina, *ibid.* Ejus reliquias magna veneratione suscipit Radegundis Regina, 566. XXIX.
Mammona mulier Judæa ad fidem conversa a S. Germano, 579. XXVIII.
Manantius, sive Namatius, vir egregiæ sanctitatis, nobilitatis, & eloquentiæ, 588. XXII. Habuit uxorem Euphratiam, *ibid.* Relicta uxore fit Episcopus Viennensis, *ibid.*
Mancia Christiana Judæis vendita vendicentur in libertatem, 593. LV.
Manulphus claudus curatur virtute S. Martini, 577. III.
Mansiones cælestes quomodo ædificentur, 590. XX.
Mappulis uti soliti tantum clerici Rom. Ecclesiæ, 598. XXX.
Marcellus secutus est primo Justinianum errantem, sed luit poenas ex conjuratione, 564. IX.
S. Marcelli Ecclesiæ legata relicta solvantur, 589. III.
Marchionis nomen incognitum tempore S. Gregorii Papæ, 595. LXXXVIII.
Marci & Marcellini martyrum reliquiæ missæ Ravennam, 595. LXXXIV.
Marcianus Dux Romani exercitus commovet in indignationem Justinum Imperatorem, 574. II. Ad eum mittit Acacium Justinus Imp. 574. III. Spoliatur dignitate ab Acacio, *ibid.*
Marcovefa nefarie copulatur cum Chariberto Rege, 570. XVII. Excommunicatur uterque a S. Germano & paulo post moriuntur, *ibid.*
Marchus exhibet libros ficti, quos Fredegundis Regina proicit in ignem, 583. XXIV.
Mare contabulasse ferunt Xerses, & ipsum reddidisse equitabile, 579. VII.
in Mare feruntur serpentes Tiberis inundatione, 589. LIV.
in Mari magna tempestate, unde liberantur divinitus, 584. XVII. & seq.

S. Maria Virgo Dei genitrix vere dicenda, 546. XV. Puerum Judæum ab incendio liberavit, 552. XXIV. Ejus auxilio Narses vicit Gothos, 553. XXVII. Ex ejus imagine nascitur oleum ad curandos infirmos, 564. XIX. & seq. Ei templum erigit Justin. Imp. 577. V. Ejus precibus multa consequitur Justin. Imp. *ibid.* Ejus monasterium ædificat Rupertus Episcopus Salesburgensis, 590. XLII. Ei offert librum hunc auctor, pag. 487. Et ab ea auxilium obnixè exposcit, *ibid.* Ejus imago avertatur impium Anatolium, 580. III. Apparens incitat fideles contra Anatolium, 580. IV. Reprehendit defensores Anatolii, 580. V. Ei displicent præstigiatores, 580. III. & seq. In ejus templo facta visio de futuro Mauritio Imp. 583. IX. In eam blasphemiam a Deo puniuntur, 587. XXVI.
Maria Virgo invocata ab auctore, pag. 488.
Mariæ Virginis imagine delata solemnî ritu fugata pestis, 590. XVII.
ad Marin Perfam hæreticum epistola Ibæ non est defendenda, 546. XXVIII.
Marinianus electus Episc. Ravennæ, 595. LXXXV.
Martianus Comes Domesticorum mittitur ad Synodum Mopsuestenam, 550. XXXVII.
S. Martinus olim Episc. Turonensis, miraculis coruscatur tempore Euphronii Episc. 559. XXIX. Ejus virtute liberatur Chramnus a vinculis, 559. XXX. Ad ejus sepulcrum mittit aurum & argentum Theodomirus pro sanitate filii, 560. VII. Ei fabricat Ecclesiam Theodomirus Rex, & sanctuaria exposcit, *ibid.* Ad eum alia munera mittit Theodomirus Rex, & obtinet reliquias, & multa bona, 160. VIII. & seq. Ejus reliquias cum Palmodia transferuntur, *ibid.* Precibus invocatus liberat in carcere detentos, *ibid.* Ad ejus sepulcrum accedit Ultragotha Regina, 560. XII. Ejus virtute tres cæci illuminantur, *ibid.* Ejus basilica incensa, 562. IV. Ad eum ire perperat Gregorius Turonensis infirmus, 566. XXIII. & seq. Ab eo sanatur Gregorius Turonensis, & ejus clericus, *ibid.* Ex ejus cereis & ligno cancelli multa miracula, 566. XXVI. & seq. Ejus virtutes toto Orbe perspicuæ, *ibid.* Ejus virtute curatur oculis Fortunatus, 582. II. Ejus bona diripiens a Deo punitur, 570. XXV. 572. IV. Ei comparatur Euphronius Episcopus Turonensis, 574. XIII. Ejus sepulcri pulvis sanavit Gregorium Turonensem, 574. XXI. Ejus velum sanat Gregorium Episcopum, *ibid.* Ejus lignum de cancello, quid contulerit Gregorio, *ibid.* Ejus monasterium male tractatum a militibus, qui luunt poenas, 576. II. Ejus virtute pacificati sunt Reges Francorum, 577. II. Ab eo curatur Manulphus claudus, 577. III. Per eum paralyticus recipit sanitatem, 577. IV. Ejus ope convalescit Leobovius clericus, *ibid.* Ejus virtute curatur mulier paralytica, 579. XVIII. Tuetur jura Ecclesiæ, *ibid.* Ad ejus sepulcrum plura miracula, 579. XIX. Ejus ope crescit flumen, ne hostes pertransire possent, & damnum inferre, 579. XVIII. Ejus pulvis liberavit a morbo Ragnemodum, 579. XXIII. Ad ejus sepulcrum orat Moroveus, 580. VI. Ab eo quaerit ventura Moroveus, 580. IX. Ejus virtute vinum augetur, 580. XXII. Ejus nomine invocato, vinum benedictum propinari solitum, *ibid.* Ejus ope liberatur Guntherannus a magno naufragio, 581. XIV. Ab ejus festo usque ad Natalem Domini quantum Galli jejunabant, 582. XII. Ei se commendat Modestus in carcere, a quo liberatur, 583. XVI. Ad ejus monasterium venit Arianus, qui dedit poenas perfidia, 583. XXXVIII. Ejus basilica effracta a sribus, qui se interfecerunt, 584. XII. In ejus atrio occisus est

est Eberulfus reus majestatis, 588. XV. Ejus oratorium illacum a flammis, 588. XXXIII.
S. Martinus peregrinus a Deo commonitus ad reliquias S. Martini pervenit, 560. X. Fit Episcopus in Gallicia, *ibid.* Eum S. Martinus ascivit ad conversionem Sueavorum, *ibid.* Bracharensi secundo Concilio præfuit, 572. X. Ejus collectio canonum Orientalium, 572. XIV. Claruit fide & scientia, 560. XI. Suevis populis ab Arianismo conversis dedit regulam fidei, *ibid.* Ejus egregia opera in Gallicia, & ejus scripta, 572. XV. Moritur, 583. XXIX. Doctrina præditus, *ibid.* Quanto tempore sederit, *ibid.* Ad loca sancta peregrinationem suscepit, *ibid.* Ei plurimum debet Hispania, 572. XV. Ejus laudes ex Fortunato, 563. XXXI. Apostolis comparatur, *ibid.* Fuit quasi alter Elias, *ibid.* Ei Fortunatus commendat Radegundem Reginam, & Agnetem Abbatissam, *ibid.*
S. Martini Episc. Turon. vetus Ecclesia in Anglia, 597. XXV.
Martyr esse non potest, qui est extra Ecclesiam, 586. XLII.
Martyrum corpora in Ecclesia sepeliebantur, non autem omnium Christianorum, 563. XIII. Martyres quadraginta a Longobardis necati, 579. IX. Alii sub Longobardis, 579. X. Martyres sub Tiberio Augusto, 586. XVI. Martyres assistunt S. Ared. morienti, 595. LXXXIX. Martyrum reliquias colit Guntherannus Rex, 598. XXXII.
Martyrum reliquias offerebantur, balsama, & aliæ odorum species, 599. XVI.
Martyrum cultus etiam apud infideles, 593. III. Martyrius monachus Sanctus leprosi forma Christum excepit, 592. XXII.
Martyrologium Romanæ Ecclesiæ, 598. VII.
Martyropolis civitas expugnata, 591. LVI. ex Massagetis exercitum colligit Tiberius Imperator, 579. IV.
Massiliam veniunt Judæi non conversi ex Arvernensi urbe, 579. XXVI.
Massiliense monasterium munitum privilegio S. Greg. 596. XX.
Massilienses peste infesti, 590. XLVI.
Massiliam tenent Principes Germanorum, 549. IV.
Mastolonus vir illustris sub Mauritio, 599. VI.
Matisconense Concilium, 582. X. Quot canones in eo facti, 582. XI.
Matisconense Concilium secundum indicitur a Guntheranno Rege, 588. X. Ei Episcopi sancti interfuerunt, 588. XI. & seq.
Maurentius Episc. in Africa, 598. XIII.
S. Maurilius Episcopus Cadurcensis moritur, 583. LVII. Ejus virtutes celebrantur a sancto Gregorio, *ibid.*
Maurentius Chartularius, 590. XXIII.
Mauritius Dux Longobardorum, 595. I. Ad Romanos transfuga perit, *ibid.*
Mauritius post Tiberium fit Imp. 586. I. Sub eo Narses vir insignis habuit Præfecturam exercitus Romani, 568. XIII. Præfuit Orientalibus copiis Tiberii Imperatoris, 579. VIII. Incurionem fecit in Araxanum agrum, *ibid.* Creatur magister militum in bello Persico, 583. I. Laudatur in multis, 583. III. Ejus res preclare gestæ, 583. IV. Decertavit cum præstantissimis Persarum, *ibid.* Ejus victoria 583. V. Victor evadit mirifico cultu religionis, *ibid.* Factus Comes a secretis Tiberii Imperatoris, 583. VI. Victor venit ad S. Theodorum Siceotam, & ad ejus pedes se prosternit, *ibid.* Ei prædicat Imperium S. Theodorus, *ibid.* Ejus Imperium etiam prædicatum a S. Eutychio Episcopo, 583. VII. & seq. Ejus Imperium divinitus ostensum, 583. IX. De eo multa præsentia parentibus, 583. X.

Quando imperare cœperit, Casar & non Imperator dictus, vivente Tiberio, 586. XI. Ad eum habet orationem Joannes Quæstor Tiberii nomine, 586. XII. Circumdatur corona & chlamyde purpurea, 586. XIV. Per quos gradus ascendit ad Imperium, 586. XIX. Etiam factus est pater Imperatorum, 586. XX. Ei nuptui tradita filia Tiberii Imperatoris, 583. IX. 586. XXI. Dicitur est Tiberius, 586. XXI. Non solum corpus sed animum vestivit purpura & corona, *ibid.* Sibi imperare nititur, *ibid.* Defensor Catholice fidei, 586. XXII. Litteras scribit ad S. Theodorum Archimandritam, 586. XXIII. Ad eum mittit Philumenum S. Theodorus cum litteris, *ibid.* Ejus liberalitas in monachos, *ibid.* Ad eum mittitur Apocrifarius Laurentius Archidiaconus, 586. XXIV. Suscipit Consulatum sine collega, 587. I. Dat forem suam Gordiam in matrimonium Philippico, *ibid.* Mittit Philippicum Præfectum in Orientem, 588. I. Auctus filio, quem appellat Theodosium, 588. VI. Mittit legatos ad Childebertum Regem Francorum, *ibid.* Ejus legati non audiuntur a Childeberto, *ibid.* Mauritius quibus salibus pervenit ad Imperium, 593. VIII.
Mauritii Imp. annorum ratio, 590. II.
Mauritius Imp. quid in confirmatione electionis S. Gregorii Papæ, 590. IX.
Mauritius Imp. editis urget schismaticos, 590. XXXVI.
Mauritius Theodosium filiorum natu maximum Dominum Constantinopolis facit, 591. XLV.
Mauritius Rom. ditionis provincias inter reliquos filios distribuit, 598. XXIV.
Mauritius filius immaturus Domitianum cognatum suum tutorem designat, *ibid.*
Mauritius, Tiberio Romam veterem cum Italia & insulis in mari Tyrrheno donat, 598. XXV.
Mauritius favet schismaticis, 590. XLIII.
Mauritius Imp. decipit Francos, 590. L.
Mauritius Imp. pugnat contra Avars, 590. LVII.
Mauritius bellum gerit adversus Persas, 590. LVII. Vincit eos, 591. LV.
Mauritius extorres Episcopus nutrirî jubet, 591. XII.
Mauritius creat Theodosium filium Imp., 591. XLV.
Mauritius favet Chosroi Regi Persarum, 592. XXVI. Restituit eum in regnum, 593. I.
Mauritii iniqua lex ne milites monasterium ingrediantur, 592. XXVIII.
Mauritius insequitur maleficos, 593. XCVI.
Mauritius secutatur de miraculo fluentis unguentii de corpore S. Euphemie, 593. XCVI. & seq.
Mauritius deridet S. Gregorium simplicem nominans, 595. XXII. & seq.
Mauritii peccata quæ, 595. XVIII. Dat poenas ob irrisum a se S. Gregorium, 595. XXV.
Mauritius sequester pacis inter Joannem & Gregorium, 595. XXXVIII.
Mauritius intrudit Maximum in Ecclesiam Salonitanam, 595. LXI.
Mauritius coluit Joannem Episc. Constantinop. defunctum, 596. II.
Mauritius sancit leges adversus Donatistas, 596. XVII.
Mauritius filios suos pie educandos curavit, 597. XII.
Mauritius vincit Sclavos, 598. XI.
Mauritii lex de schismaticis non cogendis ad unitatem perperam lata, 598. XI.
Mauritii filius lepra laborans curatur a S. Theodoro Siceota, 597. XXV.
Mauritius Episcoporum causas judicari vult a Rom. Pont. 599. IV.

- Mauritii laudata fides Catholica, 599. XII.
Mauritius eleemosynam Romam mittit, 599. XV.
Mauritius sibi parat interitum ex contemptu sacerdotum, 599. XII.
S. Maurus offertur ab Eutychio Senatore S. Benedicto, 593. XI. Colitur a Clotario Rege, 562. III. Moritur, 584. XIII.
sub Mauri hominis specie daemon multa contrivit in officina hæretici, 548. XIX.
Maurus Abbas sub Gregorio Papa S. Pancratii Romæ, 594. XIX.
Mausona Archiepiscopus Emeritensis mittitur in exilium a Leuwigildo Rege, 584. VII. Fuit in Toletana Synodo, 589. XLIV. Egregia claruit sanctitate, *ibid.*
Maximianus Abbas præfuit monasterio S. Gregorii, 581. VIII.
Maximianus secutus est S. Gregorium Constantinopolim, 583. XIV. Redit ad monasterium Romam, 584. XVII. Factus Syracusanus Episcopus, *ibid.* Cum sociis eripitur e maximo periculo tempestatis, 584. XVIII.
Maximianus Abb. S. Andreae monasterii S. Gregorii, 593. XLII.
Maximiani Syracusani Episc. obitus, 594. XIII.
Maximianus Episc. in Numidia, 592. IV. Corruptus præmio a Donatistis, *ibid.*
Maximilianus Episcopus schismaticus, 556. XII.
Maximus Imperator quare fuerit ab Imperio depulsus, 580. XV.
Maximus Episcopus Cæsaragustanus libros composuit, 584. VIII.
Maximus Olybrius in S. Petri ædem fuga se recipit, 547. XII.
Maximi Episc. Salonitani electio illegitima, 593. LII.
Maximus intrusus in Ecclesiam Salonitanam, 595. LXI. Ejus facinora, 595. LXII. Delata ejus causa Episcopo Ravennati, 595. LXV. Absolutus per juramentum, 595. LXVI.
ad S. Medardum Episcopum Noviomensem infirmum venit Clotarius Rex, 564. XXXI.
Moritur, siente omni populo, 564. XXXIII.
Ejus feretro subicit terga Rex Clotarius, *ibid.* Ejus corpus fertur Sueffionem, *ibid.*
Ei construitur Ecclesia & monasterium, *ibid.*
Ejus monasterium munitur privilegiis Apostolicæ Sedis, *ibid.* Ejus monasterium caput monasteriorum, *ibid.*
de S. Medardo carmen elegiacum Venantii Fortunati, 864. XXXIV. Ab eo cæcus illuminatur, *ibid.* Ei se commendat Modestus in carcere detentus, a quo liberatur, 583. XXXI.
S. Medardi monasterium primum omnium monasteriorum Galliarum ex privilegio, 593. LXXXV.
Medici interficiuntur opera impia Austregildis Reginae, 583. XXVII.
Mediolanensis Episcopus schismaticus, 556. X.
Mediolanenses bello vexati confugiunt Genuam, 593. XXXVI.
Mediolanensium regio destituta habitatoribus, 593. XXXV.
ad Melantidem vicum castra posuerunt barbari, 558. IX.
Melantius fit Episc. Rotomagensis urbis, 589. VI.
Mellinam urbem invadit Cosrhoes, 579. V.
Mellitus monachus cognovit se moriturum cum multis aliis, 590. XXIV.
Mellitus monachus mittitur in Angliam a S. Gregorio, 596. XI.
Mennas solitarius restitit audaciæ Longobardorum, 573. I. Etiam apud barbaros celebris, *ibid.*
Mennas Episcopus Constantinopolitanus subscripsit invitus edicto Justiniani, 546. XLVI.
Consensit, si approbaret Pontifex Rom. *ibid.*
Ad eum libellum misit Vigilus Papa contra

- Tria capitula, 547. XLVI. In eum sententia Vigilii Papæ, 551. XII. Ejus poenitentia, 552. XX. Ab eo dedicatur basilica Apostolorum, 552. XXII. Moritur, 552. XXIII. Cum eo mansit Eutychius, 553. III. Ejus professio fidei mittitur a Vigilio ad Justinianum Imp. 553. LI.
Mensa pulcherrima a Justiniano Jesu Christo dicata, & in ea pulchra inscriptio, 557. XI.
Mersio trina in baptismo, 591. XLII.
Merulana domus in regione tertia, 591. LV.
Metense Concilium, 594. XXVII.
S. Metrias miraculis clarus, 579. V. Irrogat ultionem in pervasuros sacrilegos, 579. XVI.
Ad ejus sepulcrum orat Franco Aquensis Episcopus propter jura Ecclesiæ, *ibid.*
ad Metropolitanos referantur causæ Episcoporum, 588. XVII.
Migetius Episc. Narbonensis, 598. XXXI.
Miles nobilis capite mulctatus a Narfete quia militem interfecerat, 555. XV.
Milites male tractarunt monasterium S. Martini, sed luunt poenas, 576. H.
Milites sacrilegi a Deo puniuntur, poenitens liberatur, 556. XLII.
Milites dissentiant in Oriente, & nolunt obedire Philippico, 588. I. Reconciliantur a Gregorio Episc. Antiocheno, *ibid.*
Militi ostensa visio de ponte qui ab iniquis non poterat transiri, 590. VII.
Milites vetiti a Mauritio ingredi monasterium, 593. VIII.
Militem in Urbe discordia, 590. XLIII.
Milites deficiunt a Mauritio, 590. LVII.
Ministri bonorum Ecclesiarum quales esse debeant, 591. XXVIII.
Ministri quatuor curabant res Rom. Ecclesiæ sede vacante, 590. X.
Minturnensis Ecclesia clero & populo destituta, 590. XXXIV.
Minulphus Longobardus Catholicus elevavit de terra clavem S. Petri, 585. IV.
Minalphus Longobardus pius valde, 597. XIV.
Miracula ex Sanctorum reliquiis, 560. IV.
Miraculis interdum confirmatur fides, 564. XXI.
Miracula grandia edita a Sancto Martino, 559. XXIX.
Miraculum ad sepulcrum Gelesuinthæ, 567. XX.
Miracula edita ex ligno Sanctæ Crucis, 566. XXXVI.
Miracula crebra in testimonium fidei, 570. III.
Miraculum de Beroca nauta in mediis maris fluctibus divinitus servato, 587. XXXIX.
Miracula multa in morte S. Radegundis, 590. XL.
Miracula ex vestimentis Apostolorum, 592. XXI.
Miracula in Ecclesia S. Agathæ Romæ facta, 591. LI.
Miracula de captivis a vinculis solutis, 590. LI.
Miraculum de oleo ex Cruce fluente, 598. XXIII.
Miraculum de clave S. Petri a Longobardo dirupta, 597. XIII.
Miraculum Guntherami Regis Francorum, 590. XLVI.
Mirogenes Abbas vir miræ sanctitatis, 548. XIV.
Miscenas Ecclesia unita Comanæ, 592. XVII.
Misericordia maxime commendatur, 570. VIII.
Misericordes ædificant sibi in cælo domum auream, 590. XXI.
Missa quotidiana semper fuit laudabilis, 558. XIV.
in Missæ sacrificio novem Præfationibus utebatur Rom. Eccl. 590. VIII. Mis-

- Missa quantum profit defunctis, 590. XIII.
Missa quando dici coepta apud Anglos, 597. XXV.
Missa in domo privata dici solita, 596. XV.
Missa non deferenda antequam compleatur, 598. XXXI.
Modestus faber lignarius redarguit Riculfum clericum 583. XVI. In carcerem retruditur, verberatur, & e carcere miraculo educitur, *ibid.* Se commendat SS. Medardo & Martino a quibus liberatur, *ibid.*
Modoanense monasterium extructum a Childberto Rege Francorum, 562. II.
Molinæus impius, qui auctoritatem Papæ audeat oppugnare, redarguitur multis argumentis, 587. XIII. & *seq.*
Monachi suspensi a Longobardis defuncti psallunt, 573. XX.
Monachi a Longobardis male tractati liberantur virtute S. Equitii, 573. XXIII.
Monachi paupertatem servant, 590. IV. Prorietarii asperere sunt corrigendi, *ibid.*
in Monachos sanctos grassatio barbarorum, 586. XVII. Eorum magna charitas, *ibid.*
Monachi insularum Caprarie, Gorgoniae, Palmarie, Orsanae, 591. XVI.
Monachi desertores a S. Gregorio revocantur in monasterium, 591. XV.
Monachi antequam fiant in laico habitu probandi, 595. LVIII.
Monachorum quieti consulit S. Gregorius, 595. LXXXI.
Monachus non judicans, non judicatur, 599. X.
Monachi & clerici teneantur custodire muros, civitatis, 598. VIII.
Monachus non condat testamentum, 598. XX.
Monachi in claustris sancti aliquando in Episcopatu deficiunt, 595. LXXXVII.
Monachus a quibus S. Gregorius voluit abstinere, 594. XVI.
Monachos ad observantiam regularem revocat S. Gregorius, 592. XVIII.
Monachi vetiti commatres facere, 594. XVII.
Monachorum Isaurorum judicium Romæ, 593. XXXVI.
Monachismus propagatus in Gallis & in Italia S. Columbani opera, 579. XIV.
Monarchiam Regni Francorum consequitur Clotarius Rex, 562. III.
Monasteria crevit in Sicilia & Romæ S. Gregorius, 582. VII.
Monasterium S. Martini male tractatum a militibus qui divinitus luunt poenas, 576. II.
de Monasterio Vivariensis & Castellense Cassiodori, 562. LXXXIX.
Monasterium Cassiodori ubi situm, 562. VIII.
Monasterium extructum a Sigeberto filio Clotarii S. Medardi, 564. XXXIII.
in Monasterium Sanctæ Radegundis illatum est lignum Sanctæ Crucis, & reliquiæ, 566. XXXIV.
Monasteria duo extructa a Childberto Rege Francorum, 562. II.
Monasterium S. Aredii, 595. LXXXVII.
Monasterium Cassiodori Castellense distans, 598. XX.
Monasterium Classense exemptum, *ibid.*
Monasterium S. Medardi auctum privilegiis, 593. LXXXIII.
Monasterium S. Radegundis quæ passum, 593. LXIII.
Monasteria erigere non licere absque licentia sedis Apostolicæ, 598. XXII.
Monasteriorum privilegia unde, 591. XIV.
Monasteriorum monialium mala unde proveniant, 593. LXIII. & *seq.*
de Monastica institutione epistola plurimorum Episcoporum ad Radegundem, 599. XXXV. & *seq.*

- Monasticam vitam quando exercuerit S. Greg. 581. VI.
de Monastica vitæ institutione S. Gregorii Pap. 581. IX.
Monialium magnus luctus in morte S. Radegundis, 590. XXXVI.
Moniales nobiles turbas cient, 593. LXIII.
Monialium cura ab Episc. propensus agenda, 594. XVII.
Monialium precibus Roma ab hostibus servata, 596. VIII. Earum numerus, *ibid.* Gerit curam earum S. Gregorius, 596. VIII.
a Monothelitis hæreticis corrupta Quinta Synodus, 553. CCXLVII.
Montes conentiantur in occisione Sanctorum, 573. XXI.
Montes navigabiles ferunt reddidisse Xersem, 579. VII.
Monumentum Narfeti in ponte Anienis, 565. XI.
Mopuestia celebratur Synodus novem Episcoporum, 550. XXXVI. & *seq.*
Moralium libros perfecit Sanctus Gregorius Romæ, quos inchoaverat Constantinopoli, 586. XXVI.
Moralium libri S. Gregorii ad S. Leandrum missi, 591. XLIX.
Mores Episcoporum investigandi a Summo Pontifice, 592. XVI.
Morientes interdum multa prædicunt, 590. XXIV. Quare futura prænuent, *ibid.*
Moroveus filius Chilperici Regis copulat sibi incestuose in matrimonium Brunichildem, 579. LVII. Eum insequitur Chilpericus pater, 580. VI. Mutatur in clericum, *ibid.* Minis expetit communionem a Gregorio Turonensi, 580. XXII. Ei nimis leviter impertit communionem Gregorius Turonensis, *ibid.* Eum vult eici de templo Chilpericus Rex, *ibid.* Ejus fuga ad Brunichildem, 580. VI. Orat ad sepulcrum S. Martini, *ibid.* Multa crimina loquebatur de patre, *ibid.* Consulit pythonifam, quæ mendax multa bona promittit, 580. XXI. Eum reprehendit Gregorius Episcopus, ne credat pythoniffæ, 580. VIII. & *seq.* Quarit ventura ex sacris codicibus, 580. X. Intelligit mala sibi imminencia, *ibid.* Spontanea nece defunctus Frédegundis artibus, 580. XXI.
Moroveus Episc. Pictaviensis, 593. LXV.
Mors S. Agricolæ Episcopi Cablonensis, 583. LVI.
Mors Alboini Regis Longobardorum, 571. II.
Mors Apollinaris Episcopi Alexandrini, 570. I.
Mors Ariani illusoris, 583. LI.
Mors Asterii Praefecti Orientis, 587. XXV.
Mors Austregildis Reginae, 583. XXVII.
Mors Cassiodori, 562. XXIII.
Mors S. Cerbonii Episcopi Populonii, 573. IX.
Mors Chariberti Regis Francorum, 572. IV.
Mors Childberti Regis Francorum, 562. I.
Mors Childerici rerum Ecclesiæ pervasoris, 561. III. & *seq.*
Mors Chilperici Regis Francorum, 587. XXXI.
Mors Chramni miseranda, 564. XXX.
Mors Clephis Regis Longobardorum, 573. II.
Mors Clodoberti filii Chilperici Regis, 573. XXVI.
Mors Clodovei filii Chilperici Regis, 583. XXVI.
Mors Clotarii Francorum Regis, 565. XXII.
Mors Constantii Episcopi Aquinatis, 572. II.
Mors Cosrhois Regis Persarum, 569. VI. VIII.
Mors S. Crotildis Reginae, 553. CCLIII.
Mors Dagoberti filii Chilperici Regis, 583. XXIV.
Mors Sancti Dalmatii Episcopi Rutheni, 583. LVIII.

Mors diaconi sacrilegi miserrima, 570. XXII.
 Mors Domni Episcopi Antiocheni, 561. I.
 Mors Donnoli Episcopi Cenomanensis, *ibid.*
 Mors S. Dicolæ Virginis, 586. LXXXVIII.
 Mors Eparchii Engolismensis, 584. XIII.
 Mors Ephræm Episcopi Antiocheni, 546. LXVIII.
 Mors Sancti Euphronii Episcopi Turonensis, 574. X.
 Mors Eustochii Episcopi Hierosolymitani, 561. I.
 Mors S. Eutychie Episcopi Constantinop. 586. VI. & *seq.*
 Mors Ferreoli Episcopi Uccensis, 584. XIII.
 Mors S. Germani Episcopi Parisiensis, 579. XXI.
 Mors S. Hermenegildi Regis, 584. VI.
 Mors Joannis Papæ III, 572. I.
 Mors Joannis Scholastici Episcopi Constantinopolitani intrusi, 578. V.
 Mors Justiniani Imp. 565. II.
 Mors Justinii Junioris Imp. 582. I.
 Mors Leuvigildi Regis, 585. V.
 Mors Liubæ Regis Gothorum in Hispania, 570. XXV.
 Mors S. Martini Episcopi Gallicensis, 583. XXIX.
 Mors S. Mauri Abbatis, 584. XIII.
 Mors S. Maurilii Episcopi Cadurcensis, 587. LVII.
 Mors S. Medardi Episcopi Noviomensis, 564. XXXI.
 Mors S. Mennæ Episcopi Constantinopolitani, 552. XXIII.
 Mors Morovei filii Chilperici Regis, 580. XXII.
 Mors Nantini Comitis, 582. VII.
 Mors S. Prætextati Episcopi, 589. VI.
 Mors Pelagii Papæ, 589. LXIII.
 Mors Petri Episcopi Hierosolymitani, 546. LXVIII.
 Mors S. Radegundis Reginae, 590. XXXVI.
 Mors Rosmundæ Reginae & Helmigis, 571. IV.
 Mors Ruccoleni sacrilegi, 579. XLX.
 Mors Salvii Episcopi, 587. XXXVIII.
 Mors Samsonis filii Chilperici Regis, 580. XXVIII.
 Mors Senoch presbyteri, 579. XX.
 Mors Sigeberti Regis, 579. XIII.
 Mors Theodoræ Imperatricis, 548. XXIV.
 Mors Theodoberti Regis, 552. XXIX.
 Mors Theodoberti filii Chilperici, 579. XIII.
 Mors Theodegisti Regis Gothorum, 548. IX.
 Mors Tiberii Imperatoris, 586. VI.
 Mors Valentii Abbatis, 584. XVIII.
 Mors Vigilii Papæ, 555. I.
 Moriturus præsto sint servi Dei, 590. XIV.
 in Morte sanctorum jure homines & tristantur & lætantur, 590. XXXVI. & *seqq.*
 post Mortem etiam anathematizati plures hæretici, 546. XXXIV.
 in Mortis tempus poenitentiam reservare non est tutum, 585. VI. & *seq.*
 Mortuorum corpora in Ecclesia non sepeliebantur, nisi Sanctorum, 563. XVIII.
 Mortuorum corpora sepeliebantur cum luminaribus & psalmodia, 565. XXI.
 Mortuos non putat damnandos esse Pontianus Episcopus, 546. LIII.
 Mortui non facile damnandi, 553. CXVII.
 Mortuos quales judicet damnandos Vigilii Papa, 553. CLXXXIV. Quomodo sint damnandi, 553. CLXXXV.
 Mortui sancti psallunt, 573. XX.
 Morum disciplina refrenatur, *ibid.*
 Mulier cum filio ægrotans sanatur virtute S. Eutychie, 578. IX.
 Mulier liberatur ab incendio in oratorio S. Martini, 588. XXXIII.
 Mammolus Patricius culmen accepit a Guntheranno Rege, 575. VIII. Exercitum movet in Longobardos, & multos interficit, *ibid.*

Vocatur in crimen a Fredegunde Regina, 587. XXXI. Miserrime mori cogitur, *ibid.*
 de Mundi totius conversione spes concepta in Toletana Synodo, 589. XVI.
 Mundi miseria, 548. XXVIII.
 Mundus contemnendus, 581. VII.
 Munera Eulogii ad S. Gregorium, 597. X.
 Munera missa a S. Gregorio ad Reccaredum Regem, 599. XXV. Reccaredi ad S. Gregorium, *ibid.*
 Murmuratio fugienda, 566. XLIV.
 Murorum civitatum custodia S. Gregorius noluit monachos esse immunes, 598. VIII.
 Mutatio Justiniani prodigiosa, 558. IX.
 Mutianus vir disertissimus, 562. XIV. Aliquas homilias Joannis Chrysofomi Latinitati donavit, *ibid.*
 Muti loquuntur per lignum S. Crucis, 566. XXXVI.
 Mutus curatur oleo sancto ab Eutychio Episcopo, 564. XXII.
 ex Myria exercitum collegit Tiberius Imp. 579. IV.

N

N Amanes Sarracenorum Dux prædam egit, 586. XIX.
 Naamanes Sarracenorum Princeps, 593. VI.
 Namatius sive Manatius, vir egregie sanctitatis, nobilitatis & eloquentie, 588. XXII.
 Habuit uxorem Euphrasiam *ibid.* Relicta uxore fit Episcopus Viennensis, *ibid.*
 Nantinus Comes Engolismensis moritur, 583. XXVIII. Exclamat se ab Heraclio Episcopo exuri, & in judicium vocari, *ibid.* Ejus corpus nigredinem duxit, *ibid.* Fuit ab Heraclio excommunicatus, *ibid.*
 in Narbonam irruit Reccaredus, & prædas agit, 589. XLVI.
 ad Narbonensem provinciam mittit nuncios Reccaredus, ut deserat Arianam impietatem, 585. XI.
 Narbonensis Episcopus Arianus desperatione perit, 585. XIII.
 Narbonensis populus ad fidem Catholicam convertitur, *ibid.*
 Narbonense Concilium, 598. XXX.
 Narnia præsidium contra Longobardos, 592. I. 595. XXXIII.
 Narfes mittitur in Italiam a Justiniano Imp. contra Gothos, 552. XXI. Is Totilam vincit, & occidit, 553. XV. Fit potens auxilio Dei genitricis Mariæ, 553. XVIII. Dimittit Longobardos, 553. XIX. Cum militibus scelestis militare non vult, *ibid.* Ejus opera Vigilii ab exilio liberatur, 554. I. Ejus opera vendicata Italia a Gothis, 554. V. Ad eum missi edictum Justinianus Imp. de rebus Italiae, 554. IX. & *seq.* Is & Pelagius veniunt ad S. Petrum, 555. X. Buccellinum cum Francis vicit, 555. XV. Ante pugnam exercitum purgavit, *ibid.* Excitatur a Pelagio Papa adversus Episcopos inobedientes, 556. IV. & *seqq.* Ad eum scribit Pelagius contra schismaticos, 556. XVI. Per eum Pelagius multum profecit, *ibid.* Non fuit Consul, 559. VI. Ejus monumentum in ponte Anienis, 565. XI. Acquisivit multas divitias, & traxit magnam invidiam a Romanis, 567. VIII. A Justino privatur, & Longinus Præfectus substituitur, *ibid.* Male tractatur a Sophia Augusta, *ibid.* Ejus legatio ad Longobardos, 567. IX. De eo historia Pauli diaconi reicitur, 567. XI. An Neapolim sit profectus, 567. X. Constantinopolim revocatus a Justino Imp. & magnam honorem consecutus est, 567. XI. Ejus laudes, 568. XII. De ejus obitu diverse sententia, 568. IX. De ejus prodicione refellitur assertio, 568. X. Si proditor fuisset, Constantinopolim vivens cum gloria redire non potuisset, neque ejus cadaver illuc translatum esset, 568. XI. Multam congregavit pecuniam, *ibid.* Vitalem Episcopum in exilium deportari jussit, 568. XIV. Ejus Theofaurus ingens inventus Constantinopoli, 586. VII. Patricius & Dux sub Mauritio, 586. XIII. Vicit Varanem invasorem Regni Persarum, *ibid.* Restituit in regnum Cosrhoem Junioem, *ibid.* Edificavit Ecclesias SS. Pantaleemonii, Probo, Taracho, & Andronico, *ibid.* Hospitalem domum edificavit, *ibid.* Ad eum tres epistolæ S. Gregorii Papæ, *ibid.* Narfes patricius amicus S. Gregorii, 593. LXI. 597. XIV.
 Narfes Patricius consolatorias litteras accipit a S. Gregorio, 597. XIV.
 Narfetes Judeæ cultum Eliæ introducere conatus, 593. LVI.
 Natalem Domini præcedebat jejunium, 582. XII. Natalis Episcopi Salonitani causa, 592. X. Natalis Episc. reprehensus a S. Gregorio, emendatur, 592. XII. Eiusdem obitus, 593. LI. de Naturis duabus & una persona Jesu Christi, 546. XIV.
 Navale bellum. *Vide*, Bellum.
 Navigantes olim Eucharistiam ferebant, 584. XXVIII.
 Navis in portu mergitur, ubi salvatur Maximianus cum sociis, *ibid.*
 Navis ex Hispania desert pestem in Gallias, 590. XLVI.
 Naufragium vitatur beneficio sacrarum reliquiarum, 590. XLIX.
 Nauta a summo maris periculo divinitus liberatus, 587. XXXIX. & *seq.*
 Neapolitanus Episc. deponitur a S. Gregorio, 591. XVIII.
 Nebridius Episcopus, germanus Montani Episc. Toletani & Justiniani Episc. Valentia, 548. VII.
 Nepefina Ecclesia pastore vacans, 591. XVII.
 Nicasius Episc. Engolismensis, 593. LXV.
 Nicaea devastata a Longobardis, 575. I.
 Nicanam Synodum amplectitur Reccaredus Rex, 589. XXX.
 Nicephorii errores arguuntur, 552. XVI.
 Nicetius delinquentes libere reprehendit, 565. XXXIII. Interfuit Concilio quinto Aurelianensi, 552. XXVII. Sæpe excommunicavit Clotarium Regem, 565. XXII. Ejus sacerdotale robur infractum, 565. XXIV. In exilium missi a Clotario, *ibid.* Ejus prædictio de sua liberatione, *ibid.* Liberatur ab exilio a Sigeberto Rege, 565. XVII.
 Nicetius ex laico factus Episcopus Aquensis, 588. XXI.
 Nicetius Episc. Lugdun. pro Chilperico Rege alterari cum Tetrico visus Guntheranno, 587. XXXIV.
 Nicetius Episc. Treverensis sanctus convertit Aredium, 595. LXXXVI.
 Nicolaus Abbas querit liberari adolescentem a Sarracenis captum, 586. XIX. Ejus oratio quantum potuerit, *ibid.*
 Nobiles a Justino necantur, 567. I.
 Nolanum monasterium monialium, 591. II.
 Nomina Episcoporum recenseri solita in Missa, 594. III.
 Notarii Vigilii Papæ ab ipso defecerunt, 548. II. Notarii Ecclesie recitare soliti homilias Pontificum Romanorum, 592. XXI.
 in Novatores hæreticos comminatur Vigilii Papa, 546. LVI. Qui sunt politici, 549. VIII. Ea sibi arrogat, quæ ad Papam spectant, *ibid.* In eos quod Virgines Deo dicatè nubere non possunt, 559. XXXVIII. Exagim.

tantur canonibus primi Concilii Parisiensis, 560. XXXIII. Decipiuntur qui non accipiunt doctrinam a patribus, 562. XIII. Iconoclastæ Novatores insaniunt in sacras imagines, ut hæretici antiqui, 574. VII. Contemnentes auctoritatem Papæ multis argumentis redarguuntur, 587. XIII. & *seq.* Statim volunt videri Theologi, licet sint ignari, 587. XIII. Fortiter confutantur, 587. XIV.
 Novella Justinii Imp. in Samaritas hæreticos, 574. V.
 Noverca in alienum filium maligna, 583. XXVI.
 Numidia Episcopos hortatur S. Gregorius, 591. XXXII.
 Numidia Episcopis legationem mittunt ad S. Gregorium, 592. IV.
 Nuneches furdus & mutus curatur oleo sancto a S. Eutychio, 564. XXII.
 Nundus Abbas vir miræ sanctitatis, 589. XLIV.
 Nutriti filiorum Mauriti Imp. 597. XIII.
 Nutrix S. Gregorii Papæ, 594. XVI.

O

Occidens illustratur sanctissimis viris, 574. X. in Occidentem Vigilii cupit trahere Synodum, 553. XXV.
 Occidentis cum Oriente lacrymabile spectaculum, 553. CCL. & *seq.*
 in Occidente bellum Ecclesiasticum, 556. I.
 Occidentales Episcopos vult adesse in Synodo Vigilii Papa, 553. XXV. & *seq.*
 Occidentales Episcopi nolunt recipere quintam Synodum, 556. I. & *seq.*
 Occidentales tria capitula defendebant, 547. XL.
 Occidentale Imperium collapsum, ex quo violentas manus injecerunt in Pontificem Romanum, 549. II.
 Octoginta martyres necati a Longobardis, 579. IX.
 Oecumenica, & non Oecumenica qua ratione sint Concilia, 553. CCXXIV.
 Oecumenici nomen sibi usurpare voluit Joannes Episcopus Constantinopolitanus, 587. VI.
 Oecumenicum quid importet, 595. XXXI.
 Oleum nascitur ex Cruce, & ex imagine S. Mariæ Virginis ad curandos infirmos, 564. XIX.
 Oleo sancto multi curantur infirmi a S. Eutychio, *ibid.* usque ad XXV.
 Oleum exundans e S. Cruce, 566. XXXIX.
 Oleo lampadis S. Martini curatur oculis Fortunatus, 568. VI.
 Oleum abundat virtute Sanctuli viri Dei, 573. XIII.
 Oleo benedicto curabat infirmos S. Hospitius, 275. VII.
 Oleum Crucis quod dictum, 598. XXIII.
 Operarii suppeditatur panis indeficiens virtute Sanctuli viri Dei, 573. XIV. & *seq.*
 Oppressores pauperum severe puniendi sunt a magistratibus, 568. XVIII.
 Oratione liberatur S. Libertinus a Francis, 555. XII. & *seq.*
 Oratione aucta farina in necessitatibus Christianorum, 564. XXVIII.
 Oratione quantum possint Sancti, 567. XXII. & *seq.*
 Oratione liberat Constantinopolim a peste S. Eutychie Episcopus, 578. XIV.
 Oratione sancti sæpe restitunt & auferunt sanitatem, 578. XLVII. & *seqq.*
 Oratio prodest errantibus, 587. XVIII. & *seq.*
 ad Orationem hortatur Patres in Toletana Synodo Reccaredus Rex, 589. XXII.
 Oratione liberatur monachus in morte a diaboli faucibus, 590. XV.
 Oratio Totilæ Regis ad Pelagium diaconum, S s s s 547.

547. XIV. Eisdem parænetica ad suos, 547. XVI.
Oratio Iustini ad magistratus, ut dissolvatur æs alienum, 568. XVI.
Oratio S. Leandri Episcopi de conversione Gothorum, 580. XII.
Oratio Reccaredi Regis habita in Synodo Toletana tertia, 589. XXII.
Oratores antequam orationem haberent ad populum, se muniebant signo Crucis, 555. XVIII.
Oratorum S. Martini illæsum a flammis, 586. XXXIII.
Oratorium erectum apud Turonos ligno S. Crucis, 566. XXXIII.
de Orbis totius conversione spem conceperunt Patres in Toletana Synodo, 589. XVI.
Ordinatio S. Gregorii quando accidit, 590. XXI.
Orestes Patricius in S. Petri ædem se recepit, Totilam vitans, 547. VIII.
Orestes Episcopus tenetur alere Faustinianum. Episcopatu abdicatum, 588. XXI.
Orfiana insulæ monachi, 591. XVI.
Orientales Episcopi obediunt Justiniano inviti, 546. XLVI.
Orientis cum Occidente lacrymabile spectaculum, 553. CCXLIX.
in Orientem legatio Radegundis Reginae pro ligno Crucis, 566. XXX.
in Orientem alia legatio Radegundis ad Imperatorem pro gratiarum actione, 566. XLI. & seq.
Oriens illustratus viris sanctissimis, 574. X.
in Oriente sit Præfectus Philippicus, 587. II. V.
in Oriente oritur dissensio militum, 588. I.
Origenes fuit declaratus hæreticus, 548. XVI.
Sibi sapiens, stultus, 548. XVIII. Eius damnatio desideratur in Quinta Synodo, 553. CCXXXIX. Eius errores ex epistola Iustiniani, 553. CCXLI. & seq. In eius errores incaute delabitur Eutychius, 586. II.
ab Origenistis multa mala processerunt, 546. XLIX. Ab iis Quinta Synodus mutilata, 553. CCXLIV.
Orosius Abbas reformator monachorum, 591. XVI.
Oscense Concilium in Hispania, 598. XXIX.

P

P Agani. Vide, Gentiles.
Palatina illustris femina, 591. III.
in Palæstina Sisinus Episcopatum reliquit, 583. XIII.
Palladius Episcopus Santonenfis fuit in Synodo Matisconensi, 588. XI. Tenebatur alere Faustinianum Episcopum depositum, 588. XXI.
Pallium Archiepiscopale significat ovem perditam, quam pastor tollit super humeros, 553. VII.
Pallium missum ad S. Leandrum Hispal. Episc. 599. XXVI.
Pallium datum Maximo Episc. Salonitano, 595. LXVI.
Pallium missum ad Episc. Nicopolitanum, 595. XXXV.
Pallium missum ad Virgillum Episc. Arel. 595. XXXV.
Pallium petendum, aliter non dandum, 597. XV.
Pallium absque pecunia dandum, 595. LVIII.
Pallii usus illegitimus, 593. XLIX.
Palmaria insulæ monachi, 591. XVI.
Palmanianum vinum quid sit, 591. XII.
S. Pancratii Ecclesia a S. Gregorio monachis tradita, 594. XIX.
S. Pancratii martyris reliquiae missæ in Gallias & in Angliam, 590. XLIX.

Pange lingua gloriosi prælum certaminis hymnus qua occasione, & a quo sit compositus, 566. XXXV.
Panis suppeditatur operariis indeficiens virtute Sancti viri, 573. XV.
e Pannonia Alboinus Rex Longobardorum venit in Italiam, 568. II.
S. Pantaleomonis ædificata Ecclesia a Narsete. Præfecto Italiae, 530. XL.
Pantaleo Episcopus in Africa, ad quem scribit S. Gregorius, 594. VI.
Papæ magna potestas, 546. XLVII. 587. LXXXVIII. Est caput Ecclesiae, 587. IX. Quanta polleat auctoritate super omnes, *ibid.* Ad eum pertinet errantes Episcopos corrigere, 587. IX. XV. Ad eum quæ spectant, ne sibi arrogant Principes, 549. VIII. 563. I. Tenet locum Petri, 550. XXXIV. Majorem habuit potestatem a Deo, quam Propheta, 552. IX. Eius auctoritatem reverentur adversarii, 553. CCXVIII. Privilegia concedit Principibus, 555. IX. Ad eum spectat congregare Concilia, 556. X. 587. VII. & seq. Eius arbitrio cuncta definiuntur, 563. XV. Ad eum appellabant a Concilio, 570. XXIII. Ab eo accipiebant Reges auctoritatem congregandi Concilia, 572. XI. Ad Principes legationem mittebat, cum regnare incipiebant, *ibid.* Ad eum mittebant professionem fidei Episcopi statim creati, 581. VI. Eius auctoritate celebratum est Conc. Toletan. tertium, 589. X. Potest mutare voluntatem testatoris, 590. VI.
Papa tantum dicitur Universalis Ecclesiae Episc. & quomodo, 595. XXXII.
Papa. Vide, Pontifex.
Parabolas Salomonis interpretatur Cassiodorus, 562. XIX.
Paralyticus curatur virtute S. Martini, 577. IV.
Paralytica virtute S. Martini convaluit, 579. VIII.
Parisiense Concilium primum, 559. XVIII. In eo optimi canones sancti, *ibid.* Novem numero, 559. XXXIII. In eo fuerunt quindecim Episc. *ibid.*
de Parisiensi Concilio secundo, 559. XXVI. Celebratum ad sedandas inimicitias Regum, 576. I. Nichil profuit, *ibid.*
Parisiense Concilium in causa Prætextati, 580. XIII.
Ejus Actio secunda, 580. XVIII.
Ejus Actio tertia, 580. XX.
Parthenium odio habuerunt Franci propter tributa a Rege inflicta, 552. XXIX. Crudeliter occisus, 552. XXX.
Paschalis computus scribitur a Cassiodoro, 562. V.
Paschalis Cycli Victoris occasione erratum in celebratione Paschatis, 594. XXVIII.
de Paschatis die celebrando error Pictorum. Christianorum, 565. XXXIII.
de Paschate altercatum est inter Hispanos & Gallos, 573. XXV.
Pascha rectius celebrasse Gallos, fontium miraculo comprobatum est, *ibid.*
Paschasinus Episc. Legatus Papæ in Concil. Chalcedonen. 553. CLXXXV.
Paschatus Alatrini Episc. 551. XI.
Passiones non fuerunt in Christo sed propassiones, 563. III.
Passiones hominum apparent in statu sublimi, 586. VIII.
Pastor Episc. Iconiensi subscripsit Constituto Vigilii Papæ, 553. CCIX.
a Pastore dicitur tranquillitas vivendi, 574. XIV.
Pastor pastorum Romanus Pontifex, 590. XXV.
Pastorale S. Gregorii quando scriptum, 590. XXIV.

XXIV. Missum ad Sanctum Leandrum, 595. LXXI.
Paterichia clarissima femina, 591. III.
S. Paternus Episc. Abrigenfis interfuit primo Concil. Parisiensi, 559. XXXII. Laudatur a Fortunato, *ibid.*
Patriarcha Occumenicus quid, 595. XXXII.
Patriarchæ quatuor numerati a S. Gregor. 595. XLIX.
Patriarchatum Sedium prærogativa, 597. IX.
Patri æqualis filius probatur multis argumentis, 583. XLIV. & seqq.
Patres videntur interdum contraria sentire, & tamen conveniunt, 553. CCXXXII. & seq. a Patribus accipienda est doctrina, 562. XII.
Patrum doctrinam sequitur Synodus, & eam probat, 553. XXXIX.
in Patres non infurgant filii, alioquin a Deo puniuntur, 564. XXXVII.
Patriarchæ tres Orientales subscribunt inviti edicto Justiniani, 546. XLVII.
in Patriarchatum erecta Hierosolymitana Ecclesia, 553. CCXLV.
ad Patriarcham Hierosolymitanam mittitur Regulus a Radegunde Regina pro reliquiis, 566. XXVIII.
Patriarcha dictus est in schismate Episc. Aquileiensi, 570. X.
Patriarchæ dicti sunt interdum Episc. *ibid.*
Patriarchas appellabant suos Episcopos Ariani, *ibid.*
Patriarchæ nomen tantum habebant olim Apostolica Sedes, *ibid.*
Patricius mittitur a Justiniano Imp. ad Vigilium Papam, 553. XXXVI.
Patrimonium Sancti Petri in Gallia, 593. LIX.
Patrimonium Sancti Petri in Sicilia, 593. LX.
Patrimonia Rom. Eccl. in diversis provinciis, 591. XXX.
Patroclus evectus ad magnum sanctitatis culmen, 579. XXIII.
Paulinus Patriarcha Aquileiensi quanto tempore federit, 556. XVI. 570. IX. Caput schismaticorum, 586. XXVI. In eum scribit S. Gregorius Papa, *ibid.*
Paulinus impostor quid tentavit, 593. XCIII.
S. Pauli Ecclesiam Spoleti invadere volunt Ariani, sed dant poenas, 573. XII.
S. Paulus sententiam mutavit, novis emergentibus causis, 553. CCXXXV.
Paulus diaconus Vigilii Papæ, 550. XVII.
Paulus Episcopus Ulpianensis subscribit Constituto Vigilii Papæ, 553. CCIX.
Pauli diaconi historia de Narsete improbatur, 567. XI.
Paulus diaconus errat in translatione Trium capitulorum, 586. LXXXVII.
Pauli Apostoli reliquiae missæ in Gallias, 590. XLIX.
Pauli Apostoli caput & Sudarium petitum a Constantina Augusta, 594. XX. & seq.
SS. Pauli & Joannis reliquiae ab Urbe delatae in Gallias, 590. XLIX.
Paulus idemque Agilulphus Rex Longobardorum, 590. L.
Pauli diaconi histor. error de Tribus capitulis, 552. VII. 597. II.
Pauli diaconi incuria, 595. II.
Paulus Africanus Episc. vocatus Romam ad dicendam causam, 596. XVI. Idemque innocens iudicatus, 598. XIII.
Paulus Ancyra Episcopus, 590. LVI.
Paulus loco Episcopi Neapolitanæ Ecclesiae administrator, 592. XIII.
in Pauperes elemosyna distribuatur a Principibus, & ab Episcopis, 559. XXVIII.
Pauperes oppressi a Potentioribus, 568. XV. & seqq.

Pauperes superbos odit Deus, 563. VII.
Pauperum hospitalia opprimebantur a Ruccoleno, 579. XVIII.
Pauperes pascantur ab unaquaque civitate, 570. XVI.
Pauperibus thesauri sunt erogandi, 582. VI.
Pauperibus qui succurrunt, opulentiores fiunt, 582. VI. & seq.
in Pauperes liberalitas Tiberii Imp. commendatur, *ibid.*
Pauperum causæ cognitæ in Valentina Synodo, 580. II.
Pauperum cura propensior S. Gregorii, 591. III. Eorumdem Canonica portio bonorum Ecclesiae, 593. LVIII.
Pauperum curam gerant ministri bonorum. Ecclesiasticorum, 591. XXIX.
Pax Ecclesiae est salus Imperii, 552. XXI.
Pacem exoptat Totilas Rex a Justiniano, 547. XIII.
Pax conciliata inter Francos & Gothos nuptiis Brunichildis, 567. XVIII.
Pacem redimit Sophia Augusta a Cosrohe Rege Persarum, 575. XIII.
Pax oritur inter Reges Francorum virtute S. Martini, 577. III.
Pax stabilitur inter Chilpericum, & Childebertum Reges, 548. XI.
Pacem maxime diligebat Reccaredus Rex, 588. XXX.
Pax cum Chagano Rege Avarum composita, 593. XXVI.
Pax cum Longobardis a S. Gregorio tractatur, 595. XX. Eadem sæpe rupta, 595. XXIII. Iterum frustra tentata, 596. VI. Impedita ab Exarcho, 597. XVII. Iterum ad breve tempus sancita, 598. VIII. Rursum ad duos annos statuta, 599. I. Eadem simulata, 599. II. III.
Peccata causa fuerunt, ut daretur robur hostibus, 574. II.
Peccata causa sunt sæpe ruinarum, 575. II. & seq.
Peccata interdum causa sunt terræmotus, famis, & pestilentiae, 558. II.
Peccata puniunt Deus, licet interdum non statim, 576. III.
Peccata clericorum sunt acris punienda, 588. XXX.
Peccati culpa cum dimittitur, non semper dimittitur poena, 567. VII.
Peccata Dei iudicio sæpe deteguntur, 587. XXXVII.
Peccatores a Deo puniuntur, 556. XXVII. XLII.
Peccatores flagellis nonnumquam convertuntur, 575. IX. & seqq.
Peccatorum confessione abluuntur peccata, 599. X.
Pecunia iniqua respuitur a Sanctis, 567. XXIV.
Pecunia missa Constantinopoli ad S. Gregorium eroganda pauperibus, 597. XIV.
Pecunia missa ad S. Gregorium pro redimendis captivis, 596. VIII.
Pelagiana hæresis instaurata in conciliabulo Ephesino, 595. LVI.
Pelagianismum instaurat Joan. Episc. Constantinop. auctoritate Concilii Ephesini, 595. LVI.
Pelagius diaconus S. R. E. Romam rediit, 546. VIII. Eius studia adversus decretum Justiniani de fide, 546. L. Studet armare contra edictum Justiniani Africanos Episcopos, *ibid.* Eius legatio ad Totilam Regem, 547. I. Ad eum oratio Totilæ Regis, 547. II. A Totila laudatur, *ibid.* Eius responso ad Totilam, 547. V. Pro Romanis exorat Totilam, & ipsum mitiorem reddit, 547. XIII. Mittitur legatus ad Justinianum a Totila Rege, 547. XX. Rogat pro captivis, & a Totila obtinet quod vult, *ibid.* Subscripsit constituto Vigilii Papæ, 553. CCIX. In suspensionem adducit

- dus ne Vigilio mortem intulerit, 555. I. Pa-
 pa creatur, 555. X. A quibus Episcopis sit
 ordinatus, *ibid.* Se purgat a calumnia sibi il-
 lata de morte Vigili, *ibid.* Recipit Quintam
 Synodum, 555. XI. Laborat pro Quinta Sy-
 nodo, 556. IV. Narsetem excitat adversus
 Episcopos schismaticos, *ibid.* Ad eum recur-
 runt populi, 556. XI. Per Narsetem multum
 profecit, 556. VI. Ejus epistole ad Sapaudam
 Episc. Arelat. 557. XVIII. Ejus Epistole ad
 Childebertum Regem, 556. XX. Ejus epistola
 ad Fusciam Episcopos, 556. XXXI. Ejus ad
 universum populum Christianum de Catholica
 fide epistola, 556. XXXIII. Ob receptam
 Quintam Synodum a schismaticis culpatur, 556.
 XXV. A calumniis schismaticorum se purgat,
ibid. Ejus fidei Catholica confessio, 559. XIV.
 Ejus obitus, 559. I. Ejus epitaphium, *ibid.*
 Quanto tempore sederit, 559. I. Basilicam SS.
 Apostolorum coepit, *ibid.* Ejus epistola ad Vi-
 gilium scripta est dubia, 559. VI. Ad eum
 legatio Childeberti Regis, 559. VII. Duas
 ordinationes habuit, 559. XVII. Ejus librum
 mittit S. Gregorius ad Hibernos pro Quinta
 Synodo, 553. CCXXVIII.
 Pelagius secundus creatur Papa, 577. II. Utitur
 consilio & auxilio S. Gregorii, *ibid.* Librum
 edidit pro Quinta Synodo, *ibid.* Scripsit episto-
 lam ad Benignum Archiepisc. de translatione E-
 piscoporum, 581. I. Ejus epistola ad Italiam
 Episcopos, 582. VIII. Mittit Apocrifarium
 Constantinopolim S. Gregorium diaconum,
 583. XI. Ejus epistola ad Gregorium diacono-
 num de Longobardis, 584. XV. Ad eum mit-
 tit clavam auream Antharit Rex Longobardo-
 rum, 585. IV. Ejus iussu scribit Gregorius
 adversus schismaticos, 586. XXVI. De ejus
 epistola ad Eliam, 586. XXVII. Ejus episto-
 lae ad Istriam Episcopos, 586. XXIX. Ejus
 summa convertendi schismaticos cura, *ibid.*
 Per Exarchum exagitat schismaticos, 586.
 LXXXVI. Vocat ad unitatem Ecclesiae Hi-
 bernos Episcopos, 586. XXVII. Irritat red-
 dit Synodum Constantinopolitanam a Joanne
 congregatam, 587. VIII. Ratam habet sen-
 tentiam pro Gregorio Episcopo Antiocheno,
 587. VI. Ejus epistola ad Episcopos ad Syno-
 dum Constantinopolitanam vocatos, 587. VIII.
 Exoptat Ecclesiae pacem, *ibid.* Demonstrat
 tantum esse Romani Pontificis generalem Syn-
 odum congregare, 587. IX. Irritat Con-
 stantinopolitanam Synodum, 587. VIII. Com-
 minatur excommunicationem in Joannem E-
 piscopum, 587. XI. Ex ejus epistola multis
 argumentis redarguntur haeretici, qui op-
 pugnant auctoritatem Papae, 587. XIII. & *seq.*
 Infurgit in Joannem Constantinopolitanum,
 qui sibi arrogavit nomen Oecumenici, 587.
 VIII. & *seq.* Aperit insidias diaboli in Ec-
 clesia, 587. XVIII. Detegit fictam humilita-
 tem Joannis Episcopi Constantinopolitani, 587.
 XVII. Demonstrat quomodo diabolus per su-
 perbiam tentet saepe viros optimos, 587. XVIII.
 Admonet Episcopos ne obediant Joanni Con-
 stantinopolitano Patriarchae, 587. XIX. Ejus
 responsio ad consultationem de provinciis,
 587. XX. Lue inguinaria moritur, 590. II.
 Quo tempore mortuus sit, *ibid.* Ejus tempo-
 re maximae pluviae, 590. III. Argenteis ta-
 bulis ornavit Confessionem beati Hermetis,
 590. V. Aedificavit basilicam S. Laurentii, &
 ejus sepulcrum tabulis argenteis exornavit,
ibid. Congregavit Concilium Romanum, 590.
 VI. Ejus litterae ad Germaniam & Galliam E-
 piscopos de Praefationibus Ecclesiae, 590. V.
 Duas ordinationes fecit, 590. VI. X.
 pelagius Episcopus Nemausensis interfuit Con-
 cilio Narbonensi, 593. XXXI.
 Pelagius Papa quid de nomine Universalis,
 595. XLIX.

Pe-

- Pelagius Papa adversus Joannem Episcopum
 Constantinop. primus insurrexit, 595. XXX.
 Pelagius Papa vetuit subdiaconos uxorem duce-
 re, 591. XX.
 Pelagii Papae tempore corpus S. Laurentii fortui-
 to inventum, 594. XXII.
 Pelagius Taurinensis Episc. tempore S. Grego-
 rii, 596. XI.
 in Pentecoste baptizantur Judaei a S. Avito,
 579. XXVI.
 Peredeus vir fortissimus adulterium imprudens
 commisit cum Rosimunda Regina, 571. III.
 Alboinum Longobardorum Regem interfe-
 cit, *ibid.*
 Peregrinatio ad limina Apostolorum ad sanan-
 dos infirmos, 575. VII.
 Peregrinationes frequentes in Urbe, 592. XV.
 Peregrinatio ad loca Sancta, 592. XIX.
 Peregrinatio ad sepulcrum S. Martini, 595.
 LXXXVIII.
 Peregrinatio ad limina Apostolorum frequens,
 592. XV.
 Periculus Celsi successor armatur in Gallia ad-
 versus Longobardos, 575. VIII.
 Periculum imminens ex cura animarum, 590.
 XXX.
 Perinthus civitas invasa a barbaris, 593.
 LXXXIX.
 Periturus redditur caecus, & a S. Eutychio libe-
 rat, 564. XXVI.
 Peroratio auctoris cum gratiarum actione, pag.
 587.
 Perpetuus Turonensis Episcopus statuit jejunium
 ante Natalem Domini, 582. XII.
 Persamenia dicta est Armenia major, 582. X.
 ad Persas se conferunt philosophi, relictis Chri-
 stianis; sed eorum mores pessimi revertuntur,
 554. XIV.
 Persae vincuntur a Justino, 556. XLIII.
 Persae devastant Romanum Imperium, 574. I.
 Universam depopulati sunt Syriam, 574. III.
 Admirantur virtutes Gregorii Episcopi An-
 tiocheni, 572. XIX. Ab iis affligi Armeni,
 572. XXII. Eorum Principes trucidati ab Ar-
 menis, *ibid.* Superantur a Romanis, 579. V.
 In eorum fines incursionem facit Justinianus
 Dux Romanorum, *ibid.* Cum iis pugnat Mau-
 ritius Dux, & eos vincit, 583. IV. & *seq.*
 Consulabant magos, a quibus sunt decepti,
 589. XLIX.
 Persae vidi a Romanis sub Mauritio Imperato-
 re, 591. LVI.
 Persarum Rex Hormisdas occisus, 592. XXVI.
 Persarum Rex Cosroes creditus Christianus,
 593. IV.
 Persarum Regina Christiana, *ibid.*
 Persicum bellum prospere gestum, 589. XLIX.
 in Persico bello creatur Magister militum Mau-
 ritius, 583. I. & *seq.*
 Persicum bellum sub Mauritio Imp. 590. LVII.
 in Persidem progressus Philippici Praefecti O-
 rientis, 588. V.
 Persecutio excitata per Theodorum Episcopum
 Caesariensem in Vigilium Papam, 547. XXVII.
 Persecutio Justiniani in Episcopos Orthodoxos,
 563. XII.
 Persecutio excitatur in Hispania a Leuvigildo
 Rege Ariano, 583. XXXII.
 de Persecutione magna Longobardorum, 573.
 IV.
 de Persecutione mota in suum Episcopum laicis
 poenas populus Antiochenus, 587. XXII.
 ex Persecutione crescit Ecclesia, 589. XIII.
 Persecutor quidam Longobardus voluit interfice-
 re S. Hospitium, 575. V. Ejus dextera di-
 rigitur suspensa, quae sanatur a S. Hospi-
 tio, *ibid.* Abiecta impietate sit monachus, *ibid.*
 Persecutores Ecclesiae dicti, qui invadunt juris-
 dictionem ejus, 590. V. & *seq.*

- Perusium obsedit Totilas Rex Gothorum, & ac-
 cepit, 546. I.
 Perusinum Episcopum occidit Totilas, 546. II.
 Perusinum praesidium, 592. XXXIII. Longobar-
 dis adeptum, 595. I.
 Perusina Ecclesia vacans tempore S. Gregorii,
 591. XXV.
 Pessinuntium civitas liberata a siccitate per
 Theodorum Siceotam, 598. LXXXVII.
 Pestilentia Alemannos milites templa diripien-
 tes invadit, 555. XIII. & *seq.*
 Pestilentia invadit Romam, & eam depopula-
 tur, 590. XI.
 Pestilentiae tempore sagittae caelitus missae in
 homines, 590. XV.
 Pests & bellum Constantinopolim urget, 558.
 IX. Persae propter peccata, 558. XI.
 Peste moriuntur Clodobertus & Dagobertus fi-
 lii Chilperici Regis, 583. XXIII. & *seq.*
 Peste interit impia Austrigildis Regina Fran-
 corum, 583. XXVII.
 Pests inguinaria vexat Italiam, 565. XXV.
 Peste percussus puer, & de eo prodigium,
 565. XXVI.
 Pests pervasit Gallias & Germaniam, 583.
 XXIII.
 Pestem effugiunt Rhemenfes ope S. Remigii, *ibid.*
 a peste liberat Treverenses S. Nicetius, 583.
 XXIV.
 a peste liberantur Constantinopolitani preci-
 bus S. Eutychie, 578. XIV.
 Pests in Italia, Gallia & Hispania, 590.
 XLVI.
 Pests vexat Orientem, 599. XXVI.
 Pests Romae tempore S. Gregorii, 590. IV.
 Pests Romae alio tempore, 599. XXVI.
 Pests tempore concio S. Gregorii, 590. XIII.
 Pests curata precibus, vigiliis, & jeuniis, 590.
 XLVI.
 Pests tempore quid agere debeat Episcopus,
 559. XXVIII.
 Petra Ecclesiae si concutitur, exagitur, to-
 tus Orbis, 552. XVIII.
 S. Petri locum tenet Papa, 550. XXXIV. 551.
 XVII. & *seq.*
 SS. Petri & Pauli Ecclesia erecta a Felice Nam-
 netensi Episcopo, 574. XVIII.
 SS. Petri & Pauli Ecclesiae frequentes, & praer-
 stitum in Gallia *ibid.* & *seq.*
 in S. Petri Ecclesia Parisius celebratur Conci-
 lium, 580. XIII.
 de S. Petri clave grande prodigium, 585. IV.
 Aliam clavam fecit Augustinus Rex, & misit
 Pelagio Papae, *ibid.*
 SS. Petri & Pauli patrocinio defenditur Ro-
 ma, *ibid.*
 S. Petri confessionem ornavit tabulis argenteis
 Pelagius Papa, 590. XII.
 Petrus Episcopus Hierosolymitanus subscribere
 noluit edicto Justiniani, 546. XLVII. Mori-
 tur, 546. LXVIII. LXX.
 Petrus misit ad Episcopum Phari, ut ad se mit-
 teret Abbatem Georgium, 548. XVIII.
 Petrus Exconful mittitur a Justiniano ad revo-
 candum Vigilium Papam, 552. XIII.
 Petrus Patricius mittitur a Justiniano Imp. ad
 Vigilium Papam, 553. XXXVI.
 Petrus S. R. E. diaconus subscripsit Constituto
 Vigili Papae, 553. CCIX.
 Petrus presbyter S. R. E. mittitur a Pelagio con-
 tra pseudoepiscopos, 556. XII.
 Petrus Abbas Tripolitanus in Africa, 562. XV.
 Petrus filius Androgini precibus S. Eutychie na-
 scitur, 564. XX.
 ad Petrum subdiaconem scribit S. Gregorius de
 continencia subdiaconorum, 589. XLVII.
 Petrus familiae Ecclesiasticae Major cur in infer-
 no puniatur, 590. XVII.
 Petrus Apostolus custodit Urbem, 595.
 XVIII.

- Petri Apostoli tres peculiare sedes, 597.
 IX.
 Petri & Pauli corpora a Gracis petita, 594.
 XXIV.
 Petrus diaconus interlocutor in Dialogis S. Grego-
 rii, 593. XLIV.
 Petrus subdiaconus curator patrimonii S. Pe-
 tri in Sicilia, 593. LX.
 Petrus subdiaconus curator rerum Rom. Eccl.
 in Campania, 592. XIX.
 Petrus Tarracinenis Episc. a S. Gregor. moni-
 tus de conversione Judaeorum, 591. XLI.
 Petrus Tracoliitanus Episc. Visitator constitutus,
 a S. Gregorio, 594. XVIII.
 Philippicus sit Praefectus Orientis, 587. XXV.
 Ei dat in matrimonium Gordiam sororem
 Mauritius Imperator, *ibid.* Ei nolunt obedi-
 re milites in Oriente, 588. I. Ei conciliantur
 milites per Gregorium Antiochenum
 Episcopum, 584. IV. Ejus progressus in Per-
 sidem, *ibid.* Adversus Persas armatur, 589.
 XLIX. Ducit venerandam Christi imaginem
 per exercitum, 589. I. Victoriam obtinet,
ibid. Ejus incuria Romanus exercitus in di-
 scrimen coniectus, 589. LI. Mittit explora-
 torem Heraclium, *ibid.*
 Philippus Episc. Viennae, 582. X.
 Philippus Rex Hispaniarum jure laudatur, 563.
 XVII.
 Philosophi relictis Christianis, ad Persas se con-
 ferunt, 554. XIV. Relictis Persis, ad Chri-
 stianos revertuntur, *ibid.*
 Philumenus mittitur a S. Theodoro ad Mauri-
 tium Imp. 586. XXIII.
 Pidavienfis infertur magna clades a Chilpe-
 rico Rege, 576. I.
 Pidaviense Concilium, 593. LXIII. & *seq.*
 Pidaviense monasterium S. Radegundis turbatum
 valde, *ibid.*
 Pictor delens Veneris imaginem male a daemone
 tractatur, 564. XV. Ejus manus sanata a S.
 Eutychio, *ibid.*
 Pictorum gens in Britannia conversa est a S.
 Columbano, 565. XXX. & *seq.*
 Pictorum Christianorum error de die Paschatis
 celebrando, 565. XXXIII.
 Pictorum gens correcta, & ad canonicum Pa-
 schae diem translata, 565. XXXIII.
 Pietas plerumque victoriam parit, 556. XLIII.
 Pietas in pauperes maxime commendatur, 570.
 VI. & *seq.*
 Pileus auratus gestari solitus a Chartulariis, 591.
 XXXIX.
 Placidina uxor Leontii femina clarissima, 566.
 XIX. Fuit comes individua in bonis operibus
 Leontii, *ibid.*
 Plato philosophus affirmavit animas priores cor-
 poribus, 553. CCXLI.
 Plato Archidiac. Turon. testis in Gregor. Episc.
 583. XV.
 Plotinus affirmat animas priores corporibus, 553.
 CCXLI.
 Pluviae magnae Pelagii tempore, 590. III.
 Podagrae morbus vexavit etiam Sanctos viros,
 599. XXVII.
 Poenis se ipsos afficiunt impii, 554. XV.
 Poena peccati non semper dimittitur, licet cul-
 pa dimittatur, 561. VII.
 Poena sequitur impios, & praemium Orthodo-
 xos, si boni sunt, 589. XXXVIII.
 Poenae inferni aliquibus ostensa ut corrigantur,
 590. XVI. & *seq.*
 Poena ab Episcopis statuta & applicata Comitibus,
 598. XXXI.
 Poenam furtium ab Episcopo non infligendam,
 593. XXVI. & *seq.*
 Poenitentiam in mortem differre valde pericu-
 losum, 583. XLVII. & *seq.*

Pae-

Poenitentiam agant peccatores, alioquin a Deo punientur, 576. III.
 Poenitentia spatium reservandum est se emendantibus, 551. XVIII.
 Poenitentia Theodori Caesariensis Episcopi, 552. XIX.
 Poenitentia Mennæ Episc. Constantinopolitani, 552. XIX.
 Poenitentia Chilperici Regis, & Fredegundis Reginae, 583. XXIII.
 Poenitentia Sacramentum omnibus impertiendum fidelibus, 590. XXIV.
 Poenitentes a tribulationibus liberantur, 556. XLII.
 Poenitentes ab Ecclesia sunt recipiendi, 553. CXCIIL.
 Polimartium oppidum a Longobardis captum, 591. I.
 Politici Novatores ea sibi arrogat quæ ad Papam spectant, 549. VIII.
 Pompeius cognatus Justiniani Imp. 595. LII.
 in Ponte Anienis monumentum Narsetis, 565. XI.
 de Ponte, qui ab iniquis non poterat pertransiri, offensa viso militi, 590. XVIII.
 Pontiani Episc. Afric. epistola ad Justinianum Imp. 546. LII. Non putat mortuos damnandos, 546. LIII.
 Pontificum partes non sibi arrogent Principes, alioquin labuntur, 563. I.
 Pontifex Romanus. *Vide*, Papa.
 Pontifex Romanus electus, ante confirmationem quomodo se gerebat, 590. X.
 Pontificem facit electio, non confirmatio Imp. 590. XXI.
 Pontifex non ordinatur absque consensu Imperatoris, 590. III. V. Redimebat pecunia executionem Pontificatus, 590. XXI.
 Pontifex Romanus pastor pastorum, 590. XXV.
 Pontificis Romani confirmatio usurpata ab Imperatoribus, 590. V.
 Pontificis Romani apparatus regius haud adeo necessarius, 593. LX.
 Pontifici Romano cura imminet totius Orbis, 591. XLI.
 Pontificis Romani potentia, 595. XVIII.
 Pontifex Rom. supplet quod ab electoribus ommittitur, 591. XXV.
 Pontificis Rom. ministri custodire debent jura Episcoporum, 598. XIX.
 Pontificis Romani familiares non sint laici, 595. LVIII.
 Pontificum Romanorum corpora deferebantur cum dalmatica, *ibid.*
 Pontifices Rom. temporalia & spiritualia curant, 598. IX.
 Populi recurrunt ad Pelagium Papam adversus schismaticos Episcopos, 556. XI.
 Populus Constantinopolitanus ad meliorem frugem conversus, 557. VIII.
 Populus libenter sequitur sanctos Episcopos, 578. VII. & *seq.*
 Populus Antiochenus luit poenas de persecutione mota in suum Episcopum, 587. XXII.
 Populi Constantinopolitani zelus adversus impios, 580. IV.
 Populi Romani studium erga defunctos Romanos Pontifices, 595. LVIII.
 Populi diversarum nationum conversi ad fidem a feminis, 591. XLIX. & *seq.*
 Populensis Ecclesia in Tuscia multa passa a Longobardis, 590. XXXIV.
 Potentes fulti favore Regum usurpant aliena bona, 588. XVIII.
 Potentiores opprimunt pauperes, 568. XV. Qui interdum luunt poenas, 568. XVIII.
 Potestatis insolentia frenanda est ratione, 586. XII.
 Potestas artibus philosophiæ est gubernanda, *ibid.*

Potestas a Deo data est major Papæ, quam Prophetis, 552. IX.
 de Prædicationibus eorum qui sunt proxime morituri, 590. XXIV.
 Præfationibus novem utebatur in Missa Eccles. Rom. 590. VI.
 Præfecti provinciarum corrigendi ab Episcopis, & nisi respuerint, excommunicandi, 589. XLII.
 Præfectura Urbis cuidam concessa a Justino pro defensione oppressorum, 568. XVII.
 Præfecturam Urbanam administravit S. Gregorius Papa, & quo tempore, 581. V.
 Præmium sequitur Orthodoxos, si boni sunt, & poena impios, 589. XXXVIII.
 Præmio digni pro Ecclesia laborantes, 593. LIX.
 Prænextini montes habitatio Sanctorum, 593. XXVI.
 Præfides provinciarum mali quantum obfunt Imperio, 595. XIV. & *seq.* Idem sub Mauritio Imp. veluti tyranni habiti, *ibid.*
 Prætextatus Rothomagensis Episcopus fuit in quinta Synodo Aurelianensi, 552. XXVII.
 Fuit in primo Concilio Parisiensi, 559. XXXI.
 Fuit in secunda Synodo Turonensi, 570. XIII.
 Accusatur a Chilperico Rege in Concilio Parisiensi, 580. XIII. Suam causam agit, 580. XIV. Accusatur furti a Chilperico Rege, 580. XVIII. Seductus confitetur peccata quæ non commisit, 580. XIX. & *seq.* Detruditur in carcerem, & deinde in exilium, 580. XXI.
 Fuit in Matisconensi Synodo, 588. XIV. In Synodo Matisconensi recitat orationes, 588. XXII. Diu fatigatus odio perfida Fredegundis, 589. IV. Reprehendit Fredegundem quasi alteram Jezabelem, *ibid.* Ejus constantia, 589. V. Percutitur ab impio scario, 589. VI. Eum vulneratum visitat impia Fredegundis, *ibid.* Etiam in morte redarguit Fredegundem, *ibid.* Eum sepultura mandat Romatharius Episcopus Constantinensis, *ibid.* Inter martyres colitur, *ibid.*
 Presbyter Episcopum suum contemnens a comunione Ecclesiæ se suspendit, 590. XXXIII.
 Presbyteros a se recedentes excommunicat Vigilias Papa, 551. XVII.
 Presbyter hæreticus provocatur ad miraculum a diacono Catholico, 583. LII. Mittit manum in aquam ferventem & ejus caro liquefit, 583. LIII.
 Presbyteria eicitur ab Ursino presbytero cum moritur, 591. XX.
 Presbytero iniungitur munus Christum a S. Gregorio, 594. XIV.
 Presbyteri ad poenitentes recipiendos & ad baptismum infantium semper parati sint, 591. XXV.
 Pretiosus Abbas monasterii S. Gregorii, 581. Xa.
 Primatus Adrumetinus Episcopus, 551. XI.
 Clarus inter scriptores Ecclesiasticos, 551. XIII. Subscripsit Constituto Vigilias Papæ, 553. CCIX. Ejus scripta in bibliotheca Cassiodori, 562. XII.
 Primatus Constantinop. Ecclesiæ malis artibus quæsitus, 595. XXX.
 Primus Episcopus Carthaginensis legatum misit ad Quintam Synodum Sextilianum Episcopum Tunetensem, 553. XXXII.
 ad Principes non spectat condere leges Ecclesiasticas, 546. XLII.
 Principes dementat adulatio, 546. XLIV.
 Principes interdum tyrannice ea sibi usurpant quæ sunt Episcoporum, 547. XLIV. 553. CCXXXVI.
 Principes ne sibi arrogent quæ ad Papam spectant, 549. VII. & *seq.*
 Principes privilegia habent a Papa, 555. X.
 Principes minus timendi quam Deus, 559. X.
 Subditi sunt sacerdotibus, 559. XIX. In eos præ-

præsumentes dare Episcopos Ecclesiis quid statuat Concilium Parisiense, 559. XXIV. Iis nihil licet præter jus, 559. XXV.
 Principes cum hæreticis non conversentur, sed eos puniant, 551. VIII.
 in Principibus damnatur avaritia, 565. VII. & *seq.*
 Principes interdum magistratus vendunt, & conficta causa multos fortunis mulctant, 565. VIII.
 Principes dent operam ut dissolvatur aes alienum, 568. XV. & *seq.*
 Principes cum regnare incipiunt, interdum optimi videntur, sed in fine alii apparent, 572. IX.
 Principes a Papa auctoritatem aliquando habebant congregandi Concilia, 572. XI.
 ad Principes legationem mittebat Papa, cum regnare incipiebant, *ibid.*
 Principes auctoritatem non habent in Episcopos, sed Papa & Concilium, 575. XI. & *seq.*
 Principes sint clementes, & ab avaritia alieni, 577. IV. Formident sanctos Dei, 579. XXXI.
 In iis commendatur munificentia, *ibid.* Eos non timeant Episc. pro veritate, 580. XIII. & *seq.*
 Iis ne sint adulatores Episcopos, *ibid.* Eorum liberalitatem pauperes commendatur, 581. LXVII.
 Timeant Dei iudicium, & agant poenitentiam, 583. XXI. & *seq.* Acquiescant sacerdotibus veritatem asserentibus, 583. LVI. Alios superant fortuna, non semper tamen prudentia, 586. XII. Sæpe nolunt doceri, neque admoneri, *ibid.* Insolentiam potestatis frenant ratione, *ibid.* Eorum ornamenta quid significant, 586. XII. Dominentur passionibus, *ibid.* Comparantur ducibus apum, *ibid.* Non sint tyranni, *ibid.* Quid agere debeant, ut victorias obtineant, *ibid.* Eorum favore plerumque usurpant aliena bona potentes, 588. XVIII. Majorem utilitatem afferunt Episcopis cum eos persequuntur, quam cum illecebris blandiuntur, 589. V.
 Principes scelestos permittit Deus ad coronam sanctorum, *ibid.*
 Principum exemplar Reccaredus Rex, 589. XX. & *seq.*
 Principes accipiant leges Ecclesiasticas a sacerdotibus, 589. XL. Ecclesiæ libertatem servant, 590. XXVI. Ad eos vero quid spectet, 527. IV.
 Priscianus Lydus philosophus ad Persas se confert relictis Christianis, 554. XIV. Ad Christianos revertitur, *ibid.*
 Priscillianistarum hæreticorum hæresis damnata in Concilio Bracharensi, 563. XIV.
 Priscus Episcopus Lugdunensis interfuit primæ Synodo Matisconensi, 582. X. Primum locum obtinuit in Matisconensi secunda Synodo, 588. XI. Patriarcha nominatus in secundo Matisconensi Concilio, *ibid.*
 Priscus Dux exercitus Mauriti Imp. 593. LXXX. Idem amicus S. Gregorii, 593. XC.
 Priscus Patricius Constantinopolitanus, 593. XXIX.
 Priscus Dux irruit in Sclavinos Barbaros, 598. XI.
 Privilegium concessum Primæ Justinianæ a Vigilias Papa, 555. VI.
 Privilegium concessum Arclateni monasterio a Vigilias Papa, 555. VIII.
 Privilegia Byzacenæ Ecclesiæ salva vult Justinus Imperator, 568. XIX.
 Privilegium monasterii S. Medardi a S. Gregorio datum, 593. LXXXV.
 Privilegium vetus Ecclesiæ Ravennatis cujus sit fidei, 595. LXXXVIII.
 Probus abbas monasterii S. Andreae 581. IX.
 S. Probo edificata ecclesia a Narsete Duce, 568. XIII.
 Probus Abbas sequester pacis cum Longobardis, 598. IX. & *seq.*

Processio Spiritus Sancti a Patre & Filio a S. Gregorio testata, 593. XLVII.
 Processio ad S. Petrum cum imagine Dei genitricis Mariæ, 590. XVIII.
 Procli epistola in medium affertur contra Ibam in Quinta Synodo, 553. CCXII.
 Prodigium de puero peste percusso, 575. XII. & *seq.*
 Prodigia quæ advenerunt antequam Italia feriretur gladio Longobardorum, 567. XIII.
 de Proditione Græcorum in Hermenegildum. Regem, 583. IV.
 Professionem fidei mittit Eutyechius Constantinop. Episcopus ad Vigilias Papam, 553. VIII.
 Professio fidei primo fiebat in Conciliis, 553. XXXIX.
 Professiones fidei multorum Episcoporum mittit Vigilias Papa ad Justinianum Imp. 553. L. & *seq.*
 Professio Quintæ Synodi omissa, quia tractabatur de personis, & non de fide, 572. XIII.
 Professionem fidei mittebant Episcopi statim creati ad Papam, 581. VI.
 Professio fidei plena & exuberans Episcoporum Gothorum, 589. XXXVI.
 Professio exacta SS. Trinitatis, 589. XXV.
 Profuturus Episcopus Bracharensis, 563. XIV. & *seq.*
 Projectus Episcopus Nafitanus subscripsit Constituto Vigilias Papæ, 553. CCIX.
 Projectus Notarius mittitur a Pelagio contra pseudo episcopos, 556. XII.
 Promissa sunt servanda Deo, 553. CCLII.
 Propassiones fuerunt in Christo, non autem passionis, 563. IV.
 Prophetæ a Deo non tantam habuerunt potestatem, quantum habet Papa, 552. IX.
 Protasius Episcopus Aquensis, 596. XI.
 de Provinciis responsio Pelagii Papæ, 587. XX.
 Quot Episcopus habere debeat, *ibid.* Unaquæque habeat Judices, *ibid.*
 ad Provinciale Concilium referantur causæ Episcoporum, 587. XX.
 Proximo erranti succurrendum est oratione, 587. XVIII. & *seq.*
 Prudentia S. Gregorii in regimine pastoralis, 590. VII.
 Psalmodia & luminaribus utebantur Christiani in sepeliendis mortuis, 565. XXI.
 Psalmos interpretatur Cassiodorus, 562. XIX.
 Psalmorum imperitus indignus Episcopatu, 595. LXXXV.
 Psalmi omnes gloriæ hymno finiuntur, 598. XXXI.
 Psalmodia in translatione reliquiarum Sanctorum, 590. XLIX.
 Pseudopropheta in Gallia quæ fecerit, 595. LXXXII. Occisus tandem, 595. LXXXIV.
 S. Prudentianæ Ecclesia in Numidia, 592. IV.
 Pudor sit mixtus cum severitate, 572. XIX.
 Puella arreptitia a dæmone cruciata curatur a S. Eutychio, 564. XIX.
 Pueri tres a S. Eutychio curati sunt oleo sancto, 564. XIII. & *seq.*
 de Puero peste percusso prodigium, 565. XXVI.
 Puer in cælum sublatus omnes linguas didicit, *ibid.*
 Pueri duo Regem Francorum Sigebertum interfecerunt, 579. V.
 de Puero Judæo ab incendio liberato, 555. XXIV.
 ad Puerum infirmum accersitur hariolus, & moritur, 573. XXIX.
 Puer alius infirmus curatur pulvere sepulcri S. Juliani martyris, *ibid.*
 Pulvis sepulcri S. Martini haustus revocat ad vitam Gregorium Episcopum Turonensem, 574. XXI. Pul.

Pulvere sepulcri S. Martyris curantur infirmi, 173. IX.
Purpura non omnibus concessa clericis, 598. XXX.
Pythagoras afferuit animas priores corporibus, 553. CCXXI.
Pythonissam consulit Moroveus, 580. VIII.

Q

de **Q**uadragesima ante Natalem Domini qui statuerit Concilium Matifconense, 582.

II.

Quadragesima martyres necati a Longobard. 570. X.
Quadragesima Homiliae S. Gregorii quando habitae ab eo, 592. XXI. & seq.
Questiones minores ad Iudices & ad Synodum referantur, 587. XX.
Questiones maiores & difficiles ad Apostolicam Sedem referendae, *ibid.*
in **Q**uestionibus aliquibus interdum imponendum silentium, 547. XXI.
Quærelæ Totilæ Regis ad Senatores Romanos, 547. XIX.
Questio de nomine Universalis Episcopi ad fidem pertinet, 505. XXXIX.
Quercus translata orationibus S. Launomari, 567. XXII. & seq.
Quatuor administratores Romanæ Ecclesiæ ante confirmationem Romani Pontificis, 590. X.
Quintianus Episc. Ruthenensis fuit in Synodo quinta Aurelianensi, 552. XXVII.
Quinta Synodus convocatur ad sedandos tumultus, 553. XX. Indicitur ex Vigilii Papæ sententia, 553. XXIV. Eam trahere cupit in Occidentem Vigilii Papa, 553. XXV. Ejus Acta corrupta, 553. XXIX. & seq. Ejus actiones quot fuerint, *ibid.* Ei qui præcipui interfuerint Episcopi, 553. XXXII. Ejus collatio prima, 553. XXXII. Ejus collatio secunda, 553. XXXVI. Ejus Collatio tertia, 553. XXXIX. Ejus Collatio quarta, 553. XL. Ejus Collatio quinta, 553. XLI. In ea tractatur de epistola Theodoretii nomine supposita, 553. XLIII. In principio minime legitima, *ibid.* Ex parte supposita, & in aliquibus mutilata fortasse ab hæreticis, *ibid.* In ea recitatur epistola conficta nomine Theodoretii, 553. XLV. Ejus collatio sexta admodum depravata 553. CCXI. & seq. Ejus Collatio septima, 553. CCXIII. Ejus Collatio octava & ultima, 553. CCXVI. In initio non fuit Oecumenica, 553. CCXIX. & seq. Qua auctoritate facta sit Oecumenica, 553. CCXXIV. Ei resistentes Justinianus Imperator punit exilio, 553. CCXXI. Ei an consenserit Vigilii Papa, 553. CCXXIII. Cur non laudata, ut alia quatuor, 553. CCXXV. Quod sit Oecumenica, probatur, 553. CCXXVI. Pro ea liber Pelagii Papæ, 553. CCXXVIII. Eam confirmarunt Leo Secundus, & Hadrianus Papa, 553. CCXXIX. In ea desideratur damnatio Origenis, 553. CCXXXVIII. Ad eam epistola Justiniani de erroribus Origenis, 553. CCXXXIX. Ab Origenistis mutilata, 553. CCXLIV. Corrupta a Monothelitis, 553. CCXLVII. Ea completa quæ gesta sint, 553. CCXLVIII. Ab ea cur omissa professio fidei, 572. XIII. Eam Vigilii Papa comprobatur, 554. IV. Ejus germana exemplaria, 554. VIII. Recipitur a Pelagio Papa, 555. XI. A Casiodoro omissa, 556. II. Pro ea laborat Pelagius Papa, 556. IV. Pro ea librum edidit Pelagius Papa, 577. II.
Quinta Synodus non recipitur a Longobardis, 599. XIII. XV. XVIII.
Quinta Synodus cur a schismaticis improbata, 593. I. & seq.

Quintæ Synodi professio cum omitti potuit absque jactura fidei Catholicæ, 594. IV. & seq.
pro **Q**uinta Synodo pugnat Sanctus Gregorius, 591. V.
S. **Q**uintianus Episcopus Arvernensis, 573. XXVII.
Ex monacho reddit clericum Sanctum Gallum, *ibid.*
Quodvultdeus Episc. Numanæ Eccl. subscripsit Constituto Vigilii Papæ, 553. CCIX.
Quodvultdeus Episc. in Africa legatus ad S. Gregorium, 592. V.

R

ad **R**adegundem epistola plurimorum Episcoporum de servanda institutione monastica, 559. XXXV. Ejus studium in colligendis reliquiis Sanctorum ex toto Orbe, 566. XXVIII. Mittit Regulam presbyterum Hierosolymam ad accipiendas reliquias S. Mammetis, *ibid.* Nihil sine consilio facere voluit, 566. XXX. Legationem mittit in Orientem pro ligno S. Crucis, *ibid.* Quanta veneratione reliquias susceperit, & lignum S. Crucis, 566. XXXIX. Aliam legationem mittit in Orientem ad Imperatorem, 566. XLI. Præsto est suis periclitantibus in mari, 566. XLII. Ejus gloria, 566. XLIII. Mirifice culta a Fortunato, & merito, 566. XLIII. De ea obtrectatores in deteriorem partem acceperunt, quod a Fortunato amarentur, *ibid.* Eam commendat Fortunatus S. Martino, 583. XXXI. Ejus litteræ ad Episcopos in commendationem sui monasterii, 590. XXIX. Commendat suum monasterium Episcopis, 590. XXVIII. Constituit Abbatissam Agnetem suam sororem, 590. XXX. De ejus felici transitu, 590. XXVIII. XXXI. In ejus transitu niagnus luctus monialium, 590. XXVIII. De ea pacifice altercantur Angeli, 590. XXXVII. Ei suprema persolvit Gregorius Turonen. 590. XXXVIII. Ejus corpus cum psalmodiis sepultum, 590. XXXVIII. & seq. Restituit lumen cæco, 590. XL. Ad ejus sepulcrum plura miracula, *ibid.*
S. **R**adegundis sepulcrum profanatum, 593. LXXXIII.
Ragnemodus vel Regnamundus successit S. Germano in Episcopatu Parisiensi, 579. XXIII. Liberatus a morbo, hausto pulvere sepulcri S. Martini, *ibid.* Venit ad Gregorium Turonen. 579. XXXII.
Ravennatis Ecclesiæ privilegium quale, 595. LXXXVIII.
Raptores a Deo puniuntur, 556. XXVII.
Reccaredus Rex filius Leuvigildi Regis in Hispania, 583. XXXIII. Eum hortatur S. Gregorius ad pacem, 567. XXI. Eum commendat Leuvigildas parens S. Leandro Episcopo, 585. VI. Pietate & fortitudinis insignis, 585. VIII. Quid in Arianos Episcopos de virtute miraculorum, 585. IX. Ad fidem Catholicam convertitur, 585. IV. & seq. Mittit nuncios ad Narbonensem provinciam, ut convertantur, 585. XI. Cum Episcopis Arianis egit blanditiis, & non terrore, *ibid.* In eum parant insidias Golsvintha, & Vidila Episcopus Arianus, 585. XII. Mulctat exilio Vidilam Episcopum Arianum, *ibid.* Legationem mittit ad Chilpericum Regem Francorum pro nuptiis, 587. XXIX. Accipit in conjugem Baddam virginem filiam Chilperici Regis, *ibid.* Ei primum desponsa a Chilperico alia filia Basina nomine, quæ virgo remansit, 587. XXX. & seq. Francos vicit, 588. VII. Petit pacem a Guntheranno Rege Francorum, 586. XXX. & seq. Duplicem legationem mittit ad Guntherannum, *ibid.* Pacem non obtinet, *ibid.* Liberatur a conjuratione Arianorum, *ibid.* Hortatur Gothos Episcopos ad Catholicam fidem, 589. IX. Vult celebrari nationale Concilium in Hispania, *ibid.* Ejus oratio habita in Tolitano Concilio tertio, 589. XXII. Hortatur Patres ad jejunia & vigilias, *ibid.* Verba facit ad Synodum, 589. XXIII. Ejus studium pro fide Catholica, 589. XXVI. Afferit, quod in Concilio adest Divinitas Sanctæ Trinitatis, 589. XXXIX. Anathematizat Arium cum omnibus dogmatibus, *ibid.* Recipit Nicenam Synodum, Constantinopolitanam, Ephesinam, & Chalcedonensem, *ibid.* Subscribit confessionem Catholicæ fidei, 589. XXXII. In eum magnæ acclamationes Concilii Toletani, 589. XXXIII. Meretur Apostolicum meritum, *ibid.* Vult recitari Symbolum ante sumpcionem Eucharistiæ, 589. XXXIX. Accipit leges Ecclesiasticas a sacerdotibus, 589. XL. Vult Iudices corrigi ab Episcopis, 589. XLII. Eripitur a conjuratione Argimundi Ducis, 589. XLV. Mittit legatos pro pace ad Guntherannum Regem Francorum, 589. XLVI. Eius fortitudo bellica, *ibid.* Ejus egregiæ virtutes numerantur, 589. XLVII.
Reccaredus Rex quando regnare cœpit, & ejus conversio quando contigerit, 591. XLIV.
Reccaredo Regi insidiatur Segga Episcopus Arianus, 591. XLV.
Reccaredus Rex patitur invidiam conjuratorum, *ibid.*
Reccaredus sollicitus pro religione & Ecclesiastica disciplina propaganda, 598. XXIX.
Reccaredi Regis legatio ad Romanum Pontificem, 599. XXV.
Reccaredus Rex donatur muneribus a S. Gregorio Papa, 599. XXVI.
Redempta sancta femina, 592. XXIV.
Redemptus Episcopus Nomentanus subscripsit Constituto Vigilii Papæ, 553. CCIX.
S. **R**edempto Episcopo quæ præstensa de incurfione Longobardorum, 567. XIV.
Redituum Ecclesiarum quatuor partes faciendæ, 595. LXXXI.
Reges Longobardorum in Italia potentes, 591. XLIX.
Reges indigni nomine Regum, qui insurgunt in Rom. Ecclesiam, 590. V.
Regibus comminatus S. Gregorius Regni privationem, 593. LXXXVI.
Regum Francorum laus potissima ex Catholico nomine, 595. LXIX.
Reginæ moniales destruunt observantiam monasticam, 593. LXXXV.
Regionarii diaconi qui dicti sunt, 598. XVI. & seq.
Regionarii Defensores qui dicti sunt, 598. XIX. Eorum privilegium, 598. XVII.
Regna optime gubernantur, cum sunt superposita fundamenta religionis, 576. III.
Regum corona præcipua quæ, 572. XI.
Regulæ monasticæ S. Casarii Episcopi Arelatensis, 593. LXIII.
Regulus mittitur a Radegunde Regina ad Patriarcham Hierosolymitanum pro reliquiis S. Mammetis, 566. XXVIII. Iterum mittitur a Radegunde ad Imperatorem, 566. XLI. In mari cum sociis agitur fluctibus, 566. XLII. Is & socii liberantur auxilio Radegundis Reginæ, 566. XLIII.
de **R**eligione Longobardorum, 573. III.
Religio verum fundamentum Regnorum, 576. III.
Reliquiarum sacrarum, cultus, 560. IV.
Reliquiarum usus pristinus perseveravit in Ecclesia, 548. V.
Reliquia aureo curru circumvecta a Menna. Episcopo Constantinopolitano, 552. XXII.
Ann. Eccl. Tom. X.

Reliquias desiderat Childebertus Rex a Pelagio Papa, 556. XX.
Reliquias Sanctorum summa reverentia exhibitæ Romano Pontifice, 556. XVIII.
Reliquiæ Sanctorum sanitatem restitunt Justiniano Imperatori, 560. II.
ex **R**eliquiis Sanctorum oriuntur miracula, 560. IV. VIII. & seq.
Reliquiæ cum Psalmodia transferri solitæ, *ibid.* de **R**eliquiis aliqua notatu digna, 560. IX. & seq. 566. XXVIII.
Reliquias dat Justinianus S. Germano, quas honorifice condidit in Ecclesia S. Crucis, 561. XIV.
Reliquiarum sacrarum cultus viget in Gallis, 566. XXVIII.
Reliquiæ summo studio conquistæ a Radegunde Regina, 566. XXVIII. Quanta veneratione susceptæ sint a Radegunde Regina, 566. XXIX.
Reliquias semper venerati sunt omnes Catholici, 572. XXIX.
Reliquiæ in honore sunt habendæ, 576. II. & seq.
Reliquias SS. Andreae & Lucae, aut Luciae, transfuit Constantinopoli S. Gregorius, 581. VIII.
Reliquiæ portantur Romam a S. Gregorio Papa, 586. XXV.
Reliquiæ non sunt curiositate, sed devotione inquirendæ, 590. V.
Reliquiæ SS. Apostolorum missæ in Gallias, 596. XV.
Reliquiæ S. Georgii martyris acceptæ a Theodoro Siceota, 598. XXVI.
Reliquiæ a S. Gregorio missæ ad Reccaredum Regem, 599. XXVI.
Reliquiæ S. Laurentii missæ in Gallias, 596. XV.
Reliquiæ S. Severini quasitæ a S. Gregorio, 591. LIV.
Reliquiæ quæ dari solitæ a Romano Pontifice, 594. XXII.
Reliquiæ S. Pancratii missæ in Gallias, 596. XXV.
Reliquiæ quomodo probatæ, 592. XXV.
Reliquiarum Apostolorum causa non adeptus Privatus Ecclesiæ, 595. XXX.
Reliquiarum beneficio vitatur naufragium, 590. XLIX.
Reliquiarum cultus miraculis comprobatus, 594. XXIII.
Reliquiæ Sanctorum liberant a naufragio, 598. XXXIII.
Remigius Episcopus Bituricensis fuit in Concilio Matifconensi, 582. X. 588. XXII.
Res Ecclesiæ ne auferantur a quibuslibet, alioquin excommunicantur, 570. XIX. & seq. A Deo puniuntur, 570. XXII. 572. IV. Hujusmodi sacrilegi, 573. XII.
Responsores Cyriaci Episc. Constantinop. ad S. Gregorium missi, 597. I. Ab eodem in communionem accepti, 597. II. & seq. In Resurrectione corpus nostrum erit palpabile, 586. III. & seq.
de **R**esurrectione liber Eutychii flammis damnatur a Tiberio Imperatore, 586. VI.
Resurrectionis mysterium celebratur in die Dominico, 588. XVII. & seq.
Retharius Dux dirigitur ad Concilium Matifconense, 588. XII.
S. **R**emigius liberat a peste Rhemenfes, 565. XXVII.
Rhemis tenet sedem Regni Sigebertus Rex, 565. XXIII.
Rhemenfes liberantur a peste ope S. Remigii, 565. XXVII.
Rhetorica Christiana ad persuadendum quæ sit, 588. IV.
T t t t Rho-

Rhodus moriens prædicit sex juvenes morituros, 590. XXIV.
 Riculfus conjuravit cum Leudaste, Præfeco in Gregorium Episcopum Turonensem, 583. XV. Accepit promissionem de Episcopatu Turonensi, *ibid.* Patefecit insidias, 583. XIX. Patrati sceleris luit poenas, 583. XXX.
 Riculfus duo, alter presbyter, alter vepo clericus Turonensis, 583. XV.
 Rigunthis Regina magna charitas in Gregorium Turonensem Episcopum, 583. XVIII.
 Rijs Ecclesiastici, quos mutata est Ecclesia Romana ab Orientali, 599. XIX. *& seq.*
 Rixæ monialium Picaviensium turbabant Episcopos & Reges, 593. LXV.
 Rogationes in media Quadragesima instituit S. Gallus, 565. XXIX.
 a Roma discessit Vigilus Papa, & in Siciliam se contulit, 546. LIV. Ab ea quando non discedat summus Pontifex, 546. LV. Ad eam mittit frumentum e Sicilia Vigilus Papa, 546. LX. Ad eam mittit Vicarium Valentinum Episcopum Silvæ Candidæ Vigilus Papa, 546. LX. Eam produnt Isauri, 547. X. Eam ingreditur Totilas, 547. XII. Muris spoliatur aliqua ex parte a Totila Rege, 547. XXII. Pro ea servanda litteræ Belisarii ad Totilam Regem, 547. XXIII. Muniter & illustratur novis ædificiis a Totila, 547. XXIII. Civitatum omnium maxima & magnificentissima, 547. XXIII. Eam ingreditur & munit Belisarius, 547. XXV. Iterum capit a Gothis, 550. XIII. Ad eam revocat cives Totilas, *ibid.* Illic publica egestas, 547. VIII. Quæ passa sit a Longobardis, 573. V. Eo ad sanandos infirmos ad limina Apostolorum veniebant multi, 575. VI. Illic erexit monasterium S. Gregorius, 581. VII. Obruitur Tiberis inundatione, 589. LIV. Posita in angustia propter Longobardos, 584. XVI. Divinitus defensa, 585. III.
 Romæ status tempore ordinationis S. Gregorii, 590. XXII.
 Roma a vendis diruta, *ibid.* Ejus prædictio, 590. XXIII.
 Romæ salus pecuniis redempta a Longobardis, 595. XVII. *& seq.*
 Roma dira passa a Longobardis, 595. VI.
 Roma relicta absque præsidio militum, 595. XXIII.
 Roma commissa cura S. Gregorii, 595. XXV.
 Romæ custos Sanctus Petrus, 595. XVIII. *& seq.*
 Romæ excidium cui comparatur a S. Gregorio, 595. IX. *& seq.* Ejus interitus deploratus ab eodem, *ibid.*
 Roma cur non expugnata fuerit a Longobardis, 595. XVI. *& seq.*
 Roma fame dire vexata, 590. XXXIII.
 Roma ab Arnulpho infestata, 592. II.
 Romanum Concilium habitum a Pelagio Papa, 590. VI.
 Romanus clemens nimis abiecte se gessit cum Justiniano Imp. 554. II.
 Romana Ecclesia non læditur adversis, 555. III. Utebatur in Missa novem præfationibus, 590. VII.
 Romanus exercitus afficitur novis cladibus a Gothis, 548. I. *& seq.*
 Romanum exercitum comitata veneranda Christi imago victoriam parit, 589. XLIX. *& seq.*
 Romanorum exercitus optime gubernatus a Justiniano fratre Justini, 579. IV.
 Romanorum exercitus profligatus in Colchis, 555. XVII.
 Romani Imperii thesaurus impensus in vanos homines, 558. XII.
 Romani Imperii finis quodammodo advenit, 567. XV.

Romano Imperio se adiungunt Armeni, 573. XXII.
 Romanum Imperium invaditur ab Avaribus, 574. I.
 Romanum Imperium depopulantur Persæ, *ibid.* in Romanos datum est robur hostibus, peccatis urgentibus, 574. II.
 in Romanum Imperium grassantur Avars, 587. XXVI.
 Romani tractant cum Ducibus quid agendum in prælio, 547. VI. Eorum miseria, 547. VIII.
 Romanus vir in Tiberim se proicit præ fame, spectantibus filiis, 547. IX.
 in Romanos benignitas Totilæ Regis, 547. XXI. *& seq.*
 Romanorum res in miserabilem statum redactæ a barbaris, 558. LXVIII.
 a Romanis Franci victi, 555. XV.
 Romani olim dicebantur Catholici, 574. IX. 583. XLVII.
 Romani Persas superant, 579. V.
 Romanam præfecturam administravit S. Gregorius Papa, & quo tempore, 581. V.
 ad Romanos Senatores querelæ Totilæ Regis, 547. XIX.
 Romanum Concilium sub Gregorio Papa adversus Pelagianos, 595. LVII.
 Romana Ecclesia ab Arianiis Regibus sub tributio facta, 590. V.
 Romana Ecclesia qualiter custodienda, 597. LVII.
 Romana Ecclesia ab Imperatoribus Orientis oppressa, 590. V.
 Romanæ Ecclesiæ status deploratus exordio Pontificatus S. Gregorii, 590. XXXIII. *& seq.*
 Romana Ecclesia libera ac domina, 590. V. *& seq.*
 Romanæ Ecclesiæ impugnans juræ, extra veritatem Catholicam ducitur, 590. VI.
 Romanæ Ecclesiæ Primatus, 595. XLV.
 Romana Ecclesia non designata alias Ecclesias imitari, 599. XXI. Quæ sit mutuata ab Orientalibus, 599. XIX.
 Romanæ Ecclesiæ patripotia in diversis provinciis, 591. XXIX.
 Romanæ Ecclesiæ consuetudo in dandis reliquiis, 594. XXII.
 Romanæ Ecclesiæ relictus usus purpuræ, 598. XXX.
 Romanæ Ecclesiæ splendor non in regio apparatu tantum fulget, 593. LX.
 Romanæ Ecclesiæ clericorum insignia, 598. XXX.
 Romanus populus quanta passus a Longobardis, 595. XXIII.
 Romanæ femine nobiles extorres ob mala a Longobardis illata, 591. III.
 Romani captivi venditi Francis, 595. XXIII.
 Romanus populus ad Gregorium conversus, 590. III. *& seq.*
 Romanum Imperium cur a barbaris excisum, 595. XII.
 Romani Pontificis confirmatio usurpata ab Arianiis Principibus & Orientis Imperatoribus, 590. V.
 Romanus Pontifex confirmat Concilia œcumenica, 593. XXX.
 Romani Pontificis auctoritas & potentia, 595. XVIII.
 Romanum Pontificem errare in fide non posse, 594. XIV.
 Romanus Pontifex abrogat aliarum Ecclesiarum consuetudines, 590. XXV.
 Romanus Pontifex abhorrrens a falsis imitator interdum minores Ecclesias, 599. XXI.
 Romani Pontifices restitute Episcopis Constantinop. Primatum sibi usurpantibus, 595. XXVIII.
 Romani Pontifices, qui sunt uli titulo Universalis, 595. LI. *& seq.*
 Romani Pontificis auctoritati regius apparatus non necessarius, 593. LX.

Ro-

Romano Pontifici cura totius Orbis, 591. XLI. Ipse pastor pastorum, 590. XXVI.
 Romani Pontificis esse probare & reicere celebrata Concilia, 593. XXX.
 Romani Pontificis tantum esse delegare usum Sacramenti Chriftianis presbyteris, 594. XIV.
 Romanus Exarchus Ravennæ, 593. XXXVI. Quid in Longobardos, 595. I.
 Romanus Defensor Ecclesiæ sub Greg. 598. XIX.
 Romacharius Episcopus Constantinensis sepulturæ mandavit S. Prætestatum, 589. VI.
 S. Romula virgo moritur, 581. VIII.
 Romula virgo Sancta, *ibid.*
 Romulus Numentanensis Episcopus, 551. XI.
 Rosellana Ecclesia in Tuscia, 590. XXXIV.
 Rosimunda Regina indignatur contra Alboinum conjugem, 571. II. Astute cum Peredeo adulterium committit, 571. III. Curat ut interficiatur Alboinus conjux, *ibid.* Ejus obitus, 571. IV.
 Rubensis Metropolitanus subtrahitur ab Alexandrino Patriarcha, & datus Hierosolymitano, 553. CCXLV.
 Ruccolenus graviter oppressit Turonensem civitatem, 579. XVIII. Sacrilegia committit, sed dat poenas patrum scelerum, *ibid.* Sauciatur Herodianis infirmitatibus, *ibid.*
 Rupertus Episcopus Vangionensis dira passus a Berchario Comite, 590. XLI. Delegit duodecim sacerdotes ad prædicandum Borealibus, 590. XLII. Apostolus Bajoariorum, *ibid.* Factus Episcopus Saleburgensis, *ibid.*
 Rusticana uxor Boetii & filia Symmachi facta miserrima, 547. XIV.
 Rusticianæ plures, 547. XV.
 ad Rusticianam plures scripsit epistolas S. Gregorius Papa, *ibid.*
 Rusticana Patricia peregrinata in montem Sion, 594. XXVI. Admonita a S. Gregorio, 592. XIX.
 Rusticus diaconus S. R. E. defecit a Vigilio Papa, 548. II. In eam sententia Vigilii Papæ, 547. XL. Ejus & Sebastiani litteris universus concussus est Orbis, 588. VI. Scribit contra Vigilium, *ibid.* In eum auctorem schismatis sententia Vigilii Papæ, 550. XVI. Affinis Vigilii Papæ, & ab eo factus diaconus, *ibid.* Diaconi officio privatur a Vigilio Papa, 550. XXXII.
 ad Rusticum quemdam scripsit librum responsum Justinianus Episcopus, 548. VII.
 Rusticus Exconsul mittitur a Justiniano ad Vigilium Papam, 553. XXXVI.
 Rusticus Dux capite damnatur, 557. I.
 Rustici quadraginta a Longobardis necati, 579. IX.
 Rutenus Episcopus altercatur cum Cadurcensi de diocesi, 587. XXXV.

S

in Sabellianismum incidit Chilpericus Rex pugnavit contra Arianos, 583. XXXV. Iterum hæresim deserit Chilpericus, & acquiescit S. Salvio Episcopo, 583. LVI.
 Sabinianus diaconus Apocrifarius missus Constantinopolim a S. Gregorio, 593. XXV. Prohibetur communicare cum Joanne Episc. Constantinop. 595. XXXVII. Revocatur Constantinop. Romam, 597. VI.
 Sabinus subdiaconus in schisma adductus, 592. VIII.
 Saccelli quid, 595. XVII.
 Saccellarius quis fuerit, 595. XVII. LVI.
 Saccellarius idem quod Sacellarius, 595. XVI.
 S. Sacerdos Episcopus Sabinensis, 552. XXV.
 Sacerdotes debent distinguere inter sanctum & pollutum, 553. CXCVI.
 Ann. Eccl. Tom. X.

Sacerdotes male tractati a Regibus Franc. 576. I. Sacerdos legitimus ille esse non potest, qui cum Papa non habet communionem, 556. XI.
 Sacerdotes superiores sunt principibus, 559. XIX. Curent, ut canones serventur, 559. XXII.
 Sacerdotis nomine indigni sunt improbi, 564. X. Sacerdotes audiantur: alioquin inobedientes a Deo puniuntur, 579. XIII.
 Sacerdotibus inferentes iniuriam a Deo puniuntur, 583. XXVIII.
 Sacerdotes laicos etiam Principes doceant, *ibid.* Sacerdotibus veritatem afferentibus acquiescant, Principes, 583. LVI.
 Sacerdotes venerantur veri Duces, 588. IX. Eos quo cultu venerari debeant laici, 588. XVIII. Quid agere debeant, 588. XXVII. Eorum peccata acrius corrigenda, 588. XXVIII.
 Sacerdotes duodecim eliguntur a Ruperto ad prædicandum Evangelium Borealibus, 590. XLII.
 Sacerdotum concordia proficua Imperio, 595. XIV. *& seq.*
 Sacerdotes ab Imperatoribus honorandi, 595. XXII.
 Sacramentum poenitentiae impertendum omnibus, 590. XXIV.
 Sacrificium salubre pro defunctis, 590. XVII.
 Sacrilegi a Deo puniuntur, 556. XLII. 558. XIV.
 Sæculares curæ sunt noxio sapere conditæ, 562. XIX.
 Sæcularia contemnenda, 581. VII.
 in Sæculari habitu non incedant clerici, 582. XI. ad Sæculare forum non trahantur causæ Episcoporum, *ibid.*
 Sæculares quo cultu venerari debeant clericos, 588. XVIII. *& seq.*
 ad Sæculare forum cleri conclericum, & laici clericum non trahant, 589. XLI.
 Saffarius Episc. Petragoricensis, 593. LXV.
 Sagittarius educatus a S. Nicetio fit Episc. Vapingensis, 570. XXIII. In homicidiis, adulteriis & sceleribus versatus, *ibid.* Privatur Episcopatu a Concilio Lugdunensi, *ibid.* A Joanne Papa restituitur Episcopatu, *ibid.* Multos interfecit propriis manibus, 575. IX. Exclamat in Guntherannum Regem, 575. X. In pristinos relabatur mores, 575. IX. In monasterio includitur præcepto Guntheranni Regis, 575. X. E monasterio educitur, & compunctus videtur, sed in deterius iterum labitur, 575. XII. In eum congregatur Synodus Cabilonenfis, 582. IX. Detruditur sub custodia propter homicidium & adulteria, *ibid.* E custodia fugit, *ibid.*
 Sagittæ cælitus delapsæ in homines tempore pestilentiae, 590. I.
 Sagonensis Ecclesia in Corsica, 591. XXV.
 Salomonis templo comparatur Ecclesia S. Vincentii, 561. XIII.
 Salonitani Episcopi causa coram S. Gregorio, 593. LII.
 Salomus educatus a S. Nicetio fit Episcopus Ebreundenfis, 570. XXXIII. In homicidiis adulteriis, & sceleribus versatur, *ibid.* Privatur Episcopatu a Concilio Lugdunensi, *ibid.* Ad Apostolicam Sedem appellat, & Episcopatu restituitur, *ibid.* Propriis manibus multos interfecit, 575. IX. In pristinos relapsus mores, *ibid.* In monasterium includitur præcepto Regis, 575. X. Solvitur a Guntheranno Rege, & in deterius iterum prolabitur, 575. XII. In eum congregatur Synodus Cabilonenfis, 582. IX. Accusatur de adulteriis, & de homicidiis, & sub custodia detinetur, *ibid.* E custodia fugit, & per diversa vagatur, 582. VIII.
 T t t t a S. Sal.

S. Salvius Episcopus Albigenfis prævidit vindictam super domum Chilperici Regis, eamque Gregorio Turonensi ostendit, 583. XXII. Ei acquiescit Chilpericus Rex, 583. LVI. Moritur, 687. XXXVIII.
 Salutandi modus cum aliquis sternutat, ex antiquo usu, 590. XXV.
 Salutatio Episcoporum Antiochenorum in litteris qualis fuerit, 591. LXVII.
 Samaritæ heretici in Christianos irruunt, sed coercentur a Iustiano Imp. 553. IX. In eos Novella constitutio Iustini Imperatoris, 574. V. Infantiunt in sacras imagines, 574. VI.
 Samaritanos hereticos S. Gregorius exagitat, 596. XVIII.
 Samfon Episcopus claruit in minori Britannia, 559. XXXIII. Fuit in Concilio primo Parisiensi, *ibid.*
 Samfon filius Chilperici moritur, 579. VIII. a sanguine procul absint clerici, 588. XIX.
 Sancti viri calumnias patiuntur, 572. XVI.
 Sancti Dei succurrunt in tribulationibus, 566. XII.
 Sancti Dei respuunt oblationes iniquas, 567. XXIV.
 Sancti viri emergentibus novis causis sententiam mutant, 553. CCXXV.
 in Sanctos blasphemus quidam a Deo. punitur, 556. XXXVIII.
 Sanctos magno honore afficit Deus, 578. VII. & *seqq.*
 Sancti sunt tremendi Principibus, 579. XXX.
 Sancti quidam jam defuncti psallebant, 573. XX.
 Sancti Dei ne blasphemetur, nam Deus punit, 583. LVIII.
 Sancti viri constantes sunt in persecutionibus, 564. XI. & *seqq.*
 Sancti terrent demones, 590. XV.
 Sancti interdum stulti videri volunt, 548. XV.
 Sancti viri licet pleni virtutibus, incaute tamen interdum cadunt in aliquem errorem, 586. II.
 Sanctorum reliquiæ exposcebantur a Regibus, 560. VII.
 Sanctorum reliquiæ auxiliantur infirmis, 560. II. & *seqq.*
 in Sanctorum morte iure homines tristantur, & lætantur, 590. XXXVI.
 Sanctorum reliquiæ quomodo probatæ, 592. XX.
 Sanctorum intercessio petita in mutua communicatione, 595. LXXI.
 Sanctuaria accipere solebant, qui Ecclesias fabricabant, 560. VII.
 Sanctulus presbyter operatur sua benedictione, ut oleum diffuset magna copia, 573. XIII.
 Instaurat Ecclesiam S. Laurentii incensam a Longobardis, 573. XIV. Panem multiplicavit, 573. XV. Diaconum a Longobardis liberat, 573. XVI. Eum interficere volunt Longobardi, 573. XVII. Divinitus liberatur, *ibid.* Eum venerati sunt Longobardi, 573. XVIII. Captivos liberat, 573. XIX.
 Sanctuli presbyteri admirandi obitus, 593. LXXXVIII.
 Sanguis fuit ex velo, quo involutæ erant reliquiæ, 594. XXIII.
 Sanguis fluens e corpore S. Euphemie, 593. XCVI. & *seqq.*
 Santonense Concilium, 566. XVI.
 Sapatius diaconus Vigilii Papæ, 550. XVII.
 Sapaudi Episc. Arelatenfis ad Pelagium Papam legatio, 556. XVII. Ad eum Pelagii Papæ epistolæ, 556. XXI.
 Sapientes sibi ipsis stulti fiunt, 558. XVII.
 Sapium vinum, 591. XII.
 Sardinia capitur a Gothis, 552. LVIII.
 Sardiniam incolunt Barbaricini populi ex Africa extorres, 594. IX.
 Sarmatæ ducuntur in Italiam ab Alboino Rege Longobardorum, 568. III.

Sarracenorum graffatio in sanctos monachos, 586. XVII. De eorum alia incurfione, 586. XIX. Inobedientes Nicolao Abbati male periere, *ibid.*
 Sarracenorum Princeps conversus ad fidem, 595. VI.
 Saturninus Episcopus lapsus, 594. XVI.
 Saxones iuncti federe cum Longobardis, 568. III.
 Scelera Dei iudicio deteguntur, 587. XXXVII.
 Scelera clericorum acrius corrigenda, 588. XXVIII.
 Scenitæ barbari vinci non possunt propter velocitatem equorum, 583. V. Cum iis pugnat Mauritius Dux, *ibid.*
 Schisma ortum in Oriente, 548. I.
 Schisma dictum in Ecclesia Catholica, 548. VI.
 Schisma in Ecclesia Iustiniani tempore, 553. CCXXI.
 Schisma conflarunt defensores Constituti Vigilii Papæ, 553. CCXXXIX.
 Schisma ablatum Vigilii tempore, 554. VII. in Schismate est, qui ab Apostolica divisus est Sede, 556. V.
 Schisma permanet ad spatium ferme centum annorum, 559. LXI.
 Schismatici aliud erigunt altare, 556. IX. Sunt coercenti, 556. VIII. In eos scribit Pelagius ad Narsetem, 556. XII.
 Schismate laborat Ecclesia Arvernensis, 573. XXX.
 in Schismaticos scribit S. Gregorius, petente Pelagio Papa, 586. XXVI.
 Schismaticos exagitat Smaragdus Exarchus, 576. LXXXVI.
 Schisma ob Tria capitula obortum validatur per Longobardos, 593. XXXI. XXXVII.
 Schisma quam maxime vitandum, 595. XLII.
 Schismatici suppliciant Mauritio Imp. ne ad Synodum proficisci cogantur, 590. XXXVII.
 Schismaticorum libellus ad Mauritium Imp. 590. XXXVIII.
 Schismaticos ob Tria capitula Mauritius Imp. 590. XXXVIII. Urget Edictis, 590. XXXVI. Vigent in Italia, 590. XXXV. Et in Hibernia, 592. VI. & *seqq.* Laborat valde S. Gregorius ut tollatur schisma, 590. XXXIV.
 Schismaticum tutum reddit S. Gregorius, 590. XXXV.
 Schismatici ad Ecclesiam revertentes bene habitati a S. Gregorio, 593. XL.
 Schismatici non omnes heretici, *ibid.*
 Schismaticorum pratextus de Læso Concilio Chalcedonensi, 594. I. & *seqq.*
 Schismatici vexant Catholicos, 595. LXXIV.
 Schismatici Istrici petunt accessum securum ad Urbem, 595. LXIII. Reverti ad Ecclesiam, 590. III.
 Schismatici divisionem affectant ne subiaceant censuræ Romanæ Ecclesie, 597. XVII.
 Sclavi barbari Avaribus iuncti, 593. LXXXIX.
 Sclavi victi a Mauritio Imp. 598. XI.
 Sclavini occupant Illyricum, 548. I.
 Scripta Theodoret pro Nestorio heretico defendi non possunt, 546. XXVII.
 Scripta S. Gregorii qualia, 590. XXVII.
 Scripturæ divinæ verba in laudes hominum non torquenda, 566. VI.
 Scyllitana civitas in Calabria dicta est a Scylla, 562. IX.
 ex Scythis exercitum colligit Tiberius Imper. 570. IV.
 Sebaften venit Cosroes Rex Persarum, 564. XXVII.
 Sebastianus diaconus deficit a Vigilio Papa, 548. II. In eum sententia Vigilii Papæ, 547. XXXIX. Missus in patrimonium Dalmatarum immisit se illicitis, 550. XXXI. Diaconi officio privatur a Vigilio Papa, 550. XXXII. Ejus & Rustici litteris universis concussus est Orbis, 548. III. Se.

Sebastianus Episcopus missus Constantinopolim a Vigilio Papa, 584. XV.
 Sebastianus Episcopus Episcopatu a barbaris privatus solitariam vitam agit, 595. LXXIX. Eximia sanctitatis vir, 595. XXVI.
 Secundinus Abbas accipit a Gregorio Homilias in Evangelia, 592. XXI.
 Secundinus Abbas baptizat filium Theodolindæ Reginae, 599. XV. Haud in omnibus acquievit Gregorio monenti, 599. XVIII. De Quinta Synodo vacillat, 599. XV.
 Sedatius Episc. Biterrensis, 598. XXXI.
 Sedium Patriarchalium prærogativa, 597. IX.
 Senator vir insignis, 550. XXXI.
 ad Senatores Romanos querelæ Totilæ Regis, 547. XIX.
 in Senectute etiam est laborandum, 562. XXI. pro Senibus pauperibus xenodochium fecit Pelagius Papa, 590. III.
 Senoch presbyter virtutibus clarus moritur, 579. XX. Super infirmos multas virtutes operatus est, *ibid.*
 Sententia est mutanda emergentibus novis causis, 553. CCXXXV.
 Sententia contrariæ Patrum sæpe in unum consentiunt, 553. CCXXXII.
 Septiformis Litanja quæ fuerit, 590. XV.
 Sepulcra Christianorum etiam laicorum quibus titulus solita exornari, 585. XIV.
 ad Sepulcrum Gelesinthæ miraculum, 567. XX.
 Sepulcri S. Martyris pulvere curantur infirmi, 573. XXIX.
 Sepulcrum in Ecclesiis martyres tantum habebant & confessores, 563. XVIII.
 Sepultura Ecclesiastica contra hereticos commendatur, 554. XV.
 Sereno Episc. Massiliensi commendat S. Gregor. missos a se in Angliam, 596. XI.
 Sergius Patricius impulsor Iustiniani in errores merito luit pœnas ex conjuratione, 564. VIII.
 Sergius Episcopus Carcafenensis, 598. XXXI.
 Sergius Martyr favet Chosroi, 592. XXVII. & *seqq.*
 Sergio martyri vota perfolvit Chosroes offerens Cruces & vasa pretiosa, 593. II.
 Sermo S. Gregorii tempore petitis, 590. XIII.
 Serpentes in mare delati Tiberii inundatione, 589. LIV.
 Servi fudii monachi libertate donati, 597. LXXXI.
 Servus Dei subdiaconus primæ regionis Vigilii Papæ, 550. XXXV.
 Sefostris Rex Aegypti quo dicto prudentior factus, 593. XCI.
 Severiani heretici excommunicantur a Vigilio Papa, 547. XLIX.
 verinus minister Vigilii Papæ ab ipso deficit, 548. II. Privatur officio a Vigilio Papa, 550. XXXIV.
 a S. Severino Evangelium acceperunt Bjoarii, 585. XLII.
 Severini Confessoris Ecclesia reddita Catholico usui, 591. LV.
 Severini Conf. reliquiæ petite a Gregorio, *ibid.*
 Severitas sit temperata cum pudore, 572. XIX.
 Severus Episc. Malacitanus librum edidit in Vincendum Arianum, 584. VII.
 Severus Episc. Aquileiæ schismaticus, 586. XXVI. Se convertit ad unitatem Ecclesie Catholice, & iterum revertitur ad propriam Ecclesiam, sed non recipitur, *ibid.*
 everus Episcopus Aquilejensis iterum lapsus vocatus ad Synodum, 590. XXXVI. Indigens elemosynæ, 592. II. Non vult parere S. Gregorio Papæ, *ibid.*
 Severus Scholasticus, 595. XX.
 Sexta Synodus continet Vigilii Papæ monu-

menta adversus Tria capitula, 547. XL.
 Sextilianus Episcopus Tunetensis legatus Primosi Episc. Carthaginensis in Quinta Synodo, 553. XXXII.
 in Siciliam mittit obviam Romano Pontifici Zoilus Episc. Alexandrinus, 546. XLVII.
 in Siciliam se contulit Vigilii Papa, ubi hie-mavit, 546. LIV. Ex ea triticum mittit Vigilii Papa Romam, 546. LIX. In ea ordinationem habet Vigilii Papa, 546. LX.
 Sicilia a Totila laudatur, 547. III.
 e Sicilia Vigilii Papa solvit Constantinopolim, 547. XXVI.
 e Sicilia expelluntur Gothi, 552. XXVII.
 in Sicilia monasteria erexit S. Gregorius, 582. VI.
 de Siculorum subdiaconorum continentia, 589. XLVIII.
 Siculi Episcopi plures depositi a S. Gregorio, 591. XXV.
 Sigebertus Rex Francorum filius Clotarii Regis extruxit monasterium Sancto Medardo, 564. XXXIII. Pro eo preces Fortunati, 564. XXXIV. Hæbit sedem regni sui Rhemis, 565. XXXIII. Habitus religiosissimus, *ibid.* Liberat ab exilio S. Nicetium, 565. XXIV. Accipit in conjugem Brunichildem Gotham, 567. XVIII. Bellum gerit cum Guntheranno, 576. I. Necatur dolo impiae Fredegundis, 579. XIII. Noluit audire S. Germanum Episcopum, *ibid.* Confirmat donationem factam monasterio S. Radegundis, 550. XXXI.
 Sigericus Judæus ad fidem convertitur, 579. XXVIII.
 Signo Crucis se signabant Fideles, antequam orationem haberent ad populum, 565. XVIII.
 Signum ignis divinitus offensum manifestat S. Gregorium fugientem, 590. XX.
 Silvia fuit mater S. Gregorii Papæ, 581. IV.
 Simeon Abbas suadet Juliano, ut communicet Macario Episc. 546. LXXI.
 Simeon Salus inanem gloriam fugiebat, & sultus videbatur, 548. XV. A Joanne detegitur Sanctus, 548. XVII. Occulta manifestavit 548. XVIII. Fuit adeptus virtutem miraculorum, 548. XV. Dat signum stultitiæ, & cantu ejecit demonem, 548. XVIII. Ab eo convertuntur Fuscarius & ejus uxor, 548. XX. Cum eo conversari visi duo Angeli, 548. XXI. Sanctitatem abscondit, 548. XXI. Per eum Judæi convertuntur, *ibid.* Ab eo curatur malefica ab usu magiæ, 548. XXXIII.
 Simeonis Stylitæ Junioris Epistola ad Iustinum Imp. contra Samaritas, 574. VI. Evagrii amicus, *ibid.* A teneris unguiculis Deo interfuit, 574. VIII. In columnam ascendit, & quantum vixerit, *ibid.* Ejus multa atque ingentia miracula, *ibid.* Ad eum confugiunt non solum Romani, sed etiam barbari, 574. IX. Junior differt a Simeone seniore in multis *ibid.*
 Simoniaca hæresis viget in Ecclesia Orientali, 599. XI.
 Simplex aliquando pro fatuo accipitur, 595. XXI.
 Simeonius Papa quid statuerit pro Concilio Chalcedonensi, 553. CCIII.
 Simeonius Philosophus e Sicilia ad Persas se confert, 554. XIV.
 Simeonius in Palestina ex Episcopo factus est Anachoreta, 583. LVIII.
 Sixtus Dux Persarum male perit, 593. I.
 Smaragdus Exarchus Italiæ exagitat schismaticos Episcopos, 586. LXXXVI. Excitatur a Pelagio Papa in schismaticos, *ibid.* Complet tempus sui Exarchatus, 588. XXXIV. Accipit successorem Romanum Patricium, *ibid.* Constantinopolim revertitur, *ibid.*
 Sodomitæ a Iustiano severe puniti, 558. IV. & *seqq.* So.

Sophia uxor Iustini Junioris Imp. neptis Theodoræ Augustæ, 565. XII. Pretiosa veste contextit Iustinianum, 565. XIV. Male tractavit Narsetem Præfectum Italiæ, 567. VIII. Dissolvit debita ære alieno obstrictorum, 568. XV. Traianum mittit ad Cosroem pro pace, a quo eam obtinet, 575. XIII. Reprehendit Iustinum Imperatorem, 575. XV. Eum commendat Tiberio Iustino Imperator, 581. II. Insidiatur Tiberio, & voluit constituere Imperatorem Iustinianum, 582. IV. Cur averfata sit Tiberium, 582. V.

S. Sophiæ templum instauratum Iustiniano Imp. 557. IX. Ejus templi pulchra descriptio, 557. X. Ejus templi dimensiones singulæ, 557. XI.

Soranus a Longobardis occiditur, & concutitur mons, & silva, 573. XXI.

Sozomenus male audit apud S. Gregorium, 507. V.

Sozopoli nascitur oleum ex Cruce, & ex imagine Virginis Mariæ, 564. XIX.

Spiritus plerumque dilatatur in persecutione, 589. XIII.

in Spoletana urbe Arianus Episcopus voluit Ecclesiam invadere, sed dedit pœnas, 573. XII.

Spoletum in deditionem accepit Totilas Rex, 546. I.

Statua aurea Veneris destructa & in pauperes erogata, 593. VI.

Stephania femina iniuste oppressa, 593. LVI.

Stephanus diaconus Sedis Apostolicæ Apocrypharum apud Iustinianum Imp. 546. VIII. Refertit Iustiniano Imp. 546. XLV. Ei tradunt libellos Episcopi Orientales, 546. XLVIII.

Stephanus Ariminensis Episc. 551. XI. Subscripsit constituto Vigilii Papæ, 553. CCIX.

Stephanus Abbas Cappadox mittitur ad Petrum Episc. Hierosolymitan. 546. LXX.

Stephanus vir illustris ductus ad inferni loca, & deinde revixit, 590. XV. De ejus salute dubium, 590. XIX.

Stephanus Episc. Hierapolis scriptor vitæ S. Colinduch martyris, 593. XCVIII.

Stephanus Neapolit. schismaticus a S. Gregorio curatur, 590. XXXV.

Stephanus Chartularius malus minister arguitur a S. Gregorio, 593. XII.

Strages inæns & miseranda per Hunnos in Thracia, 558. VII.

Stulti nunquam volunt videri Sancti Dei, 548. II.

Subdiaconi Vigilii Papæ ab ipso defecerunt, 548. II.

de Subdiaconorum continentia, 589. XLVIII.

Subdiaconi in Romana Eccl. continentiam servabant, *ibid.*

Subdiaconus prohibitus uxorem ducere, 591. XX.

Suburra regio in Urbe, 591. LII.

Sudarium S. Pauli petitum a Constantina Augusta, 594. XXV.

Sueffonas defertur corpus Clotarii Regis, 565. XXIII.

Sueffonis fuit sedes regni Chilperici, 565. XXIII.

Sueffonem fertur corpus S. Medardi Episcopi Noviomensis, 564. XXXI.

Suevi convertuntur, 560. X. & *seq.*

Suevi ducuntur in Italiam ab Alboino Rege Longobardorum, 668. III.

de Suevorum Regum nomine & cognomine, 572. LXXXIV.

Suevi populi in Galicia ab Ariana impietate converti sunt a Martino Episc. Bracharenfi, 572. XV. Eos subegit Leuvigildus Rex, & eos a fide revocat, 584. IX. & *seq.* Eorum regnum deletum in Gothos transfertur,

ibid. Ad fidem Catholicam revocati, 589. XXVII.

Suevi & alii barbari impleverunt Italiam Ariana heresi, 585. XII.

Sulpitius eligitur Episc. Bituricensis a Guntheranno Rege, 587. XXXV. Vir nobilis & de primis Senatoribus Galliarum, *ibid.* In litteris bene eruditus, *ibid.* Inter Sanctos relatus, *ibid.* Fuit in Matifconensi Synodo, 588. XIV.

Sulpitii Episcopi Bituricenses plures, 595. XC.

Sulpitii Episcopi Bituricensis obitus, 597. XV.

Sunna Episcopus Arianus insidiator Reccaredi Regis, 591. XLV.

Superbia sæpe diabolus tentat optimos quosque, 587. XXI.

Superbia magis detestabilis tempore humilitatis, 595. XLVII.

Superbi in furore Dei disperguntur, 579. VIII.

de Superfitione Longobardorum, 579. XII.

Superfitione cohibenda, 598. XXXI.

Surdus curatur oleo Sancto a S. Eutychio, 564. XXII.

Surdi audiunt per lignum Sanctæ Crucis, 566. XXXVI.

Surgentius Notariorum Primicerius Vigil. Pap. 550. XVII. Per eum transfuit sententiam latam in schismaticos Vigilii Papa, 550. XXXVI.

Syagria religiosa femina quid passa, 599. XXIV.

Syagrius Episc. Augustodunensis fuit in Synodo Lugdunensi, 587. XXVIII. Inter Sanctos relatus, *ibid.*

Syagrius Episc. Augustodunensis, 596. X. Cur pallium a S. Gregorio non acceperit, 597. XVI.

Symbolum fidei recitandum erat ante sumptionem Eucharistiæ, 589. XXXIX.

Symbolum impium Theodori Mopsuesteni, 546. XXXII. Damnatum a Synodo Ephesina & Chalcedonensi, *ibid.*

Symmachus defensor Eccles. 591. XIX.

Synagoga Judæorum destruitur a Christianis, 579. XXV.

Synagoga Judæorum sine causa non comburendas sentit S. Gregorius, 579. XXVI.

Synodus novem Episcoporum congregatur Mopsuestiæ, 550. XXXVII.

Synodi Quintæ Acta corrupta, 553. XXIX. In qua fuerunt octo Actiones, 553. XXX.

Synodus, *Vide.* Concilium.

Syriam universam depopulati sunt Persæ, 574. V. Afflicta a Samaritis hæreticis, *ibid.*

T

Tabulis ludere indecorum religiosi, 593. LXXXVIII.

Tamachrohe præstantissimo Persarum Duce decernit Mauritius, 582. XII. Cecidit pietate Mauriti Ducis, 583. I.

S. Taracho ædificata est Ecclesia a Narsete Duce, 568. XIII.

Tarentum reddunt Gothi Romanis, antea captum, 556. XV.

Tarracinenfis Ecclesia destituta pastore, 592. XVII.

Tarilla virgo Deo dicata amita S. Gregorii, 581. IV.

Tatto vir illustris curatur a S. Aredio, 595. LXXXVIII.

Tauritana Ecclesia vacans, 592. XVII.

Templum Sophiæ instauratur a Iustiniano Imp. 557. IX. Ejus descriptio, & dimensiones singulæ, 557. X. & *seq.*

Templa dehonestata permissu Iustiniani in incurfione Hunnorum, 558. X. Tem-

Templa frequenter erecta SS. Apostolis Petro & Paulo, & præsertim in Gallis, 574. XVIII.

Templa debent esse libera, 574. XV. & *seq.*

Tempestas magna in mari, unde divinitus multo liberantur, 584. XVII.

Terramotu concutitur Antiochia & Daphne, 580. I. Plurimos oppressit Antiochia, 587. XXII.

Ex eo miseranda clades Antiochiæ, 587. XXIV. & *seq.*

Terramotu concussa Constantinopolis, 553. CCXIX. Ejus tempore cives litaniae agebant, & ad Ecclesias commeabant, *ibid.*

Terramotu solo æquata civitates, *ibid.*

Terramotus ingens Constantinopoli, 557. II. Eius nobilis descriptio, *ibid.* & *seq.* In eo varii ac miserabiles casus, 557. IV.

Terramotus sæpe propter peccata, 558. III.

Testatoris voluntas potest mutari a Papa, 590. VII.

Testamentum Ingobergæ Reginæ, 593. LXXXVII.

S. Tetricus Episcopus Lingonienfis, 552. XXVI.

Ejus ultio in successorem, *ibid.* Ejus epitaphium, *ibid.* Condemnat Chilpericum Regem, 587. XXXIV.

Theas eligitur Rex a Gothis, & paulo post occiditur, 553. XVII.

Theodista Patricia soror Mauriti Imp. accipit litteras a S. Gregorio Papa, 590. XXIX.

Theodigildus Rex Gothorum in Hispania, 548. IX. Occiditur, *ibid.* Extinguitur ob pœnam offensi numinis, *ibid.* Suo damno periculum facit de fonte miraculoso, 548. XII.

Theodibaldus hæres & filius Theodoberti Regis Francorum, 552. XXIX. Adolescentulus moritur, 555. XVII.

Theodigildus post obitum Chariberti se offert in matrimonium Guntheranno Regi, 572. VII.

Ad Guntherannum profecta cum suis thesauris, *ibid.* Arelatenfi monasterio destinatur, *ibid.* Cum e monasterio egressi vellet, ab Abbatissa custodiæ mandatur, *ibid.*

Theodigildem Reginam aliam plane diversam laudat Fortunatus, 572. VIII. De ea epitaphium Fortunati, 572. IX.

Theodo Princeps Baioariæ conversus ad fidem, 590. XLII.

Theodobertus Chilperici filius superat Gundebaldum Ducem, 576. I. Magnam intulit cladem Ecclesiis Galliarum, *ibid.* Viduus occiditur, 579. XIII.

Theodobertus Rex Franc. successor Childeberti quando regnare cœpit, 598. XXXIII.

ad Theodolindam Longobardorum Reginam S. Gregorius mittit exemplaria Quintæ Synodi, 554. VIII.

Theodolinda nubit Agilulpho Regi Longob. 591. XLIX. Baioariæ gentis decus, 591. L. Convertit Longobardos ad fidem Catholicam *ibid.*

Theodolinda in partes defensorum Trium capitulorum perducitur, 593. XXXI.

Theodomirus Rex Suevorum, 560. VI. Dicitur etiam Charraricus, *ibid.* Misit aurum & argentum ad sepulcrum S. Martini pro sanitate filii, 560. VII. Redditur Catholicus, 560. VI. & *seq.* S. Martino Ecclesiam construit, & ejus reliquias exposcit, *ibid.* Alia munera dirigit ad sepulcrum S. Martini, 560. VIII. Constituit æqualitatem personarum in Trinitate, 560. X. Eius conversio, 560. XI. & *seq.* Eius opera celebratum Concilium Bracharense, 563. XIII. & *seq.* Moritur, 570. XXV.

cum Theodora Iustiniani uxore contentio Vigilii Papæ de restitutione Anthemii, 547. XXVII.

Excommunicatur a Vigilio Papa, 547. XLIX.

Ejus obitus, 547. L. Sauciatur primum anathemate, deinde ulciscente numine interit, 548. I.

Theodoretus Cyri Episcopi scripta pro Nestorio defendi non possunt, 546. XVII. Eius erro-

res penitus execrantur, 547. XLVI. Eius nomine epistola supposita, 553. XLIII. Detegitur impostura, 553. XL V. Pœnitens a Vigilio Papa laudatur, 553. CLXXX. A Chalcedonensi Concilio non damnatus, nec Vigilii sentit, eum esse damnandum, *ibid.* De ejus scriptis sententia Synodi Constantinopolitanae, 553. CCXVII.

Theodoricus Dux Scytharum fugit cum suis a Mauritio Duce, 583. V.

Theodoricus Rex Franc. successor Childeberti Regis quando regnare cœpit, 596. XXI. Amicus fuit aliquando S. Columbani Abbatis, *ibid.*

ad S. Theodorum Sicutam venit Mauritius, 583. VI. Prædicat Imperium Mauritio, *ibid.* Ad eum scribit Mauritius Imp. 586. XXIII. Multa accipit a Mauritio, *ibid.*

Theodora Augusta donat S. Sergio martyri Crucem auream, 593. II.

Theodorus Episcopus Casareæ Cappadociæ adversatur Concilio Chalcedonensi, 546. VIII.

Ei patrocinatur Iustinianus Imp. 546. IX. Eius æmulatio, 546. XVII. Persecutionem excitat in Vigilium, 548. XXVII. Eius temeritas condemnatur a Vigilio Papa, 548. XLII. & *seq.* Cum Iustiniano totam evertit Ecclesiam, 551. II. Impudenter privat Zoilum Patriarcham Alexandrinum, 551. III. Subrogat successorem Zoili Apollinarem, *ibid.* Constitutiones Vigilii Papæ despexit, *ibid.* In eum insurgit Vigilii, & sententiam excommunicationis intorquet, 551. VI. Eius vitia enumerantur, 551. VII. & *seq.* In eum sententia Vigilii cum aliis Episcopis, 551. XI. Eius pœnitentia, 552. XIX. Eius professio fidei mittitur a Vigilio ad Iustinianum Imp. 553. LI. Auctor fuit erroris Iustiniani, 564. VI. Propugnator Eutychianæ blasphemæ, 564. VII.

Theodorus Silentarius missus cum libello ad Quintam Synodum a Iustiniano Imp. 553. XXIX.

Theodori Antiochiæ Pifidiæ Episcopi professio fidei, 553. LII.

Theodorus Cilix Abbas capitur a barbaris, 586. XVII. Pro eo se vendidit Abbas Leo, 553. XVIII. Dimittitur, *ibid.*

Theodorus Episcopus Massiliensis venit ad Synodum Matifconensem, 588. XII. Commendatur morum sanctitate, *ibid.* Exagitur a Rhetario Duce Guntheranni Regis, *ibid.* Sub aucta custodia abductus, *ibid.* Erat in oratione assiduus, *ibid.* Cum exulat, terret demones, 588. XIII. Pro eo rogat Childebertus Rex, quem colebat, ut patrem, *ibid.* Revertitur ad suam Ecclesiam, 588. XXII.

Theodorus Tribunus mittitur ad milites a Philippico, 589. L.

Theodorus Militinus monachus, 570. II.

Theodorus monachus indisciplinatus jam moriturus desperans datur draconi ad devorandum, 590. XIII. Liberatur a dracone orationibus monachorum, atque convertitur, 590. XVII.

Theodorus Decurio Palatii mittitur a Iustiniano ad Vigilium Papam, 553. LIX.

Theodori Mopsuesteni Symbolum damnatum a Synodo Ephesina, & a Chalcedonensi, 546. XXXIII. Eius impietates & blasphemæ, 546. XXV. Excommunicatus, 546. XXXIII. A sua Ecclesia damnatus, 546. XXXVI. Eius errores contenti sexaginta capitibus a Vigilio Papa damnantur, 553. LXII. usque ad CLXXII. In eum sententia Synodi Constantinopolitanae, 553. CCXVI. In eum lex Theodosii Imp. 586. LXXII. In eundem Sanctorum Patrum sententia, 586. LXXV. Eius nefaria Cantici expositio, *ibid.*

Theodorus diaconus Constantinop. legatus a Cyriaco Romam missus, 596. III.
 Theodorus Massiliensis Episc. accipit literas a S. Gregorio Papa, de Judæis non cogendis ad fidem, 591. XLI.
 Theodorus medicus pius, valde charus Mauritio Imp. 593. XII. Ejus cum Chagano Rege Avarum sermo, 593. XCI. Mittit Romam pecunias erogandas in pauperes, 597. XLV.
 Theodorus curator Ravennæ, a S. Gregorio Papa de rebus Longobard. monitis, 599. III.
 Theodorus Siceota Archimandrita sanctus, 599. LV. Creatur Episcopus Anastasiopolis, *ibid.* Sese abdicat ab Episcopatu, 598. XXIV.
 Theodorus Siceota miraculis claret, 598. XXIV. Ejus cum Antiocho anachoreta congressus, 597. XXX.
 Theodorus Siceota pluviam a Deo impetrat, 598. XXVIII. Accersitur Constantinop. ab Imperatore & Cyriaco Patriarcha, 598. XXIV.
 Theodosia femina Catholica uxor Leuvigildi Regis, 569. I. Soror Sanctorum Leandri, Fulgentii, Isidori, ac Florentiæ, *ibid.*
 Theodosii Imp. exemplo admonet Facundus Justinianum Imperatorem, 547. XXXV.
 Theodosius filius Mauritii Imperatoris, 588. VI.
 Theodosia femina injusta passa ab Episcopo Callaritano, 593. XXXVI.
 Theodosiani milites dicti custodes Urbis, 592. II.
 Theodosius Mauritii filius creatur Imperator, 588. VI. Coronatur, *ibid.*
 Theophanius Archidiaconus S. R. E. subscripsit Constituto Vigilii Papæ, 553. CCIX.
 Theophrastus Episcopus professio fidei missa ad Vigilium Papam, 553. LIII.
 Theoprobis vir nobilis auditur a S. Benedicto de ruina monasterii Cassinensis, 573. XXIV.
 Theotimus medicus Mauritii Imperatoris, 593. XXIX.
 Theotistes Patricius in aula Mauritii Imperatoris pius valde, 597. XIII. Pecunias mittit ad S. Gregorium Papam pro redimendis captivis, 596. VII.
 Thefaurus Romani Imperii impenditur in homines vanos, 558. XII.
 Thefaurus inventus a Tiberio in Palatio, 582. VI. Alius Narferis a Tiberio inventus, 582. VII. Ejus partem erogavit Tiberius in elemosinas, 582. VI. & seq.
 Thefaurarius idem quod Saccellarius, 595. XVII.
 Theudis Gothus occiditur, 548. VII. Quanto tempore regnaverit, *ibid.*
 Thomas Episcopus Hierosolymorum transfert tunicam Domini Hierosolymam, 593. XXIV.
 Thracia derelicta sine ullis custodiis, 558. IX.
 Thracius Episcopus schismaticus, 556. XII. in Tiberim se proicit Romanus vir præ famæ spectantibus filiis, 547. IX.
 de Tiberinæ inundationis tempore, 589. LIII. Ea inundatione serpentes in mare delati, 589. LVI. Ea inundatione Roma obruitur, & ædificia diruuntur, *ibid.*
 ad Tiberium scribens Agathon Papa laudat Justinianum, 569. III.
 Tiberius Comes Exarchorum, postea Imperator vicit Avars, quibus pacem concessit, 569. III. Genere Thrax accersitur in collegam a Justino Imp. 577. V. Ei prænuntiatur fuit Imperium a S. Eutychio Episcopo, 578. I. & seq. Vir clementissimus, & ab avaritia alienus, 578. III. Admonetur a Justino Imp. quid sibi sit agendum, 578. IV. Ejus forma, virtutes, & laudati mores, 578. III. & seqq. Ab exilio revocat Eutychium Episcopum Constantinopolitanum, 578. VI. Cum ingenti gaudio excipit Eutychium Episcopum, 578. XI. Præstantissimum exercitum colligit ex diversis regionibus, 579. IV. Bellum gerit adversus Cosroem Reg. Persarum, *ibid.* Ejus exercitus

Persas superat, 579. V. Constantinopolim Anatolium conducit, 580. IV. Solus imperat, mortuo Justino, 582. I. Eum hortatur Justinus ad multa bona, 582. II. Coronatur cum ingenti gaudio, 582. III. Ei insidiantur factionarii pro parte Justiniani, 582. IV. In eum tentat insidias Sophia Augusta, *ibid.* Constantinopolim revertitur, & Sophiam spoliat bonis, *ibid.* Eum cur averfata sit Sophia, 582. V. Ad eum multæ legationes & præsertim Chilperici Regis, *ibid.* Ab Eutychio Patriarcha coronatur, 582. IV. De thesauris a Justino relictiis multa pauperibus erogavit, 582. VI. Ejus erga pauperes liberalitas, *ibid.* Thefaurum in Palatio advenit, 582. VI. & seq. Alium thesaurum Narfeticis reconditum invenit, 582. VII. Partem thesauri adveniit pauperibus distribuit, *ibid.* Probe disponit statum Reipublicæ, 583. I. & seq. Creat Magistrum militum in bello Persico Mauritium, 583. I. Dat filiam Constantinam in matrimonium Mauritio, 583. X. Ad eum mittit S. Gregorium diaconum Apocrifarium Pelagii Papa, 583. XI. Ad eum legatio S. Leandri Episcopi Hispanensis pro Hermenegildo, 583. XXXV. Cum eo aliquid profectus S. Leander in sua legatione, 583. XLIV. & seq. Misit Græcos in auxilium Hermenegildi Regis, 584. III. & seq. Invisit Eutychium Episcopum infirmum, 586. L. Accipit benedictionem ab Eutychio, *ibid.* Deliberavit ut flammis traderetur liber Eutychii de Resurrectione, 586. VI. Quanto tempore imperaverit, *ibid.* Ejus mors, *ibid.* Ejus virtutes commendantur, *ibid.* Ejus nomine habuit orationem Joannes rhetor ad Mauritium, 586. VII. Ei ostenditur visio de futura ejus gloria, 586. XIV. Sub eo martyres, 586. XVI.

Tiburim se confert Totilas sæpe rejectus, 547. XXV.

Ticinensem civitatem diu obsessam cepit Alboinus Rex Longobardorum, 571. I. & seq.

Tigrinus Episcopus Agathensis interfuit Concilio Narbonensi, 598. XXXII.

S. Timothei corpus inventum Constantinopoli, 552. XXII.

Timotheus Episcopus Anastasiopolis, prædecessor Theodori Siceota, 599. LVI.

Tituli qui oblari reperiuntur Romano Pontifici, 595. LII.

Titulus Universalis Episcopi, 595. XXVII. Dupliciter accipi potest, 595. XXII. Sanctus Gregorius revera illud non respuit, *ibid.* Cur autem recusasse visus sit, 593. LXXXV. Idem a multis usurpatus Romanis Pontificibus, 595. LI.

Toletanum Concilium sub Reccaredo Rege, 797. XXVIII.

Toletana Synodus tertia, 589. IX. Celebrata auctoritate Romani Pontificis, *ibid.* Quo tempore fuit celebrata, 580. X. In ea fuerunt septuagintaduo Episcopi, *ibid.* In ea orationem habuit S. Leander Episcopus, 589. XI. In ea gaudium magnum de hæreticorum conversione, 589. XIV. In ea spem conceperunt Patres de conversione totius Orbis, 589. XVI. In ea orationem habuit Reccaredus Rex, 589. XXI. & seq. Ejus Acta, 589. XXIII. In ea statuti viginti tres canones, 589. XLII. Ei vere interfuit S. Leander, & Apostolica legatione functus est, 589. XLIV. In ea quot Episcopi subscripserint, *ibid.*

Tormenta interdum a Fidelibus non sentiuntur, 583. XL.

Totilas Rex Gothorum Spoletum in ditionem accepit, 546. I. Dolo necat Cyprianum Perusii custoditæ Præfectum, *ibid.* Potitur Perusio, 546. I. & seq. Ejus crudelitas in Perusinos, *ibid.* Præcepit, ut Herculanus Episcopus

Perusinus

Perusinus dirissime necaretur, 546. XLIII. Ad Urbem obsidendam pergit, 546. V. In dies magis crudelis, *ibid.* Crudelitatem exercuit in S. Cerbonium Episcopum Populonii, *ibid.* Ursam ex cavea dimittit ut S. Cerbonium devoret, qui illum non læsit, 546. VII. Veneratur S. Cerbonium, 546. VI. Libere finit agricolæ colere agros, 546. VII. Obsessis commiserationem negavit, *ibid.* Male tractat Valentinum Episcopum, 546. LX. Ad eum legatio Pelagii diaconi Rom. 547. I. Ejus ad Pelag. oratio, 547. II. Pelagium commendat, *ibid.* Pro Sicilia non vult exorari, 547. III. Ad eum responso Pelagii diaconi, 547. V. Cum eo tractant Isauri, ut Romam prodant, 547. X. Non multum confidit Isauris, *ibid.* Potitur Roma, 547. XII. Templum S. Petri ingreditur orandi causa, 547. XIII. Ejus erga Romanos benignitas, *ibid.* Ejus oratio parænetica ad suos, 547. XVI. Hortatur Gothos ad justitiam servandam, 547. XVI. & seq. Ejus querelæ ad Romanos senatores, 547. XIX. Eum rogat Pelagius pro captivis, & obtinet quod vult, 547. XX. Ejus epistola ad Justinianum pro impetranda pace, 547. XXII. Theodorum & Pelagium legat ad Justinianum pro pace, 547. XX. & seq. In Lucania cladem accipit, 547. XXII. Aliqua ex parte spoliat Romam, *ibid.* Ad eum litteræ Belisarii pro Urbe servanda, 547. XXIII. Sæpe rejectus Tiburim se confert, 547. XXV. Persequitur S. Laurianum usque ad mortem, 548. VIII. Cives revocat Romam, 559. XIII. Urbem renovat, & illustrat ædificiis, *ibid.* A Narfete vincitur, & occiditur, 553. XIV.

Traianus vir eximius mittitur ad Cosroem Regem Persarum a Sophia Augusta, 575. XIV. Inducias obtinet a Cosroem, *ibid.*

ex Transalpinis exercitum colligit Tiberius Imperator, 579. IV.

de Translatione Episcoporum scripsit epistolam Pelagius Papa ad Benigum, 581. & seq.

Translatio Dominicæ tunicæ, 593. XXIV.

Translatio reliquiarum Sanctorum cumpsalmodia, 590. XLVIII.

Transobadus presbyter blasphematur Dalmatium Episcopum, & statim moritur, 583. LVIII.

Treverenses liberantur ab inguinaria per S. Nicetium, 565. XXVIII.

Tria capitula Justiniani quibus defensa, 546. XL. Damnata a Quinta Synodo, probante Vigilio Summo Pontifice, *ibid.* De iis contentio Vigilii cum Justiniano, 547. XXVII. De iis confutatur falsa opinio aliorum, 547. XXVIII. & seq. Illa quæ sint, 547. XXX. De iis studia diversa Episcoporum, 547. XXXI. De iis scriptas partium responsiones exigit Vigilii Papa, 547. XXXVI. Pro iis vitus est laborasse Vigilium Papa, 547. XXXVIII. Non videntur repugnare Chalcedonensi Concilio, 547. XXXIX. In ea libellum conscripsit Vigilii Papa, 547. XL. Eorum occasione dirum schisma abortum in Ecclesia, 548. I. VI. De iis tractandum in Synodo, 553. X. De iis edictum revocatum a Justiniano, *ibid.* De iis quid sentiat Vigilii Papa, & quomodo Theodori errores sint damnandi, 553. CLXXIII. & seqq. Ea Episcopi qui non damnant, in exilium deportantur, 553. CXXXI. CXXXIII. Eorum defensores quid prætenderent, 553. CXXXIII. Eorum defensorum duplex conditio, 553. CXXXV. De iis contrariæ sententiæ quomodo consentiant, 553. CXXXII. De iis damnosa disputatio, 553. CXXXVII. Ob ea multi Episcopi facti schismatici, 586. XXVI.

Tribulatio dat intellectum, 557. VIII.

a Tribulatione magna liberat S. Martinus Guntheramum, 581. XIV.

Ann. Eccl. Tom. X.

a Tribulationibus in fine liberat Deus sanctos suos cum honore, 578. VII.

in Tribulatione dilatatur sæpe spiritus, 589. XIII.

in Tribulatione crescit plerumque Ecclesia, *ibid.*

Tribulatis succurrit Deus, 566. XLII.

Tributum unius anni condonat Tiberius Imperator, 578. V.

Tributorum dira exactio, quam damnosa Reipublicæ, 595. XII.

Tributum remittitur Ecclesiis a Childeberto Rege, 590. LI.

Triginta Missæ quantum profunt defunctis, 590. XII.

de Trinitatis sanctissimæ mysterio, 546. XII. de Trinitate Sandissima epistola Ben edicti Papæ ad David Episc. 577. I. & seq.

Trinitatis sanctissimæ æqualitatem constituit clericus inter verba, 583. XL.

Trinitatis exacta professio, 589. XXIII.

Trinitatis Divinitatem adesse in Conciliis fateatur Reccaredus Rex, 589. XXIX.

Trifaricus ædificavit Ecclesiam in honorem Apostolorum Petri & Pauli, 574. XVIII.

Trium capitulorum controversia inutilis, 594. V. Idem error serpit in Gallia, 597. XV.

Trium Tabernarum Ecclesia vacans, 592. XVII. de Triumpho S. Cerbonii Episc. Populonii, 573. X.

Tudertum Longobardis ademptum, 595. II.

Tunica Domini inventa, & translata Romam, 593. XXIV.

Tunica S. Joannis Evangelistæ inventa, 592. XX.

Turcas fugerunt Abari, 567. II. Eorum legatio ad Justinum Imp. contra Avars, 566. IX. Ubi olim habitaverint, *ibid.* Olim dicti Massagetæ, & Chermichionæ, *ibid.*

Turca a Deo vocatus in vindictam Græcorum, 593. XLIX. Dominatur Patriarchis Constantinopolitanis, 595. LI.

Turonense Concilium secundum celebratum, 570. XIII. In eo pauci Episcopi, *ibid.* In eo optimi canones sanciti, 570. XIII. & seq.

Turonensis Ecclesia plures habuit Episcopos sanctos, 574. XIX.

Turonensis civitas opprimitur a Ruccoleno, 579. XVIII.

Turonensibus inferitur magna clades a Chilperico Rege, 576. I.

Turonica civitas igne consumpta, 562. IV.

Turonos a Britannis venit Vinnocus vir summæ abstinentiæ, 580. XXII.

Tuscæ Episc. schisma, 556. XXXI. Ad eos Pelagii Papæ epistola, *ibid.*

Tyrannus Magister militum vir gloriosus, 550. XVIII.

Tyranni qui oppresserunt Romanam Ecclesiam, 590. V.

V

Valentina Synod. in Gallia, 589. I. In ea quot Episcopi, *ibid.* In ea cognita causa pauperum, *ibid.*

ad Valentinianum Episc. Tomitanum epistola Vigilii Papæ, 550. II. Laudatur a Vigilio Papa, *ibid.*

Valentinus Episc. Silvæ Candidæ male tractatur a Totila Rege, 546. LXIX. Mittitur Vicarius Romam a Vigilio Papa, *ibid.* Pro eo subscripsit Constituto Vigilii Papæ Zacchæus Episc. 553. CCIX.

Valentius, vel Valentinus, sive Valentinus primus Abbas Monasterii S. Gregorii, 581. IX. Ejus mors, 584. XVIII.

ex Valeria provincia primum Abbatem sui monasterii potuit S. Gregorius, 581. IX.

Varanes inavor regni Perfarum vidus ab exercitu Nartetis, 568. XIII.
 Varadanus Primas Armenorum ad Romanos accedit, 572. XXII.
 Vas ad usum magicum inferviens detestabile, 593. XCIII.
 Vaticinia multa prophetica de Ecclesia, 589. XVII.
 Vaticinia magorum quam sint vana, 589. XLIX.
 Udila Episc. Arianus conjurat in Reccaredum Regem Catholicum, 583. XII. Multatur exilio a Reccaredo, *ibid.*
 Velina Ecclesia vacans, 592. XVII.
 Venafrae Ecclesiae utensilio furto sublata, 591. XXIV.
 Venantius Fortunatus. *Vide*, Fortunatus.
 Venantius Praefectus in Sicilia, 596. XV.
 Venantius illustis ex monachus a S. Gregor. monetur, 591. XV.
 Venatio prohibita Episc. 588. XVII.
 pro Veneris pictura voluit imaginem beatae M. Virginis Chrysochius vir pius, 564. XXV.
 Veneris simulacrum aureum in pauperes distrandum, 593. VI.
 Veneti & alii Episcopi Concilium coegerunt Aquileiae contra Quintam Synodum, 553. CCXXII.
 Veneta provincia a Longobardis devastata, 570. IX.
 Veni prosternunt Urbem, 590. XXII.
 Veranus Episc. Cabelicensis in Gallia, 593. LXX.
 Verba otiosa vitanda Pontifici, 595. XVII.
 Verecundus Lunensis Episcopus, 551. XI.
 Veritas interdum a multis convertitur in fabulas, 590. XXIII.
 Veronae magnum miraculum, cum Athesis flavius in Ecclesiam ingredi non potuit, 589. LVI.
 Vexatio redempta per Romanos Pontifices ab Imperatoribus exigere pecuniam pro confirmatione eorumdem, consuetis, 591. XXI.
 Vexilla Regis prodeunt, qua occasione, & a quo sit compositus, 566. XXXV.
 Vibiana honesta femina, 591. III.
 Victor Episc. Africanus ob defensionem Trium capitulorum in exilium mittitur, 553. CCXXI. Ad quem annum perduxerit suum Chronicon, 566. XLIV.
 Victor Tricassinorum Episc. pessime tractatur ab Episcopis quibusdam scelestis, 570. XXIII. Parcit inimicis, 570. XXIV.
 Victor Diaconus Afric. 592. V.
 Victoris Cyclus Paschalis mendax inventus, 594. XXVIII.
 Victor Episc. Panormitanus a S. Greg. reprehensus ob neglectam curam Monialium, 594. XVII.
 Victoriacum venit Siebertus Rex, ibique occiditur, 579. V.
 Victoriam quare non semper consequantur Christiani in bello, 588. VIII.
 Victoria ex veneranda Christi imagine comitata Romanum exercitum, 589. V.
 Victoria ingens Hispanorum sub Duce Claudio 591. XLVII.
 Victoria precibus a Deo concedi solita, 593. XI.
 Vicissitudine rerum edocemur, 593. XCI.
 Victorius Episc. Redonensis cum aliis scripsit ad Radegundem, 558. XXXV.
 Viduae oppressor Magister nobilis severe puniatur a Praefecto Urbis, 568. XVII. & *seq.*
 Vigilantia mater Iustini Imp. 565. XII. ad Vigiliis hortatur Patres in Toletana Synodo Reccaredus Rex, 589. XXII.
 Vigiliae Ecclesiae custoditae, 590. LIII. Earum frequens usus in Ecclesia, *ibid.*
 Vigiliae profanae abrogatae, *ibid.*

sub Vigilio Papa scriptus libellus de tribus capitulis, 546. X. Eius epistola ad Galliae Episcopos, 546. LXV. Constantinopolim accersitus a Justiniano Imp. 546. LIV. De ejus professione mendacii redarguit Anastasius, 546. LV. In Siciliam se consult, ubi hienavit, 546. LIV. Ei mittit obviam in Siciliam Zoilus Episcopus Alexandrinus, 546. XLVII. In Sicilia legatum suscepit ab Ephraemio Episc. Antiocheno missum, 546. LVI. Eius discessus obfuit Catholicae Ecclesiae, 546. LV. Quid comminetur in Novatores, 546. LVI. Quae Constantinopolim scripserit, 546. LVII. Eum multae provinciae sunt contestatae contra edictum Justiniani Imp. 546. LVIII. E Sicilia triticum mittit Romam, 546. LIX. Naves oneravit ex frumento Ecclesiae, 546. LX. Ordinationem habuit in Sicilia, *ibid.* E Sicilia Constantinopolim venit, 547. XXVI. Ei in Sicilia fit obviam Dacius Episcopus Mediolanensis, 546. LVI. Secum Dacium Episcopum Mediolanensem ducit, 547. XXVI. Eius contentio magna cum Justiniano & Theodora, 547. XXVII. In eum persecutio excitata per Theodorum Episcopum Caesariensem, *ibid.* Fugit Chalcedonem, *ibid.* Eius contentio de Tribus capitulis, 547. XXVIII. Reprehendit Zoilum sibi occurrentem, de subscriptione facta, 547. XXXI. Seder ut arbiter inter Episcopos dissentientes, *ibid.* Synodum congregat triginta Episcopos. *ibid.* De ejus sententia expectatur etiam ab adversariis, 547. XXXIV. Laborat contra Tria capitula, 547. XL. Contra Tria capitula libellum scripsit ad Mennam Constantinop. Episcopum, *ibid.* De ejus sententia in Rusticum & Sebastianum, & alios defensores Trium capitulorum tacendum, *ibid.* Patientia agendum putavit, 547. XLII. Creditus consensisse damnationi Trium capitulorum, 547. XLIV. Condemnat temeritatem Theodori Caesariensis, 547. XLIII. Communica damnantibus Tria capitula, 547. XLV. Excusatur de communicatione cum omnibus, 547. XLVI. Prudenter egit, 547. XLVIII. Excommunicavit Theodorum Augustam cum Acephalis, 547. XLIX. Eadem poena affectit Severianos, & Eutyrianos, *ibid.* Ab eo defecerunt clerici Romanae Ecclesiae, 548. I. & *seq.* In eum tumultus exortus, 548. III. In eum scribunt Rusticus & Sebastianus S. R. E. diaconi, 548. IV. & *seq.* Eius epistola ad Valentinianum Episcopum Tomitanum, 550. II. A falsa calumnia se purgat, *ibid.* Ad eum legatio Aureliani Arelatenfis Episcopi, 550. II. & *seq.* Eius epistola ad Aureliam Arelatensem Episcopum, 550. IX. A calumnia se purgat, ostenditque se fidei Catholicae aut Chalcedonensi Concilio nihil statuisse contrarium, 550. IX. & *seq.* Confirmat Aurelianum Episcopum, 550. X. & *seq.* Vocat in auxilium Childebertum Regem Francorum, 550. XI. Constituit Vicarium Aurelianum Episcopum, 550. X. Agit adversus schismaticos clericos, 550. XV. Eius sententia in auctores schismatis, nempe Rusticum & Sebastianum, 550. XVI. Eius iudicium ab omnibus laudatur, 550. XVIII. & *seq.* Ad eum epistola Synodalis Mopsuesteni Concilii, 550. XXXVIII. In eum iniici manus praecipit satellitibus Justinianus, 551. II. Ex domo Placidiana confugit ad Ecclesiam S. Petri, & ibi Ecclesiastica trachavit, 551. II. XV. Insuper adversus Theodorum Episcopum, & eum excommunicat, 552. I. Eius sententia in Mennam Episc. Constantinopolitanum, 552. XII. Exopat, ut revocetur edictum Justiniani, 551. XVI. Adversarios excommunicat, 551. XVIII. Ei data est alapa cum iurgis, 552. IX. Fugit ad Basilicam S. Euphemiae apud Chalcedonem

552. VIII. & *seq.* Factus fortior in infirmitate, 552. X. Dum fugit, vincit, 552. XI. Ad eum legatio honorifica Justiniani Imp. *ibid.* Aboleri jubet edictum Justiniani, 552. XII. Eius epistola encyclica ad Christi fideles, 552. XIII. Ad Ecclesiam confugit propter scandalum natum, 552. XIV. Ei cedit tandem Justinianus, 552. XV. XIX. De eo reselluntur errores Anastasii & Nicephori, 552. XVI. Ei libellum supplicem offert Theodorus Caesariensis Episcopus & Menas Constantinop. 552. XX. Ad eum mittit fidei professionem Eutyrius Episc. Constantinop. 553. VIII. Eius responsio ad Eutyrium Episcopum, 553. XI. Apollinarem olim intrusum recipit, 553. XIV. Synodum Occumenicam indicit, *ibid.* In Occidentem cupit trahere Synodum, 553. XX. Curat, ut Occidentales Episcopi conveniant, in Synodo, 553. XXII. Eum interpellat Justinianus, ut prodatur quid sentiat de Tribus capitulis, 553. XXVII. Ad eum vocandum ad Synodum mittuntur viginti Episcopi, 553. XXXI. XXXV. Ad Synodum non venit propter infirmitatem, 556. XXXV. Quam prudenter se gesserit cum Justiniano Imperatore, 553. XLIX. Eius constitutum missum ad Justinianum, 553. XV. Mittit fidei professiones multorum Episcoporum ad Justinianum, 553. LI. & *seq.* Tradit cum Justiniano de Tribus capitulis, 553. LVI. A Justiniano inducias petit, 553. LVIII. Eius responsiones ad blasphemias Theodori Mopsuesteni, 553. LX. usque ad CLXXXIII. Quid sentiat de Tribus capitulis, 553. CLXXXIII. Probat Concilium Chalcedonense, & epistolas S. Leonis, & Gelasii, 553. CLXXXIII. & *seq.* De Theodoro converso bene sentit, 553. CXVIII. Statuit Theodoro non damnandum, 553. CLXXXII. Eius quinque anathematismi, 553. CLXXXIII. Quos mortuos nolit damnari, 553. CLXXXIV. Voluit discernere bonum a malo, 553. CXCVI. & *seq.* Consultum voluit Concilio Chalcedonensi, 553. CCV. & *seq.* Eius assertiones pro Concilio Chalcedonensi, 553. CCVI. Prohibet moveri quaestionem de Tribus capitulis, 553. CCVIII. Subscribit Constituto, 553. CCIX. In eum tractatur in Quinta Synodo, 553. CCXII. & *seq.* Eius auctoritatem etiam adversarii reverentur, 553. CCVIII. Eius iusti non fuit congregata Quinta Synodus, 553. CCXXII. & *seq.* In exilium deportatus, *ibid.* Ab exilio liberatus, 554. I. Quintam Synodum comprobavit, 554. IV. Justiniano amicus redditus, 554. VI. Abrogat Constitutum, 554. VII. Eius ultimam sententiam secuta est Ecclesia, *ibid.* Petit promulgari a Justiniano sanctionem profuturam universae Italiae, 554. IX. In Sicilia moritur, 555. I. Quare in insula mortuus sit, 555. II. Ei quod mortem intulerit Pelagius, suspicio fuit, 555. II. X. Magnum privilegium concessit Primae Justinianae, 555. VI. Basilicam in Lateranensi Patriarchio fecit, 555. VII. Basilicam piis imaginibus exornavit, *ibid.* Privilegia concessit Arelatenfi monasterio, *ibid.*
 ad Vigilium Episc. epistola Pelagii Papae est dubia, 559. VI.
 Wihatharius presbyter narrat miracula S. Martini, 557. VIII.
 S. Vincentii martyris Ecclesiae a se constructae quae donaverit Childebertus Rex Francorum, 561. X. De ejus Ecclesiae egregium carmen Venantii Fortunati, 561. XV. Eius templum coopertum stanno a S. Leontio Episcopo, *ibid.* Eius memoria celebris ubique, *ibid.* Eius Ecclesiam invadunt milites, 576. III. & *seq.* Qui misere perierunt, *ibid.* Eius basilica violata a militibus, 588. XII. In ejus Ecclesia apparuit ultio divina in sacrilegos, *ibid.* Ad ejus basilicam

silicam confugiunt vincit liberati a Sancto Germano, 588. XXXII.
 Vincentius Episcopus Claudiopolitanus Constituto Vigili Papae subscripsit, 553. CCXC.
 S. Vincentius Abbas martyrio coronatur in Hispania ab Arianis, 584. X.
 Vincentius Episcopus Caesaraugustanus fit Arianus, 584. VII. In eum libros ediderunt Leander & Severus Episcopi, *ibid.*
 Vindemium Episcopum schismaticum exagitat Smaragdus Exarchus Italiae, ut obediat Rom. Pont. 586. LXXXVI. Reversus est ad unitatem in Ecclesia, & ad propriam Sedem, *ibid.*
 Vindicta divina in sacrilegos, 588. XII. In Chilpericum regem, & ejus domum, 583. XXII.
 Vindicta Dei in avarum hominem, 553. CCLII.
 Vinnocus Brito summæ abstinentiae venit Turonos, 580. XXII. Factus presbyter a Gregorio Turonensi, *ibid.* Ponit aquam in vinum, & vas miraculo impletur, *ibid.*
 Vinum ad sepulcrum S. Martini crescit, 580. XXII.
 Vinum benedictum, nomine S. Martini invocato, propinari solitum, *ibid.*
 Vina brutia qualia, 519. XI. & *seq.*
 Vina Palmatiana quae fuerint, *ibid.*
 Vina e palmarum fructibus, *ibid.*
 Vina Sabina, *ibid.*
 Vincentius & Felicitissimus diaconi Ecclesiae Lamigenis in Africa, 591. XXXVI.
 Vincula captivorum Dei virtute soluta, 590. LI.
 Virgilius non Aetherius Arelatenfis Episcopus dictus, 596. XI. Idem accipit a S. Gregorio pallium, 595. XXXV.
 Virgines si e monasteriis fuerint egressae ad ipsa restituantur, 554. XII.
 Virginem Deo dicatam servat Radegundis, 587. XXX.
 Visiones plures de alia vita, 590. XVII.
 Visio Apostolorum apparet Urfino presbytero morienti, 591. XX.
 Vitalianus Princeps acie dirupit phalangem Perfarum, 569. L.
 Vitalis Episcopus Altinenfis in exilium deportatur, 568. XIV.
 Vitalis Defensor Rom. Ecclesiae, 598. XVIII. de Vivariensi monasterio Cassiodori, 562. VIII. Dictum a vivariis, 562. X.
 Viviana honesta matrona, 591. III.
 Vizacena Ecclesiae salva vult privilegia Justinus Imp. 569. VI.
 Uldarius Augustanus Episcopus, quando vixit, 591. XX. Eius nomine, falsa evulgata epistola, 591. XXI.
 Uldila Episcopus Arianus conjurat contra Reccaredum Regem, 591. XLV. & *seq.*
 Ulfius Praefectus custodiae Perusii a Totila, 546. I. & *seq.*
 Ultrogotha conjux Childeberti Regis, 552. XXVIII. Venit ad sepulcrum S. Martini, 560. XII. Ingressit basilicam timens ac tremens, *ibid.* De ejus hortio epigramma Fortunati, *ibid.*
 Unitas debet esse in Ecclesia, 589. XIX. Eam respiciunt haeretici, *ibid.*
 Universalis nomen dupliciter sumitur, 595. XXXII.
 Universalis titulus in usu Romanis Pontificibus, 595. XLV. LI. Esse fidei de his agere, 595. XXXIX.
 Universalis Episc. dici vult Joannes Episcopus Constantinop. 587. I. usque ad XIII. Nomen impugnatum, & denegatum male retentum ab Episc. Constantinop. *ibid.*
 Voluntas testatoris potest mutari a Papa, 590. IX.
 Votum continentiae non solvendum, 599. XXIII.
 Votum S. Sergio martyri a Chosroo Rege Perfarum nuncupatum, 592. XXVII. & *seq.*
 Uybicus Episcopus in Gallia, 593. LXX.
 Urbis obsidio ab Agilulpho Rege Longobard. 595. I.

Urbis excidium a S. Benedicto prædictum quale, 590. XXXIII. *Vide* Roma.
 Ursicinus Cadurcensis Episcopus excommunicatur, quia excepit Gundebaldum, 588. XXI.
 Ursinus presbyter eicit a se presbyteram tempore obitus, 591. XX.
 Utenilia Ecclesie ad usum luminum, 591. XXIV.
 Vvilicharius focer Chramni confugit ad basilicam S. Martini, 562. IV.
 Vinigildus pater Pelagii papæ genere Gothorum, 577. II.
 Uxentina Ecclesia vacans, 592. XVII.
 Uxorati asciri in clericis consueti, 591. XIX.

X

X Enodochium fecit pro pauperibus senibus Pelagius Papa, 590. IV.
 Xeriem ferunt contabulasse mare & equitabile reddidisse, & navigabiles montes, 579. VII.

Z

Z Aberga Cotrigurorum Hunnorum Præfectus, 558. VI. Per eum facta ingens & miseranda strages in Romano Imperio, *ibid.*

Zacheus Episcopus Scyllacenus, 550. XXX. 551. XI. Subscripsit Constituto Vigilii Papæ pro se, & pro Valentino Episcopo Silvæ Candide, 553. CCIX.
 Zacharias Papa in Græcum vertit Dialogos sancti Gregorii, 593. XLVI.
 Zelus sit secundum scientiam, 563. VIII.
 in S. Zenonis Ecclesiam Atheis furvus ingredi miraculo non potuit, 589. LVI.
 Zoilus Episcopus Alexandrinus mittit obviam Romano Pontifici in Siciliam, 546. XLVII. Subscribit edicto Justiniani invitus, *ibid.* Eum sibi occurrentem reprehendit Vigilius Papa de subscriptione facta, 547. XXXI. In communionem recipitur a Vigilio Papa, 547. XLV. Impudenter a Theodoro privatur, & e Diptychis nomen ejus expungitur, 551. II. & *seq.*
 A Justiniano Imp. deponitur, 551. XII.
 Zosimus Abbas mittitur a Georgio Abbate ad Petrum Episc. Hierosol. 546. LXX. Fit Episcopus Babylonis, 570. II. Abdicat se Episcopatui, *ibid.*

I N D E X

C R I T I C Æ

HISTORICO-CRONOLOGICÆ

P. ANTONII PAGII

QUÆ IN HOC TOMO CONTINETUR.

A

Æ Quitii monasteria ante S. Gregorium Magnum Benedictinam regulam amplexa sunt, 581. X.
 Africani Episcopi edicto Justiniani contra Tria capitula adversantur, 546. IV. Vigilium Papam excommunicant, & ab ipso excommunicantur, 550. VI. Quidam ex eis Constantinopolim evocantur, 551. IV.
 Africani revocata esse per Imperatorem Quintæ Synodi Acta publicant, 566. III.
 Agathie locus de Mermeroeis Persarum Ducis morte corruptus restituitur, 552. XIV.
 Agathie primus liber est supplementum Histor. Gothicæ Procopii, 552. XV.
 Agathias historiam suam absolvit, 579. V. Christianus fuit, *ibid.*
 Agila fit Rex Visigothorum, 549. VI. Occiditur, 554. XIII.
 S. Agilulphus fit Rex Longobardorum, 590. XVI.
 S. Agricola Cabilonensis Episc. moritur, 583. XIII.
 Alboinus Rex Longobardorum Clotarii Francorum Regis filiam uxorem duxit, 563. VI. In Italiam irrumpit, 568. II. & *seq.* Moritur, 571. II.
 Amos fit Episcopus Jerosolymorum, 595. VI.
 S. Anastasius fit Episc. Antioch. 561. II. E sede pellitur, 572. X. In eam restituitur, 594. IV. & *seq.* Moritur, 599. II. Quædam ejus Opuscula, *ibid.* VI.
 S. Anastasius junior fit Episcop. Antiochenus, 599. II.
 Anastasius monachus Sinaita diversus ab utroque Anastasio Episc. Antiocheno, 599. III. Auditor est libri inscripti Dux Viæ, *ibid.* IV. Præsentiam Corporis Christi in Eucharistia, credit, *ibid.* V. Alia ejus Opuscula, *ibid.* VI.
 Anazarbus Justinopolis postea dicta Cilicia minoris urbs primaria, 550. IX.
 Anglorum pueri venales erant, 595. VII. & *seq.*
 Anglorum Regum primi Reges Christiani, 597. VI. & *seq.*
 Anglorum Aquilonarium seu Nordanybrorum regnum instituitur, 597. VII.
 Anglorum Mediterraneorum seu Merciorum regnum instituitur, 597. VII.
 Anglorum Orientalium regnum quas provincias complederetur, 578. VIII.
 Antiochia novo terræ motu quatitur, 580. II. Antiochenorum Patriarchalium sæculi sexti Chronotaxis accurata, 594. V.
 Apamea Sirie Metropolis a Persis capta, 573. VII.
 S. Apollinaris fit Episc. Alexandrin. 551. IX.
 Moritur, 570. II.
 SS. Apostolorum basilica Constantinopoli dedicatur, 552. XVII.
 Aquileiensis Episc. Patriarcha appellatus, 570. III. Nunc Utini moratur, *ibid.* IV.
 Aquileiensis Sedes Gradum transfertur, 579. XII. Ea translatio in Synodo Aquileiensi confirmata, *ibid.* XIII.
 Aquileiensis Synodus pro defensione Trium Capitulum, 558. IX.
 S. Aredius Abbas Attalensis in Lemovicensi diocesi moritur, 594. X.
 Arelatense Concilium quintum, 554. XII.
 Arelatense Monasterium S. Florentini ab Aureliano Episcopo Arelatensi conditum, 553. XXXIII.
 Arianorum dogma in Hispaniis exterminatur, 589. VII.
 Armenia excluditur ab induciis Romanis inter & Persas factis, 575. VI. A Persis devastatur, 576. VII.
 Armeni novam epocham instituunt, 552. XXIII. Chalcedonensem Synodum damnant, *ibid.* XXIV.
 Armeni seu Persarmeni a Persis deficiunt, & quo anno, 572. XI. & *seq.*
 Arvernense Concilium tertium, 587. X.
 Athanagildus fit Rex Visigothorum, 554. XIII. Moritur, 567. VIII.
 Avares legationem ad Justinum Jun. Imp. mittunt, ut munera sibi dari solita accipiant, 566. IV. & *seq.* A Tiberio Justinii Duce vincuntur, 569. IV. Romanos vincunt, 574. II. Sirmium occupant, 581. XV. Multas alias urbes expugnant, 583. XV. Thraciam infestant, 587. IV. Bello appetuntur a Mauricio Imp. 593. X. & *seq.*
 S. Augustinus Anglorum Apostolus in Angliam a S. Gregorio Papa mittitur, 596. IV. Ab eo commendatur Virgilio Arelatensi & Ætherio Lugdunensi Episcopis, *ibid.* V. & *seq.* Episcopus ordinatur ab Archiepiscopo Arelatensi, 597. III. Ethelbertum Cantii Regem & plures Anglos baptizat, *ibid.* IV.
 S. Avitus Arvernenis Episcopus Judæos ad baptismum cogit, 579. IX.
 Aurelianense Concilium quintum, 552. XIX. & *seq.*
 Austrigildis Guntrami Francorum Regis uxor moritur, 583. VI.
 Autharis fit Rex Longobardorum, 585. II. Moritur, 590. XVI.
 Autifiodorense Conc. 590. XIX.

B

- B** Adda uxor fuit Reccaredi Regis Hispaniarum, 587. VII.
 Bajoaria Ducatus initium, 556. XV. A quo tempore repetendam, *ibid.* XVIII.
 Bajoaria primus Dux Christianus fuit Garibaldus, *ibid.* XVI. & *seq.*
 Barcinonense Concilium, 599. VII.
 S. Barfanuphius Abbas floret, 548. X.
 Belisarius Byzantium redit, 549. II. Bulgarios in proprias sedes redire cogit, 558. IV. & *seq.* Co-jurationis in Justinianum Imp. innocens declaratur, 561. V. & *seq.* Moritur, *ibid.* Ejus excecatio, & eleemosynarum petio fabulosa, *ibid.* VII.
 Belli alterius vicennalis inter Romanos & Persas initium, 571. V.
 Belli hujus causa, *ibid.* VI. Quo anno prima expeditio suscepta, *ibid.* VII.
 Belli hujus causas Romani in Persas, Persae in Romanos reiciunt, 572. XIV.
 Belli hujus finis, 593. IV.
 Benedictus fit Pontifex Romanus, 573. II. Moritur, 577. II.
 Benignus Episcopus Heraclae Pelagoniae in Macedonia, non vero Heraclae Paphlagoniae, 553. VII.
 Bracharense Concilium primum quo anno celebratum, 560. III. & *seq.* & 563. IV. Ei interfuit Sanctus Martinus Dumiensis Episcopus, 563. V.
 Bracharense Concilium secundum, 572. IX.
 Brennacenense Concilium, 583. III.
 Brennaci situs, *ibid.*
 Britanni in Cambriam se recipiunt ubi fidem orthodoxam conseruauerunt, 586. VIII. & *seq.*
 Brunichildis nubit Childebeto Francorum Regi & haeresi Arianae renunciat, 567. IX.
 Bulgari iterum irruptionem faciunt, 558. III. In proprias sedes redire coguntur a Belisario, *ibid.* IV. & *seq.* Non sunt diversi ab Hunnis, *ibid.* VII.
 Butilinus Francorum Dux Italiam deprædatur & moritur, 553. IV. VI.

C

- C** Abilonensis Synodus, 582. IV.
 S. Caesariae, feminae conjugatae obitus & epitaphium, 587. XII.
 Cantii Regni institutio, 597. VI. In Cantio fides Christi recipitur, *ibid.* II. & *seq.*
 S. Carilephus Abbas Anifolensis floret, 562. III.
 Cassiodori mortis annus incertus, 562. IV.
 Chaganus Avarum Rex a Mauricio Imp. bello impetitur, 593. X. & *seq.*
 Charibertus fit Rex Francorum, 565. X. Moritur, 572. III.
 Chartophilax diversus a Chartulario, 591. II.
 Chartularius diversus a Chartophilace, 591. II.
 Childebertus Francorum Rex petit a Pelagio Papa ut vicariatum Apostolicum Sapaudo Arelateni Episcopo concedat, 556. IX. & *seq.* Pragmatica ejus sanctio vel interpolata vel fictitia, 561. VIII. Moritur, 562. II. Monasteria ab eo fundata, *ibid.* III.
 Childebertus II. fit Rex Francorum, 579. VII.
 Bellum gerit cum Longobardis, 590. XV.
 Moritur, 596. XIII. Superstes fuit Guntramno Regi, *ibid.* XIV.
 Chilpericus fit Rex Francorum, 565. X. Glauendam Brunichildis sororem uxorem ducit, 567. IX. Duo ejus filii dysenteria ex-

tinguntur, 583. IV. Clodoveus alter ejus filius necatur, *ibid.* V. Incidit in errorem Sabellii, *ibid.* XII. Judaeorum conversioni incumbit, 585. V. Occiditur, 587. VIII. Ejus uxores, liberi, virtutes & vitia, *ibid.* IX.

- Chlodovinda uxor non fuit Reccaredi Hispaniarum Regis, 587. VII.
 Chosroes Persarum Rex alias quinquennales inducias cum Justiniano facit, 551. XX. Cum Romanis pacem facit, 556. XX. Pacem cum his firmat in qua Christiani regni Persarum comprehensi, 561. XXI. & *seq.* Legationem mittit ad Justinum ne Armenos deficientes in fidem recipiat, 572. XIII. Causam belli in Romanos reicit, *ibid.* XIV. Vincitur a Justiniano Justini Imp. duce, 575. VII. Melitiam incendit & fugit, *ibid.* VIII. Moritur, 579. III. Doctrina excultus existimatus, *ibid.* V.
 Chosroes Junior fit Persarum Rex, 592. III. Patrem occidi jubet, *ibid.* Aduersus eum Persae rebellant, *ibid.* IV. In regnum restituitur, 593. II. Catholicam fidem amplecti noluit, *ibid.* III. & *seq.*
 Chramnus Clotarii Francorum Regis filius in patrem rebellat, 556. XIV. Ejus interitus, 564. III.
 Christi imago Veronica dicta per exercitum circumlata victoriam parit, 586. XI.
 Christi natalis & Epiphaniae festum diversis diebus celebrari praecipit Justinianus, 551. XXI. & *seq.*
 Christi tunica inventio, 593. VI.
 Clephus fit Longobardorum Rex, 571. III. Occiditur, 573. III.
 Clerici Italiae verentur ne Galliarum Episcopi in causa Trium Capitulorum decipiantur, 551. XV. Quo anno libellus eorum scriptus, *ibid.* XVI. & *seq.*
 Clotarius Theodibaldi Regis sine prole defuncti regno potitur, 554. VIII. Childeberto succedit & uniuersum Franciae regnum moderatur, 562. II. Moritur, 565. VIII. Ejus mores, *ibid.* IX. Regni diuisione inter filios, *ibid.* X.
 Clotarius II. Chilperico patri in Neustria regnum succedit, 587. IX.
 Clotildis Clodovei M. Francorum Regis uxor moritur, 553. XXXI.
 S. Columba ex Hibernia in Britanniam venit, 565. XII. Novum paschatis celebrandi ritum inducit, *ibid.* XIII. Usque ad annum DXCIX. vixit, *ibid.* XIV.
 S. Columbanus Monachismi propagator in Gallia & Italia ex Hibernia in Galliam venit, 585. VI. & *seq.* Monasterium Luxoviense fundat, 590. XIII.
 Commentiolus ab Imperatore subrogatur Philippico ad bellum contra Persas prosequendum, 590. XXII.
 Concilia de more feria secunda inchoabantur, 553. IX.
 Constantinopolis terrae motu quassatur, 553. XXX. 554. IX. & *seq.* 557. II. 583. XIV. Peste affligitur, 558. II.
 Constantinopolitana Synodus Quinta generalis indicitur, 553. IX.
 Constantinopolitana Synodus in causa Gregorii Antiocheni, 558. IV. Ejus epocha, *ibid.* IV. & *seq.*
 Corsica, a Gothis occupatur, 552. XVI.
 Cyriacus fit Episcopus Constantinopolitanus, 596. II.
 Cyriacus anachoreta moritur, 557. V.

S. Dal-

D

- D** Almatius moritur, 583. XIII.
 S. Darius Mediolanensis Episcopus moritur, 552. XXV. Nullus Chronici auctor est, *ibid.* XXVI. Quo tempore Chronicon ei attributum, *ibid.* XXVII. Chronici S. Datio attributi auctor, *ibid.* XXVIII.
 S. Disciola Monialis monasterii Sanctae Radegundis moritur, 586. VII.
 S. Domitianus Melitenses in Armenia Minori Episcopus floret, 598. III.
 S. Domnolus Episcopus Cenomanensis moritur, 584. X.
 Domnus seu Dominus moritur, 561. II.
 Dorotheus Archimandrita Auctor Graecus floret, 594. IX.
 Dracolenus insidiis occiditur, 581. XIII.

E

- E** Euricius fit Rex Sueuorum, 582. XII. E regno deicitur, *ibid.* Cum eo finit Regnum Sueuorum, *ibid.*
 Edictum Justiniani de Corruptibili & Incurruptibili quo anno emissum, 563. II.
 S. Eparchius Reclusus Inculismensis moritur, 584. IX.
 Epiphaniae festum celebrari praecipit Justinianus alio die a Natali Christi, 551. XX. & *seq.*
 Eruli Illyricum & Thraciam populantur, 549. IV.
 S. Ethelbertus Cantii Rex Christianam religionem in Anglia restituit, 597. II. Quo anno baptismum suscepit, *ibid.* IV.
 Evagrius ultra annum DXCIII. historiam suam non produxit, 594. VII. Ejus patria & scripta, *ibid.* VIII.
 S. Eulogius fit Episcopus Alexandrinus, 581. XII.
 Euphremius Episcopus Antiochenus inuitus subscribit edicto contra Tria Capitula, 546. IV. Moritur, *ibid.* VIII. Ejus obitus S. Simeon Stylita Junior praedixerat, *ibid.*
 Euphronii Turonensis Episcopi decessoris S. Gregorii initium & finis Episcopatus, 574. XVII.
 Eustochius fit Episcopus Ierosolymitanus, 548. IX. E Sede deicitur, 561. III.
 Eutychieus Constantinopolitanus Episcopus quo anno dictus, 553. II. Vigilium PP. rogat ut Concilium inchoet ad Trium Capitulorum causam terminandam, 553. III. E Sede pellitur quo edicto Justiniani Imp. de Corruptibili & Incurruptibili adherere nollet, 563. II. & *seq.* In Sedem restituitur, 578. V. Moritur, 582. VI. & *seq.*

F

- F** Acundus Hermianensis Episcopus infurgit contra Vigilium Papam ob Judicatum quo Tria Capitula damnaverat, 548. III.
 S. Felix Nannetensis Episcopus floret, 574. XVIII.
 S. Ferreolus Episc. Uctiensis moritur, 584. VIII.
 S. Florentinus Abbas Monasterii Arelatenis moritur, 553. XXXII. Monasterium illud a S. Aureliano Arelateni Episcopo, non a S. Hilario fundatum, *ibid.* XXXIII.
 Franci a Saxonibus vincuntur, 556. XIX.
 Francia post Chariberti Regis mortem in tria Regna dividitur Austriam sc. Neustriam & Burgundiam, 571. III. Civili bello ardet, 576. V. Pax inter Francorum Reges componitur, 584. VII.

Fredegundis uxor Chilperici Regis Sigibertum Francorum Regem occidi curat, 579. VI. Clodoveum Chilperici filium occidi jubet, 583. V. Moritur, 598. IX.

G

- G** Allia alio anno quam Italia peste afflicta, 565. XI. & 571. VIII.
 Galliarum Episcopi in ditionibus Imperio subditis Episcopos ordinaunt, 590. XIV.
 S. Gallus Episcopus Arvernenis moritur, 573. V.
 Garibaldus primus Bajoariae Dux Christianus fuit, 556. XVI. & *seq.* Moritur, 590. XI.
 Gepidae Romanum Imperium affligunt, 549. IV.
 Gepidae Orthodoxos non vexarunt, *ibid.* VII.
 Gepidarum regni finis, 552. VI.
 S. Germanus Episcopus Parisiensis moritur, 579. VIII.
 Germanus Urbis Romae Praefectus Gregorii M. electionis confirmationem a Mauricio Imper. petit, 590. VII.
 S. Gildardus Episcopus Rotomagensis floret, 564. IV.
 Gildas librum illum de excidio Britanniae publicat, *ibid.* XV. & 564. VI. Moritur, 595. XIX. E maiori Britannia in minorem venerat, *ibid.* XX.
 Glannafoliense Monasterium dedicatur, 547. XIV.
 S. Glyceriae Martyris solemnis memoria in Patriarchatu Constantinop. 593. XIII.
 S. Golinducha Martyr floret in Perside, 593. XVI.
 Gofwintha Hispaniarum Regina Ariana moritur, 591. IV.
 Gothi Sueuorum Regnum in Hispania obtinent, 582. XII. & 584. VI.
 Gothi Hispaniae ad Catholicam fidem redeunt, 589. V. & *seq.*
 Gothici belli in Italia sub Justiniano annus duodecimus, 546. II.
 Gestis anno duodecimo, 547. I.
 Annus decimus tertius, 547. I.
 Annus decimus quartus, 548. II.
 Annus decimus quintus, 549. II.
 Annus decimus sextus, 550. II.
 Annus decimus septimus, 551. II.
 Annus decimus octavus, 552. V.
 Annus decimus nonus, 553. IV.
 Gothici belli in Italia finis, 554. VI.
 Gradenis Metropoli dictus Patriarcha sicut Aquileiensis, 570. V.
 Gradenis Synodus in qua confirmatur translatio Sedis Aquileiensis Gradum, 579. XIII. In ea Episcopi Istriani a schismate non discedunt, *ibid.* XIV.
 Gradenis Synodus contra Synodum Quintam, 590. XII. Ejus epocha, *ibid.* XIII.
 S. Gregorius Magnus Papa quo tempore Praefecturam Urbanam gesserit, 581. III. Per plures annos Monachus vixit, *ibid.* IV. Apocrypharius Constantinop. mittitur, *ibid.* V. & *seq.* Non fuit instituti S. Aequitii, *ibid.* IX. E Legatione Cpolitana Romam rediit, 584. XIII. & 586. III. Fit Pontif. Rom. 590. IV. Consecratur, *ibid.* V. Non est Auctor Expositionis in septem Psalmos Poenitentiales, *ibid.* VI. Pontificatum declinat, sed Mauricius Imp. ejus electionem confirmat, *ibid.* VII. Synodum Romae cogit pro causa Trium Capitulorum, *ibid.* X. Scribit ad Hibernos schismaticos de tribus capitulis, 592. II. Persarum Regem ad fidem conversionem non esse dolet, 593. V. Sueffionensi S. Medardi monasterio privilegium concedit, *ibid.* VIII. S. Virgilium Arelatensem Episc. Sanctae Sedis Vicarium constituit, 595. III. Secundam Romae Synodum celebrat, *ibid.* IV. Epistola ejus ad Anastasium Antiochenum Episcopum extra locum

cum suum posita, *ibid.* V. Dolet pueros Anglos venales esse, *ibid.* VII. & *seq.* S. Augustinum in Angliam mittit, 506. IV. Pro eo scribit ad Virgilium Arelatensem Episcopum, non vero ad Ætherium Lugdunensem, *ibid.* V. & *seq.* Eum etiam commendat Ætherio Lugdunensi, *ibid.* VIII.

Gregorius Antiochenus Episc. ordinatur, 572. X. De multis criminibus accusatus absolvitur in Synodo Constantinopolitana, 588. XII. Moritur, 594. IV. & *seq.*

S. Gregorius Turonensis S. Martini ope varia beneficia consequitur, 566. IX. Episcopus Turonensis ordinatur, 574. XVI. De his quae extra Galliam gesta male edocui sunt, 583. VIII. Disputat cum Legato Ariano Leuwigildi Hispaniae Regis de fide Sanctae Trinitatis, *ibid.* XI. Frustra tentatur a Chilperico Rege Francorum qui Sabellii errorem defendebat, *ibid.* XII. Historiam suam absolvit, 595. XI. Moritur, *ibid.* XII. Historiae suae ante mortem Epilogum adjecit, *ibid.* XIII. & *seq.* Ejus Opuscula quibus annis scripta, *ibid.* XV. & *seq.*

Gubazes Lazorum Rex Justiniani auxilium contra Persas implorat, 549. II.

Guntramnus fit Rex Francorum, 565. X. Filii ejus moriuntur, 577. V.

Guntramnus S. Hermenegildi mortem ulturus bellum in Septimaniam movet, 584. III. Secundum in eandem provinciam bellum movet, 588. IX. Frustra a scario invaditur, 590. VII. Moritur, 598. VII. Ejus virtutes, *ibid.* VIII.

H

Hermenegildus a Leuwigildo patre Hispaniae Rege vexatur, 583. IX. & *seq.* Interficiatur, 584. II. Martyrii ejus dies, *ibid.* V. Hiberni Synodum quintam non recipiebant, 592. II.

Hispalense Concilium, 590. VI.

Hispani Tria Capitula damnare noluerunt, 566. III.

Hispaniae multae urbes anno DLXVII. adhuc Romanis parebant, 567. X.

S. Honorati Episcopi Mediolanensis annus emortualis, 581. VIII.

Hormisda fit Rex Persarum, 579. II. Tiberii Imp. Legatos aspernatur, *ibid.* IV. Chofrois junioris filii jussu occiditur, 592. III.

Hunni Longobardorum in Italiam irrupentium terras occupant, 568. VIII.

I

Ida Nortumbriae primus Rex, 547. XVII.

Ierdensis Concilii ephoca, 546. X. & *seq.*

Imago Christi Veronica dicta per exercitum circumlata victoriam parit, 586. XI.

Imperatorum filii aliquando sine participatione imperii coronati, 590. IV.

Ingoberga Chariberti Francorum Regis vidua moritur, 593. IX.

Indictio Constantiniana in Francia ante Caroli Magni tempora usurpata, sicuti in Anglia & Germania, 576. IV.

Joannes III. Pontifex Romanus ordinatur, 559. III. Moritur, 572. II.

Joannes succedit S. Apollinari in Episcopatum Alexandrinum, 570. II. Moritur, 581. XII.

Joannes Exscholasticus fit Episcopus Constantinopolitanus, 563. III. Moritur, 578. IV. Ejus scripta, *ibid.*

Joannes Jejunator Constantinopolitanus Episcopus ordinatur, 582. VI. Synodum Cpoli celebrat ut Oecumenici titulum Synodali judi-

cio sibi confirmet, 588. VII. Moritur, 596. II. A Latinis reprehensus, *ibid.* III.

Joannes Macario succedit in Episcopatu Jersolymorum, 571. IV. Moritur, 595. VI.

Joannes Silentarius moritur, 558. VIII.

Joannes Abbas Biclarenensis Chronicon suum ab anno DLXVI. inchoat, 566. II. Chronicon absolvit, 589. VII. & 591. V.

S. Joannes Climacus floret, 594. IX.

Joannes Cappadox quondam Praefectus Praetorio sub Justiniano punitur, 548. XIII.

Isiriani Episcopi in Synodo Gradensi a schismate non discedunt, 579. XIV.

Judaei in Arvernia fidem Christi amplecti coguntur, 579. IX.

Judicatum Vigilii causa tumultum in Occidente, 548. IV.

Justinianae primae institutio, 555. II. Metropoles sex ei subjectae, *ibid.* III.

Justinianae primae Archiepiscopo vices Apostolicae Sedis a Vigilio Papa non ab Agapeto iniunctae, *ibid.* IV. & *seq.*

Justiniana prima Patriarchalis appellata, *ibid.* VI.

Justinianus Edictum emittit contra Tria Capitula, 546. III. Quo anno edictum illud emittit, *ibid.* V. Vigilium Papam invitum Constantinopolim evocat, ut Tria capitula damnet, 546. VI. & *seq.* Vigilium honoribus cumulatur, 547. V. Vigilium male habet, *ibid.* VI. Duas Constantini M. Epistolas in Latinum vertit & ad Vigilium mittit, *ibid.* XII. Partem Galliae Francis a Gothis concessam confirmat, 549. IV. Artabanis conjurationem detegit, *ibid.* V. Alterum edictum contra Tria Capitula promulgat, 551. V. Contenta in eo dicto, *ibid.* VI. Edictum illud causa fuit tumultum Constantinopoli, *ibid.* VII. Ejus suppressionem petit Vigilius Papa, *ibid.* VIII. Quo mense emissum sit, *ibid.* IX.

Justinianus Vigilium male habet, *ibid.* X. Alias Quinquennales inducias cum Persis facit, 551. XX. Natale Christi & Epiphaniam diversis diebus celebrari praecipit, *ibid.* XXI. Legatos ad Vigilium Papam Chalcedone agentem mittit, 552. II. Concilium Quintum Constantinopoli indicit, 553. IX. Queritur Vigilium ad nullam propositionem convenire voluisse, *ibid.* XI. Vigilium Papam ab exilio revocat, 554. II.

Justinianae primae Episcopum Archiepiscopum facit, eique sex Metropoles subicit, 555. III. Petit ut Pontifex Roman. ei vices suas demandet, *ibid.* IV. & *seq.* Electionem Summi Pontificis confirmandi jus sibi attribuit, 555. X. & *seq.* Cum Persis pacem facit, 556. XX. SS. Cosmae & Damiani Templum illustrius reddit, 560. II. In eum fit conjuratio, 561. IV. Pacem cum Persis firmat in qua Christiani regni Persarum comprehensi, 561. IX. & *seq.* Edictum mittit de Incorruptibili, 563. II. Eutychem Constantinopolitanum Episc. huic edicto adherere renuentem e Sede deicit, *ibid.* III.

Justinianum ab haeresi revocare conatur Nicetius Episc. Treverensis, 565. II.

Justinianus moritur, *ibid.* III. Ejus aetas, *ibid.* IV. Ejus mores, *ibid.* V. In eum Anecdota Procopius scripsit, *ibid.* VI. Ante Imperium non fuit Caesar, *ibid.* VII.

Justinopolis urbs primaria Ciliciae minoris, Anazarbus antea dicta, 550. IX.

Justinus Junior Justiniano Imp. succedit, 565. III. Edictum emittit de fide Catholica, 566. II. Avarum legationem suscipit, *ibid.* IV. Legatos etiam Turcorum suscipit, ad quos legationem vicissim mittit, *ibid.* VI. Edictum emittit quo sancit Matrimonium mutuo conjugum consensu dissolvi posse, *ibid.* VII. Quo anno Consulatum sumit, 567. I. Consulatum in

10-

soles Augustos transfert, *ibid.* II. In aliquos Viros primarios laevit, *ibid.* III. Perfermos a Persis deficientes in fidem recipit, 572. XI. & *seq.* Chofrois Perfarum Regis Legatos suscipit, *ibid.* XIII. Adversa valetudine jactatur, *ibid.* XV. Tiberium Caesarem creat, 574. IV. & *seq.* Quaedam ejus leges Justiniano perpetuo attributae, *ibid.* XII. Moritur, 578. II. & *seq.*

Justiniani Romanorum exercitum Ducis sub Justiniano direptiones & punitio, 554. XI.

L

S. L Aunomarus Abbas Caribionensis prope Carnotum floret, 567. XI. & *seq.*

Lauriacensis Ecclesia extinguitur, 568. VIII.

S. Laurianus Episc. Hispanensis martyrio coronatur, 548. VIII.

Lazi Justiniani auxilium contra Persas implorant, 549. III.

in Lazica Romani & Persae militant, 552. XII. & *seq.*

Leovigildus a Liuva fratre Hispanici regni confors declaratur, 569. II. Suevorum regnum destruit & ad Gothos transfert, 582. XII. Hermenegildam filium vexat, 583. IX. & *seq.* Eum interficit, 584. II. & *seq.* Moritur, 585. III.

Leutharis Francorum exercitus Dux Italiam depradatur, & moritur, 553. IV. & *seq.*

Liuva fit Rex Hispaniae, 567. VIII.

Leuwigildam fratrem Hispanici regni confortem facit, 569. II.

Longinus Narseti succedit in Exarchatum Ravennae, 567. IV.

Longobardi in Dalmatiam & Illyricum irrupunt, 549. IV. Unde sic dicti, 563. VI. In Italiam irrupunt & quo anno, 568. II. & *seq.* Post Celsi Patricii mortem saepe in Gallias erupere, 570. IX. & 575. II. & *seq.* Per annos septem Italiam afflixerunt, 571. III. Per annos decem a Ducibus reguntur, 573. III. Italiam populantur, 578. VII. Neapolim obsident, 581. XVI. Autharim sibi Regem praeficiunt, 585. II.

Lucense Concil. 569. III.

Lugdunense Concil. secundum, 570. VII.

Lugdunense Concil. tertium, 587. V.

Lupicinus floruit saeculo quinto, 579. X.

Luxoviense Monasterium in Burgundia, 590. XIII.

M

M Acarius Episcopus Hierosolymorum e sede deicitur, 548. IX. In eam restituitur, 561. III. Moritur, 571. IV.

S. Maglorius Episcopus Dolensis floret, 574. XIX.

Mariani Synodus schismaticorum celebratur contra Quintam Synodum, 590. XI. Mariani situs, *ibid.* Hujus Synodi Epochae, *ibid.* XIII.

Marius Aventicensis Chronicon suum absolvit, 581. XVII.

S. Martini Turonensis Episc. virtute vinum augeatur, 580. VI. Ejus nomine invocato benedictum vinum propinari solitum, *ibid.*

S. Martinus Bracharensis postea Episcopus Theodemirum Suevorum Regem ad fidem Catholicam adducit, 560. III. Fit Episcopus Damiensis, *ibid.* V. Interfuit Concilio Bracharensi primo, 563. V. Interfuit etiam Concilio Bracharensi secundo jam Episcopus Bracharensis, 572. IX. Moritur, 583. VIII.

Ann. Eccl. Tom. X.

Matifconensis Synodus, 582. V.

Matifconensis Synodus secunda, 588. X.

Mauricius Persidem vastat, 580. VII. Magister militiae Orientis instituitur, *ibid.* In Persas movet, 581. XIV. Caesar creatur, 582. IX. Fit Augustus, *ibid.* Tiberio Imperatori succedit, *ibid.* X. Consul procedit, 584. I. Imperii ejus Chronologia confirmatur, 590. II. Filium suum Theodosium Imperatorem dicit, 590. III. In Chaganum Avarum Regem bellum movet, 593. X. & *seq.* Childiberti Francorum Regis Legatorum postulata reiecit, *ibid.* XI. Ejus pietas erga S. Glyceriam Martyrem, *ibid.* XIII. Ejus incredulitas circa sudorem sanguineum, e corpore S. Euphemiae Martyris effluentem, *ibid.* XIV. Testamentum condit, 598. II.

Maurilius Cadurcensis Episcopus moritur, 585. XIII.

S. Maurus moritur Clotario regnante, 584. IX. & *seq.*

S. Medardus Noviomensis Episcopus floret, 564. IV.

S. Medardi Monasterio privilegium a S. Gregorio Papa concessum, 593. VIII.

Melanius fit Rotomagensis Episcopus in locum Praetextati a Concilio Parisiensi quinto depositi, 557. XIX.

Mennas Episcopus Cpolitanus moritur, 552. XVIII.

Merciorum Regni initium, 585. VIII.

Meroveus Chilperici Regis filius Reginae Brunichildis amore captus turbas in Gallia excitat, 579. XI. Ab Austrasiis non recipitur, 580. III.

Metensis Synodus, 594. II.

Miro fit Rex Suevorum, 570. VIII. Moritur, 582. XII.

Monachi novae Laurae a Palaestina eiciuntur quod Synodum Quintam recipere nollent, 553. XXIX.

Moniales duae Regum Francorum filiae tumultus excitant, 593. VII.

Mopfuestena Synodus, 550. IX. & *seq.*

Motu terrae variae Urbes Orientis evertae, 552. XVIII.

N

N Antinus Comes Incolifinensis moritur, 583. VII.

Narbonense Concilium, 568. VI.

Narsetes in Italiam a Justiniano Imp. mittitur, 551. XVIII. Gothos vincit, & Romam occupat, 552. VIII. & *seq.* Ex Italia revocatur, 567. IV. Longobardos in Italiam accessit, *ibid.* V. & VII. Diversus a Narsete de quo loquitur Corippus, *ibid.* VI. Fabula de ejus thesauris Cpoli inventis, 568. VII.

Nicetius Episcopus Treverensis sollicitus est de conversione Alboini Longobardorum Regis, 563. VI. Justinianum Imp. ab haeresi revocare conatur, 565. II.

Northumbriae regni initium, 547. XIII.

O

O Rigenis errores damnantur in Synodo quinta, 553. XXV. & *seq.*

Otense Concilium, 598. V.

Ostrogothorum Regni Italici finis, 552. X.

XXX

Paf

P

Parisiense Concilium secundum, 559. IV. Parisiense Concilium tertium, *ibid.* V. Parisiense Concilium quartum, 576. II. Parisiense Concilium quintum, 580. V. Parisiensis urbis incendium, 588. XIII. de Paschate aliud dissidium Gallos inter & Hispanos, 573. IV. & 580. IV. Aliud de Paschate dissidium anni quingentesimi nonagesimi, 594. III. S. Paternus floret in Gallia, 559. VI. Paulinus Aquilejensis Episc. Tria Capitula defendit in Synodo, 558. IX. Pelagius fit Pontifex Romanus, 555. VII. Ejus electio vivente Vigilio fictitia, *ibid.* VIII. Pelagius Vigilio semper adhæsit, *ibid.* IX. Pelagii Epistola ad Childebertum Regem Francorum & ad Sapaudum Arelatensem Episcopum, 556. VI. Pelagii Epistola ad Childebertum Regem ex duabus confarcinata, *ibid.* VII. & *seq.* Pelagius Vicariatum Apostolicæ Sedis Sapaudum Arelatensi Episcopo concedit, *ibid.* IX. & *seq.* Aliarum Pelagii epistolarum epocha, *ibid.* XI. Pelagius fidei suæ professionem mittit ad Childebertum Regem, *ibid.* XII. In ea nulla Synodi Quintæ mentio, *ibid.* XIII. Pelagius moritur, 559. II. Pelagius II, ordinatur Pontifex Rom. absque iussione Imperatoris, 577. III. & *seq.* Sedem Aquileiensem Gradum transferri permittit, 579. XII. & *seq.* Epistola ad Benignum Archiepiscopum de Episcoporum translatione ei afficta, 581. II. Ei pariter afficta epistola Episcopis per Campaniæ & Italiæ provincias militantibus, 582. III. Epistola ejus ad Annacharium Episcopum Antiodorensem, 584. XIV. Schismaticos Istriæ ad Ecclesiam reducere frustra conatur, 586. IV. & *seq.* Pelagius moritur, 590. II. Anni sedis ejus, *ibid.* III. Epistola ejus de novem Præfationibus Ecclesiæ Romanæ supposititia, *ibid.* V. Persæ cum Lazis bellum continuant, 549. II. Alias quinquennales inducias cum Romanis faciunt, 551. XX. A Persis gesta anno DLII. in Colchide, 552. XXIX. Inter Persas & Romanos gesta in Lazica, 553. XXXIV. Persæ cum Romanis pacem faciunt, 556. XX. Hæc pax firmatur & Christiani Persidis in ea comprehensi, 561. IX. & *seq.* Inter Persas & Romanos bellum renovatur, 571. V. Hujus belli causa, *ibid.* VI. Prima expeditio quo anno suscepta, *ibid.* VII. Persæ in Romanos belli causas rejiciunt, 572. XIV. Apameam capiunt, 573. VII. Daras expugnant, 574. III. Cum Romanis inducias triennes faciunt a quibus excluditur Armenia, 575. V. Persæ a Romanis vincuntur in Armenia, *ibid.* VII. Romanos vincunt, 576. VI. Armeniam devastant, *ibid.* VII. Persæ a Romanis memorabili prælio vincuntur, 586. X. Iterum vincuntur, 588. III. Persarum exercitus contra Hormisdam Regem conjurationem iniiit, 590. XXIII. Persæ adversus Chosroem Juniores rebellant, 592. IV. Cum Romanis pacem faciunt, 593. IV. Petra a Romanis expugnata, 551. XIX. Petrus Eleutheropolita subscribit invitæ edicto contra Tria Capitula, 546. IV. Moritur, *ibid.* IX. Philippicus Orientalium militum dux contra Persas mittitur, 584. XV. Byzantium revertitur, 585. V. Persas memorabili prælio vin-

cit, 586. XV. Imaginem Christi Veronicam dictam in prælio circumferri jubet, *ibid.* XI. Aliam insignem de Persis victoriam reportat, 588. III. S. Prætextatus Rotomagensis Episcopus a Concilio Parisiensi quinto a Sede pellitur, 580. V. Occiditur, 589. III. Procopius Anecdota in Justinianum Imp. scribit, 565. VI. Professio fidei Romanorum Pontificum duplicis generis, 556. XII. Provincia Francis iterum subditur, 549. IV. Pseudo-Propheeta apparet in Gallis, 595. IX.

Q

Quinta Synodus indicitur, 553. IX. Prima Collatio fit a tribus Patriarchis & pluribus Episcopis absente Vigilio Papa, *ibid.* Secunda, tertia, & quarta Collatio, *ibid.* XII. Quinta Collatio, *ibid.* XIII. Sexta Collatio, *ibid.* XIV. Septima Collatio, *ibid.* XV. Octava Collatio, *ibid.* XIX. Quinta Synodus pacem Ecclesiæ dedit, *ibid.* XX. & *seq.* Non est æqualis auctoritatis ac quatuor præcedentes, *ibid.* XXIV. In principio Synodi Origenistæ damnati XXV. & *seq.* Quintæ Synodi Acta non fuere depravata, *ibid.* XXVIII. Quinta Synodus a Vigilio confirmatur, 554. III. & *seq.*

R

Radegundis moritur, 590. VIII. Epistola ejus ad Episc. Turonensis Concilii secundum, *ibid.* IX. Reccaredus Leuvigildo patri in regno Hispaniæ succedit, 583. III. & *seq.* Ejus uxor neque Riguntis, neque Clodovinda, sed Badda, 587. VI. & *seq.* Reccaredus duplicem ad Guntramnum Francorum Regem legationem pro pace frustra mittit, 588. XI. Adversus eum fit conjuratio, *ibid.* XII. Fidem Catholicam amplectitur & Gothos ac Suevos Arianos convertit, 589. VI. & *seq.* Reparatus Constantinopolim evocatur cum aliis Episcopis Africae, 551. III. & *seq.* Riguntis uxor non fuit Reccaredi Regis Hispaniæ, 587. VI. Roma a Totila capta & quo anno, 547. I. & *seq.* a Romanorum gesta anno DLII. in Colchide, 552. XXIX. Romani cum Persis pacem faciunt, 556. XX. Pax firmatur, 561. IX. & *seq.* Romanos inter & Persas bellum renovatur, 571. V. & *seq.* Romani Nisibim obsident, 573. VII. Vincuntur ab Avaris, 574. II. Nisibim obsidionem solvunt, *ibid.* III. Inducias triennes cum Persis faciunt, 575. V. Romani de Persis insignem victoriam reportant, *ibid.* VI. & *seq.* Persarum ditiones vastant, 578. VI. & 580. VII. Persas memorabili prælio vincunt, 586. X. Per loca Persidis grassantur, 587. III. Romanorum exercitus adversus Priscum Ducem in Oriente rebellat, 588. II. Inclytam sub Philippico de Persis victoriam reportat, *ibid.* III. Cum Duce suo reconciliatur exercitus opera Gregorii Antiocheni Episcopi, 589. X. & *seq.* Romani Chosroem Jun. Persarum Regem in regnum restitunt, 593. II. Cum Persis pacem faciunt, *ibid.* IV.

Ro-

T

Romani Pontifices erga defendentes Tria Capitula quandoque dispensatione usi, 556. IV. Romani Pontifices cum ordinabantur fidei professionem emittebant, 556. XII. Romani Pontificis electionem confirmandi jus sibi attribuit Justinianus Imp. 555. X. & *seq.* Novus mos inducitur, *ibid.* Pontifice Romano mortuo quibus Apostolicæ Sedis cura commissa, *ibid.* Romano Pontifice mortuo vel absente, Ecclesia ab Archipresbytero, Archidiacono, & Primicerio Notariorum regebatur, 590. VIII. & *seq.* Romana Synodus sub Gregorio Papa in causa Tria Capitulorum, 590. X. Romana Synodus secunda sub Gregorio Papa in causa Joannis Presbyteri Chalcedonensis a Joanne Jejunatore Episcopo Cpolitano injuste depositi, 595. IV. S. Romanus seculo quinto floruit, 579. X. S. Rudberto regnante Childeberto III. non. Childeberto II. Bajoariis fidem annuntiavit, 590. XII. Rusticus Ecclesiæ Romanæ Diaconus Vigilius Judicatum summis laudibus extollit, 548. III. Mutata sententia scribit adversus Vigilium, *ibid.* V. Idem est ac Rusticus Synodi Chalcedonensis emendator, *ibid.* VI. A Vigilio damnatur & quo anno, 550. IV. & *seq.*

S

Sacellarius quid, 595. II. Idem ac Saccellarius, *ibid.* Saccellarii fuerunt in Ecclesia sicut in Imperio, *ibid.* S. Salvii Albigenis Episc. obitus, 587. XI. Samaritæ iterum tumultuantur, 555. XIII. Sub Justino rursus tumultus excitant, 574. X. Adversus eos ad Imperatorem scribit Symeon Stylita Junior, *ibid.* XI. S. Samson primus Episc. Dolensis floret, 559. VII. Sanguineus sudor e corpore S. Euphemie martyris profuit, 593. XIV. Santonense Concilium, 566. VIII. Sapaudus Arelatensis Episc. scribit ad Pelagium Papam, 556. IX. Fit Vicarius sanctæ Sedis, *ibid.* & X. Sardinia a Gothis occupatur, 552. XVI. Saxones Francos vincunt, 556. XIX. Slaveni in Romanorum ditiones irrumpunt, 551. II. Thraciam populantur, 578. VII. Sebastianus Romanæ Ecclesiæ diaconus Vigilius Papæ Judicatum summis laudibus extollit, 548. III. Mutata sententia in Vigilium insurgit, *ibid.* V. A Vigilio damnatur & quo anno, 550. IV. & *seq.* Septimania bello a Guntramno Rege appetita, 584. III. Iterum bellum ibidem movetur, 588. VIII. Sicilia a Romanis occupatur, 552. XVI. Sigebertus fit Rex Francorum, 565. X. Brunichildem uxorem ducit, 567. IX. Occiditur, 579. VI. S. Simeon monachus Salus dictus floret, 548. XI. Simplicius Abbas institutum Benedictinum per Italiam propagavit, 581. XI. Sirmium ab Avaribus occupatur, 581. X. S. Sophia Ecclesia iterum dedicatur, 562. V. Sævorum regnum desinit & ad Gothos transfertur, 582. XII. & 584. VI. S. Sulpitius Severus Episc. Bituricensis moritur, 595. XVII. Simeon Stylitha Junior Euphremii Episcopi Antiocheni mortem prædicit, 546. VIII. Adversus Samaritanos rebellantes Justino Jun. Ann. Eccl. Tom. X.

Imp. scribit, 574. XI. Ejus virtutes, *ibid.* XIII. Ejus mors, *ibid.* XIV. & *seq.* S. Syra virgo floret in Perside & martyrio coronatur, 559. X. & *seq.*

Taffilo succedit Garibaldo primo in Ducatum Bajoariæ, 590. XI. & 595. XVIII. Theodebertus Rex Franc. moritur, 552. XXI. & *seq.* Theodebertus Childeberto II. patri succedit in regnum Austrasiæ, 596. XIII. Theodechilde Regina floret, 572. IV. Filia fuit Theodorici Franc. Regis, non vero Clodovici Magni, *ibid.* V. Vixit usque ad annum sexcentisimum *ibid.* VI. Ante Gregorium Turonensem non obiit, *ibid.* VII. Dux Theodechilde non distinguenda, *ibid.* VIII. Theodemirus Sævorum in Hispania Rex fidem Catholicam amplectitur, 560. III. Regni ejus initium, IV. Moritur, 570. VIII. Theodibaldus succedit Theodeberto patri Franc. Regi, 552. XXI. Moritur, 554. VII. & *seq.* Theodoricus Childeberto II. patri succedit in regnum Burgundiæ, 596. XIII. Theodorus Sicoota fit Episcop. Anastasiopolis, 590. XXI. Episcopatum abdicat, 598. IV. Theodorus Casarea Cappadociæ Metropoliis damnatur a Vigilio Papa, 551. XI. Theodori Mopstesteni nomen e Diptychis expunctum, 550. X. Theodosius Mauricii Imperat. filius nascitur, 588. VIII. A Patre fit Imp. 590. III. Theudes Rex Visigothorum occiditur, 548. VII. Theudisclus fit Rex Visigothorum, 548. VII. Occiditur, 549. VI. Tiberius Cæsar creatur, 574. IV. & *seq.* Justino Juniori Imp. succedit, 578. III. Consulatum suscipit, 579. I. Legationem ad Persas pro pace frustra mittit, *ibid.* II. & IV. Moritur, 582. VIII. & *seq.* Toletanum Concilium tertium, 589. IV. Quo anno celebratum & gesta in eo, *ibid.* V. & *seq.* Totila Rex Gothorum Romam capit & quo anno, 547. I. & *seq.* Legationem mittit ad Theodebertum Franc. Regem ejus filiam sibi uxorem petens, 550. II. Occiditur, 552. VIII. Mortis ejus annus probatur, *ibid.* XI. in Tria Capitula primum Justiniani edictum Ecclesiam divisit, 546. II. & *seq.* Quo anno emissum, *ibid.* Edicto contra Tria Capitula subscribere recusat Stephanus Vigilius Papæ Apocrifarius, *ibid.* IV. In illud insurgunt Pelagus diaconus & Africanus Episc. *ibid.* Vigilius & Occidentis Episc. ei subscribere reculant, *ibid.* V. Secundum Justiniani edictum contra Tria Capitula, 551. V. & *seq.* Tria Capitula damnantur in Synodo Quinta, 553. XII. & *seq.* Ea damnatio causa tumultum in Italia, 556. II. Tria Capitulorum defensores anathemate percelluntur, *ibid.* III. Tria Capitulorum defensorum fundamenta, *ibid.* V. Turci Legatos ad Justinum Juniores Imp. mittunt, & ab eo missos recipiunt, 566. VI. Turonense Concilium secundum, 570. VI. Turonensis Concilii II. decretum in favorem S. Radegundis 559. VIII. Tyberis Romæ exundat, 589. XII.

V

Valentinum Concilium alterum sub Guntramno Rege, 586. II. XXXX 2 Va-

Valentini Concilli in Hispania epocha, 546. X. & seq.
 Venantius Fortunatus poeta ex Italia in Galliam venit, 564. V.
 Venantius floret, 568. IV. Fuit Episcopus Pictaviensis, *ibid.*
 Ugerni castris situs, 584. IV.
 Victoris Tununenſis Chronic. anno DLXVI, desinit, 566. II.
 Victorii Aquitani periodi finis, 559. IX.
 Vigilius Papa recusat subscribere edicto Justiniani Imp. contra Tria Capitula, 546. V. Constantinop. evocatur ad Synodum ut ea damnent, *ibid.* V. & seq. Invitus Constantinopolim petiit, *ibid.* VII. Constantinop. pervenit, 547. IV. Summo honore a Justiniano Imp. decoratur, *ibid.* V. Meunam Episcopum Cp. a communione suspendit, & eam ei restituit, *ibid.* Male habetur, *ibid.* VI. Tria Capitula se damnaturum promittit, *ibid.* VII. Et quidem in Synodo Cpolitana, *ibid.* VIII. Quo anno Judicatum emisit, *ibid.* IX. & seq. & 548. III. Ejus nomen in Diptychis primo loco ponitur, 547. XI. Duas Epistolas Constantini Magni a Justiniano Imp. in Latium versus recipit, *ibid.* XII. Scribit ad Aurelianum Episc. Arelatenſem de capta Roma & de Tribus Capitulis, 550. III. Africanos Episcopos excommunicat & ab ipsis excommunicatur, *ibid.* VI. Synodum Oecumenicam necessariam credit, sed eam in Italia cogi vult, *ibid.* VII. & seq.
 Vigilius sui Pontificatus initio Tria Capitula dampnare promiserat, *ibid.* XI. & seq. Edictum Justiniani contra Tria Capitula suppressi petit, 551. VIII. Male habetur a Justiniano

Imp. *ibid.* X. Theodorum Cæsareæ Cappadociae Episcopum damnat, *ibid.* XI. & seq. Sententiam in eum non publicavit, *ibid.* XIII. & 552. III. Chalcedonem aufugit, 551. XIV. Vigilius Synodum cogi permittit ea lege, ut pari numero Latinorum & Græcorum componatur, 553. VII. Ejus Judicati fragmentum superest, *ibid.* X.
 Vigilius Constitutum emittit, *ibid.* XIV. Quid contineret Constitutum, *ibid.* Constitutum in Synodo lectum non est, *ibid.* XV. & seqq.
 Vigilius ob Trium Capitulorum defensionem in exilium a Justiniano mittitur, *ibid.* XXIII.
 Vigilli Epistola ad Justinianum Imp. & Theodoram Aug. a Monothelitis interpolata fuit, *ibid.* XXVIII.
 Vigilius exilio relaxatur, 554. II.
 Vigilius Quintam Synodum approbat, *ibid.* III. Constitutum emittit pro confirmatione, *ibid.* IV. In Siciliam redit, *ibid.* V. Archiepiscopo primæ Justinianæ vices stas committit, 555. V. Moritur, *ibid.* VII.
 S. Vincentii Abbatis Legionensis & sociorum Martyrium, 584. VI.
 Vinum ad sepulcrum S. Martini crescit, 580. VI.
 Vinum benedictum S. Martini nomine invocato propinari solitum, *ibid.*
 S. Virgilius Episcopus Arelatenſis fit Sanctæ Sedis Vicarius, 595. III.

Z

Zoilus Episcopus Alexandrinus e Sede delicitur, 551. IX.

INDEX

ANIMADVERSIONUM

In quo Consules annorum, cætera vero paginarum numero indicantur.

Asteriscus ad Consules indicat novas in Pagium emendationes.

A

A Lboinus quo tempore neci traditus a Rosimunda uxore, pag. 292. Ejus regni duratio in Italia, *ibid.* Quo Justiniano anno id acciderit, *ibid.*
 Avarum adventus Byzantium, & Turcarum legatio ad Justinum quo anno contigerit, 248.

B

B Arfanuphii duo, totidemque Dorothei, 43. Horum alter Dorotheus cum Barfanuphio Severianum dogma probarunt; alter vero catholicus & monachus fuit, *ibid.*

C

S. C Olympe plures esse Vitas perspicue demonſtrant Bollandistæ, 243. Quo anno, quæ de causa Britanniam advenerit, *ibid.* Ejus obitus, *ibid.*

CONSULES.

P. C. Bassii V. C. V. vel VI. 546.
 P. C. Bassii V. C. VI. vel VII. vel Novæ P. C. Johannis V. C. 547.
 P. C. Bassii V. C. VII. vel VIII. 548.
 P. C. Bassii V. C. VIII. vel IX. 549.
 P. C. Bassii V. C. IX. vel X. 550.
 P. C. Bassii V. C. X. vel XI. 551.
 P. C. Bassii V. C. XI. vel XII. 552.
 P. C. Bassii V. C. XII. vel XIII. 553.
 P. C. Bassii V. C. XIII. vel XIV. 554.
 P. C. Bassii V. C. XIV. vel XV. 555.
 P. C. Bassii V. C. XV. vel XVI. 556.
 P. C. Bassii V. C. XVI. vel XVII. 557.
 P. C. Bassii V. C. XVII. vel XVIII. 558.
 P. C. Bassii V. C. XVIII. vel XIX. 559.
 P. C. Bassii V. C. XIX. vel XX. 560.
 P. C. Bassii V. C. XX. vel XXI. 561.
 P. C. Bassii V. C. XXI. vel XXII. 562.
 * P. C. Bassii V. C. XXII. vel XXIII. 563.
 * P. C. Bassii V. C. XXIII. vel XXIV. 564.
 P. C. Bassii V. C. XXIV. vel XXV. 565.
 * P. C. Bassii V. C. XXV. vel Fl. Justinus junior Aug. 566.
 * Fl. Justinus Aug. sine collega, vel P. C. Justinus Aug. an. II. 567.
 * P. C. Justinus Aug. an. III. more Victoriano, vel an. I. 568.
 * P. C. Justinus Aug. an. II. vel III. 569.
 * P. C. Justinus Aug. an. III. vel IV. ab ejus consulatu secundo, vel P. C. Bassii V. C. XXIX. 570.
 * P. C. Justinus Aug. IV. vel V. 571.

* P. C. Justinus Aug. V. vel VI. 572.
 * P. C. Justinus Aug. VI. vel VII. 573.
 P. C. Justinus Aug. VII. vel VIII. 574.
 P. C. Justinus Aug. VIII. vel IX. 575.
 P. C. Justinus Aug. IX. vel X. 576.
 P. C. Justinus Aug. X. vel XI. 577.
 P. C. Justinus Aug. XI. vel XII. 578.
 * Tiberius Constantinus Aug. 579.
 * I. P. C. Constantinus Aug. vel an. II. 580.
 * II. P. C. Constantinus Aug. vel an. III. 581.
 III. P. C. Constantinus Aug. vel an. IV. 582.
 * Ti. Mauricius Aug. 583.
 I. P. C. Mauricius Aug. vel an. II. post primum ejus consulatum. 584.
 II. P. C. Mauricius Aug. vel an. III. vel an. II. post secundum ejus consulatum. 585.
 * III. P. C. Mauricius Aug. vel an. IV. vel anno III. post secundum ejus Consulatum. 586.

D

S. D Omini Cenomannensis Episcopi ordinatio, sedis tempus, & obitus, 399.

E

E Pistoletta XXXVI. libri secundi a S. Gregorio scripta fuit ad Iſtriam Episcopos, non vero ad Hibernos, 528. Oppositum minime colligitur ex Epistola S. Columbani, *ibid.*

H

S. H Onoratus Mediolanensis Episcopus quando ex hac vita decesserit, 367.

I

J Oannis Papæ Sedis tempus, & obitus, 505. Joannis Diaconi locus in vita S. Gregorii, de Liguris, Venetis & Iberis ad Ecclesiam reductis, corruptus, 528.
 Justiniani obitus, & Justinus exordium validissimis argumentis firmatur contra Pagium, 232. 248.
 Justinus quando primum Consulatum inierit, *ibid.* Quando vero secundum, 261. Ad ejus Imperii chronologiam stabilendam nihil officit Boetii epitaphium, 316. Quænam apud veteres fuerit illius annos supputandi ratio, 248. Ma-

M

M Anichæorum internecio a Ravennatensibus
quo anno contigerit, 177.
Mauricius quando Consul effectus, 233. 394.
Quis illi successerit, 233.

N

N Arsetis pugna cum Theia quo tempore com-
missa, 79. In ea Theias ipse interfectus fuit,
Gothique fusi, *ibid.*

P

P Auli diaconi narrationem de pecunia re-
condita Narsetis in Cisterna improbens Pa-
gius, hallucinatur, 278.

Pelagii Papæ ordinatio quo die consignetur, 133.
Sedis tempus, & obitus, 185.
Procopius quid de prælio quodam Longobardo-
rum cum Gepidibus, 7.

S

S Ophronii elogium Joanni jejunatori accomo-
datum a Pagio ad alium pertinet Joannem,
605.
Synodus Lugdunensis anno 570. celebrata non
prima, nec secunda, sed tertia fuit, 288.
Synodum Gradensem commentitiam esse aper-
tissime probatur, 355.
Synodus Valentina ad quem annum referenda
sit, ex valida conjectura colligitur, 459.
Synodi duæ Schismaticorum præter Maranensem
& Romanam necesse est admittantur, 500.
Ad quem annum utraque pertineat, *ibid.*

F I N I S.